Y 24 C 12

BIBLIOTECA
S
Mc
12

Vol. III. Tav. 2. N°. 7.

8-49-12

Digitized by Google

Digitized by Google

EPITOME SANCTORVM.

Per locos communes ad Conciones conficiendas,

AVCTORE

REVER. D. F. IOANNE LOPEZ

EPISCOPO MONOPOLITANO

Ex facra Ordinis Prædicatorum familia Prouincia Hifpaniæ Sumptus.

In quo tam Illuſtrium de Trumpet, quàm vita per Euchnerum Sebaſtianum Schertlinum, Sanctorum Vitæ, Paſſiones, & Hiſtoriæ

Additione nouæ Vitæ Sanctorum à Ioanne Molano, Canonico Louanienſi, Theologo, ex variis Autoribus collectæ, Martyrologio Romano, Vſuardo, Adone, Notkero, Beda, Canifio, Galeſinio, Maurolyco, Ribadeneira, Surio, & Petro Equilino, Scriptis.

TOMVS QVARTVS.

VENETIIS, Apud Ioan. Baptiſtam Ciottum, Bernardum Bertanum, & Socios.

M D IIC.

CVM PRIVILEGIIS.

Digitized by Google

INDEX DOMINICARVM, FERIARVM, ET FESTORVM,

In quibus enarrantur Euangelia de Tempore.

Dominicæ Aduentus.

DOMINICA *prima iuxta morem Fratrum Prædicatorum.*
Dominica secunda, & prima, iuxta vsum Romanum, pag. 10. col. 2.
Dominica secunda iuxta morem Dominicanum, p. 24. c. 1.
Dominica tertia iuxta morem Romanum, p. 34. c. 1.
Dominica quarta, p. 43. c. 1.
In Natali Domini. p. 50. c. 1.
Dominica infra octauas Natiuitatis Domini, p. 62. c. 1.
Circunciſio Domini, p. 72. c. 1.
Epiphania Domini, p. 96. c. 2. ~~p. 64~~ *c. 1*
Dominica infra octauas Epiphaniæ, p. 96. c. 2.
Octaua Epiphaniæ, p. 108. c. 2.

Dominicę poſt octauas Epihanię.

DOminica prima, p. 127. c. 1.
Dominica ſecunda, p. 139. c. 1.
Dominica tertia, p. 151. c. 2.
Dominica quarta, p. 163. c. 1.
Dominica quinta, pag. 176. c. 1.
Dominica in ſeptuageſima, p. 176. c. 1.
Dominica in ſexageſima, p. 186. c. 2.
Dominica in quinquageſima, p. 196. c. 2
Feria quarta cinerum, p. 207. c. 1.
Feria quinta poſt cineres, p. 218. c. 1.
Feria ſexta poſt cineres, p. 218. c. 1.
Sabbatum poſt cineres, p. 228. c. 1.

Dominicæ & Feriæ Quadrageſimę.

DOminica prima, p. 236. c. 1.
Feria ſecunda, p. 248. c. 2.
Feria tertia, p. 258. c. 2.
Feria quarta, p. 267. c. 1.
Feria quinta, p. 279. c. 1.
Feria ſexta, p. 287. c. 1.
Sabbatum, p. 296. c. 2.
Dominica ſecunda morem Romanum, p. 306. c. 2.
Dominica ſecunda ſecundum morem fratrum Prædicatorum, p. 306. c. 2.
Feria ſcecunda, p. 306. c. 2.
Feria tertia, p. 315. c. 1.
Feria quarta, p. 324. c. 1.
Feria quinta, p. 335. c. 1.
Feria ſexta, p. 347. c. 2.
Sabbatum, p. 359. c. 2.
Dominica tertia, p. 370. c. 1.
Feria ſecunda, p. 383. c. 1.
Feria tertia, p. 392. c. 2.

Digitized by Google

Index Domik. & Festorum de Tempore.

Feria quinta. 1.Ad.
Feria sexta. 2.Ad.
Sabbatum. 3.Ad.
Dominica prima Adventus. 4.Ad.
Feria secunda. 5.Ad.
Feria tertia. 6.Ad.
Feria quarta. 7.Ad.
Feria quinta. 8.Ad.
Feria sexta. 9.Ad.
Sabbatum. 10.Ad.
Dominica secunda Adventus. 11.Ad.
Feria secunda in anno communi. 12.Ad.
Feria secunda in anno bissextili. 13.Ad.
Feria tertia. 14.Ad.
Feria quarta. Vigilia Natalis Domini. 15.Ad.
Feria quinta. Natalis Domini. 16.Ad.
Feria sexta. Sancti Stephani Prothomartyris. 17.Ad.
Sabbatum. Sancti Joannis Evangelistæ. 18.Ad.
Dominica infra octavam Natalis Domini. 19.Ad.
Feria secunda. Circumcisio Domini. 20.Ad.
Feria tertia. 21.Ad.
Feria quarta. 22.Ad.
Feria quinta. 23.Ad.
Feria sexta. 24.Ad.
Sabbatum. 25.Ad.
Dominica infra octavam Circumcisionis. 26.Ad.
Feria secunda. Epiphania Domini. 27.Ad.
Feria tertia. 28.Ad.
Feria quarta. 29.Ad.
Feria quinta. 30.Ad.
Feria sexta. 31.Ad.
Sabbatum. 32.Ad.
Dominica infra octavam Epiphaniæ. 33.Ad.

Dominicæ post Epiphaniam.

Dominica prima. 34.Ad.
Dominica secunda. 35.Ad.
Dominica tertia. 36.Ad.
Dominica quarta. 37.Ad.
Dominica quinta. 38.Ad.
Dominica sexta. 39.Ad.
Dominica septima. 40.Ad.
Dominica octava. 41.Ad.
Dominica nona. 42.Ad.
Dominica decima. 43.Ad.
Dominica undecima. 44.Ad.
Dominica duodecima. 45.Ad.
Dominica decimatertia. 46.Ad.
Dominica decimaquarta. 47.Ad.
Dominica decimaquinta. 48.Ad.
Dominica decimasexta. 49.Ad.
Dominica decimaseptima. 50.Ad.
Dominica decimaoctava. 51.Ad.
Dominica decimanona. 52.Ad.
Dominica vigesima. 53.Ad.
Dominica vigesimaprima. 54.Ad.
Dominica vigesimasecunda. 55.Ad.
Dominica vigesimatertia. 56.Ad.
Dominica vigesimaquarta. 57.Ad.

Dominicæ post Pentecosten.

Dominica prima. 58.Ad.
Dominica secunda. 59.Ad.
Dominica tertia. 60.Ad.
Dominica quarta. 61.Ad.
Dominica quinta. 62.Ad.
Dominica sexta. 63.Ad.
Dominica septima. 64.Ad.
Dominica octava. 65.Ad.
Dominica nona. 66.Ad.
Dominica decima. 67.Ad.
Dominica undecima. 68.Ad.
Dominica duodecima. 69.Ad.
Dominica decimatertia. 70.Ad.
Dominica decimaquarta. 71.Ad.
Dominica decimaquinta. 72.Ad.
Dominica decimasexta. 73.Ad.
Dominica decimaseptima. 74.Ad.
Dominica decimaoctava. 75.Ad.
Dominica decimanona. 76.Ad.
Dominica vigesima. 77.Ad.
Dominica vigesimaprima. 78.Ad.
Dominica vigesimasecunda. 79.Ad.
Dominica vigesimatertia. 80.Ad.
Dominica vigesimaquarta. 81.Ad.

Dominicæ post Festum Pentecostes.

Dominica prima. 82.Ad.
Dominica secunda. 83.Ad.
Dominica tertia. 84.Ad.
Dominica quarta. 85.Ad.
Dominica quinta. 86.Ad.
Dominica sexta. 87.Ad.
Dominica septima. 88.Ad.
Dominica octava. 89.Ad.
Dominica nona. 90.Ad.
Dominica decima. 91.Ad.
Dominica undecima. 92.Ad.
Dominica duodecima. 93.Ad.
Dominica decimatertia. 94.Ad.
Dominica decimaquarta. 95.Ad.
Dominica decimaquinta. 96.Ad.
Dominica decimasexta. 97.Ad.
Dominica decimaseptima. 98.Ad.
Dominica decimaoctava. 99.Ad.
Dominica decimanona. 100.Ad.
Dominica vigesima. 101.Ad.
Dominica vigesimaprima. 102.Ad.
Dominica vigesimasecunda. 103.Ad.
Dominica vigesimatertia. 104.Ad.
Dominica vigesimaquarta. 105.Ad.

Dominicæ post octavas Paschæ.

Dominica prima. 106.Ad.
Dominica secunda. 107.Ad.
Dominica tertia. 108.Ad.
Dominica quarta. 109.Ad.
Dominica quinta. 110.Ad.
Dominica sexta. 111.Ad.
Dominica septima. 112.Ad.
Dominica octava. 113.Ad.
Dominica nona. 114.Ad.
Dominica decima. 115.Ad.
Dominica undecima. 116.Ad.
Dominica duodecima. 117.Ad.
Dominica decimatertia. 118.Ad.
Dominica decimaquarta. 119.Ad.
Dominica decimaquinta. 120.Ad.
Dominica decimasexta. 121.Ad.
Dominica decimaseptima. 122.Ad.
Dominica decimaoctava. 123.Ad.
Dominica decimanona. 124.Ad.
Dominica vigesima. 125.Ad.
Dominica vigesimaprima. 126.Ad.
Dominica vigesimasecunda. 127.Ad.
Dominica vigesimatertia. 128.Ad.
Dominica vigesimaquarta. 129.Ad.

INDEX
FESTORVM
SANCTORVM,
QVORVM ENARRANTVR
in hoc opere Euangelia.

A

S. ANDREAE, pag. prima, colum. secunda.

Annunciationis B. Mariæ commemoratio, pagina 26. colum na prima.

Annunciationis Beatæ Mariæ, pag. 95. col. 1.

S. Antonini Archiepiscopi Florentini Ordinis Prædicatorum, pag. 146. col. 2.

Assumptionis Beatæ Mariæ, pag. 249. col. 1.

S. Augustini Episcopi, & Ecclesiæ Doctoris, p. 289. c. 2.

B

S. BArnabæ Apostoli, pag. 170. col. 1.

S. Barnabæ secundum morem Fratrum Prædicatorum, pagina 177. colum. secunda.

S. Bartholomæi Apostoli, pagina 282. col. 1.

S. Bernardi Abbatis, pagina 274. col. secunda.

C

S. CAtharinæ Senensis Ordinis Prædicatorum, pagina 162. columna prima.

S. Catharinæ virginis, & martyris, p. 376. c. 1.

Commemorationis defunctorum, pag. 345. c. 1.

Conceptionis Beatæ Mariæ, t. 2. p. 18. col. 1.

Conuersionis Sancti Pauli, pagina 58. col. 2.

Cæciliæ virginis & martyris, pagina 369. col. 1.

D

DEcollationis S. Ioannis Baptistæ, pag. 289. c. 2.

S. Dominici confessoris, pagina 229. col. prima.

E

EXaltationis Sanctæ Crucis, pagina 297. col. 1.

F

S. FRanciſci confeſſoris, pagina 329. col. prima.

Hiero-

Digitized by Google

Index Festorum Sanctorum,

H

S. Hieronymi Doctoris, t.2. p.311. col.2.
S. Hyacinthi Confessoris, pag.257.c.2. & p.266. c.2.

I

Ss. Iacobi & Philippi Apostolorũ, p.139.c.1.
S. Iacobi Apostoli, pagina 222. col. secunda.
SS. Innocentium, pagina 50. columna secunda.
Inuentionis Sanctæ Crucis, pag. 155. col. prima.
Ioannis Apostoli & Euangelistæ, pagina 43.c. 1.
S. Ioſephi confeſſ. pag.88.c. 2.

L

S. Laurentij martyris, pagina 240. col. 2.
S. Lucæ Euangelistæ, pagina 327. col. secunda.

M

S. Marci Euangelistæ, pag.113. col. 2.
S. Mãrci Euangelistæ secundum morem Fratrum Prædicatorum, pagina 122. col.2.
S. Mariæ Magdalenæ, pagina 207. col. secunda.
S. Martini Episcopi, pagina 352. colum. 1.
S. Martini Euangelium Dominicanum, pag. 359.c.1.
S. Matthæi Apostoli, & Euangelistæ, p.297.c.1.
S. Matthiæ Apostoli, pagina 76. colum.2.
S. Michaelis Archangeli, pagina 304.col. 1.

N

Natiuitatis Sanctæ Mariæ, pagina 290. c.1.
Natiuitatis Sancti Ioannis Baptistæ, p.185. c.1.
S. Nicolai Episcopi, to. 2. pagina 11. colum. prima.

P

Ss. Petri & Pauli Apostolorum pag. 192.col.1.
S. Petri martyris ordinis Prædicatorum, pag.128. c.2.
SS. Philippi & Iacobi Apostolorum, p.139c.1..
Præsentationis Beatæ Mariæ Virginis.
Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, pag. 66.c.2.

R

Sanctiß. Rosarij, pagina 311. columna secunda.

S

Sanctorum omnium, pagina 334. colum. 2.
SS. Simonis & Iudæ Apostolorum, pag.328.col.1.

T

S. Thomæ Apostoli, to.2. pagina 34.col.1.
S. Thomæ Aquinatis Doctoris Ecclesiæ, pag. 76.col.2.

V

S. Vincentij confessoris ordinis Prædicatorum, p.103.c.1.
Visitationis Beatæ Mariæ Virginis, pagina 200. col.1.

Pro

Quorum enarrantur Euangelia.

Pro insigni victoria gratiarum actio.
In hæreticorum punitione publica, pagina 409.col.2.
In solemnitate primæ Missæ, pagina 385. col.2.
Ad velandam Sanctimonialem, pag. 387.c.2.
Ad velandam Sanctimonialem, pag. 392.col.1.
In solemni processione necessitate grauj cogente.
In solemni processione ad postulandam pluuiam, pagina 398. colum. secunda.

F I N I S.

Digitized by Google

London Letter-founders.

Caslon, Wm. [1], 1720, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [2], 1734, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [3], 1766, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [4], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [5], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [6], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [7], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [8], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [9], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [10], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [11], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [12], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [13], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [14], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [15], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [16], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [17], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [18], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [19], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [20], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [21], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [22], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [23], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [24], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [25], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [26], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [27], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [28], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [29], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [30], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [31], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [32], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [33], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [34], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [35], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [36], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [37], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [38], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [39], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [40], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [41], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [42], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [43], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [44], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [45], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [46], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [47], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [48], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [49], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [50], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [51], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [52], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [53], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [54], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [55], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [56], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [57], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [58], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [59], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [60], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [61], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [62], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [63], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [64], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [65], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [66], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [67], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [68], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [69], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [70], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [71], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [72], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [73], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [74], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [75], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [76], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [77], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [78], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [79], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [80], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [81], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [82], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [83], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [84], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [85], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [86], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [87], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [88], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [89], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [90], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [91], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [92], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [93], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [94], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [95], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [96], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [97], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [98], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [99], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

Caslon, Wm. [100], 1792, Chiswell Street, St. Luke's, Middlesex, Founder to the Queen, and Printer to the Royal Society, and the Archbishop of Canterbury.

INDEX RERVM
ET VERBORVM NOTABILIVM,

Quæ in Adnotationibus Concionum tam de tempore, quàm Sanctorum,

Reuerendiſſimi in Chriſto Patris F. D. N. Lopez, Epiſcopi &c. continentur,

Alphabetica ſerie nouo ordine digeſtus.

ABIMELECH *filius ancillæ & ſeruus, vt iudex eſſet Iſraelitici populi 70. fratres occidit, Iudicum 9. in Epiph. Domini, nu. 4. vide Ambitionis tyrannis.*

Abnegatio ſui aliquid habet præcepti aliquid conſilij de feſto S. Petri Martyris, num. 1.

Abnegat ſe qui propriis affectibus valedicit. ibidem.

Abſalon ambitione regnandi in patrem Dauid beneficium & ſibi iuſtum coniurauit. in Epiph. num. 4.

Abſtinentia commendatur, taxaturque inglu uies, Dominica 16. poſt Penteco ſt. num. 6. Vide in verbo Gula & ebrietas.

Abſtinentia nimiam cibi appetentiam moderatur, Dominica 6. poſt Pentecoſt. num. 7.

Abſtinentiæ laudes, feria 4. Cinер. num. 2.

Adoleſcentes aliquando ſenibus ſunt præferendi, feria 5. poſt 4. Dominic. Quadrageſimæ, num. 2.

Adoleſcentium vita plena eſt peccatis vt in plurimum, ibid. num. 1.

Aduentus Domini quomodo olim colebatur, Dom. 1. aduent. ſecundum vſum Roman. num. 9.

Aduentus Domini in carne, & ad iudicium quam longè differunt. ibid.

Adulatio graue adfert nocumentum, Dominica 17. poſt Pentec. num. 4. & 5. & Domin. 22. poſt Pent. num. 7. & 8.

Adulatione falſorum prophetarum interijt Rex Achab. Dom. 17. poſt Pent. num. 4.

Adulatores cauendi ſunt maximè. ibid. eod. num. 8.

Adulatores inimici ſunt crudeles, Domin. 3. Aduent. num. 2.

Adulatores dum amici videntur, & clanculum mordent vehementius nocent. feria quarta Dom. 3. in Quadrag. num. 2. 3. 4. & 5 & Dom. 22. poſt Pent. num. 8.

Adulatores idololatriæ fuerunt inuenteres. Domin. 17. poſt Pent. num 4.

Adulterium peccatum eſt graniſſimum. Sabbatho Dominicæ 3. in Quadr. num. 1. & 2.

Adulteria etiam inter gentes erant execranda, ibid. iiſdem numeris 1. & 2.

Alexander Magnus philoſophum quendam ſibi familiariſſimum & amicum cura ſe abegerit, Dom. 17 poſt Pentec. num. 4.

Ambitio finem in quærendis honoribus non habet, feria 4. Domin. 2. in Quadra. nu. 3. 4 & 11.

Ambitio & auaritia tardè ſanantur, feria ſecunda Dom. in paſſione, nu. 4. & fer. 6. eiuſdem Dom. num. 5.

Ambitio Phariſæorum in quæ mala eos impulerit. ibid. nu. 1. 2. 3. & 5.

Ambitionis tyrannis omnia iura naturæ ſubruit. in Epiph. Domini, num. 4.

a Vide

INDEX.

Vide ibi varia ambitioſorum exempla, & dictum Iulij Caſaris Dictatoris ambitione plenum.

Amor Chriſti eximius oſtenditur dum non ſit in templo merente matre. dom. prima infra oct. in. Epiph. num. 4.

amor deordinatus creaturarum ingētia adducit damna. dom. 2. aduent. nu. 4.

amor Centurionis in proximum commendatur valde. dom. 2. poſt octauam Epiphan. num. 2. & 3.

amor proximi rarus eſt inter homines. ibid. eod. num. 3.

amor inimicorum etiam Iudeis demandatus erat in lege feria 6. poſt Cinet num. 1.

amor inimicorum, condonatiōq; offenſarum, cum mundanis non eſt tractanda. ibidem, num. 3.

amor inimicorum multis rationibus ſuadetur. ibid num. 8.

amor Dei beneficiorum eius eſt origo, non meritum hominis. feria 6. dom. 4. in Quadr. num. 2.

amor Dei dulces reddit iuſtorum tribulationes. dom. 2. poſt octau. Paſcha, num. 5.

amor diuinus eius flagella comitatur. dom. tertia poſt octa. paſcha, nu. 5. & 6.

amor triumphum tulit de Chriſto non Iudaï. feria 5. in Cœna Domini, nu. 2 & 3.

amor Chriſti ad redamandum nos inducit. ibid. num. 3.

amor inordinatus bonorum temporalium homines à cœleſti excludit conuiuio. dom. 2. poſt pentec. num. 1.

amor verus proximi legis eſt plenitudo. dom. 11. prima p. ſt pentec. nu. 1.

amor proximi multis rationibus ſuadetur à Sanctis. in feſto Sancti Barnabæ Apoſtoli ferin. 1. num. 6. 7. 8. 9.

amor proximi quomodo dicatur ſummus in eo qui pro amico animam ponit. ibidem, num. 13.

amoris proximi hæc ſola regula infallibilis eſt ſi diligat ſicut dilectus ille eſt à Chriſto. ibid. num. 12.

amorem inimicorū præcipientis conditio reddit facilem. feria 6 poſt Cinet. nu. 1. & 3.

amorem inimicorum lex naturalis docet. ibidem, num. 1.

amorem inimicorum quibus rationibus ſuaſerit Chriſtus. ibid. nu 3. 4. & 9.

annus ſi veri ſint, præſta ſunt in neceſſitatibus, ſer. 6. dom. 4. in Quadr. num. 4.

amici pauci ſunt hoc nomine digni. ibidem, num. 5 & 6.

amici multi non permanent tempore neceſſitatis. ibid num. 9.

amici ſibi grauius homines perſequuntur, q̄ aperti inimici. domin. 3. aduent. num. 2.

amici ſibi taxantur. domin. 16. poſt pentecoſt. num. 6. & domin. ſeq. nu. 2.

amicorum dilectio mandatum eſt facile. feria ſexta poſt Cinet. num. 1. & 5.

amicos diligere quod Ethnici faciunt à Chriſtianis non fit. ibid num. eod. 5.

amicitiæ leges à Chriſto diſcendæ ſunt. fer. 6. domin. 4. in Quadr. num. 7.

angelus nomen eſt officij quo in bonum hominum vtitur. in feſto S. Michaelis nume. 2. & 3. & in feſto Sanctorum Innocentium num 7. & 8.

angelus ad Mariam miſſus nō ut puniat etc. vt olim, ſed vt conſoletur. in Commemor. Annunciat. num. 8.

angelus cuſtos diuinam prouidentiam exequitur in eo quem cuſtodit. in feſto S. Michaelis, num. 1.

angeli modo inuiſibiliter ea exequuntur quæ olim cum apparebant. ibid nu. 5.

angeli ſæterem peccatorum tolerant. ibidem eod. nu. 5. & 6.

angeli cuſtodes teſtes erunt contra impios in morte & iudicio. ibid. eod. nu 6

angeli parvulorum ſunt patroni. ibid. eadem num. 6. & 7.

angeli ſub vno principe Michaele pugnāt pro nobis. ibid. num. 3.

Angeli olim erant inter homines religioſi mira virtute præditi. in feſto S. Hyacinti, num 4.

Angelorum hierarchiæ & ordines explicātur. ibid. num 1.

Angelorum ordines omnes ſaluti hominū inuigilat. ibid. eod. num. 1. & 2.

Angelorum natura hominibus eſt cognita. ibi. eod. num. 2.

Angelorum cuſtodia maximè homini neceſſaria eſt, ibid num. 3. 4. & 5

Angelorum miniſterium in hominum cedit honorem & vtilitatem. ibid nu 4. 5. & 6.

Angelos ante aduentum Chriſti veſtè venerebantur homines. in Commemor. Annunc. num. 7 & 8.

Anima licet facta in ſponſam mira bonitate ſua

Digitized by Google

INDEX

Abbreviations, 1
Abdominal pain, 2
Abscess, 3
Acute, 4
Chronic, 5
Drainage, 6
Adhesions, 7
Anatomy, 8
Appendix, 9
Arteries, 10
Ascites, 11
Bile duct, 12
Blood, 13
Bowel, 14
Large, 15
Small, 16
Cancer, 17
Colon, 18
Ascending, 19
Descending, 20
Sigmoid, 21
Transverse, 22
Colostomy, 23
Complications, 24
Constipation, 25
Diagnosis, 26
Diarrhea, 27
Diet, 28
Digestion, 29
Drainage, 30
Duodenum, 31
Enema, 32
Esophagus, 33
Examination, 34
Fever, 35
Fistula, 36
Gallbladder, 37
Gastrectomy, 38
Gastritis, 39
Hernia, 40
Hospital, 41
Ileostomy, 42
Ileum, 43
Incision, 44
Infection, 45
Intestine, 46
Jaundice, 47
Jejunum, 48
Kidney, 49
Laparotomy, 50
Liver, 51
Lymph nodes, 52
Medication, 53
Nausea, 54
Nutrition, 55
Obstruction, 56
Operation, 57
Pain, 58
Pancreas, 59
Peritonitis, 60
Pre-operative, 61
Post-operative, 62
Rectum, 63
Resection, 64
Stomach, 65
Surgery, 66
Suture, 67
Temperature, 68
Tumor, 69
Ulcer, 70
Vomiting, 71

electi sunt. in festo S. Bartholom. apostoli, num. 3. et 4.

Apostoli dilectione proximorum redditi sunt insuperabiles. in festo S. Francisci confess. num. 2. et 4.

Apostoli in eximia proximorum dilectione, Christo domino similes effecti sunt. ibidem num. 3. et 4.

apostoli qui in dilectione proximorum cæteris extitere superiores, id de alijs virtutibus dicendum est. ibid. num. 4.

apostolorum eximia sanctitas in causa fuit ut mundus converteretur. domin. infra octa. ascens. num. 6.

apostolorum prædicatione omnipotentia Dei est ostensa. in festo S. Andreæ apostoli, nu. 14. et 15. et in festo S. Thomæ apostoli, nume. 16. et SS. Philippi et Iacobi nu. 3. et 5. & in festo S. Bartholomæi apostoli, num. 4.

apostolorum eximia dignitas est, quod amici Christi dicuntur. in festo SS. Philippi et Iacobi num. 1.

apostolorum dignitas maxima quod sedebunt iudicaturi orbem. in festo sancti Bernardi abbatis, num. 7.

apostolorũ excellentia rectè ex dilectione proximi colligitur. in festo sancti Francisci confess num. 1 et 2.

apostolis additi sunt septuaginta discipuli, quibus saluti hominum prouideretur. in festo S. Marci Euang. nu. 1.

apostolis cõuenit illud Iob 40. Concident eum amici, etc. dum orbem conuerterunt. in festo sancti Iacobi apostoli, nu. 9.

apostolos ut eligeret Christus tota nocte in oratione vigilauit, vnde eorum patet dignitas et veritas. in festo sancti Bartholomei apostoli, num. 1. 2. 3. & 5.

apostolos electurus Christus orauit tota nocte vt tanto muuere digni redderentur. ibid. num. 2. et 3.

apostolico sale terra reddita est frugifera et sapida. in festo S. Hyacinthi confes. nu. 5.

archangelus Michael princeps Ecclesiæ est. in festo sancti Michaelis num. 7. et 8.

archangelus Michael præclara multa fecit in lege veteri. ibid. eod. num. 8.

archangelo Michaele eximius debetur honor. ibid. num. 7.

auaritiam eradicare docuit Dominus cum iussit thesaurizare in cælo. feria 4. cinerũ, num. 7. et 8.

auaritia diuitum pauperes opprimuntur. dom. 8 post pentecosten num. 2.

Augustinus eius desiderabat valde videre, Christum inter homines conuersantem, Paulum prædicantem, et Romanum Ducem triumphantem. dom. 12. post pent. nu. 1.

B

Baptismi excellentia à Christo baptizato fuit. in octaua epiph. num. 1.

Barnabas Paulum adduxit ad apostolos. in festo sancti Barnabæ serm. 1. num. 15. et serm. 2. num. 14.

Barnabas inter omnes apostolos primum Romæ Euangelium prædicauit. ibi. eod. nu. 14.

Barnabæ laudes. ibid. eod. nu. 14.

Bartholomæus qui pellẽ dedit egregiè in hoc laudatur. in festo eiusdem num. 8.

Bartholomæi apostoli laudes. ibid. eod. num. 8.

Beati sunt pauperes spiritu qui sua reliquerunt, vel eis habitis hisce cor non apposuerunt.

Beatitudo imperfecta reperitur hic, perfecta autem in cæle. in festo sanctorum Philippi et Iacobi num. 4.

Beatitudo quæ in Dei visione consistit, omnia verum satietatem dat. ibid. num. 7.

Beatitudo Euangelica cur in paupertate potius quàm in diuitijs sit posita, cum vtraque ad virtutem medium sit accommodatum. in festo omnium sanctorum, num. 4. 5. et 6.

Beatitudinis et præmij spe labor redditur facilis. sabbatho domin. 1. in Quadr. num. 1. 2. et 3. et in festo sanctorũ Philippi et Iacobi num. 4 et 5. Item in festo S. Laurent. martyr. nu. 11. et in festo omnium sanct. num. 13.

Beatitudinis bona vnde coniectantur in assumptione B. Virginis nu. 2. et 3.

Beatitudinis spe potius quàm inferni timore Ecclesia ad bene operandum mouere nos vult, licet vtrumque bonum sit. sabbatho dom. 1. in Quadrag. nu. 2. et 3.

Beatitudinis consideratio dulces reddit labores. dom. 2. post oct. paschæ, num. 5.

Beatitudinis mansiones quomodo Christus dicatur parare. in festo sanctorum Philippi et Iacobi num. 5.

Beatitudinis excellentia exponitur dum intus dicitur intrare in gaudium domini. in festo sancti Nicolai Episcopi et confess. num. 21. et 22.

Digitized by Google

INDEX.

Beatitudinis consequendæ varia ostenduntur itinera in Euangelicis beatitudinibus. in festo omnium sanct. num. 4.

Beatitudinis bona ineffabilia significantur, cum dicitur Deus præcingi. in festo sancti Martini Episcopi & confess. fer 2 num. 8.

Beatitudinem absque labore perperam desiderat homo & stultè. sabbatho dom. primæ in Quadr. nu. 8. & feria 3. seq. nu. 6.

In Beatitudine magnificus Dominus hic pauca dedisse memoratur, licèt magna ea sint. in festo S. Nicolai, nu. 21. et 22.

In beatitudine Deus dicitur sedere, & cæteri coram eo procedere. in festo S. Iacobi apostoli, num. 6.

Beatitudines octo Euangelicæ significantur in octo gradibus ascensus templi Ezechielis. in festo omnium sanct. nu. 13.

Bellum nostrum Deus præcipere gerit, et homo coadiuuat. in festo S. Barnabæ Apostoli ferm. 2. nu. 10. et 11.

Bella sustinent maxima qui conuertuntur ad Deum. dom. in Quinquag. num. 6.

Bella nostra Deus pugnat, sed non ideo ocio torpere debet homo, sed arma capere. dom. prima in Quadrag. num. 4.

Bella necessaria sunt hominum Christiano. ibid. num. 10.

Bella contra hostes siue multi illi sint siue pauci Dei auxilio geruntur. domin. quarta post pentecost. num 5. & in festo sanctissimi Rosarij num. 4.

Bella à consanguineis hominis illata pro rebus nihili grandia sunt. in festo sancti Barnabæ num. 12.

Bella fidelium non tam armis quàm precib. fiunt. in festo sanctiss. Rosarij, nu. 2. 3. et 4.

Bella conterit Deus cum fideles hostium merentur ruinam. ibid. num. 4. et 5.

Benefacientes scire, malefaciētes ignorare curet qui iustus est. dom. 10. post pent. nu. 10.

Beneficia Dei tanta sunt & talia, quod pro illis debitas gratias referre nullus potest, feria 4 dom. 2. in Quadr. num. 2. et 3.

Beneficia misericorditer subtrahit Deus quādo illis abusuri sunt homines. fer. 4. domin. in passione, num. 6.

Beneficia narrat Deus vt ad gratitudinē homines prouocet, et ingratos taxet. ibi. nu. 9.

Beneficia Dei recordanda et narrāda sunt in ascen. dom. nu. 10. et dom. 13. post pentec. num. 1. et 2.

Beneficia Dei tam sunt eximia, vt supremi angelus ea plene intelligere non valeat. ibid. num. 1.

Beneficiorum memoria multorum bonorum est origo, sicut oblivio multorum malorum causa. ibid. nu. 2. et 3.

Beneficijs Dei ingratus potest esse homo trib. modis. dom. 3. in Quadr. nu. 5.

Beneficijs Dei ingrati acriter puniuntur. feria 2. dom. 3. in Quadrag. num. 5. 6. & 7. & dom. 13. post pent. nu. 3.

Beneficijs Christi ingratissimi sunt Christiani & inexcusabiles prorsus. in ascens. domini, nu 6. et dom. 13. post pentec. nu. 3. et 4.

Beneficijs Dei ingrati graviter peccant. dom. eod. num. 3. 4. et 10.

Beneficijs Dei abusi graue malum est. in festo Inuent. Crucis, nu. 6.

Beneficijs Dei grati ad maiora recipiēda reddumtur idonei. in festo sanctiss. Rosar. nu. 2.

Bernardus diuitias & honores calcans maiores accepit. in festo S. Bernardi, nu. 9.

Bernardi laudes eximiæ. ibid. nu. 1. 2. & 9.

Boni rustico recrè comparantur. domin. 4. post octa. Epiph. nu. 1. et 2.

Bonis omnia cooperantur in bonum. in ascensione Domini, num. 7. et in verbo Iustus, & sanctus.

Bonum commune præferendum est proprio. sabbatho dom. 1. in Quadr. nu. 8. et fer. 5. dom 3. in Quadrag. nu. 6. & fer. 6. dom. 3. in Quadrag. num. 5.

Bona omnia deserens mali propter diabolum. in festo S. Bernardi abbat. num. 6.

Bona spiritualia primo quarenda, deinde temporalia, domin. 18. post pentecost. num. 4. & in Conc. ad velandam sanctimonialem, nume. 11. et 12.

Bona temporalia contemnat Christianus vt thesaurizet in cœlo. feria quarta Cinerū, num. 6. & 7.

Bona temporalia firmitudinem non habent. fer. 4. dom 2. in Quadrag. nu. 6.

Bona temporalia & mala contemnere rectè docet parabola diuitis & Lazari, feria 5. dom. 2. in Quadr. num 1.

Bona temporalia hominem satiare non valent. dom. 4 in Quadr. num. 2.

Bona temporalia velut in somnis apparēt magna. ibid. eod. num. 2.

Bona temporalia vana sunt. domin. quarta post octa. Paschæ, num. 7.

Bona

INDEX.

Bona temporalia docet diuina prouidētia non ſolicitè quærere. domin. 14. poſt pentecoſt. num. 4.

Bona tēporalia quia nilia contemnenda ſunt. ibid. num. 5.

Bona temporalia expedit contemnere. ibidem, nume. 7.

Bona temporalia ſolicitè curanda non ſunt. ibid. num. 8.

Bona tēporalia vt acceſſoria dat Deus quando & cui expedit. ibid. num. 9.

Bona temporalia Sanctis exigua, impijs eximia apparent. in feſto S. Thomæ Aquin. num. 14. 15. & 16.

Bona temporalia non in hominum voluntate poſita ſunt, ſed ea dat Deus quibus vult. in feſto S. Petri Martyris, num. 4.

Bona temporalia non dicuntur dari miſericordia Dei magni, ſed ſpiritualia. in natiuitate S. Ioan. num. 9. & 10.

Bona temporalia contempta ſi venerint pro magnis habenda non ſunt. in feſto S. Iacobi apoſt. num. 6.

Bona temporalia contemnere docuit Chriſtus iubens. Et animam perdat homo. in feſto S. Laurentij martyris, nu. 6. & 8

Bona temporalia cur & delectabilia fecerit Deus, & contemnere inſſerit. ibid. nu. 7.

Bona temporalia omnia relinquat iuſtus, & quomodo. in feſto S. Bernardi Abb. num. 6.

Bona temporalia deſerens quomodo centuplū accipiat in hac vita. ibid. num. 9.

Bona temporalia eſurientes miſeri ſunt. in feſto omnium Sanctor. num. 9.

Bona temporalia contemnens accipiendis ſpiritualibus ſit aptus. in feſto S. Martini Epiſcopi & confeſſ. ſerm. 2. num 1. Et in feſto S. Catherinæ Martyr. nu. 1. & 3.

Bona temporalia dans pro virtute ingentia pretio vendit. ibid. num. 5. & 6.

Bona terrena propter Deum deſerens, maiora accipit ab ipſo. ibid. num. 9

Bona terrena qui non contemnit miſerè ſeruit domi. 14. poſt pentecoſt. num. 1. & 2

Bona varia accepit homo à Deo non vt ociemur, ſed vt negocietur. in feſto S. Nicolai Epiſcopi & confeſſoris, nu. 4

Bonorum terrenorum amor ingentium malorum cauſa fuit in Iudæis tempore Chriſti, feria 2. dominicæ 2. in Quadr. nu. 6. & domin. 16 poſt pentecoſt. nu. 1. & 2.

Bonorum temporalium contemptum docuere Gentiles, domin. 14. poſt pentecoſt. nu. 5.

Bonis temporalib. acquirendis quæ luſus ſunt puerorum intentiſſimè multi homines inſudant. in feſto S. Catherinæ num. 7.

C

CAlix Chriſti & mundi cōueniunt & differunt. in feſto S. Iacobi Apoſtoli nu. 8. et 9

Caro cilicijs cingulo cingenda & caſtitas ne homo pereat. in feſto S. Martini epiſc. & confeſſ. ſerm 2. num 1. & 2.

Carni & ſanguini debitores non ſumus, vnde multa nobis veniunt damna, ſed ſpiritui à quo multa veniunt vtilitates. in feſto S. Apoſt. Petri & Pauli, nume. 13. 14. 15. & 16.

Caſtitas maximè commendatur. Domin. infra octau. Natiuit Domini. num. 4. Vide verbo Virginitas, & Luxuria.

Catherina martyr virgo Alexandrina maximopere laudatur. In feſto illius, num. 1.

Catherina Senenſis à domino nouum cor accepit. in feſto illius num. 1.

Eadem vulnera Chriſti in modum radiorum accepit. ibid. num. eod.

Eadem inter innumeras occaſiones virgo permanſit adoleſcentula & pulchra. ibid. nume. 2 & 3.

Eadem coram Maria Virgine Deipara et alijs ſanctis Chriſto deſponſata fuit. ibid. nu. 2.

Eadem vtilitati intenta proximorum eximia animi fruebatur tranquillitate quod dono pascerem eſſ. ibid. num. 3.

Eadem quam rectiſſimè granum ſynapis dicitur. ibid. nu. 9.

Eadem frequenter cū Chriſto conuerſabatur viſibiliter ibid

Catherina Senenſis mirandæ narrantur laudes. in feſto eiuſdem, num. 1. 2. 3. & 9.

Eidem debetur eximia orbis reformatio. ibid. num. 1.

Eidē duplex corona oblata fuit à Chriſto quæ ſpineam accipiens, eam fortiter capiti impoſuit qua graviter vulnerata eſt. ibidem, num. 2.

Catherina Senenſis admiranda fuit pœna. ibid. num 9.

Cecitas grave malum animæ eſt. in feſto S. Martini Epiſcopi & confeſſor. num. 8.

Cecitas impios comitatur in graue illorum damnum. ſabba. dom. 4 in quadrag num. 3. & 5.

Digitized by Google

3 & 5 & Domin. 3. post octau. paschæ, nume. 7. & Domin. 9. post pentecost. num. 7.
Cæcitas corporis sequèter ex misericordia Dei accidit. fer. 4. domin 4. in Quadr. num 1.
Charitas Christum & prophetas impulit ad flenda populi mala. dom. 9. post pentecost. num. 1. 2. & 3.
Charitas radix est & finis omnium virtutum. in festo SS. apost. Simon. & Iudæ, num. 4.
Charitate erga proximos præclari fiunt homines. ibid. num. 1. 2. 3. & 5. Vide etiam in verbo Amor, & proximus.
Christus primum venit misereri, deinde iudicare, idque conuenienter. domin. prima aduent. num 2.
Christus bonitate sua non meritis hominum homo factus est. dom. prima aduent. num. 4 et 5. et in commune B. Mariæ, num. 7. et 8.
Christus rex cur inuumeri rebellauerunt. domin. 1. aduentus, num. 6. & 7.
Christus honorificè acclamatus à Iudæis post horam à cunctis derelictus est. ibid. num. 7 et 8.
Christus medius inter nos et patrem. dom. 3. aduent. num. 8.
Christus dum beneficiorum videtur oblitus, quam sit ad benefaciendũ promptus ostenditur, fer. 2. post paschæ, num. 12.
Christus in nobis moritur & resurgit. ibidem num 14.
Christus astans patri, vulnera ostendit semper, iram eius moderaturus. in octaua paschæ, num. 4 et 5.
Christus in cœlo hominum causis intentissimus est, nec prodest impijs. in ascensione Domini, num. 7.
Christus moriens, resurgens, et ascendens, quomodo sequendus sit. ibid. num. 8. & 9.
Christus in cœlum vadens, quæ et quanta nobis cõtuleris bona quibus ingrati sumus. ibid. num. 11. et 12.
Christus rex cui cuncta subijciẽtur, licèt differenter. domin. 17 post pentecost. nu 9.
Christus sedas sibi desponsauit animas. domin 19. post pentecost. num. 3. et 4.
Christus fugit & fugitiuos reuocat et. in festo SS. Innocentium num. 9.
Christus solis iustis ortus est in bonum nõ malis culpæ suæ. dom. 1. aduent. num. 8. & 9.
Christus omnibus saluandis sufficiens iustis solis fuit remedium efficax. ibid. num. 10. et in commune B. Mariæ num. 13.
Christus plenus gratiæ & veritatis venit ad delenda peccata et pellenda mendacia. in nativitate domini, num 7. & 8.
Christus non omnibus dicitur iratus eorum culpa, sed iustis. ibid num. 16.
Christus in ruinam et resurrectionem multorum positus est. domin. infra octau. Nativ. num 2. 3.
Christus circumcisus & hominum confunderet elationem circumcis. domini num. 1.
Christus ab exordio nativitatis diuina sciebat. ibid. num. 2.
Christus ætate crescente maiora dilectionis signa ostendebat. domin. infra octau. Epiph. num. 1 et 8.
Christus rectè voluit esse remunerator hominum & iudex. dominica in Septuagesima num. 8.
Christus quare secretò contulerit passionem cum suis. dominica in Quinquages. num. 1. et 2.
Cristus paratus semper à benefaciendo non cessabat. ibid. nu. 4. et 5.
Christus amore hominum tractus fugit ne efficeretur rex, sabbatho post Cinet num. 1.
Christus in Iona optimè significatus fuit, feria 4. dominica prima in Quadragesima, num. 5.
Christus multo cum consilio tres montes ascendit, sabbatho domin. 5. in Quadrages. num. 6.
Christus natus est & et prædam à dæmone tolleret, fer. 6. domin. 3. in Quadr. num. 1.
Christus similis sonti: omnibus benefaciebat. ibid. num. 1. et 2.
Christus non quæstus sceleratissimos querebat, ibid. num. 2. & in festo S. Andreæ apostoli, num. 3. et 4.
Christus ardenter sitit hominũ salutem quicunque illi sint. feria 6. domin 3. in Quadrag num. 2. et 3.
Christus à docendo et benefaciendo non cessabat, etiam quãdo ingrati homines eum non pascebant sabbatho dom. 3. in Quadrages. num. 10. et domin. 16. post pentecost. num. 1. 2. & 2.
Christus quibusdam mansuetus, alijs rigidus erat. sabbatho dominicæ 3. in Quadrages. num. 11.
Christus quid & quare in causa adulteræ scripserit in terra. ibid nu. 12.
Christus in terra scribens docuit peccata in lege

legenona facilius remittenda quàm in veteri. ibid. num. eod.
Christus glorificandus ob celebre conuiuium quod peregrinanti & famelico populo fecit. domin. 4. in quadrag. nu. 2.
Christus à benefaciendo vix se poterat continere. ibi nu. 1. & dom. 16 post pentec. nu. 7
Christus mortis propinquans ad benefaciẽdũ erat promptior. fer. 6. dom. 4. in Quadrag. num. 1. & fer. 6. domin. in passione num. 1.
Christus verus suorum amicus ostenditur. feria 6. domin. 4. in Quadrag. nu. 6.
Christus in suscitatione Lazari cur fleuerit. ibid. num. 11. & 12.
Christus in eximiam hominum vtilitatẽ lux dicitur. sabbat. post dom. 4. Quadrag. nume. 1. 2. et 3.
Christus aliter quam sancti lux vocatur. ibi. num. 1. & 2.
Christus lux impijs est in malum culpa sua. ibid. num. 7.
Christus quãdoque excellentiam suam prodebat, quandoque celabat in hominum vtilitatem. ibid. num. 8.
Christus in primo aduentu venit misereri, in secundo iudicare. ibid. nu. 9.
Christus interna animæ iudicat ibid.
Christus solus mundus à peccato inimicis potuit committere causam suam. domin. in passio. num. 4.
Christus cur nõ dixerit palam phariseis quod esset Messias. fer. 4 dom. in pass. nu. 5. & 6.
Christus vt fasciculus myrrha inter vbera commoretur. sabb. post dom. in passio. nume. 1. & 3.
Christus cur à Iudais se abscondebat. ibid. num. 10.
Christus morti proximus iustis de causis cum canicis excipitur latus. domin. in ramis, num. 1. 2. 3 & 4.
Christus victor in passione nos à seruitute liberauit. ibid. num. 3.
Christus asino insidens mira consequitur à patre. ibid.
Christus ingrediens Ierusalem triplex habuit obsequia, quod & à Christianis desiderat. ibid. num. 8.
Christus totus est noster totus est nobis. ibid. num. 9.
Christus rex est in hoc mundo, licèt regnum non sit de hoc mundo. ibid.
Christus semper ad benefaciendum paratus, nostram tarditatem condemnat. feria 5. in cœna domini, num. 9.
Christus cur mulieribus ne ob ipsum ferentem crucem lamentarentur prohibuerit. fer. 6. in paras. num. 1. & 2.
Christus in horto anxius & tristis cur fuerit. ibid. num. 5.
Christus ligatur à malis et bonis, sed differenter. ibid. num. 6.
Christus dirè flagellatus impiè traditus est, eum audientibus maximè. ibid. nu. 6. & 7.
Christus cur purpura indutus fuerit. ibidem num. 8.
Christus spinis coronatus honores docet contemnere. ibid. eod. num. 8.
Christus omnibus hominibus postpositus à Iudas omnibus præponendus est a Christianis. ibid. eod. nu. 8. & 9.
Christus moriens nec vas aqua suscepit, qui santa Iudæis contulit, ibid. eod. nu. 9.
Christus mirandos cruciatus in cruce pertulit. ibid. eod. nu. 10.
Christus vt spem erigeret infirmorum duos euntes in Emaus comitatus est, fer. 2. post pascha, num. 10.
Christus in templo oblatus patri, donum fuit vrę paterna moderãdæ conuenientissimum. in festo purificationis B. Mariæ, nu. 14.
Christus quomodo Sirei comparetur. in festo S. Marci Euangelist. serm. 2. num. 1. et 2.
Christus via, veritas, & vita, multis modis dicitur. in festo SS. apost. Philippi & Iacobi, num. 6.
Christus grano synapis rectè comparatur. in festo S. Catherinæ de Sena num. 4.
Christus velox ad ædificandum, & tardus ostenditur ad destruendum. in festo visitationis B. Mariæ, num. 6. et 7.
Christus fructus Mariæ in quo tria sunt quæ Eua desideranit in pomo nec inuenit. ibid. num. 8.
Christus grano rectè comparatur. in festo S. Laurentij martyris, num. 1. 2. & 3.
Christus præcessit vmera homini præparans. ibid. num. 9.
Christus optimè comparatur lucernæ. in festo S. Martini episcopi & confessor. nu. 3. & 4.
Christi mansuetudinẽ in primo aduentu qui non coluerit, eius experietur terribilitatem & seueritatem in secundo. dom. 1. aduen. num. 2.
Christi incarnationem licèt tota Trinitas sit operata

Digitized by Google

operata, recte tribuitur Spiritui sancto. ibid. num. 2. & 3. & in annunc. B. Maria, num. 7. 8. 9. & 10.

Christi bonitas, amor, divitiæ, & misericordiæ copiosè ostensa sunt in Incarnatione verbi. dom. 1. aduent. num. 2. & 3.

Christi incarnationē dulciter meditabantur sancti, impij autem hanc dulcedinem non sentiunt. ibid. eod. num. 3.

Christi incarnatione qui ad amorem non movet, ultimi iudicij timore excitetur. ibidem num. 3.

Christi incarnatio amore & timore homines trahit ad odienda peccata & bene operandum. ibid. num. 3. & in annunc. B. Mariæ num. 9. & 10.

Christi ingressus in mundum optimè fuit significatus in acclamatione populi quando cum ramis Ierosolimam venit. dom. 1. Aduent. num. 4.

Christi regnum capit cum primum incarnatus est. domin. 1. aduent. num. 5. & in annunc. B. Mariæ nu. 13.

Christi aduentus potentissimus ad mutandos homines sicut in die palmarū accidit. dom. 1. aduent. num. 8.

Christi aduentus ingentia orbi bona exhibita. ibid. eod. num 8. & 9.

Christi signa quibus homines ad fidem trahebantur aliorum erant beneficia. dom. 2. aduent. num. 6.

Christi mirandis signis aliqui impiè & stultè scandalizabantur. ibid. nu. 7.

Christi incarnatio quæ bona mundo attulerit. dom. 4. aduent. num. 7.

Christi incarnatio frequenter meditanda est. in commemorat. annunciat. Beatæ Mariæ num. 3.

In Christi incarnatione quomodo Dei potentia fuerit ostensa. ibid. num. 12.

Christi incarnatio ineffabilis est. in festo annū. B. Mariæ, num. 1. & 6.

Christi incarnatio ad amandum & sperandū patius quàm ad timendum adducit homines. ibid. num. 2. 3. 9. & 10.

Christi incarnatio timorem intulit malis. ibi. num. 5.

Christi incarnatione qui ignem ardentem non sentit, sentiet fulgur egrediens. ibid. nu. 9.

Christi nativitas valde desiderata olim, multo cum gaudio celebranda est. in Nativ. domini, num. 1. 7. 8. & 13.

Christi nativitas in condemnationem erūt multorum. ibid. num. 5. 6. & 7. & dom. infra octau. Nativitat. num. 1. 2. 3. & 4.

Christi nativitas ad sperandam remissionem peccatorum monet homines. in Nativ. Domini, num. 10. & 11.

Christi nativitas consolatur iustos & terræ peccatores. ibid. num iisdem.

Christi nati quomodo accommodata sint signa, invenietis infantem pannis &c. ibidem num. 12. & 13.

Christi nativitas celebre reddidit antrū Bethlehemiticum. in Epiphania Domini, num. 5

In Christi ortu recte stabulū cœlo comparatur. ibid. num. 6. & 7.

Christi potentia ostenditur in stabulo. ibid. num. 7. & 8.

In Christi baptismate tria sunt multa consideratione digna. in octava Epiphan. nu. 3.

Christi anima cum primum condita fuit quibus dotibus fuerit bonis. ibid. eod. num. 3.

Christi amor in passione eximius homines mancipare ipsius servitio debet. dom. in Quinquag. num. 2. 3. & 4.

Christi amor eximius ostensus fuit in prædicatione sua. fer. 6. domin. 3. in Quadrag. num. 1. & 2. & fer. 4. dom. quarta in Quadrag. num. 1. & 2. et dom. quarta post pentecosten nu. 3. et in festo S. Andreæ apost. num. 3. 4. 5. et 7.

Christi humilitas in baptismo, omnium fuit maxima. in octava Epiphaniæ, num. 3. et 4.

Christi lachrymæ si amoris sunt signa quid de sanguine sentiendū sit. fer. 6. domin. 4. in Quadrag. num. 11.

Christi passio meditanda frequenter. domin. in passione, num. 1.

Christi passio super omnia ostendit criminum gravitatem. ibid num. eod. 1.

Christi passio considerata, medium est optimum ad non peccandum ibid. num. 2.

Christi passio flenda in Quadrag. post fletum peccatorum. ibid. num. 3.

Christi passio summū hominum bonum fuit. fer. 6. domin. in passio num. 4.

Christi passio probatur acerba ex odio crucifigentium. sabbatho post domin. in passione, num. 1. & 3.

In Christi passione summa hominum malitia et summa Dei bonitas fuit. fer. 6. domin. in passione, num. 1. 2. 3. et 7.

Digitized by Google

INDEX.

Christi clarificatio vocatur hominũ conuersio. sabbatho post dom. in pass. num. 7.

Christi mors quam illi fuerit lata ostenditur in ramis palmarum. dominica in ramis, num. 2. & 4.

Christi amor ex Iudæorum nequitia ostenditur in passione. ead. dom. in ramis palmarum, num. 1. 2. & 5. et in festo S. Thomæ Apostoli, num. 21.

Christi amor in lotione pedum eximius fuit, feria 5. in Cœna domini, nu. 2. 3. & 8.

Christi amor eximius in morte patuit amplius. ibid. eod. nu. 8.

In Christi manibus dum omnia dedit pater sperare debet homo salutem. ibid. num. 9.

Christi mors quia mœstissima flenda erat feria 6. in parasceue, num. 2.

Christi passio ad flenda peccata adducere homines debet. ibid. eod. nu. 2.

Christi passio ad sperandum & timendum multum mouere homines debet. ibid. nu. 3.

Christi passio semper esse debet in Christianorum memoria. ibid. num. 11.

Christi passio considerata mirè cruciabat sanctos, feria 6. in parasc. de planctu Virginis, num. 2.

In Christi passione flendi & gaudendi inuenitur ratio. ibid. num. 4. et 5.

Christi resurrectio in magnam cessit hominum utilitatem. feria secũda post paschæ, num. 8. et 9.

Christi resurrectionem quadraginta dieb. lata celebrat Ecclesia. ead. fer. 2. post paschæ, num. 1.

Christi triumphus eximius fuit cũ in cœlum ascendit. in ascens. domini, num. 1.

Christi ascensio licèt lachrymis celebranda videatur revera gaudio digna est. ibidem nu. 1. et 2. usque ad 6.

In Christi ascensione unde Christiani gaudere debeant. ibid. num. 5.

Christi vulnera congruẽtissimè in ipso patent semper. in octava paschæ, num. 4. et 5.

Christi amor in oue perdita optimè significatur. dom. 3. post pentec. num. 9. & in festo sancti Thomæ apostoli, num. 8.

Christi amor ostenditur dum sponsum se vocat. dom. 19. post pentec. num. 4.

Christi amor eximius ostenditur dum in cœlum vadens peregrè dicitur profecisci. in festo S. Nicolai Episcopi & confess. num. 9. 10. et 11.

Christi aduentus nimis desideratus à Patribus fuit. in commemorat. Annunc. B. Mariæ, num. 1.

Christi amor ostenditur quando Thomam tam ex solicitudine quærebat. in festo S. Thomæ apost. nu. 3. & 4.

A Christi ortu oculos non auertit Ecclesia dum sanctorum festa celebrat. in f. sto SS. Innocent num. 1.

In Christi ortu & vilitate stabuli Dei summa ostendebatur potentia, sapientia, & amor. ibid. nu. 1. et 2.

Christi morte multiplicati sunt fideles. in festo S. Laurentij martyr. nu. 1. 2. & 4.

Christi minister illius seruitio intentissimus fit. ibid. num. 10.

Christi dilectio in multis ostenditur mirabilis in festo sanctorum Apostol. Simonis & Iudæ num. 3.

In Christi circumcisione, est quod amemus, imitemur, & admiremur. in circumcis. Domini, num. 3.

Christo ferenti crucem nullus ex pietate subuenit. feria 6. in parascene, num. 9.

Christo crucifixo compati & commoueri debent Christiani ibid. num. 11.

Christo congaudendum est in resurrectione, fer. 2. post pascha, num. 2. & 3.

Christo commouere in terra ingens discipulorum fœlicitas fuit. domin. 12. post pentecost. num. 1. & 2.

Christo ministrat qui nõ quærit quæ sua sunt. in festo S. Laurentij, num. 9. 10. & 11.

Christum in præsepio reclinauit Maria, et non inter ubera multis rationibus. in nativitate domini, nu. 2. usque ad 8.

Christum adorantes Magi Iudæos & Christianos damnant. in Epipha. domini, num. 11. & 12.

Christum quem optabant vehementer Iudæi stultè postea contempserunt. ibidem, num. 13 & 14.

Christum circũdantes Iudæi in passione eum nobis dulcem reddiderunt. feria 4. domin. in pass. num. 2.

Christum ingredientem Ierusalem Angeli sunt comitati. dominica in ramis palmarum, num. 4.

Christum lauantem Apostolorum pedes angeli mirantur. feria 5. in cœna domini, num. 1.

Christum iam visurem innumeri comitati sunt

ſunt ſancti. feria ſecunda poſt paſcha, nume. 3. et 4.

Chriſtum reſurrexiſſe in homine ad illius nativitatem quo ſigno conſtet. eod. fer. 2. poſt paſcha, num. 10.

Chriſtum natum & mortuũ innumera multitudo ſecuta eſt. in feſto S. Petri Martyr. num. 2. et 3.

Chriſtum ſequi neceſſe eſt ad ſalutem, nec ſufficit abnegare ſe, & crucem tollere. ibidem, num. 7.

Chriſtum erubeſcẽs extremam ignominiam patietur. ibid. num. 9.

Chriſtum erubeſcit qui ob pudorem rectè operari deſiſtit. ibid. eod. num. 9.

Chriſtum viam qui deſerit vt vias ſuas ingrediatur à diabolo laqueis ſecurus nõ eſt. in feſto SS. Apoſtolorum Philippi & Iacobi, num. 6.

Chriſtum ſequentes ruti incedunt ab hoſtib. in feſto S. Laurentij mart. num. 9.

Chriſtum ſequitur qui habet idem velle & idem nolle cum eo. ibid. nu. 10.

Chriſto nato conuenienter, ſatis indicitur orbi bellum & pax. in Natiu. dom. num. 14.

In Chriſto nato multa conſideranda erant quæ latebant. ibid. nu. 15.

Chriſto vivente quibus bonis potiebatur orbis. dominica tertia poſt octauam paſcha, num. 1.

Chriſtianus cultor vineæ & vinea ſimul dicitur. dom. in Septuageſ. num. 1. et feria 6. dom. ſecunda in Quadr. num. 4.

Chriſtianus omnis vocationis ſuæ inſtanter ſmugiler. ſabbatho dom. 3. in Quadrageſ. num. 10.

Chriſtianus emptus à Chriſto ſuus non eſt. fer. 6. domin. in paſſione, num. 4.

Chriſtianus in vulneribus Chriſti debet habitare. in octaua paſcha, num. 4. & 5.

Chriſtiani Iudæis peiores qui Chriſti aduentum credentes tam perditè viuunt. dom. 1. aduent. num. 6.

Chriſtiani maiora beneficia acceperũt à Deo quàm Iudæi olim recepiſſent. domin. 2. aduent. num. 6.

Chriſtiani timeant Chriſtum in ruinam & reſurrectionem multorum futurum in Eccleſia. dom. infra oct. Natiu. nu. 3.

Chriſtiani vt imitatores ſint Chriſti proficiant ſemper in bono. dom. infra octa. Epiphaniæ num. 8.

Chriſtiani cur mercenarij & operarij vinea dicantur. domin. in Septuag. num. 1. & 2.

Chriſtiani Phariſæis ſunt ſimiles dum granibus relictis, nenias ſequuntur. fer. 3. domin. 2. in Quadrag. nu. 8.

Chriſtiani Iudæis peiores acrius puniendi ſunt. fer. 6. dom. 2. in Quadrag. num. 12. et 13 & domin. in Quinquag. nu. 9.

Chriſtiani mali lapidant Chriſtum. feria 4. dom. in paſſione, num. 9. et 10.

Chriſtiani qui oculos claudunt luci tot abundant peccatis. ſabb. dom. 4. in Quad. nu. 6.

Chriſtiani factis & non verbis probãdi ſunt. fer. 4. dom. in paſſione, num. 12. & dom. 7. poſt pentec. nu. 9.

Chriſtiani omnes talenta accipiunt vt negotientur. in feſto S. Nicolai Epiſcopi & confeſſ. num. 4.

Chriſtiani mali eas iniurias irrogant Chriſto, quas de Iudæis dicunt Euangeliſtæ. feria 6. paraſceues, num. 7.

Chriſtiani vocati ſunt non vt ſtent, ſed vt pergant. dom. 3. poſt octau. paſcha, num. 4.

Chriſtiani non ex nomine, ſed ex fructibus agnoſcendi ſunt. dom. 7. poſt penteceſten, num. 6. & 7.

Chriſtiani non ferentes fructum inexcuſabiles ſunt. ibid. nu. 8. & in feſto ſancti Marci Euangeliſtæ ſerm. 2. num. 5.

Chriſtiani lupi ſunt non oues. domin. 7. poſt pentec. num. 3.

Chriſtiani cunctis nationibus prælati maiores dabunt pœnas. dom. 12. poſt penteceſt. num. 2.

Chriſtiani ad triſtia vocati videntur, ſed ſerena ad nuptias inuitantur. domi. 19. poſt penteceſt. num. 8. et 9.

Chriſtiani rectè mercatoribus comparantur. in feſto S. Nicolai Epiſc. & confeſſ. nu. 12. vſque ad 19.

Chriſtiani ſi vniti fuerint minus hoſtes timere debent. in feſto Sancti Marci Euangeliſtæ, num. 4.

Chriſtiani à Chriſto pendent ſicut palmes à vite, ibid. num. 1. 2. & 8.

Chriſtiani rectè vineæ & palmiti comparantur. ibid. num. 2. & 4.

Chriſtiani quomodo putãdi ſunt vt fructum ferunt. ibid. nu. 5. & 7.

Chriſtiani ſine fructu ad ignẽ ſolum ſeruantur, vnde qui fructũ ferunt malorum operum, validius cruciabũtur. ibi. nu. 5. 7. et 8

Digitized by Google

INDEX.

Christiani alij pastores sunt vt timeant, alij omnes vt subijciantur. in festo sancti Antonini, num. 4.

christians crucem ferentes præsens habēt tempus lucius consecratum sequens gaudio. in festo inuent. S. Crucis, nu. 3. & 4.

christians qui milites Christi sunt succincti incedant. in festo S. Martini Episcopi & confess. serm. 2. num. 3.

christianorum perdita vita deflenda est. fer. tertia dom. 4. in Quadrag. num. 6.

christianorum peccata multo sunt grauiora quam eorum qui Concilium coegerunt contra dominū. fer. 6. dom. in pass. nu. 8. in fi.

christianis accidit quod Iudæis qui Deum vocant & venientem reijciunt. in Epiph. dom. num. 13. et 14.

christianis maiora beneficia exhibita sunt, quàm Iudæi acceperunt viuente Christo. fer. 6. dom. 3. in Quadrag. nu. 2.

christianos malos acriter taxandos colligimus ex indignatione domini contra hypocritas phariſæos. feria 4. domin. 3. in Quadrages. num. 5. 6. & 7. et domin. 5. post pentecost. num. 5.

cognitio propria multorum bonorum origo est. domin. 3. Aduent. nu. 5. et 8.

cognitio propria miseriæ aptissimum est medium ad impetrandam diuinam misericordiam. dom. 2. post octauam Epiphaniæ, num. 4. et 5.

conceptus & partus iustorum in hac vita. dominica 2. post oct. pasch. nu. 7.

confessores potestate ligandi atque soluendi simul vrgentur pro qualitate peccantium. fer. 6. dom. quarta in Quadr. nu. 13.

confessio inter ingentia Dei beneficia numeranda est. in octa. pasch. num. 6.

confidentiam habendam non in se, sed in Deo docuit Christus, cum dixit: Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. in festo S. Barnabæ apostoli, num. 10.

consilia tractanda cum studiosis &c. domin. 22. post pentec. nu. 4. & 5.

continentia frano luxuria frenanda est. in festo sancti Martini Episcopi & confessor. fer. 2. num. 2.

conuersio hominis differenda nō est. in Epiph. domini, nu. 10. & verbo Pœnitentia.

cor iustorum diuina misericordia moderatur, ne moribus eius homo pereat. in festo apost. Philippi & Iacobi, num. 3.

Cor peccatis cæcum opera reddit tenebrosa. in festo S. Martini Episc. et confess. num. 3.

cordis reformationi immigilare debent homines primum, & quare. feria 4. domin. 3. in Quadrag. num. 10.

correctio fraterna male recipitur à peccatoribus, maximè à superbis. fer. 2. domin. 3. in Quadrag. num. 12. & fer. 3. seq. num. 2. 3. 8. & 10.

correctio fraterna etsi ad horam contristet fratrem, illi est tamen maximè vtilis. ibidem, num. 2. & 3.

correctio fraterna præferenda est adulationi. ibid. num. 3.

correctio fraterna cum charitate & mansuetudine fiat. ibid nu. 3. & 4. et dom. 3. post octau. Paschæ, num. 7.

correctio fraterna nostris temporibus neglecta valde. feria 3. domin. 3. in Quadrag. num. 3. et 6.

correctio fraterna sic fiat vt quantum possibile fuerit fama fratris prouideatur. ibidem, num. 5.

correctio fraterna dilectionem proximi respicit. ibid. num. 6.

correctio fratrum fiat expectato tempore congruo. dom. in passione, num. 9.

correctionis fraternæ præceptum maximæ Dei bonitate traditum est. ibid. nu. 1. et 2.

correctionem fratris quam impiè negligunt homines. feria 2. domin. 3. in Quadrages. num. 1. & 2.

correctionem negligens fratris, Ethnicusq; habitus, graue malum patitur. fer. 3. dom. 3. in Quadr. num. 6.

correctionem fratris prætermittere quando peccatum mortale sit. ibid. num. 10.

correctionem Phariſæorum discipulis factam Christi, aciter tulit ille, & quare. feria 4. dom. 3. in Quadrag num. 8.

correctione non emendatus fugiendus est propter duo. feria 3. dominica 3. in Quadrages. num. 8.

corrigebant Sancti peccantes omni propulsato timore. feria 3. domin. 3. in Quadrag. num. 3.

corrigentes fratres ægrè Deus fert si illi eisdem teneantur peccatis. sabbatho dom. 3. in Quadrag. num. 8. & dom. 3. post octauam Paschæ, num. 7. & dom. 2. post pentec. num. 10.

creatio vniuersi lusus dicitur Dei, & quare.

in cæ-

Digitized by Google

Abbreviations of Words, 1
Abbreviations of Words, Table of, 2
Abbreviations of Words, Table of, 3
Abbreviations of Words, Table of, 4
Abbreviations of Words, Table of, 5
Abbreviations of Words, Table of, 6
Abbreviations of Words, Table of,

Deus continuo adeſt laborãtibus ne deficiant. ſabbatho poſt Cinet. num. 4.

Deus in iudicio promtior oſtẽditur ad miſerendũ quàm ad puniendum fer. 2. dom. 1. in Quadrag. num. 7. 9. & 10.

Deus ineffabili pietate eam quę hominem concernunt curat, illi autẽ negligentia grandiea quæ Dei ſunt tractant. fer. 3. Dom. 1. in Quadrag. num. 1. 2. & 3.

Deus ad ædificandum velox, ad deſtruendum tardus ſemper fuit. fer. 5. dom. 1. in Quadr. num. 2. & in die ſancto pentecoſt. num. 5.

Deus tam miſericors cur rogatus diſtulit benefacere Chananeæ quando tanta ipsũ mouere potuiſſent ad compaſſionem. fer. 5. domi. 1. in Quadrag nu. 2. 3. & 4.

Deus ſi vnum honore privat & gratia, alterũ ſubſtituit loco illius. fer. 6. dom. 2. in Quad. num. 3. & in feſto S. Franciſci confeſſ. nu. 4

Deus armatus fortiter damnat cur dicatur. dom. 3. in Quadrag. num. 7.

Deus aliquando ad benefaciendum abſtinet ſciens futurũ vt homo beneficio abutatur. fer. 2. dom. 3. in Quadrag. num. 6. & 11.

Deus ob ingratitudinẽ noua beneficia negat. ibid. num. 6. & 7.

Deus dum ab vno reijcitur homine, alteri cõtinuo quęrit cui benefaciat. dom. 4. in Quadra. nu. 1. & 2. & dom. 18. poſt pent. nu. 3.

Deus aſtat his qui eius cauſa aliquid patiuntur, nõ autẽ ſi homo ſe immergat periculis. dom. 4. in Quadrag. num. 5. & 6. & fer. 2. poſt paſcha, num. 2. & in purific. B. Mariæ, num. 11. 12. & 13.

Deus neceſſitati hominum prouidet habito reſpectu ad eius qualitatẽ vt ipſi libuerit. dom. 4. in Quadrag. num 6.

Deus regulariter punit medio creaturarum, benefacere autem per ſe, quod ſi fiat aliter indignationis & grauitatis peccato eſt argumentum fer. 2. dom. 4. in Quadr. nu. 2.

Deus plura dat quam homo protulit. fer 6. Dom. 4. in Quadr. num. 6 & fer. 2. dom. 4. poſt octau. paſchæ, num. 4. & dom. 18. poſt pentecoſt. num. 7.

Deus tam eſt bonus vt hominum malitia vtatur in vtilitatem proximorum. fer. 2. dom. in paſſione, num. 1.

Deus mouetur ſi rectè quęratur. ibid. eodem num. 6. & ſabbatho ſeq. num. 6.

Deus patiẽter ferit peccatores & mala futura minatur. fer. 2. dom. in paſſ. num. 5.

Deus tentandus non eſt, & quomodo id fiat. fer. 3. ſeq. num. 2.

Deus quandoque vt ſe habet erga impios quales ipſi ſunt contra illũ. fer. 4. dom. in paſſ. num. 8.

Deus præcipitat impiorum conſilium quo medio illi ſtruuntur. ibid. eod. num. 8.

Deus præſens animæ & abſens in grande bonum & malũ illius. dom. 2. poſt octauam paſchæ, num. 8.

Deus ad dandum intenſiſſimus eſt. dom. 3. poſt octa. paſchæ, num. 4.

Deus amicis intimis delinquentibus non parcit à virga. in aſcenſ. domini, num. 13.

Deus læta temperat triſtibus, & triſtia lætis iuſtis de cauſis. dom. infra oct. aſcenſ. nu. 5. & in feſto S. Innocent. num. 3.

Deus congruentiſſimè aſcendit ſolium miſericordiæ prius quam iuſtitiæ. domin. 1. poſt pentec. nu. 1.

Deus aliquando miſericorditer ſubtrahit miſericordiam feria 4. dom. in paſſ. num. 6.

Deus punit citrà condignum & præmiat vltra. domin. 1. poſt pentec. nu. 9. & pro pluuia concione, num. 5.

Deus ad cœnam ſuos inuitat, damon ad prãdium. dom. 2. poſt pentec. num. 5.

Deus in hac vita & in futura communiter facit ſuis. ibid. num. cod. 5. & domin. 19. poſt pent. nu. 6. et 7.

Deus homo dicitur ob humanitatem, fera, ob ſeueritatem. dom. 2. poſt pentec. num. 5.

Deus gratias agit cum occaſionem habet benefaciendi. dom. 6. poſt pentecoſt. num. 2.

Deus ſolicitudinem gerit eorum qui ipſum ſequuntur. ibid. num. 4. & 5.

Deus diligendus ex toto corde, viribus, animæ et mente quomodo. domin. 12. poſt pentec. num. 6. et 7.

Deus amandus corde & non ſola lingua. ibi. numeris ijſdem 6. et 7.

Deus miſericorditer reſpicit iuſtos. domin. 13. poſt pent. num. 9.

Deus verus dominus eſt cui ſeruire debet homo. dom. 14. poſt pent. nu. 1. & 7.

Deus etiam nõ reuerſuros vocat. dom. 16. poſt pentec. num. 2.

Deus corda ſcrutatur, vnde illius curam habere debet homo. domin. 18. poſt pentecoſt num. 9.

Deus ſemper nos vocat. dom. 19. poſt pentec. nu. 7. 10. & 11.

Digitized by Google

INDEX.

Deus signa & opera postulat ab homine, quia illis coram signa volunt ab eo. dom. 20. post pent. num. 8. et 9.

Deus post iram miseretur. ibid. eod. num. 9.

Deus iniurias proximorum proprias reputat. Dom. 21. post pentec. num. 12.

Deus flagella illaturus Reipub. iustos aufert ab ea. dom. 24. post pent. num. 7.

Deus & præmiis merito respondeat piscatores hominum facit apostolos. in festo S. Andreæ Apost. num. 16.

Deus unicuique illud est quod præcateris diligit. in festo S. Thomæ apost. num. 24.

Deus beneficia confert suis ut mala valeant ferre. in festo S. Ioan. euangel. num. 5.

Deus unius malitia quomodo ad bonum alterum utitur, ostenditur in Herodis persecutione contra Christum. in festo SS. Innocent. num. 3. 4. 5. et 6.

Deus modicum ab homine exigit et eximia ipse largitur. in purificat. B. Mariæ, nu. 15.

Deus recte comparatur agricolæ. in festo sancti Marci euangelistæ serm. 2. num. 3. et 4.

Deus voluntaria & non coacta à nobis exigit seruitia. in festo S. Petri martyris, num. 2. 3. & 4.

Deus sicut laudat iustorum bona opera laudat & circumstantias, ita et peccatorum etc. in festo S. Mariæ Magdal. num. 22.

Deus quando verba non prosunt, verberibus vocat. in festo S. Matthæi apost. num. 6.

Deus venientes ad se, à triplici onere liberat. in festo S. Francisci confessor. num. 5.

Deus se mitem et humilem dicit, vt nullus ad eum venire formidet. ibid. num. 7.

Dei cura paterna est in eos qui in veritate quærunt illum. in Epiphan. domini, num. 14. et 15.

Dei fauores sicut et bona opera in exordio conuersionis conuenit celare. dom. 2. post octau. Epiphan. num. 1.

Dei prouidentia specialis est in suos. domin. 3. post octau. Epiphaniæ, num. 5.

Dei vocatio assidua est cum respondere negligunt mali. domin. in septuages. nu. 2. et 6.

Dei misericordia ingens qua numquam cessat à benefaciendo indignis. ibid. num. 5. et 6. et domin. 16. post pentecost. num. 2.

Dei bonitate factum est, vt quæ miracula erãt ad credendum Iudæis data beneficia essent languentium. fer. 4. domin. 1. in Quadrag. num. 2.

Dei prouidentia ad benefaciẽdũ narratur. fer. 2. dom. 2 in Quadr. num. 1. vsque ad 9.

Dei amor et prouidentia in iniustos maximè relucent. fer. 4. dom. 3. in Quadr. nu. 1. et 2.

Dei cibus dicitur hominis conuersio in qua eximia eius ostenditur dilectio. fer. 6. dom. 3. in Quadr. num. 9.

Dei opera secundum variam recipientium dispositionem eadem cum sint, prosunt aut nocent. dom. 4. in Quadrag. num. 7. et in festo conuers. S. Pauli apostoli num. 18. et 19.

Dei misericordia sitientibus mortẽ suã bona summa offert. fer. 2. dom. in passione nu. 6.

Dei cognitio ad diligendum ipsum iuuat multum. dom. 4. post octau. paschæ, nu. 9.

Dei cognitio ad diligendum Deum adducere debet homines. in festo sanctissimæ Trinit. num. 5. & 6.

Dei mira bonitas nullum vocare desistit. domin. 2. post pentecost. num. 9. et 10. et dom. 23. post pent. num. 6.

Dei vocatio quomodo compulsio dicatur, domin. 2. post pentecost. num. 10.

Dei dilectionem qua rationes communicant. domin. 12. post pentec. num. 4. et 5.

Dei eximia laus est, quod viles peccatores ad cœlum ducat. in festo S. Matthæi apost. num. 8.

Dei misericordia nullus abutatur. ibidem, num. 9.

Dei iustitia semper coniungitur misericordiam. in festo S. Francisci confess. num. 4.

Dei iugum non collo tantum, sed toti homini imponendum est. ibid. nu. 6.

Dei iugum non corpori, sed animæ requiem præstat. ibid. eod. num. 6.

Dei iugum leue dicitur sanctis. ibid. num. 8.

Deo vocanti quidam respondent continuo, alij non, quod non libero arbitrio, sed diuinæ gratiæ tribuendum est. in Epiphan. domini, num. 3. & dom. in Septuag. num. 2.

Deo vocanti cur sine mora respondere debeat homo dom. in Septuag. num. 4.

Deo semper vocanti impiè et mendaciter respondent mali, quod vocati non fuerint. ibid. eod. nu. 4. & 5.

Deo operanti conuersionem peccatoris cooperari debet homo. sabbatho dominicæ 2. in Quadrag. num. 1.

Dei iuuare facillimum est, quod sinistrè credunt homines difficile aut impossibile. domin. 4. in Quadrag. nu. 8.

Deo

INDEX.

Deo esse cuncta presentia expedit considerare. feria secunda dominica quarta in Quadrag. num. 9.

Deo committendum vt quomodo voluerit hominis bono prospideat. fer. 4. dom. quarta in Quadr. num. 5.

Deo non accōmodandum, sed dandum est integrum cor. domin. 12. post pentec. num. 6.

Deo se offerens integrè se det. in festo S. Bernardi abbatis nu. 5. & 6.

Deum clamantem ne audiant homines efficit diabolus eorum aures obturando. fer. 2. in pass. num. 6.

Deum misericordem & iustum expedit simul considerare. domin 1. aduent. num. 1. & dom. sequentes num. 2. & 3. & in octava paschæ num. 4. & dom. 16. post pent. nu. 3. & 6. & dom. 19 post pentecost. num. 10.

Deum vocans dominum, eique non obediens irrisor est. dom. 8. post pentec. num. 9 & in festo S. Thomæ apost. nu. 23. & 24.

Deum in tribulatione quærere quem in pace contempseris impudentiam dicebat sancti. dom. 11. post pent. nu. 4. & dom. 20. sequē. num. 7.

Deum vocantem quę contemnit ab illo derelinquetur. in festo S. Matthæi apost. num. 7.

Diabolus ſ. perſeminādis ZiZaniis & perdendis iustis intentissimus est. dom. 4 post octa. Epiph. num. 2.

diabolus ministerio malorum ingentia causat mala. ibid. nu. 2. & 3. & dom. 1 in Quadr. num. 3.

diabolus aliquando fingit se vinci, & fugit, vt homines reddat negligentiores. dom. 4. post octa. Epiph. num 4.

diabolus tentandi licentiam eam solam habet quam à Deo acceperit. dom. 1. in Quadr. num. 2.

diabolus inimicus agnitus, licèt fortis sit, facilè superari potest. ibid. eod. num. 2.

diabolus hostis fortis, in omnibus rebus laqueos parat. ibid. num. 3.

diabolus contra iustos terribilis est. ibid. nume. 3. & 4.

diabolus in omni loco, sed in ciuitatibus acrius homines aggreditur, ibid. num. 2. 3. et 4.

diabolus homines accusat apud Deū, et Deus apud homines, ibid. num. 6.

diabolus si nullis aut prauis promissionibus hominem seducere potuerit, nulla aut vilia offert. ibid. eod. num. 6.

diabolus primum minora mala suadet, sumsurus postea maiora, ibid. eod. num. 6.

diabolus laqueos apertos solebat ponere, sed modo istud non iudicat necessarium ibid. eod. num. 6. et 7.

diabolus propter duo tentat palàm. ibid. eod. num. 7.

diabolus largus in offerendo erat olim, sed non in adimplendo, ibid. num. 8.

diabolus magis metuendus modo dum fallit quam olim quando sæviebat. dom. 24. post pentecost. num. 5.

diabolus si vicerit sanctum apertā facit inimicum, et quare. dom. 1. in Quadr. nu. 8.

diabolus non tentat quantum illi placuerit. ibid. num. 9.

diabolus hic perfectè vinci non potest. ibid. nu seq. 10.

diabolus quando benè et quando male vexat homines. fer. 5. dom. 1. in Quadr. num. 3.

diabolus fortis sed ligatus, soles volentes vincit. dom. 3 in Quadragesi. num. 2.

diabolus quandoque inhabitat animā, quandoq; ingressum præparat, eum nudans exercitus bonis. ibid. num. 3.

diabolus aliquando palàm, quandoque insidiosè malum suadet. fer. 2. dom. in passione, num. 3.

diabolus obturat aures hominum ne Deum clamantem audiant. ibid. num. 6.

diabolus vnus aquilonari comparatur, sicut spiritus sanctus austro. fer. 4. dom. in passione. num. 2.

diabolus non nocet eis qui in manu Dei sunt si illi velint. ibid. num. 8.

diabolus piscatores habet et hamum quo illaqueantur multi. dom. 4. post pentecost. nume. 5.

diabolus quandoque satiat eos qui illum sequuntur. dom. 6. post pentec. num. 8.

diabolus ingens et infatigabile bellum semper gerit contra homines. dom. 24. post pentec. num. 1. 2. 4. 5. et 6.

diaboli varia & graues sunt tentationes. domin. 3. aduent. num. 2.

à diaboli congressu nullus locus securus est. dom. 4. aduen. nu. 2.

diaboli tentationes ad tria genera reducūtur. dom. 1. in Quadrag. num. 6. et 7.

diligentiam et solicitudinē exigit Deus à suis, ne otio aut desidia pereant. in festo S. Martini conf. serm. 2. num. 3.

Discipuli

INDEX.

Discipuli domini eius aduentu in populo recte disponebant. in festo S. Marci Euang. sermo 1. num. 5.

diuites difficilius quam pauperes ad Christum veniunt. in Epiphan. Domini, num. 1.

diuites contemnendi non sunt, nec mali iudicandi, domin. 2. post octau. Epiph. num. 4. & dom. quarta seq. num. 3. & in festo S. Bernardi abbat. num. 5.

diuites ex consideratione vltimæ sententiæ ad benefaciendum egenis sunt adducendi. fer. 2. dom. 1. in Quadrag. num. 3.

diuites quæ immisericordes fuere acriter taxantur. fer. 5. dom. 2. in Quadr. num. 4.

diuites multi pereunt. fer. 6. dom. 4. in Quadr. num. 12.

diuites auari acerrimè puniendi sunt. dom. 1. post pentecost. num. 2. & 3.

diuites misericordes consolantur in morte. ibi. num. 3.

diuites multi cunctæ voluit inundare, nec alijs locum ad habitandum relinquere. dom. 2. post pent. num. 7.

diuites exuendis alijs intentissimi sunt. dom. 6. post pentec. num. 6.

diuites si iusti sint, liberaliter sua pauperibus erogant. ibid. eod. num. 6.

diuites immisericordes quam acriter puniantur à Deo. dominica octaua post pentecost. num. 2.

diuites accusabuntur à dæmone & propria conscientia si misericordes non sint. ibid. nume. 4. & 5.

diuites de mammona iniquitatis inuent pauperes, ibid. num. 11.

diuites auari dæmonem habent dominum. dom. 14. post pent. num. 2.

diuites reverentiam & obsequium & recipiunt ab omnibus, & hæc sibi debita credunt. dom. 20. post pent. num. 1. & 2.

diuites multi miseri sunt, etiam in hac vita passionibus multis cruciati. in festo omn. sanct. num. 5.

diuitum auarorum miseriæ multæ sunt. fer. 4. Cin. num. 8.

diuitum solicitudo taxatur, quanto magis auaritia & iniustitia. dom. 14. post pentec. num. 9.

diuitum multorum duritia ingens est. dom. 18. post pentecost. num. 7.

diuitum superflui sumptus clamant contra ipsos. dom. 8. post pentec. num. 4.

Diuitibus contemptis dotes pauperum adibant prophetæ & sancti. dom. 20. post pent. num. 1. & 2.

diuitibus pauperes non inuideant. fer. 5. dom. 2. in Quadrag. num. 3.

diuites naturaliter Deus ad miserendum inclinauit. dom. 2. post pentec. num. 3.

diuites studiosos honorare docuit Christus. dom. 23. post pentec. num. 5.

diuites esse homines aut pauperes, ex se extrinsecum est perfectionis. in festo S. Bernardi abb. num. 3. & 4.

diuitiæ quæ hoc nomine sunt indigne contemnendæ sunt. fer. 4. Cinet. num. 8.

diuitiæ & honor quomodo ad recte viuendum conducant multum. fer. 4. dom. 2. in Quadrag. nu. 2. & 3.

diuitiæ nomine bonarum indignæ sunt, sicut egritudo, & paupertas mala dici non debent. feria 5. dom. 2. in Quadr. num. 8.

diuitiæ & paupertas periculis abundant. in festo S. Bernardi Abbat. nu. 3. 4. & 5.

diuitiarum & delitiarum contemptum docuit Iesus, cum primum orbem est ingressus. in Natali Domini, nu. 3. 4. 5. 8. & 10.

diuitiarum pericula non modica sunt. dom. secunda post pentecost. num. 3. et 8. et domin. 4. post pentec. num. 7. et dom. 10. se q. num. 1. et 2.

diuitiarum contemptus tribus validissimis rationibus probatur. . . . .

diuitiarum contemptus vel æstimatio facit vt diuites & pauperes magni vel parui pendantur. domin. 20. post pentecost. nume. 2. et 3.

diuitiarum bonus vsus beatum facit hominem in hac vita. in festo omnium Sanctor. num. 5. & 6.

diuitijs et honoribus abutuntur impij. feria 4. dom. 2. in Quadr. num. 3.

diuitias appetunt mundani quasi Deus illis non sit satis. in festo S. Bernardi abb. nu. 5.

diuitias dat Deus non vt dissipentur, sed vt dispensentur . . . .

Doctores Ecclesiæ laudantur et comparantur. in festo S. Thomæ de Aquino, num. 1.

domini qualiter se debeant habere cum seruis & hi cum heris. domin. 2. post octau. Epiphan. num. 3.

dominis duobus contrarijs simul seruire non possumus. dom. 14. post pentecost. num. 1. 2. 3. & 7.

Digitized by Google

Dominicus Patriarcha quam rectè Hieronymo comparetur. in festo S. Dominici confes. num. 1.

Dominicus sal terræ per se condinit ordinem vivens, & ordinem ad id dedit. ibid. num. 10. et 16.

Dominici laudes ex tantorum filiorum meritis rectè colliguntur. ibid nu. 3.

Dominici Zelus laudatur etsi non pro meritis. ibid. num. 17.

E

Ecclesia variis mediis homines conatur adducere ad Deum. dom. 1. Advent. nu. 3.

Ecclesia prius in Judæis, sed post in gentibus dilatata, est orta Christo in eius adoratione. in Epiph. domini, nu. 1.

Ecclesia varios habet status in quibus salui fiunt homines, sed alius alij præstat ad salutem. dom. 1. post octa. Epiph. nu. 2.

Ecclesia navi optimè comparatur. domin. 3. post oct. Epiph. nu. 1. et 2.

Ecclesia militans malos permixtos habet bonis. dom. 4. post octa. Epiph. num. 1. et domin. 4. post pentec. num. 1. et dom. 19. post pentec. num. 11. et in festo S. Marci evang. serm. 1. nu. 6.

Ecclesia modo in omni statu ægra, et unde id accidat. fer. 6. dom. 1. in Quadr. nu. 10.

Ecclesia rectè comparatur vineæ, vt olim synagogæ. feria 6. domin. 2. in Quadrages. nu. 1. 3. 7. et 8.

Ecclesia miseris his temporibus rectè domus negotiationis vocatur, vbi tot inveniuntur fraudes. fer. 3. dom. 4. in Quadr. num. 6.

Ecclesia hac & futura in duplici Christi piscatione significatur. dom. 4. post pentecost. num. 1.

Ecclesia Catholica una semper fuit, in qua eius veritas probatur, domin. 7. post pentec. num 3.

Ecclesia habet apertè malos filios & ociosos. in festo S. Nicolai Episc. et confes num. 1.

Ecclesia illa est civitas quam Ioannes supra montem vidit. in festo S. Thomæ de Aquino num. 13.

Ecclesia in fine orbis valde destituta bonis erit. in festo S. Petri martyr. nu. 3.

Ecclesia primitiua granum sinapis quæ crevit in arborem. in festo S. Catherinæ de Senis, num. 5.

Ecclesia non granis, sed grano comparatur propter vnitatem. ibid. nu. 5. et 6.

Ecclesia fundata super hominum inconstantia, divina potentia permanet inconcussa. in festo sanctorum Apost. Petri & Pauli, num. 17. et 18.

Ecclesia sagena est quæ iustos complectitur et peccatores. in festo sanctæ Catherinæ martyr. num. 9.

Ecclesia ministros summa cura eligere docuit Christus. in festo sancti Bartholomæi apostoli, num. 5.

Ecclesiam periclitantem invent omnes et timeant. domin. 3. post octauam Epiphaniæ, num. 2. et 3.

Ecclesiam periclitantem nullus deserat. ibi. eod. num. 3.

Ecclesiam omnes tutare curent, sed maxime Doctores. dom. 7. post pentec. num. 3.

Ecclesiam ad orandum adire debet homo non ad alia. dom. 10. post pentec. nu. 5.

In Ecclesia mali plures sunt quàm iusti. in festo S. Catherinæ martyr. num. 5.

Ecclesiæ & templa tanta ingenti Dei misericordia concessa sunt. feria 3. domin. 1. in Quadr. num. 2.

Ecclesiis irreverentia non minor exhibetur à Christianis quàm olim à Judæis exhiberetur templo. ibid. num. 3. 4. et 6. et fer. 2. domin. 4. in Quadr. nu. 3. et 4.

Ecclesiis grandis debetur reverentia. ibidem, num. 3. et 4.

Ecclesias frequenter adire debent Christiani. feria tertia domin. 1. in Quadragesima, num. 7.

Ecclesiastici cordi comparantur, à quibus bonum & malum Reipublicæ consurgit. feria eod. 3. eiusdem dom. 1. in Quadrages. eod. num. 7.

Ecclesiastici dum peccant, difficulter à malo revocantur. ibid. et in festo S. Petri martyr. num. 11.

Ecclesiastici & sacerdotes quales futuri inter Christianos, cum egregij desiderarentur idolorum ministri. fer. 3. dom. 2. in Quadr. num. 2. & 3.

Ecclesiastici malis ingens inferunt Reipublicæ nocumentum. ibidem, num. 4. & domin. 19. post Pentec. num. 1. & in festo sancti Dominici confess. nu. 9. & in festo sancti Hyacinthi confess. nu. 6. et feria 2. domin. in passio. num. 2.

Eccle-

Digitized by Google

Ecclesiastici etiam mali audiendi & consulendi. fer. 3. dom. 2. in Quadrag. num. 4. et in festo S. Dominici confess. nu. 8.

Ecclesiastici peccatis traditis cunctis sunt peiores. sabbatho dom. in passione, num. 2.

ecclesiastici peccata plangunt populi. dom. 2. post octa. paschæ, num. 4.

ecclesiastici in publico honorandi sunt. in ascens. domini, num. 13.

ecclesiastici ab humeris & supra excedant populum. dom. infra octa. ascens. nu. 6.

ecclesiastici nostri Hebræorum ministris meliores esse debent. domin. 5. post pentecost. num. 4.

ecclesiastici cæremonijs non contenti laicis sint superiores. dom. 12. post pent. nu. 9.

ecclesiastici multa receperunt in vtilitatem proximorum administranda. in festo sancti Nicolai Episcopi & confess. num. 4. vsque ad 8.

ecclesiastici huic muneri spontanei non se ingerant. ibid. nu. 4. & 5. et in festo S. Hyacinti confess. num. 7.

ecclesiastici ad conservationem Ecclesiæ necessarij sunt sicut Sol mundo. in festo sancti Thomæ de Aquino nu. 6. 7. 8. & 9.

ecclesiastici dum male viuunt contemptibiles sunt in Republica. in festo S. Dominici confes. num. 11.

ecclesiastici moribus primum, deinde scientia ornati sint. ibid. num. 12. et 13.

ecclesiastici interna virtute, & externo polleant decore. ibid. nu. 16.

ecclesiastici orationi vacent, vt à Deo postulent quæ populo sunt profutura. in festo sancti Bartholomæi apostoli, num. 5.

ecclesiasticorum virtus Reipublicæ est vtilissima. fer. 3. dom. 2. in Quadrag. num. 1. 2. & 3. et dom. 19. post pentec. num. 1. & in festo S. Dominici confess. nu. 9. et 10.

ecclesiasticorum status ad quantum malum deuenerit. eadem fer. 3. dom. 2. in Quadr. num. 4.

ecclesiasticorum peccata celanda & secreto corrigenda sunt. ibid. nu. 5. et in ascensione domini, num. 13.

ecclesiasticorum peccata quando aperienda sint plebi. ibid. eod nu. 5.

ecclesiasticorum peccata rectè per seipsum punit Christus in templo, licèt mitissimus esset, & illa grauia non indicarētur. fer. 2. dom. 4. in Quadrag. nu. 2. et 3.

Ecclesiasticos malos acriter lamentabatur sanctus, et quare. fer. 3. dom. 2. in Quadrag. num. 3. et 4.

ecclesiasticos & spirituales viros irridere qui aliquas habent imperfectiones stultum est. fer. 4. dom. 2. in Quadrag. nu. 10. et in festo S. Iacobi Apost. num. 7. et in festo S. Bartholomæi apost. num. 6.

ecclesiasticos labefactare conatur dæmon vt populũ perdat. in festo S. Thomæ de Aquino, num. 9. 11. et 12.

Aegritudines patienter ferendæ sunt, dum in bonum sunt hominum. fer. 5. domin. 4. in Quadrag. num. 3. et dom. 18. post Pentec. num. 6.

Aegritudines ad diluenda peccata immittit Deus. fer. 6. dom. 1. in Quadrag num. 8. et dom. 18. post pent. nu. 6. et 7.

Aegrotus sanitati restituitur operibus bonis vacet. fer. 5. dom. 3. in Quadr. nu. 8.

Aegrotantes & alijs necessitatibus detenti medicos vocent, sed à Deo potissimè salutem quærant. domin. 23. post pentecostẽ, num. 2. 3. et 4.

Aegrotantibus multis de causis salutem negat Deus frequenter. feria 5. domin. 1. in Quadrag. num. 3. et dom. 18. post pentec. num. 6.

Aegrotantes quandoque Christus difficulter curabat, vt difficilem animæ medelam ostenderet. domin. 11ª post pentecosten, nume. 5. et 6.

Eleemosina multa adducit commoda, quibus auari priuantur. domin. 1. post pentecosten, num. 2. & 3. et vide Verbo, pauper, & diuites.

Eleemosinæ laudes & modus in ea seruandus edicitur. fer. 6. post Cinер. num. 6.

eleemosinæ præceptum quo superflua danda sunt facillimum est. dom. 4. in Quadrag. num. 11.

eleemosinam largiens maius consequitur bonum, quam qui illã accipit. sabbatho post Cinер. num. 1.

eleemosinam docuit Christus, vt diuitum diuitias frangeret. domin. 4 in Quadragesimæ num. 4.

Elias cum esset infans ignis carbones mandebat. in Natiu. S Ioan. Baptistæ, num. 2.

Elias translatus in Paradisum, quia minus monebatur ad misericordiam. in festo sanctissimi Rosarij, num. 7.

Digitized by Google

Euangelium veteri legi antefertur. in feſto S. Vincentij confeſſ. num. 4. et 5.

Euangelium quibus de cauſis æternum vocauerit Ioan. ibid. ijſdem num. 4. et 5.

Euangeliſtarum laus latè deducitur. in feſto S. Marci euangeliſtæ num 4. et 5.

Euchariſtia in memoriam beneficiorum Chriſti inſtituta, ipſa etiam ingens fuit beneficium. in feſto corp. Chriſti, nu. 1.

Euchariſtia ſacrificium eſt vtiliſſimum. ibid. num. 3. 5. et 6.

Euchariſtia inſtituta eſt ut homo conſeruetur in vita quam pœnitentia dedit. ibidem num. 4. 5. et 6.

Euchariſtia priuari ſumma pœna eſt qua olim fideles puniebantur. ibidem, nume. 5. & 6.

Euchariſtia diuini amoris egregium ſignum eſt. ibid. ijſdem num. 5. et 5.

Euchariſtia frequenter ſumenda eſt, ſicut et olim fiebat. ibid. num. 7.

Euchariſtia in inſtitutione hominibus immenſus honor collatus eſt. ibidem, numero 1. & 2.

Euchariſtiam loti & mundi ſumant homines. feria quinta in Cœna domini, num. 7.

Euchariſtiam frequenter ſumentes Clerici & laici, quomodo meliores non ſunt. in feſto corp. Chriſti, num. 6. et 7.

Euchariſtiam rectè ſumens in Chriſtũ transmutatur. ibid. nu. 8.

Euchariſtiam rectè ſignificauit Manna Iudæis datum. ibid. num. 9.

Euchariſtia cibando homines quam rectè adducat Deus ad ſui dilectionem. ibidem, num. 8.

Excommunicationes grauiſſimis de cauſis ferendæ ſunt. in feſto ſancti Antonini confeſſ. num. 4.

Exempla bona in quocunque reperiantur proficiunt, ſed maximè quæ in eccleſiaſticis cernuntur. in feſto S. Dominici Patriarchæ num. 16. & 17. vide verbo, Prædicator, Princeps, Prælati.

Exempla mala in quocunque homine videantur nocent valde ibid. nu. 10. & 11.

Exempla mala quæ in ſuperioribus videntur inter omnia nocent magis. ibidem, nume. 14. & 15.

Exempla Sanctorum non ſolum viſa, ſed & audita homines mutant. in feſto S. Ioſephi Patriarchæ, num. 4 et 5.

F

Famam fratris negligere graue malũ eſt. fer. 3. dom. 3. in Quadrag. num. 5.

Fœmina maximè iuuencula cauta ſint & domi clauſæ, domin. infra octauam natiu. domini, num. 6. & in feſto Viſitat. B. Mariæ virg. num. 4. et 5.

Fœmina facies adulterantes fucis, taxantur. feria 4. Ciner. num. 9.

Fœmina inuerecundæ multum nocent. in feſto S. Ioannis Baptiſtæ, num. 1.

Fœmina multorum peccatorum cauſa ſunt in viris. domin. 21. poſt pentec. num. 10.

Fœminarum importunæ ſunt preces, feria 4. dom. 2. in Quadr. num. 1.

Fœminarum vita mala ſi publica ſit raro curatur. fer. 6. dom. 3. in Quadr. num. 6.

Fœminarum colloquia vitãda ſunt multum, fer. 6. dom. 3. in Quadr. num. 8. & in viſit. B. Mariæ, num. 4. et 5.

Fœminarum libertas & licentia noſtris temporibus ingens eſt. in feſto viſitat. S. Mariæ, num. 4. et 5.

Ferdinandus primus Rex Caſtellæ cilicium accepit ſceptro depoſito. in feſto S. Iacobi apoſtoli, num. 7.

Feſtum omnium Sanctorum quare inſtitutum fuerit. in feſto S. Roſarij, num. 8.

Feſtum omnium Sanctorum cum ſuo capite & Rege celebrat Eccleſia, vbi mira Dei ſapientia & pulchritudo ſplendet. in feſto omnium Sanct. nu. 1. 2. et 3.

Feſta ſanctificanda ſunt. fer. 5. domin. 3. in Quadrag. num. 9.

Feſta Iudæorum ſpiritualiter celebrent Chriſtiani. domin. infra octa. Epipha. num. 6. & fer. 3. domin. 4. in Quadr. nu. 3. & feria 3. dom. in paſſio. num. 1.

Feſtis peccatis vacare graue eſt malum. feria 2. dom. in paſſ. num. 2.

Fides non ad credendum ſolum, ſed etiam ad operandum data eſt. in Epiphan. dom. num. 9. 10. & 11.

Fides ſine operibus non ſufficit ad ſalutem. in octa Epiph num. 10. & feria 2. domin. 1. in Quadr. nu. 3. & ſabbatho poſt domin. 2. in Quadr. nu. 7. & dom. 12 poſt Pent. num. 3. & dom. 20. poſt Pent. nu. 8 & 9. & in feſto S. Marci Euangeliſtæ, ſerm. 2. num. 5.

Fides antecedit viſionem Dei ſicut imperfectum perfectum. in feſto S. Trinit. nu. 1.

Digitized by Google

Fides in hominibus imperfecta est. domin. 20. post Pentec. num. 5.
Fidei mysteria cautè rudi plebi proponenda sunt. in festo sanctissimæ Trinitatis, nume. 1. & 2.
Fides mysteria Sacerdotes unda recipiãt, sed inuoluta ea populo tradant. ibid. num. 2.
Fidei lumine quomodo abutantur homines. in festo S. Martini Episc. serm. 1. nu. 2.
Fidem habentes sine operibus fatuæ virgines confusæ perierunt. in festo S. Cecilię virg. et martyr. num. 7.
Fide quomodo vincendus est hostis noster. in festo sanctiss. Trinit. num. 6.
Filij quandoque vitia puniuntur ne peccata imitentur parentum. fer. 4. dom. 4. in Quadrag. nu. 4. & 5.
Filij peccantibus parentibus puniuntur, quia eos imitantur. domin. 21. post pentecosten, num. 10.
Filij non semper misericordia Dei dantur parentibus, sed ira. in natiu. S. Ioan. Baptistę, num. 9.
Flagella vocationes Dei sunt vt peccatores conuertantur. feria 3. domin. 4. in Quadragesima, num. 5. et dom. 11. post Pentec. num. 4.
Flagella non semper pro peccatis dantur à Deo. feria quarta domin. 4. in Quadragesim. num. 4. et 5.
Flagella Dei, amoris eius sunt signa. feria 6. domin. 4. in Quadrag. num. 9. et 10. & pro pluuia num. 7. et 8.
Flagella pertrahunt impios ad Deum, dom. 11. post pent. nu. 4. & 5.
Flagella prædicit Deus, vt caueant homines à peccato, dom. 24. post pent. nu. 7.
Flagella prædicit Deus vt peccatores resipiscant. sabbatho dom. 3. in Quadr. nu. 6. & dom. 9. post pentec. nu. 1. 2. et 8.
Flagella Dei regulariter peccatorum sunt pœna. pro pluuia nu. 4. 5. 6. et 12.
Flagella ex effectu agnoscuntur si sint à patre vt corrigat, an à iudice vt puniat. ibid. num. 8. et 9.
Flagella nostris temporibus incipiunt hic vt initia sint futurorum. ibid. nu. 9. et 10.
Flagella suspendit Deus cum homines emendantur. ibid. nu. 12.
Flagellis alienis non emendari malum est acrius puniendum. fer. 6. dom. 2. in Quadrag. num. 12. & 13.
Flagellis Dei non emendari graue est malum. dom. 20. post pentec. nu. 7. et 8.
Flagellis prementib. humiles et propria agnoscentes peccata Deum interpellent Christiani, pro pluuia impetranda nu. 13. et 14.
Flagellis mitigantibus sanctorum precibus adiuuamur si vitã mutauerimus in melius, ibid. nu. 13. 14. et 15.
Flagellis vrgentibus interpellandus est Deus, sed in pace deferendus non est. ibid. iisdem numeris.
Flagellis grauibus præmentibus conuenienter publica verberationes fiunt. ibid. eod. num. 15.
Flagellis vrgentibus, orantibusq; ecclesiasticis, populi male viuendo fructum impediunt. ibid nu. 11. 12. 13. et 14.
Flagellat Deus eos qui non corriguntur in his rebus quas maximè diligunt. fer. 5. dom. 4. in Quadrag. num. 6.
Flagellat Deus misericorditer vt conuertat, & rigidè vt conterat, pro pluuia nume. 3. 4. 7. 8. & 9.
Flagellatus à Deo expedit vt recordetur culpæ ob quam id credit accidisse. feria 4. domin. 3. in Quadr. num. 4.
Flagellati homines ad Deum confugiant. domin. 11. post pent. nu. 4.
Flagellantur impij aliquando impij flagello inimici. ibid. num. 5.
Flagellans Deus à minoribus, ad maiora procedit verbera. fer. 5. dom. 4. in Quadragesim. num. eod. 6.
Fortitudo alia est in peccatoribus, alia in iustis. in festo conuersionis S. Pauli apostoli, num. 7. & 8. & in festo S. Barnabæ apost. num. 10.
Fortitudo iustorum in tolerantia persecutionum cõsistit. in eod. festo S. Barnabę apost. num. 8 & 9.
Fortitudo iustorum insuperabilis benefaciendo hostes vincit. ibid. num. iisdem 8. & 9.
Franciscus mirandus vir periclitanti orbi datus est. in festo S. Patriarchæ Francisci num. 2.
Franciscus signo admirabili ostensus est Christo similissimus orbi. ibid. eod. nu. 2.
Franciscus Ioanni Baptistæ rectè comparatur. ibid. eod. nu. 2.
Franciscus humilitati magnanimitate connexit ordinem instituens. ibid. num. 3.
Franciscus omnium virtutum eximius sectator,

ter, sed perfissimè humilitatis. ibid. num. 8.
Franciscus in contemnendis diuitijs & honoribus, admirandus fuit. ibid. eod. num. 8.
Franciscus plagis vulneratus est, vt ex his eum colligas similem Christo in multis. ibi. eod. num. 8.
Francisci eiusq; ordinis laudes. ibid. num. 17.
Francisci humilitas miranda potius est quàm imitanda. ibid. num. 8.
Francisco loquente cum fratrib. ecclesia visa est ignibus conflagrare. ibid. eod. num. 8.

G

GAudium malorum multis incommodis mixtum est. dom. 2. post octau. paschæ, num. 3.
Gaudium & tristitia diuersis de causis sunt in iustis. ibid. num. 4.
Gaudium iustorum hic incipit & in cœlo perficitur. ibid. nu. 5. et 6. & dom. 4. post octau. paschæ, num. 7. & in die S. pentec. num. 3. & dom. 19. post pentec. num. 9.
Gaudium verum in solis iustis reperitur. dom. 2. post octau. paschæ, nu. 4. & dom. 19. post pent. num. 9.
Gaudium malorum falsum dum quæ deside rant implent. dom. 2. post oct. paschæ, nu. 5.
Gaudium iustorum quomodo etiam in hac vita dicitur plenum. dom. 4. post octau. pasch. num 7.
Gaudium mundi rectè vocatur vacuum. ibi. num. 7. & 8.
Gaudium plenũ propriè in cœlo. ibid. eod. nu. 8
Gaudium spirituale operantur oratio & puritas conscientiæ. ibid. eod. num. 7.
Gaudium plenum propriè solum est in cœlo. ibid. num. 8.
Gaudent iusti in Deo, mali in se in diuitijs &c. in festo visitat. B. Mariæ.
Gentes acceperunt hæreditatem Iudæis promissam. sabbatho dominic. in passio num. 5. & dom. 19. post pentecost. num. 1. 2. & 11.
Gentes Iudæos & Christianos damnabũt. fer. 4. dom. 1. in Quadrag. num. 9.
Gentes maiori cum fructu apostolicam acceperunt gratiam. dom. 2. post octau. Epiph. num. 1.
Gloria humana contemnenda est. fer. 3. dom. in passione, num. 8. & dom. 9. post pent. num. 6.
Gloria Dei curare debẽt omnes homines, maxime prædicatores. fer. 3. dom. 4. in Quadr. num. 5.
Gloriantur mali stultè in rebus mundi, aut in virtute sua. dom. 10. post pentec. num. 4. & 5.
Gratia Dei & liberum hominis arbitrium, auxilium Dei & labor hominis necessaria sunt ad virtutem.....
Gratia diuina aquæ vinę optimè comparatur. fer. 6. dom. 3. in Quadr. num. 3. & 4. & fer. 2. dom. in pass. num 7.
Gratiæ Dei cooperari debent homines. dom. infra oct. in. ascens. num. 6.
Gratitudo diuinis beneficijs præcipiebatur à Iudæis in festorum obseruatione. fer. 3. in pass. nu. 1.
Gulæ & comissiorũ pericula certa sunt. dom. in Quinquages. num. 10. et in festo Decollat. S. Ioannis Baptistæ, num. 2. et fer. 5. dom. 2. in Quadr num. 4.
Gulæ tentatio valde grauis est. dom. 1. in Quadrages. num. 6. vide verbo, ieunium, et abstinentia.

H

HAereses semper fuere in Ecclesia, in cuius defensionem Doctores eximij dati sunt. in festo S. Petri Martyr. ord. prædicat. num. 1.
Hæreses tantæ veritatem ostendunt Cathol. fidei. dom. 7. post pentec. num. 3.
Hæretici inter omnes impios maximè cauẽdi sunt. dom. 7. post pent. num. 1.
Hæretici sanctitatem mentientes decipiunt incautos. ibid. num. 2.
Hæretici moderni sub lupina pelle innumeros decepisse mirandum est. ibid. num. 2. et 3.
Hæretici decipiunt modo tantos, quia ea probant quæ homines desiderant. ibid. eiusd. nume. 2. et 3.
Hieronymi austeritas & pœnitentia ingens fuit. in festo S. Antonini confess. nu. 1. et in Commemor. defunct. num. 1.
Hieronymi laudes ab Augustino narratæ. in festo S. Patriarchæ Dominici, num. 1. et S. Hieronymi doct. Eccles. num. 10.
Hispaniæ laudes illæ sunt potissimæ, quod S. Iacobum habuerit semper patronum in festo S. Iacobi Apost. num. 2. et 3.
Hispani fidem semel receptam nũquam deseruerunt. ibid. num. 1.

Hispani

Digitized by Google

Hiſpani de S. Iacobo patrono merito gloriantur. ibid. num 9.
Homo recte arbori comparatur. dom. 7. poſt pentecoſt. num. 7. & 8.
Homo miſtus arbor eſt fructuoſa, impius ſterilis. ibid. iiſdem numeris 7. & 8.
Homo ad imaginē Dei factus illi ſe reddat. dom. 22. poſt pentec. num. 10. & 11.
Homo peccando imaginem Dei deturpat. ibi. iiſdem numeris.
Homo cordatus prudentiſſimos hoſtes fugiat propriam perpendens imbecillitatem. ad ſe landam ſanctimonialem, num. 8.
Hominis creatio maximum Dei artificium oſtendit. fer. 4. dom. in Quadr. nu. 7.
Hominis nomen ſolis iuſtis merentur. dom. 20. poſt pentec. num. 9.
Hominum in promiſſionib. faciles tales non ſunt in illis adimplendis. fer. 4. dom. 2. in Quadrag. num. 8.
Hominum in ſacris literis vocantur aliquando ſolis carnales. fer. 5. domin. 2. in Quadrag. num. 2.
Homines niſi nova recipiant beneficia prateritorum obliviſcuntur. fer. 2. dom. 3. in Quadrag. num 10.
Homines multi imagine beſtiæ inſigniti ſunt. dom. 22. poſt pentec. num. 9.
Hominibus belle placere quando liceat, & quando peccatum ſit. fer. 3. dom. 2. in Quadrag. num. 8.
Homines modo ſinit Deus ut per libertatem arbitrij agāt quod eis libuerit. ſabb. dom. 2. in Quadr. num. 2. & fer. 5. dom. 3. in Quadrag. num. 3.
Honori illorum præſidet Deus qui eius cauſa contemnuntur. in octau. Epiph. num. 4.
Honorem mundanum dum timet homo perdere, in multa cadit mala. in feſto Sanct. Innocentium, num. 12.
Honores & diuitiæ inſtrumenta ſunt conſequendæ virtuti accommodata. dom. 2. poſt pente. nu. 1. & 2.
Honores & officia non fugere, ſed virtute comparanda ſunt. fer. 4. dom. 2. in Quad. nume. 3. & 4.
Honorum & officiorum pericula grandia ſunt. dom. 2. poſt pentecoſt. num. 2. 3. & 8.
Honores quam facile cōtemnant ſancti. dom. 3. in aduentu Domini, num. 5. & fer. 5. dom. 3 in Quadr. num. 10.
Honores ambire non debent homines, ſed eos eaſdem qui mundanam gloriam ſuadent. domin. 2. in aduentu Domini num. 6.
Honores contemnendos egregijs factis ſuaſit Ieſus. ſabbatho poſt Cineres, nu. 1. & fer. 5. dom. 3. in Quadr. num. 10.
Honores habere licēt peccatum non ſit, periculoſum tamen eſt. fer. 4. dom. 2. in Quadr. num. 3. 4 & 5.
Honores & officia fugiebant ſancti, ibi. nu. 4.
Honoratus & laudatus homo propria conditionis non obliviſcatur. in feſto SS. apoſtolorum Petri & Pauli, num. 15.
Humilitas maxima eſt in ſanctis, & vnde illa oriatur, dom. 3. in aduentu Domini, num. 5.
Humilitas via eſt ad exaltationem, dom. 16. poſt pentec. num. 9. & in annunc. B. Mariæ virg. num. 3.
Humilitas Bernardi cōmendatur. in feſto S. Bernardi abbat. num. 1. et 2.
Humilitas et māſuetudo pacatiſſimum reddunt hominem. in feſto S. Franciſci confeſſ. num. 7.
Humilitatis perfectiſſimus magiſter Chriſtus hanc hominib. valde commendauit. in octa na Epiph. num. 4.
Humilitatis magna vis oſtenditur. dom. 10. poſt pentec. num. 8.
Humilitatem ut ſuaderet Chriſtus diſcipulorum pedes lauit. fer. 5. in Cœna Domini, num. 5.
Humilitatem Chriſti in pedum lotione ſolus Deus potuit comprehendere. ibid. num. 11.
Humilium mos eſt ut honorati humilientur magis, quod peccatores non faciunt. fer. 5. in cœna domini, nu. 10.
Humilibus Deus libenter cohabitat non ſuperbis. fer. 3. domin. in paſſione, nu. 2.
Humiliantur homines ſi cordati ſint Dei maieſtatē perpendentes. dom. 4. poſt pente. num. 8. et dom. 23. poſt pentec. num. 3. et 4.
Humiliantur ſancti dum aliorum qui meliores ſunt recordantur. in feſto S. Bernardi abbat. num. 1.
Hyacinthus confeſſor ordinis Prædicatorum, S. Dominico in adiutorium datus Romæ, illiq; ſimilis fuit. in feſto S. Hyacinthi confeſſ. num 1. et 2.
Hyacinthus poſt 337. annos à Clemēte VIII. catalogo ſanctorum adſcriptus eſt. ibid. numeris iiſdem. 1. et 2.
Hyacinthus cum primum habitum accepit eximiæ

Digitized by Google

INDEX.

eximium Virtutis incrementum adeptus est. ibid. num. 3.

Hyacinthus per quadraginta annos in ordine Prædicatorum vivens totus fuit sanctitatis exemplar. ibid. num. 3. & 4.

Hyacinthus grandi animarum Zelo ferebatur. ibid. num. 12.

Hypocrisis in operibus bonis fugienda maxime est. fer. 4. Cinер. num. 3. & 4.

Hypocrisis vitium fuit pharisæorum stultitia plenum. fer. 3. dom. 2. in Quadr. num. 8.

Hypocrisim nostris miseris temporibus taxare non est necesse. fer. 4. Cinер. num. 4.

Hypocrita rebus minimis intendunt maioribus omissis. fer. 4. dominica 3. in Quadrag. num. 2. & 3.

Hypocrita lupi sunt in vestitu ovium incedentes. dom. 7. post pentecost. num. 4.

Hypocrita solum ea quæ ipsi faciunt credunt eximia virtutum opera, contemptis reliquis. in assumpt. B. Mariæ Virgin. num. 10. & in festo S. Matthæi apost. num. 9.

Hypocritarum fictam virtutem abominatur Deus. dom. 11. post pentecost. num. 1. & 2. & feria quarta dom. 2. in Quadragesim. num. 8. & 9.

Hypocritarum stultitia in virginibus fatuis ostenditur. in festo S. Cæcilia virg. num. 2.

Hypocritarum hoc grave malum est, quod gloriam Deo debitam sibi vsurpant. ibid. num. 2.

I

Iacobus maior lux & sol Hispaniæ cur dicatur. in festo S. Iacobi apost. num. 1.

Iacobi maioris laudes optimè continentur in his verbis, o lux & decus Hispaniæ ibi. eod. num. 1.

Iacobi maioris privilegia narrantur. ibidem num. 4. & 5.

Iacobi maioris promptitudo in sequendo Christo mira fuit. ibid. num. 6.

Iacobi minoris laudes vide in festo SS. Apostolorum Philippi & Iacobi, num. 2.

Idolatriæ inventores fuerunt adulatores. dom. 17. post pentec. num. 4.

Ieiunium omni lege mandatum fuit tanquam necessarium ad Virtutem. fer. 4. Cinер. num. 2.

Ieiunio jungatur mutatio vitæ vt prosit, ibid. num. 5.

Ieiunium comitentur lachrymæ, non enim eas

prohibuit Christus si ficta non sint. ibid. num. 2. 3. & 4.

Ieiunium comitari debet oratio. fer. 6. post Cinер. num. 7.

Ierusalem ad quamcumque miseriam venerit in Babylonica captivitate luget Hieremias. fer. 6. in parasceve num. 1.

Indumentorum abusus acriter à sanctis reprehenditur. dom. 2. in adven. Domini, num. 9. & fer. 5. dom. 2. in Quadrag. num. 3. & 4.

Inferni perpetuæ pœnæ manent impios quæ maxime timendæ sunt, fer. 2. dom. 2. in Quadr. num. 11. & fer. 3. seq. num. 6. & fer. 5. dom. 2. in Quadrag. num. 7. & 9. & dom. 19. post pentec. num. 14.

Inferni pœnæ eximiæ et perpetuæ sunt. dom. 8. post pentecosten, num. 8. & in Commemorat. omnium defunctorum, num. 2.

In inferno recordatione bonorũ temporalium acriter torquentur impij. fer. 5. domin. 2. in Quadragesim. num. 9.

Inimici mansuescẽdi sunt mollibus verbis, vel deferendi. fer. 3. dom. 4. in Quadr. num. 3.

Inimicos ignoscere est necesse vt à Deo exaudiamur. fer. 6 post Cinер. num. 8.

Inimicis reconciliari nos docuit Christus lavans pedes Iudæ. fer. 5. in cœna Domini, num. 2.

Inimicis reconciliari statim præcipit nobis Christus mira benignitate sua. domin. 5. post pent. num. 3.

Inimicis reconciliamur ante orationem et Eucharistiæ sumptionem. ibid. num. 10.

Inimicos odiendos in lege veteri unde colligebant pharisæi. fer. 6. post Cinер. num. 9.

Iniuriam vel levem recipientes multa ingentium beneficiorum obliviscuntur sine ratione. fer. 4. dom. in passio. num. 9. et 10.

Iniuriam inferens fratri omnibus posthabitis reconciliare illi tenetur. dom. 5. post pentec. num. 10.

Iniuriam remittere petenti veniam duabus rationib. ostendit Christus. dom. 21. post pentec. num. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. et 13.

Iniuriam fratri non remittens graviter peccasse ostenditur in eo quæ non remisit centum denarios, ibid. num. 11. et 12.

Iniuriam propriam contemnit iustus, sed divinam agre fert. Domini. 22. post pentec. num. 3.

Iniuria exemplo Christi patienter ferenda sunt.

Digitized by Google

ſunt. fer. 3. dom. 4. in Quadr. num. 7. & dom. in paſſio. num. 7. & dom. 21. poſt pent. num. 7.

Iniuria ferenda à iuſtis, quia eſt qui quærat & iudicet. dom. in paſſ. num. 8.

Iniuriarum remiſſio vnde tam difficilis reddatur hominibus. dom. 21. poſt pentec. nume. 1. & 2.

Iniurias remittere etiam ethnici docuerunt. fer. 6. poſt Cinet. num. 8.

Iniurias remittendas multis rationibus probatur. dominica 1. in Quadrageſima, num. 7. & dominica 21. poſt penteceſt. nu. 1. & 2. vſque ad 8.

Iniurias vindicare valens & ferens dignus laude eſt. fer. 3. domin. in paſſ. num. 4.

Iniurias qui remittit à Deo veniam impetrat peccatori. dom. 1. poſt pentec. num. 8.

Iniurias remittendas exemplo ſuo docuere ſanctis dom. 21. poſt pent. num. 2.

Iniurias non remittens Deum non experietur patrem, ſed iudicem Leonem. ibid. nu. 13.

Innocentes aliique fidelium infantes miſericorditer vita priuantur. in feſto SS. Martyrum Innocent. num. 5. & 6.

Intentio recta in operibus quærenda quam damon conatur pollnere. in feſto S. Martini Epiſcopi & confeſſ. fer. 1. num. 7.

Inuidia multa parit mala. dom. 3. in adu. domini, num. 8.

Inuidia in cauſa eſt ne propheta honorem habeat in patria ſua. fer. 2. dom. 3. in Quadr. num. 11.

Inuidia & murmurationibus ſuperiores & prælati inter omnes expoſiti ſunt. dom. 3. poſt pentec. num. 8.

Inuidi nihil cum ratione operantur. feria 3. dom. 4. in Quadrageſima, num. 4. & fer. 4. dom. in paſſ. num. 3. & dom. 3. poſt pentec. num. 8.

Inuidi aliena bona non attendunt licèt multa ſint, ſed mala, ſi qua fuerint. feria 3. dominica 4. in Quadrageſima, num 7.

Ioannes Baptiſta diſcipulos miſit ad Chriſtum eorum ſe miclmas infirmitati. dom. 2. in aduen. domini, num. 1.

Ioannes Baptiſta omnia tentat vt Chriſtus in notefcat cunctis. ibid. eod. num. 1.

Ioannes Baptiſta quare angelus vocatus fuit à Chriſto cum ille eſſet in carcere. ibid. num. 2. & 3.

Ioannes Baptiſta anxiè & deſiderabat & curabat vt Meſſias ab omnibus agnoſceretur. ibid. num. 5.

Ioannes Baptiſta vt ea audirent quæ illi forent gratiſſima diſcipulos mittit ad Chriſtum. ibid. eod. num. 5.

Ioannes Baptiſta in vinculis audiebat opera Chriſti quia reſtitit Herodi. ibid. num. 5. & 6.

Ioannes Baptiſta reſtè à Chriſto laudatus fuit. ibid. num 9.

Ioannes Baptiſta acriter & in ciuitate, & in deſerto tentatus eſt. dom. 3. in aduentu domini, num. 1.

Ioannes Baptiſta mira proximi dilectione actus Chriſti conuerſationem non habuit. ibid. num. 3.

Ioannes Baptiſta quam rectè vox dicatur. ibi. num. 7.

Ioannes Baptiſta aliena ſaluti intentiſſimus deſertum dereliquit. dom. 4. in aduen. domini, num. 1.

Ioannes Baptiſta venit vt converteret corda patrum in filios, ibid. num. 2.

Ioannes Baptiſta venit in ſpiritu & virtute Helia. ibid. eod. num. 2.

Ioannes Baptiſta vtilis orbi maximè quia venit ad ſcientiam ſalutis. ibid. num. 3.

Ioannes Baptiſta in tenella ætate vitam geſſit in deſerto vix humanam. ibid. num. 4. 5. et 6.

Ioan. Baptiſta miris potiebatur conſolationibus in heremo. ibid. num. 5.

Ioannes Baptiſta quomodo inter natos mulierum maior dicatur. ibid. num. 5. et 6.

Ioannes Baptiſta primus à Chriſto ſanctificatus in vtero fungi cæpit officio ſuo. ibidem, num. 9.

Ioannes Baptiſta opus diuinæ manus dicitur ob ipſius excellentiam. ibid. nu. 13.

Ioannes Baptiſta in noſtrum bonum datus eſt. ibid. num. 14.

Ioannis Baptiſtæ humilitas oſtenditur, dom. 3. in aduentu domini, num. 8.

Ioannis Baptiſtæ laudes in baptizando eximiæ fuerunt, illæq; in hominum cõmodum ceſſerunt. in octa. Epiph. num. 2.

Ioannis Baptiſtæ grandis laus quòd datus eſt vt omnes iudæi crederent per illum. in natiu. Ioan. Baptiſtæ, num. 1. et 2.

Ioanes Euangeliſta filius Mariæ, quem peperit anxiè dolens. in feſto S. Ioan. Euangeliſtæ, num. 1. et 2.

Digitized by Google

Ioannes Euangeliſta infans eccleſia ab angelis honorifice ſuſceptus eſt exul & in cælum pergens ibid.nu.eod.2.

Ioannes Euangeliſta in multis donis cæteris Apoſtolis fuit ſuperior, in nullo inferior. ibid.nu.6.et 16.

Ioannes Euangeliſta conſulto derelictus tot annis in exordio naſcentis eccleſiæ. ibidem num.9.vſque ad 13.

Ioannes Euangeliſta moriens ampliorem cæteris Apoſtolis habuit gratiam ibid.nu.10. 11.& 14.

Ioannes Euangeliſta diu viuens, miro & nouo modo martyr effectus eſt. ibidem,num. 11.& 12.

Ioannes Euangeliſta & Baptiſta duo teſtes fidei mirandi. ibid.num.19.

Ioannes Euangeliſta docens & ſcribens angelus fuit cum ancipiti gladio. ibidem, num.20.

Ioannes Euangeliſta alios exceſſit Euangeliſtas & ſeipſum, cum dixit: In principio erat verbum. ibid. eod.nu.20.

Ioannis Euangeliſta excellentia oſtendit in obedientia, in familiaritate cum Maria,et officio Aſiæ.in feſto S.Ioannis Euangeliſtæ, num.7. et 8.

Ioannis Euangeliſta ſpecialem curã habuit Ieſus dicens Petro, quid ad te? ibid.nu.13. 14.15.et 16.

Ioannis Euangeliſta teſtimonium teſtimonio Baptiſtæ præferendum videtur. ibidem num.19.

Ioannis Euangeliſtæ recumbenti in pectore Domini multa ſunt reuelata ibid.num.6.

Ioannis Euangeliſtæ viuenti templa conſecrata dicit Abdias.ibid.num.20.

Ioſeph ſanctitas ex multis colligitur, ſed potiſſimè ex eo quod ſponſus fuit Mariæ, & nutritius Chriſtus.in feſto ſancti Patriarchæ Ioſeph ſponſi virginis Mariæ, nu. 1. 2.3.et 4.

Ioſeph antiquo Patriarchæ comparatur et præfertur.ibid.nu.1.

Ioſeph ex conſortio cum Chriſto & virgine mirabiles habuit profectus. ibidem, nume. 3. 4.& 5.

Ioſeph in graui occaſione mendi iuſtus permanſit. ibid.nu.6.7.et 10.

Ira bona vitia indignatur mala fratri quam expedit frenare. dom.5. poſt penteceſt. nume.6. et 7.

Ira in exordijs interminanda eſt. ibid.eodem num.7.

ira verbis & factis proximum ladens graniſſimum malum. ibid.num.9.

ira neceſſaria eſt in cauſa Chriſti, nam in propria manueſcere conuenit.in feſto ſancti Barnabæ Apoſtoli ſerm. 2. nume. 5. & 6.

irę locum dare multum conueniens eſt.fer.3. domin.4.in Quadrag.num.3.

iram per manſuetudinem moderari utiliſſimum eſt.dominica quinta poſt penteceſt. num.2.

iraſci ſine cauſa ille dicitur, qui non propter honorem Dei iraſcitur. ibid.num.8.

iudex Chriſtus aliter bonis & aliter malis repræſentabitur. feria 2.domin.1. in Quadrag.num.2.

iudices maturè ſententiam criminum ferant. ſabbatho dom.3. in Quadr.num.12.

iudices & perſonæ publicæ in quę mala veniant ſi bono proprio intenti ſint non communi. fer.6.dom.in paſſione,num.2.

iudices maturè liberi ab odio & amore cauſas examinent. dominica 8. poſt penteceſt. num.6. et 7.

iudices cauſas reſpiciant non perſonas. dom. 22. poſt Pentec. num.7. et in feſto purific. B. Mariæ Virg.num.17.

iudicum, gubernatorum & prælatorum, tres narrantur conditiones. dom.22. poſt pent. num.7.et 8.

iudicium iuſtum indicat qui in bonis & malis non externa conſiderat. fer.3.dom. 4.in Quadrag.num.8.

iudicium mundanorum parui pendendum eſt, iuſtorum autem minimè. in feſto ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, num.12.

iudicium finale non ſolum fari, ſed nec cogitari poteſt. domin.2. in aduentu Domini num.3.et 4.

iudicij vltimi conſideratio formidabilis eſt. dom.2.in aduentu Dom.nu.3.et domin.8. poſt pentec.num.7.

iudicij vltimi conſideratione pauent Sancti, dominica 2.aduentus Domini, nu.4. et 5. & in feſto ſanctæ Ceciliæ virg.& martyr. num.3.

iudicij vltimi mala varijs metaphoris et ſimilitudinibus explicantur.dom.2.aduent. Domini,num.5.

Digitized by Google

Iudicij dies inter omnia terribilia illud habebit importabile malis, videre filium hominis. ibid. nu. 6. et 7. & fer. 2. dom. prima in Quadr. num. 4.

iudicij dies ex multis terrore plenus est. fer. 2. dom. 1. in Quadrag. nu. 2. et dom. 19. post pentec. num. 10.

iudicij diem præueniunt mali thesaurizando iram illi diei nocuam. domin. 2. in Aduen. num. 10.

iudicij diem optant Sancti, et in eo Christum misericordem. ibid. eod. nu. 10.

iudicij diem superbi expectat confidenter stultè satis. ibid. eod. nu. 10.

iudicium finale proponit Ecclesia formidabile his qui primo fuerint abusi. domin. 2. in aduentu domini, nu. 1. 2. et 4.

iudicium finale certum et vicinum expedit considerare & malum contrarij. domin. 2. in aduentu domini, nu. 4 et domin. 8. post pentec. num. 7. & in festo S. Nicolai Episc. num. 20.

iudicium sperant iusti dum bene vixerunt. in festo S. Nicolai Episc. num. 21.

in iudicio maior apparebit iustitia Dei quàm misericordia, modo è contra. dom. 2. in Aduen. domini, nu. 3. et 4.

in iudicio impij nullum habebunt intercessorem. dom. 2 in aduen. dom. nu. 7.

in iudicio consolabuntur iusti ijsdem rebus quibus miserè cruciabuntur impij. ibid. num. 7. 8. et 9.

in iudicio sors iustorum et impiorum mutanda est. ibid. ijsdem numeris.

in iudicio nulla sibi conscientia confidat. in festo S. Cecilia Virg. num. 8.

iudicia solius Dei timenda sunt. sabbatho dom. 4. in Quadr. nu. 9.

iudicia temeraria charitas non admittit. domin. 1. post pentecost nu. 4. 5. et 7.

iudicia contra proximos, qua & quomodo prohibeantur. eod. domin. 1. post pentecost. num. 5.

iudicia temeraria ille cauet qui saluti propria intentus est. ibid. num. 6.

iudicia temeraria propter quas rationes fugere debet homo. ibid. eod. num. 6.

iudicia temeraria vt plurimum ex triplici oriuntur capite. ibid. num. 7.

iudicare ex anteacta vita nullum debemus, & quare. in festo S. Maria Magdal. nu. 2. & 23.

Iudicare seipsum vtilissimum est. domin. 1. post pent. num. 4. et 5.

iudicare seipsum tribus modis potest contingere. ibid. num. 5.

iudicare in malam partem ea quæ indifferentia sunt non licet. dom. 1. post pentecosten, num. 4. & 5.

iudicans iniuste seipsum lædit non alterum. feria 3. dom. 4. in Quadr. nu. 8.

iudicantes temerarie acriter punit Deus, domin. 1. post pentec. nu. 4.

iudicaturus Christus cur in nube veniet. domin. 2. in aduentu domini, nu. 5.

iurandi abusus grane malum, & in grande Reipublicæ nocumentum ostenditur in circonc. Domini, nu. 9. et 10.

iurandi consuetudo pessima quę grauiter punita est semper. ibid. nu. 4. et 8.

iurandi & peiurandi peccatum quam sit grane dici non potest. ibidem, num. 8. 9. & 10.

iuramenta in grauia pericula homines mergunt. in festo decollat. S. Ioannis Baptistæ, num. 2.

iustus suiipsius accusator est, impius autem fratrum accusator. sabb. domi. 3. in Quadrag. num. 11.

iustus consummatus in breui, quomodo & quam rectè dicatur expleſſe tempora multa. in festo S. Catherinæ Senens. num. 1.

iusti animarum saluti modo intenti in futuro Deus eorum perficiet corpora, in impijs autem contrarium erit. dom. 1. in aduentus domini, num. 1.

iusti stabiles sunt in bono, dom. 2. in aduen. domini, num. 8.

iusti dum viuunt nullibi securi sunt à dæmonis congressu & periculo, dom. 3. in aduentu dom. num. 1. & 2.

iusti & propriæ saluti & alienæ simul intenti sunt. dominica quarta in aduentu domini, num. 1. & in Visitat. Beatæ Mariæ num. 3.

iusti imperfecti ne deficiant consolationibus conseruantur, non perfecti. dominica infra oct. Epiph. num 3.

iusti naufragante orbe tranquillitate fruuntur. dominica tertia post oct. Epiphan. num. 5.

iusti in hac vita, & in futura mercedem à Deo accipiunt, sed differenter. dom. in Septuag. num. 1. & 2.

Digitized by Google

INDEX.

Iusti sunt propter quos bona temporalia dantur malis. feria sexta post Cineres, numero 4.

iusti in exordio conuersionis blandè trahendi sunt. feria sexta Dominica prima in Quadrages. num. 9. & sabb. dominica 2. in Quadr. num. 7. et dom. 3. post oct. paschæ, num. 2.

iusti peregrini sunt in hac vita. sabbatho domin. 1. in Quadr. num. 9.

iusti in exordijs diuinos reticeant fauores. domin. 11. post pent. nu. 9. & in festo Visitat. B. Mariæ, num. 2. et 3.

iusti rectè vineæ comparantur. feria sexta dominica secunda in Quadrages. nume. 5. 6. & 7.

iusti recipiunt mala pro bonis ab his, quorum saluti inuigilant. dominica 3. in Quadrag. num. 5.

iusti sic ferant iniurias vt innocentiam suam prodant. ibid. eod. nu. 5.

iusti à propriis concinibus cur contemnantur. feria secunda dominicæ 3. in Quadrages. num. 11.

iusti vtilissimi sunt his cum quibus conuersantur. ibid. num. 12. et in festo S. Catherinæ mart. num. 9.

iusti dum malis comparantur specialis erga eos significatur Dei prouidentia. fer. 6. dominica in passio. nu. 8.

iusti vt oues in manibus Christi sunt ne pereant. ibid. eod. num. 8.

iusti per humilitatem indignos se iudicent aliquo bono, & per obedientiam pareant. feria 5. in cœna domini, nu. 12.

iusti exemplo Christi potestatem accipiunt vt benefaciant. ibid. nu. 13. et in festo sanctiss. Trinitatis, nu. 7.

iusti posteriorum oblii ad anteriora extendant se. feria 2. paschæ, nu. 11.

iusti potentes sunt in opere & sermone, dum Deo primo placent, deinde hominibus. ibidem num. 12.

iusti gaudẽt etiam in tribulationibus. dom. 2. post oct. paschæ, nu. 4. et 5.

iusti dum viuunt pergere, et non stare debẽt. in ascens. domini, num. 6.

iusti peregrini sunt, mali autem ciues huius mundi. ibid. nu. 6. et 7.

iusti dolent dum persecutionem patiuntur, non quia iusti, sed quia mali creduntur. dom. infra oct. ascens. num. 2.

Iusti persecutionem patiuntur ab impijs ob vitæ dissimilitudinem. domin. infra octauam ascens. num. 8.

iusti ex male gestis proximorum occasionem accipiunt ad bonum, impij ex bene actis aliorum occasionem ruinæ. dom. 3. post pentecost. num. 7.

iusti dum imperfecti sunt, malorum contubernium fugiant. in festo S. Mariæ Magdalenæ, num. 21. & 22.

iusti peccatores non contemnunt. domin. 10. post pentecost. num. 4. & in festo S. Mariæ Magdal. nu. 22. et 23.

iusti aliene inuigilant saluti. domin. 11. post pentec. num. 3. et 4.

iusti hominum malitia à benefaciendo non cessant. dom. 16. post pentec. nu. 4. & 5.

iusti dum Deum secum habent nullum timere debent. ibid. num. 8.

iusti in tribulationibus fiunt clari. ibid. num. eodem.

iusti qui manu Dei tenentur felices sunt, domin. 23. post Pent. num. 8.

iusti non sibi, sed Christo viuant. ibidem, num. 9.

iusti rectè aquilæ comparantur. dom. 24. post Pentec. num. 11.

iusti in Christo arbore vt aues requiescunt, mali vt pisces degunt in aquis terrena sola audientes. in festo S. Catherinæ Senensis, num. 4.

iusti congratulantur iustis in bono non impijs. in natiuitate sancti Ioannis Baptistæ, num. 10.

iusti in virtutis initijs sibi & non alijs curent prodesse. in festo Visitationis B. Mariæ Virginis, nu. 2. & 3.

iusti grano, mali palea optimè comparantur. in festo sancti Laurentij martyris, num. 3.

iusti latere desiderant, sed Deus non patitur vt tales abscondantur. in festo S. Hyacinthi confess. num. 8.

iusti cum Christo sedebunt in iudicio iudicaturi orbem. in festo sancti Bernardi abbat. num. 7. et 8.

iusti adstabunt rudici vt communicent stultas impiorum excusationes ibid. num 7.

iusti omnes rectè sanctus dicuntur, et quare. in festo S. Catherinæ mart. num. 5.

iusti si perfecti sunt amore adducuntur ad bene operandum. in festo sancti Vincentij con-

fes-

Digitized by Google

CHAPTER 1 Introduction to Computers and Programming 1

1.1 Why Learn Computer Programming? 2
1.2 Computer Systems: Hardware and Software 3
1.3 Programs and Programming Languages 11
1.4 What Is a Program Made of? 16
1.5 Input, Processing, and Output 20
1.6 Displaying Output with the print Function 21
1.7 Comments 24
1.8 Variables 25
1.9 Reading Input from the Keyboard 28
1.10 Performing Calculations 31
1.11 Operators for Strings 36
1.12 Type Conversion and Multiline Comments 37
1.13 Introduction to Turtle Graphics 39
1.14 Getting Help with Built-in Functions and Libraries 46
1.15 Common Errors to Avoid 48
1.16 Chapter Review 49

CHAPTER 2 Input, Processing, and Output 55

2.1 Designing a Program 56
2.2 Input, Processing, and Output 58
2.3 Displaying Output with the print Function 59
2.4 Comments 62
2.5 Variables 63
2.6 Reading Input from the Keyboard 66
2.7 Performing Calculations 69
2.8 Operators for Strings 74
2.9 Type Conversion and Multiline Comments 75
2.10 Introduction to Turtle Graphics 77
2.11 Getting Help with Built-in Functions and Libraries 84
2.12 Common Errors to Avoid 86
2.13 Chapter Review 87

CHAPTER 3 Decision Structures and Boolean Logic 93

3.1 The if Statement 94
3.2 The if-else Statement 98
3.3 Comparing Strings 102
3.4 Nested Decision Structures and the if-elif-else Statement 104
3.5 Logical Operators 110
3.6 Boolean Variables 116
3.7 Turtle Graphics: Drawing Shapes with Decision Structures 118
3.8 Common Errors to Avoid 122
3.9 Chapter Review 123

CHAPTER 4 Repetition Structures 129

4.1 Introduction to Repetition Structures 130
4.2 The while Loop: A Condition-Controlled Loop 131
4.3 The for Loop: A Count-Controlled Loop 140
4.4 Calculating a Running Total 147
4.5 Sentinels 150
4.6 Input Validation Loops 153
4.7 Nested Loops 156
4.8 Turtle Graphics: Using Loops to Draw Complex Shapes 160
4.9 Common Errors to Avoid 164
4.10 Chapter Review 165

CHAPTER 5 Functions 171

5.1 Introduction to Functions 172
5.2 Defining and Calling a Function 173
5.3 Designing a Program to Use Functions 179
5.4 Local Variables 182
5.5 Passing Arguments to Functions 186
5.6 Global Variables and Global Constants 193
5.7 Value-Returning Functions 196
5.8 Turtle Graphics: Modularizing Code with Functions 203
5.9 Common Errors to Avoid 208
5.10 Chapter Review 209

CHAPTER 6 Files and Exceptions 215

6.1 Introduction to File Input and Output 216
6.2 Using Loops to Process Files 225
6.3 Processing Records 232
6.4 Exceptions 236
6.5 Common Errors to Avoid 242
6.6 Chapter Review 243

CHAPTER 7 Lists and Tuples 249

7.1 Sequences 250
7.2 Introduction to Lists 250
7.3 Basic List Operations 256
7.4 Indexing 259
7.5 Iterating over a List with the for Loop 261
7.6 Splitting and Joining Strings 263
7.7 List Slicing 266
7.8 Finding Items in Lists with the in Operator 268
7.9 List Methods and Useful Built-in Functions 269
7.10 Copying Lists 275
7.11 Two-Dimensional Lists 278
7.12 Tuples 282
7.13 Common Errors to Avoid 285
7.14 Chapter Review 286

CHAPTER 8 Dictionaries and Sets 293

8.1 Dictionaries 294
8.2 Sets 307
8.3 Common Errors to Avoid 312
8.4 Chapter Review 313

CHAPTER 9 Classes and Object-Oriented Programming 319

9.1 Procedural and Object-Oriented Programming 320
9.2 Classes 321
9.3 Working with Instances 325
9.4 Techniques for Designing Classes 332
9.5 Object Reference Variables and Reference Parameters 337
9.6 Inheritance 343
9.7 Polymorphism 350
9.8 Common Errors to Avoid 353
9.9 Chapter Review 354

CHAPTER 10 Recursion 361

10.1 Introduction to Recursion 362
10.2 Problem Solving with Recursion 367
10.3 Examples of Recursive Algorithms 369
10.4 Recursive Turtle Graphics 377
10.5 Common Errors to Avoid 380
10.6 Chapter Review 381

CHAPTER 11 GUI Programming 387

11.1 Graphical User Interfaces 388
11.2 Using the tkinter Module 389
11.3 Display Text with Label Widgets 391
11.4 Organizing Widgets with Containers 394
11.5 Button Widgets and Info Dialog Boxes 397
11.6 Getting Input with Entry Widgets 401
11.7 Getting Input with Radio Buttons and Check Buttons 405
11.8 Drawing Shapes with the Canvas Widget 411
11.9 Displaying Images with the PhotoImage Class 414
11.10 Mouse Events 416
11.11 Layout Managers 419
11.12 Common Errors to Avoid 423
11.13 Chapter Review 424

CHAPTER 12 Advanced Topics 429

12.1 Generator Functions 430
12.2 Generator Expressions 434
12.3 Lambda Expressions 436
12.4 Map, Filter, and Reduce 438
12.5 Dynamic Execution and Introspection 441
12.6 Modules and Packages 443
12.7 Chapter Review 446

INDEX.

Linguæ mala warrantur. dom. 3. in Quadrag. num. 4.

Lingua malum aduertens Deus Spiritum ſanctum in linguis igneis miſit. die S. pente. nume. 5.

Lingua cuſtodiam non ſolum Sancti, ſed & ethnici curabant maximè. dom. 22. poſt pentecoſt. num. 6.

Linguam ad malum hominis claudit damon & aperit. dom. 3. in Quadr. num. 4.

Linguam frænare difficile quidem eſt, ſed vtiliſſimum cunctis. dom. 5. poſt pentecoſt. num. 1. & 2.

Linguam Deus & damon aperiunt variè multum. dom. 11. poſt pent. num. 7. & in Natiu. S. Ioannis Bapt. num. 12.

Linguam coercens rectè vir perfectus dicitur. dom. 22. poſt pentec. num. 6.

Linguam moderandam docuit Maria ſuo exẽplo. in feſto S. viſitat. B. Mariæ, num. 9.

Locus licet ſecuritatem non promittat, multum iuuat ad virtutem. dom. 3. in aduentu domini, num. 1. & dom. 1. in Quadrag. nume. 2. & 3.

Locus nullis poteſt ſecuritatem promittere in hac vita. domin. 4. in aduentu domini, nume. 3.

Lumbos præcingit qui expeditus ad iter eſt agendum impedimenta abijciens. in feſto S. Martini Epiſc. num. 4.

Lugent Sancti viſis proprijs imperfectionibus. dom. 2 poſt octau. paſchæ, num. 3. & in aſcenſ. domini, num. 9.

Lugent ſancti proximorum mala. dom. 2. poſt octau. paſchæ, num. 3.

Lugent ſancti præmij dilationem. ibid. eod. num. 3.

Lugentes peccata & ſeculi miſerias, beati ſunt. in feſto omnium ſanctorum, num. 8.

Lux ad operandum datur Chriſtianis, non ad cognoſcẽdum tantum. ſabbatho dom. 4. in Quadrag. num. 5. & in Conuerſ. S. Pauli Apoſt. num. 11.

Lux vera in ſola Eccleſia reperitur. in feſto S. Martini Epiſcopi ſerm. 1. num. 4.

Lux ſolis accidens quam vtilis ſit orbi oſtenditur. in feſto S. Thomæ Aquini nu. 4. & in feſto S. Iacobi apoſt. num. 1.

Luce irradiati inſti minima peccata vt grauia plorant. ſabbatho dom. 4. in Quadrag. num. 5. & 6.

Luce perfuſi ſunt inſti in grande hominum bonum. ſabbatho dom. 4. in Quadrag. nume. 3. & 4.

Lucerna in manibus portanda non in deſiderijs quæ occidunt pigrum. in feſto S. Martini Epiſc. num. 5.

Luxuria malum frequens quod difficulter vincitur. dom. 1. poſt octau. Epiph. num. 1. & 2. & ſabb. dom. 3. in Quadr. num. 3. & dom. 2. poſt pentec. num. 2. & in feſto S. Mariæ Magd. num. 4. 5. & 6.

Luxuria nomine ſitis optimè ſignificatur. feria 6. dom. 3. in Quadrag. num. 6.

Luxuria grauiter punita fuit ſemper. ſabba. dom. 3. in Quadr. num. 1. 2. & 3. & in feſto S. Mariæ Magd. num. 5. & 6.

Luxuria inſatiabile malum eſt. in feſto ſanctæ Mariæ Magdalenæ, num. 5.

Luxuria in ingenia mala homines conijcit. in decollat. S. Ioannis Baptiſtæ, num. 1.

M

Magdalena in horrida ſpelunca egregijs priuilegijs dotata fuit. in feſto S. Mariæ Magdalenæ, num. 1. et in commemoratione omnium fidel. defunct. num. 1.

Magdalena exemplum eſt pœnitentiæ, ſicut Deipara virgo innocentiæ. ibid. nu. 6. et 7.

Magdalena perfectæ pœnitentiæ forma fuit. ibid. num. 7. vſque ad 11.

Magdalena ſola in Euangelio ſalutem animæ poposcit à Chriſto. ibid. num. 12.

Magdalena ad pedes Chriſti, quæ et qualis fuerit. ibid. num. 23.

Magdalenæ conuerſio inſtantanea et mirabilis fuit. ibid. num. 6. et 7.

maledictiones impiorum contemnendæ ſunt. fer. 4. dom. 4. in Quadrag. num. 9.

maledicorum lingua à bene operando abducere homines non debẽt. dom. 16. poſt pent. nu. 5. et 8.

malitia hominum hæc eſt, vt actu beneficijs illecti peccent. fer. 5. in Cœna Domini, nume. 9.

mali tunc in profundum genere malorum cum ſanctorum exemplis non mutantur. do min. 2. in aduentu domini, nu. 1. 2. et 4.

mali quomodo dicuntur ſcandalizari in Chriſto. dom. 2. in adu. domini, num. 7.

mali inſtabiles rectè arundini comparantur. ibid. num. 8.

mali cum vellent Deum qui ſuæ ſaneret ambitioni

Digitized by Google

Mercantile Law Amendment Act, 1856.

19 & 20 Vict. c. 97.

Sect. 1. Short title.

2. Interpretation of terms.

3. Bills of exchange, &c. may be drawn payable on demand.

4. Bills of exchange, &c. may be drawn payable at a fixed period after sight.

5. Bills of exchange, &c. may be drawn payable at a fixed period after a certain event.

6. Bills of exchange, &c. may be drawn payable at sight or on demand to the order of the drawer.

7. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a payee.

8. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to bearer.

9. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of two or more payees.

10. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of one of two or more payees.

11. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

12. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

13. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

14. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

15. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

16. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

17. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

18. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

19. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

20. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

21. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

22. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

23. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

24. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

25. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

26. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

27. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

28. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

29. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

30. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

31. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

32. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

33. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

34. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

35. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

36. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

37. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

38. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

39. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

40. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

41. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

42. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

43. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

44. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

45. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

46. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

47. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

48. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

49. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

50. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

51. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

52. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

53. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

54. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

55. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

56. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

57. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

58. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

59. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

60. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

61. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

62. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

63. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

64. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

65. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

66. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

67. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

68. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

69. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

70. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

71. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

72. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

73. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

74. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

75. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

76. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

77. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

78. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

79. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

80. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

81. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

82. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

83. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

84. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

85. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

86. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

87. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

88. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

89. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

90. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

91. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

92. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

93. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

94. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

95. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

96. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

97. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

98. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

99. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

100. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

Sect. 1. Short title.

2. Interpretation of terms.

3. Bills of exchange, &c. may be drawn payable on demand.

4. Bills of exchange, &c. may be drawn payable at a fixed period after sight.

5. Bills of exchange, &c. may be drawn payable at a fixed period after a certain event.

6. Bills of exchange, &c. may be drawn payable at sight or on demand to the order of the drawer.

7. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a payee.

8. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to bearer.

9. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of two or more payees.

10. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of one of two or more payees.

11. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

12. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

13. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

14. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

15. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

16. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

17. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

18. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

19. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

20. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

21. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

22. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

23. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

24. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

25. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

26. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

27. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

28. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

29. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

30. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

31. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

32. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

33. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

34. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

35. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

36. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

37. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

38. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

39. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

40. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

41. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

42. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

43. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

44. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

45. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

46. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

47. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

48. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

49. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

50. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

51. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

52. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

53. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

54. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

55. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

56. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

57. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

58. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

59. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

60. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

61. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

62. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

63. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

64. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

65. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

66. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

67. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

68. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

69. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

70. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

71. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

72. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

73. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

74. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

75. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

76. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

77. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

78. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

79. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

80. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

81. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

82. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

83. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

84. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

85. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

86. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

87. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

88. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

89. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

90. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

91. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

92. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

93. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

94. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

95. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

96. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

97. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawer.

98. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of the drawee.

99. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a person to whom it is addressed.

100. Bills of exchange, &c. may be drawn payable to the order of a fictitious person.

Mali contra se diuisi vniuntur contra iustos. dom. 22. post pentecost. num. 4. & 7. et in festo S. Nicolai Episc. num. 1.

mali à persecutione iustorum non lassantur licèt malè res accidat. dom. cad. 22. post pent. num. 5.

mali multa sibi promittunt contra iustos quæ istis cedunt in bonum, illis in malum. ibidem eod. num. 5.

mali memoriam & viram Dei delere conantur dum peccant. ibid. eod. num. 5.

mali alijs perdendis semper intenti sunt. ibid. num. 7.

mali præluntur qui aliena manu perdere conantur proximum. ibid. eod nu. 7.

mali vanitatis cuncta liberaliter offerunt Deo, nec quę ab eo acceperunt vel modica porrigunt. ibid. num. 7. & 10

mali fugiendi sunt ne similis pœna multentur qui tanto malo prouidere non possunt. dom. 24. post pent. num. 7.

mali etsi ad horam peccata deserant statim relabuntur. in festo S. Thomæ apost. nu. 22.

mali palea, iusti grano comparantur. in festo S. Marci Euangelistæ, num. 6.

mali multi granum sinapis sunt qui lachrymas excutiunt malefaciendo. in festo S. Catherinæ Senensis, num. 6.

mali feris sunt truculentiores. in festo S. Barnabæ apost. serm. 2. num. 2.

mali famem non habentes virtutis pereunt. in festo omnium Sanctor. num. 9.

mali fidei lumen sub vitijs claudunt ne sibi aut alijs luceat. in festo S. Matthæi apost. ser. 1. num. 2.

mali in mortis articulo festinant cum fere nulla est salutis spes. in festo S. Cæcilię virg. & martyr. num. 7.

mali deficientibus iustis experiuntur iram Dei. in festo S. Catherinæ virg. & martyr. num. 9.

malorum societas vitanda est. dom. 2. in aduent. domini, num. 3. & dom. 11. post pent. num. 6.

malorum societas vitanda ne simili pœna involuantur iusti. fer. 3. dom. 3. in Quadrag. num. 6. & dom. 13. post pent. num. 5. & 6.

malorum consilia sequenda non sunt licèt malitia non appareat. fer. 4. dom. 4. in Quadr. num. 8.

malorum hæc pertinacitas est vt detrahant ipsis qui eis benefaciunt. dominica tertia post pentecost. num. 7. & 8.

malorum vita innumeris laboribus abundat hic & in futuro. dom. 4. post pent. num. 6.

malorum insania patescens cum iustos persequuntur. dom. 24. post pent. num. 10.

malis nocere non sinit Deus quantum voluerint. dom. 17. post pentec. num. 10.

malos rectè dicitur Deus nescire. in festo S. Cæcilię virg. & martyr. num. 4.

malos quare toleret Deus in hac vita dom. 4. post octau. Epiphan. num. 3.

malum pro malo reddendū non est, sed vincendum in bono malum. fer. 3. dom. 4. in Quadrag. num. 7.

mandatum delectionis Dei & proximi quomodo totam legem includat. dom. 12. post pent. num. 6. & 7.

mandatum dilectionis proximi moribundus dedit Christus, in quo tota lex est vt illius recordaretur. in festo S. Barnabæ apost. serm. 1. num. 4.

mandatum dilect. proximi aptissimè dominus vocauit suum. ibid. num. 10.

mandatum minimum legis implendum docuit Christus super omnia dū dixit: donec transeat cœlum & terra. in festo S. Hyacinthi Conf. num. 11.

In mandato dilectionis proximi ingens orbis reformatio & bonum continetur. in festo S. Barnabæ apost. num. 6. vsque ad 11.

mandata Dei consilijs anteponenda sunt. dom. 3. in aduentu domini, num. 3.

mandata Dei grauia non sunt. sabbatho post Ciner. num. 7. & in festo S. Francisci confess. num. 8.

mandata Dei implet homo si prius ad id faciendum beneficijs adducatur. in festo corporis Christi, num. 8.

mandata proximum concernentia cunctis sunt vtilissima. dom. 5. post pent. num. 1. & 2. & in festo S. Barnabæ apost. serm. 2. num. 5. 6. & 7.

mandata adimplens sic præmiat Deus, ac si illis id honorificum esset & vtile. dom. 6. post pent. num. 2.

mandata dilectionis omnibus sunt facilia. dom. 12. post pent. num. 4.

mandata Dei implere quę rationes suadeant. ibid. num. eod. 4. et in festo S. Hyacinthi confessoris, num. 11.

mandata Dei amore potius quàm timore implenda sunt. dom. 12. post pent. nu. 6. et 7.

Digitized by Google

Psalm. Psalm. Psalm.
Psalm. Psalm. Psalm.
Psalm. Psalm. Psalm.

Maria benedicta, maximè quia fructus illius benedictus erat. ibid. num. 8.
Maria super omnes creaturas magnificauit dominum & quomodo. ibid. num. 10.
Maria adhuc viuens ab angelis Cæsaraugustam adducta fuit. in fest. S. Iacobi apost. num. 5.
Maria in cœlo potentissimè nos adiuuat. in assumpt. B. Mariæ virg. nn. 2. et 11.
Maria post ascensionem Christi agebatur desiderio finiendæ vitæ. ibid. nn. 3. et 4.
Maria multis de causis tot annis mansit in mundo. ibid. num. 5. et 6.
Maria cum corpore & anima in cœlum deducta fuit. ibid. num. 6.
Maria contemplationi adiungebat actionem absque vlla distractione. ibid. nn. 8.
Maria mundum pauper ingreditur ne timeat homo. in natiu. B. Mariæ, num. 2. et 3.
Maria aquæductus qui fontem aquæ viuæ ad nos duxit. ibid. eod. nn. 3.
Maria in ortu mira calabat dona sub vili habitu. ibid. num. 4.
Maria cœlestis liber in quo Dei opera leguntur. ibid. nn. 4 et 5.
Maria similis est Christo potissimum in duobus. ibid. nn. 5.
Maria frequenter pugnat pro Christianis. in festo sanctissimi Rosarij, nn. 5.
Maria aduocatrix nostra semper fuit. ibid. num. 8.
Maria moderanda indignationi Dei aptissimum medium semper fuit. ibid. nn. 9.
Maria non in templo, sed in vtero matris cepit gratissima esse Deo. in præsent. B. Mariæ virg. nn. 1. et 2.
Maria in templo angelos habuit ministros & socios. ibid. num. 2.
Maria cum trium esset annorum in templo desponsata est Deo. ibid. eod. nn. 2.
Maria in templo ineffabilia bona consecuta est. ibid. num. 3. et 4.
Mariæ conceptio exordium redemptionis humanæ cum gaudio celebranda est. in conceptione Beatæ Mariæ Virginis, nume. 1. & 9.
Mariæ excellentia ex propinquitate ad Deum probatur optimè in conceptione eius num. 1. & 3.
Mariæ in die conceptionis impeccabilitas apparuit, quæ nulli sanctorũ contigit in vita. ibid. nn. 7. 8. et 9.
Mariæ amor eximius in filium vnde oriebatur. dom. infra octa. Epiph. nu. 1.
Mariæ intercessio efflagitanda semper est. dom. 1. post octa. Epiph. nn. 6. et in natiuit. B. Mariæ num. 6.
Mariæ compati & congaudere debent Christianis in passione filij. fer. 6. in parasceue, de planctu Virg. nu. 1. 2. et 3.
Mariæ lachrymæ in passione recte coniectantur ex dolore Sanctorum in illius considerazione. ibid. nn. 3.
Mariæ dolor eximius fuit cum spinis coronatus est Christus. ibid. nn. 6.
Mariæ lachrymæ mortuo Christo ingentes probantur. ibid. nu. 9. et 10.
Mariæ laudes in aliquibus festis cunctis patent, in aliis coniecturis optimis ostenduntur ab ecclesia. in concept. B. Mariæ Virg. num. 10. et 11.
Mariæ laudibus sic vacent Christiani vt eius virtutes imitentur. ibid. nu. 18.
Mariæ annunciatio ineffabilis fuit, & multum desiderata. in commemorat. annunc. num. 1.
Mariæ salutatio ab Angelo facta enarratur. ibid. num. 10. & 12.
Mariæ purificatio cur cum lucernis celebretur. in festo purific. B. Mariæ virginis, nu. 12. et 13.
Mariæ colloquium cum Angelo totius boni exordium fuit. in annunc. B. Mariæ virg. num. 6.
Mariæ gratia & dona ineffabilia sunt. ibid. eod. num 6.
Mariæ humilitas admiranda fuit in responsione ad Angelum. ibid. nu. 12. et 13.
Mariæ Visitationis festum ab Vrbano Papa VI. institutum fuit, in festo Visit. B. Mariæ, num. 1.
Mariæ intercessio optimum medium fuit semper vt homo salutem consequeretur. ibid. num. 8.
Mariæ gaudium in Deo exuberans fuit maximum: super omnia. ibid. num. 11.
Mariæ assumptio à temporibus Apostolorum celebrata creditur in Ecclesia. in festo Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, nume. 1. & 2.
Mariæ assumptionem Christus valde desiderabat. ibid. num. 4.
Mariæ assumptionẽ consulte tacuerunt Euangelistæ. ibid. num. 7.

Digitized by Google

Of the Sacrament of Baptism. 1
Of the Sacrament of the Eucharist. 2
Of Confirmation. 3
Of Penance. 4
Of Extreme Unction. 5
Of Holy Orders. 6
Of Matrimony. 7
Of the Sacrifice of the Mass. 8
Of Purgatory. 9
Of Invocation of Saints. 10
Of Veneration of Relics. 11
Of Images. 12
Of Indulgences. 13
Of the Church. 14
Of Councils. 15
Of Traditions. 16
Of the Scripture. 17
Of Justification. 18
Of Free Will. 19
Of Merits. 20
Of Original Sin. 21
Of Good Works. 22
Of Works of Supererogation. 23
Of Evangelical Counsels. 24
Of Precepts. 25
Of Vows. 26
Of Religious Orders. 27
Of Monastic Life. 28
Of Clerical Celibacy. 29
Of Civil Magistrates. 30
Of Oaths. 31
Of Lawful Contracts. 32
Of Usury. 33
Of Fasts. 34
Of Abstinence. 35
Of Feasts. 36
Of Prayer. 37
Of Tithes. 38
Of Ecclesiastical Property. 39
Of Sepulture. 40
Of Prohibited Degrees. 41
Of Clandestine Marriages. 42
Of Impediments. 43
Of Dispensations. 44
Of Divorce. 45
Of Age. 46
Of Consent. 47
Of Sponsors. 48
Of Solemnities. 49
Of Ceremonies. 50
Of Rites. 51
Of Languages. 52
Of Ecclesiastical Ministers. 53
Of Ecclesiastical Discipline. 54
Of Ecclesiastical Censures. 55
Of Excommunication. 56
Of Heresy. 57
Of Schism. 58
Of Apostacy. 59
Of Apostates. 60
Of Heretics. 61
Of Schismatics. 62
Of Penalties. 63
Of Ecclesiastical Judges. 64
Of Ecclesiastical Courts. 65
Of Ecclesiastical Trials. 66
Of Witnesses. 67
Of Appeals. 68
Of Ecclesiastical Laws. 69
Of Ecclesiastical Liberty. 70
Of Ecclesiastical Immunity. 71
Of Ecclesiastical Power. 72
Of Ecclesiastical Authority. 73
Of Ecclesiastical Jurisdiction. 74
Of Ecclesiastical Dignity. 75
Of Ecclesiastical Rank. 76
Of Ecclesiastical Precedence. 77
Of Ecclesiastical Titles. 78
Of Ecclesiastical Vestments. 79
Of Ecclesiastical Ornaments. 80
Of Ecclesiastical Utensils. 81
Of Ecclesiastical Buildings. 82
Of Ecclesiastical Revenues. 83
Of Ecclesiastical Benefices. 84
Of Ecclesiastical Patronage. 85
Of Ecclesiastical Presentation. 86
Of Ecclesiastical Collation. 87
Of Ecclesiastical Institution. 88
Of Ecclesiastical Induction. 89
Of Ecclesiastical Resignation. 90
Of Ecclesiastical Deprivation. 91
Of Ecclesiastical Translation. 92
Of Ecclesiastical Union. 93
Of Ecclesiastical Division. 94
Of Ecclesiastical Suppression. 95
Of Ecclesiastical Erection. 96
Of Ecclesiastical Visitation. 97
Of Ecclesiastical Synods. 98
Of Ecclesiastical Conferences. 99
Of Ecclesiastical Sermons. 100
Of Ecclesiastical Catechisms. 101
Of Ecclesiastical Schools. 102
Of Ecclesiastical Seminaries. 103
Of Ecclesiastical Libraries. 104
Of Ecclesiastical Archives. 105
Of Ecclesiastical Registers. 106
Of Ecclesiastical Records. 107
Of Ecclesiastical Seals. 108
Of Ecclesiastical Fees. 109
Of Ecclesiastical Taxes. 110
Of Ecclesiastical Collections. 111
Of Ecclesiastical Charities. 112
Of Ecclesiastical Hospitals. 113
Of Ecclesiastical Asylums. 114
Of Ecclesiastical Refuges. 115
Of Ecclesiastical Sanctuaries. 116
Of Ecclesiastical Cemeteries. 117
Of Ecclesiastical Processions. 118
Of Ecclesiastical Pilgrimages. 119
Of Ecclesiastical Missions. 120
Of Ecclesiastical Conversions. 121
Of Ecclesiastical Baptisms. 122
Of Ecclesiastical Confessions. 123
Of Ecclesiastical Absolutions. 124
Of Ecclesiastical Communions. 125
Of Ecclesiastical Viaticums. 126
Of Ecclesiastical Anointings. 127
Of Ecclesiastical Burials. 128
Of Ecclesiastical Funerals. 129
Of Ecclesiastical Obsequies. 130
Of Ecclesiastical Anniversaries. 131
Of Ecclesiastical Commemorations. 132
Of Ecclesiastical Prayers for the Dead. 133
Of Ecclesiastical Masses for the Dead. 134
Of Ecclesiastical Vigils. 135
Of Ecclesiastical Requiems. 136
Of Ecclesiastical Dirges. 137
Of Ecclesiastical Lamentations. 138
Of Ecclesiastical Tears. 139
Of Ecclesiastical Mourning. 140
Of Ecclesiastical Black. 141
Of Ecclesiastical Purple. 142
Of Ecclesiastical Violet. 143
Of Ecclesiastical Rose. 144
Of Ecclesiastical White. 145
Of Ecclesiastical Green. 146
Of Ecclesiastical Red. 147
Of Ecclesiastical Gold. 148
Of Ecclesiastical Silver. 149
Of Ecclesiastical Brass. 150
Of Ecclesiastical Iron. 151
Of Ecclesiastical Lead. 152
Of Ecclesiastical Tin. 153
Of Ecclesiastical Copper. 154
Of Ecclesiastical Bronze. 155
Of Ecclesiastical Steel. 156
Of Ecclesiastical Glass. 157
Of Ecclesiastical Stone. 158
Of Ecclesiastical Marble. 159
Of Ecclesiastical Wood. 160
Of Ecclesiastical Ivory. 161
Of Ecclesiastical Ebony. 162
Of Ecclesiastical Cedar. 163
Of Ecclesiastical Oak. 164
Of Ecclesiastical Pine. 165
Of Ecclesiastical Fir. 166
Of Ecclesiastical Olive. 167
Of Ecclesiastical Palm. 168
Of Ecclesiastical Laurel. 169
Of Ecclesiastical Myrtle. 170
Of Ecclesiastical Rosemary. 171
Of Ecclesiastical Lavender. 172
Of Ecclesiastical Thyme. 173
Of Ecclesiastical Sage. 174
Of Ecclesiastical Hyssop. 175
Of Ecclesiastical Rue. 176
Of Ecclesiastical Wormwood. 177
Of Ecclesiastical Gall. 178
Of Ecclesiastical Vinegar. 179
Of Ecclesiastical Myrrh. 180
Of Ecclesiastical Frankincense. 181
Of Ecclesiastical Aloes. 182
Of Ecclesiastical Cassia. 183
Of Ecclesiastical Cinnamon. 184
Of Ecclesiastical Nard. 185
Of Ecclesiastical Balm. 186
Of Ecclesiastical Oil. 187
Of Ecclesiastical Wine. 188
Of Ecclesiastical Water. 189
Of Ecclesiastical Salt. 190
Of Ecclesiastical Bread. 191
Of Ecclesiastical Honey. 192
Of Ecclesiastical Milk. 193
Of Ecclesiastical Butter. 194
Of Ecclesiastical Cheese. 195
Of Ecclesiastical Eggs. 196
Of Ecclesiastical Flesh. 197
Of Ecclesiastical Fish. 198
Of Ecclesiastical Vegetables. 199
Of Ecclesiastical Fruits. 200
Of Ecclesiastical Grains. 201
Of Ecclesiastical Seeds. 202
Of Ecclesiastical Herbs. 203
Of Ecclesiastical Flowers. 204
Of Ecclesiastical Trees. 205
Of Ecclesiastical Forests. 206
Of Ecclesiastical Gardens. 207
Of Ecclesiastical Orchards. 208
Of Ecclesiastical Vineyards. 209
Of Ecclesiastical Fields. 210
Of Ecclesiastical Meadows. 211
Of Ecclesiastical Pastures. 212
Of Ecclesiastical Flocks. 213
Of Ecclesiastical Herds. 214
Of Ecclesiastical Beasts. 215
Of Ecclesiastical Birds. 216
Of Ecclesiastical Insects. 217
Of Ecclesiastical Reptiles. 218
Of Ecclesiastical Fishes. 219
Of Ecclesiastical Waters. 220
Of Ecclesiastical Rivers. 221
Of Ecclesiastical Lakes. 222
Of Ecclesiastical Seas. 223
Of Ecclesiastical Islands. 224
Of Ecclesiastical Continents. 225
Of Ecclesiastical Mountains. 226
Of Ecclesiastical Valleys. 227
Of Ecclesiastical Deserts. 228
Of Ecclesiastical Caves. 229
Of Ecclesiastical Rocks. 230
Of Ecclesiastical Sands. 231
Of Ecclesiastical Earth. 232
Of Ecclesiastical Air. 233
Of Ecclesiastical Fire. 234
Of Ecclesiastical Light. 235
Of Ecclesiastical Darkness. 236
Of Ecclesiastical Heat. 237
Of Ecclesiastical Cold. 238
Of Ecclesiastical Seasons. 239
Of Ecclesiastical Spring. 240
Of Ecclesiastical Summer. 241
Of Ecclesiastical Autumn. 242
Of Ecclesiastical Winter. 243
Of Ecclesiastical Months. 244
Of Ecclesiastical Days. 245
Of Ecclesiastical Hours. 246
Of Ecclesiastical Minutes. 247
Of Ecclesiastical Seconds. 248
Of Ecclesiastical Time. 249
Of Ecclesiastical Eternity. 250

Bellum ciuile Pharsalicum Lucani, 1
Bellum Iugurthinum Sallustij, 1
Bellum Catilinarium Sallustij, 1
Bellum Punicum Silij Italici, 1
Bellum Troianum Homeri, 1
Bellum Troianum Dictys Cretensis, 1
Bellum Troianum Dares Phrygius, 1
Bellum Troianum Quintus Calaber, 1
Bellum Troianum Tryphiodorus, 1
Bellum Troianum Coluthus, 1
Bellum Troianum Tzetzes, 1
Bellum Troianum Ouidius, 1
Bellum Troianum Seneca, 1
Bellum Troianum Virgilius, 1
Bellum Troianum Hyginus

Bishop of Rochester, his Letter to the Duke of Ormond, 1. 3.
Bishop of Salisbury, his Letter to the Duke of Ormond, 1. 4.
Bishop of Worcester, his Letter to the Duke of Ormond, 1. 5.
Blackwell, Mr. his Letter to the Duke of Ormond, 1. 6.
Blackwell, Mr. his Letter to the Duke of Ormond, 1. 7.
Blackwell, Mr. his Letter to the Duke of Ormond, 1.

Murmurationes impiorum patienter ferendas esse docet fer. 3. dom. 4. in Quadr. num. 8.
Murmuratores prius laudant, vt possint nocere amplaus. dom. 7. post pent. num. 4.
Murmurantibus malis bona opera deserenda non sunt. dom. in Quinquag. num. 7.

N

NAtiuitas aliorum hominum quam recte fletibus ab aliis celebranda est. in Natiuit. B. Mariæ, num. 1. & 2.
Necessitatibus pressi homines ad Deum recurrant. dom. 23. post pent. num. 4.
Nicolai laudes narrantur in festo S. Nicolai Episc. num. 8
Nobilitas parui pendenda quam vitia comitantur. dom. 20. post pentec. num. 5. & 6.
Nobilitas maiorum & virtus paru conducit ad laudem filiorum si non imitentur. in concept. B. Mariæ, num. 12. & 13.
Nomen Dei quomodo sanctificetur & à quibus in festo Circumcis. Domini, num. 5.
Nomen Dei summa veneratione dignum à multis contemnitur & blasphematur. ibid. num. 6.
Nomen Dei quod ad sperandum incitaret auditum est in aduentu Christi, in lege autem veteri illud quod ad timendum moueret. ibid. num. 9.
Nomen Iesu proprie in solo fuit Christo, in quo nomina Dei antiqua perfectè coprehendun tur. in circumcis. domini, num. 11.
Nomen Iesu duplex sacrificium à sanctis adoratum est. ibid. num. 4. 9. & 10.
Nomen Iesu conuenienter accepit, Iesus cum primum sanguinem fudit ibid. num. 7.
Nomen Iesu nobilitatem explicat quam verbum habet a patre & matre. ibid. num. 8.
Nomen Iesu nomen nouum inter omnia nomina quæ olim habuit Deus. ibid. num. 9. 11. & 12.
Nomen Iesu ab hominibus reuerenter tractandum est. ibid. num. 12. & 13.
Nomen Iesu Sic nominabant Pharisæi in signum odij, modo admirandum id sit tantum. fer. 3. dom. in passione, num. 9.
Nomen magni absolutè nullus præter Christum meruit. in annunc. B. Mariæ, num. 7.
Nomen quis recte conueniat hominibus, potissimè autem nobis. in festo sancti Antonini confess. ordinis prædicator num. 2. & 3.
Nomen pastoris datur Christo in quo eximius eius patet amor. ibid. eod. num. 2.
Nomen pastoris quam rectè inter omnes conueniat Christo. ibid. eod. num. 2.
Nomen Saluatoris eodem ordine fuit ab antiquis prophetatum quo & datum. in festo circumcis. domini, num. 7. & 8.
Nomine vllo diuina essentia nequit explicari. in festo S. Antonini confess. ord. prædicatorum num. 2.
Nomina Dei varia fuere apud Hebræos & qui sint. in circumcis. domini, num. 11.
Nomina ad exprimendos conceptus & significandas res sunt imposita. ibid. num. 4.
Nomina varia Christus accepit, quibus ostenderetur qualis fuerit in ordine ad creaturas. in festo S. Antonini confess. ord. Prædicator. num 2.
Nomina filijs olim imponebantur ex euentis. in festo Natiuitas S. Ioannis Baptis. nu. 11.

O

OBedientia creaturarum damnabit hominum inobedientiam, dom. 3. post octau. Epiphaniæ, num. 5. & fer. 5. dom. 3. in Quadrag. num. 4.
Obedientiam ad diuinas leges docuit Maria in purificatione. in festo purificat. B. Mariæ virgin num. 9. & 10.
Obediunt Deo creaturæ, etiam in his quæ suæ naturæ non conueniunt, solus homo negat illique postulat. dom. 7. post pentec. nu. 7. & dom. 12. post pent. num. 6.
Obediendum Deo in cunctis est, & non disputandum. dom. 1. post octauam Epiphaniæ, num. 4.
Obediendum est Deo in omnibus incunctater, sicut. cuncta creata faciunt. in octaua Epipha. num. 7. & in festo S. Hyacinthi conf. num. 4.
Obediendum est Deo exemplo Christi à cuius voluntate nullius suasu recedere debet homo. in octauam Epiph nu. 7. et 8.
Obediendum est Deo, nec postulandum Si hoc vel illo medio homine faciet. fer. 4 dom. 4. in Quadrag. num. 3.
Obediendum est Deo continuo, Dom. 4. post pentec. num. 9. et in festo S. Andr. apost num. 17. et in festo SS. martyr. Innocent. num. 10. et 11. et in festo S. Matthæi apost. num. 7.

Digitized by Google

Mariner, what Sorts of, shall Marriage take place, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Orantes pro temporalibus quandoq; cito exaudiuntur in proprium malum. fer. 5. dom. 1. in Quadrages. num. 5. dom 4. post octau. paschę, num. 6. et fer. 2. in Rogat. dom 4 post oct. paschæ, num. 7.

Orandus est pater cęlestis, ut in nomine filij non ob merita nostra concedat nobis quę petimus. eod. dom. 4 post octau. paschę, nu. 4.

Orandus Deus ante rerum egregiarum inchoationem. in festo S. Bartholomęi apost. num. 9.

Orandus Deus necessitatibus instantibus quã tamuis ille nunetur non facturum, licèt precemur; pro pluuia, num. 2.

Orandum instanter, et perseueranter dicens sanctis. dom. 1. post octau. Epiph. num. 4. et in festo S. Bartholomęi apost. num. 10.

Orandum ita ut in necessitatibus corporis prouideat Deus quæ homini fuerint vtiliora. dom. 2. post octauam Epiph. in. num. 1. & fer. 6. dom. 4. in Quadr. num. 1.

Orandum est non ore tantum, sed potissimè mente & desiderio. dom. 4. post octau. paschæ, num. 3.

Ordo prędicatorum ad extirpandas hæreses datus est, in festo S. Petri martyr. num. 1.

Ordo prædicatorum officium inquisitionis per trecentos annos habuit, quo munere egregiè fungentes multis interempti sunt. ibid. eod. num. 1.

Ordo prad catorum in exordio innumeros accepit sanctos, qui bono proximorum intenderent. in festo S. Hyacinthi confess. num. 4.

Ordo prædicatorum rectè dicitur ciuitas supra montem posita. ibid. nu. 9.

P

Patientia, vide verbo, Mansuetudo, Ira, Mites.

Pacifici propter multa Deo dicuntur multum similes, in festo omnium Sanctor. num. 12.

Parentes educationi inuigilẽt filiorum. dom. infra octau. Epiphan. num. 5, & dom. 20. post pent. num. 6. & 7. & fer. 4. dom. 2. in Quadr. num. 1.

Parentes intentissimi sunt vt filij diuitias & honores accipiant non virtutem. fer. 4. dom. 2. in Quadr. num. 1.

Parentes multò animarum filiorum curam non habent, sed corporum. dom. 20. post pent. nu. 6. vide in verbo, Filij, & verbo, Matres.

Parentibus obediendum est in his quæ diuinæ voluntati fuerint conformia. dom. infra oct. Epiph. num. 2.

Parentibus obediunt filij exemplo Christi. eod. dom. infra oct. Epiph. num. 7.

Parentes suos alere & honorare tenentur filij. fer. 4. dom. 3. in Quadrag. num. 8.

Patresfamilias taxantur qui familiam ad bonum nõ inducunt. fer. 2. dom. in passione, num. 5.

Passiones animæ sunt in iustis, sed moderatæ. sabbatho dom. in passione, num. 8. & videatur in verbo, Anima.

Pastores taxantur qui proprium lucrũ & non animarum quærunt. in festo S. Antonini Archiep. num. 2. vide verbo, Prælati.

Paulus spiritus veritatis promissũ à Christo falsò creditus est, sed quo pater quanti habitus fuerit. in festo conuers. S. Pauli, num. 3.

Paulus mira Dei potentia conuersus est. ibid. num. 8. & 9.

Paulus eximium sanctitatis gradum in conuersione assecutus est. ibid. num. 12.

Paulus vas electionis rectè dicitur. ibid. num. 14 & 15.

Paulus in diligendis proximis admirandus fuit. ibid. eod. num. 15. & verbo Petrus.

Pauli miranda conuersio ingenti cum gaudio celebranda est. ibid. num. 1.

Pauli conuersio super omnes alias miraculosa fuit. ibid. num. 3. vsque ad 7.

Pauper effectus propter Deum, apertũ & graue periculum euasit. in festo S. Bern. Abb. nu. 4. & 5.

Pauperes semper contempti fuere, & diuites honorati. in Natali domini, num. 2.

Pauperes vnde consolandi sint. fer. 5. dom. 2. in Quadr. num. 3.

Pauperes facilius audiunt vocantem Deum quam diuites. fer. 3. dom. 4. in Quad. nu. 9. & in festo S. Andr. Apost. num. 11. & 12.

Pauperes dicuntur benefacientes ipsis, non benefacientes autem pauperes reddunt. dom. 1. post pent. num. 9.

Pauperes alendi sunt dum egent. dom. 6. post pentec. num. 5. & 6.

Pauperes quærendi sunt, vt subito illis benefaciant diuites. dom. 8. post pent. num. 9.

Pauperes cum à diuitibus essent iuuandi exuisceerantur. dom. 14. post pent. num. 9.

Pauperes spiritu in hac vita beati sunt. in festo omn. Sanctor. num. 5.

Digitized by Google

Pauperum causas citò expedit Christus, mundus tardè. dom. in Quinquagesima, num. 5.

pauperum mendicorum peccata narrantur. fer. 4. dom. 2. in Quadrag. num. 2.

pauperum vox clamat in cælum contra divites. dom. 8 post pent. num. 4.

pauperum & parvulorum inimici angelos timeant vindices. in festo S. Mich. Archang. num. 6. & 7.

pauperum injurias vindicabunt angeli, licèt ad horam in eorum bonum dissimulent. ibid. num. 7.

pauperibus non subveniunt divites. dom. 4. post pent. num. 7.

pauperes honorare docuit Christus exemplo suo. fer. 5. dom. 3. in Quadr num. 6.

pauperes Deus vult vt alantur manibus divitum, licèt id ille per se facere posset. dom. 4. in Quadr. num. 9.

paupertas spiritus ad mansuetudinem præparat viam. in festo omn. sanct. num. 7. vide verbo, Divites, & eleemosina.

paupertatis amatores fuere semper sancti & religionum patres. dom. 14. post pentecost. num. 5. & 6.

paupertatem æquanimiter ferunt justi, non impij. dom. 6. post pentec. num. 3.

paupertatem omnes religiones amplexæ sunt, licèt in multis differant. in festo S. Bernardi Abbat. num. 4.

paupertatem Reginam vocabat Franciscus, & quare. in festo S. Francisci conf. num. 2.

pax multum commendata est à Deo in octa. paschæ, num. 3.

pax quæ est in reprobis abominabilis est. ibid. num. eod. num. 3.

pax in verbis & in factis esse debet. ibidem num. 4. vide verbo, Charitas.

peccatum proprium ad nullum bonum finem potest ab homine ordinari. fer. 6. domin. in passione, num. 2.

peccatum unum alterius est causa, imò multorum. sabbatho dom. in passione, num. 1.

peccatum obdurationis optimè ostenditur in Juda. fer. 5. in Cœna Domini, num. 3. & 4.

peccatum bona naturalia non tollit, sed languescunt illa. dom 8. post pent. num. 5.

peccatum paralysis & morbus animæ est à quo Deus liberat hominem. dom. 18. post pentec. num. 10.

peccatum naturæ homini contrarium est. in festo S. patriarchæ Dominici, num. 5. & 6.

peccatum amarum est. ibid. num. 6.

peccata damna non sentiunt pessimi, unde de salute soliciti non sunt. fer. 2. dom. 2. in Quadr. num. 3. & 4. & dom. 11. post pent. num. 2. & 3.

peccatum deserens non continuo integrè sanatur fer. 6. dom. 4. in Quadr. num. 12.

A peccato nullus liber est in hac vita, dom. in passione, num. 4.

peccata gravia gravibus egent remediis vt sanentur. fer. 5. dom. 1. in Quadr. num. 4. & dom. 23. post pentec. num. 3.

peccata diligenter trucidanda sunt in exordijs fer. 6. dom. 1. in Quadr. sæs. num. 6.

peccata paucorum aliquando toti Reipublicæ nocent. feria 2. domin. 3. in Quadragesim. num. 9.

peccata etiam in hoc sæculo acriter puniuntur. fer. 2. dom. 4 in Quadr. num. 5. & in festo SS. Innocent. num. 12. & 13.

peccata funiculis rectè comparantur. fer. 2. dom. 4. in Quadr. num. 5.

peccata parentum sæpè puniuntur in filijs pœna temporalis non spiritualis. fer. 4. domin. 4. in Quadrag. num. 4.

peccata malorum temporalium causa sunt. fer. 6. dom. in passione, num. 1. et 2. & pro pluvia, nu. 1. usque ad 6.

peccata venialia semper remanent in homine, & ad quid. feria 5. in cœna Domini, num. 9.

peccata virtutibus mixta tardius curantur quàm si sola sint. domin. 10. post pentec. num. 6.

peccata dum viveret Christus cur tam facilè condonabat. dom. decimaoctava post pent. num. 8.

peccata quædam subcutanea dum vix agnoscuntur difficilius curantur quàm patentia. dom. 19. post pent. num. 12. & dom. 22. post pentec. num. 9.

peccata dimissa quomodo per peccatum sequens dicantur redire. dom. 21. post pentec. num. 7. et 8.

peccata nomine sanguinis optimè significantur. dominica vigesimatertia post pentecosten, num. 1.

peccata impiorum rectè conciis patebunt in judicio. in festo S. Thomæ Apost. num. 1.

peccata minima fugienda, utpote quæ ad majora disponunt. in purif. B. Mariæ, num. 5. et in festo S. Hyacinthi, num. 11.

Digitized by Google

INDEX.

Peccatorum granitas ex magnitudine beneficiorum Dei pensanda est. domin. 21. post pentec. num. 5.

peccatorum initia expedit fugere vt peccatū caueat homo. dom. 5. post pent. num. 7.

peccatorum vel potius peccaminum authores sunt qui primi & patissime penas ferunt. dom. 22. post pentec. num. 8.

peccatorum vel peccaminum obliuiscuntur mali, et bona si qua fecerunt memorantur stultè satis. dom. 10. post pentec. num. 3. et in festo sancti Thomę apostoli, num. 4. et 5.

peccatorum remissio et Ecclesię ædificatio optimè coniunguntur, cum dicitur: Tu es Petrus, etc. et statim, quodcunq; solueris, etc. in festo SS. Apost. Petri et Pauli, num. 18.

peccatis assuefacti tardè ad Deum redeunt, feria 4. dom. 1. in Quadr. num. 5. et fer. 6. seq. nu. 6. et dom. 22. post pent. nu. 2. et 3.

peccatis aut minimis aut nullis cauendis intendere grauibus relictis acriter ferit Deus. fer. 4. dom. 3. in Quadr. num. 2.

peccata erubescere & non erubescere, quomodo debeat homo. in Circumc. dom. nu. 1.

peccata excusare graue malum est. domin. in Septuages. num. 5. et in conuers. S. Pauli apost. num. 13.

peccata simul cum occasionibus peccandi deserere debet homo. dom. 3. in Quadr. nu. 3. et 8. et dom. 11. post pent. num. 6. et 7. & dom. 24. post pent. num. 7. et 8. et in festo sancti Patriarchę Ioseph, nu. 6. et 7.

peccata dimittit Deus propter se, propter iustos, et propter lachrymas peccantis. fer. 5. dom. 3. in Quadr. num. 7.

peccata aliqua quę leuia videntur acriter punit Deus, et quare id faciat. fer. 2. dom. 4. in Quadrag. num. 3.

peccata excusare malorum fuit proprium semper. feria 4. domin. 4. in Quadr. num. 7. & fer. 4. dom. in pass. nu. 11.

peccata quam acriter lugebant Sancti. dom. 2. post oct. paschę, num. 2.

peccata terram infrugiferam reddere, rectè probat Basil. pro pluuia, num. 4. 5. et 12.

peccant aliqui palam, alij sub pretextu alicuius boni simulati. feria 6. dom. 4. in Quadragesi. num. 8.

peccant ex Dei contemptu, suntq; inexcusabiles qui gratis & sine pretio peccant, pro pluuia, num. 10. et 11.

peccare in anaritia summum malum est. sabb. domin. in pass. num. 1. et 2.

peccante vno merito omnes Reipublicæ ciues debent timere. dom. 9. post pentec. num. 9. et in festo sanctissimi Rosarij, num. 9. et pro pluuia, num. 5.

peccandi longa cōsuetudine pressus homo difficulter sanatur. feria 6. domin. 4. in Quadrag. num. 12. et in conuers. S. Pauli apost. num. 23. et 18. et in festo S. Mariæ Magdalenę, num. 3. et 4.

peccādi occasiones bonitate sua aufert Deus. sabb. dom. 4. in Quadr. nu. 10. et sabbatho dom. in pass. nu. 4. et in festo S. Iosephi Patriarchę, num. 6. et 7.

peccandi vsu ad id mali venit homo vt obduretur diuinis beneficijs. fer. 4. dom. in passione, num. 3. et 4.

peccator obstinatus sit tanto securior quanto peior. feria 2. dom. 2. in Quadr. nu. 2. et 3. et fer. 3. dom. 4. in Quadr. num. 1. et 2.

peccator sceleratissimus sine præmio temporali peccat. sabb. dom. 2. in Quadr. num. 3. et dom. 18. post pent. num. 2.

peccator à Deo irato ad ipsum placatum fugiat, quia omnes creaturas habet hostes. in festo S. Mariæ Magdal. num. 7.

peccator à Deo conuersus de aliorum conuersione sit solicitus. in festo sancti Matthiæ apostoli, num. 8.

peccatoris conuersio maximum opus Dei est ad extra. in conuers. S. Pauli apost. num. 2. et 7. et in festo S. Mariæ Magdal. nu. 1. et 2.

peccatoris conuersio quomodo, et quare tantum gaudium causet in cælo. domin. 3. post pentec. num. 10. et 11.

peccatoris miserandus status describitur, sabbatho dom. 2 in Quadr. num. 3. et 4. et domin. 3. in Quadr. num. 8.

peccatoris miserandus status dicitur non posse. fer. 2. dom. 2. in Quadr. num. 3.

peccatoris nomen dicitur Deus ignorare & obliuisci, iniurias memorari. fer. 5. dom 2. in Quadr. num. 2.

peccatoris pœna digna est eius inordinatus animus. fer. 4. dom. in passione, num. 2.

peccatori compatitur vera iustitia, pharisaica indignatur. in festo sanctę Mariæ Magdalenę, num. 10. et 21.

peccatori dare quod petit graue malum est, sed grauius quod flagellis asseratur hic. pro pluuia num. 9. et 10.

peccatores quantūuis sceleratos non desperemus. dom. 4.

Digitized by Google

dom. 4. in aduen. domini, num. 5. et dom. 3. post pentec. num. 2. et in conuers. S. Pauli apost. num. 17.
peccatores qui ingrati sunt nihili facimus quæ receperunt bona à Deo, nisi contulerit quæ desiderant. fer. 4. dom. 1. in Quadr. nu. 2.
peccatores Dei misericordia puniuntur, illiusque ira est, quod non puniantur. fer. 6. dom. prima in Quadr. num. 8.
peccatores non veniunt ad Deum occasione amissa. fer. 2. dom. 2. in Quadr. nu. 5.
peccatores inuerecundi ad malum acriter taxantur. in circumcis. domini, nu. 1.
peccatores dum fructum non faciunt acriter puniuntur. fer. 6. dom. 2. in Quadr. nu. 12.
peccatores Deum in semitem, in alios rigidũ exoptant. sabb. dom. 3. in Quadr. nu. 9.
peccatores alienis peccatis indignantur, iusti compatiuntur. ibid. eod. nu. 9.
peccatores stulte cogitant Deum posse effugere, ibid. num. 13.
peccatores fœno & palea merito pascẽdi sunt. dom. 4. in Quadr. nu. 3.
peccatores multis similes Iudæ sunt. feria 5. in cœna dom. nu. 4.
peccatores stulti superbi sunt cum Deo, humiles cum creaturis. ibid. nu. 5.
peccatores dum propria mala non agnoscunt in multa veniunt inconuenientia. dom. 3. post pent. num. 4.
peccatores flagellantur vt alij timeant et resipiscant. dom. 9. post pent. nu. 5.
peccatores quidam ira sunt frenetici, vt ab alijs trahendi sint ad Christum. feria 6. post Cinер. num. 2.
peccatores orationibus alicuius iuuentur, sed ipsi non otiosi serpeant. dom. 11. post pentec. num. 3. et 4.
peccatores surdi & muti difficulter sanãtur. ibid. num. 11.
peccatores publici à consortio aliorum pellendi sunt, dom. 13. post pent. num. 7.
peccatores sæpe ad maiora dona surgãt quàm illa fuerint à quibus ceciderunt. in festo S. Thomæ Apost. num. 20.
peccatores contra Deum fortes ipsius potentia trahuntur. in conuers. S. Pauli apostoli, num. 7. et 8.
peccatores aliqui facile veniunt, alij quasi per vim trahendi sunt ad Deum. ibidem, num. 8. et 9.
peccatores quomodo Magdalenã debeant imitari. in festo S. Mariæ Magdal. num. 24.
peccatores eximij ad quid proponantur ab Ecclesia. ibid. num. 25.
peccatores grandes Dei bonitate & virtute subito mutantur. in festo sancti Matthæi apostoli, num. 6.
peccatores olim precio adducebantur ad munus modo gratis, coactè, immo pretium ipsi offerentes peccant, pro plumis, num. 10. & 11.
peccatores surdi & longè positi clamoribus trahendi sunt ad Deum. in festo S. Vincentij confess. num. 6.
peccatorum valida in peccando fames describitur. sabbatho dom. 2. in Quadrages. num. 3. & 4.
peccatorum hominum flagella quandoque pro signo relinquuntur posteris vt caueant. in festo sancti Thomæ apostoli, nu. 2.
peccatorum hominum triplex genus narratur. fer. 5. dom. 4. in Quadr. num. 4.
peccatoris conuersio victima est quæ Christo delectatur. in festo sancti Matthæi Apostoli, num. 9.
peccatoribus prædicit pœnas Deus vt resipiscant. feria sexta dom. 2. in Quadr. num. 11. et 12.
peccatoribus comminere & eos recipere enormium Christi est, domin. tertia post pentecost. num. 6.
peccatoribus miseretur Deus, & nisi resipiscant acriter punit. domin. 9. post pent. num. 4. et 9.
peccatores in malis iacentes ingenti Deus benignitate conuertit. in festo sancti Matthæi apostoli, num. 3. et 6.
peccatores punit Deus in his rebus quas maxime diligunt etiam si irrationales sint. dom. 9. post pent. num. 9.
peccatores aliquos subito Deus mutat in sanctos. fer. 4. dom. 4. in Quadr. num. 2.
peccatores peccare volentes instanter, tãdem deserit, sabb. dom. 2. in Quadr. num. 3.
peccatores si Deus non quæreret & recipere totus perret orbis. dominica 3. post pentecost. num. 4.
peccatores Deus mira solicitudine quærit. ibidem num. 1.
Pœnitentia Niniuitarum condemnatio fuit Iudæorum, eorũq; Christianorum. feria 4. dom. 1. in Quadr. num. 4. vsque ad 8.
pœnitentia nec per horam differenda est. C

Digitized by Google

quare. ibid. num. 4. 5. et 6. et in festo sanctæ Mariæ Magd. num. 7.

Pœnitentia quæ in actibus internis consistit etiam externos desiderat quibus moueatur animus. feria 4. dom. prima in Quadrages. num. 6. et in festo sanctæ Mariæ Magdal. num. 16. et 17.

pœnitentia durat tota vita, nullusq; de condonatis offensis sit securus. ead fer. 4. dom. 1. in Quadr. num. 7. et in festo sanctæ Mariæ Magd. ijsdem num. 16. et 17.

pœnitentia non in verbis, sed in interno animi dolore consistit. sabbatho dom. tertiæ in Quadrag. num. 5. et 6. et in festo sanctæ Mariæ Magdal. num. 10.

pœnitentia falsa Deum non facit inuenire. fer. 2. dom. in passione, num. 5.

pœnitentia reparat animam peccatis miserè profanatam. feria quartæ dom. in passione, num. 1. et 2.

pœnitentia duo habet necessaria, auxilium Dei & diligentiam propriam. in festo sanctæ Mariæ Magdalenæ, nu. 7. et 8.

pœnitentia necessitate finis peccatori necessaria est. ibid. num. 8. et 9.

pœnitentia perfecta nihil cunctatur aut veretur. ibid. num. 12. et 13.

pœnitentia per eas res placare decet Deum, quibus ille offensus fuit. ibid. nu. 16.

pœnitentia regulariter non totam pœnam temporalem delet. ibid. nu. 18.

pœnitentiæ exordium exhibitio calamitatum est. dominica quarta in aduentu domini, num. 4. et 5.

pœnitentiæ fructus facere quid sit. ibid. nu. 6. & fer. 6. dom. 1. in Quadr. nu. 7. et in festo sanctæ Mariæ Magdalenæ, nu. 16. et 17.

pœnitentiæ publicæ antiquus ritus edicitur, feria 5. in cœna domini, nu. 6. et in commemor. defunct. num. 1.

pœnitentia tres conditiones optimè notantur in publicano euangelico, domin. 10. post pentecost. num. 7.

pœnitentiæ magna virtus est ibidem, num. 7. & 8. et dominica 21. post pentec. num. 9. 10. & 11.

pœnitentiæ exordium timor est regulariter, non amor. in festo sanctæ Mariæ Magdalenæ, num. 11. et 12.

pœnitentia substantialis in detestatione peccati consistit, à qua venit dolor, et prodeunt lachrymæ. ibid. nu. 13. et 14.

Pœnitentiam suadet Deus bonitate sua non obstante criminum magnitudine, dom. 4. in aduen. dom. num. 6.

pœnitentiam erubescere non conuenit. in festo circumcis. domini, num. 1.

pœnitentiam non negat Deus homini dum vivit. feria secunda dom. 2. in Quadragesim. num. 4. & 5.

pœnitentiam sequuntur opera satisfactoria. in festo sanctæ Mariæ Magdalenæ, numer. 18. & 19.

Ad pœnitentiam vocat Deus frequenter quæ sera non est dum viuit homo. dom. 8. post pent. num. 6.

pœnitentis forma in filio prodigo describitur. sabb. dom. 2. in Quadr. nu. 5. et 6.

persecutiones patiens non propter peccata, sed propter virtutem beatus est. in festo omnium Sanct. num. 13.

personarum acceptio grave malum est, præsertim in prælatis. feria 2. dom. 3. in Quadrag. num. 8.

perseverantia in tolerandis malis homines saluat. in festo sancti Barnabæ apost. fer. 2. num. 13.

perseverantiæ in bonis necessaria est ad salutem ibid. nu. 13. et 14.

perseverantiam docuit Christus exemplo suo necessariam esse ad salutem. feria quintæ in cœna domini, num. 9.

Petrus martyr Inquisitor Ordinis Prædicat. multis martyribus merito præfertur. in festo eiusdem Sancti, num. 1. 6. et 7.

Petrus & Paulus eodem die & anno martyrio sunt coronati. in festo sanctorum Petri & Pauli, num. 1.

Petrus & Paulus variè comparantur ibidem num. 2. & 3.

Petrus dum summam accepit dignitatem à Christo, accepit etiam & virtutes. ibid. num. 8. 9. et 10.

Petrus alijs Apostolis, imò & Angelis præfertur ibid. num. 9. 10. & 11.

Petrus solus duas in tota Ecclesia ex officio claues accepit, & dona ad earum executionem necessaria. ibidem ijsdem numer. 10. & 11.

Petrus Seraphinis similis immediatè accepit à Deo ea quæ alijs essent vtilia. ibidem num. 11.

Petrus & ab ipsa Ecclesia maxima firmitate potitur. ibid. nu. 17.

Petri

Digitized by Google

INDEX.

Petri & Pauli sanguine occidentalis pars orbis decorata est. ibid. nu. 2. et 3.

Petri & Pauli mors non lachrymis, sed gaudio celebranda est. ibid. nu. 3. 4. et 5.

Petri eximias laudes fari nullus valet. ibid. num. 6.

Petri laus eximia est, quod caput sit Ecclesiæ tam à Christo dilectæ. ibid. num. 10 et 11.

Petri privilegia ob quæ supremam accepit potestatem narrantur. ibidem iisdem num. 10. & 11.

Philippus laudatur dicens Christo, ostende nobis patrem. in festo sanctorum Philippi & Iacobi, num. 7.

Philippi Apostoli laudes narrantur. ibi. nu. 1.

Pontificatus summus ingens periculum monstratur. in festo sanctorum Apost. Petri & Pauli, num. 6. 7. & 8.

Præcepta simul cum divinis consilijs expedit seruare. in octava Epiph. nu. 7. vide verbo, Mandata Dei.

prædicator ille dignus est laude qui veritate, doctrina, constantia, & sinceritate pollet. dom. 2. in aduen. dom. nu. 9.

prædicator propria & alienæ vtilitati simul inuigilare debet. domin. quarta in aduentu domini, num. 1.

prædicator suo munere fungatur, licèt plebs non emendetur. in festo sancti Marci Euangelistæ, num. 9.

prædicator licèt parum proficiat suum munus non deferat. in festo sanctorum Apost. Simonis & Iudæ, num. 9.

prædicator vt paterfamilias ea dicat quæ audientium profectui conueniant. in festo sanctæ Catherinæ mart. nu. 10.

prædicator vt Angelus per medium cœli volat dum cor habet sursum, & non erubescit euangelium. in festo sancti Vincentij, num. 3. & 4.

prædicator Euangelium debet habere in corde, ore, & manu. ibid. nu. 5.

prædicator sedentibus super terram, idest terrena ambientibus insuauiter prædicet. ibid. num. 6.

prædicatori propter multa dicitur vt clamet voce magna. ibid. eod. nu. 6.

prædicatori valde necessaria est prudentia multa. in festo S. Barnabæ Apost. serm. 2. num. 5. 6. et 7.

prædicatores muti taxantur. domin. 3. in aduentu domini, num. 7. & in festo S. Marci Euangelistæ, num. 6.

prædicatores primi sancti sint, et post præcent. dom. 4. in aduen. domini, num. 1. & in oct. Epiph nu. 5. et in festo S. Marci Euangelistæ, num. 6. & 8.

prædicatores missi et non alias hoc munere fungantur dom. 4. in Aduen. domini, num. 3. & in festo S. Marci Euang. nu. 6. et in festo S. Vincentij confess. num. 2.

prædicatores ob peccata populi tacere iubentur. dom. 4. in aduen. num. 3. & in festo S. Vincentij confess. num. 6.

prædicatores falsi dantur quando tales meretur populus. eod. dom. 4. in aduentu domini, num. 3. et 4.

prædicatores Dei benitate mittuntur, etiam quando populus indignus est. ibid. num. 3.

prædicatores sancti mira Dei misericordia dãtur populis ibid. nu. 3. & 4. et in festo sancti Marci Euang. num. 6.

prædicatores & prælati omnium iustitiã debent implere. in octau. Epiph. num. 7. & 8.

prædicatores qui dicunt & non faciunt, multipliciter peccant. fer. 3. domin. 2. in Quadrag. num. 6.

prædicatores olim à Deo edocebantur, sed modo studere ipsi debent, feria 3. domin. 4. in Quadrag. num. 4.

prædicatores & confessarij idiotæ in maximũ nocumentum sunt Reipub. ibid. eod. nu. 4.

prædicatores aduertant quæ, quibus, & quo tempore loquantur. dom. 3. post octau. paschæ, num. 8.

prædicatores prædicatoribus non inuideant. dom. 16. post pent. num. 7.

prædicatores & doctores optimè luci comparantur. in festo S. Thomæ de Aquino, nu. 3. vsque ad 9.

prædicatores non prosunt, quia à domino non mittuntur. in festo S. Marci Euang. nu. 6.

prædicatores & prælati liberè dicant quod sentiunt. ibid. num. 7.

prædicatores vilibus cibis & lectis sint contenti. ibid. nu. 10.

prædicatores recte cum b. comparantur. in festo S. Barnabæ apost. serm. 1. nu. 1. & 2.

prædicatores et prælati sunt sal, quia maximæ discretione egent. in festo S. Patriarchæ Dominici, num. 10. & in festo S. Bartholomæi Apost. num. 11.

prædicatores infamati vt sal difficulter ad Deũ redeunt. in festo S. Hyacinth. conf. nu. 6.

Prædi-

Digitized by Google

INDEX.

Pradicatores luci doctrina coniungant opera bona. ibid. num. 10. & in feſto S. Martini Epiſcopi, num. 4. & 5.

pradicatores in loquendo qualitatem audientium aduertant maximè. in feſto S. Hyacinthi confeſſ. num. 11.

pradicatores recte ſignantur in angelo quem Ioannes vidit volantem per medium celi. in feſto S. Vinc. confeſſor. num. 2 & 3.

pradicatores angeli volantes dicuntur vt ardens deſiderium benefaciendi ſignificetur. ibid. num. 2.

pradicatores & angeli volant, quia non vni genti, ſed omnibus pradicare debent. ibid. num. 3.

pradicatores idiota multi ſunt his temporibus qui nocent multum. ibid. nu. 5.

pradicatores Euangelium habent aternum non vt taceant, ſed vt euangelizent tribubus. ibid. num. 6.

pradicatorum concordia maximè neceſſaria eſt. in feſto S. Marci Euangeliſta, num. 4.

pradicatorum libertatē ſignificat volatus angeli. in feſto S. Catherina martyr. num. 3. & 4.

pralatus & pradicator & tacens & loquens periculo ſubditur. in feſto S. Thome de Aquino, num. 17. & 18.

pralati ſeueri ſibi ſint plebi autem mites, oppoſitum autem phariſæorum fuit vitium. fer. 3. dom. 2. in Quadr. num. 6. & 7.

pralati principes &c. ſic aliena intendant ſaluti vt propriam negligant. fer. 5. dom. 3. in Quadrag. num. 1. 2. & 3. & in feſto S. Ioan. Euang. num. 4. & 5. & in feſto S. Vinc. confeſſ. num. 2.

pralati & principes intentiſſimi ſint vtilitati proximorum & ſue. fer. 6. dom. 3. in Quadrag. num. 5.

pralati acres ſint in corrigendo, & mites in diligendo ſubditos fer. 2. dom. 4. in Quadr. num. 5.

pralati corrigant & foueant delinquentes. in aſcenſ. domini, num. 12.

prelati & principes mala ſuorum prauidere debent vt occurrāt. dom. 9 poſt pent nu. 8.

prelati et predicatores taxantur qui potentes laudant et pauperes increpant. dom. 20. poſt pentec. num. 6.

prelati coniungant honeri onus. in feſto ſancti Ioannis Euang. num. 3. et 4. et in feſto S. Iacobi apoſt. num. 9.

prelati et predicatores recte ciuitati ſupra montem poſite comparantur. in feſto S. Thome de Aquino, num. 11. 12. et 13.

prelati malis exemplis nocent multum. ibid. num. 13. et 14.

prelati dum faciunt et dicūt magni ſunt in celo. ibid. num. 17.

prelato formidabile ſit periculum non labor licèt eximius ſit. in feſto S. Thome de Aquino, num. 17.

prelati multi idolum paſtorum dicuntur & mercenarij, et quare. in feſto S. Antonini archiep. num. 4.

prelati vigilantes ſint vt tueantur omes. ibid. num. 4.

pralati zelo Dei ferueant. ibid. eod. num. 4.

prelati preceptum dilectionis proximi acceperunt in cena, vt perpetuo omnium ſaluti inuigilarent. in feſto S. Barnabe apoſt. nu. 1. vſque ad 4.

pralati ciuitati comparantur ne ipſi vincantur et alijs ſint preſidio. in feſto S. Hyacinthi confeſſ. nu. 8.

prelati inter omnes Deo obedire debent continuo. in feſto S. Matthei apoſt. num. 7.

pralati et predicatores recte comparantur Lucerne. in feſto S. Martini epiſc. num. 4. et 5.

pralati et pradicatores ſimiles lucerne ardendo conſumuntur. ibid. nu. 5.

pralatorum negligentia taxatur. in feſto ſancti Antonini archiepiſc. num. 4.

prelatos et predicatores eos querit mundus qui ſuis indulgeant affectibus. domin. 3. in aduentu dom. num 4.

pralatura fugiende et non ambiende ſunt. feria 4 dom. 2. in Quadr. nu. 1.

primi in bono laudandi multum, primi in malo puniendi multum. in feſto SS. Apoſtolorum Petri et Pauli, num. 14.

Principes mali dantur ob peccata populi. dom. 4. in aduen. Domini, nu. 5. et in feſto SS. Innocent. num. 8. et in feſto S. Antonini archiep. ord. pradic. num. 4.

Principes et ſuperiores bona ex parte cauſa ſunt bonorum et malorum que ſunt in ſubditis, in Epiph. domini, nu. 13. et dom. 20. poſt pentec. num. 11. et in feſto S. Hyacinthi conf. num. 6.

Principes et potentes difficulter reuocantur à propoſito ſuo. fer. 4. domin. 4. in Quadrag. num. 9.

Principes et diuites ad benefaciendum non ad nocen-

Digitized by Google

INDEX

Abandonment of property, 1 Am. St. 1
Abatement, 1 Am. St. 2
Abduction, 1 Am. St. 3
Abortion, 1 Am. St. 4
Abstracts of title, 1 Am. St. 5
Accession, 1 Am. St. 6
Accident insurance, 1 Am. St. 7
Accomplices, 1 Am. St. 8
Accord and satisfaction, 1 Am. St. 9
Account, 1 Am. St. 10
Account stated, 1 Am. St. 11
Accounting, 1 Am. St. 12
Acknowledgments, 1 Am. St. 13
Action, 1 Am. St. 14
Adjoining landowners, 1 Am. St. 15
Administration, 1 Am. St. 16
Administrative law, 1 Am. St. 17
Admiralty, 1 Am. St. 18
Adoption, 1 Am. St. 19
Adultery, 1 Am. St. 20
Advancement, 1 Am. St. 21
Adverse possession, 1 Am. St. 22
Affidavits, 1 Am. St. 23
Agency, 1 Am. St. 24
Agriculture, 1 Am. St. 25
Alien and sedition laws, 1 Am. St. 26
Aliens, 1 Am. St. 27
Alimony, 1 Am. St. 28
Ambassadors and consuls, 1 Am. St. 29
Amendments to pleadings, 1 Am. St. 30
Animals, 1 Am. St. 31
Annuities, 1 Am. St. 32
Appeal and error, 1 Am. St. 33
Arbitration and award, 1 Am. St. 34
Arrest, 1 Am. St. 35
Arson, 1 Am. St. 36
Assault and battery, 1 Am. St. 37
Assignments, 1 Am. St. 38
Assignments for benefit of creditors, 1 Am. St. 39
Associations, 1 Am. St. 40
Attachment, 1 Am. St. 41
Attorney and client, 1 Am. St. 42
Attorney general, 1 Am. St. 43
Auctions and auctioneers, 1 Am. St. 44
Automobiles, 1 Am. St. 45
Bail, 1 Am. St. 46
Bailments, 1 Am. St. 47
Banks and banking, 1 Am. St. 48
Bankruptcy, 1 Am. St. 49
Bastardy, 1 Am. St. 50
Bigamy, 1 Am. St. 51
Bills and notes, 1 Am. St. 52
Blasphemy, 1 Am. St. 53
Boundaries, 1 Am. St. 54
Bribery, 1 Am. St. 55
Brokers, 1 Am. St. 56
Burglary, 1 Am. St. 57
Canals, 1 Am. St. 58
Carriers, 1 Am. St. 59
Champerty and maintenance, 1 Am. St. 60
Chattel mortgages, 1 Am. St. 61
Civil rights, 1 Am. St. 62
Clerks of court, 1 Am. St. 63
Collateral inheritance tax, 1 Am. St. 64
Commerce, 1 Am. St. 65
Common carriers, 1 Am. St. 66
Common law, 1 Am. St. 67
Compromise and settlement, 1 Am. St. 68
Conditional sales, 1 Am. St. 69
Confederate States of America, 1 Am. St. 70
Conflict of laws, 1 Am. St. 71
Consolidation of corporations, 1 Am. St. 72
Constitutional law, 1 Am. St. 73
Contempt, 1 Am. St. 74
Contracts, 1 Am. St. 75
Conveyances, 1 Am. St. 76
Copyright, 1 Am. St. 77
Corporations, 1 Am. St. 78
Costs, 1 Am. St. 79
Counties, 1 Am. St. 80
Courts, 1 Am. St. 81
Criminal law, 1 Am. St. 82
Criminal procedure, 1 Am. St. 83
Crops, 1 Am. St. 84
Curtesy, 1 Am. St. 85
Customs duties, 1 Am. St. 86
Damages, 1 Am. St. 87
Dead bodies, 1 Am. St. 88
Death, 1 Am. St. 89
Debtor and creditor, 1 Am. St. 90
Declaratory judgments, 1 Am. St. 91
Dedication, 1 Am. St. 92
Deeds, 1 Am. St. 93
Descent and distribution, 1 Am. St. 94
Disorderly conduct, 1 Am. St. 95
Divorce, 1 Am. St. 96
Dogs, 1 Am. St. 97
Dower, 1 Am. St. 98
Drains, 1 Am. St. 99
Drunkenness, 1 Am. St. 100
Easements, 1 Am. St. 101
Ejectment, 1 Am. St. 102
Elections, 1 Am. St. 103
Electricity, 1 Am. St. 104
Embezzlement, 1 Am. St. 105
Eminent domain, 1 Am. St. 106
Equity, 1 Am. St. 107
Escheat, 1 Am. St. 108
Estates, 1 Am. St. 109
Estoppel, 1 Am. St. 110
Evidence, 1 Am. St. 111
Executors and administrators, 1 Am. St. 112
Exemptions, 1 Am. St. 113
Explosives, 1 Am. St. 114
Extradition, 1 Am. St. 115
Fences, 1 Am. St. 116
Ferries, 1 Am. St. 117
Fires, 1 Am. St. 118
Fish, 1 Am. St. 119
Fixtures, 1 Am. St. 120
Food, 1 Am. St. 121
Forcible entry and detainer, 1 Am. St. 122
Forgery, 1 Am. St. 123
Fraud, 1 Am. St. 124
Fraudulent conveyances, 1 Am. St. 125
Game, 1 Am. St. 126
Gaming, 1 Am. St. 127
Garnishment, 1 Am. St. 128
Gas, 1 Am. St. 129
Gifts, 1 Am. St. 130
Guaranty, 1 Am. St. 131
Guardian and ward, 1 Am. St. 132
Habeas corpus, 1 Am. St. 133
Highways, 1 Am. St. 134
Homestead, 1 Am. St. 135
Homicide, 1 Am. St. 136
Husband and wife, 1 Am. St. 137
Impeachment, 1 Am. St. 138
Implied contracts, 1 Am. St. 139
Indemnity, 1 Am. St. 140
Indians, 1 Am. St. 141
Indictment and information, 1 Am. St. 142
Injunction, 1 Am. St. 143
Innkeepers, 1 Am. St. 144
Insane persons, 1 Am. St. 145
Insurance, 1 Am. St. 146
Intoxicating liquors, 1 Am. St. 147
Joint adventures, 1 Am. St. 148
Joint stock companies, 1 Am. St. 149
Judges, 1 Am. St. 150
Judgments, 1 Am. St. 151
Jurisdiction, 1 Am. St. 152
Jury, 1 Am. St. 153
Kidnapping, 1 Am. St. 154
Landlord and tenant, 1 Am. St. 155
Larceny, 1 Am. St. 156
Libel and slander, 1 Am. St. 157
Licenses, 1 Am. St. 158
Liens, 1 Am. St. 159
Life estates, 1 Am. St. 160
Limitation of actions, 1 Am. St. 161
Lis pendens, 1 Am. St. 162
Logs and logging, 1 Am. St. 163
Lotteries, 1 Am. St. 164
Malicious mischief, 1 Am. St. 165
Malicious prosecution, 1 Am. St. 166
Mandamus, 1 Am. St. 167
Manufactures, 1 Am. St. 168
Marriage, 1 Am. St. 169
Master and servant, 1 Am. St. 170
Mechanics' liens, 1 Am. St. 171
Militia, 1 Am. St. 172
Mines and minerals, 1 Am. St. 173
Monopolies, 1 Am. St. 174
Mortgages, 1 Am. St. 175
Municipal corporations, 1 Am. St. 176
Navigable waters, 1 Am. St. 177
Navigation laws, 1 Am. St. 178
Negligence, 1 Am. St. 179
Negotiable instruments, 1 Am. St. 180
Nuisance, 1 Am. St. 181
Oaths, 1 Am. St. 182
Obscenity, 1 Am. St. 183
Officers, 1 Am. St. 184
Partition, 1 Am. St. 185
Partnership, 1 Am. St. 186
Patents, 1 Am. St. 187
Pawnbrokers, 1 Am. St. 188
Payment, 1 Am. St. 189
Penalties, 1 Am. St. 190
Perjury, 1 Am. St. 191
Physicians and surgeons, 1 Am. St. 192
Pilots, 1 Am. St. 193
Pleading, 1 Am. St. 194
Pledges, 1 Am. St. 195
Poisons, 1 Am. St. 196
Police, 1 Am. St. 197
Powers, 1 Am. St. 198
Principal and agent, 1 Am. St. 199
Principal and surety, 1 Am. St. 200
Prisons, 1 Am. St. 201
Private corporations, 1 Am. St. 202
Process, 1 Am. St. 203
Public lands, 1 Am. St. 204
Quieting title, 1 Am. St. 205
Quo warranto, 1 Am. St. 206
Rape, 1 Am. St. 207
Real property, 1 Am. St. 208
Receivers, 1 Am. St. 209
Recognizance, 1 Am. St. 210
Records, 1 Am. St. 211
Reformation of instruments, 1 Am. St. 212
Replevin, 1 Am. St. 213
Reports, 1 Am. St. 214
Rescission, 1 Am. St. 215
Riots, 1 Am. St. 216
Roads, 1 Am. St. 217
Robbery, 1 Am. St. 218
Sales, 1 Am. St. 219
Schools, 1 Am. St. 220
Seals, 1 Am. St. 221
Seamen, 1 Am. St. 222
Search and seizure, 1 Am. St. 223
Set-off and counterclaim, 1 Am. St. 224
Sheriffs, 1 Am. St. 225
Shipping, 1 Am. St. 226
Specific performance, 1 Am. St. 227
Statutes, 1 Am. St. 228
Stock exchanges, 1 Am. St. 229
Stock transfers, 1 Am. St. 230
Subrogation, 1 Am. St. 231
Suicide, 1 Am. St. 232
Taxation, 1 Am. St. 233
Telegraphs and telephones, 1 Am. St. 234
Tenancy in common, 1 Am. St. 235
Territories, 1 Am. St. 236
Theaters and shows, 1 Am. St. 237
Time, 1 Am. St. 238
Title insurance, 1 Am. St. 239
Torts, 1 Am. St. 240
Towns, 1 Am. St. 241
Trade-marks, 1 Am. St. 242
Trespass, 1 Am. St. 243
Trespass to try title, 1 Am. St. 244
Trial, 1 Am. St. 245
Trover and conversion, 1 Am. St. 246
Trusts, 1 Am. St. 247
Turnpikes, 1 Am. St. 248
Usury, 1 Am. St. 249
Vendor and purchaser, 1 Am. St. 250
Venue, 1 Am. St. 251
Verdicts, 1 Am. St. 252
Vessels, 1 Am. St. 253
Waiver, 1 Am. St. 254
Warehousemen, 1 Am. St. 255
Warranty, 1 Am. St. 256
Waste, 1 Am. St. 257
Water and watercourses, 1 Am. St. 258
Weights and measures, 1 Am. St. 259
Wharves, 1 Am. St. 260
Wills, 1 Am. St. 261
Witnesses, 1 Am. St. 262
Words and phrases, 1 Am. St. 263
Workmen's compensation acts, 1 Am. St. 264

lege. dom. 4. in Quadr. num. 10.
purgatorium datum est vt soluat homo quod hic non fecit. in commemor. fidel defunct. num. 2.
purgatorium grandi misericordia Dei concessum est. ibid. num. 4. & 5.
purgatorij duplex est pœna damni & sensus ingens vtraque. ibid. num. 6. & 7.
purgatorij pœna sensus nec per horam tolerari posset nisi Deus id daret. ibid. num. 7.
In purgatorio multa sunt quæ sanctas animas consolantur. ibid. Verbo, Defuncti.

Q

Quadragesima lachrymis & pœnitentia consecrata est. fer. 4. Cinер. num. 1.
Quadragesima est in Ecclesia à temporibus apostolorum. ibid. num. 2.
Quadragesima tempore etiam à licitis vacare debent Christiani. dom. 1. in Quadrag. num. 6. & fer. 4. dom. 1. in Quadragesima, num. 6.
Quadragesima tempore variis medijs Ecclesia nos adducere nititur ad deserenda peccata. dom. in passione, num. 1.
Quadragesimam consecraturus Iesus, in eremum perrexit vt ieiunaret. dom. 1. in Quadragesim. num. 1.
In Quadragesima cur vtatur Ecclesia Cineribus. fer. 4. Cinер. num. 3.
Quadragesima finita redeunt peccata, & cum eis diuina flagella. fer. 2. dom. 4. post octau. paschæ, & in Rogat. num. 2.

R

Redemptio generis humani opus fuit Christo dignum. fer. 4. dom. 4. in Quadrag. num. 1.
Regnum Dei & diaboli & leges vtriusque regni edicuntur. dom. 3. in Quadrag. num. 6.
Regnum Christi & Antichristi semper fuit et erit vsque ad finem mundi. dom. 24. post pentec. num. 2. & 3.
Regnum Christi optandum vt in nobis sit. in Annunc. B. Mariæ, num. 13.
Reincidentia mala ingentia sunt. dom. 3. in Quadr. num. 8. vide verbo, Peccatum, & peccator.
Religionis ingressus et alia huiusmodi cum parentibus tractanda non sunt. dominica infra octauam Epiphaniæ, num. 2.
Religiones status in præsentatione S. Mariæ virgin. consecratus est. in præsent. B. Mariæ, num. 4.
Religionem ingredi conuenientissimum est. ad vclandam sanctimonialem, nu. 8. et 9.
Religiones sacra rectè ciuitati supra montem posita comparantur. in festo S. Hyacinthi Conf. num. 9.
Religiones inuentæ sunt vt homines liberè audiant Deum loquentem. ad vclandam sanctimonialem, num. 7.
Religionum Patriarchæ grandi laude digni sunt. in festo S. Patriarchæ Dominici, nu. 17
Religiosus nam benedictionem quam à patre accepit Iacob, postulat à Deo stultitiam Esau non sequens. ad velandam sanctimonialem, num. 11. & 12.
Religiosi quod fieri poterit consanguineorum curam non gerant. dom. 1. post oct. Epiph. num. 6.
Religiosi primi ordinum statuta seruabant et multa superaddebant. in festo S. Hyacinthi conf. num. 9.
Religiosi cum primum religionem fuerint ingressi quid debeant mendicari. in festo S. Bernardi Abbat. num. 1. & 2.
Religiosi qui diuites sunt ecclesiæ omnia seruena contempserunt. ibid. num. 4. & 5.
Religiosi qui cuncta demiserunt iudici adstabant in iudicio. ibid. num 7. & 8.
Religiosi dum male viuunt stultè reijciunt honorem iudicandi cum Christo. ibi. nu. 8.
Religiosi vitam Francisci respicientes confundantur valde. in festo S. Francisci Conf. num. 3.
Religiosi multi tantum tribulationum sunt sæcij dum male viuunt. ad velandam sanctimon. num. 3.
Religiosi in porta sedent, sed periculo non carent. ibid. num. 2. 8. 9. 12 & 13.
Religiosi multis de causis ad timendum adducendi sunt. ibid. num. 4. et 5.
Religiosi prudenter inimicos potentes fugiunt. ibid. num. 8.
Religiosi ponte sæculares vitando mundum pertranseunt. ibid. iisdem num. 12. et 13.
Religiosi inexcusabiles grauissimaque pœna digni si pereunt. ibid. eod. num. 13.
Religiosi facilius surgunt et rarius quàm sæculares cadunt. ibid. num. 13. et 14.
Religiosorũ et sæcularium differentia optima simile-

Digitized by Google

similitudine docuit Bernard. ibid. num. 12. & 13.
Religiosorum status non omnino securus est, licèt plus habeat securitatis quàm secularium status. dom. 10. post pentec. num. 1. et 2.
Resurrectio hominis in Christi resurrectione certa facta est. feria 2. post paschа, num. 8. & 9.
Resurrectio impiorum in resurrectioni Christi monstratur in eorum malam culpa sua. ibid. ijsdem num. 8. & 9.
Resurrectio mortuorum credita ad operādam virtutem vehementer conducit. in oct. paschæ, num. 2. & dom. 12. post pent. num. 3.
Resurrectionis fidem dæmon maximè conatur destruere sicut Deus suadere. in octava paschæ, num. 1.
Rogationes quales erant olim, & quales & quam tepida modo. fer. 2. in Rogationibus, num. 1. 2. et 3. domin. quarta post octavam paschæ.
Rogationum institutio. fer. 2. in Rogation. nume. 1. et 2. et dom. 4. post octa. paschæ, nume. 1. & 2.
Rosarium liber est cunctis fidelibus accommodatus. in festo Sanctiss. Rosarij, nu. 8. & 9.
Rosarij festum à Gregorio XIII. iustis de causis institutum est. ibid. nu. 2. 3. 4 et 8.
Rosarij devotioni recte dies una consecratur, licet multæ per annum memoriæ fiant. ibid. num. 6.
Rosarij predicatio singulari virginis beneficio reuelata est. ibid num. 6. & 7.
Rosarij precationibus coronatur Maria. ibid. num. 7.
Rosarij devotio quam sit gravis ex quatuor capitibus constat. ibid. num. 8.

Sacerdos duplici fungitur actu fidelibus utilissimo. in solemnitate prima Missa, numero 2.
Sacerdotes mali dantur quando populus tales meretur. dom. quarta in Adventu domini, num. 5.
Sacerdotes angeli sint moribus & vita. sabbato. dom. in passione, num. 1.
Sacerdotes honorandi sunt. dom. 13. post pent. num. 9.
Sacerdotes principibus sæcularibus in honore præferendi sunt. dom. 23. post pent. num. 4.
Sacerdotes aduertunt ad ligandum et soluendum, duas claues accepisse non vnam. in festo SS. Apost. Petri & Pauli, num. 1 &
Sacerdotes ex hominibus assumpti dicuntur et in alterem vitam traducti. in solemnitate prima missæ, num. 1. & 2.
Sacerdotes in vtilitatem aliorum dati in gravi sunt periculo constituti. ibidem, num. 2. 3. & 4.
Sacerdotum hæc egregia laus est vt à Deo creati cum laude hoc fungantur munere. ibid. num. 4. vide verbo, Ecclesiastici.
Sacerdotibus falsis gentilium eximia vita demandabatur. ibid num. 2.
Sacerdotibus & religiosis confusionem ingerunt sæculares illi qui inter mundi occasiones meliores sunt. Sabb. post Cinet. num. 2.
Sacrarum literarum intelligentia mugilent Christiani vt recte viuant. dom. infra octa nam Epiphan. num. 6. et vide verbo, Verbum Dei.
Sacramenta data sunt ad hoc vt hominum imperfectionibus prouideatur. dom. 11. post pentec. num 6.
Saluari homines possunt in omni statu. dom. 1. post octan. Epiph. num. 2.
Saluandi reuera multi sunt, licèt aliorum comparatione dicantur pauci. in festo SS. Apostol. Philippi & Iacobi, num. 4.
Saluandi non sunt omnes qui recte apparent. in festo S. Cecilæ virg. num. 1.
Saluandorum paucitas nos vigilantiores reddere debet. dom. 19. post pentec. nu. 14. & in festo sanctæ Cecilæ virg. & martyris, num. 3.
Saluti animæ non sat est malum non facere nisi faciat homo bonum. dom. 7. post pentec. num. 7.
Salutis hominis Deus, Angelus, etc. inuigilant, & homo sit vir insensibilis. in festo S. Michaelis Archang. num. 2. & 3.
Salutem æternam certis coniecturis sperare debet homo. dom. 10. post pentecost num. 2.
Samarit. norum ritus et mores describuntur. fer. 6. dom. 3. in Quadr. num. 2.
Sancti inter impios non corrumpūtur. dom. 2. in Adventu domini, num. 1. 2. & 3. et in festo S. Mariæ Magdalenæ, num. 21. & 22.
Sancti adamātini sunt in tentationibus. dom. 3. in Aduen. domini, num. 2. et in festo S. Ioseph patriarchæ, num. 7.

INDEX.

Sancti mira proximi dilectione pollent. dom. 3. in Aduentu dom. num. 3.

Sancti dum vixerunt semper timere debent. dom 4. in aduen. domin. num. 2. et 3. & in purific. B. Mariæ, num. 16.

Sanctis humiliantur & eleuantur à Deo iustis de causis. in circumcis. domini, nu. 2. et sabbatho post Cinet. num. 6. et dom. in ramis palmarum, num. 5.

Sancti tutantur Rempublicam ab ira Dei. dom. 4. post octa. Epiph. num. 2.

Sanctis inter grauia pericula tuti sunt cum malis in minoribus pereant. sabbatho post Cinet. num. 2. et in festo S. Iosephi Patriarchæ, num. 7. et 8.

Sanctis etsi regulariter Rempub. in qua sunt tutentur ab ira Dei, sed non semper. fer. 2. dom. 3. in Quadrag. nu. 9. et in festo sanctæ Catherinæ mart. num. 9.

Sancti inhonorati & persecuti fidant semper Deo. dom. in ramis palm. nu. 5.

Sancti honores non recusant, licèt ipsos non amant. ibid. num. 6. et 7.

Sancti semper orant pro nobis in cælo. in die ascens. dom. num 7.

Sancti Spiritu sancto adueniente quales redditi sunt. in die S. Pentec. nu. 5. et 6.

Sancti vitijs irati fratrem diligunt peccãtem. dom. 22. post pent. num. 3.

Sancti peregrini sunt dum viuunt. in festo sancti Nicolai Episcopi, nu. 10. et 11.

Sancti à se vilia, à Deo magna habent quę recte coniunguntur. in festo S. Thomæ Apost. nu. 13. 14. et 15.

Sancti si ruant facile resurgunt. ibidem, num. 22. et 23.

Sancti dissolui desiderant, et in bonum fratrum in vita iubentur manere. in festo sancti Ioannis Euang. nu. 11. et 12.

Sancti dum perfecti sunt, ciuitas supra montem posita vocantur. in festo S. Thomæ de Aquino, num. 14. et 15.

Sancti difficulter recipiunt honores quos tanti ambiunt. in annunc. B. Mariæ, num. 13.

Sancti laboribus & afflictionibus crescunt. in festo S. Laurentij mart. nu. 5.

Sancti quidam sex vsurationis illucescente, futuræ sanctitatis signa dedere non vulgaria. in festo S. Hyacinthi confess. num. 2.

Sancti libri sunt quos legere, et ex quibus mundus debet iudicari. in natiuit. Beatæ Mariæ Virg. num. 5.

Sancti gaudent de iustitia Dei cum puniuntur impij. in festo S. Franciscí confes. nu. 4.

Sancti hic interna pulchritudine pollent, licèt exteriori contemptibiles sint. in festo omnium Sanctor. nu 2. et 3.

Sancti esurientes virtutem, omnia contempserunt propter illam. ibid. num. 9.

Sancti videntur multi, quorum mala aperiuntur in morte. in festo S. Cecilię virginis & mart. num. 1.

Sanctorum status in cælo mirandus est. in festo omnium Sanctor. num. 3.

Sanctorum status in cælo quam sit felix ex promissionibus, octo beatitudinum ostenditur. ibid. num. 4.

Sanctorum vitam imitetur, qui illorum desiderat mortem & præmium. ibid. num. 13.

Sanctorum exempla potentissima sunt, ad conuertendos homines. dominica 2. in aduentu domini, num. 2.

Sanctorum vitam respicere debet homo negligentium socordiam dominica in Septuagesima, num. 1.

Sanctorum beatitudo incipit in hac vita, & perficitur in cælo. in assumptione B. Mariæ Virg. num. 4. et 6.

Sanctorũ iniurias semper acriter tulit Deus. feria 4. dom. 3. in Quadr. nu. 1. et 2.

Sanctorum zelus in quibus consistat. feria 2. dom. 4. in Quadr. num. 6.

Sanctorum consortium deserere grauc malum est. in festo S. Thomæ apost. nu. 2.

Sanctorum finis rectè coniectatur ex conuersionis initijs. in festo S. Matthæi apostoli. num. 5.

Sanctis qui coniũct memori erga eos deuotione feruntur, et quare. feria 3. dominica in passione, num. 3.

Sanctimonialis dum velatur et regni et sponsæ titulo gaudet ad velandam sanct. nu. 1.

Sanctimonialis virgo in adiutorium simile sibi data est Christo. ibid. nu. 1. et 2.

Sanctimonialis consilijs & mandatis adimplendis vacat. ibid. eod num. 1.

Sanctimonialis licèt ad seruitutem et fletum vocata videatur re vera cũ velo coronam sumit. ibid. num. 2.

Sanctimonialis si rectè vivat mille abundat consolationibus. ibid. nu. 2. et 3.

Sanctimonialis cum velum accipit rectè postulat ne ab expectatione sua confundatur. ibid. nu. 4. & 5.

Sancti-

Digitized by Google

Sanctimonialis nobilis multis laudibus digna eſt mundi gloriam contemnens. ibid nu. 5.

ſanctimonialis virgo Chriſti quid facere debeat vt rex ſpeciem ſuam concupiſcat. ibidem, num. 6. et 7.

ſanctimonialis modo ad ferasmina petrę vocatur, ventura poſtea in domum regis. ibid. num. 7. & 8.

ſanctimonialis virgo Mariam ſequitur virginitatis voto. ibid. nu. 10.

ſanctimonialis quandoque neceſſitatibus compulſa religionem quarit quę à Deo mutatur vt gaudeat. ibid. nu. 10. et 11.

ſanctimonialis religionem ingreſſa idola Laban ſecum non ferat. ibid. nu. 11.

ſanctimonialis voto iam firmata ſolemnis religionis congruè lęta & feſtiuè accepit velum. ibidem, num. 14. vide verbo, Religio & religioſi.

ſanctimoniales tenellæ à parentibus Deo conſecrantur, vt olim gentes dæmoniis filios offerebant. ibid. num. 9. et 10.

ſanctimoniales illæ laude ſunt dignæ, quę gaudentes & libera religionem intrant. ibid. num. 10. et 11.

ſanitas corporis ardenter concupita cōrempta animę ſalute à peccatoribus fuit ſemper, quòd Deus acriter ferit. fer. 6. domin. 1. in Quadr. nu. 1. vide verbo, Aegritudo.

Satisfactiones pro peccatis commiſſis olim exiſtimæ erant in ſanctis. in commemor. fidel. defunc. num. 2. vide verbo, Pœnitentia.

ſcandalo prouideant ſanctis dum alij non de bonis operibus ſcandalizentur. domin. 2. in aduentu, num. 7.

ſcandala diligenter vitanda quando ſint. feria 4. dom. 3. in Quadr. nu. 7. et in purific. B. Mariæ virg. num. 6. et 7.

ſcandala grauiter puniuntur à Deo. ſabbatho dom. 3. in Quadr. num. 4. et in feſto S. Michaelis Archang. nu. 8.

ſcandalizantes puſillos cōuenit deſerere quamuis illis ſint vtiles oculi manus. in feſto S. Mich. Archang. nu. 8.

ſenes iuſti grauati annis laborare nō ceſſant. in feſto S. Catherinæ Senen. nu. 1.

ſerui Dei rectè vocantur omnes homines, qui ei obedire tenentur. in feſto ſancti Nicolai Epiſcopi, num. 12.

ſitis quomodo dicatur eſſe & non eſſe in bonis. fer. 6. dom. 3. in Quad. nu. 6. et fer. 2. dom. in paſſione, num. 6. et 7.

Sitim extinguere non valent terrena bona, feria 2 dom. in paſſione, num. 7.

ſitientes ſi ad Chriſtum venerint ſitim extinguent. eod. fer. 2. dom. in paſſ. num. 6. et 7.

ſpes medium ponat ne homo deſperet, aut preſumat. dom. infra octau. natalis dom. nu. 5. et ſanctorū Apoſt. Philippi et Iacobi nu. 3.

ſpes puſillanimitatem hominis erigat cui adſungatur timor. ſabb. dom. 3. in Quadrag. nu. 13. & dom. 10. poſt pentec. num. 1. 2. et 3. vide verbo, Timor.

ſperandum eſt in Deo ſolo, non in humanis viribus & rebus vanis ſęculi. dom. 4. poſt pentec. nu. 5. et in feſto ſancti Marci Euang. ſerm. 2. num. 7.

Ad ſperandum & timendum multa mouere homines debent. dom. 2. poſt octau. Epiph. num. 5. et 6.

Spiritus ſanctus miſſus eſt ad arguendū mundum, quia miſericorditer caſtigat Deus. dom. 3. poſt octa. paſcha, nu. 5. 6. et 7.

Spiritus ſanctus quomodo arguit mundum de peccato, iuſtitia, et iudicio. ibid. nu. 7.

Spiritus ſanctus veniens in terram varia abſtulit mala, et dedit bona. dom. infra octa. Aſcenſ. num. 1.

Spiritus ſanctus paracletus vocatur, quo nomine innumera qua dat hominibus bona ſignificantur. ibid. num. 2.

Spiritus ſanctus aer quo reſpiramus dicitur vt eius ſignificetur neceſſitas. ibid. num. 3.

Spiritus ſanctus ventus rectè dicitur quo nauigamus in patriam. ibid. nu. 3. et 4.

Spiritus ſanctus ſpiritus veritatis eſt prorſus neceſſarius orbi. ibid. num. 4.

Spiritus ſanctus non in donis tantum, ſed eius perſona, & data ſunt diſcipulis, & datur iuſtificatis. in die pentec. nu. 2.

Spiritus ſanctus optimè igni comparatur. ibidem, num. 5. et 6.

Spiritus ſanctus dū interiora perfecit ad exteriores actus quē impleuerit impellit. ibi n. 7

Spiritus ſancti copoſa donatio fuit in die pentecoſt. ibid. num. 4.

Spiritus ſancti dona ad quid data ſint. ibi. n. 7

Spiritum ſanctū vt acciperent diſcipuli Chriſti præſentia corporalis rectè priuati ſunt. dom 3. poſt octau. paſcha, num. 2. & 3.

Spiritum ſanctū vt accipiat anima terrenas reſpuat conſolationes. ibid eod. nu. 2. & 3.

Spiritum ſanctum tā cito miſit Ieſus ne ſuorum oblitus crederetur. in feſto pent. nu. 2.

Digitized by Google

Superbia grauis morbus anima eſt. dom.10. poſt pentec. num. 6.

ſuperbię quatuor numerantur ſpecies. dom. 10.poſt pent.num.4.

ſuperbiam vt deſtrueret Chriſtus diſcipulorum lauit pedes. fer.5.Cœnæ domini,nu.4.

ſuperbia mortalium innumeri conſurgunt in multus. in feſto S. Franciſci conf. num.7. vide Verbo, Humilitas.

T

TEmplum Salomonis quot annis ædificatum ſit. fer.2. dom.4. in Quadrag. num. 8.

Templum Salomonis ter dedicatum fuit à Iudæis.fer.4. dom.in paſſio.num. 1.

Tempore abuti graue malum eſt. in feſto S. Nicolai Epiſcopi,num.18.& 19.

Tentationibus & periculis ſe ingerere ſtultum eſt. ſabbatho poſt Cine.num. 3.

Tentationibus multis ac periculis circundantur homines dum viuunt quibus patrocinatur Deus.ibid. num.6.

Tentationes permittit Deus iuſtis vt virtutes & merita creſcant.dom.1. in Quad.nu. 2.

Tentationes ſine Spiritu ſancto vincere non valemus.domin. infra oct.an. Aſcenſ.nu.5.

Tentationes aſcendunt virtutes Sanctorum. in feſto Sancti Ioſephi patriarchæ, num. 8.9.& 10.

Tentatis et tribulatis iuſtis opportunè aſſiſtit Deus.in feſto S. Ioſephi Patriarchæ,nu.10.

Timorem ſuadet Deus amicis peccantibus non parcens.dom. 3 poſt pent.num.2.

Timore potius quàm honore Dei à malo reuocantur ſceleratiſ homines. in feſto S. Vincent. confeſſ. ord. Predic. num.7. et 8.

Timent impij vbi timendum non eſt,iuſti vbi expedit timent. feria 6.dom. in paſſione. num.3.

Timere debet homo quamdiu viuit et quare. dom.10. poſt pent.nu.2. & 3.et in Purif. B.Mariæ virgin.num 16.

Timendus eſt Deus,non mundus,non dæmon. in feſto S.Vincentij ord. Prædicato. num.8.

Ad timendum quibus titulis adducendi ſunt homines. ibid.num.8.9. & 10.

Thomas Apoſtolus tam anxiè quæſitus fuit vt vtiliſſimum eum crederes futurum Eccleſiæ.in feſto S. Thomæ Apoſt. num.11.

Thomas Aquinas Benoſe cõparatur & præfertur. in feſto ſancti Thomæ Aquinatis ordinis Prædicatorum,num.10.

Thomas Aquinas ordini Prædicatorum datus eſt, vt eius doctrina illuſtratus orbe Eccleſiam doceret.ibid.num.19.

Thomæ Apoſtoli imperfectiones quas in obitu eius narrat Eccleſia in eximiam eius laudem quomodo cedant.in feſto ſancti Thomæ Apoſtoli, num. 7.8.et 9.

Thomæ Aquinatis doctrina & vita mirandæ commendatur. in eiuſdem feſto num.1. 2. 10. & 16.

Tribulationem patientes ad Deum pro remedio præparare, & gentilium & fidelium fuit mos. fer. 2.in Rogat.dom.4. poſt octau. paſchæ, num.2.et 3.

Tribulationibus urgentibus etiam à licitis abſtinent homines. dom.prima in Quadrag. num.5.

Tribulationibus attriti ad Deum veniunt, mali quem obliuiſcuntur caſu fuerint liberati. feria 5. dom. 3. in Quadrag. nu.5.

Tribulationibus concuſſi hominis, ad Deum non accedunt. feria ſecunda in Rogationib. domin.4. poſt octauam paſchæ, num. 2. & 3.

Tribulati iuſti Deo fidant,licèt humana media reijcienda non ſint quibus iuuentur. dom.4.in Quadrag.num.5.

Tributa ſecundum conditionem perſonarum exigenda ſunt. in purificat.B.Mariæ virg. num.15.

Trinitatis myſterium ineffabile eſt, ſicut & incomprehenſibile. in feſto ſanctiſſ.Trinit. num.1.vſque ad 5.inclusiuè.

Trinitatis myſterium omnes ſcire tenentur, & credere explicitè. ibid.nu.2.

Trinitatis myſterio quomodo ad correptionem morum ſit vtendum. ibid.nu.5.et 6.

Triſtitia ſola qua eſt in iuſtis vertenda eſt in gaudium.dominica 2.poſt octauam paſchæ, num.5.& 7.

Triſtitia iuſtorum recte anxietati mulieris parturientis comparatur. ibid.num.7.

Triſtitiam moderari debent iuſti.in feſto ſanctorum Apoſtolorum Philippi & Iacobi, num.3.

V

VErbum Dei variè comparatur vt eius ſignificetur vis. dominica in Sexageſima, num.2.

Verbum

INDEX.

Verbum Dei propter hominum peccata non prædicatur. ibid.eod.num.2.

Verbum Dei secundum recipientium dispositionem fructum facit multum, parum, aut nullum. ibid.nu.3.

Verbum Dei aut non auditur aut oscitanter id fit in grave hominum malum. ibidem, num.5.

Verbum Dei audiendum & conferendum est vt prosit.ibid.eod.num.5.

Verbum Dei prædicaturus venit Christus non considerata terræ miseria. ibid.nu.6.

Verbum Dei tam frequenter auditum cur non prosit. ibid.eod.nu.6.

Verbum Dei cibo assimilatur qui necessarius est ad conservandam vitam.ibid.num.7.

Verbum Dei corde, id est voluntate recipiendum est vt prosit. ibid.num.8.

Verbum Dei audiendum est, quia vinæ vox ad monēdum animum multum conducit. dom.4. post pentec.num.2.

Verbum Dei audiendum est vt impleatur. dom. in passione, num.6. & domin.7. post pentec.num.9.

Verbum Dei & sacra scriptura rectè grano sinapis comparantur. in festo S.Catherinæ Senensis,num.7.8.et 9.

Verbum Dei & sacra scriptura prædicatio frumento rectè comparatur. ibid.num.10.

Verbum Dei multa cum reverentia audiendum est. in assumptione Beatæ Mariæ virginis, num.9.

Verbum Dei sagenæ comparatur. in festo sanctæ Catherinæ mart.num.9.

Verbi Dei fructus non pendet ex prædicatoris vita, licèt hæc prosit multum, domin.in Sexagesima,num.3.

Verbum Dei seminaturus egressus est Christus summa misericordia sua,alias vniuersus periret orbis.dom.in Sexagesima,nu.1. 2.4.& 5.

Verbum Dei audiens nec custodiens, pœnas dabit tanta ingratitudinis dignas. ead. dom. in Sexages.num.6.et 8.

Verbum Dei multa cum cupiditate audiunt Christiani.dom.4. post pentec.nu.2.

Verbo Dei vis eximia ad mutandos homines edicitur. dominica in Sexages. nume.1. 2. & 6. & in festo sancti Marci Euangelistæ, serm.2.num.6.

Veritatem dicenti non credere peccatum est, & nonnullorum aliorum causa. fer.2.dom.2. & dominica in passione, num.5.

Veritatem Dei ligatum tenere grave malum est. feria secunda domin.3. in Quadragesim. num.5.et 6.

Veritatem contrariam appetitui nō recipiunt mali.dom.in pass.num.5.

Veritatem etiam illam quæ vtilis est non recipit qui in profundum venit malorum. ibid.num.7.

Via cœli in incarnatione verbi plana effecta est. dom.4.in aduentu dom.num.7.

Viam cœli non volando, sed semper ambulando peragere debet homo.in die ascens.dom. num.8. et 9.

In via salus animæ quærenda est à domino, corporis verò in termino,dom.23.post pent. num.1.

Viæ hominis quæ sint, & quam dissimiles à viis Dei. in festo sancti Laurentij martyr. num.10.

Vidua & pupilli iuuandi sunt,quod modo non fit. feria 5.dom.4 in Quadrag.num.3.

Viduarum consolator est Deus. ibid.nu.7.

Vigilare debent homines tribus de causis. in festo sancti Maximi Episc.nu.5.6.et 7.

Vigilare nos iubet Deus summa bonitate sua. ibid.num.10 & 11.

Vigilandum est homini Christiano. domin.4. post octau.Epiph.num.4.

Vigilandum est semper & non ad tempus. in festo sancti Martini Episc.num.9.

Vigilandum semper est ne in grave malum hominum Deus veniens eos dormientes reperiat. ibid nu.10.& 11.

Vigilandum est propter incertum flatum viuentium.in festo sanctæ Cæciliæ virginis et mart.num.4.

Vigilandum est modo valde, ne clausa ianua cœli pereat homo.ibid.nu.9.

Vigilātes qui inueniūtur in morte beati sunt. in festo sancti Martini Episc. nu.9. & 11.

Vigilantibus Christus non venit vt fur, sed dormientibus.ibid.num.10.et 11.

Vigilantissimi sunt homines ad externa damna,consopiti verò ad spiritualia. ibi.nu.11.

Vincentius confessor non à sacra sede tātum, sed à Christo domino officium prædicationis accepit. in festo sancti Vincentij confess.num.1.

Vincentius confessor à summo Pontifice Martino quæsitus est, vt in rebus arduis consuleretur.ibid.eod.num.1.

Vince-

Digitized by Google

INDEX.

Vincentius cõfessor in prædicando rectè nomen Angeli Colantis meruit. ibid. nu. 9. 10. et 11

Vincentius à Deipara Virgine certus effectus est quod in virginitate permaneret. ibid. num. 10.

Vincentius confessor inter claustrales eximiã sanctitatem est adeptus. ibid. num. 11.

Vincentius confessor spiritum duplicem accepit vt innumeris suorum temporum malis prouideret. ibid. eod. num. 11.

Vincentij confessoris admiranda laudes narrantur. ibid. num. 1. 9. 10. & 11.

Vincentij confessoris fructus mirandus fuit prædicando. ibid. ijsdem num. 1. 10. et 11.

Virginitas coniugio præferenda est secundum fidem. dom. 2. post pentec. num. 4. & in festo Annunc. B. Mariæ virg. num. 6. & in festo S. Cæciliæ virg. et martyr. num. 4.

Virginitas Deo non placet, nisi eam aliæ comitentur virtutes. in festo S. Cæciliæ virg. & martyr. num. 2.

Virginitatem Deus maximè honorat. in festo Annunc. B. Mariæ Virgin. num. 6.

Virgines qualiter viuere debeant vt à sponso Christo diligantur. ad velandam sanctimonialem, nu. 6. & 7. vide verbo, Sanctimonialis.

Vita nostra tunc erit recta si extremis sit conformis, hoc est natiuitati & morti. dom. 4. in aduen. Domini, num. 6.

Vita hæc rectè nauigantibus comparatur. dom. 3. post octau. Epiph. num. 2. & 4.

Vita hæc operationis deputata est, non otio, quod mali non intelligunt. dom. in septuag. num. 1. et 3. et sabb. dom. in passio. num. 9. & in festo S. Laurentij martyr. num. 11.

Vita hæc dies vocatur, & sequens nox, iustis de causis. fer 4. dom. 4. in Quadragesima, num. 6.

Vita hæc breuis est et incerta, ne differant pœnitentiã. fer. 2. dom. in passione, num. 5. et dom. 2. post octau. paschæ, num. 1.

Vita hæc lachrymis sequens gaudio consecratur. fer. 3. dom. in passio. num. 4. et dom. 2. post octa. paschæ, num. 2. et in festo Inuent. S. Crucis, num. 3. et 4.

Vita futura tempus est in quo clarificantur iusti non hæc. sabb. dom. in passio. num. 6.

Vita hæc omnia habet incerta, ne boni præsumant aut mali desperent. dom. 10. post pentec. num. 2. et 3. et in festo S. Bartholom. Apost. num. 6.

Vita hæc labori deputata est, sequens præmio. in festo S. Laurentij martyr. num. 11. et 12. et in festo S. Cæciliæ virg. et mart. num. 9.

Vita actiua qua homo proximo attendit, et contemplatiua qua sibi coniungendi sunt, in Assumpt. B. Mariæ virg. num. 8.

Vitæ futuræ status viris expositus ad conuertendos illos iuuat multum. fer. 5. dom. 4. in Quadrag. num. 3.

Vitæ animæ signa et effectus sunt boni actus externi. dom. 25. post pentec. num 9.

Vitæ ingressum acriter flebant sancti et quare. in natiu. B. Mariæ, num. 1.

Vitæ ingressum cum dolore celebrant sancti, exitum cum lætitia, mali è contra. ibidem eod. num. 1.

Vitæ spiritualis exercitij vacans thesaurum inuenit quo gaudet. in festo S. Casbertæ virg. et martyr. num. 2.

In vita hac nullus securus est, vnde bonis actibus inuigilare debet homo. dom. 3. in Quadrag. num. 3 et in festo S. Marci Euangel. num. 6. et in festo S. Bartholomæi Apost. num. 6. et in festo S. Cæciliæ virg. et martyr. num. 4. et 7.

In vita hac læta succedunt tristibus, et tristia lætis. dom. in ramis palmar. num. 8. et in festo S. Ioseph Patriarchæ, num. 11.

In vita hac currendum est vt in sequenti fœdeamus. in festo S. Bernardi Abbat. num. 7.

Virtus actus internos et externos coniungat, sed primum coram Deo, secundo coram hominibus. dom. infra octau. Epiph. num. 8. et dom. 3. post pent. nu. 4. et dom. 23. post pentec. num. 9. et in festo Natiuit. S. Ioannis Baptistæ, num. 7. et 8. et in festo S. Cæciliæ virg. et martyr. num. 3.

Virtus et vitium contrarias habent vicissitudines dum tristibus succedunt læta, et lætis tristia. dom. 1. post octau. Epiphan. num. 5.

Virtus ab imperfecto ad perfectum ducit hominem paulatim. fer. 4. dom. 1. in Quadr. num. 10. et dom. 4. post pentec. num. 3. et dom. 17. post pent. num. 7. et dom. 20. post pentec. num. 11.

Virtus declinare facit à malo, et docet etiam bonum facere. dom. 3. in Quadrag. num. 3. et fer. 2. post paschæ, num. 9. et in festo S. Nicolai, num. 13. et 14. et S. Matthæi Apost. num. 7. et in festo S. Martini Episc. num. 4.

Virtus in hac vita cibo, in sequenti potus comparatur. fer. 6. dom. 3. in Quadr. num. 9.

Virtus

Digitized by Google

INDEX.

Virtus masticata cibus est proprius hominis. ibid. eod. num. 9.

Virtus varios ac multiplices habet gradus. dom. 3. post pentec. num. 1. & dom. 4. seq. num. 3.

Virtus Christiana non in dictis, sed etiam in factis consistit. dom. 5. post pentecosten, nu. 4. & dom. 7. post pent. num. 9. & dom. 8. seq. num. 8. & in festo S. Thomæ Apost. nume. 23. & 24.

Virtus in rebus minimis gravioribus contemptis pharisæorum est propria. dom. 11. post pent. num. 1. & 2.

Virtus propter Deum operanda est. ibi. nu. 7.

Virtus paranda est dum sunt occasiones rectè operandi. dom. 13. post pent. num. 7.

Virtus primum circa reformationem cordis versatur. ibid. nu. 5.

Virtus magnanimes reddit homines, peccatum pusillanimes. ibid. num. 6.

Virtus fatigatione multa acquiritur. in festo S. Thomæ Aquini, ord. prædic. num. 15.

Virtus in hac vita variis mutationibus subiecta est. in festo S. Mariæ Magdal. num. 22. & 23.

Virtus ex se dulcis ab extrinseco amara facta est. in festo S. Patriarchæ Dominici, n. 4. et 5

Virtus naturæ hominis conformis unde insipida reddatur ut sale egeat. ibid. num. 5.

Virtus ratione subiecti in quo est sale eget. ibidem, num. 7.

Virtus sola est quæ homines divites facit. in festo S. Catherinæ virg. et martyr. nu. 2. et 4.

Virtus thesaurus est in actibus studiosis absconditus. ibid. num. 4. & 5.

Virtus quia thesaurus est absconditus nec gratis oblata recipitur à malis. ibid. iisdem nume. 4. & 5.

Virtutis substantia in interioribus est animæ, externi autem actus et ceremoniæ quæruntur postea fer. 4. dom. 3. in Quadr. num. 4. et 5. & fer. 6. seq. num. 7. & dom. 11. post pent. num. 1. & 2. & dom. 17. post pent. nume. 1. & in festo S. Martini Episc. fer. 2. num. 5.

Virtutis opera non segniter, sed diligenter faciendæ sunt. dom. 4. post pent. nu. 2. & in festo S. Catherinæ martyr. num. 2. et 3.

Virtutis solam apparentiam quærunt Hipocritæ. dom. 17. post pent. num. 1. & 2.

Virtutis tres gradus, incipientium, proficientium, et perfectorũ narrantur. ibi. eod. nu. 5.

Virtutis novus profectus semper quærunt sancti in festo S. Catherinæ Senens. num. 1. & S. Barnabæ Apost. nu. 14. et in Nativit. S. Ioannis Bapt. num. 8. & 9.

Virtutis iter quidam sanctorum ab imperfecto ad perfectum alij brevi tempore perfectionem sunt assecuti. in festo S. Hyacinthi confessor. num. 2. & 3.

Virtutis iugum suave est, licèt tale non appareat. in festo sancti Francisci conf. num. 6.

Virtutis & legis iugum imponit Deus, ne ad malum pergat homo. ibid. eod. num. 6.

Virtutis & legis iugum in exordio difficile, usu facile redditur. ibid. eo. num. 6.

Virtutis thesaurum abscondunt iusti, quia mundani tales non credunt divites. in festo S. Catherinæ martyr. num. 2. 4. & 5.

Virtutis operatio hominis utilis est non Deo. dom. in Septuag. num. 7.

Virtutis iter sicut et cœli laboriosum est. dom. in Quinquag. num. 2.

Virtutis amore omnia contemnunt sancti. in festo sanctæ Catherinæ virg. et mart. nu. 5.

Virtuti et Evangelicæ doctrinæ condiendæ divina bonitate dati sunt Doctores, in festo sancti Patriarchæ Dominici, nu. 4. 5. 7. et 8.

Virtuti serviendum est sicut mundani serviunt mundo. in festo sancti Martini Episcopi serm. 2. num. 8.

Virtutem operantur perfecti, etiam si multa sint difficultates, imperfectis autem dulciter trahendi sunt. in Epiph. Domini, num. 2.

Ad virtutem naturalis quædam propensio est in hominem. dom. 4. post octavam Epiph. num. 4.

Virtutem inchoare non est satis nisi ad consummationem veniat. dom. in Quinquag. num. 2.

Virtutẽ amplexantur spe iusti præmij et amore, mali timore pœn. fer. 2. dom. 1. in Quadrag. num. 1. & 2.

Virtutem multi non incipiunt, quia deficiente animo virili certis vellestatibus detinentur. fer. 6. dom. 1. in Quadr. num. 2.

Virtutem remissè quærunt homines cum avidissimè quærant temporalia. dom. 17. post pentec. num. 5. & 6.

Virtutem deserunt homines cum primum difficilem fuerint experti. dom. 20. post pent. num. 8.

Virtutem esuriens et sitiens homo beatus est. in festo sancti Francisci confess. num. 9.

Virtutem

Digitized by Google

INDEX.

Virtutum externa opera non acceptat Deus si interno spiritu sint vacua. dom. 17. post pent. num. 1. et 2.

Virtutes celare conuenit ne pereant. dom. 6. post pent. num. 6. & in festo S. Catherina martyr. num. 6.

Virtutes qui abscondit ne pereant thesaurum abscondit. in festo S. Catherinæ virg. et martyr. num. 6.

Voluntas humana diuinæ subijcienda est, non diuina humanæ vt impij desiderant. dom. 3. in aduen. dom. nu. 3. et 4. et dom. 20. post pent num. 4.

Voluntas humana diuinæ subijcienda est. dom. 2. post octau. Epiphan. num. 1. dom. in Quinquag. num. 8.

Voluntatem propriam mali habere volunt pro lege in graue damnum sabb. dom. 2. in Quadrag. num. 2.

Voluntatem diuinam non propria sequuntur iusti. ibid. eod. num. 2. & in conuer. S. Pauli Apost. num. 2.

Voluntatem Dei ad propriam inflectere impium est malũ. fer. 2. dom. 3. in Quad. nu. 8.

Vox in Rhama audita est, &c. quod Hieremias propheta uerat quomodo impletum sit in morte Innocentum. in festo sanctorum martyrum Innocentium, num. 14.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX AVTHORITATVM SACRAE SCRIPTVRAE, IN TOMIS Quarto & Quinto, ANNOTATIONVM SVPER EVANGELIA, Authore

R. D. F. Ioan. Lopez Episcopo Monopolitano, Hispano, Ordinis Prædicatorum contentarum.

GENESIS.

Gen. 1. ORIGENTVR aquę in locum vnum, & appareat arida. tom. 4. pag. 418. col. 2.
Fiat lux, & facta est lux. to. 4. p. 503. col. 1.
Spiritus Domini incubabat super aquas. tom. 4. pag. 688. 1.
Super terram vacuam Spiritus Domini ferebatur. tom. 4. p. 860. 2.
Nō est bonum hominem esse solum, tom. 5. p. 6. 1
Fiat lux. tom. 5. p. 19. 2.
Vespere, & mane dies vnus. tom. 4. p. 576. 1.
Congregentur aquæ in locum vnum. tom. 4. 734. 2.
Germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum fructum iuxta genus suum. tom. 4 p. 782. 1.
Factum est vespere, & mane dies vnus. to. 4. p. 882. 1.
Germinet terra herbam virentem. tomo 4. p. 519. 1.
Omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suaue. tom. 5. p. 24. col. 1.
Fecit Deus lucem & luminaria magna &c. tom. 5. p. 58. 2.
Tenebrę super faciem abyssi &c. to. 5. pag. 78. 2
Et facta est lux. tom. 5. p. 67. 2.
Magna luminaria mundi. tom. 5. pag. 194. 2.
Lignum vitę in medio paradisi. tom. 4. p. 1021.
Dedi vobis omnem herbam, &c. & cunctis animantibus terrę, vt illis, & vobis cibus sit communis herba. tom. 4. p. 712. 1.
Fluuius egrediebatur de loco voluptatis. tom. 4. p. 31. 1.
Fluuius egreditur è paradiso. tom. 4. p. 95. 1.
Lignum vitæ in medio paradisi. to. 4. p. 96. 1. Gen. 3.
Qua die comederitis, morte moriemini. tom. 4. p. 206. 1.
Nequaquam moriemini, sed eritis sicut Dij. to. 4. p. 871. 2.
Ex ligno scientiæ boni, & mali ne comedas. tom. 4. p. 526. 1.

Digitized by Google

Index Authoritatum

Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona. tom. 4. pag. 823. col. 2
Quacunq; die comederitis, eritis sicut Dij, nequaquam morieminí, &c. t. 4. p. 681. 2
Arbor, quæ fructum vitę erat prolatura &c. t. 5. p. 18. 1
Paradisus voluptátis &c. t. 5. p. 18. 1
Locus voluptatis, à quo fluuius egreditur. t. 5. p. 19. 1
Lignum vitę in medio paradisi &c. t. 5. p. 24. 1
Fons ascēdebat de paradiso rigans vniuersam supficiē terrę &c. t. 5. p. 24. 1
A quo oriuntur quatuor fluuij &c. t. 5. p. 66. 1
Fons paradisi &c. t. 5. p. 67. 1
Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis &c. t. 5. p. 83. 1
Quamobrem relinquet homo patrem & matrem & adhærebit vxori suæ, t. 5. p. 90. 1
Quatuor fluuij terram irrigantes. t. 5. p. 116. 1
Ædificauit Dominus costam, quam tulerat Dominus ex Adā. t. 5. p. 199. 2
Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi. t. 5. p. 254. 1
Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi. t. 5. p. 388. 2
Faciamus ei adiutorum simile sibi. t. 5. p. 258. 2
Hoc nunc os ex ossibus meis &c. & erunt duo in carne vna. ibid.
Formauit igitur Dominus Deus hominem, tulit Dominus Deus hominē, & posuit illum in paradisum voluptatis. to. 4. p. 829. 2
Quacunq; die comederitis, morte moriemini. t. 4. p. 923. 2
Serpēs fuit callidior omni bestia agri. t. 4. p. 90. 2
Genesis 3. In dolore paries filios. t. 4. p. 52. 1
Cur præcepit vobis Deus &c. tom. 4. p. 245. 1
Vbi es Adam? tom. 4. p. 280. 1
Confuerunt folia ficus. tom. 4. p. 319. 2
Adam vbi es? Etille: Cum me nudum contemplatus fuissem, abscondi me. tom. 4. p. 362. 2.
Maledicta terrā in operibus tuis. tom. 5. p. 401. 2.
In sudore vultus tui, vesceris pane tuo. tom. 4. p. 433. 2.
Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos, in dolore paries filios. to. 4. p. 489. 2.
In sudore vultus tui pane tuo vesceris. tom. 4. p. 511. 2.
Super pectus tuum gradieris. tom. 4. p. 866. 2.
Videnſque quod lignum esset bonum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuq; delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit. tom. 4. p. 474. 2
Ecce eijcis me à facie tua, &c. quicumque inuenerit me poterit me occidere. tom. 4. p. 534. 1.
Multiplicabo conceptus tuos, & dolorem. tom. 4. p. 804. 2.
Callidior cunctis animantibus. tom. 4. p. 795. 1.
Maledictus eris. tom. 4. p. 926. 2.
Fons egrediebatur de paradiso. tom. 5. p. 167. 2.
Mulier, quam dedisti mihi de ligno. tom. 4. p. 794. 1.
Terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. tom. 4. p. 448. 1.
Comedite, nequaquam moriemini. tom. 4. p. 925. 1
Paradisus variis florum & fructuum stirpibus consitus. tom. 5. p. 18. 1.
Pellere è paradiso, gladium ferensigneum &c. tom. 5. p. 31. 1.
In dolore paries filios. tom. 5. p. 32. 1
Angelus cum gladio ancipiti &c. tom. 5. p. 51. 1.
In dolore paries filios &c. to. 5. p. 68. 2.
Mulier quam dedisti mihi. to. 5. p. 97. 1.
Angelus ante ianuam paradisi collocatus est. tom. 5. p. 199. 2.
Maledicta terra in opere tuo. tom. 5. p. 205. 2.
Terra es, & in terram ibis. t. 5. p. 261. 2
Terram comedes. t. 5. p. 262. 1.
In sudore vultus tui vesceris pane tuo. t. 5. p. 388. 2.
Quacumq; die comederis, morte morieris. De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. t. 4. p. 895. 1
Terra es, & in terram ibis. t. 4. p. 688. 2

Maior

Gen.4. **Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear. t.4.p. 12. 1**
Quare iratus es? t.4.p.764.2
Si bene egeris,recipies. t.4.p.884.1
Cain ædificans Ciuitatē in campo Senaar &c.t. p. 83.2
Quicumque inuenerit me, occidet me. t.4.p.18.1
Loquutus est Dominus ad Cain : Cur concidit vultus tuus ? nonne si bene egeris recipies? t.4.p.191.1
Quia posuit mihi Dominus semē aliud pro Abel.t.4.p.358.1
Vbi est Abel frater tuus ? Respondit: Nescio . Numquid ego custos sum fratris mei?t.4.p.393.2
Cain , habitauit profugus in terra. t.4. p.362.2
Bitumen arcæ Noe . t.5.p.118.1
Nunquid ego custos sum fratris mei ? t.5.p.140.1
Filius accrescens Ioseph.t.5. p.243.1
Quicumque inuenerit me, occidet me. t.5.p.331.2
Quicumque inuenerit me, occidet me. t.5.p.333.1
Quicumq; inuenerit me, occidet me. t.4.p.307.2
Quare cõcidit vultus tuus. t.4.p.578.1
Adam, Vbi es? t.4.p.740.2
Septies vltio fiet de Cain , & de Lamech septuagies septies. t.4.p.358.1
Vbi est Abel frater tuus?t.4.p.803.2
Quare concidit vultus tuus? Nonne si bene egeris recipies? t.4.p.858.2
Quare concidit vultus tuus Cain , &c. t.4.p.895.1
Ero vagus, & profugus in terra, & quicumque inuenerit me , occidet me. t.4. p.458.1
Factum est post multos dies , vt Cain offerret Domino de fructibus terrę munera.t. 4.p.749.1
Numquid ego custos sum fratris mei? t.4.p.759.1
Maior est iniquitas mea , quam vt veniam merear.t.4.p.739.2
Gen.5. Iste consolabitur nos.t.5.p.191.1
Iste consolabitur nos. t.5. p.198.1
Gigantes tunc erant super terram. t.4.
Gen.6. p.522.2.
Pœnitet me fecisse hominem , delebo hominem , quem formaui . tom.4. p.165.2
Nō permanebit spiritus meus cum homine perpetuo . t.4.p 804.2
Omnis caro corruperat viam suam.to. 4.p.591.1
Omnis terra corruperat viā suam. t.4. p.359.2
Quod cum iustus in fabricanda arca centum annis : fac tibi arcam deligneis lęuigatis &c.t.4.p.273.2
Omnis terra corruperat viam suam.to. 5.p.408.1
Arca Noe intus, & foris erat bitumine circumlita.t.4.p.409.1
Videntes filij Dei filias hominum.t.4. p.433.1
Pęnitet me feciſſe hoīem. t.4.p.437.1
Bitumen arcę Noe. t.5.p.7.1
Ne fugias Adam , ne timeas ò homo, Gen.7. ne audito Dei nomine terrearis,quia nobiscum Deus.t.4. p.3.1.
Rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ.t.4.p.18.1
Ingredere tu,& omnis domus tua in arca.t.4.p.907.1
Per arcę fenestram ingrediens,in foraminibus petræ &c. t.5.p.38.1
Arca liberans à diluuio &c. t.5. p.66.1
Bina & bina ingressa sunt animalia in arcam.t.5.p.118.1
Benedictum est lignum , per quod fit iustitia.t.5.p.159.2
Cataractæ cęli apertę sunt. t.4.p.207.2
Ingredere in arcam tu, & filij tui, vxor tua.& vxores filiorum tuorum. Viri seorsum ingrediantur,& seorsum habitent.t.4.p.242.1
Omnis caro corrupit viam suam. to.4. p.511.2
Rursum dimisit columbam ex arca:atil Gen.8. la venit ad eum ad vesperam portans ramum oliuę &c.t.4.p.113.2
Quod cum vidisset Cham pater Cha- Gen.9. naan verēda scilicet patris sui nudata esse,nunciauit &c.t.4.p.98.1
Benedictus Dominus Deus Sem , sit Chanaan seruus eius. t.4.p.285.1
Venite ædificemus turrim pertingen- Gen.11. tem vsque ad cœlum. t.4.p.924.2
Faciamus nobis nomen , tanquam viri t.4.p.331.1

Digitized by Google

Non desistent donec opere perfecerint quod inceperunt.t.5. p.59.2

Aedificantes in campo Senaar.&c. t.5. p.85.1

Diuisæ sunt gentes in terra, iuxta linguas suas.t.5.p.114.1

Cæperunt hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite ergo,& descendamus, & confundamus linguam eorum,& cessauerunt ædificare. tom.5. p.209.2

Descendit Dominus, vt videret ciuitatem,& turrim.t.4.p.792.2

Gen.12. Egredere de terra tua,& de cognatione tua,& domo patris tui. t.4.p.197.2

Aestu cruciatus, & gelu, Lyam lypam & deformẽ illi suppositum.t.4.p.246.2

Flagellauit Dominus Pharaonem plagis maximis,et domum eius propter Sarã vxorẽ Abrahã: Quid nã est hoc q̃ fecisti mihi? Quare non indicasti mihi q̃ vxor tua esset? t.4. p.435.2

Venit Abraham ad plangendum Saram & ad lugẽdum eam.t.4.p.491.2

Abraham, Egredere de terra tua, &c. t.5.p.10.1

Dixit autem Dominus ad Abraham, Egredere de terra tua &c. t.5 p.89.1

Faciam te in gentem magnam,& benedicam tibi.t.5.p.328.2

Egredere de terra tua.t.4.p.751.2

Faciam te,si egressus fueris,si mihi obedieris,in gentem magnam,multiplicans multiplicabo te: benedicam his qui tibi benedixerint, & maledicam maledicentibus tibi.t.4.p.770.1

Egredere de terra tua,& de cognatione tua.t.4.p.904.2

Suspice cœlum, sic erit semen tuum. t.5.p.167.2

Gen.13. Erat septuaginta quinque annorũ cum egrederetur.t.5.p.10.1

Faciam semen tuum sicut puluerem terræ.t.5.p.328.2

Gen.14. Ecce eijcis me à facie tua, quicunque inuenerit me occidet me.t.5.p.126.2

Da mihi animas, cætera quæ in bello sunt capta,tolle tibi.t.5.p.151.1

Gen.15. Suspice cælum,& numera Stellas si potes,sic erit semen tuum.t.4.p.303.2

Hæc mando vobis, &c. t.4.p.331.2

Domine Deus,q̃d dabis mihi? Ego vadam absque liberis,& ecce vernaculus meus hæres me⁹ erit. t.4.p.389.2

Ego protector tuus.t.4.p.505.2

Scito prænoscens quod peregrinum futurum, sit semen tuũ in terra non sua,& subijcient eos seruituti,& affligent quadringẽtis annis.t.4.p.480.2

Tu vades ad patres tuos. t.4.p.945.2

Scito prænoscens,quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subijcient eos seruituti, & affligẽt quadringentis eos seruituti,& affligent quadringentis annis. Verumtamen gentẽ, cui seruituri sunt, ego iudicabo.t.4.p.686.2

Ego protector tuus.t.4.p.706.1

Peregrinum futurũ est semen tuũ. &c. t.5.p.44.2

Ego protector tuus,vt egrediaris de terra tua &c. t.5.p.72.1

Ibi ad patres tuos in pace &c.t.5.p.75.2

Numera stellas, si potes,sic erit semen tuum. t.5.p.261.1

Suspice cælum, & numera Stellas,si potes,sic erit semen tuum.t.5.p.328.2

Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. t.5.p.328.2

Noli timere, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. tom.4. p.767.2

Tu Deus qui vidisti me.t.4. p.491.2

Noui quod constituet Abraham filijs suis, & obseruabunt vias Domini Dei, vt faciãt iudicium, & iustitiam. t.4.p.325.2 Gen.18.

Nec vltra vocabitur nomen tuum Abrã, sed appellaberis Abraham &c. to.4.p.73.1 Gen.17.

Masculus, cuius præputij caro circumcisa non fuerit, delebitur de populo suo. t.4.p.74.1.

Vtinã viuat Hismael coram te. Et Dominus ait: Pro Hismael exaudiui te. t.4. p.497.1

Abraham filios circumcidit &c. to.5. p.56.2

Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ abundantiam, &c. incurruentur ante te filij matris tuæ;qui maledixerit tibi, sit ille maledictus. t.5.p.296.2.

Num

Num vnam tãtum benedictionem habes pater. t. 5. p. 396. 2

E domo tua Reges egredientur, & tu ergo custodies pactum meum, & semen tuum post te in generationibus suis. t. 4. p. 903. 1

Gen. 18. Descendam nũc, & videbo. t. 4. p 792. 2.

Accelera, fac subcinericios panes. t. 4. p. 749. 1

Loquar ad Dominum meum, cum sim puluis, & cinis. t. 4. p. 587. 2

Descendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint t. 4. p. 280. 2

Abrahæ laus, quod Angelos hospitio excepit &c. t. 5. p. 30. 1

Abraham pronus in terram, paucis, ziebat, loquar ad Dominum meum, cum sim puluis & cinis. t. 5. p. 30. 2

Festinauit Abraham vt prandium exhiberet peregrinis. t. 5. p. 56. 2.

Gen. 19. Ne steteris in omni circa regione, sed in monte saluum te fac. t. 4. p. 642. 2

Mansit in Segor Loth. t. 4. p. 196. 1

In statuam Salis versa est. t. 4. p. 275. 2

Nolite quæso fratres mei, nolite hoc malum facere. Cumque illi à malo patrando non desisterent, dixerunt Angeli ad Loth: Omnes, q tui sunt, educ de vrbe hac. Cumque esset mane, cogebant eum Angeli dicentes: Surge, & ne tu pariter pereas in scelere ciuitatis. t. 4. p. 399. 2

Gen. 16. Ingressus es vt aduena, numquid vt iudices? Te ergo ipsum magis, quam hos affligemus. t. 4. p. 402. 1

Gen. 19. Ne steteris in omni circa regione, nec in Segor consiste, sed in monte saluum te fac. t. 4. p. 937. 2

Egredere, quoniam nisi egressus fueris, quidquam facere non possum. t. 4. p. 945. 1

Nec enim facere potero quidquam, donec vos egrediamini. t. 4. p. 164. 2

In monte saluum te fac t. 4. p. 752. 1

Adama de Seboin igne succensæ. to. 5. p. 4. 1

Sodomę incendium referens, iustum doloribus cruciat. t. 5. p. 31. 1

Salua animam tuam; noli respicere post te &c. t. 5. p. 92

Ne respexeris retro, nec steteris in omni circa regione, sed in monte saluum te fac, ne forte comprehendaris. t. 5. p. 392. 1

Gen. 20. Venit Deus ad Abimelech per somnium nocte, & ait illi: En morieris propter mulierem, quam tulisti, habet enim virum. Ego scio quod simplici corde feceris, & ideo custodiui te, ne peccares in me. t. 4. p. 405. 2

En morieris propter mulierem, quam tulisti, habet enim virũ. Abimelech verò non tetigerat eam. t. 4. p. 435. 2

Gen. 21. Non videbo morientem puerum, & sedens contra leuauit vocem suam. t. 4. p. 602. 1

Non videbo morientem puerum, & sedens contra, leuauit vocem suam, & fleuit. t. 4. p. 52. 2

Risum fecit mihi Dominus, & qui audierit, corridebit mihi. t. 5. p. 192. 2.

Gen. 22. Deus prouidebit sibi victimam holocausti &c. t. 4. p. 62. 1

Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis Isaac, & vade in vnum montium, quem monstrauero tibi, & offeres eum in holocaustum. tom. 4. p. 237. 1

Abraham immolaturus Isaac de nocte surrexit. t. 5. p. 10. 1

Abraham parabat immolare Isaac filium vnicum. t. 5. p. 10. 1

Abraham de nocte consurgens strauit asinum suum &c. t. 5. p. 56. 2

Eodem die circumcisus est Abraham, & Ismael, & omnes viri domus eius. t. 5. p. 203. 1

Non prohibuisti filium tuum vnicum. t. 5. p. 221. 2

De nocte surrexit, t. 4. p. 749. 1

Et non pepercisti vnico tuo, filio tuo. t. 4. p. 256. 1.

Gen. 23. Quam terribilis est locus iste, &c. Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam. t. 4. p. 459. 1

Gen. 24. Puella, quę dixerit, bibe, & camelis tuis hauriam aquam, ipsa est, quam præparaui seruo meo Isaac, & per hoc intelligã, quod feceris misericordiam cum Domino meo Abraham. to. 4. p. 96. 2

Data sunt Rebeccæ cum seruus Abrahæ illam in sponsam. t. 5. p. 105. 2.

Rebec-

Digitized by Google

Rebeccæ ad puteum venit. t.4. p.109.1
Iura mihi quod non accipies filio meo Isaac vxorem de filiabus Chanaan, vbi ego habito. t.4.p.285.1
Soror nostra es, crescas in mille milliũ. t.5.254.1
Peregrinatus in Asiam &c. t.5.p.49.2
Dixitque ad seruum seniorem domus suæ &c.t.5.p.89.2
Puella, cui ego dixero: Inclina hidriam tuam, vt bibã; & illa responderit: Bibe, quin & camelis tuis dabo potum, ipsa est, quam præparasti seruo tuo Isaac. t.5.p.331.1
Gen.25. Si sic mihi futurum erat, vt quid necesse fuit concipere? t.4.p.636.2
Si sic mihi futurum erat, vt quid necesse fuit concipere? tom.4. p.603. 1. & t.5.p.291.2
In vtero Rebeccæ duo sunt infantes, &c. t.5. p.43.2
Gen.26. Quid venistis ad me hominẽ, quem odistis, & expulistis à vobis? &c. tom.4. p.220.2
Vox quidem vox Iacob est, sed manus autem sunt Esau. tom.4.pag.651.2
Caue ne quidquam asperè loquaris cõtra Iacob. t.4. p.406.1
In me sit fili mi ista maledictio, tantummodo acquiesce consilijs meis. t.4.p.324.2
Gen.27. Vox quidem vox Iacob, manus autem Esau &c. t.4.p.57.2
Det tibi Deus de rore cœli abundantiam. t.4.p.768.2
Dilataberis ab Oriente in Occidẽtem, Septentrionẽ, & Meridẽ. t.5.p.167.1
Ero custos tuus, quocunq; perrexeris. t.4. p.706.1
Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores ante tradamus ad nuptias. t.4.p.697.2
Fons signatus, à quo fluuius egreditur, &c. t.5.p.28.1
Ager plenus, cui benedixit Deus, &c. t.5.p.32.1
Vox quidem vox Iacob est, manus autem manus sunt Esau, t.5.p.120.2
Seruiant tibi tribus populi, esto Dominus fratrum tuorũ, & incuruentur ante te filij matris tuę. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus, qui benedixerit tibi, ille benedictionib. repleatur. t.4.p.327.2
Gen.28. Angelos quoq; Dei ascendentes & descendentes &c. t.4.p.141.1
Deus Saday benedicat tibi, qui potẽs est omnibus prouidere. t.4.p.79.2
Quam terribilis est locus iste, non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cœli. t.4.p.265.1
Deus omnipotẽs benedicat tibi, & multiplicet te, vt fis in turbas populorũ. Et det tibi benedictiones Abrahæ, vt possideas terrã peregrinationis tuæ. t.4.p.327.2
Terram, in qua dormis, tibi dabo, dilataberis ad Orientem, & ad Occidentem, & Septentrionẽ, & Meridiem. t.4.p.327.2
Visio scalæ Iacob. t.5.p.24.1
Iacob vidit scalam pertingentem vsq; in cœlum &c. t.5.p.45.2
Vidit Iacob uisiones Dei &c. to.5. p.45.1
Dormiente Iacob angeli ascendebant & descendebant. t.5.p.55.2
Gen.29. Iacob Rachel petit, & copulat Liæ &c. t.5.p.48.1
Maledicta terra in opere tuo, spinas & tribulos germinabit tibi, cum operaueris eam. t.4.p.592.2
Vadam, & prouidebo domui meæ. t. 4.p.225.1
Dilatet Deus Iaphet, & habitet in tabernaculis Sem. t.4.p.392.2
Gen.30. Omne maculosum, aut varium, aut fuuum meum erit. t.4.p.894.1
Tollens ergo Iacob virgas populeas virides &c. t.5.p.91.2
Respondebit mihi cras iustitia mea. t.5. p.247.2
Sub stramine cameli abscondit idola Laban patris sui. t.4.p.541.1
Gen.31. Iacob cum angelo luctabatur &c. t.5. p.48.1
Viginti annis fui tecum, oues tuæ & caprę steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi, ego damnum omne reddebam: quicquid furtim peribat à me exigebas, fugiebatq; somnus ab oculis meis. t.5.p.150.1
Fortitudo in manu mea ad faciendum vobis.

Digitized by Google

vobiſcum malum. t.4 p. 522.2
Hoc eſt prçceptum meum, t.5. p.171. 1
Non dimittam, donec introducam in cubiculũ genitricis meç. t.4. p.598. 1
Non dimittam te, niſi benedixeris mihi, t.4. p.426.2.
Non te dimittam, niſi benedixeris mihi, t.4. p.577.2
Domine Deus minor ſum omnibus miſerationibus tuis. t. 4. p.812. 1
Viſio luctç cũ angelo Iacob, t. 5. p.24. 2
Iacob luctatur cum Deo &c. t. 5. p. 62. 2
Angelus tetigit femur Iacob &c. t. 5. p. 65. 1
Separauit de his, quæ habebat, munera Eſau fratri ſuo &c. t. 5. p. 73. 1
Quid quæris nomen meum, qp eſt mirabile? t. 5. p. 149. 2.
Caſtra Dei ſunt hæc. t. 5. p. 305. 2.
Et inclinauit ſe ſuper terram decem vicibus. t. 4. p. 767. 2
Gen. 33. Iacob dixit Eſau fratri ſuo &c. t. 5. p. 34. 1
Gen. 34. Vt videret fœminas regionis illius. t. 4. p. 423. 1
Non comedam, donec loquar ſermones meos. t. 4 p 431. 1
Egreſſa eſt autem Dina filia Liæ, vt videret mulieres regionis illius &c. t. 5. p. 92. 1
Gen. 35. Vocaretur Benoni, ideſt filius doloris, ſed Beniamin, ideſt filius dexterç. t. 4. p. 636. 1.
Beniamin, hoc eſt filius dexteræ. t. 4. p. 300. 2
Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni &c. t. 5. p. 28. 1
Beniamin in Bethleem natus, filius dexteræ &c. t. 5. p. 43. 1
Gen. 37. Ecce ſomniator venit, venite occidamus eum. t. 4. p. 377. 2
Ioſeph in Ægypto venditus à fratribus &c. t. 5. p. 89. 1
Gen. 41. Vidi per ſomnium quaſi Solem & Lunam & ſtellas vndecim adorare me &c. t. 5. p. 90. 2
Deſcendam breui lugens in infernum orbatus filio. t. 4 p. 608. 1.
Venite occidamus eum. t. 4 p. 873. 2
Ecce ſomniator venit, venite occidamus eum. t. 4. p. 550. 1
Fratres eius ſedcrunt, vt comederent. tom. 4 pag. 633 col. 1
Certè mendacij arguere nos non poteſt, ego miſi hœdum quem promiſeram, & tu non inueniſti eam. to. 4. p. 407. 1 Gen. 38.
Ioſeph vidit in ſomnis Solem & Lunam & ſtellas ipſum adorare &c. t. 5. p. 30. 1
Ioſephi herus omnia dedit in manibus eius &c. t. 5. p. 15. 1 Gen. 39.
Accidit autem quadam die vt intraret Ioſeph domum &c. t. 5. p. 92. 2
Memento mei, cum bene tibi fuerit, vt facias mecum miſericordiam. to. 4. p. 698. 2 Gen. 40.
Memento vt ſuggeras Pharaoni, vt educat me de iſto carcere, in quo innocens detineor. t. 4 p. 450. 2
Cum fames inualuiſſet in terra Aegypti, clamauit ad Regem populus pro pane. t. 4. p. 773. 1 Gen. 41.
Quod furtim ſublatus eſſet, & innocens in lacum miſſus. t. 4. p. 306. 1
En introduxit virum Hebrçum vt illuderet nobis &c. t. 4. p. 251. 2
Tu eris ſuper domum meam, ad tui oris imperium cunctus populus obediet. t. 4. p. 327. 2
Abundantia ſeptem annorum in Ægypto &c. t 5. p. 87. 2
Quia obliuiſci me fecit Deus laborum meorum. t. 5. p. 191. 1
Vno tantum ſolio te præcedam. tom. 5. p. 284. 2
Merito hoc patimur, quia peccauimus in fratrem noſtrum. t. 4. p. 478. 2 Gen. 42.
Eduxit eos die tertia. t. 4. p. 497. 2
Simeon coniectus in vincula donec Beniamin Ægyptum &c. t. 5. p. 75. 1
Mecum comedent viri meridie. tom. 4. p. 431. 1 Gen. 43.
Beniamin cum venit in Aegyptum &c. t. 5. p. 65. 1
Sumite de optimis terræ frugibus in vaſis veſtris &c. t. 5. p. 73. 1
Non videbitis faciem meam, niſi adduxeritis mihi fratrem veſtrum. tom. 5. p. 140. 1
Conciſsus eſt ſaccus Beniamin, & theſaurus, qui latebat, manifeſtatus eſt. t. 4. p. 669. 1 Gen. 44.
Præcepit Ioſeph vt ſaccos omnium fratrum

Digitized by Google

trum impleret. t.5.p.49.1
Scyphus argenteus in ore ſacci Beniamin &c. t.5.p.65.2
Gen.45. Ego ſum frater veſter Ioſeph, quem vos vendidiſtis in Ægyptum. t.4.p.19.1
Ego ſum Ioſeph frater veſter, quẽ vos vẽdidiſtis in Ægyptum. t.4.p.254.2
Non veſtro conſilio, ſed Deo diſponente, in bonum veſtrum venundatus ſum. t.4.p.378.2
Ego ſum frater veſter, quem vendidiſtis in Ægypto. t.4.p.398.1
Miſit me Dominus ante vos, non vt me vlciſcerer de iniuria, quam à vobis recepi, ſed vt prouiderem vobis eſcam, ne fame interiretis. t.4.589.1
Ampleratus recidit in collum Beniamin &c. t.5.p.49.1
Gen.46. Ego deſcendam tecum in Aegyptum, ego inde reducam te. In tribulatione inuocaſti me, & liberaui te, &c. exaudiui te in abſcõdito tempeſtatis. t.4.p.160.1
Miſit me Deus ante vos. t.4.p.852.2
Deteſtantur Aegyptij paſtores ouium, &c. t.5.p.57.2
Iam lętus moriar, quia vidi faciẽ tuam, &c. t.5.p.74.1
Septuaginta animæ cum Iacob introire runt in Aegyptum. t.5.p.114.1
Gen.47. Salus noſtra in manu tua eſt, tantummodo reſpiciat nos Dominus noſter, & læti ſeruiemus Regi. t.4.p.185.2
Angelos in ſcala vidiſſe Iacob aſcendentes. t.4.p.214.2
Gen.48. Do tibi partẽ vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhei in gladio, & arcu meo. t.4.p.423.c.1
Gen.49. Simeon, & Leui vaſa iniquitatis bellantia. Maledictus furor eorũ, quia pertinax. t.4.p.560.1
Beniamin lupus rapax, mane deuorabit prædam &c. t.5.p.61.2
Vidit requiem, quod eſſet bona, ideo poſuit humeros ad portandum. to.5.p.143.1
Beniamin lupus rapax mane comedet prædam. t.5.p.154.1
Iuda te laudabũt fratres tui, manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum. Catulus leonis Iuda, ad prædam fili mi aſcendiſti, requieſcens accubuiſti, vt leo, & quaſi lęena, quis ſuſcitabit eum? t.4.p.615.1
Obſecro, vt obliuiſcaris ſceleris fratrũ tuorum, & peccati, atque malitiæ, quam exercuerunt in te. Nos quoq; oramus, vt ſeruo Dei, patri tuo, dimittas iniquitatem hanc. Nolite timere ego paſcam vos, & paruulos veſtros. t.5.p.171.2 Gen.50.
Manda Deus virtuti tuæ. t.5.p.411.1 Gen.62.
Diſſipa gentes, quæ bella volunt. to.5.p.411.2
Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, ipſe dabit virtutem, & fortitudinem plebi ſuæ. t.5.p.410.2
Cum autem cuncta conſideraſſet, quæ fecerat, erãt valde bona. t.4.p.1334.2 Gen.142.

EXODVS.

Surrexit interea Rex nouus ſuper Ægyptum, qui ignorabat Ioſeph &c. t.4.p.553.2 Exod.1.
Quicquid maſculini ſexus natum fuerit, in flumẽ proijcit &c. t.5.p.57.1
Numquid occidere me tu vis, ſicut heri occidiſti Ægyptium? t.4.p.356.1.
Num occidere me tu vis, ſicut heri occidiſti Ægyptium? t.4.p.477.2
Moyſes metu Pharaonis fugit ex Ægypto &c. t.5.p.54.1
Quis conſtituit te iudicem ſuper nos? Exod.2.
t.4 p.518.1
Quis cõſtituit te principem, & iudicem ſuper nos? t.4.p.401.2
Quare percutis proximum tuum? to.4.p.397.1
Vadam & videbo viſionem hanc magnam, quare nõ comburatur rubus. t.4.p 73.2 Exod.3.
Ego aperiam os tuum, & inſtruam te, quæ oportet te loqui. t.5.p.191.1
Ingemiſcentes vociferati ſunt, aſcenditque clamor eorum ad Deum, & audiuit gemitum eorum, reſpexitq; eos, & liberauit. t.4.p.789.2
Clamor ergo filiorum Iſrael venit ad me, vidiq; afflictionem eorum. ibid.
Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac. t.4.p.541.2
Filij Iſrael in operibus luti laborantes. t.5.p.7.1

Moyſes

Digitized by Google

Moyſes gregem paſcēs factus princeps pōpuli. t.5.p.7.2
Moyſes paſcens oues, dux effectus populi.t.5.p.9.2
Dominus apparet Moyſi in rubo &c. t.5.p.45.1
Duos fratres Moyſem & Aaron vt &c. t.5.p.50.2
Factum eſt verbum Domini ſuper illum in deſerto.t.5.p.187.2
Vadam, & videbo viſionem hanc magnam.t.5.p.256.2.
Exod.4. Obſecro Domine, non ſum eloquens ab heri & nudiuſtertius &c. tom.4. p.111.1
Fugiamus Iſraelem dixerunt Ægyptij. t.4.p.551.2
Non ſum eloquens.t.4.p.693.2
Ecce non credent mihi.t.4.p.905.1
Luctabatur cum Angelo Iacob. to.4. p.175.1
Loquere Aaron, & pone verba mea in ore eius, & ego ero in ore tuo, & in ore illius, & oſtendam vobis, quod agere debeatis &c.
Non ſum eloquens ab heri, & nudiuſtertius, & ex quo locutus es ad ſeruum tuum impeditioris linguę ſum. t.4.p.931.2
Domine Deus vnde ſcire poſſum, quod poſſeſſurus ſum eam? Et ille: Sume mihi vaccam triennem &c. tom.4. p.905.2
Quis ſum, vt vadam ad Pharaonem. t.5.p.9.1
Moyſes prælaturā recuſat. t.5. p.13.1.
Populo Iudaicus ereptus à Dom.de manu Pharaonis.t.5.p.38.2
Scio quod frater tuus eloquens ſit &c. t.5.p.50.2
Ego Dominus qui educam vos de ergaſtulo Ægyptiorum, & Eruam de ſeruitute &c. t.5.p.77.1
Loquere Aaron, & pone verba mea in ore eius, & ego ero in ore tuo, & in ore illius, & oſtendam vobis, quod agere debeatis.t.1.p.118.1
In manu Moyſi leproſa. t.5.p.166.1
Mittam te ad Pharaonem. Mitte per manum illius, quem mittes. tom.5. p.198.2
Tu eris ei in his, quæ ad Deum pertinent.to.5.p.386.2
Via trium dierum, quibus. t.4.p.198.2 Exod.5.
Fętere feciſti odorem noſtrum coram Pharaone.t.4.p.378.1
Ego Dominus apparui Abrahā, Iſaac, & Iacob, & nomen meum Adonay non indicaui eis.t.4.p.79.2 Exod.6.
Extende manum tuam ſuper aquas Aegypti, & vertantur in ſanguinem: extende manum tuam ſuper fluuios, & educ ranas. t.4.p.162.1 Exod.7.
Aaron frater tuus erit Propheta tuus. Nunquid non eſt Deus ſine Prophetа?t.4.p.945.1
Vade ad Pharaonem mane, ecce egredietur ad aquas & ſtabis in occurſum eius ſuper ripa fluminis. t.4.p.431.1
Vado ad Pharaonem mane, ecce egredietur ad aquas &c.t.5.p.74.2
Ego conſtitui te Deum Pharaonis.t.5. p.283.2
Ecce conſtitui te Deum Pharaonis. t.4.p.522.2
Neſcio Dominum, & Iſrael non dimittam.t.4.p.420.1 Exod.8.
Ite ſacrificate Deo in terra hac.tom.4. p.482.2
Miſiſti exercitus tuos veſpas. tom.4.p. 489.2
Et ad te & ad populum tuum intrabunt ranæ &c.t.5.p.9.1
Videns autem Pharao quod data eſſet requies, ingrauauit cor ſuum & non audiuit eos, &c.t.5.p.42.5
Extende manū tuam ſuper fluuios &c. t.5.p.52.1
Ecce manus mea erit ſuper agros tuos, & ſuper equos, & aſinos, & camelos, & oues, & boues.t.4.p.489.1 Exod.9.
In hoc ipſum excitaui te, vt oſtendam &c. t.5.p.281.2.
Cras pluam grandinem multam. Mitte ergo iā nunc, & congrega iumenta, & omnia, quę habes in agro.to.4. p.945.1.
Dominus iuſtus eſt, ego & populus meus impij. t.4.p.815.1
Ite, oues tantum veſtræ, & armenta remaneant, paruuli veſtri eant vobiſcum.t.4.p.773.2 Exod.10.
Cui dixit Moyſes: Cuncti greges pergent nobiſcum, non remanebit ex

Digitized by Google

eis vngula. to.4.pag.382.col.2
Vſquequo patiemur hoc ſcãdalum? Dimitte homines, vt ſacrificent Dño Deo ſuo, nonne vides quod perierit Aegyptus? t.4.p.483.1
Iuſtis Deus dat eſcam in tẽpore opportuno. Adduco eras locuſtam. tom.4. p.855.2
Exod. 11. Ite, ſed oues veſtrę, & armenta maneãt. t.4. p.835.1
Vt daret hoſtiã pro eo par turturũ &c. t.5.p.73.2
Extende manum tuam in cœlum & ſint tenebrę ſuper terrã Ægypti tam denſæ, vt palpari queant &c. tom.5. p.81.1
Extende manum tuam, & erunt tenebræ in tota terra Aegypti. tom.5.p. 200.1
Cuncti pergemus, vt ſacrificemus Domino, non remanebit vngula. to.5. p.278.2
Dixi, inimicos perſequar, comprehendam, & diuidam ſpolia, t.4.p.922.2
Omnem ſeruum pretio emptum circuncides. t.4.p.907.1
Exod. 12. Tranſiens interfecit primogenita Aegypti. t.4. p.82.2.
Omnis ſeruus emptitius circuncidetur, & ſic comedet phaſe. tom.4.p. 526.1
Percutiente Angelo omnia primogenita. t.4.p.186.2
Si autem minor eſt numerus, vt ſufficere poſſit ad veſcẽdum Agnum, aſſumet vicinum ſuum, qui cõiunctus eſt domui ſuæ. t.4.p.454.1
Tranſibo per terram Aegypti, percutiamque omne primogenitũ in terra Aegypti, & in cunctis Dijs Aegypti faciam iudicia. t.4.p.489.1
Nullus veſtrum egrediatur oſtium domus ſuæ vſque ad mane. t.4.p.946.1
Angelus, qui primogenita Aegyptiorum interimat. t.5.p.31.1
Necati primogeniti Aegyptiorum &c. t.5.p.53.2
Exod. 13. Non coques hædum in lacte matris. t.4 p.865.2
Mementote diei huius, in quo egreſſi eſtis de Aegypto, t.4. p.906.2
Nubes in deſerto antecedebat filios Iſrael. t.4.p.133.1
Colũna nubis in die, & columna ignis per noctem. t.4.p.505.1
Occidit Dominus omne primogenitũ in terra Aegypti. t.5.p.67.2
Cumque extendiſſet Moyſes manum ſuper mare &c. t.4.p.125.2
Viderũt Iſraelitæ Aegyptios mortuos, Exod. 14.
& manum magnam, quam exercuerat ſuper eos. t.4.p.626.2
Glorificabor in Pharaone, & in ſeruis eius. t.4.p.566.2
Ego autem indurabo cor Ægyptiorũ, vt perſequantur vos, & glorificabor in Pharaone, & in oĩ exercitu eius, & in curribus & equitibus illius. t.4. p.481.1
Et ſcient Ægyptij, quoniam ego Dominus. t.4.p.757.2
Idcirco autem poſui te, vt oſtendam in te fortitudine mea, & narretur nomen meũ in omni terra. t.4. p.481.1
Tollens ſe Angelus Domini, qui præcedebat caſtra Iſrael, abijt poſt eos, & ſtetit inter caſtra Ægyptiorum & caſtra Iſrael, & erat nubes tenebroſa, & illuminans noctem, ita vt ad ſe inuicem totius noctis tempore accedere non valerent. t.4.p.505.2
Erat enim aqua quaſi murus à dextra eorum & læua &c. t.4.p.611.1
Reſpiciendus Dominus ſuper caſtra Ægyptiorum. t.5.p.7.1
Filij Iſrael, ſexcenta hominum millia timebant Pharaonem. t.5.p.9.1
Virga mare ſiccum reddidiſti &c. t.5. p.52.1
Extende manum tuam ſuper mare, vt reuertãtur aquę ſuper Ægyptijs &c. t.5.p.53.2
Quis ſimilis tibi in fortibus Domine. Exod.15.
t.4.p.22.1
Cantemus Domino, glorioſe enim honorificatus eſt t.4. p.267.1
Duodecim lapides pretioſi poſiti in tunica Sacerdotali. t.5.p.113.1
Duodecim fontibus, & ſeptuaginta palmis, in Elim à populo Iſrael inuẽtæ. t.5 p.114.1
Quis ſimilis tui in fortibus Domine. t.5.p.18.2
Equum, & aſcenſorem deiecit in mare. tom.5.

Digitized by Google

tom.5. pag.191.col.1

Conturbati sunt Principes Edon, robustos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes habitatores Chanaan super eos irruente & formidine, & pauore, dum cernerent quod pertransiret populus Domini. to.4. p.610.1

Equum, & ascensorem deiecit in mare. t.4 p.610.1

Similis ero altissimo. t.5.p.310.1

Introduces eos, & plantabis in monte hæreditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo, sanctuarium tuum Domine, quod firmauerunt manus tuæ. t.5.p.336.1

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis. t.5. p.410.2

Extendisti manum tuam vtique Domine, & tunc dolores obtinuerunt habitatores Philistiyn, &c. obriguerunt omnes habitatores Chanaam. t.4. p.555.1

Vespere comedetis carnes, & mane saturabimini panibus, & scietis quod ego sim Dominus Deus vester. t.4. p.589.1

Quis similis tui in fortibus Domine? t.4.p.593.1

Principes Edon, robustosq; Moab obtinuit tremor, sup quos irruit formido, & pauor. t.4.p.603.2. t.5.p.113.1

Aquæ eis steterunt pro muro, submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. t.4.p.611.1

Ambulant in medio mari. t.4. p.685.1

Candelabrum ductile de auro purissimo, & propitiatorium. t.4.p.828.1

Fortitudo mea Dominus. t.4.p.753.2

Tunc conturbati sunt principes Edon, robustos Moab obtinuit tremor. t.4. p.366.1

Equum & ascensorem proiecit in mare &c. t.5.p.20.2

Cantemus Domino; gloriosè. n. magnificatus est. t.5.p.54.1

Exod.16. Nauseatque anima nostra super cibo isto. t.4.p.95.2.

Die autem sexto parent q; inferant &c. t.4.p.102.2

Nullus relinquit ex eo in mane &c. t.4.p.174.2

Sanctificamini, & estote parati hodie, & die crastina videbitis maiestatem Dei in vobis. t.5.p.247.2

Qui multum habet non abundauit, & qui modicum, non minorauit. t.4. p.771.2

Manna per singulos dies. t.4. p.649.1

Vtinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carnium, & comedebamus panem in saturitate, cur induxistis nos in desertum istud, vt occideretis omnẽ multitudinem fame? t.4.p.771.2

Vespere scietis, quod eduxerit vos Dominus de terra Aegypti, & mane videbitis gloriam eius. t.4.p.610.2

Manna olim patribus in deserto exhibitum. t.5.p.19.1

Sume vas vnũ, & mitte ibi manna &c. t.5.p.65.1

Vincebat Amalech, quoties Moyses manus sursum leuaret. t.4. p.213.1 Exod.17.

Tu eris ei pro Deo. t.5.p.99.2

Expiari debet homo, & mundari, vt sic sanctificetur domus, & altare. to.4. p.598.1

Aaron, & seniores Israel conuenerunt, vt comederẽt panem cum eo coram Domino. t.4.p.136.2 Exod.18.

Deleuit omnia primogenita Aegypti, vsque ad primogenitum iumentorum. t.4.p.804.2

Considera ex omni populo viros fortes &c. t.5.p.9.2

Stulto labore consumeris. t.5.p.258.1

Estote parati in diem tertium. Iamque inclaruerat dies tertius, & cœperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clangorq; buccinæ vehementer prostrepebat, & timuit omnis populus, qui &c. t.4.p.21.2 Exod.19.

Omnis, qui tetigerit montẽ, morte morietur. t.1.p.743.1

Omne quod locutus est Dominus, faciemus. t.4.p.332.1

Non credent mihi, neque audient voce meam, sed dicent non apparuit tibi Dominus. t.5.p.268.1

Vade ad populum, & sanctifica illos hodie, & cras, lauentq; vestimenta

Digitized by Google

ſua, & ſint parati in diem tertium, in die enim tertia deſcendet Dominus coram omni plebe ſuper montem Sinai. Diceſque ad eos: Cauete ne aſcendatis in montem, nec tangatis fines illius, omnis qui tetigerit monte morte morietur. t.4.p.831.2

Fac nobis Deos, q nos pręcedāt, Moyſi enim huic viro, qui nos eduxit de terra Aegypti, neſcimus quid acciderit. t.4.p.675.2

Ecce venio ad te in denſitate nubis, vt audiat populus me loquentem tecum, & credat tibi. t.4.p.677.1

Exod.20. Ego ſum Dominus fortis, zelotes, viſitās peccata parentū in filios in tertiā, & quartā generationem. t.4.p.903.1

Nō loquatur nobis Deus, ne forte moriamur. t.4.p.19.2

Memento vt diem Sabbati ſanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, ſeptimo autē die Sabbatum Domini Dei tui eſt: non facies opus in eo. t.4.p.422.1

Non loquatur nobis Dominus, ſed Moyſes. t.4.p.469.2

Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, ſeptima autem die Sabbatum Domini Dei tui eſt, non facies opus in eo. t.4.p.458.2

Ego ſum Dominus Deus tuus, qui eduxit te de terra Aegypti. t.4.p.833.2

Exod.21. Si quis percuſſerit mulierem prægnantem, & abortiuum fecerit, ſubiacebit damno, quantum maritus mulieris expetierit, & ſi illa mortua fuerit, dabit animam pro aīa. to.4.p.411.1

Arca auro puriſſimo intus & exterius veſtita. t.5.p.19.1

Si bos cornu percuſſerit virum aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur & non comedentur carnes eius. t.5.p.422.1

Exod.22. Viduæ, & pupillo non nocebitis, ſi læſeritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum, & indignabitur furor meus, percutiamq; vos gladio, & erunt vxores veſtræ viduæ, & filij veſtri pupilli. t.4.p.487.1

Peregrino non inferes vim, quoniam peregrinus fuiſti. t.4.p.917.2

Maledictum ſterilitatis &c. t.5.p.29.2

In fimbrijs illius, & tintinnabula, & mala granata ſimul pendebant. tom.4. p.196.2 Exod.23.

Si occurreris boui inimici tui, aut aſino erranti, reduceum. t.4.p.219.1

Nihil tibi, & Chananæis, ſed eſto in finibus tuis. t.4.p.281.1

Cunctorum inimicorum tuorum terga vertam, emittēs crabrones, qui fugabunt Heuæū, & Chananæū, &c. antequam introeas. t.5.p.121.2

Et erat nomen meum in illo. tom.5. p.284.2

Non inibis fœdus cum eis, ne forte peccare te faciant in me. t.4.p.744.1

Ponam terminos tuos à mari rubro vſque ad mare Palæſtinorum, & à deſerto vſque ad fluuium. t.4 p.734.2

Nomen aliorum Deorum non memorabimini. t.4. p.764.1

Aſcendit in montem, & operuit nubes montem, et habitauit gloria Domini ſuper Sinai. t.4.p.675.1 Exod.24.

Omnia, quæ locutus eſt Dominus, faciemus, & erimus obedientes. to.4. p.832.1

Scripſit enim Moyſes vniuerſos ſermones Domini, & mane conſurgens ædificauit altare Domino, & duodecim titulos per duodecim tribus filiorum Iſrael. t.5.p.284.1

Omnia quæcunque præceperit nobis Dominus, faciemus. t.4.p.905.2

Cuncta q̄ præceperit nobis dominus, faciemus. t.5.p.42.1

Aſcendit Moyſes in montem & manſit. 40. diebus & quadraginta noctibus. t.5.p.67.1

Aſcēde in montē ad me, & eſto ibi &c. t.5.p.90.2

Omnia, quæ iuſſerit nobis Dominus. faciemus. t.5.p.302.2

In tabernaculo propitiatorium &c. t.5. p.59.2 Exod.25.

Duo Cherubin erant coram arca ſeſe mutuo reſpicientes. t.5.p.118.2

Pones propitiatorium ſuper arcam. t.4. p.815.1

Ab omni homine, qui offert vltroneus accipietis eas. t.5.p.133.1

Pones propitiatorium ſuper arcam. t.5. p.200.1

Cha-

Digitized by Google

Cherubin gloriæ Domini, obumbrantia propitiatorium. t.5. p.209.2

Omnia facito ſecundũ exemplar, quod tibi oſtensũ eſt in mõte. t.5.p.260.2

Exod.26. Loquere tu nobis, non loquatur nobis Deus, ne forte moriamur. t.4.302.2

Facies columnas quatuor, & baſes earum veſties argento. t.5 p.117.1

Exod.28. Noña 12. tribuũ filiorũ Iſrael ſculpta in pectorali, & ſuperhumerali. t.4.264.1

Facies veſtes Aaron ad ſanctificandum eum. t.4.p.896.1

Sacerdotem veteris legis ſolum nomina ſuper humeros & pectus portare iubet Dominus. t.4.p.746.2

Duodecim lapides precioſi in veſte Aaron. to.5.p.5.c.1

Applica ad te Aaron fratrem tuum. t.5. p.118.2

Sumes duos lapides Onychinos, & ſculpes in ea nomina filiorum Iſrael, ſex nomina in lapide vno, & ſex in lapide altero, incluſos auro atque circundatos, & pones in vtroque lapide ſuperhumeralis. t.5.p.170.2

Exod.29. Tolles ab ariete adipem. t.5.p.218.1

Cauete, ait Dominus populo, ne aſcendatis, neque tangatis montem. to.4. p.764.1

Exod.30. Teges altare auro. t.4.p.895.2

Facies labium æneum cum baſi ſua ad lauandum. Et miſſa aqua, lauabunt in ea Aron, & filij eius manus, ac pedes, quando ingreſſuri ſunt tabernaculum teſtimonij, & quando acceſſuri ſunt ad altare, vt offerant in eo thymiama Domino, ne forte moriantur. t.4.p.584.2

Super carnem hominis non vngetur. Oleum hoc ſanctũ erit mihi, & iuxta compoſitionem eius non facientis aliud, quia ſanctificatum eſt, & ſanctum erit vobis. t.4.p 40.2

Exod.32. Non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. t.4. p.31.2

Vitulus aureus, quẽ adorauit populus, poſtquam ſedit manducare, & bibere. t.4. p.206.1

Nõ adorabis Deos alienos coram me, non facies tibi ſculptile. t.4.p 331.1

Huic Moyſi neſcimus quid acciderit, &c. t.4.p.377.2

Vitulum aureum, quem adoraſti, conflare, & bibe, ne quidquam ex illo remaneat. t.4.p. 382 2

Cur Domine iraſcitur furor tuus cõtrà populũ tuum, quem eduxiſti de terra Aegypti in fortitudine magna, & in manu robuſta? Ne, quæſo, dicant Aegyptij: Callidè eduxit eos, vt interficeret in montibus. Quieſcat ira tua, & eſto placabilis. t 4.p.451.2

Huic Moyſi neſcimus quid acciderit. t.4.p.629.1

Deleri volebat de libro vitę. t.4.p.220.2

Filij Lęui præ ceteris Deo miniſtrabãt, &c. t.5.p.42.1

Aſcendit Moyſes in montem &c. t.5. p.71.1

Fecerunt ſibi vitulum, incuruauerũt ſe ei, ac immolauerunt. t.5.p.221.2

Non aſcendam vobiſcum. t.5.p.414.2

Et nũc ſi inueni gratiam in oculis tuis, Exod.33. ſcire fac me viam tuam, & ſciam te. t 5.p.144.2

Des vos Angelus meus, non ego aſcendam vobiſcum. t.4 p.106.1

Vade aſcende de loco iſto tu, & populus tuus in terram, quam promiſi Abraham, Iſaac, & Iacob, & mittam præcurſorem tui Angelum. Non. n. aſcendam tecum, quia populus, duræ ceruicis eſt, ne forte diſperdam te in via. t.4.p.380.2

Vade, aſcende huc tu, & populus &c. t.5.p.41.1

Vt audiuit populus ſermonẽ hunc peſſimum, luxit, & nullus ex more indutus eſt cultu ſuo. t 5.p.127.2

Et nunc ſi quęſo inueni gratiam in oculis tuis, ſcire fac me viam tuam, & ſciam te. t.5.p.144.2

Si inueni gratiam in conſpectu tuo Do Exod.34. mine, obſecro, vt gradiaris nobiſcũ, vt auferas iniquitates noſtras atque peccata. t.4. p.96.1

Terminos tuos nullus inſidiabitur terræ tuæ, aſcendente te ter in anno coram me. t.4.p.140.1

Et ignorabat quod facies eius eſſet cornuta. t.4.p.140.2

Moyſes apparuit cornutus, & illuminatus. t.4.p.415.2

Cum dilatauero terminos tuos, nullus inſi-

insidiabitur terræ tuæ, ascendente te & apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno. to. 4. pag. 772. c. 1

Dominus, Dominus, ego sum fortis, cõmotus, misericors lõganimis, &c. ego sum qui sum cõmotus. t. 4. 490. 2

LEVIT.

Exod. 39. Posteriora mea videbis. t. 4. p. 59. 1

Leuit. 1. Solus habitabit. t. 4. p. 845. 2

Leuit. 3. Et omnis adeps Domini est, omnem adipem non comedetis. t. 4 p 40. 2

Omnis adeps Domini erit iure perpetuo in cũctis habitaculis vestris, nec sanguinem, nec adipem omnino comedetis. t. 4. p. 408. 2

Leuit. 8. Quia sacrificium est pro peccato. to. 4. p. 382. 2

Leuit. 10. Sanctificabor in his, qui appropinquãt mihi. t. 4. p. 676. 2

Nabad & Abiud sacerdotes filij Aarõ. tom. 5. p. 12. 1

Leuit. 12. Sumet duos turtures, vel duos pullos columbarum. t. 5. p. 67. 2

Vel duos pullos columbarum, vnum in holocaustum, & alterum pro peccato &c. t. 5. p 73. 2

Leuit. 13. Quod si operuerit lepra omnem cutem plaga, mundus iudicandus est. to. 4. p. 813. 2

Leuit. 16. Dabit super ambos hircos sortem, quorum vnus &c. to. 5. p. 41. 1

Caprum emissarij, cui summus Sacerdos imposuit omnes iniquitates filiorum Israel. t. 4. p. 300. 2

Si ambulaueritis mihi ex aduerso, ambulabo & ego vobiscũ. t. 4. p. 444. 2

Leuit. 19. Læsus puluere scribat, vt iniuriam proximi sui non reminiscatur. tom. 4. p. 443. 2

Non cõsideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. t. 5. p. 74. 1

Cum messueris segetes terræ tuæ, non tondebis vsq; ad solum superficiem terræ, nec remanentes spicas colliges. Nec in vinea racemos, & grana decidentia colliges. t. 4. p. 454. 1

Non augurabimini. t. 4. p. 852 1

Non quæras vltionem, nec memor eris iniuriæ ciuium tuorum. t. 4. p. 914. 1

Diliges amicum tuum, sicut teipsum. t. 4. p. 218. 2

Leuit. 22. Bos, siue ouis non immolabuntur vna die cum fœtibus suis. t. 4. p. 767. 2

Non portent super se peccatum, & moriantur in eo, cum polluerint illam. t. 4. p. 309. 1

Dabo benedictionem meam vobis anno sexto, & faciet fructus duorũ annorum. t. 4. p. 104. 1 — Leuit. 25.

Omnis anima, quæ non fuerit afflicta die hac, peribit de populo suo. to. 5. p. 213. 2

Sumere fructus arboris pulcherrimæ, &c. t. 4. p. 825. 2

Dabo benedictionem meam vobis anno sexto, & facietis fructum trium annorum. t. 4. p. 852. 1 — Leuit. 25.

Si in his non audieritis me, addam vt corrigam vos septies, his multi peiores euadunt. t. 4 p. 904. 2

Quod si non volueritis recipere disciplinam, sed ambulaueritis ex aduerso mihi, ego quoque contra vos aduersus incedam, inducamque super vos gladium vltorem fœderis mei. t. 4. p. 545. 1 — Leuit. 26.

Visitabo vos velociter in egestate, Ponam faciem meam contra vos, & corruetis coram hostibus vestris, & subijciemini his, qui oderunt vos. Sin autem nec sic obedieritis mihi, addam correptiones vestras septuplum propter peccata vestra, &c. t. 4. p. 490. 1

Dissipabo excelsa vestra. t. 4. p. 804. 2

Sanctuarium meum timete. to. 4. pag. 265. 1

Si in præceptis meis ambulaueritis, absque pauore habitabitis in terra vestra: dabo pacem in finibus vestris, dormietis, & non erit qui exterreat: persequemini inimicos vestros, & corruent corã vobis: persequentur quinque de vestris centum alienos, & centum de vobis decem millia. tom. 5. p. 314. 1

Si in præceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis, dabo vobis pluuias temporibus suis, & terra gignet germen suum. t. 5. p 399. 2

Si pauper fuerit & æstimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote, & quantum ille æstimauerit, & viderit eum posse reddere, tantum dabit. t. 5. p. 73. 2 — Leuit. 27.

Homo

Digitized by Google

Homo quilibet de domo Iſrael, & de aduenis, qui peregrinãtur inter vos, ſi comederit ſanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & diſperdam eam de populo ſuo. Pereat, qui ſanguinem ſorbuerit. to. 4. p. 929. 2

N V M.

Numeri 11. Si non tu ipſe præcedas, ne educas nos de loco iſto. t. 5. p. 128. 1

Numeri 4. Ingredientur Aaron & filij eius tabernaculum fœderis, & ſanctum ſanctorum, & deponent velum, quod pendet ante fores, inuoluentque eo arcam teſtimonij, & operient rurſum velamine hyanthinarũ pelliũ, quæ violaceo colore tinctæ erant, & ſupra pallium ponentur totũ hyacinthinum. Menſam quoque propoſitionis inuoluent hyacinthino pallio, &c. t. 4. p. 699. 1

Pones ſuper menſam meam panem iugiter. t. 4. p. 852. 2

Numeri 5. Præcipe filijs Iſrael, & emittant è caſtris omnem leproſum. t. 4. p. 845. 2

Vir, cuius vxor errauerit, maritumque cõtemnens dormierit cum altero viro, ſed latet adulterium, & teſtibus argui non poteſt, adducet eam ad Sacerdotem, quam ſtatuet Sacerdos coram Domino, aſſumetque aquam ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam, cumque ſteterit mulier in conſpectu Domini, ipſe autem tenebit aquas amariſſimas, in quibus cum execratione maledicta congeſſit, & dicet: Si non dormiuit vir alienus tecum, nõ tibi nocebunt aquæ iſtæ amariſſimæ, ſi autem polluta es, his maledictis ſubiacebis, putreſcet femur tuum. & tumens venter tuus diſrumpetur. Et reſpondebit mulier: Amen: Amen. tom. 4. p. 429. 1

Numeri 6. Nazaræus tollet capillos ſuos, & radet, & ponet ſuper ignem, qui eſt ſuppoſitus ſacrificio pacificorum. tom. 4. p. 165. 1

Ne conſecrationis ſuæ tempore vinum biberent: Acetum ex vino, & quidquid de vua exprimitur, non bibent, vuas recentes, ſiccaſque non comedent, quidquid ex vinea eſſe poteſt ab vua paſſa vſque ad acinũ non comedent. t. 4. p. 374. 1

Terror non aſcendet ſuper capita eorũ. t. 5. p. 18. 2

Erigebant tentoria & deponebant, &c. Numeri 9. t. 5. p. 56. 1

Exurgat Deus, & diſſipentur inimici Numeri 10. eius. t. 5. p. 410. 2

Quia non me ſanctificaſti coram filijs Iſrael &c. t. 5. p. 69. 2

Si ſemel clangueris, venient ad te principes, & capita multitudinis Iſrael. t. 5. p. 302. 2

Domine mi Moyſes prohibe eos. t. 4. Numeri 11. p. 25. 1

Quis mihi det, vt omnes pariter prophetetis? t. 4. p. 865. 1

Vnde eſt mihi caro, vt tantam poſſim alere multitudinem? t. 5. p. 773. 1

Interea ortũ eſt murmur populi, quaſi dolentium pro labore contra Dominum: quod cum audiſſet Dominus, iratus eſt, & accẽſus in eos, ignis Domini deuorauit extremã caſtrorum partem. t. 4. p. 386. 1

Per menſem integrum daturum carnes populo in abundantia. tom. 4. p. 453. 2

Cur impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſuper me? Numquid ego cõcepi omnem hanc multitudinem? t. 4. p. 746. 2

Sexcenta millia peditũ ſunt huius populi, & tu dicis: Dabo eis eſum carniũ menſe integro? Cui Deus: Nunquid manus Domini inualida eſt? t. 4. p. 453. 2

Non poſſum ſolus vniuerſum hunc populum ferre &c. t. 5. p. 44. 1

Cur afflixiſti ſeruum tuum? Quare non inuenio gratiam coram te? t. 5. p. 171. 1

Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſrael, quos tu noſti, quod ſenes populi ſint, & duces eos ad oſtium tabernaculi fœderis, & deſcendam, & loquar tibi, & auferam de ſpiritu tuo, tradamque eis, vt ſuſtentent tecum onus populi, & non tu ſolus graueris. t. 5. p. 114. 2

Cur impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius

huius ſuper me, nunquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, vt dicas, porta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix infantulum.. t. p. 240. 2

Non poſſum ſolus ferre populum hũc vniuerſum. t. 5. p. 240. 2

Numeri 12. Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum fœderis. t. 5. p. 238. 2

Propter quid percuſſiſti aſinam tuam? t. 4. p 865. 2

Quod cum audiſſet Dominus, iratus eſt. t. 4. p. 406. 1

Niſi quod fortis eſt populus. tom. 4. p. 780. 2

Numeri 13. Venimus in terram, ad quam miſiſti nos, quæ re vera fluit lacte, & melle, vt ex his fructibus cognoſci poteſt: ſed cultores fortiſſimos habet, &c. t. 4. p. 299. 1

Terra, quam luſtrauimus, deuorat habitatores ſuos, quia multos vidimus morientes, populus, quem aſpeximus, proceræ ſtaturæ eſt, ibi vidimus mõſtra quædam filiorum Enac de genere giganteo, quibus comparati quaſi locuſtæ videbamur. ibid.

Exploratores terræ promiſſionis, &c. t. 5. p. 10. 2

Numeri 14. Et dixit Dominꝰ ad Moyſem: Vſquequo detrahet mihi populus iſte? Feriam igitur eos peſtilentia, atq; conſumam. t. 4. p. 546. 1

Terra, quæ manabat melle & lacte. t. 5. p. 24. 1

Numeri 15. Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, vt faciant ſibi fimbrias per angulos pallorum. t. 4. p. 323. 1

Tolle thuribulum, & hauſto igne de altari, mitte incenſum deſuper, pergens cito ad populum, vt roges pro eis. t 4. p. 803. 2

Numeri 16. Cumque ſtetiſſent aduerſus Moyſem & Aaron, diximus. t. 4. p. 334. 2

Cur eleuatis vos ſuper populum Domini? t. 4. p. 554. 2

Audiuit Moyſes, & cecidit pronus in faciem ſuam. t. 4. p. 579. 1

Recedite à tabernaculis impiorum. t. 4. p. 945. 1

Exite de medio multitudinis, & delebo eos. t. 4. p. 165. 1

Recedite de tabernaculis hominum impiorum, ne ſimul cum eis pereatis. t. 4. p 399. 1

Quod poſtquam ingreſſi ſunt, operuit nubes &c. t 5. p. 72. 1

Cum Chore ſeditionem mouiſſet contra Aaron, &c. t. 5. p. 34. 2

Murmurauit autem omnis multitudo filiorum Iſrael &c. t. 5. p. 72. 1

Numeri 17. Refert virgam Aarõ in tabernaculum teſtimonij, vt ſeruetur ibi in ſignum rebellionis filiorum Iſrael. tom. 4. p. 20. 2.

Omnis, qui accedit ad tabernaculum Domini moritur. t. 4. p. 265. 1

Virgæ Aaron, quæ germinauit, & fructus fecit. t. 5. p. 155. 2

Numeri 18. Ego pars tua, & hæreditas tua. tomo 5. p. 278. col. 2.

Numeri 20. Pro eo, quod non credidiſtis mihi, vt ſanctificaretis me coram filijs Iſrael. t. 4. p. 676. 2

Petra dabit aquam ſuam. t. 4. p. 782. 1

Quia non me ſanctificaſtis coram filijs Iſrael, non introducetis hos populos. t. 4. p. 320. 1

Quia non me ſanctificaſtis coram filijs Iſrael, non introducetis hos populos, nec terra fluente lacte & melle fruemini. t. 4. p. 437. 2

Petra dabit aquam ſuam. t. 4. p. 928. 2

Obſecramus, vt nobis tranſire liceat per terram tuam, non bibemus aquas de puteis tuis, ſed gradiemur via publica. nec ad dextrã, nec ad ſiniſtram declinantes, donec trãſeamus terminos tuos, tãtum velociter tranſeamus. t. 4. p. 843. 1

Numeri 22. Si dederit mihi Balac domũ ſuam plenam argento, ad maledicendum populo non pergam. t. 4. p. 854. 1

Fac tibi ſerpentem æneum, & pone eũ pro ſigno, qui percuſſus aſpexerit eum, viuet. t. 4. p. 49. 2

Cum Balaam pergeret ad maledicendum populo. t. 5. p. 61. 2

Numeri 22. Dixit Rex ad ſeniores Madian: Nunc ablinget Synagoga hæc, omnes qui in circuitu noſtro ſunt, ſicut ablingit vitulus herbam campi. tom. 4. p. 648. 2

Steteruque Angelus Domini in via contra

tra Balaam &c t.5.p.138.1
Veni obsecro, & maledic propter me populo. t.4.p.482.2
Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis.t.4.p.648.2
Vt mitteret secundo multos, & honorabiliores.t.4.p.34.2
Noli ire cum eis, neque maledicas populo, quia benedictus est. to.4.pag. 406.c.1
Balaam populo Israel volens maledicere &c. t.5.p.59.2
Quia ablinget synagoga illa hanc synagogam, sicut ablingit vitulus herbam viridem in campo. tomo 4. pag. 672. c.1
Quid feci tibi, cur percutis me etiam tertio? t.4.p.546.1
Surge, vade cum eis. t.4.p.655.c
Num.24. Quam pulchra tabernacula tua Iacob tentoria tua Israel, vt valles nemorosę, vt horti iuxta fluuios irrigui, quasi cedri prope aquas, &c. t.5.p.336.1
Veni obsecro mecum in alium locum. t.4.p.922.c.2
Et virga consurget ex Israel, & percutiet duces Moab, & erit Iudumęa possessio eius, t.4.p.826.2
Stella orta ex Iacob &c. t.5.p.31.2
Stetit Phinees, & placauit, & cessauit quassatio, & reputatum est ei in iustitiam, in generationes perpetuas. t.4. p.365.1
Comedit populus, & adorauit Deos earum. t.4.p.764.1
Cũ habitaret populus inter filias Moab, comederũt, & adorauerunt Deos earum. t.4.p.716.1
Nume.25. Et ecce vnus de filijs Israel intrauit coram fratribus suis ad scortum Madianitidem, vidente Moyse, & omni turba filiorum Israel, qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cũ vidisset Phinees, filius Eleazar, surrexit de medio multitudinis, & arrepto pugione ingressus est post virum Israelitem in lupanar, & confodit simul virum & mulierem. t.4.p.435.1
Vt principes suspenderentur contra solem. t.4.p.523.2
Et ecce vnus de filijs Israel intrauit ad scortũ Madianitidẽ, vidente Moyse, & omni turba filiorum Israel, qui flebant ante fores tabernaculi. t.5.p. 220.1
Stetit Phinees, & placauit, & cessauit quassatio. t.5.p.413.1
Decima dies huius mensis septimi erit vobis sancta, & affligetis animas vestras. t.4.p. 206.1
Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia. t.4.pag.344.1
Prouideat Dominus Deus spiritũ omnis carnis, virum, qui sit super multitudinem hãc magnã, ne sint vt oues absque pastore. t.4.p.525.1 Nume.27.
Tolle Iosue, & impone manum tuam super eum. Qui stabit coram Eleazaro Sacerdote, & omni multitudine, & dabis ei præcepta cunctis videntibus & partem gloriæ tuæ, vt audiat eum omnis synagoga filiorũ Israel. t.4.p.677.1
Prouideat Dominus Deus spiritum omnis carnis hominẽ, qui sit super multitudinem hanc, & possit exire, & intrare ante eos, & educere eos, vel introducere, ne sit populus Domini sicut oues absque pastore. t.5.p.151.2
Tolle Iosue, virum in quo est spiritus Dei, & pone manũ tuam super eum, ibidem.
Scitote quoniam peccatum vestrũ inueniet vos. t.4.p.309.1 Nume.32.
Nos expediti festinauimus ante filios Israel. t.5.p.278.2
Diuisit Dominus terras, & regna non solum linguarũ diuersitate, sed etiã altissimis montibus & rupibus. t.4. p.734.2 Num.34.

DEVTERONOM.

Quod iustum est iudicate, siue ciuis sit, siue peregrinus. t.4.p.471.2 Deuter.1.
Non agnoscetis faciem in iudicio &c. t.5.p.74.1
Præcedebat vos in via ad explorandum vobis locum pro Castris vestris. t.5. p.248.2
Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti. t.4.p.854.1 Deuter.3.
Ne obliuiscaris verborum, quę viderũt oculi Deuter.4.

Digitized by Google

oculi tui,& recordaberis cuncti itine ris.t. 4.p.107.2

Deuter. 5. Diliges dominum Deum tuum. Domi nus, tuus esse voluit, ac si suus nō es- set.t.4.p.833.2

Et nunc Israel audi præcepta,& iudicia, quę ego doceo te,vt faciens ea viuas, & ingrediens possideas terram &c. t.4.p.786.1

Deuter.6. In super liminaribus domorum. t.4.p. 323.2

Non habebis Deos alienos coram me. t.4.p.830.2

Erunt verba hæc in corde tuo & narra- bis ea filijs tuis.t.4.p. 107.2

Et ligabis ea , quasi signum in manu tua,eruntq;,& mouebūtur inter ocu los tuos.t.4.p.323.1

Deuter.7. Non inibis cū eis fœdus &c.t.4.p.281.1

Non elegit te Dominus , quod maior esses alijs, sed tantum ob id,quia di- lexit.t.5.p.177.1

Deuter.8. Ad extremum misertus est tui , vt be- nefaceret tibi in nouissimo tuo.t. 4. p.581.2

Populus duræ ceruicis.t.5.p.177.1

Deuter.9.

Deuter.11. Terra , ad quam ingredieris possiden- dam, nō est sicut terra Aegypti, &c. t.4.p.852.2.

Deuter. 12. Perdendo perdetis omnia loca, in qui- bus seruierunt gentes. t.4.p.764.1

Deuter. 13. Si tibi voluerit persuadere pater tuus, aut filius tuus,aut filia,aut vxor,quę est in sinu tuo,aut amicus, quem dili gis vt animam tuam clam dicens, ea mus & seruiamus dijs alienis,&c.nō acquiescas ei, nec parcat oculus tuus & miserearis,& occultes eum,sed sta tim interficies.t.5.p.422.2

Si surrexerit in medio tui Propheta,aut qui somnium vidisse se dicat, & præ- dixerit signum atque portentum, & euenerit, quod locutus est,& dixerit tibi: Eamus,& sequamur Deos alie- nos , non audies verba Prophetæ il- lius.&c. Propheta ille morietur, qa locutus est sermonem contra Domi num.t.4.p 780.2

Tentat vos Dominus Deus vester , vt sciat , si diligatis eum ex toto corde vestro. alacriter aduersa sustinentes. t.4.p.882.1

Filij, estote Domini Dei vestri, nō vos incidetis , nec facietis caluitium su- per mortuo. t.4.p.491.2 Deuter. 14

Si venerit Leuites ex vna vrbium tua- rum, & voluerit venire desiderans lo cum, quem elegerit Dominus mini- strabit in nomine Dei. t.5.p.257.1 Deuter. 18

Non inuenietur in te, qui transire fa- ciat filium suum per ignem. tom.4. p.928.2

Non veterauerunt vestimenta vestra. t.4.p.848.1 Deuter. 19

Maledictus omnis, qui pēdet in ligno. t.5.p.156.1 Deuter. 20.

Si exiens ad bellum cōtra hostes tuos, & videns equitatus &c. non timebis eos , quia Dominus Deus tuus tecū est.t.5.p.121.1

Si qua autem ligna non sunt pomife- ra,& agrestia, succide. t.4. p.785.1

Maledictus omnis,qui pendet in ligno. t.4.p.112.1 Deuter. 21.

Si egressus ad pugnam videris in nume ro captiuorum mulierem pulchrā , & adamaueris eam,volueriſq; habe- re vxorem , &c. sedens in domo tua flebit patrem, & matrem suam vno mense, & postea intrabis ad eam.t.4. p.491.2

Non arabis in boue simul & asino. t.5. p.73.2 Deuter. 22.

Ammonites, & Moabites etiā post deci mam generationem non intrabunt Ecclesiam Dei in æternum, quia no luerunt vobis occurrere cum pane, & aqua in via , quando egressi estis de Aegypto. Non facies cum eis pa- cem, nec quæras eis bona cunctis die bus vitę tuæ in sempiternum.tom.4. p.445.1 Deuter. 23.

Maledictus omnis , qui non suscitaue- rit semen in Israel. t.5.p.16.2 Deuter. 25.

Percutiet te Dominus egestate, febre, & frigore,ardore,& æstu, & aere cor rupto.Sit cælum quod supra te est æ- neum, & terra, quam calcas, ferrea, det Dominus imbrem terrę tuæ pul- uerem, & de cœlo descendat super te cinis,donec conteraris.t.4.p.150.1 Deuter. 28.

Dabat Dominus imbrem terræ pulue- rem , quo arida terra amplius ficca- retur , & de cœlo descendebat cinis.

Digitized by Google

tomo 4. pagina 678. col. 2.

Quia noluisti seruire domino Deo tuo in gaudio : seruies inimico tuo , qui ponet iugum ferreũ super ceruicem tuam. t. 5. p. 324. 1

Comedatis carnes filiorum vestrorum, & filiarum vestrarum . Si audire nolueris vocem Domini Dei tui, percutiet te Dominus egestate: sit cælum, quod supra te est , æneum , & terra quam calcas, ferrea. t. 5. p. 399. 2

Aperiet tibi Dominus thesaurũ suum optimum cœlum. t. 5. p. 400. 2

Adduxit vos Deus quadraginta annis per desertum, & non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate consumpta, &c. t. 4. p. 545. 2

Testes inuoco hodie cælum, & terram, quod proposuerit vobis vitam & bonum. t. 4. p. 627. 1

Destruentur muri tui firmi atque sublimes , in quibus habebas fiduciam in omni terra tua. t. 4. p. 753. 1

Si non audieris vocem Domini , vt custodias, & facias omnia mandata eius , &c. percutiet te Dominus egestate, & febri, & frigore, & ardore, & æstu , & aere corrupto , & persequetur donec pereas, &c. percutiet te Dominus vlcere pessimo , sanariq; non possis à planta pedis vsque ad verticem tuum, &c. Nisi custodieris, & feceris omnia verba legis huius, augebit Dominus infirmitates pessimas, & perpetuas, & vniuersos languores, donec te conterat. t. 4. p. 883. 1

Plantabis, & fodies, & vinum non bibes, nec colliges ex ea quippiã, quoniã vastabitur vermibus. t. 4. p. 554. 1

Deuter. 31. Postquam scripsit Moyses verba legis huius in volumine, præcepit Leuitis: Tollite librum istum, & ponite eum in latere arcæ , vt sit ibi contra te in testimonium. t. 4. p. 357. 1

Sugẽtes lac de petra, oleumq; de saxo. t. 4 p. 829. 1

Comedens saturatur homo , & impinguatur , conuertitq; se ad Deos alienos. t. 4. p. 904. 2

Ecce dormies cum patribus tuis, & surget populus bono pastore deficiẽte, & fornicabitur. t. 5. p. 151. 2

Scripsit Moyses legem hanc, & tradidit eam Sacerdotibus filij Leui. tom. 4. pag. 706. 1

Ego ad æmulationem prouocabo vos in gente, quę non est gens t. 4. p. 93. 1 Deuter. 32.

Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos &c. t. 4. p. 292. 1

Sanguinem vuę biberent meracissimũ. t. 4. p. 348. 2

De vinea Sodomorum vinea eorum, & de suburbanis Gomorrhę, vua eorũ, vua fellis, & botrus amarissimus, fel draconum vinum eorum , & venenum aspidum insanabile. to. 4. p. 353. 2

Sicut aquila eos portans in humeris suis. t. 4. p. 352. 2

Iuxta est dies perditionis. t. 5. p. 374. 2

Ne incrassatus, impinguatus, & dilatatus per sanitatem , recalcitres. t. 4. p. 422. 1

Et qui quondam sicut aquila portauerat in humeris, Israelem. t. 4. p. 746. 2

Videte quod ego sim solus. t. 4. p. 854. 1

Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsq; ad inferni nouissima. t. 4. p. 626. 2

Surgant Dij, & opitulentur vobis, & in necessitate vos protegant, quia Deũ, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es creatoris tui. t. 4. p. 819. 2

Ego prouocabo eos in eo, quod non est populus t. 4. p. 566. 1

Impugnatus enim Israel , dilatatus dereliquit Deum factorem suum. t. 4. p. 734. 2

De vinea Sodomorum venenum aspidum insanabile vindemiatur , vuaq; eorum vua fellis est, & botrus amarissimus t. 4. p. 597. 2

Vt sugam mel de petra, & oleum consolationis de saxo durissimo . t. 4. p. 625. 2

Suscipe cœlum & numera stellas, si potes &c. t. 5. p. 59. 1

Deus autem circunducebat eos &c. t. 5. p. 72. 1

Vtinam saperent, &c. ac nouissima prouiderent. t. 5. p. 373. 1

Dominus de Sina venit, & cum eo sanctorum millia. t. 5. p. 281. 1 Deuter. 33.

Digitized by Google

Mortuuſque eſt ibi Moyſes ſeruus Domini in terra Moab iubente Domino,& ſepeliuit eũ in valle terrę Moab, & non cognouit homo ſepulcrũ eius vſque in hodiernum diem.t.4. p.674.2

Hæc eſt bñdictio,qua benedixit Moyſes homo Dei filijs Iſrael ante mortem ſuam.tom.4.pag.585.col.2.

Beniamin habitabit confidenter in eo, quaſi in thalamo &c.t.5.p.45.2

Deuter.34. Venierq; Leuites qui aliam non habet partem &c.t.4.p.136.2

IOSVE.

Ioſue 3. Quando videritis arcam fœderis Domini Dei veſtri, & Sacerdotes portãtes eam, vos quoque conſurgite, & ſequimini, ſitque inter vos, & arcam ſpatium cubitorum duum millium. t.4.p.316.1

Ioſue 4. Alios quoq; duodecim lapides poſuit Ioſue in medio Iordanis alueo &c. t.4.p.149.2

Ioſue 6. Maledictus qui reędificauerit Hierico. t.4.p.295.2.

Ioſue 7. Ioſue pronus cecidit in terram coram arca Domini vſque ad veſperã, tam ipſe,quam omnes ſenes Iſrael. Miſeruntq; pulueręſuper capita ſua, &c. Dixitque Dominus ad Ioſue; Surge,cur iaces pronus in terra? tom.4. p.932.1

Peccauit populus meus, & tulerũt de anathemate. Nec poterit Iſrael ſtare ante hoſtes ſuos. Non ero vltra vobiſcum, donec cõteratis eum qui huius ſceleris reus eſt, lapidatusque eſt Acham ab omni populo, & cuncta quę illius erant igne cõſumpta ſunt; congregaueruntque ſuper eũ acerruum magnum lapidum,qui permanet vſque in præſentem diem. to.5. p.413.1

Ioſue 9. At hi qui habitabãt in Gabaon audientes cuncta &c.t.4.p.211.1

Ioſue 10. Muri Hierico corruant, canentibus ſeptem tubis per Sacerdotes. tom.4. p.198.2

Sol contra Gabaon ne mouearis. to.4. p.234.2

Sol per multas horas immotus ſtetit in cœlo.t.4.p.202.2

Sol contra Gabaon ne mouearis,& Luna cõtra vallem Ayalon, ſteteruntque Sol, & Luna,donec vlciſceretur ſe gens de inimicis ſuis .t.4 p.22.1

Sol contra Gabaon ne mouearis. to.4. p.131.1

Si volueritis cum gentib. miſcere connubia, erunt vobis in foueam, ac laqueum. t.4.p.171.2 Ioſue 13.

Iebuzęum autem habitatorem Ieruſalẽ non potuerũt filij Iuda dicere &c. t.4.p.167.1 Ioſue 15.

Oſſa quoque Ioſeph,quæ tulerant filij Iſrael de Aegypto,ſepelierunt in parte huius agri.t.4.p.423.1 Ioſue 24.

Duodecim in lapides ab alueo Iordanis extracti.t.5.p.5.1

Dixitq; Dominus ad Ioſue,ne timeas, neque formides,conſurgens aſcende in oppidum tene,ecce tradidi in manus tuas Regem eius & populum, vrbemque & terram. t.5.p.413.1 Ioſue 8.

Sol contra Gabaon ne mouearis. t.5. p.402.2

Sol contra Gabaon ne mouearis &c. t.5.p.91.2

Noſter es, an aduerſariorum? tom.5. p.310.1 Ioſue 5.

Quam Axa poſtulauit à patre ſuo Caleph.irriguum ſuperius, & irriguum inferius.t.5.p.215.1

Muri Iericho ceciderunt &c. tom.5. p.66.1 Ioſue 6.

IVDICVM.

Melius eſt, vt viuentes ſeruiamus Nabuchodonoſor Regi magno, quam morientes cum interitu noſtro, ipſi ſeruitutis noſtræ damna patiamur. t.4.p.88.1 Iud.3.

Hæ ſunt gentes,quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Ieruſalem. t.4 p.332.2

Hæ ſunt gentes,quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Iſraelem.t.4. p.587.2

Da mihi obſecro paululum aquę, quia ſitio valde &c.t.4 p.173.2 Iudi.4.

Ideo vocatus eſt Gedeon Ieroboal, id eſt, Iudi.6.

Digitized by Google

est, potens contra Baal. t.4.p.374.1
Dominus tecum virorum fortissime. t.4.p.296.1
Dominus tecum virorum fortissime. Dixitq; ei Gedeon: Obsecro, mi Domine, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hæc omnia? t.4. p.507.2
Iudic.7. Fac illis sicut Madian & Sysarę, & sicut Iabin in torrēte Cyson. t.5.p.415.2
Duc populum ad aquas, & ibi probabo illos. t.4.p.429.2
Iudic.9. Abijt autē Abimelech filius Ieroboal in Sichem ad fratres matris suæ &c. t.4.p.87.2
Non est iste sermo, qui misericordiam prouocet, sed potius qui iram excitet, & furorē accendat. Posuistis vos tempus miserationis. t.4. p.494.1
Iudic.14. De comedente exiuit cibus, & à forti egressa est dulcedo. t.4.p.22.1
Iudic.15. Perrexitq; et cepit trecētas vulpes, caudasque eorum &c. t.4. p.165.2
Samson sitiens valde, clamauit ad Dominum. t.4.p.526.2
Iud.18. Intrabimus ad securos. t.4. p.169.1
Quid tibi vis? cur clamas? Respondit: Deos meos, quos mihi feci, tulistis, & dicitis quid tibi est? t.4.p.381.2
Iud.20. Exire vltra debemus contra filios Beniamin fratres nostros, an quiescere? Quibus ait Dominus: Ascendite, eras enim tradam eos in manus vestras: qui ascendentes occiderunt de tribu Beniamin viginti quinquem illi virorum. t.4.p.440.1
Iudic.21. Et venerunt, omnes in Silo ad domum Dei, & in conspectu eius sedētes vsq; ad vesperam leuauerunt vocem, & magno vlulatu cęperunt flere dicentes: Quare Domine Deus Israel factum est hoc malum in populo tuo, vt hodie vna tribus auferretur ex nobis? t.4.p.442.2
Totum recipiens rorem, qui per totam aream sparsus fuerat. t.5.p.24.2.
Madianitarum multitudinem lampadibus et lagenis &c. t.5.p.52.1
Gedeon paucis cum socijs reportat victoriam à Madianitis. t.5.p.8.2
Gladius Domini & Gedeonis &c. t.5. p.83.1
Quod me videritis facere cito facite. t.5.p.136.2
Manue, pater Samsonis, cum vxore proni ceciderunt in terram, cum angelum Domini vidissent &c. to.5. p.30.2 Iudic.13.
In mandibula asinij mille viros occidit Sampson. t.5.p.52.1
Samson in sinu Dalilæ requiescens &c. t.5.p.46.1 Iudic.16.

RVTH.

Hęccine est illa Noemi? Illa respondebat: Ne vocetis me Noemi i. pulchram, sed vocate me Mara, i. amaram, quia amaritudine valde repleuit me omnipotens. t.4.p.602.2 Ruth.1.

REGVM.

Nolite hæc annunciare in Geth, ne lætentur filiæ incircumcisorum. t.4. p.676.2 1.Reg.1.
Puer autem Samuel proficiebat &c. t.4.p.108.2. 1.Reg.2.
Venit Deus in castra. Et ingemuerunt dicentes: Væ nobis, non fuit tanta exultatio heri, & nudius tertius. Væ nobis. Quis nos seruabit de manu Deorū sublimium istorum? Hi sunt Dij, qui percusserūt Aegyptum omni plaga in deserto. t.4.p.610.1 1.Reg.4.
Fili mulieris vltro virum rapientis. t.4. p.483.1 1. Reg. 10.
Quis est iste, qui dixit: Num Saul regnabit super nos? Date viros, & interficiemus eos. Et ait Saul. Non occidetur quispiam in die hac, quia Deus fecit hodie salutem in Israel. t.4.p.522.2 1.Reg.11.
Absit à me hoc peccatum in Domino, quo minus cessem orare pro vobis. t.4.p.220.2
Ego te tuli de ouibus patris tui. tom.4. p.848.1 2.Reg.12.
Quare facitis res huiuscemodi, quas ego audio &c. t.4.p.259.2
Sanctior tu es, quam ego Dauid fili mi. t.4.p.685.2
Loquimini de me coram Domino, & coram Christo eius, virum bonum cuius- 1.Reg.12.

Digitized by Google

cuiusquam tulerim, aut asinum, si quemquam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi. Et dixerunt: Non es calumniatus nos, &c. to. 4. p. 515. 2

Et si tales erga me fueritis, absit à me hoc peccatũ in Domino, vt cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam. t. 4. p. 515. 2

1. Reg. 15. Ascendit Saul, vt pugnaret cõtra Amalech, dixitque illi Samuel: Demolire vniuersa eius, non parcas ei, sed interfice à viro vsq; ad mulierẽ, bouem, & ouem, camelum, & asinum. Perrexit Saul ad bellum, & Regem non interfecit, pepercitque optimis gregibus, & omnibus, quæ pulchra erant. Factum est autem verbum Domini ad Samuel dicens. Pœnitet me, quod cõstituerim Saul Regem. Contristatusq; est Samuel, & clamauit ad Deum tota nocte. t. 4. p. 457. 2

Impleui verbum Domini. Dixitque. Samuel. Et quæ est hæc vox gregũ, quę resonat in auribus meis? tom. 4. p. 470. 2

1. Reg. 14. Mel comedit in summitate virgæ. t. 4. p. 825. 1

Proiecit te Dominus ne sis Rex. &c. Adiecit Saul: Peccaui, sed nunc honora me coram Israel. t. 4. p. 884. 1

Scidit Dominus regnum Israel à te hodie, & tradidit illud proximo tuo, meliori te. t. 4. p. 797. 1

2. Reg. 16. Ludam, & vilior fiam, plus quàm factus sum. t. 4. p. 291. 2

Spiritus Domini egressus est à Saul. t. 4. p. 879. 1

1. Reg. 17. Saul percussit mille, & Dauid decem millia. t. 4. p. 523. 1

Veniebat leo aut vrsus, cum pasceret seruus tuus gregem patris sui, &c. & illi consurgebant aduersum me, & apprehendebam mentum eorum, & sufflocabã, interficiebamq; eos. t. 4. p. 531. 1

Pascebat seruus tuus oues patris sui, & veniebat leo, vel vrsus, & rapiebat arietem, & sequebar eos, & percutiebam, eruebamq; de ore eorum. t. 4. p. 544. 1

Quid dabitur viro, qui percusserit Philistæum hunc, & tulerit opprobriũ de Israel? Cui dicebant: Virum, qui percusserit eum, ditabit Rex magnis diuitijs, & filiam suam dabit ei, & domum patris eius faciet absque tributo in Israel. t. 4. p. 290. 1 1. Reg. 17.

Benoni hoc est, filius doloris mei. t. 4. p. 300. 2

Tu pro decem millibus computaris, non exibis. t. 4. p. 595. 1 1. Reg 18.

Dauid diligebat sicut animam suam. t. 4. p. 714. 2

Misit ergo Saul lictores, vt raperent Dauid: Qui cum vidissent cuneum Prophetarum vaticinantium, & Samuelem stantem super eos, factus est etiam spiritus Domini super nuntios, & prophetare cœperunt etiam ipsi. t. 4. p. 521. 1 1. Reg. 19.

Et proiecit se Dauid ante Saulem. t. 4. p. 579. 1 1. Reg. 22.

Quare audis verba hominum dicentium, Dauid quærit malum aduersum te? Ecce hodie viderunt oculi tui, quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca, & pepercit tibi oculus meus. t. 4. p. 223. 1 1. Reg. 24.

Iustior es me, tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala, & fiebat. t. 4. p. 419. 2

Ego sum, qui peccaui, &c. vertatur obsecro in me furor Dei. t. 4. p. 799. 2

Certissime scio quod regnaturus est, t. 4. p. 516. c. 2

Numquid hæc vox tua fili mi? iustior me es. t. 4. p. 554. 2

Scio quod certissimè regnaturus es, & habiturus in manu tua regnum Israel. t. 4. p. 483. 1

Abigail viro suo Nabal. t. 4. p. 519. 2 1. Reg. 25.

Benedictus Dominus, qui misi te hodie, &c. & prohibuisti, ne vlciscerer me manu mea. t. 4. p. 227. 2

Audi Domine mi Rex verba serui tui, si Dominus incitat te aduersum me, odoretur sacrificium, si autem filij hominum, maledicti sunt in conspectu Domini. t. 4. p. 229. 1 1. Reg. 26.

Spolia diuidenda inter eos, qui prælliaturi congrederentur cum hostibus, & eos qui ad sarcinas custodiẽdas 1. Reg. 30.

Digitized by Google

das relinquerentur. tom.4.pag.612. col.1

1.Reg.vlt. Nec ros, nec pluuia veniat ſuper uos. t.4.p.519.1

Mortuus eſt ergo Saul & tres filij eius in die illa pariter &c.t.4.p.320.1

1.Re.1.& 2. Et erat ibi miniſter in conſpectu Domini & magnificatus eſt puer Samuel in conſpectu Domini. tom.5. p.189.1

1.Reg.3. Ecce ego facio verbum in Iſrael, quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures eius.t.4.p 903.2

Loquere Domine, quia audit ſeruus. Ecce ego, vocaſti enim me. tom.4. p.181.2

Loquere Domine, quia audit ancilla tua.t.5.p.368 2.

1.Reg.8. Cõſtitue nobis Regem vt iudicet nos, ſicut & vniuerſæ habẽt nationes &c. t.4. p.95.1

1.Reg.10. Num ſaluare nos poterit iſte? tom.4. p.95.2

1.Reg.14. Ionathas pugnans aduerſus Philiſtæos &c.t.5.p.85 2

Per acutiſſimas petras reptantes aſcenderunt.t.4.198. 1

1.Reg.15. Vſquequo tu leges Saul,cum ego proiecerim eum.t.5.p.214.1

1.Reg.16. Cum Spiritus Domini malus exagitabat Saul, accipiebat Dauid cytharã. t.5.p.204.2

Numquid iam completi ſunt filij? qui reſpondit,adhuc reliquus eſt paruulus,&c.t.4.p.126.1

Vſquequo tu luges Saul,cum ego proiecerim eum.t.5.p.412 1

Dauid è paſtore in Regem Creatus. t.5.p.9.2

1.Reg.17. Exemplo Dauid, de beſtiarum dentibus prædam auferre.t.5.p.44.2

Surge & vade in Sarepta Sidoniorum. &c. t.4.p.129.1

1.Reg.19. Saul inter prophetas exiſtens, mutatus in virum alter t.5.p.37.2

1.Reg.22. Mane mecum, ſi quis quæſierit animã meam, quæret animam tuam, mecumque ſeruaberis.t.4.p.157.2

1.Reg.24. Iuſtior tu es quam ego &c. t.5.p.90.1

Quem perſequeris Rex Iſrael, quem perſequeris? Culicem vnum,canem mortuum tu perſequeris, & fleuit. Et hæc audiens fleuit Saul. tom.4. p.932.1

Scio quod certiſſime regnaturus ſis. t.4.p.201.1

Sicut Abigail dixit Dauid. tom.5.pag. 314.col.1 1.Reg.25.

Ecce famula tua ſit in ancillam, vt lauet pedes ſeruorum tuorum. &c.t.5. p.9.2

Abigail obtulit Dauidi munera &c.t.5. p.73.1

Numquam tuis paſtoribus moleſti fuimus, nec aliquando defuit eis quid quam de grege omni tempore, quo fuerunt nobiſcum in Carmelo.t.05. p.332.1

Nũc ergo audi Domine mi Rex ſi Dominus incitat te aduerſum me &c. t.4.p.909.1 1.Reg.26.

Prævaluitque Dauid aduerſum Philiſtæũ in funda & lapide &c.t.5.p.9.1. 1.Reg.27.

Nũquid vox hæc tua fili mi Dauid &c. t.5.p.91.1

Dauid Amalechitam derelictum in via aſſumpſit.t.5.p.7.2 1.Reg.30.

Nolite annuntiare in Geth, neque annuntietis in compitis Aſcalonis, ne forte lætentur filiæ Philiſtijn, ne exultent filiæ circunciſorum. Montes Gelboe nec ros, nec pluuia veniant ſuper vos, quia ibi abiectus eſt clypeus fortium, ibi obijt Saul, quaſi non eſſet ipſe vnctus oleo,&c. t.4.p.590.1 2.Reg.1.

Doleo ſuper te frater mi Ionatha, amabilis, & decore, ſicut mater vnicum amat filium, ita te diligebam.to.4. p.601.2

Ingreſſi duo latrones iacente in ſtrato ſuo Iſboſeth occiderunt, tom.4.pag. 173.2 2.Reg.4.

Quam glorioſus fuit hodie Rex Iſrael diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum,& nudatus eſt quaſi nudetur vnus de ſcurris t.4.p.804.1 2.Reg.6.

Quis ego ſum Domine? & quæ eſt domus mea, quia adduxiſti me vſque adhuc?t.4.p 587.2 1.Reg.7.

Arca Dei,& Iſrael habitat in papilionibus & dominus meus Ioab & ſuper faciem terræ manent, & ego ingrediar in domum meam,& comedam, & laba- 2.Reg.11.

Digitized by Google

& bibam, & dormiam cum vxore mea? to.4.pag. 54.col.1

2.Reg.12. Dominus transtulit peccatum tuum à te.t.4.p.276.1

Dominus transtulit peccatum tuum à te. tom.4.pag.438.col.1

Egredere, egredere vir sanguinum, & vir Belial. Reddidit tibi Dominus vniuersum sanguinem domus Saul, &c. Dixit autem Abisai, verba audiens: Vadã, & amputabo caput eius. Quare maledicit canis hic morituus, Domino meo Regi? Et ait Rex Abisai, & vniuersis seruis eius: Quid mihi & vobis est filij Saruiæ? Dimitte eum vt maledicat, Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid: Et quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit? Dimitte eum, vt maledicat iuxta præceptum Domini, si forte respiciat Dominus afflictionẽ meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione die hodierna. to. 4.p. 911.2

Dominus transtulit peccatum tuum à te t.4: p.926.2

Surrexit ergo Dauid det erta, & lotus & vnctus est &c. t.4.p.210.2

Viuit Dominus, quia filius mortis est vir, qui hoc fecit.t.4.p 356.1

Dominus quoque transtulit peccatum tuum à te, non morieris. tom.4.pag. 750.2

2.Reg.15. Viuit Dominus, & viuit Dominus meꝰ Rex, quoniam in quocunque loco fueris, siue in morte, siue in vita, ibi erit seruus tuus: Omnesque flebant voce magna, cum Dauid contemplarentur nudis pedibus, operto capite ascendentem montem oliuarum, & flentem. t.4.p.510.2

Igitur post hęc fecit sibi Absalon currus & equites &c. t.4. p.87.2

2.Reg.16. Egredere vir sanguinum, vir Belial. t.4.p 743.2

Quid mihi & vobis filij Saruiæ? dimittite eũ vt maledicat, Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid, & quis est q audeat dicere, quare sic fecerit? dimittite eum vt maledicat iuxta præceptum domini. t.4.p. 174.2

2.Reg.17. Tu nosti patrem tuum, & viros, qui cũ eo sunt esse fortissimos, & amaro animo.t.4. p.238.1

Percussit Saul mille, & Dauid decem millia. t.4.p 89.1 2.Reg.18.

Quis det, vt ego moriar pro te Absalon fili mi? &c.t.4.p.602.2

Elias in vmbra iuniperi comedit & obdormiuit, & iterum comedit vt ambularet in fortitudine cibi illius. t.4. p.712.1 3.Reg.19.

Num sanguinem hominum istorum, qui profecti sunt, & animarum periculum bibam? Et libauit eam Domino.t.4. p.712.1 2.Reg.23.

Præuaricatores sicut spinæ euellentur vniuersi, quæ non euelluntur manibus, & si quis tangere eas voluerit, armabitur ferro, & ligno lanceato, igneque succensę, comburentur vsq; ad nihilum. t.4.p.785.1

O si quis mihi daret aquã de cisterna, quæ est in Bethleem t.4.p.95.2 2.Reg.24.

Coarctor nimis, sed melius est, vt incidam in manus Dei, quàm in manus hominum.t.4.p.164.2.

Ego sum, qui peccaui, &c. vertatur obsecro manus tua contra me. tom.4. p.927.1

Ego sum qui peccaui &c. vertatur manus tua in me.t.4.p.258.1

Coarctor nimis.t.4.p.444.2

Ego sum qui peccaui, ego inique egi, isti, qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me, & contra domum patris mei. Et propitiatus est Dominus terrę, & cohibita est plaga ab Israel. tom. 4. pagina 415.col.1

Tu & filij tui mecum eritis eras. to.4. p.307.1 2.Reg.28.

Nolite huius mortem nũciare in Geth, ne lætentur, audito hoc malo, filiæ incircumcisorum.t.5.p.192.2 2.Reg.1.

Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia veniant super vos, quia ibi abiectus est clypeus Fortium, clypeus Saul, quasi non esset vnctus oleo. tom.5.pag. 199.2

Dauid intulit arcã Domini in Bethel. &c.t.5.p.55.2 2.Reg.6.

Dauid dixit Prophetæ Nathan, peccaui &c.t.5.p.36.2 2.Reg.12.

Capilli

Digitized by Google

Capilli Absalon, qui ad ornatum vendebantur fœmina. t. 5. p. 215. 2

Dominus transtulit peccatum tuum à te. t. 5. p. 214. 1

Quia proiecisti sermonem, &c. proiecit te Dominus, ne sis rex. t. 5. p. 127. 1

Igitur post hac fecit sibi Absalon currus & equites & quinquaginta viros, qui præcederent eum &c. t. 5. 53. 1

Seruate mihi puerum Absalon. tom. 5. p. 329. 1

Nõ egredieris nobiscum amplius. &c. t. 5. p. 47. 1

2. Reg. 10. Quasi ligni vermiculus &c. t. 5. p. 83. 2

Salue mi Amasa, vana locuti sunt vnusquisque ad proximum suum, labia dolosa in corde & corde locuti sunt. t. 5. p. 173. 2

3. Reg. 2. Si mortuus fueris in ciuitate canes comedent carnes tuas. t. 4. p. 210. 2.

Filijs Bercellai Galaaditis reddes gratiam, occurrerunt enim mihi, quando fugiebam a facie Absalonis fratris tui. t. 4. p. 714. 1.

Nosti quid fuerit mihi Ioab, aliorum iniuriam propriã fecit. t. 4. p. 917. 2

3. Reg. 3. Audiuit itaque omnis Israel iudicium quod fecerat Rex, & timuerunt Regem &c. t. 4. p. 100. 1.

3. Reg. 4. A cedro Libani vsque ad hyssopum disputans. t. 4. p. 278. 1.

Num audisti quod regnauerit Adonia. &c. t. 4. 87. 2.

3. Reg. 8. Et erit nomen meum ibi, vt exaudias deprecationem serui tui, & populi tui Israel, & cum exaudieris, propitius eris. Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos, & agentes pœnitentiam, & confitẽtes nomini tuo, venerint, & orauerint in domo hac, exaudi in cœlo, & dimitte peccatum populi tui Israel, & reduces eos in terrã, quam dedisti patribus eorum. t. 4. p. 261. 1.

3. Reg. 9. Exaudiui deprecationem tuam, quam deprecatus es coram me, sanctificaui domum hanc, quam ædificasti, vt ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. t. 4. p. 261. 2.

3. Reg. 10. Beati serui tui, hi qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam. t. 4. p. 277. 1.

Differentem à cedro Libani vsque ad hyssopum egredientem de pariete. t. 4. p. 817. 2.

Quoniam auersatus eum fuerat Dominus; permisit vt stultum iuuenum consilium sequeretur. t. 4. p. 517. 2. 3. Reg. 12.

Ecce dij tui, qui te eduxerunt de terra Ægypti. t. 4. p. 377. 2.

Raptus est filius Hieroboam, quia inuentus est in eo sermo bonus à Domino Deo Israel. t. 4. p. 480. 1. 3. Reg. 14.

Affer mihi obsecro subcinericium panem paruulum. t. 4. p. 412. 1. 3. Reg. 17.

Non habeo nisi parum farinæ in vase. En colligo duo ligna, vt faciam subcinericium panẽ mihi & filio meo, & comedamus & moriamur, deficiente farina. t. 4. p. 164. 2.

Helias à vidua Sareptana. t. 4. p. 129. 1.

Vsquequo claudicatis in duas partes &c. t. 4. p. 850. 1.

Nubeculam quasi vestigium hominis. t. 4. p. 678. 1.

Vsquequo claudicatis in duas partes. t. 4. p. 780. 1 3. Reg. 18.

Clamate voce maiori, quia forte dormit. t. 4. p. 157. 1

Zelo zelatus sum pro dño Deo exercituum, quia dereliquerũt pactum domini Israel. t. 4. p. 175. 1 3. Reg. 19.

Surge, comede. t. 4. p. 938. 1

Achab & Iezabel interficientes Naboth, iuxta mensuram delicti puniti sunt. t. 4. p. 724. 2 2. Reg. 21.

Descẽdamus in campestria. t. 4. p. 161. 2.

Falsos quærebat Prophetas, q regi adularentur in proprium malum. to. 4. p. 38. 2

Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum. t. 4. p. 681. 2.

Mittite virum istum in carcere & sustentate eũ pane tribulationis & ex aqua angustiæ &c. t. 4. p. 313. 2.

Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum. t. 4 p. 314. 2.

Sagitta in incertũ directa. t. 4. p. 451. 1 3. Reg. vlt.

A cedro Libani, vsq; ad hyssopum quæ egreditur &c. t. 5. p. 82. 1

Habitabitque Iuda, & Israel absque timore vnusquisq; sub vite sua, & sub

Digitized by Google

Basilius ad 3 Hist. vid. ad basilium.
Ad Gregor. Nyss. ad Nyssen.
3. Reg. 12. Regius Salas indebita ignorantia. 1. Reg. 1. 6.
Relationes in omnibus fundatur his de-
bet. 1. Reg. 1. 6.
Richardus, Sanctus, Archiepiscopus,
qui perhumanus & valens inquisitor
fuit contra Albigenses. 1. Reg. 1.
n. 116. 2.
Rivus (Regis) construitur Vlyssipone
ad aquas ducendas. 1. Reg. 1. 6.
Rodericus Archiepiscopus Toletanus
Historiæ de rebus Hispanicis. 1.
Reg. 1. n. 2.
Rodericus Sancius, Archiepiscopus Com-
postellanus, Historiæ de rebus Hispa-
nicis. 1. Reg. 1. n. 2.
Rodericus Zamorensis, Episcopus, Hi-
storiographus Regis Hispaniæ Ro-
dericus. 1. Reg. 1. n. 2.
Rodericus, & Salomo Iudæi vocati
ad Regem Alfonsum. 1. Reg. 1. 6.
Rodericus Toletanus Archiepiscopus
Historiæ de rebus Hispanicis. 1.

tum Paral. 1. 4. 99. 17. 1. 18. 6.
Regum ejus filii duodecim. 3. 2. 4. 4.
Ejus uxor Abiathar. 2. 2. 16. 31.
Ejus filius Ochozias regnat. 2. 8. 25.
Ejus filia Athalia, filium ejus, necat. 2. 11. 1.
Ejus uxor Ioas mater ejus. 2. 12. 1.
Ejus filius Amasias regnat. 2. 14. 1.
Ejus filius Azarias. 2. 15. 1.
Ejus filius Ioathan regnat. 2. Hebdo. 52. 1.
Ejus filius Achaz regnat. 2. 16. 1.
Ejus filius Ezechias regnat. 2. 18. 1.
Ejus filius Manasses regnat. 2. 21. 1.
Ejus filius Amon regnat. 2. 33. 1.
Ejus filius Iosias regnat. 2. 34. 1.
Ejus filii Ioachaz, Ioakim, Iechonias, Sedecias. 2. 36. 1.
Ejus filius Ioachin captivus. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Salathiel. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Zorobabel. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Abiud. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Eliacim. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Azor. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Sadoc. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Achim. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Eliud. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Eleazar. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Matthan. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Iacob. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Ioseph. 2. Hebdo. 70. 1.
Ejus filius Iesus Christus. 2. Hebdo. 70. 1.

a. Reg. 11. 43. Ejus uxor Naama. 3. 14. 21.
a. Reg. 12. 16. Ejus filius Roboam regnat. 3. 14. 21.

PARALIPOMENON.

1. Paralip. 3. 10. Ejus filius Asa regnat. 4. 15. 8.
1. Paralip. 3. 12. Ejus filius Iosaphat. 4. 22. 41.
1. Paralip. 3. 13. Ejus uxor Azuba. 4. 22. 42.
1. Paralip. 3. 14. Ejus filius, qui post Iosaphat regnavit, Ioram. 4. 22. 50.
1. Paral. 21. 6. Ejus uxor Athalia, quæ & Athaliæ filia dicitur. 4. 8. 26.
Quam non præsumpsit Iehoiada in pri-
mo regni sui anno. 4. 11. 4. Sed in septimo. 4. 11. 21.
Ejus filius Ochozias. 4. 8. 24.
Ejus filius Ioas, qui & Iehoachaz dicitur. 4. 12. 1.
Ejus filius Amasias. 4. 14. 1. Qui quinquennio quod regnare cœperit, Ioas filium suum regem constituit. 4. 13. 1.
Cum quinquennio quod fuerat defunc-
tus, regnavit. 4. 14. 1. Ejus uxor Ioadan matre ejus dicitur. 4. 14. 2.
Ejus filius Azarias. 4. 14. 21. Qui & Ozias dicitur. 4. 15. 1.
Ejus uxor Ierusa. 4. 15. 33.
Ejus filius Ioathan regnat. 4. 15. 32.
Ejus uxor Ierusa. 4. 15. 33.
Ejus filius Achaz regnat. 4. 16. 1.
Ejus filius Ezechias regnat. 4. 18. 1.
Ejus uxor Abi. 4. 18. 2.
Ejus filius Manasses regnat. 4. 21. 1.
Ejus uxor Mesellemeth. 4. 21. 19.
Ejus filius Amon regnat. 4. 33. 1.
Ejus uxor Iedida. 4. 22. 1.
Ejus filius Iosias regnat. 4. 34. 1.
Ejus uxor Zebida. 4. 23. 36.
Ejus filii Ioachaz, Ioakim, Iechonias, Sedecias. 4. 36. 1.
Ejus filius Salathiel. 5. 1. 12.
Ejus filius Zorobabel. 5. 3. 2.
Ejus filius Abiud. 5. 3. 19.
Ejus filius Eliacim. 5. 3. 24.
Ejus filius Azor. 5. 3. 27.
Ejus filius Sadoc. 5. 3. 34.
Ejus filius Achim. 5. 3. 38.
Ejus filius Eliud. 5. 3. 42.
Ejus filius Eleazar. 5. 3. 45.
Ejus filius Matthan. 5. 3. 48.
Ejus filius Iacob. 5. 3. 49.
Ejus filius Ioseph. 5. 3. 50.
Ejus filius Iesus Christus. 5. 3. 51.

Cc. quinquennio quod regnare cœperit, Ioas filium suum regem constituit. 4. 13. 1.
Cum quinquennio quod fuerat defunc-
tus, regnavit. 4. 14. 1. Ejus uxor Ioadan matre ejus dicitur. 4. 14. 2.
Ejus filius Azarias. 4. 14. 21. Qui & Ozias dicitur. 4. 15. 1.
Ejus uxor Ierusa. 4. 15. 33.
Ejus filius Ioathan regnat. 4. 15. 32.
Ejus uxor Ierusa. 4. 15. 33.
Ejus filius Achaz regnat. 4. 16. 1.
Ejus filius Ezechias regnat. 4. 18. 1.
Ejus uxor Abi. 4. 18. 2.
Ejus filius Manasses regnat. 4. 21. 1.
Ejus uxor Mesellemeth. 4. 21. 19.
Ejus filius Amon regnat. 4. 33. 1.
Ejus uxor Iedida. 4. 22. 1.
Ejus filius Iosias regnat. 4. 34. 1.
Ejus uxor Zebida. 4. 23. 36.
Ejus filii Ioachaz, Ioakim, Iechonias, Sedecias. 4. 36. 1.
Ejus filius Salathiel. 5. 1. 12.
Ejus filius Zorobabel. 5. 3. 2.
Ejus filius Abiud. 5. 3. 19.
Ejus filius Eliacim. 5. 3. 24.
Ejus filius Azor. 5. 3. 27.
Ejus filius Sadoc. 5. 3. 34.
Ejus filius Achim. 5. 3. 38.
Ejus filius Eliud. 5. 3. 42.
Ejus filius Eleazar. 5. 3. 45.
Ejus filius Matthan. 5. 3. 48.
Ejus filius Iacob. 5. 3. 49.
Ejus filius Ioseph. 5. 3. 50.
Ejus filius Iesus Christus. 5. 3. 51.

ESDRA.

Ejus filius Sarias. 1. 7. 1.
Ejus filius Azarias. 1. 7. 3. Qui & Amarias dicitur. 1. 7. 3. Ejus filius Achitob. 1. 7. 3. Ejus filius Sadoc. 1. 7. 3. Ejus filius Sellum. 1. 7. 3. Ejus filius Helcias. 1. 7. 3. Ejus filius Azarias. 1. 7. 3. Ejus filius Saraias. 1. 7. 3. Ejus filius Esdras. 1. 7. 6.

ſtra creuerunt vſque ad cœlum. t.4. p.814.2

1. Eſdræ 7. Eſdras in captiuitate Babylonica legẽ propalauit.t. 5.p.83.1

Præcepit rex vt detur Eſdræ vſque ad argenti talenta centum, &c. ſal verò abſq; menſura.t. 5.p.236.1

3. Eſdræ 4. Quæ nam eſſet res omnium fortior in tota natura. Inter omnia fortiores eſſe mulieres.t.4.p.325.1

TOBIAS.

Tob.1.& 4. Omnibus diebus vitæ tuæ in mẽte habeto Deum, & caue ne aliquando peccato conſentias, & prætermittas præcepta Domini Dei noſtri. Item mando: Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere, quomodo potueris, ſic eſto miſericors, omni tempore benedic Deum, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat,&c. tomo 4 pagina 902. col.2

Tob.1. Fili omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum,& caue ne aliquando peccato conſentias,& prætermittas præcepta Domini.t.4.p.325.2

Tobiæ 2. Cum timore Domini conuiuium nuptiarum exercebant.t.4.p.136.1

Tobiæ 4. Omni tempore benedic Deum.& omnia conſilia tua in ipſo permaneant. t.4.p.175.2

Quomodo potueris,ſic eſto miſericors, caue ne auertas faciem tuam ab vllo paupere, ſic.n. fiet, vt nec à te auertatur facies Domini.t.4.p.251.1

Quomodo potueris, ſic eſto miſericors, ſi multum fuerit tibi, abundanter tribue,ſi modicum,& illud libenter, & hilariter impertiri ſtude. t.4.p.449.2.

Ne auertas faciem tuam ab vllo paupere. t.4 p.491.2

Tobiæ 12. Quia acceptus eras Deo neceſſe fuit, vt tentatio probaret te.t.4.p.479.1

Tobiæ 5. Angelus duxit Tobiam &c. tomo 5. pag.56.c.1

IVDITH.

Iudith. 1. Tunc vocauit oẽs maiores natu, omneſq; duces, & bellatores ſuos, & habuit cum eis myſterium conſiliſ ſui,dixitq; cogitationem ſuam in eo eſſe, vt omnem terram ſuo ſubiugaret imperio. t.4.p.196.2

Iudith 6. Domine Deus intuere ſuperbiam eorũ, & reſpice ad humilitatem noſtram, & oſtende quod nõ derelinquis præſumentes de te,& de ſua virtute gloriantes humilias. t.4.p.811.1

Iudith 7. Vt ergo ſine congreſſione pugnæ poſſis ſuperare eos &c. t.4.p.373.2

Iudith 9. Humilium tibi, & manſuetorum ſemper placuit deprecatio, &c. Exaudi me miſeram deprecantem. tomo 4. p.932.1.

Iudith induit ſe cilicio, & poſuit cinerẽ ſuper caput ſuum,& lacrymis Deum interpellans rem perfecit vix credibilem. t.4.p.662.1

Iudith 10. Iudith verò orans Dominum tranſiuit per portas. t.4.p.167.2

Et lauit corpus ſuum,& vnxit ſe myrro optimo &c. t.4. p.210.2

Iudith 16. Quod erat populus iucundus, ſecũdum faciem ſanctorum. t.4.p.136.1

Iudith 19. Quia tu gloria Hieruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri. to.4. p.615.2

Iudith 2. Quia ipſe ſalus mea eſt. t.5. p.207.1

Iudith 5. Ergo,mi Domine, require,ſi eſt aliqua iniquitas eorum, &c. & aſcendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi,licet nullus noſtrum pugnet, indignatus illorum Deus,tibi ſubijciet.t. 5.p.314.1

Iudith 9. Humilium & manſuetorum Domine ſemper tibi placuit deprecatio. to. 5. p.339.2

Iudith 15. Tu gloria Ieruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri,quia feciſti viriliter, ideo eris benedicta in æternum. t.5.p.313.1

Iudith 16. Iudith, vniuerſa vaſa bellica Holoferuis obtulit in anathema obliuionis. t.5. p.313.1

ESTHER.

Esther 1. Vaſti, Regina centum & viginti ſeptem prouinciarum. t.4. p.149.2

Esther 3. Sic honorabitur quemcunque Rex voluerit honorare. t.4.p.812.1

Et ego

Digitized by Google

Liber 4. Et ego non audivi nisi finaliter in-
1.p.q.2.a.3.
Liber 1. Quinque primi scripserunt Moses.
Liber 17. Quinque ultimi ejus Josue, 1.p.q.1.a.8.
Liber 13. Quinque primi Psalmorum videlicet
usq; ad finem 40. Psalmi, 1.p.q.1.a.8.
Quinque secundi ex 41. usq; ad 72. Psal-
mo inclusive, 1.p.q.1.a.8.
Quinque tertii ex 73. usq; ad finem 105.
Psalmi, 1.p.q.1.a.8.
Quinque ultimi ex 106. usq; ad finem,
1.p.q.1.a.8.
Liber 12. Tres Proverbia, quod non sunt latina,
in illi scribit, sic, ut non sunt latina,
1.p.q.1.a.8. ad 2. in fine corporis.
Liber 17. Qui habet librum Ego fui Petrus
Comestor, quod non sit Josephus
videlicet ab initio, 1.p.q.1.a.8. Cor-
rect. Josephus. Quæ reliquuntur. Vid.
Petrus Comestor. Liber 18. Qui habet
librum Ego fui Petrus Comestor, quod
non sit Josephus, 1.p.q.1.a.8. Correct.
Ut supra.

I. O. R.

Iabel. Cain filii Seraphim, qui ante eum
non reperiri, in die Sabbati,
1.p.q.1.a.8.
Jabel vocatur Jaco Isaac, 1.p.q.1.a.8.
Jacob. Jacob non moritur, sed ad-
mittitur, 1.p.q.1.a.8.
Jacob. Jacobus fuerat unus de illis qui
post Apostolos prædicarunt in
Oriente. Et audivit illa Verba, quæ
dicta sunt Apostolis, & illa scripsit
Scripturæ Canonicæ, quæ sunt in
ultimis Divisa, 1.p.q.1.a.8. Vide
Jacobus Apostolus.
Jacob. Ego & Ruth fuit reformatio in de-
cem Tribubus, quæ fuerunt in Ca-
pitivitate Assyriorum, & cognovit illos
sicut omnibus aliquem dicebat, &
ideo non fuerunt in Libro Vitæ, 1.p.
q.1.a.8. ad 2. in fine corporis.

Jacob. Ne fecit peccatum Sed, sed & Salo-
monis Deus dilexit eum, 1.p.q.1.a.8.
ad 3.
Jacob. Apostolus fuit de vero numero
meo. Et audiet omnium in termino,
1.p.q.1.a.8.
Jacobus filii qui fuerunt Tharé, 1.p.q.1.a.8.
Jacobus Apostolus. 1.p.q.1.a.8.
Jacobus Apostolus. 1.p.q.1.a.8.
Jacobus Apostolus. 1.p.q.1.a.8.
Jacobus Apostolus. 1.p.q.1.a.8.
Filii non debent esse ex consanguinea
Patris, 1.p.q.1.a.8.
Ignotus
Quæ ignorantur in Scripturæ Sacra
1.p.q.1.a.8.
Ignotus. Ignotus, Dominus Adam, 1.p.
q.1.a.8.
Ignotus. Ignotus, Dominus Adam, 1.
p.q.1.a.8.
Ignotus & confundens hos et ego ad-
mitto Verba Chaldæi, ut Ignotus
Ignotus & confundens hos et ego ad-
mitto Verba Chaldæi, ut Ignotus
Ignotus Scripturæ sunt duo quæ ignorantur
in Scripturæ Sacra, 1.p.q.1.a.8.
Ignotus. Ovidius 1.p.q.1.a.8.
Ignotus. Ovidius 1.p.q.1.a.8.
Ignotus. Ovidius

ſas numerauí mihi.t.4.p.754.1
Homo putredo, & filius hominis vermis?t.4.p.887.2
Qui ponit humiles in ſublime, & mœrẽtes erigit ſoſpitate. Ipſe ſaluum facit egenum de gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem.tom.4. p.682.2
Qui comprehendit ſapientes in aſtutia eorum.t.4.p.555.2
Iob. 5. Per diem tenebras incurrent. tom.4. p.859.2
Qui diſſipat cogitationes malignorũ, ne poſſint implere manus eorum q̃ cœperant. Qui apprehendit ſapientes in aſtutia. t.4.p.922.2
Ingreditur in abundantia ſepulchrum. t.4. p.416.2
Diſſipat cogitationes prauorũ, ne poſſint implere,quod cœperant. tom.4. p.510.1
A flagello linguæ abſconderis.tom.4. p.870.2
Saluum faciet egenum.t.4.p.859.2
Homo naſcitur ad laborem, ſicut auis ad volatum.t.4 p.199.1
Bellabunt aduerſum te, & non præualebunt,quia ego tecum ſum,vt liberem te. Deus enim comprehendit ſapientes in aſtutia eorum, & conſilia prauorum diſſipat.t.4.p.886.1
Vidi ſtultum firma radice, & maledixi pulchritudini eius ſtatim,cuius meſſem famelicus comedet,& ipſum rapiet armatus, & bibent ſitientes diuitias eius.t.4.p.307.2
Iob.6. A flagello linguæ abſconderis. tom.4. p.376.1
Si flagellat,occidat ſemel,& non de pœnis innocentum rideat. to.4.p.674.1
Qui timet pruinam, irruet ſuper illum nix.t.4.p.551.1
Neque fortitudo lapidum, fortitudo mea,neque caro ænea eſt. Ecce non eſt auxilium mihi in me. Quæ eſt enim fortitudo mea, vt ſuſtineam? t.4.p.682.2
Quis mihi tribuat, vt veniat petitio mea, & qui cœpit ipſe me conterat, ſoluat manum ſuam,& ſuccidat me, & affligens me dolore, non parcat? Ecce non eſt auxilium mihi in me, neceſſarij quoque mei receſſerunt à me,ſubuertere nitimini amicum veſtrum. Qui timent pruinam, irruet ſuper illos nix.t.4.p.223.2
Quis mihi tribuat, vt veniat, petitio mea, & deſiderium meum impleat omnipotẽs, & qui cepit, ipſe me conterat, ſoluat manum ſuam,& ſuccidat me,& affligens me dolore, non parcat? t.4.p.417.1
Neque fortitudo lapidum fortitudo mea, neque caro mea ænea eſt. t.4. p.234.2
Quę prius nolebat tangere anima mea, ibi illius ſunt deſideratiſſimi. tom.4. p.679.1
Fratres mei prætierunt me,ſicut torrens, qui raptim tranſit in conuallibus.t.4.p.499.1
Quis mihi det, vt veniat petitio mea, & qui cepit ipſe me conterat. Soluat manum ſuam, & ſuccidat me,& affligens me dolore non parcat?t.4. p.281.2
Neque fortitudo lapidum fortitudo mea, neque caro mea ænea eſt.to.4. p.728.1
Viſitat enim Deus iuſtum diluculo, ſubito probat illum. t.4.p.576.2
Iob.7. Vſquequo non parcis mihi, nec dimittis me, vt glutiam ſaliuam meam? Peccaui: Quid faciã tibi ô cuſtos hominum? Quare poſuiſti me contrarium tibi?t.4.p.742.2
Sicut ſeruus laborando fatigatus valde,deſiderat vmbram,et ſicut mercenarius præſtolatur finem operis ſui. t.4.p.499.2
Iob.8. Hypocritarũ vita carecto ſimilis eſt, ſpeciem viriditatis habens cum ſterilitate.t.4.p.869.1
Iob.9. Si flagellat occidat ſemel, et non de pœnis innocentium rideat. tom.4. p.506.2
Iuſtitia indutus ſum, & veſtiui me ſicut veſtimento.t.4.p.895.2
Si iuſtificare me voluero,os meum cõdemnabit me, ſi innocentem me oſtendero, prauum me comprobabit. Si lotus fuero quaſi aquis niuis, & fulſerint velut mundiſſimæ manus meæ, tamen ſordibus intinges me, & abo-

Digitized by Google

Ab abominatione ens nullatenus 3.p.q.27.a.3.
Ab Angelo, luna, hic ipsius ignorantia 2.2.q.2.a.6.ad.3.
Ab eternitate ens ab eterno, & ab 1.p.q.46.a.1.
Ab eternitate ens ab eterno, & ab 1.p.q.46.a.1.
Ab eternitate ens ab eterno, & ab 1.p.q.46.a.1.
Abac. 3. Ante vitæ meæ dies mensuram, & ante diem vitæ meæ mensuram meæ, quia Deus est mensura, & ante diem, & ante mensuram, & ante omnem diem, & ante omnem mensuram 1.p.q.10.a.2.
Quod non subsistens habet esse 1.p.q.3.a.4.ad.3.
Ubi Deus 1.p.q.8.a.1.
Abac. 3. Adspiciebat, & emetiebatur gentes, & dissipabantur montes 1.p.q.47.a.1.ad.3.
Abac. 3. Ad spectat ad plenitudinem perfectionis universi, quod sint aliqua naturæ in potentia ad esse 1.p.q.48.a.3.ad.3.
Abac. 3. Montes, & colles, & abyssus, & mare, & omnia ex his, fabricavit mundum 1.p.q.66.a.1.ad.4.
Quod in eis est quasi materia, & non 1.p.q.66.a.1.ad.4.
Abac. 3. Montes, & colles, & abyssus, & mare, & omnia ex his, fabricavit mundum 1.p.q.66.a.1.ad.4.
Abac. 3. Montes, & colles, & abyssus, & mare, & omnia ex his, fabricavit mundum 1.p.q.66.a.1.ad.4.
Quod in eis est quasi materia, & non

cadentes meor. to.4.pag.913.col.2

Iob 20. Hypocritæ gloria,etsi nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur. t.4.p.780.c.1

Ossa eius implebuntur vitijs adolescentiæ eius, & cum eo in puluere dormient.t.4.p.582.1

Ossa eius implebuntur vitijs adolescentiæ eius, & cum eo in puluere dormient.t.4.p.501.2

Panis eius in vtero eius vertetur in fel aspidum.t.4.p.151.1.

Iob 21. Ducunt in bonis dies suos,& in puncto ad inferna descendunt.t.4. p.881.2

Recede à nobis,scientiam viarum tuarum nolumus.t.4.p.695.1

Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.t.4.p.878.2

Homini, qui putredo est, & filio hominis, qui vermis est. t.4.p.839.1

Ducunt in bonis dies suos, & in momento ad inferna descendent. to.4. p.346.2

Qui ducũt in bonis dies suos & in puncto temporis ad inferna descendunt. t.4 p.465.2

Dulcis fuit glareis Cocyti. t.4.p.536.2

Iob 22. Et cum meum potius damnũ sit, quasi suum.t.4.p.746.1

Ipse baltheum Regum dissoluit, & præcinxit funes renes eorum. tom.4. p.185.2

Iob 23. Ponam corã eo iudicium, & os meum replebo increpationibus. tom.4.p. 722.2

Iob 24. Obliuiscatur eius, misericordia, dulcedo illius vermes eius.t.4.p.13.1

Non sit in recordatione, sed conteratur ficut lignum infructiferum, qui pauit multa cura sterilem carnem, & viduæ animæ bene non fecit.t.4. p.785.1

Asinum pupillorum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bouem viduæ subuerterũt pauperum viam, & oppreſſerunt pariter manſuetos terræ. Agrum non ſuum demetunt, & vineam eius, quem vi oppreſſerunt, vindemiant,nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non eſt operimẽtum in frigore, vim fecerunt depredantes pupillos & pauperem ſpoliauerunt, nudum incedere fecerunt abſque veſtitu, & eſurientibus tulerunt ſpicas.t.4.p.787.2

Rebelles facti ſunt lumini. t.4.p.646.1

Carnem paſcit ſterilem, & viduæ bene non facit.t.4.p.947.1

Homo putredo, & filius hominis vermis.t.4.p.199.1 Iob 25.

Dat homini locum pœnitentiæ,& abutitur eo &c.t.4.p.804.1

Quod gemerent ſub aquis.t.4.p.748.2 Iob 26.

Ecce Gigantes gemunt ſub aquis, & qui fecerunt cum eis &c.t.4.337.1

Nudus eſt infernus coram eo, & nullum eſt operimentum perditioni.to. 4.p.463.2

Diues cum dormierit, nihil ſecum aferet, aperiet oculos ſuos, quos hactenus clauſos à dæmone habuit, & nihil inuenet. t.4.p.346.2

Quæ eſt ſpes hypocritę, & auare rapiat? Iob 27. t.4.p.779.1

Fluuius ignis lapidem caliginis, diuidet à populo peregrinante. tom.4. Iob 28. p.23.2

Cauſam, quam neſciebam, diligentiſſime inueſtigabam. t.4.p.444.1 Iob 29.

Quis mihi tribuat, vt ſim iuxta menſes priſtinos, ſecundum dies, quibus Deus cuſtodiebat me,quando ſplendebat lucerna eius, & ad lumen eius ambulabam in tenebris?Quando ſecreto Deꝰ erat in tabernaculo meo? Quando erat omnipotens mecum? Quando Lauabam pedes meos butyro,& petra fundebat mihi riuos olei? t.4.p.638.2

Quis mihi tribuat, vt ſim iuxta menſes priſtinos, ſecundũ dies quibus Deus cuſtodiebat me, &c. Quando procedebam ad portam ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuuenes, & abſcondebantur,& ſenes aſſurgentes ſtabant.Principes ceſſabant loqui,& digitum ſuperponebant oriſuo, vocem ſuam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi ſuo adhærebat. Auris audiẽs beatificabat me,eo quod liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non eſſet adiutor. tom.4. p.669.2

Petra

Pœna, fraudi aut contrahentibus lata, quo-
modo intelligenda. 2. p. 27. 1. 2.
Quæ mihi dari, & non vendi dicit
Ephron, quomodo intelligenda circu-
stantiæ emptionis agri Machpelah.
ibidem 1. 2.
Quæ ad Ephronem dicit, ut ei pecu-
niam offeram, intendit ille quidem Deus
Abrahamum ad fidem, & ut ostenderet
hominem non ingratum esse, quod ei
fuit in solatium subsidiumque, quo tem-
pore ab hostibus Deus eum in victoria ad-
mirabili erat. Quomodo hinc pateat
Deum non esse ingratum, & quid ad
hæc respondeat. ibidem 1. 2.
Cruris fractura, & pars ejusdem. 19. 4.
p. 1. 2.
Cubitus, ejusque fractura, & quomodo
in integrè sanabilibus fiat. 19. 4. p. 1.
2.
Cubitum Esaw percussum, fractum
fuisse 19. 4. p. 1. 2. 3.
Cubitum Jacob nervum dormiendo a-
lit 2. 21. 7.
Cubitum quo ad affectiones 19. 4.
p. 1. 2.
Cucullatæ barbæ, & earum usus. 2. 21.
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
Cucullatæ barbæ, quomodo intelligen-
di. 2. 21. 6. 7.
Fidem quodam pacto esse, quæ ali-
quem ad Deum accedere facit, quæ ad-
ducit ad Deum. 2. 21. 1.
Cupiscentia, ad quæ cupiscentiæ in Sig-
nis referantur. 2. 21. 1.
Cutis, quibus ab ea integumentum impo-
situm. 2. p. 1. 2.
Cutis, quomodo in integumentum ad-
hibeatur. 2. p. 1. 2.
Cutis, quomodo in integumentum ad-
hibeatur. 19. 4. p. 1. 2.
Cutis quid sit, & quomodo ea ad
fabricam humanam adhibeatur. 19. 4.
p. 1. 2.
Cutis quid sit, & quomodo ea ad
fabricam humanam adhibeatur. 2. p. 1.
2.
Cutis, quomodo ea ad integumentum
adhibeatur. 2. p. 1. 2.
Cutis, quomodo ea ad integumentum
adhibeatur. 19. 4. p. 1.

Reſpondens autem Dominus Iob de turbine, &c. t.4.p.319.2

Conſtituit Deus arenam terminũ mari fæuienti, ei conſtituens oſtium, & vectes, dicens: Hucuſque venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos. t.4. p.419.1

Quis dedit vehementiſſimo imbri curſum, & viam ſonantis tonitrui, vt plueret ſuper terra abſque homine in deſerto, vt impleret inuiam, & deſolatam, & produceret herbas virentes? t.4. p.268.2

De cuius vtero egreſſa eſt glacies, & gelu de cęlo, quis genuit? In ſimilitudinem lapidis, aquę durantur. t.4. p.268. 1.

Circundedi illud terminis meis, & poſui vectem & oſtia &c. t.4.p.162.2

Iob 39. Manum meam ponã ſuper os meum. t.4.p.923.2

Aquilæ ſimiles in arduis poſuerunt nidum ſuum. t.4.p.21.2

Equus, cum audierit buccinam, dicit; Vah: exultat audacter, & in occurſum pergit armatis. t.4.p.593.1

Exultat audacter, & in occurſum pergit armatis. t.4.p.275.2

Pennas habent ſtrutionis ſimiles pennis herodij t.4 p.817.1

Iob 40. Si Iordanis vniuerſus influat in os eius, abſorbeatque fluuium. t.4 p.371.1

Nunquid feriet tecum pactum, & accipies eum ſeruum ſempiternum. to.4.281.2.

Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus illius in vmbilico ventris eius. to.4. p.728.2

Si habes brachium, ſicut Deus, & ſi voce ſimili tonas. Circunda tibi decorem, in ſublime erigere, & eſto glorioſus, & ſpecioſis induere veſtibus. t.4. p.457.1

Secretum calami, in quo dęmon dormit. t.4.p.32.2

In ſublime erigere, & glorioſis induere veſtibus. t.4.p.838.1

Et habet fiduciam, & non miraretur, quod vniuerſæ Iordanis aquę influerent in os eius. t.4.938.2

Oſſa ſicut fiſtulæ æris, & cartilago eius quaſi lamine ferreæ. t.4.p.944.1

Si habes brachium ſicut Deus &c. t.4. 866.2

Qui fecit eum, applicabit gladium eius. t.4.p.237.2

Iob 41. Vt malleatoris incus indurati. tom.4. p 858.2

Oculi eius, vt palpebræ diluculi. to.4. p.244 2

Quis reuelauit faciem indumenti eius, & portas vultus eius aperiet. tom.4. p.944.1

Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia, compactum ſquammis ſe prementibus: vna vni commungitur, & ne ſpiraculum quidem incedit per eas; vna alteri adhærebit, & tenẽtes ſe nequaqã ſeparabuntur. t.4.p.624.1

Quis reuelabit faciem indumenti eius, & medium oris eius quis intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? to.4. p.254.1

Tanquam malleatoris incus. tom.4.p. 464.2

Cedens populos in indignatione crudelit. t.4.p.362.2

Similes malleatoris incudi. tom.4. p. 540.2

Per girum dentium eius formido. Corpus illius, quaſi ſcuta fuſilia compactum ſquammis ſe prementibus. Sternutatio eius ſplendor ignis, & oculi eius vt palpebræ diluculi. In collo eius morabitur fortitudo. Reputabit quaſi paleas ferrum, & quaſi lignum putridum, æs. Quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, & deridebit vibrantem haſtam. Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei, qui factus eſt, vt nullum timeret. t.4.p.371.2

Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ ei valeat comparari, qui factus eſt, vt nullum timeret. t.4 p.379.1

Quis reuelabit faciem indumenti eius? t.4.p.927.1

Faciem eius præcedet egeſtas. tom.4. p.27.2

Corpus illius compactum ſquammis. t.4.p.924.2

Plorans plorauit in nocte. t.4. p.943.2

Quis reuelabit faciem indumenti eius, & in

Digitized by Google

Tob 4.

Qui facit eleemosynam, non minuetur
4.a.p.33.3.col.2.
Eleemosyna liberat a morte, & non
4.a.p.33.3.col.2.
Bonum est tenere mysterium, & bonum
4.a.p.33.3.col.2.
Ante omnia benedic Deum, & rogabis
ut viam rectam dirigat tibi
4.a.p.33.3.col.2.
Ne timeas filia, quia ego sum tibi
4.a.p.33.3.col.2.

Tob 6.

Non dilectionis causa nec libidinis, sed
4.a.p.33.3.col.2.
Tertia nocte accipies virginitatem cum
4.a.p.33.3.col.2.

Tob 8.

Deus noster, tu es creator Deus
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc Domine, tu scis
4.a.p.33.3.col.2.

Tob 8.b.

Et vocabant eiderum nomine, &
4.a.p.33.3.col.2.

Tob 9.

Et ego Tobias, qui vidi te, & audivi
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc Domine, memento mei, & dimitte
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc ego Domine, non propter
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc ecce tu scis Domine, &
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc Domine, memento mei, & dimitte
4.a.p.33.3.col.2.
Imperatum est de absentia legi-
4.a.p.33.3.col.2.

Tob 10.

Tobias vocatus Anna, & dixit ad
4.a.p.33.3.col.2.

Tob 11.

Et cum audisset vigens oculus eius,
4.a.p.33.3.col.2.

Tob 12.

Et nunc Deus tentavit nobis, &
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc ecce ego Raphael unus de
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc benedicite me, & nolite timere
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc ego video certum, quod
4.a.p.33.3.col.2.
Benedicite Deum, & confitemini illi
4.a.p.33.3.col.2.
Bonum enim est abscondere, &
4.a.p.33.3.col.2.
Et nunc scribite omnia dona Dei, &
4.a.p.33.3.col.2.
Et cum audisset hæc Tobias, cecidit
4.a.p.33.3.col.2.

Tob 13.

Benedictus Deus, qui vivit in
4.a.p.33.3.col.2.
Quia ipse flagellat, & salvat, deducit
4.a.p.33.3.col.2.
Confitemini illi filii Israel coram
4.a.p.33.3.col.2.
Ecce hodie laudo eum, & non
4.a.p.33.3.col.2.
Benedictus Deus, & magnificus in
4.a.p.33.3.col.2.
Benedictus deus, qui de confitentes,
4.a.p.33.3.col.2.
Benedictus deus, qui de captivitate,

Si comportàuerit ſicut terram argentum & ſicut lutum præparauerit veſtimenta. t. 5. p. 420. 2
Qui fecit ventis pondus, & aquas appendit in menſura. t. 5. p. 92. 2
Ferrum de terra tollitur, & lapis ſolutus calore in ęs vertitur. t. 5. p. 301. 2
Lapides caliginis & vmbra mortis. t. 5. p. 185. 1
Fluuius ignis, lapidem caliginis, diuidet à populo peregrinãte. t. 5. p. 375. 1
Neſcit homo pretium eius. t. 5. p. 379. 2
Quando procedebam ad portam ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi. t. 5. p. 74. 2
Cum pedes butyro, et petra deuotionis fundebat riuos olei. t. 5. p. 261. 1
Lauabant pedes butyro, & petra fundebat riuos olei. t. 5. p. 196. 2
Super omnem infirmum fleui. tom. 5. p. 350. 1
Si comedi buccellam meam ſolus, & alienus non comedit ex ea. tom. 5. p. 202. 1
Si comedi buccellam meam ſolus &c. t. 5. p. 65. 2
Pepegi fędus cum oculis meis, vt ne cogitarem de virgine. t. 5. p. 370. 1
De vellęribus ouiũ mearum calefactus eſt pauper. t. 5. p. 353. 1
Si putaui aurum robur meum, & obrizo dixi: Fiducia mea. t. 5. p. 278. 1
Quando irruit ſopor ſuper homines, & dormiunt in lectis, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos inſtruit diſciplina, vt auertat hominem ab his, quæ fecit. t. 5. p. 217. 2
Cor enim impij, quaſi mare feruens varijs motibus agitatur. t. 5. p. 542. 1
Vt impleret inuiam & deſolatam terram. t. 5. p. 117. 1
Quaſi de vulua procedens &c. tom. 5. p. 51. 2
Hic ſiſtes, &c. & confringes tumentes fluctus tuos. t. 5. p. 294. 2
Nunquid ingreſſus es theſauros niuis? Quos retinui ad tempus anguſtiæ, ad tempus prælij. t. 5. p. 121. 2
Cor enim impij, quaſi mare feruens varijs motibus agitatur. t. 5. p. 142. 1
Nũquid alligabis rhin ocerotæ ad arandum &c. t. 5. p. 63. 1
Equo circundans fortitudinem & hinnitum. t. 5. p. 236. 1
Quod oſſa eius eſſent ſicut fiſtulæ ęris, cartilago illius quaſi laminæ ferreæ. t. 5. p. 174. 1
Quia iota vnum, aut vnus apex nõ prętеribit à lege, donec omnia fiant. t. 5. p. 105. 2

PSALMI.

Velut arbor ſecus decurſus aquarum, quæ fructum dat in tempore ſuo. to. 4. p. 69. 2 — Pſal. 1.
In lege Domini voluntas eius. to. 4. p. 676. 2
Qui non abijt in conſiliũ impiorum, & in via peccatorum ſtetit. t. 4. p. 399. 1
Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum &c. t. 4. p. 310. 1
Sedent in cathedra peſtilentiæ, tom. 4. p. 536. 1
Vaſa figuli virga ferrea conterentur. t. 4. p. 195. 1 — Pſal. 2.
Quæ dicerent mala in cordibus ſuis, in cubilibus compungerent, & flerent. t. 4. p. 728. 1
Memento domine Dauid, tom. 4. pag. 142. col. 1 — Pſal. 4.
Vbi peccator videbit, & iraſcet, dentibus ſuis fremet, & tabeſcet, deſiderium peccatorum peribit. t. 4. p. 347. 1
Zelus domus tuæ comedit me. tom. 4. p. 462. 2 — Pſal. 5.
Lauabo per ſingulas noctes lectum ſuum lacrymis, rugiebat à gemitu cordis ſui. t. 4. p. 210. 1 — Pſal. 6.
A gemitu cordis mei rugiebam. to. 4. p. 439. 1
Rigabo per ſingulas noctes lectum lacrymis. t. 4. p. 800. 2
Per ſingulas noctes lectum fletibus, & lacrymis rigabo. t. 4. p. 629. 2
Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidã merito ab inimicis meis inanis. t. 4. p. 217. 2 — Pſal. 7.
Ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem tibi. t. 4. p. 267. 1 — Pſal. 8.
Ex ore infantium laudem perfeciſti. t. 4. p. 573. 2
Auferuntur iudicia tua à facie eius, quę geruntur in morte, omnium inimicorum — Pſal. 9.

Digitized by Google

Omnes fuerint deuiationes eius, 4. 3.p.n.d.
Vt sit vehementer & potis mentis & omnipotentis eius, 4. 3.p.n.d.
Deum potis fuit, Exod. 9. 3.p.n.d.
Omnipotentia Dei, Psal. 146. 3.p.n.d.
Cui comparabitis Deum? prouocatio ad omnipotentiam Dei, Esa. 40. 3.p.n.d.
Omnipotentia Dei, Psal. 115. 3.p.n.d.
Psal. 18. Impotentia & ignauia peccatorum, post adam creatum, 3. 4.p.n.d.
Impotens peccatorum quo adducit mali, Psal. 36. 3.p.n.d.
Psal. 10. Impotentia & ignauia peccatorum, Esai. 59. 4.p.n.d.
Adam indutus est in malo, quia impotens erat, 4. 4.p.n.d.
Psal. 17. Impotentia & ignauia peccatorum ad perpetrandum bonum, Esai. 1. 4.p.n.d.
Impotentia & ignauia peccatorum, Esai. 59. 4.p.n.d.
Impotentia & ignauia peccator

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. t 4. p 413. 1

Sponsum è thalamo suo procedentem. t.4.p.61. 1

Dominus illuminatio mea. to.4. pag. 505. c.2

Psal.19. Memor sit omnis sacrificij tui Deus, & holocaustum tuum pingue fiat. t.4. p.598. 1

Memor sit omnis sacrificij tui. tom.4. p.599. 1

Domine saluum fac Regem. tomo 4. p.572. 1

Qui aduocauit cœlum desursum, & terram discernere populum suum. to. 4. pag. 19. c.1

Psal.21. Circundederunt me vituli multi. to.4. p.560. 1

Vermis, & non homo. t. 4 p.691. 2

Ego sum vermis, & non homo. tom.4. p.550. 1

Factum est cor meum, tanquam cera liquescens in medio ventris mei. t.4. p.189. 1

Factum est cor meum tanquam cera liquescens. t. 4. p.595. 2

Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. t.4.p.668. 2

Domine clamabo per diē, & non exaudies, nocte, & non ad insipientiam mihi. t.4. p.900. 2

Ego autem sum vermis, & non homo. t.4. p.199. 2

Circundederunt me sicut apes. tom. 4. p.910. 2

Virga tua. & baculus tuus ipsa me consolata sunt. t.4. p.2. 2

Psal.22. In vnum conuenerunt aduersus Dominum, & aduersum Christum eius. t.4.p.685. 2

Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. t.4.p.644. 2

Dominus regnauit à ligno. tom.4.p. 595. 1

Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius, qui innocens fuerit manibus, & mundum habuerit cor. t.4.p.794. 1

Psal.23. Qui non acceperunt in vanū animam suam. t.4.p.172. 1

Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo, multum est enim. t.4.p.815. 1 Psal.24.

Dispersa sunt omnia ossa mea. tom.4. p.595. 1 Psal.25.

Dulcis, & rectus Dominus. t.4.p.12. 2

Non sedi cum concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo, odiui Ecclesiam malignantium, & cū impijs non sedebo. t.4.p.304. 1

Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me, protinus Dominus assumpsit me. t.4.p 771. 1 Psal.26.

Vultum tuum Domine requiram. t.4. p.671. 1

Da illis secundum opera eorum, & secundū nequitiam adinuētionum ipsorum. t.4.p.625. 1 Psal.27.

Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum, da illis secundum opera eorum, & secundū nequitiam adinuentionum eorum. t.4. p.925. 1

Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum, da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinuentionum ipsorum. t.4.p.541. 1

Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cū gloria suscepisti me. t.4.p.156. 1

Vox Domini in virtute, vox Domini magnificentia. Vtique parturire faciet ceruas, confringet erectas Libani cedros. t.4.p.750. 1 Psal.28.

Afferte Domino filij Dei, afferte Domino filios arietum. t.4.p.651. 1

Afferte Deo filios arietum, gloriam, & honorem. t.4.p.883. 2

Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia, vox Domini confringentis cedros, & confringet Dominus cedros Libani. t.4.p.181. 1

Afferte Domino filij Dei, &c. afferte Dño gloriam, & honorem: afferte Domino gloriā nominis eius. Adorate Dñm in atrio sancto eius, &c. & in templo eius omnes dicent gloriam. t.4 p.459. 1

Quæ vtilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? tom.4. p.208. 1

Domi-

Digitized by Google

Psal.119. Sanctus clamitando ut, & Sanctificetur, 6. 9. & 138. 2.
Sanctus cum in gravissimis desideriis, 20. 8.
Sanctus cum in Sanctificatione Nominis, 6. 9.
Sanctus cum in adjunctis desiderii sanctificationem designantibus, 138. 2.
Psal. 119. Sanctus in tempore tum petitionis, & desiderii expressionis, 6. 9.
Sanctus tum in tempore, tum in adjunctis desiderii sanctificationem designantibus, 138. 2.
Sanctus, quomodo dicat Deus sanctificetur, 6. 9.
Sanctificetur, quomodo dicat Deus, 6. 9.
Sanctificetur, quomodo dicat Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, 20. 8.
Psal. 119. Sanctificetur, & figura dubitationis, 20. 8.
Sanctificetur, & figura subjectionis, 20. 8.
Sanctificetur, & quomodo dicatur, & quomodo nobis dicatur petitio, 20. 8.
Sanctificetur, & quomodo dicatur, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, 20. 8.
Psal. 119. Sanctificetur, & quomodo dicatur Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, 20. 8.
Sanctificetur, & quomodo dicatur Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, 20. 8.
Psal. 119. Sanctificetur, & quomodo dicatur Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, 20. 8.
Psal. 119. Sanctificetur, & quomodo dicatur Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, 20. 8.
Psal. 119. Sanctificetur, & quomodo dicatur Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, 20. 8.
Psal. 119. Sanctificetur, & quomodo dicatur Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, 20. 8.
Psal. 119. Sanctificetur, & quomodo dicatur Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura subjectionis, 20. 8.
Psal. 119. Sanctificetur, & quomodo dicatur Deus, & quomodo nobis dicatur petitio, & figura subjectionis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur, & figura dubitationis, & quomodo dicatur Deus sanctificetur

Laboro in gemitu meo rugiens à gemitu cordis mei, desiderium ante te est Domine semper, & gemitus meus à te non est absconditus. t. 4. p. 16. 1

Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum. t. 4. p. 739. 2

Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ, tom. 4. p. 424. 2

Corruptę sunt, & putruerunt cicatrices à facie insipientiæ. t. 4. p. 947. 2

Pſal. 38. Dixi forsitan tenebrę conculcabũt me, & nox illuminatio mea in delicijs meis. Quia tenebræ nõ obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. t. 4. p 926. 1

Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. t. 4. 923. 2

Et substantia mea tanquam nihilũ ante te. t. 4. p 331. 2

Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis, & dolor meus renouatus est. t. 4. p. 226. 2

Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator aduersum me. t. 4. 470. 2

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescit ignis. tomo 4. p. 69. 2

Remitte mihi, vt refrigerer priusquam abeam, & amplius non ero. tomo 4. p. 208. 1

Vitæ huius dies mensurabiles posuit Deus. t. 4. p. 332. 1

Cor meum intra me, & in meditatione mea exardescit ignis. t. 4. p. 439. 1

Pſal. 39. Eduxit me Deus de lacu miseriæ, & de luto fęcis, statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. to. 4. p. 42. c. 1

Beatus vir, cuius est auxiliũ abs te. to. 4. p. 576. 1

In capite libri scriptum est de me, vt faciam voluntatem tuam Deus meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei. t. 4. p. 361. 2

Circundederunt me mala, quorum nõ est numerus: comprehenderunt mę iniquitates meæ, & non potui vt viderem. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei. t. 4. p. 413. 1

Circundederunt me mala, quorũ non est numerus, comprehenderunt me iniquitates. t. 4. 349. 1

Qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem. tomo 4. pag 8. 9. 2 Pſal. 40.

Qui intelligit super egenum, & pauperem: Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius, vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. t. 4. p. 720. 1

In die enim mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. t. 4. p. 819. 1 Pſal. 41.

Fuerunt mihi lacrymę meæ panes, quibus nutrior. t. 4. p. 734. 1

Sint mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, t. 4. p. 448. 1

Magnus & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri in monte sancto eius. t. 4. p. 691. 2

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. t. 4. p. 527. 1

Si quis sitit veniat ad me, & bibat, to. 4. p. 425. 2

Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. t. 4. p. 430. 2

In voce exultationis, & confessionis sonus epulantis. t. 4. p. 301. 1

In die misericordiam suam, & nocte canticum eius. t. 4. p. 837. 2

Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? t. 4. 501. 1

Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipsa me deduxerũt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua. t. 4. 505. 1 Pſal. 42.

Emitte lucem tuam & veritatem tuam. Ipsa enim me deducent, & adducent in montem sanctum tuũ, & in tabernacula tua. to. 4. p. 93. 1

Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne obliuiscaris in finem? Cur faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ? t. 4. p. 664. 2 Pſal. 43.

Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in finem, quare obliuisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ? quoniam humiliata est in puluere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster?

Exur-

Digitized by Google

Ezechiæ Domini auxilium non ad pri-
mum propter mimos venit. 2. Reg.
20. 4. & 5.
Equidæ ad pugnam parati, quod ad victo-
riam Deus in verbis tantum utilitas. Psal.
32. 16. & 17.
Equus ad pugnam paratus, quod ad victo-
riam quod non datur homini. Ibi ne-
dum ad bellum instructus equus.
Ibi Deus enim in arcu non confidit
homo in equo non confidit. Psal. 146.
10. & 11. Prov. 21. 31.
Equus Pharaonis in hoc ab illo differt, &
discernitur, quod ille mansuetus, hic
non. Psal. 31. 9.
Equus Pharaonis vocatur fuper eos, qui
sunt in Ægypto. Ibi Ægypti equi
Psal. 146. sunt homines, qui ex auxiliis Ægyptiis
Psal. 32. 17. Ezech. 23. 20. Isa. 31. 1. & 3.
Mansuetus, quem ad rectum ambulandum
Deus ducit. Psal. 31. 9.
Equus Pharaonis, quem ad rectum ambu-
landum Deus non ducit.
Dei Ecclesia in hoc mihi non fit. Ps.
45. 6. & 7.
Equi Turcici ornamentum vultum non
mutare. Ezech. 23. 14. & 15.
Ecclesiæ non mutare licuisse. Ezech.
23. 14. & 15.
Equorum dorsa Romæ Solis per filia ha-
rentem. Ezech. 23. 14.
Equorum dorsa Romanorum tenax. 2. Ti-
mot. 4. 10.
Equus ante & pulchritudine ita Domi-
nus ornavit populum, postea vero ma-
culis fœdavit. Ezech. 27. 20.
Equi Romani ob libertas & pacis servati
ornamentum veritatis. 2. Tim. 4. 7.
Veritatis.
Equus ornatus. Ac non est simpliciter,
neque docet, nec repræsentat veritatem.
Ezech. 27. 20.
Equus ornatus, quem ornare pluribus
licuit. Ezech. 27. 20.
Cornu grave. Ibi regis ad clarum
Ecclesiæ usque ad finem. Psal. 74. 5.
Equestris ferrea, per ferrea munimen-
ta. Dan. 11. 38.
Equestris ferrea, per ferrea munimenta.
Ibi regis gladius est. Super forma est.

Equus ad pugnam paratus, ad victoriam quod non datur homini. Psal. 32. 16. & 17.
Equus ad pugnam paratus, ad victoriam quod non datur homini. Ibi ne-dum ad bellum instructus equus. Psal. 146. 10. & 11. Prov. 21. 31.
Equus Pharaonis vocatur super eos, qui sunt in Ægypto. Ibi Ægypti equi sunt homines, qui ex auxiliis Ægyptiis Psal. 146. Psal. 32. 17. Ezech. 23. 20. Isa. 31. 1. & 3.
Equus Pharaonis, quem ad rectum ambulandum Deus ducit. Psal. 31. 9.
Equus Pharaonis, quem ad rectum ambulandum Deus non ducit.
Equus ante & pulchritudine ita Dominus ornavit populum, postea vero maculis fœdavit. Ezech. 27. 20.
Equi Romani ob libertas & pacis servati ornamentum veritatis. 2. Tim. 4. 7.
Veritatis.
Equus ornatus. Ac non est simpliciter, neque docet, nec repræsentat veritatem. Ezech. 27. 20.
Equus ornatus, quem ornare pluribus licuit. Ezech. 27. 20.
Equestris ferrea, per ferrea munimenta. Dan. 11. 38.
Equestris ferrea, per ferrea munimenta. Ibi regis gladius est. Super forma est. Psal. 146.

Equus Pharaonis in hoc ab illo differt, & discernitur, quod ille mansuetus, hic non. Psal. 31. 9.
Equus Pharaonis vocatur super eos, qui sunt in Ægypto. Ibi Ægypti equi sunt homines, qui ex auxiliis Ægyptiis Psal. 146. Psal. 32. 17. Ezech. 23. 20. Isa. 31. 1. & 3.
Mansuetus, quem ad rectum ambulandum Deus ducit. Psal. 31. 9.
Equus Pharaonis, quem ad rectum ambulandum Deus non ducit.
Dei Ecclesia in hoc mihi non fit. Psal. 45. 6. & 7.
Equi Turcici ornamentum vultum non mutare. Ezech. 23. 14. & 15.
Ecclesiæ non mutare licuisse. Ezech. 23. 14. & 15.
Equorum dorsa Romæ Solis per filia harentem. Ezech. 23. 14.
Equorum dorsa Romanorum tenax. 2. Timot. 4. 10.

bus meis. t.4.p.682.1
Ædificarentur muri Hierusalem. to.4. p.603.2
Spiritum sanctum tuum ne auferas à me, sed redde mihi lętitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. t.4.p.666.1
Miserere mei Deus secundũ magnam. t.4.p.142.1
Domine labia mea aperies, & os meũ annunciabit laudem tuam tom.4.p. 824.2
Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. tom.4. p.847.1
Benigne fac in bona volũtate sua Sion vt ædificetur muri Hierusalem.to.4. p.616.2
Pſal.51. Dilexisti omnia verba præcipitationis. t.4 p.824.1
Quousque irruitis in hominem, interficitis vniuersi vos vos tanquam parieti inclinato, & maceriæ depulsæ. t.4.p.938.c
Dilexisti omnia verba præcipitationis, propterea Deus destruet te, & euellet te, & radicem tuã de terra viuentium.t.4.p.785.1
Sicut nouacula acuta fecit dolum. t.4. p.867.2
Expectabo nomen tuum, quoniam iucundum est.t.4.p.81.2
Pſal.52. Illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor.t.4.p.551.1
Pſal.53. Aduersus iustum sunt omnes cogitationes eorũ in malum. t.4. p.863.2
Deus in nomine tuo saluum me fac. t.4.p 653.1
Pſal.54. Timor, & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. tom.4. p 207.2
Molliti sunt sermones eius super oleũ, & ipsi sunt iacula.t.4.p.925.1
Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine: expectabam eum, qui saluũ me fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate.t.4.238.2
Columbæ pennas, quibus volando requiescam.t.4.p.946.1
Timor, & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. tom.4. p.801.1
Elongetur fugiens, & manet in solitudine.t.4.p.230.2
Molliti sunt sermones eius super oleũ, & ipsi sunt iacula. t.4.p.871.1
Pſal 56. Filij hominum dentes eorum arma, & sagittæ. t.4.p.375.2
Pſal.57. Si verè vtique iustitiam loquimini. t.4. p.780.1
Manus suas lauabit in sanguine peccatorum.t.4.p.680.1.
Supercecidit ignis, & non viderunt Solem. t.4 p.507.2
Pſal.58. Quorum lingua gladius acutus erat. t.4.p.71.2
Si non fuerint saturati, & murmurabunt.t.4.p.271.2
Peccatum meũ coram me est semper. t.4.p.809.2
Exurge in occursum meum, & vide, & & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel, intende ad visitandas omnes gentes.t 4.p.688.2
Et famem patientur vt canes. tom.4.p. 429.2
Vt canes, & circumeunt ciuitatem, si forte satientur.t.4.p.365.2
Fortitudinem meam ad te custodiam. t.5.p.522.2
Pſal.59. Moab olla spei meæ. t.4.p.166.2
Vt fugiant à facie arcus.t.4.p.803.2
Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis. tom.4.pa. 140.1
Moab olla spei meæ.t.4 p.911.2
Non me demergat tempestas aquę, neque absorbeat me profundum, neque vrgeat sup me puteus os suum. t.4.p 309.2
Pſal.60. Quando ad eum conuersa fuit multitudo maris, & fortitudo gentium aduenit, inundatio camelorum, operiet te, Dromedarij Madian & Efa. Quãdo filiabus de latere surgentibus, filij de longe venerunt.t.4.p.610.1
Pſal.61. Verum tamen pretium meum cogitauerunt repellere, sed ego cucurri in siti.t. 4.p.858.1
Mendaces in stateris. t.4.p.884.2
Semel locutus est Deus. to.4.p.193.1
Verunta mẽ pretium meum cogitauerunt

Digitized by Google

mores regulares & apti ministerio 2. 4. p. 1. 6. 2.

Nemo Deo debitus est ministerii causa 2. 4. p. 1. 6. 3.

Ad Deum servandum & colendum, & ejus Ecclesiæ ædificationem omnes congregati. 2. 4. p. 1. 6. 4.

Ministerium Ecclesiasticum regulare omnia vota 2. 4. p. 1. 6. 5.

Ut mens omnia sit regularis 2. 4. p. 1. 6. 5.

Sunt adigui, & propterea regulares ministerii Ecclesiastici, qui ad ministerium Ecclesiasticum vocantur. 2. 4. p. 1. 6. 6.

Ministerium & peregrinum & quæ ad ejus regularitatem pertinent. 2. 4. p. 1. 6. 7.

Regulæ peculiares Ecclesiæ Dei plurimum ad ministerium regulare conferunt. 2. 4. p. 1. 6. 8.

Quæ ministerium Dei regulare sunt 2. 4. p. 1. 6. 9.

Quæ ministerium perfectum reddunt, & Deum dilectum esse demonstrant 2. 4. p. 1. 6. 10.

Ministerium Dei regulare 2. 4. p. 1. 6. 11.

Ecclesiæ Dei plures sunt ad unum Deum 2. 4. p. 1. 6. 12.

Ecclesiæ Dei in terris, tempus ejus ædificationis 2. 4. p. 1. 6. 13.

Adulti, & sanctificati quidem Deo Patri per Christum, & per Spiritum Sanctum 2. 4. p. 1. 6. 14.

Ecclesiæ Dei sunt, ad eundem finem tendentes 2. 4. p. 1. 6. 15.

Deus Dominus, est finis omnium 2. 4. p. 1. 6. 16.

Ecclesiæ Dei finem ad Deum tendunt 2. 4. p. 1. 6. 17.

Ecclesiæ Dei ædificantur, tum, & quatenus Deo, & ædificationi ejus inserviunt 2. 4. p. 1. 6. 18.

Ecclesiæ ædificantur, & conservantur per Dei Dei, & ædificationis in terris 2. 4. p. 1. 6. 19.

Ædificatio est Dei Templum spirituale, servorum ejus vivi ad unionem mutuam, & Deum 2. 4. p. 1. 6. 20.

Ædificatio fit Deum inhabitante, & servorum ejus vivi, ad mutuam unionem, & Deum 2. 4. p. 1. 6. 21.

Ecclesiæ Dei finem, mutuam unionem, & Deum ejus vivi, ad mutuam unionem, & Deum 2. 4. p. 1. 6. 22.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 23.

Ædificatio est Dei ædificium, & ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 24.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 25.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 26.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 27.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 28.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 29.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 30.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 31.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 32.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 33.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 34.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 35.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 36.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 37.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 38.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 39.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 40.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 41.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 42.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 43.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 44.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 45.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 46.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 47.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 48.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 49.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 50.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 51.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 52.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 53.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 54.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 55.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 56.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 57.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 58.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 59.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 60.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 61.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 62.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 63.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 64.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 65.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 66.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 67.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 68.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 69.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 70.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 71.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 72.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 73.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 74.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 75.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 76.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 77.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 78.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 79.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 80.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 81.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 82.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 83.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 84.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 85.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 86.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 87.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 88.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 89.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 90.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 91.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 92.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 93.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 94.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 95.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 96.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 97.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 98.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 99.

Ecclesiæ Dei ædificantur, per Dei, & ædificationis ejus ministerium 2. 4. p. 1. 6. 100.

fiui manibus meis. t. 4. p. 651. 2

Renuit consolari anima mea. tom. 4. p. 656. 2

Meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopabam spiritum meum. t. 4. p. 69. 2

Nunquid in æternum proijciet Deus, aut non apponet vt complacitior sit adhuc, aut obliuiscet misereri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas? t. 4. p. 589. 1

Nunquid in æternum proijciet Deus, aut non apponet, vt complacitior sit adhuc: aut obliuiscet misereri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas? t. 4. p. 149. 1

Psal. 77. Intendentes & mittentes arcum, conuersi autem fugiunt in die belli. t. 4. p. 946. 2

Et adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei descendit super eos. t. 4. p. 655. 1

Ephrem intendentes, & mittentes arcum conuersi sunt in die belli. t. 4. p. 333. 2

Et dilexerũt eum in ore suo, lingua autem sua mentiti sunt ei, nec fideles habiti sunt in testamento eius. t. 4. p. 905. 2

Dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei. t. 4. p. 835. 1

Et dilexerunt eum in ore suo & lingua sua mentiti sunt ei. t. 4. p. 268. 2

Percussit inimicos suos in posteriora, & opprobrium sempiternum dedit illis. t. 4. p. 664. 2

Dilexerunt eum in ore suo, & lingua mentiti sunt ei, cor autẽ eorum non erat rectum cum eo. t. 4. p. 409. 2

Filij Ephrain intendentes, & mittentes arcum conuersi sunt ad fugam in die belli. t. 4. p. 593. 1

Terribilis est Deus super omnes, qui in circuitu eius sunt. t. 4. p. 592. 2

Cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur. t. 4. p. 882. 1

Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & descendit ira Dei super eos. t. 4. p. 206. 1

Male locuti sunt de Deo, dixerunt, ecce percussit petrã, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt. Nunquid & panẽ poterit darẽ, aut parare mensam populo suo? t. 4. p. 161. 2

Vineam Ecclesiæ singularis ferus depastus est, quam exterminauit aper de sylua. t. 4. p. 778. 2 Psal. 79.

Qui sedes super Cherubin, appare corã Ephrain, Beniamin, & Manasse. t. 4. p. 146. 1

Qui sedes super Cherubin manifestare coram Ephrain, Beniamin, & Manasse. t. 4. p. 573. 2

Plantasti radices eius, & impleuit terram, extendit palmites suos vsq; ad mare, & vsque ad flumẽ propagines eius. t. 4. p. 353. 1

Vineam de Aegypto transtulisti. to. 4. p. 347. 2

Dimisi secundum desideria cordis eorum, eant in adinuentionibus suis. t. 4. p. 510. 1 Psal. 80.

Linguam, quam non nouerat, audiuit. t. 4. p. 689. 1

Ego dixi: Dij estis, & Vos autem sicut homines moriemini. t. 4. p. 807. 2 Psal. 81.

Quoniam inimici tui sonuerunt te, extulerunt caput, t. 4. p. 550. 1 Psal. 82.

Cor meum caro mea exultauerunt in Deum viuum. t. 4. p. 408. 2 Psal. 83.

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, cõcupiscit, & deficit anima mea in atria Domini, t. 4. p. 297. 1

Ibunt de fortitudine in fortitudinem. t. 4. p. 287. 1

Cor, & caro exultant in Deum viuum. t. 4. p. 637. 1

Deus enim loquitur pacem in eos, qui conuertuntur ad cor. t. 4. p. 814. 2 Psal. 84.

Vtique loquentem pacem in plebem suam, & super Sanctos suos. tom. 4. p. 302. 2

Ostẽde nobis Domine misericordiam tuam. t. 4. p. 2. 2

Iustitia, & pax osculatæ sunt. t. 4. p. 2. 1

Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum, altaria tua Domine virtutum ea sunt. t. 4. p. 299. 2. Psal. 85.

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, cõcupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. to. 4. pag. 299. c. 1

Qui habitant in terra obliuionis, nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia Psal. 87.

Digitized by Google

Adde tot, aut plures in vetere testamento ex 1. ad 46. c.

Tandem ex septuaginta duobus Interpretibus, qui Alexandriæ Ptolemæo Philadelpho regnante interpretati sunt, adde 72. ex 1. ad 72. c.

Regula ad unde omnes nascuntur. Ab illa Scripturarum divina, & Canonica, quæ ab Ecclesia Catholica recepta est, nec per se ridiculum est sentire, quod Hieronymus Scriptor laudatus sentit, ex 1. ad 72. c.

Addam quod inquirunt in me. Dupondius, quos ego nominavi, quos putem fuisse, ex 1. ad 3. c.

Fol. 18. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat omnes, quos nominavi, ex 1. ad 3. c.

Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Scripturas, quas Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Scripturas, quas Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 19. Ab veteribus posita omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 20. Quæ habeantur ab veteribus, & Hieronymo, ex 1. ad 72. c.

Quæ habeantur ab veteribus, & præsertim Hieronymo, ex 1. ad 72. c.

Fol. 21. Quæ habeantur ab veteribus, & præsertim Hieronymo, ex 1. ad 72. c.

Fol. 23. Nominat aliquot libros falso inscriptos, quos Origo laborare se putavit? 1. ad 72. c.

Sententiam modestiæ notæ defert ipse Origo, ut ostendit, quos libros Ecclesia Scripturarum numerum recipiat, ex 1. ad 72. c.

Fol. 24. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 25. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 26. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 27. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 28. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 29. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 30. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 31. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 32. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 33. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 34. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 35. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 36. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 37. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 38. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 39. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 40. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 41. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 42. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 43. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 44. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 45. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 46. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 47. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 48. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 49. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 50. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 51. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 52. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 53. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 54. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 55. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 56. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 57. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 58. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 59. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 60. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 61. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 62. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 63. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 64. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 65. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 66. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 67. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 68. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 69. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 70. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 71. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 72. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 73. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 74. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 75. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 76. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 77. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 78. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 79. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 80. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 81. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 82. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 83. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 84. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 85. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 86. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 87. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 88. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 89. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 90. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 91. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 92. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 93. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 94. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 95. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 96. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 97. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 98. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 99. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 100. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 101. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 102. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 103. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 104. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 105. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 106. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 107. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 108. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 109. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 110. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 111. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 112. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 113. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 114. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 115. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 116. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 117. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 118. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 119. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 120. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 121. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 122. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 123. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 124. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 125. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 126. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 127. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 128. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 129. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 130. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 131. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 132. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 133. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 134. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 135. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 136. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 137. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 138. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 139. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 140. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 141. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 142. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 143. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 144. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 145. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 146. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 147. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 148. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 149. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 150. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 151. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 152. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 153. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 154. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 155. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 156. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 157. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 158. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 159. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 160. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 161. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 162. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 163. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 164. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 165. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 166. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 167. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 168. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 169. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 170. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 171. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 172. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 173. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 174. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 175. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 176. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 177. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 178. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 179. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 180. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 181. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 182. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 183. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 184. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 185. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 186. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 187. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieronymus, & alii in veteribus posuit omnes, ex 1. ad 72. c.

Fol. 188. Quæ sit ratio, quod Ecclesia non recipiat Deuteronomii. Et plus Origo Scriptor laudatus, quam Hieron

rationem suam vsque ad vesperam. to.4.p.180.2

Auertente te faciem turbabuntur, aufe res spiritum eorum, & deficient, & in pulverem suu reuertentur. Emitte Spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ. t.4.p.680.2

Petra refugium est hernacijs, & leporibus. t.4.p.625.2

Ascendunt mon es, & descendunt campi in locum, quem fundasti eis. to.4. p.418. 2

Montes excelsi ceruis, sed petra refugium hernacijs & leporibus. tom.4. 752.c.1

Et egreditur homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam.t.4.p.106.2

Montes excelsi ceruis, petra refugium hernacijs. t.4.p.945.2

Ortus est Sol, & exiuit homo ad opus suum.t.4.93.1

Psal.104. Terram lacte & melle manantem. t.4. pag.201.

Psal.105. Increpuit mare, & exsiccatũ est, & eduxit eos in abyssis sicut in deserto. Ab increpatione tua fugient, à voce tonitrui tui formidabunt. tomo.4. p.418.c.2

Commixti sunt inter gentes, & seruierunt sculptilibus eorum, & effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum, & filiarũ suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan, & infecta est terra in sanguinibus. t.4.p.285.2

Secundum multitudinem impietatum illorum expelle eos.t.4.p.149.1

Immolauerunt filios & filias suas dæmonijs. t.4 p 222.2

Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis Reges. Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. t.4.p.405.2

Psal.106. Consurgunt fluctus vsque ad cęlos, descendunt vsque ad abyssos, ita vt anima timore paueſcat.t.4.p.152.1

Beneplacitum est Deo super timentes eum,t.4.p.18.2

Terra fructifera in salsugiem propter malitiam habitantium in ea. tom.4. p.333.1

Ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt vsq; ad abyssos, anima eorum in malis tabescit, turbati sunt, & moti sunt, sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est. t.4.p.329.1

Ascendunt vsque ad cœlos, & rursum corruunt vsque ad abyssos, quorum anima in malis tabescit. t.5. p.807.1

Posuit flumina in desertum, & exitus aquarum in sitim. t.4.p.149.2

Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est, & clamauerunt ad dominum cũ tribularentur, & de necessitatibus eorum liberauit eos.t.4. p.160.2

Cum ascendant vsque ad cœlos, etiam descendant vsque ad abyssos.tom.4. p.45.2

Induantur sicut diploide cõfusione sua. Psal.108. t.4.p.632.1

Fiant contra Dominum semper. to.4. p.737.1

Induit sicut diploide confusione sua, peccatores.t.4.p.857.2

Induerint maledictionẽ sicut vestimentum.t.4.p.886.1

Induti maledictione, sicut vestimento, quæ intrauerat sicut oleum in ossibus eius.t.4.p.38.1

Intrauit maledictio sicut oleum in ossibus eius.t.4.p.498.1

Induantur sicut diploide confusione sua.t.4.p.754.2

Et sicut oleum in ossibus eius, tom.4. p.582.1

Detrahebant mihi, odioq; habuerunt me gratis.t.4.p.536.2

Saluam facit à persequẽtibus animam eius.t.4.p.544.2

Indutus est sicut diploide confusione sua.t.4.p.895.2

In splendoribus Sanctorum ante luciferum genitus.t.4.p.348.2 Psal.109.

Sanctum & terribile nomen eius? t.4. p.80.2 Psal.110.

Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet.t.4.p.566.1 Psal.111.

Suscitat de terra inopem, & de stercore erigit pauperem. vt sedeat cum principibus.t.4.p.366.2 Psal.112.

Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem, vt collocet eũ cum

Digitized by Google

Quæ principalem. 2. 22. 9. 4. 10. 6. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.

Per diem sol non vret te, neque luna per noctem. t. 4. p. 882. 1

Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel. t. 4. 354. 1

Psal. 121. Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. t. 4. p. 689. 2

Ecce non dormitabit, neque dormiet qui custodit Israel. t. 4. p. 160. 2

Psal. 122. Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, t. 4. p. 851. 2

Psal. 123. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus. tom. 4. p. 234. 1

Cum irasceretur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos. to. 4. p. 939. 1

Psal. 124. Non relinquit Deus virgam peccatorum super sortem iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. t. 4. p. 876. 2

Non enim relinquet Dominus virgã peccatorum super sortem iustorum. t. 4. p. 686. 2

Psal. 125. Euntes ibant & flebant, t. 4. p. 634. 1

Qui in lachrymis seminant] in exultatione metent. t. 4. p. 484. 1

Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent t. 4. p. 635. 1

Facti sumus velut somniantes, tom. 4. p. 572. 2

Euntes enim ibant & flebant seminantes semina sua. t. 4. p. 533. 1

Seminauerunt in lacrymis, in exultatione metent. t. 4. p. 132. 1

Psal. 126. Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, filij merces fructus ventris. to. 5. p. 484. 1

Psal. 127. Labores manuum tuarum mãducabis. t. 4. p. 734. 1

Labores fructuum manducant. tom. 4. p. 752. 2

Labores manuum tuarum, quia manducabis. t. 4. p. 178. 2

Vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. t. 4. p. 353. 2

Psal. 128. Supra dorsum meũ fabricauerunt peccatores. t. 4. p. 595. 1

Psal. 129. Et si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit? tom. 4. p. 469. 2

Educit Dominus ventos de thesauris suis nubesque ab extremis terræ. t. 4. p. 26. 2 Psal. 130.

Surge Domine in requiam tuam tu & arca sanctificationis tuæ. t. 4. p. 54. 1 Psal. 131.

Si dedero somnum oculis meis, &c. donec inueniam locum domino tabernaculum Deo Iacob. t. 4. p. 102. 1

Quoniam elegit Dominus Sion, elegit eam in habitationem sibi. Hæc requies mea in sæculum sæculi. t. 4. p. 538. 1

Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ. tom. 4. p. 610. 1

Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. t. 4. p. 909. 1

Ecce quam bonum, & quam iucundũ habitare fratres in vnum. tom. 4. p. 226. 1 Psal. 132.

Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius. t. 4. p. 185. 1

Vnguentum in capite, qd descendit & in barbã, & in oram vestimenti. t. 4. p. 536. 2

Ecce nunc benedicite Dominum omnes serui Domini, qui statis in domo Domini, in atris domus Dei nostri. t. 4. p. 366. 2 Psal. 133.

Super flumina Babylonis sedentes flebant. t. 4. p. 610. 1 Psal. 136.

Super flumina Babylonis sedẽtes flẽt, suspenduntq; organa ac instrumenta musica in salicibus. t. 4. p. 207. 1

Captiui, super flumina Babylonis flẽtes recordabantur. t. 4. p. 600. 1

Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea, adhæreat lingua mea faucib. meis, si non meminero tui. Si non proposuero Hierusalem in principio lætitiæ meæ. t. 4. p. 799. 1

Alta enim Deus à longe cognoscit. t. 4. p. 530. 1 Psal. 137.

Nox illuminatio mea in delicijs meis. t. 4. p. 611. 2 Psal. 138.

Imperfectum meum viderũt oculi tui, in libro tuo omnes scribentur. to. 4. p. 673. 2

Mirabilis facta est scientia tua ex me, con-

Digitized by Google

confortata est, & nõ potero ad eam. t.4.p.698.2

Quo ibo à vultu tuo, & quo à facie tua aufugiam? t. 4.p.444.1

Psal.139. Acuerunt linguas suas sicut serpentes, venenũ aspidum sub labijs eorum. t.4.p.375.2

Psal.140. Corripiet me iustus in misericordia. t.4.p.397.1

Corripiet me iustus in misericordia. t. 4.p.407.1

Declinabant corda in verba malitię, ad excusandas excusationes in peccatis. t.4.p.182.2

Ostium circumstantiæ, & custodiam labijs meis. t. 4.p.824.1

Psal.141. In via hac, qua ambulabam, abscondерunt superbi laqueum mihi. tom.4. p.234.1

In via hac, qua ambulabam, abscondерunt superbi laqueum mihi. tom.4. p.156.1

Psal.142. Anima mea sicut terra sine aqua tibi, velociter exaudi me. t.4.p.787.2

Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, quia non iustificabitur in cõspectu tuo oĩs viuens. t.4.p.469.2

Non intres in iudicium cum seruo tuo. t.4.p.102.1

Non intres in iudicium cum seruo tuo. t.4.p.208.1

Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. t.4.p.504.2

Ne intres in iudicium cum seruo tuo. t.4.p.509.2

Anima mea sicut terra sine aqua tibi, velociter exaudi me. t. 4.p.194.1

Emitte manum tuã de alto, eripe me, Psal.143. & libera me de manu filiorum alienorum, quorũ os locutum est vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis. t.4.p.937.1

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium. to.4. p.518.2

Psal.144. Volũtatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet. t. 4. p.650.2

Nec detelinques virgam peccatorum super sortem iustorum. t.4. p.911.2

Prope est Dominus omnibus inuocantibus eum. t.4.p.542.1

Dominatio tua in omni generatione & generatione. t.4.p.379.2

Prope enim est Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. tom.4. p.655.1

Prope est inuocãtibus eum in veritate. t.4.p.566.2

Memoriam abundantiæ suauitatis eructabunt. t.4.p.565.1

Exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi, quia magnus Dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis, &c. magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, memoriam abundantię suauitatis tuæ eructabunt. t.4.p.703.2

Psal.146. Qui pullis coruorũ inuocantibus eum, escas parat. t.4.p.757.1

Beneplacitum est Domino supertimentes eum. t.4.p.117.2

Psal.147. Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis. tom.4. p.517.1

Non fecit Deus taliter omni nationi, & iudicia sua manifestauit eis. to.4. p.469.2

Emittet Deus verbum suum, & liquefaciet ea. t.4.p.194.2

Psal.148. Mittit crystallum suam sicut bucellas, ante faciem frigoris eius qui sustinebit? Emittet verbum suum, & liquefaciet ea. t.4.p.577.1

Psal.149. Ad alligandos Reges in compedib. & nobiles eorum in manicis ferreis. t.4.p.918.2

Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. t.4.p.249.1

De laqueo venantium liberasti. tom.4. p.748.1

Alligentur reges in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. t.4. pag.4.2

Gladij ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus increpationes in populis, ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorũ in manicis ferreis. t.4. p.690.2

Psal.150. Reges terræ & omnes populi, &c. iuuenes, & virgines, senes cũ iunioribus

Digitized by Google

laudent nomen Domini, quia exaltatū eſt nomē eius ſolius. t. 4. p. 81. 2
Induit maledictionem ſicut veſtimentum. t. 4. p. 8. 2
Et eris tanquā lignum, quod tranſplan
Pſal. 1. tatur ſuper aquas. t. 5. p. 93. 1
Tunc loquetur ad eos Deus in ira ſua. t. 5. p. 383. 2
Reges eos in virga ferrea, & tanquam
Pſal. 2. vas figuli &c. t. 5. p. 64. 2
Dum eſſent diſcipuli pariter in eodem loco, factus eſt repente de cœlo ſonus. Ecce quam bonum, & quam iocundum habitare fratres in vnum. t. 5. p. 117. 2
Dominus dixit ad me, filius meus es tu. t. 5. p. 194. 2
Dirūpamus vincula eorū. t. 5. p. 324. 2
Vinum aſsiduis fletibus, veluti aqua, temperabant. t. 5. p. 36. 1
Pſal. 3. Lectum lachrymis rigabant &c. to. 5. p. 36. 1
Pſal. 6. Lauabat nihilominus per ſingulas noctes lectum lachrymis, & per diem ſtratum; à voce gemitus illius adhęrebat os carni. t. 5. p. 345. 1
Exurget Deus in ira ſua vt exaltetur &c. t. 5. p. 59. 2
Pſal. 7. Minuiſti eum paulo minus ab Angelis. t. 5. p. 196. 2
Pſal. 8. Extendit palmites ſuos vſque ad mare, & vſque ad flumen propagines eius. t. 5. p. 124. 1
Pſal. 9. Vt annunciēt laudes Dei in portis filię Sion. t. 5. p. 368. 2
In lege Domini meditari die ac nocte. t. 5. p. 18. 2
Pſal. 11. Oſſa mea, ſicut in firixorio, confrixa ſunt. t. 5. p. 14. 2
Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte. t. 5. p. 364. 1
Pſal. 12. Vnguentū deſcenderat à capite in bar-
Pſal. 13. bam. t. 5. p. 200. 2
Adimplebis me lætitia cum vultu tuo. t. 5. p. 145. 2
Satiabor cum apparuerit gloria tua. to.
Pſal. 15. 5. p. 145. 2
Sanctis, qui in terra ſunt eius, mirificauit omnes voluntates meas in illis. t. 5. p. 247. 1
In dextera Dei delectationes ſunt vſque in finem. t. 5. p. 232. 1

Vnam petij à Domino, hāc requiram, vt contempler delectationem Dei. t. 5. p. 145. 2 Pſal. 16.
Miſit ſagitas ſuas & diſſipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. t. 5. p. 302. 1 Pſal. 17.
Intonuit de cœlo Dominus, & altiſſimus dedit vocem ſuam. t. 5. p. 302. 1
Petra refugium herinacijs &c. tom. 5. p. 86. 1
Eruet, inquit, me de inimico forti ab odio habentibus me, quoniam confortati ſunt ſuper me. t. 5. p. 204. 2
Bonum mihi Domine, quod humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas, t. 5. p. 400. 2 Pſal. 18.
Ipſe tanquam ſponſus procedēs de thalamo ſuo, t. 5. p. 194. 2
Vt gygas exultauit ad currendā viam. t. 5. p. 383. 1
Ab occultis meis munda me Domine &c. t. 5. p. 74. 1
Dies diei eructat verbum; ſicut nox nocti. t. 5. p. 31. 1
Deus mittat nobis auxilium de ſancto & de Sion tueatur nos. t. 5. p. 409. 1 Pſal. 19.
Præuenit Deus in benedictionibus dulcedinis. t. 5. p. 391. 2 Pſal. 20.
Ego ait ſum vermis, & non homo, to. 5. p. 265. 2 Pſal. 21.
Ego ſum vermis, & non homo: to. 5. p. 101. 1
Foderunt manus meas, t. 5. p. 194. 2
Congregans ſicut in vtre aquas maris. t. 5. p. 422. 1
Aſcendit in montem Domini, qui non accipit in vano animam ſuam. to. 5. p. 15. 2 Pſal. 23.
Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. t. 5. p. 144. 2 Pſal. 24.
Anticipauerunt vigilias oculi mei. t. 5. p. 288. 2 Pſal. 26.
Sicut equus, & mulus, in quibus non eſt intellectus &c. t. 5. p. 245. 2 Pſal. 31.
Peccatum Iudæ ſcriptum eſt ſtylo ferreo &c. t. 5. p. 37. 1 Pſal. 32.
Oculi Domini ſuper iuſtos. t. 5. p. 7. 1 Pſal. 33.
Oculi Domini ſuper iuſtos. t. 5. p. 317. 1
Ego dixi Dij eſtis, &c. Hoīes, & iumenta ſaluabis Domine. t. 5. p. 385. 2
Amici mei, & proximi mei aduersū mē appropinquauerunt, & ſteterūt, &c. Pſal. 37.
& vim

Digitized by Google

& vim faciebant, qui inquirebãt animam meam: t.5.p.308.2
Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſę ſunt caput meum, &c. & lumen oculorum meorum, & ipſum nõ eſt mecum. t.5.p.358.1
Iniquitates meæ ſupergreſſę ſunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. t.5.p.323.1
Pſal.36. Vidi impium ſuperexaltatum, ſicut cedros Libani &c. t.5.p.53.1
Quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico. t.5.p.344.1
Pſal.39. Eduxi de lacu miſeriæ, & de luto fecis, t.5.p.99.1
Pſal.41. Sicut ſitit ceruus ad fontes aquarũ &c. t.5.p.22.1
Lachrymæ panes die ac nocte &c. t.5.p.48.1
Lachrymæ panes die ac nocte, tom.5.p.252.1
Sicut deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus, t.5.p.350.2
Lachrymę iuſtorum panes ſint eos consolantes. t.5.p.341.1
Pſal.43. Tota die verecundia mea coram me eſt, confuſio faciei meæ cooperuit me. t.5.p.215.2
Dediſti nos tanquam oues eſcarum, & in gẽtib. diſperſiſti nos. t.5.p.152.1
Nec enim in gladio ſuo poſſederũt terram, ſed dextera tua, & brachium tuum. t.5.p.128.1
Nec enim in gladio ſuo poſſederunt terram, ſed dextera tua, & brachium tuum. t.5.p.128.1
Propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. to.5.p.333.1
Aeſtimati ſumus, ſicut oues occiſionis. t.5.p.152.1
Pſal.44. Diffuſa eſt gratia in labijs tuis &c. t.5.p.75.2
Gloria filię regis ab intus in veſtitu deaurato &c. t.5.p.80.2
Quæ aſtat à dextris ſpõſi in veſtitu deaurato. t.5.p.28.2
Tota pulchra in veſtitu deaurato, circundata varietate. t.5.p.22.1
Iucundare, quia concupiuit Rex ſpeciem tuam. t.5.p.291.2
Legem tuam in medio cordis mei. t.5.p.265.2
Omnis autem gloria eius ab intus in fimbrijs aureis t.5.p.335.2
Regina à dextris ſponſi & regis, in veſtitu deaurato circundata varietate. t.5.p.393.2
Gloria omnis, filiæ Regis ab intus in veſtitu deaurato. t.5.p.380.1
Regina à dextris ſpõſi in veſtitu deaurato circũdata varietate. t.5.p.380.2
A dextris eius in veſtitu deaurato circundata varietate. t.5.p.250.1
Gloria filiæ regis in fimbrijs aureis. t.5.p.11.2
Stabam à dextris eius in veſtitu deaurato &c. t.5.p.52.1
Specioſus forma præ filijs hominum. t.5.p.293.2
Flumen ciuitatem lętificans &c. to.5. Pſal.45.
p.85.1
Deus in medio eius non commouebitur &c. t.5.p.41.1
Deus in medio eius non commouebi- Pſal.47.
tur, adiuuabit eum mane diluculo. t.5.p.69.1
Fluminis impetus lętificat Ciuitatem Dei. t.5.p.409.2
Exſurgat Deus, & diſſipentur inimici eius. t.5.p.414.2
Ciuitas fundata in exultatione &c. t.5.p.84.1
Magnus Dominus & laudabilis nimis &c. t.5.p.83.2 Pſal.4
Adorabunt eum omnes reges, omnes gentes ſeruient ei. t.5.p.409.2
Frater non redimit, &c. non dabit Deo Pſal.48.
placationem ſuã, & precium redemptionis animæ ſuæ. t.5.p.138.1
Cõgregate mihi ſanctos meos, qui pepigerunt pactum meum ſuper ſacrificium. t.5.p.281.1
Vt quid enarras iuſtitias meas? &c. t.5.p.26.1
Gladium ancipitem habens in ore &c. t.5.p.49.2
Deus deorum Dominus locutus eſt. t.5.p.194.2 Pſal.50.
Quare tu enarras iuſtitias meas? to.5.p.104.2
Benigne fac in bona voluntate tua Siõ. t.5.p.317.1

Digitized by Google

Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritũ rectũ innoua in viſcerib. meis. t.5.p.163.2

Cor mundum crea in me Deus. to.5. p.343.2.

Incerta & occulta ſapientię tuę manifeſtaſti mihi &c.t.5.p.80.2.

Libera me de ſanguinibus Deus Deus meus.t.5.p.409.1

Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. t.5. p.216.1

Pſal.51. Sicut equus & mulus quibus non eſt intellectus.t.5.p.360.1

Pſal.52. Ad vltionem inimicorum, qui deuorare nitũtur plebem ſuam ſicut eſcam panis.t.5.p.411.2.

Pſal.53. Volũtarię ſacrificabo tibi. t.5.p.324.2.

Pſal.54. Pennas ſicut columbæ. t.5.p.166.2.

Pſal.56. Confuſio vultus mei operiet me. t.5. p.423.1

Pſal.58. Deus meus,& Rex meus, qui mandas ſalutes Iacob.t.5.p.102.2

Fortitudinem meã ad te cuſtodiam.&c. t.5.p.62.2.

Pſal.62. Sitiuit in te Domine anima mea quam multipliciter tibi caro mea. tom.5. p.342.1

Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.t.5.p.355.2.

In terra deſerta inuia,& inaquoſa,ſic in ſancto.apparui tibi.t.5.p.135.2.

Pſal.64. Vt benediceret Deus coronæ anni benignitatis ſuæ.t.5.p.212.2.

Vt benedicat Dominus coronę anni benignitatis ſuæ.t.5.p.183.2.

Pſal.66. Confiteantur tibi populi Deus,confiteantur tibi populi omnes. tom.5. p.411.2.

Præuenerunt principes coniuncti pſallentibus.t.4.p.573.2

Pſal.67. Contriuit capita inimicorum eius.&c. t.5.p.62.1

Fluuiam voluntariam ſegregauit Deus hæreditati ſuæ.t.5.p.99.2.

Deus noſter, Deus.t.5.p.59.2.

Qui deuorabunt plebem tuam &c. t.5. p.61.2.

Præueniunt ſuperni Principes,coniuncti pſallentibus.t.5.p.43.2.

Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. tom.5. p.418.2.

Obſcurentur oculi eorum, ne videant, & dorſum eorum ſemper incurua.t. 5.p.355.1. Pſal.68.

Anima mea quæſiuit te in nocte. to.5. p.288.2. Pſal.70.

Stillicidia ſtillantia ſuper terram. to.5. p.294.1. Pſal.71.

Orta eſt iuſtitia & abundantia pacis. t. 5.p.409.2

Deus iudicium tuum Regi da. tom.5. p.194.2.

Erit firmamentum in terra. tom.5. p.243.1

Subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem ſuam.t.5.p.365.1 Pſal.72.

Deus iudicium tuum Regi da &c.t.5. p.74.1

Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ. t.5.p.11.2.

Deſcẽdit gratia Dei,ſicut pluuia in vellus. t.5.p.24.2.

Vſquequo Deus improperabit inimicus,irritat aduerſarius nomen tuum in finem.t.5.p.314.1. Pſal.73.

Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi &c t.5.p.36.2. Pſal.75.

Dignum illi habitaculum parare,cuius in pace locus.t.5.p.18.2.

Nihil inuenerunt viri diuitiarũ in manibus ſuis.t.5.p.166.

Anticipauerunt vigilias oculi mei. t.5. p.364.1. Pſal.76.

Vox tonitrui tui in rota, illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ. to.5. p.146.1.

Deus noſter, Deus ſaluos faciendi.t.5. p.209.1.

Filij Efren, &c. conuerſi ſunt in die bel li.t.5.p.393.2. Pſal.77.

Lingua ſua mentiuntur: & cor eorum non eſt rectum.t.5.p.42.1.

Percuſſa petra verſa eſt in ſtagna aquarum &c.t 5.p.59.1.

Dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua ſua mentiti ſunt ei, cor autem eorum non erat rectum cum eo. to.5. p.214.1.

Intendentes & mittentes arcum conuerſi ſunt in die belli,ad fugam.t.5. p.181.2.

Effunde iram tuam in gentes, quæ te non nouerunt &c. redde vicinis noſtris Pſal.78.

Digitized by Google

Tabula Scriptorum.

Archæologia & Antiquitates. 1. Archæologia Philosophica, sive Doctrina Entium Abstractorum, Lib. decem. Authore Clarissimo Viro Rudolphi Goclenio Philosophiæ & Medicinæ Professore Marpurgensi. Francofurti, Typis Wechelianis, apud Claudium Marnium & Hæredes Joannis Aubrii, 1613. in 4. 2. Ejusdem Goclenii Lexicon Philosophicum, quo tanquam clave Philosophiæ fores aperiuntur. Francofurti, Typis Wechelianis, apud Claudium Marnium & Hæredes Joannis Aubrii, 1613. in 8. 3. Ejusdem Goclenii Isagoge in Philosophiam, seu Introductio in Universam Aristotelis & Scholasticorum Philosophiam. Francofurti, Typis Wechelianis, apud Claudium Marnium & Hæredes Joannis Aubrii, 1598. in 8. 4. Ejusdem Goclenii Tractatus Philosophicus de Affectibus. Francofurti, Typis Wechelianis, apud Claudium Marnium & Hæredes Joannis Aubrii, 1608. in 8. 5. Ejusdem Goclenii Tractatus Philosophicus de Virtutibus & Vitiis. Francofurti, Typis Wechelianis, apud Claudium Marnium & Hæredes Joannis Aubrii, 1608. in 8. 6. Ejusdem Goclenii Tractatus Philosophicus de Fato, Fortuna, Providentia, Prædestinatione, Libero Arbitrio, Contingentia, Necessitate, Causis, Fine, Principio, Tempore, Loco, Motu, Infinito, Vacuo, Mundo, Cœlo, Elementis, Meteoris, Mixtis, Anima, Vita, Morte, Somno, Vigilia, Ætatibus, Sexu, Generatione, Nutritione, Augmentatione, Alimento, Sanitate, Morbo, Medicina, Dolore, Voluptate, Pulchritudine, Fœditate, Risu, Lacrymis, Sudore, Pilis, Unguibus, Cutis Colore, Sanguine, Urina, Semine, Lacte, Ætate Puerili, Pubertate, Adolescentia, Juventute, Senectute, Decrepitate, Morte, Resurrectione, Vita Æterna, Inferno, Purgatorio, Cœlo, Angelis, Dæmonibus, Miraculis, Divinatione, Somniis, Ominibus, Auguriis, Sortibus, Fascinatione, Magia, Sympathia, Antipathia, Amore, Odio, Ira, Invidia, Misericordia, Verecundia, Impudentia, Gratia, Ingratitudine, Spe, Desperatione, Fiducia, Metu, Audacia, Pusillanimitate, Æmulatione, Imitatione, Admiratione, Contemptu, Gaudio, Tristitia, Pœnitentia, Misericordia, Clementia, Crudelitate, Ira, Mansuetudine, Zelo, Odio, Amore, Amicitia, Concordia, Discordia, Bello, Pace, Victoria, Triumpho, Servitute, Libertate, Nobilitate, Ignobilitate, Divitiis, Paupertate, Mendicitate, Eleemosyna, Usura, Mercatura, Navigatione, Agricultura, Venatione, Piscatione, Pastu, Artibus Mechanicis, Liberalibus, Scientiis, Disciplinis, Philosophia, Logica, Grammatica, Rhetorica, Poesi, Mathematica, Arithmetica, Geometria, Astronomia, Astrologia, Perspectiva, Musica, Physica, Ethica, Politica, Œconomica, Metaphysica, Theologia, Jure, Medicina, Chirurgia, Alchymia, Magia, Cabala, Divinatione, Somniis, Ominibus, Auguriis, Sortibus, Fascinatione

Pſal. 101. Ego ſicut fœnum arui. tomo 5. pag. 373. col. 2
In quacunque die tribulor &c. tom. 5. pag. 4. col. 1
Pſal. 102. Quia tempus miſerendi eius. tom. 5. p. 115. 1
Reſpexit Dominus orationem humilium. t. 5. p. 375. 1
Vigilaui, & factus ſum ſicut paſſer. t. 5 p. 364. 1
A facie indignationis tuæ cleuans, alliſiſti me. t. 5 p. 196. 1
Renouabitur vt aquila iuuẽtus tua &c. t. 5. p. 75. 2
Pſal. 103. Paſſer inuenit ſibi domum &c. tom. 5. p. 38. 1
Vt egrediatur homo ad opus ſuum &c. t. 5. p. 64. 1
Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam vſque ad veſperam. t. 5. p. 79. 2
Rigans mõtes de ſuperioribus ſuis, &c. t. 5. p. 82. 1
Amicta lumine ſicut veſtimento. to. 5. p. 391. 2
Auertẽte autem te faciem, turbabuntur. to 5. p. 126. 2
Pſal. 105. Et didicerunt opera eorum, & ſeruierunt ſculptilibus eorum. tom. 4. pag. 414. 1
Aperta eſt terra & deglutiuit Datam, & exarſit ignis in Synagoga eorum. t. 5. p. 402. 2
Commixti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & ſeruierunt ſculptilibus eorum, & factum eſt illis in ſcandalum. t. 5. p 418. 1
Immolabant ſculptilibus Chanaan &c. t. 5. p. 55. 2
Fulgebunt iuſti vt Sol. t. 5. p. 102. 2
Pſal. 107. Paratum cor meum Deus, paratũ cor meum, t. 5. p. 201. 1
Pſal. 108. Qui induit maledictionem, ſicut veſtimentum. t. 5. p. 233. 1
Pſal. 109. Virgam virtutis ſuę emittit Deus, t. 5. p. 159. 2
Pſal. 110. In via mandatorum Dei currant. to. 5. p. 110. 1
Pſal. 111. Exortum eſt in tenebris lumen rectis, miſericors, & miſerator Dominus, & iuſtus. t. 5. p. 354. 2
Pſal. 112. Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem, t. 5. p. 221. 1
Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius. to. 5. p. 395. 1
Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem. t. 5. p. 52. 2
Quorũ pedes à lapſu eripuit Deus &c. Pſal. 114. t. 5. p. 20. 2
Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. t. 5. p. 383. 1
Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax. t. 5. p. 385. 2 Pſal. 115.
Impulſus, euerſus ſum vt caderem, & Dominus ſuſcepit me. t. 5. p. 21. 1 Pſal. 117.
Erraui ſicut ouis quę perijt &c. tom. 5. p. 35. 1 Pſal. 118.
Rex pacificus, cuius vultum deſiderat vniuerſa terra. t. 5. p. 55. 1
Inclina cor meũ in teſtimonia tua &c. t. 5. p. 70. 2
Viam iniquitatis amoue à me &c. t. 5. p. 70. 2
Beati immaculati in via. t. 5. p. 209. 1
Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me. t. 5. p. 237. 1
Erraui ſicut ouis quę perijt. t. 5. p. 150. 1
Et dolor meus per ſingulos dies renouabitur. t. 5. p. 216. 1
Ne dominetur mei omnis iniuſtitia. t. 5. p. 102 2
Viam iniquitatis amoue à me. tom. 5. p. 394. 2
Amputa opprobrium meum, quod ſuſpicatus ſum. t. 5. p. 94. 1
Exitus aquarum deduxerũt oculi mei, quia iniqui non cuſtodierunt legem tuam. t. 5. p. 340. 2
Amputa opprobrium meum, quod ſuſpicatus ſum. t. 5. p. 94. 1
Præueni in immaturitate & clamaui, t. 5. p. 395. 1
Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua. to. 5. pag. 368. col. 1
Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt. t. 5. p. 14. 2
Ad Dominum cum tribularer, tom. 5. p. 168. 1 Pſal. 119.
Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus t. 5. p. 344. 1
Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus, t. 5. p. 231. 2

Quia

Digitized by Google

Pſal.125. Quia nõ dormitabit,neq; dormiet &c. t.5.p.55.2

Vt collocet cum principibus.tom.5.p. 322.1

Pſal.122. Sicut oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum,t.5.p.247.1

Pſal.123. Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium.t.5.p.420.1

Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorũ &c. t.5.p.20.2

Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.t.5.p.21.1

Pſal.125. Qui ſeminat in lachrymis,in exultatione metent &c.t.5.p.81.2

In conuertendo Dominus captiuitatẽ Sion.t.5.p.192.2

Emiſit Deus verbum ſuũ, & liquefecit ea,magnificauitque facere cum eis, t.5.p.410.2

Euntes ibant, & flebant mittentes ſemina ſua t.5.p.157.1

Pſal.127. Vxor tua, ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.t.5.p.367.2

Pſal.130. Iuxta ſemitam ſcandalum poſuerunt mihi.t.5.p.420.1

Pſal.131. Si dedero ſomnũ oculis meis,& palpebris meis dormitationem,donec inueniam locum Domino. to.5. pag. 251.c.1

Pſal.134. De theſauris Domini venti exeant & pluuiæ.t.5.p.104.2

Pſal.136. Si oblitus fuero tui Ieruſalem,obliuioni detur dextera mea.t.5.p.220.2

Pſal.137. Excelſus quidem Dominus, humiles peccatores reſpexit,t.5.p.301.1

Pſal.139. Iuxta iter ſcandalum poſuerunt mihi, t.5.p.144.1

Pſal.142. Non intres in iudicium.t.5.p.375.1

Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.t.5.p.373.1

Anima mea, ſicut terra ſine aqua tibi &c.t.5.p.26.2

Pſal.143. Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium.t.5.p.62.2

Pſal.144. Miſerationes eius ſuper omnia opera eius &c.t.5.p.59.2

Et herbam ſeruituti hominum.tom.5. p.406.1

Pſal.147. Nec fecit Deus taliter omni nationi. t.5.p.105.2

Gladij ancipites in manibus eorum.to. 5.p.107.1

Pſal.148. Statuit ea in æternum præceptum poſuit,& non præteribunt. t.5.p.265.2

Pſal.149. Notas fecit Moyſi vias ſuas, filijs Iſrael voluntates ſuas. t.5.p.144.2

PROVERBIA.

Prouerb.1. Extendi manum meam,& non fuit qui aſpiceret, deſpexiſtis omne cõſilium meum,& increpationes meas neglexiſtis;Ego quoque in interitu veſtro ridebo, cum irruerit repentina calamitas, & interitus, quaſi tempeſtas ingruerit. Tunc inuocabũt me,& nõ exaudiam, mane conſurgent, & non inuenient me. Comedent igitur fructus viæ ſuæ.t.4.p.182.c.1

Inſidiemur ſanguini, abſcondamus tendiculas contra inſontem, deglutiamus eum. t.4 p.550.1

Fili, ſi te lactauerint peccatores,nõ acquieſcas eis. t.4. p.780.2

Mane conſurgent,& non inueniẽt me, eo quod exoſam habuerint diſciplinam.t.4.p.313.1

Audi fili mi diſciplinam patris,& ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. t.4. p.249.2

Patiens, melior viro forti. tom.4.pag. 909.c.2

Fili mi, ſi te lactauerint peccatores, ne acquieſcas eis. Si dixerint, veni nobiſcũ, inſidiemur ſanguini, omnem pretioſam ſubſtantiam reperiemus, implebimus domos noſtras ſpolijs: fili mi ne ambules cũ eis. Ipſi enim contra ſanguinem ſuum inſidiãtur, & moliuntur fraudes cõtra animam ſuam.t.4.p.132.2

Homo negligit, vocante Deo renuit, extendentem manus non aſpicit, increpantemque contemnit.tomo 4.p. 418. c.2

Ne miſcearis peccatoribus, pedes enim eorum ad malum currunt, eis enim ſociatus ab illis forte traheris, vt curras viam iniquitatis, quam ipſi currunt. t.4. p.843.2

Marſupium vnum ſit omniũ noſtrum.

Digitized by Google

tomo 4.pagina 536.col.2
Prosperitas stultorum perdet eos. to. 4. p.429.2
Ipsi contra sanguinem suum insidiantur,& moliuntur fraudes contra animas suas: currunt ad malum,& festinant, vt effundant sanguinem. to.4. p.541.1
Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum.t 4.p.541.1
Quia vocaui, & renuistis, extendi manum meam, & nō fuit qui aspiceret. Despexistis omne consiliū meū, &c. ego quoque in interitu vestro ridebo, &c. cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tēpestas ingruerit,&c.t.4.p.654.2
Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum.t.4.p.919.2
Despexistis omne consiliū meum, &c. ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis quod timebatis aduenerit, & ingruerit repentina calamitas.t.4.p.555.2
In plateis,& in capite turbarum, in foribus portarum vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti quæ sunt sibi noxia cupient? t.4.p.894.2
Extendente Deo manus,non est qui aspiciat. t.4.p.937.1
Lætantur,cum malefecerint,& exultāt in rebus pessimis. t.4.p.410.2
Prouerb. 2. Lætātur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. t.4.p.631.1
Prouerb. 3. Ne dicas: Vade,cras dabo tibi,cum statim possis dare. t.4.p.794.2
Prouerb. 4. Oculi tui videant recta,& palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.t.4.p.792.2
Baruc.4. Animæ quiores estote filij, & proclamate ad Dominum, erit enim memoria vestra ab eo,qui duxit vos. Sicut enim fuit sensus vester, vt erraretis à Deo, decies tantum iterum conuertentes requiretis eum.t.4.p.693.1
Iustorum semita inchoata cum sit, procedat vsque ad perfectam diem.to.4. p.697.c.2
Et iustorum semita, quasi lux splēdens procedit, & crescit vsq; ad perfectam diem.t.4.p 506.c.2
Iustorū semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectam diem. tom.4.pag.907.col.2
Suscipiat verba mea cor tuum. tom.4. p.786.1
Fauus distillans labia meretricis,nouissima autem eius amara, quasi absinthium. t.4.p.132.1 Prouerb.5.
Iniquitates siue capiunt eum,& funib. peccatorum suorum constringitur. t.4.p.577.1
Bibe aquam de cisterna tua: Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide.t.4.p.518.1
Maledictus est, qui partem suam facit deteriorem t.4.p.415.2
Labia meretricis fauus distillans. to.4. p.474.1
Vsquequo piger dormies? Quando consurges à somno tuo? Paululum dormitabis, paululum conseres manus tuas, vt dormias, & veniet tibi,quasi vir viator, egestas, & mendicitas, quasi armatus.t.4.p.169.1 Prouerb.6.
Mandatum lucerna est. to.4. p.505.1
Vsquequo piger dormis? quando consurges à somno tuo? Id frequenter repetis? Paululū dormio, paululum dormitabo, cras à somno consurgam.t.4.p.308.2
Aspersi cubile meum myrrha, straui tapetibus pictis ex Aegypto, veni inebriemur vberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies.t.4.p.132.2 Prouerb.7.
Ego diligentes me diligo, & qui mane vigilauerint ad me,inueniēt me.t.4. p.614.1 Prouerb.8.
Ego sapientia ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, necdum fontes aquarum eruperant, & ego concepta eram.t.4.p.474.1
Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. tomo 4. p.259.1
Quia solus librabat fontes aquarum, quando circūdabat mari terminum suum,& legem ponebat aquis.to. 4. p.160.1
Si quis est paruulus,veniat ad me:veni te,comedite panem meum, & bibitem vinum, quod miscui vobis,relinquite infantiam, & viuite,& ambulate Prouerb.9.

Nandi bear, Kenya 142
Nandina, Chinese sacred bamboo 142
Nanga Parbat, Himalayas 142
Nanjing, China 142
Nanking, China 142
Nanning, China 142
Nanoplankton, marine 142
Nanotechnology 142
Nansen, Fridtjof, Norwegian explorer 142
Nantes, France 142
Nantes, Edict of, 1598 142
Nantucket, Massachusetts 142
Nanyang, China 142
Naoetus, Pacific Ocean 142
Naomi, Old Testament 142
Naoroji, Dadabhai, Indian statesman 142
Naos, Egyptian temple 142
Naoshima, Japan 142
Napa, California 142
Napalm, incendiary weapon 142
Naphtali, Old Testament 142
Naphtha, petroleum product 142
Naphthalene, chemical compound 142
Naphthol, chemical compound 142
Napier, John, Scottish mathematician 142
Napier, Sir Charles, British general 142
Napier, Sir William, British general 142
Naples, Italy 142
Naples, Bay of, Italy 142
Napoleon I, French emperor 142
Napoleon II, French emperor 142
Napoleon III, French emperor 142
Napoleonic Code, French law 142
Napoleonic Wars, 1803–15 142
Napoli, Italy 142
Napoli, Bay of, Italy 142
Napoli di Malvasia, Greece 142
Nappe, geological structure 142
Nara, Japan 142
Narbada River, India 142
Narbonne, France 142
Narcissism, psychological term 142
Narcissus, Greek mythology 142
Narcissus, botanical genus 142
Narcissus, Pacific Ocean 142
Narcissus, Roman emperor 142
Narcissus, Saint, Christian martyr 142
Narcissus, Saint, Christian martyr 142
Narcissus, Saint, Christian martyr

in Lege, cum Similibus. . . . 1.2.p.2.b.
Agere. & Recipere in eodem Actu. . . . 2.p.2.b.
Alienatio Rei Immobilis. . . . 2.p.2.b.
Alienatio per Fictum. & Actum Verum. . . . 2.p.2.b.
Alienatio Rei Immobilis, ab eadem vel ab eodem. . . . 2.p.2.b.
Alienatio Rei Immobilis, ab eadem vel ab eodem. . . . 2.p.2.b.
Non cogitur Debitor vendere pignoratum, ut Creditori satisfiat. . . . 2.p.2.b.
Cui conditio, & à Quando in Legatis differant. . . . 2.p.2.b.
Quæ Conditiones vetentur adjectæ. . . . 2.p.2.b.
Quæ Conditiones vetentur adjectæ. . . . 2.p.2.b.
Donatio Inter virum & uxorem. . . . 2.p.2.b.
Donatio Inter virum & uxorem. . . . 2.p.2.b.
Donatio Inter virum & uxorem

autore per amicum Ignotum, & Ignotum, & ab Ignoto quidem, anno 4. pag. 461. 462. 463.

Ignotus, Ignotum, & Ignotum, 4. pag. 461. 462. 463.

Ignotus, non nisi Deo cognitus, & cum eo conversans deus noster, Deus ille non fit communis universorum, 4. pag. 461.

Ignotus, vitam, cum Ecclesia, & non ejus ministerio, ac cum Ecclesia Ignotum non habuit, Ista in universum Ignotum, & Ignotum, & Ignotum, 4. pag. 461. 462. 463.

Ignotus, non est ejus

De longe portans panem suum. to.4. p.140.2

Accinxit fortitudine lũbos suos, & roborauit brachiũ suum, & Fortitudo & decor indumentum eius. tom.4. p.289.2

Quasi nauis institoris de longe portans panem suum.t.4.p.823.2

Facta est tanquam nauis institoris de longe portans panem suum. tom.4. p.153.2

Byssus, & purpura indumentum eius. t.4.p.590.2

Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouissimo. tom.4. p.132.1

Byssus, & purpura indumentum eius, & ridebit in die nouissimo. tomo 4. p.338.2

Gustauit, & vidit, quia bona est negotiatio eius.t.4.p.830.

Prouer.26. Sicut qui proijcit lapidem in acervum Mercurij, sic & qui tribuit insipienti honorem.t.4.p.328.2

Prouer.62. Qui nutrit scorta, perdet substantiam suam.t.4.p.788.2

Prouerb. 1. Currentes vt faciant malum &c. to. 5. p.71.1

Audi fili disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ &c. tom.5. p.69.1

Non parcamus viduę, nec veterano &c. t.5.p.111.1

Venite nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem, deglutiamus eum sicut infernus viuentem.t.5.p.333.1

Vocaui, & non erat qui audiret, tom.5. p.32.2

Prouerb. 2. Vt detur gratia capiti, & torques collo. t.5.p.388.1

Si quæsieris illam quasi pecuniam, & quasi thesauros effoderis illam. to.5. p.378.1.

Prouerb.3. Beatus homo, qui inuenit sapientiam & puritissimi fructus eius.t.5.p.380.1

Prouerb. 4. Lux splendens procedit & crescit vsq; ad perfectam diem.t.5.p.72.2

Iustorum semita, quasi lux splendida procedit.t.5.p.19.2

Ducam te per semitas æquitatis, quas cum ingressus fueris, nõ habebis offendiculum, nõ arctabuntur gressus tui.t.5.p.324.2

State super vias, & interrogate quæ sit via bona, & ambulate in ea. tom.5. p.145.1

Iustorum semita, quasi lux splendens processit, & creuit vsque ad perfectam diem. to.5.p.367.2

Iustorum semita, quasi lux splendens crescit vsq; ad perfectam diem. to.5. p.356.2

Prouerb.5. Ne des alienis honorẽ tuum, & annos tuos crudeli, & gemas in nouissimis. to.5. p.16.1

Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta putei tui deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas duas diuide, habeto ea solus, nec sint alieni participes tui.t.5.p.201.2

Bibant de fonte tuo homines, & iumenta.t.5.p.355.2

Extrema amariora sunt absynthio, to. 5.p.233.2

Prouerb.6. In timore Domini declinat omnis homo à malo.t.5.p.110.1

Prudentiam vocabit amicam suam. to. 5.p.180.2

Prouerb.9. Sapientia ædificauit sibi domum ex lapidibus viuis &c.t.5.p.81.1

Prouerb.10. Gloria patris filius sapiens.t.5.p.31.1

In bonis iustorum exultauit ciuitas, & in perditione impiorũ erit laudatio. t.5.p.192.2

Prouerb.13 Sicut in nouissimis temporibus sedens in sede maiestatis sedere decreuerat cum senatoribus terræ.t.5.p.2.1

Iob.13. Et si occiderit me in ipso sperabo, t.5. p.152.1

Prouer.14. Est via, quæ videtur homini recta, nouissima autem eius ducunt ad mortem.t.5.p.145.1

Prouerb.16 Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium.t.5.p.181.2

Psal.102. Misericordia & veritate redimitur iniquitas.t.5.p.343.2

Maior est patientia victoria, tomo 5. p.182.2

Prouer.17. Socij mensæ, non permanentes &c.t.5. p.48.2.2

Anima enim saturata calcabit fauum, esurienti verò etiam amarum pro dul-

o 5o-

Digitized by Google

Ecclesiastes, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
Ecclesiastes Solomonis, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
Filius sapiens gaudium patris, 10. 12.
Sapientia, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.
Sapientia Salomonis, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.
Sapientia Christi, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.
Sapientia mundi stulticia est Dei, 1. 2. 3.
Sapientia non vincit malitiam, 7.
Sapientia, & virtus Dei, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.
Sapientia, & scientia data est Salomoni, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19

wolter floridus.t. 4.p.704.2
Meliora sunt vbera tua vino, introduxit me Rex in cellaria sua. tomo 3. p. 300. 2
Vineæ florentes dederunt odorē suum. t.4. p.352.2
Cant.2. Qui pascitur inter lilia. t.4.p.434.2
Dilectus meus esset mihi, & ego illi, inter vbera mea commorabitur. t.4. p.65.c.1
Dilectus meus mihi, & ego illi. tom.4. p.278.2
Vulpes demolientes vineas.t.4.p 777.1
Vox turturis audita est in terra nostra. t 4.p.627.1
Reuertere dilecte mi, similis esto capreç, hinnuloq; ceruorū super montes Bethel. t.4.p. 628.2
Vulpes paruulæ demolientes vineas. t.4.p.407.1
Fac me audire vocem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis. t.4.p.29.2
Dilectus meus mihi, & ego illi. tom. 4. p.32 c.2
In foraminibus petræ. t.4.p.20.2
Saliat dilectus montes & transiliat colles. t.4. p.504.2
Dilectus meus mihi, & ego illi inter vbera mea cōmorabitur. t.4.p.68.2
Fulcite me floribus. Stipate me malis. t.4.p.786.1
Reuertere dilecti mi, vt caprea, aut hinnulus ceruorum currens super montes Bethel.t.4.p.614.2
Ostende mihi faciem tuam, sonetque vox tua in auribus.t.4.p.817.2
Fulcite me floribus, & stipate me malis, quia amore langueo.t.4. p.692.1
Capite nobis vulpes. t.4. p.245.2
Fuge, dilecte mi, super montes Bethel. t.4.p.639.4
Similis est capreæ, hinnuloque ceruorum super montes Bethel. tom. 4. p.619.1
Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles, similis capreæ, hinnuloque ceruorum.t.4.p.674.1
Cant.3. Quia fructus illius dulcis gutturi tuo. t.4.p 96.1
Tenui eum, nec dimittam, donec introducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. to.4. p. 359.1
Videre Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suæ. tom. 4. p.826.2
Egredimini videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illū mater sua in die desponsationis suæ, & in die lætitiæ cordis eius.t.4.p.605.1
En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi, vniuscuiusq; ensis super femur suum propter timores nocturnos.t 4.p.348.2
Vitta coccinea labia eius, & eloquium ipsius dulce.t.1.p.206.1 Cant.4.
Qui dicit se diligere Deum, & fratrem suum odit, mendax est. t.4.p.875.1
Electa est, vt sol lumen recipiunt. to.5. p.204.2
Vulnerasti me in vno oculorū tuorū, & in vno crine colli tui.to.4. p.100.1
Vulnerasti cor meū in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui.t.4. p.887.2
Hortus conclusus, soror mea sponsa. t.4.p. 424.1
Duo vbera tua, sicut duo hynnulli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis, donec aspiret dies.t.5.p.194.2
Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.t.4.p.348.1
Exui me tunica mea, quomodo induar illa?t.4.p.946.2 Cant.5.
Cuius pedes columnæ erant marmoreæ ædificatæ super bases aureas.t.4. p.595.1
Pallium abstulerunt, & vulnerauerunt custodes murorum.t.4.p.105.2
Quæsiui eum? & non inueni. tom. 4. p.845.2
Caput plenum rore, & cincinnos guttis noctium. t.4.p.445.2
Fons hortorum. t.4.p.292.2
Caput plenum rore & cincinnis guttis nocturn. t.4.p.56.1
Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos?t.4.p.585.1

Ani-

Digitized by Google

Amor non ficticius, 1. ad Timoth. 1. Amores sui, 2. ad Tim. 3.
Capi dolens nec necessitate, 1. ad Cor. 9.
Capitis ornamenta, 1. Pet. 3.
Vir caput mulieris, 1. ad Cor. 11.
Thalassa, mare, & circumcolens 1. 2. Mach. 8.
Cap. 1.
Thalassa, mare, & circumcolens, 1. ad Esdræ Cap. 1.
Esdræ 1. 2. 3. 4. 5. 6.
Rumor vanus, & inconstantia diaboli, 1. Mach. 1. 3. 8. 8.
Rumor vanus, & inconstantia mentis plenæ 1. Mach. 1. 3. 8. 8.
Tabernacula, animi exhilarati 1. Esdræ 8.
Tabernacula, animi exhilarati 1. Esdræ 8.
Tabernaculum, animi exhilarati 1. Esdræ 8.
Tabernaculum, animi exhilarati 1. Esdræ 8.
Tabernaculum

Trahe me post te. to.5.pag.199.col.2
Exultabimus, & lętabimur in te, memor es vberum tuorũ super vinum. t.5.p.207.2
Meliora sunt vbera tua vino. tom.5.p. 165.1
Pulchræ sunt genæ tuæ, sicut turturis. collum tuum sicut monilia. tom.5. pag.97.2
Osculetur me osculo oris sui. tom.5. pag.95.1
Similis equitáti, Collum illius sicut monilia.t.5.p.101.1
Posuerunt me custodem in vineis. t.5. p.178.1
Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.t.5.p.137.1
Nigra sum, sed formosa. tom.5.pag. 222.col.1
Non dormitat, neque dormit, qui custodit Israel.t.5.p.153.2
Cant.2. Saliens in montibus, transiliens colles.t.5.p.6.1
Leua eius sub capite meo. t.5.p.46.1
Dilectus meus mihi & ego illi &c.t.5. p.46.1
Dilectus meus mihi & ego illi &c. t.5. p.75.1
Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia.t.5.p.89.1.
Surge propera amica mea, ecce enim hyems transiit. t.5.p.393.1
Dilectus meus mihi,& ego illi.tom.5. p.95.1
Surge ppera amica mea,speciosa mea, & veni columba mea in foraminibus petræ, in cauerna macerię? t.5. p.393.1
Columba mea & formosa mea,iam.n. hyems transijt, &c. flores apparuerunt in terra nostra. t.5.p.125.2
Saliens in montibus & transiliens colles.t.5.p.296.1
Surge propera amica mea, iam enim hyems transiit, ficus protulit grossos suos, vineæ florentes dederunt odorem suum.t.5.p.367.2
Pascebatur inter lilia, donec aspiraret dies, & inclinarentur vmbræ. to.5. p.260.2
Dilectus meus mihi,& ego illi,tom.5. p.208.1
Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.tom.5. p.g. 312.1
Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.t.5.p.238.1
Sicut lilium inter spinas,sic amica mea inter filias.t.5.p.319.1
Dilectus meus mihi,& ego illi. to.5. p.368.2
Dilectus meus mihi, & ego illi. to.5. p.367.2
Introduxit eam potentissimus Rex in cellam vinariam.t.5.p.252.2
Qui venerat saliens in montibus transiliens colles,t.5.p.260.2
Lectulus Salomonis, quem sexaginta Cant.3. fortes ambiunt.t.5.p.25.1
Columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum. t.5. p.52.2
Reclinatorium aureum,ascensum purpureum, t.5.p.85.2
Lectulus Salomonis, quem sexaginta fortes ambiunt. t.5.p.253.1
Tenui dilectum, nec dimittam, donec introducam in domum matris meę. t.5.p.134.2
Inueni,quem quærebat anima mea,tenui eum, nec dimittam.t.5.p.392.2
Dilectus meus mihi, & ego illi,qui pascitur inter lilia. t.5.p.395.2
Salomonis lectulum sexaginta fortes ambiunt.t.5.p.202.2
Veni de Libano,veni,coronaberis.t.5. Cant.4. p.14.2
In vno crine colli cor vulnerat sponsi &c.t.5.p.22.1
Vulnerauit sponsum in vno oculorum &c. t.5.p.24.2
Veniat dilectus meus in hortum suum. t.5.24.2
Fons hortorum, puteus aquarum viuentium &c. t.5.p.24.1
Quam pulchra es amica mea &c. t.5. p.33.1
Hortus conclusus, soror mea sponsa &c.t.5.p.24.1
Fons hortorum & puteus aquarum viuentium &c. t.5. p.67.2
Vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum &c.t.5.p 69.1
Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.t.5.p.86.1

Digitized by Google

Tota pulchra es amica mea, &c. to. 5. p. 252. 1
Hortus conclusus, fons signatus, soror mea sponsa. t. 5. p. 164. 1
Hortus conclusus fons signatus. to. 5. p. 209. 2
Macula non est in te. t. 5. p. 293. 2
Fasciculus myrrhæ dilectus videbatur. t. 5. p. 396. 1
Filiæ Hierusalem, quid me admiramini? t. 5. p. 100. 2
Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis. tom. 5. p. 252. 1
Tota pulchra es amica mea. tom. 5. p. 253. 1
Omnis armatura fortium pendebat. t. 5. p. 194. 2
Vulnerasti cor meum, soror mea, sponsa in vno oculorum. t. 5. p. 372. 1
Vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum. t. 5. p. 357. 2
Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus. t. 5. p. 392. 2
Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. t. 5. p. 252. 2
Dentes tui sicut greges tonsarum. t. 5. p. 398. 1
Veni de Libano de cubilibus leonum, & de montibus pardorum. tomo 5. p. 388. 2
Fons ille signatus, & hortus conclusus. t. 5. p. 97. 1
Turri Dauid, in qua mille clypei pendent. t. 5. p. 101. 1
Surrexi vt aperirem dilecto meo &c. t. 5. p. 79. 2
Inuenerunt me custodes, qui circumeunt ciuitatem &c. t. 5. p. 92. 1
Manus eius distillauerunt myrrham primam &c. t. 5. p. 38. 1
Dilectus candidus esset, & rubicundus, electusque ex millibus, totusque desiderabilis. t. 5. p. 250. 2

Cant. 5.

Soror nostra parua, & vbera non habet. t. 5. p. 194. 2
Adiuro vos filiæ Ierusalem, si inueneritis dilectum meum. t. 5. p. 250. 2.
Venite, bibite amici, & inebriamini charissimi. t. 5. p. 380. 1
Aperi mihi soror mea sponsa, quia caput meum rore plenum est, tomo 5. pag. 375. 2
Caput eius aurum optimum. tomo 5. p. 196. 2
Comæ eius, sicut elatæ palmarum, nigræ quasi coruus. t. 5 p. 110. 2
Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera commorabitur. t. 5. p. 392. 2
Aurora consurgens; pulchra vt Luna: electa, vt Sol, t. 5. p. 19. 2

Cant. 6.

Viderunt eam filiæ, & beatissimam prædicauerunt &c. t. 5. p. 33. 2
Quæ est ista, quæ ascendit quasi diluculum, pulchra, vt luna, &c. videbunte filiæ, & laudabunt reginæ. tom. 5. p. 393. 1
Mel & lac sub lingua sua. to. 5. p. 396. 1
Dentes tui sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est in eis. t. 5. p. 152. 1
Terribilis vt castrorum acies ordinata. t. 5. p. 253. 1
Venter tuus, sicut acerruus tritici vallatus lilijs. to. 5. p. 29. 1

Cant. 7.

Nasus tuus sicut turris Libani. tom. 5. p. 97. 2
Quam pulchri gressus tui filia Principis. t. 5. p. 189. 2
Mane egrediamur in campum, videamus si vinea nostra floruit, si flores fructus parturiunt. t. 5. p. 124. 2
Omnia poma noua & vetera seruaui tibi dilecte mi. t. 5. p. 383. 2
Veni, dilecte mi, egrediamur in campum, commoremur in villis, duc me in domum matris meæ. t. 5. p. 251. 2
Nasus tuus sicut turris Libani. tom. 5. p. 208. 2
Turris Libani. t. 5. p. 181. 1
Porrigam vbera mea & mustum malorum granatorum. t. 5. p. 51. 2

Cant. 8.

Et occupabit salus muros tuos &c. t. 5. p. 84. 1
Quis mihi det te fratrem sugentem vbera &c. t. 5. p. 75. 2
Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ super montes aromatum. tomo 5. p. 251. 2
Soror nostra paruula est, & vbera non habet, t. 5. p. 292. 1

Digitized by Google

Pone me vt signaculum super cor tuũ, t. 5. p. 177. 1
Si dederit homo omnem substantiam suam pro dilectione, quasi nihil despiceret illam. t. 5. p. 380. 2

SAPIENT.

Sapient. 1. Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu. tom. 4. pag. 695. col. 1
Comedamus, & bibamus, cras enim moriemur, nullum sit pratum, quod non pertranseat luxuria nostra, non pertranseat nos flos temporis nostri, coronemus nos rosis. tom. 4. pag 2. 1
Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum. t. 4. p. 524. 2
Non sentientes de Domino in bonitate, nec in simplicitate cordis quærentes illum. t. 4. p. 269. 2
Sapient. 2. Circumueniamus ergo iustum, quia inutilis est nobis & contrarius est operibus nostris &c. t. 4 p. 559. 1
Circumueniamus iustum. tom. 4. pag. 558. 1
Grauis est nobis ad audiendum &c. t. 4. p. 360. 2
Morte turpissima condemnemus eum. t. 4. p 535. 2
Vt circumueniant iustum contrarium operibus suis. t. 4 p. 921. 2
Coronemus nos rosis, antequam marcescant, nõ pertranseat nos flos temporis nostri. t. 4. p. 183. 2
Sapient. 3. Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace, & si corã hominibus tormenta passi sunt, spes electorum immortalitate plena est, quoniam Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se, ideo subdit. Nemo rapiet eas de manu mea impius. t. 4. p. 541. 2
In paucis vexati, in nouissimo tamen bene disponentur in multis, educti de lacu miseriæ, & de luto fœcis. t. 4. p. 623. 2
Regnabunt, & dominabuntur populis, & iudicabunt nationes. tomo 4. pag. 795. col. 2
Non tangit illas tormentum malitiæ. t. 4 p. 937. 2
In paucis vexati iusti, in multis bene disponentur. t. 4 p. 752. 2
Iusti coram hominibus tormenta passi, spes immortalitate plena, in paucis vexati, in multis bene disponetur. t. 4. p. 499. 2
Hæc est sors nostra, & hæc est pars nostra. t. 4. p. 215. 2
Sapient. 4. Stabunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui abstulerunt labores eorum. t. 4. p. 56. 2
Iuuentus celerius consummata, condemnat longam vitam iniusti: puer centum annorum maledictus est. t. 4 p. 484. 2
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animum illius. t. 4. p. 483. 2
Circumueniamus iustum, quoniã inutilis est nobis. t. 4. p. 314. 2
Quoniam stabunt iusti in magna constantia, &c. t. 4. p. 917. 1
Stulte hac nocte repetent à te animam tuam, quæ autem congregasti, cuius erunt? t. 4 p. 340. 1
Ne malitia mutaret intellectũ eius, aut ne fictio deciperet animum illius. t. 4. p. 671. 1
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. t. 4. p. 480. 1
Sapient. 5. Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij. Hi, quorum vitam æstimabamus infamiam, & finem credebamus sine honore. inter filios Dei cõputati sunt, & inter Sanctos sors illorum est. t. 4 p. 633. 2
Sol iste iustitiæ non inclaruit super eorum domos, nec ortus illis fuit, nec lumen intelligentiæ illuxit eis. t. 4. p. 502. 2
Lassati in via iniquitatis. t. 4. p. 947. 2
Trãseunt temporalia omnia tanquam vmbra. t. 4 p. 656. 1
Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis?

Digitized by Google

bis ? Transierunt illa omnia, tanquam vmbra, & tanquam nuncius præcurrens, & sicut nauis, cuius, cum præterierit, non est vestigium inuenire, aut tanquam auis, quæ transuolat in aere, cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum verberãs leuem ventum, & post hoc nullum signum inuenitur itineris illius. t. 4. p. 331. 2

Præ angustia spiritus gementes. tom. 4. p. 272. 2

Pugnantes pro illo contra insensatos. t. 4. p. 18. 1

Computabuntur inter filios Dei, & inter Sanctos sors illorum. tom. 4. p. 352. 2

Quid nobis profuit superbia, & diuitiarum iactantia, quid contulit nobis? Transierunt illa omnia velut vmbra; errauimus ergo à via veritatis, & illuminante sole iustitiæ, is non est ortus nobis. t. 4. p. 508. 1

Accipientque regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini. t. 4. pag. 21. 2

Nos insensati, &c. t. 4. p. 14. 1

Armabitq; creaturam ad vltionem inimicorum. t. 4. p. 250. 1

Armabit creaturam ad vltionem inimicorum, & pugnabit orbis terrarum contra insensatos. tomo 4. pag. 175. col. 1

Armabit Deus armatus ipse omnem creaturã ad vltionem inimicorum. t. 4 p. 21. 1

Armabit creaturam ad vltionem inimicorum. t. 4. p. 893. 2

Vitam illorum, qui egeni sunt, & in mundo despecti, existimat insaniam, & finem sine honore, inter filios Dei computantur, & inter Sanctos sors illorum &c. t. 4. p. 472. 2

Vitam iustorum crederent insaniam. t. 4. p. 937. 1

Laboramus omnes, lassati in via iniquitatis. t. 4. p. 178. 2

Sapient. 6. Lassati in via iniquitatis, & perditionis ambulauimus vias difficiles. Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarũ iactantia quid contulit nobis? Transierunt illa omnia tanquam vmbra, & tanquam nuncius præcurrens, & sicut nauis, cuius, cum præterierit, nõ est vestigium inuenire, &c. Quia spes impij tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quæ à procella aspergitur, & tanquam fumus, qui à vento diffusus est, & tanquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis. tom. 4. p. 755. 2

Exiguo conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. t. 4. p. 343. 2

Præoccupat eos, qui se concupiscunt. t. 4. p. 368. 1

Scientes quod inuenitur ab his, qui nõ tentant illum. t. 4. p. 269. 2

Sapient. 7. Est enim hæc speciosior Sole, & super omnem dispositionem stellarum luci comparata inuenitur prior. Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia. tomo 4. p. 504. 1

In cuius comparatione omne aurum arena est exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum, & diuitiæ nihil sunt in comparatione ipsius? t. 4. p. 602. 2

Et diuitias nihil esse dixi in comparatione illius. t. 4. p. 689. 1

Sapient. 8. Qui vno solo verbo cuncta creauit. t. 4. p. 820. 2

Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædium conuictus illius, sed lætitiam & gaudium, & in amicitia illius delectatio bona, & præclaritas in communicatione sermonum ipsius. t. 4. p. 35. 1

Exiguum, & cum tædio est tempus vitæ nostræ, & non est refrigerium in fine hominis, & non est qui agnitus sit reuersus ab inferis, quia ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tanquam non fuerimus, quoniam fumus afflatus est in naribus nostris, & sermo scintillæ ad commouendum cor nostrũ, & transiuit vita nostra tanquam vestigium nubis. to. 4. p. 622. 2

Zacch. 9. Auferam sanguinem eius de ore eius, & abominationes eius de medio dentium eius. t. 4. p. 929. 2

Digitized by Google

Sapien. 9. Quæ in prospectu nostro sunt inuenimus cum labore, quæ autem in cœlo sunt, quis inuestigabit? t. 4. p. 701. 1

Da mihi Domine, sedium tuarum assistricem sapientiam, vt sciam quid acceptum sit coram te omni tempore. t. 4. p. 506. 1

Sapien. 10. Descenditque cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni. to. 4. pag. 706. c. 1

Et victricem manum tuam laudauerũt pariter, & laudabunt qui trãslati per aquam nimiam inimicis demersis in mare. t. 4. p. 957. 2

Iustũ deduxit per vias rectas. t. 4. p. 50. 1

Infantium ora reserãs, fecit diserta. t. 4. p. 575. 1

Descendit cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illum. tomo 4. p. 175. 2

Sapien. 12. O quam bonus, & suauis est Domine spiritus tuus in omnibus. t. 4. p. 489. 2

Et cum magna reuerẽtia disponis nos, subest enim tibi cum volueris posse, &c. & bonę spei fecisti filios tuos. t. 4. p. 808. 2

Sapien. 14. Iustum deduxit Dominus per vias rectas, t. 4. p. 706. 1

Benedictum est enim lignũ, per quod fit iustitia. t. 4. p. 592. 1

Sapien. 16. Ingrati enim spes, tanquam hybernalis glacies tabescet. t. 4. p. 841. 2

Non herba, aut malagma sanauit eos, sed sermo tuus Domine, qui sanat omnia. t. 4. p. 826. 1

Angelorum esca nutriuisti populum tuum, &c. in se habentem omnis saporis suauitatem, & deseruiẽs vniuscuiusque voluntati, ad quod quisque volebat conuertebatur. t. 4. p. 716. 2

Nec herba, aut malagma sanatur. to. 4. p. 884. 1

Sapien. 17. Vinculis tenebrarum, & longæ noctis compediti, inclusi sub tectis perpetuæ prouidentiæ iacuerunt. tomo 4. p. 896. 2

Sapien. 18. Medium silentium tenebat omnia, t. 4. p. 814. 1

Prouer. 28. Qui obturauerit aures, ne audiat legẽ, oratio eius erit execrabilis, & maledicta. t. 4. p. 651. 1

Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere &c. to. 4. p. 577. 1 — Prouer. 25.

Hierusalem scrutabitur in lucernis. t. 5. p. 371. 2 — Sopho. 1.

Errauimus à via veritatis. t. 5. p. 144. 2 — Sapien. 1.

Vnitatis & pacis desertores, inter se diuisi. t. 5. p. 11. 1 — Sapien. 2.

Iudicabũt Sancti nationes, t. 5. p. 279. 2

Pij, in breui consummati, expleuerunt tempora multa. t. 5. p. 17. 1 — Sapien. 4.

Fascinatio nugacitatis obscurat bona, &c. t. 5. p. 54. 2

Iustus consummatus in breui, expleuit tempora multa, t. 5. p. 349. 1

Consummatus in breui expleuit tempora multa, t. 5. p. 162. 2

Iustus, etsi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit, t. 5. p. 349. 1

In die iudicij armabit creaturam ad vltionem inimicorum, t. 5. p. 212. 2 — Sapien. 5.

Habiti in derisum & in similitudinem improperij, t. 5. p. 125. 2

Sicut lanugo, quæ à vento tollitur, sicut spuma gracilis, t. 5. p. 378. 1

Pugnabitque orbis terrarum contra insensatos, t. 5. p. 280. 2

Stabunt iusti tunc magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt, & abstulerunt labores illorum, videntesque mirabuntur timore horribili. t. 5. p. 160. 1

Et pugnabit simul cum eo orbis terrarum contra insensatos, t. 5. p. 114. 2

Peccator, folium quod à vento rapitur, &c. t. 5. p. 62. 1

Et pugnabit simul cum eo orbis terrarum contra insensatos, t. 5. p. 114. 2

Quorum vitam illi æstimabant insaniam, t. 5. p. 146. 1

Ecce ambulauimus vias difficiles, lassati in via iniquitatis, & in iniquitate nostra consumpti sumus, t. 5. p. 397. 1

Infinitus enim thesaurus est hominibus, quo qui vsi sunt &c. t. 5. p. 67. 2

Infinitus enim thesaurus est hominibus, t. 5. p. 379. 2 — Sapient. 7.

A fine vsque ad finem fortiter, suauiter disponens omnia, t. 5. p. 223. 2

Inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ, & præposui illam regnis & sedibus, diuitias nihil esse dixi in compa-

Digitized by Google

ratione illius, tom. 5. pag. 379. col. 2

Sapien. 9. Cogitationes mortalium timidæ, & incertæ omnes prouidentiæ nostræ, t. 5. p. 288. 1

Sapien. 10. Custodiuit illum Dominus ab inimicis &c. t. 5. p. 48. 1

Qui linguas infantium facit disertas, t. 5. p. 182. 2

ECCLESIASTICVS.

Eccles. 1. Omnia sint vanitas, vanitatis ipsius vanitas. t. 4. p. 646. 2

Vanitatum vanitas t. 4. p. 656. 1

Verè non satiatur oculus visu. tom. 4. p. 330. 1

Eccles. 2. Risum reputauit errorem, & gaudio dixi, quid frustra deciperis? t. 4. p. 62. 2

Omnia, quæ desiderauerunt oculi mei, non negaui eis, & non prohibui cor meũ, quin omni voluptate visa frueretur. t. 4. p. 477. 1

Væ peccatori terram ingredienti dũabus vijs. t. 4. p. 39. 1

Nec prohibui cor meũ, quin omni voluptate frueretur. tom. 4. pag. 479. 1

Qui consummati in breui explent tempora multa. t. 4. p. 483. 2

Oculi sapientis in capite eius. tom. 4. p. 477. 1

Væ peccatori terram ingredienti duab. vijs. t. 4. p. 850. 2

Risum reputaui errorem, & gaudio dixi. t. 4. p. 207. 1

Vę peccatori terram in gredienti duabus vijs. t. 4. p. 830. 1

Detestatus sum omnem industriã meã, qua sub Sole studiosissimè laboraui habiturus hæredem post me, quem ignoro. t. 4. p. 325. 1

Eccles. 3. Tempus pacis, & tempus belli, tempus amplius amplexandi, & tempus cessandi ab amplexibus, tẽpus flendi, & tempus ridẽdi alternatis vicibus contingit. t. 4. p. 99. 2

Tẽpus amplexandi, tẽpus cessandi, longeq; fieri ab amplexibus. t. 4. p. 68. 2

Omnia tempus habẽt. Tempus flendi, & tempus ridendi. t. 4. p. 532. 2

Eccl. 9. Quia nescit homo, an odio, vel amore dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta. t. 4. p. 722. 2

Tempus congregandi lapides, & tempus dispergendi, t. 4. p. 940. 1 — Eccl. 3.

Omnia tempus habent, & suis spacijs transeunt vniuersa sub cœlo, tempus flendi, & tempus ridendi, tẽpus plangendi, & tempus saltãdi, tempus belli, & tempus pacis. t. 4. p. 68. 1

Tempus est amplexandi, & tempus cessandi ab amplexibus, tempus ridendi, & tempus flendi, tempus belli & tempus pacis. t. 4. p. 639. 2

Musica in luctu importuna narratio est t. 4. p. 797. 2

Considerans reperi aliam vanitatem sub Sole. Vnus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius diuitijs, nec recogitans dicit: Cui laboro, & fraudo animam meam bonis? In hoc quoq; vanitas est, & afflictio pessima. tom. 4. p. 216. 2 — Eccl. 4.

Quia funiculus triplex difficile rumpitur. t. 4. p. 699. 2

Melius est duos esse simul, quàm vnũ, habent enim emolumentum societatis suæ. Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se, to. 4. p. 495. 2

Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se. t. 4. p. 597. 1

Et laudaui magis mortuos quàm viuentes &c. t. 4. p. 161. 1

Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se. t. 4. p. 612. 1

Oues ascendentes de lauacro omnes gẽmellis fœtibus, in quibus sterilis non est. t. 4. p. 541. 2 — Cant. 4.

Væ illi, qui non habet subleuantem se, & cum ceciderit, à nullo fulcietur. to. 4. p. 487. 1 — Eccl. 4.

Confusio adducens gloriam, to. 4. pag. 438. 2

Tempus ridendi, & tempus flendi, tempus laborandi, & tempus cessandi à labore, tẽpus belli, & tempus pacis. t. 4. p. 182. 2

Quod tempus erit, in quo nec opus, nec ratio inuenietur, quando peracta vita sera impiorum pœnitentia à dæmonibus deridebitur, t. 4. p. 792. 1 — Eccl. 9.

Non

Digitized by Google

Eccl.5. Non te ventiles in omnem ventũ, esto firmus in via Domini, t.4.p.32.2
Peccaui, & quid mihi accidit triste? t.4. p.295.1
Eccl.1. De propitiato peccato noli esse sine metu. t.4.p.812.1
Dulcis autem est somnus operanti, t.4. p.217.1
Eccl.5. Vnde exeunt flumina reuertuntur, vt iterum fluant, t.4.p.416.1
Peccaui, & quid mihi accidit triste? t.4. p.479.1
Cunctis enim diebus vitæ suæ, comedit impius in tenebris, & curis multis, & ærumna, & tristitia multa, t.4. p.631.c.1
Iracundia in sinu stulti requiescit, t.4. p.764.2
Eccl.6. Est aliud malum, quod vidi sub Sole, & quidem frequens apud homines. Vir, cui dedit Deus diuitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ ex omnibus quę, desiderat, nec tribuit ei potestatem Deus, vt comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud, hoc vanitas & miseria magna est, t.4.p.216.2
Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut taurus, ne forte elidatur virtus tua p stultitiã, & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in heremo. t.4.p.812.1
Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, t.4.p.519.1
Crede, cogitatum tuum habe in præceptis altissimi, & ipsę dabit tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi, t.4.p.107.2
Amici tui sint tibi multi, consiliarius autem sit tibi vnus ex mille, tom.4. p.197.2
Est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis. Amicus fidelis, protectio fortis, qui autem inuenit illum, inuenit thesaurum, t.4.p.498.2
Dixi sapiens efficiar, & ipsa sapientia longius recessit à me, multo magis, quam erat, t.4.p.701.1
Eccl.7. Cor sapientis vbi tristitia est, melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij, to.4.p.576.2
Cor sapientium vbi tristitia est, & cor stultorum vbi lætitia, t.4.p.871.2
Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis, t.4 p.449.1
Dixi, sapiens efficiar, & ipsa longius recessit à me multo magis, quam erat. t.4.p.698.2.
Ne irrideas hominem in amaritudine animę suæ, est enim qui humiliat, & qui exaltat circumspector Deus, t.4.p.814.2
Ne despicias hominem auertentem se Eccl.8. à peccato, neque improperes ei; memento quod omnes in corruptione sumus. t.4.p.814.2
Sicut pisces capiuntur hamo, & aues laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, t.4. p.540.2 Eccl.9.
Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus, t.4.p.576.1
Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Auerte autem faciem tuam à muliere compta, & ne circumspicias speciẽ alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia, quasi ignis exardescit, to.4.p.433.1
Est malum, quod vidi sub Sole, quasi Eccl.10. per errorem egrediens à facie Principis, positum stultum in dignitate sublimi, & diuites sedere deorsum. Vidi seruos in equis, & Principes ambulare super terrã, quasi seruos. t.4.p.348.2
Vidi seruos in equis, & diuites sedere deorsum, t.4.p.536.2
Qualis rector est ciuitatis, tales & habitantes in ea, t.4.p.85.1
Secundum iudicem populi, sic & mini stricius, & qualis rector est ciuitatis, tales & habitantes in ea, t.4.p.489.1
Auarus diues, qui in vita sua animam vænalem habuit t.4.p.451.1
Diues animam habet venalem. tom.4. p.394.1
Muscæ morientes perdunt suauitatem vnguenti, t.4.p.844.1
Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit, t.4.p.870.1

Languor

Digitized by Google

Languor prolixus grauat medicum, & breuem languorem præscindit medicus, t.4.p.501.1

De catenis quis interdum egrediatur ad regnum, t.4.p.801.2

Iniuriam proximi tui non reminiscaris. t.4.p.181.2

Qui stat, videat ne cadat. t.5.p.486.2

Vbi ceciderit lignum, siue ad Austrũ, siue ad Aquilonem, ibi erit, tom.4. p.347.1

Mane semina semen tuum, & vespere ne cesset manus tua, quia neseis quid magis oriatur, hoc, aut illud, & si vtrumq; simul melius erit, tom.4. p.194.2

Eccl.11. In die bonorum, ne immemores simus malorum. t.4.p.576.2

Qui obseruat ventum, non seminat, & qui considerat nubes numquam metet, t.4.p.194.1

Vbi ceciderit lignum siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, cum illud ibi perpetuo erit, t.4.p.806.2

Eleemosyna viri, quasi sacculus cum ipso. tom.4.p.795.2

Mane semina semen tuum, & vespere ne cessiet manus tua, nescis enim quid magis oriatur, hoc aũt illud, & si vtrumque simul, melius erit. t.4. p.441.2

Vbi ceciderit lignum siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, ibi erit, tom.4. p.308.1

Est homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiẽs virtute, & oculus Dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate sua. Et mirati sunt in illo multi, & glorificauerunt Deum. t.4.p.185.2

Eccl.12. Sapientis verba sint quasi stimuli, & quasi clani in altum defixi. to.4.pag. 871.c.1

Verba sapientum velut stimuli, & quasi clani in altum defixi. t.4.p.392.1

Eccl.13. Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo &c. t.4.p.83.1

Qui tangit picem inquinetur ab ea. t.4. p.776.1

Venatio leonis onager in eremo, sic & pascua diuitum sunt pauperes. to.4. p.837.2

Qui picem tangit, ab ea inquinatur. to. 4.p.822.1

Creauit Deus hominem, & reliquit in manu consilij sui, vt ad ea, quæ vellet, siue ignem, siue aquam, manum extendat. t.4.p.361.2 — Eccl.15.

Relinquit hominem in manu consilij sui, t.4.p.937.2

Vbi ceciderit lignum, ibi perpetuo est, t.4.p.785.2

In die bonorum memor eris malorum. t.4.p.801.1 — Eccl.11.

In tribus placitum est spiritui meo, quę sunt probata coram Deo, & hominibus, concordia fratrum, & amor proximorum, & vir, & mulier bene secũ consentientes, t.4.p.129.2 — Eccl.25.

Cordederit illis excogitandi, & intellectus disciplina repleuerit illos. Creauit illis scientiam spiritus, sensu impleuit cor eorum, & mala & bona ostendit illis. Posuit oculos ipsorum super corda illorum, ostendere illis, magnalia operum suorum, vt nomẽ sanctificationis collaudent, tom.4.p. 593.2 — Eccl.17.

Et vnicuique mãdauit de proximo suo, t.4.p.759.1

Ante languorem adhibe medicinam, & ante iudicium interroga teipsum, & in cõspectu altissimi inuenies propitiationem. Memẽto creatoris tui, antequam tenebrescat sol, & lumen, t.4.p.841.1 — Eccl.18.

Si præstes animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis, t.4.p.540.2

Secundum enim ligna syluæ, sic exardescit ignis, t.4.p.626.2 — Eccl.28.

Homo homini seruat iram, & à Deo quærit medellam, & in homine simi lem sibi non habet misericordiam, t.4.p.226.1

Est qui nequiter se humiliat & interiora eius plena sunt dolo, t.4.p.541.1 — Eccl.19.

Stuppa collecta synagoga peccantium, & qualis eorum consummatio, nisi ignis? t.4.p.921.2 — Eccl.21.

Pes fatui facilis in domũ proximi. Stultus à fenestra respiciet in domũ, vir autem eruditus foris stabit, tom.4.p. 793.2

Musica

Musica enim in luctu importuna, to. 4. p. 330. 2

Musica in luctu importuna narratio, t. 4. p 65. 1

Pungens oculos deducit lacrymas, & qui pungit cor, profert sensum, to. 4. p. 814. 2

Eccl. 22. Musica in luctu importuna narratio, t. 4. p. 891. 2

Qui narrat sermonem auri non audienti, quasi qui excitat dormientem de somno graui, t. 4. p. 169. 1

Musica in luctu importuna narratio, & desideriũ: si compleatur, delectat animam, t. 4. p. 570. 1

Musica in luctu importuna sit narratio, t. 4. p. 943. 2

Eccl. 23. Ne iures frequenter, quoniam repleberis iniquitate, & à liuore non eris immunis, sicut seruus assiduè flagellis cæsus, t. 4. p. 374. 1

Eccl. 24. Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sitient. t. 4. p. 127. 2

Vt in eclis oriretur lumen indeficiens, t. 4. p. 504. 1

In plateis, sicut cynamomum, &c. odorem dedi, t. 4. p. 136. 2

Quasi trames aquæ immensæ, tom. 4. p. 445. 2

In plenitudine Sanctorũ detentio mea, t. 4. p. 530. 1

Trames aquæ immensę, & fluuius Dorix, qui exiuit de Paradiso. to. 4. pag. 384. c. 1.

Fluuius Dorix, qui exierat de Paradiso, & trames aquæ immensus, to. 4. p. 859. 2

Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient, t. 4. p. 431. 2

Eccl. 26. In duobus contristatũ est cor meum, & in tertio iracundia mihi aduenit, vir bellator deficiens per inopiam, & vir sensatus contẽptus, & qui trãsgreditur à iustitia ad peccatum, Deus parauit illum ad romphæam, tom. 4. pag. 806. 1

Eccl. 31. Qui post aurum non abijt diues, nec sperauit in pecuniæ thesauris, dignus est, vt ab omnibus honoretur, to. 4. p. 933. 1

Eccl. 28. Susurro, & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit, & dispersit illos de gente in gentem, ciuitates muratas diuinum destruxit, & domos magnatorum effodit. Virtutes populorũ concidit, & gentes fortes dissoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribus suis. Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem linguæ comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladij, sed non sic quasi qui interierunt per linguam. Beatus qui tectus est à lingua nequam, qui in iracundiã illius non transiuit, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus. Iugum enim illius, iugũ ferreum est, & vinculũ illius, vinculum æreum est. Mors illius, mors nequissima, & vtilis potius inferus quàm ea. Aurum tuum, & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frẽnos ori tuo rectos, & attende ne forte labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem, t. 4. p. 375. 2

Relinque proximo tuo nocenti tibi, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini seruat iram, & à Deo quẽrit medellam? In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur? Ipse dum caro sit reseruat iram, & propitiationem quærit à Deo? Memento nouissimorum, & desine inimicari, t. 4. p. 913. 2

Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit, t. 4. p. 913. 2

Iugum illius iugum ferreum est, & vinculum illius vinculum æreum est, t. 4. p. 870. 1

Initium vitæ hominis, aqua, & panis, & vestimentum, & domus protegens turpitudinem, t. 4. p. 863. 1 Eccl. 29.

Initium vitæ hominis aqua, & panis, t. 4. p. 164. 2

Claude eleemosynã in sinu pauperis, & ipsa orabit, t. 4. p. 796. 1

Beatus qui post aurum non abijt &c. vnde beatus? Quia potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non Eccl. 31.

Digitized by Google

& non fecit: ideo ſtabilita ſunt bona in Domino, & eleemoſynas illius enarrabit omnis Eccleſia Sanctorũ. t.4.p.410.1

Eccl.31. Erit illi gloria æterna, qui potuit tranſgredi, & non eſt trangreſſus, facere mala,& non fecit, t.4.p.361.2

Eccl.32. Quo pulchrior es? deſcende & dormi cum incircunciſis, t.4.p.867.1

Eccl.33. Si eſt tibi ſeruus fidelis, ſit tibi, quaſi anima tua, quaſi fratrem ſic eum tracta, t.4.p 146.2

In cuius manu omnes nos ſumus, ſicut lutum in manu figuli, t.4.p.500.2

Eccl.34. Vnus ędificans, & vnus deſtruens,quid prodeſt illis niſi labor? t.4.p.675.2

Qui baptizatur à mortuo, & iterũ tangit mortuum, quid prodeſt lauatio eius? t.4.p.382.1

Vana ſpes, & mendacium, viro inſenſato, & ſomnia extolliunt imprudenter,t 4.p.656.1

Eccl.35. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam deſcendunt,& exclamatio eius ſuper deducentem eas? A maxilla enim aſcendunt vſque ad cœlum, & Dominus exauditor nõ delectatur in illis, t.4.p.790.1

Eccl.37. A conſiliario ſerua animã tuam. Noli conſiliari cum ſocero tuo, & à zelantibus te, abſconde conſilium,tom.4. p.921.2

Noli conſiliari cum ſocero tuo,tom.4. p.197.2

Eccl.39. Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati ſunt, & in furore ſuo confirmauerunt tormenta ſua,t.4.p.283.1

In mandatis eius epulabuntur ſuper terram, & in neceſſitate præparabuntur, & in temporibus ſuis non præterient verbum, t.4.p.732.1

Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati ſunt, & in furore ſuo confirmauerũt tormenta ſua. In tempore cõſummationis effundent virtutẽ & conſummationem eius, qui fecit illos, confundentur ignis,grando, & fames,& mors, omnia hæc ad vindictam creata ſunt, beſtiarum dentes & Scorpij, & Serpentes, & romphæa vindicans in exterminium impios, t.4.p.151.1

Eccl.40. Vita hæc grauc iugũ ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorũm vſque in diem ſepulturæ, t.4.p.153.1

O mors quam amara eſt memoria tua, recordatio tui felle amarior eſt homini pacem habenti in diuitijs ſuis. Rectum autẽ,& bonum iudicium tuum homini pauperi, t.4.p.500.1 Eccl.41.

Memoria amara mortis homini pacem habenti in facultatibus ſuis, tom.4. p.936.c.2

Frigidus vẽtus Aquilo flauit, & gelauit cryſtallus ab aqua, t.4.p.519.1 Eccl.43.

Aquilo,dum flat, gelauit cryſtallus ab aqua, t.4.p.539.1

Quia non eſt iuſtus, qui non peccet, t.4.p.825.2 Eccleſ.49.

Viros glorioſos in generatione ſua,to. 4.p.710.2 Eccl.44.

Dilectus coram Deo, & hominibus. t.4.p.618.2 Eccl.45.

O mors,quam amara eſt memoria tua homini pacem habenti in diuitijs ſuis. O mors, quam bonum eſt iudicium tuum homini pauperi, to.4. p.307.1

A laqueo linguę iniquæ,& à labijs operantium mendacium. A lingua cõinquinata,& à verbo mendacij,& à lingua iniuſta. t.4.p.376.1 Eccl.51.

Beatus, qui poſt aurum non abijt, nec ſperauit in pecuniæ theſauris,tom.4. p.730.2 Eccl.52.

Eccẽ quam modicum laboraui & inueni mihi multam requiem, tom.4. p.752.2

Vnde exeunt flumina, reuertuntur, vt iterum fluant,t.5.p.165.1 Eccli.1.

Stultorum infinitus eſt numerus.to.5. p.380.1

Stultorum infinitus eſt numerus &c.t. 5.p.76.1

Væ peccatori terram ingredienti duabus vijs,t.5.p.369.2 Eccl.2.

Quid frultra deciperis?t.5.p.340.2

Omnia, quæ deſiderauerunt oculi mei non negaui eis, nec prohibui cor meum,quin omni voluptate frueretur, & oblectaret ſe in his, quæ præparaueram, & hãc ratus ſum partem meam,t.5.p.245.2

Væ peccatori terram ingredienti duabus vijs,t.5.p.357.2

Digitized by Google

Oculi sapientis in capite eius, tomo 5. p.357.1

Eccl.3. Tempus amplexandi,& tempus longè fieri ab amplexibus, tempus dilectionis, & tempus odij, tempus belli, & tempus pacis.t.5.p.256.1

Qui amat periculum,peribit in illo &c. t.5.p.92.1

In mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris, t.5.p.340.1

Gloria patris, filius sapiens &c. tom.5. p.59.1

Tempus loquendi, tempus tacendi &c. t.5.p.62.1

Eccl.4. Væ soli;qui non de lapsu solicitus,subleuantem desideraret &c. to.5. pag. 35.col.1

Muscæ enim morientes perdunt suauitatem vnguenti,t.5.p.413.2

Væ enim soli, quia cum ceciderit non habet emolumẽtum societatis, vnus quomodo calefiet? Et si dormierint duo, fouebuntur mutuo, & si quispiam prævaluerit contra vnum, duo resistunt ei,t.5.p.117.2

Væ enim soli.t.5.p.407.1

Væ soli, qui non habebit, si ceciderit, subleuantẽ se, ab altero autem adiutus,emolumentum habet societatis. t.5.p.351.2

Eccl.5. De propitiato peccato noli esse sine metu,t.5.p.217.1

Eccl.6. Transiuerunt me sicut torrens &c. t.5. pag.48.2

Amicum medicamentum vitæ & immortalitatis.t.5.p.174.2

Omnia flumina intrant mare, & mare non redundat.t.5.p.24.2

Eccl.9. Sicut pisces capiuntur hamo,& aues laqueo,sic tu capiaris in tempore malo.t.5.p.365.1

In futurum res seruantur incertæ.to.5. p.390.1

Eccl.10. Qui scindit ligna, periclitabitur in eis. t.5.p.419.1

Eccl.12. Verba sapientium quasi stimuli, & sicut claui in altum difixi,tom.5.pag. 241.col.2

Eccl.13. Qui tangit picem, inquinabitur ab ea &c.t.5.p.91.1

Qui tangit picem inquinabitur ab ea, tom.5.pag.220.col.2

Ostendit Deus homini ignem & aquã, vitam & mortem, vt ad quam maluerit, extendat manum, tomo 5. p.134.2 Eccl.15.

In Synagoga peccantium exardebat ignis,t.5.p.413.2. Eccl.16.

Quid lucidius Sole?& hic deficiet.Quid nequius,quàm quod excogitauit caro,& sanguis?t.5.p.357.1 Eccl.17.

Vinum, & mulieres apostatare faciunt sapientes.t.4.p.324.2 Eccl.19.

Est odibilis, qui procax est ad loquendum.t.5.p.333.1 Eccl.20.

Vir enim sapiens tacebit vsque ad tempus.t.5.p.180.2

Via peccantium complantata est lapidibus, & post hæc inferi & tenebræ. t.5.p.324.1 Eccl.21.

Stuppa collecta, Synagoga peccãtium &c.t.5.p.11.1

In multitudine electorum habebit laudem &c.t.5.p.25.1 Eccl.24.

In Iacob inhabita, & in Israel hæreditate,& in electis meis mitte radices, t.5.p.251.2

Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris,& flores mei fructus honoris & honestatis. t.5.p.123.1

Doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus &c.t.5.p.78.1

Ego feci vt oriretur in cœlis lumen indeficiens.t.5.p.78.2

Liberi arbitrij vsus.t.5.p.19.2

Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris.t.5.p.205.1

In multitudine electorum benedicetur &c.t.5.p.34.1

Ego quasi vitis fructificaui &c. tom. 5. pag.19.2

Dedit illi Deus cor ad præcepta &c.t.5. pag.70.1 Eccli.45.

Initium vitæ hominis aqua & panis. t.5.p.399.2 Eccl.29.

Vitæ initium aqua & panis & vestimentum & domus &c.t.5.p.78.2

Beatus vir, qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecuniæ thesauris, t. 5.p.339.1 Eccl.31.

Beatus vir, qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecuniæ thesauris: quis est hic,& laudabimus eum? fe-

cit

Digitized by Google

eit enim mirabilia in vita ſua, to.5. p.298.2

Eccl.34. Vnus ædificans,& alter deſtruens,quid prodeſt illis?t.5. p. 120.2

Vnus orans & vnus maledicens, cuius vocẽ exaudiet Dominus? Vnus ædificans & alter deſtruens, quid prodeſt illis niſi labor?t.5.p.406. 1

Eccl.35. Oratio humiliãtis ſe nubes penetrabit, &c.t.4.p.139.2

Eccl.38. Cuius verba, vt faculæ ardebant. to.5. p.266.1

Eccl.39. Sapientiam antiquorum exquiret ſapiens &c.t.5. p.82.2

Eccl.40. Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus,& iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ in matrem omnium, tomo 5. p. 322.col.2

Eccl.41. Mortis memoria amara peccatori &c. t.5.p.17.2

Sapientia abſcondita & theſaurus inuiſus,quæ vtilitas in vtriſque &c. to.5. pag.67.1

Eccl.44. Homines diuites in virtute &c. tom.5. pag.20. 2

Qui enauigant mare, enarrant pericula eius,t.5.p.397.1

Laudemus viros glorioſos &c. tom.5. pag.36.2

Dilectus Deo,& hominibus,cuius memoria in benedictione eſt, tomo 5. p.189.2

Moyſes dilectus Deo & hominibus, t. 5.p.367.2

Et dedit illi cor ad præcepta legem vitæ &c.t.5.p.83.1

Eccl.50. In diebus ſuis corroborauit templum &c.t.5.p.82.2

Eccl.51. In ſapientia eius luxit anima mea, & ignorantias meas illuminauit, ne à tenebris ſomniorum in tenebras venirent tormentorum.t.5.354.2

Eccl.vlt. Verba Sapientum quaſi ſtimuli &c.t. 5.p.63.2

E S A I A S.

Eſa.1. Omne caput eſſet languidum. & omne cor mærẽs, à plantaq; pedis vſq; ad verticẽ non eſſet ſanitas, ſed vulnus, & liuor, & plaga tumens non eſt circumligata medicamine, to.4. pag.6.2

Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationũ veſtrarum &c. t.4. p.643.2

Terra veſtra deſerta, ciuitates veſtræ ſuccenſæ igni,regionem veſtram coram vobis alieni deuorant,ſicut in vaſtitate hoſtili, cum derelicta fuerit filia Sion, ſicut vmbraculum in vinea,& ſicut tugurium in cucumerario,& ſicut ciuitas,quæ vaſtatur.t.4. p.309.2

Cum multiplicaueritis orationes veſtras,non exaudiam,quia manus veſtræ ſanguine plenæ ſunt, tom. 4. p.651.1

Ablue cor tuum Hieruſalem,vt muda ſis.t 4.p.208.2

Heu conſolabor de hoſtibus meis, & vindicabor de inimicis meis. tom.4. p 799 2

Vinum tuum miſtum eſt aqua. to.4. p.656.2

Vt ceſſet exactor, quieſcat tributum, moderetur virgam percutientium crudeliter,t.4.p.362. 2

Vt derelinquatur filia Sion, ſicut vmbraculum in vinea, & ſicut tugurium in cucumerario, & velut ciuitas,quæ vaſtatur.t.4. p.411.1

Principes tui infideles ſocij furum, omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & cauſa viduæ non ingreditur ad eos,t.4.p 203.2

Væ, qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miſcendam ebrietatem,t.4.p 491.1

Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me:cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui, Iſrael autem me non cognouit, & populus meus non intellexit.t.4.p.842.1

Quia ſi fuerint peccata hominum, vt coccum quaſi nix dealbabuntur.t.4. p.78.1

Væ genti peccatrici,t.4.p.105.1

Gladius deuorabit vos, & cætera: erit fortitudo veſtra, vt fauilla ſtuppæ,

Digitized by Google

quæ igni non rèsistit, & opus vestrũ quasi scintilla, quia malis hominum operitur, procedet ignis, & succendetur, & non erit, qui extinguat. to. 4. p. 125. 2
Audite verbum Domini principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. t. 4. p. 285. 1
Audite legem Dei populus Gomorrhę. p. 238. 1
Omne caput lãguidum, &c. super quo percutiam vos vltra addentes prævaricationem, &c. vulnus, & liuor, & plaga tumens non est circumligata, neque curata medicamine. to. 4. p. 420. 2
Asinus agnoscet præsepe Domini sui, Israel autem Dominum non cognouit, t. 4 p. 802. 2
Vox exultationis, & salutis in tabernaculis pastorum. t. 4. p. 144. 2
Omne caput languidum, & omne cor mœrens, t. 4 p. 907. 1
Principes tui infideles, socij furum, pupillo non iudicabant, & causa viduæ non ingreditur ad eos. t. 4. p. 160. 1
Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum, t. 4. p. 651. 1
Nisi ipse reliquisset nobis semen quasi Sodoma fuissemus. t. 4. p. 171. 1
Splendorem igni, & quod de igne, fulgur egrediebatur. t. 4. p. 499. 2
Omne caput languidum, & omne cor mœrens, t. 4. p. 489. 1
Audite verbum Domini Principes Sodomorum, auribus percipite legem, Dei vestri populus Gomorrhæ, t. 4 p. 396. 2
A planta pedis vsque ad verticem non inueniebatur sanitas, t. 4. p. 740. 2
Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis, cum multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam, quia manus vestræ sanguine plenæ sunt, t. 4. p. 521. 2
A planta pedis vsque ad verticem non erat in eo sanitas, t. 4. p. 187. 1
Populus meus non intellexit. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, &c. Relinquetur filia Sion, vt vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, & sicut ciuitas, quæ vastatur, t. 4. p. 803. 1
Super quo percutiam vos vltra addentes prævaricationem? t. 4. p. 387. 1
A planta pedis vsque ad verticem non est in corpore sanitas? t. 4. p. 296. 1
Vos autem accedite huc filij auguratricis, semen adulteri, & fornicariæ, super quem lusistis? Super quem dilatastis os, & eiecistis linguam? tom. 4. p. 268. 2
De Sion egrediatur lex, & verbum Domini de Hierusalem, t. 4. p. 442. 1
A planta pedis vsque ad verticem nulla erat sanitas, sed vulnus, & liuor, & plaga tumens, t. 4. p. 884. 1
Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum, to. 4. 884. c. 2
A planta pedis vsque ad verticem non esset sanitas, t. 4. p. 211. 2
Principes tui infideles, socij furum ferra sectus interijt, t. 4 p. 395. 1
A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas, t. 4. p. 941. 1
A planta pedis, vsque ad verticem non est in eo sanitas, t. 4. p. 470. 1
Cum relicta fuerit filia Sion, sicut vmbraculum in vinea finita vindemia, & vt tugurium in cucumerario, t. 4. p. 380. 2
Rubra, vt coccinum, & quasi vermiculus, quasi nix alba erunt. t. 4. p. 196. 1
Quiescite agere peruerse, discite benefacere, t. 4. p 829. 2
Cum multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam: Quia manus vestræ sanguine plenæ sunt, tom. 4. p. 767. 2
Audite verbum Domini Principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei mei, populus Gomorrhæ, to. 4. p. 516. 2
Qui pupillo non iudicant, & causa viduæ non ingreditur ad eos, tom. 4. p. 925. 1
A planta pedis vsque ad verticem non esset sanitas in Israel, t. 4. p. 455. 2
Principes infideles, socij furum, tom. 4. p. 607. 1

Cum

Cum venerit Dominus conflabunt homines gladios suos in vomeres, t.4. pag 9.1

Isa.2. Quiescite ab homine, cuius spiritus in naribus eius est, quoniam excelsus reputatus est ipse, t.4.267.2

Salus hominum ab extremis terræ, t.4. p.414.1

A planta pedis vsque ad verticem non est sanitas, sed vulnus, & liuor, & plaga tumens, quæ non sunt circumligata, nec curata medicamine, tom.4. p.796.1

Ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius, t.4.p.637.2

Non clamabit, nec audietur vox eius foras, t.4.p.455.1

Ecce ego, mitte me ad docendum populum, vt testimonium perhibeam de te apud incredulum, & sceleratum populum, t.4.p.683.2

Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius, t.4.p.890.1

Quiescite ab homine, cuius spiritus in naribus eius est, t.4.p.638.2

Non est qui sit agnitus reuersus ab inferis, Comedamus, & bibamus, cras enim moriemur, t.4.p.616.2

Esa.5. Vinea facta est dilecto meo, in cornu filio Dei &c. t.4.p.350.1

Mons ad te venit, vt te doceat vias suas, & ambules in semitis eius, tomo 4. pag.96.1

Erit in nouissimis diebus præparatus mõs domus domini in vertice montium, & fluent ad eum omnes gentes t.4 p.141.1

Esa.3. Et erit pro suaui odore fœtor, pro zona funiculus, pro crispante crine calui tium, & pro fascia pectorali ciliciũ, t.4.p.62.2

Sed erit pro suaui odore fœtor, pro zona funiculus, pro crispanti crine calui tium, & pro fascia pectorali cilicium. t.4.p.274.2

Pro suaui odore fętor datus est, & pro zona funiculus, t.4.p.346.2

Indumentum tibi est, princeps noster eris. Et iurabit in die illa: Non ero Dominus, & in manu mea non est panis. Non sum medicus, & in domo mea nõ est panis, nolite me constituere principem populi, tomo 4. p.773.1

Ad saccum, & caluitium, & cingulum pœnitentiæ, t.4. p.570.1

Qui peccata sua, vt Sodoma prædicauerant, nec absconderunt, tomo 4. p.410.2

Peccata sua sicut Sodoma prædicant, nec abscondunt. t.4.p.212.1

Ecce dominator aduenit, noli fugere, noli timere, t.4.p.56.1

Vt sit pro suaui odore fœtor, & pro crine crispanti caluitium. tom.4. pag. 936.col.2

Dicite iusto, quoniam bene, quoniam fructum adinuentionum suarum comedit. t.4.p.813.1

Decaluauerit Dominus verticem filiarum Sion, & crinem nudauerit. t.4. pag 319.2

Pro eo quod ambulauerunt filię Sion, extento collo, & nutibus oculorum ibant, &c. decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, &c. tomo 4. p.579.1

Vt ablueret sordes filiarum Sion, & sanguinem Hierusalē lauaret de mędio eius in spiritu iudicij, & spiritu ardoris, t.4.p.286.2 Esa.4.

Spiritum iudicij, t.4.p.682.1

Nubem per diem, & splendorem ignis flammantis in nocte. t.4.p.882.1

Et creabit Dominus super omnem locum montis Sion, & vbi inuocatus est nubem per diem, & splendorem ignis flammantis in nocte, super omnem enim gloriam protectio. to.4. pag.96.1

Fructus fuit terræ sublimis, tomo 4. p. 678.col.2

In die illa erit germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis. t.4.p.688.2

Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. t.4.p.671.2 Esa.5.

Quod decem iugera vinearum facerēt tantum lagunculam vnam, tomo 4. p.353.1

Man-

Digitized by Google

Mandabo nubibus, ne pluant ſuper vineam meam imbrem, tomo 4. pag. 542. col. 2

Tranſeamus ex his ſedibus, & relicta fuit Iudæorum familia, ſicut vmbraculum in vinea, & ſicut tugurium in cucumerario, & ſicut ciuitas, quæ vaſtatur. t. 4. p. 357. 2

A planta pedis vſque ad verticem non eſſet in populo ſanitas. t. 4. p. 29. 1

Væ qui coniungitis domum domui, & agrum agro copulatis. to. 4. p. 734. col. 2

Quod decem integra vinearum facerēt lagunculam vnam. t. 4. p. 357. 2

Memento creatoris tui antequam rumpatur funiculus argenteus, & reuertatur vita aurea, & conteratur hydria ſuper fontem, & confringatur rota ſuper ciſternam, & reuertatur puluis in terrā ſuam, vnde erat. t. 4. p. 845. 1

Qui traxerunt iniquitatem in funiculis vanitatis, & in vinculis plauſtri peccatum? t. 4. p. 215. 1

Memento creatoris tui, antequam reuertantur nubes poſt pluuiam, to. 4. p. 845. 1

Vt quid trahitis in funiculis vanitatis, & peccatum velut vinculum plauſtri, t. 4. p. 580. 2

Triginta modij ſementis facient modios tres. t. 4. p. 191. 1

Dicentes dulce amarum, & amarum dulce, lucem tenebras, & tenebras lucem. Quæ participatio luci ad tenebras? Chriſti ad Belial? tomo 4. p. 533. 1

Vt pluant ſuper terram hanc imbrem, q̄ digna eſſet recipere laqueos ignis, ſulfur. t. 4. p. 189. 1

Morticinia eorum, quaſi ſtercus in medio platearum. t. 4. p. 846. 1

Væ dicentibus velociter appropient', quæ facturus eſt Deus, vt videamus, & veniat conſilium ſancti Iſrael, vt cognoſcamus. t. 4. p. 486. 1

A planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas t. 4. p. 115. 1

Viri potentes ad bibendum vinum delitiarum mundi, & viri fortes, ad miſcendam ebrietatem. t. 4. p 92. 1

Non putabitur, & non fodietur, auferam maceriam eius, & erit in conculcationem, & mandabo nubibus ne pluant ſuper eam imbrem. to. 4. p. 359. 1

Vinea fuit pacifico. t. 4. p. 348. 1

Tunc conflabunt gladios ſuos in vomeres, & non leuabit gens contra gentem gladium, & ſedebit vnuſquiſque ſub viti, & ficu ſua. tomo 4. pag. 68. 2

Et volauit ad me vnus de Seraphin &c. t. 4. p. 760. 2 — Eſa. 6.

Vade & dices populo huic &c. tom. 4. pag. 46. 1

Vidi Dominum ſedētem ſuper ſolium excelſum, & eleuatum. tomo 4. pag. 701. col. 2

Væ mihi, quia vir pollutus labijs ego ſum. t. 4. p. 814. 1

Sedētem ſuper ſolium excelſum, & eleuatum. t. 4. p. 594. 2

Sedentem ſuper ſolium excelſum, & eleuatum. t. 4. p. 931. 2

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum, plena eſt omnis terra gloria eius &c. t. 4. p. 82. 2

In anno, quo mortuus eſt Ozias, vidi Dominū ſedentem, &c. t. 4. p. 466. 1

Vir pollutus labijs, t. 4. p. 26. 2

Et in medio populi polluta labia habentis ego habito, t. 4. p. 304. 1

Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, id eſt, nobiſcum Deus, t. 4. p. 3. 1 — Eſa. 7.

Ecce virgo concipiet & pariet, & vocabitur nomen eius Emmanuel, to. 4. p. 60. 2

Puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & vocabitur nomen eius admirabilis, &c. t. 4. p. 78. 2

Butyrum & mel comedet, & ſimul ſciet eligere bonū, ac reprobare malum, t. 4. p. 65. 1

Donec egrediatur, vt ſplendor iuſtus eius, t. 4. p. 60. 1

Conflabunt homines gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces, non leuabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur vltra ad prœlium. t. 4. p. 624. 2 — Eſa. 8.

Sume tibi librum grandem, & ſcribe ſtylo hominis, t. 4. p. 92. 1

Acce-

Digitized by Google

Accelera, ſpolia detrahe, feſtina, prædare, t. 4. p. 60. 2

Quia antequam ſciat puer vocare patrem, aut matrem, auferet fortitudinem Damaſci. & ſpolia Samariæ coram Rege Aſſiriorum, vocaturq; nomen eius Accelera, ſpolia detrahe, feſtina prædari, t. 4. p. 280. 2.

In lapidem autem offenſionis duabus domibus Iſrael in laqueum, & in ruinam habitantibus Ieruſalem, & offendent ex eis plurimi, & cadent, & conterentur, & irretientur, & capientur, t. 4. p. 70. 2

Voca nomen eius, feſtina, prædare, t. 4. p. 423. 2

Expectabo Dominum, qui auertit faciē ſuam à domo Iacob, t. 4. p. 619. 2

Erit vobis Dominus in ſanctificationem, duabus autem domibus Iſrael in lapidem offenſionis, & petram ſcandali, t. 4. p. 32. 1

Pro eo quod ſpreuit populus iſte aquas Siloe, quæ vadunt cum ſilentio, & aſſumpſit magis Raſin, & filium Romeliæ, adducet Dominus ſuper eos aquas fluuiorum fortes, & multas, Regem Aſſyriorum, & ibit per Iudam inundans, & tranſiens vſq; ad collū veniet. t. 4. p. 482. 2

Eſa. 9. Lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe, ſicut qui exultant victores capta prēda, quando diuidunt ſpolia, quia iugum oneris eius & virgā humeri eius, & ſceptrum exactoris eius ſuperaſti, ſicut in die Mediam, t. 4. p. 64. 1

Ne lęteris inimica mea ſuper me, quia cecidi, conſurgam, cum ſedero in tenebris, Dominus lux mea eſt. Dominus enim erigit eliſos, & ſedentibus in tenebris lux orta eſt eis, tom. 4. p. 149. 1

Lętabuntur coram te, ſicut qui lętantur in meſſe, t. 4. p. 64. 1

Lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe, ſicut exultant victores capta præda, t. 4. p. 615. 1

Multiplicabitur quidem gens, ſed non magnificabitur lætitia, t. 4. p. 943. 1

Principem pacis, cuius imperium prædixerat, t. 4. p. 379. 2

Lætabuntur homines, ſicut exultant victores capta præda, quando diuidūt ſpolia, t. 4. p. 423. 2

Quod peccata ſicut Sodoma prædicauit, nec abſcondit. t. 4. p. 252. 2

Vnuſquiſque carnē proximi ſui voret, t. 4. p. 535. 1

Exultant victores capta præda, tom. 4. p. 669. 2

Principatus eius ſuper humerum eius eſt, t. 4. p. 746. 1

Vt conſoletur ſedentes in tenebris, & vmbra mortis, & populus, qui ambulabat in tenebris, videat lucem magnam, & degentibus in tenebris, & vmbra mortis oriatur lux, tom. 4. p. 816. 2

Sicut qui lætantur in meſſe, & ſicut exultant victores capta præda, to. 4. p. 573. 1

Quia omnis violenta prędatio cum tumultu & veſtimentum miſtum cum ſanguine erit in combuſtionem, & cibus ignis &c. t. 4. p. 78. 1

Populus, qui habitabat in tenebris, vidit lucem magnam, & degentibus in regione vmbræ mortis lux orta eſt eis, t. 4. p. 91. 1

Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, t. 4 p. 78. 2

Quia paruulus datus eſt nobis, admirabilis, conſiliarius, &c. zelus Domini exercituum faciet hoc, t. 4. p. 3. 2

Dominus exercituum cōfringet lagunculam in terrore, & excelſi ſtatura ſuccindentur, & ſublimes humiliabuntur. t. 4. p. 866. 2 Eſa. 10.

Virga furoris mei Aſſur. t. 4. p. 911. 2

Erit lumen Iſrael in igne, & Sanctus eius in flamma, t. 5. p. 354. 2

In die illa radix Ieſſe, qui ſtat in ſignū populorum, ipſum gentes deprecabuntur, t. 4. p. 71. 1 Eſa. 11.

Leuabit ſignum in nationes, & congregabit profugos Iſrael, & diſperſos Iuda colliget à quatuor ventis. ibid.

Væ populo graui iniquitate, ſemini nequam, filijs ſceleratis. Omne caput languidum, & omne cor mœrens, t. 4. p. 296. 1

Terra, quam percutiat Deus virga oris ſui,

fui, qui ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium, t.4.p.195.1

Repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientes, t.4.p.192.2

Et delectabitur infans ab vbere ſuper foramine aſpidis, t.4.p.945.2

Iſa.12. Hauriens aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, t.4 p.598.1

Iſa.13. Vidimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum, non erat ei aſpectus, t 4.p.143.1

Nec ponet ibi tentoria Arabs, nec paſtores requieſcét ibi, ſed requieſcent ibi beſtiæ, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi ſtruthiones, t.4.p.309.1

Stellæ cœli, & ſplendor earum non expandet lumen ſuum, obtenebratus eſt Sol in ortu ſuo, t.4.p.17.2

Habitatio omnis volucris immundæ, t.4.p.607.2

Onus Babylonis, t.4.p.755.1

Væ qui prædaris, nonne & ipſe prædaberis, cum conſummaueris, deprędaberis, t.4.p.423.2

Torſiones, & dolores tenebunt eos, quaſi parturientes dolebunt. tom.4. p.635.2

Non eſt, qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum, t.4.p.470.1

Quod ab hoſtibus deſerta, à feris inhabitanda eſſet: Nec ponet ibi tentoria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi, ſed requieſcent ibi beſtiæ, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi ſtruthiones, tomo 4. p.380.2

Iſa.14. Erit ſicut populus, ſic ſacerdos, & ſicut ſeruus, ſic & Dominus eius. Luxit, & defluxit terra. Luxit vindemia, infirmata eſt vitis, &c. Quomodo ſi paucæ oliuę, quæ remanſerunt, excutiantur ex olea, & racemi, cum fuerit finita vindemia? t.4.p.6.2

Reſpicite, &c. quoniam appropinquat redemptio veſtra, t.4.p.23.2

Præparate filios eius occiſioni in iniquitate patrum ſuorum, &c. t.4.p.480.2

Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? t.4 p.118.2

Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua, concidit cadauer tuum, ſubter ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes, t.4.p.346.2

Qui conturbauit terram, concuſſit regna, & poſuit orbem deſertum, to.4. p.942.2

Et poſſidebit eos domus Iſrael ſuper terram Domini in ſeruos, et anciſſas, & erunt capientes eos, qui ſe ceperant, & ſubijcient exactores ſuos, t.4. p.520.2

In cœlum conſcendam, ſuper aſtra exaltabo ſolium meum, in profundum lacus demergit, t.4 p.879.1

Miſereamur impio, & non diſcet facere iuſtitiam. In terra ſanctorum iniqua geſſit, & non videbit gloriam Domini, t.4.p.917.1

Emitte agnum Domine dominatorē. t.4.p.47.1

Et præparabitur in miſericordia ſolium, & ſedebit ſuper eum in veritate, t.4.p.718.1 Iſa.16.

Suauis Dominus vniuerſis, Alleuat Dominus omnes, qui corrunt. Cuſtodit Dominus omnes diligentes ſe. Omnes peccatores diſperdet, tom.4.pag. 295.1

Canes ſunt muti non valentes latrare. t.4.p.42.1

Cum decaluauerit Dominus verticem filiarum Sion, t.4.p.869.1

Emitte Agnum dominatori terræ. t.4. pag.2.2

Ablata eſt meſſis in die hæreditatis, t.4. p.120.1 Iſa.17.

Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti? humiliauimus animas noſtras, & neſciſti? Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra. t.4.p.212.1 Iſa.18.

Stulti principes Taneos, ſapientes conſiliarij Pharaonis dederunt conſiliū inſipiens, &c. decęperūt Aegyptum, Dominus miſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis, & errare fecerunt Aegyptum in omni opere ſuo, ſicut errat ebrius, & vomens. t.4.p.548.2 Iſa. 19.

Vt commouerentur ſimulacra Aegypti, & cor Aegypti tabeſceret in medio eius. t.4.p.18.2

In die illa erunt quinque ciuitates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaam, t.p.4 p.479.2

Domi-

Digitized by Google

Dominus misceuit illi spiritum erroris, & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo, t.4.p.517.1

Esa.21. Angustia possedit me, sicut angustia parturientis, t.4.p.636.2

Circumdederunt me, sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis. Circumdederunt me vituli multi, & sicut tauri pingues obsederunt me, vt me cornibus ventilarent, t.4.p.539.1

Si quæritis, quærite, conuertimini, & venite, t.4.p.524.2

Tacui semper, silui, patiens fui, & parturiens coquar, dissipabo, & absorbebo, simul disertos, faciam mortes, & omne gramen eorum exiccabo. t.4.p.12.1

Esa.22. Et reuelata est in auribus meis vox Domini exercituum, t.4.p.55.2

Coronans coronabit te tribulatione, & quasi pilam mittet in terram latam, & spatiosam, t.4.p.363.1

Quod iugulabant arietes, comedebant carnes. t.4.p.775.2

Ad fletum & ad planctum & ad cingulum sacci. & ecce gaudium & lætitia occidere vitulos, et iugulare arietes, comedere carnes, et bibere vinum. t.4.p.55.2

Terra, terra, terra, audi verbum Domini. t.4.p.194.1

Ad planctum, et fletum, et caluitium, et cingulum sacci. Et ecce gaudiũ, et lætitiæ, iugulare arietes, & dicere. comedamus, et bibamus, cras enim moriemur, t.4.p.62.2

Esa.23. Negotiatores eius principes Chanaan inclitii terræ, t.4.p.178.2

Cum orbis fini appropinquauerit, quãdo attrita fuerit ciuitas vanitatis, quãdo clausa est omnis domus, nullo introeũte, etc. relicta est in vrbe solitudo. t.4.p.285.2

Secretum meum mihi. t.4.p.698.1

Esa.24. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes, qui lætabantur corde, t.4.p.16.2

Esa.25. Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in mõte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ. t.4.p.890.2

Indulsisti Domine genti, numquid glorificatus es Domine? subdit. In angũstia requisierunt te. t.4.p.12.2 Esa.26

In terra Sanctorum iniqua gessit, et nõ videbit gloriam Dei, t.4.p.460.2

Indulsisti Domine, indulsisti genti, nũquid glorificatus es ab eis? tomo 4. p.12.1

Concepimus, & quasi parturiuimus, & peperimus spiritum salutis, tomo 4. p.636.2

Misereamur impio, & non discet facere iustitiam, t.4.p.542.2

Indulsisti genti Domine, indulsisti genti: numquid glorificatus es? tomo 4. p.542.2

Anima mea desiderauit te in nocte, t.4. p.665.2

Qui crediderit, non festinet, t.4.p.16.2 Esa.28

Omnes mensæ repletæ sunt vomitu sordium, t.4.p.816.1

Manda remanda, manda remanda, expecta, reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi, tom.4. p.184.1

Manda remanda, manda remanda. t.4. p.16.1

Qui ablactatus fuerit à lacte, & ab vberibus auulsus. t.4.p.682.1

Angustatum est stratum, & pallium breue duos operire non potest, tom.4. p.641.2

Quem docebit scientiam, aut quem intelligere faciet auditum? t.4.p.642.1

Et pallium breue duos operire non potest, t.4.p.850.2

Et ponam in pondere iudicium, & iustitiam in mensura, t.4.p.552.2

Venite ascendamus ad montem Domini, t.4.p.91.2

Quem docebit scientiam, aut quem intelligere faciet auditum? Ablactatos à lacte, auulsos ab vberibus. tom.4. p.181.1

Populus hic labijs me honorat; cor autem eorum longe est à me, &c. to.4. p.261.2 Esa.29.

Eò quod appropinquat populus iste ore suo, & labijs glorificat me, cor autem eius longè est à me, &c. to.4. p.75.1

Labijs me honorant, eorum autem cor

Digitized by Google

est longe à me. tom. 4 pag. 104. col. 2
Sicut somniat esuriens, & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius, & sicut somniat sitiens, & bibit, & postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est, sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra montem Sion. tom. 4. p. 656. 1
Somnium visionis nocturnæ, tomo 4. p. 575. 2
Sicut somniat esuriēs, & comedit, cum autē fuerit expergefactus, vacua est aīa eius, & sicut somniat sitiens, & bibit, & postquā fuerit expergefactus lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est. Sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra montem Sion. t. 4. p. 352. 2
Sicut somniat esuriēs, & comedit, postquam autem fuerit expergefactus vacua est anima eius, &c Sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra montem Sion. t. 4. p. 755. 2
Isa. 30. Erit lux Lunę, sicut lux Solis, & lux Solis septempliciter, t. 4. p. 11. 1
Et dabit Dominus vobis panem arctū, & aquam breuem, t. 4. p. 50. 2
Et dabitur pluuia semini tuo, cumq; feminaueris in terra, & panis frugum terræ erit vberrimus, & pinguis. t. 4. p. 192. 2
Hæc via, ambulate in ea, to. 4. p. 673. 2
Væ filij defertores, vt qui additis peccatum super peccatum, qui ambulatis, vt descendatis in Aegyptum, & os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in vmbra Aegypti, & erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, & fiducia vmbræ Aegypti in ignominiam, to. 4. p. 281. 1
Vę filij defertores, dicit Dominus, vt faceretis consiliū et non ex me, et orditemini telam, et non per spiritum meum, et adderetis peccatum super peccatum. t. 4. p. 556. 1
Si reuertamini et quiescatis salui eritis, in silentio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis et dixistis, Nequaquam, sed ad equos fugiemus, ideo fugietis. Et super veloces ascendemus, ideo velociores erunt, qui persequentur vos. Mille homines à facie terroris vnius fugietis, donec relinquamini quasi malus nauis in vertice montis. t. 4. p. 753. 1
Væ qui facitis consilium, & non ex me, & ordimini telam, & non per spiritum meum, addentes peccatum super peccatum, qui ambulatis, vt descendatis in Aegyptum, & os meum non interrogastis sperantes auxiliū in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in vmbra Aegypti. t. 4. p. 855. 2
Væ qui descendunt in Aegyptum. t. 4. p. 197. 2 Isa. 31.
Væ; qui descendunt in Aegyptum ad auxilium, & in equis sperantes, & habentes fiduciā super quadrigis, quia multæ sunt, &c. & non sunt confisi super Israel, & Dominum non quæsierunt. t. 5. p. 50. 2
Seminantis super aquas. t. 4. p. 192. 1
Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bouis, & asini. t. 4. p. 192. 2 Isa. 32.
Sedebit populus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. t. 4. p. 302. 2
Hæc dicit Dominus. Vidi lacrymam tuam, multas effudisti, sed prima motus sum, non morieris. to. 4. p. 280. 1.
In qua solummodo magnificus est Dominus noster. t. 4. p. 530. 1 Isa. 33.
Concipieris ardorem & parieris stipulam. t. 4. p. 656. 2
Quis poterit habitare cum igne deuorante. t. 4. p. 176. 1
Diuitiæ enim salutis sapientia, & scientia, timor Domini ipse est thesaurus eius. t. 4. p. 816. 1
Inebriatus est gladius meus in cœlo, & ecce pateni arbitraris t. 4. p. 807. 2 Isa. 34.
Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis super prædam suam, cum occurrerit ei multitudo pastorum, à voce eorum non formidabit, & à multitudine eorum non panebit? sic descendit dominus exercituum vt prelietur super

Digitized by Google

super montem Sion. t. 4 p. 104. 1

Psa. 35. Venit Dominus saluum facere, quod perierat, vt lętaretur deserta, & inuia, & exultaret solitudo, & floreret quasi lilium, vt daretur ei gloria Libani, decor Carmeli, & Saron. t. 4. p. 64. 2

Tunc saliet sicut ceruus claudus, et aperta erit lingua mutorum. tom. 4. p. 242. 2

Non transibit per eam pollutus et immundus, quæ ciuitas Dei sancti dicetur. t. 4. p. 599. 2

Gloria Libani data est, decor Carmeli, & Saron, t. 4. p. 61. 1

Tunc aperientur oculi cœcorum, & aures surdorum patebunt, tunc saliet sicut ceruus, claudus, & aperta erit lingua mutorum, quia scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine, t. 4. p. 287. 2

Et hæc erit vobis directa via: Ita vt stulti non errent per eam, t. 4. p. 50. 2

Scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine, & quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarũ. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami, & iunci, t. 4. p. 385. 1

Manus dissolutæ confortentur, tom. 4. p. 673. 1

Et lætaretur deserta, & inuia, & arida esset in stagna aquarum, tomo 4. pagina 879. 1

Esa. 36. Nonne ipse est, cuius abstulit Ezechias excelsa, & altaria? t. 4. p. 864. 2

Ægyptus baculus arundineus, & confractus, t. 4. p. 32. 2

Inebriatus est in cęlo gladius meus, t. 4. p. 258. 1

Esa. 37. Dies tribulationis, & correptionis, & blasphemiæ dies hæc, &c. Leua oratione pro reliquijs, quæ repertę sunt: Quia indutus Rex sacco, induti Sacerdotes cilicijs, in templo similis publicano, t. 4 p. 661. 1

Licet venerit vsque ad partum, virtus pariendi non fuit, t. 4. p. 946. 2

Venerunt filij vsque ad partũ, & virtus non est pariendi, t. 4. p. 636. 2

Protegam ciuitatem hanc propter me, & propter Dauid seruum meum, t. 4. p. 672. 1

Et orauit Ezechias ad Dominũ dicens, Domine exercituum &c. t. 4. p. 148. 1

Et recogitem omnes annos meos in amaritudine animæ meę, t. 4. p. 349. 1 Esa. 38.

Dispone domui tuæ, &c. t. 4. p. 750. 1

Obiecro Domine, memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, et quod bonum est in oculis tuis fecerim, t. 4. p. 516. c. 1

Dum adhuc ordiretur tela, succidit me, præcisa velut à texente vita mea, t. 4. p. 784. 2

De mane vsque ad vesperam finies mę. t. 4. p. 881. 2

Et fleuit Ezechias fletu magno &c. tomo 4. p. 210. 2

Dispone domui tuæ, quia morieris, & non viues, t. 4. p. 419. 1

Bonum verbum Domini, quod locutus est, fiat tantum pax, & veritas in diebus meis, t. 4. p. 147. 1 Esa. 39.

Lætatus est autem super eis Ezechias, & ostendit eis cellam aromatũ &c. t. 4. p. 140. 2

Hodie scietis, quia veniet Dominus, & mane videbitis gloriam eius. Crastina die delebitur iniquitas terræ, & regnabit super vos Saluator mundi. t. 4. p. 59. 2 Esa. 40.

Sperantes in te current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. t. 4. p. 520. 2

Quasi tuba exalta vocem tuam, vt annuncies populo suo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum, to. 4. p. 181. 1

Qui sperant in Domino mutabunt fortitudinem, t. 4. p. 92. 1

In brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit fœtas, & portabit, t. 4. p. 96. 2

Exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Hierusalem &c. tom. 4. p. 94. c. 1

Et Libanus non sufficiet ad accendendum, & animalia eius non sufficient ad holocaustum, t. 4. p. 552. c. 2

Omnis caro fœnum, t. 4. p. 571. 2

In brachio suo cõgregabit agnos, & in sinu suo leuabit, fœtas ipse portabit, t. 4. p. 639. 2

Digitized by Google

Accepit homo duplicia pro omnibus peccatis suis, t.4.p.6.2

Nunquid qui dormit, non adijciet, vt resurgat? t.4.p.366.2

Consolamini,cõsolamini populemeus dicit Deus vester: loquimini ad cor Hierusalem,t.4 p.857.2

Consolamini, consolamini populum meum ò Prophetæ, dicit Dominus vester, loquimini ad cor Ierusalem, & aduocate eam, quoniam completa est malitia eius, dimissa est iniquitas illius, t.4.p.676.1

Consolamini,cõsolamini populemeus dicit Deus vester, loquimini ad cor Hierusalem, t.4.p.56.1

Qui aquas pugillo clauso ponderat, & cœlum palmo concludit,t.4.p.613.1

Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. Assument pennas vt aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient, t.4.p.622.1

Omnis vallis implebitur, &c. tomo 4. p.51.c.1

Quorum exordium, & radix erat, quasi gens,quæ fecerit iustitiam,tom.4. p.442.2

Omnes gentes quasi gutta situlæ, & quasi momentum statera, tomo 4. p.110.c.2

Cõsolamini,cõsolamini populemeus, dicit Deus vester. Loquimini ad cor Hierusalem,t.4.p.65.1

Congregabit agnos, & in sinu suo leuabit, fetas oues ipse portabit, tom.4. p.280.2

Esa. 42. Clamantes & exaltantes quasi tubam vocem,annuntiantes populo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum,t.4.p.818.2

Super montem excelsum ascende,&c. annũtia populo meo scelera eorum, t.4.p.42.2

Quoniam super solium Dauid sedebit, vt corroboret, & confirmet illud, & videat omnis caro salutare Dei.to.4. p.64.2

Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet, nec audietur foris vox eius, tom.4. p.873.2

Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet, to. 4.p.366.2

Non dabo gloriam meam alteri, to.4. p.40.2

Tunc sicut parturiens loquar: Dissipabo,& absorbebo, simul desertos faciam montes,& colles,& omne gramen eorum exsiccabo,t.4 p.16.2

Calamum quassatum non cõteret,nec audietur vox eius foris,t.4.p.16.2

Quæ prima fuerunt,ecce venerunt,noua quoque ego annuncio,antequam oriãtur,audita vobis faciam &c. Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præliator suscitabit zelum,super inimicos suos confortabitur. Tacui semper, silui, patiens fui, quoniam quę hactenus venerunt calamitates, & quæ &c.t.4.p.16.2

Calamum quassatum non conteret,& linum fumigans nõ extinguet,to.4. p.397.2

Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet,t.4. p.550.1

Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet,t.4. p.415.1

Esa.43. Ab Oriente adducam semen tuum, & ab Occidente cõgregabo te. Dicam Aquiloni da,& Austro noli prohibere, affer filios tuos de longinquo, & filias tuas ab extremis terræ, tom.4. p.149.1

Noli timere, cum transieris per aquas, tecum ero,& flumina non operient te;t.4.p.157.2

Si transieris per ignem, flamma non comburet te;t.4.p.436.2

Seruire me fecisti in peccatis tuis, &c. t.4.p.587.1

Non esuriant, neque sitiant amplius, neque cadat super illos Sol,aut vllus æstus,quoniam miserunt,t.4.p.1.2

Esa.44. Effundam aquas super sitientes,& fluenta super aridam, t.4.p.527.2

Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum,t.4.p.95.2

Rorate cœli desuper &c. t.4.p.47.1

Esa.45. Verè tu es Deus absconditus, sanctus Israel Saluator,t.4.p.199.2

Verè

Digitized by Google

Verè tu es Deus absconditus sanctus Israel, t. 4. p. 638. 2

Audite me domus Iacob, & omne residuum domus Israel, qui portamini à meo vtero, qui gestamini à mea vulua, vsque ad senectam; Ego ipse & vsque ad canos portabo, ego feci, ego feram, ego portabo, atq; saluabo. t. 4 p. 292. 1

Esa. 46. Audite me domus Iacob, & omne residuum domus Israel, qui portamini à meo vtero, qui gestamini à mea vulua, vsque ad senectam ego ipse, & vsque ad canos ego portabo, tom. 4. p. 260. 1

Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet, t. 4. p. 118. 2

Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet, t. 4. p. 544. 2

Dei consilium in æternum stat, tom. 4. p 333. 1

Ego feci, ego feram, ego portabo, & saluabo, t. 4. p. 746. 1

Esa. 47. Descende, sede in puluere filia Babylonis, &c. t. 4. p. 558. 2

Vt de lateribus Aquilonis fiat ciuitas Regis magni, t. 4. p. 742. 2

Descende, sede in puluere virgo filia Babylon, sede in terra, nõ est solium filiæ Chaldæorum, quia vltra non vocaberis mollis, & tenera. Tolle molam & mole farinam, to. 4. pag. 748. c. 2

Esa. 48. Ego Dominus Deus tuus docẽs te vtilia, gubernans te in via, qua ambulas, t. 4. p. 156. 1

Esa. 49. In manibus meis descripsi te, tomo 4. p. 337. 1

Ecce dedi te in lucem gentium, vt salus inde esses vsque ad extremũ terræ, t. 4. p. 96. 2

Parum est, vt sis mihi dux ad suscitandas tribus Iacob, & fœces Israel conuertendas; Dedi te in lucem gentiũ, vt sis salus mea, vsque ad extremum terræ, t. 4. p. 91. 1

Plantes vineã, & non vindemies eam; Exterminauit enim eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam, t. 4. p. 354. 2

Nunquid potest mulier obliuisci infantem suũ, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui? Ecce in manibus meis descripsi te, tom. 4. pag. 580. col. 1

Salus ab extremis terræ, tom. 4. p. 536. col. 1

Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui, tomo 4. p. 840. 2

Mane erigit mihi aurem, vt audiam quasi magistrum, Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij, t. 4. p. 179. 1 Esa. 50.

Spiritus enim Domini super me, vt cõsoler omnes lugentes, demq; eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, palliumque laudis pro spiritu mœroris, t. 4. p. 680. 1

Peccatis vestris venundati estis, &c. & in sceleribus dimiſi matrem vestram quia veni, & non erat vir, vocaui, & non erat, qui audiret, tomo 4. p. 461. col. 1

Panem arctum, & aquam breuem, t. 4. pag. 831. 1 Esa. 10.

Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis meæ, t. 4. p. 929. 2

Dominus dedit mihi linguam eruditã, vt sciam sustentare eum, qui lapsus est verbo, t. 4. 824. 1

Veni, & non erat vir, t. 4. p. 573. 1

Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradicam, tomo 4. pag. 824. col. 1

Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me. Circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis, t. 4. p. 591. 2 Esa. 11.

Consurge, consurge, induere fortitudinem brachium Domini, consurge sicut in diebus antiquis. Qui percussisti superbum, & vulnerasti draconem, qui posuisti profundum maris viam, vt transirent liberati; t. 4. pag. 593. 1 Esa. 51.

Ego sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, & intumescunt fluctus eius, t. 4. p. 155. 2

Quibus non est annuntiatum de eo videbunt, Esa. 52.

Digitized by Google

derunt,& qui non audierunt contemplati sunt, t.4.p.94.1
Gratis venundati estis,& absque argento redimemini.t.4.p.560.2
Gratis venundati estis,& absque argento redimemini.t.4.p.916.2
Adhuc te loquente,dicam ecce adsum, aperi clamantibus ianuam vitæ. Vbi est nunc Domine zelus tuus,& fortitudo tua,multitudo viscerum tuorum,& misericordiarum tuarum super istos. Continuerunt se, qui clamant.t.4 p.536.2
Non adijciet vltra per te transire incircumcisus, & immundus, tomo 4.p. 168.col.2
Diceret his, qui in carcere erant: Exite, & his, qui in vinculis; Reuelamini. Gratis venundati estis,& absq; argento redimemini. t.4.p.582.2
Esa.53. Domine, quis credidit auditui nostro? t.4.p.199.2
Non est ei species, neque decor, & desideravimus eum despectum, & nouissimum virorum, virum dolorum & scientem infirmitatem, tomo 4. pag.594.1
A planta pedis vsque ad verticem non fuit in eo sanitas.t.4.p.592.1
Et sicut agnus coram tondente se obmutescet,t.4.p.125.1
Ego vir vester & assumam vos, to.4. p.126.1
Venit gradiens in virtute fortitudinis suæ, Dominus nomen illi, tom.4. pag.668.1
Vnusquisque in viam suam. tomo 4. p.556.2
Vidimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum, non erat ei aspectus,neque decor,tom.4. p.668.2
Disciplina pacis nostræ super eum. t.4. p.573.1
Cui non erat aspectus neque decor, sed apparuit,vt percussus à Deo,& humiliatus.t.4.p.514.2
Omnes nos quasi oues errauimus &c. t.4.p.746.1
Et ascendet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti, to.4. p.555.1

Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.Lętare sterilis, quæ non paris,erumpe,& clama, quæ non parturiebas, to. 4. pag.513.2 Esa.54
Ad modicum derelinquit illum; in multis miserationibus congregandum.t.4.p.499.2
Abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna miserebor tui,t.4.p.629.2
Sicut descendit imber, & nix de cœlo, & illuc vltra non reuertitur, sed inebriat terram,& infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen serenti,& panem comedenti; sic erit Verbum meum,quod egredietur de ore meo,non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his,ad quæ misi illud, t.4.p.424.2 Esa.55.
Sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltata est vita illa à vita nostra, to.4. p.349.1
Venite,emite,& comedite,emite absq; argento, & absq; vlla commutatione vinum; & lac,t.4.p.296.2
Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis pecunias, properate, emite, & comedite, tomo 4. p.429.col 2
Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra,t.4.p.732.1
Sicut descendit imber & nix de cœlo, & inebriat terram, & infundit eam, & germinare eam facit, &c. sic erit verbum meum: &c. non reuertetur ad me vacuum, sed prosperabitur in omnibus, ad quæ misi illud, tom.4. p.577.1
Quare appenditis argentum vestrum non in panibus & laborem vestrum non in saturitate? t.4.p.527.1
Pro vrtica crescat myrthus, & pro saliuncula ascendat abies, t.4. p.616.2
Venite,emite,& comedite. Vsquequo appenditis argentum, & non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? t.4.p.1.1
Cum diuinum verbum descenderit sicut imber de cœlo,vt infunderetur terram,

Digitized by Google

ram, & germinare eam faceret, illa fructum conuertit in ſpinas. tom. 4. p. 783. 2

Omnes ſitientes venite ad aquas, venite, emite abſque argento, & abſque vlla commutatione, tomo 4. pag. 526. col. 2

Quærite Dominum, dum inueniri poteſt, inuocate eum, dum prope eſt, t. t. 4. p. 569. 1

Eſa. 56. Canes muti effecti, non valentes latrare, ſed clament à dextris & à ſiniſtris, t. 4. p. 404. 1

Eſa. 57. Qui conſolamini in dijs ſubter omne lignum frondoſum, t. 4. p. 268. 2

Cum reddidero conſolationem lugentibus Sion. t. 4. p. 610. 1

Iuſtus perijt, & non eſt, qui recogitet in corde ſuo, & viri miſericordes congregantur ad populum ſuum, & non eſt qui intelligat, t. 4. p. 945. 1

Eſa. 58. Dimitte eos, qui cõfracti ſunt, liberos, t. 4. p. 917. 1

Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti? humiliauimus animas noſtras, & ne ſciſti? t. 4. p. 809. 1

Quare ieiunamus, inquiunt, & nõ aſpexiſti? humiliauimus animas noſtras, & neſciſti? Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra, tomo 4. p. 793. 1

Nolite ieiunare: ſicut vſque ad hanc diem, vt audiatur in excelſo clamor veſter. t. 4. p. 211. 1

Rogant Dominum iudicia iuſtitiæ, & ſcire vias meas volunt, quaſi gens quæ fecerit iuſtitiã, & iudicium Dei ſui non dereliquerit, appropinquare Deo volunt, t. 4. p. 442. 2

Adhuc te inuocante dicã: Ecce adſum, t. 4. p. 140. 1

Eſa. 59. Vidit quia non eſt qui ſibi occurrat, & ſaluauit ſibi brachium ſuum, & iuſtitia eius confirmauit eum, indutus eſt iuſtitia vt lorica, & galea ſaluris in capite eius, & indutus eſt veſtimẽtis vltionis, & coopertus eſt pallio zeli, t. 4. p. 462. 2

Iniquitates ſolæ diuiſerunt inter nos, & Deum noſtrum, t. 4. p. 883. 2.

Palpamus, vt cæci, parietem, tom. 4. p. 682. col. 1

Nõ ſit abbreuiata manus Domini. t. 4. p. 544. 2

Palpant velut cæci parietem, tomo 4. p. 503. 1

Eſa. 60. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in ſplendore ortus tui &c. t. 4. p. 84. 2

Filij tui de longe venient, filiæ tuæ de latere ſurgent, t. 4. p. 85. 2

Inundatio Camelorum operiet te; dromedarij Madian & Epha: omnes de Saba veniẽt, aurum et thus deferentes &c. t. 4. p. 88. 2

Venit Regina Saba, quæ hos præceſſerat, audire ſapientiam Salomonis, t. 4. p. 88. 2

Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in ſplendore ortus tui, t. 4. pag. 91. 2

Filij tui de longe venient, vtpote robuſti, filiæ autem tuæ de latere ſurgent, t. 4. p. 639. 2

Tunc videbis, & affluues, t. 4. p. 657. 1

Filij tui de longe venient, & filiæ tuæ de latere ſurgent &c. t. 4. p. 96. 2

Eſa. 61. Spiritus Domini ſuper me, eo quod vnxerit me, ad annuntiandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clauſis apertionem, vt prædicarem annum placabilem Domino, vt conſolarer omnes lugẽtes, vt darem coronam pro cinere, oleũ gaudij pro luctu, pallium laudis pro ſpiritum mæroris. t. 4. p. 187. 2

Cõſoletur oẽs lugentes Sion, et det coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro ſpiritu mæroris. t. 4. p. 210. 2

Coronam pro cinere. t. 4. p. 211. 1

Pallium laudis pro ſpiritu mæroris dare. t. 4. p. 934. 2

Qui venerat ad oues, quæ perierant domus Iſrael, vt daret captiuis indulgentiam, et clauſis apertionem, vt mederetur contritis corde. tomo 4. p. 816. 2

Spiritus Domini ſuper me, propter q̃ vnxit me, euangelizare pauperibus miſit me, ſanare contritos corde, prædicare captiuis remiſſionem, et cecis viſum, prædicare annum Domini acceptum

ceptum et diem retributionis . to.4. p.387.2

Propter Sion non tacebo, et propter Hierusalē non quiescam,donec egrediatur vt splendor iustus eius?tom.4. p.888.1

Isa.62. Propter Sion non tacebo , et propter Hierusalē nō quiescā, donec egrediatur, vt splendor iustus eius. et Saluator eius,vt lampas accendatur . to.4. p.59.2

Qui corona erat glorię in manu patris, gloria et honore ab ęterno coronatus.t.4.p.826.2

Spiritus Domini super me euangelizare pauperibus misit, vt prædicarem annum placabilem Domino.tom.4. p.113.2

Super muros tuos Hierusalem constitui custodes tota die,ac nocte,in perpetuum non tacebunt . t.4.p.348.1

Vocabitur tibi nomen nouum , quod os Domini nominauit . t.4. p.633.2

Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui. &c.t.4.p.747.2

Isa.63. Vbi est zelus tuus, & fortitudo tua , & multitudo viscerum tuorum?tom.4. p.462.1

Torcular calcaui solus & de gentibus non fuit vir mecum.t.4.p.602. 1

Pater noster es tu,& Abraham nescivit nos.t.4.p.547.2

Torcular calcaui solus,tom.4.p.572.1

Quosque animam nostram tollis ? t.4. p.536.2

Isa.64. Redite præuaricatores ad cor . tom.4. p.780.1

Isa.65. Ecce serui mei comedent, & vos esurietis. Ecce serui mei bibent, & vos sitietis. Ecce serui mei lætabuntur,& vos confundemini. Ecce serui mei laudabunt prę exultatione cordis , & vos clamabitis præ dolore cordis , & præ contritione spiritus vlulabitis. Et seruos suos vocabit nomine alio . Et exultabo in Hierusalem, & nō audietur in populo meo vltra vox fletus, obliuioni enim traditæ sunt angustię priores, Tūc vocabit seruos suos: nomine.t.4.p.633.2

Serui mei comedēt & vos esurietis, seruí mei lætabuntur,& vos confundemini,serui mei laudabunt præ exultatione cordis,& vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus vlulabitis.t.4.p.347.1

Hæc dicit Dominus. Quomodo si inueniatur granum in botro , & dicatur: Ne dissipes illud , quoniam benedictio est , sic faciam propter seruos meos, vt non disperdam totum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum , qui graditur via non bona post cogitationes suas.t.4. p.279.1

Quæsierunt me,qui ante non interrogabant,inuenerunt, qui non quæsierūt me dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentē,quę non inuocabat nomē meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum , qui graditur in uia non bona post cogitationes suas. t.4.p.425.1

Palam apparui non quærentibus me, inuenerunt me , qui non quæsierunt me, dixi: Ecce ego,ecce ego ad gentem , quæ nesciebat me, & quæ non inuocabat nomen meum , to.4.pag. 536.2

Ecce serui mei comedent, & vos esurietis; serui mei lætabuntur. tomo 4. p.732.2

Quæsierunt me , qui ante non interrogabant , inuenerunt , qui non quæsierunt me, dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ non inuocabat nomen meum.t.4.p.654.2

Apparui his , qui me non quærebant, inuentus sum ab his, qui me non interrogabant? t.4 p.281.1

Quomodo si inueniatur granum in botro, & dicatur,ne dissipes illud,quoniam benedictio est , sic faciam propter seruos meos , vt non disperdam totum, sed parcam multitudini . t.4. p.389.1

Ad vbera portabimini , & super genua blandientur vobis , quomodo si cui mater blandiatur, & ego consolabor vos.t.4.p.639.2

Vermis eorum non morietur , & ignis non extinguetur.t.4.p.151.1 Isa.66.

Qui immolat bouem , quasi qui interficiat

Digitized by Google

Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Willelmus de Trumpington cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Johannes de Wheathampstead cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Johannes Whethamstede cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Willelmus Wallingford et Johannes Berkhamstede cognominati sunt.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Thomas de la Mare cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Johannes de Stratton cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Johannes de Maryns, Robertus de Gorham, Willelmus de Heyworth et Willelmus de Lichfield cognominati sunt.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Willelmus de Heyworth cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Willelmus de Lichfield cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Willelmus de Trumpington cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Johannes de Wheathampstead cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Johannes Whethamstede cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Willelmus Wallingford et Johannes Berkhamstede cognominati sunt.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Thomas de la Mare cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Johannes de Stratton cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Johannes de Maryns, Robertus de Gorham, Willelmus de Heyworth et Willelmus de Lichfield cognominati sunt.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Willelmus de Heyworth cognominatus est.
Registrum Abbatum Monasterii Sancti Albani, qui Willelmus de Lichfield cognominatus est.

Liber. Liber. Liber.

vos ſoli ſuper terram? t. 5. p. 299. 1

Quod decem iugera vinearum facient lagunculam vnam, t. 5. p. 123. 1

Eſa. 6. Ecce ego, mitte me, &c. t. 5. p. 38. 2

Vidi Dominum ſedẽtem ſuper ſolium excelſum &c. t. 5. p. 45. 1

Quia vir pollutus labijs ego ſum &c. t. 5. p. 26. 1

Væ mihi, quia tacui &c. t. 5. p. 87. 1

Ecce ego, mitte me, t. 5. p. 260. 1

Gaudebit ſpõſus ſuper ſponſam, & gaudebit ſuper te Deus tuus, t. 5. p. 372. 1

Eſa. 8. Sume tibi librum grandem & ſcribe, &c. t. 5. p. 50. 1

Eſa. 8. & 9. Vt fortitudinem auferret Domaſci, coram rege Aſſyriorum, t. 5. p. 43. 2

Iugũ oneris, et virga humeri eius, &c. t. 5. p. 52. 1

Abſtulit fortitudinem Damaſci, et ſpolia Samariæ &c. t. 5. p. 52. 1

Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, et vocabitur nomẽ eius Emmanuel, t. 5. p. 118. 2

Accelera, ſpolia detrahe, feſtina, prędare, t. 5. p. 203. 2

Eſa. 9. Populus, qui ambulat in tenebris, vidit lucem magnam, t. 5. p. 75. 1

Angelus magni conſilij, t. 5. p. 31. 2

Lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe &c. t. 5. p. 59. 2

Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis &c. t. 5. p. 67. 2

Eſa. 9. & 12. Lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe. Exulta, & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui ſanctus Iſrael. Lætabitur deſerta & inuia, & exultabit ſolitudo, & floreabit, t. 5. p. 206. 2

Exultat ſpiritus meus in te, ſicut qui lętantur in meſſe, t. 5. p. 207. 1

Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis, ſuper ſolium Dauid, & ſuper regnum eius ſedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio & in iuſtitia, amodo & vſque in ſempiternum, t. 5. p. 133. 1

Multiplicaſti gentem, ſed non magnificaſti lætitiam, t. 5. p. 242. 2

Vnuſquiſque carnem fratris ſui vorabit, Manaſſes, Ephrain, &c. tomo 5. p. 176. 1

Paruulus datus eſt nobis, & filius natus eſt nobis, t. 5. p. 118. 2

Sicut qui lætantur in meſſe, qui venientes venerũt cum exultatione portantes manipulos ſuos, poſtquam flentes miſerunt ſemina ſua, t. 5. p. 348. 2

Et erit iuſtitia cingulum lumborũ eius. t. 5. p. 360. 2

Eſa. 11. Virga de radice Ieſſe &c. t. 5. p. 18. 1

Habitabit lupus cum agno, vrſus & vitulus &c. t. 5. p. 63. 2

Non nocebunt & non occident in vniuerſo monte ſancto meo &c. tom. 5. p. 79. c. 2

Et requies eius honor, t. 5. p. 156. 1

Arguens in æquitate pro manſuetis terræ, t. 5. p. 340. 1

Leuabit Dominus ſignum in nationes, & congregabit profugos Iſrael, t. 5. p. 158. 2

In tempore illo erit radix Ieſſe, & qui ſtat in ſignum populorũ, in ipſo gentes ſperabunt, t. 5. p. 158. 2

Ecce ego mitto vos, ſicut agnos inter lupos, t. 5. p. 121. 1

Eſa. 12. Exulta & lauda habitatio Sion &c. t. 5. p. 13. c. 2

Eſa. 14. Conturbauit terram, concuſſit regna, & poſuit orbem deſertum, tomo 5. p. 307. 1

Vir qui conturbauit terram, concuſſit regna etc. t. 5. p. 84. 1

Eſa. 15. Media nocte clamor factus eſt, &c. t. 5. p. 372. c. 2

Eſa. 16. In tribus annis, quaſi annis mercenarij, auferetur gloria Moab, t. 5. p. 371. 1

Eſa. 17. Et erunt ſicut puluis montium à facie venti, t. 5. p. 383. 2

Eſa. 18. Angeli veloces miſſi ad gentem conuulſam, et dilaceratam, t. 5. p. 115. 2

Eſa. 19. Vt ingrederetur Dominus ſuper nubẽ leuem, t. 5. p. 27. 1

In quadrigis ſedens debellabit impios, t. 5. p. 2. 1

Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem &c. t. 5. p. 54. 1

Eſa. 21. Onus deſerti maris ſicut turbines ab Africo veniunt, t. 5. p. 373. 2

Et equites ponent ſedes ſuas in porta, &c. t. 5. p. 74. 2

Eſa. 22. Ad fletum, & ad cingulũ ſacci, &c. t. 5. p. 325. c. 1

Ingredere ad præpoſitum templi, & dic ei:

Digitized by Google

ei: Quis tu hic, et quasi quis hic? t. 5. p. 256. 2

Esa. 23. Quis cogitauit hoc super Tyrũ quondam coronatam, cuius negotiatores principes, t. 5. p. 382. 1

Non mittebam eos, & ipsi currebant: non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant, t. 5. p. 104. 2

Transi terram tuam, quasi flumen filia maris, quia non est cingulum vltra tibi, t. 5. p. 319. 2

Esa. 24. Clamor erit super vino in plateis, to. 5. p. 123. c. 2

Secretum meum mihi, t. 5. p. 201. 2

Colligentur colligatione fascis, et mittentur in carcerem, t. 5. p. 128. 2

Colligatione fascis et mittentur in carcerem, t. 5. p. 128. 2

Esa. 25. Spiritus robustorum, quasi turbo impellens parietem, t. 5. p. 215. 2

Ecce Dominus noster expectauimus eum, et saluabit nos: exultabimus, & lætabimur in salutari eius, tomo 5. p. 242. 1

Requiesset Dominus in monte isto, tri turabitur Moab sub eo, sicut terũtur paleæ in plaustro, & humiliabit gloriam eius cum allisione manuũ eius, dum eius, qui impius est contriuerit potentiam, etc. t. 5. p. 242. 1

Esa. 26. Præparabitur in misericordia solium, et sedebit etc. t. 5. p. 74 2

Murus & antemurale, t. 5. p. 264. 1

Populo meus, intra cubiculum tuum, claude ostium tuum, abscondere pusillum, donec transeat ira Domini, t. 5. p. 392 2

A facie tua Domine concepimus, et quasi parturiuimus, & peperimus, spiritum salutis fecimus super terram, t. 5. p. 150. 1

Esa. 27. Florebit & germinabit Israel, & replebit faciem orbis semine, t. 5. p. 241. 2

Ego ciuitas firma, ciuitas quæ oppugnatur, t. 5. p. 264. 1

Esa. 28. Væ coronæ Ephraim &c. t. 5. p. 63. 1

Esa. 29. Et erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti literas dicent: Lege istum, respondebit: Non possum. Signatus est enim, & dabitur liber nescienti literas, diceturque ei: Lege, & respondebit: Nescio literas, tomo 5. pag. 295. col. 1

Obstupescite, & admiramini, fluctuate, & vacillate, inebriamini & non à vino, mouemini, & non ab ebrietate. t. 5. p. 262. 2

Esa. 30. Mille homines à facie terroris vnius, donec relinquamini quasi malus nauis in vertice mõtis, & quasi signum super collem, t. 5. p. 314. 1

Erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient vocem post tergum monentis, hæc est via, ambulate in ea. t. 5. p. 145. 1

Hæc via Domini, ambulate in ea. t. 4. p. 259. 2

Væ filij desertores, vt faceretis consilium & non ex me, confidentes in fortitudine Ægypti. Ob id erit vobis fortitudo Ægypti in confusionem, t. 5. p. 182. 2

Hæc via, ambulate in ea, tom. 5. pag. 247. col. 2

Nequaquam, sed ad equos fugiemus, t. 5. p. 120. 1

Nequaquam, sed ad equos fugiemus, t. 5. p. 128. 1

Esa. 32. Quando sedebit populus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta, t. 5. p. 143. 1

Vt habitem in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta, t. 5. p. 251. 2

Si super humum populi mei spinæ, & vepres ascendunt, quanto magis super omnes domos gaudij ciuitatis tumultuantis? t. 5. p. 363. 2

Esa. 33. In futura vita magnificus dominus noster &c. t. 5. p. 17. 2

In terra pax hominibus &c. tomo 5. pag. 55. 2

Esa. 35. In ea, quæ germinans germinaret & exultaret lętabunda, t. 5. p 28. 1

Florebit quasi lilium &c. t. 5. p. 67. 2

Et via sancta vocabit. t. 5. p. 144. 1

Dies tribulationis, & blasphemiæ hæc. Non tradetur hostibus ciuitas, sed saluabo eam propter me, & propter Dauid. t. 5. p. 315. 1

Protegam ciuitatem istam propter me, & propter Dauid seruum meum. t. 5. p. 318. 2

Esa. 37. Dies tribulationis & correptionis dies hæc

Digitized by Google

hæc. Si quomodo audiat Dominus Deus tuus. t.5.p.407.2

Esa.38. Sustollam te super altitudines terræ &c. t.5.p.85.1

Memento Domine, quod ambulauerim coram te in veritate. tomo 5. pag.16.2

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. tom.5. 216. c.1

Vidi lachrymam tuam. t.5.p.204.1

Esa.40. In brachio suo congregabit agnos &c. t.5.p.46.1

Omnis vallis implebitur & omnis mõs & collis humiliabitur.t.5.p.133.1

Datus in lucem gentium, vt salus esset, vsque ad extremum terræ, tomo 5. p.185.1

Clama ne cesses, & tunc huic operi intendat & non alias.t.5.p.10.2

Exalta in fortitudine vocem tuam, exalta, vt annunties populo meo scelera eorum, vt animaduertant, & resipiscant, & malorum, quę commina tus fueram, obliuiscar, nec inferam, t.5.p.108.2

Esa.41. Ego posui te, quasi plaustrum triturans nouum, habens rostra serrantia, triturabis montes, & comminues, & colles quasi puluerem, tomo 5.pag. 146.col.1

Esa.42. Calamum quassatum non cõteret &c. t.5.p.4.1

Nouus Angelus, qui venerat, vt educeret vinctos de carcere, tomo 5.p. 112.col.2

Descende, sede in puluere, tom.5.p. 300.1

Esa.43. Noli timere, quia ego tecum sum, ab Oriente adducam semen tuum, & ab Occidente congregabo te, dicam Aquiloni da, & Austro noli prohibere, t.5.p.113.1

Esa.45. Et Sabain viri sublimes ad te transibũt, tui erunt. post te ambulabunt vincti manicis.t.5.p.324.2

Esa.46. Et de terra longinqua virum voluntatis meæ, t.5.p.64.2

Et de terra longinqua virum voluntatis suæ, t.5.p.298.2

Redite prævaricatores ad cor. tomo 5. p.318.1

Descende sede in puluere. tom.5. pag. 210.col.1 Esa.47.

Dominus ab vtero vocauit me. to.5. p.185.2 Esa.49.

Hæc dicit Dominus, vt reducam Iacob ad eum, & Israel non congregabitur. t.5.p.334.1

Ego dixi in vacuum laboraui, & vane fortitudinem meam consumpsi. Ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo. to.5. pag.323.2

Dedi te in fœdus populi, & in lucem gẽtium, vt aperires oculos cęcorum, & educeres de cõclusione vinctum, t.5.p.354.2

Væ, filij desertores, vt faceretis consilium, & non ex me, ordiremini telam, non per spiritum meum, vt adderetis peccatum super peccatum, qui ambulatis, vt descendatis in Ægytum, & os meum non interrogatis, to 5.p.288.1 Esa.50.

Quis est hic liber repudij matris vestrę, quo demisi eam?t.5.p.302.2

Cauerna Laci, de qua fuerant præcisi Iudæi, t.5.p.22.2 Esa.51.

Consurge, consurge, induere fortitudinem &c.t.5.p.52.1

Et ad cauernam laci de qua pręcisi estis &c.t.5.p.8.2

Ecce ego sternam lapides tuos per ordinem.t.5.p.200.1

Solue vincula colli tui captiua filia Siõ, t.5.p.324.2

Consurge, consurge, induere fortitudine tua Sion. t.5.p.58.1 Esa.52.

Consurge, cõsurge, captiua filia Sion, consurge, excutere de puluere, to.5. p.222.1

Generationem eius quis enarrabit?t.5. p.52.2 Esa.53.

Vidimus eum, & non erat ei species, neque decor.t.5.p.161.2

Tanquam agnus coram tondente se. t.5.p.194.2

Domine quis credit auditui nostro?t.5. p.334.1

Vidimus eum, & non erat ei aspectus, neque decor, vnde nec reputauimus eum, sed re vera liuore eius sanati sumus.t.5.p.123.1

Domi-

Digitized by Google

Figur 1. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner gemacht worden ist, 1
Figur 2. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker gemacht worden ist, 2
Figur 3. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern länger gemacht worden ist, 3
Figur 4. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern kürzer gemacht worden ist, 4
Figur 5. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern breiter gemacht worden ist, 5
Figur 6. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern schmäler gemacht worden ist, 6
Figur 7. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker und kürzer gemacht worden ist, 7
Figur 8. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner und länger gemacht worden ist, 8
Figur 9. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker und schmäler gemacht worden ist, 9
Figur 10. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner und breiter gemacht worden ist, 10
Figur 11. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern kürzer und schmäler gemacht worden ist, 11
Figur 12. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern länger und breiter gemacht worden ist, 12
Figur 13. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 13
Figur 14. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 14
Figur 15. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 15
Figur 16. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 16
Figur 17. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, länger und schmäler gemacht worden ist, 17
Figur 18. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, kürzer und breiter gemacht worden ist, 18
Figur 19. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, länger und breiter gemacht worden ist, 19
Figur 20. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 20
Figur 21. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 21
Figur 22. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 22
Figur 23. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 23
Figur 24. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 24
Figur 25. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 25
Figur 26. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 26
Figur 27. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 27
Figur 28. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 28
Figur 29. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 29
Figur 30. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 30
Figur 31. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 31
Figur 32. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 32
Figur 33. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 33
Figur 34. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 34
Figur 35. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 35
Figur 36. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 36
Figur 37. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 37
Figur 38. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 38
Figur 39. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 39
Figur 40. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 40
Figur 41. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 41
Figur 42. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 42
Figur 43. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 43
Figur 44. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 44
Figur 45. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 45
Figur 46. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 46
Figur 47. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 47
Figur 48. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 48
Figur 49. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 49
Figur 50. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 50
Figur 51. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 51
Figur 52. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 52
Figur 53. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 53
Figur 54. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 54
Figur 55. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 55
Figur 56. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 56
Figur 57. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 57
Figur 58. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 58
Figur 59. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 59
Figur 60. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 60
Figur 61. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 61
Figur 62. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 62
Figur 63. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 63
Figur 64. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 64
Figur 65. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 65
Figur 66. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 66
Figur 67. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 67
Figur 68. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 68
Figur 69. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 69
Figur 70. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 70
Figur 71. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 71
Figur 72. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 72
Figur 73. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 73
Figur 74. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 74
Figur 75. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 75
Figur 76. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 76
Figur 77. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 77
Figur 78. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 78
Figur 79. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 79
Figur 80. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 80
Figur 81. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 81
Figur 82. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 82
Figur 83. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 83
Figur 84. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 84
Figur 85. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 85
Figur 86. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 86
Figur 87. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 87
Figur 88. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 88
Figur 89. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 89
Figur 90. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 90
Figur 91. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 91
Figur 92. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 92
Figur 93. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 93
Figur 94. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 94
Figur 95. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 95
Figur 96. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 96
Figur 97. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und breiter gemacht worden ist, 97
Figur 98. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und schmäler gemacht worden ist, 98
Figur 99. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dicker, kürzer und schmäler gemacht worden ist, 99
Figur 100. Ein Stück Eisen, welches durch Hämmern dünner, länger und breiter gemacht worden ist, 100

Ad vbera portabimini. t.5.p.199.2
Ad vbera portabimini, & ſuper genua blandientur vobis, quomodo ſi cui mater blandiatur, & ego conſolabor vos? t.5.p.89.1
Eſa. 74. Sede tacens, & intra in tenebras filia Chaldęorum, quia non vocaberis vltra domina regnorum, iratus ſum ſuper populum meum,& dedi eos in manu tua, non poſuiſti eis miſericordias.t.5.p.173.1
Eſa.109. In ſplendoribus Sanctorum, ex vtero ante Luciferum genui te. t.5.p.35.2

HIEREM.

Hierem.1. Expectatio Iſrael Saluator eius in tempore tribulationis,quare quaſi colonus futurus es in terra, & quaſi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus? tomo 4. p 427.2
Ecce captiui facti eſtis, agite pœnitentiam,rogate me,& parcam vobis,to. 4.p.270.2
Vt ponat os meum, quaſi gladium acutum,t.4.p.824.1
Datum in ciuitatem munitam, & in murũ æreum ſuper omnem terram, t.4.p.534.1
Ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum &c.t.4.p.693.2
Hierem.2. Nunquid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui,aut ſpõſa faſciæ pectoralis ſuæ, populus verò meus oblitus eſt mei diebus innumeris?t.4.p.840.2
Vt fleret interfectos filiæ populi ſui, t.4.p.608.2
Obſtupeſcite cœli, & portæ eius deſolamini vehementer ſuper hoc dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, quæ continere nõ valent aquas,t.4.p.425.1
Ite ad inſulas Cetin,& videte,& in Cedar mittite,& conſiderate vehementer, & videte, ſi factum eſt huiuſcemodi, ſi mutauit gens Deos ſuos, & certé ipſi nõ ſunt Dij. Populus verò meus mutauit gloriam meam in idolum. A ſeculo confregiſti iugum meum, rupiſti vincula mea, dixiſti: Non ſeruiam viro,in omni colle ſublimi & ſub omni ligno frondoſo tu proſternebaris meretrix,t.4.p.849.2
Tranſite ad inſulas Cetin, & in Cedar mittite, & conſiderate vehementer, & videte, ſi factum eſt huiuſcemodi, ſi mutauit gens Deos ſuos, populus verò meus mutauit gloriam ſuam in idolum,t.4.p.428.1
In deſiderio animæ ſuæ impius attrahit ventum amoris ſui, nullus auertet eum,t.4.p.262.2
Dereliquerunt fontem aquæ viuæ, t.4. p.348.1
Quid vultis mecum in iudicio contendere? Omnes dereliquiſtis me dicit Dominus,t.4.p.793.1
Non ſeruiam ei, quem Dominum nec agnoſcit,nec confitetur t.4.p.785.2
Scito & vide,dixit, quia malũ & amarum eſt reliquiſſe te dominũ Deum tuum,t.4.p.631.1
Væ his, qui trahunt iniquitatem in funiculis vanitatis, & in vinculis plauſtri peccatum,t.4.p.947.2
Circuite vias Hieruſalem, & videte ſi inueniatis virum,qui faciat iuſtitiam &c.à minore vſque ad maiorem omnes ſtudent auaritiæ,t.4.p.461.2
In omni colle ſublimi, & ſub omni ligno frondoſo tu proſternaberis meretrix,t.4.p.379.2
Non ſeruiam,t.4.p.580.1
Oſtendere bonam viam tuam? Et dixiſti abſq; peccato, & innocens ego ſum. Ecce ego iudicio contendam te cũ,eo quod dixeris non peccaui,&c. manus tuæ eruut ſuper caput tuum, quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam,t.4.p.515.1
Curſor leuis explicans vias ſuas, onager aſſuetus in ſolitudine, in deſiderio animæ ſuę attraxit ventum amoris ſui, nullus euertet eum, tomo 4. p.693.1
Omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuũ, quaſi equus impetu vadens ad prælium,t.4.p.558.2
Quid nunc tibi vis in via Aegypti, vt bibes aquam turbidam?t.4.p.527.1
Quam vilis facta es, nimis iterans vias tuas,

Digitized by Google

tuas, tomo 4. pagina 846. col. 1
Recordatus sum tui miserans adolescẽtiam tuam, & charitatem desponsationis tuæ, t. 4. p. 888. 2
Amodo voca me, pater meus es, dux virginitatis meæ, t. 4. p. 679. 1
In omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso, t. 4. p. 889. 1
Frons meretricis, vt non erubescat, t. 4. p. 432. 1 — Hierem. 3.
Leua oculos tuos in directum, & vide vbi non prostrata sis, in vijs sedebas expectãs eos quasi latro insidians in solitudine, posuisti terram in fornicationibus tuis, & in malitijs tuis. t. 4. p. 327. 1
Saltem amodo voca me, Dux virginitatis meæ tu es, t. 4. p. 798. 1
In renibus abscõdit filias pharetræ suæ. t. 4. p. 595. 1
Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere, hi nec erubescunt. t. 4. p. 212. 1
Tu autem fornicata es cum amatorib. multis, tamen reuertere ad me, &c. & non est reuersa, t. 4. p. 859. 1
Amodo voca me pater meus, dux virginitatis meæ, t. 4. p. 655. 1
Fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, tomo 4. pag. 260. col. 1
Leua oculos tuos in directam, & vide vbi nõ prostrata sis, polluisti terram in fornicationibus tuis, & in malitijs tuis. Quãobrem prohibitę sunt stillæ pluuiarum, & serotinus imber nõ fuit, quo pristina detestareris mala, quia frons mulieris meretricis facta est tibi, & noluisti erubescere. t. 4. p. 423. 1
Amodo voca me pater meus, dux virginitatis meæ tu es, t. 4. p. 313. 1
Potantur vino compunctionis, tom. 4. p. 364. 1
Amodo voca me. t. 4. p. 160. 1
Quomodo si contemnat mulier amatorem suum; sic contempsit me domus Israel. t. 4. p. 251. 1
Tu autem fornicata es cum amatorib. multis, tamen reuertere ad me &c. t. 4. p. 97. 2
Non ascenderet super cor, t. 4. p. 570. 1
A sęculo confregisti iugum, rupisti vincula mea, dixisti non seruiam, to. 4. p. 361. 2
Dona dantes amatoribus, vt ingrederentur ad te. t. 4. p. 513. 1
Ventrem meum doleo, ventrem meũ doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me, non tacebo, quoniam vocem buccinæ audiuit anima mea, clamorem prælij, contritionem, super contritionem, vocata est, & vastata omnis terra, t. 4. p. 260. 1 — Hierem. 4.
Nouate vobis nouale, & nolite serere super spinas. t. 4. p. 595. 2
Ascẽdit leo de cubili suo, & prędo gentium se leuauit, egressus est de loco suo, vt ponat terram tuam in solitudinem, ciuitates tuæ vastabuntur, remanentes absque habitatore. Super hoc accingite vos cilicijs, plangite, & vlulate, quia non est auersa ira furoris Domini à vobis. Et erit in die illa dicit Dominus, peribit cor Regis, & cor Principum, & obstupescẽt Sacerdotes, & Prophetæ consternabuntur: & dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, ergo ne decepisti populum iustum & Ierusalem, dicẽs: Pax erit vobis? Et ecce peruenit gladius vsque ad animam. t. 4. p. 659. 1
Ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me, non tacebo, quoniam vocem buccinę audiuit anima mea. Quia stultus populus meus me non cognouit, filij insipientes sunt, & væcordes, tomo 4. pag. 802. 2
Respexit terra, & ecce nón erant luminaria: vidi montes, & ecce erant tremẽtes, & vniuersi colles turbati: intendi acie, & ecce non erat homo, & omnes volucres cœli pauebant: vidi, & ecce Carmelus desertus, & omnes ciuitates succensæ igni à facie Domini, & à facie iræ indignationis eius, & interierunt vniuersa, t. 4. p. 250. 1
In domo Dei facit scelera multa. to. 4. p. 941. 1
Plaga inimici percussi te, castigatione crudeli. Ventus vrens in deserto viæ filię populi mei, non ad uentilandũ, & pur-

Digitized by Google

& purgandum, tom. 4. pag. 820. col. 1

Respexi in terram, & ecce non erant luminaria, vidi montes, & ecce erant tremente, & omnes ciuitates fuccensæ igni, à facie indignationis Domini interierunt vniuersa, tomo 4. pag. 18. col. 2

Hierem. 4. Laua à malitia cor tuum Hierusalem, vt salua fias, vsquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? tom. 4. p. 408. 2

Hierem. 5. Curauimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam, quoniam peruenit vsque ad cœlum iudicium eius. t. 4. p. 796. 2

Prophetæ prophetabant mendacium, & Sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus dilexit talia. t. 4. p. 681. 2

Percussisti eos, & non doluerunt, &c. t. 4 p. 904. 2

Prophetę prophetabant mendaciũ &c. t. 4. p. 46. 1

Prophetæ prophetabant mendacium, & Sacerdotes applaudebãt manibus suis, & populus meus dilexit talia. t. 4 p. 187. 1

Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis. t. 4. p. 219. 2

Attriuisti eos, & renuerũt accipere disciplinam. t. 4. p. 294. 2

Aquam temporaneam, & serotinã terræ in tempore suo. t. 4. p. 179. 1

Hierem. 6. Omnes à maiori vsq; ad minorem student auaritiæ. t. 4 p. 455. 2

A Propheta vsq; ad Sacerdotem omnes faciunt dolum. t. 4. p. 864. 1

A maiori vsque ad minorem omnes studebant auaritiæ. t. 4. p. 187. 1

Tribulatio apprehendit nos, dolores vt parturientis. t. 4. p. 635. 2

Filia populi mei accingere cilicio, & conspergere cinere, luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum, quia repente venit vastator super nos. t. 4. p. 260. 1

Hierem. 7. Nolite confidere in verbis mendacij, dicẽtes: Templum Domini, templum Domini est. tom. 4. p. 814. 1

Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergũt adipem, vt faciant placentas Reginę cœli, & libent Dijs alienis. tomo 4. p. 907. 1

Et misi ad vos omnes seruos meos Prophetas per diem cõsurgens diluculo & mittens. t. 4. p. 355. 1

Resina esset in Galaat, & medicus. t. 4. pag. 6. 2

Hierem. 8. Vidit omnes conuersos ad cursum suũ. t. 4. p. 509. 1

Resina, est in Galaat. t. 4. p. 460. 1

Vsque ad Sacerdotem iam omnes studebant auaritiæ. t. 4. p. 837. 2

Super contritione filię populi mei contritus sum & contristatus, stupor obtinuit me. Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei? t. 4 p. 311. 1

Et super contritione filiæ populi mei contritus sum, & contristatus, stupor obtinuit me. t. 4. p. 260. 1

A maximo vsque ad maiorem omnes stupent auaritiæ. t. 4. p. 71. 2

Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium. t. 4. p. 501. 2

A minore quippe vsque ad maiorẽ omnes auaritię studeni &c. tomo 4. pag. 49. col. 1

Numquid qui cadit non adijciet, vt resurgat, aut auersus non reuertetur? Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. t. 4 p. 592. 2

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo interfectos filiæ populi mei? Quis dabit me in solitudinẽ, & derelinquam populum meum, &c. quia omnes adulteri sunt cętus prævaricatorum? t. 4. p. 239. 1 Hierem. 9.

Intrauit mors per fenestras nostras, & ingressa est domos nostras. tomo 4. p. 485. 1

Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lacrymarũ, & plorabo interfectos filiæ populi mei die ac nocte? t. 4. p 798. 2

Tamquam per fenestras mors ingreditur. t. 4. p. 694. 1

Interfectos filiæ populi sui die, ac nocte. t. 4. p. 819. 1

Non glorietur sapiens in sapientia sua, nec

Digitized by Google

nec fortis in fortitudine ſua, nec diues in diuitijs ſuis, ſed in hoc glorietur, qui gloriatur ſcire, & noſſe me. t.4.p.811.1

Cum mors aſcẽderit per feneſtras iſtas, & ingreſſa fuerit domos noſtras, diſperdere paruulos de foris, iuuenes de plateis. t.4.p.475.2

Miluus in cęlo cognouit tẽpus ſuũ,&c. populus autem meus non cognouit iudicium Domini.t.4.p.802.2.

Hierem.10. Quis dabit capiti meo aquam,& oculis meis fontem lacrymarum, et plorabo interfectos filiæ populi mei die, ac nocte?t.4.p.311.1

Quis dabit capiti meo aquam,& oculis meis fontem lachrymarum,et plorabo interfectos filiæ populi mei die ac nocte ? quis dabit me in ſolitudinem diuerſorium viatorum ? tom.4. p.589.2

Quis non timebit te, ò Rex gentium? t.4. p.893.1

Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata,derelinquamus ergo eam . t.4. p.570.c.2

Quid eſt quod dilectus meus in domo mea facit ſcelera multa? Nunquid carnes ſanctæ auferent à te malitias tuas ? t.4 p.263.2

Hierem.11. Dilectus meus in domo mea patrauit ſcelera multa, t.4.p.559.c.1

Hierem.12. Prope es tu ori eorum, & longe à renibus eorum, t.4.p.294.1

Seminauerunt triticum, t.4.p.194.2

Proficiunt , & faciunt fructum : Prope es tu ori eorum , & longe à renibus eorum, t.4.p.566.1

Quia prope eſt Dominus ori eorum, & cum longe ſit à renibus eorum , qui proſperantur,& faciunt fructum,t.4. p.479.c.2

Hierem.13. Date Domino Deo veſtro gloriam, antequam cõtenebreſcat, & antequam offendant pedes veſtri ad montes caliginoſos; expectabitis lucem, & ponet eam in vmbram mortis, & in caligine, t.4.p.569.1

Hierem.14. Quia non venit pluuia ſuper terram, confuſi ſunt Agricolæ , operuerunt capita ſua , nam & cerua in agro peperit, & reliquit, quia non erat herba, & onagri ſteterunt in rupibus, traxerunt ventũ quaſi dracones, defecerunt oculi eorum,quia non erat herba, t.4. p.164.1

Si iniquitates noſtræ reſponderint nobis Dñe , fac propter nomen tuum, quoniam multæ ſunt auerſiones noſtræ,tomo 4.pag.441.col.1

Si iniquitates noſtræ reſponderint nobis, Dñe fac propter nomen tuum, quoniam multæ ſunt auerſiones noſtræ,tibi peccauimus. tom.4.p.427.2

Væ mihi mater mea : Quare genuiſti me virum rixæ,& diſcordiæ ? omnes maledicunt mihi. t.4.p.31.1

Væ mihi mater mea, quare genuiſti me virum rixæ, virum diſcordiæ ? Hierem.15.
Non fœneraui, nec fœnerauit mihi quiſquam, tom.4. p.203.1

Sedebam ſolus,quoniam comminatione repleſti me. t.4. p.821.2

Laua à malitia cor tuum Hieruſalem, vt ſalua fias.t.4. p.827.2

Væ mihi matet mea, quare me genuiſti virum rixæ, & diſcordiæ ? In vniuerſa terra omnes maledicunt mihi, t.4.p.519.1

Seruiunt homines Dijs alienis , qui requiem non dant eis die, neq; nocte. Hierem.16.
t.4.p.332.2

Qui eis requiem non præſtant die ac nocte. t.4.p.754.c.2

Confundantur , qui me perſequuntur, & non confundar ego,&c. Induc ſuper eos diem afflictionis , & duplici contritione contere eos Domine Deus noſter, t.4.p.551.1

Perdix fouit, quæ non peperit, fecit diuitias , & non in iudicio , in dimidio dierum ſuorum derelinquet eas , & in nouiſſimo ſuo erit inſipiens,to.4. p.379.c.2

Vade, & ſta in porta , per quam ingrediuntur Reges Iuda , & egrediuntur Hierem.17.
in cunctis portis Hieruſalem , vt illi neceſſitatem audire cogantur , & hi non taceant,t 4.p.404.1

Maledictus homo , qui confidit in homine , & ponit carnem brachium ſuum, & à Domino recedit cor eius. Erit enim quaſi myricæ in deſerto, & non videbit,cum venerit bonum,

Digitized by Google

sed habitabit in ſiccitate in deſerto in terra ſalſuginis & inabitabili,t.4. pag. 575.2

Prædicare in porta ciuitatis, tomo 4. pag.184.c.1

Perdix fouit quæ non peperit,tomo . pag.312.c.2

Ego Dominus probans renes & corda. tom.4.p.724.1

Peccatum Iuda iam ſcriberetur ſtylo ferreo in vngue adamantino,tom.4. p.443.c.2

Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, & quis cognoſcet illud ? tomo 4. p.724.1

Prauum eſt cor hominis & inſcrutabile,& qs cognoſcet illud?t.4.p. 575.2

Confundantur, qui me perſequuntur, & non confundar ego, paueant illi & non paueam ego. Induc ſuper eos diem afflictionis,& duplici contrione contere eos Domine. tom. 4. t.4.p.632.1

Hierem.18. Sicut lutum in manu figuli, ſic vos domus Iſrael in manu mea. tom. 4. p.937.2

Deſperauimus: poſt cogitationes enim noſtras ibimus, & vnuſquiſq; ſecundum prauitatem cordis ſui malum faciemus.t.4.p.12.2

Hierem.19. Sic conteram populum iſtum,& ciuitatem iſtam, ſicut cõteritur vas figuli, quod non poteſt vltra inſtaurari. t.4. p.797.1

Hiere.20. In interioribus niuis quaſi ignis exæſtuans,& defeci,ferre nõ ſuſtinens. t.4.p.660.1

Hiere.21. Cum is,comederit vuam acerbam,obſtupeſcunt dentes eius. tomo 4. pag. 502.col.1

Ecce ego ad Prophetas ſomniantes mẽdacium, qui ſeduxerunt populum meum in mendacio ſuo.t.4.p.681.2

Hiere.22. Viuo ego,dicit Dominus, quia ſi fuerit Ieconias filius Ioachim Regis Iuda, annulus in manu dextera mea, inde euellam eum.t.4.p.149.2

Hiere.30. Non mittebam eos & ipſi currebant. t.4.p.127.1

Hoc eſt nomen, quod vocabunt eum dominus iuſtus noſter. tomo.4.pag. 81.col.1

Malleus eſt conterens petras, & ignis ſpinas.tom.4. pag.194.col.1

Dijs alienis, qui non dabunt ei requiẽ Hiere.16. die ac nocte.t.4.p.362.1

Iudicium mortis eſt viro huic, quia prophetauit aduerſus ciuitatem iſtam. Morte moriat. Quare prophetauit in nomine Domini, dicens: Sicut Silo erit domus hęc, & vrbs iſta deſolabitur,eo quod non ſit inhabitator.t.4. pag.47.1

Vos igitur nolite audire Prophetas ve- Hiere.27. ſtros,qui dicunt vobis: Non ſeruietis Regi Babylonis. Quia mendaciũ prophetant vobis.t.4.p.681.2

Et mare & terra dabit mortuos ſuos.t. Hiere.28. 4.p.500.2

Ponam eos velut ficus malas, quæ co- Hiere.29. medi non poſſunt,quia peſſimę ſunt & perſequar eos in gladio, tomo 4. p.785.1

Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis; invocabitis me, & ego exaudiam vos.& reducam captiuitatem veſtram de cunctis locis. tom.4. pag.5.1

Locutus ſum ad vos mane cõſurgens, Hiere.30. & non audiſtis.t.4.p.820.1

Non dominabũtur eis amplius alieni, ſed ſeruient Deo ſuo,& Dauid Regi ſuo,t.4.p.875.2

Patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt. to.4. p.592.1

Nonne filius pretioſus eſt mihi Ephraim? Nonne puer delectabilis? Quia ex eo tempore, quo locutus ſum cum eo, recordando recordabor eius adhuc, ideirco ſonuerunt viſcera mea propter eum, miſerando miſerebor eius,ait Dominus. tomo 4. pag.490.2

In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te.t.4 p.888.2

Et ſigno Dei viui electi in frontibus ſignati ſunt. Et propterea non peribunt in æternum.t.4.p.541.2

Caſtigaſti me Domine,& eruditus ſũ, quaſi iuuenculus indomitus,tom.4. pag.820.1

Omnis homo, qui comederit vuam acerbam, obſtupeſcent dentes eius, & vnuſ-

Digitized by Google

& vnuſquiſq; in iniquitate ſua morietur. t. 4. p. 478. 2

Hierem. 32 Hęc dicit Dominus ad Ioachim filium Ioſiæ Regem Iuda: Sepultura aſini ſepelietur putrefactus, & proiectus extra portas Ieruſalem, tom. 4. p. 543. 1

Heu, heu, heu, Domine Deus ecce tu feciſti cœlum & terram in fortitudine tua magna, qui facis miſericordiam in millibus, & reddis iniquitatem patrum in ſinu filiorum, fortiſſime, magne & potens, tomo 4. pag. 80. col. 2

Hierem. 35 Vade ad domum Recchabitarum, & loquere eis, & introduc eos in domum Domini, & dabis eis bibere vinum. Et aſſumpſi omnem domum Recchabitarum, & introduxi eos in domum Domini, & poſui corã eis ſcyphos plenos vino, & calices, & dixi ad eos: Bibite vinum. t. 4. p. 219. 2

Hierem. 36 Sicut Silo erit domus hæc, & vrbs iſta deſolabitur. t. 4. p. 600. 2

Qui comedunt te Deus, deuorabuntur, & vniuerſi hoſtes tui in captiuitatem ducentur, & qui te vaſtant vaſtabuntur, cunctoſque prædatores tuos dabo in prædam. t. 4. p. 423. 2

Hierem. 38. Et tulit inde veteres pannos & antiquas quæ computuerant &c. tom. 4. pag. 57. col. 2

Hierem. 49. Si exaltatus fueris vt aquila, inde detraham te, dicit Dominus, tomo 4. p. 807. 2

Hierem. 51. Ego cibabo populum iſtũ abſynthio, & potum dabo eis aquam fellis. Subito cecidit Babylon, & contrita eſt, vlulate ſuper eam, tollite reſinam ad dolorem eius, ſi forte ſanetur. Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam, & abeamus vnuſquiſque in terram ſuam, quoniam peruenit vſque ad cęlos iudicium eius, t. 4. p. 311. 1

Hierem. 50 Quomodo confractus eſt, & contritus malleus vniuerſæ terræ? tom. 4. pag. 239. col. 1

Grex perditus factus eſt populus meus. t. 4. p. 746. 1

Malleum vniuerſæ terræ, tom. 4. pag. 436. col. 1

Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus ergo eam. t. 4. p. 6. 2

Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam, & eamus vnuſquiſq; in terrã ſuam, quoniam peruenit vſque ad cęlos iudicũ eius. t. 4. p. 455. 2

Curauimus Babylonem & non eſt ſanata, relinquamus ergo eã, & abeamus. t. 4. p. 294. 2

Facta eſt habitatio omnis volucris immundę, quæ à feris inhabitabatur, t. 4. p. 599. 2

Hierem. 14 Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, t. 5. p. 85. 2

Priuſquam te formarẽ in vtero, noui te &c. t. 5. p. 44. 2

Noli timere ad omnia, ad quæ mittam te, ibis, t. 5. p. 196. 1

Et gentes bellabunt aduerſum te. t. 5. p. 228. 2

Virgam vigilantem, & ollam fuccenſam. t. 5. p. 372. 1

Hierem. 2 Curſor leuis explicans vias ſuas, onager aſſuetus in ſolitudine, in deſiderio animæ ſuæ attraxit ventum amoris ſui, nullus auertet eam, tom. 5. pag. 324. 2

A facie aquilonis olla fuccenſa. to. 5. pag. 213. 1

Curſor leuis explicans vias ſuas, onager aſſuetus in ſolitudine, in deſiderio animæ ſuæ attraxit ventum amoris ſui, nullus auertet eũ t. 5. p. 209. 2

Tollite iugum. t. 5. p. 325. 1

Quomodo conuerſa es in amaritudinẽ vitis alienа? t. 5. p. 124. 1

Non ſeruiam. t. 5 p. 414. 2

Quid tibi & viæ Ægypti, vt bibas aquã Geon, vt bibat aquam turbidam? t. 4. pag. 419. 1

Hierem. 3. In omni colle ſublimi, & omni ligno frõdoſo tu proſternebaris meretrix, t. 5. p. 211. 1

Qui cum lapide & ligno fornicabantur, mercedes accipiebant. to 5. pag. 405. col. 1

Hierem. 4. Reſpexi & non erat homo, tom. 5. pag. 233. col. 1

Trantiui, & non erat homo, tomo 5. p. 242. 2

Digitized by Google

Hierem.5. Vt quid me genuisti, mater mea, virum rixę & discordiæ? t.5.p.291.1
Docuerunt linguam suam loqui mendacium, & vt iniquè agerent, laborauerunt, t.5.p.323.2
Hierem.6. Ambulate in via bona, & inuenietis refrigerium animabus vestris, tom.5. p.325.2
Legem manifestauit hominibus to.5. p.145.1
Non dant eis requiem die ac nocte, t.5.p 324 2
Vsquequo dicitis Pax, Pax, & non est pax &c.t.5.p.55.2
Hierem.8. Omnes conuersi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadens ad prælium. Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti, nullus est, qui agat pœnitentiam.t.5.p.709.2
Hierem.9. Qui apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti.t.5.p.214.1
Quis det me in solitudinem &c. to.5. pag.48.1
Quis det me in solitudinem? tomo 5. p.264.2.
Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit.tom.5.p.174. col.1
Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt defleam vulnera animæ meæ? to.5. p.216.1
Introiuit mors per fenestras nostras. t.5.p 392.2
Hierem.10. Ceruicibus nostris minabantur, lassis non dabatur requies, sed compellebantur lassati vt currerent, tomo 5. p.405.1
Hierem.12. Induc super illos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos Domine Deus noster.t.5.p.402.2
Hierem.14. Tanquam colonus declinās ad manendum &c.t.5 p.14.2
Hierem.15. Vt quid me genuisti, mater mea, virum rixæ & discordiæ? t.5.p.14.2
Hierem.17. Quando creaturæ vniuersæ omnia scelera patebunt, t.5.p.37.1
Beatus vir qui confidit in Domino &c. t.5.p.92.2
Fecit diuitias suas nō cum iudicio, vtinam in dimidio dierum suorum relinquat illas, vt nouissimum eius sit insipiens, dum euomuerit eas, to.5. p.119.2
Hierem.18. Oblitus est mei populus meus, impingentes in vijs suis, vt ambularent per eas in itinere non tuto, tom.5.pag. 144.col.2
Hierem.20 Factus in ossibus ignis, incendium ferre non potest &c.t.5.p.87.1
Hierem.22 Terra, terra, audi verbum Domini, t.5. p.161.2
Si fuerit Ieconias annulus in manu dextra mea &c. t.5. p.766.1
Hierem.23 Factus est cursus eorum malus, tom.5. p.262.2
Ipsi currebant, & non mittebam eos, t.5.p.12.2
Hierem.26 Sicut Silo erit domus ista, & vrbem hāc dabo &c.t.5.p.87.1
Hierem.27 Ero quasi ros Israel, germinabit vt lilium, ex me fructus eius inuētus est, t.5.p.128.1
Qui manet in me & ego in eo ero quasi ros Israel, germinabit vt lilium, ex me fructus eius inuentus est, tom.5. p.128 1
Hierem.29 Ego cogitabo cogitationes pacis &c. t.5.p.51.2
Ecce ego conuertam conuersionem tabernaculorum Iacob, & tectis eius miserebor, & ædificabitur ciuitas in excelso suo, & templum iuxta ordinem suum fundabitur, t.5.p.263.2
Hierem.30 Plaga inimici percussi te, tomo 5. pag. 404.col.1
Hierem.31 Quia mulier circundare debebat virum, t.5.p.21.2
Vox in Rhama audita est; ploratus & vlulatus multus, t.5.p.57.1
Nouum faciet Dominus super terram, mulier circundabit virum, tomo 5. p.293.1
Vsquequo delicijs dissolueris filia vaga? t.5.p.360.1
Et adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea, t.5.p.209.1
Castigasti me Domine & eruditus sum quasi iuuenculus indomitus, tom.5. p.324.2
Corripiat me iustus Dominus, sicut iucun-

Digitized by Google

uenculum indomitum, tom.5. pag. 110.col.2

Hierem. 35 Obedientia Dei in Recabitis tomo 5. p.10.2

Hierem.13. Ipſi currebant, cum ego non mitterem eos,t.5.p.263.2

Hierem. 38 Et tulit inde veteres pannos & antiqua veſtimenta,t.5.p.91.2

Hierem.51. Curamus Babyloniam,& non eſt ſanata,derelinquamus ergo eam, & abeamus,to.5.p.404.2

Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam, tom.5. p.308.1

Hiere.155. Ignis ſuccēdetur in furore Domini &c. t.5.p.2.1

THRENI.

Thren.1. Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo? facta eſt quaſi vidua domina gentium,t.4.p 590.2

Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo,t.4.p.796.2

Et non eſt qui conſoletur eos ex omnibus charis eorum.t.4 p.500.1

Conſurge in nocte, & lauda in principio vigiliarum,effunde ſicut aquam cor tuum ante cōſpectum Domini. t.4.p.665.2

Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo, facta eſt quaſi vidua domina gentium.t.4.p.600.1

Et ſimulam ſanctitatem, tomo 4.pag. 777.col.2

Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo?t.4 p.573.1

Sordes exiſtentes in pedibus Hieruſalem,t.3.p.802.2

Omnes ſpreuerunt,& facti ſunt ei velut inimici,t.4.p. 837.2

Peccatum peccauit Hieruſalem, propter quod inſtabilis facta eſt, omnes qui glorificabant eam,ſpreuerunt illam,t.4.p.312.2

Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo? Facta eſt quaſi vidua domina gentium,princeps prouinciarum facta eſt ſub tributo.t.4.p.570.1

Thren. 2. Plorans plorauit in nocte, & lacrymæ eius in maxillis eius,non eſt qui conſoletur eam ex omnibus charis eius, tomo 4.pag.605.col.2

Deduc quaſi torrentem lacrymas per diē, & noctem, non des requiem tibi,neq; taceat pupilla oculi tui, t.4. p.286.1

Non taceat pupilla oculi tui, tomo 4. p.438.1

Conſurge, lauda in nocte, effunde ſicut aquam cor tuum ante conſpectum Domini; Leua ad eum manus tuas pro anima paruulorum tuorum, qui defecerunt in capite omnium compitorum,t.4.p.819.1

Magna eſt velut mare contritio tua, & quis medebitur tui? t.4.p.601.1

Ecce vrbem perfecti decoris, effectam vniuerſæ terræ gaudium, tomo 4.p. 614.col.2

Præcipitauit Dominus,nec pepercit omnia ſpecioſa Iacob, &c. dixit: Defecerunt præ lacrymis oculi mei,conturbata ſunt viſcera mea, effuſum eſt in terra iecur meum, ſuper contritione filię populi mei.t.4.p.147.1

Omnes amici eius ſpreuerunt eam, & facti ſunt ei inimici.t.4.p 604.1

Magna eſt velut mare contritio tua, Quis medebitur tui?t.4.p.604.1

Defecerunt præ lacrymis oculi mei, cōturbata ſunt viſcera mea, effuſum eſt in terra iecur meum ſuper contritionem filiæ populi mei,cum deijcerent paruulos, & lactantes in plateis oppidi,t.4.p.846.2

Proiecit de cęlo in terram inclytam Iſrael, & non eſt recordatus ſcabelli pedum ſuorum in die furoris ſui,tomo 4. pag.600.1

Aperuerunt ſuper te os ſuum omnes inimici tui, ſibilauerunt, & fremuerunt dentibus & dixerunt: Deuorauimus, fecit Dominus quæ cogitauit, deſtruxit, & non pepercit, & lętificauit ſuper te inimicum, tom.4. p.312.2

Thren.3. Bonus eſt Dominus ſperantibus in eū. t.4.p.537.2

Lapſa eſt in lacum vita mea, & poſuerunt lapidem ſupra me.t.4.p 309.2

Facies eius denigrata erat ſuper carbones.t.4.p.888.1

Quorum oculi deprædati ſunt animas eorum

eorum in cunctis filiabus vrbis suæ. t.4.p.475.1
Oculus meus deprædatus est animam meam in cunctis filiabus vrbis meę. t.4.p.744.1
Scrutemur vias nostras, & quæramus, & reuertamur ad Dominum. Leuemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cęlos. Nos inique egimus, idcirco tu inexorabilis es. Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio. t.4 p.651.2
Ne ab eo discederem, ædificauit in giro meo, in tenebrosis collocauit me, quasi mortuos sempiternos circumædificauit aduersum me, vt non egrediar, aggrauauit compedem meum. Concluſit vias meas, lapidibus quadris semitas meas subuertit. tom.4. p.313.1
Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius, tomo 4. pag.461.2
Sedensque solitarius tacebo, quoniam tempus petitimum est, tomo 4. pag. 626. col. 1
Factus est mihi quasi leo in abscōdito, t.4.p.918.1
Thren.4. Adhæsit cutis eorum ossibus, tomo 4. p.944.1
Et filij Sion inclyti, amicti auro primo, reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli. t.4.p.318.1
Qui heri nutriebantur in croceis, post horam amplexati sunt stercora, t.4. p.807.2
Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos, t.4.p.365.1
Denigrata est facies eius super carbones. t.4. p.927 2
Eorum facies denigrata est super carbones.t.4.p.830.2
Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum?t.4. p.406.2
Sicut aqua effusus sum.t.4.p.595.1
Vidua domina gentium, princeps prouinciarum facta sub tributo, sedebit sola ciuitas plena populo, tom.4. p.943.1
Spiritus oris captus est in peccatis nostris, cui diximus: In vmbra tua viuemus in gentibus .t.4.p.590.2
Obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omniū platearum, t.4. p.318.1
Propter peccata Prophetarum eius, & iniquitates Sacerdotum eius, qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum, non crediderunt Reges terræ, & vniuersi habitatores orbis, quoniam ingrederetur hostis, & inimicus per portas Hierusalem.t.4.p.317.2
Ceruicibus nostris minabamur, lassis non dabatur requies. Aquā nostram pecunia bibimus, lingua nostra pretio comparauimus.t 4.p.1.2 Tren.5.
Versa est in luctum cythara nostra, & chorus noster in vocem flētium. t.4. p.609.1
Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster, cecidit corona capitis nostri. Væ nobis, quia peccauimus. Propterea mœstum factum est cor nostrum. t.4.p.613.2
Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur.t.4.p.819.1
Vt exaltet illum Dominus de portis mortis, vt in portis filiæ Sion à malis liberatus, annunciet misericordias grandes Dei.t.4.p.818.2
Aquam nostram pecunia bibimus, ligna nostra pretio comparauimus, ceruicibus nostris minabamur, lassis non dabatur requies. t.4.p.244.2 Tren.vlt.
Lassisque non dabatur quies, tom.4. p.466.1

THRENI.

Peccatum enim peccauerat Ierusalem, propterea instabilis facta est. tom.5. p.412.1 Tren.1.
Flebat captiuitatem Iudæorum &c.t.5. pag.48.2
Facti sunt hostes eius in capite. tom.5. f.397.2
Repulit Dominus altare suum, male dixit sanctificationi suæ.tom.5.pag. 76.col.1 Tren.2.
Repulit Dominus altare suum, &c. tetendit arcum suum quasi inimicus, deleuit

Digitized by Google

deleuit omne, quod pulchrum erat visu in tabernaculo, &c. t. 5. p. 314. 2
Vide Domine & considera, quoniam facta sum vilis t. 5. p. 404. 1
Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui. t. 5. p. 407. 2
Tren. 3. Sperantibus in se, transiens ministrabit illis. t. 5. p 363. 1
Pars mea Dominus, dixit anima mea, propterea expectabo eum, bonus est Dominus, t. 5. p. 363. 1
Vrsus insidiãs factus est mihi leo in abscondito. t. 5. p. 365. 1
Tren. 4. Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora. t 5. p. 110. 2
Denigrata esset super carbones. tom. 5. p. 382. 2
Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos. t. 5. p. 341. 2
Paruuli petant panem, nec fit inuentus, qui frangeret eis. t. 5 p. 108. 1
Iacent dispersi in capite omnium platearum. t. 5 p. 220. 2
In vmbra tua viuemus in gentibus. t. 5. p. 159. 1
Deficerent lactentes in plateis, & grandiusculi pueri petentes panem, to. 5. p. 194. 2
Filij Sion inclyti amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli. tomo 5. p. 110. 2
Aquam nostram pecunia bibimus, ligna nostra precio cõparauimus, cernicibus nostris minabamur, lassis non dabatur requies. t. 5. p. 245. 2
Sed & lamiæ nudauerunt mammam, lactauerunt catulos suos. tomo 5. p. 421. 1
Obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omniũ platearum: hominum facies denigrata est, super carbones. t. 5. p. 345. 2
Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora. t. 5. p. 221. 1
Qui nutriebantur in croceis amplexantur stercora &c. t. 5. p. 76. 1
Tren. 5 Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur, innoua dies nostros sicut à principio. t. 4. p. 412. 1
Aquam nostram pecunia bibimus, ligna nostra precio cõparauimus. t. 5. p. 405. 1
Aquam nostram pecunia bibimus. t 5. p. 341. 2
Tren. vlt. Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur, innoua dies nostros. tomo 5. p. 212. 2

BARVCH.

Baruch. 3. In terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. t. 4. p. 826. 2
Vbi sunt, qui argentum thesaurizant, & aurum, in quo confidunt homines? Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt. t. 4. p. 811. 1
Verbum patris in terris visus, & cum hominibus conuersatus est. tom. 4. p. 859. 1
Baruch. 4. Nutriui eos cum iucunditate, dimisi autem illos cum fletu, & luctu. tom. 4. p. 712. 2
Beati sumus Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis. tom. 4. p. 192. 1
Baruch. 5. Nominabitur tibi à Deo nomen nouum in sempiternum, pax iustitiæ. t 4. p. 633. 2
Baruch. 2. Auferet vocem gaudij, & iucunditatis, vocem sponsi, & vocem sponsæ. t. 5. p. 372. 1
O Israel, quam magna est domus Dei &c. t. 5. p. 26. 2

EZECHIEL.

Ezech. 1. Et factum est in trigesimonono, cum essem in medio captiuorum iuxta fluuium Chobar, aperti sunt cœli. & vidi visiones Dei, t. 4. p. 109. 2
Statim, vt fiebat vox supra firmamentum, submittebãt animalia alas suas, t. 4. p. 757. 1
Submittebant alas suas, t. 4. p. 931. 2
Cum fieret vox supra firmamentum, submittebant alas suas, t. 4. p. 111. 1
Et similitudo hominis erat in eis, to. 4. p. 315. 2
Manus hominis erant sub pennis eorum, t. 4. p. 824. 2

Et

Digitized by Google

Et vidi, & ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone, & nubes magna, & ignis inuoluens, t. 4. p. 681. 1

Splendor ignis, & de igne fulgur egrediens, & animalia ibant in similitudinem fulguris coruscantis, t. 4. p. 26. 1

Cum incederent, sed vnumquodq; ante faciem suam gradiebatur, tom. 4. p. 587. 2

Ardor, & ignis inuoluens, qui venit ab Aquilone, t. 4. p. 665. 1

Et factum est in vigesimoquinto anno transmigrationis nostrę, facta est super me manus Domini, t. 4. p. 644. 2

Vt sit aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, t. 4. p. 830. 2

Duabus alis tegebant corpora sua, t. 4. p. 143. 2

Animalia, quæ habent manus hominis sub pennis, t. 4. p. 416. 2

Animalia oculis vndiq; plena, tom. 4. p. 169. 1

Plena oculis ante, & retro, t. 4. p. 682. 1

Et pennæ eorum extentæ desuper, t. 4. p. 164. 1

Ezech. 2. & 3. Deuorat librum, in quo scriptum est carmen, & væ; t. 4. p. 603. 2

Ezech. 3. Sanguinem de manu vestra requiram, t. 4. p. 404. 1

Venter tuus comedet, & viscera tua replebuntur, t. 4. p. 187. 2

Veni iuxta fluuium Chobar, & facta est ibi super me manus Domini, t. 4. p. 240. 1

Linguam tuam adhærere faciam palato, vt essent tacentes, eo quod domus exasperans esset Israeliticus populus, t. 4. p. 46. 1

Aliud tempus pacis, aliud belli, aliud tempus plantandi, & aliud euellendi, quod plantatum est, t. 4. p. 644. 1

Ezech. 5. Sume tibi gladium acutum radentem pilos, & duces per caput tuum, & per barbam tuam, tertiam illorum partem combures igni, tertiam concides gladio, aliam sparges in ventum, & sumes paruum numerum, & alligabis in summitate pallij tui, to. 4. p. 788. 2

Ezech. 8. Obliuiscaris domum patris tui, tom. 4. p. 181. 2

In visione Dei adductus in cicinno capitis, in Hierusalem mala vidi, to. 4. p. 538. 2

Eleuatus sum inter cœlum, & terram, t. 4 p. 937. 1

Vidi similitudinem reptilium, abominationem animalium, & vniuersa idola domus Israel depicta in parietibus templi, & septuaginta viros thurificantes idolis, in officio portæ, t. 4. p. 941. 1

Mulieres plangentes Adonidem, to. 4. p. 486. 2

Idolum zeli, t. 4. p. 460. 1

Fili hominis putasne, vides tu quid isti faciunt &c. t. 4. p. 103. 2

Eleuauit me spiritus inter cœlum, & terram, t. 4. p. 738. 1

A sanctuario meo incipite, t. 4. p. 677. 1 Ezech. 9.

Similitudo manus hominis, sub pennis eorum, t. 4 p. 786. 1 Ezech. 10.

Cor lapideum, & loco illius cor carneum dare, t. 4. p. 180. 1

Heu mihi, heu mihi Adonai Domine, comminationem tu facis reliquiarũ Israel? t. 4. p. 46. 1

Cecidit (inquit) super faciem meam, & clamaui voce magna: Heu mihi, heu mihi, Adonai Domine, consumationem tu facis reliquiarum Israel? t. 4. p. 466. 1 Ezech. 11.

Dabo eis cor vnum, & spiritum nouum tribuam in visceribus eorũ, & ascenderet gloria Domini de medio ciuitatis, t. 4. p. 624. 2

Perfode tibi parietem & egredieris per eum in conspectu eorum, & in humeris portaberis, t. 4 p. 746. 1 Ezech. 12.

Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, & fragmen panis, t. 4. p. 412. 3 Ezech. 13.

Viuificabant animas, quæ non viuunt, & mortificabant animas, quæ non moriuntur, t. 4. p. 502. 2

Pugillo hordei homines ad se trahere. t. 4. p. 243. 2

Propter pugillum hordei &c. ibid.

Propter pugillum hordei, t. 4. p. 878. c

Homo, homo de domo Israel, qui posuerit immunditias in corde suo, &c. Ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum, vt capiatur domus Israel, t. 4. p. 294. 1 Ezech. 14.

Homo,

Digitized by Google

Ezech. 14. Num homo de domo Israël ponat cogitationes suas in cordibus suis, & Prophetæ veniant ad eum, & loquantur ei? Ideo loquere ad eos, & dicite eis: Hæc dicit Dominus Deus, &c. 2. 3. 4. 5.

Ezech. 16. Et ingressus sum ad te, & vidi te, & ecce tempus tuum, tempus amantium: & expandi pallium meum super te, & operui ignominiam tuam, & juravi tibi, & ingressus sum pactum tecum, & facta es mihi, &c. 8.

Ezech. 18. Ad domum Israël sic locutus est Dominus Deus: Adhuc in hoc verbum vobis exprobratis parabolam istam, &c. 1. 2.

Si autem impius perfecit, vel terminavit se se sequutus est, & vixerit in eis, &c. 21.

Ezech. 20. Et locutus est Dominus ad me, dicens: Fili hominis, loquere ad majores natu Israël, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 21. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, dirige faciem tuam contra viam Austri, & stilla ad Africum, & prophetiza in saltum agri Austri. 1. 2.

Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, ecce isti dicunt mihi: Nonne parabolas loquitur iste? 3.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, prophetiza, & dices: Hæc dicit Dominus, &c. 9.

Et vidi tibi visionem falsam, & divinationem mendacem, dum adducerentur super colla interfectorum impiorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis finis. 29.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, brachium Pharaonis regis Ægypti contrivi, & ecce non est obligatum, ut ponatur medicamen, & fasciis circumligetur, ut roboretur, & valeat tenere gladium. 1. 2. 21.

Ezech. 22. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Tu ergo fili hominis, nonne judicabis civitatem sanguinum? & ostendes ei omnes abominationes ejus, &c. 1. 2.

Ezech. 23. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, duæ mulieres fuerunt filiæ matris unius, & fornicatæ sunt in Ægypto, fornicatæ sunt in adolescentia sua, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 24. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, scribe tibi nomen diei hujus, & diei istius, quia innixus est rex Babylonis super Jerusalem die hac. 1. 2.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderium oculorum tuorum, &c. 15. 16.

Ezech. 25. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra filios Ammon, & prophetiza super eos. 1. 2.

Ezech. 26. Et factum est in undecimo anno, in una mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, quia dixit Tyrus super Jerusalem, &c. 1. 2.

Ezech. 28. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, dic principi Tyri: Hæc dicit Dominus Deus, &c. 1. 2.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, assume lamentum super regem Tyri, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus, &c. 11. 12.

Ezech. 29. In anno decimo, in mense decimo, in duodecima mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti, & vaticinare super eum, & super omnem Ægyptum. 1. 2. 3.

Ezech. 30. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare, & dices: Hæc dicit Dominus Deus, &c. 1. 2.

Ezech. 31. Et factum est in undecimo anno, in tertia mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti, & multitudini ejus, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 32. Et factum est in duodecimo anno, in duodecima mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Ægypti, & dices ad eum, &c. 1. 2.

Ezech. 33. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, loquere ad filios populi tui, & dices ad eos: Terra cum adduxero super eam gladium, &c. 1. 2. 3.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, pastores Israël, prophetiza, & dices ad eos, &c. 1. 2.

Ezech. 34. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare de montibus Israël, & dices: Montes Israël audite verbum Domini, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 35. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra montem Seir, & vaticinare super eum, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 36. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, qui habitabant domum Israël habitantes in terra sua, polluerunt eam in viis suis, & in adinventionibus suis, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 37. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare de prophetis Israël, vaticinare, & dices prophetis de corde suo: Audite verbum Domini, &c. 1. 2. 3.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare de ossibus istis, & dices ad ea: Ossa arida audite verbum Domini, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 38. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare de Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 39. Et tu fili hominis vaticinare de Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus, &c. 1. 2. 3.

Ezech. 43. Et introduxit me ad portam, quæ respiciebat ad viam orientalis plagæ, &c. 1. 2.

Et audivi loquentem ad me de templo, & vir stabat juxta me, &c. 6.

Et dixit ad me: Fili hominis, locus solii mei, & locus plantæ pedum mei, ubi habitabo in medio filiorum Israël in sempiternum, &c. 7.

Ezech. 44. Et reversus est me ad viam portæ sanctuarii exteriorem, quæ respiciebat ad orientem, & erat clausa. 1. 2.

Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit, non aperietur, & vir non transibit per eam, quia Dominus Deus Israël ingressus est per eam, & erit clausa principi. 2. 3.

Et introduxit me per viam portæ aquilonis coram domo, & vidi, & ecce repleverat gloria Domini domum Domini, &c. 4.

Ezech. 47. Et reduxit me ad ostium domus, & ecce aquæ egrediebantur de subtus limen domus ad orientem, &c. 1. 2.

Ezech. 48. Et hæc sunt nomina tribuum. Ab Aquilone versus viam Hethalon, &c. 1. Et hæc sunt versus orientalem plagam, &c. 2. Et hæc sunt versus meridianam plagam ad austrum, &c. 3. Et hæc sunt versus occidentalem plagam, &c. 4. Et hæc sunt nomina civitatis, &c. 30. 31.

Ezechias. Verum enim dicimus Dominum, quia reædificavit de Ezechia rex Jerusalem. 2. Par. 32.

Ezechiel. Ezechiel filius Buzi sacerdos. Ezech. 1. Et factum est in tricesimo anno, in quarto mense, quinta mensis, ego eram in medio captivorum juxta fluvium Chobar, & aperti sunt cæli, & vidi visiones Dei. 1.

Et factus est sermo Domini ad Ezechielem sacerdotem filium Buzi in terra Chaldæorum, &c. 3.

Ezechiel. Ezechiel filius Buzi sacerdos. Ezech. 1. Et factum est in tricesimo anno, in quarto mense, quinta mensis, ego eram in medio captivorum juxta fluvium Chobar, & aperti sunt cæli, & vidi visiones Dei. 1.

Et factus est sermo Domini ad Ezechielem sacerdotem filium Buzi in terra Chaldæorum, &c. 3.

re effuſo regnabo ſuper vos, & educam vos de populo, & congregabo vos de terris, & ſubijciam vos ſceptro meo, & inducam vos in vinculis fœderis, & eligam de vobis tranſgreſſores, & impios, t. 4. p. 384. 2

In brachio extẽſo, in manu forti, & in furore effuſo regnabo ſuper eos, t. 4. p. 875. c. 2.

In manu forti, & brachio extẽſo regna ſuper eos. Non eſt abbreuiata manus tua Domine, vt poſſit ſaluare.

Erue me de manu filiorum alienorũ, quorum os locutum, t. 4. p. 937. 2.

Viuo ego, quia in manu forti, & in brachio extento, & in furore effuſo regnabo ſuper vos, & ſubijciam vos ſceptro meo. t. 4. p. 7. 2.

Neque cogitatio mentis veſtræ fiet dicentium: Erimus ſicut gentes colentes ligna, & lapides: Viuo ego, quod in brachio extento regnabo ſuper vos, t. 4. p. 798. 1

Ezech. 32. Operiam cum extinctus fueris, cœlos, & nigreſcere faciam Stellas eius, luminaria cœli mœrere faciam ſuper te, & dabo tenebras ſuper terram tuam. t. 4. p. 17. 2.

Ezech. 24. Non planges, neq; plorabis, & ingemiſce tacens, corona tua circumligata ſit tibi. t. 4. p. 491. 2.

Dices ad populum, hæc dicit Dominus. Pone ollam, & mitte in eam aquam. Congere fruſta eius, femur, & armum, electa & oſſibus plena, compone quoque ſtrues oſſium ſub ea, efferbuit coctio eius. t. 4. p. 253. 1

Ezech. 29. Tu ergo fili hominis ne timeas eos, t. 4. p. 239. 1

Ezech. 28. Cherub ſignaculũ ſimilitudinis in delicijs paradiſi Dei. t. 4. p. 887. 2.

Ecce ego ad te Pharao Rex Ægypti draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, & dicis: Meus eſt fluuius, & ego feci memetipſum. Et ponam frænum in maxillis tuis. Et proijciã te in deſertum. Et ſcient omnes habitatores Ægypti, quia ego Dominus. Propterea ego adducam ſuper te gladium, & interficiam de te hominem, & iumentum. Daboque terram Ægypti in ſolitudines, gladio diſſipatam à turre Syenes vſque ad terminos Æthiopiæ, tom. 4. pag. 379. col. 2.

Aſſur, & omnis multitudo eius, in circuitu illius ſepulchra eius omnes interfecti, & qui ceciderũt gladio, quorum data ſunt ſepulchra in nouiſſimis laci. t. 4. p. 343. 1 — Ezech. 32.

Venite & audiamus, qs ſit ſermo egrediens ab ore Domini, quæ dicat nobis Propheta noua. t. 4. p. 196. 2 — Ezech. 33.

Et audiunt ſermones tuos, & non faciunt eos, quia in canticum oris ſui vertunt illos. Et factum eſt verbum eius, tanquam carmen muſicũ, quod ſuaui dulciq́ue ſono canitur, tom. 4. pag. 196. 1

Si me dicente ad impium, morte morieris, non fueris locutus, vt ſe cuſtodiat impius à via ſua, impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram. t. 4. pag. 422.

Requieſcet indignatio mea in te. tom. 4. p. 382. 2 — Ezech. 36.

Non propter vos ego faciam domus Iſrael, ſed propter nomen ſanctum meũ, quod polluiſtis, in gentibus ad quas intraſtis: Et ſanctificabo nomẽ meum magnum, quod pollutum eſt in medio gentium, vt ſciant gentes, quia ego dominus cum ſanctificatus fuero in vobis. t. 4 p. 83. 1

Ero eis in Deũ, & David ſeruus meus princeps in medio eorum, tomo 4. pag. 875. 2. — Ezech. 37.

Ecce ego aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris veſtris populo meus, & ſcietis, quia ego Dominus. t. 4. p. 502. 1

Putaſne oſſa iſta tam vehementer ficca poterunt reuiniſcere? Cui ille. Domine res hæc mihi incognita eſt, quam tu ſolus poteſ cognoſcere. Et Dominus. Prædica, & dic: Oſſa arida audite verbũ Domini: Ecce ego intromittam in vos ſpiritum, & viuetis. Dabo vobis & neruos, & carnem, & cutem, & animam, & viuetis, eritq́ue opus hoc dignum omnipotentia mea. t. 4. p. 690. 2.

Dic omni volucri: Conuenite, properate, — Ezech. 39.

Digitized by Google

Barth. Cap. 1. Quæ quisque per partes quadrat ad scriptum totum, num ejus sit consulendus, vel alterius quisquis peritus sit? Barth. Cap. 2. Quæ quisque per partes quadrat ad totum, num ejus sit consulendus, vel alterius quisquis peritus sit? Barth. Cap. 3. Quæ quisque per partes quadrat ad totum, num ejus sit consulendus, vel alterius quisquis peritus sit? Barth. Cap. 4. Quæ quisque per partes quadrat ad totum, num ejus sit consulendus, vel alterius quisquis peritus sit? Barth. Cap.

der fructum, & erit in cedrum magnam, & habitabunt super eam omnes volucres & vniuersum volatile sub vmbra frondium eius nidificabit, t.5.p.139.1

Ezech.17. In quacumque hora ingemuerit peccator, Deum experietur misericordem. t.5.p.374.2

Pone ollam: Cõgere frusta eius in eam &c t.5.p.36.2

Ezech.18. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mundata à sordibus tuis.t.5.p.344.1

Ezech.24. In multitudine negotiationis tuæ, repleta sunt interiora tua iniquitate. t.5.p.382.1

Ezech.28. Quòd cubaret in aquis t.5.p.166.1

Ezech.29. Ecce ego ad te Pharao rex Ægypti draco magne &c.t.5.p.87.2

Sanguinem eius de manu tua requiret Deus &c.t.5.p.87.1

Ezech.33. Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos, quæ sua sunt quærentes. t.5.p.153.1

Ezech.34. Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos, lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum pascebatis, quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum est, non alligastis, & quod perierat, non quæsistis.t.5.p.151.1

Ezech.36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. t.5.p.343.2

Ezech.37. Et seruus meus Dauid Rex super eos, & pastor vnus erit omnium eorum. t.5.p.151.1

Ezech.40. Adductus in visione in terram Israel, &c.t.5.p.84.1

Ezech.47. Super verticem mõtis vergentis ad Austrum.t.5.p.263.2

Nosse mysteria regni Dei.t.5.p.197.1

DANIEL.

Daniel.2. Nabuchodonosor somnium statuę, q̃ viderat auream, argenteam, æreum, ferream, et fictilem, t.4.p.193.1

Daniel.3. Cumque sermo adhuc esset in ore Regis, vox de cœlo venit, &c.t.4.579.1

Medium fornacis quasi ventem roris flantem, t.4.p.591.2

Ecce ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, et species quarti simlis filio Dei,t.4.p.450.2

Fortitan ignoscet delictis tuis, tomo 4. p.276.1 Daniel.4.

Talia tibi accident, donec scias, quod dominator Dominus in regno hominum sit, & cuicumque voluerit det illud,t.4.p.790.2

Baltasar Rex fecit grande conuiuium, t.4.p.136.2 Daniel.5.

Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te.t.4.p.910.1 Daniel.6.

Obsecro Domine Deus, magne, & terribilis, peccauimus, iniquitatem fecimus, &c. Et omnis Israel declinauerunt, ne audirent vocem tuam, & stillauit super nos maledictio, quæ scripta est in lege Moysi, &c. tom.4. p.818.2

Quando throni positi sunt,t.4.p.255.1

Fluuius igneus, rapidusque egreditur à sedente in throno, t...p.704.2 Daniel.7.

In magnifico throno antiquus dierum sedit, & capilli capitis eius tanquam lana munda, t.4.p.702.2

Videbam in visione mea nocte, & ecce quatuor venti cœli pugnabant in mari magno. Et quatuor bestiæ grãdes ascendebant de mari diuersę inter se. t.4.p.229.2

Aspiciebam in visione noctis, & ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis, & fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atq; comminuens, & reliqua pedibus conculcans t.4.p.662.2

Et stillauit super nos maledictio, & detestatio, quæ scripta est in libro Moysi, quia peccauimus ei,t.4.p.661.1 Daniel.9.

Exaudi Domine, placare Domine, attende & fac, ne moreris propter temetipsum Deus meus,t.4.p.441.1

Repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes,t.4.p.296.1

Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi Domine, placare Domine, attende &

Digitized by Google

Ab Ecclesiæ auctoritate pendere.
Ecclesiæ auctoritas Scripturæ sacræ.
Ecclesiæ auctoritas Scripturæ sacræ probata.
Ecclesiæ auctoritas Scripturæ sacræ probata.
Ecclesiæ auctoritas Scripturæ sacræ probata

ille vir meus,& non vocabis me vltra Baalim,t.4.p.274.2
Sepiam viam tuam spinis,ne vadas post amatores tuos.t 4.p.595.2
Oseę 2.& 4. Desponsabo te mihi in iustitia,& in iudicio, & in misericordia & miserationibus,t.4.p.12.2
Vadam post amatores meos priores, qui dabant mihi panes meos, & aquam meam,oleum meũ, & potum meum,t.4.p.718.1
Et erit in die illa, exaudiam dicit Dominus cœlos, & illi exaudient terram, & terra exaudiet triticum, & vinum, & oleum, & hæc exaudient Iezrhael, & seminabo eam mihi in terram, & miserebor eius, quæ fuit absque misericordia.t.4.p.526.1
Vadam post amatores meos, tomo 4. p.884.2
Osee 4. Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatæ, & super nurus vestras, cum adulterauerint. tom.4. p.294.2
Inundauerunt mala, furtum, homicidium,& adulterium, & sanguis sanguinem tetigit,t.4.592.2
Erit vt populus, sic sacerdos, tomo 4. pag.46.2
Quia vt populus, sic sacerdos, tom.4. p.317.c.2
Et sanguis sanguinem tetigit, tom.4. p.929.c.2
Vt sanguis sanguinem tangeret, vulnus, & liuor, & plaga tumens, to.4. pag.115.2.
Erit vt populus, sic Sacerdos, tomo 4. p.838.1
Non est enim veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra &c.t.4.p.681.2
Iudicium Domini cum habitatoribus terræ.t.4.p 671.2
Tunc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea, & corrues hodie, & corruet etiam Propheta tecum. Gloriam eorum in ignominiã commutabo.t.4.p.49.2
Osee 5. Fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel.t.4.p.511.2
Osee 6. Quid faciam tibi Ephrain, quid faciam tibi Iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros matutinus pertransiens. Propter hoc dolaui in Prophetis,& occidi eos in verbis oris mei.t.4.p.12.2
Veritas eius in conspectu eius, tom. 4. pag.847.1
Ephraim efficitur quasi columba seducta non habens cor, tomo 4.pag. 413.col.1 Osee 7.
Facti subcinericius panis, qui nõ reuersatur,t.4.p.308.1
Facti sunt abominabiles, sicut ea, quæ dilexerunt,t.4.p.217.2 Osee 9.
Omnes nequitiæ eorum in Galgalis. t.4.p.265.2
Propter multitudinem adinuẽtionum tuarum eijciam te de domo mea. t. 4.p.462.2
Noli lætare Israel, noli exultare, quia fornicatus es.t.4.p.631.1
Ephraim vitula docta diligere triturã, arastis iniquitatem,impietatem messuistis, comedistis frugem mẽdacij, Baalim immolabant, & simulacris sacrificabant, & ego quasi nutritus Ephraim portabam eos in brachijs meis,t.4.p.494.2 Osee 10.
In funiculis Adam traxisti eos. tom.4. p 586.2 Osee 11.
Sicut mane transit pertrãsijt rex Israel, t.4.p.571.2
Ego quasi nutritius Ephraim portabam eos in brachijs meis, & nescierunt quod curarem eos: Et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum, vt vesceretur mecum.t.4.p.741.1
Quasi nutritius portat in brachijs suis, t.4.p.892.1
Ego nutritius Ephraim,t.4.p.586.2
Ephraim pascit ventum, & sequitur æstum.t.4.p.262.2 Osee 12.
Perditio tua ex te Israel,t.4.p.202.2 Osee 13.
Colligata est iniquitas Ephraim.to.4. pag.253.1
Et occurram eis quasi leæna, & quasi vrsa raptis catulis, & dirumpam interiora iecoris eorum, tomo 4.pag. 893.col.2
Perditio tua Israel,tantummodo in me auxilium tuum &c.t.4 p.770.2
Et occurram eis quasi leæna, & quasi vrsa

Digitized by Google

vsq; raptis catulis, & dirumpam interiora ie cordis eorum. to. 4. pag. 251. col. 1

Oseæ 11. Quomodo ponam te Ephraim, tradam te Israel? Ponam te, sicut Adama, ponam te sicut Seboim. Conuersum est in me cor meum, pariter incaluerunt pœnitudines meæ. Non faciam secundum iram furoris mei, non conuertar ad disperdēdum Ephraim, quoniam Deus sum, & nō vir in medio tui sanctus. Sum etiam multus misericordia, & veritate, t. 4. p. 490. 2

OSEA.

Oseæ 2. Auferet fornicationes suas à facie sua, t. 5. p. 211. 2

Dedi eis frumentum, vinum, oleū &c. t. 5. p. 17. 2

Vadā post amatores meos priores &c. t. 5. p. 92. 2

Et hæc nescivit, quia ego dedi ei frumēntum, &c. & aurum, quæ fecerūt Baal. t. 5. p. 358. 2

Sumam frumentum meum in tempore suo. t. 5. p. 400. 2

Vadam post amatores meos priores, qui dabant mihi oleum, panem, vestimenta. t. 5. p. 40. 1

Oseæ 4. Peccata inundauerūt super terram. t. 5. p. 346. 2

Oseæ 5. Ego quasi tinea Ephraim, & quasi putredo domui Iuda, t. 5. p. 423. 2

Quoniam ego quasi leæna Ephraim, & quasi catulus leonis domū Iuda. t. 5. p. 423. 1

Quid dignum offeram Domino? to. 5. p. 303. 2

Oseæ 6. Misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens. Quid faciam tibi Ephraim, quid faciam tibi Iudæ? tom. 5. pag. 115. 1

Propterea dolaui in Prophetis, & occidi eos in verbis oris mei, quia misericordiam volui, & nō sacrificium. t. 5. pag. 103. 2

Ego dolaui eos in prophetis. tomo 5. p. 260. 1

Venite, & reuertamur ad dominū. to. 5. p. 303. 1

Ego erudiui eos, & ipsi cogitauerunt in me malitiam. t. 5. p. 334. 1

Ephraim factus est subcineritius panis, qui non reuersatur, comederunt alieni robur eius, & ipse nescivit, sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. t. 5. p. 214. 1 Oseæ 7.

Da eis Domine vbera arentia, tom. 5. p. 232. 2 Oseæ 9.

Da eis vbera arentia. t. 5. p. 389. 2

Da eis vuluā sine liberis, & vbera arentia. t. 5. p. 199. 2

Trāsire fecit Samariam Regem suum, quasi spumam super faciem aquæ, t. 5. p. 417. 2 Oseæ 10.

Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israel. t. 5. p. 4. 1 Oseę 11.

Ephraim pascit ventum, & sequitur æstum &c. t. 5. p. 62. 2 Oseæ 12.

Erunt sicut ros matutinus præteriens sicut pulvis turbine raptus ex area, & sicut fumus de fumario, tomo 5. p. 417. 2 Oseæ 13.

Immolate homines, vituli enim defecerunt. t. 4. p. 417. 2

Ero quasi leæna Ephraim, &c. tomo 5. p. 62. 2 Oseæ 51.

IOEL.

Præstabilis est Dominus super malitia. t. 4. p. 47. 2 Ioel 2.

Effundam de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ. Iuuenes vestri visiones videbunt, & senes vestri somnia somniabunt, &c. & erunt mihi in filios, & filias, & matres, & fratres. t. 4. p. 688. 2

Effundā de spiritu meo super omnem carnem. t. 4 p. 694. 1

Effuderat de Spiritu suo sancto super omnem carnem. t. 4. p. 14. 2

Sanctificate ieiunium continuo: Vocate cœtum. t. 4. p. 226. 1

Egrediatur sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo. tom. 4. pag. 242. 1

Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra, sanctificate Ecclesiam. t. 4. p. 207. 2

Frange

Digitized by Google

Frange esurienti panem tuum, &c. Tũc erumpet, quasi mane, lumen tuum, & sanitas tua citius orietur, tunc invocabis, & Dominus exaudiet. to. 4. p. 212. 2

Egrediatur spõsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo. t. 4. p. 275. 1

Cecidit corona capitis nostri, vę nobis, quia peccauimus. t. 4. p. 210. 1

Conuertamur ad ipsum in ieiunio, & fletu, & planctu, t. 4. 299. 1

Zelatus est Dominus terram. tomo 4. p. 495. 1

Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in perditionem, morantur foris in capite omnium platearum. t. 4. p. 318. 1

Ante faciem eius ignis vorans, & post eum exurens flamma, quasi hortus voluptatis terra coram eo, & post eum solitudo deserti. t. 4. p. 18. 2

Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra. Egrediatur spõsus de cubili suo, &c. Cõgregate parvulos, & sumentes vbera. tomo 4. p. 275. 2

Inter vestibulum, & altare clamabunt Sacerdotes ministri Domini, & dicent: Parce Dñe, parce populo tuo, & ne dissipes ora clamantium ad te Domine. Immutemur habitu in cinere, & cilicio, ieiunemus, & ploremus ante Deum, quia multum misericors est dimittere peccata nostra. Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam. t. 4. p. 511. 2

Conuertimini ad me in toto corde vestro. t. 5. p. 218. 2

Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, & scindite corda vestra. Canite tuba in Sion; Sanctificate ieiunium, &c. conuertimini ad Dominum, quia benignus, & misecors est, &c t. 5. p. 511. 2

Dominus de Sion rugiet, & mouebuntur cœli. t. 4. p. 22. 1

Et erit, in die illa stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac, & per omnes riuos Iuda ibunt aquæ. t. 4. p. 22. 1

Mittite falces, quoniã maturauit messis, & erit Hierusalem sancta, & alieni non transibunt per eam amplius. t. 5. p. 119. 2

Sol, & Luna obtenebrati sunt. tomo 4. pag. 17. 2

Mittite falces, quia maturauit messis. t. 4 p. 168. 1

Per omnes riuos Iuda ibunt aquæ, & fons de domo Domini egredietur, & irrigabit torrentem spinarum. to. 4. p. 430. 1

I O E L.

Zelatus est Dominus terram suam. t. 5. p. 406. 1 — Ioel 1.

Quid ingemuit animal? Mugierũt greges armenti, quia non est pascua eis. t. 5. p. 406. 1

Posuit vineam meam, & ficum meam decorticauit. t. 5. p. 418. 2

Zelatus est Dominus terram, & pepercit populo suo & dixit: Ecce ego mitam vobis frumentum, & vinum, & oleũ et replebimini eis. t. 5. p. 405. 2

Parce Domine, parce populo tuo. to. 5. p. 405. 2

Stillant montes dulcedicem & colles Ioel 3. fluunt lac & mel. t. 5. p. 234. 1

A M O S

Super tribus sceleribus Damasci vtique miserẽbor, sed super quatuor nõ conuertam eum. t 4. p. 382. 1 — Amos 1.

Ego exterminaui ante vos Amorrhæũ, ego ascendere vos feci de terra Aegypti, ego suscitaui de filijs vestris Prophetas, & de iuuenibus vestris Nazaræos, nunquid non ita est filij Israel? & Nazaræis propinabitis vinum, & Prophetis mandabitis dicentes: Ne prophetetis, t. 4. p. 357. 1 — Amos 2.

Saltem amodo voca me, pater meus, dux virginitatis meæ tu es, tomo 4. p. 423. 1 — Amos 3.

Tantummodo vos cognoui ex vniuersis cognationibus terræ, idcirco visitabo super vos vniuersas iniquitates vestras. t. 4. p. 357. 1

Percussi vos vento vrente, & non redi- Amos 4.

Digitized by Google

Ritual nel dich Dominus, 1000. a. pag.

Anno 1. Vie ordinarie dun dieu Dominus, qui quod non videt Quæstiones Liberi Regis Israel, & Sacerdotes ejus, 1000. a. pag. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, 1000. a. pag. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, 1000. a. pag.

Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, 1000. a. pag.

Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, 1000. a. pag.

Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, 1000. a. pag.

Anno 2. Vie qui regnabit ante te Rom. 1000. a. pag. Vie qui regnabit ante te Rom. 1000. a. pag. Vie qui regnabit ante te Rom. 1000. a. pag.

Vie qui regnabit ante te Rom. 1000. a. pag. Vie qui regnabit ante te Rom. 1000. a. pag.

Anno 3. Nunquid ancor perfect in pauca, 1000. a. pag. Nunquid ancor perfect in pauca, & ignorantiæ meæ propitiare mihi, 1000. a. pag. Nunquid ancor perfect in pauca, & ignorantiæ meæ propitiare mihi, & ab alienis parce servo tuo, 1000. a. pag.

Nunquid ancor perfect in pauca, & ignorantiæ meæ propitiare mihi, & ab alienis parce servo tuo, & ab insidiis meis, 1000. a. pag.

Nunquid ancor perfect in pauca, & ignorantiæ meæ propitiare mihi, & ab alienis parce servo tuo, & ab insidiis meis, & ab omnibus, 1000. a. pag.

Vellem Dominum Jesum, 1000. a. pag.

Vellem Dominum Jesum Christum, 1000. a. pag.

Esse Dominum Salvatorem Jesum Christum, 1000. a. pag. Esse Dominum Salvatorem Jesum Christum, 1000. a. pag.

Kabalistici errores in Anno in multis divisus Deus, 1000. a. pag. Pro Anno vocabulum Immanuel, 1000. a. pag. Pro Anno vocabulum Immanuel, & Jesus, 1000. a. pag. Pro Anno vocabulum Immanuel, & Jesus, & Christus, 1000. a. pag.

Anno 4. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, 1000. a. pag. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, 1000. a. pag.

Anno 5. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, 1000. a. pag.

Anno 6. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, 1000. a. pag.

Anno 7. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, 1000. a. pag.

Anno 8. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, 1000. a. pag.

Anno 9. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, 1000. a. pag.

Anno 10. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, 1000. a. pag.

Anno 11. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, 1000. a. pag.

Anno 12. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, 1000. a. pag.

Anno 13. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, 1000. a. pag.

Anno 14. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, 1000. a. pag.

Anno 15. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, 1000. a. pag.

Anno 16. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, 1000. a. pag.

Anno 17. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, 1000. a. pag.

Anno 18. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, 1000. a. pag.

Anno 19. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, 1000. a. pag.

Anno 20. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, 1000. a. pag.

Anno 21. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, 1000. a. pag.

Anno 22. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, 1000. a. pag.

Anno 23. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, & Nazaræi ejus, 1000. a. pag.

Anno 24. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, & Nazaræi ejus, & Essæi ejus, 1000. a. pag.

Anno 25. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, & Nazaræi ejus, & Essæi ejus, & Herodiani ejus, 1000. a. pag.

Anno 26. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, & Nazaræi ejus, & Essæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, 1000. a. pag.

Anno 27. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, & Nazaræi ejus, & Essæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, 1000. a. pag.

Anno 28. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, & Nazaræi ejus, & Essæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, 1000. a. pag.

Anno 29. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, & Nazaræi ejus, & Essæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, 1000. a. pag.

Anno 30. Quæstiones Liberi Regis, & Sacerdotes ejus, & Imperatores ejus, & Principes ejus, & Judices ejus, & Duces ejus, & Tribuni ejus, & Prophetæ ejus, & Artifices ejus, & Magi ejus, & Divini ejus, & Sapientes ejus, & Astrologi ejus, & Incantatores ejus, & Pharmacopolæ ejus, & Mathematici ejus, & Magistri ejus, & Scribæ ejus, & Pharisæi ejus, & Sadducæi ejus, & Herodiani ejus, & Publicani ejus, & Latrones ejus, & Sicarii ejus, & Gazarini ejus, & Galilæi ejus, & Samaritani ejus, & Nazaræi ejus, & Ess

Vocabit Dominus iudicium ad ignem, & deuorabit abyssum multam, & comedit partem domus Domini. t. 5. p. 359. 2

Amos vellicans sycomoros & armentarius &c. t. 5. p. 40. 1

Amos homo rusticanus, vellicans sycomoros. t. 5. p. 7. 2

Vocabat iudicium ad ignem Dominus Deus, & deuorabat abyssum multã. t. 5. p. 418. 1

ABDIAS.

Abd. 1. Propter interfectionem & propter iniquitatem in fratrẽ tuum Iacob operiet te confusio, & peribis in æternũ. t. 5. p. 422. 2

Nunquid non in die illa dicit Dominus, perdam sapientes ex Idumæa, & prudentiam de monte Esau? to. 5. p. 422. 1

Nunquid non in die illa dicit Dominus perdam sapientes ex Idumæa, & prudentiam de monte Esau? Et timebunt fortes tui à Meridie, & paucebunt pugnatores tui de Themam, vt intereat vir de monte Esau, to. 5. pag. 423. 1

Si fures introijssent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficiẽtia sibi? t. 5. p. 419. 1

Quomodo scrutati sunt Esau, inuestigauerunt abscondita eius? tomo 5. p. 419. 1

IONAS.

Ionæ 1. Et timuerunt nautæ & clamauerunt ad Deum suum. t. 4. p. 156. 2

Si propter me orta est tempestas, tollite me, & mittite in mare, vt fluctibus assumptus, indignatio Dei cesset. tomo 4. p. 592. 1

Remigabant viri, vt reuerterentur ad aridam, t. 4. p. 286. 1

Ionæ 2. Ad extrema montium descendi, terræ vectes concluserunt me in æternum. t. 4. p. 501. 2

Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus? t. 4. p. 268. 1

Abhinc quadraginta dies, tom. 4. pag. 12. col. 1 Ionæ 3.

Homines & iumenta et boues non gustent quicquã, nec pascantur &c. t. 4. p. 210. 1

Et peruenit verbum ad Regem Niniue. t. 5. p. 8. 1

Ascendente diluculo, hedera aruit, & igni apta effecta est. t. 4. p. 64. 2 Ionæ 4.

Et afflictus est Ionas afflictione magna & viratus est &c. t. 4. p. 240. 2 Ionæ 8.

Ionæ qui in ascensu diluculi, tomo 4. p. 927. 1

Sermo meus non capit in vobis. to. 4. pag. 189. 1

Indignatio diuina aduersus Niniuẽ ciuitatem &c. t. 5. p. 391. 1 Ionæ 18.

MICHÆAS.

Planctum domus vicina accipiet ex vobis. t. 4. p. 598. 1 Mich. 1.

Stillabo tibi in vinum & in ebrietatem, & erit super quem stillatur, populus iste, cur dicitur bibite amici, & inebriamini charissimi. tom. 4. pag. 234. col. 1 Mich. 2.

Dole, satage filia Sion, quasi parturiẽs. t. 4. p. 635. 2 Mich. 4.

Sedebit vir subtus vineam suã, & subtus ficum suam. t. 4. p. 91. 2

Iusti calcantes vuam, vinum potant ex ea t. 4. p. 892. 1 Mich. 6.

Curuabo genu Deo excelso? Nunquid offeram ei holocaustomata, & vitulos anniculos? Nunquid dabo primogenitũ meum pro scelere meo? Indicabo tibi o homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te. Vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo. tom. 4. pag. 408. col. 1

Ne lęteris inimica mea, quia cecidi, quoniam resurgam, t. 4. p. 366. 2 Mich. 7.

Nolite credere amico, t. 4. p. 496. 1

Perijt sanctus de terra, & rectus in hominibus non est, omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur, &c. qui optimus in eis est quasi paliurus, & qui rectus, quasi spina de sepe, t. 4. p. 147. 2

Digitized by Google

Micheę 7. Væ mihi, quia factus ſum, ſicut qui colligit in autumno racemos vindemię, non eſt botrus ad comedendum, t.4.p.354.2

Micheę 4. Nos autē ambulabimus in nomine domini Dei noſtri in æternum, tom. 5. p.183.2

Micheę 5. Vt regeret populum Iſrael, t.5.p.283.1

Caue ab ea, quę dormit in ſinu tuo, t.5. p.176.1

Micheę 7. Qui optimus in eis eſt quaſi paliurus, & qui rectus quaſi ſpina de ſepe, tom.5. p.168.c.1

Perijt ſanctus de terra, & rectus in hominibus non eſt, omnes in ſanguine inſidiātur, vnuſquiſque fratrē ſuum, t.5.p.175.1

NAHVM.

Nahum 1. Onus Niniue &c. t.4.p.276.1

Sicut ſpinæ ſe inuicem complectuntur, ſic conuiuium eorum pariter potantium, t.4.p.536.2

Nahum 3. Plures feciſti negotiationes tuas quàm ſtellæ ſint cœli, t.5.p.382.1

HABACVC.

Abac.1. Ipſe de Regibus triumphauit, & Tyranni ridiculi eius erunt, & ipſe ſuper omnem munitionem ridebit, & comportabit aggerem, & capiet eam, t.4. p.465.2

Oculi tui mundi ſunt, ne videant malum, t.5.p.295.2

Cur Domine, taces, & non reſpicis contemptores, conculcante impio iuſtiorem ſe, & facis homines quaſi piſces maris? t.4.p.153.1

Væ ei, qui multiplicat non ſua, vſquequo & aggrauat contra ſe denſum lutum. tom.4.p.787.2

Abac.2. Væ qui congregat auaritiam malam domui ſuæ, vt ſit in excelſo nidus eius. Cogitaſti confuſionem domui tuæ, cōcidiſti populos multos, quia lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter iuncturas ædificiorum eſt, reſpondebit, t.4.p.790.1

Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, t.4.p.16.2

Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet & non tardabit, tom.4. p.628.2

Tum dat amico ſuo, mittens fel ſuum, & inebrians vt aſpiciat nuditatem eius, t.4.p.864.1

Ficus enim non florebit, & non erit germen in vineis, t.4.p.829.2 Abac.3.

Ficus non florebit, & non erit germen in vineis, t.4.p.115.2

Splendor eius, vt lux erit, t.4.p.200.1

Suauis eſt Dominus, t.4.p.50.2

Ficus non florebit, & non erit germen in vineis, t.4.p.369.1

Audiui auditionem tuam, & timui. t.4. p.455.1

Cum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis, t.4.p.645.1

Quis cauſam Naboth, qui lapidibus obrutus interijt, tutatus eſt? tomo 5. p.309.2 Abac.1.

Væ qui potum dat amico ſuo, mittens fel ſuum & inebrians, vt aſpiciat nuditatem eius, t.5.p.418.2 Abac.2.

Ficus non florebit, & non erit germen in vineis, t.5.p.124.2 Abac.3.

Poſitus ab auſtro venit ad mōtem Pharam, t.5.p.66.2

Dei quadrigæ, t.5.p.2.2

SOPHONIA.

Scrutabor Hieruſalem in lucernis, t.4. p.508.1 Sopho.1.

Quando dies Domini veniet magnus & terribilis, t.5.p.280.2

Væ prouocatrix, & redempta ciuitas, columba non audiuit vocem, & non ſuſcepit diſciplinam, ad Dominum ſuum non appropinquauit, tomo 4. p.179.1 Sopho.3.

Principes eius in medio eius, quaſi leones rugientes, iudices eius lupi veſpere, ſeu veſpertini non relinquebant in mane, t.4.p.318.2

In igne zeli Domini deuorabitur terra, & quia conſummationem cum feſtinatione faciet cunctis habitantibus terram, t.4.p.690.2 Sopho.1.

Auferam de medio tui magniloquos ſuperbiæ tuæ, t.5.p.146.1 Sopho.vlt.

Digitized by Google

AGGAEIVS.

Aggæi 1. Ponite corda vestra super vias vestras: Seminastis multum & intulistis parum, comedistis & non estis satiati, bibistis & non estis inebriati, operuistis vos, & non estis calefacti, & qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum, t.4. p.753.1

Comedistis, & non estis satiati, tomo 4. p.187.2

Nondum est tempus domus Domini ædificandæ, t.4.p.273.1

Qui merces congregauit, misit eas in sacculum pertusum, t.4.p.107.2

Aggæi 2. Magna erit gloria domus istius nouissimę &c. t.5.p.33.2

ZACHARIAS.

Zachar. 1. Spiritus enim vitæ erat in rotis, tom.4. p.488. c.2

Si fecerit homo omnem iustitiam, omnemque veritatem, & auersus peccauerit, non recordabor iustitiæ eius, sed in peccato suo morietur. tom.4. p.592.2

Zachar.2. Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei, t.4.p.355.2

Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei, t.4.p.686.2

Qui vos tangit, tangit pupillam oculi sui, t 4.p.405.2

Malac.3. Ecce ego mitto Angelum meum, qui præparabit viam tuam ante te, to.4. pag.26.1

Zachar.3. Oblatus fuit Iesus Sacerdos magnus stans coram Angelo Domini, & Sathan stabat à dextris eius, vt aduersaretur ei, t.4 p 247.2

Framea suscitare super pastorẽ meum. t.4.p.589.2

Malac.4 Et quis cogitare poterit diem aduentus eius? t.4.p.15.1

Zachar. 5. Et veniet ad domũ furis, & ad domum iurantis in nomine meo mẽdaciter, & commorabitur in medio domus eius, et consumet eum, & ligna eius, & lapides eius, t.4.p.82.1

Zachar. 5. Hæc est oculus eorũ in vniuersa terra. t.4.p.168.2

Falx volat & requieſcit super domum iurantis in nomine Domini mendaciter, t.4.p.376.2

Amphorã, et in medio eius mulierem sedentem, et habentem in ore massam plumbeam. Et ait, hæc est amphora egrediens &c. t.4.p.308.1

Ecce vir oriens nomen eius, t.4.p.126.1

Quia in diebus eius orta est iustitia, t.4. pag.503.2 Zachar.6.

Misericordiam, et miserationes facite vnusquisq; cum fratre suo, viduam, & pupillum, et aduenam, et pauperem nolite calumniari, et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo, t.4.p.7:8.2 Zachar.7.

Cum ieiunaretis et plangeretis per hos septuaginta annos, nũquid ieiunium ieiunastis mihi? t.4.p.211.2

Hæc dicit Dominus exercituum. Ieiunium quarti, et ieiunium quinti, et ieiunium septimi, et ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium, et in lætitiam, t.4.p.571.1 Zachar.8.

In diebus Messiæ decem homines ex vniuersis linguis gentium apprehendent fimbriam viri Iudæi dicentes: Ibimus vobiscum, audiuimus enim quod Deus vobiscum est. to.4. pag. 934.e.1

Ponam tabernaculum meum in medio vestri, ambulabo inter vos & ero Deus vester, vosque eritis populus meus, t 4.p.8.2 Zachar.9.

Exulta satis filia Sion, iubila filia Hierusalem, ecce Rex tuus venit tibi iustus, et Saluator, ipse pauper et ascendens super asinam et super pullum filium asinæ, t.4.p.573.1

Dicite filiæ Sion, etc. t.4.p.9.2

Frumento, et vino stabiliui eum, et tibi post hæc fili vltra quid faciam? t.4.p.714.1

Non pascam vos, quod moritur moriatur, quod succiditur, succidatur, et reliqui deuorent vnusquisque carnem proximi sui, t.4.p.361.1 Zachar.11.

Ecce dorsum nudum, ecce corpus detectum, vt me flagelletis. In die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis omnes, qui lauabunt cũ conciſione, lacerabantur. Lapis grauissimus Zachar. 12.

Digitized by Google

uissimus ſi leuetur, et proijciatur firmitate ſua non cæditur, at qui leuat & proijcit manus, radat, & deterat, immo & lacerat. Quid nocet iuſto, qui eum leuat & proijciet, lapis durus eſt, non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderat. t.4.p.540.1

Super domum Dauid, et ſuper habitatores Hieruſalem ſpiritum gratię, et miſerationis, t.4 p. 609. 1

Effundam ſuper domum Dauid ſpiritum gratiæ, et precum, tom. 4. pag. 650.c.1

In illa die plangent cum planctu, quaſi ſuper vnigenitum, et dolebunt ſuper eum, ſicut doleri ſolet in morte primogeniti. In die illa erit plāctus magnus in Hieruſalem, etc. et plorabūt familiæ, et familiæ ſeorſum, et vxores eorum ſeorſum, t.4.p.589.2

In die illa plāctus erit magnus in Hieruſalem, ſicut planctus Adadremon in campo Mageddon. t.4 p.590.1

In die illa erit planctus magnus in Hieruſalem, & plangent familiæ, & familiæ ſeorſum, familiæ domus Dauid ſeorſum, et vxores eorum ſeorſum. t.4.p.242.1

Zacha.13. In die illa ſuccidere faciam nomina ſimulachrorum è terra, et non memorabuntur amplius, et etiam Prophetas, et ſpiritum immundum tranſire faciam è terra. Et erit cum propheta uerit quiſpiam vltra, dicent ad eum, pater eius, mater eius, et genitores eius: Non viues, quia mendacium locutus es in nomine Domini. Et configent eum pater eius, et mater eius, cum prophetauerit. Et erit in die illa, confundentur Prophetæ, nec operientur pallio ſaccino, vt mориantur, ſed dicet: Non ſum Propheta, homo agricola ego ſum, t. 4.p.780.2

Quid ſunt plagæ iſtæ in medio manuū tuarum? et dicet: His plagatus ſum in domo eorum, qui diligebant me, t.4.p.559.1

Fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris et menſtruatæ, to.4. p.295.2

Fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris. to.4.p.96.2

His plagatus ſum in domo eorum, qui diligebant me, t.4.p.356.1

Et oculi eius contabeſcent in foraminibus ſuis, t.4. p 475.2 Zach.14.

Abſq; muro habitabitur Hieruſalē præ multitudine hominum & iumentorum. t.5.p.242.2. Zach.2.

Candelabrum aureum ſeptem lucernis &c. t.5.p.34.1 Zach.4.

Hæc eſt amphora egrediens. Et dixit: Hæc eſt oculus corū in vniuerſa terra. t.6.p.357.2 Zach.5.

Iniquitas ſedebat ſuper talentum plumbi, t.5.p.323.1

Falcem volantem vidit deſcendentē ſuper domum furis, & periuri, tomo 5. p.119.1

Venies tu in die illa, & intrabis domū Ioſiæ, & ſumes argentum & aurum: & facies coronas & pones in capite Ieſu filij Ioſedech ſacerdotis magni. t.5.p.316.2 Zach.6.

Mittam te in die illa in domum Ioſiæ, & accipies argentū, & aurū, & facies coronas ex eo, & impones in capite Ieſu Sacerdotis magni. tomo 5. pag. 389. col.1

Quatuor quadrigas egredientes de medio duorum montium, & montes, montes ærei. t.5. p.117.1

Leuaui oculos meos & vidi, & ecce quatuor quadrigę. t.5.p.2.2

Vinum, in quo eſt luxuria, tomo 5. p.124.c.1 Zach.9.

O paſtor, & idolum derelinquens gregem. t.5.p.152.2 Zach.11.

Qui nutriunt pecora occiſionis. tom.5. p.107.c.2

Et erit cum prophetauerit quiſpiam vltra, dicēt ei pater eius & mater eius, qui genuerunt eum, non viues, mendacium locutus es in nomine Domini: & cōfigent eum pater eius & mater eius, cum prophetauerit. tom.5. p.422.2

MALACHIAS.

Non eſt mihi voluntas in vobis, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra, t.4.p.768.1 Malach.2.

Nomen quod magnum eſt in gentibus

Digitized by Google

bus pollutum est contaminatum à Iudæis, t.4.p.337.1

Non est mihi voluntas in vobis,& munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco offertur nomini meo oratio munda, tom.4. p.139.c.1

Malach.2. Labia Sacerdotum custodient scientiã, & legem requirent ex ore eius,to.4. pag.557.2

Malach.3. Ecce ego accedam ad vos in iudicio,& ero testis velox veneficis,periuris,& adulteris,& qui fraudãtur mercedem mercenarij.t.4.p.509.1

Dixistis, vanus est, qui seruit Deo,& quod emolumentum, quia custodiuimus præcepta eius, & quia ambulauimus tristes coram Domino exercituum? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, si quidem ædificati sunt facientes impietatem, & tentauerũt Deum,& salui facti sunt, to.4. pag. 302.c.1

Malach.4. Timentibus nomen Domini orietur sol iustitiæ, t.4.p.634.1

Quoniam orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ,& sanitas in pennis eius, & egrediemini, & salietis,sicut vituli de armento, tom.4. pag.504.2

Vt salias,sicut vitulus de armento, quia orietur vobis timentibus nomẽ Domini sol iustitiæ,& sanitas in pennis eius,t.4.p.250.2

Vt euangelizaret sedentibus super terram,t.5.p.108.1

Iniquitas nõ est inuenta in labijs eius. t.5.p.129.2

Quia Angeli Domini exercituũ sunt. t.5.p.104.2

Labia sacerdotum custodiunt scientiã. t.5.p.236.2

Malac.4.1. Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam &c.t.5.p.50.2

Eritque Dominus quasi ignis cõflans, & purgabit filios Leui,& colabit eos quasi aurum, & quasi argentum donec offerant Deo sacrificia in iustitia,t.5.p.346.2

Sanitas in pennis eius & salietis sicut vituli de armento,tomo 5.pag.185. col.1

Orietur vobis nomen meum sol iustitiæ &c.t.5.p.75.2

Angelus testamenti &c. tomo 5.pag. 67.col.2

Ecce Dom. in igne veniet & quasi turbo quadriga eius.t.5.p.2.1

MACHABÆORVM.

Filij æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum,& accipietis gloriam æternam. t.4.p.98.2 — 1.Mach.1.

Antiochus accepit altare aureũ,& candelabrum luminis, & vniuersa vasa, & mensam propositionis, phialas, mortariola aurea,& comminuit omnia, & sanctificatio eius desolata est: sicut solitudo, & dies festi eius conuersi sunt in luctum, Sabbata eius in opprobrium, honores eius in nihilum, prohibuit holocausta, & sacrificia in templo Dei,iussit coinquinari sancta,iussit ędificari idolis aras. t.4.p.538.2

Idolum desolationis super altare Dei. t.4.p.944.2

Defectio tenuit me, pro his derelinquẽtibus legem tuam Domine. t.4. pag.920.1 — 1.Mach.2.

Non exibimus, neque faciemus verbũ Regis vt polluamus diem Sabbathũ. t.5.p.70.2

Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nũc mundare sancta,& renouare.t.4.p.263.1 — 1.Mach.4.

Et intulerunt illis bellũ Sabbathis &c. t.5.p.70.2

Cum Iudas & eius fratres ascenderunt, vt viderent templum, perspexerunt sanctificationem desertã, altare profanatũ, & portas exustas, & in atrijs virgulta nata, sicut in montibus, t.4 p.538.2

Et surrexerunt Machabæi quinta & vigesima die mensis noni, & obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum nouum, quod fecerunt,&c. tom. 4. pag.538. col.1

Vt

Digitized by Google

1.Mach.6. Væ mihi, vt quid natus sum videre contritionem populi mei, & contritionem ciuitatis sanctæ, & sedere illic, cum datur in manus inimicorũ suorum? t.4.p.590.2

1.Mach.7. Perdidit Iudas, & fratres eius omnes amicos tuos, t.4.p.334.2

Qui zelum habet legis adiungatur mihi, & fugit ipse, & filij eius in montes, & dereliquerunt quæcumque habebant in ciuitate, & tunc descenderunt multi quærentes iudicium & iustitiam & sederunt ibi, tomo 5. pag.240.1

Qui zelum habet legis, exeat post me, t.5.p.131.2

Surrexit Matathias in Hierusalem &c. t.5.p.88.1

Ecce contriti sunt inimici nostri, to.5. p.219.c.1

1.Mach.15. Hic est fratrũ amator, & populi Israel, hic est, qui multum orat pro populo, & vniuersa sancta Ciuitate, Ieremias propheta Dei, tomo 4. pag. 225.col.1

2.Mach.2. Quo nobis adhuc vitere, tom.4. pag. 600. c.1

Melius est nobis mori in bello, quàm videre mala gentis nostrę & Sanctorum, qui confoderent eos, qui turpitudini vacabant in loco sacro, to.4. p.263.c.1

2.Mach.3. Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit, eo quod in loco sit Dei vere quædam virtus. Et his auditis, saltem pro tunc, ira Regis moderata est, tom.4. pag.487.2

Apparuit enim quidam equus terribilem habens sessorem, qui autem ei insidebat, videbatur arma habere aurea.t.4.p.594.2

1.Mach.4. Sacerdotes elegit sine macula voluntatem habentes in lege Dei.tomo 4.p. 318.1

1.Mach.15. Hic est fratrum amator, hic est, qui multum orat pro populo Dei. t.4. p.137.1

2.Mach.6. Obsecro eos, qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorreſcant propter aduersos casus, sed reputent ea, quæ acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri. to.4. p.499.1

Luxuria, & comessationibus erat plenum, & scortantium cum meretricibus.t.4.p.538.2

Moriamur omnes in simplicitate nostra, & testes erunt super nos cœlum, & terra, quod iniustè perditis nos, & mortui sunt ipsi, & vxores eorum, & filij eorum, & pecora eorum, ne ad arma manum porrigerent. tom. 4. p.422.1

1.Mach.7. Fili mi, miserere mei, quæ te in vtero nouem mẽsibus portaui, & lac triennio dedi, & alui. Pero nate, vt aspicias ad cœlum, & ad terram, & cogites Deum omnia ista ex nihilo fecisse, & non timeas carnificẽ istum, sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem, vt te felicem in alio sæculo recipiam.t.4.p.325.2

2.Mach.9. Iustum est mortalem non Deo paria sentire.t 4.p.883.1

Iustum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire.tom.4. p.881.1

Hic est fratrum amator, hic est, qui multum orat pro populo, & vniuersa sancta ciuitate Hieremias Prophe ta Dei.t.4.p.672.1

Etsi omnes obediant Regi Antiocho, vt consentiant mandatis eius, ego, & filij mei.t.5.p.377.1

Qui ad montes fugerunt fœni cibo vescentes, ne participes fierent coinquinationis.t.5.p.413.2

2.Mach.3. Præfectus Cœlesyriæ misit Heliodorum &c.t.5.p.61.1

Exurge Domine iudica causam tuam, t.5.p.423.2

Matth.3. Iustum est mortalẽ subditum esse Deo. &c.t.5.p.62.2

MATTH.

Matth.9. Arbor, quæ non facit fructum bonum excidetur.t.4.p.784.2

Iam enim securis ad radicem arboris posita est &c.t.4.p.156.1

Genimina viperarum.t.4.p.29.1

Iam securis ad radicem arboris posita est

Digitized by Google

tū. tom.4. pag.111. col.2

Pœnitentiam agite, appropinquabit .n. regnum cœlorum . t.4.p.268.1

Ecce filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. t.4.p.29.2

Multi ab oriente, & Occidente venièt, recumbent cum Abraham, filij autem eijcientur in tenebras. tomo 4. p.94.1

Matth.9. Non possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus, veniet tempus, in quo, ablato sponso, ieiunabunt.t.4.p.210.2

Matth.5. Sol oritur super bonos, & malos, pluitque cœlestis pater super iustos & iniustos. t.4.p.384.1

Vos estis lux mundi . t.4.p.503.1

Agnus, qui venit tollere peccata mundi, aperti sunt cœli, & vox intonuit: Hic est filius meus dilectus. to.4 pag. 508.2

Ego autem dico vobis, quia omnis, qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio.t.4.p.787.2

Esto consentiens aduersario tuo cito, dum es in via, ne forte tradat te iudici, & iudex exactori, & in carceré mittaris . Amen dico tibi, non exibis inde, donec reddas nouissimum quadrantem.t.4.464.2

Qui solem suum oriri facit super iustos, & iniustos.t.4.p.728.1

Beati mites, Beati misericordes. tom.4. p.397.1

Esto consentiens aduersario tuo cito, dum es in via, ne forte tradat te iudici, & iudex exactori.t.4. p.196.1

Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuū ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. tom. 4. p.400.1

Si frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuū, & reconciliare prius fratri tuo, & tunc veniés offeres munus tuum . t.4.p.579.1

Diligite inimicos vestros , t.4.p.907.2

Si sal euanuerit, in quo salietur? ad nihilum valet vltra, nisi vt conculcetur ab hominibus.t.4. p.459.2

Dicetis: Pater noster.t.4.846.1 Matth.6

Quærite primum regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis.t.4.p.751.2

Dimitte nobis debita nostra, tom.4.p. 726.1

Vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est, qui solem suū oriri facit super bonos, & malos.t.4.p.476.1

Aues, quæ non laborant, neque nent, neque congregant in horrea, cœlestis pater alimenta indeficienter ministrat. t.4.p.717.1

Dimitte nobis debita nostra, tomo 4. p.914.2

Vbi thesaurus est, ibi & cor positum est.t.4.p.670.2

Hypocrita, vt quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo est, nō considéras? eijce primum trabem de oculo tuo, & tūc prospicies festucam in oculo fratris. t.4. p.440.1 Matth.7.

Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cęlorū. t.4.p.262.1

Hæc est enim lex, & Prophetæ. tom.4. p.875.1

Domum ædificat vir sapiens, nec cum flauerint vēti, & venerint pluuię, domus illa cadet.t.4.p. 625.2

Qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.t.4.p.913.2

Domine nonne in nomine tuo prophetauimus, dæmonia multa eiecimus? t.4.p 262.1

Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cęlorum, sed qui facit voluntatem patris mei.t.4.p.794.1

Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnū cęlorum, sed qui fecerit volūtatem patris mei. t.4.p.761.2

Tū venit Iesus à Galilęa in Iordanem vt baptizaretur ab eo, t.4.p.109.1

Ego veniam, & curabo eum, & exultās maximè dixit: Multi ab Oriente, & Occidente veniét, & recumbent cum Abraham in regno cœlorum, filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores, t.4.p.279.1

Sine vt sepeliam prius patrem meum.

Digitized by Google

Sine mortuos sepelire mortuos suos, & veni sequere me, t. 3. p. 98. 2
Ego veniam, & curabo seruum tuum, t. 4. p. 900. 2
Sequar te, quocumque ieris, t. 4. p. 386. 1
Ego veniam, & curabo eũ, t. 4. p. 664. 1
Volo, mundare. t. 4. p. 900. 2
Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, t. 4. p. 805. 2
Sine mortuos sepelire mortuos suos, & veni sequere me, t. 4. p. 805. 2
Matth. 9. Non est opus valentibus medico, to. 4. p. 736. 2
Vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine &c. t. 4. p. 148. 1
Qui enim filij erant sponsi, non poterunt lugere, quamdiu cum illis morabitur sponsus, t. 4. p. 637. 2
Misericordiam, & non sacrificium, t. 4. p 766. 2
Si me persecuti sunt, & vos persequentur, t. 4. p. 378. 1
Matth. 10. In ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, t. 4. p. 844. 2
Omnes capilli numerati essent, tom. 4. p. 772. 2
Nonne duo passeres asse veneunt, & nullus eorum cadit in terram sine patre vestro? Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. t. 4. p. 467. 1
Matth. 11. Quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes, quæ factę sunt in te, forte mansissent vsque ad hanc diem, verumtamen dico vobis, quia terræ Sodomorum remissius erit in die iudicij, quàm tibi, t. 4. p. 384. 1
Tu es qui venturus es, an alium expectamus? t. 4. p. 287. 2
Matth. 11. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, t. 4. p. 669. 2
Matth. 12. Ecce mater mea, & ecce fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & soror, & mater est, t. 4. p. 388. 2
Matth. 11. Missus in carcerem, donec vniuersum redderet debitum, t. 4. p. 643. 2
Cupiens saturari de micis, quæ cadebãt de mensa diuitis, t. 4. p. 338. 2
Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factę fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, in cinere, & cilicio pœnitentiam egissent, tom. 4. pag. 383. 2
Væ tibi Corozaim, &c. quia si in Tyro, &c. pœnitentiam egissent, tom. 4. p. 119. 2
Væ tibi Corozaim &c. t. 4. p. 120. 1
Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? t. 4. p. 286. 1
Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam, t. 4. p. 646. 1 Matth. 12.
Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, & ecce plus quàm Salomon hic, t. 4. p. 566. 2
Viros Niniuitas surrecturos in iudicio, Reginamque Austri contra Iudæos, t. 4. p. 586. 2
Qui velut agnus coram tondente se obmutuit, t. 4. p. 595. 2
Qui fecerit voluntatem patris, qui in cęlis est, t. 4. p. 688. 2
Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum, aut facite arborem malã, & fructum eius malũ, to. 4. p. 780. 1
Vt bonus homo de bono thesauro cordis sui proferret bona, sicut malus de malo cordis thesauro profert mala, t. 4. p. 408. 2
Sinite vtraque crescere vsque ad messem, t. 4. p. 533. 2 Matth. 13.
Ne triticum simul cum zizanijs eradicetur, t. 4. p. 684. 2
Domine si tu es, iube me ad te venire super aquas &c. t. 4. p. 130. 2 Matth. 14.
Quæ de corde procedunt, ea coinquinant hominem? t. 4. p. 694. 1 Matth. 15.
Miserere mei, filia mea male à Dæmonio vexatur, t. 4. p. 900. 1
Miserere mei fili Dauid, quia filia mea male à dæmonio vexatur. Fides tua te saluam fecit, vade in pace, fiat tibi sicut vis, t. 4. p. 438. 1
Væ homini illi, per quem scandalum venit. t. 4. p. 411. 2
Væ tibi Corozain; væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factę fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te olim in cinere, & cilicio pœnitentiam egissent, t. 4. p. 116. 2
Chananæa, cuius filia male vexabatur à Dæmonio, t. 4. p. 146. 2

Digitized by Google

Matth. 16. Vade,& ſicut credidiſti,fiat tibi,tom.4. p.880.c.2

Non ſum miſſus, niſi ad oues,quæ perierunt domus Iſrael, t.4.p.64.2

Matth.17. Vade poſt me Sathana. t.4 p.115.1

Miſerere Domine filio meo, quia lunaticus eſt.t.4.p.880.2

Miſerere filio meo, quia lunaticus eſt. t.4. p.286.1

Factus fuit vultus eius vt Sol . tomo 4. p.827.1

Matth.19. Si vis perfectus eſſe,vade, & vende omnia,quę habes,& da pauperibus,t.4. pag.214.2

Centuplum accipietis, & vitã æternam poſſidebitis, t.4.p.770.2

Ecce nos reliquimus omnia . tomo 4. p.447.1

Matth. 21. Maledixit ſiculneæ Dominus, & arefacta eſt , quia ſolijs, & fructibus abundabat, t.4.p.262.1

Cui cum diceret pater ſuus, vt iret ad excolendam vineam dixit: Eo, & non iuit. t.4.p.183.2

Nunquã ex te fructus naſcatur in ſempiternum, t.4.p.784.c.2

Malos male perdidit, & vineam ſuam locauit alijs agricolis. t.4.p.918.2

Et intrauit Ieſus in templum Dei, & eijciebat omnes ementes & vendentes in templo &c. tom.4. p.103.2

Matth.23. Sepulchra dealbata oſſibus mortuorum intus plena,mundantes, quod deforis eſt paropſidis, t.4.p.406.2

Alligatis onera grauia, & importabilia,&c. t.4.p.322.2

Qui dilatabant phylacteria, & magnificabant fimbrias, orantesque in angulis platearum, t.4.p.406.2

Hieruſalem quoties volui congregare filios tuos , quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas,& noluiſti?t.4. p.383.2

Volens eos cõgregare,ſicut gallina cõgregat pullos ſuos.t.4.p.638.2

Qui deſidérãt primos accubitus in menſis,& vocari ab omnibus rabbi ? t.4. p.55.2

Væ vobis Scribæ, & Phariſæi hypocritæ, qui omnia facitis propter homines. t.4.p.37.1

Quotics volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti?to.4. p.548.1

Quod morã faceret Dominus venire , cæperunt percutere conſeruos , &c. t.4.p.629.1 Matth. 24.

Duæ erunt fęminæ molentes, vna aſſumetur ad regnum, & altera relinquetur in mola. Duo in agro,vnus aſſumetur, & vnus relinquetur . Duo in lecto, vnus aſſumetur, & vnus relinquetur.t.4.p.748.2

Venite, poſſidete paratum vobis regnũ à conſtitutione mundi. to.4.p.342.1 Matth. 25.

Moram autem faciente ſponſo,dormitauerunt omnes & dormierunt &c. t.4.p.173.2

Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe eſt à me. tomo 4. p.75.1

Remitte gladium tuum in vaginã ſuã &c.t.4.p.197.1 Matth.26.

Milites Præſidis eum ſuſcipientes in prætorium congregauerunt vniuerſam cohortem , & exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei, & plectentes coronam de ſpinis,poſuerũt ſuper caput eius,& arundinem in dextera eius . Et genu flexo ante eum,illudebant ei dicentes: Aue rex Iudæorum . &c. Ecce homo,&c.t.4.p.595.1 Matth. 27.

Simonem Cyreneum angariant, vt tollat crucem eius. t.4.p.559.2

Multa corpora Sanctorum , quæ dormierant,ſurrexerunt, & exeuntes de monumentis poſt reſurrectionem eius,venerunt in ſanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. to.4.p.621.1

Peccaui , tradens ſanguinem iuſtum. t.4.p.458.2

Peccaui tradens ſanguinem iuſti . to.4. p.393.2

Angelus , qui ſemel deſcendit de cœlo, nobiſcum eſt vſque ad conſummationem ſæculi. t.4. p.296.1 Matth. 28.

Liber generationis Ieſu Chriſti &c. t.5.p.52.2 Matth. 1.

Magi exorriente vt adorarent eum &c. t.5.p.52.2 Matth. 2.

Fecit potentiam in brachio ſuo &c.t.5. p.43.1

Ange-

Digitized by Google

Angelus in somnis apparuit Ioseph &c. t.5.p.53.1

Matth.3. Iam securis ad radicem arboris posita est.t.5.p.215.1

Ventilabrum, vt purget aream suam, congregaturus triticum in horreum suum,& paleas mittet in ignem.t. 5. p.119.1

Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. t 5.p.186.2

Baptizato Iesu & orante, & cœli aperti sunt super eũ, in columbę specie Spiritussanct. visus est &c.t.5.pag.1.2

Veni, sequere me &c.t.5.p.62.2

Matth.4. Capharnaum ingressus est Iesus &c. t.5.p.2.2

Petrus & Andreas fratres reliquerũt retia sua &c. t.5.p.46.2

Quadraginta diebus & noctibus ieiunus permansit. t.5.p.1.2

Mirabilis vocatio Dominij, & obedientia discipuli &c.t.5.p.37.1

Matth.5. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. tom.5. p.337.1

Beati misericordes,quoniam ipsi misericordiam consequentur.t 5.p.348.1

Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros: orate pro persequentibus, & calumniantibus vos, vt sitis filij patris vestri.t. 5.p.331.1

Matth.6. Adueniat regnum tuum. t.5.p.251.1

Nolite soliciti esse quid manducetis, neque corpori, quid induamini, t.5. p.359.1

Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum t.5.p.373.1

Nemo potest duobus Dominis seruire. t.5 p.299.1

Quærite primum regnum Dei, & cætera adijcientur vobis &c. to.5.p.72.2

Adueniat regnum tuum. to.5. p.279.1

Fiat voluntas eius sicut in Cœlo & in terra.t. 5.p.412.1

Arcta, & angusta est via, quæ ducit ad vitam.t.5.p.392.2

Matth.7. Fundauit vir sapiens domum supra petram, & descendit pluuia, & venerũt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & nõ cecidit. t.5.p.199.1

Matth.8. Sine mortuos sepelire mortuos suos & sequere me.t.5.p.140.1

Vulpes foueas habent. t.5.p.392.2

Sine mortuos sepelire mortuos & sequere me t.5.p.140.1

Estote prudẽtes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.t.5.p.178.2 Matth.9.

Indecens commissura panni rudis in vestimentum vetus,t.5.p.39.2

Vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine,& ait illi,sequere me,&c.t.5.p.8.1

Matthæus negotiatur in telonio ante conuersionem,t.5.p.37.2

Reliquit Matthæus omnia & secutus est Iesum.t.5.p.10.1

Et quicumq; potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ &c. Matth.10. t.5. p.73.2

Inimici hominis domestici eius, to.5. p.176.c.1

Capilli capitis vestri omnes numerati sunt.t.5.p.301.1

Quia regnum cœlorum vim patitur, Matth.11. t.5. p.277.2

Generatio mala & adultera signũ quærit,t.5 p.186.2

Væ tibi Corozaim &c.t. 5.p.3.2

Vt conuerterer corda patrum in filios &c.t.5.p.49.2

Regnum cœlorum vim patitur,& violenti rapiunt illud.t.5.p.393.1

Veni & vide.t.5. p.140.1

Violenti rapiunt cœlum, tom.5.pag. 133.col.1

Veni & vide,t.5.p.140.1

Inter natos mulierum nullus maior surrexit,t.5.p.320.1

Continuo inimicus homo superseminauit zizania,t.5.p.128.2 Matth.13.

Tecum paratus sum in carcerem & in mortem ire,t.5.p.197.2 Matth.14.

Domine saluum me fac, tom.5. pag. 93.col.2

Cęci duces cęcorum effecti,vt ambo in foueam cadant,t.5.p.107.1 Matth.15.

Petri admiranda in morte confessio, Matth.16. t.5.p.371.

Quid prodest,si vniuersum mundum lucreris,teipsum autem perdas?tom.5. p.355.c.2

Duo vel tres congregrati in nomine Christi,t.5.117.2. Matth.18.

Digitized by Google

Matth.19. Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, t.5.p.134.2
Non omnes capiunt verbum istud, qui potest capere capiat. t.5.p.134.2
Qui potest capere, capiat, tom.5. pag. 318.col.1
Sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel, t.5. p.226.c.2
Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & sequere me, & habebis thesaurum in cœlo, tomo 5. pag.299.1
Et omnis qui reliquerit domum &c. centuplum accipiet & vitã æternam possidebit &c. t.5.p.73.2
Matth.20. Mater Iacobi sedẽ postulauit filio &c. t.5.p.37.2
Matth.21. Dominus meus &c. t.5.p.42.2
Matth.23. Super cathedram Moysi ascenderunt scribæ, &c. t.4.p.235.1
Super cathedram Moysis sederunt scribę & Pharisæi &c. t.5.p.80.1
Zachariam Iudæi interemerunt inter templum & altare, t.5.p.28.2
Matth.25. Ligatis manibus, & pedibus proijcit illum in tenebras exteriores. tomo 4. pag.102.2
Matth.26. Tecũ paratus sum mori, sed antequam gallus cantet ter me negabis, to.5. p.228.c.2

MARCVS.

2.Mac.4. Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta & renouare, t.4.p.459.2
Marc.2. Nõ possunt filij sponsi ieiunare, quamdiu cum illis est sponsus. to.4. pag. 389.col.2
Marc.5. Tenuit manum puellæ, & dixit: Puella surge, t.4.p.937.2
Marc.6. Euntes ducentis denarijs ememus panes, omnia, quæ secum habebant, dare libenter volebant. t.4.p.773.2
Et non poterat ibi virtutem vllam facere, t.4.p.389.2
Quod non poterat ibi virtutem vllam facere. t.4. p.385.2
2.Mach.7. Contigit autem septem fratres vna cum matre sua &c. t.4. p.48.2
Marc.9. Minatus est Iesus spiritui immundo, præcipiẽs vt exiret ab eo, & amplius ne intraret in eum. Et exclamans, & multum discerpens eum exijt ab eo, & factus est sicut mortuus, tomo 4. p.283.1
Marc.10. Filius Timæi Bartimęus cæcus &c. t.4. p.201.2
Magna hominum multitudo Apostolorum doctrina & miraculis in cœlum elevata, t.5.p.2.1
Marc.3. Interfecit Iacobum gladio, & qui miserat manus, vt affligeret quosdam de Ecclesia, t.5.p.226.1
Iacobus, & Ioannes filij tonitrui. to.5. p.184.1
Non licet tibi habere vxorem fratris tui, t.5.p.377.1
Non necesse habent ire, sed vos date illis manducare, t.4.p.446.2
Habete in vobis sal, t.5.p.256.1
Marc.vlt. Ite prædicate Euangelium omni creaturæ. Quoniam quidem Deus, to.5. p.104.2

LVCÆ.

Luc.1. Spiritus sanctus superueniet in te, &c. t.4.p.3.c.1
Quando lauabam pedes butyro benedicta super omnes mulieres, tom.4. p 601.1
Ecce ancilla Domini, &c. tom.4. pag. 112.c.1
Incedentes in omnibus iustificationibus Dei, & sine querela, tom.4. p.618.c.2.
Spiritus sanctus superueniet in te, to.4. pag.688.2
Quia respexit humilitatem ancillę suę, ecce ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius, t.4.p.530.1
Vt conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum. t.4.p.28.1
Esurientes enim implet bonis, diuites dimittet inanes. t.4.p.641.2
Luc.2. Transeamus vsque Bethleem. tom.4. pag.506.2
Procidentes Magi infantem adorauerunt. t.4.p.112.1

Euan-

Digitized by Google

Euangelizo vobis gaudium magnum. t.4 p.62.2
Tuam ipsius animam pertransibit gladius,t.4.p.601.1
Luc 3. Potens est de lapidibus suscitare filios Abrahæ,t.4.p.189.1
Paleas autem comburet igni inextinguibili &c.t.4.p.176.1
Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris. Aduentantes publicani audiebant: Nihil amplius, quã quod constitutum est vobis, faciatis, &c. cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum suum,t.4.p.456.1
Genimina, viperarum, tomo 4. pag. 456.c.2
Luc.4. Quanta audiuimus facta in Capharnaum.t.4 p.901.1
Egressus Iesus de Synagoga introiuit in domum Simonis, to.4. pag.414. col.2
Luc.6. Homo ex bono thesauro cordis sui profert bona,t.4.p.282.2
Iesu præceptor miserere nobis, tom. 4. p.288.1
Væ vobis diuitibus, qui hic habetis consolationem vestram,tom.4. pag. 62.col.2
Luc.7. Centurionis autem cuiusdam seruus male habens &c.t.4.p.145.1
Dimissa sunt ei peccata multa, tom.4. pag. 439.1
Astans retro secus pedes eius lacrymis eos rigauit, capillis terfit, & osculata est, t.4.p.438.1
Luc 8. Quibus datum est nosse mysterium regni cœlorum, to.4.p.698.1
Exijt qui seminat seminare semen suũ &c.t.4 p.171.1
Luc.9. Nescitis cuius spiritus estis, cum illius non sitis,qui venit non perdere, sed saluare,t.4.p.644.1
Nescitis cuius spiritus estis, filius hominis non venit animas perdere,sed saluare,t.4.p.279.2
Sine mortuos sepelire mortuos suos, & veni sequere me,tom.4.pag.386. col.1
Qui me erubuerit,hunc & filius homi-nis erubescet, tomi.4.pag.537.col.1
Exultauit Christus in spiritu, tom.4. Luc.10
pag.770.2
Et tu Capharnaum vsque ad celũ exaltata vsque ad infernum demergeris, t.4.p.384.1
Descendebat ab Hierusalem in Hiericò, & incidit in latrones, tomo 4. pag. 426.1
Væ tibi Corozaim,t.4.p.117.2
In Beelzebub ejcit dæmonia &c.to. 4. Luc.11.
p.267.c.2
Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit.t.4.p.313.1
Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo, surgam, &c. Non sum dignus vocari filius tuus,sed fac me sicut vnum de mercenarijs tuis.tom.4. p.484.2
Seruus, qui scit voluntatem Domini, Luc.12.
nec facit, vapulabit multis, vt manifestentur opera Dei. t.4.p.480.2
Sic qui thesaurizat,& non est in Deum diues.t.4.p.720.2
Stulte hac nocte repetent à te animam tuam.t.4.p.788.1
Requiesce anima mea, habes multa bona.t.4. p.172.2
Stulte hac nocte repetent à te animam tuam,quæ autem parasti, cuius erũt? t.4.p.449.1
Seruus sciens voluntatem domini, & non faciens eam, vapulabit multis. t.4.p.508.1
Stulte hac nocte repetent à te animam tuam, quæ autem parasti,cuius erũt? t.4.p.308.2
Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis.t.4.p.795.2
Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas nouissimum quadrãtem. t.4. p.196.1
Nonne in sabbato vos bestiam soluitis, Luc.13.
& ducitis adaquare? Cur ergo hanc filiam Abrahæ alligatam decem & octo annis non oportuit solui à vinculo isto die sabbati?t.4.p.280.2
Putatis quia & ipsi peccatores fuerint præ omnibus habitantibus in Hierusalem? Non dico vobis, sed si pœnitentiã

Digitized by Google

nitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.t.4.p.437.1

Exi, & vade hinc, quia Herodes vult te occidere, tunc dixit illis: Ite,& dicite vulpi illi: Ecce eijcio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consumor. Et item: Non capit Prophetam perire extra Hierusalem.t.4.p.857.2

Luc.14. Non sum sicut hic Publicanus. tom.4. p.167.2

Nemo virorum illorũ gustabit cœnam meam.t.4.p.861.1

Si quis venit ad me,& non odit patrem suum, & matrem, & vxorẽ,& filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.t.4.p.737.2

Qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. t.4.p.737.2

Propheta altissimi,qui præiret ante faciem Domini parare vias eius ad dandam scientiam salutis.t.4.p.41.1

Qui non renunciauerit omnibus , quæ possidet, non potest meus esse discipulus.t.4.p.751.2

Luc.15. Quis ex vobis homo, qui habet cẽtum oues, etsi perdiderit ex eis vnam &c. t.4.p.97.2

Pater peccaui in cœlum , & coram te; iam non sum dignus vocari filius tuus,t.4.p.512.1

Congratulamini mihi , quia inueni ouem,quam perdideram. t.4.p 579.2

Induitur vestimentis gloriæ suæ , to.4. p.301.2

Congratulamini mihi , quia inueni ouem quam perdideram,quia ipsa fugerat.t.4.p 280.2

Pater peccaui in cœlum , & coram te, iã non sum dignus vocari filius tuus. t.4.p.739.2

Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius,& misericordia motus est & accurrens cecidit super collum eius &c.t.4.p 97.2

Luc.16. Epulabatur quotidie splendide, tom.4. p.732.2

Et erat quidam mendicus nomine Lazarus,qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus &c. t.4. p.130.2

Habent Moysen,& Prophetas,tom.4. p 300.1

Non sum sicut cæteri hominum. to.4. p.226.1

Si peccauerit in te frater tuus , increpa illum,& si pœnitentiam egerit,dimitte illi , & si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te dicens pœnitet me , dimitte illi.t.4 p.400.1 Luc. 17.

Nisi abundauerit iustitia . t.4. p.761.2 Luc.18.

Quid tibi vis faciam? Domine vt videã: Respice.t.4.p.536.2

Dives purpura , & byssõ indutus epulabatur quotidie splendide. tom. 4. p.928.2

Deus propitius esto mihi peccatrici.t.4. p.438.2

Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui Deum nõ timebat, & hominem non reuerebatur. t.4.p.663.2

Festinans descende , quia hodie, in domo tua oportet me manere. tom.4. p.736.2.

Zachæe festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere &c. t.4.p.148.1 Lucæ 19.

Fiat voluntas tua in terra, sicut in cœlo, t.4.p.95.2

Si isti tacuerint,lapides clamabant,t.4. p.565.1

Descende , quia in domo tua oportet me manere,t.4.p.664.1

Et vt appropinquauit videns ciuitatem, fleuit super illam &c.t.4 p.259.1

Quia si cognouisses & tu,t.4 p.259.1

Erit in terris pressura gentiũ præ confusione sonitus maris , & fluctuum, t.4. p.152.1 Lucæ 21.

Hæc est hora vestra,& potestas tenebrarum,t.4.p.586.1 Lucæ 22.

Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem oliuarum &c. to.4. p.170.1

Filiæ Hierusalem nolite flere super me, super vos ipsas flete , & super filios vestros; quia si in viridi ligno hæc faciũt,in arido quid fiet? Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles,& ventres,qui non genuerunt,& vbera,quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus, Cadite Lucæ 23.

Digitized by Google

dite ſuper nos,& collibus,Cooperite nos,t.4.p.603.2
Et poſt dies octo iterum erant diſcipuli &c. t.5.p.41.1
Nolite flere ſup me, ſed flete ſuper vos filiæ Hieruſalem &c.t.4.p.573.1
Nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete, & ſuper filios veſtros, to.4. p.421.1
Filiæ Hieruſalem nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete, & ſuper filios veſtros &c.t.4.p.589.1
Lucæ 24. Sedete in ciuitate,donec induamini virtute ex alto,t.4.p.682.2
Lucæ 1. Incedebat in omnibus iuſtificationibus Domini ſine querela,t.5.p.203.1
Aduenit Gabriel in annuntiatione Incarnationis,t.5.p.21.2
Vt illuminaret his, qui in tenebris & in vmbra mortis ſedebant.5.p.35.2
Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius, &c.t.5.p.65.2
Vt conuertat corda patrum in filios & incredulos ad prudentiam iuſtorum, &c.t.5.p.49.2
Iuſti erant ante Dominum incedentes in omnibus iuſtificationibus Domini ſine querela,t.5.p.189.2
Vt darent ſcientiam ſalutis plebi eius, t.5.p.119.1
Spiritu ſancto replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ,& multos filiorum Iſrael conuertet ad Dominum Deum ipſorum , & ipſe præcedet in ſpiritu, & virtute Heliæ,t.5.p.186.1
Lucæ 2. Et erat ſubditus illis &c.t.5.p.91.2
Lucæ 3. In genealogia Ieſu,ſeptuaginta ſeptem generationes,t.5.p.25.2
Lucæ 5. Congratulamini mihi,quia inueni ouē, quæ perierat,t.5.p.35.2
Lucæ 6. Quid me vocatis, Domine;& non facitis quæ dico &c.t.5.p.42.1
Dimiſſa ſunt ei peccata multa, tom.5. p.345.2
Lucæ 9. Qui me erubuerit & meos ſermones, hūc filius hominis erubeſcet coram Angelis Dei,t.5.p.106.1
Incidit in latrones,t.5.p.195.2
Lucæ 10. Dico enim vobis quod multi Prophetę & reges voluerunt videre,quę vos videtis &c.t.5.p.89.1
Lucæ 12. Stulte,hac nocte repetent à te animam tuam &c.t.5.p.53.1
Stulte hac nocte repetent à te animam tuam,t.5.p.365.1
Nolite timere eos, qui occidūt corpus, timete Chriſtum, qui corpus,& animam poteſt mittere in gehennam, t.5.p.110.1
Niſi pœnitentiam egeritis,omnes ſimiliter peribitis,t.5.p.215.1 Lucæ 13.
Prandium iam paratum eſt,t.6.p.143.2 Lucæ 14.
Exi in vias & ſepes,& compelle intrare, t.5.p.272.2
Surgam,& ibo ad patrem meum,& dicam ei &c t.5.p.92.1 Lucæ 15.
Pater peccaui in cœlum,&c.t.5.p.299.2
Filius prodigus recedens à paterna domo,fame peribat,t.5.p.35.1
Filius prodigus abiens in regionem longinquam,t.5.p.17.1
Occiſuſq; eſt vitulus ſaginatus,& cœperunt epulari,t.5.p.380.2
Quod altum eſt apud homines,abominatio eſt apud Deum,t.5.p.326.2 Lucæ 16.
Si quē defraudauī reddo quadruplum. Lucæ 19. t.5.p.217.2
Et capillus de capite veſtro non peribit, t.5.p.333.2 Lucæ 21.
Et ſuperueniat in vos repentina dies illa , tanquam laqueus enim ſuperueniet in omnes , qui ſedent ſuper faciem omnis terræ, t.5.p.108.1
Et ſedeatis ſuper thronos iudicātes duodecim tribus Iſrael,&c. t.5.p.8.1 Lucæ 22.
Reſpexit Ieſus Petrum,& fleuit amarè. t.5.p.7.1
Chriſtus in horto cœpit pauere & tædere &c. t.5.p 45.2
Aſtat iudici , ſedens in ſede regia &c. t.5. p.34.2
Vt edant & bibant ſuper menſam Dei in regno ſuo, tom.1.p.146.c.2
Rogaui,vt non deficiat fides tua, to.5. p.199.c.1

IOANNES.

Quid tu ſopore deprimeris ? Surge,inuoca Deum tuum,t.4.p.154.2 Ioann.1.
Verbum caro factum eſt &c. tomo 4. pag.4.c.1
Non ſum Propheta. t.4.p.867.1
Lux vera,illuminans omnem hominē veniēn-

Digitized by Google

venientem in hunc mundum . to.4. p.108.c.2

Vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum, to.4. p.116.c.1

Non erat ille lux, sed qui venit, vt testimonium perhiberet de lumine, t.4. pag.39.c.1

Lux in tenebris luxit, licet tenebræ eã non comprehenderint. t.4. p.111.1

Ecce Agnus Dei, qui venerat, vt testimonium perhiberet de lumine. t.4. pag.24.1

Lux vera illuminans omnẽ hominem, venientem in hunc mundum. to.4. p.101.c.2

Qui venerat vt testimonium perhiberet de lumine, t.4.p.684.1

Non sum ego Christus, t.4.p.112.1

Quæsumus Domine, ne pereamus in anima viri istius, quẽ à morte eruere curauimus, nec valuimus, qui & inuiti eum perdimus, t.4.p.27.2

Quod factum est in ipso vita erat, to.4. p.595.c.2

Ecce Agnus Dei, & accesserunt ipse, & socius ad Iesum, t.4.p.232.2

Qui post me venturus est, ante me factus est, cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamenti, t.4.p.29.2

Ioann.2. Ab hinc quadraginta dies, & Ninive subuertetur, t.4.p.260.1

Solute templum hoc, & in tribus diebus reædificabo illud, t.4.p.197.1

Quia tempus aduenit, in quo veri adoratores adorant patrem in spiritu, & veritate, t.4.p.408.1

Ioann.3. Rex surrexit de solio suo, & indutus est sacco, & sedit in cinere, & præcepit, vt omnes saccis induerentur, & ieiunarent, t.4.p.488.2

Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem, t.4.p.149.c.1

Quoniam qui non credit, iam iudicatus est, t.4.p.250.2

Fides sine operibus est otiosa, tomo 4. p.779.c.1

Qui male agit, odit lucem, t.4.p.252.2

Qui non credit, non iudicatur, tom.4. p.766.c.1

Magister, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum, t.4.p.24.2

Vidit Deus opera eorum, quia cõuersi sunt de via sua mala misertus est eis. t.4.p.212.2

Male agens odit lucem, t.4.p.507.2

Qui credit in filium, habet vitam æternam, qui autem incredulus est filio, nõ videbit vitam, sed ira Dei manet super eum, t.4.p.24.2

Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem, erant enim eorum mala opera, t.4.507.2

Scimus quia hic est vere Saluator mundi. t.4.p.532.1 Ioann.4.

Fontem aquæ viuæ salientem in vitam æternam, t.4.p.691.2

Non sum missus nisi ad oues, tomo 4. p.284.c.2

Reliquit hydriam, & properans venit in ciuitatem clamans: Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcumque feci, t.4.p.232.2

Iesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem &c. t.4.p.134.2

Nisi manducaueritis, &c. t.4.p.588.2

Regulus, cuius filius infirmabatur &c. t.4. p.146.2

Messias iam aduenit, & qui loquitur tecum, ipse est, t.4.p.536.1

Vis sanus fieri? t.4.p.128.2 Ioann.5.

Putatis quod ego accusem vos apud patrem? est, qui accusat vos Moyses. t.4.p.191.2

Ipsi pater omne iudicium dedit. tom.4. p.537.c.2

Vos misistis ad Ioannem, & voluistis. t.4. p.39.1

Quod vsque ad mortem cruciabantur. t.4.p.523.2

Esto sanus ne deterius tibi aliquid contingat, tom.4. p.70.2

Potestatẽ enim dedit Christo filio suo, & fratri nostro, iudicii facere, quia filius hominis est, t.4.p.186.1

Tolle lectum tuum, & vade in domum tuam, t.4.p.384.1

Qui in piscina iacebat in lectulo triginta & octo annos habens in infirmitate sua, t.4. p.202.2

Homi-

Digitized by Google

Ioan. 5. Hominem non habeo. t. 4. p. 597. 1
Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. t. 4. p. 880. 1
Mulier dum parit tristitiam habet, quia venit hora eius &c. t. 4. p. 54. 2

Ioan. 6. Qui verba vitæ æternæ habet? tomo 4. p. 444. 1
Vnus ex vobis Diabolus est. tomo 4. p. 27. 1
Hæc est voluntas patris mei, vt omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo, t. 4. p. 746. 1
Si tu es Christus, die nobis palam. t. 4. p. 539. 2

Ioan. 7. Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. t. 4. p. 430. 2
Venite ad me omnes, qui onerati estis, & ego reficiam vos. t. 4. p. 740. 2
Scrutare scripturas, & vide quia à Galilæa Propheta non surrexit. tom. 4. p. 530. 1
Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. t. 4. p. 566. 2
Si quis sitit, veniat ad me, & bibat, & flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. t. 4. p. 597. 2
Si quis sitit, veniat ad me, & bibat, t. 4. p. 484. 2
Dæmonium habes, &c. t. 4. p. 575. 1

Ioan. 8. Quæretis me, & non inuenietis, & in peccato vestro moriemini, quia vbi ego sum, vos nõ potestis venire. t. 4. p. 845. 2
Nunquid aliquis ex principibus credit in eum? t. 4. p. 869. 2
Nemo te condemnauit? Nemo Domine. Nec ego te condemnabo: vade & iam amplius noli peccare. tom. 4. p. 308. 2
Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis perficere. tomo 4. p. 441. 1
Abraham exultauit, vt videret diẽ hũc. t. 4. p. 828. 1
Hæc cum dixisset, expuit in terram, & fecit lutum &c. t. 4. p. 138. 2

Ioan. 9. Cæcus missus ad natatoriam Siloe. t. 4. p. 138. 2
Audiuit Iesus, quia eiecerunt eum &c. t. 4. p. 201. 1

Ioan. 10. De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia. t. 4. 463. 1
Magister, nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc? tom. 4. p. 446. 2 — Ioan. 11.
Ecce, quem amas, infirmatur. tom. 4. p. 146. 2
Domine, ecce quem amas, infirmatur, t. 4. p. 900. 1
Non poterat, qui aperuit oculos cæci nati facere, vt hic non moreretur. t. 4. p. 558. 1
Iam fœtet quatriduanus mortuus, t. 4. p. 742. 2
Non vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum. t. 4. p. 81. 1 — Ioan. 12.
Qui mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus. t. 4. p. 587. 2
Non veni iudicare mundum, sed saluare. t. 4. p. 437. 1
Qui continet mundum, & in nubibus tonat. t. 4. p. 53. 1
Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. tom. 4. p. 604. 1
Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. t. 4. 200. 2
Veruntamen & ex principibus multi crediderunt in eum, sed propter Pharisæos nõ confitebãtur, vt non è Synagoga eijcerentur, dilexerunt enim magis gloriam hominum, quam Dei. t. 4. p. 549. 1
Nunc iudicium est mundi, nunc Princeps huius mundi eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. t. 4. 196. 2
Oportet exaltari filium hominis. t. 4. p. 197. 1
Post buccellam introiuit in eum Sathanas. t. 4. p. 282. 2
Si quis diligit me, sermonem meũ seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionẽ apud eum faciemus. t. 4. p. 639. 2 — Ioan. 14.
Si abiero, & præparauero vobis locum, iterum veniã, & accipiam vos ad me ipsum, vt vbi ego sum, & vos sitis. t. 4. p. 525. 1
Ecce Agnus Dei. t. 4. p. 29. 2
Si diligitis me, mandata mea seruate, & ego rogabo patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia

Digitized by Google

quia non videt eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit. t. 4. 694. 2

Ioan. 15. Omnia, quæcunque audiui à patre meo nota feci vobis. t. 4. p. 698. 1

Non est seruus maior domino suo. t. 4. p. 378. 1

Iam non dicam vos seruos, sed amicos. t. 4. p. 634. 2

Sicut dilexit me pater, & ego diligo vos. t. 4 p. 426. 2

Ioan. 16. Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, &c. tom. 4. p. 352. 2

Modicū & non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me. tomo 4. p. 628. 2

Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. t. 4. p. 589. 2

Amen Amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos. t. 4. p. 609. 2

Ioan. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. tom. 4 pag. 697. col. 2

Fac eos vnum, sicut & nos vnum sumus, t. 4. p. 624. 2

Clarifica me tu pater apud temetipsum claritate, quam habui, priusquam mundus fieret, tomo 4. pag. 228. col. 2

Quos dedit mihi pater, non perdidi ex eis, t. 4 p. 746. 1

Opus consummaui, quod dedisti mihi, vt facerem, t. 4. p. 198. 1

Iesus voce magna dixit: Clarifica me, tu pater, claritate, quam habui, priusquam mundus fieret, tomo 4. pag. 474. 2

Ioan. 18. Si me quæritis, sinite hos abire, tom. 4. pag. 421. 1

Ioan. 19. Vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha, t. 4. 407. 1

Consummatum est. t. 4. 198. 2

Ioan. 20. Ecce facio omnia noua, insufflauit & dixit: Accipite Spiritum sanctum, t. 4. p. 712. 2

Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem, t. 4. p. 621. 1

Ioan. 1. Altera die inuenit Philippum, tom. 4. pag. 140. 1

Verbum caro factum est, tom. 5. pag. 28. col. 2

Altera die inuenit Philippum, tom. 5. p. 140. 1

Sed ex Deo nati sunt, verbum caro factum est, t. 5. p. 284. 1

Deum nemo vidit vnquam &c. tom. 5. p. 45. c. 2

Messias venit quærere & saluum facere, quod perierat, t. 5. p. 6. 1

Tollite me & mittite in mare, & cessabit mare &c. t. 5. p. 92. 2

Hic venit vt testimonium perhiberet de lumine, t. 5. p. 50. 1

Vt omnes crederent per illum, tom. 5. pag. 319. 2

Plenus gratiæ, & veritatis, tom. 5. pag. 320. col. 1

Quod factum est in ipso vita erat, t. 5. p. 159. 1

Venire post me, tollat crucem suam, to Ioan. 2.
mo 5. p. 130. 2

Sic homines dilexit, vt filium suū vni- Ioan. 3.
genitum daret, t. 5. p 329. 2

Lux venit in mundum. t. 5. p. 354. 2

Neque in quo hauries habes, & puteus Ioan. 4.
altus est. t. 5. p. 95. 1

Lucerna erat ardens & lucens, tom. 5. Ioan. 5.
p. 186. 1

Nunquid & vos vultis abire? tomo 5. Ioan. 6.
pag. 134. 2

Nunquid & vos vultis abire? tom. 5.
p. 197. 2

Nonne ego duodecim elegi? & vnus
ex vobis diabolus est, tomo 5. pag.
286. col. 1

Nonne benedicimus nos, quia Sama- Ioan. 8.
ritanus es? t. 4. p. 426. 2

Abraham vidit & gauisus est &c. to. 5.
pag. 89. 2

In Iudicium, & vt non videntes videant. Ioan. 9.
Erit vobis Dominus in sanctificationem. t. 4. p. 70. 2

Ego exaltatus fuero à terra, omnia tra Ioan. 12.
ham ad me ipsum, t. 5. p. 241. 1

Non veni iudicare mundum, sed saluare &c. t. 5. p. 67. 2

Non potes me sequi modo, sequeris au Ioan. 13.
tem postea, cum Spiritu sancto fueris repletus. t. 4. p. 682. 2

Si diligeretis me, gauderetis vtiq; &c. Ioan. 14.
t. 5. p. 14. 2

Sicut

Digitized by Google

Ioan.15. Sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio, t.5.p.265.2
Ego elegi vos de mundo &c. tomo 5. pag.44.2
Ioan.16. Mulier cum parit tristitiam habet, quia venit hora eius, maximis doloribus abundans: cum autem peperit, iam non meminit præsturæ propter gaudium, quia natus est homo in mundum, t.5.155.2
Ioan. 17. Pater serua eos in nomine tuo, tom.5. p.300.2
Pater sancte sanctifica eos in veritate, t.5.p.225.2
Ioan. 18. Regnum meum non est de hoc mundo, t.5.p.391.2
Regnum meum non est de hoc mundo, t.5.p.388.2
Et emisit vocem magnam &c. tom.5. pag.66.1
Ioan.19. Purpureo indutus est vestimento, to.5. p.287.2
Et ex illa hora, accepit eam discipulus in suam &c.t.5.p.43.1
Ioan.21. Eximia dilectio Dei in Ioannem &c. t.5.p.37.1
Petre, sequere me &c.t.5.p.45.1

A C T A.

Act.1. Accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos, qui maiori plenitudine superinfundetur vobis, vt tanta potentia acti, constantesque effecti, sitis mihi testes, sanctæ scilicet resurrectionis meæ in omni Iudæa, & Hierusalem, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ, & cum hæc dixisset videntibus illis eleuatus est, to.4. pag.621.1
Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum, t.4. p.671.2
Raptus est in cœlum, non ab Angelis ductus, sed propria virtute subleuatus, t.4.p.668.1
Conuescens præcepit eis, ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem patris, tomo 4. pag.682.2
Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris accipere locum ministerij huius, de quo præuaricatus est Iudas, tom.5.pag.282.e2
Quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum, ita veniet, tomo 4. pag. 689.col.2
Baptizabimini in Spiritu sancto, to.4. p.692.c.1
Ne ab Hierosolymis discederent, sed expectarent promissionē patris, t.4. p.687.c 1
Donec induantur virtute ex alto, & baptizentur Spiritu sancto, tomo 4. pag. 640.1
Non sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt. Act.2. t.4.p.692.1
Habentes cor vnum, & animam in Domino, t.4. p.690.2 Act.4.
Non est aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, t.4.p.80.1
Tempora, quæ pater posuit in sua potestate, t.4 p.138.2
Quid vtiq; conuenit vobis tentare Spiritum Domini? &c.t.4.p.175.2 Act.5.
Dura cernice, & incircunciso corde vos semper Spiritui sancto restitistis, t.4. p.396.2 Act.7.
O duri ceruice, & incircunciſi corde, vos semper Spiritui sancto restitistis, t.4.p.189.1
Pœnitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui, t.4.p.276.1 Act.8.
Pecunia tua tecum sit in perditionem, t.4.p.899.1
Saule, Saule quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare, t.4.p.476.2 Act.9.
Saule, Saule, quid me persequeris? to.4. p.750.2
Scabellum pedum Christi factus est vas electionis, t.4.p.875.2
Domine quid me vis facere, t.4.p.93.1
Vade ad Siloe, & laua, & lauit, & vidit, t.4.p.476.2
Et cum iter faceret cõtigit, vt appropinquaret Damasco &c.t.4.p.167.1
Paulus spirans minas, & cædes, tomo 4. p.184.2
Saule, Saule quid me persequeris? to.4. p.506.1
Domine, quid me vis facere? tomo 4. p.205.1

Digitized by Google

Paulus rapitur vsque ad tertium cęlum in Damasco, t.4.p.235.1

Act.10. Mundus ego sum à sanguine omniũ, qui per tres annos cum lacrymis nõ cessaui nocte, ac die annuntiare omne consilium Dei vobis, t.4.p.268.1

Quod Deus sanctificauit, tu ne commune dixeris, t.4.p.281.1

Occide, & manduca, t.4.p.676.1

A Deo iudex viuorum, & mortuorum constitutus, t.4.p.537.2

Vidit linteum magnum, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina, & facta est vox ad eum: Surge, occide, & manduca. Cumque respondisset: Immundum nunquam manducasse, audiuit: Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris, t.4.p.434.1

Occide, & mãduca animalia venenata, t.4.p.167.1

Quod Deus sanctificauit, tu immundum ne dixeris, sed occide, & manduca, t.4.p.934.2

Occide, & manduca. t.4 p.304.2

Act. 12. Domum Simonis coriarij, t.4.p.899.1

Qui repleti fuerant Spiritu sancto, t.4.p.873.2

Præcingere, & calcea te caligas tuas, t.4.p.382.2

Act.13. Vobis quidem primum prędicare oportebat diuinum Euãgelium, sed quoniam indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gentes, t.4.p.387.1

Act.14. Dij similes facti hominibus, Barnabam Iouem, Paulum verò Mercurium, t.4.p.575.2

Cum ingrediuntur Licaoniam Paulus, & Barnabas, t.4.p.264.2

Quod neq; nos neq; patres nostri portare potuimus, t.4.p.722.1

Act. 15. Esse onus, quod neque illi, neque patres eorum valuerint portare, tom.4. p.404.2

Act. 15. Hi homines conturbant ciuitatem nostram, t.4.p.554.2

Act. 18. Occide, & manduca, t.4.p.742.1

Act.18. Act.20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionẽ meam lupi rapaces in vos non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes peruersa, vt abducant discipulos post se, t.4.p.776.1

Act. 21. Ego quidem non solum alligari, sed & mori paratus sum propter nomen Domini mei Iesu, t.4.p.81.1

Non solum alligari, sed & mori paratus sum, to.4.p.115.2

Act.26. Insanis Paule, multæ te literæ ad insaniam conuertunt, t.4.p.620.2

Act.27. Et ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum &c. t.4.p.156.2

Tanquam peripsema huius mundi credebantur, t.4.p.167.2

Et cum lux inciperet fieri, rogabat Paulus omnes sumere cibum &c. tom.4. p.154.2

Act.4. Cor vnum erat, & anima vna in Domino, t.5.p.173.2

Filius consolationis appellatus est, t.5. p.184.1

Act.7. Quem enim Prophetarum occiderunt patres vestri? t.5.p.330.2

Act.8. Saulus deuastabat Ecclesiam Dei &c. t.5.p.62.1

Et ecce vir Æthiops, eunuchus, potens Candaces Reginæ &c. t.5.p.81.1

Eunuchus legens Esaiam &c. tomo 5. pag.63.c.2

Act.9. Paulus appropinquans Damasco lucę cęlesti circundatus, t.5.p.38.1

Dominus Iesus misit me vt videas, & implearis Spiritu sancto, t.5.p.81.1

Paulus in tertium cœlum rapitur &c. t.5.p.39.2

Domine, quid vis me facere? &c. to.5. p.36.c.2

Circumfulsit Saulum lux de cœlo &c. to.5. p.81.1

Vas electionis effectus, t.5.p.81.1

Saule, Saule, quid me persequeris? t.5. p.298.2

Nonne hic erat &c. t.5.p.260.1

Domine, quid me vis facere? tomo 5. p.110 c.1.

Act.10. Vir autem quidam erat in Cęsarea, nomine Cornelius &c. t.5.p.81.1

Linteum demissum de cœlo, in quo depicta erant animalia, t.5.p.48.2

Accersi Simonem, hic dicet tibi, &c. t.5.p.198.2

Ora-

Digitized by Google

Orationes tuæ, &c. aſcenderunt coram Deo, t. 5. p. 299. 2.

Act. 12. Præcinge te, t. 5. p. 360. 1

Nunc ſcio verè, quia miſit Deus Angelum ſuum, qui me eripuit bonitate ſua, &c. t. 5. p. 348. 1

Act. 13. Paulus Elymam magum cœcauit, t. 5. p. 66. c. 2

Quem dominus inuenit ſecundum cor ſuum &c. t. 5. p. 89. 1

Miſit Eccleſia Barnabam, quia erat vir bonus, & plenus Spiritu ſancto, & fide, t. 5. p. 177. 2

Act. 14. Paulus & Barnabas Lycaoniã ingreſſi &c. t. 5. p. 53. 1

Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi eos, to. 5. p. 177. 2

Act. 17. Spiritus Pauli Athenis excitabatur &c. t. 5. p. 48. 2

Act. 20. Quoniam ad ea, quæ mihi erant, & his qui mecum ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ. t. 5. p. 70. 1

Domine, quid me oportet facere vt ſaluus fiam? t. 5. p. 269. 1

Act. 21. Scio quod poſt diſceſſum meum intrabunt in vos lupi rapaces, non parcentes gregi, t. 5. 171. 2

Ego ſcio, quod poſt diſceſſionẽ meam intrabunt in vos lupi rapaces nõ parcentes gregi. Et ex vobis ipſis exſurgent viri loquentes peruerſa, vt adducant diſcipulos poſt ſe. tomo 5. pag. 352. 2

Virum cuius eſt zona hæc, ſic alligabunt in Hieruſalem: ego quidẽ non ſolum alligari, ſed & mori in Hieruſalem paratus ſum. t. 5. p. 101. 2

Act. 26. Optabã omnes vos eſſe, ſicut ego ſum exceptis vinculis his, t. 5. p. 330. 1

Vellem vos omnes eſſe, ſicut ego Dei miſericordia ſum, &c. t. 5. p. 202. 1

ROMANOS.

Rom. 1. Reuelatur enim ira Dei de cœlo ſuper omnem impietatem, & iniuſtitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in iniuſtitia detinent. t. 4. p. 386. 2

Multum per omnem modũ Iudæi gentibus antelati ſunt, quibus credita ſunt eloquia Dei, t. 4. p. 386. 1

Venturi ſunt dies vltionis Domini, t. 4. pag. 14. c. 1

Cuius inſipiens cor obſcuratum eſt, vt faceret, quæ non conueniunt, to. 4. pag. 504. 2

In toto corde meo exquiſiui te. Teſtis eſt mihi Deus, cui ſeruio in ſpiritu meo, in Euangelio filij eius, to. 4. p. 408. 1

Qui cum Deum cognouiſſent, non ſicut Deum glorificauerunt, &c. ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, t. 4. p. 791. 1

Quod nomen Dei manifeſtum eſt in illis, vt ſint inexcuſabiles, tomo 4. p. 480. 2

Veritatem Dei in iniuſtitia detinent, t. 4. p. 14. 1

Inſipiens cor eorum obſcuratum eſt, & terga verterunt Deo, tom. 4. p. 517. col. 1

Sapientibus, inſipientibus debitores, t. 4. p. 415. 2

Obſcuratum eſt inſipiens cor, t. 4. pag. 413. col. 1

Inuidia diaboli peccatum intrauit in orbem terrarum, & per peccatum mors, t. 4. p. 500. 1

Quia cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt &c. t. 4. pag. 93. 1

Obſcuratum eſt inſipiens cor eorum, traditi in reprobum ſenſum, vt faciant ea, quæ non conueniunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & ſerpentium, propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, tradidit illos in paſſiones ignominiæ, tomo 4. pag. 283. c. 1

Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis, t. 4. p. 842. 1

Traditus in deſideria cordis tui. tom. 4. p. 294. 2

Euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. t. 4. p. 558. 2

Qui cũ Deum cognouiſſent, non ſicut Deum glorificauerunt, & euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum

Digitized by Google

uitium est insipiens cor eorum, ita vt sint inexcusabiles. t.4.p.140.2

Gloriam Dei in similitudinem volucrum, bestiarum, & serpentium. t. 4. p.825.1

Putantes se esse sapientes stulti facti sunt.t.4.p.14.1

Rom.2. Quoniam non auditores legis, sed factores iustificabūtur, qui Dominum audierint &c. t.4.p.829.2

Non.n. auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabūtur.t.4.p.761.2

Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.t.4.p.619.1

Quid ampliùs est Iudæo, aut quæ vtilitas est circumcisionis? t.4.p.529.1

Altissimus, patiens est redditor. tom.4. p.32.1

Testimonium illis reddente conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium. tomo 4.p. 790.2

Qui prædicas nō furandum, furaris. &c. t.4.p.645.2

Qui prædicas non, furandum, furaris? Qui prædicas non mœchandum, mœcharis? Qui abominaris idola, sacrilegium facis? t.4.p.321.2

Diuitias bonitatis tuæ Domine contemnentes omni peccato se tradiderunt.t.4.p.12.1

Non.n. auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. t.4.p.193.2

Rom.4. Non considerans corpus suum emortuum, cum iam fere centum esset annorum, & emortuam vuluam Saræ. t.4.p.905.1

Rom.5. Quid enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas eorum fidem Dei euacuabit? Absit. Est enim Deus verax. t.4.p.683.1

Lex subintrauit, vt abūdaret delictum. t.4.p.480.2

Rom.6. Vt sicut exhibuit homo membra prius seruire iniustitiæ, & iniquitati, exhibeat ea seruire iustitiæ in sanctificationem.t.4.p.421.2

Sicut exhibuistis membra vestra seruire iniustitiæ, & iniquitatati ad iniquitatem, ita nunc exhibete eadem seruire iustitiæ in sanctificationem.t.4.p.74.2

Gratia autem Deo quoniam fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis.t.5.p.321.2

Cum homo non sinit regnare peccatum in suo mortali corpore ad obediendum desiderijs eius. t.4.p.762.2

Mēbra, quæ seruierant iniustitiæ, & iniquitati, seruiant iustitiæ in sanctificationem.t.4.p.493.1

Vt sicut antea exhibuistis membra vestra seruire iniustitiæ, & iniquitati, seruiant iam illa iustitiæ in sanctificationem.t.4.p.937.2

Vocauit enim nos Deus in sanctificationem.t.5.p.302.2

Quomodo ipse surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.t.4.p.673.1

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. t.4.p.383.1 Rom.7.

Condelector.n.legi Dei secundum interiorem hominem &c.tom.4.pag. 603.1

Mente seruiens legi Dei, carne seruio legi peccati.t.4.p.504.1

Inuenio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, &c. to.4.p.247.2

Scio quod non habitat in me bonum. t.4.p.704.1

Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. t.4.p.267.1 Rom.8.

Quis nos separabit à charitate Christi? t.4.p.456.2

Ipse Spiritus secundum Deum postulat pro Sanctis.t.4.p.678.1

Quis nos separabit à Charitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Certus sum, quod neque vita, neque mors, neq; Angeli, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundū poterit nos separare à charitate Dei.t.4.200.1

Omnis creatura ingemiscit, & parturit vsq; adhuc. Vanitati subiecta est non volens quousque liberetur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum

Digitized by Google

filiorum Dei.t.4.p.152.2
Expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat.t.4.p.755.2
Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro,quod ſimus filij Dei. tomo 4.p. 810.2
Scimus quod omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſque huc: Non ſolum autem illa, ſed & nos primitias ſpiritus habentes intra nos metipſos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis noſtri. t.4.p.630.2
Qui proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non cum illo omnia nobis donabit?.t.4.p.589.2
Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sancti. tomo 4. p.452.2
Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.t.4.p.417.1
Sicut egentes, multos autem locupletantes.t.4.p.726.1
Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.t.4.p.166.2
Diligentibus enim Deum omnia cooperantur in bonum, his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti. t.4.p.743.2
Certus ſum autem quod neque mors, neque vita, &c. poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu.t.4.p.639.1
Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.t.4.p.549.1
Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? t.4.p.476.2
Rom.9. Gentes autem, quæ non ſectabantur iuſtitiam apprehenderunt iuſtitiam &c.t.4.p.139.1
Ergo cuius vult,miſeretur,& quem vult indurat &c.t.4.p.117.1
Triſtitia mihi magna eſt, & continuus dolor.t.4.p.630.2
Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei. t.4. p.117.2
Rom.11. Fractis ramis, protinus oleaſter in bonam oliuam inſereretur.t.4.p.446.2
Quis cognouit ſenſum Domini? to.4. p.117.1
Iudæos dilectos propter patres.tom.4. p.480.2
Ex quibus filios Abrahæ excitauit.t.4. p.893.2
Tu autem cũ oleaſter eſſes, inſertus es in illis &c.t.4 p.128.1
Gaude quod oleaſter cum eſſes, in bonam inſertus es oliuam,ſi tamen priſtina repullulauerit amaritudo,frangentur certe oleaſtri rami, ſicut & oliuæ iam fracti ſunt propter incredulitatem.t.4.p 800.2
Incomprehenſibilia iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius.t.4.p.807.1
Perpendite ſeueritatem Dei in eos, qui cecidерunt,in te autem bonitatem,ſi tamẽ permanſeris in bonitate, alioquin & tu quoque excidederis. t.4. p.166.2
Non malum pro malo reddere, ſed malum in bono vincere, tomo 4. pag. 470.c.2 Rom.12.
Corpora noſtra exhibeamus Deo hoſtiam viuentem & ſanctam,vt beneficẽtiæ & communionis non obliuiſcamur.t.4.p.432.2
Sollicitudine non pigri, ſpirituque feruentes, Domino ſeruientes. tomo 4. p.749.2
Si inimicus tuus eſurierit, ciba illum, ſi ſitit, potum da illi.t.4.p.228.2
Cum omnibus hominibus pacem habentes,t.4.p.767.2
Sed vince in bono malum &c. tom.4. p.861.c.2
De cætero fratres quæcunque ſunt vera, quæ cuique pudica, quæcunque iuſta,quæcumque bonę famæ,ſi quę virtus, quæ & didiciſtis, accepiſtis, & audiſtis & vidiſtis in me,hęc agite, t.4.p.103.1
Voluntas Dei ſemper bona, vt ſit in nobis beneplacens, & perfecta, t.4. pag.388.1
Si inimicus tuus eſurierit, ciba illum, ſi ſitit, potum da illi, hoc enim faciens carbones ignis congeres ſuper caput eius, t.4.p 385.2
Flete cum flentibus.t.4.p.418.1
Carnis cura non facienda in deſiderijs, Romans 13. t.4.p.757.1
Plenitudo legis eſt dilectio & dilectio proxi-

Digitized by Google

proximi non operatur malum, to. 4. 875. c. 1

Dilectionem legis plenitudinem, to. 4. p. 875. 1

Si sicut seipsum proximum diligat, legem impleuit, t. 4. p. 836. 2

Indutimini, quoniam Dei donum est, t. 4. p. 896. 1

Et carnis curam ne feceritis in desideriis &c. t. 4. p. 339. 1

Rom. 14. Tu quis es, qui iudicas alienũ seruum? Domino suo stat, aut cadit, stabit autem, potens est enim Deus statuere illum, t. 4. p. 812. 2

Custodiamus ergo, quæ sunt ædificationis, t. 4. p. 405. 1

Cuius fructus est gaudiũ, & pax in Spiritu sancto, t. 4. p. 380. 1

Beatus, qui non iudicat semetipsum in eo, quod probat. t. 4. p. 722. 1

Rom. 15. Non audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non effecit Christus, tom. 4. p. 684. 1

Non audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non effecit Christus., tom. 4. pag. 321. 2

Rom. 16. Testimoniũ illis perhibeo, quod æmulationem quidem Dei habet, sed non secundum scientiam, tomo 4. pag. 378. 1

Rom. 1. Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, t. 5. p. 233. 1

Non erubescẽtem ministerium suum. t. 5. p. 106. 1

Elegit nos Deus, vt simus conformes imagini filij sui, t. 5. p. 334. 1

Græcis, ac barbaris, sapientibus, & insipientibus debitor sum, ita quod in me promptum est, & vobis qui Romæ estis Euangelizare, tom. 5. pag. 105. col. 2

Qui cum Deum cognouissent, nec sicut Deũ ipsum glorificassent, obscuratum est insipiens cor eorum, to. 5. pag. 353. 2

Rom. 2. Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, t. 5. p. 318. 1

Rom. 5. Gloriamur in tribulationibus, &c. to. 5. p. 378. c. 2

Si animam suam ponat quis pro inimicis suis, quam pro amicis, tom. 5. pag. 176. 2

Exhibuerunt seruire iustitiæ in sanctificationem, t. 5. p. 187. 2 — Rom. 6.

Vetus homo noster crucifixus est, vt seruiamus vltra peccato, tom. 5. pag. 161. c. 1

Gratia Dei, quæ vita æterna, tomo 5. pag. 208. 1.

Membra, quæ seruierant immunditiæ, seruiant iam iustitiæ, tomo 5. p. 217. col. 2

Inuenio aliam legẽ in membris meis, &c. infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? t. 5. pag. 307. 1 — Rom. 7.

Qui secundum carnem sunt, quę carnis sunt, sapiunt, t. 5. p. 179. 1 — Rom. 8.

Dicite in nationibus, quia Dominus regnauit à ligno, & nos illius membra effecti, compatimur modo, vt conglorificemur, &c. tom. 5. pag. 157. col. 1

Primogenitus in multis fratribus, t. 5. pag. 31. 2

Quis nos separabit à charitate Christi? t. 5. p. 393. 1

Quomodo enim prædicabunt, nisi mittantur? t. 5. p. 104. 2

O altitudo diuitiarum sapiẽtiæ & scientiæ Dei &c. t. 5. p. 26. 2 — Rom. 11.

Tu autem cum Oleaster esses, insertus es in illis &c. t. 5. p. 64. 1

Da mihi vindictam, & ego retribuam &c. t. 5. p. 72. 2

Solicitudine non pigri, spiritu feruentes, Domino seruientes, tom. 5. pag. 361. col. 1 — Rom. 12.

Authorem charitatis habebit adiutorem, qui præceptum vocauit suum, mandatum dilectionis, tomo 5. pag. 330. col. 2

Non vos defendẽtes charissimi, sed date locum iræ, maledicimur, & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus, t. 5. p. 152. 1

Ab Hierusalem vsque ad Illyricum repiet Euangelium, t. 5. p. 194. 2 — Rom. 15.

Ita vt ab Hierusalem per circuitum, vsque ad Illirycum, tomo 5. pag. 112. c. 1.

Ab Hierosolyma vsque ad illyricum Paulus

Digitized by Google

Paulus prædic. Euang. tomo 5. pag. 59. col. 1
Non audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non effecit Christus, to. 5. pag. 260. 2
Vt sanctificaret Euangelium Dei, t. 5. pag. 112. 1

CORINTH.

1. Cor. 1. Quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus; & quod infirmũ est Dei, fortius est hominibus &c. to. 4. p. 130. 2
Cum infirma mundi elegerit Deus, & ea, quæ non sunt secundum stultam hominum existimationem, vt fortia, & ea quæ sunt, destrueret, tomo 4. p. 899. 1
Gratias ago Deo semper pro vobis, quod in omnibus diuites facti estis in illo, ita vt nihil vobis desit in vlla gratia expectantibus reuelationem Domini nostri Iesu Christi, qui & confirmabit vos vsque in finem, sine crimine in die aduẽtus Domini, t. 4. p. 17. 1
Quoniam non multi nobiles inter vos. Sed contemptibiles, & pauperes conuersi sunt ad fidem, t. 4. p. 85. 1
1. Cor. 2. Quę nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, t. 4. p. 202. 1
Quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, t. 4. p. 638. 2
Supra modum grauati sumus, & supra virtutem, ita vt taederet nos etiam vitæ &c. t. 4. p. 131. 2
Periculis circundamur vndique, periculis in ciuitate, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, periculis ex genere, periculis ex gentibus, tom. 4. p. 35. 1
1. Cor. 3. Nos autem gloriam Domini speculantes in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatẽ, tanquam à Domini spiritu, t. 4. p. 704. 2
Tanquam paruuli in Christo lacte potandi, t. 4. p. 295. 1
Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi non escam, nondum enim poteratis. Perfectorum autem est solidus cibus. t. 4. p. 751. 2
Tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam, nondum enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis, t. 4. p. 698. 1
Nonne cum tales sitis, homines estis, & secundum hominem ambulatis? t. 4. p. 336. 2
Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue instantia, siue futura, ipsi siunt cordate. Nos autem Christi, Christus autem Dei, t. 4. p. 361. 2
Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, vt vos sitis Christi, sicut & Christus est Dei, t. 4. p. 557. 2
Illius coadintores, & cooperatores, t. 4. p. 683. 2
Iustos esse peripsema mundi, tomo 4. p. 684. 2 1. Cor. 4.
Quia vitio non sinit hominem hunc scelestatum viuere, t. 4 p. 167. 2
Maledicimur, & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus, blasphemamur, & obsecramus, tomo 4. p. 221. 2
Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema, t. 4. p. 685. 2
Et laboramus operantes manibus nostris &c. t. 4. p. 128. 2
Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, &c. tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omniũ peripsema vsq; adhuc, t. 4. p. 472. 2
Maledicimur, & benedicimus, blasphemamur, & obsecramus proximos, vt à malo declinent, & bona operentur, t. 4. p. 400. 2
Non debemus ante tempus iudicare, quo ad vsque veniat Dominus, qui manifestauit abscondita tenebrarũ, & illuminauit consilia cordium, tunc laus erit vnicuiq; à Deo, t. 4. p. 167. 2
Nihil mihi conscius sum, sed nõ in hoc iustificatus sum, t. 4. p. 515. 2
Maledicimur, & benedicimus, & consu-

uno adiecit: Non vt confundam vos haec scribo vobis, vt filios meos charissimos moneo, t.4.p.227.1

2.Cor.5. Quid enim mihi de ijs qui foris sunt vos iudicare? nonne de ijs qui intus sunt, vos iudicatis? &c. tom.4.p.178.2

Quãdo corruptibile hoc corpus induet incorruptionem, & mortale immortalitate donabitur, t.4.p.929.2

Et vos inflati estis, non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit, t.4.p.175.1

1.Cor.6. Glorificantes & portãtes Deum in corporibus suis, t.4.p.577.2

In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros, t.4.p.162.1

Nescitis quod corpora vestra templum sunt Spiritus sancti, qui habitat in uobis? t.4.p.538.1

Non estis uestri, ut secundum desideria cordis uestri uiuatis, sed eius, cuius pretio magno empti estis, ut glorificetis, & portetis Deum non solum in animabus, sed etiã in corporibus uestris, t.4.p.599.1

Iam non estis vestri, empti enim estis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore vestro, t.4.p.199.2

1.Cor.7. Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat sed Deus, t.4 p.177.1

Solutus es ab vxore, noli quærere vxorem: si autem acceperis vxorem, non peccasti, & si nupserit virgo, non peccauit, tribulationẽ tamen carnis habebunt, t.4.p.129.1

Qui sine vxore est, solicitus est, quæ sũt Domini, quomodo placeat Deo: qui autem cum vxore est, solicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. tomo 4.pagina 129.c.1

1.Cor.9. Omnis autem, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet &c. tomo 4. p.178.2

Oportet, vt mortale hoc corpus induat immortalitatem, vt cum seminatum fuerit corpus animale, surgat corpus spirituale, t.4 p.615.2

Omnino auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter gentes nominatur, vt vxorem patris sui quis habeat. Et vos inflati estis, & nõ magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit. tomo 4. p.845.c.2

Omnibus omnia factus, vt omnes ad se traheret, t.4.p.743.1

Sic curro, non quasi in incertum, sic pugno, non quasi aerem verberans, sequor autem, si quo modo comprehendam, t.4.p.1185.2

Quis plantat vineam, & de fructu eius non comedit? Quis pascit gregem, & de lacte eius non manducat? to.4. p.422.c.1

Qui altario deseruit, de altario viuere debet, t.4 p.441.2

Qui arat, in spe debet arare, tomo 4. p.194.1

Hilarem datorem diligit Deus, tom.4. p.794.2

Omnibus omnia factus, t.4.p.24.1

1.Cor.10. Siue manducatis, siue bibitis, omnia in gloriam Dei facite, tomo 4. p.676.2

Ego sum Christi, nõ quæro, quod mihi vtile est, t.4.p.361.2

1.Cor.11. Melius est nubere quàm vri, dixit Paulus. Vnusquisque propter fornicationem vxorem suam habeat, & vnaquæque suum virum habeat, tom.4. p.728.2

Quamdiu enim iudicamur à Domino corripimur infirmitatibus, tomo 4. f.295.c.1

Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur, t.4.p.712.1

Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi, t.4.p.660.1

1.Cor.12. Stabiles estote, & immobiles abundantes in omni operare Domini semper. t.4.p.32.2

1.Cor.13. Non quæ nostra sunt cogitantes, sed quæ aliorum, t.4.p.106.2

Charitas omnium bonorum est radix. t.4.p.873.1

Charitas enim non solum propria delicta operit, sed etiam aliena, tom.4. p.720.2

Charitas non æmulatur, &c. non gaudeat super iniquitate alterius, sed cõgaudeat veritati, t.4.p.534.2

Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autẽ non habue-

Digitized by Google

habuero, nihil mihi prodest, tomo 4. p. 310. c. 2

Nunc quidem videmus per speculum in ænigmate, visuri postea facie ad faciem eum, quem cõtemplabamur obscure per fidem. t. 4. p. 647. 2

Etiam si tradiderit corpus suum igni, vt comburatur, t. 4. p. 681. 2

1. Cor. 14. Nolite pueri effici sensibus, t. 4. p. 453. 2

1. Cor. 15. Factus est primus homo Adam in animam viuentem, nouissimus Adam in spiritum viuificantem &c. tom. 4. p. 115. 1

Si Christus non resurrexit, nec nos resurgemus ad participationem bonorum cœlestium cum eo. Si in hac vita tantũ in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus: Quia sicut in Adam omnes moriũtur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. t. 4. 621. 2

Primus homo de terra terrenus, secundus verò de cœlo cœlestis, tomo 4. p. 314. 1

Quoniam si Christus resurrexit, & nos resurgemus, t. 4. p. 621. 1

Ne corrumpãt bonos mores colloquia praua, t. 4. p. 776. 1

Seminatur in ignobilitate, surget in gloria, t. 4. p. 622. 1

Deponentes veterem hominem, & induentes nouum, qui secundũ Deum creatus est, t. 4. p. 8. 2

Quotidie morior propter gloriam vestram, t. 4. p. 183. 2

1. Cor. 16. Vigilantes, state in fide, viriliter agite, & confortamini, probate spiritus, an ex Deo sint, t. 4. p. 172. 2

Eleemosynam vocauit gratiã gratis datam, t. 4. p. 229. 1

Christi bonus odor sumus in omni loco. t. 4. p. 351. 2

1. Corint. 1. Videte vocationem vestram fratres, q̃ non multi potentes inter vos, to. 5. p. 167. 1

Vt non glorietur coram Deo omnis caro, t. 5. p. 7. 2

Infirma & contemptibilia elegit Dominus, ad confundenda fortia, tomo 5. p. 40. c. 1

1. Cor. 2. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis, t. 5. p. 102. 2

Sapientiam loquimur inter perfectos, t. 5. p. 289. 2

Non existimaui me aliquid scire inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum, t. 5. p. 161. 1

Non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in virtute Dei, tomo 5. pag. 9. col. 2.

Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, omnia vestra sunt, t. 5. p. 191. 2

Neque qui plantat est aliquid, neq; qui rigat, t. 5. p. 17. 2 — 1. Cor. 3.

Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit, quale vix effari possit homo, t. 5. p. 258. 2

Omnia vestra sunt, siue Paulus &c. t. 5. p. 15. 1

Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo &c. t. 5. p. 40. 2

Nihil mihi conscius sum, t. 5. p. 374. 2

Et laboramus operantes manibus nostris &c. t. 5. p. 70. 1 — 1. Cor. 4.

Nolite ante tempus iudicare, donec veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuique à Deo, t. 5. p. 370. 1

Empti enim estis pretio magno, tom. 5. p. 388. 1 — 1. Cor. 6.

Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus, t. 5. p. 279. 2

Empti estis pretio magno, glorificate, & portate Deum, t. 5. p. 381. 2

Solicitus quomodo placeat vxori suæ &c. t. 5. p. 91. 2 — 1. Cor. 7.

Debitores sumus non carni, vt secundum carnem viuamus, t. 5. p. 198. 1 — 1. Cor. 8.

Inoffensi estote Iudæis, & gentibus, & Ecclesiæ Dei, t. 5. p. 238. 1

Vnus accipit brauium, t. 5. p. 380. 1 — 1. Cor. 9.

Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit, tom. 5. p. 393. 2

Vnus accipit brauium, t. 5. p. 167. 2

Bonum est mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet &c. t. 5. p. 76. 1

Non quæro, quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant, tomo 5. p. 178. 1 — 1. Cor. 10.

Digitized by Google

Qui ſtat, videat ne cadat, t. 5. p. 127. 1

Omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant &c. t. 5. p. 69. 2

Quærere, non quæ noſtra ſunt, ſed quæ aliorum, t. 5. p. 48. 2

1. Cor. 13. Charitas patiens eſt, benigna, &c. non quærit, quæ ſua ſunt, t. 5. p. 328. 1

Charitas non æmulatur, &c. Non cogitat malum, t. 5. p. 257. 1

Charitas, quæ non cogitat malum, omnia ſuffert, omnia ſperat, non irritatur, t. 5. p. 94. 1

Patiens eſt, & benigna, non æmulatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati, t. 5. p. 174. 1

Charitas patiens eſt, benigna, &c. non quærit, quæ ſua ſunt &c. t. 5. p. 328. 1

2. Cor. 11. Nouiſſimè autem omnium tanquam abortiuo &c. t. 5. p. 63. 2

Gratia Dei in me vacua non fuit, to. 5. p. 17. 2

Qui non ſum dignus vocari Apoſtolus, t. 5. p. 8. 2

Quotidie morior propter gloriam veſtram &c. t. 5. p. 78. 1

1. Cor. 16. De collectis autem, quæ fiunt in ſanctis &c. t. 5. p. 69. 2

2. Cor. 1. Adiutores ſumus gaudij veſtri, tomo 4. p. 756. 2

Pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, vt qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt, tomo 4. p. 199. 2

Sicut abundãt paſſiones Chriſti in nobis, ita & per ipſum abundat conſolatio noſtra. Sicut eſtis ſocij paſſionum, ſic eritis & conſolationum, t. 4. p. 882. 1

Quia ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per ipſum abundat cõſolatio noſtra, t. 4. p. 175. 2

Repletus ſum conſolatione, & ſuperabundo gaudio, quia ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per ipſum abũdat conſolatio noſtra, t. 4. p. 613. 1

Gloria noſtra hæc eſt, teſtimoniũ conſcientiæ noſtræ, quod in ſimplicitate, & ſinceritate Dei, & non in ſapientia carnali conuerſati ſumus in hoc mundo. t. 4. p. 795. 1

Sicut enim abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per ipſum abundat conſolatio noſtra, t. 4. p. 302. 2

Nos prædicamus Chriſtum crucifixũ, Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam, ipſis autem vocatis Iudæis, atque Græcis Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam, tom. 4. p. 209. 1

Benedictus Deus, &c. Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra tam ſuperabũdanti conſolatione, vt poſſimus & ipſi conſolari eos, qui in omni ſunt preſſura. Quoniam ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per ipſum abundat conſolatio noſtra. Quoniam cum veniſſemus in Macedoniam, nullam requiem habuit caro noſtra, foris pugnæ, intus timores, ſed qui conſolatur humiles, conſolatus eſt nos Deus, t. 4. p. 611. 1 — 2. Corin. 2.

Virtus in infirmitate perficitur, tom. 4. p. 112. c. 2

Egenus factus eſt, vt eius inopia nos diuites eſſemus, t. 4. p. 653. 2 — 2. Cor. 3.

Epiſtola noſtra vos eſtis, fratres, ſcripta non atramento, ſed ſpiritu Dei viui. t. 4. p. 478. 1

Transformentur à claritate in claritatem, tanquam à Domini ſpiritu, t. 4. p. 505. c. 1

Lauamini, mũdi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum, vt ſic reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes in eandem imaginem transformemur. t. 4. p. 208. 2

Quoniam licet is, qui foris eſt, noſter homo corrumpatur; tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diem. t. 4. p. 636. 2 — 2. Cor. 4.

Dum is, qui foris eſt, noſter homo corrumpitur; interior renouatur de die in diem, t. 4. p. 820. 1

Domum accipiemus non manu factam in cœlo, t. 4. p. 929. 2

Hæc eſt mea conſolatio in malis, quæ patior, quod licet is, qui foris eſt, noſter homo corrumpatur; tamen is, qui internus eſt, renouatur de die in diem, t. 4. p. 882. 1

Habemus theſaurũ iſtum in vaſis fictilibus

Digitized by Google

libus, donec mortale hoc induat immortalitatem, t. 4. p. 882. 2

Thesaurum in vasis fictilib, to. 4. p. 372. 2

Dum quod in præsenti momentaneum, & leue tribulationis essent experti, æternum gloriæ pondus supra modũ in sublimitate operaretur in ipsis, dũ non contẽplarentur temporalia, quæ videbantur, & cruciabant, sed quæ non videbantur, & sperabantur æterna, t. 4. p. 634. 1

2. Cor. 5. Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante, per nos obsecramus, pro Christo reconciliamini Deo, & nihilo, t. 4. p. 268. 1

Is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem, t. 4. p. 208. 2

Vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, tomo 4. p. 937. 2

Ingemiscunt Sancti laboribus grauati, habitationem, quę de cęlo est, superindui cupientes, t. 4. p. 936. 1

Non estis vestri, empti enim estis pretio magno, vt illius sitis, qui vos emit, t. 4. p. 832. 2

Pro omnibus mortuus est Christus, vt qui viuunt iam nõ sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, tomo 4 p. 38. col. 2.

Et si cognouimus Christum secundum carnem, sed nunciam non nouimus, t. 4. p. 640. 1

Manifestandus ipsius tribunali, vt rederet vnusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malũ, t. 4. p. 478. 2

In hoc ingemiscimus grauati habitationem nostram, quæ de cęlo est superindui cupientes, si tamen vestitis, & non nudi inueniamur, eo quod nolumus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur, quod mortale est à vita, t. 4. p. 568. 1

Nam in hoc ingemiscimus grauati habitationem nostram, quæ de cælo est, superindui cupientes, si tamen vestiti, & non nudi inueniamur; Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus domum nõ manu factam, sed æternam in cœlis, tomo 4. pag. 496. c. 2

Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, sed æternam in cœlis t. 4. p. 610. 2

Vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, tomo 4. p. 399. 1

Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exortante per nos obsecramus pro Christo reconciliamini Deo, t. 4. p. 860. 1

Os meum, patet ad uos o Corinthij, 2. Cor. 6. cor nostrum dilatatum est, non angustiamini in nobis, t. 4 p. 264. 2

In vacuum gratiam Dei accipere, to. 4. p. 172. 1

Sicut seductores, & veraces tanquam qui ignoti, & cogniti, tomo 4. pag. 130. 2.

Esurimus, & sitimus, & nudi sumus, tãquam purgamenta huius mundi effecti, t. 4. p. 567. 2

Adiuuantes autem exhortamur, ne in vacuum Dei gratiam recipiatis &c. t. 4. p. 102. 2

Alioquin cor sapientis vbi tristitia, eo quod contristati sunt ad salutem. t. 4. p. 209. 2

Ecce nunc tẽpus acceptabile, ecce nunc dies salutis, t. 4. p. 213. 2

Ecce nunc tempus acceptabile, tomo 4. p. 569. 1

Nunc tempus acceptabile est, nunc dies instant salutis. t. 4. p. 525. 2

Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, cõmendemus nosmetipsos in multa patientia, in ieiunijs multis. Tribulater, si nescirem misericordias tuas Domine, tom. 4. p. 276. 2

Quasi tristes, semper autem gaudentes, quasi egentes, multos autem locupletantes, quasi nihil habentes & omnia possidentes, quasi morientes, & ecce viuimus, t. 4. p. 462. 1

Tribulater, si nescirem misericordias tuas Domine, tu dixisti: Nolo mortem peccatoris, qui Chananæam, &c. t. 4 p. 277. vol. 1

Quas

Quasi tristes, semper autem gaudentes, t.4.p.632.2

Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerū nostrum &c. in multa patiētia, in ieiunijs multis, per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris, &c. in charitate non ficta, t.4. p.319.1

Per infamiam, & bonam famam, velut seductores, & veraces, t.4.p.404.1

2. Cor.7. Tristitia, quæ secundum Deum est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur, t.4.p.209.2

2.Cor.8. Non deficit Deus in prouidēdis necessarijs, t.4.p.771.2

Vt eius inopia nos diuites efficeremur, t.4.p.180.1

In præsenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat, vt & illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum, t.4.p.795.2

2.Cor.9. Qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet, tomo 4. p.450.1

2.Cor.10. Arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & captiuantem omnem intellectum in obsequium Christi, t.4.p.189.1

Hi carne ambulantes non secundum carnem militant, t.4.p.351.2

2.Cor.11. Periculis fluminum, periculis latronū, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in terra, t.4.p.153.1

Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? t.4.p.401.1

Periculis ex genere, periculis ex gentibus. t.4.p.239.2

2.Cor.12. Angelus Sathanæ, vt me colaphizet, t.4.p.140.1

Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, siue in corpore, siue extra corpus, nescio &c. tom.4.pag. 183.c.2

Factus sum insipiens, vos me coegistis, t.4.p.24.2

Quę homini mortali & inuisibilia sūt, & ineffabilia, tomo 4.p.575.col.1

Virtus in infirmitate perficitur, tom.4. p.820.c.1

Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. t.4.p.472.2

Sed libentissimè impendam, immo & superimpendar ego ipse pro animabus vestris, t.4.p.862.1

Ego autem libentissimè impendam, & superimpendar pro animab. vestris, t.4.p.602.2

Charitas patiens est, &c. t.4.896.1 2.Cor.13.

Et apparuit Iacobo, & plus quàm quingentis fratribus, t.4.p.619.2

Quia primus homo de terra terrenus. Secundus homo de cœlo cœlestis. Qualis terrenus, tales & terreni, & qualis cœlestis, tales & cœlestes, t.4. p.622.1 2.Cor.15.

Supra modum grauati sumus, & supra virtutem, t.5.p.93.1 2.Cor.1.

Gloria nostra hæc est testimoniū conscientiæ nostræ, quod in simplicitate cordis, & in sinceritate Dei, & non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conuersati sumus in hoc mundo, t.5. p.356.2

Pater est misericordiarum, & Deus totius consolationis, t.5.p.317.1

Fructus enim spiritus gaudium est, vt sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per ipsum abundet consolatio nostra, t.4.p.680.1

Timeo ne sicut serpens Euam decepit, ita corrumpantur sensus vestri, vt deeidant à simplicitate, quæ est in Christo, t.5.p.357.1

Vincula, carceris squalorem, verbera, sed nec mortem ipsam perhorrescimus, t.5.p.12.2

Solicitudo omnium ecclesiarum, pro quibus ratione redditurus sum Deo &c. t.5.p.87.1

Bonus odor illius existentes in omni loco, t. .p.386.1 2.Cor.2.

Deo gratias, qui semper triumphat per nos, & odorem iustitiæ suæ manifestat per nos, t.5.p.182.2

Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua, t.5.p.16.1

Epistola nostra vos estis, scripta spiritu Dei viui. t.5.344.2

Haben-

Digitized by Google

2. Cor. 3. Habentes talem ſpem, multa fiducia vtimur &c. to. 5. p. 17. 2

2. Cor. 4. Portantes mortificationē Domini noſtri in corpore ſuo, t. 5. p. 386. 1

Habentes hanc adminiſtrationē, iuxta quod miſericordiā conſecuti ſumus, non deficimus, t. 5. p. 12. 1

Non contemplari, quæ videntur temporalia, ſiue illa cruciēt, ſiue delectent, ſed quæ non videntur æterna. to. 5. p. 106. c. 2

Ideo habentes hanc adminiſtrationem, iuxta quod miſericordiam conſecuti ſumus, non deficimus: ſed abdicamus occulta dedecoris, non adulterantes verbum Dei, ſed in manifeſtatione veritatis commendantes nos ad omnem conſcientiam hominum coram Deo, t. 5. p. 237. 1

Argēntum & aurum, aut veſtem nullius concupiui, ipſi ſcitis, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum ſunt, miniſtrauerūt manus iſtæ, t. 5. p. 269. 1

Mortificationem Domini in corporibus ſuis circunferentes, t. 5. p. 281. 1

Si opertum eſt Euangelium, in his, qui pereūt, eſt opertum, in quibus Deus huius ſæculi excęcauit mentes infidelium, vt non fulgeat illis illuminatio Euangelij gloriæ Chriſti, qui eſt imago Dei, t. 5. p. 355. 1

2. Cor. 5. Siue mente excedimus Deo, ſiue ſobrij ſumus vobis, t. 5. p. 356. 1

Exilium & peregrinatio, hæc vita, to. 5. p. 14. c. 1

Qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis &c. t. 5. p. 77. 2

Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliauit ſibi, t. 5. p. 5. 1

Audemus, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, tomo 5. p. 17. 2

Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, to. 5. p. 17. 1

2. Cor. 6. In omnibus exhibeamus noſmetipſos, ſicut Dei miniſtros in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in plagis, &c. tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes, tom. 5. p. 246. c. 2

Quæ conuentio Chriſti ad Belial? Quæ ſocietas lucis ad tenebras? tomo 5. p. 308. c. 1

Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, t. 5 p. 16. 2

Deo manifeſti ſumus, &c. t. 5, p. 72. 1

Quæ conuentio luci ad tenebras? Chriſti ad Belial? t. 5. p. 380. 1

In cordibus noſtris eſtis ad commoriēndum, & conuiuendum. t. 5. p. 330. 1 — 2. Cor. 7.

Melius eſt mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet. tom. 5. p. 134. c. 2 — 2. Cor. 9.

Hilarem enim datorem diligit Deus, t. 5. p. 395. 2

Non ex triſtitia, aut neceſſitate, &c. t. 5. p. 396. c. 1

Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror? t. 5. p. 330. 1 — 2. Cor. 11.

Ego autem libentiſſimè impendam, & ſuperimpendar, ego ipſe pro animabus veſtris, t. 5. p. 316. 1

Non quærimus veſtra, ſed vos. tom. 5. p. 121. c. 2 — 2. Cor. 12.

Non quærimus, fratres, veſtra, ſed vos. t. 5. p. 12. 1

Arcana multa, quæ homini non licet loqui &c. t. 5. p. 45. 2

Sectamini charitatem, æmulamini ſpiritualia &c. t. 5. p. 78. 1 — 2. Cor. 14.

GALATAS.

Nam ſi adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem, tomo 4. p. 862. 2 — Galat. 1.

Hominibus ſuadeo, an Deo? tomo 4. p. 862. 2.

Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus, t. 4. p. 316. 1 — Galat. 2.

Venerat plenitudo temporis, t. 4. p. 6. 2 — Galat. 4.

Quod ſi fieri potuiſſet, & oculos veſtros eruiſſetis, & dediſſetis mihi, t. 4. p. 932. 2

Neſcitis quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit, cum ebrioſo, &c. nec cibum ſumere. Auferte malum ex vobis ipſis, t. 4. p. 402. 1 — Galat. 5.

Quicumque conturbat vos, portabit iudicium ſuum, t. 4. p. 411. 1

In virum alterum mutatus eſt, tomo 4. p. 905. 2

Fructus

Fructus autem ſpiritus, t. 4. p. 783. 2
Vtinam abſcindantur, qui vos conturbant, t. 4. p. 437. 2

Galat. 6. Fratres, ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, t. 4. p. 596. 1.
Mihi mundus crucifixus, & ego mundo, t. 4. p. 216. 1
Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, t. 4 p. 645. 2
Quæ ſeminauerit homo, illa & metet, t. 4. p. 478. 2
Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti, tomo 4. pag. p. 396. col. 2
Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, t. 4. p. 569. 1
Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, t. 4. p. 442. 2
Opus ſuum probet vnuſquiſque, to. 4. p. 722. 2
Opus ſuum probet vnuſquiſq; , & ſic in ſemetipſo tantum gloriam habebit, & non in altero. Vnuſquiſque enim onus ſuum portabit, t. 4. p. 812. 2
Quæ ſeminauerit homo, hæc & metet, t. 4. p. 177. 2

Galat. 1. Secundum voluntatem Dei & Patris noſtri &c. t. 5. p. 64. 2
Cum autem complacuit ei, qui me ſegregauit, ex vtero matris meę, & vocauit per gratiam ſuam, continuo nõ acquieui carni, & ſanguini, tomo 5. p. 300. 1
Continuo non acquieui carni & ſanguini &c. t. 5. p. 10. 1

Galat. 4. Quando venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum in mundum, t. 5. p. 98. 2
Qui venerat, vt nos de hoc ſeculo nequam liberaret, t. 5. p. 21. 2
Fructus enim ſpiritus, gaudium eſt, t. 5. pag. 207. col. 1
Angeli tutores & procuratores noſtri &c. t. 5. p. 55. 2
Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini mei Ieſu Chriſti, t. 5. p. 160. 2

Galat. 6. Dum tempus habemus, operemur bonum, t. 5. p. 16. 1

EPHES.

Benedicti in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto, to. 4. p. 838. c. 2 — Epheſ. 2.
In omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus, t. 4. p. 8. 2
Signati eſtis ſpiritu promiſſionis ſancto, qui eſt pignus hęreditatis noſtrę, t. 4. p. 696. 1
Benedicit nos in benedictionib. cęleſtibus, ſuperabundantes porrigit diuitias gratiæ ſuæ in bonitate ſuper eos, qui filij eius ſunt, t. 4. p. 852. 1
Deus autem, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatẽ ſuam, qua dilexit nos, cum eſſemus mortui peccato, conuiuificauit nos in Chriſto. t. 4. p. 494. 2 — Epheſ. 2.
Deo aſtante omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino, t. 4. p. 538. 1
In plenitudine fidei per charitatem, t. 4. p. 673. 1 — Epheſ. 4.
Donantes vobiſmetipſis ſi quis aduerſus alterum habet querelam, ſicut Deus in Chriſto donauit vobis, ita & vos, t. 4. p. 906. 1
Velut paruuli circumferẽtur omni vento doctrinæ, t. 4 p. 946. 2
Captiuam ducens captiuitatem, cœleſtem ciuitatem intrauit, t. 4. p. 667. 1
Nolite locum dare diabolo, t. 4. p. 174. 1
Dedit quoſdam quidẽ Apoſtolos, alios verò Euangeliſtas, alios autem paſtores, doctores ad cõſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, tom. 4. p. 372. 1
Qui deſcendit, ipſe eſt, & qui aſcendit ſuper omnes cęlos, vt adimpleret omnia, t. 4. p. 674. 1
Qui ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ in operationem immunditiæ omnis, in auaritiam, t. 4. p. 464. 2
Eſtote inuicem benigni, & miſericordes, donantes inuicem ſicut Deus in Chriſto donauit nobis. t. 4. p. 726. 1
Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram, t. 4. p. 766. 2
Scio abundare, ſcio & penuriam pati, t. 4. p. 771. 1

Qui

Digitized by Google

Qui desperantes semetipsos tradiderũt impudicitiæ, t.4.p.365.1
Qui semetipsos tradiderant impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnes in auaritiam, t.4.p.365.1
Exuamus veterem hominem cum actibus suis, & induamur nouum, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis, t.4.p.646.1
Deponite veterem hominem cum actibus suis, & induite nouum, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis, t.4. p.626.1
Ephes.5. Non habentem maculam, aut rugam, t.4.p.710.1
Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, vt filij lucis ambulate, t.4.p.567.1
Surge, qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus, tomo 4. p.506.1
Quod manifestat lumen est, sed omnia ei in luce clarescunt, t.4.p.508.1
Fornicatio, aut immunditia, nec nominetur in vobis, sicut decet Sanctos, t.4.p.764.1
Nomen Dei blasphematur inter gentes, qui & mala operamur, & de his apud homines gloriamur, t.4.p.410.2
Ephes.6. Et vos domini eadem facite, illis remittentes minas, sciẽtes quia & illorum, & vester Dominus est in cœlis, & personarum acceptio non est apud Deũ, t.4.p.146.2
Et vos Domini eadem facite illis, to.4. p.150.1
Accipite armaturã Dei, &c. t.4.p.534.1
Accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare, t.4.p.751.2
Serui obedite dominis carnalibus cum timore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo, nõ ad oculum seruientes quasi hominibus placentes, sed vt serui Christi facientes voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate seruientes sicut Domino, & non hominibus, t.4.p.146.2
Ephes.2. Vt ostenderet in sæculis superuenientibus abundantes diuitias gratiæ suæ in bonitate super nos in Christo, t.5. p.379.2

Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiã charitatem suam, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo, t.5.p.99.1
Mihi autem sanctorum minimo data est gratia hæc &c. t.5.p.78.1 Ephes.3.
Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiæ, in operationem omnis immunditiæ in auaritia, to.5. p.210.2 Ephes.4.
Videte fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus, quoniã dies mali sunt, t.5.p.179.2 Ephes.5.
Quando erunt duo non in carne vna, sed in spiritu vno, t.5.p.388.1
Tempus redimunt, qui temporum varietate, à bono expto non recedunt, to.5.p.16.c.2
Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus, tomo 5. pag.164.col.2 Ephes.6.
Accipientes armaturam Dei, resistere in die malo, t.5.p.331.2
In omnibus sumentes scutum fidei, t.5. pag.416.col.2
Induti loricam iustitiæ, t.5.p.416.2
Vt detur mihi sermo in adapertionem oris mei, t.5.p.191.1
Induti loricam fidei, tt.5.p.129.1

PHILIP.

Et si mori multo magis melius, permanere autem in carne necessariũ propter vos, t.4.p.304.2 Philip.1.
Vtcumque prædicetur Christus, quauis occasione, etiam si illa in meum cederet nocumentum, in hoc gaudeo, sed & gaudebo, t.4.p.24.2
Magnificetur Christus in corpore meo siue per vitam, siue per mortem, mihi autẽ vita Christus est & mori lucrũ, t.4.p.568.1
Quæsimus qui tibi aliquando inutilis fuit &c. t.4.p.129.1
Inimici Crucis Christi ipsum factis negantes, qui verbis confitẽtur, ad omne opus bonum reprob', to.4.p.71.2 Philip.3.
Magnificabitur Christus in corpore meo siue per mortẽ, siue per vitam, mihi

Digitized by Google

mihi enim viuere Christus est,& mori lucrum, t.4.p.881.2

Dei est & velle , & perficere pro bona voluntate sua,t.4.p.177.1

Neque qui plantat, sit aliquid , neque qui rigat , sed qui incrementum dat Deus,cuius est velle, & perficere pro bona voluntate sua,t.4.p.683.2

Arbitror vt stercora , vt Christum lucri faciam,t.4.p.54.1

Dei est velle, & perficere pro bona voluntate sua,t.4.p.117.2

Sed & si immolor super sacrificium , & obsequium fidei vestræ , gaudeo & congratulor omnibus vobis, tom.4. pag.571.col.1

Quę mihi fuerunt lucra arbitratus sum propter Christum detrimenta, to.4. pag.751.col.2

Philip.3. Non quod iam comprehenderim , aut iam perfectus sim,curro,t.4.p.670.2

Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus,quorum Deus venter est,& gloria in confusione ipsorum,qui terrena sapiunt,t.4.p.265.1

Ea,quæ retro sunt, obliuiscens, in ea, quæ sunt priora, extendo me ipsum, t.4.pag.214.c.2

Inimici crucis Christi,quorum finis interitus, quorum Deus venter est,t.4. pag.545.1

Saluatorē expectamus, Dominum Iesum; qui reformabit corpus humilitatis nostræ mille subditū miserijs, configuratum corpori claritatis suæ, t.4.p.615.2

Ad destinatum persequor brauium supernæ vocationis,t.4.p.618.1

Lætetur cor quærentium Dominum, tom.4.pag.936.c.1

Inimici crucis Christi,quorum finis interitus , & quorum Deus venter est, t.4.p.616.2

Inimici crucis Christi , quorum Deus venter est,t.4.p.448.2

Ephes.6. Non est aduersus carnem & sanguinē, sed aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ,to.4.p.238.1.

Philip.1. Eo quod habeam vos in corde , &c. & cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi,t.5.p.264 1.

Manebo,& permanebo in carne ad profectum vestrum,t.5.p.330.1

Ipsius enim est & velle & perficere,pro bona voluntate sua,t.5.p.122.2 Philip.2.

Iusti cum timore,& tremore, non cum securitate propriam salutem operantur,t.5.p.110.2 Philip.2.

Sed etsi immolor super sacrificium & obsequium fidei vestræ , in hoc gaudeo,t.5.p.284.c.1

Qui diues cum esset, egenus pro nobis factus est , vt nos eius inopia ditaremur.t.5.p.279.1

Magnificabitur Christus in corpore meo , siue per mortem , siue per vitam, mihi enim viuere Christus est. t.5. p.145.1

Sed etsi immolor super sacrificium & obsequium fidei vestræ,gaudeo. t.5. p.356.c.1

Quæ prius mihi fuerūt lucra, hæc propter Christum arbitratus sum detrimenta. t.5.p.385.2 Philip.3.

Nostra conuersatio in cęlis est. tom.5. p 363.c.1

Nostra autem conuersatio in cęlis est, Saluatorem expectamus , qui reformabit corpus humilitatis nostrę &c. t.5.p.162.1

Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimici crucis Christi,quorum finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum , qui terrena sapiunt.t.5.p.161.2 Philip.4.

Fratres,quæcunque pudica,quęcunque iusta,&c. hæc cogitate. quæ & didicistis,& accepistis, & audistis,& vidistis in me.t.5.p.260.2

De cætero fratres,quæcunque sunt vera &c. t.5.p.772

COLOSS.

Electus in sortem Sanctorum in lumine,t.4.p.559.1 Coloss.1.

Vt in cruce delens chirographum decreti , quod erat nobis contrarium, t.4. p.552.2

Chirographum decreti,quod erat contrarium

Digitized by Google

tiariam nobis, tomo 4. p. 598. c. 2

Ego sum, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi. t. 4. p. 527. c. 2

Chirographum decreti & affixisset cruci triumphãs illos in semetipso. t. 4. 603. 2

Coloss. 3. Sperantes in pecuniæ thesauris, auaritiæ dediti, quę idolorum est seruitus. t. 4. p. 14. c. 2

Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, auaritiam, quæ est simulacrorum seruitus, propter quæ venit ira Dei in filios incredulitatis. to. 4. p. 736. c. 1

Auaritia, quæ est idolorum seruitus. t. 4. p. 835. 2

Si consurrexistis cũ Christo, ergo quærite cœlestia, non terrena, sapite cœlestia, delectamini in Deo, & in via mandatorum eius. t. 4. p. 71. 1

Expoliantes veterem hominem cum actibus suis, induimus nouum, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. tom. 4. pagi. 895. c. 2

Deponite & vos omnem iram, indignationem, malitiam, &c. indutusq; viscera misericordię, & benignitatem, t. 4. p. 915. 1

Ea, quæ sursum sunt, quæramus, vbi Christus est in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt sapiamus, non quę super terram, t. 4. p. 671. 1

Veterem hominem cum actibus suis, t. 4. p. 946. 2

Induite vos sicut electi Dei sancti, & dilecti viscera misericordiæ, tomo 4. p. 718 c. 2

Cum Christus apparuerit vita ipsius, & ipse apparebit cum ipso in gloria, t. 4. p. 352. 1

Coloss. 4. Domini quod iustum est, & æquum seruis præstate, t. 4. p. 150. 1

Coloss. 1. Mysteria abscondita à sæculis in Deo, quæ nemo Principum huius sæculi cognouit, t. 5. p. 116. 1

Coloss. 3. Thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi. t. 5. p. 52. 1

Viuo ego iam non ego, viuit in me Christus, t. 5. p. 145. 1

Gloria mea abscondita est cum Christo in Deo, t. 5. p. 391. 2

THESSAL.

Neque aliquando fuimus in sermone adulationis, vos scitis, t. 4. p. 871. 1 — 1. Thess. 2.

Si enim credimus, quod Iesus mortuus est, & resurrexit, ita & Deus eos, qui dormierunt cum Iesu, adducet cum eo, ne capiti viuenti desint membra viuentia, t. 4. p. 615. 2 — 1. Thess. 4.

Deinde nos, qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Christo in aera, & sic semper cum Domino erimus, to. 4. p. 748. c. 1

Vt sciat vnusquisque vas suum possidere in honore, & non in passione desiderij, sicut gentes, quæ ignorant Deum, t. 4. p. 696. 1

Cum apparuerit Iesus in aere, simul rapientur iusti. t. 4. p. 21. 1

Obsecro vos fratres, vt vestrum negotium agatis, t. 4. p. 442. 1

Quod vobis dico, omnibus dico, vigilate. Vos fratres nõ estis in tenebris, vt vos dies ille tanquam fur, &c. omnes enim vos filij lucis estis, &c. t. 4. p. 172. c. 2 — 1. Thess. 5.

Ipse Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester & anima, & corpus, sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur, t. 4 p. 408. 2

Rogo vos fratres vt detis operam, vt quieti sitis, t. 5. pag. 381. col. 2 — 1. Thess. 4.

Nolumus vos ignorare de dormientibus, tom. 5. pag. 348. c. 2

Vt sciat vnusquisque vas suum possidere, tom. 5. pag. 16. col. 1

Ab omni specie mala abstinete vos, &c. tom. 5. pag. 70. c. 1 — 1. Thess. 5.

Vos autem, fratres, non estis in tenebris, vt vos dies illa, tanquam fur cõprehendat, to. 5. pag 364. c. 2

Pax & securitas, tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut in diebus Noe, tom. 5. p. 365. 1

Ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mẽdacio. t. 4. p. 517. 1 — 2. Thess. 2.

Vt interficiat Antichristum spiritu oris

Digitized by Google

fui, & destruat illustratione aduentus fui. tom. 4. pag. 211. c. 2

Mysterium operaretur iniquitatis, t. 4. pag. 940. col. 2

TIMOTH.

2. Timot. 1. Humanus sermo, humanitate, & fidelitate plenus, Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Sed misericordiam consecutus sum, vt in me primo ostenderet omnem longanimitatem, ad informationem eorum, qui credituri sunt ei in vitam æternam, t. 4. p. 739. 1

Finis præcepti est charitas de corde puro, & cõscientia bona, & fide non ficta, t. 4. p. 875. 1

Quod Dominus venerit peccatores saluos facere, t. 4. p. 858. 1

Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, t. 4. p. 808. 2.

1. Timot. 2. Orare in omni loco, leuantes puras manus sine ira, & disceptatione, tom. 4. pag. 767. col. 1

1. Timot. 3. Mysterium hoc, magnum pietatis sacramentum, t. 4. p. 3. 2

1. Timot. 4. Doctrinam sanam non sustinentes ad sua desideria coacernant, & multiplicant sibi magistros prurientes auribus, t. 4. p. 872. 1

Habentesque cauteriatam conscientiam in hypocrysi, loquebãtur mendacium sanctitatem simulantes, to. 4. pag. 212. col. 1

Ad sua desideria coacernarent sibi magistros prurientes auribus, t. 4. p. 39. 1

Quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, t. 4. p. 776. 1

Filia enim populi mei crudelis, tom. 4. pag. 223. col. 2

Argue, obsecra, increpa, sed fiat id in omni patientia, t. 4. p. 397. 1

Attende tibi, & doctrinæ, t. 4. p. 415. 2

2. Timot. 5. Si quis. n. suorum, maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior, t. 4. p. 150. 1

Discunt ociosæ circuire domos, domus propriæ curam negligentes, tom. 4. pag. 793. col 2

Quieti sint suum negotium agentes, t. 4. p. 793. 2

Non sublime sapere, nec sperare in incerto diuitiarũ, sed in Deo viuo diuites fieri in bonis operibus, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam, t. 4. p. 216. 1 — 1. Timot. 6.

Habentes victum, & quibus tegamur, his contenti simus, t. 4. p. 177. 2

Diuitibus huius seculi præcipe, &c. facile tribuere, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehẽdant vitã æternam, t. 4. p. 795. 2

Qui volũt diuites fieri in hoc mundo, incidunt in laqueum, & in tentationẽ diaboli, & in desideria multa inutilia, t. 4. p. 877. 2

Ne sublime sapiant, nec sperent in incerto diuitiarum, t. 4. p. 751. 2

Habentes victum, & quibus tegamur, his contenti simus, quousque applicuerimus ad portum securæ felicitatis, vbi omnes domestici Dei vestientur, duplicibus gloria animæ & corporis, t. 4. p. 154. 1

Pro regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt, orate, vt tranquillam, & quietam vitam agamus in omni pietate & castitate, t. 4. p. 95. 1 — 1. Timot. 2.

Finis præcepti est Charitas de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, t. 5. p. 416. 1 — 1. Timot. 1.

Fidelis sermo, quoniam Iesus Christus venit &c. t. 5. p. 66. 1

Non est personarum acceptor Deus, t. 5. p. 108. 2 — 1. Timot. 2.

Non sum dignus vocari Apostolus &c. t. 5. p. 36. 2

Qui animam veniret dare, redemptionem pro multis, t. 5. p. 31. 2

Apparuit gratia Saluatoris nostri Dei, omnibus hominibus erudiens, &c. to. 5. pag. 28. col. 2 — 1. Timot. 3.

Bonum certamen certaui, cursum consummaui, in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, t. 5. p. 183. 2 — 1. Timot. 4.

Attende tibi, & doctrinæ, sed quære, quod

Digitized by Google

quod tibi vtile eſt, vt bonis repletus, ea alijs communices, t. 5. p. 201. 2
Tu vigila, in omnibus labora, opus fac Euangeliſtæ, &c. ego enim iam delibor, & tempus meæ reſolutionis inſtat, t. 5. p. 236. 1
Bonum certamen certaui, to. 5. p. 16. 2
Tu verò vigila, in omnibus labora, t. 5. pag. 16. col. 2
2. Timot. 6. Habentes victum, & quibus tegamini, his contenti eſtote, t. 5. p. 122. 2
2. Timot. 2. Laboro vſque ad vincula, quaſi male operans, ſed verbum Dei non eſt alligatum, t. 4 p. 519. 1
Laboro vſq; ad vincula quaſi male operans, verbum Dei non alligatum, t. 5. p. 182. 2
Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, t. 4. p. 587. 1
Omnia ſuſtineo propter electos, vt & ipſi ſalutem conſequantur, tomo 4. pag. 184. col. 1
2. Timot. 3. Quod exurgerent homines habentes quidem ſpeciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et hos deuita. Ex his enim ſunt, qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur varijs deſideriis, quas falſis verborum apparentijs, ficta mortificatione decipiunt, &c. t. 4. p. 881. 2
Seipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi effecti fuerint, t. 4. p. 779. 1
Erunt in nouiſſimis temporibus homines ſeipſos amantes, cupidi, ſine affectione, pactum non cuſtodientes, tom. 4. pag. 496. col. 1
2. Timot. 4. Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, & tunc repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, t. 4. p. 198. 2
Sic currite, vt comprehendatis ſic, to. 4. pag. 587. col. 1
Inſta opportunè, importunè; argue, obſecra, increpa &c. t. 5. p. 87. 1
Quia ego iam delibor, tempuſque meæ reſolutionis inſtat, t. 5. p. 130. 1
2. Timot. 2. Labora ſicut bonus miles Chriſti, to. 4. pag. 669. col. 2
Seruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes, & cæt. patientem cum modeſtia, corripientem eos, qui reſiſtunt veritati, t. 5. p. 340. 1
Nam qui volunt diuites fieri incidunt in tẽtationẽ & laqueum diaboli &c. tom. 5. pag. 8. col. 1 1. Timoc. 6.

TITVM.

Apparuit gratia Dei Saluatoris noſtri omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & ſæcularia deſideria, ſobriè, & iuſtè, & piè viuamus in hoc ſæculo, expectantes beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei, & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui dedit ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret ſibi populum acceptabilem ſectatorem bonorum operum, t. 4. p. 145. 2 Tit. 2.
Similes illis, qui verbis confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant, tom. 4. pag. 730. 1
In qua apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris noſtri Dei, non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundum miſericordiam, ſaluos nos fecit, tom. 4. pag 3. col. 2
Qui volunt diuites fieri in hoc ſæculo, incidunt in laqueum, & in tentationem diaboli, & in deſideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem, t. 4. p. 806. 1 Tit. 6.
Apparet autem gratia Saluatoris, to. 5. pag. 365. col. 1 Tit. 2.
Dedit enim Deus ſemetipſum pro nobis, vt mundaret ſibi populum acceptabilem, t. 5. p. 343. 2
Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris noſtri Dei, non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundum ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit, t. 5. p. 98. 2 Tit. 3.

PHILONEM.

Tu illum, vt mea viſcera, ſuſcipe. Si ergo habes me ſociũ, ſuſcipe illum ſicut & me, refice viſcera mea in Chriſto, t. 4. p. 286. 1 Philem.

HEBRÆOS.

Qui olim locutus erat patribus eorum in Hebr. 2.

Digitized by Google

in Prophetis, loquitur filijs per seipsum, t.4. p. 442. 1
Qui cum sit splendor patris, & figura substantiæ eius, t.4. p. 700. 1
In ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, tom. 4. pag. 557. col. 2
Et adorent eum omnes Angeli Dei, t. 4. p. 64. 1
Cum introducit primogenitum in orbem terræ, adorent eum omnes Angeli Dei, t. 4. p. 578. 1
Et adorent eum omnes Angeli eius, tom. 4. pag. 7. col. 1
Ascendens in cœlum princeps pacis, in perpetua beatitudine. Cum introducit pater primogenitum, & vnigenitum filium suum in orbem terræ dicit: Et adorent eum omnes Angeli eius, t. 4. p. 669. 1
Hebr. 2. Adorent eum omnes Angeli eius, t. 4. pag. 573. col. 2
Ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus, t. 4. p. 698. 1
Si enim qui per Angelos dictus est sermo, factus est firmus, & omnis præuaricatio & inobedientia, iustam accepit mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? t. 4. p. 358. 1
Per passionem, & mortē destructurus eum esset, qui mortis habebat imperium, t. 4. p. 572. 1
Participes Christi effecti sumus, to. 4. pag. 453. col. 2
Hebr. 3. Is enim præ Moyse dignus est habitus, quanto maiorem honorem habet domo, qui fabricauit illam. t. 4. p. 827. 1
Hebr. 4. Verbum Dei, gladius penetrabilior omni gladio ancip ti, t. 4. p. 74. 2
Hebr. 5. Cum fiducia accedamus ad thronum gratiæ, t. 4. p. 892. 2
Verbum Dei gladium bis acutum, t. 4. pag. 391. col. 2
Et clarificaui, & iterum clarificabo: Nemo sibi assumit honorē, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron, t. 4. pag. 228. col. 2
Cum clamore valido, & lacrymis offerens exauditus est pro reuerētia sua, t. 4. p. 395. 2
Imperfectu factis participes sunt, & solido cibo non vescuntur, qui exercitatos nondum habent sensus, ad discretionem boni & mali, t. 4. p 546. 2
Ex hominibus assumpti, & pro hominibus constituti in his, quæ sunt ad Deum, t. 4. p. 315. 2
Exercitatos iam habent sensus ad discretionem boni, & mali, t. 4. p. 639. 2
Nemo sibi assumit honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, t. 4. pag. 866. col. 2
Christus in cruce cum clamore valido, & lacrymis sacrificium offerens exauditus est pro reuerentia sua, to. 4. pag. 710. col. 1
Proferens autem tribulos & spinas reproba est & maledicto proxima, t. 4. pag. 174. 2 Hebr. 6.
Qui regnum peccati per passionem Domini destructum, & per pœnitentiā iterum reparauerit? Rursum crucifigentes sibimetipsis filiū Dei, & ostentui habentes, t. 4. p. 995. 2
Qui confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ, tutam ac firmam, & incedentem vsque ad interiora velaminis, vbi præcursor pro nobis intrauit Iesus secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in æternum, t. 4. p. 589. 1
Reproba est, & maledicto proxima, cuius consummatio, vt sit in combustionem necesse est, t. 4. p. 592. 2
Homines per maiorem se iurant, & omnis controuersiæ eorum finis est iuramentum, t. 4. p. 8. 2
Terra tua reproba non fuerit, & maledicto proxima, cuius consummatio futura sit in cōbustionem, t. 4. p. 191. 1
Vt esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cęlis factus, t. 4. p. 515. 1 Hebr. 7.
Translato sacerdotio, & legem transferri opus est, t. 4. p. 320. 2
Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus, qui non habet necessitatem prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populo, t. 4. p. 672. 2
Talis decebat vt nobis esset Pontifex sanctus,

Digitized by Google

sanctus,innocens,impollutus, to.4. pag.710.col.1

Hebr.8. Christus & cœlo minister Sanctorum, t.4.p.675.c.2

Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cœlis,sanctorum minister,tom.4. p.672.c.2

Hebr.9. Vt appareat vultui Dei pro nobis, to.4. p.658.c.1

Statutum est omnibus hominibus semel mori. Audemus igitur, immo & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum, t.4.p.568.1

Hebr.10. Terribilis quædam expectatio iudicij, & ignis æmulatio, quo consumatur. t.4.p.504.2

Horrendum est incidere in manus Dei viuentis,t.4.p.444.2

Incidimus in manus Dei viuentis, vt pereamus,qui filium Dei conculcauerit, sanguinem testamenti pollutum duxerit, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit,t.4.p.919.2

Sacrificia, & holocaustomata non tibi placuerunt,tunc dixi,ecce venio,t.4. p.590.c.2

Initiauit nobis viam nouam, tomo 4. p.642.c.1

Si, qui irritam olim faciebat legem Moysi, omni posthabita miseratione duobus testibus conuictus de crimine,occidebatur,t.4.p.842.1

Hebr.11. Quia holocaustomata, & oblationes non tibi placuerunt,tunc dixi: Ecce venio,t.4.p.560.2

Irritam quis faciens legem Moysi sine vlla miseratione duobus, aut tribus testibus moritur,t.4.p.350.1.

Filium Dei pedibus conculcant & sanguinem testamenti pollutũ ducunt, & spiritui gratiæ contumeliam faciunt.t.4.p.545.1

Qui egressus est de terra sua iubente Deo,nescius quo iret,t.4.p.88.2

Circuibant in mellotis,& in pellibus caprinis,egentes,t.4.p.352.2

Maiores diuitias æstimauit thesauro Aegyptiorum, improperium Christi,t.4.p.596.1

Circuibant pellibus caprinis egentes, angustiati,afflicti &c.t.4.p.134.2

Et fructum pacatissimum exercitatis per eam adducit iustitiæ,t.4.p.823.1 Hebr.12.

Contemplantes ne quid desit gratiæ Dei,t.4.p.172.1

Manus dissolutas erigite, & genua debilia roborate,t.4.p.185.2

Et consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, t.4.p.504.2

Circuibant in mellotis, & in pellibus caprinis egentes, angustiati, afflicti, hi quibus dignus non erat mundus in solitudinibus errantes, in montibus,in speluncis,& in cauernis terræ, t.4.p.807.1

Ne quis profanus,vt Esau,qui propter vnam escam vendidit primitiua,t.4. pag.17.col.1

Loquitur melius,quãm sanguis Abel, qui vindictam fratris clamabat,t.4. pag.20.col.1

Per hanc meruerunt quidam latentes Angelos suscipere,t.4.p.619.1

Præponens thesauro Aegyptiorum,improperium Christi,t.4.p.534.1 Hebr.13.

Vt illum ore & laudemus & inuocemus,t.4.p.432.2

Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus, to.4. pag.529.col.2

Offerens sacrificium Patri cum clamore valido & lacrymis, t.4.p.474.2 Hebr.15.

Et cum introducit primogenitum, suũ in orbem terræ,dicit: Et adorẽt eum omnes Angeli Dei,t.5.p.290.2 Hebr.1.

Mundum ingressus infidus, & tacẽs,& mutato habitu,t.5.p.43.2

Quod semen Abrahæ apprehendit &c. t.5.p.56.1 Hebr.2.

Sermone Dei,qui penetrabilior est omni gladio ancipiti,t.5.p.112.2

Vt nullus sibi assumat honorem, sed qui vocatur à Deo,tanquam Aaron, t.5.p.263.1 Hebr.5.

Nemo sibi assumit honorem, sed qui vocatur à Deo,t.5.p.12.1

Qui cum malediceretur, non maledicebat,t.5.p.331.1 Hebr.6.

Et protulit spinas & tribulos quæ reproba est, & maledicto proxima, t.5.p.397.2

Quæ

Digitized by Google

Quę ſpinas profert & tribulos reproba, & maledicto proxima, cuius conſummatio in combuſtionem, t. 5. p. 261. 2

Spes, anchora animæ tuta ac firma, incedens vſq; ad interiora velaminis, t. 5. p. 17. 2

Anchora animæ tuta, ac firma, & incedens vſque ad interiora velaminis, t. 5. p. 363. 2

Hebr. 9. Et concupiſcet Rex decorem tuum, t. 5. pag. 592. col. 1

Quia in propitiatione peccatorum, gloria Domini oſtenditur, to. 5. p. 209. 2

In ſaluando diuina virtus patefit, &c. tom. 5. pag. 59. c. 2

Sancta ſanctorum aureum habens thuribulum & arcam &c. t. 5. p. 70. 1

Tabulæ legis in viſceribus ſcriptæ, t. 5. pag. 18. col. 2

Hebr. 10. Habemus fiduciam in introitu ſanctorum in ſanguine Chriſti, t. 5. p. 241. 2

Horrendum incidere in manus Dei viuentis, t. 1. p. 362. 1

Habens fiduciam in introitu ſanctorũ in ſanguine Chriſti, t. 5. p. 17. 2

Egredi de terra ſua, de cognatione ſua, & de domo patris ſui, t. 5. p. 101. 2

Hebr. 11. Circuierunt quidam in mellotis, & in pellibus caprinis egentes, anguſtiati, afflicti, tales q; vt illis dignus non eſſet mundus, t. 5. p. 277. 1

Circuientes in mellotis & in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, in ſolitudinibus errantes, in montibus, in ſpeluncis, & in cauernis terræ, t. 5. pag. 337. col. 2

Circuierunt in meſſotis, in pellib. caprinis egentes &c. t. 5. p. 87. 2

Quæ accepit Abraham poſt tot labores perpeſſos. t. 5. p. 14. 2

Fides & obedientia miranda in Abraham, t. 5. p. 22. 2

Sancti per fidem vicerunt regna, & adepti ſunt repromiſſiones. tomo 5. p. 133. c. 1

Hebr. 12. Domini autem ſanguis, vt cęleſtis pater nobis redderetur placatus. tomo 5. p. 409. c. 1

Deficiet me tempus enarrantem, &c. t. 5. p. 296. 1

Tantam ergo habentes interpoſitã nubem teſtium, deponentes omne pondus & circunſtans nos peccatum, per patientiam curramus. t. 5. p. 345. 1

Omnis quidem diſciplina in præſenti non videtur eſſe gaudij, ſed mœroris, poſtea autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet iuſtitiæ. t. 5. p. 157. 1

Hæres virtutum Abraham, Iſaac, Iacob &c. t. 5. p. 25. 2

Qui hæreditatem capiunt ſalutis. to. 5. pag. 309. col. 2.

IACOBI.

Omne datum optimum deſurſum eſt Iacobi 1. deſcendens à patre luminum, tom. 4. p. 419. c. 1

Orate pro inuicem, vt ſaluemini. to. 4. p. 486. c. 1

Omne datum optimũ, & omne donum perfectum à Deo eſt. t. 4. p. 640. 1

Et qui poſtulat, poſtulet in fide nihil hæſitans. t. 4. p. 392. 1

Eſtote factores verbi, & non auditores tantum, fallentes voſmetipſos. to. 4. p. 829. c. 2

Eſtote factores verbi, & non auditores tantum, fallentes vos ipſos, to. 4. p. 905. c. 2

Poſtulet in fide nihil hæſitans. tom. 4. pag. 141. c. 2

Omne datum optimum, & omne donum perfectum, deſurſum eſt, à patre luminum deſcendens. tomo 4. pagina 649. c. 2

Qui dat omnibus affluenter, & non improperat. t. 4. p. 848. 1

Qui autem auditor eſt verbi, & non factor, comparabitur viro conſideranti vultum ſuum in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe, & abijt, & ſtatim oblitus eſt, qualis fuerit, tomo 4. pag. 194. col. 2

Ecce iudicium ſine miſericordia ei, qui Iacobi 2. non facit miſericordiam. tomo 4. pagina 347. c. 1

Iudicium enim ſine miſericordia ei, qui non facit miſericordiam. tom. 4. p. 101. c. 1

Linguam nullus hominum domare poteſt, inquietum malum, plena veneno mortifero. t. 4. p. 758. 2

Digitized by Google

Tu credis, quoniã vnus est Deus. Bene facis, & dæmones credunt, & contremiscunt, t. 4. p. 697. 2

Nonne Deus dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem, tomo 4. pag. 469. col. 2

Nonne pauperes elegit Deus diuites in fide? t. 4. p. 420. 2

Misericors esto in fratrem, vt superexaltet misericordia iudicium, tomo 4. pag. 913. col. 2.

Iudicium erit sine misericordia ei, qui non facit misericordiam, tomo 4. pag. 11. col. 2

Iudicium sine misericordia ei, qui non facit misericordiam, t. 4. p. 913. 2

Nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Iesu Christi. Etenim si introierit in conuentum vestrum vir aureum anulum habens in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, & dixeritis ei; Tu sede hic, bene; pauperi autem dicatis, tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum, nonne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum? tomo 4. pag. 386. col. 2

Iacobi 3. Linguam nullus hominum domare potest. Lingua loquitur de abundantia cordis bonum, vel malum, tomo 4. pag. 694. col. 2

In quo facile etiam iusti viri ruerent, t. 4. p. 923. 2

Ignisque est illius lingua, vniuersitas iniquitatis, t. 4. p. 870. 2

Modicus ignis sit, magnam syluam incendit, t. 4. p. 376. 1

Filij huius sęculi, qui prudentiores sunt filijs lucis in generatione sua, tom. 4. pag. 14. col. 1

Lingua enim ignis est, vniuersitas iniquitatis, t. 4. p. 695. 1

Iacobi 4. Qui dat omnibus affluenter, tomo 4. pag. 385. col. 1

Vita hæc, quæ vapor est, ad modicum parens, t. 4. p. 628. 1

Petitis & non accipitis, eo quod male petatis, to. 4. p 653. 2

Adulteri nescitis, quod amicitia huius mundi inimica est Dei? tomo 4. pag. 269. col. 1

Facti autem sumus per verbum Dei, qui volũtarie genuit nos verbo suo, t. 4. p. 195. 2 Iacobi 5.

Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, qui orent super eum, t. 4. p. 418. 1

Orate pro inuicem, vt saluemini, to. 4. p. 137. 1

Vniuersitatem iniquitatis. tomo 4. pag. 375. col. 1

Omne datum optimum desursum est, t. 5. p. 382. 2 Iacobi 1.

Omne datum optimum à Deo est, t. 5. pag. 40 c. 1

Nisi enim ille reliquisset fidelibus semen, & generati fuissent verbo veritatis eius, quasi Sodoma fuissent, similesque Gomorrhæ, tomo 5. pag. 416. col. 1

Iudicium sine misericordia fiet ei, qui non facit misericordiam, tomo 5. pag. 348. col. 1 Iacobi 2.

Dilectionis, qua ipsi dilecti sunt à Christo, t. 5. p. 173. 2 Iacobi 4.

Elias similis nobis referabat, & claudebat cœlum &c. t. 5. p. 39. 2 Iacobi 5.

P E T R I.

Modicum si oportet contristari, vt probatio fidei vestrę multo pretiosior sit auro, t. 4. p. 629. 2 1. Petri 1.

Benedictus Deus, qui secundum misericordiam suam magnam regenerauit nos in spem viuam, per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, in hæreditatem incorruptibilem & incontaminatã, & immarcescibilem conseruatam in cœlis in vobis, qui in virtute Dei custodimini per fidem in salutem paratam reuelari in tempore nouissimo, t. 4. p. 622. 2

Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo, t. 4. p. 125. 2 1. Petri 2.

Abstinete à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam, tomo 4. pag. 598. col. 2

Satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis, t. 4. p. 829. 2

Digitized by Google

Conuerſationem veſtram inter gentes habentes bonam, vt in eo quod detrectant de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos conſiderantes, glorificent Deum in die viſitationis, t. 4. p. 411. 1

1. Petri 3. Sedet enim Ieſus dexteram patris, vt deglutiat mortem, vt illa trucidata, & deuorata, hæredes ſimus vitę æternæ, t. 4. p. 676. 1

1. Petri 4. Nemo veſtrum patiatur, vt fur, aut maledicus; ſi autem vt Chriſtianus non erubeſcat, ſed magis glorificet Deũ in iſto nomine, t. 4. p. 685. 2

1. Petri 5. Vt leo rugiens circuit modo quærens quem deuoret, t. 4. p. 941. 2

Expectare, quia reſpiciet nos, & conſolabitur, t. 4. p. 619. 2

1. Petri 1. Propter quod ſuccincti lumbos mentis veſtrę, ſobrij, perfecti ſperate in eam, quæ vobis offertur gratiam reuelationis Ieſu Chriſti, tomo 5. pagina 360. col. 1

1. Petri 2. Omnes capilli capitis veſtri numerati ſunt. Et capillus de capite veſtro non peribit, t. 5. p. 260. 2

Peccatum non fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius, t. 5. p. 293. 2

A carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam, t. 5. p. 143. 1

Hæc eſt gratia ſi propter Dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias, tomo 5. pag. 333. c. 1

Vt ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent Deum in die viſitationis, t. 5. p. 270. 1

1. Petri 3. Qui in hoc vocati eſtis, vt benedictionem hæreditate poſſideatis, tom. 5. p. 180. c. 1

1. Petri 4. Communicantes Chriſti paſſionibus gaudete, vt in reuelatione gloriæ eius gaudeatis. t. 5. p. 334. 2

Nemo veſtrum patiatur, vt fur, aut maledicus, ſi autem vt Chriſtianus non erubeſcat, glorificet autem Deum in iſto nomine, t. 5. p. 333. 1

Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrare, to. 5. p. 12. col. 1

Vnuſquiſq; prout accepit gratiam &c. tom. 5. p. 15. 2

1. Petri 5. Neque dominantes in clero, ſed forma facti gregis, &c. tomo 5. pagina 274. col. 2

Cui preſto non ſunt hæc, cœcus eſt, & manu tentans obliuionem accipiens purgationis veterum ſuorum delictorum, t. 4. p. 70. 2 — 2. Petri 1.

Nunquid abbreuiata eſt iuſtitia Domini? Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit? &c. tomo 4. pagina 893. c. 2 — 2. Petri 2.

Melius enim fuiſſet non cognoſcere viam iuſtitię, quàm poſt agnitionem retrorſum conuerti, ab eo, quod illis traditum eſt, ſancto mandato. t. 4. pag. 70. c. 2.

Nos tanquam aduenas, & peregrinos abſtinere à carnalibus deſiderijs, quę militant aduerſus animam, tomo 4. p. 216. c. 1

Voluptatem exiſtimantes diei deſitias conquinationis, & maculæ delitijs affluentes in conuiuijs ſuis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterijs, & inceſſabilis delictĩ, tomo 4. p. 136. c. 1

Per quem maxima & pretioſa illĩ promiſſa donauit Deus. tomo 5. pagina 335. col. 1 — 2. Petri 1.

Cum ergo omnia iſta diſſoluenda ſint, quales eſſe vos oportet in ſanctis cõuerſationibus, & pietatibus, expectãtes, & properantes in aduentum diei Domini? t. 5. p. 363. 1 — 2. Petri 3.

IOANNIS.

Qui venerat, vt teſtimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum, t. 4. p. 109. 1 — 1. Ioan. 1.

Quod factum eſt, in ipſo vita erat, t. 4. p. 385. c. 1

Nolite diligere mundum, quoniã tranſit mundus & concupiſcentia eius. tomo 4. pagina 228. c. 2 — 1. Ioan. 2.

Aduocatum habemus apud patrem Ieſum Chriſtum iuſtum, tomo 4. pagina 658. c. 1

Qui enim odit fratrem, adhuc in tenebris manet, t. 4. p. 172. c. 2

In qua quidquid reperitur, aut concupiſcentia carnis eſt, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ, t. 4. p. 649. c. 2

Quid-

Digitized by Google

Quidquid est in mundo concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ est. tomo 4. pagina 242.c.2

Non veni ministrari, sed ministrare, tomo 4. p.330.2

1.Ioan.3. Filioli non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere, & veritate, tomo 4. p.221.c.1

Non diligem verbo solo, & lingua, sed opere & veritate, t.4.p.626.1

Fiduciam habeat ad Deum, vt quidquid petierit recipiat ab eo, quoniã mandata eius custodit, tomo 4. pag. 651.c.2

1.Ioan.4. Perfecta charitas foras mittit timorẽ. t.4.p.249.2

1.Ioan.5. In maligno totus mundus positus est, t.4.p.246.2

Mundus in maligno positus est, tom.4. p.536.c.2

1.Ioan.1. Quod vidimus, testamur &c. tomo 5. pag.50.c.1

2.Ioan.2. Qui vult venire post me, tollat crucem suam.t.5.p.136.2

Nolite diligere mundum, nec ea, quæ in mundo sunt, si quis diligit mundum, nõ est charitas patris in eo. t.5. p.270.c.1

2.Ioan.3. Qui in mundo apparuit, vt dissolueret opera diaboli. t.5.p.204.2

Deus maior est corde nostro. tomo 5. pag.17.c.2

1.Ioan.4. Diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos.t.5.p.110.1

IVDÆ.

Iudæ. Secundo eos, qui non crediderunt, perdidit, t.4.p.754.1

Iudæ. Nubes sine aqua. t.5.p.417.c.1

APOCAL.

Apoc.1. Zona aurea super mamillas cinctus, t.4.p.835.2

Hypocritæ, qui quasi viam sanctitatis appetunt, in errorem lapsi, tardius emendantur,t.4.p.816.2

Septem Ecclesijs, quæ in Asia receperant fidem, vt ad rectè operandum mouerentur,t.4.p.305.2

Qui ad mamillas zona aurea cinctus erat, t.4.p.918.2

Beatus, qui legit, & qui audit verba prophetiæ huius, & seruat ea, quæ in ea scripta sunt, t.4.p.786.1

Præcinctus ad mamillas zona aurea, t.4.p.249.2

Vincenti dabo calculum cãdidum, t.4. pag.653.c.2 Apoc.2.

Faciam illos vt veniant, & adorent ante pedes tuos, & scient, quia ego dilexi te, quia seruasti verbum patientiæ meæ, & ego seruabo &c. tom.4. pag.917.col.1. Apoc.3.

Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, t.4.p.82.2 Apoc.4.

Benedictio, & claritas, & gratiarum actio, &c. Deo nostro, tomo 4.pag. 578.col.1

Clamabãt: Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c. viginti quatuor seniores procidebant, coronas capitis deponentes, t.4.p.703.1

Ecce ego facio omnia noua, tomo 4. pag.53.col.1

Vidit Agnum tanquam occisum, habentem cornua septem, & oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram, tomo 4. pag.13.col.2 Apoc.5.

Postquam Agnus occisus librum aperuit clausum, quatuor animalia, & viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno habentes singuli cytharas, & phialas aureas, & cantabant canticum nouum dicentes: Dignus es Domine accipere librum, & soluere signacula eius, quoniam occisus es,t.4.p.612.2

Leo de tribu Iuda,t.4.p.667.1

Occisos sub altari Dei singulas stolas accepisse, & corporum expectare reparationem in gloria, vt cum Christo regnent in æternum, qui oues ducat ad fontes aquarum, tomo 4.pag. 541.col.2

Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam. Et omnem creaturam audiui dicentem: Sedenti in throno, & Agno, benedictio, & honor, &

Digitized by Google

potestas in sæcula sæculorum, to.4. pag.588.1

Et audiui vocem Angelorum multorum, & erat numerus eorum millia millium dicentium voce magna, dignus est Agnus, qui occisus est accipere virtutem,& diuinitatem,& fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem,t.4.p.13.2

Apoc. 6. In secundo egressus est equus rufus, & sedenti super eum datum est tollere pacem de terra,t.4.p.535.1

Sedens super equum sanguinolentum, & rufum,t.4.p. 6.1

Dicent montibus: Cadite super nos,& collibus,cooperite nos à facie venturi,t.4.p.2 51.2

Cadite super nos,& collibus,cooperite nos,t.4.p.508.1

Apoc. 7. Qui non esurient, neque sitient amplius,neque cadet super illos sol.t.4. pag.748.c.2

Ego agnosco eas, vbicunque sint, quia eas signare fecit signo Tau,tomo 4. t.4.541.2

Vbi omnes Angeli stabant in circuitu throni,t.4 p 7.1

Benedicto, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus,& fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum Amen.t.4.p.297.2

Bestia habens capita septem, & cornua decem, t.4 p.411.1

Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis Sanctorum, t.4.p 484.c.1

Sequebantur agnum amicti stolis albis, & palmas ferentes in manibus, loti erant in sanguine agni,tomo 4. pag.76. c.1

Turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, qui dum viuerent, lauerunt stolas in sanguine Agni, t.4. pag.132.c.1

Apoc. 8. Primus Angelus tuba cecinit, & facta est grando, & ignis mista in sanguine, & missa sunt in terram, & tertia pars arborum concremata est, tomo 4. p.783.2

Quod cum aperuisset sigillum septimum, factum fuit silentium in cœlo, quasi media hora. Et vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei,& datæ sunt illis septem tubæ. Et alius Angelus venit, & stetit ante altare habens thuribulum aureum, & data sunt ei incensa multa. Et accepit Angelus thuribulum aureum,& impleuit illud de igne altaris, & misit in terram, & facta sunt tonitrua, & voces, & fulgura, & terræmotus magnus. t.4.p.691.1

Apoc.9. Data est eis potestas, sicut habent scorpiones terræ, & cruciatus eorum sicut cruciatus scorpionis, quando percutit hominem. t.4.p.541.1

Apoc.10. Qui vnum pedem habebat supra mare,alterum super aridam,tomo 4.pagina 153. c.1

Dulcis in ore, amarus in ventre, to.4. p.196.c.1

Apoc.12. Væ terræ,& mari,quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicũ tempus habet. t.4 p.939.1

Væ terræ,& mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicũ tempus habet. t.4.p.493.c.1

Alæ autem datæ sunt illi. tomo 4.pag. 191.col.2

Mulier superinduta Sole, stellisque coronata. t.4.p.34.c.2

Apoc.13. Apparuit bestia habens capita septem, & cornua decem,& super cornua decem coronas, quam adorauerũt omnes,qui scripti non erant in libro vitæ Agni.t.4.p.928.1

Ecce equus, & qui sedebat super eum, vocabatur fidelis, & verax, &c. & in capite eius diademata multa, &c. & exercitus, qui sunt in cœlo,sequebantur eum,&c. t.4.p.7.2

Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem, & cornua decem, & super cornua eius decem diademata, & super capita eius nomina blasphemiæ, t.4.p.939.1

Beati mortui qui in Domino moriuntur,t.4.p.499.2

Apoc.14. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt,& sequuntur Agnum, quocumque ierit, t.4.p.935.1

Vocem, quam audiuit, similem dicit voci

Digitized by Google

vel citharœdorum, & muſicorum, & tanquam vocem tonitrui magni, t. 4. pag. 395. col. 2

Qui acceperint characterem beſtiæ in fronte ſua, aut in manu ſua, tomo 4. pag. 928. col. 1

Audiui vocem de cœlo, tanquam vocem aquarum multarum, & tãquam vocem tonitrui magni; Et vocem quam audiui, ſicut citharœdorum citharizantium in citharis ſuis, t. 4. pag. 616. col. 1

Diabolus accuſator fratrum, tomo 4. pag. 442. col. 2

Mitte falcem tuam, & mete, quia venit hora, vt metatur, quia aruit meſſis terræ, t. 4. p. 168. 1

Vt requieſcat à laboribus ſuis, tomo 4. pag. 161. col. 2

Agnus ſtabat ſupra montem Sion, & cum eo cẽtum quadraginta quatuor millia habentes nomen eius ſcriptum in frontibus ſuis, ſicque cantabant canticum nouum, & nemo poterat dicere canticum, niſi illa centum quadraginta, t. 4. p. 81. 2

Beati mortui illi, qui in Domino moriuntur, t. 4. p. 936. 2

Apoc. 15. Ite, & effundite ſeptem phialas iræ Dei in terram, t. 4. p. 13. 2

Ite, & effundite phialas iræ Dei ſuper terram, & ſecundus effudit phialam ſuam in mare, & factus eſt ſanguis, tanquam mortui, & omnis anima viuens mortua eſt in mari, tomo 4. pag. 230. col. 1

Apoc. 16. Audiuit vocem magnam, t. 4. p. 14. 1

Primo Angelo fundente phialam ſuam in terram, factum eſt vulnus ſœuum, & peſſimum in homines, qui habebant characterem beſtiæ, tomo 4. pag. 928. 1

Apoc. 17. & 18. In fronte ſcriptum habet nomen Babylon magna, mater fornicationum vniuerſæ terræ, quæ ebria erat de ſanguine ſanctorum, t. 4. p. 165. 2

Apoc. 17. Aureo calice Babyloniæ fœminæ, t. 4. pag. 364. col. 1

Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ, tomo 4. pag. 940. col. 1

Et vox citharœdorum, & muſicorum non audietur in te amplius, & vox ſponſi, & ſponſæ non audietur adhuc in te, t. 4. p. 207. 1

Exite de Babylone populus meus, vt ne participes ſitis delictorum eius, t. 4. p. 945. 2 Apoc. 18.

Cecidit cecidit Babylon illa magna, & facta eſt habitatio omnis volucris im mundæ. t. 4. p. 309. 2

Rex Regum, & Dominus dominantium. t. 4. p. 379. 2 Apoc. 19.

Vidi Angelum in ſole, & clamauit voce magna dicens omnibus auibus, quæ volabant per medium cœli: Venite, & congregamini ad cœnam magnam Dei, vt manducetis carnes Regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium, & carnes equorum, & ſedentium in ipſis, & carnes omnium liberorum, & ſeruorum, & puſillorum, & magnorum, t. 4. p. 736. 1

Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei, quia venerunt nuptiæ Agni, t. 4. p. 896. 1

Auibus præceptum eſt, vt comederent carnes equorum, ſeruorum, tomo 4. pag. 281. col. 1

Rex regum, & dominus dominantium, t. 4. p. 7. 1

Et audiui quaſi vocem tubæ magnæ, & ſicut vocem aquarum multarum, & ſicut vocem tonitruorum magnorum dicentium: Alleluia, quoniam regnauit Dominus Deus noſter, t. 4. pag. 669. col. 1

Et exercitus, qui ſunt in cœlo, ſequebantur eum in equis albis veſtiti byſſino albo, & mundo, t. 4. p. 611. 2

Audiui vocem quaſi tubarum multarum in cœlo dicentium: Alleluia, & cadant viginti quatuor, & animalia, & adorent Deum ſedentem ſuper thronum, dicentes: Amen Alleluia, &c. t. 4. p. 207. 1

Se vidiſſe beſtiam, & Reges terræ, & exercitus eorum congregatos ad faciendum prælium, t. 4. p. 619. 2

Vox audietur, quaſi aquarum multarum, & tonitruum magnorum dicentium: Regnauit Deus noſter, tom. 4. pag. 7. col. 1

Vidi cœlum apertum, & ecce equus albus,

Digitized by Google

bus; & qui ſedebat ſuper eum, vocabatur fidelis & verax, & in capite eius diademata multa, & exercitus, qui ſunt in cœlo, ſequebantur eum in equis albis veſtitis byſſino albo & mundo, t. 4. p. 669. 1

Apoc. 20. Angelus deſcendens de cœlo habebat clauem abyſſi, & catenam magnam in manu ſua, t. 4 p. 941. 2

Aperiendi eſſent in iudicio, & iudicati ſunt mortui ex his, quæ ſcripta erant in libris, t. 4. p. 790. 2

Non erit amplius neque luctus, neq; clamor, t. 4. p. 352. 2

Apoc. 21. Veni, oſtendam tibi nouam nuptam ſponſam Agni, & ſuſtulit me in ſpiritu in montem magnum, & altum, & oſtēdit illi ciuitatem cęleſtem, quod continuo ſcripſit, t. 4. p. 305. 2

Fluuium aquæ viuæ, tanquam cryſtallum procedentem à ſede Dei, &c. & omne maledictum non erit amplius, t. 4. p. 297. 2

Deſcendentem de cœlo tanquam ſponſam ornatam viro ſuo, t. 4. p. 411. 1

Iam non erit amplius neque luctus, neque clamor, t. 4. p. 484. 1

Apoc. 22. Qui ſitit, veniat, & bibat aquã vitę gratis, t. 4. p. 526. 2

Et videbunt ſerui eius faciem eius, & nomen eius in frontibus eorum, t. 4. pag. 297. col. 2

Et oſtendit mihi fluuium aquæ viuæ tanquam cryſtallum, t. 4. p. 584. 2

A ſede agni aquæ deriuabuntur cryſtallo ſimiles, t. 4. p. 783. 1

Fluuius ſimilis chryſtallo egrediebatur à ſede Agni & throno, tomo 4. pag. 606. col. 1

Si quis ſitit, veniat, & bibat de fonte vitæ gratis, t. 4 p. 625. 2

Apoc. 1. In ſimilitudine electri in medio flammarum exiſtentem filium hominis præcinctum ad mamillas zona aurea, t. 5. p. 99. 1

Ioānes à Domitiano relegatus in Pathmos, t. 5. p. 44. 1

Apoc. 3. Qui vicerit dabo ei ſedere in throno meo, ſicut ego vici, & ſedi, tomo 5. pag. 248. col. 1

Ioannes ſeptem Angelis Aſiæ miſit literas, t. 5. p. 46. 2

Qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei, t. 5. p. 223. 2

Si non vigilaueris, veniam ad te tanquam fur, t. 5. p. 364. 2

Sanctus, Sanctus, &c. t. 5. p. 358. 1 Apoc. 4.

In dextera ſedentis ſuper thronum, librum vidit intus & foris ſcriptum, t. 5. p. 106. 1 Apoc. 5.

Videbat vocem Angelorum multorum &c. t. 5. p. 448

Benedictio, & claritas, & gratiarum actio, honor, &c. Deo noſtro in ſęcula ſæculorum Amen, tomo 5. pagina 109. c. 2

Benedictio, & honor, & gloria, tomo 5. pag. 109. col. 2

Vigintiquatuor ſeniores habentes phialas aureas plenas odoramentorum, t. 5. p. 347. 2

Vigintiquatuor ſeniores coram Agno procidentes in cœlo, coronas deponunt, t. 5. p. 389. 1

Et exiuit alius equus rufus, & qui ſedebat ſuper illum, datum eſt ei vt ſumeret pacem de terra, & vt inuicem ſe interficiant, t. 5. p. 417. 2 Apoc. 6.

Et cum eo centum quadraginta millia, t. 5. p. 105. 2 Apoc. 5. & 14.

Vindica ſanguinem noſtrum, qui effuſus eſt &c. t. 5. p. 57. 2 Apoc. 6.

Lauantes ſtolas ſuas in ſanguine agni, t. 5. p. 138. 2 Apoc. 7.

Quatuor Angelis datum eſt nocere terræ, & mari, & ventis, nolite nocere terræ & mari, neque arboribus, quouſque ſignemus ſeruos Dei noſtri in frontibus eorum, t. 5. p. 421. 2

Quatuor quidem Angeli datum erat ſupra nocere terræ & mari, tomo 5. pag. 108. col. 2

Salus Deo noſtro, qui ſedet ſuper thronum, & agno. Hi ſunt, qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni, tomo 5. pag. 157. col. 1.

Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, tribubus, &c. clamantes voce magna: Salus Deo noſtro, & Agno. ſtabant in circuitu throni, qui ceciderunt in facies ſuas dicentes. tom. 5. pag. 336. col. 2

Quam

Digitized by Google

Quam dinumerare nemo poterat, to. 5. pag. 143. col. 2

Amictæ ſtolis albis, palmas in manibus circumferentes, t. 5. p. 351. 2

Lauantes ſtolas ſuas in ſanguine agni, t. 5. p. 138. 2

Nolite nocere terræ & mari, neque arboribus, donec ſignemus ſeruos Dei, & Iudæos, & gentes. Viditque turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & populis, & linguis, t. 5. p. 105. 2

Apoc. 8. Cecidit ſtella magna ardens, & cecidit in tertiam partem fluminum, aquarum, & nomen ſtellæ dicebatur abſynthium, t. 5. p. 232. 1

Apoc. 9. Quæ ortæ ſunt velut locuſtæ ex fumo, quibus data eſt poteſtas ſicut habent ſcorpiones terræ, t. 5. p. 421. 1

Apoc. 10. Vidi alterum Angelum habentem libellum in manu, t. 5. p. 107. 1

Apoc. 11. Arida & facta eſt in ſtagnum &c. to. 5. pag. 54. c. 1

Apoc. 12. Et in capite eius coronam ſtellarũ duodecim &c. t. 5. p. 8. 1

Luna ſub pedibus eius. t. 5. p. 23. 2

Mulier amicta Sole. t. 5. p. 19. 2

Vnus ex duodecim ſtellis in capite Eccleſiæ &c. t. 5. p. 34. 2

Mulieri, quã viderat Ioannes, datę fuiſſent duæ alæ, quibus iram draconis euaderet, & fugeret in deſertum, miſit ſerpens ex ore ſuo poſt mulierem aquam tanquam flumen. tomo 5. p. 402. c. 2

Væ terræ, & mari, quia deſcendit diabolus ad vos, habens iram magnam, ſciens, quia modicum tempus habet. Proiectus eſt à cœlo draco accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos die ac nocte ante conſpectũ Dei. t. 5. p. 307. 1

Apoc. 14. Centũ quadragintaquinque millia ſequebantur Agnũ quocunq; iret &c. t. 5. p. 54. 2

Beati mortui, qui in Domino moriuntur. t. 5. p. 37. 1

Centum quadragintaquatuor millia in conſpectu Throni, & ſeniorum tenebunt cytharas, & cantabunt canticum nouum, & nemo poterit dicere canticum illud, niſi hi, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgines enim ſunt, & ſequuntur agnum quocumque ierit. t. 5. p. 393. 1

Virgines ſolæ ſequuntur Agnum quocunque ierit. t. 5. p. 30. 1

Vidi, & Agnus ſtabat ſupra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, &c. hi ſequuntur Agnum, quocunque ierit. tomo 5. p. 336. c. 2

Vt requieſcatis à laboribus veſtris. t. 5. p. 280. c. 1

Qui cum mulieribus non ſunt coinquinati. t. 5. p. 337. 2

Scribe, Beati mortui, &c. t. 5. p. 119. c. 1

Benedictio, & claritas, & gratiarum actio, honor, virtus, fortitudo, &c. t. 5. p. 14. col. 1 — Apoc. 15.

Veni oſtendam tibi damnationem meretricis magnæ, cum qua fornicati ſunt Reges terræ, & inebriati ſunt, qui habitant terram de vino proſtitutionis eius. t. 4. p. 472. 1 — Apoc. 17.

Quantum ſe glorificauit, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum. t. 5. p. 219. 1 — Apoc. 18.

Sedeo Regina, & vidua non ſum. to. 5. p. 388. c. 2

Hoc impetu mittetur Babylon. tom. 5. p. 365. c. 1

Angelus, qui ſtabat in Sole, vocat aues vt manducent &c. t. 5. p. 87. 1 — Apoc. 19.

Noli facere, conſeruus enim tuus ſum &c. t. 5. p. 44. 1 — Apoc. 19. & 22.

Vidi cœlum apertum, & ecce equus albus, & qui ſedebat ſuper eum, vocabatur fidelis, & verax, & in capite eius diadema. &c. t. 5. p. 336. 2

Agnum & nouam nuptam eius oſtendere &c. tom. 5. p. 44. 1 — Apoc. 21.

Et habebat murum magnum & altum habentem portas duodecim &c. t. 5. pag. 8. col. 1

Lucerna illius agnus &c. t. 5. p. 79. 1

Mille clypei pendebant omnis armatura fortium ſuperna tua ciuitas non indigens ſole, neque luna, tomo 5. pag. 99. col. 2

Lumen indeficiens, cuius lucerna erat agnus, t. 5. p. 19. 2.

Cuius lucerna agnus, &c. to. 5. p. 49. 2

Et mors vltra non erit, neque luctus, neque

neque clamor, neque dolor, tom. 5. pag. 157. 1
A quarum facie omnes abstersę fuisset lachryma, vt iam non esset luctus, neque clamor, t. 5. p. 252. 1
Ciuitas supra montem posita &c. to. 5. pag. 84. col. 2
Cuius Deus claritas est, t. 5. p. 249. 2
Qui audit, dicat veni, t. 5. p. 303. 1 Apoc. 22.
Scribe, beati mortui, qui in Domino moriuntur, t. 5. p. 349. 1 Apoc. 41.
Coronas deponentes, corruunt adorantes Deum in sæcula sæculorum, t. 5. pag. 227. col. 1 Apoc. 47.

FINIS.

Digitized by Google

ANNOTATIONES IN TOTIVS ANNI Euangelia de Tempore.

Auctore R. D. F. Ioanne Lopez Episcopo Monopolitano ex Ordine Fratrum Prædicatorum.

DOMINICA PRIMA IN ADVENTV luxta morem Fratrum Prædicatorum.

EVANGELIVM.

Cum appropinquaret Iesus Ierosolymam, & venisset Bethphage. Matt. 21.

In Dominica hac Aduentum Christi Domini in carne ad redimendos homines celebrat Ecclesia, de qua re latissime disseritur in lib. 3. c. 5. & 6.

Dominica I. Aduẽtus secũdũ morem Dominicanum.

ANTEQVAM ad expositionem veniamus Euangelij, aduertendum est, quam ordine miro Ecclesia in Dominica hac agat de incarnatione Domini, quam animabus ægris medendis destinauit Deus, celebratura Dominica sequenti Aduentum ipsius ad iudicium, in quo, reparatis renouatisque animabus iustorum, restauranda, renouandaque sunt corpora. Ordo certe & congruentissimus, & necessarius. Quoniam præsens tempus animabus sanctificandis constitutum est, non corporibus perficiendis, quæ mortalia cũ sint, iudicio appropinquante, induent immortalitatem, & corruptibilia incorruptionem, tunc mors absorbebitur in victoriam. Modo vsque in hanc horam esurimus, & sitimus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus. Esuriente, & sitiente corpore, satiatur anima illius, qui audit: Venite, emite, & comedite. Vsquequo appenditis argentum, & non in panibus, & laborem vestrum non in saturitatem? Argento & laboribus vtimini, non ad corporum satietatem, sed animarum. Comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra, non corpus fame cruciatum. Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea, tabescente modo corpore vigilijs, ieiunijs, disciplinis, varijsq; cruciatibus. Terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur varijs percussionibus attrita, vt ædificationem in Iudicio habeamus domũ non manufactam, sed æternam in cœlis. Instabiles sunt modo iusti, qui peregrinãtur à Domino exules, modo hũc, modo illum incolentes locum, donec corpore assumpto, & glorificato nõ esuriant, neq; sitiant amplius, neque cadat super illos Sol, aut vllus æstus, quoniã abierunt. Rapientur in nubibus tunc qui instabiles huic fuerunt, obuiã Christo in aera, & sic semper cum Domino erunt. Qui reparandis animabus, neglecto corpore, fuerint intenti, reparationẽ expectant corporũ in futuro. Qui dicebãt: Ceruicibus nostris minabamur, lassis nõ dabatur requies. Aquam nostram pecunia bibimus, ligna nostra pretio cõparauimus. Vix aquam consecuti

3. Cor. 15.
2. Cor. 4.
Esai. 55.
Psal. 62.
2. Cor. 5.
Esa. 43.
Apo. 7.
1. Thes. 4.
Thren. 5.

Digitized by Google

secuti, vt sitim possemus extinguere, vix lignum habentes, quo calefacti viueremus. Hi audiunt: Respicite, & leuate capita vestra, quoniam appropinquat corporũ redemptio in iudicis aduentu. Congruentissimus sane ordo, tum quia anima corpore excellentior est,, tum etiam quoniam prior reparanda est, quam constat corruisse priorem, qua per peccatum læsa, corruit & corpus, mortique addictum est. Cum enim parentes primi per esum pomi occiderunt animas suas, protinus per pec-
Roma. 5. catum, quod primum introiuit in orbem terrarum, ingressa est mors corporis, quæ in omnes homines pertransijt. Reparato peccato, mortale quidem permanet nunc corpus, sed immortalitatem consequetur, & impassibilitatem in iudicio si bonitatem homo non deseruerit. At cum homines peccatores tantis sceleribus implicati intendant voluptatibus, commessationibus, ebrietatibus, & impudicitijs, di-
Sap. 2. centes: Comedamus, & bibamus, cras enim moriemur, nullum sit pratum, quod non pertranseat luxuria nostra, non pertranseat nos flos temporis nostri, coronemus nos rosis, anima penitus neglecta: cum hanc non reparauerint in vita, immortale quidem accipient corpus in suum graue malum, sed passibile innumeris subditum miserijs. Primum ergo Verbi incarnationem celebramus, quando homo factus stillauerunt (ait Bern.) montes dulcedinem
Homil. 1. pro Missus est. & colles fluxerunt lac & mel, cum super illum montem montium, montem
Ioel. 3. coagulatum, & pinguem misericordia,
Psal. 69. & veritas obuiauerunt sibi, iustitia, &
Psal. 84. pax osculatæ sunt; quia in veritate te iudicabit, qui in misericordia te redemit. Christus primum venit misereri, secundo iudicare, aliàs omnes perirent, lib. 2. cap. 11. num. 1. & 32. Quod prius reparanda est anima, quam corpus, lib. 3. cap. 1. num. 55. vsque ad 58. Ecclesiæ etiam mirandum ordinem aduerte, quę Dominica hac Dominum proponit mansuetum, ac pium in bonum nostrum venientem, & qui talem receperit, exultet filia Sion, qui autem illum contempserit, eum experietur in vltimo iudicio siue in morte ira plenũ, ac terribilem. Aiebat Hieronymus: Cum Deum hominem factum considero, Deum audio, ipsum laudo, dicens: Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga mater est Domini, egressa de radice Iesse, ex qua baculus iste, fesso iam per ætatem mundo, qui eum sustentaret, exijt. Carnem suscipiens Deus ascendit super nubem leuem, sicut Esaias futurum prædixerat, & ingressus est Aegyptum, & concurrere fecit Aegyptios aduersus Aegyptios, & pugnauit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum. Super nubem enim leuem humanitatis suæ ingressus est Aegyptum, vel quod à nube leui eleuata, & ueloci corpore, scilicet Virginis Mariæ portatus sit, & ad ingressum eius omnes dæmones, omniaque mundi idola contremuerunt, & Aegyptij aduersus Aegyptios concurrerunt, quia bellum gerendum erat, vt pacem haberent homines, vt orbis eius misericordiam consequeretur, pugnans vir aduersus proximum suum, quia inimici hominis domestici eius. Christi enim aduentu iratus pater placatus est, quod desiderans Esaias clamabat: Emitte Agnum Domine, *Esai. 16.* &c. Quem locum Hierony. iuxta lec- *Hiero.* tionem Hebræam conuenienter legendum putauit: Emitte Agnum, dominatori terræ, ita vt dominatori terræ Deo patri Christus Dominus Agnus sit immolandus, ad orbis reparationem. Cum Deus homo factus est (aiebat Aug.) voluit loqui verbis nostris, vt nos loqueremur suis. Hæc di- *August. in* uina peracta sunt commercia. Mu- *psal. 30.* tatio rerum celebrata in hoc mundo à negotiatore cœlesti. Venit accipere contumelias, dare honores, venit haurire dolorem, dare salutem, venit subire mortem, dare vitam. Et in Psal. *Psal. 84.* 84. idem: Ostende nobis Domine misericordiam tuam. Felix ille, cui Deus misericordiam suam ostendit, qui enim videt, intelligit, quæ ab ipso receperit bona, & quæ à se habeat mala. Videns Dei misericordiam non extollitur, non se ex-

se extollendo non cadit, non cadendo stat, stando inhæret, inhærendo manet, manendo perfruitur & lætatur in Domino Deo suo. Et vt hanc cognoscamus misericordiam ingentem: Salutare tuum da nobis, id est, Christum. Et Bern. Propter hoc dabit Dominus ipse nobis signum, in quo maiestas, & charitas innotescat aperte. Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, id est, nobiscum Deus. Ne fugias Adam, ne timeas ò homo, nec audito Dei nomine terrearis, quia nobiscū Deus carnis similitudine, nobiscum vtilitate. Qui talem noluerit rigidū expectet iudicē, & exactorē terribilē. Primum Ecclesia vult ad Deum nos ducere amore, quod si non profecerit, Dominica sequenti timore animos pulsat. Amor, enim, & timor duo media sūt, quibus Deus homines ad se trahit, & quibus homines, qui stolidi non sunt, & qui in profundum nondum venerunt malorum, ab bene operandum mouentur, lib. 1. c. 9. num. 6. lib. 4. c. 11. nu. 12. 22. 29. 33. & 56. c. 27. nu. 1. Quia ergo hominum, qui ingenui sunt, & nobiles ingenium illud, esse solet, vt beneficijs attrahantur, & charitate, ne vt serui flagellis, & compedibus seruiāt compulsi, & dicunt: Suauis es tu (Aug.) & in suauitate tua doce me iustificationes tuas, vt bonitas tua me doceat bonum operari. Primum proponitur incarnatio, in qua infinitum Dei experimur amorem, summā eius aduertimus bonitatem, quæ opus est diuinæ misericordiæ, etiamsi in ea omnes Dei virtutes liceat considerare. Vnde cum primum mysterium hoc sacrum Virgini fuit propalatum, audiuit: Spiritus sanctus superueniet in te, quoniā licet tota Trinitas mysterium hoc sit operatura, in quo Dei Patris necessaria est potētia, quæ extrema tam distantia valeat copulare, Filij sapientia, vt admirabilē, conuenientissimumq; redimendis hominibus, & placādo Patri inueniret modum, Spiritus sancti bonitas, quæ malis hominum non vinceretur, sed vinceret in bono malum, & miserum hominem è paradiso pulsum, sua benignitate ad

Bern serm. 2. Ad uēt. Esai. 7.

Genes. 7.

Psal. 118.

Aug. Ambr. Tho 3. p. q. 32. ar. 2.

Luc. 1.

cœlestem patriam reduceret, indubie ita sentiendum est. Nihilominus opus hoc Spiritui sancto tribuitur specialiter, cuius speciale attributum gratia, & bonitas est, quæ in Verbi incarnatione maxime luceat, in qua apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiā suam, saluos nos fecit. Et alibi, mysterium hoc, magnum pietatis sacramentum vocauit Paulus. Vnde cum Ezechiel sanctus animalia illa oculis vndique plena fuisset contemplatus, vidit etiam in medio ignis, quem cernebat, quasi speciem electri. Electrum ait Gregor. pretiosum metallum est, ex auro, argentoq; cōpositum, in quo Christus Dominus significatur, in quo duæ conuenerunt naturæ in una persona diuina, & humana, quæ in argento intelligitur, & diuina quā significauit aurū, & ex vtraq; hac natura vnus est Christus, verū electrum existens in medio ignis, quo exarsit, qui hominum amore tractus, puellæ ventrem non exhorruit, homo factus. Propter quam rationem diuitem eum vocauit Paulus in misericordia, & quia immensam in hoc opere exhibuit misericordiam, & quia dum hanc hominibus exhibuit, dives factus est, quia innumeras acquisiuit animas, quas perdidisse quodam modo dicendum est, dum iustitiam exhibens quondam, & Angelos, & homines amisit quos in regno suo non recipit. At homo factus est, qui solus cum baculo instar Iacob transierat Iordanem, cum duabus turmis comitatus regressus est. Diues ergo effectus in misericordia, propter nimiā charitatē, qua dilexit nos, cum mortui essemus, conuiuificauit nos in Christo. Hieron. autē dicit: Deus diues in misericordia vocatur, propter eximium amorē suum. Amans ergo nos homo factus, diues effectus est in exhibendis beneficijs. Quia parvulus datus est nobis admirabilis, consiliari⁹, &c. zelus Domini exercituū faciet hoc, id est, amor: Propheta. n. nomine zeli, qui effectus amoris est, nominat causam. Hoc amore considerato,

ad Titū 3.

2 Tim. 3.

Ezech. 1.

Greg. 22. Mor. cap. 2.

Ephes. 2.

Genes. 32.

Esai. 9.

Digitized by Google

9. confes. 6. Sancti mouebantur ad recte operandum, ficut Auguſt. confitetur, quod fidem amplexatus orthodoxam, qui nec ſuſpicari antea poterat ſacramentum latens in his verbis, Verbum caro factum eſt, iam non ſatiabatur dulcedine mirabili conſiderare altitudinem conſilij diuini ſuper ſalutem generis humani.

Ioan. 1. In medioque ignis huius, ardebant, & incedebant Sanctorum multi, qui in animalibus quatuor Ezechielis ſignificabantur. Et quia charitas Chriſti vrgebat, & compellebat quodammodo Sanctos, vt in eius dilectionem ferrentur, feruidi & grati tanto beneficio, in eius conſideratione vitam tranſigebant. Sed quia non omnium eſt, ait Bernardum memoriam ſuauitatis Dei eructare, quia non omnes paſcit hæc memoria, nemo enim quod non guſtauit, eructat. Ructus enim non niſi de plenitudine, & ſatietate prouenit, propterea quorum ſæcularis eſt mens & vita, memoriam hanc etſi celebrant, non eructant. Qui tales cum ſint audire merentur (Bernard.) O duri & indurati, & obdurati filij Adam, quos non emollit tanta benignitas Dei, tanta flamma, tam ingens ardor amoris, tam vehemens amator, qui pro vilibus ſarcinulis, tam preciosas merces expendit, admirabatur, & increpabat Deus Iudæorum amentiam, qui dicenti dilexi uos, reſpondebant illi, in quo dilexiſti nos: in quo eorum cæcitatem, & ingratitudinem tantam admiramur?

2. Cor. 5.

Bern. ſer. 3. Aduentus. Pſal. 44.

Quanto verius dicerent in quo non dilexiſti nos? clamare, venite adoremus, & procidamus ante Deum, & qui fecit nos, & nos populus paſcuæ eius, & oues manus eius. Et ſi Deus non diceret creaturæ ipſæ clamant, quid enim habemus boni, quod beneficium ipſius non ſit, & manifeſtum eius erga nos amoris teſtimonium? cœlum, terra, aues, beſtiæ. & ſic docuit Paulus Actorum 17. Grauiter, & ſapienter Athenienſes inquiens, equidem non ſine teſtimonio, &c. Si hanc Iudæorum ſtultitiam Malach. primo, admirabatur propheta, quis nō obſtupeſcat Chriſtianum dicentem incarnato domino factis licet non verbis, in quo dilexiſti nos? Hi conſiderent eundē Dominum ſceniæ ſimilem uenientem ad iudicium, vt eum vel metu cōcuſſi placare ſatagant. Alligentur reges in compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis, qui torquem auream, Diuinum ſcilicet amorē, collo imponere noluerunt, ut qui in vinculis charitatis non trahuntur, miſeri, trahantur vel compedibus Diuini timoris, quo configantur carnes eorum, qui a iudicijs eius timuerunt. Et licet imperfectorum ſit timor, quo primum adduci ſolent homines ad bene operandum, amore primū Eccleſia animum pulſat, quo filij Dei aguntur, timore poſtmodum, quo trahuntur, ſerui, vocabuntur, ut regem gentium timeant, qui ipſum tanto beneficio moti diligere contempſerunt. Præterea Eccleſia mater noſtra varia ſemper quærit media, quibus homines, peccatis reiectis, virtutes amplexentur, ſolliciti, ſalutem ſuam operentur. Cum enim Angelis ſimiles non ſimus in natura, nec eorum ſequimur conditionem. Illi enim cum primum conuerſi ſunt ad Deum & agnouerunt immenſa, quæ à Deo receperant beneficia, natura, & gratia potenter magnificati, incredibili amore ad tantum benefactorem diligendum ſunt moti, quo actu continuo beatitudinem ſunt cōſecuti. Non hæc eſt hominis conditio, ſed vt in eo muri corruant Hierico, clamores validi expectandi ſunt, arca teſtamento circumducenda eſt ſeptem diebus, tubis inclamare debent ſacerdotes, populus vniuerſus ſimul & clamare, & poſt arcam ſequi, & poſt hæc tanta cum difficultate muri corruunt Hierico ſeptimo die. Varia adhibet Eccleſia media, quibus homines adducantur ad priſtinæ uitæ deteſtationem, & nouæ inchoationem. Primum medium vtrique fini conuenientiſſimum incarnatio eſt Saluatoris, quo & ſalutis æternæ conſequendæ, ad quam creati ſumus,

Pſalm. 149

Pſal. 118.

Ioſue 6.

Digitized by Google

Luc. 16.

mus, vtilitatem intelligimus. Si enim homini Christiano cordato ea proponantur, quæ in sacris litteris exhibita sunt, ingentium criminum flagella, quamtumcumque grauia illa videantur, diuitis epulonis status miser, qui traditus est ignibus æternis cruciandus, sepultus in inferno, tanta dignus miseria, vt nec guttulam aquæ recipere mereatur, etsi Lazarus rogatus ab infelici illo homine ad nos aduentaret hodie, qui & diceret globos igneos, dæmonum societatem, diuinæ visionis carentiam perpetuam, bellum inter Deum & miseros illos homines, nullo vmquam fœdere, nec ad horam, dirimendum, quæ in cœlesti patria maneant iustis bona, quæ comprehendere solus Deus potest: immo illud consequeretur homo beneficium, quod concessum est Paulo, qui raptus in paradisum, & diuinam contemplatus es-

2. Cor. 12. sentiam audiuit arcana verba, &c. Quã

Hiere. 29. do omnibus diebus proponat Deum loquentem hominibus: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis: inuocabitis me, & ego exaudiam vos, & reducam captiuitatem vestram de cunctis locis. In omnibus his, cæterisque similibus, non ita dicitur peccati malum, salutis æternæ bonum, &c. sicut in his verbis: Verbum caro factum est. Indecens enim videretur infinitas

Esai. 9. merces expendere, nisi pro re omnium grauissima. Cogitabat olim Deus cogitationes pacis, sed opera pacis exhi-

Esai. 55: bet, iam qui pater futuri sæculi, & princeps pacis ad nos venit. Vinum & lac suadebat olim Esaias, vt emerent homines, sed cum Deus homo factus est, meliora sunt (ait Origen.) vbera eius

Orig. hom. 1. exp. 2 in Cant. 1. vino, quia excellentiora nobis contulit bona. Mutauerant homines olim, inquit, Bern. gloriam incorruptibilis

Tract. de passione Domini. Dei in similitudinem volucrum, bestiarum, & serpentium vanitati studentes,

Rom. 1. voluptatibus carnis immersi, diuitiarum cupiditati traditi, & vt concupiscẽtiam hanc carnis, concupiscentiam oculorum & superbiam vitæ e mundo profligaret, homo factus est. Christus

1. Ioan. 2. incarnatione sua ingentẽ in homines demonstrauit amorem, lib. 3. c. 5. num. 27. 44. 45. 49. 55. 58. 61. 70. 73. & 74. c. 7. nu. 34. 41. vsque ad 43. Christus incarnando conuenientissimum adinuenit modum sanandis hominibus, lib. 3. c. 5. nu. 45. vsque ad 47. c. 7. nu. 18. c. 12. nu. 8. Christus Iridi comparatur, vt intelligas mundum ab eo patri reconciliatum, lib. 3. c. 5. num. 59. Christus electro comparatur, lib. 3. c. 5. nu. 66. lib. 4. c. 27. nu. 15. In incarnatione Christi misericordia, & veritas obuiauerunt sibi, &c. lib. 3. c. 5. nu. 75. vsque ad 79.

Euangelium hodiernum secundum historiam celebrem illum ingressum Christi Domini in Ierusalem enarrat, quando vt moreretur intrauit summa totius populi acclamatione, cum ramis palmarũ triumphanti obuiam Iudæi exeuntes, & exeuntes indumenta, quę & asello imponebant, & sternebãt in via, eum filium benedictum Dauid, qui venit in nomine Domini, confitentes, illi precantes felicitatem, & omnem prosperitatem, vt sub ipso, & per illum etiam ipsi salui fierent ab omni hostium tyrannide liberati, clamantes: Osanna filio Dauid, &c. Deus illi benefaciat, prosperumque reddat illius regnum, vt per eum & nos benedictionem consequamur. Hæc totius historiæ summa, est quam retulit hodie Ecclesia, vt per eam, in sensu mystico, celebrem Domini ingressum in mundum, per mysterium sanctum incarnationis intelligas. Sicut enim cum Ieroſolymam ingressus est mortui iam vicinus, cum solemni illa pompa, cum summa nouaque populi lætitia, amor ingens Domini innotuit, quo agebatur ad mortem, qui ipsum vrgebat, ne dicam compellebat, vt gaudens moreretur, &c. qui vt omnibus esset agnitus, qui hæc animaduerterent, non casu sed summa sapientia, & bonitate Christi ita disponente, veluti triumphum celebrans, quem amor reportauerat de ipso, summa ipsius prouidentia, illa omnia voluit vt acciderent, & noua, & mira, & stupenda, cum intrat sanctam ciuitatem, vt maledictam hactenus mortem crucis flagellis

Digitized

prius attritus sustineat. Iesu Domino interius mouente animos hominum inimicorum, rami præscindebantur, vestimenta exuebat populus in medio frigoris tempore, laudes Christi præcinebat, vt dilectionem in eo perpendas, qui talibus medijs, tanto honore agebatur ad mortem, ad quam malefactores carminibus tristibus, lacrymis & compassione & aliorum, & propria, pergunt: Hunc vt intelligas immensum in Diuini verbi incarnatione exhibitum amorem, & ostensum, & hoc Euangelio vtitur Ecclesia. Tuncque maxime ingrediens sanctam ciuitatem amorem suum patefecit, quando suscitato Lazaro, in Concilio congregati Iudæorum primates ipsum occidere vnamini sententia decreuere, quando iam eum anxie quærebant, vt necarẽt, quando nuntios iam miserant, vt comprehenderent, vt manifestissime perpendas, gratia, & bonitate propria ipsum & impellente, & mouente agi ad mortem, non meritis hominum, quando tanta, tamque immania ipsorum peccata in Christum Dominum commissa innumeris supplicijs eos dignos ostendebant, Deumque iustum, vt in eos tam meritam seueritatem suam monstraret, impellebant, si ipsius immensa bonitas tantam indignationem non moderaretur, sic & quando ingentia erant totius orbis flagitia, Dominus sola benignitate sua carnem suscepit, lib. 3. c. 5. num. 67. 71. vsque ad 74. & nu. 92. Christus semen Abrahæ apprehendit fugientes sequens, lib. 3. c. 5. nu. 15. Christi incarnatio in sola gratia fundatur, lib. 3. c. 5. num. 15. 16. 25. 34. 45. 46. 54. 69. 71. vsque ad 79. c. 6. nu. 17. Christus vt ignis ad nineam regionem descendit, & homines accendit, lib. 3. c. 5. nu. 42. 58. & 66. Christus venit ad nos, quia nos ad ipsum pergere non poteramus propter duo impedimenta, lib. 3. c. 5. num. 68. 69. & 71. Ab orbe condito vsque ad incarnationem Domini tam ingens fuit hominũ perditio, vt narrare hominum mala sufficiat nullus, quando & qui in populum Dei erant segregati innumeris scatebant vitijs, quando solus Noe cum suis ab ira Dei liberatus est, cęteri vero, vno, aut altero excepto idolatriæ dediti perditissimi erant. Quando autem incarnandus erat Deus, tunc quãdo mittendus erat filius factus ex muliere, venerat plenitudo temporis, id est, temporalia tantum diligebantur, & quærebãtur, spiritualibus rebus contemptis. Tunc vt ait Hiero. impletum miserandum illud Esaiæ vaticinium fuit. Erit sicut populus, sic sacerdos, & sicut seruus, sic & Dominus eius. Luxit & defluxit terra. Luxit vindemia, infirmata est vitis, &c. Quomodo si paucæ oliuæ, quæ remanserunt, excutiantur ex olea, & racemi, cum fuerit finita vindemia. Quod ait, quia iustus pœne nullus erat in mundo. Secretum meum mihi, quia futura orbis peccata dicere nõ possum. Præuaricantes præuaricati sunt. Cum omne caput esset languidum, & omne cor mœrens à plantaque pedis vsq; ad verticem non esset in mystico Iudæorum corpore sanitas, sed vulnus, & liuor, & plaga tumens non est circumligata medicamine, quia medicamina, quæ re vera exhibebantur populo, illi non magis proficiebant, quam si morbis non adhiberentur, cumque resina esset in Galaat, & medicus, imò medici ibi reperirentur, non est obducta cicatrix filiæ populi mei. Sed dixerunt Prophetæ, aut Angeli: Curauimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus ergo eam. Cum dignus non esset Iudæorum populus, qui inuiseretur à medico, quando renuerat curari. Magnus de cœlo venit medicus, quia magnus in terra iacebat ægrotus. Hanc Dei bonitatem quæ malitijs hominum victa nõ est, sed potius accepit homo duplicia pro omnibus peccatis suis, dum eorum pœnas non dedit, & insuper ab eis liberatus est à Domino, vt consideres, Ecclesia hoc vtitur Euangelio, in quo lætus ingressus est Dominus (ad subeundam mortem) ciuitatem eorum, qui iam animo communi statuerant, vt occideretur. Præterea Euangelium istud legit Ecclesia, ĩ quo rex acclamatus est Iesus, vt intelligas, quod Christi regnũ

Ioan. 11.

Gene. 6. & 7.

Bernar. ad Galat. 4.

Esai. 24.

Esai. 1.

Hiere. 8.

Hier. 51.

Esai. 40.

cœpit

Digitized by Google

cepit cum primum incarnatus est. Et quod sicut tunc quando multa & cerne bantur, & continuo erant aspicienda, quæ ipsum non regem confiterentur, *Psal. 21.* immo talem, vt vermen se vocaret, nõ hominem, opprobrium hominum, & abiectionem plebis, quando mitis insi- *Esai. 53.* debat asello, quando videndus erat qua si leprosus nouissimus virorum, in quo aspectus non esset, neque decor, ac subinde homines nec reputarent eum dignitate aliqua fulgentem, nec honore dignum, sed percussum à Deo, & humi liatum, & ab hominibus contemptum, tunc ingentem hominum multitudinem excitauit, quæ illi, vt Regi obuiã veniret cum ramis palmarum, ipsum regem acclamantes, nõ temporalem, qui temporalia tantum bona conferre valeret, sed saluare valentem in excelsis, qui sicut pater erat futuri sæculi, ita & Rex. Sic & Ecclesia cum Christum proponit incarnatum in matris utero latentẽ miserijs circundatum, hunc Regem cõ- *Apocal. 19* fitetur in cuius non solum femore, hoc est diuinitate, sed & in vestitu eius scriptum erat: Rex regum, & dominus dominantium. Et quia hominum ignorantia illius regnum agnoscere non valet, cum introducit pater primogenitũ *Hebr. 1.* in orbem terræ dicit: Et adorent eum omnes Angeli eius. Totaq; cœlestium multitudo principum, dum eum adorat cõfitetur, quod ex hoc summa ipsorum sit felicitas, & illum habere principem, ipsiq; subijci, illiq; incunctanter, & ad nutũ in omnibus seruire. Et qui sedentem in throno, a cuius facie fluuius igneus rapiduſq; egrediebatur, adorauerant, adorent eundem existentẽ *Dan. 7.* in vteri virginalis talamo. Non hæc *Apocal. 5.* adoratio seruatur tempori, in quo librũ aperiat Agnus occisus, quando vi- *Apocal. 7.* ginti quatuor procident seniores, &c. Nec cum in cœlum ascendit, vbi omnes Angeli stabant in circuitu throni, *Apocal. 19* &c. Nec cum iudicaturus orbem venerit, vbi vox audietur, quasi aquarũ multarum, & tonitruum magnorum dicentium: Regnauit Deus noster, iam regnum principis Christi omnibus patefcit, &c. Et vidi cœlum apertum, & ecce equus, & qui sedebat super eum vocabatur fidelis, & verax, &c. & in capite eius diademata multa, &c. & exercitus, qui sunt in cœlo, sequebantur eum, &c. Non id solum de Christo Domino intelligendum est, sed quod cum primũ carnem accepit (quia dæmon coronatus fuerat tyrannus, non vno diademate, sed multis) coronam accipit, qui infinita bonitate in ingens hominum beneficium dixerat quondam: Viuo ego, *Ezech. 20. Hieronym.* quia in manu forti, & in brachio extento, & in furore effuso regnabo super vos & subijciam vos sceptro meo. Sed quod dolendum est maxime, illud est, quod sicut aliquando Reges temporales regni habent inuestituram, ius ad regnum, sed rebelles subditi eis obedire renuũt, sic, inquit Bern. accidit Chri- *Bern. serm. de obed.* sto in hoc mundo, vbi tanta hominum multitudo ei subijci dedignatur, ita ut clamare cogamur: Intende, prospere procede & regna, specie tua & pulchritudine, animos hominum mouente, & propria hominis, vtilitate cõsiderata ob secro, vt in nobis regnes, nos tuo subijciens felicissimo regno, ad quod nemo venit nisi tractus. Christi impetiũ, & pax multiplicata sunt in eius aduentu, lib. 3. c. 5. n. 25. 33. 34. & 43. Christus rex est in hoc mundo, licet regnũ eius non sit de hoc mundo, lib. 3. c. 7. n. 45. Christus Rex noster, & sacerdos, li. 3. c. 9. nu. 22. 26. & 29. Christus Rex Regum, quia rex est iustorum, qui dicuntur reges, lib. 9. c. 13. nu. 6. Tandem sicut cum ad mortem ingrederetur Iesus Hierosolymam, tanta a Iudæis exhibita sunt dilectionis signa, tã grande desiderium, ut gloria Christi in orbe propagaretur, eius ingens dignitas omnibus patescceret, quæ omnia intra horam interierunt, succedentibus imprecationibus, clamoribus, vt crucifigeretur, è medio tolleretur, inuisus cunctis, qui benedictus filius Dauid fuerat acclamatus. Qui posthabitis Romanis & Pharisæis, eius regnum prædicauerant, qui auaritia pleni induméta exuebant conculcanda, etiam animalibus brutis, commotaq; est ciuitas vniuersa, quibus omnibus perfectis, ac si hæc om-

nia ſomnium extitiſſent (miranda res, ait Hiero.)in tanta ciuitate,tamq; illuſtri,nullus Dominum ad prandium inuitauit. Sed in Bethaniam perrexit, & ſequenti die eſuriens venit ad ficū, quã non habentem ficus ficcauit, illius populi ſignificans crudelitatem. Sæpe legimus, hominẽ hodie ſuper cedros Libani eleuatum,& cum tranſieris, ecce non eſt. Hodie Licaoniæ hoſtias offerre volunt Paulo,& Barnabæ, credẽtes gentiles homines,quod Iupiter & Mercurius eorum dij è cœlis deſcendiſſent, & poſt horam lapidatos extra vrbem eiecerunt. Sed id fecerunt barbari, ſed Euangelium hodiernum ea dicit accidiſſe hominibus fidelibus,qui innumera a Deo reportaſſent beneficia, & tamen amor Chriſto Domino exhibitus & oſtenſus cõtinuo diſparuit,& in odiũ conuerſus eſt. Hæc huius populi malitia,ſtultitia,perditio,noſtra autem longe maior exiſtit, qui cum credamus, & cõfiteamur Deum verum propter nos carnem ſuſcepiſſe, egenum factum, vt nos ditaret,incredibili circundamur & paupertate,& miſeria Sopho.c. 3.dixerat Hieroſolymitanis væ præuaricationis,& redempta ciuitas vbi reprehendit Iudæorum ingratitudinem Deum prouocãtẽ ad iram quia redempta, id eſt,de magnis periculis liberata à peccãdo non ceſſauerit. Sed cõminatio hæc maior eſt in Chriſtianos qui maxime Deum prouocant, quod nomen Chriſti habentes moribus ab eo diſſident, & crucem in fronte portantes inimici ſunt crucis,& confitentes Deum factis negant quem confitentur, prouocant infideles, ſed multo magis Chriſtiani de quibus dicitur: ſi inimicus meus maledixiſſet mihi & quantum autem illis ſuccẽſeat manifeſtat dicẽs veniat mors ſuper illos,deſcendant in infernum viuentes quoniam nequitiæ in habitaculis eorũ redempta ſanguine Chriſti, & aiebat Origen. hæc Hebræis promiſſio facta eſt: Apprehendet meſſium tritura vindemiam, & vindemia occupabit ſementem,& abſq; pauore habitabis in terra veſtra. Auferam malas beſtias, & gladius non tranſibit terminos

Matth.21.

Act.14.

veſtros, comedetis vetuſtiſſima veterũ & vetera nouis ſuperuenientibus proijcietis. Ponam tabernaculum meum in medio veſtri, ambulabo inter vos & ero Deus veſter, voſque eritis populus meus. Antequã Deus fieret homo, eramus omnes terreni,& portabamus imaginem terreni, ſed vbi venit homo nouus,qui ſecundũ Deũ creatus eſt, eijcimus a conſpectu eius vetera, deponentes veterẽ hominẽ, & induentes nouũ, qui ſecundũ Deũ creatus eſt. Tunc q; ponit tabernaculũ ſuum in nobis, quia tã fuit potens ingreſſus Dei in mundũ, vt ſicut ſanctam ingrediens ciuitatẽ in ramis,hominum perditiſſimorum animos mutauit,ita & carnẽ ſuſcipiẽs,&c. In illo facto maxime potentia & bonitas Dei patefacta eſt, qui tam ſubito & voluit,& valuit mutare hominũ corda, eorum,qui dudũ cum contumelijs aſſecerant,vt hi ijdẽ clamarẽt,Oſanna,&c. Sic aduentus Domini in mundum tam fuit potẽs,vt homines perditiſſimos ad inculpatos mores reduceret. Chriſtus enim vaſtauit filios Seth, dũ factus homo a iugo diaboli eos liberauit,ſibique ſubditos fecit,lib.3.c.5.n.5.10. 24. 32. 34.62.& 61.c.6.n.17.c.7.n.1.30.& 45. Chriſtus aduẽtu ſuo & inimicos traxit ad ſe, & carnem ſubiecit ſpiritui, lib.3. c.5.nu.5. Quia enim Deus homo talia fecit opera,terra repleta eſt gloria Domini,& ſuperliminare templi eſt ſublatum, quod Eſaiæ reuelatũ fuerat, ibid. nu.19.& 38.c.6.nu. 9. Chriſtus ingeſſus in mundum ſimulachra eius confregit,lib.3.c.5.nu.26.c.6.nu.7.c.7.nu.16 Chriſto enim mundus ſubditus fuit, li. 3.c.5.nu.43. Sed ſicut tunc tam cito mirificæ acclamationes in verba blaſphemiæ mutata ſunt, quod mirari ſatis nullus cordatus homo poteſt, ita & in homine Chriſtiano, quis non mirabitur fidei tanti myſterij, in quo diuina lucet bonitas, potentia, amor, &c. tam in homine, qui credit aduentaſſe Deũ, vt ipſum benediceret in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus, loco cuius ille induit maledictionem ſicut veſtimentum, quæ inſtar olei vſque ad intima oſſium introiuit, imbuens omnes

Ad Eph.4.
1.Cor.1.

Zacch.5.

Amos.9.

Epheſ.1.
Pſal.148.

Digitized by Google

nes animæ receſſus maledictione, quam meretur, qui talem benedictionem contempſit. Cum venerit Dominus conflabunt homines gladios ſuos in vo
Eſai. 2. meres, ait Eſaias. Sed videmus quod falces in lanceas conuertant ſanguinolenti viri, &c. equi ruſi ſanguine fratrum: loco acclamationis tanto principi debitæ cum orbem intrat, mille irrogantur blaſphemiæ, periuria, male-
5. cõfeſſ. c. 6 dictiones. Nondum baptizatus Auſtinus, quid mirum ſi quid ſacramenti haberet, verbum caro factum eſt, nec ſuſpicari potuiſſet, ſed talis cum eſſet, memoriam habebat deſiderantem, quæ comedere nondum poſſet. Sed fideles nos nec deſideramus, quæ Manichęus optabat, &c. Tatum abeſt, vt dulcedine mirabili feramur in huius myſterij conſiderationem, qui necdum amantem habemus memoriam, &c. Cum
Eſai. 49 Hieron. Cant. 5. Chriſtus ſagitta ſit electa in pharetra humani corporis abſcondita, qua vulnerata fuit ſponſa charitate, nos ferrei nec vulnus ſentimus, qui ſentiemus illud aliquando ad mortem, ſicut vulne-
Eſai. 14. ratus fuit Babylonis Rex, quia ſagittæ electæ vulnus recipere nolumus.

Dicitæ filiæ Sion, &c. Verba hæc Zach. 9. prædicta fuerant, in quibus ſicut & in multis alijs ingens priſcorum patrum deſiderium oſtenditur, qui ſanctum Dei optabant aduentum, quo tã ingentia commoda mundus reportaturus eſſet, quando Deo incarnante, tot abolerentur mala, tanta exhiberen tur bona, lib. 3. cap. 5. num. 10. 32. 33. 60. 80. vſque ad 82. 91. 92. cap. 8.
Pſal. 44. num. 17. Vnde clamabat Dauid: Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime, &c. intende, proſpere procede, & regna, id eſt, (Baſil.) coniun-
Baſil. ho. 8. ge diuinitatem, quam gladium voco, humanitati, quæ femur dicitur. Intende proſpere, id eſt, hominum curam per carnis ſuſceptionem aggredere. Dicite filiæ Sion vt exultet, quoniam in Domini incarnatione iuſti exultare vehementer debent, cum ſit in maximum ipſorum bonum, ac impiorum culpa hæc eadem cedet in maximam ipſorum perniciem. Vide quod Chriſtus iuſtis & peccatoribus eſt ortus, lib. 3. cap. 5. num. 29. 33. 34. 36. & 54. Fuit enim in primo aduentu ſuo cunctis placabilis, & amabilis, ibid. num. 28. 33. vſque ad 36. 45. 46; cap. 7. nu. 34. 35. 42. & 43. Et licet hoc ita ſit, ſolus iuſtis, ſoli filiæ Sion dicitur vt exultet, ipſis enim ſolis efficaciter datur ſa-
Cant. 2. lus per Chriſtum, qui dicitur ſimilis capreæ, quæ ſuper montes Bethel ambu-
Cant. 1. lat, id eſt, iuſtos, lib. 3. cap. 6. num. 1. Ipſe eſt vnguentum, & effuſum, ſed adoleſcentulis animabus iuſtis, ibid. num. 2. vſque ad 5. Chriſtus tantum adueniſſe dicitur his, in quibus corruit Babylon ciuitas confuſionis, ibi. num. 2. 17. & 28. lib. 4. cap. 19. num. 2. Chriſtus mons vulnerans principem Tyri & docens electos, lib. 3. cap. 6. num. 8. Et vbi docetur quod Chriſtus alijs eſt in bonum, alijs in malum eorum culpa late, lib. 3. cap. 5. num. 89. cap. 6. num. 5. vſque ad 9. num. 13. vſque ad 17. & 27. cap. 7. num. 22. c. 9. num. 1. & 44. cap. 10. num. 92. lib. 4. cap. 24. num; 3. vſque ad 5.

Ecce rex tuus venit tibi. In tuum maximum bonum, in fine ſæculi incarnatus eſt veſpere, ſed ſole iuſtitiæ lucente mane redijt, libr. 3. cap. 5. num. 1. 23. & 69. Ipſe etiam incarnatione contriuit vinculi noſtri iugum, ibi. nu. 3 24. 33. 34. & 42. cap. 6. num. 7. & 17. ca. 7. num. 30. Ipſeque aſſumpto thuribu lo carnis ſuæ poſitus in medio incẽdij, ſicut Aaron fecerat, in cauſa fuit, ne vl-
Num. 16. Iob. 2. tio Diuina latius progrederetur, lib. 3. cap. 5. num. 4. Homoque factus teſta ſaniem rafit, dum hominum peccata mundauit num. 6. Venit tibi, quoniam ab ipſo maiora accepimus bona, quam per peccatum amiſeramus, ibid. num. 10. cap. 10. num. 76. Venit tibi, quia factus homo noſtri curã accepit ſpecialio rem, lib. 3. cap. 5. num. 12. 13. & 18. ca. 9. num. 35. Venit tibi, quoniam humanam naturam ſupra modum honorauit, lib. 3. cap. 5. num. 15. 16. 46. 61. & 70. Venit tibi, vt nubes, fluuius, & imber quibus inebriata terra fructũ copioſum dedit, ibi. n. 31. 40. 43. 63. 69. & 83. c. 7. n. 26. c. 9. nu. 5. & 16. Venit tibi, quo-

Digitized by Google

quoniam homo factus quamplures cõtinuo habuit imitatores, lib. 3. cap. 5. nume. 39. c. 6. num. 5. cap. 8. num. 4. cap. 9. num. 32. cap. 13. nume. 16. Venit tibi, quoniam lignum fuit vitæ in medio paradisi Ecclesię à Deo patre plantatum, lib. 3. cap. 5. num. 41. cap. 9. nn. 37. lib. 5.
Gene. 2. cap. 3. num. 11. Venit tibi, quia patrem merito succensum hominibus reconciliauit. Propterea enim Iridi comparatur, arcum enim posuit Deus in aere,
Gene. 7. ne esset diluuium dissipans terram, & Christum filium suum in terra, ne tot malis ingruentibus periret, lib. 3. cap. 5.
Esa. 38. nu. 59. Fuitque paries ad quem conuersus Ezechias Rex sanitatem recepit, ibid. num. 60. & 61. Fuitque nubecula,
3. Reg. 18. quam puer Eliæ vidit, mundum siccitate plenum rigans, & fœcundans, ibi. nu. 63. Venit tibi, quia factus homo prouidit multis necessitatibus, quæ maxime vigebant in mundo, ibi. num. 71. vsque ad 79. & 92. Venit etiam mansuetus tã quam paruulus non vt puniat, sed vt
Cant. 8. misereatur. Ideo enim hinnulo ceruorum comparatur, quoniam paruulus nobis datus serpentem peremit, lib. 3. cap. 5. num. 8. cap. 6. nume. 1. cap. 9. nu.
Heb. 2. 38. Semen Abrahæ apprehendit, quia fugientes insequebatur, non ut occideret, sed ut benefaceret, lib. 3. cap. 5. nu. 15. Factus pauper, vt infirmitati hominum sese accomõdaret, lib. 3. cap. 5. nu.
1. Reg. 28. 56. & 57. cap. 6. num. 5. Mutauit habitum Saul post sententiam latam contra Phitonissas, vt consuleret, quæ ipsius statum concernerent. Si enim regiam repræsentans dignitatem procederet, quæ obsecro Phitonissa, quę mortis sententiam contra se latam audierat, ipsi responderet? Audiuit incognitus, quæ ignoraret, nisi habitum simulasset. Mutat habitum uerbum, ne ho-
Gen. 3. mines fugiant sicut Adam, &c.

10 Aduertendum etiam est, quod vt incarnatio verbi diuini homini sit profi-cua, uenire debet in carne vniuscuiusque, qui salutem debet consequi. Tunc autem in carne sua Christum venisse ostendit homo, cum mortificat illam, cum eius curam non facit in desiderijs,
Roma. 13. sed in necessarijs, cũ eius appetitui con-

tradicit, lib. 3. cap. 1. nume. 1. 13. 14. 17. 18. 50. & 51. lib. 18. cap. 11. nu. 5. Ipseque peccata ab hominibus auferens siccat venas mortis, lib. 3. cap. 5. nume. 37. cap. 10. nu. 18. Quod vtinam in nobis fiat, vt incarnatio Diuini verbi, quæ omnibus est sufficiens ad salutem, hanc in nobis efficaciter operetur. Sacrum ergo tempus Aduentus, in quo primũ Christi legitur incarnatio, multa deuotione celebrandum foret, sicut olim fiebat, vbi ea erat confessionum consuetudo, ieiuniorum frequentia, quando benedictiones nuptiales, nundinæ prohibebantur, vt sacris tantum vacarent, sicut sancto quadragesimæ tẽpore. Hac deuotione tempus hoc celebrandum, aiebat Bernar. vt delectemur homines *Bern. ser. 4. Aduẽtus.* tanta consolatione, stupefacti tanta dignatione, inflammati tanta dilectione.

DOMINICA SECVNDA in Aduentu Domini,

Et prima. Iuxta vsum Romanum.

Euangelium.

Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis. Luc. 21.

De Aduentu Christi Domini ad iudicium, & quod illud terribile sit impijs, & consolationis plenum iustis, &c. latissime differitur per totum cap. 9 lib. 9.

Aduerte Ioel 2. Ierem. 30. Apoc. 6. diem Iudicis uocari magnum: dicitur dies magnus ille quo Deus magnũ aliquid, & mirabile facit, & talis est dies Iudicij. Præterea dies magnus dicebatur apud veteres Romanos, qui longis periculosisque laboribus finem imponit, quod celebris fit, & in memoria hominum versetur, Cornelius Tacitus in vita Agricolæ, diem ergo magnum dicimus vltimum, qui tot tantisque bonorum malis imponit finẽ. magnus etiam, quia in eo Deus mirabilia faciet præmians, & puniens.

VENIT

Digitized by Google

VENIT Christus Dominus in humana natura, vt iudicium pietatis exerceret in mundo. Nunc iudicium est mundi, ut illius tyrannus princeps pellatur foras, & homo salutem consequatur, si velit. Et cui hoc
Ioan. 12. iudicium non profuerit, continuo proponit Ecclesia alterum, in quo condemnetur, qui tanto beneficio fuerit
Esa. 30. abusus. In primo erit lux Lunæ, sicut lux Solis, & lux Solis septempliciter,
Ioan. 1. tanta claritate, adueniente Sole iustitiæ, illustrabitur orbis, quoniam lux in tenebris lucit, licet tenebræ eam non comprehēderint. In secundo erunt signa in Sole, Luna, & Stellis, quādo Sol obscurabitur in signum doloris propter nefanda impiorum opera, & ad ostendendam rigidam & iustam indignationem Dei Iudicis aduersus impios, quorum fuerat olim redemptor, sicut, cum moriente Domino, obscuratus est Sol. Et Luna non dabit lumen, quia Ecclesia sanctitatis suæ claritatē non demonstrabit, & stellæ cadent, id est, qui videbantur esse Sancti, cadent de dignitate cœlesti. In die illa occidet Sol, (ait Amos) in meridie, his qui
Amos 8. venientem in carne Dei filium recipere noluerunt. Dauid aduersus gigantem in funda & lapide pugnauit, quem
1. Reg. 17. & proprio occidit gladio; at contra Nabal ingratum, a quo tanta iste reportauerat beneficia, armatus venit rex, qui mansuetissimus erat cum suis. In primo aduentu, proprijs armis nostris homo factꝰ, subijcere nos voluit Deꝰ, vt seculo mortui, ipsi viueremus: lacrymis enim, ieiunijs, paupertate, miseria, quæ arma sunt nostra, multa hominū millia vicit. At aduersus ingratum ho
Sap. 5. minem peiorem multo quam Nabal, qui tanto abusus est beneficio, armabitur ipse, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. In primo Aduen
Num. 16. tu, Christus Dominus, ipse verus Aaron, Dei indignatione sæuiente, stetit, cum thuribulo humanitatis suæ igne Spiritus sancti pleno, inter mortuos & viuētes, vt indignationem istam patris suis moderaretur: in secundo tamen aduentu ad iudicium, etiam inter mortuos, & viuentes incedet, ut iustos consoletur, & terreat impios, libro nono, capit. nono, num. 1. Christus iustus, & misericors significatus est in ca *Cant. 8.*
prea, himnuloque ceruorum, libro 4. cap. vndecimo, nu. 36. Christus enim, qui gladius est bis acutus, non vibratus fuit in primo aduentu, sed positus in vagina humilitatis, & misericordię, foras autem eductus vibrabitur cū uiuos, ac mortuos iudicaturus uenerit, libro nono, cap. nono, num. 53. Angelusque magni consilij gladium flam- *Gen. 3.*
meum, & ancipitem in manu tenens impios proijciet in ignē æternū. Ipse qui in primo aduentu siluit, & patiens fuit, in secundo ut parturiēs loquetur, nu. 62. In primo aduētu itinera nostra direxit, veluti in nube diei: in secundo autem terror erit nocturnus, ibid. nu. 59. Ipse qui contēptibilis, & solus ue- *Prou. 31.*
nerat in mūdum, ut saluaret ipsum: in secundo nobilis veniet cū Senatoribus suis, vt iudicet, ibid. nu. 68. Qui cala- *Esa. 42.*
mum quassatum non contriuit, & linū fumigans nō extinxit, qui tanta benignitate pollebat, in secundo, altissimi defluent montes, & terra ardebit igni. Et vt ait Augustinus in primo aduen- *Aug. li. 10. ho. 36.*
tu Christus contulit, quod exacturus est in secundo, qui enim a docendo, & consulendo, & præcipiendo non tacet modo, non silebit in puniendo negligentes, in adimplendo quæ docuit & incepit, & iudicium erit sine misericordia ei, qui non facit misericordiam. Vnde primus aduentus eius *Iacob. 2.*
stillæ paruæ comparatur, secundus autem tonitruo magnitudinis eius, libro nono, capit. nono, num. 70. & 71. Terribiles ministri terribilem Dominum præcedent; cum ignis in conspectu eius exarserit, & in circuitu eius tempestas valida, qui in primo aduentu, solo dilectionis eximiæ igne præcedente, mansuetus venit. Quia ergo Ecclesia vult, vt Christum Dominum sic consideret homo misericordem, vt etiam cogitet rectum, pium, ac etiam iustū; propterea vtrumque eius aduentum

præ

præ oculis fidelium ſtatuit, vt altero medio ex his, virtutem ſectetur, cuncta enim virtutis opera funditus perirent, innumerisq; ſceleribus traderentur homines, niſi Dei miſericordiæ cõiungerent iudicium; & iudicio miſericordiam, ne peccatores deſperarẽt peccatorum ſuorũ & multitudine & grauitate conſiderata. Chriſti enim duplex aduentus, duo ſunt brachia eius, inter quæ dormit ſponſa, libro quarto, capit. vndecimo, numero 32. Licet enim aduentum ad iudicium tantis ſæculis præceſſerit aduentus in carne, vtrumque coniungit Eccleſia, vt qui ad rectè viuendum conſideratione beneficiorum Dei non mouentur, mouean tur uel iudicij metu territi. Amos 1. dominus de Sion rugiet, & luxerũt ſpecioſa paſtorum, & exiccatæ ſunt partes carmeli. Audiat populus, qui Deo relicto declinauit ad idola, & gloriatur in diuitijs ſuis, quod dominus, qui nunc tacet aliquando terribiliter rugiet. ruit agnus mitem vocem effundit. Sed in iudicio & morte vertetur in leonem. quia lugebatur paſtores ſpecioſa, & exiccabitur vertere carmeli, id eſt, euanescet voluptates diuitis potentia, & omnia quæ virebant, areſcant, & perlocuta Eſa. 22. Tacui ſemper filui patiens fui, & parturiens loquar diſſipabo, & abſorbebo, ſimul diſertos faciam montes, & omne gramen eorum exiccabo. Sic

Ionæ 3. Niniuitæ induti ſunt cilicijs, ſacco, & cinere, &c. audientes: Ab hinc quadra-

3. Reg. 21. ginta dies & Achab dicente Elia quæ illi uentura eſſent mala ingentia, ſacco indutus, & cinere conſperſus, ambulauit demiſſo capite triſtis. Multi ſunt illis ſimiles, de quibus dixerat Eſa. In-

Eſa. 26. dulſiſti Domine, indulſiſti genti, numquid glorificatus es ab eis? Minime,

Rom. 2. ſed diuitias bonitatis tuæ Domine contemnentes omni peccato ſe tradiderũt. Alij e contra dum ſolam Dei conſide-

Ephe. 4. rant iuſtitiam deſperantes ſe tradunt omni immunditiæ, peccantes in auaritia, id eſt, ſine freno omni proiecta ſpe,

Gen. 4. ſicut qui dixerat: Maior eſt iniquitas mea, quam ut ueniam merear. Vnde cum diceret Dominus: Reuertatur vnuſquiſque à via ſua mala, reſpondebant Iudæi: Deſperauimus; poſt cogitationes. n. noſtras ibimus, & vnuſquiſq; ſecũm prauitatem cordis ſui malum faciemus. Deus conſideratus pius homines reddit ad malum faciles illorum culpa, iuſtos, timidos; coniungit Eccleſia vtrumque hoc, vt & iuſtitia moderetur audaciam, & benignitas corrigat noxium timorem. Ideo miſericordiam, & iudicium cantabat Domino, qui ſecundum cor eius erat. Quia ſcio, quod beneplacitum eſt Deo ſuper timentes eum, & in eis qui ſperant ſuper miſericordia eius, quia dulcis, & rectus Dominus, & dulcem, & rectum eum conſidero. Cum Oſeas, & ea retuliſſet bona, quæ Deus Iudaico contulit populo, & nobis maiora promittens, aiebat: Deſponſabo te mihi in iuſtitia & in iudicio, & in miſericordia, & miſerationibus. In iudicio deſponſat ſibi Deus animam, quam metu pœnarum à malo coerceat, in miſericordia autem eam, quam beneficijs coniungit ſibi. Et cum in capite 4. orbis mala narraret, dixit: Non eſt veritas, non eſt miſericordia, miſericordiam coniungens ueritati, quia vnam abſque altera non expedit conſiderare, & quia iſtæ inter homines non coniunguntur virtutes, ait, quod furtum, homicidium, & adulterium inundauerunt ſuper terram, & ſanguinem tetigit ſanguis, dum peccata addun-

Oſea 6. Hieron. tur peccatis. Et infra. Quid faciam tibi Ephrain, quid faciam tibi Iuda? Miſericordia veſtra quaſi nubes matutina, & quaſi ros mane pertranſiens. Propter hoc dolaui in Prophetis, & occidi eos in verbis oris mei. Miſericordiam, quam irrogauerat illi populo, refert, & quia ea fuerant abuſi, ſubdit. Dolaui eos ſermonibus Prophetarum, & occidi verbis oris mei. Ignes, & cauteria protuli, ut qui clementem contemnebatis, timeretis offenſum. Et qui dixerat, indulſiſti Domine genti, numquid glorificatus es Domine? ſubdit: In anguſtia requiſierunt te. Qui in miſericordia Deum non glorificauerunt, in anguſtia quæſierunt eum.

Eſa. 26. Hieron.

Sicut

Digitized by Google

Sicut quæ concepit, cum appropinquarit ad partum, dolens, clamat in doloribus suis, sic facti sumus a facie tua Domine, concepimus, & peperimus spiritum salutis, id est, (Hieronym.) Sicut mulier appropinquans ad partum dolore cogitur exclamare, sic nos in angustia quæsiuimus te, & à facie formidinis tuæ concepimus, & peperimus spiritus filios, vt quem per beneficia non sensimus, per tormenta discamus. Primus aduentus ille est, in quo Deus mirabiliter de iustis triumphauit; in secũdo vero de his triumphabit, qui eius mansuetudine bene vsi non sunt. Aduentum ergo vtrumque simul coniungit Ecclesia, quoniam iustitia Dei sola confideranda non est, lib. 4. c. 11. nu. 1. 34. & 35. sed misericordia, & iudicium simul, lib. secundo, cap. vndecimo, numero vndecimo, 12. 18. 32. vsque ad 34. lib. 4. capit. octauo, numero secundo, vsque ad 12. cap. nono, numero 13. 14. & 18. Sed cum maior hominũ pars magnis peccatis immersa, omni prorsus freno abiecto, libere feratur in malum, iustitiam Dei considerare expediẽ tissimum est, libro quarto, cap. vndecimo, num. 6. 7. 13. & 30. cap. 18. nume. nono, & decimo. Si enim Dei iustitia ante oculos non esset, omnia plena essent malis, lib. 4. cap. vndecimo, nu. 4. vsque ad 6. & 13. cap. 18. nume. nono, lib. 6. cap. decimo, numero 1. & 2. Deus enim bonus non esset, nisi esset iustus, hominumque audaciam moderaretur, lib. 4. cap. 11. nume. 4. 5. 16. & 24. lib. 6. cap. 10. nume. 1. & 2. lib. 6. cap. vndecimo, nu. 4. & 5. Vnde, ut potens timendus est, ut misericors diligendus, lib. 4. cap. 11. nu. 22. 29. & 36.

2 *Aug. lib. de Catech. ru.* Attende quæso, aiebat Augustinus, vt timore concussus ad sanam mentem redeas, quod conscientia tua, impie, Deum habitura sit iudicem, quem noluit habere custodem, & habitura asperum Dominum, quem dulcem patrem quærere, & amare contempsit. *Iob 24.* Vnde cum Iob multa retulisset peccata hominum, & quod oculus adulteri *16. mora. c. 28.* obseruaret caliginem, dixit: Obliuiscatur eius misericordia, dulcedo illius vermes eius. Dicitur obliuisci Dei misericordia, qui scelerate viuens, eius iustitiæ fuerit oblitus. Quia quisquis nũc iustum eum non timet, inuenire postea non valet misericordem. Vt in Apoc. Ioannes docuit dum in medio throni vidit Agnum tanquam occisum, habẽtem cornua septem, & oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram. Et infra cum aperuisset librum, quatuor animalia, & viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno, &c. Et audiui vocem Angelorũ multorum, & erat numerus eorum millia millium dicentium voce magna, dignus est Agnus, qui occisus est accipere virtutem, & diuinitatem, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Et omnem creaturam, quæ in cœlo est, & super terram omnes audiui dicentes: Sedenti in throno, & Agno benedictio, & honor, & gloria, & potestas in sæcula sæculorum. Agnũ qui contemplabantur occisum, qui incarnatione, & morte sua librum aperuit clausum, tanta eius bonitate allecti corruebant, & adorabant eum. Ingrati autem illa experientur mala, quæ in capit. 16. reuelata fuere Ioanni. Et audiuit uoce magna de templo dicentem septem Angelis: Ite, & effundite septem phialas iræ Dei in terram, quas in capite anteriori dixerat plenas iracundiæ Dei viuentis in sęcula sęculorũ, ut magnitudinẽ demonstraret indignationis iustę. Et abijt primus Angelus, & effudit phialã suã in terrã, & secũdus Angelus effudit phialã suã ĩ mare, tertius effudit phialã suã super flumina & fontes, & quartus Angelus effudit phialã suã in Solẽ, ut hoĩes affligeret æstu, & quintus effudit phialã suã super sedem bestiæ, & sextus effudit phialam suam in flumen illud magnũ Euphratem, & septimus Angelus effudit phialam suam in aerem. Et Babylon magna venit in memoriam ante Deum, dare illi calicem vini indignationis iræ eius. Et oĩs insula fugit, & montes non sunt inuẽti. Istę sunt phiale aureę, quas cum odore fuderũt seniores, & aĩalia, & illa eadem quæ sunt odoramenta,

Apoc. 8.

Apoc. 16.

Apoc. 18.

sunt

Augull. sunt ira Dei. Quia hæc omnia, dum considerantur, sunt iustus odor vitæ in vitam, malis vero odor mortis in mortem. Angeli, qui phialas portant, præcincti narrantur circa pectora zonis aureis, quia dum ista recolunt iusti, Deū quem timent, diligunt. Audiuit Ioannes vocem magnam, quia de magnis rebus vox inuariabilis. Magna, quia grandem sonat aduersus peccatores iram. Prædicatoribus, qui Angeli uocantur, dicit: Effundite septem phialas iræ Dei, idest, Ite, & prædicate vniuersa decreta diuinæ vltionis confidenter, quia venturi sunt dies vltionis Domini, & non parcet alicui operanti malum, nisi resipuerit. Reuelatur enim ira Dei de cœlo super omnem impietatem, & iniustitiam hominum. Sed qua ratione cum vox magna, quæ audita est in templo, præcepisset Angelis, vt suas phialas effunderent in terram, ipsi, alius in mare, alius in flumina, ac fontes, alius in Solem, alius super sedem bestiæ, alius super Euphratem, alius in aerem suam phialam effuderunt, num præceptum transgrediuntur? aut maiores, quam iussi fuerunt, inferunt plagas, & qui nocituri essent soli terræ, aeri, soli, &c. nocere statuunt? Minime, sed quod nomine terræ significauerat, qui dederat vocem magnam id ipsum nomine Solis, maris, aeris, &c. intelligitur. Si enim per terram intelligunt homines terrenis cupiditatibus implicati, mare, elatos potentia sæculari designat, qui inter se continuis motibus agitantur, sicut maris fluctus se impellentes: flumina, & fontes, qui sapientiam quidem habent, sed quæ secundum carnem est, qualem vocauit Iacobus sapientiam terrenam diabolicam, quam habent filij huius sæculi, qui prudentiores sunt filijs lucis in generatione sua, in quos ira Dei defæuit. Quia putantes se esse sapientes stulti facti sunt, quam stultitiam, cum phiala fuerit effusa ira plena, confitebuntur: Nos insensati, &c. Solis nomine, ingenio perspicaces, qui tamen veritatem Dei in iniustitia detinent, nec quod agnouerunt bonū, sunt operati, digni, qui vapulēt multis, quia scientes voluntatem Domini non fecerunt eam. Sedes bestiæ regnum peccati est, tyrannis Satanæ, quam exercet in eos, qui Deo contempto, ipsius sequuntur voluntatem, cui ad nutum obediunt, in quibus regnat, & sedet, licet ad horam iustos mandat, non glutit. Euphrates diuites sunt sæculi, & potentes, qui diuitijs abutuntur in propriam perditionem, sperantes in pecuniæ thesauri, auaritiæ dediti, quæ idolorum est seruitus. Aer, dicuntur superbi, qui in cœlum conscendere volunt, ut similes sint altissimo. In hos omnes, qui & tam varijs nominibus vocantur, & vno etiam nomine terræ terreni omnes intelliguntur, effunditur ira Dei, quo nomine magnitudo iræ significatur, licet phiala moderationem eius significet, quia citra condignum punientur impij, sed effusa certe ira, quia ante tempus illud misereri nō obliuiscebatur Deus, nec continebat in ira sua misericordias suas, potiora, plura, & maiora exhibens opera misericordiæ, quam iustitiæ: quia autem dies vltima dies uocatur iræ terribilis, insanabilis propter impios, guttam quidem experientur misericordiæ Dei, phialam autem effusam sentient iræ ipsius. Nec mirum, vt qui olim effuderat de Spiritu suo sancto super omnem carnem, qui omnes homines saluare uolebat, quem recipere noluerunt impij, sed tātæ bonitati ianuam cordis clauserunt, renuētes gratiam eius, quod super hos effundatur ira Dei iusta in ingratos, q tanti beneficij fuerunt contemptores. Primum ergo misericordem proponit Ecclesia Deum, qui vnguentis delibutus, uenit ad nos Christus vnctus, vt vngamur oleo exultationis. Secundo iudicem eundem, & effundentem phialas in eos, qui tantam neglexerunt gratiā. Quæ mala, vt fugiant homines, aduentum Domini ad iudicium proponit Ecclesia, quo cōsiderato, timeant semper exemplum illius secuti, qui aiebat Iob 7. (Gregorius) Si dixero, consolabitur me lectulus meus, & releuabor, loquēs mecum in stratu meo terrebis me per somnia,

Celius. 3

Apoc. 16.

Roma. 1.

Iacob. 3.
Luc. 16.
Rom. 1.

Sapient. 5.
Rom. 1.

Coloss. 3.

Esa. 14.

Psalm. 76.

Ioel 2.
Hieron.

I. moral. cap. 13.

somnia, & per visiones horrore concutiet. Per lectulum in scriptura sacra secretum cordis solet intelligi: Id enim significauit Regius Vates, cum dixit: *Psal. 149.* Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis, quia cum mala ab exterioribus fugiunt, securi intra mentium secreta gloriantur. Cum ergo ait, si dixero consolabitur me lectulus meus, id significauit, Si exteriora fugiens introrsus redeo, & vtrumque requiescere in cordis cubiculo concupisco, ibi dum cogito diuini iudicij seueritatem horrore concutior. Et alibi *Lib. 11. mor. c. 25.* Sanctus Patriarcha, dum hoc ipsum cõ *Iob 13.* sideraret lugens, dixerat: Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris, & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ, subdit: Posuisti in neruo pedem meum, & obseruasti omnes semitas meas, & vestigia pedũ meorum considerasti. Ait Gregor. In neruo Deus pedem posuit hominis, quia prauitatem illius, fœti districtionis suæ sententia ligauit, & obseruat omnes semitas eius, quia subtiliter singula quęque diiudicat, etiam cogitationum intima, quæ nomine semitæ significantur, & vestigia pedum meorum considerasti, quia earum intentiones etiam pensat. Certe quæ in hac die accident, inennarabilia sunt prorsus, nec id solũ, sed nec ea cogitare pro dignitate sufficit homo, sicut Malachias dixit: Et quis *Malac. 4.* cogitare poterit diem aduentus eius? Cum homines phantasientur etiã imaginabilia, ea, quæ nusquã erunt, immo & quæ impossibile est, vt sint, ut Chymeram monstrum impossibile ex incõ possibilibus compositum imaginatur homo, montes aureos, & nihilominus ait Propheta: Cum hominis cogitatio, quæ tam est potens, diem aduentus domini ad memoriam uoluerit reuocare, ut ea cogitet, quæ in ea euentura sunt, quæ diem illam præcedent, horribilia, quæ comitabuntur tristia, quæ consequentur mala, non pro dignitate, ista considerabit, sed quod futurum est omnem excedet hominum cogitationem, immo & Angelorum, quis poterit, siue homo ille sit, siue Angelus, &c. Certe cum quæcunque uolueris, cogitaueris, maiora erunt multo, quæ euenient. Talia illa credebat Amos cũ diceret: Væ desiderantibus diem Do- *Amos 5.* mini, ad quid eam vobis? Quomodo *Hieronym.* si fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei vrsus, & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber. Vocat Propheta diem Domini diem Iudicij, dies dominum quia nunc dies videretur esse hominum eis data a Deo, ut pœnitentiã agant, & eis possint pro libertate sua uti, vt volunt: dies enim alicuius esse videtur in quo nemine impediente facit, quod vult. Hos septem dies regis nostri cęperunt principes furore a vino, id est nunc mos gerendus est regi nostro nemo impedire debet, quod ipsi volet, atque hac licentia cœperunt principes vino & voluptatibus se tradere. Sed cum Deus punit, diem qui erat hominũ facit suum. Isa. 2. Dies domini exercituum super omnem superbum. Iuxta est dies domini. Soph. 1. in hoc domi nus suam exequetur uoluntatem, & impij patientur, quem iusti non desiderant, vel quia timent, quod cœli non sunt mundi in conspectu eius, quanto magis homo putredo, vel ne videant tantam, in consanguineis, amicis, & proximis miseriam. Tantus in Sanctis inerat huius diei timor, ut cum semel senex Heremita vidisset discipulum suum casu ridentem, stupens dixit: Pili reddituri sumus rationẽ Deo iudici, & ridemus? Quis diem illam considerans ridebit? Alteri vero sedenti ad mensam, vt ederet legumina, cum in mentem uenisset Iudicij dies, intactum relinquens prandium, pauens, ac flens ad deprecandum Deum, & misericordiam postulandam, e mensa surrexit fame cruciatus. Et David sanctus cum esset, aiebat (Basilius:) Cur time- *Basil.* bo in die mala? Iniquitas calcanei mei *Psalm. 48.* circundabit me. Inter spem, & mętum laborans sanctus Rex aiebat: Cur time *Psalm. 50.* bo in die mala homo, cui incerta, & oc *August.* culta sapientiæ suæ reuelauit Deus? *Psalm. 8.* condonata mihi esse, quæ cõmisi peccata?

Digitized by Google

ta? Cur timeboqui lauo per ſingulas noctes lectum meum, & aſſiduis lachrymarum imbribus ſtratum meum abundanter rigo? Cur timebo Iudicem expectans, qui laboro in gemitu meo rugiens a gemitu cordis mei, cuius deſiderium ante te eſt Domine ſemper, & gemitus meus a te non eſt abſconditus? Timebo, ne forte iniquitas calcanei mei, quod minus agnoſco, quod vulgo dicitur, *lo que tengo echado al tranſado*, illud me & circumdet, vt potentiſſimus hoſtis, & premat, & interimat. Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorũ meorum & ipſum non eſt mecum, deficiente lũmine uehementer timeo, ne offendam ad lapidem pedem meum. Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce ſeruo tuo. Timeo (aiebat Baſilius) terribilis me horror inuadit, dum conſidero inimicum mè obliuiſci facientem Dei, & beneficiorum eius, & quod ipſe idem eadem obliuione in fine ſæculi crudele mihi ingeret bellum. Impijs hominibus id accidit in iudicio, quod ſceleratis Iudæis fuerat comminatus Eſaias (Hieronymus libro nono.) Manda remanda, manda remanda, &c. Dum enim illi, & promiſſiones, & minas Prophetarum contemnerent, abuterenturque Dei patientia, qui differebat iram, ut reſipiſcentibus miſereretur, ex perſona Prophetarum ludentes dicebant: Expecta pauliſper, expecta pauliſper, venient, quæ futura prædiximus, cumque dilatione viſa non crederent futura, multis detinebantur vitijs, quorum radix erat, Prophetarum non recipere nec promiſſiones, nec minas. Vnde ſubdit: Et erit eis verbum Domini manda, remanda, &c. vt vadant, & cadant retrorſum, & capiantur, & conterantur, & illaqueentur, id eſt, qui noluerunt audire, & mea monita contempſerunt, ea, quæ ſolebant ludentes dicere Prophetis: Manda, remanda, & irridere patientiam meam, dum me arbitrabantur minitari, quæ nuſquã eſſem facturus, ſentient rebus expleri, ut uadant in interitum. Sic & multis accidet Chriſtianorum, &c. Vnde ſubdit Propheta: Qui crediderit non feſtinet, id eſt, ne tardus ei Chriſti videatur aduentus, ſed iuxta Abacuch dictum putemus. Si moram fecerit expecta eum, quia veniens veniet, hebraiſmus eſt, quo ſignificat ſine mora uenturum. Et infra: Conſummationem, & abbreuiationem audiui à Domino exercituum ſuper uniuerſam terram, id eſt, iudicium, quod differebat, breuiabit. Numquid tota die arabit arans, ut ſerat, proſcindat terram ſuam? Nequaquam, ſed tempus etiam veniet triturationis. Nunc terram fructibus aptam, & concionibus, & Sacramentis, & caratroque verbi ſui reddere conatur frugiferam, tunc autem triturabit, illius comminuens oſſa, qui fructus reddere contempſit in tempore ſuo. Tunc lugebit vindemia, infirmabitur vitis, ingemiſcent omnes, qui lætabantur corde, id eſt, in conſummatione mundi præteritarum deliciarum recordatio, erit materia cruciatuum, &c. qui autem tantam effugerint miſeriam inſti, leuabunt vocem ſuam, atque laudabunt; hinnient de mari, hinnient, ait Hieronymus, in equorum ſimilitudinem, lætitiæ magnitudinem geſtientes. Poſtquam Eſaias Aduentus Domini in carne manſuetudinem narrauit dicens: Calamum quaſſatum non conteret, nec audietur vox eius foris, &c. Infra, quæ prima fuerunt ecce venerunt, noua quoque ego annuncio, antequam oriantur audita vobis faciam, &c. Dominus ſicut fortis egredietur, ſicut vir præliator ſuſcitabit zelum, ſuper inimicos ſuos confortabitur. Tacui ſemper, ſilui, patiens fui, quoniam quæ hactenus venerunt calamitates, & quæ orbi intuli flagella, quantum cumque illa viſa ſint grauia in diluuio, in Sodomis, &c. re uera ad ea, quæ in iudicio illaturus ſum hoſtibus meis: manſuetudinis, & patientiæ opera dicenda ſunt omnia. Tunc ſicut parturiens loquar. Diſſipabo, & abſorbebo, ſimul deſertos faciam montes, & colles, & omne gramen eorum exſiccabo.

Pſal. 37.

Pſalm. 37.

Pſal. 90.

Pſal. 18.

Baſi. in lib. Reg. fuſius.

Eſa. 28. Hieron.

Hieron. Abac. 2

Eſai. 24. Hieron.

Eſa. 42.

bo. Et ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam. Tam Principes, quam vulgus ignobile in desertum redigam, vt parturiens loquar, vt qui fetum iræ meæ intus cohibueram, super sceleribus vestris tunc proferam, vt omnibus sit manifesta. Qui in primo aduentu mansuetus insedi asello, venatori similis, vt mutato habitu feras caperem, modo vt vir bellator apparebo. In primo aduentu tanta hominum scelera dissimulaui, tunc omnia simul vindicabo. Irritus in primo aduentu à filijs sceleratis, maledictionem inferam tunc. Vendidit Esau primitiua propter esum lentium, plorabat, & angebatur, quando receptum nocumentum reparare non poterat. Sic accidet malis in iudicio, &c. de quibus Paulus aiebat: Ne quis profanus, vt Esau, qui propter vnam escam vendidit primitiua. Qui autem, appropinquans credunt iudicium Domini, & hac consideratione Sancti sunt, & insuper effectus est sanctitatis credere vicinum iudicium, quia tale credis, studiose viuis, & quia studiose conuersaris, propinquum arbitraris iudicium. Vtraimque hanc explicationem patitur locus Pauli: Gratias ago Deo semper pro vobis, quod in omnibus diuites facti estis in illo, ita vt nihil vobis desit in vlla gratia expectantibus reuelationem Domini nostri Iesu Christi, qui & confirmabit vos vsque in finem, sine crimine in die aduentus Domini, &c. id est, expectatis reuelationem Domini, quia diuites facti estis in illo, & insuper, quia expectatis reuelationem Domini in iudicio, diuites facti estis in illo.

Similè.

Gen. 25.

ad Heb. 12

1. Cor. 1.

9 Erunt signa in Sole, &c. Cum Dominus occasione ruinæ Ierusalem, de vltimo iudicij die differuisset, trepidantes Apostoli, tempus inquirunt, tam meticulosi, & tristes, vt celeri, grandique consolatione egentes audiant, redemptionem ipsis appropinquare tunc. Et licet aliàs sæpe de iudicio Dominus verba fecisset, non commouebatur populus, nec tristabatur, sed discipuli, & iusti. Hi enim sunt, qui iudicium Dei considerantes fient, ac timent, libr. septimo, capit. quarto, nume. 17. vsque ad 19. libro nono, capit. nono, nume. 7. 8. 19. vsque ad 24. 50. 69. 74. vsque ad 76. Erunt signa in Sole, cum Deus peccatum aliquod acriter vindicare vult, idque aperit scriptura; illius mos est, flagellum vocare obscurationem Solis, & Lunæ, &c. Sic in Esai. Dei de Babylone sumenda vindicta significatur, cum dicitur: Stellæ cœli, & splendor earum non expandet lumen suum, obtenebratus est Sol in ortu suo, &c. Ioel 3. Sol, & Luna obtenebrati sunt Hiero. & Ruper. obumbrati non sufferentes videre mœrorem illius dici, & torméta pereuntium & non audientes aspicere seueritatem Christi iudicantis. Est vsitatum in scripturis, vt dies magnæ calamitatis obscurus esse dicatur, vnde Hispani dicimus te hare ver las estrellas à medio dia. Amos 8. loquens de captiuitate Iudæorum, ait occidet Sol meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis. Et in Ezech. cum de Pharaonis vltione agitur, dicit: Operiam, cum extinctus fueris, cœlos, & nigrescere faciam Stellas eius, &c. omnia luminaria cœli mærere faciam super te, & dabo tenebras super terram tuam. Sic & vindictæ de Iudæis sumendæ grauitas describitur in Amos: Et erit in die illa, dicit Dominus: Occidet Sol in meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis. His verbis significatur vltionis alicuius atrocitas. Etenim in summa angustia constituto videtur totus mundus perturbari, Sol obscurari, Luna sanguinea, terra tremere, mare fremere, & cuncta ruinam minari, non quod ita re ipsa accidat, sed quod ita homines angustientur, ac si illa acciderent. At quoniam cum mala omnia orbi illata vmbra sint eorum, quæ in iudicio venient, ita obscuratio Solis, illic metaphorica erit, hic vero re vera signa erunt in Sole, Luna, &c. Creaturæ enim hæ, quæ semper Domino

Iansenius.

Esai. 13.

Exec. 32.

Amos 8.

Digitized by Google

ad nutum sunt famulatæ, mutationes patientur, quibus & sentire videantur, & vendicare Domini iniuriam. Propterea enim post patratum tam immane crimen dixit Cain: Quicumque inuenerit me, occidet me: & ne id fieret, signum visibile posuit Deus super Cain. Et infra. Vbi nostra lectio habet: Rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, &c. in lectione Sanctis pagnini legitur: Rupti sunt fontes voragínis multæ, & foramina cœli aperta sunt, vt significaret, cœlestibus aquis, & terrenis, diluuium inundasse, vt cœlestes creaturæ, & terrestres Dei sui vindicarent iniuriam, pugnantes pro illo contra insensatos. Opertique sunt omnes montes excelsi, quia nullum est impijs latibulum, quo Dei possint vitare iram. Docet locus iste, quam sit cauendum habere iratum Deum, & quam iucundum habere propitium. Sicut enim seruum, quem Princeps non rectis aspicit oculis, omnes persequuntur, & vno Principe offenso, omnes serui se offensos ostendunt, ita eum, qui Deum offendit, aut cui iratus est, omnes persequuntur. Creaturas insensibiles vocauit in testes Deus, quando dedit legem, & easdem vocabit, vt præuaricationem legis ostendat, libro secundo, capit. 10. numer. 14. Creaturæ, quæ ante peccatum seruiebant homini, postea hostes effectæ sunt, libro quarto, capit. 29. numero secundo, & tertio. Iustis omnes creaturæ famulantur, aduersantur autem peccatoribus, ibidem numer. primo, vsque ad 5. Peccator omnem creaturam commouet aduersum se, libro secundo, capit. 13. numero 24. & 25. libro quarto, capit. 18. nu. 15. & 16. cap. 22. num. septimo, lib. 14. capit. 6. numero 6. seruiunt enim creaturæ impijs quasi imoléter vnde Oseę secundo dicit Dominus liberabo lanam meam ne impijs quasi inuita seruiat Rom. 8. de creaturis quæ malis hominibus velut coactæ seruiunt ait, quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute sic lana, & linum liberantur quæ quasi inuitæ cogebantur seruire ingratis, & impijs hominibus.

Gen. 4.

Gen. 7.

Sap. 5.

Simile.

Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna, & maiestate. Ingressus est Dominus factus homo in orbem in nube leui, quæ Maria sunt, vt commouerentur simulacra Aegypti, & cor Aegypti tabesceret in medio eius, &c. vt dirumperetur spiritus Aegypti in visceribus eius, & consilium eius præcipitaretur, vt sic eum colerent Aegyptij in hostijs, & in muneribus, & reuerterentur ad Dominum. Ab eo, qui in tali ingressus est nube, certe aquam consolationis, & bonorum expectare poterant homines. Nubes etiam descendit in die Ascensionis, in qua ferretur in cœlum, in nube etiam veniet ad iudicandum orbem, vt iusti recordentur continuo eorum bonorum, quæ ab eo dem acceperunt Domino, cum venit in nube, impij autem eiusdem aduentus recordati torqueantur valde. Hæc nubes illi similis erit, quæ inter Aegyptios, & fugientes Israelitas media incedebat, & erat nubes tenebrosa, & illuminans noctem, Aegyptijs quidem tenebrosa, Israelitis autem lucida, illos quidem tenebris perterrebat, & inuoluebat, hos autem illuminabat, & lætificabat. Tunc videbunt, &c. Maxima est impiorum miseria. Multa sane accident in iudicio peccatoribus terribilia, sistente cœlo, eiusque motu cessante, interibunt cuncta, in quibus hi confidebant, quæ luxuriæ, conuiuijs, & delectationi seruiebant pisces, aues, &c. Respexi in terram, ait Hier. & ecce non erant luminaria, vidi montes, & ecce erant trementes, & omnes ciuitates succensæ igni, à facie indignationis Domini interierunt vniuersa. Et Ioel. Ante faciem eius ignis vorans, & post eum exurens flamma, quasi hortus voluptatis terra coram eo, & post eum solitudo deserti, vt aurum, argentum, indumenta aurea, & cætera, in quibus impij tanta auiditate ferebantur, deficiant, quo viso illi cruciabuntur maxime

Exod. 14.

Hierem. 4.

Ioel 2.

Tabe-

Tabescent homines, & arescent tot malis visis, nec comedere enim poterunt, nec bibere, nec dormire, nec aliud poterunt cogitare, quam malum, quod cernunt, sicut qui grauissimo aliquo dolore torquetur, qui nequit alio imaginationem diuertere, & cætera. Vndique erunt tibi angustiæ, aiebat Bern. Hinc erunt accusantia peccata, inde terrens iustitia, subtus patens horridum chaos inferni, desuper iratus iudex, intus vrens conscientia, foris ardens mundus. Peccator sic deprehensus, in quam partem se premet, latere erit impossibile, apparere erit intolerabile; In tanto discrimine torquebit te conscientia tua, male sibi conscia; Tu ipse eris accusator, & iudex tuus, conuictus teste propria conscientia super hæc autem omnia cruciabuntur videntes filium hominis. Cum olim Ioseph, fratres suos allocutus, dixit: Ego sum frater vester Ioseph, quem vos vendidistis in Aegyptum, non poterant respondere fratres, nimio terrore perterriti. Multa viderant in fratre, quibus eum crederent placatum, qui triticum, pecunias tanta liberalitate donauerat, qui eos ad prandium inuitauerat, & tunc blandis sermonibus consolabatur eos, dicens: Non vobis durum videatur, quod me vendidistis. Dei consilio hæc disponente, pro vestra salute contigerunt: Trementes erant illi, videntes auctoritatem fratris tantam, & etiam animaduertentes, quanta facilitate vindicare iniuriam posset. Quid quæso peccatores patientur, videntes Dominum cum potestate magna, & maiestate, qui aduocauit cœlum desursum, & terram discernere populum suum, non audientes: Nolite timere, &cæt. non durum vobis videatur, quod me vendidistis? Sed dicet, ait Augustinus. Ego te homo de limo manibus meis feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi imaginem meam

Bern. de inferiori domo.

Gen. 45.

Psal. 13.

Serm. 67. de temp.

conferre dignatus sum, tu mandata uitalia contemnens deceptorem sequi, quam Deum maluisti. Carnem suscepi, mortem sustinui maledictam, &c. En clauorum uestigia, quibus affixus pependi, en perfossum vulneribus latus, cur, quod propter te pertuli, perdidisti? Cur habitaculum, quod mihi in te sacraueram, luxuriæ sordibus polluisti? Cur me grauiore criminum tuorum cruce, quam illa, in qua quondam pependeram, affixisti? Grauior enim apud me peccatorum tuorum crux est, in qua inuitus pendeo, quam illa, in qua tui miseratus, mortem tuam occisurus ascendi; vnde ab auditu malo non merebaris liberari.

Cum Nabuchodonosor statuam illam terribilem auream, &cæt. fictilem, &c. in somnis uidisset, & quod lapillus illam in puluerem redigeret, ignorans quid somnium significaret, & qui posset credere sommo fidem adhibendam non esse, conterritus est spiritus eius, sollicitusque interpretationem visionis, tam anxie requirebat, qualis obsecro tremor peccatoris animum conturbabit, cum contra formicam, non lapillum, sed montem, omnipotentem Deum, non dormiens, sed vigilans viderit tam acriter indignatum? Si tam vehementi timore concussi filij Israel clamabant, cum fumantem cernerent montem, & clementissimum Dominum legem dantem (beneficium nulli nationi factum,) Non loquatur nobis Deus, ne forte moriamur, qui tantam fuerant experti bonitatem; quis accedere ad Christum non verebitur, eorum qui fractæ legis, violatique mandati rei, ad hoc vocari se nouerint, vt rationem transgressionis reddant, & pœnas luant? Cum non fumet mons, sed tota terra, igne iudicem præcedente, exardescat, in quo iam impius æternas incipiat experiri pœnas? Auarus diues pauperum inimicus, à paupere quondam Christo, iudicatus, ambi-

Dan. 2.

Hieron. Exod. 20.

tiosus, ab eo qui humanæ gloriæ contemptor semper fuit, deliciosus, & qui lasciuiebat in lectis, in mensis, &c. ab eo, qui parcissimus fuit, audiendus in iudicio, & certam credent condemnationem, & insuper vehementer cruciabuntur hi videntes Christum, quem maximo prosequuntur odio, in tanto honore ab omnibus adorari, cuius pedibus, ipsi furibundi & inuiti subijcientur.

Apoc 6. Augustl. Mallent impij omne tormentum sustinere, quam faciem iudicis irati videre ait Augustinus: Quapropter dicent montibus: Cadite super nos, & abscondite nos a facie sedentis in throno, & ab ira Agni, quoniam venit dies magnus iræ ipsius, & quis poterit stare? Et vidi Reges terræ, Principes, diuites, & fortes, seruos, & liberos abscondentes se in speluncis, & in petris montium.

1. Reg 18. Esther 3. Furebat Saul, cum Dauid cerneret a pueris laudatum, &c. & Aman cum Mardochæum videret infidētem mulæ Regiæ, ingenti circumdatum comitatu, cum tamen nec honor Dauidis in nocumentum esset Saulis, nec Mardochæi in damnum Aman qualis peccatorum erit animus, cum potentiam viderint Christi in eorum caput, & damnum ostendendam? Accedit his quòd omni destituētur hi solatio intercessoris, & B. Virgo, quæ lac ostendebat filio, ut eius moderaretur iram, & ad misericordiam traheret, quæ cernens filium tribus lanceis mundum perdere volentem, fideles seruos Francisci, & Dominicum offerebat unigenito quidem, ut eorum prædicatione scelerati conuerterentur homines, lac ostendet, sed vt diuinam excitet iram. Non aderit cum thuribulo, &c. Aarō, nec Moyses, qui procidat ad ostium tabernaculi, ut placetur iratus Deus, sed tantorū hominum exercitus qui clamet: Vindica Domine sanguineum Sanctorum tuorum, qui effusus est, immo & sanguis Christi, de quo dixerat Paul. quod loqueretur melius, quā sanguis Abel, qui uindictam fratris clamabat, ille au-

Apoc. 6. ad Heb. 12.

tem criminum indulgentiam, tunc clamabit ad Patrem aduersus tanti boni cōtemptores. Si in foraminibus petræ, qui Christus est, abscondi non poterit homo, nec ingruentibus aquis diluuij ire Dei, arcam Mariā ingredi poterit, peribit miser. Si crux Christi, in qua omnes miserationes Dei, omnes spei nostræ causæ plenissime continentur, erit formidabile signum, eadem tunc testis annuntiabit indignationem Dei, hæc damnabit perditorum hominum luxum, delicias, superbiam, &c. Obsecro si ipsa Domini crux terret, quis cō solabitur? Si totius diuinæ charitatis, & pietatis signum exanimem reddit hominē, quis spē erigere poterit? Si crux Christi contra nos nociferatur, quis loquetur pro nobis? Si in vulneribus Christi misericordiam nō inueniet homo, ad cuius opem confugiet? Quis accusabit aduersus electos Dei, dixerat quondam Paulus, Christus qui mortuus est? Minime. At reprobis nullus patrocinabitur, & omnes contra illos accusabūt, ipseq; Iesus erit accusator, & Iudex & testis. Dixit Dominus ad Moysen: Refer virgam Aarō in tabernaculum testimonij, vt seruetur ibi in signum rebellionis filiorū Israel. Sic crux Christi erit impijs maius signum rebellionis, &c. lib. 9. c. 9. num. 8. Cum viderint filium hominis veniētem in nube, &c. Is erit malorum cruciatus, &c. Idem autem erit, summa studiosi hominis felicitas. Quia enim motibus cęlorum cessantibus ea deficient, quæ vanitatem, uentrem, & delicias concernent, anxiabuntur illi, quorum Deus uenter est. At, qui dū uixit, cuncta terrena, ut stercora arbitrabatur, quando caruerit illis non contristabitur, qui circuibant in mellotis, & caprinis pellibus sacco induti, cum defecerint hæc, quæ pretiosa sunt, consolatione non egebunt. Qui videntes stultum firma rādice florentem, maledicebant pulchritudini eius, ubi cōtemptus terrenorum bonorum significatur, ēt tunc habitus quādo pp terrena hæc honorabantur homines, cum viderint hæc deficere, gaudebūt,

Cant. 2.

Num. 17.

quod

Digitized by Google

quod illis caruerint, quæ homines in laqueum Diaboli, & in barathrum præcipites dederunt. Qui aquilæ similes in arduis posuerunt nidum suum, ridebunt cum ea interierint, quæ ipsi contempserunt. Præterea summa horum felicitas in hoc erit constituta, quod videbunt filium hominis venientem in nube; qui coram toto orbe virtutes Sanctorum patefaciet, & deducet sicut lumen iustitias eorum, & iudicium eorum, vt meridiem. Iustitiam eam, quam illi fecerunt in occulto, & reuelarunt eam soli Deo, hanc producet sicut lumen Deus in conspectu hominum, & Angelorum, & si ita dicere fas est, iactabit se de te, tamquam de filio. Cum apparuerit Iesus in aere, simul rapientur iusti, illi obuiam honoris gratia. Nam Regi ingressuro in ciuitatem egrediuntur comites, nobiles, Reipublicæ gubernatores ptetiosis induti vestibus, at mali, vt rei, intus expectant in ciuitate, sic erit in iudicio, &c. Et si in his verbis consolabatur Paulus, deficiente vxore, marito, filio, qualis obsecro erit consolatio, quando cessantibus spe, & verbis, ista experiantur, & videant? Tunc quando plangent omnes tribus terræ, absterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum. Quando maledicentur impij, tunc benectio erit super capita iustorum, gaudium, & lætitiam obtinebunt. Quando mali turbabuntur timore horribili, &c. tunc iusti in perpetuum viuent. Quando armabit Deus armatus ipse omnem creaturam ad vltionem inimicorum, qui potentissimos Reges muscis, & ranis subijciebat, & Exo. 23. crabronibus quæ animalia vespã vocamus Moscardones pollicebat Iudæis exterminaturũ potẽtissimos hostes, creaturæ omnes congratulabuntur iustis, & Rex pacificus misericordia indutus corridebit illis, quos amplexabitur, & benedicet, accipientque regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini, quoniam dextera sua teget eos, ne mala eos contingant. Si enim ita non esset, non diceret Iob: Quis mihi tribuat, vt desiderium meũ audiat omnipotens, & librum scribat ipse, qui iudicat vt in humero meo portem illum, & circundem illum, quasi coronam mihi? Per singulos gradus meos pronunciabo illum, & quasi Principi offeram eum. Hoc postulo, vt scribat librum meæ accusationis, qui iudicat actus omnes interiores, & exteriores, & si per certam veritatis manifestationem culpabilis appaream, ego pœnam portare volo, si vero manifesta virtute commendabilis appaream, exinde coronam præmij accipiam. Item cum Iesum viderint probi tanta fulgentem gloria, hæc, summum illorum erit gaudium, qui Iesum diligunt supra se. Tamque sunt hi gloriæ Christi intenti, illiusque cupientissimi, vt eorum omnium lætentur, quæ in Christi cedent æstimationem. Et vt quondam cum sub Ezechia Rege sancta ciuitas à potentissimo exercitu Assyriorum circumdata, euidenti subiecta periculo homines haberet metu concussos, cum Angelum cernerent tantam hostium multitudinem occidentem, respirarunt, &c. sic in iudicio Sancti, qui paulo antea circumdati erant ab exercitu impiorum sub duce Antichristo, cum Christum viderint armatum venientem, vt interficiat Antichristũ spiritu oris sui, & destruat illustratione aduentus sui, cum viderint, quod verus Iacob sortem Ephrain, & Manasses mutat imposita manu dextera super filium Ioseph minorem, lætabuntur vehementer, cernentes etiam quod naufragante orbe ipsi in tranquillo sedeant portu, & quod percuntibus Aegyptijs in igneis globis, illi cantabunt Domino, qui gloriose honorificatus est. Cum Moyses esset in monte ad accipiendam legem à Deo, iussit, vt descenderet, vt alloqueretur populum, quibus dixit: Estote parati in diem tertium. Iamque inclaruerat dies tertius, & cœperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clangorque buccinæ vehementer prostrepebat, & timuit omnis populus, qui erat

Iob. 39.

Psalm. 36. Chrysost.

2. Thes. 4.

Simile.

Esai. 37.

Sapien. 5.

2. Thess. 2.

Exod. 7. & 8.

Gen. 48.

Exod. 15.

Sap 5.

Exod. 19.

Iob. 31. S. Thom.

rat in castris, totus autem mons Sinai fumabat, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, & ascenderit fumus ex eo, quasi de fornace, eratque omnis mons terribilis. Moyses loquebatur, & Deus respondebat. Quando credere populus potuisset, in tãto igne, tanta fulgurum multitudine, interijsse Moysen, ille loquebatur cum Deo, omni fugato timore, illi autem, qui in eam pestribus erant, territi deficiebant, ita accidet in iudicio iustis, & peccatoribus, &c. Iusti loquentur cum Deo, &c. Præterea iustos consolabitur Christus, eius mater, crux, vulnera eius, in quibus vt in foraminibus petræ fuerant in vita absconditi, nec ingruens diluuium ignis formidabunt, qui in arca mystica humanitatis Christi erunt inclusi. Tũc implebitur id, quod iustis promissum legimus: Ioel. 3. cum enim dixisset, Dominus de Sion rugiet, & mouebuntur cœli, &c. Tunc erit clemens erga populum suum, & Dominus spes populi sui, & fortitudo filiorum Israel, & cæt. Et erit, in die illa stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac, & per omnes riuos Iuda ibunt aquę. Mõs fumans Christus, & spirans minas, & cædes, is est, in quo Moyses tanto honore donatur, vbi Loth eripitur ab vniuersali mundi incendio. Et vt olim in tabernaculo virga, & manna erant, sic in humanitate Christi in iudicio ferream virgam, quæ confringat lagunculas luteas, & consoletur iustos, vt manna aduertere expedit. Tunc ænigma Sansonis celebre patefecit: A comedente exiuit cibus, & à forti egressa est dulcedo, dum Iesus noster, qui vt leo rugiet, de quo dicitur: Quis similis tibi in fortibus Domine? ab hoc exit dulcedo. & cibus, quo satientur, & delicientur electi. Cum fugientes Gabaonitas insequeretur Iosue, dixit: Sol contra Gabaon ne mouearis, & Luna contra vallem Ayalon, steteruntque Sol, & Luna, donec vlcisceretur se gens de inimicis suis. In vno, eodemque opere summa erat inimicorum miseria, summa item amicorum felicitas, &c. Sic in iudicio Christus, & Maria stabunt in

Ioel. 3. Hieron.

Ibidem.

Gen. 19.

Iudicũ. 14.

Exo. 15.

Iosue. 10.

consolationem iustorum, & impiorum perditionem. Et virga sancta Crucis, quæ conseruabitur in signum rebellionis impiorum, eadem erit in testimonium electionis iustorum.

His fieri incipientibus respicite, & leuate capita vestra, &c. In his verbis tria sunt grandi consideratione digna; Primum, quod in iudicio, impiorum, & iustorũ sors & status, mutanda sunt. Secundum, quod cum inenarrabiles, & terribiles ingruerint calamitates, illæ scilicet, quæ antecedent, & comitabuntur horribilem iudicij diem, tunc hi leuabunt caput, his tempus redemptionis aduenit. Tertium, quod ea omnia, quæ peccatoribus tristia erunt, amara, & formidabilia, illa eadem consolabuntur iustos, eruntque bonis, & miserationibus plena. Circa primum, sortem mutãdam hominum in iudicio indubium est, quoniam quando requiret Deus omnes dies sæculi, id est, verba, facta, & cogitationes omnes, lib. 9. cap. 9. nu. 2. 11. & 13. tunc iustitiam Sanctorum cunctis patentem faciet Deus in gloriã & sui, & illorum, ibi. nu. 3. Quando toti orbi præsentia erunt impiorum mala in confusionem ingentem ipsorum, num. 12. 13. 20. 30. vsque ad 32. 39. 62. & 76. tunc virtutes iustorum patebunt, quia vtrorumque sors mutanda est iuste à Deo, num. 55. 58. 60. 64. & 68. ca. 20. num. 17. & 18. lib. 12. cap. 4. nu. 26. In iudicio enim, tamquam in æstate discernentur arbores ficeæ ab alijs, quod in hyeme non patebat, lib. 9. cap. 9. nu. 64. Tunc enim Dominus similis erit capreę, vt perspicacissimo intuitu in tãta hominũ multitudine discernat pios ab impijs, ibid. num. 75. Circa secundum, in verbis illis. *His fieri incipientibus*, diem illum terribilem docet Dominus, cum persecutiones Antichristi, signa Solis, &c. sonitus maris, arescere homines, virtutes cœlorum moueri, exordia tantum dicat malorum ingentium, quæ sequentur. *His fieri incipientibus*, id est, quando dies iudicij ingruerit calamitatibus plenus, vobis orietur gaudium sempiternum. Præcipit Deus iustis, vt leuent caput, quando

do Christus vt fulgur, cum Sol, & Luna obscurabuntur, lib.9.cap.9.num.8. Quando Deo aduerso astare terribilius gehenna erit, ibidem num. 12. & 13. Quando nulla erit res, quæ consolari possit reprobos, num. 13. 23. & 65. Iudicium quam sit formidabile, colligunt Sancti à fulguribus, &c. quæ videmus modo, de quibus aiebat Aristot. Tonitrua, & fulmina non timens, non est fortis, sed furens potius, nu. 22. Quando in iudicio peccatores erunt sicut ebrij, num. 27. Quando erubescet Sol, & confundetur Luna, cernentes, homines nihil Dei bonitate dignum egisse, num. 27. Quando frementes & sibilantes, quærent Dæmones impios ad deplorandum, num. 28. Quando dolores parturientium fœminarum, hisque acerbiores patientur iniqui, nume. 32. Tunc quando dies iudicij insanabilis dicitur, quando locus non erit pœnitentiæ, num. 33. & 56. Tunc quando mali percutientur variis plagis, iusti cantabunt victorias suas, quas duce Deo de hostibus reportarunt, num. 38. Quando præsentia erunt omnia peccata oculis cuiusque peccatoris, vt eorum conscientia torqueatur, nume. 39. 43. 45. 48. & 76. Quando scrutabitur Deus in lucernis Hierusalem vlciscens super viros contemptores, num. 40. Deo ipso existente, & iudice, & teste criminum, num. 41. 48. & 76. Tunc iusti leuabunt capita, cum dies iudicij cogitari non potest, ne dicam ferri, num. 41. Tunc valida tempestas erit ad ventilandam tam grandem aream, num. 56. Tunc crux Christi veniet, in cuius lumine patebunt omnia abscondita cordis, nu. 67. Tunc quando quæ terrebunt, & torquebunt malos multa erunt, num. 76. Tunc æstatem, & tranquillitatem futuram iustis Christus dixit in parabola ficulneæ, num. 9. & 64. Circa tertium, eadem, quæ terrebunt peccatores, consolabuntur iustos, quæ in egressu filiorũ Israel de Aegypto, contigerunt miseri cordiam dei eximiam in Hebræos ostendebant, eadem ipsa quibus acriter puniebantur Aegyptij horribiles tenebræ grando muscæ aquæ versæ ĩ sangui

Li. 1. mag. mora. c. 1.

nem quib. Aegyptij flagellabantur, in bonum Iudæorum conuertebantur ex poliabãtur Aegyptij sed ijsdem bona ditabantur Hebræi, occidebantur primogenita illorum tam in hominibus quã in pecoribus sed hoc medio seruitutem euasit populus dei, libertatemque consecutus est; sic continget in iudicio, omnia quæ sunt impiorum flagella, erunt iustorum consolationes, ignis rapidus sanguis fluens, tunc audient respicite, &c. quoniam appropinquat redemptio vestra: & in igne. n. cõflagrationis boni, & mali sic inuenientur, sic vt Hebræi, & Aegyptij in mari rubro, lib.9. cap.9. nu.4. Ille ignis, qui erit ad purificandos imperfectos, ac puniendos reprobos, illuminabit Sãctos, nu. 31. 34. 35. 41. 43. & 56. Iudicij dies peccatoribus erit tenebræ, & Sanctis lux, succensa quasi caminus malis, bonis autem sanitas erit in pennis, nu. 42. In iudicio (quo tempus famis est) iusti saturabuntur, num. 4. diemque iudicij (quæ mala dicitur) non timebunt iusti, qui eam, dum viuerent, desiderauerunt, nu. 7. & 9. & lib. 18. cap. 15. nu. 26. In iudicio tubæ erunt ad congregãdos, & consolandos Sanctos, & terrendos impios, lib.9.c.9.num.8. In iudicio iusti in nubibus venient obuiam Christo in aera honoris gratia, mali autem, vt rei expectabunt in terra, nu. 17. 18. & 20. Quando hæc erunt, lætitia ineffabilis erit iustis, num. 25. & 26. Denique in iudicio non tantum securos, sed & beatos vocauit Dauid iustos, nu. 51. Tunc enim fluuius ignis lapidem caliginis, hoc est, impios, diuidet à populo peregrinante, id est iustis, num. 72.

Esa. 14.

Malach. 3.

2. Thes. 4.

Iob. 28.

Ex his duo colligũtur. Alterum est, impiorum stultitia ingens, qua, cum dies iudicij dies sit iræ, ipsi thesaurizant iram in diem hanc, in qua thesauri misericordiæ, & pietatis bonis operibus congesti tam sunt necessarij, thesaurizant sanguinem Christi, quem pro peccatis suis dedit vt libereris, caue ne diuinus hic sanguis quo male vsus es, sit thesaurus infinitus diuinæ indignationis tibi, sicut iustis diuinæ misericordiæ erit, &c. n. 5. 6. 12. vsque ad 14. 19. vsq;

10

Lib. 9. c. 9.

Digitized by

ad 24.31. vsque ad 37.40. vsque ad 42. 67.70.71.& 76. Colligitur secundo, q̃ recte Sancti hunc diem exoptent, nu. 44. & 61. Iudicium vltimum desiderat sponsa, sed recte in eo desiderat Christum misericordem. nu. 74. & 75. Iudicij diem qui desiderat, & in eo fiduciam habet, perfectus est, nu. 61. Hinc etiam qui tales sunt, nullum medium intenta tum relinquunt, vt Christum congruo habitu aspiciant, num. 15. Hunc autem diem confidenter superbi expectant in proprium malum, cum virtutibus careant, ibidem num. 37. In iudicio enim mali, qui nunc sumus sunt, æternam damnationem accipient, num. 58. Vide Dominica vltima post Pentecostem.

DOMINICA SECVNDA in Aduentu Domini,

Iuxta vsorem Romanum.

Euangelium.

Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi. Matth. 11.

1 Domi. I I. Aduentus.

IAN communioni, ac veriori Sanctorum patrum intelligentia, Baptista Ioannes, qui in vtero matris suæ adhuc existens Spiritu sancto fuit plenus, & exultauit in gaudio ad præsentiam Domini Iesu, nuranda Dei virtute in tantillo infantulo vsum rationis præueniente: Quem iam grandæuus ostendens dixerat discipulis: Ecce Agnus Dei, qui venerat, vt testimonium perhiberet de lumine Christo, modo nec dubitans, nec ignorans Christum Messiã esse, cum ignorantibus voluit videri ignarus, sicut Paulus omnibus omnia factus. Pilisque camelorum indutus egreditur, personam simulans ignorantis, qui diuina sapientia ornatus erat, Iacob similis factus, qui vt benedictionem à patre consequeretur, pilosus egressus est, instar fratris Esau. Sic & Ioannes velut ignorãs mittit discipulos ad Christum, vt ipsi benedictionem consequantur. Et vt olim Dauid Rex ante arcam procedens, Regalibus vestibus exutus est, & linea veste indutus ludebat corã arca, & saltabat, licet despectui fuerit habitus, etiam à propria vxore, omnia cõtemnens, & dum regiam dimisit, vel dissimulauit maiestatem, voluit, vt cunctus populus arcam veneraretur, ipso contempto, nec oculi hominum in ipsum, sed in arcam ferrentur: Ita & Ioannes proprium contemnens honorem, habitum assumens ignorantiæ, qui prius illi non erat, hoc solum desiderat, vt agnoscatur Christus, & prædicetur ipse, magnificetur, vt eo contempto, Dauid exemplo, mystica testamenti arca ab omnibus adoretur, similis illi, qui aiebat: Vtcumque prædicetur Christus, quauis occasione, etiam si illa in meum cederet nocumentum, in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Sic Ioannes gaudium suum impletum arbitrabatur cum sui oblitus populus, Christum sequebatur. Et vt olim Dauid fatuum se simulauit inter hostes degens, vt vitam conseruaret, Ioannes plenus sapientia in bonum discipulorum, fatuitatem simulauit dicens: Factus sum insipiens, vos me coegistis. Vnde cum nouus Elias, à noua, & crudeliore Iezabel in carcerem fuisset coniectus, quia restitit Herodi, qui vxorem fratris sui in scortum acceperat, de gloria Domini anxie sollicitus, duos ex discipulis mittit, vt edoceantur in re tam ab eo cognita, & certa, quam ab ipsis incognita & ignorata. Audierat à discipulis suis: Magister, qui erat tecum trans Iordanẽ, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & oës veniunt ad eum. Quib. indidia, & liuore concussis ipse respondet: Hoc ergo gaudium meum impletũ est, illũ oportet crescere, meaũt minui. Qui de sursum venit, super oës est. Et post multa: Qui credit in filiũ, habet vitã æternã, qui aũt incredulus est filio, nõ videbit vitam, sed ira Dei manet super eũ. In quib. verbis, promissionibus, minis, terroribus, eorũ animos pulsat obsecrando, & increpãdo, totq; medijs in re tam ipsis necessaria nihil proficit, q̃ cernens, morti iam proximus & dolens, & quod illis salus æterna sine fide Christi esset impossibilis, & quod tanto detinerentur malo, considerans, mit-

Ioan. 1.

Ianseni. 2. Cor. 9. Genes. 27.

2. Reg. 6.

Phil. 1.

1. Reg. 21.

2. Cor. 12.

3. Reg. 19.

Ioan. 3.

mittit illos ad Dominũ, ille, cuius munus erat trahere incredulos ad pruden-
Luc. 1. tiam iustorum. Hi enim discipuli Ioannis æmulabãtur pro magistro suo cum viderent per Christum Ioannis gloriam decrescere. Magis enim ipsis
Num. 11. cordi erat, magistri honor, quã hominũ vtilitas. Sic olim Iosue æmulabatur pro Moyse, cum Eldab, & Medab prophetarent in castris: Domine mi Moyses prohibe eos. Sic & hi dicunt: Domine, ille, cui tu testimonium perhibuisti, indiscreta scilicet humilitate te illi submittens, ad hunc omnes, te neglecto, accurrunt. Non poterat illis ueritatem suadere, credebant enim quod humilitatis gratia ista diceret (ac si humilitas iustorum veritati contradicere deberet.) Vnde hac de causa maiorẽ de magistro concipiebant opinionem. In re hac duo sunt, quæ indigent grandi consideratione, in quibus mira innotescit Baptistæ virtus. Alterum est, quod in carcere detineretur inter scelestissimos homines, vbi solum audiuntur blasphemiæ, periuria, detractiones, odia, Dei contẽptus, &c. in taliũ societate miros ostendit Ioannes profectus. Sicut enim qui perditissimi sunt homines ẽt inter Angelos, inter perfectos viros scelerate viuunt, nec eorum verbis, aut exemplis ad sanam mentem redeunt, sic inter dæmones, ac nefarios homines, Sancti sanctè conuersantur. Exẽpla Sanctorum, quæ vident homines, eorum conuersatio, &c. mirandam conuersionem efficit in eis, qui nondũ obstinato sunt animo, nec in profundum malorum deuenere. Exempla enim Sanctorum carbones vastatores sunt, li. 2. c. 7. num. 37. lib. 5. c. 13. num. 14. 17. & 29. Exempla Sanctorum etiam homines Barbaros pertrahunt ad salutẽ, lib. 5. c. 13. num. 7. & 11. Exempla non tãtum cum uidẽtur, sed quod minus est, cum audiuntur potentissima sunt, ut homines ad sanam mentem redeant, ibidem num. 11. vsque ad 14. Vnde exempla Sanctorum panni sunt veteres, quibus a cisterna luti extractus est Hieremias, lib. 15. capit. 13. num. 26. & 27. Exempla enim sponsæ, quæ pfecta est, currere facit adolescentulas. i. imperfectas animas in odorem vnguentorũ Christi, lib. 5. c. 13. num. 32. Est etiam indubitatum, quod muscæ morientes perdunt suauitatem vnguenti. Mala enim gesta, societas impiorum, eis conuiuere, illorum perditis conuersationibus interesse, magnum infert nocumentum animarum saluti, quia homines, aut eorum sequuntur mala, aut saltem remissius viuunt, quoniam sicut dum alæ animaliũ se inuicem feriunt, incenduntur magis, ait. Gregor. dum mutuis prouocantur exemplis, ita & dum scelerata vita fratris fratrem percutit, illum, vt plurimum, a bono retardat, si non repellit. Vnde talium societatem vitare cõuenientissimum est, lib. tertio, cap. decimo, num. 101. lib. 9. capit. 21. num. octauo, lib. vndecimo, cap. 5. num. 3. vsque ad 8. 10. vsque ad 13. cap. 12. num. quinto, & 6. Vtrumque hoc ita est indubitatum, vt illud experientia teste quidam in grande malum, alij in maximam vtilitatem didicerint. Est nihilominus certum etiam aliquos ita esse vitijs inuolutos, cęnoque malorum immersos, vt nec colloquijs, nec miraculis, nec exemplis Sanctorum a malis inceptis desistant. Qua ratione ducti aiebant Sancti, qđ aliquando locus parum ad virtutẽ prodest, cum Eua in paradiso creata peccauerit priusquam Adam, qui extra melior fuit, libro sexto, cap. quinto, nu. 9. lib. 10. capit. 9. num. 2. E contra autem Sancti sic perfecti sunt, vt nec conuersatione, nec societate impiorum pereant, sed potius illos ad ipsorum inculpatos mores reducant, lib. 9. ca. 19. num. 3. vsque ad 12. & 14. cap. 21. numero 9. cap. 23. numero 7. lib. 11. c. 5. num. 13. & 15. Et quia mirabile est pessimis exemplis, & pessimorum colloquijs non corrumpi, cum id accidit iustis, per siccum dicuntur ambulare in
Exo. 15. modio mari, Deo cum ipsis & potẽter, & misericorditer agente, lib. 9. cap. 19. num. 1. Vnde maximẽ laudantur cum iusti sunt inter impios, ibidem num. 2. vsque ad 5. & 12. vsque ad 14. lib. decimo, cap. 9. num. 4. & 5. Peccatis enim alienis,

alienis non communicant, etiãsi peccatoribus conuiuant, lib. 9. cap. 19. numero 10. lib. 11. cap. quinto, nume. 14. Cum ergo in carcere Ioannes charitate Dei & proximi plenus, de discipulorum salute tam est sollicitus, mirandũ in tanto homine sanctitas demonstratur. Et propterea arbitror, quod hac occasione Christus Dominus illud retulit testimonium, quod de Ioanne longe antea prædixerat Malach. Ecce ego mitto Angelum meum (Ioannem, scilicet) qui præparabit viam tuam ante te. Angelorum enim, qui in cœlo sunt, hic status est, & hęc perfectio (quã etiam habuissent semel ad Deum conuersi, etiam si diuinam essentiam non viderẽt) vt impeccabiles sint. Dei enim cognitio, & amor, dum illam comitantur naturam, quæ inuariabilis, & immutabilis suapte natura est, modũ naturæ sequuntur. Vnde etiam cum perditissimos custodiunt homines dæmonijs sæpè peiores, etiam si beati non essent, eorum exemplis non possunt mutari; immo nec; si per impossibile, in inferno possent damnatorum pœnis torqueri, illi, qui semel in Deum, ipso iuuante, conuersi sunt, in nullo a pristina virtute deficere potuissent, nec ira, &c. contra Deum moti, quem sum mopere venerarentur. Sic Ioannes Baptista suo modo, &c. Multi homines studiosi sunt, sed virtutem colunt, ut homines, qui dum inter Sanctos degunt, cum Sanctis Sancti sunt, sed peccatoribus copulati, cum peruersis pereuertuntur. Vnde ait Gregor. Ezechieli ostensam esse visionem discurrentem in medio animalium, splẽdor ignis, & de igne fulgur egrediẽs, & animalia ibant in similitudinem fulguris coruscantis. Vita Sanctorum fulgur est, quo terrentur homines, & timent, ad Deum conuertuntur, nisi illi stulti sint. Sancta enim animalia sic incedunt, ac si carbonibus, & lampadibus componerentur, trahuntque rotas, quę illis coniunguntur, hoc est, inconstantiam eorum, qui cum ipsis conuersantur, qui cum euntibus pergunt, & cum eleuatis pariter eleuantur. Et hac de

Malac. 3.

Ho. 11. in Ezec. c. 1.

cauſa præcepit Dominus Oseæ, ait Hier. vt acciperet vxorem fornicariã, sciens quod qui tanta virtute pollebat, etiam a propria vxore (quæ tam potẽs esse solet ad decipiẽdum virum, ipsaq; fornicaria) non deciperetur, sed ille potius ipsam ad meliorem frugem reduceret, etiamsi in lupanari ante horam degeret, frontem habens meretriciam, ne erubesceret. Cum educit Dominus ventos de thesauris suis, nubesq; ab extremis terræ, id est, Sanctos in bono confirmat, relictis vitijs, in quibus antea iacuerant, fulgura in pluuiam fecit, vt rigentur illi, & fructum ferant; qui nimia peccatorum ariditate sicci degebant. Et sicut hæc iustorum conditio est, hæc vitæ ipsorum potentia; ita scelerata impiorum vita potens est ad perdendos eos, qui Angeli non fuerint. Eritque vir polltutus labijs, qui in medio populi polluta labia habentis fuerit commoratus hac de causa sanctus Ioseph fratres uoluit habitare in terra Gessem ne Aegyptijs commixti eorum mores discerent. vnde Oseæ 4. lucro exponẽs illa verba particeps idolorum Ephraim dimitte eum. O Iuda dimitte Ephraim, in quo decem tribus, intelliguntur; neque ei te adiungas amicus enim & particeps idolorum est ne consortio eius corrumparis.

Hier. Ep. 10 Psal. 134.

Esa. 6.

Caue ne sedeas cum concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introeas, odi Ecclesiam malignantium, & cũ impijs ne sedeas, ne forte ad malum pertrahant cor tuum. Pauciſſimi enim sunt de quibus legimus: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias, & sicut malus inter inculta ligna syluarum, sic dilectus meus inter filios, fructus proferens gratissimos pomorum, bonum odorem ferens sponsa similis lilijs, quæ inter spinas tam sunt suauia. In Babylõniam captiui ducti sunt Iudæorum multi, qui captiuitatem ingressi super flumina Babylonis cantantes flebant: Si oblitus fuero tui Hierusalem ciuitas sancta, obliuioni detur dextera mea: qui tamen postea moribus Babyloniorum corrupti, cum libertas eis data esset ad sanctam

ciui-

Digitized by Google

ciuitatem remeandi a Cyro Rege, captiuitatem libertati præponentes, Barbarorum elegerunt vitam. Vnde cum Paul. & Silas in carcere manerent inclusi, & hymnos Deo canerent, loquerentur de Deo, &c. custos carceris, etiamsi gentilis ille esset, ad eorum pedes procidit credens eos nimia sanctitate pollere, qui in tanta multitudine hominum sceleratorum non corrumperentur. Horum enim virtus Angelicæ virtuti similis. Angelorum nomine dignos tales facit, qui lucent uelut luminaria in mundo, in medio nationis peruersæ. Et quia Ioannes coniectus fuerat ab Herode in carcerem, in quo, vbi Metropolis erat Regni, vt in regijs carceribus, tanta est hominũ perditio, in quo tam fuit sollicitus de diuina Christi maiestate suadenda, & hominum salute procuranda, laudatus a Domino titulis Prophetæ, immo & quod plus esset quam Propheta, quòd constans esset, &c. quasi his omnibus præclaris nominibus non pro meritis fuisset laudatus, Angelus vocitatus est, & recte, quoniam sicut nomen Diaboli meretur, qui inter viros iustos scelestus est, sicut de Iuda Dominus dixerat Apostolis: Vnus ex vobis Diabol⁹ est, quoniam sicut iste moueri non potest ad deserendum malum, qui illi inseparabiliter adhæret, etiamsi in cœlo Michaelis, & sociorum mirandam prospiceret virtutem, odium eius non tollebatur, ita & qui obstinato sunt animo, vt Iudas erat, videns mirandam vitam Christi mutatus nõ est, immo post hoc cellam, post sacræ Eucharistiæ receptionem introiuit in eum Satanas potentius, Diaboli nomine digni sunt. Ioannes ergo Angelus. Secundo in ijsdem verbis relucet ingens proximorum amor, qui in Ioanne Baptista vigebat. Cum enim in carcere positus, vinculis ligatus, necessitate pressus esset, Regis maximum odium incurrisset, non eius gratiam curat, nec sollicitus est, ut suorum, qui potentes erant in ea ciuitate, precibus, & intercessione, ira Regis moderetur, non timet impudicam fœminam Regi tam dilectã, quæ ipsius sanguini vehementer insidiabatur, nec positus in vmbra iuniperi petit, vt moriatur, animo consternatus, vt quondam fecerat Elias, in minori periculo & labore cõstitutus, nec Angelis eget, ut ille, qui eum consolentur, & opitulẽtur, vt indignationem Regis fugiens, surgat, & comedat, & in fortitudine cibi illius pergat vsque ad montem Dei, nec venit Angelus, qui vinctũ catenis duabus soluat, ne vt alter Herodes, eũ producat populo occidẽdum, nec talia desiderat Sanctus, sed potius quòd immoletur super sacrificium gloriæ fratrũ, vt postea Paulus dixerat, in quo vehementer gaudet. Nec vero humani iudicij reformidat & leuitatem, & temeritatem, quo homines eum leuem iudicarent, aut arundinem agitatã vento tentationum, sed vt Christo lucrifaceret discipulos, eos mittit ad ipsum, vt conuertat eos, vt lætus moriatur, dubiumque nominat proprium, ignorantiam propriam, eam, quæ illorum erat, quia charitas alienum malum propriũ facit, eum, quem veniſſe ipse agnouerat, interrogat, dicens: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? In quo cumque enim homine, in quo Dei notitia viguerit, de salute fratris adest sollicitudo, ne dicam in viro Sancto, sicut elegãter docet Chrysostomus, in Barbaris, qui nauigabãt cum Iona, qui vehementissime laborabant in remigando, sequente tempestate, vt eum ad littus reducerent, ne periret homo incognitus, qui casu, ipsorum nauem fuerat ingressus, propriumque contemnũt periculum, & audientes, quod cessaret tempestas, si ipsum præcipitem in mare darent, nec adduci poterant ad id faciendum, donec aliud non adinuenerunt remedium, quia hæc diuino fiebãt consilio (vide homiliam citatam, quæ eleganüssima est.) Vnde necessitate pressi clamabant: Quæsumus Domine ne pereamus in anima viri istius quẽ a morte eruere curauimus, nec valuimus, & & inuiti eum perdimus. Talis erat Baptista, qui tam anxie prouidet discipulorum saluti. Vt enim Chrysostomus aiebat: Nihil egregium est in hominibus,

Ioan. 6. *3. Reg. 19.* *Act. 12.* *Ho. 25. in 1. ad Cor.* *Iona 1.*

mibus, si de proximorum salute cura non adsit, lib. primo, cap. quinto, num. sexto, vsque ad 9. Proximorum bono nimis intenti erant Sancti, etiam proprio contempto, libro primo, cap. octauo, num. secundo, cap. 13. nume. 2. capit. 14. nume. 1. 2. 11. 22. vsque ad 25. cap. 15. numero 6. vsque ad 8. Ait autem: An alium expectamus? quoniam proximorum mala vocabant propria Sancti, dubitationem discipulorum suam dicit Ioannes, libro primo, cap. 14. nume. 12. 13. 19. vsque ad 23. libro nono, cap. 16. nu. 6. Quæ dilectio Sanctos reddebat Deo gratissimos, lib. primo, capit. decimoquarto, num. 27. cap. 15. num. 6. vsque ad 9. Sic Bernard. sermone 12. in Cant. locum exponit Exod. 32. vbi Moyses Deum precabatur ut populo ignosceret aut ipsum de libro vitæ deleret, qd ex paterno quodam affectu postulabat, scilicet, ne solus ipse absque genere suo scriptus permaneret, & ad regnũ introduceretur. sicut si paupercula mulier inuitata ad prandium diuitis sub hac conditione, vt infantulum quem sinu gestat foris relinquat quando plorat, respondeat malle se ieiunare quam exposito pignore charo sola prãdere cum diuite, ita nec Moyses solus vult introduci in gaudium Domini foras remanente populo suo, cui, licet inquieto & ingrato, vice pariter, & affectione matris inhæret. vel certe Moyses ardentissimum desiderium hyperbolice voluit significare vt populo ignosceret Deus ait Abulẽsis. Sed quod in re hac mirari satis non possum illud est, quod Ioannes Baptista, qui ucnerat tanta virtute præditus, vt multos filiorum Israel cõuerteret ad Dominum Deum ipsorum, vt conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, trahere hos discipulos ad fidem Christi, nec suasionibus, nec rationibus, nec exemplis potuerit, non minis, non precibus conuertere, qui Angelus erat, cuius admirandam vitã in deserto agnouerant, zelum illius, veritatis amicissimum eum nouerant, qui ob id in carcere detinebatur, qui loquebatur in ea

Luc. 1.

re, quæ ipsius reputationi vtcumque cõtraria videbatur, qui vicinus erat morti, tempus dicendæ veritati aptissimũ, & qui cãpsores, milites, publicanos, lucerna ardens, vno sermone ad bonum trahebat in medicandis discipulorum mentibus, qui studiosi aliàs essent, nihil potuit efficere, eo, quod nimio ipsius amore tenerentur. Nec id solum, sed Christus Dominus respondens: Euntes renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis: cæci vident, &c. mortui resurgunt: in his verbis significare uoluit, & verbis, & mirãdis gestis, quæ patrauit, mortuos vitæ restituens, &c. velle discipulos Ioannis ad ad viam veritatis reducere. Rem perpendit omnium difficillimam, & grauem morbum, considerat eorum incredulitatẽ, nec admirabili vitã Ioannis, nec doctrina tali, tamque assidua fuisse correctã, vt perpendas, quod hi deordinato, & nimio amore Ioannis acti, in tanto manebãt periculo, & malo. Nimius enim amor cuiusuis creaturæ, etiamsi Ioannes illa sit, si moderamine caruerit, in ingentia pericula conijciet hominem, ita ut vix parentibus miraculis huic tã graui morbo possit mederi. Hi enim discipuli nimio amore magistri sui impellebantur, ne Christum verum crederent Messiam. Eius opinione crescente grauiter cruciabantur, quẽ morbum, & verbis, & prodigijs curandum agnouit Christus, incertique sumus an verba talia, tamque miranda Domini gesta hanc veritatem illis persuaserint, lib. 1. cap. 10. nume. 6. cap. 11. nume. 8. cap. 17. num. 1. vsque ad 3. 7. 8. 11. vsque ad 26. Quapropter Sancti etiam amorem alias licitum rerum temporalium reijciebant, idque suadebant cæteris, lib. 1. cap. 18. nume. 9. Amor enim deordinatus rerum temporalium animam sordidat, ita vt Deum in tali anima non videamus, lib. 1. cap. 22. nu. 6. Passiones enim animæ ipsam inebriãt, nisi moderentur, lib. 5. cap. 1. nume. 1. vsque ad 11. & 13. Vnde licet passiones eradicari non possint, frenandæ tamen sunt, lib. 2. cap. 14. num. 4. Amor mulieris Aegyptiæ coniectus in Ioseph,

Digitized by Google

seph, quanta peperit damna illi, amor
fenum ad Sufannam, falſi teſtimonij
origo fuit, & mortis infamia plenæ:
3.Reg. 13. Amon cum nimium ſororem ſuam di-
ligeret, tantum patrauit ſcelus naturæ
ipſi inuiſum. Vnde in confeſſionibus
Auguſt. pro grandi confitetur ſcelere,
multiſq; lachrymis illud diluere con-
tendit, quod mortalem amicum, ac ſi
immortalis eſſet Deus, dilexiſſet. Vn-
Iſai. 5. de Nazareis, qui de ſeruitio erant con-
Hieronym. ſecrati, præcipiebat Deus, dicit Hieron.
Num. 6. non ſolum, vt à vino abſtinerent, ſed
vt nec vuam paſſam, &c. ederent, &
omne, quod de vnius eſt non habitant,
nec comedant, nec acetum ex vino, vt
de eat, quanta cura cauere debeant, qui
Deo conſecrandi ſunt, ab omnibus af-
fectibus, & perturbationibus animæ,
quæ ſtatum mentis euertunt, & ebrios
faciunt neſcire quid agant, & ea operan
tur nimio amore creaturarum implica-
ti homines, quæ ebrij vſu rationis pri-
uati non facerent.

Cum audiſſet Ioannes in vinculis o-
pera Chriſti, &c. S. Ioannes motus eſt
ad interrogandum Chriſtum, an eſſet
Meſſias, eo quod miranda eius audiret
opera, miracula, doctrinam quam po-
pulo prædicabat, ineffabilia quæ indi-
gno populo exhibebat beneficia, agno
Iſai. 5. ſcebat Baptiſta ſacer, quod a planta pe-
dis vſque ad vertucem non eſſet in po-
pulo ſanitas, in quo Eccleſiaſtici, & ſæ-
culares innumeris inuoluti erant crimi
Ezech. 16. nibus, & quod beneficijs Dei peiores
efficiebantur, iuſtificantes Sodomam
ſororem ſuam, hoc eſt, tanta illorum
perditio, eorum erat iuſtificatio, qui mi
noribus obligationibus, & culpis deti-
nebantur, & quod qui alios & doctri-
na, & exemplis ad fidem, & bonos mo-
res adducere debuiſſent, geminina vi-
perarum effecti, venturam iram fugere
non curarent. Cũ ergo cerneret Chri
Matth. 3. ſti amorem culpis creſcentibus pateſce
re magis, & miſericordia eius tunc ſu-
per omnia opera eius exaltari, cum in-
digni homines iram Domini prouoca-
rent, hæc omnia animum inflamma-
runt Ioannis, vt in conſpectu ingentis
multitudinis interrogarent diſcipuli,
an ipſe eſſet Meſſias, vt verbis, prophe-
tijs, & operibus oſtenderet, quiſnam il-
le eſſet, quando iam in carcere poſitus
dicere non poterat, Ecce Agnus Dei, Ioan. 1.
&c. quando inter ſceleratos homines
velut vnus ex illis compedibus alliga-
tus dicere non poterat: Qui poſt me Ioan. 1.
venturus eſt, ante me factus eſt, cuius
non ſum dignus ſoluere corrigiam cal
camenti, & qui in baptiſmo audierat:
Ecce filius meus dilectus, in quo mihi
bene cõplacuit, nihilominus qui Chri- Matt. 3.
ſti Domini & diuinitatem, & maieſta-
tem agnoſcebat, & ſemper audire deſi-
derabat ea, quæ in laudem cederent
Chriſti, quem tantopere diligebat.
Quæ enim maxima ſunt, & quæ au-
diſſime deſideramus, non ſemel atque
iterum, ſed millies gaudemus audire,
&c. Cum ergo nulla res eſſet maior,
vel optabilior, quam aduentus Chriſti,
eiuſdemque certa fides, & cognitio, hoc
deſiderans frequenter audire Ioannes
diſcipulos mittit. Quod ſi ſponſus ille
cœleſtis ſponſæ ſuæ amore captus, vo-
cem eius, quam frequenter audierat,
iterum atque iterum audire optabat, Cant. 2.
dicens: Fac me audire vocem tuam, ſo-
net vox tua in auribus meis; vox enim
tua dulcis, &c. quomodo amicus ſpon-
ſi Ioannes non optet, gaudeatque au-
dire vocem, & teſtimonium eius, quem
ardentiſſimo amore ab ipſo matris vte
ro diligebat? Vt ergo ea audiat, non de
quibus dubitat, ſed quæ illi ſunt gratiſ-
ſima, duos diſcipulos, &c. q. d. Obſece-
rõ Domine manifeſta te ipſum mun-
do, vt agnoſcant immenſum orbi col-
latum beneficium incarnatione tua, vt
lætus moriar, ſciens, quod populus hic
agnouit myſterium hoc abſconditum
à ſæculis in Deo. Si enim oculi popu-
li huius fuerint columbarũ (Origen.) Orig. hom.
id eſt, ſpirituales audiet continuo ſpon- 3. in cant.
ſum dicentem illi: Ecce tu pulchra es
amica mea, ecce tu pulchra, pulchra
bis, & in hoc ſæculo; & in futuro, &
illa continuo oculos accipiens colum-
bæ, ſponſi agnoſcens pulchritudinem,
clamat: Ecce tu pulcher es dilecte mi,
nec id ſolum, ſed lectulum habet cum Iſai. 13.
eo communem, dicens: Lectulus no-
ſter

Esa.35. ster floridus, cum cognouerint Aegyptij Dominum in die illa, ait Hieronymus colent eum in hostijs, & muneribus, & vota vouebunt, & soluent Domino. Et propterea Ioannes, qui plusquam Propheta erat, id intelligés, mittit duos ex discipulis suis, vt totus populus audiat, & intelligat, quæ ipse nouerat q.d. vellem vos omnes esse, sicut me ipsum exceptis vinculis istis, sicut postea Paulus eodem amore flagrans dixit. Audit etiam in vinculis miranda Christi opera, dignus, qui ea audiret, & eorum cognitione in dilectione Dei accenderetur eius animus, quando cuncta contemnens, pro veritate dicenda vinctus, erat in carcere. Quondam cum sacra
1. Paral. 6. Scriptura recapitularet eos sacerdotes, qui in populo fuerant, cum ad Azariã ventum est, dicit: Iste est, qui sacerdotio functus est. Rationem huius docet Caietan. quia restitit Oziæ volenti thurificare. Sic Ioannes Herodi, & propterea in vinculis dignatus est, qui audiat opera Christi. Euntes renuntiate Ioanni, quæ audistis, & vidistis, cæci vident, &c. Hæc miracula quibus discipulorum animos Christus Dominus ad fidem reducere volebat, præterquam quod miracula erant, ad horum conuersionem ordinata, etiã magna erant aliorum beneficia, qui illuminabantur, resuscitabantur, &c. Qua in re considerandum est, quanto maiore à Deo in lege noua acceperint Christiani beneficia, quantoque maior ipsius dilectio sit orbi manifestata in ipsius incarnatione, qua olim. Et inter multa, hoc nobis sit argũmento, quod in lege antiqua, ea quæ signa erant, beneficia specialia non erant, vt constat in signis,
Exo.4. quæ Moyses accepit in deserto; quibus de Domini voluntate, de ipsius potentia, & assistentia certus redderetur, virga in colubrum versa est, manus in sinum missa leprosa apparuit, quod rubus ardens non combureretur, in sacrificio Eliæ, quo populus sequens
3. Reg. 18. Baal inducebatur ad fidem, falso Deo contempto, superno igne cremato sa-
4 Reg 20. crificio, in horologio Achaz, quando
Exo.13. sol decem lineis retro redijt, in monte fumante, in micatione fulgurum, &c. At modo eadem, quæ sunt signa, & argumenta, quibus aguoscendũ Messiam prædixerat Esaias, etiam beneficia sunt. Eadem opera, hunc instruunt in fide Christi, & iustum a morbo sanant. Et forte hæc sunt duplicia, quæ recipere deberent homines de manu Domini pro omnibus peccatis suis, hoc est, ipsis non obstantibus, adueniente Messia. Simplex enim beneficium est, huic sanitatem porrigere; duplum autem, quod ipse, aut alter, hoc medio ad fidem adduceretur. Christus enim Dominus ante incarnationem monstratus est antiquis benefaciendo, sed nobis maiora contulit bona, libro 3. capitulo 5. numero 49. Miracula etiam hæc in hominum animabus gesta sunt. Christus enim suscitauit homines mortuos, quod lex facere nõ potuit, ibidem numero 56. & 82. Vnde adduci Iesus non potuit, nec suaderi a Pharisæis stulte petentibus, vt ea signa exhiberet de cœlo, quæ hominum saluti non expedirent, nec miraculum patrauit, quod speciale non esset beneficium, nisi forte, cum sicuti neam fructu carentem est multam hominum ædificationem arefecit. Tanta enim illius erat bonitas, vt miracula illius, ingentia essent hominum beneficia, & eodem signo, quo conuincebatur intellectus ad recipiendam fidem, voluntas inflammabatur ad diligendum eum, quem crederent Messiam, eius misericordia perspecta, & ostensa in hominum salute.

Esai.35. & 61. Esai.40. Matt.12. Matt.21.

Beatus qui non fuerit scandalizatus in me. Licet in expositione intentionis Domini non conueniant Sancti, dubitantes quid verbis istis, quæ grauia simul sunt, & metum incutientia, dicere voluerit, tamen communis Doctorum sententia est, quod voluerit taxare discipulorum Ioannis conscientiam, qui videntes vitam, doctrinam, & miracula Christi scandalizabantur. Quid quæso homines in Christo cernere potuissent, quæ omnium oculos in admirationem non raperẽt, quibus nõ ædificarentur cuncti talibus verbis,

verbis, exemplis, & miraculis? Inculpatiſſimos Ieſu mores, qui nec etiam ab inimicis taxari potuerunt, etiam dæmones admirabantur inuiti. Tota Domini vita eo tendebat, ut homines a vitijs reuocaret, eoſque ad virtutum amorem excitaret, qui ideo carnem acceperat, vt faceret voluntatem patris ſui, q̃ cuncta contemnebat, ut homines a malis liberaret. Quoniam, ut aiebat Bernardus: Fluuius egrediebatur de loco voluptatis, id eſt, Ieſus ex vtero virginis, ad irrigandam vniuerſam ſuperficiem terræ, id eſt, terrenam miſeriam expiandam, quam nobis in hæreditatem primus ille peccator reliquerat, diuiſuſque ille eſt in quatuor capita. Primum patientia eſt, qua peccatores ſuſtinet, miſericordia, qua eos fouet, largitas, qua proficientes exaltat, fortitudo, qua perfectos conſeruat. Talis cum eſſet Chriſtus, eius mirãdis geſtis multi ſcandalizabantur in eo.

Bern ſerm. 3. natiu. ex variis. Geneſ. 2.

Quoniam ſicut diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sãcti, ita & ſceleratis hominibus omnia cooperãtur in malum, araneæ ſimiles, quæ dulcedinem floris in venenũ conuertit. Et vt quondam, Iudæorum malitia, ſuauiſſimum manna vermibus ſcaturiebat, quia non eo colligebant ordine, quo fuerant iuſſi, ita & ſuauiſſimus ſpiritus Ieſu, in quo omnes ſunt deliciæ, eſurientes ipſum replet bonis, ſed faſtidioſos, & nauſeantes diuites dimittit inanes. Quam miſeriam his verbis futuram prædixerat Hieremias nomine Chriſti, inquit Hieron. Væ mihi mater mea: Quare genuiſti me virũ rixæ, & diſcordiæ omnes maledicunt mihi. Chriſtus omnium bonorum fons, & origo, lib. 2. cap. 13. nume. 32. lib. 3. cap. 9. num. 51. Chriſtus alijs eſt in bonum, alijs in malum eorum culpa, lib. 3. cap. 5. num. 89. cap. 6. num. 1. vſque ad 9. 13. vſque ad 17. & 27. ca. 7. num. 22. cap. 9. num. 1. & 44. ca. 10. nume. 92. libr. 4. cap. 24. numero 3. vſque ad 5. Ex quo loco hæc iuſtorum fit cõſolatio, ſi eorum vita ab alijs non probetur, cum nec Chriſti veri Dei vita tam mirabilis, quæ incomparabiliter excellit omnium hominum virtutes, libro 3. cap. 9. numero 3. 7. 12. 15. 37. 41. 46. & 51. cap. 20. numero 5. 20. & 21. ab omnibus ſit probata, cum tamẽ virtutis ſemitam ambulaſſet, vt inoffenſo pede nos ambularemus, libro 3. cap. 8. num. 4. & 6. Chriſtus monti, & ære candenti recte comparatur, lib. 3. cap. 9. num. 15. Chriſtum ſignificabãt quatuor animalia, quæ Ioannes vidit, ibid. numero 32. Chriſtus figuratus in Ioſeph tam dilecto a patre, & a fratribus vendito, lib. 3. cap. 9. nume. 32. 42. & 43. cap. 20. num. 94. Hæc ſit ingens ſtudioſi hominis cura, vt quæ ædificationis ſunt ſectetur, ne portet iudicij ſuum, dum fratris infirmum animum turbauerit, ab omni ſpecie mala ſe abſtinens induat, ſimilis Chriſto, eius gratia, effectus, decorem & fortitudinem. Fortitudo eſt fiducia fidelis conſcientiæ, decor, ſplendor bonæ opinionis, vt Deum audire mereatur dicentem: Speciẽ tuã, & pulchritudine tua intende, proſpere procede, & regna. Induatur, vt domeſticus Dei veſtibus duplicibus, vt eius conſcientia intus a Deo probetur, & externa talia ſint, vt in his frater non contriſtetur, & ſcandalizetur, & ſi his non obſtantibus turbentur alij, aduertat Chriſtum dicentem: Beatus qui non fuerit ſcandalizatus in me! Quæ verba certe non dixiſſet, niſi Iudæorum multi inde ſcandalizarentur, vnde ædificari debuiſſent. Licet enim varia exempla Sanctorum flores ſint, colligẽdi, ut apes faciunt, quibus mel conficimus, lib. 5. cap. 13. numero 31. tamen qui araneis ſunt ſimiles venenum colligunt, quod malum dulcedini floris non nocet. Scandalum, quando malitia alterius generatur, vitare non teneremur, libro ſextodecimo, capit. 8. numero 5. vſque ad 8. 16. & 21. Scandalis malorum moueri non debet homo, vt deſiſtat a bonis operibus, lib. 16. cap. 8. num. 22. & 25. Sed quod in re hac ſummopere dolendum eſt, & quod maiori animaduerſione eſt dignum, illud eſt, quod modo in Chriſto offendunt præſumptuoſi de ipſius bo-

1. Theſſ. 5.

Pſalm. 92.

Prou. 31.

Exo. 16.

Hier. 15. Hieron.

nitate

nitate & misericordia præsumentes mi
serrimi homines, ignorantes, quod be-
Rom. 2. nignitas Dei ad pœnitentiam eos ad-
ducat, non considerantes, quod altissi-
mus, patiens est redditor. Offendun-
tur ex alia parte quidam ex considera-
tione diuinæ iustitiæ, ac pusillanimes
facti desperant. Misericordiam Dei
prætendunt mali stulte & impie, vt va-
eent malis, lib. 4. cap. 8. num. 2. 3. 5. vs-
que ad 10. & 20. cap. 11. num. 3. vsque
ad 5. 28. & 29. Misericordia, & iusti-
tia, duo pedes sunt Dei, quorum vnum
sine altero osculari non expedit, lib. 4.
cap. 11. numero 34. vsque ad 36. lib. 2.
ca. 11. num. 11. 12. 18. 32. vsque ad 34.
lib. 4. cap. 8. nume. 2. 3. & 5. Præterea
sunt & alij, qui audientes per Christũ
nos liberatos, statim sibi carnalem li-
bertatem somniant, omnia sibi licere
putant, dummodo fidem retineant, nõ
considerantes hæreticum esse, qui cre-
dat fidem sine operibus homines pos-
se saluare, lib. 6. cap. 3. nume. 16. vsque
ad 17. Ex alia parte offenduntur qui-
dam a Christo audientes ea, quæ affe-
ctibus eorum contraria sunt. Quam-
diu enim audiunt, & experiuntur, quæ
consolatoria sunt, benedicunt, & lau-
dant, at cum ea audierint, quę ipsorum
appetitui sunt contraria, fugiunt, & of-
fendunt in Christo, sicut quondam de
Isa. 8. Iudæis dixerat Esai. 8. Erit vobis Do-
minus in sanctificationem, duabus au-
tem domibus Israel in lapidem offen-
sionis, & petram scandali (de qua re re
dibit sermo Dominica infra octauas
natiuitatis.) Est autem grauius pecca-
tum nostrum, quam Iudæorum, sicut
dixit Hieronymus, quoniam impin-
guint Christiani in Christum mõtem
sanctum, lib. 3. cap. 15. nume. 17. Vnde
Christianus omni excusatione priua-
tus est, ibidem num. 16. & 17. lib. 6. ca-
pit. 11. numero 13. Vnde hac ratione
pœnas graues Iudæis inflictas, tantum
figuram, & similitudinẽ vocauit Pau-
lus, si cum nostris conferantur, cum di
xit in figura contingebant illis, ridicu-
la fuere illæ nostræ pœnæ veritati com
parantur.

Illis autem abeuntibus cępit dicere,
ad turbas de Ioanne, &c. Ioannes, ne-
glectis his omnibus, quæ ipsius conce
nebant honorem, intentus fuit disci
lorum saluti, gloriæque Domini Iesu
augendæ, posthabita hominũ opinio-
ne, & ne quis crederet interrogationẽ
illam aut ab animi leuitate, & incon-
stantia ortam, aut a cura placendi Re-
gi, aut metu, &c. Iesus vtrique huic ma
lo occurrit. Dignus sane, qui a Chri-
sto sponso, amicus sponsi audiat: Dile- Cant. 2.
ctus meus mihi, & ego illi, hoc est. Ioã-
nes sollicitus est in his, quæ meum con
cernunt honorem, & ego honorifica-
bo eum asserens illum arundinem nõ
esse. Qui enim murmurationibus, aut
damnis deijcitur, aut laudibus exalta-
tur, arundo vento agitata est, lib. 11.
cap. 15. num. 23. & 24. Arundo est, qui
virtutem iam inchoat, iam deserit, lib.
18. cap. 13. num. 3. 9. & 10. Iusti autem
stabiles sunt in bono cœpto, libro 2. ca
pit. 11. nume. 31. Qui immmobiles in
bono Deum ostendunt fidelem, lib. 9.
cap. 23. num. 5. Ioannes autem in bo-
no stabilis, qui nec laudatus intumes-
cit, nec in carcere terretur, & persequẽ
ti cedit, arundo non est, sed Angelus,
Arundini mobili, similes sunt, qui non Iansenius.
semper idem asserunt, sed huc atque il
luc facile pulsi, modo hæc, modo illa
sentiunt. Sic & qui ab impetu passio-
num a rectitudine rationis facile pro-
sternuntur, ut pro occasionum diuer-
sitate, nunc hæc, nunc illa velint, & fa-
ciant. Quod vitium taxans Paulus a-
iebat: Stabiles estote, & immobiles a- 1. Cor. 15.
bundantes in omni operare Domini
semper. Et ad Hebr. Optimum est gra Hebr. 13.
tia stabilire cor. Non te ventiles io Eccle. 5.
omnem vẽtum, esto firmus in via Do-
mini. Cum arundo intus vacua sit, nec
quemquam sibi innitentem sustentare
possit, congrue significat omnia exter-
na, & mundana, quæ in specie quidem
præclara videntur, sed vacua sunt, vn- Esa. 36.
de aiebat Esaias: Aegyptus baculus a- Iob. 40.
rundineus, & confractus, hi sunt secre-
tum calami, in quo dęmon dormit.
Ioannes arundo non est, eadem mẽ-
tis constantia nunc confitetur de me,
quæ & olim confessus est, neque enim

tunc

tunc adulatione, aut laude veſtra flectobatur, nec nunc timore impij Regis terretur, nec proſperis erigi, nec aduerſis frangi nouit. Hæc Deus in iuſtis bonitate ſua facit Zach. 12. fundans terram non quod omnino forma, ſit & immobilis, quod huius peregrinationis nō eſt, ſed quod cum anima peccatorum comparata forma, & ſolida iudicari poſſit; tunc fit illud Pſal. 23. quod ipſe ſuper maria fundauit eam, & ſuper flumina præparauit eam. Mare eſt hoc ſeculum propter fluctus, & pericula in eo verſantium, flumina ſunt bona eius quę fluūt priuſq; effugiunt, quam teneri poſſint. Super hoc mare, & ſuper hæc flumina fundatur terra, quando homo terrena contemnit, & ſiue læta ſint, ſiue triſtia non magnopere curat, ſicut 1. Reg. 1. de Anna dicitur, quod vultus illius nō ſunt amplius in diuerſa mutati. Malorum mens aquæ ſuperficiei cōparatur, quia tentationes eos ducunt, quo volūt lib. 12. c. 4. n. 25. Mali pulueri comparātur, quia in teutationibus nec ſtāt, nec reſiſtunt, lib. 12. c. 4. n. 18. lib. 14. cap. 8. num. 15. c. 19. nu. 14. Mali bruchо comparantur, quia leues, & inſtabiles diſeurrunt, lib. 2. c. 17. num. 12. Iuſti ſtabiles ſunt in bono, lib. 2. c. 11. nu. 31; Iuſti firmi, & immobiles Deum oſtendunt fidelem, lib. c. 23. nu. 5. Deinde ne quis putaret Ioannem ſiue ambitionis, ſiue cupiditatis, ſiue laſciuię ſtudio excidiſſe oſtendit ab his omnibus alienum fuiſſe, idq; ex veſtitu rigido, quo amiciebatur, & deſerto, quod incolebat. Si enim ambitionis ſtudioſus fuiſſet, aut terrenorum cōmodorū, nequaquā deſertum inhabitaſſet, ſed qui nobilis erat, Principū aulas. Dicit ergo Dominus, adulationis ſuſpitio nō eſt in viro hoc, qui omnia terrena contēpſit. Sic enim de Diogene Philoſopho legimus. Cū quidam ex aulicis Dionyſij tyrāni, Diogenem olera lauantē cōſpiceret, dixit. Si Dionyſio adulari velles, iſta nō ederes. Cui philoſophus: Si tu iſta edere velles, Dionyſio nolles adulari. Sic Chriſt⁹, hi qui bus placet veſtitus ſplendid⁹, quib⁹ cordi ſunt deliciæ, qui captant fauorē Principū, in hos cadere poteſt aſſentationis

Conc. Thom. iiij.

ſuſpitio, ſed Ioannes deſertū prætuli, aulis Regū, pilos camelorū, veſtimētis mollib⁹. Quā autē neſciat adulari, uel ipſe carcer arguit. Qui adulari ſciunt in domibus Regū ſunt, id eſt, in gratia Regū, ac nunc cū Herode recūbunt, & deliciantur. Ioannes autē, quia durus, & aſper eſt, in carcerē conijcitur. Teneras aures habent Principes, nec quidquam audire poſſunt, niſi quę placent. Quam pernicioſum autē hoc ſit in Principibus, plerumq; cū magno noſtro malo diſcimus. Ioannes in veſtitu mirabilis, lib. 9. cap. 6. nu. 5. 9. 13. & 16. aſperis camelorū ſetis, & pilis indutus eſt, lib. 9. c. 2. n. 8. c. 6. nu. 5. Indumenta Chriſtianorum moderata ſint, lib. 9. c. 2. n. 8. 17. vſq; ad 19. cum hæc ſint data in iugem memoriam inobedientiæ primorum parentū, ibidem num. 2. Quapropter indumēta ſerica taxabant Sancti, ibidē nu. 2. vſq; ad 9. Indumentis vtendū ad neceſſitatē non ad vanitatē docuerunt Philoſophi lib. 2. cap. 15. num. 9. & 10. cap. 16. nu. 6. Adulari viros potētibuss vitiū eſt frequens, lib. 1. cap. 3. nu. 3. & 13. Denique in his omnibus Ioannem laudat Chriſtus propter officium debitę adminiſtratum, qui venerat, vt teſtimoniū perhiberet de lumine. In hoc opere illi laude ſunt digni, qui veritate doctrinæ, cōſtātia, ac ſinceritate prædīti ſunt. Hæc enim tria ſunt, quæ in prędicatore cōmēdantur, quæ tamen in pleriſque deſiderantur. Sunt enim, qui veritatem quidē doctrinę præ ſe ferunt, ſed non conſtanter, cedunt enim cum uiderint immine nere periculum; ſunt & alij, qui cōſtanter quidem ſua tuentur, ſed veritatę carent, mentiūtur, decipiunt; ſunt & alij quibus nec ueritas, nec conſtantia deeſt ſed uitæ integritas. in quatuor animalibus quę Ioānes uidit in Apocalypū c. 5. aliqui prelatos, & prædicatores intelligunt prelatus enim leonē ſe exhibet terribiliter corrigēdo delicta: boue ſtrenue tractādo terrena hominē benigne, hominib⁹ cōpatiēdo, aquilā ſublimiter auolādo, & ſublimiter contemplando, diuina. Merito ergo commendandus Ioannes, in quo nullum horū deſiderabatur. Vide in indice verbo Prædicatores.

C

catores. Tandem Christus in absentia Ioannem laudauit. Christianum est non coram faciente, sed coram alijs laudare, & contra, si quid uitiosum, interse, & ipsum delinquentem corrigere, coram alijs autem uel excusare, uel tegere. Hæc autem est ingens nostrum tẽporum miseria, in facie quidem adulari, & eo recedente, illius ossa detractionibus comminuere. Vide indicem locorum. De Ioannis Baptistæ laudibus differitur late, libro nono cap. 6. §. 1. per totum.

DOMINICA TERTIA
in Aduentu Domini,
Iuxta morem Romanum.

Euangelium.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes, & Leuitas ad Ioannem, &c. Ioan. 1.

Dominica III. Aduentus.

IN Dominica anteriori, & in hodierno Euangelio duplicem Ioannis Baptistę persecutionem narrat Ecclesia; alterã, quam passus est in ciuitate, & alteram, quam pertulit in solitudine. Alterã ab Herode aperto inimico, qui ipsum & misit in carcerem, & occidit, alteram, hac acriorem multo, & periculosiorem quam sustinuit ab his, qui inimici erãt occulti, fictiq; amici, in labijs indulcantes, amicitiam simulantes, & in corde insidiantes, ut subuertant iustum, quem conãtur in immane præcipitare peccatum, offerentes illi (qui homo erat, licet sanctissimus, mirandæ, inculpatæq; uitę) diuinũ honorẽ, ut similis fieret Pharaoni, aut Nabuchodonosori, qui barbari ad tantam deuenerunt insaniam, ut diuinum honorem sibi debitum arbitrarentur. Vbi duo consideranda ueniunt, primum, nullibi, dum uiuit homo, securitate potiri posse. In deserto segregatus Ioannes ab omni hominũ conuersatione, locustas tantum comedẽs, ac mel siluestre, uestitus pilis asperrimis camelorum, humi cubans, qui in domo paterna delicate fuerat nutritus æstu cruciatus, & gelu, Angelorum cõuersatione delectatus, qui Angelicam agebat uitam, non minores, immo graniores multo patitur tẽtationes, quam patereturin medio hominum sceleratorum uinctus. Postquam enim peperit mulier illa, quam Ioannes uiderat superindutam Sole, stellisque coronatam (quæ cœlestis erat,) ut hominum fugeret conuersationem, periculaque sæculi euaderet, accepit alas aquilę, ut uolaret in desertum, ubi misit serpens ex ore suo post mulierem uehementissimum aquæ gurgitem, tamquam flumen, ut eam faceret trahi a flumine, ni si præcipiente Deo terra adiuuisset mulierem. Ita modo etiam, si Ioannes esset in deserto, aduenit draco concitans Sacerdotum animos, & Leuitarum, vt occideret Ioannem, integrumq; flumẽ immo & mare mittunt, quo absorbere potuissent hominem, qui tam ingentis virtutis molem non haberet, dum eũ ad diuinam dignitatem eleuare nituntur, homini offerentes, quod Dei est proprium, cui tam est innatus honoris appetitus. Quod ut commodius efficere possint mittunt Sacerdotes, & Leuitas, ut multitudine, & auctoritate personarum vincere possent. Sic Rex Balac ad Balaan mittit principes, & addidit, vt mitteret secundo multos, & honorabiliores, credentes multa facturũ Propheram, ob multitudinem, & propter nobiles, quæ non esset alias facturus. Sic & Iudæi, ut Ioannem inducãt ad recipiendum honorem sibi oblatum licet indebitum, Sacerdotes mittunt, & Leuitas, quorum auctoritate, honorem, quem offerunt, recipiat. Et certe tam ingens flumẽ inuoluisset eum fluctibus, nisi Christus Dominus adiuuisset illum immensa potentia sua, ac bonitate, vt intelligas nullum esse in hac vita locum a periculis liberum, nullum etiam hominis statum, etsi ille amictus sit Sole, Lunamq; sub pedibus habeat stellis coronatus, etiãsi alas acceperit aquilæ, qui periculis non sit subiectus, dæmoniſque tentationibus subditus li-

Esai. 14. Ezech. 28. & 29.

Apoc. 12.

Num 22. Oleaster.

quarto, capit. vigesimo, numer. undecimo,

timo, vſque ad 16. Ioannes Baptiſta receſſit in deſertum, vt liberius Deo vacaret, lib. 9. cap. 6. num. 2. vſque ad 4. 8. & 9. & tutus a dæmonis congreſſu non fuit. Vita enim durante, ab hoſtibus tuti eſſe non poſſumus, lib. ſecundo, cap. quinto, num. 11. vſque ad 14. 30. & 34. cap. 7. num. 24. cap. 9. nu. 6. Vita enim durante, cum mille hoſtibus congredi debemus quotidie, libr. vndecimo, cap. nono, numer. 23. Vnde virtuti operam dare debet homo cum timore, ac tremore, & non cum ſecuritate; lib. 17. capit. 3. num. 12. 20. 21. 28. vſque ad 10. Videmus vero in Ioanne, quam recte vita hæc ſtellis comparetur; quę in proſperis, quãdo dies eſt, non apparet, eminet autem virtus in nocte aduerſitatis, lib. 12. cap. tertio, nu. 36. Bellum gerimus, quamdiu ſumus in hac vita, lib. ſecundo, cap. quinto, num. quinto, vndecimo vſque ad 16. 33. vſque ad 36. 39. vſque ad 41. cap. 6. num. 3. vſque ad 5. cap. 7. num. primo, cap. 9. numer. 6. A bello nullus ſecurus eſt, dum viuit, lib. 2. cap. 5. num. 32. & 35. cap. 6. num. 11. 16. vſque ad 18. 30. vſque ad 32. 35. & 37. Et hoc bellum, vt in Ioanne videmus, & in carcere, & in deſerto, mouet dæmon per miniſterium malbrũm. Sic Paulus aiebat: Periculis circumdamur vndique, periculis in ciuitate, periculis in mari, periculis in falſis fratribus, periculis ex genere, periculis ex gẽtibus. Sic olim Moyſes in Aegypto manifeſtas perpetiebatur perſecutiones ab iniquo Rege, grauiores in ſolitudine a fratribus, qui ad amaritudinẽ aſſidue prouocabant animam eius. In ſolitudine Elias animo conſternatus mortem poſtulat, quinquagenarijs militibus miſſis a Rege, igne cœleſti reſiſtit, & in ciuitate ab impio Achab impetitur. Sic & dæmon per Regis Saul manum interficere conatur Dauidem in ciuitate, ipſumque in montibus latentem quærit. Eliſæus in montibus quæritur à militibus Regis Aſſyriorum, & in ciuitate Samariæ perſecutiones patitur. In deſerto Iacob luctatur, vt vincat, qui a ciuitate diſcedit, vt iram fratris declinet. Sic & Ioannes in carcere hoſtem patitur manifeſte ſæuientem per manus Herodis, & in deſerto ſæuiorem, legatione blanda Sacerdotum, & Leuitarũ, libr. ſecundo, capit. ſexto; nume. 23. & 36. lib. quarto, capit. 31. numer. quarto, 14. & 24. capit. 36. numer. primo, octauo, 13. & 14. Diabolus quando damnis nos tentat, timor dicitur nocturnus, quando humanis laudibus, ſagitta eſt volans per diem, at quando negotijs ſęcularibus, negotium eſt perambulans in tenebris; libr. quarto, capi. 31. numer. 8. & 40. Leo eſt, cum aperte ſæuit, ſerpens, quando occulte inſidiatur, lib. quarto, capi. 31. numc. 18. capit. 35. numer. 5. Qui magis metuendus eſt modo, dum fallit, quam olim cum ſæuiret, vt leo, opus eſt patientia, inſidiante, vt draco, opus eſt vigilantia, libr. quarto, capit. 31. numer. 18. & 25. Sic enim Ioannes in carcere leonem expertus eſt, ſed quem mira facilitate, vt alter Dauid, ſuperauit, in ſolitudine draconem, ſerpentem cunctis animantibus callidiorem inuenit, vt etiam homines in Paradiſo exiſtentes diuina gratia, iuſtitiaque originali munitos, proſternere ſit potens, licet Ioanni damnum inferre non potuerit, qui mirifice de vtroque triumphauit hoſte. Cum ergo homo, dum viuit, liber eſſe non poſſit a dæmonum congreſſu, variiſque eius machinamentis, & inſidijs, illæ certe maiores ſunt, quas infligit per manus eorum, qui ficti amici ſunt, quã illæ ſunt, quæ ab inimicis aperte ſæuientibus veniunt. Vnde vehementius multo concutere potuit animum, potentiamque infringere Ioannis, eſi mitandæ virtutis ille eſſet, hic mucrorũ aduentus, quando Iudæi illum in Regem, & Meſſiam recipere decreuerunt, quam illa aperte, & aſpectu terribilis Herodis crudelitas, qua miſſus in carcerem, pædore, & fætore maceratus, ac demum occiſus fuit. Simulati enim amici magis nos perſequuntur, hi enim adulatores cum ſint, fugiendi ſũt, vt animæ peſtis, libro primo, capitulo tertio, numer. primo, quarto, ſeptimo, octauo, vndecimo, decimotertio, vſque ad decimoſexto. Adulatores enim frẽ-

2. Cor. 2.

Exo. 14. 16 32.

3. Reg 1. 19. 4. Re. 1

2. Re. 19. 22

4. Reg. 6.

Gen. 32 & 37.

Pſal. 90.

quenter animas occidunt eorum, quos laudant, cum persecutores solum corpus interimere conentur, ibidem. num. 7. 11. & 13. Adulatoris .n. lingua plus persequitur homines, quam manus interfectoris, ibidē n. 12. 15. & 17. Adulatione enim vehementer impelluntur homines ad peccatum, sicut Balac Rex traxit Balaam Prophetam, lib. 1. c. 3. n. 13. & 14. Sed tamen, licet hæc potentissima sint diaboli arma, Ioannes in vtroque bello mirabiliter certans victor euasit. Sancti enim adamantini sunt; & fortes a Christo vero adamante tales effecti, lib. 1. cap. 23. num. 6. & 7. lib. 2. cap. 8. num. 9. & 10. lib. 6. capit. 12. num. 12. cap. 13. nu. 1. 3. 6. & 8. Sancti enim in tentationibus, & tribulationibus probantur, & fiunt clari, lib. secundo, cap. 8. numer. 9. vsque ad 11. cap. 11. numer. 31. lib. sexto, capit. nono, num. 9. 10. 17. & 18.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis, &c. Ioannes priuauit se consortio Christi, ne testimonium, ad quod ferendum venerat, suspectum fieret. Incarnatę enim sapientiæ conuersatio, & dulcedine, & vtilitate plena fuit, quam proponere deberet quiuis cordatus homo adducere secum ad conueniendum, sciens, quóniam secum communicare de bonis, & erit allocutio cogitationis, & tædij illius, vt me consoletur in tristibus, & cogitationum fluctus moderetur. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædium conuictus illius, sed lætitiam & gaudium, & in amicitia illius delectatio bona, & præclaritas in communicatione sermonum ipsius. Speciosus erat forma Iesus præ filijs hominum, in cuius labijs diffusa erat immensa gratia, verba vitę ęternę habebat. Sed hæc Ioannis erat uirtus, vt in deserto esset tanto bono carens, vt populo posset prodesse & Christi notitiam, & fidem alijs persuadere. Vt enim optime aiebat Sapiēs: Qui negligit damnum propter amicū, iustus. Quo exemplo docemur, vt præponantur necessaria voluntarijs, præcepta consilijs. Vnde lex erat de non offerendo sacrificio voluntario, nisi prius offerretur sacrificium matutinum, & vespertinum, quod præcepto legis sancitum erat. Mandata Dei prius implenda sunt, deinde consilia, lib. tertio, capit. quinto, numer. 22. lib. 11. capit. primo, numer. tertio, vsque ad septimum. Mandata Dei cunctis posthabitis, implenda sunt, lib. 1. c. 8. n. 1. & 9. lib. 11. cap. quarto, numer. primo, & secundo, lib. decimo octauo, cap. decimo, num. 13. 14. & 26. Dęmon (olea ster num. 16.) Iudæorum animos impulit, vt nuntios ad Ioannem mitterent, Messiæq; eximiam dignitatem offerēt, videntes illius grandem virtutem, & excellentiam, credens facilè illū posse ad maiora ambienda adducere, sic & dum monarchia tentat Christum Matth. 4. quia putauit eum virum magnū, quem posset impellere ad eam ambiendam. Sic quia Chore Leuita erat, & socij, ita Ruben primogenitus Iacob, primū incitat ad ambiendum Sacerdotium, cui vicini erant, alios ad principatum, qui primogenitis deberetur, id est de Chore Dathan. Quid negligis principatū sibi iure debitū cum ijs primogenitus, quem iste Moyses sibi vsurpauit, sicut Amon tulit Sacerdotium meum? Miserunt Iudæi, iuxta probabiliorem sententiā & cōmunioręm Sanctorū, quā docet Chrysostomus, nec mēte recta, nec ignorantia moti, Ioanni obtulerūt supremū honorē Christo debitū seruatori nostro, quē re vera sciebant ipsi non conuenire, propter multa, quę de Messia scripta erant, quæ Ioanni conuenire nullatenus poterant, qui nec in Bethlehē fūerat ortus, nec de tribu Iuda originē trahens, miraculū nullū fuerat operat⁹, cū tamen aduenies Christ⁹ tanta esset patraturus miracula, vt illis eius innotesceret maiestas, & dignitas. Recte quidē viri in lege eruditi, ex multis colligebāt, vel aduenisse Messiā in mūdū, vel certe instare ei⁹ aduentū, potissime autē ex celebri illa Danielis Prophetia: hebdomadarū septuaginta, in quib⁹ quadringēti, & nonaginta anni claudebantur, q cōputabantur ab anno 5. Sedechię Regis vsq; ad annum passionis Christi. Vnde merito de agnitione Mes-

Hyp. 8.

Psal. 44.

Leuit. 3.

Dan. 9.

4. Reg. 25.

siæ

sic erant sollicitι hi, quibus ex officio incumbebat populum docere, quæ Christi fidem concernerent. Sed tamen hic honor offertur Ioanni, qui talem duxerat in deserto vitam, propter multa, quæ inquirenda sunt diligenter. Solerter ergo inuestiganda sunt ea, quæ mouere potuerunt horum animos, vt honorem hunc vltro offerrent Ioanni: & in hac eadem re quid Christus Dominus uolebat videndum est, qui sic illa omnia sapientissimo suo dispensabat consilio, vt dum Baptista summum illum honorem tam incunctanter, & facile repudiauit, & contempsit, suam & perpendens, & prædicans vilitatem seque vocans uocem, rem tam modicam, quæ cum primum cœperit esse, iam non est: Hoc medio a Domino inter omnes mortales celebris effectus est, ut perpendas, propriam cognitionem esse multorum bonorum initium, & quod qui honorem sibi minime congruentem, renunciat, summum, ac verum consequitur apud Deum, immo & apud cordatos homines. Dignitatem hanc Ioanni obtulerunt Iudæorum principes, inuidia, & agitati, & obcæcati. Pharisæi, & Sacerdotes honoribus, existimationibus, diuitijs, sectandæque auræ popularι tam erant intenti, qui Dei oblitι, proprium honorem statuere nitebantur in plebe, ut id consequerentur, quod turpiter, inaniter, & inordinate concupiscebant: dilatabant philacteria, & magnificabant fimbrias, requirebant primos accubitus in mensis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi: qui audire merebantur: Væ uobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui omnia facitis propter homines. Comedebant domos viduarum, orationes longas orantes, præsentium bonorum vmbram sectabantur, auaritia dediti, solum animo statuentes ea quærere, quibus ditescerent, iure, siue iniuria alterius id accideret, de quibus scriptum legimus: Væ qui coniungitis domum domui, & agrum agro copulatis vsque ad terminum loci; id solum

Matth. 23.

mente sectantes auida, vt cæteris præferrentur. Is erat horum conatus, hęc sollicitudo, hæc sola cura, spiritualibus bonis protinus reiectis, nisi illa, ficte quæsita, conuenientia iudicarent amplificandis honoribus, multiplicandis diuitijs, mundanæ gloriæ quærendæ. Iamque Christum Dominum ad hæc non inutilem solum confitebantur, sed & contrarium operibus suis, qui in oculis plebis improperaret ipsis peccata legis, & diffamaret in eos peccata disciplinæ suæ, factus illis in contradictionem cogitationum suarum. *Sap. 2.* Qui tamquam nugaces æstimabantur ab illo, non ueras animæ uirtutes quærentes, sed fictas, & simulatas, & uirtutes nugaces, uel ipsi nugaces, qui cum pleni essent intus immunditia, & ossibus mortuorum, extra sepulcra dealbata, ea mentiebantur, quę intus erant foeda, simulatione uirtutū. Quapropter id acriter ferebant, quod Iesus abstineret se ab eorū uijs, tamquam ab immūditijs: quodq; dum populum hæc, quæ latuerant in ipsis, aduerteret, & eleemosinas moderaretur, quas liberaliter tribuebant, ut eorum, quos Sanctos credebant, orationibus iuuarentur apud Deum, dumque horum simulatam agnoscerent uirtutem, nec illam admirarentur, quæ inanis esset, nec illos qui uanitatis gratia & orarent, & ieiunarent. Cum ergo prudentes filij huius sæculi, in primis Christi concionibus ista animaduertissent in eo, qui bonorum, & diuitiarum suadebat contemptū, ut prouiderent huic damno, quod maximum arbitrabantur; utpote quod & honores, & diuitias concerneret, intendunt honorem Messiæ uero Christo Domino debitum, offerre Ioanni, sperantes futurum, & dum ille animaduerteret supremam omnium dignitatem ab illis ipsi libere & oblatam & exhibitam, quod faueret suæ & auaritiæ, & ambitioni, ut illis loqueretur placentia. Quod nefas de tāto uiro, qualis Ioānes erat, credere nō debuissent; nisi forte illum similem existimarent Prophetę impio Balaan, qui adulationibus, & munerib⁹ impij Regis Balaac *Nu. 22. & 23.*

Digitized by Google

uocatus, contra voluntatem Domini ad maledicendum populum perrexiſſet. Vſque pluſquam Prophetæ, huic uõ dubiũ ſimilis in culpa, eis benediceret, illoſque laudaret, qui induti erant maledictione, ſicut veſtimento, quæ intrauerat ſicut oleum in oſſibus eius. Et id de admirando viro crederent, quod eum ad propriam flecterent voluntatem, q̃ nec Reges nec Principes Iudęorum facere potuerunt in Prophetis, qui nec terroribus, nec minis, nec blanditijs cõiunci potuerunt; etiamſi Michæas panem areto, & aqua breui paſceretur; etiamſi Eſaias ſerra lignea ſecaretur; lapidibus after obrueretur. Et mentiebatur iniquitas ſibi, vt indigna crederet de eo, qui mirabiliter natus, & conuerſatus, pluſquam Prophetæ, nomen Angeli merebatur. In tam graue malum, ſupremumq; facinus horum peruerſa vita eos comiecerat, non ſolum, ut de Ioãne, qui arundo vento agitata non erat, id cogitarent, ſed, quod grauius eſt, vt quem Deum confitebantur, ad tuam vellent trahere peruerſam voluntatem vt qui deſiderare debuiſſet, ut eius voluntas fieret, ſicut in cœlo, & in terra, id concupiſceret, vt Deus perditæ ſuæ voluntati ſe accommodaret, cum recta hominis ratio, naturæq; lumen dictet potius diuinæ voluntati humanam fore ſubijciendam lib. decimo octauo, cap. decimo nono, numer. decimo tertio, vbi diſſeritur, quod voluntatem humanam Diuinæ ſubijcere miro modo docuit Chriſtus. Voluntatiſque propriæ dupliciter debet Diuinæ ſubijci, ut q̃ Deus vult, homo velit, nolit, quod ille non vult, ibidem numer. ſeptimo, & octauo. Voluntatem enim Dei ad propriam velle trahere, humana peruerſitas eſt, ibidem num. 4. & 5. Cum humana voluntas, vtpote diſtorta, rectitudini voluntatis diuinæ accommodanda ſit, ibidem numer. ſecundo, vſque ad quartum. Iſti autem intendentes Deum ad ſuam trahere voluntatem peruerſam, Chriſtum Dominum illi contrarium reijciebant, offerentes dignitatem hanc ſummam, homini qui illorum perditã voluntatem probaret, quod etiamſi de

Pſal. 108.

Ioannis vita credere non debuiſſent, putabant mutandum eum tali pollicitatione ſicut quondam mutatus fuerat Balaan. Et cum iuſtorum hæc ſit individua conditio, propriam voluntatem diuinæ velle ſubijcere, vtpote qui equi dicuntur à Ioanne in Apoc. quibus inſidet verbum Dei, cuius ſubijciuntur freno, & ad cuius nutum mouentur, currunt, ſiſtunt, &c. vt aiebat Origen. qui ſpiritu Dei aguntur, voluntate propria reiecta, ita mali equitatui Pharaonis comparantur, ſane qui rectore habentes diabolum, illo ducente, feruntur, & proijciuntur in innumera mala, & tandem Deus, Pharaonem, & exercitum eius proijcit in mare. Et ſicut iuſti, vbi fuerit impetus ſpiritus, illic gradiuntur, ita reprobi, vbi fuerit impetus carnis, & propriæ voluntatis, quo impetu impellitur anima ad odia, delicias, diuitias, &c. Iuſtis hæc uox propria eſt: Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam, & ſuper Sanctos ſuos, & in eos, qui conuertuntur ad cor. Ideo enim aiebat Paulus: Pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, ut qui viuunt iã non viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt. At iſti Deum quærebant, qui illis lo queretur placentia, & ea, quæ auaritiæ, & ambitioni, & faſtui eorum, viderentur conuenientia: eum quærebant Meſſiam, qui ea probaret, quæ ipſi vellent, impio Achab quam ſimiles, qui, Michæa reiecto, qui non loquebatur ei bonum, falſos quærebat Prophetas, qui Regi adularentur in proprium malum vt ea faceret, quæ deſideraret, & uellet. Et ut quondam Saul, quia Deum fuerat expertus non loquentem ſibi, quæ optaret, Pythoniſſam quæſiuit, quę Samuelem excitaret. Et Ochozias graui infirmitate correptus, miſit ad conſulẽdum Beelzebub Deum Acharon ita & hi. Et licet iſti nec falſos Prophetas quærerẽt, ut Achab, nec Pythoniſſam, vt Saul, neque Deum Acharon, ſicut Ochozias ſed eum, qui a teneris annis in eremo mira abſtinentia fuerat cruciatus, qui Propheta erat, & plus quam Propheta, & a Chriſto Domino voca-

Hom. 2. Exp. 2. in cant. 1. Apoc. 13.

Exo. 15. Greg. hom. 5. in Ezc.

Pſal. 84.

2. Cor. 5.

3. Reg. 22.

1. Reg. 28.

4. Reg. 1.

tus

us Angelus, quo nullus maior inter natos mulierum surrexerat, sed tamen re vera non offerebant ei Messię honorem, quia sanctus erat, vt eis voluntatē Dei parefaceret, quam ille optime nosset, sed vt indulgeret propriæ voluntati eorum, probans, vel saltem dissimulans auaritiam, & ambitionem. His similes sunt modo multi hominum, qui eos cupiunt Prælatos, Rectores, Prædicatores, qui suis indulgeant affectibus. Hoc enim dicere voluit Iesus Pharisęis: Vos misistis ad Ioannem, & voluistis ad tempus exultare in luce eius, id est, obtulistis ei dignitatem, quæ ipsi nō conueniret, vt eius prætensa licentia, ea operaremini, quæ carni, & sanguini, & vanitati essent conformia. Istud enim vocauit exultare ad horam, non in luce vera, sed in luce eius, de quo scriptū est: Non erat ille lux, sed qui venit, vt testimonium perhiberet de lumine. Talem quæsiturus erat orbis nouissimis tēporibus Prædicatores & Magistros sicut aiebat Paulus, adueniente tempore, in quo homines sanam doctrinam non sustinerent, sed ad sua desideria coacernarent sibi magistros prurientes auribus, cum illi à veritate oculos auerterent, & ad fabulas conuerterentur, nō tam Deo, quam suæ cupiditati seruientes. Vnde dixit Seneca: Honesta sequimur, quamdiu aliqua illis spes inest, in contrarium transituri, si plus scelera promitterent. Isti sunt de quibus dicitur: Væ peccatori terram ingredienti duabus viis. Hi sunt, qui duplici corde ad Deum accedunt, dum externa tantum specie Deum quærere videntur, interna tamen intentione, se ipsos & sua commoda quærunt, quæ vbi non inueniunt, protinus à virtute deficiunt.

Ioan. 1.

2. Tim. 4.

Eccles. 2.

Considerādum etiam est, quod hoc eodem medio, quo dæmon Ioannis virtutem labefactare conabatur, sicut quondam primorum parentum iustitiam originalem destruxit, Christus Dominus voluit, vt toti mundo innotesceret Ioannis virtus rara, hactenus non visa inter homines, quando & tam grandem honorem sibi ab Ecclesia, quæ tunc erat, gratanter oblatum, incunctanter, libenter, & cito reiecit, seque vocem clamantis vocauit, non Christum, non Eliam, non Prophetam. Sancti, Dei honorem curant maxime, relictis his quæ ipsorum concernunt dignitatem, libr. primo, cap. octauo, num. secundo. Sanctus de magnis humiliter sentit, cum peccator etiam de minimis se extollat, lib. octauo, capitulo octauo, numero vigesimo octauo, libr. decimo sexto, capit. decimo tertio, numero vigesimo nono. In honoris autem contemptu, cum honor offertur, suprema ostenditur virtus. Virtutes enim habenti, magna virtus est cōtemnere gloriam, lib. decimo octauo, capitulo primo, num. vigesimo sexto. Honores contemnere diuinum opus est, & difficile, libr. primo, capit. vigesimo, numer. 1. 6. 17. 18. & 28. Sed hanc hominum gloriam maxime fugiebant Sancti, ne veram amitterent, ibidem numer. 1. 2. 14. & 25. Honoris cupientissimi fuerunt multi Romanorum, ibidem numer. 7. lib. 7. cap. 5. numer. 5. & 6. Humanas laudes quanto quis neglexerit amplius, tanta Deo similior est, lib. 7. capit. 5. numer. 7. Ioannis etiam humilitas maxime relucet in re hac. Hæc enim virtus est, quæ maxime patescit in Sanctis, lib. 3. cap. 5. numer. 89. lib. octauo, capit. quinto, num. 6. 10. 18. 19. 30. & 31. cap. 7. num. 15. cap. 8. num. 2. & 15. Hac etiam ratione in oculis Dei supra modum magnificatus est Ioannes. Humilis enim quanto vilior est in oculis suis, sublimior est in oculis Dei, lib. 3. cap. 19. num. 29. lib. 8. c. 5. nu. 18. & 19. cap. 7. nu. 15. & 16. Humilitas autem efficaciter tunc gignitur quando homo se & inuenit, & agnoscit lib. 3. c. 19. nu. 35. 36. & 41. lib. 8. c. 5. n. 6. Humiliantur autem Sancti maiestatem Dei respiciētes sicut fecit Ioannes cum dixit: *Medius autem vestrum stetit quem vos nescitis, cuius ego non sum dignus corrigiam calceamenti soluere*, li. 4. c. 15. n. 11. & 17. lib. 6. c. 3. n. 21. lib. 8. c. 5. n. 12. 18. 19. 29. vsq; ad 31. c. 7. n. 10. & 18. Fuitq; in hoc opere duplex ostensa humilitas Ioannis, altera cognitionis

qua perpẽdebat,quod nihil eſſet,ſe vocans vocem:altera affectionis,qua ſummam calcauit gloriam,lib.8.cap.5. nu. 33. Humilitas nardus dicitur, quia homo in oculis ſuis vilis eſt,& in oculis aliorum talis etiam optat apparere,libr. 8. cap.5.num.34.vſque ad 36.cap.6. n. 15. & 16. Etſi humilitas, homines ex peccatoribus iuſtos efficit, hinc coniectare quis potterit in iuſtis qualis Ioannes erat,quid faciet,lib.8.cap.8.numer. 3.9. & 10. In Ioanne etiam ſui ipſius magna cognitio grandium bonorum fuit cauſa, cognitionemq; propriam talem,ac tantam in tanto viro magnificare tanto amplius debemus, quanto cognitioni propriæ etſi vtiliſſima illa ſit, pauciſſimi ſunt intenti, lib.3.cap.19.n. 5. & 16. Cognoſcit homo ſeipſum, cũ Dei perfectiones conſiderat, ibidem n. 27.& 28.cap.20.num.1. vſque ad 6. 9. vſque ad 13. 20. vſque ad 25. Quanto autem homo per propriam cognitionẽ vilior eſt in oculis ſuis, tanto pretioſior eſt in oculis Dei,lib.3.cap.19.num.29. cap.20.num.2.Cognoſcere enim ſe,& cognoſcere Deum,tota hominis perfectio eſt,lib.3.capit. decimonono,num. 34.vſque ad 39.& 42. Cognoſcere autem ſeipſum,primum eſt in vtilitate,& ordine,ibidem num.35.& 36. Hæc ergo multum differunt inter ſe,id, ſcilicet, quod homines extorquere volebãt à Ioãne & quæ Deus volebat, vt cũctis innoteſcerent concernentia ſanctitatẽ Baptiſtæ,quæ palam facta ſunt,cum occultus eſſent,quando Iudæi miſerunt Sacerdotes, & Leuitas, vt interrogarent eum: Tu quis es? Ad quam interrogationem reſpondit Ioannes ſanctus, ea, quæ diuinæ erant conſona voluntati, non quæ Phariſæorum ſtultitiæ,auaritiæ, & ambitioni congruere videbantur. Vocaturq; recte vox, quoniam Chriſtus Dominus verbum eſt, a quo omne bonum deriuatur in Sanctos, li. 3.cap.quinto,numer.11.36.38.40.41. 46.47.54.& 83.cap.ſeptimo,num. 26. & 27.capit.octauo,numer.quarto. Ipſe enim fuit ſuper omnes creaturas Spiritu ſancto repletus,& omnibus bonis,li. tertio,c.5.n.11.20.23.30.& 37. 6.9. n. tertio,& ſeptimo,cap.vigeſimo nume. quinto.

Miſerunt Iudæi &c. Tu quis es? Fugiendi ſunt,ſicut ſerpentes,qui ſuadent honores ambire. Serpens fuit callidior omni beſtia agri, qui Euæ ſuaſit ambire Dei ſcientiam. Non, vt ait Bernardus, ſerpens omni animali dictus fuit fortior,ſed callidior, ne homo cauſaretur ſe potentia ſuperatum,non aſtutia. Admonet etiam hic locus,illos non homines, ſed ſerpentes eſſe dicendos, qui miris modis ſuadent ambire honores. Sed hæc Ioannis fuit virtutis excellentia, quod nõ ſibi vendicat, qui Dei erat honos. Sic Dominus præcipit: Super carnem hominis non vngetur. Oleum hoc ſanctum erit mihi,& iuxta compoſitionem eius non facientis aliud, quia ſanctificatum eſt, & ſanctum erit vobis. Homo, quicumque tale compoſuerit,& dederit ex eo, alieno exterminabitur de populo ſuo. Hoc eſt,ea,quæ Deo conueniunt,ſibi vſurpare non præſumat homo.Simias, vt aiebat Bernardus, cum Deo agimus cuncti, eius geſtiendo honorem.Quoniam ad imaginem ſuam nos fecit ille, tanta dignitate contenti, non terminos accepti honoris tranſgrediamur, illum, qui Dei eſt proprium, deſiderantes. Et omnis adeps Domini eſt,omnem adipem non comedetis.In quibus verbis iubet Moyſes ſeruare Domino peculiaria ſua, quidquid Dominus in vſus ſuos delegit,non in noſtros conuertamus,& qui gloriam ſuam alteri noluit dare, minus voluit,vt eam alter vſurparet,ac furaretur.Gloria ſolius Dei eſt,vnde ſoli illi reddenda eſt,lib. ſeptimo,capit. ſexto, numer. decimoſexto,lib. 18. cap. 1. num. 33.38.vſque ad 41.

Gauſ.ſ. Oleaſter.

Exod.30.

Leuit.3. Oleaſter.

Eſa.42.

Ego vox clamantis in deſerto,&c. Voces adinuentæ ſunt a natura,vel potius ab auctore naturæ Deo eas accepimus, ad exprimẽdos internos animæ conceptus,& ea,quę in corde latent,vt homo qui animal eſt ſociale, ac politicum, alijs conuerſetur. Angelis enim,voces neceſſariæ non ſunt, vtpote qui mentem alijs oſtendunt, iuxta ordinem à Deo conſtitutum. Vnde ſicut vox, quæ

quæ aperiendo intellectui data est, tunc cum id effecerit, esse definit, & ad id munus exequendum pondere fertur naturæ. Et quæ in ratione rei, tam est vilis, est apprime hominib⁹ necessaria, quod facile animaduertet, qui rempublicam cogitauerit, in qua omnes homines muti essent, quanta illius confusio, quanta hominum tristitia inueniretur, dū neuter alterum ualeret intelligere, etiam quando illud vel honori, vel saluti, aut vitæ conseruandæ esset apprime necessarium, Linguarum enim confusio in ædificantibus turrim Babyloniæ iusta fuit peccati talis plaga, vt nullus fratrē posset intelligere postulantem ea, quæ ædificandæ turri essent conuenientia, immo nec alia, quæ vsibus hominum essent necessaria. Denique congregationem illam, ferarum potius diceres quam hominum; & qui mutus est, ut plurimum, surdus est, ne audiens, & respondere non valens vehementer crucietur, &c. Interrogatus Ioannes quis esset, nomen vocis sibi conuenire dixit cui proprium esset, eiusque officio conueniens, Christum Dominum, verbum patris, hominibus manifestare, & quia vox erat ratione vtens, liberam habens voluntatem, hoc maxime desiderabat, vt propria contempta vita, homines, quæ dignitatem Christi concernebant, intelligerent. Et sicut respublica mutis constans, talia esset, qualem diximus sic & orbis, supposita ordinatione Dei, si Baptista Ioanne caruisset. Tale, enim erat officium Ioannis, quale in Gen. 41. nes. legimus, quod cum Ioseph exaltatus a Pharaone circumduceretur in curru regio, præco clamabat, ut omnes coram eo genu flecterent, & propositum eum esse scirent vniuersæ terræ Aegypti. Hoc est Ioannis officium, iubente Deo, saluatorem nostrum verum Ioseph, instar præconis, annunciare orbi, Dominum esse non solius terræ Aegypti, sed cœli, & terræ. Hic à Luc. 1. patre Zacharia vocatus est adhuc infans Propheta altissimi, qui præiret ante faciem Domini parare vias eius, ad dandam scientiam salutis, &c. Salutem Esai. 49. Iesus attulit mundo. Dedi te in lucem gentium, ait Esai. de Christo: Vt sis salus mea usque ad extremum terræ. At quia, nisi salus hæc, & medicus agnosceretur, quæri non potuisset, venit Ioannes, vt notitiam exhiberet, & medici, & salutis. Secundo vocis nomen accepit Ioannes, in quo eius maxima virtus commendatur. In me vox est, sed pedes, manus, oculi, vox non sunt; hæc enim sonus est ab ore meo prolatus. At in Ioanne Baptista quidquid in illo consideraueris, vox est. Dicens: Non sum ego Christus, Vocis officium exercebat potentius quam vocibus, mundi clamans contemptum. In deserto cilicio in tam tenera ætate circumamictus, æstu adustus, gelu cruciatus, parentibus relictis. cum feris vitam agens & linguæ moderationem, & sceleratorum hominū conuersationem fugiendam, tacens, loquebatur. Pœnitentiam, & moderandis passionibus carnis, & placando Deo grauiter offenso tam necessariam non loquens, clamabat. Aiebat Hieronymus: Quorsum Ioannes, si vox est, solitudinem quærit, desertum inhabitat? Profecto mirandum est, quod eremum elegit, Domini prædicaturus aduentum, non loquitur in plateis, multitudinem multitudini profuturus horesci? Si vox clamantis est, cur in deserto inter feras habitionem elegit? Vox, quæ ad aperiendā hominibus mentem data fuit, potius hominum frequentiā eligere debuisset, quā desertum. Recte quidē, si expediens iudicasset ille, vel potius De⁹, vt solis uerbis prędicaret Christū sicut multi faciūt, in quibus vita nō cōsonat verbis (de qua re multa habentur in indice, verbo, Prædicatores) sed qa cūcta, q̄ in Ioanne erāt clamabāt vita potius quā lingua hominib⁹ erat necessaria. Pri⁹ elegit eremū, & postea ciuitatē ingreditur, vt verbis doceat, quæ vita docuerat prius, ut eius sic testimonia credibilia efficiātur nimis, ab eo ꝓlata, q̄ testis est omni acceptione maior Q̄m oīa Ioannis gesta, & cū Regi inclamat: Nō licet tibi habere vxorē fratris, & cū dicit: Ecce Agnus Dei, &c. & cum silet, omnia prædicant morum correptio-

Hieron. epi. de uera Circumc.

Digitized by Google

prionem, &c. Christi agnitionem, & cum veniſſet, vt teſtimonium perhiberet de lumine, & ſignum feciſſet nullu, pro ſigno, inculpabilis eius, Angelicaque vita ſufficiebat, vt cuncti crederent per illum, niſi ſcelerata multorum vita aures clauſiſſet tam ingenti clamori hominis, qui inſtar tubæ exaltauerat vocem ſuam. Præterea vox dicitur, res quæ pro nihilo habenda eſt. Dicere potuiſſet Ioannes: Sum ſummi ſacerdotis Zachariæ filius, nobilis, omnibus agnitus, regiæ & ſacerdotalis dignitatis hæres. Nihil horum dicit, ſed: *Ego vox.* Is meus honor eſt, hæc mea gloria. Ioánes prius in deſerto dicere potuiſſet in-

Pſal. 39. fans: Eduxit me Deus de lacu miſeriæ, & de luto fecis, ſtatuit ſupra petrã Chriſtũ pedes meos, & direxit greſſus meos, & poſt hæc ſimmiſit Deus in os meum canticum nouum, ut Chriſtum prædicarem. Dicitur Ioannes vox clamantis, vox Chriſti. Sed vide quod ad eum modum, quo Chriſtus verbum patris voces habet ſuas, quibus eius dignitas, potentia, bonitas explicentur, &c. ita & dæmõ ſuas habet uoces, quibus multa ſuadet, quæ per ſe ſuadere non potuiſſet. Non paganos, infideles & hæreticos voco ſolum dæmonis voces, ſed Chriſtianorum multos conſpicio, qui voces diaboli ſunt, per quos iurationibus aſſiduis, periurijs, blaſphemijs, inhonorat Chriſtum, qui timens, coactus miſer, genu flectit Chriſto, linguis maledicorum maledicit Chriſto Regi. Voces diaboli ſunt detractores, fures, adulteri, &c. indigni qui proprio nomine vocentur. Indigni qui nomine hominum potiantur, digni autem vt a cunctis vocentur diaboli voces, quibus dæmon agnoſcitur. Hi ſunt qui audire

Pſal. 49. merentur: Præcipita Domine, & diuide linguas eorum, quia vidi iniquitatem, & contradictionem in ciuitate, quam hæ diaboli voces cauſant. Dicitur etiam Ioannes vox clamans. Multi enim illorum, qui prædicatorum officio funguntur, & vocum, canes ſunt muti non valentes latrare, commina-

Iſa 56 tionis grauis Domini obliti, qui Pro-
Ezech. 33. phetæ dixerat. Si me dicente ad impium, morte morieris, non fueris locutus, vt ſe cuſtodiat impius à via ſua, impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram. Et qui audierant: Super montem excelſum aſcende, &c. annuntia populo meo ſcelera eorum. De re hac late multa differuntur, lib. 14. quæ videnda ſunt in indice verbo Predicator. *Eſai. 40.*

Medius veſtrum ſtetit, quem vos neſcitis, &c. In his verbis aduertendum eſt, odium. & inuidiam maxime obcęcaſſe Iudæorum animos, ne Chriſtum agnoſcerent ſignis quamplurimis radiantem. Inuidi enim per diem incurrunt tenebras, quia de radio lucis alienæ obſcurantur, lib. nono, capit. 5. numer. 30. Vnde contemptis bonis illius, & virtutibus neglectis, in nocte palpant quærentes aliqua, quæ reprehendant, ibidem numer. 30. Inuidia ergo, quæ venenum eſt animæ, hos ad tantum malum traxit. De qua latiſſime agitur in lib. nono, capitulo quinto, per totum, numer. 5. 9. 12. 14. 16. vſque ad 18. docetur quod eſt proprium diaboli vitium, & numer. ſexto, vſque ad 8. 13, vſque ad 18. 28. & 29. quod inuidus nihil cum ratione operatur, cum fęlicitatem proximi ſuã credat infelicitatem. Item medius veſtrum ſtare dicitur Chriſtus, quia mediator inter homines & patrem, attulit hominibus voluntatem patris, quam ipſis patefecit, lib. 3. capit. 5. numer. 17. 41. & 59. capitulo ſeptimo numer. 47. capit. nono, numer. octauo, capit. 14. numer. quinto, & ſexto, Chriſtus in medio eſt ingredientium, & egredientium, quia teſtis eſt omnium, quæ gerimus, ſiue bona illa ſint, ſiue mala, lib. 18. cap. 10. num. 21.

Cuius non ſum dignus vt ſoluam corrigiam calceamenti. Cum Ioannis ſanctitas tanta eſſet, vt Meſſiæ nomine dignus arbitraretur, à Deo Angelus vocatus, ipſe indignum ſe dicit, qui ſoluat corrigiam calceamenti Chriſti, quoniam Dominus incomparabiliter excedit omnes Sanctos, quantacumq; hi ſanctitate emineant, libr. tertio, capit.

capitulo 9. nu. 3. 7. 12. 15. 35. 41. 46. & 51. & cap. 20. nu. 5. 20. & 21. De cognitione propria differitur late, libr. 3. cap. 19. per totum.

DOMINICA QVARTA in Aduentu Domini,

Iuxtà morem Romanum.

Euangelium.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæſaris. Luca. 3.

Dominica IV. in Aduentu, ſecũdum morẽ Romanum.

SAuguſtinus tom. 4. in lib. Quæſtionum noui teſtamenti animaduertit, quod Herodes Rex Iudææ quatuor habuit filios, Archelaum, Herodem, Philippum, & Lyſaniam. Defuncto Herode, regnum obtinuit Archelaus. Quo etiã mortuo, in quatuor partes diſtributũ eſt. Vnam partem obtinuit Pilatus, tamquam regni gubernator, ſecundam Philippus, tertiam Herodes, qui Ioannem Baptiſtam, & Iacobum maiorem decollauit, qui dictus eſt Tetrarcha, ſicut & cæteri, id eſt, in quarta regni parte poſitus, qui plenus vermibus miſer finiuit vitam; quartam partem accepit Lyſanias. Lucas ergo Euangeliſta ante quam Chriſti res geſtas tribus vltimis ſuæ peregrinationis annis recenſeret, ſtatum mundi depinxit. Iudaici vero regni formam, principumque nomina & Sacerdotum, commemorando deſcripſit. Propheta Daniel ſe vidiſſe quartã beſtiam, ait terribilem, atque mirabilẽ, & fortem nimis, quæ dẽtes habebat ferreos, quibus quædam comedebat, quædam comminuebat, & reliqua pedibus conculcabat. Et ſubinde, ait, aſpiciebam, & ecce in nubibus cœli, quaſi filius hominis veniebat, & vſque ad antiquum dierum peruenit, qui poteſtatem, & regnum dedit ei, & omnes populi, tribus, & linguæ ſeruient ei. Quid nam quæſo hæc beſtia, niſi Romanus populus deſignatur? Mirabilis profecto, atque terribilis, qui totum pœne orbem comminuit, & conculcauit, dentes ferreos habebat, ſcilicet, exercitus, quos in diuerſas prouincias ducens, obuius quoſque mandebat. Hæc beſtia Iudaicum populum arreptum, & dilaceratum in quatuor tetrarchias diſcerpſit, quarum vnam, ſcilicet, Iudæam, Pilatus, Galilæam vero Herodes, Ituræam autem, & totam Traconitidem, Philippus, & Lyſanias Abilinam gubernabant. Sacerdotium etiam auaritia huius beſtiæ fame diuenditum, duo mõſtra, Annas, ſcilicet, & Caiphas iniquiſſime adminiſtrabant, ſimoniaci auaritia pleni, qui mortis Chriſti præcipui auctores extitere. Tunc quando reſpublica illa, & in principibus Eccleſiaſticis, & in ſæcularibus, ac ſubinde in promiſcua plebis multitudine peccatis plena erat, apparuit filius Dei homo factus. Cui antiquus dierum, pater ſcilicet, omnem in cœlo, & in terra poteſtatem dedit. *Tunc etiam factum eſt verbum Domini ſuper Ioannem in deſerto; & venit in omnem regionem Iordanis prædicans Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum.* Tunc pater miſit Ioannem, velut præconẽ ante Chriſtum, qui omnibus ediceret, ut eum, tamquam Meſſiam, adorarent. Et ſicut præco non ſuum, ſed Regis edictum profert, ita Ioannes nõ ſuum, ſed quod Deus ipſi inſpirauerat, verbum de Chriſto prædicabat. Et ſicut Hierem. de ſe aiebat: Auditum audiui a Domino, & legatum ad gentes miſit me; prius etiã Ioannes verbum prædicationis a Deo audiuit, & poſtea legatus deſtinatus eſt, vt homines ad Chriſtum recipiendum diſponeret. In his omnibus multa ſunt graui conſideratione digna. Primum eſt, quod Ioannes, vt adnotauit Chryſoſtomus, poſt tam diuturnam habitationem in deſerto inter feras, indutus ſacco cilicino Iudæam ingreſſus eſt, admirandus cunctis, Baptiſmum prædicans in remiſſionem peccatorum, facilem docens omnium criminum remiſſionem, rem inauditam hactenus. Is enim eſt Sanctorum mos, antiqua Sanctorum conſuetudo, relictis his, quæ proprium concernunt bonum, propriã vtilitatem, & proprios profectus, quos

Dan. 7.

Hier. 49.

Hom. 10 in Matth.

Bapti-

Digitized by Google

Baptista habebat in deserto, alienæ inuigilare saluti, alijs velle prodesse. Vtrumque coniungere, & proprium & alienum commodum, docuit Ioannes. Prius in deserto fuit soli sibi intentus, & cum multa iam accepisset virtutum incrementa pœnitentiam prædicaturus, indutus habitu pœnitentis eremum dereliquit, non (vt olim Hieremiæ præceperat Deus) vt instantem Babyloniam captiuitatem prædicaret, sed libertatem potius per pœnitentiam a diabolo intolerabili iugo docturus, venit ad Iordanis fluuium, lib. nono, cap. vigesimoquarto, num. primo, nono, vsque ad decimumtertium, lib. decimoquarto, cap. vigesimo octauo, numer. duodecimo. Vbi docetur. quod prædicatores concionari non debent, nisi in virtute multũ profecerint. Prædicatores prius digitos habeant plenos myrtha mortificationis, & post dilecto aperiant ostiũ id est, cum mortificatione alijs sint in exemplum, tunc prædicent, libr. vndecimo, cap. sexto, nume. 115. Ne sint, vt aiebat Bernardus, canalibus similes, qui antea effundere alijs doctrinam, quam infundi uirtutibus velint, lib. nono, capit. vigesimo quarto, num. vndecimo, & decimotertio. Prædicatores, enim ideo dicuntur montes, quia prius illustrantur luce, quæ ad plebem, & valles postmodum deriuatur, lib. decimo quarto, cap. vigesimosexto, num. uigesimonono. Sancti uero, cum profecerint, contemplationem relinquunt, ut proximis prosint. Prædicator orationi, & lucro animarum inuigilans, Deo multum placet, libr. decimoquarto, capit. uigesimosexto, numer. quadragesimosecundo, capit. uigilimoquinto, numer. decimoquinto. Libenterque præfert sermonem orationi, quando populus eius doctrina corrigitur, lib. decimo quarto, capit. uigesimosexto, numer. quadragesimoprimo, & quadragesimo secundo. Prædicator, qui ut proximis prosit, otium cõtemplationis, relinquit ad tempus, audit: Meliora sunt ubera tua uino, lib. decimoquarto, capit. uigesimo octauo numer. trigesimo tertio, Prædicator enim otio, & actioni uicissim deditus esse debet, ibidem numer. 35. & 37. Ingreditur prædicator in abũdãtia sepulchrum, qui orationem, & utilitatem proximorum coniungit, lib. decimoquarto, cap. 29. numer. 26. & 28. Prædicator mente excellat Deo in oratione, & sobrius sit proximis, eos docẽs lib. 18. cap. 18. num. septimo, vsque ad 14. & 18. Vbi optime docetur, quod uoluntate Dei mouente concionatores relinquere debent oscula contemplationis propter bonum proximorum, sicut Ioannes fecit, qui deserto relicto, ubi assidue Deo uacabat, supernisq; potiebatur fauoribus, uenit in Iudæam, prædicans hominibus ueniam peccatorum. Zach. 4. Sancti prædicatores dicuntur duę oliuæ ad dexterã & sinistrã candelabrisantes qui prædicantes quæ fidem & bonos mores cõcernunt, duo latera Ecclesiæ tegũt, qui in re duæ spicę dicuntur oliuarum, (id est, oliuis ita pleni sicut spicę granis) quia tũc vberes atq; amplissimos fructus ferunt, cũ altius per contemplationẽ rerũ cœlestiũ, surgunt longiusq; a terrenis cogitationibus absunt. Assistunt dominatori uniuersæ terrę quia officiũ non pręstant dignẽ, qui preces non adhibent ad uerba, & antequam populum doceant, & postea dominatori terræ assistunt orantes, & petentes eorum salutem quos instituunt. Nec id festinanter, ac perfunctorie, non est enim id assistere, sed diu, & assidue clamantes, ut fructũ enim faciant in Dei misericordia confidere debẽt, & dicere Psalmum 51. Ego autem sum oliua fructifera, & speraui in misericordia eius: quod si id non faciant oliuę quidem esse poterunt, sed non fructiferę, vnde Deut. 28. Iudęis dicitur oliuas habebis in omnibus terminis tuis. Sed nõ vngeris oleo quia fluẽt. Sic accidit Christianis. Aduertendum etiam est, quod Dominica anteriori, & in hac docet Ecclesia duo, quæ Ioanni acciderunt in deserto, ualde inter se diuersa, immo & contraria. In deserto dæmon illius uirtutem uoluit labefactare, dum curam adhibuit, ut Sacerdotes, & Leuitæ pergerent ad ipsum, ut honorem (ut dicebamus) deferrent Messiæ, soli Chri

ste

ſto Domino debitum. Hodie etiam in deſerto *factum eſt, verbum Domini ſuper Ioannem*, vt perpendant homines Chriſtiani, quantumcunq; virtute polleant, nullibi quādiu homo virtutis theſaurū habuerit in vaſe ficuli carnis huius, a congreſſu dæmonum, ab imminētibus periculis, a lapſu liberū eſſe, ſed sē per cū timore, & tremore ſalutē ſuā operari debere. Si Ioanni ſimilis, in deſerto vitā delegeris, ab incunabulis Deo vacans, cilicio indutus, locuſtis paſt⁹, immo fame maceratus, humi cubās, frigoribus cruciat⁹, ſole aduſtus, ab Angelis viſitatus, clama; Lætetur cor meū, non quidē quia ſecurū eſt, ſed vt timeat nomē tuū. Certe cū mundū reliqueris, religionē fueris ingreſs⁹, deſertū incoluеris, aut certe in ſæculo cęlibē, & Angelicā vitā duxeris, tāq; ingenti virtute fuеris prædituſ, quantā Ioannes habebat, qui creditus eſt Deus, time, ne inde præcipiteris in infernū. Iuſti quanto meliores ſunt, amplius timent, q̄ infirmi non faciunt, lib. 4. c. 17. nu. 18. vſque ad 22. Iuſti hanc vitā multis imperfectionib⁹ tranſigunt, & ideo timent, lib. 7. cap. 4. nu. 17. vſque ad 19. Vita durāte, ab hoſtibus tuti eſſe non poſſumus, lib. 2. c. 5 nu. 11. vſque ad 14. 33. & 34. cap. 7. nu. 24. cap. 9. nu. 6. Vita durante, cum mille vitijs quotidie congredi debemus, lib. 11. c. 9. nu. 23. Timor ſemper fit in Sanctis, quia ſecuri non ſunt, quamdiu viuunt, lib. 2. cap. 6. nn. 11. 14. 16. vſque ad 18. 30. vſque ad 32. cap. 10. num. 8. lib. 3. cap. 19. nu. 8. & 10. lib. 4. cap. 17. num. 5. 6. 10. vſque ad 12. 14. 15. 18. 21 & 28. cap. 18. nu. 23. & 24. cap. 31. num. 43. lib. 7. cap. 3. numer. 17. lib. 8. cap. 5. num. 20. 29. & 30. lib. 17. capit. 3. nu. 6. 9. 12. 28. vſque ad 30. Locus, vt plurimum, multum iuuat ad virtutem, etiamſi aliquando hominum culpa non proſit, lib. decimo, cap. 9. per totum, nu. 6. docetur, quod locum omnem circuit dęmon, vt nullus locus credatur tutus. Hinc proſpicere licet, quanto concutiendi ſunt metu hi, qui in medio laqueorum ambulant, in quorum vijs pedicam, & laqueum abſcondit dæmon.

Iob. 18. Qui diuitijs, delicijs, honoribus, mundanis affluunt conuerſationibus, qui in medio nationis peruerſæ, ipſi etiam peruerſi ambulant, qui non ſuper flumina Babylonis ſedentes flent, ſed fluminibus immerſi rident; non perpendentes, nec ſentientes innumeros fluctus inſurgentes, quibus cum aſcendāt vſque ad cęlos, etiam deſcendant vſq; ad abyſſos, nihilominus anima eorum in malis tabeſcit, immo inſenſibilis redditur. Mundani aureo calice Babylonis potantur, & inebriantur, lib. quinto, capit. primo, numer. ſecundo, vſque ad quartum. Mundanos innumeris inuoluit dæmon malis, lib. quarto, capit. 33. numer. primo, vſque ad quartum, capit. 34. numer. primo, & vndecimo. Mundum, & patriam relinquere expedientiſſimum eſt ad virtutem, licet Dei potentia non arctetur loco, lib. 10. c. 9. nu. 1. In mundo degentes maiori egent ſtudio, ut recte viuant, quam religioſi, lib. 11. cap. duodecimo, numer. decimoquinto. Mundus plenus periculis, lib. quarto, capit. ſecundo, numer. ſecundo, vſque ad ſextum, & decimum tertium, lib. undecimo, capit. duodecimo, numer. vigeſimo-ſecundo. In mundo hoc captiui ſunt homines, cuius captiuitas in Babylonica Iudæorum captiuitate adumbrata fuit, lib. vndecimo, capit. duodecimo, numer. 37. Mundus nunc poſitus eſt in maligno, quem dæmones indefeſſe cuſtodiunt, ne fugere valeat homo, lib. 11. cap. 12. nu. 43. Ideo etiamſi in deſerto Ioannes tentatus fuerit, in deſerto etiā factum eſt verbum Domini ſuper eum, vt prodiret in publicum prędicaturus Baptiſmū pœnitētię. Mira res, mirabiliter nat⁹ eſt Ioannes, in utero ſanctificatus eſt, ſanctiſſimā in eremo annis multis trāſegit vitā, ne leui ſaltē maculare uitā famine poſſet, cui præbuit hirtū tegimē camel⁹, &c. Nouu⁹ terreſtris paradiſi iucola, Angelorū conſortio cō ſolatus, & nihilomin⁹ nō niſi à Deo iuſſus, apertoq; ipſius mandato, q̄ ſignificāt hęc uerba: *Factū eſt verbū Dei ſuper Ioannem*, ad Euangelizandū populo egreſſus eſt, a Dño inſtruct⁹, & edoctus, q̄ ignē miſit in oſſib⁹ ei⁹, nō ſicut Hieremiæ,

Ad Phil. 2. *Pſal. 136.* *Pſal. 106.*

remiæ, qui officium prædicandi recusabat, sed vt verbis eius flammantibus populus proficeret. Sed quod in re hac magnifacere deberent homines, illud est, quod is qui Prophetis olim dixerat, peccatis populi exigentibus: Linguam tuam adhærere faciam palato, vt essent tacentes, eo quod domus exasperans esset Israeliticus populus. Et in anno, quo mortuus fuit Ozias Rex impius, inquit Hieronymus: Missus est Esaias, vt prædicaret, qui antea tacuerat, Regem iniquo os Prophetæ claudente. Et Ezechiel, mortuo Phaltra filio Bananiæ pessimo Principe, cadit in faciem suam, & voce excelsa clamauit ad Dominum: Heu mihi, heu mihi Adonai Domine, comminationem tu facis reliquiarum Israel? Prædicatoribus iubet Deus, vt taceant, quando peccata populi id mereatur, lib. 14. ca. 27. num. 1. & 11. & 21. Immo permittit, vt Prophetæ prophetent mendacium, quando populus dilexerat talia. Prædicatori sæpe pro gratia auditoris datur verbū, & pro culpa aufertur, li. 14. ca. 2. 27. num. 21. Prędicatores sancti pluunt imbrem, falsi autem laqueos, lib. 18. ca. num. 40. Modo autem tempore gratiæ, cū Lucas retulisset Sacerdotes, & Reipublicæ gubernatores sceleratos, tunc adiunxit, factum verbum Domini super Ioannem mandans illi, vt populo nequam prędicaret. Qua in re diuinam bonitatem perpende, qua cum & Principes, & Sacerdotes, & nobiles, & promiscua multitudo sceleribus essent pleni, & cum tam ingentia flagitia patrarentur in Iudæa, solita benignitate sua hominem dedit Deus virtutibus mirabilem, Spiritu sancto plenum, zelo feruentissimum, qui peccata populi argueret, eorumq; certam remissionem per pœnitentiam indiceret. Virum talem, qui fœneratores, campsores, milites, publicanos in viam veritatis mira facilitate reduceret. Est enim ingens Dei clementia aperire, referare Prædicatorum ora, & quod Prædicatores dentur Sancti, lib. 3. c. 5. nu. 27. c. 21. num. 13. vsque ad 15. & 21. Qui in salicibus nō pulsant organa, sed suspendunt, dū per

Exech. 3.

Esa. 6.
Hieron.

Exe. 11.

Hiere. 5.

uersis non prædicant, lib. 4. cap. 34. nū. 20. lib. 11. cap. 2. num. 24. Misericordia enim sua aperit Deus ora Prędicatorū, quando viderit aliquos conuertendos, libr. 14. cap. 27. num. 11. Quod ingenti misericordia Dei Prædicatores sancti dentur populo, qui vera prædicent. Prędicatores enim falsi dulcia pollicentur in malum populi, cui veritas amara est, quando vitijs plenus est, docetur li. 14. ca. 27. nu. 7. vsque ad 14. Prædicatores, dum frigidum habent cor, inflammare auditores quomodo poterunt? ibidem nu. 15. Prædicatores iniqui portæ sunt vultus Leuiathan, per quos in potestatem diaboli multi trahuntur, num. 22. Prædicatores autem sancti, sanctificāt Euangelium Dei, lib. 14. cap. 28. nu. 3. Habent enim fortitudinem, & hinnitum, vt Iob dicit, id est verba, & vitam, ibidem num. 25.

4 Ex quibus omnibus constat, Baptistam omnium Prophetarum sanctissimum, missum, vt concionaretur, etiam quando mores populi talem non merebantur virum. Si enim bonitate Dei multa, fit, quod Prædicatores sint recti, quando populus bonus est, & acri Dei indignatione contingit, flagitijs plebis id postulātibus, vt tales desint populis, vel taceant, perpende quanta sit Dei benignitas, quæ in tanta hominum perditione Ioannē extraxit à deserto, vt eorum crimina argueret, & pœnitentiam prædicaret. Et quid dicere potuisset: Erit vt populus sic Sacerdos; & permittere, vt cæcus cæco ducatum præstans, ambo in foueam caderent, non fecit sed mirandum virum ad prædicandum misit. Olim, cum legem constituisset tradere Deus Israelitico populo, fumabat mons, ardebat, micabant fulgura, ut terror ingens populum inuaderet, at cum nouam legem daturus veniisset Deus in sibilo auræ tenuis, Ioannem mittit consolantem, pœnitentiam suadentem, appropinquans Regnum cœlorum prędicantem, & quod iam iam videret omnis caro salutare Dei. Hieron. edisserēs caput Hier. 26. in hoc misericordiam Dei grandem commendauit, quod cū Sacerdotes, & Prophetæ furibundi lo-

Osea. 4.

Exo. 19.

Hiere. 26.
Hieron.

que-

querentur ad Principes, & ad omnem populum, dicētes: Iudicium mortis est uiro huic, quia prophetauit aduersus ciuitatem istam. Morte moriatur. Quare prophetauit in nomine Domini, dicēs: Sicut Silo erit domus hæc, & urbs ista desolabitur, eo quod non sit inhabitator. Et cum congregatus esset omnis populus aduersus Hieremiam, ut interficerent eum, ara percutu contingere illum non potuerunt, quem Deus misericordia sua seruaret, ut captiuo populo prædicaret, & ad pœnitentiam induceret. Grande sane beneficium, sed inferius multo hoc; quando *factum est uerbum Domini super Ioannem*, non ut populum in captiuitate positum consolaretur, sed ut appropinquans iam regnū cęlorum uaticinaretur, & mirāda, quæ mundus reciperet bona aduentu Christi, eius uita, doctrina, & morte, salutem prædicās non temporalem, sed ęternā. Si tantum beneficium innotesceret populo clamanti: Rorate cęli desuper, &c. Emitte agnum Domine dominatorē terræ, &c. Consurge, consurge, induere fortitudinem brachium Domini, non ita mirarer. Hæc est enim Dei consuetudo, ut repleat in bonis desideriū suorum, & renouet iuuentutem eorum, sicut aquilæ iuuentus renouatur. Si tribulati ad Dominum clamassent, non mirum, quod exaudirentur, sed quod uerbum Domini fiat super Ioannem, ipsumque priuet consolationibus multis, mortūsq; periculo exponat, quo tempore Principes erant tyranni, & Sacerdotes simoniaci, populus autem similis rectoribus ciuitatis, genimina uiperarū, &c. cuius uentilabrū in manu esset Domini, & securis ad radicem arboris posita. Et qui olim fenestram arcæ clauserat, ne uidens Noe diluuio pereuntes tristaretur, Ioannem, Paradiso derelicto, in medio conijcit diluuij, ac si non curaret, quod secundus Elias zelo commotus, uidensq; prævaricantes tabesceret. Tam felicibus auspicijs Euangelij prædicatio cœpit, quia præstabilis est Dominus super malitia, qui cognouit figmentum nostrum. Iam, imminente Babylonica captiuitate, factum est uerbum Domini ad Hieremiam, in quinto mense quinta mensis. Sed super Ioānem, cum populus iam captiuus uenundatus erat, ut faceret malum. Tunc ingressus est Dominus thesauros nuos, & thesaurum grandinis aperit, quando flatuit spiritus eius, qui uenerat in mundum peccatores saluos faceret, ut fluerent aquæ, & hominum duritia liquesceret, & frigidi incalescerent. Secūdo, narrat mutationem ingentem factam in populo Iudæorum, ubi status omnis Ecclesiasticus, & sæcularis tantis replebatur malis, ut rerum publicarum ruina, magistra eis ueritatis, & pœnitentię foret, eademq; spes omnes, quibus nitebantur, fallaces, & inanes ostenderet. Quæ omnia, non in codicibus legerent, sed in ciuitatibus, & domibus conspicerent, ut tantummodo sola uexatio daret intellectum auditui, ut scilicet, quos doctrina non erudiebat, calamitas, & malorum experiētia doceret. Initium enim ueræ pœnitentiæ est humanarum rerum contemptus, nemo autem facilius eas cōtemnit, quam qui experitur in se earum uanitatem, & inconstantiam. Ita ratione Moyses populum ad pœnitentiam, ob adorationē uituli, excitare uoluit, cum præclarum illum Deum ante eorum oculos comminuit, & in puluerem redactum populo potandum exhibuit. Hac enim ratione uir sanctus, inanem populi fiduciam, inanemque Deum, quem sibi fabricauerant, re ipsa uoluit indicare, quasi dicat: Postulastis, ut uobis fabricaretur Deus, qui uos præcederet, cuius ope Chananeorum terras occuparetis, & ad eius præsidium in rebus arduis confugeretis; ut ergo re ipsa videatis, quam fragilis hæc uestra fiducia fuerit, ecce Deum uestrum corā uobis malleo cōtundo, illumq; uobis potandum trado, ut sic illius inanitatē cognoscatis, qua cognita, ad Deum uerum cō fugiatis, in illum spem omnem, amorem, & salutis præsidium reponentes. Sic modo, qñ erat status Reipublicę cōminutus, ingreditur Ioannes prædicās pœnitentiam. Et ut olim Moyses, quando Iudæi oppressi erant operibus luti,

Esa. 45. *Esa. 16.* *Esa. 51.* *Psal. 102.* *Psal. 119.*

Matt. 3. *Gene. 7.*

Ioel 2. *Ioel 2.* *Psal. 102.* *Hiere. 1.*

Iob 38. *Hier.* *Psal. 147.*

Esa. 28.

Exod. 32.

Exo. 4.

&

& lateris, cernentes quam subito antiqua illa prosperitas, qua sub Ioseph potiti fuerãt, disparuisset, egressum eis suadet ab Aegypto, sic & Ioãnes pœnitentiam prædicat, qua pristina deserant vitia Iudæi, quando Regibus proprijs carentes, imperio Romano erant misere subiecti, vt resipiscant. Considerandum etiã est propter populi flagitia tales datos Gubernatores, tales Principes, tales Sacerdotes, talesq; Prælatos. Id enim, vt plurimum contingit, quod Principes & Prælati sint iusti, quando populi studiosa vita id meretur, culpatis antẽ moribus dantur, quãdo plebs polluta, sicut & eadem de causa è medio tolluntur, lib. 3. c. 11. num. 1. lib. 14. cap. 28. num. 1. 5. & 13. Quod ideo contingit, quoniam peccata Principum cedunt in nocumentum Reipublicæ, lib. 9. cap. 8. num. 3. & 14. Principesq; boni dantur, quando bonus est populus, ibidem nu. 2. 4. & 6. lib. 14. cap. 28. num. 1. Principes enim mali regere videntur populum, sed re vera non regunt, lib, nono, cap. octauo, num. 5. Sacerdotes etiam mali tunc dantur, quãdo sæculares perdite viuunt, lib. 2. cap. 14. nume. 2. & 3. Sacerdotum enim, & Prælatorum peccata in grande nocumentum sunt Ecclesiæ, lib. 14. capit. 16. numer. 25. lib. 16. cap. 2. num. 3. 11. & 12. cap. 3. n. 9, vsque ad 12. Quoniam cum Sacerdotes in Ecclesia cordi, & stomacho comparentur recte, si illi sani sint, Ecclesia floret, fruiturq; sanitate, si illi ægri sint, ista sana esse non valet, libr. 16. capit. 3. num. 3. 11. & 12. Et ita cũ Sacerdotes laicis sunt priores, Ecclesiam plus omnibus persequuntur, ibidem num. 12. capit. 3. nume. 10. vsque ad 12. Sacerdotesq; mali aceto, & fumo comparantur, quia fidelium sensus sensus obstupescere faciunt, & excant, lib. 16. c. 2. n. 7. Si autẽ hi bonis spiritualibus sint ebrij, in causa sunt, ut populus virtutibus abundet, ibidem nu. 5.

Præterea aduerte, qua ratione, non obstante Principum' Ecclesiasticorum & sęcularium perditione, Deus Ipse, qui prædicantium claudebat ora, aperit os Ioannis, diuinoq; consilio, pœnitentiã prædicat in tota Iudæa omnibus, vt nullus, quatũcumq; peccatis plenus desperet, perpendens Dei clementiã, quę tũc impulit Ioannem, quando promiscua multitudo multis scatebat vitijs. Osex 2. dicite fratribus vestris, populus meus, & sorori vestrę misericordiã consecuta post tot commissa crimina, vt scias nullius desperandam esse salutem quantũuis adeo reiectus, & omnibus flagitijs coopertus appareat Psal. 102. benedic anima Domino, & qui propitiatur omnibus iniquitabus tuis, nullum excipit morbum, quamtumuis veterem, & desperatum Ionæ imitemur, qui de vẽtre piscis clamabat ca. 2. Clamaui de vẽtre inferi, & exaudisti &c. Iudicum 20. orabat populus, & audit, ite ad Deos quos coluistis &c. quis sic non putaret desperandum? non fecerunt, seu clamauerũt & liberati sunt: vide textum. Peccator etsi flagitiosissimus sit multũ, nõ desperet, lib. 4. c. 7. nu. 5. 6. 16. 17. 20. 24. vsq; ad 26. c. 9. n. 16. & 17. c. 17. nu. 6. & 7. c. 18. nu. 4. vsque ad 6. 9. vsque ad 11. 16. & 18. vsque ad 25. Prædicat, iubente Deo pœnitentiam, etiam appropinquãte flagello, vt emẽdati nõ pereant peccatores, ad quorum radices iam securis posita erat, vt arbores malæ excciderentur, lib. 4. cap. 7. num. 13. Item prædicat Ioannes, procurante Pontio Pilato, sub Principibus Sacerdotum Anna, & Cayapha, ille gentilis erat, Sacerdotes Iudæi. Turbari solet Respublica, cum inter Principes, & Sacerdotes non conuenit. Ideo Dominus ad Moysen ait: Appropinquare ad te fac Aaron fratrem tuũ. Fratrem ducis, in Sacerdotẽ constituit, vt sit pax inter illos ea, quæ inter fratres esse solet. Cõcordia enim in populo multa est, cum inter Principes, & Sacerdotes fuerit pax. Qua de causa uoluit Dominus ex germanis alterũ Ducem, alterum vero summum facere Sacerdotẽ. Omni enim tẽpore, quo Rex Ioas secutus est consilia Ioiadæ summi Sacerdotis, optime præfuit, cũ vero ab eo recessit, regnũ ei' maxime turbatũ est, sic & tẽpore Ioannis, cũ Principes, & Sacerdotes varias sequerẽt leges. Iudęi, & gẽtes in dãnũ Reip. istud cedebat

4. Reg. 12.

Venit

6 *Venit in omnẽ regionem Iordanis prædicans Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum.* Ingens Dei miſericordia eſt, vt pœnitentia prædicetur, hæc eſt enim, per quam imminens exitium poteſt homo vitare, lib. 14. c. 21. num. 2. & 4. cap. 23. numero 8. Recteq; pœnitentiam prædicat, non obſtante hominum perditione, quia hæc deneganda non eſt homini, dum viuit, licet impie hac ſpe homines ad peccandum adducantur, lib. 14. c. 21. numa. 23. 27. 47. 56. vſque ad 60. cap. 22. nume. 25. Pœnitentiam numquam negat Deus, dum viuimus, non quia ei placent peccata, ſed potius, quia maxime diſplicẽt, lib. 14. cap. 21. nume. 50. Pœnitentiam autem ſic prædicabat Ioannes, vt doceret, etiam fructus dignos pœnitentiæ faciendos eſſe rectè viuendo, libro 14. cap. 22. num. 9. 11. vſque ad 13. 16. 25. 26. 30. vſque ad 34. Per pœnitentiam enim ſic flenda ſunt peccata, vt etiam operiantur emendationibus factis, ibidem num. 31. 34. & 51. Fructus etiam dignos pœnitentiæ tunc facit homo, cum pœnitentiæ tempore, etiam quæ alias licerent, non facit, dum indumenta aurea, ſerica, ludum, confabulationes, ac riſus prætermittit, quæ tempori pœnitentiæ minus ſunt accommodata. Hæc enim vigere in delicijs non poteſt, lib. 3. c. 25. nu. 12. 21. & 22. lib. 14. c. 22. num. 54. Pœnitentiæ dignus fructus eſt, tranſacta flere peccata, & eadẽ iterum non committere, lib. 3. c. 25. numero 19. lib. 4. ca. 19. nume. 13. lib. 14. cap. 21. num. 47. & 52. ca. 22. num. 12. 17. 41. 42. 45. 46. 51. 55. vſque ad 58. Pœnitentiæ, & calamitatum tempore etiam a licitis abſtinere debent homines, lib. 14. cap. 22. nu. 25. 27. 33. & 34.

Hierem. 6. Egreſſus Ioannes ingentem cõcionis & neceſſitatem, & vtilitatem demõſtrauit, dum populo, inquit a maiore, vſq; ad minorem omnes ſtudebant auariciæ, ambitioni, delicijs, & peccatis, ſalutem prædicat, Ieſum præſentem, ægritudinum per pœnitentiam curationẽ. Si Sancti illi extitiſſent, & audirent ab Angelico iſto viro medicum aduentaſſe, dicere potuiſſent: Non eſt opus valentibus medico. Si peccatis careremus, pœnitentiam non magnificaremus, quæ in remedium eſt peccatorum. Si horũ affectus recti eſſent, ita vt gaudium, triſtitia, amor, &c. Deum haberent pro fine, quia viam Domini iam direxiſſent ſuperuacaneè ea audirent, quæ iam operabantur. At cum Iudæi vinculis peccatorum eſſent conſtricti, quid quæſo, dulcius audire potuiſſent vincti, quam Exite, & qui in carcere eſtis releuamini? Baptiſmus pœnitẽtiæ medicina certa ægris, bonus nuntius de terra longinqua.

Cum quondam Oſeas orbis mala, quæ inundauerant ſuper terram, retuliſſet, ſubdidit, quæ euentura eſſent fuſtra: Tunc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea, & corrues hodie, & corruet etiam Propheta tecũ, &c. Gloriam eorum in ignominiã cõmutabo. Nunc autem cum eadem, immo maiora mala repleſſent orbẽ, vox exit remiſſionem peccatorum prædicans. Dum olim populus Iudæorum in greſſum terræ promiſſionis territus expaueſceret, duo illius exploratores Caleph, & Ioſue multis rõmbus ſuadebãt populo ingreſſus vtilitatem, & facilitatem, vt nemo diſſideret. Sic Ioſue Chriſtus Dominus, & Caleph prius regnũ cœlorum appropinquans prædicant, remiſſionem peccatorum per pœnitentiam facilem. Non dicit Ioannes: Setis camelorum vos induite; licet ille ipſis indueretur Prophetarum ſequens conſuetudinem, qui prædicaturi pœnitentiam cilicijs induebantur, libro quarto decimo, capitulo vigeſimooctauo, numero ſextodecimo. Locuſtas edite, & mel ſilueſtre, inter feras in eremo vitam agite, humi cubate, deſerti niuibus, & ardoribus vos ſubijcite, ſed ait: *Pœnitentiam agite, dirigite viam Domni*, hoc eſt, vita ſit conformis ortui, & morti, vt cuncta ſæculi bona', & mala contemnatis, ſicut contemnit infantulus, qui plorans mundum ingreditur, & qui per mortem cuncta derelinquit. Rectum dicitur à Mathematicis, cuius medium conformatur extremis, & non exit ab illis.

iram, amarulenta verba, &c. aduenit Christus, complanauit viam, vt nullus iam per eam, quæ via Sancta vocabatur, transiret pollutus, & immundus.

Esa.40. Verbis autem istis *Omnis vallis implebitur, &c.* duo significare voluit Ioannes, & quod aduentu Domini in mundum, humiles implendi essent virtutibus, & bonis, superbiq; humiliandi. Eius enim incarnatio solis humilibus nota fuit, libro 3. capit. 6. numero 18. & 28. Humiliato enim Christo, humiliantur in Ecclesia iusti, lib. 3. capit. 7. numero 15. 30. 32. & 33. Christus incarnatus est, vt Adæ superbiam aboleret, lib. 3. cap. 7. num. 19. 20. 30. & 33. cap. 9. num. 40. Secundò, quia aduentu Christi spes medium ponit inter desperationem, & præsumptionem. Venit enim in mundum Deus homo factus, vt pusillanimis tamquam vallis implea tur, & confidat, præsumptuosus autem, ut mons, timeat, & humilietur lib. quarto, cap. 11. numero 29. 34. vsque ad 36. capit. 17. num. 2. 5. 6. & 15. cap. 31. nu. 39. De vtraque hac re multa sunt in iudice verbo Humilitas, Superbia, Spes, & Timor.

Vide Dominica anteriori expositionem horum verborum: Vox clamantis in deserto, &c.

IN NATALI DOMINI.

Euangelium.

Exijt edictum a Cæsare Augusto. Lucæ 2.

Vbi tota describitur historia Natiuitatis Christi, de qua latissime disseritur, lib. 3. cap. 7.

In Natali Domini.

NAtiuitas Christi Domini in antro Bethlehem tã fuit desiderata olim, vt etiam Regius Vates, quãdo aquam de cisterna Bethlehem sitiuit tã vehemẽter, Christum ibi nasciturum sitierit, lib. 3. c. 5. num. 91. Christi incarnationem desiderãs flebat Ezechias videns se absque liberis decedere, libro 16. c. 4. num. 29. Cum enim fuerit Dominus fluuius in quatuor capita diuisus, & a sinu patris egressus, ut mundi sitim extingueret, orbemq; vniuersum rigaret; lib. 3. c. 5. num. 83. lib. 11. ca. 6. num. 72. Promissus per Prophetas sanctos, ut doni magnitudo ĩtelligeretur; lib. 3. ca. 5. num. 93. Vnde pouori iure nos Christi Natiuitatem & grati, & alacres debemus celebrare, lib. 3. cap. 7. num. 3. 20. 29. vsque ad 31. & 42. Ipso enim Domino in Bethlehem nato, Angeli per scalam ascendentes in cœlum, ac descendentes ad nos uisi sunt, idque quod in somnis, & vmbra Iacob reuelatum est, nobis est in ueritate & exhibitum, & ostensum, lib. 3. ca. 7. num. 5. Et cum Christum natum laudauerint astra matutina, hoc est, Angeli, laudare etiam eum debent & filij Ecclesiæ, lib. 3. ca. 7. numero 14. Hoc perspicientes, quod Christi Domini natiuitatem celebrantibus astant Angeli, & præueniunt, coniuncti psallentibus, libro 3. cap. 7. nume. 40. Et reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei, alijs nõ deerat habitatio, sed ei qui Deus erat locus in diuersorio. Qui miserandum sęculi illius considerauerit statum nouũ illi non erit, quod iaceat in præsepio q̃ vniuersorum est conditor, quod deficiat locus ei qui dicturus est prædicans vulpes foueas habent, & uolucres cœli nidos filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Hominum enim tanta erat & impietas & auaritia, tantus pauperum contemptus ut diuitibus dicerent tu sede hic, pauperi autem tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum non aduertentes, quod Deus elegisset pauperes in hoc mũdo, qui opibus egeni essent, sed diuites in fide & hæredes Regni, quod repromisit Deus.

Hæc enim orbis fuit semper, & erit consuetudo, quòd filij huius sæculi honorandis diuitibus toti intenti sunt illis seruiendis inuigilant pauperibus autem nulli astãt, nisi forte vt verbis & factis ipsis iniurij sint. Diuites auari crudeles in fratres, lib. 1. cap. 24. nu. 1. 10. & 27.

& 27.libro 2.cap.18. num.1. vſque ad 8.lib.4.cap.38.num.14.cap.39.numemero 24.vſque ad 26.pauperes contẽnendi non ſunt,lib.14.cap.3. numero 4.22.& 23.pauperes artificia mille cõmentari coguntur, vt diuitum duritiã emolliant,li.5.cap.10.num.29. & 31. Sed multi acceſſerãt, vt edictũ ab Auguſto Cæſare implerent & deſcriberẽtur,inter quos & ſanctus Ioſeph uenit cum Maria deſponſata ſibi vxore prægnante,quibus locus non fuit in diuerſorio,ſed in ſtabulo ſordido in quo ortus eſt Ieſus reclinatuſque in præſepio. In domo locus non erat illi qui cũcta condiderat,ſed domus pudici pectoris, quæ templum repente effecta fuerat Dei,infantulum filium pannis inuolutum,vberibus lactatũ,ut filius exoſculatus,vt Deus ſuppliciter adoratus cur in præſepio collocatur, & non potius, ea quæ mater erat ac regina miſericordiæ in ſinu collocat filium? In algenti hyeme, intẽpeſta noctis hora naſcitur quaſi tenerrimus ligni vermiculus,qui incommoda frigoris ſuper omnes infantes pateretur magis,qui cũctis præferebatur, qui delicatæ complexionis erat.

2.*Reg.23.* Factum, quod multis crudelitatem præ ſe ferre videretur tenellum infantem,frigore tabidum,vilib. & pauperibus pannis inuolutum ſic a ſe abijcere & in duro præſepio collocare, ſiquidem,mãtres reliquæ, nati infantis, curam non gerunt,ipſum non fouent, non faciunt quod non poſſunt, quæ maledictionem experientes primę mulieris in dolore paries filios, exanimes poſt eximios partus dolores manent, nec videre filium aliàs deſideratiſſimũ dignantur.

At Deiparæ Virginis partum cum ediceret Eſaias his vſus eſt verbis. Germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans cantico. Gloria Libani data eſt ei, &c. in quibus docuit, quod ſicut arbores,flores, frõdes, & fructus parturiunt abſque corruptione & dolore,& quæ in Libano creſcũt, cedri odoriferæ & pulcherrimæ nõ ſine ſẽtis mõte ſurgũt,ſed ornato tãtis arboribus,& veſtito tãta florũ varietate: ſic ſãctiſſimæ Virginis partus futur⁹ erat, quia ſicut ſydus radium, profert Virgo filium. Oriturque Sol de Stella. Maria deſerto comparatur, quia Virgo peperit, & Virgo permanſit, libro tertio, capitulo quinto, numero 37. capitulo 7.numero 17.libro 11.cap.6. num.3343.& 69. Nullus in partu exti tit cruciatus, nulla poſt partũ interfuit latitudo,ſed eximiũ gaudium, nati infantis incredibilis delectio, cuius certum ſignum videretur ſi ſacra Virgo eum foueret in ſinu,ipſum deuotionis, & amoris brachijs complecteretur. Mater Moyſi elegantem quidem uidit infantem, talis, vt viſus in carepto ripæ fluminis a filia Pharaonis ob eximiam pulchritudinem etiã diligeretur nimio amore,tamen timens Regis edictum,illum velut inimicum,a ſe dolẽs abiecit,in ſiticela pannis inuolutum inclufit,& euidenti expoſuit periculo, vt filij vitam ſeruaret ne immatura periret morte,priuauitque ſe ipſam eximo gaudio,vt vitæ filij ,puideret. At orto Domino, vbi nullum tale erat periculum,nullus talis timor animum Virginis angebat, cur non inter eius vbera confouetur, mille porrectus oſculis, vt ſponſum vt filium, vt patrem, ut Deum ueneratur. *Exo.2.*

Agar domo heri ſui pulſa cum filio, cum Iſmaelem cerneret fame pereuntẽ ipſum quẽ tenerrimè diligebat a ſe repulit & abijt,dixit enim non uidebo morientem puerum,& ſedẽs contra,leuauit voçem ſuam & fleuit,illum enim flebat quem in tãto periculo reliquerat,& ne mortuum cerneret,viuũ contẽpſit & dimiſit: ſed ſacra Virgo filiũ abijcit nõ vt dolori prouideat materno,de vicina morte infantis,ſed nulla neceſſitate compulſa, eum inuolutum pannis reclinauit in præſepio, quem tantopere præſentem deſiderauerat dicens: oſculetur me oſculo oris ſui. *Gen. 21.*

Dilectus meus mihi, & quia ipſe mihi,hoc eſt in ingens bonum meum veniet, vt eius fruar gratiſſima præſentia, & ego illi totis viribus inſeruiam, vtque

Digitized by Google

vtq; illi, dilectionis eximiæ signa ostēdā, inter vbera mea cōmorabitur: illa erūt habitationis suæ domus. Inueni, quē diligit anima mea, tenui eū nec dimittā, donec introducā in domum matris meæ: ibi dabo tibi vbera mea. pascatur inter lilia spōsus, hoc est inter brachia mea ꝙ illi gratissimū aspirant odorē, cernatur ab aduētātibus inter vbera matris, id. n. decentissimū potus vī, & nō quod in medio duorū reperiatur animalium, & ꝙ talia famulent obsequia regi cęli, & ꝙ iaceat in ꝓsepio qui continet mūdum & in nubibus tonat. Hæc hoīum consideratio, & tāti Regis, tātæ dilectionis, & talis matris digna videretur quod infans pannis inuolutus in finu matris requiesceret. Sed qui dixerat. Ecce ego facio omnia noua, quæ stulta, & indigna iudicat mundus illa amplectitur qui oritur in iudicium mundi, & dicit. Nunc iudicium est mūdi, quo scilicet sicut discernendi sunt iusti a peccatoribus, ita, & ea quæ conuenientia sunt hominibus, ab his quæ licet dulcia uideantur reuera nocentissima sunt. Diuina patris prouidentia factum est ut natus qui orbis redēptor erat & magister in præsepio collocaretur & ibi positus eam consequeretur dignitatem eum honorem quem eleuatus Ioannes uiderat in cęlo datū agno: vidi quod sedes posita erat in cęlo, inquit, & supra sedem sedens, & qui sedebat similis erat aspectu lapidis iaspidis, & in circuitu sedis sedilia uigintiquatuor & uiginti quatuor seniores sedentes circumamicti uestimentis albis & in capitibus eorū coronæ aureæ & de throno procedebant fulgura & uoces & tonitrua & septē lampades ardentes & in medio sedis & ī circuitu sedis quatuor animalia plena oculis & requiem non habebant nocte ac die dicētia sanctus sanctus sanctus Dominus Deus omnipotens qui erat, & qui est, & qui uenturus est, & cum darent illa animalia gloriam & honorem sedenti super thronum, procidebant uigintiquatuor seniores & adorabant uiuentem in sæcula sęculorum & mittebant coronas suas ante thronum dicentes dignus es Domine accipere gloriam & honorē, & uirtutē. Nullus quidem miratur ꝙd agnus qui immortalis fuerat effect' & glorioſus ſederet ſuper equum albū & in regia ſede collocatus regnaret in cęlo, quod ibi & animalia diuinæ agnitionis & dilectionis plena, eximiam sedentis in throno sanctitatem clamarent, ut ꝙ toniosissimo Regi Christo applauderēt, & ꝙ visis uocibus tonituris & fulguribus uigintiquatuor seniores qui sedebant coronis aureis ornati procidereꝝ & adorarent cognoscētes gloriā illius qui in throno erat. Sed ꝙ summopere mirādum est illud est, quod infans inter duo bruta animalia iacens in ꝓsepio uelut in regio throno collocatus, eiulans pannis inuolutus introiens in mundum passibilis equo rufo, hoc est mortali corpori insidēs adoretur a cūctis principibus cęli qui coronas deponūt, eius mirificā gloriam concinētes, non terrefacti fulguribus & tonituris, sed lachrymis tremefactu dū illius ī stabulo magnitudinē & aduertūt & honorāt, & post hæc pastores & reges munera offerunt tanquam Deo, illi quē inter bruta animalia tacentē & tabidum cōspiciūt. Licet. n. infantulus ille esset, reuera antiquus dierū erat qui iacebat cumq; thronus eius flāmæ essent ignis & rotæ eius ignis accensus, fluuiusque igneus & rapidus egrederet' a facie ei', nō mirū quod millia milliū adorarent ipsiq; tāquā omniū Domino ministrarent ut mūdus agnoscerēt & dignitatē nascētis, & ꝙ nihilominus ut pauper in uili ꝓsepio collocaretne aduenięs homo & accedens trepidaret nec auderet accedere, sed frigeret & se abscōderet Adā qui uocē Dei audiuit ī paradiso & timuit, sed eiulātis uocē sentiēs & cōpateretur flenti & animæquior effectus illū adoraret diuinamq; admiraretur boniratē & gauderet. Aqua frigida aiebat Salomō, aīæ sitiēti, & nūcius bonus de terra longinqua. i. nūtius qui post longū tēporis spatiū uenit & literas portat quibus bona ualetudo honor & absentis fratris aut filij agnoscitur quib. amici animus aut frātris exhilaratur, non minus quam qui in ęstate ardentissima

Ioan. 12.

Apoc. 4.

Dan. 7.

S. Bern.

Prou. 25.

ſti cruciatus frigida poratur aqua. Vt ex his aduertas quid iudicare poſſis ſi inexpectatus frater aut filius, honoris & diuitiarum plenus, domum tuam ingrederetur? Hoc perpendat in Saluatoris ortu qui ipſum cernit mundū ingreſſum ut eius inopia nos diuites efficeremur, & quod Diuino conſilio factum ſit, vt gratiſſimis matris amplexibus derelictis inter muta animantia in preſepio reclinaretur, vt eius exemplo delitiarū, opū, & cunctarū rerū non tā verbis quā factis doceret contemptū. Sicut Curtius de magno illo Macedonū rege Alex. refert, qui cū victis Perſis rediret, nec poſſet exercitus iter facere propter copioſam niuis quātitatem quæ erat in via, ipſe equū deſeruit eq̄ pitq̄ pergere, ut eius & exemplo, & ſollicitudine reliqui incederent, quod ducis amici, & reliqui de exercitu vere cundati id fecerunt, quod viderunt in Principe. Cum primum ergo Rex noſter tenella membra inter anguſtias, & aſperitatem p̄ſepij collocauit, hoc Chriſtianis faciendū commendauit, vt qui hoc nomine dignus eſſet illud diceret,

2. Reg. 11. & faceret quod de Vria legimus q̄ iuſſus a Rege, vt q̄ laſſus venerat de via, in domum deſcenderet, vt pranderet, & cū vxore requieſceret, reſpōdit Arca Dei, & Iſrael habitat in papilionib⁹, & dominus meus Ioab &. ſuper faciē terræ manent, & ego ingrediar in domū meam, & comedā, & bibā & dormiā cū vxore meā? Licebāt quidē omnia iſta, ſed viſum eſt homini cordato hæc non expedire, quod arca & principe morāte in tentorijs inter feras, ille cum vxore dormiret in lecto. Quę verba valētiori iure ab homine Chriſtiano proferēda ſunt vt vita eius ſimilis ſit arcæ de qua

Pſal. 131. ſcriptum eſt: Surge Domine in requiē tuā tu & arca ſanctificationis tuæ, nec ſit ſeruus maior Domino ſuo, ſed hoc vno exemplo, ea omnia quæ mūdanos

Phil. 2. tātopere delectāt reſpuat arbitretur q; cuncta, vt ſtercora, vt Chriſtum lucri faciat, vnde Chriſtus homo factus ſtatim habuit multos imitatores, li. 3. c. 5. nu. 39. c. 6. nu. 5. c. 8. n. 4. c. 9. n. 32. c. 13. n. 16. Chriſtus incarnādo cōueniētiſſimū adinuenit modū ad ſanādos hoīes, li. 3. c. 5. n. 45. vſq; ad 47. c. 7. n. 18. c. 12. nu. 8. Chriſti geſta oīa meſticamēta sūt animarū, li. 3. c. 6. n. 22. & 28. c. 8. nu. 20. Chriſtus poſitus in p̄ſepio, ut homines & iumēta ſaluet li. 3. c. 7. nu. 9. Chriſto humiliato humiliantur iuſti lib. 3. c. 7. n. 15. 30. 32. & 33. Chriſtus naſcēs elegit q̄ inimicū eſt carni, ut id hominib. ſuaderet, lib. 3. c. 7. n. 36. vſq; ad 40. 44. & 45. Chriſti parui in ſignū poſiti ſunt quib. a multis contradicitur lib. 3. c. 7. nu. 40. Chriſtus verus Iacob indut⁹ veſtibus piloſis, vt benedictionē obtineret nobis, li. 3. c. 7. n. 46. & 47. c. 9. n. 19. Chriſt⁹ infans in p̄ſepio, & in pānis vt nos eſſemus in altarib. li. 3. c. 7. nu. 52. Chriſti viā ambulet qui cū eo eſſe voluerit, li. 3. c. 8. nu. 6. vſq; ad 8. 10. & 11. Chriſti aduētus primus itinera noſtra direxit, ſecūdus terror erit nocturnus, li. 9. c. 9. n. 59. His multiſq; alijs rōnib⁹ ꝺcta Deipara Virgo a ſpiritu ſancto mota tā dilectum ſibi filium in p̄ſepio collocauit, ineffabiliq; gaudio ſup oēs repleta prima fuit q̄ ipſum adorauit, eximiaſq; pfectiones in illo corpuſculo latētes agnouit, q̄ Diuinam eſſentiā ſub vilibus pannis fuit intuita. Mulier q̄is quæ dū parit triſtitiā hēt, doloribus angitur, mortis periculis cruciatur, nō meminit triſtitiæ pp gaudiū cū primū natū agnouerit filiū, licet illę antiquę maledictionis hæres oriat, a quo & ī infantia & in pueritia & iuuētute tāta patietur incōmoda, & licet ipſum multis de cauſis Benoni (ſicut Rachel Beniamin) hoc eſt filiū doloris poſſet vocitare, tamē quia natus eſt filius, nec p̄teritorū reminiſcitur, nec futura cōſiderat? Maria Virgo nec partus dolorib. cruciata, nec de futuris periculis ęducationis & vitæ filij anxia fluminis īpetus ciuitatē Dei lętificauit, fluuiuſq; deliciarū Dei *Pſal. 45.* Chriſtus Ieſus Paradiſum hinc terreſtrē, (cœleſtem dixerim melius licet in ſtabulo ſit) animum S. Virginis mirū in modum perfudit gaudio, ut iā beata credi potuiſſet q̄ filiū Dei ciulantē intuebatur, ſed oīum lachrimas abſtergē tē. In quo paupere plorante infantulo mira cōtemplabatur bona quibus ani-

Gerſon. Medi. 3. p. 9 3 5. ar. 6. Ioan. 16.

ma

ma illa replebatur, honor non ab angelis, ſolũ ſed a diuinis pſonis illi exhibitus, quodq; filius erat ſuus, Deũ habebat patrẽ in cęlo. Nõ ſatiabatur ſeruus eius Aug. a longe conſiderans incarnationẽ verbi aduertere dulcedine mirabili altitudinẽ cõſilij Diuini ſuper ſalute generis humani, quid de matre credendũ eſt q̃ filiũ cernebat a quo radij mirabilis lucis egrediebãtur quib. elevata mens & pęne diuina effecta torrẽte voluptatis illius voluntas ipſius potabatur. Non eſt qui ſe abſcondat a calore eius qui lucem habitat inacceſſibilẽ; vnde, q̃ illi tãtopere approximat incendio Diuini amoris concremata inefabili exultabat gaudio. ſicut n. dũ modo diuinã intuetur eſſentiã in cęlo, beatitudinẽ eſſentialẽ aſſecuta, q̃ in cognitione Dei cõſiſtit, inde gaudiũ delectatio & fruitio conſequitur quibus ſtatus ille ſęliciſſimus pficitur, ita ſuo modo (non. n. in oĩbus iſta aſſimilatur) dũ in ſtabulo hominis & Dei pfectiones cõſiderat ſpecioſum forma præ filijs hominũ videt, ſagittæ potentis acutæ & carbones illi deſolatorij ipſam & vulnerãt & incẽdunt vt dilectione & gaudio pfuſa gratias agat redẽptori. Sub cuius nomine canit eccleſia cõgratulamini mihi; quoniam cum eſſem paruula placui altiſſimo, & de meis viſceribus genui Deum & hominẽ. & q̃ lactabat filiũ & ſponſum ſuum, vicißim duplici vbere ſponſi vberrime lactata eſt, li. 11. c. 6. n. 98. vnde meliora duxit eſſe vbera ſpõſi vino ibidẽ introductaq; eſt in cellaria myſteriorũ Dei ibi. n. 99. inuitatq; ſpõſum vt comedat fructũ pomorum ſuorum. i. pficiat in ea omne bonũ, li. 11. c. 6. nu. 111. & 112. Cõgruentiſſimis quidem rõnibus tale cõſideramus gaudiũ matris in ortu filij. Huicq; ſimile in illis fuit in quorũ bonũ ortus eſt Chriſtus qui illũ imitãtur & cernũt qđ uerus Moyſes qui infantulus naſcitur in populo Iudęorũ ingentiũ bonorũ erit exordiũ, & q̃ inſtar pęnæ mundũ ingreditur & in auguſto loco collocatur fluctuãte pelago, Niniue ingreſſus mundũ redimet. At ſtendũ eſt maximè dũ cõſidero filiũ Dei pãnis inmolutũ, frigore tabeſcẽtẽ, in pſepio collocatũ, flẽtem, & oĩa q̃ mundana ſunt, honores, diuitias, & delitias cõtemnentẽ & execrãtem. Qui talẽ conſiderãt Chriſtũ, gaudere quomodo poterũt qui deſiderant primos accubitus in mẽſis & uocari ab omnib⁹ rabbi? Qui nudũ cernit Chriſtũ quomodo nõ ũmebit qui pciosis induitur ueſtibus, & q̃ optimis eſt ynguẽtis delibutus, quid, ni cõdemnabitur ab eo q̃ in ſtabuli fętore ortus eſt? Qui reclinatus eſt in pſepio, rigidus erit cẽſor & iudex illorũ qui dormiũt in lectis eburneis & laſciuiũt in ſtratis ſuis. A nudo & pauperculo infante audierat execrãdum vę qui opulenti ſunt in Siõ primates & capita populorũ. Pãni Chriſti libri ſunt ex q̃bus iudicandi & cõdemnandi ſunt hoĩes, qui recte nõ uiuũt, q̃ ab infante Deo uocãtur in die illa. Ciu die natiuitatis ſuæ, nõ tã uerbis quã factis ad fletum & ad plãctũ & ad cingulũ ſacci, & tamẽ uocantẽ contemnunt, iuſſioni contraria faciẽtes. Ecce gaudiũ & lætitia occidere uitulos & iugulare arietes, comedere carnes & bibere uinũ. Quid tãtæ ĩpietati debitũ eſt? audi pphetã dicentẽ & reuelata eſt ĩ aurib⁹ meis uox Dñi exercituũ (qui cũ Dñs ſit potẽtiſſim⁹ ipſe erit, potẽtiſſimiq; exercitus dux q̃ armabit creaturã ad ultionẽ inimicorũ) qđ vox illa dicet? ſi dimittetur iniq̃tas hæc uobis donec moriamini: coronãs coronabit te tribulatione. Tãta illi populo accidẽt mala q̃ vocatus ad fletũ & ad ſaccũ, iugulabat & comedebat carnes, & bibebat vinũ. ille nec Deũ credebat ĩ pſepio, nec exẽpla viderat tãta cõfuſione digna, nec q̃ feciſſe memoratur tã execrãdũ vĩ facin⁹ & tamen tale iudicatũ eſt, q̃ uocãtu ad fletũ nõ obediuit, quale obſecro expectabit ſuppliciũ Chriſtianus, q̃ exẽplis puocatus ortũ Chriſtũ ſequi cõtẽnit, nõ ſolũ delitijs & gulæ deditus, ſed turpitudini & luxuriæ uacãs ebrietate plenus a mẽſa ſurgẽs ut uerbis & factis peſſimis Deũ ad iracundiã prouocet, qualẽ experietur iudicẽ qui redẽptorẽ ſeq. contemſit? certe talẽ qualem maiora Chriſtianorum peccata merẽtur, vt ſit pro ſuaui odore fętor, & pro faſcia pectorali

Pſalm. 44. Pſal. 119. Matt. 23. Amos 6. Eſa. 24. Sap. 1.

Esa.3. ſtorali cilicium &c. Si quidē hominis mores, Chriſti pannos paupertatem & lachrymas redolerēt audiret. Ecce dña tor aduenit noli fugere noli timere nō puniendu ſed ſaluadum requirit. Si cui ſorte terribilis, ſed nō tibi. ſęlices pāni *Ioan.12.* quib. Dñi mei vinctę ſunt manus, iterū ſęlices quibus vulnera noſtra ligata ſunt, bis & ter milliesq; beati quib. vincula peccatorū noſtrorū ſoluūtur. ſęliciſſimū p̄ſepium in quo velut in regio throno princeps mūdi huius iudicatur & condēnatur, ſtabulū.n. lachrymæ & pāni clamant cōſolamini conſolamini *Esa.40.* populemeus dicit Deus ueſter, loquimini ad cor Hieruſalē hoc eſt merētes cōſolamini impius aūt audiat & paueat ſciēs q̄ in veritate iudicabitur qui ī miſericordia redemptus tanto abuſus fuerit beneficio. *Cant.5.* Qui aūt pulſanti aperierit ianuā & ſponſæ noīe dignus fuerit caput amplexabit̄ plenū rore & cincinos guttis noctiū experiet̄ plenos ut in rore cęli deſuꝑ ſit benedictio illius qui pinguedinē terræ recuſauerit. Audiamus nobis dictum potius quàm Iudęis ad vbera portamini & ſuper genua blandientur nobis.

Quomodo ſi cui mater blandiatur, *Ioan.2.* ita ego cōſolabor vos. Et delitias virginis cōſiderantes eiq; applaudētes dicite lætamini cū Hieruſalē, & exultate ī ea oēs q̄ diligitis eā ut ſugatis & repleamini ab vbere cōſolationis ei⁹ vt mulgeatis & delitijs affluatis ab oīmoda gloria eius, vt gaudeat audi Ioānē dicētem verbū caro factū eſt, &c. vidimus gloriā eius gloriā q̄ debita eſt illi q̄ eſt vnigenitus filius patris ęterni q̄ venit ī mūdū: plen⁹ gratiæ & veritatis. plenus gratia, ut innumera orbis obelerentur peccata, & veritate qua & vanitati, & mēdacijs mundi prouideret̄ in quo nihil aliud reperterat Salomō niſi vanitatē in omnibus. Et Oſeas. Non eſt veritas nō eſt ſcięntia Dei in terra ſed mēdatiū & multa alia mala inūdauerūt ſup eam. Corruerat ueritas in plateis hoc eſt in latis itineribus mūdanorū quam vt in priſtinum ſtatū erigeret filiꝰ Dei natus eſt veritatis plenus, pater futuri ſeculi uocatus, q̄a venit eximia theſaurizare filijs bona nō q̄ in hoc mūdo deſiderantur ab his qui ex patre diabolo ſunt, ſed quæ in alio ſęculo parata ſunt ab eo qui pater futuri ſæculi, & non præſens uoluit appellari, eum in hoc ſęculo, admirabilis, fortus & princeps pacis vocaretur.

O quàm terribilis eſt locus iſte mūdanis, quàm amabilis ſanctis ſicut paradiſus terreſtris Adæ ante peccatum totus delitijs affluebat, & poſt lapſum nihil in eo ſecurum experiebatur qui a facie Dei ſe abſcondebat, ſic & natiuitas Chriſti Bethlehemiticum antrū *Matth.21.* fluit lacte & melle, ſed ortus infantis impijs amarus quaſi abſinthium eorum culpa. Hic eſt hæres aut cū Bern. cū gaudio ſuſcipiamus eum, & noſtra erat hæreditas, ſin minus malos male perdet, &c.

Stabunt iuſti in magna cōſtantia ad- *Sap.5.* uerſus eos q̄ abſtulerunt labores eorū. Quis vſquā labores ualuit auferre ſanctorū quos Deus p̄bauit & inuenit dignos ſe? Quis merita abſtulit illorū de quib. ſcriptu eſt reddidit illis De⁹ mercedem laborū ſanctorū ſuorū. Nullus ſane. Sed auferre iuſtorū labores dicūtur mali q̄a irridebāt illos & q̄a eorum exēplis ad bonū non mouebant̄, & iſta rōne accipit armaturam zelus ut hanc uindicet ſuorum iniuriā, vide ex his obſecro q̄d accidet illi qui labores abſtulerit Chriſti ipſum nō imitatus, illiuſq; labores ſi nō uerbis, factis ſemꝑ irridēs uitam illius arbitratus inſaniam, quoniam ſi Dei uirtutem & ſapientiā credidiſſes efficaciter, ipſius vitā fuiſſes imitatus. Quod ne accidat dic Dilectus meꝰ mihi.s. tutus in meum bonum cōſecratus, mihi datus & mihi natus & ego tāmillus nō ero totus illi? Ero certe & audiam Paulum dicentem fratres non eſtis veſtri, empti enim eſtis, &c. iam nō in præſepio ſed inter hubera mea commorabitur. Ducam te in cubiculum matris meæ ubi dabo tibi ubera mea, & uinum malorum granatorum meorum, &c. uide indices de diuitiarum & mundi contemptu, & quod Chriſtus Dominus ſequendus ſit & imitandus, quod mali irrident bonos, &c.

Peperit

Digitized by Google

Peperit filium ſuum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſepio, quia non erat ei locus in diuerſorio. Vbi primum omnium id aduerte, quod Chriſtus Dominus in mundo naſcens elegit omne id, quod carni moleſtum eſt, tum vt id hominibus perſuaderet, qui diuitijs, voluptatibus, riſui, & honoribus tam ſunt intenti. Cum enim, mundi contemptum, lacrymas, paupertatem prædicaturus aduenerit, hæc eadem pannis inuolutus, in præſepio reclinatus, & eiulans, prius factis, q̃ verbis edocuit. Chriſtus non ſolis verbis, ſed & exemplis docebat, lib. 18.c.7.nu.2. Virtutis ſemitam ambulauit, vt nos inoffenſo ambularemus pede, lib.3.c.8.nu.4.& 6. Vt viam, quam ipſe ambulauit, ambularet, qui cũ ipſo viuere vellet, lib.3.c.8.nu.6.vſq; ad 11. Quia enim facta vehementius mouẽt, q̃ verba, hæc, quæ inimica erant carni, elegit, vt idem faceret & Chriſtianus, lib.3.c.7.nu.36.vſque ad 40.44. & 45. Vnde talis modus naſcendi, qualẽ voluit Chriſtus, aperte condemnat, & mũdanorum iudicia, & deſideria, lib.3.c.7. nu. 36. 37.& 40. Secundo penſandum ait quod non ſolum in antro Bethlehemitico nõ fuit ei Chriſto Deo locus in diuerſorio, nec iſta fuit illorum temporum crudelitas, & ſtultitia, in proprium malum, ſed noſtra quod cum in cordibus noſtris locum habeat ambitio, voluptas, luxuria odium fratris innumera que alia mala ſoli Chriſto locus in hominis corde non eſt, qui nolumus hunc regnare ſuper nos, & quidem illi aliquã poterant excuſationem prætendere q̃ nec filium nec matrem agnoſcerent. vt propriæ paupertati prouiderent diuites reſpiciebant illis hoſpitium lectus, & mẽſa parabatur illis ſeruiendis, interim pauperũ obliuiſcebantur, ſed nos (proh dolor) qui fide docente agnoſcimus Chriſti inexhauſtas diuitias, & q̃ qui eum hoſpitio recipit, hic ditiſſimus euadit, & futuri ſæculi cohæres cum ipſo efficitur, & tamen eo contempto dæmonem qui cuctis nos expoliatis bonis introducimus, & egeſtate inſtar filij prodigi perimus.

Præterea dum in ſtabulo naſcitur, pannis inuoluitur, & reclinatur in præſepio, nimium hominum peccatorum timorem, moderatur. Ideo enim in ſtabulo natus eſt, & in præſepio poſitus, quia homines, & iumenta, hoc eſt, iuſtos & peccatores ſaluaturus aduenit; lib.3.c.7.nu.9. In Chriſti natiuitate homines iuſti timere non debent, ſed confidere, lib.3.c.6.nu.23.24.27.28.34.& 35.c.7.nu.34.35.42.& 43. Chriſtũ vagientem in præſepio reconciliare modo facile poſſumus, occaſione aũt hac relicta, poſt paululum non poterimus, lib.3.c.7.nu.43.& 44. Chriſtus.n. velut alter Iacob patri aſtat veſtib. pilioſis indutus, vt benedictionem nos conſequamur, lib.3.c.7.nu.46.& 47. c.9.nu.19. Chriſtus homo factus & natus ſtat poſt parietem, proſpiciens per cancellos, id eſt, ſenſus carnis, & humanos affectus, flens, vt miſericors fieret, lib.3.c.7.nu. 48. Chriſtus infans in præſepio, & in pannis, vt nos ſenſib. infantuli viri efficeremur; ipſe in pannis, vt nos eſſemus in altaribus, & in cœlis, lib.3.cap.7. nu.52. Licet enim Chriſti natiuitas doceat, & flere, & timere peccata, pro quibus Deus talia paſſus eſt, & à patre, non in fiſcella, vt Moyſes, ſed in ſtabulo poſitus, lib.3.c.7.nu.38.& 39. etiam homines conſolatur, & de venia ſecuros reddit, ſi velint, quoniam infans facile placatur. Et licet panni Chriſti in ſignum poſiti ſint, cui à multis vſque in hodiernum diem contradicitur, lib. 3. c.7.nu.40. nihilominus & ipſi ſunt panni ueteres, quibus à puteo luti extractus eſt Hieremias Propheta illæſus, & quibus nos à luto fæcis peccatorum liberamur. Chriſtus enim cœleſtis, in terris viſus eſt, ut cœleſtes nos faceret, lib.12.c.3.nu.36.& 37. *Hiere. 38.*

Angelus paſtoribus uigilantibus, & cuſtodientibus gregem mira claritate fulgens aſtitit, & dixit: ***Nolite timere, ecce euangelizo vobis gaudium magnũ, quia natus eſt vobis hodie Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus in ciuitate Dauid.*** In quibus uerbis tria ſunt, quæ euangelizabat Angelus paſtoribus; Et dicit hunc natiuitatis Domini ſummo eſſe

gaudio

gaudio consecratum, his qui vigilant; Secundo, Christum natum esse, & in Bethlehem ciuitate Dauid. Quam optime pastores, qui timore magno tremefacti erant consolatur? Iure enim nuntius cœlestis gaudendum maxime docet. Si timebant homines, quia exules, & à Paradiso pulsi in terra morabantur, quia imbecilles ad bona opera patranda, & mala fugienda erant, quia cæci, Si culpis timidi erant, ista omnia Christi Domini natiuitate erant reparanda. Si metu gehennæ premebantur, si Dei indignatio eorum animos angebat, si diuina flagella, quibus scelerati homines puniebantur, ipsos terrebant, ab horum metu reuocantur, cum audiunt: *Euangelizo vobis gaudium magnum, &c.* Christus fœno, quod nos eramus, stabilitatem dedit, lib. 3. c. 5. nu. 62. Christus Dominus humiliatus est, ut nos eleuaret, factus homo, ut homo Deus fieret, lib. 3. cap. 7. nu. 23. 24. 28. 30. 32. 46. & 47. Christus bis pulcher dicitur, scilicet, Angelis in forma Dei, hominib. autem in forma hominis in mundo natus, lib. 3. cap. 8. nu. 16. Christi umbram, id est, Christum incarnatum, & natum desiderabat sponsa, quia ibi fructus sunt consolationis, & uitæ, lib. 3. c. 8. num. 17. cap. 9. nu. 37. Estque lilium, in quo pascuntur Sancti, lib. 3. capit. 8. nume. 20. Estque mons Coagulatus, & pinguis; Coagulatus, vt lacte pascat paruulos, pinguis autem ad roborandos eos, lib. 3. cap. nono, num. 28. Christus dicitur pater misericordiarum, quia duplicem venit auferre miseriam, animæ, scilicet, ac corporis, lib. 4. cap. 9. num. 14. Christus Dominus à prima hominis conuersione vsque ad glorificationem corporum, dum innumeris bonis illum afficit, dicitur admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, & Princeps pacis, lib. 12. cap. secundo, nu. 20. Cum natiuitatem Christi futuram prædiceret Esaias vocans paruulum, admirabilem, consiliarium, Deum, &c. ne magnitudine nominum terrerentur homines, septuaginta interpretes verterunt: Et vocabitur magni consilij Angelus, lib. 3. c. 5. num. 25. Et licet Christus omnibus sit ortus, si velint, gaudium sit vniuersæ terræ, sed iusti sunt qui verè gaudent in Christi natiuitate, vtpotè qui vigilantibus, & humilibus est ortus. Christi natiuitatē celebrare debent, qui sanctificantur, lib. 3. cap. 6. num. 25. Christus nascitur in his, qui iusti sunt, & Bethlehem dicuntur, lib. 3. cap. sexto, nu. 26. & 28. Christus natus consolatur humiles, pauperes, iustos, non diuites, & peccatores, lib. 3. cap. 6. num. 27. 28. 30. cap. 7. nume. 39. & 40. Christus vellus est Gedeonis, à quo tota terra irrigata est, lib. 3. cap. 7. num. 26. Si tamen homines vigilantes sint, & ad ipsum accedant festinantes, sicut & pastores fecerunt, lib. 3. cap. 7. nu. 9. & 39. Christus datus nobis, non sibi. Vnde illo vti debemus in nostram vtilitatem, lib. 3. ca. 7. num. 28. 32. 49. & 50. Christus dicitur lilium conuallium, quia magna bona humilibus dat, lib. 8. cap. 8. num. 32. Christus Dominus, dum vixit, pauperibus, & humilibus euangelizandis intentus fuit, lib. 3. capit. 8. num. 1. & 9. Christus lilium est conuallium, corona humilium, non montium, lib. 3. ca. 9. num. 36. Et propterea, dum in regione Bethlehem multi degerent & diuites, & potentes, illi nec verbū de Christi Domini natiuitate audiūt; solis pauperculis dicit Angelus natum Saluatorem, qui est Christus Dominus. Christus vnctus, quia venit ad sponsam suam Ecclesiam vnguentis delibutus, lib. 3. cap. quinto, num. 17. 52. 86. vsque ad 88. cap. 6. num. 2. vsque ad 5. Christi misericordia in natiuitate, dum vnctus venit ad nos, lib. 4. cap. 9. num. 15. Natus etiam dicitur in Bethlehem ciuitate Dauid. Christus natus est in Bethlehem, vbi mira contigerunt obumbrantia natiuitatem eius, lib. 3. cap. 7. num. 51. Christus ab Austro venit, quia in Bethlehem natus est, lib. tertio, cap. 7. num. 12.

Esa. 9.

Et hoc vobis signum inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio. Mira res, quod Angelus, Dei nuntius, illi assistens in cœlo, pro signo det pastoribus inuenturos infantē pannis

as involutum, acin præsepio collocatum. Quis mortalium stupefactus, aut erubescere potuisset? Cum Deus, & suam potentiam, & Iob ignorantiam prodere voluisset, interrogauit eum, Qui consilium obtulit mihi, quando eo rumpebat quæ de vulua procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius, & caliginem illud, quasi pannis infantiæ obuoluerem, circumdedi illud termino meo, & posui vectem, & ostia, & dixi: Vsque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos? Si hæc miranda, & diuina potentia digna proponuntur Iob, tam quam illi ingnotæ, quis non obstupescat, audens diuinum hunc Oceanum illo infinite maiorem paruæ infantiæ obuoluturum, velum offis concludum, intra tam breue corpusculum, eundem illi Creatio nem verbum dilectum natum fecit Dominus super terram? Iob. 3. cap. 7. num. 33. Potius infans intra offia natus tacit, & mortua, quæ nebula, & nubes vestitus, cum nihil videret diuinitatis, & gloriæ, sed vagitus, lacrymæ, ærumnæ infantium mem brorum. Quasi vecte, & offio claudi in dicit diuinitas, quafi illi dictum putes: Hue vsque venies, & non procedes am plius, vt opera eius reliquere non valeat tur miraculum, potentiam, sed infirmitatem, & contemptibilem personam, in paupertate, lacrymis, fletibus, tamentes fluctus huius Oceani confringuntur. Seraphini duabus alis faciem velabant, quoniam mirabilem, beati illi spiritus percipere plene non potent. Sed dum clamant: Sanctus, Sanctus, Sanctus, nomus repletur terra, quoniam diuina maiestas prorsus est in comprehensibilis.

Isai. 6.

13 Arca in templo Salomonis præ nebulis videri non potest, & nomis, in quo Deus defenderat, vt legem porrigeret Moysi, tonis fumabat, vt diuina maiestatem nubila videre vetaret, fed

3. Reg. 8.

Exod. 33.

33 Moysi tantum dicitur: Posteriora mea videbis. Tales eum & Saluator nobis, vna tantum percipiunt, Babylonij, quando narrantur pastoribus, vt in vilitate cognoscant Saluatorem: Hus accedit, quod Prophetæ natiuitatem Domini prædicentes, vocantes eum Deum, qui rectimus effet populum Israel. Et Christus: Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur vt, fplendor iuftus eius, & Saluator eius, vt lampas accendatur. Et alibi vocat parturiam nascituram ad mirabilem, consiliarium, Deum, Sacerdotem, & Regem, & Principem, pacis. Quis ergo hæc intuebitur, quemodo consiliarius erit? Parnulus quomodo Deus? Quomodo Sacerdos? Quomodo Rex? Quomodo Princeps? Quomodo Deus? Omnino in firmus, ibera fugiens, pannis involutus, & flens, an quis videbitur Deus? Rex omnino posidens, nec habens locum in diuersorio, ad ajpicem regni, & Principatus Christus natus? Sacerdotium competit ei? Regius Vates pon sum vo- *Psalm. 18.* luit cum procedentem de thalamo, & gigantem, qui exultauit ad currendam viam, quorum omnium nihil apparet. Et denique reuelandam gloriam Domini dicens: Et eius edificetur Ec- *Isa. 40.* clesia. Dominum annuntians. Imma & Ecclesia cum Christi ortum exulabunda pegnuit vicinumque nimeis, clamant Hodie lucem, qua venit Dominus, manifestabitur gloriam eius. Cruditas die debebuit inquitas terræ, & regnabit super vos Saluator mundi. Et Christus die videbitis maiestatem Dei in nobis. Hæ de Deo intelligendi, & de Christo prophetarum sunt. Hæc de eodem nascituro narrat Ecclesia, vnde suis mirari non possum, quomodo pro signo cognoscendi Saluatoris reuelantur pann, infans positus in præsepio. Si ea tantum consideremus in Christi Domini natiuitate, quæ pauperas intentionis oculis, præcidubio ea gna videntur indigna tanto Domino, fed tamen ei intro aspicias, in harum re rum viliatæ maiestate reluxet diuinitatis, ipsius bonitas, & sapientia. In primis in facra Christi Domini natiuitate diuina eius potentia maxime demonstratur. Hæc enim fuit infinitas, & inmitis in orbe positus, robustumque brachium Dominus, quem prædicens, & iacens, & audiens, falsis inuolutus, ac infirmis nomines a diabolo seruientes, ac tyran-

Cyprianus.

Dan. 2.

tyrannide eripit. Et quãdo maior Christi Domini oſtẽditur infirmitas, in hac ruit, omne quod potens, ac robuſtum erat, in ſeculo, & lapillo paruo à Nabuchodonoſore viſo, terribilis ſtatua, & corruit, & comminuitur. Tunc oſſa noſtra dicent: Domine, quis ſimilis tibi eripiens inopem de manu fortiorũ eius egenum, & pauperem à diripientibus eum? Ingens poteſtas, aiebat Chryſoſt. quod in ſtercore natus Chriſtus, de ſtercore continuo erigat pauperem, vt collocet eũ cum principibus populi ſui. ſedens in ſterquilinio, velut alter Iob, tamquam perculſus à Deo, & humiliatus, tunc bonis cœleſtibus mundum illuſtret. Chriſtus Dominus Tyranni potentiam incarnatione ſua vicit, lib. 3. c. 5. num. 10. 24. 26. 33. 34. 64. & 65. c. 6. num. 7. c. 7. num. 45. c. 9. num. 44. Chriſtus ſtatim natus abſtulit diaboli fortitudinem, & prædam, cum iſte fortis armatus eſſet, Chriſtuſque Dominus, & infans, & inermis, lib. 3. c. 5. nu. 24. 33. 42. 64. 65. cap. 7. num. 5. & 6. 30. & 45. Chriſtus ſerpens factus homo vorauit ſerpentes Magorum Aegypti, lib. 3. c. 5. num. 84. c. 9. num. 18. Chriſtus ſerpens Moyſi factus ex virga, lib. 3. c. 9. nu. 18. Cumque figuratus eſſet in manu Moyſi leproſa, lib. 3. c. 5. num. 84. hac mundum ſuæ ſubiecit ſeruituti. Chriſtus puſillus in terra, mira operatur in cœlo, & terra, lib. 3. c. 7. num. 25. uſque ad 27. 46. & 47. c. 9. num. 13. cap. 11. num. 30. Chriſti hæreditas nos ſumus, quam naſcendo tulit de manu Amorrhæi, lib. 3. c. 7. num. 45. Oſtendit etiam Chriſtus in præſepio bonitatem ſuam, quæ in hoc facto maxime relucet, lib. 3. cap. 7. num. 33. uſque ad 38. 41. uſque ad 43. Fuit turris à facie inimici, ne vulneremur ab hoſte, ſed potius uulneremus illum gladio bonorũ operum, lib. 3. cap. 9. num. 27. Summa etiam ſapientia Dei in ſtabulo legitur, ubi docetur unaquæque res quanti ſit habenda. Dum butyrum, & mel comedit, ſcit reprobare malum, & eligere bonum. Vnde conuenienter dixerat Eſai.

Eſa. 7.
Eſa. 8.

Donec egrediatur, ut ſplendor iuſtus eius, conuenienter illi dicitur: Accelera, ſpolia detrahe, feſtina, prædare, quia antequam ſciat puer vocare patrẽ, aut matrem, auferet fortitudinem Damaſci, & ſpolia Samariæ coram Rege Aſſyriorum. Recte vocatur admirabilis, Deus, fortis. Gloriaque Domini in ſtabulo oſtẽditur, dum ab Angelis prædicatur. Amor immenſus, quia Emanuel nobiſcum Deus, nos non cum illo, quia non quæſitus à nobis ipſe nos quærit, Auditque: Accelera, quia amor alas ei præbet. Ecce quam optime, vt Saluatorẽ agnoſcant paſtores, audiunt: *Hoc vobis ſignum inuenietis infantem pannis inuolutum, &c.* *Eſa. 7.*

Facta eſt cum Angelo multitudo militia cœleſtis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Adueniente Chriſto Domino in mundũ, & nato, continuo, & bellum indicitur, & pax ſimul prædicatur. Bellum contra proprias paſſiones, ac inuiſibiles hoſtes, paxque vt eius aduentu caro, & ſubijciatur ſpiritui, & ſpiritus Deo. Zacharię 2. Sileat oĩs caro à facie domini, quia conſurrexit de habitaculo ſancto ſuo. Si loqui voluerit caro, vt ſolet ventris palatique delitias, ſi diuitias, ſi molles veſtes, atque preciosas ſileat, omnis caro, à facie dei qui iacens in præcepto pauper, & pannis inuolutus paupertatem laborem, & humilitatem docet. Nec tam docere videtur quam cogere ſi vel exemplum animaduertamus, quo nos prouocat, & ob beneficium quo nos deuincit, ſi turpitudinẽ libidinum loquatur ſileat caro, quoniã qui caro factus eſt, non caſtam modo, & pudicam elegit à qua carnem ſumeret, ſed etiam virginem perpetuo futuram cum hæc, & his ſimilia caro loquatur, omne os obſtruatur, & ſubdita fiat omnis caro deo dicat, & ſpiritus quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es, Iob, & 1. Mach. 2. propitius nobis ſit Deus, non eſt nobis vtile relinquere legem, & iuſtitias Dei, Chriſtus Dominus, Chriſtus Dominus in carne veniens gladium, & non pacem miſit in terram, armans ſpiritum aduerſus carnem, lib. 3. c. 5. num. 9. 26. & 30. Ideoque

Ho. 2. in Lucam.

Iob. 2.

14

Le Nain le Daniel, Docteur en Théologie de la Faculté de Paris, & Chanoine de l'Eglise de Rouen, a fait un Commentaire sur Daniel, qui a été imprimé à Paris en 1651. in 8. Il a aussi fait un Commentaire sur les Lamentations de Jérémie, qui a été imprimé à Paris en 1652. in 8. Il a encore fait un Commentaire sur les Epîtres de S. Paul, qui a été imprimé à Paris en 1653. in 8. Il a enfin fait un Commentaire sur les Actes des Apôtres, qui a été imprimé à Paris en 1654. in 8. Il mourut en 1654. Voyez les Mémoires de Nicéron, Tom. 19. pag. 1.

Le Nain, ou Charles-Alexandre, est un Auteur qui a fait un Traité de la Vie & de la Mort des Saints, qui a été imprimé à Paris en 1701. in 12. Il a aussi fait un Traité de la Prédestination des Saints, qui a été imprimé à Paris en 1703. in 12. Il a encore fait un Traité de la Vocation des Gentils, qui a été imprimé à Paris en 1705. in 12. Il a enfin fait un Traité de la Foi, qui a été imprimé à Paris en 1707. in 12. Il mourut en 1707. Voyez les Mémoires de Nicéron, Tom. 19. pag. 1.

Le Nain, ou Charles-Alexandre, est un Auteur qui a fait un Traité de la Vie & de la Mort des Saints, qui a été imprimé à Paris en 1701. in 12. Il a aussi fait un Traité de la Prédestination des Saints, qui a été imprimé à Paris en 1703. in 12. Il a encore fait un Traité de la Vocation des Gentils, qui a été imprimé à Paris en 1705. in 12. Il a enfin fait un Traité de la Foi, qui a été imprimé à Paris en 1707. in 12. Il mourut en 1707. Voyez les Mémoires de Nicéron, Tom. 19. pag. 1.

DOMINICA INFRA OCTAVAS Natiuitatis Domini.

Euangelium.

Erant Ioseph, & Maria mater Iesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Luc. 2.

1 Domin. infra oct. Natiu. Domi.

CELEBRAT Ecclesia his diebus lætam Christi Natiuitatem in Bethlehem, & quæ in ea gesta sunt, quando euangelizatum est pastoribus gaudium magnum, metus ab eo rum animis expulsus, & tam festiuo tẽpori adiungit continuo historiam tristem, quæ contigit quadragesimo die post ortum Christi, quando Deipara Virgo in Hierusalem processit, vt legẽ purificationis impleret, & filium præsentaret in templo. Cum enim in ortu infantis Christi tot titulis gaudium hominibus præceptum sit, tot occurrerint consolatione ingenti dignissima, quæ retulimus in annotationibus huius solennitatis, continuo Ecclesia hoc vtitur Euangelio, in quo Simeon dicit Christum, qui tot bona attulerat mundo, cuius potentia, dilectio, sapientia, & bonitas in natiuitate sua manifestata sunt, *positum in ruinam, & resurrectionem multorum in Israel*, vt nullus præsumat, sed cum timore, & tremore, non cum securitate salutem suam operetur. Gaudendum dicebant Angeli gaudio magno, quia Christus Dominus iacebat in præsepio, erat in stabulo, pannis inuoluebatur, Vita sua, delicias meas, diuitias, nimiumque appetitum honorum condemnans. Daniel vidit antiquum dierum venientem ad iudicium, & quod libri aperiebantur, vt iudicarẽtur omnes homines secundum ea, quæ scripta erant in libris, quo facto mundus tremebũdus merito paucebat. Christus Dominus liber erat intus, & foris scriptus: foras scribitur, cum vilia apparent; intus, vbi magnifica sunt inclusa, lib. 3. c. 9. num. 13. Ex his, quæ in hoc libro sunt scripta, iudicandi sumus omnes. Cum ergo mihi his diebus ob oculos constituatur infans egenus, qui re ipsa tacens clamat: Væ vobis diuitibus, qui hic habetis consolationem uestrã. *Luc. 6.* Iiulans clamat: Risum reputaui errorem, & gaudio dixi, quid frustra decipe ris? *Eccles. 2.* Infans in præsepio dicens: Væ vobis, qui opulenti estis in Sion, & dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris. *Amos 6.* Infans, qui cum per ætatem loqui nondum valeat, condemnat hominum luxum, dum vocat ad planctũ, & fletum, & calui tium, & cingulum fatui. Et ecce gaudium, & lætitia, iugulare arietes, & dicere. Comedamus, & bibamus, cras enim moriemur. *Esa. 22.* Qui præparat hominibus multis, pro suaui odore fœtorem, qui cum nasceretur in mundo, squalorem, & fœtorem stabuli tolerauit, & pro zona funiculum, qui fascijs manus, ac pedes stringit, dabit pro crispanti crine caluitium, & pro fascia pectorali ciliciũ, qui nudus in media hyeme fœno cooperiebatur. *Esa. 3.* Cum ergo omnia, quæ in Natiuitate Domini perspicimus, hominum condemnent stultitiam, & excessum in victu, & vestitu, quomodo gaudere poterimus? Sancti exclamabant: O felices panni, qui fortis gigantis manus deuinxerunt, ne nostra puniret delicta. O felices iterum, quibus vulnera nostra fuerunt ligata. O pannis bis semel, terque, quaterque beati, quibus sanguis vulnerum nostrorum cessauit. Felicia suspiria, quibus à luctu æterno liberauit nos Deus. Felix præsepium, in quo tamquam in Regio throno sententia fertur, qua à culpis nostris absoluimur. Sed mihi auaro, diuiti, delicijs de dito, qui epulor quotidie splendide, non gaudium magnum, sed tristitiam ingentem hęc omnia prædicant. Cum ergo duplex sit hominum genus, alterum eorum, qui cum iusti sint, Natiuitate Christi gaudere maxime debent, quibus dicitur: Euangelizo vobis gaudium magnum, quoniam in bonum vestrum Saluator *Luca 2.*

Cap. 3.

vestes

vester natus est, his in resurrectionem positus est Dominus. In ruinam autem illis, qui tanto beneficio abutuntur. Vn de merito Ecclesia, quæ eo die festa celebrat Christi Natiuitatem, à quo tot nobis bona conferuntur, eodem ce ssantibus, quod is idem, ipsorum culpa, in malum multorum datus sit. Christus virga diriguns iustos, & confirmans peccatores, lib. 3. cap. 9. num. 26. Christus an optime comparatur, quæ & mel habet, & aculeum, mel operatur ex fauis, quo fœtantur, & reficiuntur homines, aculeum, quo alij vulnerantur, lib. 4. c. 11. num. 32. Christus dicitur, Non condidor, & ruboicundus ebullus ex nubibus, lib. 1. cap. 6. num. 40. Christus virga his, qui indigent correctione, dos his, qui iam correcti sunt, lib. 1. c. 6. num. 2. & 3. cap. 9. num. 8. & 14. cap. 10. num. 89. lib. 4. cap. 14. num. 15. lib. 18. cap. 10. num. 28. Christum Dominum nunna optime figuravit lib. 11. cap. 6. num. 12. Vbi dulcedo, & vermis simul erant, dulcedo his qui secum habitant, & per illo verbantur, vermis his, qui illo abutuntur. Vnde Aug. ait: Apta contradictionis dictum est Christum ita qua sanctificatus est Dominus, vbi duo genera hominum inhonantur, alterum eorum, qui gratiæ Christi contrahuntur, alterum eorum, qui per illam sanctificantur. Verumque autem genus hominum innuit Simeon, cum dixit.

Ecce hic positus est in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum, cui contradicetur. Christum in ruinam fuit Iudæorum hominum culpa, lib. 3. cap. 6. num. 9. vsque ad 15. cap. 9. num. 28. cap. 10. num. 7. & 13. 5. 7. 107. lib. 4. cap. 9. num. 3. Christi quidam Iudæi beneficiorum obnoxierunt, alij eludi remuneriuntur, lib. 3. cap. 10. num. 40. 43. & 44. Christus vitam dicitur in auffis, & mortem in percutoribus. lib. 3. cap. 13. num. 2. & 3. Sicut enim Christus Dominus, idem cum fit, variis de bus comparatur secundum summam varietatem, lib. 3. cap. 5. num. 1. ficidem in ruinam eft quorundam, & in resurrectionem aliorum, & in signum, cui contradicitur. Quia ficut Christum he nedicit, qui bene viuit, ita & maledicere dicitur, qui perdite viuit, lib. 1. c. 12. num. 1. Mata est, quod cum Christi Domini incarnatione mirum modum adnumerentur pares super omnes conquæstus filium fuisse redivæ infirmitati, lib. 3. cap. 7. num. 47. vsque ad 47. cap. 9. num. 18. cap. 13. num. 8. nabilionum de Deo natura dicitur: *Ita positus est in ruinam, & resurrectionem multorum.* Hic, qui omnium bonorum fons est, & origo, lib. 2. cap. 15. num. 12. lib. 3. cap. 9. num. 8. Quemadmodum ficut qui vese, & perfecte Christum cognoscit, in ipso habet omnes thesauros sapientiæ, & virtutis, lib. 3. cap. 9. num. 8. ficut vas est mortiferum, ac lethale, his, qui cum non agnoscunt, eique contradicunt. Corpus quoque Christi mortalitatis sustinuisse, & anima consilium fuisse autor coperit, recedunt ab ea Angeli, & virtutes; & vires vitæ consilium spiritus fugant, fugunt dæmones, & vita, lib. 3. cap. 11. num. 12. Et cum Christi incarnatio ad diligendam Dei naturæ homines attringat, lib. 3. cap. 5. num. 49. vsque ad 51. c. 11. cap. 7. num. 24. & 25. alia tamen mul. alium Christo contradicent. Cumque verbi incarnationem vehementer optarent antiqui, zacharam fierer, in confusionem hominum, peffimum ea exhibuit effectum, illa absit sunt multi, lib. 3. cap. 5. num. 80. Quonium, vt Dominica prima adventus dicitur effectus Christus, vbi quæ incarnatio hominum culpa aliis est in bonum, aliis in malum. Quod Christus Dominus, lib. 3. cap. 10. num. 17. & 91. Christi enim vita, & mors omnibus sufficit, sed non omnibus prodest, lib. 3. cap. 10. num. 60. cap. 13. num. 49. cap. 10. num. 17. & 49. Et licet in Christi Natiuitate, & incarnatione mi to congaudeat, lib. 3. cap. 7. num. 2. & 3. que ad 32. multi his i nullo modi sunt, vt Christum, & adorarent, ac diligerent. Hæc omnia, quæ hactenus diximus, & quæ Simeon prænunciauit de Virgine Deipara futurum, Christum fecisse, positum in ruinam, & resurrectionem multorum in Israel, grauida

Zeb. quæst. in Numer. Num. 20.

consideratione digna sunt, cum singula verba mysterijs sint plena.

Ecce hic positus est, &c. Miranda res, 3 quod cũ Deus pater summa cura prouiderit, vt cum primum natus esset Dominus, eum totus mundus, & cognosceret, & diligeret, sit nihilominus in ruinam, &c. Prouidit Deus pater auctoritati infantuli, & cum introducit primogenitum in orbem terræ dicit: Et adorent eum omnes Angeli eius. Et cum primum ab vtero matris prodijt, & in stabulo iacuit, omnes cœlestes ciues aduentarunt, vt sacram illam humanitatem adorarent, ineffabiliaque bona illi exhibita mirarentur. Vult vt millia millium, qui in cœlo seruiunt Deo, & decies centena millia, qui assistunt ei ante thronum igneum, ijdem procidãt in stabulo, certo scientes illos in cœlo tanta gloria non potiri, quantam Christi felicissima anima habebat in præsepio inter bruta animantia posita, confitentes extasi admirabili rapti, propriã sapientiam ignorantiam esse, propriam auctoritatem, vilitatem, & fortitudinem, infirmitatem, si cum sapientia, auctoritate, ac fortitudine infantuli vagientis comparetur. Et quam primum id opus perfecerunt, ab ipso præsepio discedentes, continuo per aëra volitantes mundo nuntiant Christi Natiuitatem, ipsi & tam optatam, & tam necessariam, in regione eadem pastoribus, in Oriente magis, in Hispania, & Italia varijs signis, quorum meminit S. Thomas manifestare cupientes mortalibus cunctis, licet pauci fuerint, qui eum adoraturi venerint. Concipitur in Nazareth, proficiscitur in montana Iudææ, nascitur in Bethlehem, ducitur in templum, & cum in his omnibus tam sit Deus sollicitus, vt Christus Dominus cognoscatur, totius orbis conditor cognoscitur à paucis. *Hic positus est in ruinam*, hic, de quo mira cecinerunt Prophetæ. Quomodo lapillus Danielis ferreum hominum pectus non confringit? Paruulo dictum est, vt accelleret, & cuncta spolia dæmoni detrahat, & prædam auferat. Et alibi: Lętabuntur coram te, sicut qui lętantur in messe, sicut exultant victores capta prędą, quando diuidunt spolia, quia iugum oneris eius, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius superasti, sicut in die Madiam, quando hi omnes mira Gedeonis sagacitate, imò diuino consilio corruerunt. Cum venerit magni consilij Angelus, eius imperium multiplicandum prædixerat Esaias. Quoniam super solium Dauid sedebit, vt corroboret, & cõfirmet illud, & videat omnis caro salutare Dei. Quid in infantulo perpendisti Simeon sancte, vnde valeas coniectare ipsum futurum in ruinam multorum? Qua ratione ductus credis qui tam stupenda exordia, minus prospero euentu claudẽda fint? Vidisti, vel saltem audisti pastores collætantes, Magos, imò Angelos etiam adorantes, & quod venit Dominus saluum facere, quod perierat, vt lætaretur deserta, & inuia, & exultaret solitudo, & floreret, quasi lilium, vt daretur ei gloria Libani, decor Carmeli, & Saron, & viderent gloriam Domini, & decorem Dei nostri. Quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum. Et quod mirandum est magis ipsum dudum vocaueras lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israel. Præterea hæc verba timoribus sunt plena, cum in ruinam dicatur esse Dominus, non vnius, sed multorum, vt nullus securus esse valeat, idque in Israel. Si enim multorum tantum meminisset, nec adderet ĩ Israel, in Ecclesia, consolatio non modica esset, & tunc Iudæis, & modo Christianis, si cõminatio hæc in hæreticis, Saracenis, idolatris tantum adimplenda esset. Sed in Israel multi, in populo electo, tot beneficijs Deo obligato, qui Deum habuit præsentem, qui dixerat: Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel, in illo, cui factæ sunt promissiones. Ita prædicit Simeon iustus, cuius os ab infante Christo in illius brachijs existente apertum est, vt nullus sibi fidat, Christum vermem Ionæ vocauit Hieron. quo ascendente diluculo, hedera aruit, & igni apta effecta est. Angelus consilij est, qui venit, vt

filios

Hebr. 1.
Dan. 7.
S. Tho. 3. p. q. 36. ar. 2.
Dan. 2.
Isa. 8.
Esa. 9.
Esa. 40.
Isa. 35.
Matt. 15.
Ionæ 4.

Eph. 2.

Zach. 2.

Psalm. 67. & 71. Isaiæ. 60.

Cant. 2.

Cant. 8.

Gala. 4.

Matth. 1.

Matth. 2.

Matth. 3.

Matth. 4.

Matth. 5.

Matth. 6.

Matth. 7.

Matth. 8.

Matth. 9.

Matth. 10.

Matth. 11.

Matth. 12.

Matth. 13.

Matth. 14.

Matth. 15.

Matth. 16.

Matth. 17.

Matth. 18.

Matth. 19.

Matth. 20.

Matth. 21.

Matth. 22.

Matth. 23.

Matth. 24.

Matth. 25.

Matth. 26.

Matth. 27.

Matth. 28.

Marc. 1.

Marc. 2.

Marc. 3.

Marc. 4.

Marc. 5.

Marc. 6.

Marc. 7.

Marc. 8.

Marc. 9.

Marc. 10.

Marc. 11.

Marc. 12.

Marc. 13.

Marc. 14.

Marc. 15.

Marc. 16.

Luc. 1.

Luc. 2.

Luc. 3.

Luc. 4.

Luc. 5.

Luc. 6.

Luc. 7.

Luc. 8.

Luc. 9.

Luc. 10.

Luc. 11.

Luc. 12.

Luc. 13.

Luc. 14.

Luc. 15.

Luc. 16.

Luc. 17.

Luc. 18.

Luc. 19.

Luc. 20.

Luc. 21.

Luc. 22.

Luc. 23.

Luc. 24.

Joan. 1.

Joan. 2.

Joan. 3.

Joan. 4.

Joan. 5.

Joan. 6.

Joan. 7.

Joan. 8.

Joan. 9.

Joan. 10.

Joan. 11.

Joan. 12.

Joan. 13.

Joan. 14.

Joan. 15.

Joan. 16.

Joan. 17.

Joan. 18.

Joan. 19.

Joan. 20.

Joan. 21.

Actor. 1.

Actor. 2.

Actor. 3.

Actor. 4.

Actor. 5.

Actor. 6.

Actor. 7.

Actor. 8.

Actor. 9.

Actor. 10.

Actor. 11.

Actor. 12.

Actor. 13.

Actor. 14.

Actor. 15.

Actor. 16.

Actor. 17.

Actor. 18.

Actor. 19.

Actor. 20.

Actor. 21.

Actor. 22.

Actor. 23.

Actor. 24.

Actor. 25.

Actor. 26.

Actor. 27.

Actor. 28.

Rom. 1.

Rom. 2.

Rom. 3.

Rom. 4.

Rom. 5.

Rom. 6.

Rom. 7.

Rom. 8.

Rom. 9.

Rom. 10.

Rom. 11.

Rom. 12.

Rom. 13.

Rom. 14.

Rom. 15.

Rom. 16.

1. Cor. 1.

1. Cor. 2.

1. Cor. 3.

1. Cor. 4.

1. Cor. 5.

1. Cor. 6.

1. Cor. 7.

1. Cor. 8.

1. Cor. 9.

1. Cor. 10.

1. Cor. 11.

1. Cor. 12.

1. Cor. 13.

1. Cor. 14.

1. Cor. 15.

1. Cor. 16.

2. Cor. 1.

2. Cor. 2.

2. Cor. 3.

2. Cor. 4.

2. Cor. 5.

2. Cor. 6.

2. Cor. 7.

2. Cor. 8.

2. Cor. 9.

2. Cor. 10.

2. Cor. 11.

2. Cor. 12.

2. Cor. 13.

Gala. 1.

Gala. 2.

Gala. 3.

Gala. 4.

Gala. 5.

Gala. 6.

Ephes. 1.

Ephes. 2.

Ephes. 3.

Ephes. 4.

Ephes. 5.

Ephes. 6.

Philip. 1.

Philip. 2.

Philip. 3.

Philip. 4.

Colos. 1.

Colos. 2.

Colos. 3.

Colos. 4.

1. Thess. 1.

1. Thess. 2.

1. Thess. 3.

1. Thess. 4.

1. Thess. 5.

2. Thess. 1.

2. Thess. 2.

2. Thess. 3.

1. Tim. 1.

1. Tim. 2.

1. Tim. 3.

1. Tim. 4.

1. Tim. 5.

1. Tim. 6.

2. Tim. 1.

2. Tim. 2.

2. Tim. 3.

2. Tim. 4.

Tit. 1.

Tit. 2.

Tit. 3.

Philem. 1.

Hebr. 1.

Hebr. 2.

Hebr. 3.

Hebr. 4.

Hebr. 5.

Hebr. 6.

Hebr. 7.

Hebr. 8.

Hebr. 9.

Hebr. 10.

Hebr. 11.

Hebr. 12.

Hebr. 13.

Jacob. 1.

Jacob. 2.

Jacob. 3.

Jacob. 4.

Jacob. 5.

1. Pet. 1.

1. Pet. 2.

1. Pet. 3.

1. Pet. 4.

1. Pet. 5.

2. Pet. 1.

2. Pet. 2.

2. Pet. 3.

1. Joan. 1.

1. Joan. 2.

1. Joan. 3.

1. Joan. 4.

1. Joan. 5.

2. Joan. 1.

3. Joan. 1.

Judæ. 1.

Apoc. 1.

Apoc. 2.

Apoc. 3.

Apoc. 4.

Apoc. 5.

Apoc. 6.

Apoc. 7.

Apoc. 8.

Apoc. 9.

Apoc. 10.

Apoc. 11.

Apoc. 12.

Apoc. 13.

Apoc. 14.

Apoc. 15.

Apoc. 16.

Apoc. 17.

Apoc. 18.

Apoc. 19.

Apoc. 20.

Apoc. 21.

Apoc. 22.

Ecclesiasticus. 1.

Ecclesiasticus. 2.

Ecclesiasticus. 3.

Ecclesiasticus. 4.

Ecclesiasticus. 5.

Ecclesiasticus. 6.

Ecclesiasticus. 7.

Ecclesiasticus. 8.

Ecclesiasticus. 9.

Ecclesiasticus. 10.

Ecclesiasticus. 11.

Ecclesiasticus. 12.

Ecclesiasticus. 13.

Ecclesiasticus. 14.

Ecclesiasticus. 15.

Ecclesiasticus. 16.

Ecclesiasticus. 17.

Ecclesiasticus. 18.

Ecclesiasticus. 19.

Ecclesiasticus. 20.

Ecclesiasticus. 21.

Ecclesiasticus. 22.

Ecclesiasticus. 23.

Ecclesiasticus. 24.

Ecclesiasticus. 25.

Ecclesiasticus. 26.

Ecclesiasticus. 27.

Ecclesiasticus. 28.

Ecclesiasticus. 29.

Ecclesiasticus. 30.

Ecclesiasticus. 31.

Ecclesiasticus. 32.

Ecclesiasticus. 33.

Ecclesiasticus. 34.

Ecclesiasticus. 35.

Ecclesiasticus. 36.

Ecclesiasticus. 37.

Ecclesiasticus. 38.

Ecclesiasticus. 39.

Ecclesiasticus. 40.

Ecclesiasticus. 41.

Ecclesiasticus. 42.

Ecclesiasticus. 43.

Ecclesiasticus. 44.

Ecclesiasticus. 45.

Ecclesiasticus. 46.

Ecclesiasticus. 47.

Ecclesiasticus. 48.

Ecclesiasticus. 49.

Ecclesiasticus. 50.

Ecclesiasticus. 51.

Sapientiæ. 1.

Sapientiæ. 2.

Sapientiæ. 3.

Sapientiæ. 4.

Sapientiæ. 5.

Sapientiæ. 6.

Sapientiæ. 7.

Sapientiæ. 8.

Sapientiæ. 9.

Sapientiæ. 10.

Sapientiæ. 11.

Sapientiæ. 12.

Sapientiæ. 13.

Sapientiæ. 14.

Sapientiæ. 15.

Sapientiæ. 16.

Sapientiæ. 17.

Sapientiæ. 18.

Sapientiæ. 19.

Baruch. 1.

Baruch. 2.

Baruch. 3.

Baruch. 4.

Baruch. 5.

Baruch. 6.

Tobiæ. 1.

Tobiæ. 2.

Tobiæ. 3.

Tobiæ. 4.

Tobiæ. 5.

Tobiæ. 6.

Tobiæ. 7.

Tobiæ. 8.

Tobiæ. 9.

Tobiæ. 10.

Tobiæ. 11.

Tobiæ. 12.

Tobiæ. 13.

Tobiæ. 14.

Judith. 1.

Judith. 2.

Judith. 3.

Judith. 4.

Judith. 5.

Judith. 6.

Judith. 7.

Judith. 8.

Judith. 9.

Judith. 10.

Judith. 11.

Judith. 12.

Judith. 13.

Judith. 14.

Judith. 15.

Judith. 16.

Esther. 1.

Esther. 2.

Esther. 3.

Esther. 4.

Esther. 5.

Esther. 6.

Esther. 7.

Esther. 8.

Esther. 9.

Esther. 10.

Esther. 11.

Esther. 12.

Esther. 13.

Esther. 14.

Esther. 15.

Esther. 16.

Machab. 1.

Machab. 2.

Machab. 3.

Machab. 4.

Machab. 5.

Machab. 6.

Machab. 7.

Machab. 8.

Machab. 9.

Machab. 10.

Machab. 11.

Machab. 12.

Machab. 13.

Machab. 14.

Machab. 15.

Machab. 16.

Machab. 17.

Machab. 18.

Machab. 19.

Machab. 20.

Machab.

Christianos quod Christus, maiori culpa horum, etiam positus est in ruinam, & resurrectionem multorum. Cum.n. Christus lapillus Danielis in montem magnum creuerit, ad quem gentes ascenderent, vehementius peccant, qui in illum impingunt, lib. 3. c. 5. num. 21. 52. c. 6. nu. 8. c. 7. nu. 16. lib. 3. c. 15. nu. 17. Christiani. n. super omnes homines Deum diligere debent, lib. 2. c. 13. nu. 36. vsque ad 39. Vnde mali Christiani in Thesauro existentes Ecclesiæ, si peccent, vasa sunt iræ, extra Ecclesiam autem non sic, lib. 3. c. 15. nu. 3. vsque ad 6. 9. & 10. lib. 6. c. 11. nu. 15. Vnde cũ Christianus maiora acceperit in Baptismo bona, quam Iudæus, si cadat, grauius multo peccat, quam ille, lib. 3. c. 15. nu. 1. vsque ad 3. 16. lib. 6. c. 11. nu. 15. Vnde in Christianis etiam peccata leuia acriter punit Deus, lib. 3. c. 15. num. 7. & 8. lib. 6. c. 11. nu. 15. Christiani mali cũ hæreticis merito puniendi sunt, lib. 3. c. 15. nu. 9. & 10.

6 *Et erat Anna Prophetissa, &c.* Hæc, cui Christi Domini incarnatio manifestata est tam copiosè, vt loqueretur de ipso, omnibus qui expectabant redemptionem Israel, Vidua erat quæ multis annis, amisso primo viro, sic remanserat, castitatem seruans, non discedebat à templo, ieiumijs & obsecrationib. vacans nocte, ac die. In quib. multa sunt, quæ sanctitatem huius fœminæ commendant, q̃ imitari debent, qui Deum cognoscere, & ipsi adhærere cupiunt. Primum, cum hæc adolescens esset, vtpote quæ septem annis vixerat cum viro suo, in templo frequentissima erat, in foro rara. Expedit enim vt fœminæ, maxime autem viduæ, iuuenculæ cautæ sint, quia fama earum, vt flos, cito marcescit, lib. 11. c. 11. nu. 9. Fœminæ tunc verecundæ sunt, quando nec videre volunt viros, nec videri, lib. 11. c. 11. nu. 18. & 24. In templo erat, non semper, sed communiter Deo vacans, quoniam etiam sub prætextu virtutis vagare non debent, lib. 11. c. 11. nu. 25. Castitatem huius fœminæ comitabantur reliquæ virtutes, religio, ieiunium, oratio, & sic Deo erat probata, lib. 3. c. 1. nu. 4. c. 3. nu. 6. Castitas autem tam erat fœminis, etiam gentilibus, probata, vt propter eam tutandam Dido se in incendium præcipitauerit, lib. 3. c. 3. nu. 22. Propter quam conseruandam multæ fœminæ gentiles occubuerunt, ibid. nu. 22. 25. vsque ad 27. Et quia Castitatis rara victoria est, maxime commendatur, qui victor in re hac extiterit, ibi. nu. 28. 38. & 39. Vnde iam Castitatis vox sonat modo, cum antea illa sonuerit vox: Crescite, & multiplicamini, & replete terram, lib. 18. c. 15. nu. 46. Et quia Castitas inter delitias maxime periclitatur, lib. 2. c. 5. nu. 14. lib. 3. c. 3. nu. 41. Fœmina hæc ieiunijs vacabat.

Orationibus etiam frequentibus vacans, Deo placebat, orabat diebus, ac etiam noctibus, orabatque in templo, virtutibus dedita. Orationem enim comitari debent opera bona, vt Deo sit probata, lib. 2. c. 21. nu. 4. lib. 8. c. 7. nu. 11. lib. 13. c. 5. nu. 4. 5. 14. vsque ad 19. 27. 30. cap. 6. nu. 1. vsque ad 5. 8. & 11. Orationi instantes Sancti, dicuntur filij Dei, qui astant coram Domino. lib. 13. cap. 3. num. 4. Cumque orationem respirationi comparauerit Chrysosto. eam frequentare debemus, lib. 13. c. 3. nu. 12. Nocte etiam non cessabat ab oratione, quia orationes nocte factas cõsulunt Sancti, lib. 13. c. 3. nu. 14. & 26. c. 4. nu. 11. Oratione non minus indigemus homines, vt in bono crescamus, q̃ arbores aquæ, lib. 13. c. 3. nu. 25. & 26. Homo enim oratione destitutus, est velut ciuitas absque muro, quæ facile venit in potestatem diaboli, lib. 13. c. 3. nu. 28. Estque oratio, vita animæ, sicut aqua vita piscis, lib. eodem, nu. 29. Orabatque in templo, quoniam orationes communes Ecclesiæ proficuæ multum sunt, lib. 13. c. 4. num. 6. Orationes etiamsi domi fieri possint, sed tamen illæ in templo multas habent vtilitates, lib. 13. c. 10. num. 11. & 12. Etsi verum sit, quod ad orandum, non tam locus, quam animi propositum requiratur, ibid. nu. 2. 7. 8. 13. 14. 18. & 21. Orationem autem illius, comitabatur ieiuniũ, vt volaret in cœlum, lib. 13. c. 6. nu. 4. 5. & 8.

7

Iob 2.

Quæ

Quinta Synagoga habet nomen
ab ecclesia, in qua prædicatur ante-
christus, & dicitur Ecclesia Philadelphiæ, quæ interpretatur amicabilis, eo quod Christum amet, & ab eius amore nunquam recedat, quamuis ab omnibus persequatur. Hæc ecclesia designat illos, qui veraciter Christum amant, & ab eius amore nunquam recedunt, quamuis ab omnibus persequantur, & ideo dicitur: Scio opera tua, ecce dedi coram te ostium apertum, & nemo potest claudere illud, quia modicum habes virtutem, & servasti verbum meum, & non negasti nomen meum. Ecce dedi de synagoga Sathanæ, qui dicunt se Iudæos esse, & non sunt, sed mentiuntur, ecce faciam illos, ut veniant, & adorent ante pedes tuos, & sciant, quia ego dilexi te. Ecclesia igitur prædicatione Enoch & Heliæ confirmata, & martyrio sanctificata, ad Iudæos se convertit, & ad fidem Christi eos invitat. Quos cum videret in sua perfidia obstinatos, & ad Christum credere nolle, ostium fidei, quod ante clausum fuerat, aperuit, & ad fidem Christi gentes introduxit. Et

ra matris tam sibi dilectæ requiescere, sed quod frigori, ventis loci, & temporis incommoditatibus exponeretur, his tristibus alia nobis indicuntur tristiora quod huic sacro infanti inferenda esset ab hominibus tam sibi dilectis ingens, ac manifesta contradictio, qui mortalium culpa in ruinam futurus esset, multorum qui venerat, vt cunctos leuaret de lacu miseriæ, & de luto fœcis, vt ad vbera portarentur, & super genua blandiretur eis, vt sicut mater filium vnicum nos & diligeret, & consolaretur, in Christi Natiuitate Dei bonitas relucet maxime, lib. 3. cap. 7. nu. 33. vsque ad 35. 37. 38. 41. vsque ad 43. vt verus Iacob vestibus pilosis indutus benedictionem nobis obtineret, ibid. num. 46. & 47. cap. 9. nu. 19. & qui tanaorum donorum futurus erat author; Iudæorum, immo & Christianorum culpa in ruinam poneretur multorum lib. 3. cap. 6. num. 9. vt supra in hac concione Secundo Sancta Mater Ecclesia filios suos his diebus iustissimis de cautis exultantes cur non patitur, vt grati, & alacres diuinam celebrent Natiuitatem Domini, lib. 3. cap. 7. nu. 3. 20. 29. vsque ad 31. & 42. vix hora præterierat in qua auditum audiuimus à Domino ecce Euangelizo vobis gaudium magnum, & vix que verba Angelus finierat, & continuo in aduentu boni nuncij, qui venerat de terra longinqua tam gratus sicut esse solet aqua frigida animæ sitienti, Ecclesia coniungit fœliciſſimis his auspicijs, ecce hic positus est in ruinam, & omnia tempus habent dixerat Salomon, & suis spacijs transeunt vniuersa sub cœlo, tempus flendi, & tempus ridendi tempus plangendi, & tempus saltandi, tempus belli, & tempus pacis, in cœlo æternitas gaudio consecratur, sicut in inferno sempiternus, erit fletus, & planctus at sub cœlo temporum diuersitas est, suisque spacijs transeunt cuncta, iuuentus, senectus, plantatio, euulsio, æstas, hyems, luctus, & risus. Tempus belli, & tempus pacis, gaudium modo prædicandum est, & continuo, rem mœroris plenam Ecclesia nobis proponit. Tempus pacis nunciauit Angelus cum dixit, & in terra pax hominibus, & quasi illud adimpletum diceret fœliciſſimum tempus de quo dixerat propheta tunc conflabunt gladios suos in uomeres, & non leuabit gens contra gentem gladium, & sed sedebit vnusquisque sub viti, & ficu sua miram potietur tranquillitate, vt sic lætentur coram tanto principe Christo sicut exultant victores finito iam prælio captaque præda ipso duce qui princeps pacis vocatus est. Tempus amplexandi, tempus cessandi longeque fieri ab amplexibus vix que pax nunciata fuerat, & continuo Ecclesia bellum hominũ contra Christum enarrat, cum pastoribus inuitati sumus, vt veniamus festinantes adoratur infantem osculaturique illum, vt & nos ad vbera eius portemur, & super genua blandiatur nobis nosque vicissim dicamus dilectus meus mihi, & ego illi inter vbera mea commorabitur, vt ibi recipiat mustum malorum granatorum meorum, sed protinus intonat terribilis vox, quod hic infantulus in ruinam erit multorum. Nunciauda nobis hæc videbantur in prædicatione Christi, in passione quãdo sancti Senis prophetia adimpleta fuit sicut enim tunc congruentissime Ecclesia interdicat nobis omnia lætitiæ cantica nec vult, & citharedorum, & musicorum vox audicitur, cum memorat contradictionem eximiam quam à peccatoribus sustinuit Christus, iudicans recte quod musica in luctu importuna narratum sit vultque vt fasciculus myrrhæ Christus patiens inter vbera commoretur fidelium eadem consequentia, videbatur his diebus tristia non immiscere lætis, imitata consilium qui dixit non possunt filij sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus.

Eccles. 3.

Esa. 9.

Esa. 60.

Toto tempore, ait quo cum sponso conuersamur quid, dicendum erit de eo in quo sponsi nuptiæ celebrantur, de quo Ecclesia intonuerat, tanquam sponsus Dominus procedens de talamo suo.

Exultauit, Abraham, vt videret diẽ Christi,

Digitiz Googl

Cap. 6. Quæ sit differentia inter Sacramentum, & Sacramentale.

Sacramentum, & Sacramentale differunt, quia Sacramentum habet vim ex institutione Christi, Sacramentale autem ex institutione Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam ex opere operato, Sacramentale ex opere operantis. Sacramentum dat gratiam ex pacto, Sacramentale ex impetratione. Sacramentum dat gratiam ex se, Sacramentale ex dispositione recipientis. Sacramentum dat gratiam ex virtute passionis Christi, Sacramentale ex virtute Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam per modum meriti, Sacramentale per modum impetrationis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ, Sacramentale per modum dispositionis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ efficientis, Sacramentale per modum causæ sine qua non. Sacramentum dat gratiam per modum causæ principalis, Sacramentale per modum causæ instrumentalis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totalis, Sacramentale per modum causæ partialis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ immediatæ, Sacramentale per modum causæ mediatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ universalis, Sacramentale per modum causæ particularis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ primæ, Sacramentale per modum causæ secundæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ naturalis, Sacramentale per modum causæ moralis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ necessariæ, Sacramentale per modum causæ contingentis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ determinatæ, Sacramentale per modum causæ indeterminatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ univocæ, Sacramentale per modum causæ æquivocæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ perfectæ, Sacramentale per modum causæ imperfectæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ adæquatæ, Sacramentale per modum causæ inadæquatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ propriæ, Sacramentale per modum causæ impropriæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ unius, Sacramentale per modum causæ plurium. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totius, Sacramentale per modum causæ partis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ immediatæ, Sacramentale per modum causæ mediatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ universalis, Sacramentale per modum causæ particularis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ primæ, Sacramentale per modum causæ secundæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ naturalis, Sacramentale per modum causæ moralis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ necessariæ, Sacramentale per modum causæ contingentis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ determinatæ, Sacramentale per modum causæ indeterminatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ univocæ, Sacramentale per modum causæ æquivocæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ perfectæ, Sacramentale per modum causæ imperfectæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ adæquatæ, Sacramentale per modum causæ inadæquatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ propriæ, Sacramentale per modum causæ impropriæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ unius, Sacramentale per modum causæ plurium. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totius, Sacramentale per modum causæ partis.

Cap. 7. Quæ sit differentia inter Sacramentum, & Sacramentale.

Sacramentum, & Sacramentale differunt, quia Sacramentum habet vim ex institutione Christi, Sacramentale autem ex institutione Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam ex opere operato, Sacramentale ex opere operantis. Sacramentum dat gratiam ex pacto, Sacramentale ex impetratione. Sacramentum dat gratiam ex se, Sacramentale ex dispositione recipientis. Sacramentum dat gratiam ex virtute passionis Christi, Sacramentale ex virtute Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam per modum meriti, Sacramentale per modum impetrationis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ, Sacramentale per modum dispositionis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ efficientis, Sacramentale per modum causæ sine qua non. Sacramentum dat gratiam per modum causæ principalis, Sacramentale per modum causæ instrumentalis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totalis, Sacramentale per modum causæ partialis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ immediatæ, Sacramentale per modum causæ mediatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ universalis, Sacramentale per modum causæ particularis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ primæ, Sacramentale per modum causæ secundæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ naturalis, Sacramentale per modum causæ moralis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ necessariæ, Sacramentale per modum causæ contingentis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ determinatæ, Sacramentale per modum causæ indeterminatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ univocæ, Sacramentale per modum causæ æquivocæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ perfectæ, Sacramentale per modum causæ imperfectæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ adæquatæ, Sacramentale per modum causæ inadæquatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ propriæ, Sacramentale per modum causæ impropriæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ unius, Sacramentale per modum causæ plurium. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totius, Sacramentale per modum causæ partis.

Cap. 8. Quæ sit differentia inter Sacramentum, & Sacramentale.

Sacramentum, & Sacramentale differunt, quia Sacramentum habet vim ex institutione Christi, Sacramentale autem ex institutione Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam ex opere operato, Sacramentale ex opere operantis. Sacramentum dat gratiam ex pacto, Sacramentale ex impetratione. Sacramentum dat gratiam ex se, Sacramentale ex dispositione recipientis. Sacramentum dat gratiam ex virtute passionis Christi, Sacramentale ex virtute Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam per modum meriti, Sacramentale per modum impetrationis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ, Sacramentale per modum dispositionis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ efficientis, Sacramentale per modum causæ sine qua non. Sacramentum dat gratiam per modum causæ principalis, Sacramentale per modum causæ instrumentalis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totalis, Sacramentale per modum causæ partialis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ immediatæ, Sacramentale per modum causæ mediatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ universalis, Sacramentale per modum causæ particularis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ primæ, Sacramentale per modum causæ secundæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ naturalis, Sacramentale per modum causæ moralis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ necessariæ, Sacramentale per modum causæ contingentis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ determinatæ, Sacramentale per modum causæ indeterminatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ univocæ, Sacramentale per modum causæ æquivocæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ perfectæ, Sacramentale per modum causæ imperfectæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ adæquatæ, Sacramentale per modum causæ inadæquatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ propriæ, Sacramentale per modum causæ impropriæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ unius, Sacramentale per modum causæ plurium. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totius, Sacramentale per modum causæ partis.

Cap. 9. Quæ sit differentia inter Sacramentum, & Sacramentale.

Sacramentum, & Sacramentale differunt, quia Sacramentum habet vim ex institutione Christi, Sacramentale autem ex institutione Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam ex opere operato, Sacramentale ex opere operantis. Sacramentum dat gratiam ex pacto, Sacramentale ex impetratione. Sacramentum dat gratiam ex se, Sacramentale ex dispositione recipientis. Sacramentum dat gratiam ex virtute passionis Christi, Sacramentale ex virtute Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam per modum meriti, Sacramentale per modum impetrationis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ, Sacramentale per modum dispositionis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ efficientis, Sacramentale per modum causæ sine qua non. Sacramentum dat gratiam per modum causæ principalis, Sacramentale per modum causæ instrumentalis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totalis, Sacramentale per modum causæ partialis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ immediatæ, Sacramentale per modum causæ mediatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ universalis, Sacramentale per modum causæ particularis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ primæ, Sacramentale per modum causæ secundæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ naturalis, Sacramentale per modum causæ moralis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ necessariæ, Sacramentale per modum causæ contingentis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ determinatæ, Sacramentale per modum causæ indeterminatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ univocæ, Sacramentale per modum causæ æquivocæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ perfectæ, Sacramentale per modum causæ imperfectæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ adæquatæ, Sacramentale per modum causæ inadæquatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ propriæ, Sacramentale per modum causæ impropriæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ unius, Sacramentale per modum causæ plurium. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totius, Sacramentale per modum causæ partis.

Cap. 10. Quæ sit differentia inter Sacramentum, & Sacramentale.

Sacramentum, & Sacramentale differunt, quia Sacramentum habet vim ex institutione Christi, Sacramentale autem ex institutione Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam ex opere operato, Sacramentale ex opere operantis. Sacramentum dat gratiam ex pacto, Sacramentale ex impetratione. Sacramentum dat gratiam ex se, Sacramentale ex dispositione recipientis. Sacramentum dat gratiam ex virtute passionis Christi, Sacramentale ex virtute Ecclesiæ. Sacramentum dat gratiam per modum meriti, Sacramentale per modum impetrationis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ, Sacramentale per modum dispositionis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ efficientis, Sacramentale per modum causæ sine qua non. Sacramentum dat gratiam per modum causæ principalis, Sacramentale per modum causæ instrumentalis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totalis, Sacramentale per modum causæ partialis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ immediatæ, Sacramentale per modum causæ mediatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ universalis, Sacramentale per modum causæ particularis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ primæ, Sacramentale per modum causæ secundæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ naturalis, Sacramentale per modum causæ moralis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ necessariæ, Sacramentale per modum causæ contingentis. Sacramentum dat gratiam per modum causæ determinatæ, Sacramentale per modum causæ indeterminatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ univocæ, Sacramentale per modum causæ æquivocæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ perfectæ, Sacramentale per modum causæ imperfectæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ adæquatæ, Sacramentale per modum causæ inadæquatæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ propriæ, Sacramentale per modum causæ impropriæ. Sacramentum dat gratiam per modum causæ unius, Sacramentale per modum causæ plurium. Sacramentum dat gratiam per modum causæ totius, Sacramentale per modum causæ partis.

uinarum meditatio, de re hac vide lib. 3.cap.20.num.3.8.12.14.vſque ad 17. 23.24.& 26. lib. 3. capit.23.nume.22. vide verbo ſacra ſcriptura lib.16.capit. 4.lib. 18. capit.2.nume.29. & verbum dei. Ait etiam Euangeliſta, quod pater eius, & mater mirabantur, & vt intelligas quanta de puero dicerentur, quando ob ea etiam parentes, eius qui eam de eo multa ab Angelis audierant ſunt admirati. Nomen non erat in illis maxime in Deipara virgine admirari, ſed creſcebat admirato dum noua ſemper commemorabantur his, quæ prius audierant quam ſimilima. Admirationis etiam meminit Lucas, quia parentes magis aduertebant, ad dicta Simeonis, & Annæ. Hæc enim eſt, Iuſtorum conditio propria audire de proximas, ea quæ bona ſunt. Admirari, & non inuidere ſuis virtutibus ſicut Phariſæorum, & impiorum eſt proprium bona Sanctorum calumniari, eiſque inuidere quod à patre diabolo didicerunt, de re hac diſſeritur libro 1. capit. 14. numero 15. capit. 16. num. 11. proximorum bonis qui congaudet, & de malis triſtatur duo habet vbera ſpenſa, mali cruciantur viſa bona vita iuſtorum, lib. 1. capit.25.numero 6.inuidi fient, cum gaudentibus,& gaudent cui flectibus, libro 9. capit. 5.nume.23.30.

Benedixit illis Simeon ſiue quia fœlicia eis precatus eſt, ſiue quia fœlicis eos prædicauit, qui tanti intantis parentes eſſe meruerunt. Non inconuenit etiam credere, quod Chriſto Domino benedixerit hoc eſt ei proſperum fœlicemque optauit, ſui aductus ſucceſſum, vt proſperum iter Deus pater faceret ſalutarium ſuorum nec hoc ſuperioritatem arguit. Sed tantum votum animi ſui exprimit Sanctus ſenex. Et quia dixerat eum ſaluatorem paratum coram omnibus populis, oſtendit per eum non omnes ſaluandos, ſed quoſdam eius occaſione proprio vitio magis perdendos. In ruina intelligit quoſdam grauius caſuros occaſione, Chriſto quam iam ceciderant. Aut potius quoſdam qui ſtare videbantur, & arcem Iuſtitiæ obtinere in populo Iſrael prolapſuros iam in maximam cęcitatem,& exitum æternum. Reſurrecturos autem qui per aperta crimina in quibus viuebant omnibus iacere videbantur, qui credendo in Chriſtum reuocandi erant ad frugem meliorē quales publican erant,& meretrices,& phariſæi autem in grauiora ruerunt crimina,venerat enim Ieſus, in Iudicium, & vt nō videntes videant. Alluſio Simeonis eſt ad ea verba prophętæ. Erit vobis Dominus in ſanctificationē. In lapidem autem ofenſionis duabus domibus Iſrael in laqueum,& in ruinam habitantibus Ieruſalem, & offendent ex eis plurimi, & cadent, & conterentur, & irretientur, & capientur. Quem locum de Chriſto interpretatur Paulus ad Rom.9.& Petrus 1. Pet. 2. Aduerte Chriſtum in ruinam, quia Chriſtianū eſſe eſt nobis in ruinam, 1.in maiorem condemnationem. Melius enim fuiſſet non cognoſcere viam Iuſtitiæ quā poſt agnitionem retrorſum conuerti, ab eo, quod illis traditum eſt, Sancto mandato. Si enim refugientes coinquinationes mundi. i. Si ex profeſſo abdicantes vanitates, & impietates eius ſuperbiam, ambitionē, inuideam, luxū, libidinem,auaritiam, & ſimilia, in cognitione domini noſtri, & ſaluatoris, Ieſu Chriſti id eſt,in profeſſione Chriſtianiſmi,his rurſum implicati ſuperantur, facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. Sic poſitus eſt in ruinam. Ideo in eadem epiſtola, ait cui preſto nō ſunt hæc,cæcus eſt, & manu tentans obliuionem accipiens purgationis veterum ſuorum delictorum. Quapropter fratris magis ſatagite,vt per bona opera certām veſtram vocationem, & electionem faciatis. Nempe vocatio ad fidem Chriſti ſine bonis operibus certa nō eſt, ſed magis ad ruinam. Sic paralitico dictum eſt, ecce ſanus, & ne deterius tibi aliquid cōtingat,id eſt ne meū beneficium tibi in ruinam ſit. Ad ruinam Chriſtus his, qui ædificant domū ſuper caduca mundi fundamenta,& ſuper arenā his qui dei miſericordia abutuntur. Aduertat Chriſtianus diligēter

Ioan. 9. *Eſa 8.* *2. Pet. 2.* *2. Pet. 1.* *Ioan. 5.* *Matth. 7.* *Luc. 14.*

ea verba domini. Quis ex vobis volens turrim ædificare non prius ſedens computat ſumptus, qui neceſſarij ſunt ad perficiendum ne poſtea cum poſuerit, fundamentum, & non potuerit perficere omnes qui vident incipiant illudere ei, & dicant, hic homo cępit ædificare, & nō potuit perficere, omnes Chriſtiani turrim ædificant qua cœlum conſcendāt, videat quis ne poſito fidei fundamento de cæteris gratiæ donis, de charitate de caſtitate, & non curās non poſſit perficere, vt ſic Angeli boni mali, & mundus ei illudant ſpectaculum ridiculum factus. Hoc mouere nos debet, vt vitam chriſtiano homine dignā traducamus. Chriſtiani grauius peccāt, lib. 3. cap. 15. num. 1. per totum caput, & quod fides, & opera iungenda ſint libro 3. num. 6. & vſque ad 10. 15. vſque ad 27. lib. 9. cap. 17. num. 32. pluraque alia vide verbo chriſtiani, & verbo fides, ſed idem dominus in reſurrectionem erit aliorum id eſt, totius vitæ in melius mutatio, & renouatio. Si conſurrexiſtis cum Chriſto, ergo quærite cœleſtia non terrena, ſapite cœleſtia, delectamini in Deo, & in via mandatorum eius, non in terra, & voluptatibus eius conuenit ſapere ſecundum Deum non ſecundum carnem. Hęc eſt reſurrectio noſtra per Chriſtum, ad quam conferendam venit ad vitæ nouitatem perſonans.

Coloſ. 3.

Ianſenius. Eſa. 11.

Et in ſignum cui contradicitur. Hebraiſmus eſt frequens in prophetis in ſignum id eſt, vt ſignum. Sic eum vocauit Eſaias dicens in die illa radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum ipſum gentes deprecabuntur. Et poſt pauca, & leuabit ſignum in nationes, & cōgregabit profugos Iſrael, & diſperſos Iuda colligat à quatuor ventis. Sed hic Simeon paulo diuerſa ratione Chriſtum vocat ſignum, quia in ligno crucis, vt in uexillos ſubleuatus ſit, ut ad eum confluant omnes filij Dei, per uniuerſum orbem diſperſi militaturi de inceps ſub eo, & illo duce hoſtes ſuperaturi uide uerbo, milites Chriſti, & uerbo, bellum. Huic ſigno contradictio facta eſt uerbis, & operibus. Recogitate eum qui talem ſuſtinuit aduerſus ſemetipſum contradictionē. Et quamuis Simeon de ea loquatur quæ à Iudæis illi erat facienda, uſque hodie huic ſigno contradicitur non ſolum ab hæreticis, ſed etiam à Chriſtianis pleriſque ſaltē facto qui ſcilicet, aliam uiuendi normā amplectuntur, quam ipſe Chriſtus ſuo nobis exemplo monſtrauit cum tamē propoſitus nobis eſſet in ſignum in quo ſemper reſpiciamus, & ad quod omnia noſtra inſtituamus Chriſtus in ſignum poſitus eſt, vt per ipſum curſum noſtrum dirigamus ipſum imitantes, in ſignum humilitatis, & paupertatis in præſepio, in ſignum Charitatis prædicando, patientiæ moriendo. Mali chriſtiani omnibus his modis contradicūt huic ſigno, quia à maximo uſque ad minorem omnes ſtudent auaritiæ. Qui dicunt uenite fruamur bonis quę ſunt. Hinnit unus quiſque ad uxorem proximi ſui, inimici Crucis Chriſti ipſum factis negantes, qui uerbis confitentur, ad omne opus bonum reprobi. Iſmael ferus homo erat, manus eius cōtra omnes pugnabant, nec mirum, ſi manus omnium conuerterentur in eum. Ieſus noſter mitiſſimus cuius manus omniū utilitati tornatili, & aureæ erant dicatæ, & nihilominus hæc Iudæorum, & noſtra ſtultitia eſt hoc immane ſcelus quod manus noſtræ ſint contra eum, lib. 13. c. 12. nu. 9. uſque ad 12. & 14. c. 15. num. 20.

Hebr. 12.

Hiere. 6. Sap. 2. Phi. 1. Gen.

Ianſenius.

Et tuam ipſius animam, & gladium vocat perſecutionem mouendam contra Chriſtus ab his quorum lingua gladius acutus erat, & gladius in labijs eorum hic gladius transfixit cor virginis ob eximiam dilectionem, qua erga Chriſtum, & proximos, ferebatur quorum perditionem cernebat, in hac contradictione vidi præuaricantes, & tabeſcebā, vide verbo proximus, & verbo, amor, & vt reueletur ex multorum cordibus cogitationes quę antea latebant, & cognoſcatur, quod ea quæ in Chriſtum machinabantur ſub nomine zeli, odij, & paſſionis erant effectus. De Anna dicitur, quod non diſcedebat de templo, ieiunijs, & obſecrationib. ſeruiens

Pſ. 58.

Pſ. 56.

Digitized by Google

deo nocte ac die. Locus hic docet assiduitatem orandi, & templa (quæ orationibus loca sunt) pie frequentandi. Hæc eximia virtus huius fœminæ fuit ob quam inter tot millia hominum meruit infantulum Christum agnoscere, videre ac prædicare. Christus pernoctabat in oratione; & in hac fœmina assiduitas orandi commendatur, oratio enim assidue semper à sanctis. fit. Hanc significauit lucta Iacob cum Angelo per totam noctem. Gen. 32. quæ erat feruens oratio, vt à fratre Esau, liberaretur Psal. 65. aiebat regius vates benedictus Deus qui nõ amouit orationem meam, & misericordiam suam à me. Perspicue sequitur, quod quamdiu Deus non tollit, à te orationem tuam, non amouebit à te misericordiam suam. Angelum futuræ misericordie dei è perseuerantia orationis nostræ. Vide in tabulis, 5. Oratio perseuerans, &c. Oratio in nocte, &c. Oratio in templis, &c. Ieiunijs, & obsecrationibus, &c. Coniungit orationi Ieiunium cui eximias præstat vires, 1. Esdræ. 8. reducturus Esdras populum ex captiuitate Ieiunauimus (ait) rogauimus Dominum per hoc, & euenit nobis prospere. Iudicum 28. filij Israel primo, & secundo à filijs Beniamin percussi sunt, &c. in optima causa pugnantes, postea orantes fleuerunt coram Domino, & ieiunauerunt die illo, & sic præualuerunt in illos. Sic Iosaphat 2. Paralip. 20. contra Moabitas, & Amonitas videns tantam potentiam contulit se ad rogandum Dominum, & prædicauit ieiunium ingentique victoria potitus est. vide Neemię j. & Danie. 12. primum ponit ieiunium; quare necesse è vt mens ad orandum libera sit, carnem ieiunijs, & abstinentia macerari, ne menti obstaculo sit. Quod si hæc-tanus ieiunijs vacabat octoginta quatuor annos nata, cum haberet corpus iã mortuum, & non iam indigeret macerationc, quomodo non magis iejunijs debebit vacare q est in iuuenili adhuc constitutus ætate, & orationibus laudibusque diuinis adictus duplici iam titulo ieiuniorum salubri remedio indiget? Vide verbo ieiunium, & abstinentia.

IN CIRCVMCISIONE Domini.

Euangelium.

Postquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer. Luc. 2.

2 In Circumcisione Domini.

EVangelium hodiernum, etsi breuissimũ illud sit, duas tamen complectitur partes. Altera est, in qua nuera Christi, abiectio ostenditur, dum velut infans peccato originali obnoxius circumcidi tur, altera, qua nomen Iesu Saluatoris, ab Angelo vocatum ante cõceptionẽ, accipit. Vbi duo coniunguntur dissimilia multum, alterum in facto, alterũ in nomine. Aiebat Bernard. Abbreuiatũ fuit verbum in carne, amplius abbreuiatur, susceptа carnis circumcisione. Minoratus paulo minus ab Angelis, humana natura induitur, sed iam nec ipsum respuens remedium humanę corruptionis, plane multo minoratus est ab eis. Manifestum humilitatis exemplum, nec vestigium habens vulneris, vulneris alligaturam non refugit. Non sic agit peruersitas elationis humanæ, erubescimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum etiam gloriamur. Oleaster. 19. Gene. aduertit quod cum maior filia Loth, nefario concubitu concepisset, & peperisset ex patre, vocauit filium Moab. idest de patre inuerecunde non solum peccauit, sed peccatum, vt sodoma prędicauit. Sicut & 3. Regum cum indicaret Salomoni Dauid, vt morte Abner vindicaret in Ioab dixit, quod posuit cruorem prælij in Baltheo suo, & in calceamento suo, significans, quod ad iactantiam posuit sanguiné in angulo, ꝙ culpã suã, vehementer auxit, q̃ ægerrimè tulit Dauid. Inuerecundi ad peccata, verecundi autem tũ ad pœnitentiam. Qui peccatum non fecit, non dedignatus est se peccatorem reputari, & nos, & esse volumus,

Serm. 1. Circumcis.

&

Ad cœnam cum Apostolis suis Dominus accumbens, ipsis Ecclesiæ sacramenta commendat. Quæ Ecclesia quid sit, quibus constet membris, quibusque ornata sit donis, quæque ei promissa sint præmia, & quæ sit futura damnatis pœnarum pœnitentia declaratur. Ad quam cœnam Dominus Jesus Christus, ut ipse dixit, Luc. 22. desiderio desiderauit, ante quam pateretur, ut nos ad cœnam illius, quam ipse nobis in cœlo parauit, inuitaret. Ad cœnam, inquam, Agni, qui sedet in throno, & pascit nos, & deducit nos ad viuentium aquarum fontes, & abstergit omnem lacrymam ab oculis nostris. Ad cœnam, quæ nuptiæ Agni dicitur, ad quam beati vocati sunt. Ad cœnam, quæ Deus & homo est, ad cœnam, quæ & cibus & potus est, ad cœnam, quæ & pascit & pascitur, & pascendo pascitur, & pascendo pascit. Ad cœnam, quæ & sacrificium & sacerdos est, & sacrificium & sacerdos est, & sacrificium & sacerdos est,

Gen.17. Quid enim est circumcisio, nisi superfluitatis, & peccati indicium? Malum hoc in Christo Domino reperiri non potuit. Nec illi dicitur: Masculus, cuius præputij caro circumcisa nõ fuerit, delebitur de populo suo.

An forte signum hoc circumcisionis ideo accipit in carne sua, vt in illo, & per illud a Deo patre cognoscatur? Non plane. Sed potius occasio esse poterit, ne cognoscatur. Sed tamen caput pro membris accipit curationẽ, quam pro seipso necessariam non habuit. Sicut contingit, quando dolore capitis homo vrgetur, & sanguis a brachio, & venis extrahitur. Membra putrida sunt, & cauterium hodie capiti exhibetur. Totus mihi datus est, & totus in meos vsus expensus est. Hodie qui liber erat, manus in vincula coniecit, & legi circumcisionis subiectus est, vt eos, qui sub lege erant, redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus. Legem circumcisionis accepit Christus, vt Christianis indictam intelligas circumcisionem, non carnis, sed spiritus, non in expoliatione præputij positam, sed in circumcisione membrorum, dicente Origene de hac spirituali circumcisione: Circumcisæ sint aures vestræ, secundum verbum Dei, vt vocem non recipiant obtrectantis, vt maledici, & blasphemi verba non audiãt, non cantica obscœna. Incircumcisus labijs est, qui nondum cessauit a stultiloquio, qui bonis derogat, qui crimina tur proximos, qui instigat lites, qui calumnias mouet, qui loquitur blasphemias, impudica, & cætera, quæ indigna sunt Christiano ore.

Orig.ho.3.in c.17.Gene.

Si quis vero disponit sermones suos in iudicio, lingam moderatur, &c. hic labijs circumcisus est. Circumcidere carnem præputij, hoc est, si frenet homo concupiscentias carnis, quando homo tantum suam vxorem diligit, & hanc propter prolem. Qui verò in omnem lasciuiam effrenis labitur, iste incircumcisus est præputio carnis suæ. Qui obscœnis desiderijs, & fœdis cupiditatibus æstuat, hic incircumcisus est corde. Manus circuncidendæ sunt a rapinis, & cædibus, & ad sola Dei opera pandendæ. Circuncidendi sunt pedes, ne veloces fiant ad effundendum sanguinem, vt tantum pro mandatis Dei circumeant. Circumcidantur oculi, ne concupiscant aliena. Ille, cuius Deus venter est, & suauitatibus gulæ deseruit, incircumcisus est gustu, sed & singula quæque membra, si in officijs mandatorum Dei deseruiant, circumcisa dicenda sunt. De qua circumcisione dixerat Paulus: Sicut exhibuistis membra vestra seruire iniustitiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete eadem seruire iustitiæ in sanctificationem. *Rom.6.*

Cum enim iniquitati seruirẽt membra vestra, non erant circumcisa, cum vero cœperint seruire iustitiæ, promissio, quæ ad Abraham facta est, implebitur in eis, & istud est signum fœderis, & pactum inter Deum, & hominem. Hãc circumcisionem fecit Iosue, cultris adhibitis lapideis, quoniã sit verbo Dei, quod gladius dicitur a Paulo penetrabilior omni gladio ancipiti. Vnde circuncisionem præcipiens Deus Abrahę carnem mortificandam docuit, lib.3. capit.primo, numero primo. Circumcidit autem Iesus eos, qui vitijs carent, obducitur autem cicatrix in vulnere, cum noua instituta absque difficultate complemus, libro 18.cap.14. nume.1. Hæc est circumcisio spiritualis, qua tollitur opprobrium Aegypti, lib.24. capit.17.num.3. *Iosue 5.* *Hebr.4.*

Vnde aiebat Hieronym. Propterea accepit populus in Galgala secundam circumcisionem Christianorum. quam fecit Iosue, id est, Christus Dominus, per quam amputamus omnes affectus, non solum turpes, sed & mundanos, & corporeos. Et alibi: Circumcidimus aures, quando nihil turpe, & inhonestũ audire nos patimur: & labia, quando nihil indecens loquimur: cor etiam circũcidimus, quando turpes cogitationes de illo non exeunt: caro vero, quando non facimus terrena opera, etsi comedunt, bibunt, vestiuntur, & dormiunt, non id pro uoluptate, sed necessitate faciunt, qui dicere possunt: Quomodo conta- *Epist.32.ad Abigũ Prosbyterũ Hispanum.*

contabuit caro mea in terra deſerta, inuia, & inaquoſa, ſic in ſancto apparuit tibi.

Hanc autem circumciſionem non iuſſit Deus, vt fieret in facie, in auribꝰ, in manibus, ſed in ſecretioribus partibus carnis, eo fine, vt nos doceret, ne iuſtitiam noſtram coram hominibus faceremus, ſed in occultum, dum paruuli ſumus, ſolum coram illo, cui nihil occultum eſt. Nec populus illi dicatus labijs tantum eum honoret, cor autem longe ſit ab ipſo.

Esa. 29. & Matth. 25.

Vocatum eſt nomen eius Ieſus. Deus naturæ auctor, in imponendis nominibus ipſis rebus duo animaduerit, vt homines, nominibus, rerum naturas, ac proprietates, & accidentia conditioneſque aperiremus, dicente Ariſtotele: Quia res nobiſcum ducere non poſſumus, vtimur terminis pro rebus. Et quia homo, dum viuit, alienos conceptus, & cogitatus aſpicere non ualet (ſicut Angelis datum eſt in cœlo uidere, quæ cogitant, ac loqui per conceptus) terminis vtitur, quibus proprij innoteſcant cogitatus inter præſentes, ſicut litteris panduntur abſentibus. Ea propter, vt intelligeremus, quæ de verbo incarnato ſenture expediebat, nomina uaria a Prophetis illis ſunt tributa, quibus innoteſcerent diuini effectus exhibiti nobis ab ipſo. Et nomen Dei, quod antea incluſum erat, effuſum eſt, cum Deus factus eſt homo, lib. 3. ca. 5. num. 88. Nomina varia Chriſti enarrantur in ordine ad nos, lib. 3. ca. 9. numero 4. lib. 4. cap. 15. nume. 20. & 21. Nomina, quæ ab Eſaia tributa ſunt Chriſto, ei conueniunt in opere redemptionis humanæ, libro 12. cap. 2. numero 20. Nomina, quibus Deus apud Hebræos ſignificabatur, decem erant, lib. 12. cap. 2. nu. 8. Nomina varia tribuuntur Deo in ſacris litteris, inter quæ nomen dulce Ieſu, ſuaue, amandum, ac veneratione omni dignum eſt, libro 12. cap. 2. num. 1. vſque ad finem capitis. Nomina omnia, quæ in ſacra ſcriptura Deo tributa ſunt, aut gratiã ſignificant pietatis, aut potentiam maieſtatis, lib. 12. cap. 2. num. 21. Nomina maieſtatis in Chriſto Domino conuerſa ſunt in nomina pietatis, dum factus eſt homo, lib. 12. cap. 2. nume. 21. & 22. Nomen Ieſu delectabile confortans peccatorem, nomen beatæ ſpei inuocandum eſt, lib. 12. ca. 2. num. 15. & 19. Nomen Ieſu ſalutem ſignificat, quam dedit Ieſus, in typo, cuius duo pceſſerunt in lege hoc nomine vocati, lib. 12. cap. 2. nume. 16. & 25. Et licet hoc nomen tributum ſit antiquis, vacuũ fuit, illa enim nomina nèc lucent, nec medentur, ibidem. In ſolo. n. Chriſto nomen Ieſu veritatem habebat, quam ſignificabat, alij autem, baculus erant Eliſæi, eodem numero 26. Nomen autem hoc Ieſu, vocatum eſt ab Angelo non impoſitum, quia illud ab æterno conuenit Chriſto, libr. 12. c. 2. num. 17. Nomina multa dedit Chriſto Domino Eſaias, quæ omnia in nomine Ieſu perfectiſſime includuntur, lib. 12. cap. 2. num. 17. 18. & 20. Nomen autem hoc effuſum eſt in incarnatione, ne Deus diceretur tantum Abraham, Iſaac, & Iacob, ſed plurium, qui venerunt ab Oriente, & Occidente, ut cum his recumberent, lib. 12. cap. 2. numero 22. Vnde nomen hoc ſuaue, omni adoratione digniſſimum eſt. Nomẽ Domini Ieſu, quod pauci ex antiquis cognouerunt, benedictum ſit in ſęcula lib. 12. capit. 2. numero 1. Tale enim nomen ab innumeris periculis eripuit Sanctos, ibidem.

Nomen Ieſu reuerita eſt natura, quando miranda protulit Ioſue in cœlo, lib. 12. cap. 2. num. 7. Nomen Ieſu non ſolis verbis, ſed & operibus laudãdum eſt, & inuocandum, ibidem numero 16. Nomen Dei, qui nouit, deſiderat vt ſemper ſanctificetur in eo, ibidem, nu. 19. In nomine Domini, ſpes noſtra ſita eſt, res autem, & vltima felicitas in facie. Vnde Sancti huic ſancto nomini erant vehementer affecti. Nomen Ieſu omnia dulcia reddit, mel eſt in ore, in aure melos, in corde iubilus. ibid. nu. 24. & 25. Eſt enim nomẽ, hoc uaſculum, in quo electuarium ſalutare continetur, ibidem. Nomen Dei benedictum ab Angelis, & ab hominibus

Digitized by Google

bus in hoc ſæculo,& in futuro,lib.12. cap.2. numero 1. Nomen Ieſu dum non reperiebat Auguſtinus in libello Hortenſij, quem de ſapientia ediderat Cicero,minus rapiebatur illius eloquẽtia,ibidem numero 2. Nomẽ Dei tam frequens in ore Pauli in cauſa fuit, ut Epiſtolæ eius minus intelligerentur, lib.14.cap.25.§. 2. num.40. Nomen Dei iucundum eſt,& dulce non impijs, ſed in conſpectu Sanctorum ſuorum, lib.12.cap.1.num.13. Hoc nomen effuſum e cœlo in Iudæa,& inde in omnem terram,& in æternum; lib.12.ca.2. num.21.& 23. ex biblioth.ſancta li.8. Sicut olim in cantico canticorum Salomon. præteritis illis nominibus quibus incomprehenſibilis illa maieſtas non ſine metu ab hominibus circumſcribi conſueuerat. Veluti El.i.fortis. Adonai. i. Dominus Saddai. i. Robuſtus,Zebaoth. i.armipotens,vel Iehoua,quod Hebræis ineffabile reputatur, quia cum cœleſtis ille ſponſus conſolari in hoc cantico velit meſtiam ſponſam ſuam tantepore dilecti ſponſi oſcula expectantem ac dilatione deſiderij tabeſcentem, omiſit vetuſtiſſimam illam diuinorum nominum appellationem ipſo penè nomine formidabile, ſumptis eorum loco nouis, & gratiorib⁹ nominibus quorum ſoni dulcedine æſtuantem ſponſæ animum demulceret vocans ſeipſum pro domino fratrem,amicum,dilectum ſponſum, pro armipotẽtem, pacificum ac paſtorem, pro forti ac robuſto vulneratũ ac ſaucium,pro ineffabili vnguentum, effuſum faſciculum myrrhæ electum ex millibus omnium pulcherrimum totum deſiderabilem,& amabilem,ita vicißim vocans ſpõſam non vt olim terram Iſrael, filiam Sion ancillam ac ſeruam, ſed ſororem ſponſam amicã columbam dilectam vnicam mulierum pulcherrimam,ita tempore gratiæ nomen Ieſu accepit omnium horum horum minimum ſponſus frater,& complectens dulcedinem, &c. Quod effuſum mirari non debemus, cum & ipſe Deus effuſus ſit,ibidem. Hoc autem nomen diuinum optime oleo compa-

ratur, quia fouet, nutrit,& lenit,ibidẽ num.23.24.& 25. Vnde nomen Dei participant Chriſtiani,participaturi & hæreditatem,ibid.nu.23.

Ex his duo aduertere debemus: alterum eſt,nomen hoc ſanctiſſimum bonis operibus,diuinis laudibus eſſe ſanctificandum.

Nomen Dei tunc ſanctificatur, eũ glorificatur,quique irreprehenſibilem alijs exhibent vitam ſuam,illud ſanctificant, lib.13.cap.8.nume.1.2.12.15. & 31. Nomen Dei ille ſanctificat, qui ſcienis illum ſanctum curat,ne per opera mala eius ſanctitas violetur in eo,libro 13.cap.8.nu.6.7.12.17.20. & 21. Et inter omnia,quæ a Deo patre poſtulare docuit Chriſtus illud fuit, ut nomen Dei ſanctificaretur, vt ſcilicet,qui in Baptiſmo ſanctificati ſumus, in hoc bono perſeueremus,lib.13.cap.8. numero 28.Sanctificandumque non vtcumque,ſed in terra,ſicut in cœlo, lib. 13.c.8.num.32. Nomen Dei in populo graui laudatur, blaſphematur autẽ in peccatoribus,lib.16.cap.6.num.15.

Hinc ſecundo colliges eorum impietatem, qui nomen Dei tam ſanctũ, veneratione digniſſimum,bonis omnibus repletum, &c. nec honorant, nec pretio habent, ſed blaſphemant. Ideo enim nomen Dei poſcimus ſanctificari,quia quibuſdam immundis, nomen Dei nondum eſt ſanctum,lib.13.ca.8. num.29. Nomen Dei blaſphemantes calice Domini acerrimo potantur, libro 14.cap.8. nume.21. Nomen Dei non nouit, qui eum nec honorat ut patrem,nec timet, qui ad vanitates cõuertitur,lib.12.cap.2. numero 19. Illudque aſſumit in vanum, qui nõ facit quæ Deus dicit,ibidem. Nomen Dei omni reuerentia, & adoratione digniſſimum,Iehoua,quod in thyaræ lamina Pontificis ſcribebatur olim, modo iuratione vilefcit, lib.9.cap.11. numero 7.& 8. Alexand.magnus, furens ingrediebatur Hieruſalem, ut ciuitatẽ perderet: cui obuiam uenit Pontifex Pontificali ſtola indutus & ſuper cidarim portabat laminã in qua erat ſcriptum nomen Dei tetragrammaton,

quem

quod intuens Alexander descendit de equo & nomen dei adorauit exercitus principibus obstupescentibus. Vnde quando dulci nomine Dei abutuntur homines, vt crebro fit, nomen leonis, vrsi, ignis assumit Deus, quia homines carnales id merentur, vt talis sit, qui salus illorum erat, Iesusq; vocabatur, libro 12. cap. 2. num. 2. vsque ad 6. Quoniam varia nomina sortitur Deus iecũdum qualitatem hominũ, quos saluat, vel punit, libro 4. cap. 24. num. 16. lib. 13. cap. 2. nume. 2. vsque ad 5. 9. & 10. Cumque nomẽ admirandum Iesu expugnare voluerint Romani, id efficere non potuerunt, lib. 5. cap. 4. num. 1. Ea enim fuit illorum stultitia, vt Christum noluerint in Deorũ suorũ numero recipere, qa absq; decreto Senatus adoratus est in mundo, li. 17. c. 6. n. 56.

Et tamen perfidi Christiani iuratio nibus assiduis, blasphemijs, periurijs nomen Dei expugnare contendunt, cum potentissimi Romani id efficere non potuerint. De re hac latissime & elegantissime disseritur, lib. 9. cap. 11. nume. 1. vsque ad finem capitis, quod iurandi consuetudo periculosissimũ malum sit, & quæ mouere nos possunt ad iuramenta cauenda. Inter quæ omnia, num. 2. docetur, quod iurare etiam vera nolebãt Philosophi, maxime pro rebus temporalibus. Iuramentum non violandum, etiam periculo mortis cogente docuit Marcus Attilius Regulus egregio facto, lib. 9. cap. 11. nu. 37. Iuramentum Romanis præstitum, ne violarent Saguntini, innumeras pertulere calamitates, numero 38. Vtque pessimam hanc consuetudinem moderetur Deus, iurantes, & peierantes acerrime punit, numero 11. 22. usq; ad 31. & 34. Iuramentum uiolauit Constantinopolitanus Imperator, & ab Ecclesia pulsus est a Babyla Archiepiscopo cum proprij capitis dispendio, numero 13. Iuramento reuerentiam exhibendam docuerunt milites Saulis, cum fame pressi non comederuns, nume. 21. Quoniam iuramentum a Sedechia Rege fractum Regi Nabuchodonosor, Ecclesiam Iudæorum in captiuitatem traxit, cum innumera alia horum scelera, Deus multis sæculis dissimulauerit, num. 25. vsque ad 30. Sicut iuramẽtum Gabaonitis indiscrete a Iosue factum seruatum fuit, idque probatum est a Deo, cumque longo post tempore à Saule fractum est, acriter est punitum, num. 34. Inramenta autem oriri ex contemptu Dei docuit Chrysostomus, num. 18. Vnde iuramenta in grãdes angustias coniecerunt homines in sacris litteris, vnde qui non iurat in trãquillo portu sedet, num. 12. 19. vsque ad 22. & 41. Falx, q̃ venit in domũ iurãtis quam vidit Zacha. Chrysost. ho. 15. & 26. ad pop. iuxta versionem 70. interpretum lapides & ligna domus peierantis dissoluit vt ruina eius alijs correctio fiat, ne eadem faciens eadem, patiatur. vult enim Deus grauissimorum pœnas peccatorum continuas permanere, & accusatrices mortui criminis esse perpetuas vt omnes post hac corrugantur, sicut inter Hispanos hac de causa hæreticorum conuenticula, & eorum qui crimen læsæ maiestatis commiserunt, domus euertẽtur, & sale seminatum in memoriam, & detestationem commissi criminis, & in exemplum, vt cæteri a similibus caueant. Et quia iurandi consuetudo facile hominẽ trahit ad periuria, summa cura cauẽda est num. 3. 4. 9. 10. 20. 22. 32. 36. & 39. Restat ergo vt cognoscamus nomen Dei vnguentum esse effusum, non omnibus, sed adolescentulis animabus, & renouatis, li. 3. c. 6. nu. 2. 3. Sciendumque q̃ qui nomẽ Dei diligũt, misericordiã a Deo accipiunt ingentẽ, quam a Deo postulabat Dauid lib. 12. c. 2. num. 14.

Domino nostro degenti in Bethlehem nomẽ imponitur Saluatoris quãdo specialiter officium hoc inchoare videtur, sanguinem fundit primum, in quo hominum sanctificatio & redemptio cõsistit, fuimus enim redempti pretioso sanguine agni immaculati & incontaminati Iesu Christi. Quoniam licet miranda alia opera & in ortu & in vitæ progressu patrasset Deus homo factus, quibus & patri in integrum satisfacere potuisset, & humanum ge-

nus

nus a peccatis liberare, imo prima lachrymula, quam oriens similis alijs emittit plorãs cogitatio, prima quam in ventre matris habuit, quæ ualoris fuit infiniti(vtpote actio suppositi & personæ infinitæ;)id potuisset,sed tamen humana redemptio non lachrymis, non ieiunijs,non prædicatione,non peregrinationibus,non vigilijs,sed effuso sanguine Christi redempti, vocamur de vana nostra conuersatione, qui emundauit conscientias nostras ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti.

Apoc.7. Et qui in Apocalypsi sequebantur agnum amicti stolis albis, & palmas ferentes in manibus,loti erant in sanguine agni.

Esa.1. Quia si fuerint peccata hominum, vt cocumum,quasi nix dealbabuntur, si sanguine agni fuerint aspersa. Diui-

Esa.9. nus sanguis est quo mundamur, cũ vestimentum mixtum sanguine sit in combustionem & cibus ignis, quoniã quæ sanguine immunda sunt, perfectè nunquam pristino restituũtur candori nisi igne, maculæ simul & vestes pereant. Christus lauauit in vino stolam suam, cum ecclesiam mũdauit sanguinẽ suo, lib.3.cap.10.nume.2.5. & 6.13. & 86. Christi sanguis homines redemit a captiuitate,lib.3.cap.10.nume.37.& 38. Conuenientissimum ergo fuit, vt nomen acciperet Saluatoris non cum primum oritur,nec cum adolescens baptizatur,sed cum primas sanguinis guttas effudit in Circumcisione in signũ copiosæ redẽptionis,quæ cõtigit toto sanguine sparso in passione. Tunc vocatum est nomen eius Iesus.

Quod Deus fieret homo, ortus in mundo inter homines conuersaretur, res futura erat. Tam noua & miranda; & citra diuinam reuelationem incredibilis prorsus, & ita necessarium fuit, vt pristinis temporibus,homines darẽtur populis,inenarrabilis sanctitatis,angelicam ducentes vitam, in hominum opinione celeberrimi, qui regibus & principibus tam essent admirandi, ut eorum precibus diuinam expectarent misericordiam.

His reuelauit Deus aduentum verbi in carne, illum prophetauit Esaias, & prophetæ cæteri. Et cum primum natus ille est in mundo,angelis demandauit negotium euangelizandi, quod natus esset Saluator Christus Dominꝰ in ciuitate Dauid, qui signa exhibuerunt agnoscendæ natiuitatis eius, vilia quidem, sed accommoda. Ineffabile enim sacramentum absconditum a seculis in Deo manifestatum est angelis, & ab ipsis prædicatum est mundo. Nomen autem infantis,quo eius ineffabilis conditio, & bonitas aperitur,ita intrinsece nascentis comitatur naturam, vt eundem seruaret Deus ordinem in manifestando nomine Saluatoris, quẽ in eius manifestanda personæ seruaret. Et frequenter cum per prophetas loqueretur Deus de Incarnatione verbi, ad dicendum illius nomen conuertebatur. Prænunciauerat sanctus vates. Ecce virgo concipiet & pariet filium, *Esa.9.* & continuo nomen narrat infantis, & uocabitur nomen eius Emanuel. Et infra: Puer natus est nobis, & filius datus *Esa.7.* est nobis,& vocabitur nomen eius admirabilis,&c.

Et sicut verbi incarnatio, totius à Trinitatis fuit opus,ita & nomẽ imponere infanti toti datũ est Trinitati. Et sicut angelus datus est,vt incarnationis mysterium virgini aperiret dicens: Ecce concipies in vtero & paries filium, subintulit continuo idem, & vocabis nomen eius Iesum.

Diuinæ enim potẽtiæ opus erat verbum hominem facere, & conueniens muneri nomen imponere: Diuina potentia verbum caro factum est,& Diuina sapientia vocatum est nomen eius Iesus. Si enim creaturarum sapientię hoc munus demandaretur, angelica & humana prorsus ignoraret nomen qđ est mirabile,quib. dici potuisset, quod nomen eius,& quod nomen patris eius si nosti?

Et cum angeli nomen quæreret Iacob, respondit. Quid quæris nomen meum,quod est mirabile. Mirabilius autem multo nomen Iesu erat,summa Dei prouidentia, eximiaque erga nos dilectione impositum in Circumcisione,

Digitized by Google

ne,quod longe, ante populi fidelis dignitatem commendas,dixerat Prophe tahis verbis propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa,quia ego ipse qui loquebar ecce adsum. Nomen sub quo diuina & humana natura intelligitur,quod habet infans a patre,& quod habet a matre. Quando homines mundani, vndiquaque maxima gaudent nobilitate,vtriusq; parens nomen accipiunt vtrumque explicãt, vt ab vtroque honorentur.

At verbum incarnatum vno nomine vtrãque complectitur nobilitatem, & vocatus est nomen eius Iesus hoc enim nobilitatis titulo voluit gaudere, qui venerat saluare,quod perierat. viri in sæculo famosi relicto proprio nomine,illius prouinciæ nomen acceperũt, quam deuastati sunt sicut scripto dict? est Africanus ab Africa superata,& Imperio Romano subdita, licet in ea natus non fuerit.

Alius a vinctis Gottis vocatus est
Matth.13. Gotticus. Et Christus dominus, dæmonem superseminantem zizania in medio tritici vocauit inimicum hominem, non quod homo ipse esset, sed propter damnum,quod hominibus intulit,sed quando incarnato verbo nomen imponitur,non illud accipit a dãnatis angelis ab orbis per diluuium de
Esa.61. uastatione, &c. sed ab hominibus dandæ salute Saluator vocatur, non a superatis hostibus & vastatis, sed a redemptis,& reconciliatis peccatoribus Iesus nominatur, Nomen super omne nomen,nomen nouum,quod os Domini nominauit.

In orbis creatione,sic dixit Moyses. In principio creauit Eloyn cœlum & terrã, quo nomine Deus significatus est, ut Iudex &punitor,quo vti voluit, quando orbis creatio ad memoriam reducebatur,vt Dei timorem hominibus incuteret. Moyses, quasi dicat, res quos uidetis illæ produxit,quì non solum rerum, sed etiam punitionum est author.

Qui res omnes condidit in eos sæuiet qui eis fuerint abusi, qui transgressi fuerint diuina præcepta, quæ illæ nunquam fuerunt præuaricatæ. In lege naturæ antiqui proceres Deũ inuocauerunt nomine Saday quo sufficientia significatur, ut agnosceretur totius orbis gubernator, quo eius intelligeretur prouidentia. vnde cum iussu Isaac, Iacob Mesopotamiam per *Gen.28.*
geret, profecturo benedixit pater,& dixit Deus Saday benedicat tibi (nos legimus omnipotens)qui potens est omnibus prouidere.

Hoc solo nomine nitebantur, vt cõstat,ex illis verbis: Ego Dominus qui *Exo.6.*
apparui Abraham Isaac & Iacob,& nomen meum Adonay non indicaui eis. In lege ueteri inter multa nomnia de quibus differit Hieronymus & habentur tomo secundo,lib.12.capit. secundo,omnium celeberrimũ erat nomen Iehoua,quod nos Tetragrãmaton dicimus,nomen ineffabile, quo diuina significatur natura, quod tantam præferebat reuerentiam, quod exarari nõ poterat,nisi in tabulis literis argenteis, uel aureis; illo vti poterant Iudæi in solis diuinis volumimbus. Illum proferre nullus poterat, nisi solus summus sacerdos, idque semel in anno sacris vestibus indutus cum sancta sanctorum ingrederetur.

Qua ratione illud dicebatur ineffabile, quia nulli licebat illud proferre. vnde cum in sacris bibliis reperiebatur Iehoua, loco illius legebant Iudæi Adonay. Quapropter cum Hiero-ny. locum illum Eze.sextodecimo,ediceret,& dedi coronam decoris in capite tuo,ait: quod cum spiritus sanctus de uestibus sacris Aaron loqueretur præcepit, ut in summi Sacerdotis tiara figeretur lamina aurea pendens supra frontem in qua opere gemmato.i. ex gemmis elaborato scriberetur sanctum domini, quod erat Iehoua,cuius maiestatem agnouere Athenienses, quando aram erexerunt, in qua scriptum erat. Ignoto Deo:talis enim erat, qui nomine Iehoua significabatur. His alijsque nominibus quibus vtebantur fideles in lege veteri, in noua successit dulcissimum nomen Iesus.

Nomen

Nomen quod vocauit Iob benedictum dum pro malis illatis gratias retulit Deo , Nomen quod cum vidiſſent Leones in Daniele in agnos mutati ſunt , quod cum flamma igniſque nouiſſet in Anania & ſocijs, foras a fornace fugit , atque eos qui extra fornacem erant combuſſit vtpote non habentes in ſe ſanctum nomen Domini, illis autem qui intra fornacem erãt nõ appropinquauit, quia terribile nomen Domini in illis conſpexit.

Hoc etiam & cætus cum videret in Inna obſtupuit atque illęſum eum quẽ de naui ſuſceperat reddidit : Hoc inquam nomen domini , quod pauci ex prioribus agnouerunt , poſteriores uero omnes fideles ſuſceperunt, ſit benedictum . Hoc nomen de quo dicunt ſancti ex perſona Dei, vobis qui timetis nomen meum, cognominabitur nomen nouum , quod benedicetur ſuper terram.

Act.4. Et adhuc non eſt aliud nomen ſub cœlo datum hominibus in quo oporteat nos ſaluos fieri . Hoc inquam nomen domini ſit benedictum in ſæcula, quod iram auertit , quod maledictum abſtulit, quod dęmones terruit , ſit benedictum in angelis, & in hominibus, & omnium fidelium congregationibus . Quouſque aut quamdiu ſit benedictum? In ſæcula, inquit in finem præſentis & in initio infiniti illius ſæculi non tempore finito , ſed perpetuo , ſit benedictum quia benedictionem produxit , & ſeminauit . Hactenus Origen. Bernar. autem ſermon. & Circunciſionis docet, quod in hoc ſolo nomine, Ieſus, inclusa ſint omnia nomina , quæ Eſaias, capit. 9. retulerat. de Meſſia , libro duodecimo , capitulo ſecundo , numero decimoſeptimo , decimo octauo , & vigeſimo , & numero vndeciimo , & vigeſimoſecundo , docetur , quod nomina maieſtatis in Deo , conuerſa ſunt in nomina pietatis dum factus eſt homo.

Nomen Dei effuſum mirari non debemus cum & ipſe Deus effuſus ſit ibidem numero vigeſimotertio . Nomen Ieſu reuerita eſt natura cum miranda eſt in cœlo fecit Ioſue, libro duodecimo, cap. 2. num. 7.

Præterea peroptans Deus vt orto domino reſpiraret mundus tantis ſceleribus inuolutus, tãtis miſerijs plenus nomen Ieſus imponit filio, vt aduertat quia à facie eius fugiet omnis morbus animæ quantumlibet inueteratus consolaretur perdatus nomen audiens Saluatoris, quid impius ageret audiẽs ſanctum & terribile nomen eius ? Cum a rege Babylonis obſeſſa eſſet Hieruſalem, Hieremias in uinculis, Sedechias Rex mille calamitatibus oppreſſus , & populus Tyranni calamitatibus & crudelitate nimium vexatus, ſacer prophetam poſtulans a Deo ut tantis malis prouideret ait Heu, heu, heu, domine Deus ecce tu feciſti cœlum & terram in fortitudine tua magna , qui facis miſericordiam in millibus & reddis iniquitatem patrum in ſinu filiorum, fortiſſime magne & potens , Dominus exercituum nomen illi , magnus conſilio & incomprehenſibilis cogitatu, cuius oculi aperti ſunt ſuper omnes uias filiorum Adam ut reddas vnicuique ſecundum vias ſuas, & ſecundum fructũ adinuentionum ſuarum , qui poſuiſti ſigna & portenta in terra Aegypti vſque ad diem hanc & in Iſrael & in hominibus & feciſti ſibi nomen ſicuti eſt dies hæc. *Pſal. 110. Hiere. 32.*

Cum ad memoriam reduceret prophęta ex una parte tot hominum flagitia , perditos reipublicæ mores quibus Dei indignatio eferbuerat , & ex altera , iuſtitiæ Dei memoraretur , quæ in omnes gentes ingens ſemper fuerat , ſiue barbaræ illæ eſſent, ſiue ex populo electo ſuo , dummodo perdite uiuerent .

Et fraudem ut uno uerbo doceret, quid expectare poſſet populus captiuitate imminente, concludit , quod fecit ſibi nomen ex quo ſumma eius flagella perpenderetur , Dominus exercituum nomen ſibi magnum conſilio , & cæt.

Quid hæc audiens populus poterat expectare ? Tribulationem ſuper tribulationem innumera flagella, homi-

nes

ues qui inciderant in manus Dei iſrael.

At modo inſtante tempore, in quo homines eripiendi erant à dæmonis crudeli captiuitate, & reſtituendi priſtinæ libertati, quando populus multis implicitus erat miſeriis, & malis ne ſalutem diſperet, audit cum venit propugnator, qui liberet eum vocatum eſt nomen eius Ieſus.

Omnia enim, quæ in infante cernuntur licet, miſeriam præſeferre videantur, lachrymę, viles panni, ſtabulum, ſalutem redolent æternam. *Ioan. 12.* Et ne coniecturis, & rationibus colligas Chriſtum ſalutem tuam eſſe, nec vllus id ignoret nomen accipit Saluatoris, qui mittitur non vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum vt ex nomine viſcera cognoſcas infantis.

Hiere. 23. Hoc eſt nomen, quod vocabunt eum dominus iuſtus noſter, dominus, & eius potentiam ad ſaluandum agnoſcas, iuſtus, vt princeps huius mundi pellatur foras, & noſter, quia ad operandam noſtram ſalutem venit in hũc mundum, peccatores ſaluos facere.

Tanta ſalute allecti ſancti, dulce nomen Ieſu ſemper ferebant in corde, & in ore.

Act. 21. Vnde propter frequentem repetitionem huius nominis epiſtolæ Pauli redduntur fere inintelligibiles, libro decimoquarto, capit. vigeſimo quinto, §. ſecundo, numer. quadrageſimo. Cumque flentibus fidelibus, & rogantibus, ne Hieroſolymam pergeret ille, vbi multæ tribulationes ipſum manebant, ipſe promptus ad ferendos labores ſe oſtendens dixit.

Ego quidem non ſolum alligari, ſed & mori paratus ſum propter nomen Domini mei Ieſu.

Moriens autem, capite iam abſciſſo, ter nomen Ieſu protulit, & tres fontes ad triplicem capitis ſaltum exorti ſunt. Ignatius amantiſſimus Ioannis diſcipulus, hoc nomen Ieſu ſic viuens dilexit, vt in corde morientis ſculptũ cerneretur. Sanctus Antonius dæmonum phalanges prolato nomine Ieſu abegit dicẽte enim illo, Ieſus, dæmonis funditus ſubuertit vires tota dæmonũ cohors diſparuit, vt Athanaſius refert. *Nicepb. lib. 17 c. 3.* In frequentibus terræmotibus Antiochiæ, domus illæ omnes ad quarum ianuas ſcripta erant hæc verba, Ieſus nobiſcum eſt, nemo loco moueatur, formæ conſtiterunt.

Agnus ſtabat ſupra montem Sion, *Apoc. 14.* & cum eo centum quadraginta quatuor millia habentes nomen eius ſcriptum in frontibus ſuis, ſicque cantabant canticum nouum, & nemo poterat dicere canticum niſi illa centum quadraginta &c. nec in ore eorum inuentum eſt mendatium, quia nomen agni habebant ſcriptum in cordibus ſuis. Sicut enim in fronte ſacerdotis pendebat nomen Iehoua, vt quanta dignum eſſet reuerentia nomen illud populus intelligeret, ad idem ſignificandum illi, qui ſequuntur agnum, nomen dicuntur habere in frontibus, vt intelligeres, quod ſupra modum illum venerabantur, vt Hiſpani dicimus, poner ſobre la cabeza, quod nimis magni penditur. Aliàs enim illi, qui modum corporis ſtolas acceperant, frontibus carere neceſſe erat, ſed eas metaphorice habere dicuntur. In hoc ergo nomine delitię hominum iuſtorum ſunt ſicut Aug. exponit ediſſerens illa verba: Expectabo nomẽ *Pſal. 51.* tuum, quoniam iucundum eſt (noſtra lectio habet, bonum) in conſpectu ſanctorum tuorum. Licet ſceleratis illud nec bonum, nec iucundum ſit, ſed amarum contemptibile, &c. Aſpice in me, *Pſal. 118.* & miſerere mei ſecundum iudiciũ diligentiũ nomen tuũ, id eſt, talẽ mihi exhibe miſericordiam qualẽ ſtatuiſti facere cum his qui diligunt nomen tuum. Quã vt conſequamur omnes ſumma veneratione, & dilectione erga ſanctiſſimũ hoc nomẽ feramur, ſicut docebat regius vates, cũ diceret Reges terræ *Pſal. 150.* & omnes populi, &c. iuuenes, & virgines, ſenescũ iunioribus laudent nomẽ Domini, quia exaltatum eſt nomen eius ſolius. Vnde in cõcilio Lugdunẽſi vt habetur lib. 6. de immunitate Eccleſiarum, cap. decet præcipitur fidelibus quod cũ audierint nomẽ Ieſu maxime

in missa, genua flectant, capita inclinent, vn Angeli faciunt in cœlo. Ea enim reuerentia, quæ diuino nomini debetur, non est ex eis tantum rebus, quæ fidelibus sunt demandatæ, sed barbari omnes, cum primum Solem, aut Lunam, imo lignum, aut allium adorabant pro Deo, ea reuerentiu quæ falso Deo exhibebatur ab idolatria, eadē prorsus exhibebatur, & nomini illius. Et cum hęc omnia gentium deliramēta, execranda, stultitia essent plena, hoc erat consequens supposito primo errore, vt qui Deus credebatur, veneraretur, & in nomine, quod contemnere, in ingentem cederet iniuriam Dei illius, quam & ipse acriter vindicaret. Et ita prima ex legibus Aegypti, hæc fuit curatio contra periuros, hac ratione moti, quod lex recte sanciretur contra violantes pietatem in deos, quorū etiam bona fisco applicabantur, pęna qua puniuntur modo hæretici relapsi, quibus æquiparandos periuros credebant Aegyptij, licet barbari illi essent. Hinc tam frequens erat cura, pristinis temporibus in Sanctis Patribus, qua ab assiduitate iurandi populum possent arcere. Chrysostomus, iurantibus limina Ecclesiæ interdicebat, indicebat preces ieiunia, sanciundas aiebat leges, vt populus tam periculoso liberaretur morbo, licèt iuramenta interdicere Christianis, eorum prædicare inconuenientia, & mala, sat illos docere prima hominis Christiani rudimenta, prima Christianitatis elementa, omnes aiebat huic malo se opponant, amicus, vicinus, vxor, filius, &c. ne si creuerit, ob aliorum noxam cuncti pereamus. Ne falx volans, quam vidit Zacharias (iuxta versionem septuaginta interpretum) veniat ad domum iurantis in nomine meo mendaciter, & commoretur in medio domus eius, & consumat eum, & ligna eius, & lapides eius. Falcem dicit volantem (ex Chryso. & Hiero.) vt ineuitabile significet damnum, quod ueniet super domum periuri, commorabiturque in domo, ne quis credat, quod sicut uolans venerat, & subito flagellum Domini, eadem facilitate recedat non enim ita erit, sed requiescet ibi indignatio Domini, vt perpendas, quod qui transiens interfecit primogenita Aegypti, quiescens maiora inferet mala, omnia perdet, & succidet vsque ad fundamenta.

Aug. serm. 30.

Exo. 12.

Zach. 5.

Huius quidem sceleris grauitatem ille solus fari poterit, qui Diuinam comprehendere voluerit dignitatem, & esentiam, quod cunctis creaturis penitus est impossibile solus enim, Deus scriptum comprehendit. ac subinde solus perfecte intelligit, quantus ipsi debitus sit honor, cœlestes quidem spiritus, dum Diuinas pro modulo suo intuentur perfectiones procidunt, & clamant Sanctus Sanctus, &c. dicere amplius non valent, sed victi magnitudine rei sucumbunt.

Esa. 6.

Qui minor est in regno cœlorum, incomparabiliter excedit omnes quot quot in orbe fuere principes & reges simul, etiamsi dominia, diuitiæ, vasalli omnium in vno solo reperirentur, quem, & dominum constituere Deus non huius orbis tantum, sed innumerabilium, qui de nouo producerentur, quē sicut & subditos suos faceret immortalem, tribueretque illi absolutam potestatem supra solem & elementa, vt ad eius nutum placeret, & cætera contingerent necessaria.

Qui eiusmodi esset incomparabiliter excederetur à minimo infante, qui in cœlo Deum videt.

Apoc. 4.

Huius autem dignitas consurgit ex eo, quod Deum videat, vt hinc aduertas; quæ sit omnipotentia illius, qui Deus est, cui dicunt beati dignus es Domine Deus noster accipere gloriā, quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt à te.

Et quod mirandum est magis cum infans ciularet in præsepio superbi reges relictis domibus procidunt regias deponentes coronas coram eo, qui in medio duorum animalium reperitur, cui munera offerunt. Deus loquens Moysi, dixit: Ego Dominus qui apparui Abraham, &c. & nomen meum Adonai

Digitized

...ſtatuit, quod ſi quis ſuper aliquo ſuorum bonorum ſeu iuris ſui ſe ſentiat grauatum, ſeu ſibi aliquid ſuorum bonorum ſeu iuris ſui ſine ſua culpa ſeu negligentia ſubtract

Psalm 1

Psalm 1 Selig ist der nicht wandelt im Rat der Gottlosen, noch tritt auf den Weg der Sünder, noch sitzt da, wo die Spötter sitzen, 2 sondern hat Lust zum Gesetz des HERRN und redet von seinem Gesetz Tag und Nacht. 3 Der ist wie ein Baum, gepflanzt an den Wasserbächen, der seine Frucht bringt zu seiner Zeit und dessen Blatt nicht welkt; und was er macht, das gerät wohl. 4 Nicht so die Gottlosen, sondern wie Spreu, die der Wind verstreut. 5 Darum bestehen die Gottlosen nicht im Gericht noch die Sünder in der Gemeinde der Gerechten. 6 Denn der HERR kennt den Weg der Gerechten, aber der Gottlosen Weg vergeht.

Psalm 2

Psalm 2 Warum toben die Heiden, und die Leute reden so vergeblich? 2 Die Könige im Lande lehnen sich auf, und die Herren ratschlagen miteinander wider den HERRN und seinen Gesalbten: 3 Lasst uns zerreißen ihre Bande und von uns werfen ihre Seile! 4 Der im Himmel wohnt, lacht ihrer, der HERR spottet ihrer. 5 Alsdann wird er mit ihnen reden in seinem Zorn und mit seinem Grimm wird er sie schrecken: 6 Ich aber habe meinen König eingesetzt auf meinem heiligen Berge Zion. 7 Ich will predigen, dass der HERR zu mir gesagt hat: Du bist mein Sohn, heute habe ich dich gezeugt. 8 Heische von mir, so will ich dir die Heiden zum Erbe geben und der Welt Enden zum Eigentum. 9 Du wirst sie mit eisernem Szepter zerschlagen wie Töpferware. 10 Nun, lasst euch weisen, ihr Könige, lasst euch züchtigen, ihr Richter auf Erden! 11 Dienet dem HERRN mit Furcht und freuet euch mit Zittern! 12 Küsset den Sohn, dass er nicht zürne und ihr umkommt auf dem Wege; denn sein Zorn wird bald entbrennen. Wohl allen, die auf ihn trauen!

Psalm 3

Psalm 3 Ein Psalm Davids, als er vor seinem Sohn Absalom floh. 2 HERR, wie sind meine Feinde so groß und viele sind, die sich wider mich setzen! 3 Viele sagen von meiner Seele: Er hat keine Hilfe bei Gott. 4 Aber du, HERR, bist der Schild für mich, du bist meine Ehre und hebst mein Haupt empor. 5 Ich rufe mit meiner Stimme zum HERRN, so erhört er mich von seinem heiligen Berge. 6 Ich liege und schlafe und erwache; denn der HERR hält mich. 7 Ich fürchte nicht Zehntausende vom Volk, die sich rings um mich legen. 8 Steh auf, HERR, hilf mir, mein Gott! Denn du schlägst alle meine Feinde auf den Backenbein, den Gottlosen zerbrichst du die Zähne. 9 Bei dem HERRN findet man Hilfe. Dein Segen komme über dein Volk!

Psalm 4

Psalm 4 Ein Psalm Davids, vorzusingen auf Saitenspiel. 2 Wenn ich rufe, so erhöre mich, Gott meiner Gerechtigkeit! Du machst mich weit, wenn ich in Ängsten bin; sei mir gnädig und erhöre mein Gebet! 3 Ihr Herren, wie lange soll meine Ehre geschändet werden? Wie lange habt ihr Lust an Eitelkeit und trachtet nach Lügen? Sela. 4 Erkennet doch, dass der HERR seine Heiligen wunderlich führt; der HERR wird mich erhören, wenn ich zu ihm rufe. 5 Zürnet ihr, so sündiget nicht; redet mit eurem Herzen auf eurem Lager und werdet still. Sela. 6 Opfert, was recht ist, und hoffet auf den HERRN. 7 Viele sagen: Wer wird uns Gutes sehen lassen? Herr, erhebe über uns das Licht deines Angesichts! 8 Du erfreust mein Herz mehr, als wenn sie viel Korn und Most haben. 9 Ich liege und schlafe mit Frieden; denn du, HERR, hilfst mir, dass ich sicher wohne.

Psalm 5

Psalm 5 Ein Psalm Davids, vorzusingen auf Flöten. 2 Vernimm, HERR, meine Worte, merke auf mein Seufzen! 3 Vernimm mein Schreien, mein König und mein Gott! Denn ich will zu dir beten. 4 HERR, du wirst mein Rufen am Morgen hören; am Morgen will ich mich zu dir rüsten und will aufsehen. 5 Denn du bist nicht ein Gott, dem gottlos Wesen gefällt; wer böse ist, bleibt nicht vor dir. 6 Die Ruhmredigen bestehen nicht vor deinen Augen; du hassest alle, die Unrecht tun. 7 Du vertilgst, die Lügen reden; den Blutgierigen und Falschen ekelt der HERR. 8 Ich aber darf in dein Haus gehen durch deine große Gnade und anbeten in deinem heiligen Tempel in deiner Furcht. 9 HERR, leite mich in deiner Gerechtigkeit um meiner Feinde willen; ebne vor mir deinen Weg! 10 Denn in ihrem Munde ist nichts Gewisses; ihr Inwendiges ist Herzeleid. Ihr Rachen ist ein offenes Grab; mit ihrer Zunge heucheln sie. 11 Sprich sie schuldig, Gott, dass sie fallen von ihren Anschlägen; stoße sie aus um ihrer vielen Sünden willen; denn sie sind ungehorsam gegen dich. 12 Und alle, die auf dich trauen, müssen sich freuen und immerdar jauchzen, und du wirst sie beschirmen, dass sich rühmen müssen, die deinen Namen lieben. 13 Denn du, HERR, segnest die Gerechten; du deckst sie mit Gnade wie mit einem Schild.

Psalm 6

Psalm 6 Ein Psalm Davids, vorzusingen auf Saitenspiel, auf der Gittit. 2 HERR, strafe mich nicht in deinem Zorn und züchtige mich nicht in deinem Grimm! 3 Sei mir gnädig, HERR, denn ich bin schwach; heile mich, HERR, denn meine Gebeine sind erschrocken. 4 Und meine Seele ist sehr erschrocken; ach du, HERR, wie lange? 5 Wende dich, HERR, und errette meine Seele; hilf mir um deiner Güte willen! 6 Denn im Tode gedenkt man nicht an dich; wer wird dir in der Hölle danken? 7 Ich bin müde vom Seufzen, ich schwemme mein Bett die ganze Nacht und netze mit meinen Tränen mein Lager. 8 Mein Auge ist trübe geworden vor Kummer und macht mich alt unter allen meinen Feinden. 9 Weichet alle von mir, ihr Übeltäter; denn der HERR hört mein Weinen. 10 Der HERR hört mein Flehen, der HERR nimmt mein Gebet an. 11 Alle meine Feinde müssen zuschanden werden und sehr erschrecken; sie müssen umkehren und plötzlich zuschanden werden.

Psalm 7

Psalm 7 Ein Psalm Davids, den er sang dem HERRN um der Worte Kusch, des Benjaminiters. 2 HERR, mein Gott, ich traue auf dich; hilf mir von allen meinen Verfolgern und errette mich, 3 dass sie nicht wie ein Löwe meine Seele zerreißen, sie zerfleischen und niemand da ist, der errette. 4 HERR, mein Gott, habe ich solches getan und ist Unrecht in meinen Händen, 5 habe ich meinem Freunde Böses vergolten, so will ich meinen Feind ohne Ursache plündern, 6 so verfolge der Feind meine Seele und ergreife sie und trete mein Leben zu Boden und lege meine Ehre in den Staub. Sela. 7 Stehe auf, HERR, in deinem Zorn, erhebe dich wider die Wütenden meiner Feinde und erwache mir zu Gefallen, die du Gericht geboten hast. 8 Und die Völker werden dich umgeben, und um ihretwillen kehre wieder zur Höhe. 9 Der HERR richtet die Völker; HERR, richte mich, wie ich recht habe und wie ich unschuldig bin. 10 Lass doch der Gottlosen Bosheit ein Ende nehmen und fördere die Gerechten, du gerechter Gott, der du Herzen und Nieren prüfst! 11 Mein Schutz ist bei Gott, der den frommen Herzen hilft. 12 Gott ist ein gerechter Richter, ein Gott, der täglich droht. 13 Wenn sich der Gottlose nicht bekehrt, hat er sein Schwert gewetzt, seinen Bogen gespannt und gerichtet 14 und tödliche Waffen auf ihn gelegt, seine Pfeile zugerichtet zu brennenden Feuerbränden. 15 Siehe, der Gottlose ist schwanger mit Unrecht, er geht um mit Unglück und gebiert Lügen. 16 Er hat eine Grube gegraben und ausgegraben und ist in die Grube gefallen, die er gemacht hat. 17 Sein Unglück kommt auf seinen Kopf, und sein Frevel fällt auf seinen Scheitel. 18 Ich will aber des HERRN Gerechtigkeit preisen und will singen dem Namen des HERRN, des Allerhöchsten.

Psalm 8

Psalm 8 Ein Psalm Davids, vorzusingen auf der Gittit. 2 HERR, unser Herrscher, wie gewaltig ist dein Name in allen Landen! Du hast deine Majestät lassen prangen am Himmel. 3 Aus dem Munde der jungen Kinder und Säuglinge hast du eine Macht zugerichtet um deiner Feinde willen, dass du vertilgest den Feind und den Rachgierigen. 4 Wenn ich sehe die Himmel, deiner Finger Werk, den Mond und die Sterne, die du bereitet hast, 5 was ist der Mensch, dass du sein gedenkst, und des Menschen Kind, dass du dich sein annimmst? 6 Du hast ihn wenig niedriger gemacht denn Gott, mit Ehre und Schmuck hast du ihn gekrönt. 7 Du hast ihn zum Herrscher gemacht über deiner Hände Werk, alles hast du unter seine Füße getan: 8 Schafe und Rinder alle miteinander, dazu auch die wilden Tiere, 9 die Vögel unter dem Himmel und die Fische im Meer, alles, was die Meere durchwandert. 10 HERR, unser Herrscher, wie gewaltig ist dein Name in allen Landen!

Psalm 9

Psalm 9 Ein Psalm Davids, vorzusingen auf Muth-Labben. 2 Ich danke dem HERRN von ganzem Herzen, ich will erzählen alle deine Wunder. 3 Ich will mich freuen und fröhlich sein in dir und lobsingen deinem Namen, du Allerhöchster, 4 dass meine Feinde sich müssen kehren zurück und vor dir umkommen und verderben. 5 Denn du führst mein Recht und meine Sache, du sitzest auf dem Stuhl und richtest recht. 6 Du bedrohst die Heiden und bringst die Gottlosen um, ihren Namen vertilgst du immer und ewig. 7 Der Feind ist zu Ende, er muss für immer verwüstet sein; die Städte, die du zerstört hast, sind auch ihr Gedächtnis vergangen. 8 Aber der HERR bleibt ewiglich, er hat seinen Stuhl bereitet zum Gericht. 9 Und er richtet den Erdkreis mit Gerechtigkeit, er richtet die Völker mit Recht. 10 Der HERR ist ein Schutz für die Unterdrückten, ein Schutz in den Zeiten der Not. 11 Und die deinen Namen wissen, hoffen auf dich; denn du, HERR, verlässt nicht, die dich suchen. 12 Lobsinget dem HERRN, der zu Zion wohnt! Verkündiget unter den Völkern seine Taten! 13 Denn der nach dem Blut fragt, gedenkt ihrer und vergisst nicht das Schreien der Elenden. 14 HERR, sei mir gnädig! Siehe an mein Elend, das ich leide von meinen Feinden, du, der du mich erhebst aus den Toren des Todes, 15 dass ich erzähle all deine Taten in den Toren der Tochter Zion, dass ich fröhlich sei über deine Hilfe. 16 Es sind die Heiden versunken in das Verderben, das sie gemacht haben; ihr Fuß ist gefangen in dem Netz, das sie verborgen haben. 17 Der HERR ist bekannt geworden, er hat Gericht gehalten; der Gottlose ist verstrickt in dem Werk seiner Hände. Higgajon. Sela. 18 Es müssen die Gottlosen zur Hölle fahren, alle Heiden, die Gottes vergessen. 19 Denn der Arme wird nicht immer vergessen sein, die Hoffnung der Elenden wird nicht ewiglich verloren sein. 20 Stehe auf, HERR, dass nicht Menschen die Oberhand kriegen; lass die Heiden vor dir gerichtet werden! 21 Lege, HERR, ein Schrecken auf sie, dass die Heiden erkennen, dass sie Menschen sind. Sela.

Psalm 10

Psalm 10 Warum stehst du, HERR, so ferne und verbirgst dich zu den Zeiten der Not? 2 Der Gottlose jagt mit Hochmut die Elenden, sie werden gefangen in den Ränken, die er sich ausdenkt. 3 Denn der Gottlose rühmt sich seines Mutwillens, und der Räuber lästert und verachtet den HERRN. 4 Der Gottlose ist so stolz, dass er nicht nach Gott fragt; es ist kein Gott, das ist alle seine Tücke. 5 Seine Wege gelingen allezeit; deine Gerichte sind ferne von ihm, er schnaubt auf alle seine Feinde. 6 Er spricht in seinem Herzen: Ich werde nicht wanken, mir wird kein Unglück widerfahren mein Lebtag. 7 Sein Mund ist voll Fluchens, Trugs und Frevels; Mühe und Arbeit ist unter seiner Zunge. 8 Er sitzt in Hinterhalt der Dörfer, er mordet die Unschuldigen heimlich; seine Augen spähen nach dem Armen. 9 Er lauert im Verborgenen wie ein Löwe in seinem Dickicht, er lauert, dass er den Elenden erhasche; er erhascht den Elenden, wenn er ihn in sein Netz zieht. 10 Er duckt sich und kauert nieder, dass die Armen unter seine Gewalt fallen. 11 Er spricht in seinem Herzen: Gott hat's vergessen, er hat sein Antlitz verborgen, er sieht's nimmermehr. 12 Stehe auf, HERR Gott, erhebe deine Hand, vergiss die Elenden nicht! 13 Warum soll der Gottlose Gott verachten und in seinem Herzen sprechen: Du wirst nicht danach fragen? 14 Du siehst es wohl, denn du schaust Jammer und Herzeleid an, dass du es rächen willst durch deine Hand. Die Armen befehlen es dir; du bist der Helfer der Waisen gewesen. 15 Zerbrich den Arm des Gottlosen und des Bösen, dass man seine Bosheit suche und nicht finde. 16 Der HERR ist König immer und ewig; die Heiden sind umgekommen aus seinem Lande. 17 Du, HERR, hörst das Verlangen der Elenden, du bereitest ihr Herz, dass dein Ohr darauf merke, 18 dass du Recht schaffst den Waisen und Armen, damit der Mensch nicht mehr trotze auf Erden.

Psalm 11

Psalm 11 Ein Psalm Davids, vorzusingen. 2 Ich vertraue auf den HERRN; wie sagt ihr denn zu meiner Seele: Fliehe wie ein Vogel auf eure Berge! 3 Denn siehe, die Gottlosen spannen den Bogen, sie legen ihre Pfeile auf die Sehne, dass sie heimlich schießen die Frommen. 4 Wenn die Grundfesten niedergerissen werden, was kann der Gerechte ausrichten? 5 Der HERR ist in seinem heiligen Tempel, des HERRN Stuhl ist im Himmel. Seine Augen sehen darein, seine Blicke prüfen die Menschenkinder. 6 Der HERR prüft den Gerechten und den Gottlosen; wer Gewalt liebt, den hasst seine Seele. 7 Er wird regnen lassen auf die Gottlosen Netze, Feuer und Schwefel und Glutwind wird ihnen das Trinkgeschirr sein. 8 Denn der HERR ist gerecht und hat Gerechtigkeit lieb; die Frommen werden sein Antlitz sehen.

Psalm 12

Psalm 12 Ein Psalm Davids, vorzusingen auf der Gittit. 2 Ach HERR, hilf! Denn es sind keine Heiligen mehr, und der Getreuen sind wenige unter den Menschenkindern. 3 Sie lehren eitel Lügen miteinander, mit heuchlerischen Lippen und falschem Herzen reden sie. 4 Der HERR wird ausrotten alle heuchlerischen Lippen und die Zunge, die große Worte redet, 5 die da sagen: Unsere Zunge macht uns mächtig, unsere Lippen sind mit uns, wer ist unser Herr? 6 Weil nun die Elenden verstört werden und die Armen seufzen, will ich jetzt aufstehen, spricht der HERR, ich will sie in die Sicherheit setzen, wie sie begehren. 7 Die Worte des HERRN sind lauter Worte, wie Silber im Tiegel auf Erden geläutert, siebenfältig gereinigt. 8 Du, HERR, wirst sie bewahren und uns behüten vor diesem Geschlecht ewiglich. 9 Denn die Gottlosen gehen allenthalben, wo solche Lose Leute obenan sind.

Psalm 13

Psalm 13 Ein Psalm Davids, vorzusingen. 2 Wie lange willst du mein so ganz vergessen, HERR? Wie lange verbirgst du dein Antlitz vor mir? 3 Wie lange soll ich Sorgen in meiner Seele hegen und mich ängsten in meinem Herzen? Wie lange soll sich mein Feind über mich erheben? 4 Siehe mich an und erhöre mich, HERR, mein Gott! Erleuchte meine Augen, dass ich nicht entschlafe im Tode, 5 dass nicht mein Feind sage: Ich habe ihn überwältigt, und meine Widersacher sich freuen, dass ich wanke. 6 Ich aber hoffe auf deine Gnade; mein Herz freue sich deines Heils. Ich will dem HERRN singen, dass er so wohl an mir tut.

Psalm 14

Psalm 14 Ein Psalm Davids, vorzusingen. 2 Die Toren sprechen in ihrem Herzen: Es ist kein Gott. Sie taugen nichts, was sie lehren, ist alles verderbt; da ist keiner, der Gutes tut. 3 Der HERR schaut vom Himmel auf die Menschenkinder, ob jemand klug sei und nach Gott frage. 4 Aber sie sind alle abgewichen, sie sind allesamt verdorben; da ist keiner, der Gutes tut, auch nicht einer. 5 Sollen denn nicht lernen alle, die Unrecht tun, die mein Volk fressen, dass sie Brot essen? Sie rufen den HERRN nicht an. 6 Sie müssen sich fürchten, wo man sich nicht fürchtet; denn Gott ist bei dem Haufen der Gerechten. 7 Ihr schändet des Armen Ratschlag, aber der HERR ist seine Zuversicht. 8 Ach dass aus Zion die Hilfe für Israel käme! Wenn der HERR sein gefangenes Volk erlösen wird, so wird Jakob sich freuen und Israel fröhlich sein.

Psalm 15

Psalm 15 Ein Psalm Davids. 2 HERR, wer darf wohnen in deiner Hütte? Wer darf bleiben auf deinem heiligen Berge? 3 Wer untadelig lebt und tut, was recht ist, und redet die Wahrheit von Herzen, 4 wer mit seiner Zunge nicht verleumdet, seinem Nächsten nichts Böses tut und seinen Ehrbaren nicht schmäht, 5 wer den Gottlosen nicht achtet, aber die den HERRN fürchten, ehrt, wer sein Wort hält, wenn es ihm auch wehtut, 6 wer sein Geld nicht gibt um Wucher und nimmt nicht Geschenke gegen den Unschuldigen. Wer das tut, wird nicht wanken ewiglich.

Psalm 16

Psalm 16 Ein Psalm Davids. 2 Behüte mich, Gott, denn ich traue auf dich. 3 Ich habe zu dem HERRN gesagt: Du bist mein Herr, mir hilft nichts Gutes ohne dich. 4 Den Heiligen, die im Lande sind, tue ich alle meine Lust an. 5 Aber die einen andern Gott kriegen, deren Plage wird groß sein. Ich will ihre Blutopfer nicht opfern noch ihre Namen in meinen Mund nehmen. 6 Der HERR ist mein Teil und mein Becher; du bist's, der mir mein Los zuwirft. 7 Das Los ist mir gefallen aufs Lieblichste, mir ist ein schönes Erbe geworden. 8 Ich lobe den HERRN, der mich beraten hat; auch mahnt mich mein Herz noch des Nachts. 9 Ich habe den HERRN allezeit vor Augen; denn er ist mir zur Rechten, darum werde ich nicht wanken. 10 Darum freut sich mein Herz und meine Seele ist fröhlich; auch mein Leib wird sicher wohnen. 11 Denn du wirst meine Seele nicht dem Tode lassen noch zugeben, dass dein Heiliger die Grube sehe. 12 Du tust mir kund den Weg zum Leben. Vor dir ist Freude die Fülle, und lieblich Wesen zu deiner Rechten ewiglich.

Psalm 17

Psalm 17 Ein Gebet Davids. 2 HERR, höre die Gerechtigkeit, vernimm mein Schreien, merke auf mein Gebet, das nicht falsche Lippen sind! 3 Lass mein Urteil vor dir ergehen, deine Augen sehen, was recht ist. 4 Du prüfst mein Herz, du suchst mich heim des Nachts, du läuterst mich und findest nichts Böses an mir; mein Mund hat sich nicht vergriffen. 5 Was sonst der Menschen Werk ist, dabei bewahre ich mich durch das Wort deiner Lippen vor den Wegen des Mörders. 6 Meine Tritte halten deine Fußstapfen, dass meine Füße nicht gleiten. 7 Ich rufe dich an, denn du erhörst mich, Gott; neige deine Ohren zu mir und höre meine Rede! 8 Beweise deine wunderbare Gnade, du Retter derer, die vor den Widerspenstigen Zuflucht suchen vor denen, die sich wider deine Rechte setzen. 9 Behüte mich wie deinen Augapfel, beschirme mich unter dem Schatten deiner Flügel 10 vor den Gottlosen, die mich verstören, meinen Feinden, die um mich toben. 11 Sie sind fett geworden und reden mit stolzem Mund. 12 Sie gehen jetzt um mich herum und richten ihre Augen darauf, mich zu Boden zu werfen, 13 wie ein Löwe, der gierig ist zu rauben, wie ein junger Löwe, der im Verborgenen lauert. 14 Stehe auf, HERR, tritt ihm entgegen, beuge ihn! Errette meine Seele durch dein Schwert vor den Gottlosen, 15 durch deine Hand, HERR, vor den Leuten, vor den Leuten dieser Welt, die ihr Teil dahinnehmen in diesem Leben, deren Bauch du füllst mit deinem Schatz, die da Kinder die Fülle haben und lassen ihren Überrest ihren Unmündigen. 16 Ich aber werde schauen dein Angesicht in Gerechtigkeit; ich werde satt werden, wenn ich erwache nach deinem Bilde.

Psalm 18

Psalm 18 Ein Psalm Davids, des Knechtes des HERRN, der die Worte dieses Liedes dem HERRN redete zu der Zeit, da ihn der HERR errettet hatte aus der Hand aller seiner Feinde und aus der Hand Sauls. Und er sprach: 2 Ich habe dich lieb, HERR, meine Stärke, 3 HERR, mein Fels, meine Burg, mein Erretter, mein Gott, mein Hort, auf den ich traue, mein Schild und Horn meines Heils, mein Schutz. 4 Ich rufe den HERRN an, der zu loben ist, so werde ich vor meinen Feinden gerettet. 5 Es umfingen mich Wehen des Todes, und die Bäche des Verderbens erschreckten mich. 6 Die Bande der Hölle umgaben mich, und die Stricke des Todes überfielen mich. 7 Als mir angst war, rief ich den HERRN an und schrie zu meinem Gott. Da erhörte er meine Stimme von seinem Tempel, und mein Schreien kam vor ihn zu seinen Ohren. 8 Da bebte und wankte die Erde, und die Grundfesten der Berge regten sich und bebten, denn er war zornig. 9 Rauch ging auf von seiner Nase, und verzehrendes Feuer aus seinem Munde, dass Kohlen davon glühten. 10 Er neigte den Himmel und fuhr herab, und Dunkel war unter seinen Füßen. 11 Er fuhr auf dem Cherub und flog daher, er kam geflogen auf den Fittichen des Windes. 12 Er machte Finsternis um sich her zu seiner Hütte, dunkle Wasser, dicke Wolken. 13 Von dem Glanz vor ihm brachen seine Wolken hervor mit Hagel und feurigen Kohlen. 14 Der HERR donnerte vom Himmel, und der Höchste ließ seine Stimme hören mit Hagel und feurigen Kohlen. 15 Er schoss seine Pfeile und zerstreute sie, er schleuderte Blitze und jagte sie dahin. 16 Da sah man Wasserbäche, und die Gründe des Erdbodens wurden aufgedeckt von deinem Schelten, HERR, von dem Schnauben deines grimmigen Zorns. 17 Er reckte aus der Höhe seine Hand und fasste mich und zog mich aus großen Wassern. 18 Er errettete mich von meinen starken Feinden und von denen, die mich hassten; denn sie waren mir zu mächtig. 19 Sie kamen mir zuvor zur Zeit meines Unglücks; aber der HERR ward mir zur Stütze. 20 Er führte mich heraus ins Weite, er riss mich heraus, denn er hatte Lust zu mir. 21 Der HERR vergalt mir nach meiner Gerechtigkeit und lohnte mir nach der Reinigkeit meiner Hände. 22 Denn ich halte mich an die Wege des HERRN und bin nicht gottlos gegen meinen Gott. 23 Denn alle seine Rechte sind vor mir, und seine Gebote werfe ich nicht von mir. 24 Ich bin ohne Tadel vor ihm und hüte mich vor Sünden. 25 Darum vergilt mir der HERR nach meiner Gerechtigkeit und nach der Reinigkeit meiner Hände vor seinen Augen. 26 Bei dem Heiligen bist du heilig und bei dem Frommen fromm 27 und bei dem Reinen rein und bei dem Verkehrten verkehrt. 28 Denn du hilfst dem elenden Volk, aber die hochmütigen Augen erniedrigst du. 29 Du machst meine Leuchte brennen; der HERR, mein Gott, macht meine Finsternis licht. 30 Mit dir kann ich Kriegsvolk schlagen, mit meinem Gott kann ich über Mauern springen. 31 Gott, sein Weg ist ohne Tadel, das Wort des HERRN ist durchlauchtet; er ist ein Schutz für alle, die ihm vertrauen. 32 Denn wer ist Gott außer dem HERRN? Und wer ist ein Hort außer unserm Gott? 33 Gott ist meine feste Burg und macht meinen Weg ohne Tadel. 34 Er macht meine Füße wie Hirschen und stellt mich auf meine Höhen. 35 Er lehrt meine Hände streiten und meine Arme den ehernen Bogen spannen. 36 Du gibst mir den Schild deines Heils, deine Rechte stützt mich, und deine Gnade macht mich groß. 37 Du machst meinen Schritt weit unter mir, dass meine Füße nicht wanken. 38 Ich jage meinen Feinden nach und ergreife sie und kehre nicht um, bis ich sie vertilge. 39 Ich zerschlage sie, dass sie nicht aufstehen können, sie müssen unter meine Füße fallen. 40 Du rüstest mich mit Kraft zum Streit, du beugst meine Widersacher unter mich. 41 Du machst, dass meine Feinde mir den Rücken kehren, und ich vertilge, die mich hassen. 42 Sie müssen schreien, aber da ist kein Helfer, zum HERRN, aber er antwortet ihnen nicht. 43 Ich zermalme sie, dass sie werden wie Staub vor dem Winde, ich werfe sie hinaus wie Kot auf der Gasse. 44 Du hilfst mir aus dem Gezänk des Volks, du setzest mich zum Haupt unter Heiden; Völker, die ich nicht kannte, müssen mir dienen. 45 Sobald sie mich hören, gehorchen sie mir; Fremde müssen mir schmeicheln. 46 Fremde müssen verzagen und kommen zitternd hervor aus ihren Schlössern. 47 Der HERR lebt, gelobt sei mein Hort, und erhoben werde Gott, der Hort meines Heils, 48 der Gott, der mir Rache gibt und mir Völker unterwirft, 49 der mich errettet von meinen Feinden, der mich erhöht über meine Widersacher, der mich reißt von dem gewaltigen Mann. 50 Darum will ich dir danken, HERR, unter den Heiden und deinem Namen lobsingen, 51 der seinem König großes Heil gibt und Gnade erzeigt seinem Gesalbten, David und seinem Samen ewiglich.

Psalm 19

Psalm 19 Ein Psalm Davids, vorzusingen. 2 Die Himmel erzählen die Ehre Gottes, und die Feste verkündigt seiner Hände Werk. 3 Ein Tag sagt's dem andern, und eine Nacht tut's kund der andern. 4 Es ist keine Sprache noch Rede, wo man nicht ihre Stimme hört. 5 Ihre Schnur geht aus über alle Lande, und ihre Worte bis an der Welt Ende. Er hat der Sonne eine Hütte gebaut an ihnen, 6 die wie ein Bräutigam aus seiner Kammer geht, freut sich wie ein Held, zu laufen den Weg. 7 Sie kommt hervor am einen Ende des Himmels und läuft bis wieder an sein Ende, und nichts bleibt vor ihrer Hitze verborgen. 8 Das Gesetz des HERRN ist unsträflich und erquickt die Seele; das Zeugnis des HERRN ist gewiss und macht die Unverständigen weise. 9 Die Befehle des HERRN sind richtig und erfreuen das Herz; das Gebot des HERRN ist lauter und erleuchtet die Augen. 10 Die Furcht des HERRN ist rein und bleibt ewiglich; die Rechte des HERRN sind wahrhaftig und gerecht allesamt. 11 Sie sind köstlicher als Gold und viel feines Gold, sie sind süßer als Honig und Honigseim. 12 Auch wird dein Knecht durch sie gewarnt, und wer sie hält, der hat großen Lohn. 13 Wer kann merken, wie oft er fehlet? Verzeihe mir die verborgenen Sünden! 14 Auch halte deinen Knecht zurück von Vermessenen, dass sie nicht über mich herrschen; alsdann werde ich ohne Tadel sein und unschuldig bleiben von großer Missetat. 15 Lass dir wohlgefallen die Rede meines Mundes und das Gespräch meines Herzens vor dir, HERR, mein Hort und mein Erlöser!

Psalm 20

Psalm 20 Ein Psalm Davids, vorzusingen. 2 Der HERR erhöre dich in der Not, der Name des Gottes Jakobs schütze dich, 3 er sende dir Hilfe vom Heiligtum und stärke dich aus Zion, 4 er gedenke all deines Speisopfers und dein Brandopfer müsse fett sein. Sela. 5 Er gebe dir, was dein Herz begehrt, und erfülle alle deine Anschläge. 6 Wir rühmen, dass du uns hilfst, und werfen Panner auf im Namen unsers Gottes. Der HERR gewähre dir alle deine Bitten. 7 Nun merke ich, dass der HERR seinem Gesalbten hilft und erhört ihn vom heiligen Himmel mit seiner mächtigen Hilfe. 8 Diese rühmen sich der Wagen und jene der Rosse; wir aber rühmen uns des Namens des HERRN, unsers Gottes. 9 Sie sind niedergesunken und gefallen; wir aber stehen und bleiben aufgerichtet. 10 HERR, hilf dem König und erhöre uns, wenn wir rufen!

Psalm 21

Psalm 21 Ein Psalm Davids, vorzusingen. 2 HERR, der König freut sich in deiner Kraft, und wie sehr fröhlich ist er über deine Hilfe! 3 Du gibst ihm, was sein Herz begehrt, und weigerst nicht, was sein Mund bittet. Sela. 4 Denn du kommst ihm zuvor mit gesegneten Gütern und setzest eine Krone von feinem Gold auf sein Haupt. 5 Er bittet dich um Leben, das gibst du ihm, dass er lange lebt immer und ewig. 6 Seine Herrlichkeit ist groß durch deine Hilfe; Ehre und Hoheit legst du auf ihn. 7 Denn du setzest ihn zum Segen ewiglich, du erfreust ihn mit Freuden vor deinem Angesicht. 8 Denn der König vertraut auf den HERRN, und durch die Güte des Höchsten wird er nicht wanken. 9 Deine Hand wird finden alle deine Feinde, deine Rechte wird finden, die dich hassen. 10 Du machst sie wie einen Feuerofen zur Zeit, da du erscheinst. Der HERR wird sie verschlingen in seinem Zorn, und Feuer wird sie fressen. 11 Ihre Frucht wirst du vertilgen von der Erde und ihren Samen unter den Menschenkindern. 12 Denn sie gedachten dir Böses zu tun und machten Anschläge, die sie nicht ausführen können. 13 Denn du wirst sie dahinten lassen, wenn du auf sie zielst mit deinen Bogensehnen. 14 Erhebe dich, HERR, in deiner Kraft, so wollen wir singen und rühmen deine Macht.

Psalm 22

Psalm 22 Ein Psalm Davids, vorzusingen auf Hindin der Morgenröte. 2 Mein Gott, mein Gott, warum hast du mich verlassen? Ich bin so ferne meiner Hilfe mit meinem Schreien. 3 Mein Gott, ich rufe des Tages, so antwortest du nicht, und des Nachts, so bin ich nicht stille. 4 Du aber bist der Heilige, der da wohnt unter den Lobgesängen Israels. 5 Unsere Väter hofften auf dich, sie hofften, und du halfst ihnen aus. 6 Sie schrien zu dir und wurden errettet, sie hofften auf dich und wurden nicht zuschanden. 7 Ich aber bin ein Wurm und kein Mensch, der Leute Hohn und der Verachtung Volk. 8 Alle, die mich sehen, spotten mein, sperren das Maul auf und schütteln den Kopf: 9 Er klage es dem HERRN, der helfe ihm aus, der lasse ihm gefallen, wenn er ein Gefallen an ihm hat. 10 Du bist's, der mich aus Mutterleibe gezogen hat, der mich barg an meiner Mutter Brüsten. 11 Auf dich bin ich geworfen von Mutterleibe an, du bist mein Gott von meiner Mutter Schoß an. 12 Sei nicht ferne von mir, denn Angst ist nahe, denn hier ist niemand, der mir helfe. 13 Große Ochsen haben mich umgeben, fette Stiere haben mich umfangen. 14 Ihren Rachen sperren sie auf gegen mich wie ein brüllender und reißender Löwe. 15 Wie Wasser bin ich ausgeschüttet, und alle meine Gebeine haben sich getrennt. Mein Herz ist in meinem Leibe wie zerschmolzenes Wachs. 16 Meine Kraft ist vertrocknet wie ein Scherben, und meine Zunge klebt mir am Gaumen, und du legst mich in des Todes Staub. 17 Denn Hunde haben mich umgeben, der Bösen Rotte hat mich umringt, sie haben mir Hände und Füße durchgraben. 18 Ich kann alle meine Gebeine zählen. Sie aber sehen zu und weiden sich an mir. 19 Sie teilen meine Kleider unter sich und werfen das Los um mein Gewand. 20 Du aber, HERR, sei nicht ferne! Meine Stärke, eile mir zu helfen! 21 Errette meine Seele vom Schwert, meine Einsame von der Hunde Gewalt, 22 hilf mir aus des Rachens Tiefe und vom Horn der Wisente. 23 Ich will deinen Namen meinen Brüdern predigen und dich in der Gemeinde rühmen. 24 Rühmet ihn, die ihr den HERRN fürchtet! Es ehre ihn aller Same Jakobs, und vor ihm scheue sich aller Same Israels. 25 Denn er hat nicht verachtet noch verschmäht das Elend des Armen und sein Antlitz vor ihm nicht verborgen, und da er zu ihm schrie, hörte er zu. 26 Von dir kommt mein Lob in großer Gemeinde; ich will meine Gelübde bezahlen vor denen, die ihn fürchten. 27 Die Elenden sollen essen, dass sie satt werden, und die nach dem HERRN fragen, werden ihn preisen. Ihr Herz soll ewiglich leben. 28 Es werden gedenken und sich zum HERRN bekehren aller Welt Enden, und vor dir werden anbeten alle Geschlechter der Heiden. 29 Denn des HERRN ist das Reich, und er herrscht unter den Heiden. 30 Es werden essen und anbeten alle Großen auf Erden; vor ihm werden knien alle, die in den Staub sinken, und wer seine Seele nicht lebendig erhalten kann. 31 Und mein Same wird ihm dienen; man wird vom HERRN predigen dem künftigen Geschlecht. 32 Sie werden kommen und seine Gerechtigkeit predigen dem Volk, das geboren wird, dass er's getan hat.

Psalm 23

Psalm 23 Ein Psalm Davids. 2 Der HERR ist mein Hirte, mir wird nichts mangeln. 3 Er weidet mich auf einer grünen Aue und führet mich zum frischen Wasser. 4 Er erquickt meine Seele. Er führet mich auf rechter Straße um seines Namens willen. 5 Und ob ich schon wanderte im finstern Tal, fürchte ich kein Unglück; denn du bist bei mir, dein Stecken und Stab trösten mich. 6 Du bereitest vor mir einen Tisch gegen meine Feinde. Du salbest mein Haupt mit Öl und schenkst mir voll ein. 7 Gutes und Barmherzigkeit werden mir folgen mein Lebenlang, und ich werde bleiben im Hause des HERRN immerdar.

Psalm 24

Psalm 24 Ein Psalm Davids. 2 Die Erde ist des HERRN und was darinnen ist, der Erdkreis und die darauf wohnen. 3 Denn er hat sie gegründet auf Meere und bereitet auf Wasserströmen. 4 Wer darf hinaufziehen auf des HERRN Berg? Wer darf stehen an seiner heiligen Stätte? 5 Der unschuldige Hände hat und reines Herzens ist, der nicht lügt bei seiner Seele und nicht falsch schwört. 6 Der wird den Segen empfangen von dem HERRN und Gerechtigkeit von dem Gott seines Heils. 7 Das ist das Geschlecht derer, die nach ihm fragen, die dein Angesicht suchen, Gott Jakobs. Sela. 8 Machet die Tore weit und die Türen in der Welt hoch, dass der König der Ehren einziehe! 9 Wer ist der König der Ehren? Es ist der HERR, stark und mächtig, der HERR, mächtig im Streit. 10 Machet die Tore weit und die Türen in der Welt hoch, dass der König der Ehren einziehe! 11 Wer ist der König der Ehren? Es ist der HERR Zebaoth, er ist der König der Ehren. Sela.

Psalm 25

Psalm 25 Ein Psalm Davids. 2 Nach dir, HERR, verlangt mich. 3 Mein Gott, ich hoffe auf dich, lass mich nicht zuschanden werden, dass nicht meine Fe

Epistola Iacobi
Capitulum primum.

Iacobus Dei & Domini nostri Iesu Christi seruus, duodecim tribubus quæ sunt in dispersione, salutem.

Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operetur. Patientia autem opus perfectum habet, ut sitis perfecti & integri, in nullo deficientes. Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a Deo qui dat omnibus affluenter & non improperat, & dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hæsitans. Qui enim hæsitat similis est fluctui maris, qui a vento mouetur & circumfertur. Non ergo existimet homo ille quod accipiat aliquid a Domino. Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua. Dives autem in humilitate sua, quia sicut flos fœni transibit. Exortus enim est sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperiit: sic & dives in itineribus suis marcescet. Beatus vir qui suffert tentationem, quia cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ quam repromisit Deus diligentibus se. Nemo cum tentatur dicat quod a Deo tentetur. Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat. Unusquisque autem tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit parit peccatum. Peccatum autem cum consummatum fuerit generat mortem. Nolite errare fratres mei dilectissimi. Omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum, apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Voluntariè genuit nos verbo veritatis, ut simus initium aliquod creaturæ eius. Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, tardus ad iram. Ira enim viri iustitiam Dei non operatur. Propter quod abicientes omnem immunditiam & abundantiam malitiæ, in mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest saluare animas vestras. Estote autem factores verbi & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo. Consideravit enim se & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfecta libertatis & permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se religiosum esse non refrenans linguam suam sed seducens cor suum, huius vana est religio. Religio munda & immaculata apud Deum & patrem hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, immaculatum se custodire ab hoc sæculo.

Capitulum secundum.

Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Iesu Christi gloriæ. Si enim introierit in conventum vestrum vir aureum habens annulum in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum qui indutus est veste præclara, & dicatis ei, Tu sede hic bene: pauperi autem dicatis, Tu sta illic aut sede sub scabello pedum meorum: nonne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum? Audite fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fide & hæredes regni quod repromisit diligentibus se? Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod invocatum est super vos? Si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas, Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis. Si autem personarum acceptiones facitis, peccatum operamini, redarguti a lege quasi transgressores. Quicunque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit, Non mœchaberis, dixit & Non occides. Quod si non mœchaberis, occidas autem, factus es transgressor legis. Sic loquimini & sic facite quasi per legem libertatis iudicandi. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Exaltat autem misericordia iudicium. Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides saluare eum? Si frater aut soror nudi sint & indigeant victu quotidiano, dixerit autem aliquis eorum de vobis, Ite in pace calefacimini & saturamini, non dederitis autem eis quæ necessaria sunt corpori, quid proderit? Sic & fides si non habeat opera mortua est in semetipsa. Sed dicet aliquis, Tu fidem habes & ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus meis fidem. Tu credis quia unus est Deus, bene facis, & dæmones credunt & contremiscunt. Vis autem scire o homo inanis quia fides sine operibus otiosa est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? Videsne quia fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus fides consummata est? Et impleta est scriptura dicens, Credidit autem Abraham Deo & reputatum est ei ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Videtis quia ex operibus iustificatus est homo & non ex fide tantum? Similiter autem & Rahab meretrix nonne ex operibus iustificata est, suscipiens nuncios & alia via eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est.

Capitulum tertium.

Fratres mei nolite plures magistri fieri, scientes quoniam amplius iudicium sumemus. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit hic perfectus est vir, potens & circumducere totum corpus frenare. Si autem equorum in ora mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus eorum circumferimus. Ecce & naves cum magnæ sint & a validis ventis minentur, circumferuntur a modico gubernaculo, ubi impetus dirigentis voluerit. Ita & lingua modicum membrum est & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris quæ maculat totum corpus & inflammat rotam nativitatis nostræ inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum & volucrum & serpentium & cæterorum domantur & domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum & patrem, & in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio & maledictio. Non oportet fratres mei hæc ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emittit dulcem & amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus uvas facere aut vitis ficus? Sic nec salsa dulcem aquam facere potest. Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. Quod si zelum amarum habetis & contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena animalis diabolica. Ubi enim zelus & contentio ibi inconstantia & omne opus pravum. Quæ autem desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. Fructus autem iustitiæ in pace seminatur facientibus pacem.

Capitulum quartum.

Unde bella & lites in vobis? Nonne ex concupiscentiis vestris quæ militant in membris vestris? Concupiscitis & non habetis, occidite & zelatis & non potestis obtinere, litigatis & bellatis & non habetis propter quod non postulatis. Postulatis & non accipitis eo quod male postulatis ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri & adulteræ nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Dei? Quicunque ergo voluerit amicus esse huius sæculi inimicus Dei constituitur. An putatis quia inaniter scriptura dicit, Ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis? Maiora autem dat gratiam. Propter quod dicit, Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Subditi igitur estote Deo, resistite autem diabolo & fugiet a vobis. Appropinquate Deo & appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores & purificate corda duplices animo. Miserimini & lugete & plorate. Risus vester in luctum convertatur & gaudium in mœrorem. Humiliamini in conspectu Domini & exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum detrahit legi & iudicat legem. Si autem legem iudicas non es factor legis sed iudex. Unus est legislator & iudex qui potest perdere & liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum? Ecce nunc qui dicitis, Hodie aut cras ibimus in illam civitatem & faciemus ibi annum & negotiabimur & lucrum facimus, qui ignoratis quid erit in crastinum. Quæ est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens, deinde exterminabitur. Pro eo ut dicere debeatis, Si Dominus voluerit & vixerimus faciemus hoc aut illud. Nunc autem gloriamini in superbiis vestris. Omnis gloriatio huiusmodi mala est. Scienti igitur bonum facere & non facienti peccatum est illi.

Capitulum quintum.

Agite nunc divites plorate ululantes in miseriis vestris quæ advenient vobis. Divitiæ vestræ putrefactæ sunt & vestimenta vestra tinea comesta sunt. Aurum vestrum & argentum æruginavit & ærugo eorum in testimonium vobis erit & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras quæ fraudata est a vobis clamat & clamor eorum in aures Domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram & in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Addixistis & occidistis iustum & non resistit vobis. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terræ patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum. Patientes estote & vos & confirmate corda vestra quia adventus Domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ecce iudex ante ostia assistit. Exemplum accipite fratres exitus malorum laboris & patientiæ prophetas qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sustinentiam Iob audistis & finem Domini vidistis quia misericors est Dominus & miserator. Ante omnia vero fratres mei nolite iurare neque per cælum neque per terram neque aliud quodcunque iuramentum. Sit autem sermo vester est est non non ut non sub iudicio decidatis. Tristatur quis in vobis? Oret. Æquo animo est? Psallat. Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros ecclesiæ & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini. Et oratio fidei saluabit infirmum & alleviabit eum Dominus & si in peccatis sit remittentur ei. Confitemini alterutrum peccata vestra & orate pro invicem ut saluemini. Multum valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis & oratione orauit ne pluerit super terram & non pluit annos tres & menses sex. Et rursum orauit & cælum dedit pluviam & terra germinauit fructum suum. Fratres mei si quis in vobis erraverit a veritate & convertat quis eum, scire debet quoniam qui convertit peccatorem ab errore viæ suæ saluabit animam eius a morte & operiet multitudinem peccatorum.

sunt, lib. 9. c. 15. n. 2. lib. 18. capit. 8. num. 8. 9. & 17. cap. 11. num. 4. Virtutẽ vellent homines, sed absque labore, lib. 14. cap. 19. num. 21. & 22. Virtutem in choare nolle propter difficultates, quas habet, aut ab incepta desistere, stultum est, lib. 18. cap. 12. nu. 4. Imbecilles trahit Deus super humeros, perfectos autem de longe, lib. 4. c. 24. num. 9. & 19. Deus dicitur nubes roris in die missis, quia refrigerat, & eo præsente cuncta floresc unt, lib. 12. cap. 2. num. 9.

• *Vidimus stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Considerandũ est, quod pastoribus efficacissima media sunt adhibita, quibus ad adorãdũ Christum traherentur, luce sunt perfusi, & claritate Dei; Angelus immo exercit⁹ Angelorum, signis adhibitis, ad rem tã facilem traxerunt: Reges autem in Oriente degentes nulla audita voce, cum primum uiderunt stellam, quæ nouiter à Deo creata natiuitatem prædicebat infantis, statim iter arripuerunt laboriosum maxime: *Vidimus, & venimus*, lib. 3. cap. 7. nu. 2. vsque ad 4. Vt intelligas quosdam diuinæ motioni citissime respondere, diuinæque voluntati obtemperare, alij vero vi compulsi adducuntur ad Deum, qui nisi signa, & prodigia viderint, non credunt. Quidam ad res faciles, & peruias vix ferè compulsi veniunt, alij ad res ingentes leui motu trahuntur, quod non libertati arbitrij, ut nonnulli sunt arbitrati, sed internæ motioni Dei tribuendum est, quam sequitur qui bene operatur, & pro varietate illius vnus respondet, alter luto fœcis hæret: ille permanet in peccato, qui auxilium habuit inefficax, licèt sufficiens esset: alter uero efficaciter motus adoraturus Dominum continuo venit, omnibus difficultatibus posthabitis, sicut & Reges isti fecerũt. Pastorum enim & Regum signa externa varia fuerũt, vtrorũq; tamẽ interna motio efficax qua venientes, ortum infantem adorarent. Quæ exterius gerebantur varia erant, & dissimilia, sed nisi interna conuenirent, certè effectus similis non esset secutus, cum pro qualitate auxilij præcedentis, & concomitantis, interiusq; mouentis, animæ salus geratur, vnus vitam pristinam detestetur, & alter amplectatur. Signa enim externa quib⁹ & Itali, & Hispani moueri potuissent ad quærendum infantẽ (quæ refert S. Tho. 3. p. q. 36. art. 3. ad 3.) non modica erant, sed quia motio Dei efficax defuit Magis ab Oriente venientibus vt adorarent, illi in Occidente cæci remanserunt, quia non pro libertate arbitrij hæc res gerebatur, ut impiè ne dicam erroneè quidam credũt, sed pro varietate diuinæ motionis; sicut concors Sanctorum Patrum sententia docet. Apostoli, cum primum audierũt Deum hominem dicentem: Sequere me, nullo miraculo viso, quamprimum reliquerunt possessiones, parentes, & omnia, & secuti sunt Dominum. Saulus tunc tractus est ad Deum, quando Christus Dominus è cœlo descendit, luceq; ingenti illum circumfulsit, cæcauit, prostrauit, clamauit: Saule, Saule, quid me persequeris? Tunc erexit, & traxit, & dixit: Domine, quid me vis facere? Sic & Magi videntes stellam continuo dixerunt: Hoc signum magni Regis est, eamus, & inquiramus eum. Multi vno uerbo, vbi fuerit impetus spiritus, gradiuntur, & volant, cum euntibus eunt, & cum eleuatis pariter eleuantur, quia spiritus vitæ est in rotis. Et ducuntur, quocumque voluntas dirigentis voluerit, ad uitam religionis angustam, ut humi cubent, carnes non comedant, continuo ieiunent: alij autem ut uitam ingrediantur mandatorum Dei facilem, & omnibus peruiam, luce de cœlo, Angelorum monitione, vix trahuntur. Alij ad grandia feruntur rapide: alij ut minima operentur Dei omnipotentia, impulsu, & miraculis, uix transeunt usque Bethlehem, ut uideant Christum natum, & adorent. Obediendum est statim, & incunctanter Deo præcipienti, lib. 4. cap. 4. num. 1. usque ad 3. 14. usque ad 17. lib. 13. cap, 1. num. 2. 3. & 9. lib. 14. cap. 17 num. 22. Obediendum est Deo semper, ea enim uera pietas est, quæ præponit diuina humanis, lib. quarto, ca. 20. num. 17. cap. 22. num. 45. Dat enim

Deus

Dies celebratus, quem Ecclesia Dei colit, ab octavo Natalis, ut ego opinor, die, vel, ut alii, a tertio decimo, quem Epiphaniorum vocant, nomen accepit. Ab octavo quidem, quia tum primum Christus ostensus est, ut Matthæus scribit: a tertio decimo vero, quia tum primum ab Ioanne baptizatus est, ut Marcus & Lucas tradunt. Sed & Ioannes ipse, qui Christum baptizavit, ait: Ut manifestetur in Israel, propterea veni ego baptizans in aqua. Ioannes Damascenus, Orat. 1. de Epiphania.

Ab octavo Natalis die. Ita Græci, Græcorum Ecclesiæ secuti. Tertium Iunii Kalendas Epiphaniam Romanam Ecclesiam celebrare, Ioannes Diaconus Ravennas libro Sacramentorum, quæ apud Gelasium leguntur, testatur. Ab Ecclesia Romana Gallicanam Ecclesiam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Gallicana Anglicanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Anglicana Scoticanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Scoticana Hibernicam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Hibernica Cambricam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Cambrica Armoricanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Armoricana Britannicam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Britannica Ecclesiam Dei, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Dei Ecclesiam Mozarabicam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Mozarabica Ecclesiam Toletanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Toletana Ecclesiam Hispalensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Hispalensi Ecclesiam Bracarensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Bracarensi Ecclesiam Lusitanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Lusitana Ecclesiam Gallæcianam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Gallæciana Ecclesiam Asturicensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Asturicensi Ecclesiam Cantabricam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Cantabrica Ecclesiam Basconicam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Basconica Ecclesiam Pampilonensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Pampilonensi Ecclesiam Cæsaraugustanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Cæsaraugustana Ecclesiam Barcinonensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Barcinonensi Ecclesiam Dertusensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Dertusensi Ecclesiam Valentinam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Valentina Ecclesiam Carthaginensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Carthaginensi Ecclesiam Hispanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Hispana Ecclesiam Africanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Africana Ecclesiam Dei, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Dei Ecclesiam Romanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Romana Gallicanam Ecclesiam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Gallicana Anglicanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Anglicana Scoticanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Scoticana Hibernicam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Hibernica Cambricam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Cambrica Armoricanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Armoricana Britannicam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Britannica Ecclesiam Dei, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Dei Ecclesiam Mozarabicam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Mozarabica Ecclesiam Toletanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Toletana Ecclesiam Hispalensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Hispalensi Ecclesiam Bracarensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Bracarensi Ecclesiam Lusitanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Lusitana Ecclesiam Gallæcianam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Gallæciana Ecclesiam Asturicensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Asturicensi Ecclesiam Cantabricam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Cantabrica Ecclesiam Basconicam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Basconica Ecclesiam Pampilonensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Pampilonensi Ecclesiam Cæsaraugustanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Cæsaraugustana Ecclesiam Barcinonensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Barcinonensi Ecclesiam Dertusensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Dertusensi Ecclesiam Valentinam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Valentina Ecclesiam Carthaginensem, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Carthaginensi Ecclesiam Hispanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Hispana Ecclesiam Africanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur. Ab Ecclesia Africana Ecclesiam Dei, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die octavo celebrat, Ioannes Damascenus accepisse videtur. Ab Ecclesia Dei Ecclesiam Romanam, quæ Epiphaniam, sive Natalem, die tertio decimo celebrat, Beda testatur

20. nu. 17. 18. & 31. Res est hęc tam certa, vt historijs eam demonstrare necessarium non sit, nec in Regibus, cum in rebus his inferioribus veritatē hāc experientia didicerimus magistra. Filius enim, parentem habens nobilitate insignem, virtutibus multis ornatū, prudentia præditum, &c. cuius vitam apprime desiderare deberet, ob hæreditatem eius adeundam, si eum non occidit, ipsius mortem, quam frequenter exoptat, lætamrq; cum venerit. Si igitur hi Reges egressi fuissent, vt aliorū iura inuaderent, & regna ad suam trahe rēt ditionē, nō miraret, cum innumerabilium pene hominum exemplo secta ti fuissent. At horum hominum factū inuisum semper fuit, sed cum nouus nascitur infans, inter multa, nouum hoc operatur super terram, mirabile inter omnia dictu. Præterea si fama ad eos perueniens diceret: Nouum apparuisse Regem suis terris iam iam propinquum, in manu potenti, ingentiq; exercitu properantem, qui omnium vicinorum terras absque resistentia inuasisset, non mirarer, nec nouum cuiquā id uideretur, cum antea multo, impio Holoferni, Nabuchodonosor duci, mit

Iudith. 3. vsq. 7.

terent Regus omnes legatos, Principes Syriæ, Libyæ, Mesopotamiæ, Cilicię, &c. Cum enim illius exercitus terram operiret, sicut locustæ, illius fama terri ti prudenter aiebant principes? Melius est, vt viuentes seruiamus Nabuchodonosor Regi magno, quam morientes cum interitu nostro, ipsi seruitutis nostræ damna patiamur. Tantusque metus prouincijs illis incubuit, vt vniuersarum vrbium habitatores, principes simul cum populis egrederentur ei obuiam, excipientes eū cum coronis. Machabæi tributa præstabant Aegyptijs, Gabaonitæ Iosue, Nationes multæ olim Romanis. At noui Regis ortu nullus auditur exercitus, nulla potentia, pax prædicatur in aere hominibus, non terror exercitus, non glorioſa fama prę liorum hos ad Christum viros à remotis terris attraxit. Iacebat enim in præsepio puer, ortu recens, exiguus corpore, contemptibilis paupertate, & hunc ueniunt adoraturi, talemque reperientes, vt Regem vniuersorum venerātur. Additur his, quod cum animo decreuissent iter tam incertum, nouum, periculisq; plenum aggredi, innumera se se cogitatibus illorum offerrent, innumeri sumptus, totum fere regnum ao uitate illa turbaretur, cum comitātibus multis, quorum meminit hodierna Epistola, iter hoc agendum esset. Venit Regina Saba, quæ hos præcesserat, audire sapientiam Salomonis, uisura Regem tam potentem, diuitem, quem fama undiq; celebrarat, ut ordinem domus suæ contemplaretur, ministrantiū domus suæ contemplaretur, ministrantium apparatum, mensam Regis, & alia, quę cum uideret extra se posita, nō habebat ultra spiritum. Aduentus autē Regum horum, nec Regis fama celebris efficitur, nec cum eum repererint, inuenient nisi infantulum in præsepio col locatum inter duo animalia, pauperula tantum matre illum & lactante, & fouente, & comitante. Fidem Abrahæ maxime iustisq; ductus rationibus magni fecit & celebrauit Paulus, qui egressus est de terra sua iubēte Deo, nesciēs quo iret. Sed audierat: Veni in terram, quam mōstrauero tibi, faciamq; te in gentem magnam, ego protector tuus. Nec id solum: sed ille pauper egressus est, ut ditesceret, illi autem, cum diuites essent, nullo compellente, nullaq; promissione illis exhibita, egressi sunt, bonam partē facultatum suarum cōsumpturi. Cum primum uiderunt stellam, nihil aliud expectantes, egressi sunt, cū in Hispania ijsdem diebus tres soles apparuisse, sicut & Romę olei fontē manasse cernentibus cunctis & mirātibus referat D. Thomas, quibus nullus motus est, rei nouitate perspecta, ut de ortu Domini uel inquireret, uel cogitaret, In quibus omnibus Magorum amor, fides, desiderium, atq; deuotio considerāda sunt, lib. 3. cap. 7. num. 4. 6. 7. 25. 43. & 44. Circa secundam partem, itinere difficultates absq; dubio multæ fuere, interque alias ingens fuit, nouum regnum ingredi, cui Tyrannus Rex præpositus erat, dicentes: *vbi est, qui natus*

Esai. 60. Aug. ser. 35 de tempore. 3. Reg. 10.

Hebr. 11.

1

3. p. q. 36. ar. 3. ad 3.

2

3

4

5

nostri & Dei Salvatoris Dei nostri, Tit. 2. Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus. Vide Annotata ibi. Et Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei. Ubi Græcus Textus habet φιλανθρωπία, quæ dilectionem, quam Deus erga homines habet, significat. Et Apparuit Dominus Salvatori nostro. Ubi Græcus Textus habet ἐπεφάνη, quæ verbum ipsum Epiphaniæ continet. Et Apparuit Deus Salvator noster. Ubi Græcus Textus habet ἐπιφάνεια, quæ nomen ipsum Epiphaniæ continet. Et Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri. Ubi Græcus Textus habet ἐπεφάνη, quæ verbum ipsum Epiphaniæ continet

ſtibus ſtabulum, & procidunt, non ſecus, ac ſi in throno regio coronatum, & purpura tectum viderent Chriſti cœli Dominum, &c. Hos imitari nos debemus, Chriſtumq; natum quærere, ac deuote adorare, lib. 3. cap. 7. nu. 4. & 8. Chriſto enim offerunt myrrhã, qui carnem mortificant, & thus, qui Chriſto bonus odor ſunt, ibidem nu. 10. 11 & 45. Procide anima mea ante Domini præſepium, offerq; infanti omnes theſauros animæ tuæ, qui cæteris eſſe debent clauſi, ſolumq; in eius præſentia patefacti. Ibi in auro renuncia omnes inordinatos affectus diuitiarum; lenia tamquam ſacrificium thuris mentẽ in cœlum, & in myrrha fiat Domino ſubiecta mortalitas. Magi vix vnum reperiunt Herodem, qui dicat eis Chriſtum Dominũ reperiundum in Bethlehem, idque poſt ingentes difficultates perpeſſas. Nos ducem habemus fidem, ſolem Chriſtum, prædicatores, hęcq; omnia ad manum confeſſionibus, ac communionibus. Non ſit, quæſumus, ianua ſponſo clauſa. Sabinianus Diaconus in Bethlehã amatorias litteras virgini dedit, & quia ab illo contemptus videbatur locus, ait Hieron. Infeliciſſime mortalium, tu ſpeluncam illam, in qua filius Dei natus eſt, turpas? Nec times, ne de præſepi infans vagiat? Ne puerpera virgo te videat? Angeli clamant, paſtores currunt, ſtella deſuper rutilat, Magi adorant, Herodes terretur, Hieroſolyma conturbatur. Proh nefas, non poſſum vltra progredi, prorumpunt lachrymæ antequam uerba. Vbi cum retro ante ſæculis Chriſtus in loco illo natus fuiſſet, ac ſi tunc vagiret, & pannis inuolueretur, præſens iudicandus erat, at hoc freno Sabinianus a malo arceret ſe. Et quia id non fecerat, lacrymis perfundebatur Hieronymi faciẽs. Cur miſeris his temporibus flendum maxime non eſt, vbi nec antrum Chriſti, nec panni, nec ſtabulum aut præſepium, quæ his diebus proponuntur ab Eccleſia, in ullo meliores nos efficiunt? Sed ſcortationibus, conuiuijs, ludis, &c. vacamus ſacro hoc tẽpore, nec circumſtantia temporis huius ſacri, amplius nos mouet, quàm locus ſacer Sabinianum mouiſſet, vtriq; lamentationibus digni, tamquam qui celebrem Chriſti natiuitatem contempſerint, multis autem extollendi præconijs, qui locum, & tempus venerãtes in quibus natꝰ eſt Saluator, diuinis laudibus toti intenti, tanto beneficio, taliq; benefactori ſunt gratiſſimi, ſcelera tam execrantes uitam cui quondam inſudauerant, amplexati iam nouam, cum nouo infante iacente in præſepio, à quo ſæculi contemptum didicerant, delitiarum odium, mundi faſtum, ut miſeriarum eius participes effecti in terra, ſint & cohęredes conſolationis in cœlo Deus totius orbis conditor, ineffabili potẽtia ſua in Bethlehemitico antro, nouum orto Saluatore cõdiderat cęlum, paradiſo terreſtri longe excellẽtius, & pulchrius, quod non fontibus, non herbis, non fructibus replebatur, ſed luminaribus perficiebatur, vbi lumi nare maius Chriſtus dominus erat, luminare minus cœleſtis mater eius, multitudineque Angelorum innumerabili velut radiantibus ſtellis ornabatur. Ful gentiſſimi ante Solis huius radij, cum primum ortus fuit, Orientem illuſtrarunt, vt ea potius luce excitati, quam ea quæ de nouo fuerat condita, ſapientes potẽtiſſimiq; Reges in iſto lumine amb ularent, & in ſplendore ortus eius nõ quidem ſtellas, ſed noui ſolis qui in ſtabulo latebat, quo perfuſi ſapientes illi, in viros alteros ſunt mutati, qui idolatræ erant prius, & longum iter agreſſi vt nouum adorarent Regem uenerũt, Cum olim Dominus, uel ipſe, uel nomine eius, Angelus deſcendiſſet in mõtem Sinai, ut Iſraelitico populo legem porrigeret, beneficium nulli nationum conceſſum, deſcendit in igne, & aſcendebat fumus ex eo quaſi de fornace, & ſonitus buccinæ paulatim creſcebat in mains, vocauitque Moyſem in cacumen montis, qui cum aſcendiſſet, operuit nubes montem, & habitauit gloria Domini ſuper Sinai, tegens illam nube ſex diebus, ſeptimo autem die uocauit eum Dominus de medio caliginis. Erat autem ſpecies glorię Domini quaſi ignis

Hieron. epi. 28.

Regulam Omnium Annos. Quæ Regula Omnium Annorum
dicitur, quia per eam inuenitur quotus annus sit
Cycli Solaris, & quotus Cycli Lunaris, & quotus
Indictionis, & quotus Epactæ, & quotus Concurrentis,
& quotus Bissextilis, & quotus Embolismi, & quotus
Dominicæ litteræ, & quotus Diei Paschalis, & quotus
Diei Rogationum, & quotus Diei Ascensionis, & quotus
Diei Pentecostes, & quotus Diei Aduentus Domini.
Quæ omnia ideo dicuntur, quia per eam inuenitur
quotus annus sit Cycli Solaris, & quotus Cycli Lunaris,
& quotus Indictionis, & quotus Epactæ, & quotus
Concurrentis, & quotus Bissextilis, & quotus Embolismi,
& quotus Dominicæ litteræ, & quotus Diei Paschalis,
& quotus Diei Rogationum, & quotus Diei Ascensionis,
& quotus Diei Pentecostes, & quotus Diei Aduentus
Domini. Quæ omnia ideo dicuntur, quia per eam
inuenitur quotus annus sit Cycli Solaris, & quotus
Cycli Lunaris, & quotus Indictionis, & quotus Epactæ,
& quotus Concurrentis, & quotus Bissextilis, & quotus
Embolismi, & quotus Dominicæ litteræ, & quotus Diei
Paschalis, & quotus Diei Rogationum, & quotus Diei
Ascensionis, & quotus Diei Pentecostes, & quotus Diei
Aduentus Domini. Quæ omnia ideo dicuntur, quia per
eam

venit vnctus, loquetur pacem in plebẽ ſuam,& ſuper Sanctos ſuos non morie mini; ſed cuncta pacem redolebũt, & conflabuntur gladij in vomeres, quia cuncta erunt,orto Saluatore pacata, ſi cut euangelizauit Angelus paſtoribus. Sed ſicut tempore datę legis, habitauit gloria Domini ſuper Sinai, tegens illũ nube ſex diebus, ita & ſtabulum gloria Domini replebatur,& nebula tegebatur, quia ibi videbantur vilia, & credebantur mirifica,iacebat mutus in prę ſepio infans, & nouam in cœlo condebat ſtellam, ſtabulo ponebatur,qui cõ tinebat mundum, fœno cooperiebatur & ab Angel⁹ adorabatur? Nube tegeba tur mons,& facies Moyſi cornuta reddebatur, ex diuinæ lucis participatione tanta perfundebatur luce, vt radij in ſi militudinem eſſent cornuorum, ut potentia, & fortitudo Moyſi agnoſceretur. Nebula quidem tegebatur mõs, ſed radijs ornabatur,qui in monte erat. Quod & regibus iſtis contigit hodie, qui ſtabulum ingreſſi, domum vident repletam fumo,dum infantem intuentur plorantem,pannis inuolutum,& in medio duorum animalium iacentem, ſed gloriam Domini intus intuentur, radiantem,& cornutam reddentẽ ipſorum facies, quia Diuina luce perfuſi ad omne opus bonum facti ſunt intrepidi nomine enim, cornuorum in ſacris literis fortitudo ſignificatur. Horum autem regum mundana fortitudo in alteram cœleſtem tranſmutata eſt,quando vt docet Chryſoſt. in ortu infantis huius impletum eſt, quod de illo ſcripſerat Eſaias, ſume tibi librum grandem, *Eſa.8.* & ſcribe ſtylo hominis, qui a cunctis poſſit intelligi. Accelera, ſpolia detrahe, &c. Quia antequam ſciat puer vocare patrem, aut matrem, auferet fortitudinem Damaſci, &c. dum adhuc ad vbera portatur, fortitudinem Damaſci a regibus tollit, qui viri potentes erant ad bibendum vinum delitiarum mundi, & viri fortes, ad miſcendam ebrietatem,hac fortitudine priuati aliã aſſument propriam eorum, qui ſperant in Domino, de quibus dixerat *Eſa.5.* *Eſa.40.* Propheta. Qui ſperãt in Domino mutabunt fortitudinem. Infante enim præliante, qui induerat fortitudinem cum brachium eſſet Domini, in quo Deus potentia fecerat, vt diſperderet ſuperbos mente cordis ſui, deponeret potentes de ſede. Qui arcum habebat *Apoc. 6.* in manibus exiuit,vincens,vt vinceret. Nec ſolum arcum intendit cum ſtabulum ingreſſi ſunt reges, id enim minus mirabile videretur. Sagittæ enim potentis acutæ, corda inimicorum regis *Pſal.44.* percuſſerunt, vt populi ſic procciderent coram Saluatore, & priſtinæ vitæ protinus morerentur, ſed quod ad terminos Orientis tanta virtute intendatur arcus, & corruant ſapientes, ſolius illius eſt infantis potentia, qui eſt geminæ gygas ſubſtantiæ, qua eos qui longe erant in regione diſſimilitudinis,uõcem de excelſo interius loquentem audierunt, & venerunt adorare paruulum, quem non adoraſſent, ſi paruulum tantummodo credidiſſent de fortitudine iuſtorum, lib. 6. cap. 13. potiſſimè, nu. quarto, vſque ad 7. 9. 15. 19. Chriſtus iugum diaboli ſuperauit, lib. ſecundo, capit. tertio, num. 17. vſque ad 22. 24. vſque ad 26. 29. & 38, capit. nono, num. decimo, lib. tertio, cap. decimo, numer. 64. Et ita de ipſo prophetatum eſt, & tu Bethlehem, &c. ex te enim exiet dux, &c. vtiq; qui hoſtes veſtros proſternat, & vobis pugnãtibus inceſſanter aſſiſtat, lib. ſecundo, cap. nono, nu. 3. 4. 7. 8. 11. & 19. & 49. Chriſtus oriens recte vocatur, lib. tertio, cap. 10. num. 29. & 30. Chriſto incarnato, terra impleta eſt Domini gloria, lib. tertio, cap. quinto,num. 19. & 38. cap. ſexto, num. nono, Chriſtus ſtatim natus,abſtulit diaboli fortitudinem, & prædam,lib. tertio, capit. quinto, num. 24. 33. 42. 64. & 65: cap. 7. num. 5. 6. 30. & 45. Chriſtus puſillus in ſtabulo mira operabatur in cœlo, & in terra, lib. 3. cap. 7. num. 25. vſque ad 27. 46. & 47. cap. 9. numer. 13. capit. 11. numer. 30.

Quod in expoſitione euangelica primum expedit aduertere illud eſt. Quod cum primum lucidam viderunt ſtellã, continuo iter arripuerunt, ſic enim di-

xerunt

Bibliotheca Hebraica. Sive Catalogus Omnium Scriptorum, qui ab ortu Gentis usque ad annum Christi 1800. Hebraice, Chaldaice, Rabbinice, Samaritice, Syriace, Arabice, Aethiopice, Persice, Turcice, Armenice, Georgice, Malabarice, Indice, Sinice, Japonice, Americane, Europaee, Latine, Graece, Germanice, Anglice, Gallice, Italice, Hispanice, Belgice, Polonice, Bohemice, Hungarice, Dalmatice, Illyrice, Sclavonice, Russice, Suecice, Islandice, Danice, Ethnice, Judaice, Christiane, Mahumedice, Philosophice, Haeretice, Orthodoxe, Scripserunt, Quotquot Notitiam Habemus. Ex Bibliothecis Publicis, Academicis, Privatis, Tam Manuscriptorum, Quam Impressorum, Collegit, Ordine Alphabetico Disposuit, Recensuit, Notisque Criticis, Historicis, Literariis, Illustravit Johannes Christophorus Wolfius. Hamburgi, Sumptibus Christiani Liebezeit, Bibliopolae. Anno M DCC XXXIII. 4. Alph. 2 Bog. 1 Bl. 1 Bog. 1 Bl. 2 Bog. 1 Bl. 2 Bog. 1 Bl. 2

Gal. 1.

Phil. 1.

Heb.

Heb.

Iudæis tam parentibus, quàm regni auctoribus, ut ad Bethlehem proficiscerentur, & de puerulo diligenter inquirerent. Vbi ab illorum discessu illi, ut ipsi dicebant, Angelo Domini, ut Matthæus ait, Ioseph in somnis admonito, Herodis persecutionem fugientes, Ægyptum petierunt. Vbi per quinquennium, ut quidam volunt, commorati, Herode mortuo, Nazareth reversi sunt. Multa adhuc hinc atque inde Apocryphorum Scriptorum figmenta circumferuntur, quibus Ecclesia nec recipit, nec refellit. Quæ ideo prætermittenda duximus, quòd vanis hominum fabulis nec religionem nostram, nec historiam sacram velimus implicare. Quæ autem ex Apocryphis sunt, quæ Ecclesia non improbat, ea nos quoque non improbamus. Quæ improbat, ea nos quoque improbamus, & ut figmenta rejicimus. Sunt Protoevangelium Iacobi, Evangelium Thomæ, Evangelium Nicodemi, & alia quædam, quæ eadem ratione ac nomen habent, & auctores. Quorum omnium nullum est, quod non ab Ecclesia Romana damnatum sit, & quod non ipsa quoque damnemus. Quæ autem ex Apocryphis Scriptoribus ab Ecclesia Romana non damnata, & à nobis recepta sunt, ea sunt, quæ ab Ecclesia Romana, & à nobis ex Canonicis Scriptoribus recepta sunt. Quæ ex illis non recipiuntur, ea nec à nobis recipiuntur. Quæ ex illis recipiuntur, ea & à nobis recipiuntur

ait, Quæ vidi quod primum adumbrata fuerint, quæ nunc videmus Dominum clarius, quæ per nos in æternitate gerentur. Istud enim Dominus ostendit, cum ait, Quæ ego facio, tu nescis modo, id est, quia ignorantia tua non est delicta. Ita ne Petrus quidem, qui Christum non agnoverat, peccavit, quia ignorans fecit, & vile mancipium est culpæ, qui ignorans peccat. Quæ autem facio, inquit, tu scies postea: non gloriam pollicetur eventûs, sed scientiæ. Quia enim ea, quæ in mente ejus præcellens fuit scientia Joannis, id est Dominus, ignorabat, ne quis ex hoc Dominum putaret ea, quæ ipse ignorabat, & ipsa ignorare, addit, Quæ ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Quid Dominus manifestius? Quæ ignorabat Petrus, hæc videbat. Ita videbat, ut videbantur, qui mysteria, quæ videbant, nesciebant. Ita videbat, ut nemo fidelis videat, & dubitet quæ in mysteriis videantur. Magnorum enim sacramentorum est, ut videantur, & non intelligantur. Ita ergo videbat, ut videbantur, quæ videbantur, non quæ videbat.

Per hæc duo Dominica infra octavam Epiphaniæ, quæ contemplationi pertinent, ostenditur, quod

Ad Rom. 12. Rationabile obsequium nostrum sit, ut corpora nostra exhibeamus hostiam viventem, sanctam, placentem Deo: quod Apostolus ait, hoc est rationabile obsequium vestrum. Et ne quis existimet, quod ad hoc sufficiat, ut corpora nostra exhibeamus hostiam viventem, sanctam, placentem Deo, nisi & mentem nostram reformemus, ut probemus quæ sit voluntas Dei bona, placens & perfecta, subjungit.

DOMINICA INFRA OCTAVAM Epiphaniæ, EVANGELIUM.

Cum esset Jesus in templo annorum duodecim.

Luc. 2.

Et hoc Evangelio simul docemur, & quibus in rebus nobis Christus sit imitandus. Nam & ætatem ejus, & officium discimus. Ætatem, ut sciamus, quod ad perfectionem virilis ætatis pervenire debeamus. A quo tam incredibilis Deus homo, & tam parvus Deus exemplum sumere debemus, quam ex ejus ætate? Ad id se namque humiliavit, ut nobis ad imitandum proponeretur.

Officium, ut discamus, quibus artibus ad Deum proficiamus. Ad Deum namque proficimus, non gressu corporis, sed incessu mentis. Quia ergo Dominus ad nos per humilitatem descendit, ascendere ad eum per humilitatem debemus. Ascendere ad eum per humilitatem, est ejus mandata implere. Quæ mandata ut implere possimus, ex ejus ætate & officio discimus. Ætatem, ut sciamus, quod ad perfectionem virilis ætatis pervenire debeamus.

Ille dicit, quod ex quo Christus ascendit in cœlum, nemo potest negare, quin ipse sit in cœlo corporaliter, & non in terra. Ille autem dicit, quod ex quo Christus ascendit in cœlum, nemo potest negare, quin ipse sit in terra corporaliter, & non in cœlo. Disputa. Vtrum Christus ascendendo in cœlum, ascenderit secundum corpus, an secundum deitatem. Dic. Ascendit secundum corpus, & non secundum deitatem. Prob. Quia ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Sed Deitas non est ad locum, qui est supra omnes cœlos, quia Deitas ubique est. Ergo Christus ascendendo in cœlum, ascendit secundum corpus, & non secundum deitatem. Ad. 1. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 2. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 3. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 4. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 5. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 6. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 7. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 8. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 9. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 10. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 11. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 12. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 13. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 14. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 15. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 16. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 17. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 18. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 19. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 20. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 21. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 22. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 23. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 24. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 25. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 26. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 27. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 28. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 29. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 30. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 31. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 32. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 33. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 34. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 35. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 36. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 37. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 38. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 39. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 40. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 41. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 42. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 43. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 44. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 45. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 46. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 47. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 48. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 49. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ad. 50. Ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos. Ergo ascendere in cœlum, est ire ad locum, qui est supra omnes cœlos.

bent parentibus, etiam in rebus difficilibus prompto animo, libr. 13. cap. 1. numer. 12. Præterea si beata Virgo talis extitisset, cui ea, quæ consona erant voluntati filij, non placerent, non mirum, si res hęc tam Deo placens illi non cõmunicaretur; sed cum voluntas eius a filij voluntate semper penderet, in omnibusque, maxime autem in his, quæ concernunt hominum salutem, illi semper fuerit subdita, subderetur etiam gaudens Christo Domino, quando vt mundi consuleret bono, ad tempus ab ipsa recedere voluisset. His non obstantibus, multa sunt, quæ Christum Dominum mouere potuerunt, vt inconsultus parentibus, remaneret in Hierusalem, in his quæ erant patris sui, licet amor sincerus Virginis id faceret, vt in matre, & filio idem esset velle, & idem nolle. Primum, hoc egit, vt intelligas inter eas res, quæ hominibus accidere possunt, in adolescentia, ex vna parte tantę virtutis, ac meriti, de quarum bonitate dubitari nullus possit, & ex altera, quæ communiter a parentib. animo triti, & ægre recipiantur, maximæ esse prudentiæ, si cum parentibus non conferantur, vtpote cum probabiliter timendum sit, (licet in Virgine id non accideret) impedimentum, quod a parentibus venire possit in his, quæ maxime concernunt filiorum bonum, eorumque fœlicitatem. Mich. 7. ab ea quę dormit in sinu tuo claude ostia oris tui id est consilia tua de pietate sequenda & vanitate sęculi fugiẽda, ne cum coniunctissimis communices, ne eorum captus amore, & impeditus in sæculo remaneas, & ad vitæ turpitudinem reuertaris. Filius a parente sic pendere debet, vt radius a sole, riuulus a fonte, ramus ab arbore, illi adhærens per reuerentiã, & dilectionem, aliàs hoc nomine indignus est. Sicut Cham qui discooperuit verenda patris sui ebrij, quo facto lęuitatis huius pœnas luit ipse, luerunt & sui, sicut Sem & Iapheth benedicti fuere, quia nuditati patris continuo prouidere curarunt. Vnde aiebat Sapiens: Oculum, qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, effodiant eum corui de torrente, & filij aquilæ comedant eum. Voluntas patris voluntas sit filij, vt voluntatem consulentes patris, operentur, quæ gerenda sunt, quando diuinę illa concordauerit. Quando Domini causa parenti non placuerit, ille relinquendus est, vt obediatur Deus. Quoniam inimici hominis domestici eius. Vocauit adolescentem Dominus, & respondit: Sine vt sepeliam prius patrem meum. Et audiuit: Sine mortuos sepelire mortuos suos, & veni sequere me. Narrat Chrysostomus eleganter quæ mater illi retulit, vt eum a monastico proposito reuocaret, quousque illa è viuis discederet, quę cum referret Basilio, dicit: Hęc, & ijs longe plura matris ad me monita erant, quæ cum amico illi vere magnanimo recitassem, tantum abfuit, vt ijs ipse moueretur, vt acrius etiam instaret eadem á me, quæ & antea efflagitans. Cumque differrem propositum, assiduis me vrgebat precibus, magnum reputans inconueniens, quod Chrysostomus precibus matris, & senis, & viduæ detineretur in sæculo. Si mater similis fuerit sanctæ fęminæ Machabeæ, quæ filios suos in agone constituros tam vehementer, & efficaciter excitabat ad martyrium, aut patet iamiam morti proximus zelum habens Mathatiæ dixerit: Filij æmulatores estote legis, & date animas uestras pro testamẽto patrum, & accipietis gloriam æternam: qui tales fuerint, audiendi sunt, reijciendi autem si mater tua fuerit, qualis & Chrysostomi erat, & pater, vt te à bono reuocent, audiendi non sunt, sed illis relictis, dicendum quod beatus Franciscus dixerat patri: Vsque modo te uocaui patrem super terram, sed iam te relicto, cum uirtuti mihi sis impedimento, dicam Deo: Pater noster, qui es in cœlis. Vide libro sexto capitulo, octauo, numero primo, vsque ad 4. in quibus docetur, quod parentes blandientes filijs, ne religionem ingrediantur, audiendi non sunt. Filij honorem, & obedientiam quando, & quomodo exhibere parentibus debeãt, libro sexto capitulo 8. numer. 1. vsque ad

Matt. 8.

Lib. 1. de Sacerdotio.

1. Mach. 7.

1. Mac. 1.

Genes. 9.

Pro. 30.

Digitiz Google

ad finem capitis Prædictionum, hoc modo: Quæ autem ex his, quæ in Ordine Epidemiorum scripta sunt, in his, & in aliis, quæ in Prædictionibus, & in aliis libris scripta sunt, ea omnia, quæ ad unumquemque pertinent, ea unusquisque ex his, quæ scripta sunt, cognoscat. Quæ igitur ad unumquemque pertinent, ea unusquisque ex his, quæ scripta sunt, cognoscat. Quæ autem

nem Euę ab Adam, ex cuius costa, ipso dormiente, formauerat illã Deus, quã contemplatus cum a somno euigilaret, dixit. Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, & adhęrebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna.

Cum historiam hanc memorasset Apostolus, intulit: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia, i. factum hoc figura, & præsagium fuit eximiæ dilectionis Christi erga Ecclesiam suam, propter quam patrem, & matrem relicturus erat, quando hominum aut necessitas, aut vtilitas id postularet. Cumque ineffabili amore matrem suam prosequeretur, quo non obstante ab illa se subtraxerit, docere nos voluit, dulciter abesse a re tam sibi grata, qualis erat præsentia Matiæ, propter hominum bonum.

Astabat Deus continuo matri suæ, a qua nusquam recesserat, quam contẽplabatur, & in ipsa gratiam ingentem, mille bona, actus virtutum tales, propter quos semper ad maiorem gloriã. & ad nouam gratiam acceptaretur, de qua aebat: Vna est columba mea, formosa mea, electa genitrici suæ. Vulneratum se fatebatur in vno oculorum suorum, & in vno crine colli sui, & talis talem relinquit, quando hominum necessitas id postulat.

Cant. 6.

Cant. 4.

Et vt, quondam Salomon Iudæos terruerat, qui cum duodecim esset annorum, tanta sapientia pollebat, vt in causa duarum mulierum, quarum vni infans necatus fuerat, mirabile protulerit iudicium, quo certo intellexit populus & sapientiam Regis pueri, diuinamque assistentiam. Sic cum Dominus meus duodecim esset annorum in medio Doctorum sic claruit, vt stuperent omnes eum audientes, super doctrina & responsis eius, cum iudicium protulit in his, quæ hominum salutem concernebant.

3. Reg 3. Hieron. ad Ruf.

Christus amore vxoris suæ Ecclesię parentes reliquit, lib. 6. ca. 8. num. 12. Amor Dei probatur ex ardenti desiderio benefaciendi amplius, quam homo velit, lib. 1. cap. 6. num. 9. Amor Dei ad homines maior est, quam amor parentum ad filios, ibidem, nume. 26. & 30. Amor Dei est in causa, vt profectus nostros & curet, & vocet suos, sicut hic dicitur occupari in his, quæ sunt patris sui, cum nostra illa sint, quæ nostram concernunt salutem, lib. 1. c. 6. nu. 21. Iste amor Dei superat omnem hominum amorem, ideoque dicitur ambulare super omnes pennas ventorum, ibidem, num. 26. Quem amorem vt ostendat Deus, dicitur extensas habere manus, vt benefaciat, lib. 4. cap. 7. numero 12. & 19.

Amor Dei ostenditur, dum ardenter sitit hominum salutem, quando illi pretium eius cogitant repellere, lib. 4. cap. 23. num. 9. & 10. Deus effundere cupit suam misericordiam, sicut parturiens enitatur emittere fœtum, libro quarto, capitulo septimo, nume. nono, & decimonono, cuius misericordia tam iugis est in homines, sicut protectio terræ a cœlo, ibidem numero vigesimoquarto.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, &c. In eo, quod Christus a parentibus simul ductus est in Hierusalem, qui alieno non indigebat magisterio, paratum est exemplum parentibus castæ educationis; nempe quod oporteat parentes, filios ab ipsis (vt aiunt) incunabilis arcere ab omni lasciuia, sanctisque moribus, ac pietatis studijs assuefacere, idque non uerbis tantum agere debent, sed & exemplis, sicut ascendentibus parentibus Christi, vt festis diebus Deo astarent in tẽplo, gratias agerent, &c. ascendit & Dominus cum eis. Filij minus rectam educationem, omnium malorum causam aiebant Sancti, libro sexto, cap. sexto, numero sexto, decimoseptimo, vsque ad decimũnonũ. Filij diligenter instituendi sunt, quia iuuentus fera pessima est, equusque indomitus, ibidem numero 13.

Hi enim si in exordio non recte educentur, discursu temporis, mala consuetudine inualescente, ad bonum

flecti

Sede non poſſit Eccleſiæ ſuæ ſer-
uire. 3. Et Dominus habuerit prouidendo
ſibi de Epiſcopo, qui ſit ſufficiens, & ydo-
neus ad regimen Eccleſiæ ſuæ, ſicut ſuæ
animæ ſaluationi expedit. 4. Et 5. & 6. Vt
ſi Epiſcopus ſit ſufficiens, & ydoneus ad
regimen Eccleſiæ ſuæ, & tamen non ſit
ſufficiens, & ydoneus ad regimen Eccleſiæ
ſuæ, ſicut ſuæ animæ ſaluationi expedit,
quia ſit occupatus circa temporalia, quæ
ſunt Eccleſiæ ſuæ, & ſic non poſſit ſufficien-
ter, & ydonee ſuæ animæ ſaluationi pro-
uidere. 7. Et 8. Vt ſi Epiſcopus ſit ſufficiens,
& ydoneus ad regimen Eccleſiæ ſuæ, & ſuæ
animæ ſaluationi expedit, & tamen non ſit
ſufficiens, & ydoneus ad regimen Eccleſiæ
ſuæ, & ſuæ animæ ſaluationi expedit, quia
ſit occupatus circa temporalia, quæ ſunt
Eccleſiæ ſuæ, & ſic non poſſit ſufficienter,
& ydonee ſuæ animæ ſaluationi prouidere.
9. Et 10. Vt ſi Epiſcopus ſit ſufficiens, &
ydoneus ad regimen Eccleſiæ ſuæ, & ſuæ
animæ ſaluationi expedit, & tamen non ſit
ſufficiens, & ydoneus ad regimen Eccleſiæ
ſuæ, & ſuæ animæ ſaluationi expedit, quia
ſit occupatus circa temporalia, quæ ſunt
Eccleſiæ ſuæ, & ſic non poſſit ſufficienter,
& ydonee ſuæ animæ ſaluationi prouidere.
11. Et 12. Vt ſi Epiſcopus ſit ſufficiens, &
ydoneus ad regimen Eccleſiæ ſuæ, & ſuæ
animæ ſaluationi expedit, & tamen non ſit
ſufficiens, & ydoneus ad regimen Eccleſiæ
ſuæ, & ſuæ animæ ſaluationi expedit, quia
ſit occupatus circa temporalia, quæ ſunt
Eccleſiæ ſuæ, & ſic non poſſit ſufficienter,
& ydonee ſuæ animæ ſaluationi prouidere.
13. Et 14. Vt ſi Epiſcopus ſit ſufficiens, &
ydoneus ad regimen Eccleſiæ ſuæ, & ſuæ
animæ ſaluationi expedit, & tamen non ſit
ſufficiens, & ydoneus ad regimen Eccleſiæ
ſuæ, & ſuæ animæ ſaluationi expedit, quia
ſit occupatus circa temporalia, quæ ſunt
Eccleſiæ ſuæ, & ſic non poſſit ſufficienter,
& ydonee ſuæ animæ ſaluationi prouidere.
15. Et 16. Vt ſi Epiſcopus ſit ſufficiens, &
ydoneus ad regimen Eccleſiæ ſuæ, & ſuæ
animæ ſaluationi expedit, & tamen non ſit
ſufficiens, & ydoneus ad regimen Eccleſiæ
ſuæ, & ſuæ animæ ſaluationi expedit, quia
ſit occupatus circa temporalia, quæ ſunt
Eccleſiæ ſuæ, & ſic non poſſit ſufficienter,
& ydonee ſuæ animæ ſaluationi prouidere.

Dominus habuerit de ſe melius, quam de
me ipſo.

Et ſic dicimus, quod Deus habet quod
ſit Deus, & Papa habet quod ſit non ſit
non ens de non ens? Quæſtio, ad dicendum
quod Deus habet quod ſit Deus, & Papa
habet quod ſit non ſit, ſecundum quod ſi-
gnificatum, dum ens habet ſecundum
quod ſignificatum, dum ens habet quod
ſit non ens de non ens? Ad primum ſolu-
tionis dicendum, quod Deus habet quod
ſit Deus, quia eſſe eſt eſſentiæ ſuæ ſimi-
lis diuinæ naturæ, ſecundum quod ſi-
gnificatum, dum ens habet quod ſit non
ens de non ens?

In hoc exemplo ſi dicitur de deo
Deus habet quod ſit Deus, & Papa
non ens. Deus habet quod ſit non ens,
& hoc primum ſit in deo non ens de
non ens? Ad primum ſolutionis dicen-
dum, quod Deus habet quod ſit Deus,
& Papa non ens de non ens? Ad ſecun-
dum ſolutionis dicendum, quod Deus
habet quod ſit Deus, & Papa

præmiſſa nonnulla. Inde ſi ſcrip-
turæ ſenſum ſcire cupimus, ſcrip-
turæ docentes literas nos ducunt,
ſcripturæ ſcripta nos docent. Ita
Iſidorus, ſi Scholaſticus eſt, ex Scri-
bente ſcripturæ ſuæ ſenſum proferet,
ſi Scholaſticus non eſt, ex ſcripturæ
ſenſu ſcripturæ ſuæ Scribentem.
Sed Chriſtianus. Mentem quæro ex
ſcripturis, non ex ſcriptore. Ita ſit.
Sic. Mentem quæro ſcripturarum,
ex ſcripturis ſcriptorum. Sic, ut ad
ſcripturas ſcriptores, ad ſcriptores
ſcripturas referam. Sed quæ ſcripta
ſunt? Quæ ſcripta? Quæ ſcripta
ſunt? Quæ ſcripta? Quæ ſcripta
ſunt? Quæ ſcripta?

Matt. 2. Ecce Magi, ab oriente, venerunt Jerosolymam, dicentes: Ubi est qui natus est rex Judæorum? Vidimus enim stellam ejus in oriente, & venimus adorare eum.

Rom. 12. Nemo se ametur ultra quam sapere oportet, sed sapere ad sobrietatem, unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes, sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui præest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malum, adhærentes bono. Charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes. Sollicitudine non pigri. Spiritu fervidi. Domino servientes. Spe gaudentes. Patientes in tribulatione. Orationi instantes. Necessitatibus sanctorum communicantes. Hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos. Benedicite & nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus. Flere cum flentibus. Quod idipsum invicem sapientes. Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Nulli malum pro malo reddentes. Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes, charissimi, sed date locum iræ. Scriptum est enim: Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus. Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congregabis super caput ejus. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

Homilia in Evangelium. Matth. 2.

Ecce Magi, ab oriente, venerunt Jerosolymam, dicentes: Ubi est qui natus est rex Judæorum? Vidimus enim stellam ejus in oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem Herodes turbatus est, & omnis Jerosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum & scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethlehem Judæ. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethlehem terra Juda nequaquam minima es in principibus Juda: ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes, clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis: & mittens illos in Bethlehem, dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: cum autem inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum. Qui cum audissent regem, abierunt. Et ecce stella, quam viderant in oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra, ubi erat puer. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus, & procidentes adoraverunt eum. Et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham. Et responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Quia Christus natus est in Bethlehem Judæ, & ab oriente venerunt Magi Jerosolymam, quæritantes eum, & ipsum adorare volentes, ideo Ecclesia ejus, quæ ex gentibus congregata est, in Christo Jesu, Domino nostro, per Magos figuratur. Quæritantes Deum, quæritant eum in Bethlehem, quæritant eum in Ecclesia, quæritant eum in Christo, quæritant eum in Scripturis, quæritant eum in Evangelio, quæritant eum in Jesu, quæritant eum in Maria, quæritant eum in humilitate, quæritant eum in paupertate, quæritant eum in stabulo, quæritant eum in præsepio, quæritant eum in infantia, quæritant eum in parvulis, quæritant eum in pueris, quæritant eum in adolescentibus, quæritant eum in juventute, quæritant eum in senectute, quæritant eum in mortalitate, quæritant eum in resurrectione, quæritant eum in vita æterna, quæritant eum in regno cœlorum, quæritant eum in Angelis, quæritant eum in Archangelis, quæritant eum in Thronis, quæritant eum in Dominationibus, quæritant eum in Principatibus, quæritant eum in Potestatibus, quæritant eum in Cherubim, quæritant eum in Seraphim, quæritant eum in Deo Patre, quæritant eum in Deo Filio, quæritant eum in Deo Spiritu sancto, quæritant eum in Deo Trinitate, quæritant eum in Deo unitate, quæritant eum in Deo, qui est super omnia, benedictus in sæcula. Amen.

Rom. 12. Nemo se ametur ultra quam sapere oportet, sed sapere ad sobrietatem, unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes, sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui præest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malum, adhærentes bono. Charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes. Sollicitudine non pigri. Spiritu fervidi. Domino servientes. Spe gaudentes. Patientes in tribulatione. Orationi instantes. Necessitatibus sanctorum communicantes. Hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos. Benedicite & nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus. Flere cum flentibus. Quod idipsum invicem sapientes. Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Nulli malum pro malo reddentes. Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes, charissimi, sed date locum iræ. Scriptum est enim: Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus. Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congregabis super caput ejus. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

gunt li.14.c.16.nu.7. Sacerdotum vitam, & doctrinam significabant vestimẽta sacerdotalia veteris legis li.14.c.28.n.9.& 10.c.29.n.4.5.14.15. & 17. li.16.c.1.nu.7.23.& 37. Sacerdotes sapiẽtes esse debent, li.16.c.1.n.2. & 21.22.26.38. Sacerdotes cor & stomach⁹ sunt ecclesiæ; li.16.c.2.nu.3.11. & 12. Sacerdotes mali plus oĩb. ecclesiã perse quunt, li.16.c.2.n.12.c.3.n.10. vsq; ad 12. verbo ꝓlati discerunt plura de eccle siasticorum sciẽtia necessaria & morib.

Est & aliud quod in hac lege perquirendum est si.n. viri omnes relictis sine milite vrbib⁹ Hierosolymã peterẽt quis a finitiuis hostibus desertas ciuitates tueri posset: Adiacent.n. finitimæ regiones Moabitarum Ammonitarũ, Idumeorum, Philistinorum Iebusæorum & Madianitarum, qui oẽs Israelis iurati hostes erant qui hãc expugnãdi Iudaici populi occasionem nullo modo ꝓtermittendam putarẽt, sed mira legislator prouidẽtia huic incõmodo ꝓuidit his verbis: Cũdilatauerit Domin⁹ terminos tuos nullus insidiabit terræ tuæ ascendẽte te ter in anno corã me. itaq; Deus ipse qui legem tulit in suã tutelam eo tempore regnum suscepit, quo lex adimplenda erat. Quod elegãti similitudine alibi exponit dicẽs: Quo modo si rugiat leo, & catulus leonis super ꝑdam suam cum occurrerit ei multitudo pastorum, a voce eorum nõ formidabit, & a multitudine eorũ non pauebit, sic descendit dominus exercituũ vt ꝓlietur super montem Sion. Hic.n. legislatoris nostri mos est, vt cum aliquid ꝓceperit ex quo humano iudicio incommoda aliqua sequi videãtur hãc ipse curam habeat, ut ea omnia de medio tollat, & virtute sua propulset, quo ab omni metu liberi ꝓceptis eius pareamus. Sic olim præcipiebat, vt septimo quoq, anno terra quiesceret. Si quis diceret quid hoc tpe comedemus respondit: Dabo benedictionem meam uobis anno sexto, & faciet fructũ⁹ duorũ annorũ, &c. & nisi noua nascãtur, edetis uetera. Multa in egressu filiorũ Israel de Aegypto, incõueniẽtia erant hostium suorum, fatis peregrinationis per uastam solitudinẽ: & qa mãdato dñi obsequẽtis profecti sunt, cũctis his prouidit ornatissimè q̃ legẽtibus literas sacras notissima sunt. Et cum suos misit Dñs ut ꝓdicarẽt reuertẽtibus dixit: nũquid aliqd defuit uobis? vide de speciali Dei prouidentia in sanctos, li.2.c.13.n.34. li.4.c.3.n.1.3.5.vsq; ad 7.9.10.12.14. 15.17.19. vsque ad 22. & 26.

Exo.34.

Isa.34.

Leuit. 25. & 26.

Consummatisq; dieb. cũ redirẽt, remãsit puer Iesus in Hierusalẽ, et nõ cognouerũt parẽtes eius Nõ antea iusti reuertũtur quã cõsummaretur dies. Nõ satis est tẽplum, adisse solẽnitatis exordio interfuisse, nisi cũcta q̃ diuinũ cultũ cõcernebant ꝓficerent. Multorũ est inchoasse paucorũ ꝓfeciss e, & nisi perfeceris nihil te egisse crede. Primus & ultimus festiuitatis dies celebertim⁹ erat & sanctus, ut in prima die exordiũ uirtutis intelligas, quã in iuuẽtute inchoare cõuenit, nec differre, sed quia id non sufficit, ultimus ẽt dies sanctus sit, q̃ in te ultimus uitæ tuæ esse debet, totaque vita studiosis actionibus sit deputata. Hęc tria obseruãda sunt maxime, ut in prima die vsu rõnis virtuti detur initiũ, secũdo ut hęc nõ cõtinuo intermittatur, tertio ut usq; ad finẽ uitæ duret. vide hæc tria, virtus inceptãter q̃renda vt in ea ꝓficiamus semper, li.1.c.17.n. 4.vsq; ad 6.li.4.c.1.n.66.& 67.li.6.c.4. nu.2.6.& 7.li.9.c.22.nu.1.vsq; ad 3.5. vsq; ad 8.10.vsq; ad 12.14.vsq; ad 17. 21.vsq; ad 25.27.vsq; ad 34.li.14.c.24 n.6.li.18.c.8.nu.5.11.& 18. virtutẽ inchoare nõ sufficit nisi ĩ ea ꝓseueret hõ vsq; ĩ finẽ uitę, li.14.c.24.n.15.vsq; ad 19.li.18.c.12.n.16. vide verbo ꝓseuerãtia. virtus in pueritia inchoanda lib. 18.cap.11.num.4.16.19.23.24.& 27.

Remansit, & non cognouerũt parẽtes eius Hæc ĩ te q̃ Christianus es infęlicitas est sũma, q̃ discedat Deus nec id agnoscas, q̃ periculosum malũ est. Qui enim damnum non sentit, illi ꝓuidere non potest; traxerũt me & vulneratus protinusq; moriturus non sensi. cumque non sentirẽ dixi: quando euigilabo & rursum vina reperiam, quod peccator dicit, quia dum aut non aduertit se peccasse qui per vsum operatus sce-

lus,

Ps. 44. 11.

Ps. 44. 12.

Ps. 44. 13.

Ps. 44. 14.

Ps. 44. 15.

Ps. 44. 16.

Ps. 44. 17.

Ps. 44. 18.

Ps. 44. 19.

Ps. 44. 20.

Ps. 44. 21.

Ps. 44. 22.

Ps. 44. 23.

Ps. 44. 24.

Ps. 44. 25.

Ps. 44. 26.

Ps. 44. 27.

Ps. 44. 28.

Ps. 44. 29.

Ps. 44. 30.

Ps. 44. 31.

Ps. 44. 32.

Ps. 44. 33.

Ps. 44. 34.

Ps. 44. 35.

Ps. 44. 36.

Ps. 44. 37.

Ps. 44. 38.

Ps. 44. 39.

Ps. 44. 40.

Ps. 44. 41.

Ps. 44. 42.

Ps. 44. 43.

Ps. 44. 44.

Ps. 44. 45.

Ps. 44. 46.

Ps. 44. 47.

Ps. 44. 48.

Ps. 44. 49.

Ps. 44. 50.

Ps. 44. 51.

Ps. 44. 52.

Ps. 44. 53.

Ps. 44. 54.

Ps. 44. 55.

Ps. 44. 56.

Ps. 44. 57.

Ps. 44. 58.

Ps. 44. 59.

Ps. 44. 60.

Ps. 44. 61.

Ps. 44. 62.

Ps. 44. 63.

Ps. 44. 64.

Ps. 44. 65.

Ps. 44. 66.

Ps. 44. 67.

Ps. 44. 68.

Ps. 44. 69.

Ps. 44. 70.

Ps. 44. 71.

Ps. 44. 72.

Ps. 44. 73.

Ps. 44. 74.

Ps. 44. 75.

Ps. 44. 76.

Ps. 44. 77.

Ps. 44. 78.

Ps. 44. 79.

Ps. 44. 80.

Ps. 44. 81.

Ps. 44. 82.

Ps. 44. 83.

Ps. 44. 84.

Ps. 44. 85.

Ps. 44. 86.

Ps. 44. 87.

Ps. 44. 88.

Ps. 44. 89.

Ps. 44. 90.

Ps. 44. 91.

Ps. 44. 92.

Ps. 44. 93.

Ps. 44. 94.

Ps. 44. 95.

Ps. 44. 96.

Ps. 44. 97.

Ps. 44. 98.

Ps. 44. 99.

Ps. 44. 100.

Ps. 44. 101.

Ps. 44. 102.

Ps. 44. 103.

Ps. 44. 104.

Ps. 44. 105.

Ps. 44. 106.

Ps. 44. 107.

Ps. 44. 108.

Ps. 44. 109.

Ps. 44. 110.

Ps. 44. 111.

Ps. 44. 112.

Ps. 44. 113.

Ps. 44. 114.

Ps. 44. 115.

Ps. 44. 116.

Ps. 44. 117.

Ps. 44. 118.

Ps. 44. 119.

Ps. 44. 120.

Ps. 44. 121.

Ps. 44. 122.

Ps. 44. 123.

Ps. 44. 124.

Ps. 44. 125.

Ps. 44. 126.

Ps. 44. 127.

Ps. 44. 128.

Ps. 44. 129.

Ps. 44. 130.

Ps. 44. 131.

Ps. 44. 132.

Ps. 44. 133.

Ps. 44. 134.

Ps. 44. 135.

Ps. 44. 136.

Ps. 44. 137.

Ps. 44. 138.

Ps. 44. 139.

Ps. 44. 140.

Ps. 44. 141.

Ps. 44. 142.

Ps. 44. 143.

Ps. 44. 144.

Ps. 44. 145.

Ps. 44. 146.

Ps. 44. 147.

Ps. 44. 148.

Ps. 44. 149.

Ps. 44. 150.

Ps. 44. 151.

Ps. 44. 152.

Ps. 44. 153.

Ps. 44. 154.

Ps. 44. 155.

Ps. 44. 156.

Ps. 44. 157.

Ps. 44. 158.

Ps. 44. 159.

Ps. 44. 160.

Ps. 44. 161.

Ps. 44. 162.

Ps. 44. 163.

Ps. 44. 164.

Ps. 44. 165.

Ps. 44. 166.

Ps. 44. 167.

Ps. 44. 168.

Ps. 44. 169.

Ps. 44. 170.

Ps. 44. 171.

Ps. 44. 172.

Ps. 44. 173.

Ps. 44. 174.

Ps. 44. 175.

Ps. 44. 176.

Ps. 44. 177.

Ps. 44. 178.

Ps. 44. 179.

Ps. 44. 180.

Ps. 44. 181.

Ps. 44. 182.

Ps. 44. 183.

Ps. 44. 184.

Ps. 44. 185.

Ps. 44. 186.

Ps. 44. 187.

Ps. 44. 188.

Ps. 44. 189.

Ps. 44. 190.

Ps. 44. 191.

Ps. 44. 192.

Ps. 44. 193.

Ps. 44. 194.

Ps. 44. 195.

Ps. 44. 196.

Ps. 44. 197.

Ps. 44. 198.

Ps. 44. 199.

Ps. 44. 200.

Ps. 44. 201.

Ps. 44. 202.

Ps. 44. 203.

Ps. 44. 204.

Ps. 44. 205.

Ps. 44. 206.

Ps. 44. 207.

Ps. 44. 208.

Ps. 44. 209.

Ps. 44. 210.

Ps. 44. 211.

Ps. 44. 212.

Ps. 44. 213.

Ps. 44. 214.

Ps. 44. 215.

Ps. 44. 216.

Ps. 44. 217.

Ps. 44. 218.

Ps. 44. 219.

Ps. 44. 220.

Ps. 44. 221.

Ps. 44. 222.

Ps. 44. 223.

Ps. 44. 224.

Ps. 44. 225.

Ps. 44. 226.

Ps. 44. 227.

Ps. 44. 228.

Ps. 44. 229.

Ps. 44. 230.

Ps. 44. 231.

Ps. 44. 232.

Ps. 44. 233.

Ps. 44. 234.

Ps. 44. 235.

Ps. 44. 236.

Ps. 44. 237.

Ps. 44. 238.

Ps. 44. 239.

Ps. 44. 240.

Ps. 44. 241.

Ps. 44. 242.

Ps. 44. 243.

Ps. 44. 244.

Ps. 44. 245.

Ps. 44. 246.

Ps. 44. 247.

Ps. 44. 248.

Ps. 44. 249.

Ps. 44. 250.

Ps. 44. 251.

Ps. 44. 252.

Ps. 44. 253.

Ps. 44. 254.

Ps. 44. 255.

Ps. 44. 256.

Ps. 44. 257.

Ps. 44. 258.

Ps. 44. 259.

Ps. 44. 260.

Ps. 44. 261.

Ps. 44. 262.

Ps. 44. 263.

Ps. 44. 264.

Ps. 44. 265.

Ps. 44. 266.

Ps. 44. 267.

Ps. 44. 268.

Ps. 44. 269.

Ps. 44. 270.

Ps. 44. 271.

Ps. 44. 272.

Ps. 44. 273.

Ps. 44. 274.

Ps. 44. 275.

Ps. 44. 276.

Ps. 44. 277.

Ps. 44. 278.

Ps. 44. 279.

Ps. 44. 280.

Ps. 44. 281.

Ps. 44. 282.

Ps. 44. 283.

Ps. 44. 284.

Ps. 44. 285.

Ps. 44. 286.

Ps. 44. 287.

Ps. 44. 288.

Ps. 44. 289.

Ps. 44. 290.

Ps. 44. 291.

Ps. 44. 292.

Ps. 44. 293.

Ps. 44. 294.

Ps. 44. 295.

Ps. 44. 296.

Ps. 44. 297.

Ps. 44. 298.

Ps. 44. 299.

Ps. 44. 300.

Ps. 44. 301.

Ps. 44. 302.

Ps. 44. 303.

Ps. 44. 304.

Ps. 44. 305.

Ps. 44. 306.

Ps. 44. 307.

Ps. 44. 308.

Ps. 44. 309.

Ps. 44. 310.

Ps. 44. 311.

Ps. 44. 312.

Ps. 44. 313.

Ps. 44. 314.

Ps. 44. 315.

Ps. 44. 316.

Ps. 44. 317.

Ps. 44. 318.

Ps. 44. 319.

Ps. 44. 320.

Ps. 44. 321.

Ps. 44. 322.

Ps. 44. 323.

Ps. 44. 324.

Ps. 44. 325.

Ps. 44. 326.

Ps. 44. 327.

Ps. 44. 328.

Ps. 44. 329.

Ps. 44. 330.

Ps. 44. 331.

Ps. 44. 332.

Ps. 44. 333.

Ps. 44. 334.

Ps. 44. 335.

Ps. 44. 336.

Ps. 44. 337.

Ps. 44. 338.

Ps. 44. 339.

Ps. 44. 340.

Ps. 44. 341.

Ps. 44. 342.

Ps. 44. 343.

Ps. 44. 344.

Ps. 44. 345.

Ps. 44. 346.

Ps. 44. 347.

Ps. 44. 348.

Ps. 44. 349.

Ps. 44. 350.

Ps. 44. 351.

Ps. 44. 352.

Ps. 44. 353.

Ps. 44. 354.

Ps. 44. 355.

Ps. 44. 356.

Ps. 44. 357.

Ps. 44. 358.

Ps. 44. 359.

Ps. 44. 360.

Ps. 44. 361.

Ps. 44. 362.

Ps. 44. 363.

Ps. 44. 364.

Ps. 44. 365.

Ps. 44. 366.

Ps. 44. 367.

Ps. 44. 368.

Ps. 44. 369.

Ps. 44. 370.

Ps. 44. 371.

Ps. 44. 372.

Ps. 44. 373.

Ps. 44. 374.

Ps. 44. 375.

Ps. 44. 376.

Ps. 44. 377.

Ps. 44. 378.

Ps. 44. 379.

Ps. 44. 380.

Ps. 44. 381.

Ps. 44. 382.

Ps. 44. 383.

Ps. 44. 384.

Ps. 44. 385.

Ps. 44. 386.

Ps. 44. 387.

Ps. 44. 388.

Ps. 44. 389.

Ps. 44. 390.

Ps. 44. 391.

Ps. 44. 392.

Ps. 44. 393.

Ps. 44. 394.

Ps. 44. 395.

Ps. 44. 396.

Ps. 44. 397.

Ps. 44. 398.

Ps. 44. 399.

Ps. 44. 400.

Ps. 44. 401.

Ps. 44. 402.

Ps. 44. 403.

Ps. 44. 404.

Ps. 44. 405.

Ps. 44. 406.

Ps. 44. 407.

Ps. 44. 408.

Ps. 44. 409.

Ps. 44. 410.

Ps. 44. 411.

Ps. 44. 412.

Ps. 44. 413.

Ps. 44. 414.

Ps. 44. 415.

Ps. 44. 416.

Ps. 44. 417.

Ps. 44. 418.

Ps. 44. 419.

Ps. 44. 420.

Ps. 44. 421.

Ps. 44. 422.

Ps. 44. 423.

Ps. 44. 424.

Ps. 44. 425.

Ps. 44. 426.

Ps. 44. 427.

Ps. 44. 428.

Ps. 44. 429.

Ps. 44. 430.

Ps. 44. 431.

Ps. 44. 432.

Ps. 44. 433.

Ps. 44. 434.

Ps. 44. 435.

Ps. 44. 436.

Ps. 44. 437.

Ps. 44. 438.

Ps. 44. 439.

Ps. 44. 440.

Ps. 44. 441.

Ps. 44. 442.

Ps. 44. 443.

Ps. 44. 444.

Ps. 44. 445.

Ps. 44. 446.

Ps. 44. 447.

Ps. 44. 448.

Ps. 44. 449.

Ps. 44. 450.

Ps. 44. 451.

Ps. 44. 452.

Ps. 44. 453.

Ps. 44. 454.

Ps. 44. 455.

Ps. 44. 456.

Ps. 44. 457.

Ps. 44. 458.

Ps. 44. 459.

Ps. 44. 460.

Ps. 44. 461.

Ps. 44. 462.

Ps. 44. 463.

Ps. 44. 464.

Ps. 44. 465.

Ps. 44. 466.

Ps. 44. 467.

Ps. 44. 468.

Ps. 44. 469.

Ps. 44. 470.

Ps. 44. 471.

Ps. 44. 472.

Ps. 44. 473.

Ps. 44. 474.

Ps. 44. 475.

Ps. 44. 476.

Ps. 44. 477.

Ps. 44. 478.

Ps. 44. 479.

Ps. 44. 480.

Ps. 44. 481.

Ps. 44. 482.

Ps. 44. 483.

Ps. 44. 484.

Ps. 44. 485.

Ps. 44. 486.

Ps. 44. 487.

Ps. 44. 488.

Ps. 44. 489.

Ps. 44. 490.

Ps. 44. 491.

Ps. 44. 492.

Ps. 44. 493.

Ps. 44. 494.

Ps. 44. 495.

Ps. 44. 496.

Ps. 44. 497.

Ps. 44. 498.

Ps. 44. 499.

Ps. 44. 500.

Ps. 44. 501.

Ps. 44. 502.

Ps. 44. 503.

Ps. 44. 504.

Ps. 44. 505.

Ps. 44. 506.

Ps. 44. 507.

Ps. 44. 508.

Ps. 44. 509.

Ps. 44. 510.

Ps. 44. 511.

Ps. 44. 512.

Ps. 44. 513.

Ps. 44. 514.

Ps. 44. 515.

Ps. 44. 516.

Ps. 44. 517.

Ps. 44. 518.

Ps. 44. 519.

Ps. 44. 520.

Ps. 44. 521.

Ps. 44. 522.

Ps. 44. 523.

Ps. 44. 524.

Ps. 44. 525.

Ps. 44. 526.

Ps. 44. 527.

Ps. 44. 528.

Ps. 44. 529.

Ps. 44. 530.

Ps. 44. 531.

Ps. 44. 532.

Ps. 44. 533.

Ps. 44. 534.

Ps. 44. 535.

Ps. 44. 536.

Ps. 44. 537.

Ps. 44. 538.

Ps. 44. 539.

Ps. 44. 540.

Ps. 44. 541.

Ps. 44. 542.

Ps. 44. 543.

Ps. 44. 544.

Ps. 44. 545.

Ps. 44. 546.

Ps. 44. 547.

Ps. 44. 548.

Ps. 44. 549.

Ps. 44. 550.

Ps. 44. 551.

Ps. 44. 552.

Ps. 44. 553.

Ps. 44. 554.

Ps. 44. 555.

Ps. 44. 556.

Ps. 44. 557.

Ps. 44. 558.

Ps. 44. 559.

Ps. 44. 560.

Ps. 44. 561.

Ps. 44. 562.

Ps. 44. 563.

Ps. 44. 564.

Ps. 44. 565.

Ps. 44. 566.

Ps. 44. 567.

Ps. 44. 568.

Ps. 44. 569.

Ps. 44. 570.

Ps. 44. 571.

Ps. 44. 572.

Ps. 44. 573.

Ps. 44. 574.

Ps. 44. 575.

Ps. 44. 576.

Ps. 44. 577.

Ps. 44. 578.

Ps. 44. 579.

Ps. 44. 580.

Ps. 44. 581.

Ps. 44. 582.

Ps. 44. 583.

Ps. 44. 584.

Ps. 44. 585.

Ps. 44. 586.

Ps. 44. 587.

Ps. 44. 588.

Ps. 44. 589.

Ps. 44. 590.

Ps. 44. 591.

Ps. 44. 592.

Ps. 44. 593.

Ps. 44. 594.

Ps. 44. 595.

Ps. 44. 596.

Ps. 44. 597.

Ps. 44. 598.

Ps. 44. 599.

Ps. 44. 600.

Ps. 44. 601.

Ps. 44. 602.

Ps. 44. 603.

Ps. 44. 604.

Ps. 44. 605.

Ps. 44. 606.

Ps. 44. 607.

Ps. 44. 608.

Ps. 44. 609.

Ps. 44. 610.

Ps. 44. 611.

Ps. 44. 612.

Ps. 44. 613.

Ps. 44. 614.

Ps. 44. 615.

Ps. 44. 616.

Ps. 44. 617.

Ps. 44. 618.

Ps. 44. 619.

Ps. 44. 620.

Ps. 44. 621.

Ps. 44. 622.

Ps. 44. 623.

Ps. 44. 624.

Ps. 44. 625.

Ps. 44. 626.

Ps. 44. 627.

Ps. 44. 628.

Ps. 44. 629.

Ps. 44. 630.

Ps. 44. 631.

Ps. 44. 632.

Ps. 44. 633.

Ps. 44. 634.

Ps. 44. 635.

Ps. 44. 636.

Ps. 44. 637.

Ps. 44. 638.

Ps. 44. 639.

Ps. 44. 640.

Ps. 44. 641.

Ps. 44. 642.

Ps. 44. 643.

Ps. 44. 644.

Ps. 44. 645.

Ps. 44. 646.

Ps. 44. 647.

Ps. 44. 648.

Ps. 44. 649.

Ps. 44. 650.

Ps. 44. 651.

Ps. 44. 652.

Ps. 44. 653.

Ps. 44. 654.

Ps. 44. 655.

Ps. 44. 656.

Ps. 44. 657.

Ps. 44. 658.

Ps. 44. 659.

Ps. 44. 660.

Ps. 44. 661.

Ps. 44. 662.

Ps. 44. 663.

Ps. 44. 664.

Ps. 44. 665.

Ps. 44. 666.

Ps. 44. 667.

Ps. 44. 668.

Ps. 44. 669.

Ps. 44. 670.

Ps. 44. 671.

Ps. 44. 672.

Ps. 44. 673.

Ps. 44. 674.

Ps. 44. 675.

Ps. 44. 676.

Ps. 44. 677.

Ps. 44. 678.

Ps. 44. 679.

Ps. 44. 680.

Ps. 44. 681.

Ps. 44. 682.

Ps. 44. 683.

Ps. 44. 684.

Ps. 44. 685.

Ps. 44. 686.

Ps. 44. 687.

Ps. 44. 688.

Ps. 44. 689.

Ps. 44. 690.

Ps. 44. 691.

Ps. 44. 692.

Ps. 44. 693.

Ps. 44. 694.

Ps. 44. 695.

Ps. 44. 696.

Ps. 44. 697.

Ps. 44. 698.

Ps. 44. 699.

Ps. 44. 700.

Ps. 44. 701.

Ps. 44. 702.

Ps. 44. 703.

Ps. 44. 704.

Ps. 44. 705.

Ps. 44. 706.

Ps. 44. 707.

Ps. 44. 708.

Ps. 44. 709.

Ps. 44. 710.

Ps. 44. 711.

Ps. 44. 712.

Ps. 44. 713.

Ps. 44. 714.

Ps. 44. 715.

Ps. 44. 716.

Ps. 44. 717.

Ps. 44. 718.

Ps. 44. 719.

Ps. 44. 720.

Ps. 44. 721.

Ps. 44. 722.

Ps. 44. 723.

Ps. 44. 724.

Ps. 44. 725.

Ps. 44. 726.

Ps. 44. 727.

Ps. 44. 728.

Ps. 44. 729.

Ps. 44. 730.

Ps. 44. 731.

Ps. 44. 732.

Ps. 44. 733.

Ps. 44. 734.

Ps. 44. 735.

Ps. 44. 736.

Ps. 44. 737.

Ps. 44. 738.

Ps. 44. 739.

Ps. 44. 740.

Ps. 44. 741.

Ps. 44. 742.

Ps. 44. 743.

Ps. 44. 744.

Ps. 44. 745.

Ps. 44. 746.

Ps. 44. 747.

Ps. 44. 748.

Ps. 44. 749.

Ps. 44. 750.

Ps. 44. 751.

Ps. 44. 752.

Ps. 44. 753.

Ps. 44. 754.

Ps. 44. 755.

Ps. 44. 756.

Ps. 44. 757.

Ps. 44. 758.

Ps. 44. 759.

Ps. 44. 760.

Ps. 44. 761.

Ps. 44. 762.

Ps. 44. 763.

Ps. 44. 764.

Ps. 44. 765.

Ps. 44. 766.

Ps. 44. 767.

Ps. 44. 768.

Ps. 44. 769.

Ps. 44. 770.

Ps. 44. 771.

Ps. 44. 772.

Ps. 44. 773.

Ps. 44. 774.

Ps. 44. 775.

Ps. 44. 776.

Ps. 44. 777.

Ps. 44. 778.

Ps. 44. 779.

Ps. 44. 780.

Ps. 44. 781.

Ps. 44. 782.

Ps. 44. 783.

Ps. 44. 784.

Ps. 44. 785.

Ps. 44. 786.

Ps. 44. 787.

Ps. 44. 788.

Ps. 44. 789.

Ps. 44. 790.

Ps. 44. 791.

Ps. 44. 792.

Ps. 44. 793.

Ps. 44. 794.

Ps. 44. 795.

Ps. 44. 796.

Ps. 44. 797.

Ps. 44. 798.

Ps. 44. 799.

Ps. 44. 800.

Ps. 44. 801.

Ps. 44. 802.

Ps. 44. 803.

Ps. 44. 804.

Ps. 44. 805.

Ps. 44. 806.

Ps. 44. 807.

Ps. 44. 808.

Ps. 44. 809.

Ps. 44. 810.

Ps. 44. 811.

Ps. 44. 812.

Ps. 44. 813.

Ps. 44. 814.

Ps. 44. 815.

Ps. 44. 816.

Ps. 44. 817.

Ps. 44. 818.

Ps. 44. 819.

Ps. 44. 820.

Ps. 44. 821.

Ps. 44. 822.

Ps. 44. 823.

Ps. 44. 824.

Ps. 44. 825.

Ps. 44. 826.

Ps. 44. 827.

Ps. 44. 828.

Ps. 44. 829.

Ps. 44. 830.

Ps. 44. 831.

Ps. 44. 832.

Ps. 44. 833.

Ps. 44. 834.

Ps. 44. 835.

Ps. 44. 836.

Ps. 44. 837.

Ps. 44. 838.

Ps. 44. 839.

Ps. 44. 840.

Ps. 44. 841.

Ps. 44. 842.

Ps. 44. 843.

Ps. 44. 844.

Ps. 44. 845.

Ps. 44. 846.

Ps. 44. 847.

Ps. 44. 848.

Ps. 44. 849.

Ps. 44. 850.

Ps. 44. 851.

Ps. 44. 852.

Ps. 44. 853.

Ps. 44. 854.

Ps. 44. 855.

Ps. 44. 856.

Ps. 44. 857.

Ps. 44. 858.

Ps. 44. 859.

Ps. 44. 860.

Ps. 44. 861.

Ps. 44. 862.

Ps. 44. 863.

Ps. 44. 864.

Ps. 44. 865.

Ps. 44. 866.

Ps. 44. 867.

Ps. 44. 868.

Ps. 44. 869.

Ps. 44. 870.

Ps. 44. 871.

Ps. 44. 872.

Ps. 44. 873.

Ps. 44. 874.

Ps. 44. 875.

Ps. 44. 876.

Ps. 44. 877.

Ps. 44. 878.

Ps. 44. 879.

Ps. 44. 880.

Ps. 44. 881.

Ps. 44. 882.

Ps. 44. 883.

Ps. 44. 884.

Ps. 44. 885.

Ps. 44. 886.

Ps. 44. 887.

Ps. 44. 888.

Ps. 44. 889.

Ps. 44. 890.

Ps. 44. 891.

Ps. 44. 892.

Ps. 44. 893.

Ps. 44. 894.

Ps. 44. 895.

Ps. 44. 896.

Ps. 44. 897.

Ps. 44. 898.

Ps. 44. 899.

Ps. 44. 900.

Ps. 44. 901.

Ps. 44. 902.

Ps. 44. 903.

Ps. 44. 904.

Ps. 44. 905.

Ps. 44. 906.

Ps. 44. 907.

Ps. 44. 908.

Ps. 44. 909.

Ps. 44. 910.

Ps. 44. 911.

Ps. 44. 912.

Ps. 44. 913.

Ps. 44. 914.

Ps. 44. 915.

Ps. 44. 916.

Ps. 44. 917.

Ps. 44. 918.

Ps. 44. 919.

Ps. 44. 920.

Ps. 44. 921.

Ps. 44. 922.

Ps. 44. 923.

Ps. 44. 924.

Ps. 44. 925.

Ps. 44. 926.

Ps. 44. 927.

Ps. 44. 928.

Ps. 44. 929.

Ps. 44. 930.

Ps. 44. 931.

Ps. 44. 932.

Ps. 44. 933.

Ps. 44. 934.

Ps. 44. 935.

Ps. 44. 936.

Ps. 44. 937.

Ps. 44. 938.

Ps. 44. 939.

Ps. 44. 940.

Ps. 44. 941.

Ps. 44. 942.

Ps. 44. 943.

Ps. 44. 944.

Ps. 44. 945.

Ps. 44. 946.

Ps. 44. 947.

Ps. 44. 948.

Ps. 44. 949.

Ps. 44. 950.

Ps. 44. 951.

Ps. 44. 952.

Ps. 44. 953.

Ps. 44. 954.

Ps. 44. 955.

Ps. 44. 956.

Ps. 44. 957.

Ps. 44. 958.

Ps. 44. 959.

Ps. 44. 960.

Ps. 44. 961.

Ps. 44. 962.

Ps. 44. 963.

Ps. 44. 964.

Ps. 44. 965.

Ps. 44. 966.

Ps. 44. 967.

Ps. 44. 968.

Ps. 44. 969.

Ps. 44. 970.

Ps. 44. 971.

Ps. 44. 972.

Ps. 44. 973.

Ps. 44. 974.

Ps. 44. 975.

Ps. 44. 976.

Ps. 44. 977.

Ps. 44. 978.

Ps. 44. 979.

Ps. 44. 980.

Ps. 44. 981.

Ps. 44. 982.

Ps. 44. 983.

Ps. 44. 984.

Ps. 44. 985.

Ps. 44. 986.

Ps. 44. 987.

Ps. 44. 988.

Ps. 44. 989.

Ps. 44. 990.

Ps. 44. 991.

Ps. 44. 992.

Ps. 44. 993.

Ps. 44. 994.

Ps. 44. 995.

Ps. 44. 996.

Ps. 44. 997.

Ps. 44. 998.

Ps. 44. 999.

Ps. 44. 1000.

& post me ingredi non cessares, filij quare patentes filijs debent pro posse suo thesaurizare, & ego qui omnipotens sum infinita tibi seruo bona, vt hæres sis meus, diuesque eum essem, egenus factus sum, vt te ditarem. Quid quibus rationibus quibus titulis me deseruisti, vt pasceres porcos, satanæ seruiens, & mundo, vilique carni obtemperans. Nobis, quibus vinculis eximiæ charitatis deuinctus fuisti, sic dum tantis tamque crudelibus sceleribus, & hostibus traditus es sic in re quæ ita offendit filium, & benefactorem. Verbũ Dei, vocatio, dei misericordia beneficia Dei, & quid respondebis domino populo stulte, & insipiens? forte quod in his quæ patris tui sunt oportet te esse, quia ex patre diabolo es, & eius desideria vis facere, imò perficere sine intermissione vsque in finem quicquid illi gratum indicaueris, cœlesti tuo patre contempto.

In his quæ patris mei sunt oportet, me esse, in his verbis consistit omnis viri Christiani salus. Disce à Domino valedicere cunctis rebus quæ in mundo sunt vt in illis inueniaris occupatus quæ Dei concernunt voluntatem, Ne deseras ea quæ patris tui sunt, vt vacet libidini, ludo, detractionibus.

Nec dixit Dominus in his quæ hominũ sunt oportet me esse, licet re vera hominum negocijs esset implicatus in templo, vt eximium proderet amorem qui res patris vocauit eas quæ tuæ essent. Quid vero aliud in omni vita sua molitus est? Quando sibi vni tantum cura hominum neglecta vacauit? Quando comedit bucellam suã solus? Quando laborem subijt quem non ad salutem hominum destinarit? cæteri homines laborantes, virtuti insudãtes, sibiipsis præcipue laborabant, licet aliqui aliorum bono intenderent, sibi meritorum opes congerebant in cœlo, at Christus mihi laboraut, mihi vigilauit, mihi confectus est, mihi vni sudauit, & alsit. Itaque cum in quouis pietatis opere duo sint, meritum virtutis, satisfactio, & labor operis, ea fuit Saluatoris nostri charitas, vt laborem qui dem sibi assumeret, laboris vero fructum mihi concederet, vt eius ego meritis, & gratia diues essem, qui pauper fueram, & nudus à iuuentute mea, eius inopia sum ditatus. Quicumque ergo de Christi nomine gloriamur, curemus, vt animi nostri conatum ad hominum salutem conferamus, vt aliorũ malis commoueamur, vt aliorum incommoda nostra ducamus, vt in leuandis proximorum miserijs, opera insumamus nostra. Non quæ nostra sunt cogitantes sed quæ aliorum. Modo vt abundauit iniquitas refriguit charitas multorum, vbi vix homines manum, aut pedem mouent absque aliqua lucri spe, de dilectione Christi erga homines, lib. 1. cap. 6. num. 25. 26. qui venit ad nos vnguentis delibutus, lib. 3. cap. 5. num. 7. 52. 86. vsque ad 88. cap. 6. nu. 2. vsque ad 5. proximos diligere debemus sed rari sunt qui hoc faciant, lib. 11. cap. 12. num. 8. cap. 15. num. 6. & 9. lib. 1. c. 16. nu. 2. 3. 7. vsque ad 10. & 12. vide plura in hoc verbo. 1. Cor. 13.

Nesciebatis quia in his, quæ patris mei sunt, oportet me esse? In quibus verbis aduertẽdum est, illa dicta à Christo Domino patris sui propria, quæ concernunt tractationem sacrarum litterarũ, expositionem scripturæ, illius intelligentiam, in qua tanquam in opere Dei proprio (cuius sunt propria omnia) sibique specialiter appropriato versari debent homines, eam audire, & intelligere, vt bene viuant. Sacra scriptura mensa fuit Israeli, in qua verbo Dei pascebatur, lib. 16. cap. 4. num. 1. lib. 18. cap. 2. num. 32. Sacra scriptura medicina est omnibus morbis accommodata, si suam homo explicet ægritudinem, lib. 16. cap. 4. num. 3. vsque ad 5. Sacra scriptura non solum audienda est in Ecclesia, sed & domi legenda propter commoda multa, quæ inde reportat homo, ibid. num. 4. 5. 7. 11. cap. 10. nu. 40. Sacram enim lectionem audientes ad nundinas accedimus, vt inde diuites in domum reuertamur, ibid. num. 5. Cuius lectione magis indigent seculares negotijs implicati, quam religiosi, & Sacerdotes, ne quis putet huic vacare debere

Cornelius Ianſenius Concordia Euangelica.

debere Ecclesiasticos, non sæculares, num. 7. vsque ad 11. Cum enim Sacræ scripturæ sint Christianæ artis instrumenta, dimittenda non sunt, sicut nec mechanicæ artis instrumenta, quibus sartor, aut sutor se & filios alunt, num. 8. 9. & 10 Sacrarum literarum desiderio laudatur multum Lucinius Hispanus, qui misit in Bethlehem sex notarios, qui dictata ab Hieronymo codicibus exciperent, cum ipse esset & nobilis, diues, & coniugatus, num. 12. Sacrarumque literarum desiderio Fabiola à Roma in Iudæam venit, vt edoceretur ab Hieronymo, num. 13. Eodemque tenebantur Heldibia, & Algasia, nu. 17. laudanturque ab Hieronymo. Sacras scripturas discere debemus, consulereque viros doctos, vt exemplo nobis sit Christus, qui Doctores, & audiebat, & interrogabat. Sancta enim rusticitas sibi soli prodest, num. 15. & 16.

7 *Et venit in Nazareth, & erat subditus illis.* Christus Dominus subditus fuit parentibus, vt doceat propriam fugere voluntatem, quæ lepra est pessima, lib. 3. cap. 8. num. 13. Vnde Christus Dominus dilectus est, qui pascitur inter lilia, Mariam scilicet, & Ioseph quibus subdebatur, lib. 11. cap. 6. num. 103. Ipse enim perfectæ obedientiæ in nobis fuit forma, lib. 18. cap. 17. num. 11. Quo facto edocet Christus Dominus, reuerentiam & obedientiam, quã filij exhibere debent parentibus, lib. 6. cap. 8. nu. 10. & 11. Vbi docetur, quod propter pietatem, & reuerentiam, quã filij exhibere debent parentibus, non licebat filijs Romæ balnea ingredi simul cum parentibus. Obedientiæ perfectissima forma Christus, lib. 13. cap. 1. num. 15. 16. & 29. Obedientiam didicisse Christum, ait Paulus, in suo corpore, ex his, quæ passus est in capite, libro 18. cap. 19. num. 11. Parentibus pietatem debitam, bruta animantia ostendunt, lib. 6. cap. 8. num. 9. Quapropter parentum benedictiones, vel maledictiones ratas habebat Deus, vt amore, vel timore acti filij reuerentiam, & pietatem illis exhiberent, ibidem num. 11. Vnde sicut parentibus incumbit lacrymis, alijsque medijs prouidere remedio filiorum, cum mali sunt, lib. 10. cap. 2. num. 13. sic filijs incumbit obedire parentibus, præterquam in causa religionis, vt supra dicebamus, lib. 3. c. 9. nu. 41. lib. 6. cap. 8. num. 11. vsque ad finem capitis.

Maria conseruabat omnia verba in corde suo. Virgo sacra omnia gesta Christi retinebat in corde suo, quibus in amorem Dei vehementis accẽdebatur. Multi sunt qui merces congregãt, & mittunt eas in sacculum pertusum. *Aggæi 1.*

Qui habitant in terra obliuionis, nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua aut iustitia tua in terra obliuionis? Ocioſi aliqui interdum ignem ex silice ferro excutiunt tantum, vt uideant quomodo scintillæ euolent, sed escam non admouent vt ignem accendant, tales sunt auditores, vel lectores sacrorum librorum obliuiosi, & curiosi. Dum audiũt aut legunt escam boni affectus non applicant, vt ignem deuotionis accendant. Recordare Christiane, quod Deus valetiori iure à te exigit quæ olim mandauerat Iudæo dicens. Ne obliuiscaris verborum quæ viderũt oculi tui, & recordaberis cuncti itineris, & cap. 6. erunt verba hæc in corde tuo, & narrabis ea filijs tuis, & Christianus maiora accepit dona, & ideo illi dictum crede cogitatum tuum habe in præceptis altissimi, & ipse dabit tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi. Huius assiduæ meditationis vtilitatem edisserit Dauid. dicens: à mandatis tuis intellexi propterea odiui omnem viam iniquitatis, & rursum nisi quia lex tua meditatio mea est tunc forte perissem in humilitate mea, id est in afflictione, tentatione, cum exularem per Saul, & oportet mundum hunc inferiorem superioribus coniunctum esse vt astrorum virtutes huic inferiori communicarentur, ad eum modum Spiritus noster diuino spiritui per continuam recordationem coniunctus esse debet, vt spiritualis influxus diuinæque lucis radij ad eum hoc modo pertingant, lib. 10. 2. cap. 12. num. 18. lib. 11. cap. 2. nu. 9. lib. 16. cap. 10. nu. 30. Sermones domi confe-

Deut. 4.

Eccles. 6.

Psal. 118.

Arist. in Meteoris.

conferendi, lib. 16. c. 10. num. 14. 16. 19. 20. & 41. lib. 18. cap. 3. num. 4. & 5. vide alia eodem verbo, & verbo Sacra scriptura.

8 *Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines.* Qui plenus erat gratia, & sapientia, proficiebat actibus sapientiæ, procedendo de sapientibus actibus ad sapientiores. Idemque sensus est de profectu gratiæ, apud Deum, & homines, quoniam erat in veritate progressus ad ampliora merita apud Deum, & apparebant apud homines. Vel profecisse dicitur, quia sapientiam suam, & gratiam magis, ac magis declarauerit, & declarando magis ac magis habitus sit ab hominibus profecisse. Cum Christus Dominus creseeret ætate, simul crescebat, & gratia, cum in hominibus, qui à Christo Christiani dicuntur, cum crescit ætas, crescit ambitio, turpitudo, auaritia, inũdant, & crescunt cum illo omnia mala. Cumq; Christus Dominus imitandus sit, vt virtutes nostræ Deo sint gratæ, lib. 3. cap. 8. num. 11. vsque ad 13. 22. c. 9. num. 49. ad id enim Christi gesta, vita, & mors considerandæ sunt semper, lib. 3. cap. 8. nu. 21. cap. 10. nu. 75. Christiani tam perdite viuentes multi sunt, qui & arcent infideles à fide, lib. 3. cap. 15. num. 11. 12. & 15. Christiani totam vitam transigant bene viuendo, lib. 3. cap. 16. num. 4. Et quia proficere semper debent, eorum vita similis sit certantibus in stadio, ibidem num. 5. Est enim Christus caput, quod in omnibus sequi debent membra, ibid. num. 15. In virtute proficiendum semper ita, vt virtute habita, nullus contentus sit, lib. 5. cap. 8. num. 3. lib. 9. cap. 22. num. 10. 12. 13. 21. vsque ad 23. 26. vsque ad 34. lib. 14. cap. 24. num. 6. lib. 18. cap. 8. num. 1. 12. vsque ad 18. cap. 9. num. 8. Christus enim habitat in nobis, & proficit, si veterem hominem deponimus, ac in virtute proficimus, lib. 3. cap. 5. num. 2. 3. & 6. cap. 6. num. 7. Et sicut Christus formatur in hominibus, qui recte viuunt, lib. 3. cap. 8. num. 7. sic dicitur nardus, myrrha, & cyperus iustis, secundum varium statum uirtutis, lib. 3. cap. 9. num. 1. & 2. Proficere autem dicitur Dominus primum apud Deum deinde apud homines, ut in libris Regum dicitur de Samuele. Quo facto intelligere debes, quod prius prouidenda sunt bona coram Deo, secundo coram hominibus: eumque utrumque sit necessarium, hoc ordine uirtus operanda est ab homine, ut uirtus eius Deo sit probata, in cuius oculis recte uiuere debet, & post in conspectu hominum recte operari. Exemplo suo docere unusquisque debet fratrem, quæ oporteat illum facere, lib. 16. cap. 8. num. 27. Iusti enim in Ecclesijs benedicunt Deũ, cum sic uiuunt, ut compositis moribus illorum uisis, Deus benedicatur, lib. 3. cap. 16. num. 13. Propter quam rationem afferre dicuntur Deo gloriam, & honorem, sicut iniusti inhonorationẽ, cap. 12. num. 5. usque ad 7. Sancti uestimenta sunt, Dei bonis odoribus referta, lib. 16. cap. 7. nu. 18. In uirtute tunc est color, quando pura est conscientia, odor autem, quando bona est opinio, lib. 12. cap. 1. num. 12. Primum in interiori homine quærenda uirtus, post cura habenda est de bono nomine. li. 18. cap. 10. num. 5. 6. 26. 33. & 34. Virtus quanto interius roboratur magis, eo bona exteriora multiplicãtur amplius, lib. eodem num. 23. 33. & 34. In uirtute, ut Deo sit probata, actus interni, & externi coniungi debent, lib. 18. c. 10. num. 33. & 34.

Caiet.

Cornelius. Iansenius.

1. Reg. 2.

Rom. 11.

Ps. 28.

IN OCTAVA EPIPHANIÆ.

Euangelium.

Secundum morem Dominicanum.

Venit Iesus à Galilæa in Iordanem ad Ioannem, vt baptizaretur ab eo. Matth. 3.

CHristus Dominus qui p annos fere triginta in Aegypto, & Nazareth manserat tacens, cum iam tempus instaret, in quo uerbum Dei prædicans, & saluti homi-

In Octava Epiphaniæ.

Digitized

Matth. 6.

Cornelius à Lapide in hunc locum.

Nicol. de Lyra in hunc locum.

Aug. lib. de Serm. Dom. in monte.

Ambr. lib. 1. de Offic. cap. 28.

Aug. lib. 1. Retract. cap. 19. & lib. de Serm. Dom. in monte.

Num. 18.

Ioseph. lib. 18. Antiq. cap. 2.

Matth. 6. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo, ubi neque ærugo neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebræ sunt, tenebræ quantæ erunt? Nemo potest duobus dominis servire. Aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo servire & mammonæ. Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca, & corpus plus quam vestimentum? Respicite volatilia cœli, quoniam non seminant neque metunt neque congregant in horrea: & Pater vester cœlestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum? Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt: non laborant neque nent. Dico autem vobis, quod nec Salomon in omni gloria sua coopertus fuit sicut unum ex istis. Si autem fœnum agri hodie, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos modicæ fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester quia his omnibus indigetis. Quærite autem primum regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Nolite ergo esse solliciti in crastinum: crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit diei malitia sua.

Nicol. de Lyra in hunc locum.

Aug. lib. de Serm. Dom. in monte.

Ambr. lib. 1. de Offic. cap. 28.

Aug. lib. 1. Retract. cap. 19. & lib. de Serm. Dom. in monte.

Num. 18.

Ioseph. lib. 18. Antiq. cap. 2.

Ioseph. lib. 2. de Bello cap. 12.

Ioseph. lib. 2. de Bello cap. 12.

Ioseph. lib. 2. de Bello cap. 12

Acoſtæ, ſed ſolum ſuum, ſi quem habet. Et
ſi quis ſuum habet, ſuum habeat. Et ſi
quis ſuum habet, ſuum habeat. Et ſi quis
ſuum habet, ſuum habeat. Et ſi quis ſuum
habet, ſuum habeat. Et ſi quis ſuum habet,
ſuum habeat. Et ſi quis ſuum habet, ſuum
habeat. Et ſi quis ſuum habet, ſuum habeat.
Et

Aimoinus, & Rotbertus, duo monachi ex
quorum libris magnam partem opus
hoc compilatum est, ut ipse testatur
in prologo, & Rotbertus in vita Gon-
zonis abbatis. Aimoinus, quod in
libris suis de gestis Francorum ad
annum 1000. non progressus sit, ut
hic, qui ei vitam scripsit, testatur.
Gozo, qui & Gonzo, abbas Floria-
censis, ut ipse in vita sua dicit, ad-
mirator & studiosus fuit Gerberti
Remensis archiepiscopi, qui postea
papa factus est, & Silvester II. dictus
est. Ejus vitam scripsit Rotbertus
monachus Floriacensis, qui & ipse
Gerberti admirator fuit, & ejus
discipulus videtur fuisse. Vixit
Gozo, ut ipse dicit, annos 80. Ro-
bertus autem vitam ejus scripsit
anno 1004. ut ipse testatur.

Ejus ex-
cessum.

Ejus ex-
cessum.

Ejus ex-
cessum

Iacob. & erat ei Deus, imo præsens & auxiliator, quem ille sibi Deum elegerat, & ut Deus eum colebat. Et hoc est quod ait, Et Dominus Deus exercituum, Dominus memoriale eius. Memoriale, id est, memorandus, & celebrandus, & colendus. Tu ergo, inquit, ad Deum tuum, id est, ad Dominum Deum exercituum, ad Dominum memoriale eius, id est, memorandum, & celebrandum, & colendum, ut fecit Iacob, convertere. Hæc ille. Quæ verba, ut videtur, ex Hebræorum traditione sumpsit. Nam & Chaldæus Paraphrastes ita vertit, Et Dominus Deus exercituum, Dominus memoriale eius. Et Dominus, inquit, qui nominatus est super eum, & ipse est Deus exercituum, Dominus memoriale eius. Et Rabbi Salomon, Et Dominus Deus exercituum, Dominus memoriale eius. Et Dominus

pria eius virtus,lib.16.cap.13.num.45. Humilitas virtus est gratiæ diuinæ perquam familiaris,lib.octauo, cap. texto, num. decimo, cap. octauo,num.30.vsque ad 32. Humilitas mater est, alumna,fulcimentum,& vinculum bonorũ, lib.octauo,cap.septimo, num.secundo, cap.octauo, num. 22.& 31. Humilitas origo virtutis est,vnde illa in nobis virtus veraciter pullulat,quæ in humilitate,ut in radice, perdurat, lib. octauo,c. septimo,num. 15.cap.octauo, numero octauo,& 31. Et quia humilitas,in omnibus,comitari debet Christianos,quæ in Christianismo est, sicut pronunciatio apud Oratores,lib.octauo,cap.octauo,nu. 16. Dumque humilibus dat gratiam Deus, dicitur lilium conuallium, lib.octauo, cap. octauo, num.32. Propter hæc humilitati persuadendæ vehementer inuigilauit Christus Dominus doctrina sua,lib.octauo,cap.quinto,nume.13. vsque ad 16.23.27.33. & 35.c. octauo,num. octauo, & 17. Vtque declararet Deus vehemens odium in superbos contractum, dicitur superbis resistere,lib.16.capit.13.num. 3. Et quia superbiæ princeps diabolus est, Christus autem Dominus humilitatis magister, lib.16.cap.13.num.18.21.43.& 48.Ideo,vt eam persuaderet, baptizari voluit à Ioanne, populi paruipendens iudicia.

5 Cornelius. Præterea, quia Christus Dominus venerat in similitudinem carnis peccati,volebat simile signum cum peccatoribus accipere, vt factus tanquam vnus ex ægrotis,& fieret gratior, atque familiarior medicus,admitteretur. Et etiam quia persuadere debebat hominib. Baptismum,baptizatus est,breuis enim & melior ad docendum via illa est, quando homo docet exemplis,potius quam verbis. Et quia nostra delicta sua vocauit,lib.4.cap.7.num.22. ideo baptizari voluit.Prædicatores in exemplum sint alijs operando, quæ docent,lib.14.cap. 28.num.quarto,vsque ad 10.capit. 29. nu. quarto, & quinto. Prædicator tunc tantum loquitur, quæ sanæ doctrinæ conueniunt, cum vita, & doctrina simul consentiunt,lib.14.capit.28.num. 21.Prædicator prius stare debet,& post ad conuertendos alios mitti exemplo Ezechielis, libro 14. capitulo 28.nume.27.

Circa tertium, baptizato Christo,aperti sunt cœli, descendit Spiritus sanctus, & Patris vox in commendationem eius qui baptizatur,auditur. Hoc enim proprium Dei est,illorum honori prouidere,qui ipsius causa humiliantur. Ideo, baptizato Domino, apertum est cœlum, vt intelligerent homines, qui eum peccatorem falso credebant, quod officio illius aperiendum esset cœlum prius clausum, & manifesta turus erat homo ille, secreta cœlestia. Christus patefecit cœlum clausum, libro 3.cap. quinto, num. 35. Descendit columba, Spiritum sanctum significans, ut hoc signo dignosceretur innocentia, & mansuetudo Domini Iesu, amorque ipsius, quoniam animal hoc super alia diligit filios suos. Et quia vt olim in diluuio hoc animal, dum reuertitur ad arcam deferens ramum virētis oliuæ in ore, significauit aquas diluuij iam cessasse, quod aduenisset iam orbis tranquillitas, ita per illum, qui baptizabatur, propagationem in mundo debere fieri,diluuium indignationis Dei, & malorum cessare, de quo dictum erat: Spiritus Domini super me, euangelizare pauperibus misit, vt prædicarem annum placabilem Domino. Christo Domino conuenienter apparuit Spiritus sanctus in Baptismo in specie columbæ, lib. 16. cap. duodecimo, num. 58. Tunc audit: *In te mihi complacuit*, id est, tu singulariter mihi places, & gratus es, adeo, vt præter te nemo mihi placeat, nisi per te, per quē & in hominibus iam erit beneplacitū meum, quibus hactenus offensus fui. Vel,ut Augustinus intelligit: *In te complacuit mihi*, id est, per te fiet in mundos quod placet mihi. Christus Seraphin fuit,qui mundauit labia Esaiæ, & abstulit peccata mundi, libro 3. capit. nono, numer. 2. Christi gesta omnia medicamenta sunt animarum, lib. 3. capit.sexto,num. 22.28.capit.8.nu.20. Deus humiles ponit in sublimi,& mærentes

Cl.r.v.Lon. t.2. in Matth.

Gen.8.

Isai.62.

Aug. de cõsen. Euang.

rentes erigit sospitate. Humilitas enim via est ad exaltationem, unde uanũ est velle exaltari, tanquam homo humiliatur, lib. 8. cap. 8. nu. 23. 27. vsque ad 30. lib. 16. c. 13. num. 49.

7 *Chryso. ho. 4. imper.*

Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam, id est, Sicut modo baptizor prædicaturus postmodum Baptismum in peccatorum remissionem, sic omnis virtus prius à me factis, quã verbis adimplenda est. Christus omnes beatitudines, quas docuit in Euangelio, suo firmauit exemplo, lib. 18. capit. septimo, num. 12. & 15. Nec dixit: Sic decet me implere, aut te omnem iustitiam, sed nos, tu omnem iustitiam implere debes obediẽdo in omnibus, propriæ voluntati diuinam prę ferens. Deo obediendum, cui nec etiam pio animo contradicendum est, lib. vndecimo, capit. tertio, num. quarto, & decimo, lib. 14. capit. 17. num. 22. Obediunt Deo cuncta creata incunctanter, vno homine excepto, qui illis deterior est, lib. vndecimo, cap. 3. num. 8. 23. vsque ad 25. lib. 12. cap. quarto, num. 3. Voluntatem suam perficere volens Adam non obediens Deo, in magna incidit mala, lib. 18. cap. 19. num. 1. Voluntatem propriam ex integro diuinæ subijcere, perfectæ conuersionis est forma, libro 18. cap. 19. nu. quinto, & 14. Voluntas nostra nos facit nostros, mala, diaboli, bona, Dei, ibidem num. 14. Mandatis omnibus obediendum est, considerata præcipientis qualitate, libro 11. cap. tertio, num. 15. vsque ad 17. & 21. libro 18. c. vndecimo, num. 18. Mandatis suis obedire iubet Deus, non quia illi prosunt, sed nobis, lib. vndecimo, cap. tertio, nu. 28. cap. 4. num. 2. Mandata Dei feruenter, & festinanter implenda sunt, lib. vndecimo, capit. secundo. num. 12. 16. 17. 19. capit. quarto, num. 7. & 9. libro 17. cap. quarto, num. primo, & 2. libro 18. capit. 11. num. 22. 25. 26. & 28. Ego autem omnem iustitiam implere debeo, non solis diuinis præceptis alligatus, sed & consilijs, non solum audiens Deum præcipientem, sed & consulentem, vt exemplar sim cunctis sic faciendi. Vt ex hoc, qui nomine Christiani di-

Caiet. & Corn. Iansenius.

gnus fuerit, dicat: Si Christus Dominus non tantum subijci voluit his, quæ lex præcipiebat, circuncidendo se, &c. sed ea perfecit quæ erant voluntaria, dum abijt, vt à Ioanne baptizaretur, sic & ego non solum illa perficere debeo, quæ Deus hominibus præcepit, sed & ea, in quibus reliquit hominem in manu consilij sui, & dicere; *Sic decet nos implere omnem iustitiam.* Pars iustitiæ est ne homo peieret, implet omnẽ iustitiam, qui nusquam iurat, nisi necessitas grauis, aut vtilitas exposcat. Pars iustitiæ in lingua seruanda est, non proferre verba contumeliosa, impudica, ea, quæ honorem, aut famam proximi valent denigrare, implet autem omnem iustitiam, qui de absente loquitur, quæ bona sunt. Pars iustitiæ est ieiunare, quando ieiunium præceptum est, omnis iustitia est, quando homo propria uoluntate ductus ieiunat, eleemosynam conferre non solum, quando necessitas proximi ad id compellit, sed quando id in mea relictum fuerit libertate. Idem dicendum est de audienda Missa, de Confessione facienda, de recipienda Eucharistia, &c. Mandata Dei sola implens seruus dicitur inutilis, qui autem his addit consilia, seruus est fidelis, libro vndecimo, cap. primo, nume. primo, & 5. Mandata Dei sic implenda sunt, ut diuinam gratiam docentem sequatur homo, ibidem nume. 6. Mandata Dei inexplebili cum desiderio implenda sunt, libro vndecimo, capit. secundo, num. quinto, capit. quarto, numero 14. & 15. Omnem iustitiam à se, & à Ioanne implendam dicit, quia qui magistri in republica futuri sunt, nihil quam libet minutum, aut leuiculum præterire debent, quod diuinæ voluntati cognouerint placere.

Quidquid iustitiæ speciem habet, omittendum non est ab eis, qui totius iustitiæ magistri sunt, etiamsi ad illud non sint necessitate astricti, uel res illa ex sese leuicula videatur. Prædicatores enim de magnis dicturi in sublimibus debent comorari, libro 14. capit. 28. nume. 12. Ne, dum Sacerdotes negligentes sint, nutrire dicantur pecora occisio-

nis,

Digitized by Google

his, ibidem num. 15. Prædicator talis sit, vt nullus eum iuste possit arguere, vir enim sanguinum templum Deo ædificare non debet, ibidem nu. 22. Quapropter Prædicatores aliquando utilitatu proximorum consulentes, & bona gesta narrant, & ea operantur palam, num. 23.

8 *Sine modo. Sic decet, &c.* Inquit, modo, quoniam tunc tegenda erat diuinitas in primo Christi aduentu, ut infirmus appareret, & indigens remedio, futurum aliquando, vt eius maiestas mũdo patesceret. ***Sic decet nos implere omnem iustitiam.*** Venerat Dominus, vt

Os. 4. ꝓ peccatis totius generis humani Deo satisfaceret, cumque filij Adam curiositatem, & vanitatem sectati primi parentis filij cibo vetito non pepercerint, & furtum, homicidium, adulterium in undauerint super terram, vt sanguis sanguinem tangeret, vulnus, & liuor,

Isa. 1. & plaga tumens, &c. A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. Omnis caro corruperat viam suam; cũ ergo talis esset hominum status, reformator orbis ad Iordanem positus dicit.

Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam, vt omni iustitia, omnis iniquitas reparetur. Et quia multa præcesserant capita omnis peccati, vnũ subsequeretur totius iustitię, à quo possemus edisce re omnem uirtutem. Et sicut Adam terrenus præcessit magister inobedientiæ, sic sequeretur Adam cęlestis, qui in omnibus perfectissime subiiceretur, pater obedientiæ, sicut ille

1. Cor. 15. magister extitit inobedientiæ, vt sicut præcesserant terreni similes terreno, sequerentur & cœlestes similes cœlesti. Christus Adæ comparatur, & prefertur in multis, lib. 3. cap. 9. num. 4. 9. cap. 10.

Basil. li. moral. reg. 19. num. 67. Præterea ait: *Sine modo, &c.* vt doceat, quod nullo modo impediri debet, qui Dei voluntatem facere velit, sed in recto proposito perdurare, est expediens sicut Dominus fecit, etiamsi Ioannes diceret: *Ego à te debeo baptizari.* Sicut & Petro dicenti (cum Christus suam retulisset passionem.) Non

Matth. 16. Act. 21. erit tibi hoc, respondit: Vade post me Sathana. Et Paul. rogantib. & flentib. fidelibus, vt eius impedirẽt iter quia ascendebat Hierusalem, vbi vincula, & tribulationes eũ manebant, dixit: Non solũ alligari, sed & mori paratus sum. Et cum ei suadere non possemus, quieuimus dicentes: Dei voluntas fiat. Virtutem omnes volunt, sed voluntas aliquando adiacet, & inefficax est, lib. 18. c. 14. num. 23. Virtutes in exordio trucidare diabolus conatur, lib. 18. cap. 13. nu. 8. Virtus donum Dei est, quod po-

Ps. 118. stulat Dauid dicens: Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me. Docet bonitatem inspirando amorem, disciplinam temperando tribulationem, scientiam insinuando cognitionem, li. 18. c. 12. num. 21. A virtutis studio reuocari non debet homo, lib. 18. c. 8. nu. 7. cap. 11. num. 17.

9 *Chryso. ho. 4. imper.* Baptizatus Iesus confestim ascendit de aqua, vt doceat, quod qui perfecte iuuant Christum in Baptismo, proficiũt ad virtutes. Deposita enim peccatorũ sarcina, in aquaque mersis & sepultis vitijs, ad spiritualis vitæ munia festinemus. Ad virtutem prius mortificanda sunt membra, & post in nouitate vitæ est ambulandum, lib. 18. cap. 10. nu. 8. Virtutibus, noua semper quęrat homo, & parta tueatur, hoc est enim operari, & custodire Paradisum, lib. 18. cap. 10. num. 27. & 28.

10 *Aug. in Io.* Baptizato Christo, vidit spiritũ Dei descendentem sicut columbam, & venientem super ipsum, vt intelligas, Baptismum tibi Christiano non sufficere ad salutem, nisi permaneas in simplicitate, & vnitate columbæ, felle carens, & audias: Vna est columba mea. *Cant. 6.* Ecclesiæ enim beatitudo consistit in pace, & vnitate fidelium, lib. 14. cap. 5. num. 11. In qua sic diuisi sunt varij fidelium gradus, vt omnes vno Charitatis cortice tegantur, lib. 14. c. 5. nu. 8. Vnde Ecclesia malo granato recte comparatur, li. 18. c. 12. nu. 1. Ecclesia rugas habere dicitur in illis, qui fidem habent sine operibus, lib. 9. capit. 17. num. 23. Fidem habentes sine operibus illi sunt, de quibus scriptum est: Ficus non florebit, & non *Abacuch. 3.* erit germen in vineis, lib. 6. cap. 3. nu. 8. Habens fidem sine operibus compa-

rat ficulneæ,q̃ iussu Dñi aruit, qa folia habebat absq; fructu, li.eo.nu.2.& 25.

IN OCTAVA EPIPHANIAE

Euang. secundū morē Romanū.

Vidit Ioannes Iesum uenientē ad se, & ait: Ecce Agnus Dei, ecce, qui tollit peccata mundi. Ioan. 1.

QVę cōcernunt mysteriū baptismi Christi domini, quib⁹ rationibus ad opus tam eximiæ humilitatis perficiendum motus fuit, quæ in eo à uiro Christiano considerāda sunt, diximus in hac concione secūdum morem Dominicanum; quapropter ea modo supersunt enarranda, quæ attinent ad expositionem huius Euangelij, quæ acciderunt quam primum Dominus Iesus prædicationi Euangelij initium facere excogitauit, ante Apostolorum vocationem, cū primum baptizatus est & eremum dereliquit. Venerat enim Ioannes Baptista in testimonium, vt per illum omnes adducerentur ad credendum, omnes, quia omnibus sufficeret tanti viri testimonium si hominū duritia non repugnaret rei quæ tam erat credibilis. Quando Ioannes fuerat à Iudæis interrogatus tu quis es, Dominus erat in deserto, iam propinquus vt tam longo ieiunio finem imponeret & tentaret, quibus diebus finitis, hodie ad p̃sentiā baptistæ venit occasionē illi prębēs, vt messiā mūdo manifestaret & ostēderet digito dicēs Ecce Agnus Dei.

Sed antequā ad expositionē Euāgelij accedamus animaduertendū est, tria in hac die mysteria accidisse diuersis tamē tēpor⁹. Primū illud fuit cū orta noui terq; cōdita stella magi uenerūt ab oriente a remotissimis partib. dominū adoraturi, cū tñ innumeri alij idem signū cernentes in tenebris infidelitatis remā fissent miseri, nihil minus curantes quā regē quærere quē adorarent. Secūdum mysteriū baptismus Christi domini est quem a S. Ioanne suscepit annos natus 29. in quo Spūs sanctus descēdit in colūbæ specie visus vt Chrisost. ait a cunctis astantibus, qui innumeri erant, qui & uocem patris audierūt: hic est Filius meus dilectus, &c. & tamē non constat q̃ aliquis ad ipsum sequendum fuerit motus, sed solus Ioannes illo signu Messiā agnouit. & in hodierno euāgelio tanti viri qualis baptista erat narratur concio in Christi domini commendationem; & cum bis repetisset ecce agnus Dei, &c. qui tantę tamq; mirādæ opinionis erat ad quē cōfluebāt populi, ut baptizarētur, & viam salutis discerent milites, &c. auditus nō est, sed soli ex discipulis eius duo sequuti sunt Iesum. Tertium mysteriam est nuptiarum in quo ingēs patrauit miraculum aquam conuertens in vinum, cumque interessent conuiuio alij, soli crediderunt in eum discipuli eius. Quia in re id in primis animaduertendum est quod nostris temporibus valde controuersum est circa auxilia diuina, quæ hominibus ad bene operādum dat De⁹, vbi quidam modernus author non medio criter eruditus conuictus illis verbis vę tibi Corozain vę tibi Bethsaida quia si in Tyro & in Sidone, factę fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te olim in cinere, & cilicio pęnitentiam egissent inquit, si virtutes, & miracula erant eadē, quid est quod illi se conuertissent manentibus his in sua obstinatione, nisi quod pro libertate arbitrij, alij diuinis beneficijs bene usi sūt, alij uero abusi, ubi libertati arbitrij tribuit conuersionem licēt gratiā non expellat; illud. n. Pelagianum esset omnino quod de uiro catholico & pio dicendum non est. Doctrina Hieron. August. & sanctorum patrum concors hæc est, quod signis & miraculis externis existentibus ijsdem, vnus conuertitur, alter induratus remanet, non quidem pro innata sibi libertate, sed quia auxilia De⁹ pro mera & sancta volūtate sua tribuit differentia vtriusque quidem sufficientia cum quib. possent cōuerti, cōuertetur aūt de facto ille cui auxilia fuerint data efficacia interi⁹ monēte Deo animā eius, vnde exclamabat Paulus, o altitudo diuitiarum, sapiētiæ & scientię eius, quā incōprehensibilia sunt iudicia ei⁹, & inuestigabiles viæ ei⁹, q̃ verba edisse rēs Aug. li. 2. de peccatorū meritis, & remissione cōtra Pelagianos ait: ī hoc qđ

Ioan. 1.

Matt. 11.

Deus

Tom. 7. Rom. 11. Rom. 9.

Deus suam gratiam alijs dat, alijs non dat, cur nolunt homines cantare misericordiam, & iudicium? Cur autem potius istis quam illis detur quis cognouit sensum Domini? Quis inscrutabilia scrutari valeat? Dando quibusdam quod non merentur, gratuitam profecto, & per hoc veram suam gratiam esse voluit. Cur me potius Deus quam illum puniat, aut illum quam me potius liberet, fateor me non inuenire quid dicam?

Quia in hac re sicut iusta est ira eius sic & magna est misericordia eius, ita inscrutabilia iudicia eius. Ex duobus aetate iam grandibus impijs cur iste vocetur ita vt vocantem sequatur, inscrutabilia sunt iudicia eius. Concludit itaque misericordiam eius in his qui liberantur, & veritatem in his qui puniuntur sine dubitatione credamus neque inuestigabilia, vestigare conemur neque inscrutabilia scrutari. Hæc Augustin. latius prosequitur causamque horum omnium inscrutabilem asserit, cuncta ad altitudinem iudiciorum Dei refert nullam inueniens causam nisi diuinam uoluntatem misericordiam, & iustitiam, cum tamen ex recentiorum authorum sententia cuncta quæ dixerat Sanctus hic Doctor non inscrutabilia sint, sed facillimæ cognitionis, cum aiunt; istum iustificari, & saluari ex solo bono vsu liberi arbitrij, quo iste conuertitur, vocante Deo, eademque uocatione ijsdemque miraculis alter in obstinatione permanet, quia libero suo arbitrio vti non vult, vt cooperetur diuinæ motioni. Si autem sententiam patrum veram, ac indubitatam sequamur, dicimus iudicia Dei perpendentes incomprehensibilia in eo qui conuertitur, & in eo qui in cæcitate perstitit, quare scilicet, Deus cum vterque indignus sit vni auxilium concedat sufficiens cum quo de facto, licet possit, ad rectam viam non reducitur, alteri vero efficax quo existente in peccato non perstitat, & cum duo digni sint & iusti huic donum perseuerantiæ concedatur, & non alteri, dicerent hi quia iste bene pro innata sibi libertate operetur, alter verò non operetur, Augustin. autem ait: ex duobus autem pijs cur huic donetur perseuerantia, vsque in finem, alteri autem non donetur inscrutabiliora sunt iudicia eius, si quæratur cur apud eos tanta miracula facta sunt qui videntes ea non fuerant credituri, & apud eos facta non sint qui crederent si vidissent dicente Domino Væ tibi Corozain, &c. quid respondebimus nisi hæc ad diuina iudicia pertinere? Vnde Paulus ardebat, cuius tem complacuit eum qui me segregauit ex utero matris meæ, & vocauit per gratiam suam continuo non acquieuit carni, & sanguini.

Luc. 10. Vide Aug. lib. 3. contra duas epist. Pelag. c. 20. in illa verba, Hester vero tradidit eor regis Hiero. Ep. ad Thessaphontem cõtra Pelag. antemediũ Rom. 9. Gal. 1. Rom. 9. Ps. 146. Phil. 2.

Quæ uerba edisseruans S. Thomas lectione quarta, ait dixit Apostol. cum autem placuit Deo non quando volui ego, quia non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei quia beneplacitum est Domino super timentes eum, ipsius est enim velle, & perficere pro bona voluntate sua. Perfectio diuini est beneplaciti nõ liberi arbitrij nostri.

Et vocauit me primum exterius cœlesti voce inquiens Saule, Saule quid me persequeris, vocauit etiam interius per quendam interiorem instinctum quo Deus per gratiam tangit cor vt conuertatur ad ipsum, & deserat malam viam, vocauitque non nostris meritis, sed per gratiam suam.

Et vt alibi dicitur, non ex operibus, sed ex uocante, id est, ex gratia vocantis; sit iuxta hanc veritatem etiam philosophandum est non ex libero arbitrio, sed ex auxilio efficaci: hic est dignus amore, & qui illo caret odio dignus est.

Sic in veteri lege vltis prodijs indurabatur Pharao, alij conuertebantur, quidam videntes serpentem monetum virtutum adorabant, alij expectabant Moysen territi; Prædicantibus Apostolis credidernnt quotquot erant ordinati ad vitam æternam.

Et Romæ ad prædicationem Petri a Nero proficiebat in peius, alij constantissime Euangelij recipiebant. Et quã

uis communiter dicant Sancti, quod ſicut eodem Sole liqueſcit cera, & induratur lutum, id eſt eodem Deo monente, ſed tamen iuxta Sanctorum patrum intelligentiam ideo ita contingit quia hunc Deus efficaciter mouet, vt ſit liqueſcens vt cera, alter verò auxilium habens ſufficiens in ſua obſtinatione perſiſtit, vt conſideres in vno ſeueritatem Dei in altero bonitatem, ſi cut de olea, & oleaſtro retulit Paulus, in quibus verbis inducit Iudæos, & gentes ad diligentem conſiderationem iudiciorum Dei, vide de re hac, libro 4. capit. 17. nume. 9. libro 7. capit. 8. num. 5. libro 4. capit. 17. nume. 10. & 11. vbi docetur, quod Dei gratia quibuſdam datur alijs nõ ita, vt cantemus Domino miſericordiam, & iudicium, gratia auxilijs Dei, & libe. arbi. ad virtutem quo ordine ſint neceſſaria in cap. 9. libro 7. per totum, gratiæ Dei tribuitur initium, & conſummatio boni operis, ibidem nume. 17. vſque ad 19. & 23. lib. 8. cap. 3. nume. 22. libertati arbitrij tribuit Pelagius blaſpheme velle iuſtificari, & iuſtificari, libro 7. capit. 9. nume. 8. 9. & 12. vide libro 4. capit. 14. ſi autem quis hanc theologorum ſententiam contrariam arbitretur verbis Sacri Conci. Trident. dicentis, & definientis, quod liberum arbitrium motum, & excitatum à Deo, poteſt illi diſſentire ſi velit, & alibi dicit, quod homo poteſt abijcere inſpirationem Diuinam, intelligẽdum iuxta celebrem theologorum Scholaſticorum diſtinctionem in ſenſu diuiſo. In ſenſu autem compoſito nullus poteſt reſiſterè Dei voluntati. Impoſſibile enim eſt quod Deus velit voluntate abſoluta me operari talem actum hic, & nunc & quod ego de facto reſiſtam Deo. Quia liberi ſum arbitrij poſſem quidem non ieiunare, non orare, eleemoſynam non porrigere, ſed quia voluntas Dei efficax eſt re vera ab illa motus ieiunabo, & orabo, ita enim ait Paulus voluntati eius quis reſiſtet? Argumentum quidem hoc erat illorum qui perperam credebant ſibi imputari non debere culpam nec pœnam

Rom. 11. S. Thom.

Sess. 10. 4. Cap. 5.

Rom. 9.

& veritatem hanc infallibilem, quod Diuinæ voluntati abſolutæ non poſſit homo reſiſtere confirmat verbis, Heſter. Non eſt qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati, dixit Mardochæus ſi decreueris ſaluare Iſrael, Dominus omnium es, nec eſt qui reſiſtat maieſtati tuæ, reſiſtunt quidem peccatores Deo præſtanti auxilium ſufficiens non autem ſi illud fuerit efficax. Sicut putaui ita erit nec cogitatio mea poterit irritari ſicut nec virtus. Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? Et alibi: Cõſilium meum ſtabit, & omnis voluntas mea fiet, aliàs ait Auguſt. quomodo Deus eſſet omnipotens, ſi aliquid voluit facere quod non fecit. Et quod eſt indignius ideo non fecit quoniam ne fieret, quod volebat omnipotens voluntas hominis impediuit atque ita perichitaretur ipſum noſtræ profeſſionis initium quo nos in Deum patrem omnipotentem credere confitemur. hæc Auguſt. Eſt quidem in noſtra poteſtate gratiæ excitanti reſpondere, ſed non pro ſola, & innata libertate, vt quibuſdã male placuit, ſed pro ſpeciali dono, & miſericordia Dei qui eximia bonitate ſua motus, non ſolum tribuit gratiam excitantem qua poſſimus bene operari, ſed etiam concedit ipſum velle, & bonum vſum illius gratiæ, ut docet Auguſt. Certum quidem eſt nos velle cum volumus, ſed illic facit, vt velimus itaque in doctrina S. Thomæ, & patrum danda eſt motio efficax ex parte Dei quæ facit voluntatem noſtram libere operari, nec vt quidam ex iunioribus Theologis volunt, conſtituenda eſt ſola motio Dei pręuia per quam liberum arbitrium poſſit operari ſi velit, illam motionem negantes qua Deus noſter facit illud bonum velle, & bene operari. Secundum ergo horum ſententiam non datur gratia quæ in ratione prævenientis ſit efficax ex parte gratiæ ad quam ſemper ſequatur cooperatio liberi arbitrij, ſed affirmant quod gratia prævenies dicitur efficax ex libera cooperatione noſtri arbitrij, vnde prius intelligitur cooperatio noſtri arbitrij, quam intelligatur

Heſter. 13.

Iſa. 14.

Eſa. 46.

In Enchiri dio ad Laurentium c. 98.

tur gentilitas, et de gente obscura non humanus nobiscum clarescit ortus. Ecce Magi de Oriente venerunt, et Herodes, Regum Romanorum tributarius, non Christum, sed Christi timet Regnum. Ecce Magi ad Regem gentium, Herodes regem ad se venire gentium timet. Et ne quis ignorantiæ excusationem habeat, Scriptura Evangelica ostendit, quid Magi, quid Herodes, quid Hierusalem timuerit. Magi quærunt, ubi natus sit Christus, ut adorent: Herodes quærit, ut occidat: Hierusalem quærit, ut ignoret. Ignorantia Hierusalem, scientia Magorum, et furor Herodis, Christum Regem gentium esse testatur. Magi ergo ad Christum venerunt, Herodes ad Christum venire timuit, Hierusalem Christum ignorare voluit. Et ideo Magi Christum invenerunt, Herodes Christum non invenit, Hierusalem Christum non vidit. Ecce ergo Christus, qui Hierusalem non videt, Magos videt, et Hierusalem ignorante, Magi Christum adorant. Ecce Magi, qui Christum quærebant, et adorabant, Christum Regem gentium esse testantur. Ecce Herodes, qui Christum timebat, et occidere quærebat, Christum Regem gentium esse testatur. Ecce Hierusalem, quæ Christum ignorabat, et ignorare voluit, Christum Regem gentium esse testatur. Ecce ergo Christus, qui Hierusalem non videt, Magos videt, et Hierusalem ignorante, Magi Christum adorant. Ecce Magi, qui Christum quærebant, et adorabant, Christum Regem gentium esse testantur. Ecce Herodes, qui Christum timebat, et occidere quærebat, Christum Regem gentium esse testatur. Ecce Hierusalem, quæ Christum ignorabat, et ignorare voluit, Christum Regem gentium esse testatur.

Et ecce stella, quam viderant Magi in Oriente, antecedebat eos.

Quæ stella, nisi Spiritus Sanctus? Quæ stella, nisi Deus Spiritus Sanctus? Quæ stella, nisi Deus Spiritus Sanctus, qui Magos ad Christum ducebat

bonitate motus ſicque in priſtinum reſtituitur ſtatum, ſed loquitur de pœnitentia exteriori quam fecit Achab, qui reprehenſus ab Elia indutus eſt cilicio, & cæt. vt pœnas effugeret temporales, & alter de quo dicitur, quod non inuenit locum pœnitentiæ quamquam cum lachrymis exquiſiſet, illam quibus temporales deflebat ærumnas, non interna animæ mala, hanc pœnitentiam egiſſent Tirij, ſi virtutes vidiſſent à Domino factas in Bethſaida. *Ianſenius Matth. 11.* Cornelius Ianſenius, ait dici poteſt, Dominum hæc de pœnitentia, & conuerſione Tyri dicere, non tanquam præſcium eorum quæ futura eſſent ſi illis prædicatum fuiſſet, ſed tantum vulgariter hæc vulgo locutum quomodo frequenter ſolet, vt huiuſmodi comparatione inſignem obſtinationem Iudæorum ſignificaret, quomodo dicere ſolemus, ſi tantum beneficij alteri exhibuiſſem, gratiorem proculdubio expertus fuiſſem: ſicut Hiſpani dicimus certus ſum quod talis non ea ingratitudine qua tu meis beneficijs reſpondiſſet. Sed quod omnino vim rationis euacuat, illud eſt, quod reprehenſio Domini rationabilis fuit valde, in illa enim exprobrare voluit cæcitatem, & obdurationem Iudæorum, & peruerſam voluntatem erga Dominum, quia miraculis Chriſti contradicebant, & auxilijs externis, vtpote prædicationi miraculis, &c. atque internis ſufficientibus, & ita præſtiterunt ſua malitia impedimentum ne Deus ſuperadderet maiora auxilia, ſcilicet efficacia, quibus cum effectu conuerterentur, & ſalui fierent.

Hæc autem impedimenta non apposuiſſent Tirij auxilijs ſufficientibus, & miraculis Chriſti, quia non erant obdurati ſicut Iudæi, & ita ſcilicet, facta fuiſſent in Tyro ſigna quæ fecit Dominus in ciuitatibus illis Galileæ, & dediſſet eis auxilia ſufficientia quæ contulit Iudæis non reſtitiſſent Chriſto, Tyrij dicentes Dæmonium habes, &c. & ita Deus ſua miſericordia ſupperaddidiſſet illis auxilia efficacia quibus cõuerterentur, & non ex ſolis miraculis quæ non ſufficiunt, vt homo actu conuertatur, ſed conuerterentur per ſpeciale auxilium efficax, ſua miſericordia illis datum, & vt vno verbo ſcolaſtico modo finiam, dicendum eſt, quod in conditionalibus non eſt neceſſarium vt antecedens ſit cauſa adæquata conſequentis, vt ſi ignis applicaretur ſtupæ tam combureret, vera propoſitio eſt, & tamen applicatio non eſt cauſa combuſtionis: ſic & miracula non eſſent cauſa adæquata conuerſionis in Tyro, ſed omnia ad Dei iudicia referunt Sancti, de quibus agitur libro quarto, capitulo decimoſeptimo, numero ſexto, nono, vndecimo, vſque ad decimumſextum, decimumnonum, & vigeſimum, libro ſexto, capitulo vndecimo, numero tertio, vſque ad quintum.

Secundò conſiderandum eſt, quod alibi diximus, qua veritate qua diligentia, & cura Deus his rebus intendat quæ hominum concernunt ſalutem, quamque tepide, & negligenter oſcitanterque his quæ ad eandem pertinent, attendamus. Fides Chriſti Domini pro qualitate temporum diuerſimode fuit neceſſaria ad ſalutem ſicut & pro differentia perſonarum, ſed in lege noua fides explicita Chriſti cunctis eſt neceſſaria ad ſalutem ſine qua nullus eam valet conſequi quantumuis bene viuat, cumque hæc fundamentum ſit ſupra quod ædificij Chriſtiani altitudo conſurgit, oportet vt verbum diuinum credamus incarnatum, & paſſum, reſurrexiſſe, qui in nubẽ aſcendit in cœlum, vnde rurſum veniet iudicaturus orbem, vt idem qui fuit redemptor, ſit & iudex hominum, & qui agnus venit vt tollat peccata mundi ſicut Ioannes dixit, idem venit Leo de tribu Iuda, vt rationem exigat factorum vt qui cum noluerunt redemptorem experiantur vindicem, vide iudicem de Chriſti Domini vtroque aduentu, in quo miſericordiam cantamus primum, prædicaturi poſtea Iudicium, ad id Ioannes fidus amicus miſſus eſt, cui in vtero materno exiſtenti manifeſtatus eſt, primus hoc priuilegio dotatus *S. Th. 22. q. 2 ar. 7.*

Digitized by Google

...ne dies regnandi excludat & impe-
...ndat, nec sol nox, nec nox
...ndat, nec sol nox, nec nox
...ndat, nec sol nox, nec nox

nãgelio,& baptizati oſtẽditur dignitas & q̃ tam lõge a neceſſitate baptiſmi abeſſet, q̃ Ioannes eum vocauerit agnũ qui venerat vt aboleret peccata mundi in quo naturã diuinam & humanã declarat,& ſimul baptizãtis ſanctitas. Qui enim venerat vt oẽs crederent per illu, quia Ioannis teſtimonio venerũt ad fidem apoſtolorum primi, officium ſuũ hodie Ioannes inchoat cum primum illi oblatus eſſet Meſſiæ honor, tunc clamauit: ego vox &c. is fuit, q̃ prim⁹ poſt Deiparam virginẽ verbum incarnatũ agnouit, qui primus eum & abſentẽ p̃dicant,& abſentem digito oſtẽdit, lucerna ardens & lucens fuit, vt homines adduceret ad fidem. In deſerto raptus audiuit arcana, quæ nõ licebat homini loqui, in deſerto velut in inſula Pathmos nõ exul, ſed ipſe p̃fectus, admirãdis reuelationibus potitus eſt, & cornutus vt Moyſes, dum factis adiungebat verba, admirabilis erat oĩbus. & tamẽ cum teſtimonia credibilia eſſẽt nimis, & teſtis potẽs in opere & ſermone, vix vn⁹ aut alter ad fidem acceſſerunt, quia hęc donum Dei eſt, ſine quo mouẽte & inſpirante nullus poteſt credere, niſi Deus omnipotentia ſua pie afficiat voluntatem. venit Ioannes nõ manducãs &c. & dicitis, dęmoniũ habet, &c. venit filius hominis manducãs & bibens, & dicitis, ecce homo potator viui, cantauim⁹ uobis & nõ ſaltaſtis, lamentauimus & nõ planxiſtis, q.d. nullum medium intentatum reliquimus vt ad fidẽ veniretis, & multũ uos monuimus ad eam amplexãdam. fides Dei domum eſt lib. 6. c. 3. nu. 12. 21. & 22. ſed licet hæc ita ſint ex teſtimonijs humanis, quod vehementius fidem adiuuit efficaciſſime, Ioannis teſtimonium fuit, quod omne genus hominum admirabatur, ipſeque impijſſimus Herodes qui ipſum decollauit, audito eo multa faciebat, ipſumq; libẽter audiebat: tam potens enim virtus etiam ſceleratiſſimorum hominum animos valebat immutare.

Rurſum conſiderandum eſt, q̃ dum Chriſtus a prędicatione Euangelij vellet initium dare, vt id faceret primum omnium uoluit baptizari, vt prędicator teſtimonium haberet innocentiſſimæ ſuæ uitæ Ioannis uerbis, eximiæq; eius humilitatis in deſertum poſtea ductus & tentatus, vt cõpateretur peccantibus & tentatis tãque ſeparatus ab hominũ conſortio prædicationi viam fecit. Infinitam gratiam in labijs eius diffudit Deus, qui & os eius aperuit, qui repletꝰ erat ſpiritu ſcientiæ & intellectus. Hoc egregium euangelizandi opus Ioannes primum cępit, quod ut conuenienter p̃ficeret, tot annis vitam cum Deo egit. At cum Ieſu opus incomparabiliter eſſet maius qui datus erat in lucem gentium ut ſalus eius eſſet uſque ad extremum terræ, vt reges viderent, & principes conſurgerent, &c. Ea enim q̃ grauia ſunt expedit, ut multa cõſideratione & pręmeditatione fiãt; Sic ante quã Moyſes legationem in Aegypto exequeretur, opus ſane difficile, in montibus annis quadraginta cũ Deo conuerſatus, illi p̃ficiendo idoneus factus fuit. Et poſt egreſſum populi de Aegypto quadraginta dieb. in monte fuit, & ut legis q̃ tradebat, & eius obſeruantiæ neceſſitatem ediceret, tonitrua, fulgura, ignis, fumus, terroreſque multi viſi ſunt & audiri. Et cum ad prædicandum mittendi eſſent Apoſtoli, Spiritus ſanctus in linguis igneis apparuit, ut ignei ipſi effecti, mundũ ſua p̃dicatione complerent. ita & Ieſus cum ad legationem ſibi creditam accingeretur, licèt qui De⁹ erat, nec baptiſmo, nec ieiunio, nec ſolitudine, nec oratione egeret, ut qualitatem rei de qua tractabatur ſignificaret, antequam illam agrederetur, ieiunauit, baptizatus eſt, &c. lib. 3. cap. 8. num. 14. 15. 16. & 9. Chriſti incarnatio lac & mel dedit, vt lacte miraculorum & mele doctrinæ nutriretur homo, lib. 18. cap. 3. nume. 5. Chriſtus ſponſus & magiſter, lib. 18. c. 13. nu. 9. voluit etiam vt quanta præparatione egeãt qui munere prędicationes funguntur in baptiſmo neceſſaria eorum ſanctitas demonſtretur, in ſolitudine, ut primo propriæ inuigilent ſaluti, deinde de proximorum reformatione ſint ſolicitu. Attende tibi

dixit

dixit Paulus Timothæo, deinde doctrinæ.

Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſimè, ut proprias reſeces concupiſcentias, & cõtinuo gladij ſint in manibus ad faciendam vindictam in nationibus, &c. ad alligandos reges in compedibus, &c. adueniat ſpiritus ſanctus qui idoneos eos faciat noui teſtamenti miniſtros non littera, ſed ſpiritu, vt & ſpirituales ſint, & ſacræ ſcripturæ ſpiritum ſciant, nec cortice literæ ſint contenti, cum enim id muneris homines idiotæ ſubeunt aut peccatores, totius Reipublicę ruina ſunt, ſicut Iudæorũ populo accidit, quando Phariſæos habuerunt Legis ignaros & ſceleratos. Habeant prædicatores ſpiritum deſcendentem & manentem, non tranſeũtem, ſicut de Chriſto Dño dictũ eſt Ioanni ſuper quem videris ſpiritum deſcendentem & manentem, hic eſt qui baptizat, qui huic tam egregiæ functioni perficiendæ idoneus eſt. Sit eorum ſpiritus uadens, ut ad ea quæ ſunt priora extendat ſeipſum, & non rediens ad priſtina uitia, quæ dereliquit: uadat ab ocio contemplationis, & redeat ut iterum Deo vacet, non degu ſtantes tantum cœleſtia bona, ſed illis inebriati. De his tribus latè diſeritur verbo prædicatores, quod ſcilicet iuſti ſint, quod propriæ ſaluti primum inuigilent, & quod ſapientes ſint, & his conditionibus & titulis decoratus concionator, vix Rempublicam iuuat miſere perditã & totaliter ruituram. Cũ Iudaicus populus in profundũ ueniſſet malorum accepit Chriſtum Dominũ qui Deus erat prædicatorẽ, qui ſignis, portentis, & mirandis operibus ut euãgelizaret pauperibus fuerat miſſus, cui cœli aperti ſunt ſuper quem Spiritus ſanctus viſus eſt, & cum prædicaret nõ audiebatur, ſed fere omnes illi contradicebant, ita ut diceret: quid me genuit mater virum rixæ & diſcordiæ. & illud non fœneraui, nec fœneravit mihi quiſquam, ideſt non inueniebatur, qui vellet recipere, quę ego largiter erogare contendebam, &c. ſic modo ſi vix conſurgerent Apoſtolici, vix quicquam operarentur in plebe ad extremum malum deducta.

Sed ſicut tunc dominus noſter officium non deſeruit ad quod fuerat miſſus, ſed in eo uitam finiuit, ita & prædicatores ſi in populo non proficiant ora claudere non debent. illorum enim munus eſt plantare, ſeminare, rigare, qui autem incrementum dat Deus eſt qui operatur in hominibus velle & perficere pro bona uoluntate ſua, quando & quomodo placuerit. Clama ne ceſſes, &c. tibi dictum puta, annuncia populo meo ſcelera eorũ, &c. quod ſi ille correctus non fuerit, pœnas dabit, tu autem liberaſti animã tuam. doce verbo & exemplo, quæ decent ſanam doctrinam, hoc enim tibi eſt demandatum. prædicatores in ſalicibus non pulſant organa, ſed ſuſpendunt dum peruerſis non prædicant, libro quarto, capitulo trigeſimoquarto, numero vigeſimo, libro vndecimo, capitulo ſecundo, numero vigeſimoquarto. prædicatores etſi populus non emendetur, prædicare debent, libro decimoquarto, capitulo vigeſimoſexto, numero ſeptimo, vſque ad decimumquartum, decimumſeptimum, vſque ad vigeſimum, trigeſimumſecũdum, & trigeſimumtertium, & quadrageſimumtertium. Prædicatores tacentes, vel quia irridẽtur, vel quia populus non corrigitur, puniuntur a Deo, libro decimoquarto, capitulo vigeſimoſexto, numero decimoſeptimo, & decimooctauo, & decimonono, vigeſimo, & quadrageſimoquinto, & quadrageſimotertio.

Vidit Ioannes Ieſum venientem ad ſe, & ait ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, vſque ad ea verba ego vidi & teſtimonium perhibui, quia hic eſt filius Dei. In hoc capite primum ponitur teſtimonium, quod Ioãnes perhibuit de Chriſto interrogatus a Sacerdotibus, & Leuitis. *Ioannis.*

In hoc autem Euangelio teſtimonium, quod ſpontaneus dedit idque de monſtrando ipſum. Quoniam enim iam populus ſummo tenebantur ſtudio agnoſcendi eum, cuius dignitati

intẽ-

intantum cedebat Ioannes, ne eam dignitatem per errorem alteri tubuerēt hallutinarenturque in re tãtopere ad ſaluté neceſſaria, conueniens fuit, ut altera die digito demõſtraretur is quẽ Ioannes tantopere commendauerat. venit Chriſtus primus ad Ioannem ut occaſionem daret ei proferendi teſtimonium præoccupat enim ſapientia eos, qui eam concupiſcunt.

Et ſicut Dæmon mille quærit modos, vt homines ad malum trahat maiores multo excogitat Chriſtus animarum amator, ut ad ſui laudem & agnitionem inuitet, ad oſtium pulſat, ſponſam uocat, fornicantem cum amatoribus multis ad ſe nititur adducere, ſanguine conſpurcatã & mortuam vitæ reſtituit regium diadema capiti imponit, pollutam animam virginitate donat. Sic enim occaſiones quærit qui vult recedere ab amico, eaſdem quærit qui amicum ſibi reconciliare deſiderat, & propterea obuium habuit Ioannem ut dum ipſum cerneret ad ferendum diuinũ hoc teſtimonium moueretur. Deo maior eſt cura de homine ſaluando quam dæmoni de perdendo, libro primo, capitulo ſexto, numero decimoſeptimo, Deus effundere nititur ſuam miſericordiam ſicut quæ parturit fatum libro quarto, capitulo ſeptimo, numero nono, & decimo nono, Deus non quæſitus nos quæſiuit, libro quarto, capitulo decimoſexto, numero decimotertio, Chriſtus comparatur nubi, imbri, & fluuio libr. tertio, capitulo quinto, numero trigeſimoprimo, quadrageſimo, quadrageſimotertio, ſexageſimonono, octuageſimotertio, capitulo ſeptimo, numero vigeſimoſexto, capitulo nono, numero, quinto, & decimoſexto.

In his etiam verbis vidit Ioannes Ieſum venientem ad ſe, docetur quã ſint ad recte operandum diuina gratia, & diuinũ auxilium neceſſaria, niſi enim Chriſtus ad Ioannem veniſſet, nec os aperire, nec de eo teſtimonium ferre potuiſſet, cum liberum arbitrium ad hoc ſit ineſficax, vide de re hac libro quarto, capitulo decimoquarto, numero quarto, vſque ad vigeſimũ, libro ſeptimo, capitulo nono, decimoquarto, vſque ad decimũſextũ, vide multa verbo gratia Dei, potiſſimè lib. ſeptimo, capitulo nono, per totum: & verbo liberum arbitrium: ſecundo Ioannes dixit, Ecce Agnus Dei, &c. coram eis, qui Chriſtum viderant ſe baptizãtem ne quis crederet peccatis coactum ad baptiſmum veniſſe. verſus ergo ad populum Ioannes Chriſtum digito demonſtrant, vt iam de facie quoque agnitum admirari, & amare conſuescerent eum, qui ſpecioſus erat præ filijs hominum, & ſicut agroto nihil gratius poteſt dici, quam aduentus peritiſſimi medici, cuius arti nullus eſt morbus deſperatus, ita & Iudæorum populo ubi a maiori vſque ad minorẽ omnes ſtudebant auaritiæ, innumeris implicati peccatis, iam penè deſperatis, quid utilius dici potuit, quam Ecce Agnus Dei, Ecce qui tollit peccata mundi, ut hac cognita potentia, illum potius ſequerẽtur, hãc aduertentes bonitatem, illius baptiſmum ambirent, qui enim amicus erat ſponſi, ſponſi laudes prædicat, ipſius gloriã deſiderat, hic baptiſtæ contemptus proprius fuit, hic eximius erga proximos amor, hæc ſumma erga Deum dilectio, cumque his tribus contineatur totus perfectionis epilogus, ex his licet excellentiã Ioannis animaduertere, in illo non ſaccum cilicinum, nõ antra deſerti, non cubitatem in terra, non locuſtas edentem & mel, licèt magna hæc ſint, conuenit admirari, ſed quod ea cura quæ mundani homines feruntur in honores, dignitates excellentiam propriam, eadem imo maiora, eximius hic vir proprium contemptum deſiderabat, ut paruifacerẽt homines, quæ in illo cernebant bona, & ea admirarentur in uiro tam vtili reipublicæ, qui venerat, ut tolleret peccata mundi. in his duobus uerbis uniuerſa lex pendet & Prophetæ dixit Chriſtus & ſubintulit ſeruus perfectus eſſe vende omnia, quæ habes, &c. id non ſolum baptiſta fecit, ſed & proprium honorem vilipendebat, ut utilitati proximorum conſuleret

Ad Lib. I.

Epist. I. Ad Quintum fratrem.

Quod ad me de Pompeio scribis, ita fecit, ut omnia, quæ ad me scribit, ad meam voluntatem. Nihil enim est, quod non ille mihi ad meum arbitrium, quod quidem in illo sit, deferat. Sed tamen, quoniam ipse ad me de Pompeio scripsit, quæ ad me de illo scripsit, ea ad te mitto, ut, si quid ad ea respondendum videbitur, tu mihi rescribas. Ego, quid ad ea respondeam, non habeo. Nam, quæ ille scribit, ea sunt, quæ ego ipse mihi dicam, si quid opus sit. Quod si quid tu videbis, rescribes. Ego, quid faciam, non habeo. Nam, si ad Pompeium proficiscor, ut ille scribit, quid ego faciam? Quid? Quod ille mihi ad meum arbitrium deferat, quod quidem in illo sit

est miserendi de eo dicitur linum fumigans non extinguet, quia peccantibus ex causa non infligit flagella, sed si nõ resipuerit, in iudicio stupam fumatem non extinguet, quia ignis impiorum non morientur Christi primus aduentus stillæ comparatur, secundus tonitruo, lib.9.cap.9.num.70. & 71. ibi.vt parturiens loquetur, qui in primo Syluet. ibi.num.62. in primo itinera nostra direxit in secundo timor erit nocturnus, num.59. Christus gladius nõ vibratus in primo aduentu, sed in secũdo, ibi.num.53. Christi misericordia & iudicium in caprea, & hinnulo exprimitur, lib.3.c.9.nu.38.

Hic est, de quo dixi post me uenit vir qui ante me factus est, quia prior me erat, & ego nesciebam eum. Magnam energiam habet uox hęc, vir nõ enim solum ad manifestandam magnã perfectionem Christi hominis posita est, sed simul etiam propter prophetias multas in quibus vir vocatus est. Ego vir vester & assumam uos, &c. Ecce vir oriens nomen eius. virum dolorũ, vir qui viriliter agebat in cunctis. virili animo cum hoste congrediebatur, vir qui vxori nubens propter eam reliquit patrem & matrem.

Hier.3. Zach.6. Esa.53. Osee 2.

Non vocabis me Baalim, sed uocabis me vir meus: vir non paruulus qui natus, & datus fuerat nobis, sed vir vincens inimicos. Et ego nesciebam eum scilicet, a principio dum essem in deserto antequam baptizarem, quin potius hoc mihi munus demandatum est, ut ille pŏpulo notus fieret. Nesciebam eum ne me humano affectu ductum credatis nesciebat facie, sicut Samuel sciebat vngendum in regem vnum ex filijs Isai. sed nesciebat, quis nam esset donec a Deo signum accepit. Ioannes autem suo baptismo, dicit manifestasse Christum, quia dum illum baptizauit vox patris audita est, hic est filius meus dilectus, &c. quæ ad agnitionem Christi populum adducebat, cuius testimonij baptismus dedit occasionem. Altero modo, vt Iudæi nouitate baptismi Ioannis commoti tempus imminens aduentus Christi, & aquam iam illam adesse, qua mundandi essent, ab omnibus inquinamentis intelligerent. tertio ut populus per pœnitentiam in baptismo prædicatam disponeretur, ut remoto peccatorũ impedimento Christum facilius annunciatum reciperent itaque occasione baptismi Ioãnis maxima hominum multitudo corã qua Ioannes de Christo testificaretur.

1.Reg.16.

Et ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit super quem videris spiritum descendẽtem & manentem, &c. hic est qui baptizat in spiritu sancto. Quamquam secundum probabiliorem Chrysost. sententiam Ioannes ante columbæ descẽsum interiori spiritus reuelatione Christum uenientem ad baptismum suum agnouerit, id tamen non pugnat cum isto loco.

Nam nõ dicit Ioannes hic sibi ignotum fuisse donec columba indicio illum cognouerit, sed tantum, hoc signũ se aliquando diuinitus accepisse, quo illum agnosceret, sed certius vtiq; & sic vt per illud certo ipsum alijs manifestare posset Memorat ergo quam infallibili signo ipse de domino certius euaserit tacens scereniorem reuelationem. Hæc enim grandis est sanctorum cura fauores Dei reficere, &c. de qua re diximus aliàs copiose.

Testimonium perhibuit Ioannes, quam vidi spiritum descendentẽ, quasi columbam quæ vere creata fuit a Deo in hunc finem, discipulis autem in die Pentecostes in igne apparuit, quia quidam sunt simplices, sed tepidi, quidam autem feruentes, sed malitiosi, ergo spiritu sanctificati dolo careant, spiritus in columbæ specie demonstratur, & ne simplicitas frigiditate tepescat apparet in igne, in columba, quæ habet gemitum pro cantu & spiritus postulat pro nobis gemitibus, &c.

Secundo, quia hoc animal est fęcundissimum, talesque sunt animæ quas diuinus hic spiritus inhabitat. Et ut olim columba deferens ramum oliuę ostendit signum clementiæ Dei, & in baptismo ueniens spiritus sanctus in specie columbæ demonstrat signum

diuinæ

diuinæ clementiæ, quæ baptizatis, & peccata remittit, & gratiam donat qui miſit me baptizare.

Hiere. 23. ad Heb. Non erat Ioannes ex illis de quibus ſcriptum eſt. Non mittebam eos & ipſi currebant. Nemo ſibi aſſumit honorem, ſed qui vocatur a Deo, vide de re hac verbo Prælati & Prædicatores, & cætera.

DOMINICA PRIMA poſt Octau. Epiphaniæ.

EVANGELIVM.

Nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilæa. Ioan. 2.

1 Dom. 1. poſt Epiphan. EVM Chriſti Domini incarnatio in hunc finem ordinata fuerit, ut homines ſalutem conſequerentur, ſine qua miſericordia Dei potuit non potuiſſet homo, lib. 3. cap. 6. numero 16. fuit enim Ieſus candelabrum ductile de auro puriſſimo, & propitiatorium, lib. 5. cap. 5. num. 67. Qui aſcēdit ſuper equum ruium incarnando, vt homines ſuæ ſubijceret poteſtati, libro 3. cap. 5. num. 39. cap. 13. numero 16. Iam incarnatus, iam operibus, ut omnibus ante actis diebus, & tacens infans, & grandæuus, iam miracula patrans, & docens charitatem, qua agebatur oſtendebat. Chriſtus enim incarnando lac, & mel dedit, vt lacte miraculorum, & melle doctrinæ homines nutrirentur, lib. 18. capit. tertio, numero quinto.

Bern. Ser. 2. hui⁹ Dom. Sed ſicut Chriſtus Dominus, foris ſpecioſus erat forma præ filijs hominum, ſed hæc exterior pulchritudo, conſideratione digna non erat, ſi conferatur cum ea, quę intrinſecus latebat, in eo qui erat candor lucis æternę, & ſpeculum ſine macula Dei maieſtatis, & imago bonitatis illius; ſic & Chriſti Domini geſta, quæ extrinſecus miranda erant, interius conſidetata erunt mirabiliora, cum Deus aquam in uinum tam ſubito, ac facile conuertit, miraculum nō modicum patrauit, ſed maiora myſteria, factum hoc adumbrabat.

Vnde Euangelium hoc totum eſt myſterijs plenum, & miraculum, quod primum eſt ex his, quæ Deus noſter homo factus patrauerat, circumſtantiæ illud comitantes, & quę illum impulerunt, vt illud operaretur, ſcilicet, vt manifeſtaret gloriam ſuam coram diſcipulis pauculis, qui dudum ſcholam ſuam fuerant ingreſſi, Andreas, Petrus, Ioannes, Philippus, & Nathanael, ut hi Chriſti Domini intelligerent diuinitatem, & maieſtatem, cuius fides & illis, & nobis tam erat neceſſaria, ut ipſi credentes prędicatione ſua hanc fidem nobis perſuaderent.

Tria ergo in hoc miraculo potiſſimum conſideranda ſunt. Primum, quod in nuptijs oſtendere voluit Chriſtus Dominus & potentiam, & miſericordiam ſuam: Secundo, quod medium, & vnicum & neceſſarium, quo prouideri debet & neceſſitatibus huius ſtatus, & cęterorum, illud eſt, ſi fecerimus, quæ nobis Ieſus præceperit, ſicut Deipara Virgo dixit miniſtris: *Quæcunque dixerit vobis facite*, nolentes, ut electione noſtra, & medijs, quæ noſtræ uoluntati ſunt conformia, prouideatur noſtræ ſaluti, aut neceſſitati. Tertio, quod Dominus noſter vinum ſeruās vſque in finem tam pretioſum, id voluit, vt intelligeres in operibus ſuis longe aliter ſe habere, quam dęmon, & mundus.

Cum iam vinum deeſſet a ſponſo præparatum conuiuis, præſto fuit alterum melius a Domino miraculoſe datum. Circa primum, inter miracula, quæ Chriſtus Dominus eſt operatus in terra, hoc fuit primum in nuptijs patratum, cumque coniugatorum ſtatus tantis ſit periculis plenus, in quo voluptati, acquirendis diuitijs, honoribus, habendis officijs, collocandis, & nutriēdis filijs vacant homines, mille periculis immerſi ſunt, talibus, ac tantis, vt ad ſubleuanda matrimonij & onera, & pericula,

Digitized by Google

ricula, Sacramentum instituit Dominus in lege noua, ex opere operato cõferens gratiam, qua ista moderentur, ijsque periculis prouideretur. Cumque nullum Sacramentum institutum fuerit in remedium peccati alicuius actualis, in particulari, præter hoc, propter specialem difficultatem, quæ est in moderanda libidine, & in bono vsu venereorum. nullumque Sacramentũ fuerit datum quo possent cælibes, & virgines Angelicam hanc vitam, vixq; humanam, mille difficultatibus plenam transigere, in quo inter multa conterendus est malleus vniuersæ terræ, quo nomine luxuriam (quæ pene totum orbem inuasit) intellexerunt Sancti, lib. sexto, cap. septimo, numero decimoquarto, capitulo octauo, numero nono, & decimo.

Cumque morbus, hic difficilis sit curationis, libro sexto, capit. duodecimo, numero septimo. Cumque luxuriæ arma potentissima sint ad vincendos, & perdendos homines, lib. 6. cap. 12. numero 1. 2. 8. & 13. Propter quod eam vocabant Sãcti ensem diaboli (ibidem numero vndecimo.) quo innumeri interempti sunt, etiam illi, qui nullo alio vitio vinci possunt, ibidem nume. 12. Est enim luxuria filia diaboli, qua iste, hominum genus inuoluit, libro primo cap. 24. numero secundo, cap. 25. num. vndecimo, libro 3. cap. 3. numero 39. & 40. Cumque luxuriæ passiones, quã difficulter vincantur, libro secundo, capit. quinto, num. 14. cap. 17. nume. 25. libro tertio, cap. tertio, numero vigesimoprimo, & vigesimoquarto, libro 6. cap. duodecimo, numero primo, secundo, & decimoquinto.

Et cum religiosorum professio, qua homines consilijs Euangelicis astricti sunt, de quibus dictum est: Non omnes capiunt verbum istud, qui potest capere capiat. In abrenunciatione omnium bonorum temporalium mira difficultas, in seruanda castitate maior, in renuncianda propria voluntate omnium maxima, & tamen ad hæc seruanda in vtroque statu nullum Ecclesiæ Sacramentum institutum est, cum tamẽ vt prouideret coniugatorum periculis, Sacramentum matrimonij instituerit Deus, vt intelligas, tum huius status difficultatem, tum etiam, quòd in omni statu adest (vt homo salutem consequatur etiam si in illo multa sint pericula) Saluator noster: propter quæ Sacramentum dedit matrimonij, cum in cælibatu, & religione hoc non acceperint homines auxilium; Vnde videbitis, quam raro patrauerit Deus miracula in hoc viuendi genere, & cum hodie aquam conuertit in vinum, id egit actus precibus Matris, cui summus a filio debebatur honor, & vt prouideret discipulorum fidei, a qua tot penderent bona; cum tamen alijs libenter ipse nec rogatus, nec postulatus miraculose bona maiora multo sit impertitus. Iacenti enim in grabato in piscina, qui triginta & octo annos habebat in infirmitate sua, irrequisitus, dixit: Vis sanus fieri? & protinus curatus est. Et ille, qui cæcus erat a natiuitate, nec verbum loquens, lumen recepit luto perunctus, & lotus in natatoria Siloe, quãdo de salute sollicitus non erat, &c. *Ioan. 5.* *Ioan. 9.*

Modo actus precibus Matris, quasi compulsus esset, venit ad miraculum. Hoc autem fecit Christus, quo homines intelligerent nullum esse statum, cui Deus non assistat, & in quo homo salutem æternam cõsequi non valeat. Chrysostomus de re hac eleganter, & late differens, sic habet: Vocatus est Iesus ad nuptias.

Quoniam multi nuptias prætexunt, alij filios, alij militiam, alij negotiationem, alij diuitias, alij inopiam, volo declarare, quod nihil horum impediat. Moyses vxorem habuit, & liberos. Helias Virgo erat. Et vnus manna e cœlo deduxit, alter ignem. Moysi Deus locutus est, & cum Helia conuersatus est. An nocuit vni virginitas, aut impedimento fuerunt alteri vxor, & liberi? Militiam prætexis, & dicis: Non possum esse pius. Centurio miles erat, de quo Dominus admirans dixit: Non inueni tantam fidem in Israel. *Ho. 3. ex ma vijs in Ioan.*

Et Paulus artifex erat, & manibus opera-

Digitized by Google

1 Cor. 4. apostolum. Quid enim? Cum Te-
stimonium habeamus, quod Deum
timeamus, nos ad illum, qui
Ad Phil. 1. Reg. 17. nos persequitur, non accedamus?
Quid? Cum Eliam Deus ad Regem
mittat, Eliam, qui Regem ad
Deum convertat, Eliam, qui
Regem ad Deum convertit, Eliam
Regem ad Deum convertentem
persequatur? Et Eliam Deum
persequentem Regem persequa-
tur? Et Regem Deum persequen-
tem Eliam persequatur? Et Eliam
Regem persequentem Deum per-
sequatur? Et Deum Eliam per-
sequentem Regem persequatur?
Et Regem Eliam persequentem
Deum persequatur? Et Deum
Regem persequentem Eliam per-
sequatur? Et Eliam Deum

Wenn wir nun dieſes alles recht betrachten, ſo werden wir finden, daß wir alle Urſache haben, uns über unſere Sünde zu betrüben, und ſie mit Ernſt zu bereuen. Wir haben alle Urſache, uns zu demüthigen, und Gott um Gnade zu bitten. Wir haben alle Urſache, uns zu bekehren, und ein neues Leben anzufangen. Wir haben alle Urſache, uns zu bemühen, daß wir Gottes Gnade erlangen, und ſeine Barmherzigkeit erfahren mög

tibi calcandũ, ut arida, ꝑbebit. Si ꝑcepe rit ut petrã alloquaris, & pcutias, ut ue-nas aquæ largissimas aperiat, loquere illi, ipsa enim præsto erit, vt fontes pro
Fol. 10. ducat aquarum. Si iubente Deo clama ueris: Sol contra Gabaon ne mouearis, sol præcipienti tibi, immo Deo pe re parebit, & quasi tota mundi machina dissolueretur, per duos dies sistet in cœ lo. Si Deus tibi præcipit, vt nudum in duas, esurientem pascas, inopiam non timeas, benefac, factus vt iumentum a-pud Deum, quod non suo, sed insiden-tis arbitrio ducitur. Sic numer. 9. cum Deum per receſſum nubis Iudæorum percipiebat, vt proficisceretur siue no cte siue in die, siue multum, siue parum quieuissent, siue lassi essent proficisce-bantur statim. Qui locus ait, Oleaster nos docet, quam parati esse debeamus, ad Dei obsequium, siue nocte, siue die, ubi incedere præcipiat faciendum est, non est causandum, nox est, incedere nequeo, quare qui te nocte præcipit am bulare, igneam dabit columnam ne er-res, sed viam cernas. Si te multos deti-neat dies in via, aut in ciuitate ne ægre feras. Sicut filij Israel nullus dicit. Qua re nos detines hic, cur nos quiescere nõ finis, sed æquo animo exequuntur, quæ Domino placent, ei in cunctis obedien tes, nec de ꝑcepto disputãtes. &c. Sic cũ Oseas audit, accipe vxorem fornicariã, statim, obe[illegible]it, & captiuat intellectũ in obsequiũ Dei; nõ cogitat, quid personã suam deceat, cæca quadam obedientia (quæ cum cæca est, est magis oculata) honestum decorumq; esse credit, quic-quid iubet Deus, ne te excusa, vt Hiere. quia puer ego sum, nec vt Ezech. mor ticinium, & laceratum a bestijs non co-medi ab infantia mea, usque nunc, nec vt Petrus Act. 10. absit Domine, quia nũquã mãducaui omne commune, &c. qui propterea tacitè reprehensus est, quod verborum Dei iudex, potius quã executor esse voluisset. Vide de perfe-cta obediẽtia, serm. Bern. ad fratres de monte Dei. Audierat Maria, *Quid mi-hi, & tibi est mulier?* & licet verba hęc talia essent, continuo iussit Dominus implere hidrias aqua. Iusti enim con-fidere semper debent, & Deo fidere, ẽt-si cõtraria promissis viderint accidere, li. 4. c. 22. nu. 4. & 5. Oranti aliquando non statim adest Deus vt detur occasio amplius deprecandi, lib. 1. c. 21. nu. 4. li. 13. c. 9. n. 20. & 21. Orationi instare de bemus, certi q; accipiemus q̃ petimus, aut q̃ petimus, aut q̃ vtiliora Deus iudi cauerit, lib. 12. cap. 3. num. 39. cap. 5. numero 8. Orauit Isaac pro sterili-tate Rebeccæ viginti annis, vt oratio-nis perseuerantiam doceret, qui post tot annos, & non antea, exauditus fuit, lib. decimotertio, cap. septimo, nume. quarto, Deum oblitum suæ misericor-diæ falso credunt aliqui homines, libr. quarto, cap. septimo, num. vigesimo ter tio, capit. duodecimo, numer. deci-motertio, Docuitque Maria, ad Deum in necessitatibus confugiendum, non ad humana præsidia, lib. quarto, cap. de cimosexto, numer. duodecimo, & de cimotertio, Deus etiam non quæsi-tus nos quærit, quomodo non aderit querentibus eum? lib. eodem, num. de cimotertio. *Iussit impleri hidrias aqua*, quæ res sine ratione videbatur, ut vinũ prouideret in nuptijs. Deus enim po-nit in thesauris abyssos, quia rationes factorum eius arcanæ sunt nobis, lib. quarto, capit. decimoseptimo, num. pri-mo, sexto, & nono, undecimo, vsq; ad 16. 19. & 20. lib. 6. cap. undecimo, nu mer. 3. usque ad 5. Deus medijs contra-rijs hominum iudicio suam uoluntatẽ facit implere, lib. quarto, cap. 22. nu. 3. vsq; ad 6. 11. usq; ad 14. Diuinum auxi lium adest, quado deest humanum, ibi-dem num. 10.

Circa tertium, Deus aquam mutauit in vinum, primum id non fecit, quando vinum conuiuis præparatum aderat, sic enim intelligunt aliqui ex Sanctis. *Non dum venit hora mea*, qua miraculum pa trandum est quando vinum defuerit. Prouidit Dominus Iudaico populo in deserto panẽ de cœlo, sed quando fari-na Aegiptij defecit. Consolatur Deus homines, sed quando mundi consola-tiones defuerint. Quando dicere potue ris cum Paulo: Supra modum grauati *2. Cor. 2.* sumus, & supra virtutem, ita ut tæde-

ret nos etiam vitæ, protinus subiunges sed qui consolatur humiles, consolatus est nos Deus. Repletus sum consolatione, superabundo gaudio. Mundus relinquit homines, & tunc Deus illos assumit, lib. 11. cap. 12. num. 31. & 40. Sed potissime id aduertendum est, Deum in operibus suis aliter se gerere, quam mundus, & Princeps eius. Hic, si quod est vinum bonum, illud in exordio propinat suis, eosque inebriat, & decipit, postea autem felle potantur, quod in propria causa vehementer, & sæpe expertus fuerat Salomon, qui aiebat: Fauus distillans labia meretricis, id est, dulcia sunt prima verba, amplexus, oscula, &c. nouissima autem eius amara, quasi absinthium. Et in Apocalypsi calix aureus erat, quo potabat suos Babylonica mulier, sed intus plenus erat immunditia. Mundi enim huius dulcedo ad tempus calices indulcat, sed in magnam amaritudinem postea conuertuntur, lib. 4. cap. 39. numer. 21. Mundani aureo calice Babylonis potantur, & inebriantur, lib. 5. cap. 1. numer. 2. vsque ad 4. Deus autem, si quid habet in sua doctrina difficile, aut asperum, initio statim proponit, post omnia sequuntur iucunda. Viderat Ioãnes turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, qui dum viuerent, lauerunt stolas in sanguine Agni, mille perpessi labores. Sed apparuerunt postmodum amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum. Quibus dictũ est: Non esurient, neq; sitient amplius, neq; cadet super illos Sol, nec vllus æstus, quia Agnus, qui in medio throni est, deducet illos ad vitæ fontes aquarũ & absterget Deus omnẽ lacrymam ab oculis eorũ. Seminauerunt hi in lacrymis, ut in gaudio meterent. Vnde merito de fideli anima scriptũ est: Fortitudo & decor indumentũ eius, & ridebit in die nouissimo. In præsenti enim huius vitæ die manũ mittit ad fortia, strenue q; se honestis laboribus exercet, sed in die nouissimo, improbis lugẽtibus, ipse ridebit, & lætissimũ diẽ aget. Benedicã Dominũ (iustus dicet) qui tribuit mihi intellectum, ne me externa mundi species, & nitor falleret, neve asperitate virtutis (quam prima fronte præfefert) ab eius studio deterreret, sed hic latentem sub acerbitate dulcedinem, illic vero absconditum in dulcedine lethale venenum agnoscerem. Deus reuelauit faciem indumenti eius, vt blandientẽ quidem voluptatem extra videat, & latentem tamen intus aculeum agnoscat. Quisquis ergo ab insidijs diaboli tutus esse cupit, non blandientem scorpionis faciem, sed caudam magis pungentem attendat. Hinc sapienter multum Aristoteles admonebat, voluptates nõ quidem venientes, sed absentes inspiciendas esse. Venientes enim fallaci specie alliciunt animum, abeuntes vero doloris & pœnitentiæ infixum aculeum relinquunt, contra vero in virtutis studio non tam aspera initia, quam exitũ suauissimum considerandum esse. Quantum enim prima eius facies terret, tanto eius posteriora demulcent. Sic enim olim Moyses metu perterritus fugiebat colubrum ex virga surgentem, quẽ tamen iussus cauda apprehendere, innoxium reperit. Meretrix autem illa in Prouerbijs apprehensum deosculatur iuuenem, procaciq; vultu blanditur: Aspersi, inquit, cubile meũ myrrha, strauitapetib⁹ pictis ex Aegypto, veni inebriemur vberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies. Cui malo prouidere uolens Deus aiebat: Ne intuearis vinũ, quando flaueſcit, cũ splenduerit in vitro color eius, ingreditur blande, sed in nouissimo mordebit vt coluber, & vt regulus venena diffundet. Et alibi: Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint, veni nobiscum, insidiemur sanguini, omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spolijs fili mi ne ambules cum eis. Ipsi enim contra sanguinem suum insidiantur, & moliuntur fraudes contra animam suam.

In Apoph.

Cap. 17. *Apoc. 7.* *Psal. 125.* *Prou. 31.* *Prouer. 5.* *Prou. 23.* *Prouer. 1.*

Quid mihi, & tibi mulier? Hæc verba interroganter, & non asserendo intelligenda sunt, vt ex illis reuerentiam intelligas, quam Dei filius exhibebat, ne quis repulsam ipsius con-

tem-

Rom. 13.

Rom. 8.

Gal. 5.

Ephes. 4.

Ephes. 5.

Ephes. 6.

Coloss. 3.

1. Thess. 4.

1. Thess. 5.

1. Tim. 6.

Tit. 3.

Hebr. 13.

1. Pet. 2.

1. Pet. 4.

1. Pet. 5.

1. Ioan. 2.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 4.

Iacob. 4.

Apoc. 22.

Matth. 5.

Matth. 6.

Matth. 7.

Matth. 19.

Matth. 22.

Matth. 25.

Luc. 6.

Luc. 10.

Luc. 12.

Luc. 16.

Luc. 18.

Luc. 21.

Ioan. 13.

Ioan. 15.

Act. 2.

Act. 3.

Act. 4.

Act. 5.

Act. 7.

Act. 10.

Act. 17.

Act. 20.

Act. 24.

Act. 26.

Act. 28.

Rom. 1.

Rom. 2.

Rom. 3.

Rom. 4.

Rom. 5.

Rom. 6.

Rom. 7.

Rom. 8.

Rom. 12.

Rom. 13.

Rom. 14.

1. Cor. 6.

1. Cor. 7.

1. Cor. 10.

1. Cor. 11.

1. Cor. 12.

1. Cor. 13.

1. Cor. 15.

2. Cor. 5.

2. Cor. 6.

2. Cor. 9.

2. Cor. 11.

Gal. 1.

Gal. 2.

Gal. 3.

Gal. 4.

Gal. 5.

Gal. 6.

Ephes. 1.

Ephes. 2.

Ephes. 3.

Ephes. 4.

Ephes. 5.

Ephes. 6.

Philip. 1.

Philip. 2.

Philip. 3.

Philip. 4.

Coloss. 1.

Coloss. 2.

Coloss. 3.

Coloss. 4.

1. Thess. 1.

1. Thess. 2.

1. Thess. 3.

1. Thess. 4.

1. Thess. 5.

2. Thess. 1.

2. Thess. 2.

2. Thess. 3.

1. Tim. 1.

1. Tim. 2.

1. Tim. 3.

1. Tim. 4.

1. Tim. 5.

1. Tim. 6.

2. Tim. 1.

2. Tim. 2.

2. Tim. 3.

2. Tim. 4.

Tit. 1.

Tit. 2.

Tit. 3.

Philem. 1.

Hebr. 1.

Hebr. 2.

Hebr. 3.

Hebr. 4.

Hebr. 5.

Hebr. 6.

Hebr. 7.

Hebr. 8.

Hebr. 9.

Hebr. 10.

Hebr. 11.

Hebr. 12.

Hebr. 13.

Iacob. 1.

Iacob. 2.

Iacob. 3.

Iacob. 4.

Iacob. 5.

1. Pet. 1.

1. Pet. 2.

1. Pet. 3.

1. Pet. 4.

1. Pet. 5.

2. Pet. 1.

2. Pet. 2.

2. Pet. 3.

1. Ioan. 1.

1. Ioan. 2.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 4.

1. Ioan. 5.

2. Ioan. 1.

3. Ioan. 1.

Iudæ 1.

Apoc. 1.

Apoc. 2.

Apoc. 3.

Apoc. 4.

Apoc. 5.

Apoc. 6.

Apoc. 7.

Apoc. 8.

Apoc. 9.

Apoc. 10.

Apoc. 11.

Apoc. 12.

Apoc. 13.

Apoc. 14.

Apoc. 15.

Apoc. 16.

Apoc. 17.

Apoc. 18.

Apoc. 19.

Apoc. 20.

Apoc. 21.

Apoc. 22.

Matth. 1.

Matth. 2.

Matth. 3.

Matth. 4.

Matth. 5.

Matth. 6.

Matth. 7.

Matth. 8.

Matth. 9.

Matth. 10.

Matth. 11.

Matth. 12.

Matth. 13.

Matth. 14.

Matth. 15.

Matth. 16.

Matth. 17.

Matth. 18.

Matth. 19.

Matth. 20.

Matth. 21.

Matth. 22.

Matth. 23.

Matth. 24.

Matth. 25.

Matth. 26.

Matth. 27.

Matth. 28.

Marc. 1.

Marc. 2.

Marc. 3.

Marc. 4.

Marc. 5.

Marc. 6.

Marc. 7.

Marc. 8.

Marc. 9.

Marc. 10.

Marc. 11.

Marc. 12.

Marc. 13.

Marc. 14.

Marc. 15.

Marc. 16.

Luc. 1.

Luc. 2.

Luc. 3.

Luc. 4.

Luc. 5.

Luc. 6.

Luc. 7.

Luc. 8.

Luc. 9.

Luc. 10.

Luc. 11.

Luc. 12.

Luc. 13.

Luc. 14.

Luc. 15.

Luc. 16.

Luc. 17.

Luc. 18.

Luc. 19.

Luc. 20.

Luc. 21.

Luc. 22.

Luc. 23.

Luc. 24.

Ioan. 1.

Ioan. 2.

Ioan. 3.

Ioan. 4.

Ioan. 5.

Ioan. 6.

Ioan. 7.

Ioan. 8.

Ioan. 9.

Ioan. 10.

Ioan. 11.

Ioan. 12.

Ioan. 13.

Ioan. 14.

Ioan. 15.

Ioan. 16.

Ioan. 17.

Ioan. 18.

Ioan. 19.

Ioan. 20.

Ioan. 21.

Act. 1.

Act. 2.

Act. 3.

Act. 4.

Act. 5.

Act. 6.

Act. 7.

Act. 8.

Act. 9.

Act. 10.

Act. 11.

Act. 12.

Act. 13.

Act. 14.

Act. 15.

Act. 16.

Act. 17.

Act. 18.

Act. 19.

Act. 20.

Act. 21.

Act. 22.

Act. 23.

Act. 24.

Act. 25.

Act. 26.

Act. 27.

Act. 28.

Rom. 1.

Rom. 2.

Rom. 3.

Rom. 4.

Rom. 5.

Rom. 6.

Rom. 7.

Rom. 8.

Rom. 9.

Rom. 10.

Rom. 11.

Rom. 12.

Rom. 13.

Rom. 14.

Rom. 15.

Rom. 16.

1. Cor. 1.

1. Cor. 2.

1. Cor. 3.

1. Cor. 4.

1. Cor. 5.

1. Cor. 6.

1. Cor. 7.

1. Cor. 8.

1. Cor. 9.

1. Cor. 10.

1. Cor. 11.

1. Cor. 12.

1. Cor. 13.

1. Cor. 14.

1. Cor. 15.

1. Cor. 16.

2. Cor. 1.

2. Cor. 2.

2. Cor. 3.

2. Cor. 4.

2. Cor. 5.

2. Cor. 6.

2. Cor. 7.

2. Cor. 8.

2. Cor. 9.

2. Cor. 10.

2. Cor. 11.

2. Cor. 12.

2. Cor. 13.

Gal. 1.

Gal. 2.

Gal. 3.

Gal. 4.

Gal. 5.

Gal. 6.

Ephes. 1.

Ephes. 2.

Ephes. 3.

Ephes. 4.

Ephes. 5.

Ephes. 6.

Philip. 1.

Philip. 2.

Philip. 3.

Philip. 4.

Coloss. 1.

Coloss. 2.

Coloss. 3.

Coloss. 4.

1. Thess. 1.

1. Thess. 2.

1. Thess. 3.

1. Thess. 4.

1. Thess. 5.

2. Thess. 1.

2. Thess. 2.

2. Thess. 3.

1. Tim. 1.

1. Tim. 2.

1. Tim. 3.

1. Tim. 4.

1. Tim. 5.

1. Tim. 6.

2. Tim. 1.

2. Tim. 2.

2. Tim. 3.

2. Tim. 4.

Tit. 1.

Tit. 2.

Tit. 3.

Philem. 1.

Hebr. 1.

Hebr. 2.

Hebr. 3.

Hebr. 4.

Hebr. 5.

Hebr. 6.

Hebr. 7.

Hebr. 8.

Hebr. 9.

Hebr. 10.

Hebr. 11.

Hebr. 12.

Hebr. 13.

Iacob. 1.

Iacob. 2.

Iacob. 3.

Iacob. 4.

Iacob. 5.

1. Pet. 1.

1. Pet. 2.

1. Pet. 3.

1. Pet. 4.

1. Pet. 5.

2. Pet. 1.

2. Pet. 2.

2. Pet. 3.

1. Ioan. 1.

1. Ioan. 2.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 4.

1. Ioan. 5.

2. Ioan. 1.

3. Ioan. 1.

Iudæ 1.

Apoc. 1.

Apoc. 2.

Apoc. 3.

Apoc. 4.

Apoc. 5.

Apoc. 6.

Apoc. 7.

Apoc. 8.

Apoc. 9.

Apoc. 10.

Apoc. 11.

Apoc. 12.

Apoc. 13.

Apoc. 14.

Apoc. 15.

Apoc. 16.

Apoc. 17.

Apoc. 18.

Apoc. 19.

Apoc. 20.

Apoc. 21.

Apoc. 22.

CC-BY-NC-SA

ac redemptor in eis ei rebus, virtutem, ac perfectionem consistere docuit verbis, & exemplis, quæ cunctis hominibus peruiæ sunt, ac comunes omnibus accommodatæ, ac faciles, qualia sunt amor Dei, & proximi, diuinus cultus, oratio, in his substantialiter consistit perfectio, cętera vero, quæ antiqui patres in eremo gerebant paupertas, esuries ciborum parsimonia, vestimentorum asperitas humi cubitatio, instrumenta erant huic fini, ac perfectioni cō sequendæ optime accommodata. Iesus noster domos peccatorum, & publicanorum ingrediebatur, ibi manducabat quæ illi apponebantur, ubi occasio erat prædicandi, ac docendi miracula edendi, homines ad Dei cultum trahendi, ut peccatores ad pœnitentiam inuitaret, ne criminum magnitudine considerata ad Deum, quem tantopere offendissent accedere non auderent. Hæc quidem certa sunt, quod conuiuijs intererat aliquando, sed in his parcissimus erat victu necessario contentus singulare exemplum parsimoniæ, & abstinentiæ, ac sobrietatis cæteris effectus. Vestitus moderatus erat, nec nimis vilis, nec multum nitidus, & pretiosus, ut alios ad talia adduceret indumenta. Ioannes quidem locustas edebat, & cilicio utebatur, qui pater erat, & author monachorum, & eremitarū, quibus vita illa congruebat, lib. 9. cap. 6. num. 8. Ioannes Baptista in victu, & uestitu admirandæ pœnitentiæ fuit, lib. 9. cap. 6. num. 5. 9. 13. & 16. 17. Christus omnibus Christianis futurus erat exemplum, qui a Christo Christiani dicerentur. Vnde eam uitam gerebat in uictu, & uestitu, lecto conuersatione, quæ cunctis esset imitabilis Virginibus, Senibus, infirmis, &c. hos docebat indumentorum qualitatem superfluitatem uitanda. Indumentis utēdum, & uictu ad necessitatem, non ad uanitatem, lib. 2. cap. 15. nu. 9. & 10. cap. 16. nu. 6. Vide lib. 9. cap. 2. per totum, maxime nu. 8. 17. usque ad 19. de abstinentię moderatione, lib. 1. cap. 1. nu. 47. 48. & 51. & 56. lib. 7. cap. 2. num. 5. usque ad 8. Christus mons coagulatus propter paruulos, & pinguis, vt roboret, lib. 3. cap. 9. nu. 28. Christi aduentus primus itinera nostra direxit, lib. 9. cap. 9. nu. 59. Christus butyrum, & mel comedit, &c. lib. 9. cap. 23. nu. 6. Sed conderandum valde est, quod quia austeritas vitæ non est solum commendata eremitis, qui circuibant pellibus caprinis, egentes in cauernisq; terræ habitantes, Cartusianis cæterisque monachis, vt plerique falso credunt in hac vita comuni dominus noster mirādam miscuit austeritatem, quam nō solum in algenti hyeme natus in diuerso rio, & positus in præsepio docuit, sed grandis factus, qui tenerrimæ erat complexionis incedebat pedes, & quod certo crediderim sine calceis. & semper discurrens euangelizādo discurrebat per vicos, & castella æstu cruciatus, & gelu. Vnde fatigatus ex itinere cum semel Samariam aplicuisset fatigatus ex itinere ieiunus in meridie iacebat supra montem, quod frequenter illi contingebat. Et licet aliquando inuitaretur à diuitibus raro id contingebat, vtpote, qui odio habebatur ab his, quorum auaritiam taxabat frequēter, & acriter. Fricabat spicas cum suis, quod eximiæ famis, & abstinentiæ est argumenium. Panes hordeaceos secum ferebat, vt ne cessitatibus prouideret. Pernoctabat in oratione Dei, paululum quandoq; dormitans super terram nocte. Clamabat Vulpes Foueas habent, &c. filius autē hominis non habet, vbi caput suum reclinet. Ad ficum veniens famem patiēs, quid ederet non inuenit, laptusq; perrexit in Bethaniam, vt ibi reficeretur post quam Hierosolymam ingressus populo prædicauit, &c. Deniq; sicut Elias in montibus vitam gerebat asperrimam, vnde quandoq; vt regibus prædicaret eremum deserēs ciuitates adibat. Sicut & Ioannes, tamen alij prophetæ in Hierusalem quidam, in captiuitate alij inter homines conuersabantur, sic Christus dedit in exemplum aliorum missus inter eos viuebat, quorum exterandam vitam, & verbis, & exemplis arguceret, quorum malis exemplis, qui Deus erat, à bono euelli non potuisset.

Heb. 11.

Ioan. 4.

Matt. 21.

Alij

Digitized by Google

Alij quidem homines periculis, & caſui ſubiecti conuenientiſſime occaſiones deſerunt cadendi, in quibus etiam, qui iuſti ſunt, frequenter eadunt,& periclitantur, amanteſque periculum pereunt in eo, vnde malorum ſocietatem vitandam docebant Sancti, lib.3.ca.10. nu. 101.lib.9.cap.21.nu.8.lib.11.cap. 5.nu.3.vſque ad 8.10.vſque ad 13.cap. 12.nu.5. & 6. Denique ad hũc ſenſum Ieſus noſter vitam comunem egiſſe dicitur,hoc eſt non ſolitariam,nec valde diſſimilem in his rebus,quæ videbãtur in alijs, qui inter ipſum morabantur,ſed tamen in eiſdem re vera eximię erat labor,multa pœnitentia in veſtitu, in itineribus in cibo, in ſomno,in prædicandi munere, quod tam laborioſum eſt, ſi ea fiat veritate, qua conuenit audientium ædificationi, & profectui, cui verbo,& exemplo intendere debet concionator; Vide verbo prædicatorum, pręterea in hac vita comuni Chriſti D. eius incomprehenſibilis maieſtas agnoſcebatur amplius admirandaque potentia cunctis patebat,dum qui vulgari incedebat habitu, comuni vtebatur menſa, alijs conuiuebant, cum quibus conuerſabatur is qui ex vna parte cæteris ſimilis videbatur popularibus: In docendo tam erat mirabilis, vt animos in extaſim conuerteret, vt dicerent quo mundo hic literas ſcit cum non didiceret. Nunquam ſic loquutus eſt homo quantumcumque celebris fuerit ex patriarchis, aut prophetis. In mari turbulentas fluctuum vndas, ita moderabatur, vt ad nutum præcipienti, ac ſi mentis eſſent compotes obedirẽt, quis eſt hic, quia venti,& mare obediunt ei. In prædicanda veritate ita erat conſtãs, vt cunctorum crimina maxime vero potentium taxaret tacentibus ipſis. Ementes, & vendentes eijciebat è templo, nec erat qui illi deceret, cur ita facis, dæmones pellebat ab humanis corporibus integręq; legiones trementes egrediebantur, & qui principes mundi vocabantur, timore perterriti diſcedebant, loquente ipſo. Quod mortalium nulli vſquam contigit. Moyſes qui Iudæorum futurus erat princeps in peregrinatione Iudæorum, in Aethiopia, quadraginta annos contemplationi vacauit, non ſolum vt idoneus fieret tanti operis miniſter, ſed vt in maiori haberetur veneratione Elias, Eliſeus, eremum deſerebant, vt aliquod patrarent mirandum opus,& protinus ad ſolitudinem remeabant, ne à ruſtica plebe vilipenderetur,ſed Chriſtus D. inter homines commorans illis ſimilis inter ſceleratos hominũ mores, magni conſilij Angelus mira operabatur. Denique docere voluit multis in Eccleſia futuros, qui dum ſignis externis cęteris ſimiles viderentur, vitaque comunis iudicaretur, miranda re vera eſſent viri, diuinuſque oculis comunia non ſunt,quæ talia iudicat mundus. Taxantur illi qui lineis vtuntur, vt alij lectis communibus dormiunt, comedunt carnes, ſicut alij, inter homines frequenter conuerſantur, ieiunijs Eccleſiæ contenti, &c. iudicantur vt alij cum tamen ab humeris,& ſupra forte cæteros antecellant talium vita condemnanda non eſt, quorum anteriora ignorantur, & quæ latent ſub his rebus quæ rara non videntur,rara non ſunt ieiunia,cibi ſunt comunes,dicim⁹ enim Hiſpani,que de debaxo del ſayal ayal. Heſter potentiſſima Regina in domo regis Aſſueri impij, & gentilis morabatur, cuius vxor erat, & quæ illi ſimilis credi potuiſſet, a ſanctitate Iudith aliena non erat, qua clauſa domi morabatur, egregijs virtutum operibus ſemper intenta. Erãtq; multi Romæ in Cæſaris domo,quos ſalutat Paulus in epiſtolis ſuis,qui ſancti erant, & occaſione accidente impij Imperatores facta liberè improperabãt, diuitias,honores, & vitam contemnentes ſimiles his qui in deſertis morabantur, quorũ vita laudatur in Ioanne, ſicut & aliorũ in Chriſto. Occaſiones ruendi expedit deſerere, ſed non continúo taxandi ſunt, qui inter eas viuunt cum in eis eximia quandoqne polleant homines ſanctitate, ſicut cecilia, quæ deauratis veſtibus amicta cilicio corpus domabat, &c. diuites contemnere non debemus terrenis ve ocijs occupatos, libr.

quarto, capit. trigesimo octauo, num. decimoquinto, lib. nono, capit. decimo, numer. quarto, & quinto, Doctrina hæc, hominum iudicia condemnat, sed occasiones non probat, quas fugere debent homines ne cadant: mũdus deferendus, &c. lib. 10. cap. 9. nu. 1. vide lib. 11. cap. 12. late. Hæc de vita comuni Christi sentienda sunt, iam ad Euangelij expositionẽ veniamus. *Nuptiæ factæ sunt, &c.* In lectione hac diserunt aliqui de sobrietate in conuiuijs seruanda. Sobria enim, & modesta sunt quæ fiunt in Christi præsentia, & suorum. In quibus conuiuijs, & nuptijs luxũs ebrietas, & lasciuia exercentur ad illas dæmon inuitatur cum satellitibus suis, ibi ille tripudiat, & choreas ducit, de his dicitur voluptatem existimantes diei delitias coinquinationis, & maculæ delitijs afluentes in conuiuijs suis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterijs, & incessabilis delicti, quia raro homines ab his cessant incessabile vocatur dilectum; lib. 11. cap. 8. nu. 5. 6. & 7. vbi luxus nuptiarum taxatur, &c. de ebrietate uide lib. 1. cap. 1. num. 22. 23. 34. 37. 60. 63. 64. 66. & 68. gula, & crapula inhabilem reddunt hominẽ ad bene operandum, lib. 1. cap. 1. num. 24. 27. 30. 35. & 42. At nuptiæ hę quibus Iesus interfuit sobrietatis erant plenæ, sicut illæ Tobiæ, & amicorum eius, qui cum timore Domini conuiuiũ nuptiarum exercebant. Fuit hoc conuiuium tale quale post Holophernem iugulatum populus Hebræorum celebrauit, de quo dicitur, quod erat populus iucundus, secundum faciem sanctorũ, id est, sicut populo sancto, & uerũ Deũ colenti conueniebat. Quare S. Iob nir ditissimus, cuius filij fecerunt conuiuia per domos unusquisque in die suo, cum in orbem transisset dies conuiuij, mittebat ad illos Iob, & sanctificabat illos, id est, precibus suis mundabat consurgẽsque diluculo offerebat holocausta, per singulos: dicebat enim, ne forte peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis, id est, ex affluenti uoluptate aliqua contra Deum blasphema cogitatione usi fuerint. Sic ueteres iusti sobrietatem in conuiuijs exercuerunt. Conuiuium Balthasaris celeris mortis suæ fuit causa. Assuerus in grauia inconuenientia reginam Vasti coniecit, dum in conuiuia inconsiderate mandauit, &c. Socrates rogatus cur multus inuitatis admodum tenuem fecisset apparatũ, respondit si boni sunt, id est, sobrij, satis erit, sin minus plus satis, quia nec hæc modica merentur. Aiebat Chrysost. non omnino negem conueniendum esse nonnumquam inter nos, & cœnandum, sed inhonesta, & turpia conuiuia interdici uelim, & luxũ in cibum conuerti, qui dolore temulentia, & lasciuia careat, ut uel gentes intelligant Christianos posse modum delitijs facere, id est, modeste, & temperate his uti. Hoc pacto mensę Christus aderit. Iusti epulentur, & exultent in conspectu Dei, & delectentur in lætitia. Non prohibentur epulæ, & exultatio, sed iubentur fieri in conspectu Dei, id est, sicut decet eos, qui Deo præsente epulantur. Sic cum Ietro ad uidendũ generum suum uenisset in desertum Aaron, & seniores Israel conuenerunt, ut comederent panem cum eo coram Domino, id est, in honorem Dei, ut exponit August. id est, cum omni modestia. Huius modestiæ seruandæ causa præcepit Deus, ut ad omne conuiuium leuita aliquis uocaretur, cuius præsentia, temperantiæ seruandæ frenum illis esset, comedes corã domino, &c. & Leuita qui intra portas tuas est, cave ne derelinquas eum. Sic Iesus uocatur ad nuptias tanquam grauitatis iusticæ, ac sanctitatis, & modestiæ exemplar, & ne quid in nuptijs leue, aut indecorum fieret.

Hoc est, quod sapientia de ipso prædicat Christo in plateis, sicut cynamomum, &c. odorem dedi. Iusti quippe qui a sapientia gubernantur in locis etiam profanioribus, & ubi plures sunt peccandi occasiones ibi suauitatem præbent boni exempli, ac pietatis odorem.

Vinum non habent locus hic moralis docet Christum inuocandum non solum cum propriæ urgent necessitates

Pet. 2.

Tobiæ 2.

Iudith 16.

Iob. 1.

Dan. 4.

In ser super illo carnis concupiscẽtiam ne feceritis.

Psal. 67. Vide homil. 57. ad pop.

Exo. 18. q. 66. in Exod.

Deut. 14.

Eccl. 24.

Digitized by Google

tes, sed & in eis quas proximi nostri patiuntur.

Ne similes sint Christiani pharisæis, qui cum audissent Iudam confitentem grauissimum scelus suum, quod tradidisset sanguinem iustum, responderũt. Quid ad nos, tu yideris. Stultus quidem ille, qui condiscipulos non adijt, qui didicerant in schola magistri compati necessitatibus proximorum, sed nequissimi illi qui religiosi cum essent dixerũt ad illos non pertinere prouidere illi de remedio, imo nec tristem, & desperatum consolari.

Quid ad nos aiunt, qui homines cum sint, sciunt quod vnicuique mandauit Deus de proximo suo. Quid ad nos aiunt fideles, qui mandatum acceperant a Domino de subleuando asino inimici iacente sub onere.

Quid ad nos dicunt, qui Ecclesiastici erant, ac sacj delicti, quibus cura proximorum erat specialiter commissa. Qui in superhumerali hac de causa scripta portabant nomina duodecim tribuum Israel.

Hæc lex dilectionis iubebat dicens, dilige proximum tuum sicut teipsum, huic quomodo conuenit, quid ad nos? Orate pro inuicem, vt saluemini, ait Iacobus, qui exemplo Eliæ pro populo deprecatus est. *Iacob. 5.*

Et de Hieremia scriptum est. Hic est fratrum amator, hic est, qui multum orat pro populo Dei, Vide libr. primo, capit. octauo, numer. secundo, capit. decimotertio, numer. secundo, capit. decimoquarto, numer. primo, decimo, vndecimo, duodecimo, vigesimotertio, vigesimoquinto, & trigesimo, cap. decimoquinto, nu. sexto, vsque ad octauũ, & multa sunt alia verbo, proximi, & verbo oratio. Commendatur etiam in his verbis B. Virginis misericordia perfecta, misericordia qua proximorum indigentiæ subuenire studuit, perfecta autem quia a nemine rogata, sed sponte ad succurrendum se exhibet efficacem, cũ enim pauper, & ipsa esset & filius nõdũ ab aliis crederetur Deꝰ, neminem ab ipsa petijsse auxilium certum est, rogante nemine subuenire noluit ab eo edocta, qui dixit præuenisti eũ in benedictionibus dulcedinis. Eaq, est perfecta misericordia, quæ etiam petitiones, & preces præuenit. Perfecte misericos petitionem non expectat, nisi inquantum per eam patefit proximi miseria. Deus autem si peti vult ad facit, quia & petitio in nostram cedit vtilitatem, & adhuc vt petamus misericordiæ beneficium est. Perfecta pietas in Maria, ideo in Canticis Puteus aquarũ viuentium dicitur, quæ fluunt impetu de Libano. Flos campi, lilium conuallium, fons hortorum, quia eius misericordia cunctis patet, impetu grandi currit a Libano suę altitudinis, impetu suę bonitatis, currunt aquæ a summo, ad imum, talisque fuit Deiparæ, & Sanctorum misericordia. Abraham non expectabat peregrinorum preces, sed in ipso feruore diei stabat ad ostium tabernaculi, Solis ardorem non curans, dum proximorum miserijs subleuandis, presto esset, ne quis transiret, qui beneficium non reciperet. Sic Loth, &c. Et Nicolaus intempesta nocte tres auri saculos proiecit, vt pauperiem subleuaret patris egentis, ac filiarum. Sufficit enim viro iusto proximi necessitatem scire. Locus hic condemnat diuites auaros, imo omnes fere Christianos, qui vix obolum porrigunt, postquam miseri mille confingunt modos, vt suam duritiã molliant, diuitum duritiam emollire vix possunt pauperes, &c. li. 5. cap. 10. numer. 11. lib. 14. cap. 3. nu. 10. vsque ad 12, & 21. eleemosina differendi non est, lib. 5. cap. 10. nume. 7. 9. & 25. eleemosina illa perfecta est, quæ præuenit pauperem, lib. 5. cap. 10. num. 56. pauperes ęgros quærant diuites, vt eis beneficiant, lib. quinto, cap. decimo, numer. quarto, trigesimo septimo, quadragesimo secundo, 52. 53. & 75. nu. 29. & 41.

Et de Hieremia scriptum est. 2. Mac. 15

Quid mihi, & tibi mulier? nondum venit hora mea. Primum in re hac mirari satis nõ possum, qua ratione Christus D. matri, quæ necessitatem proponit proximorum, dicat, quid mihi? &c. Si quidem hoc digni erant beneficio, qui ipsum hospitio receperant.

Abra-

by Google

Abraham enim, quia Angelos in domum adduxerat gratiã accepit eximiã dum ei mysterium reuelauit Trinitatis. Et Loth eadem de causa ab incendio liberatus est. Abdias prophetalem gratiam accepit, quia centum prophetas pauit lib.5.cap.10. nu.43. Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, & iustum in nomine iusti, mercedem iusti & prophetæ accipiet. Imo & qui dederit potum aquæ frigidæ. Et tamen inuitatus ad nuptias domine dicis quid mihi, &c. quasi hac modica gratia indigni hi sint, &c. cum quondam Sareptanam viduam, quia prophetam pauit, ab inquiete fame liberaberis? Quid dicam de vidua, quæ Eliseum hospitio recipiebat? Quid de Rebecca, quæ potum aquæ dedit seruo Abrahæ, & camelis? &c. Præterea si tibi & matri nõ competit necessitatibus prouidere quibus id conuenit? Tu Pater misericordiarum, illa Regina misericordiæ: tu Deus totius consolationis, &c. Totius, idest etiam earum rerum, quæ videtur parui momenti. Vide verbo Christus & Maria, &c. Hæc audit virgo, sed quæ animum filij tam intimè agnoscebat ait. Quæcumque dixerit vobis facite. Mundani homines, nec verbum malũ habent, nec opus bonum. Quicquid ab ore eorum procedit amorem, beneuolentiam demonstrat, sed si interiora plena non sunt dolo, saltem non sunt conformia verbis: Loquuntur pacem cum proximo suo, sed mala sunt in cordibus eorũ Ioab similes, qui Amasa dixit salue frater, ipsumq; complexus occidit, lib.1.cap.16.nu.2.3.7.vsq; ad 10.& 12. At Christus aliquando benefacturus verba dicit terrestra. Cum te consumptum putaueris orietur tibi viror calami, & iunci. Angelus nudato ense visus est velle occidere prophetã, cum re vera illum ad sanam mentem desideret reducere. Luctatur cum angelo Iacob, sed vt huic benedicat. Hæc etiam sanctorum cõditio est homines contristare, sed ad pœnitentiam. Audite legem Dei populus Gomorrhæ. Pater tuus Amorrhæus, sed interiora amore erat plena, &c. Statim Deum interpellabat, vt populo benefaceret, qui acriter reprehendebant, correctio amici melior est, quam blanda oscula inimici, lib.3.c.28.nu.8. & 17.c.29.nu.5.

Psalmus. *Esa.* *Num.22.* *Esa.1.* *Zach.16.*

Nondum venit hora mea. Solus Christus horam habet, quæ sua sit, cui reseruare opera sua potest. Sunt enim tempora quæ pater posuit in sua potestate; mortalium autem nullus horam habet ad quam deferat, quę ad salutem animæ sunt necessaria, eritque malum stultitia plenum confessionem pęnitentiam, malorum fugam ad eam seruare horam, quæ cum sua non sit, forte ab eo auferetur, qui temporum est dominius, & perpetuo peribit. Nullus certam potest horam eligere, in qua opus aliquod suum disponat. Virtus non differenda, & verbo pœnam, lib.18.cap.16. nu.22,24.26.cap.17.nu.13. lib.3.cap. 23.nu.19. lib.10.cap.8.nu.19. lib.13. cap.12.nu.15.& 20.lib.17.cap.1.nu.2. vsque ad 5.7. & 9. *Act. 1.*

Implete hydrias aqua. Locus est moralis de necessaria cooperatione nostrà ad Dei beneficia, & gratiam obtinendam. Potuisset sane Christus absque aqua vinum creare, & vacuas hydrias vino implere, sed voluit vt eis domestici cooperarentur, docet ergo Christus debere vnumquemq; cooperari ad suã salutem Naaman Syrus gnauorum, quæ sic ab Eliseo de sua lepra noluit curare, ita & propheta absque vllo labore suo illum sanaret, nec voluit, sed misit eum in Iordanem, &c. sic & cęcus missus est ad natatoriam Siloe, &c. Sic virga vsus est Dominus per manum Moysi, vt tanta operaretur signa, &c. Sic Elisæus viduæ necessitati prouidit dum illa miraculo cooperata est. Liberum arbitrium cooperari debet diuinæ gratiæ, lib.4.cap.14.nu.15.& 16.lib.7. cap.9. nume.6.7. 12.13. 19.22. & 23. lib.7.cap.8.num.5. Sic hi aquam infundunt, sed qui præcipuus est bonorum author ipsam conuertit in vinum. *4. Reg.5.* *Ioan.9.* *Exod.4.& infra.* *4.Reg.5.*

DOMI-

Digitized by Google

DOMINICA II. POST OCTAVAS Epiphaniæ.

EVANGELIUM.

Cum descendisset Iesus de monte, secuti sunt eum turbæ multæ.

Matth. 8.

In illo tempore: cum descendisset Iesus de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ: & ecce leprosus veniens adorabat eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Et extendens manum Iesus tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus: Vide, nemini dixeris: sed vade, ostende te sacerdoti, & offer munus, quod præcepit Moyses, in testimonium illis. Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad eum centurio, rogans eum, & dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam, & curabo eum. Et respondens centurio ait: Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic: Vade, & vadit: & alii: Veni, & venit: & servo meo: Fac hoc, & facit. Audiens autem Iesus mirabatur, & sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. Matth. 8.

Dominica II. post Octavas Epiphaniæ.

Quæ hactenus Christus Dominus in monte docuit, ea nunc in ipso monte exequitur. Descendit enim de monte, ut ostendat, quod non solum verbo, sed & opere potens sit. Et quia ad hoc ipsum in mundum venerat, ut peccatores ad pœnitentiam vocaret, ideo ad se venientes, & ad pœnitentiam accedentes, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientes benigne recipit. Quod ex hac Evangelii lectione, & ex aliis quibusdam, quæ in ea continentur, facile intelligi potest. Nam primo quidem leprosum, qui ad eum accedebat, non repellit, sed ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Secundo, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia leprosum, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Tertio, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Quarto, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Quinto, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Sexto, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Septimo, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Octavo, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Nono, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Decimo, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Undecimo, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit. Duodecimo, quod ad se venientes benigne recipiat, ostendit, quia centurionem, qui ad eum accedebat, non solum non repellit, sed & ultro ad se vocat, & ad se venientem benigne recipit.

Matth. 8.

Annot. 1.

Annot. 2.

Annot. 3.

Annot. 4.

Annot. 5.

Annot. 6.

Annot. 7.

Annot. 8.

Annot. 9.

Annot. 10.

Annot. 11.

Annot. 12.

dat leuamen, sed diuinam confitetur potentiam, qua in voluntate sua cuncta erant posita. Sciebat etiam afflictiones, & ægritudines, multis de causis dari Sanctis, lib. 5. cap. 9. nu. 8. vsq; ad 10. Aegritudinibus plena est hæc vita, vt sequetem appetamus, ad diluenda etiã peccata, vt in vita futura maiora præmia consequantur homines, & vt iusti multa consequantur bona, lib. 5. cap. 9. nu. 11. vsq; ad 24. lib. 9. cap. 15. nu. 13.

2. Cor. 12. Vnde cum graui dolore capitis angeretur Paulus, qui Angelus Sathanæ erat, ipsum colaphizans, lib. 5. ca. 9. nu. 18. audiuit: Virtutem, infirmitate illa perfici. Et licèt in tribulationibus ad Deum confugiendum sit, non ad mundi refugia, quæ virtute carent, lib. 4. c. 16. nu. 12. & 13. lib. 17. cap. 4. nu. 10.

Psal. 59. & 15. tamen, vbi ipse auxilium dat de tribulatione, non de delicijs, lib. 7. c. 9. nu. 6. lib. 17. cap. 2. nu. 17. & 18. cap. 4. nu. 10. 14. & 15. Et tandem cum tribulationes huius vitæ, quæ aduersæ videntur, prosperæ sint, sicut multa, quæ reuera hominibus videntur prospera, sunt aduersa, lib. 17. cap. 4. nu. 11. Cum tribulationes sorcularia sint, in quibus vinum, & oleum fluit, ibidem num. 18. & 19. quibus sæpe carent impij; sicut racemi, & oliuæ, dum pendent in olea, aut vite, quæ non exprimuntur, ibidẽ. Propter hæc omnia, homo hic leprosus procidẽs ante Deum, ægritudinem representat medico, dicens: *Domine, si vis, potes me mundare.* Cumq; diuinam confiteretur potentiam, & quod in voluntate ipsius cuncta essent posita, continuo respondit Dominus: *Volo. Mundare.* In quibus verbis dum tam cito adest postulanti, docet, quod Deus præsto eit his, qui in veritate quærunt illum, lib. 4. cap. 14. nu. 3. cap. 16. nu. 1.

Esa. 58. 4. 6. vsque ad 9. & 16. Adhuc te inuocante dicam: Ecce adsum. Curato leproso, continuo ait illi: *Vide nemini dixeris.* Salutem illi collatam tacere

Caietanus. monet, non proprium perpendens periculum (quod in Domino nullum erat gloriæ vanæ, aut ostentationis, si miraculum cunctis patefceret) sed prouidens exemplo nostro. Cũ enim vana gloria maximè fugienda sit, vtpote quæ trãsactis laboribus, illorum mercede nos priuat, lib. 18. cap. 15. nume. 1. vsque ad 3. 6. 9. & 10. quæ & difficile vincitur, vitulinq; sit hoc stultitia plenum, quia cum homo boni operis habeat locupletissimum debitorem, pauperem elegit, ibidem nu. 4. Gloriam, & laudes Dei pro humanis relinquens, similis est homini qui laudibus Regis relictis, & contemptis, muscarum stridorem sequitur, ibidem nu. 17. *Nemini dixeris.* Quia expediens est multum, vt homines Dei fauores taceant, nec Regię diuitiæ, Babylonijs prodantur cum periculo amittendi eas. Quo fit, vt frequenter Deus maximis beneficijs amicos suos, ita cumulet, vt ijdem ipsi se huiusmodi beneficijs ornatos non intelligant. Cuius rei typum tenuit facies Moysi diuino lumine irradiata, cuius tamen splendorem, & gloriam, alij, ipso ignorante, videbant. Sic enim de eo scriptum est: Et ignorabat quod facies eius esset cornuta. Quod si diuina beneficia patentia fuerint, tacenda sunt, nec alijs propalanda continuo, ne manifestata intereant, & homo maioribus priuetur. Quia in exordijs virtus facile exterminatur, lib. 2. cap. 8. nu. 8. lib. 9. cap. 24. nu. 2. 5. 6. lib. 18. cap. 13.

Esa. 33. *Exod. 34.* *Prouer. 31.* num. 2. & 4. Et quia iusti de longe portant panem suum, quia in cunctis, quæ agunt, tantum æternam retributionem expectant, lib. 8. cap. 9. num. 13. ideo ne hanc amittant, tacent bona, quæ egerunt. Iusti enim, dum imperfecti sunt, grandi periculo subduntur, nisi taceãt. Vnde cum bonum opus peregerint; auertunt oculos ab eo, ne superbiant, lib. 12. cap. 1. nu. 9. Multo magis auertunt illud ab oculis hominum, ne pereat, & tradatur eius pulchritudo in manus inimici. *Vade, ostende te Sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyses in testimonium illis.* Vt, si quidem credere voluerint, bene viuendo saluti fiant; quin minus inexcusabiles sint multo magis, quam Philosophi, qui cũ Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, & euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est in-

Iansenius. Rom. 1. sipiens

lipiens cor eorum, ita vt sint inexcusabiles. Ideo ventura flagella prædicit Deus, vt, si illis auditis, correpti non fuerint, iustius puniantur, lib. quarto, cap. 12. numero vndecimo, & 25. Peccatorem rogat Deus lætus, vt misericordia diuina illi innotescat, libro 4. cap. decimo, numero quarto, quinto, 11. & 12. lib. 14. cap. 17. nu. 6. vsque ad octauum.

Descendens Iesus de monte, &c. Dominus noster omnibus omnia factus, cunctis attendit vt omniũ misereatur, infirmis velut infirmus ideoq; descendit de monte imbecillitatem multorũ respiciens, qui ad altiora ascendere nõ
4. Reg. valent, vt quondam Elisæus fecit, qui super puerum positus, ac si puer ille esset manum coniungebat manui, os, ori, &c. Sicq; mortuum ad vitam reuocauit. Ideo cum Apostolis qui typum gerunt perfectorum, ascendit in montem, vt leprosus, & reliqui ægrotantes
Gen. 28. accedant descendit. Quondam in summitate scalæ visus fuerat immotus, sed modo magni consilij angelus qui homo factus est, ascendit, & descendit pro ut cuique iudicauerit expedire. Sicut Moyses Israelitici populi dux ac princeps, modo cum Deo conuersatur in monte, vt ea expediat quæ conueniũt saluti gentis sibi creditæ, ad quam post modum descendit, vt illorum prouideat malis, sic verus dux noster montem ascendit, vt cum discipulis tractet de vera germanaq; legis Mosaicæ intelligentia, nouaq; euangelica doctrina, & statim ad infirmos pergit, qui ad tantam perfectionem non feruntur,
Esa. 2. dicens: Erit in nouissimis diebus præparatus mons domus domini in vertice montium, & fluent ad eum omnes gentes, sed non dicit quod ascendent. Licèt enim perfecti mutuo se exhortentur, venite ascendamus ad montem Domini, &c. & docebit nos vias suas, mandatorum scilicet eius, & ambulabimus in semitis angustiis consiliorum ipsius, non omnes capiunt verbum istud, ideò Deus descendit. Cum statuisset Deus olim legem tradere Moysi, præcepit vt nullus ascenderet, imo, nec accederet ad montis radicem. Sed in lege noua desiderat, vt ascendamus, & hortatur, qui autem ascendere non valet expectet descensum Domini, quia fluuius egrediens de paradiso vniuersam superficiem terræ rigaturus venit, omnibus se exhibet gratus, & exorabilis, vt nullus qui se à calore eius abscondat inueniatur nisi qui à facie Domini fugere statuerit. Christus aquæ cur comparetur, lib. 1. cap. 25. num. 3. & 4. Christus omnium bonorum fons, libro 2. cap. 13. numero 32. libro 3. cap. 9. numero 51. Christus semen apprehendisse dicit Paulus, quia fugientes insequebatur, libro 3. cap. 5. nume. 15. Christus in primo aduentu cunctis fuit placabilis, & amabilis, lib. 3. cap. 5. nume. 28. 32. vsq; ad 36. & 45. cap. 7. nume. 34. 35. 42. & 43. in uirtute alij sunt perfecti, alij imperfecti, lib. 5. cap. 8. nu. 1. vsq; ad 3. 11. & 12. lib. 18. cap. 9. nu. 6. cap. 13. nu. 4. virtutis uerticem attingere nõ ualeas, in Segor maneat ut Loth, lib. 18. cap. 12. numero 5. & 6.

Procidens leprosus adorabat Dominum, dicens: Domine si vis, potes me mundare. Locus hic moralis de duabus orationis partibus fide, & obedientia est. Leprosus enim iste præter externam corporis reuerentiam ostendit se, & fidem fortissimam, & obedientiam perfectam habuisse. In eo enim fidem ostendit, quod potentiã agnouit, dicẽs: potes me mundare, obedientiam qua uoluntatem suam in totum diuinæ conformat dum ait: Si uis. Non dubitabat de eius diuina uoluntate, quæ benefaciendo semper est intenta, sed suam indignitatem agnouit, & an Christi uoluntas erga ipsum talis esset dubitauit, & propterea se totum Dei beneplacito commisit. De fide ait Ia- Iacob. 1.
cobus. Postulet in fide nihil hæsitans, scilicet de Dei potestate, & uoluntate in genere, & quo ad Deum ipsum, nisi aut peccata nostra contradicant, aut certe non expediat id quod desideramus accipere. Sit etiam oratio nostra diuinæ uoluntati conformis. Etiam si occiderit me, in ipso sperabo.

Verun-

Google

Iob 13. Veruntamen vias meas in conſpectu eius arguam, ideſt, quicquid Deus mihi calamitatis inferat meam indignitatẽ profitebor, nec ab incepto deſiſtam eiusq; iuſtitiam collaudabo. Sic iſte leproſus, ſi vis potes. Tanta eſt tua potentia, quanta & voluntas: potentiam credo, voluntatem ſpero, quia de meipſo
Dan. 3. dubito. In hoc ſenſu tres pueri reſponderunt Nabuchodonoſor. Deus noſter quem colimus poteſt eripere nos de camino, quod ſi noluerit, noueris, quòd ſtatuam tuam non adoramus. Domine ſi vis. Dominus omnium es eaq; reuerentia accedo qua ſerui ad dominos veniunt, nec audeo omnium dominum meum vocare, qui adhuc ſerui nomine
Luc. 15. non dicam ſerui indignus ſum. Filius prodigus vt eximiam oſtẽderet cognitionem miſerandi ſtatus ſui, dixerat: nõ ſum dignus vocari filius tuus, ſed locum mercenarij, & ſerui peto, hic leproſus adhuc nomine ſerui ſe indignum confitetur. Sic Dauid leproſam animã
Pſal. 50. & 111. ſentiens aiebat: Miſerere mei Deus ſecundum magnam, &c. non dicit Miſerere Dauid, ſicut alibi cum ad Dei priſtinam amicitiam redijſſet, dixit: Memento domine Dauid, &c. Deinde non audet dicere, Miſerere mei Deus meus, ſicut cum in ſtatu gratiæ dixit:
Pſal. 68. Deus Deus meus ad te de luce vigilo, ſed dicit, Miſerere mei Deus. Vix enim audet dicere ſuum eſſe, quem peccando fecerat non ſuum. Sic leproſus, ait: Domine, nec addit, meus. Poſtremo, non dicit, Miſerere mei ſecundum miſericordiam meam, ſed ſecundum miſericordiam tuam, & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum, iſtud eſt quod leproſus hic, ait: Domine ſi vis, ſi infinitæ miſericordiæ tuę hoc placet. Sicut terra fructus, mare piſces, & cœlum lumen, & influentias mortalibus ſuppeditant, non pro hominum ſola indigentia (cum infinita ſuperſint) ſed pro Dei creatoris magnificentia. Et vt Alexander ſemel dixit magnam mercedem pauperi tribuens, ſe non dare quod alter mereretur, ſed quod Alexandro dignum erat, ſic peccatoribus Deus miſericordiam præſtat, non quia illi indigent, nec quanta indigent ſolũ, ſed quia ille miſericors eſt, & ſe ipſum negare non poteſt. Et omnia poteſt facere ſuperabundanter quam petimus imo quam intelligimus ſecundum virtutem, quæ operatur in nobis. Sic cum hoc homine fecit, qui leprę corporalis munditiam poſcebat, & hanc conceſſit & quod amplius eſt animam lepra maculatam priſtino reſtituit candori, in oratione amplius dat Deus frequenter quam rogatur, lib. 3. cap. 10. num. 105. in oratione genua corporis Deo flectere, & genua cordis dęmoni impium eſt, lib. 4. cap. 42. nu. 1. oratio ſic tepida arguit imperfectam in homine fidem, lib. 6. cap. 3. nu. 4. lib. 13. cap. 5. docetur qualis futura ſit oratio vt Deo ſit probata, orationes quæ fiunt genibus flexis probantur, ita tamẽ, vt genuflexio præcipuè ſit in anima, ibi, num. 18. 23. lib. 13. cap. 6. quòd orationem debent comitari bona opera. *2. Timot. 2. Eph. 3. Eſa. 1.*

Tetigit eum dicens: volo, mundare. Leproſi mãdato legis exules extra vrbes erant; cum enim morbus eſſet peſtilens, viſuq; horribilis, qui illo erant infecti, alijs conuiuere non poterant, ne eos ſimili malo inficerent. Qua de cauſa cum Maria Moyſi ſoror lepra percuſſa fuit, extra caſtra voluit Deus vt eſſet fœmina ſola, nobilis principis ſoror, vbi noctes peragebat, & dies multis incommodis ſubdita. Alijq; decem leproſi quorum meminit Lucas à longe Chriſtum interpellabant, ad ipſum accedere non audentes. Hic autem leproſus cui maior cognitio fuerat data viſcerum, ac dilectionis Chriſti acceſſit, & adorabat, nihil credẽs in homine eſſe ita horridum, ac fœtidum, quod animus Chriſti refugeret in eo, qui peccatis non eſſet maculatus. Vnde iſtum tetigit, nec reſpuit qualitatem morbi quem alij fugiebãt. Quando Naaman leproſus princeps regis Syriæ ad Eliſæum venit, nec videre eum voluit, ſed miſit eum vt in Iordane lauaretur, & reciperet ſanitatẽ, ſed quia amor Chriſti incomparabiliter excedit omnium hominum amorem, lib. 1. cap. 6. num. 25. & 26. licèt hic homo vilis eſſet, ipſum

Eph. 1.3. Benedictus sit Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis suæ, in laudem gloriæ suæ, in qua gratificavit nos in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum secundum divitias gratiæ suæ, quæ superabundavit in nobis in omni sapientia & prudentia, ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum suum, quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quæ in cœlis & quæ in terra sunt, in ipso, in quo & nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum eius, qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ, ut simus in laudem gloriæ eius, qui ante sperabamus in Christo, in quo & vos cum audissetis verbum veritatis, Evangelium salutis vestræ, in quo & credentes signati estis Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriæ eius. Propter hoc & ego audiens fidem vestram, quæ est in Christo Iesu, & dilectionem, quam habetis in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis, ut Deus Domini nostri Iesu Christi Pater gloriæ det vobis spiritum sapientiæ & revelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis, quæ sit spes vocationis eius, & quæ divitiæ gloriæ hæreditatis eius in sanctis, & quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos, qui credimus secundum operationem potentiæ virtutis eius, quam operatus est in Christo, suscitans eum a mortuis, & constituens ad dexteram suam in cœlestibus, supra omnem principatum & potestatem & virtutem & dominationem & omne nomen, quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed & in futuro, & omnia subjecit sub pedibus eius, & ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. Et vos cum essetis mortui delictis & peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis secundum sæculum mundi huius, secundum principem potestatis aeris huius, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentiæ, in quibus & nos omnes conversati aliquando in desideriis carnis nostræ, facientes voluntates carnis & cogitationum, & eramus natura filii iræ, sicut & cæteri. Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo, cujus gratia estis salvati, & conresuscitavit, & consedere fecit in cœlestibus in Christo Iesu, ut ostenderet in sæculis supervenientibus abundantes divitias gratiæ suæ in bonitate super nos in Christo Iesu. Gratia enim estis salvati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparavit Deus, ut in illis ambulemus. Quapropter memores estote, quod aliquando vos gentes in carne, qui dicimini præputium ab ea, quæ dicitur circumcisio in carne manufacta, quod eratis illo tempore sine Christo, alienati a conversatione Israel, & hospites testamentorum promissionis, spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo. Nunc autem in Christo Iesu vos, qui aliquando fuistis procul, facti estis prope in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum, & medium parietem maceriæ solvit, inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in semetipso in unum novum hominem, pacificans, & reconciliet ambos in uno corpore Deo per crucem, interficiens inimicitias in semetipso. Et veniens evangelizavit pacem vobis, qui longe fuistis, & pacem his, qui prope, quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad Patrem. Ergo jam non estis hospites & advenæ, sed estis cives sanctorum & domestici Dei, superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino, in quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in Spiritu. Hoc gratia vobis & pax adimpletur in agnitione Dei & Christi Iesu Domini nostri, sicut omnia nobis divinitus donata sunt ad vitam & pietatem, per agnitionem eius, qui vocavit nos propria gloria & virtute, per quæ maxima & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ, fugientes eius, quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionis. Et ideo nos quoque gratias agimus Deo sine intermissione, quoniam cum accepissemus a nobis verbum auditus Dei, suscepistis non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum Dei, qui operatur in vobis credentibus. Quod & nos sine intermissione gratias agimus Deo, quoniam cum accepissemus a nobis verbum auditus Dei, suscepistis non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum Dei, qui operatur in vobis credentibus.

Matthæus.

Matth. 6.

Hom. ad Matth.

thesaurus absconditus tutior sit à latronibus. Sicut enim virgo domi clausa facilius castitatem seruat, quam ea quæ vagatur sic virtus, &c. Et sicut fructus arborum quæ iuxta viam publicam crescũt rarissime ad maturitatem peruenirunt, quia à transeuntibus præposterè auiditate comedendi ante tempus colliguntur, sic virtutum opera quę in hominum conspectu fiunt raro ad veram soliditatem perueniunt. Denique sicut gallina, quæ ouo posito statim cantillat in causa est, vt ouis collectis nunquam pullos extrahat, sic qui suas virtutes statim prædicant palam fructum vix vsquam producunt. Aiebat Chrisost. Sicut aurum vestemque pretiosam si in publico ponimus, plurimos ad insidias prouocamus, si vero ea recondamus in arca tuto cuncta seruabimus, sic, &c. Quod si in viris perfectis tale periculum non sit, si in publico operentur, illud est quia animus secretus est. Et quia miraculum hoc in exordio prædicationis Domini fuit effectum, licèt qui Deus erat ab omni periculo liber esset, in eo docere voluit ea quæ nouitijs conueniebant; virtus enim quæ publicè fit, inuidiæ, aut adulationi subiecta est, ex inuidia veniunt murmurationes, & persecutiones, propter quæ qui imperfectus est, ab incepto desistit: propter adulationem autẽ fructum perdit miser dum laudatur. de adulatoribus, & eorũ damnis, vide lib. 1. cap. 3. adulantes, & vituperantes persecutores hominis sunt, ibi, nu. 12. 16. & 17. lib. 2. cap. 7. nu. 36. adulatores, & murmuratores vulpes sunt demolientes vineas, lib. 18. cap. 15. nu. 47. virtus in exordijs facile exterminatur, lib. 2. cap. 8. nu. 8. lib. 9. cap. 24. nu. 2. 5. & 6. lib. 18. cap. 15. nu. 2. & 4. virtus secreto operanda maxime in exordijs, lib. 4. cap. 28. nu. 6. lib. 8. cap. 9. nu. 22. vsque ad 24. lib. 9. cap. 24. num. 2. vsque ad 8. & 14. lib. 18. cap. 13. nu. 2.

Homil. 32. in Matth.

Offer munus. Docet gratitudinem diuinis beneficijs exhibendam: Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius, vsque ad ea verba qui coronat te in viam, &c.

Psal. 102.

Ezech. 46. Præcipiebat olim Deus, vt qui remplũ ingredicbatur per aliam portam egrèderetur, ne propitiatorio terga verteret cum à templo exiret. Docuit ritus ille typicus accepto aliquo à Deo propitiante beneficio, non esse illi per obliuionem terga vertenda, omnes qui aqua egent præcipites in fontem vadunt in eum oculos, & animum dirigentes, sed hi bene potati reuertuntur terga fonti animumq; vertẽtes sic, &c. Sed & situla qua aquam à fonte haurimus, vt aquam intromittat os inclinat, vt aquam recepit fundum illi quasi tergum vertit, sic faciunt ingrati, &c. Et sicut mare, aquas dulces à cœlo accipit, sed eas salsas redit, sic multi pro bonis à Deo acceptis, mala per ingratitudinem rependunt. Et sicut nubes virtutẽ radij solaris è terra exhalatur, & attollitur, sublata autem ipsum aerem obnubilat, & radios solares obscurat, sic homo ingratus Dei fauore exaltatus, Deum postea spernit, sicut ait propheta filios enutriui, &c. Vox exultationis, & salutis in tabernaculis pastorũ, i. nunquam cessant Deum laudare, laus autem Dei vocatur vox exultationis, quia ex gratitudine singulare gaudiũ pastorum animis oritur, vocatur vox salutis, quia gratiarum actio ampliora gratiæ beneficia à Deo impetrat, quia vnde exeunt flumina reuertuntur, &c. Sic Dei dona, quę à Deo ad nos descendunt ad Deum per gratitudinẽ reportantur, vt maiora ad nos veniant. Multi autem Iudęis sunt similes, qui à Deo acceperunt hoc bonum, vt Aegyptios auro, &c. spoliarent, & impij Hebręi ex omnibus Aegyptiorum spolijs vitulũ conflauerunt quem relicto Deo insanire colerent at eandem committimus omnes, &c. totum Ezech. c. 16. eo tendit, vt beneficia illi populo exhibita narret eorumque abusum, &c. quod in viris Christianis maius malum est, &c. Notauit Seneca ab humanis legibus nullam ingratitudini pœnam constitutam esse, quia tãta est eius iniquitas, vt sola Dei iustitiæ rigidissimæ relinquatur punienda. Vide verbo gratitudo, & ingratitudo, & beneficia Dei, &c. Vnde ostende te sacerdot. Munus quod præcepit Moyses Leuit. 14. Vbi duo passeres

Isa. 1.
Psal. 36.

Exod. 12. & 32.

Ezech. 16.

by Google

ab Ammonitis & Moabitis, ad
quos ingredi non licebat, ut
ostendimus in Annotationibus
ad Tyrol. Sed quia Ammonitæ
& Moabitæ ex Abrahæ semine
descendebant, ideo Deus ait,
Non abominaberis Idumæum,
quia frater tuus est. Quod
autem Idumæi ex Abrahæ
semine descenderint, patet ex
Genes. XXV. ubi Esau, qui
& Edom, Idumæorum pater
fuit, Abrahæ nepos erat. Ad
Ægyptios quod attinet, ideo
non abominandi, quia Abra-
hæ & Israelitis hospitium
præbuerunt. Quod autem
Ægyptii ex Abrahæ semine
descenderint, patet ex Genes.
XVI. ubi Agar Ægyptia Abra-
hæ concubina fuit, & Ismaelis
mater. Ex Ismaele autem
Ægyptii descendebant, ut
patet ex Genes. XXI. ubi
Ismaelis uxor Ægyptia fuit.
Ideo Ægyptii non abominandi,
quia ex Abrahæ semine de-
scendebant. Ad Idumæos
quod attinet, ideo non abo-
minandi, quia Esau, qui &
Edom, Idumæorum pater fuit,
Abrahæ nepos erat. Ad Am-
monitas & Moabitas quod
attinet, ideo non abominandi,
quia Abrahæ & Israelitis
hospitium præbuerunt. Quod
autem Ammonitæ & Moabitæ
ex Abrahæ semine descende-
rint, patet ex Genes. XIX.
ubi Lot Abrahæ nepos fuit.
Ideo Ammonitæ & Moabitæ
non abominandi, quia ex
Abrahæ semine descendebant.
Ad Idumæos quod attinet,
ideo non abominandi, quia
Esau, qui & Edom, Idumæo-
rum pater fuit, Abrahæ nepos
erat. Ad Ægyptios quod at-
tinet, ideo non abominandi,
quia Abrahæ & Israelitis
hospitium præbuerunt. Quod
autem Ægyptii ex Abrahæ
semine descenderint, patet ex
Genes. XVI. ubi Agar Ægyptia
Abrahæ concubina fuit, & Is-
maelis mater. Ex Ismaele
autem Ægyptii descendebant,
ut

Quæ dicitur Ecclesia Catholica, quæ
non solum in ea parte, in qua nos sumus,
sed in omnibus mundi partibus, ubique
diffusa, ubique crescit, ubique fructificat,
ubique fecundatur, ubique lætatur, ubique
regnat, ubique dominatur, ubique
imperat, ubique adoratur, ubique colitur,
ubique laudatur, ubique benedicitur,
ubique sanctificatur, ubique glorificatur,
ubique honorificatur, ubique
magnificatur, ubique exaltatur, ubique
sublimatur, ubique amatur, ubique
timetur, ubique desideratur, ubique
quæritur, ubique invenitur, ubique
possidetur, ubique tenetur, ubique
retinetur, ubique custoditur, ubique
defenditur, ubique protegitur, ubique
nutritur, ubique educatur, ubique
corroboratur, ubique confortatur, ubique
exaltatur, ubique sublimatur, ubique
ædificatur, ubique fundatur, ubique
stabilitur, ubique firmatur, ubique
roboratur, ubique confirmatur, ubique
consolidatur, ubique perficitur, ubique
consummatur, ubique perficitur, ubique
consummatur, ubique perficitur, ubique
consumm

Gallus, in Asia, and Africa, Ægypt, Italy, Spain, Germany, Britain, Ireland, and Scotland, and Thule, and the Sarmatians, and Dacians, and Scythians, and many Nations, and Islands unknown to us, and to many Nations, which we cannot number, the Gospel of Christ is preached, and Christ is believed on by them. Which Nations, when they believe on him, he is their King, and Lord, and Saviour, and Redeemer, and Judge, and Rewarder, and Creator, and Maker, and Preserver, and Nourisher, and Father, and Beginning, and Word, and Wisdom, and Life, and Light, and Salvation, and Resurrection, and Preacher, and Shepherd, and Lamb, and Priest, and Sacrifice, and Propitiation, and Bread, and Corner-stone, and Stone of Stumbling, and Rock of Offence, and Lion, and Corner-stone, and Elect, and Precious, and Sacrifice

Ita quoque Ecclesia Christi quotidie
ex omni fidelium populo augetur
numero, & in membris suis, quæ
per diversitatem linguarum, & gen-
tium distinguuntur, per fidem, spem,
& charitatem, unius corporis unitate
compaginatur. Sed & in singulis
quibusque electis, quotidie Christus
crescit, dum in eis per gratiam ejus
bona opera fiunt, & unusquisque
membrorum Christi, quamdiu in
hoc mortali corpore vivit, ad perfe-
ctionem humanæ mensuræ proficit.
Ita quoque Ecclesia Christi quotidie
augetur, & in membris suis, quæ
per diversitatem linguarum, & gentium distinguuntur, per fidem, spem, & charitatem unius corporis unitate compaginatur. Sed & in singulis quibusque electis, quotidie Christus crescit, dum in eis per gratiam ejus bona opera fiunt, & unusquisque membrorum Christi, quamdiu in hoc mortali corpore vivit, ad perfectionem humanæ mensuræ proficit.

Ita quoque Ecclesia Christi quotidie ex omni fidelium populo augetur numero, & in membris suis, quæ

Mich. 5.

Mich. 5.

Mich. 5.

braham, & multi etiam, qui filij erant regni, eiecti sunt in tenebras exteriores, sed multis etiam fidelibus id contingit, vt qui stat, videat ne cadat, nec desperent, qui ceciderunt, libro 4.cap. 17.num.2. In Ecclesia qui casuri sunt, admisti sunt alijs, vt isti humilientur, ac timeant, libro 9. capit. 21.nume.7. 11.13. & 15. cum filios regni viderint expelli in tenebras exteriores. Dilectio Dei magis similis est illi, qua mariti diligunt vxores suas, quam amori parentum in filios. Parentes enim, filios suos, etiamsi nocentissimi sint, diligunt. At mariti erga vxorem amor (quamuis omnium maximus sit) eatenus tamen durat, quamdiu illa datã fidem inuiolatam seruat, violata enim fide, summa illa amicitia non modo dissoluitur, sed in grauissimam etiam inimicitiam commutatur. Hoc modo se Deus cum hominibus gerit, qui vt vxorem, diligit filios suos iustos, si adulterauerint, nisi resipiscant, summo odio prosequitur eorum iniquitatem, lib. 1.cap.6.nu.5.20. & 25. c.7.nu.10. lib.3.c.10.nu.77.& 78.

alienat. li. 4.

Circa secundum miraculum locus hic moralis est de cura, & officio Dominorum erga seruos. Seruum enim vocat Lucas cum qui puer hic dicitur pro quo miris modis centurio sollicitus fuit, vt à morbo liberaretur. Damnatur hoc exemplo illorum dominorum praua consuetudo qui seruos ęgrotantes domo pellunt. illis quippe maior eq aut mulæ cura est quam seruorum, imò conseruorum. Paulus cum seruis erga Dominos omnem charitatem imperasset, subiunxit, & vos Domini eadem facite illis. Parem charitatẽ exigit à Dominis, & subiungit causam conuincentem, scientes quia illorum & vester idẽ Dominus est, & personarum acceptio non est apud Deum. Et alibi Domini quod iustum est, & ęquum seruis præstate, & quid iustius & æquius quam domesticorum suorum, curam habere? Si quis enim filiorũ,& maxime domesticorum curam non habet fidem negauit, & est infideli deterior, id est grauius in hoc genere peccat, quam ipsi infideles solent, & fidem negauit, id est fidẽ Christi diffamauit, & graui ignominia affecit ea faciens q̃ fidei non conueniunt. imò quæ nec infideles faceret vt in isto centurione gentili homine patet illis pręstas solũ quia plus aliquid bonorum temporaliũ accepisti, amplius aliquid nobilitatis, cætera æqualia sunt in eadem Concione dixi iam plura.

Ipse.4.

Colos.4.

1. Tim. 5.

Iacobus.

Ego veniam, &c. Mundus pauperi dicit tu sta illic aut sede sub scabello pedum meorum, Deus autem ego veniã, & curabo eum. uide uerbo, pauperes, diuites, mundanorum iudicia, &c. Domine non sum dignus, &c. diligenter considera horũ verborũ denominationẽ, & grauitatem quib. Ecclesia vtitur, vtũtur & fideles oẽs promiscui sexus in re omnium grauissima, quæ maiorem sui cognitionem, maiorem humilitatem, deuotionem, & reuerentiã poscit qualis est Sacrę Eucharistię susceptio. Quę verba vel potius affect⁹ quo à viro hoc sunt prolata, erunt in certam condemnationem multorum Christianorũ, q̃ absque spiritu, & veritate eis vtuntur in re tam graui, verbis q̃uidem confitẽtes indignitatem suam, humilitatẽ, diuinam bonitatem, & potentiam, quib. nostræ imperfectioni, & potest & vult prouidere, sed cor nõ consonat verbis, vtpote, quod longe est à Deo, q̃ Phari sæorum malu Christus Dominus grauiter taxauit. vide uerbo, Eucharistia, qua reuerentia sit sumenda, uerbo, oratio, humilis, deuota, feruens.

Filij regni ejicientur in tenebras exteriores, &c. locus hic moralis de pœnis inferni est, quas per fletum, & stridorẽ dentui, & per tenebras exteriores Christus hic intelligit. Fletus hic, forte non resolutio lachrymarum est, quæ cessante motu cœli non erit, nec naturaliter fieri potest, est tamen dolor fletui respondens, ut commotio capitis, & turbatio cerebri acerbissima, animæ uero summus mæror atque tristitia qualẽ in hac uita lachrymæ solent exprimere. Nam fletus iste, & stridor dentium qui vere in damnatis corporibus erit, non ab igne, frigore, fumo, tenebris, aut ali-

qua

Digitized by Google

quia hoc tempore ad Ecclesiam conuenimus, ut
discamus à nobis, & indigentiam
nostram, & à Deo, qui solus potest
nos adiuuare, & ab hominibus, qui
nobis ministrant, ea quæ nos vtilia
sunt, & ad vitam æternam ducunt.
Vnde & Ecclesia nostra ad petendum
nos inuitat, & ad petenda ea
quæ petenda sunt, & quæ nos petere
oportet, docet. Quod autem
nos petere oportet, & quæ petenda
sunt, ex hac lectione apparet. Nam
cum Dominus ad Ecclesiam suam
mundandam descendisset, & leprosum
mundasset, ostendit nobis
quid petere debeamus, & à quo
petere debeamus. Quid petere debeamus,
ostendit, quia leprosum
mundauit. Leprosus enim est, qui
ab immundicijs, quæ nos maculant,
non purgatur. Immundicijs
autem nos maculamus, quando
per has ipsas res, ad quas vtimur in
hac vita, peccamus. Quia enim
sine his rebus, quæ ad vitam hanc
pertinent, viuere non possumus,
ideo per eas peccamus. Vnde & Ecclesia
nostra ad petendum nos
inuitat, & ea petenda docet, quæ
nos à peccatis mundent. Quæ
autem petenda sunt, & à quo petenda
sunt, ex hac lectione apparet.
Nam cum Dominus ad Ecclesiam
suam mundandam descendisset, &
leprosum

meris periculis plenum, incõstans, turbidum, falsum, &c. in quo mille cõsurgunt calamitates. Considerandum ergo est mundum hunc mare esse, quod absq; nauigio tranfretari non põt. Sed in ipso manens fluctibus operietur, & peribit. Secundo ingenti beneficio potiuntur homines Christiani, quibus nauicula data est Ecclesiæ, cui infallibiliter Christus Dominus astat, vt nullus nauigantium pereat, si voluerit. Tertio videndum, quod licet non habeat eadem pericula, qui nauem ingressus est bene præparatam, ab optimo rectã gubernatore, tamen eo ipso, quod nauigatio in fluctibus maris fit, periculis ipsam subiacere necessarium est. Qui mare ingressus, nauem non habet, impossibile prorsus est, ne fluctibus operiatur, & pereat: tamen nauigantibus in Ecclesia, Deus concluſit ostijs mare, quando erumpebat, quasi de vulua
Iob. 38. procedens. Circumdedi illud terminis suis, & posui vectem & ostia. Et dixi, vsque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos. Moderatur quidem Deus procellas maris, fluctus mitigat, & talis est, cui venti, & mare semper obediunt, sed taliter id efficit, vt fluctus nõ deficiant, mareque intumescat, vnde videndum est, quæ sint, quæ concitant ventos, vt nauicula, ac nauigantes periculis subdantur, & quibus remedijs vtendum sit, cum homines fideles in tali periculo sunt constituti. Mundus iste
Prima pars mare dicitur, quia mũdana omnia turbido torrenti comparantur, mari fluctuanti, lib. 3. cap. 10. num. 32. Mare inconstans, modo mansuetum, & sene, modo, dum non timetur, conturgunt fluctus vsque ad cœlos, descendunt vsque ad abyssos, ita vt anima timore pa
Psal. 106. uescat non solum in his, sed & in illis, qui huic periculo non sunt subiecti, dicente Domino: Et in terris pressura
Luc. 21. gentium præ confusione sonitus maris, & fluctuum. Vnde cum Iob exprimere vellet quibus timorib. subiectus
Cap. 31. esset, non vno die, aut altero, sed per totam vitam, dixit: Semper enim, quasi tumẽtes super me fluctus, timui Deũ, & pondus eius ferre non potui. Hæc vsus est comparatione, ac si nullam aliã inuenire potuisset, qua magnitudinem timoris sui explicaret. Modo arridet mundus, nauiganteſque in eo, & bonis & prosperitatibus abundant, sed quia mare est vita hæc, dudum omnia, sursum, deorsumque mutantur. Vanitati enim vita hæc subiecta est, sicut & omnis creatura, de qua aiebat Paulus: Omnis creatura ingemiscit, & parturit vsque adhuc. Vanitati subiecta est non volens quousque liberetur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei, lib. 2. cap. 18. num. 16. lib. 18. cap. 16. num. 6. 9. 10. 15. 21. 22. cap. 17. num. 6. & 10. Vnde mundus plenus inconstantia, mari optime comparatur, lib. 5. cap. 3. num. 4. lib. 11. cap. 12. nu. 19. 20. 32. & 33. Vita innumeris mutationibus obnoxia, mundus vocatur, li. 11. capit. 12. num. 4. In vita hac nihil gerere cum stabilitate possumus, cum torrens, & mare sit mundus, mille mutationibus subditus, lib. 18. cap. 16. nu. 21. & 26. Cito transeunt cuncta, & in mortem fluunt num. 22. mare potest vocari abyssum, atque profunditas miseriæ nostræ quæ inuocat abyssum, diuinæ misericordiæ, ac sicut Sol caloris, vi crassiori aquarũ parte relicta subtiliorem leuat in aerem condensatamque in aquam resoluit qua terra fœcundat, ita Deus, suæ charitatis calore, ex mari miseriæ nostræ, non secreuit qđ terrenum, & amarum est, sed quod purius, id est non tam considerat peccata nostra, vt trãsgressiones suæ legis, quã. vt calamitates quasdam naturæ olim iniquitate primi parentis vitiatę, pronę ad malum, tardæ ad bonum, hac tanta miseria ob oculos posita misericors Deus commonetur, & ex peccatis nostris aquas gratiæ quodammodo elicit. Hoc dixit Amos, c. 5. qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terræ.

Præterea, sicut mare, non solum inconstans est, sed & mille periculis plenum. In mari Marsiliç, aiebat Bernardus, si decem nauigant naues, vix vna perit, in mari huius mundi, inter decẽ vix vna saluatur. Vnde mulier illa, de

qua

Annot. 10. ...ne Sanctum ac Spiritum, ...
...ne Sanctum ac Spiritum, ...
...ne Sanctum ac Spiritum, ...

uem fidei simul, & crucem, nec desit anchora spes nostræ salutis, extendamus funes diuersas virtutes, vela charitatis colligamus, inuocemus ventum prosperum verbum Dei, exhauriamus sentinam à peccatis. Non metuat anima mare hoc magnum, sæculum scilicet, cuius fluctus, ac turbines sentimus, in Deo sperantes. Multi iam sancti hos fluctus spreuerunt, calcauerunt multi, super eius aquas ambulantes, securi ad patriam peruenerunt. Sed exurgit ventus validus, sua cuiusque cupiditas, clama, dabit manum mergenti, nec sinet perire ille, qui propter nos dignatus est super aquas ambulare. Nauigatio vita hominis, quia sicut stultũ est, imò impossibile, vt nauigans siue nobilis ille sit, siue plebeius, ea quærat in naui, quæ haberet in terra, non est cadẽ in cubiculo amplitudo, ut in domo, non lectus, non cibus, non potus, & multa alia, quæ diuiti degenti in terra præsto sunt, nauiganti aut difficilia erunt, aut impossibilia, idque omnes homines, cum primum ingrediuntur nauẽ certo sciunt. Ingressus fuerat Paulus nauem Ecclesiæ, & oblitus omniũ, quæ erant in terra, illa sola quærebat, quæ ad nauigationẽ necessaria essent, & ideo aiebat: Habentes uictum, & quibus tegamur, his contenti simus, quousque applicuerimus ad portum securę felicitatis, ubi omnes domestici Dei uestientur duplicib. gloria animæ, & corporis. Nec dormire debet, qui nauigat, nisi metu concussus propter nauigationis pericula, ne audiat: Et eris sicut dormiens in medio mari, & sicut sopitus gubernator, amisso clauo, & dices: Verberauerunt me, sed non dolui, traxerunt me, ego non sensi, quando euigilabo, & rursum uina reperiam? In medio mari dormit, qui in mundi huius tentationib. positus, præuidere motus irruentium uitiorum quasi imminentes undarum cumulos, negligit. Et quasi sopitus gubernator clauũ amittit, quando mens ad regendam nauem corporis, studium solicitudinis perdit. Et mens à cura solicitudinis dormiens uerberatur, & non dolet, quæ sicut imminentia mala non prospicit, sic nec quæ perpetrauerat, agnoscit. Quando euigilabo, &c. Qui euigilare optat ut iterum bibat, quia quamuis somno stuporis à sui custodia prematur, uigilare tamen ad curas sęculi nititur, vt semper voluptatibus inebrietur. Et cum ad illud dormiat, in quo solerter vigilare debuisset, illud appetit, ad quod laudabiliter dormire potuisset. Nauigantes etiam dicimur, quia uita hæc laborí deputata est quousque ad portum veniamus. Laboramus in remigando, lib. 18. cap. 17. num. 19. maxime si procella consurgat, & tempestate quassetur nauis. Procella si veniat in mari, quotquot nauigant, omnes metu ingenti concutiuntur, archigubernii nauis omnes intuentur, ab eius ore pendent, vt ei incunctanter obediant. Cuncti solliciti sunt, & parati, vt his attendant, quæ saluti omnium, à qua propria pedet, viderint expedire, alter proijcit merces in mare, volens prudenter vt pereant sua, ne ipse cum illis simul mergatur in profundum maris, precibus, votis, etiam insensati homines, & sceleśti tranquillitatẽ postulant à Deo, siue barbari illi sint, siue Christiani. Dum nauis Ionæ flante vento magno periclitaretur, timuerunt nautæ, & clamauerunt ad Deum suum, & miserunt vasa, quæ erant in naui, in mare. Ionas descendit ad interiora nauis, & accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? Surge, inuoca Deum tuum. Et cum nauigaret Paulus Romam, sæuiente tempestate, ieiunijs multis barbari Deum placare nitebantur, tam anxij, ut obsecrationibus Pauli, qui dixerat, Angelo reuelante, nullum periturum, uix sumpserint cibum, quo animarentur exanimati metu. Et in Euangelio hodierno excitauerunt Dominum discipuli clamantes nimio timore perterriti: *Domine salua nos, perimus.* Sic futurum erat, quando nauis Ecclesiæ ventis peccatorum, hæresum, &c. quatitur, omnes iuuare eam deberent concionibus, disputationibus, scriptis, alij ieiunijs, cilicijs, orationibus, vnusquisque in suo gradu, quan-

1. Tim. 6.

Prou. 31.

Prou. 23.

Ionæ 1.

Act. 27.

Google

ministrum Dei, quem ipse præcedere debebat, ut ei viam pararet. Et ipse Christus Dominus, qui ad hoc venerat, ut nos ad se vocaret, ut nos ad se traheret, ut nos ad se adduceret, ut nos ad se reduceret, ut nos ad se revocaret, ut nos ad se reformaret, ut nos ad se reconciliaret, ut nos ad se reintegraret, ut nos ad se redimeret, ut nos ad se recuperaret, ut nos ad se reciperet, ut nos ad se reciperaret, ut nos ad se reciperaret, ut nos ad se reciperaret

Pſal. 141. ſcriptum eſt: In via hac, qua ambulabam, abſconderunt ſuperbi laqueum mihi. Pyratæ dæmones ſunt & vitia. Deus nobiſcum nauigat, hæc omnia proſpiciens pericula, quæ nauigantibus contingunt illis prouidet. Vnde ſi à periculis tutus eſſe volueris, nauiculam cum Domino Ieſu ingrediaris, vt cum ſalutis auctore nauigans ſaluis mercibus, & integra rate portum fęlicitatis æternæ ingrediaris. Optimum nauis *Iſai. 48.* gubernatorem obſecremus qui ait: Ego Dominus Deus tuus docens te vtilia, gubernans te in via, qua ambulas. Sic enim illũ gubernabat qui ait: Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxiſti me, & cũ glo- *Pſal. 27.* ria ſuſcepiſti me. Egemus etiam gubernatore viſibili, ſine quo tyrones tuto nauigare non poſſunt. Hi ſunt ſpirituales patres. Ad hæc etiam charta, nauigationis magiſtra, neceſſaria eſt, quæ iter nauigationis oſtendat, quæ ſcopulos monſtret, quæ occulta maris pericula detegat, quæ totum nauigationis curſum dirigat, quamque in rebus dubijs, atque aſperis conſulere naute poſſint, ſine qua nauigatio deuia eſſet, & cæca. Hæc charta ſanctarum ſcripturarum, ſanctorumque Patrum doctrina eſt. Hæc enim iter in cœlum monſtrat, diaboli inſidias aperit, latentiumque ſub imagine virtutum vitiorũ ſcopulos patefacit, dubia, quæ inciderint, ſoluit, totumque ſpiritualis huius nauigationis curſum certiſſimis cœleſtis diſciplinæ præceptis, dirigit. Quiſquis in- *Pſal. 118.* ter pericula nauigat, clamet: Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt, & cõſilium meum iuſtificationes tuæ. Pro quo alij verterunt: Nam & teſtimonia tua delectationes meæ ſunt, & conſiliarij mei. Neceſſaria eſt etiam nauigationis acus, quæ cœlum aſpiciat, quæ recta polum petat, quæ à cæteris mundi partibus obtutus ſuos deflectens ad illum ſe cõuertat, illum intueatur. Hoc præſtat in nauigatione noſtra puritas intentionis, quæ in omnibus Deum reſpicit, Deum ſibi vltimum finem ſtatuit, cui vni toto mentis affectu placere geſtit. Hæc ſunt remedia, hæc pericula, mare & nauis, &c. quæ in hac nauigatione ſancti Patres ſub typo nauiculæ in Eccleſia adumbrarunt.

Aſcendente Ieſu in nauiculam ſecuti 4
ſunt eum diſcipuli eius, vt Domino aſſociati nauigarent, ac pericula fugerẽt. Et ſicut Paulo donatæ ſunt animæ ſe- *Act. 27.*
ptuaginta ſuprà ducentas, qui cum ipſo nauigant, ſic & Chriſto Domino diſcipuli remiges, & alij, q ingreſſi ſunt, donati ſunt, ne ſæuiente maxima tempeſtate, perirent. Mundo enim vtiliſſimi ſunt iuſti, quem ab ira Dei tutantur, lib. 5. capit. 8. num. 4. vſque ad 9. 13. & 15.

Et ecce motus magnus factus eſt in mari, ita vt nauicula operiretur fluctib. Mali noctes laborioſas, & vacuas numerant ſibi, iuſti, quamuis eas habeant laborioſas, vacuæ tamen non ſunt lib. 2. capit. 17. num. 19. lib. 10. capit. 1. nu. 16. Vnde nauicula agitata ventis, operta fluctibus perire non debebat, labor enim ille diſcipulorum non erat inanis. Erat autem talis illorum, qui eũ Iona nauigantes laborabant in remi- *Iona 1.*
gando, nec tamen poterant nec tempeſtatem moderari, nec nauem ad littus perducere. Intumeſcebat mare contra fugitiuum Ionam, nec mirum q̃ mare uices gerens Dei reducere illum vellet ad ſanam mentem, ſed tempeſtas, quæ contigit diſcipulis comitantibus Chriſtum, ut bonitas, & potentia Chriſti nauigantibus innoteſceret, facta eſt. Et *Baſil hom.*
ſicut contingit, quod tempeſtate exorta, merces proijciuntur in mare, ſic nos *33. ex variis.*
cum peccatis pleni ſumus, quæ ſicut onus graue grauata ſunt ſuper nos, mer- *Pſal. 37.*
ces proijciendæ ſunt. Primum pẽccata, ne nos in profundum barathri demergant: deinde diuitias, non ſicut nauigantes ut pereant, & in paupertate degant, ſi euaſerint periculum, ſed ut diuites in bono efficiamur, non proijciẽtes bona in mare, ſed ad alias naues traducendo, ubi incolumes ſeruentur. Tales enim ſunt pauperes, quibus ad horam committuntur, ut perpetuo nobiſcum conſeruentur. Vnde aiebat *21. Mor.*
Gregorius: Sicut qui in mari graui *cap. 17.*
tempeſtate concutiuntur, nulla rerum

tempo-

temporalium cura, nulla carnis delectatione ad mentem reducta fatigantur. Ea quoque ex naui proijciunt, pro quibus longam nauigationem sumpserunt, amore viuendi cuncta contemnuntur, sola cura sollicitat de tuenda vita, sic & nos alleuiamus nauem, qñ desideria terrena remouemus, fitq. vt subleuata nauis enatet, q̃ mergebatur onerata, qua curæ huius sęculi mentem in profundum trahũt, & tanto quis securior incedit inter vndas, quanto nauis exonerata altior processerit super illas. *Ipse vero dormiebat.* Dicitur Deus dormire, quia auxilium ipsius aliqñ tardum videtur his, qui in periculo constituti eo indigent. In quibus duo aduertenda sunt: Alterũ est, quod de Dño scriptum est. Ego dormio, & cor meum vigilat, cuius diuina prouidentia communis est cunctis, sed specialis erga seruos suos. Alterum est, quod auxilium Dei tardum non esse, etsi tale aliquando videat his, qui ĩ periculis, ac tribulationib' sunt. De primo agitur in lib. 4. c. 3. per totũ. In quo docetur, quod diuina prouidẽtia, & protectio communis quidem est in omnes homines, sed maxima in iustos. Vnde Deus dicitur sedere in cœlis, propter specialem prouidentiam, quam habet in Sanctos lib. 4. capit. 3. num. 1. 3. 8. cap. 24. num. 1. Et ob eandem rationem dicitur specialiter De' iustorum, nume. 3. 15. 16. & 19. lib. 4. cap. 3. & cap. 16. nume. 1. Propter quã etiam dicitur Deus signum ponere in suis lib. 4. cap. 3. nume. 4. De secundo copiose, differitur lib. 4. cap. 16. lib. 5. cap. 10. num 20. quod Deus velociter adest his, qui in veritate quærunt illũ. Deus dicitur obliuisci, quando tardare videtur admonitum, vel promissum, libro 4. capitulo 26. numero 11. & 14.

Hiero. hom. de his quæ Deo tribuẽda sunt.

Corint. 5.

5 *Accesserunt discipuli, & suscitauerũt eum dicentes: Domine salua nos perimus.*

3. Reg. 18. Clamate voce maiori, dicebat Elias Propheta Baal (qui clamabant, vt exaudirentur a Deo suo) quia forte dormit. Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel. Discipuli surgantur, pereant, & Iesus dormit. Quando enim peccatores turbantur, iusti in tranquillitate sunt, prospicientes eorum naufragia, & pericula. Mundus obruitur procellis, & iusti in tranquillo portu sedent. Dormiunt enim iusti inter medios cleros terrenam hæreditatem non quærentes, & cœlestem expectantes, lib. 9. capit. 14. nume. 13. Sancti fluctibus mundi spumantibus non turbantur, sed rident lib. 9. cap. 23. nume. 7. 8. 12. Surgente tempestate, Christus Dominus excitandus est, lib. 11. capit. 15. nume. 19. Tentationes moderatur Deus motum fluctuum mitigans, lib. 7. capit. 2. nume. 16. In tribulationibus auxilium requirendum est a Deo, lib. 16. capit. 11. nume. 8. 9. & 22. lib. 17. capit. 4. nume. 10. Homini in angustia constituto serum videtur Dei auxilium lib. 4. capit. 7. nume. 10. 11. Augustinus nauigamus, inquit, per quoddam stagnum, & ventus, & procellæ non desunt, tentationibus quotidianis huius sęculi fere operitur nauicula. Scitus quare? Quia dormit Iesus. Si enim non dormiret, traquillitatem haberes intus, conuigilante tecum Iesu. Dormire dicitur Iesus, quia fides tua, quæ est Iesu, obdormiuit. Vides impios prosperari, & eleuari, iustis dejectis, fluctus quidam is est, excita Iesum, excita fidem tuam, & considera quod quæ dantur modo malis, non cum illis perseuerabunt, aut enim viuentes eos deserunt, quod promittitur manebit in æternum. Christus in eadem naui nobiscum nauigat, vt intelligas, quod commune nobis cum illo est periculum, communis & salus. Id nobis mystice illa verba Dauidis indicant, qui cum Abiathar Sacerdotem a Saule profugum excepisset, ad illum ait: Mane mecum, si quis quæsierit animam meam, quæret animam tuam, mecumque seruaberis, &c. Noli timere cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te. *Tunc surgens imperauit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna.* In quibus verbis duo aduerte. Alterũ est, quod Origenes

In prafatio ne enarrat. 2. in Ps. 25.

1. Reg. 22.

Esai. 43.

Google

genes docet in his uerbis, quod cum ueuti uehementer essent concitati, & tempestas flaret maxima, cuncta siluerunt quam primum Christus Dominus id præcepit, ut ex his hominum inobedientium tristia damnatio perpendatur. Et sicut Prophetæ olim asinum, bouem, hirundinem, fundamenta terræ, &c. uocabant in testes bestialitatis, & peruersitatis hominum, sic uocabuntur & fluctus huius maris, qui iubente Christo moderati sunt. Viderunt te aquæ Deus, & timuerunt multitudo sonitus aquarum, uocem dederunt nubes. Tu dominaris Domine potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. Et iterum, dixit & stetit spiritus procellæ, & siluerunt fluctus eius. Virga percutiens Moyses mare diuisit Elisæus pallio Eliæ transiuit Iordanem, nec mersus est, solus Dominus imperio suo præcepit uentis, & obediunt cõtinuo elementa. Obediunt Deo cuncta creata, uno homine excepto, lib. 11. cap. 3. nu. 8. 23. usq; ad 25. lib. 12. c. 4. nu. 3. Fitq; (ecce secundum) tranquillitas, non qualiscumque, sed magna. Sicut enim abundant passiones Christi in nobis, ita & per ipsum abundat consolatio nostra, ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. Tristibus succedunt læta, & tribulationibus prospera etiam in hac uita, lib. 2. cap. 11. nu. 13. usque ad 16. 21. usque ad 23. 26. 33. usque ad 35. lib. 6. cap. 9. nu. 23. 26. 27. & 32. lib. 7. cap. 3. nu. 1. 3. cap. 4. nu. 9. usq; ad 20. lib. 9. c. 15. nu. 38. lib. 17. cap. 6. nu. 4. 5. & 9. In tribulationibus iusti abundant gratia, & consolationibus, lib. 6. cap. 9. num. 10. usque ad 14. 26. & 41. cap. 11. nu. 25. lib. 17. cap. 4. n. 14. Cum multa magna, & miranda ostendisset Dominus in terra, transijt ad mare ut ibidem excellentia opera demonstraret quatenus terræ maris quod dominum se esse cunctis ostenderet. Accepit autem discipulos suos secum in naui ad hoc ut in periculis non obstupescerent, & ad hoc ut in honoribus moderate de se sẽtiant ut enim non magna de se saperẽt propter hoc quod alijs dimissis illos reliquerat, permittit eos fluctuare. Humilitatem Sanctorum conseruare uolens Deus in medio uirtutum tentationes & humiliationes mittit li. 8. c. 7. n. 12. usque ad 14. 17. & 20. ingressus in nauiculã fecit turbari mare. Hæc tempestas non ex se orta est sed potestati parent imperãtis qui producit iunctos de thesauris suis. Facta est autem tempestas magna ut magnum opus ostenderetur. Esset eximia consolatio in tentationibus in persecutionibus in laboribus si viri Christiani considerarent hæc omnia nec casu accidere, nec dæmonũ, aut aliorũ hominum machinã cũctis. Licet enim ea quæ accipis mala Deum authorem habere non possint qua parte peccata sunt, tamẽ qua illis humiliaris probaris, à Deo proficiscuntur. ipse quidẽ neminẽ tẽtas inducendo ad malũ, sed tamen quę Iob acciderũt aduersa Deum habuerunt permittẽtẽ, ægritudo Tobiæ, quæ omnia ad condonandas offensas ad pacientiã habẽdã multũ sunt accommodata. Sic enim cũ fugiẽtẽ Absalonis persecutionẽ Dauid, Semei maledicẽtẽ illi audisset cum ab eo vindictã accipere statuisset ministri regis ille protinus respondit ad Abisar. Quid mihi & uobis filij Saruiæ? dimittite eum ut maledicat, Dominus enim præcepit ei, ut malediceret Dauid & quis est qui audiat dicere quare sic fecerit? dimittite eum ut maledicat iuxta præceptum domini. Tam immane crimen nequissimi illius viri Dęmonẽ habebat authorẽ ipsum impellentẽ ut regi suo sancto mala peccaretur, sed qui iustus erat, credidit dominum illo medio uoluisse in ipsum animaduertere ut pristinis satisfaceret peccatis, uel ut ad noua assurgeret merita effetq; longanimitatis & pacientiæ unum exẽplũ. Sic & Iob dixit cum cunctis priuatus esset rebus Dominus dedit Dominus abstulit &c. sit nomẽ Domini benedictum. Et Ioseph cum tremẽtes fratres qui ipsum uẽdiderant uellet cõsolare, dixit non uestro sed Domini consilio huc missus sum. Sicut.n. aliquãdo omnẽ Deus cõmouet creaturam ut se vleiscatur de inimicis suis, profunditatem rubri maris retorsit contra Pharaonem & suos; ignẽ misit de cęlo ut hostes Moysi puniret

2. Reg. 16.

niret; apertaque est terra & deglutirit Datam; grandine de cœlo Israelitici populi hostes interemit; & in fine sæculi armabit creaturam ad ultionem inimicorũ, & pugnabit orbis terrarũ contra
Sapien. 5. insensatos, ita commouet aliqñ creaturas in iustos non vt vindictã sumat, sed vt merita augeat. Hac consideratione illuminati sancti viri mirabilis patiẽtię futuris reliquerunt exemplum, magnanimitatis egregium animum ostenderunt, cunctarumq; aduersitatum tolerantiam vix credibilem. Malis tãquam virga, & paleis vtitur Deus, vt iustos corrigat. lib. 4. c. 36. nu. 11. & 14. lib. 6. cap. 9. nu. 32. lib. 11. cap. 15. nu. 17. vsq; ad 19. & 21. verbo patientia, inimici diligendi, &c. vt autem cognoscas quæ à Deo veniunt mala ad suorum esse ordinata vtilitatem, animaduerte quod illa quidem timorem, quidem incutiũt, sed reuera non nocent sicut Apostolis accidit: nauicula quidẽ turbãbatur fluctibus, ventus magnus vndas impellebat, timebant illi, qui periculum mortis mox futurum arbitrabãtur, sed malum sequutum non est. Terret quidem Deus iustos, sed statim eos liberat à periculis, sicut cum tẽpore Ezechiæ Hierusalẽ in eximio fuerit periculo à quo iamiam futuro ab angelo Michaele liberata est, Audiuit postmodum indignatum Dominum dicentem dispone domui suæ, quia morieris, &c. Sed territum consolatus est Esaias, qui sententiam domini reuocauit. Sic cum Iudæi appropinquantem cernerent Pharaonem, & expauescerent, mare rubrum apertum est, ipsiq; liberati. Sicq; sunt in sacris literis multa in quibus cognosces ꝙ iusti territi liberãtur in quorum figuram Moyses serpentem fugiebat, sed quia non erat quod apparebat illi non nocuit quin potius in virgam con
Exod. 4. uersus est. Luctabatur cũ angelo Iacob sed & benedictionem immisit nec relinquit Dominus virgam peccatorum super sortem iustorũ. Dei misericordia tam iugis est in hominibus sicut protectio terræ à cęlo. li. 4. c. 7. n. 24. Deus stans à dextris pauperis saluam facit à ꝑsequẽtibus aĩam eius. li. 4. c. 19. n. 10.

Motus magnus factus est in mari, & post tranquillitas magna. Quia sicut abũdant passiones Christi in nobis ita, & per ipsum abundat cõsolatio nostra 2. Corin. 1. vt possimus, & ipsi consolari eos qui in oĩ pressura sunt. Motus magnus, tranquillitas magna. Oĩa quæ passus est Ioseph ad ipsius exaltationem sunt ordinata. Quatuordecim annis afflict' est ĩ Aegypto, dñatus vero est annis 80. nã anno ætatis suæ 17. venditus est à fratribus, & anno ætatis suæ 30. venit in cõspectũ Pharaonis, vixit aũt ann. 110. Sed & vide qũo pro singulis malis, quę patitur, singulas accipit mercedes. Pro odio fratrũ acquisiuit gratiam regis, & principum eius, pro cõtemptu fratrum & irrisione, ecce somniator venit, &c. ab illis pronis in terrã nõ semel adorat munerib' honorat, ꝓ exilio exaltatiõnẽ habuit ĩ terra aliena. Pro labore manuũ in seruitio Putiphariæ, annulũ regiũ a manu Pharaonis. Pro tunica polymitica qua fratres eũ spoliauerat, eũ rex stola byssina induit. Pro cõpedibus in carcere torquem auream, pro eo qđ vinctis in carcere ministrabat, regi in summa dignitate ministrat. Pro carcere, & lacu sedet supra currum regium. Pro eo ꝙ ab oĩbus contemptus fuit vt extrancus seruus vinctis, & adulter ab oĩbus honorat genuflexione sic iubente rege. Pro noĩe seruili quod Ismaeliti illi indiderunt in Aegypto nomen ꝓ magnificum accepit dum vocatus est Saluator mundi. Pro cõtempta illicita adulterij voluptate, accepit in vxorem fęminã nobilissimã. Deniq; pro domo paterna amissa, dominatur in vniuersa Aegypto. Descẽdit (Deus noĩe sapien- Sapien. 10.
tiæ significatus) cum illo in foueã, & in vinculis nõ dereliquit illum donec afferret illi sceptrum regni. Descẽdit ne derelictũ eũ arbitreris, cũ eoq; mansit quia eius nõ est oblitus, donec mendaces ostendisset eos, qui maculauerunt illum. cõtinuit manus fratrum ne eum occiderent, continuit irati dñi manum ne de violata vxore suspectũ eũ interficeret. Sic cum Iob fuit semper Deus etsi grauissima passus derelictus ab eo crederet fuit cũ eo in Mesopotamiam pergis, apud Laban, vt eius greges multiplicarent, fuit cũ eo in reditu iramq;

Soceri

spalia, quæ anxiè diligebant, non pereunt sancti cū acquirunt cœlestia bona quorū amore ferebantur. Moriens perit ille de quo scriptū est cuius messem famelicus comedent, & bibent sitientes diuitias eius cum dæmones expoliabant eos oībus, quæ possidebant delitijs honoribus, & diuitijs, non pereunt illi, qui replentur ab vbertate domus Dei. Pereunt mundani cu transit mundus, & cōcupiscentia eius, non pereunt illi qui mundo fuerunt crucifixi, quos vocant Salomon viuentibus feliciores vtpote qui per mortem maiora, imo ea quæ vera sunt bona consecuti fuere. Mors regi terribilis est, eademq; philosopho minime molesta, lib. 11. c. 9. nu. 8. mors quasi intētus calcat super impios cū dęmonū traduntur potestati ibidem. n. 28. in morte finientur oīa de quibus extollebantur mali, li. 18. c. 10. n. 22. mori lucrum dī, li. 18. c. 16. n. 13. Pręterea ēt si Apostoli morte celeri finirent dicere nō debuissent, perimus, licet. n. mortē improuisā, & subitaneā mortē vtpote quæ periculis est plena, horrēs Ecclesia noīe fideliū dicat à subitanea morte libera nos dñe, loquitur noīe eorum qui multis pctīs, ac imperfectionibus abundant. His venit mors, vt sunt q̄ nihil minus cogitant, & cunctis expoliantur bonis. Venit sicut tpe diluuij dū solū intenti sunt amplificandis domibus. Ascendit mors per fenestras miserandæ animæ, & tunc quę ciuitas erat sancti captiua nuda, & gens ducitur captiua, quia impræmeditatum inuenit hoīem. Mors vbiq; hoīes expectat, & ideo sapiens vbiq; debet eam expectare, lib. 3. c. 19. n. 13. mortis dies cū incertus sit, quiuis vltimus credendus est, li. 11. c. 10. n. 1. & 2. Iustus etsi morte præoccupat⁹ fuerit in refrigerio erit dum. n. præsentem semper considerat mortē illum non præuenit, sed cogitat vocitantem dñm de cœlo, & dicentem vt requiescat à laboribus suis. Naturalem mortis timorē Christus D. non taxat qui iustis, & iniustis communis est, sed timorē illū magnū quo cōsternati erant discipuli, lib. 11. c. 9. nu. 21. & 24. Præterea taxatur modica discipulorū fides, Si. n. magna illa essent ipsi posset imperare mari, vt tranquillu redderet, vt olim Iosue imperauerat soli ne moueretur, & stetit, loquitur Moyses ad petram, & porrigit aquas, increpat mare rubrum, & exiccatu est. reprehenduntur ēt quia cum tot vidissent miracula, non crediderunt eum ita fore potentem in mari, sicut fuerat in terra. Et quidē hoc ingenio sunt multi, vt quāuis sępe alias in calamitatibus suis Dñi opem sint experti, si tñ mortis aliquis casus emerserit ipsorum quoq; fiducia cum fortuna pariter commutatur. Talis illi erant de quibus scriptu est. Male locuti sunt de Deo dixerunt, ecce percussit petrā, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt. Nunquid & panē poterit dare, aut parare mensam populo suo? vide quāta fuerit horum hoīum cæcitas, atq; demētia, qui vnde oēm animi hæsitationem pellere debuissent, inde diffidēdo ansam arripiunt, qua perfidia ita Dñs fuit indignatus, vt potentiam quidē suam edito miraculo declararet, sed statim grauissimas pœnas diffidentiæ repentina morte dederūt. Hæc Assyriorum stultitia fiunt, qui victi ab Achab in montanis dicebant: Descendamus in campestria credētes, q̄ qui in montibus populū suū liberauerat id in vallibus efficere nō posset. His similes sunt qui liberati ī occasionibus multis diffidūt in alijs cum dicere debuissent quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & cōuersus viuificasti me. reprehenduntur (Chrys.) discipuli, & ideo solus accepit eos in naucula, vt attēdant diligēter prædicatores, & prelati, ecclesiasticorū pctā maxime dū illa publica non sunt secreto corrigere, ne ob hoc à secularibus contemnant, qui vigilantissimi sunt, vt eorum mala cernant. Vnde Iesus nr discipulos semper increpabat secreto, quod si pharisæorū vitā corā multis taxauit, ideo fecit, quia legale sacerdotiū abolendū iā erat transferēdumq; ad regale sacerdotium quod in Apīis inchoabatur vnde horū honori prouidebat dñs nō illorū qui vt sal infatuatū conculcandi erant ab hominibus. Sicut cñ dæmonis hæc

Eccles 4.

Luc. 9.

Apoc. 14.

Iansenius.

Psal. 77.

3. Reg 20.

Psal. 70.

ſumma cura eſt, vt ſacerdotum ſi quæ ſunt mala in publicum prodeant, cum eximia inde reportet cõmoda, ita Dei noſtri hæc indefeſſa ſollicitudo eſt ea abſcondere, vt huic prouideat damno. Sacerdotes iuſti qui bene audiũt apud ſęculares proficui ſunt Eccleſiæ, alij nocent maxime, lib.16.c.2.nu.3.7.8.11. & 12.c.3.nu.8.9.& 12. vide verbo prę-lati. Sed quid obſecro hęc ſecreta correctio proderit, & quod publicè honorẽtur, ſi eorum execrabilis vita contẽptibiles eos reddat in plebe, li.14.c.30.n. 10. maxime noſtris tẽporibus qñ eorũ auctus quidem eſt numerus diminutũ aũt meritum, lib.14.c.16.n.19.20.25.
1. Corin. 6. & 26. dixerat Paulus in oĩbus exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, &c. ne dũ vita noſtra Dei miniſtro ſit indigna vituperetur cum miniſtro miniſterium, quod graue malum eſt. Hæc autẽ multorũ qui hoc titulo ſolo volunt honorari inſania eſt, vt ægre ferant niſi prodijs colantur, qui dæmonum vitã agũt correctionẽ fugiunt hac abutẽtes Pauli ſnĩa, ne contẽptibiles fiant in plebe, cum cõtemptui ſint non qa corripiunt ſed quia luxurijs luſui, &c. vacant de re hac alijs in locis dixi probata. Vide verbo pręlati maxime lib.14.c.28.nu.15, c.31.nu.22. *Imperauit vent s & mari.* Tempeſtas oritur exuentis tanquã ex cauſa efficiente ex aqua tamq̃ ex cauſa materiali, & vtriſq; imperauit Chriſtus & facta eſt tranquillitas magna. Tempeſtate ceſſante nõ cõtinuo mare quieſcit, quieuit aũt iubente dño, vt iubentis cernerent potẽtiam, &c. imperauit. Hoc enim ſolius Chriſti propriũ erat.
Exod. 7. 8. 14. Non.n. Moyſes imperauit, ſed ab hoc imperatũ eſt illic dicendo extende manũ tuã ſuper aquas Aegypti, & vertant in ſanguinẽ, extẽde manũ tuam ſuper fluuios, & educ ranas, & poſt alia multa eleua virgã tuã, & extende manũ ſuper mare, & diuide illud, &c. cũcta hæc alterius imperio fecit nõ aũt ſuo, ſolus aũt Chriſtus eſt, qui imperat vẽtis, &c.

Porro homines mirati ſunt. Si vt multorũ fert opinio ſola vna nauicula erat in mari, qua ingreſſi ſunt ſoli diſcipuli cum Chriſto, eos Euangelium uocat hoĩes, vt illorũ arguat imperfectionẽ. Adhuc.n. hoĩes eſtis dixit Paulus cum Corinth. imperfectionẽ vellet oñdere dicentiũ. Ego quidẽ ſum Pauli, ego vero Scephæ. nondũ venerat tps vt audirẽt ego dixi dij eſtis, nec Angeli nomẽ merebant quorũ labia cuſtodirent ſciẽ *Malach. 3.* tiam. Hoĩes eſtis, & vt tales miramini. Hoĩes dñr in ſacra ſcriptura aliqñ qui totos ſe adhuc humanis affectibus occupãt, alij vero angeli, lib.8.c.2.n.7.12. vſq; ad 14. Qñ nauẽ ſunt ingreſſi diſcipuli ſunt vocati Chriſto, adhærentes & periculũ paruipendentes, ſed cũ aiunt perimus, nomẽ hoĩs accipiunt q terrena mala pro ſummis iudicant, cum indubiè illa ſola credenda ſint mala, quæ animam contingunt, maculant, & perdunt. Hæc.n. tpalia ẽt gẽtiles inter indifferentia cõnumerabãt. Bona tpalia nec noſtra, nec vera bona sũt, li.2.c.15. n.62.c.17.n.11.& 12.c.18.n.14.& 16. c.19.n.5.& 12.li.4.c.28.n.20. bona tẽporalia qui ꝑ magnis habet homo vocatur in euãgelio, li.2.c.16.n.28.c.19. nu.5. bona tpalia, & his contraria inter indifferentia numerabant Stoici, lib.2. c.18.n.9.vſq; ad 11.14.& 16.c.19.n.3. & 5.li.4.c.40.n.17. Hoĩes ẽt rectè vocant, qui admirant imperantẽ mari, & ventis. Nenię ſunt hęc, ſi illius aduertas potentiã qui luſum vocauit totius mũdi hoĩum, & angelorũ creationẽ. Quid quæſo amplius eſt producere vẽtos de theſauris ſuis eoſq; recondere in cauernis, vt inde terra fluminibus, & fontib⁹ gubernetur, bibãt hoĩes, & cuncta animantia terræ rigẽtur, ſata, arbores; aut vero, quod intumeſcẽtes fluctus maris faciat conquieſcere? Poſuit Deus termi *Iob 38.* nũ mari non ferreos globos, ſed modicam arenã, qui fundauit terram ſuper ſtabilitatẽ ſuam. Super quo baſes orbis fundatæ ſunt, & alia mira, ac ſtupenda aiebat Iob, & ſpumas maris pacare erit mirabile? Sed quia diſcipuli noui erãt, uarijs caſibus oſtendit ꝙ cunctis ut uerus Deus imperaret reb⁹. Falſi gẽtiliũ dij, ut latè proſequitur Augu. in lib. de Ciuit. Dei. Irridens hoĩum inſipientiã ſingulos ſingulis actionibus præponebant. Ioui res cœleſtes erant commiſſæ,

missa, Palladi arma, & gesta bellica, Mercurius præsidebat lucris literarijs, Neptunus mari, Aeolus uētus, ad segetes inuocabatur Ceres, & denique segetibus. Stabat unus Deus cum erant in herbam, alter cum emitterent spicas, alius cum maturescerent, &c. Qua insania confitebātur deorum suorum impotentiam, qui solum uni rei poterant esse intenti, deos suos irridebant aliqui gentiles, li. 4. c. 15. n. 19. Et ut discipuli futuri orbis magistri edocere possent Christi omnipotentiam, aquas uertit in uinum, mare tranquillat, super aera imperat uentis, solem absque eclypsi obscurat, satiat quinque panibus innumeram multitudinem, mortuos ad uitam reuocat, dæmonibus imperat, &c. Hoīes dīnr qui prius uocati sunt discipuli, ut nullus eorum imperfectiones admiretur, & irrideat, qui cum angeli nō sint, mutationibus sunt subiecti, & qui hodie meretur nomē discipuli, cras tina homo erit, si id considerabis non miraberis, imo miraberis potius cū uideris eum uiuentem ita cautè, ac si hominis naturam non haberet, uincentē passiones, &c. & alia quæ fundantur in natura corrupta, vt dominentur nobis in quibus Dei gratia non regnat peccatum, lib. 15. c. 7. nu. 8. Sed nihilominus homines dū uiuunt licèt in schola sint Christi, multis imperfectionibus abundant, & hominum naturam fragilem non amittunt, licèt stultè mundani ita loquuntur, qui sanctus est rider, irascit, loquit, &c. de re hac diximꝰ aliàs latius.

DOMINICA IIII. POST OCTAVAS Epiphaniæ,

EVANGELIVM.

Simile factum est regnum cœlorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Matt. 13.

Dominica 8ua. post oct.

IN hoc c. 13. Matth. proposuit Dīns immediatè ante hāc parabolam zizaniorum, alteram seminantis inter spinas, in uia, &c. quæ desumpta est à semine, quatenus significat uerbū Dei, hæc uero parabola desumpta est etiam à semine bono, sed quatenus significat homines iustos: itaq; sicut superiore significatum est, unum idemque semen non facere in omnibus fructum, & in quibus facit, nō eundem facere, ita hac significatur usq; ad consummationem sæculi semper in Ecclesīa Dei malos bonis fore permistos, idq; Deo permittente fieri in bonum electorū. Et quomodo ilia ualet tum ad monendos auditores, nē frustra audiant uerbū Dei, tum ad consolationem discipulorum, ne ob id cessarent à prædicatione, quia in multis eam experturi erant fore infrugiferam; ita hæc ualet etiam ad cōmonendum auditores, ne sibi ex eo placerent, quod Christum uiderentur sequi, eiusq; gregi essent admisti, cū semp mali speciē boni præseferentes, gregī suo essent admiscendi; & ad consolationem discipulorum, & omnium iustorum, ne ex eo sibi displicerent, ac scandalizarentur, quod suo gregi uiderent malos esse admistos. Estq; hæc parabola subiecta superiori, ne semen illud quod non cecidit in spinas, sed in terram bonam, putaretur nullam mali seminis, aut malæ herbæ habiturū admistionem. In Ecclesīa boni, & mali permisti sunt modo, separabuntur autem in futuro iudicio, & morte, lib. 3. c. 17. nu. 15. usq; ad 17. lib. 5. c. 3. nu. 1. 6. 10. & 13. c. 8. n. 10. lib. 9. c. 21. n. 5. 6. 8. 9. 11. 12. 15. & 17. lib. 18. c. 15. n. 22. 26. & 27. In religione sicut, & in omni cōgregatione, boni & mali reperiunt, li. 9. c. 21. n. 13. & 14. li. 15. c. 6. n. 3. & 4. Et iste est sensus totius parabolæ, quā Chīs Dīns in fine huius capitis ad petitionē Apostolorū enarrauit, dicēs eis. *Qui seminat bonum semen, est filius hominis, ager autem mundus. Bonum vero semen hi sunt filij regni. Zizania autem, filij sunt nequam, inimicus autem, qui seminauit ea, est diabolus. Messis vero cō summatio sæculi est. Messores aūt Angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburūtur, sic erit in consum. &c.* Ex his constat, Euangelium hodiernū

Digitized by Google

tribus partibus contineri. Prima est, Christum Dñm hoiem factum bonitate, & misericordia sua egressum, vt triticum seminaret; secunda quod dæmon superseminauit zizania, tertia qđ vsq; ad tẽpus messis hæc duo in eodem agro remanserunt in bonũ electorum. Circa primum, homo si consideretur ſm ea, quæ proprię cõueniunt naturæ, in puris naturalibus, vt aiunt theologi, conditus, qui tanquam tabula rasa esse fertur, in qua nihil est depictũ, qñ nec virtutis iter, nec vitij (quod antiqui in Y. Pythagorico significabant) aggressus est. Istum talem imaginare debes veluti terram, in qua nec triticum, nec solium, aut zizania seminata sunt. Is, cũ primũ ad vsum rationis perueniens conuertitur, aut cũ primũ baptizatur, seminat Deus in eo triticu, gratiam, dona, virtutes, summa Dei cura, quæ in dirigenda intentione nostra in bonũ versatur, ipse triticum ẽt pp virtutes, quas habet recte dr. De quibus in figura animalium prophetauerat Ezechiel: Et pennæ eorum extẽtæ desuper, intendebant in cœlum omnia, iubente Deo: Nõ arabis in boue, & asino. Asinus significat amorẽ, & desideria, & cogitationes carnales, bos amorem cœlestẽ. In boue ergo, & asino arari nõ potest, quia fructu æternæ mercedis aïa non excolit, si puritas intentionis, qua Deo cõiungitur, inordinato amore polluit. Vel mũdi huius triticum dñr hoïes iusti, quos cum Deus dederit ciuitatibus, & cõitatibus, triticum largitur. Quod si multi sint Sancti, lætantur oẽs, sicut qui lætantur in messe. His veluti frumento pascimur, his sustentamur, his viuimus. Vnde, sicut deficiente frumẽto, si generalis sit siccitas, generaleque damnũ, terribilis est calamitas, oïa confestim intentant interitũ, dicente Propheta: Quia non venit pluuia super terram, confusi sunt Agricolæ, operuerũt capita sua, nã & cerua in agro peperit, & reliquit, quia non erat herba, & onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba. Et quæ damna causat in brutis defectus herbæ, eadem contingunt in hoïbus, deficiente tritico, quæ non accidunt, si alij desint cibi, si carnes, si pisces, si oua, qm initium vitæ hominis aqua, & panis. Cum messis fuerit abundans, lætatur eques, nobilis, plebeius, religiosus, sæcularis, miles, agricola, commune gaudium omnibus proponitur, idq; ingẽs. Sicut, & deficiente tritico, hoïes pleni sunt doloribus, anxietate, & curis, vt cõtigit in Aegypto, & alijs orbis partib⁹, qñ per septem annos continuos arare non poterant homines nec metere, sicut & tempore Eliæ, qñ in Iudea, & Sidonia non pluit annos tres, & menses sex, qñ viduam Sareptanam adijt propheta, vt ab ea pasceretur, & protulit verba amaritudine plenissima, dicens: Non habeo nisi parum farinæ in vase. En colligo duo ligna, vt faciam subcinericium panem mihi & filio meo, & comedamus & moriamur, deficiente farina. Et cum peccatũ numerati populi cogeret Regem Dauid, vt eligeret in pœnam bella ingentia trium mẽsium, aut pestilentiam trium dierum in toto regno, aut vero famẽ, dixit Rex: Coarctor nimis, sed melius est, vt incidam in manus Dei, quam in manus hominum. Cumq; eligere potuisset & pestilentiam, & famem, elegit pestilentiam, qua mortui sunt septuaginta millia virorum. Maius nocumentũ reipublicæ, famem arbitrans, vnde pestilentia consurgere etiam solet. Homines emarcidi sine cibo, nulli rei sunt apti, nec mouere valent manum, aut pedem, nec ea dicere aut gerere, qę eos in aliquo valeãt consolari. Id ergo intelligere debemus, quod dum Sancti conceduntur orbi, conceditur ei cibus, quo viuat, eiusq; morti, & ruinæ aptissime prouidetur. Non enim mundus stabit amplius, si iusti deficiant. Nec enim Sodomæ incendium dilatum est, nisi per illud tempus, quo distulerunt egredi, qui in ea morabantur iusti, quos exire cogebat Angelus, dicens: Nec enim facere potero quidquam, donec eros egrediamini. Totumq; fere Aegypti regnum corruit, cum Israelitæ egressi sunt, qui in tutamen eramental-

Greg. Ezech. 1. *Dionys. 32.* *Hier. 14.* *Eccles. 28.* *3. Reg. 17.* *2. Reg. 24.* *Genes. 19.*

bus

liuis reipublicæ, & eorũ qui in illa morabantur. Vnde colligitur impiorum hominum ingens stultitia, & deliramentum, qñ manibus, lingua conantur eradicare iustos à mundo in propriam perditionem, sicut dixerat Deus ira plenus propter coniurationem insanam populi contra Moysen, & Aarõ:

Nume. 16. Exite de medio multitudinis, & delebo eos. Sanctusq; Moyses intellexit tutissimum esse remedium ne populus interiret, si Aaron sanctus thuribulum habens in manu, astaret medius in populo inter mortuos & viuentes, quod cum factum est, diuina indignatio continuo cessauit. Itaq; cum Deus seminat in hac ciuitate, vel in altera triticũ, & producit sanctos, non illorum bono prouidet solum, sed totius reipublicæ vtilitati, quo medio fit, vt conseruetur, & nõ pereat, quæ malis suis corrueret,

Matth. 3. vtpote ad cuius arboris radicem iam securis posita erat. Vide lib. 4. ca. 3. nu. 10. lib. 5. c. 4. nu. 2. 4. 5. & 8. c. 8. num. 4. vsque ad 6. 9. 13. & 15. Ibi agitur quod iusti sunt in causa, vt Deus parcat multitudini. Et lib. 9. c. 23. nu. 9. vsq; ad 11. docetur, quod Deus iustos summopere veneretur illorum faciens voluntatem. Oleaster in enarratione illius loci

Numer. 6. Nazarçus tollet capillos suos, & radet, & ponet super ignem, qui est suppositꝰ sacrificio pacificorum: ait, nihil habent sancti quod Deo gratissimum non sit anima, corpus vestes, & capilli, qui omnes numerati sunt. Capilli impiorum apud Ezech. 5. dispergũtur, scinduntur, & comburuntur, sanctorum vero in hostiam pacificorum Deo offerunt. Quod si sanctorum capilli nobis Deũ reconciliant quid faciet eorum vita lachrymę preces? certe ab ira Dei populum tutabunt. Mali dum iustos persequuntur, sibi, & non illis nocent, lib. 4. c. 36. n. 2. 11. 12. & 14. lib. 9. c. 16. nu. 2. c. 20. n. 4. 6. 7. 9. 10. 15. 20. & 23. lib. 9. c. 21. In Ecclesia mali non prçiudicant bonis, sicut nec palę ac zizania, tritico ibi. n. 9. 17. lib. 12. c. 3. nu. 6. Malis tanq̃ virga, & paleis vtitur Deus, vt iustos conseruet, & corrigat, & illos post paululũ in ignẽ mittat, sicut & de zizanijs fecit, li. 4. c. 36. n. u. & 14. li. 6. c. 9. n. 32. Vnde inepte mali cõsolantur in pctis alienis, cum potius flere deberent, quia deficientibus iustis, eorũ ruina erit certa, li. 7. c. 2. n. 10. Cũ ergo ad conseruationẽ mundi, & hominũ salutem tam potẽtes sint iusti, hac rõne summa diaboli cura ad hoc intẽta semper & fuit, & erit, vt superseminet zizania in medio tritici, quod semen (Chrys.) valde tritico assimilatur, dum uĩ. *Inimicus homo*, qui tunc maiorem patitur indignationem, cũ triticũ uiderit seminatũ in mundo, similis vulpibus Sansonis, quę incenderunt messes Philistinorũ, euãli *Iudicũ 15.* inde incẽdiũ illius crescat, sicut vulpes illæ, quæ dum comburerent triticum, cõbustę, & ipsæ sunt. Is est, Babylonica *Apoc. 17.* illa mulier, cui in frõte scriptũ erat no *& 18.* men mysterij eius. In frõte scriptũ habet nomẽ, hoc est, in operis manifestatione. Babylon magna, mater fornicationũ uniuersæ terrę, quę ebria erat de sanguine sanctorũ. Ebria, quia ingenti impetu iræ, & passionis ferebat, ut sanctos deleret è terra. Seminauit Deus in mundo triticũ, cũ primos parentes cõdidit iustitia originali, & gratia, & uirtutibus plenos. Sed cũ primũ seminatũ est granũ, draco ille, qui de cęlo ceciderat, superseminauit zizania, à quibus omne malũ traxit originem. Secundo seminauit Deus triticũ, creabat hoĩes, uirtutibusq; illos replebat, Noe & alios, sed inimicꝰ homo superseminauit zizania tam multa, ut quia omnis caro corruperat uiam suam, diceret Deus:

Genes 6. Pœnitet me fecisse hominem, delebo hoĩem, quẽ formaui. Cumq; Deus populũ peculiarẽ sibi prouidisset in Abraham, & semine suo, ẽt zizania sunt superseminata, immo & nato Christo, uiuentibus Apłis, & semper. Si aũt zizania seminaret diabolus, priusquam Dominus bonũ semen seminasset in agro suo, non mirarer, sed hæc est diaboli insolentia, & malitia, ut cũ primũ Deꝰ meus seminauerit triticũ in agro, adsit ipse continuo seminaturus lolium, ut triticum pereat. Non enim ei sufficit malum facere utcumq;, sed ubi, & qñ, maius consurgat nocumentum, qua-

Digitized by Google

le erit, si inter electos malum superseminet, qui inimicus dicitur homo, quia sua potentia fere totum hominum genus suo subiugauit imperio. Sicut cũ quando dux potentissimus, & fortis prouinciam magnam armis cepit, ea debellata, nomine proprio relicto, nomen prouinciæ induit, quam suæ subiugauit ditioni, sicut Scipio vocatus est Africanus, non quia ibi esset nec ortus, nec oriũdus, sed quia eam prouinciam armis cepit, sic dæmon, proprio nomine relicto, inimicus homo dicitur, quia infelicissime homines suo subiugauit imperio, in quo gloriatur, tanquam potens in potentia sua. *Superseminauit Zizania in medio tritici.* Non sufficit diabolo superapponere malum bono, sed satagit, vt optimis quibusque misceat illud. Vnde vigilare multum debet homo ad Deum cõuersus, propter odium diaboli, quo fertur, vt illũ perdat, lib.2.cap.6,uu.16.& 37.cap.7.nu. 1.4.26.27. & 42.c.9.nu.6. Aut certe, inimicus homo, diabolus vocatur, quia peccatores aliqui, potentissima arma sunt, ipso potentiores ad seminanda zizania. Nec in toto inferno vllus est dæmon, qui in animam veniat audaciã, vt ea audeat per se, quæ audet cum animam ingreditur hominis, vt in Arrio, Mahomete, & Luthero, Caluino, & aliis perpẽdere licet. Diabolus per ministeria malorum, bella sua gerit, lib.2.c. 6.n.23.& 36. lib.4.c.31.n.4.14.& 23. c.36.n.1.8.11.13.& 14. Et cum diabolus multa habeat nomina, quibus & potestas eius, & nocendi voluntas ostendi tur, lib.2.c.8.nu.20.21.27.vsq; ad 32. lib.4.c.31.nu.34.& 38. c.35.nu.5. tamen in hoc maximam ostendit & potentiam, & malitiam suam, dum homini peruerso se comparat. Diabolus nõ solum per semetipsum, sed per eos et, qui nobis adhærent, nos conatur euertere, sicut in Adam, & Iob vidimus, lib.4.c.31.nu.31.& 32.c.37.n.4. Vnde mali qui dicuntur diaboli, quibus inũder, cum inimicitias in nos exercent, lib.4.c.36.nu.1. Mali ministri diaboli ad persequendos iustos, lib.2.c.6.n.23. lib.4.c.36.nu.1.& 2. lib.12.c.4.nu.19.

Simile.

Mali, vt noceant iustis, peiores sunt bestijs, immo & dæmonibus, li.4.c.36. nu.8. Hæc ergo est summa diaboli iniquitas, superseminare zizania, implere mundum, immo Ecclesiam Dei sponsam Iesu peccatoribus, vt cuncta funditus euertantur, & pereant. Ecce vidisti Deum seminantem, & diabolum superseminantem. Sed cum mundus tot sit malis plenus, dicunt serui patris familias timentes iusti, ne zizania suffocent triticum: *Vis imus, & colligimus eas? Ait Dominus: Non.* Aug. lib. de consensu Euangelistarum docet aliquibus rationibus malos eradicandos nõ esse, eo quod mali sunt, eradicantur iuste alii quando, qñ eorum mala in nocumentũ grande fuerint reipublicæ, sicut eradicantur fures, homicidæ, adulteri, incendiarij, & hæretici his peiores. Sed tamen non continuo peccator, non consideratæ qualitate peccati, eradicandus est, sed relinquitur in medio tritici. Primum, quia iusti, visis malis, excitantur ad faciẽda opera bona, lauantes manus in sanguine peccatoris, nõ solum, quia horum vita redditur purior, videntes Deum acriter animaduertere in peccatores, sed quia tot vidẽtes mala, redeũt ad cor. In medio nationis prauæ conuersantur, tanquam luminaria in mundo. Inter idolatras Babylonios, Persas, Chaldæos, & Niniuitas, degebant Prophetæ sancti, claris operibus, & virtutibus pleni. Super flumina Babylonis illic sedent, & flent, & dicunt; Moab olla spei meæ. Ibi enim spes illorũ apud sceleratos perficitur, sicut carnes in olla concoquuntur, vt esui sint aptæ. Degunt inter impios terrore concussi, ne eis similes efficiantur. Quia diligentibus Deũ omnia cooperantur in bonũ, his qui ℔m propositũ vocati sunt sancti. Sicut.n. sanctorum societas sanctis vtilissima est, quia virtutes illorum alæ sunt, quibus se percutiebant animalia Ezechielis, sic & malorum societas iustos reddit timidos, & humiles, considerantes ne & ipsi tententur, & cadant. Gratissimi sunt Deo, perpendentes seueritatem Dei in eos qui ceciderunt, in se aũt bonitatem, si cũ permanserint in

Psal. 136.

Psal. 59.

Rom. 8.

Ezech. 3.

Rom. 11.

boni-

bonitate, alioquin & ipsi quoq; excidẽdi sunt. Quapropter impij tolerandi sunt, sicut zizania suplseminata in medio tritici, lib. 9. c. 16. nu. 5, c. 20. nu. 17. c. 21. n. 9. & 12. Vnde aiebat Origenes in Iosue scripsum esse, quod filij Iuda non potuerunt disperdere Iebusæos de Hierusalem, quia permittente Deo cõseruantur in electorum vtilitatem. Iustis cohabitant mali in bonum illorũ, quibus isti etsi nolentes, per occasionẽ proficiunt, dum eorũ virtus perficitur, lib. 18. c. 15. nu. 36. Secunda ratio, pp quam zizania non eradicantur, diuina bonitas est, qua & misericordia, & patientia maximos peccatores conuertit, & qui erant zizania, efficiũtur triticũ. De qua re agitur, lib. 4. c. 23. nu. 1. 2. 4. vsq; ad 13. lib. 7. c. 8. nu. 14. lib. 14. c. 8. nu. 23. c. 18. n. 4. vsq; ad 6. 18. 19. & 23. Non sunt homines dæmonijs similes, quorum superbia ascendit semper, qui cum primũ peccauerint, in tartara detrudendi sunt, vtpote de quorũ salute iam desperatur. At homines, quamuis zizania sint, misericordia Dñi non cõtinuo eradicantur, quia cum in medio sint tritici, in eo tritico, indita quædam virtus est à Deo, vt sanctus cum sit, & verbis, & exemplis, illum conuertat ad sanam mentem qui peccator est. Et homines, mille sceleribus implicati in profundo malorũ mersi, quorũ conuersio credebatur impossibilis, de quorum remedio iam actum videbatur, reparant dum Petro dr: Occide, & manduca animalia venenata, s. quæ cibo hominum prorsus inepta apparebãt. Sancti enim dati sunt ministri, & adiutores Dei in aliorum bonum, lib. 2. c. 6. nu. 23. li. 4. c. 6. nu. 1. Et hæc est ratio, pp quam docens Christus Dñs impios nõ esse eradicandos, dixit: *Ne forte eradicantes zizania, eradicetis simul & triticum*, q.d. putabitis aliqñ eradicãdis zizanijs nauare operam, & eradicabitis triticũ, quod in oculis Dei triticum est, quia licet ẽm præsentem iustitiã mala herba sit, Dñs, qui vocat ea quæ non sunt, vt ea, quæ sunt, pretiosissimum triticum videt ibi latere, vt in Paulo, dum appropinquaret Damasco, cõtigit, quem

Hom. 20 in c. 15. Iosue.

Act. 10.

Aug. lib. 4. in Matth.

Act. 9.

si eradicares, incredibili bono, frumentoque electissimo priuares Ecclesiam, lib. 18. cap. 15. num. 36. Alia est ratio, propter quam mali non sunt eradicandi, continuo. Quoniam, vt docet Paulus, non debemus ante tempus iudicare, quoad vsque veniat Dominus, qui manifestauit abscõdita tenebrarum, & illuminauit cõsilia cordium, tunc laus erit vnicuiq; à Deo. Falluntur enim homines frequenter. Et multi in oculis hominum mali videntur, qui non bene audiunt, qui tamen Deo probantur. Apostoli tãquam peripsema huius mundi credebantur, arbitrantes, qui eos è mundo tollebant, & purgare mundum, & obsequium se præstare Deo. Quando nauigabat Paulus, finita nauigatione; vipera momordit eum, & qui id viderant accidisse, dicebant: Quia vltio non sinit hominem hunc sceleratum viuere. Non sum sicut hic (Publicanus, aiebat tumẽs) Pharisæus, & tamen in oculis Dñi iste magis probatur, quam ille. Multi enim sunt, qui diuitijs abundant, deauratis induuntur vestibus, ad horam gaudent, intersunt conuiuijs, diademate coronam confabulantur, rex, fœmina nobilis composita, comes, dux, &c. & tamen sub diademate regio abominantur, sicut Hester, signa superbiæ, quæ humilitate, & virtute plena, licèt regi esset barbaro nupta, oculis Dei gratissima erat. Et Iudith egressa est ad domum Holofernis, qñ in oculis multorum minus casta videbatur, opus agressa omni admiratione dignissimũ, diuino acta spiritu. Et beata Cæcilia, cum deauratis vestibus tegeretur, cilicio corpus domabat, cantantibusq; organis, in conuiuio talibus nuptijs & tãta nobilitate digno, Cæcilia in corde suo soli Dño decantabat, dicens: Fiat, Domine, cor meum, & corpus meum immaculatum, vt nõ confundar, idq; Deum gemitibus exorabat. Quarta ratio, propter quã Deus zizania sinit inter triticum iustissimæ iræ suæ est argumentum, quando nondum completæ sunt iniquitates Amorrhæorum, propter quas à terra, quam possidebant, pellendi sunt. Et ideo non

S Thom.

1. Cor. 4.

Luca 14.

Hester 14.

Iudith 10.

Digitized by Google

dixit Dñs: *Sinite illa* pp propriũ bonũ, ſed frumenti *ne eradicantes zizania, eradicetis ſimul & triticũ*. Is eſt diuinus amor, vt iuſtis aſcribat cõſeruationem zizaniorũ, vt ipſi grati ſint Deo, qui in bonũ ipſorũ zizanijs parcit aũ tps. Sed ſciendũ, qđ licet mali tolerãdi ſint, nec eradicandi, tñ puniendi ſunt, ſeueritas diſciplinæ vigilare debet ſuper illos, vt vel emendẽtur, vel caſtigẽtur, ne impune peccẽt, li. 9. c. 21. n. 6, & 9. 13. vſq; ad 15. Peccatorum enĩ flagella aliqñ incipiunt in hac vita, vt proſequãtur in futura, lib. 4. c. 12. nu. 24. Peccatoribus accelerat Deus flagella, ne in maiora incidãt mala, & colligit zizania, li. 4. c. 6. n. 12. At diſſimulãte Deo, fit homo tãto ſecurior, quãto peior, li. 4. c. 19. n. 13.

Ioel 3. Apoca. 14. c. 31. n. 39. In die iudicij dicã mittite falcẽs, quia maturauit meſſis. Mitte falcẽ tuã, & mete, quia uenit hora, vt metatur, quia aruit meſſis terræ vſq;, & demiſſa eſt terra, i. cõgregati ſunt in vnũ locũ homines ad iudiciũ, vt manipuli in vnum aceruum, plenum in torcular exuberant, torcularia bis dicitur, vt ingens puniendorũ multitudo ſignificetur, hoc ẽ zizania colligere tpe meſſis.

Simile eſt regnum cælorum homini qui ſeminauit bonum ſemen in agro ſuo, cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & ſuperſeminauit zizania in medio tritici, & abijt. Dupliciter conſiderari debent iuſti in ordine ad malos, primo quando ex impiorum ſocietate non ſolum nõ corrumpuntur, quin potius proficiunt, & meliores fiũt occaſione peccatorũ, quorũ vtilitati cõſulens Deus conſeruat eos, ſicut triticũ in agro, vel in area cũ paleis. Vnde iuſti in Eccleſia tritico comparãtur, mali aũt paleis, lib. 12. c. 3. n. 6. Cõferuntur ẽt cum malis, qua parte iſti damna ipſis inferre conantur, ſi Deus relinqueret virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum, lib. 9. c. 9. n. 60. Mali imperfectorum dicũtur ſubuerſores, perfectorum autẽ ſcorpiones, quos feriunt palpando, lib. 10. c. 9. nu. 4. Ex ſm iſtam rationem comparantur ad peccatores ſicut zizania, quæ in medio tritici ſeminata, conſurgere nõ ſinunt triticum in eam altitudinẽ, quam haberet, ſi omnĩ noxia herba careret. In qua ẽt parabola, vbi zizania ſeminata ſunt in medio tritici, id vult Chriſtus Dñs, vt illi, qui tanquam terra bona receperunt ſemẽ verbi Dei, & fructum ferre cœperunt, non dormiant, ſed ſemper intelligant ſibi imminere periculum, donec in alia vita audiant: Non adijciet vltra per te tranſire incircumciſus, & immundus. Vigilare dicũtur, qui bene viuunt, mali aũt dormire, lib. 12. c. 3. nu. 7. Vigilare enim eſt iuſtitiã facere, dormire aũt negligere illã, cumq; mali ſint ſomno decliti, quæ patiuntur non ſentiunt incommoda, lib. 2. c. 17. n. 13. Peccatores delicijs vacant, & graui ſomno detinentur, lib. 2. c. 7. nu. 28. c. 17. n. 13. lib. 14. c. 6. nu. 31. Eorum malorum, quæ patitur Eccleſia, quæ innumerabilia ſunt, nos cauſa ſumus. Qñ abſq; graui, ſomni mentisq; ſtupore, non vr poſſibile, vt homines mentis compotes in tot, tantaque & talia mala ruant. Vigilant quidem homines, maxime vt diteſcãt, vt honores conſequantur, vt delicijs potiantur in vita. Hæc eſt amphora egrediens. Et dixit: Hæc eſt oculus eorum in vniuerſa terra. Amphora eſt menſura, quæ pro intentione impiorũ accipitur, qui metiuntur omnia in ordine ad ea, quæ malè deſiderant, & appetunt terrena, quorũ appetitiones, oculi ſunt malorum. Sed hi, cum vigilent ſæculo, dormiũt illis omnibus rebus, quę propriæ expediunt ſaluti, cumq; dormiant, inimicus, qui ſemper vigilat, ſuperſeminat continuo zizania. Seminauit prius Deus, quia virtutum ſemina ſunt in nobis. Licèt enim per peccatũ originale amiſſa fuerit iuſtitia originalis, & gratia, alia virtutũ ſemina in natura ſic deſtituta, & ægra remanere voluit. Nam ipſa quoq; natura talis ad parentes honorandos, ad Deum colendum, ad grati animi officia præſtanda, ad benefaciendum amicis, ac deniq; ad bonum amore, & malum odio proſequendum, naturales quoſdã igniculos nobis indidit, & pudorẽ, ac verecundiã addidit, q̃ veluti frẽno quodã nos a malo reuocaret. Vnde Cicero dicit: Sũt in

Homil. 47. in Matth. Chryſoſt.

Eſa. 52. Aug. cõtra Donatiſt.

Zach. 5.

Cic. 3. Tuſc.

genijs

genijs noſtris innata ſemina virtutũ, q̃ ſi adoleſcere liceret, ipſa nos ad beatã vitã natura perduceret. Nunc autẽ ſimul ac in lucẽ editi, & ſuſcepti ſumus, in omni continuo prauitate verſamur, ita vt cũ lacte nutricis, errorem ſuxiſſe videamur, Cũ vero parẽtibus redditi, deinde magiſtris traditi ſumus, tũ ita varijs imbuimur erroribus, vt vanitati veritas, & opinioni confirmatæ, natura ipſa cedat. Sed quia ſemina hæc ad recte viuendũ nõ ſufficiunt, alia multo efficaciora ſuperſeminat in nobis Deus, nẽpe internos animi motus, & gratiæ præſidia, quibus ad virtutẽ & erudit, & q̃ amplius

Iob. 4. eſt, incitat, & impellit. Quaſi furtiue ſuſcepit auris mea venas ſuſurrij eius. Furtiue autẽ dicit, quia nõ ita palã, ſed quaſi in occulto, huius ſuſurrij eloquiũ, pij arripiũt. Dormire dicuntur homines, quando dormiunt virtutes in ipſis. Dormit enim fides, dũ nõ animaduertit ea, quæ credit. Si.n. animaduerteret, forte longe aliter vitam inſtitueret. Dormit ſpes, dũ ſibi inuiſibilia, & cęleſtia bona (circa quæ ipſa verſatur) menti minime proponit, vt eã ad bene viuẽdũ alliciat. Dormit etiã charitas, immo vero extincta eſt, dũ nullos in eis ĩgniculos, & diuinæ bonitatis, & pulchritudinis amores excitat. Dormit prudẽtia infuſa, cuius eſt inter bona, & mala diſcernere, & p̃tiosũ a vili ſeparare, qua dormiẽte, inimicus homo ſeminat zizania. Ideo-

Ezech. 1. q; myſtica illa Ezechielis animalia oculis undiq; plena eſſe deſcribuntur, vt hanc nobis vigilantiã ſignificent, & cõ-

Iudi. 18. mendẽt. Vnde dicunt dæmones, quę exploratores ex tribu Dan, perſpecta hoſtiũ ſecuritate, dixerunt: Intrabimus ad ſecuros. Quã ſocordiã malorũ omniũ

Prou. 6. fontẽ nõ ferens Salomon dixit: Vſque quo piger dormies? Quãdo cõſurges a ſomno tuo? Paululũ dormitabis, paululũ conſeres manus tuas, vt dormias, & veniet tibi, quaſi viator, egeſtas, & mendicitas, quaſi vir armatus. Quod ſi hi excitentur, ſtatim ad ſomnũ redeunt pre-

Eccle. 22. mentẽ, dicẽte Eccleſiaſtico: Qui narrat ſermonẽ auri non audiẽti, quaſi q̃ excitat dormientẽ de ſomno graui. Cõtingit aliquẽ ſoporiferis febrib⁹ valde grauari, cui tamen ſomnus vehemẽter noceat, quẽ ſi a ſomno magnis clamoribus excitare velis, morbiq; ingraueſcẽtis periculũ cõminaris, & attollit oculos, & excitãtis uoces libẽter accipit, & vigilare etiã nititur: verũ cũ nimia humoris noxij vi prematur, ſomno iterũ, quodãmodo inuit⁹ mergitur. Hoc ipsũ accidit his, q̃ peccatorũ lacte potantur, &c. *Superſeminauit inimicus Zizania, & abijt.* Abijt quia quieſcit, vt magis noceat Oſeę 7. quieuit paululũ ciuitas a cõmiſtione fermẽti, donec fermentaretur totũ. Hæc dæmonis aſtutia eſt tẽtare, & paululũ quieſcere, ne medicamentũ graui morbo quæratur. Sed iſtud facit, donec venenũ ſenſim p̃ animã diffundit, & totã occupat, & manus victa det, ac tãdẽ ſine metu, & dolore clamet Dies regis noſtri .i. dies feſtus eſt adoleſcẽtię tẽpus, hilarẽ vitã agere licet. Tota nocte dormit. ſ. dęmon ſecur⁹, nec timet iã receſſurã a malo, quã videt ęſtuare cupiditatibus, atq; ita ardet, vt ignis, vide textũ, &c. Reçedit, &c. Aliquando .n. dęmõ fingit ſe vinci, & cedere, ſi forte p̃ hoc negligentiores nos efficiat ad certamẽ. Sed & pęnitentiã ſimulabit, & deprecabitur nos diſcedere quidem, ſed nõ lõge a ſuis finibus, ſed vult nos ſibi eſſe aliqua ex parte vicinos. Recedit, vt ſui iã aliqua bona operentur, ut ab ipſo nõ diſcedãt, ſicut cõtigit Phariſęo, q̃ ieiunabat bis in ſabbato. Cũ te uiderit odio ſecreto fratris teneri, paſſione aliqua, ieiunia tibi indicit, eleemoſynas, orationes, &c. vt his ſeru⁹ fias, malo tuo, lib. 4. c. 31. n. 1. *Cũ autẽ herba creuiſſet, & fructũ feciſſet, tũc apparuerũt & Zizania.* q̃a in exordijs frequẽter ob ſimilitudinẽ, herba mala nõ dignoſcit inter triticũ, Virtutes.n. oẽs Charitate exceptа, quas habẽt ſerui Dei in veritate poſsũt hãe, ſerui diaboli ĩ ſimulatione, lib. 4. c. 31. n. 11. *In tẽpore meſſis dicã meſſoribus: Colligite primũ Zizania, & alligate in faſciculos, &c.* id eſt rapaces cum rapacibus, ex his fit vnus manipulus, periuricũ periuris, vt ſocij in crimine, eadẽ pęna crucientur. Ponderat etiam Chryſ. in hoc loco Deũ magis ꝓpẽsũ eſſe ad benefaciẽdũ, quã ad puniendũ.

Ind. 4. Origen. ho. 4. in Exod.

Hom. 48. in Matt.

Dum

by Google

Dum enim seminat, per se ipsum dicitur seminare, collecturus autem zizania, non id per se facit, sed Angelos mittit. Per se ipsum consolatur homines, lib. 4. cap. 9. num. 4. cap. 11. nu. 15. cap. 14. num. 2. Deo proprium est misereri, si autem condemnat, nos ad id quodammodo cogimus illum, lib. 4. cap. 9. num. 14. 16. & 17. cap. 11. nu. 9. capit. 12. num. 1. 3. vsque ad 5. & 10. Vnde Deus dicitur pater misericordiarum, & non vltionum, lib. 4. capit. 9. num. 14.

In Euangelio Dominicæ tertiæ vidimus qua ratione dormiente Christo tempestas orta est in mari, ita fœda, vt pene nauicula fluctibus operiretur, in hoc vero docetur, quod dormientibus hominibus, inimicus homo superseminauit zizania in medio tritici, vt in vtraque hac re animaduertas, quod Deus in eis rebus tuis quæ temporales sunt, quantumuis tibi eximiæ videatur, & te clamare cogant, quod perieris, velut dormiens appareat, quoniam ea quæ tantum ad vitam hanc temporalem conseruandam tibi sunt concessa, qualia sunt diuitiæ, honores, salus, imo & vita, ita tractat, veluti illæ merentur, sunt enim illa pluipendenda, ac si in somnis gererentur. Vide verbo bona temporalia, multa, &c. At quæ salutem animæ tuæ concernunt vigilantissimè curat Deus. Qua ratione cum nominandis Apostolis intenderet, qui magistri futuri erant orbis, quorum prædicatione animarum salus erat perficienda, to ti nocte pernoctauit in oratione Dei, frequentesq; loca quærebat deserta, vt cum patre æterno hominum negotia pertractaret, sicut enim in desertum ductus est, vt tentaretur, quadraginta diebus, ac noctibus vigilijs, & orationibus deditur, inde ad docendam viam salutis egressus est. Et in nocte cœnæ in quo tempore eximium opus redemptionis, per mortem, ac passionem inchoabat, quatuor fere horis tam anxiè patrem precabatur pro nobis, vt in agonia positus tedere, & pauere inciperet, dum hominum peccata, ingratitudine multorum perpenderet, in tempestate noctis

Luc. 10.

& algoris tempore sudor factus est sanguineus tam copiosus, vt in terram decurreret. Cum enim solus Deus sit, qui comprehendit, perfecteque agnoscit quid sit hominem perpetuo cum Deo regnare, aut in infemo sine fine cruciari, qua veritate creatura inseruire debeat creatori, qui infinitè bonus est, & a quo infinita accepit beneficia, hac de causa huic operi nauando incessanter inuigilat, & summo mane, ne vt piger arguatur, qui propter frigus arare noluit taxaretur, venit seminaturus semen bonum fidei, ac virtutum omnium in cordibus hominum. Christus factus homo, curam hominis suscepit specialem, lib. 3. cap. 5. nu. 12. 13. 18. cap. 9. nu. 35. lib. 3. cap. 8. nu. 1. & 9. de cura Dei, circa hominum salutem, lib. 1. cap. 6. nu. 17. 21. & 22. lib. 4. cap. 3. nu. 4. 9. 14. 24. vsque ad 26. Hæc Dei nostri conditio est, hæc indefessa eius sollicitudo, hominum autem contrarij sunt mores. Hi enim dum sola temporalia eximia credunt bona, his acquirendis toti intenti sunt, nec dormiunt vt ea consequantur, quæ desiderant, deficienteq; somno stulti facti sunt: bona temporalia magni faciunt peccatores contemptis spiritualib⁹, lib. 1. cap. 2. nu. 2. & 7. lib. 2. cap. 16. n. 14. vsque ad 26. & 28. cap. 19. nu. 13. 22. vsque ad 25. lib. 4. cap. 28. n. 20. bona temporalia cum ardenter quærant mali, in virtute quærendi sunt remissi, lib. 2. cap. 17. num. 1. usque ad 16. & 24. cap. 19. nu. 1. 2. & 26. vide late lib. 2. cap. 19. per totum. Hæc mundanorum cura, vt temporalia possideant, spiritualibus autem possidendis dormiunt, tamque graui somno miseri detinentur, vt cum fides eos doceat inimicum hominem intentissimum esse, vt cum dormierint superseminet zizania, animamq; ad Dei imaginem factam, omniq; virtutum semine magnificatam perdant, id pro nihilo ducunt, nec considerant, quasi nihil ad rem tantum malum sit, quod vel cõtemnunt miseri, vel credunt, quod huic tanto damno in posterum prouidebunt, quorum oculi aperientur, vt

miseris

4. Reg.

miseris Assirijs accidit, imo his continget peius, quibus bonitate Eliszi concessum est, vt ad propria remearent intacti,& pasti, quo beneficio carebit,qui in hac vita eò fuit abusus, qui dum tam graue agnouerit malum,illi prouidere non potest, nec Domini interpellare benignitatem. Dormiensq; ut alter Holofernes iugulaberis. Similisq; primogenitis Aegypti peribis manibus illius traditus, qui semper vigilauit, vt te à malo retraheret,& à letargico hoc somno liberaret. Hæc in Euangelio vtriusque dominicæ veniunt consideranda. Secundo ex doctrina patrum aduertit S. Tho. quod in parabola seminantis, Luc. 8. Christus D. intendit ea proponere nocumenta, quę viris Catholicis veniunt ab intrinseco in illis, qui instar petrarum viæ, ac spinarum, semen recipiunt verbi Dei, quod fructum nõ facit. In hac vero parabola de illis loquitur in quibus dæmon hæreses seminat, & errores in medio tritici,hoc est, vbi Catholici habitant, inter quos nocumenta sunt maiora, vbi uera doctrina,& uirtus seminata fuere,& orta,quo ordine ingentem perimit Christianorum multitudinem,sicut nostris temporibus uidimus, quæ Luthetus seminauit inter Catholicos Vuitembergæ Saxoniæ, &c. vbi bona pars fidelium periit, sicut & in Anglia per Henricum VIII. in Francia per Hugonotem inter quos, ut Cancer serpit, hæresis illosque peremit traxitq; satanas tertiã partem stellarum, imo, quod dolendũ est magis, uix remansit tertia pars stellarum, ne dicam centesima, quia defecit truculentus is hostis habens irã magnam, & Sansonis uulpes incendit,quibus tanta pars segetum,& frumenti cõbusta est, dum alij per uim, & metum alij simulationibus, &c. hæresim sunt professi. Vide multa lib. 8. cap. 1. Primum quidem seminauit Deus, quia nisi ipse reliquisset nobis semen quasi Sodoma fuissemus. Sed postmodum dæmon cũ dormirent homines, Apostoli Sãti & illi patres primi mortui fuisset, horum loco alij surrexerunt minus studioli, qui nihil cura uigilabant sùper

Luc. 8.

Esa. 1.

gregem sibi commissum,& tunc inimicus homo superseminauit zizania. Quę mala prænuncies Paulus dixit, scio quod post discessum meum intrabunt in vos lupi rapaces non parcentes gregi. Dum uixi,die,ac nocte annunciaui omne cõsilium Dei in nobis, quo mortuo alij uenerunt ouium similitudinem gerentes, qui in lupi essent ferissimi, dum cogniti non fuerunt, intulerunt nocumenta ingentia. Quo medio dæmon uerbis, & prauorum exemplis, tamquã pestilenti semine agrum Domini corrumpere nunquam cessat. Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & seruierunt sculptilibus eorũ &c. Hoc damnum in populo Iudæorum futurum agnoscens Iosue mortui iam propinquus dixit, si uolueritis cũ gentibus miscere connubia, &c. erunt uobis in foueam, ac laqueum, &c. Hac enim de causa Iudæi tam fuere proni ad idolatriam, quod uix hoc tam graue malum effugere potuerunt cum gẽtes cernerent idolis offerentes thura, & hoc medio Balaam consuluit regi Balac, vt Deum contra Israeliticum populum concitaret,quod faceret,si cũ eis inirent amicitias. Et Salomon deas gentium adorauit, &c. hæc enim diaboli cura fuit, assidua, sed illi non præfuit, etsi infatigabilis esset conatus,vix credibilia machinamenta sæua huius bestiæ, nisi prius dormirent homines tunc enim superseminauit zizania, nõ aliud semen nisi hoc quod oculis appareat frumentum. Hæc enim diaboli maxima potestas,& dolus eximius est,quãdo sub specie boni homines tentat. In principio enim non facile dignoscas quæ tibi proponuntur sub nomine zeli humilitatis, charitatis,prudentiæ, cum virtutes vitijs assimilantur, & è contra lib. 4. cap. 31. nu. 11. lib. 8. cap. 6. n. 5. diabolus laqueos occultat, ne videãtur; lib. 2. cap. 7. nu. 23. lib. 4. capit. 30. 1. 2. 4. 6. 8. usque ad 12. 14. usq; ad 19. 22. usque ad 24. Ideoq; dormire dicuntur homines, quibus in somnis res videntur veræ, & similes illis, quas dum vigilarent agnoscebant. Diuitiæ somniatæ fundes veris,cibusq; otio ho-

Act. 20.

Psal. 113.

Ios. 23.

S.Tho.

S.Th. in ea tem.

mores, sed expergefactus videt omnia illa fuisse deliramenta, sicut esuriens, &c. sed euigilans vacua est anima eius, ita quæ fingunt dæmones, ac proponunt, mala quidem sunt, sed dormiũt, non apparent, quod sunt: cum dormirent homines &c. Locus hic de summa renatorum negligentia loquitur qui ac cepto bono semine agriculturæ diuinæ habẽtes agrum cordis sui omnibus modis excultum, nihilominus tam alte dormierunt, vt potuerit inimicus homo superseminare zizania. Somnus iste negligẽtiæ altus, & profundus fuit. Videbimus ergo quid sit hoc loco dormire. Secundo quam graue hoc sit, vel peccatum, vel detrimentum. Dormiunt homines accepto bono semine in corde suo, qui in vacuum gratiam
2. Cor. 6. Dei accipiunt, obliti, quod illi soli ascẽdent in montem Domini, qui non ac-
Psal. 23. cæperunt in vanũ animam suam. In vanum aliquid accipitur, cum in eum finem cui destinatum erat non applicatur. In vanum vestem tibi emisti si eã non induis, In vanum accipis animã tuam, Dei gratiam, & bonum semen, si ad desideria cœlestium, & ad bonorum operum fructuum ad quæ obtinenda anima creata, & cætera data fuere, ea diligenter, & vigilanter non diligas. Vnde cum Paulus luce cęlesti esset circumfusus, interrogauit ad quid faciendum eam lucem habuisset, cui responsum est ingredere ciuitatem ibi dicetur tibi quid te oporteat facere, ad faciendum enim lucem accepisti, lib. 7. cap. 8. nu. 2. 5. 19. lib. 18. cap. 10. n. 23. gratia dantur non solum, vt facienda nouerimus, sed vt cognita faciamus, lib. 7. cap. 9. nu. 9. vsque ad 11. 18. & 19. & 23. Vide alia in hoc verbo. Sed vt ista magis notescant aduerte, quod dormitur in singulis diuinæ gratiæ, & boni seminis neglectibus, & abusibus, dum non fit, quod Apostolus monet contẽplantes ne quid desit gratiæ Dei,
Heb. 12. id est, ne abutatur bono semine, aut vsum eius negligat, ne qua radix amaritudinis, id est, amara radix praua, & vitiosa sursum germinans impediat. Sicut enim ex agricolæ negligentia herbæ malæ succrescentes segetem impediunt, sic operationem gratiæ succrescentia vitia, vnde paulo ante ibidem dixerat Paulus remissas manus, & soluta genua erigate, id est, torporem, & negligentiam excutite. Dormit in causa fidei, & zizanijs hæresum in corde suo seminandis locum præbet, qui non facit, quod Apostolus ait vigilantes, 1. Cor. 16. state in fide, viriliter agite, & confortamini, probate spiritus, an ex Deo sint, attendite a falsis prophetis. Hæc enim omnia vigiliantiam, & diligentiam notant somno contrariam. Dormit, & pessimum somnum dormit, qui odio proximi laborat. Qui enim odit fratrẽ 1. Ioan. 2. adhuc in tenebris manet: tenebras autem affectat omnis, qui dormit adeo, vt de die dormiens fenestras claudat, id est, faciem cooperiat dormiturus. Dormit carnalis, & libidini deditus. Dormit omnis auarus, & suauissime, vt sibi videtur quiescit dicens, requiesce ani- Luc. 12. ma mea habes multa bona, &c. sed horum irridet somnum, qui dicit, Dor- Psal. 75. mieruut somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Dormit ventri deditus sobrij estote, & vigilate, &c. Dormit profundissimè, & altissimè stertit omnis, qui salutis suæ curam non habet, de quo scriptum est. Piger complicat manus suas, Pro. 13. 19 vult, & non vult, piger sicut cardo in 22. ostio, sic piger in lectulo suo vertitur, &c. dicit leo, est in via, &c. sic somno suo indulget. Omnia illi difficilia, omnia impossibilia videntur: nullum adhuc ille temp' surgendi à peccato, nullum bene operandi tempus inuenit. At nos Christianos omnis scriptura ad vigilandum hortatur, a somno deterret, ne dormiamus, & locum diabolo dormientes demus. Quod uobis dico, omnibus dico, vigilate. Vos fratres nõ 1. Thes. 5. estis in tenebris, vt vos dies ille tamquam fur, &c. omnes enim uos filij lucis estis, &c. filij diei sum', nõ noctis, neque tenebrarum: igitur non dormiamus, sicut & cæteri (gentiles scilicet, qui Christum ignorant) sed vigilemus, & sobrij simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt, & qui ebrij sunt nocte

ebrij

ebrij ſunt, nos autem qui dici ſumus, ſobrij ſimus, in quibus verbis rectè iungit temperantiam vigiliæ, quoniam ſicut crapula, & ebrietas ſomnium parunt intolerabile, quod vix vinci poteſt, ita cum homo eximio amore rebus temporalibus traditur, varijſque vitijs implicatur, dormit cunctis rebus ſpiritualibus. Sed dormire etiam homines intelligunt ſancti de prælatis, quibus cura demandanda eſt animarum quorum damno debent prouidere ſexaginta, qui lectulum Salomonis cuſtodiunt, &c. propter timores nocturnos, gladios ferentes in manibus, ut de his dicatur, ecce non dormitabit, neq; dormiet qui cuſtodit Iſrael, ſuper muros enim Hieruſalem conſtituti ſunt cuſtodes, vt tota die, & nocte non taceant. Qui tacere non dicuntur, uel quia alios exercitant clamoribus, vel certe, quia ne ipſi dormiant loquuntur cū enim, qui dormire nolumus ad loquēdum prouocamus. Prælatus quidem per vim impedire non poteſt damna ſubditorum, ſed tamen debet orationibus, exhortationibus minis terroribꝰ promiſſionibus te excitare, ne tantum incurras malum. Eſtq; grandis eccleſiarum felicitas prælatos habere vigilãtes. Somnumq; malum totius Eccleſiæ ſomnus eſt prælatorum. Vigilant quidem illorum multi intenſiſſime, vt ad hæc onera ipſis quidem incognita promoueantur, vnde neceſſe eſt, vt qui tanto tempore inſomnes extiterunt dormiant illis habitis. Vigilant multi in acquirendis diuitijs ditandis, & honorandis nepotibus, & conſanguineis maiori forſan cura, quam parentes inuigilent theſaurizare filijs, ad quod munere paterno ſunt aſtricti, cum tamen illis dictum ſit attendite vobis, & vniuerſo gregi, ſicut paſtores faciunt, ne oues ab incurſantibus lupis iugulentur. Seminauit Deus, & tibi qui prælatus eſt commiſit, vt vigilares, vel inimicus homo ſuperſeminaret zizania, cumq; huius curæ prælatorum multi ſunt penitus obliti, cuncta plena ſunt zizanijs. Dormiebant in horto tres Apoſtoli, & Petro, cui aliorum cura erat, promiſſa increpans dixit, Dominus Simon dormis inuens quanta mala ſequerentur, ex ſomno prælatorum, quorum ille, qui caput erat typum gerebat prælati negligentes, &c. lib. 14. cap. 30. & 31. videnda ſunt, de quibus multa diximus varijs in locis, iam videamus quam ingentia ex ſomno oriantur inconuenientia, cum olim puella quædam domus regiæ dormiret, cui cuſtodia incumbebat domus, ingreſſi duo latrones iacentē in ſtatu ſuo Iſboſeth occiderunt idēque facit hoſtis noſter cum prudentiã diuinam, cuius munus eſt inter bona, & mala diſcernere videt dormientem, cumque caro ſe totam carnalibus curis ac deſiderijs immergit, eo tempore ſpiritus dormit. Cuius typus fuit potus ille lactis, quem prudentiſſima Iahel fugienti, atque ſitienti Siſaræ Madianitarum duci propinauit, qui ſiti, & dulcedine illectus, ſe illo ingurgitauit, protinus grauiſſimo ſomno correptus iugulatus eſt. Ad huic modum ſæculi homines cupiditate ſimul, ac dulcedine carnalium voluptatum prouocati, dum illas tota voluptate hauriunt, ſpiritualia cuncta faſtidiunt, nec ſpiritum vim ſuã exercere, & ſpiritualibus ſtudijs vacare ſinunt, & ſic mortem æternam incurrit. Hoc malo fatuæ virgines a nuptijs excluſæ ſunt, quia vocatæ inuentæ ſunt dormientes. Tepidas inundanorum graue malum eſt, de quo dicitur vtinã calidus eſſes, aut frigidus. Et alibi: Qui mollis, & diſſolutus in opere ſuo fuerit, frater eſt ſua opera diſſipantis, quia ſcilicet, qui cepta bona aſtrictè non exequitur, diſſolutione negligentiæ viarũ deſtructis imitatur. Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum, vigilantiũ ſcilicet & attendentium, ut ſolet auicula attendere aucupem, ſcilicet Bonauẽtura docet, quod ex cauſis dormitatio hæc, & negligentia periculoſa ſit, & pernitioſa. Cui longum iter faciendũ eſt, & breue tempus ſuppetit ad finem, non perueniet, ſi longo tempore voluerit dormire, ſed debet continuo ambulare via noſtra, quæ ad cælum tendit lõga eſt, quia multæ tentationes ſeparandæ ſunt, multa mandata implenda, mul

2. Reg. 4.

Iudi. 24.

Mat 25

Apo 6. 11.

Prou. 18.

ta mandata implenda, multa opera facienda multa mala toleranda antequã eo perueniatur vita breuis, & ita incerta, quod de crastino nullus securus est, stultum ergo est sistere, & pessus dormire, in via. Secundo quando quis a Domino suo expectatur, nonne æquũ est vt properet? At nos expectant sancti omnes, & Deus ipse. Rursum qui inuitatur a maiori suo ad cœnam magnã, nonne si tardauerit venire, erit in periculo non ingrediendi ianua clausa? Præterea, cum varia sint impedimenta in via, vel quia difficile inuenitur, vel quia latronis insidiæ timentur, vel quia tractus habet asperos, nonne necessariũ est, vt tãto expeditius viator ambulet? Sed & illud maxime nostram arguit negligentiam, quod in maximo periculo constituti damnationis æternæ, adhuc stertimus. Postremum, qui propriũ tempus aliquid comparandi prætermittit, nonne grauissime culpatur? Solet dici fronte capillata, post est occasio calua. Tota hæc vita tempus nostrum est, nunc est tempus acceptabile, & dies salutis, quod si amiserimus misere peribimus, volat irreuocabilis hora, de re hac vide verbo, somnus, vigilandum, & q̃ vita præsens tempus sit operationibus datum, de qua re multa diximus alibi. Ex loco autem sequenti, magis elucescit damnum somni, vbi dicitur, quod tunc inimicus venit, & superseminauit zizania, quæ sunt mala omnia, quę studio diaboli cito seminantur in anima dormiente apparitura postea. Qui fuit multo tempore compedibus vinctus, quando compedes soluuntur, nec recte statim, nec expedite, sed modice, & tortuose ambulat, quare talis nisi diligentissime caueat, cito cadet. Auicula quæ longo tempore in cauea detenta fuit, si exit modicum volat, Vnde non difficulter iterum capi potest, & occidi nisi magnam sibi vim faciat. Qui ex graui morbo nouiter conualuit magna eget diligentia, ne iterum cadat, sic accepto bono semine reconciliationis, nisi vehementer aduertat, sua statim zizania debili adhuc, & infirmæ animæ diabolus superseminat. Nolite locum dare diabolo, quod facit ille, qui nullo operi bono intentus dormit. Sauli dormienti vas aquæ, & hastam in medio exercitus fortissimus Dauid abstulit, & ense cum confodere potuisset si voluisset; dormienti Christiano; vtcunq; in Ecclesia catholica, & inter optimos viuat, instrumenta Christianæ militiæ dæmon aufert, & si Deus permittat, necem infert. Noluit Deus sic Iudęos in deserto pascere manna, ut vel pro toto anno, mense, aut hebdomata plueret, sed in singulos tantum dies, vt quotidie colligerent, sic nos Deus quotidie vigilare, animęq; curam gerere voluit, non semel bono semine dato in totã vita alere. Et ut dæmo nunquam cessat, ne momento quidem temporis, animæ nostræ insidiari, vt sua zizania superseminet, (de qua re habes multa verbo diabolus) sic nos contra eum perpetuo vigilare necesse est &c.

Exo. 16.

Nonne bonum semen seminasti, &c. Vnde ergo habet zizania? Homines Christiani, quibus Deus tanta, tamque eximia beneficia contulit, in agro cordis admittunt zizania? Illi qui per fidẽ norunt grauitatem peccati, æternas pœnas illi seruatas sciunt, quibus quantisque bonis, & in hoc sæculo, & in futuro priuantur dæmonem loquentem audiunt, & suadenti obediunt, imò plerumq; illi tentationes præueniunt, & incuruantur vt transeant, ipsumq; dormientem excitant miseri, vt superseminet quę voluerit mala. Sicut enim iusti Deum vocant, vt veniat, lectulum præparant vt ingrediatur, in hortum inuitant, vt fructum pomorum comedat, vt lacte potetur, & vberibus sponsæ &c. ita hi dæmonem quærunt ut ueniat, instar meretricum animas illius voluntati misere corrumpendas consecrant. Terra quidem quæ libertatem non habet illud recipit granum, quod a se expellere non valet, siue illud triticum fuerit, siue zizania, & quæ frugifera terra est recipiẽs granum bonum, accipit benedictionem a Deo, & similiter si generet lolium, aut spinas: at homo liber cum sit, illiq; Diuina ad bene operandum adiutoria non defuerint, & re-

S. Martin. ser. S. Cæsar. mar.

Eph. 4.

Heb. 6.

ſi recipiens triticum germinauerit ſpinas, reproba eſt, & maledicto proxima. Hac de cauſa quiuis homo cordatus illius admiratur inſaniam, qui zizania in ſe ſeminata amplectitur. Quod ſi eius rei admiratio nos non tenet, ideo accidit, quia zizanijs mundus abundat, in quo granum bonum, tam diligẽti, ſtudio a Domino ſeminatũ, vix apparet, cum appareant zizania, & impij ſuper cũctos eleuentur, quod malũ frequens dixit Salomon in terris ſeruos, quo nomine impij ſignificantur, videns ambulantes in equis, & diuites ſedere deorſum, vel quia illi ſunt, qui dignitatibus & officijs potiuntur, dignis contemptis, vel quia inſtar malæ herbæ creſcũt & multiplicantur, cum uix ſancti, qui nomine frumenti intelliguntur appareant, peccatis, & malis mundus plenus lib. 4. cap. 33. nu. 2. uſque ad 4. cap. 34. nu. 1. lib. 5. cap. 5. nu. 5. uſque ad 8. & 12.

Viſimus, & colligimus ea? Locus eſt de zelo iuſtorum contra peccata. Hæc eſt in ſacra Scriptura vox iuſtorum; zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me. Iniuriam quippe Deo factam ſibi ipſi fieri uir iuſtus exiſtimat: imo multo magis de domo, & honore Dei uiolatis torquetur, quam de ſua quacũque iniuria accepta, quam regius uates & pacienter, alacriterq; ferebat, & facile condonabat. Sic quando conſeruũ ſuffocat alter ſeruus, vt redderet centũ denarios, uidẽtes cõſerui cõtriſtati ſunt ualde, & narrauerũt Domino q̃ fiebãt. Sic Dauid aiebat, uidi præuaricantes, & tabeſcebam. Talis erat Elias, qui tot falſos prophetas fecit occidere, qui tot uidens mala in ſolitudinem recedens, & a Deo rogatus, quid ibi ageret, reſpõdit zelo zelatus ſum pro domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactũ domini Iſrael. Et Paulus illos alloquens, qui ferebant delictum illius, qui habebat uxorem patris ſui, & uos inflati eſtis, non magis luctum habuiſtis, ut tollatur de medio neſtrum, qui hoc opus fecit. Reprehendit eos, quod nullo dolore, nullo zelo tacti fuerunt, ut de medio eorum tollerentur zizania, expurgate uetus fermentum, quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit, id eſt, pauca zizania totum triticum ſuffocant. Hoc zelo Petrus de medio tulit Ananiam, & Saphiram. Zelus hic utpote, qui ſanctiſſimus eſt, eſt & Deo gratiſſimus, quo deficiente tantum creuere zizania. Solon rogatus quo medio poſſet prouideri malis quæ fiebant in Republica. Reſpõdit, ſi tam indignarentur illi, quibus non eſt facta iniuria, quam quibus facta eſt. Timõ rogatus cur ſic homines odiſſet, reſpondit improbos odi, quia improbi ſunt, probos uero, quia improbos non oderunt. Hjuiſmodi zelus eſt, & reuerentiæ erga Deum, & amoris erga proximum, & iuſti odij contra peccatum illuſtre argumentum, lib. 1. cap. 14. n. 16. & 17. & 20. lib. 9. cap. 16. nu. 4. 5. 6. & 9. cap. 20. nu. 14. lib. 16. cap. 7. nu. 15. & 17. Secundo in his ſeruis laudabile eſt, quod non ſuo conſilio facere intendunt, ſed conſulto Domino, & ipſo iubente, omni tempore benedic Deum, & omnia conſilia tua in ipſo permaneant. Cum uindictam cõtra Samaritanos optauerunt Apoſtoli dixerunt, uis dicamus, ut deſcendat ignis, &c. licèt enim multo zelo, contra tantum ſcelus commouerentur, inconſulto Deo uindictam nolebant inferre, etiam ſi poſſent. Sic in occiſione Aſſiriorum, Samaritani ſine cõſilio Eliſei, quod deſiderabant non peregerunt, ſed interrogant in dubijs, quia aliquando zelus non eſt ſecundum ſcientiam, ſicut de Iudæis, ait Paul. ipſum perſequẽtibus æmulatione quidem Dei, ſed quę ſecundum rationem non erat, ſicut ea, qua agebatur ille in perſecutione Chriſtianorum, & ut olim populi perſequebantur prophetas. Reſpondit Dominus. Non quia impij non perdunt iuſtos, quibus Deus aſtat, nec uerbum durum proferre ualuit Balaan contra populum domini: ſcriptũ eſt enim, equus paratur in diem belli, Dominus autem ſalutem tribuit, id eſt, fruſtra impij iuſtum perdere contendunt, ſicut equus in bello ſeſſori ſuo, ſic Dominus in tentatione

S. Thom.

Matth. 18.

Pſal. 118.

3. Reg. 19.

1. Cor. 5.

Act. 5.

S. Thom. Tobia. 4.

Prou. 21.

tatione iusto suo, cuius cor possidet certissimam salutem adfert, crescant zizania, multiplicentur impij, quia iustis non nocebunt. Verbo mali, & Dei prouidentia, &c. Duo hic sunt, & frumenti periculum, & zizaniorum eradicatio & utriq; huic malo amator animarum Deus prouidit, dum triticum non est suffocatum, sed conseruatum vsq; ad messem, & zizania tolerat, vt resipiscãt a diaboli laqueis, a quibus tenentur captiui. Dei bonitas tolerat malos, sed qui ea abutitur thesaurizat sibi irã &c. ad comburendum, cruciabuntur igne, &c. Quis poterit habitare cum igne deuorante, &c. pones eos, vt clibanum ignis, &c. si cum peditibus currens laborasti, &c. id est, qui dolorem capitis vix ferre hic potest, quomodo sempiternum ignem sustinebis. Vide tabulas.

Apoc. 14.
Esa. 33.
Ps 30.
Luc. 3.

DOMINICA QVINTA
Post Octauas Epiphaniæ.

Iuxta vsum Romanum.

Euangelium.

Simile est regnum cœlorum grano sinapis Matth. 13.

De quo differitur in festo S. Catherinæ de Senis Dominica prima Maij.

DOMINICA
in Septuagesima.

Euangelium.

Simile est regnum cælorum homini patri familias, qui exijt prime mane conducere operarios in vineam suam. Matth. 20.

1 Dominica in Septuagesima.

IN hac parabola vide nouissimos eadem donandos felicitate, sicut & primos, & frequenter qui circa vndecimam horam, hoc est, in fine vitæ vocantur ad excolendam animam suam, æqualem consequuntur mercedem cũ his, qui in pueritia & vocati sunt ad vineam, & cæperunt illam excolere.

Simile est regnum cælorum homini patrifamilias. In hac vineæ similitudine primum omnium consideranda est diuina bonitas, qua voluit, vt Ecclesiæ vinea esset illi charissima, cuius vineæ partes omnes Christiani sumus. Christiani vocati sumus, vt in vinea Domini laboremus excolentes virtutum vites, lib. 13. cap. 12. num. 8. & 9. Christus Dominus vera vitis, nos etiam palmites sumus, & etiam vites, quibus constat tota hæc vinea, quæ vniuersalis Ecclesia est. Sumus etiam & operarij eiusdem vineæ, qui vocante prius Deo, & adiuuante, excolimus eam, vt fructum ipsa ferat vtilissimum nobis, dulcissimum Deo, cumque ipsi huius rei commodum reportemus (ac si Deo aliquid inde accresceret) mercedem nobis parat in vinea tu cultor, & tu vinea efficeris, ingenti Dei amore. Si enim vitis, & uinea aqua non irrigetur, si non putetur, si non fodiatur, si abiit operarius, qui illi continuo intentus sit, crescunt vepres, spinæ, & ipsa continuo inutilis fit, & arescit. Ad otium uocati non sumus modo, sed ad laborem uineæ, ut post mercedem capiamus, lib. 13. c. 12. num. 14. 15. & 19. lib. decimoquarto, c. 17. num. 15. Si Deus conderet vineã hac lege, vt quotiescumque defuisset illi cultor, qui in ea laboraret, ipsa posset falcẽ sumere, & superflua propria amputare, ligonem azzixue, quo noxiæ herbæ euellerentur, circumfoderetur ipsa, ipsa posset (ne senectute deficeret) quotannis nouos palmites plantare, ipsa & pluere, & solem prouidere suo tẽpore necessarium, quibus omnibus fructus ad debitam perfectionem perueni rent: proculdubio naturali illa propensione, qua cuncta creata ad sui conseruationem feruntur, vinea sic condita a Deo, perpetuo viueret, ac duraret. Et quia ita factum non est, prospicitis vineam, quæ paucis ab hinc annis in oculis omnium erat speciosa, quæ fructu mirabili abundabat, quæ palmitibus stili-

Digitized by Google

fertilitate plenis scatebat, iam omnino sterilem effectam. Hoc ergo ingenti beneficio, diuina misericordia, donatus ego sum, vt ipsemet & pars sim huius præclarissimæ vineæ, ipse vitis & ipse agricola, operarius, & cultor, ac renouator, cui incumbit, & commissum est, eam putare, fodere, noxias herbas eradicare. Deus quidem incremẽtum dat, sed tamen licet neque qui plantat, sit aliquid, neque qui rigat, sed Deus, cuius est & velle, & perficere pro bona voluntate sua, sed tamen homo, ipsi operanti Deo cooperatur. Vnde qa & Dei, & nostrum opus, huic culturæ necessarium est (Bernardus,) spõsum sponsa vocans aiebat. Mane surgamus ad vineas, videamus si vinea nostra floruit, si flores fructus parturiunt, ibi dabo tibi vbera mea. Vbi sponsus noster Iesus animas sibi dilectas sollicitat ad vinearum laborem vtrique gratissimum, cui dum intendit, sponsa porrigit vbera sponso, quia illo hominis labore lactatur, pascitur, & delectatur. Caue ne audias homo: Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam nõ custodiui, factus enim es & custos. & operator positus in paradiso Ecclesiæ, vt Adam quondam, vt operaretur, & custodiret illum, operator & custos paradisi, ille, operator & custos animæ tuæ, tu. Sed potius dic. Vinea fuit Christo, scilicet Domino in ea, quæ habet populos, tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos. Tradita custodibus, vt eam colant diligenter, vt fructum fidei, & bonorum operum proferat vinea. Vir affert pro fructu mille argenteos, in quo æterna illa retributio perpetuæ felicitatis intelligitur, quæ laborantibus in vinea promittitur, & donatur. cum quisque in vinea Domini operatur hoc est in virtutibus animæ sine excolendis q̃ vites Dei sunt, & vuæ dulcissimæ, & fructu honestissimi laboris sui delectatur tunc sedet vir Mich. 4. Subtus vineã suam subtus ficum suam & non erit, qui exterreat. quia nihil timet bona cõscientia Prou. 18. Fugit impius nemine persequẽte. iustus vũt quasi leo absque terrore erit. Illi. n. qui se viros gesserint strenuos in excolenda vinea sibi commissa, pro labore impenso, & fructu elaborato mercedem accipient in cœlo. Non pro foliis, inquit, sed pro fructu. Semper. n. Dñs fructum requirit a nobis fidei, bonorũ operum, neq; foliorum tñ apparentia, inutili virore dignatur esse contentus. Mitte tui pacifici, & ducenti, his, qui custodiunt fructus eius. i. cum in opere hoc Deꝰ ipse sit, qui primas gerit, paterfamilias vineæ, cui incũbit & operarios quærere, & operari, tñ nos etiam vocauit operarios propriæ vineæ, quia amabile bonum, vnicuique autem proprium. Si præciperet tibi Deus, vt vineas coleres alienas, non mirarer, si ocio torpeceres, sicut & operarius, qui alienæ vineę excolendæ intentus solam vesperam requirit, vt a labore ferietur. At q cultor est propriæ vineæ. cuius fructus non Dñi, sed operarij est, amore ductus vineæ grataner laborat, & tẽpus requirit, in quo alijs occupationibus, & negotijs relictis, vineam adeat, quã excolat. Ne aliqñ miser audiat: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, & non dabitur ei. Qua quæ seminauerit homo, hæc & metet. Vocamur autem operarij, & mercenarij in vinea, quoniam sicut in republica huiusmodi homines, vtpote pauperes, qui labore manuum suarum victum, & vestitum proprium & suorum debent q̃rere, & victu & vestitu vtunt moderatissimo, sic & nos mercenarij a Dño vocati, sic viuamus, vt habẽtes victũ, & q̃b⁹ tegamur, his cõtẽti simus. Vñ Chriam in victu & vestitu moderamine multo vti debent. Abstinentiã docuerunt Sancti exẽplo suo, lib. 1. c. 1. n. 3. 4. & 39. Abstinentia mẽtẽ reddit habilẽ ad diuina considerada. vt aĩa excolat, ibid. n. 42. Quæ mediũ statum seruare debet, ne homo at multum debiliretur, aut voluptate corrumpatur, ibid. nu. 47. 48. Etsi carnis enim cura habenda est, non in desiderijs, sed in necessarijs adhibenda est, li. 3. c. 1. nu. 13. 17. 18. 50. & 51. li. 18. c. 11. nu. 15. Indumenta pretiosa exuerunt

1. Cor. 7. ad Phili. 2.

Ber. ser. 61. in Cant.

Cant. 7.

Cant. 1. August.

Cant. 8.

Prou. 20. Hieron. ad Gala. 6.

1. Tim. 6.

Digitized by

exuerunt primi Christiani, cum primum in certamen ingressi sunt, quib⁹, nos insani, volumus certare, lib.9.c.2. num.9. Sancti victu, & vestitu modera to contenti erant, lib.4.c.39.n.5. Iusti palmæ comparantur, dum in summis viridescunt, & robusti fiunt, inferiorib. cõtemptis lib.9.c.23.nu.17.& 18. Præterea sicut mercenarius, qui recte officium suũ ac in Domini vtilitatẽ exercere cupit, dum in vinea est fodiens, nõ respicit pigros, & negligentes, sed eos qui sollicite se gerunt, & vt his æquet, indefesse laborat, &c. sic qui operator est animæ suæ, Sanctos debet contemplari non pigros, & desides, qui passim
Iob. 30. reperiuntur. Si quando, aiebat Iob, frater fui draconum, socius strutionum, horum vitam respiceret, laudatus non esset, quod nõ reperiretur ei similis in terra. Cum Iudæi in Aegypto operib⁹ duris luti, & lateris premerentur, cum inter infideles viuerent, vt ad patientiã eos Moyses traheret, librũ Iob ex Syra lingua in Hebraicam vertit, & eum
Origen. in Iob. singulis tribubus legendum tradidit, vt huius exemplo in ferendis laborib⁹ magnanimi existerent. De re hac differitur lib.16.c.6.num.2.& 3. Sanctorũ vitam, non peccatorum imitari debent
2. Corin.3. homines, ibidem num.16. Epistola nostra vos estis fratres, aiebat Paulus, scripta non atramento, sed spiritu Dei vi-ui, quam respiciendam, & legendam dedit Apostolus, vt homines meliores euaderent. Sanctorum negligentiæ sectandæ non sunt, sed virtutes vbicunq; istæ fuerint repertæ, ibidem nume.14. Sanctorum vita, ut nube super nos extensa, protegimur, vt fœcundemur bene operando, ibidem nu.20. Dicimur etiam operarij conducti, quoniam sicut hi, prius, & principalius opus Domini respiciunt, vineæ culturæ intenti sunt tota die, ad horam autem requiescunt, dum modico cibo pascuntur, acceptari mercedem sero, sic & nos simi-
Bern. Dominica 1. post Epiph. les illi futuri sumus, qui aiebat: Non ideo euangelizamus, vt manducemus, sed ideo manducamus, vt euangelizemus. Totam diem impendentes culturæ animarum, breuem diei partem cæteris negotijs tribuentes, sicut in Epistola hodierna docet Paulus, dũ homines Christianos comparat his, qui dum currunt in stadio, ab omnibus se abstinent: Laboramus credentes quod licèt is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem. Et sicut seruus ad vineam missus, nec in ea laborans, sed dormiens, Domini præsentiam formidat, sic & nos quando animarum cura neglecta, ocio vacantes, ac dormientes, solis temporalibus rebus inuigilamus. Merces nõ datur laboranti in vinea, vsque ad vesperam, sed nihilominus ne pereat, aut deficiat, interdum pascitur, sic modo labores manuum manducamus, manducaturi postea fructus laborum. Iusti in hac vita, & in futura consolationes, & bona recipiunt a Deo lib.7. capit.3.num.2.vsque ad 9.& 15.vsque ad.22.capit.5.numer.1. Iusti non solũ fructum laborum, sed ipsos labores manducant, dum in ipsis gaudent, lib. 7.capit.3.num.11.& 12. Iusti centuplũ accipiunt in hac vita, & post, vitam æternam, ibidem numer.22. & 23. Iusti operarij vineæ Domini dicuntur, dũ viuunt, in futura autem vita merces illis datur copiosa, lib.9.capit.15.nu. 39.& 40 Iusti oues sunt ascendentes de lauacro gemellis fœtibus, in quibus sterilis non est, lib.9.c.19.n.9. Iustorũ viæ sunt absque offendiculo, quia cuncta laboriosa, spe beatitudinis transiliunt, lib.14.capit.19. numer.11. Dicunturq. iusti vestiti duplicibus, quia promissionem habent vitæ, quæ nunc est, & futuræ, libr.18.cap.10. numer. 24. Modo, ingens hominum miseria hæc est, quod laboramus omnes, lassati in via iniquitatis. Negotiatores eius principes Chanaam incliti terræ, Dominus exercituum cogitauit hoc, vt ad ignominiam deduceret omnes inclytos terræ. Et subdit: Operare terram tum (vbi no legimus. Transi terram tuam, vertit Hieronymus: Operare terram tuam) cuius rei nulla memoria est, nulla cura, sed in nobis flendum est, quo Salomon aiebat: Per

1.Corin.9.
1. Corin.5.
Aug. tract. 18. in Ioã.
Psal. 127.
Sap.5.
Hieron. Esaiæ. 23.

Prou. 24. bat: Per agrum hominis pigri transiui,
Hieron. & per vineam viri stulti, & ecce totum repleuerant vrticæ, operuerunt superficiem eius, spinæ. Vrticæ enim, & spinæ implent vitam negligentis, quia in corde ipsius prurientia terrena desideria, punctiones pullulant vitiorum. Hos operarios, solita benignitate sua vocat Deus primo mane. Semper nos
Iansenius. vocat Deus, qui quotidie stat ad ostiũ,
Esa.65. & pulsat, qui tota die expansas habet manus ad populum non credentem, sed contradicentem, qui ambulãt post vanitates suas, sed quia certis, & specialibus temporibus efficacius vocat, exire dicitur primo mane, hora tertia, sexta, &c. Deus enim dare dicitur
Hiero. li. 8. in Hiere. aquam temporaneam, & serotinam
Hieron. 5. terræ in tempore suo, Propter varias, ac frequentes inspirationes, quibus homines semper alloquitur, vt resipiscant. A mane ad vesperam vsque vocat nos, nec dicit: Res hæc operarijs utilis, illorum interest non mea, illis proficua est, non mihi, qui nullius egeo, sed præuenit homines in benedictionibus dulcedinis, cui incunctan-
Esai. 50. ter dicere debet homo, ne pereat: Mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij. Nos sumus qui Deo uocanti non respondemus, illius uoces aut non audiuimus, aut auditas negligimus, contra quos acris il-
Soph. 3. la indignatio Dei est, quia dicit. Væ
Hieron. prouocatrix, & redempta ciuitas, columba non audiuit uocem, & non suscepit disciplinam, ad Dominum suũ non appropinquauit. Quia anima uocem Domini non audiuit, prouocatrix uocatur; & Græca habent, Deum amarum faciens, cum ipse dulcis sit, & beneuolus, dum qui misereri uult, punire cogitur. Et cum ipse, & continuis, & frequentibus clamoribus eos uocitarem, ipsi diluculo surgentes corruperũt omnes cogitationes suas, q.d. cum ego his intentus essem, quæ salutem hominum concernebant, ipsi manicabant, ut cogitationes suas pessimas ope cõplerent. Quapropter effundam super eos indignationem meam, omnẽ iram furoris mei, non stillam iræ, sed omnem iram effundam copiosissime. Deo uocanti incunctanter, & statim rẽ spondendum est, lib. 4. c. 4. nu. 1. vsque ad 3. 10. vsq. ad 17. cui excusationes adhibendæ non sunt, ibidẽ. Dei vocatio multiplex, ibi. num. 13. c. 17. nu. 4. Deꝰ omnes hoies vult saluos facere, si illi velint, lib. 4. c. 7. nu. 17. Et non auditus primo mane, vocat nos hora tertia, sexta, & vndecima, quia Dei misericordia non vincitur peccatis hominum, lib. 4. cap. 7. nume. 20. Dei misericordia optime adducendi sunt homines, vt ad ipm reuertãtur, lib. 4. capit. octauo, numer. 15. Deus sitit ardenter hominum salutem, etiam quando hi pretium eius cogitant repellere, lib. 4. c. 13. num. 9. Dei vocationes frequentes, dicuntur imber temporaneus, & serotinus, lib. quarto, cap. 17. num. 4. Deus ab initio per semetipsum loquebatur hominibus, postea vero discursu temporis scripturis, quia longe ab ipso facto sunt, lib. quarto, capit. 27. numer. 1. Deus loqui dicitur, cum in mentibus Sanctorum voluntatem suam, atque rectum intellectum inspirat, ibidem num. secundo, 10. vsque ad 14. Deum loquentem audiunt, qui conuertuntur ad cor, libr. 4. c. 27. nume. 6. & 8. Deus quasi venas suæ surrij sui aperit, quando occultos diuinæ inspirationis modos cognoscere facit, lib. quarto, cap. 27. num. 8. Deo vocati statim, & sine mora respondendũ est, libr. 14. capit. 21. numer. 61. Sed quod in horum uocatione mirandum est, illud est, quod conuentione facta, ad excolendam uineam mittuntur. Si labores tui in Dei commodum cederent, non mirarer, quod conuentione cum hoĩbus facta, mitteret eos Deꝰ ad operandum in uinea. Quoniam quamuis mille titulis Deo debitores simus hoĩes, a quo magna, & pretiosa donata sunt nobis, ex nihilo condita, conseruamur, vocamur, &c. tamen cum propriæ utilitatis simus sectatores, ubi hãc non inspexerimus, ab incepto reuocamur, (si tamen cæperimus) At quod facere iubet Deus, ut uineam tuã colas, ani-

tized by Google

mam, scilicet, tuis bonis operibus ornes. Vinea dicitur anima nostra, quam Deus mire ornauit, vt fructum ferret, libr.18.cap.15.num.15.& 47. Sed ornata à Deo in baptismo exornanda etiã a te est operibus virtutis, qui Dei cooperator es. Commodum omnino meum est, quod Deus in excolẽda vinea accreuit, illud est, quod infinitos sumptus fecit, quibus vineam dignam sui faceret. Ad id factus est homo, totum suum sanguinem fudit, lacrymatus est, mille perpessus iniurias, vt laborí, quẽ impendo in vineæ cultura, valor accresceret, ipse autem egenus factus est, vt eius inopia nos diuites efficeremur, qui per hoc in nullo ditatus est. Et tamen conuentione facta, cum operarijs ex denario diurno mittit illos in vineam suam.

2.Cor.8.

3 *Circa undecimam vero exijt, & inuenit alios stantes, & dicit illis: Quid statis tota die ociosi?* Deus primo mane vocauit eos, qui erant in foro, & etiam hora Completorij hos, qui erant ociosi: Sed tñ, (vt optime aiebat Augustinus) etiam si certus sis, quod vocaberis si in vesperam inuentus fueris in foro, sed tñ incertum est, vtrum ad illam horam peruenies, immo neque ad tertiam, vt vocatis, qui primo mane vocatus venire neglexisti, lib. quarto, cap. 4. num. 12. vsque ad 16. Propter quam rationem pœnitentiam non differendam frequenter docebat Sanctus. De re hac agitur lib. secundo, cap. 10. nu. 13. ca. 11. nume. 2. lib. 3. capit. 25. num. 14. lib. 4. capit. 4. numer. 10. vsque ad 16. capit. octauo, numer. 4. 6. 21. & 22. capit. 11. num. 18. vsque ad 20. lib. vndecimo, c. 10. numer. 1. lib. 14. capit. 7. numer. 1. cap. 8. num. 1. & 24. lib. 14. cap. 14. nu. 12. vsque ad 17. capit. 15. num. 16. cap. 21. numer. 38. 39. 44. vsque ad 46. 50. 51. 55. vsque ad 58. & 61. lib. 16. c. 11. num. 20. Et propter istam rationẽ improperat his ociositatem dicens: *Quid hic statis tota die ociosi?* Hic, vbi peregrini estis, libr. primo, cap. decimo. nu. 4. libr. 3. cap. 17. nume. 6. lib. nono, cap. 14. nume. 1. vsque ad octauum, 12. 14. & 15. capit. 18. numer. 4. Iusti peregrini dicuntur in hac vita, quoniam futuram inquirunt, libr. secundo, capitu. 2. numer. 5. 8. & 25. libr. 4. capit. 19. num. 1. libr. nono, capit. 14. numer. 8. vsque ad 18. Ocioси homines sunt, cum tamẽ etiam Philosophis id fuerit compertũ, quod vnaquæque res est propter suam operationem, esse propter operari. Cœlum, cœlum factum est, vt influat in hœc inferiora, vt illuminet, vt moueat, &c. Esse hominis ad quid habet homo? vt operetur ea, quæ hominis sunt, & secũdum rationem viuat. Vita enim hæc operationi deputata est, & sequẽs ocio, lib. decimo, cap. primo, num. nono, vsque ad 12. lib. 13. cap. 12. numer. 8. 9. & 15. libr. 14. cap. 20. num. quinto, vsque ad 7. lib. 17. cap. primo, numer. 25. libr. 18. cap. undecimo, num. 17. & 20. c. 17. num. 23. & 24. De re hac differitur, li. 13. capit. 12. De ocio bono, & malo, quorum vnum fugiendum est, alterũ amplexandum. Ociosi tẽrationes ferre non possunt, lib. secundo, c. septimo, nume. 29. Ocio vacantes mali damnabuntur in fine vitæ, & dũ viuunt, aĩa eorũ plena est malis, lib. 10. cap. 1. numer. 9. vsque ad 12. Ocium merito vocatum est a quodam gentili viui hominis sepultura, lib. 13. ca. 12. num. 18. Ocium docet omnem malitiam, & ideo Adam iussus est operari Paradisum, lib. 13. c. 12. numer. 6. 18. 19. & 21. Ociosus dicitur, qui opus Dei non operatur, qui autem male facit, ociosus nõ est, sed mortuus, ibidem nume. 8. & 9. Ocium fugiendum docet occupatio omnium creaturarum, ibidem numer. 18. vsque ad 20. Exiuit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam, venit autem nox, in qua nemo operatur.

Psal.103.
Ioan. 9.

Nemo nos conduxit. Satis mirari nõ possum, in quo frmola hæc, & mendax excusatio, fundamentum habere potuerit, cum indubitatum sit, quod Deꝰ semper hominibus loquatur, semper eos vocet, aliquando media aliqua creatura, aliquando in somnis, aut verò per occultam inspirationem, lib. 4. ca. 27. num. 2. 4. 5. 7. & 8. 12. vsque ad 15. Deus enim semper loquitur

4

in con-

in conſcientijs peccatorum, ibidem num.5.& 6.Ocioſi manemus,cum vinea noſtra continue putanda ſit, quia amputata repullulant, lib.14.cap.15. num.45.& 47. Credibile nullo pacto eſt, quod cum hi tota die degerent in foro,eſſentq. ocioſi, quod alijs vocatis,paterfamilias, qui primo mane egreſſus eſt,circa tertiam,ſextam,& nonam horam,vt quæreret operarios,& mitteret in vineam ſuam,quod,his relictis, alios conduxerit, cum veniſſet vocaturus omnes homines ad colendam vineam. Sed ſcitis horum ſtultitia,quam potuerit prętexere excuſationem,licet ridiculam eam. Qñ cum hi rebus terrenis eſſent intētiſſimi,lattracti dulcedine lactis, quo ſuos potat mundus, clamantem non audiunt, ſicut infans pendēs ab vberibus matris, quaſi alienatus a ſenſibus non audit loquentes. Deum enim loquentem illi intelligunt, qui a lacte ablactati ſunt, lib.4.c.27.num.3. Diuinæ enim inſpirationes fulgura ſunt,quibus illuminā tur Sanctorum corda, ibidem num.4. Vnde aiebat Eſaias. Quem docebit ſcientiam, aut quem intelligere faciet auditū? Ablactatos a lacte, auulſos ab vberibus. Hi intelligent loquentem Deum, diuinæ vocis virtutem. Vox Dñi in virtute, vox Dñi in magnificētia,vox Dñi confringentis,id eſt, confringens cedros, & confringet Dñs cedros Libani. Vox Dñi concutiens deſertum, & commouebit Dñs deſertū Cades; Vox Domini præparantis ceruos,vel parturire faciens ceruas. Præterea ſtrepitus mundi, qui in auribus impiorum vehementer ſonat, audire non ſinit Deum loquentem, lib. 4.c. 27.nume.6.8.10.& 11.Etiam dicente Deo, laboraui, clamans raucæ factæ ſunt fauces meæ, qui intentiſſimi ſunt mundo dicent: *Qui nemo nos conduxit*. Sic contingit illis, qui in medio ſunt aquarum currētium inter petroſa impetu magno,quib' ſi loquaris clamore ingenti,vix ſentiunt labia moueri illius,qui vociferat. Et qñ prædicaturus Eſaias aſcenderit ſuper montē, vt quaſi tuba exaltet vocem ſuam, vt annunciet populo ſuo ſcelera eorum, & domui Iacob peccata eorum, Non audiet,qui in ſæculo eſt, vocem dicentis, vt iniuriam proximi ſui non reminiſcatur,qui fratris odio detinetur,vt miſeriam proximi ſui leuet, qui auarus eſt,vt luxuriæ deditus mulierem proximi ſui non aſpiciat, dicet profecto: *Quia nemo nos conduxit*. Si.n.de medio Babylonis egreſſus non fueris,aut in medio fluminis immerſus ſteteris, niſi Dei manu leueris inter cœlum, & terram,non audies Deum tibi dicētē: Vt obliuiſcaris domum patris tui,quo concupiſcat rex decorem tuum. Hamos ſi clāget tuba in ciuitate & populus non expaueſcet.i.terret.ciues tubā & bellum iam adeſſe perhorreſcunt & vos non terrent huiuſmodi Dei voces & minę tuba horrenda ſupremi Iudicis toties in eccleſia clangit & tñ peccatores ita obſurduerunt, vt uñ clāgorem non audiant adeo graui, & quaſi ferreo ſopore detinētur.merito Virg. 6. Aeneid.in ipſis orti faucibus ſoporē collocauit quem conſanguineū iethi appellat.dum enim ita in voluptatib' ſæculi dormiunt hoīes & malis gehennæ proximi ſunt neq; ſentiunt donec poſt mortem iam ſero ſapiunt: vident tranſitū ita facilem ab illo ſomno ad hanc mortem ęternam a gaudio ad ꝑpetuum męrorem. Si dormis in cubiculo tuo, & excubas in templo Domini, cum primum loquutus fuerit Deus, dices: Loquere Domine, quia audit ſeruus. Ecce ego, vocaſti enim me. Hi intentiſſimi erant, vt audirent, quid iuberet lex cupiditatis, lex honoris, voluptatis, & propterea dicunt. *Quia nemo nos conduxit*, diſtracti enim ad alia, non intelligunt vocantem.

Ite & vos in vineam meam. Verba hæc, quæ dixit Dominus his, qui mendaciter in iniuriam diuinæ pietatis ſuæ, dixerant: *Quia nemo nos conduxit*, bonitatem ipſius maxime commendant, quam exhibuit his, qui toto vitæ tempore vſque ad vltimam ſenectutem bonum operati non ſunt. Primum, quoniam diui-

Similè. *Eſa.28.* *Pſal.28.* *Hieron.* *Baſil.* *Similè.* *Eſa.40.* *Eccleſ.10.* *Ezech.8.* *Pſal.44.* *1.Reg.3.*

na miſericordia,quæ omnes humanos effectus ſuperat, lib.4.c.7.num.8.c.9. num.11.c.10.num.11. in omni ætate etiam illos, qui vſque ad finem vitę diuinis reſiſtunt vocationibus, quærit,& vocat.Quando tot malis laſſatus,& hominum contradictio,& reſiſtentia animũ cuiuſuis mutare potuiſſet, Deũq. ipſum obligare, vt diceret:Quia vocaui, & renuiſtis, Extendi manum meã (vt ſi ſurdi audire non poteratis, nutibus manuum vocantem videretis) & non fuit qui aſpiceret, deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis, Ego quoque in interitu veſtro ridebo,cum irruerit repentina calamitas,& interitus, quaſi tempeſtas ingruerit. Tunc inuocabunt me, & non exaudiam,mane conſurgent,& non inuenient me. Comedent igitur fructus viæ ſuæ, id eſt,(Hieronymus) recipient mercedem viarum ſuarum, vt in æternum pereant, ſuiſq.conſilijs ſaturabuntur, Quia meo conſilio,quo eos ſaluare decreuerã, acquieſcere noluerunt,ſaturabuntur ſuis,nec exaudiẽ tur. Fuit ne Deus iniurius Antiocho oranti Deum,a quo miſericordiam nõ eſt conſecutus? aut Eſau, qui non inuenit locum pœnitentiæ, quamquam cum lacrymis exquiſiſſet illum? Nequaquam. Qui ergo iuſtus fuit his duobus,eſſet vtique & iſtis, ſi ad veſperam eos efficaciter non vocaret, quod non fecit. Miſericordia Dei ingens oſtenditur, dum extenſas manus habere dicitur ad benefaciendum,lib.4.ca.7.nu. 12.& 14.Miſericordia Dei & præuenit homines,& ſubſequitur,lib.quarto,ca. ſeptimo, numer. 21. Miſericordia prima eſt, non ſtatim punire peccantem, ſecunda pœnitentiam infundere,tertia continentiam dare ne homo peccet, quas omnes his contulit hominibus, dum in fine vitæ dicẽtibus mẽdaciter: *Qui nemo nos conduxit*, dixit: *Ite & vos in vineam meam*. lib.4.c.ſeptimo,nu. 34.& 35. Miſericordia Dei grandis, quod Ieſus, & offenſus rogat nos,lib. 4.capit.decimo, num.4.5.10.& 12.Et ſic offenſus mercedem promittit, vt homo reuertatur ad ipſum, ibidem

Prouer.1.

2.Mach.9.

Hebr.12.

numero.ſeptimo, Secundo in eadem ipſa reſponſione, qua Domino dixerunt, in vineam ſuam non veniſſe, quia conducti non fuiſſent, indignos ſe reddunt omni miſericordia. Primo, quia mendaciter excuſant peccata patrata. Secundo, quia Deum culpant in re indigna ipſius bonitate, dicentes quod ad culturam vineę ipſos nõ vocauerit ſumma illa largitate,qua amore maximo vineę ebrius tenebatur, anxius maxime de cultura vineæ,& anxius ſimiliter de reddenda mercede operarijs. Miſericordiæ ſuæ oblitum Deum falſo putant homines, lib.quarto,cap.ſeptimo,nu.23.& 24.c. 12.numer.13. Nulla res ita obſtare videtur diuinę pietati,ſicut excuſatio peccati,quod perpetratum eſt. De qua re optime diſſerunt Sancti, vide lib.3.ca. 29.numer.11.& 12.vbi docetur, quod dum peccatores excuſant male acta, fiunt ſcuta futilia, ne correctio profit, lib.14.capit.15.numer.1.2.4.vſque ad 14.cap.22.num.21.& 41.Cumque peccatoris terribilis accuſator, & carnifex ſit conſcientia propria,lib.3.ca.24.nu. tertio, vſque ad octauum.12.& 17.& 19.lib.14.cap.6.num.5. Vbi ſceleribus ſunt pleni ſtulte dicunt: *Quia nemo nos conduxit*, cum dicere potius debuiſſent, Domino,negligentia noſtra,ac inſenſibilitas, qua effecti ſumus vocationi veſtrę ſurdi, cũ in re eſſet omnium proficua nobis, qualis erat animæ noſtræ cultura, & inſuper expectata mercede æternæ retributionis iræ negleximus, contemnentes vocationem, vineam, & mercedem,ac vocantem. Facti ſumus velut muti non aperientes ora præ verecundia, nullam habentes excuſationem,ſed accuſationem tantorum criminum, id ſolum expoſcimus, vt hoc breui tempore admittamur ad culturam vineæ,laboraturi, quantum vires pertulerint. Nihil tale dixerunt: *Sed nemo nos conduxit*, & nihilominus non indignatur Deus, vt olim fecerat contra eos, qui declinabant corda in verba malitię,ad excuſandas excuſationes in peccatis. Exo 32. cum Moyſes argueret Pharaonẽ qp adorandum po-

Pſal. 140.

pulo

pulo vitulum feciſſet ſe excuſans dixit tu noſti populum q̃ ad malum p̃nus eſt &c. proiecit in ignem & egreſſus eſt vitulus, vbi oĩa quæ pertinet ad peccatum ſuum filet, tacet ſe finxiſſe vitulum ſtilo victimã obtuliſſe & ſolũ quæ peccatum excuſare videntur protert. hoc antiquum malum hominum ſit antiquaque Dei miſericordia mandatum hoc non exprobrare ſicut modo fecit, qui hos non reprehendit, ſed dicit (nec verbũ durum de excuſatione loquĩs) *Ite & vos in vineã meã*. Quaſi oblitus qđ culpã nõ ſolũ retorſerint in alterũ (qđ graue malũ eſt) ſed in Deũ ipsũ totiꝰ bonitatis auctorẽ, qđ grauiꝰ eſt multo. Tãdẽ indigni iſti redditi sũt oĩ mĩa, nõ ſolũ Deũ inculpantes fallaciter, ſed in re, q̃ illi gratiſſima eſt, falsũ tulerũt teſtimoniũ cõtra diuinã bonitatẽ, & honorẽ, quale fuit dicere, quod hoĩes poſt quadraginta, vel quĩquaginta, & eo amplius annos noluerit vocare, q̃ p̃uenit nos in bñdictiombꝰ dulcedinis, & nõ Chr̃ianos infantulos, intra hereditatẽ p̃ Baptiſmũ cõſtituit, vt aduentãte vſu rõnis p̃ virtutes infuſas, quas accepimꝰ, operemur laborãtes in vinea opa æternæ retributionis digna, volẽs Deꝰ, q̃ ſumme bonus eſt, quantũ valuerit humana fragilitas, ſe illi cõica re, offerẽs ſolita liberalitate ſua, equalẽ mercedẽ his, q̃ p vnã horam laborauerũt, ſicut & illis, q̃ portauerũt pondus diei, & eſtus, dicẽs: *An oculus tuus nequã eſt, quia ego bonus ſum*? Et cũ hoc ita ſit, & illi ſint iniurij hoĩes iſti, in re tã illi gr̃a, dicit: *Ite & vos i vineã meã*, vel ĩ ſe nectute ſaltẽ, vt mercedẽ cõſequamini.

Hi nouiſſimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis feciſti qui portauimus põdus diei & æſtus In his verbis duo sũt, quæ egent conſideratione. Alterũ eſt, vtrũ iuſta fuerit horũ indignatio cõtra patrẽfamilias, qui primo vocati non maiorem conſecuti ſunt mercedem, quam vltimi. Et ſecundum, qua intentione id fecerit Deus. Circa primum, ſi rem hanc leuiter perpendamus, appareret certe non fuiſſe abs re, quod ægre tuliſſent hi, qui cęperunt aiq; ſuæ culturã, inchoante vſu rationis, in qua perdurarunt per totam vitam nulli parcẽtes labori. Cũ maius obduruiſſent callis propter continuum vſum ligonis. Cumque in tam tenera ętate a Deo vocarentur, non reſponderũt, quod multi alij, Tempus ridendi, & tempus flendi, tempus laborandi, & tempus ceſſandi a labore, tempus belli, & tempus pacis. Vtamur modo creatura, tãquam in iuuẽtute, celeriter, coronemus nos roſis, antequam marceſcat, non pertranſeat nos flos temporis noſtri, iuuentutis, ſcilicet, quæ apta eſt riſui, conuiuijs, ludis, &c. Veniet tempus, cum ætate iã ipſa vocemur ad ſeria. Nihil tale dixerunt, nec fecerunt, quod alter Euangelicus adoleſcens, cui cum diceret pater ſuus, vt iret ad excolendam vineã dixit: Eo, & non iuit. Sed Euangelium ipſum admittit iſtam veritatem, quod portauerunt pondus diei, & æſtꝰ. Hi autem nouiſſimi cum vocati in iuuentute venire contemptiſſent, & hora tertia vocati, & ſexta, & nona. Qm̃ ſicut in exordio mundi in prima rerũ creatione per totos ſex dies in rebus creandis occupatus Deus, vſque ad diẽ ſeptimum opere creationis p̃fecto non requieuit, ita & in hac ſecunda mundi reparatione, quando nouam Eccleſiam, veluti nouum orbem, perfecturus erat, non ceſſauit hactenus, nec ceſſabit in poſterum perpendens operis dignitatem, & neceſſitatem, cui intentus eſt quotidie, dum ſine ceſſatione vocat operarios ad excolendam vineam. Raptus fuerat in Paradiſum, & in tertium cęlum Paulus, vbi in raptu diuinam contemplatus eſſentiam, & cognouit, quæ in illo felicitſimo ſtatu ſors maneret ineffabilis iuſtis, cognouit & miſerandam hominum infelicitatem, qui ad patriam illam, & ciuitatem, totius boni abundantiſſimam non admiſſi, in tartara detrudendi eſſent, diuina viſione priuati, & ſulphureis ignibꝰ cruciandi in æternum. Et vtriuſque rei ſumma grauitate perſpecta, tot peragrat loca, tantis ſe ſubijcit periculis, &c. vt animas a malo reuocaret. Quotidie morior propter gloriam

Eccle. 4.

Matt. 21.

Gen. 2.

2 Cor. 12.

1. Cori 15.

Digitized by Google

2.Timot.3. vestram fratres. Omnia sustineo propter electos, vt & ipsi salutem consequantur. Hic animus Pauli, quem participauerat, superno illo fonte Deo plenus. Hæc modica participatio diuinæ bonitatis, pietatis, & cognitionis, impulit Paulum ad tanta subeunda onera ob animarum salutem. Quid de eode infinito fonte misericordiæ Deo credendum erit? Egressus fuerat, cogẽtis misericordia, primo mane, tertia hora, &c. vt quotquot existerent in foro, cõduceret in vineam suam, & illos existentes in foro ociosos, quasi conductionem expectantes non vocaret? Minime. Sed illudebant vocanti, & dicebant. Manda, remanda, mandaremanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. Quib⁹ verbis Iudæi illudebant Prophetis diuinam voluntatem nuntiantibus, & populum vocantibus, immo Domino Prophetarum, qui ad colendã vineam eos vocabat. Quõdã cum nobiles, nec plebei audire velent Hieremiã pdicantẽ ea, q̃ vtilitatem populi maxime concernebant, quo captiuitatẽ Babylonicam iam iã imminentem effugerent, cumq. nollet populus templum adire, vt loquentem Prophetam audirent, iussus est prædicare in porta ciuitatis, qua ingredi deberent omnes aduenæ ciuitatem, vel egredi ciues, vt oés audirent Deum vocantem, comminãtem, rogantem, referentem tantas ipsius vocationes, quibus populum trahere volebat ad bonum, quibus ipsi neglectis, nec tunc audierunt Prophetam, & nõ audierunt (inquit) nec inclinauerunt aurem suam, sed indurauerunt cerui-

Esa. 28.

Hiere. 17.

cem suam, ne audirent me, & ne acciperẽt disciplinam. Sic Deus opt.max. ipse forum adijt, vocauit hos non semel, sed frequenter, & noluerunt venire, renuerunt accipere disciplinam, & insuper Deum accusantes dixerunt. *Quia neme nos conduxit.* Præterea apparet horum indignatio iusta, Quia *portauerunt ipsi pondus diei & æstus, & hi vna hora fecerunt*. Hoïes multi fuere in Ecclesia præclari, & mirabiles, q̃ põdus diei, & æstus portauerunt. Non refero Ioãnẽ Baptistã, qui triũ, vel quatuor annorũ ĩ eremũ profectus est, in quo, sicut postea in prædicando, miros pertulit labores, quibus vineam excoleret. Non Euangelistam, qui in iuuentute uocatus a domino vsque ad vltimam senectutem in regendis, & fundãdis totius Asiæ Ecclesijs occupatus, incredibiles ptulit labores. Sed multi alij fuere, qui summis laborib⁹, & vigilijs, diuina munera consequuti sunt. Beata Catharina de Senis, cum infantula adhuc esset Deo consecrata, gessit vitam vix humanam. Beatus Dominicus pater noster, cũ adhuc lacte nutricis aleretur, lectulum relinquens infantulus, humi cubitabat, in quo viuendi genere per totam vitam duraui mille perpessus labores, a quib. tũc feriatus est, cum Bononiæ sacco indutus humi cubans, in cinere, & cilicio ad Deum migrauit. Quid enarrabimus de illis, qui squallentia eremi loca incolẽtes, citra omne humanum solatium vitam inopem, atque rerum omnium indigam traduxerunt? Qui in iuuentute, & adolescentia, vt (Hieronymus refert) parẽtes, & patriã relinquentes, prodigium mundi effecti, gerebãt vitã vix humanã, quasi iã a natura degenerassent hominum, qui aĩalia sunt socialia, & politica, nec loquebantur, nec alios hoïes videre affectabant, humi cubitantes, vix comedentes. Quorũ vitam dum vidisset Hieronymus sanctissimus, flebat quod falso nomen monachi gereret, sicut dixit Antonius, cum Paulum eremitam vidit. Hęc fecerunt plerique Sanctorum. Alij vix vna diei hora laborantes, subito magnificis Dei donis ditati sunt. Latro vna confessione intra oram regnum Dei consequutus est. Matthæus ex publicano mutatur in Euangelistam. Paulus spirans minas, & cædes, continuo, cum adhuc esset Damasci, vbi fuerat baptizatus, vas electionis effectus in Paradisum raptus est. In lege veteri, cum Moyses per multos annos in pascendis gregibus soceri esset occupatus, cõtinuo legislator efficitur. Amos rusticus villicans sicomoros, cum esset

Act. 9.

Cap. 7.

armenta-

armentarius, Prophetrefficitur. Eliſæum ſequentem boues, heredem ſpi-
Pſal.77. ritus Heliæ fecit, & Dauid ſuſtulit de gregibus ouium, del poſtſętantes accepit eum. Hos, qui remanſerant per multum tempus otioſi, vocat, & pares illis efficit, qui portauerunt pondꝰ diei & æſtus. Murmurare autem dicuntur, quia ſi in illis eſſe poſſet inuidia, videntes primos tantū gratia, & fauoribꝰ, donis, ac priuilegijs donatos, ipſis inuidiſſent, etſi feliciſſimo illi Sāctorum ſtatui contraria non eſſet murmuratio, vtique aduerſus patremfamilias murmurantes conquererentur, videntes unius diei labores tam magnificè remuneratos. Sed tamen ſi, quæ in re hac contigerunt, plene animaduertas, inuenies egregium homini factū non murmuratione, ſed laude eſſe dignum, utpote cum diuina bonitas ſua communicet bona, quanta libetalitate quis ea uoluerit recipere, qui ſi in fine uitæ uoluerit ingentia a Deo recipere bona, & diuinæ uocationi, & miſericordiæ cooperari feruentiſſime, cumulatiſſimis, & maximis bonis ditabitur, ſicut contigit Paulo, qui ſero uineam
Serm. 4. in Cant. ingreſſus, plus omnibus laborauit. Vn-
Pſal. 132. de aiebat Bernardus: Dominus eſt ſicut unguentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron, quod deſcendit in oram ueſtimenti eius. In quibus id ſignificare Deus uult, quod non ſolum magnificentiſſimus eſt erga illos, qui in Eccleſia ſunt primi, ſed etiam erga nouiſſimos. In oram ueſtimenti, pretioſum eius unguentum effunditur, in me utique omnium & ne-
Simile. uiſſimo, & indigiſſimo. Egreditur quis hoſpitium pedeſter, alter uero equum habēs uelociſſimum, quem ad curſum excitat calcaribus. Quid miraris ſi iſte una hora maius iter conficiat, quam alter integro die? Sic multi ſunt, qui uirtutis iter aggreſſi ſunt, inchoante uſurationis, ligonem arripiunt, ſed languidi, negligentes, oſcitantes, cuiuſmodi ſunt, proh dolor, innumeri Chriſtianorum. Alij tarde uineam ingreſſi, operam nauare ceperunt, ſed feruore id effecerunt maximo, abſq. mora, ſimiles illi, qui in Epiſtola hodierna dicit. *1.Cor.9.* Sic curro, non quaſi in incertum, ſic pugno, non quaſi aerem uerberans, ſequor autem, ſi quo modo comprehendam. Alijs uero idem Paulus ait: Ma- *Hebr.12.* nus diſſolutas erigite, & genua debilia roborate. Peccatores, dum conuertuntur, fiunt de lateribus Aquilonis ciuitas Regis magni, lib. tertio, capit. 17. nume. 14. libr. 14. capit. 21. nume. 28. Paulus cruſtallo comparatus, factus eſt panis alios paſcens, lib. quarto, cap. 23. numer. 12. Hæc eſt diuina dignatio, p-
Eccl.11. pter quam dicitur: Eſt homo marcidꝰ, egens recuperatione, plus deficiens uirtute, & oculus Dei reſpexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ſua, Et mirati ſunt in illo multi, & glorificauerunt Deum. Inualuerat in toto orbe fa- *Gen.47.* mes maxima, & accedebant ad Ioſeph, qui frumenta populis uendebat, dicentes: Salus noſtra in manu tua eſt, tantum modo reſpiciat nos Dominus noſter, & læti ſeruiemus Regi. Subijciebant ſe Aegyptij Ioſeph, a quo uitam propriam pendere perſpiciebant. Subijciatur Chriſto Domino homo, & dicat: Nonne Deo ſubiecta erit *Pſal.61.* anima mea? Quare id? Quoniam ab ipſo ſalutare meum, nam & ipſe Deus meus, & Saluator meus, adiutor meus, non emigrabo. In Deo ſalutare meū, & glotia mea, Deus auxilij mei. & ſpes mea in ipſo eſt. Ipſe baltheum *Iob 12.* Regum diſſoluit, & præcinxit fune renes eorum, ipſe ſuſcitat a terra inopē, *Pſal.112.* & de ſtercore erigit pauperem, ut collocet eum cum Principibus, non quaſi buſcumque, ſed cum Principibns populi ſui. Præterea nouiſſimi pares reddūtur primis, quia nihil audientes de mercede, profecti ſunt ad uineam fidētes Deo, ut de præmio id ageret, quod diuinæ ſuæ bonitati placitum fuiſſet, cum primi uineam ingreſſi fuerint, cō uentione prius facta mercedis recipiēdæ. Seruientes hi Deo tamquam mercenarij, alij autem ut filij, quibus ſufficeret, quod tales, qui tota die in foro remanſerant otioſi, immo mille uitijs occupati, uocarentur a Domino ad excollendam uineam. Cultura aūt

uineæ

Digitized by Google

vineæ labore fit, solus enim Christus virtutibus ditatus est absque labore, li. 3. cap. nono, num. 7. lib. 18. cap. 14. nume. 21. Virtutem spe, vel timore operandam docent benedictiones, & maledictiones Deuteronomij, lib. 18. cap. nono. num. 1. & 2. In virtute varij gradus sunt, dum alij in Ecclesia dicuntur Reginæ, alij concubinæ, alij adolescentulæ, lib. 18. cap. nono, num. 6. In virtute alij incedunt passu, alij modesto incessu, alij rapido cursu, lib. 18. cap. 9. nume. 10. Virtutem remisse operans Christianus, grandi pœna dignus est, lib. 18. cap. 11. num. 25.

8 Aduertendum etiam in hoc Euangelio illud est, quod redditurus Dominus operarijs mercedem, qui Dominus erat vineæ, vocat procuratorẽ suum, cum autem operarios vocaret, ipse omnibus horis egressus est, nec tantæ rei curam procuratori delegauit. Sed ipse est, qui interne vocat ad vineam excolendam, licet Prædicatores vociferentur, & Apostoli mittantur, vt plantent, & rigent. Cum autem tempus instaret mercedis, procuratorem vocat, in quo diuina largitas aperitur, qui quia tam tenere diligit vineã suam, ipse de cultura multum solicitus egreditur, vt operarios quærat, eademque diuina bonitate impellente, procuratorem, fratrem tuum vocat, vt soluat mercedem, qui expertus est difficultatem laboris, qui tibi tamquam frater, & cohæres, magnificus remunerator existet. Potestatem enim dedit Christo filio suo, & fratri nostro, iu- *Ioan. 5.* dicium facere, quia filius hominis est. Hoc postulauerat Regius Vates dicens: Deus iudicium tuum Regi da, & iustitiam tuam filio Regis. Non id postulo Domine, quia te rectissimum non agnoscam, sed cum exopto iudicem, qui iudicatus est, vt sicut tentatus per omnia tentatis auxilium efficax præstitit, sic & iudicatus iudicandis fauentissimus assistat. Non immerito peccante populo, & Dei ira sæuiente, cum Dominus diceret Moysi: Præcedet vos Angelus meus, non ego ascendam vobiscum. Populus omnis gemens, nullus ex more indutus est cultu suo. Audiuit enim populus sermonem hunc pessimum, & luxit. Apte sane non quieuit Moyses, nec populus, quousque audiret Deum dicentem: Facies mea præcedet te. Non contemnebat Moyses Angelum ducem, quin potius cum perpenderet populum fragilem, ac inconstantem, & infirmum, Deum comitem itineris volebat, vt si populus peccaret, Deum haberet propitium, qui castigans castigaret eum, & morti non traderet ipsum. Quod de Angelo non ita traderet, aut futurum speraret, sicut Aegyptijs viderat contigisse, percutiente Angelo omnia primogenita totius Regni, &c. Vocat ergo nos Deus pater, sed mercedem soluit Christus, qui homo, & frater noster est. *Psal. 117.* *Exo. 14.*

Psal. 71. *Exo. 33.*

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

EVANGELIVM.

Cum turbæ plurimæ conuenirent, & de ciuitatibus properarent ad Jesum. Lucæ 8.

De verbo Dei elegantissime & latissime differunt Sancti, de quo videndæ sunt plurima lib. 16. cap. 4. & 10. lib. 18. cap. 2. & 3.

CLEASTER Exo. 23. enarrans verba illa. Nõ suscipias aduitonẽ mendacem ait sæpe cõsideraui cur sancti prophetæ parabolis vterẽtur prẽsertim cũ regibus & principib⁹ loquebatur. Cur Iesus in frequenti turbis in parabolis loqueretur. cuius meus inditus hęc causa est. Considerabãt Sancti quã ægre ferrent hoies veritatem audire quam toruo vultu & hirsuto naso eã aspicerent & q̃ hilari facie mendacia amplexarentur

xarētur & cōsiderātes quā necessariū esset hoīb⁹ veritatē audire eā parabolis & similitudinib⁹ inuoluebāt, vt qui veritatē nudā fastidiebāt & ad mendatia arrectas haberent aures, veritatem saltē fictis vestib⁹ tectā audirēt sic Nathā fecit cū sciret Dauidē aptā veritatē dicenti nō auditurū ouis similitudine rē velauit. Quia ergo veritas cūctis exosa est, Dns vitia populi varijs similitudinib⁹ oñdebat inter quas hæc est vna occasio huius parabolæ, quā Chrs maximæ multitudini prædicauit, fuit nimia hoīm frequētia, qui accurrebāt vndiq;,& de ciuitatib⁹ properabant ad ipsum. Voluit ergo hac parabola significare, non satis esse audisse verbum Dei, neque omnes, qui illud audiunt, illinc meliores fieri, sed varie illud recipi, atque in paucis suos facere fructus, idque non ex vitio feminantis, aut seminis, sed culpa eorum, qui semen recipiunt. Cum verbum diuinum carnē assumpsit, egressus est & vt seminaret, qa ipsi nos ad ipmrire nō poteramus, pphibente aditū maceria pctorū. Nec egressus est, vt terrā spinis, ac noxijs herbis plenā cōbureret, sed egredit, vt seminet, & id in tota terra, vt verbum Dei recipiāt diuites & pauperes, sapientes & simplices, nobiles & plebei, senes & adolescentes, fœminæ & viri. Quid vltra debuit facere, & nō fecit? Qñ agricola egredit, nō vt seminet, sed vt noxias euellat herbas, & igni tradat, & si ad id egressus esset Dns, totus perret orbis, qñ a maiori vsq; ad minorē oēs studebant auaritiæ, a planta pedis vsq; ad uerticem non erat in orbe sanitas. Prophetæ pphetabant mēdaciū, & Sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus dilexit talia. In quo significat, totā plebē eē corruptā, Prophetas, Sacerdotes, & reliquā multitudinē. Et ne qs feminantē incuset, cuius culpa pericrit semen, vtpote qui incōsideratione sua (nē dicā stultitiā) seminauit in uia, inter petrosa, & ī medio spinarū, vbi semen ad debitā pfectionē venire nō fit possibile, quod in semine quidem materiali ita est, in aīs hoīm, non est ita. Hæc.n. est uis, & efficacia verbi Dei. Potens est.n. efficere, ut q uia erat, lapis, & spina, ipsum recipiens, mutetur in virum alterū, continuoq; terra efficiatur boua, & optima, fructū afferēs cētesimū verbi Dei virtutē eleganter docuit Paul. Heb. 4. viuus est sermo Dei, ait est penetrabilior oī gladio anciputi & pringens vsq; ad diuisionē aīæ ac spūs aīam diuidit ab spū quia licet coniunctissimę sint aīæ duæ portiones inferior q̄ aīa dr & superior q̄ vocat spūs vi sua efficit verbū Dei vt aīæ desideria spus perfici vetet abijciatq; oēm ventris venerisq; voluptatē inedia, vigilijs, laboribus, corpus excruciet. cōpages ēt diuidit ac medullas queq. intima sunt, & penit⁹ aīo nō insidēt ita vt sine eis viui nō posse videat separata nobis, vt Chri amore nō dubitemus amicos, fratres, sorores, parentes, & quicquid charissimū habeamus relinquere. Medullæ in infirmis ossib⁹ sunt sine quib⁹ nec vita, nec motus animantis cōstare possit. Has etiā extrahit & ab ossib⁹ secernit, ideo coniunctissima nobis & maxime cohęrentia cōpagū ac medullarum noīe exp̄sit. Qđ semp cōtingeret, nisi q audiūt verbū Dei, tatę virtutis manifestę cōtra dicerēt. De qb. q & frequēter qdē audiūs, sed nō pficiūt, scriptū est: Semina stis multū, & ītulistis parū. i. multa cognoscitis, sed opādo, pauca fructificā t. Comedistis, & nō estis satiati. i. verba Dei audiētes, lucra, vel glīā sęculi cōcupiscitis, bibistis; & non estis inebriati. i. aurē inclinatis, sed mentē nō mutatis. Si.n. inebriat⁹ eēt, mētē mutasset, vt iā terrena nō q̄reret, iā vana, q̄ amauerat, nō diligeret. Mutata mente hoīes sibimetipsis extranei vīr, vt īcipiat hō eē, qđ nō erat, & desinat eē, qđ erat. Vñ dicit Ezech. Vēter tu⁹ comedet, & viscera tua replebunt. i. cū ī corde sacrā doctrinā recepis interna tuā nō iā uacua ramanebūt, sed alimēto uitę satiata inuenīet. Quis dedit vehemētissimo ībri cursū, & viā sonātis tonitrui, vt pulueret sup terrā, vt īpleret īuiā, ac dsolatā, & pduceret herbas virētes? Verbū Dei virtutē istā hēt, qñ flāte aura Spus scī pcedit, & veniēs sup terrā squallentē, & sterilem,

Dominica in Sexagesima.

Chry hom. 45. in Mat.

Hiere. 6.

Esa. 1.

Hiere 5.

Chrys. vbi sup.

Greg. ho 10 in Ezech. 3 Aggai 1.

Cap. 3.

Hieron. Iob 38.

Digitized by Google

& ſterilem, frugi feram eam reddidit. Quattuor autem auditorum genera recenſet Dominus in Euangelio hoc. Quidam quidem audiunt, ſed nulla mente, nulla animaduerſione, vel intelligentia, ſed diſtracti aſtant diuinis concionibus omnino vagi, hi dicũtur via, qui obiter, & oſcitanter audiunt verbum, quod in corde non recipiunt, ſtatimq. diabolus aduenit auis vocatus, propter nimiam velocitatem, qua adeſt vt tollat verbum, antequam creſcat, animam alio trahens, vt nihil referat audiuiſſe, dum verbum a corde fuerit continuo extractum. Secundũ genus eſt eorum, qui audiunt, & mente retinent, & reuoluunt, quæ audierunt, ſed quia verbum non eſt profunde radicatũ, Sole exoriẽte areſcit, hoc eſt, tribulationibus, & tentationibus, quibus ad maturitatem perueniũt grana, quæ in terra bona ſeminata ſunt, ijſdem areſcit ſemen, quod inter petroſa ſeminatum eſt. Tertium genus eſt illorum, qui recipiunt granũ, ſed auocant diuitiæ, ne afferant fructum, qui tales ſunt. Iſtis enim cupiditas, & cura ſuperflua rerum labentiũ, ſolicitudo ſæculi, fallacia diuitiarum, verbum ad debitam perfectionem venire non ſinit. Dicuntur autem fallaces diuitiæ, quia blanda quadam ſpe promittunt, quæ præſtare nõ poſſunt, fallanteſque homines ſunt, dum eos ſæpe fruſtrantur, ne ſalutem æternam cõſequantur. Vbi diuitijs merito duo iunguntur, ſcilicet, ſolicitudines, & voluptates. Solicitudines, quia vt habeantur diuitiæ, vanæ præcedunt curæ quibus mens hominis miſere torquetur, obtentæ autem afferunt voluptates, per quas anima vulnerantur. *Alia pars cecidit in terram bonam*. In quibus triplex eſt varietas, alij enim referunt fructum centeſimum, alij ſexageſimum, alij trigeſimum. Qui perfectam, & ſummam vitam agunt, fructum afferunt centeſimum, ſexageſimum qui mediocrem, trigeſimum qui licet inferiores ſint, fructum tamen ferunt pro ſuis viribus. *Hi ſunt, qui in corde bono, & optimo audientes, verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.* Per hoc, quod dicit, *retinent*, ſeparat eos a primis, a quibus diabolus ſtatim verbum tollit. Per hoc, quod dicit, *in corde bono*, ſeparat ab his, qui in ſpinis ſemẽ excipiũt. Per hoc, qđ ait, *fructũ afferunt in patientia*. ſeparat ab his, qui inter petroſa ſeminant, q in bono, qđ ꝓpoſuerunt, non pſeuerat. Hæc actinet ad breuẽ Euangelij expoſitionẽ. In enarratione huius parabolæ, quam Dñs Apoſtolis aperuit, relicta plebe, illud in primis magnificiendum putauit, cõmendans diuinã bonitatẽ erga ipſos, cum dixit, *Vobis datum eſt noſſe myſterium Dei*. Cum oĩbus prius dixiſſet. *Qui habet aures audiendi audiat*. Quę verba, grãdi oſtẽdit aĩaduerſione digna ſumma Chri Dñi manſuetudo, qui tãquam agnus manſuetus, qui portat ad victimam, mille affectus iniurijs os non aperuit, mõ clamat, vt aduertere faceret & eos, qui diuinis eius cõcionibus intererant, & qui futuri eſſent, rei magnitudinem ꝓpendentes, cum inter innumera bñficia, eaque miranda, q in Euangelica lectione narrant, quibus Dñs proſecutus eſt terram, cũ ipſe per ſe, & per alios exijt ſeminare verbum, habẽs virtutem mirabilium effectricẽ, quod in hoĩbus ſeminatum vix vllum dedit fructũ, ſed maior granorũ pars perijt. In ſolo hoc beneficio innumera ſunt incluſa, & eorum omniũ recapitulatio, quæ Chriſtus Dominus geſſit in terra. Sicut enim agricola, qui hoc nomine dignus cenſetur, antequam ſeminet, egreditur, vt aratro proſcindat terram, tribulos, & ſpinas cõburit, lapides eligit ex agro, ſemen iacit, granum inuoluit. Qui, ſi dominus eſſet nubium, & temporum, ſtatis temporibus nunc niuibus, nunc imbribus, nunc calore Solis prouideret omnibus his, quæ iudicaret neceſſaria, vt granum ad debitam perueniret & maturitatem, & copiam. Et quia id agricola efficere non poteſt, ſi Deus ipſius deſiderijs præſto eſſet, adeſſent continuo omnia, quę media eſſent huic fini accommodata. Sic intelligendum eſt, quod dicit Dñus. *Qui habet aures audiendi*

Gregor.

audiendi audiat, id voluit, vt aduerteret homo, quod cum venit prædicatarus diuina verba, hoc præſtans, & ſeminas, ſimul combuſſit tribulos, & ſpinas, terram proſcindit, lapides tulit è medio, viam fecit aptam fructui, ſi homo vellet. Ad hæc.n.omnia virtus erat in grano, vt optime adnotauit Hieronymus explicans locũ Pauli, in quo uim Euãgelicæ prædicationis docebat dicẽs: Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionẽ munitionum, conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem extollentẽ ſe aduers' ſciam Dei, & captiuantem oẽm intellectum in obſequiũ Chriſti (vel ad obediendum Chriſto, vt Hieronymus legit) Homines lapides ſumus, & his duriores, de quibus Beatus Stephanus dixit: O dura ceruice, & incircumciſi corde, vos ſemp Spiritui ſancto reſtitiſtis, In hominum talium cordibus ſeminauit, qui potens eſt de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ. Idemque grenum auferre poteſt cor lapideum, & loco illius cor carneum dare, vt dicere valeamus: Factum eſt cor meum, tamquam cera liqueſcens in medio uentris mei. Et cum eſſemus ſpinæ, ad id ſolum apti, vt pungeremus, & laceraremus eos, qui nobiſcum verſarentur, vt ouium vellera tolleremus, ipſe qui exijt ſeminare, virtutem dedit ſemini, vt fructu ferendo apti eſſemus, mortui ſæculo, viueremus Deo. Sicut dicebat Auguſtinus explicans locum illum? Sermo meus non capit in vobis, eſt ſermo Dei, & ũc debet eſſe fidelibus, ſicut piſcis humus, tunc capit, quando capitur homo. Et hoc eſt inter beneficia Dei poniſſimum, quod cum tanta ſint mundi ſcelera, nihilominus præcipiat Deus nubibus, vt pluant ſuper terram hanc imbrem, quæ digna eſſet recipere laqueos iguis, fulfur, ſpiritos procellarum, pars calicis eorum. Hæc omnia operatus eſt Dominus cum exijt ſeminare. Et quia verbum Dei tantæ virtutis eſt, varia habet nomina, quibus varij eius effectus intelligantur. Verbum Dei cibus eſt animæ, quo deficiente, robur eius amittitur, libro primo, capit. 22. numer. 14. lib. 6. capit. 1. numer. 3. lib. 16. capi. 10. nume. 41. Verbum Dei ſagitta, & arcus dicitur, per quod minæ peccatoribus exhibentur, libro primo capit. 25. numer. 8. 9. lib. 3. capit. 9. nume. 40. Verbum Dei cibus eſt, quo homo infans cum ſit, efficitur vir, lib. 1. capit. 2. nume. 14. Verbum Dei ſagitta eſt, qua amor excitatur, & dolor, lib. 2. c. 7. nu. 36. & 37. c. 8. nu. 14. li. 14. ca. 25. §. 2. num. 45. lib. 18. c. 2. nu. 9. 27. & 42. Verbum Dei calix eſt inebrians, li. 5. ca. 1. nu. 14. lib. 18. c. 2. num. 32. Verbum Dei quatuor fluminibus Paradiſi comparatur, li. 5. c. 3. nu. 11. lib. 18. c. 2. nu. 27. & 28. Verbum Dei cibꝰ eſt animæ omnibus accommodatus, in quo & infirmi, & fortes alimentum reperiunt conforme naturæ ſuæ, li. 16. c. 10. nu. 29. Verbũ Dei fons eſt, & torrẽs, fons eis, qui omni tempore eo vtũtur, & in tentationibus, & in proſperitatib. torrens verò, quando in tribulatione non inuenitur, lib. 16. c. 10. n. 36. Verbum Dei manna Iudæorum ſimile eſt, minutum ſicut ſemen coriandri, &c. li. 18. c. 2. nume. 1. 2. & 49. Verbum Dei ignis eſt, lucens, & comburens, ibidem nu. 2. Verbũ Dei culter eſt circumcidẽs oem immunditiam, abſcindens culpas, quo tollitur opprobrium Aegypti, ibi. num. 3. Verbum Dei multiplex medicina eſt, omnibus ægritudinibus curandis aptum, nũm. 5. & 15. Verbum Dei eſt herba borith ad abluendas ſordes aĩæ datum, num. 7. Verbũ Dei cõparatur puteis, quos Patriarchæ foderũt, vt greges adaquarentur, num. 11. Verbũ Dei virgis comparatur, quas Iacob decorticauit, quas videntes animæ, & cõſiderantes varios pariunt bonorũ operum fœtus, nume. 11. Verba Dei aquæ ſunt, quas vidit Ezechiel egredi de templo, q̃ & ſteriles fructiferos reddant, & multa bona faciunt, nume. vigeſimo ſecundo, vſque ad vigeſimumquintũ. Hæc omnia nomina virtutem verbi diuini explicãt, quam vt animaduerterent homines clamauit Dñs: *Qui habet aures audiendi, audiat*. Vnde conſtat, qd̃ ſicut ingenti miſericordia ſua verbum

Hieronym. epiſt. 1. ad Paulinum.
2. Cori. 10.
Act. 7.
Luca. 3.
Exo. 11.
Pſal. 21.
Trac. 42. in Ioan. 8.
Eſa. 5.
Pſal. 10.

bum Dei p̃dicat,ita ſumma ipſius indignatione imperat nubibus,ne hunc p̃tioſiſſimum, ac vtiliſſimum imbrem
Cap. 28. pluant. Vñ in Deuter.inter eas calamitates,quib.cõminatus Deus fuerat his, qui mandata ipſius non ſeruarent,quę horrorẽ incutiũt,adiũgat tibi Dñs peſtilentiã donec cõſumat te de terra, ad quã ingrederis poſſidẽdã. Percutiet te Dñs egeſtate,febre,& frigore,ardore, & æſtu,& aere corrupto. (Subdit execrãdã maledictionẽ ait Hiero.) Sit cęlũ quod ſupra te eſt ęneũ,& terra,quã calcas, ferrea, det Dñs imbrem terræ tuæ puluerem,& de cœlo deſcendat ſuper te cinis,donec cõteraris, quaſi dicat,ſicut maxima oĩm calamitas, quæ terræ ſeminatæ aduenire põt, illa eſt, vt nec gutta aquę ſuper eã veniat. Nec id ſolu,ſed quod nec ſpes ſit huius bñficij conſequendi maior, quã ſi cęlum æneũ eſſet, aut ferreũ, & incapax nubium habẽdarũ, aut influẽtiarũ. Terraq.ſiccitate tabeſcat,ac ſi ferrea eſſet. Et ſi qñ Deo pluere placuerit, non ſit vt terræ bñfaciat, ſed vt eã noua indignatione percutiat, pluens puluerem, & cinerem, vt ſicca terra ſiccior efficiat,& ſterilis, magis ſterilis aduentante cinere. Oſeę 9. Quid dabis eis? da vuluã ſine liberis,& vbera arẽtia;in q-bus verbis malus ſignificatur vſus impiorũ in audiendis cõcionib⁹:iſti non cõcipiunt etſi ſemen optimum & fęcundiſſimum recipiant, audit qui talis eſt verbum Dei,legit libros ſacros,audit Deũ intus loquentẽ, ſed nõ concipit & arctis vuluæ ſterilitate pretioſũ ſemen perditur;ſi vult fęcunda ſua,dicat marito ſuo Chro da mihi liberos Ge. 30. caue ne ob pctã cõcludat dñs vuluã oĩ domu⁹ Abimelech. Habet ẽt vbera arẽtia quia etſi aliqñ cõcipiat & pariat,tñ educare nõ poſſit,qa non eſt ſuccus gratiæ,quo bona opa grãdeſcat Thren.4. Adhęſit lingua lactentis ad palatum eius in ſiti. Ita Deus faciet, qñ ingentia hoĩm flagitia id expoſtulauerint,qđ nõ pluet Deus imbres eloquij ſui,& erit terra aĩæ tuæ ænea, nulliq; fructui apta. Quod ſi aliqñ emiſerit verbũ ſuũ, culpa tua erit puluis,& cinis,nulliuſque vtilitatis. Verbo Dei deficiente multa mala conſurgunt in anima,lib.1.c.22.num.14. lib.6. ca.1. num.3.lib.18.c.3.num.9. vſq; ad 11. Verbum Dei prohibetur peccatori, quando illo audito non proficit in maius ipſius malum.lib.2. c. 10.nume.2. vſque ad 4.lib.14.c.27. num.1.

Et ne quis falſo crederet, & ſtulta ſecuritate deciperet, qđ ex eo,qđ verbũ Dei tãtæ eſt virtutis,qđ ſpinoſa,ſaxea,& dæmoni puia corda,ſubito mutare põt,& ea apta reddere fructui p-ducendo,& ex altera parte ppẽdat hõ verbũ nuſquã ſeminatũ in orbe tã copioſe,qñ tam frequens eſt Prædicatorum copia,tã frequentes conciones,tã regularis verbi Dei tractatio. Vtraque hac Dei miſericordia conſiderata,quã quotidie hoĩbus largit Chrianis, iam [illegible] quæ nram concernunt ſalutẽ,hoc medio tam efficaci, in tuto eſſe repoſita,& quod his tñ,qui cum extra Eccleſiam ſunt, quĩ hoc tam grandi bñficio priuãtur,denegata ſit ęterna fęlicitas, ne hac falſa ac periculoſa ſecuritate decipiant hoĩes, Euangelium hodiernũ & hanc tollit,& metum incutit nõ modicũ,dũ docet qđ tres partes inter quatuor,in quib.ſemen cecidit, fructũ nõ tulerunt, qñ licet diuinum verbũ tantæ ſit virtutis,cum oẽ,quod recipitur, ad modum recipientis recipiat,idẽ granum,quod optimæ terræ mandatum, fructum producit ſm recipientium diſpoſitionem maiorem, aut minorem, vbi nulla prorſus fuit diſpoſitio,regulariter nullum profert fructum. Sicut enim cibus vnus cum ſit(ait Chryſo.) *Homil. 38. in Matth.*
in ſtomachum tñ traiectus,ibiq. decoctus,miram hanc ſortit cõditionem, vt ſingulis mẽbris variè attẽperet, eorumq.referat naturę modum. Nã dũ oſſi adiungitur,in os ſolidatur,molliq. carni diſtributus, carnis induit conditionem,& ad oculos cum peruenit, in oculorum naturam tranſit, in iecore fit ſanguis, in felle colera, & in pectore fęminæ nutrientis filium,lac; ſic & verbum Dei in viris iuſtis,& in peccatoribus variam hanc ſortitur differentiam,vnum cum ſit,quia non vno

modo

Digitized by Google

modo recipitur. Loquitur Deꝰ Paulo, & continuo vas electionis effectus est. Dei verbo facta est illa tam subita & *Gene.4.* miranda mutatio. Loquutus est Dominus ad Cain: Cur concidit vultus tuꝰ? nonne si bene egeris recipies, &c. verba diuinæ consolationis plena, diuino ore prolata, & cum primum a facie Domini egressus est, dixit fratri suo: Egrediamur foras, & occidit eum. Verbum quidem Dei grano cõparatur, sed hoc terræ mandatum non fructificat, deficiente imbre, Sole, &c. Christus Dñs nubes, fluuius, & imber uocat, sine cuꝰ assistentia, qđ seminatũ est statim perit, lib. 3. c. 5. n. 31. 40. 43. 63. 69. & 83. c. 7. nu. 26. c. 9. nu. 5. & 16. Hæc est sęculi nostri miseria, quotidie prædicat de castitate, de abstinentia, de contemptu sęculi, & diuitiarum, de indumen- *Esa. 32.* torũ, & compositionis moderantia, seminamus super oẽs aquas, & uix vllus pcipit fructus. Cum tñ pdicante Christo, docente Petro, seminante Paulo, tanta consurgeret credentiũ, & bene opantium seges. Sed dices (Chryso.) differebat tunc Paulus, prædicabat Petrus; Prædico ego mõ miser homũcio, & peccator. Falleris, tunc.n. & nũc differt Dñs Pauli. Fateor multum cõducit ad ædificationem populi, prædican- *Bern in prologo vitæ Malac. Monac.* tium vitã, cũm.n. qui prædicat dicit. Sicut adipe & pinguedine repleatur aĩa me, tunc labijs exultationis laudabit os meum. Sed qñ id non contigerit, si *Psal. 62.* terra tua reproba non fuerit, & male- *Hebr. 6.* dictio proxima cuius consummatio futura sit in combustionem, utiq. mirabilis erit verbi Dei profectus. Sicut.n. grani uirtus non inde pensatur, si semi- *Chryso.* nator illud porter in facco, hoc aut illo mõ disposito, si sit huius, vel alterius materiæ saccus, uirtus in trituco est ad proferendum fructum, dũ terra reprobata non fuerit; ita & in verbo Dei philosophandum est. Sed hæc est hoĩm miseria, quam Prophetæ uerbis *Esai. 5.* deplorare debet hõ. Triginta modij sementis facient modios tres. Hæc nri sęculi miseranda calamitas, ubi triginta modij seminantur, qñ tot abundãt cõciones, & messis tpe tres tñ colligun-

tur. Et utinam nõ iuste audiamus. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueũ, & in retributiones, & in scãdalu. Hirae lis mensa sacra scriptura fuit, in qua si quis volebat edere uerbum Dei, appositis sibi legis, & Prophetarum sermonibus pascebatur. Fit hæc mesa in laqueũ, & in scandalũ, qñ audito verbo Dei, ipsius occasione, sed culpa ipsorũ ruunt, & in retributionẽ, qua hac eadẽ lege, quã cõtempserant, & non cõpleuerũt, dãnandi sunt, dicẽte Dño: *Ioan. 5.* Putatis quod ego accusem uos apud patrem? est, qui accusat vos Moyses; *1. lex Moysi.* Verbum Dei dum prædicat, suscipitur ꝑm qualitatem sumẽtium, vt cibus in iecore fit sanguis, in felle bilis, li. 18. c. 3. num. 3. usq; ad 5. Verbum Dei pluuia est iustis, laqueus pctõribus, qui illo abutuntur, lib. 18. c. 2. num. 40. Verbum Dei dulce est spualibus, amarum aũt carnalibus, ibid. num. 12. 13. & 47. Verbum Euangelij est mare, in quo Hebræus euasit, Aegyptius aũt interẽptus est, li. 18. c. 2. num. 34. Verbũ Dei semp audiens, & non ꝑficiens, sicut terra est, venientem semper bibẽs imbrẽ, & spinas producens, q̃ maledicto ꝓxima est, lib. 18. c. 2. nume. 17. Verbum Dei etsi medicina sit, nõ ꝑficit, si mor bis non adhibeatur, num. 15. Verbum Dei gladius dr̃ bis acutus, bonos ꝓcidens ab errore, malos ab excusatione, nume. 14. Verbum Dei sagitta est, & cui non uulnerauerit animam, huic carbo desolatorius paratus est, quo puniatur, lib. eodem, & capite, nume. 9. Verbum Dei vermes gignit, quando homines ipso audito non corrigũtur, lib. 18. cap. secundo, num. 1. & 2. cap. 3. num. 1.

Antequam expositionem parabolæ Christus Dominus esset aggressus, scisc:tantibus discipulis illius intelligentiam, præmisit. *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, &c.* In quibus uerbis aperte colligitur Dei donum esse maximum, quod per uerbum Dei diuina innotescat volantas hominibus: Vnde, cum Paulus ad Romanos uellet explicare maiora beneficia Iudæis collata, quam cæteris nationibus,

Digitized by Google

Rom. 3. tionibus, dixit: Quid amplius est Iudæo, aut quę utilitas circũcisionis? Multum per omnem modum. Primum, quia credita sunt illis eloquia Dei. Fũdamẽtum dicit aliorum beneficiorum, quod

Psal. 93. diuina uoluntas illis sit cõcredita. Beatus vir, quẽ tu erudieris Domine, & de

Iudic. 16. lege tua docueris eum. Et ut quondam Samsoni dixit Dalila: Quomodo dicis quod amas me, cum animus tuus non sit mecum? id est, cum cor tuum mihi non aperueris, proculdubio non diligis me. Sic nec Dei dilectionem ignorare possemus, diuinam suam voluntatẽ nobis aperuit. Vnde dixerat Propheta

Baruc. 4. Baruch: Beati sumus Israel, quia quæ Deo placẽt, manifesta sunt nobis. Hęc diuina uoluntas dum non intelligitur, principium est multorum malorum. Sacra scriptura, mensa Israelis, laqueus illis facta est, dum non intelligunt quę in ea dicuntur, lib. 16. ca. quarto, num. 1. & 2. Verbum Dei, dum non intelligitur, audientium culpa, infert Deus in gradè illorum malum omne robur panis, & omne robur aquæ, lib. 18. cap. 3. num. 6. Sacra scriptura regnum cęlorum dicitur, quia ibi includitur regnum cęlorum, uel quia ianua est ad illius ingressum necessaria, lib. 15. ca. 4. num. 6. Estque clauis regni, Sacerdotes autem illam interpretantes clauiculatij sunt, ibidem. Vnde cum hoc donũ Dei sit, & maximum, & Sacræ scripturæ arma regalia, quæ contra dæmones tutos nos reddunt, lib. 16. capi. 4. nu. 9. & 10. c. 10. nume. 20. illius carere non debent libris homines, siue pauperes illi sint, siue occupati, ut mysterium regni Dei agnoscatur, ibi. num. 11. Sacræ enim scripturę loca irrigua sunt, in quibus nutriri debẽt homines, n. 18. Qua propter sacrarum litterarum studio deficiente, anima contrahit peccatum, sicut ferrum rubiginem, si sit absq; usu, lib. 16. capit. 4. num. 30. Estque scriptura speculum ueritatis, quod nemini blãditur, neminem decipit, in quo talem se reperit quis, qualis fuerit, si attentè se inspiciat, lib. 16. capit. 4. num. 32. c. 6. numer. 18. Et ideo Sacræ scripturæ multi sunt aquarum, & fluenta plenissima, in quibus Sancti resident, & tuti sunt, libro 16. capit. 4. numer. 33. Sacra scriptura uelamine tegitur, immo & clauditur, dum negligenter auditur, sicut dictum est Apostolis in hoc Euangelio, cęteris aũt in parabolis, ut uidentes non uideant, & audientes nõ intelligãt, li. 16. c. 10. n. 3. Hac de causa docet Oleaster Exo. 32. fractas a Moyse tabulas legis adorato a populo uitulo, ut eũ tanto Dei munere indignũ reputaret.

Semen est verbum Dei. Hoc Deus seminauit bonitate sua, non considerata malitia terrę. Si. n. id aũaduertisset. uerbũ non seminaretur in terra, q̃ ab exordio sęculi tribulos germinat, & spinas. Et cũ hæc fuerit diuina bonitas, ac mĩa, hoies q̃ plurimi meliores in nullo euaserunt. Et quod in Euãgelio hodierno mirabile oĩbus esse debet, illud est, qd cũ turba plurima cõueniret, & de ciuitatibus ꝓperarẽt ad Iesũ, in tãta multitudine, ut nauẽ ingrederet ne obrueret, & ut tãtos docere potuisset, cũ finita hac parabola, clamasset: ***Qui habet aures audiẽdi, audiat:*** Null⁹ inter tãtos admirãs nouitatẽ clamoris, & ꝓpẽdens saltẽ ex eo magnitudinẽ rei, de qua agebat, ĩterrogauit, qd illa parabola intelligere eos uellet. Vbi felicitatem regni Messiæ docere uoluit Propheta, dixit: Et dabit pluuia semini tuo, cũq; seminaueris in terra, & panis frugũ terrę erit uberrim⁹, & pinguis. Et ĩfra de regno Chri loquẽs Prędicatoribus dicit: Bti q seminaris sup oẽs aquas, ĩmittẽtes pedem bouis, & asini, quo significatur semen Euangelicum diuino fauore sic fructificaturum, ut etiam in locis aquosis iactum crescat, nec multa aqua suffocetur, & ob multam copiam frumenti nihil obsit, quod in loco seminato dimittantur boues, & asini, ut comedant, cum abundantia frumenti, & hominibus, & iumentis alendis sit sufficiens. Hoc se Dominus facturum pollicitus fuerat, ut diceretur: Repleta est terra scientia Domini (Euangelij, scilicet, prædicatione) sicut aquæ maris operientes, id est, sicut aquæ maris omnia implent.

Esai. 30.

Cap. 32.

Cornelius.

Esa. 11.

Hieron.

implent. Seminaturus exierat Dñs, ſed præuentus fuerat dæmone ſeminatore impiorũ conſiliorũ, & mũdus ſcatebat malis, cum Deus egreſſus eſt ſeminare ſola miſericordia ſua cogente, q̃ hinc colligere poterãt homines. Sicut enim
Dan. 2. cõtigit Danieli, qui Nabuchodonoſor Regi indicauit ſomnium ſtatuæ, quam viderat auream, argenteam, ęream, ferream, & fictilem. In quibus de Regno Babylonico potentiſſimo, quid futurũ eſſet expoſuit. Quibus auditis barbar⁹ Rex in extaſi poſitus, dum rei magnitudinẽ conſideraret, Danielisq; ſapientiam, procidit potentiſſimus Rex, qui ab omnibus voluit adorari, vt ſeruulũ contemptibilem prius ipſe adoraret, & hoſtias, & incenſum præcepit vt ſacrificarent ei, quia ſomnium intellexit, abdita pandit, in rebus quæ ipſius, & Regni ruinã concernebant, quæ momentaneæ ſunt, labiles, & dignæ quæ ab omnibus contemnantur. Vt hinc perpendas quæ gratitudo ſit debita diuinis vigilijs, quibus per verbum Dei, qd ſemen ſignificat, eruditi ſumus homines, in his, quæ ad noſtram ſalutem ſpectant. Quando, vt verbum Dei reciperent homines, magna adhibita cura, multo labore, multis expenſis, id eſſet agendum, facile redderetur, cum res tanti eſſet momenti, conſiderando quę fecerunt mundi ſapientes, vt ſapientiores euaderent, lib. 16. c. 4. nu. 14. vſque ad 16. Cum autem Chriſtus Dñs, quo ipſius voluntatem intelligerent hoĩes in re tam grandi, tamq; ſibi vtiliſſima, ſolum poſtulaſſet: *Qui habet aures audiendi, audiat*, q.d. non eſt neceſſarium Indos adire, Caucaſũ, Getas, aut Meſſagetas peragrare, niſi audire attẽta mente Deum loquentem, non homines, nullus de ſenſu parabolę interrogauit. Cumque Dei incarnatione innumera euenerint hominibus bona, propter iſtud ſolum, de quo agimus, gratias Deo æquales referre non valemus, de
* Oſea 2. Hieron. quibus dixerat Oſeas: Quod Dñs deſponſandus erat nobiſcum in ſempiternum, propter vinculum indiſſolubile naturæ humanæ cum perſona diuina. Hinc, ait, alia prodient bona, quorum vnum fit, idq; potiſſimum. Et erit in die illa exaudiam cœlos, & illi exaudiẽt terrã, & terra exaudiet triticũ, &c. & ſeminabo eã mihi in terrã, & miſerebor eius, quæ fuit abſq; miſericordia. Ego exaudiã cœlos, Apoſtolos, & Prędicatores, qui poſtulabunt à me facultatem ſeminandi, q̃ libenter ipſis concedam, & illi exaudient terram, quæ clamabit hanc poſcens miſericordiam, & terra exaudiet triticum, fructus producens opportunos, vt accipiat benedictionem à Deo. Hæc eſt diuina dignatio, qui egreſſus ad opus hoc, relicturus illud non eſt vſq; ad finem ſæculi.
Pſal. 64. Semel locutus eſt Deus, &c. quia à quo tempore loqui cępit, & ſeminare, voluntatemq; ſuã hominibus propalare, vſq; ad finẽ orbis non ceſſabit. Et ideo dicit ſemel tm̃ Deum loquutum fuiſſe. Hęc eſt diuina bonitas, hęc aũt hoĩum malitia, & ingratitudo, vt aut Deum loquentem non audiamus, aut ſi fecerimus, oſcitanter & negligenter interſimus concionibus, quas & audire frequenter, attentè, & ſumma cum reuerentia docebant Sancti, Lib. 16. ca. 10. num. 1. & 2. docetur, quod ſermonibus audiendis raro vacant homines, & q̃n adſunt, vt audiant, vix attenti ſunt. Sermones non audientes nõ exeunt de caſtris, vt colligant manna, & bibant de petra, ibid. Sermones audientes diebus tm̃ feriatis acriter arguebat Orige. ibi.
Hyperbole. Sermones audientes negligenter, vt animo defluãt, ſic puniet Deus ac ſi Euchariſtia in terrã caderet, nu. 6. 16. 17. & 39. Sermonẽ audiens, & non viuens conformiter ad id, quod audit, mutuat à Deo, & nõ ſoluit, nu. 9. Sermones audire magno adhibito ſtudio, bonæ valetudinis eſt indicium, n. 15. Sermones audiendi attentiſſimè, tamquam regiæ litterę ad nos miſſæ. n. 16. quibus ſummi Regis voluntas innoteſcit, n. 17. & 18. Sermones raro, & oſcitanter audimus, & modico tempore, & cũ faſtidio, quod certum eſt ægritudinis argumentum, n. 21. & 22. Sermones nolens audire, ſimilis eſt aſpidi obturanti aures ſuas, nu. 35. Sermones audire ſedendo, niſi graui infirmitate vrgente, prohi-

bebat Aug.n.39. Hi ſimiles ſunt iſtis, qui clamante Dño,domũ reuerſi ſunt, ignorantes prorſus quorſum Dñs parabola illa vſus fuiſſet, quoq; ſine clamaſſet: *Qui habet aures audiendi audiat.* Diſcipuli autẽ dum eſſent in domo,interrogarunt quæ eſſet hæc parabola. Interrogauerũt,vt ediceret Dñs parabolam zizaniorum agri,vt perpẽdamus ſermones non tñ audiendos in Eccleſia,ſed & domi conferendos, lib. 16.c.10.nu.14.16.19.20.& 41.lib.18. c.3.nu.4.& 5. Docuit ẽt interroganda, quę in ſacris concionibus,& diuinæ voluntatis intelligentia ignorauerimus. Sacra ſcriptura legẽda eſt, & quæ in ea non intelliguntur, inquirẽda ſunt, lib. 14.c.4.n.10.12.& 13. Sacra ſcriptura, & Euangelia memoriæ mandanda,antequam ſæculares ad conciones accederent,prȩcipiebant Sancti,lib.16.cap.4. nu.11. Hæc,quã retulimus,eſt noſtrorum,& priſcorũ temporũ ingratitudo, hæc ẽt diuina bonitas, quæ explicãs parabolam dixit. *Semen eſt verbum Dei.* Nec hæc ſola fuit diuina miſeratio,ſed quod egreſſus ad hoc munus eſt, proſpiciens quod ſemen caſurum eſſet ſecus viam conculcandum ab hoĩbus, & comededum à volucribus, ſuffocandũ à ſpinis, ſi aliqua eius pars exorta fuiſſet,ariditate perdẽda altera. Si Deus ad ſeminandum egreſſus fuiſſet, qñ terra (quæ nos ſumus, quibus dictum eſt: Terra,terra, terra, audi verbum Dñi) clamaret Dño: Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi,velociter exaudi me,beneficio eius nõ modico potirentur homines. Sed non id contigit ſolum,ſed quod egreſſus eſt perſpecta terræ indiſpoſitione. Nam ſi terram bene diſpoſitam expectaret, profecto audire potuiſſet; Qui obſeruat ventũ non ſeminat, & qui cõſiderat nubes numquam metet, ſed qui arat,in ſpe debet arare. Dictum Eccleſiaſtes,vbi ſupra,audiuit Deus: Mane ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet manus tua, quia neſcis quid magis oriatur, hoc, an illud, etſi vtrumq; ſimul melius erit. Seminat ſuper lapides,quia verbũ Dei malleus eſt cõterens petras, & ignis ſpinas

Hier. 23. *Pſal. 142.* *Eccleſ 11.* *2. Corin. 9.*

comburẽs. Si cor tuum induratum eſt, emittet Deus verbum ſuum,& liquefaciet ea,quæ obduruerunt in ſimilitudinẽ cryſtalli. Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus loquutus eſt: Si tepidus es, verbo Dei accenderis,quia ignitũ eloquium Dñi vehementer. Sed audientibus tunc non profuerunt,quæ à Chriſto Dño dicebantur, nec proſunt modo, quia plerią; hominum audiunt verbum vana curioſitate ducti, & non animo proficiendi, li.16.c.10.nu.26. Vel quia qui concionibus interſunt, nõ ea accipiunt pharmaca,quę proprię ſaluti iudicauerint expedientia, lib.16.c.10. nu.12. Aut quia ad audiendum Eccleſiam non frequentant, quã ſi frequenter ingrederentur, vt audirent,ſimiles eſſent Rebeccæ, quæ quotidie veniens ad fontes, Iſaac matrimonio iũcta eſt, lib.16.c.10.nu.1.& 2. Non ẽt conſiderant, quæ audiunt, ſed continuo obliuiſcuntur,de quibus ſcriptum eſt: Qui aũt auditor eſt verbi,& non factor,cõparabitur viro cõſideranti vultũ ſuum in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe,& abijt, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit. Non comparauit eum,qui talis eſt,fœminæ,ſed viro. Illa.n.cum vel turpitudinem, vel aliquid minus ornatum viderit,curat vt corrigatur id, quod non ita bene compoſitum eſt. Ad hoc enim vtitur ſpeculo, quod viro non accidit, qui caſu ſpeculum,quod ad manum viderit,accipit,& continuo relinqt. Huic aſſimilabitur,qui audiens prædicãtem, auaritiæ,ambitionis,adulterij,aut furti damna,videt ſe his implicari, & tñ correctionem non curat, qui aũt corrigit, comparatur fęminę. Similes ſumus viris,& non quibuſcumq;,ſed obſtinatis, qui maiores multo luemus pęnas, quã Pharao,qui qm̃ reſtitit Moyſi,& ĩ hoc ſęculo,& in futuro acriter punitus eſt. Audierat aũt ter, aut quater Moyſem corrigentem & conſulentem, ac monentem,& quia non audiuit,pęnas luit ſuæ obdurationis dignas. Nos aũt per totam vitam audientes Dñm,in nullo efficimur meliores,daturi pœnas tantę ingratitudinis,& duritiei dignas, cum Dñs dixerit: Seminauerunt triticum,

Pſal. 149. *Bernar. ſer. de multipl. verbi verbi Dei.* *Cant. 5.* *Pſal. 118.* *Iacob 1.* *Hier. 12.*

&

& ſpinas meſſuerunt, quapropter ecce ego euellam eos de terra ſua. Audiamus ergo Dñm dicente: Hodie ſi vocē eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Salubrius eſt multo,& conuenientius hodie audire Deum conſulentem,conſolantem,admonentē, docentem, & vt multum arguentem, & corripientem, quā in die illa tam amara audire illum iudicantem, indignantem, vlciſcentem, ſæuientem, & condemnantem. Vtinam non ſim terra,q̄ percutiat Deus virga oris ſui,qui ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impiū, Qñ vaſa figuli virga ferrea conterent. Bonum mihi propter verba labiorum eius cuſtodire vias duras,quam interfici ſpiritu labiorum ſuorum. Nunc ſic vinum reprehenſionis infundit,vt non deſit oleum miſerationis, & conſolationis. Nunc ſi quid amaritudinis ſentio in voce eius, nō ſine dulcedine eſt, viſitans in virga iniquitates eorum verumtamen miſericordiam meam non diſpergam ab eo. Hactenus Bernard⁹.

Bern ſer. de verb. Abacuch.
Pſal. 34.
Eſa. 11.
Pſal. 2.
Pſalm. 16.
Pſalm. 88.

Quod autem cecidit in terram bonā, hi ſunt, qui in corde bono, & optimo audientes uerbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Cum Deus auctor ſit gratiæ ſicut eſt auctor naturæ, in modo operādi in rebus gratuitis eum ſeruat ordinem, quantum fieri poteſt, quē in rebus naturæ, vt intelligas gratiam naturam non deſtruere, ſed perficere. Condidit Deus homines,& animalia reliqua, quibus præſtitit & eſſe, & viuere. Sed quia omnia,quatuor qualitatibus conſtant, iiſque contrarijs, in quibus & calor naturalis ſemper agit in humidum radicale,in quo vita conſiſtit,eapropter cibi ſimpliciter neceſſarij ſunt,quibus calor naturalis reparet, ne animal pereat,ſicut lampas, oleo deficiente. Vnde ne Deus deficeret in neceſſarijs, cuique animali cibum condidit ſuæ naturæ conuenientem. Hoc etiam in operibus gratiæ obſeruādum eſt. Nati ſumus verbo veritatis, vt ſimus initium aliquod creaturæ eius. Vt autem in vita hac conſeruetur homo, indiget cibo. Et quia,vt docet Ariſtot. ex iiſdem nutrimur, & ſumus; Facti autem ſumus per verbum Dei, qui voluntariè genuit nos verbo ſuo, cum dicto eſt homini: Ego te baptizo; ideo ad noſtram ſpiritualem conſeruationem,& reparationem verbo Dei,tamquam cibo,vti debemus. Quo deficiente,cuncta confeſtim interibunt. Vnde dicebat optime Origenes: Sicut tanta animalium differentia in cauſa fuit, vt Deus varios conderet cibos naturæ vniuſcuiuſq; ipſorum conuenientes; ſic doctrinarum differentiæ,quæ in ſacris litteris continentur, neceſſariæ ſunt. Quædam ſunt ibi facilia,accommodata infantibus, qui illis tanquam lacte nutriantur. Alia quæ illis ſunt conformia,qui tanquam viri cibo vtuntur ſolido. Verba vtriuſque teſtamenti duæ mammillæ ſunt, quæ de pectore Dñi lac accipiūt, quo homines nutriantur, lib.3.c.9.num.31. Verbum Dei, quod cibus eſt animæ,in tranquillitate colligendum eſt, vt in aduerſitate habeant homines,vnde viuant,ad quod exēplo formicæ adducendi ſunt, li.16.cap.10. nu.31.lib.17.c.4.nū.16. Verbum Dei panis eſt ab ore iuſti numquam diſcedens,lib.16.cap.10.num.33. Verbum Dei aſſimilatur cibo propter multas rationes,lib.18.cap.3.nu.4.& 5.

Iacob. 1.
Homil. 27. in C. 35. Numer.

Terra autem, in qua ſemē recipitur & fructificat *hi ſunt, qui in corde bono, & optimo audientes verbum retinent.* Quod enim ſemen eſt terræ, hoc eſt cordi uerbum Dei. Sicut ſemen nūquā fructificat, niſi in terram ejciatur, ſic nec verbū, niſi in corde ſuſceptū fuerit. Nihil.n.profuerit illud vel auribus tñ, vel oculis ſuſcepiſſe. Terra, dum non ſeminatur,proprię relicta naturæ, ſteriles ſemper herbas ac noxias producit,ita cor hominis, niſi ſemine diuino fuerit ſeminatū, ſi nō producit noxia, producit inutilia. Nomine autē cordis intelligit Dñs voluntatem,qm̄ principium eſt boni, ſicut cor omnium motuum corporalium. In volūtate.n.fundatur ratio meriti,& peccati. Aures neceſſariæ, quibus verbū Dei audit, viſu legitur,ſed ibi ſiſtendū nō eſt. Non.n. auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. Ver-

8

Rom. 2.

Apoc. 10. bum Dei liber est, quē comedit Ioann. Euangelista, dulcis in ore, amarus in ventre, dulce cum auditur, amarum cū executioni mandatur, sed tamē in ore remanere non debet, sed degluticdum est, vt prosit, lib. 18. cap. 2. nu. 47. Verbum Dei aduersarius noster est, de quo

Matt. 5. & Luca 12. dixit Dominus: Esto consentiens aduersario tuo cito, dum es in via, ne forte tradat te iudici, & iudex exactori. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas nouissimum quadrantem. Qua breui comparatione id docere Dominus voluit, verbum diuinum executioni mandandum, tunc enim illi consentimus, ne accusatione ipsius pereamus, lib. 18. cap. 2. nu. 41. 45. & 48. Certe mirari satis non possum qua ratione diuinus sermo aduersarius noster vocetur cum omnium amicorum nostrorum videatur maximus, ille, vt fidus amicus in prosperis, & aduersis nos non deserit, sed consolatur, is cœlestia secreta aperit, barathra monstrat ne in præcipitium feramur, Dei amicitiam conciliare satagit. Talis certe amicus est. Sed si eius abutamur amicitia, inimicus fiet serius vtpote, qui tot à nobis iniurijs affectus est. Verbum Dei qui audiunt, & custodiunt, beati sunt, ibid. num. 52. Sermones audiens, & viuens conformiter ad ea, quæ audit, vsuras Domino venienti præparat, lib. 16. c. 10. num. 4. 8. & 9. Si autem modo non reddit fructum verbum Dei, id accidit, quia ab homine in propria terra non susci-

Ezech. 33. pitur, sed in auribus vana curiositate, aut delectatione allectis, vt dicitur apud Ezechielem: Venite & audiamus, quis sit sermo egrediens ab ore Domini, quæ dicat nobis Propheta noua. Ecce audientium curiositatem. Et audiunt sermones tuos, & non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos. Ecce vanitatem. Bene prædicauit Propheta, &c. & factum est verbum eius, tanquam carmen musicum, quod suaui, dulciq; sono canitur.

DOMINICA IN Quinquagesima.

EVANGELIVM.

Assumpsit Iesus duodecim discipulos suos secreto. Luca 18.

Sumpsit Iesus, &c. Euangelium hodiernū duas complectitur partes, alteram, in qua summa totius passionis Dominico ntinetur, alteram, quæ miraculum patratum narrat, quo ingrediens Hierico Saluator cæcum mendicum illuminauit. *Assumpsit discipulos suos Dominus secreto.* cum iam tempus passionis instaret, & cum illis, tamquam familiaribus, rem hanc tam hominibus necessariam contulit. Sicut

Iudith 2. & 3. quondam inclytus Rex Nabuchodonosor postea quam Arphaxad potentissimum Regem Medorum obtinuit in campo magno, & vicit; tunc vocauit omnes maiores natu, omnesque duces, & bellatores suos, & habuit cum eis mysterium consilij sui, dixitq; cogitationem suam in eo esse, vt omnē terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus, vocauit Holofernem, &c. Sic Dominus Iesus, qui Rex regum erat, & Dñs dominantium, vocauit Sanctos Apostolos secreto, cum quibus contulit mysteriū consilij sui, quod nullus Principum huius sæculi cognouit, quo pandens ignominiosissimam mortem suam, flagella, sputa, &c. vniuersum mundum suo debebat subiugare imperio, sicut dixerat:

Ioann. 12. Nunc iudicium est mundi, nunc Princeps huius mūdi eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia trahā ad me ipsum. Ecce nouum genus belandi, non vocat Holofernem, non parat, vt iste centum viginti millia peditum pugnatorum accipiat, & equites, sagittarios, faciens præire omnem expeditionem suam in multitudine innumerabiliū camelorū. Et profectus est ipse, & omnis exercitus cū quadrigis,

Dom. in Quinqua.

&

Digitized by Google

& equitibus, & ſagittarijs, qui cooperuerunt faciem terræ, ſicut locuſtæ. Solus cum ſuis duodecim rem confert, ſolus aſcendit bellaturus, & pugnam ingrediens, cum vndecim comitatus eſſet, præcipit, vt relinquãtur abire ſui; *Matth. 26.* Petrum increpat euaginantem gladiũ, & ſeruum Pontificis percutientem, quia bellum hoc nouum futurum erat in ſeipſo, ac in ſuis, vt qui victi videbantur, vincerẽt, & vniuerſum orbem ſuæ ſubderẽt ditioni. Vnde Chriſti paſſio in Aguo Iudaico ſignificata fuit, & *Exod. 12.* eam protendebant manus Moyſi eleuatæ, quibus Amalech eſſet vincẽdus, *Exod. 17.* lib. 3. ca. 10. nu. 11. & 25. Et laſſabatur Moyſes, vt victoriam hanc, patiendo potius quam bellando doceret faciendam. *Numa. 20.* Chriſtus percuſſus in paſſione, ſicut petra antea multo percuſſa fuerat à Moyſe, vberes dedit latices aquæ, & fontem continuo manantem, libro 3. cap. 10. num. 4. & 49. Victiq; ſic Chriſtus diabolum, quando diabolus victor credebatur, nu. 38. Chriſti ſanguis nos à captiuitate redemit, nume. 37. & 38. Hæc, quę refert Euangelium, contigerunt reſuſcitato iam Lazaro, & coacto Concilio, in quo ſtatutum eſt, Chriſtum occidendum eſſe in menſe Martio, quo tempore Chriſtus Dominus conuenienter redemit mũdum, in quo & conditus fuerat, lib. 3. cap. 5. nu. 90. cap. 10. num. 41. Quo etiam tempore diluuium inundauit ſuper terram, li. 4. c. 18. nu. 25. vt eodem tempore pateſceret ingens Dei miſericordia, in quo ira grandis præceſſerat, quando cuncta fere animalia interierunt, tunc omnes homines repararentur, ſi vellent.

Ecce aſcendimus Hieroſolymam, & conſummabuntur Secreto cõtulit Chriſtus Dominus ea, quæ in Hieruſalem iam iam futura eſſent, concernentia *Matth. 16. & 18.* mortem, & paſſionem ſuam. Fere ſemper Dñs ſecreto rem hanc cum Apoſtolis tractauit, prẽcipiens ipſis, ne rem ipſorum pectori cõmiſſam, proderent. Quod ſi quando incideret ſermo de re hac apud plebem, ænigmatice & obſcure loquebatur. Oportet exaltari filium *Ioan. 12.* hominis. Soluite templum hoc, & in *Ioan. 2.* tribus diebus rexdificabo illud. Vbi primum aduertendum eſt, non omnia animæ negotia, omnibus eſſe committenda, dicente Sapiente: Amici tui ſint tibi multi, conſiliarius autem ſit tibi vnus ex mille. Et Eccleſiaſticus aiebat: *Eccleſ. 6.* Noli conſiliari cum ſocero tuo. Socer, *Eccleſ. 37.* pater vxoris, eſt mundus iſte, qui conſiliarius eſſe non debet. Præcipiente *Gene. 12.* Domino ad Abraham, vt egrederetur de terra ſua, & de cognatione ſua, & domo patris ſui, egreſſus eſt inconſultis omnibus, ſed fidens Deo. Et Iacob, in- *Gene. 31.* ſalutato ſocero de Meſopotamia egreſſus remeauit ad propria. Dicebat enim optime Origenes: Imaginari debet homo animam in cubiculo clauſam duo- *Origenes in Epiſtol. ad Roma.* bus comitatam conſiliarijs, quorum alter ſpiritus eſt, alter vero caro, ad cuius ianuam virtutes omnes expectant, & vitia, vt vocatæ introeant virtutes, aut vero vitia. Si conſilium recepit ſalubre ſpiritus, & virtutes admittit, alter conſiliarius repudiatus recedit, quem comitantur, & vitia. At ſi è contra reijciens ſpiritus conſilium, nec cauens ab ea, quæ in ſinu ſuo dormit, conſilium noxium admiſerit carnis, virtutes recedunt, ſeruitq; talis anima creaturæ potius, quam creatori. Conſilia à viris probis requirenda ſunt, non ab alijs, lib. 11. cap. 15. num. 9. & 11. lib. 3. cap. 1. nume. 12. Caro, & ſpiritus quaſi vir, & mulier ſunt, quorum vir, ideſt, ſpiritus præcipit, carni autem conuenit obedire, lib. 3. cap. 1. nume. 26. & 60. lib. 8. cap. 3. num. 1. Sicut enim amicitia cum viris ſtudioſis incunda eſt, lib. 1. cap. 19. nu. 8. 12. 14. & 15. Sic & diſſoluenda ea eſt, cum primum amicus bona non conſuluerit nume. 13. & 14. Quod ut doceret Dominus, aſcenſum in Hieruſalem non contulit, niſi cum Apoſtolis, quos in amicos elegit, dicẽs: *Ecce aſcendimus Hieroſolymam.* iter in Hieruſalem aſcenſum vocauit Dominus. Sicut enim quia in Aegypto mun- *Gen 12. 37* dus iſte ſignificatur, ingreſſus in illum deſcenſus in ſacris literis frequenter vocatur, non aſcenſus: Væ qui deſcen- *Eſa 31.* dunt in Aegyptum; ſic qua nomine Hieruſalem, aut ſuperna patria, aut

Digitized by Google

animæ virtus intelligitur, aſcendere in illam dicuntur homines, quia iter laborioſum eſt aſcendentium, ſicut de
3. Reg. 14. Ionatha, & armigero eius Regum narrat hiſtoria, quando, vt debellarent Philiſtæos, per acutiſſimas petras reptantes aſcenderunt, nimium fatigati.
2. Reg. 14. At deſcenſus in Aegyptum facilis, ad malum omnes ſicut aquæ dilabimur,
Virgil. Aeneid. 6. ſicut dixit Poeta: Facilis deſcenſus Auerni, noctes atque dies patet atri ianua Ditis, ſed reuocare gradum, ſuperasq; euadere ad auras, hoc opus, hic labor eſt. Virtutis aſcẽſus laborioſus eſt, ardus, & difficilis, mali autem ſine difficultate ad ima tendunt, lib. 12. cap. 4. nu. 22. lib. 18. cap. 11. nu. 4. ca. 12. nu. 3. Virtus difficilis multa habet adiutoria, in qua melius eſt eundo mori, quã deficere ab incepto, lib. 9. cap. 22. nu. 3. & 16. lib. 18. cap. 12. nu. 2. vſque ad 4. Via cœli laborioſa apparet his, qui deſidioſi ſunt, & futura non conſiderant, lib. 18. cap. 4. num. 1. 2. & 6. Ideo virtus in hac vita cibo, in ſequenti vero potui comparatur optime, lib. 18. cap. 8. nu. 17. *Ecce aſcendimus.* Virtus facilis eſt modo, languido iam, & ſeneſcente mundo, difficilis autem, quando iſte in exordio & florebat, & relinquendus nihilominus erat, lib. 18. cap. 11. nu. 10. Diſcipuli timebant ex vna parte velut infirmi, ex altera etiamſi meticuloſi eſſent, ſequebantur Chriſtum in mortem, quia à virtute incepta deſiſtere propter difficultates, ſtultum eſt, ſicut & illam non inchoare, lib. 18. cap. 12. nu. 4. Quod ſi ad virtutis & perfectionem, & verticem pertingere non valuerit homo, in ſecundo virtutis gradu
Geneſ. 19. maneat, ſicut manſit in Segor Loth, & tandem aſcendit in montem, ibidem nu. 5. & 6. *Ecce aſcendimus Hieroſolymam, & conſummabuntur omnia, quæ ſcripta ſunt per Prophetas de filio hominis.* Opera Domini omnia perfecta erant, nullum opus eſt, quod ad debitam perfectionem non adducat, & inter omnia opus humanæ redemptio-
Ioan. 17. nis, de quo dixerat: Opus conſummaui, quod dediſti mihi, vt facerem. Et cum iam animam exhalaret, dixit: Conſummatum eſt. Incepiſſe operã bona non ſat eſt, niſi ad debitam perfectionem veniant. In virtute proficiendum eſt ſic, vt nullus ſit dies, in quo bonum non faciamus. lib. 18. cap. 12. nu. 8. 11. & 15. Via trium dierum, quibus *Exod. 5.* pergimus in deſertum, eſt bene cogitare, bene loqui, & bene operari, his contrariæ ſunt trium noctium viæ in infernum ducentes, ibid. nu. 21. Conſummatio, & in virtute perſeuerare, dum viuimus, neceſſarium eſt. In ſum-
Exod. 28. mitate veſtis, qua ſummus Sacerdos induebatur, in fimbrijs illius, & tintinnabula, & malogranata ſimul pendebant. Summi Sacerdotis indumenta, Sanctorum vitam ſignificant. Iuſti, veſtimenta ſacerdotalia Sacerdotis Aaron, myſtice in ſe debent habere, lib. 9. cap. 23. nu. 2. Malum granatum inter omnia poma coronatum apparet. Tintinnabula ſonant, vt intelligas vitam bona nõ coronari homines, niſi ad finem vſque illam perducant, vt ſolus ille coronetur, qui legitimè certauerit, & di-
2. Time. 4. cat: Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, & tunc repoſita eſt mihi
Hieronym. epiſt. 32. corona iuſtitiæ. Vnde ſcribens Hieronymus Abigao Presbytero Hiſpano ſic habet: Dic Theodoræ Lucini filiæ, vt in cœpto itinere non laſſetur, vt ad terram ſanctam perueniat, iter difficillimum deſerti pertranſeat, ſicut Iudæi quondam fecerunt terram promiſſionis ingreſſuri, vt non putet perfectam eſſe virtutem exiſſe de Aegypto, ſed per innumerabiles inſidias ad Iordanẽ fluuium peruenire debere, vt accipiat in Galgala ſecundam circumciſionem à Chriſto, qua amputet omnes affectus, non ſolum turpes, ſed etiam mundanos, & corporeos, vt ipſi muri Hie-
Ioſue 5. & 11. rico corruant, canentibus ſeptem tubis per Sacerdotes. *Y Has ſe conquiſte y pegue fuego a mi Dios.* Perſeuerantia vſq; in finem eſt, quę homines beatos facit, lib. 14. cap. 24. nu. 1. 2. 14. vſque ad 18. 20. & 22. Perſeuerantem tantum laudandum docuit Dominus, cum creato homine, non dixerit: Vidit hominem quod eſſet bonum, cum id de cæteris *Geneſ. 1.* creaturis dixiſſet, vtpote quæ Dominis

mandatum nũquã tranſgreſſuræ erãt, ſicut tranſgreſſus eſt homo, lib.8.ca.3. nu.20. lib.14.cap.24.nu.7. Perſeueran tiam dotuit Dominus, cum dixit: Vota altiſſimo de die in diem reddenda, ibid. nu.13. Oleaſter Gene.2. ait, hæc paſtorum cõditio eſt, vt omnia opera bona abſoluant, mala autem ſi quæ cęperint imperfecta relinquant. Cęperat Dauid cogitare, & cum propheta tractare de reducenda arca in domum ſuam, ſed nuſquam quieuit donec quod cæperat abſoluit, vnde in Pſal.dĩ: Votũ vouit Deo Iacob, &c. Si dedero ſomnũ, &c. idem clamydem Saul ſcidit in ſpelunca, & ſtatim doluit valde, ꝙ ſe vindicare cępiſſet, & quia Dominus nouit ꝙ raro iuſti mala perficiant, occurrit ſua bonitate, vt prohibeat. Sic cũ pergeret Dauid, vt ſe vindicaret ac Nabal occurrit Abigail, & ille perpendens hoc Dei munus eſſe, dixit benedicta tu quæ me iam in ſanguinem eunte prębuiſti, & benedictus dominus, qui hac de cauſa te miſit. Et quia perſeuerantiæ donum tantum eſt electorum, propterea hi dicuntur electi vt Sol, ſtultus enim vt Luna mutatur, nu.21. & 22. Quam vt modo oſtenderet Dominus, vt perfectionem humanæ ſalutis impleret, dixit ſe aſcendere *Hieroſolymam, vt conſummarentur, quæ ſcripta erant de filio hominis.* Optimo, & congruentiſſimo tẽpore vocaris Domine Ieſu filius hominis. Nuſquam enim ſic hominis miſeria innotuit, ſicut in paſſione. Proprium hominis docens Iob, dixerat. Homo naſcitur ad laborem, ſicut auis ad volatum. Tunc ergo filius hominis innoteſcit Chriſtus, cum in paſſione poſitus clamat: Laboraui clamans, raucæ factæ ſunt fauces meæ, laborare me feciſti in peccatis tuis. Si homo putredo, & filius hominis vermis, in paſſione talis apparuit Dominus, vt iuſte diceret: Ego autem ſum vermis, & nõ homo. Dẽniq; verbera, alapæ, illuſiones ex hoc tibi venerũt Domine, quia filius hominis es. Vel filius hominis dicitur hac occaſione, in qua magis oſtẽdebatur meus, quam ſuus. Totus ipſe eſt magis hominis, quam ſui ipſius, cũ

Iob 5.

Iob 25.

Pſal. 21.

venit, vt daret ſemetipſum redemptionem pro multis, vnde conuenientiſſimum magis eſt, vt ſicut homo filius hominis dicitur, quia totum ſe conſecrauit hominũ ſeruitio, ſic & nos iam, noſtri eſſe nõ debemus, dicente Paulo: Pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, vt qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt. Et alibi: Iam non eſtis veſtri, empti enim eſtis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore veſtro. Homo dicitur aliquando in ſacra ſcriptura, qui terrenus eſt, qui autem cœleſtis appellatur filius hominis, lib.8.ca.2.nu.12. ita quod ſicut Deus eſt Sanctus, quidquid illi deſiderant, lib.4.ca.15.nu.13. cap.28.nu.19. ita homo ſit Deo, quidquid ille deſiderat, ſit miſericors, ſit humilis, ſit patiens, &c. Deo ſubdi debet anima, paſſionibus autem dominari, lib.4.cap.20.nume.5.9.10.& 13. Quia ergo iuſti empti à Deo, ipſius ſunt, dicitur Deus & Rex iuſtorum, quia in illis regnat, nec habẽt pro Deo diuitias, voluptates, &c. lib.4.cap.28. nu.8.11.13.& 16.cap.42.num.4. Iuſti compediti ſunt dulciſſimis vinculis Ieſu Chriſti, lib.9.cap.13.n.10.12.& 13. Iuſti filij ſunt Dei, mali autem filij carnis, lib.12.cap.4.nu.13. Religioſi imitatores Dei, qui omnia dedit nobis & ſeipſum. lib.2.cap.20.nu.2.& 3. vſque ad 7. lib.9.cap.22.nu.4. lib.15.cap.5. num.20.

2. Corin. 5.

1. Corin. 6.

Ipſi autem nihil horum intellexerunt. Multi mirantur, quod cum Dominus tam aperte de paſſione ſua viſus ſit loqui, quod Apoſtoli nihil horũ cognouerint. Sed tamen ego magis mirarer, ſi id intellexiſſent. Qua ratione intelligere quis poſſet Deum & paſſurum, & moriturum, vitam mori, impaſſibilem pati? Putarent Dominum ex more parabolice loqui. Et quid mirum ſi, loquente propheta de Domini paſſione, ſubiunxit: Continuo, Domine, quis credidit auditui noſtro? Et alibi, dum conſideraret eum in cruce pendentem dixit: Verè tu es Deus abſconditus, ſanctus Iſrael Saluator. Vnde fortaſſis verba Euangeliſtæ nõ tam prodere vo-

Beda.

Eſai. 53.

Eſa. 45.

Digitized by

fuerunt discipulorum ignorantiam, quam rei, de qua agebatur, & magnitudinem, & difficultatem, quę cum terminis tam manifestis a Dño relata fuisset, eam Apostoli nō intellexerūt. In quibus immensam Dei dilectionē perpende, qua te dilexit, qđ illa patiēs pro te pertulit, quæ Apostoli non intellexerunt, quia incredibilia videbantur ea, quæ oēm creaturam in stuporē traxerunt, pp quæ Sol obscuratus est, petræ scissæ sunt, ea quibus scandalizati sunt Iudæi, & quæ gentibus tamquā deliramenta visa sunt, dicente Paulo: *2. Corin. 1.* Nos prædicamus Christum crucifixū, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, ipsis autem vocatis Iudæis, atque Græcis Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam. Ex quo apparet quantum debeat Deo homo, pro quo talia pertulit. Vnde dixerat *Abachuc 3 Hieron.* Abachuc: Splendor eius, vt lux erit, scilicet Christi; cornua in manibus eius, hoc est, vexillum crucis, in quo suspensus est, ibi abscondita est fortitudo eius (vel vt septuaginta interpretes verterunt) & posuit dilectionem robustā fortitudinis suæ, q.d. hoc fine Deus pependit in cruce, vt faceret dilectum suum ab hominibus diligi, & diligi non leuiter, sed vehementer, & fortiter. Sed, proh dolor, de nobis vere nunc dicitur, ait Hieronymus, & posuit diabolus dilectionem fortem vitiorum suorum, cum hominibus persuasit, vt mundum, mundana omnia, ac peccata diligant, non leuiter, sed fortiter. Pauli dilectio hinc eximia videbatur, quia illa impellente clamabat: *Rom. 8.* Quis nos separabit a charitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Certus sum, quod neque vita, neque mors, neque Angeli, neque instántia, neque futura, neque altitudo, neque profundum poterit nos separare a charitate Dei. Mira sane dilectio. Sed non minor ea videtur, qua homines mundo conglutinantur, voluptatibus, peccatis, pp quorum dilectionem tribulatio, angustia, fames, nuditas, persecutio, & pericula innumera contemnuntur, immo gratissima sunt, dummodo non separetur homo a mundanis, quæ diligit, & quibus captus est. a quibus nec mors, nec vita, nec instantia, nec futura &c. i. nec terrores, nec flagella, nec quæ instant dāna, neq; quę creduntur futura, nec Angeli ipsos custodientes, nec terror inferni, nec beatitudinis confideratio poterit eos separare, quia diabolus posuit in his dilectionem fortem vitiorū suorum, quod Deus actus in cruce ipsorū malitia non effecit, cum tamen ea pertulerit, quæ dum audirent Apostoli, non intellexerunt. Vel non intellexerunt, quia amor vitæ in causa huius fuit. Cum Iudæis Christus Dominus semel dixisset. Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum, continuo respondit turba: Nos audiuimus ex lege, quia Christus manet in æternum, & tu dicis: Oportet exaltari filium hoīs. Quis est iste filius hominis? Itaque prolatam de morte Domini sententiam turba, quæ nec vitam Christi diligebat, nec mortem oderat, intelligere facile potuerunt, quod tamen discipuli assecuti non sunt, quoniam longe aliter erga magistri vitā, & mortem erant affecti. Hanc esse arbitror causam, cur hoīes tā facile aliorum fragilitatem, & mortalitatem intelligent, suam non intelligant, quia cum non perinde alienæ vitæ amore, atque suæ capti sint, facile aliorum mortalitatem agnoscunt, suam non agnoscunt, nimio sui amore mentem eorū excæcante. Quo fit, vt qđ nullo mō esse volunt, nulla rōne tam cito futurum credant. Itaque magnifice de generis humani fragilitate philosophant, vitamq. nr̄am censum necessario persoluendum esse definiūt. Cūq. hoc facile de cæteris profiteantur, nec eis aliorum mors aut noua, aut immatura esse vr̄, de se tn̄ non eadem sentiunt. Hinc Hieronymus aiebat. Quotidie morimur, quotidie commutamur, & tamen æternos nos esse credimus. Vnde sexagenarij, & septuagenarij homines ædificandis amplis domibus, conquirendis pecunijs anxiè

Ioan. 12.

In epitaph. Nepotia.

vacant.

Digitized by Google

uacant. Quod non facerent, si mortem illis in foribus adesse crederent. At longe aliter sanctus quidam uir affectus erat, qui cum iam senex ab amico in crastinum uocaretur ad conuiuium: Cur me, inquit, uocas in crastinum, qui à multis iam annis crastinum non habui, sed mortis aduentum in singulos
2. Reg. 20. dies expectaui? Sciebat Saul, quod Dauid esset regnaturus in Israel, ut Ionathas dixerat Dauidi, immo & Saul ipse
1. Reg. 24. dixit ei: Scio quod certissime regnaturus sis. Cumq; sciret eum & electum à Domino, & regnaturū, cuius uoluntas immutabilis est, nihilominus quærebat illum occidere, ne regnaret, persuadere enim sibi nolebat, quod regnaturus esset, eo quod nolebat, ut regnaret.
Ioan. 9. Et Iudæi nolebant credere cęcum à natiuitate uisum recepisse à Domino, qa Domino affecti non erant, crediturí procul dubio, si aliquid contra Christum, uel semel locutus fuisset. Amor proprius multorum malorū causa est, lib. 1. cap. 18. nu. 12. Amor Dei usque ad contemptum sui, ædificat ciuitatem Hierusalem, Babyloniam uero amor sui usque ad contemptum Dei, lib. 1. cap. 18. nu. 8. lib. 3. cap. 17. nu. 5. & 20. Amor est radix, à qua omne bonum, uel malum originem trahit, lib. 1. c. 7. num. 18. 19. 22. 28. & 29. cap. 10. nu. 1. 3. & 8. cap. 18. nu. 5. usque ad 10. lib. 3. cap. 26. num. 7.

Factum est autem cum appropinquaret Iericho cæcus quidam &c. Secunda hæc Euangelij pars narrat, quod ascendens Iesus Hierosolyma, vt pateretur, ingrediens Hiericho obtinuit habuit cęcum ab ipso misericordiam instantissime postulantem, quem statim curauit. Ascendis Domine, ut mille hominū contumelias, & iniurias patiaris, alapas, sputa, irrisiones, spineam coronam, hominum cōtemptum, flagella, & cruces, & uisum cæco præstas. Non esset conuenientius, ut ipse, sicut & cæteri, utroq; orbarentur lumine ne tam immania contuerentur flagitia, quorum grauitatem ferre non potuit sol, qui obscuratus est? An forte oculos huic tribuis, quibus amorem tuum, bonitatem tuam, & scelerum grauitatem animaduertat? Si ita est, aperi obiecto omnium nostrum oculos, ut hæc respiciamus mirabilia, quibus & compungamur, & admiremur diuinam bonitatem in passione tua, diuinam etiā bonitatem in huius cæci illuminatione, in qua multa sunt considerationedignissima. Substantia facti, circumstantiæ temporis, & loci, & personæ, in qua operatus est Dominus miraculum, & cæterarum, quæ illi interfuerunt. Circa primum, quando Dominus Hierosolymam ascendebat, ut moreretur, quando coactum fuerat concilium, in quo concordi sententia reus mortis iudicatus, & damnatus est, In toto hoc itinere opera plena admiratione patrauit. Illuminauit ingrediens *Marc. 10.* Hiericho hunc cæcum, alterum egrediens, & rursum duos alios, in ipsa ciuitate, Zachæum publicanū mirabiliter *Matt. 20.* conuertit, templum ingressus Hierosolymis, cæcos & claudos sanauit, in itinere docuit multa, quæ hominum salutem maxime concernebant. Qū, ut aiebat Chrysostomus, sicut quando a- *Chrysost.* qua ducitur, ut riget rosam, arborem, & alia quæ in horto ad delectationem hominum sunt consita, & arte elaborata, in uia omnes, quas inuenerit, herbas rigat, quæcumque illæ sint, omnibus communicatur, &c. sic & Christus Dominus qui in Ioanne se uocauerat a- *4. & 7.* quam uiuam, numquam arescentem, ascēdit Hierosolymam, ut patret opus insigne redemptionis humanæ, & obuium (ipso sic disponente mirabili bonitate sua) habuit hunc cæcum, nō casu, sed consilio, & sistit, uocat eum, non dimouetur, donec adducatur, & uoluntatem mendici hominis, & cæci requirit, ut ei ad mensuram uoluntatis suæ beneficiat, & præstet quidquid uoluerit. Illuminat illum, & quod his omnibus amplius est, ad se trahit, ut cum sequatur discipulus ipsius iam effectus ex mendico. Ingreditur ciuitatem olim anathemate percussam, uidet in ea Zachæum peccatorem, publicanorum principem, & uocat eum existentem in sycomoro: Festina descende, quia

hodie

by Google

hodie in domo tua oportet me manere, vt & tibi, & domui tuæ contingat animæ salus, & sis iam filius Abrahæ, qui dudum culpa tua eras filius gehennæ. Quoniam sicut occasiones quærit, q ab amico vult recedere, sic eas quærit, & maiores Dominus non solum, vt amicis, sed etiã inimicis benefaciat. Et sicut nouum non est in hominibus etiam occasiones quærere, quas non habent, vt Deum offendant, quia hæc est hominum malitia, vt quando ipse sepserit viam & maceria, & spinis, quibus homines ad sanam mentem redeant, ipsi punctiones spinarum non sentientes, properant, vt offendant. Deus solita bonitate sua occasiones q̃rit peccatores ad se vocat, quibus benefaciat, etiam quando ipsi propriam neglexerint salutẽ. Non sotum quando voce magna clamauerint, vt cæcus hic fecit, sed quando nec illam cogitant, vt in Samaritana, & alijs perspicere licet. Itaq; vt nos opportune, & importune parati sumus, vt Dei maiestatem contemnentes peccemus, & si defuerint occasiones, penè vniuersum peragramus orbem, vt ipsis quasitis, diuina voluntate neglecta, nostra fiat, Deus è contra infinita pietate sua, in omni occasione, nostro prouidet bono. Contemplatus fuerat Deus, quæ in iniuriam Hebræorum fecerat Pharao, & cum posset (vt fecit postea) illum occidere, & illos relinquere in Aegypto, vbi medioeriter illorum prouideretur vtilitati & bono, noluit, sed illos inde eduxit plenos argento, & auro, & non erat in tribubus eorum infirmus, comitantibus Angelis, in signis & prodigijs longum iter fecerunt, quo acciperent terram lacte & melle manantem, expulsis inde gentibus. quæ terrã illam incolebant. Nec solum his contentus est Deus, sed quando in hominibus reperierit vitam sceleribus plenã, qua digni sunt, vt omni bono & in hac vita, & in futura priuentur, erigit illos ad ea bona, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Deo maior cura est de saluando homine, quam diabolo de perdẽdo

Prouer. 18. *Osee 2.* *Exod. 12.* *Psal. 104.* *1. Corin. 2.*

eo. lib. 1. cap. 6. num. 17. 21. & 22. lib. 4. cap. 3. nu. 8. 9. 14. 24. vsque ad 26. Dei bonitas, & patientia ostenditur, cum tot dissimulat peccata, lib. 2. c. 11. nu. 8. 9. 22. & 23. lib. 4. cap. 4. num. 13. cap. 8. nume. 1. & 16. Deus promptior est ad indulgenda peccata, quam sit peccator ad accipiendam indulgentiam, lib. 4. cap. 7. nu. 19. cap. 8. num. 11. Dei misericordia ostenditur in miseria nostra, non potentia, lib. 4. c. 7. n. 20. 25. & 26. Præterea in illuminatione huius cæci, animaduerte quæ de Deo sperare possunt homines, qui neminem vult perire, sed clamat: Perditio tua ex te Israel. *Osee 13.* Nullus erit cæcus, nudus, mendicus in tota republica adeo cõtemptibilis, qui, si voluerit, Dominum sistere non faciat, quasi nulli alij rei intentus fuerit. Sistit Deus, quando non sisteret homo plebeius. Et si id non effecerit homo, ipse ad hominem uel proficiscetur, uel præcipiet ut miser adducatur. Te quæret, sicut quæsiuit eum, qui in pisina iacebat in lectulo triginta & octo annos habens in infirmitate sua, & sicut perrexit ad socrũ Simonis, & parabit iter, sicut cũ seruũ curaret Cẽturionis: *Ioan. 5.* Miramur maxime, idq; merito, quod iubente Iosue, sol per multas horas immotus sisteret in cœlo, quia expedientissimum illud erat, quo populus perfectam reportaret uictoriam de Gabaonitis: *Iosue 10.* Mirare potius Dominum iustitiæ solem, sistentem, non quia id postulat instanter Iosue uir eximiæ sanctitatis, in re quæ multum concernit bonum cõmune totius Israel, quem Dominus comitatur, & cui terram promissionis mandauit, & ingressum facilem reddere tenebatur, qui illam promiserat, si miramur id, mirabimur potius Deum maiestatis, qui stans iussit cæcum mendicum adduci ad se, nec arripit uiam, quam curis plenam moriturus peragebat, donec illum curaret. Cũ *1. Reg. 15.* Samuel iussu Domini perrexisset ad increpandum Saulem, eo quod contra mandatum Domini peperciisset & gregibus optimis Amalech & Principi ipsi, rogatus à Rege Saul Samuel, ut cũ eo ascenderet rogaturus Deum, ut ipsi mise-

Digitized by Google

miſereretur peccatori, nolebat ire, ſed rogatus aiebat. Nolo ire, non reuertar tecum, quia proiecisti ſermonem Domini. Et conuerſus eſt Samuel, ut abiret, ille autem apprehendit ſummitatem pallij eius, quæ & ſciſſa eſt, & ſic quaſi coactus Propheta aſcendit rogaturus pro Rege ſuo, de quo non legitur, quod uerbum dixerit poſtulans miſericordiam à Deo. Vix poteſt Rex potẽtiſſimus Samuelem detinere, & iam Dei pietas hominibus prouidit Prophetam, quẽ Dominus pollicitus fuerat ſuſcitaturũ de medio fratrum ſuorum, immo Dominum Prophetarum. qui fere nulla adhibita diligentia, ad ſolam uocem hominis mendici ſtat, & dicit: *Quid tibi vis faciam?* Prophetæ olim cum Regibus acres inueniebantur, maxime Elias cum Achab, &c. Eliſæus cum Ioſaphat, Moyſes cum Pharaone, Samuel cũ Saule, Micheas cum Achab, iam felicissimo tempore gratiæ Deus ſtat, quia id vult homunculus miſerabilis, & cæcus, qui à turba (quæ minus Dñi pietatẽ perpendebat) indignus iudicatus eſt, qui aut ſaltem audiretur, ne dicam illuminaretur. Dilectus meus mihi miſero, mihi, ac ſi nulli alij rei attenderet. Immo Hieronymus dicit de Chriſto Domino intelligẽdum, quod voce Hieremiæ prophetatum fuerat: Væ mihi mater mea, quare genuiſti me virum rixæ, virum diſcordiæ? Non fœneraui, nec fœnerauit mihi quiſquam. Vbi ſeptuaginta verterunt: Non profui, neque profuit mihi quiſquam, id eſt, nullus tantum voluit accipere, quantum ego tribuere deſiderabam. Nec profuit mihi quiſquam, quia ſalutem creaturæ lucrum vocat creatoris. Theodotion vertit: Non debui, nec debuit mihi quiſquã, id eſt, nemo dedit mihi quantum accipere cupiebam, nec me ſibi fecit in aliquo debitorem. Stat Dominus, & iubet cæcum adduci ad ſe, ne cadat, ne ceſpitet, aut offendat, immo ſi illud neceſſarium fuiſſet, Dominꝰ ſicut ouem errãtem ſuper humeros ſuos portaret. Præceperat Deus, vt iuxta arcam teſtamenti propitiatorium fieret, in qua legis tabulæ ſeruabantur, vt ſignificaret legis tranſgreſſores remedio non carere. Prope namq; eſt propitiatorium diuinæ miſericordiæ his, qui indigent remedio, ſi tamen illud velint. Dei manſuetudo in paradiſo oſtenſa eſt, dum auræ tenui comparatur, lib. 4. c. 7. nu. 14. quia hominem puniturus moderato dicitur incedere paſſu, ſed Dominus ſtat, & iubet hominem, cui miſeretur, ad ſe duci. Deus velociter adeſt his, qui in veritate quærunt illum, & vocant, lib. 4. ca. 16. per totum, lib. 5. cap. 10. nu. 20. Quod ſi Deus non ſtaret, nec iuberet cæcum adduci ad ſe, nõ curaretur, homo enim tantis miſerijs plenus Dei auxilium neceſſarium habet, lib. 4. cap. 16. num. 2. 3. 7. 11. & 13. cap. 20. nu. 3. Si autem Deus dicitur refugium, & virtus paucorum, ideo eſt, quia pauci ſunt, qui in neceſſitatibus ad ipſum recurrunt, lib. 4. cap. 16. nu. 3. Deus, cum adeſt eum quærentibus, multa bona eis largitur, lib. 4. cap. 16. num. 6. & 15. cap. 19. num. 3. & 18. Ita contigit pauperi huic miſericordiam poſcenti. Cuius negotium Deus tam cito, & tam optime abſoluit, nõ ſic ea, quæ concernunt pauperes, agit mundus, dum iudex, aduocatus, procurator, &c. vix poſt multos dies leuiter audiunt non ſtantes, aut iubentes eorum cauſas, qui interceſſoribus carent, adduci ad ſe. Hi ſunt, de quibus dixerat Propheta: Principes tui infideles ſocij furum omnes diligũt munera, ſequuntur retributiones, pupillo non iudicãt, & cauſa viduæ non ingreditur ad eos, &c. Propter quod vindicabor de inimicis meis. Iudices duces populi, orphanorũ patres, viduarum mariti, iuſtitiæ zelatores, incorrupti ſint, lib. 9. c. 8. nu. 13. Iudices in negotijs finiendis iuſti ſint, & diligentes, lib. 9. c. 8. n. 7. 8. 11. & 12. Iudices mali taxantur à Sanctis, ibidẽ nu. 13. Chriſto ſimiles ſint hi, qui ſtetit, & iuſſit cæcum adduci ad ſe, vt eius voluntatem quæreret, ſanaret, voluitque vt cæcus iſte ſecus viam eſſet, vt inceſſus Chriſti non eſſet otioſus, ſed laſſatus, & fatigatus in itinere obuium haberet, quem curaret.

Bernar. ſer. 68. in Cãt.
Hiere. 15.
Hieronym.
Exod. 25.
Eſa. 1.

Cla-

Clamabat ad Iesum, &c. & qui praibant increpabant eum vt taceret. Duo in his considera, alterum est, quod vt Augustinus aiebat, Clamare ad Deū, mundum contemnere est, & omnia, quæ in eo sunt, quod cum effecerit homo, eo ipso mundani eum continuo fatuum vocitant, nimium in ieiunijs, pœnitentijs, orationibus, contemptorem cæterorum, qui solum se ipsum arbitretur Christianum, & salutis consequendæ cupidum, alios autem illius contemptores, lib. 2. cap. 6. numer. 20. Vbi in toto hoc capite disseritur, quod bellum non modicum patiuntur, qui conuertuntur ad Deum, non tamen propter hoc deijciuntur, qui vere iusti sunt. Virtutis iter arripiens ad ferēdas murmurationes sit paratus, lib. 1. ca. 2. nu. 36. & 37. lib. 6. ca. 13. nu. 12. lib. 11. cap. 16. num. 12. & 13. Mali cruciantur visa bona vita iustorum, lib. 1. cap. 25. nu. 6. Mundani in exordijs persequuntur iustos, laudantur autem, si in bonis perseuerent, nec murmurant, sed adducunt eum ad Iesum, lib. 2. cap. 6. num. 20. & 21. Quod pulchre animaduertit Augustinus enarrans duorum cæcorū historiam, de qua meminit Matthæus, c. 20. quæ accidit in hoc eodem itinere. cum Dominus vrbem Hiericho fuisset egressus. Vbi inquit hanc esse mundi conditionem, virtuti quidē in exordijs cōtradicere, & repugnare, sed perseuerantem & iuuare, & laudare, vt duobus contigit cæcis, qui primum quidem impediebantur, postea autem dixerunt vni eorum: *Animaquior esto, magister vocat te*, vt Marcus refert. Vnde aiebat Gregorius, quod cum Iob impiorum vitam describere vellet, dicebat: Mandebant herbas, & arborum cortices. Herbæ sunt tenera, ac terræ proxima bene inchoantium vita, recta desideria, quæ in anima pullulant, cortices autem exteriora virtutum opera, orationes, ieiunia, &c. Mandere ergo herbas, & cortices, est pestiferis persuasionibus, vel minis, quasi malitiæ suæ dentibus dissipare bonorum exordia, & opera. Murmurantes in iustos, prodentibus gladios habent, vt eos trucident, lib. 11. cap. 16. nu. 7. Mali ad peccata impellunt iustos aliquando malis exemplis, aliquando per vim, lib. 17. c. 2. num. 27. Sed quod amplius in re hac dolendum est, illud est, quod qui comitantur Christum, qui habitu Christiani, iusti, immo frequēter religioti sunt, illi murmurant, illi increpant, vt taceamus. Mariam Martha reprehendit, Magdalenæ in conuiuio osculanti, & vngenti Christum discipuli Domini sub prętextu pietatis molesti sunt. Vnde clamabat sponsa: Rem mirabilem, tulerunt pallium meum custodes murorum. Custodes, quibus incumbebat sponsam, & cæteros à latronibus defendere, tollunt pallium, mira res. Sed quod frequenter accidit: Filij matris meæ pugnauerunt contra me. De malis non mirarer, sunt ęnim tamquam pestis reipublicæ qui in alios conantur transfundere morbum suum, lib. 14. ca. 8. nu. 7. cap. 19. nu. 8. & 12. Miror quod qui iusti videntur murmurent, nisi forte hi hypocritæ sint, quorum conditio est alia omnia taxare, lib. 11. c. 16. n. 19. increpabant eum addentes afflicto cęco afflictionem, quod propriū impiorū est. Psal. 68. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt, & super dolorem vulnerum tuorum addiderunt. deleantur illi de libro uiuentium, & cum iustis non scribantur, & in alio Psalmo: Persecutus est hominem inopem, & mendicum, & cōpunctum corde mortificare. Hæc Oleaster Gen. 4. Sed quia hæc omnino paruipendenda sunt, sequitur.

Serm. 18. in Matth.

Vbi supra.

Marc. 10.

20. moral. cap. 15.

Iob 30.

Luca 10.

Matth. 26.

Cant. 5.

Cant. 5.

Ipse vero multo magis clamabat. Domine miserere mei. Relinquenda enim non sunt, quæ inchoauimus bona, qdquid homines inclamēt, etiam si vxor dicat, sicut Iob: Quousq; permanes in simplicitate tua? immo sicut Michol, quæ videns uirum suum Dauid Regē, totis uiribus saltantem coram Arca dixit, despiciens eum in corde suo, & uerbis id explicans: Quam glorioſus fuit hodie Rex Israel discooperiens se ante ancillas seruorum suorum, & nudatus est quasi nudetur unus de scurris. Cui Dauid: Viuit Dominus (ecce ob-

Iob 2.

2. Reg. 6.

firmatum animum in bono per iuramentum)quia ludam ante Dominum, qui elegit me,&c.ludam,& vilior fiam pluſquam factus ſum . Sic & cæcus cum perpenderet propriam neceſſitatem,illius remedio vt prouideret, cętera contempſit.Malorum enim & iudicia , & murmurationes contemnenda docuit,libro 3.cap.11.nume.37.& 45. cap.12.num.13.lib.9.cap.15.num.21. lib.11. cap.14. nume.2. vſque ad 4. 9. vſque ad 11.& 14.cap.15.num.7. & 9. vſque ad 13.22. vſq; ad 25. Malorum perſecutiones hæ exercitationes ſunt iuſtorum, lib.11.cap.15.nu.17. vſque ad 19.& 21. In murmurationibus impiorum id cõſoletur iuſtos, quod dum illis diſplicent , Deo placere credendi ſunt,ſicut huic cęco contigit,qui tunc, quando alij increpabant , & Chriſtus ſtetit,& iuſſit eum vocare,lib.11.c.15. nu.22. & 23. In quibus impiorum obtrectationibus id ſolum nobis ſatis eſt, ſi recti diligant nos,ibidem nu.26.

8 *Quid tibi vis faciam*? Bernardus in
Bernard. conuerſione B. Pauli ſic habet: Cum deiectus eſt Saulus ſęuiſſimus perſecutor,erectuſq; fideliſſimus prædicator,
Act. 9. continuo dixit: Domine, quid me vis facere ? Perfectam conuerſionis formam docens,qua humana voluntas diuinæ in omnibus conformanda eſt . Sed plures imitatores cæcus hic Euangelicus habet,quam Paulus,qui dicenti Domino: *Quid vis,vt faciam tibi*? quia cæcus erat,non conſiderauit,non expauit , non exclamauit: Abſit hoc Domine,tu magis dic, quid me facere velis , id enim rationi conſentaneum eſt, & meæ ſaluti expedientiſſimum. De re hac diſſeritur, lib.18.cap.19. per totum . Voluntas propria abijcienda eſt , vtpote quæ multorum malorum fons eſt, diuinæq; accommodanda,vbi late de re hac diſſeritur.

9 *Domine vt videam* . In quibus verbis diſcere debent peccatores hoc poſtulare à Deo . Domine vt videam , & agnoſcam vanitatem huius ſæculi , vt videam peccata, quæ commiſi, & eorũ grauitatem, illa ſemper præ oculis habens . Peccati cognitionem infundens Deus mirabiliter cruciat animam , lib. 14.cap.19.nu.13. Peccata etiam confeſſa à cogitatione non recedant,libro 14.cap.10.nume.15.& 16. cap.22.nu. 37.& 38. Vt videam proprias imperfectiones , vt videam te ſemper in conſpectu meo; ne cõmouear, vt videam, & ſemper ante oculos meos habeam vltimum vitæ meæ finem, ne vnquam *Pſal.18.* obdormiam in morte , ne quando dicat inimicus meus : Prævalui aduerſus eum , vt te ſemper habeam præſentem oculis,& memoriæ,& viuemus in conſpectu eius dixit Oſeas cap.6. quod nihil eſt aliud quam Deum in omnibus operibus intueri, vt ei placeamus , qui eam facit, facit quod alter vult,ſemper eum intueri cupit. Geneſ.24. Deus in cuius conſpectu ambulo mittet angelum ſuum tecum , & cap. 48. Deus in cuius conſpectu ambulauerunt patres mei. Pſalm.5. Dirige in conſpectu tuo viam meam, ſcilicet,ita vt tibi placeat. Da vt videam te poſt hanc vitam facie ad faciem . Precandum itaque,vt viſus nobis reſtituatur, depulſa vitiorum caligine , & ne oculi noſtri in terrenis defigantur rebus, ſed ſurſum attollantur ad cœleſtium conſiderationem . Occaſione huius cæci de peccati cæcitate & mentis,differunt Sancti, de qua agitur, lib.3.cap.4. Quas habeat cæcitas cauſas , & quæ inferat homini nocumenta, & mala.

Eccleſia autem in toto hoc Euangelio , quando Chriſtianus populus , aduentante quadrageſima , conuiuijs , ludis,commeſſationibus, ac delicijs vacat , modum imponit fidelibus in his , ſollicitaq; de filiorum ruina offert paſſionem Chriſti Deo Patri,qua iſta moderentur. Oleaſter Deut.14. Iudæis dicebat Deus comedes in conſpectu Domini Dei tui. Ad quid domine vis tuos coram te comedere ? vt diſcant ſobrietatem,ſolent enim ſerui ad menſuram ridere,& comedere,& cuncta alia facere, cum comedunt, & latantur coram dominis ſuis. Inter ea,quæ præclara de B. Iob referũtur,quæ maximè eius ſanctitatem commẽdant , illud vnum eſt, *Iob 1.* quod filij eius celebrarẽt viciſſim conuiuia,

uiuia,ipse sacrificia offerebat Deo, dicens: Ne forte peccauerint in corde suo. Simile verò est, filios Iob iuitos fuisse, primum quoniam qui pater erat eorũ, educauerat eos, quorum conuersationem sæpe videbat. Propheta eximius erat, nihil certo de filiorum peccatis, etiam illis, quæ offeruntur cordi, statuens dixit: Ne forte peccauerint in corde suo, quasi eos in operibus, & uerbis sciret irreprehensibiles, solum de cogitationib. sollicitus erat, & quia, ut plurimum, filij redolent mores parentum, &c. Nihilominus qm̃ considerabat Propheta sanctus cui periculo essent subiecti, qui conuiuijs uacabant etiamsi iusti essent, antequam hora cõuiuij aduentaret, offerebat unoquoque mane holocausta pro filijs, quibus huic periculo prouideret. Hoc idem Ecclesia agit cum filijs suis, licet.n. Spusctõ acta perspiciat commessationib⁹, & ludis uacare posse homines absque peccato, cum moderate id fit, sed tm̃, quod possibile est fieri, de facto non fit, sed videt hoĩes abuti licentia, & ex altera parte considerat multos hac licentia periisse, cum difficile sit multum, inter hæc animam moderari. Animaduertit in statu innocentiæ, uisa pulchritudine pomi, hoĩes in iustitia originali creatos, & tot ornatos bonis, corruisse. Nec continuisse a cibo audientes: Qua die comederitis, morte moriemini. Innumeraq. sunt alia, quæ in hunc timorem merito impellunt Ecclesiam; Vitulus aureus, quem adorauit populus, postquam sedit manducare, & bibere; qũ postulauit coturnices, & adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & descendit ira Dei super eos; qñ Esau pp esum lentium uendidit primitiua. Scit Ecclesia quod ebrietas decepit Loth, quem Sodoma nõ decepit, scit quod cibi exhalant uapores noxios, qui ad modum nubium impedientium Solem, impediunt radios Spũssancti. Num. 29. (Oleaster) præcipiebat Deus: Decima dies huius mentis septimi erit uobis sancta & affligetis animas uestras; considerandum est cur Dominus Iudæos animas affligere præceperit potius mense septimo quam alijs, cum potius deberet fineré eos tunc nouis fructibus & musto gaudere & alijs animum dilatare. Solet Dominus uanitatibus nostris occurrere afflictionib⁹ quoniam optime nouit quã facile in copia diffluamus & pertrahamur ad uitia. Propter hæc Ecclesia, sicut quæ diuinum honorem maxime curat, & amore filiorum maxime ducitur, quos diligit amplius quam Iob amaret suos, offert Deo sacrificium, quo nullum est melius, nec Deo gratius, sed nec esse potest, quale est passio dilecti filij sui, quam in hodierno Euangelio Patri præsentat, pp duo. Alterum est, ut Deus diuina prouidentia, ac bonitate sua faciat, ne eum offendatis, q.d. Pater isti filij mei lætitiæ uacant multo periculo expositi, obiecro per mortem filij tui, quam modo offero, ut detineas eos, ne peccent. Quod si feceris, intuitu passionis dilecti filij tui ignoscas illis, non considerans hominum mala, qui oculos suos statuerunt declinare in terram, sed respiciens in faciem Christi tui. Potens fit magis pulchritudo eius, qui speciosus forma est præ filijs hominum, ut illam intuens hominibus ignoscas, quam illorum deformitas, qua pereant. Secundo etiam passionem Christi proponis hodie nobis, ne peccemus. Nihil enim est, quo grauitas peccati, & malum ita dignoscatur, sicut passio Christi. Cum enim peccata nostra in filio Dei totius sanctitatis principe hæc effecerint, quæ narrat Euangelium, vt illuderetur, flagellaretur, &c. in nobis quid facient propria? Præterea, instante quadragesima, quando iam pœnitentia Christiana est in foribus, uidemus Christum in curatione huius cæci magnificentissimum, ut nullus peccator a speranda uenia per pœnitentiam arceatur, uidens Dominum stantem, & præcipientem, ut adducatur cæcus, & interrogantem ab eo quid uellet.

Basil. he. 1. de ieiunio.

Hiero. li. 2. cõtra Ioui. Gen. 2.

Exod. 32.

Psa. 77.

Gene. 25.

Orig. he. 5. in Genes.

Gene. 19.

FERIA

Digitized by Google

FERIA QVARTA CINERVM.

EVANGELIVM.

Cum ieiunatis nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes. Matth. 6.

Sacrum hoc Quadrageſimæ] tẽpus ieiunijs Chriſtianis deputatum eſt, de quorum laudibus multa docent Sancti elegantiſſime, de quibus agitur, lib. 1 ca. 1. Vbi abſtinentia laudes, ac eius vſus bonus ſimul, cum intemperantia damnis enarrantur. Lib. etiam 9. cap. 1. quod ieiunium, vt ſit Deo gratum, comitetur mutatio vita, & de Quadrageſ. ieiunio.

1 Ter. quarta Cinerum. Eccleſ. 2.

TOtum hoc tempus pœnitentiæ conſecratum & lacrymis eſt, in quo riſui valedicentes homines, qui riſum reputant errorem, & gaudio dicunt: Quid fruſtra deciperis, Super flumina Babylonis ſedentes, non currentes, flent, ſuſpẽduntq; organa ac inſtrumenta muſica in ſalicibus, dum peccatis venundatos ſe confiderant vt faciant malum, à ſuperna illa patria exules, cuius pulchritudinem dum conſiderant, iuſte, conſolationem nolunt recipere. Dumq; Babyloniæ ciues, & ex liberis ſerui effecti ſe cõſiderant, quod de illa dictum refert Ioannes, ſibi dictum credunt totis his diebus: Et vox citharædorum, & muſicorum non audietur in te amplius, & vox ſponſi, & ſponſæ non audietur adhuc in te, quouſq; ad nouam vitam ſurgentes, aduentante Dominicæ Reſurrectionis die, audiatur vox, quaſi tubarum multarum in cœlo dicentium: Alleluia, & cadant ſeniores viginti quatuor, & animalia, & adorent Deum ſedentem ſuper thronum, dicentes: Amen. Alleluia, &c. Et audiui quaſi vocem tubæ magnæ, & ſicut vocem aquarum multarum, & ſicut vocem tonitruorum magnorum dicentium: Alleluia, quoniam regnauit Dominus Deus noſter omnipotẽs, gaudeamus & exultemus, & demus gloriam ei, quoniam venerunt nuptiæ Agni, & vxor eius præparauit ſe, & datum eſt illi, vt cooperiat ſe byſſino ſplendenti, & candido. Quouſque ergo veſtiti byſſino, virtutibus, ſcilicet, & gratia decorati, ſponſo noſtro immaculati & ſancti præſentemur, totis his diebus clamat Eccleſia: Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra, ſanctificate Eccleſiam, vt nemo in tota veſtra congregatione nõ ſanctus ſit, congregate paruulos, vt vagiendo, & plorando miſericordiam, & ipſi ſuo modo petant. Iudi. 4. Et induerunt ſe ſacerdotes cilicijs, & infantes proſtrauerunt contra faciẽ templi Dñi egrediatur ſponſus. Nullus ſit voluptati locus omnes luctui vacent inter veſtibulum & altare plorabunt ſacerdotes, &c. hos plorare iubet in parte ſui atrij templo proxima, vt rei magnitudo poſtulabat, ſed ante porticũ quo videri poſſent à populo, & eorum verba, & eiulatus audiri, vt clamor fletuſque populi coniungeretur cum precibus, & fletu ſacerdotum, mutuoq; ſe vtriq; ad lugubres clamores exhortarentur, & melius miſericordiam impetrarent. Huic operi, quo Deus peccata nobis cõdonet, quadraginta dierum tempus eſt ſpecialiter deputatũ, in quo Deus, aiebat Chryſoſtomus, pluit miſericordias ſuas, non ſicut tempore diluuij, quando tot diebus cataractæ cœli apertæ ſunt, vt aquis deleret omnem carnem, vtpote quæ corruperat viam ſuam, ſed vt aquis diuinæ bonitatis & miſericordiæ, & deleat peccata, & conſeruet peccatores, vel moriantur potius priſtinæ vitæ, vt Deo feliciter viuant. Et qui magnitudinem malorum ſuorum perpendentes, dixerant: Timor, & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebræ. Heu me quia facta ſum ſicut Sodoma, & combuſta ſicut Gomorrha. Durius offendi, quam Sodoma, ſiquidem illa offendit infidelis cum eſſet, ego autem poſt acceptam diuinam gratiam; ideo conuerſus eſt dolor in caput meum, & in vertice

Ioel 2.

Geneſ. 7.

Hieron. ad Suſannam lapſam. Pſal. 54.

vertice meo iniquitas mea deſcendet. Quomodo facta ſum in deſolationé? Subito defeci, perij propter iniquitatē meam. Deletum eſt de libro nomen meum. Facta ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. Facta ſum tanquam vas perditum. Audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu. Vę diei illi, in quo me genuit vterus. Propter me confuſio facta eſt. Lugete me montes, & flumina, quia filia lacrymarum ſum. Flete me aues, piſces, & ferę. Felices vos, quæ de violata Dei voluntate, ipſi rationem reddere nō debetis. Mentita ſum in Dominum altiſſimū, ideo non eſt mihi fiducia inuocandi eum, quia obſtructum eſt os loquentiū iniqua. Dum hæc clamat peccator, ſperet ſacro hoc tempore celerem peccatorum remiſſionē, & cineribus plenus dicatu Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, memēto Domine quod puluis ſum. Vide humilitatem meam, & laborem meum, & remitte mihi, vt refrigerer priuſquam abeam, & amplius non ero. Quæ vtilitas in ſanguine meo, dū deſcendo in corruptionem? Numquid mortuis facies mirabilia? Non. Sed dū viuimus, pœnitentes miſericordiā tuam imploramus ſemper, ſed maxime ſacris his diebus, qui & tuę miſericordię, & noſtræ miſeriæ agnitioni conſecrantur, vt mutemur in viros alteros. Vt ergo nouam vitam Chriſtianis dignam incipiamus, & ieiunia, cæteraq; virtutū opera profuturа ſint, Eccleſia hoc vtitur Euangelio.

Pſal. 102. *Pſal. 30.* *Pſal. 142.* *Pſal. 9.* *Pſal. 38.* *Pſal. 29.*

Cum ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes. Inchoās hodie Eccleſia ieiunia quadrageſimalia, prędicāsq; omnibus exordium nouæ vitæ, iuſtis, vt in bono creſcant, peccatoribus, vt à malo reſipiſcant, ad quæ omnia ſuadenda vtitur hoc Euangelio, cuius prima verba ſunt. *Cum ieiunatis &c.* In quibus illud primum omnium cōſiderandum eſt, quod in illis Chriſtus Dñs legem nō tulit de ieiunio, cum hæc ſemper in omni lege, & apud omnes nationes, ēt barbaras, ſit habita tamquam remediū expedientiſſimum, ne dicam neceſſarium ad Deum placandum, ſed docuit modum qui in ieiunando eſt ſeruandus, ne cum triſtitia fiat, & quod adhibita mutatione vitæ, ieiunia fiant, quod innuit, cum ſubintulit. *Tu autem cum ieiunas faciem tuam laua.* Hoc eſt, cor munda, dicente Deo: Ablue cor tuum Hieruſalem, vt munda ſis, & alibi: Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum, vt ſic reuelata facie gloriā Dñi ſpeculantes in eandem imaginem transformemur. Hæc ergo duo animaduerte. Primum, virtutis iter arripienti neceſſarium eſſe ieiunium, qm̄ cum optima reformationis pars in hoc ſit ſita, vt caro ſubdatur ſpiritui, ne inſoleſcat, & ſicut equus, & mulus non ſubdita trahat animam ad ſe, conuenientiſſimum eſt in chamo, & freno maxillas eius conſtringere. Ieiunio enim paſſiones moderari, iræ, luxuriæ, &c. compertiſſimum eſt. Chryſoſtomus ea propter vocat abſtinentiam & magiſtram, & matrem omnium virtutum, ſenum decus, adoleſcentum pedagogum. Quia ſicut pater pedagogo ſubdit filium, vt is, iuuentutis moderetur impetum, ſic & ieiunium, &c. eſt omnium ſtatuum corona. Quo licet is, qui foris eſt, noſter homo corrumpatur, tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diem. Et alibi: Ieiunium in monachis potens eſt, vt Angelos efficiat eos, qui homines erant. Moyſes, & Elias, vt conuerſarentur cum Deo, ieiunium elegerunt, quo ad id idonei redderentur. Et cum primum homo cōditus eſt, in matrem, & præceptorem accepit ieiuniū. Quod ſi ibi, vt neceſſarium recte tributum eſt, vbi omnia per iuſtitiam originalem erant pacata, neceſſarium magis multo erit modo, vbi omnia per peccatum deordinata ſunt. Si medicina data eſt, antequam homo ægrotaret, & armis indutus eſt ante bellum, quid modo erit, vbi homo & æger eſt, & cum tot hoſtibus bellum gerit? Pœnę tantæ primo parenti, immo omnibus in ipſo in ſixæ, datæ ſunt, ob ieiunium fractū. Ieiunium ora clauſit leonum, ne Danielē contingerent ieiunantem. Ignis in fornace verſus eſt in

Hierem. 4. *Eſai. 1.* *Orig. ho. 4. in Matth.* *& Aug. de ſer. Domini in monte.* *2. Corin. 3.*

Pſal. 31.

Homi. 1. in Geneſ.

2. Corin. 5.

Homi. 1. de pœnitent.

ventum

uentum roris flantem, dum pueri illic mittẽdi ieiuniorum armis induti sunt.
Act. 27. Hæc Chrysostomus. Paulus ieiunans mare tranquillitati donauit, cum iam penè mergerentur, qui cum ipso nauigabant. Intemperantia autem, sicut fluuius raptum transiens, omnia bona subuertit. Vnde ieiunium quadragesimæ a temporibus Apostolorum fidelibus p̃ceptum fuit, ut docet Hieronymus in Epistola ad Lætam, & lib. 2. contra Iouinianum dicit quod Apostoli edocti a Christo Dño quadragesimam ieiunarunt. August. ad Casulanum Epist. 86. ad Ianuarium Epist. 118. Ambrosius sermone 25. & 38. Chrysostomus ad populum Antiochenum hom. 1. Basilius concione de ieiunio, Origenes homil. 10. in Leuiticum. Irenæus martyr apud Eusebium, lib. 5. historiæ Ecclesiasticæ, cap. 24. & lib. 1. suorum operum cap. 1. Thelesphorus Papa in Epistola quadam, Ignatius Ioannis Euangelistæ discipulus epistola 4. ad Philip. Theophilus Alexandrinus libro Paschali 1. & 3. Epiphanius hæresi 80. Leo primus in concione de Penthecost. Sozomenus capit. 10. historiæ tripartitæ. Concilium Nicænum tempore Iulij primi Pont. Maximi, Agathẽse, Aurelianense, Laodicense. Ieiunium quadragesimæ celebratum nimis a Sanctis, li. 1. cap. 1. num. 43. 44. 49. & 61. Eratque temporibus pristinis ieiunium hoc tam celebre, & omnibus commune, quod
Ho. 10. in Gen. Chrysostomus consolabatur multos, qui cum infirmitatibus pressi ieiunare non valerent, egredi domum non audebant ob uerecundiam nec conciones audire, confusione pleni. Non refero Antonios, Hilariones, Anacoritas, &c. sed sæculares Antiochenos vxoratos, &c. quorum obligationes illæ erãt, quas modo habent, qui negotijs occupantur, & tamen quia ieiunare non poterant, maxime cruciabantur, & cõfundebantur. De ieiunio quadragesimæ quod alijs præponderet, quia Deus quadragesimam suo ieiunio consecrauit docetur, lib. 9. cap. 9. num. 19. 22. 29. vsque ad 31. Ieiunium quadragesimæ nõ seruans, Christianum non appellandũ aiebant Sancti licèt hyperbolice, ibidẽ num. 19. Ieiunium hoc diluuij tempori comparatur, quando misericordiæ Dei pluunt ieiunantibus, num. 19. 20. & 28. quod & consecratum etiam est in diluuio, & pluuia Mannæ Iudæorum, num. 19. 20. & 28. Ieiunium quadragesimæ consecratum optime tempore veris, quo cuncta viresc unt, num. 21. Ieiunium quadragesimæ totum consecratum esse debet operibus sanctis, quando homo confugit a pelago ad portũ, num. 26. Illo enim damna totius anni reparantur. Ieiunium hoc fastidiendum non est, quia longum, quia quanto dies sunt plures, tanto maior est causa remedij, num. 28. Estq. tempus militiæ Christianæ consecratum modo, a Regibus, & nobilib⁹, clero, populo &c. sicut olim consecratum fuit a Moyse, & Helia num. 29. vsque ad 31. Generaliter autem ieiunium vndas cõcupiscẽtiarum quę absurdæ sunt, reprimit, & perfectum sit, num. 5. vsque ad 7. Abstinentia a carnibus, & ab alijs cibis valde curanda est, vt luxuria frenetur lib. 1. cap. 1. num. 1. 19. 36. 58. 64. & 68. li. 9. cap. 1. num. 23. Abstinentiam docuerũt Philosophi, & medici accommodatam esse ad ualetudinem, & voluptatem, li. 1. cap. 1. num. 7. 8. 24. 28. 30. 34. 39. 41. 65. & 66. Abstinentissimi gentiles multi narrantur, num. 8. vsque ad 10. Abstinentia deficiente, in Sanctis etiam miracula deficiebant, num. 23. Cum ergo præceptum de ieunio tam ab antiquo hominibus sit tributum, Christus non illud præcepit, sed docuit modum duplicem in illo seruandum, vt Deo probetur. Primum cum dicit: *Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrita tristes*. In quibus verbis eam tristitiam nobis interdicit, quæ in facie est coram hominibus. Alioquin cor sapientis vbi tristitia. *Bern. ser. 2. Cinerum.*
Et Paulum discipulos contristasse non piget, eo quod contristati sunt ad salutem. Indubitata enim res est, Christum Dominum his verbis non prohibuisse eam tristitiam, quæ naturaliter mortificationem carnis consequitur, multoque minus illam, de qua dixerat Paulus: Tristitia, quæ secundum Deum *2. Corin. 6.* *2. Corin. 7.*

Digitized by Google

est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Vtraque enim cõmunis fuit viris sanctis, quando ieiunijs diuinam interpellabant clementiam, vt placaretur. Dauid humiliabat in ieiunio aĩam suam, simulq. lauabat per singulas noctes lectum suum lacrymis; rugiebat a gemitu cordis sui. Niniuitæ, qui Deo placentissimam pœnitentiam egerunt, vt inducerentur ad fletum, iusserunt brutis pabulum non dari, nec infantibus lac, vt equorum hinnitu, mugitu boum, infantumque planctu commouerentur & ipsi ad lacrymas. Rupertus lib. 4. de diuinis officijs cap. 10. loquens de vsu cinerum, & vsu procedendi absque calceis (siue id in vsu esset omnibus, siue religiosis) ait: Si omnes lugendi scientiam haberemus, & vnusquisq; nostrum eiulans diceret: Cecidit corona capitis nostri, væ nobis, quia peccauimus, & omnibus in promptu esset implere quod in hodierna Epistola lectum est: Scindite corda vestra, tunc neque cineribus capita nostra aspergere, neque nudis pedibus opus esset ambulare. Nec autem maxima pars nostrum non recordatur, qualem ornatum cordis peccando amiserit, neque facile possunt corda lapidea scindi, nisi adiuuemur extrinsecis adiumẽtis. Ergo vt nostra nobis calamitas ad memoriam reuocetur, & meminerim' quia puluis sumus, idcirco, & cinere capita aspergimus, & plantas nudamus, hoc habitu confitentes nudos nos esse virtutibus. Propter eandem etiam rationem vtitur hodie Ecclesia inchoante ieiunio, his verbis: Canite tuba in Sion, &c. coadunate senes, congregate paruulos & sugentes vbera, egrediatur sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo, inter vestibulum & altare plorabunt Sacerdotes ministri Domini, & dicent: Parce Domine, parce populo tuo. Cumq. coniungerentur lacrymæ ieiunijs, placatus Dominus est, zelatusque terram pepercit populo suo. Optimus enim modus placandi Deum is est, si lacrymæ coniungantur ieiunio. Tunc enim aduenit Dominus, vt consoletur omnes lugentes Sion, & det coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Immo non solum amici Dei, sed & ipsi inimici, cum primum Deum placandum censuissent, ieiunijs, & lacrymis id efficiendum fore existimabant. Non solum enim Ezechias Rex iustus verso vultu ad parietem vberrime fleuit, sed & impiissimus Achab, cum primum audiuit ab Helia diuinam sententiam prolatam: Si mortuus fueris in ciuitate, canes comedent carnes tuas, &c. depositõ diademate, cilicio indutus, & cinere conspersus ieiunauit. Nec id solum, sed ambulauit demisso capite tristis, Et hoc medio Deus tunc placatus est. Et Christus Dominus murmurantibus Pharisæis, quod ipsius discipuli non ieiunarent, dixit: Non possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus, veniet tempus, in quo, ablato sponso, ieiunabunt. Vbi non posse flere dixit, pro eo quod est non posse ieiunare, quasi pro vno posuit alterum, quia luctus & ieiunium comites indiuidui sunt. Nihilominus Dominus dicit. *Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ tristes*. Non prohibet tristitiam, sed fictam tristitiam, & illam, quæ similis est tristitiæ Cain, Antiochi, & Esau. Vnde vngendum caput Dominus docuit, ait Chrysostom. vt vultus hilaritate, dissimulemus animæ, & corporis afflictionem. Sic Iudith post triduanum ieiunium, capite uncto, simulato gaudio, celans ieiunia tam frequentia de potentissimo hoste triumphum victoriæ reportauit. Similiter & Hester dum Lota facie post triduanum ieiunium intelligi se a Rege noluit, Aman illum populi sui inimicum iniquissimũ interemit. Idem dicit de Daniele, & sociis eius, qui in tanta abstinentia cęteris gratiores apparebãt. In Palæstina enim vngebant capita, & lauabant faciem, vt hoc modo internum gaudium proderetur. Sicut Dauid fecerat, qui mortuo infantulo, quem illi genuerat

Oratio Hieremiæ. Ioel. 2.

Psal. 34.

Psal. 6.

Iona. 3.

Esa. 61.

Esa. 38.

3. Reg. 21.

Matth. 9.

Chryso. ho. 10. ex varijs in Matth.

Iudith. 10.

Ca. 4. et 7.

Daniel. 2.

2. Reg. 12.

Bersabee

Bersabee, lotus, & vnctus est. Cohęrent optime lota facies, & lacrymæ. Quoniam sicut Phœnix vnica cum sit, reparari non potest nisi in suo cinere concremetur, sic cinere, & pœnitentia anima hominis reparatur, vnde lætidum est. Si cinum Esaias promiserat, vt dicebamus, coronam pro cinere, non mirum quod dicat: Vnge caput tuum, quando cinere aspergimur. Adam dedit nobis cinerem pro corona, at Christus Dominus in hac quadragesima tribuere vult coronam pro cinere. Restat ergo, quod sicut tempore Adæ infœlix illa mutatio coronæ in cinerem celebrata fuit lacrymis, minis, ac flagellis, hæc, quæ fęlici hoc tempore quadragesimæ fit, reparatio & mutatio cineris in coronam celebretur interno gaudio, quod indicet faciei lotio, capitisq. vnctio. Et quod audiamus: *Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuũ*, quando modus ieiunio imponitur, quo armamur contra carnem, vt hæc à ieiunio infirmata, id est, debilitata, caro mea immutata est cum ea, quæ antea inimica erat, amica effecta est. Præterea dum vngere caput, lauareq. faciem iubet, & quod tristitia fingenda non est tempore ieiuniorum, id docere nos volut, in operibus studiosis summopere & vanitatem, & hypocrisim fugiendam, ne simus similes Gabaonitis, qui vtres, calceos longa vetustate confectos, & panes nimia siccitate arẽtes dum portant, fingunt se à remotissimis aduentasse, cum tamen incolæ essent terræ promissionis. Sic multi mũdum cupiunt decipere, exterius prætendentes signa pœnitentiæ, & sanctitatis. Sic hi habitauerunt in medio filiorum Israel, id est, computati sunt falso inter Sanctos, cum essent reprobi. Præcipit ergo Dominus in hoc Euangelio istam stultitiam cauere, ne homo simulet tristitiam, vt hoc medio iustus credatur, qui non est, sicut antea multo dixerat Iudæis: Nolite ieiunare, sicut vsque ad hanc diem, vt audiatur in excelso clamor uester, id est, vt ieiunium uestrum tuba clarius publicetur, uel uerbis, uel signis. Contorquere caput vt circulum, fingentes dolorem capitis, ligantes illud vitta, quod ab immoderato processerit ieiunio. ad idem tendit locus Zach. 7. Cum ieiunaretis & plangeretis per hos 70. annos, nunquid ieiunium ieiunastis mihi .i. non ieiunabatis ut mihi placeretis, sed aut ut religiosi si videremini, aut ut sumptui parceretis: nam si mihi per ieiunium placere cupieretis, abstineretis ijs saltẽ diebus a peccatis vestris. Amo ieiunium, sed cui obseruatio mandatorum meorum non defit. Vide de hypocrisi, lib. 8. ca. 9. per totum, potissime nu. 6. Vbi comparant histrionibus, qui cum viles hoĩes sunt, personam regiã habitu simulant: vnde aiebat Plato, qđ extremus iniustitiæ terminus est iustũ videri velle, dum nõ est, quod hypocrita facit. Stultiq. hi sunt valde, du id, qđ onerosum est, habent commune cum iustis, quod verò leuissimum est, nunime, nu. 7. Qui grandem iniuriam virtuti irrogant, dum eam operantur, vt placeant lunarijs, sutoribus, &c. num. eod. Stultissimi etiam sunt, qui nolũt esse, quod volunt apparere, & volunt esse, quod nolunt apparere, nu. 8. & 28. De tristitia ẽt vide quod mundi tristitia nociua est multum, lib. 7. c. 1. num. 20. lib. 17. c. 6. nu. 1. & 2. Tristitia autem, quæ secundum Deum est, gignit innumera gaudia, lib. 7. c. 4. num. 10. vsque ad 20. Lib. 17. cap. 6. late agitur de tristitia bona, & mala. Vt ergo Dominus tristitiam secundum mundum, & hypocritarum fictionem condemnaret dixit: *Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes*. Sed, quod sine lacrymis dicendum non esset, ad eam miseriam peruenit tẽporis nostri infœlicissimus status, ac miseranda calamitas, ingensq. perditio, quod de re hac nec verbum facere nece ssarium sit. Tempore Christi Domini, quando prædicationem incepit Euangelij, mundus totus in maligno positus erat, de quo scriptum docet Hieronymus, quod a planta pedis vsque ad verticem non esset sanitas, non in barbaris tantum nationibus, sed & in illis, qui filij erant Sanctorum, & locum ipsorum occupabant

Cap. 6.

Iosue 9.

Esai. 58.

Esa. 1.

Digitized by Google

bant Iudæi. Sed nihilominus tãti apud homines habebatur virtus, tantique æstimabantur studiosi apud alios, quod ne hanc tantam amitterent existimationem, & ieiunabant, & tristitiam simulabant, habentesque cauteriatam conscientiam, in hypocrysi, loquebantur mendacium sanctitatem simulantes, sed modo ad id temporum vltima calamitas deuenit, vt homines non solum virtutem simulare non curent, sed quod peccata sua sicut Sodoma prædicant, nec abscondunt, immo frequenter etiam ea, quæ non patrarunt, insinuant alijs, vt probentur, & reputẽtur. Verba fingunt contumeliosa, iniurias, quas reuera proximo non irrogarunt, violatæ fœminæ, &c. cum id reuera non effecerint, cumque summum malum, quod Propheta narrauerat olim, illud esset: Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere, hi nec erubescunt, si casu peccata pandantur, sed ipsi in medium proferunt, quæ fecerunt, immo & quæ non fecerunt. Et idcirco de hypocrisi, aut simulata virtutis tristitia non est necesse verbum dicere.

1. Timo. 4.

Esa. 3.

Hiere. 3.

5

Secundus modus in ieiunio Christiano seruandus is est, vt faciem lauantes munda conscientia ieiunemus, quo ieiunium eas cõferat vtilitates, ea bona, quę retulimus, ut abstinentes a carnibus, a vitijs pariter ieiunemus, sicut in lege Exo. 30. percipiebat olim Deus, ut in tabernaculo fieret labrum æneũ vt lauarentur pedes & manus sacerdotum ut non nisi loti ingrederentur ad offerendum sacrificium; qũo ieiunium Deo placeat audi: tu autem cum ieiunas, faciem tuam laua ut totus gratissimum offeras ieiunij sacrificium, unde aiebat Basilius: Ieiunij vtilitas metienda non est ex eo tantum, quod non comedis, sed ieiunium etiam est, ab omnibus vitijs esse alienum. Audi dicentem Dominum, cui Iudæi conquærebantur, eo quod ipsorum ieiunia non acceptaret dicẽtes: Quare ieiunauimꝰ, & non aspexisti? humiliauimus animas nostras, & nescisti? Quibus respondet Deus: Scitis quare? Ecce in die ieiunij uestri inuenitur voluntas vestra. Id curantes, vt quod vobis placitum fuerit, quidquid illud sit, dummodo in me tem venerit, id efficiatis. Et omnes debitores vestros repetitis. Propria repetere ne in crimen his dar, ne ieiunia aspiceret, quid Propheta diceret, si aliena furarentur? Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis. Numquid tale est ieiunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam, numquid contorquere quasi circulum caput suum, & saccum, & cinerem sternere? Numquid istud vocabis ieiunium, & diem acceptabilem Domino? Id volo ut ieiunetis, nec id solum, sed vt dissoluatis colligationes impietatis, dimittatis eos qui confracti sunt, liberos, &c. Frange esurienti panem tuum, &c. Tunc erumpet, quasi mane, lumen tuum, & sanitas tua citius orietur, tunc inuocabis, & Dominus exaudiet. Et idcirco Ecclesia, cum primum in hodierna epistola ieiunium indixit, illud sanctificandum dixit per bona opera. Et Chrysostomꝰ recensens mirandam Niniuitarum pœnitentiam refert ipsos a Domino exauditos, non quia ieiunauerunt, qui ciliciis operti sunt, quia cinere capita sparserunt, sed quia his addiderunt nouam vitam, quia vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala misertus est eis. Sic Leuit. 5. cum pauperem præciperet Deus offere cũ peccasset duos turtures, primus dixit erit pro peccato, secũdus in holocaustũ, quoniã nõ acceptat Deus sacrificium nisi prius fueris mũdꝰ. Ieiunãtes a malis cessent, & bonis operibus uacent, libro nono, capitu. primo, nume. primo, vsque ad 8. & 10. vsque ad 18. & 32. Ieiunium enim corporis parum prodest, si anima mille vitijs sit plena, ibidem nume ro nono, & 27. Ieiunium, quod non solum ciborum est, sed & peccatorum, iram Dei moderatur, numero quinto, 6. 7. 13. & 16. Ieiunij tempore non os solum, sed oculus, auditus, manus, &c. ieiunare debent, nume. 7. & 31. Ieiunia Iudæorum, nisi vitam corrigerent, nõ acceptabat Deus, quid De Christianis dicendum est, a quibus

Esai. 58.

Hieron. Ioel. 2.

Chryso. ho. 3. ad popu.

Ione 3.

De laudib. ieiunij.

exiguntur

exigunt maiora? num.8.11.vſque ad 14.& 16.Ieiuniũ illud recipit a Deo, quod ocium bonorũ operum non habet,num.10.Et quia non oe ieiunium Deo gratum eſt, illud ſanctificandum dixit Ioel num.15.Ieiunij tempore ve nationes ꝓhibebat Ambroſius nu.17. & 18.Ieiuniũ quadrageſimæ, quo a licitis etiã abſtinere debemus, admonet maiori cura vitanda eſſe illicita, num. 27.Ieiunium perfectum illud eſt, quo abnegamus impetatem, quod,merces magna comitatur num.25.Ieiunij tpe ea dãda ſunt pauperibus, q̃ comedẽda forent,ſi non ieiunaret hõ, ne ieiuniũ lucrum ſit marſupij, ſed animæ, numer.14.& 18.

6 *Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra, &c theſaurizate autem vobis theſauros in cœlo*. Qui enim theſaurizant in terra,ſimul in cęlo theſaurizare non poſſunt diuites, lib.4.capit.40. nu.9.Qui autem in cęlo theſaurizant, innumeris priuantur damnis, ibidem num 17.lib.5.cap.10.num.48.lib.18. cap.15.num.23.Vt.n.aiebat Auguſtinus,ſi gaudes de nummo, times furẽ, ſi autem gaudes de Deo,quem times? Ne tibi aliquis Deum furripiat? minime. Null' enim id poterit,ſi tu libere eũ relinquere nolueris. Aiebat optime Baſilius:Sicut qui appendit in ſtatera;cum primum appoſuerit ſtateræ aliquid ponderoſum, continuo aliam trahit ad ſe,ſic ſpiritui,& carni contingit.Si curaueris deliciari, caro ad ſe ptrahit ſpiritũ,ita vt is Deo,alijſq.exercitijs bonis min' poſſit vacare. Aĩa autem Deo vacans carnem ad ſe trahit. Si autem theſaurizaueris in cęlo, continget tibi(ait Origenes) quod Iudaico populo,qui vĩcebat Amalech,quoties Moyſes manus ſurſum leuaret. Ita ſi tu opera in cęlum leuaueris, & actus tuos retuleris in Deum, nec eos habueris deorſum deiectos,& humi iacentes, ſed Deo placitos, & ad cęlum erectos.Eleuat manus qui theſaurizat in cęlo. Vis vincere: Eleua manus, & actus, ac conuerſatio tua non ſit in terra,ſed in cęlo. Aurum enim,ſi argento miſtum ſit, quantumcumque hoc ſit mundum, illud obſcuratur, ſic animus noſter terrenorum cupiditate ſordeſcit, quamuis illa ipſa terra in ſuo genere, atque ordine munda ſit. Totum ergo mundum debet contemnere, qui ſibi theſaurizat in cęlo.

In Pſalm. 144.

Baſil.hom. 3. ex variis.

Ho. 11. in Exo.17.

Aug. de ſer. Domini in monte.

Theſaurizate vobis theſauros in cœlo, &c. In exordio quadrageſimæ, quæ tempus virtutũ,& ſanctitati conſecratũ eſt,recte Eccleſia a verbis iſtis exordi- 7
tur,in quibus Chriſtus Dominus theſaurizandum docuit in cęlo,quod duobus medijs demonſtrat expedire. Alterum eſt, propter ingens periculum, in quo ſunt, qui theſaurizant in terra, a quo prorſus ſunt liberi, qui theſaurizant in cęlo. In terra enim ærugo, tinea, latroneſve cum perdere poſſint quæ vehementer diligimus, neceſſario eorum vita qui theſaurizãt in terra, cruciabitur perpetuo, continui erunt terrores, continui metus, continuæ afflictiones, ſicut & pericula continua ſunt, quibus carebũt, qui theſaurizant in cęlo, vbi horum nullũ periculum poteſt reperiri, aut damnũ accidere. Secunda ratio, quoniam ſi theſaurus noſter in cęlo ſit,transferuntur eo cogitationes noſtræ, transfertur & cor, quod miſere ſepultum erat in terra,in facultatibus ſepelierat illud auarus, in honoribus ambitioſus,in deijs delicatus,diues,ventri, & delicijs deditus, in fęminis inhoneſtus, ita vt nobiliſſimum hominis cor diuinæ viſionis capax,tam miſere, & ignominio ſe his rebus ſubdatur. A qua iniuria ipſum vindicare cupiens Dominus, ipsũ in cęlum transferre & docuit, & curauit, vt honore, & vtilitate maxima potiretur. Vt ergo exordiamur. Mirabar ego, quod cum Eccleſia hodie quadrageſimam inchoaret, tempus in quo dormientes in vitijs excitandi eſſent, vt virtutem colerent, quibus diceret: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, quaſi alij infirmitatis, & perditionis, viam ingreſſi Deoq.non grati forent.emendemus in melius,quæ ignoranter peccauimus, ne ſubito præoccupati die

2.Corin.6.

Digitized by

mortis quæramus ſpatium pęnitentiæ, & inuenire non poſſimus: Attende Domine, & miſerere, quia peccauimus, tibi. Item, tribularer ſi nescirem miſericordias tuas Domine, tu dixiſti: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat, qui Chananæam, & Publicanum vocaſti ad pęnitentiam. Et in epiſtola locus culpis nos vidēs immerſos clamat Dominus: Conuertimini ad me in toto corde veſtro, &c. & quia miſerabili vita detenti ad Dominum clamare non valebant, iubet Deus, vt inter veſtibulum, & altare clament Sacerdotes, & plorantes dicant: Parce Dñe, parce populo tuo, &c. Quis ſcit ſi conuertatur Dominus, & ignoſcat, & relinquat poſt ſe benedictionem? Quam epiſtolam ideo legit Eccleſia, quia videt omnes indigere pęnitentia, qua egreſſus homo a vita ſua impia, ad Dominum conuertatur. Itaque in die, in quo fingere nos debemus in eo eſſe ſtatu, in quo & arboris truncus, qui primo ſciſſus perficiendus eſt, & poliendus, quando & concubinam iubetur relinquere vir, & alter quod furatus eſt reſtituere, iniurias remittere inimico, impiam iurandi conſuetudinem deſerere, quæ omnia exordia ſunt, & inchoationes ſermonis Dei. Et quod cum hæc omnia ita ſint certa, ſimul proponatur doctrina hæc, quæ multam poſtulat perfectionem, vt opere compleatur; *Nolite theſaurizare in terra, ſed in cœlo, vbi cor veſtrum fixum ſit ſemper.* Olim doctrinam hanc, quā Dominus rudi plebi committenda nō cenſuit, ſolis Apoſtolis prædicauit, q in ſchola Domini nutriebantur, qui reliquerant paucula, quæ habebant in ſęculo, vt iſta contēnentes amici Dei alijs innumeris titulis nimis eſſent honorati, & principatus eorum confortaretur, tales effecti, qui cum piſcatores eſſent, & retia reliquerunt, & ſcapham. Modo autem Eccleſia illam perſuadet, his, qui heri in cęno voluptatum erant immerſi. Nemo repente fit ſummus, quoniam ſicut in naturalibus, & in artificiatis ab imperfecto ad perfectum veniunt omnia, ſic & in gratuitis, virtus in exordio imperfecta, paulatim creſcit, & perficitur, libro nono, capit. ſexto, numero, decimo, capit. vigeſimo ſecundo, numero primo, ſecundo, nono, 11. libro 18. capit. 9. numero octauo, capit. duodecimo, numero ſecundo, vſque ad 4. & 24. capit. 13. numero ſexto, & ſeptimo. Res ergo tam grādis perfectionis, qualis illa eſt, quæ docet, & iubet theſaurizare in cęlo, ibiq. cor habere ſemper fixum, exordio virtutis non videtur cō uenire. Miſit Hedibia illuſtris fęmina a remotiſſimis partibus Franciæ, vt Hieronymū conſuleret in antro Bethlehem degentē, quæſtiones duodecim, quarum vna fuit: Qnid agere deberet, vt perfectionem conſequeretur. Cui illud reſponſum eſt, quod Chriſtus Dominus dixerat cuidam adoleſcenti. Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & die cum Petro: Ecce nos reliquimus omnia. Et in alia epiſtola ad Celantiam, poſtquam Hieronymus copioſiſſime illam inſtruxerat in his omnibus, quæ eius concernebant ſalutem, poſt ea omnia, elige, inquit, tempus, in quo domus gubernatione relicta, Deo vaces, locum tranquillum accipe, vbi ex multa tempeſtate curarum te recipias, & excitatos foras cogitationum fluctus, ſecreti tranquillitate componas, tam crebræ ſint orationum vices, tam firma de futuris cogitatio, vt omnes reliqui temporis occupationes, facile hac vacatione compenſes. Memento Pauli dictum. Ea quæ retro ſunt obliuiſcens, in ea, quæ ſunt priora, extendo me ipſum, &c. Quicumque ergo perfecti ſumus, hoc ſentiamus. Cum Paulus antea dixiſſet: Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc propter Chriſtum arbitratus ſum detrimenta, & omnia arbitror ſtercora. Hæc cum dixiſſet Paulus, ſe vocauit perfectum, & hoc ipſum in prima virtutis lectione legendum, immo complendum tradit Eccleſia. Cum tamen dixerit Bernardus, Angelos in ſcala non vidiſſe Iacob volantes, ſed aſcendentes.

Matt. 19.

Epiſt. 14.

Philip. 3.

Serm. 5. Andreæ.

Geneſ. 28.

dentes. Præterea, hominibus, qui longo peccandi vſu conuerſi ad res temporales viximus, quas videmus, tangimus, objiciuntur ſenſibus, quos vehementius mouent, bona cum ſint præſentia, futura autem in ſpe tantum poſſidemus, diuinç enim reuelationi innitimur, dum credimus, quod qui theſaurizat in cœlo, ſecurus, & abſque periculo bona ſua poſſidebit, quid qđ etiam ſecundum ſententiam Hieronymi, hoc non ſolum de pecunia, ſed etiam de cunctis paſſionibus ſentiendum eſt? Guloſi Deus, venter eſt, luxurioſi theſaurus, epulæ ſunt, amatoris, libido, huic ſeruit vnuſquiſque, quo vincitur. Cum igitur his omnibus paſſionibus & vulnerati, & tracti fuerimus per totam vitam, primo quadrageſimæ die hæc finienda ſunt, his, qui traxerunt iniquitatem in funiculis vanitatis, & in vinculis plauſtri peccatum? Auguſtinus narrat, nihil illum præpedire ita, ne ad Dominum cõuerteretur, nouamq. vitam inchoaret, quam mala, in quib⁹ vixerat. Quod & nobis accidat neceſſe eſt, qui per totam vitam paſſionibus inſeruiuimus. Talibus autem quamprimum mandare, vt theſaurizent in cœlo, difficillimum eſt ſane, & auaro, qui theſaurizat in arca, vt continuo ei vileſcat aurum, & dicat: Si putaui aurum robur meum, & obrizo dixi, fiducia mea, cum is potandus potius ſit lacte doctrinæ, quam ſolido cibo, debilitato adhuc animæ calore. Additur his, quod cum exordium ſit pœnitentiæ Chriſtianæ, quam inchoandam continuo Epiſtola hodierna docet, quid conducit ad hoc, quod Chriſtianus homo theſaurizet hic, aut illic? Pœnitentia conſiſtit in deteſtatione, & odio peccatorum ſupra omne illud, quod odiri debeat, idq. propter Deum ſumme dilectum, quoniam ipſum cum dilexero ſuper omnia, conſequens erit, vt ſuper omnia doleam tale amiſiſſe bonum, id ſtudeam, firmiter prouidere in poſterum, ne peccem, cùm iam diſplicuerint, maxime ea, quæ antea commiſi. Ieiuniũm hodiernum in ciborum qualitate &c. conſiſtit, vt hoc modo edometur caro, ſpirituiq. ſubijciatur, ad quod etiam parum conducere videtur, quod homo theſaurizet in terra, aut verò in cœlo. Poſſet Eccleſia, cum homines diſcurſu temporis vidiſſet lacrymis plenos, peccata & doluiſſe, & reliquiſſe, carnem ſpiritui ſubiugaſſe, docere, occaſiones peccatorum relinquendas eſſe, cumque amor nimius rerum tẽporalium in hæc vos mala impulerit, illum relinquite, & in cœlum transferte, vt ibi ſit cor, vbi & theſaurus recondendus eſt. Hæc offerre ſe poterant homini, qui minus rectè. Eccleſiæ ſpiritũ conſiderauerit.

Li. in Mat.

Iſai. 5.

Aug. lib. 8. Conf. c. 12.

Iob 31.

Sed tamen conuenientiſſime in prima lectione docet, ne theſaurizemus in terra, ſed in cœlo, vt locus theſauri noſtri non hic ſit, ſed ibi. Non prohibet Chriſtus Dominus poſſeſſiones, ac diuitias habere, illas quærere, &c. ſed quod ita id fiat, vt homines non theſaurizent in terra, confidentes in diuitijs, nec curantes prouidere ſibi in cœlo, ſed dicentes: Hæc eſt ſors noſtra, & hæc eſt pars noſtra. Qui verò accum mulant diuitias, & reponunt, vt organa opportuna ad opera virtutum, ſibi, & filijs ſuis, præferentes theſaurum in cœlo reponere, quo anima diteſcat, hi nõ theſaurizãt in terra, ſed in cœlo. Diuitiæ contemnendæ nõ ſũt neceſſario, ſed earũ nimius amor, lib. primo, capit. 24. num. 4. 5. & 19. lib. ſecundo, cap. 16. num. 24. vſque ad 26. cap 19. nume. 24. lib. 4. ca. 28. num. 12. ca. 38. num. 16. vſque ad 20. c. 40. num. 17. capit. 41. numero, 1. & 5. capit, 42. num. 7. Diuitiæ enim, bona ſunt his, qui illis bene vtuntur, alijs autem mala, lib. primo, capit. 24. nume. 29. libro, quarto, capit. 38. num. 16. vſque ad 20. capit. 39. num. 2. c. 41. num. 9. & 10. Diuitijs qui rectè ſciunt vti, laudãdi ſunt, li. ſecundo, c. 15. num. 11. 30. 34. & 44. cap. 18. num. 11. lib. quarto, cap. 38. nu. 12. & 20. capit. 41. nume. 5. 9. & 10. Diuitijs inuoluti in ipſis confidentes, antequam moriantur, pereunt, lib. ſecundo, cap. 15. nume. 42. ca. 17. num. 20. & 21. cap. 19. num. 7. & 8. Id vult Deus, ne diuites,

Sap. 2.

ne diuites,dum timent carere diuitijs,
Dan 3. adorent auream ſtatuam Nabuchodonoſor, vt olim contigit, lib.4.c.39.n.9.neve diuitiarum immerſi luto, Hieri ij ſint habitãtes deſertam Babylonẽ, ibid.nu.6. Hic.n.diuites luxui, & diuitijs dediti taxantur, dum in diuitijs cõfidunt,nu.13.16.19.22.32.& 33. cap.41.num.6.& 7. Diuitiæ.n.ſolis iniquis ſunt diuitiæ, iuſti aũt tñ cœleſtia bona vocãt diuitias, tpalia aũt pecunias, nu.19. Diuites theſaurizantes in terra, theſauros cœleſtis vitę habere nõ poſſunt,lib.4.c.40.nu.9.10.& 17. Diuitũ .n.aĩa ſaturata calcat fauum cœleſtis dulcedinis,iuſtis autem aduerſa dulceſcunt,lib.4.c.40. nu.14. Diuites ergo Chriſtianos tales futuros docet Dñs, vt tpalia tenentes non teneantur ab eis,lib.4.c.41.nu.9.& 10. Diuites dormierunt in cupiditatibus ſuis, dum viuerent,poſt mortem autem nihil inuenerunt in manibus ſuis, quia nihil poſuerunt in manibus Chri,lib.5. ca.10. nu.50.Itaq. Deus,differit in hoc Euãgelio de auaritiæ eradicatione, nec adhuc poſtulat perfectionem Pauli, vt oĩa,quæ mundus amat,crux ſint Chriſtiano,ſicut erant Paulo, cui mundus crucifixus erat, & ipſe mundo. Sed id
ad Gala.6. vult Deus nos tanquam aduenas,& pe
2.Pet.2. regrinos abſtinere a carnalibus deſideriis,quæ militant aduerſus aĩam. Vult ne inbiemus tpalibus, & hoc factibile eſt. Et Eccleſia,Spiritu ſancto agente, vult, vt prima hominis Chriſtiani lectio contemptus ſit bonorum tpaliũ, ne tpalia locum habeant in corde noſtro,niſi quem meruerint. Diuitiæ.n.
Eſa 33. ſalutis ſapientia,& ſcientia,timor Dñi ipſe eſt theſaurus eius. Diuitiæ ſalutis (illę.ſ.quibus anima ſalutem conſequitur; diuitijs.n.mundanis potius ægrotat,quam ſanetur) bona ſunt ſpiritualia,quibus iuſti diteſcunt.Diuitibꝰ huius ſæculi præcipe, ait Paulus Timotheo, non ſublime ſapere, nec ſperare
Chryſoſt. Ho.ex variĳs in Mat. 1.Timo.6. in incerto diuitiarum, ſed in Deo viuo (qui præſtat nobis oĩa abunde ad fruẽdum) diuites fieri in bonis operibus, theſaurizare ſibi fundamentum bonũ in futurum, vt apprehendant veram vitam. Vnde bonis tpalibus abundantes, diuites huius ſęculi nuncupauit Paulus, ſtudioſos autẽm dixit ſimpliciter diuites. Oſee 12. Calumniã dilexit & dixit Ephraim verumtñ diues effectus ſum inueni idolum mihi,q.d. allatrent me Prophetæ ac auaritiæ & rapinarum arguant,certe me non pęnitet ꝙſijſſe diuitias. quod Horatius dixit Satyra 1.populus me ſibilat, at mihi plaudo eſſe domi ſimul ac nummos contemplor in arca. inueni idolũ mihi.alij alia colant idola ego bonum idolum habeo aurum.ſ.verba ſunt diuitum ſibi in diuitijs applaudentium quaſi oĩa in eis habẽtium.Optime ergo Eccleſia ab his verbis: *Nolite theſaurizare theſauros in terra,&c.* auſpicatur & pœnitentiam Chriſtianam, & ſacrum quadrageſimæ tempus virtutibus conſecratum: niſi.n.auerterimus ab immoderato diuitiarum amore cor noſtrum, nec pœnitentiam inchoare, nec virtutum ſtudia valebimus,& ideo his,qui hæc aggredi debent, præcipit, vt theſaurizent in cœlo. Nobis autem conuenientiſſime dicitur, vtpote qui auaritia ardemus,quod de Megarenſibus refert Hieronymus,quod ædificãt quaſi ſemper victuri, viuunt, quaſi altera die morituri. Quod ideo dicit,qa delicias,voluptates, &c. ea diligentia quærebant, ac ſi altera die morituri eſſent,auidius.n.fruimur his, quibus mox carituri ſumus. Quam longe abſunt ab hac lectione, *Theſaurizate in cælo,&c.* illi,quorum oẽ ſtudium eſt ad tpalia congreganda, de quibus ſcriptum eſt. Conſiderans reperi aliã
Eccle.4. vanitatem ſub Sole. Vnus eſt,& ſecũdum non habet, non filium, non fratrem,& tñ laborare non ceſſat, nec ſatiantur oculi eius diuitijs, nec recogitans dicit: Cui laboro, & fraudo aĩam meam bonis? In hoc quoq; vanitas eſt, & afflictio peſſima. Lõgius aũt abſunt miſerrimi oĩm,de quibus legimus: Eſt
Eccl.6. aliud malum,quod vidi ſub Sole,& qdem frequens apud hoĩes. Vir cui dedit Deus diuitias,& ſubſtantiam,& honorem,& nihil deeſt animæ ſuæ ex oĩbus quæ deſiderat, nec tribuit ei poteſtatem
Hier.epiſt. 11.

ſtatem Deus, vt comedat ex eo, ſed homo extraneus vorabit (non paulatim comedet, & ordinate, illud, hoc vanitas & miſeria magna eſt. Exo. 16. Scriptū eſt de Manna nec qui plus collegerat habuit amplius: eſt.n. vt ait Salomon pauper ſibi ſufficiens & eſt diues, qui non pōt vnquā ſatiari, pauper habens victum & veſtitum his contentus eſt, diues nihil eo amplius habet dum diuitijs conſeruandis intentus, eget & alget, &c. vermeſque gignūt diuitiæ niſi diuidantur &c. Oſeæ 9. Scriptum eſt dilexiſti mercedem ſuper omnes aras tritici. vbicunq; erat lucri ſpes non dubitabas colere idola & peccare vbicūque erant aree hoc eſt poſſe temporalia acquirere. hæc Hiero. &c. Oſeę 10. Iuxta vbertatem terræ ſuæ exuberauit ſimulachris. i. quantum ex terrę fructibus opulentiores fiebant, tanto plura idola faciebāt. Deut. 32. Incraſſatus eſt dilectus recalcitrauit. Hinc coniectare licet, quod ſi peccando cor hoīs adhæret rebus tpalibus, quod ad verā pœnitentiam illud primum docendū eſt, quod ad rerum tpalium contemptum pertinuerit: niſi. n. auerſi a creaturis, conuerterēt ſe homines ad Deū, pœnitentia ridicula eſt. Additur etiā, quod licet non theſaurizare in terra difficillimum eſſet (quod non eſt) id redditur facile, dum conſideramus animam veluti uermibus corrodi illius, qui in terra theſaurizat, dū timet, aut diuitiarum amiſſionem poſſibilem, immo facilem. Ideo enim diuitiæ dicuntur conſeruatæ in malum Domini ſui: Dulcis autem eſt ſomnus operanti, ſiue parum, ſiue multum comedat, ſaturitas autem diuitis non ſinit eum dormire. Dum. n. is putat parare theſaurum, parat tormentum. Diuites auari domui ſuæ congregant mala, li. 1. c. 24. nu. 1. lib. 4. c. 40. num. 6. Diues auarus inter omnes homines miſerrimus eſt, lib. 1. c. 24. nume. 13. uſque ad 15. 20. & 30. lib. 2. c. 18. num, 18. lib. 4. c. 38. num. 8. uſq; ad 14. Diues auarus ebrio peior eſt, lib. 4. c. 38. num. 8. 9; & 16. lib. 5. c. 1. num. 5. qui timoribus pleni fœlices eſſe non poſſunt, bene tamen pauperes qui nihil timent, lib. 4. capit. 38. nume. 12. capit. 41. nume. 8. Si autem theſaurizaueris in cœlo, ibi habes cor, cœlum tibi ſedes eſt, & ſi ſedes ibi, terra ſcabellum pedum tuorum erit, quod de Deo perfectiſſime dictum, conuenit etiam iuſtis. Vt ſicut de reprobis dicitur: Facti ſunt abominabiles, ſicut ea, quæ dilexerunt, ſic & iuſti Deum, & cœlum diligentes, Dij uocitantur, & cœleſtes. Homines omnes per ea quæ agunt, aut cōgregant in terra, aut in cœlo, aut in theſauro iræ Dei, lib. nono, capit. nono, nume. 5. Et inter alia hac die Eccleſia cineribus nos ſignat, ut rerum temporalium uilitate perſpecta, illas contemnamus. In his ergo breuibus verbis: *Theſaurizate in cœlo & non in terra*, mire hominum virtus deſcribitur, quæ in hoc conſiſtit, vt vtamur vtendis, & fruamur fruendis. Hæc eſt vita Sanctorum, peccatorum autem peruerſio, fruendis velle vti, & utendis frui, lib. 8. cap. 12. nume. 17. vſque ad 20. Virtus in hoc ſita, dum viuimus, vt diligamus, quod diligendum eſt. Virtutis ordinatio eſt vti vtēdis, & frui fruendis, lib. 6. capitu. 14. nume. 3.

Eccl. 5. *Eſa 66.* *Oſea 9.*

Origenes exponens locum iſtum. *Exterminăt facies ſuas*, acriter inuehit cōtra mulieres, quę fucis faciem ornāt, libr. nono, capit. ſecundo, num. primo. de qua re in illo capite diſſerit. Fœminæ fucis, & coloribus ſe pingentes reprehenduntur in multis, & quod plaſmatore ſuo ſapientiores eſſe volunt, lib. nono, cap. ſecundo, num. primo. 12. 13. 15. 25. 28. vſque ad 32. Fęminę ſuas facies liniūt, vt imprudentium faciant cuolare corda in proprium ipſarum malum, lib. nono, capit. ſecundo, num. primo, duodecimo, decimo tertio. 15. 20. & 23. Fęminarum friuolæ excuſationes reuincuntur dicentium ornare ſe, vt placeant viris ſuis, ibid. num. duodecimo, decimotertio, & decimonono. Fœminæ adulterantes faciem, meditantur adulterium caſtitatis, ibidem num. 23. 29. & 31.

FERIA

Digitized by Google

FERIA QVINTA POST CINERES.

EVANGELIVM.

Cum introiſſet Ieſus Capharnaũ, acceſſit ad eum Centurio. Matth. 8.

FERIA SEXTA POST CINERES.

EVANGELIVM.

Audiſtis quia dictũ eſt antiquis: Diliges proximum tuum. & odio habebis inimicum tuum. Matth. 5.

In hoc Euangelio & de dilectione inimicorum, & de eleemoſyna diſſerit Chriſtus Dominus. De primo late agitur lib. 1. cap. 12. vbi docetur, & quod diligendi ſint inimici, & quibus rationibus id conuincant Sancti. De eleemoſyna verò lib. 5. cap. 10. lib. 9. cap. 4. de iniuriarum remiſſione.

1 Feria ſexta poſt Cineres Ho. 9. in 1. Ioſue.

AVDISTIS *quia dictum eſt antiquis, &c.* Origenes ediſſerens caput octauum, & nonũ Ioſue docet, quod ædificato altari a Ioſue, parta iam victoria, quam de hoſtibus reportauit, in lapidibus ipſius, ſcripſit Deuteronomium legis Moyſi. Deuteronomium quaſi ſecunda legislatio dicitur, vt aduertat Chriſtianus, quod verus Ioſue Chriſtus Dominus ſecũdam ſcripſit legem cum dixit: ***Audiſtis, quia dictum eſt antiquis: Diliges amicum tuum, &c. Ego autem dico vobis diligite inimicos veſtros, &c.*** Hæc lex Deuteronomium eſt, quod ſcripſit Ieſus in tabulis cordis noſtri, non atramento, ſed ſpiritu Dei viui. Hæc autem lex ſcribitur in altari ex lapidibus integris confecto. Lapis integer eſt, impollutus, immaculatus in carne, & ſpiritu, cui ferrum iniectũ non eſt, id eſt, qui iacula maligni ignita non recepit. In hoc lex perfectionis Chriſtianæ ſcribitur, quoniam dum audit nõ amicos ſolum, ſed & inimicos diligendos eſſe, id continuo opere perficit. Vnde ſponſus laudibus ſponſę occupatus dicit: Meliora ſunt vbera tua vino. Quæ verba ita interpretatur idẽ Origenes: quod adueniente, & prædicante Chriſto Domino, altior, excellẽtiorque doctrina mundo communicata fuit quam fuerit illa, quæ antiquis fuit tradita: *Audiſtis, quia dictum eſt antiquis, &c. Ego autem dico vobis.* Inquantum ergo hæc doctrina præcellit antiquam, in tantum ſponſæ dicit: Meliora ſunt vbera tua vino. Lex vetus imperfecta eſt, lex autem Euangelica perfectiſſima, quod congruentiſſime effecit Deus, lib. 10. cap. 3. nume. 7. 8. & 13. Lex vetus miniſtratio mortis dicta eſt, lex autem noua miniſtratio ſpiritus, nume. 13. In lege noua panem arctum, & aquam breuem dedit Deus, vno verbo præcepta legalia recapitulans, num. quinto, & ſeptimo. In lege noua completum, & perfectum eſt, & reuelatum, quod in veteri, imperfectum erat & clauſum, lib. tertio, capitu. quinto, num. 32. 35. 41. 86. & 87. capit. ſeptimo, num. 53. cap. 9. num. 41. capit. decimo, num. 67. Sed tamen licèt antiqua lex ad nouam relata imperfecta fuerit multum, tamen in ipſa nullatenus continebatur illud verbum, quod Dominus in Euangelio hoc commemorat: ***Et odio habebis inimicum tuum,*** ſed falſo Iudæorum intellectu, ac Scribarum & Phariſæorum noxio commẽtario, quorum traditione, intelligentia falſa huius præcepti inualuerat in plebe. Ad id moti, quoniam pro dictione, proximus, Hebraica dictio etiam ſignificat amicum, idque propriè. Vnde Diuus Hieronymus in Leuitico, vbi mandatum hoc inter cætera traditur, vertit; Diliges amicum tuum, ſicut teipſum. Deinde idem interpretabantur ſignificari in lege, dum toties in ea præcipiebatur, ne fœdus inirent cum gentibus

Ho. 1. expoſ. 2. in Cant.

Cap. 19.

tibus in terra Canaam habitantibus, ſed eas abſque dubitatione aliqua aut ſcrupulo, delerent de terra. Verum neque has, neque alias gentes iuſſi ſunt odiſſe. Immo lex præcepit, inimico qui ex gente Iſraelitica eſſet, aut inter Hebræos habitaret, amicitiæ ſigna exhiberi. Nam in Exodo ſic præcipitur: Si occurreris boui inimici tui, aut aſino errauti, reduc eum. Si videris aſinum odientis te iacere ſub onere, non pertranſibis, ſed ſubleuabis cum eo. Non exegit tamen lex vetus ſigna amicitiæ ſimiliter alijs gentibus exhiberi. Omnes tamen diligendæ ſunt, dum omnes nomine proximi ſignificantur.

Cap. 23.

Non ſolum ſanguine propinquus, aut amicus, ſed omnis homo, eo quod ex eodem parente omnes ſumus nati, atque ad eandem facti Dei ſimilitudinẽ, & ad eandem omnes uocati hæreditatem cœleſtem. Itaque Dominus, & auſert peruerſam legis additionem, factã per Scribas, & Phariſæos, & hoc adijcit legi ueteri, quod uelit etiam diligendos eſſe a nobis quantumuis externos, & alienos. Quod ut perſuadeat ait: ***Ego autem dico vobis***. Hoc mandatum meum, hoc unum inter cętera omnia ego præcipio, quoniam amicorum dilectio, mandatum eſt omnibus peruiũ, & facile. Dixerat Dauid: Putaſne eſt aliquis, qui remanſerit de domo Saul, ut faciam cum eo miſericordiam Dei? (hoc dixit Rex, Sibæ ſeruo Saulis) cũque audiſſet nepotem Saul eſſe Miphiboſeth, uocauit eum, ut licèt claudus eſſet pedibus, comederet ſemper panẽ in menſa ſua. Vocauitque hanc miſericordiam Domini, quia illam exhibebat nepoti inimici ſui, miſericordia autem hominum hæc eſt, quæ ad amicos tantum extenditur. Vnde Dominus ait: ***Ego autem dico vobis diligite inimicos veſtros***. Ego id uolo. Sicut mulieri cordatæ, & filio bene inſtituto ad faciendam rem aliquam, licèt difficilis illa ſit multum, id ſufficit, quod placita illa ſit, aut marito, aut patri. Amor enim his debitus, ſuauia reddit ea, quæ ſuapte natura aſpera forent. Sponſus Deus noſter, deſponſauit enim nos ſibi in fide. Pater, qui dixerat: Patrem uocabis me, & poſt me ingredi non ceſſabis, illi ergo ut ſponſo, & patri dicenti. ***Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros***, obediendum eſt incunctanter. Audite. Morabantur Hieroſolymis Recchabitæ, dixitque Deus ad Hieremiam: Vade ad domũ Recchabitarum, & loquere eis, & introduc eos in domum Domini, & dabis eis bibere uinum. Et aſſumpſi omnem domum Recchabitarum, & introduxi eos in domum Domini, & poſui coram eis ſcyphos plenos uino, & calices, & dixi ad eos: Bibite uinũ. Qui reſponderunt: Non bibemus uinum, quia Ionadab filius Recchab pater noſter præcepit nobis dicens: Non bibetis uinum uos, & filij ueſtri uſque in ſempiternum. Et domum non ædificabitis, & ſementem non ſeretis, & uineas non plantabitis, nec habebitis, ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus ueſtris. Obediuimus ergo uoci Ionadab filij Recchab patris noſtri, in omnibus quæ præcepit nobis, ita ut non biberimus uinum cunctis diebus noſtris nos, & mulieres noſtræ, filij & filiæ noſtræ, & non ædificauimus domos ad habitandum, & uineam, & agrum, & ſementem non habitauimus in tabernaculis, & obedientes fecimus iuxta omnia, quæ præcepit nobis Ionadab pater noſter. Et factum eſt uerbum Domini ad Ieremiam dicens: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael: Vade & dic uiris Iuda, & habitatoribus Ieruſalem: Numquid non recipietis diſciplinam, ut obediatis uerbis meis, dicit Dominus? Prævaluerunt ſermones Ionadab filij Recchaba, quos præcepit filijs ſuis, ut non biberent uinum, & non biberunt uſque ad diem hanc, quia obedierunt præcepto patris ſui, ego autem locutus ſum ad uos de mane conſurgens, & loquẽs, & non obediſtis mihi. Firmauerunt filij Ionadab filij Recchab præceptum patris ſui, populus autem ipſe non obediuit mihi. Ideirco ego adducam ſuper Iudam, & ſuper omnes habitatores Ieruſalem uniuerſam afflictionem,

Hierem. 35.

Hiere. 35.

2. Reg. 9.

Simile.

Digitized by

ctionem, quam locutus sum aduersus illos. Domui autem Rechabitarũ dixit Hieremi. Hæc dicit Dominus: Pro eo quod obedistis præcepto Ionadab patris vestri,& custoditis omnia mandata eius, propterea non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rachab stans in cõspectu meo cunctis diebus. Dixerat Ionadab: Ego aute dico vobis filijs meis, & omnibus,qui in perpetuas generationes succedent vobis; Nõ bibatis vinũ, non plantetis vineas, aut habeatis eas, non ędificetis domos,non seratis semẽtem,in tabernaculis habitate, ubi & in æstate calore æstuetis, & in hyeme frigore tabescatis. Vide singula hęc quãtas habeant difficultates, eis rebus carere,quibus homines tam sunt affecti, & tamen quia id voluerat Ionadab, non solum viri,sed & mulieres tuapte natura imbecilles,ac infirmæ, filij, & filiæ, non solum patres,in perpetuum implerunt. Et quia Iudæorum populus inobediens exiterat Deo præcipienti, grauiter, & iuste Dominus indignatur contra illos, & graues, & digne meritas pœnas pollicetur se illis illaturum. Quod & nobis continget, quando dicenti Deo: *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros*, non obedimus. Remittentur iniuriæ,quandoque moderabitur odium cordis, quia religiosus,aut potens,aut verò cõsanguineus, vel amicus id efflagitauerint. Ita tamẽ verba: *Ego autem dico vobis* a Christo Domino prolata,id nõ persuadẽt, sed id efficiunt quod facerent si proferrentur ab homine inter omnes infimo,& vili. Præterea hæc protulit verba Dominus,quasi dicat, nullus pertimescat mandati huius difficultatem. Cum enim istud inter omnia a me sit præceptum, meum etiam erit vires præstare,quo id suauiter fiat. Non est Deus similis homini. Iste.n.si præceperit aliquid,non continuo vires pręstat, quibus id perficiatur. Quod Deo nullo modo accidit. Mandatis Dei obediẽdum,docent difficilia, quæ fecerũt Romani pro conseruanda patria,& hominum laude,lib.vndecimo,cap.3. num. 27. Mandata Dei, gratia ipsius iuante,leuia sunt expertis, lib.vndecimo, cap.quarto,num.49.vsque ad 16. Nullus autem ex eo, quod in lege noua Christus Dominus dixerit. *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros* arbitretur præceptum istud solis Christianis in lege noua datum,cum in omni lege naturali,& scripta id sit præceptũ. In omni lege, in cordibus hominum id signatum est. Et quam primum homo etiã degens inter dracones,& struthiones efficiebatur Dei amicus, continuo intelligebat diuinam non posse conseruare amicitiam, nisi & inimicos diligeret. Iob,ait Chrysostomus, legẽ non audierat,& tamen lumine naturæ docente,id de se aiebat: Si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat, & exultaui,quod inuenisset eum malum. Gerari potentiam Isaac considerantes, & quod in dies ditissimus euaderet,expulerunt eum a se,& cum iterum quæsierunt eum,iniuriarum omnium penit' oblitus,mẽsam eis posuit, & celebrauit conuiuium, & in lege naturæ constitutus,præceptum implet de dilectione inimicorum. Moyses propter inimicos,quorum salutem postulabat a Domino, deleri nolebat de libro vitę,cum mille ab ipsis affectus esset iniurijs: Magis cum ipsis perie volo, quam sine ipsis saluari. Exardebat enim(ait Chrysostom⁹) & insaniebat. Samuel,ex Principatu ejicitur, & ait: Absit a me hoc peccatum in Domino, quo minus cessem orare pro vobis. Immo & gentiles ipsi iniurias remittendas,amicosque diligendos docebant, idque ipsi præstabant,vt colligas id lumine naturæ dictante & debere impleri, & facile posse. Inimici diligendi exemplo eorum, qui in lege naturæ, & veteri id faciebant,lib.primo,cap.12.nume.1.6.vsq; ad 9.55.vsque ad 57. Iniurias remittere debet quis, & damna exẽplo Isaac, lib.1.ca.12.num.octauo. Inimicorum dilectionem docuerunt præclara exẽpla Dauid,num.10.usque ad 18.47. & 48. Inimicos magis diligere debent Christiani,quã qui in lege veteri erãt, num.15.& 16.45.vsque ad 47. Iniurię ferendæ exemplo Philosophorũ,lib.1. cap.12.

Iob 31. Homil.8. ex varijs in Matth. Homil.52. in Genes. Gen.26. Exo.32. Serm.7. ad Ephes. 1. Reg.12. Greg.ho 7. in Euang.

cap.12.num.32.41.42.& 44. Iniurias remittere non erat contrarium moribus Reipublicæ Romanę in gentilitate viuenti, num.44. Inimicorum dilectio in noua lege pfectior esse debet, quam fuit in veteri, num.45.& 46. Inimicorum dilectio in lege veteri etiam est tradita, num.45. vsque ad 47. Inimicos diligere donum Dei est, a quo auxilium est expectandum, nu.49. vsque ad 52. lib.13.cap.octauo, num.14. ***Ego autem dico vobis***, dixit, quia in mirandum exemplum dilectionis inimicorũ fuit propositum, a quo & inimicos diligere, & ipsis benefacere, discere debemus, lib.1.cap.12.num.53.& 60. lib.3. cap.10.num.79.& 80.

2 ***Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.*** In quibus verbis tria præcipit inimicis exhibenda. quorum primum, scilicet, diligere ad cor pertinet, secundum, s. benefacere ad opus; tertium, s. orare, pro persequentibus, & calumniantibus ad linguã. Diligere ergo docet interne, nec ait: Non oderitis, sed, ***Diligite***; nec ait: Nolite male facere, sed: ***Benefacite***. Filioli non diligamus verbo., neque lingua, sed opere, & veritate, neque enim vera est dilectio, quæ operibus non demonstratur, neque dilectionis externa indicia à Deo sunt recepta, si nõ ex vera interioris animi dilectione prouenient. Cor ergo, & opus concordare debent, nec opus absque dilectione, nec dilectio absque opere probatur. Videtur enim impossibile, quod ignis in sinu sit inclusus, & quod ipsius calor nõ appareat, ita quod tu in corde inimicũ tuum diligas, & quod is amor, operib⁹ nusquam demonstretur. Duo præcepe rat Deus in tabernaculo futura, & qđ ignis in altari semper arderet, & quod is ignis conseruetur, dum Sacerdotes per singulos dies subijciũt ligna. Amor in corde, ignis est in altari, sed ligna subijcienda sunt, quia amor iste & beneficijs nutriendus est, & ostendendus. Vnde postquam Christus Dominus dixerat; ***Diligite inimicos vestros***, continuo adiecit: ***Benefacite his, qui oderunt vos***. Vnde aiebat Paulus; Si inimicus tuus esurierit, ciba illum, si sitit, potum da illi. Proximum diligere omni tempore expedit, maxime autem quando odio nos prosequitur, lib.primo, cap.12.num.40. lib. nono, capit.6. num.29. Proximos verè diligere debemus, eorum necessitatibus prouidẽdo, lib.primo, cap.16.num.2.3.7. vsque ad 12. Iuuandi etiam sunt orationibus inimici, sicut eos iuuabant Sancti, libro primo, cap.14.num.8.9.& 18. Pro inimicis orandum ex exemplo antiquorum, lib.1.c.12.num.20.25.35.42.55. vsque ad 57.& 60. cap.14.nume.22.& 23. lib.nono, cap.4.num.11.& 16. Vnde aiebat Paulus. Maledicimur, & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus, blasphemamur, & obsecramus. Vnde in vita Sanctæ Ioannæ de Orurieto ordinis Prædicatorum legit, quod gratãter iniurias accipiebat, quas beneficia vocabat, eratq. sui moris ducenta Pater noster dicere pro illo, qui ipsi aliquam irrogasset iniuriam, Vnde dicebant eius familiares: Qui orationum sanctæ Ioannæ participes esse voluerit, oportet in illam iniurium, & cõtumeliosum esse.

Roma. 12.

1. Cori. 4.

Chryso. ho. 18. in Ma. Ioan. 3.

Leuit. 6.

Vt sitis filij patris vestri, &c. Ad persuadendam hanc dilectionẽ, a qua natura vitiata tam abhorret, duabus vitur rationibus efficacissimis. prima ex imitatione patris cęlestis desumpta. Quid enim excogitari potest diuinius, atque beatus, vel optari, quam esse filiũ cęlestis patris, ipsumque operibus imitari? Id autem consequimur per dilectionem inimicorum, ideo dicit: ***Vt sitis filij patris vestri***, id est, vt declaretis vos esse filios patris vestri, referentes illum vestris operibus, quia nemo potest diligere inimicos, qui iam nõ sit factus filius patris, & id, quod iam factus est, declarat dilectione inimicorũ. Vnde aiebat Chrysostomus: Diligentes inimicos, filij dicuntur patris cęlestis, quia per hoc ei similes efficiuntur, vtpote q mille iniurijs affectus ab hominibus, illis benefacit, pluit super iustos, & iniustos. Recense quas iniurias pertulit Dominus in passione, q tamẽ cum

3

Hom. 18. in Matth.

cum clamore valido, & lachrymis pro inimicis precatus eſt. Et Hieronymus;

Hiero in c. 5. ad Ephe. Eſtote, dixerat Paulus, inuicem benigni, miſericordes, donantes inuicem vobiſmetipſis, ſicut & Deus in Chriſto donauit vobis. Donantes vobiſmetipſis, ait Paulus, quia quod bene in aliu fit, magis ei reponitur, qui præſtitit, quam cui datum eſt, q.d. vobiſmetipſis benefacite. Itaque iniurias remittere, nobis donare eſt ingentia bona. Et hoc idem eſt dicere: Eſtote imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi, ſ. ſcientes iniurias remittere, vt ille, & ideo ſubdit: Ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis, oblationem & hoſtiam Deo in odorē ſuauitatis. Oleaſter Num. 14. Enarrās illa verba & nunc magnificetur fortitudo tua Domine. his verbis vsꝰ eſt Moyſes cum precaretur Deum ut ignoſceret populo delinquenti. vide (ait) hominum ſtultitiam, qui magnificare fortitudinem ſuam credunt cum ſe vindicant, Dominus autem parcendo & nō vindicando ſibi nomē potentiſſimi acquirit qui omnipotentiam ſuam parcēdo manifeſtat. ſic & tu qm̄ vindicando iniuriam illatam inimicū ſuperas, parcendo verò te ipſo ſuperior es, qui iram in te cōpeſcere potes. ſicut ergo Dei fortitudo ignoſcendo manifeſtatur, & illius qui inimicū diligit, qui filius cęleſtis patris efficitur. Multis dicere poſſumus vox quidē uox Iacob eſt, manus aūt manus ſunt Eſau verba em̄ lenitatem ſignificant quibus dilectionem erga inimicos oſtēdimus, manus verò feritatem demonſtrant dum occaſione oblata illis male facimus. qui loquuntur verba pacifica ſed in dolo ut Amaſę fecit Ioab, Chriſto Iudas, qui loquuntur pacem cum proximo. Proximum diligētes Deo ſimiles efficimur, lib. primo, cap. 15. num. 24. cap. 16. nume. 12. Inimicis benefacere grādis eſt perfectionis, lib. primo, capi. 12. nume. 48. vſque ad 52. cap. 14. nume. 22. vſq; ad 24. Vnde Sancti, qui amici, ac filij Dei erant, mala non optabant inimicis, etſi aliquando ea prædicerent, lib. nono, cap. 16. nume. ſecundo, & quarto. Quos & odio habere dicuntur, nume. ſeptimo, & octauo. Dicens ergo: *Vt ſitis filij patris veſtri*, id voluit dicere; Si quando læſus es, ac iniuriam paſſus, odio, ac ira plenus, qualitatem iniuriæ expenderis, contra rationem illatæ in honore, in fama, in pecunia, in vxore, &c. ſi hæc cogitaueris mirum non erit, ad iram, odium, & vindictæ cupiditatem accendaris. Hi ſimiles ſunt, aiebat Plutarchus, cucurbitulis, quæ inſtrumenta barbitōſoris ſunt, quæ vulgo dicuntur, *Ventoſas*, quæ ægris membris adhibitæ noxium ad ſe tantum ſanguinem trahunt, ſalutarem autem, & purum minime attingunt. Sic iſti ſolum illud cogitant, qđ bilem ſibi mouere poteſt, non autem id, quod illos placabiles, & mittes efficere poſſit. Huic inconuenienti vt prouideat Dominus, ait: *Diligite inimicos veſtros, vt ſitis filij patris veſtri, qui in cœlis eſt.* Nec attendatis præcepti difficultatem, ſed qualitatem iubentis, & magnitudinem fructus conſurgentem ex eo, quod filij ſitis Dei. Immolabant gē tes filios & filias ſuas dæmonijs, ducti amore Deorum, non mirum quod tantillæ vos exponatis difficultati in mei gratiam, & vt filijs ſitis patris mei, diligendo inimicos. Auctores graues referunt Aegyptiam quandam fœminam paruum cocodrilum (quem Aegyptiorum more Deum eſſe credebat) domi nutriuiſſe, qui vbi iam adoleuiſſet, paruulum eius filium deuorauit, quod infœlix mater gratiſſimum habuit, cęteræque eius vicinæ partim eius fęlicitati inuidebant, partim gratulabātur, qđ ad eam fęlicitatem infans eſſet natus, vt Dei ſui cibus, & præda fieret. Vbi cū maternus amor tam eſſet ingens, dolor, qui hinc oriri deberet, moderatus eſt, immo mutatus in gaudium, quia filius eſus, Deo fićto, īmo bruto placuiſſet, quo facilis futurꝰ eſt inimici amor, qui non ſolū Deo gratiſſimus eſt, ſed illius nos efficit filios. Et ſicut Aquilæ (aiebat Ambroſ.) in nido exiſtentes, *Pſal. 105.* pbantur a parentibus, an filij illorū ſint, dum eos faciunt contemplari Solem, quē ſi ferre non potuerint, e nido proijciunt

ijciunt illos, tamquam alienos, ſi autem illum aſpiciant, maxima aluntur cura; ſic contingit nobis, qui vtrũ Dei filij ſimus, an non, probamur hoc præcepto de dilectione inimicorum nobis tradito. *Et vt ſitis filij patris veſtri, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, et malos & pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos*, filij probandi ſunt, non prohibendo inimicis beneficia, nec illis inferendo malũ.

1. Reg. 24. Añgebatur multum Dauid, quia præſcidit oram chlamydis Saul inimici ſui in ſpelunca, videbatur enim illi opus illud & audax in Regem, inimicitiæque indicium aliquod, dixitq. illi a ſpelunca egreſſo: Quare audis verba hominum dicentium, Dauid quærit malum aduerſum te? Ecce hodie viderunt oculi tui, quod tradiderit te Dominus in manu mea in ſpelũca, & pepercit tibi oculus meus. Dixi enim non extendã manum meam in Dominum meum, quia Chriſtus Domini eſt. Et leuauit vocẽ ſuam impius Saul, & fleuit dicens: Tu indicaſti hodie quæ feceris mihi bona, quo modo tradiderit me Dominus in manum tuam, & non occideris me. Quis enim, cũ viderit inimicum ſuũ, dimittet eum in via bona? Id facit, qui filius Dei eſt, & cum patre ſuo remiſſionem iniuriæ, inimicique dilectionẽ tractat. Nullus forum adeat, aut carnis conſanguineos, aut amicos conſulat, in hac enim ſchola nõ dilectio, ſed odium, non remiſſio, ſed vindicta edocetur. Et quando homo manſuetus, & bene affectus remiſſioni iniuriæ hos conſuluerit, continuo agnus mutabitur in lupum, & ouis in leonem, hi enĩ diaboli ſatellites iniuriam iam ſepultã, obliuioniq. traditam ſuſcitabunt, eum vocantes timidum, ignauum, ac inertem, eius ignauiam accuſantes potius, quam virtutem laudantes. Vnde is mutatur in virum alterum, vt inimicum occidens ſe vindicet, ne a conciuibus paruipendatur. Si negotium hoc tractaueris cum viris ſæculi, cogita te aduocaſſe dæmones, ac infernum vniuerſum, cum quo rem tuam conferas, & ſicut impoſſibile eſt, quod a conſulente dæmones rècipiatur niſi ſanguis, ira, indignatio, ſic nec in plateis aliud, quam crudelitas: Filia enim populi mei crudelis. Medioque eorum hominum, qui tui vocantur amici, eum re vera inimiciſſimi ſint, id efficiet dæmon, quod per ſe maxima aſtutia ſua aut efficere non poſſet, aut non auderet. Sed ſi Deum patrem conſulueris, loquetur pacem in plebem ſuam. Dices: Ecce nõ eſt auxilium mihi in me, *Iob 6.* neceſſarij quoq. mei receſſerunt a me, ſubuertere nitimini amicum veſtrum. Qui timent pruinam, irruet ſuper illos nix. Domine, amici mei, qui hoc nomine gloriantur, conſanguinei, domeſtici mei, quos intererat meam moderari iram, errantem, in viam reducere, hi non ſolum non iuuant fratrem, vt his adiutus ciuitas ſit firma, ſed & ſubuertere nituntur me, qui certo ſcio, quod qui rorem timet leuis infamiæ, quę hoc nomine digna non eſt, experietur in ſe nuem, non qualemcumque, ſed impetu magno irruentem. In hac ergo cauſa non conſulas ſęculum, ſed Deum dicentem: *Ego autem dico vobis diligite inimicos veſtros, vt ſitis filij patris veſtri.* *Prouer. 18.*

Iniurias vindicare volens magnas patitur calamitates, lib. 1. ca. 12. num. 27. lib. 9. c. 7. num. 22. & 23. Iniurias non remittunt homines propter friuolas excuſationes, lib. primo, cap. 12 nume. 27. Iniurias pati ſi malum fuiſſet, num quam Dominus conſuluiſſet, immo præcepiſſet, lib. nono, cap. 14. numero, duodecimo.

Qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Ait Chryſoſtomus: Caute poſuit dicens, *ſuper iuſtos & iniuſtos*, non ſuper iniuſtos & iuſtos. Quia oĩa bona Deus nõ pp oẽs hoĩes dat ſuper terrã, ſed propter paucos Sanctos. Contẽtus eſt enim magis, vt peccatores contra meritum ſuum bonis Dei fruantur, quam, vt iuſti contra meritum ſuum a bonis eius fraudetur. Similiter & qñ Dominus a peccatoribus irritatur, caſtigationem ſuam non propter homines bonos mittit, ſed propter ſolos peccatores, tamen æqualiter iuſtos tangit, ſicut & peccatores. Nam quemadmodum

4 *Chry. hom. 13. imperfect.*

Digitized by Google

admodum in bonis non separat peccatores a iustis, sic nec in malis separat iustos a peccatoribus. In bonis peccatores a iustis non separat, ne separati cognoscant se abiectos esse, & desperent: in malis iustos a peccatoribus non separat, ne separati cognoscant se esse electos & glorientur. Iustorum societas apprime vtilis est, lib.4.c.6.nu.1.& 2. lib.11.cap.5.num.11.

5 *Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne & ethnici hoc faciunt?* Hæc est secunda ratio, qua inimicorum dilectionem vult Dominus persuadere, quia qui inimicos non diligit, sed tantum amicos nihil præclari agit, faciens ea, quæ Publicani, & ethnici faciunt; vt confundatur Christi discipulus, dum melior non est barbaro, cuius nomen, & mores detestatur. Sicut enim colligimus ignem illum esse maiorem, quo strues magna lignorum comburitur, cum primum syluam egressa humore aqueo sunt plena, & ab igne multum distant, quam si ignis stuppæ applicaretur, sic optime colligitur, charitatem illam esse maiorem, qua diligitur non solum amicus, sed etiam inimicus. Estque charitas hæc sincerior, & purior; Quoniam de amico merito dubitare poterit quis, an ad illius dilectionem pura charitas, an vero cupiditas, & vtilitas impellat, ad amorem verò inimici sola charitas hominem trahit. Amare enim amicos solos, etiam ethnici faciunt. Cum ergo, ait: *Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? &c* idem est, ac si diceret: Cū Christianus tot cęlestibus donis, atque opibus ad virtutis studium excitetur, eo contentus esse debet, quod infidelis plenus cæcitate egerit? Si nihil aliud post tanta ad virtutem adiumenta facimus, quorsum Deus factus est homo, natus, & mortuus est? Quorsum tam copiose Spiritum sanctum ad nos misit? Quorsum tot nouæ legis sacramenta, si supra ethnicorum mores assurgere non debemus? Christiani multu dignoscí non possunt ab infidelibus, qui diaboli nomen merentur, quibus cum similes sint, habent in se similitudinem bestiæ, lib.12.c.3.num.4.c.4.nume.15. Christianæ disciplinæ signa quam raro teperiantur in Christianis, quib⁹ ab infidelibus distinguantur, lib.3.ca.16. nume.1.2. nume.11.& 12. Inimicitijs enim, & odijs plenus est mundus, quod acriter lamentatur Deus, lib.1.cap.11. num.6. vsque ad octauum. Sed quod in re hac maxime dolendum est, illud est, quod cum Christus nihil nos gessisse dixerit præclarum, si amicos tātum dilexerimus, quod barbari faciunt, nos in duobus, illis sumus peiores, alterum est, quod multi eorum & docuerint inimicorum dilectionem, & iniurias remiserint, vt dicebam⁹ egisse Philosophos ex lib. primo, cap.12.num.32.&c. Nos Christiani leuiculam iniuriam friuolis excusationibus ducti non remittimus, sed inter Christianos id pro nobilitate, & magnitudine animi ducitur, vt amicorum dicantur amici, & inimicorum inimici, idque pro laude celebrent Hispani, dicētes se esse *amigo de amigos, y enemigo de enemigos*, quasi in Alcorano id legerint moribus Christianis omnino repugnans. Alterum malum peius eo, quod modo dicebamus, illud est, quod cum publicanis, & ethnicis familiare dicat Dominus amicos diligere, & proximos, innumeri Christianorum sint, qui etiam amati non redament. Proximos enim diligere, etiam diligentes nos, rarum est in mundo, lib.1.cap.11.nume.8. cap.12. num.6.& 9.

Simile.

Cum facis Eleemosynam noli tuba ea coram te, &c. Te autem faciente Eleemosynam, nesciat sinistra, quid faciat dextera tua. In quibus verbis Eleemosynam faciendam non præcipit, id.n. supponit, sed docet Dominus, & Ecclesia, modum in ea seruandum. Eleemosyna enim oleum est, quo vngimur, vt diabolum vincamus, lib.2.cap.7.num. 16.lib.5.cap.decimo, num.25. Eleemosynis enim seminat homo ad iustitiā, & metit fructum vitę, lib.5.c.10.num. 2.3.6.13.14.25.34.51.58.71.&71.

Eleemosy-

Eleemosynam enim sic necessariam dicebant Sancti, vt sine illa cęteræ virtutes ad salutem non sufficerent, ibi. num.8.9.& 26. Vnde eleganter multis rationibus illam persuadebant, nu.10. 12.vsq; ad 14.19.20.23.24.25. & 33. Cumq.eleemosynæ præceptum, quo superflua iubentur dari, facillimum sit, nu.12.20.& 53. Eleemosyniq.sint cõpensanda ieiunia eorum, qui hoc sacro tpe ieiunare non possunt, nu.57. propterea cum ieiunium opus sit, quo hõ in ordine ad ſse recte disponitur, eleemosyna aũt in ordine ad proximum prouidere debeamus nobis, vt Iacob dixit Labã, vadam, & prouidebo domui meæ. Postquam Ecclesia feria quarta modũ præstitit in ieiunio seruãdũ, eundem docet in eleemosyna dicens: Attẽdite, ne iustitiã, &c. attendite à vanitate insidiosissimo, perniciosissimo, & periculosissimo serpente, cuius nocumentũ fugere non põt, nisi qui tota mente vigilauerit. Tuba olim canebatur ad scięndum locum, & tempus eleemosynæ, vt nullus egenus à beneficio excluderetur, quo bono male vtebantur Pharisæi uanagloria ducti, cui malo ut prouideret Dñs dixit: *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua*, i. non se immisceat conscientiæ tuæ laudis humanæ appetitus. In quibus verbis id pręceptũ est, ne intuitu vanitatis bonũ opemur, cautela autem adhibenda, vt opus hoc elemosynæ secreto fiat, propter periculum vanitatis. Tpe Hieronymi is erat usus, ut in Ecclesia inter Missarũ solẽnia Diaconus inclamaret, & referret eleemosynas, quas fideles pauperibus erogabant dicens: Petrus id dedit, Ioannes illud ꝓmisit, &c. & miserabiles gaudebant ad ea, quæ tribuebant, & non lugebant ad ea, quæ rapuerant. Huic incommodo prouidere uolens Deus, eleemosynam docet faciendam, maxima adhibita cautela, ne vanitas surreptat, sed intuitu Dei, & leuandæ miseriæ fratris causa. Vana gloria conatur, vt animæ nauem bonis oneratam funditus euertat, lib. 18. cap. 1. num. 1. & 2. Est q. non solum dulcis expoliatrix bonorum animæ, sed & mala suadet, si illa uulgo placuerint, nu. 2. 7. & 8. Hãc enim sectantes in portu naufragium perferũt, n. 8. Est q. uitium hoc stultitia plenũ, quo cũ alij sit redditurus hõ rõnem factorũ, vt ea præmiet, alium uult habere testẽ factorũ, n. 3. 7. 10. 11. 15. & 19. Tales mercedẽ non consequunt a Deo, quia nihil ei dederunt, nu. 9. Vanæ gloriæ seruire uirtutes turpissimum est, num. 25. Vanã gloriam sectantes similes sunt Simoni Cirenensi, utpote q in angaria portant crucem, nume. 35. Cum Exo. 25. de faciendo tabernaculo præceptum daret Dominus, iussit ut Cherubim extenderẽt alas, & tegerẽt propitiatorium. Sumus bñfactorũ est Deus, & nihilominus rectas, ut te doceat (Oleaster) bñfacere & nolle videri, sicut & hic dixit, nesciat sinistra tua, &c.

Ornes. 30.

August.

Lib. 6. in c. 18. Ezech.

Cũ oratis nõ eritis sicut hypocritæ, hęc nõ addutur in Euãgelio Romano, sed in Dñicano, in quib⁹ illud ppẽde specialiter, quã recte ieiunium, & oratio socient, vt sint sicut frater adiuuãs fratrẽ, li. 9. c. 1. nu. 32. Ieiunia nostra comitari debet oro, lib. 9. c. 1. nu. 8. & 18. li. 13. c. 6. n. 4. 7

Diligite inimicos vestros, &c. Diceba- 8
mus anteriori die cinerũ ieiunia Chriana vires habere ad placãdũ Deũ tunc, qñ pennas habent, q bus ad cęlũ veherent, comitãte recta vita, sine qua Deo nõ ꝓbarent, & quãuis id gñale sit in oĩbus vitijs, sed tñ inter cętera inimicorũ odiũ quãdã spãlẽ impossibilitatẽ prę se ferre videt, vt hõ negotiet cũ Deo, qd illi expediens iudicauerit. Vñ Gregor. exponens locum Iob. Si iniquitatem, q̃ est in manu tua, abstuleris a te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc leuare poteris faciem tuã absque macula, Dicit, vitam animæ q̃uis culpa polluit, seruatus verò contra proximũ dolor occidit. Menti namq; vt gladius figitur, & mucrone illius ipsa viscerum occulta pforantur, q si a trãsfixo corde pri⁹ nõ educit, nihil boni agit, qa sicut vulneratis mẽbris imponi salutis medicamenta nequeũt, nisi ferrũ a vulnere prius extrahatur, sic si odiũ fratris a corde non pellatur, de salute consequenda cũ Deo negotiari nõ possumus. Odiũ a corde reijciendum, vt Deum placemus

10. Mat. 11. Iob 11.

cemus iratum, lib.1.cap.12.nu.5.7.& 34.Orationem.n.noſtram non recipit Deus, ſi odium in corde conſeruetur, lib.13.c.5.num.17.lib.14.c.5. num.2. Inimicis ignoſcendum eſt, vt Deus nobis peccantibus ignoſcat, lib.1.c.12.n. 5.24.26.48.57.& 59.lib.9.c.4. nu.21. & 23.lib.13.c.8.nu.4.5.10. & 14. Homo homini ſeruat iram, & a Deo quęrit medelam,& in homine ſimilem ſibi non habet miſericordiam, &c. Ipſe, cum caro ſit reſeruat iram & propitiationem petit a Deo? Quis exorabit pro delictis illius? cũ ergo, vt grata ſint ieiunia, neceſſaria ſit mutatio vitæ, & hæc inueniri non poſſit abſque inimicorum dilectione, optime cum primũ ieiunia quadrageſimalia Eccleſia inchoat, perſuadere nobis ſatagit inimicorum dilectionem,ad quam multis rationibus adducendi ſunt hoĩes,primũ, vt Deo noſtra bona opera probentur, vt enim optime adnotauit Bernardus, cum Iohel, vt retulimus feria quarta, dixiſſet: Sanctificate ieiunium,cõtinuo adiecit: Vocate cętum. Cætum vocare, eſt vnitatem ſeruare,diligere pacẽ,fraternitatem amare. Ieiunabat Phariſęus bis in ſabbato, ſed quia pęnnæ ieiunij non adhæſerat penna dilectionis proximi, quem paruipendebat, cum dicebat: Non ſum ſicut cæteri hominum, ieiunium in cœlum non peruenit. Sed cum primum dixeritis(Bernardus) Ecce quam bonum,& quam iucundũ habitare fratres in vnum, tunc vnguentum deſcendit a capite in barbam, & a capite in oram veſtimenti, vt ne minima quidem fimbria careat vnctione. In capite plenitudo gratiarũ, & de hac nos omnes accipimus. In capite inexhauſtus fons huius pietatis, & hę diuitię communicantur his,q fratres ſunt, & habent cor vnum,& animam vnam in Domino. Et quia amor non in verbis tantum,ſed potiſſimum in operib⁹ debet conſiſtere,coniũgit eleemoſynã inimicorum dilectioni. Oleaſter Exo. 23.enarrans illa verba in quib⁹ loquẽs Deus de inimicis qui erant in populo Iudæorum dixit eijciam eos a facie tua anno vno, ne terra ĩ ſolitudinẽ rediga tur, & creſcãt contra te beſtię paulatim expellans eos ait; ob duas cauſas ſolet nobis inimicos relĩquere: altera, vt ĩ eis nos exerceat altera ne deteriores & fortiores patiamur reliquit.n. Iudæis Chananæos ne beluas & feras paterẽtur in feſtiores. Pręterea, nulla res ita nos Deo ſimiles reddit, ſicut inimicorũ dilectio. In re hac cõſiſtit ſummus hoĩs Chriſtiani honor inter oẽs, quos,dum viuit, cõſequi põt. Audi. Diuinæ perfectiones infinitę ſunt, cũ oẽs ſint ipſiuſmet Dei eſſentia. Sed tñ ſm noſtrum modũ intelligendi aliqua pfectio excellit alias, iniurias remittere eſt maior omniũ pfectio. Hac.n.re Deus vt potiſſima, vult cognoſci ab hoĩbus, tamquã inimicorũ amator. Omiſſis oĩbus pfectionibus ipſius, ppende quot homi num, quotannis ignoſcit iniurijs, quæ ſi contra mitiſſimũ quẽque eſſent cõmiſſæ, proculdubio illũ in ferã rabidã mutaſſent. Et tñ Deus, q iſtã vitã, ſalutẽ, & vires hoĩ largit, id efficit, qñ ipſe peccans irritat illũ. Si ergo Deus iniurias remittens hoĩbus, Deus eſt, honorem perdere credet homuntio, ſi offenſas condonet? Auguſtinus aiebat Tullium referre de Iulio Cęſare, quod nihil obliuiſci ſoleret, niſi iniurias. Et cum Romani inter hoĩes oẽs, honoris eſſent cupientiſſimi, lege iuiolabili docebant malum pro malo non eſſe reddendum. Deo quaſi cõtra naturam eſt hominem perdere, lib.4.c.ſeptimo,nu. ſexto,13.vſque ad 17.cap.octauo, nu. nono,& 10.cap.9.nume.3.& 10.capit. 12.nume.primo, & quinto. Deo proprium eſt miſereri, ſi autem condẽnat, id efficit, quando hominum peccata ad id quodammodo cogunt, lib.4. cap.nono, nume.14.16.& 17.cap.11. nume.nono,cap.12.nume.primo, tertio,vſque ad 5.& 10. Qui autem ad id perfectionis nondum venerit, vt iniurijs laceſſitus gaudeat,ſaltem dicat: Obmutui, & humiliatus ſum, & filui a bonis,& dolor meus renouatus eſt. Dolet vulnus,& verbum proximi,quo me iniuria afficit,triſtitiam generat. Tacet cor meum,concaluit intra me,igneſcit cor verbo aſpero,& tacet. Prætera iniuriæ

Hiero. Eccleſiaſt. ad.

Prima ratio.

Ioel.2.

Ber. Ber.4. de orat. & ieiuni. in Iebel.

Luca.16.

Ser.1.fer.4 Cinerum.

Pſal. 132.

Epiſt.5.

Pſa.38.

iuriæ remittendũ ſunt, quia iniurians re vera lęditur,& non lędit. Sicut q̃ ſuper acutiſſimos clauos ambulans calcibus illos lędere putat: Sunt inimici,ſicut apes, qui circumdantes hominem, ipſumque mordentes,paululum damni ipſi inferunt,& ipſæ continuo moriuntur: Vnde aiebat Chryſoſtomus: Glorioſius triumphaſſe Dauid de ſeipſo in ſpelũca,vbi dominatus eſt animo ſuo, ne inimicum occideret,quam dum funda, & lapide immanem Gigantem pſtrauit,& proprio gladio interemit, cũ iſta Gigas vulneratus corruerit, in altera dæmon. Vnde rurſus Saul perſequutus eſt Dauid, a quo cum iſte haſtam, & ſcifum abſtuliſſet, rurſus clamauit ad Regem: Audi Domine mi Rex verba ſerui tui, ſi Dominus incitat te aduerſum me, odoretur ſacrificium,ſi autem filij hominum, maledicti ſunt in conſpectu Domini. Si Dominus incitat te, id eſt,ſi Deo permittente, ac ordinante iſta ſuccedunt in pœnam meam, odoretur ſacrificium mei ipſius,quod ipſi obtuli, mortificãs meipſum,& non occidens te,cum facile potuiſſem. Iniurias ferẽs fortior eſt illo,qui eas infert,lib.nono, cap.quarto,nume.quinto, vſque ad 7.12.& 18. capit.nono,nume.tertuo,& 4.Iniuriam ſolus homo inferre poteſt ſibijpſi, non ab alio recipere, lib.nono, cap.quarto nume.8.vſque ad 10.13.14.& 16.Iniurias vlciſcens a diabolo vincitur, qui vno ictu vtrumque vulnerauit, & percutientem, & ſe vindicantem, ibidem nume.nouo,& decimo. Iniurias vt ferat homo, conſideret quod nemo lędituꝛ,niſi a ſeipſo,numero,13. vſque ad 15.Inimicum enim occidens gladium mittit in corpus illius, & in cor proprium,num.decimoſeptimo. Vñ Paulus recenſens qua ratione erga inimicos ſe haberet,dixit: Maledicimur, & benedicimus,& continuo adiecit: Non vt confundam vos hæc ſcribo vobis, vt filios meos chariſſimos moneo, confuſio.n.eſt hoĩs Chriſtiani,exẽplo Sãctorũ iniurias non remittere. Aiebat Seneca: Hoĩem ſapientẽ iniurię nõ magis tãgunt, aut ei nocẽt,quã tonitrua, & fulgura cœlos contingant. Cũ quidã potentiſſimo Regi Alexandro detraheret,& a ſeruis ſuis perſuaderetur Regi, vt illum occideret,non ſolũ id non fecit,ſed beneficijs,& donis eũ eſt proſecutus qua rõnes is motus eſt,vt de Alexandro optimè loqueret,qđ dũ ipſe reſciuit dixit ſuis: Hęc mea potẽtia eſt,vt in mea volũtate ſitũ ſit amicos facere ex inimicis. De Phocione legitur, qđ cum Athenienſes eum damnaſſent ad mortem potantes eũ helleboro, moriturus vocauit filiũ ſuũ, & præcepit, ne vindictam ſumeret de Athenienſibus, propter iniuſtam mortẽ ſuam. De Ariſtide legitur, quod cum exilio damnaretur ab eiſdem Athenienſibus, longa oratione Deos orauit,ne contra Athenienſes aliquid molirentur. Hæc faciebant gentes,magnum exiſtimantes honorem in iniuriarum remiſſione conſtitutũ. Ingentia ẽt hoc medio reporta mus cõmoda, q̃ niſi intellexiſſet Regius Vates,nuſquam dixiſſet. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Grandis certe maledictio, qui ex dilectione inimicorum magnas reportamus vtilitates. Quod ita perpendens.cum proficiſceretur ira motus, vt Nabal Carmelum interficeret,cum in via eius animus moderatus eſſet ſapientia, & conſilio Abigail dixit: Benedictus Dominus,qui miſit te hodie,&c.& prohibuiſti,ne vlciſcerer me manu mea. Sed qđ in re hac facere tenetur homo ex præcepto,illud eſt, quod teneor inimicum ſalutare, ſi ſcandalum generetur, ſi id non fiat, vel ſi inde datur occaſio odij ipſi inimico, vel ſalutem alios cum ipſo exiſtentes, & ab ipſo auertam faciem. Colloqui illi debeo propter vitandum ſcandalum. Prætera inimico petẽti veniam teneor illi oſtendere ſigna ſpecialis amicitiæ, ita vt oſtendam me non eſſe illi iratum. Remittere odium internum,& tollere externa ſigna inimicitiæ:

Ho.1.& 2. de Dauid.

1. Reg.26.

Pſal.7.

1. Reg.25.

1.Cor.4.

Poſſet etiam in hoc Euangelio diſſerere quis, vnde tam falſa intelligentia huius præcepti, tamque contraria & legi, & rationi naturali con-

tingere potuit viris doctis in lege, quales Scribæ & Pharisæi erant, docentes odiendos esse inimicos? quod profecto ex triplici capite consurgere potuit. Primum, propter difficultatem præcepti de diligendus inimicis. Secundo, quia amor nimius, quo affecti erant ad vindicandas iniurias, in hanc ignorantiam, & in multa mala illos coniecit. Ambitioque, & auaritia huius, & aliorum malorum fuit potissima causa, & radix. Inter inimicos autem illi sunt pestilentissimi, qui dum inimicitiam celant, velut canes non latrantes clanculum mordent, lib. 14. cap. 5. num. 7. Inimicitiæ, & bella innumera sunt inter homines, cum bruta omnia eiusdem speciei inter se concordent, immo & dæmones, libro 15. cap. 5. nume. 17. & 19. cap. 6. num. 11.

SABBATO POST Cineres.

EVANGELIVM.

Cum sero esset factum, erat nauis in medio maris. Marci 6.

Sabbato post Cineres.

Matt. 14.

4 DOMINVS noster dum miraculum patrasset maximũ, quo quinque panibus saturauit quinque millia hominum, cum cognouisset quia venturi essent, vt raperent eum, & facerent eum Regem, statim compulit discipulos suos ascendere in nauiculam, & ipse fugit. Quo facto, illud animaduertendum est, primo, honores mundanos contemnendos esse, quos offert mundus suis actus cogitationibus, dum non aduertit, nisi quę proprium concernunt bonum. Cum enim Christus Dominus hos saturasset panibus, ipsorum infirmos sanitati restituisset, in regno Christi suum arbitrantes futurum commodum, disponebant, vt totus adueniret populus, vt eum Regem acclamarent Regnum, & claritatem a Deo patre & habebat Dominus, & eam postulabat hominibus manifestari, cum dixit: Clarifica me tu pater apud temetipsum, claritate quam habui, priusquam mundus fieret. Audiuitque vocem dicentem: Et clarificaui, & iterum clarificabo. Vt enim aiebat Paulus: Nemo sibi assumit honorem, sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron. Et sicut honorem nemo sibi assumit, sic hunc, qui iustus est, recipere non vult, nisi a Deo. Mundus enim quem in honore constituit, conseruare non valet. Vnde aiebat Ioannes: Nolite diligere mundum. Quare hoc? Quoniam transit mundus, & concupiscentia eius. Honorum & famæ cupientissimi sunt homines, ita vt frequenter qui innotescere non possũt mundo nec claritudine operum, nec excellentia officiorum, nomen celebrare cupiunt medijs, quibus potius amittitur fama, sicut contigit illi, qui, vt nomen suum celebre efficeret in generationes perpetuas, succendit Ephesi magnificentissimum templum Dianæ, libro primo, capit. 20. num. 3. Et quia honorem mundanum inordinate cupientes in magna incidunt mala, ibidem numero quinto, septimo, 11. 12. & 15. ideo vt id doceret, aufugit Dominus, cum venturi essent homines, vt illum efficerent Regem. Honorem media virtute volunt iusti, non autem peccatores, numero 6. & 7. vt expedientissimum arbitrarentur homines contemnere honores, lib. 1. cap. 20. nu. 16. 17. 19. 25. & 26. lib. 8. c. 4. nume. 9. Honores mundani quam cito transeunt, ibidem num. 20. vsque ad 24. Sicut enim honores, & gloriam mundanam sectandam Romani factis, & Philosophi verbis docuerunt, hanc Christus Dominus & verbis, & factis contemnendam docuit, lib. 7. cap. 5. nume. 5. & 6. Honores enim, & dignitates consequẽtur iusti in matutino, qñ gloria impiorum veterascet, ibid. nume. 8. Ideoq. honores mũdanorũ nõ in fine, cum deficiunt, sed modo dum sunt, pro nihilo habere debet homo, sicut

1. Ioan. 2.

Christus

Christus Dominus fecit, dum illi offerrent homines regnum, ibi.numer. decimo, & vndecimo. Secundo etiam Iudæi volebant eum facere Regem, quando saturati sunt panibus, & piscibus, quam dignitatem admittere noluit Dominus, vt doceret maius beneficium recipere, qui largitur Eleemosynas, quam qui eas accipit. Ipsa Eleemosyna præmium est datus, quoniam per hanc pauper accipit panem, aut verò calceum, qui autem illi id porrigit, recipit cœlum. Eleemosynam
3. Reg. 17. petuit Helias a vidua Sareptana, magis vt bono istius prouideret, quam proprio, lib. quinto, cap. decimo, num. 22. & 76. Eleemosyna ingentem honorem diuiti tribuit, maiorem, quam si collabens cœlum reparasset, ibidem num. 29. & 72. Eleemosynam sic dare debet homo, vt id statuat tamquam certum se potius recipere, quam dare, nu. 33. 37. 43. 44. 47. 60. 61. 70. vsque
2. Cor. 16. ad 72. Et idcirco Paulus Eleemosynã vocauit gratiam, sicut sunt aliæ gratiæ gratis datæ, numero 33. Eleemosynæ enim nundinæ sunt, in quibus modico iustitiam emimus, vt carius vẽ datur in futuro, per illam enim fœneratur homo Deo, num. 38. 41. 53. & 79. Quia ergo isti offerre regnum temporale Christo volebant propter Eleemosynam, illud repudiauit, quia cum beatius sit dare, quam accipere, iam dãdo præmium acceperat ex vna parte, & ex altera, præmium æternum Eleemosynæ esse debitum, voluit docere. Fugit etiam Dominus, ne dum ipsi eum facere Regem vellent, perirent, & Romani, ipsorumque duces subuerterent regnum, Iudeæ & gentem. Homines, qui cum subditi essent principibus Romanis, nouum Regem creare intentabant, quæ res infestissima foret absque dubio Tiberio Cesari tunc imperanti, & Pontio Pilato, qui loco illius præsidebat illi prouinciæ. Ea enim fuit Domini bonitas, vt honorem hunc repudiauerit fugiens, & compellens discipulos suos, vt abirẽt, Regnũ.n.nõ vult cum hominũ aut damno, aut periculo. Is enim est Dei amor, vt in aduersitatibus hominum dolere, & turbari se insinuet, quando & quæ hominibus accidunt tristia, sibi etiam accidere dicit, lib. 1. capit. 6. num. 6. vsque ad 8. Et sicut olim Deus persecutiones Iudæis illatas & vocabat proprias, & vindicabat, vt tales, ibidem num. 15. sic & modo regnum repudiat, a quo ipsis nocumentum possit accidere. Qui enim dicitur tribulari, quando homo tribulatur, numero 25. in angustias conijcere non vult homines regni sui temporalis causa.

Cum sero esset factum, erat nauis in medio mari, & Iesus solus in terra, & vidit discipulos laborãtes in remigãdo, etc. Dominus circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulãs supra mare, discipuli non supra mare, sed in naui laborant in remigando, quibus & ventus contrarius est. Hoc mirabile est in naui periclitari discipulos, in mari periculis pleno, deambulare Dominum super vndas procellis agitatas, vt intelligas, quod etiamsi conformiter ad rerum naturas in mari ambulanti, periculum ingens deberet imminere, vt absorberetur fluctibus, quo periculo carebant, qui nauim conscenderant, sed tamen personarum differentiæ in causa sunt, vt vnus inter pericula tutus sit, alter, vbi minus est periculum, periclitetur. Iudæi, quibus Deus astat, ambulant per siccum in medio mari, siccum etiam ingrediuntur Aegyptij, & continuo inuoluuntur fluctibus. Portenta sunt in Aegypto Aegyptijs, quæ eos vehementer angunt, quibus carent Iudæi inter illos commorantes. Sancti vbicumque se repererint, iuuãte Deo, ambulabunt super mare, vento existente contrario, vbi alij peribunt etiam in naui degentes. Anno primo Balthasar *Dan. 7.* Regis Babylonis, somnium vidit tale: Videbam, inqt, in visione mea noctę, & ecce quatuor venti cœli pugnabant in mari magno. Et quatuor bestiæ grãdes ascendebant de mari diuersæ inter se. Prima quasi Leena, & alas habebat aquilæ, & cor hominis datum est ei. Et ecce bestia alia similis vrso in parte stetit, & tres ordines erant in ore eius, &

Digitized by Google

in dentibus eius,& sic dicebant ei: Surge , comede carnes plurimas. Alia quasi Pardus , & alas habebat quatuor super se, & quatuor capita erant in bestia , & potestas data est ei. Post hæc aspiciebam in visione noctis,& ecce bestia quarta terribilis , atq.mirabilis , & fortis nimis , dentes ferreos habebat magnos, comedens,atq.comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans,&c. Aspiciebam ego in visione noctis,& ecce in nubibus cęli quasi filius hois veniebat,& vsq.ad antiquũ dierũ puenit, & dedit ei potestate,& honorem,& regnũ & oẽs populi tribus, & linguę ipsi seruiẽt. Potestas eius potestas æterna,q̃ non auferet,& regnũ eius,qd̃ non corrumpetur. Mundus in hoc statu constitutus,vb. dęmones,tot excitãt fluctus, in mundo tanta mala,bella , dissensiones,peccata,qñ totus mundus in maligno positus est inter bestias crudelitate incredibili plenas, in hac nocte imitatores Christi iusti ãmbulant in medio mari , vt quondã Ioseph inter Aegyptios,in Niniue Tobias, apud idolatras Mesopotamios Iacob,apud Babylonios Prophetę ĩ medio maris ambulabãt Deo placẽtes , multi verò in medio tantę pditionis salui euaserũt. Dixerat Deus septẽ Angelis , q̃ in manibus suis habebant septem phialas: Ite,& effundite phialas iræ Dei sup terrã, & secundus effudit phialã suã in mare & factus est sanguis,tanquã mortui, & oĩs anima viuens mortua est in mari. In mari vbi phiala Dei est effusa , vbi homines inter procellas mille subdunt periculis, in medio laqueorũ ambulãtes, habitãtesq.vbi sedes est Sathanę, inter fluctus ambulant tutti , & alij in mari vix euadũt. Id ppẽde,qd̃ vir Sãctus,vbi eumq.se repererit, ẽt vbi occasiones ad bene operandum defuerint (sicut desunt in fluctibus maris ad ambulãdũ) ibi eas & quæret,& inueniet in grande meritum suum. Virtutem.n.operari, qñ occasiones abfuerint,maxime commendat iustum , lib.1.c.12.nu.40.Locus.n.quandoque parum conducit , vt homo operetur bonum, lib.6.c.4.n.9. lib.3.c.7.nu.9.lib.10.ca.9.nu.2.5.& 6.

Apoc. 16.

Quandoque vero in loco,in quo innumeræ apparent occasiones , quæ hoĩes alliciant ad bene operãdum , vbi vix & multa cum difficultate possunt hoĩes peccare,ibi fiunt abominabiles. Qualiter & religiosis aliquando contingit,q̃ cum occasionibus deficientibus, tutiores sint a lapsu,quam sęculares, lib.15. c.7.n.2.Religiosi in portu sunt,sed ibi aliquando colliduntur naues , & peũt, lib.15.c.6.num.3.4. & 9. Immo cum ponte pertranseant procellosum sęculi mare , sęculares vero fluctibus fere immersi,li.15.c.2.nu.16.c.4.1.u.14.Et hi velut in cęlo tuti sęcularium naufragia prospectent,lib.15.ca.2.nu.12.Sed tũ sicut nullus melior est eo , qui in religione profecit,sic null⁹ deterior, quã qui ibi cecidit,lib.9.c.21.nu.5. Vñ nullus de loci securitate præsumat , lib. 10.c.9.num.2.3.5. & 6.lib.15.c.6.nu. 3.& 4.Licèt enim religionis locus apt⁹ ualde sit ad virtutem, hominum tamẽ malitia aliquando non prodest,lib.6.c. 5.nu.9. Vnde dum inter turbas in sæculo multi sęculares rectè viuũt,in fluctibusque ambulantes in bono conseruantur,in confusionem maximam sũt his,qui Ecclesiastici sunt , & adhuc ea, ad quæ tenentur,non seruant, implentes illi in sęculo multa , & ad quæ solo Dei consilio aguntur , lib.quintodecimo.c.quarto,num.15. Indubitata quidẽ res est , quod aliquando istud accidet , vt similis Christo iustus ambulet super mare,& quod in naui alter laboret in remigando,& mille periculis plenus,anxius vix euadat,aut certe incolumis non euadat. Sed quod pereat certum id quidem . Sed tamen non ideo inter scorpiones tutus erit homo , nec in medio laqueorum ambulare vllus velit,sed elongetur fugiens, & maneat in solitudine expectans eum, qui saluũ ipsum faciet a pusillanimitate spiritus, & tempestate. Nullus sibi fidat,quod inter pericula securus erit, potens ambulare supra mare . Id enim solius Christi est,& eorum , qui ipsius spiritu aguntur , vt Petro contigit , qui veniebat ad Christum, iussus ab ipso,cui & periculum non defuit . Malorum societatem

Psal. 54.

Matt. 14.

Digitized by Google

ſocietatem tamquam concilium ludentium vitabant Sancti, lib.2.cap.19.nu. 4.lib.11.cap.5.num.7. Cum enim mali abyſſo optime comparentur, nō mirum ſi inter ipſos pereant alij, lib.3.capit.27.numero 4.& 5. Mundum enim iſtum, & mundanos innumeris malis inuoluit diabolus, lib.4.ca.33.num.1. vſque ad quartum, cap.34.nu.1 & 11. Mundum ergo odire debet homo, vt Deo per amorem viuat, lib.9.cap.14. num.22. Et enim ſtultitia nō modica, ſi periculis, tentationibus, &c. ſe ingerat homo, qualis eſſet, ſi propria voluntate homo vellet ſuper fluctus maris ambulare, ibi vi tempeſtatis, aut alia quauis occaſione iactatus, nitatur fluctus natando vincere, ne moriatur, ſed periculum ipſe non quærat. In tentationibus, & tribulationibus oſtenditur Sanctorum virtus, lib.2.capit.octauo, num.9.& 10.cap.11.num.31.lib.6.capit.nono, num.5.& 9.lib.9.c.15. num. 4.& 5.cap.20.num.4.7.14.& 23. Sed tamen tentationibus audacter ingerere ſe temerarium eſt, & ſtultum, cum autem illæ venerint, viriliter recipiendæ ſunt ne vincatur, aut obruatur homo, libro decimotertio, capitu.octauo, num.nono.

4 *Ieſus erat in terra, & vidit diſcipulos ſuos laborantes in remigando.* In littore Dominus erat, & intuebatur eos, qui in remigando laborabant; quoniam quamuis ad tempus abſens videat Deꝰ, ſuoſque in periculis derelinquere, ab eis re vera oculos non auertit, ſed corū labores conſiderat, & ipſis præſens eſt. *Chryſoſ.51. in Matth.* Chryſoſtomus: Adfuit Chriſtus quarta vigilia noctis diſcipulis in naui afflictis; ne ſtatim in miſerijs viuentes cogitent remedium ſequuturum, ſed patiēter expectare oportet. Et pręterea dum arbitrarentur periculum aufugiſſe, turbati ſunt. Aliquando enim, dum labores minores deficiūt, incipiūt alij maiores; ſic Iob tribulato conſolatores onerоſos ntiſit Deus: ſic Iacob, cum euaſiſſet exilium, a ſocero ſuo Laban perſecutionem paſſus, & cum ab iſto iubente Dño liberatus eſt, cum angelo luctatus eſt, & Eſau frater ipſius metum illi *Gen.31.32. & 33.* incuſſit terribilem. Abraham, periculis multis perpeſſis, iuſſus eſt filiū immolare Deo. *Venit Ieſus diſcipulis ambulās ſuper mare, ſed conterriti ſunt continuo, credentes illum phantaſma eſſe.* Sicut Deus arma ſumit, vt nos ab hoſtibus tueatur, lib.2.c.9.nu.22. Cuius protectio optime comparat ſcuto. ibidē nu. 30. ſic adeſt his, qui in tribulatione sūt. Dei auxilium videtur ſeruum hoī in anguſtia conſtituto, lib.4.c.7.nu.10.& 11.c.12.nu.13.c.14.nu.1.c.18.num.9. c.21.nu.7.lib.9.c.20.n.23. Adeſt Deꝰ continuo, laboranti, ne ſuccumbat, ſed a labore liberat hominem, quando id iudicauerit expedire. Deus enim ſtans a dextris pauperis ſaluam facit a perſequentibus animam eius, lib.4.ca.19. nume.10. Deus iuſtis adeſt, vt videant quid a ſe habeant, & quid ab ipſo lib.4. cap.21.nume.8. Deus exurgit in ira, & exaltatur in finibus inimicorum, dum a diaboli poteſtate eruit homines, lib. 4.capit.23.nume.8. Deus firmat oculos ſuos ſuper iuſtos, quia ipſi leuant oculos ſuos in Deum, lib.quarto, c.26. num.8. *Erant diſcipuli laborantes in remigando*, ſed Deus continuo aſtitit, eos proſpiciens, ne perirent, licèt ab ipſis non videretur. In hoc mundo corripimur, ne cum hoc mūdo damnemur, lib.6.c.9.num.20.& 21. In laboribus tunc maxime adeſt, dum abſunt homines, lib.9.cap.15.num.19. Laborabant in remigando, vita enim hæc abſque laboribus tranſigi non poteſt, abundat enim laboribus vita, vt a mundi ſeruitute liberentur homines, lib.nono, ca. 15.num.nono, & decimo, lib.10.ca.primo, nume.4.& 15. Labores neceſſario fuerunt boni, & mali. Si ergo laborandum eſt, labores iuſtorum eligere expedientiſſimum eſt, lib.10.capi.primo, numero, decimotertio, vſque ad 15. libro, 18.capit.8.nume.8.& 9. Labores malorum intolerabiles, quos illi non ſentiunt, dum ebrij ſunt, lib.10.cap.1. nume.8.12.& 15. Laborioſam autem vitam iuſtorum eligere debemus, hanc enim agens Paulus in paradiſum raptꝰ eſt, a quo & Adam fuerat excluſus, qñ ocio vacauit, & delicijs, libro decimo,

capit.1.num.5. *Ceſſauit ventus*, vt intelligas, qno modo à laboribus ad requiem vocet nos Deus, cum potius ab ocio ad labores veniant Chriſtiani, lib.9.capit.15.numer.40.& 41.lib.10. cap.1. num.14. Deus erat in terra aſpiciens diſcipulos, nihilominus ipſi laborabant in remigando, tribulationibus enim, tentationibus, ac periculis ingruentibus,ac inſtantibus, non omnia diuinæ curæ relinquenda ſunt, ſed laborare, quo applicemus ad portum ſecuritatis per lectionem, orationem, Iuuetur homo ieiunio, flagellatione: Remiga, & labora, vt Deus aſſiſtat laboranti, & liberet à periculo. Cooperari enim diuinæ gratiæ neceſſarium eſt, lib.7.cap.8.nume.5. Gratia Dei efficit,nè ſolus ſit homo, ſed cum Chriſto, à quo fulciatur, & habeat emolumentum ſocietatis, numero 20.& 21. Gratia Dei dat pro terra filicem homines efficiens fortes,numer.29. Gratia Dei principaliter operatur bonum, cui cooperari debet homo, lib.7.ca.9. nume.5.6.8.vſque ad 16.& 19. In tentationibus,& tribulationibus Deus aſſiſtit, & adiuuat, ne vincamur, lib.2. cap.9.numero 31.vſque ad 33.cap.11. num.17. lib.4.cap.16.nume.11. lib.6. capit.8.nume.5.7.8.& 31. lib.7.cap.9. nume.6. lib.9.cap.15. nume.3.28.29. 42.& 43. capit.20.numer.1.12. & 21. A tribulationibus dum nullus ſecurus eſt,congregat Deus, ſicut in vtre aquas maris, lib.6.cap.9.num.30. Tentationibus ſuccedunt conſolationes,quibus illæ mitigantur, lib.7.cap.4.nume.16. & 17. In tentationibus, & tribulationibus Chriſtus turris eſt, cuius exemplo & ope vincere debemus, lib.17.c. 4.num.17.

Cumque egreſſi eſſent de naui venerunt in terram Geneſareth, & applicuerunt. Cumq; egreſſi eſſent de naui continuo cognouerunt eum. Et pereurrentes vniuerſam regionem illam, cœperunt in grabatis eos, qui ſe male habebant, circumferre. Cum primum Geraſenorum terram ingreſſus eſt, qui illum viderunt, cognouerunt eum, & pereurrerunt vniuerſam regionē illam,vt Chriſti Domini aduentum cæteris nunciarent, vt hoc medio ſuis prouiderent neceſſitatibus. Non ſufficit incolis agnoſcentibus Ieſum propria conſolatio, ſed per omnem regionem diſcurrunt annũciando præſentiam Chriſti. Proximorum enim ſalus ſimul cum propria procuranda eſt. Proximi periculum qui contemnit, in eo proprium inuenit, lib.1.cap.15.num.8.& 9. Experti erant hi Chriſtum aduentare ſolitum ad eos, vt eorum neceſſitatibus miſereatur, vnde proximos diligunt, eorumq; ſaluti intenti ſunt, dum perpendunt Chriſtum eos diligere, & eorum ſaluti incumbere, lib.1.capit.15. nume.10.14.19.& 23. Proximorum dilectio ſi deſit,nihil in homine eſt magnum,nu.6.vſque ad 9.& 15. Proximi vtilitati qui conſulit, in illa propriam inuenit,nume.8.& 9. cap.16.num.16. Proximos ſic diligere debèmus, vt ipſorum portemus onera, lib.1.cap.16. nu.1.7.& 8. Taliter vt eorum neceſſitatibus prouideamus,quo modo poſſimus,ſicut iſti fecerunt aduentum Chriſti nunciantes, lib.1.cap.16. nũm.2.3. 9. 10. & 12. Barbari hi erant, tamen propria ſalute nõ contenti, vniuerſam regionem non paulatim ambulantes, ſed percurrentes tranſegerunt,vt Chriſti aduentũ ederent,vt cęteri ad Chriſtum pro remedio properarent, ſalutẽ ab ipſo quæſituri. Cum Samaritana illa mulier poſt longam cum Chriſto Domino confabulationem,poſtea quã mira ab ipſo audiuit,& vt Propheta reuelauit,quę omnibus ipſa credebat incognita, reliquit hydriam, & properãs venit in ciuitatem clamans: Venite,& videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcumq; feci. *Ioan. 4.* Audiuit Andreas Baptiſtam de Chriſto dicentem: Ecce Agnus Dei,& acceſſerũt ipſe, & ſocius ad Ieſum. Inuenit hic primum fratrẽ ſuum Simonem,& dicit ei: Inuenimus Meſſiam,quod eſt interpretatum Chriſtus,& adduxit eum ad Ieſum. Sed hic & Iudæus erat & Baptiſtæ diſcipulus, qui ſanctitatem Chriſti maxime commendarat,illa,etſi pagana,conuicta ratio nibus multis reliquit hydriam, vt *Ioan. 1.*

sub-

Digitized by Google

nunciaret Christum Samaritanis. At hi, cum primum Dominus egressus est de naui, cum primum ab ipsis agnitus est, quod ipse esset, qui quandoq; ipsos inuiseret, & ipsis beneficeret, illi nec verbũ loquuti, percurrerũt vniuersam regionem, aduentum Christi nunciantes, vt vnusquisque suæ prouideret necessitati. Fideles erant illi, qui ingrediente Dño in Hierico cæcum pro remedio clamantem, & impediebant, ne accederet ad Iesum, & increpabant, eo quod clamaret, & idem contigit duob⁹ cæcis in egressu Hierico. Et qui erat in piscina, vbi tot concurrebant homines & Ecclesiastici, & sæculares, cũ scirent Christum Dominum sanitatem restituere multis, non duxerunt illum ad Iesum. Immo & Iudæorum miserandã crudelitatem explicuit Dominus, dum retulit quendam à latronibus misere vulneratũ, & visum à Leuita & Sacerdote non fuisse misericordiam consecutum, cuius curam ille solus egit, qui Samaritanus erat, ac infidelis. Sic & contigit his, qui cũ tales etiam essent, percurrentes vniuersam regionem, nõ viculum, aut villam proximam, de salute aliorum extitere solliciti. Id enim didicerant & exemplo Christi, & doctrina ipsius, hoc primum rudimentum futurum, illius, qui Christo gratus esse deberet, & ab ipso consequi, quæ postularet. Est enim charitas fons omnium donorum, & via ad illa conquirenda, lib. 3. cap. 2. num. 1. 21. 22. 31. 42. vsq; ad 44. Charitas diadema regium est, quo dignoscuntur Christiani, li. 3. c. 2. num. 9. De charitate quod patiens est, benigna est, non æmulatur, non agit perperam, non quærit quæ sua sunt, & cætera, quæ Paulus dicit, explicantur, lib. 3. c. 2. nu. 10. vsq; ad 18. nu. 42. vsq; ad 44. Charitas lex multiplex dicitur, quia licèt vna sit, si perfecta sit, ad innumera opera accendit, num. 42. vsq; ad 44. Charitatis officium est, vt per eam inuicem onera nostra portemus, ad quod exemplo Christi mouendi sumus, nu. 39. vsq; ad 41. Cum hæc virtus propria sit Christianorũ, qua ab alijs separamur, mirabile est, quod barbari videntes Dñm continuo percurrerent totam regionem, vt aliorũ bono, saluti prouiderent, nos aũt barbaris deteriores, proximorũ salutem nec curamus, nec desideramus. Et cum charitas aliena bona, aut mala propria efficiat, nos impudẽtes trito prouerbio, ac vulgari dicimus: *Mal agene de pelo cuelga*, cum viro Christiano nullum malum alienum sit, vtpote qui infirmato fratre debeat ipse infirmari, & scandalizato fratre vri. Tolerabile autem istud malum esset, si inuidia in innumera nos non conieciisset mala, dum non solum aliena bona non curamus, ac proximis congratulamur in prosperis, & tabescimus in eorum aduersis, sed cruciamur eorum prosperis successibus, & tribulamur visis bonis, gaudemus autem in proximorũ ruina, quod reprobationis apertum est signũ. Mali enim cruciantur, visa bona vita iustorum, lib. 1. cap. 25. num. 6. Et cum inuidia sit interitus vitæ, pestis naturæ, aduersa omnibus, Deo maxime contraria, lib. 9. cap. 5. nume. 2. 3. 15. 17. & 26. & feritate omnia bruta animalia vincat, nu. 5. 7. 11. & 20. Cumque inuidia hominem in diabolum conuertat, à qua innumera mala ortum habuere, num. 8. vsque ad 20. 24. 27. & 28. nihilominus plerique Christianorum, hoc morbo pestilentissimo infecti, flent cum gaudentibus, & gaudent cum flentibus, quia de corpore Christi non sunt, nu. 23. Horum damnationem indubitatam (nisi resipiscant) proferunt hi barbari surrecturi in iudicio, vt condemnent nos, qui viso Domino, priusquam proprijs malis prouiderent, percurrentes uniuersam regionem nunciauerũt Domini aduentum, ut quisque saluti propriæ, aut fratris, aut filij, &c. prouideret.

Luc. 18.

Ioan. 5.

Luc. 10.

In enarratione huius Euangelij, 6 quando discipuli erant in naui, duo ipsis contigerunt. Alterum fuit reale, & uerũ periculum, in quo fuere, cõtrario existente uento, dum laborarent in remigando, naugantes, periculo submersionis subiecti; alterum periculum, quod ab ipsorum imaginatione pro-

processit, vbi cum Dominus Iesus aduentasset, vt illorum remedio prouideret ambulans supra mare *putauerunt eum phantasma esse, & conturbati sunt & exclamauerunt.* Vtrique autem periculo Deus prouidit, vna ascendens in nauim,& præcipiens vento,vt cessaret; alteri, dum exposcit, stulte, ipso ẽiã phãtasmate turbari, cum illorum esset consolator & auxiliator. In quibus animaduertere debet homo,alia esse,& imminere Chrianis pericula in vita,q̃ hoc nomine digna sunt, suntq. maxima, in quibus timere debet quouis homo cordatus. Alia sunt pericula,& timores,ac metus,qui sola hoim imaginatione arbitrantur tales, quos nullos esse perspicit, qui illis manum porrigit. Pericula vera, & quæ summopere, diligentissimeq. cauenda sunt,illa sine dubio sunt, quæ ab inimicis hominib. procurãtur, de quibus Dauid aiebat: In via hac qua ambulabam absconderunt superbi laqueum mihi. Dum laqueos abscondunt in honoribus, in infamijs, in diuitijs, in paupertate, in salute, in infirmitate, in ocio, in negotio, in filijs, in vxore, in silentio, in locutione, quoniam dæmon, aiebat Bernardus, omnium discutit consuetudines, ventilat curas, scrutatur affectus, & ibi causas quærit nocendi, vbi nos studiosus viderit occupari. Quis reuelabit faciem indumenti eius, & medium oris eius quis intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? Necessarium est vt sponsus stet post parietem nostrum prospiciens per retia, vt in retibus, & periculis stans sponsus, & contemplans discipulos laborantes in remigando adiuuet, & vires præbeat sponsæ, ne capiatur, & vinciatur, sed ab ipso adiuta clamet: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Timere non debet homo sciens dæmones singulos singula peccatorum genera hominibus, & proponere, & persuadere. lib.2. cap.5. nume. 3. lib.4.cap.35,num.13. Diabolus inimicus infatigabilis, atque terribilis, lib.2.cap.5.num.20.vsque ad 22.43.& 44.cap.6 nume.30.vsque ad 32. cap.8. num.28.& 29.lib.3. cap.10. num.9.li. 4.cap.33.num.3.vsque ad 5. cap.35.n. 3.7.8.& 9. Diabolus laqueos innumeros ante homines statuit, vnde & caute,& meticulose incedendum est,lib.2. cap.7.num.23.& 30. lib.4. cap.30. nũ. 10.15.vsque ad 19.ca.31.num.17. 21. 40.& 43. Sed tamen dum Iesus in terra steterit, nos non peribimus, nisi id velimus. Vt enim aiebat Origenes, solus Deus nobis patrocinari sufficiens est. Sicut enim de solo Iosue scriptum legimus: Sol contra Gabaon ne moueris, istud officium Christi Domini est. Dum nos contra potentissimos hostes bellum gerimus, id postulare debemus,ut Sol iustitiæ nobis indesinẽter affulgeat,nec duobus diebus, sicut tũc Sol immotus stet, sed omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi, quousque perfectam victoriam reportantes, arcus fortium sit superatus, & nos infirmi robore accingamur. Contra Diabolum pugnantibus Deus patrocinatur,lib.2.cap.9.num.1.3.4.7.8. 10.11.19.24.vsque ad 26.32.vsque ad 34. Sunt alia pericula, quæ a propria carne,& multo plura,quæ ab alijs patimur hominibus sceleratis, quæ in maximos conijciunt metus homines, qui potiori iure,quam Iob, dicere valent: Neque fortitudo lapidum fortitudo mea,neque caro mea ænea est. Merito ergo timere debemus omnes, & ad Deum clamare: Saluum me fac Deꝰ, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque vrgeat super me puteus os suum. Non libido demergat me, non absorbeat auaritia,aut inuoluat ambitio,odium fratris,&c. Infixus sum in limo profundi, & non est substantia,veni in altitudinem maris,& tempestas demersit me. Cum enim in naui fuerit homo, expansa habẽs vela, & in manu remum,& laboret in remigando,non solus, sed adiutus a fratre, quando homo vt ciuitas firma esse solet,fluctus insurgentes tales sunt,ac ita validi, vt Gigantes submersi gemant sub

Psal.140.
Aug.in soli.
Iob 41.
Cant.2.
Orig.ho. 3. in Cant.
Psal.123.
Homil.1.in Iosue.
Iosue 10.
Iob 6.
Psal.68.
Iob 26.

Digitized by Google

sub aquis, nisi potentissima Dei manu & iuuentur, & liberentur. Hæc pericula sunt, in quibus erant Apostoli in mari, & forte lassati iam in remigando, si assante Christo ventus non cessaret, perirent. Cum Dominus postera die celeberrimum miraculum panum patraturus esset, quo eius maiestas, & potentia, ac bonitas mundo innotesceret, discipulis vsus tamquam instrumentis, qui dum panem porrigerent discumbentibus, multiplicatus est. Hæc fuit ipsorum honorum grandis auctoritas, qui Domini ministri extiterant in patrando miraculo, sed vt animaduerterent propriam infirmitatem potentiæ, quam a Deo receperant, continuo laborantes in remigando in breui lacu & fatigantur, & pereunt, vt confiderent infirmitati propriæ fidere non posse. Sic cuncta disponit Deus suauiter & prudentissime in Sanctis, dum subleuantur, & deijciuntur in proprium bonum. Sic Elias miracula vix credibilia perpetrat iam claudēs cœlum, ne pluuia sit, iam aperiens, ut obstupescat mundus & post paululum consternatus animo & in vmbra iuniperi proiectus postulat a Deo, ut moriatur, ab vna Iezabel in has angustias coniectus. Iam Paulus rapitur vsque ad tertium cœlum in Damasco existens, & continuo, ne a Præposito ciuitatis comprehendatur, per murũ deponitur a fratribus in sporta, & sic fugit manus eius, qui dudum per aera volitabat, in sporta demittitur per murum. Iam semicintia illius omnibus ægris admota dant salutem, iam nouorum dæmoniorum annunciator vocatur. Iam umbra Petri curat omnes infirmos, iam flagellatus, vinctusque catenis duabus iacet in carcere. Sic & discipuli dudum innumeros homines satiant, iam periclitantur in naui. Hęc quæ retulimus pericula sunt vera, & quæ hoc nomine digna censeantur à viris & iustis, & sapientibus.

3. Reg. 17. 18. & 19.

2. Cor. 11. Act. 9.

Act. 19. Act. 17. Act. 5. Act. 12.

Alia pericula sunt, quæ velut somniata apparent aliquando hominibus in nocte huius sæculi laborantibus, talia, quæ si clara die perspicerentur, metum producere non deberent. Christus Dominus in vigilia quarta noctis aduentabat, ut labori, & periculo discipulorum prouideret, & cum hæc tutura esset tota eorum consolatio, ipsi putabant quod phantasma esset. Ascendit Christus in nauim, & cognoscunt se delusos esse. De quibus aiebat Dauid: Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto? Gradus, quibus ascendebatur in regium thronum Salomonis, leonibus, & leunculis abundabant, sed depicti illi erant. Stultus solus, aut verò infans, vel qui nocte videre id non posset, aut fugeret, aut timeret. Quanti isto metu acti, thronum veri nostri Salomonis non audent ascendere, dum fingunt terriculamenta quædam in operibus, virtutibus, quæ oriuntur, quia ea non tangunt, quia peccatis obcæcati sunt, insani & paruuli sensibus, non autem malitia? euanescerent autem cuncta hæc si tangerentur? Et sicut ridemus infantes flentes fugientes, aut timentes ea, quæ nihil sunt, quia cum intellectu careant, nec rerum valeant iudicare differentias, ea timent, quæ ridicula sunt, & in illis securi sunt, quæ viri fortes, & prudentes, secundum rectam rationem timerent. Dicit piger: Leo est in via, in itineribus occidendus sum, &c. Sicut vertitur ostium in cardine suo, sic & piger in lectulo suo. Propter modicum frigus arare desijt piger, mendicabit æstate, & nemo miserebitur eius. Modico frigore motus, difficultate modica, immo sæpe facta considerata, ea reliquit, quæ eius concernebant salutem. Lectulum relinquere tam grande malum erat? Minime. Sed erat phantasma peccatori trepidanti vbi non erat timor, & ne manum a sinu extraheret, (rem ridiculam, immo lamentabilem) stultus fame vitam finiuit, quod brutum animal non fecisset. Putas, tu nobilis, & delicatus, quod in religione, vir, aut fœmina etiam nobiles, & delicati, manum miserunt ad fortia, sed & digiti apprehenderunt fusum, modicus enim

Psal. 93.

3. Reg. 10.

Prouer. 22.

Prouer. 26.

Prouer. 20.

hic

hic labor eſt, & tu credis non ſolum conſilia, ſed nec præcepta poſſe complere? Mille timoribus cruciabatur Auguſtinus, dum priſtinæ vitæ mori voluiſſet & ad Deum redire, quos ipſe in confeſſionibus recenſet, & tamen cum lux, animæ ipſius irradiauit, quando iam euacuauit quæ erant paruuli, dixit: Domine, quam ſuaue mihi factum eſt carere ſuauitatibus nugarum, & quas dimittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat? Si Chriſtus Dominus in nauim ingreſſus fuerit clara luce, deprehendes, phantaſmata tantum timuiſſe. Lamentaberiſque quod metu iſto imaginario, virtutis pulcherrima lucra reliqueris. Mãdata Dei dulcia ſunt ſpiritualibus, licèt carnalibus amara videantur, lib. 5. cap. 1. 8. nume. 10. Mandata Dei dulcia ſunt, etſi febricitantibus talia non appareant, lib. 11. capit. 3. num. 29. cap. 4. nume. 1. & 16. Mandata Dei grauia ſunt in cortice, ſed ſuauiſſima in medulla. lib. 11. cap. 4. num. 16. Virtus ſic eſt in homine, ſicut alæ in auibus, quarum pondus eas attollit in nubibus, lib. 2. cap. 17. num. 24. lib. 18. capit. 14. num. 22. In uirtute ſola reperitur vera voluptas, lib. 14, cap. 11. num. 3. lib. 18. cap. 11. num. 9. & 21. cap. 14. num. 12. Viæ enim, per quas ducit Dominus iuſtos, rectæ ſunt, pulchræ, plenæ & planæ, lib. 18. cap. 4. nume. 12.

DOMINICA PRIMA in quadrageſima.

EVANGELIVM.

Ductus eſt Ieſus à ſpiritu in deſertum, vt tentaretur à diabolo. Matth. 4.

1 Dominica 1. in Quadrageſima.

DE re hac in expoſitione huius Euangelij, in quo & de hominum bellis, quæ perpetiuntur ab hoſtibus varijs, de eorum fortitudine, & adiutorio diſſeritur latiſſime lib. 2. cap. 5. vſque ad 9. In quibus docentur homines bellum grande ſuſtinere a tribus potentiſſimis hoſtibus, contra quos perfectam victoriam conſequi non valemus, dum viuimus cap. 5. cap. 6. Quod bellum grande patiuntur qui conuertuntur ad Dominũ, in ſeptimo, in militia Chriſtiana qualiter ſit viuendum, & quibus armis pugnare debeat homines, in octauo, quod in bello, quod patimur a dæmone, multa nos debent conſolari, in nono verò, quod bella noſtra Deus pugnat, ſi velimus, ſed ob id nec ocio torpere debent homines, nec de victoria ſuperbire. In libro etiam 4. cap. 30. & infra per octo capita ſequentia agitur de diaboli tentationibus. In 30. quidem qua ratione diabolus acriter tentet in fine vitæ, & quando vitia ſuadet virtutum fuco, quod mali non intelligunt. In 31. ad homines perdendos diabolus varia habet media ſecundum vniuſcuiuſque cõditionem, & inclinationem. In 32. docetur, quod diabolus victus a Chriſto Domino, vincit nos, quia ipſi & incuruamur illi, & præbemus arma. In 33. quod diabolus multa mala intulit mũdo, multosq. habet irretitos, ſibiq. ſubiectos. In 34. diaboli cibus, & habitatio sũt peccatores, etſi ad horẽ iuſti illi ſubdantur, quod frequenter cedit in ipſorum vtilitatem. In 35. diabolus infatigabilis contra nos, cuius tota mẽs eſt animas perdere, etſi quandoque in rebus temporalibus inferat damna, eius tamen audaciam moderatur Deus. In cap. 36. docetur, quod diabolus ſemper inimicus habendus eſt, etſi miniſter Dei ſit, & iuſtorum, illorumque eſt flagellum. In cap. 37. diabolus cruciatur nimis vita bona hominum, in quibus cum regnat miſericordia Dei, ceſſat. Solet hoc euangelio cõiter adnotari q̃ baptizato Dño ductus eſt in deſertum ut tentaretur, quia cum primũ hõ vitia deſerit a dæmonibus impetit' quã veritatẽ elegãter docet locus. Num. 8. in verſione ſanctes Pagnini vbi loquẽs Dñs de miniſtris tabernaculi ait à 25. annis egredient' ad militandum militiã in opere tabernaculi. Quia venientes ad ſer-

ad ſeruiendum Deo, ad militiam veniunt, milites oportet eſſe eos qui ad diuina miniſteria accedunt. vide etiam locum Eze. 4. de latere vbi deſcribitur Hieruſalem & obſidet ſtatim.

a *Ductus eſt Ieſus à ſpiritu in deſertum, &c.* In his verbis illud in primis eſt diligenter animaduertendum, Deũ ita intentum eſſe hominum iuſtorum profectui, & bono, vt in dies virtutibus perficiantur, & merita illorum accreſcant tentationibus & victorijs, vt exultent hi, capta præda, quando diuidunt ſpolia, quod fit poſtea quam Dominus Ieſus iugum diaboli ſuperauit, lib. 2. cap. 8. num. 17. vſque ad 26. 29. & 38. cap. 9. num. 10. Qui & nobis pugnatibus indeſinenter aſſiſtit, lib. 2. cap. 9. nume. 3. 4. 7. 8. 11. & 19. diſtribuitque nobis ſedes dęmonum, quos vincimus, dum illis reſiſtimus, nume. 4. vſque ad 8. Ipſe qui & dux eſt in bello, quod cũ hoſtibus gerimus, lib. 3. capi. 9. nume. 49. Quando his omnibus medijs victores effecti iuſti non tentantur ad tempus, Deus ipſe, ſpiritus ipſe, nos ducit in deſertum, vt Chriſto Dño contigit, q à Spirituſancto ductus eſt, vt tentaretur. Triumphauerat olim Iacob de Laban ſocero ſuo, de Eſau fratre, iam ille in pace remeauerat ad propria, & fratris indignationem moderatus fuerat Deus, & qñ hæc omnia deſunt Iacob ſancto, Angelus de cœlo venit, cũ dormiret iam ſecurus, vt luctaretur cũ eo tota nocte, vbi fortiter dimicauit Iacob, & vicit, & Iſrael vocatus eſt, & nomen ſuum Deus hoc medio in toto orbe fecit celeberrimum. Abraham in Aegypto &c. dimicati cum quattuor Regibus tentationes, & pericula contigerunt, quibus peractis, vt ſancti Patriarchæ merita creſcerent, vox venit de cœlo dicens: Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis Iſaac, & vade in vnum montium quem monſtrauero tibi, & offeres eum in holocauſtum. Et Prophetæ Iob cum ſeruus nunciaret, quæ in gregibus contigerũt aduerſa, & in facultatibus, & poſſeſſionibus illius dixit: Ignis venit de cęlo, non è terra, vt Domino ſic diſponente, doceret illa accidere, vt iuſti patientia & probaretur, & agneſceretur. Sic & Chriſtus Dñs a Spiritu ſancto ductus eſt, vt tentaretur. Et ſi quando dæmon homines tentauerit (vt facit ſemper) id non poteſt, niſi prius à Spirituſancto ductus homo, ipſius tradatur poteſtati. Hæc eſt. n. ratio ait, D. Gregorius, propter quam cum nomine Behemoth de diabolo Deus loqueretur ad Iob dixit: Qui fecit eum, applicabit gladium eius. In quibus verbis id ſignificare Dominus voluit exemplo enſis, qui vagina incluſus eſt, ne noceat, diabolũ manus habere ligatas, vt ſic nec intrare in porcos audeat, Dei licentia minime requiſita. Cum enim frequenter diaboli tentationes a Deo in bonum noſtrum ordinentur, lib. 2. cap. 8. num. 5. 14. vſq; ad 16. lib. 4. cap. 29. num. 7. vel miniſter ſit Dei ad vindictam malorum, nu. 34. lib. 4. cap. 29. nu. 7. cap. 34. nume. 14. & 21. cap. 35. num. 9. & 14. cap. 36. nu. 3. 19. 12. & 15. Tamen nocendi poteſtatẽ diabolus non habet, niſi à Deo illam acceperit, lib. 2. cap. 8. nume. 34. & 42. lib. 4. cap. 35. num. 5. 6. 14. vſque ad 16. cap. 36. num. 15. lib. 16. cap. 9. num. 31. Ideo enim diabolus à Deo ligatus dicitur, quia eius poteſtatem coerceat, lib. 2. cap. 8. num. 35. 36. 38. & 42. niſi eſſet ligatus, multas ſtrages daret. Sed quamuis hoc verum ſit, omnes vitam hanc timoribus plenã ducere debemus ſcientes certo inimicos nos habere'. Res. n. eſt indubitata, periculis ſubiacere illum, qui inimicum habet. Vnde aiebat Seneca: Inimicum quamuis humilem, docti eſt metuere. Sed verius iſtud eſt, quando inimici nec videntur, nec agnoſcuntur, ac ex conſequenti vix homines periculo poſſunt prouidere, & damno. Omnibus indubitatum eſt ingenti ſubiacuiſſe periculo, Dauid, quamdiu inimicitiæ cum Rege impio Saul nondum erant apertæ, vix enim euaſit, dũ ſemel lancea illum & inermem, & negligentem parieti voluit configere. Duoque illi illuſtriſſimi duces Iſrael Amala, & Abner, a Ioab ĩterfecti ſunt, dum ignorabant illius iuimicum animum. Cum ergo colluctatio noſtra non

32. Moral. cap. 19. Iob. 40.

Geneſ. 31.

Geneſ. 32. & 33.

Geneſ. 14.

Geneſ. 22.

Iob 1.

1. Reg 18.

2. Reg. 3. & 20.

Epheſ.6. non ſit aduerſus carnem & ſanguinẽ, ſed aduerſus mundi rectores tenebrarum harum contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus periculoſum malum eſt. Hæc ergo fuit diuinum beneficiu, vt aperiret nobis, inimicos nos habere, eoſque & inuiſibiles, & potentiſſimos, vt homo aduertens viuere poſſet. Quã optime dicere nos poſſemus, perſpecta inimicorum noſtrorum qualitate, qd

2. Reg. 17. dixera. Chuſai ad Abſalon: Tu noſti patrem tuum, & viros, qui cũ eo ſunt eſſe fortiſſimos, & amaro animo, &c. Cum ergo certi ſimus inimicos nos habere, horum audaciam in propria perſona experiri voluit Chriſtus Dominus, & ideo ***ductus eſt à ſpiritu in deſertum, vt tentaretur à diabolo***. Duo inter alia docere nos voluit Dominus, quibus intentus fuit in hoc itinere, in deſertũ vadẽs. Alterum eſt, quod dum ſumus in hac vita, nullus locus eſt, nullum tempus, nulla hominum exercitia, quibus tuti ſimus a periculo, & in quibus diabolus non adſit, immo tanto acrius, & fortius pugnans, quanto hominem viderit melioribus exercitijs occupatum. Abachuc 1. De dæmone recte dici poteſt: Hi ſunt gẽs amara & velox quia celeriter animas permettuunt & ambulãt ſuper latitudinem terræ, quia per omnia hominũ genera diſcurrunt, & paucos inueniunt qui ſibi reſiſtant. quærit ut poſſideat tabernacula nõ ſua. Cura.n. anxia dæmonis eſt & ſollicitudo, vt animas quæ tabernacula ſunt Dei poſſideat quas qui mendax eſt ſuas vocauit. Matth. 12. reuertar in domum meam, &c. in cœlo ſedem Dei obtinere non potuit ideoque in terra eã appetit. horribilis & terribilis dicitur, quia miſericordia non capitur, nec vllis malis noſtris ſatiatur: Leuiores pardis equi eius, & velociores lupis veſpertinis: equi eius ſunt inuidia, ſuperbia, cupiditas, quibus ad nocendum vehitur, & quia maxima auiditate feruntur in perniciem noſtram celeritatemque habet cum crudelitate coniunctã, leuiores pardis dicuntur & velociores lupis veſpertinis. luporũ malitioſa crudelitas hæc eſt, non enim ſolum ventris implendi cauſa occidunt oues, ſed quaſi crudelitatem ſatiare quærentes, veſpertinique dicuntur, quia ſæuiores (Hierony.) dicuntur nocte vicina tota die fame concitati. volabunt quaſi Aquila feſtina ad comedendum. hæc diaboli conditio eſt. Diabolus enim aliquando accipit iuſtos mandendos, ſed non glutiendos, dum tentat, ſed non proſternit, libro quarto, capitu. 34. numero 21. Diabolus quam rigidas perſecutiones, & tentationes mouet in Sanctos, libro quarto, capitu. 31. numero 13. & 19. Diabolus enim piratæ ſimilis, quam animam viderit multis, ac pretioſis meribus oneratã, varijs molitur inſidijs deprædari, lib. 4. cap. 31. num. 6. Cuius faciem præcedit egeſtas, quia prius quam videatur, expoliat, lib. 4. capit. 28. nume. 22. Eſtque hæc doctrina generalis in Sanctis, dum conſiderant Chriſtum baptizatum, & a patre commendatum, & laudatum, ſtatim a diabolo tentatum, quod is cõtra iuſtos acriter certat, lib. 2. capit. 5. num. 12. 13. 20. vſque ad 22. cap. 6. nume. 1. vſque ad 8. 10. 14. vſque ad 19. 22. vſque ad 36. lib. 3. cap. 10. nume. 9. lib. 4. cap. 31. num. 35. cap. 35. num. 1. 7. 9. 10. Benignus erga ſuos, contra quos bellum non gerit, utpote qui eos poſſidet pacifice, lib. 2. cap. 6. num. 3. 23. 25. 26. 33. & 34. Vnde cũ ieiunaſſet Chriſtus Dominus quadraginta diebus, orationi ſolum tanto tempore vacans, teſtimonio mirabili a cœlo accepto, Deo conuerſatus tot diebus, immo cum Deus eſſet, diabolus in deſerto illum aggreditur. Audi, grandis eſt in homine prudentia, ſi virtuti uelit operam nauare, & beatitudinem conſequi, occaſiones fugere, & loca illa, in quibus diabolus facilius illum poſſit & aggredi, & proſternere, cumque mundus periculis ſcateat, dicet optime uir iuſtus: Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ, & uolabo, & requieſcam? Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine: expectabam eum, qui ſaluum me fecit a puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate. Præcipita Domine, & diuide linguas eorum, quo- *Pſal. 54.*

niam

Digitized by Google

niam vidi iniquitatem, & contradictionem in ciuitate, tota die circundabit eam ſuper muros eius iniquitas, & labor in medio eius, & iniuſtitia, & non defecit de plateis eius uſura, & dolus. Et Ezechieli, qui merito pauebat pericula, quæ inter Babylonios illi imminebant, dictum eſt, ut confideret: Tu ergo fili hoīs ne timeas eos, &c. quia increduli, & ſubuerſores ſunt tecum, & cum ſcorpionibus habitas. Et Hieremias: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo interfectos filiæ populi mei? Quis dabit me in ſolitudinem, & derelinquam populum meum, &c. quia omnes adulteri ſunt cætus præuaricatorum? Et poſt pauca: Vnuſquiſque a proximo ſuo ſe cuſtodiat, & in omni fratre ſuo nō habeat fiduciā, &c. Vt enim optime aiebat Origenes, Hieremiæ ediſſerens locum illum: Quomodo confractus eſt, & contritus malleus vniuerſæ terræ; dæmon malleus eſt totius terræ, malleator autem, frater tuus eſt, qui filius eſt Cain fratricidæ, primus malleorum inuentor, cui ſimilis eſt frater, qui fratrem perſequitur. Malleus nihil efficere poteſt, niſi manus adſit malleatoris, quæ illo utatur: in qua re non ſolum illud animaduertendum eſt, quod diabolus hominem perdere non ualet, niſi ille uelit, ut in hac triplici Chriſti Domini tentatione uiſum eſt, ſed illud etiam dico, quod multa, quæ per ſe diabolus homini perſuadere non poteſt, adiutorio alterius hominis illud ſuadebit. Sicut Adam aggredi per ſe non eſt auſus, ſed per fœminam: & Iob ſimiliter per uxorem ſuam. Hæc Origenes. Et ideo quando mulier illa erat parturiens, & cruciabatur, ut pareret, & draco aderat, ut natum filium protinus deuoraret; aptiſſimo medio uſus Deus, alas Aquilæ dedit fœminæ, ut in deſertum uolaret, ubi & ipſa, & proles à potentiſſimo inimico tutarentur. Quid in ciuitatibus perſpicimus? Vbi ſocietates malorum ſunt, exempla ſceleratorum, in mundo peſtis graſſatur, in medio autem eius, aere corrupto non infici, vix poſſibile eſt. Vbi iuramenta, & periuria, ludi, inimicitiæ, detractiones, luxuriæ, contractus iniuſti. Vnde Ambroſius aiebat to. 1. in Epiſtola ad Virginem deuotam: Quid vis ſcire cum viris ſæcularibus? perditionem, quam ipſi ſequuntur? Si fidelitatem quæris, quis eſt fidelis in illis, quem tu comitaueris? Si autem Chriſtum quæris, non manet in illis. Et Infra: Rogo te, quid tibi demonſtrant homines huius ſæculi? Caſtitatem, quam non habent? Fidem, quam non inueniunt? Doctrinam, quam non ſciunt, niſi diabolicam ſapientiam huius ſæculi? Ieiunium, quod odiunt? Abſtinentiam, quam iudicant? Humilitatem, quam opprimunt? Sobrietatem, quam negligunt? Sinceram mentem, quam non habent, niſi duplicem? Verecundiam, quam proiciunt a ſe? Vt homo diaboli congreſſus effugiat, cum illorum plerique, manibus aliorum hominum efficiantur, optimum remedium erit in deſertum ſecedere, vbi potius occaſiones deficiunt, quibus præſentibus tentetur homo, quam adſint. Inter innumera enim pericula, tentationes, &c. quæ Paulus recenſet, illa fuere maiora, quæ manibus fratrum illi contigerunt. Periculis ex genere, periculis ex gentibus, &c. Arſenius audiuit uocem dicentem ſibi: Fuge homines, vt ſalueris. Fuitque tritū prouerbium inter antiquos: Homo homini lupus, &c. Habacuc 1. De diabolo ſub nomine Chaldæorum dicitur leuiores pardis equi eius, &c. & diffundetur equites eius. Mali animarum corruptores equi ſunt diaboli qui & ad ſedendum ait Hiero. terga præbent vt diſſoluant opera Dei huic plenè obediunt, pardis leuiores, & lupis veſpertinis crudeliores, vt fratribus noceant. equites auxiliatores dæmonis de longe venient, id eſt, plurimos habebit dæmon auxiliatores. impios uocat equos & equites. equi quia diabolo ſeſſori obediūt, equites quia ipſi per ſe nocent & diabolum quaſi ducem ſuum iuuant à quo ſtipendium ſe accepturos credunt

Exec. 2. *Hiere. 9.* *Orig. ho. 3. in Hierem. cap. 50.* *Gen. 3.* *Iob 2.* *Apoc. 12.* *Ambroſ. ad virg. deuotam.* *2. Cor. 11.*

Digitized by Google

credunt si proximos perdant: Dicit
Hieron. lib. 1. in Eze. 3. Dominus Ezechieli: Veni iuxta fluuium Chobar, & facta est ibi super me manus Domini. Ad videndam gloriam Dei, non ad pugnandum egreditur. In medio captiuorum sedens, gloriam Domini non videt, egressusq. in campi latitudinem, vidit stantē gloriam Domini, quam prius viderat ambulantem, & eleuantem se in deserto.
Esai. 4.
Bern. serm. 54. in Can. Habet iustus tabernaculum in vmbraculum diei ab æstu, in securitatem, & absconsionem a turbine, & á pluuia. Et
Epist. 43. Hieronymus in epistola, quæ est ad Chromatium laudes enarrans Bonosi, quas etiam dixerat in epistola 41. ad Rufinum, ait: Bonosus in insulæ tuto sedens, librum forte iam deuorat ad exemplum Ioannis. Iam cum Hieremia vltra Eufratem commoratur. Sacramento Moysi serpentem in eremo
Ieron. 13. Numer. 21. suspendit. Is adolescens diues, ac nobili, contemptis sorore, & germano, insulam ingressus est inaccessam, cuius solitudo terrori est, ibi degit, tanquam nouus incola paradisi. Ibi videt gloriā Dei. Hæc est Pathmos insula, vbi Deū audit loquentem, qui & ipsi vicissim loquitur. Si ergo Dominus Iesus tentari voluit, cur ducitur a spititu in desertū? Tentari potuit Dominus in ciuitate, sicut in passione contigit, in qua quæ pertulit hominum ministerio, ridicula reddunt ea, quæ hodie passus est. Cum enim hodie nec verbum audisset a dæmone indecens, aut inurbanum, in Hierusalem, dæmoniacus, ebrius, stultꝰ vocatus est, vbi multas pertulit blasphemias: Vera sunt, quæ diximus omnia, his autem non contradicit, *Quod Dominus in desertum ductus fuit, vt tentaretur* Spiritu sancto agente, vt intelligas nullum esse locū, aut statum, qui tētationibus dæmonis nō sit subiectus, dum viuimus. Sicut Adam in iustitia originali conditus, & in paradiso collocatus, & tentatus, & deiectus fuit. In desertum secessit Dominus Iesus, longoque ieiunio quadraginta dierum consecratur, humi cubans, orationibus continuis, & vigilijs vacans, mortificationibus deditus & nihilominus tentatus est. Dubium non est in omni loco homines esse periculis subiectos, & aliquando, quando iuxta rationem immunis videbatur homo, & a periculo liber, maiores insurgunt fluctus, quibus quandoque dejicitur, sicut & Loth accidit, qui in medio nationis peruersæ cum vxore, & filiabus suis erat, sicut luminare in nocte. In desertum egressi, vbi liberos ab omnibus malis se putabant, vxor in statuam versa est. Filiæ (horrendum facinus) cum patre concubuerunt, & pater ebrius effectus est. Et quem Sodomorum mala non contingebant, *Genes. 19.* in deserto dęmon supplantauit. In deserto minores quidem reperiuntur occasiones, securitas autem nulla. Indignatus Ionas nimis, quia Do- *Iona. 4.* minus ciuitatem Niniue, sicut promiserat, non funditus solo æquabat, egressus in desertum, ne sole exureretur, prouidit Deus hederam, in cuius vmbra dormiebat tutus. Ascendit vermiculus quidam ascensu diluculi, qui hederam rosit, & continuo illa aruit, & cœpit Prophe-
Epi. 22. ad Eustachiū. ta æstu vehementi vrgeri. In deserto Hieronymus erat, vbi dum vitam gereret vix humanam, tentationibus sic quatiebatur, quasi choreis puellarum Romæ interesset, vt ipse mærens confitetur. Iudæorumque populus in deserto in maiora cecidit peccata, quam inter idolatras commorans in Aegypto. Nullus ergo, dum viuit, nec Anachorita in solitudine, nec monachus, aut virgo sacra in monasterio, se credant a tentationibus liberos, quoniam ab illis liber esse non voluit Dominus in deserto. Sicut autem nullus locus a tentationibus immunis est, sic nec vllum tempus, dum viuimus, nullus status, etiam post multas orationes, lachrymas, ieiunia, &c. immo sicut in vitis patrum refertur, sanctus quidam pater in magna ciuitate Alexandriæ vnum solum vidit dæmonem in medio plateæ dormitantem, innumeros, autem in cellulis cuiusdam

Digitized by Google

iusti cum hostibus potentissimis, libro secundo, cap. 5. numero 1.2.10. vsque ad 14.20. vsque ad 24.32.42. vsque ad 44. capit. 13. numero 26. Bellum sustinent illi, qui ad Deum conuersi fuêre, lib. 2. cap. 5. nu. 5. 15. & 16. Ad bellum prouocamur, dum diabolo renunciamus, lib. 2. cap. sexto, nume. 24. vsque ad 27. 33. vsque ad 36. cap. 7. nume. 4. Bella nostra indefinenter gerimus, dum viuimus, lib. 2. c. 9. n. 6. & 14. Ductus etiam Iesus est à spiritu, qui Christum Dominum comitatur, ducitur, vt aduertas Deum ducem esse in tentationibus, sed ieiunauit Dominus, quia in bello nos Deo debemus cooperari. In bello, quod habemus contra hostes nostros, Deus astat nobis, libro secundo, capit. quinto, numero 11. 12. & 33. capit. sexto, numero 10. & 17. capitulo 8. numero 11. & 12. 40. vsque ad 42. cap. 9. nume. 1. 6. vsque ad 8. 15. vsque ad 17. 20. 23. 24. 32. & 33. lib. 3. cap. 2. num. 33. Bella nostra cum diabolo Deus pugnat illisque præsens est, libro 2. capit. 9. nume. 1. 7. 8. 15. 16. 20. 22. 23. 29. 32. & 33. cap. 13. nu. 26. In bello spirituali Spiritum sanctum habemus adiutorem, vt ad pugnam animemur. Vnde securi sumus, si in protectione Dei cœli commoremur, libro 2. capit. nono, numero 27. vsque ad 30. Ad bellum arma sumenda, vt pugnemus, nec cura relinquenda est Angelis custodibus, aut Deo, libro 2. cap. 6. nume. 9. Licet enim Deus præcipuè pugnet in bello, quod patimur, nos autem cooperatores vult, vt coronet, nume. 16. 17. 19. 20. 22. vsque ad 24. & 30. Vnde gerentes hoc bellum otio Christiani vacare non debent, nec delicijs, lib. 2. cap. 5. nume. 9. 10. 23. & 24. cap. 9. nu. 24. 33. & 34. cap. 7. nu. 4. & 5. 18. & 24. 28. 29. 40. & 41. capit. 8. num. 40. & 41. Exo. 14. Cum Aegyptij insequerentur Iudæos dixit Dominus Moysi loquere ad filios Israel, vt proficiscantur. Hæc cura debet esse pijs vt proficiscantur, & properent ad virtutes, & anxij non sint propter prælia (Oleaster) quæ suscitat Sathan, mundus, & caro, quoniam habent qui pro eis hostes cõterat, & debellare studeat, & propter hanc causam, Angelus qui præcedebat Israelitas abijt post eos, & stetit inter castra Israel, & Aegyptiorum, ne isti illos contingere valerent, perirent iusti nisi se dominus medium inter eos, & hostes poneret, qui ita iustorum periculo prouidet q̃ se primũ propter eos hostibus obijcit, quapropter dicebat Abrahæ ego scutum tuũ, vt ictus recipiam, sed merces tua sit magna iniustum hostes te non contingeret. Si fieri posset periculum ego susciperẽ ne tu in illo perires, &c. Sic Oseæ 2. dicitur, & percutiam cum eis fœdus in die illa cum bestia agri, & cum volucre cœli, & cum reptili terræ, cum anima sancta percutit Deus fœdus quoniam eam nec feritas diaboli, nec ministrorũ eius immanitas terret, nec ei nocet, sed ea potius vtitur ad vtilitatem suam, & maiorem in via Dei profectũ, super aspidem, & basiliscum, &c. ps 90. Præterea, in desertũ secessit Dominus, Christianam quadragesimam cõsecraturus, vt ieiunium quadragesimæ institueretur, in quo contra diabolũ, totius orbis exercitus sub duce Christo congregaretur, lib. 9. c. 1. nu. 33. Ieiuniorũ tempus, veri comparatur optime, li. 1. ca. 1. nu. 25. Ieiunio exercemur ad pugnam contra diabolũ Christiani, ibid. n. 43. 52. & 56. Ieiunium iussurus Dñs prius ipse ieiunauit, sicut bonus medicus, qui poculũ, quod daturus est ægro, prius ipse gustauit, lib. 9. c. 1. nu. 22. Et quia ieiunium quadragesimæ stadium est virtutũ, vt ad cœleste brauium tota virtute cõtendamus, ibi. n. 27. Vt ergo Dñs non solum ieiunium doceret, sed & modum ieiunio debitũ, ad eremum contendit, vt pœnitentię Christianæ leges daret. Et quamuis vbique id valeat effici, sed tamen id exemplo Domini ediscere debemus, quod cum instante pœnitentiæ tẽpore Deum voluerimus placare, etiam iustis voluptatibus carere debemus. Reliquit Christus Dominus sanctam, & plenam dulcedine conuersationem matris, cuius absentia ipsa maxime tristaretur, cibum, cõuersationem hominum etiam

iuſtam, vt te doceat, tempora eſſe ab Eccleſia conſtituta, aut neceſſitatibus prementibus data, in quibus ab his abſtinere debent homines, quæ aliàs licerent, qualis ornatus eſt corporis, riſus, ludus, familiaritates, etiam quando noxiæ non fuerint. Non bene conueniunt hæc, quæ retulimus cum lacrymis, quibus quadrageſimæ tempus conſecratum eſt, nec ludi etiam moderatis his diebus ferendi eſſent à gubernatoribus Reipublicæ. Quod optimè animaduertit Hieronymus Zachariæ explicans illa verba: In die illa erit planctus magnus in Hieruſalem, & plangent familiæ, & familiæ ſeorſum, familiæ domus Dauid ſeorſum, & vxores eorum ſeorſum, &c. Cum dicit Propheta, ſeorſum, hoc ſignificat, quod tempore tribulationis, & luctus etiam à licitis delectationibus temperare debemus. Vnde imminente captiuitate, dicit Ioel: Egrediatur ſponſus de cubili ſuo, & ſponſa de thalamo ſuo, quaſi dicat thalamus, & cubile ſponſi, & ſponſæ non conueniunt tempori calamitatibus flendis deputato. Vnde impendente diluuio dicit Dominus ad Noe: Ingredere in arcam tu, & filij tui, vxor tua, & vxores filiorum tuorum. Viri ſeorſum ingrediantur, & ſeorſum habitent. Cum autem aquæ diluuij iam ceſſaſſent, & ingreſſa eſſet arcam columba ferens ramum virentis oliuæ, in ſignum clementiæ, iam alius ſtatuitur ordo in egrediendo, dum dicit Dominus Noe: Egredere de arca tu, & vxor tua, filij tui, & vxores filiorum tuorū. Inchoabat Dominus quadrageſimam noſtram, & vult, vt in illa etiam ea, quæ aliàs licerent, dimittantur. Sed quod lamentabiliter dicendum eſſet, tempora inſtant malorum omnium plena, in quibus tolerabile quidem eſſet, quod delicijs vacarent homines in his, quæ licent, dum tamen ab illicitis abſtinerent, dum peccata ipſa, & ipſorum occaſiones homines relinquerent, fornicationes, ſcorta, adulteria, furta, odia, &c. Tempus hoc, quod alios mores poſtulat, non aliter à Chriſtianis celebratur, &c. Quadrageſimã cognoſcimus, non quia mala ceſſant, ſed quia carnes non venduntur, nec comeduntur, &c.

Zach. 12. Hieron.

Cap. 2.

Gen. 7. & 8.

Si filius Dei es, dic vt lapides iſti panes fiant. In omnibus his tentationibus ea erat diaboli cogitatio, vt exploraret an Chriſtus Dominus verus eſſet Deus, ſed ad id cognoſcendum miracula poſcit hominibus nõ vtilia, aut parum, *vt lapides fiant panes, vt mittat ſe deorſum; vt Angeli in manibus eum portent.* Chriſtus Dominus dignoſcendus erat, quia aperiendi eſſent oculi cęcorum, & aures ſurdorum paterent: Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Ecce prodigia hominibus conuenientia multo, quid enim utilius, aut optabilius cęco, quam uiſus? Muto, quam lingua? ſurdo, quam auditus? Sed diabolus hoſtis humani generis non ea deſiderat miracula, quæ hominibus ſint commoda, nec poſcit. Non uult diuinam cognoſcere naturam inimicus noſter, ſi ea cognoſcenda eſt per miracula, quæ in noſtram cedant utilitatem. Magi Pharaonis ranas producunt, & plagas, quibus populus grauetur diaboli uirtute, ſed eas remouere non poteſt, quia non uult ea præſtare, quæ ſubleuent miſeriam, aut neceſſitatem, niſi forte id faciat propter maius malum. *Dic vt lapides iſti panes fiant.* In his uerbis illud in primis conſiderandum eſt, quod tria retia dibolus expandit ſuper omnes homines, gulam, uanam gloriam, & auaritiam: his tribus potentiſſimis armis homines aggreditur, quoniam quidquid eſt in mundo concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia uitæ eſt. Suadet enim diabolus gloriam ſæculi, & diuitias mundi; ſuadet terrenos honores, ut auferat cœleſtes, hortatur ad mundi diuitias, ut ſpirituales diuitias adimat.

6

Eſa. 35.

Exod. 8.

Chryſo. ho. 5. imperf.

1. Ioan. 2.

Aiebat elegãter Chryſoſtomus, quod diabolus aliquando accuſat nos apud Deum, aliquando Deum apud homines, & homines inter ſe, unde aduerſarius ille, ac diabolus appellandus eſt. Olim quidẽ Iob incuſauit apud Deũ, cum

Chryſo. ho. 2. in 2. ad Corinth.

Cap. 2.

by Google

eum diceret: Nũ Iob gratis colit Deũ? Et contra Deum apud Iob: Ignis descendit e cœlis, & combussit facultates tuas. Similiter & Deum insimulauit apud Adam, cum diceret futurum, vt aperirentur illorum oculi. Sicut & apud multos nostrorum temporum persuadere vult, visibilium rerum nullam habere Deum prouidentiam. Quin & apud Iudæorum vulgus Christum intimulabat, eum deceptorem appellans. Vt refunderet in Deum culpam, dixit ad Iob ignem venisse de cœlo. Vt Iob virtutem taxaret apud Deum, aiebat, virtutem colere, propter bona quæ a Deo acceperat. Sic & cum Baptismo Christus magnificatus esset a patre, diabolusque sine dubio ibi astaret, tamquam diligentissimus explorator vitæ Christi. Postmodum verò cum eum videret in deserto totum orationibus, mortificationi carnis, & ieiunio deditum, Deum summopere venerantem, accedit tentans Deum: *Dic vt lapides isti, &c.* quasi dicat Deus, cuius seruitio tu adeo intentus es, tua curare non videtur, tunc perspicies quid illi fidere possis, quantum te diligat, qui tibi non assistit. Vt id certo cognoscas, *Dic vt lapides isti panes fiant.* Hæc tentatio gulæ non modica est, qua perspiciebat dæmon multos ab exordio corruisse, & quia hæc non in qualitate cibi consistit, sed in appetitu deordinato illius, non cibos postulat fieri delicatos ex lapidibus, sed panes. Gulæ prima tentatio, quia hæc multorum malorum est principium & causa, libro primo, cap. primo, num. vndecimo, 12. 19. 20. 27. 28. 34. vsque ad 36. 39. 40. 45. 52. 53. 55. 62. & 64. Amos 6. cum optimatũ illius populi vellet magnificare gulam & ciborum abundantiam, dixit, qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti. at cum oculos ego ad nostra tempora conuerto ueterum miror parcitatem quibus agnos & vitulos edere pro vitio gulæ dabãt, cũ hi cibi modo non optimatum & regũ & ꝓmiscui populi sint cibi. vide 3. Reg. 4. mẽsam Salomonis quibus cibis abun-

Gen. 3.

dabat. Sauli Samuel 1. Reg. 8. armum dedit in conuiuio: modo verò q̃ ingeniosissima guia excogitauit, dicere nullus ꝓt, qua nõ solu pr̃imonia consumunt, sed virtutes funditus percunt. optandu ergo est ut nunc ea fiant in eis q̃ Propheta suo tpe reprehendebat. Et quod hæc non consistat in qualitate cibi, sed in appetitu deordinato illi⁹, ibi. n. 17. 45. & 54. Gula multis modis, & acriter homines tentat, ibid. nu. 53. vsq; ad 55. Et quia gula, & intemperantia mergunt animam, reddunteque eam inhabilem ad bene operandum, nu. 19. 24. 28. 30. & 34. ideo primum tentat Dñm in gula, vt eum inhabilem redderet ad exercitia spiritualia, quib. vacabat in deserto. Offert autem illi lapides, quos postulat vt in panes conuertat, non in cibos accuratos, vt perpendas quod si dæmon frustis panis, aut verò furfure, vel pugillo hordei (vt aiebant Prophetæ) potest homines ad se trahere, ipsisque vilibus promissionib⁹ peccata persuadere, non certe præstabit maiora. Et si nullis pollicitationib. nulla delectatione hominem deijcere poterit, vtique nec minimam vtilitatem præstabit, nec promittet. vt peccatum grauius sit & sine excusatione sic aiebat Oleaster Leuit. 17. ꝙ cum fœminã dum esset Inquisitor interrogaret q̃ dæmonem alloquebatur qui illius erat incubus in qua ille figura appareret & an ille prius ipsam verbis adiret, respõdit ꝙ semper in vili & horrida futura apparebat, & ꝙ dæmon non alloquitur nisi interrogatus primum ne ergo causentur fœminæ istæ se pulchra forma eorum deceptas. 1. illos angelos nõ dæmones credidisse. similiter ne se dæmoniorum verbis ad malum prouocatas dicerent illi tacent ex vtraque parte peccatum sit grauius, & penitus inexcusabile. ita nobiscum agit modo & sic in morte accidit Domini. Multi erant in carcere in Hierusalem vincti, qui aliquo fortuito casu viri alias boni detinebant in carceribus, qui si à Pilato proponerẽtur, & populus eos Christo præponeret aliquam posset excusationem (licet inualidã) prætexere ꝙ virũ

Ezec. 13.

Digitized by Google

alias pium peticrit liberandum: sed vt eorum peccatum omnino fieret inexcusabile, Barrabas fur, homicida, seditiosus, boni publici hostis, proponitur & antefertur Christo vt peccatum Iudæorum omnino esset inexcusabile. Hoc enim diaboli ingenium semper fuit eum in suadendis peccatis seruare modum, in quo & maior inueniatur Dei contemptus, & grauius homo puniatur, dum nullam in peccando inuenire potest excusationem qua læuius sit, & læuius puniatur. Peccatoribus frequenter dæmon etiam temporalia non largitur, nec ea, quæ desiderant, libro decimo quarto, cap. 6. nume. 17. Sed quod in hac diaboli tentatione aduertere multum debent homines, illud est, astutum inimicum semper maiora peccata in fine persuadere, ab imperfecto incipiens ad perfectum, à modico malo vsque ad summum malum procedens, lib. 4. cap. 31. num. 9. & 10. Proponit Domino nostro, vt ex lapidibus modicum efficiat panem, quo suæ necessitati prouideat; quod si Dominus egisset, nullum inconueniens videretur. Est enim diabolus simia Dei, & sicut Deus virtutem vt suadeat à facilioribus eam docet inchoandam, ne homines in exordijs succumbant nimio onere pressi, sic & dæmon, si primis verbis hominem adoriens diceret: Procidens adora me, refugerent illud etiam insipientissimi, vt autem ad id hominem pertrahat, primum ait: *Dic vt lapides isti, &c. Mitte te deorsum, &c.* Id fecit diabolus, cum Saul in maxima præcipitauit mala, cum Cain etiam, à leuioribus incipiens, vt docet Chrysostomus. Immo in mundo idolatria sic introducta est, dum suasit, vt homines, dum viuerent, aut iam vita functi, plus iusto honorarentur, ab hoc modico principio id persuasit, vt pro Diuis illi colerentur. Sic iocus, conuersatio, dum i[illegible]situr fœmina, trahit hominem ad adulterium, vel stuprum. A verbo modico non bene considerato, inimicitiæ consurgunt capitales, iniuriæ, contumeliæ, cædes. Hæc Chrysostomus. Hæc est diaboli

1. Reg. 15. *Gene. 4.* *Homil. 87. in Matth.*

cautela à paruis initijs in maxima nos mala pertrahere. Diabolus in initio malæ suggestionis vincendus, libro 2. cap. 7. num. 35. cap. 8. numero 7. lib. 4. capitulo trigesimo primo, numero trigesimo, & trigesimo septimo. Vnde Basilius in libro de vera virginitate ad Letoyum episcopum interdicebat virginibus, ne viros alloquerentur, etiam quæ illarum saluti viderentur expedire, nisi per medias anus, quoniam ex parua scintilla, aiebat, magnus ignis, & integra sylua incenditur, & depopulatur. Sed modo ad id mali deuenit mundus, vt palam possit dæmon homines aggredi, qui absque vlla promissione, immo ipsi soluentes tributum peccant, de quibus optime lamentabatur miserandam calamitatem Hieremias sub figura populi Iudaici: Aquam nostram pecunia bibimus, ligna nostra pretio comparauimus, ceruicibus nostris minabamur, lassis non dabatur requies. Mulieri vxoratæ absque fuco aliquo turpitudinem suadet, nec diuitias, nec honores promittens, sed potius dum clara luce ipsa perspexit & pericula mariti, & vitæ infamiam, &c. Olim aiebat Dominus. (inquit Hieronymus) Quis reuelabit faciem indumenti eius, & in medium oris eius quis intrabit? Hoc dixit, quia dæmon patens, & agnitus raro homines decipiebat, quod modo non contingit. Et infra: Oculi eius, vt palpebræ diluculi, quia mendaciorum tenebras, specie veritatis obducit. In peregrinatione Iudæorum obumbrata fuit hæc tentatio Domini, quam à leuibus principijs exorsus est dæmon (Rupertus) in cibo populum tentauit, in potu, cum in educenda aqua de petra etiam Moyses lapsus est Dominum tentans, in terra, corruentes dæmonem adorauerunt in vitulo aureo. Diabolus etiam vicit Adam, tribus medijs ipsum aggressus, quibus & Christum aggressus est, sed victus euasit, libro quarto, capitulo 31. numero septimo, & vigesimo secundo. Diaboli tentationes ad tria genera reducuntur, tentans desiderio carnis, aut

Basil. *Hierem. Tren. vlt.* *Hieron. in Iob 41.* *Exo. 16.* *Cap. 17.* *Exo. 32.*

desi-

desiderio oculorum, aut ambitione sæculi, & his tribus modis Christum aggressus est, & victus, lib. 4. cap. 31. numero 22.

Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & statuit eum supra pinnaculum templi, & dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum, &c. Chrysostomus ait: Semper vt decipere possit, bona malis suis miscere, & venena sua in eli s dulcedine temperare cõsueuit dæmon. Sic cum Adamo se habuit, quod dulcedini diuinorum verborum miscuit sua, amaritudine & mendacio plena: Cur præcepit vobis Deus, &c. Sic modo hoc quæsito virtutis colore, vt illo patentissimo miraculo, Deo placens, ipsiusque amicus crederetur, in bonumque hominum id cederet, quibus esset magister futurus & prædicator. Diabolus laqueos obumbratos statuit, ne videantur, libro secundo, cap. septimo, nũmero vigesimo tertio, libro quarto, capit. 30. numero 1. 2. 4. 6. 8. vsque ad 19. Diabolus venena proponit melle circumlita, lib. quarto, capit. 30. numero 1. 2. 8. & 9. Persuadet enim mala sub specie virtutis, lib. quarto, cap. 30. numero 4. 5. 6. 10. vsque ad vigesimum quintum, capit. 31. numero 12. 28. & 42. Cuius faciem retelat Dominus, cum artes, & fallacias eius detegit, libro quarto, capitulo 30. numero 6. 10. 20. & 21. Ideoque diaboli armati dicuntur, quia vitia virtutis specie representant numero decimo tertio. Diabolo autem armato in occursum pergimus, quando eius insidias longe præuidemus, numero decimo tertio. In cuius os intramus, cum callliditatis eius verba penetramus, numero vigesimo primo. Bonis latenter insidiatur diabolus, malis autem prana, quæ desiderant, aperte obijcit, ibidem numero vigesimo, vsque ad vigesimum secundum, cap. 31. numero 33. Sed vt dicere dudum cœperamus, olim diabolus (Augustinus) merces suas vẽdere non poterat manifestas, sed aureo calice venenum propinabat, quod modo non ita videmus: tunc inimici erant potentes, quos dæmones à tergo aggrediebantur, non à facie, *a traicion*, sed in insidijs, modo, cum iam homines sint inertes ac infirmi, palam suadet fornicationem, furtum, &c. Olim clamabat sponsa: Capite nobis vulpes, quia examinandi spiritus erant, aperiendæ diaboli astutæ. Non ait: Occidantur vulpes, sed capite eas in venatione, vt pateat quid ibi sit mali, quod cum patuerit, nullus, qui stultus non fuerit, peribit cognita diaboli nequitia, qua in perpetuum perdere hominem nititur. Vnde apparere vulpeculas, perire est, damnum non inferunt cognitæ, ait Bernardus. Hoc tunc vt plurimum certum erat, sed modo (proh dolor) diabolus non occultus, sed patens hominum cogitationibus se ingerit, vt eos perdat. Et id ipsi expedientissimum est, quia & malorem iniuriam irrogat Deo, quia peccatum maius est, dum nulla tergiuersatione celatur, & dum homo prorsus fit inexcusabilis. Hæc enim via euidenter ostẽdit sæculo, immo & cælo, Dei contemptum in hominibus existentem, qui Dei promissa contemnentes, ipsum quærunt nihil promittentem, nec in præsenti, nec in futuro. Diabolus olim dolosus, vt vrsus, modo crudelis, vt leo libro quarto, cap. 31. numero decimo quarto, & decimo octauo. Diabolus vulpes parua, quæ, dum agnoscitur, vitatur, libro quarto, cap. 30. numero vigesimo tertio, vsque ad vigesimum quintum. Diabolum volunt habere regem peccatores, quo pungantur, non Deum suauissimum, libr. quarto, cap. 33. numero sexto, cap. 37. numero nono, cap. 42. numero quarto. Diabolus terrenos homines conculcat, & possidet perfecte, quos dicitur comedere, libro quarto, cap. 34. num. primo, vsque ad vigesimum secundum, ca. 35. numero vndecimo, & 16. Olim quidem sub terrenis commodis culpam occultabat, vt cum Domino fecit, vnde dixerat Iob: Abscondita est in terra pedica eius, & decipula illius super semitam. In terra pedica absconditur, cum culpa sub terrenis commodis occultatur. Vt dum esca videtur,

Chryso. ho 3. variũ in Matth.

Genes. 3.

Bernard.

Cant. 2.

lib. Quæst. vtriusque testam.

14 Moral. cap 7.

Iob 18.

Digitized by

& vtilitas lucet, peccatum abſconditur. Nos autem, nullo conſiderato commodo, peccamus, vt videri poteſt in periuro, blaſphemo, detractore, diſcordiarum ſeminatore. Quia miſeranda aduenerunt tempora, de quibus Iob
33. Moral. Greg. Iob 40. dixerat: Omnes beſtiæ agri ludent ibi. Vobiſcum beſtiæ agri ludũt, quia ſtultus quaſi per riſum operatur ſcelus, & quia quo voluerit medio vitia ſuadet, lib. 4. cap. 34. num. 17. Diabolus enim diuitias deceptionum ſuarum collocat ſuper animas peruerſas, lib. 4. cap. 31. num. 2. Diabolus enim occiſus à Chriſto abſconditur in arena, in perditis hominibus, ſicut Aegyptius à Moyſe occiſus abſconditus eſt in ſabulo, lib. 4. cap. 32. num. 1. cap. 34. nu. 12. Diaboli horribiles ſunt, qui vadunt, & veniunt ad impios, quia ſi quædam mala deſerunt, alijs traduntur, lib. 4. cap. 34. nu. 16. & 17. Et quia mali inhærent diabolo fortiter, dicitur quod circumdant eum ſalices torrentis, lib. 4. capitul. 34. num. 20. Angelis ſuis Deus, &c. Oleaſter Geneſ. 35. Putans dæmon quòd fracturam timens Chriſtus nolet conſilium accipere, dixit angelis ſuis, &c. damnum nõ patieris. Sic ſuaſurus Euę peccatum non dixit eſum pomi non eſſe prohibitum, ſed non moriemini. ſic, & Suſannæ ſenes dixerunt nemo nos videt, in tuto eſt fama tua, alioquin dicemus falſum teſtimonium, &c. qui amore Dei cauet mala, nihil de pœna cogitat, qui autẽ imperfectus eſt Deo minanti credat, & dæmonem cogitet mendacem ſicut Euæ accidit, &c.

Aſſumpſit eum diabolus in montem excelſum valde, & oſtendit ei omnia regna mundi & dixit illi: Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me. Impudentiam execrandam, regna mundi promittit ei, qui regna cœlorum credentibus præparauit. Gloriam ſæculi pollicetur ei, qui Dominus eſt gloriæ cœleſtis. Spondet ſe omnia dare qui nihil habet ei, qui omnia poſſidet. Ab eo ſe adorari vult in terra, quem Angeli, & Archangeli adorant in cœlo. Largus & magnificentiſſimus dæmon eſt in promittendo, quando illud neceſſarium duxerit ad perdendum hominem, & non aliter, in adimplendo verò ea, quę promiſit & parcus, & mendax. Illam delectationem, quæ in mendaci promiſſione conſiſtit, non dabit, ſi illa prætermiſſa hominem decipere valuerit. Quod ſi promiſerit, aut non illa dat, aut minus dat. Septem annorum ſpatio fecit Laban, vt Iacob ſeruiret ſibi pro Rachel, & poſtquam id fecit, æſtu cruciatus, & gelu, Lyam lypam & deformem illi ſuppoſuit. Sic diabolus aliud promittit, & aliud dat. Iſtam fallaciam non agnoſcunt, qui ei ſeruiunt in nocte huius ſæculi, dum ipſi adhærent, malitia peccatorum obcæcati. Sed cum ortus eis fuerit iuſtitiæ ſol, aut vero è vita decefferint, tunc cognoſcẽt deluſos eſſe illius falſis promiſſionibus. Perpendat quiſque hominum ſecum, & videbit ſæpiſſime ſe deluſum ab hoſte. Et quando ipſe omnia regna mundi porrigeret, tantum bonum iſtud eſt, vt adorando diabolum, negotiationibus, ambitionibus id quæratur, quod innumeris periculis plenum eſt? Minora multo promittit, vel nulla, & totus mundus ipſi credit. In maligno totus mundus poſitus eſt. Ecce quaſi nubes aſcendet, & quaſi tẽpeſtas curtus eius, velociores aquilis equi illius: væ nobis, quoniam vaſtati ſumus. Summa diaboli diligentia, & cura in tentando, & deijciendo Domino, vt dum illius victoria alijs pateret, timerent valde, & illi ſubijcerentur, ſicut multi fecerunt audientes magnificas victorias Holofernis. Et ſicut mortuo Saul, Philiſtæi eius amputarunt caput, & miſerunt in terram Philiſtinorum per circuitum, vt annunciaretur in templo idolorum ſuorum, & in populis, & poſuerunt arma eius in templo Aſtaroth, corpus vero eius ſuſpenderunt in muro Bethſan. Hoc eſt diaboli artificium, cum hominem ſanctitate pollentem ſuæ ſubijcit ditioni, vt eius ruina cunctis pateat, vt videntes illum eximia ſanctitate pollentem cecidiſſe, credant ſe non poſſe euadere, vel certe, hac via ipſi liberius peccent. Officium eorum, qui in labes Galaad mo-

Geneſ. 29.
1. Ioan. 5.
Hieron. 4. Hieron.
Iudith 5.
1. Reg. vlt.
Chryſo. ho. 3. ex varijs in Matth.

morantur, illud eſt, tollere cadauer è muro, ſepelire ipſum, flereq; ſeptem diebus. Flere nocumenta, quæ mundo inferunt lapſus Sanctorũ, curare quantum poſſibile fuerit vt horum peccata celentur, &c. In hac etiam tentatione perpende ex Oleaſtro Geneſ. 22. diſtribuere Dominum tentationes ſecundũ eorum qui tentantur vires, quia nouerat neminem niſi Chriſtum victorem euaſurum ex præſentata mundi monarchia, eum ſolum voluit ea tentari. Similiter de dignitate Meſſiæ qua ſolum Ioannem pulſari voluit quare ſolum nouerat eam refutaturũ ſic etiam quia nullum, aut rarum inueniret qui tam conſtanti animo filium in ſacrificium offerret ſicut Abraham ideo eũ ſolum voluit hoc velut ariete pulſare.

9 *Chryſoſ. ho. 3. imper.*

Vade Sathana, &c. Hæc eſt, ait Chryſoſtomus, mira conſolatio noſtra, vt intelligas diabolum non tentare, quantum voluerit, alias à tentando numquam ceſſaret, qui nulli alij negotio intentus eſt. Is eſt ipſius cibus, honor, gaudium, infatigabilis eſt in malo, ſed Dei miſericordia repellit eum, victuſque iam à Deo deluditur à Sanctis, vincit autem tantum negligentes, qui illi incuruantur, vt tranſeat, lib. 4. capit. 34. nume. 22. Diaboli imbecilles effecti, ne occidant eos, qui ſunt in Eccleſia, ſi iſti velint, lib. 2. cap. 8. nu. 18. 26. 27. 30. 38. & 39. lib. 4. cap. 32. nu. 2. quia à Chriſto Domino ſuperatus, & victus eſt, lib. 2. cap. 8. nume. 17. vſque ad 26. 29. 35. 36. 38. & 39. cap. 9. num. 10. lib. 3. cap. 5. nume. 64. & 65. cap. 9. num. 47. cap. 10. num. 64. lib. 4. cap. 30. nume. 7. cap. 32. num. 1. & 3. Diabolus non ſupplantat, niſi volentes, lib. 2. ca. 8. nume. 23. 38. & 39. lib. 4. cap. 32. nu. 2. cap. 35. numer. 5. capit. 37. nume. 11. Diabolus iam victus illuditur à Sanctis, lib. 2. cap. 8. nume. 29. & 30. lib. 3. cap. 9. nume. 47. lib. 4. cap. 32. nume. 3. cap. 34. nume. 5. Diabolus poſt Chriſti aduentum ligatus, tantum præualet negligentibus, lib. 2. capit. 8. nume. 38. vſque ad 41. lib. 4. capit. 32. numero 2. Diaboli enim retia diſſipata ſunt à Chriſto Domino, cum tentatus fuit, lib. 2. cap. 9. numero decimo, 25. & 26. Vnde ligatus eſt diabolus in cordibus impiorum, libro ſecundo, capitulo 8. numero 35. & 36. Vt ergo intelligas Chriſti victoriam in propria perſona factam, nobis maxime cõtulifle dixit: *Vade Sathana.*

Dixit etiam verba hæc ira concitatus (ait Chryſoſtomus vbi ſupra) vt exemplo Chriſti doceamur noſtras iniurias illatas ab impijs quomodocumque ſuſtinere, Dei autem iniurias, & contemptum, nec vſque ad auditum ſufferre.

Acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant ei. Numerus quadragenarius, aiebat Hieronymus, ſemper in ſacra ſcriptura in laboribus poſitus eſt. Vnde Moyſes, & Elias quadraginta diebus nec manducant, nec bibunt, & annis quadraginta populus Iſrael vexatur, & probatur in ſolitudine, & ſic terram promiſſionis ingreditur, & Chriſtus Dominus in aſſumpti corporis fragilitate, quadraginta diebus tentatur in ſolitudine multos patiens labores, vt poſt accedant Angeli, & miniſtrent ei. Oſtenſus fuit Ieſus Sacerdos magnus ſtans coram Angelo Domini, & Sathan ſtabat à dextris eius, vt aduerſaretur ei. Is Chriſtus Dominus eſt, qui quaſi homo ſordidatus oſtenditur, & quaſi Angelus mediator Dei & hominum, & Sathan ſtabat à dextris eius, quia tentatus eſt per omnem modum abſque peccato, *& ideo acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant ei*, quia perfectam victoriam ipſe à diabolo reportauit; quod nobis contingere non poteſt, dum viuimus. Vt enim aiebat Auguſtinus: Aliud eſt non pugnare, aliud in pace eſſe vera atque perpetua. Aliud pugnare & vincere, aliud pugnare & vinci, aliud nec pugnare, ſed trahi: qui malitiam non odit, is non pugnat, ſed à malitia trahitur, quam non odit. Sunt autem, qui pugnare incipiunt, ſed quia proprijs viribus fidunt, vincuntur. Pugnat autem, & non vincitur, qui dicit: Inuenio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, &c. infelix ego homo, quis me

Hiero. in c. 41. Ezech.

Zach. 3. Hieron.

in Pſal. 35.

Rom. 7.

liberabit de corpore mortis huius? Gra Dei per Iesum Chrm. Vincit, quia de se non præsumit, sed in eo confidit, qui iussit illi, vt pugnaret. Christus Dñs tentatus est, vt in tentationibus nos essemus stabiles, & victores, lib. 17. c. 4. nu. 17. Bella necessaria sunt homini Chriano, vt victis hostibus coronetur lib. 2. c. 5. num. 1. 2. 9. 10. 23. & 24. c. 6. n. 35. c. 7. nu. 1. c. 8. nu. 3. & 5. lib. 3. c. 3. nu. 1. In bello, quod habemus non est perfecta victoria, dum viuimus, lib. 2. c. 5. n. 28. vsque ad 41. Sed tamen licet perfecta victoria non sit, tamen aduersarijs cedere non debemus, ibid. nu. 36. usque ad 38. & 41. c. 6. nu. 5. Bellum, quod habemus Christiani, quibus armis pugnare debeamus, lib. 2. c. 7. nu. 13. 20. vsque ad 22. & 27. c. 9. nu. 22. 23. Ad hoc bellum arma propria abijcienda sunt, vt diuinis armemur, nu. 33. & 34. Diaboli laqueos, quos in terra occultat, tũc euadimus, cum sursum ferimur, lib. 2. c. 7. num. 23. cap. 11. num. 17. cap. 15. num. 64. lib. 4. cap. 30. num. 4. Dæmones semel victi non amplius tentant, nec illum hominem, à quo victi sunt, nec alium, secundum piam Origenis opinionem, lib. 2. cap. 8. num. 2. Curemus ergo peccatis obnoxij, vt ad Dominũ reuertamur, tunc enim diaboli arma ponũtur in tabernaculo, dum peccatores conuertuntur ad Deum, lib. 2. cap. 8. num. 39. Diaboloque victo, Deo gratias referamus pro victoria, lib. 2. cap. 9. num. 2. 8. & 21. Diabolus incudi cõparatur, quia percutitur mõ, dum iusti, saluantur, lib. 17. c. 2. nu. 29. Cum diabolo bellum gerit hõ nullo umquam fœdere dirimendum, lib. 13. c. 8. nu. 5. Viriliter diabolo resistamus, tum quia iaculum, si nos nõ percusserit, ad quos dirigitur, percutit ipsum diabolum dirigentem, lib. 4. capitu. 37. nume. 7. Tum etiam, quia diaboli terrentur, & fugiunt, vitijs magnis Sanctorum desiderijs nume. 12. Et victus aliquando non aggreditur iustos, ne prodat, se ignominiosè ab hoĩbus victum, ibi. n. 5. Consideremus quod diabolo abrenunciauimus in Baptismo, vt ab illo liberemur, lib. 4. c. 36. nu. 9. c. 42. nu. 10. Et etiã quod diaboli amici esse nõ possumus (cum quo in Adam inimicitias contraximus) nisi Deo efficiamur inimici, lib. 4. c. 36. nu. 4. vsque ad 6. & nu. 9. Sed semper pugnemus viriliter, vt iuuante Deo, immo ipso præcipue dimicante, accedant Angeli, nobisq. victoribus & congratulentur, & coronas gaudentes parent. In hoc etiã cum dæmone congressu illud attente considerandum est q̃ diuina ope nõ virib⁹ nostris victoria hæc cõparanda est. stolidi Iudæi Nume. 19. aiebant non possumus ascendere ad populum quia fortior nobis est. Increduli Iudæi quid dicitis? nũquid vestris virib⁹ aduersus Aegyptios & alios hostes vros hucusq; bellastis? nonne cũ Moyses leuabat man⁹ vincebat Amalechi? Quare ergo vires vras cũ viribus inimicorũ confertis postq;. non illis sed virib⁹ Dñi est præliãdũ? pugnare debet Christianus ociarij, sed Deus vires dat & etiam pugnat.

FERIA SECVNDA post primam Dominicã Quadragesimæ.

EVANGELIVM.

Cum venerit filius hominis in maiestate sua & omnes Angeli eius cum eo. Matth. 25.

Vide lib. 9 cap. 3. vbi de pœnis inferni agitur. & cap. 9. de aduentu Domini ad iudicium. & Dominica 2. aduentus, & vltima post Pentecosten multa sunt quæ huic Euangelio optime accommodantur.

EVANGELIVM hodiernum omni consideratione dignissimũ est, cuius frequens meditatio & recordatio, ingentes parit vtilitates, vtpote in quo finis & successus totius gnis humani, potissime aũt Chrianorũ enarratur oĩm felicissimus in bonis, omnium infœlicissimus in malis, vbi vltima sentẽtia, 1 *Feria II. post Dominicam 1. Quadrag.*

Digitized by Google

sententia, omni appellatione, & supplicatione, & dilatione postposita, continentur, qua aterna, semperq. mansura accipient bona iusti, sempiterniq. cruciatus conferentur iniustis. Vbi aīa simul cum corpore aut incendijs, & sulfureis ignibus tradet sine fine, aut Deo coniunget in cęlo, dū Deus eius vnicę intellectui, ineffabili quadā vnione infinitis bonis plena. Et si optimum censebant Sācti mortuorum sepulchra cōsiderare, vt hoc medio homines & operarentur bona, & cauerent mala; lib. quarto, capit. primo, numero, 21. 47. 54. vsque ad quinquagesimum sextum? conuenientius erit multo hanc vltimam perpendere sententiā, & hæc memorari nouissima, vt in æternum non Peccemus. Sicut enim in veteri populo pręcepit Moyses, vt filijs Israel terram promissionis ingressis, sex tribus, quorum patres ex liberis vxoribus Iacob, nempe Lia & Rachel starent iuxta montem Garizim ad benedicendum, & sex tribus quorum patres fere ex ancillis nati erant (excepto Ruben, qui cum filijs ancillarum meruit coniungi, quod cum ancilla vxore patris sui concubuisset) starent iuxta montem Hebal ad maledicendum, vt scilicet ad maledictiones per Leuitas pronunciandas respōderent: Amē. Quod & impletum legimus, vbi ex vtraque parte arcæ stetisse dicunt sex tribus Israel, a dextris scilicet sex, & sex a sinistris, cum legerentur ja Leuitis verba benedictionis, & maledictionis. Hæc animaduertebat Moyses, vt Iudaicus populus ad bene operandum moueretur siue maledictionibus territus, aut verò benedictionibus prouocatus. Sic Euangelium hodiernum apprime considerandum est, quo intelligas quod cum Dominus dicturus est: *Venite benedicti, & discedite maledicti*, iusti statuentur a dextris, qui recte intelliguntur in filjs liberarum, iniusti verò a sinistris, qui recte significantur per filios ancillarū, & concubinarum, vt vel spe præmij, vel saltem formidine pœnæ virtutem operetis. Cum ergo tēpus quadragesimæ ad pœnitentiam specialiter datum a Deo hominibus, in ipsis sit exordijs, vt homines scelerati ad pœnitentia reuocentur, accommodo hoc vtit medio dum proponit peccatorum pœnas ęternas, vt metu saltem compulti operent bona. Vt enim optime aiebat Augustinus edisserens verba illa: Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, in vinculis ferreis alligantur Christiani ne progrediantur ad illicita, quamdiu timent, ament, & vincula fient aurea, quia perfecta charitas foras mittit timorem. Quia timor torquet animam, vinculum ferreum est. Incipit in vinculis ferreis, & finitur in torque aureo, de quo dicitur: Audi fili mi disciplinam patris, & ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. In exordijs in vinculis ferreis alligat Dominus homines, & post torquem aureum amoris præbet, vt iustus homo, qui est in medio candelabrorum aureorū (in quibus septem dona Spiritus sancti intelliguntur) sit similis filio hominis, qui amore patris tanta pertulit, vt mundum redimeret, præcinctus ad mamillas zona aurea. Zona in pectore refrenatio est malorū ī corde. Estq. aurea, quia qui sanctus est, non timore supplicij, sed amore charitatis malum deserit, & bonum operatur. Et quamuis iusti hominis cura hæc esse debet, vt clamet: Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iustificationes tuas, id est, doce me Domine, vt non formidine pœnæ seruiliter cogar esse sub lege, sed libera charitate delecter esse cum lege. His non obstantibus, Ecclesia prudenter aduertens eos, qui conuertuntur ad Deum peccatores imperfectionib⁹ multis plenos, redituros eius persuasionibus ad sanam mentem vel timore, vel promissionibus actos, hoc vtit Euāgelio, in quo tria sūt multum consideranda. Primum, quanto timore concutiendi sunt homines, quibus vltima sententia expectanda est, in qua ea aperientur, quæ dum viuimus, in futurum reseruantur incerta.

Eccl. 7. *Deut. 27.* *Iesus.* *In Psalm. 149.* *1. Ioann. 4.* *Prou. 1.* *21. moral. cap. 1. Greg.* *Apocali. 1.* *Aug. Lib. de gratia Christi. Psal. 118.*

Secundo

Secundo facile perſuaderi poteſt virtus hoc medio, derelictio omnium rerum, quæ nobis ſunt gratæ, expoliare veterem hominem cum actibus ſuis, etiamſi in diuitijs male acquiſitis, in adulterio, in crapula multa ſit delectatio. Tertio quod ad virtutem, & vt à tremenda Domini ſententia tuti ſimus, non ſatis eſt mala relinquere, niſi operemur bona, non ſufficit fides, niſi illam comitentur opera, proximo non nocere, niſi & illi beneſeceris.

Circa primum horrenda, & miranda ſunt quæ in toto hoc enarrantur Euangelio, quibus homines omnes, quicumque fidem illorum habuerint, dum inſenſati non fuerint, & ſtulti, aut verò animantia bruta, omni ratione carentes, aut cor ſicut malleatoris incus innumeris peccatis ſit obduratũ, concuti debent ingenti pauore, tali, quod illo ſaltem adducti regnum peccati deteſtentur, quo peccatum amplius non regnet in ipſorum mortali corpore. Quis enim conſiderans Dominum venientem in poteſtate magna & maieſtate, omnibus Angelis comitatum, peccare audebit? Contra *Iob 13.* ſolum, quod vento rapitur, oſtenſurus eſt Dominus omnipotentiam ſuã, & ſtipulam ſiccam ſempiterno incendio aptam perſecuturus eſt, & qui hæc credit, vitam non mutabit? Armabi- *Sap. 5.* tur Deus, & accipiet pro thorace iuſtitiam, & pro galea iudicium certum ſuum, & ſcutum inexpugnabile æquitatem, armabitque creaturam ad vltionem inimicorum, in quibus Spiritus ſanctus, & Domini noſtri inenarrabilem indignationem, & ineuitabile iudicium, & pœnas voluit docere, & theſaurizabit in diem iræ talis iram, *Hierem. 4.* niſi qui omnino ſtultus eſt? Reſpexi terram, aiebat Hieremias (futura iam dicens præſentia propter illorum omnimodam certitudinem) & ecce non erant luminaria: vidi montes, & ecce erant trementes, & vniuerſi colles turbati: intendi acie, & ecce non erat homo, & omnes volucres cœli pauebant: vidi, & ecce Carmelus deſertus, & omnes ciuitates ſuccenſæ igni à facie Domini, & à facie iræ indignationis eius, & interierunt vniuerſa. Et ne quis crederet iram hanc contra infideles futuram, nomine montium, collium, & Carmeli, eos, qui in Eccleſia ſunt, intelligit, quoniam qui non cre- *Ioan. 3.* dit, iam iudicatus eſt. Huius vltimi diei miſerijs enarratis Abacuch cap. 3. ſubdit: ingrediatur putredo ĩ oſſibus meis, & ſubter me ſcateat, vt requieſcam in die tribulationis, i. veniant in me omnia mala, ita, vt ſi neceſſe fuerit, oſſa mea putredine impleãtur, & caro mea vermibus ſcateat, dummodo hic à peccatis meis expiet, & in ſeueriſſimi iudicij die ſecurus ſim, & requieſcam, & aſcendam ad populum accinctũ noſtrũ, ideſt, vnus ſim ex illis quos Deus armauit vt hoſtes vincant, & illi aſtent. Inter Chriſtianos ſolos oues ab hædis ſegregandæ ſunt, ſicut ſcriptum eſt: *Pſal 49.* Aduocauit cœlum de ſurſum, & terram diſcernere, non omnes, ſed populum ſuum, vt congregentur illi Sanctis eius & rapiantur ſimul cum illis in nubibus obuiam Chriſto in aera. *Greg. Niſſ.* Aiebat Gregorius Niſſenus, Deum ſpeculo perfectiſſimo ſimilem eſſe. Speculum enim quanto accuratius fuerit elaboratum, tanto ſimiliorem reddit imaginem, quam in ſe recipit ipſi rei. Si pulchra eſt fœmina, pulchra ibi repreſentatur, deformis autem ſi pulchra non fuerit. Denique ea accidentia ibi relucent, quæ in re fuerint reperta, ita qualis homo fuerit, talis repreſentabitur in Deo. Veniet Dominus, vt iudicet omnium hominum cauſas, homo pius, miſericors, beneficus in fratres, repreſentatus ibi audiet clementiſſimum Aſſuerum extendentem ſceptrum clementiæ ſuæ, & dicentem: Bono animo eſto, non enim maieſtas hæc, & indignatio contra te eſt, *Malach. 4.* ſed tibi aduenit Deus, vt ſalias, ſicut vitulus de armento, quia orietur uobis timentibus nomen Domini ſol iuſtitiæ, & ſanitas in pennis eius, quem locum de ſecundo Domini aduentu ad iudicium intelligendum docuit Hie- *Hieron.* ronymus. Tibi miſericordi non dicit *Heſſer ſ.* noſter Aſſuerus: Quidquid petieris impe-

Digitized by Google

impetrabis, etiam dimidiũ regni mei, ſed ait: *Venite benedicti patris mei*, poſſidete iure hæreditario, tamquam cohæredes mei, paratum vobis regnũ ab origine mundi. Ecce tibi miſericordi miſericors repreſentatur Deus. Humili humilis dicit: Quamdiu feciſtis vni de fratribus iſtis meis minimis, mihi feciſtis. Venit in maieſtate magna, & poteſtate terribilis, cuius vultum formidat terra, & vocat pauperculos, nudos, ac mendicos, fratres ſuos, *Eccleſ. 10.* contemptibiles in toto orbe. Occurrit illi auarus diues, qui in vita ſua animam vænalem habuit, qui in vita ſua proiecit infima ſua, illud quod intimũ, & connaturale eſt proiecit, dum pauperi non miſeretur fratri. Huic velut proijcit Deus intima ſua, quoniam cũ Deo proprium ſit miſereri ſemper, & parcere, is mutabitur illi in crudelem, vt dicat clementiſſimus hominum amator: *Oſea 13.* Et occurram eis quaſi leena, & quaſi vrſa raptis catulis, & dirumpam interiora iecoris eorum. Superbe viziſti, & ſuper aſtra cœli, & in nubibus collocare voluiſti ſolium tuum. In nubibus Dominus veniet cum poteſtate magna, vt te funditus præcipitet in *Ezech. 29.* terra, etiamſi Cherub ſignaculum ſimilitudinis diuinæ aliquando fueris omni lapide pretioſo coopertus. Vis Deum patientem, & mitem in cauſa tua? Talis eſto tu in cauſa, & in iniurijs fratrum. Itaque idem ipſe Rex, qui Aman ſuperbo terribilis eſt, ipſe idem, Heſter, quę amore proximorum angebatur, humilis erit, & ſingularis conſolator. Vis vt in terribili illa hora Deus à te faciem non auertat, ſed *Tobiæ 4.* placido intuitu te conſoletur? Audi Tobiam dicentem filio ſuo: Quomodo potueris, ſic eſto miſericors, caue ne auertas faciem tuam ab vllo paupere, ſic enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Amor tui vſque ad contemptum Dei, omnium peccatorum fuit exordium. Quomodo ſi con- *Hieron. 3.* temnat mulier amatorem ſuum; ſic contempſit me domus Iſrael. Veniat ergo iuſtus iudex te ipſum contemnens, vt ab ipſo, & ab omnibus & contemptus, & odio habitus luas pœnas tantæ ſtultitiæ dignas. Quis digne edicere poterit, quæ contigerunt triſtitia, anxietatibus, & indignatione plena impio Aman, quando vidit Mardochæum pro cinere, & cilicio, purpura Regis indutũ, in equo regio, quem geſtabat ipſe idem, qui ſumme cruciabatur, quando ipſum præ foribus palatij cernebat vilem, & ſibi non aſſurgentem? Si vilis homunculi contemptus eum ad extremam detulit demẽtiam, ad quam non deueniret, cum is ſecundus effectus à Rege acclamabatur voce præconis, ſic honorabitur, quemcumque Rex voluerit honorare? Res hæc fuit ipſi penitus intolerabilis, qua in lectulum corruit præ triſtitia moriturus. Sic cõtinget his, qui Dominum videntes pauperculum contempſerũt, qui videntes eum omnibus ſpiritibus cœleſtibus & Sanctis comitatum, clamante toto cœlo. Sic honorabitur, quem Rex voluerit honorare. Procul dubio dicent montibus: Cadite ſuper *Apoca. 6.* nos, & collibus, cooperite nos à facie venturi, quia faciem eius perſpicere nõ valebunt ira, & metu, & odio ipſius ſummè cruciati. Quis ſtabit ad videndum eum? Omnes creaturas armaſti, dum viueres, contra Deum, quia omnes illæ inſtrumenta fuere ſcelerum tuorum. Pulchritudine mulierum deceptus es; diuitijs, cibo à Deo condito, honore, proximo tuo, immo Angelis ipſis ad cuſtodiam tuam datis abuſus es, armentur ergo creaturę omnes, vt Deum, & ſe vendicent tam aperte contemptas. Creaturas inſenſibiles vocauit in teſtes Deus, quando dedit legem, & eaſdem etiam vocabit, vt præuaricationem legis oſtendat, & tunc teſtes erunt ſententiæ ferendæ in eoſdem, lib. 2. cap. 10, numer. 14. Expende *Gene. 41.* confuſionem impiæ vxoris Putiphar, quæ ad adulterium ſanctum Ioſeph ſollicitauit, & eum falſo teſtimonio detineri in carcere permiſit quatuordecim annis (vt ait Chryſoſtomus) in quo in nullo mota eſt, vt innocenti miſereretur, vt ſi non famæ illius, ſaltem periculo prouideret, vt eum à pa-

dore,

dore, & squallore carceris eriperet, quando eum aspiceret in curru Pharaonis tanta gloria circumdatum, saluatorem Aegypti vocatum, cuius curæ commissum erat, vt necessitatibus famis, quæ extremæ erant, prouideret. Sic videns hominem, qui tam facili negotio se poterat vindicare, considerans tam dignae meritas pœnas tantorum criminum, quæ in ipsum patrarat, conscientia ipsa torquente, qua secundum rationem omni hora, & die vindicanda esse illa omnia merito crederet, &c. Ioel 3. Disceptabo cum eis in valle, scilicet, Iosaphat, ibi honor Christi vbi ipsius extitit inhonoratio. Disceptabo cum eis, id est, referam ego quid illi contra me gesserint, & ibi conabuntur pro se respondere vt Euangelium hoc docet Isa. 43. Reduc me in memoriam, & iudicemur simul narra si quid habes vt iustificeris. Et hinc oculos in Christum Dominum vertens, & videns eum in curru regio, in fastigio meritorum, cui tu assistes, nec abscondi poteris, tu aut vero delicta tua, vt misere torquearis illius maiestate visa, & tuorum malorum grauitate considerata.

3 Præterea ne homo peccet, sufficere id debuisset, quod in omnium & Angelorum, & dæmonum, & hominum oculis peccata etiam minima aperientur. Virginis verecundæ stupra, quæ hic non committeret, si vel vnus adesset testis, &c. Si adulterium vxoris præsente marito zelotypa euidenter patefaceret, aut vero virginis nobilis defloratio in conspectu parentum, si Reginæ in theatro publico crimen adulterij, quod secreto commisit cum vili seruo, proderetur, præsente Rege, nonne ista omnia morte essent & intolerabiliora, & grauiora? Vides quantum doluit Noe, dum intellexit se turpiter nudatum coram filijs, & nuribus, vt hinc perspicias, quando reuelabunt cœli iniquitatem Iudæ cum his, qui dixerunt: Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus, quando libri aperiendi sunt, vt impia Christianorum gesta audientibus cunctis legantur. Confusio summa, quam considerans Dauid, aiebat: Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata, illi, qui dum ea in hac vita frequentibus lacrymis diluerunt, remissa sunt, & tecta, ne infamiæ eorum prodeant, sed virtutes à summo Rege, & eius ciuibus celebrentur. Vnde Augustinus edisserens locum illum, quem supra retulimus, aduocauit cœlum desursum, & terram discernere populum suum, idest, Angelos, & Sanctos, dicit: Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant testamentum eius super sacrificia, id est, Angeli congregate Deo Sanctos, vt virtutes eorum patefiant. Scitis quare? Quia ordinauerunt testamentum eius super sacrificia, hoc est, misericordiam super omnia sacrificia elegerunt tamquam Deo gratissimam. Vel opera misericordiæ vocat sacrificia, quibus placauerunt Deum, in quibus operibus iusti disponunt testamentum Dei, quia hæc faciunt propter promissiones, quæ in nouo eius testamento continentur. Et sicut bona hæc opera in aliquale iustorum præmium efficientur manifesta cunctis, ita vt nullum sit opus, quantumuis exiguum, quod omnibus non sit in meridiana luce patens, sic & mala opera impiorum in vindictam omnibus erunt aperta. Aiebat optime Chrysostomus: Multa sunt peccata, quæ nullatenus viri cordati committerent, si scirent crastina die coram quattuor testibus aperienda, & Deus vt hominum verecundiæ prouideret, voluit vt peccata hominum fraternæ corrigerentur sine teste, & rei necessitate cogente, vnus, aut alter testis ad summum, adhiberetur, nec plures vocarentur, etiamsi illi & essent amici, & qui celarent ipsis reuelata. Et Christus Dominus dixit, quod qui male agit, odit lucem, vt non arguantur opera eius, & habemus pro desperato illum, de quo dicitur: Quod peccata sicut Sodoma prædicauit, nec abscondit, & quod id aliquis fecerit & inuerecundus esi, & propria voluntate

Psal. 31.

De Ciuit. Dei, c. 24. Psal. 49.

Hom. 3. ad Roman.

Gene. 9.

Iob 20.

Iob 21.

Isai. 3.

Digitized by Google

tate perdita & ægrá ad id mouetur: at quod contra voluntatem nó vnum, aut alterum peccatum, in quo homo non verecundatur, sed omnia clarescant in media luce summa miseria est, de qua locutus est Ezechiel his

Hier. Eze. 24. verbis: Dices ad populum, hæc dicit Dominus. Pone ollam, & mitte in eam aquam. Congere frusta eius, femur, & armum, electa & ossibus plena, compone quoque ltrues ossium sub ea, efferbuit coctio eius, &c. Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ ciuitati sanguinum, ollæ, cuius rubigo in ea est, & non exiuit de ea. Sanguis eius in medio eius est, super limpidissimam petram effudit illum, non effudit illum super terram, vt posset operiri puluere. Hunc locum edisserit Hieronymus de Iudęorum, & Hierusalem perditione, & ingentibus cladibus, &c. & etiam de die iudicij, quando in propatulo creaturæ vniuersæ, omnium scelera patebunt. Cum enim sola pœnitentia operiantur peccata, & iam ibi nullus sit concessus pœnitentiæ locus manifestabuntur omnia. Arbitratur peccator quod dummodo scelera sunt operta, quod nunquam patebunt? Audiat Oseam dicentem: Colligata

Osee 13. est iniquitas Ephraim. Colligata, & inclusa, ac si in marsupio, aut arca reconderetur (ait Hieronymus) absconditum peccatum eius, dolores parturientis venient ei, & tunc publica erunt peccata. Quoniam sicut mulier prægnans necessario emittere debet fœtum, nec in ventre potest multo tempore celare, ita &c. Vt enim aiebat

Sermo. 63. ad fratr. in ere. Augustinus, cum verus Moyses noster è monte descenderit infinito lumine coruscus, & quasi cornutus, & eius cruce cum cornibus, in quibus fortitudo Domini significatur, ad se vindicandum, & luce ad aperienda humana corda, aperientur tenebræ humani cordis. Cumque multi aperiendi sint libri, vt ratio exigatur omnium, solum dicit librum misericordiæ aperiendum, Quia id totum necessarium erat, vt hominum duritia frangeretur, diuitum impietas, & crudelitas, qui in pauperes lapideri sunt & ferrei. Diuites fures vocantur à Sanctis, cum pauperum necessitatibus non prouident, libro quinto capitulo decimo, numero 23. Iniuitia communicate diuitibus, & pauperibus prosunt, sicut cibus à stomacho in alias partes transmissus, libro eodem numero 30. Diuites, cum tanta dent paratus, & scortis, & conuiuijs, & luxui, si pauperem videant immisericordes, sunt ne digni vt in paupertatem redigantur? nume. 34. & 77. Qui absq; ratione innumeras cogitant necessitates, ne pauperibus benefaciant, numero 70. Hi deteriores sunt terra, numer. 71. cumque vocentur à Paulo eleemosynarum debitores, numer. 79. nihilominus indigent hac Euangelica animaduersione, vt pauperibus benefaciant, & generaliter, vt metu incusso operentur, qui amore non mouentur. Amore ducuntur Sancti ad bene operandum, alij autem timore, lib. 1. ca. 9. numer. 1. 4. 5. 7. 9. vsque ad 12. cap. 11. numero 11. cap. 25. numero 10. libr. 9. cap. 13. numero 1. Secundo liber misericordiæ aperitur, vt in eo infinitam Dei misericordiam legas, & amorem, quando illa solum dicitur punire, vel præmiare, quæ tuum concernunt bonum, aut malum, vtilitatem vel damnum. In hoc etiam docemur quod fidei coniungenda sunt opera, vt saluemur. Fidei fundamento bona opera superædificanda sunt, libro secundo, cap. 16. numero 18. & 19. lib. 3. cap. 17. numero 1. libro 9. cap. 9. numero 65. libro 18. cap. 10. nu. 11. 12. 14. 16. 19. vsque ad 21. & 26. cap. 12. numero 11. Fides, & opera coniungenda sunt, lib. 6. cap. 3. numero 6. 8. vsque ad 10. 15. vsque ad 27. libro 9. cap. 17. nume. 23. lib. 18. cap. 12. num. 15. Docetur etiam in hac Domini sententia, vt saluentur homines, non solum mala relinquenda esse, sed etiam bona operanda, nec auferenda aliena, & insuper propria elargienda, lib. 18. cap. 10. nu. 11. 12. 14. 16. 20. 21. & 26. cap. 12. num. 11.

Cum venerit filius hominis in maiestate sua &c. In cap. 24. docuerat Dominus multa in vltimo iudicio euentura

tura timoris & horroris plena, quando Sol obſcurabitur, & Luna nō dabit lumen ſuum, & Stellæ cadent de cœlo, & uirtutes cęlorum commouebuntur, qñ plangent omnes tribus terræ. Et poſt multa, quibus non ſolum uirgulta, ſed & cedri magnæ Libani concutientur, uenturum modo dicit filium hominis in ſede maieſtatis ſuæ ſedētem. In quibus uerbis, breui ſumma, omnis malorum infelicitas edicitur, totaq; Sanctorum conſolatio, ac bonum. Sicut enim poſt inenarrabiles peccatorum calamitates hæc erit ſumma, & omnium terribilis, uidere Chriſtum Dominum *in maieſtate ſua, & omnes Angelos cum eo* ſedentem, & regnantem, ubi armato ipſo, armatiſq; creaturis, totus hic belli apparatus contra ipſos erit, ſic poſt tot mundi calamitates, poſt tam multa, quæ ibi contingent, quæ terrefacient iuſtos, Sol enim, & Luna, & Stellæ obtenebratæ erunt, ut timore concutiantur etiam iuſti, lib. 9. cap. 9. n. 35. & 36. In iudicio, ubi omnes egent maxime miſericordia Dei, ibidem num 14. 21. & 65. Quando iudicij tempus, tamquā nox, & hyems uocatur, in quo nido cadente, quem homines in hac uita bonis temporalibus tamquam paleis, feſtucis, & luto ędificauerant, ſi homines uolatu caruerint, ut auium pulli perdentur, nume. 16. lib. 17. cap. 1. num. 3. *Tunc filius hominis veniet in maieſtate ſua* Angelis comitatus, ut abſtergat omnem lacrymam ab oculis Sanctorum. *Veniet in maieſtate*, nō ut terreat, ſed ut lætificet. In peccatoribus quæ præterierunt iucunda, & læta, ipſorum memoriæ tunc oblata, ingētes parient cruciatus, mœroremque immedicabilem, lib. 9. cap. 9. num. 25. & 26. Quoniam quæ miſere eos, & inſtantanee lætificauerunt, in ſempiternum cruciabunt, iuſtitia Dei id exequente, ſic & Sancti eandem maieſtatem uidebunt, quæ æternis bonis tam breuia, & modica, quæ doloris, & pœnæ pertulerunt in uita, remuneret. In iudicio beneficia ſua Chriſtus Dominus pandet malis, potiſſime autem incarnationis, & paſſionis ſuæ ſupremum beneficium, quo abuſi ſunt, propter quod iuſtè damnantur, & ſummè confundentur, libro 9. cap. 9. nume. 63. Sic eadem beneficia, quibus grati extiterunt Sancti a Chriſto Domino relata ſummopere delectabunt. Cum enim dies illa ſit, in qua Deus omnium uitam ſcrutabitur, etiā religioſorum, lib. 15. cap. 6. nume. 13. quem ſolum expectant illi, qui perfectè diligunt Deum, lib. 17. cap. tertio, num. 25. ideo hi ſoli, Deo uiſo in maieſtate, gaudebunt, quando arguuntur impij, corripiuntur imperfecti, à quibus liberi ipſi erunt, libro nono, cap. 9. numero 52. Dicitarque Deus ad iudicium uenire tamquam ebrius, ut immemor iniquitatum, quas patrauerunt Sancti, qui iam pœnitentiam egerunt, immemor etiam miſerationum ſuarum, quas parum experientur iniqui, libro 18. cap. quinto, numero 19. Pleni mille terroribus erunt tunc iuſti, ſed peccatoribus maiores multo inſtabūt, lib. 18. cap. 15. num. 34. Sed illos conſolabitur Dominus in ſede maieſtatis ueniens, iſtos cruciabit maxime, libro nono, cap. nono, num. 47. uſque ad 49. 56. & 63.

Cū venerit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, &c. Fratres Ioſeph quondam cū primū ab ipſo iam dominante in Aegypto audierūt: Ego ſum Ioſeph frater ueſter, quem uos uendidiſtis in Aegyptum, &c. non poterant reſpondere nimio terrore perterriti cum tamen multa uidiſſent in fratre, quæ eos & poſſent, & deberent conſolari, &c. tamen uidentes ex una parte auctoritatem Ioſeph, & ex altera perpendentes facinus tam immane, quale commiſerunt in fratrem de ipſis benemeritum, quem primum in foueam, & ciſternam proiecerunt, & poſtea uendiderunt, pauebant anxiè. Ridicula autem ſunt hęc, & luſibus puerorum merito comparantur, ſi conferantur ad ea, quæ in iudicio contingent peccatoribus, apparente Chriſto in ſede maieſtatis uallatus exercitibus Angelorum. In iudicio tot erunt iudices, & accuſatores, & teſtes malorum, quot habuerunt correctores, & qui eos uirtutum *Geneſ. 45.*

exem-

Digitized by Google

exemplis ad bonum iuuarunt, libro 9. cap.9.nume.62.66.& 76. Dæmonesq; exultantes conuenient ad perdendos peccatores,lib.14.cap.6.num.29. Ipsique agẽt causam apud iustum iudicem summa cura contra iniquos,lib.nono, cap.9.num.49.& 76. Sed cum tot hæc sint illis mala, innumeraque alia, hoc erit omnium maximum,videre filium hominis in maiestate & venientem, & iudicantem.

5 Dan. 7. *Et congregabuntur ante eum omnes gentes, &c.* Iudicij diem prædixit Daniel,quando throni positi sunt, libr.9. cap.nono,nu.31. Libri sunt conscientiæ, singulorumq; opera, liber viuentium, in quo gesta Sanctorum scripta sunt,liber,qui est in diaboli manu, eodem num. Tunc aperiendi sunt libri, qui sunt Sancti, & liber vitæ vniuscuiusque,lib.9.cap.9.nume.45.Liber autem apertus dicitur quædam vis Dei, qua fiet, vt cuncta opera mira celeritate cernantur,ibidem. Tunc quidam iudicabunt cum Christo, alij iudicandi ad dexteram erunt,& alij ad sinistram, ibidem nu.56.liber conscientiæ vniuscuiusq; (Apocal.20.) ait Aug.libr.20. de Ciuitate Dei,cap.14.est quędam diuina vis,qua fiet,vt cuiq; opera sua,vel bona, vel mala cuncta in memoriam reuocentur,& mentis intuitu mira celeritate cernantur,vt accuset,vel excusset scientia cõscientiam,atq; ita simul, & omnes,& singuli iudicentur,quę nimirum vis diuina nomen libri accepit in ea quippe quodam modo legitur quicquid à faciẽte recolitur. Hæc Augustinus.

6 *Et separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hœdis.* Tanta facilitate separabuntur tunc illi, qui, dum viuerent, permisti erant, vt id fieri vix posset, nisi cum zizanijs eradicaretur & triticum, cumque arbor & virdis, & sicca eandem representent figuram,sic conseruandæ sunt vsque ad ver, quando patebit quæ arbor sicca sit, & quæ non, libro nono, cap.21.nu.15. & 17. Separabuntur in iudicio, & cognoscentur. Dum viuimus, permistæ sunt duæ ciuitates, quæ omne hominum genus complectuntur, ciues ciuitatis sanctæ Hierusalem, cum ciuibus Babylonis morantur, sed separabit eos in iudicio Rex,qui & pastor est, libro tertio,cap. 17.numero 15. vsque ad 17. libro 18. cap.15.numer.22.& 27. libro quinto, capit.tertio, numero primo,sexto,10. & 13. capit.octauo, numero decimo, libro nono,cap.20. numer.22.cap.21. numero 5.6.8.9.11.12.15. & 17. libr. 15.capitulo secundo,numero 13.Iusti, & fertiles, ouibus comparantur, mali autem hœdis,quia sunt steriles, lib.18. cap.15.nume.22.& 27. Ecclesiam ingressi habitant lupi & agni,&c. libr.5. cap.3.num.7.cap.6.nume.9. Ciuitates duæ commistæ sunt modo, in fine autem separabuntur,lib.3.cap.17.nu.15. vsque ad 17.lib.5.cap.3.num.10.

7 *Tunc dicet Rex his, qui à dextris eius erunt.. Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Esurini enim,& dedistis mihi manducare, &c.* In quibus verbis multa sunt grandi consideratione digna. Primum,quod cum iusti,& peccatores iudicandi sint,sententia primũ fertur in bonos, vt Deum intelligas promptiorem ad miserendum, & præmiandum bene acta, quam ad vindicandum male facta,ideo Pau.1.Thess. 4.dixit: Mortui qui in Christo sunt re surgent primi in glorioſis corporibus, & post eos impij immortales quidem, sed passibiles,& obscuri,&c. Deus pronior ad miserendum,quam ad puniendum,libro 2.cap.vndecimo, num.1.4. vsque ad 9.19. vsque ad 21.25. & 26. cap.14.numero 2. libro 4.capit.sexto, numero 9. & 16.cap.7.nume.3.4.6.9. 12.14.& 15.cap.8.nume.11.15.& 16. cap.nono, nume.1. vsque ad 4.10.13. vsque ad 18.cap.vndecimo,numero 9. Deus quasi inuitus, & cum maximo dolore compellitur peccatores damnare, libro 4. cap.7. numero 6.14.& 17. cap.8.numero 6.cap.9.num.2.3.& 14. cap.11.nume.9.cap.12. nume.4.5.10. & 14.libro 6.cap.11.nume.8.Deus tamen, quia bonus est, etiam dicet: *Ite maledicti*, vt iustitia sua considerata, moderetur hominum audacia,libro 4. cap.

Orig.ho.34 in Matth. Iansenius.

Digitized by Google

cap. 11. numero 4. 5. 16. & 24. libro 6. cap. 10. nume. 1. & 2. cap. 11. nu. 4. & 5. Considerandum etiam est, quam sit Deus propensus, vt hominibus benefaciat, postquam res tam modicas, tam magnifice remunerat: *Infirmus eram*, ait, & non refert se curatum, quoniam hoc difficile videbatur, sed visitatum; non dicit, pecunijs, me incluisti in carcere, extraxistis, sed venistis ad me. Mira dignatio illius, qui tantilla charitatis opera recensere dignabatur, eaq; sibi præstita, cum tamen pauperibus essent erogata, li. 1. c. 6. n. 19. Gamaliel Nume. 7. (Oleaster) minutatim refert Deus quòd ei obtulit acetabulum, vel vt sanctes Pagninus habet scutellam argenteam appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habẽtem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij vtrumq; plenum simila oleo conspersa in sacrificium, &c. vt videas quàm attentè, & oculatè Dominus expendat minima quę illi offerimus omnia considerat, & quòd sit scutella, & quòd sit argentea, & quòd sit centum triginta siclorum, & quòd siclus non sit vulgaris, sed sanctuarij, & quòd sit plena similа mixta oleo. Sic Genes. 22. vt animum Abrahæ in oblatione filij commendaret Deus cunctas operis circunstantias recensuit dicens, quia fecisti rẽ hanc, non ait, quia voluisti immolare filium fecisti rem. Quam quæso Dñe? Non inuenio nomen operi dignum. Et non pepercisti vnico tuo, filio tuo. Quia voluntas immolandi efficax fuit velut factũ & ratum habeo id quod facere statuisti, ita hic recensẽt sigillatim & veluti propria beneficia quæ pauperibus sunt collata. Ideoq; electi dicẽt: *Domine quando te vidimus esurien. &c.* quæ verba significant eorũ admirationẽ, qua stupebũt, sua opera ẽt minima, sic magnificri à iudice, vt & sibi impensa agnoscat: Et si minima, sic & laudat, & remunerat, magnifica Sanctorũ opera & vtilitati proximorũ, & Dei cultui consecrata, in quo erunt ordine? Apostolorũ prędicatio, ęgestates, nuditates, itinera, martyria, innumeraq; incõmoda pro bono fratrum tolerata? &c. Idẽ dicendũ, dum perpenderis Martyrum charitatẽ, Doctorum, & Prędicatorum dilectionem in proximos, Confessorũ vigilias, cilicia, iciunia, verbera, &c. Fratres, & minimos vocat pauperes: fratres, qua ad eandem hæreditatẽ vocati cũ Christo: & minimos, quia hi cõtemptibiles sunt in mudo. In tanta veniẽs maiestate, & gloria ẽt minimos fideliũ, fratres suos vocat, & agnoscit verus nr Ioseph. Sicut in resurrectione iam gloriosus, eos fratres vocauit, sic & in iudicio. Et sicut, dum viuerẽt hi, paupertas Babylonicus fornax erat, ybi Dꝰ pauperibus astabat, ne perirent, lib. 2. c. 15. nu. 16. li. 4. c. 41. n. 2. & 3. sic modo eos tantopere honorat, eos vocans fratres, immo vnũ cũ ipso, dũ sibi præstita recẽset beneficia, quę illis fuerũt collata. Vnde pauperes peregrinos, & ægros quærere debent diuites, vt eis benefaciãt, li. 5. c. 10. n. 4. 37. 42. 52. 73. & 75. Pauperibus cõtinue misereri debemus Christiani viscera misericordię induti, li. 5. c. 10. n. 29. & 41. Ideo pauperes pascẽs Abdias, Propheta effectꝰ est, n. 43. Pauperibusq; ægrotantibus, & sanioris alacriter ministrabant Sancti hęc cõsiderantes, n. 42. quorũ miseria nõ solis verbis, sed & operibus leuanda est. Ideo enim dicit: *Esurini & dedistis mihi mãducare*, nu. 59. & 60. Pauperes hospitio recipiendi sunt, n. 75. & 76. In paupertate consolandi sunt egentes, quorum sors breuiter mutanda est, sicut & diuitum, lib. 14. c. 3. nu. 5. vsque ad 7.

8 Considerandũ ẽt quod iustos benedictos patris sui vocat, maledictos non ita, qm benedictionis ministrator est pater, maledictionis aũt sibi vnusquisque est auctor. Regnum cęlorum paratum hominibus iustis dicit, gehennam diabolo, cui se coniungunt, dum peccant, lib. 1. ca. 6. nu. 19. Si contempserimus pauperes, ipsum in illis contemnimus Christum, vnde timere debemus, ne ipse nos cõtemnat in iudicio coram vniuerso orbe, lib. 5. c. 10. nu. 57.

9 Animaduerte ẽt, quod vt diuinũ in homines amorem Christus Dñs ostenderet, cũ innumera sint, illaq; grauissima, quæ operari debent homines, virtutum

tutum theologalium, quæ Deum in se respiciunt vſus, virtutis religionis, quæ Dei cultui intenta est: immaniaq; sacrilegia, & scelera contra Deum, eiusq; honorem, periuria, blasphemię, odium ipsius, desperatio, impietas, &c. sola illa recensentur in Euangelio bona & mala, quæ cõtra alios homines gesta sunt, vel in horum vtilitatem, vel minimã, quasi hæc sola præmio, aut animaduersione digna sint. Et cum omnia recte gesta Sanctorũ, coronis cęlestibus prę-mianda sint, & mala impiorum ęternis supplicijs punienda, solum illa narrantur, quę proximos concernunt. Primũ, qm̃ tam grandi persuasione hominum crudelitas, & duritia in fratres moderanda erat, vt vel summæ beatitudinis spe, vel ignis æterni metu acti in pauperes esurientes, nudos, infirmos, in carcere positos, ſint misericordes, medicamine enim minus acri tantę insensibilitati mederi vix potest. Diues tot iniurius est hominibus, quot poterat opẽ ferre, lib. 4. cap. 39. nu. 1. lib. 5. cap. 10. num. 7. & 23. Diuitiæ congregatæ, nisi distribuantur, generant vermes, lib. 4. cap. 41. nu. 14. Diuitum duritiam vix emollire possunt pauperes necessitate pressi, lib. 5. cap. 10. numero 11. lib. 14. cap. 3. nume. 10. vsque ad 12. & 21. Et cum diuites multa bona receperint à Deo hoc fine, vt vel modica ipsi tribuant egenis, nec id efficere volunt, lib. 5. cap. 10. nu. 19. Cumque per pauperum manus pecuniæ transferendæ essent in cœlum, num. 23. & 28. diuites re ipsa dicunt, licèt verbis taceant: Omnia consumantur, & Christus non pascatur, lib. 14. cap. 3. nume. 21. Vt huic ergo malo prouideat, docet pauperum contẽptores sulfureis ignibus cruciandos, beatitudineque æterna præmiandos, qui vel in modico ipsos iuuerint. Quod si misericordia nõ exhibita egeno esurienti, sitienti, nudo, &c. verbis tam grauibus reprehenditur, & inferni supplicijs punitur, qua pęna digni erũt diuites, qui spoliant pauperes indumentis suis, qui collidunt pauperes, sicut pingue percutit illud quod macilentum est? lib. 4. cap. 39. nume. 8. 10. vsque ad 12. Diuites per potentiam opprimunt pauperes, qui habentes stateram dolosam illis sunt iniurij, lib. 4. cap. 39. nume. 14. 15. 17. & 23. Diuites immisericordes in pauperes æterna dãnatione feriuntur, in qua acrius multo cruciabuntur raptores, ibidem numer. 22. 24. vsque ad 26. 32. & 33. capit. 41. nume. 6. & 14. libro 5. cap. 10. nume. 5. vsque ad 7. & 10. Diuitum enim mensæ multorum pauperum constant sanguine, libro 4. cap. 39. nume. 32. & 33. Et denique impij, qui sua porrigere tenebantur, usuras exigunt à pauperibus, numero 23. 29. 33. 35. usque ad trigesimum septimum.

Animaduertit etiã Origenes, quod misericordia iudicis erat benefacta hominis largius prædicare, & ampliare, malefacta autem breuiare, & propterea dicit: *Esuriui enim & dedistis mihi manducare*. Sed & iusti immorantur in unoquoq; uerbo humilitatis causa. Iniusti autem cursim dicunt, prætereuntes crimina sua, quia proprium malorum est, culpas suas excusando, aut nullas uelle ostendere, aut leues, & paucas. Hæc Origenes. Vnde iusti ab auditione mala non timebunt, lib. 9. cap. 9. num. 65. 16

Origenes hom. 34. in Matth.

Venite benedicti patris mei, &c. De iustorum beatitudine, lib. 2. cap. 1. & 4. *Ite maledicti, in ignem æternum.* Ioel 3. Dominus de Sion rugiet rugitui assimilatur cum ait ite, de Sion quia in ual le Iosaphat erit iudicium, & mouebun tur cœli, & terra, idest, (hyperbolicè) tota rerum natura quodammodo trepidatura est tunc rem, tam insolitam uidens, trement Angeli, & homines, & erit Hierusalem sancta, idest, Ecclesia in iustis longe semota ab omni aduersariorum iniuria, & alieni non transibunt per eam amplius, idest, iam non poterunt uobis nocere hostes uestri neque uisibiles, neque inuisibiles. Isa. 26. In die illa cantabitur canticum istud in domo Iuda urbs fortitudinis nostræ Sion, &c. in quo tranquillitas, & securitas sanctorum significatur. In morte pœna æterna punitur malus, quia de illo optimè dicitur. 18

Quod consummatus in breui expleuit tempora multa, lib.4.cap.1. nume.67.

Gregor. 32. Mor. c.18. in Ezech. Gregorius aiebat: Qualem Deus primum Angelum condidit omnibus pulchriorem, maiori gratia donatum, nihilominus tot mira, in quibus illum excellere voluit, quæ tamen amisit, nobis demonstrant cum ab illo celsitudinis gradu in tartara cõiectus sit, qualis nos exitus maneat, quæ pœnæ, si in superbiam elati nos Deo subdere noluerimus. Hac.n. de causa parcere De⁹ noluit, quem tot ornamentis insignierat, vt vermiculus pateret, & cõtremiscat.

Esa.34. Quare in Esaia dicitur: Inebriatus est in cœlo gladius meus, vt inde agnoscas qualem Deum in hominum terrenorum punitione debeas existimare, qui talem se præbuit in eorum sceleribus vindicandis, quos sibi coniunctissimos in cœlo crearat. Ignem hunc paratum dicit diabolo, vt inde colligatur ingẽs pœna, & quod hęc manet Christianos super alios. Christianus & magis, & periculosius peccat, quam alij, lib.3.c.15. nume.11.12.14. vsque ad 16. c.16.nu. 13. lib.6.cap.11. num.13. qui & in inferno vili sunt cruciari a quodam intolerabilius, quam omnes pagani, lib.3. cap.15.num.13.

Et ibunt hi in supplicium æternum. In quibus verbis perpenditur virtus diuinæ sententiæ, quæ executioni mandabitur, omni posthabita supplicatione, appellatione, & dilatione. Dicitque ituros prius malos in ignem æternum, quam iustos in cœlum, vt augescat horũ gaudium, dum illorum perspectant pœnas, & mala. Horum autem recensę pœnas damni dum ait: *Ite*, sensus, dum *ignem æternum* memorat. Sagittę tuæ transeunt hoc est quæ hic inferuntur mala, sed in hac die uox tonitrui tui ite

Psal.76. maledicti in ignem æternum, in rota, quia rotationes erunt perpetuæ & pœna nusquam finietur. Hic ergo secа hic ure, ut in æternum partas, modo die cũ Dauid cum ferientem Dominum aduer-

2.Reg.24. teris ego sum qui peccaui &c. vertatur manus tua in me, mõ ne supplicijs deputer æternis. Vide in loco citato, lib. 9.cap.3.

FERIA TERTIA
Post primam Dominicam Quadragesimæ.

EVANGELIVM.

Cum intrasset Jesus Hierosolymã, commota est vniuersa ciuitas. Matth.21.

OLEMNI illo in Hierusalem peracto itinere, quando ramis palmarum, oliuarum, depositisque indumentis processit populus obuiam Christo Domino, eumque acclamauit Regem filium Dauid, à quo salus omnis non tpalis, sed æterna expectanda erat, ingressus est Dñs in Hierusalem, venit in templum, verbus, factis egregijs, miraculis stupendis intentus, maxime his, quæ Dei patris concernebãt honorem, & hominum salutem, laudatus ab infantibus, reprehensus à Pharisæis & Scribis, abijt extra ciuitatem in Bethaniam, ibiq. mansit. In toto hoc Euangelio illud multum relucet, quod & attente considerandum est, qua veritate, qua cura, quam diligenter Deus ea curaurrit, quibus hominum & necessitatibus, & vtilitatibus prouideretur, quam verè ea perfecerit, quæ homines expostularunt; isti autem quam tepidè, verbis solis, solum in facie, & fictè ea, q̃ ad Dei cultum, & seruitium conferunt, gerant. Circa primum res esset prorsus inexhausta, si ex tota sacrarum literarum serie edocere vellemus, nusquam Deum fictè gessisse ea, quæ hominibus cõuenientia sunt. Cum enim nulla prorsus cogente causa, considerata propria vtilitate, aut necessitate, ad id moueri Deus possit, sed sola bonitate sua, & hominum necessitate perspecta, sitque ratio misericordiæ, quæ in Deo relucet maxime, alienæ miserię subleuatio, in eo, qui potens, & misericors est, nihil vsquam per fictionem fiet. Sed quæ in veritate ab æterno

Fer.3. Dominic. I. in Quadrag.

prouidit

Digitized by Google

prouidit hominibus bona, hæc in tempore eadem veritate executioni mandauit, sicque semper efficiet, ut finis & media, exordijs respondeant. Cum primũ Deus homines condidit, nihil prætermisit eorum, quæ hominum saluti essent necessaria. Ad id, homines gratia & iustitia originali plenos, creauit, Angelos custodibus eorum cura commissa est, Dei auxilia inseparabilia, comitantur homines, dum viuunt. Ludens in orbe terrarum condidit mundi huius machinam, cœlum, terram, arbores, &c. creauitque autem hominem lusus cessauit, & dixit: Faciamus hominẽ ad imaginem, & similitudinem nostrã. Creatum illum statim introduxit in Paradisum terrestrem, vt illo potiretur. Parum id fuit, quando hominum mala maiori indigebant remedio, Deus homo factus est, &c. Nihil intactũ reliquit, vtque eius maxima cura dignosceretur, iam vocabatur paterfamilias, agricola, pastor, gallina congregans pullos sub alas. Euangeliumq. hodiernum pulchrè edisserit istam veritatem. In quo ostendit patientiam, & potentiam, ignoscens & puniens, & vtrumq. ordinat in bonum hominum, lib. 2. ca. 11. num. 10. vsque ad 13. 18. 21. vsque ad 26. 29. 30. 33. vsque ad 35. lib. 3. cap. 10. num. 100. lib. 4. cap. 8. num. 10. 14. 17. cap. 11. nume. 10. Deum misericordem, & iustum imitari nos debemus, lib. 4. cap. 11. num. 21. & 23. Deus, antequam templum, & ciuitatem ingrederetur, fleuit, verbisque compassione miranda plenis dixit ciuitati Hierusalem: *Quia si cognouisses & tu, &c.* Vbi ineffabilis eius amor innotuit, & post paululum *ingressus in templum cœpit eijcere vendentes, & ementes*, dilectionem ostendens hominum, odium autem vitiorum. Deus, qui vitijs irrascitur, non hominibus, si illa non sint, non punit hominem, qui iam mutatus est, lib. 4. cap. 25. nume. 4. & 5. Eiecit vendentes, qm̃ aliqñ Deus irã ostẽdit misericordiam occultans in hominum bonum, lib. 2. c. 11. n. 10. 21. 29. & 39. lib. 4. c. 8. num. 4. capit. 26. nume. 3. Deus enim rigidus in puniendis peccatis semper fuit, lib. 4. cap. 18. num. 1. vsque ad 12. 15. vsque ad 20. & 25. Deus dicitur indurare cor Pharaonis, id est, non flagellare in suum malum, lib. 6. capit. 9. num. 34. Hæc homines à Deo discere debent, q̃ raro efficere sciunt, vt, scilicet, dilectionem hominum coniungant punitioni criminum, & punitionem amori. Qui filium tenere diligit, perspicens illum multis sceleribus immersum, licèt is domum Dei fecerit speluncam latronum, & sicut filij Heli sacrilegi in his, quæ diuinum con- 1 Reg. 12.
cernunt cultum, templum violauerit, & homines retraxerit à sacrificio, ne cum contristet, vindictam, & correctionem omittet, & ne homo contristet Euam suam non aduertet, quod manum porrigẽs ad cibum vetitum vtrũque miserè perdat. Nimius n. amor, cõiungere nescit dilectionem cum flagello. Lege Prophetas, & aperte conspicies Deum flagellare volentem, demõ strãtem id quasi coacte efficere. Amos 6. vbi nos legimus qui separati estis in diẽ malum appropinquatis solio iniquitatis, 70. verterũt qui venitis in diẽ malum & appropinquatis & tangitis sabbata mendacia. Non venit ad vos dies malus, neq; enim Deus suppliciũ de vobis sumere appetit, sed vos venitis vltrò in diem malum, & diuinam iustitiam prouocantes, alijs atq; alijs malis nemine impellente ruitis in mortem. quæritis Sabbata mendacia. i. delitias huius mundi quæ celeriter transeunt & sempiternas miserias pariunt. relinquitur sabbatismus populo Dei verus, ac perpetuus, lib. 4. nullo vnquam labore interrumpendus. Rom. 2. benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit, an tu aũt tibi iram thesaurizas. Deus punit 2
prouocat9 peccatis, & quasi inuitus, ideoque minat antequã flagellet, li. 4. c. 12. n. 1. & infra. Cum n. peccata hoĩum, qñ Gene. 6.
omnis caro corruperat viam suã, Deũ cogerent, vt se de hostibus vindicaret, antequã aquis diluuij perderet oẽm carnem, per centum annos & verbis Noe, & arcę fabrica, hoĩes cõmonefaciebat, vt resipiscerent, & eius indignatio, & inundatio aquarum non sequeretur.

Prou. 8.

Gen. 2.

Luc. 19.

Digitized by Google

Niniue miserandum calamitatem iussit Ionæ vt pdiceret, & cunctis inhabi-
Ionæ 3. tantibus vrbē clamaret: Ab hinc quadraginta dies & Niniue subuertet. Iudæorū captiuitatē, antequā potentissima manus Nabuchodonosor Iudęam ingrederet, Ezechiel, Hieremias, & Esaias prædicabant, & vt, amore Dei cognito, populus a via mala auerteretur, vt Babylonica captiuitas non sequeretur, se vocabat Deus nutritium, matrē educantem filios, aquilam super se portantem filios, principem pacis. Fornicata es cum amatoribus multis, tamē reuertere ad me. Et Esaias: Audite me domus Iacob, & omne residuum domus Israel, qui portamini à meo vtero qui gestamini a mea vulua, vsque ad senectam ego ipse, & vsque ad canos ego portabo. In infantia, in adolescentia, & vsq; ad vltimam senectutem miserias vestras portabo, vt amor meus ad vos hinc cognoscatur. Cumque necessitate cogente flagellum fecerit de funiculo & percusserit, ipsius viscera, commonē tur, & dicit: Ventrem meum doleo, vē trem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me, non tacebo, quoniam vocem buccinæ audiuit anima mea, clamorem prælij, contritionem super contritionem, vocata est, & vasta ta omnis terra. Edisserens hunc locum Hieronymus, ait: Hac metaphora viscerum dolentium sensus turbatos explicat, quæ ipsum cruciabant, qñ proprias iniurias erat vindicatur⁹. In Deo enim ira, furor, & alię passiones non reperiuntur, sed his nominibus, secundū ea, quæ hominibus accidere solent, eius exprimitur affectus, lib. quarto, cap. 12. nume. 7. Et in eodem Propheta etiam animadnertit Hieronymus, quod Dominus vt & amorem ostenderet, & in puniendo dolorem, cum populi illius scelera iam dissimulari non possent, dixit: Filia populi mei accingere cilicio, & conspergere cinere, luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos. Super nos aiebat Deus, vt doceat, quod quidquid super suum venturum est populū, sup se quoq; venire testet. Et sup

Micæ. 3.
Isa. 46.
Hierem. 4.
Hierem.
Hierem. 6.
Hierem. 8.

contritione filiæ populi mei contritus sum, & cōtristatus, stupor obtinuit me. Vbi contritionem illius populi, tristitiam, & stuporem, proprium dicebat Dñs, quasi immortalem, & impassibilē Deū ea contingerent, quæ populum in captiuitate, & ruina, & paupertate, & lacrymis centingebant. Sed tamen etsi Deus & mala populi sentiat, & flagella ad tempus dissimulet, si tamen homo non corrigatur, flagellum facit, & castigat. Deus patienter fert peccantes, sed completo numero peccatorum rigide punit, lib. secundo. cap. 1. numero 8. 9. 22. vsque ad 24. & 26. lib. quarto, capit. sexto, num. nono. c. 8. num. 16. vsque ad 10. 12. & 16. ca. 18. num. 9. vsque ad 12. 18. & 19. lib. sexto, cap. decimo, nu. 14. Vnde hic curat cæcos, & claudos, Deetiam verbis asperis increpat vendentes & ementes, & eos è templo ejicit. Si autem adhuc amplius diuinam volueris coniectare bonitatem in dies se prodentem magis, hinc facile colliges, quod non vnam Hierosolymis domū, sed innumeras in toto orbe dedit orationis domos, in quibus homines multis necessitatibus pressi, a Deo consequerentur eorum remedium. Reges, ac Principes, Reipublicæque gubenatores loca habent deputata, in quibus malefactores iudicentur, puniantur, carceres, vbi inedia macerent, vinctiq. afferuentur tuti vsque ad suppliciū. Nō habent Reges & reipublicæ (alia) media, quib. pacē, & bono communi prouideatur, nisi carceres, neruos, flagella, catenas, &c. At loca Dei, vbi rei audiuntur, & iudicant, Ecclesiæ sunt, domⁱ orationis, & misericordiæ, in oībus locis, villulis vbiquæ multę, vbi homines malis & culpæ, & pœnę premuntur, accedant Dñm rogaturi, ibi Sacerdotes, ibi Reliquiæ Sanctorum, horum intercessio, confessio, ibi sanguis Christi, diuinum Missę sacrificium, hæc est magna mīa Dei. Si hō ista animaduerteret, intelligeret proculdubio Deo obligatū propter hoc nimis, vtpote cū de excelso cœlorum habitaculo, de sanctuario suo respicit, non super domum vnam, sed super innumeras die, ac nocte, super

3. Reg. 8.

Digitized by

ſuper quas oculos habet apertos, vt hominum proſpiciat miſerias, & mala, & aures intentas, vt precantibus beneſaciat. In domo orationis duo fecit Dominus, & *eiecit vendentes, & ementes* zelando diuinum honorem, & infirmitates ibi degẽtium curauit, quia in loco iſto, & Deo cultus eſt exhibendus, & inſuper vbi propriæ vtilitati homo fuerit intentus, alienis malis ſiue culpæ, ſiue pœnæ ſint, intendere debet, p̃cantibus iuuans alios, aſſiduis precibus ad Deum fuſis. Itaque quanti ſacras ædes intrant, ſacrique altaribus aſtant Angeli, Sacerdotes, diuinis medijs, tuæ intenti ſunt ſaluti, & quod huius hominis negligentia non meruit, alterius deuotione conſequitur. Templum illud à Salomone ædificatum magnificentiſſime, & celebre quia in eo loco Abrahã filium ſuum voluit immolare in eo Iacob ſcalam vidit, & Angelos aſcendendentes & deſcendentes celebre quia ibi Dauid infinitus eſt Angelum percutiẽtem populum gladium in vaginam recondentem & a punitione ceſſantem, arca teſtamenti ornatum, ſacrificijs & oblationibus conſecrarum, illud fuit, vbi Salomon longa oratione à Deo poſtulauit, vt eſſent oculi eius aperti, & aures intentæ die, ac nocte. Hæc erat domus, de qua dixeras Domine: Et erit nomen meum ibi, vt exaudias deprecationem ſerui tui, & populi tui Iſrael, & cum exaudieris, propitius eris. Si fugerit populus tuus Iſrael inimicos ſuos, & agentes pœnitentiam, & confitentes nomini tuo, venerint, & oraucrint in domo hac, exaudi in cœlo, & dimitte peccatum populi tui Iſrael, & reduces eos in terram, quam dediſti patribus eorum. Si clauſum fuerit cœlum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco iſto pœnitentiam egerint nomini tuo, exaudi eos in cœlo, & da pluuiam ſuper terram tuam. Fames ſi oborta fuerit in terra, aut peſtilentia, aut corruptus aer, aut ærugo, aut locuſta, ſi quis pœnitens expanderet manus ſuas in domo hac, tu exaudies in cœlo, in loco habitationis tuæ, & repropitiaberis: Nec ſolum Iudæis, ſed

3. Reg. 8.

& alienigena, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur. n. nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum vbique.) Cum uenerit ergo, & orauerit in hoc loco, tu exaudies in firmamento habitaculi tui, & facies omnia, pro quibus inuocauerit te alienigena, vt diſcant vniuerſi populi terrarum, nomen tuum timere, & probent quia nomine tuum inuocatum eſt ſuper domum hanc. Quod ſi populus tuus captiuus fuerit in terra inimicorum ſuorum, lõge vel prope, & conuerſi deprecatu te fuerint in captiuitate, reſpicientes ad locum in quo templum hoc ædificatum eſt, exaudies orationes eorũ, & propitiaberis populo tuo. Completa hac oratione, dixit ei Deus: Exaudiui deprecationem tuam, quam deprecatus es coram me, ſanctificauit domum hanc, quã ædificaſti, vt ponerem nomen meum ibi in ſempiternum, & erunt oculi mei, & cor meu ibi cunctis diebus. Ecce qua veritate Deus ea q̃ homĩum cõcernũt ſalutem, ſemp curauit, & in hoc Euangelio, corripiẽdo, infirmus, curãdo, dãs domũ cui ipſe intentus ſemp eſſet, vt hoĩb⁹ beneſaceret, id manifeſte oñdit. 3. Reg. 9.

In hoc autem Euangelio etiam meridiana clarius luce patet, quã tepidè, & ficte ſoliſq. verbis ea tractant hoĩes, q̃ Dei ſunt, qui amati non redamant, beneficijs & multis, & magnis ꝓſequuti, nec minimũ Deo impendunt ſeruitiũ, ſicut Hieronym. in hoc Euangelio aduertit, quod cum Chr̃s & tanta contulerit beneficia, & inſuper vocitatus ſit Rex Iſrael, filius Dauid, benedictus qui venit in nomine Domini, in tanta ciuitate vbi multos curauit infirmos, egreſſus è tẽplo in Bethaniã profectus eſt, vt ſuæ prouideret neceſſitati in domo Magdalenæ, cum Hieroſolymis, nec bucellam panis quis ei porrexerit: Populus. n. ille labijs eum honorans, cor longe habebat ab ipſo. Clamare, cę dere ramos de arboribus, bene quidem, ſed eſurientẽ paſcere, aut ſitiẽtẽ potare, minime. Hoc ſemper cũ Dño egerunt homines. Cain debilem, & infirmũ obtulit Deo, & Eſau pro eſu lentium 3

Eſa. 29.

Gen 4.

Gen. 25.

Digitized by Google

Ser 51. ad Serm.

Sacerdotium, primogenituræ annexũ, vendidit. Aiebat Bernardus sorori suę: Rogo te, vt amorem Christi ostendas sociabus tuis non solum verbis, sed & operibus bonis, tunc.n. vere Deũ diligis, si ꝓ amore illius bona, quę potes, operaris. Vnaquęq. sancta anima debet in se monstrare amorẽ Dei et verbis sãctis, & actionib⁹. Vñ spõsus in Cãticis

Cant. 8. aĩam alloquit dicẽs: Pone me, vt signaculũ sup cor tuũ, vt signaculũ sup brachium tuum. In corde sunt cogitationes, & in brachio operationes. Ergo super cor, & super brachium sponsæ dilectus in signaculum ponitur, quia in sancta aĩa, quantum ab ea diligatur, & voluntate & actione designatur. Et ita in hoc eodem itinere maledixit ficulneæ Dominus, & arefacta est, quia fo-

Matt. 21. Mar. 11. lijs, & fructibus abũdabat. Dixitq. Euãgelista cõsideranter, quod non erat tempus fructorum, vt aduerteret homo miraculum illud a Christo Domino patratum, vt intelligeremus verbis nõ moueri, sed operibus, non folijs, sed fructu. Fidem & opera habentes iusti, tam quam domestici Dei duplicibus sunt vestiti. li. 18. ca. 10. nu. 24. Fidei.n. vita, charitas est, ꝓ quam operatur, li. 7. ca. 8. nu. 33. Deus quærendus est, idq. non solis verbis, sed & operibus, li. 4. c. 16. nu. 5. 14. 15. 17. vsq; ad 19. c. 19. n. 5. Amãdus Deus corde, & opatione, non solis verbis, li. 1. c. 11. nu. 6. Aĩa iusti fructifera locus est, quem Christus ædificat & in quo habitat, lib. 18. c. 15. nu. 7. Verbis quidem frequenter decipimus homines, & illis nostra peragimus negotia mentientes, & vana loquentes, iniquitatem, & nequitiam seruantes in corde, & mellita propinantes eloquia, at Deus, qui intuet cor, verbis parum attendit. Impossibile est verba sola alicuius esse momenti, nisi forte illa in malum hominum audiat, & exaudiat:

Matt. 7. Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cęlorum,

Ibidem. immo nec qui dixerit, Domine nonne in nomine tuo prophetauimus, dæmonia multa eiecimus? nescit hos, sed illos, qui fecerint voluntatẽ patris sui. Indignabat, recte factis Pharisæorũ, iuniijs, oronibus, Eleemosynis, quib⁹ rectũ cor nõ coniungebat, quid expectabit hõ, q̃ solis verbis bñ se simulat operari, cu nec opus vllũ adhit Deo gratũ? Hæc est nostrorũ tẽporũ miseranda calamitas, & ꝓditio, qd solis verbis ficte, tepide, & negligenter, quæ Dei concernunt cultum, negotiamur. Ea, quæ re vera neniæ sunt, & risu digna, maxima diligentia & veritate tractamus, dum temporalibus incumbimus diuitijs, & honoribus, & voluptatibus inhiamus, hæc sola, & omnia summa cura exquirentes. Ea autem, quæ summæ sunt vtilitatis, & necessitatis & æterna, tamquã lusus puerorum tractamus. Puerorum lusibus comparant, quæ mũdani hoĩes gerunt in hac vita, lib. 2. c. 15. n. 17. vsque ad 20. Ephraim pascit ventũ, & sequit estũ. In desiderio animæ suæ impi⁹ attrahit ventũ amoris sui, nullus auertet eum. Intolerabilia ista sunt, & q̃ homines religiosos, & cordatos sensu priuant, cętera autem omnia, ac si nenię essent ridiculæ, & puerorũ deliramenta, sic gerimus, assistimus sacris, vacamus Deo, oramus, ieiunamus, ac si nihil tale ageret. Oĩm rerũ incredibilis est tepiditas, & distractio, quæ magis indiget lacrymis, quã probatione, q̃ luce clari⁹ videt q̃ quis oculos nõ habet clausos, expertus & in causa ꝓpria, & in aliena malũ hoc grãde. Immo qd amplius dolẽdũ est, cõfessiones, cõmuniones, quauis occasione relinquimus, & nulla adhibita cura id fit, leuicula occasione ieiunia prętermittimus, pręcepta, festorũ obseruantiam, sacrarũ frequentationẽ ædiũ. Malũ hoc non tpe Iudęorum tãtum reperit Dñs, qui applaudentes ipsi, & eius regnũ cõclamãtes, quẽ Regẽ cognoscebãt, nec in domum introducebant, nec frusto panis sustẽtabãt, ipso fame periclitante, & pressio, q̃ quadragin ta annis pane eos pauit cęlesti in deserto. Hæc tunc cõtigerunt inter Iudæos, nec his inferiora accidunt modo inter Christianos, &c. Immo sicut tunc non solum hoc malũ repertũ est, qd Dñm egẽtẽ non pascerent, qd ipse patientissi me tulit, sed qd tẽplum diuino cultui consecratum, spelunca latronum factũ

Ose 12. Hier. 2.

3. Reg. 8. esset. Et locus ille, in quo precatus fuerat Salomõ, idq. a Dño exauditus obtinuerat, quod futurus esset in remediũ captiuitatis, bellorum, siccitatis, pestis, famis, & Iudęis, & aduenis, iam spelũca latronũ erat, iam sacrificia, lucra habebant pro fine, non animarum salutem, in templo erant campsores, nummularij, ementes, & vendentes, & ea gerebãtur in Sacris ædibus, q̃ vix liceret in foro, & uix abq; periculo aĩæ exerceri potuissent in nudinis. Oĩa tã miserè erãt iã corrupta, vt sacrificia, & incẽsum, & Esa. 1. libationes, abominabiles dicerent Prophetæ, esse coram Deo. Templa ꝓfanata erant, licèt non eo modo, quo tẽ- 2. Mach. 2. pore Machabæorum à Regibus barbaris, quando virgulta, & herbæ nascebãtur in ianuis, dũ nec tẽplum frequentabat, nec sacrificia offerebant, sed in eo turpitudines horrẽdæ, uidebant q̃ plenum erat illicitis. Non hæc reperiebantur tpe Christi, sed fortasse ijs peiora. Olim. n. etsi a barbaris tanta fiebãt mala, impietate Antiochi grassante, & de- 2. Mach. 2. populante sacra, tunc Sancti reperiebantur multi, qui hæc flerent, & animas darent pro testamẽto patrum, qui flentes dicerent: Melius est nobis mori in bello, quam videre mala gentis nostræ et Sãctorum, qui confoderẽt eos, qui turpitudini vacabant in loco sacro. Aderat qui clamaret Matathias: Filij æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrũ. Qui dice- 1. Mach. 4. rent: Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta, & renouare. Hæc quidem mala, hæc templorum irreuerentia, hæc profanatio a barbaris efficiebatur. At a fidelibus tũc domus orationis habitabatur, ac si latronum esset spelũca, vbi tuti & absq; damno aliquo asseruarẽtur, tamquam diuino cultui vacantes, vel quia nõ minora ibi fierent mala, nec maior reuerentia haberetur loco sacro, quam quę exhiberetur speluncæ, a latronibus in ea latentibus. Sic & in populo Christiano contingit, non in templis nostris ea perspicimus, quę Cõstãtinopoli, ubi in domo celebri Diuę Sophię, tãquã in equili equi Turcarũ Regis aluntur, & seruantur, vbi quondam a Chrysostomo, & alijs, Missæ celebrabantur, populo prædicabatur, non quæ in ecclesijs ab hæreticis combustis & profanatis contigerunt. Pauent aures, dum audiũtur ea, quæ a Lutheranis Angliæ, Scotiæ, Saxoniæ, &c. gesta sunt in altarib⁹. Gratias Deo, non hæc apud Hispanos contingunt, sed tamen peius multo illud est, fortè, quod a Catholico viro,) qui credit & Christi Domini maiestatẽ in Ecclesijs existentẽ, Angelos ibi seruientes inter Missarum solemnia agiẽ. Illi enim, dum nullum horum creduũt, stultum arbitrantur templis exhibere reuerentiam, nec mirandum ita, maxime autem graue, quod in ædibus sanctis sunt iudicia, murmurationes, periuria, ibi lasciuę prospiciuntur fœminę, sollicitantur, &c. Nam si illa quæ ex natura rei erant indifferenti, in ingressu & porticu templi Salomonis, cuiusmodi erat pecunias cambire, vẽdere, aut emere ea quæ sacrificijs erant conuenientia, tam acriter fert, & inuehit Dominꝰ in eos, qui ex circumstantia loci sacri hæc agebãt illicita, quid de manifestis, & grauibus dicemus peccatis, quæ in Christianorum Ecclesijs semper cõtingunt, quæ intra priuatos parietes non licerent? Templum adire ad sollicitandam fœminam, quod in lupanari licitũ non est. Quid est quod dilectus meus Hiere. 11. in domo mea facit scelera multa? Nunquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas? Narratque Hieremias post hęc verba innumera mala, quibꝰ se præcipites dederũt Iudęi, ex eo q̃d dilectus a Deo, & q̃ Deũ mille titulis diligere tenebãt, in domo Dei fecisset scelera multa: Mittamus lignũ in panẽ eius, & eradamus eũ de terra viuẽtiũ, & nomẽ eiꝰ nõ memoretur amplius. Et post pauca: Videã vltionẽ tuã ex eis. Quia tãto rũ malorũ vltionẽ differre nõ expedit, eã postulat Christus Dominus a patre contra eum, qui barbarus non est, & infidelis, sed dilectus, & Deo obligatꝰ, & talis cum sit, facit in domo Dei scelera multa, vbi sacris vacandũ esset, vbi diuina esset misericordia imploranda. Qui domum misericordiæ contemnit,

by Google

ad id mali dilabitur, vt illi domus iuſtitiæ efficiatur. Eſt res lamentabili ſtulti tia plena, quod in domibus, in quibus ſpecialiter agitur de his, quę hominum concernunt ſalutē, domus ad hoc Dei bonitate inuentæ, vt noſtris neceſſitatibus prouideat, quas adire iubet Deus, vt æterna bona nobis largiatur, vt peccatis, & animæ ægritudinis proprio sāguine medeatur, &c. quod ibi narrentur rumores, verba veniant, & proferātur in ventum, ibi cachinni, riſus: immo, quod peius eſt, ibi iuramenta, detractiones, verba ſacrilega, &c. Multa alia erant loca (dubitari non poteſt) in quibus grauia committebantur peccata, quibus derelictis ad tempus, illorum re medio prouidit Dominus, quæ in templo fiebant, ſumma cura, quoniam, vt aiebat Chryſoſto. diuinæ iuſtitiæ conuenit, vt fulgure è cęlo miſſo pereant, qui in templo peccant. Quoniam, qui in foro in Deum, vel proximum contumelioſus extiterit, ſpes illi reſidua eſt, vt in eccleſiam vadens, diuinam & imploret miſericordiam, & veniam criminū obtineat, ſed qui tęplo abutit, in propriam perditionem, adibit forū, vt veniam commiſſorum precetur? Ex dictis conſtat, quod Sancti, qui Deo ſimiles ſunt, non verbis, & lingua, ſed opere & veritate, ſaluti, & bono proximorum inuigilant. Sancti. n. exemplo ſummi Sacerdotis habent nomina duodecim tribuum filiorum Iſrael ſculpta in pectorali, & ſuperhumerali, quia illos portabant in pectore, dum eos diligebant, & ſuper humeros, dum illorum prouidebant neceſſitati. Exod. 28.

2. Cor. 6. Os meum, aiebat Paulus, patet ad vos o Corinthij, cor noſtrum dilatatum eſt, non auguſtiamini in nobis. Senſu parabolico os patere dicit, exemplo illorum, qui magno calore æſtuātes apto ore aerem attrahunt, & colligunt, quo viſcerum ſuorum ardorem poſſint refrigerare. Sic Paulus proximorū amore accenſus, & ardens deſiderio ſalutis ipſorum, nec verbera, nec carceres, ab eorum amore poterant ipſum reuocare. Et quia adhuc maiora deſiderabat proximis impendere dilectionis ſigna, os aperit, tamquam deſiderans plura pati, & ſubdit: Dilatamini & vos. i. ſic ſit & amor veſter in fratres non verbis ſolis, ſed & operibus exhibitus, & manifeſtus. Qui autem Sancti non ſunt, quæ proximos concernunt, tepide, & ficte, ſoloq. ore amorem confitentur proximorum, mentientes. Proximos miro modo diligebant Sancti, li. 1. cap. 14. num. 2. vſq. ad 5. 9. 10. 13. 15. vſque ad 29. lib. 9. c. 7. num. 18. c. 16. n. 5. 6. 10. & 11. lib. 16. c. 7. nume. 3. 4. 11. 14. 17. 24. & 25. Amicitiæ in neceſſitatibus dignoſcuntur, lib. 1. capit. 15. nume. 18. capit. 19. num. 11. 13. & 14. lib. 6. cap. 8. num. 8.

Cum intraſſet Ieſus Hieroſolymam, cō 5
mota eſt vniuerſa ciuitas, &c. In quibus verbis illud conſiderandū eſt, quā ſint ludicra, & contemnenda dicteria vulgi, cū, q̄ celebrāt hodie, craſtina die abominantur. Hodie cum ingrediuntur Licaoniā Paulus, & Barnabas, alterū vocant Mercuriū, & alterū Iouē, ipſoſq. vocant Dēos, qui hoībus ſimiles deſcēderāt ad ipſos, et poſt paululū lapidantes eos, extra ciuitatem eiecerūt. Laudes humanæ contemnendæ ſunt, lib. 1. c. 20. nu. 2. & 29. c. 3. nu. 8. & 17. lib. 8. ca. 9. nu. 9. 16. 19. 20. 22. vſque ad 24. & 26. lib. 9. c. 6. num. 15. c. 23. num. 8. lib. 11. c. 14. n. 2. 3. 6. & 7. lib. 12. c. 1. nu. 9. vſq; ad 11. Laudes humanæ contēnendæ ſunt, quia puncto temporis vix præterito, omnium obliuiſcuntur, quę non diſtant a gracculis garrientibus, quorum pręconia, aranearum ſunt textura, quæ & coronæ ſunt parvulorum, coronatumq. ſemper poſt tergū irridēt, lib. 11. c. 14. nu. 6. & 7. Act. 14.

Et intrauit Ieſus in templum Dei, & 6
eijciebat omnes vendentes & ementes, qđ factū duo docet in tęplo eſſe agēda, q̄ Dei cōcernāt honorē, aut populi vtilitatē. Tęplū ingrediens cogitationes noxias reliquat in ianuis. li. 3. c. 16. n. 16. In Eccleſia ſacris cōcionib. & Miſſę intēti, & reuerēter adſint hoīes, li. 5. c. 2. n. 3. 6. vſq; ad 8. 10. 11. & 13. ad quæ multa sūt, q̄ mouere nos dēt, n. 12. Eccleſijs dęmonū ſuorū reuerenter aſtabāt gētiles, ibidē nu. 13. Iō. n. eijciebat

Dominus

Digitized by

Dominus ementes & vendentes docēs nos, qua ratione loca ſacra debeamus honorare. Videbat Iacob ſcalam, & Angelos aſcendentes, & deſcendentes, & pauens, & tremens aiebat: Quam terribilis eſt locus iſte, nōn eſt hic aliud niſi domus Dei, & porta cœli, vt ſacris templis, vbi Rex Angelorum Dominus Ieſus corporaliter aſſiſtit exercitu Angelorum comitatus, reueréter aſſiſtat homo. Vnde in Leuit. Sanctuariū meū timete, aiebat Deus, & in Nume. Omnis, qui accedit ad tabernaculum Dñi moritur, vt ex his perpendas Chriſtianorum Eccleſijs quæ ſit reuerentia exhibenda, & quod rubum ardentem & non combuſtum perſpecturi, ingredi debeinus abſque calceamentis carnalium affectionum. Huius rei pulchrum audi exemplum. Cū Philiſtæi captam arcam Dñi ponerent in templo Dagō Dei ſui, & manu truncū eum inuenirēt ſup pauimentū, in reuerentiā eius, de cętero non calcabant loca, q̄ caput idoli tetigerat, limē, ſ. Si ergo idololatriæ tanti faciunt loca, q̄ membra idoli tetigerūt, quanti à Chriſtianis facienda ſunt ſacra? Eccleſiam, in qua laudandus eſt Deus, multi intrant mente diſtracti, loquentes quæ non conueniunt, lib. 5. c. 2. n. 1. 2. 3. 7. 8. 10. 12. & 13. lib. 9. c. 1. n. 24. lib. 13. c. 11. nu. 5. In Eccleſijs nihil iā ſpūale meditant hoīes, ſed fori negocia introducunt, quod maximè eſt flendum. lib. 5. c. 2. n. 3. 5. vſque ad 8. Eccleſiæ nr̄æ, quæ quondam domus erāt orationis, latronum ſpeluncæ factæ ſunt, ibi. n. 5. Ita vt Eccleſia à balneis, & foro non differat, ſic irreuerenter in ea ſunt hoīes, num. 7. 8. 9. & 10. Eccleſiam adeunt multi modo, vt fœminas contēplentur, non vt Deo vacent, aut ab ipſo miſericordiam poſtulent, nume. 4. & 8. In templum Salomonis venit Dominus *& inuenit vendentes & ementes* ait Auguſt. qui figura erāt multorum, qui in Eccleſia Catholica erant futuri, quę rentes quæ ſua ſunt, nō quæ Ieſu Chriſti. De quibus aiebat Paul. Multi ambulant, quos ſæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Chriſti, quorum finis interitus quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt. Bona tęporalia magnificiunt petōres, & cōtemnunt ſpūalia, quia paruuli ſenſibus ſunt, lib. 1. c. 2. n. 2. & 7. li. 2. c. 16. n. 24. vſq; ad 26. & 28. c. 19. nu. 13. 22. vſq. ad 25. lib. 4. c. 28. n. 20. Bona tpalia magna dāna cauſant, q̄ impij propterea non ſentiunt, quia ebrij ſunt, li. 1. c. 17. nu. 22. & 23. Aduerte præterea hoc dæmonis ingenium eſſe in locis dicatis Deo quantum potuerit diuinos ad ſe honores ambire vt maior Deo irrogetur iniuria. vnde Oſeæ 4 dicitur: nolite ingredi i Galgala Galgala (Hieron. de locis Hebraicis) locus fuit celeberrim⁹ vbi Ioſue populum circuncidit, ca. 4. & 5. & Paſcha celebrauit; in ipſo ſoco lapides poſiti sūt quos de Iordanis aluco tulerunt ibi tabernaculum multo tpe fixum fuit, ibi Saul vnctus eſt. 1. Reg. 11. hic audiuit Ioſue: ſolue calceamēta &c. Locus. n. ſanctus eſt. hic ob loci celebritatem ceperunt multa idola coli. vnde Oſeæ 9. omnes nequitiæ eorum in Galgalis. ſic in eccleſijs diabolus intendit populum ad malum trahere &c. Chriſoſt. aiebat, quod ſuper omnia miracu- quæ Chriſtus Dominus operatus eſt in terra, hoc fuit eorum maximum, dum homo, qui in Iudæorum opinione nec Rex erat, nec Iudex, aut Sacerdos, ſed filius fabri credebatur, nemine contradicente, aut loquente (Hieronymus) eiecit vendentes. & ementes homines, qui in nullo Chriſto Domino erant affecti, ſed eum ſummopere ederant, & tamen omnium mentes euertens, æs effundens auarorum, ſauientib. Phariſęis, & Scribis, lucris maximè inhiātes tacēt, qd ꝓfecto miraculū eſt, maiorē hīs difficultatē, q̄ aptio oculorū in cęco nato, aut verò Lazari reſurrectio. Hęc Hie. Moderamen & cohibere horū auaritiā, irā, odiū, & ꝓſiliones oēs, q̄b⁹ cōtra Dñm aſſiciebant, ingēs miraculū fuit. Sd tñ in ō eade ꝓpicim⁹ mala, auaritia. n. Sacerdotū excreuit ī īmensu, altaria nō ſunt altaria, ſed mēſę nūmulariorū. O infęlicitatē nr̄am! O nos oī lacrymarū fonte plāgendos. Domus Dei ſpeluca latronū facta eſt

Exo. 28.

Exo. 3.
1. Reg. 15.

Aug. in Pſ. 130.

Phil. 2.

Phil. 3.

Leuit. 26.
Num. 17.

Chry. hom. 13. & Hiero. in Matt.

Hie. Matt. 13.

Chryſo. vbi ſup.

Digitized by Google

Vtinam de Iudæis tantum, hoc diceretur, non de Christianis, plerasemus qui dem illos, sed de nobis gauderem⁹, qd non accidit, cu illis simus peiores. Sacerdotes, & Prælati negotiationibus diuiti taxant, lib. 14. c. 16. nu. 5. 11. & 12. Sacerdotibus ministraturis in templo pcipiebatur olim, ut uinum & sicerā non biberent, ne curis huius sæculi prægrauarentur, lib. 16. c. 1. nu. 21. Ideo n. offeruntur Sacerdotibus ciborum primitiæ, ut liberi, & securi seruiāt Deo, ibi. Sacerdotē. n. & Clericorum pars Dñs esse debet, num. 24. 27. & 36. Sacerdotes caput radunt, quia cogitationes terrenas, & superfluas a mente resecare debent, lib. 16. c. 1. num. 36.

7 *Chrys. hom. 38. imper.* Christus Dñs templū ingressus est, ait Chrysost. propter duo. Primum, ut te doceat quod hæc uisitatio Ecclesiarum, prima futura est inter omnes à uiro Christiano, qui primum quærere debet regnum Dei, & iustitiā eius. Bona tpalia, ut præcipua, primo diligunt reprobi, iustis aūt hęc sunt accessoria, li. 1. c. 17. n. 20. c. 18. n. 14. li. 2. c. 16. nu. 12. 16. 24. usq; ad 26. c. 19. n. 22. 24. & 25. Secundo, qm̄ ad modum periti medici id primū curat, ut in corpore hoc mystico mille ægritudinibus pressō, inter omnia conualescat cor, & stomachus, quo nomine Sacerdotes significantur. Cum. n. Sacerdotes ualent, Ecclesia pculdubio florent, si autem hi corrupti fuerint, omnium fides marcida est. Vñ quia a corde, motus, & uita corporis totius procedunt, a stomacho cibus traijciendus est in reliquas corporis partes, ut alantur, & reparentur; sic motus uitales, & reparatio sęcularium a Sacerdotibus procedit. Hi quidem, etsi male uiuant, audiendi sunt, li. 14. c. 29. n. 11. & 12. Sacerdotes tamen inferiores esse laicis, aut æquales in uita, & conuersatione etsi frequentissimum id sit, magna est illorum confusio, lib. 14. c. 16. n. 6. 7. 13. 22. 23. 25. & 26. li. 16. c. 2. nu. 8. Sacerdotes, & Prælati, qui populum errantem regere debent, laqueus aliqñ sunt popul. nu. 14. Ideo eorū peccata acrius puniuntur, quam plebis, ut Dñs fecit, lib. 14. c. 16. nu. 16. & 25. li. 16. c. 1. nu. 31. & 32. Sacerdotum, & Ecclesiasticorum creuit numerus, meritum aūt diminutū est, li. 14. c. 16. nu. 19. 20. 25. & 26. Sacerdotes multi sūt noīe, & pauci opere. Cathedra. n. non facit Sacerdotem, sed Sacerdos cathedram li. 14. c. 26. nu. 11. Sacerdotes nihil populare debent habere, cum Pythagoras discipulis suis prohibuerit cōem ingredi viam, lib. 16. c. 1. n. 28. & 29. Sacerdotes ab humero, & supra excedere debēt populum, nu. 38. Si Sacerdotes iusti sint, Ecclesia valet, si ægri sint, ipsam ægrotare est necesse, lib. 16. c. 2. nu. 3. 11. & 12. Mali Sacerdotes aceto, & fumo recte comparantur pp nocumentū, quod inferunt fidelibus, nu. 7. Sacerdotes substituti antiquis in officio, non substituūtur in uirtutibus, quibus carent, sicut filij Aaron figurauerunt, qui non ijsdem uestibus ad fungendum Sacerdotio induebantur, quibus pater uestitus est, li. 16. c. 3. nu. 1. Sacerdotum ordo iam senuit, dum multi Sacerdotes amorē sæculi sequuntur, iuuenescit aūt, dum Sacerdos rectè conuersatur, nu. 13. & 14. Sacerdotes & Prædicatores falsi scādalizant eos, qui extra Ecclesiam sunt, fideles aūt fame perire patiuntur, li. 18. c. 3. nu. 10. Vt ergo Dñs malo Sacerdotum mederetur, & id ad Reipublicę reparationem, faciendum doceret, ante omnia Hierosolymam aduenies, templum ingressus est.

Exo. 28. & 29.

8 *Videntes principes Sacerdotum, & Scribæ mirabilia, quæ fecit, dū cæcos, & claudos curauit, & pueros clamantes in templo & dicentes: Osanna filio Dauid, indignati sunt & dixerunt: Audisti quid isti dicunt? &c.* In quib. uerbis illud perpiscuū est, qd Pharisæi, gloria Chri uisa, dū lætari debuissent, cruciabant, & qui moueri deberent ad bonū, miraculis talibus perspectis, & exēplo puerorum laudantium Dñm, peiores effecti sunt. Maiores eorum, cū ex Aegypto egressi essent, euatūssentq. miserādā calamitatem Deo laudes canere cęperūt. Decātauerunt Dñe, ait Sapiens, nomē sanctum tuū, & victricem manū tuam laudauerūt pariter, qm̄ sapiētia aperuit os mutū, & linguas infantium fecit disertas

Sapien. 10.

Digitized by Google

sertas. Vt illi, q̃ in Aegypto ad modũ infantiũ fari nõ audebant, iã magna voce dicerent: Cãtemus Dño, gloriose.n. honorificatus est, &c. Hi videntes pueros clamantes, Deum non laudant, qui summa bonitate sua linguas infantiũ fecit disertas, vt ipsi, immo & Ecclesiastici, & Religiosi vocib. infantiũ ad diuinas laudes excitarent: quod nõ fecerant, q̃n sicut diligẽtib. Deum oĩa cooperant in bonũ, ipsum odientib. oĩa sæpe cædunt in malum: sicut apis q̃dquid acceperit, etiã amarũ, in mel conuertit, aranea aũt in venenũ. Sicut cib⁹ cũ traijcit in stomachũ non recte valen tẽ, ibi perit, vt nulli, rei, nisi morbo generando, sit aptus. Cumq. Dñs his rñdisset, pueros clamasse, vt ex ore infantiũ, & lactentiũ diuina p̃ficeret laus, ne irritaret, sed ædificaret, non adiecit, quæ sequunt in Psalmo: Ex ore infantium, &c. pp inimicos tuos, vt destruas inimicũ & vltorem. Hebræa sic habẽt: Ex ore infantiũ, & lactentiũ fundasti robur, aut virtutem, quod fit, cum laus Dei inuicta, cũctis hostib. Dei p̃dicatione euulgat ab infantib. Cumq. tã horũ la⁹ esset potẽs, Pharisæi in nullo meliores effecti sunt, q̃n Ecclesiastici, dũ peccãt, difficulter redeũt ad Deũ, lib. 14. c. 16. n. 7. Sacerdotũ pẽtã maiora sũt, quã populi, maioriq. medicamine egent, vt curent, li. 14. c. 16. nu. 8. 10. vsq; ad 13. 17. 19. 20. & 24. li. 16. c. 1. n. 18. 24 & 32.

Exo. 15.

Rom. 8.

Simile.

Simile.

Psalm. 8. Iansenius.

FERIA QVARTA
post primam Dominicam Quadragesimæ.

EVANGELIVM.

Accesserunt ad Iesum Scribæ, Pharisæi dicentes: Magister volumus à te signũ videre. Matth. 12.

1 *Fer. 4. Domini. 1. in Quadrag.*

GENERATIO *mala & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Iona Prophetæ.* Pertraucrat Dominus miraculum miserando homini vtilissimum, in quo tria generalia signa: Dumm. bene.e o contigerunt, quod mutus loqueretur, surdus audiret, & possessus a dæmone euaderet liber. Quidam in profundum malorum iam venerant, in Belzebub id factum & credebant, & prædicabant. Alij his vel æquales, aut paulo inferiores, alia exposulabant signa similia his, quæ qondam effecerant Prophetæ in aere, vel in igne, aut in cœlo, vt his visis, Dominum Messiam crederent. Oleaster Genes. 15. Mirum valde est q̃p verbis dæmonis sine signis simplici verbo credimus à Deo verò signa petim⁹, & vix illi fidem adhibemus. Cum dæmon promisisset primis parentibus immortalitatem, nunquid signa dedit eis? hæc ab eo postulata sunt minimè, sed simplici eius verbo fœmina credidit, & Abraham audiens: tibi dabo terram hanc, respondit vnde scire possim q̃p possessurus sim eam &c. sic hi &c. Cõtra quos dixit Christus grandi consideratione: *Generatio mala, &c.* In quib⁹ verbis duo sunt aduertenda, alterum, cur Dñs tam acriter sit indignatus, qui in ferendis iniurijs tam fuit semper mã suet⁹, vt de ipso dixerat Esaias: Calamũ quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet, non audietur in excelso clamor eius, & qui maiora tam patienter semper tulit, in re hac, q̃ ex vna parte minima videbatur, & ex altera, ad credendum eos posset impellere, & indignatus est vocans eos adulteros, & quod postulabant, efficere nullo pacto voluit. Sed tamen signum, q̃d ipsis promisit, in maximam cederet vtilitatem illorum, si vellent, sicut cessit in ingens bonum fidelium. Circa primum. Summa Dñi mansuetudo talis fuit semper, & talem futuram intellexerant Prophetæ, vt hominum insolẽtiam moderari curarent, qui cũ Dñm patientem alacriter iniurias viderent, ad maiores inferendas mouerent. Vñ aiebat Esaias: Quiescite ab homine, cuius spũs in naribus eius est, q̃n excelsus reputatus est ipse. Hierony. i. quamuis sustinentia eius, vos stultos moueat vt ipsum paruipẽdatis, re vera excelsus est. Et

Luca 11.

Esa. 42.

Esa. 2.

Digitized by Google

est. Et cum Paulus ea vellet docere, q̃ mouere maxime possent homines ad ferendas iniurias dixit: Recogitate eũ, qui talem sustinuit aduersus semetipsum contradictionem a peccatoribus, vt ne fatigemini animis vestris deficientes: nondum enim vsque ad sanguinem restitistis. Cum ergo hæc ita sint, considerare multũ debemus, quare Dominus tam acriter tulerit, quod isti signum nouum postularent, vt crederent. Chrysostomus ait Dominum hac occasione ira nõ modica motum, quia cum actu ipsis benefaceret, diceret se venisse in mundum, vt fortẽ armatum spoliaret dęmonem, & orbem ab eius tyrannide eriperet, quando verbis, & operibus suum in homines amorem declarauerat, qui & sermonibus, & miraculis Domini moueri debuissent, vt eũ diligerẽt, & crederẽt, tũc noua poscunt signa peiores Niniuitis effecti, a quib. & a Regina Saba dánandi essent. Hæc cũ perpenderet Dñs, & qđ Prophetæ prædicatio vna breuis, nullo ꝑmisso miraculo, ab illis, q̃ nusquã audierant: Pœnitentiam agite, appropinquabit. n. regnum cęlorum, immo dubij dicebant. Quis scit si conuertatur, & ignoscant Deus? Ionas semel illa ꝓculit verba; quæ ad desperationem potius, quam ad pœnitentiã Niniuitas excitare videbantur. Nullus dicebat: Pro Christo legatione fungimur, tãquam Deo exhortante, per nos, obsecramus, pro Chr̃o recõciliamini Deo, & nihilo minus pœnitentiam egerunt illi mirabilem, hi aũt in nullo moti sunt, cum Prophetarũ oĩm Dñs, per tres annos assidue prædicauerit, & miraculis, & doctrina eos ad se trahere curauerit. Mundus, dixerat Paulus, ego sum a sãguine omnium, qui per tres annos cũ lacrymis non cessaui nocte, ac die annuntiare omne consilium Dei vobis, qđ melius multo cum effecissẽt Chr̃s, hi lapidei remanserunt, & digni, qui audirẽt: *Generatio mala, & adultera signũ quærit, & signum non dabitur ei*. Dixerat. Iob Deus. De cui⁹ vtero egressa est glacies, & gelu de celo, q̃s genuit? In similitudinẽ lapidis, aq̃ durant. Prœmiserat Dñs: Quis dedit vehementissimo imbri cursum, & viam sonãtis tonitrui, vt plueret sup terrã absq; hoĩe in deserto, vt impleret inuiã, & desolatã, & produceret herbas virentes? Christus Dñs, eiusq. ꝓdicatio, & Euãgelũ, Hiero. ante stante, pluuiæ vehemẽtissimæ cõparat, quæ emulla est, flante aura Spũs Sãcti, cui viã ꝓpararunt miraculorum tonitrua. Ipse pater pluuiæ fuit, q̃ diuinam gr̃am amplissime hominib. cõicauit. Ipse genuit stillas roris, cum id effecit, vt diuinam gratiam humana corda imbiberent. Qñ & doctrina, & miracula, horum corda ad Deũ trahere debuissent, illaq. tunc in similitudinẽ lapidis obdurescerent, & gelu frigidissimo essent q̃ similia, his mouetur Dñs, vt dicat: *Generatio mala, & adultera*. &c. Quoniã facta est meretrix, ciuitas fidelis Sion. Digni q̃ audiãt. Vos autẽ accedite huc filij auguratricis, semen adulteri, & fornicariç, snp quẽ lusistis? Sup quẽ dilatastis os, & eiecistis linguã? &c. Vos estis q̃ consolamini in dijs subter oẽ lignũ frondosum. Quem illusistis, & cui detraxistis? ait Propheta. Illi a quo innumera reportabatis cõmoda? De vobis scriptum est: Neq. facta est quasi meretrix, sed quasi adultera mulier, q̃ supra virum suum alienum inducit. q. d. adultere vxoris ꝓprium est signis externis, & verbis virum deludere, totum verò amoris affectum in pectorę latẽtẽ, adultero impertiri, illum ficto, istum verò amore prosequitur, illi verba, huic animum, illi faciẽ, huic pect⁹ seruat. Vtrũque hoc optime prophetauerat Dauid futurum: Et dilexerunt eum in ore suo & lingua sua mentiti sunt ei. Hierony. vertit: Et lactauerunt eum in ore suo, &c. Cor autẽ eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento suo. Lactandi enim verbo, dulcissima nomina, quibus Christum compellabant, significauit, cum vocitantes magistrum veracem, non accipientem psonas, cum tñ cordis eorum studium & amor, in adultero dæmone posuissent. Hæc indignationis prima est ratio, eademque, aut etiam maiori digni sumus nos, qui fide iam concepta tot Dei

Chry. hom. 44. in Matth.

Matt. 3.

Ione. 3.

2. Corin. 5.

Act. 20.

Hier. Iob 38.

Esa. 1.

Esa. 57.

Ezech. 16.

Hieron.

Psal. 77.

Digitized by Google

tot Dei monita, tot promissa, tot minę, tot terrores illati, tot supplicia improbis constituta, tot exhibita beneficia, tot diuini amoris argumenta, tot infirmitatis humanæ remedia, tot Ecclesiæ voces, not denique flagella, quibus quotidie corripimur, & excitamur a Deo, apud nos nihil prorsus efficiunt, vt nihil peccemus minus, quã si ea omnia mera esse figmẽta, & somnia crederemus. Vnde Iacobus eodem nomine mundanos notat, quo isti notati sunt a Domino, dum dicit: Adulteri nescitis quod amicitia huius mundi inimica est Dei? Adulterium spirituale, quo anima sponsa Christi eum deserit, malum est grande, & flendum maxime, lib. 1. c. 4. nu. 13. & 14. c. 5. nu. 3. 4. 9. & 12. Adultera anima filios generat ex adulterino diaboli coniugio li. 1. c. 5. num. 14. lib. 3. c. 21. num. 5. 6. 8. & 17. Peccatores aliqui obliuionis Dei frigore obriguerũt ita, vt ad Deũ respitare vix possint, lib. 3. c. 4. nu. octauo, lib. 14. c. 7. num. 17. Peccatores obstinati multa cum difficultate ad Deũ redeunt, lib. tertio, c. 4. num. 8. lib. 4. ca. 19. num. 13. lib. 14. c. 6. num. 18. cap. 7. num. 2. 8. 12. ca. 8. num. 6. & 7. Et quia hi sicut peccatores ægri iam erant, quibus non proficiunt medicamina, ideo noua miracula his non concedit, libro secundo, capit. 10. nume. 2. vsque ad 4. libro quarto, capit. 19. nume. 2. Non etiam facit, quæ optant, & insuper indignatur, quoniam ingratorum hominũ genus est nihili facere quæ illis contuleris, nisi quæ cupiunt, addideris, similes effecti Abrahę, qui postquam multa acceperat a Deo bona, aiebat: Domine Deus, quid dabis mihi? Ecce ego liberis priuatus incedam. Multa, & præclara munera Dñs sancto seni liberaliter fuerat impertitus, in Aegypto ipsũ, & vxorem eius tutatus fuerat a Rege, & hunc plagis maximis flagellauit, tãtam substantiam dedit, vt ad debellandos Reges serui eius vernaculi sufficerent, cum tamen ille patrem, & patriã tantum, mercede pręuia reliquisset, sed quasi hęc nulla essent, noua postulabat, ita & isti cum tot ad credendum accepissent miracula, noua semp optabant. Pręterea indignatus Christ⁹, quia diuino suo amori isti & scelerati, & stulti contradicere nitebantur. Patrauerat miraculum dudum in muto, & dæmoniaco, cæteraque innumera, quæ cederent in maximam hominum vtilitatem, & hi velut humanæ naturæ hostes, domesticorum, amicorum, & consanguineorum inimicis, immo si ipsis effecti hostes, ea miracula respuebant, quæ sibi, & alijs vtilia forent, non sentientes de Domino in bonitate, nec in simplicitate cordis quærentes illum, non scientes quod inuenitur ab his, qui non tentant illum, sed vana curiositate allecti, & malitia, diabolo aperiente os ipsorum, qui vt est hominum inimicus ingens, miracula illa, quæ in hominum cedebant vtilitatem, illum vehementer cruciabant, & istos, qui filij diaboli erãt. Obsecro, vt consideres, si quando Moyses potestatem acceperat a Deo, vt miracula patraret in Aegypto, quibus Pharao moueret, vt filios Israel liberos relinqueret, illis esset data optio, vt ea eligerent, q̃ magis placerent, non ne elegissent (nisi stulti essent) vt diuina eluceſceret potentia in resurrectione virorũ, aut vxorum, aut filiorum, q̃ iã obierãt, vt visus cæcis porrigeretur, surdis daret loquela, iussioni eius, continuo oẽs cederẽt morbi, quam quod aquę verterent in sanguinẽ, qđ tenebrę palpabiles essent in Aegypto, qđ vesicæ tumentes, cinifes, muscæ eos cruciarent. Signa hæc Aegyptijs intolerãda, sed Iudæis non erant proficua, qa cum hostes essent Aegyptij idolatræ, & scelerati, ea signa porrigebat Deus, quib⁹ cruciantibus moverentur infirmitatib. & mortibus, & malis, potius quam bonis, aut beneficijs. Iudæorum populus in profundum venerat malorum, indignus qui ad fidem moueretur beneficijs, & miraculis tam sibi proficuis, & cum alij possent adduci ad fidem miraculis similibus his quæ in Aegypto patrauerat Moyses, noluit Dominus, sed sola bonitate sua, nec considerata hominum malitia, per ea miracula huic

Iacobi 4.

Sapien. 8.

Sap. 2.

Exo. 7. & 8

voluit

& misericordias domini viderẽt quod diuitias honores, & venerem quæ sunt vituli Hieroboam vide Epistolam Cypriani martiad Donatum quæ secunda est in nouis codicibus. His etiam verbis & Euangelica lectione pœnitẽtiam Niniuitarum refert Dominꝰ, qua condemnandi essent Iudæi, & quia id ad Christianorum salutem conducit multum, considerandum est, quibus titulis persuadere Dominus voluit iustam Iudæorum punitionem & miserã dam cladem vt si forte in eadẽ simus Christiani damnatione, huic prouideamus malo. Docendum est, qui fuerint Niniuitæ, qualis eorum pœnitentia, qua Deum propter eorum scelera iratum placauerunt. Quis fuerit Ionas, qualis eius prædicatio. Quis Dominus Christus, quæ eius doctrina, quales Pharisæi, & sententia, quæ contra ipsos lata est. Niniuæ, vt Iosephus refert, tantæ fuit magnitudinis, vt nunc illam vocet ciuitatem, iam prouinciam, aut regnum. Hanc Ninus ædificauerat tantę multitudinis, vt nulla in toto orbe illi esset æqualis. Historiæ docent, ambitum murorum protendi per sexaginta milliaria, muri extendebantur in latitudine centum pedum, centum viginti turribus fortissimis ornata erat, & vltimo capite Ionæ colligitur, eam fuisse munificentissimam, in qua illo tempore centum viginti millia infantuli viri reperiebantur ab vberibus matrum pendentes. Gens hæc tanta, idola colebat verumque Deum ignorabat. His misit Deus Ionam Prophetam mille imperfectionibus plenum, quod cum ei præcepisset, vt proficisceretur, & diceret: Ab hinc quadraginta dies & Niniue subuerteretur, & ire recusauit, & insuper credidit diuinam posse fugere præsentiam, & sic fugit, & nauim ingressus pondere suo venti concitati eam impellebant, vt periret mergereturque in profundum. Cumque nautæ gentiles essent, in ingenti periculo constituti, Deos suos inuocare cęperunt, & dum hæc agerentur. Ionas in naui stertebat similis lapidi insensibilis existens, & talis, qui in admirationem raperet nauigantes, dum eum dormientem viderent, pereuntibus cunctis. Cumque excitatus referret, Dei voluntate, & ipsius malitia hæc contingere, in mare proiectus est, & a pisce deuoratus, quem tertia die in littore euomuit, & talis ingressus est in ciuitatem. Hæc erat prædicatoris conditio, cui cum esset Propheta, datum erat Deum agnoscere, quem, mira stultitia præditus, effugere se posse putauit. Denique talis erat, quod vt Deus placaretur, in mare proiectus est, & a pisce immundus proiectus, perrexit in ciuitatem clamans: Ab hinc quadraginta dies & Niniue subuertetur. Doctrinam hanc miraculis non confirmauit, qui virgis cædi potuisset, quasi illusor. Idolatræ illi erant, & barbari, & tamen simul statim totus populus concitatus, ac timore stupefactus flere cępit pœnitentiam agere. Peruenit verbum ad Regem in palatio morantem, qui indumenta aurea, & serica, regium diadema, & sceptrum relinquens, & sacco, & cinere indutus, & aspersus ipse, & magnates regni, virgines, & fœminæ nobiles, & nubiles barbaræ, quæ in Palatio morabantur pęnitentiam agere cęperunt. Voce præconis iubet sub pœna capitis rex, vt omnes ieiunent, nec solis hominibus interdicitur cibus, sed & infantibus indicitur ieiuniũ, ne sugant vbera matrum, ne agni, aut hædi lactantes ad matres accedant interdicit, ne hordeum cõcedatur equis, aut bobus paleæ. Totus populus cępit imponere cinerem capitibus, vestes exuunt pretiosas, induuntur omnes saccis, & hinnitu equorum, lacrymis infantium, boum mugitu, balatuque ouium, ciuitas timoribus & vocibus concutiebatur, quasi iam totus periret populus, quasi iam mœnia subuerterentur, & domus solo coæquarentur. Cumque in tantis periculis, in tanta mœstitia, & lacrymis omnes essent, aiebant: Quis scit, si conuertatur Dominus, & ignoscat, & non perbimus?

9. antiquitatũ c. 11.

In hoc

pœnitere,raro id contingit, lib.14.ca. 21.num.45.46.50.51. & 60. capit.22. numc.56. Eam igitur voco pœnitentiam ſeram, periculiſque plenam,quę, cum nunc fieri poſſit, relinquitur vſque ad diem craſtinum, immo vſq; ad horam ſequentem. Vt enim aiebat Ba ſilius: Sicut ſtultum eſſet ægro, qui modo ſanitatem recipere potuiſſet, ſi vellet,quia præſens eſt medicus, qui illam modo infallibiliter præſtaret,ignoraretque æger an poſt horam medicus diſcederet, ſi diceret medicus: Vis ſanus fieri? reſponderet: Volo, ſed craſtina die,aut perendie, hæc fuit inſania Pharaonis Exo.8. quod cum populus vrgeretur verberibus & diceret Moyſes conſtitue mihi tempus in quo deprecer pro te,reſpondit cras. Stultus qui noluit continuo à malis liberari ſit eo peior quia nimis ſalutem oblatam differt ſic,&c. Aut ſi fortè Rex potens diceret ſe libertatem conceſſurũ omnibus captiuis, qui egredi vellent, continuo, inſanus ſolus illam occaſionem relinqueret,quam habebat, &c.

Ho.de Bap. Simile.

Simile.

Quid, quod etiam ſi procraſtinet homo pœnitentiam,cum tempus nullum illi ſit certo ſignatum, niſi inſtans, in quo eſt, qui illud relinquit fortè non id cogitans, non confitens peccata,morietur, vt ſæpe accidit multis, qui hac falſa ſpe deluſi perierunt. Pœnitentia differenda non eſt ſpe longioris vitæ, cum periculum ſit in mora. lib.14.ca. 21.num.7.vſq; ad 20.23.37.vſque 39. 42.44.vſque ad 46.50.51.56.vſque ad 58. Pœnitentiam differens dicit captiuus in Babylonia: Nondum eſt tẽpus domus Dñi ædificandæ, lib.14.c.21.n. 38. Peccatorum remiſſionem offert nunc Deus,non parciturus poſtea contemnenti,lib.14.c.23. nume.23.27. & 28. Et tandem,cum homo diſtulerit pœnitentiam, ſæpe redditur inhabilis ad eam agendam. Cum enim homo multiplicauerit peccata, aſſiduitate peccandi inſenſibilis redditur, Deo vocante.

Aggai 1.

Simile.

Sicut contingit his qui vſu,ad ictus frequentes mallei in domo fabri ferrarij dormiunt, vſu enim factum eſt id, quod impoſſibile credebatur illi, qui claufis ianuis ſumma quiete antea dormiebat in lecto. Sic contingit hominib. qui dum frequenter peccant, diuinis clamorib.inſenſibiles efficiunt,ſiue concionib.ſiue inſpirationib.minis,aut beneficijs Deus eorum ãos pulſet, vt pœnitentiam agant. Vt.n.aiebat Seneca: Aegritudines corporales,quo maiores ſunt vehementius ſentiuntur,& dolent.animæ aũt ægritudines, quo ſunt maiores, ſentiũtur minus,vt experientia teſte cognouimus. Vnde cum non ſentiantur,non prouidet homo de remedio. In tota ſerie ſacrarum literarũ illud mirandum eſt maximè,quod tempore Noe contigit, & refert illud Petrus prima canonica cap.3. Quod cum iuſtus in fabricanda arca centum annis inſudauerit. populum docens, quæ à Deo ventura eſſent mala, prædicans totius orbis inundationem per aquam & inchoante diluuio,præſentibus alijs Noe ingreſſus eſt in arcam, haud dubium quin commonefaciens alios, vt cum ipſo ingrederentur, vt ſalui fierent, cumque inundarent flumina, cataractæ cœli aperirentur, nullus arcam adijt pro remedio. Mirabile dictu, quod vix credibile videretur, niſi diuino id eſſet teſtimonio confirmatum, quod octo tantum animæ in arca ingreſſæ fuerint. Idem accidit & Loth, quem nullus ſecutus eſt, dum vrbem egreſſus eſt, vt incendium euaderet. Sic multis contingit modo, qui ſingulis annis, immo frequenter audiunt prædicantes, vt pœnitentiam agant, qua animæ poſſint euadere condemnationem, & diuinam iram vitare, quod non audiunt, nec corde intelligũt,nec redeũt ad cor, ut conuerſi ſanet eos Deus. ſic Raab Ioſue 2. Cum primum diſceſſerunt exploratores Hierico ſignũ coccineum in feneſtra poſuit vt domus eius ab hoſtib. maneret tuta nec diſtulit dicens non tam cito aduenient exercitus inimicus, nõ tam cito ciuitas fortis ſuperabitur,ſed diſcedentib.illis ſtatim ſũ nẽ ligauit in feneſtra;ita pctõrũ pęnĩa fiat. Hęc fuit pęnitẽtia Niniuitarũ,quã dãnabuntur multi Chĩianorum pœ-

Simile.

Gen.6.

Gen.19.

Digitized by Google

nitentiam differentes, & contemnentes, cum tamen isti quam primum audierunt Ionam dicentem, ciuitatem propter eorum scelera euertendam, continuo induti sunt saccis, & pleni cinere Deum iratum placauerunt.

6 Præterea, vt Deum iratum, per pœnitentiam flecterent ad misericordiã, nihil omiserunt eorum, quæ ad placandum ipsum conducere sunt arbitrati: non solum ieiunauerunt, saccis vestiti sunt, cinere asperserunt capita, sed etiã bestijs pabulum abstuleruut, vt earum balatu, mugitu, & hinnitu dolor accresceret. Vt enim aiebat Ambrosius: Sapiẽter multum in re hac Niniuitarum se habuit Rex, qui dum perspiceret Deum placandum fore, humiliauit se, & ambulauit in cinere & cilicio, demisso capite tristis. Si enim cum altero esset Rege congrediendum, consultum illi foret arma parare offensiua & defensiua, ciuitatem munire, alimenta quærere, milites armare, comedere, & exercitui necessaria ministrare, vt fortiter certarent cum hoste, ne fessi fame, statim deficerent, & terga verterent inimico. Sed tamen, cum perpenderet Deum minantem, non hominem, vt eum vinceret & placaret, non arma quæsiuit, sed lacrymas, & ieiunia, oblitus quod Rex esset, dum recordaretur peccasse. Et quamuis verum sit, quod pœnitentia consistit præcipue in dolore cordis, quo dolet homo peccasse, & in peccati summo odio, & in firmo proposito cauendi in futurum, nihilominus tamen postquam pœnitens præ confusione displicuerit sibi lib. 14. cap. 22. num. 15. 20. 21. & 32. licèt sciat, quod pœnitentiam certam nõ facit, nisi odium peccati, & amor Dei num. 42. corde contrito, operibus exexterioribus, iuuatur homo ad internum dolorem excitandum. Vnde tempore pœnitentiæ indumenta pretiosa, risus, ludi, conuersationes, &c. omittenda sunt. Deo enim gratissimum est, vt dum per pœnitentiam conteritur cor, & mutatur, mutẽtur etiam exteriora, etsi ad id, hæc mutatio, hominibus non multum cõducere videatur. Quod optime adnotauit Hieronymus, Oseæ enarrans illa verba: Et erit in die illa ait Dominus: Vocabit me vir meus, & non vocabit me vltra Baalim. Baalim lingua Sira, & Hebræa idem significat, quod vir meus. Dicit ergo: Non uocabis me uir meus, nomine hoc Siro Baalim, vt intelligas nomina idolorum sic esse mihi infensa, vt etiã quod bene dici potest propter ambiguitatẽ, & verbi similitudinem nequaquam velim dici, ne dum aliud loquitur, alterius recordetur, & virum nominans idolum cogitet, & si ista fecerint, percutiam cũ eis fœdus in die illa. Hinc colliges id Deo multum placere, si pœnitentiæ tempore ea relinquantur, quibus aliquando Deum offendistis, sicuti sunt vestimenta pretiosa, torti crines, facies composita, suauis odor, fascia pectoralis, cibi delicati, indumenta immoderata, ludi, etiam illi, qui aliàs licerent. Sicut Niniuitæ fecerunt, omnia accipientes, quæ possent iuuare ad pœnitentiam eos quoquo modo, & reliquerunt illa, quæ possent eorum animos à dolore abducere. Qui pœnitentiam agit, incedit tristis: vnde vestes hanc debent tristitiam repræsentare. Indecorum enim esset valde, si fœmina, qua die maritum tradit sepulturæ, & flet eius mortem, induatur veste pretiosa, crispet capillos, facies componat, & depingat purpurisso. Mortua est anima hominis Christiani, qua die peccauit, Deum amisit, & dies lacrymarum, & pœnitentiæ, in quo id dolere debet homo super omnia, ludis & pretiosis vestibus consecrabitur? Minimè, sed erit pro suaui odore, fœtor, pro zona, funiculus, pro crispanti crine, caluitium, & pro fascia pectorali, cilicium, id propria voluntate actum, ne digna sit pœna illius, qui sic pœnitere noluerit, relinquendo ea, quæ habitum pœnitentis non decent. His omnibus minus erat multo, quod bestiæ comederent, aut non, quod lac porrigeretur infantibus, aut non daretur, sed id tam erat necessarium, ait Basilius, vt si hæc non fecissent Niniuitæ, eorum pœnitentiam Deus non

Ambro. ser. 40.

Hieron. Osee 2.

Esa. 3.

acceptas-

Digitized by Google

acceptaſſet, quia eiulatu infantium, & uocibus beſtiarum, internus excitabatur dolor, ut ſic ardentius diuinam implorarent clementiam. Sicut enim in prælio, cum equus audierit bucciuam, exultat audaćter, & in occurſum pergit armatis, ſic Niniuitæ beſtiarum uocibus concitabantur ad flenda peccata. Concitaturque dolor in homine pœnitente, cum vilibus indutus fuerit, cinere aſperſus. Vnde cum tempus agendæ pœnitentiæ dicatur, vacare debent homines ſoli Deo, & ea relinquere, quæ alias licerent. Vnde temporibus Quadrageſimæ dicebant Sancti, à rebus etiam licitis abſtinendum eſſe. Matrimonia contrahere ſanćta res eſt, & tamen iure cautum eſt, & in Concilijs voluit Eccleſia, ne tempore Quadrageſimæ pœnitentiæ conſecrato celebrarentur. In Concilio quodam Granatenſi trecentis annis, vel eo circiter, poſt aſcenſionem Domini celebrato, ſtatutum eſt, vt coniuges ſepararent thorum tempore quo agenda eſſet pœnitentia. Sicut Ioel dixerat: Egrediatur ſponſus de cubili ſuo, & ſponſa de thalamo ſuo. Et Leo Pontifex huius nominis primus dicit, vt hoc tempore emptiones aut venditiones non fiant, ne diſtraćti homines ab agenda pœnitentia reuocentur. Et alius Pontifex præcepit, vt nullus extra propriam domum comedat, aut diſcoloria induat veſtimenta, ſed nigri coloris. Quid erit his diebus, ludis, conuerſationibus, conuiuijs, & eis rebus vacare, in quibus nouæ efficiuntur Deo offenſæ? Reliquerat Sodomam vxor Loth, ſed cum terga vertit ad aſpiciendum incendium in ſtatuam Salis verſa eſt; ſic & his contingit, qui redeunt ad eadem pericula, quo tempore ea deberent fugere, & deteſtari per pœnitentiam, vnde abſque pœnitentia moriuntur. In pœnitentia, veſtes, cinis, lacrymæ, &c. dignæ ſunt homine peccatore, libro 14. capit. 22. num. 16. 20. 25. 27. 30. 32. vſque ad 34. Pœnitentiam comitetur humilitas, & propriæ fragilitatis cognitio num. decimonono, & 35. Pœnitentiam agit in cilicio, & cinere, qui cognoſcit, quid per culpam fecit, & quid per illam factus eſt, nume. 19. Pœnitentiam agens ea relinquat homo, quibus antea ſeruierat vanitati, veſtium ſuperfluitatem, tortos crines, comam, cibos, &c. num. 23. 26. 30. & 31. Pœnitentiæ arma ieiunium, & ſaccus. Antea inchoatur ieiunium, & poſt induatur homo ſacco, quia primum debet eſſe id, quod occultum eſt, ſecundo id, quod eſt palam, num. 26. 52. & 53.

Ad 39.

Ioel 2.

Gen. 19.

Hæc omnia Niniuitæ fecerunt, flentes, ieiunantes, in cinere, & cilicio incedentes, quæ omnia non ſufficerent, niſi in pœnitentiæ confirmationem dicerent ex ore Regis clamante præcone: Quis ſcit, ſi conuertatur, & ignoſcat Dominus, & reuertatur à furore iræ ſuæ, & non peribimus? Præcipua pœnitentiæ pars hæc eſt, quod cogitet homo, an lacrymis, & triſtitia placandus ſit Deus. Non quidem deſperans, ſed timens. Quoniam quamuis certo is ſciat, Dominum reconciliari uera hominis pœnitentia, tamen meticuloſus ſemper eſſe debet, an vera ſit pœnitentia, quam ipſe agit, Vel quis ſcit, ait, quia duæ ſunt cauſæ huius locutionis, in qua non dubitationis hæc uerba ſunt, ſed uel ut oſtendat homines liberi arbitrij eſſe, nec Deum præſcientia ſua eis neceſſitatem imponere. hoc ex Hieron. & Chryſoſto. lib. 2. vt rei difficultas oſtendatur ſiue paucitas facientium ex magna multitudine pauci conuertentur. Cum Deus miſit Ioelem, qui populo prædicaret: Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra. Egrediatur ſponſus de cubili ſuo, &c. Congregate paruulos, & ſugentes vbera, poſt illa omnia, ſubdit: Quis ſcit, ſi conuertatur, & ignoſcat? Cum tanta præcepiſſet Prophetâ, ut ſcinderent corda, ut fletibus compungerentur, &c. nondum ſecurus de uenia, ait: Quis ſcit? Vnde colligitur hominum Chriſtianorum inſania, qui Deum placatum continuo

Cap. 2.

Digitized by Google

credũt, cum primum vel leuiter peccata cogitantes, ea dixerint cõfessori. Sic & Daniel cum Nabuchodonosor Regi consuleret, vt Eleemosynis Deũ iratum placaret, & misericordijs pauperũ pctã redimeret, addidit: Forsitã ignoscet delictis tuis. Et cũ persuaderet Petrus Simoni Mago, execrandi criminis odium dixit: Pœnitentiã age ab hac nequitia tua, & roga Deũ, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui, qua .s. voluit donum Dei pecunia possidere. Hoc metu agenda est pœnitentia, cũ huius rei cognitio Deo ipsũ sit reseruata. Vñ Augustin. in illa verba: Incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi, aut. Quæ sunt ista incerta, & occulta, diuinæ sapientiæ reseruata, q̃ Deus Regi Dauid reuelauit? Vtique illud, qd pœnitentiam agenti peccata dimiserat Deus, sicut illi dixit Nathan Propheta: Dominus transtulit peccatum tuũ a te. Vnde Niniuitæ maiorem, acrioremq. agebant pœnitentiam hac cogitione acti: Quis scit, &c. Propterea quãuis fides doceat pœnitentia deleri hominum peccata, tamen quia qualitatẽ suæ pœnitentiæ non cognoscit, ex vna parte exemplis aliorum pœnitentium, moueatur ad sperandum, sed timens, p totam vitam pœnitentiam agat, de propitiatio peccato non existens sine metu. Pœnitentibus Niniuitis sententia Dei lata executioni non mandatur, vt nullus diffidat veniam, lib. 14. cap. 23. num. 8. Ad pœnitentiam agendam mouere nos debent exempla peccatorum pœnitentium nume. 16. Pœnitentiam sic agere debent homines, vt securi nõ sint, sed meticulosi de venia, lib. 14. ca. 22. num. 25. 50. 56. & 58. cap. 23. num. 8. Pœnitens cogitans qualis fuerit factus per peccatum, pœnitentiam agat non verbo solum, sed facto, sui effectus iudex rigidus, & castigator, libro 14. c. 22. num. 16. 25. 29. 30. 32. 52. 56. vsque ad 58. Pœnitentia Niniuitarum miranda fuit, consilio, & sapientia plena, lib. 13. capit. 6. num. 2. & 3. lib. 14. capi. 12. nu. 6. & 7. c. 21. nu. 21. c. 22. nu. 26. cap. 23. nume. 8. Et cum talis esset, tumuerunt, idque non sine ratione. Vnde docet Hieronymus in prologo Ionæ, historijs Hebræis, & Græcis constantissimum esse, docente etiam Herodoto, qd Niniue tempore Iosiæ, regnante apud Medos Astiage, funditus est euersa, quadraginta annis post Ionę prophetiam, cum post per actam pœnitentiam hanc tam a Dño, tamq. merito celebratam, in pristina vitia lapsi fuerint, quibus Dei contra se prouocauere sententiam, vt curet homo, ne securus sit, dũ viuit pœnitentia duret tota vita, lib. 3. cap. 25. num. 16. & 17. lib. 14. c. 17. nu. 9. vsque ad 11. c. 21. num. 51. cp. 22. nu. 7. 11. vsque ad 13. 18. 35. 43. 47. 48. & 58. cap. 24. num. 3. Ex his, quæ dixim⁹ manifestissime constat, quam iuste dãnandi sint homines Christiani hoc Niniuitarum exemplo, hac mirabili pœnitentia, quam vno solo medio (quod potius desperationem inducere videbatur, cum nulla adhibita conditione) ꝓposito, eos a malo reuocauerit, hæc sola verba repetens: Ab hinc quadraginta dies. Vel vt Hebrei legunt secũdum Augustinum: Ab hinc tres dies, & Niniue subuertetur. Sacras literas non habebant, quibus eis diuina bonitas innotesceret, vbi legerent. Quacumque die ingemuerit peccator, iniquitatum eius amplius nõ recordabor. Spes illorum attolli non poterat illis verbis: Numquid voluntatis meæ est mors impij, & non magis vt conuertatur, & viuat? Etsi aliqua facta, fama prodiderat, quia celeberrima fuerant, cuiusmodi erant diluuium, incendia Sodomæ, &c. plagæ Aegypti, hæc & alia his similia, potius Dei iram, quam clementiam suadebant, & nihilominus Rex, magnates, viri, fœminæ, nobiles & plebei pœnitentiam egerunt vix credibilem. At nobis sæpe prædicit futura supplicia, vt pœnitentiam agamus, & resipiscamus, lib. 2. capit. 11. numero quarto, vsque ad septimũ, 25. & 26. lib. quarto, capit. nono, num. 10. & 11. cap. decimo, num. 10. capit. 12. num. 10. vsque ad 12. 14. & 25. c. 18. nu. 11. & 12. lib. 14. capit. 21. nume. 21. 22. 35. & 37. Nos audiuimus Deum clamãtem: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies

Cap. 4.
Act. 8.
August. in Psal. 30.
3. Reg. 12.
Hieron. in Ion am.
Nahum.
Lib. 18. de ciuit. c. 44.
Mc. 18.
ibidem.
2. Cor. 6.

dies salutis, commendemus nosmetipsos in multa patientia, in ieiunijs multis. Et iterum: Tribularer, si nescirē misericordias tuas Domine, tu dixisti. Nolo mortem peccatoris, qui Chananæā, & publicanum vocasti ad pœnitentiam, & Petrum lacrymantem suscepisti misericors Domine. Hodie proponit Ecclesia filium prodigum, iam Samaritanam fornicariam, adulteram, quibus, exemplis pœnitentiam fidelibus cupit persuadere. Cumq. Niniuitę, ait Chrysostomus, aliorū exemplis visis aut lectis, moueri non possent, nihilominus pœnitentiam egerunt, qualem retulimus, immo qualis dici non potest, in nobis autem tot monita, tot promissa, tot terrores, tot illata supplicia, tot exhibita beneficia, nos omnino non mouent non pauemus audientes, *viros Niniuitas surrecturos in iudicio cum generatione hac pessima, & qui condemnabunt eam, &c.*

Chry. hom. 8. ad popu.

Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, & condemnabit eam, quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, & ecce plus quam Salomon hic. Vt Iosephus docet duplex fuit Saba, vna in regione Arabiæ ppe Hierusalem, altera in Aethiopia, quæ multū distabat ab Hierusalem, a qua Regina venerat, sapientia Salomonis audita, innumeris gentibus comitata, plena diuitijs, & camelis portantibus aromata: portauit aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas. Cumq. postmodum vidit Salomonis, dñi ordinē ministrantiū extra se posita dixit: Beati serui tui, hi qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam. Horum condēnatio Iudæorū in hoc consistit, qđ diuini nostri Salomonis ꝑsentia male vti sunt, qui cum Rex pacificus magnificatus esset, cuius vultum desiderat omnis terra, sicut Ecclesia celebrans ipsius natiuitatem clamauerat. prædicans contēptus est. Aiebat Origenes. Proposuerat primum Christus Dominus Ionæ signum, mirandum Niniuitarum pœnitentiam, & statim refert aduentum Reginæ Saba. Vt si virile Niniuitarum opus ad virtutem hos non extimularet, id efficeret mirabile factum Reginæ. Fœmina erat illa, & Regina, diues multum, & delicata. Poterat Iudæus, aut Christianus dicere exēplo priori proposito, venit Propheta a Deo missus, a magnis periculis liberatus, Deo causam ipsius, & illorū agente, qui daret voci illius vocem virtutis, illorum mouens & excitans corda, & præterea ea, quæ Ionas prædicabat, in proprijs conscientijs legebāt Niniuitæ, cum merito aspicerent iratum Deum ob grauia ipsorum scelera, quibus super alios barbaros dediti erant, & ex altera parte mētu ingenti pulsati, ne amitterent liberos, vxores, viros, proprias facultates, pœnitentiam egerunt, maxime cum pœnitentiam hanc toti populo indiceret Deus interne, & eam Rex tam rigide cunctis præciperet. Ne quis in re hac excusationem afferret, refert Dominus Reginam Saba, quæ audita fama Salomonis venit, a Prophetis non vocata, nec minis, aut promissionibus acta. Nullus ei dixit Deum id iubere, diuinam indignationem, aut certe Regis Salomonis inuenturā nisi pgeret, nō necessitato cōpulsa, nō vt diteſceret, pfecta est, longāq. aggressa peregrinationē periculis plenā, magnis impēsis pagendā viā, periculōse salute in tanto itinere, frigoribus, imib. ardentissimo sōlo, &c. Cūq. veniſſet, obstupuit cōtēpla ta & sapiētiā Regis, & apparatus seruorū, & ordine ministrātiū, & non hēbat vltra spm, quæ & magnifica dona Regi obtulit. Hęc in detestationē Iudeorum adducit Dñs, q & cedūt in Chrianorū cōdēnationē. Viderunt illi tantas Dñi opes, grām in labijs ipsius diffusā, infinitā eius sapiētiā, cui cōparata oī Salomonis sapientia, stultitia est. Viderunt Dñm tā sibi ꝓficiū, q̄rentē infirmos, & rogātē: Vis sanus fieri? Quid tibi vis faciā? &c. Christ Dñs Iudęis erat ꝑsens, de quo tāta audierāt, cuius tā mirāda viderāt gesta, nō lōgo mēso itinere q̄rēda esset animæ salus Domino inter ipsos conuersante, & tamen multi eorum solum cum quærebant, vt calūniarentur, vt occasiones inuenirent ad per-

3. Reg. 10. & 2. Para. 9.

Ioseph. li. 2. Antiquit.

Ori. ho. 39. in Lucam.

dendum eum. Regina Saba à longinquis venit, vos præsentem habens Christum, illa cum labore, vos sine difficultate; illa laudauit alienigenam, vos condemnatis terrigenam; illa ad ipsum venit, quem sola fama cognouit, uos probatum miraculis contempsistis; illa cum muneribus, vos cum opprobrijs; desiderio sapientiæ acta illa venit, licèt Salomon ea doceret, quæ ad naturas, & proprietates rerum spectabant, à cedro Libani vsque ad hyssopum disputans; Christus Dominus ea docebat, quæ hominum concernebant salutem. Et tamen illa venit, isti eiecerunt cœlicum magistrum, Deum ipsum; illa, innumera contulit Salomoni, vt grauitudine moueretur; isti gratis audiebant, quæ à diuino illo sapientiæ fonte procedebant; ipse eos quærebat, ipse rogabat, ipse dona pollicebatur, vt audire ipsum vellent (Chrysostom.) Illa à finibus terræ venit, Christianus nec passum dat, vt ipsum audiat loquentem, immo si ipse portas tuas ingredi voluerit, turpiter eijcitur, & confusus discedit.

3. Reg. 4.

Cum immundus spiritus exierit ab homine, &c. Iste locus differitur latè Dom. 3. in Quadrag.

10 *Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius & fratres stabant foris quærentes loqui ei. Cum hoc ei quidam nunciasset, dixit: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? &c.* Hoc dixit, inquit Augustinus, vt terreni generis necessitudinem propter regnum cœlorum contemnendam doceret. Parentes diligendi, sed ordinatè postponendo illos Deo, libro primo, capitu. 11. nume. nono, capit. 16. nume. 17. lib. 3. capitu. 9, num. 41. lib. 6. capit. 8. per totum. In his etiam verbis occasione qua prolata sunt à Domino, eius eximius amor perpendendus est. Cum enim Pharisæos, & Scribas tam iustè vocasset *generationem malam, & adulteram*, cum dixisset, *septem alios dæmones adueniuros, qui eorum animas inhabitarent*, continuo adiecit: *Qui fecerit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* Fratres & sorores vocat, qui cohæredes cum ipso futuri essent, diuinam facientes voluntatem, mater autem, quia fœcundissima charitate, verbis & exemplis parturiunt eos, qui fratres sunt Christi, ait Augustinus. Vide bonitatem, qua istos ad se Dominus voluit trahere, vt vinceret affectio, suaderet humanitas, attraheretque charitas eos, qui tam longè erauerat ab ipso. Quando exemplum Niniuitarum non prodest, comminationes diuini iudicij, in quo accusandi sunt à barbaris, hos à malo non reuocant, amore hoc eximio eos ad se vult trahere dicens: *Qui meam perfecerit voluntatem*, beneuolus ero ei sicuti fratri, aut sorori charissimæ, aut verò matri. Quod clarè monstrauit, dum matrem charissimam uolentem loqui sibi foras reliquit, ut beneficeret hominibus, qui indigni erant, qui uel audirentur. Amor Dei ingens similitudine nutricis ostenditur, & etiam matris, dum nutrix, & mater uocatur hominum, libro primo, capit. sexto, nume. secundo, tertio, & 11. Sed tamen cum iustos diuinam facientes voluntatem fratres, & matrem uocat, similem declarat amorem, dicens: Dilectus meus mihi, & ego illi, ibidem nume. 22. Vt ergo diuinam ostenderet dilectionem, & bonitatem, aspera locutus, statim blanda dicit: *Qui fecerit voluntatem meam meus frater & soror erit.* Redite præuaricatores ad cor, si minus non mouemini, uel his saltem pollicitationibus uoluntatem Dei facite. Amor Dei maximus probatur, cum minatur, & statim quasi cum pœniteret, more hominum, reuocare uidetur sententiam, libro primo, capitu. sexto, nume. 13. & 14. In hoc q. ostenditur eius bonitas, ingens q. dilectio, quoniam læsus cum sit, & contemptus, ipse nos rogat, nec aspernatus à beneficio desistit,

Lib. de sanc. virginitate

Cant. 2.

Aug. lib. 7. contra Faustum.

lib. 1. c. 6. num. 31. & 32. c. 5. nume. 4.

FERIA

FERIA QVINTA post primam Dominicã Quadrageſimæ.

Secundum morem Romanum.

EVANGELIVM.

Egreſſus Jeſus ſeceſſit in partes Tyri, & Sidonis, & ecce mulier Chananæa. Matth. 15.

Feria 5. Dominic. 1. in Quadrag.

SANCTI in enarratione huius Euangelij, & inter eos Chryſoſto. hom. 16. inter uarias ſecundi Tomi, mirantur maximè, conſiderantes Dominum, ut prouideat neceſſitati fœminæ malè à dæmonio uexatæ, mutũ, & precationibus miſeræ mulieris uelu ti ſurdum effectum, eo maximè tempo re, in quo expertus Iudæorum ſceleſtiſſimos mores ad gentes confugerat, ut reperiens uel botrum in uite maturũ, uel granum ſaltem lætetur, & huius conſideratione indignatio moderetur ipſius, ſicut ſcriptum eſt: Hæc dicit Do *Eſa. 65.* minus: Quomodo ſi inueniatur granum in botro, & dicatur: Ne diſſipes illud, quoniam benedictio eſt, ſic faciam propter ſeruos meos, ut nõ diſperdam totum: cum præmiſiſſet: Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur uia non bona poſt cogitationes ſuas. Hos reliquerat, & ſecedens in partes Tyri, & Sidonis audit mulierem gentilem & idolatrã, miſericordiam poſtulantem, & non reſpondit ei uerbum. Centurio cum *Matth. 8.* primum ſalutem poſtulauit à Domino, ut ſeruum illius curaret, continuo gentili reſpondit. Ego ueniam, & curabo eum, & exultans maximè dixit: Multi ab Oriente, & Occidente uenient, & recumbent cum Abraham in regno cœlorum, filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores: ubi horum miſerandum ſtatum perſpiciebat, gentium ſalute conſolabatur, huic autem mulieri poſt tam importunas preces, nec uerbum reſpondit. Duo ergo in re hac conſideranda ſunt. Primum, quod in re hac difficile uidetur, & nouum. Secundo, quod Chriſtus Dominus in re hac intendebat.

Circa primum, nec pauca, nec parua ſunt quæ hominum animos mouere poſſunt, ut rei huius nouitatem admirentur, conſiderantes Deum ſemper fuiſſe paratum, ut his, qui in ueritate quærerent illum compateretur, adeſſet & uocantibus ſ deque illo loquentibus aſtans reſponderet: Deus amplius dat, quam rogatur, & promittit, lib. 3. cap. 10. nume. 105. lib. 4. cap. 9. num. 1. cap. 25. num. 1. Dies feſti Dei dicuntur illi, in quibus hominibus benefacit, lib. 4. cap. 7. nume. 1. & 2. Deus effundere cupit ſuam miſericordiam, ſicut quia doloribus partus cruciatur, fœmina, deſiderat fœtum emittere, ibidem nume. 9. & 19. De qua re diſſeritur, lib. 4. cap. 16. quod Deus uelociter adeſt his, qui in ueritate quærunt illũ, & uocant, & lib. 5. c. 10. num. 20. Deus inuenitur, ſi quæratur, ſicut oportet, & ubi oportet, & qñ oportet, ut mulier hæc fecit, lib. 4. c. 16. n. 18. & 19. c. 19. c. 5. Morã in Deo, ut benefaciat, qñ aut vidimus, aut experti ſumus? Vt puniat quidem, lento procedit gradu diuina vindicta, diſſimulatq. id frequenter. Vnde cum Dñm intra vrbem Samaritani nollent recipere, indignati Apoſtoli hac hoĩum inſolentia dixerunt: Vis, vt *Luca 9.* deſcendat de cœlo ignis, qui tantam hoĩum impudentiam feriat? Continuo audierunt: Neſcitis cuius ſpiritus eſtis, filius hominis non venit animas perdere, ſed ſaluare. Nec id ſolum de Deo in lege noua intelligere debemus, vbi Deus miſerationũ, & Deus totius conſolationis uenit unguentis delibutus, ut hominum neceſſitatib⁹ medeatur, ſed generaliter, & ſemper, ait Chryſoſtomus, id de Deo animaduer- *Chryſoſ. ho.* tere debent homines, quod uelox eſt *5. de pœnit.* ad ædificandum, & tardus ad deſtruẽ- *Geneſ 5.* dum quod ædificatum eſt. Vt mundi *Joſue 6.*

machinam conderet, cœlum, terram, aues, pisces, &c. sex diebus opus immensum peractum est. Vt solam destrueret ciuitatem Hierico septem diebus id factum est, concrepantibus tubis, circumeunte area, clamantibus Sacerdotibus, vociferante populo. Vt Adam grauissimum scelus & primum, quod hommes contra diuinam bonitatem patrarunt, puniret, deambulans ad auram post meridiem venit Deus interrogans: Vbi es Adam? In figura veniens humana, vt misereretur illius, quem punire cogebatur. Et vt destruat mundum aquis diluuij, centum annis, antequam iustitiã executioni mandet, in omnem carnẽ, quæ corruperat viam suam, id prędicit, ignosciturus, si resipiscere vellet mundus. Et Sodomam combure statuens multa tentauit media, vt ignosceret, & dixit: Descendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, hac phrasi indicare volens, quã tarde ad castigandum moueretur, malis, vt id efficeret, compellentibus. Vt Esaiam mundaret, Seraphin volauit quam citissime id effecturus, non ambulans, sed volans, vt Ezechiam Regẽ puniat, & morte priuet. Esaiam mittit, tempus concedit, in quo disponat domui suæ, antequam moriatur, immo in quo Dominum precetur, ne moriatur, & prima lacryma à Domino considerata, antequam Esaias palatium egressus esset post nuntiatam mortem futuram Regis, diuinum accepit mandatum, vt rediret, & diceret Ezechiæ: Hæc dicit Dominus. Vidi lacrymam tuam, multas effudisti, sed prima mot⁹ sum, non morieris. Hęc Chrysostom⁹. Vnde dixerat Dominus Oseæ 5. Ego quasi tinea Ephraim & quasi putredo Domini Iuda, paulatim ait ꝙ infliget flagella vt tinea quę vestes longo tempore consumit ut det eis locum pœnitentiæ & prouocet ad salutem iter Hieron. Adhuc te loquente dicam: Ecce adsum, id quod dilationis habere potest, si expectem finitam orationem non faciam, sed adhuc te loquente, præsto ero. Et si id tibi parum videtur, cum homo factus est, illum, qui in piscina triginta, & octo annos habebat in infirmitate sua, ipse quæsiuit, cęcum à natiuitate curauit non rogatus, Samaritanam, Zachæum, &c. immo verò quando Samaritana in fonte ipso existens, aquæ calicem porrigere noluit, ipse Dominus fontem aquæ viuæ infimæ, & peccatrici mulieri liberaliter concessit. Vnde cum semel in sabbato mulierem à dæmonio liberasset, indignationem sentiens Iudæorum dixit: Nonne in sabbato vos bestiam soluitis, & ducitis adaquare? Cur ergo hanc filiam Abrahę alligatam decem & octo annis non oportuit solui à vinculo isto die sabbati? Cumque Deus factus est homo, continuo hominum saluti fuit intentus, nec ad id maturam expectauit ætatem, vt homines à potestate diaboli eriperet, sicut scriptum est: Quia antequam sciat puer vocare patrem, aut matrem, auferet fortitudinem Damasci, & spolia Samarię coram Rege Assiriorum, vocatur q. nomen eius, Accelera, spolia detrahe, festina prædari, propter velocitatem, qua à potestate dæmonis eruturus erat homines. Immo quando hominum aut pigritia, aut uerò debilitas tanta sit, vt ad ipsum accedere nec valeant, nec velint, ipse veniet, vt sicut pastor gregem suum pascat, in brachio suo, congregabit agnos, & in sinu suo leuabit, fętas oues ipse portabit, & dicet congratulamini mihi quia inueni ouem quam perdideram quia ipsa fugerat. Qui ergo quondam transiens viderat fœminam concubitatam in sanguine suo, & continuo illi, quę sceleribus erat plena, nihilque de remedio cogitabat, dixit: Viue, & eam monilibus, & mille donis decorauit, & diadema regium capiti imposuit, effecta pulchra vehementer nimis, quæ propria fœditate erat contenta. Modo ciuitatem Chananæorum ingressus, & latens in domo inquiritur ab hac muliere, postulat salutem filiæ, rogat vt miserandam illius calamitatem aspiciat, nec auditor. Egreditur domum Dominus, egreditur & ipsa, egreditur ille ciuitatem, sequitur ipsa, etsi à Domino contempta; egreditur fines Tyri, & ipsa

Gen. 3. Gen. 6. Gen. 18. Esa. 6. Esa. 38. Esa. 38. & 11. Ioan. 5. Ioan. 4. & Luca 13. Luca 13. Esa. 8. Esa. 40. Luca 15. Ezech. 16. Marc. 7.

Digitized by Google

Auguſti. in Pſal 64. & ipſa non laſſatur, quia de illa ſcriptum eſt, (Auguſtin.) filiæ Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur. Vbi Domine, inuenitur fœliciſſima illa promiſſio: Apparui his, qui me non quærebant, inuentus ſum ab his, qui me non interrogabant? Chryſoſtomus: Dixerat Deus, nihil tibi, & Chananæis, ſed eſto in finibus tuis, & in gẽte tua negotia exerce, & connubia iunge, quia linguam tuam habes, & legem Moyſi, quam ſicut maceriam inter nos, & illam poſui: Ne imperfecti Iudæi ſeducerentur, connubia, negotiationes, & amicitias Chananæorum, ipſis vetuit. At Chriſto Domino, hominũ ſanctificatori iſta prohibenda erãt? Petro dictum eſt: Quod Deus ſanctificauit, tu ne commune dixeris, vt à diuinis beneficijs, à fide, ab Eccleſia nõ arcendos infideles oſtenderet. Et auibus præceptum eſt, vt comederent carnes equorum, ſeruorum, &c. Vt idem etiam doceret & Dominus noſter, non omnibus quærentibus ipſum prouidebit de remedio. Indignatur Deus acriter contra Iudæos, & ait: Væ filij deſertores, vt quid additis peccatum ſuper peccatum, qui ambulatis, vt deſcendatis in Aegyptum, & os meum non interrogaſtis ſperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in vmbra Aegypti, & erit vobis fortitudo Pharaonis in confuſionem, & fiducia vmbræ Aegypti in ignominiam. Ecce diuinam indignationem contra Iudæos, quia ab ipſo auxilium, & conſiliũ non efflagitabãt. Miſit Rex Ochozias, qui ceciderat per cãcellos cœnaculi ſui, vt conſulerentur Belzebub, vtrum viuere poſſet de infirmitate illa. Et cõtinuo miſit Deus Eliam in occurſum nuntiorum, vt diceret: Nunquid nõ eſt Deus in Iſrael, vt mittatis ad conſulendum Deum Accaron? Quamobrem hæc dicit Dominus. De lectulo, ſuper quem aſcendiſti, nõ deſcendes, ſed morte morieris. Indignatus Deus iuſte, & licet ægritudo de ſe mortalis non eſſet, moriturum dixit infœliciter, quia Deum non conſuluerit, ab ipſo aut cõſilium, aut remedium non poſtulauerit. Mulier hæc gentilis erat, Deos colebat, & tamen his omiſſis, fide mirabili acta, Chriſtum Dominum quærit, vt illi prouideat de remedio, *& non reſpondet ei verbum*. Denique ſi filiæ illius ægritudo altera eſſet, non mirarer, quoniam ſæpe expedientiſſimum eſt, vt Deus indulgeat vtilitatibus noſtris, & non deſiderijs noſtris. Quoniam frequẽter homo, dum infirmatur, fortior fit, & potens, & vermibus plenus clamat Iob: Quis mihi det, vt veniat petitio mea, & qui cepit ipſe me conterat? Soluat manum ſuam, & faciat me, & affligens me dolore non parcat. Et diabolus, qui Paulum colaphizabat, corporeis infirmitatibus id efficiebat ait Hieronymus, vehementiſſimo capitis dolore eum premens, & audiunt ab ægritudine liberandum non eſſe, quia virtus in infirmitate perficitur. Aegritudo corporis multa habet cõuenientia, quibus infirmi conſolandi ſunt, lib. quinto, ca. nono, num. 1. per totum caput. Aegrotantes Sãcti fortiores, & meliores erãt, quam cum ſani degerent. Vnde egrotãtes diſcipulos cum curare poſſet Paulus, nolunt, ibi. nume. 7. 8. 18. 23. & 24. Præterea in Sanctis, etiam ſi dæmõ eos vexet, nullum nocumentum infert animabus, vt docet Gregorius explicans locum Iob: Nunquid ferier tecum pactum, & accipies eum ſeruum ſempiternũ? pactum cum Dño, inquit, facit Leuiathan, qui iuſtos maleuole tentare appetit, ſed tamen id Deus in vtilitatẽ iuſtorum ordinat. At filia mulieris huius male à dæmonio vexabatur. Tota enim diaboli cura eo tendit, non vt corpus poſſideat, aut in facultatibus, aut ſalute lædat, ſed vt animam hominis perdat, lib. 4. c. 31. num. 13. cap. 36. nu. 13. Vbi docetur, quod in perſecutione Eccleſiæ animas volebat iugulare, non corpora. Diabolus animabus perdendis intentiſſimus eſt, ad quod omnia alia ordinat nocumenta, lib. quarto, cap. 35. num. 1. 11. 12. 15. Diabolus in ſiti currit, vt pretium noſtrum, ſcilicet, ſanguinem Chriſti nobis tam proficuum repellat, lib. quarto, cap. 35. nume. 3. cap. 37. nume. 11. Diabolus eos, quos inhabitat,

Eſa. 65.

Chryſoſt. Exo. 23. & Deut. 7.

Act. 10.

Apoc. 19.

Eſai. 30.

4. Reg. 1.

2. Cor. 12.

Iob 6.

2. Cor. 12.

Gregor. 33. Mora. cap. 13. Iob 40.

habitat, similes sibi facit, lib. 4. c. 34. nu. 9. Hanc fœminam male vexabat dæmon, quia cum peccatrix esset, & idolatra, vmbræ & calamo comparata, ibi dormiebat, lib. 2. c. 8. n. 28. li. 4. c. 32. n. 1. c. 34. nu. 1. 2. 4. 6. 8. 18. & 19. Iustis enim tãtum est minister Dei ad eorum probationem datus, lib. 2. c. 8. num. 34. lib. 4. c. 29. num. 7. c. 34. nu. 14. & 21. c. 35. nu. 9. & 14. cap. 36. num. 3. 10. 12. & 15. Vnde non lætatur dæmõ, sed tristatur in persecutionibus Sãctorum, cum ruina non sequitur lib. 2. c. 6. num. 12. c. 7. n. 39. lib. 4. c. 37. n. 3. vsque ad 5. 7. & 10. lib. 6. c. 9. nu. 41. Vnde ũ illis nocet, in minimis nocet, non in magnis, lib. 2. c. 8. nu. 27. 28. & 30. lib. 6. c. 9. nu. 41. Immo in magnum bonum tentat eos, quos non deijcit, lib. 2. c. 8. num. 3. Cum ergo mulieris huiꝰ infirmitas tã esset grauis, & pestilens, quia dæmoni crudeli tyranno subdebat, nec per horam dissimulanda videbatur, tali hospite commitata, ex vna parte gẽtilis erat, ex altera male a dæmonio & corpus, & anima vexabatur, inferno proculdubio quam similis existeret. Hæc sunt, quibus admiramur Deum misericordẽ occasiones quærentem, vt benefaciat, qui velox est in ædificando, & tardus in destruendo, & quod ex altera parte non sicut iusti, dæmoni tradita sit fœmina, sed quod *male a dæmonio vexatur*, & rogatus tam instanter curam dissimulet, quibus rationibus acti illud inquirere debemus, quibus de causis motus sit Christus Dominus, vt in curanda tristitia & matris, & filię sic se gesserit.

12

4 Vt arbitror, curationem distulit Dominus, Primum, vt infirmitatis grauitas consideraretur, & difficultas remedij, vt in posterum, mater, & filia tanto malo prouiderẽt. Indubium videtur sane, flagellum hoc irregulare in muliere pagana, cui in multis similes erant reliquæ illius populi, & idolatræ & peccatrices, quod inter alias hæc a dæmonio male vexaretur, hæc tã rigida Dñi animaduersio & causas, & remedia eiusdem generis haberet. Fornicarium Corinthiũ, qa cũ nouerca fornicabatur, & eã habebat cõcubinã, Paulus post multum consilium decreuit tradere huiusmodi hominem Sathanæ in interitum carnis suæ, vt spũs saluus fieret in die Dñi. Morbi n. tam graues, q tam difficulter curant, postulant remedia difficilia, & rara. Sicut & in ægritudinibus corporeis accidit, vbi, q̃ leuiculæ sunt, leui potione, aut minutione curantur, graues autem vix multis, & nouis grauibusq; adhibitis remedijs, sanant, qđ & similiter in morbis animæ cõtingit, qñ leuia, & communia peccata leuibus ẽt diligentijs curant, grauia grauibus, grauissima maioribus indigent medicaminibus, vt ad sanitatem perueniãt. Saulis mala, eos habuerũt gradꝰ, quos sactæ literæ produnt, quæ cum in profundum eum traxerunt perditionis, nõ communibus remedijs curatus est, sed spiritus Domini malus exagitabat eum, vt vel sic ad sanam mentem rediret, & pœnitentiam ageret, quo malo pressus quæsiuit Dauid bene psallentem, vt leuius nocumentum sentiret, quæsiturus Dominum (si saperet & intelligeret impius Rex) cuius diuino consilio, & prouidentia hæc agebãtur, vt resipisceret ille. Frequenter Deus alia intentat remedia regularia, quibus communiter medentur peccatores, calamitates, ęgritudines, paupertates, flagella, & alia adhibent, vt resipiscant, sicut cum Iuda actum est. At postquam parricidalis animus & Dominum vendidit, & sacrum cibum mens perfida tetigit, post buccellam introiuit in eum sathanas. Et Himenęus, & Alexander, post multa patrata scelera, fidem reliquere Catholicam, quam susceperant, & ne gentes nouiter cõuersæ hoc exẽplo mouerentur, vt ad idolatriam redirent quam dimiserant, hos Paulus sathanæ tradidit, vt discant non blasphemare. Erat filia Chananæa gentilis, & hac parte apertissimum est tot adorans delubra, & simulacra Deorum, seu dęmonum, qualis esset, cumque Dei non haberet cognitionem vllam supernaturalem, & contra legem naturalem multos habuisse errores in dubiũ est. Deos suos, & idola irridebant aliqui

similc.

1. Reg. 16.

Ioann. 13.

1. Tim. 1.

2. Cor. 5.

gentiles,

gentiles, lib. 4. cap. 15. num. 19. Sed etiam pauci hi erant. Vnde innumera recenset Paulus mala in quæ præcipites se dederunt Philosophi gentiles, cum primum obscuratum est insipiens cor eorum, traditi in reprobum sensum, vt faciant ea, quæ non conueniunt, & mutauerunt gloriam incorruptibils Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium, propter quod (ecce causam) tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, tradidit illos in passiones ignominiæ, &c. repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, plenos inuidia, homicidio, nullumque peccatum in prætermissum docet Paulus, quorum ommium caput idolatriã facit. Cum ergo mulier hæc huiusmodi esset, essent proculdubio peccata ipsius illa, quæ regulariter consequuntur miserrimum hunc statum, & maiora certe, cum inter tantos, male a dæmonio vexaretur. Quod enim Ecclesiasticus dixerat: Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt, & in furore suo confirmauerunt tormenta sua, in fœmina hac impletum cernimus. Et Marcus: Accessit quidam ad Christum Dominum, ingenti mæstitia pressum, filium secum portans, qui sic a dęmonio vexabatur, quod cum primum vidit Christum Dominum statim spũs conturbauit eum, & elisus in terrã volutabatur spumans. Dixitq. pater, hęc illi ab infantia accidere, & quod frequenter eum in ignem, & in aquam mitteret. Et comminatus est Iesus spiritui immũdo, pręcipiens vt exiret ab eo, & amplius ne intraret in eum. Et exclamans, & multum discerpens eum exijt ab eo, & factus est sicut mortuus, ita vt multi dicerent: Quia mortuus est. Iesus autem tenens manum eius eleuauit eum, & surrexit sanus. Flagella erant hæc ingentia, quibus digna erant peccata matris, filiæ, vel in vtraque, & ideo vt multum animaduerterent, & in posterum prouiderent, ne deterius aliquid contingeret eis, morose & difficulter misericors Deus, ad curam huius venit.

Rom. 1.

Eccles. 39.

Marc. 9.

5 Præterea, cum spirituũ ponderator sit Dominus, non omnibus æqualiter prouidet de remedio, alij imbecilles ne desistant, statim, exaudiuntur, quærit Deus eos frequenter, quos scit ipsum non quæsituros, at ipso monente, & inspirante, perpendebat mulierem hanc repulsam passam non cessaturam, quominus Dñm interpellaret, & precaret. Dñi silentiũ non eam mutam faceret, nec fuga Chri eã remoraretur, nec vero canis vocata irritaretur, & ex altera parte, vt dictum est, hoc medio conuenientius prouideret futuro bono, ideo, dissimulat, qui velox semper est in prouidendo bono hominibus, qua ratione expediens iudicauerit. Viginti & vno diebus Daniel in oratione iacens non exauditur, & alibi dicit Dominus: Homo, homo de domo Israel, qui posuerit immunditias in corde suo, & venerit ad Prophetam interrogans eũ: Ego Dñs respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum, vt capiatur domus Israel. Frequenter Deus morbis, paupertate, laboribus hominum incipit punire peccata, & cum primum clamant, ista moderatur in ipsorum malum. Peccatis Pharaonis id postulantibus, Deus acriter sæuiebat in eũ, plagis grauibus ipsum percutiens, cum premebatur, ad Moysem cõfugiebat, & cum tam facile remedium aspiceret aduenire orante Moyse, & rogãte Rege, hinc innumera consurgebant mala, statim cor eius indurabatur, mortua sunt totius regni primogenita, ipse, totus exercitus eius, nobiles, &c. in mari submersi sunt: qm̃ illud, ipse misericordiam credebat, quando plagę cessabãt, re vera mia non erat, sed maior Dñi indignatio. Deus ergo summa bonitate sua laborem non aufert, quando id viderit hominibus expedire, vt cum hac muliere gestum est. Labores multis de causis perpetiuntur Sancti, libro nono, capit. . . . num. quinto, vsque ad 9. 12. 14. 23. 24. 42. & 43. libro, 10. cap. 1. num. 4. & 15. In laboribus laborat corpus, anima autem expectat reuelationem filiorum Dei, lib. 9. c. 15. num. 24. In laboribus, & tribulationibus multo melius iusti se habent, quam in delitijs

Dan. 10.

Ezech. 14.

Exod. 9. & Infra.

libro

libro 10.c.1.n.6. Labores malorum incipiunt hic, duraturi sine fine num. 14. At quando flagellat. Deus peccatores vt resipiscant, lib.4.c.6.n.4.6.14.15.& 17.c.7.n.5.& 4.c.12.n.23.& 24.c.22. nu.7.c.23. nu.9.c.26.nu.3.lib ... c.9. nu.22. vsq.ad 28.c.10.nu.7.15.& 16. eius bonitate non tolluntur, vt emendetur homo. Flagella Deus præuenit, quãdo videt peccatores in maiora mala lapsuros, si autem suspendit ea, in eorum malum id facit, lib.4.c.6.num. 12.c.8.num.22.c.12.num.25.

Alij aiunt hanc matrem indignam, vt audiretur, quæ tam teneræ filiã educauit, vt in manus diaboli mereret venire. Indigni enim sunt parentes felici filiorum suorum successu, quos contra Domini voluntate educauerunt, quos vix postmodum possunt à malo reuocare. Vnde aiebat Hieronymus Lætæ, quam hortatur, vt ab incunabulis bene educet filiam: Caue ne capillos filiæ flauos reddas arte, ne in pronosticum sint illis flaui ignis; quo in inferno cruciandi sunt. Caue ne tibi contingat, quod Prætextatæ accidit nobilissimæ fœminæ, quæ Eustochij virginis habitũ, & cultum mutauit, & neglectum crinẽ mundano more pexuit, vincere cupiẽs virginis propositum. Et ecce eadem nocte cernit in somnis venisse ad se Angelũ terribili voce minitantem pœnas, & hæc verba dicentẽ: Tu ne ausa es viri imperiũ pferre Chro? Tu caput virginis Dei, tuis sacrilegis attrectare manibus, q̃ iam nunc arescent, & finito mense quinto ad inferna duceris? Sin aũt p seueraueris in scelere, & marito simul orbaberis & filijs. Oĩa p ordinẽ expleta sunt. Sic vlciscitur Deus violatores templi sui, &c. In pueritia, bona & mala filiorũ, parẽtibus imputant. Nihil in te & in patre suo videat, quod imitando peccet. Hæc est tantorum malorũ radix, malæ filiorũ educatio. Filijs edocenda sunt ea, q̃ a parentibus audiuntur in Ecclesia eorum salutem concernentia, lib.16.ca.10.num.19 Filij puniuntur peccantibus parentibus, qa eorum malam vitam imitant, lib.6.ca.7.nu.9. vsque ad 11. Filij, si non corrigant, in magna incidunt mala, lib.1.c.1.nu.22. c.2.nu.1.lib.6.c.6.nu.34.& 35.lib.9.c. 11.nu.43. De re hac latè disseritur, lib. 6.c.6.p totum. Dilatione ergo Christ⁹ Dns flagellat matrem & filiam, utriusque crimen considerans, matris, quæ male educauerat filiam, & huius, quia perditos mores matris secuta est.

Epist.ad Læ tam Hiero.

His, quæ hactenus diximus, explicatum est, quibus rationibus adduci potuerit Dominus, pius & misericors valde, vt Chananæam clamantem negligeret, & tam graui morbo urgente, de remedio non prouideret. Restat, vt expendamus in fœmina gentili prudentiam, sanctitatem, circumstantias, & ordinem impetendo rem, quæ ipsi, & filiæ expedientissima erat. Duas in quadragesima legimus mulieres gentiles, & idolatras non mirum si duriuscule loqueretur Dominus. Sed tamen earum primam multa cum vrbanitate, facilitate, ac liberalitate tractauit, ita ut discipuli mirarentur quod cum muliere loqueretur utique tam amicabiliter, & morose, cum altera nec uerbum respõdit ei, & cum Apostoli, quos Dominus tanti pendebat, intercessissent, respondit: *Non sum missus nisi ad oues, &c.* cum mulierem & loquentem & rogantem, propter vrbanitatem fœminis debitam, alloquendam saltem, amicabile verbum largitus non sit. Harum vna cum Domino recusat sermones conserere, vbi aquam quærenti respondit: Quomodo tu Iudæus cũ sis, poscis à mè bibere, quæ mulier sum Samaritana? Non enim coutuntur Iudæi Samaritanis, ut uel sic confusus Dominus vel taceret, uel discederet, & neutrum hoc factum est, sed repudiatus, & reiectus, qui paululum aquæ in uase non acceperat, obtulit ei aquæ viuæ fontem, ut dicebamus. Et cum de Messia mentionem ipsa faceret, protinus audiuit: Ego sum, qui loquor tecum. Hæc nihil postulans tanta recepit, hæc repulsam pati videbatur, cum tamen vtriusque bonum maxime Christus Dominus optaret, & hanc Chananæam in exemplum, & admirationem ac stuporem toti orbi dedit. Chananæi

Ioan.4.

in

in mundo notissimi erant, in quibus perpenderent alij qua animaduersione in filijs, Deus peccatum Cham, qui discooperuerat verenda patris sui Noe, puniretur, vt cuncti agnoscerent diuinam iustitiam in re hac tam acriter læuientem. Quorum miserandus status, sic omnibus innotuerat, vt volete Deo prodere alicuius nefariam vitam, cum vocaret Chananæum: sicut seni illi, qui ex vna parte concumbere voluit cum Susanna, & ex altera in eam falsum protulit testimonium, dixit Daniel: Semen Chanaam, & non Iuda, species decepit te, & concupiscentia subuertit cor tuum. Tam grande enim facinus, quale tu patrasti, solo homine, q. Chananæus esset, dignũ videbatur. Et quando in Ezechiele ostendere Deus voluit post tot beneficia quò illius populi deuenerat perditio, cum nullis eorum meritis, sed sola bonitate sua ipsis Dominus multa contulisset bona, sic ait: Fili hominis, notas fac Hierusalem abominationes suas, & dices. Hæc dicit Dominus Deus, Hierusalem: Radix tua, & generatio tua de terra Chanaam, pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cæthea, &c. Innumera refert mala, quibus respublica illa abundabat, quibus Dominum coegerũt, vt eos in captiuitatem traderet miserandã, quorum omnium illud dicit principium, quod Chananæi essent, eorum malitiã imitantes, qui genere Chananæi non erant. Quoniam tantũ id reputabatur malum, vt Abraham iam senex, cum morti proximus crederetur, vocauerit seruũ suum, cui dixit: Iura mihi quod non accipies filio meo Isaac vxorẽ de filiabus Chanaan, vbi ego habito. Vocat ergo Iudæos, in Chanaam natos, hoc est, filij & imitatores abominationum, quæ sunt in illa gente. Vt vno verbo illorum enarraret mala Propheta sanctus: Talis, inquit, extitisti, ac si genitus fuisses in Chanaan. Et sicut Esaias quando voluit proferre infelicissimam suæ gentis miseriam, vltimam perditionem eorum, profundum malorum, in quo erant, dixit: Audite verbum Domini principes Sodomorum, percipite auribus legẽ Dei nostri populus Gomorrhæ. Quum nihil dicere valuisset, quo miser status illius status dignosceretur: Sodomæ, & Gomorrhæ ciuitatibus infamia pleris eos comparauit. Sic & Ezechiel, & Regius Vates de Iudæis ait: Commixti sunt inter gentes, & seruierunt sculptilibus eorum, & effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum, & filiarum suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan, & infecta est terra in sanguinibus. Erãt enim Chananæi tales, qui non minora inferrent nocumenta fidelibus, cum ipsis cõuersantibus obiter, quos ad idololatriam traxerunt. Ecce quales illi forẽt, qui tales reddebant eos, qui vel semel inter ipsos essent. Hanc terram ingressum Dominum narrat Euangelica lectio, quem nescio, an aliquis pro remedio interpellauerit, hac muliere excepta. Virtus ergo mulieris, quæ & Chananæa est, & inter Chananæos morabatur, ostenditur, dum ad Deum accedit, talis mulier, in tali terra, quæ nullo exemplo aliorum moueri potuisset. Per Elaiam aiebat Deus. Cum orbis fini appropinquauerit, quãdo attrita fuerit ciuitas vanitatis quando clausa est omnis domus, nullo introeunte, &c. relicta est in vrbe solitudo. Quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum, quomodo si paucæ oliuæ, quæ remanserunt, excutiantur ex olea, & racemo, cum fuerit finita vindemia. Hi leuabunt vocem suam, atque laudabunt. Ingreditur Dominus ciuitatem, immo prouinciam, vbi vnam, aut alteram reperit oleam, racemum vnum, cum iam fuerit finita vindemia, cum diabolus innumeros vindemiasset Chananæos, mulierecula vna ad ipsum accedit clamans: *Miserere mei Domine filij Dauid*. Mirandum certe opus in muliere Chananæa, & incessanter prædicandum.

Gen. 9.

Dan. 13.

Ezech. 16.

Gen. 24.

Isa. 1.

Psal. 105.

Esa. 24. Hierem.

Alia etiam mirabilis circunstantia, vt exaudiretur, illa fuit, quod filiæ malum, proprium nominauit. *Miserere mei*, miseriam propriã uoco eam, quæ

proximi

proximi est. Hæc enim conditio Sanctorum est, proximorum mala lugere maxime, lib. 1. c. 14. num. 5. vsque ad 8. 13. 21. vsque ad 23. 27. vsque ad 29. li. 9. c. 16. num. 9. vsque ad 11. lib. 16. cap. 7. num. 3. 4. 14. & 17. Proximos malis oppressos, orationibus apud Deum iuuabant Sancti, lib. 1. cap. 14. nu. 8. 9. & 18. quorum mala propria vocabant, li. 1. ca. 14. num. 9. 12. 13. 19. vsque ad 23. lib. 9. c. 16. num. 6. In Iudæa, vbi fides, vbi Dei cognitio, religio, diuinusq. cultus pollebant, vbi lex, & doctrina, accessit quidam cum filio, quem possidebat dæmon, tamq. crudeliter illum vexabat, vt in ignem, & aquam eum cõijceret, rogauit Dominum pro eo, & nõ dixit: Miserere mei, sed: Miserere filio meo, quia lunaticus est. At hæc gẽtilis, cui⁹ vexat filia, dicit: *Miserere mei*. Proximorum amor grandes parit vtilitates, lib. 1. cap. 15. nu. 5. vsque ad 9. 17. & 20. Proximis compati debemus, etiam quando a Deo puniuntur, lib. 1. ca. 15. num. 16. Non miror quod Hieremias leuet manus ad Deum pro anima parvulorum, qui defecerunt fame in capite omnium compitorum. Deduc quasi torrentem lacrymas per diem, & noctem, non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Non miror quod Paulus coniectus in vincula iamiam moriturus, sui oblitus, de salute Onesimi serui sollicit⁹ scribat Domino suo. Tu illum, vt mea viscera, suscipe. Si ergo habes me socium, suscipe illũ sicut & me, refice viscera mea in Christo. Nec etiam admirandus venit Ioannes Baptista, qui propriæ oblitus necessitatis, in carcerẽ coniectus, mittit discipulos ad Christum dicens: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Vbi discipulorum ignorantiam propriam vocat. Hi enim dati sunt, vt lux essent totius orbis, miror autem id dum lucet in gentili, quod optime animaduertit Ionæ liber in viris gentilibus, qui nauigabant cum Iona, qui cũ cognouissent propter illũ fluctus consurgere, nauim impellere, ventus flare, vt omnes perirent in ictu oculi, remigabant viri, vt reuerterentur ad aridam, quia proprium periculum negligentes gẽtiles, solliciti sunt de salute hominis peccatoris, quem fugientem Deum suum cernunt. Periclitantur ipsi, & pro alterius anima deprecantur, & dicunt clamantes: Quæsumus, Domine ne pereamus in anima viri istius. Vbi nihil neglexerunt eorum, quæ iuuare possent Ionam, & perire in anima viri illius, dixerunt; Non curare ipsius remedium efficaciter. Sic & in fœmina Chananæa id mirandum est, quod miseriam propriam dicit eam, quæ in filia erat. Timendum profecto valde est viris Christianis, qui videntes fratres, infamijs, paupertate, peccatis, ægritudinibus grauari, nec dolemus, nec illorum remedio prouidemus, peiores multo effecti, quam illi, qui cum Iona laborabant remigando in mari idolatræ ac barbari.

Matt. 17.

Trenerii 2. ex Hieron.

Hieron. ad Philemo.

Matt. 11.

Hieron. in Ionam.

Iona. 1.

Tertia circumstantia, occasio, & tẽpus est, in quo mulier hæc Christum adijt, vt ab eo posceret misericordiam, quando egressus fuerat a Iudæa, ira & indignatione plenus, quando sui ei contradicebant, & vt consolationem recipiat qui contristatur, hæc accedit, & poscit ei qui semper paratus est benefacere, velut fluuius. n. maiori impetu diffunderetur, qui detentus à Iudæis fuerat. Pertransibat Dominus benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo, modo huc consulto accedit, vt benefaciat gentibus, quando Iudæi omni beneficio indigni redduntur. Venerat Dominus vt ablueret sordes filiarum Sion, & sanguinem Hierusalem lauaret de medio eius in spiritu iudicij, & spiritu ardoris. In spiritu iudicij, dũ non respondit verbum, & hanc vocat canem, sed statim in spũ ardoris, suauitate & incendio amoris sui mirabili, ei benefaciens. Et vt quondam, vt diabolus ea intelligeret in Iob bona, quæ tot calamitatibus prodirent, in manus eius datus est; sic & in hac muliere, eam reliquit, illi asperè respondit, vt eius fide visa dæmon cruciaretur. Hęcq. mirabilis lucta, quæ inter magni consilij Angelum, & mulierem, & longa concerta tuo facta est, non casu accidit, sed ut à

10

Actuũ 10.

Esa. 4.

Iob. 1. & 2.

Gen. 32.

Domino

Domino benedictionem,& contra diabolum simul victoriam reportaret. Voluit etiam Deus,ut id de ipso intelligerent homines,quod isti aliquando,immo frequenter mel habent in lingua, & sub lingua aculeum, latet anguis in herba: Deus è contrario,etiamsi aliqñ uerbis mollibus non respondeat, operib⁹ in promptu est,ut benefaciat, &c. In lingua aliud, & aliud in corde communiter habent homines lib.10.ca.8. num.2.& 3. Mali diabolo suadente lites,& discordias vsque ad mortem excitare inter se non cessant,li. 4.c.31.nu. 23.Mali veritatem dicũt in ore, quam non habent in corde,libro 14. cap.19. num.18.

FERIA SEXTA
post primam Dominicam Quadragesimæ.

EVANGELIVM.

Erat dies festus Judæorum, & ascendit Jesus Hierosolymam: est autem Hierosolymis probatica piscina. Joan. 5.

Feria 6. Dominic. 1. in Quadrag.

IN exordio Euãgelij huiꝰ illud fortassis uidebitur alicui & nouum, & Christi Domini bonitate indignum,quod cum locus hic piscinæ ægrotantibus esset plenus, & ita id esset omnibus perspicuum, ut quinque porticus ædificatæ à republica essent uel domus,ubi conueniret multitudo magna languentium;cæcorum, claudorum,& aridorum, qui ibi aderant expectantes aquæ motum. Aegris autem cum incertum esset tempus discessus Angeli, nẽc per horam discedere licebat, ne forte qui per annum expectauerat, illa occasione, descendente Angelo,optata non potiretur salute. Cum ergo omnibus esset certum, & quod infirmis plenus erat locus ille,& quod omni tempore id contingebat, & tamen id tantum scimus, quod Dominus semel in tota vita locum illum adierit, in quo vnum ægrum sanauerit, qui frequenter omnes curasset quotquot illum tangere contigisset. Venerat Dominus in mundum animarum medicus, & corporum,qui Messias dignoscendus erat,dum ægrotantibus prouideret, sicut dixerat Propheta: Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt, tunc saliet sicut cervus,claudus, & aperta erit lingua mutorum, quia scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine. Quod & Dominum fecisse memorat Matthæus, cum Baptistæ discipuli venissent interrogaturi an ipse esset Messias venturus, an potius alius expectandus esset. Quibus respondit curatis ægris, qui reperti sunt præsentes. Immo frequenter alienas ingrediebatur prouincias, etiam gentilium, Tyrum, Sidonem, Samariam, vt ægris mederetur. Immo cum primum Euangelium cœpit prædicare ingressus synagogam in Galilæa, non casu, sed consulto, librum legis aperuit, & legit vbi scriptum erat: Spiritus Domini super me, eo quod vnxerit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, vt prædicarem annum placabilem Domino, vt consolarer omnes lugentes; vt darem coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Quem locum docuit impletum iam esse, & post hæc adueniens Capharnaum curauit homines infirmos varijs languoribus, omnes quotquot adducebantur. Præterea hi, qui in piscina erant, salutem requirebant a Deo, expectabant enim Angelum descendentem de cœlo,qui turbaret aquam, quæ diuina virtute eum qui primus descendisset, pristinæ restitueret sanitati. Non consulebant Beelzebub, vt impius Rex Ochozias in lecto, aut sicut Saul Pythonissam adibant, sed remedium à Deo constitutum requirebant. Aduenit ergo

Esa. 35.

Matth. 11.

Luc. 4.

Esa. 61.

4. Reg. 1.

1. Reg. 28.

Dominus

Dominus tantum ſemel, & vnum ſolum curauit, nec alij, viſo miraculo, tam grandi, tam liberaliter & tam facile patrato, accefſerunt ad poſtulandam ſalutem. Dubium non eſt, quin Dominus Ieſus grauibus rationibus fit motus, vt vnum ſolum eorum, qui degebant in piſcina, curaretur, & ſemel tantum referant Euangeliſtę illuc Ieſum ingreſſum, quarum hæc contemnenda non eſt, quod indigni viderentur ſalute, qui tam ardēter, tam ſolliciti, tot adhibitis medijs, illam quærebant, quæ licèt quærenda ſit, minori tamen diligentia, nec præponendo illam animæ ſaluti. Alij infirmi, occaſione perſpecta, ad Ieſum accedebant, & clamabant decem leproſi: Ieſu præceptor miſerere nobis, deſcendente ipſo de
Luc. 6. monte, erat multitudo magna languētium, qui venerant primum quidem, vt audirent eum, deinde vt ſanarentur a languoribus ſuis. Erant in templo
Matth. 21. cęci, & claudi audientes Dominum docentem, & curauit eos. Sed hi, qui in piſcina iacebant, in re tā dubia quando vnus ſanabatur inter innumeros, omnium rerum pęnę obliti, ſalutem corporis potius quam animæ & exoptabant, & quærebant, vt in paralytico hoc peccatis preſſo clare conſtat. *Qui*
Matth. 21. *cum octo & triginta annos haberet in infirmitate ſua*, miſer, hominem non habens, paralyticus qui a lecto vix exilire potuiſſet, cui fere impoſſibilis erat ſalus, piſcinæ indefeſſe aſtabat, iam ſenex ſitibunde ſalutem deſiderans, quæ res tam parui eſſet momenti, vt peritu rę vitæ pluſculum aliquid adijceret, cū tota vita talis ſit, vt Ariſtoteles interrogatus: Quid eſſet homo? reſponderit: Imbecillitatis exemplum, tēporis ſpolium, fortunæ luſus, inconſtantiæ imago, inuidiæ & calamitatis trutina, reliquum verò pituita, & bilis. Cū vita talis ſit, is nec animaduertens remedij difficultatem, tot annis & tam diligenter expectabat aquæ motum, animæ autem curationem tam facilem non animadgerterat. Aegrotantes quanta ſollicitudine a medicis, & ſeruis Dei ſalutem quærunt, qua obtenta, in priſtina relabuntur mala, libro quinto, capit. nono, numero 17. Aegros quæ ſolent in morbis contriſtarent referuntur, & refelluntur, numero ſecundo, vſque ad quarto. Non aduertunt peccatores, quod dum in hac vita abundāt bonis, quaſi pecora ſaginantur ad victimam, libro 18. capit. 16. numero octauo. Peccatores recte torrentibus comparantur, quia raptim traſeunt, & ſiccabuntur poſt hanc vitam, lib. 12. cap. 4. nume. 22. Vita breuis increpat longa hominum deſideria, lib. 18. c. 17. num. 22. Vita hæc, & omnia, quæ in ea ſunt, tibi debent eſſe tamquam ſtabulū viatori, non vt domus habitatori, nu. 17. Vitam hāc intelligere debet fugitiuā, piriculoſam, brevem, qui nouiſſima prouidere vult, lib. 18. c. 16. num. 24. Vita hæc fœno merito comparatur, quæ cito mutatur, & tanſit, num. 7. & 28. cap. 17. nume. 14. Mali in implendis carnis deſiderijs toti verſantur, anima neglecta, lib. 2. cap. 17. num. 23. lib. 12. cap. 4. num. 13. Mali inſipientes ſunt, dum ſola præſentia vident, futura autem non conſiderant, lib. 9. c. 17. nume. 13. Mali rotæ comparantur, quia ex poſterioribus eleuantur, & in anterioribus cadunt, uentura negligunt, & præſentia amant lib. 12. cap. 4. num. 25. Mali gemunt a gemitu carnis cum de temporalibus lugent, iuſti autē a gemitu cordis propter ſpiritualia tantum plorantes, lib. 17. c. 6. num. 8.

Vis ſanus fieri? Reſpondit ei languidus Domine hominem non habeo, vt cū turbata fuerit aqua mittat me in piſcinam. Hæc verba multa animaduerſione ſunt digna, vt videamus, cur interrogatus miſer hic homo a Deo, an ſalutē vellet, reſponderit, hominem non habere, & quid id ſignificauerit, ob defectum cuius ſalutē non habuit, *triginta & octo annos habens in infirmitate ſua*, qua perpetuo caruiſſet, ſi Dominus ſolita bonitate ſua illum non curaſſet. Non dubium quin paralyticus hic ſalutem vehementer exoptarit, niſi enim illus grandi ageretur deſiderio, in piſcina non moraretur, ubi illi ſalus fere erat impoſſibilis. Cum enim tanti

ibi

ibi essent diuites & potentes, multo comitati famulatu, qui paralyticus erat, & hominem non habebat qui iacentē erigeret, & portaret in piscinā, in qua salus, diligentissimo, & ei qui primus omniū descenderet, dabatur, proculdubio triginta & octo, immo millibus annorum, si viueret, absq; remedio ibi iaceret, & tamen desiderio salutis, quod non accideret hodie, nec fieri, nec hoc anno, nec anteriori, possibile, immo futurum aliqñ credebat, & ideo expectabat. Sed tamen quia viribus destitutus erat, vt ipse descenderet, nec hominem habebat, qui eum mitteret in aquam, propterea in piscina erat semper æger, & semper desiderans salutem; vt doceret in Ecclesia futuros multos, qui desiderio bene operandi, inefficaci tamen tenerentur, qui tandem ad inferna descenderent ob defectum virilis animi, hominem non habentes, fortitudine carentes ad aggrediendā difficilem virtutis viam, qua, quod recte desiderant,
Prouer. 26. exequantur. De his dixerat Salomon: Sicut ostium voluitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Ostium quippe cum assidue huc, illucque vertatur, & moueatur, semper tamen in eodem loco manet. Sic ergo pijs quidem desiderijs piger agitatur, quę tamē propter langüorem, & inertiam, & puerilem laborum metū non illum ex vili carnalium voluptatum lectulo extrahunt.
Cap. 22. Et idem vt explicet formidinem animi eius ait: Dicit piger, leo est in via, in medio platearum occidendus sum.
Cap. 13. Paruulo enim, & meticulosæ fœminæ leones apparent, quæ reuera sunt locustæ, vnde sequitur quod vult, & non vult piger. Vult enim cum excellentissimum virtutis præmium cogitat, non vult autem, cū manum extendendam viderit ad ea, quæ laboriosa multum arbitratur. Vnde cum virtus etiam secundum Philosophorum doctrinam versetur circa difficile, non satis est ad eam capescendam huiusmodi desiderijs abundare, nisi fortitudo adsit, quæ vi sua virtutis difficultatem superet. Oportet enim repugnantem carnem spiritui subijcere, & variarum cupiditatum impetum frenare, sensuū hcentiam, atq; lasciuiam comprimere, linguæ petulantiam cohibere, mundi voces, & minas spernere, seipsum abnegare, quæ omnia nullus nisi qui hominem habet, valet præstare. Vnde in- Prouer. 31.
ter laudes fidelis animę ea precipue numeratur. Accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium suum, & illud: Fortitudo & decor indumentum eius. Vbi bene quidem fortitudinem indumētum vocauit, quia sicut totum corpus tegit indumentum, ita fortitudo non vnam, aut alteram virtutem iuuat, sed omnes. Sine illa enim homines in eo essent periculo, in quo sunt milites inter potentissimos hostes armis carentes. Vnde Chio Philosophus de Hercule refert (Basilius) quod cum Basil. hor. 34. varia.
adolescens secum consultaret, an virtutis viam difficilem ingrederetur, aut vero vitiorum facilem, & delectationibus abundantem, duas continuo in visu contemplatus est fęminas virtutem, & vitium. Altera, quæ facie pulchra, & hilari, & quæ illi dulcia promitteret, altera verò vultu rigido, squallenti, męstoque ore, nihil iucundum, nihil amęnum, ostendebat, sed mille pericula, laboresque immensos, sed quæ promitteret eum secutura post mortem, interq; Diuos relaturum, & licèt omnis virtus fortitudine, viriliq; animo egeat & peccator difficulter vincatur, sunt tamen quædam ad quæ homo suapte natura inclinatur, & ad ea vitanda se debet homo virtute roborare, omnis enim homo suū habet (Oleaster Deut. 12.) vitiū peculiare ad quod perimendum maxime laborare debet. Hoc em primum est ad quod admitti debet peccator, qui peccata sua relinquere cupit, scire scilicet, quod est vitium à quo magis impugnatur, & neruos tendere viresque exercere, vt illud subijciat. Vnde cum Deus Iudæos propensissimos ad esum sanguinis cerneret, dixit, robora te, vt non comedas sanguinem: sic enim legit Sanctes Pagninus, vbi nos legimus, caue, ne sanguinem comedas, &c. Fortitudo in iustis necessaria, vt consequantur brauium

ſuperuę vocationis, lib. 6. cap. 15. num. 1. 2. 4. 5. & 9. Fortitudo eſt, quæ defendit ornamenta virtutum omnium, numero 7. Fortitudo virilem animum præſtat ad vitia perſequenda, num. 19. Virtutem remiſſe quærunt homines, cum peccata, & cætera omnia ardentiſſime quærant, lib. 2. cap. 17. nume. 4. vſque ad 10. 15. vſque ad 18. & 24. lib. 6. cap. 1. num. 2. lib. 9. cap. 22. num. 14. & 15. lib. 18. cap. 11. num. 25. In virtute acquirenda labores ferendi ſunt, lib. 9. cap. 15. num. 2. lib. 18. cap. 8. num. 8. 9. & 17. cap. 11. num. 4. cap. 12. num. 3. Virtutem vellent homines, ſed abſque labore, lib. 14. cap. 19. nume. 21. & 22. Omnes volunt virtutem, ſed voluntas aliquando adiacet, & ineffi cax eſt, lib. 18. cap. 14. nume. 23. Quæ omnia obumbrata cernimus in paralytico hoc, qui & ſalutem optabat, & illa non potiebatur, quia hominem non habebat.

3 Præterea dicit: *Hominem non habeo* qui me adiuuet ad conſequendam ſanitatem, & idcirco tot annis hic exiſtens illam conſequi non potui. In primis illud valde conſiderandũ eſt quod miſer hic homuncio nuſquã cogitauit ob peccata ſua tot annis paralyſi vexari, & vt ad priſtinam veniret ſanitatem dicere debuiſſet iram Dñi portabo, quia peccaui ei. 7. cap. Micheæ. Peccare multi volunt, & plecti non volunt. pro uocamus iram Dei, & nolumus eam ſuſtinere, ita angimur, ita conquerimur, ac ſi nihil ira dignum feciſſemus. portemus iram Domini, & peccata noſtra agnoſcentes plurima ſupplicia per patiẽtiam vertamus in medicinam, iram in beneuolentiam. Imitemur eum qui dicebat Tob. 3. Iuſtus es Domine, & omnes viæ tuæ miſericordia, & veritas, & iudicium. Quoniam non obediuimus præceptis tuis ideo traditi ſumus in direptionem, & captiuitatem, & mortem, &c. Hieron y. Dic, mei vitij fuit, vt vulnerarer, mei doloris ſit vt tormenta ſuſtineam rheuma noxium dura hellebori potione conſtringe. Quamdiu portanda eſt ira Domini? donec pro nobis iudicet iudex, & nos purificet, vt lucem miſerationum eius videre poſſimus. Tunc cognoſcemus iuſtitiam eius qui poſt iram inducit miſericordiam. Præterea quod in re hac maxime mirandum videtur, illud eſt, quod *triginta & octo annos habens in infirmitate ſua*, qui multis annis, ſi non illis omnibus in piſcina extiterat, nullus repertus ſit homo, qui illum iuuerit, vel ſeruum mittendo, qui eum portaret in piſcinam. Impietatem, & crudelitatem illius Reipublicæ explicare nullus poterit, in loco vbi cultus erat Dei, vbi Sacerdotes frequentiſſimę conueniebant, vbi diuites & nobiles, vt conſanguineos ibi morantes viſitarent, conſluebant quotidie, vbi aliqui diuites curabantur, qui deberent ſeruũ relinquere in adiutorium egentis, & impotentis viri; & tamen inter tam multos, nullus repertus eſt, qui miſeri huius hominis miſereretur. Hominem non ſolum non habebat, ſed nec viderat, cum hoc nomine indigni eſſent, beſtiarum induti naturam, qui ſine affectione, & ſine miſericordia erant. Mira res, ſed quæ modo inteſ homines Chriſtianos reperiatur æqualis, aut maior, ante quorum oculos contingit frequẽter, vicinum hominem ægrum, ac viduam fame perire in lectulo, aut certe humi exhalantem animam, non iuuare, nec viſitare, qui ſi diues eſſet, inuiſeretur ab omnibus, conſolaretur ab omnibus, donarentur illi non neceſſaria ſolum, ſed & illa, quæ poſſent ipſum lætitia afficere. Is in triginta & octo annis nullum reperit adiuuãtem. Hoc vnum certo ſcio, quod ſi ille fęminas vellet ad malum & quærere, & ſollicitare, quod non diceret: *Hominem nõ habeo*, haberet enim multos, qui ad malum & conſilijs, & pecunijs iuuarent, ne dicam pertraherent, ad ſalutem aũt conquirendam nullus eum iuuat. Ad ludum, ad ornatum, ad ſuperflua alia, ea inueniunt homines, quæ appetunt, at ſi pecuniæ conquirantur, vt ære alieno oppreſſus à vinculis liberetur, aut vt fęmina egens, quæ eſt in euidenti periculo incontinentiæ, nubat, aut monaſterium ingrediatur, nec obolum reperitur. Sed quod abſq; graui animi conſterna-

ſternatione dici non poteſt, illud eſt, quod homo iſte, vt miſerandam calamitatem quam patiebatur, & hominũ crudelitatem proderet, dixit: *Hominem non habeo*, qui in me beneuolus ſit, qui meæ proúlderet neceſſitati: At modo ea eſt diuitum impietas, ac rapacitas, quod pauperes contenti eſſent hac miſeria, quod illis bene non facerent, dum tamen diuites emptionibus ac venditionibus, ad maiorem non traherent paupertatem. Hæc eſt noſtri temporis infelicitas, quod pauci reperiuntur, qui nobis benefaciant, inueniantur autem innumeri, qui malefaciant. Proximos circũuenire, & decipere non debemus, lib. 1. c. 14. num. 32. c. 16. nu. 13. Proximorum vtilitatem vt reſpiciamus, varia ſortiti ſumus nomina Chriſtiani, lib. 1. cap. 15. num. 4. cap. 16. nume. 12. Cuique ad proximum diligendum natura nos inclinet, lib. 1. cap. 15. num. 12. nihil minus curamus. Proximus ſincere diligi non poteſt ab amatoribus huius mundi, & honoris, &c. lib. 1. cap. 16. num. 6. 8. & 9. Pauperes artificia mille commentari coguntur, vt diuitum duritiam valeant emollire, lib. 5. cap. 10. num. 29. & 31. Pauperes, qui non iuuant, auibus ſunt crudeliores, lib. eodem, num. 74. Diuites auari, crudeles in fratres acriter taxantur à Sanctis, lib. 1. cap. 24. num. 1. 10. & 27. lib. 2. cap. 18. num. 1. vſque ad 8. lib. 4. cap. 38. num. 14. cap. 39. num. 24. vſque ad 26. Diuites per potentiam opprimunt pauperes, lib. 4. cap. 39. num. 10. vſque ad 12. 14. 15. 17. 23. & 29. Diuitum menſæ multorum pauperum conſtant
4 ſanguine, num. 32. & 33. Miſer hic homo nec vnum habuit hominem accurrentem, dum in lectulo iacebat; ſanatus à Domino, multos inuenit non iuuantes, ſed impedientes, & dicentes: *Non licet tibi tollere grabatum tuum.* Triginta & octo annis iacuit in grabato, quem nec aſpicere dignabantur Iudæi, cum primum ſanitatem recepit, aiebant: *Sabbatum eſt, &c.* Clamantes, ne id faceret quod Dominus illi iã ſanato præceperat. Infelicitas ingens, ſi in peccatis eſſet homo, ſi adulter, ſi ebrioſus, omnes id aſpicientes pariter tacerent, ſi non ad malum traherent. At ſi ſanatus à Dño templum adis, orationi, ieiunio, aut eleemoſynæ inuigilas, innumeri conſurgent iſta calumniantes, vt aiebat Greg. edifferens verba illa Iob: Mandebant herbas, & arborum cortices. Herbæ ſunt, aut, tenera, ac terræ proxima bene inchoãtium vita, bona deſideria, ea, quæ proponit homo bona, arborum cortices, exteriora bona eorum, quĩ iam ſublimia appetũt. Mandere ergo herbas, & cortices eſt peſtiferis perſuaſionibus, v[illegible]minis, quaſi malitiæ ſuæ denubus bona diſſipare. Inuenietis triturantes i. plauſtris ferreis prægnantes in Galaad ſcelus maximum, quod Deus grauiſſimum exprimens dixit: Et ſuper quatuor non conuertam eum. Hi ſimiles ſunt diabolo, qui cum primum è cœlo præcipitatus eſt, cernens mulierem prægnantem, ibi aderat, vt filium necaret natum, alæ autem datæ ſunt illi, vt damnum hoc effugeret, quas & accepit homo iſte, dum hominum contemnens dicteria dixit: *Qui me ſanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuũ, & ambula* Non audienda eſt Michol, quæ Regem coram arca teſtamenti ludentem contemnit, ſed dic: Ludam, & vilior fiam, plus quam factus ſum. Mali miniſtri diaboli ad perſequendos iuſtos, lib. 2. ca. 6. nu. 23. lib. 4. c. 36. nu. 1. & 2. lib. 12. c. 4. nu. 19. Mali perſequuntur iuſtos, quia non illis conſentiũt ad malum; lib. 5. ca. 4. nu. 12. Mundani vitia palliant appellatione virtutum, lib. 11. cap. 14. nu. 1. Mundanorum iudicia cum ſint corrupta, & ridicula, contemnenda ſunt, nu. 4. vſque ad 6. 8. 10. 12. & 14. Mali enim peccatis habent corruptum iudicium rationis, nu. 5 8. 11. & 14. Mali apes dicũtur, & ſcorpiones, quia dulces, & blandi in facie videtur, ſed re vera aculeũ, & venenũ portant. *Sabbatum eſt*, ecce dulcedo, & tamen volunt à bono, & à diuina voluntate implenda hominem retrahere, lib. 11. c. 15. nu. 25. ca. 16. nu. 10. Sed murmurationes, & iudicia malorum contemnenda ſunt, lib. 3. c. 11. n. 37. & 45. c. 12.

20. moral. cap. 15. Iob 30.

Apoc. 12.

2. Reg. 16.

nu.13.li.9.c.15.nu.21.li.11.c.14.nu.2. vſque ad 4.9. vſque ad 11.ca.15. num. 7.9. vſque ad 13.22. vſque ad 25.

Dixit etiam: *Hominem non habeo*, quoniam in vultu hilari Domini, ſigna humanitatis prodibant ingentia, quib⁹ ducebatur, vt crederet eum ad opitulādum paratum. Vnde aperit illi tātu mali cauſam, & quo medio illi poſſet prouideri, ſi forte Dominus eum ad aquā baiulare vellet. Dicamus huic paralytico: Si ſcires donum Dei, & quis eſt, qui dicit tibi: *Vis ſanus fieri?* non dubitares quod te ſuper humeros gaudēs ad piſcinam portaret, qui oiuculam vnam errantem ſuper humeros ad cauſas gregis venit reducere. Qui enim ad ferenda onera, & ea quidem importabilia peccatorum totius generis humani homo factus eſt, dubitas an vſque ad piſcinam portare te velit? Iſte eſt, de quo pronunciauerat Propheta: Audite me domus Iacob, & omne reſiduum domus Iſrael, qui portamini à meo vtero, qui geſtamini à mea vulua, vſque ad ſenectam, Ego ipſe & uſque ad canos portabo, ego feci, ego feram, ego portabo, atque ſaluabo. Quid blādius? quid dulcius? quid amantius potuit dici? Non iſta retulit Propheta quaſi in Deo ſint membra, ait Hieron. ſed quo nos affectum Dei per noſtra verba diſcamus. Ab infantia vobis mira beneficia contuli, ac ſi infantes geſtaremini in mea vulua eo deſiderio, eo amore, etſi aliqñ dolores me parturientis ſeminæ angerent, portare non deſtiti. Reſpice aquilam illam, quæ expandens alas ſuas aſſumit filios ſuos, & in humeris ſuis portat. Amor Dei ad nos exemplo aquilæ monſtratur, lib. 1. cap. 6. nu. 4. Si dubitas, an ad turbidam iſtam piſcinam perferre velit, ſcias eam eſſe clementiæ eius magnitudinem, vt in ipſo corpore ſuo quinque piſcinas tibi, non aquæ, ſed ſanguinis ſui aperire paratus ſit, vt facili negotio ſaluti animæ tuæ prouideat in præſenti, & corporū in futuro.

Iſa.46.

Deut.32.

6 Quia homo hic & corpore, & multo magis anima ægrotabat, poſtulat ab illo Dominus an ſalutem velit, vt doceat eos, qui longa peccandi conſuetudine detinentur in peccatis, raro illam velle efficaciter. Vnde ſi dicas fornicario, an ſalutem animæ velit, vtique reſpondebit: Volo. Sed ſi ad eam conſequendam cōcubina relinquenda eſt, proculdubio ſalutem negligit. Idem contingit, ſi auaro reſtitutionem mandes, aut ſi iracundo cōſulas iniurias eſſe remittendas. Vnde Deus, qui ad miſeremdum tam pronus eſt, vnum in piſcina ſanauit, & illum non poſtulantem, nec quærentem ab ipſo ſalutem, nec rogātem illum. Tales ſunt, qui longa peccādi conſuetudine detinentur, qui niſi rara quadam Dei miſericordia præuenti, ſomno grauiſſimo detenti excitentur, & pene mortui ad vitam reuocentur, à peccatis non ſurgunt. Vnde in piſcina illud erat certum, quod qui primus ad piſcinam deſcendiſſet, proculdubio ſanitatem conſequebatur, qui verò tardior erat, ac negligentior, fruſtra properabat poſt illum. Veteres olim occaſionem capillata fronte, occipite verò decaluato pingebant, quo ſignificarent rerum gerendarum occaſionem nullo modo eſſe prætermittendam, quia cum præterit, reuocari vix poteſt. Frequenter Dominus mouet aquam piſcinæ noſtræ, cum ſcilicet ad oſtium cordis noſtri pulſat, cui ſi non aperuerimus, aufugit, & multa cum difficultate inuenitur ab his, qui nō inuocāt eū, ſicut ſponſæ accidit quæ dilecto ianuā non aperit, dum prope eſt. Vnde cū Dominus Ieſus non fluuius, ſed fons hortorū uocaretur, quia deſtinatus ad hoc erat, nō ut quos caſu reperiret, rigaret, ut fluuius, ſed ut fons in horto, qui ad omnes plantas rigandas ducitur, eratque vt fons in medio Paradiſi in Iudæa ſcaturiens, qui ſpiritus ſui unda rigabat, & fœcundabat. Vnde dicebant Prophetæ: Plena eſt terra ſcientia Domini, gloria Domini, miſericordia Dñi, quia omnibus præſto aderat: at uerò huic, qui longa peccandi conſuetudine detinebatur, tam difficulter prouidit. Vnde illud intelligere debetis, hoc diuina prouidentia fuiſſe geſtum, quod ad motum Angeli non ſeruabat ad piſcinam deſcendens, qui pauperior erat

Cant.5.

Eſa.55.

Eſa.11.

Eſa.6.

Pſal 32.

cæteris,

exteris,qui ditior,qui sanctior, qui maiori premebatur infirmitate, aut longiori, sed curabatur ille qui prior descendisset,qui diligẽtior for et cęteris, ne tepidè,aut oscitanter ea quærerent homines,quæ animæ concernunt salutem. Basilius aiebat. Quis in plantanda vinea negligens,fructum illius edidit? Illorum enim sunt fructus,quorum & labores; sicut coronæ eorum, qui victores euaserunt: In peccato varij sunt gradus,sed tamen illud in exordio extinguere expèdit,lib. 1. cap.22.numero,20.& 21.lib.14.capit.8.numero,3. 5.vsque ad 7. 13. 15. 18. vsque ad 20. 30.vsque ad 33. Peccata in exordio trucidanda,lib.2.cap.7.numero 35.cap.8. nume.7.capit.11.num.2.lib.4.cap.31. nume.9.10.& 37.libr.14.cap. 7.num. 26.cap.8.nu.1.2.4.vsque ad 9. 11. 16. 18.19.22. & 29. Peccatores passionib. suis ebrij quam rectè dicantur,lib.2.c. 17.num.2.3.& 13.lib.7.cap. 2. nu.18. Peccatores spe pœnitentiæ agendę peccare non debent,lib.14.capit. 7.numero,13.vsque ad 15. Peccans in rete mittit pedes,ne facilè egrediatur,lib.2.ca. 18.numer.21.vsque ad 23. Peccatores non resipiscentes, sed contemnentes minas acriter punit Deus,lib. quarto, cap.18.nu.6.vsque ad 22.& 25. li. 6.c. 10.nu.11.12.14. & 17.

Li. regularum fusius mysd.

Surge,tolle grabatum tuum, & ambula. Hoc præcipit Deus languido, vt lectulũ, in quo quiescebat, tolleret,& arma,quæ seruierant Goliat, seruiant Dauid,& membra, quæ seruierant iniustitiæ,& iniquitati,seruiant iustitię in sanctificationem. Sicut de Hester scriptum legimus,quod vt Deum,Iudæorum populo iratum,placaret, depositit vestes Regias, fletibus, & luctui apta indumenta suscepit, & pro vnguentis varijs,cinere, & stercore impleuit caput,omniaq; loca,in quibus antea lęta ri consueuerat,criniũ laceratione compleuit. Iustitiæ,& gratiæ restitutus Dauid oculos, quibus vxorem proximi turpiter aspexerat, luctui perpetuo destinauit. Hunc sanitati restituit, vires præstitit,occasiones abstulit. A peccatis enim tribus modis conseruat Deus,

1.Reg. 21. Reg.6.

Psal.6.

occasionis subtractione, resistendi data virtute,affectionis sanatione, lib.2.ca. 13.num.23.lib.4.capit.7.nu. 30. Pœnitentiam Deo gratissimam explicuit Regius Vates in Psa.37.lib.3. cap. 25.nu. 2.vsque ad 7.& 17.libr.14.cap.22. numer.29. Peccatorum dolor non admittit oleum lætitię,nec thus suauitatis, li. 3.cap.25.nume. 1.& 8. Pœnitentia, & compunctio vigere in delicijs non potest,ibidem nu.12.21.& 22.lib.14.cap. 22.numer.54. Pœnitentia perfecta dulce facit carere delectationibus anteactis,lib.3.c.25.nu.14,lib.14.ca. 21.nu. 48.cap.22.numer.42.44.& 51. Peccata taliter abolenda sunt a nobis, vt etiam bona operemur. Vnde huic dictum est, vt ambularet,lib.4.cap.14. numer.14. Peccata nostra punienda nunc sunt, ne in sæculo futuro puniantur,lib. 6. cap. 13.num.19. *Ambula.* Virtus enim incessanter quærenda est,ita vt in ea proficiamus semper,lib.secundo,capit. 17. numer. 4.vsque ad 6.lib.4.capit. 1.numer.66.& 67.lib.6.capit.primo, num. 2.6.& 7.lib.9.cap.22.nu. 1. vsq; ad 17. 21.vsque ad 34.libr.14.cap.24.nu.6.li. 18.cap.8.nu.5.11.& 18. In virtute alij ambulant,alij currunt,lib.18.c.nono, nu.10. Et ut ille voluptatibus renũciet, audit; *Tolle lectum tuum.* Voluptas nusquam Deo placet,& ideo mel in sacrificijs nunquam voluit, lib.7.capit.2.numer.2.& 7. In uoluptate enim præstantissima pars hominis seruit, imperat autem abiectissima, numer. 5. Voluptatem,& luxum multi Philosophi fugerunt,ne animi fortitudo molliscerct, ibidem nume.octauo, quæ insatiabile malum est,& sicut ebrietas aufert cor. nume.nono. Ideo hic ne curatus molliscat audit? *Tolle lectum tuum.* Quod vt tulit,fluctus insurrexerunt clamantiũ: *Sabbatum est,non licet tibi tollere grabatum tuum*, Deo disponente,gestum est, vt homine ad Deum conuerso,ne securitas,& negligentia eum sternant, tentationes nouæ,& noui hostes insurgũt. li.7.c.4.nu.12.13.& 16.

Ecce sanus factus es: Iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat. In quibus verbis mirari satis non possum,

Digitized

cur deterius contingere dixerit Dominus, si rursus peccans maiori puniretur ægritudine, cum id diuina misericordia fiat. Peccatores enim prosperantur in grande ipsorum malum, lib.14. cap.20.num.14.15.17.18.& 20. Peccator enim desperandus non est, signa enim salutis ostendit,dum patrata culpa flagellum exoptat, lib.4.ca.5.nu.4. & 38.cap.11.num.11.cap.12.num.21. & 22. Peccatores enim flagellás Deus misericordiam ostendit, non seueritatem, lib.2.cap.10.num.13.cap.11.nu. 29. lib.4.cap.5.nu.1. vsque ad 13.15. 17.18.20. vsque ad 37. lib.14.cap.20. num.20. Peccatoribus enim nec irascitur Deus, nec eos flagellat cum irascitur multum, lib.2.cap.10.nume.16. & 17.cap.11.num.28.cap.8.nu.19.& 22. lib.6.cap.9.num.24.27.& 34. *Ecce sanus factus es, &c.* Reduc in memoriã, tam longa infirmitate pressum fuisse ob scelera tua,quod si his rursus fueris involutus, etiam maiores pœnas lues.

Hiere.12. Diuinam indignationẽ explicuit Hieremias, cum hominum peccata commemorans,dixit Deo: Prope es tu ori eorum,& longe à renibus eorum. Prope enim dicitur esse ori impiorum, cũ ea,quę postulant,accipiunt. Si salutem exoptant, eam accipiunt cumulatissimam,si salutem filiorum, si diuitias, si honores, si officia, ad nutum cuncta porriguntur, cum Dei indignatio sæuit. Vnde cum Hieronymus Castrutium consolaretur in cęcitate oculorũ, dicit: Animaduerte Dei iram tunc esse magnam,cum peccantibus non irascitur,cum enim ea dat medicus ægrotis,quę postulant,nec iam amaram porrigit potionem, actum de illis credendum est. Sicut quod magister discipulum tardum non castiget,eius ruditate ingenij fit, qua desperat eum in litteris profuturum,&c. Bene tamẽ cum dicit:

Psal.88. Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, verumtamen misericordiam meam non dispergam ab eo. At vero summa Dei

Ezech.14. ira illa est: Homo, homo de domo Israel, qui posuerit immunditias in corde suo,&c. Ego Dominus respondebo ei in multitudine immũditiarum suarum,vt capiatur domus Israel, illi præbens,quæ voluerit. Vnde cum retulisset Oseas innumera populi Iudæorum *Ose. 4.* flagitia,vehemens peccandi desideriũ, inundantia scelera,quando sanguis sanguinem contingebat, Dominus acriter dolens id pro summo malo facturum minatur: Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatæ, & super nurus vestras, cum adulterauerint. *Rem. 1.* Hieronym. Grandis enim offensa est, postquã peccaueris, iram Domini non mereri,traditus in desideria cordis tui, scelcribus tuis id expostulantibus. Oseæ 5. Ego quasi leæna puniam validè, & deficeps vadens reuertar ad locum meum, oblitiscar vestri postsumptum de vobis supplicium non sentietis auxilium meũ. Vel accedet dignus malorũ cumulus postquam Deus percusserit abscondet se, & te in peccatis relinquet indiesq; grauiora ex cæcatus admittes donec sentias iram Dei,& infelicitatem tuam,& quęras faciem Dei per pœnitentiam. Cum ergo hæc ita sint, cur dicit huic languido maiori ægritudine puniendum,si in eadem, vel similia peccata labatur? Scitis quare? Cum per triginta & octo annos in lectulo paralyticus iacuisset, nusquam intellexit peccatis suis id postulantibus grauari; cũ enim causam ignoret morbi,verum remedium non procurat,vnde aiebat Gregorius: Tunc in homi- *Gre. in fa-*
nibus grandi malo suo impleri, quod *ster. admo-*
in Prouerbio 27.scriptum est: Si con- *nition. 6.*
tuderis stultum in pila, quasi ptisanas, *Prouer. 27.*
feriente desuper pilo,non auferetur ab eo stultitia eius. De his scriptum est etiam: Attriuisti eos, & renuerunt ac- *Hierem. 5.*
cipere disciplinam. Et: Curauimus Ba- *Cap. 51.*
bylonem, & non est sanata, relinquamus ergo eam,& abeamus. Antiochus & Herodes à vermibus consumpti in nullo meliores effecti sunt. Chrysost. *Homil. 37.*
Iam sanus factus es,&c. beneficij memoria, & futurorum malorum metu in sanitate confirmat: Quod si peccatorem non flagellis, sed misericordia Deus pulsat,recordare peccator, quod *Rom. 2.*
benignitas Dei ad pœnitentiam te ad-

ducit,

ducit, tu autem secũdum duritiã tuam, & impœnitẽs cor thesaurizas tibi iram. Docere ergo istum voluit Deus, frequenter contingere morbos corporũ, & alia mala propter hominum peccata. Aliquando enim peccatum, vi & exuberantia sua, etiam corpora inficit.

Eccles. 8. Ne forte, quia non cito profertur contra homines sententia, illi absque vllo timore perpetrent mala, dum dicunt:

Eccles 5. Peccaui, & quid mihi accidit triste?

2. Cor. 11. Quamdiu enim iudicamur à Domino corripimur infirmitatibus, ait Paulus, ne cum hoc mundo damnemur. Aegritudines ad peccata diluenda dat Deus, *lib. 5. cap. 9. nu. 11. 13. 14. 21. & 22.*

Ecce iam sanus factus es, &c. Vbi blandiùs animum huius pulsat, vt in

Lib. 7. c. 4. nu. 13. 14. & 15. animæ sanitate conseruet. Cum enim virtus tenera est in exordijs, pulsanda non est minis, sed lactanda blandimentis, & multa de vetusta consuetudine per discretionem dissimulanda erant ad tempus in spiritu mansuetudinis.

1. Corin. 3. Tamquam paruuli in Christo lacte potandi sunt. Sic Iudæis Deus non in Aegypto legem rigidam dedit, sed signis, & prodigijs eos delectabat, dum Aegyptijs tenebris pressis, ipsi in luce morabãtur, &c. In mari rubro siccum iter præbebat eis, & cum primum Aegyptum sunt egressi, non terram Philistinorum ingrediuntur, vt coacti pugnare, deficiant: sed per viam deserti

Exod. 31. pergũt. Et cũ longe ab Aegypto sunt, eis indicitur contra hostes cruentum

Deute. 28. bellum. Legem accipiunt fumante monte Sina, cum tonitrua, & fulgura, & ignem, pauens videret & audiret populus. Sex tribus montem Hebal ascendunt, vt cum maledictiones legerentur contra legis transgressores, ipsi responderent: Amen, &c. Sic Deus renascentem in Christo infantiam animarum, blande consolatur. Vnde primo Dauid præmiserat:

Psal. 144. Suauis Dominus vniuersis, &c.

Hieron. in Isa. 16. Alleuat Dominus omnes, qui corruunt, &c. Custodit Dominus omnes diligentes se, & statim subdit: Omnes peccatores disperdet. Sic hunc paralyticum primo blande alloquitur (Rupertus) Dominus, post minatur, ne iterum peccet: Et sicut quondam postquam muri Hierico corruerunt, dixit Dominus: Maledictus qui reædificauerit Hierico, quid expectabit, qui regnum peccati per passionem Domini destructum, & per pœnitentiam iterum reparauerit? Rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habentes. De reincidentia differitur Domin. 3. sequenti.

Iosue 6.

Hebr. 6.

Sed quid dicemus nos miseram huius temporis calamitatem considerantes? Olim quinque porticus Ecclesiæ, in quibus omnes status hominũ Christianorum significantur, plenæ erant hominibus, & valentibus, & robustis. Reges sancti, Episcopi sancti, viri magnates & nobiles sancti, Sacerdotes sancti, plebei sancti, religioti sancti, diuites sancti, pauperes sancti, virgines sanctæ, coniugati sancti, modo autem porticus hæ, & status ægrotantibus pleni sunt. Sacerdotes multi sancti non sunt, & Reges, & Episcopi, & religiosi pauci, qui morbis spiritualibus careant, &c. Cum tamen remedium non in vno sit loco constitutum, non in certis, signatisque temporibus, non vni tantum languenti constitutum, sed in omni loco, in omni tempore, omnibusque personis remedia sunt patentia, non vno Angelo descendente de cœlo, secundum tempus, sed tot Angelis existentibus in terra, quot sunt Sacerdotes, qui homini dent salutem, quotiescumque ille eam voluerit efficaciter. Res mira est, Iudæorum languentium cura, qui immoti in piscina perseuerabant, rem expectantes omnino incertam, in qua vno integro anno vnus, aut alter sanitatem recipiebat, & nihilominus *iacebat ibi multitudo magna languentium claudorum, &c. expectantium aquæ motum*. Modo autem, cum salus sit animæ illa præstantior multo, remediumque præsentaneum, & facile, vix vnus, aut alter accedit, Cum tamen sit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris & menstruatæ. Quid est dicere in innumeris locis per singulos dies: Ego te absoluo, nisi dicere, quod huic dixerat Do-

Zach. 13.

minus: *Tolle grabatum tuum, & ambula.* Modo omnes audiunt *Vis sanus fieri?* Sit Deus in sæcula benedictus, qui non semel, aut iterum in anno Angelum mittit, qui salutem corporibus præstet, sed Christus Dominus magni consilij Angelus præsens est sẽper toti Ecclesiæ, vt sanguine suo sancto sanitatem consequamur, etiamsi
Esa.1. peccata nostra rubra fuerint, vt coccinum, & quasi vermiculus, lota in sanguine eius, quasi nix alba erunt Christiani hominis indumenta. Ipse Angelus est, qui mouet aquam, & virtutem præstat Sacramentis, qua sanemur, ipse & homo est, nec quis dicere valet: *Hominem non habeo.* Sed dices: Si tanta vis remediorum in Ecclesia est omni loco & tempore, & omni personæ parata, quomodo iniquitas sic in mundo do-
a.8. minatur? Quomodo à planta pedis vsque ad verticẽ non est in mystico hoc corpore sanitas? dicente Domino: Vę populo graui iniquitate, semini nequã,
Esa.1.11. filijs sceleratis. Omne caput languidũ, & omne cor mœrens. Id est Ecclesiastici, & seculares, &c. iniquitatibus pleni sunt. Vbi illa magnifica Prophetarum
Dan.9. oracula Repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientis? Vbi admirandus ille passionis fructus a Daniele prædictus, vt consumetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia
Iudic.6. sempiterna? Salutauit olim Angelus Gedeonem dicens: Dominus tecum vir rorum fortissime. Cui ille: Obsecro Domine mi, si Dominus nobiscũ est, quomodo inuenerunt nos mala hæc? Idem modo si Angelus, qui semel de-
Matt.28. scendit de cœlo, nobiscum est vsque ad consummationem sæculi, & virtus piscinæ, quam mouit, iam omnibus simul infirmitatibus curandis potẽs est, vnde tanta & morborum vis, & copia? Vtique quia languidi sanitatem nec exoptant, nec quærunt. Galeni enim scientia, & remediorum, medicaminumque efficacia, impertinens est his, qui illis vti nolunt, nec medicari curant. Non
Gen.41. refert quod horrea in Aegypto & aperta sint, & frumento redundantia, si homo negligat eo pergere, & triticum emere, clamante Domino: Venite, emi-
Esa.55. te, & comedite, emite absque argento, & absque ulla commutatione uinum, & lac. Sicut enim aliud est Salmanticæ uiuere, aliud ibi litteris operã dare, sic
Simile. aliud est gratiæ tempore uiuere, aliud gratiæ beneficijs, & adiumẽtis uti. Lux non prodest, si homo oculos aperire noluerit, si raro, & oscitanter Sacramẽtir uteris, culpa tua, hæc tibi non prodesunt. Christus nondum passus dicitur his, qui labores fugiunt, lib.3.c.6.num. 28. Tandem in hoc homine illud considerandum est, quòd licèt implicatus esset peccatis ipsum quæsiuit, vt in utroque homine sanaret Oseę 13. Perditio tua, Israel, ideſt, quamuis tot malis patiaris, tot calamitates, ita sis ab hostibus laniãdus, vt dixi nihil habes quod mihi succẽseas, hæc enim omnia flagitijs tuis in caput tuum induxisti, & me quasi inuitum ad puniendum excitasti, nec enim te affligere cupiebam, sed nouis indies beneficijs cumulare: tantum in me auxilium tuum ideſt auxiliari tibi uolui, & adducere ad salutem.

SABBATO POST Primam Dominicam Quadragesimæ.

EVANGELIVM.

Assumpsit Jesus Petrum, & Iacobum, & Joannem, & duxit eos in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos. Matth. 17.

In Euangelio hoc de beatitudine dixerunt Doctores, de qua re latè agitur li. 2. c. 1. 2. 3. & 4. In primo, quod beatitudinis ingentia sint bona. In secundo, quod beatitudinis desiderium grande, & efficax in solis iustis est. In tertio, quod beatitudinis assidua meditatio & desiderium ad multa iuuant. si tamen propinqua, & in ianuis consideretur. In quarto beatitudinis essentia in quo sita sit, quibusque medijs sit acquirenda.

In

Sabbato post Domin. 1. in Quadrag.

IN enarratione huius Euangelij illud in primis diligenter examinandum est, quod & Christus Dominus in capite anteriori Matthæi, legem statuerat credentib. difficilem sane multum, cum dixit: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequat me, quam vt facilem redderet, transfiguratus est, vt spe præmij labor facilis redderet. Et Ecclesia ēt, quæ Christu fidelib. in sacro hoc quadragesimæ tpe multa indicit, quæ & carni sunt contraria, & laboriosa multum, abstinentia carnium, ieiunia multiplicata, &c. Quapropter vt prompti reddamur fideles ad hæc subeunda corporis incommoda, sacrum legit trasfigurationis Euangeliū, vt consideratā fœlicitate, q̄ laborantes manet, hæc operemur libēter. Bene quidem vtrumque factum esset, si Dñs ingentia beatitudinis indicasset bona, illam magnam dulcedinē domus Dei, qua cum diuina essentia intellectui Beati vnita inebriaretur totus ab vbertate domus Dei, & torrente eius potaretur, apud quem est fons vitæ, vbi solummodo magnificus dicitur Dominus noster, qui in hac vita tā multa operatus est summa ipsius magnificentia digna. Si bona illa ostensa essent, de quibus colloquebatur Augustinus in Monica matre sua, & inhiabāt valde dulciter, loquentes ore cordis pariter, in superna fluenta fontis vitæ, vilescebatq. mūdus iste inter verba tum delectationibus suis. Clamabat Dauid à longè diuina illa considerans bona, & quia illorum qualitatem explicare non valebat, dicebat: Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini, &c. Altaria tua Domine virtutum, Rex meus, & Deus me⁹. Si illa pātuissēt Apostolis, & nobis manifesta fierent, quæ Ioannes vidit in cœlum raptus, Angelos omnes stantes in circuitu throni, & seniorum, & quatuor animalium, & ceciderunt in conspectu throni in facies suas, & adorauerunt Deum dicentes: Amen, benedicto, & claritas, & sapietia, & gratiarū actio, honor, & virt', & fortitudo Deo nostro in sęcula sęculoru Amen. Si non in monte terreno spinis cōsito, claritatē solā corporis Christi conspexissent Apostoli, aut contēplaremur nos, sed ipsius diuinitatē in monte coagulato, & pingui, in monte, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo. Si sustulisset nos Deus in spiritu in montem magnum & altum, vt ostenderet ciuitatem sanctam Hierusalem habentem claritatem Dei, &c. Fluuiū aquæ viuæ, tamquam crystallum procedentem à sede Dei, &c. & oē maledictum non erit amplius. Et videbunt serui eius faciem eius, & nomen eius in frontibus eorum. At gloriæ Christi merum considerabamus accidens, claritatem scilicet vultus eius. Cumque quatuor sint corporis glorificati dotes, agilitas, subtilitas, īpassibilitas, & claritas, hæc sola discipulis ostensa est. Labores tolerandos facit beatitudinis consideratio, lib. 2. ca. 3. num. 2. vsque ad 11. 17. 25. vsque ad 27. lib. 3. capit. 13. nume. nono, vsque ad 11. lib. 6. cap. 9. nume. 17. vsque ad 19. cap. 11. num. 23. 24. & 26. lib. 9. ca. 15. num. 24. 28. 29. 33. 34. 36. 38. & 41. Beatitudinis bona varijs similitudinibus explicant Sancti, sed quæ minus plenè eam explicent, lib. 2. cap, 1. nume. 7. 8. 10. 11. 15. 20. 21. 27. & 43. c. 4. nume. 1. vsque ad 3. & num. 26. lib. 4. capit. 15. nume. 12. Beatitudinis bona enarrantur, lib. 2. c. 1. num. 6. vsq. ad 16. n. 19. vsq; ad 24. 28. & 40. Beatitudinis imago impfecta fuit in trāsfiguratione Chri, lib. 2. c. 1. nu. 11. ca. 4. nu. 25. Præterea si excitare Dominus homines voluit ad opera virtutum, nō id conuenientius efficeret, si inferni pœnas iptis ostenderet, si magnum chaos inferni, sulfureos ignis globos, dæmones & animas cruciantes, monstra illa teterrima hiatu terræ aperto demonstraret. Quis enim tam esset insanus, q̄ his non reuocaret a malo, & ad virtutē excitaretur? Diuiti auaro visum fuit in dubie futurū, qđ si ipe, aut alter ad suos rediret, & diceret experientia teste, quæ

Psal. 35.

Isa. 33.

Psal. 83.

Apoc. 7.

Psal. 67.

Apoc. 21. & 22.

Luca 16.

quæ ibi graſſaretur calamitas, ipſi procul dubio vitam in melius commutarent. Quid ſi iſta propriis oculis conſpicerent mala, vtique exaltarentur de portis mortis, & annunciarent omnes laudationes Dei in portis filiæ Sion? Et ſicut Deus infelicitſſimi huius ſtatus pœnas verbis explicuit, oſtenderet ad ſenſum horrendum damnatorum carcerem, quoniam ſtultorum infinitus eſt numerus, vt hi timore acti manuducerentur ad bonum, videntes quod in inferno intercidit Deus flammam ignis, dum is vrit, & non lucet, vt nec minima hæc ſit damnatis conſolatio, lib. 9. cap. 3. nume. 4. 12. 17. 18. & 20. Inferni pœnas, qui cõſiderat, ad Deum conuertitur, emendat vitam, cautiorq; efficitur in poſterum, nume. 6. 8. & 21. In inferno caro ſimul cum anima merito crucianda eſt, nu. 16. & 18. Infernus terra tenebroſa, lacus, locus miſeriæ & tenebrarum optime dicitur, nu. 17. & 18. Timor enim initium eſt, quo mouentur homines ad bene operandum, lib. 1. cap. 9. nu. 12. lib. 4. cap. 27. num. 9. lib. 17. cap. 3. num. 1. 2. 5. 7. 18. & 25. Cum ergo pœnæ inferni etiam conſideratæ moueant, quid oculis oſtenſæ hominibus, qui timore aguntur vt faciant bonum non efficient? Hæc, quę hactenus diximus, leuiter rem hãc conſideranti videbuntur ſic certa, vt perfectam beatitudinem Apoſtolis in transfiguratione oſtendendam crederent, aut tenebras exteriores inferni. Sed tamen illud conſiderandum eſt, quod quamuis corporis Chriſti claritas, quæ Apoſtolis patuit in transfiguratione ſupernæ patriæ diuinæque felicitatis, accidens eſſet, hinc diuini illius ſtatus, gloriam ſapiẽter coniectant Sancti. Si enim illo tantillo bono, quod futurorum bonorũ modica vmbra eſt, Apoſtoli in terram corruerũt, Petrus ebrius dulcedine hac clamauit, omnium quæ in toto erant orbe oblitus: *Bonum eſt nos hic eſſe*, & quaſi nihil iam appetendum reſtaret, qui tam mira docentem audierat Chriſtum de beatitudine cœleſti, voluit vt tria fierent tabernacula, in quibus perpetuo degerent. Et ſicut mercator pannum venditurus oſtendit modicum eius (licet id quod melius eſt) vt homo emat, Chriſtus Dominus hominum incapacitate conſiderata, modicam gloriam corporis oſtendit, qua manuducantur homines ad maiora bona conſideranda. Beatitudo enim etſi diuina illa eſſet, & non æterna, taliter concupiſcenda eſſet, vt propter eam innumeri anni pleni circumfluentia bonorum temporalium recte, meritoque contemnerentur, lib. 2. cap. 1. nu. 16. volens Ioel cap. 3. beatitudinis bona edicere ait, & erit in die illa, ſtillabunt montes dulcedinem, ideſt, in cęlo vita plena erit omni iucunditate, & referta omnibus bonis, & per omnes riuos Iuda ibũt aquę in quo perpetuitas bonorũ qua fruuntur beati ſignificatur. Tunc enim terra viorem, & pulchritudinem conſeruat cum vndique riuis perfluatur. Et quia beatitudinis ſtatus in hac vita à nullo intellectu creato valet perfecte intelligi, lib. 2. cap. 1. nu. 17. vſque ad 20. 28, 33. 34. 37. & 41. cap. 4. nu. 20. ideo modicam guttam ſic inebriantem ſuperni illius fontis oſtendit, vt aliquo pacto ſtatum illum omnium bonorum aggregatione perfectum conſideremus, lib. 2. cap. 1. num. 21. 22. 24. vſq; ad 30, 34. & 37. cap. 4. nume. 1. vſque ad 3. & nu. 26. Beatitudinis ſtatus felicitſſimus coniectatur ex his, quæ à Deo acceperunt homines in hac vita, lib. 2. cap. 1. nume. 24. 31. 32. & 41. cap. 4. nume. 1. vſque ad 3. lib. 4. cap. 15. num. 12. Et ſicut beatitudinis bona multo maiora erunt in cœlo, quam ſint illa, quæ in ſacris litteris dicuntur explicantia felicitatem illius ſtatus, lib. 2. cap. 1. nu. 34. tamen his manuducimur ad aliquid cognoſcendum, ſic per ea, quæ in transfiguratione geſta ſunt, maiora conſiderantur in cœlo futura, quæ inde coniectantur grandia, vt his ad bene operandum hominum excitetur mens. Beatitudinis enim bona dum conſiderantur à Sanctis, grandem deſiderij ſtimulum in eis relinquunt, lib. 2. cap. 2. nu. 2. 3. 13. 16. 17. & 26. Vnde quia beatitudinis appetitus naturaliter eſt nobis inditus, ſicut

Pſal. 9.

Pſal. 26.

Simile.

Digitized by Google

ſicut bonarum, & pulchrarum rerum, lib.2.cap.2.num.23.& 27.Ideo Eccleſia ad labores ferendos quadrageſimæ, ad labores pœnitentiæ, transfiguratione Domini propoſita, alia maiora obumbrat bona, quibus iſta facilia reddantur, lib.2.cap.3.nu.1.vſque ad 11. num.17.25.vſque ad 27. Beatitudinis cognitio facit, vt virtutem amplectamur, lib.2.cap.3.num.2.6.vſque ad 8. 10.18.21. vſque ad 23.26.& 27. Nec mirum, hoc eſt enim hominum ingenium, vt ſpe præmij conſequendi ad ea, quæ agenda ſunt, moueantur. Vnde cum in exordio quadrageſimæ iuſſerit Dominus, vt conuertamur ad ipſum in ieiunio, & fletu, & planctu: bellum nobis cum dæmone indixit tam acre contra potentiſſimum hoſtem furentem nimis, ſciens quia modicum tempus habet, ne ergo tanta difficultate viſa deficiamus, coronam nobis proponit, quam & Chriſto offert Eccleſia, poſteáquam contra diabolum certauit, & eum vicit. Cum Dauid Goliath cerneret, cuius ſolo viſu vniuerſus Iſrael pauore concuſſus fugiebat, aiebat: Quid dabitur viro, qui percuſſerit Philiſtæum hunc, & tulerit opprobrium de Iſrael? Cui dicebant: Virum qui percuſſerit eum, ditabit Rex magnis diuitijs, & filiam ſuam dabit ei, & domum patris eius faciet abſque tributo in Iſrael. Hoc audito, pergit ad Saul Regem, & ait: Non concidat cor cuiuſquam in eo, ego ſeruus tuus vadam, & pugnabo aduerſus Philiſtæum; &c. Conſiderate in exordio quadrageſimæ teterrimum gigantem diabolum, & dicite: Quid dabitur viro, &c. & ſtatim cum Dominus in montem ducitur, & transfiguratur, conſiderate tale præmium, immo aliud longe maius victori propoſitum. Cum Moyſes ad explorandam terram promiſſionis miſiſſet viros, præcepit eis, vt qualitatem terræ diligenter conſiderarent, ciuitates, &c. venerunt exploratores dicentes: Venimus in terram, ad quam miſiſti nos, quæ re vera fluit lacte, & melle, vt ex his fructibus cognoſci poteſt; ſed cultores fortiſſimos habet, & vrbes grandes, atque muratas. Terra, quam luſtrauimus, deuorat habitatores ſuos, quia multos vidimus morientes, populus quem aſpeximus, proceræ ſtaturæ eſt, ibi vidimus monſtra quædam filiorum Enac de genere giganteo, quibus comparati quaſi locuſtæ videbamur. Igitur vociferans omnis turba fleuit, & murmurati ſunt contra Moyſem, & Aaron dicentes: Vtinam mortui eſſemus in Aegypto, & non in hac vaſta ſolitudine. Dixeruntque alter ad alterum: Conſtituamus nobis ducem, & reuertamur in Aegyptum. At vero Ioſue filius Nun, & Caleph, qui & ipſi luſtrauerunt terram, ſciderunt veſtimẽta ſua, & ad omnem multitudinem filiorum Iſrael locuti ſunt: Terra, quam circuiuimus, valde bona eſt, & Dominus tradet humum lacte & melle manantem. Ne timeatis populum terræ huius, quia ſicut panem, ita eos poſſumus deuorare. Si, quidem difficultatem aſpexerit homo, & audierit quia cœlorum regnum vim patitur, & quod violenti rapiunt illud, ſi quæ in ieiunio, cilicio, &c. Cruciant, tantum conſideraverit, reuertetur in Aegyptum, congredietur autem cum hoſtibus, vt Ioſue, & Caleph, ſi conſideraverit terram lacte & melle manantem. Cum pro torcularibus Pſalmum Dauid compoſuit, quo contundendos dixit iuſtos, vt oliuæ, &c. & vuæ in torcularibus multis tribulationibus, &c. exordium Pſalmi, quo conſolarentur iuſti, illud fuit: Quam dilecta (vel amabilia, vt Auguſtinus legit) tabernacula tua Domine virtutum, concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini. In torcularibus ſunt iuſti ſpe gaudentes, & ideo ſubditur: Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum; altaria enim tua Domine virtutum ea ſunt, in quibus mente habito, quorum deſiderio teneor, ne in torcularibus deficiam. Quoniam illud cõfidero, quod ſi delectat pulchritudo, ibi iuſti fulgebunt tamquam Sol; ſi delectat longa & ſalubris vita, ibi eſt ſana æternitas, & æterna ſanitas; ſi ſatietas, ſatiabũtur cum apparuerit gloria tua;

3 *Ioel 2.*

1. Reg. 17.

Nu. 13. & 14.

Pſal. 83. Auguſt.

Augu. lib. de ſpir. & anima.

ſi ſa-

si sapientia, ibi omnes erunt docibiles Dei; si amicitia, diligent Deum supra se, & omnes sicut se; si diligitur concordia, ibi vna tantum erit voluntas Dei; si potestas, introibunt in potentias Domini. Oleaster Exo. 25. exponens illa verba: Facies propitiatorium, ait: nusquam legimus Deum instituisse in hoc mudo domum iustitiæ qua reos puniret, sed cum sit clemens domum qua peccatis nostris propitiaretur instituit, non vnam, sed pene infinitas; raro etiam in hac vita domum illam damnatorum qua dæmones, & peccatores discruciantur, ostendit, sicut ostendit gloriam beatorum in sua glorioſa transfiguratione, ne nos cogeret ad virtutem, & inuiti faceremus, quæ nos voluit nostra sponte peragere. Ecclesia ergo diuina consideratione mota, ne deficiamus, spe præmij proposita, nos in bono confirmat. Christus autem Dominus horrendum Chaos inferni non aperuit, vt operemur spiritu Dei acti, vt filij. Cœlum apertum semper patet, elementa, quæ inter nos, & ipsum collocantur, transparentia sunt, & nos non vt bruta cõditi sumus terram respicientia, sed erecti, vt cœlum semper aspiciamus, quo ad bene operandũ moueamur. Infernum autem in centro terræ collocauit. Vnde Abraham dixit diuiti in inferno sepulto: Habent Moysem, & Prophetas, idest, operentur amore legis, vel spe præmij. Licèt enim bonum sit metu moueri inferni, & timore pœnæ detestari peccata, timore enim pœnæ incipit homo bonum, & timore casto carnalia desideria comprimuntur, lib. 3. cap. 1. nume. 39. lib. 17. cap. 3. nu. 1. 2. & 22. Timor autem hic seruilis primus est, quem perfecta dilectio foras mittit, & succedit timor Domini sanctus, & perpetuus, lib. 17. cap. 3. nu. 7. 10. 23. vsque ad 27. melius est amore agi.

Luca 16.

Præterea, cum Dominica anteriori Ecclesia congressum Domini cum diabolo in monte, & deserto legerit, in mõte etiam modo pater cęlestis Moyse & Elia, & tribus Apostolis præsentibus acclamat victori, & occurrit, vt olim populus victoriam Dauid celebrauit, Golia interfecto, vt si illum oculi carnis contemplantur Benoni, hoc est, filium doloris mei, testimonio patris vocatur, Beniamin, hoc est, filius dexteræ. Et si Dominica prima quis, Christum Dominum crediderit caprũ emissarium, cui summus Sacerdos imposuit omnes iniquitates filiorum Israel, immo omnium hominum, & ea propter audax Dęmon, quem pilosum credidit Esau, aggressus est, hodie Ecclesia vult, vt omnes illum intelligant agnum sine macula, Deoque gratissimum, qui peccatis hominum impellentibus in detertum ductus est, qui in montem excelsum vadens transfiguratus est. Item vt ostendat Deus, non quibuslibet fauoribus, & bonis, quauis dulcedine, velle amicos suos prosequi, posteaquam pugnantes cum diabolo ipsum vicerint, propterea in monte trãsfiguratur Christus, cui pater astat, quem sibi ostendit dilectissimum, & gratum. Quoniam etiamsi peracta tentatione cõtinuo venerint Angeli multi, qui ministrarent ei esurienti, sed hoc non contentus Deus, ipsemet honorare vult humanitatem Christi. Ipse, qui in hoc sęculo ministrat Sanctis, vt dulcedine fruantur interna, in alio sæculo bona ineffabilia animæ & corporis largitur. Vnde sponsa aiebat: Osculetur me osculo oris sui. Oratio hæc est sponsæ æstuantis vero desiderio sponsi, & interno vulneris amore agitata, videns dilectum tardantem, impatiens moræ illius, quem tantopere cupit aspicere, manus leuans clamat, postulans oscula oris sui. Quasi diceret, hactenus sponsaliorum suscepi arrhas, Legẽ, Prophetas, Angelos, qui sponsi pulchritudinẽ enarrarunt, vnde iam ipsum postulo, qui me osculetur, & dicam; Meliora sunt vbera tua vino, introduxit me Rex in cellaria sua, exultabimus, & lętabimur in te, memores vberum tuorum super vinum. Grandique consideratione non dixit: Frater, aut dilectus, aut sponsus introduxit me in cellaria, sed Rex. Quia enim cellaria dictura erat, vt hoc nomine ostenderet regium

1. Reg. 17.

Gen. 35.

Leu. 16.

Cant. 1.

Orig. ho. 1. expos. 1. Cant.

Vbi sup.

cubi-

cubiculum, multis atque immẽsis opibus refertum. Hæc bona anima Christu in portione inferiori recipit, cui congratulantes dicamus: Exultabimus, & lętabimur in te, i. obsecramus Dñe, vt nos introducas in cubiculum, vt te trãsfiguratum conspiciamus. Dum sumus
Vbi supra. in hac vita Nardus uocatur sponsus, arbusculus licèt aromatic⁹, paruus tamẽ, immo interdum fasciculus myrrhæ, q̃ inter ubera commoratur, post hæc autem balsamum, eum vocitat fragrantissimum in uineis Engadi exultens. Dum uiuunt iusti, pulchritudinẽ agnoscunt sponsi, & dicunt: Ecce tu pulcher es dilecte mi, at in monte clamant: Lectulus noster floridus, ubi sponsa lectulum habet communem cum sponso, cuius diu iam cupitis amplexibus fruitur... In tentationibus uenit saliens in montibus, ut læua eius sit sub capite meo, ne corruam, sed in altero monte dextera illius amplexabitur me. Hæc Origenes: Beatitudo hic stillæ, & guttæ, in futuro fluuio comparatur, lib. 2. cap. quarto, num. 6. & 25. Beatitudo Sãctorum incipit in hac uita, lib. secundo cap. primo, num. quarto, ca. 4. num. 23. usque ad 25. Beatitudo in hac vita perfecta esse non potest, sed in cęlo, lib. 2. cap. 1. num. 1. 2. 4. 37. vsque ad 40. c. 4. nume. 1. usque ad 8. num. 12. 14. usque ad 16. 20. 21. 23. 28. & 29. lib. 18. c. 17. nume. 25. Vnde Augustinus enarrans
August. in Psalm. 41. uerba illa. In uocę exultationis, & confessionis sonus epulantus, sic legit. Soni festiuitatem celebrãtis & ait moris fuisse apud Iudæos, ut quando festa in domibus celebrabantur nuptiarum, aut ortus filiorum, uel natalitij dies, conuiuia quidem erant splendida intra domum, sed tamen ut aliquo pacto illud omnibus innotescceret, instrumenta musica extra domum sonabant, ut trãseuntes sic coniectarent, quæ intus erãt conuiuia, ludi, gaudia, &c. In domo Dei festiuitas sempiterna est, lętitia sine defectu, de illa perpetua festiuitate in hac uita nescio quid canorum & dulce auribus cordis insonat. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Non uis ut ę conturbem, dicit anima posita in sæculo, & peregrina adhuc a domo Dei mea? Sed licèt ingemiscas expectans adoptionem filiorum Dei, spera in Deo, salutare enim vultus tui Deus tuus. Itaque Dominica prima Angeli ministrant, sed cum filius prodigus in domum patris fuerit ingressus, induitur
Luca. 15. vestimentis gloriæ suæ, vitulusque ei occiditur saginatus. Festiuitas in monte agitur, vbi Apostolus extra se positus dicit: *Domine bonum est nos hic esse*. Hæc Augustinus: Origenes:
Orig. ho. 17. in Nume. Balac Rex Prophetam Balaam ducere
Num. 23. nititur super verticem montis Phogor, Deus homines cupit trahere super verticem montis Sina, diabolus autem ad verticem Phogor, qui interpretatur delectatio. In vertice autem delectationis, & libidinis ponit eos, vt excludat a Deo, excludens enim, & deuoratio interpretatur Balaac. Delectationes autem iustorum licèt hic incipiant, cum finitis tentationibus Angeli accedunt, & ministrant, sed perfectæ erunt in cœlo. Hæc diximus, vt mentem & ordinem Ecclesiæ aperiremus, iam ad Euangelicam narrationem accędamus.

6 *Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobũ, & Ioannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum seorsum, &c.* Tres montes ascendit Chrs Dñs, ait Bernardus, vnũ in transfiguratione, vt scires quo tẽderes; scdo verba vitę loquutus est, qñ prædicatione mirabili legẽ dedit Euangelicã, felicitatemq. Christianã octo beatitudinib. clausit, vt qua eũdũ sit, scires, & patriã & viam; o; ait in tertio monte, vt eũdi, & pueniedi bonã obtinere studeas voluntatẽ, & cõualescas ad ea agenda, q̃ videris conuenientia saluti. Ideo Christus Dominus venit saliens, non in monte, sed in montibus, & trantiliens colles, lib. 18. cap. 10. nu. 30. In monte, & solitudine transfiguratus est. Est enim locus deserti multum commendatus a Sanctis. Ad desertum enim ducit Deus Sanctos, vt dum mundi tumultibus caruerint, Deum loquentẽ audiant, lib. 4. ca. 2. nu. 1. 2. 3. 4. vsque ad 8. & nu. 13. lib. 11. c. 12. nu. 7.

vsque

vsque ad 12.16.17.22.& 25. Desertum nō prodeſt, ſi ſolitudo defuerit cordis, in qua qui viuit, etiam ſi corpore ſit in mundo in deſerto eſt, lib.4.cap.2.nu. 9.& 10.lib.11.cap.12.nu.13. In monte ergo Thabor (vt creditur) clārus victoria Barach in libris Iudicum, qui duabus leucis diſtat à Nazareth, tranſfiguratus eſt Dñs, vt modicum conſolationis carni ſuæ præſtaret in tertio prædicationis ſuæ anno. Diabolus ēm vt homines ad malū pertrahat, ſi quid præſtat delectationis, vel anticipata ſolutione, vel ſtatim exhibita delectatione; vel vtilitate vera, aut vero (quod certū eſt) imaginaria id dat, nouiſſima ēm eius amara ſunt, quaſi abſynthiū. Deus autē, hominū fere omniū fallaci iudicio, animam emit credita pecunia, & dilata ſolutione in futurū. Quod ne quis credat, in montem venit Dñs, cui aſtat pater, & dicit: *Ipſum audite*: ipſi obedite, ēt ſi inimicoru dilectionē præcipiat, paupertatē ſuadeat, mundi contemptū doceat. Id enim præmiū habet & in hoc ſæculo, & in futuro. Is hominū frequens error eſt, quem Dñs commemorat his verbis: Dixiſtis, vanus eſt qui ſeruit Deo, & quod emolumentū, quia cuſtodiuimus præcepta eius, & quia ambulauimus triſtes coram Dño exercituum? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, ſi quidē ędificati ſunt facientes impietatem, & tentauerunt Deū, & ſalui facti ſunt. Hac iniuria ſe à Iudæis laceſſitum, ait Dñs, quod dixiſſent: Vanus eſt, qui ſeruit Deo, à quo operū noſtrorum nullum vidimus pręmiū, cum impiorum etiam ſcelera appareant remunerata, & quidem in cap.4. Malach. quem Hierony. de 2. Domini aduentu interpretatur (licēt Theodoretus de primo illa intellexerit) ea recenſet, quæ in ſæculo futuro prędmia erūt meritorum dicens: Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol iuſtitiæ, & ſanitas in pennis eius, & egrediemini, & ſalietis ſicut vitulus de armento, nō ſolum iſtud, quod certū eſt, continget, ſed & in hac vita, eſt merces operi tuo. Et ideo Apoſtoli ducūtur ad montem. Lex quondam, cū Deo feſtiuita-

Iudicū 4.

Malach. 3. & 4.

Matth. 17.

tes conſecrarentur tabernaculorū, Phaſe, id præcipiebat, vt per octo dies agerētur ſolenes, ita tñ, vt primus, & octauus dies eſſet celeberrimus, & ſanctus, in quibus labor interdicebatur Iudæis. In prima cōuerſionis die ſi homo non deficiat ab incepto, conſolationes incipiunt, vt iſtis cōtigit. Cum.n. ſexto ante acto die illis prædicaſſet Dñs, vt crucem tolleret, hodie dulcedine mirabili transfiguratus illis oſtenſus eſt. In cęlo ingentia ſunt bona, ſed tñ ēt in hac vita ſedebit populus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. In cœlo magnificus Dñs nō eſt, in terra autem liberalis. Sicut enim abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per ipſum abūdat conſolatio noſtra. In alio ſæculo iubent Sancti quieſcere à laboribus ſuis, ſed dum viuunt, dicunt: Secūdum multitudinē dolorū tuorū in corde meo conſolationes tuæ lætificauerūt animā meā. In lege veteri, qñ Dei gloria innoteſcere cœperat hominibus, adnotauit Chryſ. in Exo. quod in obſcura nube, & tenebroſa Dñs apparuit, in nube aūt lucida apparet in diuina transfiguratione, vt promiſſionibus & dulcedine nō futura ſolū, ſed ēt præſenti diſcipulorū & Chriſtianorū animos pulſet: Vnde clamabant Iudęi, & timore perterriti dicebāt Moyſi: Loquere tu nobis, nō loquatur nobis Deus, ne forte moriamur. At in monte diſcipulis dī: *Ipſum audite* vtiq; loquentē pacē in plebē ſuam, & ſuper Sanctos ſuos, & in eos qui conuertunt ad cor. Vnde aiebat Aug. loquēs Deo: Peto, vt omnia mihi amareſcant, vt tu ſolus dulceſcas, qui es dulcedo inæſtimabilis, per q̄ cūcta amara dulcorant. Tua dulcedo Stephano lapides torrentis dulcorauit. Tua dulcedo craticulam B. Laurentio dulcē fecit. Ibat Andreas ad crucē ſecurus, & gaudens. Vt hanc emeret dulcedinē Bartholomęus pellē dedit. Pro hac guſtanda venenū Ioannes intrepidus guſtauit. Hāc guſtauit, qui dixit: *Bonum eſt nōs hic eſſe*, omnē aliam faſtidiens dulcedinem. Et longe ante Regius Vates dixerat: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Dñe,

Iſa. 32.

2. Corin. 1.

Apoc. 14.

Pſal. 93.

Exod. 20.

Hamil. 17. in Matth.

Exod. 20.

Pſal. 83.

Auguſt. in Soliloq.

Pſal. 30.

quam

quam abſcondiſti timentibus te. Hæc Auguſt. Quæ iuſtis in hac vita contin-
Iſa.66. gebant, docuit Eſaias ſub nomine Hie ruſalem dicens: Gaudete cum ea qui in triſtitia fuiſtis, vt fugatis & repleami ni ab vberibus conſolationis eius, vt mulgeatis, & delicijs affluatis ab omnimoda gloria eius. Sicut enim infantulus in vberibus matris ſuę totus requieſcit, in quibus & nutrimentum, & ſolatium habet, ita anima fidelis omnia ſolatia in his diuinis vberibus poſita ha-
Cant. 1. bet. Quæ vbera meliora vino eſſe dicuntur, id eſt, omnibus humanis conſolationibus. Aliquando autem hæ animarum Sanctarum deliciæ ita exube-
rantes ſunt, vt alienatæ à ſe quodam modo animæ dicant Deo, quod beatus aiebat Ephrem: Domine contine vndas gratiæ tuæ, Domine recede à me, quia non poſſum ſuſtinere magnitudi-
Eccl. 24. nem dulcedinis tuæ. Spiritus enim Domini ſuper mèl dulcis, hæreditas autẽ eius ſuper mel, & fauum. In monte transfiguratur Dominus, in his, qui cũ
Orig. lib 3. expoſi. 2. in Cãt. & ho. 9. in Matt. Sancti ſint, montes dicuntur. Verbum enim diuinum varias habet formas, & vnicuique in illa transfiguratur, quę illi magis expediens fuerit. Puſillanimi blanditur, vt conſoletur, triſti lętus apparet, pauperi, &c. omnibus omnia factus, vt omnes faciat ſaluos. Chriſtus Dominus quinque ſenſibus animæ percipitur, lib. 1. cap. 22. num. 12. Qui aũt Oriẽs vocatur, non mirum quod ſplendeat, tamquã lux, lib. 3. c. 10. nu. 29. & 30. Chriſtus decorem induit, & fortitudinem, decorus erat his, qui eum audiebant, fortis his, qui eum contemnebant, lib. 3. c. 8. num. 10. Deus ſecundũ variam diſpoſitionem guſtuum, diuerſos videtur habere ſapores, lib. 4. cap. 24. num. 18. & 20. Deus eſt Sanctis qdquid illi deſiderant, lib. 4. cap. 15. num. 13. cap. 28. num. 19.

Duxit illos in montem excelſum ſeorſum & transfiguratus eſt. In primis cõſiderandum eſt, quod tàm iuſti quàm peccatores in monte habitant ſicut Iudæa & Idumęa ſuos montes habet, Idumæi & peccatores habitant in monte, quia ſemper excelſa appetunt & magni videri volunt, ſed hic mons eſt Eſau de quo Abdias ait. Si exaltatus fueris ut Aquila inde extraham te. In hoc monte non eſt ſaluatio quia qui eum conſcendit in magnas calamitates deturbatur, ſicut qui dixit Eſa. 14. in cœlum cõſcendam &c. veruntamen ad infernum detraheris. Alij ſunt de quibus ait Abdias in monte Siõ erit ſaluatio in quo ſunt qui leuant ſe ſupra ſe tollunt ſeſe ſupra terrena oĩa, & diuitijs, voluptatibus, honoribus, ſuperiores ſunt. hic eſt mons Sion a quo cœleſtia ſpeculantur in quo qui viuunt, terrena faſtidiunt. Præterea, in monte tentatus, vt nullus de loco confidat, in monte trãſfiguratus, ut intelligat quod locus ad virtutem multum iuuat, lib. 6. c. 4. n. 9. lib. 8. c. 7. num. 9. lib. 10. c. 9. nu. 2. 5. & 6. Loci perfectione nullus ſecurus ſit, cum Eua in Paradiſo creata peccauerit, priuſquam Adam, qui extra creatus, melior fuit, lib. 10. cap. 9. nume. 2. In loco non fidant homines, cum Iob in ſtercore melior fuerit, quam Adam in Paradiſo, num. 3. Loca mentem non mutant, vnde ſi deſit ſpiritus, non adiuuat locus, maximè cum omnem locũ diabolus circum eat, num. 5. & 6. lib. 6. c. 5. nume. 9. In ijſdem enim locis, in quibus ſuis Deus beneficia conferre conſueuit, tentationes ſunt. In deſerto Iacob ſcalam uidit, cum Angelo luctatus eſt; in deſertum duxit Deus Abraham ut audiret? Suſpice cœlum, & numera Stellas ſi potes, ſic erit ſemen tuum; & tamen in deſerto Iſraeliticus populus innumera patrauit ſcelera. In monte tentatio fuit, ut nullus in quouis loco ſecurus ſit, ſed quia regulariter cum hominum ſæcularium uitamus frequentiam, beneficia recipimus à Deo, in monte Chriſtus transfiguratus eſt. Mundum, patriam, ac parentes relinquens Abraham, nouum accepit nomen à Deo, & circumciſionem, lib. 11. c. 12. n. 1. Mundo, & mũdanis cohabitãs iuſtus cũ aliorum inſpicit multa mala, de virtute, quã habet, ſibi blanditur, nec in melius proficit, ibid. nume. 6. Mundi curis diſtracta mens veritatem cernere vix poteſt, num. 13. & 28.

Gen. 2. & 3.

Gen. 18. & 32. Gen. 15.

& 28. Mundum relinquere, est Chaldæos relinquere, & Babylonios, num. 16. 18. & 37. Mundus fugiendus, vt Deus videatur, quod qui alas non habet, facere non potest, nu. 24. Mundus velociter fugiendus, & deprædandus, vt Hebræi fecerunt in Aegypto, n. 25.

Isa. 6. *Hieron. Epi. ad Damasum.* *Psal. 25.*

Hæc enim miseranda erat (Hieronymus) calamitas, quam Esaias flebat: Et in medio populi polluta labia habentis ego habito. Vnde Dauid aiebat; Non sedi cum concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo; odiui Ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo. Ad hoc autem sequetur: Lauabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine. Vita enim semper lauatur, & purior redditur, dum vitam Sanctorum,

Matt. 18.

quibus conuiuimus, consideramus. Et vt olim, quando populus furens lapidare voluit Moysem, & Aaron, fugerunt sancti hi viri in tabernaculũ Domini, quod cum ingressi fuissent, operuit eum nubes, & apparuit gloria Domini. Qua re visa, in bonum inimicorum consilio Moysi, Aaron cum thuribulo aureo in medio incendij positus est, vt indignationem Domini moderaretur, & qui ante lapides timuerat, iam non timet incendium, quia gloria Domini apparuit; ita Dominus gloriam corporis sui tribus Apostolis ostendit, vt intrepidi inter hostes, Domini honorem, & proximorum respicerent vtilitatem.

Domine bonum est nos hic esse, si vis faciamus hic tria tabernacula. Nesciebat Petrus, quid diceret, quia præponebat bonum proprium bono communi; cum vnusquisque proximo suo placere debeat ad ædificationem, & non sibi. Nondũ intellexerat Petrus, quod

Chrysost. ho. 25. in 1. ad Corinth. *Simile.*

ad bonum peculiare peruenire non potest homo, nisi bonum sectetur commune. Gubernator nauis tunc incolumis euadit, cum bono omnium nauigantium attendit. Miles, dum vitam commilitonis defendit, tuetur & suã, & agricola, dum seminat, & omnibus prouidet, & sibi. Bono communi, non soli proprio intenti debent esse homines, lib. 1. cap. 15. num. 4. 5. vsque ad 9. cap. 16. num. 17. & 18. Infelix & miseranda hominum sors, si quæ Petrus volebat efficeret Dominus, vt lux mundi abconderetur in monte, & lucerna poneretur sub modio, mundo in tenebris exittente. Si redemptio captiuo, & salus ægro, & fons immundo & sitienti prohiberetur. Ianuæ cœlorum non aperirentur, nec sanguine ipsius remissio fieret peccatorum. Hæccine cura capitis est aut pastoris, oues relinquere inter lupos, & membra morbis innumeris plena? Hæc parentis dilectio, filios relinquere remedio destitutos? Diceretur nobilius multo: Si adhuc populo tuo sum necessarius non recuso laborem, fiat voluntas tua. Et illud:

Philipp. 1.

Et si mori multo magis melius; permanere autem in carne necessarium propter vos; manebo ergo, & permanebo ad profectum vestrum prælatorum hoc maxime proprium sit vt bonum commune priuato præferantur. Quapropter cum Exod. 32. Moyses Dominum pro populo idolatra precaretur dixit illi dimitte me, faciamq; te in gentem magnam quod dixit Deus, vt experiretur (Oleaster) an pro priuato bono sineret cõmune perire. Quod populi princeps nõ fecit, sed Deus amplius precabatur. Bonum commune præferens proprio. Memento quod

Gene. 13.

Loth sibi elegit regionem Sodomorũ vberem, omisso bono auunculi sui Abraham, quo cuncta eius incendio sunt vastata. Et Ionas dum sibi prospicit;

Ione 2.

Niniuitarum contempta salute, naufragium passus est, quod & tibi contingeret Petre, si quæ tibi soli sunt vtilia eligens totius orbis redemptionem contempseris & salutem; nec claues accipies ligandi, atque soluendi si aliorum neglexeris curam, cui Dominus dicturus est: Occide, & manduca. Præterea

Act. 10.

in hoc errabat Petrus, quod prius de retributione, quam de labore, prius de Regno, quam de cruce, prius de corona, quam de militia, prius metere, quã seminare cogitabat. Beatitudinem concupiscere, & bonum non operari peccatorum est proprium, lib. 2. cap. 2. nu. 3.

6.23.& 28. Beatitudinis desiderium efficax est in solis illis, qui bene operantur, ibidem & nu.7. Beatitudinis acquirendæ gratia, stulte mali mala operantur, lib.2.ca.4.num.19. In beatitudine velle regnare cum Domino, & nō pati pro eo volunt peccatores, lib.14. cap. 19.num.10. *Bonum est nos hic esse.* Hoc est hominum ingenium, cum se in sublimitate vident, alios obliuiscuntur, sicut pincerna Pharaonis Ioseph est oblitus, cum dignitati pristinæ restitutus fuit. Vide indicem tom.1.

Genes.40.

9 *Lib.8.mor. cap. 32.*

Faciamus hic tria tabernacula. Gregorius in illa verba; Tabernaculum impiorum nō subsistet, docet Petrum dignum fuisse reprehensione, vtpote qui in hac vita tabernaculum postulet, idest, ædificationem felicitatis terrenę, sicut enim iusti peregrini sunt dum viuunt, ita impij huius sęculi ciues ī quos grauiter indignatur Deus dicēs Amos 3. Et percutiam domum Hierusalem cum domo externa, & peribūt domus eburneæ, & dissipabuntur domus multæ. Hi in domibus habitāt dum solum prouident tēporalibus damnis, & delitijs quę omnia funditus euertet Dominus, licèt factis hæc iudicent illi esse secura ne dicam perpetua. Hi sunt qui vocauerunt nomina sua in terris suis, quid est ædificare domos nisi stabilem requiem, & formam in hac vita quærere vbi se à calamitatibus liberent, quia de alia vita non cogitant. Hierem.35. Ionadab præcepit filijs suis, ne domos ædificarent, &c. Sed viuerent vt peregrini, &c. domos hyemales contra aduersa parant impij domus æstuas contra prospera. ędes multas dissipat Deus, quia solatia filiorum huius sæculi quæ ad placidè viuendum comparant, Deus dissipat, ipsosque in teterrimum carcerem deduci iubebit, vnde nunquam facultas erit exeundi, lib.9.c.14.nu.17.& 18. cum iusti peregrini sint dū viuunt. Iusti peregrini dicuntur in hac vita, quia futuram inquirunt, nec temporalia quærunt, lib.2.c.2.nu.5.8.9.& 25. lib.4.c.19.nu.1. lib.9.c.14.num.6.8.9. 11.12.14.15.vsq; ad 19. Iusti viatores dicuntur, quia præsentem vitam viam esse, & non patriam agnoscunt, lib.9. c.14.nu.19. *Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat.* In his verbis considerādum est, quibus rationibus Christus Dñs potuerit adduci, vt Apostolis iuberet, ne hoc factū dum ipse viueret, prædicarēt, quod nec per horam silēdum videbatur. Sicut.n. quondam dum Iacob in Mesopotamiā pergeret, viā aggressus difficultatibus plenam, qñ iram fratris fugiebat, terrā adibat in qua innumeri eum expectabāt labores, qui æstu vrgebatur, & gelu oues pascens, parētes tam sibi dilectos relinquens, dum iret, scalam vidit, Angelosq; ascendentes, & descendentes. Quo diligenter considerato, euigilans dixit: Quam terribilis est locus iste, nō est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cęli. Videtq; Dominum innixum scalę dicentem: Ego sum Dñs Deus Abrahā patris tui. Terram, in qua dormis, tibi dabo, dilataberis ad Orientem, & ad Occidētem, &c.& ero custos tuus, quocumque perrexeris. Vir sanctus erat Iacob, & tamē beneficio hoc potitus est, quo promptior ad ferendos labores redderetur. Cur ergo quæ in exercitio virtutum contingunt difficilia, non moderata sunt, Domino cœlum aperiente empyreum, & ostendente quæ in eo obueniunt felicissima prędia his, qui virtuti operam dant, vt à malo reuocarentur peccatores, & iusti proficerent in melius? Et quando Dominus non id iudicauit expediens, cur his tribus discipulis, qui futuræ beatitudinis vmbram viderant in transfiguratione, non præcepit, vt clamarent, sicut & Paulus, se ad horum bonorum cōtemplationem raptos, quæ non liceret homini loqui? Et tamen non id mandat. *Sed descendentibus de monte ait: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat.* Ioannes vnus horū trium, in monte vidit diuina mysteria cū ab Angelo duceretur, qui cū ei diceret; Veni, ostendam tibi nouam nuptam sponsam Agni, & sustulit me in spiritu in mōtem magnū, & altum, & ostendit illi ciuitatem cœlestem, quod continuo scripsit septē Ecclesijs,

Apoca 21

Apocal.1.

quæ in Asia receperant fidem, vt ad recte operandum mouerentur. Quod & hodie faciendum videbatur. Nihilominus conuenienter Dominus discipulis præcepit, vt tacerent, quoniam cum duplex esset tunc apud Iudęos hominum genus, alterum discipulorum, qui dum futuram crederent beatitudinem, illius amore ad bene operandum mouebantur. Alij perditissimi homines, qui pulsandi erant terrore inferni, & futurorũ malorum, vt resipiscerent, sicut Dominus fecit comparationibus, & rationibus, quibus mouerentur metu acti ad bene operandum. Iussit autem, vt quẽ à Deo receperant fauorem, quando eis ostendit humanitatem suam fulgentẽ sicut Sol, reticerent. Conueniens enim multo est, vt in exordijs diuinæ reticeã-
Gen. 40. tur reuelationes, &c. Sicut Ioseph fecit, qui cum pincernam Regis Pharaonis alloqueretur in carcere, vt cum Rege de ipsius libertate tractaret, id solum dixit, quod furtim sublatus esset, & innocens in lacum missus, reticens secreta omnia quę quoquo modo eius possent sanctitatem commendare. Somnia stellarum, & manipulorum, quod à patre plus cęteris fratribus diligeretur, non suam castitatem prodit, omnes Dei fauores siluit, retulit autem ea tantum, quæ illius animum posset mouere, vt inuaret eũ apud Regẽ. Oleaster Gen. 45. vbi Ioseph pcepit vt cucti egrederẽtur foras, ait: solet hoies in forma sua paucis amicis ostẽdere, grãdia verò amicis & inimicis. cũ. n. mortuus esset Saul & Ionathas, & tristis nuncius ad Dauid peuenisset, nolite inquit annunciare in Ceth ne lętent filiæ ĩcircũcisorũ. Chrs nõ sic, sed diuitias suas paucis in monte discipulis qũ trãsfiguratus est ostendit, quos & cõtestatus est, ne visionẽ dum viueret, pderẽt. Passionẽ verò suã vulgatissimã esse voluit, vt nos doceret, in ĩsitima nra diuulgare, suprema verò & glorioſa abscõdere. vide indicem tomi primi. Sic Exo. 34. vt Deus gloriã suã ostẽderet Moysi, ait: vir nõ ascẽdet tecũ neq; iumẽtũ pascat e regione montis. Sed solus Moyses ascẽdit. Vnde, ut Chrysosto. docet, cum Lucas dixerit: Quod discipuli grauati erant somno, intelligit nomine somni magnã rosolutione viriũ, q̃ ab illa uisione facta fuit. Splendoris. n. excellentia imbecillitatẽ oculorum grauabat. Virtus iam perfecta secura est, ne hominum laude pereat, etsi publice fiat, aut manifestetur, libro 9. capit. 24. nume. quinto, usque ad septimum.

DOMINICA II. in Quadragesima.

Secundum morem Romanum.

EVANGELIVM.

Sicut in Sabbato immediate præcedenti.

DOMINICA II. in Quadragesima.

Secũdum morem fratrum Prædicatorum.

EVANGELIVM.

Egressus Iesus secessit in partes Tyri, & Sidonis. Matth. 15.

Sicut in feria quinta precedenti.

FERIA SECVNDA Post secundam Dominicam Quadragesimæ.

EVANGELIVM.

Ego vado, & quæritis me, & in peccato vestro moriemini. Ioan. 8.

IN huius sententię prolatione tam aspera, & metu plena multa sũt, quæ grandem postulãt animaduersionem. Quibus colligitur aperte miserandus Iudæorum

1 *Feria 2. Dominic. II. in Quadrag.*

Digitized by Google

dæorum ſtatus, qui rem, quæ inſenſibilem hominem graui metu concuteret, nec ſenſerunt quidem: qui enim in profundum venit malorum, contemnit. *Prouer. 18.* Quando hominibus, quorum tota ſpes, felicitas, ac cura in rebus huius ſæculi, in quærendis diuitijs, in ambiendis honoribus, in explendis voluptatibus fita erat, nihil aliud diceret, Ieius quam quod breui vitam finirent, etiamſi futuri ſtatus incertam, ac dubiam reliquiſſet cauſam, id ſolum, & ſollicitos & meticuloſos eos reddere deberet. Morte enim, omnia quæ delectant in mundo, finem faciunt, quibus cum ſcelerati homines ſint immerſi, cum finem breuem audiunt, metu con-

Eccleſ. 41. cutiuntur dicentes: O mors, quam amara eſt memoria tua homini pacem habenti in diuitijs ſuis. O mors, quam bonum eſt iudicium tuū homini pauperi. Illis enim vel ſola memoria illius quod debet accidere, amareſcit, cum illius iudicium, & executio bona ſit, & dulceſcat homini pauperi. Et quidem in homine ſcelerato innumera ſunt, quæ dum cogitantur, premunt, Dum enim conſiderat Deum iratum, in illa hora iudicem futurum vitę ſuæ, in qua tanta contra ipſius voluntatem operatus eſt, contremiſcit. Immo mortem audientes timent homines. Quapropter cum Dominus primis parentibus mandare decreuit, ne cibum contin-

Geneſ. 2. gerent vetitum, dixit: Qua die comederitis morte moriemini. Huius autem ſententiæ metus ita illos terruit, vt nec arboris pulchritudine acti, nec

Prouerb. 9. aquæ furtiuæ, quæ dulciores ſunt, nec deſiderium ſciendi, naturæ tam inditum, eos potuit commouere, quo vſq; falſitatem hanc perſuaſit dæmon, illos neutiquam morituros. Mortis enim timor etiam iuſtos concutit, ſceleratos

1. Reg. 28. autem, amplius multo. Vnde cum Pythoniſſa rogatu Saul ſuſcitauit illis Samuelem, cum primum audiuit: Tu, & filij tui mecum eritis cras, cū quid poſt mortem futurū eſſet tacuiſſet, ſtatim Saul cecidit in terram, & robur non erat in eo, cōturbatus enim erat valde, nec volebat edere. Coegerunt autem cum ſerui ſui, & mulier, & tandem, audita voce eorum, ſurrexit de terra, & ſedit ſuper lectum & comedit, ita metu coercitus manſit cum audiſſet breui morituru. Cum primū Cain ſceleris magnitudinem conſiderauit, in morte viri iuſti & fratris, abſque vlla ratione homicidium, immo fratricidium perpetratum, cum dignam tanto ſcelere pœnam ſibi imponeret, dixit: Quicūq; inuenerit me, occidet me, tanta enim pœna dignum eſt, tantum facinus. Et cum ex vna parte Antiochus rex odio inſanabili contra Iudæos fureret, & ex altera grauiſſima vermium, ac mortali infirmitate quateretur, ita vt breui è vita diſceſſurum crederet (ſicut & fa-

Geneſ. 4.

2. Mach. 9.

ctum eſt) innumera & Deo donaria promiſit, & Iudæis bona pollicitus eſt, diuitias, libertatem, honores, &c. Quando horum orationibus iuuari ſe credidit, ne moreretur, qui fœminas, & infantes occiſurum, omniumq; cadauera beſtijs, & auibus deuoranda daturum iurauerat, qui ad id feritatis peruenerat, hos, quos ſummo proſequebatur odio, ingenti proſequitur beneuolentia, ſi forte hoc medio mortem effugere valeret. Et Ochozias quando ce-

4. Reg. 1.

cidit per cancellos cœnaculi ſui, & ægrotabat, nuncios miſit, vt conſuleret an viuere poſſet de infirmitate illa. Et nō miror, cum miſerandam horum infelicitatem, quæ in morte futura eſt, perpendant, vbi vermis Ionæ omnem hederæ virorem cōſumet, de quibus & ſcriptum eſt: Vidi ſtultum firma radi-

Ione 4.

Iob 5.

ce, & maledixi pulchritudini eius ſtatim, cuius meſſem famelicus comedet, & ipſum rapiet armatus, & bibent ſitientes diuitias eius. In morte enim ea deſtruit diabolus, in quibus confidebat iniuſtus. Sopho. 1. Erit in die illa contritio magna à collibus quem locum ſic interpretantur nōnulli quod in die mortis quicquid peccator habuit excelſi in hac vita, vt diuitiæ, potentia, amicitia principum, & magni nominis exiſtimatio magis eum cruciabunt, & quia relinquere cogitur, & quia multis peccatis, vel cōparauit, vel poſſedit, vlulate habitatores pilæ (pila eſt pars

Digitized by Google

Hierusalem infima quæ est in valle, hi sunt qui appetitui inseruiunt & ventri ac veneri, qui vlulabunt quoniam pro vili uoluptate ignis manet. Eccl. 7. Immo cum omnibus bellum indictum tã sit formidolosum, incertaque victoria omnes congredi in morte cum hoste timent, considerantes quod vbi ceciderit lignum siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, ibi erit. Mors peccatorum

Eccles. 11.

fienda est, lib. 4. cap. primo, numero 8. nono 18. 22. 45. 46. 59. 60. 70. & 82. In morte multa sunt, quæ terrere nos debent, num. 47. 59. & 60. lib. vndecimo, capit. nono, nume. 11. 12. & 26. Mortẽ quare malam arbitrantur peccatores, lib. 11. capit. 9. num. 19. Mortem naturaliter refugiunt & bruta, & homines, num. 21. & 24. Mors quasi interitus cadat super impios, quia dum moriuntur, potestati dæmonis subiugantur, num. 28. Mortem crastinam cogitantes impij quam stultè dicunt: Comedamus, & bibamus lib. 11. cap. 10. num. 12. Cum ergo homines isti, de quibus Dominus loquitur in Euangelio, perditissimi essent, & his Dominus ediceret & certitudinem, & breuitatem suæ mortis, res hæc, quæ Sauli, Cain, Ochoziæ, & Antiocho tam fuit horribilis, illos in nullo mouit. Hi enim sunt, de quibus scriptum legimus: Sed & cani effusi sunt

Osee.

in eo, & ipse ignorauit, qui factus est velut columba seducta non habẽs cor, facti subcinericius panis, qui nõ reuersatur, dum in nullo mouentur, vt peccatorum recordentur, & pœniteãt. Hi sunt, qui in illo viuunt periculo, de quo

Zach. 5.

locutus est Zacharias, quando vidit amphoram, & in medio eius mulierem sedentem, & habentem in ore massam plumbeam. Cumque ipse amphoram aspiceret, dicit eam contremuisse, & mulierem in medio illius cecidisse. Mũdus iste amphora est, vacua totius virtutis & veritatis, & anima, sicut mulier debilis, sedet super eam vacuam. Porro in ore hoc est, in voluntate, grauissimum est pondus, maximus scilicet rerum sæcularium amor. Sedentque in mundo, nec surgere valent. Ista autem massa plumbea te ad inferum descendere compellet. Non mirum quod hi nec terroribꝰ pulsati, resipiscant. Bernardus enim, horum memoriam egisse ait Dauid, cum dixit: Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerũt, non congregabo conuenticula eorum de sanguinibus, id est, qui in sanguine perseuerant, donec multiplicentur infirmitates, non magna talium conuenticula congregabo. Etsi enim aliqui horum salutem consequantur, pauci hi erunt. Vnde quando Samuel ea dixit Sauli, quæ retulimus supra, moriturum, scilicet, eras, ruit quidem in terram exanimis effectus, nec cibum sumere volebat, tamen de placando Deo nec verbum protulit, nec lacrymis, singultibus, & pœnitentia diuinam reparare amicitiam curauit. Sed neque diues ille Euangelicus, cum audisset: Stulte hac nocte repetent a te animam tuam, quæ autem parasti, cuius erunt? nihil de venia cogitauit. Mala enim vita, malæ mortis certissimũ est indicium, in qua raro reuertuntur ad Deum, sicut aduertauit Hieronymus edisserens verba illa: Vsquequo piger dormis, quando cõ surges a somno tuo? Id frequenter repetis: Paululum dormio, paululum dormitabo, cras a somno consurgam; cras peccata relinquam, & ea non dimittes, quousque veniat quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus. Egestas, & pauperies pœna est vltima, quæ ita veniet, ne aspiciatur, aut futura calamitas vincatur. Cumque sciant quod oportet ardere, vel regnare, id negligunt, cumque audirn: *Et in peccato vestro moriemini*, vt perpetuo pereatis, qui metu, & dolore exhalare deberent animas, auditis verbis, in quibus omnis salutis spes videbatur abolita non conturbantur. Mors, qua anima separatur a corpore, umbra est mortis, uera. qua anima separatur a Deo, & cum hi in perpetuum ueniant separandi, & ter in hoc capite audiunt: *Et in peccato vestro moriemini*, nec tristatur, libro quarto, capit. 1. nume. 57. lib. 11. capi. nono, num. 27. Peccatum vitæ acerbæ comparatur

Ber. ser. 58. ex variis. Psal. 15.

Luc. 12.

Hieron. Prou. 6.

Digitized by Google

paratur,quia ſenſus hominum ligat,ne operentur bona, lib.3.c.4. num.6.lib. 14.c.6.num 39.cap.13.num.4. Peccatores obſtinati difficulter multum redeunt ad Deum,lib.3.c.4. num.8.li.4. cap.19.num.13.lib.14.cap.6.num.18. cap.7.num.2.8.12.& 17.cap.8.num.6. & 7.Sed hi a tenebris ſomniorum venient ad tenebras tormentorum,lib.3. capit.4.nume.10.11.& 14. Peccatores alij habent conſcientiam malam, ſed turbatã, peſſimi autem, quales hi erãt, malam,& tranquillam, lib.3.capit.24. num.16.Peccatores hi luctabantur cõtra diuinam miſericordiam,& ideo audierunt: *In peccato veſtro moriemini*, lib.4.c.7.num.6. Peccator fit tanto ſecurior,quanto peior,lib.4.c.19.nume. 13.c.31. nume.39. Peccatoribus Deus
3 non ſapit nec timorem, nec amorem, lib.4.cap.24.nu.18.Peccator dicitur lapis caliginis, quia durus, & nebuloſus lib.12.c.4.num.27. Peccato obnoxius non conſiderat illius damna, cui nec admonitiones proſunt lib.14.capit.6. num.2.vſque ad 4.vt iſtis contigit. In peccato viuere, vel per horam graue damnum, ſed extremum malum eſt in
Leuit. 22. eo mori,ſicut ſcriptum eſt in Leuitico: Non portent ſuper ſe peccatum,& moriantur in eo,cum polluerint illam, videlicet ſanctitatem:vt hic diſcas eos,vt plurimum in peccatis mori, qui Deiſãctitatem polluere auſi ſunt. De quibus & dicitur: Scitote quoniam peccatum
Num. 32. veſtrum inueniet vos. In peccatis diu manere in innumera mala hominem conijcit,quæ explicari non poſſunt, vt hinc aduertas in peccato mori, quale ſit damnum.Cum inclytæ ciuitatis Babyloniæ miſerandam calamitatem ex
Eſa.13. plicare vellet Eſaias, quæ funditus ſubuertenda eſſet, dixit: Nec ponet ibi tentoria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi, ſed requieſcent ibi beſtiæ, & replebuntur domus eorum draconibus,& habitabunt ibi ſtrutiones. Mirabile dictu, quod nec magalia paſtorum, nec barbarorum tabernacula erunt in potentiſſima vrbe, vbi quondam magnifica erant Regum palatia, ſed ſolis immundis animalibus erit ibi locus, vbi tanta prius erat magnitudo peccatorem ſibi maxime nocere docent verba Oſee.7. facti ſunt quaſi arcus doloſus dum in animam ſuam venenatas ſagittas emittit Pſal. 10.qui diligit iniquitatem odit animã ſuam,pluet ſuper peccatores laqueos. Eſa.59.conceperunt laborem & pepererunt iniquitatem.laborem peccatum vocat,quia nihil ex eo ſequatur niſi labor;ſic & Pſal.7.cõcepit dolorem.Sed &c.addit Eſa.oua aſpidum ruperunt q̃ comederat de ouis eorum morietur, q̃ ouum rumpit vtilem cibum inuenire putat ſic peccator &c. Sed oua illa aſpidum ſunt, non cibum ſed venenũ haurient quo moriant. CeciditceciditBabylon illa magna,& facta eſt habitatio oĩs volucris immundæ.Quod & illis contingit,q̃ male viuunt, in quib. expulſo Deo dęmones habitãt, dicente Propheta:Terra veſtra deſerta, ciuitates vr̃ę ſuccenſæ igni,regionẽ vr̃am coram vobis alieni deuorant,ſicut in vaſtitate hoſtili,cũ derelicta fuerit filia Siõ, ſicut vmbraculum in vinea,& ſicut tugurium in cucumerario, & ſicut ciuitas,q̃ uaſtat.Miſerandus hoĩs peccatoris ſtatus nec dici,nec intelligi põt, etſi uariẽ in ſacris literis exprimat, lib.1.c. 22.nu.9.lib.2.c.10.nu.17.vſque ad 20. c.14.nu.9.c.17.nu.2.3. & 13.c.19.nu. 27.vſque ad 29.lib.4.c.19.num.6.8.& 14.lib.14.c.6.nu.38. & 42.c.17.late p totum. At quando in peccato iacent, nec a peccato ſurgunt, ſpecialem experiuntur difficultatem ad reſurgendum,ſicut ſcriptum eſt: Lapſa eſt in lacum uita mea, & poſuerunt lapidem ſupra me,vt homo vix poſſit euadere ſicut docet Gregorius explicans verba illa: Non me demergat tẽpeſtas aquę, neque abſorbeat me profundum, neque urgeat ſuper me puteus os ſuum. Peccatores derelinquit Deus derelictus ipſe prius, & peccatis prouocatus, libro quarto, cupit.21.numero tertio, & quinto. Peccatis aſſuefacti difficile redeunt ad ſanam mentem, libro ſexto,cap.5.nu.18.19.& 22. Peccatori dicitur:Deſcende ſede in puluere uirgo filia Babylonis, non eſt ſolium filiæ,

Apoc. 18.

Eſai.1.

Thren.3.

lib.26.moral.c.24

Pſal 68.

Digitized by Google

Chaldæoum, non vocaberis vltra mollis, & delicata, &c. vt eius miserandus status aperiatur, lib. 12. cap. 4. num. 20. & 21. Peccandi longa consuetudo vim quodãmodo videtur habere naturę, vt nos non resipiscamus, lib. 14. capitu. 6. num. 18. cap. 7. num. 8. & 20. Peccator, qui liberari non vult à peccato, perpetuus seruus erit, lib. 14. capit. 7. nume. 1. Vnde isti in peccatis perseuerantes, Deum irritant contra se, & quodammodo mansuetissimum in ferarum rabiem conuertunt, vt dicat ira concitatus: *Et in peccato vestro moriemini*, lib. 2. cap. 14. num. 2. cap. 17. nume. 11. lib. 4. cap. 8. num. 6. cap. 9. nume. 5. 6. 9. 11. & 12. cap. 11. num. 9. vbi docetur, quod peccatores Deum dulcem amarum faciunt, quodque peccatores clementissimum Dominum in ferarum rabiem sibi conuertant, lib. 4. capit. 18. nume. 20. quod autem perseuerans in peccato Deum mitem irritet, lib. 14. cap. 7. num. 3. 7. 10. vsque ad 12. 14. & 16. In peccatum cadere luctantem mirum non est, sed iacere delectum, nec in bello vulnera recipere, sed ea non curare, lib. 14. capitu. 7. num. 6. 9. 11. & 18. cap. 8. num. 1. & 15. Et quia peccata confirmantes ex illis funiculum faciunt homines, vt suspensi pereant, lib. 14. cap. 7. num. 9. cap. 13. nume. 3. & 7. ideo istis duo dicit Deus, & quod cum non inuenient, quod maximum est malum. Cum enim peccata, dum continuantur, inclinationes & bonam propensionem naturæ, si non interimunt, debilitant, difficulter redeunt, vt quærant Deum lib. 14. cap. 7. num. 16. Pector abit, stat, & sedet in peccatis, cum recedit à Deo, delectatur in culpa, & confirmatur in ea lib. 14. cap. 8. nume. 20. Inuenitur semper Deus in hac vita, si quæratur, sicut oportet, & vbi oportet, & in tempore debito, lib. 4. ca. 16. num. 18. & 19. capitu. 19. nume. 5. si quæratur non verbis sed operibus, lib. 4. capit. 16. nume. 5. 14. 15. 17. vsque ad 19. Deus semel quæsitus semper est inquirendus, lib. 14. capit. 16. nume. 5. Et quia Iudęi sceleribus pressi nec operib. nec sicut oportebat, Deum erant quæsituri, hoc primum malum edicit eis qđ eum non inuenirent. Alterum verò terribile malum, quod hoc consequitur, illud est, *Et in peccato vestro moriemini*. Licèt enim locus hic hunc patiatur sensum proprie: *In peccato vestro moriemini*, hoc est, propter multa scelera vestra Romani interficient vos, propter odium quo me prosecuti estis, quo acti occidetis me. Sed conuenientius de morte æterna verba hæc accipienda sunt, quod supremum omnium malum istos maneret, vt in peccato suo morerentur. Acris sanè, & stupenda comminatio, cui similis alia forte in toto Euãgelio non reperitur, qua propriam indignationem in Iudæos Dominus manifestauerit: nec mirandum id sanè erit ei, qui diligenter considerauerit iustam indignationis causam, & Iudęorum insensibilitatem & stultitiam, in qua inimici sibiipsis efficiebantur. Deprehensa fuerat mulier in adulterio, quã Dño obtulerunt, & post multa, summa Dei bonitas dixit illi: Nemo te cõdẽnauit? Nemo Dñe. Nec ego te condemnabo: vade & iam amplius noli peccare. Poterat excogitari factum, vel dictum huic simile, quo moueri possent Iudæorum perditæ cõscientiæ ad diligendũ Dñm? Nequaquã. Id. n. summa horis fœlicitas est, quod ægrotante ipso medicus adsit, qui morbis ommibus, quantumuis desperatis, valeat mederi. Et in Republica, in qua omnes ægrotarent homines, nihil contingere posset desiderabilius, aut dulcius, quam medicum aduentare peritissimum, medicamina adducentem omnibus agris curandis efficacissima, dum tamen illi sanitatem vellent, & pharmaca reciperent, essetque insanus qui fureret contra medicum, graui morbo laborans. Tales erant Iudæorum proceres, qui & morbis abundabant innumeris, medico indigentes maximè, & tamen furebant contra Dominum, qui animarum medebatur languoribus. Horum patres multis quidem scelleribus erant pleni, sed tamen nec medicos, nec medicinas condemnabant, licèt his non bene vterentur. Vnde aiebat

Psal. 1.

Ioan. 8.

Simile.

Digitized by Google

Hier. 8. aiebat Hieremias: Super contritione filiæ populi mei contritus sum & cõtristatus, stupor obtinuit me. Numqd resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei? Cumque & medici essent, & medicinæ, quibus *Hier. 9.* ægri non conualescerent, subdit: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo interfectos filiæ populi mei die, ac nocte? Interibant sane qui medicis, & medicinis abutebantur, digni vt audirẽt: *Hier. 51.* Ego cibabo populũ istum absynthio, & potum dabo eis aquam fellis. Et infra: Subito cecidit Babylon, & contrita est, vlulate super eam, tollite resinam ad dolorem eius, si forte sanetur. Curauimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam, & abeamus vnusquisque in terram suam, quoniam peruenit vsque ad cœlos iudicium eius. Merito sanæ quæ medicos, & medicinas habens illis adhibitis, sanitatem nõ recepit, a Domino relinquitur. At qui lethargico morbo laborantes Iudæi horum filij & medicum discerpere conantur, & ægre ferunt quod languores sanet animarum, digni sunt qui audiant: *& in peccato vestro moriemini*, cum certum id esset, quod si Dominus medicare, & mederi primum non venisset, omnes perirent homines, lib. 2. capit. 11. nume. 32. Ipse enim peccata auferens, siccauit venas mortis, lib. 3. c. quinto, num. 37. cap. 10. numero 18. Lignum erat vitæ in medio Paradisi Ecclesiæ, cuius fructus vitam porrigebãt cunctis, si vellent, & folia erant ad salutem gentium, lib. 3. cap. 5. num. 41. c. nono, numero 37. lib. 5. cap. tertio, numero 11. Venerat in mundum Dominus nostra vulnera curaturus lib. 3. ca. 7. nume. 22. 29. vsque ad 31. Cumque semper Christus Dominus summopere optauerit habere, quos saluet, libro 14. capit. 23. numero quinto, ideo tam acriter indignatur, & tam iuste contra Iudæos, qui quando adulteram absoluit a peccato, quando domum Matthæi, & Zachæi peccatorum ingressus est, quãdo Magdalenæ peccata tã multa condonauit, id reprehẽderent in eo, qđ tã ipsis erat necessarium & pp quod Agnus venerat, vt peccata auferret mũdi, vt animarum malis prouideret, q venerat peccatores ad pœnitentiam vocare. Vnde reprobatus a Pharisæis, conuertit peccatores ad se, & factus est eorum princeps lib. 3. c. 9. nu. 21. Peccata sicut vulnera, & vulnerant, & confringunt animam, lib. 14. c. 17. nu. 2. Vnde si desit medicus pereat homo necesse est. Peccatores ut squãmæ Behemoth, diabolo maxime copulantur, vt nec locus sit ad Deum respirandi, lib. 14. ca. 17. nu. 20. Hi ergo non solum peccatorum damna non sentiebant, sed indignabantur Domino, & ideo tam lõge facti erant a consequenda salute, vt audirent: *In peccato vestro moriemini*. Qui enim conscientiæ flagella sentiunt viciniores sunt saluti, lib. 14. ca. 18. nu. 1. Illudq. in his mirandum maxime est, quod tot mala facientes pœnam futuram non cogitabant, lib. 14. cap. 20. nume. 4. 21. & 22. Vnde peccatorum remissio his tam erat difficilis, quia eorum peccata scripta erant stylo ferreo in vngue adamantino, lib. decimoquarto, cap. vigesimo primo, num. 6. Gene. 19. locut9 est Loth ad generos suos surgite & egredimini de loco isto quia delebit Dominus ciuitatem hanc, & visus est eis quasi ludens loqui (Oleaster) excęcare enim solet malitia oculos impiorum vt deludant cõminationes Dei sic fecerunt Iudæi. Et licèt pœnitentiã numquam Deus neget, dum viuimus, non quia ei placent peccata, sed quia maxime displicent, lib. 14: cap. 21. nu. 50. quę reuocat etiam scelestissimos homines ad Deum; sed quia hanc nescicbant isti, de quibus hodiernum loquitur Euangelium, damnandi erãt, lib. 14. capit. 29. nume. nono, docimo, 12. decimo tertio, 16. & vigesimo nono. Hoc vltimum malum: *In peccato vestro moriemini*. Vita dum fuerit comes, nusquam peccator tam grauib9 culpis immersus est, vt respirare ad Deum non valeat, liberum arbitrium libertatem non amittit, vt necessario iniquitatibus seruiat, Dei auxilia, quæ

Digitized by

ad ſalutem ſufficientia ſunt, Deus non negat, immo nec efficacia, quibus puiſatus humanus animus ad Deum redeat, & peccata deſtetur. Sacramenta
5 non negentur peccatori, quantum vis ſit ſceleratus, ſi ad Deum reuerti velit, & a peccato ſurgere. Sanctorum, & eorum, qui inter nos adhuc viuunt, & potiſſime eorum, qui ſunt in cœlo orationibus iuuantur in terra, nec Hieremias Propheta ſanctus ſolus eſt, q̃ multum orabat pro populo Iudæorum, ut Machabæorum narrat hiſtoria, ſed tot ſunt in cœlo Hieremiæ, quot Sancti.
2. Mac. 15. Non Daniel ſolum captiuitatis Baby-
Dan. 9. lonicæ exoptat libertatem, in terram proſtratus, multis diebus ieiunans, & flens, & orans, ſed iuſti omnes hoc deſiderio aguntur; etſi non concionibus, non verbis, nō exhortationibus, internis animorum motibus Deum interpellant, vt hominum dimittantur peccata. Angeli denique cuſtodes & terroribus, & minis, conſilijs, precationibus, & blanditijs, & promiſſionibus eorum animos pulſare non deſinunt, quos cuſtodiunt, dum in hac vita degunt, in qua non ut olim ſeruo, qui ſeptimo an
Exo. 21. no libertatem oblatam contemnebat, perpetua ſeruitus indicitur, ſed quam contempſit libertatem illo anno, ſequenti offert Deus, nec ſubula auris perforatur, dum uiuit homo, ſed pulſatur potius uarijs modis, ut redeat ad ſe nec deſperet, quouſque vltimum exhalauerit ſpiritum. At dum peccator vittam in ſceleribus finierit, infernus non confitetur Deo, nec expectabunt qui deſcendunt in lacum, veritatem ſuam: Viuens homo confitebitur Domino.'
Iſa. 38. Liberum quidem arbitrium vſu peccãdi debile eſt, & infirmum in vita, at hac finita, voluntas in malo confirmata, ve
Pſalm. 57. niam nec poſtulat, nec deſiderat. Iuſtis autem iam nulla eſt cura de morum ſalute, ſed lætantur potius videntes vindictam, lauantq. manus in ſanguine peccatorum. Diabolus, dũ homo viuit moderatione, quam ei Deus imponit, vtutur in perdendis peccatoribus, ſed vita finita, clamat miſer gaudens, vel eiulans potius, non tamen peccatori in aliquo compatiens, ſed dicens: Illa eſt dies, quam expectabamus, vidimus, inuenimus. Aperuerunt ſuper te os ſuum *Tren. 2.* omnes inimici tui, ſibilauerunt, & fremuerunt dentibus & dixerunt: Deuorauimus, fecit Dominus quæ cogitauit, deſtruxit, & non pepercit, & lętificauit ſuper te inimicum. In vita numquam dæmon contentus eſt, ſemper Deum timet miſericordem, potentem ab ore eius prædam eripere, & fre- *Hier. 27.* quenter qui ſapiens ſibi videbatur, in nouiſſimo erit inſipiens, dum vt perdix, quæ ſua non ſunt, congregat, quæ Deus aufert ab eo, etiam ea, quæ tuto poſſidere videbatur, libro quarto, capit. 35. numero ſecundo. Licèt enim dicat: Peccatum peccauit Hie- *Tren. 1.* ruſalem, propter quod inſtabilis facta eſt, omnes qui glorificabant eam, ſpreuerunt illam. Sed ipſa dicente: Vide Domine afflictionem meam, quoniam eiectus eſt inimicus. Vide Domine, & conſidera quoniam facta ſum vilis. De excelſo miſit Deus ignem, & erudiuit me, reuertitur ad Dominum, & extrahitur a dura inimicorum potentia. At vita finita, infirmata virtute animæ, ſolum id dicere valet. Dedit me Dominus in manu, de qua non potero ſurgere. Abſtulit omnes magnificos meos Domine de medio mei. Mandauit Dominus aduerſus Iacob, in circuitu eius hoſtes eius. Audierunt quia ingemiſco ego, & non eſt qui conſoletur me. Omnes inimici mei audierunt malum meum, & lætati ſunt, id eſt, omnia, quæ me quoquo pacto poterant iuuare, finita ſunt, quoniam fletus, ſtridor dentium, lacrymæ, tormenta immania nec culpam minuent, nec pœnam, nec vllo modo eum, qui vna lacrymula in hac uita mouebatur, in illa miſerrima tangent, aut miſericordiam eius pulſabunt innumeri eiulatus, lacrymæ, & cruciatus. Peccatum mortale abſentem reddit Deum ab anima hominis, ſed abſens bonitate ſua tranſiens, & videns eam in proprio ſanguine uolutari miſericordia motus *Ezech. 16.* dicit: Viue, & uiuificatur, & ad animam

mam adulteram reuertitur iterum, & ait: Amodo voca me pater meus, dux virginitatis meæ tu es. At in illa infœlici damnatorum sorte illud uerum erit: *Quæretis me, & non inuenietis*: non qd eum miseri quæsituri sunt, sed quo significet, quod, etiamsi illum quęrerēt, non inuenirent. Sed quia hos audiētes a Dño: *In peccato vestro moriemini*, putare quis posset in nullo motos fuisse, aut compunctos non exhorruisse, & expauisse, asperrimum omnium verbum audientes, ab eo, quem ipsi confitebant veracem, & quod viam Dei in veritate doceret, eo quod crederent verba illa falsa esse, Christiq. Domini somnia, vt huic prouideret malo, ꝓbat eos in peccato suo morituros, & in malo statu, in quo erant: quia eum erāt quæsituri nō autem inuenturi, cum tunc tam eum haberent ad manum in quocumque negotio illo indiguissent, qua occasione amissa, re uera eum non inuenirent, cum dixisset: Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit. Quapropter Dominus ait: Quærite Dominum, dum inueniri potest, inuocate eum, dum prope est. Ne de vobis dicatur, quod Prouerbiorum 1. scriptum est: Mane consurgent, & non inuenient me eo quod exosam habuerint disciplinam. Oleaster exponēs verba illa. Num. 21. vt quid nos ascendere fecisti, ex Aegypto &c. ait extremum malum à malis assuescere. Nam qui in seruitute nati & nutriti sunt pro libertate seruitutem amplectuntur, & qui in tenebris pro luce eas facilè cōputat. Sic quia nos parum aut nihil de spiritualibus cogitauimus tunc transitoria pro veris bonis amplectimur. Primum quidem id mecum egit Deus, quod dixerat Hieremias: Ne ab eo discederem, ædificauit in giro meo, in tenebrosis collocauit me, quasi mortuos sempiternos circūædificauit aduersum me, vt non egrediar, aggrauauit compedem meum. Concluſit vias meas, lapidibus quādris semitas meas subuertit. In munitissima turri clausum me retinere cupiebat Deus, ne fugerem ab illo, velut alter Beniamin vinculis Ioseph fratris mei dulciter alligatus. In neruo posuit pedem meum; flagella enim, minæ, & beneficia, compedes mihi erant, qui me in ligno astringebant, ne discederem ab eo. Et concludit: Non enim humiliauit ex corde suo, & abiecit filios hominum, sed innumera potius quæsiuit, & adinuenit media, vt ad ipsum tracti venirent, & in odorem vnguentorum suorum currerent, & ipsi noluerunt venire. Peccatores vocat Deus ad pœnitentiam, lib. 4. cap. 4. nume. 6. vsque ad 8. lib. 14. c. 18. num. 16. Misericordiaque sua grā di tollit ab illis peccandi occasiones li. 4. c. 6. num. 7. & 8. c. 10. nume. 1. vsque ad 3. 6. 8. & 9. Sed si non resipuerint, dæseuit ira Dei in illos, sicut ignis in stuppam lib. 2. cap. 10. num. 20. lib. 4. c. 8. num. 12. c. 18. num. 6. & 7. Cū cum peccatores visa Dei patientia obdurentur magis culpa sua lib. 2. c. 10. nu. 26. vsque ad 28. cap. 14. nume. 3. lib. 4. cap. 8. num. 1. 18. vsque ad 22. cap. 11. num. 3. Isti quia Dei misericordia abusi sūt, audierunt, & quod non quærentes, ut decet, & qua conueniret cura, & non inuenirent, & in peccato suo morerentur. Etsi Domino, quem veracem cōfitebantur, non credebant, vel crederent illud simile verò, dum proprias contemplarentur conscientias, sicut Niniuitæ fecerunt non cōsiderantes prædicantis qualitatem, sed propriam malitiam. Non his similes extiterunt, sed Achab, qui in Micheam indignatus est, cum mala ei propheraret, &c. Et cum supplicia prædicat Deus peccatoribus, vt resipiscant, isti cum tōt audierint à Domino comminationes, in nullo meliores effecti sunt, lib. 2. capit. 11. nume. 4. vsque ad 7. 25. & 26. lib. 4. cap. 9. nume. 4. 10. & 11. cap. 10. nu. 10. cap. 12. num. 10. vsque ad 12. 14. & 25. capitu. 18. nume. 9. vsque ad 12. 15. 16. 18. & 19. lib. 6 cap. 10. nume. 11. lib. 14. cap. 21. nu. 21.

Mich. 3. *Luca 11.* *Isa. 55.* *Prou. 1.* *Trem. 3.* *Caut. 1.* *3. Reg. 22.*

Vos de deorsum estis, ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis, ego non sum de hoc mundo. Iudæi de deorsum, & de hoc mudo erant, qm̄ inferiora, & terrena sapiebant, Christus verò, de

Digitized by Google

ſurſum & de cœlo, quem ſola cęleſtia delectabant, de quo & dixerat Paulus:
1. Cor. 15. Primus homo de terra terrenus; ſecundus verò de cœlo cœleſtis: qualis terrenus tales & terreni: qualis cœleſtis tales & cœlestes. Duabus nico iudicio rationibus adductus eſt Dominus, vt diceret Iudæos de deorſum, & de mundo eſſe, ipſum verò de ſupernis: altera, vt terrenorum amorem, ac guſtum, & ſaporem, omnium malorum in ipſis cauſam explicaret, quibus & Domino erant inimici, & eum acriter perſequebantur, cui indignabantur, quia eorum auaritiam, ambitiones, & cætera, quæ diligebant, terrena, magiſter, qui de cœlo venerat, taxabat: Vnde nimius rerum terrenarum amor in tanta ſcelera hos impulerat, & qui de terra erant, de terra loquebantur, cætera omnia contemnentes, immo & eos omnes odientes, qui quoquo pacto impedimento eſſent his quæ ipſi deſiderabant. Bona terrena nisi contemnas, ad cœleſtia animus non attollitur, lib. 1. cap. 17. nume. 14. vſque ad 17. 21. & 26. cap. 18. nu. 5. lib. 2. cap. 15. nume. 60. & 61. cap. 16. num. 10. & 16. Bonis temporalibus ineſcantur, & illaqueantur homines multum ea diligentes, lib. 2. cap. 15. nume. 8. 45. & 64. cap. 18. num. 21. & 22. Bona temporalia contemnentes ſpiritualibus accipiẽdis redduntur habiles, lib. 2. cap. 15. nu. 14. 15. 36. & 37. cap. 16. nume. 1. vſque ad 5. & nu. 16. Et ſicut bonorum temporalium contemptus primos Chriſtianos Angelis coæquabat, hos reddebat dæmones harum rerum eximius amor, lib. 2. cap. 15. num. 24. 25. & 34. Secundo, vt Dominus doceret rationem, qua Iudęi mouebantur, vt ipſi eſſent inimici, vtpote cum dilectio in terrenorum amatoribus reperiri non poſſit. Sicut enim bonorum temporalium contemptus eſt concordię & charitatis auctor, lib. 2. cap. 15. nu. 24. & 25. lib. 4. cap. 40. nu. 4. ita eorum amor nimius, rixarum & odiorum pater eſt, vtpote cum mali crucientur maxime, rerum temporalium amiſſione, lib. 2. cap. 15. numer. 52. 57. & 58. cap. 16. numer. 19. Bona temporalia amantes multum, incuruati ſunt, vt & dęmones tranſeãt, & illi ſurſum non reſpiciant, lib. 2. cap. 15. num. 50. & 61. lib. 3. cap. 1. num. 21. Iuſti de ſurſum ſunt, bona temporalia contemnunt, cum ſupra ſe eleuantur, lib. 2. cap. 16. num. 32. 33. 59. vſque ad 42. cap. 18. nu. 25. Ideo Chriſtus Dominus ab his qui auari & cupidi erant, odio proſequebatur, non ſolum quia temporalia cõtemnenda doceret, quæſtus ab eis tolleret inordinatos, ſed etiã quia diſſimilis illis erat vita ipſius, à quorum vijs ſe abſtineret, tamquam ab immunditijs. Id enim impiorum hominum proprium eſt, vt iuſtos ſibi diſſimiles, & quos contrarios iudicauerint, & odiant & perſequantur. Odit mundus iuſtos, quia huic ſæculo non conformantur. Id enim ſignificat Ieſus dicens: *Vos de deorſum eſtis, ego de ſupernis ſum*, lib. 1. cap. 18. nu. 18. lib. 2. cap. 6. numer. 20. & 21. lib. 11. cap. 14. num. 10. & 11. cap. 15. nu. 18. Mundo huic, & ſæculo conformantur mali, boni autem futuro, & ideo illi ſunt de mundo, non iſti lib. 1. cap. 18. num. 18. Mundus eos odit, qui prædicant veritatem contrariam operibus ſuis, li. 11. cap. 14. nu. 13. & 15. Et quia talis Chriſtus Dominus erat, ideo qui de mundo erant ipſum perſequebantur. Sap. 2.

Multa habeo vobis loqui & iudicare. Sed qui miſit me verax eſt, & ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo. Ac ſi diceret, multa quidem in vobis reprehendere poſſem, & in multis condemnare, ſed omiſſis alijs hoc vnum vobis dicam, quod cũ auctoritate patris mei, qui verax eſt, vera vobis prædicem, credere, & obedire recuſatis. Hoc magnum malum, veritatem dicenti non credere, nec illi obtemperare. Hoc peccatum magnum eſt, & præcedentium peccatorum effectus, & multorum, quæ ſequuntur, cauſa. Egrediar & ero ſpiritus mendax in ore omnium Prophetarum, & quod diabolo hæc dicenti obediat Achab, & non Micheæ, originem traxit à multis ſceleribus, quibus Rex inuolutus erat, propter quod & perijt. Veritas apud ſtultos odium 3. Reg. 22.

Digitiz

dium parit,& adulatio amorē, ſed non apud ſapientes lib. 1. c. 3. nu. 6. & 8. Verbum Dei male recipiunt peccatores, dum contradicit peccatis ſuis lib. 2. ca. 17. nu. 18. Veritas non recipitur à malis, quod & peccatum eſt, & pœna peccati, lib. 11. cap. 14. nume. 15. Cumque verbum Dei vrens vrentus ſit, quo errores areſcunt, lib. 18. ca. 2. nu. 26. cum his tam aſſidue, tamq; efficaciter prædicaretur à Domino, merito dicit Chriſtus, quod cum propter multa digni eſſent reprehenſione, & condemnatione, propter hoc vnum ab ipſo acriter taxãtur, quod diuinis ipſius verbis, nec credant, nec obediant in grandem ipſorum perditionem & malum.

FERIA TERTIA poſt ij. Dominicam Quadrageſimæ.

EVANGELIVM.

Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi. Matth 23.

1 *Feria 3. Dominic. 2. in Quadrag.*

CVm Scribarum, & Phariſæorum eſſet iam deſperata correctio, reliquū vnū erat, vt ceteri admonerentur, ne illorum prauis moribus & exemplo, corrumperentur. Vnde varia Dominus in ſequentibus eorum detegit vitia, vt ab his, omnes caueant, potiſſime autem eius diſcipuli. Sed ne hinc & ſimul periret auctoritas doctrinæ ipſorum, ne eorum præcepta qui male viuerent, negligenda putarent auditores, illos docet auſcultãdos, ſed non imitandos. Et quia Sacerdotū, Prædicatorum, ac Prælatorum mores, raro aut numquam in cõcionibus ſunt taxandi, id tamen vel ſemel in vita, dicendum eſt, quãdo Eccleſia hoc vtitur Euangelio, in quo Chriſtus Dominus ex profeſſo egit de re hac. Duo ergo conformiter ad Euangelij huius doctrinam conſideranda ſunt. Primum, omnibus Chriſtianis expediētiſſimum fore, quod Sacerdotum, Prælatorum, & Eccleſiaſticorum (quantum humanæ fragilitati conceditur) inculpabilis ſit vita, ingenſque Dei beneficium eſſe, quod concedat Reipublicæ eos Sacerdotes, qui ſecundum cor ipſius effecti, ea operentur, quæ dicunt: ſed tamen quando contigerit Sacerdotes eſſe minus bonos, aut vero ſceleribus non leuibus, aut modicis inuolutos, non propterea, quam à Deo acceperunt poteſtatem in bonum Reipublicæ amittunt, dicente Domino: *Quæcumq; dixerint nobis ſeruate & facite, ſecundum autem opera eorum nolite facere.* Secundo, attente conſideranda ſunt. quæ Dominum mouerint, vt in omnium oculis horum malam vitam proderet, cum illud expedientiſſimum videatur, vt Eccleſiaſticorum mores perditi celentur, & quantum poſſibile fuerit, in conſpectu plebis bono gaudeant nomine, etiamſi illo indigni ſunt dum male viuunt.

2 *Hebr. 5.*

Circa primum, expedit ſummopere omnibus fidelibus, immo & toti orbi, vt qui in dignitate ſunt Eccleſiaſtica, recte viuant, quoniam cum ſint ex hominibus aſſumpti, & pro hominibus conſtituti in his, quæ ſunt ad Deum, vt aiebat Paulus: (Qui enim heri homo erat, & perendie, hodie vero ſacros ordines ſuſcipit, iam Angelus futurus eſt conuerſatione, inculpabili vita, animarum zelo) qui homo exiſtens, hominum agnoſcebat miſerias, pericula, & mala, eleuatus, extractus ab illo infimo ſtatu terreno inculpabilis iam ſit, quantum poſſibile eſt. Animalia, quæ in medio ignis oculis plena vidit Ezechiel, inquit Hieronymus, ſimilitudinem tantum hominis habuiſſe memorantur: Et ſimilitudo hominis erat in eis. Quaſi diceret: Prædicatores, & Prælati ſimilitudinem quidem habent hominum, loquuntur, comedunt, rident aliquando, induuntur, & dormiunt, vt homines. Sed tamē cum ea, quæ ſunt patentia, communia ſint cum alijs, reliqua, quæ interna ſunt animæ bona, communia non ſunt cum ſæcularibus hominibus, quos ab humeris, & ſupra excedunt; ſicut de Saul, cum

Ezech. 1. Hieron.

Digitized by Google

cum ad regni principatum assumptus est, memorat scriptura. In signum huius præcepit Deus Sacerdotibus, vt arcam fœderis tollerent, & populo dictum est: Quando videritis arcam fœderis Domini Dei uestri, & Sacerdotes portantes eam, vos quoque consurgite, & sequimini, sitque inter vos, & arcam spatium cubitorum duum millium. Dixitque Iosue ad Sacerdotes: Tollite arcam fœderis, & præcedite populum. Explicans locum istum Origenes ait: Quia portamus arcam fœderis, & mortificationem Domini in corpore nostro, alios præcedamus. Sacerdotes veteris legis diuina præcepta in manibus, & in fronte pendentia gestabant, sacrumque, & ineffabile nomen Iehoua in lamina aurea pendens in fronte, nominaque tribuum duodecim sculpta in superhumerali, & in rationali. Amor Dei, & proximi, diuini nominis reuerentia, in quibus tota legis plenitudo consistit, omnia hæc maximam sanctitatem redolentia, quibus commonerentur & officij, & obligationis. Sacerdotibus indicebatur, vt sancti essent. Immo & in summitatibus vestis, ait Hieronymus, quatuor portabant Hiacynthinas fimbrias, vt colore hoc, cœlum imitantes, cœlestes horum cogitatus, futuros doceret. Vnde aiebat Chrysostomus: Necesse est sic Sacerdotem esse purum, quo modo si in ipsis cœlis collocatus inter cœlestes illas virtutes medius staret. Et infra: Talis sit Sacerdos, vt solaribus radijs clarior, & superior dicere valeat: Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus. Nonne talis futurus est Sacerdos, cui quasi totus concreditus est mundus? Non casu certe præceperat Deus, ut Sacerdote vno peccante, idem prorsus sacrificium offerretur, quod pro toto populo simul, si totum peccare contigisset, niti profecto, vt intelligeretur, quod vnius Sacerdotis noxa & grauior est multo, & grandi indiget remedio considerata peccantis dignitate. Propterea, inquit Augustinus, iusserat Dominus, vt in Sacerdotali veste tintinnabula penderent in rea, vt clara Sacerdotis conuersatio futura dignosceretur. Sicut enim in Republica, quæ vestis agricolæ pretiosa est, ciui turpis esset, & quæ huic esset præclara, Principi, & Regi vilis esset, sic conuersatio viro plebeio, & sæculari conueniens, viro Sacerdote indigna est. Quod lumine naturæ dictante, ita conspicuum est, vt gentes omnes, & barbari, quam primum homines segregant, vt Dijs suis offerant sacrificia, & delubris dæmonum cultum exhibeant, sintque Sacerdotes Iouis, aut Iunonis, continuo animaduertunt, horum vitam reliquis de plebe præferendam maximè. Vnde docet Augustinus, in parte inferioris Aethiopiæ, in qua homines monoculi erant, se vidisse horum Sacerdotes omnem fugere hominum reliquorum conuersationem, & in septimana. in qua sorte veniente, Dijs suis sacrificare debebant, non sumebant nisi metretam aquæ per diem, vt mundi sacrificia offerrent. Et Hieronymus refert ex Euripide, quod Cretenses Sacerdotes Iouis non solum à carnibus, sed etiam à coctis cibis abstinebant. In Panchaia non licet Sacerdotibus extra locum sacrum proficisci, vltraque deprehensum occidere licet Sacerdotem. Et Plutarchus in problematibus ait, quod Romanorum Sacerdotibus, qui Flamines vocabantur Diales, iuramenta extorquere non licebat, vtpote cum tales hi futuri essent, quòd horum verbo ea fides adhiberetur, quæ iuramento aliorum esset adhibenda. Talis exigitur sanctitas à Sacerdotibus, siue gentiles illi sint, siue Christiani, siue Iudæi, à qua multa dimanant populo bona, dicente Domino (in expositione Hieronymi) per Hieremiam: Inebriabo animam Sacerdotum pinguedine (& cum tanta polleant Sacerdotes sanctitate,) populus meus bonis meis adimplebitur. Sacerdotes idolorum, à malis abstinent in confusionem Sacerdotum Christi, libro quinto, capitu. 12. nume. 34. Sacerdotes vacantes magis, & ociosis

Iosue 3.
Origen. ho. 9. in Iosue.
Deut. 6.
Exod. 28.
ibidem.
Li. 3 de Sacer. & li. 6.
Ad Gal. 2.
Leuit. 4.
Aug. lib 2. q. in Exod.
Exo. 28.
Lib. 4. noui Testamẽti.
Ser. 37. ad fratres in ere.
Hiero. li. 2. cõtra Iouin.
Hiere. 31. Hieron.

& ociosis assuescentes acriter taxãtur, lib. 14. cap. 16. num. 24. Sacerdotum vitam virtutes, & doctrinam significant ornamenta Sacerdotalis veteris legis, lib. 14. cap. 28. num. 9. 10. & 37. ca. 29. num. 4. 5. 14. 15. & 17. lib. 16. cap. 1. numero 7. & 23. Sacerdotes cogitationibus sint mundi, veterum exempla habentes semper in memoria lib. 14. ca. 31. num. 14. Sacerdotes arcam portãt, cum ea seruant, quę in lege scripta sũt lib. 16. cap. 1. num. 3. Qui & ligna cedrina in domo Dei recte dicuntur, numero 4. Sacerdotium in terra peragitur, sed in rerum cęlestium classem referendum est, vnde Sacerdos sic pure viuere debet, si possibile est, ac si in cęlo degeret, lib. eodem nume. septimo, vsque ad 10. & nume. 17. Sacerdos purior sit solaribus radijs, qui legatus, & precator intercedit pro toto orbe numero decimo sexto. Sacerdotes olim varia habebant indumenta, quibus virtutes eorum significabantur, lib. 16. ca. primo, numero 23. Sacerdotes intrantes sancta tintinnabulis vtebatur in lege veteri, vt docerent, quod hi exemplo futuri essent toti populo lib. 16. c. 1. nume. 34. 37. & 38. Prædicatores, & Prælati speculatores dicuntur, quia in mentis altitudine debent sedere lib. 14. cap. 29. num. 29. & 30. Pastores legem transgredientes criminandi sunt super omnes homines, lib. 14. capit. 30. num. 2. Prælatus prius bonus sit miles, vt dux factus militet bonam militiam armis virtutum, quibus munitus esse debet, lib. 14. cap. 31. num. 3. Prælati tantum excellere debent subditos, quantum pastores ouibus, superiores sunt num. 8. & 24. Prælatis magna sanctitas necessaria est, vnde pleriq. viuunt subditi, qui moriuntur Prælati num. 21. & 28. Prælatus sublimitatem dignitatis suæ adæquare debet splendore conuersationis, lib. 14. cap. 31. num. 22. Idcirco cum Sacerdotum sanctitas talis futura esset, & tam essent proficui Reipublicæ, qui tales erant. Sancti quam primum Sacerdotes conspiciebant peccatis deditos, acerrimè lamentabantur id. Chrysostomus in re hac mirandus est, & rarus Epistol. quinta ad Theodorum monachum lapsum sic incipit. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrimarum, animam tuam deploro, teque ipsum, qui a tanta rui sti dignitate, profanasti sacrum templum, & sancta sanctorum, vbi sacra erat arca, Cherubin, manna, virga Aaron, Pater, Filius, & Spiritus sanctus · Semper plorabo, donec te reparet bonitate sua, qui suscitat a terra inopem, & de stercore erigit pauperem, vt sedeas cum principibus, & solum gloriæ teneas. Sabiniani Diaconi ruinam miserè flebat Hieronymus inquiens: Prorumpunt lacrymæ, antequam verba. O funestos oculos meos, qui litteras, quas virgini scriptas misisti, viderunt. O diem illam omni maledictione dignissimum. Hęccine Diaconum, non dicam loqui, sed scire potuisse? Vbi miser ista didicisti, qui in Ecclesia te nutritum esse iactabas? Sacerdotum, & Sanctorum lapsus flendus maximè ab ipsis, & ab omnibus, libro 10. cap. 2. num. 1. & 2. Flebant autem tantopere id Sancti, quia ob pctã Sacerdotũ irascit Deus sępe in populũ. Vnde Principes, & Sacerdotes mali dantur, quando peccata populi ingentia id merunt, lib. 2. cap. 14. num. 2. & 3. lib. 9. capit. 8. nume. 4. & 14. lib. 14. capit. 28. nume. 1. & 13. Cum enim Sacerdotes medij constituti sint inter plebem, & Deum, qua ratione id conuenienter efficere potuerunt illi, de quibus scriptum est: Propter peccata Prophetarum eius, & iniquitates Sacerdotum eius, qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum, non crediderunt Reges terræ, & vniuersi habitatores orbis quoniam ingrederetur hostis, & inimicus per portas Hierusalem. Et quod incredibile videbatur, in vrbe, quam Deus semper protexerat, & tutauerat ab hostibus imminentibus, peccatis Sacerdotium id effectum est. Vnde aiebat Bernardus in conuersione San. Pauli. Inuaserunt hostes mœnia, & turres Sion, hoc est, Sacerdotes (quia vt populus, sic Sacerdos) facillimo negouo

Hiero. epistol. 48.

Trem. 4.

Ber. in Conuers. Pauli.

Chry epist. 3.

Osee. 9.

negotio tota concremabitur ciuitas. Misera eorum conuersatio, plebis tuæ miserabilis subuersio est. Sacerdotes enim, & Prælati sunt à quibus mores præiudicium toierat Deus, lib. 16. c. 3. nu. 10. vsque ad 12. Quoniam si Iudas
1. Mach 4. Machabæus Sacerdotes elegit sine macula voluntatem habentes in lege Dei tales elegit, vt mundent, & reponent sancta à gentibus misere profanata, vt
Iosue 6. Sacerdotes buccinis concrepantes muros prostrent Hiericho. Sacerdos est
Chrys ho. 5 in Esa. 6. medius inter Deum & populum, illinc venientia beneficia ad nos deferens, & nostras petitiones illuc perferens, Dominumq; iratum reconcilians. Si ergo perdite Sacerdos viuat, irritare potius videtur Deum contra populum, non
Tren. 4. iuuare. Flendum, quia obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Lapides sanctuarij, qui in templo tamquam lapides ibi constituti, morari assidue debuissent
Greg. ho. 13 in Euange. loci 2. (ait Gregorius) vt inter vestibulum, & altare plorarent Sacerdotes ministri Domini, dicentes: Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in perditionem, morantur foris in capite omnium platearum, & his veluti lapidibus plateæ sternuntur in quibus tam frequenter viuunt, negotia tractantes sæcularia. Et qui Angeli dicuntur, quia Dei, & hominum sequestres sunt, lib. 16. cap. 1. num. 26. cap. 2. num. 1. mutatum habent colorem pristinum. Et filij Sion inclyti, amicti auro primo, reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli de sacerdotibus nostris exposuit S. Hierony. verba illa
Tren. 4. Malach. 1. Offertis super altare meum pollutum panem quod facimus quando indigni accedimus ad altare, & fordidi mundum sanguinem bibimus, & dicunt mensa Domini despecta est nō quod verbis aliquis audeat dicere, sed opera peccatorum despiciunt mensam Dei, panis mundus est & omnis munditiæ causa, & mensa Domini honorabilis est hominibus, & angelis, sed vos offertis panem pollutum, quia quantum in vobis est polluitis illum, & mē-

sam honorabilem despectam facitis. Mos enim scripturæ est nonnunquam dici fieri illud, quod non fit quidem, sed fieri tentatur. Contra nos scriptum est Leuit. 22. Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea, quæ consecrata sunt, & quæ obtulerunt filij Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino. Aliud etiam docet Malach. in quo Dei nomen polluunt sacerdotes si offerant cęcum ad immolandum. Quod fit cum hi qui munus sacerdotale suscipiunt episcopi sint, aut presbyteri non ea didicerunt quæ sacerdotem scire par est hi cæcum offerunt ad immolandum. Labia sacerdotis custodient scientiam Malach. 2. cum non se totos Deo tradunt, sed volunt Deo seruire, & Mammonæ, & eo modo claudicat quo dixit Elias 3. Reg. 18. Claudum offerunt, languidum qui aquaritia tenentur. Aliud etiam nocumentum grande inferunt Reipublicæ Sacerdotes, dum iusti non sunt, quod ipsorum malo exemplo misere ruit populus. Vnde Hieronymus edisserens *Hierem. Sopho. 3.* verba illa: Principes eius in medio eius, quasi leones rugiētes, iudices eius lupi vespere, seu vespertini non relinquebant in mane. Vehementer timeo, immo scio certo, ait, multos acriter contra me indignandos, si audierint quod leones rugientes, Sacerdotes vocitem, & Prælatos Ecclesiæ lupos, vorantes, id enim iustis præiudicium non generat, sed sceleratis id dicitur, vt resipiscant, & populus timeat, quod subditur. Prophetæ eius vesani, Sacerdotes eius polluerunt sanctum, iniustè egerunt contra legem. Vnde concludit: Effundam super eos omnem indignationē meam, iram furoris mei, in igne enim zeli mei deuorabitur omnis terra. Prouer. 10. de Sacerdotibus intellexit Hieronymus illa verba: Sicut ace- *Prouer. 10.*
tum dentibus, & fumus oculis, sic piger his, qui miserunt eum in via, idest, sicut acetum obstupescit dentes, & fumus oculos obcæcat, ita Sacerdos prauus est in Ecclesia, qui acidam reddit virtutem, ne viris sæcularibus suauis sit. Cum tamen his dicat Paulus: Ne- *2. Corin. 6.*

mini

Digitized by Google

mini dantes vllam offensionem, vt nō vituperetur ministerium nostrum,&c. in multa patientia, in ieiunijs multis, per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris,&c. in charitate non ficta. Sed tamen etiamsi hoc sit verum, huic & ēt consonans,quod etiamsi impij illi sint, dum tamen tolerantur ab Ecclesia, audiendi sunt, dicente Domino: *Quæcunq; dixerint vobis seruare & facite.* Si Dominus noster istud non ita constituisset, omnes nos incredibili anxietate, tristitia, & metu ageremur. Quis in orbe maior posset reperiri cruciatus isto,si sermo,si absolutio,si consecratio,si Missa, si Sacramēta reliqua mali Sacerdotis & inualida essent, & nobis non proficerent? Vtique fidelis omnis suæ salutis sollicitus, metu concussus, aut amens efficeretur, aut terrore tanto pulsatus interiret. Sed in Ecclesia illud indubitatum est, quod Diogenes aiebat de Sacerdotibus, qui ea quæ dicunt bona non faciunt, quod citharæ similes essent, quæ suauem sonum reddit audiētibus, quos delectat, licet illa nec audiat, nec sentiat,nec delectetur consonantia,qua alij delectantur. Sic Sacerdos malus absoluit peccatorem, Eucharistiam porrigit, Missam qua ego iuuer apud Deum.celebrat,& ipse quidem illa non iuuatur,sed misere perit, ipse celebrans diabolo se subdit,vt post buccellam in eum intret, & in tartara detrudat, me autem à diaboli faucibus liberat,& à gehenna. Cibus delicatus homini propositus edendus illum cibat, in quocunque sit catino, fictili,vel aureo, effetq; stultum illum non comedere, quia cyphus argenteus non est; sic Euangelica doctrina, & Sacramenta efficacia sunt ex se,instrumentaque diuinæ gratiæ. Et hæc diuina bonitas est, vt instrumento tali, vt hominem saluum faciat, vtitur, quod ad ignem, postquam tibi profuerit, mittendum est. Sacerdotes senes sunt, & prophetant cum bene docent, sed male viuunt,lib.16.cap.3.num.14. Sacerdotes etiamsi male viuant audiendi sunt, lib.14.cap.29.nu.11.& 12. Prælati mali similes, sunt aquæ Baptismi, quæ alios abluit, & ipsa in cloacam descendit,lib.16.cap.3.num.12. Prælatis Ecclesiæ subdi debent omnes, etiamsi illi tales non sint, lib.14.ca.30.nu.11. Prædicatores mali Christum annunciant,non ex virtute,sed ex occasione, quia non ex animo pure, & sincere id faciunt, lib.14.cap.29.nume.24. Prædicator loquens,& non operans,sed is, qui eum audit, ieiunus manet, & ferit, vt alius satietur,lib.14.c.27.nu.24.

Sed secūdo id inspiciendum est, cur Dominus horum conuersationem coram omnibus taxauerit, cum Prælatorum vitam, & Sacerdotum discutiendam suo examini reseruauerit,non populi, lib.14.cap.30.num.11. Et is fuerit regulariter à Domino ordo seruatus, qui murmurationem contra Moysem prolatam à Maria, & Aaron fratribus,vnam publica lepra castigauerit cunctis videntibus sororem,fratris vero causam, quia Sacerdos erat, Deus secreto reprehenderit. Cum Iob arguere voluisset Deus, cum ab amicis separauit, & solus cum ipso in sciētiam eius reprehendit. Sicut & Ioseph cum fratres suos vellet alloqui, noluit vt extraneus quis agnitioni mutuę interesset, ne forte Aegyptijs publica fierent peccata, quæ isti in fratrem commiserant. Isti autem Pharisæi, re vera Deum labijs honorabant, licet cor eorū ab ipso longe esset,dilatabant phylacteria, magnificabant fimbrias, ieiunijs,& orationibus, & eleemosynis diditi,præ se ferentes non modicam sanctitatis imaginem,qua visa ædificabantur populi. Licet enim hypocritæ ea sola curent, quæ videntur, cor & conscientiam negligētes similes sepulchris dealbatis,lib.8.cap.9.num.2. vique ad 4.2. 10. & 28. Sed tamen patescerent illa non statim, sed cum decaluauerit Dominus verticem filiarum Sion, & crinem nudauerit,num.10.Hypocritæ folia quærunt verborum,vt nuditatem tegant operum, primis parentibus similes,qui consuerunt folia ficus, quibus nuda protegerentur, lib.8. cap.9. num.15. Isti,qui in oculis quidem hominum iustè viuunt, nec nudi apparent,

Nume.18. *Iob 38.* *Genes.45.* *Matth.15.* *Matth.23.* *Esa. 3.* *Gene. 3.*

Digitized by Google

rent, faciunt fructum, licèt non ſuum, num. 30. Proficiunt exemplis, atque ex pedientiſſimum Reipublicæ, vt horum crimina, quo ad fieri poteſt, populum celentur, & quod bonum horum nomen (licet immerito eo potiantur) cõſeruetur, ne eorum peſſimis exemplis ad malum pertrahatur populus. Eſtque diaboli officium Sacerdotum peccata reddere publica, nec eo contentus eſt, quod iſti ceciderint, ſed quod horum miſeranda ruina omnibus ſit conſpicua. *1. Reg. vlt.* Quando in montibus Gelboe interijt Saul miſerè, Philiſtæi huius morte non contenti, eius caput amputarũt, & arma abſtulerunt, & miſerunt in terram Philiſtinorum per circuitum, vt annũciaretur in templo idolorum ſuorum, & in populis, & poſuerunt arma eius in templo Aſtharoth, corpus verò eius ſuſpenderunt in muro Bethsà.

Hoc diaboli ingenium eſt, hæc eius peſſima machinatio, cum Sacerdotem, aut religioſum tentando deiecerit, eius caſum publicum cunctis reddere, vt clamante præcone, miſeranda eius calamitas alijs cum innotuerit, occaſio ſit ruinę. Virum qui ſunt Iabes Galaad hoc officium eſt, ſuſpenſum corpus tollere, illudque ſepulturæ mandare, illiusque miſerandum lapſum deflere, quod opus pietate & virtute plenum, verus Dauid Chriſtus Dominus cumulatiſſime remunerat. Sicut & illos luere pœnas facit, qui in igne, in menſa, in foro, in ludo, & in omni loco, mala geſta Eccleſiaſticorum produnt, vt trium phum diaboli contra Chriſtum Dominum & magnificiant, & celebrent, quod alienum & à Deo, & ab his, qui ſpiritu eius aguntur, videtur. *Num. 20.* Quando Moyſes & Aaron negligentiæ correptione indigebant, Dominus ſeorſum eos corrigens dixit: Quia non me ſanctificaſtis coram filijs Iſrael non introducetis hos populos. Vnde optime aiebat Nicolaus Pontifex 96. diſtinctione cap. In ſcripturis, quod quando videret quis in Sacerdote, ea, quæ reprehenſione digna forent, imitari non deberet Cham, qui maledictus fuit, dum verenda nudauit patris ſui. *Gen. 9.* Conſtantini magni celebre geſtum narrant hiſtoriæ, qui accuſationes contra Eccleſiaſticos ſibi in Concilio Nicæno primo oblatas recipere noluit, ſed in conſpectu 318. Epiſcoporum, qui conuenerant, eas igni combuſſit, & dixit: Si forte Epiſcopum inueniſſem cum fœmina iacentem, purpura Imperiali exutus illum cooperirem, ne peccatum illius quóquo pacto poſſet ſciri. Optime no- *1. Reg. 3.* uerat Samuel reuelante Deo, reprobatum Sacerdotem Heli à Deo, ait Gregorius, & tamen celauit ſemper omne illud, quod minus congruum videret eius honori conſeruando. Quando Sacerdotum peccata cunctis publice patuerint, in omnium oculis punit ea Deus, ſicut in Chore, Dathan, Abyrõ, *Nume. 16* & filijs Heli feciſſe memoratur, at peccatum Sacerdotis, qui infamia non laborat, prodere nec legimus, vt adhuc in Iuda ipſo perſpicere licet ſacrilego, & impio. *1. Reg. 4.* Religioſorum maxime prædicatorum lapſus ab omnibus flendus eſt, vtpote omnibus nociuus, lib. 14. ca. 16. num. 3. 4. & 9. Sanctos, & religioſos infamare maxime erant homines ſcelerati, lib. 9. c. 15. nume. 21. hac de cauſa docet Oleaſter Nume. 20. Dominum aſportaſſe Aaron in verticẽ Montis vt à nullo viſus miniſterioque Angelorũ ſepultus moreretur, quia non vult Dominus ſæculares cernere aut ſcire defectus ſacerdotum aut magnatum eſt, quo ad poteſt abſcondere & occultare nititur & abſcondit eos in abſcondito faciei ſuę, Pſal. . . . a conturbatione linguarum. Hæc certa ſunt, ſed tamen quia tranſlato Sacerdotio, legem no- *Ad Heb. 7.* uam venerat Dominus prædicaturus, horum crimina publice arguit, ne ſi Sãctos eos crederet populus, impedimento illi eſſent nouæ legi ſuſcipiendæ. Deique miſericordia fit, vt Sacerdotũ peccata aperiantur, ne nocumentum inferant plebi, præponderatque bonum commune, horum honori: ſecundum enim ordinem charitatis id fit, vt bonum ſpirituale fratris præponatur honori: ſecundum enim ordinem charitatis id fit, vt bonum ſpirituale fratris præponatur honori, & famæ Sacerdotis,

Digitized by Google

cerdotis, qui etiam deponendus est, ne noceat, dum id non cuiuius de plebe arbitrio fiat, sed Domini, qui in re hac nec falli potest, nec fallere. Prophetas, & prædicatores falsos priuat Deus misericorditer hoc munere, ne populum decipiant, lib. 14. c. 28. num. 16. Prædicatorum falsorum deceptiones aperit Deus iustus lib. 14. cap. 27. num. 22. Sacerdos hoc nomine indignus est, nisi pectus habeat plenum sapientia, & scientia a Deo, lib. 16. cap. 1. nu. 2. & 21. Et sicut Sacerdotes, & Prælati disponente Deo cotemptibiles sunt in populo, propter peccata sua lib. 14. c. 30. nu. 10. ita Deus eorum peccata prodit, ne noceant. Prædicatores qui bene non viuunt, vmbris, & histrionibus, & muficis discordantibus comparantur, lib. 8. ca. 9. num. 6. 10. 16. Ne ergo hæc nocumẽta facerent Scribæ, & Pharisæi, tam acriter, & tam frequenter, & publice a Domino reprehenduntur. Sed tamen hoc, argumento esse non debet, vt Prælatorum, & Sacerdotum peccata aut publicent, aut taxent sęculares, sed ipsos corrigere, eorumq. mala flere, & pro ipsis Dominum debent precari, cũ eorum mala toti Reipublicæ tam sint nociua. Quod vt doceret Iesus, conueniẽtissime cum multi horum, qui sub nomine Scribarum, & Pharisæorum hic acriter taxãtur, Sacerdotes essent, Pontifices, & Leuitæ, non dixit: Super cathedram Moysi ascenderunt Pontifices, & Sacerdotes, propter reuerentiam ordinis Sacerdotalis. In toto enim Euãgelio non reperitur, vbi Dominus taxet Sacerdotes sub nomine Sacerdotum, suo exemplo nos instruens, quid debeatur nomini Sacerdotali, quibus & perfectè obediendum docet, cum ea, quæ cathedræ conformia sunt docuerint, siue docendo, siue præcipiendo.

6 *Dicunt enim & non faciunt.* Hoc primum narrat Dominus peccatum, quod alijs iubeant, quæ ipsi non faciunt. Tripliciter autem peccat, qui dicit, & non facit, Primo generali ratione, quia transgressor est rei, quã tenebatur facere, & non facit. Secundo, quia alios debet corrigere, vnde implicatus esse non debet his peccatis, quæ in subditis debet taxare, dicente Paulo: Qui prædicas non furandum furaris? Qui prædicas non mœchandũ mœcharis? Qui abominaris idola sacrilegium facis? Cum dicere potius debuisset Sacerdos, & Prælatus: Non audeo aliquid loqui eorum, quæ p me non effecit Christus, lib. 14. ca. 27. n. 4. Malac. 2. hoc Sacerdotum graue malũ taxauit propheta & scandalizastis plurimos in lege. j. malo exemplo multis ruinæ occasio fuistis. De his dicit Eze. 34. cum ipsi limpidissimam aquam biberetis reliquam pedibus vestris turbastis, & oues meę quæ conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur & quæ pedis vestri turbauerant hæc bibebant. Quod ibidem sic exponit Gregorius. Aquam limpidissimam pastores bibũt cum fluẽta veritatis rectè intelligentes hauriunt. Sed eandem aquam pedibus conturbare est sanctæ meditationis studia male viuendo corrumpere, aquam eorũ pedibus turbatã oues bibunt, cũ subiecti quisq; nõ sectant verba q̃ audiunt, sed sola quæ conspiciunt opera prauitatis imitãtur. Oseę 9. propheta laqueus ruinæ factus est super omnes vias eius, insania in domo Dei eius. Ezc. 44. facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitates. Tertio, quia nocet discipulis; dum non operatur quæ loquitur, sed hic contraria facit, & quod verbis prædicat, moribus impugnat, libro decimoquarto, capit. 28. numero secundo, septimo, & 19. Cum Prædicator sanctificare debeat Euangelium Dei, se ipsum primum immolans Christo, vt doctrina, & opere aliorum saluti inuigilet, lib. decimoquarto, capit. 28. numero tertio, Prædicatores enim non bene viuentes, multorũ malorum sunt causa, numero octauo, Prædicator destruens opere, quod verbis docet, similis est Pharisæis, qui proselitum faciunt duplo quam se filium gehennę, dum quem verbis, traxerunt ad fidem vel rectam vitam, malis exemplis reuocant ab incepto, libro decimoquarto, capitu. vigesimo octauo,

Digitized by Google

octauo, numero decimonono. Tunc enim Prædicator loquitur ea, quæ sanæ doctrinæ conueniunt, cum doctrina simul, & vita consentiunt numero vigesimoprimo. Ad hoc enim in lege os turturis ad ascellas eius retorquebatur, vt intelligerent Doctores quod os ab opere separandum non esset, ibidem numero vigesimo. Prædicatoris progenies eradicatur, quando is, qui per verbum nascitur, per exemplum necatur, numero vigesimo quarto. Prælati custodes positi vinearum a Deo & propriam vineam nõ custodientes, præiudicium super omnes Deo, & Ecclesiæ faciunt numero 31. Prælati aliorum bono intenti, se ipsis neglectis, taxantur, numero 37. Non est prætereundum hoc loco Augusti factum, qui cum contra legem a se de adulteris latam, per iræ impetum irruisset in adolescentem delatum, quod cum Iulia eius filia rem habuisset, adolescente exclamante: Legem tulisti, o Cæsar, adeo doluit, vt ea die recusaret cœnam capere, a se ipso pœnas sumens, quod legi, quam alijs prodiderat, non per omnia paruisset. Vt merito pudere debeat eos, qui inter Christianos alijs præcipiunt, quæ ipsi præstare negligunt. Vnde Prælati, & Prædicatores dicuntur nasus Ecclesiæ, sicut turris Libani, quia multa esse debet eorum discretio, debentq. in altitudine consistere, lib. 14. ca. 29. nu. 30. Et quia in Scribis, & Pharisæis hoc vnum peccatũ graue erat multorumq. causa, ideo Dominus eorum malam vitam volens plebi patefacere, ab hoc primum exordium sumpsit, cum dixit:

Lauit. 1.

Cant. 1.

Dicunt enim, & non faciunt

Alligant enim onera grauia, & importabilia & imponunt in humeros hominũ digito autem suo nolunt ea mouere.

Chrysostomus in his verbis duplicem eorum nequitiam ostendit, tum quia sine venia exquisitissimè aliorum culpas castigant, eos in oĩbus nolunt inculpabiles, & qd absq; vlla dispensatione legi grauissimę, de qua dixit Petrus: Quod neq; nos, neq: patres nostri portare potuimus, obtemperarent in oĩb. etiam mirutissimis cęremonijs, ipsi autem summa volebant vti legis dispensatione, vel potius dissipatione. Quorũ opposita in optimo principe requirun tur, vt sibi ipsi seuerus sit iudex, erga subditos autem sit mitior, & ad dandã veniam pronior. Exemplo sibi existẽs Iacob, qui viriliter præcedens in itinere, ouiculas voluit lento procedere passu earum imbecillitati compatiens. Pręlati in se ipsos seueri esse debent, in subditos mites, quorũ oppositum pleriq. faciunt, lib. 14. c. 30. nu. 11. c. 31. nu. 27. Prædicatores per boues, & leones designantur, qa & bouum mansuetudinem, & fortitudinem Leonũ debent habere, paterna dulcedine modetantes zelum, lib. 14. cap. 29. num. 31. Prælatus habere debet vitæ propriæ altitudinem, & condescendere alienę infirmitati compassione num. 33. In Prælatis regat disciplinæ vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet rigorem, lib. 14. cap. 31. num. 11. vsque ad 13. 29. & 30. Prælati aliquando subditorum peccata dissimulare debent, aliquando leniter arguere, aliquando vehementer increpare lib. 14. cap. 31. nume. 18. vsque ad 20. Prælatis sit mista & regendi auctoritas, & benignitas consolandi libro 14. cap. 31. num. 12. 13. 29. & 30. Hi, qui tales non erant, a Domino reprehenduntur, austeri, & seueri in subditos, onera eis imponentes grauia, & importabilia, quæ digito nolebant mouere, etsi aliquando decimabant mentam, & rutam, & anetum, & ciminum, prætermittebant grauiora legis, quibus similes sunt Pręlati, qui in minimis faciendis diligentiam exhibent, cum in magnis remissi sint. Hoc ergo vnum est ex duobus peccatis, quæ animaduertit Chrysostomus in Pharisæis vigere, alligare onera grauia, & importabilia, &c. de secundo autem sequitur.

Act. 15.

Matt. 23.

Omnia uero opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus. Dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias, id est, si aliquando opus fecerint studiosum, vana gloria ducti illud exequuntur. Dilatant phyla-

Digitized by Google

phylacteria, id est, externo ipso habitu volunt videri, & haberi insigniter religiosi. In Deuteronomio enim præceperat Moyses post præcepta decalogi ad hortans ad perpetuam eorum recordationem: Et ligabis ea, quasi signum in manu tua, eruntq. & mouebuntur inter oculos tuos. Verba hæc nimis verbaliter intelligentes Iudæi, scribebant in membranis decalogū, membranasq. istas partim brachijs alligabant, partim ligabant in fronte, quasi coronam capiti facientes, vt semper ante oculos moverentur. Quem morem à Iudæis seruatum vsque ad suū tempus, docet Hieronymus. Membranæ autem illæ sic depictæ græco nomine dicebantur phylacteria, id est, conseruatoria, eo quod adhiberētur ad sui ipsius, & legis diuinę custodiam, cum tamen Moyses id solū præcepisset illis verbis, ne legis Dei obliuiscerentur, sed præceptorum Dei sic essent memores, quomodo rem in manu existentis, & ante oculos positā non facile obliuiscimur. Has autem membranas Pharisęi, quo prę alijs viderētur religiosiores, & mandatis Dei re cogitandis, & faciendis diligentiores, vtebātur maioribus, quam illę essent, quæ ab alijs ferebantur, vt eorum maior crederetur virtus, & diligentia. Fimbriæ autem, quatuor erant hiacynthinæ, quas portabant in angulis palliorum Iudæi, iubente Moyse, quibus ab alijs discernerentur nationibus: & in Numeris scriptum est, eas positas, vt cum eas vidissent, recordarentur mandatorum Domini. Erant quę hiacynthinæ cęlici coloris, quibus admonerentur cogitationes non in terra futuras, sed in cœlo. Has fimbrias in Pharisæis fuisse maiores ait Hieronymus, quod acutissimas in eis spinas ligabant, vt ambulantes, & sedentes interdum pungerentur, & hac admonitione retraherētur a malo. Qđ & in Christianis reperitur, qui cum in rebus grauibus vitam negligant Sanctorum, in his, quæ parum, aut nihil referunt, eorū esse ciuntur sectatores. Sanctorū patrū imitari non debemus leuia, & boni apparentiam tantum, sed

Deut. 6.

Num. 15.

fortia, & interna bona, vt Pharisæi faciebant, lib. 16. c. 6. nu. 19. multoq. minus sectandæ sunt eorum negligentię, ibi. num. 14. Verba legis pendebant ante oculos, & in manibus olim, vt hoīes non obliuiscerent Dei, lib. 2. ca. 12. nu. 18. lib. 11. c. 2. num. 9. Verba legis memoranda docuit Dñs, tum ea scribere iusserit in superliminaribus domorum Iudæis lib. 16. c. 10. nu. 30. Iudæi his, q̄ iubebantur, abutebantur, dum propter vanam gloriam vtebantur phylacterijs, & fimbrijs, Quod Num. 15. præcipiebat Deus Iudæis vt facerēt fimbrias per angulos palliorum Ideo factū dicit Oleaster, vt doceret distinctos esse debere seruos Dei intus & extra, vt nō solum intus Deum colant, & ei noti sint, sed etiam bona exempla porrigāt proximis suis, sicut Iudæi in abscondito Deo erant circuncisi, externus verò per huiusmodi fimbrias ab omnibus cognoscebantur. Et quia obliuiosa res est, hoīes his utebatur, ut omnium præceptorum Dei recordarētur, sed faciāt ea quia nō mādatores aut memores legum salui fiunt & iustificantur, sed factores. nō enim q̄ dicit Domine, domine intrabit in regnum cęlorum, sed qui facit voluntatem patris mei qui in cœlis est. Hæc ergo in fimbrijs gestandis Dominus noluit, sed soli vanitati intēti, *dilatabant Pharisæi phylacteria & magnificabant fimbrias*, ut sanctiores reliquo populo crederentur, spiritu inanis gloriæ agitati, quod in tium in his verbis arguit Dominus. Hipocrytę plęni vitijs virtutes simulant, ut laudentur, lib. 1. cap. 3. num. 2. Hominib. uelle placere ad eos ædificandos bonum est, non autem, vt gloriam ab eis quæramus: lib. 8. cap. 9. num. 5. 9. 14. & 16. Hypocritarum vita scirpo, vel carecto similis est, quæ speciem viriditatis habet, sed sterilis est, libro octauo, cap. 9. num. 17. 18. 21. vsque ad 24. Hycritæ dum bonorum vitam simulant, & non habent, pennas habent strutionis similes pennis Herodij num. 29. Vanam gloriam sectantes, frequētissimę, non gloriam, sed vituperationem hominum consequuntur, ut istis con-

Digitized by Google

tingit, quorum perditam vitam Dominus aperuit lib. 18. ca. 1. n. 8. Vana gloria in Iudæis, & gentibus malorum omnium fuit causa, nu. 16. & 17. Vanę gloriæ seruire virtutes turpissimum est, & stultum nu. 25. & 26. Vanagloria inanis recte dicitur, quę crudelitatis, & violentiæ plena est, a viliq; animo originẽ trahit, lib. 18. cap. 1. num. 13. 14. & 22. De qua multa alia differuntur in isto capite, & de hypocrysi vitio huic perquam simili, lib. 8. c. 9.

Amant autem primos recubitus in cœnis & primas cathedras in synagogis etc. vsque ad finem Euangelij, in quib. verbis suos vult Dominus inuitare ad humilitatem, quæ radix est, fundamentũq. virtutum, superbiam dissuadere, vtpote quæ omnium malorum sit principium, de qua re latissimè differitur lib. 8. c. 5. 6. 7. & 8. De humilitate, de superbia vero, lib. 16. c. 13.

FERIA QVARTA
Post Dominicam secundam in Quadragesimæ.

EVANGELIVM.

Ascendens Iesus Hierosolymam assumpsit duodecim discipulos suos secreto.
Matt. 20.

De prima parte huius Euangelijs, in qua ascensum in Hierusalem, vt Dominus pateretur, Apostolis indicauit, diximus Dominica in Quinquagesima. Secunda autem pars sic habet.

1 Feria 4. Dominic. 2. in Quadrag.

TVNC *accessit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filijs suis adorans, & petens aliquid ab eo.* Illud in primis in hac petitione considerandum est, fœminas exaltationem, & honorem filiorum sic ambire ardenter, vt innumeris & se, & filios exponant periculis, dum tamen ea consequantur, quæ ipsorum honori iudicauerint expedire. Vnde cum Neronis matri retulisset quis, filium suum inimicorum manibus indubiè occidendum fore, si Romanum consequeretur imperium, respondisse memoratur: Occidatur, nec id refert, dummodo regnet: vel vt alij referunt (quod magis mirandum est) graues authores, cum audisset ipsam occidendam si ille imperaret, respõdit, occidar dummodo imperet. Rebecca; cum sancta esset fœmina, filio suasit; vt mutatis vestibus Esau, benedictionẽ primogenito debitam procuraret, illeq. cum rei magnitudine considerata, & periculorum qualitate perspecta, id ifficere recusaret, timens prudenter maledictionem patris, illa respondit: In me sit fili mi ista maledictio, tantummodo acquiesce consilijs meis. Bersabee, vt regnũ assequeretur Salomon filius eius, cum iam Adonias a populo esset acclamatus, mille modis, multis se & filium subdens periculis, non quieuit, quousque vir eius Dauid iam senex modum adinuenit, vt super mulam regiam impositus, in Regẽ a populo præficeretur. Hoc etiam animo accessit hæc filiorum Zebedæi mater postulans a Domino, vt in regno eius duo filij eius primas obtinerent sedes. Et quia hanc matrum conditionem optime nouerant hi, ex vna parte, & ex altera media muliere crediderunt se certo posse consequi quod postularẽt, quantumcumque illud esset difficile. Semper enim mulierum & blanditiæ, diligentia, & sollicitudo, hominum consueuerunt mouere pectora, quæ nullus alius mouisset; sicut Adami virtutem, & firmitudinem in bono, quam aggredi non est ausus dæmon, per mulierem & inuasit, & deiecit, ne delicias suas cõtristaret. Nec Sampson sic est fortis, vt eius caput non concutiatur fœmineis manibus attrectatum, etiamsi ea prodituru sit secreta, quib' viliter, & misere pereat. Qm. vt Ecclesiastic' aiebat, Vinũ, & mulieres apostatare faciũt sapientes. Nec lõge aberat a veri-

Gen. 27.

3. Reg. 1.

Gen. 3.

Iudicium 14. & 16.

Eccles. 19.

Digitized by Google

3. Esdr. 4. à veritate adolescens regis Darij, qui interrogatus: Quæ nam esset res omnium fortior in tota natura, respondit: Inter omnia fortiores esse mulieres. Et propter hanc rationem Dominus, indignatus respondit, nec ea, quæ filij, matris supplicatione postulabant, effecit. Grandi enim periculo se exponunt fœminæ, quæ literis, molestijs, importune, & opportune Iudices, Principes, Electores rogant, quo & illi ea faciãt, quæ non expediunt, & ipsæ similiter. Quod antiquum est malum, ita vt Sancti docuerint, Sacerdotes, & clericos ordinandos non esse precibus mulierum, nec ignorantes, aut domestici, lib. 16. capit. 3. num. 6. In quibus etiam verbis considerare debemus, vanam solicitudinem parentum, vt filios ditent, & ad mundanos honores promoueãt. Qui vtinam sanctum Moysen imitarentur, qui mortem coram oculis prospiciens non sollicitatur pro filijs, sed Dominum precatur dicens. Prouideat Dominus Deus spiritũ omnis carnis, *Num. 27.* virum, qui sit super multitudinem hãc magnam, ne sint, vt oues absque pastore. Audiuit sanctus vir Samuel quod esset moriturus, prope patumq. tã amplum relicturus, non filijs, non consanguineis, sed cui ignorabat: & tamen id solum curauit, vt loco illius rectus substitueretur Princeps, licèt ægrè tulisset, populum non permisisse, filios *Eccles. 2.* suos illi succedere. Et aiebat Salomon: Detestatus sum omnem industriam meã, qua sub Sole studiosissimè laborauí habiturus hæredem post me, quem ignoro. Hæc est parentum ingens stultitia, non curare, vt filij post ipsorum mortem relinquant studiosi, sed diuites, cum tamen id officium sit inditum parentib. virtutes in hæreditatem relinquere filijs, non diuitias virtutib. cõtemptis. Parentes filijs relinquant virtutem, & amicos potius, quam diuitias, li. 6. c. 6. n. 4. 9. vsq; ad 13. Parentes regulariter corpus filiorum amant, non animam, terrena illis optant, non cœlestia, n. 9. & 13. Vñ eorũ amorem moderari expedit, n 8. Diuites ditandis filijs intentissimi, diuitias auidæ quærũt, qd Sancti olim non faciebant, lib. 4. c. 40 nu. 5. & 6. Tobias in ciuitate Ninive *Tobiæ 1.* seruus erat cuius cura non ferebatur, *& 4.* vt de libertate filio prouideret, sed eũ ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato. Et quando iã morti proximus credebatur, hæc in testamento illi mandauit verbis blandis, & amore plenis: Fili omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & caue ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri. Item mando: Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere, quomodo potueris, esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue, si paru, & illud libenter impertiri stude. Omni tpe benedic Deu, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat. Et his omnib. enarratis, tãquam rem illi diceret accessoriam, debitum Gabelli in Rages ciuitate Medorum illi edixit, vt ab eo pecuniam creditam recuperaret. Chrysostom. recen- *Chrysost. hic. vlt.* set miram mulieris Machabeæ sollici- *2. Mach.* tudinem, quo filij septem in obedientia legis morerentur, cumq. diris cruciatibus in eius præsentia interempti essẽt sex, minoris timens inconstantiam dixit illi: Fili mi, miserere mei, quæ te in vtero nouem mensibus portaui, & lac triennio dedi, & alui. Peto nate, vt aspicias ad cœlum, & ad terram, & cogites Deum omnia ista ex nihilo fecisse, & non timeas carnificem istũ, sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem, vt te felicem in alio sæculo recipiam. Vnde optimè animaduertit Chrysostomus, vt probet Deum magna conferre beneficia his, qui rectæ educationi filiorum inuigilant. Quod dixit Dominus Abrahæ: Ex semine tuo egrediẽtur Reges, innumerabilisq; posteritas, & tu ergo custodies pactum meum, & semen tuum post te in generationibus suis. Quem locum sic legit Chrysos- *Chrysost. contra vitup. vit. mon.* tom. Noui quod constituet Abraham filijs suis, & obseruabunt vias Domini Dei, vt faciant iudicium, & iustitiã. *Gen. 17.* Gentiles in re hac recte se gesserunt. Philippus Macedo, cum accepisset genitum sibi filiũ Alexandrum, ad Aristotelem scripsit, se Dijs gratias habere,

non tam quod ſibi filius natus eſſet, quam quod tali eſſet natus tempore, in quo ipſum habere poſſet præceptorem, qui eum educaret, ſic vt tali patre dignus eſſet filius, & tali regno Impetator. Et Chrates Philo aiebat; id ardenter deſiderare, in plateis alta voce clamare, ſi liceret, vt omnes, patrum ſtultitiam audirent, qui tanta ſollicitudine diuitias, quas filijs relinquerent, quærebant, oblita omnino filiorum, qui eas erant recepturi. Mulier hæc filiorũ Zebedæi mater, vt filijs relinqueret honores, regias ſedes, Dominum adijt, & ait: *Dic vt ſedeant hi duo filij mei, &c.* Ambitioſi.n. & ſtulti homines dignitates ſumma diligentia requirunt, ſed cordati, quas habent, a ſe abdicare deſiderãt. Prælaturam, & regnum non appeteret homines, ſi cogitarent pro alijs reddendam eſſe rationem, cum vix ſibi homo ſufficiat, lib. 5. cap. 11. nume. 1. 4. 8. vſq; ad 11. 16. & 21. lib. 8. capit. 4. nume. 5. Prælaturam renuit Moyſes verecundius quam Eſaias, qui illi ſe obtulit, illumque imitari debemus, non iſtũ lib. 5. cap. 11. num. 2. lib. 8. cap. 4. num 6. & 7. Prælati neceſſitate compulſi ad onus officij ſubeundum magno ſubduntur periculo, maiori autem multo, quando homo officio ſe ingerit, lib. quinto, ca. 11. num. 4, 8. & 9. & 14. lib. 8. cap. 4. nu. 4. vſque ad 7. Prælaturam deſiderare, & dominationem lethale virus eſt animæ, lib. 5. cap. 11. nume. 7. vſque ad 12. num. 14. 15. & 18. lib. 8. cap. 4. nume. 4. vſque ad 7. Prælati, vna dignitate adepta, ad plures & maiores ſemper anhelãt, ſicut hi, qui cum pauperculi eſſent piſcatores, & ad ſupremam Apoſtolatus dignitatem aſſumpti, his non contenti, primas optabant ſedes inter duodecim, lib. 5. cap. 11. nume. 20. Præſulatum ſummum datum Eugenio tertio flebant maxime ſocius illius Bernardus, lib. 5. cap. 11. num. 21. lib. 3. cap. 4. num. 11. Prælaturæ ideo tantopere aptantur, quia homines non cogitant eſſe onera, ſed honores. lib. 14. 31. nume. 26. Honores contemnendos, quibus ratio iib⁹ perſuaderi debeat homo, libro primo, capitu. 20. nume. 17. 20. 21. 23. vſque ad 25. & 28. lib. octauo, capitu. 4. nume. 9.

Exo. 4. Eſa. 6.

Neſcitis quid petatis. Si quis leuiter conſideret, quæ poſtulauit mulier hæc deſiderio filiorum mota, non videntur tanta reprehenſione digna, ſicut in his verbis edicitur: Si quidem honor, & diuitiæ ad recte viuendum non parum conducere videntur. Et Salomon poſtulauit: Mendicitatem ne dederis mihi, ſed tribue victui meo neceſſaria, ne egeſtate compulſus furer, & periurem nomen Dei mei. Cumque orationem hanc a ditiſſimo Rege omniũ, nomine ſuo fuſam credere nõ debeamus, tamquam rem omnibus neceſſariam ab omnibus poſtulandam à Deo, voluit docere. Notiſſimum enim omnibuſque compertum illud eſt, innumeris ſceleribus mendicos inuolutos eſſe, vtpote qui iam & honoris, & famæ legibus renunciauerint, ruuntque in omne facinus, dum in hac vita nihil habent, quod amittere valeant, niſi Reges, regijque miniſtri huic ſe opponant malo. In carceribus publicis, in Regijs Cancellarijs, in Regia curia vix vnus, aut alter in vinculis detinetur, qui diues ſit, & nobilis, niſi forte aliquo inopinato caſu, aut aliqua vehementi paſſione, aut homicidium patrauerit, aut adulterium; loci autem illi pleniſſunt mendicis, & his, qui in Republica vagantur. Nec modica malorum pars, quæ contingit in orbe horum perdita vita cauſatur, ita vt tempore Caroli V. maximi Imperatoris, conſilijs multis coactis actum ſit de medijs, quibus tanto damno prouideri potuiſſet; & Philippus Secundus Hiſpaniarũ Catholicus Rex Pragmaticis iuſtiſſime ſtatuerit leges, quibus arceri potuiſſet hoc hominum genus a tantorum patratione ſcelerum, quæ toti Reipublicę maxime ſunt nociua. Raro, aut numquam inter hos, aut virum, aut fœminam reperies, qui non perdite viuat, omnique peccatorum generi ſint dediti, periuri, blaſphemi, fures, homicidæ, inhoneſti, qui nuſquam aut ſermonibus interſunt, aut Miſſis, nec ſemel ſaltem in anno legibus obediũt

diuinis

diuitiis, de confessionibus faciendis, de recipienda Eucharistia, &c. & vt vno verbo finiam, talis est horum vita, ac si animę immortalitatem, futura pręmia, aut supplicia nullatenus crederent. Quoniam cum, vt dicebamus, legibus renunciauerint, & honoris, & famæ, omni abiecto freno in omne feruntur malum. Quod si aliquando aut illi non furantur, aut illæ adulteræ non sunt, modumque seruant in malis patrãdis, non illud virtuti tribuendum est quoquo pacto, nec oderunt peccare uirtutis amore, sed formidinæ pœnæ, non æternæ, sed supplicij, flagellorum, tremium, aut patibuli, nulla enim alia cõsideratione detinentur. Sicut enim in *Hier. 3.* Hieremia scriptum est. Inuerecundia homines in hæc inuoluit scelera. Leua oculos tuos in directum, & uide ubi nõ prostrata sis, in vijs sedebas expectans eos quasi latro insidians in solitudine, & poluisti terram in fornicationibus tuis, & in malitijs tuis. Vnde tanta scelerum multiplicatio? Sequitur. Frons mulieris meretricis facta est tibi, nõlui sti erubescere. Ab hoc enim fonte innumera prodire mala. Peccans cum uerecũdia sepulchrum est opertum, qui autem usu scelerum inuerecundus est, sepulcrum est patens, lib. 10. cap. 8. nu. 1. & 2. Peccans inuerecunde meretrici comparatur, lib. 1. cap. quinto, num. 47. 12. & 16. lib. 14. cap. 15. num. 16. In omni loco prostrari, in vijs sedere, amalios expectare, terram corrumpere fornicationibus, & malitijs, ad malum semper paratũ esse, inde prouenit, quod homini data sit mulieris meretricis frons, & inuerecundia. Quotidie cernimus diuitias, & honores uirtutibus multis comitatas. Cæcilia cilicio corpus domabat, & Deum genitibus exorabat, cum pretiosis indueretur vestibus. Quando Iacob benedictionem postulauit, & obtinuit ab Isaac patre suo, vt ait Bernardus, spiritualia bona ei precatus fuit, quæ significauit, cum dixit: Det tibi Deus de rore cœli, etiam addidit: Et de pinguedine terræ abundantiam, in quibus temporalia ei danda bona dixit. Honores etiam maximos ei exoptans, vel prophetans addidit: Seruiant tibi *Gen. 27.* tribus populi, esto Dominus fratrum tuorum, & incurrentur ante te filij matris tuæ. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus, & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur. Cumque Me- *Gen. 28.* sopotamiam pergeret rogatus a patre, iam profecturus, prospera illi imprecãs dixit: Deus omnipotens benedicat tibi, & multiplicet te, ut sis in turbas populorũ. Et det tibi bñdictiones Abrahæ, ut possideas terrã peregrinationis tuæ. Cumque profectus in somnuis scalam vidisset stantem, vidit etiam Dominũ innixum scalæ dicentem sibi: Terram, in qua dormis, tibi dabo, dilataberis ad Orientem, & ad Occidentem, & Septẽtrionem, & Meridiem. Cumque mul- *Gen. 30.* tis diebus genero seruisset, uirgas decorticatas posuit in canalibus, haud dubium, quin docente Deo, vt diues efficeretur ualde. Abraham terram dereliquit, quando diuitias illi, & honores p- *Genes. 12.* mulsos, & maximos promisit Deus. Ioseph secundus erata Rege in Aegy- *Genes. 41.* pto, nec minori uirtute pollebat, quam cum seruus & in domo heri, & in carcere detinebatur. Cumque audisset: Tu eris super domum meam, ad tui oris imperium cunctus populus obedier, præcepisseque Pharao, ut coram Ioseph, vestibus pretiosis induto, omnes genuflecterent, & præpositum esse scirent vniuersas terræ Aegypti: Absque tuo imperio non mouebit quisquam manum, aut pedem in omni terra Aegypti, tantis potitus honorum titulis, & diuitijs, sanctitate insignis fuit quid? quod etiam Prou. 29. dicitur multi requirunt faciem principis, & iudicium à Domino egreditur singulorum, idest multi quærunt placere principibus, ut diuites fiant & potentes, sed hęc Dominus vnicuique distribuit ut vult potens quam reges. Cum ergo hi à Domino sedes postularent reprehendendi non videbantur. Cum hæc ita sint certa, nõ mirum si responsionem Christi Domini considerantes, inquiramus, cur postulantibus sedes in regno suo dixerit: *Nescitis quid petatis*, petentibus & diuitias, & honores, quę in hominibus mo-

rigeratis, quales illi erant, hæc instrumenta essent ad bonum. Quod enim sceleratis hominibus diuitiæ, honores, & officia gladius sint in manu hominis furiosi, quo pereant miserè, dubium non est, sicut etiam paupertas, sanitas ægritudo, omnia denique siue bona illa sint, siue mala, talia sint, vt illis abutantur in propriam perditionem. Sicut contigit Saul, qui cum ab humero, & supra reliquos antecelleret, honorem consequutus regium, multis potitus diuitiis, fœde lapsus est, & perijt. Et Salomon cum regno, maximisque honoribus potiretur, in ima corruit. At Dauid, Iosias, Ezechias, Regesque multi, Pontifices Summi, Episcopi, viri nobiles, honoribus, & facultatibus gaudentes, salui sunt effecti. *Simile.* Sicut enim vinum imbecilli capiti propinatum continuo ebrium eum reddit, & miserum, quod sano, & robusto capiti non contingit; ita diuitiæ, & honores, quæ malos, non recto capite gaudentes, perdunt, iustis vtiles sunt quibus omnia cooperantur in bonũ, his, qui secundum propositum vocati sunt Sancti. Ita hæc se habent, nec ambitiosi dicendi sunt, qui honores concupiscunt, sicut nec auari, qui diuitias desiderant, sed auaritia, aut ambitio in appetitu desordinato diuitiarum, & honorum consistit, quando medijs, quæ non licent, ista expetunt homines. Honor enim, & diuitiæ, quæ & Mardochæum consecutæ sunt, & Hester consobrinam suam, quæ captiua cum esset, centum & viginti septem prouinciarum Regina effecta est, in præmium virtutum data, dono Dei ea acceperunt, sicut & de Ioseph dicendum est, de Abraham, & Iacob, non autem fauores, & honores, quos Aman ab Assuero consecutus est. Recte quidem, sed tamen Dominus id docere voluit meritis, & virtutibus, non fauoribus quærendos esse honores. Honor enim præmium est virtutis, hanc sequens, sicut vmbra sequitur corpus, nisi impediatur vanis negociationibus tamquam catenis validissimis, quibus honor ligatus sequi non valet studiosum, sed peccatorem, si fauoribus potiatur. Sic intelligunt multi subobscurum Prouerbiorum lo *Prou. 26.* cum: Sicut qui proijcit lapidem in acer uum Mercurij, sic & qui tribuit insipienti honorem. Quæ verba sic in Hebræo sunt: Sicut qui ligat in funda lapidem, sic qui tribuit insipienti gloriam. Quoniam vt lapis natura sua gra *Simile.* uis cum sit, qui & summa propensione in ima tendit, tamen in funda positus, brachijque potentia actus super altas poijcitur turres, ita modo homines, vt plurimum, qui in honoribus sunt, non virtutibus ad illos ascenderunt, sed potentissimo brachio iactati, vnde fortasis hac occasione Hispano sermone cum explicare volumus alicuius fauores dicimus, *fulano viene bue nos brazos*. Quondam arborem vidit *Dan. 4.* Nabuchodonosor nimia altitudine fulgentem, cuius proceritas contingebat cœlum, subter eam habitabant animalia, & bestiæ, & in ramis eius conuersabantur volucres cœli, in dignitatibus enim illi constituebantur, qui volatus dignitate, virtutibusque pollebant, peccatores autem bestijs effecti peiores, ab his exposi in terra morabãtur, officijs carẽtes. Sed modo, proh dolor, id quod innumerabilium malorũ causa est, bestiæ commorantur in ramis, dum homines omni virtute carẽtes principantur alijs, hi occupantur in officijs, & dignitatibus temporalibus, ne dicã spiritualibus, & multa præditi virtute, qui ad hęc volatu altissimo cõscẽdere debuissent, in infimis iacent, ac si omnibus essent bonis destituti. Quam temporum nostrorum miserandam calamitatem lon ge ante Salomon & fleuerat, & retule- *Eccles. 10.* rat dicẽs. Est malum, quod vidi sub Sole, quasi per errorem egrediens a facie Principis, positũ stultum in dignitate sublimi, & diuites sedere deorsum. Vidi seruos in equis, & Principes ambulare super terram, quasi seruos. Dicit ergo Iesus: *Nescitis quid petatis*, nec qđ postulant concedi, quia non fauorib. & intercessionib. sed virtutibus, & meritis ista sunt consequenda. Secundo Dominus quæ expoſcunt non dat, quoniã licèt

Prima ratio.

2. Ratio.

cèt illud malum non esset, vt dictũ est, nec honores, & diuitiæ condemnatæ sint, quæ multis instrumenta sunt ad virtutem multum accommodata, tamen indubiè ista periculis sunt plena, periclitaturque virtus non modicum, inter honores. Hi enim, qui ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt vsque ad
Psal. 106. abyssos, anima eorum in malis tabescit, turbati sunt, & moti sunt, sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est. Dominandi libido multa damna adfert, vnde eam moderari expediẽtissimum est lib. primo, cap. 20. num. 6. 8. 13. 16. 25. & 32. Honor mundi bonus est, aliàs illud amicis suis Deus nõ daret, sed tamen frequenter nauiculæ
4
Simile. paruæ similis est homo, illi enim si suspendas, & expandas vela, aut linteamina magna, dum nimium recipiunt ventum, nauiculam mergunt, & perdunt cito. Vela quidem ad prosperam nauigationem vtilia sunt, & conuenientia, vt ad portum celerius nauis perueniat, sed tamẽ parua nauis, paruis, aut nullis vti debet linteis, scapha enim remis potẽ, quam velis agitur. Sic & honores, homines multos qui voluntatem eleuant & expandunt ad mundi vanitates, mergunt in scelera, & in interitum. Honor
Simile. vino optime comparatur, quo & viribus consulitur, & infirmitati stomachi prouidetur, at capita aliqua tam sunt debilia, quod illius exhalationes non ferunt, quibus valde nociuum est, dum inebriati nulli rei sunt apti. Quando honores in illis apparebant, qui naues erant magnæ de longe portantes panem suum, vela expansa illos magna cum velocitate ferebant ad cœlestem portum, sicut de Cæcilia, Abraham, Iacob, Ioseph, & Hester dicebamus, & alijs; horum enim capita modico hoc vino non periclitabãtur: stultum autem est hinc colligere eosdem honores mihi misero, & alteri imperfecto profuturos. Sicut stultum est ex eo, quod struthio ferrum digerat, illud omni stomacho iudicare conueniens, cum aliqui sint ita calore destituti, vt nec vuam passam valeant digerere. Vnde Mardochæus in honore, deiectus non est, bene autem Amã. Dauid in regno miserè corruit. Iacob loco benedictionis audiuit: Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ abundantiam, hæc eadem verba, licèt non eodem modo disposita, audiuit Esau, cui dixit Isaac. In pinguedine terræ, & in rore cœli desuper erit benedictio tua, & tamen alteri diuitiæ profuerunt, alteri verò minimè, sed ad malum illi sunt datæ. Et quia discipuli imperfecti erant, quibus & iustè timeri debuisset, si has acciperent sedes, audierunt: *Nescitis, quid petatis*, vel quia honoribus non bene essent vsuri, vel ẽt si illis non noceret, maiori potiuntur beneficio dum eis honores, & diuitiæ negantur, quam si concederentur. Audite
Simile. si ægrotans, dum fẽbre aduritur igenti, postularet a medico aquam, clamans quod siti cruciaretur, & moritur, & ille aduertens quot imminerent pericula ægroto si in tali occasione biberet, & eapropter ne maiorem pateretur ardorem, ne creseeret amplius sitis, nõ maiori beneficio afficeret infirmum postulantem aquam sibi noxiam, si ab eo cõtinuo & febrem tolleret, & cum ea sitim? Vtique maius beneficium hoc esset, immo primum inter beneficia numerandum non esset, sed inter nocumenta. Sic & his discipulis, vtpote imperfectis, honores quos postulabant, quibus extirpanda non esset sitis, sed augenda, non concedit. Sicut enim crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit, sic & honoris desiderium augetur, dum conceditur. Vnde Cyneus, vt Pyrrhum a belli studio reuocaret, sic cum illo colloquutus est: Romani feruntur bellacissimi, sed his superatis, quid deinde agemus Pyrrhe? Tum Italiam, inquit Pyrrhus, totam occupabimus. Hic denuo Cyneus: Quid Italia subacta? Sicilia, inquit Pyrrhus, proxima est. Tum Cyneus. Nũ hic erit militiæ finis? Nequaquam, inqt Pyrrhus, sed hæc tantum præludia sunt ad res maiores. Superest Libya, & Carthago. Recte, inquit Cyneus, nam his potitus facile & Macedoniam recipies, & Græciæ dominaberis. In qui-

quibus humanæ cupiditatis morbus oſtenditur, qui facit, vt ſemper irrequietis motibus homines circumagantur, nec ociũ, aut quietẽ dominandi libidine pati poſſint. Quod facilꝰ in noſtris cordibus, quam in codicibus legimus tum Eccleſiaſtici tum ſæculares, qui hoc peſtifero detinẽtur morbo. Et quidem Lucifer, & Adam in gratia conditi, mille ornati bonis, & naturalibus, & gratuitis, ſi maiores honores appetentes lapſi ſunt, aliqua excuſatione digni ſunt, ſed quod mirari ſatis nõ poſſum, illud eſt, quod hi duo diſcipuli qui in ſcapha erant reficientes retia, quando ad ſupremam Apoſtolatus dignitatem vocati ſunt, quando poteſtatem acceperant calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, dæmones ab humanis corporibus pellendi, lux mundi effecti, Dei amici. Duodecim electi patres totius orbis, familiares Chriſti, ipſius ad homium ſalutem adiutores, & his non cõtenti, primas poſtulant in regno Chriſti. Vere non ſatiatur oculus viſu. Hæc eſt ambitionis ſtultitia, quod homo reficiendis retibus occupatus, & piſcatione cibum quæritans, ſi Apoſtolatus dignitatem conſequatur, maioribus ſe dignum arbitratur. Et qui aratrum relinquens acceperit coronam, & ſceptrum, in ſibi debitum credit. Diuitiarum nimius amos ad multa ducit mala, lib. primo, cap. 17. num. 12. 13. 17. 22. & 26. cap. 24. num. 11. 14. 22. & 31. lib. 2. cap. 18. num. 1. vſque ad 8. nu. 18. Diuites quando plura habuerint bona, plura appetunt, lib. ſecundo, cap. 15. num. 10. & 23. c. 17. nume. 24. cap. 18. num. 5. 6. & 23. lib. 4. cap. 38. nume. 1. 2. & 10. cap. 39. num. 29. & 30. Ambitio multorum malorũ eſt exordium, lib. primo, ca. 20. num. 11. uſque ad 18. 27. & 31. Ambitio, creſcentibus honoribus, creſcit & ipſa, quæ finem neſcit, ibidem num. 18. & 30. Honorem mundanum inordinatè cupientes in magna incidunt mala, ibidem num. 5. 7. 11. 12. & 15. Honores, etiamſi concomitentur iuſtos, pro magno bono habendi non ſunt, numero ſeptimo, vigeſimo, & 21. Honores, & dignitates cõſequũtur peccatores, non iuſti, quod magnũ eſt malum, lib. ſeptimo, cap. quinto, nume. 3. & 12. Honor eſt præmium virtutis, quem merito contemnunt Sancti, etiamſi aliquando ad officia aſſumantur inuiti, lib. 8. cap. 4. nume. 1. vſque ad finem capitis. Vnde Gregorius ad ſummum Pontificatum electus fugit, Ambroſius mille commentatus eſt modos, vt Mediolanenſem Archiepiſcopatum non reciperet, fugit Chryſoſtomus ne in Sacerdotem ordinaretur. Immo quidam Aſię Rex cum tolleret coronam lapidibus pretioſis ornatam dixit: O corona, corona, ſi ſciret homo quãtas tecum calamitates affers, & miſerias, quantas moleſtias, & anguſtias, quanta pericula, & infortunia, vix homo dignaretur te ſubleuare de terra. Etſi honorum, & diuitiarum, & dignitatum damna, & pericula volueris perſpicere, illud cõſidera, quod beati Apoſtoli Petrus & Paulus duobus annis ante mortem Claudij Cæſaris Romam ingreſſi ſunt, & tamẽ illorum viſis miraculis nullus Imperatorum venit ad fidem, cum & poſt multi fuerint Pontifices Sanctitate inſignes, quorum nec miraculis, nec doctrina, nec exemplis moti ſunt ad ſuſcipiendam Chriſtianã religionem, cum viginti quatuor præceſſerint Imperatores vſque ad Philippum, qui primus Chriſtianam fidem profeſſus eſt.

Eccl. 1.

Audierunt etiam hi merito: ***Neſcitis quid petatis***, Cum primas poſtularent regni ſedes quando Dominus dixerat ſe aſcendere Hieroſolymam, vbi flagellandus eſſet, conſpuendus, & illudẽdus; muſica enim in luctu importuna narratio. Oĩa, q̃ cõmemorat Chr̃s, inhonora ſunt, contumelijſque plena, & Chr̃ianꝰ, immo Apoſtolus honores poſcit, tunc accedit mulier fidelis ingens: ***Die vt ſedeant.*** Si gentilis, ſi barbarꝰ, tolerabile eſſet malum, non autem quod homo Chr̃ianus id petat, q̃ audit Chriſtũ dicentem: Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare. Debemus, ſicut ipſe ambulauit, & nos ambulare. Sic mortẽ mox futuram Chriſti Domini lugetis, ſic compatimini illi, quem iam circumdant

5

3. Ratio.

Eccl. 22.

1. Ioann. 2.

Digitized by Google

dant dolores mortis? Sic absentiam magistri doletis? Mira res, quando Dominus exemplo docebat suo omnium terrenorum contemptum, contemnendos honores, contemnendas diuitias, contemnendam vitam. Chryso. illud animaduertit eleganter, quod cũ mundus vniuersus interijsset diluuio, quando diuinę indignationis memoria recens, homines metu concussos à malo arcere debuisset, continuo illi vano honoris desiderio agitati aiunt: Faciamus nobis nomen, tanquam viri, qui relicto vero Oriente Deo morabantur in campo Senaar. Vnde digni effecti sunt, vt quam cito Dominus & eorum confundat linguas, & diuidat à se homines, qui incongruo tempore turrim ad cœlum vsq; pertingẽtem stulte volũt ædificare. Sic cum aut Dominus: *Ecce ascendimus Hierosolymam*, funditus euertere nititur inordinatos honorum appetitus, & cum dicere Domino quod tradetur, illudetur, flagellabitur, conspuetur, & crucifigetur, respondere debuissent: Domine doce nos amore tui, exemploq; tuo, honorum contemptum, renunciationem omnium, quæ desiderantur in vita, non solum id non curant, sed & postulant in regno Christi manum dexteram, & sinistram. Inter multa, quæ in sacris litteris admiratione multa & grandi narrãtur digna, illud est vnum, quod quãdo actu Deus legem porrigebat Moysi, vt Iudæorum populo diuina innotesceret voluntas, quod alteri nationi beneficium non est collatum, cum prima legis linea hæc esset: Non adorabis Deos alienos coram me, non facies tibi sculptile; Quandoq; Moyses longissimis & ieiunijs, & precationibus humi cubans, hæc à Deo beneficia populo impetrabat, tunc totus populus aureum conflauit vitulum, & adorauit, tunc nouum quærunt ducem, Moyse repudiato, non solum obliti eorum (quibus propter illos se ingesserat) periculorũ in Aegypto (id enim minus esset malum) sed & eorũ, quibus tunc in monte subdebatur, vt illis benefaceret, qua re Dominus & propriam, & Moysi

Ho. 30. in Genes. 11.

Exo. 32.

serui sui causam agens vehementer indignatus est. Quæ autem Euangelium hodiernum narrat, maiori sunt consideratione digna. Quoniam tunc Deus loquebatur cum Moyse, populus autem rusticus, & ignorans hæc nec audiens, nec videns in valle peccat, at hic cum & Ioanni, & Iacobo diceret passionem, & contumelias suas, quibus legibus honorum valedicerent, tunc sedes postulant, digni vt audiant: *Nescitis quid petatis.*

Præterea merito audiunt: *Nescitis, quid petatis* qui in rebus caducis huius sæculi, & præterfluentibus sedes postulant, cum in honoribus, diuitijs, &c. nulla sit firmitudo, nulla consistentia, quam sero agnoscent mali in morte dicentes: Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt illa omnia, tamquam vmbra, & tamquam nũcius præcurrens, & sicut nauis, cuius, cum præterierit, nõ est vestigium inuenire, aut tamquam auis, quæ transuolat in aere, cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum verberans leuem ventum, & post hoc nullum signum inuenitur itineris illius. Quia spes impij tamquam lanugo est quæ à vento tollitur, & tãquam spuma gracilis quę à procella dispergitur, & tãquam fumus qui à vento diffusus est; & tãquam memoria hospitis vnius diei prætercũtis. Sic & nos nati continuo defiuimus esse. Hominum conditionem labilem explicare volens Iob, dixit; Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra; quasi flos, qui aqua deficiente, cõtinuo est marcidus, modico frigore, vehementi calore perit. Fugit vt vmbra: non ambulat, neq; currit, sed fugit, nõ quidem vt corpus, quod eius grauitate, & aere retardatur, sed vt vmbra. Contra folium, quod vento rapitur, &c. Arborum folia, quocumq; aere ad diuersa feruntur, vel certe cadunt, & consumuntur. Et, quod amplius est, Dauid dixerat Deo, confitens rerum terrenarum inconstantiam. Et substantia mea tamquam nihilũ ante te. Homo bulla, similis

6 4. Ratio

Sapient. 5.

Iob 14.

Iob 13.

Psalm. 38.

similis dicitur bullæ, quæ modico vento dissoluitur. Euripides dixerat huius vitæ felicitatem durare vnum diem, & eodem gloriam in ignominiam commutari. Sed quia dixerat durare vnum diem, Demetrius Philosophus reprehe dit illum, quod instans nominare debuisset, non diem. Pindarus autē, dum amplius hominū fugacem vitam indicaret, noluit eū vmbrā vocare fugientem, sicut Iob, sed vmbræ somnium. Mirabile dictu, hyperbolice dictū pulchrè, quod cū vmbra solam habeat apparentiam, sit inanis, adhuc hoc nomine indignum iudicauit hominem vocans eum somnium vmbræ, quod minus esse intelligimus. Oseæ 13. Optimè dicitur erunt quasi nubes matutina sicut puluis turbine raptus ex arca, & sicut fumus de fumario vbi tribus simi litudinibus explicat prophera hominū impiorum felicitatem, & diuitias citissimè transire vita hæc, &c. Abdiæ 1. Si exaltatus fueris vt aquila, & si inter sydera posueris nidum, &c. licet enim mundani firmissima putent quæ possident viduæ sunt imbribus, & vento cito dissipanda. Sic Balaam Numer. 24. dixit robustum est habitaculū tuū, &c. Sed si in petra posueris nidum, quamdiu poteris permanere? Vita hæc, etsi longa appareat, in qua mille annis viuat homo, re vera breuissima est, li. 18. cap. 17. num. 16. 18. 20. & 22. Vita hæc perquam breuissima est, per quam vento similes transuolare dicuntur homines, num. 12. & 16. Vita hæc theatralibus scenis similis est, vbi qui personam agit Regis, iudicis, &c. finita scena, non apparet, nu. 10. Vitæ huius dies mensurabiles posuit Deus, idest, breues, vel quatuor digitorum, vt Græca lectio habet, num. 1. Vnde qui in hac vita sedes poltulant, recte audiunt: *Nescitis quid petatis.*

Psalm. 38.

7 8. Ratio.

Aug. lib. de patient.

Nescitis quid petatis dicitur his, qui & sedes, & requiem postulant in honoribus, in officijs, in primatu, in quibus impossibile est illā reperire. Quod eleganter probat Augast. sola experiētia illud docente. Quæ putantur homines, ait, pro talibus honoribus, pro vanis diui tijs, quanta pro iudicijs affectionibus, soles, imbres, glacies, fluctus, & procellosissimas tempestates, vt in sceleratissimo Catilina videre licet. Vnde Dido apud Virgilium dixit: Heu furijs incensa feror. Parauit Deus Ionæ vermē in ascensu diluculi in crastinū, & percussit hederam, & exaruit. Nihil habere potest homo ita gratum virens, & quod permansurum videatur, vt vermen suum nō habeat paratum à Deo quo ascendente diluculo percutiatur, & arescat, si regi intimus, quid hominis voluntate mutabilius? aut si hæc maneat inuidia eorum qui locum tui appetunt te inde deturbabit. Diuitias multi casus opprimūt honores mutati vulgi, aut maiorum siue voluntas, siue opinio, secum mutat, voluptates morbi auferunt. Ionæ quidem hedera vnū vermem habuit, nostræ plurimos. Sed cur vermis paratur ascensu diluculi nisi, quia cito concidit huius sæculi, quæ putatur felicitas, & sæpe eo tempore quo magis florere videbatur finitur? die præcedenti creuit hedera, sequentis diluculo accedit vermis, & subito arescit. Quis autem putaret fore, vt quæ illius dies æstum virens toleraverat, diluculo arescceret, cuius & furore, & rore viridior, & vegetior etiam futura videbatur? Sic Aman, Hester 3. ad conuiuium regis uocatus, ipso die est cruci affixus, &c. Nec mirum, idest, cum seruiant homines Dijs alienis, qui requiem non dant eis die, neque nocte. Non id experiuntur peccatores, onus Aegypti, quod uidit Esaias Propheta, non qui in Iudea sunt, & Babylone, sed iusti, qui in Hierusalem, & pacis visione morantur. Vnde Chrysostomus edisserens locum Psal. 37. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, ait: Illusionibus dicit repletos lumbos, hoc est, vmbris uoluptatum, quia re uera sola imaginatio, & illusio delectationis reperitur in officijs, honoribus, licèt mali id non sentiant, de quibus scriptum est: Sicut somniat esuriens, & comedit, cum autem fuerit expergefactus, uacua est anima eius, & sicut somniat sitiens, & bibit, & postquam

Hiere. 16.
Esa. 19.
Chrys. ho. 5 ad Hebr.
Psalm. 37.
Esa. 29.

quam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est; Sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra montem Sion.

Iob 16. Cum ergo Gigãtes gemant sub aquis, qui sedere in his se credunt, stulti sunt. Prælatorum onus etiam Gigãtinis humeris formidabile est, & Angelicis humeris terribile, lib. 14. capitu. 30. numero duodecimo. Prælati, dum honorem assecutos se credunt, non onus, gregem Dei non pascunt, sed se, delicijs occupati, ibidem numero quarto, & quinto. Mali somno dediti quæ patiuntur, non sentiunt incommoda, libro secundo, capitu. 17. numero 13. Vnde Antigonus Macedonum Rex videns filium suum in subditos ferum, dixit illi; An ignoras fili, regnum nostrum esse splendidam seruitutem? Mali in his noctes numerant, & laboriosas, & vacuas. Nesciunt etiam quid petunt, qui volunt exaltationem absque labore, libro octauo, capitu. octauo, nume. 23. *Nescitis quid petatis*, quia omnes in cœlo stant coram Deo Angeli, seniores, &c. & vos vultis sedere, libro primo, capit. 23. nume. 34.

8 *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei. Possumus.* Dulce bellum inexpertis; facile quidem promittunt homines sæpe, quæ postea multa cum difficultate implent. *Exod. 19.* Sicut Iudæi aiebant: Omne quod locutus est Dominus, faciemus, & tamen cum occasio instaret id faciendi, *Psal. 77.* filij Ephrem intendentes, & mittentes arcum conuersi sunt in die belli: *Esa. 46.* Dei consilium in æternum stat, hominum autem promissi pœnitet, & mutantur, libro quarto, capitu. 25. numero 1. & 3.

9 *Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam, vel ad sinistram non est meum dare vobis.* Dei voluntas semper est bona, beneplacens autem, & perfecta est, quando consulit tantum vtilitatibus nostris, non desiderijs, libro 13. cap. nono, nume. tertio. Vtilitati autem horum consulens, non solum de calice suo bibituros eos dicit, sed bibituros calicem. Iusti enim, qui imperrecti sunt, diuina implentes mandata bibunt de calice, quoniam honorum, diuitiarum, & gloriæ bona semper in eis manent; qui bibunt calicem inebriantur illo, & sicut ebrietas facit homines obliuisci, sic illi obliuiscuntur mũdanorum operum, & dignitatum, non diligentes mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Ebrietate sancta alienata mens oculos habet pulchriores vino, quæ & obliuionem præstat vanarum delectationum libro quinto, capit. primo, numero 16. vsque ad 18. Dicit autem Dominus: *Sedere autem non est meum dare vobis* ambitiosis, & imperfectis, vel titulo consanguinitatis, vt uos arbitramini. Hoc enim Prælatorum proprium est, ne diuitijs, & bonis, quæ habent, ut pauperibus distribuãt, abutantur, ditando consanguineos, lib. 14. capit. 30. numero tertio, & quinto. Episcopi temporalia habent, non ut consanguineos ditent, sed ut pauperibus largiantur, libro quinto, capit. 11. num. 13. & 19. Episcopi cupiditate cæcati currunt ad Ecclesiasticas curas sine curis uicturi, lib. quinto, capitu. 11. nume. 20.

Audientes decem indignati sunt de duobus fratribus, &c. In duobus Apostolis, & in decem, omnium imperfectionem considerare expediens est, cum fere tribus annis in schola Christi cõuersantes tanta audierint uerba, tanta uiderint facta, quibus ad contemnẽdos honores moueri potuissent. Quo Euangelio Ecclesia utitur, ut intelligamus, quod nullus repente fit summus. Nec indignari quis debet his, qui confessionibus, & communionibus exercitati, non continuo Sancti sunt, si aliquas uiderit imperfectiones. Non hac doctrina uti debent tepidi, & negligentes, sed is erit huius doctrinæ usus, si in Sanctis minima uidentes nec eos negligere, nec iudicare, aut eorum bona condemnare debeamus. Sancti permittente Deo peccata aliqua habent parua, quibus erudiantur, libro nono, capitu. 18. nume. octauo,

10

me. octauo, & nono, libro 14. capit. decimo. nume. sexto. Prius lacte vtimur infantiæ, vt deinde ad solidum deueniamus cibum. Prius audiunt nutu: Bibite amici, post hæc autem inebriamini charissimi. Primum non tanta abundantia virtutis potantur, ut in Deum transformentur statim. Sponsa dicit: Meliora sunt ubera tua super vinum, adolescentulæ autem, quæ nondum ad id perfectionis peruenerunt, dicunt: Diligemus vbera tua super vinum, vel ut nostra habet lectio; Memores vberum tuorum super vinum, id est, nondum eam perfectionem assecuti sumus, vt experientia teste innotuerit nobis meliora esse vbera tua super vinum, sed quæ vbera tua diligimus, plusquam vinum, eorum memoramur dulcedinem, ad id perfectionis speramus peruenire. Virtus perfecta quando carnalia non delectant, imperfecta autem quando repudiantur etiãsi delectent, libro secundo, cap. 7. nume. 38. In virtute alij sunt perfecti, alij imperfecti, libro quinto, capit. octauo, nume. primo, vsque ad 3. 11. & duodecimũ, lib. 18. capit. nono, nume. sexto, capit. 13. num. 4. Virtus relictis prius vitijs, paulatim ab imperfecto ad perfectum inuestiganda est, libro nono, capitu. 22. nume. nouo, 16. 23. 27. & 28. Virtus non statim est perfecta, sed paulatim perficitur, libro 18. capitu. octauo, nume. sexto. In uirtute exordium, & perfectio designatur cum homini dicitur, quod ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet. lib. 18. capitu. nono, nume. octauo. In virtute incipientes, proficientes, & perfecti explicantur tribus nominibus Salomonis, & in tribus libris, quos edidit, numero nono. Nemo miretur, si imperfectiones viderit in Sanctis, spiritus enim Domini eleuauit Ezechielem inter terram, & cœlum, non ad cœlum, sed ita, ut utrumque participet extremum. Hæc est hominum sæcularium stultitia, vt quam primum considerauerint virum religiosum, aut Ecclesiasticum, aut alterum quemcunque qui Sacramenta frequentare non desinit, si illum viderint aut ludentem, aut ridentem, aut ira commotum, hoc illis prouerbium est dum irridentes dicunt: Etia Sancti rident, indignantur. Cum tamen obtenebrentur Stellæ caligine eius. Quod contingit his, qui iam in magnis virtutibus splendent, quibus culpæ relinquuntur leues, ut sic melius mens ad virtutem proficiés se humilet. Qua de causa in tribu Ephraim viuus remansit Chanaan, sed tributarius. Vt inter multas virtutes, peccata aliqua venialia viuant, sed hæc tributum soluunt, quia per illa nostram infirmitatem agnoscimus, dicente Deo: Hæ sunt gentes, quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Ierusalem. Hi discipuli in schola Domini imperfecti, nos negligentes reddere non debent, sed consolari, ne imperfectionibus nostris vitijs nimium contristemur.

Cant. 5.
Cant. 1.
Vbi supra.
Micro. li. 3. in Eze. c. 8.
Iob 5.
Greg. 4. Mo ral. c. 22.
Iosue 6.
Iudic. 3.

Decem indignati sunt de duobus, horum taxantes ambitionem. Hæc enim est hominum miseria, propria obliuisci peccat, & alienis indignari, sicut & illis accidit, qui mulierem accusabãt adulteram, cum ipsi peccatis essent implicati maioribus, quæ Dominus scribebat in terra, vt ea perspicientes alienis non indignarentur, sed compaterentur. Falsa enim iustitia indignationem habet, vera autem cõpassionẽ. Hi duodecim etiam spiritu ambitionis agitati indignantur, quia si duobus daretur, Domini sinistra, & dextera, priuarentur ipsi in illa. Est enim ambitio malum ingens. Sicut enim Caietanus ait, hæc ratio Aaronem mouit, ut instante populo uitulum aureum conflaret, ne Summi Pontificis officio pelleretur: ambitio enim nullum peccatum, quantumcunque atrox, intentatum relinquit. Coniurauerunt multi contra Moysem, & Aaron olim indignati, quod eis summus exhiberetur honor, coniurauerunt que contra illos, at modo cum duo præferri volunt alij; decem, indignantur isti ambitionis morbo laborantes.

12

Ioan. 8.
Caieta. in Exodum. Exo. 32.
Num. 16.

FERIA

FERIA QVINTA post ij. Dominicam Quadrageſimæ.

EVANGELIVM.

Homo quidam erat diues, & induebatur purpura, & byſſo. Lucę 16.

Fer. 5. Domini. 2. in Quadrag.

1 CHRYSOSTOMVS tomo 2. concione quarta de Lazaro (vbi hom. quinta. In Lucam, & p quatuor Homilias ſequentes eleganter enarrat Euangeliū hoc) inter multa alia ait: Ex narratione diuitis, & Lazari plurimum fructus naſci video, cum diuitibus, tum pauperibus, tum his, qui propter improborum fęlicitatem, tum illis, qui propter iuſtorum inopiam, & afflictionem cōturbantur. Neque enim vlla res perinde ſolet hominum vulgus offendere, ac perturbare, vt quod diuites praue uiuentes multa fruantur proſperitate, contra iuſti cum virtute vitam agentes ad extremam redigantur inopiam. Verum Euangelij huius enarratio ſufficit, ad præſtanda remedia, diuites quidem redigens ad ſobrietatem, pauperes verò in præſentibus malis cōſolans, & illos quidem admonens ne efferantur, tollantque criſtas, quoties peruerſe viuentes hic pœnas non dant, cum alibi eos maneat grauior cruciatus, hos verò conſolans, ne aliorum fœlicitate conturbentur. Hāc parabolam inſcribite diuites pariter & pauperes, diuites quidem in parietibus animæ; magis autem pauperes coram oculis mentis veſtræ ſemper circumferte, & erit vobis documentum, materiaque totius Philoſophiæ. Sic enim nec huius vitæ læta poterunt vos inflare, neque triſtitia proſternere, ſed non aliter quam afficimur picturis in pariete additis, erga hæc vtraque afficiemur. Sicut enim conſpicientes in pariete pictum diuitem, ac pauperem, nec illis inuidemus, nec pauperem deſpicimus, eo quod quæ videmus umbra rerum ſunt, no veritas, ſic & diuitiarum, & paupertatis, gloriæ, & ignominiæ, aliarumque rerum omnium, ſiue triſtium, ſiue lætarum naturam ſi pernouerimus, liberabimur à turbatione, quæ ex harum vnaquaque in nobis gigni ſolet. Hæc enim omnia quauis umbra fallaciora ſunt: cumque Phariſæi auari irriderent Dominum per parabolam diſpenſatoris iniqui, & per ea, quæ illi parabolæ ſubiecit blande inuitantem ad hoc, vt benignitate in egentes omnes pararent ſibi æterna habitacula, & idonei redderentur quibus verè bona, & theſaurus vitæ æternæ committerentur, quo irriſores illos iam cohiberet, & metu percelleret, terribile quoddam diuitis cuiuſdam exemplum proponit, quo & a facultatum abuſu deterreret, & ad benignitatem quodāmodo cōpelleret. Abdias aiebat ad Edon vſque ad terminum emiſerunt te, omnes viri fœderis tui illius erunt tibi. vbi illorum arguit inſaniam qui dum opibus abundant, vix credere poſſunt quòd iſtæ deficiēt. contra omnia mala ſatis ſibi præſidij eſſe in diuitijs credunt, fęduſq; inijſſe credunt cum morte, & cum ijs omnibus quæ vitam hominum turbant. vocem eorum audimus Eſa. 28. percuſſimus fędus cum morte & cum inferno fecimus pactum flagellum inundans cum tranſierit non veniet ſuper nos, viri fęderis eorum ſunt, diuitiæ, honores, in quibus quieſcebant viri panis eorum, a quib⁹ nullo aut tempore aut caſu ſeparari poterant, ſunt voluptates omnes, huiuſmodi amici falſi illuſerūt eis, quoniam (Eccle. 6.) eſt amicus menſis & non permanebit in die tribulationis. venit mors quæ illos à voluptatib. auulſit circundederūt eos dolores mortis Pſal. 17. venit in expectata Domini ſententia Eſa. 28. ſubuertet grando ſpē mendacij. Illuſerunt eis ſine dubio omnes & inſidias ſub eis poſuerunt quia tempore mortis diuitiæ voluptates quę ſemper delectationē & trā-

quillitatem

quillitatem pollicebantur magno cum dolore relinquuntur. Ab his amicis diuitijs & delitijs deducuntur vsque ad terminum terræ suæ.i. vsque ad exitū ex hac vita vbi terminantur sic accidit diuiti isto. Bona temporalia velut in somnis apparent magna, cum reuera talia non sint, lib. 1. cap. 17. num. 22. & 23. lib. 2. capitu. 19. numero 30. & 31. Bona temporalia figura, vmbra, & somnus sunt, lib. secundo, capi. 15. numero 14. 21. vsque ad 23. & nume. 43. capitu. 18. num. 16. cap. 19. numero nono, & 30. Bona temporalia sola magnipendunt peccatores, quæ cum a Deo acceperint, ipsi grati sunt, lib. 2. cap. 15. numero quarto, 48. 49. 53. vsque ad 55. & num. 62. cap. 16. nume. 24. 25. & 28. ca. 18. num. 25. capit. 19. numero quinto. 22. vsque ad 25. Bona temporalia, quasi in somnis possideat homines euigilabunt, & cuncta euanescent, vt huic contigit diuiti, lib. 2. cap. 15. num. 50. & 51. cap. 16. nume. 22. & 23. cap. 19. nume. nono, 30. & 31. Bona temporalia bona sunt manus sinistræ, non dextræ, vnde sæpe amicis negantur & dantur inimicis, ab his magni penduntur, ab illis cõminuntur, lib. secundo, capit. 16. num. 24. vsque ad 26. & 28. cap. 19. num. 14. 22. vsque ad 25. lib. 14. cap. 41. numero 11. & 13. Bona temporalia contemnunt Sancti, eo quod viderint ea a Deo concedi peccatoribus, libro secundo, cap. 16. num. 35. & 36. Bona temporalia dat Deus peccatoribus, vt diuina ipsius bonitas pateat, lib. 2. cap. 18. numero primo, & secundo, lib. 14. cap. 20. nume. 12. Bona sua iniusti in hac vita habere desiderant, iusti autem in futura, lib. 2. cap. 17. nume. 20. vsque 23. cap. 19. num. 6. vsque ad 8. 15. vsque ad 19. 22. vsque ad 25. cap. 20. nume. vndecimo, vsque ad 14. libro quarto, capitu. 41. numero 11. libro nono, capit. 14. num. 13.

2 *Homo quidam erat diues, qui induebatur purpura, & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat.* In his verbis diuitis, & Lazari, quæ concomitauerint in hac vita enarrat Dominus, in quibus id in primis considerandum est, quod diuitem hunc luxui, & delicijs deditum hominem vocat, Lazarum verò & paupertate pressum, & vlceribus plenum, & fame tabidum, hominis nomine indignum arbitratur, Angelique appellatione dignum. Cum odia, dissensiones, & schismata Corinthiorum argueret Paulus, aiebat: Nonne cum tales sitis homines estis, & secundum hominem ambulatis? 1. Cor. 3. Qui si huiusmodi carerent passionibus vtique nec homines compellarentur, nec secundum hominem ambularent: Bona temporalia, qui pro magnis bonis habent, homines uocantur in Euãgelio, libro secundo, cap. decimosexto, nume. vigesimo octauo, capitu. decimo nono, numero quinto. Homines dicũtur aliquando in sacris literis, qui humanis affectibus dediti sunt, qui verò his non detinentur affectibus, Angeli vocantur, lib. octauo, cap. secundo, nume. Septimo, 12. & decimo tertio. Homines dicuntur aliquando in sacris paginis, qui carnaliter viuunt, ibid. num. decimo quarto. Sic Soph. 1. Tribulabo homines (in iudicio & in morte) eos. S. ait Hiero. qui homines permanserunt & mortui sunt quasi homines, etenim qui dij sunt per participationem supra homines sunt, quia non humana quærunt sed diuina: hi enim non solent in morte tribulari sed futuræ beatitudinis consolationib. præueniri. itaq; homines uocat eos qui non sapiunt ea q̃ Dei sunt, sed quæ hominum, de quibus dicitur Psa. 81. Ego dixi dij estis, &c. vos autem sicut homines moriemini. Præterea Dominus proprio nomine vocitat iustum dum ait: *Erat quidam mendicus nomine Lazarus*, diuitis autem commemorans conditionem propriũ reticuit nomen, solum propter rationem, quam communiter docent Sancti, asserentes sceleratos homines, qui præclaris in mundo gaudent titulis, apud Deum nomine carere, qui ait: Nec memor ero nominum eorum per *Psalm. 15* *Esa. 49.*

labia

labia mea, qui iuſtis dicit: In manibus meis deſcripſi te, impios nec nominare dignatur, ne ſceleratorum nominibus diuina bonitas deturpari uideatur. Sicut enim ſacrum Domini nomen polluto peccatorum ore aſſumi non vult, dum ait: Nomen ſuum, quod magnum eſt in gentibus polluitum eſſe & cõtaminatum a Iudęis male cuentibus, ita nec Dominus nominibus peccatorum libenter vtitur, qui ſolos iuſtos vocat ex nomine. Peccatores Dei memoria indigni cum ſint, non commemorantur eorum generationes, libro quarto, cap. vigeſimo ſexto, numero quarto. Iuſti ſoli numerari dicuntur a Deo, non peccatores, li. 18. c. 15. nu. 25. Deus dicitur cognoſcere iuſtos ſolos, ignorare autem peccatores, libro 4. c. 26. nu. 2. 5. & 13.

Malac. 1.

Exod. 31.

Lib. 14. ca. num. 5.

Hac ratione quaſi nomen diuitis ignoraſſet, reticuit illud, cum Lazari iuſti nomẽ tam grataṅter commemoraſſet. Aduertẽdum etiam eſt quam aliter in oculis Dei quã in oculis hominum magni pendantur homines Lazarus pretioſus erat in oculis Dei cõtemptibilis autem diues, quod ſignificare voluit olim Dominus Num. 24. (oleaſter) cum dixit Balaam quã pulchra tabernacula tua Iacob tentoria tua Iſrael, &c. immunda, & aeris inclementiæ expoſita erant Iſrachitarũ tabernacula hoc p̃ſertim tempore cum iam 40. annis in deſerto morata uetera uerant in oculis autẽ domini bona & pulchra videntur, ad deſignandum quam p̃tioſa & pulchra in oculis Domini ſit terrena inhabitatio noſtra licèt ſœda impijs & ijs, qui ſola terrena capiunt videatur. Cum Samuel Eliab in regem velet vngere corporis venuſtate deceptus, audiuit: ne reſpicias ad aſpectum eius, nec ad altitudinem ſtaturæ eius, quia reprobaui eum, homo enim uidet, quæ ſunt præ oculis, ſed Deus intuetur cor, & licèt puer Dauid eſſet pulcher aſpectu, Deus hanc exteriorem in eo pulchritudinem nõ conſiderabat, &c. ſic & nudus Lazarus in oculis Domini p̃tioſus erat & ex nomine notus, qui induebatur purpura, & byſſo in tota vrbe celebris, & a cunctis honoratus, Deo quaſi incognitus indignus eſt qui ab eo nominetur, & Syſſa tabernaculis fœdis Cędar comparata, Deo gratiſſima eſt. Nec id ſolum Dominus in re hac intelligẽdum docuit, ſed illud fortaſſis potius, qđ cum diutis perditam vitam, delicias, ſplendidam menſam, indumentorũ exceſſum, crudelitatemq; memoraturus eſſet, nomẽ reticuit, quo Dominus eius conſuleret famę, ne mala illius omnibus proderentur, cum autem pauperis patientiam, æquum in aduerſis animum, tolerantiam in malis, in aduerſa valetudine modeſtiam, tantam hominis virtutem quod in ſcelerato diuite cõſpiciens tanta ſæculi bona, turbatus in nullo eſt, cum Regius Vates vir ſecũdum cor Dei commotus dixiſſet: Mei autem penè moti ſunt pedes, pene effuſi ſunt greſſus mei, quia zelaui ſuper iniquos pacem peccatorum uidẽs. In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ, tranſierut in affectum cordis. Et poſt multa: Exiſtimabam vt cognoſcerem hoc, labor eſt ante me, donec intrem in Sanctuarium Dei, & intelligam in nouiſſimis eorũ. His mouebatur Dauid, aliquibus calamitatibus preſſus, cum Rex eſſet potentiſſimus, & proſpectaret peccatorum proſperitatem. Et Hiere. quaſi ira percitus aiebat. Iuſtus quidem tu es Domine, ſi diſputẽ tecum, verũtamen iuſta loquar ad te. Quare via impiorum proſperatur, bene eſt omnibus, qui p̃uaricantur & inique agunt? Plantaſti eos, & radicẽ miſerunt, proficiunt, & faciunt fructum, prope es tu ori eorum, tcum tamen ſis longè a renibus, & corde eorum. Hęc pauperis mendici eximia virtus fuit, vt vlceribus plenus videns diuitem morbo carentem, cupiens implere ventrem de micis quæ de menſa diuitis cadebant dum epularetur quotidie ſplendide, nec id conſequeretur, proſpectans eum indutum purpura, & byſſo, ſeque nudum, omnia æquanimiter tulit, nec verbum

Pſal. 72.

dixit impatientiæ: & quia tantas mendici virtutes cõmemoraturus esset Dominus, prolatur⁹ mirificas eius laudes, cum dicit Lazarum vocari, vt cognosceretur. Qua in re Dominus docere nos voluit, quod cum alicuius virtutes volumus commemorare nomen eius recte exprimimus, at illud supprimendum esse, cum alicuius exponenda sunt uitia. Sicut & cum mulieris, quæ in ciuitate erat peccatrix, a qua & Dominus septem dęmonia ieiecerat, miseram uitam commemorasset, eius nomen reticuit, cum autem post eius conuersionẽ mirãdas ipsius virtutes, fidem, dilectionem, contemplationem, animum Deo vacantem retulisset, eam ex nomine Mariam Magdalenam vocauit. Quæ autem de diuite peccata commemorat, ea sunt, vt eum dicat indui purpura, & byssо, & epulari quotidie splendide. Hominem quendam proponit diuitẽ, qui diuitijs suis, humano iudicio, non videbatur abuti, sed ad ea, illis vtebatur, ob quæ fere homines ambiunt diuitias, & ad quæ si partas, aut concessas diuitias accommodauerit quis, laudari solet ab hominibus mundanis. Si quem enim viderint non recondẽtem semper diuitias, sed eas expendentem in pretiosas, & pulchras uestes, & splendida conuiuia, hunc veluti dignum fortunę bonis prædicare solent. Tria ergo huic homini Dominus tribuit, quibus homo ĩ hac vita iudicatur esse beatus, diuitias, & ex diuitijs paratas pretiosas uestes, pertinentes ad splendorem, & gloriam apud homines, & conuiuia quotidiana pertinentia ad carnis voluptatem. At in his tribus tria illa obseruare licet, quæ Ioannes dicit esse in mundo, concupiscentiam carnis, & concupiscentiam oculorum, & superbiam uitæ. Et his tribus diuitis conditionibus opponuntur tres alterius conditiones diuersæ. Nam ei, quod dicitur: *homo quidam erat dives* opponitur? *Et erat quidam mendicus.* Et quod dicitur: *Qui induebatur purpura & byssо*, opponitur: *Qui iacebat ad ianuam diuitis ulceribus plenus*. Pro splendore ergo, & mollitie vestuum diuitis, huic aderat abominatio, & dolor vlcerum, totũ corpus eius in modum vestimenti obtegẽtium. Et autem quod dicitur: *Et epulabatur*, non certis diebus, & aliquando, sed *quotidie splendide*, opponitur: *Cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis*. In quo notatur vrgens necessitas istius mendici. Tãtum enim aberat vt epularetur, quòd præ nimia fame cuperet vel felicitatem canum sibi contingere. Vestium luxum nimiũ, & superfluum pro crimine Dominus diuiti dat, sicut & Ioanni pro laude, qđ mollibus non indueretur, sed asperrimo cilicio ex pilis camelorum confecto. Non huius vestimentis cõgaudet, qui dixerat. Byssus, & purpura indumẽtum eius, & ridebit in die nouissimo: virtutum enim ornatum Salomõ commemorans, finem dixit risum in die nouissimo, hunc autem indutum purpura, & byssо dum Dominus refert, cum eum ardẽtem commemorauit, non in die nouissimo solum, sed cõtinuo dum mortuus, sepultus est in inferno. Diuitis quidem vitia hæc erant, quod diuitijs sibi ad dispensandum concessis abusus sit, expendens eas tantum ad ambitionem, & voluptatem, quod carnis tantum curam habuerit nõ autem animæ, quod pauperis non sit misertus, idque eius, qui tam erat calamitosus, cuiusq; inopiam, & calamitatẽ nõ potuit ignorare, vtpote qui ad ianuam eius iaceret, oculis eius semper expositus, qui Melchisedech imitari diebus, & q laſſis occurrit cum victu pane, s. & vino nec micas præsenti dabat, & cum tam esset potens, in nullo moueretur ad subueniendum ei, qui tam erat miser, vt vel saltẽ id beneficentiæ illi præstaret, quod canibus suis, inhumanior etiam canibus, qui, quod potuerunt, misero pręstiterũt lingentes vlcera eius, negligentissimus salutis animæ suæ, vt qui nec de modicis pereũtium micarum cogitauerit facere lucrum, quod ne cõtemneret, mẽdicus cupiuit. Mendici autem virtutes fuerunt, quod summam illam & paupertatis, & ęgritudinis miseriam patienti animo tolerauerit, idque non solum cum apud se esset, sed & cum corã cerneret

Matt. 8ñ

Prou. 31.

Digitized by Google

aeret maximam illam diuitis abundantiam,& felicitatem,atque eiusdem in se tam inhumanam experiretur immisericordiam, etiam a canum facto condemnatam, cui male precatus non est, quodque, summa cum modestia, tantum de micis saturari cuperet, nec tantillum quidem importunitate obtinere contendens, sed miseriæ suæ ostentatione potius, quam clamore mẽdicans: nec irritabatur, cum experiretur canes hominibus humaniores, sed consolabatur, cum sciret humanam felicitatem multorum malorum esse occasionem, libro sexto, capit. nono, numer. octauo, duodecimo, & decimotertio. Micas desiderabat, vt sumpto cibo moderate, vacaret Deo, luxuriamque frenaret, libro primo, capit. primo, numero primo. 42. & 56. Cernens conuiuia periculis esse plena, diuiti non inuidebat, ibidem numero 50.

Caro sterilis est in iustis, fecunda autem in peccatoribus, libro primo, cap. vigesimo secundo, numero vndecimo, & quod caro delicatè nutrita animam consumit, libro secundo, capit. quinto, numer. vigesimo septimo, libro tertio, capit. primo, numero decimo septimo, libro tertuo, capit. primo, numero decimo septimo, & decimo octauo, lib. 18. capit. vndecimo, numero quinto. Carnem pascit sterilem, & viduæ bene non facit, qui animæ bonis contemptis, in desiderijs corporis explendis versatur, libro secundo, capit. 17. nume. 23. Carnis curam habebat Lazarus qualem habendam docuit Paulus in necessarijs, non in desiderijs, prouidere volens necessitati humanæ non voluptati, libro tertio, capit. primo, num. 13. 14. 17. 18. 50. & 51. Nudusque Lazarus, dum corpus spiritui subijciebat propter Deum, recte indutus purpura, & byssо potest vocari, libro tertio, cap. primo, nu. 23. Carnis enim voluptatem sequentes recte pecoribus comparantur, ibidem numer. 37. & 59. Perpendebat mendicus, quod in carne dicuntur esse & Deo placere non possunt, qui eius concupiscentias sequuntur, libro tertio, cap. primo, num. 43. & 44.

Rom. 13.

In qua non sunt iusti, dum eius concupiscentijs non obediunt, ibidem. Vnde quia caro eius deserta erat mũdanis delicijs, & concupiscentijs, in Sancto apparere potuit Deo, libro tertio, cap. 1. num. 45. Caro mollibus, anima autem duris nutritur, ibidem numer. 52. Pauperes, & diuites audiant sibi dictum, qđ de manna scriptum est: Qui multum habuit, non abũdauit, & qui modicum, non minorauit, libro 14. capit. tertio, numero nono. Pauperes non minus fruuntur necessarijs, nec hi superiores sunt illis in his, quæ natura cõcessit humanæ uitæ necessaria, ibidem numero primo, & secundo. Non inuidebat Lazarus diuiti. Qui enim diuites peccatores honorat, & pauperes Sanctos despicit ignorat iudicia Dei, libro quarto, cap. 17. numero quarto, & 13. libro sexto, ca. vndecimo. numero tertio, vsque ad quintum. Lazarus non inuidebat diuiti, perpendens quod verus diues est, non qui multa habet bona, sed qui nõ eget multis, pauper autem non cui nihil esset, sed qui multa concupiscit, lib. quarto. ca. 38. num. quarto, quinto, 16. & 17. Contra diuites auaros, superbos, delicijs deditos, pauperum iniuriatores acriter inuehuntur Sancti, lib. 4. c. 39. num. primo, vsque ad finem capitis. capit. 41. num. 7. Primum, cum miserandum hunc hominem describere vellet Dominus, eum diuitem appellat, cui sicut multis alijs innumera mala pepererunt diuitiæ, libro quarto, cap. 39. numero secundo, cap. 40. num. quarto, 7. & 8. cap. 42. numero quinto. Diuites periclitantes in mundo, ne iacturam patiantur bonorum, ea transferant in nauem pauperum horum miserias subleuando, libro quinto, cap. decimo, num. vndecimo. Diuitum duritiam vix emollire possunt pauperes necessitate pressi, etiamsi Lazarus vlceribus plenus iaceat ad ianuam diuitis, ibidem numero vndecimo, lib. 14. c. 3. num. decimo, vsque 12. & 21. Hos damnauit mulier Sareptana pauper, quæ cum tãtum haberet modicum farinæ in vase, Eliam pauit, libro quinto, cap. 10. numero 22. & 34.

Digitized by Google

Diuites cum tanta dent parasitis, & scortis, & mensis, & luxui, si pauperem videant, paupertatis metus illis incidit, lib. quinto, cap. decimo, num. 34. & 77.

Luc. 12. Cumque innumeris abundaret bonis, nec micas a mensa cadentes Lazaro porrigebat. de huiusmodi hominibus legimus Prou. 12. nouit iustus iumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia. i. ne ea quidem erga fratres suos faciunt impij quæ iusti vel iumentis præstant suis, talis Nabal Carmelus fuit. Diues alter Euangelicus, cum diuitijs, & frumento plena essent horrea, illa destruere dum meditaretur, vt maiora faceret qui de eleemosynis erogandis non cogitabat, audiuit merito: Stulte hac nocte repetent a te animam tuam, quæ autem congregasti, cuius erunt? Et raptus est subito animaduersione magna dignus, non vt iustus, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animum illius, sed quia alendorum pauperū oblitus, de extruendis horreis cogitabat, & de conseruandis, & augendis in futurum bonis secum tractabat, dignus qui audiret: Stulte hac nocte repetent à te animam tuam, vt bonis his priuatus ad summam in morte pauperiem redigaris. Lyranus ex Hebræis docet, ꝙ Elimelech qui amarissimus fuit cum ditissimus esset, tempore famis secessit in terram Moab, vt Ruth loquitur historia ne patriæ periclitanti diuitijs suis opē ferre cogeretur. quapropter exul cū filijs mortuus est &c. Sic Deut. 23. ꝙcepit Dominus nō admittere Ammonitas & Moabitas in Ecclesiam Domini etiam in decima generatione eo ꝙ non occurrerunt Israelitis venientibus ex Aegypto cum aqua & pane. Hæc Oleaster Gen. 14. Diues autem hic purpuratus epulis deditus, & luxui, cum Lazarum videret ad ianuam & vlceribus plenum, & mendicantem, & egentem ita ut *cuperet implere ventrem de micis, nec acciperet, cum illo & induerentur purpura & bysso, & epularetur splendide*, non certis diebus statutis, vt accidit frequenter, *sed quotidie*, diuitias habens congregatas in malum suum. Vocatur diues, indignus quidem hoc nomine, sed quod illi dedit Deus vt locutionem communi hominum sæcularium vsui accommodaret, cum re vera diues non esset vocitandus is, cuius anima ad paupertatem redacta virtutibus carens miser esset, & miserabilis, cæcus, paup, & nudus, sicut Episcopo Laodiceæ scripserat Ioannes suadens ei, ut emeret aurum ignitum probatum, vt locuples fieret, & vt vestimentis albis indueretur, ne appareret confusio nuditatis suæ. Diuites veri tantum illi sunt, qui virtutibus abundant, libro secundo, cap. 15. nume. nono, vndecimo, 26. vsq; ad 28. 43. 62. 65. & 66. cap. 18. num. 19. & 20. lib. 4. cap. 28. nume. 5. nono, 12. 25. 18. & 23. Diuitiæ insufficientes sunt, vt a malis liberent earum possessores, libro secundo, capit. decimo quinto, num. 43. & 65. cap. 18. num. 13. cap. 19. num. septimo, libro quarto, capitu. 38. numero primo, & secundo. Diuitiæ & paupertas solis nominibus inter se differunt, tristitiamque, & voluptatem pariunt tantum secundum hominum opinionem, libro secundo, capitu. 15. numero 23. capitu. decimo octauo, nume. 20. capit. 38. libro quarto, numero quarto, vsque ad sextum. Oleaster Genes. 4. Filij Cain musica instrumenta quibus delectarentur, & artem alendorum gregum qua opes augerent & arma quibus inter se dimicarunt inuenerunt. Hoc enim filiorum huius sæculi studium est inuenire modos quibus diteſcāt & delicientur sicut huic diuiti accidit. Ex hac etiam diuitiarum abundantia aliud etiam huic diuiti nocumentum aduenerat, quod induerentur, scilicet purpura, & byſſo: indumentorum enim abundantia, & superfluitas in diuitibus, cum a Domino inter diuitis huius mala enumeretur, merito ab omnibus debet taxari, etsi quidem in diuite purpura, & byssus damnantur, quæ habere poterat absque pauperum præiudicio proprijs vtens facultatibus ad nimium corporis ornatum, qua ratione inter grandia Reipublicæ, & mala, & inconuenientia non connumerabitur.

Sapien. 4.

Apoc. 3.

cur quod homines pauperes, plebei, horumque vxores vestium superfluitate vtantur multis quæsitis modis, q̃ Christianum hominem dedecent, vel non soluendo ea, quæ debent, iniuste detinẽdo, aut etiam rapiendo aliena, vsuras accipiendo, mariũthorũ fędãdo, vel merces quas uili vendat pretio, contractibus, quos vulgus, *mohatras*, appellat. Horum omnium, aliorumque plurimũ origo est hæc, quod indui purpura & byssо & potentes, & nobiles, & reliqui de media plebe volunt, quos Euangelium hodiernum acriter condemnat in Epulone hoc diuite in inferno sepulto innumeris tormentis excruciato, cum gentiles solo lumine naturę vti, docuissent indumentis & victu vtendum esse ad necessitatem, non autem ad vanitatem, aut voluptatem, lib. 2. c. 15. num. 9. & 10. capi. 16. num. 6. Indumenta serica & deaurata acriter taxabant Sancti, lib. 9. cap. 2. nume. 2. vsque ad 9. In indumentorum superfluitate superbiunt diuites, pauperibus neglectis, qui nudi sunt, ibidem num. tertio, & 19. Et late de indumẽtorũ abusu, fęminarumq; ornatu, & luxu, quæ omnia acriter a Sanctis reprehẽduntur, differitur toto 2. cap. lib. 9.

Tertium Diuitis peccatũ illud narrat Euangelista, quod *epulabatur quotidie splendide*. Conuiuiorum enim apparatus, quibus vacabant filij Iob, cum iusti essent, & ab optimo parente non mediocri cura educati, sanctum Patriarcham ita meticulosum reddiderunt, & & timidum, vt pro ipsis conuiuantibus sacrificia Deo p̃ singulos offerret dies. Vtin. luxuria frenetur, vt Deo uacare possit homo, cibus moderate sumend' est, lib. 1. c. 1. nu. 1. 41. & 56. Nec id solum Christiani, sed & Philosophi propter multa id efficiendum docuerunt, & mira ipsi abstinentia claruerunt, immo & vniuersi homines ab orbe condito vsque ad diluuium per bis mille, ducentos, & amplius annos, carnes omnino non gustarunt, leguminibus, fructibus, & herbis vtentes, aut piscibus, lib. 1. c. 1. nu. 9. & 10. & 58. lib. 8. c. 3. nu. 2. Abstinentia enim cum homine cępit, cui in paradiso esus fructuũ, neq; vero is omnium fit concessus, lib. 18. ca. 16. nu. 1. Gulæ serui sunt, qui diti edacitati viuunt, qui autem gulæ, & crapulæ diti sunt, inhabiles reddũtur ad bene operandum, lib. 1. c. 1, num. 2. 4. 27. 29. 30. 35. 42. & 55. quotidie epulabatur nec temp' erat in quo experiretur necessitatem vt ex eo disceret compati pauperes tanti & indigentis. Hac de causa refert Oleaster (Exo. 15. ex Hebreis voluisse Deum, vt terra septimo quoq; anno quiesceret vt illam anxietatem quolibet septennio diuites paterentur quam pauperes singulis diebus & annis patiuntur vt sic ex proprijs miseriis alienis discerent compati. Lazarus autem viceribus plenus, nudus, nec micis saturatus commendatur, qui his malis liber erat, quæ in diuite acriter condemnantur. Viceribus autem plenus in hac grani infirmitate multa habebat conuenientia, quibus consolabatur, lib. 5. c. 9. late de re hac differitur, titulus enim capitis is est, quod ęgritudo corporis multa habet conuenientia, q̃bus consolandi sunt infirmi, sed potiũ me consule num. 4. 8. vsque ad 12. Aegrotantes Sancti fortiores, & meliores erant, quam cum sani degerent, rectęq; valerent, ibi. 23. & 24. vt in Lazaro cõspicuum est.

Iob. 1.

Factum est autem vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem & diues & sepultus est in inferno. In quibus verbis eorumque ordine illud in primis animaduertendum est, quod primus Lazarus vitã finierit, miseriis & ærumnis plenam, deinde diues decesserit bonis omnibus carẽs. Descripsit Dñs in superioribus diuersas pauperis & diuitis cõditiones in præsenti tempore, nunc ostendit vtrumque eundem excepisse in hoc sæculo finem, ac post eum vices rerum in ipsis mirabiliter esse inuersas in futuro sęculo. Prius mortuus est mendicus, vt intelligamus, Deum cito ipsum huius vitæ calamitatibus exemisse, ac per nimias clades mortem ipsius celerem obtigisse, diuitem vero per prosperam valetudinem, & 5

Digitized by Google

omnium rerum affluentiam matura morte deceſſiſſe, ac Deum illi diutius conceſſiſſe ſuam in hoc mundo felicitatem, quam pauperem in hoc permiſerit mundo affligi. Magis enim feſtinat Dei benignitas afflictos eximere doloribus, & æterna quiete donare, quam ipſius iuſtitia feſtinat felices in hoc mundo priuare ſua felicitate, & æternis tradere cruciatibus. Expectat enim eos ad pœnitentiam, cuius patientem expectationem ſi negligant, efficiunt, vt diuinæ in illos vltionis innoteſcat magis iuſtitia. Sic cum Dominus apud Matthæum, variam impiorum, & iuſtorum ſortem vellet deſcribere, adhibita parabola talentorũ, quę Dominus ſeruis ſuis exhibuerat, vt negociarentur, cum creditæ pecuniæ ratio exhibenda foret, vocatus primum eſt, qui quinq; talenta acceperat, qui & alia quinq; ſuperlucratus fuerat, vt ſuper multa conſtitueretur bona, nouiſſimus autem omnium vocatus, & damnatus is fuit, qui vno talento accepto, dormiens negociari contempſit, quæ in propriam vtilitatem illi Dominus iuſſerat. In quibus id perpẽdere debes, Deum optimum maximum promptiorem eſſe ad miſerendum, quam ad puniendum maiori propenſione agi, vt prius, & potius pietatis opera demonſtret, quam indignationis. Sicut in iudicio prius dicturum Dominum iuſtis retulit Matthęus: Venite poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi, quam diceret impijs: Ite maledicti in ignem æternum. Exo. 34. dicitur Deus tardus ad iram, qui tardat multum illatas iniurias reddere. Quod tu Domine ſapientiſſimo tuo conſilio facis, quoniam niſi expectaueris impium, vt ait Augu. non inuenies quem glorifices piũ, expectat (inquit Iſaias) Dominus vt miſereatur veſtri, & exaltabitur parcens vobis ideo enim te peccantem expectat quoniã nouit ſe exaltandum cum tui fuerit miſertus. Ad vindictam diuina tardat ira, lentoque proceſſu tarditatem tamen ſuam ſupplicij grauitate, niſi reſipueris compenſabit. hæc Oleaſter. Deus promior

Matth. 25.

Matth. 25.

ad miſerendum, quam ad puniendum, libr. 2. cap. 11. num. 1. 4. vſque ad 9. 19. vſque ad 21. 25. & 26. lib. quarto, c. 6. num. 9. & 16. ca. 7. num. 3. 4. 6. 9. 12. 14. & 15. ca. octauo, num. 11. 15. & 16. cap. 9. num. 1. vſque ad 4. 10. 13. vſque ad 18. c. 11. num. 9. Deus punit prouocatus peccatis, & quaſi inuitus, lib. quarto, cap. 12. Et quia ad miſerandum tam eſt promptus Deus, Lazarum per mortem tantis bonis donauit, a tantiſque calamitatibus exuit, diuitem verò, vt corrigeretur, in vita cõſeruabat: Deus enim peccatores patienter tolerat, vnde boni pœnitent malorum ſuorum, iuſti autem culpa ſua obdurantur, lib. 2. c. 10. num. 26. vſque ad 28. ca. 11. nu. 8. vſque ad 10. 26. & 28. lib. 4. ca. 8. nu. 1. vſque ad finem capitis, ca. 18. nu. 13. & 14. Peccata tanta, & tam grauia ſæculi oſtendunt bonitatem, & patientiã Dei, ſed ſi homines non emendentur, ira Dei acris in illos ſæuiet, lib. ſecundo. c. 11. nu. 8. 9. 25. & 26. lib. 4. c. 8. nu. 1. c. 18. nu. 15. 16. 22. & 25. Peccatores quaſi innitus compellitur Deus condemnare, li. 4. c. 7. nu. 6. 13. 17. c. 8. nu. 9. c. 9. nu. 6. 10: vſque ad 12. & 14. c. 11. nu. 9. c. 12. nu. 1. 3. vſque ad 5. & num. 10. Peccatores expectat Deus, ut reſipiſcant, lib. 4. c. 8. nu. 11. 12. 16. 17. & 21. c. 18. nu. 11. & 12. Dumq. peccatorum cupiditati in eorum malum concedit Deus multa, lib. quarto, c. 24. nu. 2. Diuiti huic præſtitit, vt longiori potiretur vita, eaque fœlici. Sed poſtmodum ſubito finiuit vitam; ſic de reprobis intelligendum cenſuit Oleaſter Iob. 21. ducunt in bonis dies ſuos & in puncto ad ſepulchra deſcendunt & ſtatim moriunt impræmeditata morte pereũt ſic & in Iſa. 72. vbi noſtra habet lectio nõ eſt reſpectus morti eorum &c. legitalle non ſunt ligamenta in morte eorum ideſt nõ ligãtur lõga infirmitate ſed uiribus potentes & quaſi ſani moriuntur & Thren. 4. licèt maior diceret. iniquitas foliæ populi Dei peccato Sodomorum, hæc ſubuerſa eſt in momento: ciuitas vero Sancta multis diebus & ferreis machinamentis euerſa ut illi ad ſe redirent &c. In inferno ſepultus dici-

tur

tur is, ut immanitatem tormentorum, eorumque varietatem Dominus edoceret, vt docet Augustinus: Sepultus dicitur, eo quod anima eius fuerit in profundo infernalium suppliciorum collocata, ac subterram, quasi in tumulo, conclusa & relegata, æternæque ibidem morti tradita. Sic ab Ezechiele sepulchra Regũ Aegypti, & Assur, & sociorum dicuntur esse in inferno. Ibi, inquit Propheta, Assur, & omnis multitudo eius, in circuitu illius sepulchra eius omnes interfecti, & qui ceciderũt gladio, quorum data sunt sepulchra in nouissimis laci. Hæc enim profunditas pœnarum est, quæ superbos, & immisericordes post hanc vitam vorat, sicut scriptum est: Exiguo conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Peccata enim potentum, quibus alij prouocantur ad malum, acriter multum puniẽda sunt, lib. 3. c. 15. nu. 10. lib. 4. ca. 18. num. 21. 23. & 24. lib. 6. ca. 11, num. 6. 13. vsque ad 15. lib. 14. c. 17. nu. 15. Peccatorum deliciæ instantaneæ sunt, quibus sempiternus sequitur cruciatus, lib. 14. ca. 20. numer. 21. & 22. Peccatores, qui in malis persistentes felicitatibus potiuntur, pingui ceruice contra Deum armãtur, & currunt aduersus illum erecto collo, li. 14. c. 19. n. 23. Sepultus autẽ in inferno hic est, qui propria nõ dedit, ut hinc perpendas, qua pœna plectẽdus sit qui aliena rapit. Si dãnatus est qui suis bonis vsus est ad corporis curã, nec alicuius scelens contra Iustitiam patrati arguitur, quid futurũ his, qui sese horrendis contaminant immunditijs, impietatibus, & iniustitijs? Vide lib. 4. c. 39. num. 22. Grauissima erat illa pœna, quam Dominus impio cuidam Regi apud Hieremiam minabatur, dum diceret: Hæc dicit Dominus ad Ioachim filium Iosiæ Regem Iuda: Sepultura asini sepelietur putrefactus, & proiectus extra portas Ierusalem, quia videlicet eius cadauer insepultum esset relinquẽdum, auibus, & canibus lacerandum. Si tantum ergo malum est sepultura asini sepeliri, quid erit inter stridentes gehennæ flammas sepultura diaboli animam condi? Mendicus autem asportatus est ab Angelis. Non sufficeret mendico, ait Chrysostomus, vnus Angelus, qui eum in sinum Abrahæ duceret? Sufficeret quidem. Sed multi astant, ut in uia chorum lætitiæ faciant, illum fœtentes quem contingere non audebant homines vlceribus plenum. Eum, cuius vlcera canes lingebant, portant Angeli, qui libenter talibus oneribus prægrauantur. Videtis fratres, quã dissimilis tum in uita, tum in morte, diuitis & Lazari sors fuerit. Quam variam vtriusque commutationem, accõmodato exemplo accipitris & gallinæ exprimi solet. Accipiter enim, dum viuit, in magno pretio habetur, & regũ manibus gestatur, qui tamen mortuus in sterquilinium proijcitur, contra uero gallina, dum viuit, longe a palatio, & ab humano conspectu ad sterquilinia relegatur, vbi autem mortua fuerit argenteis catinis Regum mensis infertur. Eadem igitur piorum, & improborum conditio est, quod in diuite hoc, & Lazaro aperte monstratur, quorum alter ad inferos e splendida illa sua mẽsa detruditur, alter vero a sordibus paupertatis ad sinum Abrahę Angelorum manibus deportatur. Cum in hac vita omnia fere diuersa sint inter diuites, & pauperes, mors tamen vtrisque communis est, quæ ut diuitibus finis omnium voluptatum, ita afflictis finis est omnium afflictionum. Sed tamen id mirari satis non possum, quod cum diuitis, & pauperis tam sit finis dissimilis, cur commune cunctis fere mortalibus sit, opulentiam, delicias, & bona huius diuitis concupiscere, & inopiam, atque miseriam Lazari detestari, cum tamen per hanc iter nobis in cęlum pateat, per illam uerò salus nostra in discrimen vocetur. Quam quæso spem haberet medicus de agri salute, si in omnia, quę illi erant salutaria, vehemẽtissime fastidiret, contra verò, nocitura omnia auidissime concupisceret? Quis quis autem in hoc statu esset, non dubium quin a medicis pęne desperaretur. Periculum autem est, ne nos in eodem salutis discrimine versemur, qui

Lib. 2. de Quæstion. Euang.

Ezech. 32.

Sap. 6.

Lib. 15.

6

Hier. 22.

Hom. 5. in Lucam.

Digitized by Google

tanto ſtudio diuitis huius opes captamus, tantaque contentione laborem fugimus. Multi mihi ſimiles cuidam Eucrato eſſe videntur, quem ferunt a quodam interrogatum: Vter eſſe mallet, Craſſus, an Socrates? Reſpondiſſe, viuens mallem eſſe Craſſus, e vita vero diſcedens Socrates. Iudicant is, beatam eſſe bonorum poſt hanc vitã conditionem, diuites autẽ, licet bonis omnibus in præſenti vita abundent, poſt mortem tamen ob iniquè partas opes, & male etiam collocatas cruciandos dæmonibus tradi. Ad hunc ergo modum exiſtimo multos nunc, ſi eis optio detur, reſponſuros. Velle ſe in præſenti quidem vita diuitis huius fortunam, & opulentiam, in morte vero Lazari felicem exitum ſortiri, illi ſimiles, qui Iſraelitici populi pulchritudinem contẽplatus, cuius pulchra eſſent tentoria & tabernacula, exclamãs dixit: Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiãt nouiſſima mea horum ſimilia. Horũ nouiſſima, & mortem exoptabat, quorũ vitam imitari non dignabatur. Et quia vtrumque eidem accidere non eſt poſſibile, vt felicitatem in hac vita conſequatur, & in futura, iuſtorum, & impiorum ſortes mutabuntur, lib. 14. ca. 30. num. 5. vſque ad 7. cap. 20. num. quinto, lib. 17. cap. 2. nu. 7. & 8. Vnde Chryſoſtomus oſtendit impoſsibile eſſe in hac, & in futura vita requie frui, vide coll. 13. & 14. vbi exemplis Abraham, Iſaac, Iacob, Iob, Dauid, Pauli, Moyſi, qui in hac vita magnas perpeſſi ſunt calamitates, &c. Dei iudicia inſcrutabilia, & incognita nunc peccatoribus, fiet tamen aliquando ipſis patentia, etiamſi ſero id accidat, lib. 4. ca. 19. maximè numero 17.

Num. 23.

Chry. eßcio ne 3. de Lazo.

7 *Pater Abraham miſerere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui in aqua, vt refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma.* Vt enim Chriſti Martyres ĩ ijs membris, in quib. potiſsimum pro fide torti fuerunt, ſingularem quendam decorem, & venuſtatem retinebunt, ita contra impij in gehenna grauius in ijs membris cruciabũtur, quib. grauius deliquerũt, Cuius rei gratia D. Greg. diuitis huius linguam peculiariter torqueri ait, cui refrigerandæ guttam aquæ poſtulabat, quod per eam grauius deliquiſſet. Loquacitatis quippe vitiũ voracitati, atq; ebrietati adiunctum eſt. Vt enim feruens in vaſe multum, omnia, quæ in imo latent, foras prodit, ita vinum in ventre æſtuans quæcumque in imo pectore condita ſunt, per os effundit. Vnde Salomon nullum ſecretum eſſe ait, vbi regnat ebrietas. O miſeram, & ſterilem petitionem! O miram diuitũ iudicium æquitatem. Nõn petit caliceem aquæ, non vt manum intingat in aqua, non vt ipſum ẽt digitum, ſed extremũ (inqt) digiti ſui intingat ĩ aqua, *vt refrigeret linguã meam*. Quia enim pauper Lazarus micas e mẽſa eius decidentes toties deſiderauit, nec accepit, ideo miſer ille guttam aquæ in æternũ deſiderabit, nec accipiet, vt ſecundũ diuinæ iuſtitiæ æquitatem par pari referretur, & auarus diues talionis pœna plecteretur, vt qui panis micam non conceſſerat, guttulam aquæ non acciperet. Hinc in illo præcipue occaſionem accipit immortalis illius vermis, qui huius animam inceſſanter lacerat, & exedit, dum conſiderat, quod micis e mẽſa decidẽtibus cęleſtes epulas mereri potuiſſet, quas tamẽ porrigere noluit. Loquacitatem voracitati eſſe coniunctum vitium docebant Perſæ, Chaldæi, & Medi, qui loqui in menſa pro magno puniebant malo, vbi nutibus loquendum docebant, lib. 10. c. 7. nu. 1. Inferni pœnæ variæ ſunt, ordinataq; tormẽta pro qualitate delictorum, lib. 9. c. 3. num. 1. & 19. In inferno nulla eſt conſolatio, ſed ſummus cruciatus, ſed maximus dolor, & infructuoſus de præteritis, ibid. num. 11. Inferni pœnæ ingentes, dum homo beatitudine priuatus eſt, innumeroſque patitur cruciatus, ibid. numero 7. vſque ad 11. 13. 14. 17. & 18. In inferno miſeria ſuper miſeriam cruciari ſine ſpe miſericordię, num. 12. 13. & 20.

Simile 2

Prou. 31.

8 *Dixit illi Abraham. Fili recordare quia recepiſti bona in vita tua & Lazarus ſimiliter mala, nunc autem hic conſolatur,*

Digitized by Google

solatur, tu vero cruciaris. In his verbis illud in primis animaduertit Chrysostomus, quare potius dictum sit *recepisti*, quam accepisti, putatque ideo dictū esse *recepisti*, ad significandum quod & diues, quamquam peccator erat, aliquā tamen habuit virtutem, pro qua, bona debita adhuc viuens receperat. Nam recipere proprie ea dicimur, quæ debentur meritis.

Similiter Lazarus, etsi iustus, aliqd tamen vitium habuit, propter quod adhuc viuens debita mala receperat. Nullus enim fere hominum expers est omnis virtutis, nec quisquam mortalium ab omni vitio. Ideoque cum iam duo illi pēr mortem hinc migrassent, ille quidem discessit meram habēs malitiam, ille verò meram habens virtutem. Secundum hunc sensum dictum esset, vt codices multi legunt, *recepisti bona tua*, idest, bona quæ tibi debebantur. Propter quam rationem aiebant Sancti manifestam esse rationem, omnibusque peruiam, propter quam iusti hic cruciantur, vt malefactorum pœnas luant, peccatoresque bonis temporalibus abundent, vt pro bonis debitum præmium in hac vita recipiant, at tunc iudicia Dei occultissima sunt. Quando iusti in vita præsenti prosperantur, & mali tribulationibus, paupertate, & ægritudinibus premuntur, libro quarto, num. 17. Dicit etiam Abraham recepisse diuitem nō quidem bona absolute, sed sua, sicut legit Hieronymus, libr. 15. in cap. 55. Esaiæ, & Chrysostomus in enarratione huius Euangelij, in quo docet is, in hac vita diuitum nomine indigne gaudere, qui facultatibus, seruis, &c. abundant, quos diuites tantum huius sæcul. appellat Paulus, quia falso hominum secularium iudicio hoc nomine immerito vocantur: diuitis autem nomine Lazarus dignus erat, sicut & studiosi omnes, etiamsi extreme indigeant, nec pocentium micas valeant accipere, lib. 4. cap. 28. nume. 5. cap. 38. num. 4. vsque ad 6. & 11. capit. 39. nume. 19. lib. 14. cap. 3. numero 6. *Recepisti bona tua* (Hieronymus) idest, ea, quæ tibi erant bona, & talia tu arbitrabaris, etsi verè bona non essent. At quando Lazari vitam miserandam memorat, nō ait recepisse illum mala sua, sed mala, ea, scilicet quę mala videbantur alijs, non ipsi, qui iustus cum esset, ea libenter patiebatur, dona credens esse Dei, de quibus scriptum est: Vobis datum est non solum vt in Deum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Vbi donum Dei vocat Paulus laborū perpessionem pro Deo, sicut ipsius donum est fides. Bona temporalia nec nostra, nec vera sunt bona, lib. 2. ca. 15. num. 61. cap. 17. num. 11. & 13. cap. 18. num. 14. & 16. c. 19. num. 5. & 12. li. 4. cap. 28. num. 20. Vnde bona spiritualia sunt, quæ benedictionis loco Deus largitur amicis suis, & promittit, libro 2. cap. 16. num. 17. 24. & 25. lib. 4. capitulo 41. nume. 12. & 13. Bona sua in hac vita stultè habere desiderant scelerati homines, iusti autem sapienter ea exoptant in sęculo futuro, vbi vera bona sunt, lib. 2. cap. 17. num. 20. vsque ad 23. cap. 19. num. 6. vsque ad 8. 15. vsque ad 19. 22. vsque ad 25. cap. 20. nume. 11. vsque ad 14. lib. 4. cap. 41. num. 11. lib. 9. cap. 14. nume. 13. Terrena bona, & his, quæ sunt cōtraria, nec bona, nec mala vocanda docebant Stoici, sed inter indifferentia recensenda, lib. 2. c. 18. num. 9. vsque ad 11. 13. 14. & 16. c. 19. num. 3. & 5. lib. 4. cap. 40. num. 17. Bona temporalia si aliquando in sacris literis vocitantur bona, illud contingit quoniam vulgi opinioni sermonem accommodant: loquendum enim est vt plures, licet sentiendum vt pauci lib. 4. cap. 14. num. 14. cap. 19. nume. 3. Bona temporalia, & mala voluit Deus esse cōmunia iustis, & peccatoribus, vt nec bona inordinatè diligantur, nec mala temporalia, nimis timeantur, libro secundo, capit. 18. numer. 15. & 16. Temporalia bona concedit Deus perditis hominibus, quoniam seruantur ad diem malum, ibidem, numero 17. 18. & 24. capitulo 19. numero 20. libro decimoquarto, capitulo vigesimo, numero quinto, vsque ad septimum, vndecimo, decimoquarto, & decimoquinto.

Recor-

Psalm. 15. *Recordare quia recepisti bona in vita tua, &c.* In his uerbis diligenter consideranda est utriusque huius hominis conditio, dum viuerent, & quod post mortem funes ceciderunt iusto in præclaris, cui hæreditas Domini præclara fuit, peccatori autem miseranda infelicitas contigit, terrena felicitate iam amissa. Estque secundum Chrysostomi, & Ambrosij sententiam non parabola, sed res, quæ, vt narratur, duobus contigit hominibus, Christo Domino inter homines conuersante. Primo accidit dum viueret, vt breui potiretur voluptatula sed miserè in inferno cruciandus venit. Cuius miseriam non solum non leuat Abraham, sed vt potentius crucietur, ei in memoriam reducit bona, quæ, dum viueret, receperat, ut acrius torqueretur, perpẽdens quod multis delicijs abundans, his omnibus priuatus, nec guttã aquæ consequi dignus fuit, etiam a patre Abraham, cuius misericordiæ sacræ literæ pleuæ sunt. Locus est subobscurus in Oseæ c. 12. sed granissimas huic proposito si Galaat Idolum ergo frustra erant in Galgala bobus immolantes: nam & altaria eorum quasi acerui super sulcos agri. Si Galaat Idola vehementer coluit & tamen seruari non potuit ab Idolis suis sed ante cæteras ab Assirijs vastata est, ergo operã perdunt hi qui in Galgala immolant bobus & immolant sacrificia: nã nec ipsi seruari poterunt ab Idolis suis, ex quo loco probatur qui in morte nec diuitiæ nec delitiæ nec honores homines poterunt iuuare. Ps. 48. ne timueris cũ diues factus fuerit homo. &c. Ps. 75. dormierunt somnum suum. &c. Prou. 11. Nõ proderũt diuitiæ in die ultionis. Imo Apoca. 18. dicitur quantum glorificauit se, tantum date, illi tormẽtum &c. Hos miserandos impiorum cruciatus narrat Sapiens peccatorum nomine, qui in memoria retinentes quæ in vita consecuti fuerant bona, aiebant: Quid nobis profuit superbia, & diuitiarum iactantia quid contulit nobis, cum illa omnia transierint, tamquam umbra, & tamquam nuntius pręcurrens, & tamquam nauis, quæ pertransit fluctuantem aquam cuius, cum præterierit, non est vestigium inuenire aut aura, quæ transuolat in aere, cuius nullum inuenitur argumentum superis illius, sed tantum sonitus alarum verberans leuem ventum: Sic & nos nati, continuo desiuimus esse. Hac recordatione maxime torquentur impij, sicut torqueretur, qui cum ad regiã curiam vocatus esset, vt diademate regio coronaretur, illud stultissimus virorum contempsit, ut ad horam in itinere coram cerdonibus, aut mulionibus, horrore, vel delicijs breuissimè potiretur, ex quo merito per totam uitã & a curia exclusus, & omnibus bonis, ac delicijs priuatus mansit, milleque cladibus miserè affectus. Alter Lazarus ad horam & bonis, & delicijs, & salute priuatus est. Dives in alia vita sepultus dicitur in inferno, quoniam sicut sepultus supra, & infra a dextris & a sinistris terra vndique coopertus est, ita dives supra se Deum cõspiciebat iratum ipsum mire torquentem, infra ignem uorantem, a sinistris horribiles dæmonum intuitus, a dextris vermem conscientiæ, qui eum rodens quiescere nusquam sinit. O miseranda sortium commutatio. Dum viueret, purpura talari induebatur, delicatoque byssо: cum uitam finiuit, igneo vestimento coopertus ardebat. Illi pro suaui odore fœtor datus est, & pro zona funiculus. Sicut & filiabus Sion comminatus fuerat Deus dicens: Pro eo, quod eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, &c. decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & crinem earum nudabit, in illa die auferet Dominus ornamentum calceamentorum, &c. Dives cum dormierit, nihil secum afferet, aperiet oculos suos, quos hactenus clausos a dæmone habuit, & nihil inueniet. Ducunt enim hi in bonis dies suos, & in momento ad inferna descendent. Qui hic ab omnibus adorabatur, & magnificabatur, modo ab omnibus contemnitur is, de quo scriptum est: Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadauer tuum, subter

Simile.

Esai. 3.

Iob. 27.

Iob. 21.

Sap. 5.

Esai. 14.

Chrysost.

subter testernetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Cum esset in tormentis, non in uno, sed pluribus, quoniã intellectus miserè cruciatur, dum mala, quæ patitur, miser cogitat æterna, memoria, dum breuitatem recordatur anteactæ felicitatis, uoluntas, sempiterno Dei odio. Oculi, qui clausi, dum vixerat, remanserant, ne Lazarum uiderẽt cui misereretur, modo aperiuntur, ut ipsum longissimè distantem prospectent in sinu Abrahæ quiescentem, cuius gaudijs eius accumularentur tormenta, dum uariam utriusque sortem cerneret, quam futuram Esaias prædixerat his verbis: Serui mei comedent & vos esurietis, serui mei lætabuntur, & uos confundemini, serui mei laudabunt præ exultatione cordis, & uos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus vlulabitis. Ecce iudicium sine misericordia ei, qui non facit misericordiam. Chaosq; magnum dicit Abraham firmatum inter vtrosque, quia post mortem merita immutari non est possibile, sed ubi ceciderit lignum, siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, ibi erit. Vbi peccator uidebit, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet, desiderium peccatorum peribit, dum eorum desideria semper inania erunt, &c. Ex his aduerte Deum taxandum non esse, quia prosperantur impij, dum uiuunt, & flagellantur pij libro quarto, capitulo decimoseptimo, numero, decimotertio, & decimoseptimo, libro, sexto, capit. 11. numero tertio, vsque ad quintum In expositione huius Euangelij est elegans Chrisostomus; homilia 5. in Lucam, & etiam per quatuor alias conciones, de Lazaro, ex quibus aliqua enarrantur libro quarto, capitulo 38. num. 3. usque ad 6.

Esai. 65.

Iacob. 2. Ambros.

Eccles. 11. Psal. 4.

FERIA SEXTA
post Dominicam ij. in Quadragesima.

EVANGELIVM.

Homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam.
Matth. 21.

Dominica in septuagesima de cultura vineæ differitur, in qua parabola nos Dominus vinearum cultores uocauit, eosdem autem in hanc uineam compellauit, de cuius doctrina differitur, libro 2. cap. 6. nume. 37. cap. 10. num. 17. & 18. lib. 3. cap. 15. nume. 6. lib. 4. cap. 8. nume. 6. capit. 12. nume. 17. lib. 9. cap. 15. nume. 40. & 41. lib. 14. cap. 24. nume. 6. & 19. cap. 29. numer. 10. libr. 15. cap. 4 numer. 14. lib. 18. cap. 3. nume. 7. & 8. cap. 10. nume. 19. & 22. cap. 15. num. 13. 18. & 45.

1 *Feria 6. Dominica 2. in Quadrag.*

ITSI grauissima sit parabolæ huius doctrina, literalis tamen sensus manifestus est, id enim Dominus Iesus docere voluit, ut cuncti intelligerent iustam Iudæorum damnationem, quorum locũ gentes acceperunt. Pater istæ familias Deus est, uinea Synagoga; quam in terra promissionis plantauerat, sicut Dauid ait: Vineam de Aegypto transtulisti, &c. & Esaias cap. 5. & Hieremias capit. 3. Sepes lex scripta est, qua Iudæi a reliquis nationibus discernebantur. Torcular altare, in quo holocausta Deo offerebantur. Turris uerò, templum. Locauit eam Iudæis rectoribus, Principibusque populi. Peregrè verò paterfamilias proficiscitur, quia postquam in monte Syna legem dedit, reliquit illis liberum ad operãdum arbitrium, quasi absens. Tempus uerò fructuum fuit, cum quiete in terra promissionis morabantur. Misit uerò seruos suos, scilicet, Prophetas,

Cornelius. Psalm. 79.

Digitized by Google

tas, ad quærendos de Iudæis fructus.

Esa 5. Venit Esaias dicens: Vinea fuit pacifico, &c. vbi beneficia vineæ à Deo collata recenset, & increpat quod fecerit pro vuis labruscas, aut (vt Basilius legit:) spinas, hunc Iudæi medium secuerunt.

Hiere. 2. Misit Hieremiam; qui dum commemorat Dei erga Iudæos misericordiã, horumque ingratitudinem, quia ipsum dereliquerunt fontem aquæ viuæ, cum ipse vineam plantasset electam, hunc

Exec. 17. exciderunt. Misit etiam Ezechielem, qui quandam parabola, vineæ plantationem & destructionem explicat, multus verò in locis fructus petit, hunc verò

Deut. 32. Iudæi contumelijs affecerunt. Propterea de Iudæis dicebat Moyses; vt sanguinem vuę biberent meracissimũ. Quia pro vino, sanguinem Prophetarum biberunt. Tunc cœlestis pater videns tot seruos occisos, velut si humano loqueretur more dixit: Verebuntur forte filium meum, quem cum non sint reueriti, id significat, quid fieri iustum esset, & quid merito expectari ab eis posset, quasi dicat, merito verebuntur filium meum. Vbi etiam verba hæc non perplexitatem significant in Deo, sed amorem, quo motus omnia tentare vult, ne quid eis desit. Id verò consideratione dignissimum est, quod nec irritatus Deus tanta Iudęorũ perfidia, eos destruxit, immo quando iustissimæ iracundiæ vulnera mundo infligere debebat, ineffabile illi munus contulit mittens filium suum, qui fructus exquireret vineæ. Sic Dauid aiebat:

Psal. 118. Tempus faciendi Domine, dissipauerunt legem tuam, quasi diceret. Tempus est tuæ ardentissimæ charitatis signum ostendendi, quia dissipauerunt legem tuam. Tunc enim maxime Dei bonitas innotuit, quia eo tempore filium misit, quo magis eum homines irritauerant.

2 Alio modo de Ecclesia parabola hęc aptissime explicari potest. Vinea namque Ecclesia est, quam ipse Dominus plantauit. Sepes est Angelorum custodia, de qua Deus per Esaiam dicebat.

Esa. 62. Super muros tuos Hierusalem constitui custodes tota die, ac nocte, in perpetuum nõ tacebunt. Super muros enim Ecclesiæ Deus custodes habet Angelos, qui eius continuam gerunt curã. Quamuis Ecclesiæ doctores, & pastores, custodes etiam dici possint. De quibus dicitur: *Cant. 3.* En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt, omnes tenẽtes gladios, & ad bella doctissimi, vnusquisque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ac si dicat Ecclesiam, quæ lectulus Salomonis est in quo requiescit, multi fortes ambiunt sancti scilicet Doctores, & Prædicatores, qui fortes sunt ad præliandum pro Christo, qui omnes gladio verbi Dei accincti sunt propter timores nocturnos, scilicet hæreses, quæ noctu velut zizania seminantur. Turris est fides Catholica, de qua scriptum est: Sicut *Cant. 4.* turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Fides est sicut turris Dauid, quæ quia inexpugnabilis est, propterea cum propugnaculis ædificata est contra quã nec portæ inferi prævalere poterunt. Torcular Christi est, quia in ea caro eius sicut vua calcata fuit, ex qua suauissimum effluxit. Fideles agricolæ sunt, quibus vinea locatur a Deo, quia nobiscum de pretio paciscitur pro bonorum operum fructibus, quos a nobis exigit. In quo mira Dei bonitas declaratur, cui cum nos propter creationis, conseruationis, & redemptionis beneficia seruire teneamur, nihilominus sine præmio id fieri non permittit, sed sibi veluti obligatus restat propter conuentionem ex locatione factam. Aiebat Bernardus sermone de quadruplici debito: *Bern. ser. de quadruplici debito.* Primo Christo Iesu debes omnem vitam tuam, quia ipse vitam suam posuit pro vita tua. Aspice vitæ Christi dignitatem infinitam, quam ab vtero matris vsque ad crucem tibi consecratam perpende: Quid tibi dirum, vel durum esse poterit, cum recordatus fueris quid ille in forma Dei, in splendoribus Sanctorum ante luciferum genitus, splendor & figura substantiæ Dei venit ad carcerem tuum, ad limũ tuu, *Psal 109.* infixus (vt dicitur) vsque ad cubitos in *Psal. 63.*

huo

ſſimo profundi? Quid non ſuaue tibi, cum tibi collegeris omnes amaritudines Domini tui, & rememoraberis primum quidem illam infantilem neceſſitatem, deinde laborum, quos pertulit in prædicando, fatigationem in diſcurrendo, lachrymarum in compatiendo, periculorum in falſis fratribus, conuitiorum, ſputorum, colaphorum, flagellorum, exprobrationum, clauorum, eorumque ſimilium, quæ in ſalutem noſtram triginta tribus annis operatus & paſſus eſt in medio terræ? Quid pro his retribuam Domino? Nonne, ſi conferrentur in me omnes vitæ filiorum Adam, & omnes dies ſæculi, & labores omnium hominum, qui fuerunt, ſunt, & erunt, nihil eſſet ad comparationem corporis illius, quod Angelis etiam ſtupendum eſt in conceptu de Spiritu ſancto, in ortu de virgine, in
Iſa. 55. vitæ innocentia? &c. Vides igitur quia ſicut exaltantur cœli à terra, ſic exaltata eſt vita illa à vita noſtra, quæ tamen poſita eſt pro vita noſtra; ſicut nihil ad aliquid nullam habet comparationem, ita vita noſtra nullam habet ad vitam illius proportionem, cum illa dignior, iſta miſerior eſſe non poſſit. Cum ergo ei donaucro quidquid ſum, nonne iſtud ſic eſt, ſicut gutta ad fluuium, lapis ad montem, granum ad aceruum?

Non habeo niſi minuta duo, corpus, & animam, vel potius vnum minutum voluntatem meam, & non dabo illam ad illius voluntatem, qui tantus tantillum tantis beneficijs præuenit, qui toto ſe totum me comparauit? Secundo exigunt à me præterita peccata mea futuram vitam meam, vt faciam fructus dignos pœnitentiæ, & recogitem omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Et ad hæc quis idoneus? Peccaui ſuper numerum arenæ maris, & multiplicata ſunt peccata mea, & non ſum dignus videre altitudinem cœli præ multitudine iniquitatis meæ, quoniam irritaui iram tuam, & malum coram te feci. Circumdederunt me mala, quorum non eſt numerus, comprehenderunt me iniquitates

Iſa. 38. *2. Paraly.* *36. in orat.* *Manaſſe.* *Pſal 39.*

meæ, & non potui vt viderem. Quomodo ſatisfaciam pro his, cum cogar reddere debitum vſque ad nouiſſimũ quadrantem? Cum ergo quidquid vnus, quidquid habes, quidquid potes, huic vni rei dedicaueris, numquid aliquid eſt? Paulo ante vitam tuam pro vita ſua Chriſto reddideras, & nunc iterum eam totam præcedentium exigit recordatio peccatorum. Numquid (vt vulgo dicitur) de vna filia duos generos ſtatuiſti facere? Tertium debitum cœlum eſt, quod emere vis.

Nonne ad hoc emendum totum te, & quæcumque, & vndecumque contrahere poteris dare oportebit? Quartus debitor Deus eſt, qui fecit cœlum, & terram, creator tuus eſt, tu creatura, tu ſeruus, ille Dominus, ille figulus, tu figmentum. Totum ergo, quod es, illi debes, a quo totum habes, illi præcipue Domino, qui te fecit & benefecit tibi, qui tibi miniſtrat ſyderũ curſus, aeris temperiem, fœcunditatem terræ, fructuum vbertatem.

Cum ergo tot titulis Deo ſeruire debeamus, ipſe vineam locat præmiũ promittens pro bonorum operum fructibus. Mittit ſeruos, cum Prædicatores a nobis fructus bonorum operum exquirunt, ſicut aiebat Paulus: Non quæro datum, ſed requiro *Philip. 4.* fructum abundantem in rationem veſtram. Quaſi dicat. Nequaquam a vobis temporalia quæro, ſed requiro fructum bonorum operum, & volo, vt creſcat & abundet, ſicut abundant ſupputationes eorum, qui dant. Fructus a nobis quærunt Prædicatores locatæ vineæ, non folia verborũ, qualia multi dant.

Quod pro Philippenſibus Paulus orabat dicens: Et hoc oro, vt charitas veſtra magis, ac magis abundet in omni ſcientia, & in omni ſenſu, vt probetis potiora, vt ſitis ſynceri, & humiles repleti fructu iuſtitiæ.

Fructu repletos eos deſiderat, non folijs. Serui vero miſſi cæduntur, quando eorum verba contemnuntur,

vel

vel certè modo non cæduntur, ſerui quia Domini fructum non quærunt ea libertate, & veritate qua vtebantur olim prophetæ quando necabantur, lapidabantur, &c. ſicut tempore Chriſti Phariſæi qui populo applaudebant populo ſimiles, ab eo odio non habebantur, ſic & modo prædicatores loquentes placentia & auribus prurientes non patiuntur damna ſicut olim cum a principibus & tyrannis necabantur, vide in indice tom. 1. verbo prædicatores.

Dei vero filium, quantum eſt in ſe occidunt, qui Sacramenta eius indignè recipiunt.

Hebr. 10. De quibus ait Paulus Hebræis: Irritam quis faciens legem Moyſi ſine vlla miſeratione duob⁹, aut tribus teſtib⁹ moritur, quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui filium Dei conculcauerit, & ſanguinem teſtamẽti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit? Vbi malis hominum moribus docet filium hominis conculcari, eiuſque ſanguinem pollui.

Tales etiam angularem lapidem, ſcilicet Dei filium reprobant, eius bonitatem contemnentes, iudiciumque eius minimè curantes. Hæc huius parabolæ ſumma eſt.

4 *Homo quidam erat pater familias qui plantauit vineam*. In horum verborum expoſitione duo ſunt conſideratione multa digna, alterum eſt, quod in hoc capite Dominus & in anteriori homines vocauit vineam, operarios, & agricolas, quibus vinea hæc locata eſt, ne homo vllam poſſet prætexere excuſationem, quoniam ſi vineam hominis pigri ingreſſus eſſet Deus, & contemplatus eam ſpinis horreſcentem, & repletam, aut verò requirens in ea vuas, inueniſſet labruſcas, vtique ſi conqueri vellet, id operarijs non putantibus, nec fodientibus eam, indignandum fore recte diceret homo, qui vineæ nomen acceperat. Et ſi operarij tantum nomen ſortitus eſſet homo, excuſans diceret: Quia nemo nos conduxit.

Prou. 24. *Eſai. 5.*

At verò, cum operarij munus id ſit, in vinea tota die operari, & defatigari inceſſanter, vt continua adhibita diligẽtia fructus ad debitam peruenirent maturitatem, recuſaret forte iuſtè laborẽ, cum ipſe laborans alter fructus excerperet, vuas ederet, & vino potaretur, cuius rei conſideratione torpeſceret, eſſetque illi minus gratus tam frequens & eximus labor: quod ne accidat, agricola in hoc Euangelio vocatur, qui ſibi laborat, & quamuis in vinea excolenda innumeri ſint labores & frequẽtes, in putando, & fodiendo, in vindemia, &c. qui ex his omnibus operibus redũdat fructus, meus eſt; quoniam licèt Deus Dominus ſit vineæ, vſusfructus illius mihi ab ipſo cõceſſus eſt, ſicut. n. mihi nocet impietas mea, non ipſi, ſic & operata uirtus mihi prodeſt, non illi, cui ſola debetur gratitudo dicentis: Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, reddimus tibi. Neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus. In uirtutum exercitio id conſiderandum eſt, quod in contractu ſocietatis inter homines uſu uenire ſolet, ubi unus pecuniam dat, qua accepta, alter ſollicitudine & induſtria negotiatur. Deus operibus Chriſtianis unum, & meritum tribuit, homo autem per liberum arbitriũ gratia adiutum ieiunat, orat, &c. Vnde aiebat Paulus: Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem nõ habuero, nihil mihi prodeſt, &c.

Paralip. 29. *Simile.* *1. Cor. 13.*

Charitas enim donum eſt Dei, ſicut & gratia, a quibus meritum omne conſurgit. Et ſicut agricolæ munus id eſt, uineam renouare, ſepem, turrim, torcular conſeruare, uineamque ipſam, adhibita cultura, ne pereat. Sic poſteaquam Dominus in Baptiſmo animam ornauit gratia, virtutibus, & donis, quibus aduentante rationis vſu fructus proferat, velut alter Adam in Paradiſo poſitus, ut operaretur, & cuſtodiret illum, lib. 8. cap. 3. numero 21. cum ſanguine ſuo, Dominus ad id præſtãdum præbeat vires, vnde legimus Oſeæ 6. veniet quaſi imber nobis temporane⁹, & ſerotinus, quia ſine Deo anima fructificare nõ poteſt, & hac de cauſa ſanctã

Gen. 2.

Digitized by Google

ti postulant imbrem non aquas salsas mundanarum rerum, quæ sterilitatis sunt causa non fertilitatis sit causa nō fertilitatis.

Has autem Domini eximias misericordias peccatis nostris, quasi magno aliquo calore consumimus, & euanescere sinimus aquę quę sub cęlo sunt honorum, opum, voluptatum salsæ sunt, ideo congregantur in locum unum, & ab anima mea recedant, quæ Dei est, & cæt.

Gratia Dei est, quod bonū delectet, & impleatur, lib. 4. cap. 17. num. 9. libr. 7. cap. 8. num. 5. Gratia enim Dei priuatus, infirmus est maximè, etiamsi mille exercitibus confirmetur, libr. 7. cap. 8. num. 3. & 4. Gratia Dei rigat animas, vt floreant, fructus faciant, & radices mittant, ibidem, nume. 16. Gratia Dei animam nostram (quę terra promissionis fuerat tradita inimicis) vero Domino restituit, ibidem num. 27. & 28. Gratia assimilat animam equitatui Dei in curribus Pharaonis, liberando eam a iugo peccati, post autem eam decore induit tamquam Domini sponsam, numero 36. & 37. Gratia Dei liberum perficit arbitrium, lib. 7. cap. 9. num. 7. 10. 13. vsque ad 16. & 19. lib. 8. cap. 3. num. 22. Gratia Dei est bonum cogitare, velle, & perficere. Primum operatur sine nobis, secundum nobiscum, tertium per nos, libr. 7. cap. 9. num. 23. lib. 8. c. 3. num. 22. Gratia liberum arbitrium excitat, sanat, roborat, perducit ad actum, & seruat lib. 7. cap. 9. numero 23. Liberum arbitrium cooperari debet diuinæ gratiæ, lib. 4. cap. 14. num. 15. & 16. libr. 7. cap. nono, numero sexto, septimo, 12. 13. 19. 22. & 23.

Vocamur etiam homines nomine vineæ, & vnusquisque nostrum, huius vineæ vitis est ac palmes, fructui exhibendo accommodatus, vocanturq; merito fideles hoc nomine; quoniam sicut vinea, si in parte inferiori, qua terrę cōiungitur, confideretur, folijs, & virore caret, deformis uisui repræsentatur, nihil in ea, cōsideratione uidetur dignū, cum tamen in parte superiori, ueris & æstatis tempore floret, uisui gratissima, pampanis, & uuis ornata, cuius mirus odor serpentes necat, tam olfactui suauis, vt ipsum mire recreet. Sic homines Christiani, ac iusti, si ea in ipsis considéremus, quę hominem exteriorem concernunt, quę habent terrę proxima, omnia marcida apparent, & despicabilia, sed tamen in parte interiori, licet is, qui foris est homo corrumpatur, interior tamen renouatur de die in diem, per horas singulas & momenta reparatur.

In parte interiori, qui spectaculum facti sunt Deo, Angelis, & hominibus omnium peripsema effecti usque adhuc, id est, quo tempore uita duraturi, tamquam purgamenta mundi, & ipsius reiectamenta existimati, qui dicunt: Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & colaphis cędimur, & instabiles sumus, tales credit a mundo, quod eorum pessimus odor & uita, pestilentia sint Reipublicę, hi interiori homine in specu dicūt: Christi bonus odos sumus in omni loco.

Hi carne ambulantes non secūdum carnem militant. Et sicut in uinea (ait Chrysostomus) nascuntur in parte superiori gemmę, & de gemmis folia, & flores, & fructus, qui in uinum exprimunt, sic interior uiri iusti, homo, primum rectos gignit cogitatus tamquam uineę suę gemmas, quos a facie Dei concipiunt, hinc recta adueniunt desideria, quę animum sponsi recreant, de quibus scriptum est: Vineę florentes dederunt odorem suum, quo & fructu tam delectatur sponsus, ut cum a gratissimo excitandus esset somno, id effecerit spōsa memorans fructus uinearum sibi gratiores, unde dicebat: Veni dilecte mi, mane surgamus ad uineas, uideamus si floruit uinea, si flores fructus parturiunt. *1. Cor. 2. 2. 2. Cor. 10.*

His rectis Sanctorum desiderijs, tāquam floribus, succedunt bonorū operum fructus, unde aduenit uinum consolationis, & ebrietatis sanctę, qua mirifice lętificantur iusti etiam in hac uita. Ebrietas bona animę, pro gaudio, & lętitia mentis accipitur, libro 5. c. 1. num. 1.

Digitized by Google

nnme. 1. & 19. Quæ ebrietas ſancta obliuionem præſtat vanarum delectationum ibidem, numer. 17. & 18. Gaudium, quod eſt in teſtimonio bonę cõſcientiæ, Paradiſus Dei merito dicatur lib. 7. capit. 1. num. 19. & 23. Gaudium iuſtorum in hac vita, etſi perfectum non ſit, magnum tamen eſt lib. 7. capit. 3. num. 18. 19. 21. vſque ad 23. Iuſti palmæ optimè comparantur, libro 9. cap. 15, num. 38. cap. 23. numer. 17. & 18. Iuſti conſcientia ſecura quaſi iuge conuiuium eſt libro tertio, capit. 24. numero decimo tertio, vſque ad 17. Iuſti compediti ſunt, dum viuunt, compedes enim ſunt infirmitas, & corruptibilitas carnis lib. 9. capit. 13. numero 12. Iuſti palmæ comparantur, dum in ſummis uirideſcunt, & robuſti fiunt, mali autem alijs arbuſtis cõparãtur, libro nono, cap. vigeſimo tertio, num. 17. & 18. Præterea, vineæ rectè comparantur iuſti, quoniam ſicut hæc in hyeme oculis hominum, qui plantę huius qualitatem ignorant, ſicca apparet, nihil a ſe ipſa omnino differre videtur, quando a terra iam euulſa eſt, nullum prorſus diſcrimen inter aridam, & viridem vitem perſpiciet viſus. Irriderentque huiuſmodi homines, ſi multos uiderent continuis diebus in ea excolenda ſollicitos, ac intentos, alios amputandis palmitibus occupatos, alijs paſtinandis illis operam nauare, repaſtinandis iterum déditos.

At qui vineæ notitiam habet, ſcit hyeme uirideſcere uineam non debere, ne tempore ueris gelu pereat, ſed id neceſſarium eſſe, ut uirtus intus cõſeruetur, quando niues illi nocumento forent, adueniet proculdubio gratiſſimum tempus ueris, quando interior uirtus in pampinis oſtendetur, quando uitis uiridis a ſicca dignoſcetur in foliis, & in fructu.

ad Coloſ. 3. Sic conſiderandus eſt Chriſtianus homo, qui huius Eccleſiaſticæ vineæ uitis eſt, cuius uita abſcondita eſt cum Chriſto in Deo, & cum Chriſtus apparuerit uita ipſius, & ipſo apparebit eum ipſo in gloria.

Dum uiuit nudus, pauper & lachrymis plenus incedit, illis ſimilis qui circuibant in melotis, & in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus cum dignus nõ eſſet mundus, iſti inſentati uitam illorum exiſtimabant inſaniam, & finem illorum ſine honore, ſed in nouiſſimo uidentibus, & mirantibus cunctis computabuntur inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum erit, quãdo abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis Sãctorum, & iam non erit amplius neque luctus, neq; clamor, ſed nec ullus dolor, quoniam priora tranſierunt. Tunc vineæ florentes dederunt odorem ſuum. In uita hac dies bonos habere non poſſumus, fallimurque ſi tales credimus antiquorum dies, libro 18. cap. 16. num. 20. & 25. *Hebr. 11.* *Sap. 5.* *Apoc. 21.* *Cant. 2.*

Vita hæc, & ſequens optime in duobus fratribus Iacob, & Eſau ſignificatæ ſunt, libro 18. capit. 17. nume. 3. In uita hac eſuriunt iuſti, ut ſaturentur, libro 6. capit. 1. numero 10. Iuſti tanquam lignum moriuntur, ſed in æternæ uitæ uiriditate recuperantur, lib. 12. capit. 3. num. 32.

Iuſti mortui ſunt ſæculo, Deumq; habent patrem, libro 9. cap. 14. numero 5. 11. 16. 20. uſque ad 22. Præterea, rectè uineæ comparantur homines, quoniam ad eum modum, quo palmes, aut uitis, ſi ficcẽtur, nulli uſui apta ſunt, niſi igni, dicente Domino: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, & cęt. talis excidetur, & in ignem mittetur. Vnde Deus dixit Ezechieli: Fili hominis, quid fiet de ligno uitis ex omnibus lignis nemorum? Numquid tolletur de ea lignum, ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus, ut dependeat ex eo quodcumque uas? Ecce igni datum eſt in eſcam, &c. *Ioan. 15.*

Propterea hæc dicit Dominus Deꝰ: Quomodo lignũ uitis inter ligna ſyluarum, quod dedi igni ad deuorandũ, ſic tradam habitatores Ieruſalẽ, ignis conſumet eos. Quem locum Hieronymus etiam de Chriſtianis interpretandum cenſuit, qui dum fructus non profe-

Digitized by Google

Proferunt bonorũ operum, diuino tantum incendio ſunt apti. Vinea eſt verbum Dei in anima hominis plantatum, qua non reddente fructum aliquando accuſantur coloni, aliquando homo ipſe, libro decimooctauo, capi. decimoquinto, numero 13. Vinea dicitur anima noſtra, quam mirè excoluit Deus, & ornauit, ut fructum produceret, ibidem numero 13. & 47. Virtutum fructus maxime eſurit Deus in homine, in cuius ſignum ficulneæ maledixit, & aruit, ibidem numero 28. Vinea noſtra ſemper putanda eſt, dum uiuimus, quia amputata repullulant, ibidem numero 45. & 47. Vineam non habent mali, quia quam plantauerat Deus in Baptiſmo, ſylueſtrem reliquerunt, & quod amplius eſt, eradicauerunt, eodem nume. 47.

7 Secundo illud conſiderare conuenit, certiſſimum id eſſe, omnibusque indubitatum, quod quam primum Deus orbem condidit, vineam in eo poſuit, ad quod commodius faciendum ex tota hominum maſſa meliores palmites eligens eos plantauit, ex quibus vinea conſurgeret, & quia hæc in terra Aegypti exiſtens (peſſimis barbarorum exemplis male operandi, accedentibus frequenter occaſionibus) cum terra fructifera in ſalſuginem eſſet verſa propter malitiam habitantium in ea, hanc de Aegypto tranſtulit, & plantauit radices eius, & impleuit terram, extendit palmites ſuos vſque ad mare, & vſque ad flumen propagines eius, & quia exterminauerat eam aper de ſylua, & ſingularis ferus depaſtus eam fuerat, ſepem circumdedit ei, ne his, & viatoribus eſſet peruia, ſed cuſtodibus, & turri ; & ſepe fructus conſeruarentur. Sed tamen cum vinea hæc in Iudæorum populo plantata eſſet, vix vllum fructum inueniebat Dominus, cum per Prophetam conquerebatur dicens: Quod decem iugera vinearum faceret tantum lagunculam vnam. Nec id ſolum (tolerabile enim iſtud videretur malum) ſed quaudo actu in transferenda vinea Dominus occupabatur, non ſolum ſanctiſſimos viros ad opus tam ſibi gratum mittens, & Angelos, qui in ſignis, & prodigijs viæ difficultatem vincerent, ſed Dominus ipſe ſicut aquila eos portans in humeris ſuis, ad uolandumque & recte operandum prouocans, cecinit per os Moyſi miſerandæ vineæ illius, perditionem dicens: De vinea Sodomorum vinea eorum, & de ſuburbanis Gomorrhæ, uua eorum, vua fellis, & botrus amariſſimus, fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile. Quapropter cum peccata illius populi id meruerunt, vinea illa exterminata eſt, & eradicata, loco cuius ſecundam in gentibus plantauit vineam, plures, & vberiores quæſiuit palmites, quibus uinea creſceret, non vnum Moyſem, vnum Iacob, vnum Abraham elegit, ſed multos illis vberiores, & meliores, de quibus ſcriptũ retulit Auguſtinus in Pſalmo 127. Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Quo nomine vineæ huius fertilitatem explicare voluit futuram in Eccleſia. In qua, etſi multi ſcelerati reperiendi forent homines, fures, vſurarij, concubinarij, in quibus vinea ſterilis erat futura, at in lateribus domus huius, id eſt, in his, qui Chriſto Domino adhærent, vinea abundans eſt. Si in Iudæorum vinea decem iugera vinearum fecerunt lacunculam vnam, cum hæc Chriſtianorum vinea illi ſubrogata fuit, duo iugera vinearum fecerunt lagunculas mille. Etſi illam tranſtulit in terram lacte & melle manantem, ne Aegyptiorum malis exemplis viſis perirent eorum recte facta, hanc noſtram vineam plantauit in terra, ſuper quam ſanguis totus Chriſti pluit, ut fructum afferret plurimum. Et quamuis dixerit ſe eam tradidiſſe cuſtodibus, his non contentus ſubintulit. Vinea mea coram me eſt. Quoniam de vinea Salomonis dictum fuit, quod eam tradidiſſet cuſtodibus, ne quis forte exiſtimet poſt uineam ſic illis traditam, ipſum prorſus nullam habere amodo curam ſuæ uineæ, neque curare ul-

Pſal. 106. *Pſal. 79.* *Iſa. 5.* *Deut. 32.* *Pſal. 127. Auguſt.* *Cant. 8. Titelmanus* 8

Digitized by Google

tra quid, vel quomodo cum vinea agatur, breuissimo verbo loquens introducitur ipse Salomon vineæ Dominus, quo ostendat, non sic eam se custodib. tradidisse, vt eius curam abiecerit: Vinea mea, inquit, coram me est. Versatur coram oculis meis, habeo eam charissimam, nunc quando a custodibus colitur, sicut habebam tunc, cum ego essem colonus super terram, & excolerē eam labore, & sudore meo. In via hac, qua gradieris, etiam peregre profectus, firmabo super te oculos meos. Recte ergo dicit vineam suam coram se esse, eo quod ipse quam maximè, & solicitissime circa sustentationem, defensionem, ampliationem, & profectum Ecclesiæ inuigilat, & operatur efficacissime. Licet vigiles, & custodes in Ecclesia posuerit Apostolos, Doctores, &c. ipse nihilominus principalis manet, & infatigabilis custos, de quo dicitur: Ec-
Psal. 120. ce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.

Diuina quidem miseratio, quā Deus explicuit, quam primum vineam plan-
Exech. 17. tauit, hæc fuit in Ezechiele. In terra bona super aquas multas plantata est, vt faciat frondes, & portet fructum, ut sit in vineam grandem, vt scilicet Deo multum, & gratissimum fructum reddat, vinum bonorum operum nostrorum, diuinum lætificans cor. Sed quod in re hac dolendum est maximè, illud est, quod cum Deus vineam plantauerit vberem in terra pingui, cui & Angeli custodes sunt, & Deus ipse vineam coram se habeat, vix vllum præbeat fructum miseris his calamitosisq; temporibus -

Inter maledictiones, quibus dignos Dominus censuit eos, qui ipsius præcepta transgrederentur, hæc non leuis e-
Deut. 28. narrata fuit in Deuteronomio: Cum peccata tua id meruerint ad tantam pœnias infœlicitatem, vt plantes vineam, & non vindemies eam: Plantabis, & fodies, & vinum non bibes, nec colliges ex ea quippiam, quoniam vastabitur vermibus.

Quid mirum, si peccatis hominum exigentibus hi plantent vineam, & colant, & fructum non percipiant ex ea? Dei enim iustitia vastabitur vermibus, ne fruatur vuis aut vino, diuinæ legis præuaricator.

At quod in re hac lachrymis perpetuis deplorandum est, illud est, quod cum Deus, & Dominus noster Iesus Christus infinita bonitate sua plantauerit vineam multis laboribus perpessis, quam diuino sanguine suo rigauit, sudauit, & cæt. ac si diuina maledictione dignus esset, qui summe bonus est quasi sibi dictum experimur: Plantes vineam, & non vindemies eam: Ex terminauit enim eam aper de sylua, & *Vbi sup. Esa. 49. Esa. 5.* singularis ferus depastus est eam. Vix enim vnam aut alteram reperies vitē, quæ fructum referat Deo, & illum imperfectum multum, dum facit labruscas, qui fructus est vuæ ex vite siluestri ortus: Quæ mala inde proueniunt, quia homines scelerati occupātur semper in perdenda cultura, quam Dominus exhibet vineæ, vel quia Deo operanti non cooperantur, & ideo scriptū est: Per vineam viri stulti transiui, & *Prou. 24.* ecce totum repleuerant vrticæ, & operuerant superficiem eius spinæ, & macceria lapidum destructa erat, vt si quis forte produceretur fructus, a bestijs, vel a transeuntibus tolleretur.

Vnde merito per Michæā conqueri- *Michæ 7.* tur Dominus dicens: Væ mihi, quia factus sum, sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ, non est botrus ad comedendum. Quod dicit, quia si aliqua repererit in hominibus opera, mille imperfectionibus sunt plena, similia vuis acidis, quæ finita vindemia, aduentante frigore, remanent in vitibus, quæ ad debitam maturitarem recedente sole peruenire non possunt. Quibus illa scripta est maledictio, quā *Gregor. 16. mor. ca. 26.* Diuus Gregorius edisserens 24. caput Iob enarrauit: Maledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum.

Quibus verbis non solum hæretici; sed & mali Christiani notantur, qui dum rectitudinem iustitiæ non tenent per vinearum viam non ambulant, qui a bonorum actuum rectitudine non

Digitized by

non declinat, qui ſanctæ Eccleſiæ patres, velut dependentes botros, aſpicit, quorum verbis dum intendit in labore itineris, amore inebriatur æternitatis.

Non eſt botus ad comedendum dicit Propheta, quia quærunt poſt vindemiam racemos (quoniam immaturi ſolent a vindemiatoribus relinqui) & tamen nullum inueniunt eum tamen nonnullos ſe inuenturos ſperarent licet non multos, ita Propheta, uidebat multos eſſe peccatores, ſed ſperabat ſuis concionibus nonnullos eſſe conuertendos, videt autem conuerſum neminem.

Non quod nullus ſit conuerſus, ſed quod multo pauciores quam ſperabat.

Cum autem tempus fructuum appropinquaſſet miſit ſeruos ſuos, & cæt. vſque ad illa verba, *& apprehenſum eum, eiecerunt eum extra vineam & occiderunt*. In toto hoc diſcurſu, quo *Dominus miſit ſeruos, & verberatis prioribus, miſit alios, & his occiſis, miſit unicum filium, quem eiecerunt extra vineam, & occiderunt* duo ſunt apprime perpendenda; alterum eſt, in quo hominum cernitur malitia, qui homines fiunt communiter Dei patientia deteriores, ſicut Pharaoni contigit, quando diuina miſericordia ceſſabant plagæ, auferebantur a Moyſe flagella, indurabatur Rex. Et per Hieremiam id Dominus ægre ferens aiebat: Et miſi ad vos omnes ſeruos meos Prophetas, per diem conſurgens diluculo & mittens. *Hier. 7.*

Et non audierunt me, nec inclinauerunt aurem ſuam, ſed indurauerunt ceruicem ſuam, & peius operati ſunt, quam patres eorum. Et loqueris ad eos omnia verba hæc, & non audient te, & vocabis eos, & non reſpondebunt tibi.

Sicut cum Moyſes præcepiſſet, ne populus aſcenderet, ut pugnaret in monte contra Amorrhæos, ſed vt abirent reuertentes in ſolitudinem per viam maris rubri, noluerunt, ſed aduerſantes imperio Domini, quo amplius arcebantur, ne aſcenderent, eo magis contenderunt, vt iter agerent, & perirent. *Deut. 1.*

Cumque reuerſi ploraretis coram Domino non audiuit uos. Deus peccatores patienter tolerat, vnde iuſti pœnitent, mali autem obdurantur, libro ſecundo, cap. decimo, numero vigeſimoſexto, vſque ad vigeſimũ octauũ, capitulũ, numero octauo, vſque ad decimũ, & vigeſimũ ſextũ, & vigeſimũ octauũ, libro quarto, capitulo octauo, numero primo vſque ad finem capitis, capitulo decimooctauo, numero decimotertio, & decimoquarto. Deus bene vtitur malis operibus hominum, ſicut econtra hi male vtuntur bonis operib. Dei, libro quarto, cap. 22. nume. 9. 12. uſque ad decimumquartu. Sed quod ad notandum etiam in hoc loco docet Chryſoſtomus, id eſt, quod quo amplius hominum creſceret malitia, dum ſeruos occidunt, mittit alios, his occiſis, mittit & filium. *Homil. 20. imperf.*

Hæc diuina fuit bonitas, ut primum omnium plantaret vineam, & licet agricolæ ſoliciti non fuerint in offerendis Domino fructibus, iam ipſi debitis tot titulis, qui oblati in ipſorum cederent bonum, pro quibus uita æterna præmiandi eſſent, manſuetudine mira non abſtulit eis uineam, ſed ſeruos miſit Prophetas, tam ſibi gratos, de quibus dixerat: Qui uos tangit, tangit pupillam oculi mei, & eorũ mortem ſentiens, ac ſi proprij effoderentur oculi, nec ſic eos deſtruxit audita ſeruorum nece, *ſed alios miſit*, ut intelligeres quãta dabit propitius, qui tanta donabat iratus, libro quarto, cap. 6. numero 16. Diſtulit flagella, ut reſipiſcerent, ibid. numero nono, cap. octauo, numero vndecimo, decimoſeptimo, & decimooctauo, capitulo decimo octauo, numero decimoquinto, decimoſexto, decimooctauo, & decimonono miſit, audita nece ſeruorum, naturalem filium, quoniam Deus tam eſt bonus, ut hominum malitia utatur ad ipſorum bonum, occaſionem accepturus a morte ſeruorum eos perderet, id nõ ſolum non fe- ſed mittit filium ſuum *Zach. 2.*

Digitized by Google

lib.4.cap.vigesimosecundo, nume.1.2. 8.9.11.vsque ad 13.c.29.nume.6 & 7. ca.34.nu.23.vsque ad 25. Mitit illum, vt pacem inter ipsos colonos, & Dñm cõciliet, sed occiditur ab ipsis. Venerat Moyses, vt Hebrẽũ vindicaret ab iniuria quam patiebatur ab Aegyptio viro, & occidit hunc, cui cum grati futuri esse deberent Hebræi, viro qui propriam vitam exposuerat periculo in bonũ fra-
Exod.2. tris, ait alter; Numquid occidere me tu vis, sicut heri occidisti Aegyptium? Quamobrem nisi aufugisset Moyses, morte, peculdubio plexus fuisset a Pharaone. Id Christo Domino accidit, qui cum inter Iudæos, & patrem pacem cõponere voluisset, percussus est, & vulne-
Zach.13. ribus affect' dixerat: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me. Diligebant inquit, pro eo quod est, ab his, qui reuera maximè odiebant me, sed multis, & pretiosis titulis me diligere renebantur. Credẽtes.n. Dominum in regionem longinquam profectum peregre, in ingentia venerũt inconueniẽtia, illis similia, qui dixerunt: Viduam, & aduenam interfecerunt, & pupillos occiderunt.

Vnde tot mala? dixerat: Non videbit Domin', nec intelliget De' Iacob.
Psal.93. Et alibi: Oĩs homo transgrediẽs ĩ lecto suo dicit. Quis me videt, parietes & tenebrę circumdant me, quem verebor? Nemo circumspicit me, apprehensum eum eiecerũt extra vineam. hi sunt de quibus duxit Michææ c.2. cõtra Deum est manus eorum inter Christianos ẽt illorum manus est contra dñm q diuinis inspirationib. resistũt, diuinæ.n. inspirationes & verba Dei siue dum legũtur siue, dum audiuntur manus quædã Dei sunt ad peccatores extensę, ut e lu-
m peccatorum, & curarum sæculi ad se
uet: sicut ait Dauid psa.143. emitte
m tuam de alto libera me de a-
quis m us.

Quan Dei manum dum manu no
stra, i. obsti ta voluntate amouemus
ne apprehẽdã os, verè contra Deum
est manus nostr ita de Ismael q hui'
modi hominum t um gerit scriptum
est Gen.16. manus ẽus contra omnes.

Hic est ferus homo. ubi ĩ Hebræo pro (ferus) est Onager. hic erit Onager homo. i. agrestis nemini obtemperans, sed huc illucque discurrẽs quo eum rapuerit concupiscentiæ vis. cuius manus est contra omnes, quia & Dei, & bene monentium hominum cõsilijs resistit, sed quia nemo Dei inspirationibus resistit nisi qui amore sui & rerum huius sęculi tenetur, subdit Michæ. & concupierunt agros, & violẽter tulerũt, & rapuerunt domos, quod de illis dicitur qui nullum cupiditati suæ modũ imponũt.

Cũ ergo venerit Dominus vineæ, quid faciet agricolis illis? Aiũt illi: Malos male perdet, & vineam suam locabit alijs agricolis, qui reddent fructum temporibus suis.

Verba hæc grandi animaduersione sunt digna. In primis illud considerandum est, nullum non mouendum esse lapidem, antequam peccator destruat. Propterea horum voce tam aerem in ipsos profert sententiam antequam eã inferat, vt resipiscant, libro secundo, capit. vndecimo, numero quarto, vsque ad 6. & 25. libro quarto capit. sexto, numero 9. & 10. capitolo nono, numero quarto, & decimo, cap. decimooctauo, numero vndecimo, & duodecimo. Deus patienter sustinet peccantes, vt corrigantur, quod si facere neglexerint, acriter corripiuntur, libro secũdo, capit. vndecimo, numero octauo, nono, vsque ad vigesimũquartũ, & vigesisexto, libro quarto, capit. sexto, numero nono, capit. octauo, numero primo, sexto, vsque ad decimũ, duodecimum, & decimumsextum, capit. decimooctauo, numero nono, vsque ad duodecimum, decimumoctauum, & decimumnonum, lib. sexto, cap. decimo, numero decimoquarto.

Vultq; Dominus peccatoribus, ipsis prædicere, & decantare mala super ipsos uentura, sicut legimus fecisse Dauid quando Natan Propheta locutus est ad eum, exemplo ouis, eius edicens adulterium & homicidium, dixit.n. Dauid: Viuit Dominus, quia filius mortis est uir, qui hoc fecit: Et in Deuteron. *Deut.31.* in qua pœnas statuit Deus contra legis
2.Reg.12.

transgressores

transgressores, sic habetur. Postquã scripsit Moyses verba legis huius in volumine, præcepit Leuitis: Tollite librum istum, & ponite eum in latere arcæ, vt sit ibi contra te in testimonium. Miseri nos valde, qui portare cogimur testimonia aduersum nos, & ferre leges, quibus damnemur ore proprio recensita ingratitudine nostra dicamus: *Malos male perdet, &c.* Sicut enim dixerat Deus: Tantummodo vos cognoui ex vniuersis cognationib. terræ, idcirco visitabo super vos vniuersas iniquitates vestras. Hoc est, quia vos maiori beneuolentia, & beneficijs, quam cęteras nationes prosecutus sum, quibus abusi estis, idcirco maiores luetis pœnas. Et: Ego exterminaui ante vos Amorrhæum, ego ascendere vos feci de terra Aegypti, ego suscitaui de filijs vestris Prophetas, & de iuuenibus vestris Nazaræos, numquid non ita est filij Israel? & Nazaræi spro pinabitis vinum, & Prophetis mandabatis dicentes: Ne prophetetis. Propterea quoniam occasione ex diuinis beneficijs accepta peiores effecti estis, idcirco ego stridebo super vos, sicut stridet plaustrum onustum fœno, & peribit fuga à veloce, & robustus non saluabit animam suam. Quapropter & vineam illam siccauit Deus, vt iterum plantaret, dicente Deo: Ecce euulsa est in ira, in terramque proiecta, & ventus vrens siccauit fructum eius, & arefactæ sunt virgæ roboris eius, ignis comedit eam, & non transplãtata est in desertum, in terra inuia, & sitienti, & egressus est ignis de virga ramorum eius, qui fructum eius comedit, Et quod olim cõminatus fuerat Deus dicens: Testificatus est Dominus in Israel per manum omnium Prophetarum dicens: Reuertimini à vijs vestris pessimis, & custodite præcepta mea. Qui non audierunt, sed indurauerunt ceruicem suam, iratusque est Dominus vehementer Israeli, & abstulit eos a conspectu suo, & tradidit eos Deus in manu diripientium, donec procijceret eos a facie sua. Rigida hæc Domini comminatio implęri cępit in Babylonica captiuitate, sed postmodum, vt refert Hieronymus in Iosepho, in abditis templi vox audita est dicentium: Transeamus ex his sedibus, & relicta fuit Iudæorum familia, sicut vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, & sicut ciuitas, quæ vastatur. Miror autem in prolatione huius sententiæ dixisse Iudæorum principes, idque Dominum confirmasse, *locaturum Dominum vineam alijs agricolis, qui redderent ei fructum temporibus suis.* Locatam quidem vineam Ecclesiæ repudiata synagoga conspicio quidem, sed quod hi Domino reddant fructum temporibus suis, non perspicio, nec copiosiorem nunc fructum, quam habuerit, quando Dominus clamabat miserandam stragem, quod decem iugera vinearum facerent lagunculam vnam, copiosiorem nunc fructum coniectare non licet. Quando spectante Domino quondam fructum vineæ conquestus fuit, quod faceret pro vuis maturis labruscas, edisserens, qua ratione id verum esset, subintulit: Væ qui coniũgitis domum ad domum, & agrũ agro copulatis, væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis, cithara, & lyra, & tympanum in cõuiuijs vestris, & opus Domini non respicitis, nec opera manuũ eius cõsideratis. Fructum non porrigebat Iudaicus populus, quia desiderio æstuabat multiplicandi temporalia, conuiuijs, & potationibus deditus, sic vt salutis proprię oblitus, opera Domini non consideraret, Christianis proculdubio ijsdem detinetur malis, vnde eadem, immo maiori animaduersione dignus est. Reddiderũt quondam fructum Deo debitum primi Christiani, sed ad id perditionis deuenerũt mõ, qui hoc noĩe indignè gloriantur, vt ealdem merito pœnas timere debeant. Contra nos enim eædem cõuincunt rationes, quibus *vinea auferatur à nobis, vt male male pereamus, & vineam suam locet Deus alijs agricolis* quam inultam relinquimus post maiora multo beneficia accepta, vt in exor-

Amos 3.
Cap. 2.
Isaie. 19.
4 Reg. 17.
Esa. 5.
Esa. 5.

dio dicebamus. Propterea abundantius oportet obseruare nos ea quæ audiuimus, ne forte pereffluamus: Si enim qui per Angelos dictus est sermo, factus est firmus, & omnis præuaricatio & inobedientia, iustam accepit mercedis retributionem, quo modo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? Maiorque vltio nos manet, non solum quia eadem, immo maiora accepimus a Deo beneficia, sed quia perpendentes sęuam Dei iram in Iudæos, ad sanam mentem non redimus, & vt aiunt Hispani *no escarmentamos en cabeza agena*. Peccatis, & flagellis alienis vitis non emendari, grande facinus est, & acriter punitum a Deo semper lib. 14. c. 6. num. 4. & 5. ca. 10. num. 10. & 13. Sicut de occidente ipsum Cain scriptum legimus: Qui occiderit Cain, septuplum punietur. Vnde Lamech ipsum casu occidens, dixit vxoribus suis: Septies vltio fiet de Cain, & de Lamech septuagies septies. Cum. n. fratricidæ culpa maior multo fuerit, illa, qua per incuriam occisus est impius Cain, istam mortem acrius vindicandã Dominus dixerat, quoniam in primo homicidio, homicidij damna non considerauit Lamech, ne alterũ occideret. Michęæ 1. ait Propheta planctum domus vicina accipiet ex vobis, non est legendum domus vicinæ, sed vicina; uos nũc lugetis o Israel, quia captiuitas uenit uestra, lugebit postea tribus Iuda, quę lugere debebat, timere, & quiescere a peccatis cum viderit domum Israel ab Assirijs duci in captiuitatem, & quia id neglexit, simili supplicio affecta est, sic contingit illis qui alienis malis non corriguntur, eademque acrior, &c. Eademque acrior sententia Christianos expectat, digni, qui audiant: Auferetur a uobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. In quibus uerbis illud primum considerandum est, quod non priuat Deus aliquem aliquo bono, nisi loco eius aliquem subroget meliorem: vnde amisit Eua Abel, & ortus est ei Seth dicens: Qua posuit mihi Dominus semen aliud pro Abel. Vnde conteret multos, & stare faciet alios pro eis.

Hebr. 2.

Chrysost. Homil. 20. in Genes. Gen. 4.

Genes 4

Iob. 34.

Aufert Dominus spiritum suum à Saule, & ab illa die dirigitur maiori munere in Dauid. Vnde merito cum Paulus Romanis, qui ad Deum ex gentibus conuersi fuerant, suadere vellet, vt in bono cæpto perseuerarent, hoc argumento efficaci vsus est, vt eos in virtute confirmaret: Si Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcet, &c. considera in eos, qui ceciderunt seueritatem, in te autem bonitatem, si tamen permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris. In toto ergo hoc Euangelio diligenter considera duo potissimè fuisse, quæ contra Iudæos Dominus recensuit, ingentia eis collata beneficia, illorumque ingratitudinẽ: propter quæ regnum Dei est ipsis ablatum, auferetur que a nobis, si in eadem inciderimus mala. De Platone refert Plutarchus, multum eum aliorum delictis, in virtutis studio, & sui ipsius cognitione profeciſſe. Nume. 22. Oleaster, videns rex Balac quę fecerat Israel Amorrhęo anxiè, de remedio cogitauit, ne idem malum pateretur. Quis daret ut impij mala quæ Deus alijs impijs infligit attentè considerarent & in capite alieno disciplinam acciperent ac vere remedia sibi quærerent. Hiere. 3. qp graui inconuenienti retulit Deus qp uidens Iuda quæ mala inflicta essent Israeli ob peccata sua nõ timuit, sed abijt & fornicata est etiam ipsa, & perijt etiã ipsa quia videns sororis repudium ad se non redijt.

Rom. 5.

Tibi dictum crede: Age pœnitentiã, & prima opera fac, sin autem veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo. Sed dices: Acris Dei indignatio, quæ in hoc Euangelio lecta est, quæ a Domino statuta est, contra agricolas lata narratur, quibus vineæ cura commissa est, eorum culpa fructus non reddun tur Domino. Vtique ex hac parabola vtrique timere debemus. Nec agricola dicat: Vitis culpa fructus non dantur, quæ relicta est in manu consilij sui. Si vitis immiscuit se mille quæstionibus, quam Deus rectam produxit, sua est culpa, &c. veriti non sunt filium, liberi sũt, vt quocumque voluerint, siue ad iguẽ, siue

siue ad aquam manum extendant, nec Prophetæ id potuerunt efficere mirandis operibus, ne pro uuis, vineæ ferrent labruscas, etiamsi vsque ad mortem in re hac mirè insudauerint. Vtrumq; verum est certè, & quia culpa Prælatorũ, & Principum hæc veniunt damna, aufertur ab eis regnum Dei, & quia rursus vinea in causa est, quod vuas non ferat, merito audit: Non putabitur & nõ fodietur, auferam maceriam eius, & erit in conculcationem, & mandabo nubibus ne pluãt super eam imbrem, &c.

Esa. 5.

Et quærentes eum timuerunt turbas, &c.

Hom. 29. in Matth.

Quam aliter, ait Origenes tenere eum dilectũ sibi sponsum optabat sponsa, cum cum quærens diceret eo inuento: Tenui eum, nec dimittam, donec introducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Et in sequentibus, cum maiores assecuta esset

Cant. 3.

perfectionis gradus subintulit: Ascendam ad palmam, vt teneam altitudines eius, vel (vt nostra habet lectio) vt apprehendam fructus eius. Inter vbera sua commorari volebat sponsum, a quo innumera reportaret commoda, isti autẽ vt eum perderent. Subditur: qui ceciderit super lapidem istum confringetur super quem verò ceciderit conteret eũ, ex vtroque malum qđ alijs verbis iuxta versiones Sãctes Pagnini fuerat Dominus comminatus patrib. eorum Leuit. 26. dicens si ambulaueritis mecum ex aduerso, ambulabo ego etiam uobiscũ ex aduerso.

Cant. 7.

Cant. 1.

In quibus verbis expendit Oleaster quam malum sit te Deo velle opponere, cum ipse sit durior te, & extremum malum sit in Deum aduersarium impingere.

Nam sicut nihil iucũdius nihil mollius Deo propitio, ita nihil durius nihil horribilius eo irato; vnde eum aduertens filsi propitium Susanna aiebat: melius est mihi incidere in manus Dei, &c. eum considerans Paulus durum in impios, dixit: horrendum est incidere in manus Dei. vnde vt extremũ Phari sæorum malum hic diceret, se uocauit lapidem, eumque tam durum, ut confringeret & comminueret eos qui ipsi aduersabantur.

SABBATO POST Secundam Dominicam Quadragesimæ.

EVANGELIVM.

Homo quidam habuit duos filios, & dixit adolescentior ex illis patri, &c. Luc. 15.

In expositionem huius Euangelij consule librum 3. cap. 17. num. 14. lib. 4. c. 5. num 21. c. 20. num. 16. lib. 6. c. 10. num. 20. & 21. lib. 7. c. 8 num. 10 lib. 14. c. 6. num. 14. & 16. c. 18 num. 24. & 25. lib. 18. cap. 11. num. 27.

1 Sabbato Dominica 2. in Quadrag.

TRIBVS adhibitis parabolis docere nos Christus Dominus voluit ingenti potiri lętitia cœlestes ciues, cum peccator homo sui misertus ad sanam mentem redierit, egeritque peccatorum pœnitentiam, quas proposuit tum ad cõfundendos Scribas & Pharisæos, ægrè ferẽtes ac murmurãtes quod Christus Dominus ingressus fuisset domum Matthæi, Zachæi, aliorumque peccatorum, ut cum eis manducaret, ac biberet; tum etiam ut humano generi ostenderet quam grata Deo, & Angelis, ac Ecclesiæ pastoribus (qui hoc nomine digni censendi sunt) sit conuersio cuiuscũque peccatoris ad pœnitentiam.

Et quoniam in duabus anterioribus parabolis docuerat non solum gaudium, quod est in cœlo in conuersione peccatoris, sed etiam eximiam Domini curam, qua nititur homines a pristino malorũ statu reuocare, ad eum in quo diuina amicitia reparata diuinis potiantur donis, ad futuræ gloriæ fęlicitatem acceptati.

Id enim suadet se ipsum vocans simile pastori, qui nimio ouiculę amissæ amore tractus reliquit nonaginta no-

uem in deserto, & non quieſcit donec inueniat eam, qua inuenta, conuocat amicos, & vicinos, vt congratulentur, non inuentæ ouis, licèt id in ſuum cederet bonum, ſed paſtori inuenienti amātiſſimam ouem.

Eademque ratione ſimilem ſe dixit fœminæ, quæ euerterat totam domum, donec inueniret, dragmam, quam perdiderat.

In hac tertia parabola, ne quis crederet negotium hoc totum relinquendū Deo, vt oſcitante homine ac dormiente, ſola Dei bonitate operante ad priſtinum gratiæ ſtatum reducendum peccatorem crederet, ſicuti parabolæ anteriores inſinuare videbantur, hac vtitur tertia, in qua perpendat Deo operāti cooperandum eſſe, vt qui in peccato iacuerat, reſipiſcat, miſerum cogitet ſtatum, in quo iacet, ſecum cogitet de remedio, ſurgat, & vadat ad patrem, ut rogatus is, in priſtinam amicitiam illum reſtituat.

Gratia neceſſaria, vt homo reuertatur ad Deum, libro quarto, cap. 14. numero octauo, vſque ad 18. libro ſeptimo, cap. octauo, numero ſexto, libro 14. cap. ſexto, nume. 43. & 44. At huic gratiæ cooperatores eſſe debent homines, libro 7. capit. octauo, nume. 5. Gratia Dei neceſſaria eſt, vt homo rectum iter agat in Deum, nec ſufficit ſola propoſiti voluntas, lib. 7. cap. nono, nume. 2. 11. 12. 15. & 16. lib. 8. cap. tertio, numero 22.

Gratia Dei principaliter operatur bonum, ei tamen cooperari debet homo, lib. 7. cap. 9. numer. 5. 6. 8. vſque ad 16. & 19. lib. 4. cap. 14. nume. 15. & 16. libr. 7. capit. 9. numer. 7. 22. & 23. Vtrumque ergo hæc parabola docet, & quod diuina gratia ſit eiuſque auxilium, quibus homo deteſtatur peccatum, & ſurgit a malo, & quod huius coadiutores eſſe debent homines. Totum ergo Euangelium hoc quatuor præcipuis partibus clauditur.

In prima miſerandum viri peccatoris ſtatum deſcribit Dominus, & a qua radice in tam varias ac multiplices inciderit calamitates filius hic prodigus, qui filius cum eſſet Principis, ad id deuenit infœlicitatis, vt nimia neceſſitate preſſus paſceret porcos, cupiens implere ventrem de ſiliquis, quas porci comedebant, quibus nec abundabant.

Secunda pars docet, quibus rationibus motus is fuit, vt miſeram vitam, in qua iacebat, deteſtaretur, miſerrimumque ſtatum deſereret.

Tertia differit, quæ iſte adhibuerit media, quibus patrem tam iuſte illi iratum placare potuiſſet.

In quarta ſumma Dei bonitas enarratur, qua poſteriorum oblitus, illum in priſtinum filij honorem gratanter, & hilariter admiſit, filioque maiori, ut illi congratularetur, iuſtis rationibus perſuaſit.

Circa primum; radix, a qua in homine innumera, eaque grauiſſima conſurgunt mala, ea eſt, ut uelit is omnibus bonis frui ſine Deo, quibus vti tantum debuiſſet ſecundum diuinam uoluntatem. Bonis enim temporalibus vtendum eſſe, & non fruendum debuerunt Sancti, libro ſexto, capit. decimoquarto, numero primo, vſque ad ſeptimū. Is filius prodigus, qui grauiſſimorum peccatorum forma eſt, frui voluit vita valetudine, pulchritudine, diuitijs, honoribus, liberoque hominis arbitrio pro voluntate ſua. Hæc bona, quæ a Deo acceperat, vt his vteretur in bonum, diſpenſanda petijt ſecundum liberum appetitus ſui arbitrium. Id enim ſignificat, cum dicit patri, inquit Auguſtinus: *Pater da mihi portionem ſubſtantiæ quæ me contingit.*

Volo enim ut mihi libuerit viuere independenter ab omnibus, volo voluntatem meam habere pro lege, vti creatura tamquam in iuuentute celeriter, vt ſit mea fortitudo lex iniuſtitiæ, alienis legibus ſubdi nolo, qui bonis multis ditatus illis vti, vt mihi vtile, aut delectabile iudicauero, concupiſco, libro decimooctauo, capit. quarto, numero tertio. *Lib. 2. q. in Euang.*

Hæc enim ſceleratorum hominum conditio eſt, vt Deum docentem cōtraria uoluptatibus ſuis, audire nolint, lib. 18. *Sap. 2.*

Digitized by Google

18.cap.3.nume.12.& 13. Cumque tota hominis felicitas, dum viuit, in hoc sita sit, vt Deo subdatur, vt eius voluntatem habeat pro lege, propriamque renunciet, vtpote quæ ingentium malorum causa est, cum huius, ait Bernar-
Prou.30. dus, duæ sint filiæ, matri tali perquam similes, vanitas, & voluptas, voluntas propria id efficit, vt hominis bona ipsi bona non sint, dum illis per propriam voluntatem abutitur, libro decimo-octauo, capit.decimo nono, numero decimo tertio. Qui verò volunt hanc habere pro lege, peruerse suum volunt imitari auctorem, qui sua sanctissima voluntate vtitur, tamquam rectissima regula, & inffallibili totius bonitatis. Cum autem propria voluntas talis esse non possit, qui illam acceperit pro regula in multa, eaque grauia incidet mala, ibidem numero nono, & decimo. Voluntas propria est, quæ bellum exercet contra Deum, per quam non intendimus placere Deo, aut prodesse fratribus, sed satisfacere propriis motibus animarum, libro decimo octauo, capit.decimo nono, numero sexto. Hæc enim propria voluntas, & proprium consilium, duplex lepra cordis est, & pessima, & periculosa, ibid. Deus autem dedit illi portionem substantiæ quam postulabant, dum ipsi libertatem
Bern. serm. de diligendo Deo. concessit. Quoniam, vt Bernardus aiebat, omnia, quæ in mundo sunt, Deo seruiunt conformiter ad propriam naturam, Angeli, vt Angeli Deo famulãtur, bruta vt bruta ipsius subduntur voluntati, res insensibiles vt tales, & ita vt homines ei seruiãt vt homines, eos minime cogit, sed liberos esse vult. Noluit pater filium inuitum detinere, ita Deus à se recedere volentes dimittit, vt quilibet agat: vt sibi libuerit. Pro-
Zach.11. pterea dicebat per Zachariam: Non pascam vos, quod moritur moriatur, quod succiditur succidatur, & reliqui deuorent vnusquisque carnem proximi sui. Quasi dicat, non vultis sub mea esse protectione, quin immo iugum meũ a vobis excutere voluistis, ideo libere vos operari relinquam, vt si quis moritur peccando, moriatur. Indignat quidem Deus contra eos, qui libere abutuntur arbitrio, & ait: A sæculo cõfregisti iugum, rupisti vincula mea, dixisti non seruiam, subaudi, ait Hieronymus, viro, aut marito sed in omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso tu: prosternebaris meretrix adultero diabolo, eius sequẽs voluntatem, non perpendentes homines non esse conditos liberos ad hoc, vt liberè peccent, lib.decimo, cap.4.num.10.14.vsque ad 17. Vnde serui Dei verè sunt liberi, lib.11.cap.3.num.26. Vt homini esset gloria æterna, liberum illi arbitrium datum est, vt audiat: Erit illi gloria æterna, qui potuit transgredi, & non est trangressus, facere mala, & non fecit. Creauit Deus hominem, & reliquit in manu consilij sui, vt ad ea, quæ veller, siue ignem, siue aquam, ad ea, quæ nociua sunt, quæ cruciant, & quæ refrigerant manum extendat pro libito. Deus enim coercet hominum petulantiam diuinis legibus, non autem eos compellit, vt etiam renitentes diuinam exequantur voluntatem, propria reiecta. Maledicti quidem, qui declinant a mandatis Dei, sed liberi. Cordatus autem filius, qui id semper à Deo postulandum nouerat: Fiat voluntas tua sicut in cœlo, & in terra. Iustus is cum esset, noluit vti valetudine, intellectu, & libebero arbitrio, & cæteris bonis naturalibus sine Deo, sine quo nec hœdum accepit, vt cum amicis epularetur. Hęc enim iustorum virtus, & sapientiã est, vt cum primum audierint: Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cæphas, siue instantia, siue futura, ipsi aiunt cordate: Nos autem Christi, Christus autem Dei, id est, sicut Christus Dominus non venit facere propriam voluntatem, sed Dei, dicat iustus: Ego sum Christi, non quæro, quod mihi vtile est. In capite libri scriptum est de me, vt faciam voluntatem tuam Deus meus, uolui, & legem tuam in medio cordis mei. Mihi enim adhærere Deo bonũ est, & ponere in Dño Deo spem meã. Deo subdi debet anima, passionib⁹ autem dominari, lib.

Hier.3.
Eccl.31.
Eccl.15.
Psal. 118.
1. Corin.3.
1.Cor.10.
Psal.39.
Psal.72.

quarto,

quarto,ca.20.num.5.9.10. & 13. Deus derelinquit peccatores in grande suum malum,sicut filio prodigo cōcessit portionem substantiæ,quæ ei contingebat, cui subditus fuit filius senior,& prudens in grande bonum,ibidem numer. octauo vsque ad 10.& 13.Totius ergo mali origo in filio prodigo fuit abuti libertate propria,nolle Deo subijci, sed Domino tyranno, Dijs alienis,qui non dabūt ei requiem die ac nocte. Oseæ 8. Onager solitarius Ephraim asinus Syluester qui liberè quocūque vult discurrit legis dei oblitus homo. Iob 11. Vir uanus in superbiam erigitur,& tanquam pullum Onagri, se liberum natum credit. Solitarius sibi ait Oseas 1. sibi soli relictus nullum agnoscens dominum. Agri animalia libertatem habent & ire quo appetunt & quiescere cū lassantur sic impij per syluam desideriorum currūt,homo autem qui ad sequentem uitam ducitur necesse est ut in cūctis suis motib. sub dispositione disciplinæ religetur, & quasi domesticum animal seruat & dicat Ps.72.vt iumentum factus sum,&c. Huius execrandam miseriam lamentabatur Dominus Hieremiæ verbis, cum diceret:Obstupescite cœli,& portæ inferi desolamini vehementer super hoc, duo enim mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas non qualescūque, sed dissipatas, quæ aquas continere non valent refrigerij,consolationis,aut alterius cuiusuis boni. Quoniam cum Deo is sit contrarius, sibimetipsi factus est grauis,ut aiebat Bernardus libro de diligendo Deo: Id enim significat Iob, cum ait: Factꝰ sum mihimetipsi grauis, quod lex ipse sibi esset, hanc proferens sententiam nomine impiorum, uel propriam considerans miseriam. Quasi diceret: Iusto iudicio tuo Domine id effectum est meritissimè,vt qui noluit recipere pro lege diuinam,rectam, iucundamque voluntatem tuam, qua regeretur,intolerabili lege proprij consilij, & propriæ voluntatis gubernetur. Hoc vtique mirabile est,sed non nouū, quod cum homo natus sit, ut ex necessitate subditus viuat, velit potius habere diabolum regem, qui rex est super omnes filios suos superbiæ, cædens populos in indignatione crudeli, nec velit, Deo id efficere cupiente,ut cesset exactor, quiescat tributum,moderetur virgam percutientium crudeliter, sed ne Deus regnet, aut diabolo subdatur, aut propriæ voluntati affectat filius prodigus, cumque id effecerit,nihil faustum præstolari poterit. Vnde miseranda mala, quæ hinc fuere consecuta, narrat Dominus in sequentibus dicens. *Nitre.26.* *Iob 41.* *Esa. 16.*

Non post multos dies, congregatis omnibus, adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam,& ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè,&c. usque ad illa uerba: *Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant & nemo illi dabat.* 3

In his verbis multa sunt, eaque grauissima, in quibus miseranda peccatoris calamitas aperitur, infelix culparū status. In quibus illud in primis considerandū posuit,*quod peregre sit profectus,& in regionem abierit longinquam*, qui donis a Deo acceptis abusus est. Peregrè profectus est, omnis, qui peccat a Deo recedens. Sicut Adam cum iustitia originali ornatus viueret, in Paradiso erat, Deo præsens, at cum diuinum p̄ceptū transgressus est,aufugit a Deo,vnde audiuit, Adam vbi es? Et ille: Cum me nudū cōtemplatus fuissem,abscondi me. Sed & Cain,qui fratrem suū turpiter occidit, habitauit profugus ī terra. Deus appropinquantibus appropinquat, & recedit ab eis,qui ab eo recedunt,lib.4. ca.19. nu.5.& 15.c.20.num 8. Deo autem recedente ab anima, funditus pereunt innumera bona lib.4. capit.19. num.6.9. 12.vsque ad 14.Peccatorum miserię describuntur, dum dicuntur vertere scapulam Deo,aggrauare aurem, & obdurare cor,lib.14.c.17.nu.18.Peccata in grā de malum nostrum, maxime elongant nos a Deo,non loco,sed animo, & uoluntate,lib.14.c.6. nu.14.& 16. ca.17. num.1.Peccatorem uelle fugere Deum stultum est,libro decimoquarto,capitulo 6. numero 6. Peccator a Deo recedens consistit in commotione cordis, libro quarto,capit.decimonono, num.2. *Gene.3.* *Gene.4.*

Pecca-

Peccatores a Deo recedentes dicuntur non esse, quia illi soli qui Deo adhærent, dicuntur esse, ibid. num. 1. lib. 14. cap. 6. num. 38. cap. 17. num. 17. Peccatores alij abscondunt se a facie Dei, alij verò fugiunt: Abscondit se Adam, fugit Cain, lib. 3. ca. 24. num. 2. vsque ad quartum, lib. 4. cap. 26. num. 16. Peccatores extra se commorantur, iusti si ali quando extra se vagentur, statim redeunt, lib. 1. cap. 16. num. 15. Hęc tanta mala explicuit Dominus hoc vno verbo, quo dixit filium hunc prodigum peregrè profectum. Nec peregrè vt cũ quo abijt, *sed in regionem longinquam*. in quam abeunt peccatores instabilitate magna actũ, quibus Esaias dicebat: Coronans coronabit te tribulatione, & quasi pilam mittet te in terram latã, & spatiosam. Eũ enim qui quia a Deo recedit ab ipso deseritur, omnia veluti mala apprehendunt, ita vt tribulationibus coronari dicatur. Tales sicut pila mittuntur. Quemadmodum enim sphæra (vt ait Hieronymus) a superiori loco per accliue decidens subsistere non potest, sed in immẽsum volutur, ita homines a Deo recedẽtes, & ad mũdi vana conuersi, vt instabiles hac, atque illac voluuntur, immo, sicut pila a ludentibus huc, atque illuc emissa volitat, ita homines extra securissimã Dei tutelam positi; a superbia ad gulam, a gula ad luxuriam, ac demum per vitia circumducti huc, atque illuc agitantur. Augustinus dum innumera retulisset peccata, quibus Deũ offendisset, a Deo longe morabatur in regione dissimilitudinis. In hac regione *dissipauit substãtiam suam* propter multa peccata, quibus inuolutus est, quę intellectum cæcant, liberum arbitrium infirmum reddunt ad recte operandum, vt dicat miser homo: Velle ad acet mihi, perficere autem bonum non inuenio, vbi Paulus voluntatem adiacere dixit (inquit Bernardus) quia etsi amabile sit bonũ, & voluntas in illud feratur, non efficax, & erecta, sed iacet & inefficax est, quæ velleitas rectius uocatur quam uoluntas bene operandi, quam non habet, dum funibus peccatorum suorum peccator constringitur. *Fitque fames ualida in illa regione* bonis temporalibus priuatus ad Deum reuertatur, qui summa bonitate sua, uel peccatorem spoliat iuxta illud Oseę 2. idcirco conuertar, & sumam frumentum meum quo ille abutebatur, uel certe in maximum damnũ relinquit, vt dicit Ezec. 1. propter hoc dedi illud in immunditiam, &c. In regione dissimilitudinis, ait Caietanus, quamdiu peccatores partim inclinantur ad delectabilia, partim ad opera uirtutum, minor penuria est. Sed cum totaliter inclinantur ad delectabilia scelera, homines, qui in profundum uenere malorum, ualida penuria est actuum uirtutis. Hi in implendis desiderijs carnis toti uersantur, anima neglecta li. 2. c. 17. nu. 23. li. 12. c. 4. nu. 13 *Et abijt, & adhæsit uni ciuium regionis illius*, hoc est (ait Caietanus) subiecit se totaliter dæmoni, qui nerè est ciuis regionis peccati. Homo enim quamdiu uiuit in regione peccati, peregrinus est non ciuis, cum uoluntatem habeat, & liberum arbitrium flexibile ad bonũ, diabolus autem, qui resipiscere non uult, ciuis est perpetuo uicturus in regione illa miseranda peccati. Ibi adhæret dæmoni peccator, dum qui conditus fuerat dominus, peccando passionũ suarum seruus efficitur, lib. 3. c. 23. nu. 2. Mali serui sunt carnalium uitiorum, & dæmonum lib. 9. c. 13. num. 3. usque ad 5. 9. 11. & 14. Et idcirco uincti dicuntur ad malum, ibidem nu. 10. & 13. Lib. 8. c. 2. num. 5. docetur, quod homo conditus dominus indigne fit seruus. Seruusq; uilis, qui pascit porcos, In quo rationis officia absorpta deleribuntur. Et denique in tantum uenerat malum ut *cuperet implere uentrem de siliquis, quas edebant porci, & nemo illi dabat*. Quoniam, ut recte aduertit Caietanus, postquam diabolus in seruitutem redegit hominem, inuidet ei hoc, quod suum faciet appetitum delectabilibus, propter quod ut augeat peccatum, immittit cupiditates uanorum delectabilium, ut autem non satientur, priuat eos concupitis delectabilibus. Id enim significat Dominus, cũ dicit hunc prodigum

Esai. 22.

Simile.

Rom. 7.

Digitized by Google

digum filium cupere implere ventrem de filiquis,quas illis nullus porrigeret. Quieto siquidem dominio possidentes dæmones hominem,inuident illi satietatem appetitus, quam tamen procurabant.quousq; illum plene subiecerũt. Immo cum omnibus meretricibus dẽtur mercedes, istæ cum in profundum venerint malorum mercedes dant hominibus, vt ingrediantur ad eas. Portãturque a dæmone uino compunctionis,& qui aureo calice Babylonicæ fœminæ prius potabantur, iam finita prima dulcedine experiuntur posteriora felle, & absynthio esse amariora. Sicut enim cum iusti in grande virtutis venerint incrementum,ipsam operantur nulla cõsideratione habita de præmio, solius virtutis amore & pulchritudine actt, sic e contra cum impij in profundum venerint malorum, peccant nulla proposita delectatione,aut prçmio. Peccat ut meretrix dans amatori mercedem, qui bona temporalia non reperiens in malis,quæ patrat,nihilominus peccat,lib.1.c.5.num.7. 16. & 17. lib. 14.c.6.num.17. Peccatum tam grande malum est, ut propter illud tradat nos Deus Sathanæ,lib.2.c.11.nu.7. lib.4. c.53.num.2. Peccatores in perdita sua vita multa,& grauia tolerant inconuenientia,lib.2.c.17.nu.15. vsque ad 18. Peccatores pascuntur peccatis, sed non satiantur,lib.4.c.28.num.17. Peccatores diabolum habent regem, a quo lacerantur,non Deum consolatorem, li. 4.c.33.num.6.& 11. Peccatoribus frequenter dæmon adhuc bona temporalia,& cætera,quæ concupiscunt, nõ largitur,lib.14.c.6.nume.17. Etiam si hi primum falsis promissionibus decipiãtur a diabolo,lib.14.c.8.num.34. Peccatis, meretrix fallax dulcedinem miscet,ut decipiat, sed extrema amariora sunt absynthio,lib.14.cap.11.num.6. 7.12.vsque ad 15.cap.17.num.26. omnẽ substantiam prodegit luxuriando, in comessationibus, & post modũ nec filiquis satiabatur ut pœna perpetratæ responderet culpæ sic (Oleast.) numero 21.cũ populus murmorasset contra Moysem misit Dominus in populum ignitos serpentes. Mordet detractorum velut serpens in abscondito cum cui detrahit,& quasi ignis deuorat famã eius, quare Deus in eũ immittit ignitos serpentes qui & carnem mordeant & præcordia incendant,&c.

Hiere.3.

Apoc.17.

Validam tamen,quam patiũtur iniqui,mirè explicuit Bernardus edisserẽs caput 19.Matthæi: Ecce nos reliquimus omnia,&c.his verbis: Vidi ego aliquando quinque viros, quid ni freneticos dicam? Primus,qui in littore maris degebat,arenamque auidissimè fame cruciatus masticabat. Secundus sulphureo astans lacui exhalantem tæterrimum fœtidissimumque gestiebat haurire vaporem. Tertius fornaci incubans clementer accensæ,micantes scintillas hiãtibus excipere faucibus lętabatur. Quartus supra pinnaculum templi residens ore multum aperto, nec contentus eo aerem attrahebat, ac si totum speraret aerem deglutire. Quintus seorsum positus ridebat cæteros, ipse quoque ridendus, & maximè, proprias enim carnes incredibili quodam studio fugere laborabat,nunc manus, nunc brachia,nunc sanguinem applicans ori. Miseratus homines, causamque miseriæ scisciatus ab eis,vnam omnibus esse reperio, validissimam vtiq; famem,tum vero macilentissimas eorum facies contemplatus memini Prophetæ dicentis: Aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. Quid hęc uobis prosunt? Inquio: Non sunt naturales cibi, magis famem hæc prouocant, quã extinguũt. In quibus omnibus id significare voluit,quod nec hominum vniuersæ diuitiæ in primo homine significatæ,nec turpitudines,adulteria,&c. secũdi,nec iræ tertij,nec superbia quarti, nec præsumptio quinti,nec denique omnia mala hominem valent satiare. Satiantur.n.soli illi,qui esuriunt,& sitiunt iustitiam. Vnde is, qui in regionem venerat longinquam, in qua fames erat valida, satiari nusquam valuit. In fame.n. valida statum huius miserãdum describit,vbi dat pretiosa quęque pro cibo ad refocillandam animam,sicut captiuitatis Babylonicæ miserandam captiuitatem

Ber.ser.in c.19.Mat.

Psal.101.

Google

tem,quę contigit Iudæis enarrans Hieremias dixerat in Threnis: Oīs populꝰ eiꝰ gemēs, & quęrēs panē dederūt oīa, quę habuerūt p̄tiosa pro cibo,nō vt delectarent,aut satiarent,sed vt breui voluptate refocillarent. Similes illi, q dū sepultus esset in inferno , postulat guttulam aquæ,qua misere cruciatus in flā mis,in aliquo releuaret.Quibus verbis infęlicē peccatoris statū declarat, ī quo se fame perire dicit.Qui aūt plenius,diuiniusq; cognoscebat q̄ ibi erant mala, eum mortuum fuisse pronūciat, cū indignationem fratris senioris moderari voluisset. Morti.n.simillimum est , fame illa cruciari.Fames.n.cū vehemens est, hominem impellit,nō solum vt primogenita vendat , Sacerdotium relinquat pro esu lentium, sed ēt naturæ iura penitus obliuisci facit,sicut Hierem. in Threnis Hierusalem obsessam defleus dicit, ꝙ cum valida fames vrbem inuasisset,manus mulierum misericordium coxerūt filios suos , horribile dictu ,ne dicam factu. Fame actus impius peccat,ꝙ ingēs esse malum retulit Paulus,cum de gētilibus loqueret: Qui semetipsos, ait, tradiderunt impudicitiæ, in operationem immūditiæ oēs in auaritiam.In auaritia, dixit, q̄a numquam peccando satiant, nec eorum voluptas termino claudit.Sicut enim auaris crescente pecunia, crescit & eius amor, sic & hi,dum multa, & grauia ꝑpetrāt scelera,ad maiora, & grauiora patrāda accenduntur.Famem patiunt,vt canes, & circūeunt ciuitatem,si forte satient.Vnde Hieron.locum edisserens Pauli,quē retulimus,eorū,q peccabāt in auaritia, id animaduertit,ꝙ vbi nos legimꝰ:Qui desperātes semetipsos tradiderūt impudicitiæ, Græca exēplaria sic habēt:Qui indolētes seu indolorios semetipsos tradiderunt impudicitiæ. Dum omni abiecto frēno,& dolore ac trepidatione, ad peccandum accedūt ea animi propēsione,qua qui validissimam patit famem, accipit optatissimum cibum . Oleaster Exo.32.docens, ꝙ ad conflandum vitulum subito populus inaures vxorum & filiarum adduxit ad Aaron ait considera peccatorū omniū in vitia liberalita-

Luc.16.

Gen.25.

Thren.4.

ad Eph. 4.

Ps.58.

Eph.4.

tem,qui tenacissimi , & pauciſſimi sunt ad virtutes , quis propter virtutem ita facilię pretiosa sibi munera det sicut isti ad idolum conflandum fecerunt? Quot sunt in mūdo q p̄tiosa dona expendūt in meretrices q vxorē & filias alere & induere negligūt, imperat virtus & dormimus,annuit vitū & iā currimus . Admonet locus iste quā faciles simus ad vitia & quā desides ad opera virtutū.vtinā sic se sineret homo ad uitia rogari sicut ad opera virtutū, si inimico parcendum est,plurib. est opus q pacis negotium vrgeāt. Sic Hiere. duxit oēs qui q̄runt eā nō laborabunt in mēse suo inueniūt eam , ac si aptus dicant,tam procax est meretrix hæc & tā parata ad omnium cōcubitū,ut nō eos oporteat aut laborare, aut tēpus expectare sed ēt tpe mēstrui eam paratā inuenient,quem fęminæ congressum fugiunt & abhorrent;mille sunt impedimenta in ope bono,rara verò ait nulla in uitioso, omnia hic accelerant nō patitur populus vltra 40. dies expectare ducem , non tardat maures offerre, sacerdos statim idolum fundit,vitulus statim egredit, statim a populo adorat & clamorib. ac laudibus extollitur,sic filius hic prodigus famē patiēs ad omne malum anxie fertur. Cū ergo miseran dum hominis statum varijs medijs edisserat scriptura,dum in peccato morat, hūc aperit dns his quatuor titulis ī hac parabola, dū filiū hūc prodigum docet dilapidasse oīa bona sua,abijsse ī regionē lōginquā,adhasisse uni ciuiū regionis illiꝰ, in qua fames erat ualida,ipseq; īplere cupiebat vētrē de siliqs porcorū, nec poterat. Peccator uenūdatus dr̄ sub peccato.q a accepta dulcedine, ꝑ precio aīam diabolo vedit,cui subditur,& seruit,dū pascit porcos, li.14.c.17. nu.26. Peccatoris status miserandus maximè, & flēdus,q varijs comparationib. rectè in sacris literis narratur , lib. eod.nu.1. vsq; ad finē capitis,c.23.nu.25. & 26.

Peccatores aliqui , dum numquam peccatis satiantur , sed quotidie peccāt, & de malo ad malum pergunt , dicuntur peccare in auaritia,lib.14.cap.7.nume. 19. Peccatum homines abiectissi-

mos

mos facit, ſeruos, ſeras, dęmones, &c. li. 14. cap. 6. num. 11. Peccantibus primis parentibus, nudati ſunt, & conſuerunt folia ficus, quoniam peccatum ad tantá reducit humiliationem, vtilitatem, & erubeſcentiam priuans homines multis bonis, ibidem num. 1. Peccatoris miſerandus deſcribitur ſtatus, libro primo, cap. 22. num. nono, lib. 2. capit. 10. num. 17. vſque ad 20. cap. 14. nume. 9. cap. 17. num. 2. 3. & 13. cap. 19. numero 27. vſque ad 29. lib. 4. cap. 19. num. 6. 8. & 14. lib. 14. c. 6. nu. 38. & 42.

In ſe autem reuerſus dixit: Quãti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo. Surgã, & ibo ad patrem meum &c. Hæc eſt ſecunda huius Euangelij pars, quæ docet quibus is rationibus motus ſit, ut miſerrimum ſtatum deteſtaretur, & relinqueret. In qua id in primis aduertendum eſt, quod in ſe reuerſus eſt: cum enim in regione longinqua a Deo peregrè profectus moraretur, hominum nec perſuaſionibus nec exemplis, a malo valuit reuocari, ſed Deo mouente redijt præuarieator ad cor, qui phreneticus, inſanus, ac ebrius cum eſſet, miſeriam, in qua iacebat, non animaduertit, ſed medici ope, eiuſque amaris potionibus potatus, ad ſanam redijt mentem. Inſanuſque flagellis correctus eſt, ſicut vulgo dicitur, *que el loco por la pena es cuerdo*, vinumque quo madebat, nec perpendebat ebrius, quod cunctis eſſet deſpicabilis digerens, in ſe reuerſus eſt in ſe pœnis reuerſus ſicut ait Oſe. ca. 8. ſcribam eis multiplices leges meas, i. reuocabo eis in memoriam leges afficiendo eos eis pœnis, quæ Deut. 27. & 28. propoſitæ ſunt legem uiolantibus, in legis pœnas patientur legis recordabuntur, &c. (Caietanus) Reuerſio autem fit per actum intellectus, conſiderauit enim cũ gemitu, & mœſtitia ſtatum priſtinum, quod licet indignus, eſſet tanti patris filius creatione, redemptione, & quod fuerat adoptione.

Memor domus paternæ, hoc eſt, gratiæ priſtinæ amiſſæ, magnæ abundantiæ ſpiritualium bonorum recordatus eſt, cum dixit *Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus* Hęc cõſideratio intus habita parturit propoſitum ſequens efficax: *Surgam, & ibo ad patrem meum. Surgam* a tanta miſeria, in qua animo conſternatus miſer iacui, *& ibo* affectibus, ab hac conſuetudine male operandi. *Et dicam: Pater, peccaui in cœlum, & coram te* ſicut Dauid flens peccata ſua dixerat: Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci. Conſiderauit, vnde deciderat, & quo, ſed tamen ne exemplo Iudæ, aut Cain deſperaret, qui tam miſerè ceciderat in tam immania ſcelera, ſpe bona ſubleuatus dixit: *Surgam, & ibo. Peccaui in cœlum*, quoniam cœlo iniurius fui ei præponendo terrena. *Peccaui in te*, quia tuam voluntatem, quæ in terra ſicut in cœlo exequenda erat, ab homine implenda ſicut ab Angelis, poſthabui meę. *Surgam*, ne lęteris inimica mea, quia cecidi, quoniã reſurgã. Dominus. n. ſuſcitat de terra inopã, & de ſtercore erigit pauperẽ ad tãtam fęlicitatẽ, vt ſedeat cũ principib. & ſoliũ glorię teneat. Dñi. n. ſunt cardines terrę, vt qui in extremis malorum morant, reducant ab eo. Numquid qui dormit nõ adijciet, vt reſurgat? Erigeť, Dño ſubleuãte, qui erigit eliſos, vt miſeriã, in qua sũt, derelinquãt. Et illuminat cęcos, vt eã agnoſcãt. *Ibo*, qui lõge a domo paterna peregrinatus ſum. Indignꝰ sũ q filius eiꝰ vocer. Sed ipſe eſt, de quo legimꝰ: Calamũ quaſſatũ nõ cõteret, & linũ fumigãs nõ extinguet: *Surgam*, Surgere. n. iuſtorũ eſt, & ſtare, peccatorũ ãt iacere. Iuſti sũt de quib. ſcriptũ eſt: Ecce nũc bñdicite Dñm oẽs ſerui Dñi, q ſtatis ĩ domo Dñi, ĩ atrijs domus Dei noſtri. De peccatorib. aũt: Adhęſit pauimẽto aĩa mea. Conſiderauit ꝑdigus filiꝰ miſerandũ ſtatũ, in quo iacebat, & ꝙ diuina bonitate factũ eſt, vt vię eiꝰ ſpinis circũcluderent, dũ abſens a patre *peregre profectus in regionem longinquã poſtquam cõſumpſit omnem ſubſtantiã ſuam cœpit egere*, ſeruꝰ dęmonis ex filio Dei effectꝰ eſt, paſcẽs porcos fame peribat. Maledictionẽ illã cõſecutꝰ, quã illi ſimiles accipiũt loco hęreditatis: Attenueť fame robur eiꝰ, & inopia inuadat coſtas eius. *Ibo*, qm̃ licet ego, quod

Michea 7.

Pſal. 112.

Eſa. 40.

Eſa. 145.

Eſa. 42.

Pſa. 133.

Pſa. 118.

quod erat filij amiſerim luxurioſe viuendo, ipſe autem quod eſt patris proprium amittere non valet. hic filius ꝓdigus, qñ veri pœnitentis exemplar eſt bonorum recordatur quæ amiſit peccando non delitiarum in quibus vixit cum ſubſtantiam diſſipauit vt olim Iudæi in graue malum recordabatur. Num. 11. carnium & piſcium quæ in Aegypto edebant. Maximum malum eſt ait Oleaſter ꝙ vitia recordatione lædunt cui non poſſunt ſua præſentia nocere. In hoc pœnitẽtes maxime laborant vt vitiorum præcedentium à ſe memoriam pellant ne ſimiles ſint illi qui aiebat Oſeæ 2. vadam poſt amatores meos qui dabant mihi panes, &c. Sed recordentur bonorum quæ peccãdo amiſerant vt filius hic prodigus fecit &c. & dicant pater: *Peccaui in cœlum* (Auguſtinus) In conſpectu tuo. Domine, peccaui, & teſte cœlo, non intra priuatos parietes incluſus, ſed in orbis præſentia, quem ſcandalizaui. Vt ad Dominum, immo patrem amantiſſimum, reuerteretur, duo inueniebat multa conſideratione digna; vitiorũ faſtidium, & propriæ miſeriæ conſiderationem. De his omnibus eleganter diſſerunt Sancti. In primis, quod prodigus hic conſiderans ingentia flagitia non deſperauit, ſed dixit: *Surgam & ibo*. Sic enim ſunt peccata recordanda, vt nos in deſperationem non inducant, lib. 2. cap. 12. num. 24. & 25. lib. 4. c. 34. n. 5. *In ſe reuerſus, &c.* Peccati recordatio, & cognitio multas parit vtilitates, lib. 3. c. 22. nu. 5. 6. 9. c. 23. nu. 13. vſq; ad 10. c. 25. nu. 2. vſq; ad 4. & 18. lib. 4. c. 16. nu. 1. lib. 14. c. 10. nu. 1. Peccaminum fœtor &c. ingens eſt, qui niſi venerit ad peccatores, non gemunt, li. 14. c. 6. nu. 3 6. c. 17. nu. 24. & 25. Peccati recordatione ſtimulatur cor, ne iterũ homo peccet, lib. 14. c. 10. nu. 1. 2. 5. 7. 8. 9. & 12. Peccata depicta habere debet homo in memoria, vt Deus ea deleat, ibid. nu. 14. c. 17. nu. 24. & 25. c. 23. nu. 21. Peccator cogitet qualis ex quali ſit effectus peccando, ſicut filius hic ꝓdigus conſiderauit, vt reſipiſceret, lib. 14. c. 22. nu. 8. 16. & 29. c. 23. nu. 25. & 26. Peccator, dum conſiderat propria mala, ad Deum reuertitur paternum eſuriens panem, lib. 18. c. 11. num. 27. Prodigus fame preſſus multis vallatus calamitatib. dum non valet accipere, q̃ deſiderat, quæ omnia Dei accidunt miſericordia, ad ipſum reuertitur patrem. Peccatis immiſcet Deus miſericordia ſua amatiſſimas difficultates, & multas vt homo priſtinum deſerens ſtatum reuertatur ad ipſum, lib. 18. c. 14. nu. 12. Peccatorib. Deus offendicula greſſib. Obijcit, vt eos a malis arceat, lib. 14. c. 19. nu. 23. Peccatores Deum quærunt in tribulatione, quem in pace contempſerunt, lib. 4. c. 8. nu. 12. Prodigus fleuit peccata ſua conſiderans bona paterna, quib. priuatus fuit, & mala, quibus in regione longinqua preſſus fuit, & abundauit, lib. 1. c. 4. nu. 8. vſq; ad 11. lib. 3. c. 4. nu. 3. li. 4. c. 19. n. 6. vſq; ad 9. & 14. lib. 10. c. 2. nu. 1. & 2. lib. 14. ca. 6. nu. 11. 19. 20. 22. 24. 25. vſq; ad 29. & 40. c. 17. nu. 16. Peccata aũt relinquẽda ſunt, vt pœnitẽtia Deo ſit grata. Propoſitũ. n. efficax relinquendi mala includit eſſentialiter in pœnitẽtia, qualis fuit in filio ꝓdigo, cũ dixit: *Surgam & ibo*, & id efficaciter operatus eſt. Pœnitẽtes ſic flere debẽt pẽtã, & ab eis recedere, vt fructus exhibeãt pœnitẽtiæ dignos, lib. 14. c. 22. nu. 9. 11. vſq; ad 13. 16. 25. 26. 30. vſq; ad 32. & 34. Per pœnitentiam cum fiducia accedere debet homo ad Deum factorem ſuum, lib. 14. cap. 23. num. 24.

Auguſ. lib. 2. Quæſtio. in Euang.

Surgens venit ad patrem ſuum. Cum autem adhuc longe eſſet, vidit illum pater ipſius, & miſericordia motus eſt, & accurrens cecidit ſuper collum eius, & oſculatus eſt eum. Dixitque ei filius: Pater peccaui in cœlum, & coram te, iam non ſum dignus vocari filius tuus. Accurrit ei pater, quoniam ſicut pannus menſtruatæ vniuerſæ iuſtitiæ noſtræ. Nec accurrit tantum, ſed ſeruos miſit in regionem longinquam, ait Bernardus, qui eum reuocarent ad propriam domum. Primus ſeruus timor fuit, qui eum reperit paſcentẽ por cos funibus peccatorum ſuorum conſtrictum, & miſerè ligatum, ne valeret egredi,

6 *Ber. ſer. de filio prodigo.*

egredi, inuenit eum miserum, & ridentem, & in miserijs securum, quem verbis, & verberibus vrgens vt exiret, & rediret tanta miserum confusione deiecit, vt sicut mortuum iam vicinus iaceret, & adhæreret in terra vēter eius. Post hūc seruus alter, cui nomen erat spes, accessit, & quem timore exanimem vidit, & iacentem, eum erigit dicens: *Quanti mercenarij in domo patris tui, &c.* Vade, & sic ei loqueris: *Pater fac me sicut unum de mercenarijs tuis.* In se reuersus, & tanta perpendens mala, spe animatus audit seruum dicentem missum esse a patre, vt illum non deserat donec introducat in domum patris sui, & in cubiculum genitricis suæ. Super hæc omnia adduxi tibi missū a patre equū desiderij, quem ascendens spe comitatus non læderis. Loco calcarium exempla dedit Sanctorum, sellamque deuotionis. Spes præcedens comitabatur eū, timor autem sequebatur verberibus eū vrgens, & minis.

Exo. 15. Tunc cōturbati sunt principes Edō, robustos Moab obtinuit tremor, &c. Irruat super eos formido, & pauor in magnitudine brachij tui, fiant immobiles quasi lapis, donec pertranseat filius, Domine. Sic properanti in occursum pergit pater diuina sapientia, quæ præoccupat eos, qui se cōcupiscunt. Misericordia motus est pater, ut misero, & nudo, sordido, & algenti filio, macieq; confecto prouideret. Accurrit effectu misericordiæ accelerando veniam. *Cecidit super collum, & osculatus est eum.*

Sap. 6.

Caiet. Amplexus cum osculo, ipsa gratia recōcilians est his signis descripta, ad significandum magnitudinem affectus, & effectus diuinæ benignitatis erga pœnitentem. Et quia diuinum affectum explicare non potuit sacer Euangelista, alia similitudine, amplexum & osculum vocauit diuinam benignitatem, affectum, licet maior esset animi teneritudo, quam quæ amplexibus, & osculis hominum significatur & ostenditur. A peccato sine gratia surgere non valemus, & ideo accurrit pater, dum adhuc filius lōge esset, li. 14. c. 6. n. 43. & 44. c. 7. n. 20. c. 8. n. 27. Peccatores Deū cōsolatur, ne desperēt, sed resipiscāt, ideo osculatus est filiū prodigū, lib. 4. c. 6. num. 6. 13. & 14. c. 7. nu. 3. & 4. li. 14. c. 17. n. 6. vsq; ad 8. Peccata delēda sunt per pœnitentiam, adiuuante Deo, libro quarto, capit. 14. nnmer. 2. 5. 7. 10. & 11. & 17. Hunc consolatur pœnitentē, ne nimia absorbeat tristitia, li. 5. c. 1. n. 13. *Cecidit super collum eius* Multorum enim peccatorū colla Deus calcat, sup alia cadit.

Cum enim superbia tument, eorum calcat colla, vt in Antiocho, Herode, Nabuchodonosore, & alijs videre licet, ruit autem super collum peccatoris pœnitentis, quem consolatur, sicut & hunc mire consolatus est. Sed quoniam diuini fauores priuare non debēt peccatorē pœnitentē propria cognitione, subiūgit is: *Pater peccaui in cœlum, & coram te.*

Sed illud cōsideratione dignum est, quod cum in regione longinqua de reditu cogitās proposuisset, obfirmassetque animo, quę ad impetrandā ueniam dicturus esset patri, statuisseteq; dicere: *Peccasse in cœlum, & coram te,* & insuper *non sum dignus uocari filius tuus*, nec id solum, sed his addere: *Fac me sicut unum de mercenarijs tuis*, hoc tertium prætermisit, primum quia dolore eximio præpedit' verbis edicere nō ualuit, ꝙ mēte cōcepit dum lachrimę verba abstulerūt, 2. quādo pater dum dixit cito proferte stolam primam moræ impatiēs diuinę bonitatis & author & hominū amator & filij pater ītercidit verba & ꝓperauit vt ei' nuditati ꝓuideret aduc verba nō finierat, & ait: cito ꝓferte stolā, adhuc eo loquēte dicā ecce adsum aliqui ꝓoccupat eos qui se concupiscunt, & tertio ꝙa cum peccator in se sentire, & experiri cęperit diuinam cōsolationem, veluti absorptus a paterna benignitate, se totum iacere in patris gratia, nihil petit, sed tātum confitetur peccatū suū, & indignitatē, cętera relinquēs paternę benignitati, vt eū restituat ī domū postulat, peccata deplorat, miserandum statū edicit, an verō eū uelit in pristinam dignitatē filij restituere, quā nō mereret, an potius grām illi cōferre mercenarij, velit, suę dimisit volūtati, q̄ in oībus exequiā vult, ꝙ expertus est

Caiet.

pro-

propriæ voluntatis nocumenta, qua, libero q. arbitrio cum abusus esset, in mala deuenit vix credibilia, &c.

9 *Dixit autem pater ad seruos suos: Cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamenta in pedes eius, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur, &c.* Quid hæc significent, vide lib. 7. cap. 8. num. 10. vsque ad finem Euangelij. In quibus verbis vltima pars Euangelij continetur, vbi duo dicit Euangelista, in quibus mira eius demonstratur bonitas. Alterum est quod filium prodigum in suam restituit gratiam cumulatissime, alterum vero, quod filio maiori persuasit, vt congratularetur filio prodigo reuertenti in domum paternam, & scelleratam miserandamque vitam relinquenti. Stolam primam proferre iubet, & induere illum, vt eum sic restitutum in pristinam gratiam gratiam significet, & ad antiquam dignitatem reparatum; sicut vestiuit discoloribus fœminam, *Matth. 16.* quæ misere perierat. Vel per vestem hanc talarem charitatem significat, quæ operit multitudinem peccatorum, sine qua ad regias nuptias, & ad vitulũ saginatum nullus ingreditur securus. *Gen. 37.* Hæc est vestis talaris, quam fecit Iacob filio suo Ioseph, quem præ cęteris filijs diligebat. Prorrigit & annulum, vt opera exteriora pœnitentium bona sint, & decora, quæ antea, cum homo in statu execrando peccati iacebat, turpia erãt. Annulus in manu fides est operibus *Ezech. 16.* ostensa: Dedi armillas in manus tuas. *Agæi 2.* Factum est verbum Domini in manu Agæi, vt fidem manibus ostendas, non in solo sit intellectu, aut auribus. Ne homo fidem habens, & non opera, *Habacuc. 3.* audiat: Ficus non florebit, & non erit germen in vineis, lib. sexto. cap. tertio, numero 8. Similisque sit talis ficulneę, quæ folia habebat, & non fructus, cui maledixit Deus, & aruit, ibidem numero secundo, & 25. Fides enim aliquando amittitur, quia sine operibus est ociosa, ibidem numero nono, vsque ad vndecimum, 27. & 28. Vel annulus significat familiaritatis erga Deum insignia. Per calceamenta vero custodia diuinæ gratiæ, qua affectus hominum ita muniantur, vt inter scorpiones securus ambulet: super aspidem, & basiliscum tutus incedat, & con *Psal. 90.* culcet leonẽ, & draconẽ, calceatus hiacyntho. Et vitulum saginatum occidit *Ezech. 16.* pater, vt cõtinuo filius hic epularetur. Vitulus enim saginatus in principio cõuersionis peccatori frequẽter datur, vt magna consolatione interni gaudij afficiatur, vt hoc medio confirmet in via Dei, qualẽ consolationem, & delicias numquã experti sunt iustorũ plerique. qui iugiter in virtutibus, & bonis operibus fuerunt occuppati, qui significãtur per seniorem filium. Is enim non omnes iustos repræsentat, sed tantum eos, qui in timore Dei perseuerantes spiritualibus consolationibus interni gaudij non reficiuntur in hac vita. Quod enim seniori filio, nec hædum dederit vsquam, vt cum amicis epularetur, qui tamen mandatum Dei non præterierat, dederit autem huic iuniori vitulũ, non contigit, eo quod ipsum plus diligeret, sed ne si is paternam non experiretur benignitatem, rursus peregre profectus in pristina laberetur mala. Sicut & Augustinus narrat in cõfessionibus, quod cum primum ad Deum reuersus est, illis diebus non satiabatur dulcedine mirabili considerare altitudinem consilij diuini super salutem generis humani, colloquebatur cum matre valde dulciter apud ostia Tyberina, cum primum conuersus est. Furens *Act. 9.* Paulus prostratus a Domino apud Damascum conuersus est, & statim, antequam illam egrederetur ciuitatem, raptus est, & vidit arcana verba, quæ *Philip. 3.* non licet homini loqui, vt posteriorũ oblitus in anteriora se totum extenderet, & occuparet animum. Et huic occidit vitulum saginatum, vt conseruetur in bono. Pœnitentibus, & conuersis non continuo adsunt tentationes, ne ad mala reuertantur, quæ reliquerunt, lib. 7. ca. quarto, num. decimo quarto, vsque ad 16. Murmuratio autẽ senioris fratris, & indignatio secundum Theophilactum, ingentem po-

tius admirationem significat, quæ tanta fuit, vt ex ea murmuratio sequeretur, si vir ille iustus non esset. Secundū autem sententiam Hieronymi imperfectionem iustorum significare Dominus voluit, videntes tantam Dei benignitatem in peccatores. Vel primum motum indignationis, qui communis est & iustis, & peccatoribus, intelligendum censuit.

DOMINICA III. in Quadragesima.

EVANGELIVM.

Erat Jesus eijciens dæmonium, & illud erat mutum. Luc. 11.

1 Domi. 3. in Quadrag

De hoc Euangelio differitur lib. 2. ca. 5. num. 2. cap. 8. nume. 22. lib. 3. capi. 5. num 64. & 65. cap. 17. nume. 14. lib. 4. cap. 32. num. 3. cap. 33. nume. 2. cap. 36. num. 4 vsque ad 6. lib. 13. cap 8 nume. 7. cap. 12. num. 2 lib. 14. cap. 7. agitur de reincidentia, lib. 16 cap. 9. num. 1. & 2. lib. 18 cap. 10 num. 11.

TOTIVS huius Euangelij breuis summa hęc est, quod cum miser quidam homo cęcus esset, & mutus, cuius cæcitas, & sermonis impedimentum nō fuerat à natura, aut ab alia extrinseca causa, & defectu, sed tantum ex præsentia dæmonis, qui illi oculorum, & linguæ vsum abstulit, Christus Dominus totius morbi radicem auferens, eum dæmonium expulisset, homo ille & vidit, & loquutus est, quo miraculo cum in admirationem plebei essent adducti, Phariſæorum quidam signa quærebant e cœlo, alij verò opus hoc diuinæ potentiæ proprium principi dæmoniorum tribuentes aiebant blaſphemę: Dominum in virtute Belzebub eijcere dæmonia, quorum insanam blaſphemiam Christus Dominus quatuor elidit rationibus, quibus ingens horum hominum scelus, & stultitia demonstratur. Has rationes eleganter edisserit Caietanus, qui consulendus est, quarum hæc est breuis summa. Prima: *omne regnum in se ipsum diuisum desolabitur &c.* In qua id docere intendit, quod princeps dæmoniorum ageret contra regnum proprium, quod est manifestè inconueniens. Cum hæc sit summa tyranni huius cura, hoc maximum illius studium, regnum propriū conseruare, & illud totis viribus velle amplificare, propriamque ditionem extendere, quod nō fieret, si Sathanas cōtra se diuisus Sathanam pelleret ab hominibus. Secunda ratio: *Si ego in Belzebub eijcio dæmonia, filij vestri in quo eijciunt?* Ratio sumitur ex parte filiorum Iudæorum. Quæ consistit in hoc. Si ego accusor a vobis, filij vestri, quos non accusatis, testantur, quod non in Belzebub eijcio dæmonia. Et appellat filios vestros, vel discipulos suos, ut Caietanus docet, vel vt Cornelius Iansenius probabilius credit exorcistas, qui eijciebant dæmonia, & tamen non reputabantur Magi. Tertia ratio: *Porro si in digito Dei eijcio dæmonia, &c.* Hæc ratio ab effectu diuinæ sumitur operationis, quasi dicat, aut eijcio dæmonia in principe dæmoniorum, aut in digito Dei, primum dupliciter probauit esse non posse, modo ostendit quod si in digito Dei, id est, per specialem, & exactam operationem diuinam pellit dæmones, proculdubio iam aduenit ad vos Iudæos regnū Dei à Prophetis prædictum regnum Messiæ. Ait ergo, ab effectu cognoscite me in digito Dei eijcere dæmonia, quia attuli ad vos regnum Dei. Non enim aliud annuncio nisi regnum Dei. Ad hoc laboro, vt Excluso regno peccati, regno carnis, & regno mundi a cordibus hominum, regnet Deus in illis. Ad id. n. fortem armatum diabolum quiete possidentem genus humanum expuli, tollens in primis arma, quib. armatus erat dęmon (quæ proculdubio vitia sunt, sicut arma Chri sunt virtutes) & demū spolia eius distribui, quę homines sunt.

Caiet. 1. Ratio.

2. Ratio.

3. Ratio.

Qui

4. Ratio. *Qui non est mecum, contra me est, &c.* id est, qui non conuenit mecum in bona voluntate, & bona actione contra me pugnat, & non adiuuat regnum Dei. Itaque non datur medium inter colligentem mecum, & dispergentem, ac per hoc cum dæmon sit dispergens homines a regno Dei, non potest fieri, vt me adiuuet, qui colligo ad Dei regnũ homines. *Cum immundus spiritus exierit ab homine, &c.* In qua similitudine intendit, quod diabolus, qui exijt à gente Iudæorum per Patriarchas, & Prophetas, non inueniens requiem in gẽtibus, in quibus per Euãgelium regnabit Deus, reuerteretur ad Iudæos, tamquam domum scopis mundatam, & ornatam, tamquam prouocatiuam dæmonis, ad hoc, vt inhabitetur, & fient nouissima peiora prioribus, &c.

2 Cum Ecclesia in toto hoc quadragesimæ tempore, hominum velit proteruiam reuincere, vt miserandum peccati statum deserant, vt in cepto perseuerẽt bono, in hoc Euangelio, in primis ignaui, & pusillanimitati quorundam conatur respondere, qui cogitantes dæmonis potentiam, fortitudinem, sollicitudinem, indefessum animum, virtutis iter aggredi non audent dum putant tanta audacia dæmonem præditum, vt non miretur, si Iordanis vniuersus influat in os eius, absorbeatque fluuium ingẽtem. Nec mirum si Iordanem totum deglutiat, qui cauda & traxit quondã, & trahit quotidie tertiam partem Stellarum, eorum, scilicet, qui in cœlis iam morari videbantur. Ne ergo deficiat homo, dæmonis considerans audaciã, cum in Euangelio hodierno fortem, armatum vocat Deus, sed victum à Domino Iesu, armis nudatũ, cuius spolia distribuit mira bonitate sua. Fortem, ait Chrysosto. vocat Christus Dominus diabolum, non vt nos tereat, sed vt reddat sollicitos. Nam quamuis infirmus sit, fortior est homine negligente. Fortem eum facit negligentia nostra, nõ terreat te, qd is vocitetur fortis, te cõsoletur, quod ligatus est. Opprobrio enim, & tortura dignꝰ est, qui à ligato vincitur hoste. Ligauit eum Dominus, vt à nobis conculcetur. Ligatus est, vt nostra sit cum facilitate victoria. Diripit vasa fortis trahens homines ad notitiam sui. Per girum dentium eius formido. Corpus illius, quasi scuta fusilia cõpactum squamis se prementibus. Sternutatio eius splendor ignis, & oculi eius vt palpebræ diluculi. In collo eius morabitur fortitudo. Reputabit quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridũ, æs. Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. Non est super terram potestas, quæ cõparetur ei, qui factus est, vt nullum timeret. Vnde subdit Chrysost. diabolũ alloquens: Qui te diligunt, etiam ligatum te non dimittẽt, qui autem te derelinquerint ligatum, apud te fuerunt coacte. Alligo te, ne nolentibus violentiam facias. Ita intelligit Augustꝰ locũ Apocalypsis: Et vidi Angelum descendentem de cælo habentem clauem abyssi, & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draco nem, serpentem antiquum, qui est diabolus, & Sathanas, & ligauit eũ per annos mille, & misit eum in abyssum, & clausit & signauit super illum, vt non seducat amplius gentes. Ligatus, cum mille annis cohibens, & frenans eius potentiam ab eis seducendis & possidendis, qui fuerant liberandi. Per mille autem annos intelligit omnes huius sæculi dies, in quibus erit in abyssо, hoc est, in multitudine innumerabili impiorum. Clausit abyssum, ne egrederetur. Alligauit eum (inquit capite 8.) ne vi, aut fallacijs suis homines perdat. Si enim ei Deus talem præstitisset licentiam, in tam longo tempore contra tantam hominum imbecillitatem assidue pugnans, deiecisset multos, quod ne faceret ligatus est. Si dixeris, ait Augustinus: Si ligatus est, qua ratione tam potens est? Præualet, inquit, tepidis, præualet negligentibus, sicut canis, qui vinculis ferreis concatenatus est, qui non mordet, nisi eum, qui falsa securitate ad eum accesserit. Qui ligatus est, latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest nisi volen-

Iob 41.

20. de ciui. c. 7. Apoc. 20.

Ser. 197. de tempore.

Simile.

Apoc. 12.

Hom. 29. imper.

Iob 40.

Digitized by Google

tem. Nec ſolum vicit eum, arma abſtu-
Auguſt. in Pſal. 67. lit, ligauit, ſed & ſpolia diſtribuit Dominus Ieſus; Sicut Regius Vates multo ante prophetauerat dicens: Et ſpeciei domus diuidere ſpolia. Dominus enim impios homines, qui dæmonis ſpolia erant, ab eius eripuit poteſtate, & diuiſit ea, cum dedit quoſdam
Epheſ. 4. quidem Apoſtolos, alios uero Euangeliſtas, alios autem paſtores, doctores ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti. Et hæc eſt ſpecies domus, ſcilicet, Eccleſiæ, cui ſpolia diuiduntur. Vide verbo Chriſtus turris a facie inimici, ne vulnerentur, ſed potius vulneremus illum gladio bonorum operum, lib. 3. cap. nono, num. 27. Chriſtus dæmones traduxit, & de illis triũphauit, vt ſanctificatio ad nos tranſire potuiſſet, lib. 7. cap. nono, num. 1. Dæmones fragiles fiunt, dum nos fortes efficimur, gigantes autem, ſi nos efficiamur ſegnes lib. ſecundo, capit. ſeptimo, num. 3. cap. 8. num. 38. & 39. capit. 35. nume. 5. Dæmones, etſi gigantes ſint, vincit Dominus per nos, quaſi ſi locuſtis pugnet, & ſuperet Aegyptios, lib. ſecundo, cap. ſeptimo, num. 2. & 3. Diaboli imbecilles, ne occidat eos, qui ſunt in Eccleſia, niſi iſti voluerint, lib. 2. cap. 8. nume. 18. 26. 27. 30. & 39. lib. 4. cap. 32. num. 2. Diabolus non ſupplãtat, niſi volentes, lib. 2. cap. 8. nume. 23. 38. & 39. lib. 4. cap. 35. nume. 5. cap. 37. num. 11. Diabolus modo ligatus eſt in cordibus impiorum, lib. ſecundo, capit. 8. num. 35. 36. 38. & 42. Diabolus poſt aduentum Chriſti ligatus, tantum præualet negligentib, lib. 2. cap. 8. nu. 38. vſque ad 41. lib. 4. cap. 32. num. 2. Diaboli vires ſemper reſtringit Deus, lib. 2. cap. 8. num. 42. lib. 4. cap. 35. num. 3. 5. 6. 8. 9. 14. 15. & 16. cap. 37. num. 11. Diabolum fortem efficimus, cum peccamus, lib. 2. cap. 11. num. 1. & 2.

3 Secundo id nobis perſuadere cõnatur Eccleſia in quadrageſimali pœnitẽtia, quod & magnopere conſiderãdum eſt ab his, qui per confeſſionem dæmonem a ſe expulerunt, quod & aperte Euangelium demonſtrat hodiernum, neminem poſſe ſecuritatem ſibi polliceri, quãdiu theſaurum diuinum in vaſe fictili habuerit, ſed bonis, & continuis virtutum exercitijs debere vacare, ne dæmon, perpetuus & ſollicitus hominis inſectator inueniens domum eius vacantem, ornatam, & ſcopis mundatã dicat: *Reuertar in domum meam, vnde exiui*, cum ambulans per loca inaquoſa quærens requiem non inuenerit, qualia ſibi dulcia ad habitandum iudicauerit. Vt enim optimè aiebat Chryſoſt. Vt homo ſalutem conſequatur æternam, vt dæmonem inhabitantem non habeat, non ſatis illi eſt malum non facere, niſi & bona operetur, cum virtus ſic declinare à malo prædicat, vt faciendum inſuper bonum doceat. Quid proderit ſeruo, domino iniurium non eſſe, ſi illius nõ exequatur voluntatem? Aut verò noxias herbas ab agro eradicare, niſi poſt modum ſeminaueris granum? Virtutis opera exercenda ſunt ad ſalutem, nec ſat eſt malum non facere, lib. 18. capit. 10. num. 11. 12. 14. 16. 19. vſque ad 21. & 26. cap. 12. num. 11. In virtute ſic proficiendum eſt, vt nullus ſit dies, in quo bonum non faciamus, lib. 18. cap. 12. num. 8. 11. & 15. Virtus varijs mutationibus eſt ſubiecta, vt nullus ſecurus ſit, ſed multa cura eam curet conſeruare, lib. 18. capit. 13. per totum, maximè nume. tertio, nono, & 10. Vita durante ab hoſtibus tuti eſſe non poſſumus, lib. ſecundo, capit. quinto, nume. 11. vſque ad 14. 33. & 34. cap. ſeptimo, nume. 24. capitu. nono, num. 6. In vita hac nemo ſecurus eſt a lapſu, lib. ſecundo, cap. 10. num. octauo, libro nono, capit. 21. num. 16. lib. 14. cap. 21. num. 41. lib. 15. cap. 6. num. 3. & 4. lib. 18. cap. 13. nume. 5. & 10. Vitam hanc bonis actionibus conſecrans, & ab illis non recedens, tempus redimit, lib. 17. c. 1. n. 6. Vt ergo Chriſtus Dñs hoĩum exciter sõnũ, vt eis bona opera ſuadeat, & Eccleſia doceat, poſt confeſſionẽ & cõdonatã veniã, fructus dignos pœnitẽtię faciẽdos, hac parabola edocet hoĩes dicẽs: *Cũ immũdus ſpũs exierit ab homine, &c.* Pnĩa peracta nouę tentationes inſurgunt,

Serm. 16. ad Epheſ.

insurgunt, ne securitas, & negligentia hominem prosternant, lib.7.capit. 4.num.12.13.& 16. Pœnitentes sic flere debent peccata, vt etiam fructus agant pœnitentiæ, lib. 14.capi.22.nu. nono.11.vsque ad 13.16.25.26.30. vsque ad 32.& 34. Domum dicens vacãtem, eius animæ statum significat,quæ ad dæmonem excipiendum parata est, scilicet, quæ spiritualibus præsidijs & munimentis destituta, facile hostibus aditum præbet. Vnde duplex est status periclitantis animæ, alter cum iam a dæmone est possessa, in illius ditionem redacta, illi ut credituli tyranno paret facta abominabilis, sicut & hospes quem & recepit, & dilexit. Alter eius status est,cum nondum in potestatem eius est tradita, sed huic periculo multum est proxima. Similis ciuitati & turri munitæ, quæ a validissimo, potentissimo exercitu vallata, aliquando subijcitur hosti, quam ingreditur, vexillisque deiectis alienis, propria suspendit,occidit milites,trucidat hostes, omnia lachrymis plena relinquit, &c. Aliquando nondum ad id mali res deuenit, sed huic exitio vrbs quam proxima est, cum uidelicet milites lassati animis, inermes & fame pressi, vix arma capere valent, quando victus inopia, inuadit eos taliter, vt cibus, & potus eis detur in mensura, quando muri deiecti sunt, & conquassati, hostes multiplicati, vt vix spes vlla relinquatur euadendi. Sic & animæ contingit Christianæ, cum aliquando peccatis subdita, & a dæmone possessa il-

Osee 9.

Similc.

li omnino est subdita, sicut in peccatoribus accidit, qui peccatum iam patrarunt mortale. Aliquando huic periculo proxima est, cum spiritualibus armis, & præsidijs destituta, nec sacris lectionibus, nec orationi, nec vigilijs, nec ieiunijs, nec eleemosynis, nec Sacramentorum frequentiæ intenta, nec sacris collocutionibus, occasiones non fugit peccati, nec sensus coercet, quibus mors ingreditur domum suam, quibus omnibus sic manentibus, vt corruat homo necesse est. Vnde hæc potissima dæmonis est solli-

citudo, vt homines imparati sint, & inermes, vt primo corruant congressu. Sicut enim hæc summa Philistinorum fuit cura, ut cum inter ipsos & Israelé tam frequentia essent bella, vt nullus esset faberferrarius in Israel, qui arma fabricaret, ut cum prælium inirent, omnes inermes inuenirentur, sicut cõtigit, vno Saule, & Ionatha exceptis, quo facile in manus venirent hostium, qui ad pugnam armati veniebant; sic & diabolus domum inueniens vacantem, hominesque inermes, ipsam ingreditur multis comitatus spiritibus, & homines ingrediens, armatus mirabiles strages dat. Vnde Iob, cum de diabolo sub nomine Behemoth loqueretur, dixit: Faciem eius præcedet egestas. Quoniam antequam animam intret, ipsam sanctis exercitijs priuat, ut egestate pressa bonorum operum, quibus non vacat, facile vincatur. Cũ Holofernes Betuliam in suam redigere potestatem conaretur, aqueductus, per quos aquæ ibant in ciuitatem, confregit, ut isti fatigati illius incolæ ultro eius subijcerentur ditioni, cum nullus egredi valeret, ut communi posset subuenire necessitati, nec suppetię ingredi vrbem valerent,quæ exercitu circumdabatur barbarorum, soloque diuino consilio tantum,effugere malum potuere,diuina potẽtia sapientia & bonitate, potius quam armis victoriam comparantes, & necem euadentes. Hoc est inimici nostri ingenium,cum homines exercitijs sanctis priuat,vt infallibiliter in eius veniant ditionem, nisi Deus mira bonitate sua iam iam intrantem hostem eneruet, & perdat. Hinc perpendere licet hominum multorum insaniam,qui his contenti, quæ Deus præcipit,ieiunia,confessiones,Eucharistiam,orationes,&c. tunc tantum quærunt,cum Dominus sub commina tione mortis æternæ ista indixerit.Qui animam his destitutam præsidijs,ab hostib. defendere non magis valent, quã posset ciuitas absq; muro a potẽtissimo tueri exercitu. Nisi adsint milites, arma,muri,&c. quib.cõseruari salua possit,alias dux,etsi vrbẽ nõ tradat hostib.

1.Reg. 13.

Cap 41.

Iudith 7.

vt traditor grauissimæ negligentiæ pœnas dabit. Lex præcepit homini, ne vxorem concupiscere proximi sui, qui audit iustum dicentem: Oculus meus deprædatus est animam meam in cunctis filiabus vrbis meæ, claudat oculos, ne intueantur, quod concupiscere non licet. Lex præcipit ne detrahas honori fratris, caue superflua colloquia, per quæ itur ad noxia. Lex interdicit periurium, ne iures frequenter, quoniam repleberis iniquitate, & à liuore non eris immunis, sicut seruus assidue flagellis cæsus, &c. Oleaster Exo. 5. enarrans mystice q̃ Pharao paleas abstulit Iudæis ait opera luti & lateris peccata sunt, paleę verò peccãdi occasiones quas dæmon subministrat peccatoribus quamdiu subiectos eos plene non habet cum vero habuerit cogit quærere occasiones quas ille antea offerebat cum longe abest peccandi occasio peccator eam maxima sollicitudine quærit & paleas quibus malum opus alteri coniungat solicite inquirit. ita cum domus est vacans &c. homo occasionis dat ad dæmonis ingressum. Cane ergo, ne domus sit vacans, talis enim domus nullo resistente occupatur. In Numeris, consulto Nazaræis præcipiebat Deus, (vtpote qui ipsi consecrabantur) ne consecrationis suæ tempore vinum biberent, nec id solum, sed vt ab omni eo, quod inebriare posset, abstinerent: Acetum ex vino, & quidquid de vua exprimitur non bibent, vuas recentes, siccasque non comedent, quidquid ex vinea esse potest ab vua passa vsque ad acinum non comedent. In quo admonere voluit Deꝰ, vt cum aliquid hominibus prohibet; etiam ea, quæ illi malo finitima sunt, caueant. Non solum vinum bibat Nazaræus, sed nec azimum comedat, non solum mala deserat homo, sed etiam abstineat ab his, quæ malo confinia sunt. Sic præcepit Deus Gedeoni, vt destrueret aram Baal, & nemus, quod circa aram est, succideret, & ideo vocatus est Gedeon Ieroboal, id est, potens contra Baal. Qui malum detestatur, & deserit, aram destruit Baal. Qui occasiones aufert reuertendi ud mala prisli na, nemus secat, ne in proximo ligna sint ad offerenda sacrificia falso Deo, vel ad constituendum Idolũ verum, quod iam destructum fuerat. &c. Sic Oseæ 2. & auferam nomina Baalim tam longe ab idolorum cultura aberit, ut ne nominum quidam eorũ recordetur nec memor ero nominum eorum per labia mea Chrysost. hom. 14. ad Hebræ. in Moralib. ducam eam in solitudinem. i. tollã occasiones peccandi diaboli spiritualibus armis vincendi sunt, libro secundo, cap. septimo, nume. secundo, vsque ad quintum, & 13. libro quarto, cap. 32. num. 4. Diabolus semper paratus est, vt intret, si cĩ locus detur, lib. secundo, cap. octauo, num. 32. & 33. Qui præcursorem mittit in cor, vt post ipse intret, ibidem. Diabolus vincit, si manus demiserimꝰ, vincitur autem, dum leuantur, libro secundo, cap. nono, nume 3. Diabolus ut dux astutus, ea, quæ parum munita sunt, expugnat lib. quarto, capit. 31. numero 16. Diabolus instar latronis noctu prius bonas cogitationes nititur furari, vt desertam animam perdat, li. 4. cap. 35. nume. 6. & 7. Peccata taliter abolenda sunt à nobis, ut etiam bona operemur, lib. 4. cap. 14. num. 14. Peccata relinquenda, & quidquid est visibile in mundo, propter hoc enim bis vocat sponsus sponsam, lib. 14. cap. 22. numero sexto. Hæc in hoc Euangelio Ecclesia vult hominibus persuadere, & audaciam dæmonis moderatam, dum eum fortem, armatum, victum dicit, & ligatum, & quod nihilominus ocio vacare non debent, qui per pœnitentiam, eius euaserunt cruentas manus. Iã ad Euangelij enarrationem accedendum est.

Hierem. 7. num. 3.

Eccles. 23.

Nume. 6.

Iudic. 6.

Erat Iesus eijciens dæmoniũ, & illud erat mutũ, &c. In miraculi huius operatione, in qua Dñs misericordia sua loquelam dedit muto, illud cõsiderandũ est, diuinæ prouidentiæ esse, linguã, & os mutis concedere, ingeniumq. dæmonis, peccatorũ os claudere, & aperire, semper ad malũ. Hoc. n. mirabile hostis nostri artificium est, in rebus omnibus huius sæculi, laqueos statuere. 4

Ipsius

Digitized by Google

Ipſius opera muti ſumus,& loquentes, in ocio,& in negotio retia concludun-tur,in pace,in bello, in paupertate, & in diuitijs,in abſtinentia, & in ſaturita-te. In fame corruit Eſau, in abundatia Iſrael, in ocio Salomõ fœdè lapſos eſt, in negotio Saul miſerè interijt. In pace Dauid deiecit, & in bello Abſalonem. In multis diuitijs,in profundum malo-rum venit Nabuchodonoſor, vt Deus adoratus, & in paupertate multi lapſi ſunt. Diabolus laqueos innumeros an-te homines ſtatuit, vnde cautè inceden dum eſt,lib.2.cap.7.num.23.& 30.lib. 4.cap.30.num.10.15.vſque ad 19.cap. 31.num.17.21.40.& 43. Diabolus va-ria habet iacula ignita, quę ſolus ille ca uet,qui armis Dei munitus eſt,li.quar-to,cap.31.num.quinto, & 6. Diabolus cauendus maximè, cum per noſtra re-media intentat vulnera, lib.4.cap.31. nume.12. Diabolus quaſi vir bellator multimodis ingenijs vtitur, vt nos ca-piat,lib.4.cap.31.num.16.& 43. Qua-propter ipſe hoſtis miſerum hunc ho-minem ſibi ſubiectum effecit motum, quamuis innocentię portum,iuſtitiæq. cultum ſilentium eſſe dicat ſcriptura. Quis crederet vſquam, niſi in hoc ho-mine id didiciſſet, munus eſſe dæmo-nis ora hominum claudere? Proculdu bio non os vnum, ſed mille,ſi poſſet, cuique mortalium ora conferret, qui
Iob 3. cum Iob à planta pedis vſque ad verti-cem plagis innumeris vulneraſſet,ipſe lamentabutur, quod ingenti aſtutia,&
Iob 19. malignitate ſua, derelicta illi eſſent tã-tum labia circa dentes,vt his armis,vt-pote potentiſſimis, corrueret,qui nul-lis alijs deijci valuit. Diaboli cura in ac nenda lingua ſita eſt. Vnde aiebat Am-broſ. Plures vidi loquẽdo in peccatum incidiſſe,vix quemquam tacendo. Ideo tacere noſſe,quam loqui,difficilius eſt, vtpote cum verba bis ad limam, quam ſemel ad linguam venire ſit neceſſe: Quis enim linguæ mala vno ſermone
Iacob.3. dicet,cum Iacobus eam vocet vniuerſi tatem iniquitatis? Adeo enim multa ſunt eius flagitia, vt ſcelerum veluti quædam ſumma eſſe videatur. Detra-ctionum, & murmurationum damna, & multitudinem, quis enarrabit? Cum enim homines honoris, & famæ tam ſint cupientiſſimi,qui per detractionẽ, honorem, & famam proximi eneruãt, & perdunt, homicidis fere æquiparan-tur, cum dicitur de pœnitentia diſtin-ctione 1.c.homicidiorum: Qui occidit, & detrahit, vterque pariter homicida eſt,iſte corporis, ille animæ. Vnde ma-ledicorum lingua in ſacris litteris mo-do gladio,modo nouaculæ acutæ, iam armis, & ſagittis comparatur: Filij ho- *Pſal.56.*
minum dentes eorum arma,& ſagittę, &c. Et alibi: Acuerunt linguas ſuas ſi- *Pſal.139.*
cut ſerpentes, venenum aſpidum ſub la bijs eorum. Quid quod & linguæ fre-quenter non ſolum animas,non hono rem, aut famam,ſed & vitam funditus perdunt? Quot pugnas,lites,cædes,falſi delatores rumorum, & maledicorum linguę pepererunt? Quot odia,diſſidia, quot innocentes fęminæ detractorum linguis traductæ, virorum gladijs im-meritas pœnas dederunt? Vnde rectè dixit Sapiens: Suſurro,& bilinguis ma *Eccl.28.*
ledictus, multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos com-mouit,& diſperſit illos de gente in gen tem, ciuitates muratas diutum deſtru-xit, & domos magnatorũ effodit. Vir-tutes populorum concidit, & gentes fortes diſſoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit,& priuauit illas laboribus ſuis. Flagelli plaga liuorem facit,plaga autem linguæ comminuet oſſa. Multi ceciderunt in ore gladij, ſed non ſic quaſi qui interierunt per linguam. Bea tus qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundiam illius non tranſiuit, & qui non attraxit iugum illius,& in vin culis eius non eſt ligatus. Iugum enim illius,iugum ferreum eſt, & vinculum illius,vinculum ęreum eſt. Mors illius, mors nequiſſima,& vtilis potius infer-quam ea. Aurum tuum, & argentum tuum conflа, & verbis tuis facito ſta-teram, & frenos ori tuo rectos, & at-tende ne forte labaris in lingua, & ca-das in conſpectu inimicorum inſidian-tium tibi, & ſit caſus tuus inſanabilis in mortem. In quibus verbis Eccle-ſiaſticus, ſuſurronis, qui clam detrahit

& bilinguis, qui aliud coram, aliud post tergum loquitur, execrandam impietatem describit, sicut & linguæ tertiæ illius scilicet, quæ inter duos se tertiam immiscet, & seminat inter eos discordiam. Cui linguę nulla fortitudo, nullæ diuitiæ, nulla dignitas præualere potuerit, sed omnia ei cedere coacta sint. Adeo potens est malum huiusmodi, quod licet modicus ignis sit, magnã syluam incendit. Hæc lingua mulieres viratas, id est, laude dignas, falsis criminationibus, priuauit laboribus, immo & viris suis. Immo generaliter plures corruerunt per linguas detrahentium, quam in ore gladij. Vnde beatum illum dicit, & felicem, qui Deo protegente à lætione linguæ alienæ tectus

Iacob. 3.

Psal. 119. est, sicut qui postulabat: Domine libera animam meam à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Quod & sancto Iob

Iob 6. dictum est: A flagello linguæ absconderis. Et alio loco gloriatur Deum præstiturum hoc beneficium iustis, vt à virulentia linguarum tuti sint, cum

Psal. 30. dicit Regius Vates: Protege eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum. Et ipse huius libri auctor vltimo capite gratias agit Deo, quod ipsum li-

Eccl. 51. berauerit à laqueo linguæ iniquæ, & à labijs operantium mendacium. A lingua coinquinata, & à verbo mendacij, & à lingua iniusta. Dicitur que vtilis potius inferus, id est, mors, quam lingua peruersa, eo quod per mortem homõ quiescat liberatus ab omnibus malis huius vitæ, lingua autem praua, hic diu & grauiter torqueatur. Casus autem vocatur insanabilis per mortem, quia lethalis est, & mortiferus. Nam linguæ abusus & corporalem sæpe affert mortem, & æternam, nisi pœnitentia sanetur. Cumque detractores inuisi sint cunctis, vt aiebat Salomon:

Eccl. 9. Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus, omnes quippe sibi ab eius venenata lingua, tamquam à vipera, vel scorpione cauent, nihilominus hoc morbo Reipublicæ omnes, & omne hominum genus infectum est. Hæc detractionum mala sunt, in quibus odia in proximos tanta innotescũt. Sed de iurationibus, blasphemijs, & periurijs quis loquetur? Quando nulla ratione adduci possent homines vt crederent, à diabolo linguam ipsis concedi, id sufficit, si considerent, quæ ipse inimicus commoda à frequentibus iurationibus reportet, quæ mala vno periurio non vni homini solum, sed toti frequenter communitati inferat, sicut optime adnotarunt Hieron. & Chrysosto. cum miserandam calamitatem Iudaici populi edicerent, qui priuati bonis suis, templo sacro, &c. captiui in Babylonem ducti sunt, *Hier. 39.* propter iuramentum, quod à Sedechia Rege violatum est. Nec solum, vt Zacharias vidit, falx volat & re- *Hiero. Zacha. 5. sunt 70. interpretes & Chrysost.* quiescit super domum iurantis in nomine Domini mendaciter; sed frequenter etiam elios inuoluit flagello, sicut in Sedechia accidit, & in populo Iudæorum, quando Saul iuramentum violauit à Iosue præstitum Gabaonitis. *2. Reg. 21.* Suntque innumera alia, in quibus labuntur homines in lingua. Linguæ commune est, & frequens damum, quo dæmon vtitur ad perdendos homines, libro decimo, capitulo septimo, numero quarto, & quinto, capitulo octauo, numero quarto, decimo, & 15. Lingua custodiẽda est, vt homo custodiat vias suas, lib. decimo, cap septimo, numero duodecimo, decimo septimo, & decimo octauo, cap. octauo, numero septimo. Lingua commune malum, in qua pauci nõ labuntur ob eius periculum, li. decimo, cap. octauo. per totũ, maxime num. secundo. 15. 18. & 19. de iuramentis, lib. nono, cap. vndecimo, de murmurationibus differitur, libro vndecimo, capit. quintodecimo. Quæ hactenus diximus de periculis, & damnis linguæ, indubia esse experientia teste didicimus, quibus etiam consonat, ingressu dæmonis hominem hunc mutum effectum, cuius suasu muti efficiuntur multi. Multi, qui cum fratres viderint innumeris sceleribus immersos, eos corrigere, aut non audent, aut contemnunt, polluta labia habentes, *Esa. 6.* velut Esaias, quia tacuit, & peccantem

cantem Oziam Regem corripere non est ausus, cum officium Sacerdotale temere vsurpare voluisset. Mutum te reddit dæmon, cum murmuranti fratri nō obsistis, & idem ipse, qui os aperuerat tuum, vt proximo detraheres, idem ipse claudit, ne murmuranti resistas. Murmurantes audire non debemus, ne par nos inuoluat pœna, libro vndecimo, capitul. 16. numero tertio, vsque ad quintum, & nonum, cap. 17. numero primo, sexto, & 11. Mutum reddit hominem dæmon, ne confiteat peccata sua, sed procrastinet eorum cō fessionem, cum id magnum inferat no cumentum, aut verò sacrilege, propter verecundiam peccatum taceat, vt omnium reus pereat stulte. Os claudit dæmon, vt diuinas laudes taceamus, cū tamen confessio aut peccaminum, aut laudis in ore semper esse debeat, libro secundo, capit. decimo tertio, numero decimo secundo, & 13. Cōfessio sit frequens, vt per illam damna peccatorum reparentur, libro tertio, cap. 22. nume. septimo, 12. 14. 21. 22. 33. & 34. Confitenda sunt peccata oīa, & patefaciēda, vt a Deo dimittantur, lib. 14. c. 22. numero 28. Confessio relinquenda non est propter erubescentiam, lib. 3. c. 22. numero septimo, vsque ad 10. 13. 16. 17. vsque ad 29. & 32. Ecce qua ratione linguam claudere, eandemque aperire Dei sit munus, & beneficium, diabolique malitia. Cum aperitur diuinis laudibus, correctioni, confessioni, clauditurque periurio, murmurationi, Deo dat linguam eruditam, dæmon autem cum malis his velut sepulchrū fœtidū patefacit, ferat autem hs vtibus, qui animæ vules sunt. Lingua ostium habere debet, vt aperiatur ad confessionem, & claudatur ad excusationem, libro decimo, cap. sexto. numero octauo, & 19. Lingua, & os aperienda sunt sapientiæ, vt mulier sapiens fecit, libro decimo, cap. septimo, numer. 11. & 13. Lingua ostium habet, quo aperiatur quando expedit, & claudatur, quando id expedire iudicatur, lib. 10. c. 7. num. 19. c. 8. n. 8. 9. 11. & 21. Linguam, & os iustorū monet Deus, & aperit, dæmon aūt linguam malorum, lib. decimo, capit. sexto, numero primo, & secundo, capit. septimo, numero 16. Lingua, & sermo ventus, sed non semper vrunt, est enim frequēter in lingua pretiosissimus fructus, libro decimo, cap. octauo, numero 21. Ad loquendum labia postulabat Dauid, vt vtilia tantum, & illi placentia loqueretur, lib. decimo, capit. septimo, numero 21. capit. 8. numero 11.

Quidam ex eis dixerunt in Belzebub principe damoniorum eijcit damenia, etc. In quibus verbis, ad luminum malum Iudæorum principes deuenisse conspicies. Est enim magna ingratitudo beneficium non referre, maior non cognoscere, sed omnium maxima, quæ sunt benefactoris, eius inimico tribuere. Sic olim Iudæi conflato vitulo, cum diuinis portentis, & miraculis Pharaonis euasissent potentiam, cum potiēte Moyse virga mare in aridā versu esset, non solū Moysē contēpserunt dicentes: Huic Moysi nescimus quid acciderit, &c. sed ad conflatum vitulū cōuersi dixerunt: Hi sunt Dij tui Israel, qui te de terra Aegypti eduxerunt. Immane sane scelus, quod Dei bonitate ipsis est tributum indignis, idolo acceptum referre. Sic fecit & impius Rex Hieroboam, qui erectis vitulis ad populum ait: Ecce dij tui, qui te eduxerūt de terra Aegypti. Præterea illud considerare est conueniens, Sanctos multa pati ab his, quorum vtilitati totos se tradunt, malū recipientes pro bono. Sic Ioseph contigit, qui cum prandium ferret fratribus, & errans lassatus illos sollicito, quæreret, vt eorum prouideret necessitati, ipsi pro beneficio aiebāt: Ecce somniator venit, veniet occidamus eum, quod si non fecerunt, saltem in cisternam veterem proijcere cum volentes, vendiderunt in Aegyptū. Sic & Moyses fuorum causam agit, dum corrixātes fratres blandis uerbis componere nititur, dum tantam eorum multitudinem ab operibus duris luti, & lateris etiam proprio periculo neglecto eripere conatur, audit a rixantibus: Num occidere me tu uis, sicut heri occidisti

Exod. 32.

3. Reg. 12.

Gene. 37.

Exod. 2.

cidisti Aegyptium? Propter quæ verba multis annis compulsus est exulare. Postmodum cum de eis eripiendis tractaret, audit rursum. Fœtere fecisti odorem nostrum coram Pharaone. Psallebat Dauid coram Saule, vt spiritu Domini malum ipsum exagitantem fugaret, & pro beneficio occidere eum nitatur, sicut & postea, cum amputato capite Goliath, & Regem, & regnum a grandi & aperto periculo salus militibus liberauit. Nec mirum id est, cum Apostoli audiant: Nō est seruus maior domino suo, si me persequuti sunt, & vos persequentur, Si patremfamilias Belzebub dixerunt, quanto magis domesticos eius? Quapropter Apostoli flagellabantur, lapidabantur, occidebā tur, ab his, quorum æternæ salutis intendebant. Vt illi salutem consequerentur animarum, illi necem libenter sustinebant. *In Belzebub &c.* Hæc est altera hominum sceleratorum conditio, vt nullum prospectent opus, quantumlibet vtile, & bonum, quod vel ipsum, vel saltem operantis mentem nō taxent. Misit Dauid nuncios vt Hanon Regem Ammon uisitarent, vt mortui patris suis Naas compateretur, animumq; syncerum, & in mortuum parentem, & in filium regni successorem patefaceret, & tamen impiorū ingenium hoc fuit, vt arbitrarētur ad explorandam terram sub prætextu pietatis nuntios aduentasse. Cum enim perditissimi homines diabolo sint similimi, non mirum, si hanc eius conditionem sint fortiti, qui aiebat, dum bona opera Iob calumniari non valeret: Nūquid Iob gratis timet Deū? &c. Quod cōtra iustis accidit, qui dum impiorum opera excusare non valent, excusant vel animum. Sic contigit & Paulo, qui cum a Iudæis frequenter cæsus, malum opus excusare non posset, dixit: Testimonium illis phibeo, quod æmulationem quidem Dei habent, sed non secundum scientiam, id est, errant quidem in facto innocentes flagellantes, sed æmulatione legis ducti, recte facere arbitrantur, dum puniunt, quem nocentē credunt: Sic Ioseph excusans, vt potuit fratres, immo proditores factos ex fratribus, aiebat. Nō vestro cōsilio, sed Deo disponente, in bonū vestrum venundatus sum. Hi Iudæi, cum in profundum venissent malorum, dicant: *In Belzebub &c.* Quorum execrandam calumniam mitis rationibus renuncit Dominus. Licèt enim hostium calumniæ patienter ferendę sint, cum hoc stat, quod homo iustus propriam innocentiam manifestet, sicut Christus docuit, prodens horum malitiam, & propriam sanctitatem. Quod & Sancti hoc exemplo Domini ducti fecerunt. Sic Hieronymus aiebat, respondens his, qui ipsum propter amicitiam Paulæ calumniabantur: Scio per infamiam, & bonam famam ad regnum cœlorum perueniendum esse, sed tamē sanctitas Paulæ me ad hanc erga illam beneuolentiam traxit. Basilius in epistola 63. 64. 65. 80. & 86. respōdet murmurationibus, & testimonijs, quibus in culpata eius vita calumniabatur. Sic Augustinus lib. contra Secundinum Manichæum, & in locis multis respondet Manichæorum conuitijs. Quod & modo in iustis laudare debemus. Murmurationes malorum sic ferant boni, vt innocentiam ostendant suam, lib. vndecimo, cap. 15. per totum, maxime numero secundo, vsque ad septimum. 12. 24. & 25. Murmurationes, si possunt, compescere debent Prælati, & Prædicatores, non laudem propriam, sed animarum lucra quærentes, lib. 11. c. 25. num. 24. & 25.

Gen. 45.

Hiero. Epi. ad Aspar.

Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, &c 6

Lib. quinto decimo, cap. primo, per totum differitur de regno Dei, & diaboli, & vtriusque differentia & fine. & lib. decimo octauo, capit. quinto decimo, num. sexto, docetur qđ Christo regnante in nobis terra cessat a bellis carnalium desideriorum. Aug. epistola 80. ex hisque verbis docet duo esse regna in mundo, alterum cuius tyrannus Rex dæmon est, qui legibus intolerabilibus gubernatur, cuius subditi sunt omnes impij, mille tributis ijsq; grauissimis præssi. Dæmon, ait Augu. lib. de agone Christiano, princeps est

eorum

Exod. 5.
2. Reg. 17. & 19.
Ioann. 15. Matth. 10.
2. Reg. 10.
Iob 1.
Rom. 13.

Digitized by Google

eorum,qui diligunt mundum, quibus pacificè dominatur,cui ad nutum obediunt. Diabolus vir dicitur,qui conturbauit terram,concuſſit regna,& poſuit orbem deſertum,lib.quarto, capit.33. num.primo, cap.35.nume.vndecimo. Diaboli domini ſunt crudeles, quibus tradimur,cum peccamus,lib.quarto,c. 33.num.ſecundo,& 6.cap.42. numero quarto. Diabolum volunt habere regé peccatores,a quo lacerentur, non Deũ delectantem,lib.quarto, cap.33.num. ſexto,cap.37.num.nono,cap.42.num. 4. Diabolo regnante in nobis miſericordiæ Dei ceſſant,lib.quarto, cap.37. num.9.lib.15.cap.1,nume.5.Regnum iſtud cępit, cum primum conditi ſunt Angeli. Primus enim Angelus,cum creatus, eſt principatum concupiuit in cœlo, quod dum obtinere non valuit, præcipitatus venit in terram, vbi quod in cœlo non potuit exequi,curauit in terra,ubi primos parentes, & poſtea tẽpore diluuij fere totum orbem ſuo ſub iugauit imperio,ſicut & modo tantam hominum multitudinem ſibi ſubditã habet ille de quo ſcriptum eſt. Non eſt poteſtas ſuper terram,quæ ei valeat comparari,qui factus eſt,vt nullum timeret. Totum regnum duabus gubernatur legibus,quæ ſunt totius mali initium,& conſummatio, amore,ſ.ſui vſque ad contẽptum Dei. Ciuitates duas conſtituunt amores duo, lib.3.c.17.nume.5. Alterum regnum Dei eſt in iuſtis regnans. In exordio ſæculi titulo creationis totius orbis Dominus effectus eſt abſolutus, ita vt cęleſtes Principes innumerique cœlorum ciues, cum primum ei ſubditi fuere, nuſquam ab eius imperio rebellarunt, eius diuinæ volũtatis ſemper ſubiectì. Et quamuis dæmones,& homines continuo rebellarunt contra Deum regem ſuum, in cuius pœnam alij de cœlo,alij è paradiſo deiecti ſunt,ſed, tamen renitẽtibus impijs Rex erat Deus etiam inferorum, cuius ſupremæ poteſtati nullus reſiſtere valet, ſed calcat ſuper inimicos, qui ei violenti, & nolentes ſubijciuntur. Sed tamen in cruce mortuo Domino, titulum accepit regni, in cuius femore,& in veſtimento ſcriptum legit Ioãnes: Rex regum, & Dominus dominãtium. Cuius regnum patenter oſtendit Regius Vates in Pſalmo, cuius exordium eſt: Deus iudicium tuum Regi da: & Eſaias,quam primum intellexit ortum Domini,eum vocauit principẽ pacis,cuius imperium prędixerat Ezechiel futurũ in terra, & quod tyrannũ regnum diaboli funditus exturpandum eſſet his verbis: Ecce ego ad te Pharao Rex Aegypti draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, & dicis: Meus eſt fluuius, & ego feci memetipſum. Et ponam frenũ in maxillis tuis. Et proijciante in deſertum. Et ſcient omnes habitatores Aegypti, quia ego Dominus. Propterea ego adducam ſuper te gladium,& interficiam de te hominem, & iumentum. Daboq.terram Aegypti in ſolitudines, gladio diſſipatam a turre Syenes vſque ad terminos Aethiopiæ. Regnum tuum Domine regnum omnium ſęculorum eſt,& dominatuo tua in omni generatione, & generatione. Sed quamuis hoc ſit verum, illud etiam certum eſt,quod ſicut in regnis temporalibus quandoq. quis titulum habet regni,& ius ad illud, ſed tamen poſſeſſionem aut non habet, aut talis non creditur a multis, cui ſubijci populi nolunt, niſi violenter ad illud trahantur. Sic Dominus ſubpedaneos, victos vel ſpontaneos ponit inimicos. Sic promiſerat Deum facturum Hieremias dicens: Perdix fouit, quæ non peperit,fecit diuitias,& non in iudicio,in dimidio dierum ſuorum derelinquet eas, & in nouiſſimo ſuo erit inſipiens. In quibus verbis inſolentiam maximã dæmonis perpendit, & ſtultitiam,dum homines,qui ſui non erant, ad tempus fouere voluit,& nutrire,ditatuſq.ad tẽpus eſt bonis quæ Dei erant, ſed tamẽ in fine manifeſta cunctis fiet eius infamia,cum a tyranno regno, quod nullo prætenſo titulo poſſidebat, expoliabitur,vt adueniat regnum Dei,& regnet in terra,qui ab exordio mundi pacifice regnauerat in cœlo. Quamdiu in vita hac mortali degunt homines, in terra promiſſionis Reges alienigenæ, &

Iob. 41.

Apoc. 19.

Pſalm. 71.

Eſa. 9.

Ezech. 29.

Pſal. 144.

Ber. Ser. de verbis dicm. S. Tho. opuſc. 7. Simile.

Hiere. 17. Orig. hom. 4. in Hieren.

ſubditis

ſubditis dominantur, & alienos ſubditos inſeitari non ceſſant, ſed tñ Deus creaturas omnes armat, vt per eas homo ſubditus ñat Deo regi,& regno ipſius ſuauiſſimo, cuius fructus eſt gaudium,& pax in Spiritu ſancto. Specie tua, & pulchritudine tua Domine intende proſpere,procede,& regna,vt cũcti cogitatus,opera,corpus,anima,omniaque noſtra tibi verò, ſuauiſſimoq. Regi ſubdantur.Beata enim gens,cuius eſt Dominus Deus eius. Cuius beatitudine illi fruuntur, qui regnum diaboli tyrannum a ſe abijciunt, & ſuaui Regi incunctanter obediunt &c.

Roma. 14. *Pſal. 44.* *Pſalm. 31.*

7 *Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuũ in pace ſunt omnia quæ poſſidet &c.* In quibus verbis præterea, quæ adnotauimus ſupra, dum intentionem Eccleſiæ diceremus,illud conſiderandum, recte Dominum fortiorem armatum vocari,quia maiori cura, efficaciorib.medijs hoſtes ſubdere ſibi ualet,quam dæmon. Sicut.n.armatur homo,vt inimicum vincere melius poſſit; ad hũc modum Chriſtus fortior armatus dicitur, quia maioribus delicijs,fortioribus minis,potioribus beneficijs, ampliori diligentia,nos ſibi ſubdere nititur. Poteſt ne dæmon homini aut cælum promittere,ſi illi ſeruierit, aut metu æternarum pœnarum a malo reuocare? Minime quidem, ſed umbræ ſunt bonorum,aut malorum,quas præterit, pugillum hordei offerens ſibi obtemperanti(nec id ſemper) & renitenti comminatur metu pœnarum,quæ hoc nomine vix ſunt dignæ. At Chriſtus Dominus veris,& ſummis bonis ad virtutem allicit,& immenſis,æternisque pœnis a malo retrahit. Deo maior eſt cura de homine ſaluando quam diabolo de perdendo,libro primo, capit.ſexto, num.17.

Ro.13.

8 *Cum immundus ſpiritus exierit ab homine,&c* vſque ad illa verba, *& fiũt nouiſſima hominis illius peiora prioribus.* Si ſeptem dæmonia veniunt ad illum, qui domum habebat cæremonijs ornatam externis bonis operibus mandatam orationes fiebant in angulis platearum etynas dabant ieiunabant magnificabant fimbrias ga interna vacua erant virtutibus quid accidet illis, qui innumeris internis externisque malis ſcatent blaſphemi periuri crudeles, infratres? digni certe,qui expectent nu. 7.dæmonia ſed ſexcentamillia niſi forte dicas vnumquemque,& claudum ſufficere integræ ciuitati vbi homines præueniunt tentationes, qui quaſi per risũ operantur ſcelus ſic heremitæ oſtenſus eſt vnus Alexandriæ dæmon, & claudus, & octo ueteres ſed ſufficiens ingeniti ciuitati. Cum in hoc diaboli regreſſu illud ſolum perpendere voluerис,quæ recedente Domino,ipſoque aduentante inueniunt mala miſerum hominem,qui illi ianuam aperit,illud lamentabile malũ nullus nec cognoſcere valet,nec enarrare. Receſſit ſpiritus Dñi bonus a Saul, & ſpũs Dñi malus exagitabat aĩam,& corpus ipſius, quẽ mirabiliter cruciabat. Amplificat Eſaiæ ciuitatis ampliſſimæ excidium,quę caput erat regni Nabuchodonoſor Babylõ,& ait, qđ ab hoſtibus deſerta,a feris inhabitanda eſſet: Nec ponet ibi tẽtoria Arabs,nec paſtores requeſcẽt ibi,ſed requeſcẽt ibi beſtiæ, & replebunt domos eorũ draconib. & habitabunt ibi ſtrutiones. Tanto & nocumẽto,& infamia ampliſſimã ciuitatẽ Babylonię afficiẽdam docuit Propheta, vt miſerandum peccatricis aĩæ ſtatũ, a qua Deus exuluit,enarraret,in qua loco donorũ, virtutũ,diuinæq; protectionis, tot ſuccedũt tęterrima monſtra vitiorũ. Cũ relicta fuerit filia Siõ, ſicut vmbraculũ in vinea finita vindemia,& vt tuguriũ in cucumeratio collectis peponibus & ficut ciuitas,q̃ a cruentis hoſtibus vaſtatur, vbi cũcta bona ciuiũ deprædant, & aĩa remanet *à beneficio de natura*, vt vulgo dicitur. Hæc ſumma eſt aĩę infelicitas,qua propter ingens ſcelus adoratio nis vituli Iudæi plectendi erant, dicẽte Domino a Moyſem: Vade aſcendẽ de loco iſto tu, & populus tuus in terram, quam promiſi Abraham, Iſaac, & Iacob, & mittam præcurſorem tui Angelum. Non.n.aſcendam tecum, qa populus durę ceruicis eſt, ne forte diſpdam te in via. Audienſque populus

1. Reg.16. *Eſa.13.* *Eſa.1.* *Exod. 33.*

ſermonem

ſtrmonem hunc peſſimũ luxit, & nullus ex more indutus eſt cultu ſuo. Et ait Moyſes ad Deum: Si non tu ipſe p̃cedas, ne educas nos de loco iſto. Aſſiſtentiam Moyſi, & Angeli ad expellẽdos inimicos, & introducendum populum in terram promiſſionis promittebat Deus, licet acriter ſuccenſus eſſet illi. Et licèt ſceleribus multis mens ei⁹ obtenebrata eſſet, diceretque Deus, ne illos deleret, velle remanere, verba peſſima audire ſe dicit populus, cùm hæc proferrentur, quibus perpendes quæ accidant mala animæ, a qua Deus recedit, quam in via hac (in qua innumeri latent laquei) deſerit, vt in grande ipſius, malum, cui ingreſſum cœleſtis patriæ non promittit, ſed æternam cõminatur gehennam. Loco cuius nec Moyſes datur, nec Angelus promittũr, ſed innumeri dæmones, qui eos, quos inhabitant, ſibi ſimiles efficiunt. In hãc miſerãdam calamitatem venit anima, ſi ad horam a Deo derelinquatur, cui⁹ miſerandus ſtatus enarratur, lib. 1. cap. 22. num. 9. lib. 2. cap. 10. num. 17. vſq; ad 20. cap. 17. num. 2. 3. & 13. ca. 19. n. 27. vſque ad 29. lib. 4. cap. 19. num. 6. 8. & 14. lib. 14. cap. 6. num. 38. & 42. cap. 17. per totum. Qui cuſtodiebant animam meam cõſilium fecerunt in vnũ dicentes Deus dereliquit eum perſequimini, & comprehendite eum quia non eſt, qui eripiat. Nec hoc ſolum malum reincidentia conſiderandum eſt, ſed qd dæmon frequenter per confeſſionem pulſus, & rediens aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe. Quibus pœnæ, & incommoda eorum, qui ad peccatum redeunt, explicantur. Primus diminuit peccati timorem, ſecundus tollit conſeuendæ mordentis impulſum, tertius adducit contemptum gratiæ, quartus proponit veniæ difficultatem, quintus dat præſumptionem, ſextus inducit ad deſperandum, ſeptimus inſenſibilẽ reddit animam. Ideo *nouiſſima peiora ſunt prioribus*. Ingreſſi habitant ibi animo nunquam recedendi. Quinque potentiſſimi viri de tribu Dan ingreſſi ſunt domum Michæ, qui cum Iudęus eſſet genere de tribu Ephraim idola colebat, quæ tulerunt de domo illius. Cumq; ille curreret clamans, & illi dicerẽt: Quid tibi vis? cur clamas? Reſpõdit: Deos meos, quos mihi feci, tulistis, & dicitis quid tibi eſt? Vbi inconſolabile arbitrabat, lamentabileq; malũ, qđ amiſiſſet Deos, quos ipſe fecerat, qui & alios facere continuo potuiſſet. Quid credere Chr̃ianus hõ debet ſeptẽ truculentiſſimos dæmones in aĩa reuertẽtis ad uomitũ, acturos? Vtique cũ oẽ agens intendat aſſimilare ſibi paſſum, dęmonib. ſeptẽ ſimillimũ reddent miſerũ, quẽ inhabitãt. Cõtiget aũt homini tunc, qđ accidit duci, qui contẽptus, ignominioſe pulſus ab vrbe, quã tuto poſſidebat, eã rurſus ingreditur, & recuperat, hanc maiori diligentia cuſtodit, vallat fortiorib. muris, vigilat, plurib⁹ valentioribuſque militibus tradit tuendã, omnia reparat, potiſſime autẽ adit⁹ omnes, quibus vrbs ab hoſtibus eſt ingreſſa. Sic dęmon, cũ rurſus ingreditur aĩam, a qua per pęnitẽtiã fuerat pulſus, maiori potentia, & tyrannide ingreſſus omnia funditus euertit, & in plura, eaque maiora venit homo mala. Vnde Origenes illud eleganter conſiderauit dixiſſe Deum Prophetæ: Si terra peccauerit mihi, immittam in eam famem, beſtias, bella, aut peſtilentiam, uno horum malorum vindicabor de terra prę uaricatrice, ſi autem peccauerit Hieruſalem, hæc quatuor ſimul mala immittã in ei. In quib. verbis id nomine Hieruſalẽ ſignificaret Deus, in pẽtã iterum ꝓlapſos, maiori animaduerſione eẽ dignos, quam ſint illi, qui primũ peccãt. Amos 4. filij Iſrael olim fuerãt in Aegypto vnde in manu potenti aducti iterum eodem redire prohibentur Deut. 17. non multiplicabit ſibi equos nec redimet populum in Aegyptum, præſertim cũ Dominus præceperit nobis non per eandem viam reuertamini non eſt vltra redeundũ ad illecebras, & mala derelicta. Si dolor magnus aut tẽtatio venerint, ad Deum confugeindũ eſt. Quid tibi (Hiere. 2.) & nunc quid tibi vis in via Aegypti, vt bibas aquam turbidam? quia ergo homines ſæpe ad relictas conſolationes

Simile.

Orig. hom. 5 i Ezech. 14.

Iudic. 18.

ſęculi

ſęculi redeunt nec aquas volunt de fontibus ſaluatoris vitam animæ anuctũt ait Amos capit. 4. miſi in vos morte in via Aegypti. In reincidentia innumera ſunt mala, quæ dicere vix vllus ſufficit aut intelligere, ſicut & nocumẽta, quæ contingunt ei, qui morbum deſperatum minutionibus, & potionibus, & grauibus adhibitis remedijs euaſit, & rurſum in eundem, nondum perfectè valens decidit morbum, ad cuius curationem medicus remedijs uti vix poteſt, cum vires naturæ ſint penitus exhauſtæ. Quod & in animarum morbis accidere non eſt dubiũ, quod latè edisſerit S. Tho. in 3. p. q. 88. & 89. Et inter multa illud diligenter conſiderandum eſt, quod frequenter prolabente homine intercludit peccatori via, qua vix reuerti valet ad Deum. Super trib⁹ ſceleribus Damaſci vtique miſerebor, ſed ſuper quatuor non conuertam eũ. Quartum autem peccatum eſt obſtinationis, quæ ex iteratis peccatis frequenter conſurgit. Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit mortuum, quid prodeſt lauatio eius? Animam ſceleribus inquinatam (ait Chryſoſto.) mundauit Deus, ſed dum frequenter in eadem lapſa eſt, audiuit Deum dicẽtem: Requieſcet indignatio mea in te. Reincidentia malum eſt grande, lib. 2. cap. 10. num. 5. vſque ad 8. lib. 14. c. 7. num. 21. 25. vſq; ad 28. Peccatis dimiſſis rurſus implicari periculoſum eſt malum, lib. 2. c. 21. num. 2. c. 18. num. 22. & 23. lib. 3. c. 25. num. 19. lib. 4. cap. 8. nu. 16. 21. & 22. lib. 14. cap. 7. num. 4. & 5. lib. 16. cap. 11. num. 11. Peccata condonata iterum patrare, & eis aſſueſcere, neque illa ſtatim deteſtari, multa habet inconuenientia, quæ Sancti explicant in reincidentia, lib. 14. ca. 7. per totum. Vt mala iſta caueamus, id Euangelij verba ſuadent, ne animæ noſtræ dom⁹ ſit vacans, ſed omnia peccata, occaſionesq. peccatorum prorſus pellat. Vt populus Deo ſacrificet in deſerto, licẽtiam concedit Pharao, hac tamẽ lege, vt oues, armenta remaneant, quorũ amore detineretur Iudæorum animus in Aegypto, & reuerterentur ad opera

Similc.

Amos. 1.

Micron.

Eccleſ. 34.

Exod. 36.

Exod. 10.

luti, & lateris. Cui dixit Moyſes: Cuncti greges pergent nobiſcum, non remanebit ex eis vngula, Num. 33. præcepit Deus ut ingreſſi Iudæi terrã promiſſionis habitatores, & idola inde proijcerent ne occaſiones remanerent peccatorum. Diabolus quandoq. peccantium confeſſiones non abhorret, & vtinam eas nõ irrideat, vt dixerat Abacuc 1. cap. ipſe ſuper omnem munitionem ridebit, & erunt tyranni ridiculi eius, & de regibus triumphabit. municio cõfeſſionũ ſeniores, ꝓdicatores reges de oĩb⁹ triũphat & irridet ꝓlatorũ curam, dum tamen illi occaſiones peccandi non deſerant. Cui dicere debet homo: Cuncti greges pergent nobiſcum; omnes occaſiones ſimul cũ peccatis relinquendæ ſunt, non remanebit nec vngula, nec veſtigium peccati. Vis Laban relinquere exemplo luctatoris Iacob? Pergant tecum vxores, filij, & pecora, ne horum occaſione reuertaris in Meſopotamiam, vt ſeruias iterum mundo. Cum Petrus in vinculis detineretur non ſolum ab Angelo ſolutus eſt, ſed audiuit: Præcingere, & calcea te caligas tuas. Nihil in carcere remaneat, cuius occaſione illuc iterum redeas, Præcipiebat Deus carnem iuuenci, & pellem eius comburi extra caſtra, quia ſacrificium eſt pro peccato dicit Dominus. Vitulum aureum, quẽ adoraſti cõtere, & bibe, ne quidquã ex illo remaneat, ſed peccata, & occaſiones eorum ſimul aufer, exemplo illius qui dixit: Viam iniquitatis amoue a me. Non ſolum iniquitatem tolle Domine, ſed etiam viam, qua itur ad ipſam, occaſionem. ſ. bonitate tua auter a me. Peccata ſic relinquenda ſunt, vt longe recedamus ab eis, lib. 4. capit. 31. num. 1. Per pœnitentiam relinquẽtes Aegyptum offenſiones oculorum ſuorum abijciant, ne delectent, quæ antea delectabant, lib. 14. cap. 22. numero 23. Pœnitentiam agens ea relinquat homo, quibus antea ſeruierat vanitati, lib. 14. cap. 22. num. 23. 26. 30. & 31. Sic cum Aegyptum deſerere voluit Iudæorum populus, Exo. 5. aiebat nomine eius Moyſes viam trium dierum

Gen. 31.

Act. 12.

Leuiti. 1.

Exod. 32.

Pſal. 118.

Ezech. 20.

ibimus

ibimus non ſatis eſt ait. Oleaſter ei qui Deo vult ſacrificiare a malis recedere niſi ab eis ſe curet elongare viam triũ dierum; non eſt immolandum Deo in quocumque loco, maxime in medio nationis prauæ, ſed nec in vicinia remanendum eſt vbi facilis eſt ad captiuitatem regreſſus ſed longe fugiẽdum eſt non cauſantur vię longitudinem, neq; deſerti ſqualorem, ſed omnes ſenes & paruuli ire volunt vitam trium dierũ, vt omnino à ſeruitute liberentur. Pharao ait ego dimittam vos, vt ſacrificetis in deſerto, verumtamen longius non abeatis, etſi enim aliquando inimicus ſinat hominem peccatorẽ a ſe vtcumq; diſcedere, non tamen elongari, ſed in confinio remanere, vt ad priſtina vitia & miſeram ſeruitutem facile reuertatur. vide tabulam Tom. 1. Extollens vocem quædam mulier, &c. cum Chriſto Phariſæi inuidebant ſemper erant aliqui qui miranda eius geſta extollerent, ſicut cum Nume. 12. Aaron, & Maria, Moyſi detraxerunt, Deus ipſe in eius commendationem eas dixit præclaras ſerui ſui laudes quas hactenus non dixerat, quòd ore ad os loqueretur cum ipſo, &c. ſic & Iob ſanctitatem commendauit Deus cum dęmonem inuidia illius ſtimulatum agnouit &c. vt hoc flagello inuidos torqueat, vt plura dicat ſeruos ſuos habere quã putauerint ipſi qui inuident.

FERIA SECVNDA
Poſt Tertiam Dominicam Quadrageſima.

EVANGELIVM.

Quanta audiuimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua.
Lucæ 4.

1 *Feria 2. Dominic. 3. in Quadrag.*

MVLTA ſunt quę in Euangelio hodierno noua, & inaudita videri poſſunt audiẽtibus, nec diuinæ bonitati conſona, quod rogatus Chriſtus Dominus in exhibendis beneficijs proprijs ciuibus, propriæq. ciuitati, in qua ſummum Incarnationis ſacramentum fuerat operatus, tam videretur tenax, ac parcus, qui in benefaciendo ſemper tam fuerit magnificus, vtpote qui vehemens ſemper extitiſſet hominum amator, cuius mirandam dilectionem varijs ſimilitudinibus ediſſerunt ſacræ literæ exemplo auium, lib. 1. cap. 6. numero primo, libro tertio, capit. quinto, num. 55. cap. nono, num. 40. lib. 4. cap. tertio, numero nono, 17. & 20. Similitudine nutricis, lib. primo, capit. ſexto, numero ſecundo, & 11. Similitudine Aquilæ, ibid. numero quarto. Exemplo matrum, ibidem numero 3. Amor Dei monſtratur maximè, quando quæ hominibus accidunt triſtia, ſibi accidere dicit lib. 1. cap. 6. num. 6. vſque ad 8. Amor Dei probatur ex ardenti deſiderio dandi, pluſquam homo velit accipere lib. 1. cap. 6. num. 9. Amor Dei ſuperat omnem amorem hominum, ideoque dicitur ambulare ſuper pennas vẽtorum, ibidem num. 26. Amor Dei affectus omnes naturales longiſſime excedit, lib. 4. cap. 7. num. 8. Vnde expanſas ob id dicitur habere manus, vt bemefaciat, lib. 4. capi. 7. nume. 12. & 19. Amorem ſuum explicare volens Chriſtus Dominus Luc. 11. dilectionem parentum vocat malignitatem, libro 13. cap. 7. nume. 5. Ciuitatem Hieruſalem tantopere diligebat (in qua templum ædificatum erat à Salomone) vt clamaret: Hieruſalem quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti: & in Nazareth, in qua degebat Deipara Virgo, ipſeq. Ieſus mirabiliter fuerat conceptus, totq. annis in infantia, & puetitia enutrius, mirabilia operari renuit, qui tanta largitus eſt beneficia alijs ciuitatibus, quæ ipſis abutebantur. Mira res. Clamabat Dominus: Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sidone factæ fuiſſent virtutes, quę factæ ſunt in te, in cinere, & cilicio pœnitentiam egiſſent. Pœnitentiam mirandam, qualis ea eſt, in qua homo cinere aſperſus, & cilicio indutus *Matt. 23.*

indutus lamentatur peccata ſua, & veniam peccatorum implorat, gentiles viri virtute miraculorum & beneficiorum potentia tracti, lamentarentur mala ſua, quæ tu fidelis Bethſaida nec agnoſcis, nec ploras, cum te ad id diuina bonitas, & miraculis & concionibus vehementer impulerit. Et cum ad Capharnaum loqueretur Dominus (de qua dixerunt hi Nazareni: *Quanta audiuimus facta in Capharnaum*) increpans eius duritiam clamabat: Et tu Capharnaum vſque ad cœlum exaltata vſque ad infernum demergeris, & his addit Matthæus: Quia ſi in Sodomis factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, forte manſiſſent vſque ad hanc diem, verumtamen dico vobis quia terræ Sodomorum remiſſius erit in die iudicij, quam tibi. Tanta enim tibi exhibita ſunt beneficia, vt eadem, nefandæ Sodomorum genti exhibita, mutaſſent eos in viros alteros, quod in te efficere non valuerunt. Si ingratitudinem, ſi peccata Nazarenorum cõſiderabat Dominus, ut à patrandis miraculis, & exhibendis beneficijs ſe arceret, vel illa moderaretur, cur in Corozain, Bethſaida, & Capharnaum, eadem non conſiderauit, vt diuina ipſius bonitas minus large communicaretur ingratis? Etſi diuinus Sol oritur ſuper bonos, & malos, pluitque cœleſtis pater ſuper iuſtos & iniuſtos, cur trames aquæ immenſæ, & fluuius Dorix, qui exiuit de Paradiſo, non rigauit frequentibus miraculis, aſſiduis concionibus, aridítatem mentium ciuium ſuorum? Mos Domini frequens is fuit, cum homines nec ipſius miſericordiam efflagitarent, nec optarent, illorum ſaluti prouidere, ſicut contigit ei, qui erat in piſcina languidus triginta & octo annos habens in infirmitate ſua, qui cum ſalutem à Saluatore non poſceret, audiuit: Tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Cæcum mendicum ſanauit, mittens eum ad natatoria Siloe, cum à Iudæis paulo ante lapidibus impetereretur, nec miſer de obtinenda ſalute verbum loqueretur. Immo Samaritanam ad meliorem mentem traxit, cum in concubinatu viuens in fonte que exiſtens cum hidria, (vbi tanta facilitate poſſet) calicem aquæ Domino ex itinere fatigato & poſtulanti, exhibere noluit, ipſaque totius boni indigna accepit aquam viuam, qua fieret in ea fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Trahebatque homines ad ſe, cum ire ad ipſum recuſarent, ſicut ſe facturum promiſerat apud Ezechielem dicens: Neque cogitatio mentis veſtræ fiet dicentium: Erimus ſicut gentes, & ſicut cognationes terræ, vt colamus ligna, & lapides. Viuo ego dicit Dominus Deus, quoniam in manu forti, & in brachio extento, & in furore effuſo regnabo ſuper vos, & educam vos de populis, & congregabo vos de terris, & ſubijciam vos ſceptro meo, & inducam vos in vinculis fœderis & eligam de vobis tranſgreſſores, & impios q.d. (Hieron.) Id certo credite, quod voluntas veſtra, qua à meo recedere concupiſcitis imperio, non fiet. Et qui dijs alienis ſeruire deſideratis, idolaque colere, non poteritis, nec ego id patiar, vt a meos cultu, & religione recedatis, ſed velitis, nolitis, in forti brachio meo ſubijciam vos mihi, vt ea executioni mandetis, quæ meæ concordant voluntati, eroque Rex veſter, vobiſque benefícus, licet id non deſideretis, ſed fugiatis, immo in eum, qui magis meæ repugnauerit bonitati, maiora congeram beneficia, quibus eum, licet inuitum, meo ſubijciam imperio. Amor Dei oſtenditur, dum ardenter hominum ſalutem ſitit, etiam quando illi actu peccant, lib.4.cap.23.num.9.& 10. Amor Dei oſtenditur, dum homines velut inuitos retrahit a malo, lib.1.c.6.nume. 10.12.& 17. Amor Dei magnus oſtẽditur, dum rogat nos læſus, nec aſpernatus a benefaciendo deſiſtit, lib.1.ca. 6.num.31.& 32.cap.quinto, nume.4. lib.4.capitu.10.nume.4.5.7.10.& 12. Chriſtus Dominus qui dicitur tribulari, quando homo tribulatur, lib.1. cap.6, nume.25. neceſſitatibus ſuorum non prouidebit, licet illi indigni ſint? Qui, vt omnes Iudæi egrederentur de Aegypto prouidit, vt nõ eſſet in tribubus

Luc.10. *Ezech.28. Hieron.*

Matth.11.

Matth.9.

Eccl.34.

Ioan.5.

Ioan.9.

Ioan.4.

Pſal.104.

Digitized by Google

bus eorum infirmus, ne infirmitate preſſus aliquis exire non valeret. In via circumduxit eos, vt potiora in longo itinere, & noua ſemper conſequerentur beneficia. Qui dat omnibus affluenter. Ipſe enim Chriſtus petra refugium eſt Sanctis, & peccatoribus li. 12. capit. 3. nu. 27. In ſuos non mirabimur ipſum minus effluentem, & liberalem? Aegre tulit Deus quod Aſſa Rex Iuda auxilium miſeret ad Benadab Regẽ Syriæ, vt contra Baaſſa regem Iſrael, in defenſionem Rama pugnaret, miſitq. Hanani Prophetam, qui diceret ad Aſſa: Quia habuiſti fiduciam in Rege Syriæ, & non in Domino Deo tuo, idcirco euaſit Syriæ exercitus de manu tua. Nonne Aethiopes, & Libyes, quorum victoriam reportaſti, plures erant quadrigis, & equitibus, & multitudine nimia, quos, cum in Domino credidiſſes, tradidi in manu tua? Stulte igitur egiſti, &c. Et infra, ægrotauit etiam Aſſa, & nec in infirmitate ſua quæſiuit Dominum, ſed magis in medicorum arte confiſus eſt. Ecce quam acriter indignatus eſt Deus contra Aſſa, quia neceſſitatibus preſſus ad Deum pro quærendo remedio non acceſſit, ſicut nec Ochozias, cum de cœnaculo corruens infirmatus eſt. Ex his perpẽdere licet, in lege noua diuinæ conſonum eſſe pietati, ſi ad eum pro remedio accedãt omnes, de quo ſcriptum eſt: Quod cum in mundum veniſſet, aperiendi eſſent oculi cęcorum, &c. quia ſciſſæ ſunt in deſerto aquę & torrentes in ſolitudine, & quæ erat arida, erit in ſtagnum, & ſitiens in fontes aquarum. In cubilibus in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami, & iunci. Et Ioannes ait: Quod factum eſt, in ipſo vita erat, quoniam anima, corpus, itinera, opera, & reliqua omnia, quæ gerebat in corpore Ieſus, eo tendebant, vt vitam hominibus conferrent. Similis vt aiebat Chryſoſtom. aquæ, quam homo dirigit vt gariofillum, roſam, lilium riget, quæ obuiam habens vrticam, ſpinam, &c. etiam iſta humectat, & ad debitum incrementum perducit, & virorem conſeruat. Talia erant Chriſti Domini itinera, quæ & iuſtis, & peccatoribus, Iudæis, & gentibus, Samaritanis, hæreticis, amicis, & inimicis eſſent profiua. Quomodo ergo cum modo Nazareni illum rogarent vt ipſis beneficia exhiberet, quibus exhibendis in mundum venerat, id non facit? Nec hoc ſolum, ſed illos increpat acriter, vtpote qui indigni eſſent, vt a Deo bona recíperent, ſicut indigni extiterunt eorum patres tempore Eliæ, & Eliſæi. Accedit etiam his, homines natura ipſa duce obligatos multum ad ſubeunda etiam incommoda pro patria. Sicut aiebat Plato: Hominem pro patria mori, non eſſe mori, ſed ſoluere, quod debet. Non. n. minus quam vitam, patriæ in qua nati & educati ſumus nos debere affirmat, vnde ſemel interrogatus Cicero: Cur patriam tantopere diligeret? reſpõdit: Quia illi omnia & etiam vitam debeo, hæc me aluit, &c. Præterea admiratione non vacat, quod Dominus cauſam explicans, ob quam in elargiendis beneficijs minus eſſet promptus Nazarenis, illam aſſeruit, quod apud ipſos minus honoraretur, quam eius dignitas poſtularet. Et Marcus ediſſerens eandem hiſtoriam addidit: Quod non poterat ibi virtutem vllam facere. Nõne, Domine in ortu, conuerſatione, & morte tua, ĩ omnibuſq. actionibus, honorem contemnendũ docuiſti? Honoris contemptor, qui ſemper extitiſti, & docuiſti Apoſtolos id, quod tam legi naturæ conſonum eſt, noli vinci a malo, ſed vince in bono malum, Quod vtique præſtat, qui quæ paulò ante dixerat Paulus, adimplet: Si inimicus tuus eſurierit, ciba illum, ſi ſitit, potum da illi, hoc enim faciens carbones ignis congeres ſuper caput eius, hoc eſt, ad te diligendum beneficijs inimicum accendes. Primaque totius Euangelicæ prædicationis verba eo tendebant, vt homines filij tui eſſent, indifferentes amicis & inimicis debere bene facere, ſimiles illi, qui pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos, id eſt, benefacit & his, qui eius beneficijs digni ſunt, & his, qui illa non mereãtur a benefaciendo

Iacob. 4.

2. Paralip. 16.

4. Reg. 1.

Eſa. 35.

Ioan. 1.

Ambro.

Similc.

Marc. 6.

Rom. 12.

ciendo inimicis cõtinens misericordiã?

5 His rationibus ductus arbitrari quis posset, conuenientius forte fuisse si cõcuibus, etiam indignis, plura, & maiora exhiberet beneficia Dominus. Sed tamen, si id diligenter animaduertat Christianus, cognoscet diuinæ bonitatis, & misericordiæ suæ impulsu ab exhibendis beneficijs temperasse, ne qui illis abutebantur, grauiori animaduersione efficerentur digni. Maiori hac enim de causa pœna dignos dixerat habitantes in Corozain, Bethsaida, & Capharnaũ, quum essent Tyri, Sidones, hæreticis, & Sodomitæ, nefandissimorũ crimium rei. Et ita cum iuuenis quidã *Matth.8.* Christo Domino dixisset: Sequar te, quocunque ieris, vt illum à sequela ipsius arceret, in qua proficere non deberet, dixit: Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet, ne forte contingeret illi in schola Christi, quod Iudæ culpa suæ accidit. Qui intimorum ponderator est Dominus, istũ non admisit, qui alterum quasi nolentem, & se excusantem causa sepeliendi patris traxit dicens: Sine mortuos sepe- *Luc.9.* lire mortuos suos, & vem sequere me. *Num.11.* In Num. scriptum est: In terra ortum est murmur populi, quasi dolentium pro labore contra Dominum; quod cum audisset Dominus, iratus est, & accensus in eos, ignis Domini deuorauit extremam castrorum partem. Quæ verba edisserens interpres quidam ait: Valde pensandum est, quod antequam Deus legem porrigeret Iudæis eorum murmurationes in hac vita non puniebat, eorum male gesta amplius dissimulabat, sed post quam legem in mõte Sina populus accepit, in peccata eorum ira Dei continuo desquiebat. Quoniam licet ante latam legem multa, eaque grandia à Deo accepissent beneficia, sed tamen nullum huic æquale erat, in quo, vt Paulus ait, multum *Rom.3.* per omnem modum Iudæi gentibus antelati sunt, quibus credita sunt eloquia Dei, & ideo maioris criminis iam rei, acrius puniebantur tanti beneficij contemptores. Sicut inter omnes nationes Christiani maioribus tradendi sunt cruciatibus, & pœnis, quam reliqua hominum multitudo, dicente Paulo: Reuelatur enim ira Dei de *Rom.1.* cœlo super omnem impietatem, & iniustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in iniustitia detinent. Cõcatenatamque tenent intellectu veritatem, nec vllam ad recte operandum egredi sinunt, cum cognitio hominis Christiani, eminenter speculatiua & practica ad rectam operationem animum eius inclinet, quod acriter puniet Deus vindicans veritatem, cuius tã est amator, ab hac iniuria. Sicut enim minus malum est Regi ostium domus non aperire, quam eum introducere in domum, & in stabulo concatenare; & ita qui extra Ecclesiam Dei commo 6 rantur, veritati mentem non aperiũt, Christiani aperiunt quidem ei intellectum, in quo catenis ligatam tenent, nec ad voluntatem os, manus, pedes, &c. procedere sinunt, vt ea cogitent, diligant, loquantur, & operentur, quæ fidelem hominem & credentem decent. Vnde dixit Christus, viros *Matth.12.* Niniuitas surrecturos in iudicio, Reginamque Austri contra Iudæos, qui beneficijs ab eo exhibitis nequiter abutebantur. Et hic ratione ducti Prophetæ, cum enarrandam susciperent, iustam Dei indignationem aduersus populum suum, prius beneficia, quæ a Deo acceperant, recensebãt, & quo ista forent maiora, eo peccatorum grauitatem amplificabant magis, eorumq. maiora flagella. Quod inter innumera loca Esaiæ primo commemorat Prophe- *Esa.1.* ta, vbi contra Iudam, & Hierusalem Dominum acriter indignatum refert, quibus nominibus tribus Iuda, & Beniamin intelligendæ sunt, in quibus vt plurimum, fides conseruata est, qui iuxta templum Domini morabantur. Ciuitas enim Hierusalem pertinebat ad tribum Beniamin, templum autem ad tribum Iudæ, & quia peccauerunt, qui tantis astringebantur beneficijs inuocans cœlum, & terram, ipsis, boues, & asinos anteponit. Et quasi inuenire iam supplicia, quibus puniren-

tur,

Digitized by Google

rentur, vix esset possibile, qui innumeris puniti essent, audiunt: Super quo
Ezech. 16. percutiam vos vltra addentes præuaricationem? &c. Et Ezechiel vt doceat tanta animaduersione dignos esse Iudæos, vt à Deo relinquerentur in graue ipsorum malum, recenset innumeris beneficijs donatos esse indignos, quibus turpiter abusi essent: Transiens per te vidi te conculcari in sanguine tuo, & dixi tibi: Viue, calceaui te Haicyntho, &c. Christiani male viuentes indigni sunt hoc nomine, & acrius puniendi, quam alij, lib. 3. cap. 15. nume. 1. per totum caput, sed maximè num. 1. vsq; ad 12. 14. vsque ad 17. cap. 16. num. 11. & 12. lib. 6. cap. 11. num. 15. lib. 18. ca. 11. nume. 25. Deus iusto iudicio quendam volentem sequi prohibuit, alium quasi renitentem iubet sequi, lib. 4. ca. 17. num. 16. 19. & 20. Secundo Deus, qui ad exhibenda beneficia tam est pronus, benefacere dissimulat, quando ingratus est homo. Multa sine dubio beneficia à Deo receperant Nazareni, quæ recensent Euangelistæ, plura siluerunt, quæ reuera illis exhibita sunt, quibus cum grati esse deberent, & auctorem eorum contemnebant, & illorum penitus obliti aiebant: *Quanta audiuimus facta in Capharnaum, &c.* Vnde sicut ob ingratitudinem Elias, & Eliseus ad exhibenda beneficia Siris, & Sidonijs se transferebant, Iudæis contemptis, & sic Christus Dominus Nazarenis (vtpote qui ingrati essent, & indigni) relictis, ad alios se contulit: sicut & Apostoli postea dixere Iudæis: Vobis quidem primum prædicare oportebat diuinum Euanglium, sed quoniam
Act. 13. indignos vos iudicatis æternæ vitæ (ut pote ingrati) ecce conuertimur ad gentes. Gratitudo beneficiorum ad noua suscipienda disponit homines, lib. 2. cap. 14. numero 14. Beneficia Dei cessant, quando homines his abutuntur, lib. 2. cap. 10. num. 2. vsque ad 4. & num. 13. capit. 11. nume. 7. Beneficia sua narrat Deus, vt inde colligat hominum ingratitudinem, lib. 2. cap. 10. nume. 21. 22. 24. 27. & 28. & cap. 12. num. 19. ca. 14. numero 6. Beneficiorum optimus custos, ipsa memoria beneficij est, lib. 2. cap. 12. num. 8. Beneficijs Dei abutens homo abiurat depositum, quod à Deo accepit contra mandatum legis lib. 18. cap. 15. num 2. & 3. Quorsum Dominus tentatione peracta in deserto, venit *Luc. 4.* in Nazareth, & in die Sabbathi ingressus Synagogam, præsentibus cunctis, accepit librum Esaiæ, & legit: Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionem, & cæcis visum, prædicare annum Domini acceptum, & diem retributionis. Plicatoque libro, cum omnium oculi intenderent in eum, dixit: *Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris*, & cætera quę Euangelium hodiernum edisserit? Certe vt ipsum Nazareni crederent è cœlo missum, ut illis beneficia & spiritualia, & temporalia, animabus, & corporibus exhiberet. Sed cum subdit minora illis exhiberi beneficia, quam alijs exhiberentur illius prouinciæ ciuitatibus, id docuit, qui euangelizare pauperibus missus fuerat, &c. propter illorum peccata, & ingratitudinẽ plura & maiora beneficia non exhibuisse. Si illi vtique, & nos animo sincero, & candido clamaremus: *Quanta audiuimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua*, audiret Deus pium animum eorum, qui sibi eadem concupiscerent, & flagitarent. Bona si per magnificum Dei animum cerneremus, du inter priuatos parietes cõsideremus, unũ quidem frequentibus orationibus extra se positum, alterum misa abstinentia cruciatum, alterum asperrimis animalium setis, sanguine cruentum, alterum flagellis assiduis maceratum, &c. quæ omnia diuina operatur bonitas in seruis suis, & eadem nobis contingere & poscere mus & curaremus, Deus utique, qui ad miserendum tam est pronus, eadem nobis largietur, quæ & illis concesserat. Præterea Dominus voluntati Nazarenorum non annuit, optantium ut Deus magnifica, frequentiaq. patraret miraculorum insignia, in qua re non ei-

Digitized by Google

uium profectum non proximorum salutem, sed vel propriam vanitatem, populorum concursum, ciuitatis amplificationem, propriumque lucrum & desiderarent & peterent. Considerabat Iesus in illis verbis, in quibus quæ rationi erant consona poscere videbantur, vt scilicet propriæ patriæ vel æqualem exhiberet gratiam, quam ciuitati Capharnaum exhibuisset, non aliorũ quærere vtilitatem, sanitatem, commodum, in concionibus profectum, sed propriam, vt diximus, vtilitatem auari, & ambitiosi finistro medio venari, & ideo illorum voluntati satisfacere non vult. In hac re id considerare expedit, diuina frequenter pietate; hominum voluntati non inclinari Dominũ, vtpote a qua innumera nobis euentura incommoda prospectat. Vnde cum primum Apostolos viam salutis docuit, hoc eam medio acquirendam dixit, cum fieret voluntas Dei, sicut in cælo, & in terra, quæ petitio explicatur, libro decimotertio, cap. 8. nume. 2. 3. 8. 15. 17. 21. 28. & 31. lib. 18. c. 14. nu. 20.

Rom. 12. Licet enim voluntas Dei semper sit bona, vt sit in nobis beneplacens, & perfecta iuxta doctrinam Pauli effiagitare debemus, id est, vt per eam consulat vtilitatibus nostris, non desiderijs, quæ multoties in nostram sunt perniciem.

Osee 2. lib. 13. cap. 9. num. 3. Non modica Dei indignatione accidit, vt peccatorum viæ spinis non sepiantur, quando anima ad quærendos amatores currere intendit. Sic & nobis contingit, quod grádi nostro malo instigante, ea volumus a Deo obtinere, quæ concedit iratus, negaretq. propitius, lib. 4. cap. 5. nume. 29. lib. 6. cap. 10. num. 30. lib. 13. cap. 9. num. 3. 10. 13. 15. 17. & 22. Deique bonitate fit, vt non exaudiamur a Deo rogantes ipsum ad voluntatem semper, sed ad vtilitatem, lib. 6. capit. 10. nu. 30. lib. 13. capit. 9. nume. 1. 2. 6. 7. 15. 19. & 23. Quapropter voluntas humana tãquam distorta, rectitudini diuinæ voluntatis accommodanda est, lib. 18. ca. 19. nume. 2. vsque ad 4. Voluntatem enim Dei ad propriam velle trahere, humana peruersitas est, ibid. nu. 4. & 5. De propria voluntate, quæ multorum malorum est radix, differitur in lib. 18. cap. 19. per totum, & quod volũtas propria perniciosissima lepra animę sit, docetur lib. 3. ca. 8. num. 13. Tertia etiam ratio, ob quam Christus Dominus nec Nazarenorum voluntati voluit satisfacere, nec inter eos ea operari miracula, quæ apud exteros operabatur, hæc fuit, quia hæc omnia sibi debita arbitrabantur, & longe maiora his, quia cõciues, vicini, aut affines illius essent secundum carnem, non intelligentes ipsum extendentem manum in discipulos qui iusti erant, dixisse: Ecce mater mea, & ecce fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & soror, & mater est. Ipse enim personas accipere in iudicio impium dixit, qui diuites, nobiles, &c. non respicit, sed iustos, vt benefaciat. Iudices enim, Prælati, concionatores maxime taxandi sunt, si personas hominum respiciant, diuitibus parcentes, eorum võluntati prouidentes pauperes autem despicientes, dicente Iacobo. Nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Iesu Christi. Etenim si introierit in conuentum vestrum vir aureum annulum habens in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, & dixeritis ei: Tu sede hic, bene, pauperi autem dicatis, tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum, nonne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum? Vbi Iacobus iniquos vocat eos, qui diuitiarum solo titulo præferunt diuites pauperibus, cum à Christiano viro illi præferendi sunt cęteris, qui illis fuerint iustiores. Quod vt Iesus doceret, minora fecit signa in Nazareth suis, quã in Capharnaum exhibuisset alienis. Iudicandi & honorandi sunt homines a bonis internis, libro 9. capitulo 10. numero 2. Diuites peccatores honorans, & sanctos pauperes despiciens, ignorat iudicia Dei, lib. quarto, cap. 17. nume. 4. & 13. lib. 6. cap. 11. numero 3. vsque ad 5.

Mat. 12.

Pro. 18.

Iacob. 2.

Prælati

Digitized by Google

Prælati perſonarum acceptores acriter puniuntur, libro decimoquarto, capit. 30. numero decimo, capit. 31. nume. 28. Prælati in pauperes ſeueri, qui diuitibus nec loqui audent, taxantur, lib. 14. capitu. 30. numero tertio, 4. 6. 9. & 10.

9 Ianſenius. *Quanta audiuimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua.* In his verbis, in quibus Nazarenorum proditur indignatio contra Dominum, quia longe pauciora & minora miracula in Nazareth patraret, quam in alijs ciuitatibus, illud in primis animaduertendum eſt, quod male ſæpe audit patria propter malos, bene autem propter bonos. Iuſti proficui ſunt his, cum quibus conuerſantur, quorum conſideratione; indebita peccatoribus porrigit, qui protegit indignam ciuitatem Hieruſalem, propter Dauid, qui quõdam, dum viueret, in ea moratus eſt. Raro continget, tum propter immania populorum peccata, tum vt Dominus ſuadeat nullum de alienis meritis ſibi blandiri debere, Deum ſic iratum vt dicat: Si fuerint in medio ciuitatis, quæ me grauiter ad iracundiam prouocauit. Noe, Daniel, & Iob ipſi ſoli liberabuntur, terra autem deſolabitur tota, ita vt ipſi cum tanta ſanctitate præcellant filios, & filias ſuas liberare non poſſint, ſicut Noe, qui Dei ira ſæuiente mundum à diluuio eripere non potuit, & Daniel, qui à captiuitate Babylonica ſuos liberare nõ valuit, nec Iob proprios, quin domo corruente omnes ſimul perirent, pro quibus pater ſingulis diebus Deo ſacrificia offerebat. Hæc quidem aliquando accidunt propter ea, quæ diximus, regulariter autem illud contingit, quod Deus Eſaiæ pollicitus eſt, dicens: Quomodo ſi inueniatur granum in botro, & dicatur, ne diſſipes illud, quoniam benedictio eſt, (ſcilicet vt perditorum hominum maſſam, & multitudinem pauci comitentur Sancti) ſic faciam propter ſeruos meos, vt non diſperdam totum, ſed partem multitudini. Vnde grandis eſt reipublicæ infelicitas, in qua peccatores viuunt, propter quos ſæpe euenit, vt vel totam puniat Rempublicam, vel ſaltem illi minus ſit beneficus, vt forte Nazarenis accidit. Nec id nouum videri debet, cum vno Acham peccante, qui abſtulit contra Domini voluntatem de anathema Hierico, ira Dei in populum debacchata eſt, nec quieuit, donec peccans miſere occiſus eſt; peccante Dauid, ab Angelo Iſraeliticus populus acriter eſt punitus. Malus vnus ſufficit ad perdendos plurimos, libro 11. cap. quinto, nume. 8. Peccatoribus parcit Deus propter iuſtos, lib. 5. cap. 8. num. 4. & 5. Peccante vno ſtulte dicunt alij, quid hoc refert ad nos? lib. decimo quarto, cap. vndecimo, nu. 1, cap. 12. nu. 1. & 21.

Eſa. 37. Eſech. 14. Gen. 7. Dan. 1. Iob 1. Eſa. 65. Iosue 7. 2. Reg. 24.

Conſiderãdum etiam in ijſdem verbis illud eſt, quod cum Dominus multa in Nazareth patraſſet beneficia, prædicans in Synagoga, infirmos curans, quos impoſitis manibus ſanauit, nihilominus quaſi nullum feciſſet ſignum, *Quanta audiuimus facta in Capharnaum, &c.* vt perpendas hoc eſſe hominum ingenium, nihili facere, quæ illis contuleris, niſi quæ cupiunt, etiam addideris. Sic erant & indigni, & increduli Iudæi, qui in Nazareth morabantur, vt eorum malitiam perpendens Marcus dixerit: Et non poterat ibi virtutem vllam facere, hoc eſt, non erat conſentaneum, ſicut dicitur à Marco: Non poſſunt filij ſponſi ieiunare, quamdiu cum illis eſt ſponſus, id eſt, non eſt rationi conſonum, vt ieiunent. Et cum tales hi eſſent, curauit infirmos, & alia non modica eis contulit beneficia, quæ tamen parui pendebant ingrati, alia expectantes & deſiderantes maiora, priorum oblitii. Sic contigit Abraham, qui cum multa à Domino recepiſſet beneficia, quaſi ea nulla eſſent, dixit: Domine Deus, quid dabis mihi? Ego vadam abſque liberis, & ecce vernaculus meus hæres meus erit. Quid dabis mihi? q. d. nihili æſtimo. Sed quid propter Dñm huc vſque feciſti Abraham? Numquid ſubſtantiam dediſti, aut caput iugulo ob

Mare. 6. Mare. 2. Gen. 15 Oleaſter. Geneſ. 12. 13. & 14.

Digitized by Google

eius gloriam obtulisti? Minimè, sed solum patrem, & patriam mercede præuia reliquisti. Numquid tanti hoc facis, vt non pluris facias, quæ à Domino accepisti? Nam propter te Regem Aegypti plagis maximis flagellauit, vxorem tuam ab eo contingi prohibuit, tantam substantiam dedit, vt ad debellandos Reges plusquam trecentos expeditos vernaculos habueris, & armaueris. Numquid parum tibi videtur, polliceri tibi terram decem gentium, & sobolem vellut stellas cœli innumerabilem? Sed quasi hæc nihil sint dicis: Domine Deus quid dabis mihi? Multa & præxlara munera Dominus sancto seni contulerat, sed quoniam cum eis non dederat optatum semen ex Sara, licèt ex alijs vxoribus dederit, ea pro nihilo reputabat & ideo dixit: Domine Deus quid dabis mihi? &c. Innumera contulerat Deus beneficia Israelitico populo, quæ enarrare nullus sufficeret, in egressu ex Aegypto, sed si desiderante aquam aut carnem, non illa continuo Deus præstabat, omnium beneficiorum oblitus, conquerebatur, quod noua semper, prout somniabat, non porrigerentur. Quod acriter tulit Deus, & grauiter hanc vindicauit iniuriam hominum mente perditorum. Tales sunt multi mortalium, quorum voluntati, & ori Deus prope est, vt, quæ desiderant, faciat, a malis liberet, cum id poscunt, quod si semel, quæ somniant, non accipiant, propriam miserantur, & deflent calamitatem, lamentantur quod a Deo maiora patiantur incommoda, quam cæteri omnes homines, cum mille bonis affecti, vix vnam aut alteram experti sint calamitatem, & tamen huius nusquam obliuiscuntur, cum beneficiorum nusquam recordentur. Hæc autem damna, quibus homo indignus redditur ad noua & maiora capienda beneficia, proculdubio aut ex amore proprio, aut ex deordinato amore rerum temporalium originem trahunt. Amor enim proprius sitibũdum reddit hominem, vt maiora & plura beneficia ardenter exoptet. Desideriumque consequendæ sanitatis, acquirendi bona, diuitias, honores, animæ inditum, dum nimium est, facit vt accepta aut nulla, aut parua credantur, etsi multa illa sint, vt amore nouorum obliuiscantur habita. Amor deordinatus rerum temporalium parit multa mala, quem Deus acriter punit, libro primo, capitu. decimo, numero sexto, capit. vndecimo, numero octauo, capit. 17. numero primo, vsque ad 3. 7. 8. 11. vsque ad 26. capit. 14. numero quinto. Amorem etiam licitum rerum temporalium expedit ab anima pellere, lib. primo, cap. 18. num. nono. Bona temporalia auide quærunt mundani in proprium malum, lib. 2. cap. 17. num. 1. vsque ad 10. & num. 24. cap. 19. num. 1. 2. & 26. Amor proprius multorum malorum est causa, lib. 1. cap. decimo octauo, num. 12.

Exod. 4. & infra Nu. 20. & 11.

Amen dico vobis quia nemo Propheta acceptus in patria sua. Propheta in propria patria, vt plurimum, non bene audit apud conciues, propter ingenitam quandam inuidiam inter conciues, qua fit, vt æqualis æqualem non ferat præse honorari, & minus multo senior iuniorem, superior, eum quem generis nobilitate aut diuitijs credit inferiorem. Et quia Nazareni Christum Dominum fabrum, & filium fabri credebant, ex contemptibilibus parentibus ortum, ex infima plebe natum cum eum viderent signis ac miraculis superiorem, in tota prouincia Galileæ omnibus prælatum, id ferre patienter non poterant, sicut nec patres eorum, Prophetas; qui ad id muneris alter vellicans sicomoros, alter sequens boues, assumebantur. *Amos 7.*

Bene audiebat Dominus apud extraneos, etsi sceleratissimi essent Samaritani, bene Elias inter Sidonios, Elisæus à Siris æstimabantur, qui multis, & grauibus iniurijs afficiebantur a suis, à quibus exulabat Elias, abscõdebaturque Elisæus, ne perirent. Vnde cum eandem siccitatis calamitatem, & famis paterentur Sidonij, & Iudæi, & propter eandem causam, vt *3. Reg. 19.*

Sancti

Digitized by Google

Sancti arbitrantur, Iudæi propter scelera Achab, Sidonij propter peccata vxoris eius Iezabel, quæ genere Sidonia erat, Sareptanam viduam pauit, non Iudæam Elias. Movsem Aegyptij, & Aethiopes admirabantur, cui tam stulte inuidebant Iudæorum multi, in proprium malum, vt Numerorum narrat historia. Imino Ioseph inuidia fratrum venundatus est, qui seruus à Domino Aegyptio, immo à Rege tam est honoratus. Et Dauid miram persecutionem pertulit à Saul, qui cum inferior illo putaretur, à puellis Hierusalem altius Rege honorabatur, cum caput afferret Gigantis, qui tamen inter eosdem ipsos inimicos Philistæos, quorum occiderat multos, valde honoratus est, hospitioque grataner susceptus. Hoc enim inuidiæ pessimum est malum, vt nihil cum ratione gerat inuidus, libro nono, capitulo quinto, numero 6. vsque ad 8. 13. vsque ad 18. 28. & 29. Inuidere non debet homo illi, per quem efficit Deus quod per ipsum non ita bene fieret, ibidem numero 19. & 23. Inuidiæ patent Sancti, quorum virtuti inuident homines, ibidem numero 22. Inuidia paruulos occidit, dum inuidus, si non verbis, factis tamen fatetur esse minor eo, cui inuidet, libro eodem. numero 28. & 29. Secundo, Propheta non est acceptus in propria patria, propter familiaritatem, quæ contemptum parit duplici nomine, scilicet, quod per eam obseruantur, & cognoscuntur humanæ imperfectiones, aut quæ pro hominum iudicio habentur imperfecta. Prppter hanc causam relinquebat Dominus Nazareth, non quo honorem suũ quæreret, sed quia, dum despicitur doctor, necesse est vt eius prædicatio contemnatur. Qua in re etiam patriæ suæ bene voluit, dum cauit ne prædicatio cõtempta pœnam incredulitatis conduplicaret. Inuidi cõtemptis bonis proximorum in nocte palpant, dum quærunt aliqua, quę reprehendant, libro nono, capitulo quinto, numero 30. Hæc est enim peccatorum stultitia, vt innumera Sanctorum bona non considerent, qui malum, si quod leue in illis inspexerint, & miran tur, & produnt. Non admirantur discipulorum miram sanctitatem in multis, sed scandalizantur, & obmurmurant, sceluſque credunt maximum, si vel manus non lauent, antequam comedant, aut spicas colligant, & manibus fricent in sabbato, ne fame pereãt. Non adorant Dominum Pharisæi dũ intuentur miranda eius opera, sed calũniantur, quod necessitate pressis bene faciat in Sabbato. Ideo etsi iustus Propheta sit, impiè & stulte non magni penditur, dum homo consideratur nõ nullis imperfectionibus subditus. Sanctorum gesta miranda erant, suntque inspicienda, vt imitentur, non autem illorum, si quæ sunt, negligentiæ, libro decimo sexto, capitulo sexto, per totum. Dicebamus etiam Deminum à suis aufugere, ne contempti verbi pœnas darent maiores, ea negligentes, quæ Dominus operanda proponebat, quod graue malum cum esset, acrius à Deo puniendum esset, quam si diuinam voluntatem ignorantes male viuerent. Verbis Dei non obtemperare malum grande est, & quod acriter punitur libro secundo, capitulo 14. num. primo, vsque ad tertium, Verbum Dei vermes gignit, quando eo audito homo non emendatur: libro 18. capitulo secundo, numero 1. & 2. capitulo 3. numero primo. Verbum Dei, si vt sagitta, non vulnerat animam hominis, huic carbo desolatorius, quo puniatur, paratus est, lib. 18. capit. secundo, num. nono. Ideo enim Paulus verbum Dei vocat gladium bis acutum bonos præcidens ab errore, & malos ab excusatione, libr. decimo octauo, capitulo. 2. numero 14.

Num. 16.

Gen. 17. & 41.

1. Reg. 19. & 17.

Hebr. 4.

Et repleti sunt omnes in Synagoga ira hæc audientes. Et surrexerunt, & eiecerunt eum extra ciuitatem. In qua re id animaduertendum est, quam pestilens malum sit superbia, quo, vt non patitur superbus alios sibi præferri, sic nec quod illius detegantur morbi. Vnde eum, quem docentem, & explanantem scripturas admirabantur, &

commendabant, extra ciuitatem pellunt ira moti, eumque præcipitio neca re conantur. Et licet antea scandalizarentur in eo, nondum audebant ipsum aperte incessere, quousque illorum per correctionem propalauit mala. Cum
Eccles. 12. enim verba sapiẽtum sint velut stimuli, & quasi claui in altum defixi, iusti his ad meliora prouocantur, impij autem contra stimulum calcitrant, dum
Prou. 18. stultus non recipit verba prudentię, nisi ea dixeris, quæ in corde suo sunt, adulatione eum mulcens. Superbo enim intolerabilis est correctio, & qui illius prodit mala. Quod & modo videre licet, quid cum hominis cuiuspiam non possint non & admirari, & commendare virtutem, tamen cum vel leuiter eorũ mores ab eo notantur, mox mutatis animis, nihil non in illius perniciem moliuntur, illud Prouerbium
Prou. 15. implentes: Non amat pestilens eum, qui se corripit. Et illud Amos: Odio
Amos 5. habuerunt corripientem in porta, & loquẽtem perfectè abominati sunt. Correctio fraternè male recipitur a peccatoribus, lib. primo, cap. 17. num. secundo. Correctionem odio habent homines, & hac de causa Christus & Prophetæ occisi sunt, lib. 3. cap. 29. numero 1. 8. vsque ad 10. De re hac multa dicẽda sunt feria 3. sequenti. Superbia dicitur primogenita mors, quæ deuorat pulchritudinem cutis, & brachia pectoris, lib. decimo sexto, cap. 13. nume. 35. Superbi enim, quia nescíunt Deum ignorant etiam se ipsos, lib. 6. capitu. 3. numero tertio. Hæc superborum, & peccatorũ insania quod similes his, qui ciecerunt Christum extra ciuitatẽ, bonos a se pellunt, quorum societate tot reportant commoda. Gerari inui-
Genes. 26. dia moti Isaac sanctum expulerunt a terra, sed videntes quæ per absentiam eos inuenerant nocumenta, ipsum adierunt, rogantes, vt ad eosdem redire dignaretur. Iacob in domo Laban dum
Genes. 30. morabat, multas socero adferebat vtilitates, quibus caruit, dum ille exulauit. Perijt Aegyptus dum secessit Israel. Ciuitates pereunt dum Sancti absunt. Vnde benedicens Noe filio suo Iaphet dixit dilatet Deus Iaphet, & habitet in tabernaculis Sem in quo manifestè vera Dei cognitio pro magno bono optans Sem fratri iusto coniungi. Iustorum societas multum vtilis est, lib. quarto, cap. sexto, nume. primo, & secundo, lib. vndecimo, cap. 5. num. 11. Iusti in causa sunt, vt Deus multitudini pareat, lib. 4. cap. tertio, num. 10. lib. 5. cap. 4. num. 2. 4. 5. & 8. cap. 8. numero quarto, vsque ad 6. 9. 13. & 15. Ecclesia meritis iustorum conseruatur, lib. quinto, cap. quarto, numero 2. vsque a 5. & num. 8. cap. 8. numero 4. vsque ad 6. 9. 13. & 15.

Ipse autem transiens per medium illorum, ibat. Sic ordinanda est sententia, vt ea verba, *per medium illorum*, coniũgantur cum participio, *transiens*, non cum verbo *ibat*. Quibus verbis significatur, quanta cum libertate, & potentia elapsus sit manibus eorum, non scilicet subuolando in altum, aut meticulosè currendo, sed intrepidè pertranseundo per ipsos medios abijt, quo voluit.

FERIA TERTIA
Post Tertiam Dominicam in Quadragesima.

EVANGELIVM.

Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum. Matthæ. 18.

De correctione fraterna disseritur lib. 3. capit. 28. & 29. vide etiam lib. 13. ca. 5. num. 2.

THEOLOGI omnes ex isto loco cõgruẽtissime colligunt præceptum de corrigendo fratre, quod ius naturæ docet, à Christo Domino in noua lege specialius traditum, nouisq. circũstantijs

Feria 3. Dominic. 3. in Quadrag.

ſtantijs confirmatum. In quo tria ſunt multum conſideranda. Primum, quod Deus magna bonitate ſua actus, humanoq. generi mira beneuolẽtia affectus, præceptum tradidit cunctis de corrigendo fratre peccante, vt hoc medio efficaciter miſerijs hominum peccatorum prouideret, niſi illi tantæ benignitati repugnarent: Secundo, attente cõſiderandum eſt, taliter Deum voluiſſe hoc mandato neceſſitati hominũ peccantium conſulere, vt etiam eorum, famæ, & honori, quantum poſſibile eſſet, prouideretur. Tertio, voluit, Deus, vt quando peccator in tantum progreſſus fuerit malum, vt corripientem fraternaliter non audierit, vt totius Reipublicæ bono prouideatur, talis viri familiaritas, vt omnibus nociua caueatur, habeatur is, qui reipublicæ peſtilentia eſt, velut Ethnicus, & Publicanus. Circa primum illud certum eſt, quod & fides docet, & natura ipſa, quod per peccatum, etſi multa ſequantur in homine inconuenientia & nocumenta, tamen nec fides perit, nec homini ratio adimitur, aut liberum captiuatur arbitrium, ſed fides, & ratio, & liberum arbitrium, quæ in peccatore remanent, Deo iuuante ipſum ad priſtinum reducere valent ſtatum, cooperaturque peccator diuinæ gratiæ, qua potiſſimum a malo reſurgit, etiamſi externa deſint adiutoria correctionis. Sacramentis reparatur homo, iuuatur frequentibus orationibus Sanctorum, qui Deo indeſinenter aſtant, & qui in cœlo viuunt, & adhuc inorantur in terra, poſcentes ab eo inſtanter, vt diuina voluntas fiat ſicut fit in cœlo, & ita in terra, ſicut in ſuperna patria, ſic in hac peregrinatione, ſicut in iuſtis, ita & in prædicatoribus, vt hoc medio nomen Dei ſanctificetur in peccatoribus, ſicut ſanctificatur in iuſtis. Poſtulant vt hominum debita, hoc eſt peccata dimittantur, a maloque ſurgentes, ad bonum a quo ceciderunt, redeant. Aſtant cuſtodes Angeli, qui terroribus, minis, precationibus, conſilijs, quem cuſtodiunt, a malo eruere multum curant. Mediaque alia ſunt, quibus Deus peccatores hortatur, vt a malo reſurgentes ipſi famulentur. Hoc quidem indubiè credit Chriſtianus. Sed tamen illud etiam ſudubitatum eſt, Deum ſumma bonitate ſua, maximoque amore præcepiſſe omnibus hominibus, vt de me corrigendo curam haberent, vtpote cum vnicuique non huic tantum, aut alteri, ſed omnibus mandauerit Deus de proximo ſuo. Etiamſi, vt in anteriori parte capitis dicit Eccleſiaſticus, cor dederit illis excogitandi, & intellectus diſciplina repleuerit illos. Creauit illis ſcientiam ſpiritus, ſenſu impleuit cor eorum, & mala & bona oſtendit illis. Poſuit oculos ipſorum ſuper corda illorum, oſtendere illis magnalia operum ſuorum, ut nomen ſanctificationis collaudent. Cumque præcepiſſet primis parentibus, & horum filijs, vt cauerent ab omni iniquo, his non contentus mandauit vnicuique de proximo ſuo, vt in proximos benefici eſſent, & de ſalute eorum ſolliciti curantes alij de peccantium emendatione, ne inter homines impia Cain reſponſio inueniretur, qui ſceleſtiſſimus mortalium interrogatus a Deo: Vbi eſt Abel frater tuus? Reſpondit: Neſcio. Numquid ego cuſtos ſum fratris mei, aut ad me pertinent, quæ circa illum geruntur, ſiue bona illa ſint ſiue mala? Blaſpema reſponſio, omnique venia indigna, qua cum ſolus eſſet Abel frater eius in orbe, illius curam non gerendam credidit, qui homicida fui, & fratricida, primus in orbe, primuſque qui gehennam hoc ſcelere intraſſet, niſi Deus, vt reſipiſceret, illi vitam protelaſſet. Huic ſimiles extitere principes Sacerdotum, quibus ſpeciali cura præcepta erat proximorum ſalus, qui dicente Iuda: Peccani tradens ſanguinem iuſti, omnium ſceleratiſſimi mortalium, qui in Chriſtum Dominum coniurauerant, cuius ſanguinem ſine intermiſſione ſitiebant, reſponderunt: Quid ad nos? Tu videris. Reſponſio ſane non ſolum Sacerdotibus, immo

Eccleſ. 17.

Gen. 4.

Matt. 27.

Digitized by Google

immo principibus Sacerdotũ indigna, sed & hominibus in lege Moysi, aut in lege naturæ mediocriter instructis. Qui cum in nece Christi ad tantum devenissent malum, huic addiderunt & istud, quod cũ Iudas ad eos accessisset, proprium immaneq. scelus confitens, quasi illius remedium ad eos nullo pacto pertineret, qui Deum audierant dicentem, vt de proximo suo omnes etiã plebei curarent, ipsi omnium penitus obliti, quæ Deus iubebat, illi respondent: Tu vide, quę tibi conuenientia iudicaueris, tibi enim nocebit impietas, aut proderit remedium, quoniam ista ad nos non spectant. Præceptum de prouidendo paupertati proximorum per Eleemosynam dedit Deus diuitib⁹ ingenti bonitate sua, vt eorum vitæ prouideret, ne victu & vestibus carentes fame interirent aut frigore. Id consulto Deus voluit, qui prouidere pauperibus multis modis poterat, qui pauit Eliam, 3. Reg. 17. & Paulum eremitam ministerio coruorum, & manna cęlesti Iudæorum populum tot annis, ne diues animam haberet venalem, vtpote qui in vita sua proiecisset intima sua, hoc est, intimos hominis affectus, pietatem, misericordiã, compassionem erga proximos, ne in hæc veniret diues mala, & vt bono pauperis prouideretur, præceptum de porrigenda Eleemosyna a Deo accepit. Ecclesi. 10.

Et sicut dilectionem proximorum omnibus hominibus præcipiens Deus, ingenti beneficio omnes homines est prosecutus, vt quiuis omnes homines amatores sui habeat, qui eum diligant, non verbo, aut lingua solum, sed opere, & veritate, qui in eius calamitatibus sint tristes, eius necessitatibus occurrant, ipsum consolentur in aduersis, ipsi congratulentur in prosperis? Quo, omnibus omnia afficiũtur communia, communia bona, communia mala, sic Dei beneficio cõcessum est, vt homine peccante, Christiani omnes ipsum consilio, correctione, verbis efficacibus & blandis ad sanam mentem conentur reducere. In qua re, frequenter hominis æterna salus consistit, dum Deus hoc vtitur medio ad hominem saluandum, sicut Augustino contigit, qui matris suæ monitis, Ambrosijq. exhortationibus Manicheorum hæresim est detestatus. Accidit quidem aliquando eum, qui in profundum venit malorum, correctionibus fratrum ad deteriora delabi, sed tamen id regulariter accidit, quod correctio fratris, quæ a radice charitatis proficiscitur, etsi ad tempus non videatur esse gaudij, sed mœroris, sed tamen postea fructum pacatissimum exercitatis per eam acquiret iustitiæ. Hebr. 12. Sicut enim putridum membrũ, dum eget nouacula, dum a chirurgo sciditur, homo reparatur, & dolore prę uio membrum ad sanitatem reducitur sic secante, vel vrente fratre per correctionem, dolorem sentiens frater curatur, dum animaduertit scriptum: Corripe sapientem, & diliget te. Simile. Prou. 9. Illud quidem impiorum est proprium, cum de eorum iam desperatur salute, vt odio habeant corripientem in porta, & loquentem perfectè abominati sunt, qđ Propheta pręstat ea mente, vt proximum a malo valeat reuocare, licèt ad horam id ægro displicere cognouerit. Amos 1. Hieronym. Sic contigit Amos, qui cum scelera arguere Amasiæ Sacerdotis Bethel, misit is ad Ieroboam Regem Israel, dicens: Rebellauit contra te Amos in medio domus Israel, non poterit terra sustinere vniuersos sermones ei⁹. Hæc enim dicit Amos: In gladio morietur Ieroboam, & Israel captiuus migrabit de terra sua. Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides gradere, fuge in terram Iuda, & comede ibi panem, & prophetabis ibi. Et in Bethel non adijcies vltra vt prophetes, quia sanctificatio Regis est, & domus regni est. Vade inquit in terram Iuda, in qua natus es, vbi libenter audiuntur insani, & comede ibi panem tuum, & ibi vaticinare, qui habes multos, quos consueuisti seducere, in Bethel autem, in qua ego sum Sacerdos, vltra non adijcies prophetare. Amos 7. Hieronym. Si homo studiosus vtcumque esset, vel saltem cordatus, gratias referre deberet corrigenti se potius, quam adulatori, dicente Salomone: Qui arguit hominis viam, gratiam habebit magis, Prou. 28. quam

quam is, qui loquitur quæ delectant. Sed tamen cum frequenter homines
Orig. ho.1. in Psal.37. tales nō ſint, vt docet Origenes, multi ægerrimè ferunt, ſi corrigantur nec id modo euenit, ſed ſemper ita contigit. Quia enim iubente Domino dixerat
Eſa.1. Eſaias: Principes tui infideles ſocij furū,
Hier. 37. ſerra ſectus interijt: Hieremias, dū fratrum correptioni intentus eſt, in puteum merſus eſt; ob conſimilemq. cauſam occiſi ſunt Prophetæ, vel multas
3 perpeſſi calamitates, & iniurias. Adulator illum laudans, quem corrigere tenetur, duplici inuoluitur peccato, lib.1. cap.3.numer.11. Adulatores fugiendi ſunt, tamquam animæ peſtis, libro primo, cap.3.nume.1.4.7.8.11.13. vſque ad 16. Adulantur peccatores peccatoribus mutuo, & ſic occidunt ſe, lib.1.ca.2.nume.5. Adulationem amicos parere, & correctionem inimicos falſo dixit Poeta, ſi illi ſint cordati, libro primo, cap.3.numero 6. Adulari peccatorum geſta ira Dei eſt grandis, lib.primo, cap.3.numero 9. Adulator peccatorem laudans fit particeps criminis illius, lib.primo, cap.tertio, nume.11.& 14. Correctio fraterna male recipitur a peccatoribus, libro primo, capit.decimo ſeptimo, num.ſecundo. Corrigentes nos, diligere debemus, non adulatores, lib.primo, cap.tertio, num.octauo, & decimo quinto, Correctionem communiter homines grauiter ferūt, lib.tertio, cap.vigeſimo nono, numero 1.3.8.vſque ad decimum. Correctionē odio habent homines, & hac de cauſa Chriſtus Dominus & Prophetæ occiſi ſunt, & lib.tertio, cap.29. num.18.vſq. ad decimum. Correctionem odit ſtultus, & malus, lib.3.cap.29.num.quinto vſque ad 131 Correctio ſicut fimus eſt, quo alij impinguantur, & alij lapidantur, lib.tertio, cap.29.numero decimotertio. Ea, quæ diximus, regulariter contingunt, quod impij homines adulationibus quidem delectantur, triſtantur autem ſi corrigentem audiant fratrem, ſed tamen frequenter, & ſenſim, paulatimq. dum quæ audierunt a fratre corripiente conſiderant, mouentur vt peccata fleant, & ſtatum miſerandum & abominentur, & relinquant.
2. Reg.12. Nathan Propheta, dum ſapienter conſideraret peccatorem Regem correctionem non admittere, ouiculę exemplo eius crimen & propalauit, & reprehendit, & peccantem Regem ad mirabilem pœnitentiam breui ſermone perduxit. Propter quam cauſam a correctione ceſſare non debemus, etiamſi proximus triſtetur, & etiamſi ad horam non emendetur. Id enim diſcurſu temporis facit correctio, quod non effecerat in initio. Correctio fraterna omittenda non eſt, etiamſi ſemel correctus proximus non emendetur, lib.1. cap.16. numero 16. Correctio fraterna non prætermittenda, lib.tertio, ca.28. nume.8. vſque ad 10.13.17.20. vſque ad 23.cap.29.nume.4. Correctionem nullus omittat fingens quod frater nō emendabitur, lib.3.capit.28.nnme.10. & 20. Corrigendi fratres, etiamſi ad horam triſtentur, lib.3.cap.28.nume. 21. Tandem hæc fuit ingens Dei miſericordia, aiebat Origenes, vt hominum crebris infirmitatibus prouideretur de remedio, & exiſtēte in orbe morbo, medicinæ adhiberentur diuinitus inuentæ, quę ſunt verba Dei in ore illius poſita, qui peccantem corrigit, qui cumque ille ſit. Vt enim in Apocalypſi refert Ioannes: Vocem, quam audiuit, ſimilem dicit voci citharœdorum, & muſicorum, & tamquam vocem tonitrui magni. Vox citharędi eſt, quæ audientem, recte conſiderantem animū fratris mulcet, & mutat mira dulcedine tractū, & eād, ētonitruo ſimilis eſt, quæ terret hominem peccatorem, ſi mentis expers omnino non eſt, habet enim neſcio quid latentis energiæ viua vox. Hæc correctio ſacris innixa ſermonibus pręſtare valebit mirandā hominis conuerſionem, etiamſi ore proferatur polluto, ſed tamen cum, vt plurimum, qui præcepto correctionis inuigilant, & fratrum lucro intenti ſunt, ſint uiri iuſti Dei honorem optantes, fratrum mala dolentes, hinc eſt, expedientiſſimum peccatori eſſe, ut per correctionem Sanctus de ipſius curatione & remedio tractet. Correctio fraterna
Origen.in Pſal.37.
Apoc. 14.

magna

magna cum compassione fiebat à Sanctis lib. primo, cap. quarto, num. quinto, vsque ad septimum, cap. 25. num. 6.

Exod. 26. In Exodo volebat Deus, vt cortinæ tabernaculi sic essent dispositæ inter se, vt alteram ad se alliceret, significans hanc charitatem, quæ in Ecclesia inter fideles esse debet, qua vnus ad Dei cultum alterum trahere debet. Cura hæc omnibus communis, Sanctis est specialiter demandata, (Corrigés alios prius se ipsum corrigat, lib. tertio, cap. vigesimo octauo, numero decimo quinto, & vigesimo tertio.) docente Paulo ad

Galat. 6. Galat. fratres, si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu

Exod. 25. lenitatis. Quapropter præcipiebat Deo candelabrum statuere in tabernaculo, in quo septem lucernæ in conspectu suo semper arderent. Emunctoria quoque, & vbi quæ emuncta sunt extinguantur, fiant auro purissimo. Lucernę ardentes omnes fideles esse debent, qui charitate ardeant, & luceant bonis operibus. Sed hominum culpa accidit frequenter, vt lucernæ istæ peccando obscurentur. Ideo voluit Dominus, vt emunctoria essent, hoc est, proximi, qui corrigant delinquẽtes, sed ex auro purissimo fabrefacta, id est, qui Dei amore, & proximi ad huiusmodi officia moueantur, & dicant: Soror nostra parua, & vbera non habet, quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est? In quibus verbis, ait

Cant. 8. Basil. Basilius, Spiritus sanctus desiderium seruorum Dei explicuit, quo ad profectum fratrum, & eorum correctionem à Deo actitantur tanta virtute, vt omnibus posthabitis contemptaque vita, ad proximi correctionem ferantur, sicut Prophetæ faciebant. Corrigebant populum Prophetæ, omni timore abiecto, libro tertio, capitulo vigesimo octauo, numero 1. 12. & 23. capitulo 29. numero decimo. In corrigendis fratribus propulsandus est timor à corripiente, libro tertio, capitulo 28.

Ezec. 16. numero 14. & 19. Sic Ezechiel contra inclytam ciuitatem clamabat: Radix tua & generatio tua de terra Chanaan, pater tuus Amorræus, &c. Et Esaias principibus populi aiebat: Audite verbum Domini principes Sodomorum, auribus percipite legem Dei vestri populus Gomorrhæ; & Stephanus: Dura ceruice, & incircumciso corde vos semper Spiritui sancto restitistis. His præcepit Deus: *Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum* tantaq. cura id præstare debent homines, vt hac de causa polluta labia habeat Esaias, ait Hieronymus epistola ad Damasum, quia Oziam osheum Sacerdotale vsurpantem non corripuit, nec iuxta Eliæ exemplum libera voce peccatũ Regis improperauit. Hi sunt, quibus præcipitur, dicit Basilius: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi, libro tertio, capitulo vigesimo octauo, numero sexto. Estque inter Theologos indubitatum, in multis casibus posse hominem propriam correctionem omittere, absque eo quod de nouo mortaliter peccet, in quibus mortaliter peccabit non corrigendo fratrem. Et hæc diuina bonitas est, vt omnes, qui meam perditam norunt vitam, me corrigere teneantur secreto, & coram testibus, & coram Ecclesia: ordinatque Deus hanc omnium obligationem, vniuscuiusque saluti. Cum hęc ita sint, fortassis nostrorum temporum hæc est miseranda calamitas aliarum multarum radix, qua huius præcepti obliti homines, dum alienam negligũt salutem, propriam inueniunt perditionem. Corrigendi sunt proximi, quia peccatum vnius in perniciem vergit totius reipublicæ, libro tertio, capitulo vigesimo octauo, numero 3. 4. 18. & 19. Videtur enim moraliter impossibile omnium Christianorum diligentiam, qui peccantem vident proximum, aut peccasse sciunt, non proficere, vt homo perditam deserat vitam, commonefactus, modo ab vno iam, ab altero, & ab innumeris, qui conciues illius sunt, qui ea charitate, qua proprium fratrem educere conantur à malo, in quo est, sicque mira esset inter Christianos reformatio, dum multi ad lucrandum vnum mira diligentia

Esa. 1.

Act. 7.

Esai. 6. Hieronym.

Ad Galat.

concer-

Digitized by Google

concertarent. Sed proh dolor, nihil in vita sic obliuiscuntur homines, vt correctionem fratris, quem contristare nolunt, etiamsi id sit ad pœnitentiam, non considerantes quod correctuo, & corrigenti, & ei qui corrigitur, vtilis est, lib.3.cap.29.nume. 4.5.& 9.

4 Circa secundum aduertendum est, non solum in substantia præcepti diuinam relucere bonitatem, sed etiam in circumstantijs, quibus illud tradidit Deus, in ordine quem in corrigendis fratribus obseruandum docuit, tum volens, vt non tumenti animo, iracundia concitato animo ad correctionem fratris moueatur quis verbis incompositis, aut asperis, irritando animum proximi, sed ea beneuolentia, & amore, eo animi dolore, quibus erga dilectissimum fratrem delinquentem moueremur, dicente Dauid: Corripiet me iustus ī misericordia; Misericordiam. comes indiuidu⁹ est vi iusti corrigentis fratrem. Sic rixantibus Hebræis, Moyses, cum qui inferebat iniuriam alteri blande allocutus est dicens: Quare percutis proximum tuum? Sermo enim mollis frangit iram. Correctio fraterna charitatiue exhibenda est, libro decimonono, capitu. quarto, numero quinto vsque ad septimum. Vnde Basilius edisserens verba illa: Et opprobrium non accepit aduersus proximos suos, quæ duobus modis exponit, quorum vnus sensus is est: Nullum proximorum ipse vituperauit, nec iniuriam irrogauit ei, quem peccantem vidit, sed modeste eum corripuit. Vnde dixit Paulus: Argue, obsecra, increpa, sed fiat id in omni patientia, non dicendo ei opprobrium; contumelia enim correctioni fraternæ aduersatur. Correctio enim fraterna emendam fratris habet pro fine, qui autem peccanti iniuriam irrogat, eum confundit, & non corrigit, dum ei compati non videtur. Quapropter secundum sententiam Basilij cum verbis præpositis addidit Dominus: *Dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à patre meo qui in cœlis est*, id docere voluit, vt si qui fraternaliter correctus est, pœnituerit, & in propositum venerit non peccandi, & relinquendi peccatū, concordans voluntati corrigentis, & ambo efflagitauerint à Deo veniā peccati, vtique impetrabunt illam. Vnde aiebat Bernar. in sermone secundo Paschæ de correctione differens: In corrigendo fratrem priorem locum vendicet compassionis affectus, ne in spiritu vehementi conteras naues Tharsis, contra id quod de Christo Domino scriptum est: Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet. Propterea Regius Propheta aiebat: Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me, bonitatem doce Domine, vt peccanti compatiar, disciplinam, vt corrigam, & scientiam, vt id multa cum prudentia exequar, vt prosit fratri peccanti. Eme ad hoc munus vinum, & lac, vt dulcedo lactis coniungatur austeritati correctionis. Hactenus Bernar. Vt infundas vinum, & oleum vulneribus Samaritani & curetur, quod fit, cum corrigitur frater in spiritu mansuetudinis, & lenitatis. Vnde Bernar. in tractatu de gradibus humilitatis, vt modum in correctione fraterna obseruandum traderet, docuit ordinem, quem in constituendis beatitudinibus Euangelicis Christus Dominus habuit, dum dixit: Beati mites, &c. & statim subiunxit: Beati misericordes. Cum enim fratris correctio actus sit misericordiæ, hunc mansuetudo præcedere debet, non furor, & indignatio: cum vera iustitia compassionem habeat peccatoris, Pharisaica autem indignationem erga illum. Corrigendi sunt proximi modestè, ita, ut eis non exprobrentur peccata, lib. 3. cap.28.num.2.5.9.16.22.& 24. Correctio fit cum humilitate, & modestia, quando corrigens cōsiderat propriam infirmitatem, lib.3.cap.28. nume.16. 22.& 24. lib.9.cap.16.nume.9. Corrigendi sunt peccantes, quibus compatiendum est, & non murmurandum, lib. vndecimo. capit.15.nume.2.

Pſal.140. *Exod.2.* *Prou.15.* *Basil. lo.3. in Pſal.14.* *1.Tim.4.* *Basil. resp. 261.* *Bern. ſerm. 2.Paſcha.* *Eſa.42.* *Pſal.118.* *Eſa.65.* *Luca 10.* *Bern. tract. de gradibus humilitatis* *Matth.5.*

Digitized by Google

cap. decimo sexto, numero 15. cap. 17. num. 1.

Præterea in modo, quem in tradendo hoc præcepto Dominus obseruauit, id vult, vt intelligamus & Deum intentissimum in conseruanda fama fratris, etiamsi ille ea indignus sit, vtpote qui inimicus cum sit Dei eiusque honoré
Matth. 7. negligens, cõtemnendus esset eius honor, vt qua mensura mensus est peccator Deum, remetiatur & illi a Deo; & frangenti fidem fides frangenda videatur eidem, & nihilominus homines, quantum possibile est, famæ proximorum etiam peccantium debent consulere. Propter istam rationem Deus voluit quod frater corrigatur a fratre solo, nullo adhibito teste, quantumcumque iste cordatus sit & sanctus, & secreto naturali de non publicando peccato fratris obligatus. Cum inhonoratio, aut infamia tam videatur modica, dum fine corrigendi apud vnum testem studiosum, & tacentem prodatur culpa: Nec id licere quoquo pacto Deꝰ voluit, si non præcesserit priuata fratris admonitio, qua correctus proximꝰ non fuit, iudicaueritq. necessarium, & expediens ad correctionem, vt coram vno teste, eoq. rali, vt diximus, culpa ꝓdatur, nec duo adhibendi sunt, si vnus ad correctionem sufficere arbitratus fuerit corrector. Cum enim præceptũ hoc ad corrigendum fratrem ordinet,
Simile. id cum minimo nocumento illius præstandum est, sicut medicamenta ægrotanti exhibenda sunt & faciliora, & suauiora, si ea prudens medicus sufficientia iudicauerit ad curãdum infirmum; quod si hæc non profuerint, adhibenda sunt maiora. Vnde cum Ioseph fra-
Oleaster. Genes. 45. tres allocuturus esset, vt se illis proderet, eorumq. culpam patefaceret, præcepit vt egrederentur cuncti foras, & nullus interesset, qui verba hæc audiret: Ego sum frater vester, quem vendidistis in Aegypto, ne peccatum fratrum apud exteros diuulgaretur, omnẽ extraneum a se eiecit, & solus, eorum peccatum mira cum mansuetudine ad memoriam traxit. Sic cum Dominus voluit arguere Iob, solum eum cõuenit, quem cum arguisset seorsum, in publico apud amicos commendauit: Non estis, inquit, locuti coram me rectum, sicut seruus meus Iob. Mirabilis prudentia Domini, conuincerat ipse Iob, vt fateretur se stulte locutum, & apud amicos commendat eius locutionis rectitudinem, humanç fragilitati conuenientem: Sic etiam cum arguere voluisset Aaron, & Mariam murmuris in Moysem, eos ad fœderis tabernaculum seorsum ire præcepit cum fratre, & ibi eorum increpauit malitiam. Immo & Cain solum conuenit, absentibus parentibus eius, vt fratricidam corrigeret, etsi eum non emendauerit, & scelus Iudæ secreto ipsi soli aperuit, ne fama proditoris apud socios Apostolos periret. In quibus omnibus, dũ tam sollicitam curam gerit Deus in cõseruanda fama fratris, & quanti eam pẽdat voluit indicare, & quanta solicitudine bonum nomen fratris apud alios conseruãdum est, vt quam famum bonam forte ipse peccans neglexit, ego, q̃ id prospicio, non paruipendam, sed sim in celãda culpa sollicitus, & qui multoties propriam culpam possum audientibus multis bono fine propalare, alienam, non solum ad exprobrandum, & detrahendum, sed nec ad corrigendũ prodere debeo, dum solus possum correctioni, & famæ proximi prouidere. Oleaster Genes. 39. aduertit de Ioseph quòd a domina de adulterio accusatꝰ maluit careeres subire discrimẽ quam fœminæ prodere impudicitiam. Sic & Susanna Dan. 13. vitæ periculum euidẽs passa, senum secretum crimen noluit prodere, sed vterque causam Deo commisit. Hinc colligat Christianus quod si Deus tanta cura respiciendam docuit famam fratris, etiam inimici, q̃n culpam detegere ad educendum eum a peccato ordinatur, si secreto corrigens id possit efficere, aut manifestando culpam vni soli, quid erit per murmurationes, & detractiones eius prodigere famã? Cũ in re hac is solus finis sit, aut nocumentum fratris, aut tempus terere, & ocio vacare, de absentibus loquendo mala, quibus alij scandalizent,

Iob. 42.

Numer. 12.

Genes. 4.

Matt. 26.

& pro-

Digitized by Google

& proximi fama lædatur. Et si honori, & famæ peccatoris tanta cura prouidit Deus, quanta adhibenda est diligentia, ne leuia, si quæ sunt, mala in viro iusto prodantur in medium, aut quæ homo malitia propria talia iudicauerit, aut somniauerit, quæ re uera non sunt talia? Murmurantes in iustos seuere castigantur a Deo, libro vndecimo, cap. 16. num. 2. 8. & 11. Murmurationes, & maledictiones contra iustos pro proprijs habet Deus lib. vndecimo, cap. decimo septimo, num. septimo & octauo. Murmuratores serpentibus optime comparantur, lib. vndecimo, capi. decimosexto, num. decimo, cap. decimoseptimo, numero tertio. Proximorum bonis, qui congaudet, & de malis tristatur, duo habet vbera sponsæ, lib. primo, ca. 14. num. 15. cap. 16. numer. 11. Proximum contemnens ad id sensim dilabitur, vt Deum contemnat, libro primo, cap. 15. num. decimo, & 23. lib. 3. capit. 2. nume. 38. Proximum contristare debet in bonum ipsius, qui nomine amici dignus est, libro primo, cap. 16. nu. 10. Proximis compati debem⁹, ipsosq. corrigere, sed prudenter libro nono, cap. decimosexto, num. nono vsque ad vndecimum.

6 Circa tertium incorrigibilem fratrem, habendum recte voluit Deus vel ut Ethnicum & Publicanum, timens ne Reipublicæ sit nociua multum talis hominis familiaritas, a quo tamquã a mobida oue totus inficiatur grex, qui non solum abeunt in consilium impiorum, & in via peccatorum stant, sed etiam in cathedra pestilentiæ, vt alios corrumpant, sedent, lib. 14. ca. octauo, nu. 20. Peccator enim is inuerecũdus, Deum & homines contemnẽs, de quo scriptum est: Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum, lib. 14. cap. octauo, num. 25. relinquendus est, & vitãdus, ne his, cum quibus conuersatur. noceat, ne simul omnes vna inuoluat pœna, vnde peccante Datham & socijs, dixit Deus: Recedite de tabernaculis hominum impiorum, ne simul cum eis pereatis. Corrigẽdi quidem sunt proximi, quia peccatum vnius in perniciem est Reipublicæ, lib. 3. capit. 28. num. 3. 4. 18. & 19. Peccator enim vnus cum sit, si non corrigatur, totam communitatem exponit periculo lib. 14. cap. 11. num. primo, cap. 12. num. 8. 10. & 21. Vnde ab huius communione discedat homo, ne simul cum eo pereat. Exeat a Sodomis sicut Loth, cogente Angelo, ne incendio intereat. Recedat Israel ab Aegypto, ne Aegyptiorum adiunctus cõsortio moriatur. Malorum societas maxime vitanda est, lib. tertio, cap. decimo, num. 101. lib. nono, cap. 21. num. 8. lib. 11. cap. 5. num. 3. vsque ad 8. 10. vsque ad 13. capit. 12. nume. quinto & sexto. Malus enim vnus sufficit ad perdendos plurimos, lib. 11. cap. 5. nume. 8. Et quia mali facilius corrumpunt iustos, quam illi ab istis conuertantur, ibi. nu. 12. ideo si correcti emẽdentur, vt Ethnici relinquendi sunt. Mali enim sicut pestilentia, alij in alios conantur transfundere morbum suum, lib. 14. cap. 8. num. 7. capit. 19. num. 8. & 12. Et quia mali ad peccata impellunt iustos, quandoque peruersis exemplis, & aliquando per vim, lib. 17. cap. 2. num. 27. ideo non correcti relinquendi sunt. Cumque præceptum hoc Domini vtilissimum sit iustis, est illud nociuum nimis peccantibus, qui dum iustorum nudantur præsidio, à Deo acriter puniuntur, quod Aegyptijs, Sodomitis frequenterq. multis alijs accidit. Vnde cum Sodomitę pessimè abuti vellent Angelis, à sancto Loth modestè correcti sunt, dum dixit: Nolite quæso, fratres mei, nolite hoc malum facere. Cumque illi a malo patrando non desisterent, dixerunt Angeli ad Loth: Omnes, qui tui sunt, educ de vrbe hac. Cumque esset mane, cogebant eum Angeli dicentes: Surge, & ne tu pariter pereas in scelere ciuitatis. Ecce primum malũ, quod iustis accidere ex impiorum societate potest, quæ autem sequantur impijs mala recedentibus iustis explicant continuo Angeli, & aiunt: Salua animam tuam, ne stes in omni circa regione. Festina, & saluare, quoniam non potero facere quidquam, donec ingrediaris Segor. Quo ingresso Deus pluit super Sodomam

Psal. 1. *Psal. 17.* *Num. 16.* *Genes. 19.* *Genes. 19.* *exod. 12.*

Sodomam ſulfur,& ignem , & ſubuertit ciuitates has,quę præſidio Loth erãt nudatæ,conſeruauitque Deus Segor,licet eadem pœna digna eſſet , qui in ea manſit Loth,periit autem cum in montem aſcendit ipſe,ſubuerſaque eſt poſt eius receſſum,ſicut propter eum fuerat ſaluata ad tempus . Quod perpendens Loth egredi differebat, ne impij eo recedente perirent. Hæc de tertio.

7 *Si peccauerit in te frater tuus , vade, & corripe eum inter te , & ipſum ſolum.* Vt ad enarrationem Euangelij veniamus,aduertendum eſt,quod in anteriori parte huius capituli 18. Dominus de cauendo ſcandalo multa diſſeruit, quæ inde ſequantur ſcandala docuit , quod multo cum diſpendio huic damno prouidendum eſſet , ne in quem fratrem peccaremus . His commode ſub jcere Dominus voluit , quid faciendum ſit, cum frater aliquis in nos peccat , vtrobique docens nos diligentem debere gerere curam ſalutis fratris noſtri,prouidendo, ne ma is operibus noſtri proſpectis ruat,& ſi in nos peccauerit,condonando ei iniuriam . Peccare in aliquem,iuxta doctrinam Chryſoſt. Hieronymi & Auguſtini,eſt illi iniuriam, vel malum aliquod facere , intelligentes eum , qui paſſus eſt ab alio iniuriã, mitti hic ad iniuriantem, & lædentem. Quæ videtur germana intelligentia huius loci, ſicut & Lucæ dicitur: *Si peccauerit in te frater tuus , increpa illum: & ſi pœnitentiam egerit, dimitte illi & ſi ſepties in die peccauerit in te, & ſepties in die conuerſus fuerit ad te dicens panitet me , dimitte illi* Hinc enim patet in illum aliquem dici peccare , qui poteſt ei peccatum dimittere,hoc eſt,qui lęſus eſt. Vnde & hoc loco Petrus auditis his Domini verbis , dixit: *Quoties peccabit in me frater meus , & dimittam ei?* Ex quo ſatis patet, quem Petrus intellexerit peccare in ſe. Vnde dicendum eſt in hoc loco Dominum,eũ, qui ſic ab alio lęſus eſt,proprie hoc præcepto conſtringere ad lædentis ſe non vindictam, ſed correptionem,& compaſſionem. Chriſtus in Matthæo dixerat: Si offers munus tuum ad altare , & ibi recordatus fueris,quia frater tuus habet aliquid aduerſum te : relinque ibi munus tuum ante altare , & vade prius reconciliari fratri tuo , & tunc veniens offeres munus tuum . Quæ verba ediſſerens Hieronymus ait: Non præcipit tibi Deus vt ſacrificium non offeras , cum frater tuus à te lęſus fuerit , à te paſſus fuerit iniuriam, niſi prius illi fueris reconcilia tus,& ab illo,quẽ iniuria affeciſti,prius veniam petas,qua obtenta , & iam fratri à te lęſo reconciliatus fueris,tunc venies ad altare ſacrificium offeras Deo, id enim mirum non eſſet ; ſed his verbis id Dominus voluit,vt tu reconcilie ris ei,à quo læſus es,tu eum adeas & dicas: Cum his,qui oderunt pacem,eram pacificus,eam ſuadens his, qui me commutiabantur, inimici effecti pacis. Sic in his verbis id Dominus vult , vt homo inimico ſuo ignoſcat, nec id ſolum , ſed ut eius vicem dolens, illum charitatiue corripiat,conetur eum ad ſanam mentem reducere , ſicut Paulus frequenter faciebat,inquiens: Maledicimur,& benedicimus,blaſphemamur, & obſecramus proximos,vt à malo declinent , & bona operentur. Sic & Moyſes eorum correctionem , à quibus læſus fuerat , vehementer curabat ; Sic & Prophetæ omnes tot modis ſalutem eorum curabant, à quibus mille patiebantur iniurias. Iniurias remittat homo exemplo Sanctorum, lib. 9. cap. 7. num. 18, Inimicorum conuerſionem deſiderant Sancti , ſi aliquando malum eis videntur optare, lib. 9. cap. 16. num. 4. Pro inimicis orandum eſt exemplo antiquorum, lib. 1. cap. 12. num. 20. 25. 35. 52. 55. vſque ad 57. & 60. cap. 14. num. 22. & 23. lib. 9. cap. 4. num. 11. & 16. Sed quibuſdam alia huius loci explicatio magis placet, vt hoc Domini præceptum de correptione non coarcetur ad corrigẽdum eum , qui me læſit , & in me peccauit, ſed multo magis cum in Deum , tum quod non tantum læſus , fratrem lædentem corripere debet , ſed & alius quiſque,qui conſcius eſt iniuriæ,quam quis patitur. Immo multo magis alius, quam læſus, ne iſte videatur propriam iniuriam proſequi , & alterum arguere

Luca 17.

Matth. 5.

Hieron. in Pſal. 119.

Pſal. 119.

1. Corin. 4.

non

Digitized by

non animo emendandi, sed se vindicandi, a quo minus bene correptionem recipiet, qui iniurius illi fuit, credens passione ad id moueri non charitate. Itaque intelligunt illud, *in te*, id est, corã te, vel te conscio, præsciente, vidente, quia ita Christianus quisque debet esse affectus erga gloriam Dei, & amorẽ proximi, ut omni peccato offendatur tamquam in se commisso, etiamsi nõ directè in ipsius vergat læsionem, vel iniuriam Dei, vel proximi cuiuslibet. Sicque recte ostendunt omnes eum peccare in aliquem, qui coram illo, & illo conscio, quid committit. Quod quidam etiam sic declarant, scilicet, quia quisquis alio vidente, & præsente peccat, is suo exemplo (quod in ipso est) eum scandalizat, ac proinde etiam in illum peccat, qui suo facto malo eum ad peccandum prouocat. In hac expositione duo sunt consideranda, alterum quod Christianus quisque offensam, & peccatum proximi, quodcunque illud sit, sic respicere debet, ac si in se committeretur; sic diligẽs Deũ, & proximum, vt ea peccata, quæ contra Deum sunt, vel proximum, contra se commissa credat. Proximorum mala proxima vocabant Sancti, lib. 1. cap. 14. numero nono, 12. 13. 19. vsque ad 23. lib. 9. cap. 16. nume. 6. Proximorum malis compatiẽdum est, bonisque gaudendum, lib. nono, cap. 5. nume. 13. 16. 21. & 23. Proximi bonis exemplis iuuãdi sunt in bonis, quod fit cum occasiones scandalorum tolluntur. lib. 16. cap. 8. num. 26. Dei honori curando intentissimi erant Sancti, lib. 1. cap. 8. num. 2.

2. Cor. 11. Vnde aiebat Paul. Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? Secundo, quanta diligentia vitanda sunt scandala, quibus (quod in nobis est) in omnes fratres peccamus, dum malis exemplis eos ad lapsum sollicitamus. Scandalum generans doctrinam dicitur docere Balaam,

Apoc. 2. vnde iram Dei prouocat, libro 16. capitu. octauo, num. 2. & 3. Scandaliza s alium, ut peccet, grauius peccat, quã ille, qui scandalizatus malum facit, ibidem numero 3. & 15. Scandala tol-

lentes de regno Angeli pacis sunt, qui iuuant fratres. ibidem num. 26. Sed tamen siue peccatum in nos vocetur illud solum, quo proximus iniuria nos afficit, siue omne illud, quod contra Deum est uel proximum, illud indubie sciendum est, hoc præcepto quemlibet Christianũ astringi ad correptionem cuiuslibet fratris peccantis coram se. Duo autem Dominus in primis præcipit, vt corripiamus, & ut id priuatim faciamus. *Vade*, inquit, *& corripe*, id est, ne fratris peccatum negligas, sed *vade*, non quidem vt illatam tibi iniuriam vendices, non ut illum apud alios traducas, & accuses, sed vt corrigas & emẽdes: *Corripe inter te, &c.* vt ille videns te & salutis, & famæ suę curam gerere, magis ad pœnitentiam moueatur. Qui si semel pudorem amisisset, forte in peccato suo obduraretur, & quem voluisti facere correctiorem, facies peiorem. *Si te audierit*, id est, si tuam admonitionem, & correctionem receperit agendo pœnitentiam *eum lucratus es.* Lucrum enim fratris est correptionis finis, lucrari eum, qui peccando perierat. Ex his verbis Chrysosto. & Hierony. colligunt fratris salutem à nobis quærendam, tamquam nostrum bonũ, & ipsius perditionem velut propriũ damnum esse habendam: Pœnitentia enim fratris lucrum tuum est. Correptionem negligens grauiter peccat, libro 3. cap. 28. nume. 6. vsque ad 11. 18. 19. & 22.

Si autem te non audierit, sit tibi vt Ethnicus, & Publicanus. In quibus verbis id primum considera, esse multos qui audire correctionem nolunt, vt patet in filijs Heli, & Saule, à Samuele reprehenso. Correctionem odiunt mali, & ideo excusant peccata, libro tertio, capit. 29. num. 11. & 12. Corrigi volunt sapientes, stulti autem in propriũ malum id fugiunt, libro tertio, cap. 29. per totum. Immo multi contra arguentes insurgunt. Quando Moyses arguebat duos Hebræos rixantes, respondit, qui inferebat Iniuriam: Quis constituit te principem, & iudicem super nos? Et cum Loth corriperet Sodomi-

8

1. Reg. 15.

Exod. 2.

Gen. 19.

Digitized by Google

tarum audaciam in Angelos, quibus abuti conabantur, dixerunt illi: Ingressus es vt aduena, numquid vt iudices? Te ergo ipsum magis, quam hos affligemus. Admonet locus iste quã male recipiant furiosi admonitiones iustorum, neque solum non recipiunt consilium, sed iniuriam pro eo reddunt. Secundo aduerte, quod a fratris impœnitentis familiaritate duplici de causa abstinendum esse indicat Apostolus, tum vt ille destitutus consueto consortio ac ob id pudefactus, resipiscat, sicut fornicarius Corinthius, cum quo nec sumere cibum voluit Paulus, vt a cæteris separatus, a malo desisteret, sicut cũ Maria soror Moysi propter murmurationem extra castra pulsa est, extra cõsortium fratrum, tum ne suo contagio immedicabili, alios inficiat, dicente Paulo: Nescitis quia modicum fermẽtum totam massam corrumpit, cum ebrioso, &c. nec cibum sumere. Auferte malum ex vobis ipsis.

1. Corin. 5.

Num. 12.

Gala. 5.

9 *Vbi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Chrysosto. & Hieronym. hac sententia intelligunt Dominum, qui toto superiori sermone ad concordiam prouocauit, & contentionis supplicia posuit, concordiæ iam præmia pollicẽri, vt tum præmissis, tum minis ad concordiam nos prouocaret. Origenes autem spiritualiter intelligit, sic vt vni etiam homini conueniat, & significetur, quod vbi corpus, & anima vel tria hæc spiritus, anima, & corpus consenserint, & non intra se bellum habuerint diuersarũ voluntatum, impetrent a Deo, quæ poscunt. Corpus corrumpunt boni subijcientes spiritui, & mali seruientes libidini, lib. 3. cap. 1. num. 20. In bello spiritus contra carnem acriter certant Sancti lib. 3. cap. 1. num. 36. & 46. Anima, & spiritus, masculus & fœmina dicuntur, quæ si concordent & crescant, filios generant sensus bonos, libro octauo, capitul. tertio, numero primo, & secundo.

10 *Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? &c.* In Christi Domini responsione significatur, quod quotiescunque hominem offendi contigerit, toties debet offensam remittere ei, qui offendit. De re hac differitur feria sexta in Quinquagesima, Dominica quinta post Pentecosten, & Dominica vigesima prima, vbi in expositionem huius loci adducitur parabola decem millium talentorum.

Circa hoc præceptum correctionis dubitatur. Primo, si peccãs semper corrigendus est, quomodo dicit sapiens: Qui erudit derisorem ipse sibi iniuriã facit, & qui arguit impium, sibi maculam generat. Noli arguere derisorem, ne oderit te. Præterea si ad correptionem fratris peccantis omnes tenẽtur, necesse ergo erit omnib⁹ negotijs post habitis, huic rei insistere, cum peccantium plena sint omnia. Iam si seorsum corripiendus est, quomodo Paulus palam Petrum reprehendit, non præmissa admonitione, qui & Timotheo præcepit, vt peccantem coram omnibus argueret? & Petrus Ananiæ, & Saphiræ secretum peccatum & publicauit, & punimit absque secreta correctione. Correctio fraterna omnes quidẽ obligat, sed cum præceptum sit affirmatiuum pro eo solum tempore obligat, & loco, quo opportuna, & vtilis est eius obseruatio, & executio ad emendam peccantis fratris; ab hac enim cessandũ est, cum probabiliter timetur ne proximus peior fiat, lib. 3. cap. 28. nume. 14. Ob hanc ergo causam Sapiens derisorem cuius, scilicet, prauitas notissima est, quem experientiam, aut indicia docuerunt veritatem irridere, & contemnere arguendum non esse docet. Frusta enim niti, inquit quidam, & nihil aliud laborando, quam odium quærere, extremæ dementiæ est. Peccata publica pro amouendo scandalo publice sunt corrigenda, vt Paulus dixit Timotheo, & Petrum ipse publice reprehẽdit, eo qd factũ ipti⁹ esset publicũ, & in multorũ vergeret scãdalũ. Præterea corripere delinquẽtẽ tic est debitũ ex diuino p̃cepto, sicut eleemosynã porrigere occurrẽtib. egenis, & his, cũ q̃b⁹ viuere nos cõtingit, &c. Ita non est necesse, vt q̃s reqrat peccantes, quos corrigat

Prouer. 9.

1. Time. 5.

Act. 5.

Galat. 2.

rigat, sed id faciat cum ei constiterit de peccato. Et Petrus peccatum Ananiæ, vt Dei executor & publicauit, & puniuit, cuius peccatum diuina reuelatione cognouit, & puniuit. Præterea si iratus est frater & passione ebrius commodũ tempus expectandum est. hoc adnotauit Oleaster Deut. 9. vbi cum Moyses vituli adorationem cognouisset descẽdens de mõte, alijs quadraginta diebus expectauit ibi vbi pulchrè docet sanctus Vir, qđ cum peccator in furore & libidine peccandi fuerit excęcatus, corrigendus nõ est, sed expectandum tempus quo mentis sit compos, vt tunc &c. Sic fecit sapientissima Abigail cum viro suo. (1. Reg. 25.) Nabal cuius liberam mentem ad correctionem expectasse legimus, quæ illi nihil indicauit. Cum autem & tam æqua, & tam salutaris sit hæc Christi doctrina, dolẽdum est eam ita plane negligi apud Christianum, dolendum item multo magis, ei vix vllum esse locum apud eos. Dũ cessant omnes, vel tædio, molestiæ & laboris in corripiendo suscipiendi, vel metu alicuius inimicitiæ, & odij eorũ, qui sunt corripiendi. Quam pauci sunt, qui dicant cum Dauid: Corripiet me iustus in misericordia. Inter causas, ob quas Dominus in hoc mundo bonos pariter cum malis grauissimis calamitatibus affligit, deputat August. omissionem huius fraternæ correptionis, p præcipua, cui non acquiescere, nec corripientem velle auscultare, graue malum dixit Sapiens: Egestas, inquit, & ignominia, ei qui deserit disciplinã, qui autem acquiescit corripienti glorificabitur. Et: Qui abijcit disciplinam, despicit animam suam, qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis. Et: Viro, qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus ei superueniet interitus, & eum sanitas non sequetur. In quibus locis infęlicitas & incurabilitas significatur eius, qui correptiones non admittit.

Psal. 140.

1. de ciuitate Dei c. 9.

Prou. 13.

Prou. 15.

Prou. 29.

FERIA QVARTA
Post Dominicam Tertiam in Quadragesima.

EVANGELIVM.

Accesserunt ad Jesum ab Hierosolymis Scribæ, & Pharisæi dicentes: Quare discipuli tui trãsgrediuntur traditiones Seniorum. Matth. 15.

1 Fer. 4. Dominica 3. in Quadrag.

ANTE Omnia aduertè ex Aug. lib. 1. de Sermone Domini in monte q̃ Scribæ inter Iudæos dicebant. illi quibus solis cõmissum erat literas sacras scribere, ne pro cuiusque arbitrio scriptæ deprauarẽtur. Epiphanius lib. 1. Panarij, narrat eos fuisse expositores ãiuinæ scripturę. Sunt qui tradãt Scribas fuisse primarios sapientissimosque viros quorũ officium esset de rebus arduis ac perplexis cõsultos ex sanctis libris respondere quos Herodes in aduentu Magorũ consuluit. Euangelium hodiernum tribus clauditur partibus. In prima accusat Dominus dolum Pharisæorum, qui graues discipulorum calumniatores, & taxatores effecti, ipsos apud magistrum reprehendebant, quod inter manducandum crebris lotionibus non vtebantur, iuxta antiquorum traditionem. In secunda, eis neglectis, rationem facti suorum discipulorum, aduocata ad se turba, cœpit reddere, idque in absentia Pharisæorum, ne illi scandalizarentur. In tertia, quæ circa doctrinam magistri discipuli interrogarunt, quod eis responsum est ab illo de esu ciborum, & his, quæ verè hominem coninquinant.

Circa primum mirari forsan quis possit multis rationibus, hisque apparentibus ductus, quare Dominus tam acri animaduersione, Iudæorum principes in conspectu omnium verbis his corripuerit: *Quare vos transgredimini mãdatũ Dei propter traditiones vestras?*

Hypocrite bene prophetauit de vobis Esaias: Populus hic labijs me honorat, &c. eos vocitans cęcos, & cęcorum duces, cum illi ab Hierosolymis in Galileam venerint, vt blande discipulos Domini corriperent, transgredientes seniorum traditiones. Id enim cōmendatione, & laude dignum videbatur potius, quam reprehensione, vtpote quibus & generali ratione (vt dicebamus in concione hesterna) mādauerat Deꝰ de proximo suo, vt illius vitæ curā gererent, Deo de ea neglecta rationem reddituri, qui mentibus hominum, qui animalia sunt socialia, & politica, hanc legem indidit, quam primum eos condidit. Et in lege veteri præceperat Deus sub interminatione anathematis, ne quis errare faceret cęcum in itinere, immo asinum & bouem errantem, in viam reducere iussit, etiamsi inimici asinus esset aut bos, vt ex his perciperet homo, quam deberet curam gerere erga hominem ipsum in via mandatorum Dei, & in rebus, quæ suam cōcernunt salutem, errantem; Quod qui non facit, ferina crudelitate præditus dicitur a Chrysostom. vtpote qui proximum contemnat, præcipiente Dómino, ne transeat si viderit bestiam odientis se iacere sub onere, donec a cæno leuet eam. His etiam, vtpote qui religiosi erant, & Ecclesiastici speciali ratione cura proximorum demandata erat, quibus cathedra Moysi, & doctrina legis erat commissa, quibus dixerat Deꝰ, quod sāguinem de manu eorum requireret, si hominum peccata non arguerent. Et vt olim vocauit Deus Hieremiam dicens: Vade, & sta in porta, per quam ingrediuntur Reges Iuda, & egrediuntur in cunctis portis Hierusalem, vt illi necessitatem audire coguntur, & hi non taceant, canes muti effecti, non valentes latrare, sed clament a dextris & a sinistris per infamiam, & bonam famam, velut seductores, & veraces. Ne illis accideret quod olim (Chrysostom.) contigit Hieremiæ, qui cum diceret: Non loquar vltra in nomine ipsius, scilicet, Domini, quia nec quæ loquor populo prosunt, & insuper propter illa innumeras patior calamitates; tacebo igitur. Quod cum facere statuisset, subintulit continuo: Factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis, defeci, ferre non sustinēs. Igne totus exurebatur, qui correptionem populi dissimulabat. Ne in hæc venirent inconuenientia Pharisęi, loquuntur, & tam acriter a Domino reprehenduntur? Secundo, quæ gesta sunt, indigna videntur, quæ animum Christi Domini tantopere concitent, vt in verba prodeat grauissima, quibus Pharisæorum taxet maxime multa ira correptus, quin potius & risu excipienda videtur correptio, vtpote qua discipulorum suorum sanctitas omnibus pateret. Cum enim Pharisæi lynceis oculis intus & extra, toti intenderent, vt vnde Christum, Christique discipulos reprehenderent, inuenirent, festucam in oculo fratris criminantes, qui trabem in proprijs non videbant, vt inhonoratio discipulorum apud plebem in magistri cederet inhonorationem, & contemptum, essentque tam multa importabiliaque præcepta in lege, vt diceret Petrus in actis Apostolorum: Esse onus, quod neque illi, neque patres eorum valuerint portare: cum secundum Theologorum sententiam, quingenta octoginta tria præcepta data essent Moysi in lege, & ex altera parte discipuli piscatores, qui dudum reliquerant mundum ignorātijs pleni, qui piscationi toti intenti, cætera curabant parum, cum horum vitam tam diligenter explorarent, calumniatores, nihil aliud reprehensione dignum inuenerunt, quam quod manducarent panem non lauantes manus, quod in lege præceptum non erat, sed solis humanis traditionibus demandatum. Quæ enim maior esse potest commendatio cuiuspiam, cum iudex aduenisset ad petitiō inimici, qui totam suam exploraret vitā diligētissime, qua perspecta id solum reperiret, quod ante prendiū laua ret manus, aut verò id facere prætermitteret? Vtique summus illius honor est, cui amici, & consanguinei congratulari-

Exod. 23. *Exod. 3.* *Hiere. 17.* *Esa. 56.* *2. Corin. 6.* *Chrysostō.* *Hiere. 20.* *Similo.*

gratulari multum debuissent, quod inimici occasione, tantus viro aut fratri accreuisset honor, tanta, laus; sic & suis congratulari Dominus debuisset, quod ea sola proderentur ab inimicis discipulorum, ea sola inuenirentur, quæ aut leuicula essent, aut nulla, nec tam acriter in eos indignari, quorum occasione tanta sanctitas suorum propalata est. Accedit his, qđ audito hoc verbo scandalizati sunt Pharisæi, quorum scandalo prouidere consultius videretur a Domino, a quo didicerat Paulus esum idolotitorum cauendum, ne proximi scandalizarentur, et iam si id malum non esset, addens pestmulta: Custodiamus ergo quæ sunt ædificationis, quod faciendum docuit, ne periret in nostra conscientia, id est, occasione nostra, frater infirmus, propter quem Christus mortuus est, dum ipse scandalizaretur pusillus. Tandem mirari satis non potest, qui Dominum considerat, qualem in Dominica anteriori proposuit Ecclesia, mira patientia præditum, in tolerandis iniurijs, modestum, ac mitem. Qui antequam carnem sumeret, sic hominum dissimularet peccata, vt diceret Sapies; Quia non profertur cito contra malos sententia, absque vllo timore filij hominum perpetrant. Homo factus tam multa pertulit opprobria, vt vocitatus ebrius, Samaritanus, fatuus, dæmoniacus, mira tolerantia reticuerit ad omnia. Qui tantis flagellis verberatus, spinis coronatus, clauis confixus tacuit, & dissimulauit, nec tacet, nec dissimulat cum audit: *Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum non lauantes manus?* Proculdubio cum Deus sit, qui omnia hæc cum summa ratione operatur, & illum merito iratum credere debet homo, & inquirere quibus rationibus ad tantam indignationem, tamque rationabilem moueri potuisset eius animus.

1. Cor. 8.

Roma. 14.

Eccles. 8.

1. Ratio.

Primum, vt omnis homo euidenter prospiciat, Deum erga iustos, amicosque suos sic affectum, vt leuiculas et iniurias eorum, non dissimulet, qui ingentes, dum propriæ sunt, curare nõ videtur. Ab exordio enim sæculi miris modis & suorum prouidet vtilitati, & tristitiæ, vt qui eos tangit, tangere dicatur pupillam oculi sui. Hiero. locum Zach. Sic vertit: qui vos tangit, tangit pupillam oculi sui. i. qui vobis nocet sibi potius nocet quam vobis: oculi sui pupillam tãgit quoniã grauiter a Deo punietur, tangere autem est vel minimum lędere, sicut hi Pharisęi facere videbantur in minimis arguentes Christi discipulos, sed illi sibi nocumẽtum oculis inferebãt. Cum Deus, ait Chrysosto. vniuersum orbem aquis diluuij delere decreuisset, non solum arcam fabrefecit, in qua iusti tuti essent, sed & ingresso Noe in arcam, clausit a foris ostium Deus, ne iustus videns sæculi inundationem, tantorum hominum necem, tristaretur. Et cum præcepisset Loth ne retro respiceret cum Sodomam egressus esset, ideo fortasse fuit, ne dum videret incendio pereuntes vrbes, animi cruciaretur dolore. Et idem considerauit in facto Cain, in quo dũ peccauit contra Deum offerendo debile ipsi, patienter tulit iniuriam, cum autem iustum occidit Abel, amici iniuriam Deus non dissimulauit, sed dixit: Vox sãguinis fratris tui clamat ad me de terra, eris maledictus sup terrã, &c. nunc, cum in fratrem cõsurrexisti maledictus eris. Cum Abimelech Rex Gerarę vxorem tulisset Abraham, quã dixerat sororem suam, ait Scriptura: Venit Deus ad Abimelech per somnium nocte, & ait illi: En morieris propter mulierem, quam tulisti, habet enim virum. Ego scio quod simplici corde feceris, & ideo custodiui te, ne peccares in me. Peccatum enim contra amicum patratum, vt proprium iudicat Deus. Qui locus admonet qualiter Deus curet res iustorum, vt nemo contra eos audeat peccare. Qui enim ita arguit, quæ peccata non sunt, & quæ Abimelech simplici fecerat corde, qualiter arguet, & puniet, quæ sunt re ipsa peccata contra amicos? Vnde referens Dauid, quæ in amicorum fauorem fecerat Deus, dixit: Non relinquit homi-

Zach. 2.

Ho. 25. in Genes. 6.

Gen. 19.

Chry ho. 26 in Gen. 4.

Gen. 20.

Psal. 104.

nem nocere eis, & corripuit pro eis Reges. Nolite tangere Christos meos,& in Prophetis meis nolite malignari. Et
Genes.27. in Genesi venit Deus ad Laban nocte, & dixit, cum fugientem Iacob persequi cepisset: Caue ne quidquam asperè loquaris contra Iacob. Vbi animaduertendum est,talem Deum suorum gerere curam, vt non solum eis prohibeat nocere,sed etiam durè alloqui. Et in
Num.12. Nume.Murmurantibus Aaron,& Maria coniugium fratris cum Aethiopissa, scriptum est: Quod cum audisset Dominus,iratus est. Mirum valde hoc est, non audit Moyses voce fratrum detrahentium,aut se audire dissimulat, audit tamen Dominus, & detractores castigat.Nemo putet Sanctis se impune detrahere,etiam si ipsi non audiant aut audientes dissimulent,& nil curēt, quoniam est Deus,qui audiat & eos defendat,& detractores graui pœna castiget. Et infra cum Rex Balac rogas-
Num. 22. set Balaam, vt ascenderet cum eo, vt malediceret populo Israel, continuo astitit Deus,& dixit ei: Noli ire cum eis, neque maledicas populo, quia benedictus est, auertens mala seruorum suorum,etiam eis ignorantibus.Amor
2 Dei in Iudæos ostenditur, cum persecutiones illis illatas vocat proprias,& uindicat ut tales,lib.1.c.6.num.15. Amor Dei erga suos magnus ęstimandus est, cum vocat eos oculi pupillam, lib.1.c.6.nu.24.lib.4.c.3.num.12.Amore maximo dicitur Deus tribulari, quando quiuis homo tribulatur,lib.1.ca.6.nu.25.Amor Dei erga iustos ingens, lib.4.ca.3. nume.5.9.10.11.13.16.vsque ad 18.20.vsque ad 22.Deus dicitur specialiter Deus iustorum propter specialem prouidentiam, quam habet eorū, propter quam dicitur etiam signum ponere in suis,lib.4. capi.3.nume.3.4.15.16.& 19. cap.16. nume.1. vocauit Moysem Dominus Exod.19.& dixit: dices domui Iacob nos ipsi vidistis qd fecerim Aegyptijs quomodo portauerim vos super alas aquilarū, & assumpserim mihi.i.tam securè (Oleaster)ac si super alas aquilarum portaremini, volat enim aquila altè valde,quam aliquis non potest Iaculo petere,vel tam velociter vos eduxi ac si super alas aglarum portaremini.Præterea indigna- *2.Reti.*
tur acriter Christus Dominus contra Pharisæos, perpendens horum hypocrisim, qui cum nihil in vita minus quærerent, quam animarum salutem, quasi harum lucro solum intenderēt, relicta Hierosolyma Gerasenos adeūt, quasi zelo mouerentur maximo de ꝓximorum salute solliciti in re omniū *Matth.23.*
minima, colantes culicem, qui glutiebant camelum. Peccata eorum vt coc- *Esa.1.*
cinum, & rubra quasi vermiculus negligebant, diligentia pollentes multa an discipuli inter manducandum lauarent manus,quod sacrilegium arbitrabantur. Curant res minimas,adeunt Christum, ut saluti prouideant aliorū, qui rebus pleni scelestissimis, Dominū non quærunt,legem transgrediebantur naturæ etiam brutis insitam de ꝓuidendo parentibus miserè indigentibus, id quod nec lege Moysi erat præceptum de lotione manuum inter prādendum, criminantur quasi scelus esset maximum. Erant hi (Gregor.)de
Gre.ho.13. in Euang. Threm. 4. quibus scriptum erat: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus,dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum? In tā tam deuenerant miseriam hi, qui quasi lapides in Sanctuario fixi, extra ad negotia terrena egredi non deberent,sed semper Deo vacare, illius præsentiæ assistere, vt bona & propria & ꝓximorum a Deo peterent, dispersi in capite omnium platearum ibi morabantur sæcularium vitam sectantes,illis in omnibus similes effecti, immò peiores. Hæc horum erat insania, dum & existere volebant in plateis, sæcularibus omnino dediti,& mentientes sanctitatem sic ab omnibus magnificari, ac si lapides pretiosi essent in sanctuario de gētes.Sepulchra erant dealbata ossibus *Matth.23.*
mortuorum intus plena, & tamen mundantes, quod deforis est paropsidis celebrari ab omnibus cupiebant. Intuens ergo Dominus eorum impietatem, qui dilatabant phylacteria, & magnificabant fimbrias, oranteſque in *Ibidem.*
angulis

Digitized by Google

angulis platearum ſolam hominum laudem quærentes, ira motus, ait: *Quare vt vos tranſgredimini mãdatũ Dei &c.* Multi ſunt his ſimiles, qui pluris faciunt minora peccata, & cęremonias, q̃ grauiſſima animæ mala. Sic Dauid, curat vt mulier, quam adulterio polluerat, ſanctificetur ab immundicia ſua, & non conſiderat an coniugata ſit quam ad ſe accerſiri fecerit. Et Iudæi non ingrediuntur Prætorium, vt non contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha, & nihil verentur innocentẽ Chriſtum Dei filium morti tradere, contra quem innumera protulere falſa teſtimonia. Grandi anguntur cura, ne remanerent in cruce corpora Sabbato, quæ res aut nullius, aut parui erat momenti, & cum venirent, vt miſeros homines e cruce deponerent, & viuos eos reperiſſent, crudelitate moti, fregerunt vtriuſque crura, vt celerius morerentur, & miſerè cruciarentur. In Geneſi multum ſollicitatur Iudas de mittẽdo ipſi Thamar hædo, quem ei promiſerat, cum dormiret cum ea, & nihil curat de fornicatione, & cum ipſam non inueniſſet ſeruus, ait Iudas: Certe mendacij arguere nos non poteſt, ego miſi hædum, quem promiſeram, & tu non inueniſti eam. Sic & hi grauiſſima mala contemnentes, & de manuum lotione ſolliciti, acriter arguuntur a Chriſto Domino. Hypocritæ pleni vitijs virtutes ſimulant, vt laudentur, lib. primo, cap. 3. nume. 2. Hypocrita ſepulchrum dealbatum dicitur, quia tantum ea, quę videntur, curat, lib. octauo, capit. nono, num. ſecundo, vſque ad quartum, 8. 10. & 28. Hypocritis dicitur. In tribus annis quaſi annis mercenarij auferetur gloria Moab, lib. octauo, cap. nono, numero 11. Hypocritæ folia quærunt, vt primi parentes, vt nuditatem tegant, male quidem viuentes, & bene loquẽtes de Deo, lib. 8. cap. 9. num. 15. Hypocritæ vita eſt quaſi viſio phantaſmatis oſtendens in imagine, quod non habet in veritate, lib. 8. cap. nono, num. 26. & 27. Hypocritæ vulpes paruulę ſunt demolientes vineas, ibidem numero 31. Hypocritæ benignitatem in proximos oſtendunt, & dolos ſuæ iniquitatis operiunt, libro nono, capit. 17. numero 21.

2. Reg. 11. *Oleaſter.* *Gen. 12.* *Ioann. 19.* *Ibidem.* *Geneſ. 38.* *Cant. 2.*

Item merito indignatur Deus contra eos, qui in cęremonijs, & exterioribus rebus ſubſtantiam virtutis collocant. Cęremonias nullus, qui Catholicus fuerit, poterit condemnare, vtpote quæ ſunt virtutum conſeruatrices, ſicut cortices conſeruant arbores, & folia vuas, & ſepes vineam. Sãpſon abſciſſis capillis captus eſt, & excęcatus, & ſimiliter, deficientibus cęremonijs, corruunt virtutes, id ſunt cęremonæ ſine quibus virtutes percunt, ſuntque ſigna internæ bonitatis Ecc. 19. amictus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus hominis enunciant de illo. ideo de beato viro ſcriptum eſt Pſa. 1. & erit tamquã lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum quod fructum ſuum dabit &c. & folium eius nõ defluet. cur ergo folia hæc defluunt ſatis declarat ſe neque fructũ ferre bonorum, neque plantatum eſſe ſecus decurſus aquarũ, non enim poſſunt hæc diſſociari, ſed arbor quæ ſecus aquas eſt, fructum dabit & folia retinebit, quæ autem folia non retinet, nec fructum feret, nec ſecus aquas eſt plantata; vt ergo deſertor religionis ſuæ cenſetur qui habitum dimittit, & deſertor Eccleſiæ eſt, qui cęremonias Eccleſię damnat, ita deſertor virtutis eſt, qui externum virtutis ornatum & decorem abijcit. Quare qui dicunt ſatis ſibi eſſe cor mundum & externa negligunt, aut illam cordis mundiciam quam iactant amiſerunt, aut cito amittent. Damnat verò Deus Phariſæos, quia relicto corde ſolis externis vacabant. Duo quidem habet virtus, & reformat interiorem hominem, & etiam exteriorem. Sed Dei miſericordia geſtum eſt, vt virtus conſiſteret in actibus internis animæ, & non in externis officijs corporis. Virtutes quædam tributæ ſunt ad reformationẽ cordis, cuiuſmodi ſunt virtutes Theologales, & dona Spũs ſancti, quib. iuuantur intellectus, & voluntas ad opera virtutũ exercẽda. Gra in eſſentia eſt aię. Sed dũ internę potẽtię ordinatę sũt, cilicio,

4 *3. Ratio.* *Iudic. 16.*

Digitized by Google

ieiunijs, vigilijs, &c. macerat homo carnem, vt caro ſpiritui ſubijciatur, ne illa velut indomitus equus ſeſſorem ſpiritum præcipitet, & interimat. Vera religio erat eius qui dicebat: In toto corde meo exquiſiui te, & Pauli dicentis:
Roman. 1. Teſtis eſt mihi Deus, cui ſeruio in ſpi-
Ioan. 2. ritu meo, in Euangelio filij eius. Quia tempus aduenit, in quo veri adoratores adorant patrem in ſpiritu, & veritate. Cum enim ſpiritus ipſe ſit, tales quę rit adoratores. Vt autẽ veram religionem, in quo ſita ſit, intelligamus, nota quod ſicut homo perfectus, corpore & anima conſtat, ita perfectus fidelis internis & externis virtutibus ornatus eſ ſe debet: externis, quæ carnis adminiculo exercentur, quales ſunt ieiunia, vigiliæ, ęremonię ſacrę, Eleemoſynę, preces vocales, ſed tamen iſtæ a recta fide, & charitate proficiſcantur, vt Deo ſint probatæ. Cilicio tegatur homo, pane, & aqua ſit contentus, qualitatem criminum cõſiderans, peccata interne deteſtans, perpendens Deum offenſum grauiter & placãdum. Precetur homo humilitate maxima, cognitione propria, & Dei magnitudinem conſiderãs oret, &c. Sicut enim anima eſt, quæ vi-
Simile. tam, motũ, & ſenſum corpori tribuit, qua deficiente, nomen corporis nõ meretur, ſed cadaueris. Sic virtutes internæ ſunt veluti anima exteriorum ope
Pſal. 44. rum. Vnde ſit primum, omnis gloria filiæ regis ab intus in fimbrijs aureis, vt poſtea circumamiciatur varietate exte-
Michea 6. riorum operum. Quapropter cum Michæas quæreret, quid dignum Domino eſſet offerendum, ait. Curuabo genu Deo excelſo? Numquid offeram ei holocauſtomata, & uitulos anniculos? Numquid dabo primogenitum meũ pro ſcelere meo? Indicabo tibi o homo quid ſit bonum, & quid Dominus requirat a te. Vtique facere iudicium, & diligere miſericordiam, & ſollicitum ambulare cum Deo tuo. Quæ verba ediſſerens Hierony. Vis ſcire quę Deus maxime deſideret? facere iudicium, id eſt, vt nihil abſque ratione, & conſilio faciamus, ut primum intellectus approbt opus bonum, antequam illud executioni mandetur. Vt viſcera miſericordiæ voluntati noſtræ ſint indita, & omni hora ſimus parati, vt quæ Deus voluerit, exequatur in nobis: A corde, velut a principio oritur bonum, diffunditurque in opera exteriora. Eſt enim cor, velut arboris radix, a qua cũcta procedunt, radice uitiata, folia & fructus conuenientia non ſunt, &c. Et *Simile.* ſicut in naturalibus, quod primum viuit in homine eſt cor, & poſtmodum omnibus partibus communicatur vita, ſic vita gratiæ exiſtente in anima, participant vitam hanc, exteriora virtutum exercitia. Vnde Deus poſtea- *Leuit. 3.* quam varias condidit ſacrificiorum leges, ait. Omnis adeps Domini erit iure perpetuo in cunctis habitaculis veſtris, nec ſanguinem nec adipem omnino comedetis. In quo inueniebat Dominus præcipue cor offerendum Deo, a quo cuncta procederent, vt bonus ho- *Matt. 12.* mo de bono theſauro cordis ſui proferret bona, ſicut malus de malo cordis theſauro profert mala. Propter hanc enim rationem prius dixerat Vates Re *Pſalm. 83.* gius: Cor meũ, & ſtatim, caro mea exultauerunt in Deũ viuũ. Et Hieremias, *Hierem. 4.* dum conatur Hieruſalem reducere ad priſtinum virtutis ſtatum, ſic exorſus eſt: Laua a malitia cor tuum Hieruſalem, vt ſalua fias, vſquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Vt cũcta virtutũ opera Deo ſint accepta, laua prius a malitia cor tuum, vt benedicat aĩa tua Dño, & omnia interiora tua nomen ſanctum eius. Cũ enim cor reformatur, protinus exteriora ſunt ordinata. Quoniam, vt ait Sapiens: Do- *Prouer. 18.* num hominis dilatat viam eius, quia interne virtutes dilatant viam actionis eorum, quia quo maior eſt in aĩa gr̃a, maiores virtutes, & copioſiora dona, tãto externa opera multiplicantur, & creſcunt. Vnde Hieronym. in epiſtola ad *Hiero. epiſ. ad Hedobiam.* Hedibiam reſpondens vltimæ quęſtioni, ad quam conſultandam miſerat a Francia in Bethlehem, explicat locum Pauli ad Theſſalon. Ipſe Deus pacis *1. Theſſa. 5.* ſanctificet vos per omnia, vt integer ſpiritus veſter & anima, & corpus, ſine querela in aduentu Domini nr̃i Ieſu Chriſti

Digitized by Google

Christi seruetur, ait: Prœmiserat Paulus sanctificet vos per omnia, id est, reddat perfectos, vt spiritus conseruetur in bono, dū homo spiritualiter viuit, & anima, & postmodum conseruetur corpus, manus, oculi, lingua, &c. Et inter alias, ob hanc causam Philosophorum iustitia Deo nō probabatur, quia omisso homine interno, sola exterior iustitia curabatur. Eruebant oculos, condonabant offensas, abdita deserti penetrabant vrbes fugientes, temporalia bona relinquebant, sed quia intus virtute erant vacui, hæc, quæ exhibita à Sāctis interna virtute pollentibus magnificiebat Deus, contemnebat in Philosophis, quorum cor veris bonis erat de.litutum. Origen. ait: Arca Noe intus, & foris erat bitumine circumlita. Intus prius, quia iustus, qui Arca Dei est, prius reformandus est corde, vt postea castus sit corpore. Sed in re hac illud multum obseruandum est, quod ad morum reformationem non parum conducit considerare. Si quærat aliquis à peritissimo Philosopho, aut medico, quid sit quod primum viuat in anima, vtique respondebit: Cor. Membrum hoc primum accipit vitam, & ab ipso in cæteras deriuatur partes. At si velit homo experimento discere, viuat ne animal, an vero vita sit functum, non id valebit probare à corde, sed ex respiratione, ex pulsu, ex coloris defectu, quia membra rigent, & frigida sunt, non mouet pedes, aut manus, non videt, non loquitur. Hinc colligit hominem non viuere, ab effectu. Itaque licet vita præcipuè sit in corde, sed tamen exterioribus signis colliguntur; quę de vita cordis iudicanda sint. Ita in vita spirituali Philosophandū est. Vitam hanc gratia, quæ in essentia est animæ, producit, viuit intellectus per fidem, & Spiritus sancti dona, quę in eo sunt, voluntas per charitatem; hæc sunt quæ viuificantur, hæc interna sunt hominis bona. At si coniecturis quis velit colligere internam vitam, vtique colliget si viderit hominem ieiunijs pallidum, coram Deo procidentem, & tremefactum orantem, pœnitentijs consumptum, & flagellis, pauperibus subuenientem, de Deo loquentem, Sacramēta frequentantem, hæc certe argumenta sunt internæ vitæ. At quando homo nec ędificatoria loquitur, non orat, pauperibus non subuenit, raro confitetur, rariusque pascitur Eucharistia, sacris concionibus non assistit, sacris lectionibus non intendit, argumentum est ingens, & ferè euidens, intus hunc & vita priuatum, & virtutibus esse nudum. Hac ratione Christus Dominus indignatur magnopere contra Pharisæos re, quæ omnium minima videbatur, quia cæco detinebantur errore, qui cordis directione, & puritate relicta, solis labijs, externisque ablutionibus, & cæremonijs virtutem metuebantur. Qui cum exemplo fortis mulieris quærere debuissent lanam & linum, id est, internas virtutes significatas in lino, & externas in lana intellectas, solis externis contenti, similes erant parentibus suis, de quibus scriptum est: Dilexerunt eum in ore suo, & lingua mentiti sunt ei, cor autem eorum non erat rectum cum eo. Iusti oculos quidem habent colūbarū, absque eo quod intrinsecus latet, quod in illis pœnuum est, & quod à Deo postulāt dicentes: Fiat Domine cor meū immaculatū, vt nō confundar. Qui religionem tantum externam profitentur, interioribus bonis cōtemptis, similes sunt leoni interfecto à Sampsone, qui fauū habebat in ore, & tamen cum vita careret, eo non pascebatur, sic & illi sunt, qui Deum labijs quidem honorant, eorum autem cor est longe ab eo. Virtutes omnes externæ, quas habent serui Dei in veritate, possunt habere serui diaboli in simulatione, lib. 4. c. 31. num. 11. Virtus non verbis, & fictè, sed piè, rectoque animo operanda est, quod multi non faciunt, lib. 14. c. 19. nu. 1. vsque ad 3. 6. & 16. li. 18. c. 10. n. 10. Quæ opera nō acceptat Deus, si interno spiritu sint vacua, lib. 18. c. 10. num. 5. 33. & 34. Virtutes mīnimas operari omnibus grauioribus dimissis Pharisæorum est proprium, li. 18. c. 10. n. 3. vsque ad 5. Virtuti prius studere debet hō ī intimis, & post externa cu-

Genes. 6.

Prouer. 31.

Psal. 77.

Psal. 118.

Iudicū 14.

Esa. 29.

Similē.

na curare,& opinionem, libro 18.capi. 10.num.5.6.26.33.& 34. Virtus quanto interius roboratur magis,eo exteriora opera multiplicantur,lib.18.cap.10. num.23.33.& 34. Virtus tunc probata est,quando actus interni,& externi cõiunguntur,ibid.nu.33.& 34. Virtus & exterius resplendeat, & in corde præcipue sit,lib.18.cap.12.num.1. In virtute ille est perfectus,in quo spiritus,anima,& corpus in die Domini conseruãtur,lib.18.cap.12.num.10. Virtus tunc maximè Deo placet, cum homo facit iudicium,diligit misericordiam,& sollicitus ambulat cum Deo suo, lib.18.ca. 12.nu.12.& 23. Cum talis virtus Deo sit probata, quæ in interioribus potissimum cõsistit, hinc exordium sumendum docebat Dauid dicens: Cõfitebor tibi Domine in directione cordis,in eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ, id est, cũ à te Domine eruditus, intellexerim legum tuarum mentem,atq; rationem in eo sitam esse,vt cordis rectitudinem præcipuè coleremus,idcirco in ea potissimum te laudare,ubi obsequi,& placere cõstitui. Cordis aũt directio,quid est aliud,quam amare,quod amãdũ est, & eo amore, quo amandũ est? Hincque, Deus laudãdus erat maximè, quod cultum suum in his potissimum reb.sitũ esse uoluerit,quæ inuito mihi adimere nulla vis põt, & in quarũ opulentia tã diues esse potero,quam voluero. Hæc diuina fuit bonitas,quod uirtutẽ in illis reb.præcipuè cõstituit,quæ vnicuiq. ad manum sunt,siue is æger sit,siue sanus, vir vel mulier, diues vel pauper. Sed ut ignis in densa nube inclusus conquiescere nõ põt, sed tamdiu huc,atq.illuc agitur,donec cum tonitru foras erumpat,ita hic amoris ignis viscerib. hominum inclusus, vbi primũ vehementius inflammari,& pectus hominis adurere cęperit, nullo modo quiescere, & intra fines suos continere se põt, nisi foras erupat,& sese operib.suis prodat. Cum enim dilectionis, maximè proprium sit dilecto gratificari,& inseruire velle,intelligat aut homo uirtutũ officijs, & corporis castigatione, & pœnitentiæ laborib.illũ maximè oblectari,protinus ad hæc ipsa ardenter inhiat, vt se offerat hostiam Deo,hostiã viuentẽ. Pharisæi sola hoĩum opinione cõtenti de solis externis solliciti audiunt: *Quare transgredimini mandatum Dei? &c.* Ex his cõsideràdu est,quod ĩi Deus tã acris taxator fuit horu, q ipsum labijs honorabant,qui exteriorib. demõstrationibus erant illi seruientes,q orabãt,& ieiunabant, eleemosynas porrigebãt, ligabãt lege in frõte, licet hæc non præstarent qua decet animi veritate, qui liniebant parietẽ,licet absque paleis & tẽperamẽto; qualis in hoĩes Chrianos Deꝰ erit, quibꝰ interna, & exteriora prorsus desunt,qui nec studiosi apparere cõcupiscunt, sed lætantur cum malefecerint, & exultant in reb.pessimis, qui peccata sua,vt Sodoma prædicauerant,nec absconderunt? Olim Chrysost.consolabatur eos, qui ieiuniorum aduenientẽ sacro tpe imbecilles ieiunare non poterant, & tanta afficiebantur verecundia ut templa adire, sacris interesse non auderent,nos sani & robusti, tali vtimur in quadragesima mensa, qualis in conuiuijs antea erat. Esaias condẽnationẽ Iudæorum iustè futuram dicit,quia vinum eorum mistum esset aqua,qui derelinquentes interna bona, externis tã tum intenti erant,maior certe erit hominum Christianorũ pœna,qui nec adhuc externa sectantur. Dicebat Dñs,viros Niniuitas surrecturos in iudicio, condẽnaturos Iudæos,qui acrius cõdẽnabunt plurimos Chrianos;nec mirũ, quod miranda & admirabilis horũ pœnitentia,& Iudæos & nos in iudicio cõdẽnet tantæ ignauiæ deditos,sed modo id crediderim certò,quod Phariseꝰ,quorum uitã Deus tã acriter & reprehẽdit, & detestatur,in iudicio surgentes, condẽnabunt nos. Licet.n.peccatores illi essent,sed tamen internis malis externa non adiungebant vt plurimum opera mala,quibus alij ad malum adducerentur,at per nos, horribile dictu, nomen Dei blasphematur inter gentes, qui & mala operamur, & de his apud homines gloriamur, & in medium producimus,&c. Sanctificauerat Ecclesiam Christus Dominus tunc, quam dilexerat,

Psal.118.

Simile.

Ezec.13.

Prouc. 2.

Esa.3.

6

Esai.1.

Matt. 12.

Ephes.5.

dilexerat, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculã,
Apoc. 21. aut rugam. Hanc viderat Ioannes descendentem de cœlo tamquã sponsam ornatem viro suo, modo omnia malis vndique sunt plena. Calumniari Christianos aliquos non est necesse, quod manus nõ lauant, eos in minimis legis
Apoc. 7. mandatis taxantes, cum bestia habens capita septem, & cornua decem, omnia legis præcepta ventilauerit, vt derelinquatur filia Sion, sicut vmbraculum in
Esa. 1. vinea, & sicut tugurium in cucumerario, & velut ciuitas, quæ vastatur, cum
1. Petr. 2. tamen nobis dixerit Petrus: Conuersationem vestram inter gentes habentes bonam, vt in eo quod detrectant de vobis, tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes glorificent Deum in die visitationis. Cum talis tũc esset Ecclesia indignabat Deus, quod illius ciues reprehendantur, eo quod manus non lauarent, nunc autem innumera, eaque grauissima nobis obijci possunt, qui sumus, in quos fines
7 sęculorum deuenere. Præterea quod
4. Ratio. mihi hac ratione persuasum est, graue esse crimen Pharisæorum, quo insani, & sceleratissimi homines criminantur discipulos Domini, eo quod manus non lauent, illud est, quod vt horum argueret culpam, id reuocare noluit, licèt eos scandalizandos eius & reprehensione, & doctrina sciret, sic vt eum persequerentur & verbis, & factis, vsque ad acerbissimã mortẽ crucis. Omnibus enim cautum est, ne proximos scandalizent,
Galat. 5. quæ tamen cura specialiter viris sanctis est demandata, dicente Paulo: Qui cumque conturbat vos, portabit iudicium suum, quicumque est ille, ideſt, quantæcumque sit auctoritatis. Et ita
Orig. ho. 10. in Exo. 21. est hoc verum, quod Origẽ explicans verba illa: Si quis percusserit mulierẽ prægnantem, & abortiuũ fecerit, subiacebit damno, quantum maritus mulieris expetierit, & si illa mortua fuerit, dabit animam pro anima, sic ait: Locus hic de illo intelligendus spiritualiter venit, qui alterum scandalizauerit, qui curare multum debet, vt qui scandalizatus peccauit, reparetur, & restituatur in pristinum innocentiæ gradum, aliàs qui id non fecerit, pœnas dabit in iudicio. Et Dominus ipse dicit: Væ homini illi per quem scandalum venit: Si autẽ manus tua aut pes tuus scandalizat te, abscinde eum & proijce abs te. Melius est homini vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & mergatur in profundum maris, & pereat, quam vt viuens proximo causa ruinæ sit. Scandalo proximorum prouidere debet hõ, etiamsi conscientia secura sit in re quam exequi vult, lib. decimo, cap. primo, num. 1. 2. 5. 6. 8. & 13. li. 16. c. 8. num. 4. vsque ad 18. 24. & 26. Scandalizans pusillum cu
Matth. 18. ret multum, vt lapsus resipiscat, lib. 16. cap. octauo, num. primo, vsque ad tertium. Scandalum grande malum est, cum illo lædatur infirmus, & frater & homo, pro quo Christus mortuus est, lib. 16. c. octauo, num. 13. vsque ad 15. 24. & 26. Scandala nusquam remanent impunita, in quibuscumque inueniantur, lib. 16. c. 8. num. 17. vsque ad 20. & 24. Cum igitur scandala vitare debeãt Sancti, multum, & Sanctorum maximus, Dominus Iesus scandalo Pharisęorum prouidere noluerit, duo considerauit: Alterum, quod Pharisæorum hypocrisim, & stultitiam conuincere necessarium erat in re omnium maxima, qualis erat, vt omnes animaduerterẽt, quis in virtute ordo seruandus sit, dum interior homo renouatur prius, & secundo exterior, quamque stultum sit reformationi exteriorum insistere, anima neglecta, & mille scatente vitijs. Voluit etiam Dominus, dum dixit: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum*, docere, non omne scandalum vitandum esse, nec expediens iudicari, si homo relinquat studiosa opera, & ea, quæ aliorum concernunt salutẽ, propter hoc, quod Pharisęi malitia sua scandalizãtur, propter quos veritas relinquenda non est. Scandalo proximorum prouidere debet homo, si autem adhuc alij murmurent, curare non debet, lib. vndecimo. cap. 15. num. 7. 8. & 24. lib. 12. c. primo, num. sexto, lib. 16. c. octauo. num. primo, & quarto. Scandalum quando ex alterius malitia

malitia generatur, vitare non tenetur homo, lib. 16. cap. octauo, nume. quinto, vsque ad octauum, 16. & 21. Scandalis malorum moueri non debet homo, vt à bono desistat, libro 16. capitu. octauo, numero 22. & 25. His ergo omnibus rationibus acriter inuehit Dominus in Pharisæos dicens: *Quare vos transgredimini mandatum Dei, propter traditionem vestram?* Quæ verba nobis conuenientius dici possunt: Quare vos, vos pulus, & mea gratia Christiani, vos meo sanguine redempti? Creatura nulla vsquam voluntatem meam transgressa est, terminum posui inferno, quem numquam transgressus est. Quare, quæ ratio mouere vos potest ad leges meas violandas? Num placere diabolo? Num assequi miserum lucrum? Propter esum lentium cœlestem hæreditatem distrahitis? Deus nusquã transgressus est, quæ libera voluntate sua in hominum bonum facere disposuit, & vos transgredimini, quæ in maximam vtilitatem vestram ipse præcepit? Transgredimini legem Dei propter traditionem vestram, pro rebus nihili, sequentes maiorum vestrorum insensibilitatem, de quibus scriptum est: Et violabant me ad populum meũ propter pugillum hordei, & fragmen panis. *Ezec. 13.*

Deus dixit: *Honora patrem tuum, & matrem, & qui maledixerit patri, vel matri morte moriatur: vos autem, &c. contemnendos dicitis parẽtes, vt homines per sacrificia, auaritia vestra prouideãt.* In his verbis acriter indignatur Dominus in Pharisæos docentes cultum parentum relinquendum propter sacrificia, & intuitu religionis eorum necessitatibus homines non teneri. Et cum ex vna parte cultus sit Dei, & in altera necessitas parentum, hanc iudicauit Christus Dominus falsam, ac peruersam doctrinam, quam Pharisæi tradebant, relinquendos parentes propter sacrificia; vt ex his colligas qualiter reprehendẽdi sunt filij, qui propter ludum, vestium superfluitatem, propter scorta, & conuiuia, parentum necessitatibus non attendunt. Vocauitque maledicere patri & matri, eorum necessitati non prouidere, propter quod dignus morte iudicandus est, qui talis fuerit. Hi cor habent longe à Deo, sine causa eum dicuntur colere, dum propter simulatam religionem curam prætermittunt parentum, longius autem, qui propter auaritiam, aut vanitatem ipsorum necessitatibus non prouident. Parentibus debitam pietatem bruta animalia ostendunt, libro sexto, capit. octauo, numero nono. Parentum benedictiones, aut maledictiones ratas habebat Deus olim, vt filij reuerentiam, & pietatem eis exhiberent ibidẽ num. 11. Filij honorem, & obedientiã quando & quomodo exhibere debeãt parentibus. lib. 6. cap. 8. per totum maximè num. 5. 7. 8. 10. vsque ad 13. In lege scriptũ est honora patrem tuũ, &c. Exo. 20. in quibus verbis Oleaster docet, q̃ verbum Chabad propriè significat onerare & ex consequenti honorare vbi docet lex non solum honorãdum patrem sed onerandum donis & muneribus ad quod filius tenetur. Sic Num. 22. cum Balaac diceret ad Balaã per nuncios suos honorando honorabo te valde. Balaam intelligens quis nã esset hic honor, quod. s. esset conferre sibi munera respondit, si daret mihi Balac domum suam plenam argento & auro &c. Iuua patrem in necessitatibus: hoc enim præcipuum in lege mandatum est, & etiam illum honora. qđ Iudæi non intelligebant.

Non quod intrat in os coinquinat hominem, &c. Verba hæc Chri non in fauorẽ eorũ dicta sunt, qui inimici sunt crucis Chri, quorũ Deus venter est. Ne. n. carnes ederet porcinas Iudæus contra legem, se trucidari permisit, & Daniel, & socij eius apud Babylonios, ne cibis gentium cõtaminarẽntur, leguminib. pascebantur, sed his verbis, quę sunt substantiam virtutis concernentia, & quæ vt accidentia iuuent, docere voluit. Cibos lege diuina, aut humana veritos edere fas non est, quib. coinquinat hõ, non quia cibi sunt, sed quia prohibiti. 10 *2. Mach. 7.* *Daniel 1.*

Quæ procedunt de ore de corde exeunt, & ea coinquinant hominem, &c. De corde exeunt 10

de exeunt cogitationes mala, homicidia, &c. Considera, obsecro, quales de se fructus cor producat, nisi cęlesti imbre irrigetur. In corde.n. tamquam in radice malæ sunt cogitationes, à quib. innumera pullulant mala, totalisq. animæ perditio. Corrupto.n. corde cũcta funditus pereunt. Et ita, si cor non custodiatur, alia conseruare non est possibile. Vnde Hieron. explicat verba illa Dauid: In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, id est, orto in nobis Sole iustitiæ & fugatis tenebris, statim interficimus omnes cogitationes, quæ ad peccata nos prouocant, vt disperderem de ciuitate Domini oẽs operantes iniquitatem, id est, de ciuitate mentis nostræ illos disperdimus peccatores, de quibus Christus dixit: *De corde exeunt cogitationes mala, homicidia, adulteria, furta, &c.* Itaq. vt de remedio malis suis prouidere valeat hõ, primum dixit Regius Vates occidendas esse malas cogitationes, vt sic dispdantur de ciuitate Dñi. i. de anima hominis, omnes operantes iniquitatem. i. mala opera. Et in alio etiam Psalmo dixit: Si mei non fuerint dñati, cogitatº, scilicet noxij, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. s. cõsuetudinis, & obstinationis. Sicut.n. modica ignis scintilla aliqñ totum montem & syluam incendit, sic & cogitatione pessima dominante in anima, totus eiº viror siccatur, & consumitur. Cum miserandum statum animæ peccatricis edicit Dominus his verbis: Super tribº scelerib. Damasci, & super quatuor nõ cõuertam eum, cogitationes malas vocauit Hieronym. primum scelus, à quo reliqua oriuntur. Et cum Ephraim effi citur quasi columba seducta nõ habẽs cor, statim vt simplex columba innumeris, subditur & periculis, & malis. Et dum Dauid confitetur, quod dereliquit eum cor, continuo addit: Circũdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt uiderem. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei. Et cum obscuratum dicit Paulus insipiens cor Philosophorum, repletos eos refert omni iniquitate, tanta explicans mala, quæ enarrare pudet. Cor tradi malis desiderijs impium est, non autem illa habere, si viriliter homo dimicet, ut excludantur, libro tertio, cap. 18. numero 14. cap, 27. numero 1. & 10. Cor derelinquit nos, cum a cogitationibus malis vincimur, inuenitur autem, cum spiritualia quærimus, libro tertio, cap. 18. num. 27. capit. 27. nume. octauo, & nono. Corda malorum abysso optimè comparantur, lib. tertio, cap. 27. num. 4. & 5. Cor immaculatum dicitur, quando noxiæ cogitationes frẽnantur, ibidem nume. 13.

Esa. 5. Hieron. Psal. 100.

Psal 18.

Simile.

Amos 1. Hieron.

Osea 7.

Psal. 39.

Rom. 1.

De expositione huius Euangelij, vide lib. 3. cap. 1. num. 28. & infra ca. 21. nu. 1. lib. 8. c 9. nume. 2. vsque ad 4. lib. 14. c. 2. nu. 2. lib. 16. c. 8. nume. 5. vsque ad 9. lib. 18. c. 14. nu. 4. Quod Ecclesia non tantum gubernetur scripturis, sed etiam traditionibus, optimè docuit Basilius lib. 5. c. 6. nu. 1. vsque ad 3.

FERIA QVINTA post Dominicam III. in Quadragesima.

EVANGELIVM.

Surgens Jesus de Synagoga introiuit in domum Simonis.
Lucæ 4.

IN exordio huius capitis, sicut in feria 2. anteriori dicebamº, Christum Dñm Nazareni adierunt ira pleni, eo quod plura faceret signa apud exteros quã apud proprios conciues, quib. eorũ iudicio maiori vinculo erat astrictº, vt eis & frequẽtiora, & plura exhibere bñficia debuisset quã alijs, cuius occasione ꝓ eũ e supercilio mõtis vẽllent præcipitare, discessit ab eis, & iterum Capharnaum reuersus est, vbi aduẽtus sui bona eos docuit, socrum Simonis curauit, innumerosque ægros, quotquot ad illũ ꝑ obtinenda salute accessissent,

1 Fer. 5. Do. 3 in Quadr.

Hoc

Marc. 1. Hoc felicissimum exordium prædicationis Christi fuit, cum tãtum quatuor tunc haberet Apostolos, cum baptizatus a Ioanne & a Spiritu sancto commendatus, cum in deserto quadraginta diebus & noctibus ieiunans, tot annis silens, cum primum qui datus est in lucem gentium, ut sãlus sit hominum ab extremis terræ, manifestauit seipsum mundo, vt innotesceret gratia, quæ in labijs illius erat diffusa. Venies Capharnaum primam cœpit lectionem & verbis, & factis legere, vt eius miram considerans mundus sapientiam, magisterium ei porrigat veritatis, falso doctore dæmone mẽdace, & patre mendacij, a se relegato, vt eius impium magistrum a mundo pelleretur, cui ueritas succederet Euangelij tam hominibus necessaria, quam discerent Apostoli, q dudum fuerant vocati, ut piscatores essent hominum. Cum hæc fœlicia exordia enarrent Marcus, & Lucas, proculdubio & gesta, & gestorum circumstantiæ omnes consideratione multa egẽt: miranda sunt omnia primordia tanti concionatoris.

Esa. 2. Psalm. 44.

Psal. 18. Sap. 18.

Sicut enim cum exultauit Dominus ut gigas ad currendam viam, & ortus est in Bethlehem, cum medium silentium tenerent omnia, quæ ibi contingebant, cuncta admiranda erant, nõ casu, sed summa Dei prouidẽtia fiebãt. Locus, in quo oriebatur, mirãdus erat, stabulum, præsepe, fœnum, in quo iacebat infans, noctis tranquillitas, cõcentus Angelorum, integritas puerperæ, tẽporis asperitas, nascẽtis & pariẽtis inaudita paupertas, &c. omnia summo consilio acta considerabant Sancti, nihil arbitrantes in ortu incarnati verbi absq; ratione fieri. Sed qd omnia illa, nascentis potentiam, sapientiam, & bonitatẽ clamabãt. Similiter & in morte ipsius, cuncta stupenda erant, digna, vt homines & Angelos in summam raperẽt admirationem. Inter hæc duo extrema, media fuit eius diuina prædicatio, cuius initium miris circumstantijs considerãdum est, cum ingressus Capharnaum quatuor tantum comitatus Apostolis, quos vocauerat, Petro, Andrea, Iacobo, & Ioanne, ea contigerunt, quæ Euãgelica narrat historia. In qua tria continentur digna multa consideratione. *Luc. 4.* Primum, quod *egressus Iesus de Synagoga introiuit in domum Simonis*, vt doctrinæ, quam prædicauerat, succederet infirmorum curatio, & maximè fœminæ febricitantis. Secundo, *rogauerunt illum pro ea, & curauit eam, & statim* grata beneficio, *Domino capit ministrare*.

Tertio, quod Dominus taliter saluti proximorum erat intentus, ut in exemplum hominum, in deserta secederet loca, ut Deo uacaret, ac si curæ propriæ salutis intentus esset, aliorum oblitus, qui semper Deo præsens erat, nec beatus his indigebat extrinsecis adiutorijs, sed ut ea hominibus commẽdaret. Circa primum, *surrexit Iesus de Synagoga, & in domum Simonis ingressus est, ut curaret socrum eius febricitantem: vespere facto omnes agrotos, quotquot ad se addũci sunt, sanauit*, quos Marcus multos vocat, non quia omnes sanati a Domino non sint, sed quia illi omnes reuera non pauci erant, sed magna conuenit ægrotantium multitudo: *Facta autem die egressus ibat in desertum locum, ut orationi uacaret*, i. vt hoc Domini facto intelligant oẽs quibus cura proximorum est demãdata, siue Reges illi sint, siue Iudices, Auditores, Reipublicæ gubernatores, Prælati, Prædicatores, &c. deputandum esse tempus alienis negotijs, & proprijs, ne alios curent seipsis neglectis, vt Bernar. aiebat Eugen. III. Pont. max. dicens: Omnibus vtilis, solũ negas te tibi? quousque eris spiritus vadens, & non rediens? fons tuus sit tibi proprius, & alienus non bibat ex eo, & cum hoc deriuentur aquæ tuæ foras. Omnium interest ut proximorum intendant lucro, & proximorum vtilitati inuigilent, quoniam, ut aiebat Chrysost. Nullum est in Ecclesia officium, quod magnipendendum sit, nulla vita mirabilis, vbi lucrum proximorum non inuenitur, etsi fame pereas, humi cubes, cinerem comedas, lachrymis madeas, si nihil cuiquam proficis nihil magnum facis. *Chrysost. 25. in 1. ad Cor.*

Dauid

1. Reg. 24. Dauid tunc Deum ad misericordiam prouocauit, cum cędente Angelo populũ, clamauit: Ego sum qui peccaui, ego inique egi, isti, qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me, & contra domum patris mei. Et propitiatus est Dominus terræ, & cohibita est plaga ab Israel. Abraham apud *Gen. 18.* Dominum magnus fuit, dum ruinę Sodomorum intentus Dominum anxie *Ionæ 1.* precabatur, vt eorum misereretur. Ionas dum sibi & non Niniuitis prouidere curauit, miserè periclitatus est in mari, at cum multitudinis saluti inuigilauit, suam inuenit. Iacob in pascędis ouibus soceri proprium non quærens lu- *Gen. 30.* crum, plurimum lucratus est. Ioseph fratrum studens vtilitati, suam inuenit. *Exod. 2.* Moyses dum vtilitati consulẽs fratris, regiam contempsit dignitatm, suam, & populi libertatem adeptus est. Diliges proximum tuum sicut teipsum, ait Dominus, id est, vt proprijs negotijs, sic & alienis intende. Sed tamen omnibus sic incumbit cura salutis, & boni proximorum, vt specialiter ex officio quidam sint ad id muneris consecrati, vt Ecclesiastici, Iudices, Reges, &c. sed taliter, *Bern. serm. 30. in Cãt. 1.* at proprium non contemnant negotium. Bernard. explicans verba illa: Posuerunt me custodem in vineis, qui vineã meã non custodiui. dicit: Nõ expedit, vt aliarum vinearum sit custos, qui propriam negligit. Vineam propriam custodiat Prælatus, & Iudex, vt cõgrue custodiendis alienis postmodum consecretur. Si Prælato, & concionatori, qui in rebus directe concernentibus salutem proximi occupatur, qui sacrorũ librorum lectioni vacat, sacris concionibus, Sacramentorum administrationi, dicit Paulus sic pascendas esse oues, sic de reformatione vitiorum, & virtutum agendum, vt sui primum curam *1. ad Tim. 4.* habeat: Attende tibi, & doctrinæ. Quæ verba ponderat Chrysost. dum primũ voluit Apostolus, Timotheum attẽdere sibi, & secundo doctrinæ. Et idem dũ morti iam crederetur propinquus, & vellet Prædicatores, & Prælatos docere, qua ratione sui & cęterorum cura esset illis demandata, dixit: Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spi- *Act. 20.* ritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, si primum saluti propriæ intenti sitis. Quid de Regum, Iudicum, Iurisperitorum occupationibus dicam? Qui Iasonem, Baldum, Papiniani leges legunt, in euoluendis aliorum iuribus, in quorundam malefactis toti versantur, vt causa cognita, cuique ius suum tribuere curent, quod bonum quidem est; sed tamen sic his occupationibus attendendum est, vt tempus sit & aliqua diei pars sacræ lectioni, oratio- *Ezech. 1.* ni, & considerationi consecrata sit. Animalia quidem sancta oculis plena ibãt. & reuertebantur in similitudinem fulguris coruscantis. Non reuertebantur, cum incederent, sed vnumquodque ante faciem suam gradiebatur. Hæc, quæ contraria quidem videntur, dum animalia ire dicuntur, & reuerti, & ex altera parte asserit Propheta, quod non reuertebantur, cum incederent, cõsona sunt multũ, & viris Sanctis valde conuenięntia: non reuertuntur cum incedũt, quia nec bonũ, quod cęperint, derelinquunt, aut in illo lassantur, sed semper maiores quærentes profectus vadunt, reuertuntur autem, vt ad tempus, saluti inuigilent proximorum, qui à propria salute quærenda non recedunt. Non audiat Prælatus quod Eugenio dixerat Bernardus: Sapientibus, insipientibus *Rom. 1.* debitores, & solum negas te tibi? Si maledictus est, qui partem suam facit deteriorem, quid de illo dicendum est, qui se prorsus neglecto, aliorum tantum bono intentus est? Deriuentur *Prou. 5.* aquæ tuæ foras, sed & camelis serui *Gen. 24.* Abraham tribue potum, sed inter cęteros bibe tu de fonte pueri tui. Contingit autem quod dum Rex, Iudex, Reipublicæque gubernator, aut Prælatus à secreto orationis egreditur, vt cõclusioni negociorum vacet, quod similis Moysi appareat cornutus, & illumi- *Exo. 34.* natus, vt ualeat litigantium iustitiam intelligere, luce, & fortitudine in cornibus significata, absque trepidatione nõ formidat vultum potentis, nec personam diuitis, aut amici, vel consanguinei accipit in iudicio, sed non considerata

rata Regis,aut magnatis potentia, ius tantum reſpicit,& non perſonam. Sit, aduocati,procuratores, notarij, intendant aliorum negotijs, vt proprijs & prius,& ſollicitius inuigilent. Sit illis exemplo Ieſus, qui egreſſus eſt de Synagoga,vt ęgrotos curaret,quorum negotio peracto in deſertum oraturus accеſſit,vt vnde exeunt flumina,ſcilicet à Deo,reuertantur,vt iterum fluãt. Sint Prælati,& Iudices illi fortes, de quibus ſcriptum eſt,ait Bernard. En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiũt ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenentes gladios,& ad bella doctiſſimi, & vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum. Lectulus Salomonis fideles ſunt, in quibus verus Salomon,licèt in lectulo, vtpote tantæ maieſtati paruulo, tamen ibi cubat gratanter,& requieſcit, hos ambiũt hi fortes doctrina, conſilijs, correctione,vt eos à malo reuocent, & in bono confirment. Hi,fortes ſint in obſeruantia mandatorum Dei, & omnes tenent gladios verbi Dei, vt vitia reprimant ſubditorum. Vniuſcuiuſque enſis ſit ſuper femur ſuum, quia prius in ſe, & poſt in ſibi ſubiectos vitia carnis debẽt reſecare. Et hæc debent facere propter timores nocturnos,id eſt, propter occultas inſidias malignorum ſpirituum,qui in nocte huius ſæculi maxime inſidiantur ſanctis Prælatis,& Prædicatoribus, & viris publicis;vt illis deceptis, lectulum Salomonis,ideſt, cõgregationem ſeruorum Dei maculare poſſint. Hæc Bernard. Et Hieron.inquit: Duo ſunt, qui populum Iudæorum educunt ab Aegypto, duo racemum portant è terra promiſſionis, inter duo Cherubin Deus agnoſcitur, & in tabulis duabus tota lex porrigitur populo,duobus vectibus arcam Domini portant Sacerdotes, & eum, qui ſolus eſt, lamentatur Salomon dicens; Væ ſoli, &c.quia dum opus, & ſcientiam iungunt Prędicatores, per opus attendunt ſibi, & per ſcientiam proximis. Iudices mali regere videntur populum, ſed re vera non regunt, lib. nono, cap.octauo, numer. quinto. Iudices ſapientes, & perfectos futuros docebat Pythagoras, ibidem numer. nono 12. 13. & 15. Prædicatores prius corrigant ſeipſos,deinde proximos,lib.3.cap.28. numer. 15. & 23. libr. 14. cap. 26. num. 15.cap.28.num.3.& 4. Prædicator oratioui, & lucro animarum inuigilans, Deo multum placet,lib.14.cap.26.nu. 42.cap.27.numer.5.Prædicator, qui vt proximis profit, otium contemplationis ad tempus relinquit,audit: Meliora ſunt vbera tua vino. lib. 14.cap.28. num.33.Prædicator ocio,& actioni viciſſim intendere debet, propter quod ſponſa modo vocatur, & modo dormire iubetur, ibidem nume. 35. & 37. Prædicator primum inclinet in parabolam aurem ſuam audiens Deum, & poſt aperiat in pſalterio propoſitionem docendo,lib.14.cap. 29. numer. 22. & 30.Prædicator ingreditur in abundantia ſepulchrum, qui propter cõtemplãda, operanda non negligit, nec e contra,lib.14.capit.29.num. 26. Prædicatores ſancti animalia ſunt Ezechielis, quæ habent manus hominis ſub pennis, id eſt, Virtutem operis ſub volatu contemplationis, ibidem nume.28. & lib.18.capit.18.num.14. Prædicatores ſancti Angelis comparantur, qui per ſcalam aſcendunt ad Deum, & deſcendunt ad proximos, lib.18.cap. 18. nu. ſeptimo,vſque ad decimum. Prædicatores fulgura ſunt euntia, & redeuntia, quia ab oratione veniunt ad prædicationem,lib.18.capit. 18. num. 12. & 13.Vitam actiuam, & contemplatiuam qui coniungit,clamat vt pullus hirundinis, & columba, lib.18.capi.18. num. 17. Vita actiua, & contemplatiua ſimul amplexandæ ſunt, vt homo placeat Deo,cautus ſit ſibi,& vtilis ſuis lib.14.cap.26.num.42.capit. 28. num. 35.& 37.capit.29.numer.26. Vita contemplatiua, & actiua ſicut nox & dies alternatione debent variari,li.18.c.18. num. 2. Vitam contemplatiuam iuſſu Dei relinquere coguntur Sancti,vt proximis profint,lib.18.cap.18.nume. 18. Hæc vt doceat Dominus: *egreſſus de Synagoga introiuit in domum Simonis, & rogauerunt illum pro ea*. Duo in his verbis animaduertenda ſunt. Alterum, quod

Eccl. 1.

Serm.19. ad Seruu.

Hier.in ca. 11.Marci.

Exod 12.

Num. 13.

Exo.27.

Eccl.4.

Ioh 5.

Ezc.1.

quod femina hæc, quam Dominus inuiſit,& curauit,& quæ illi continuo,ſana miniſtrauit, cuius domum non ſemel aut iterum, ſed frequenter creditur ingreſſus, dũ Ieſus veniret Capharnaum,& tamen cũ vrgeretur magnis febribus,dolore capitis, rigiditate,frigorum, faſtidio, & alijs accidentibus, cruciaretur, quorum cauſæ eſſe ſolent febres, dum vehementes ſunt, tamen medicum domi habens, qui vniuerſorum erat conditor,qui ſolo ſermone reſtaurabat vniuerſa, ſalutem ab eo non

Roman. 8. poſtulat,ſciens quod diligentibus Deũ omnia cooperantur in bonum his,qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sãctis. Scit iuſtus Iob, quod ſcaturiẽtibus vermibus à corpore anima virtutũ floribꝰ adornatur,& ne alijs interiora animæ rodantur, non impatientia motus, vt aliqui falſo arbitrantur, ſed cõueniẽtiſſimam exoptãs medicinam, clamat:

Iob 6. Quis mihi tribuat, vt veniat petitio mea,& deſiderium meum impleat omnipotens,& qui cępit ipſe me conterat, ſoluat manum ſuam, & ſuccidat me,& affligens me dolore, non parcat? Vbi cum tantas perpeſſus eſſet calamitates in facultatibꝰ,in honore,in filijs,in corpore,exordia ea vocauit laborum, & quæ à manu Dei ligata proficiſci videbantur,ita apparebunt iuſto lenia,ſicut quę proijciuntur tela à manu hominis

Iob 30. ligata. Qui comedunt me, vermes,ſcilicet,non dormiunt, & tamen ſalutem à Deo non poſtulat,nec quæ ab eo ablata ſunt bona temporalia(Gregorius)

Iob. 29. quamuis enim dixiſſet: Quis mihi det, vt ſim iuxta menſes priſtinos, quando ſplendebat candelabrum in domo, quando lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei, de bonis animę loquutus eſt, vel ea poſcebat, vt indigentibus benefaceret. Et

2. Cor. 12. qui ex patribus intelligunt per Angelum Sathanę colaphizantem Paulum, vehementem dolorem capitis, cum remedium eius poſtularet Apoſtolus,audiuit: Virtutem in infirmitate perfici. Licèt enim febribus, doloribus, is qui foris eſt, noſter homo corrumpatur,illis,is qui intus eſt, renouatur de die in diem: dum enim infirmatur iuſtus, tunc fortior, & potentior efficitur: Vnde Caietanus vltimam ediſſerens petitionem orationis Dominicæ: Sed libera nos à malo,inquit: Hoc poſtulãdum docuit Chriſtus Dominus, vt diuitiæ,paupertas,ſalus,ęgritudo, tunc vel dentur, vel auferantur,cum Dominus animarum ſaluti iudicauerit expedire, non prouidens in his hominum voluntati,ſed vtilitati, & neceſſitati, hæc auferens, aut porrigens,vt pater filijs, quæ illis iudicauerit conuenientiora. Ægritudines, & labores dat Deus ſuis in eorum bonum,libro quinto, capit. nono, numero 14. vſque ad decimum ſextum. 18. vſque ad 22. & 24. libro nono, capit.decemo quinto, numero 13. Aegritudo,& grauis dolor capitis dicitur Angelus Sathanæ, lib.quinto, cap.nono, num. 18. Aegrotantes Sancti fortiores, & meliores erant, quam cum ſani degerent,lib.quinto, cap.nono, numero 23. Aegrotantes diſcipulos cum curare poſſet Paulus, noluit, ibidem numero ſeptimo, octauo, & 24. His rationibus fortaſſis mota mulier hæc,etiamſi magnis febribus vexaretur, ſalutem à Domino non popoſcit. Sed tamen illud multum conſiderandum eſt, quod licèt illa ſalutem non poſtularet, tamen *qui aſtabant rogauerunt illum pro ea.* Id enim proprium iuſtorum munus eſt, vt mala proximorum inſpicientes (etiam quæ illi patienter tolerant, aut quæ eorum cùlpa infliguntur a Deo, ut emendentur) cõtriſtentur,& de eorum remedio ſolliciti ſint. Mira res, quando ægritudo me angit, inopia premit, mors filiorum contriſtat, infamia cruciat, ego quidem diuinæ bonitati conformis ad ipſum per infamiam,& bonam famam properans,gaudeo,tu autem,qui in me ægritudinem,inopiam,infamiam,meorum aſpicis necem,triſtitia affectus,ad Deum accedas rogaturus pro me neceſſe eſt, ne indignationem Dei experiaris, quam experti ſunt, qui videntes tribus decem Iſrael propter peccata à Deo flagellari, non patiebantur ſuper contritione Ioſeph.

Digitized by Google

Amos 6. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium, &c. Flere enim cum flentibus Sanctorum proprium est, vt si patitur vnum membrũ, compatiantur & reliqua membra. Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, qui orent super eum.

Rom. 12. 1.Cor.12. Iaco. 5.

Proximos malis oppressos orationibus iuuabant Sancti, lib.1.cap.14. nume.8. 9.& 18. Proximorum mala propria vocabant Sancti, ibi.nu.12. 13. 19. vsque ad 23. lib.9.cap.16.num.6. Proximorũ bonis, qui congaudet, & de malis tristatur, duo habet vbera sponsæ, lib.1.cap. 14.num.15.cap.16.num.11. Proximorum vtilitatem a Christianis respiciendam docent nomina quæ sortiti sunt, lib.1.cap.15.num.4.cap.16.nume. 12. Proximis compati debemus, etiam quãdo a Deo puniuntur, lib.1. cap. 15. nu. 16. Proximos vere diligere debemus eorum necessitatibus prouidendo, li.1. cap.16.nume.2.3.7.vsque ad 10.& 12. Proximorum malis compatiendum est bonisque congaudendum libr.9.cap.5. num.13.16.21. & 23. Febricitabat socrus Simonis, & patienter remedium expectabat, *Sed qui astabant rogauerũt Dominum pro ea, & ipse continuo imperauit febri*, vel vt Græca lectio habet, *increpauit febri, & dimisit eam.* Qua in re id primum docere Deus voluit, dispositione sua suaui creaturas omnes secundum modum suæ naturæ ad proprias trahi operationes. Angeli, & homines, non coacti, sed per libertatem arbitrij in suas diriguntur actiones: brutis, & inanimatis rebus imperat Deus. Cum primum condidit hominem, reliquit eum in manu consilij sui, vt liber ad sua opera feratur, & ad quod voluerit, extendat manus: non cogit voluntatem (si coactio dicenda non est viro prudenti, coardato, & Christiano, quando eius mentem Deus terroribus pulsat, beneficijs trahit, flagellis mouet, vt peccatis relictis in bona feratur tractus odore ¡vnguentorum Dei, quasi impulsus vadat) qui re vera libere fertur. Vt locus, merito, relinquatur, dum

Eccl. 31. viuit homo, in libertate arbitrij constitutus est, vt audiat: Beatus qui post arum non abijt, &c. vnde beatus? Quia potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit: ideo stabilita sunt bona in Domino, & eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia Sanctorum. Voluit etiam imperans febri, & quod statim iubente Domino sanata fuerit fęmina, docere, quod creaturæ omnes, vno homine excepto, qui cunctis excellentior, Deoque obligatus magis incomparabiliter, incunctanter obediunt ipsi', quantumcumq; Dei voluntas propriæ ipsarum naturæ sit contraria.

Increpuit mare rubrum, & exsiccatum est, & epuxit eos in abyssis sicut in deserto. Ab increpatione tua fugient, à voce tonitrui tui formidabunt. *Psal.105.*

Ascendunt montes, & descendunt campi, in locum quem fundasti eis. Cõuersabatur inter homines Deus noster, & mirantibus cunctis, spumanti mari silentium indicebat, & continuo cessante tempestate sequebatur tranquillitas magna, Ita vt venti, & mare obedirent ei præcipienti. Tota mundi machina sistit sistente sole, quando Deus id voluit Iosue pugnante, cum in cœlis ad motũ tam sit innata propensio, &c. ignis per aera 49.cubitis eleuatus rorem salutiferum ministrat his, qui in fornacem coniecti sunt, propriæ oblitus conditionis, & auctori parens naturæ. *Psal.103. Iosue 10. Dan.3.*

Solus homo negligit, vocante Deo renuit, extendentem manus non aspicit, increpantemque contemnit. Ambros. veritatem istam considerauit pulchre edisserens locum illum: Congregentur aquæ in locum vnum, & appareat arida. *Prou.1. Ambr.lib.3 Hexa. Gen.1.*

Et sine vlla mora, aut hæsitatione factum est ita, cum id naturæ aquę non congrueret, & frequenter dicit Dominus: Congregetur populus, & non fit, immo congregetur unus cum uicino, à quo dissidet, & non fit.

Continget frequenter quod postulante Rege, Principe, Episcopo, &c. concordentur discordes, sed Deo iubẽte, raro illud fit.

Nouit aqua congregari, nouit time *Psal.76*
re: Viderunt te aquę & timuerunt,

nouit

Psal. 113. nouit fugere mare: Vidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum, non homo. Moderatur ignis, ait Chrysostomus virtutem suam, ne comburat, & nō moderatur homo rationis compos iram, & passionem suam? Constituit Deus arenam terminum mari læuienti ei constituens ostium, & vectes, dicēs: Hucusque venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos, & humano cordi, eiusq; motibus diuinum mandatum terminum non constituit. Imperat febri, & discedit à fœmina, imperat appetitui luxuriæ, & obedire imperanti renuit, & propter istam rationem sicut Deus creaturas insensibiles vocauit in testes, quando legem Moysi dedit, & easdem recte vocabit in iudicio, vt præuaricationem legis ostendat libro 2. cap. 10. num. 14. Obediunt Deo cuncta creata, vno homine excepto, lib. vndecimo. c. tertio, num. 8. 23. vsque ad 25. lib. 12. capit. 4. num. 3.

Chry. ho. 2. in Gen.

Iob. 38.

5 Circa secundum, mulier hæc ad pristinam sanitatem redacta, surgens, perfecte sanata *ministrabat illis*. Quia quę de manu Domini acceperat reddebat ei. Omne datum optimum de sursum est descendens à patre luminum, sed in men inter ea, quę homo accepit à Deo, quædam per causas secūdas, medijsque humanis accipit, ac ordinarijs, quæ quo modo porriguntur infidelibus, eodem conceduntur & Catholicis: & qui medijs nubibus pluit super agrum iusti, & qui solem suum facit media luce illuminare domum peccatoris, facit, vt illuminet super domum amici sui, quæ in viris parum circumspectis, & mudanis non mirum si specialiter non considerentur, aut considerata obliuioni tradā tur. At inualescente morbo, cum homo salutem desperat, desperant medici, amici, & cognati dicente Deo: Dispone domui tuæ, quia morieris, & non viues, conuertitur æger velut Ezechias Rex ad parietem lacrymis madens, orationibus, votis, nouis propositis mutandæ in melius vitę, Deum interpellat pro salute, & ne homo intelligat eam humanis medijs contigisse, porrigi eam sicut Ezechiæ medicaminibus sanitati contrarijs, massam imponens ficorum vulneri, qua citius moriatur æger, potu aquæ frigidæ, vel esu rei alicuius minus vtilis reparatur sanitas, vt ægrotus Deo gratus sit, cuius beneficio desperata rediit sanitas. Et quā primum ad pristinum venerit statum, omnium quæ proposuerat, & promiserat, protinus obliuiscitur Ezechiæ similis, qui cum accepisset Babylonicos nuntios, qui venerant vt congratularentur Regi de restituta sanitate, cum vix lacrymæ essent siccatæ, beneficij oblitus, thesauros ostendit seruis regis Babylonis, & euanuit statim in cogitationibus suis. Sic multis Christianorum contingit, qui dum ægrotant ad mortem, nouam proponunt vitam si periculum euaserint, mille promissionibus Deum obligare conantur, vt eorum misereatur: quod aliquando Deus non facit, nec salutem dat, qui scit & ea abusurum hominem, nec ea impleturum, quæ tam liberaliter, & incunctanter promisit. Et hac fortassis ratione, Deus Antiochum pro salute deprecantem & multa pollicentem non audiuit, sed qui promiserat se Iudæum futurum, & Catholicos illos in numeris beneficijs prosecuturum, æquaturum que Atheniensibus, porrecturum ad offerenda tanta sacrificia omnia, quæ necessaria essent, &c. orauit scelestus Dominum, à quo non erat misericordiā consecuturus, sed cōsumptus à vermibus expirauit, qui si salute potiretur optata, cunctorum obliuisceretur, quę tam magnifice promisit. Sic multi se habent cum Deo, sicut Saul cum Dauid. Cum enim in spelunca, & in papilione eum non occidisset cum posset, clamauit: Iustior es me, tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala, & flebat. Et statim omnis pietatis, & beneficij oblitus, Dauidem immaniter persequebatur, ita vt obstinatam mentem impij Regis nullis potuerit beneficijs immutare. Sic dum homo dolore lateris cruciatur, aut alio, clamat: O Domine tu sanctior me es,

Iacobi 1.

Esa. 38.

Hieron.

2. Paral. 32

2. Mach. 9.

1. Reg. 24.

immo tu ſolus ſanctꝰ, & ego omnibus mortalibus ſceleratior, tu feciſti miſericordias mille cum ſeruo tuo, ego autem reddidi tibi mala: omnem vitam anteactam ſceleribus conſecraui, nomine Chriſtiani prorſus indignus, non ſum dignus videre altitudinem cœli, qui peccaui ſuper multitudinem arenę maris, & irritaui iram tuam, innumeris beneficijs tuis omnino ingratus fuiꝰ, qui vitam, qnã a te accipi vanitatibus, & peccatis contaminaui; qui infernum merui multis modis, illum ſolita bonitate tua euaſi: adiungatur beneficium hoc anterioribus, & priſtinæ reſtitutus ſanitati, quod reliquum fuerit vitæ, tuus ero, &c. Concedit Deus ſalutem immeritam, & in eadem homo relabitur mala, vel certe peiora, ſicut Achab, qui cum comminantem Dominum audiſſet, opertus ſacco, & plenus cinere, ambulauit demiſſo capite triſtis, ſed cum Elias reuocatam a Deo retuliſſet ſententiam, protinus in priſtina venit mala, propter quæ in bello miſerè perijt. Similes eſtis Pharaoni, qui cum experiretur Dei flagella, plagas, ranas, &c. Moyſen vocabat, vt remedium a Deo obtineret malorum, promittens libertatem populo vt iret in deſertum & ſacrificaret, & tamen cum primum ceſſaſſet diuina vltio, indurabatur cor eius & dicebat: Neſcio Dominum, & Iſrael non dimittam. Sic dicitis, ſi Dei miſericordia a lecto, in quo iaceo, ſurrexero, cunctus populus me conſpiciet mutatum in virum alterum, &c. quod ſi acciderit, qui ſordidus erat, ſordeſcit adhuc, ſimilis Pharaoni, & Iudęis, de quibus ſcriptum legimus: Cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur & diluculo veniebãt ad eum: diluculo, nondum plene illuceſcente die, rememorati, quia Deus adiutor eorum eſt, ſed ſtatim flagellorum obliti, in priſtina mala reuertebantur, ſicut in tota deſerti peregrinatione videre licet. Quoniam ſicut Sanctorum proprium eſt ſemper memorari quæ a Deo acceperunt beneficia, quæ propoſuerint bona in aduerſitate in proſperitate opere complere, ſic & ſceleratorum hominum propriũ eſt, quæ a Deo acceperint bona continuo obliuiſci, nec illis emendari, de quibus ſcriptum eſt: Omne caput languidum, &c. ſuper quo percutiam vos vltra addentes prævaricationem, &c. vulnus, & liuor, & plaga tumens non eſt circumligata, neque curata medicamine, id eſt, etiamſi morbis fitis pleni, a priſtinis vitijs non recedatis. Circa tertium, quod curatis ægris in deſertum ſeceſſit oraturus, vt alternis vicibus & vtilitati proximorum & propriæ inuigilaret homo, docet alteram occupationem ſine altera minus Deo fore gratam, in omnibus hominibus, potiſſimum autem in Prælatis & Prædicatoribus, vt vitam actiuam, & contemplatiuam viciſſim quærentes ſancti, animalibus Ezechielis ſimiles efficiantur, lib. 18. cap. 18. num. 15. vt vita actiua, & contemplatiua tãquam duæ vxores ſint viri iuſti, libro 18. numero 16. De qua re diximus ſupra in prima parte harum annotationum.

3. Reg. 18.

3. Reg. 21.

Exo. 8.

Eſa. 1.

Egreſſus de ſynagoga Dominus intrauit in domum Simonis. Circa quę verba illud conſiderandum eſt, quod non rogatus Dominus in domum Simonis piſcatoris venit, qui rogatꝰ a Phariſęo domum diuitis intrauit, honorans libẽter pauperes, dicente Iacobo: Nonne pauperes elegit Deus diuites in fide? Mundani viri ad deauratas domos & palatia pergunt, Dominus ad eos, qui diuites ſunt virtutibus, honorans potius virtutes, quam pecunias. Diuites enim tantum illi dicendi ſunt, qui virtutibus abundant, lib. 2. cap. 15. num. 9. 11. 26. vſque ad 28. 43. 62. 65. & 66. cap. 18. nume. 19. & 20. lib. 4. capit. 28. numero 5. 9. 12. 15. 18. & 23. Pauperes honorare debemus, qui imago Dei ſunt, lib. 5. capit 13. numero 37. propter quos conditus eſt mundus, Chriſto & Apoſtolis ſimiles, libro 14. cap. tertio, numero 4. 22. & 23. Intrauit Ieſus in domũ Petri non rogatus ab illo, q aliorũ deſiderans bona, pprijs minus intentus eſt. Sic Moyſes, cum Dominus

6

Iacob. 2.

Exod. 32.

minus diceret ei: Dimitte me, faciamque te in gentem magnam, maiora promittens commoda, maiorem dignitatem, tantum de populi vtilitate curabat propria reiecta. Sic & Dominus dum à Iudæis quæreretur, vt comprehenderent eum, & occiderent, quasi quæ propria sunt respuerit, alienoque cõmodo inuigilauerit, dixit: Si me quæritis, sinite hos abire. Et ad filias Hierusalem cum ad mortem duceretur cõuersus dixit: Nolite fiere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. Sed nos aliter, ad nostra intentissimi, ea, quæ sunt aliorum, prorsus negligimus. Bono communi, non soli proprio, intenti sint homines lib. 1. cap. 15. num. 4. 6. vsque ad 9. cap. 16. nume. 17. & 18. Bonum commune, & non proprium appetat, qui Deo locum parare vult in se, lib. 14. cap. 15. nu. 23. Sancti nimio zelo mouebantur in bonum proximorum lib. 1. cap. 14. num. 16. & 17.

Ioan. 18.

Luc. 23.

7 ***Et rogauerunt illum pro ea.*** Aduerte aliquando curasse Dominum sine precibus, sua tantum bonitate motum, sicut illum curauit, qui paralyticus iacebat in piscina 38. annos habens infirmitate sua: aliquando curabat Dominus aliorum precibus inclinatus, sicut mulierem hanc febricitantem sanauit:

Matt. 8. aliquando precibus proprijs infirmorum curabat eos, sicut leprosum descendens de monte; decem leprosos, cum transiret per mediam Samariam, & Galilæam.

Roma. 12. Sic animas peccatorum aliquando dormientes benignitas Dei ad

Act. 9. pœnitentiam adducit, sicut traxit Saulum spirantem minas,

Matt. 9. Matthæum in telonio sedentem. Secundo interuenientibus orationibus Sanctorum. Sic

Genes. 20. Abraham pro Rege Abimelec Deum deprecatus, illi veniam obtinuit, &

Exo. 32. Moysi orationibus condonatum est populo immane scelus adorationis vituli aurei. Et cum Dominus iratus

Iob 42. in amicos Iob esset, dixit ad Eliphaz: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos. Ite ad seruum meum Iob: Iob autem seruus meus orabit pro vobis, vt non vobis imputetur stultitia. Et fecerunt, sicut locutus fuerat Deus, & suscepit Dominus faciem Iob. Et Centurio, qui puerum habebat paralyticum, seniores Iudæorum misit ad Christum, vt eum pro salute pueri deprecarentur. *Luc. 7.* Tertio interueniente proprio dolore, & gemitu sicut fienti Ezechiæ dictum est à Deo: Audiui orationem tuam, & vidi lachrymas tuas, & sanaui te. *4. Reg. 20.* Sic facer Vates ait: Domine clamaui ad te, & sanasti me. *Psal. 29.* Et Manasses in vincula coniectus clamans: Peccasse super numerum arenæ maris, à malis liberatus est. *2. Paral. vl.* In curatione autem huius mulieris aliorum precibus excitatus est Dominus. Etsi enim ex se promptissimus esset ad benefaciendum omnibus, tamen quandoque aliorum vel fide, vel precibus excitari voluit, vt locum daret quorundam charitati pro aliorum salute gerendi solicitudinem, ac etiam ostenderet quãtum apud Deum valeant aliorum, maxime iustorum, preces, pro impetranda peccatorum salute. Orationes alienas etiam Sancti mendicare debẽt, libro decimo tertio, capitulo quarto, numero tertio, & quinto. Multum enim orationes alienæ prosunt, ibidem a numero tertio, vsque ad quintum. Orationibus Sanctorum iuuandi sunt peccatores, vt Deo curentur, libro decimo sexto, capitu. septimo, nume. 12.

8 ***Surgens ministrabat illis.*** In hoc exemplum est, eum, qui iam Christi beneficio sanitatem recepit, debere surgere ad opera virtutis, ac ministrare Sanctis, & ipsi Christo, vt sicut *Roma. 6.* exhibuit homo membra prius seruire iniustitiæ, & iniquitati, exhibeat ea postea seruire iustitiæ in sanctificationem, & loca, in quibus antea lætari consueuerat, exemplo sanctissimæ Hester crinium laceratione com- *Hester 14* pleat, fletibus, & luctui apta indumenta suscipiens, & pro vnguentis varijs, & cinere, & stercore impleat caput, & corpus suum humiliet ieiunijs. Docet etiam, vt quam à Deo acceperimus salutem, eius seruitio consecremus.

Digitized by Google

1. Cor. 9. mus. Quis plantat vineam, ait Paulus, & de fructu eius non comedit? Quis pascit gregem, & de lacte eius nõ manducat? Si ergo Dominus salutem tibi præbet, æquum est, vt sanitate optata potitus, Deo seruias, vt fructus colligat ar-
Deut. 32. borum, quas plantauit. Caue, ne incrassatus, impinguatus, & dilatatus per sanitatem, recalcitres, & Deo contumelioſus exiſtas.

9 Iànſenius. *Cum ſol autem occidiſſet, omnes, qui habebant infirmos, ducebant illos ad Ieſum.* Videntur hi ſuos infirmos attuliſſe in veſpera, quia Sabbatum erat, quo putabant non licere afferre ægros, quod licitũ ſciebãt poſt occaſum ſolis, quando iã operari fas erat. Iudæi enim,
Exo. 20. qui in Exodo audierant: Memento vt diem Sabbati ſanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, ſeptimo autem die Sabbatum Domini Dei tui eſt: nõ facies opus in eo, in quo Dominus condens mundum requieuit ab vniuerſo opere quod patrarat, hunc diem, ſoli diuino cultui conſecrabant,
Num. 15. & qui in eo colligebat ligna, iuſſu Domini lapidibus obrutus eſt ab vniuerſo
Exod. 16. populo. Et manna in Sabbato non col
1. Mach. 6. ligere voluit. Et ita noluerunt Iudæi ſe tueri contra exercitum regis Antiochi, ſed exiſtimantes (licèt ignoranter) quod pugnantes, Sabbatum violabãt, ſe trucidari permiſerunt dicentes: Moriamur omnes in ſimplicitate noſtra, & teſtes erunt ſuper nos cœlum, & terra, quod iniuſtè perditis nos, & mortui ſunt ipſi, & vxores eorum, & filij eorũ, & pecora eorum, ne ad arma manum porrigerent.

10 *Egreſſus ibat in deſertum locum, & turba requirebant eum.* Vides Dominum fugientem turbas, & hominum gloriam poſt curatos ægros, & quod hi requirunt eum, vt intelligas gloriam cocodrilo ſimilem dici, quod animal & fugientes inſequitur, & ſequentes fugit. Fugit Dominus honorem ſecedẽs in deſertum, & ibi eum honor quærit.
Exod. 3. Moyſes poſtquam reliquerat Aegyptum, & domum Pharaonis cum a filia Regis in filium adoptatus eſſet, in paſcendis gregibus occupabat in mõtibus, & tunc a Domino in principem Iſrael electus eſt, cum principatum cõtemptiſſet. Cum etiam Maria clauſa maneret in parua ciuitate Nazareth in domo pauperculæ matris, & Ioannes etiam in deſerto abſconditus, tunc eos Dominus vocat fugitantes honores, & alterum in præcurſorem, alterã eligit in matrem. Abſque dubio hi omnes ex toto, tantorum honorum erant obliti, quibus Dominus hæc omnia dedit. Honores, etſi concomitentur iuſtos, pro magno bono habendi non ſunt, lib. primo, capit. vigeſimo, numero 7. 20. & 21. Honores contemnere expedientiſſimum eſt, ibidem num. 16. 17. 19. 25. & 26. libro octauo, cap. quarto, nu. nono. Honorem relinquẽs propter Deum, maiorem honorem conſequitur, etiam in hac vita, lib. 7. ca. 5. num. 1. Luc. 1. Luc. 3.

FERIA SEXTA poſt III. Dominicam in Quadrageſima.

EVANGELIVM.

Venit Ieſus in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar. Ioann. 4.

Vide libro 1. capit. 25. numero 1. 2. & 3. lib. 3. capit. 24. numero 1. libro ſeptimo, capit. 8 numero 7. libro 13. capit. 3. num. 42.

IVANCELIVM hodiernum, in quo miranda conuerſio peccatricis fœminæ vilis in concubinatu viuentis edicitur, myſterijs abundans, non ſolum ex re geſta, ſed ex circunſtantijs omnibus, multa habet quæ attenta conſideratione ſunt digniſſima. Locus enim, in quo res hæc geſta eſt, multis retro ſæculis celebris eſt habit⁹, vtpote Feria 6. Dominica 3. in Quadrag.

Digitized

vtpote in quo bellum gesserunt immanes, filij Iacob aduersum Regem Sichē, vt stuprum sororis suæ Dinæ, quā turpiter corruperat Sichem filius Hemor, vindicarent, dum illa curiositate ducta egrederetur, vt videret fœminas regionis illius. Hereditas hæc, in qua puteus erat, vbi Dominus expectaturus Samaritanam fœminam venit, illa erat, quā Iacob emit centum agnis ab Hemor patre Sichem, vbi erecto altari, inuocauit super illud, fortissimum Deum Israel. Cumque. Iacob morti iam esset propinquus, vocato Ioseph filio suo ait: Do tibi partē vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, & arcu meo. Quamuis enim prædium illud emisset centum agnis, tamen quoniam gladio, & arcu filiorum suorum, ac iure belli obtinuisset ciuitatem Sichem, cui prædium istud fuberat, totū id, quod filio suo Ioseph dedit, gladio, & arcu, se obtinuisse dicit. Ossa quoque Ioseph, quæ tulerant filij Israel de Aegypto sepelierunt in parte huius agri, in quo erat fons, quē Iacob effoderat, in quo loco ob factū istud, Ecclesiam fuisse fundatam suo tempore testatur Hieronym. in libro de locis Hebraicis. Locum hunc tantis circumstantijs celebrem, intrauit Iesus ex itinere fatigatus, vt bellum gereret cum diabolo, à cuius ore erueret luxuriantem fœminam, vt hanc violatam, & corruptam veluti alteram Dinam à principe tenebrarum, pristinæ restitueret integritati. Et quæ audire meruerat: Leua oculos tuos in directam, & vide vbi non prostrata sis, polluisti terrā in fornicationib. tuis, & in malitis tuis. Quamobrem prohibitæ sunt stillę pluuiarum, & serotinus imber non fuit, quo pristina detestareris mala, qa frōs mulieris meretricis facta est tibi, & noluisti erubescere. Ergo saltem amodo voca me, pater meus, dux virginitatis meæ tu es, Dux virgnitatis, id est, integritatis, quæ reparatur in anima, qua Deo, vt virgo placet, quæ carne corrupta manet. A diaboli faucibus, veniens Dominus in fontem, erura, & auriculas huius mulieris eruit, dum ipsum audiuit, & secuta est, libro secundo, cap. 9. num. 18. Nisi bellum gessisset Iesus cum diabolo, dicere non possemus: Lætabūtur homines, te, Domine, nato, sicut exultant victores capta præda, quando diuidunt spolia, quia iugum oneris eius, & virga humeri eius, & sceptrum exactoris eius pugnando superasti: quia omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mistum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis. Qui comedunt te, ait Deus, deuorabuntur, & vniuersi hostes tui in captiuitatem ducentur, & qui te vastant vastabuntur, cunctosque prædatores tuos dabo in prædam. Ob hanc enim causum, cum Messiæ varia tribuerentur nomina, audiuit: Voca nomen eius, festina, prædare. Vt audiat Dæmon: Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis, cum consummaueris, deprædaberis. Venit in Sichar verus filius Dei patris, & vt iniuriam vindicaret animæ peccatricis, quam sororem appellare bonitate sua dignatus est, dæmonem interfecit dum vicit. Diabolus & Aegyptij extingui dicuntur, dū vincuntur, libro secundo, capit. sexto, num. 6. cap. 7. num. 7. cap. 8. num. 2. capit. nono, num. 17. libro quarto, capit. 32. numero primō, & quarto. Sicut enim diabolum vinificamus cum peccamus, sic occidimus cum peccata deserimus, libro secundo, capit. septimo, nume. 7. & 8. Hanc hæreditatem tulit Iesus in arcu & gladio de manu Amorrhęi, in qua altare erexit Deo, dum in spiritu & ueritate meretricem fœminam adorare Deum docuit. Et prædium diaboli Christo filio suo uerò Ioseph cęlestis pater loco maioricatus dedit, vt qui Samaritani antea seruierant dæmoni, iam Christiani effecti, Christi sint & filij, & serui. Diabolum enim uincentes, Iesu distribuente, eius sedes occupant homines, libro secundo, capitu. nono, numero quarto, vsque ad octauum. Ad fontem igitur Sichar venit Iesus, in qua mira illa contigerunt, quæ sacræ enarrant literæ, in quibus mirabiliora prefigurabantur, quæ a Christo Domino

Genes. 34.
Gen. 33.
Gen. 48.
Iosue 24.
Hier. tom. 3.
Amos. 3.
Esa. 9.
Hier. 36.
Esai. 8.
Esa. 13.

Digitized by Google

veniente in fontem Sichar gerenda erant, dum auferret a fortu prædam innumerabilium Samaritanorum, qui ad ipsum conuersi sunt breui temporis spatio quo inter eos commoratus est, dum prius mulierem conuertisset in fonte. Salomon epithalamium canens sponsæ in Cantico Canticorum, hortũ concluſum eam vocitans dixit: Hortus conclusus, soror mea sponsa, ad sponsum Iesum sermonem dirigens post hæc, eum fontem hortorum vocauit, & puteum aquarum viuentium. Fons enim, & fluuius, qui in horto est agricolæ industria ad rigandos arbores, & flores & olera suo ordine dirigitur paulatim, vt semimortui reuiuiscant flores, iam myrtum, iam rosam, iã garyophillatum florem, iam albam violam, iam pampinum, aut vitem; nec id solum, sed quas in itinere, & via reperit herbas, & ipsis beneficio est, vrticam enim rigat, & maluicum, & spinas, & carduum, & quas inuenerit herbas, quæcumque illæ sint, & rigat, & ad debitã magnitudinem perducit. Nihil in horto est, quod abundantia aquarum non fruatur, & gaudeat? Sic, inquit Chrysostom. Dominus Iesus, qui fons hortorũ erat, a Deo patre sic ducebatur, vt iens in Chanaam, Samariam, Iudæã, Galilæam, non solum iustis, sed & peccatoribus communicaretur, frequenterque spinosos, & sceleratos rigaret homines gratia sua, neque fideles tantum, & Iudæos, ad quos specialiter fuerat destinatus, iugi donorum affluentia fecũdabat, sed etiam infideles, quorum consortia abominabantur Iudæi, & vt hoc exequeretur officium, venit in Samariam, vt infideles Dei misericordia irrigati, mutarentur in viros alteros, Non enim cęlestis hæc aqua similis est ei, qua hortorum plantationes rigãtur: hęc enim pomo, rosæ, flori gariophillo applicata his nouam porrigit virtutẽ, vt vireant, vt crescant: spinis autem, & maluicijs, & vrticis applicata, non quidem in flores vtiles, ac odoriferos mutat, sed crescit vrtica, viret malua, conseruatur carduus, floretque spina, naturam autem suam non mutat, dum id, quod recipitur, recipiatur ad modũ recipientis. At hortu Ecclesiæ fons vrticæ applicatus, eam mutat in vtilissimam & mirabilem herbam, dum rigat spinam, eam mutat in rosam, dum visitat carduum, ei mirandam virtutem præstat, vt cinnamomum sit, & balsamum aromatizans saluificum diffundens odorem. Vnde postquam propheta sanctus Esaias Incarnationis Dominii mirabilem enarrasset effectum dicens: Sicut descendit imber, & nix de cœlo, & illuc vltra non reuertitur, sed inebriat terram, & infundit eã, & germinare eam facit, & dat semen serenti, & panem comedenti; sic erit Verbum meum, quod egredietur de ore meo, non reuertetur ad me uacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud. Et post pauca: Pro saliuncula ascendet abies, & pro urtica crescet myrthus. In quib⁹ verbis id intelligendum putauit Hieronym. quod incarnato Verbo, mala vertentur in bona, & pro uitijs nascentur uirtutes, pro iniquitate iustitia, pro crudelitate mansuetudo, & pro luxuria castitas: saliuncula enim, quæ herba amara, est vilissima, pessimique odoris, intelliguntur Zachæus, Matthæus, & alij peccatores, qui dicebant, Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ, qui in Apostolos, & Sanctos mutati, repente facti sunt cypariſſus, abies, & myrtus, odoris optimi, & in varia opera necessarij. Vrtica erat Paulus habens persecutionis aculeos, mutatus est in myrtum suauissimi odoris.

2 Cant. 4.

Ibidem.

Esa. 55. Hiero.

Psal. 37.

Et erit Dominus nominatus his in signum æternum, quod non auferetur.

Hæc Hieronym. Vt ergo Dominus huic operi tam sibi proprio intenderet, Iudæa relicta, venit in Samariam. *fatigatusq; ex itinere sedebat fons supra alterum fontem* quorum vnus aquam nõ porrigebat, nisi ei, qui ad ipsum accederet hydriam ferens & funem, quo ipsũ extraheret. At Iesus fons erat ad domum cuiusque properans, & discurrẽs, qui etiam non quæsitus clamat: Si quis

Ioann. 7.

sitit,

sitit, veniat ad me & bibat, quicumque ille sit, Iudæus, aut gentilis, iustus, aut
Esai. 65. peccator. Et Esaias: Quæsierunt me, qui ante non interrogabant, inuenerunt, qui non quæsierunt me, dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ non inuocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in uia non bona post cogitationes suas. Immò, quando scelerati homines siti arentes, nec
Hier. 2. os ad refocillandam sitim aperire dignabantur, fons noster tanta insania offensus, clamabat: Obstupescite cœli, & portæ eius desolamini vehementer super hoc dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non ualent aquas. Cum fons ipse essem, in domos eorum, immò usque ad ora eorum discurrens, & ingredi procurans, nec os aperire dignabantur cũ siti perirent, fodientes puteos, qui aquã ad extinguẽdam sitim habere non poterant; similes effecti Tantalo, quem Poetæ fingebant in puteo positum in inferno, qui cum os ad bibendum uellet admouere, aquæ, quæ ipsum os contingere videbantur, aufugiebant, & ipse perpetua siti cruciabatur. Iesus autem fons viuus discurrens semper omnibus communicatur volentibus, & ut cunctis istud innotesceret, & præsentibus, & futuris, gentem Samaritanorum adijt, qui omnium erant scelestissimi, quo Deum nostræ salutis intelligeremus cupientissimum, qui misericordiæ uisceribus ad Samaritanorum remedium ferebatur. Sciendum est autem Samariæ regionem prius habitatam ab Israelitis, ea postea habitari à
4. Reg. 17. Chaldæis sub rege Assiriorum Salmanasar, qui cum capta Samaria, decem tribus Israel transtulisset in Assirios, adduxit multos de Babylone, quos pro filijs Israel collocauit in urbibus Samariæ. Qui cum terram alienam ingressi secundum ritum suum viuerent, colentes idola patria, uarijs afflictionibus attriti sunt, & præcipuè a leonibus diuinitus immissis deuorabantur; Quo audito, Rex Assiriorum misit Sacerdotes gentis Israeliticæ, qui Iudaicorum cultum docentes, plagam à ceruicibus eorum detorquerẽt. Vnde factum est, vt aliqua ex parte Iudaicam religionẽ amplecterentur, non tamen pure. Sic enim colebant Deum verum, vt simul etiam adorarent Deos suos patrios, vt latius scribitur 4. Reg. 17. & apud Iosephum lib. 9. Antiquitatum, circa finẽ. Hi ergo Chaldæi sunt Samaritani. Quoniam ergo idololatræ erant, ob id Iudæi eo loco eos habebant, quo reliquos idolatras populos, quorum consuetudo eis interdicta erat. Auxit autem odium Iudæorum in hos Samaritas, quod extranei, regionem eis & patribus eorum promissam, possidebant, quodque & ipsi templi secundi ædificationem, & ciuitatis Hierusalem restaurationem post reditum à Babylone semper conatu essent impedire, vt ex libris Esdræ constat. Iam & illud multo magis amplificauit dissidium inter Iudæos, & Samaritanos, quod iactum à Sanabalath scribit Iosephus.

Ioseph. lib 11. antiq. c. 7. & 8.

Hic enim à Dario Rege Persarum Præfectus constitutus Samariæ, regionem administrabat. Habebat is uxorem filiam suam Ischam Manassæ fratri Iudæo summo Sacerdoti ob quam ille à fratre, & populo Sacerdotio deiectus fuit, ob id cum & multum doleret, & cogitaret uxorem ethnicam repudiare, Sanabalath promisit templum se instar Hierosolymitani ædificaturum in monte Garizim, qui super alios montes Samariæ eminebat, in quo posset Sacerdotio fungi, quod & fecit. Qua occasione multi quoque alij Iudæi, qui ob ethnicas uxores, & alias legis transgressiones, non poterant Hierosolymis commodè agere, ad Manassen confugiebant. Vñ templum hoc, & mons Samaritanorũ, dicebantur mõs, & templum transgressorum, cuius occasione Samaritani dicebant immolationes secũdum leges faciendas in mõte Garizim, Iudæi autem in Hierusalẽ templũ esse sanctorũ asserebãt, in quo hostiæ Deo essent offerendæ. De hoc tẽplo in Garizim fit mentio in Machab.

2. Mach. 6.

vbi

Digitized by Google

vbi habetur ab Antiocho præceptum, vt contaminaretur & templum, quod erat Hierosolymis, & templum, quod erat in Garizim, & vtrumque Ioui consecraretur. Tradit idem Iosephus hoc ingenio fuisse Samaritas, vt quoties aduersis rebus Iudæa premeretur, Iudæos se esse negarent, nec genere eis communicari, sed transmigratos esse & alienigenas. Quando vero videbant felicos esse Iudæos, cognatos eos appellabant, quasi de Ioseph nati videantur, q̃ ex illo habeant cum eis à societatis initium. Hi, quinque libros Moysi, & librum Iosue recipiebant, cæteris reiectis. Erant autem in Iudæorum opinione omnium hominum perditissimi, & infames, quorum vitam sic execrabantur, vt quem pessimum, à Deo ob sua scelera derelictum, quem hæreticum vellent vocare, hominumque communicatione indignum, sine fide, aut lege, quales inter Christianos sunt, qui inter Turcas fidem negauerunt, hunc vocabant Samaritanum, quasi nullam ei iniuriam maiorem irrogare valuissent. Vnde cum Christum Dominum vociferassent Iudæi dæmoniacum, nouam, & maiorem ei iniuriam excogitantes inferre, addiderunt: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es? Quasi hæc omnium esset iniuriarũ maior. Et dũ Dominus Pharisæorum vellet ostendere malitiã, parabola adhibita illius, qui descẽdebat ab Hierusalem in Hiericho, & incidit in latrones, eius, quem ipsi præterierunt, misertum Samaritanum dixit, quasi, dicat, id ab homine infideli, hæretico, & pestilenti præstitum est homini à latronibus vulnerato, quod vos qui Deo per legem consecramini, facere contempsistis. Et tandem cum mulier hæc de infima esset plebe, cum habitu Christum Dominum Iudæum iudicasset, ægre tulit, vel potius mirabatur multum, quod sitiens à muliere Samaritana aquam postulasset, minus credens inconueniens, quod siti aresceret, quam quod cum ea colloquium misceret tam necessariũ, & breue, quale illis continebatur verbis: *Mulier da mihi bibere*, in quibus Iudæi periculũ credebant. Talis erat mulier hæc idolatra, & infidelis, nec id solum eius malum inueniebatur, sed insuper meretrix, amasio coniuncta erat, sic turpitudini dedita, vt quinque viris, quib⁹ matrimonio coniũcta erat, defunctis, alterum quæreret non virum, sed lenonẽ. Et cum talis mulier hæc cognita esset, Iesus fatigatus sedet supra fontem æstuans, & ieiunus prope meridiem, vt eam à malo reuocet, quando nec aquam sitienti donare dignatur existens in fonte, vbi tam facile id posset, vt in salute peccatoribus procuranda, Iesum tam solicitum cõsideret homo, qui dixit in Ioanne: Sicut dilexit me pater, & ego diligo vos. Qua comparatione quid magnificentius, quid vtilius, quid diuinius potest excogitari? Quid Deus potest homini offerre sublimius? Quoniam quamuis hæc verba æqualitatem non dicant, nec possint, cum Deus pater filium infinite bonũ, infinito & increato diligat amore, sed proportionabiliter intelligenda sunt, quibus id considerare debet homo, q̃d sicut pater ab æterno generat filium sibi consubstantialem & similem, cuius similitudinem diligit, ad eum modum, hominem vult sibi similem facere, quãtum humana patitur natura, eique per amorem sociari. Id intendens, fœminam eius præsentia indignam, alloquitur, ab ea aquam postulat, daturus illo aquam viuam poscenti. Cumque homines ab eo fugerent, sitienti modicũ aquæ denegarent, ipse eos sitiebat, id quod Dauid (Augustinus) prophetando clamauerat, opere complens: Verumtamen pretium meum cogitauerunt repellere, cum me offenderent, ego currebam in siti sitiens eos; eorum salutem non lento passu, sed rapido quærens cursu, semper sitiens nec vsquam satiatus hominum conuersione, & quamuis ore suo benedicerent, corde maledicentes mihi, ego currebam in siti, sitiens sicut ceruus ad fontes aquarum. Non mirarer, si mulier hæc luctans cum Domino diceret: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi, (vt quondam Iacob tota nocte luctabatur cũ Angelo) quod ab Angelo

Ioseph li. 9. antiq. c. vlt.

Ioan. 8. Luc. 10.

Ioan. 15.

August. in Psal. 68.

Gen. 32.

ab Angelo magni consilij, copiosam obtinuisset benedictionem, cuius mutaretur nomen infame Samaritanæ in Israelitæ, quæ contra Deum fortis fuisset, sed luctabatur potius contra misericordiam Dei, nec vas aquæ sitienti porrigens, & tamen diuina bonitas luctam non deseruit, donec indignæ benedictionem porrigeret. Non rigabat Dominicos pedes lachrymis:
Esa. 38. non conuersa ad parietem Ezechiæ similis, multo fletu diuinam reuocare sententiam nitebatur; non mirandam
Ionæ 3. Niniuitarum pœnitentiam imitatu, veniam impetrauit; sed diuina bonitas fontem aquæ salientis in vitam æternam & promisit, & dedit, dum de ea obtinenda parum esset sollicita. Agebatur enim Iesus immensa dilectione sua ad hæc hominibus beneficia exhibenda, iam deambulans Iudæam, erastina vadens in Galilæam, iam pergens in Samariam. Mira res, sponsa in Canticis de reperiendo sponso
Cant. 1. sollicita aiebat: Indica mihi, vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium mearum. Obsecro dilecte mi, vt quæ sunt pascuæ tuæ, indices mihi, ubi in meridie cum ouibus requiescas, ne alienis sociata certum locum, vbi te reperiam, inuenire non possim. Certè animum tui sponsi de hominum salute mirè sollicitum, in vno certo loco inuenire non potest, vagatur post greges sodalium, ut oues pascat, ut eas à faucibus luporum eripiat, ut potet eas ad fontes aquarum in ipso feruore
Gen. 17. diei, in quo sicut olim Abraham Sole exæstuans, in ostio tabernaculi aduentantes peregrinos expectans, vt hospitio recrearet, recepit Angelos, quos ad consolationem iusti direxerat Deus; in eodem Iesus non Angelos recepit, non peregrinos, sed fornicariam fœminam, & à cœlestibus bonis peregri-
Gen. 3. nam, & exulem. Hac hora Adamum peccato obnoxium quæsierat Deus in Paradiso deambulans ad auram post meridiem, sed non eum quærebat, fame & siti fatigatus, Sole exæstuans, pedibus incedens lassus, nec verò vt eum ad paradisum reduceret, quo peccando indignus effectus fuerat, sed ut sententiam audiret homo: In sudore vultus tui vescéris pane tuo, &c. vtque Paradiso pulsus, ad ostium paradisi collocaretur Angelus cum flammeo gladio, qui ingressum cunctis mortalibus prohiberet. Hac hora Dominus Iesus fatigatus terram Samaritanorum ingreditur, vt hanc filiam Adæ, innumerosque alios idolatras Paradiso exules reuocet ad cœlum, gladium ferens flammeum diuini amoris sui, quo ignisti homines malum deserant, & in pristinum reuertantur statum. Sic scriptū *Hi*
de eo legimus apud Hieremiam: Si iniquitates nostræ responderint nobis, Domine fac propter nomen tuū, quoniam multæ sunt auersiones nostræ, *H*
tibi peccauimus. Expectatio Israel Saluator eius in tēpore tribulationis, quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus? Quia noxijs herbis scatebat mundus, colonus effectus Dominus venit, vt euelleret, & destrueret has, & salutiferas loco harum plantaret, quia errauerat homo sicut ouis, viator effectus est, ut eum in viam reduceret salutis. Sed quid diuinum amorem erga peccatricem hanc fœminam miramur? Diuinam sollicitudinem, vt reducatur in bonum, quæ sicut auis auolauit, cōsideramus eundem esurientem, & sitientem salutem fœminæ, quæ ei nec potum aquæ porrigere dignatur, ut hinc stupefacti Dei bonitatem contemplemur. Miremur potius maiora exhibentem erga nos dilectionis signa, non liberalem Dominum in ea, quæ ei potum aquæ porrigere noluit, sed millies magnificum Deum in me, quem ego absynthio, & felle potaui. Miramur eum, qui prædium sudore cōfectus ingreditur, & fatigatus proijcitur in fontem, nec miramur eum, quē vt nostræ consuleret saluti prædium Gethsemani ingressus est, vbi cœpit pauere & tædere, & vbi sudor sanguinis decurrebat in terram? Si hora quasi sexta iacet in terra, eadem propter me

clauis

clauis affixus pendet in aere. Mirandum maximè, quod manens duos dies inter Samaritanos, perditissimorum hominum multitudinem copiosam ad se traxit, qui extendens quotidie manus suas, vt me reuocet à malo, cum operi huic intentus fuerit dum mihi primum vsus rationis aduenit, ad ipsum ire renui mille implicitus vitijs, in quem acris illa Domini animaduersio consideranda est, cui dicitur: Transite ad insulas Cetin, & in Cedar mittite, & considerate vehementer, & videte si factum est huiusce modi, si mutauit gens Deos suos, populus verò meus mutauit gloriam suam in idolum. Peccatorem rogat Deus læsus, vt misericordiam suam ostendat, libro quarto, capitu. decimo, numero quarto, 5. 11. & 12. libro decimo quarto, capit. 17. numero sexto, vsque ad octauum. Peccatori promittit Deus mercedem, vt reuertatur ad ipsum, libro quarto, capit. decimo, numero septimo. Peccatores
3 desperati non tantum medicos non adeunt, sed nec ad se venientes recipiunt, libro decimo quarto, cap. octauo, numero octauo. Christus nimis optat habere quos saluet, libro decimo quarto, capitu. 23. numero quinto. Christo datus est spiritus timoris, vt patrem reuereretur, & pietatis, vt homini compararetur, libro decimo sexto, capit. duodecimo, numero 60. Christus maledixit ficulneæ, vt ostenderet quod eluiriet in homine bonorũ operum fructus, libro decimo octauo, capitu. decimo quinto, numero 28. Deo maior est cura de homine saluando, quam diabolo de perdendo, libro primo, capitulo sexto, numero 17. Dei prouidentia erga homines, & cura salutis eorum, ibidem numero 21. & 22. libro quarto, capitulo tertio, numero 8. 9. 14. 24. vsque ad vigesimum sextum. Dei misericordia ineffabilis ostẽditur in conuersione peccatorum, libro quarto, capitulo septimo, nume. 5. 7. 8. & 19. Deus effundere nititur suam misericordiam, sicut fœtum mulier parturiens doloribus cruciata, libro, cap. 7. numero nono, & 19. Deus promptior est ad indulgenda peccata, quam homo peccator ad accipienda indulgentiã, libro quarto, capitu. septimo, numero 19. capit. octauo, numero vndecimo. Cuius misericordia hominum peccatis non vincatur, libro quarto, capit. septimo, numero vigesimo. Cuius misericordia tam est in homines iugis, sicut protectio terræ à cœlo, ibidem numero vigesimo quarto. Dei misericordias septem cognoscat homo in se, & cantet, ibidem numero 28. & 29. Deus ardeter sitit hominum salutem, etiam quando illi indigni sunt tanto beneficio, libro quarto, capit. 23. numero nono. Deus dicitur nubes roris in die messis, quia refrigerat, & præsente eo cuncta virent & florent, libro duodecimo, capit. secundo, numero 9. & 10. In Dei adiutorio non habitant tria hominum genera, non sperantes, desperantes, & frustra sperantes, libro decimo sexto, cap. vndecimo, numero 24. & 25. Ecce qua ratione ingens Dei amor in huius mulieris, & huius gentis conuersione considerandus est. Est etiam multa attentione aduertẽdum, quod Dominus nomine aquæ viuæ, & fontis salientis in vitam æternam, rectè diuinam gratiam intelligendam censuit, qua ariditati peccatorum, qui terra sine aqua sunt, prouidit ipse, misericordia sua. Peccator sicut terra est sine aqua, libro quarto, capit. decimo nono, numero decimo quarto, capit. vigesimo tertio, numero decimo. Aduertendum igi- 4
tur est, quod & in Euangelio, & in Epistola hodierna, cuius historia vigesimo capite libri Numerorum enarratur, aquæ fit commemoratio: in Epistola quidem, aquæ contradictionis, & murmurationis dicitus, quando percutiente Moyse bis silicem virga, egressiæ sunt aquæ largissimè, ita vt cunctus biberet populus, & iumenta; cumque populus tanto beneficio esset indignus, illud contulit Deus, & sanctificatus est in eis, inquit Caietanus, cum occasione illius grauiter indignatus est Deus aduersum Moysem & Aaron, quos ob id ingressu terræ promissionis priuauit, post tot perpessos labores,

Hiere. 2.

Num. 20.

Caiet.

Digitized by Google

labores, tot pericula in Aegypto & in itinere tolerata, perierutque in deserto viri Deo gratissimi, cum quibus Deus loquebatur amicabiliter, quorum saluti, conuersationi, & bono tam erat intentus, quibus non pepercit, quia in desideranda, & petenda aqua, non debitum seruarunt ordinem. In Euangelio autem hodierno aquam offert, & porrigit Deus, non percussus vt petra, non rogatus, sed vltro peccatrici fœminæ. Aquæ humanæ prosperitatis infœliciſſimæ, & amaræ, quæ vix alicuius boni sunt causa. Aquæ diuinæ gratiæ in noua lege porrectæ & peccatoribus, & iustis in ingens eorum bonum. Aqua in bonam & in malam partem capitur in sacris literis, libro primo, capitu. vigesimo quinto, numero secundo, tertio, & quinto. Gratia aquæ comparatur, libro primo, capitu. vigesimo quinto, numero tertio, libro septimo, cap. octauo, numero septimo, octauo, & 13. Quæ fluuio rectè comparatur, propter multa, libro septimo, cap. octauo, numero 8. & 18. rigatque animas, vt floreant, & fructus faciant, & radices mittant, ibidem numero 16. Aquæ prosperitatis humanæ, homines multis periculis subijciunt, quæ in lege figurabantur

Num. 5. in Numeris, vbi scriptum est: Vir cuius vxor errauerit, maritumque contemnes dormierit cum altero viro, sed latet adulterium, & testibus argui non potest, adducet eam ad Sacerdotem, quam statuet Sacerdos coram Domino, assumetque aquam sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam, cumque steterit mulier in conspectu Domini, ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione male dicta congessit, & dicet: Si non dormiuit vir alienus tecum, non tibi nocebũt aquæ istæ amarissimæ, si autem polluta es, his maledictis subiacebis, putrescet femur tuum, & tumens vterus tuus disrumpetur. Et respõdebit mulier: Amẽ: Amen. Quas cum biberit, si polluta est, inflato ventre cõputrescet femur, aliàs erit innoxia. Qua in re id adumbrare voluit Spiritus sanctus, quod anima à Deo per peccatum recedens, fornicataque cum amatoribus multis, ipsa adultera, si bibat aquas prosperitatis huius mundi, temporales diuitias, honores, & dignitates, si eis vti nescit, per eas occiditur, quia per hoc ventres hominum perditorum spiritualiter intumescunt, & femora eorum per luxuriam facillimè corrumpuntur, dicente Deo in Prouerb. Prosperitas stultorum perdet eos: sed sanctæ personæ, mundi prosperis non lædũtur, quibus discretè, & prudenter, & moderatè vtuntur. Sunt enim aquæ istæ, quibus boni, & mali probantur, quia mali ibidem pereunt, boni incolumes abire permittuntur. Iudic. Duc populum ad aquas, & ibi probabo illos, ibi cognoscam quis aptus, & quis ineptus est ad bellum, & dum aquæ inflant, homo perit, sicut hi, qui Nume. 20. ad silicem aquis contradictionis potati sunt. Euangelium autem hodiernum dum omnibus offert aquam viuam, qua efficitur fons saliens in vitam æternam, hoc ingenti beneficio hominum prouidet saluti, dum aqua gratiæ suæ homines potans, non solum rigando animam, eam in viriditate totius boni conseruat, dona propagat, augescit, sed & ab igne cupiditatum sæculi eam liberat, & quod mirandum amplius est, animam sustentat. Quod eleganter Hieronym. ostendit ediffe-

Prouer. 1.

Iudic. 7.

Hieron. Esa. 55.

rens verba illa: Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis pecunias, properate, emite, & comedite, inquit. Aquas emendas dicit, vt comedantur: nonne melius diceret, vt eas portarent & biberẽt? Quis enim vsquam potu aquæ famem extinguere valuit? Ad sedandam sitim adinuentæ sunt aquæ, panes autem, vt prouideatur fami. Id quidem verum est in humanis, cæterum in aqua hac de qua loquimur, vtrumque inuenimus, & famem tollit, & sitim extinguit. Famem dirimit, ne homines famem patiantur vt canes, honorum, diuitiarum, delectationum, extinguit sitim, vt cuncta terrena vilescant, sicut Dominus promise-

Psal. 58.

Hieron. Ioel. 3. promiserat per Ioelem dicēs futurum in terra adueniente Messia: Per omnes riuos Iuda ibunt aquæ, & fons de domo Domini egredietur, & irrigabit torrentem spinarum, vt peccata nostra, q̄ nullam frugem habuerunt iustitiæ, cōmutentur in Domini noualia, & aridi-tatem nostram rigent, & pro spinis flo res virtutum multiplices germinemus. Gratia dicitur aqua, quia purgat animā a sordibus peccatorum, quod refrige-ret æstum noxiarum cupiditatum, ac mentem fœcundet, & quod sitim carna lium rerum tollat. De aqua hac, quam, gratiam significare aiunt Sancti, qua-tuor dicit Iesus in hoc loco, quod aqua sit, quod viua, & saliens in vitam æter-nam, & quod semel hausta sitim perpe tuo extingueret. Aqua, de qua scriptū

Ezech. 36. est: Effundam super vos aquam mun-dam, & mundabini ab omnibus inqui-namentis vestris, vt lota anima super niuem dealbetur, quæ ante aduentum eius denigrata, erat super carbones, &

Psal. 68. audiat Deum dicentem: Si dormiatis inter medios cleros, alij pro, cleros, ca-cabos verterunt. q.d. Vates Regius, si huc vsque inter cacabos, sordibus & ni gredine plenos iacuistis, inferni imagi-nem portantes, diuina aduentante gra-tia eritis ita candidi, velut columbę spe cioßissimæ, alæ, etiam si argento, & au-ro exornatæ dicantur & appareant ob eximiam pulchritudinem. Cumque a-quæ sit proprium, vehementem æstus calorem temperare, gratia præstat, ne concupiscentiæ, interiora depascant, & consumant. Estque aqua viua, a qua motus, sensus in homine oriūtur huic vitæ spirituali conuenientes, quibus ca-ret homo peccatis mortuus, qui nec au dit, &c. quæ ipsum expediant. Salit in vitam æternam, quia terrenos homi-nes attollit in cœlum, quia mentes eo-rum, quos plene possidet, ita cœli amo-re incendit, vt sola quærant ea, & cogi tent, & sapiant, quæ sursum sunt. Vnde cum primum virtute diuina mulier hæc aquam hanc recepit viuam, num-quam quiescebat, sed assidue procede-bat, ad vlteriorem virtutum progres-sum prouocans & extimulans, cuncta, terrenu ei vilescunt, vniuersa deserit, relinquit hydriam. Cumque (Chryso-stom.) verum fontem inuenisset mu-lier, contempsit alterum, & docuit sæ-cularia omnia contemnenda, spiritua-lium gratia. Hydria enim, ait August. amorem sæculi significat, hoc est, cupi-ditatem, qua homines de tenebrosa p-funditate, quam puteus significat, id-est, de terrena conuersatione hauriunt voluptatem, qua percepta, iterum in eius appetitum inardescunt, & sitiunt iterum. *Relinquit ergo hydriam* qui gra tiam acceperat renuntians sæculo, & delectationibus eius. Orige. ait: Rebec-ca quia quotidie veniebat ad puteos, & hauriebat aquas, inuenta est a puero Abraham, & in matrimonium Isaac iuncta. Vult te Iesus sibi desponsare, sed hoc fieri non potest, nisi ad fontem venias, & haurias aquam, de qua scri-ptum est: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat, vt & tu dicas: Sicut ceruus desi de rat ad fontes aquarum, ita desiderat a-nima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Hanc gratiam porrigit Deus animæ, sed cū illi homo cooperatur, ideo postulat eā mulier, & virum ad id vocandum ait Dominus. Gratia, interiora hominis & exteriora ad Deum trahit, lib. 1. ca. 22. num. 16. Gratia Dei illuminatur pecca tor, & accenditur, lib. 3. cap. 4. num. 14. vsque ad 16. lib. septimo, cap. 8. num. 9. Gratia Dei carere facit hominem lan-guoribus Aegypti, id est malis, lib. 7. c. 8. numero primo. Gratia Dei ignis di-citur, quia consumit peccata, aqua, quia abluit, & refrigerat, ibidem numero 7. 8. & 13. Gratia Dei quo magis intus re plet animam, eo latius foris bonorum operum multiplicat gressus, ibidē nu. 19. lib. 18. cap. 10. num. 23. Gratia plu-uia voluntaria dicitur quia sine meri-tis datur, lib. 7. cap. 8. nume. 25. Gratia Dei constituit hominem in odio præ-teritorum malorum, contemptu præ-sentium, & desiderio futurorum, ibid. nume. 26. Gratia animam in vitiorum odia, & in virtutum amorem inęstima-biliter excitat, num. 31. Hæc renouat hominem, & mutat in virum alterum, num. 32.

Chrys. 3. in Ioā.

Aug. lib. 83. quæst.

Orig. hom. in Gen. Gen. 24.

Ioan. 7.

Psalm. 41.

num.32. Gratia principaliter operatur bonum, cui cooperatur homo, lib.7.c. 9.nume.5.6.8.vſque ad 16.& 19.Gratia Dei eſt, bonum cogitare, velle,& pficere, primum operatur ſine nobis, ſecundum nobiſcum, tertium per nos, li. ſeptimo, cap.nono, num.vigeſimotertio, lib.octauo, cap.tertio, num.22.Per liberum arbitrium poteſt homo bene agere, ſed quia natura lapſa eſt, reparatur per gratiam, lib.7.cap.9.num.4:5. 7.14.vſque ad 16.18.vſque ad 21.Hęc ergo duo in hoc Euangelio diligenter conſideranda ſunt alterum pertinens ad diuinum amorem, diuinamq.bonitatem intelligendam in hoc facto, alterũ quod gratiam nomine aquę recte ſignificauit, ultra hæc alia ſunt breuiter adnotanda.

5 *Hora erat quaſi ſexta*. Hac hora ieiunus in fonte Sichar Dominus Ieſus Samaritanam expectabat, vt doceret maiores ad populi negotia mane ſurgere, non ad ebrietatem ſectandam, & potandum vſque ad veſperam; Ieſus prius in conuerſione huius mulieris totus occupatur. Sic dixit Deus Moyſi: *Exod.7.* Vade ad Pharaonem mane, ecce egredietur ad aquas, & ſtabis in occurſum eius ſuper ripa fluminis. Ad populi negotia mane ſurgere docet Deus Moy- *Geneſ.43.* ſen; & in Geneſi dixit Ioſeph: Mecum comedent viri. Meridie, ait, quia prius in populi negotijs occupatur. Iuſtorũ enim eſt, aliorum negotia & commoditates, ſuis delicijs, & commoditatibus *Tobiæ 2.* anteponere. Tobiæ 2.cum audiſſet ſanctiſſimus vir ad menſam poſitus iugulatum hominem in platea iacere, ſtatim exiliens de accubitu ſuo, relicto prandio, ieiunus peruenit ad corpus. Et *Gen.34.* in Geneſi ſeruus Abrahæ, cui merito demandatum negotium de quærenda vxore ipſi Iſaac, erat, dixit: Non comedam, donec loquar ſermones meos, & accepta uxore, comedit, nec prius id fecit, licet eſſet ex itinere fatigatus, ut e- *Auguſt.* nim aiebat Auguſ. in regula: Charitas, de qua ſcriptum eſt, quod non quærit quæ ſua ſunt, ſic intelligitur, quia communia proprijs, non propria communibus anteponit. Quanto autem rem communem, quam propria veſtra curaueritis, tanto uos amplius proficere noueritis. Bonum commune, & nõ ꝓprium appetat, qui Deo locum parare uult in ſe, lib.decimo quarto, capit.15. num.23. Proximorum bono nimis intenti erant Sancti, lib.primo, cap.octauo, num.ſecundo, cap.13.numero ſecũdo, cap.decimo quarto, num.1.10.11. 22.23.25,& 30.capit.15. numero ſexto, uſque ad octauum. Proximi ſalutem curet homo, nec propria contentus ocio torpeat, libro 14. capit.28. num.11.

Qui biberit ex aqua, quam ego dabo 6 *ei, non ſitiet in æternum*. Videtur lo- *Eccleſ. 24.* cus hic contrarius illi, vbi dicit Sapiẽs: Qui edunt me, adhuc eſurient, & qui bibunt me, adhuc ſitient. Sed dicendum, aliter illo loco accipi ſitim, & aliter hic. Nam hoc loco ſitis eſt deſiderium rei nondum adeptæ, aut carentia rei neceſſariæ ad uitam. Ibi uero eſt ſermo de ſiti, hoc eſt, deſiderio, quo id, qđ habetur imperfecte, perfectius deſideratur, aut quo id, quod habetur perfecte deſideratur ſine omni faſtidio ſemper adeſſe, quo modo etiam Sancti Deum ſemper ſituunt in patria. Dicitur etiam non ſitire in æternum, quia gratia quantum eſt ex ſe, tollit ſitim in perpetuum, quamuis ex parte liberi arbitrij euacuantis ſe gratia Dei proueniat nonnumquam noua ſitis. Fit in eo fons ſaliens, id eſt, ſemper augeſcens, & ad bona opera profluens, uſque dum perducat hominem in uitam æternam. Sitiunt Deo iuſti, peccatores ſitiunt ſęculo lib.quarto, cap.uigeſimo octauo, num.decimo ſexto. Sitis eſt in bonis, & in malis, illi ſitiunt iuſtitiam, iſti patiuntur ſitim audiendi uerbum Dei libro ſexto, cap.1.num.1.uſque ad 3.8. & 9. Arbitror autem quod conſideratione multa remedium huius peccatricis luxuriæ deditæ ſpecialiter a Domino promiſſum eſt ſub nomine aquæ & fontis, quo ſiti huius peccati prouideatur, dum numquam homines luxuriando ſatiantur. Peccatum enim hoc præterquam quod difficilem curationem habet, dum hominem poſſidet, ſemper 6

illum

illum ad peccandum inceſſanter iuſtigat: vnde vt Ieſus doceret, difficile eſſe remedium, tot medijs mulierem hanc eſt aggreſſus, quibus eam à perdito ſtatu, in quo erat, reuocaret, eamque fonte indigere monſtrauit, quo prouideret concupiſcentiæ huius morbi. Luxuriæ paſſiones, quam difficulter vincantur, oſtenditur lib. 2. cap. 5. num. 14. cap. 18. num. 25. lib. 3. cap. 3. num. 21. & 24. li. 6. cap. 12. num. 1. 2. & 15. Sunt enim luxuriæ potentiſſima arma ad homines perdendos, & vincendos, lib. 6. cap. 12. num. 8. 11. & 13. Fornicationis peccatum magnis remedijs diluendum eſt, lib. 6. capit. 12. nume. 5. 11. & 15. Fornicationi aſſuetus, numquam propria vxore contentus eſt, ibidem num. 7. Fornicationem ſic abominatur Deus, vt pro nullo alio peccato ſic manifeſtam vindictam vſquam exercuerit, li. eodem num. 11. Miſitque Dominus al locuturus feminam diſcipulos in ciuitatem, non ſolum, vt illius honori prouideret corrigens eam, ſicut apud Matthæum dixerat, ſine teſtibus (de qua re diximus multa feria tertia anteriori) ſed fortaſſis, ne dum publicum fit peccatum, fiat illi frons meretricis, vt non erubeſcat, abiectoque pudore, licentius peccet. In fœminis innata verecundia multoties facit, vt à vitio hoc abſtineant, quæ ſi ſemel amittatur, audit: Fornicata es cum amatoribus multis, ideo abſente erubeſcentia liberius huic te vitio tradidiſti. Fœminæ inuerecundæ viros ſollicitant ad malum, lib. 3. c. 3. num. 24. Fœminæ malæ, nullæ beſtiæ in hoc mundo valent comparari, libro vndecimo, capitulo 11. numero 6. vſque ad 8.

Matth. 18.

Hiere. 3.

7 *Patres noſtri in monte hoc adorauerunt, &c.* vſque ad illa verba: *Et eos, qui adorant eum in ſpiritu & veritate, oportet adorare.* In quibus verbis id in primis docere voluit Dominus, quod vmbræ, adueniente ipſo ceſſarent, & quod in ſpiritu adorandus eſſet pater, quod facit, qui animo, & his quę animę ſunt, Deum colit, qui ſcilicet, curat puram illi exhibere mentem, quique fide ſincera de illo optime ſentit, ſpem omnem ſuam in illum collocat, charitate fertur in illum, pie erga ipſum afficitur, atque ob hæc de commiſſis peccatis intra ſe ex animo compungitur, corpus ſuum caſtigat, & in ſeruitutem ſpiritus redigens, de acceptis bonis ex corde Deo gratias agit, nihilque prætermittit, quod Deo nouit beneplacitum, aut ſaltem ab eo præceptum. No ergo per cultum hunc ſpiritualem excluditur omnis corporalis ſeruitus, quin potius multiplex includitur, ſcilicet, vt carnẽ noſtram crucifiganus cum vitijs, & cõcupiſcentijs, vt corpora noſtra exhibea- *Rom. 12.* mus Deo hoſtiam viuentem & ſanctã, vt beneficentiæ & communionis non obliuiſcamur, quibus hoſtijs promere- *Hebr. 13.* tur Deus, vt illum ore & laudemus, & innocemus. Hæc enim quatenus ex ſpiritu & animo docemur ad cultum pertinent ſpiritualem. Sic & externæ quædam cæremoniæ, quatenus faciũt ad promouendum ſpiritum in Deum, per cultum ſpiritualem non ſunt excluſæ, ſed tantum hic à Chriſto illæ excluduntur cæremoniæ, quæ veritati repugnant. De re hac diſſeruimus feria quarta anteriori, cum Dominus externa Phariſæorum opera videtur condemnare, vbi docuimus virtutem præcipue conſiſtere in interiori homine, vnde externi actus multiplicandi ſunt. In ſpiritu & veritate aduertit Ribera ediſſerens ea verba Oſeæ 7. operati ſũt mendacium quod veritas & mendaciũ ſicut in verbis ita & in factis inuenitur. veritas dicitur cum quiſque facit quod debet pro ſtatu & perſona quam gerit, .i. cũ id præſtat opere quod eius vel ſtatus uel perſona pollicet. Ioan. 8. de diabolo dicitur, quod in veritate non ſtetit. i. non fecit quod Angelo dignum erat, qui tantis donis a me condecoratus fuit. & ideo ait Paul. Epheſ. 4. veritatem autem facientes per omnia creſcamus in ipſo. econtrario, mendacium facit qui ab officio recedit, ac debito & decore perſonæ ſuæ, vt ſi ſacerdos vitã degat turpem Iere. 8. a Propheta. vſque ad ſacerdotem omnes faciunt mendacium; & ibidem, aprehẽderunt mendacium, & noluerunt reuerti, &c. & infra

ego

Digitized by Google

ego redemi eos & ipſi locuti ſunt contra me mẽdacia; peccatores cõtra Deũ dupliciter loquuntur mendacia, primũ cum intra ſe iudicant bonum eſſe, & expediens illud quod contra Dei volũtatem eligunt. ſ. furtum, &c. deinde cũ in rebus creatis ſpes ſuas collocant atque ibi ſe inuenire poſſe credunt ſolidam voluptatem quæ niſi in Deo inueniri non poteſt. Hebræis ſimiles impudenter mentiuntur dicentes Exo. 32. Iſti ſunt Dij tui Iſrael qui eduxerunt te de terra Aegypti. Voluit etiam docere Dñs; quod hoĩum ſalus limitanda non eſſet ad certum vnum locum, ſiue Hieroſolymitanum templum, ſiue alterum in Garizin ædificatum ſit. Hominum ſalus fidelib. patens nullo angu
Hieronym. Epiſt. 13. ſtatur loco, nec audeo, ait Hieron. diuinam potẽtiam ad ſolitudinis anguſtias coarctare, ſi quidem Ieſus id noluit, cũ dixit: *Quia venit hora, quando nec in monte hoc, nec in Hieroſolymis adorabitur pater*, ſed omnem locum hominũ ſaluti cenſuit accommodatum, etiamſi alia alijs præſtent. Vt loco non fidant hoĩes, melior fuit Iob in ſtercore, quã Adam in Paradiſo, lib. 10. c. 9. nu. 3. Loca mentẽ non mutant, vnde ſi ſpiritus deſit, non iuuat locus, ibid. num. 5.

8 *Venerunt diſcipuli eius, & mirabantur quod cum muliere loquebatur*, quia nouũ erat, qđ ſolus cum ſola loqueret, *Mirabantur*, vbi docemur fęminarũ fugere confabulationes, niſi iuſta cauſa ad id compellat. Vbi ſunt, qui ſibi ipſis fidentes inter medios fęminarũ choros tutos ſe eſſe arbitrantur, cum in Gene-
Gen. 6. ſi videntes filij Dei filias hominum ſolo viſu fęde ruerint? Numquid ſanctior tu filijs Dei, quos ex fęminarum pulchritudine offenſos, hic commemorat ſcriptura? Vnde Salomon, qui tantum periculum cum ingenti animæ ſuæ nocumento fuerat expertus, in libro pęnitentiæ ſuę, in quo Hierony. atteſtante,
Eccle. 9. ad Deum reuerſus eſt (lib. 14. cap. 18. num. 17.) inquit: Virginem ne conſpicias, ne forte ſcandalizeris in decore illius. Auerte autem faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciẽ alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiſcẽtia, quaſi ignis exardeſcit. De re hac multa eleganter diſſerunt Sancti. Fœminarum colloquia caueat, qui caſtus eſſe vult, lib. 3. cap. 3. nume. 4. 5. 11. 12. 19. 20. 25. vſque ad 39. lib. 6. cap. 12. num. 11. lib. 11. cap. 11. nu. 2. 4. 10. 13. & 19. Fœminarum colloquijs non noceri, ſtulte dicunt aliqui, & falſo, lib. 3. cap. 3. num. 5. 37. & 38. Fœminæ quanto inferioris fuerint conditionis, tanto magis vitandæ ſunt, ibid. num. 20. Fœminæ cauendæ, & quia paucæ ſunt bonæ, & etiam propter periculum, lib. 6. cap. 12. num. 9. & 10. lib. 11. cap. 11. nume. 5. Fœminarum colloquia maximè vitabant Sancti, lib. 11. cap. 11. nume. 13. Sed quia fœminarum colloquia non ſemper taxanda ſunt, & diſcipuli tacent, & Ieſus loquitur ſolus cum muliere, licet raro id futurum ſit. Fœminarum confortia non ſemper mala ſunt, ita vt ſemper condemnemus Sãctos fœminis deuotos, lib. 11. capit. 11. num. 14. 15. & 17. cap. 14. numero 11. Fœminarum amicitiæ, etiam viris ſanctis, regulariter pariunt infamiam, ibid. lib. 11. cap. 11. num. 9.

9 ***Meus cibus eſt, vt faciam volũtatem eius qui miſit me.*** In his verbis illud diligenter conſiderãdum eſt, quod Ieſus, dum hominem ad ſe trahit, manducare dicit, quaſi eum in ſtomachũ traijciat, & virtute diuini caloris eum mutet, vt Auguſt. dixerat in confeſſionibus: Nec tu me mutabis in te, ſed tu mutaberis in me. Vt enim ceruus fame preſſus *in Pſal. 41.* ſerpentes ſorbet, & edit, quas vi caloris eximij in ſe conuertit, ſic & Ieſus cibum hunc vehementer appetens venit laſſus in Samariam, vt in ſudore vultus ſui verus filij Adæ veſcatur ci- *Gen. 3.* bo ſuo, & comedit homines, qui ſerpentes ſunt & his peiores, & eos in ſe tranſmutat. Quid diceret homo, ſi videret alterum fame rabidum terram edentem, colubrum deglutientem, aut ignem vorantem, venenum maſticantem, certè aut eum prorſus ſtultum crederet, vel fame extra ſe poſitum, talibus ſubijci periculis. Talis erat Domini noſtri fames, qui ea motus, homi-

Digitized by Google

nem carpalem, qui terra eſt, glutit, ratum, qui igni comparatur, vorat, nec horret Samaritanorum conuerſationem. Vnde cum cecidiſſet ſupra Petrum mentis exceſſus, vidit linteum magnum, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentina, & facta eſt uox ad eum: Surge, occide, & manduca, Cumque reſpondiſſet: Immundum numquam manducaſſe, audiuit: Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris. In qua reuelatione mandendum Centurionem, recipiendos gentiles & idolatras ad fidem, docere voluit, oſtendens eos, cum cibus Dei facti ſunt, iam ſanctificatos & effectos eſui aptos. Cūque Dominus ficulneam non habentem ficus ſiccaſſet, docere voluit homines eſſe cibum illius, quibus libenter velcitur. Et ut uulgo dicitis *à la hambre non hay pan malo* ſic Ieſus nullum peccatorum genus horret, ſed gaudet, & comedit, cum eos mutat in Sanctos, vt qui adhæret Deo vnus ſpiritus ſit cum eo. Vnde aiebat Bernard. Cibus Dei pœnitentia mea, cibus eius ſalus mea, & ego ipſe. An non cinerem tamquam panem manducat? Ego autem, quia peccator ſum, cinis ſum, vt manducer ab eo. Mandabor cum arguor, glutior cum inſtituor, decoquor cum immutor, digeror cum trāsformor, vnior cum conformor. Mira res, quod cibum ſuum vocitet Deus meretricis conuerſionem. Sicut enim qui famem patitur, id ſolum cogitat, qua ratione illi prouideat, etiamſi primogenita vendat propter eſum lentium, immò fœmina fame preſſa filium coquet, vt illam moderetur; ſic Dominus, ut famem patiens, hominum remedio, cunctorum oblitus, intentus erat, tantus eius erat erga homines amor. Et hac etiam ratione regiones dixit albas ad meſſem, cum Samaritanorum inſtaret conuerſio, vt illud innueret tempus gratiſſimum eſſe bonitati ſuæ, ſicut illud eſt, quo agricolæ falces in ſegetes mittunt poſt innumeros perpeſſos labores, cum eas multis periculis, lapidum, nebulæ, ſiccitatis, &c. viderint ereptas. Sed eleganter docet Bernard. exponens verba illa: Qui paſcitur inter lilia, quod virtutes Sanctorum, quia multis imperfectionibus ſubduntur in hac vita, tibus dicuntur Domini, potus autem in Cœlo, vbi cunctæ in actibus ſtuſtioſis deſunt imperfectiones. Virtus in hac vita cibo, in ſequenti potui optimè comparatur, lib. 18. cap. 8. num. 17.

Act. 10.

1. Cor. 6.

Serm 71. in Cant.

Pſal 101.

Ber. ſer. 72.

in Cant. 2.

SABBATO POST Dominicam Tertiam in Quadrageſima.

EVANGELIVM.

Perrexit Ieſus in montem Oliueti, & diluculo iterum venit in templum. Ioan. 8.

Vide lib 4. cap. 11. numero 19. lib. 14. cap. 10. numero 14. libro 16. capitu. 11. num. 23.

1. Sabbato Domi. 3. in Quadrag. Lenit. 20.

IN Euangelio hodierno, in quo Dominus fœminam adulteram de crimine conuictam, & iuxta legem accuſatam abſoluit a culpa, & legis pœna, qua ſancitum erat, non ſolum adulteras, ſed & adulteros lapidibus obruendos eſſe, illud diligenter conſiderandum eſt, quibus rationibus Ieſus adduci potuit, vt tam miſericorditer ſe geſſerit cum muliere adultera, quæ de commiſſo peccato veniam non poſtulabat, cum tamen multa in crimine hoc eſſent, quæ mouere Dominum poſſent, vt verbis, & factis oſtenderet execrabile nimis eſſe ſcelus hoc, in quo diuinus honor, fama proximi, bonum commune reipublicæ, multaque alia periclitantur, maximè autem cum mulier tūc acta deprehenſa eſſet in adulterio, & peccatum nulla tergiuerſatione celari potuiſſet, pro quo non ſatisfecit iniuriæ viri, nec ſcandalo proximorum, cuius peccatum ſecretū nō fuiſſe conſtat,

dum

Digitized by Google

dum Scribis, & Phariſæis innotuit. Ex cuius diſſimulatione non modicum nocumentum toti Reipublicæ poſſet contingere, dum timore pœnæ ſublato, cuius formidine oderunt peccare mali, fragiles fœminæ in grauem virorum infamiam fornicarentur, freno omni prorſus abiecto. Huius mulieris culpa inter eas ſemper numerata fuit, quarũ punitionem vix aut raro Deus diſſimulauit. Nec huius ſolum, ſed & fornicationis, in qua iniuria proximo non irrogatur, Deus acer extitit ſemper vindicator, cuius ratione inundante diluuio vniuerſus orbis periit, & filij Iſrael amore Madianitarum ducti, cum eis fornicãtes, acriter puniti ſunt; vt enim ſcortis placerent, etiam Deos earum adorauerunt. Et ecce vnus de filijs Iſrael intrauit coram fratribus ſuis ad ſcortum Madianitidem, vidente Moyſe, & omni turba filiorum Iſrael, qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidiſſet Phinees, filius Eleazar, ſurrexit de medio multitudinis, & arrepto pugione ingreſſus eſt poſt virum Iſraelitem in lupanar, & confodit ſimul virum & mulierem. Dixitque Dominus ad Moyſem: Phinees auertit iram meã a filijs Iſrael, vt non ipſe delerem filios Iſrael in zelo meo. Fornicatio mundum inuoluit quotidianis malis, & bellis, lib. ſexto, cap. 12. nume. 6. 8. & 13. Fornicationem, eiuſque damna abominabantur gentiles ibidem num. nono, & 10. & nume. 11. docetur, quod Deus pro nullo alio peccato tam manifeſte de hominum genere ſe vindicauit, nec immeritò, quia etſi vitium hoc non ſit omnibus grauius, ſed tamen funditus virtutes animæ perdit, lib. 6. cap. 12. nume. 13. 14. 16. & 18. Eſtque multorum flagitiorum radix, ibidem eodem num. 18. Et propter iſtam rationem Deus tam citò, & rigidè animaduertit in eos, qui huic peccato dediti ſunt: cumque adulterium hæc eadem habeat inconuenientia communia, eadem nocumẽta, eadem pericula, hiſque addantur alia maiora, diſſimulatione præterire pœnam, æquum non videtur. Nec mirum quod Moyſes iuberet huiuſmodi lapidare ab Hebræis, qui fideles erant, cum gentiles ſummè etiam adulterium execrarentur, ſicut conſiderat Chryſoſto. adducens duo, quæ acciderunt Abrahæ pericula occaſione Saræ vxoris ſuæ, alterum in Geneſ. vbi fame compulſus Abraham aſcendit in Aegyptum, dũq; conſiderauit vxoris ſuæ pulchritudinẽ, timuit ne occideretur à Rege, vt vxorem Patriarchæ duceret: certo enim credidit, quod pro minori inconuenienti duceret Rex innocentem occidere, quàm adulterium committere propter ſupplicium, quod crederet à Deo non diſſimulandũ. Itaque rei huius difficultatem, & magnitudinem periculi conſiderans Abraham, indubiè ſibi perſuaſit, quod Rex barbarus potẽs & nimio amore pulcherrimę fœminæ æſtuans, paſſioneque hac omnium vehementiſſima excitatus, prius ad homicidium, quam ad adulteriũ properaret, minus id reputans inconueniens (licèt falſo) Et cum eam ſororem crederet Patriarchæ, & in vxorem eam vellet accipere, & cum hæc apud Dominum, Regem barbarum poſſent excuſare, nihilominus vt adulterij crimen execrandũ doceret Deus, ait ſcriptura: Flagellauit Dominꝰ Pharaonem plagis maximis, & domum eius propter Saram vxorũ Abraham: vocauitq. Pharao Abrahã, & dixit ei: Quid nam eſt hoc quod feciſti mihi? Quare non indicaſti mihi, quod vxor tua eſſet? Cum res ſic ſe haberet, Regẽ plagis maximis vulnerauit, ut innoteſceret ipſi, & toti orbi, adulteriũ ſemp acriter vindicandum à Deo, cũ ignorantia nõ ꝓfuerit Pharaoni viro barbaro & gentili volenti accedere ad vxorem proximi, quã & ſororẽ illius credebat, & matrimonio prius eã ſibi cõiungere diſponebat. eſt ét locus Gen. 26. de Iſaac & Rebecca, quã dixit ſororẽ ne occideretur quaſi ꝓ minori malo haberent barbari homicidium q̃ adulterium. Cũq. idẽ obtigiſſet Abimelech Gerarorũ Regi, cũ Sara quã etiã Abrahã dixerat ſororẽ, venit cõtinuo Deus ad Abimelech per ſomnium nocte, & ait illi: En morieris pp mulierẽ, quam tuliſti, habet. n. virũ. Abimelch

Gen 6.

Num. 25.

Ibidem.

Chryſ. hom. 32. & 45. in Geneſ.

Geneſ. 12.

Geneſ. 20.

verò non tetigerat eam,& ait: Num, Dñe,gentem ignorantem,& iuſtam interficies? Nonne ipſe dixit: Soror mea eſt?& ipſa ait: Frater meus eſt?in ſimplicitate cordis mei & munditia manuũ mearum feci hoc, Deus ita hoc eſſe cõprobauit,& propter hanc cauſam: Nõ te dimiſi,ait,vt tangeres eam. Nunc ergo redde viro ſuò vxorem, & orabit ꝓ te,quia Propheta eſt,& viues. Statimq. de nocte conſurgens Abimelech vocauit omnes ſeruos ſuos, & locutus eſt vniuerſa verba hæc in auribus eorum, timueruntq.omnes viri valde. Vocauit Rex Abraham, & ei indignatus dixit: Quid feciſti nobis? Quid peccauimus in te,quia induxiſti ſuper me, & ſuper regnum meum peccatum grande? Deditque Rex munera Abrahæ, quo orãte, ſanauit Deus Abimelech, & vxorem, ancillaſq.eius,& pepererunt. Concluſerat enim Deus omnem vuluam domus Abimelech propter Saram. Qua in re, multa aduertere neceſſarium eſt,ignorantia facti, quod ſurrexit Rex intempeſta nocte, vt traderet vxorem viro ſuo,quod rem geſtam narrauit ſuis, q̃ metu grandi concuſſi erant,quod alienam vxorem non contigerat, & tamẽ talibus orationibus indiguit,vt Dominus placaretur. Caie.in enarratione huius loci ſic explicat ea verba quæ Abimelech dixit Sarę ecce mille argenteos dedi fratri tuo hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum ſunt, ꝙ Saræ conſuluerit vt Abraham vocaret virum,quoniam titulo mariti velaret oculos omnium,ne eam concupiſcerẽt,q.d. ipſe Abraham ſub nomine mariti erit velamen oculorum.i. prohibitio concupiſcentiæ cunctis,tam immane ſcelus credebant adulterium barbari. Rõ aũt, pp quã Deus tã acriter ſęuiebat in patratores huius criminis (licèt alia eſſent grauiora)ea erat,quod varijs medijs remedio huius mali, quod in orbe frequentiſſimum eſt,eſſet inſiſtẽdũ, verberibuſq. attriti hoĩes vix luxuriæ paſſionẽ moderarent, quam Augu.cen ſuit vocatã ab Hieremia malleũ vniuerſæ terræ, quo velut inſtrõ vtit dæmon ad vniuerſos hoĩes cõterendos. Immò ut Hieron.docet in Amos. Vbi nſa lectio habet: Ecce Dñs ſtabat ſup murũ litum,& in manu eius trulla cęmentarij,&c. ſeptuaginta ĩterpretes verterũt: Et ecce vir ſtabat ſuper murũ adamantinum, &c. Adamas iuxta Xenocratẽ, qui de naturis lapidũ ſcripſit, talis naturæ eſt,quẽ latini indomitum poſſumus appellare. Nã ſi ponat ſup incudem, & graui ictu feriat mallei,antea incus, & malleus vulnus accipiunt, quã adamas cõterat. Cumq.adamas oĩa metalla cõſumat,reddit adamantẽ durioré,& nulla lima imminui põt,ſed econtrario limã terit. Hic lapis ſolo hircorũ cruore diſſoluit,& miſſus in calidũ ſanguinem perdit fortitudinẽ ſuã. Sancti adamãtes facti,qui clamant: Quis nos ſeparabit à charitate Chri?&c. qui audiunt: Si tranſieris per ignẽ, flãma non cõburet te, cum à nullo ſuperari queant,ſolo mortiferæ libidinis calore diſſoluunt. Hæc enim ſanguinis hircorum,& hirci dicit eſſe natura,vt ſit ad libidinem calidiſſimus,& quod ignis edomare nequeat,ſolus illius diſſoluat cruor. Luxuriæ armis vincunt Iſraelitę,qui inſuperabiles erant hoſtibus,lib.14.cap.12. nume.2. A luxuria,poſt longa virtutum exercitia homo ſecurus non eſt,lib.14.capit. 22.nume.11. Cum ergo malum hoc tam ſit frequens in mundo,quod oĩum fere hominum genus inuaſit,diſſimulatione non egebat, maximè cũ p adulterium fęmina viri thorũ fędet, & turpiter honorẽ eius proſternat,quod crimẽ gentiles fugiendum docebant, non ſolum quia illud aiebant voluptati contrarium Epicuræi,lib.1.c.4.nu.1. & 4. ſed quia legi naturæ contrariabatur, num.1. Adulterium acriter punit Deꝰ, num.2.& 3. Adulterium grande ſcelus eſt,taleque creditum à gẽtibus, ibidem num.2.vſque ad quartum, & ſeptimũ. Adulterium inexcuſabile malum eſt, dum homo propriam habeat vxorem, qua inordinatis animi motibus valeat prouidere,libro 6.cap.12.num.quinto, & octauo. Paulus Sathanæ tradendum iudicauit fornicarium Corinthium in interitum carnis ſuæ, vt hoc medio ſpiritus fieret in die Dñi ſaluus. Et apud Hierony-

Anno. Hiere.

Rom.8.

Eſa.43.

Num.14

1.Cor.5.

3 *Aug.lib.de honeſt.nupt. Hiere.10.*

Hieronymum in Epiſtola Euſebij ad Damaſum de obitu Hieronymi docetur, quod propter hoc ſolum peccatũ dixit Deus: Pœnitet me feciſſe hominẽ, quem deleuit, vt deleto per diluuium orbe, qui remanſiſſent incolumes huic malo diligentiſſimè prouiderent in ſe, & in filijs, ne acrem experirentur tanti ſceleris vltorem Deum. Et vt difficultatem in præcauendo adulterio monſtraret Chryſoſt. docet, Ioſeph triumphũ de adultera, illo fuiſſe glorioſiorem, quo adoleſcentes in fornacem ignis cõiecti, Deo aſtante incendium ſuperare valuerunt. Additur his, quod peccatum hoc inter omnia inuoluit animã hominis incredibilibus miſerijs & nocumentis, quæ docet ſanctus Thomas. Vbi referens Greg. 31. lib. Moral. cap. 31. recenſet turpitudinis filias octo matri ſuæ ſimiles, quas audire horret animus, videlicet, cæcitas mentis, inconſideratio, præcipitatio, incõſtantia, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſæculi, & odium futuri, quæ omnia parit luxuria, vt mater filias. Cum ergo tale ſit hoc crimen, in quod homines tam vehementer feruntur, abiecto prorſus rationis freno, vt homines arceret ab hoc malo, fœminam hanc lapidibus obruendam tradere debuiſſet, quo facto, qui Domini miſericordiam, ac dilectionem in proximos agnoſcebant, ipſumque audierant dicentem: Non veniſſe, vt iudicaret mundum, ſed vt ſaluaret, opera exhibiturus miſericordiæ potius, quam iuſtitiæ, mouerentur a patratione huius ſceleris, vt audire potuiſſent, quod dictum eſt, de his, quos turris Siloe occidit: Putatis quia & ipſi peccatores fuerint præ omnibus habitantibus in Hieruſalem? Non dico vobis, ſed ſi pœnitentiam non egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Cecidit turris ſuper illos, vt alij reſipiſcerent, ne cum ſimiles eſſent in crimine, & pares, par eos inuolueret ſententia: Sic adulteri viri & fœminæ pertimeſcerent factum, quod Ieſu benignitas tam ſeuere vindicauit. Nec in re hac grauitas adulterij ſolum conſideranda eſt, quod crimen Deo tam fuit ſemper inuiſum, quod acriter ſemper vindicauit, eo quod & innumera cauſaret in anima, immò & in Republica nocumenta, vtpote quod multorũ malorũ ſit radix, ſed illud ét in re hac geſta animaduertendũ videreť multũ, quod crimẽ hoc, vtpote iam publicũ, ſcãdaloſum eſſet, qđ diſſimulare Deus vix conſueuit, dicente Paulo: Vtinã abſcindanť, qui vos cõturbant: portabit iudiciũ ſuũ, ſe cũ ferret peccatũ hoc vindictã, quantęcumq. ſit auctoritatis, qui illud patrauit, & qui peccata grauiſſima, quib. frater non turbať, aut ſcandalizať, diſſimulat, punit ea, in quibus turbať frater, idq. grauiter. Et cum Paulus fornicariũ Corinthiũ Sathanæ tradidit, ſcãdalũ, quod vergebat in nocumentũ fratrũ, voluit tã acriter vindicare. Immò verò viros ſanctiſſimos, q-bus Deus obligať bonitate ſua, poſt innumera in eos collata bñficia, poſt multos, miroſq; patratos fauores, ſicut in Moyſe, & Aarõ accidiſſe aduertit Gregorius. quib. ad inuidiã concitati ſunt Iſraelitici populi proceres, & hac de cauſa perempti, tales, tantique viri terram promiſſionis non ſunt ingreſſi: Quia non me ſanctificaſtis dixit Deus corã filijs Iſrael, non introducetis hos populos, nec terra fluente lacte & melle fruemini, poſt innumeros perpeſſos labores, quia ad aquas cõtradictionis meã corã populo non aperuiſtis potẽtiã, qua ſilex poſſet copioſiſſimã effundere aquã, vñ populus occaſionem accepit ruinę. Sic Oſeæ 1. minatur Deus viſitaturum ſanguinẽ Iezzahel ſuper domũ Iehu, vocatque ſanguinem ſpiritualem occiſionem animarum populi Dei qñ Iehu & eius ſucceſſores idolatræ fuerũt, ſuoq; malo exemplo cauſa extiterunt perditionis multarum animarum, vtq; grauitatem ſcandali doceat, vocat illud homicidium vindicandum acerbe, ſed acerbius ſuper domum Iehu. i. ſuper reges & principes populi, ſiue principes ſint nobilitate ſiue dignitate ſiue literis. Gen. 9. ſanguinem animarum veſtrarum requiram de manu cunctarum beſtiarum, quanto magis de manu eorũ quos poſuit rectores & duces? Sap. 6. fortiorib⁹ fortior inſtat cruciať.

Gen. 6.
Chryſ. hom. 44. in Gen.
Gen. 39.
Dan. 3.
S. Tho. 22. q. 153. ar. 5
Ioan. 12.
Luce 13.
Galat. 5.
1. Cor. 5.
Num. 20.

Scandalum grauius peccatum est, gra-
uiusque puniendum, quam qui sine scā
dalo maius peccatum committit, libro
5 16. capit. 8. numero 17. & 18. Scandala
nusquam remanent impunita, in qui-
buscumque ea inueniantur, num. 17.
vsque ad vigesimum, & 24. Ideo enim
peccata potentium, quibus alij patrocinantur ad malum, tam seuere puniuntur, quia uergunt in nocumentum alio rum, lib. tertio, cap. decimoquinto, nume. decimo, lib. quarto, cap. 18. nu. 21. 23. & 24. lib. 6. cap. 11. num. 6. 13. usq; ad 15. libro 14. capitu. 17. numero 15. Præterea non quærit mulier hæc adultera Dominum, cui astans retro secus pedes eius lacrymis eos rigaret, capil-
Luc 7. lis tergeret, & oscularetur, & ungeret, miram peccati detestationem præ se ferens, si enim hæc ageret, non mirum quod audiret: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Si clamaret importunis, assiduisque pre-
Matth. 15. cibus: Miserere mei fili Dauid, quia anima mea male a dæmonio uexatur, non mirum, si misericors Dominus respon disset: Fides tua te saluam fecit, uade in
Esa. 58. pace, fiat tibi sicut uis. Aut si conuersa ad parietem rigaret lacrymis stratum, non mirum, quod audiret: Vidi lacrymas tuas, non morieris, licet lex lapi-
2. Paralip. vlt. dandos dicat adu'teros. Si peccasse fateretur super numerum arenæ maris, uelut Manasses, Domini misericordiā impetraret. Vel saltem dicens breue
2. Reg. 12. uerbum: Peccaui, non mirum, si expectaret amicabile uerbum, & dulce: Dominus quoque transtulit peccatum tuum a te. Peccata enim delenda sunt per pœnitentiam, iuuante Deo, libro 4. cap. 14. num. secundo. At hęc coram Iesu accusata, cum tot essent, quæ eius animum mouere possent ad cumpunctionem, infamia, mortis periculum, mariti inhonoratio, tanta hominum multitudo, mira Domini grauitas, cum lapidi similis, nec uerbum proferens, nec lacrymis loquens dicente Deo:
Trem. 2. Non taceat pupilla oculi tui, quæ lacrymas fundens & melius, & altius ore diuinam interpellaret clemētiam, & cum in re illa tot uidisset optrata a Domino noua, quæ ipsam possent mouere ad rei magnitudinem considerandum nusquam diuinam interpellasse misericordiam scimus. Ex his omnib' coniectare certo licet, multis, grauibusque rationibus, & causis motū Iesum ad miserendum, ad condonandam tam grauem offensam, etiamsi Phariseorū animos uerba illa: *Nec ego te condemnabo* mouere possent, ut Christum tamquam trangressorem legis Moysi calumniarētur. Et in primis illud est multum simile uero, taciturnitatem hanc, silentiumque fœminæ turpiter accusatæ, & conuictæ de adulterio in præsentia tot testium, qui religionis notā præ se ferebant, in templo, ubi ducta est, coram Domino Iesu, qui verbis, oculis, mirandisque motionibus eius animū impelleret ad tanti criminis detestationem, id egisse, vt immanitatem agnoscens peccati muta effecta esset, vtpote quæ excusationem nec potuit, nec voluit prætexere coram Deo, adhęrebat lingua eius faucibus, dum Dei bonitatem considerabat offensam. Confundebatur, & Deus humilia respiciens in 6
terra, eius misertus est, quoniā, vt Bernard. aiebat, humiliatio via est ad humilitatem, etiamsi multi humiliati non fiant humiles, lib. 8. c. 6. num 12. 14. & 15. c. 7. n. 12. 13. & 17. Cumque hęc & crimen contēplaretur inter omnia inuisum, hoībus turpe, & quod negare non posset, turpiter confusa non mirum quod confusio hæc adduceret illi *Eccl. 4.*
gloriam. Et proculdubio taciturnitas tam ingens fœminæ nec verbum loquentis ullum, prodebat oculis Domi- *Prou. 16.*
ni, qui in omni loco cōtemplantur bonos, & malos, confusionē nō modicā, quam protendebat similis effecta pu- *Luc. 18.*
blicano, qui in angulo templi existens nec oculos ad cœlum leuare audebat, sed in intimis animæ percutiebat pect' dicens: Deus propitius esto mihi peccatrici. Non consistit peccatorū dolor in multiloquio, sed in interiori detestatione criminis, qua homo detestat peccatum, & dolet, dū cōsiderat Dei bonitatē offensā. Obmutuit Dauid, & siluit, *Psal. 37.*
breuissimamque voculam: Peccaui, p-

mulit,

Psalm. 6. tulit, ille qui a gemitu cordis rugiebat, qui stratum lacrymis rigabat, qui potum cũ lacrymis tẽperabat, qui cinerẽ sicut panem manducabat. Tacebat & siluit a bonis, bonum enim erat, si culpam uocibus confiteretur, & ueniam clamando postularet. Et cum hæc omnia ut anima interius gererentur, ait:

Psal. 38. Dolor mẽtis renouatus est, concaluit cor meum intra mẽ, & in meditatione mea exardescet ignis vtique doloris.

Luc. 7. Celebris Magdalenæ pœnitentia, quæ lacrymis pedes Domini rigabat, verbis magnificata non est, quæ nec vllum protulisse narrat Lucas, quæ audiuit: Dimissa sunt ei peccata multa, non quia locuta est multum, sed quoniam dilexit multum. Contemplatur Dominus interna animorum, acciditque frequẽter, vt siccis oculis nec madentibus lacrymis, cor sit vt cera liquescens. Laborat homo in gemitu suo, quando vix lacrymam vnam externe prodit, & magna est, uelut mare, contritio animæ, quando oculi siccãtur. Sicut enim in alijs rebus frequenter accidit, quod preclusum cor vehementia doloris in lacrymas prorumpere non valet, & qui subito, & inopinato premitur dolore, non potest internam tristitiam per inundationem lacrymarum moderari,

Simile. sicut ruente pluuia, cœlum serenum fit, nubesque dissoluuntur; ita credo quod huic accidit mulieri, dum secretum adulterium in medium coram tot testibus conuictum vidit, pœnam rigidam legis considerauit, accusantium diligentiam circumspexit, grauitatem simul, & infamiam criminis aduertit, extra se posita immobilis permanebat, qua humilitate commota sunt uiscera Domini super peccatrice, quam tã blãdie alloquitur, ut tristem consoletur, vt fiduciam excitet, spem eius erigat, diuinamque contemplata misericordiam veniam speret, non considerans criminis magnitudinem, sed diuinam cernẽs bonitatem. Humilis quanto uilior est

7 in oculis suis, sublimior est in oculis Dei, lib. 3. c. 19. nu. 29. lib. 8. c. 5. num. 18. & 19. cap. 7. num. 15. & 16. Humilis erit homo, si in conspectu Dei se iudicet peccatorem, lib. 8. c. 5. numero 1. cap. 7. num. 18. Humilitas verborum reperitur in multis, animorum autem in paucis, lib. octauo, cap. 6. nume. 2. 5. & 6. Humilitas sacrificium est grauissimum Deo, lib. 8. cap. 8. num. 24. Pœnitentia cor conterat, & plangat propter dilectionem Dei deteritans homo peccata, lib. 3. cap. 25. num. 9. & 10. Pœnitentia non consistit in verbis, sed in affectibus animorum, lib. 4. cap. 16. numero 10. lib. 14. c. 21. num. 47. cap. 22. num. 52. & 53. Pœnitens cogitans qualis factus fuerit per peccatum, pœnitẽtiam agat non verbis, sed facto, sui factus iudex rigidus, lib. 14. caput. 22. nu. 16. 25. 29. 30. 32. 52. 56. vsque ad 58. Quia ergo pœnitentiæ dolorem sequitur multa consolatio de spe veniæ, lib. 3. c. 25. num. 24. lib. 14. cap. 21. nu. 43. 47. & 48. cap. 22. num. 51. & & conuersionis luctum sequitur ingens gaudiũ, lib. 7. cap. 1. num. 1. c. 4. num. 11. & 12. ideo mulier hæc, quæ interius compungebatur, & dolebat, consolantem audit Iesum, & non condemnantem, peccatũ dissimulans, quod ipsa agnoscebat, a peccatis eius faciem auertẽs, quę peccatum coram se habebat, ignoscens ei, *Psal. 50.* quæ se agnoscit.

Secundo dum Christus accusantib⁹ 8 non respondet, nec adulteram lapidibus dignam iudicat, sed *digito scribens in terra, & dicens: Qui sine peccato est, vestrum, primus in illam lapidem mittat*, quo omnes confusi discesserunt, id ostendere proculdubio voluit, multa teneri indignatione, dum coram prospiceret homines, eosque professione Ecclesiasticos, & religiosos, immunditia, & adulterijs plenos, filios gehennę, auaros, ambitiosos, qui legẽ omnẽ naturalem prætergrediebantur, quorum miserandam perditionem Dominus prodidit multis in locis, potissime autem Mat. 15. & 23. ad quos secandos iã *Matt. 3.* securis posita erat, non ad ramos arborũ vt putati crescerẽt, & pficerentur, vt saltẽ resipiscerẽt, sed ad radicẽ, vt pirẽt, & in ignẽ pijcerent æternũ, iã secti; tã rigidi esset censores, & animaduersores fragilitatis alienæ in fœmina, quæ

tized by Google

forte ſemel ex fragilitate, & ab homine ſollicitata ceciderat, non perpendẽtes innumera adulteria, quib⁹ ipſi, Deũ contemnentes virum ſuum, fornicarẽtur cum lapide & ligno, in omni colle ſublimi, & ſub omni ligno frondoſo meretricibus ſimiles, immò peiores effecti. Cum hi audire debuiſſent dicẽtẽ Dominum, & indignantem: Hypocrita, vt quid vides feſtucam in oculo fratris tui, trabem autẽ, quę in oculo tuo eſt, non conſideras? Eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc proſpicies feſtucam in oculo fratris. Sicut enim oculus, quo omnes colores cernere valeat, immunis eſt ab omni colore, ne intus exiſtens prohibeat extraneum, idque natura magiſtra factum eſt, aliàs enim colori exiſtenti in organo uiſus & pupilla, cuncta, quę viderentur apparerẽt ſimilia, ſi flaua eſſet pupilla, tales iudicaret oẽs colores, quos intueret, quod ne ſit, Deus pupillam voluit omni colore carere. Hæc natura fecit, hominũ autem malitia modum adinuenit omnino contrarium, vt quanto hęc pluribus referta fuerit malis, tanto horum oblitus, alienorum ſit rigidus taxator, quod De⁹ in his & indigne tulit, & graiter ferendũ docuit. Vt in Iudic. libro legitur, quod conuenerunt omnes filij Iſrael vt punirent ingens crimen tribus Beniamin, quod dictu quidem horribile erat, aſcenderuntque quadraginta millia, ex quibus occiſi ſunt viginti duo millia virorum. Aſcenderunt ſecũdo, & occiſi ſunt decem, & octo millia. Quamobrem omnes filijs Iſrael venerunt in domum Dei, & ſedentes flebãt coram Domino, ieiunaueruntque die illo vſque ad veſperam, & obtulerunt ei holocauſta. Conſuluerũt igitur Dominum: Exire vltra debemus contra filios Beniamin fratres noſtros, an quieſcere? Quibus ait Domin⁹: Aſcendite, eras enim tradam eos in man⁹ veſtras: qui aſcendentes occiderunt de tribu Beniamin viginti quinque millia virorum. Noluit Deus, vt impius de impijs vindictam ſumat, quouſque mũdetur. Nullus cogitet hoc facto doceri facinoroſos homines à iudicibus, qui iniuſti ſint, puniendos non eſſe, qui miniſtri ſunt, & vindices Dei ab ipſo dati ad punitionem malorum, quales illi ſint iuſti an peccatores, ſed tantum illud, quod qui alios corrigere volunt, expedit ne maiori crimine inuoluantur, ne qui prædicant non furandum, furentur, & abominantes idola, ſacrilegium faciant, & hi, qui adulterium fœminæ criminantur, adulteri ſint Deo. Corrigens alios prius ſeipſum corrigat, lib. 3. capitulo 28. numero 15. & 23. Correctio ſit cum humilitate, & modeſtia, quando corrigens propriam conſiderat infirmitatem, ibidem numero 16. 22. & 24. libro nono, capitulo 16. nu. 9. Non compatiebantur hi peccanti fęminę, ſed indignati eius culpam prodebant, & ideo Dominus horum manifestat ſceleratas conſcientias, libro vndecimo. c. 15. nume. 1. Adulteri hi filios generabant ex adulterino diaboli cõiugio, lib. 1. c. 5. n. 14. lib. 3. c. 21. n. 5. 6. 8. & 17. & huius rei obliti prorſus adulterium fęminæ criminabantur, quod Deus acriter fert. Cumq. ſcelerati hi eſſent, Deum volunt ſeuerum iudicem, & vindicãtem infallibiliter, cito & graiter alterius iniuriam, qui nolunt vt ipſe caſtiget proprias. Iuſtitiam quidẽ à Deo poſtulant, ſed nolunt, vt hæc domui ſuæ appropinquet, ſed vt in domo commoretur aliena. Peccatores Deum volunt patientem in ſe, impatientem autem in alio, qui eos offendunt, libro 14. cap. 15. num. quinto. Cum enim hi proximos non diligãt, non ſolum nõ compatiũtur ſuper cõtritione Ioſeph, ſed eam & exoptant, & procurant. Iuſti autem cum fratrum viderint peccata, vindictam non intendunt, ſed diuinam interpellant bonitatem proximis compatientes, & non indignantes, etiã quando à Deo puniuntur, libro 1. cap. 15. numero 16. quos malis oppreſſos orationibus iuuabant Sancti, libro 1. capitulo 14. numero octauo, nono, & 18. Si enim pro ximos diligere debemus, vt eorum portemus onera, libro primo, capitulo 16. numero 17. & 8. Si enim aliquando vindictã à Deo poſcere videntur Sancti, eam re vera nec poſtulant,

Hiere. 2. & 3.

Matth. 7.

Simile.

Iudic. 20.

Rom. 2.

9

Amot 6.

postulant, nec exoptãt. sed quod à Deo futurũ est spiritu prophetico enuntiãt. Iusti tristantur videntes mala proximi, si autem aliquando gaudere videntur, futura tantum prophetant mala, non optant, lib. nono. c. 16. per totum. Iusti peccata infirmorum debent sustinere, ibidem num. 1. & 6. Sancti torquentur sceleribus impiorum, li. primo, cap. 14. num. 20. li. nono, cap. 16. num. 4. vsque ad 6. & 9. cap. 20. nume. 14. lib. 16. cap. septimo, num. 17. Cum ergo hæc omnia Sanctis conueniant, peccatores aliena peccata non dolent, ea in medium proferunt, Deum in alios potius volũt iustum, quam misericordem, cum Sancti postulent, vt effundat Deus misericordiam in omnes gentes. Nũquid obliuiscetur misereri Deus, aut continebit in ira misericordias suas? Cũ enim Deo sint similes hi, ea postulant, quæ conformiora iudicant diuinæ bonitati, qualia sunt, hominibus misereri. Vnde quoties in sacris literis verbum hoc: Fac, apponitur absque addito, per illud misericordiam postulant Sancti, quę opus ei proprium dicitur, quale est illud Hieremiæ: Si iniquitates nostræ responderint nobis, Domine, fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt auersiones nostræ, quasi dicat, ne respicias Domine, iniquitates nostras, quibus tua prouocatur indignatio, sed temetipsum respice, vt misereris, fac misericordiam tuam propter nomen tuum. Et Danielis 9. postquã Propheta sacer retulit totius populi peccata, diuinã volens interpellare misericordiam dixit: Exaudi Domine, placare Domine, attende & fac, ne moreris propter temetipsum Deus meus. Cum vero impij audiant: Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere, cũ ille hominũ sanguinẽ indefinẽter sitiat, illo nusquã satiet, vtpote q eo pascatur, & viuat, hi, qui similes ei erãt, adducunt ei mulierem in adulterio deprehensam lapidandam, vt sanguinem proximi satientur, scelesti, sine fœdere, sine affectione, ab hominum natura, & pietate degenerantes, & ferarum rabiem induti: quod vt indicaret Iesus displicere sibi, ea propter horum perpendens impiam mentem, accusatores videns, qui festucam in oculo fratris videbant, non trabem in suis, & ex altera parte conspiciens internum animæ dolorem in hac fœmina, etiamsi crimen adulterij grauissimum sit, illudque malum frequens, & scandalosum, nihilominus dissimulat, & moderatur rigorem legis in illam quæ facta sui accusatrix, in se iniuriam Dei vindicare proponebat. Peccata autem remittit Deus facile, non quia ei placent, vt insani aliqui putauerunt, sed potius, quia ei multum displicẽt, lib. decimo quarto, cap. 21. num. 50.

Psal. 76.

Hiere. 14.

Dan. 9.

Matth. 7.

Iesus perrexit in montem Oliueti, & diluculo iterum venit in templum, &c. vsque ad illa verba: *Et sedens docebat eos.* In quibus verbis animaduertendũ est, quod Pharisæis recedentibus in domos suas, postquã Iesus tota die populum docuisset, nec esset, qui in Hierusalẽ eum inuitaret, conscendit in montẽ Oliueti. Hæc fuit horum ingratitudo, vt pascens gregem, de lacte eius non ederet, cum ius dicat naturæ, quod qui altario deseruit, de altario viuere debet, nec homo militet suis stipẽdijs: In causa autem Christi, omnes transgrediuntur homines, pietatis & beneuolẽtiæ leges, sicut aduotauit Hieronym. in ingressu Domini in Hierusalem, in solemni illa pompa ramorũ, in qua post miras acclamationes, relictus absque cibo & homine, qui eum inuitaret, secessit in Bethaniam, sicut modo in mõtem: Et veluti tantæ ingratitudinis oblitus Dominus, non cessat à benefaciẽdo, sed præ se ferens quam ardenter cuperet hominum salutem, ipso diluculo docendi gratia reuersus est in templũ, quod doceat, & nos indefesse vocationi nostræ inuigilare debere, dicente Deo: Mane semina semen tuum, & vespere ne cesset manus tua, nescis enim quid magis oriatur, hoc aut illud, & si vtrumque simul, melius erit. Qui verbis docuerat Deum soli similem, oriri super bonos, & malos, mẽtiumque pluuiam pluere super iustos, & iniustos, ui venerat vocare ad pœnitentiam peccatores,

11

1. Cor. 9.

Hieron. Matth. 21.

Eccle. 11.

Matth. 5.

Iean. 8.

Digitized by Google

catores, licèt hi incœnatum eum reliquissent, diluculo velut omnium oblitus veniebat ad templum, & *sedens*, & illud habens pro negocio principali *docebat eos* omnia quæ eorum concernebant salutem, & qui olim locutus erat patribus eorum in Prophetis, loquitur filijs, licèt minus digni essent, per seipsum. Id enim sponte postulauerat, cum dicebat: Osculetur me osculo oris sui, hoc est, ore ad hos loquatur mihi, qui olim hominibus velut lõge à se positis per scripturas loquebatur, vt: De Sion egrediatur lex, & verbum Domini de Hierusalem, cum docuerit nos vias suas, & licèt tunc promissent homines ambulaturos in semitis (Hieronym.) consiliorum, adimpletione præceptorum non contenti, nec impleuerint, omnium quæ Deus iusserat, obliti, nihilomin⁹ diluculo iterum veniebat ad erudiendos ingratos. In Deo solo dicere, & facere idem sunt, lib. vndecimo. cap. 6. num. 50. Deus ab initio per semetipsum loquebatur hominibus, postea scripturis tamquam lõge à se positis, & absentibus, lib. 4. cap. 17. nume. 1. Postmodum diluculo veniens in templum clamat, etiamsi homines longe ab ipso discesserint. Nisi enim veniret Iesus prius misereri, quã iudicare, vtique periremus omnes, lib. 2. cap. 11. nume. 32. Ideoque ait Paulus de eo, quod semen Abrahæ apprehendit, quia fugientes insequebatur, vt ad se traheret, lib. 3. cap. 5. num. 15. Christus iustis, & peccatoribus ortus est, lib. 3. cap. quinto, num. 29. 33. 34. 36. & 54. Veniebat diluculo in templum, vt vocationi nostræ incessanter doceret astã dum dicente Paulo: Obiecro vos fratres, vt vestrum negotium agatis. Vnũ est enim negotium hominis, quod à Christo Christianus homo didicit, cætera ocia sunt negotia, quamtumuis homo in via lasletur iniquitatis. Sicut vt aiebat Chrysosto. ocium dicitur serui, qui cum vtilitati heri intentus esse deberet, in lusu pilæ, aut venatione multum fatigatur. Omnia enim temporalia lusus sunt puerorum, licèt talia non arbitrentur homines, lib. secundo, cap. 15. num. 17. vsque ad 20. cap. 16. num. 28. cap. 19. num. 4. & 13. Omnia enim, quæ sunt in hac vita, sic sint homini Christiano velut diabulum viatori, lib. 18. cap. 17. num. 17. Vita enim hæc cui tui iustitiæ consecrata est, ibid. nume. 23. & 24.

Ad Heb. 1. *Cant. 1.* *Esa. 2.* *1. Thess. 4.*

Adducunt autem Scribæ, & Pharisæi mulierem apprehensam in adulterio. 11

Omnis Sanctus in principio, sui accusator est, hypocritæ, sui ipsorum obliti tã tum alios accusant, diaboli effecti imitatores, qui rectè accusator fratrum vocatur, huic soli operi intentus, huic pessimæ occupationi vacans, lib. 18. cap. 5. nume. 6. Tales erant hi de quibus scriptum est apud Esaiam: Rogant Dominum iudicia iustitiæ, & scire vias meas volunt, quasi gens quæ fecerit iustitiã, & iudicium Dei sui non dereliquerit, appropinquare Deo volunt. Cum tamen illi tales essent, propter quos iusserit Deus Prophetæ, vt tubali voce clamans, annunciaret populo suo peccata eorum, & domui Iacob scelera eorum, quorum exordium, & radix erat, quasi gens, quæ fecerit iustitiam, se gerere sollicitos de honore Dei, cum re vera hæc esset minima eorum cura. Homines, qui tam facilè aliorum vitia vident, non autem propria, non contristatu de aliorum, quam viderint, perditione, sed potius dicentes: Euge euge viderunt oculi nostri, nimirum vt ipsi iustiores viderentur, etiamsi per legem illam accusare, aut punire tenerentur, tamen cum compassione legis mandatum exequi debuissent, sicut aiebat Paulus: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spiritales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Qui spiritales estis. Rectè quidem si spiritales essent, in spiritu lenitatis causam huius mulieris tractãdam susciperent. Et sicut olim postquam iustissime, vt dicebamus, delessent tribũ Beniamin filij Israel, non ob eam vindictam gloriati sunt, sed venerunt, ait scriptura, omnes in Silo ad domum Dei, & in conspectu eius sedentes vsq; ad vesperam leuauerunt vocem, & magno vlulatu cęperunt flere dicentes:

Prou. 18. *Apoc. 14.* *Esa. 58.* *Esa. 40.* *Psal. 34.* *Galat 6.* *Iudic. 21.*

Quare

d by Googl

Quare Domine Deꝰ Iſrael factum eſt hoc malum in populo tuo, vt hodie vna tribus auferretur ex nobis? At hi accuſantes adulteram, id ſolum curabant, non vt delicta punirentur, aut lex Moyſi impleretur, ſed ne Dominus poſſet inuenire euadendi locum, ſed quod neceſſario deprehenderetur, vel eſſe contrarius legi, vel non eſſe tã mitis erga peccatores, quam prædicabatur, & vel peccaret in iuſtitiam legis, vel in miſericordiam a ſe prædicatam. Sed Dei ſapientia, mediam inuenit, iuſtitia miſericordiaque, temperatam viam. Sententia autem, quam manſuetus, ſimul, & iuſtus Dominus in ſua ſapientia mirabili protulit erat: *Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illã lapidem mittat.* Abſolutæ enim, & perfectæ eſt iuſtitiæ, vt qui alium punit, ipſe ab omni peccato ſit immunis, quod ſolius Dei eſt. *Qui ſine peccato eſt veſtrum, &c.* Metuebant ne Ieſus (cui videbant omnia occulta non eſſe incognita) proderet in publicum ipſorum
1. Reg. 17. facinora. Hoc lapide, velut alter Dauid Goliæ, duram frontem animi eorum percuſſit, & quemque ſuæ culpæ conſcium, pudore ſimul & metu plenum reddidit; & ſic egrediebantur ab eo coacti, qui non venerat iudicare mũdum, ſed ſaluare, qui ſanctus homo curam ſuſcepit hominis ſpecialem, lib. 3. capit. 5. num. 12. 13. & 18. cap. nono, num. 35. Chriſtus in primo aduentu cunctis fuit placabalis, lib. 3. cap. 5. num. 28. 30. vſque ad 36. & 45. cap. 7. num. 34. 35. 42.
Pſal. 92. & 43. Chriſtus decorus his qui eum audiebant, & fortis his qui eum contemnebant, lib. tertio, cap. 8. nume. 10. Ideo mulieri eius verba audienti decorus, & admirandus conſolatoria loquitur, terribilia autem, velut fortis, Phariſæis, qui ipſum calumniabantur. Chriſtus iuſtus, & miſericors ſignificatus in caprea, hinnuloque ceruorum, lib. 4. c. 11. num. 36.

12 *Ieſus inclinans ſe deorſum digito ſcribebat in terra.* Auguſt. contra aduerſa-
Aug. lib. 1. Hierem. 17. rium legis, & Prophetarum ait: Hoc ſcriptura hac ſignificare Dominus voluit, quod vniuerſi, qui derelinquunt Dominum, ſcribuntur in terra. Oſtendens enim de quo numero Phariſæi eſſent, *digito ſcribebat in terra*, eos docens impios, & terrenos, ſpeciem quidẽ *2. Timo. 3* pietatis habentes, virtutem autem eius *Aug. tract. 33. in Ioan* abnegantes. Et idem in Ioan. ait: Sapiẽtia diuina eos intromiſit in ſemetipſos; adulteram videbant, ſed intus non aſpiciebant, vnde digito ſcribebat, quaſi dicat. Conſideret ſe vnuſquiſque veſtrũ, aſcendat tribunal mentis ſuæ, & peccatorem ſe inueniet. Hieron. intelligit *Hier. libro* ſcripſiſſe accuſantium peccata, vt illi re- *contra Pe-* dirent ad ſe tales ſe exhiberent erga *lag.* proximum, qualem experiri vellent erga ſe Deum iudicem. In terra autem iam, & non in lapide, tum vt ſignificaret, qđ peccatum Iuda nõ iam ſcriberetur ſty- *Hiere. 17.* lo ferreo in vngue adamantino, quo quaſi indelebile ſigniſicaretur, nec ſanguis eius funderetur ſuper limpidiſſimam petram, ut puluere operiri non *Ezech. 24.* poſſet, vixque deleri, & abradi; ſed cum Deus factus eſt homo, peccata etiam eorum qui grauiter infenſi ſunt, in terra ſcribũtur, & digito, ut facilè poſſent deleri, volente homine: cumque hoc ſit hominis ingenium, vt de eo dicatur: Puluere qui lædit, ſed læſus marmore ſcribit, iniuriam, ſcilicet, quam nuſquã obliuiſcitur, ſed ſemper in memoria conſeruat, vt eam vindicet, hæc noſtri Ieſu bonitas eſt, vt læſus puluere ſcribat, vt iniuriam proximi ſui non reminiſcatur. Et etiam in terra, & non in la- *Leuit. 19.* pide, vt ſignificaret, olim quidem legẽ *Eccl. 10.* ſcriptã in lapide propter duros, ac propter illos legem ſeuerã traditam, nunc autem à ſe ſcribendam digito ſuo, hoc eſt, ſpiritu diuino in terra cordis humani nouam legem, in qua ſeueritas legis Moſaicæ eſſet remittenda (lib. quarto, de conſen. Euangel. Auguſt.) Legem nouam amoris acceperunt Chriſtiani, Iudæi autem legem timoris plenam, & merito. lib. decimo, cap. 3. num. 6. vſque ad octauum. Lex noua veteri perfectior, Deuteronomium eſt in cordibus iuſtorum ſcriptum, lib. 18. cap. 10. nu. 2. Et denique, *Digito ſcribebat in terra*, vt doceat in iudicio non præcipitare ſententiam, niſi prius diligenter cauſa inſpecta,

Digitized by Google

19. inſpecta, ſicut Iob aiebat: Cauſam, quam neſciebam, diligentiſſimè inueſtigabam. Iudices enim in finiendis negotijs iuſti eſſe debent, & diligentes, lib. nono, cap. octauo. num. 7. 8. 11. & 12. Iudices cum rectitudine, maturitate, & diſcretione iudicent, lib. eodem, num. 11. vſque ad 13.

13 *Audientes hæc vnus poſt vnum exibant incipientes à ſenioribus.* Impij, fuga conantur effugere iudicium Dei, ſicut Adam, ſtulte quidem, cum Deus vbique ſit præſens, lib. 14. cap. 6. nume. 6. Peccator à Deo recedens conſiſtit in commotione cordis, lib. quarto, capitu. 19. num. 2. lib. 14. cap. 6. num. 38. capit. 17. num. ſeptimo. Peccatores alij abſcõdũt ſe à facie Dei, vt Adam, alij fugiũt, vt in Cain, lib. 3. cap. 24. num. ſecundo, vſque ad quartum, lib. quarto, capi. 26. num. 16.

Gen. 3. Gen. 4.

Et remanſit Ieſus ſolus, & mulier in medio ſtans &c. vſque in finem. Relicti ſunt duo, inquit Augu. miſericordia & miſeria: Et quidem mulier ſtabat inter metum & ſpem anxia, trepidabat. n. vt eſt veriſimile ex conſcientia, ne puniretur ab eo, cui tam diſplicerent peccata, ſpe tamen bona confirmata, non cum exeuntibus aufugit, quæ dicere poterat: Quo ibo à vultu tuo, & quo à facie tua aufugiam? Ad quẽ ibo, eo relicto, qui verba vitæ æternæ habet? Sed permanſit ſtans, ſpem bonam ei præbente clementia Dei, quæ ſeſe & verbis, & ipſo vultu proferebat. Spes medium ponit inter præſumptionem, & deſperationem, lib. 4. cap. 11 num. 29. 34. vſq; ad 36. c. 17. nu. 2. 5. 6. & 15. c. 31. num. 39. lib. 9. cap. 14. num. 22. lib. 14. c. 18. num. 2. vſq; ad 15. 18. vſque ad 22. 24. & 25. lib. 16. c. 11. nume. 11. 16. 18. 20. & 21. Sperandum eſt in Deo, quia inuoluntos homines peccatis & vocat, & trahit ad ſe, lib. 1. c. 5. num. 5. vſque ad 7. c. 22. nu. 18. lib. 4. c. 7. num. 5. Et ita quia dulcis Deus dixit: *Nec ego te condemnabo*, vt rectus: *Iam noli peccare*, Tamquam manſuetus dixit: Tacui. Sed tãquam iuſtus: Numquid ſemper tacebo? Time Dominũ, quia iuſtus eſt, ſpera in eum, quia miſericors, & miſerator eſt. *Nec ego te condemnabo*, ſed facta ſecura de præterito caue futura, deleui quod commiſiſti, obſerua quod præcepi, vt inuenias quod promiſi. *Nec ego te condemnabo.* Melius eſt incidere in manus Dei, quam in manus hominum, ſicut Suſanna dixit apud Danielem, & Dauid, cum Deum maluit per manum Angeli percutientem, quam bella inimicorum. Coarctor nimis, ſed melius facit qui Deo ſe ſubdit, & ad Deum accedit propitium, non iratum. Si ambulaueritis mihi ex aduerſo, ambulabo & ego vobiſcum. Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis, vnde ab ipſo irato ad eundem accede placatum.

Esa. 42. Pſal. 102. Dan. 14. 2. Reg. 24. Leuit. 26. Hebr. 10.

DOMINICA IIII. in Quadrageſima.

EVANGELIVM.

Abijt Ieſus trans mare Galilææ, quod eſt Tyberiadis.
Ioan. 6.

Vide libro quarto, cap. 7 num. 30. vſque ad 33 lib. 3. cap 10 num. 56. lib. 14. cap. 1. num 8. lib. 18 cap. 10. num. 31.

1 Domi. 4 in Quadrag.

EVANGELIVM hodiernum omnes enarrant Euangeliſtæ, Matthæus capit. 14. Marcus cap. 6. Lucas capi. nono, & Ioannes capit. ſexto. Ex quibus aperte conſtat, omnia quæ in eo continentur, ſiue ea ſubſtantiam concernant miraculi, ſiue circumſtantias, eſſe grandi conſideratione digna. Celeberrimũ enim eſt hoc conuiuium, quod Ieſus exhibuit in monte Galileæ turbis quæ illum ſecutæ fuerant, non ex temporis ſpatio, nec ex conuiuantium qualitate, aut magnificentia ciborum, quale fuit quod tertio anno imperij ſui fecit Aſſuerus cunctis Principibus, & pueris ſuis fortiſſimis Perſarum & Medorum inclytus, & Præfectis prouinciarum coram ſe, ut oſtenderet di-

Heſter 1.

Digitized by Google

titias gloriæ regni ſui, quod durauit centum octoginta diebus. Tertio quidem anno prædicationis ſuæ conuiuiũ hoc Dominus præparauit, in quo diuitias regni ſui excellentius multo, quam Aſſuerus, demonſtrauit, quinque panibus hordeaceis innumeram pęnę multitudinem paſcens. Vna hora celebratum eſt conuiuium, ſed eius magnificentia quotidie prædicatur, quando Dominus bonitate ſua actus, hominum horum prouidit neceſſitati. In
Deut. 23. Deuteronomio præceperat Deus dicens: Ammonites, & Moabites etiam poſt decimam generationem non intrabunt Eccleſiam Dei in æternum, quia noluerunt vobis occurrere cum pane, & aqua in uia, quando egreſſi eſtis de Aegypto. Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in ſempiternum. Quoniam humanitatem hanc modicam, tibi fugienti de Aegypto exhibere no-
Num. 23. luerunt. Ammonitæ, & Moabitæ, nec templum intrabũt, nec cum eis pacem habebis, qui tibi maledicta congerere curarunt per os Balaam. Ieſus noſter, dum fame preſſum populum, qui egrediebatur de Iudæa copioſiſſimè ſatiauit, milleque eis benedictiones exhibuit, corpuſq; ſuum in cibum eis exhibendum promiſit, vinculo, & fœdere perpetuæ concordiæ, vinculoque indiſſolubili pacis, & amicitiæ copulandi ſunt homines illi, cuius bonum, & gloriam quærere debent cunctis diebus, dum cum pane & piſcibus occurrit populo, qui ſequebatur eum, vt ſatiaret eſurientes, & ſuam in eos oſtenderet beneuolentiam. In hoc ergo miraculo illud inter alia conſiderandum eſt, quæ ſunt quę animum Dñi impulerunt ad patrandum illud, quid in illo intelligere nos voluit, quibuſque circumſtantijs celebre illud effectum ſit. Circa primum multa ſunt, quæ animum Domini mouere potuerunt ad cibandam tantam populi multitudinem vili pane hordeaceo, nec inter multa illud minori conſideratione dignum eſt, qua ratione diuina benignitas contendebat oſtendere, quod nõ ſe poterat (licèt ſic loqui) à benefaciendo cohibere, ſed qũ dum hominũ malitia illi occludit viã, aliam, & alias & quærit, & inuenit, flu- *Simile.*
mini ſimilis, quod nouum ſemper deſiderat alueum, dum fluere non poteſt, nec perpetem meatum habere quo ſolebat, nec erunt aquæ, vt quondam pro *Ioſue 3.*
muro in Iordane, ſed fluent, ſi non hac via, altera, &c. Sic Ieſus, qui vt fluuius Dorix exierat de Paradiſo, & quaſi tra- *Eccli. 24.*
mes aquæ immenſæ ſemper fluere geſtiebat, hominumq. corda, & rigare, & ſatiare. Adierat piſcinam, in qua multitudo ingens ægrotantium expectabat
aquæ motum, quo ſanarentur; & cura- *Ioan. 5.*
uit paralyticum triginta & octo annos habentem in infirmitate ſua. Cumque propterea perſequerentur Ieſum Iudæi, ita ut eum quærerent occidere, facti incapaces beneficiorum eius, ſecedit in Galilæam, vt inueniat homines, quibus benefaciat. Sicut.n. occaſiones quę *Prou. 18.*
rit, qui vult recedere ab amico, etiã eas inueſtigat, qui amicitiam conſeruare deſiderat, dum in omni euentu ei bene facere ſatagit, cuius amicitiam diligit.
Et ut olim Sol cũ in cœlo non moue- *Simile.*
batur, ſi capax ille eſſet triſtitiæ, triſtaretur, qui impediebatur, ne motu ſuo rerum augmento, & conſeruationi proficeret, ſic & Sol noſter iuſtitię, qui orit ſuper bonos & malos, impetu grandi curat, qua ratione omnibus ſe communicet: Vnde cum Iudæi in Iudæa ei ianuas claudunt, commigrat in Galilæã, vbi alijs beneficus ſit. Non.n. diuina bo-
nitas, quæ caput habet plenum rore, & *Cant. 5.*
cincinnos guttis noctium, ſponſam expectans quæ ei ianuam aperiat, patiẽ vt ſi hæc friuolis ducta rationibus, aperire noluerit dicens: Exui me tunica mea, quomodo induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? ad aliã non declinet domum, in qua recipiatur, & cui benedicat. Et ſicut olim cum Saul *1. Reg. 16.*
Regem elegit quęrentem aſinas patris ſui, & in regni faſtigio collocauit ab humeris & ſupra eum efficiens vt cunctis viris populi emineret, cum à ſe expulit Deum, eiuſq. præſentia, & beneficijs indignum ſe reddidit, protinus cũ ſpiritus Domini bonus ab eo receſſit,

ab eo

ab eo die continuo directus est in Dauid, quem elegit virum secundum cor suum, ne vel modico tempore spiritus Domini quasi vacans videretur ab vno discedens,& continuo alterum nō quærens. Reprobat iustis de causis Sacerdotium Heli, & filiorum eius, nec expectat prolixum temporis spatium, vt Samueli, se communicet, sed dum adhuc puer excubaret in templo, eligit, & spiritu Dei repletur qui vix ad annos pernenerat discretionis. Et si peccatis Aegyptiorum compulsus, tenebris operit terram, meridiana lux in terra Gessem oritur Iudæis. Et si flagitijs hominum Deum irritantibus cataractæ cœli aperiūtur, ut tanta scelera pereāt, summa cura arcam prouidit Deus, in qua vel paucis saltem benefaciat. Et si accidit, quod terra deglutiat viuos aliquos de populo Iudæorum, in nube lucida adest continuo Deus super tabernaculum, vt Moysem,& Aaron consoletur, ut eos protegat, & veluti temperet dolorem, quem de aliorum perditione conceperat. Id quidem Deus semper effecit, hoc eius ingenium perpetuo fuit, vtpote qui misericors est, & iustus. Ad miserendum Deus semper est pronus, lib. 9. cap. 23. nume. 9. vsque ad 11. Misericordia Dei ineffabilis,& ingens. lib. 4. c. 7. num. 5. 7. 8. 14. & 24. c. 9. num. 11. cap. 10. num. 11. Misericordia, & iustitia comitantur omnia opera Dei præsentia,& futura, lib. 4. capit. 11. n. 19. vsque ad 22. 25. vsque ad 32. c. 12. num. 2. & 26. Misericordiæ. n. tēpus si modo non esset, vix reperiret Deus, quos in iudicio coronaret. li. 4. c. 11. num. 26. vsque ad 28. Misericordia Dei in hoc maxime apparet, quod ad ædificandum quidem velox est, & ad destruendum tardus lib. 14. c. 23. num. 7. Hæc Dei bonitas, hęc eius animi propensio semper fuit, sed quæ magis patuit, cum homo factus est, cum apparuisse dicit Paulus benignitatem, & humanitatem Saluatoris nostri Dei, apparuisse eius gratiam, ait quasi benignitas,& gratia omnibus retro sæculis esset clausa, in quibus ingentia pietatis suæ opera ab orbe condito hominibus exhibuit, quæ cum tāta essent & talia, quasi vel modica, vel nulla fuissent, tunc apparuisse dicit humanitatem, & gratiam Dei, cum homo factus est. Cū inter homines conuersatus est, infinita eius misericordia patuit. Adulteram fęminam liberam abire permisit, ei graue peccatum condonauit,& eam Iudęi cum lapidare vellent, dum illi lapides haberent in manibus, egressus templum inuenit cæcum à natiuitate, quē sanauit. Et cum Iudæam deserit ob Iudæorum peccata, Samariam ingreditur,& perditam fœminam cum innumera multitudine infidelium ad se trahit. Et Apostoli, cum Iesus resuscitandi Lazari causa ire vellet in Iudæam, dicunt ei: Magister nunc quærebant te Iudæi lapidare,& iterum vadis illuc? Id enim certum est, quod sicut ad postulandam hominum gratiam opportunum tempus expectandum est, in quo Rex, aut Princeps offensus non sit, nō iratus, non tristis, sed lętus, aliqua occasione exhilaratus, sic nullum commodius tempus videtur, in quo homines ad postulandam gratiam, diuinam adire præsentiam possint, quam sit illud, in quo accederet quis ad lętum, quo tempore alij eius beneficia non dignabantur recipere: repudiatus enim Dominus ab vno, ad benefaciendum alteri promptior reddebatur, vt fractis ramis, protinus oleaster in bonam oliuam insereretur, ut pinguedinis particeps esset, vt simul luceret & seueritas Dei,& bonitas. Sic cum Iudæam hodie deserit ingratam, in Galilæam pergit, innumeramque multitudinem ad se trahit,& ut Matthæus ait, sanauit lā guidos eorum; nec id solum, sed quod amplius est, cępit eos docere multa, quæ eorum salutem,& felicitatem concernerent;& rogantibus Apostolis Iesum, vt eos in proximas villas mitteret, quasi indignans dixit: Non necesse habent ire, sed uos date illis manducare. Et ut olim Ioseph in impios fratres, seu potius inimicos ex fratribus, tam fuit beneficus, vt cum necessitate pressi in Aegyptum venissent, escas & triticum reportaturi ad sua, non solum

1. Reg. 3.

Exod. 10.

Gen. 7.

Num. 16.

2 ad Tit. 2. & 3.

Ioa. 8. & 9.

Ioan. 11.

Simile.

Rom. 11.

Matth. 14.

Marc. 6.

Genes. 44.

Digitized by Google

lum eis triticum porrexit, ſed etiam pe cunias poſuit in ore ſaccorum, quaſi non ſufficere videretur tanto amori, ſi alterum ſine altero præſtitiſſet: ſic verus noſter Ioſeph, qui diſtractus eſt triginta argenteis, non ſolum tantæ multitudinis languidos, & ægros curauit, nec pane hordeaceo famelicos ſaturauit, ſed & docuit eos de regno Dei, nec id ſolum, ſed qnod maius omnibus his eſt, corpus ſuum in cibum, & ſanguinem ſuum in potum daturum ſe illis magnificè obtulit. Et ſicut quondam Iudæi manna ſatiandi erāt, ſatiati prius farinæ panibus, quam de Aegypto adduxerant, ſic Dominus populum, quē prius panibus hordeaceis ſatiauerat, ſatiaturū promiſit pretioſo corpore ſuo.

Numer. 20. Et vt olim Deus largiſſimas aquas ſitienti populo porrexit, percuſſa petra, non conſiderans Moyſi & Aaron incredulitatem, & quod ipſum non ſanctificaſſent coram filijs Iſrael, ſic & Ieſus Philippi, & Andreæ modicam fidē non reſpiciens, fecit homines diſcumbere & eorum neceſſitati abundanter prouidit. Nec miror quod id fecerit Dominus cum his, qui cum fame iam iam in ianuis mortis eſſe viderentur illi adhærentes abeo remedium expectarēt, in quo veram conſiderabant ſatietatē eſſe reperiendam, etſi triduo illud diſtuliſſet beneficium. Tunc vēre homines ad Deum accedūt, vt interno cibo mentes eorum paſcat, cum animaduertūt omnes mortales cibos hominibus ſaturandis non eſſe accommodatos.

Bernar. Ser. in cap. 19. Matth. Bernardus in ea verba Matthei: Eecce nos reliquimus omnia, ait: Et quæ habuimus, inquit Petrus, & quæ habere poteramus dimiſimus. quoniam nec amator pecuniæ dicit ſufficit, nec libidinoſus ſatiatur voluptate, ſic & crudelis quiſque ſemper ſanguinem ſitit, & ambitioſus ſemper deſiderio maioris honoris æſtuat, & minus inuenit requiem, qui ſibi cupit placere. Hi ſunt quinque viri, quos aliquādo ego vidi. Primus inceſſanter maſticabat, & deglutiebat arenam. Secundus ſulfureo aſtans lacui exhalantem tęterrimum, fętidiſſimumque geſtiebat haurire vaporem. Tertius fornaci incubans vehementer accenſæ, micātes ſcintillas hiantibus excipere faucibus lætabat. Quartus ſupra pinnaculum templi reſidens aperto ore ventum edere nitebatur, ac ſi totum ſperaret aerē deglutire. Quintus ſeorſum poſitus ridebat cęteros, ipſe quoque ridēdus & maxime, propriās enim carnes incredibili quodam ſtudio fugere laborabat, nunc manus, nūc brachia applicans ori. Miſeratus homines, cauſamque miſeriæ ſciſcitatus ab eis, vnam eſſe reperio validiſſimam vtique famem. Tum vero macilentiſſimas eorum corū facies contemplatus recordat⁹ ſum Prophetę dicētis: Aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum. Quid hæc, inquit, nobis proſunt? Non ſunt naturales cibi, magis hęc famem prouocant, quam extinguunt, panis nāque animæ iuſtitia eſt. Maſticare arenam dixit eos, qui inſatiabiliter acquirendis pecunijs, & lucris inuigilant; ſulfureo aſtare lacui, libidinibus tradi, micantes ſcintillas faucibus excipere, vindicare ſe de proximo ſuo, aerem vorare, honores inceſſanter haurire, & carnes proprias mandere, qui ſuperbus eſt, ſibique cupit placere non Deo. Cibus autem hominis proprius, virtus eſt, non quidem concupita, ſed maſticata, & in ſtomachum animæ traiecta. Ne homo ſimilis Tantalo manum ad cibum extendere nuſquam valeat, aut verò ſinat ſe perire vt ſtultus, qui in Prouerbijs fame interijt, dum manum ad os porrigere piger noluit. Bona temporalia non ſunt alimēta ſaturandis hominibus accommodata, lib. primo, cap. decimo ſeptimo, nu. 19. lib. ſecundo, cap. 19. num. 26. libro ſexto, cap. primo. num. 13. Bona enim temporalia velut in ſomnis apparent magna. lib. primo, cap. 17. num. 22. & 25. lib. ſecundo, cap. 19. num. 30. & 31. Bona temporalia animam ſatiare non valent, lib. ſecundo, cap. 18. num. primo, vſque ad tertium. 10. 23. 26. & 27, cap. 19. num. 26. Cibus iuſtorum virtutes ſunt, peccata autem cibus malorū lib. 4 cap. 28. num. 17. Virtus maſticanda, ſtultè enim illam volunt homines abſque

Pſal. 101.

Prouer. 19. & 26.

Digitized by Google

abſque labore,lib.14.cap.19.num.21. & 22.Solus enim Chriſtus virtutem habuit abſq; labore, lib.3.cap.9.li.18. cap.14.num.21. Virtutē nolle inchoare propter difficultates,quas habet,ſtultum eſt,lib.18.c.12.num.4.

Item pane hordeaceo,& paucis piſciculis illos ſatiauit homines, quo intelligeremus, frugalem menſam illorum, qui meliores erant omnibus, qui tunc morabantur in orbe. Viri mirabiles, quib⁹ Ieſus inceſſanter aſtabat,& licèt illi piſcatores antea extitiſſent, tamen in ſchola Domini, in menſa eius ſedebant qui Deus erat. Cœli Eccleſię, Soles orbis, Prīcipes regni,in quo regnat Chriſtus. Olim populo prouidit Deus manną cibum,licèt illi allia & cepas degustarent in Aegypto, qui dudum in operibus luti & lateris occupantur, quoniam qui principem habebat Moyſem tam Deo dilectum,illo erant cibo mirabili alendi, & tamen qui principē Deum ſequuntur Apoſtoli, quinque panes hordeaceos ſecum ferunt, quib⁹ & ipſi, & ille, qui Deus eſt,paſcantur. Hordeum iumentorum eſt cibus, meᵛ vtique Domine, qui cum in honore eſſem,nec intellexi,comparatus ſum iumentis inſipientibus ſimiliſque illis effectus,non mirum ſi illorum cibo paſcar, qui fructum vitæ in paradiſo moratus,contempſi ob eſum pomi. Velut alter Nabuchodonoſor, immo illo peior, maioribus obligatus bonis in ſimilitudinem beſtiarum in campum pulſus herbas carpere,& paſcere dignus extiti, qui cibum Angelorum toties faſtidiui, & contempſi. Qui domum opulentiſſimi patris egreſſus, eius reiecit præclaram menſam, ſiliquis paſcatur porcorum, qui diabolo adhæ rens diſſipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxurioſe. Hæc omnia cibi mei ſint, qui cœlum cum eſſem,terra effectus ſum, vt manducaret me dæmon, qui audiuit: Terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. Qui talis extiti miſer,ſint mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, quibus tantas poſſim abluere ſordes, tantæ prouidere neceſſitati. Fœno, & paleis dignum me iudicaui,dum beſtia

3 *Chry. hom. 41.in Ioan.*

Exo.15.& 16.

Pſal.48.

Damie.4.

Luc.15.

Gen.3.
Pſal.41.

liter vixi. Id conuenientiſſimum ſane eſſet hominibus multis,at Domino Ieſu,& Apoſtolis eius dilectiſſimis, hordeacei panes parandi erāt in eſum poſt tot perpeſſos ſudores & labores itinerum,concionum,& vigiliarū? Vtique id Deus voluit, vt opulentas diuitum menſas,egregio hoc facto,profanaque execraretur conuiuia, quibus abundat mundus in grandem orbis totius ruinam. Vt enim luxui,& conuiuijs,& voracitati vacēt miſeri qui opulenti ſunt in Sion,pauperes ſpoliant,miſeris non compatiuntur, pauperibus non prouident, nudos frigore & algore contabeſcere ſinunt. Pereant cuncta,vt inimici crucis Chriſti, quorum Deus venter eſt,illi,vt Deo inſeruiant,& obediant. Sicut enim quotquot vitam ſtudioſam aggrediuntur, id in primis curant, vt menſa ſit frugalis, & moderato victu ſint contenti, ſic qui ſpatioſam ambulant viam ducentem ad perditionem, cibis ſe ingurgitāt vſque ad nauſeam, quibus ad omne opus bonum inhabiles redduntur,paſſiones excitantur,luxuria nutritur, quæ abſque Cerere & Baccho friget,ſolique voluptati beſtijs ſimiles,inuigilant. Luxuria inordinato nutritur cibo, lib.primo.capit.primo, lib.ſeptimo.cap.ſecundo,num.octauo, & nono.lib.14. cap.ſecundo, nu.ſecūdo. Corporis voluptatibus qui indulget,vt pecus curuatur lib.octauo,cap. tertio, num.15. Abſtinentia curanda, vt moderetur luxuria,lib.primo.capit. primo. num.19.36.58.64.& 68.libro nono,cap. 1.num.23. Aſtinentia mentem reddit habilem ad conſideranda diuina,ibidem num.42. Gula multorum malorum eſt cauſa,lib.primo, cap.primo.num. vndecimo.12.19.20.27.28. 34.vſque ad 36.39.40.45.53.55.62.& 64. Gula,& nimius cibus mergunt animam in interitum, ibidē num.decimo nono.24.40.& 34. Vt ergo Dominus hominum moderaretur ingluuiem, & delicijs deditos taxaret, panes hordeaceos ſecum ferebat ad edendum, cum omnium eſſet Dominus nec id ſolum; ſed cum quinque haberet panes ſolos & duos piſciculos, in pauperes magnificus,

Philip.3.

ficus, illos distribuere iussit egentibus, non expectans, vt qui eum sequebant, cibũ postularent importunis precibus, triduo iam sustinentes eum & egentes, sed sibi necessaria distribuit, vt diuitum condemnaret crudelitatem, qui nec superflua impertiuntur pauperibus. Vestes, tinea demolit in arca, & nudi pauperes frigore algent, pecuniæ recludun tur ibi, & pauperes misere egent, frumenta, horrea vix capiunt, & illi fame pereunt. Certum est, quod vix vnus reperietur diues, qui in sacco fratris sui Genes. 44. Beniam in pecunias recõdat, & scyphũ, Ioseph imitatus Patriarchã, nec qui Nicolao similis auri proijciat pondera, ne filiæ pstituant virgines egentis patris. Genes. 18. Nõ est qui Abrahã Patriarcham imitetur, qui in ipso feruore diei peregrinos pauperes ad ostium tabernaculi expectabat, quorũ lauabat pedes, & quibus prandium porrigebat. Immo precibus importunis motus, vix bucellam panis famelico, aut nummũ porrigis egẽti. Hæc enim diuitum est auaritia, vt mille pauperes, commententur modos, vt aliquid ab ipsis valeant extorquere, licèt modicum illud sit, cum tamen innumeris abundent bonis. Digni profecto qui audiant: Stulte hac nocte repetent à te animam tuam, quę autem parasti cuius erunt? Cum in inferno nec gutta aquæ porrigatur ei, qui indeficientibus flammis, & sulfureis cruciatur globis. Pauperum oblitus diues, in magna venit mala, libro quinto, capitulo decimo, numero quinto, vsque ad septimum. Pauperes in camino paupertatis degentes à diuitibus iuuentur, libro quarto, capitulo quadragesimoprimo, numero tertio. Pauperes artificia mille commentari coguntur, vt diuitum emolliant duritiam, libro quinto, capitulo decimo, numero vigesimo nono, & 31. 3. Reg. 18. Pauperes pascens Abdias prophetalem gratiam meruit, ibidem numero 43. & numero 64. docetur, quod pauperes ficti sic examinandi sunt, vt aliqua eis porrigatur eleemosyna. Diuites, qui pauperes non iuuant, auibus crudeliores sunt, nu. 74. Eleemosynis deditus mala morte non perit, lib. quarto, capit. primo. num. 52. Eleemosynis deditus Loth, incendium euasit Sodomæ. lib. quinto. capit. decimo. num. primo. Eleemosynis dediti erant olim Sãcti diuites, ibidem num. secũdo, tertio, 23. 24. 33. 42. 59. 60. 65. 66. 68. & 75. Eleemosynas non dant diuites, & insuper iniurijs pauperes lacessunt, ibidem nume. 16. vsque ad 18. 29. 31. & 33. Eleemsyna fons purissimus paradisi est, iuxta quem magnæ surgunt arbores virtutum, ibidem num. 26. Eleemosynas consulebat Chrysost. sutoribus, sartoribus, &c. de primitijs rerum, quas vendebant, ibidem num. 32. Eleemosyna illa perfecta est, quæ præuenit pauperem, nec precibus extorquetur. num. 56. Eleemosynis erogandis calicem cõflare rectum existimabat Ambrosius, ibidem nume. 65. 66. & 68. Eleemosynæ Nabuchodonosor Regis in causa fuere, vt per annum sentẽtia à Deo lata differretur. lib. 16. cap. 13. nume. 16. Diuitum mensæ multorum pauperum constant sanguine, libro quarto, capit. 39. num. 32. & 33. Diuites multa bona receperunt à Deo, pro quibus modica pauperibus donare iubet, libro quinto, capit. decimo, num. 19. Diuites auaros damnabit mulier, quæ Heliam pauit, ibidem num. 22. & 34. Diuites cum tanta dent parasitis, scortis, componendis equis, ludo, paupertatis metu eleemosynas non dant, ibidem numero vigesimo octauo, 34. & 77. Diuites res ipsa dicunt: Omnia consummantur, & Christus non pascatur, lib. decimo quarto, cap. 3. nume. 21. Dominus autem pane hordeaceo puuperes pascens magnificus fuit, & docuit, primum eleemosynę meritum nõ ex magnitudine doni, sed ex affectu donantis esse pẽsandum. lib. quinto. cap. decimo, num. decimo tertio. 14. 22. 36. & 51. & etiam quod pœnę nullus, quantumuis pauper ab eleemosinis porrigẽdis valeat excusari, cũ Apostoli nec verbum protulerint, dicẽte Domino: *vos date illis manducare*, lib. 5. cap. decimo, num. 57. quod ipsi libenter præstiterunt, sicut Tobias demandauerat filio suo dicens: Quo- Tobiæ 4.

modo potueris, sic esto misericors, si
si multum fuerit tibi, abundanter tri-
bue, si modicum, & illud libenter, &
hilariter impertiri stude. Sic enim
3.Reg. 17. duodecim cophini fragmẽtorum mul-
tiplicantur Apostolis, & lechytus olei,
& hydria farinæ mulieri Sareptanæ
non imminuitur. Qui parce seminat,
2.Cor.9. inquit Paulus, parce & metet, & qui
seminat in benedictionibus, de bene-
dictionibus & metet, hoc est abundan-
ter. Item vt frustum panis hordeacei
porrigant discipuli miserè egentibus
excusant. In quo diuitum auaritiam
expedit aduertere qui omnia prodi-
gunt vt ludant, luxurientur, qui vix
obolum egenti porrigant sicut Iudæis
accidit Exo.32. (Oleast.) qui ad con-
flandum idolum produxit aurum &
argentum, inaures & pretiosa cuncta
vix Aaron verba finierat, quando
omnia pretiosa ad eum adducunt, cla-
mat pauper per horam & vix bucel-
cellam panis accipit.

5 Præterea, quia multitudo hæc maxi
ma, sui obita, Dominum in montes
Marc.6. secuta est, vt eum audiret, eam pasce-
re curauit, dum eam considerauit in
eremo ambulantem velut oues absque
pastore. Egressi domos nihil secum tu
lerunt, sed intenti diuinis operibus, eius
se commiserunt puouidentiæ: ideo
hoc patrat miraculum, quo omnes
reddamur certi, vel quod Deus, quam-
diu durauerit homini necessitas, quæ
ipso disponente illi accidit, illi astabit,
vel si expedientius iudicauerit, ab ea li-
berabitur necessitate, quam propter
Dei seruitium incurrit. Cum ipso sum
Psalm.90. in tribulatione, ait Deus, quamdiu illi
expediens fuerit, & postea eripiam eũ,
& glorificabo eum. Vnde optime ad-
Sap.10. notauit Salomõ loquens de se Ioseph:
Hæc, scilicet, diuina sapiẽtia quæ Deus
est, venditum iustum non dereliquit,
descenditque cum illo in foueam, & in
vinculis nõ dereliquit illum, donec af-
ferret illi sceptrum regni, & potentiam
aduersus eos, qui eum deprimebant. Et
cum de Iacob patre illius loqueretur,
dixit: In fraude circumuenientium
eum illi affuit, &c. custodiuit eum ab
inimicis, & à seductoribus tutauit il-
lum. Et ita cum impius Rex, sanctos *Dan.3.*
iuuenes in fornacem coniecisset, bar-
barus princeps vt huic veritati fidem
adhiberet, cum quatuor uidisset in for-
nace deambulantes tribus tantum in-
gressis, dixit: Ecce ego uideo quatuor
uiros solutos, & ambulantes in medio
ignis, & nihil corruptionis in eis est, &
species quarti similis filio Dei, qui assi-
stit Sanctis, & liberat eos, cum illud
uiderit expedire. Et propter istam ra-
tionem arbitror Deum tam frequen-
ter & acriter indignari contra Iudæos
per desertum ambulantes, qui in ne-
cessitatibus pauentes fatigabantur, vel
cum hostes eos insequerentur, uel si-
tim paterentur, &c. & accedebant ad
Moysem anxij, ut eis prouideret de
remedio, & licèt conuenientissimum
uideretur, cum & ille ipsorum esset
dux, & virgam ad patranda miracula
& virtutem accepisset, ad ipsum in an-
gustijs properare, Deus id acriter non
ferret, nisi uellet ipsis suadere, quod
ab ipso liberanda erat illa hominum
multitudo, quæ incunctanter obediens
Deo illi se exposuit periculo hostium,
sitis, famis, &c. Detinuit Deus quatuor *Genes.40.*
decim annis, aiunt Sancti, Iosephum
in carcere, qui cum libertatem præ-
diceret pincernæ Regis Aegypti, sub-
intulit: Memento ut suggeras Pha-
raoni, ut educat me de isto carcere, in
quo innocens detineor. Inuenta est
in re hac subornatio aliqua, elargitio
munerum, iniusta adhibentur media?
Minime. Sed tantum proponit iusti-
tiam suam, media adhibet humana,
& conuenientia, quale peccatum hoc
fuit? Nullum sane, sed si id non cu-
raret, insanus crederetur, & insensi-
bilis. Trito enim prouerbio, uero
quidem, licèt barbaro Hispani aiunt:
A Dios rogando, y con el mazo dando.
Iniustè Rex Assuerus Iudæorum in- *Hester 13.*
gentem multitudinem damnauerat *& 15.*
ad mortem, cumque Mardochæus
huic malo prouidere desideraret, &
orationibus, & lacrymis diuinam in-
terpellabat clementiam, & nihilomi-
nus ordinauit ut Hester, quæ à Rege

nimium

Digitized by Google

nimium diligebatur, ipſum alloqueretur, & placaret. Similiter & Iudith, cū imminens periculum in populo cerneret, & Deum adijt, & media adhibuit humana, quo eum poſſet ab hoſtibus eripere. *Iudith. 9. 10.*

Cum ergo hæc ita ſint, cur Ioſeph detinetur in carcere, quia innocentiam ſuam Regi oſtendere ſtudet? Vtique quia ipſe optime nouerat, & fratribus retulit poſtea, Deo ita diſponente iſta illi accidiſſe in eorum bonum; ideo Deus eum detinet, quia minus illi fideret, qui eum in tali conſtituerat neceſſitate. Doctrina hæc, non docet media humana relinquenda, quibus dimiſſis, Deus tentatur; ſed ſuadet cauſam propriam Deo committendam quando propter ipſum periclitatur homo. Ideo indigne tulit, quod Iudæi Moyſem, & Ioſeph pincernam Regis interpellarent pro remedio, minus fidentes Deo, quod non facerent, ſi intelligerēt Deum liberare eos, qui ob ſeruitium eius in aliqua conſtituti ſunt neceſſitate, aut periculo. Si quidem homo in aliqua cōſtituatur neceſſitate, ut libidini, ludis, exceſſui veſtium, & alijs vacet, (vt multis hominum accidit) Deus horum remedio obligatus non manet. Si ludēs quis in pauperiem redigatur, aut epulis, & delicijs vacans, talis in hoſpitali moritur miſer. Si Achab ut ſuo ſatisfaciat appetitui, renitente Deo, ad bellum aſcendit: peribit ille, licēt habitum mutet, Sagitta in incertum directa, quoniam non Dei voluntate, ſed propria impulſus, illi ſe obtulit periculo. At ſi Dauid, Domino iubente, aſcenderit pugnaturus contra Ceilam, aſtabit qui iuſſit pergere, vt debellatis hoſtibus ille liber euadat. Si Saul contra Philiſtæos venerit pugnaturus, non iuſſus a Deo, pereat in montibus, qui Deo inconſulto periculum ingreſſus eſt, & cum vita, regnum & honor ſimul corruant. At ſi Ezechias Rex iuſtus, militibus carens, ab exercitu Senacher ib circumualletur, deficientibus hominibus adſint Angeli, qui hoſtibus trucidatis eum liberent ab imminēti periculo. Daniel in lacu leonum demittitur, quia vera prædicit, & ad Deum orandum ſe conuertit contra imperium impij Regis: claudat Dominus leonum famelica ora, ne eum contingant, qui vt Deo obediat, Regi extitit inobediens, in verticeque capitis ueniat Abacuch, vt famelicum in lacu exiſtentem paſcat, ductus in momento temporis a Iudæa in Babyloniam, & ſi in lacū proiecti fuerint ſcelerati accuſatoses Danielis, deuorentur in momento coram Rege. Et ſi Iudæi Aegyptum deſerētes, iuſſu Dei mare ingrediuntur, exſiccetur mare rubrum flante vento, ut tranſeant homines, & iumenta; cumque idē mare ingrediuntur Aegyptij contra Domini uoluntatem, continuo inuoluantur fluctibus, ac pereant vniuerſi cum curribus & equitibus eius, reducens ſuper eos Dominus aquas maris. Et hac ratione cum Moyſes iratum Dominum cerneret contra populum, ad ipſumque de terra delendum paratum, aiebat: Cur Domine iraſcitur furor tuus contra populum tuum, quē eduxiſti de terra Aegypti in fortitudine magna, & in manu robuſta? Ne, quæſo, dicat Aegyptij: Callide eduxit eos, vt interficeret in montibus. Quieſcat ira tua, & eſto placabilis, &c. Placatuſque eſt Dominus, &c. quaſi dicat, non decet bonitatem tuam, vt populus, qui tuo fidens verbo ingreſſus eſt vaſtam hanc ſolitudinem, pereat, qui te iubente iter eſt ingreſſus, & neceſſitatibus preſſus non releuetur. Sic Suſanna cōuenientius iudicauit incidere in manū hominum, quam derelinquere legem Dei. Suſpexit in cęlum dū accuſaretur, erat enim cor eius fiduciam habens in Domino, cuius intererat, ſicut & fecit, ſuæ prouidere famæ, & vitæ, quæ eam contempſit, ne caſtitas periclitaretur. Propter iſtam ergo veritatem hominibus ſuadendam, cum hi famem paterentur ſequentes Ieſum, dicentibus Apoſtolis vt mitteret eos ad emendos cibos, reſpondit: *Non neceſſe habent ire, vos date illis manducare*. Mihi enim incumbit eorum prouidere neceſſitati, qui mei cauſa illam patiuntur. Sed quod in re hac expedientiſſimum

Geneſ. 45.

3. Reg. vlt.

2. Reg. 23.

1. Reg. 31.

Iſa. 38.

Dan. 6. & 14.

Exod. 14.

Exod. 32.

Dan. 13.

6

mum arbitror conſiderare, illud eſt (vt circunſtantias facti huius explicemus) ſecundum conuiuantium & perſonarũ qualitatem prouidiſſe Dominum eorũ neceſſitati. Turba enim multa, egebat, non Principes, Duces, Equites, &c. vnde pane hordeaceo, & piſcibus paſcuntur, quibus hæc ſufficiebant. Daniel Propheta ſanctus inter Babylonicos degebat ſeruus, cumque in lacu leonũ fame premeretur, Abacuch adduxit Angelus, qui pane ruſticano, & cibo, quem meſſoribus ruſticis deferebat, ſuſtentaret virum exiſtentem in lacu, quem tam facile poſſet delicatioribus paſcere cibis. Similiter cum Helias exularet, rabiem impiæ Iezabelis fugiens, miſſus eſt à Deo ad mulierem Sarepta nam, cui Propheta dixit: Affer mihi obſecro ſubcinericium panem paruulum, & cum in deſertum fugiens, fatigatus fame & exanimatus in vmbra iuniperi dormiret, adfuit continuo Angelus egenti, & dedit ei ſubcinericium panem, & vas aquæ. Sic & Heliſæus filijs Prophetarum ollam herbarum iuſſit apponi, vt veſcerentur. Sic & Ioſeph cum ad prandium inuitaſſet fratres ſuos, ſimul cum Aegyptijs fecit vt ſederent coram eo primogenitus iuxta primogenita ſua, & minimus iuxta ætatem ſuam. Sic & noſter Ioſeph vult, vt plebeius cibum & indumentum habeat non diuitis ſed plebei; agricolæ prouidet iuxta ſuum ſtatum, Equiti, Duci, Magnati, & Regi in ordine ſuo. Non prouidet hominum inſaniæ, & vanitati, ſed neceſſitati. Noli tu, qui ingenuus licet ſis, Eques non es, vt domus tua abundet ſicut Marchionis domus, quod lauta menſa, illius ſit ſimilis, quod vxor tua, auro & gemmis ornetur & ſericis, vt vxor illius. Hæc eſt enim mundi peruerſitas, in quo vt in inferno degũt homines, vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat, quod nullus in ſuo viuit ordine, ſed ſutor, menſam & veſtem vult habere mercatoris, & is Equitis, & Eques Comitis, & Comes Regis, & hac de cauſa omnes & egent, & ære alieno ſunt oppreſſi, ad id quę fœnora, vſuræ, &c. qui-

Dan. 14.

3. Reg. 17.

3. Reg. 19.

4. Reg. 4.
Geneſ. 43.

bus ſingulorum vanitati, & ſuperfluitati prouideatur, cui Deus prouidere nec tenetur, nec vult. Vtque id doceret, turbę porrigit panem hordeaceũ, & piſcem, & illi non murmurant, ſed clamant grati: Hic eſt vere propheta, qui tantum nobis contulit beneficium, & noſtræ prouidit neceſſitati, licèt vanitati non prouiderit. Et eadem ratione in medio tempore Quadrageſimæ Eccleſia Euangelium hoc proponit fidelibus hac ratione ducta, vt intelligas quod tempore Quadrageſimæ, vbi aliena reſtituanda ſunt bona, reſtituendus alienus honor, reſarcienda proximi fama, vbi corpus ieiunijs, eleemoſynis, abſtinentia, cilicijs conterendum eſt, quod qui hæc egerint, Deum habebunt auxiliatorem. Reſtitue alienum, licèt ad paupertatem redigaris, Deo enim incumbit tibi in fornace paupertatis conſtituto prouidere ne pereas, qui vt diuinum impleas præceptum de reſtitutione, hanc neceſſitatem incurriſti. Si peritus confeſſor reſtituendum dixerit alienum honorem, alienam famam, obtempera: Deus enim honori tuo prouidebit, quem contemnis propter ipſum, prouidebit ſaluti, & vitæ ieiunantis, & denique omnibus neceſſitatibus, in quibus propter ipſum inuentus fueris, vel tibi aſtando, vel ab eis te eripiendo, ſicut tibi iudicauerit expediens.

Abijt Ieſus &c. vſque ad ea verba, ***quia videbant ſigna, quæ faciebat ſuper his, qui infirmabantur.*** In quibus verbis conſiderare expedit iuxta variam hominum diſpoſitionem diuerſimode opera Dei recipi. Phariſæi videntes Dominum mira patrantem ſigna aiunt: *Quid facimus? Quia hic homo multa ſigna facit. Si dimittimus eũ ſic &c.* Signis Chriſti mouentur ad occidendum eum, turba hęc videns etiam ſigna ad ſequendum eum omnibus obitis mouetur. Eodem enim medio, quo iuſti trahuntur, vt efficiantur meliores, mali efficiuntur peiores. Sicut enim diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sanctij

Ioan. 11.

Rom. 8.

ita

ita eum odientibus, omnia cooperan-
Exod.8. tur in malum. Miraculis Moysi Pha-
rao indurabatur, & Israelitæ ædificabā-
tur. Sicut eadem pluuia crescit triticū
Simile. & maturescit, eademque crescunt spi-
næ, eadem doctrina, qua iustus perfici-
tur, eadem reprobus culpa sua perit.
Dei misericordia considerata iustum
ad bene operandum impellit, qua abu-
titur impius ad sui ipsius perditionem.
Deus quomodo dicatur Sanctus cum
Sancto, & cum peruerso peruerti, libro
2. cap. 14. nume. 4. lib. 4. cap. 24. nume-
ro 4. 5. & 13. Deus vnus cum sit secun-
dum variam recipientium dispositio-
nem, alius atque alius dicitur, lib. 4. ca.
24. numero 3. vsque ad 5. 13. 15. 16. &
18. Deus secundum variam dispositio-
nem gustuum diuersos uidetur habere
sapores, libro 4. cap. 24. numero 18. &
20. Misericordiam Dei prætendūt ma-
li stulte & impie, vt vacent malis, lib.
4. cap. octauo, numero 2. 3. 5. vsque ad
10. & 20. cap. 11. num. 3. vsque ad 5. nu
mero 28. & 29. Misericordia Dei abu-
tuntur mali, lib. 4. cap. 11. num. 21. 24.
& 31. Alij, dum hanc considerant recte
conuertuntur, lib. quarto, cap. octauo,
num. 5. Discant etiam (Oleaster) serui
Dei ex hoc Euangelio dura & delicata
comedere prout Deo suo placere didi-
cerint: si cinerem cibum dederit, noli
offendi, si lachrymas ferēdum puta, &
audi dicentem: cibabis nos pane lachry
marum, &c. si carnes accipe gratanti a-
nimo. De sancto Helia legimus Deum
illi carnes mane & vesperi per coruum
administrasse, cui in deserto subcineri-
tium panem post longum iter lasso ad
ministrauit, & utrumque vir sanctus
grato animo suscepit. Sic Paulus sci-
ebat abundare & penuriam pati, &
Apostolis dixerat manducate, quę
vobis apponuntur siue suauia siue
dura.

2 *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, &c.* Hæc est hominum cō
ditio, impossibilia facere, quæ Deo fa-
cillima sunt. Sic in Numeris cū audi-
Num.11. ret Moyses dicentem Donum, se p mē
sem integrum daturum carnes populo
in abundantia, qui iuuare debuit volū-

tatem dantis, eā sua difficultate auerte-
re & retinere conatur dicens ad Domi
num: Sexcenta millia peditū sunt hui⁹
populi, & tu dicis: Dabo eis esum car-
nium mense integro? Cui Deus: Num
quid manus Dñi inualida est? Sic Phi-
lippus: *Ducentorum denariorum panes
non sufficiunt eis.* Nō ex te Philippe pe-
cunia quæritur, sed locus, vbi panis in-
ueniatur. Tuum erat dicere: Domine
in penuario potentiæ tuæ, & non in im
possibilitate diffidentiæ meæ panis in-
uenietur, ad hanc multitudinem satiā
dam. Sic a Moyse non requirit Deus,
quot hominū millia sint, nec ad quot
dies carnes populo dabuntur, sed præ-
cipitur ei, ut paret plebem ad munus
hoc recipiendum.

Facite homines discumbere. Id in his **9**
verbis considerandum est, quod cū Ie-
sus hos posset hoīes pascere per se ip-
sum, medijs non interuenientib. disci-
pulis, ut olim fecit cū patribus eorū, cū
Manna pluit, pluitq. sicut puluerē car-
Exo.16. nes, & sicut arenam maris volatilia pē-
nata, id quod Eliæ per Angelū pręstitit
subcinericium panem, &c. noluit, sed p
manus Apostolorum, ut doceret quod
pauperes alendi essent manibus diui-
tum. De Eleemosyna latissime differi-
tur, lib. 5. c. 10. per totum.

Discubuerūt viri numero quasi quin **10**
que millia. vbi fęminæ & paruuli multi
erant, in quibus varij virtutum gradus
significabantur, li. 18. c. 9. n. 2. & 3. Sed
tamen hos non numerat Deus, ait Au
Aug.li.83. gust. quia qui non perdurant occurre-
quæst. re Christo in virum perfectum, vel in-
firmitate virium, vel mentis leuitate
viuunt, mulieribus & pueris comparā-
di sunt. Firmitatem explicans Paulus
Hebr.3. inquit: Participes Christi effecti sum⁹,
sed hac lege, si tamen initium substan-
tiæ eius vsque ad finem firmū retinea-
mus. Ecce contra imbecillitatē mulie-
rū. Contra mentis leuitatē significatā
1. Cor.14. in pueris dicitur: Nolite pueri effici sen
sibus, &c. Vnde hi in veteri, & in noua
lege non numerantur. Pueri dicuntur
sensibus, lib. 1. c. 2. num. 9. Senes vinis
dediti cum cano capite sensum habent
puerilem, ibidem num. quarto, vsq; ad

sextum. Adolescentes numerantur in sacris literis, quando sensibus sunt viri ibi. num. 8. & 10.

Colligite quæ superauerunt fragmenta, ne pereant. In his verbis præter quã quod (vt dicebamus supra) Deus gratũ animum demonstrare voluit in eos, qui erga pauperes liberales sunt, docet etiam, quæ supersunt nobis, proximis impertiri, ne superflua pereant. *Exod. 12.* Sic in exodo præceperat Deus in esu Agni. Si autem minor est numerus, ut sufficere possit ad vescendum Agnum, assumet vicinum suum, qui coniunctus est domui suæ, & in Le- *Leuit. 19.* uit. dicitur: Cum messueris segetes terræ tuæ, non tondebis vsque ad solum superficiem terræ, nec remanentes spicas colliges. Nec in vinea racemos, & grana decidentia colliges. In quibus quid facilius excogitari potest, quam vicinam congregare familiam, cum propria sufficere non potuerit, ad vescendum Agnum, ne ille pereat? Aut spicas remanentes, & grana decidentia pauperibus relinquere? Sic facilitatem huius præcepti docens præcipit, vt remanentia colligantur fragmenta, ne pereant, sed egentibus reseruentur. Eleemosynæ enim præceptum, quo superflua danda sunt, facillimum est libro quinto, capit. decimo, numero duodecimo, 20. & 53. *4. Reg. 4.* Oblati sunt Elisæo viginti panes hordeacei, quos iussit dare Prophetis, vt comederent. Respondit que ei minister eius: Quantum est hoc vt apponam coram centum viris? Dixitque Propheta: Da eis, comedent enim, & superet; & ita factum est. Iesus quinque panes iussit apponi, & superfuere duodecim cophini, qui seruati sunt, vt pauperibus erogarentur. Eleemosynas dare manu propria, & non seruorum consulebant Sancti, lib. 5. cap. 10. num. 18. Christus autem per Apostolorum manus panes distribuit, vt eos ad opera misericordiæ redderet promptiores. Vide dominica 6. Post Pentecosten.

FERIA SECVNDA Post Dominicam IIII in Quadragesimæ,

EVANGELIVM.

Prope erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam, &c. Ioan. 2.

RAVCIS post tentationem transactis diebus, & aqua conuersa in vinum in nuptijs, seipsum magis manifestatu rus Dominus è Capharnaum, vbi aliquot diebus cum suis manserat, ob instans Pascha Iudæorum ascendit Hierosolymam, ubi flagello de funiculis facto, è templo abegit vendentes, rogatusque signum vendicatæ auctoritatis, mystico sermone templum a Iudæis soluendum, & a se post triduum excitandum denunciat, multisq. eo loci patratis miraculis, plerosq. ad credendum in se traxit. *1 Feria 2. Dominica 4. in Quadrag.*

Dominus Iesus bis Hierosolymitanum templum ingressus, acriter animaduertit in eos, qui sacris ædibus ad quæstum & auaritiam abutebãtur, vbi solis sanctis vacandum esset negotijs: intrauit iam morti proximus, quando cum ramis palmarum a populo in ciuitatem sanctam receptus est, cuius ingressum commemorat Ecclesia ex capite 21. Matthæi. Feria 3. Dominicæ primæ in Quadragesima, vbi multa animaduertimus, quæ utrique Euangelio sunt communia. Intrauit etiam adhuc incognitus mundo, in exordio prædicationis suæ, quem ingressum solus Euangelista Ioannes retulit in hoc capite, in quo considerandum est, grauissimis causis motum Dominum in eos qui in tẽplo erant vendentes oues, & boues, & colũbas, & nummularios, vt eos foras pelleret cum multa indignatione, licèt necessarium videretur, vt in atrio tẽpli ea reperirent ab hoĩb⁹, quæ diuinis sacrificijs essent mactanda & offe-

& offerēda. Cum enim à remotis multi Hierosolymam aduentarent, vt implerent quæ lex mandauerat in offerēdis sacrificijs, nec afferre hi de longe possent oues, & boues, conueniens certe aliquibus videretur, si in atrijs templi ista ad manum reperirent, quę Deo ad expiationem culparum, uel in gratiarum actionem offerrent. Indubie credendum est, si temporis considerēmus circumstantiam, in qua Dominus ementes, & vendentes eiecit e templo, illud & expedientissimum fuisse, & multa cum cōsideratione dispositum. Exordium enim prædicationis Domini erat, quando hæc gesta sunt, quando veniebat quasi tenerrimus ligni vermiculus verus noster Dauid, qui tener & *2. Reg. 23.* fragilis & modicus apparebat, omnibus affabilis, omnibus quietus, omnibus humilis. Qui quam humilitatem operibus nascens commendauerat, hāc prædicans, & verbis, & signis ostenderet. Quipe dicebatur spiritum habere in naribus, licèt excelsus ille esset, vt mansuetudinem eius cognoscēremus, de quo scriptum est: Non clamabit, nec audietur vox eius foras; calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet. Quem *Esa. 2.* *Esa 42.* locum de Iesu nostro intelligendum retulit Matthæus. Iesus cunctis placabilis in primo aduentu, lib. 3. cap. 5. nu. 28. 32 vsque ad 36. cap. 7. num. 34. 35. 42. & 45. Erat enim Iesus imber temporaneus, & serotinus terræ, lib. 3. cap. 9. numero 16. Christi primus aduentus stillæ paruæ comparatur, secundus tonitruo, lib. 9. cap. 9. num. 70. & 71. Licèt enim Christus gladius esset bis acutus, uibratus non est in primo aduētu, sed in secundo, ibi. num. 53. & 59. Qui in primo aduentu siluit, in secundo vt parturiens loquetur, numero 62. Talis *Esa. 66.* cum venisset Dominus homo factus, ut se demonstraret placabilem cūctis, ut ad ubera consolationis eius penderent uniuersi, dum uox eius non audiretur foras, qua homines territi dicerent: Audiui auditionem tuam, & timui, & nudi, eum considerantes asperum absconderentur, ut parturiens lo-

quebatur, quæ uox miseranda potius esset quam timenda, qua fœmina animi patefacit dolorem, quo angitur nō ut alicui noceat, sed ut fętum in lucem prodat. Talis cum in mundum uenisset, ut loqueretur & innotesceret eius bonitas, quæ olim quodammodo latuerat, homo factus, dum in hodierno Euangelio tantam ostendit indignationem, quam extra templum nūquam legimus accidisse, egregium qd in re hac considerandum monstrauit, dum nec alio loco, nec tempore cum talem leginus, cum tamen Hierosolymis multa contingerent tertio quoque die, immo assidue, his forte maiora, & grauiora mala, adulteria, homicidia, blasphemiæ, odia, periuria, furta, &c. quę grassarentur in populo in quo omnes a maiori usque ad minorem studerent auaritiæ, in quibus innumera erant scelera, quæ significauit Esaias cum di- *Hierem. 6.* xit: A planta pedis usque ad uerticem non esse sanitatem in Israel, ubi uulnus, & liuor, & plaga tumens uarias indicabant animarum ægritudines, quibus & nobiles, & plebei, Ecclesiastici, & sęculares, diuites, & pauperes afficiebantur. Quorum omnium status miserandus, breui uocem fecit in templo audiri Angelorum dicentium (ut Iosephus, & Hieronym. referunt) Tran- *Hieron. & Iosephus.* seamus ex his sedibus. Vt sicut olim tempore Hieremiæ dictum fuit; Curauimus Babylonem, & non est sanata, *Hiere. 51.* derelinquamus eam, & eamus unusquisque in terram suam, quoniam peruenit usque ad cęlos iudicium eius. Sicut tūc impiæ Babyloniæ tam miseranda strages secuta est, cum dereliquissent eam Angeli, prouinciam illam custodiētes huic similis erat uita eorum, qui tūc in Iudæa morabantur, cum eandem fere audierunt uocem, quam infideles: Trāseamus ex his sedibus. Cum enim respublica illa extinctioni iam esset proxima, id in ea cōsiderare expedit, quod *Simile.* in homine, qui iam morti uicinus est uidemus, in quo pectus est uelut ferueus mare, oculi contracti nihil prorsus aspicere ualentes, demissum super humeros caput, sensibus fere om-

Digitized by Google

nibus carens, qui validissimis clamoribus vix territus audit, cui iam extrema omnia frigida animæ iam absentiam proximam clamant, vbi vix hominis vestigium reperitur, sed exanime iudicatur cadauer, quando mors iam approximat cordi, vt deficiente motu eius pereant cætera. Talis erat Hierosolyma, & vniuersa Iudæa Iesu prædicante, vnde ipse, & Ioannes omne genus hominum adibant, ut eos
Matth. 3. Luca 3. ad sanam mentem pertraherent. Militibus aiebant, verbis miram pietatem redolentibus, cum hoc hominum
a genus tam sit vitijs implicatum: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris. Aduentantes publicani audiebãt: Nihil amplius, quam quod constitutũ est vobis, faciatis, &c. cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam, & congregauit triticum suum in horreum suum. Iam securis ad radicem arboris posita est, omnis arbor, quæ non facit fructum bonum excidetur. Talis Dominus cum in porticu Salomonis tumultuantem turbam contemplatus est, ementium & vendentium oues, boues, & columbas, cambientes pecunias, illos expulit diuino concitatus zelo, dum contemplatur auaritia Sacerdotum ista disponi, & Christus Dominus, qui decorus erat his, qui eum contemnebant, vtpote qui Rex cum esset, decorem induerat, & fortitudinem, libro tertio, capit. octauo, numero decimo.
Dan. 2. Lapillus enim Danielis, statuam auream pedes ferreos, & fictiles potentium confringebat, monsque effectus docebat electos, & vulnerabat principem Tyri, libro tertio, cap. sexto, num.
Cant. 1. octauo. Vnguentum effusum liniens, vngens, demulcens adolescentulas animas, ibidem numero secundo, vsque ad 5. Inueteratis autem peccatis animas vnguentum hoc non mulcet, sed ait:
Dan. 13. Inueteratè dierum malorum rectè venerunt in te peccata tua. Et sicut Ioannes lucerna huius Solis, qui tanta mansuetudine alloquebatur milites, & publicanos, in Sacerdotes, & Pharisæos acer reprehensor factus, aiebat: Genimina, seu progenies viperarum, quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira? Sic & Iesus ea quæ Sacerdotum dispositione gerebantur in templo, licet minora viderentur mala, forte alijs, quæ tunc in republica agebantur, maiori animaduersione digna cẽsebat, considerata Sacerdotum peccãtium & dignitate, & obligatione. Nugæ enim, ut aiebat Bernard. in ore sæcularium nugæ sunt, eædem autem in ore Sacerdotum eiiciuntur blasphemiæ. Sicut macula eadem in vili & pãnoso habitu vix cernitur, quæ multum deturpat purpuram, & byssum, deauratamque vestem; ita licèt peccata in se eadem sint, ratione subiecti efficiũtur grauiora, quæ Deus acrius punit, & difficilius tolerat, vel omnino renuit ferre, eusmodi hæc erant, quæ consilio Sacerdotum gerebantur in templo, quæ ipse acriter puniuit flagello facto per seipsum, qui cum per se ipsum hominibus benefacere disposuerit, punire regulariter voluit per interpositas creaturas. Deus vt misericordiam suam ostendat per semetipsum consolatur tristes, libro quarto, capit. nono, numero quarto, cap. decimo quarto, num. 2. Dicturque pater misericordiarum, non ultionum, lib. 4. nume. 14. Si quempiam contra leges aliquid facientem, ipsemet Rex euaginato ense puniret, graue illud fuisse crimen, & ex quo Rex maximè offenderetur arbitraremur rectè, cum subito absque ulla dilatione, nec commissa causa alteri, nec illius executione, ipse, qui mansuetissimus ab omnibus credebatur, eius extitisset punitor. Sic & in re hac crediderim Deum incarnatum in facto hoc grauiter offensum, quando qui in lege veteri, qui Deus vltionum dicebatur, & erat, per interpositas creaturas, quasi per tortores, aut carnifices se de hostibus vendicabat, hic per se ipsum vindictam de inimicis suis sumpsit. Peccauit Adam, & Angelum Deus misit, vt eum Paradiso pelleret, cum idem Dominus aduenisset prius, vt eum ad sanam mentem reduceret.

Vbi supra.

Simile.

Simile.

Aquæ

Digitized by Google

Gen. 6. Aquæ præcepit, vt mundum sceleribus contaminatum inundatione deleret, qui tamen ipse & iustum liberaturus venisset, & clausisset arcæ ostium à foris Dominus. Igni præcepit, vt Sodomitas comburet, & tamen cum Abraham de re hac egit, si forte remedium adhiberetur huic malo. Terræ mandauit, vt Dathan, & Abiron absorberet, sed ipse in ostio tabernaculi descendit in nube, ut Moysen, & Aarō & consolaretur, & à furore plebis erueret. Peccante Dauid, cum ipsi eligendam commisisset vindictam, & ille cō uenientius iudicaret, ut per manus Domini hæc ferretur, Angelum Deus misit, qui peccatum Regis vindicaret. Peccauerunt senes in Susannam, & suscitauit Dominus spiritum pueri iunioris, cui nomen Daniel, quo medio populus senes lapidaret. Hæc omnia Deꝰ his modis operabatur, vt per se ipsum misereretur, & per creaturas suas animaduerteret in delinquentes, quo eius innotesceret bonitas, vt quasi alienum faceret opus, & peregrinum ab eo, cui proprium est misereri semper & parcere, cum se de hostibus vindicaret: & tamen cum hæc eius fuerit semper propensio, quæ & in lege noua amplius esset manifestanda, dum manu propria, & flagello à se facto vendentes & emē tes expulit e templo, rei voluit grauitatem declarare, infami & vili seruorū punitione, & rigida: talia enim sunt Ecclesiasticorum peccata, etsi talia non videantur. Cum illi sint, de quibus rectè dicendum videtur, quod Iob Deus dixerat: Si habes brachium, sicut Deus, & si voce simili tonas. Circumda tibi decorem, in sublime erigere, & esto glorioſus, & speciosis induere vestibus. Decori enim in exemplo, sublimes in conuersatione, glorioſi in donis, & habitu sanctarum virtutum induantur, qui diuinam repręsentant potentiam, & voce simili tonant, vnde horum peccata maiora sunt cæteris, & grauius punienda. Peccata potentium, quibus alij prouocantur ad malum, acriter sunt punienda, libro tertio, capit. 15. num. 10. libro quarto, capit. 18. num. 21. 23. & 24. lib. 6. cap. 11. 12. 13. vsque ad 15. lib. 14. cap. 17. 15. Prælati, & Doctores, qui lucro intenti munia exercent sua, acriter taxātur, lib. 14. capit. 30. num. 6. Religioſi, quia maiora Dei beneficia receperunt, si mali sint, difficilius tolerantur, & acrius puniuntur, lib. 15. cap. 6. num. 8. Religioſis grauia sunt, quæ apud sæculares pro minimis habentur, ibidem numero 10. Sacerdotes, dum peccant, acrius cæteris puniuntur. libro 16. cap. 1. nume. 32. Sacerdotes reprobi acriter puniendi sunt, lib. quinto, cap. 12. num. 35. Ecclesiastici, si cadunt, difficilius surgunt, quam laici; lib. 14. capit. 16. nume. 7. Sacerdotum peccata maiora sunt, quam plebis grauiorique egent medicamine, vt sanentur, lib. 14. cap. 16. num. 8. 10. vsque ad 13. 17. 19. 20. & 24. lib. 16. cap. 1. nume. 18. 24. & 32. Sacerdotum, & Prælatorum peccata acrius puniuntur, quam plebis, lib. 14. cap. 16. num. 17. & 18. lib. 16 cap. 1. nu. 18. cap. 3. num. 5. Sacerdotibus grande imminet periculum, si aliena non corrigant, & maius, si propria contemnāt, lib. 14. cap. 16. num. 18. & 24. Præterea etiam factum hoc tam acriter reprehēdit Iesus, & vindicauit, in quo vix vllum, aut leue à multis crederetur peccatum, ab alijs autem egregie factum, vt populo venienti in templum ad manum essent sacrificia, quæ iussu Domini essent offerenda, quibus cultus diuinæ maiestati debitus exhiberetur. Vt intelligas peccata frequenter maiora, facilius execrari peccatores, quam alia, quę dum leuia, aut nulla credunt homines, vix aut considerant, aut dolent.

Gen. 19.

Num. 16.

2. Reg. 24.

Dan. 13.

Iob 40.

3

Ascendit Saul, vt pugnaret cōtra Amalec, dixitque illi Samuel: Demolire vniuersa eius, non parcas ei, sed interfice à viro vsq; ad mulierem, bouem, & ouē, camelum, & asinum. Perrexit Saul ad bellum, & Regem non interfecit, pepercitque optimis gregibus, & omnibus, quæ pulchra erant. Factum est autem verbum Domini ad Samuel dicens: Pœnitet me quod constituerim Saul Regem. Contristatusq. est Samuel, & clamauit ad Deum tota nocte.

1. Reg. 15.

Et

Digitized by Google

Et profectus obuiam Saul in Galgala inuenit eum offerentem holocaustum Domino de initijs prædarum, quę, attulerat ex Amalec. Indignatusque Propheta dixit: Proiecit te Dominus, ne sis Rex, tradidit regnum proximo tuo meliori te. Porro triũphator in Israel non parcet, & pœnitudine nõ flectetur, neque enim homo est, vt agat pœnitentiam eorum quę tibi dixit euẽtura. Certe tã acris Domini indignatio & subita, ideo accidit, quia leue, aut nullum credidit peccatum, quod patrarat, cum armẽtis pepercisset, vt Deo hostias offerret. Sic cõsiderandus est locus Oseæ 3. erũt filij Israel sine rege, sine ephod, & sine Sheraphin. sine ephod. i. sine cultu veri Dei, sine seraphin in quo intelligit cultum idolorum vbi docetur periculosiorem esse statum eorum qui grauia in se non vident scelera quibus conuertunt ad Deum. filijs quidem Israel tunc optimè erat, cum Deum verum religiosè colebant, male autem cũ declinabant ad idola, pessimè cum nec Deum adorabãt nec idola, cur pessimè? non quod tunc grauius offenderẽt, sed quod periculosus. nam cum idola habebant semper impietas illa vel nolẽtium animis obuersabatur cum idolatræ non erãt, offensas in quibus erant non videbant. Sic & Achab, quia ascendere voluit in Ramoth Galaat, dicente Michæa ne ascenderet, sagitta subito percussus interijt, cuius sanguinem canes lamberunt, disponente sic Deo, quia Prophetã audire noluit in re quæ parui videbatur momenti. Sic & hodie funiculo eiecit ementes & vendentes, & eorum culpã acriter improperauit, qui vix vllam crederent in cambienda pecunia propter sacrificia. Peccata enĩ illa, quæ præ se ferunt grauitatem multam, puniunt homines in se acriter, etiã dissimulãte Deo, vt Dauid accidit, qui homicidium, & adulterium tam rigidè vindicauit in se. Immo & Cain, licèt impius, & desperans, grauitatem fratricidij considerans aiebat: Ero vagus, & profugus in terra, & quicumque inuenerit me, occidet me. Et Iudas, qui in profundum venerat malorum, cũ proditionem aduerteret, tristitia multa prę occupatus, licèt illa secundum Deum nõ esset, dixit: Peccaui, tradens sanguinem iustũ. Flebit quidem femina adulterium, virgo stuprum, sceleratus homo homicidium, cum hęc crimina prę se ferant & turpitudinem multam, & grauitatẽ. At alia sunt subcutanea peccata, superbię, ambitionis, proprij amoris, & alia, quæ leuiora videntur, & difficilius cognoscuntur, quę etiamsi minora sint, atrius puniuntur à Deo. Peccatum, cum velut virtꝰ aspicitur, & creditur, tardius derelinquitur, lib. 4. cap. 30. num. 18. & 19. Peccata aliqua cum magna difficultate curantur, sicut in vulneribus corporum accidit, lib. 14. c. 7. num. 2. & 28. cap. nume. 1. 6. 8. 9. 11. 12. & 23 cap. 13. num. 5. 17. nume. 14. & 25. lib. 18. cap. 2. num. 7. Peccata parua fiũt magna, si superbia pondus adiecerit, lib. 14. cap. 9. nume. 4. vsque ad 6. Præterea Iesus tantum ostendit indignationem, in re quę non multum grauis videbatur, merito, quia non bene vtebantur eo loco, quem infinita misericordia sua acceperant ad tractandam commodius animæ salutem cum Deo. Audite, cum Deus loca signauit, & tempora, vt ipsi cultus exhiberetur, & homines temporibus statutis ad signata venirent loca, vt specialiori cura de rebus agerent animæ, id fecit, vt prouideret hominum imbecillitati Præcepit Dominus in Exodo Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septima autem die Sabbatum Domini Dei tui est, non facies opus in eo. Hoc enĩ morali præcepto Deus voluit, vt in omni lege, certum esset ac deputatum tempus, in quo homines vacarẽt Deo. Qm̃ ratio naturalis dictat, vt cuilibet rei, quæ necessaria est ad vitam, certum deputetur tempus, tempus ad edendum, dormiendum, &c. Cumque animæ salus tam sit hominis negotium, tamque necessarium, illi tempus signauit Deꝰ, signauit etiam & locum. Quoniam licèt homines spirituales, vbi constituãt oratorium, & locum, sit mens, in qua Deo vacẽt. Et Isaac meditatur in agro deambulans, & Hieronymus in squalenti

1. Reg. 31.

Gen. 4.

Matth. 27.

Exod. 20.

Gen. 24.

lẽti eremo Angelicam ducebat vitam, ſicut & multi alij loca ſyluarum incolẽ
Dan. 14. tes. Immo Daniel in lacu leonum, &
Iona. 2. Ionas in ventre piſcis, & tres pueri in
Dan. 3. fornace ignis ardentis, & Ezehiel iux-
Ezec. 3. ta fluuium Chobar in medio captiuo-
Iudith. 13. rum poſitus, & Iudith in papilione impij Holofernis, Eccleſiam & oratoriũ conſtruxerat. At imperfectione hominum factum eſt, vt Moyſes Domini
Exo. 25. iuſſu conſtrueret tabernaculum, quo populus confluebat, vt cum Deo de rebus ageret propriam ſalutem concernentibus. Labentibus annis permagnificum templum Salomonis ędificatum
3. Reg. 8. eſt, ad quod accederent Iudæi, vel ſi accedere non valerent, ad quod reſpicerent oraturi Deum, dum neceſſitatib⁹ preſſi indigerent remedio; erectæ Synagogę, vbi lex docebatur à Scribis, & populi confluebant, vt orationibus communibus iuuarentur homines. Locus ille Angelorum erat, & Archangelorũ, regia Dei, vbi ſicut in cœlo procidere̅t homines, & nihil niſi ſanctũ ſonarent. In tabernaculum Moyſi tantummodo Sacerdotes ingrediebantur, idque nudatis pedibus, nimiſque lotis, & cum maximo ſilẽtio, & veneratione: & hebdomada qua ingreſſuri erant, à vino, & ſicera ſe abſtinebant. Immo Iacob, cũ ſcalam contemplatus eſſet, per quam Angeli aſcendebant, & deſcendebant,
Gen. 33. ſtupens ac pauens dixit: Quam terribilis eſt locus iſte, &c. Vere Dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam, cumque id ego ignoraſſem, Deum, ſcilicet, hic ſpecialiter commorantem, dum id neſcirem, magnitudinem & ſanctitatem loci non conſideraui, &c. Cum ergo tẽplum ad vacandum Deo, & ad offerenda ei munera, & orandum eſſet adinuẽ
Pſalm. 28. tum, vt diceret Regius Vates: Afferte Domino filij Dei, &c. afferte Domino gloriam, & honorem: afferte Domino gloriam nomini eius. Adorate Dominum in atrio ſancto eius, &c. & in templo eius omnes dicent gloriã. Cum ergo hæc in templo gerenda eſſent, mens in cœlum eleuãda, vide quã recte huic accommodaretur fimi cambiorum tumultus, nummulariorum menſæ, balatus ouium, mugitus boũ, emptorum & venditorum negotia & contractus, cum in domibus ad negotiationem deputatis vix hæc fierent ſine crimine. Ideo tantopere indignatur Dominus aduerſus eos qui ſacris miſcebant profana, & ſacras violabant ædes. Nec id nouum. Cum enim Heliodorus ærarium expoliare volens in-
2. Mach. 3. greſſus eſſet templum, nec Sacerdotũ moueretur precibus, ne tantum patraret facinus, ſpiritus omnipotentis Dei magnam fecit ſuæ oſtenſionis euidentiam. Apparuerunt enim illi duo iuuenes, qui circumſteterunt eũ, & ex vtraque parte flagellabant ſine intermiſſione, multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circunfuſum rapuerunt, atque in ſella geſtatoria poſitum eiecerunt iam quidem fere mortuum. Cum ergo Ieſus videret, quæ gerebantur in templo indigna ſacris locis, zelo Dei corroſus funiculo facto, hãc patris iniuriam acriter vindicauit. Ex quibus id conſideret Chriſtianus, 4
quod cum Eccleſię noſtræ, templum Salomonis immenſum excedant, ſacrificia noſtra ſacrificijs Iudæorum ſint incomparabiliter potiora, altare noſtrum, in quo ſanguis Chriſti offertur, eorum altaria antecellat, ita & quæ à nobis exhibetur Eccleſijs irreuerentia maiori animaduerſione digna eſt, vbi altaria ſunt profanata, portæ exuſtæ, templa illicitis plena, & tamen nullus clamat: Ecce contriti ſunt inimici noſtri, aſcendamus nunc mundare ſancta, *2. Mac. 4.*
& renouare. Nec eſt, qui zelo Dei motus trucidet ſuper aram eos qui in templis luxurientur fœminas proſpectantes, & ſollicitantes, ne dicam maiora patrantes inter ſacra altaria. Vnde omnia miſere extremam intentant perditionem. Sal reliquit Dominus in terra, quo ſcelerati homines peccata execrantur, ſed ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? *1. Mach. 2.*
Ad nihilum valet vltra, niſi vt conculcetur ab hominibus. Cum adulter, aut fur, &c. veniam peccatorum ſuorum deſiderauerint, adibunt ſacra templa, vbi remedium inuenitur omni peccato efficax. *Matth. 5.*

Digitiz

ficax. At si in Ecclesia, quam ingreditur, maioribus implicatur peccatis, & vbi curari debuerat, ægrotat magis, & resina, quæ est in Galaat, & medicus non obducunt cicatricem filiæ populi mei, postulet iustus capiti aquam, & oculis fontem lacrymarum, vt ploret interfectos filiæ populi sui, qui medicinis obierunt, quibus sanari debuissent. Vnde cum verbis asperis & flagello, horum dementiam & malum cohibere voluisset Iesus, non effecit, cum iterum eos inuenerit peiores effectos, qui domum patris non domum negociationis tantum, sed & speluncam latronum fecissent. Ecclesia modo, vt priuata domus est, temporibus autem priscis ipsæ domus velut Ecclesiæ erant, li. 5. cap. 2. nu. 3. 7. & 8. Ecclesias multi adeunt fœminas visuri, num. 4. & 8. Ecclesiarum ritus acriter taxabant Sancti, num. 6. vsque ad 8. Ecclesijs reuerentia exhibenda est multis de cautis, ibidem nu 10. vsque ad 12. Olim quidem posteaquam Gedeon Madianitas vicisset, in signum gratitudinis Deo offerre voluit sacrificium, & ad id donaria postulauit à populo, nec voluit in Silo, qui locus erat constitutus à Deo ad sacrificia peragenda id facere, sed in Ephrain loco, vbi ille habitabat, illa perfecit, vbi populus à Deo recessit, quod factum est Gedeoni & omni domui eius in ruinam, quia alium eligens locum honorem non detulit Silo. Factum est illi in ruinam, qualem timere debent Christiani, in templo idolis immolantes, & non Deo, dum eo abutuntur ad propriam perditionem. In introitu portæ templi statutum vidit Ezechiel idolum zeli, quo Deum ad iracundiam prouocabant. Sic dum auaritiæ studebatur, in introitu templi erant mensæ, oues, & boues, quæ idolorum seruitus erant. Ideo Iesus indignatus est, quia zelus domus Dei comederat eum. Populus autem quæ inde orirentur damna, aut quæ in his reperirentur mala, non perspiciebat, his assuetus, & quia templum non viderat, quando his carens solum hominum saluti consecratum erat, & quando veritatem, qua coleretur olim ibi Deus, non perspexerant. In libro primo Eldræ, quando reædificatum fuerat celebre templum Salomonis, concinebant multi in hymnis, & confessione Domino, eo quod fundatum esset templum Domini. Plurimi etiam de Sacerdotibus & Leuitis; & Principes patrum, & semores, qui viderãt templum prius, cum fundatum esset & hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna, & multi vociferantes in lætitia eleuabant vocem: commistim populus vociferabatur, alij flentes, dum recordarentur eorum, quæ in magnificentissimo Salomonis templo viderant, alij, qui hæc non viderant, læti magnificabant templum à Zorobabel constructum. Sic & nobis accidet, quia non consideramus, nec vidimus sanctitatem, tremorem, &c. quo olim templa interierant Christiani: gaudemus cum Ecclesiarum consideramus dignitatem, Sacerdotes sacris indutos vestibus, altaribus astantes cernimus, sanctas audimus conciones, miramur sacrarum ædium maiestatem, & lætamur tales accepisse à Deo ad salutem animarum pertractandam. Flerent autem vberrime antiqui patres, si nostris interessent sacrificijs, orationibus, concionibus, vtpote qui vidissent qua animorum veritate hæc suis temporibus fierent, & quanta relaxatione, mentium distractione, animorum frigiditate à fidelibus nunc peraguntur. In terra Sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Dei.

Hier. 8. & 9.

Matth. 21.

Iudic. 8.

Iudic. 8.

Ezech. 8.

1. Esdræ 3.

Esa. 26.

5 *Cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo.* In quibus verbis id considerandum est, non solum quod peccata etiam in hoc sæculo acriter puniuntur à Deo, libro 14. capitulo duodecimo, numero decimoquarto, 16. vsque ad 18. 20. & 22. sed etiam quod zelo plenum se debet ostendere Sacerdos, cum populum in faciem reprehendit. Sic in Exodo cum mitissimus esse Moyses, audito peccato populi, tabulas legis proiecit, & fregit. Partes agit optimi ducis. Apud Deum instantissime orat, sed coram

Exod. 32.

ram peccatoribus ſæuit, & acerrime arguit, ut oſtendat Prælatum, dum orat pro peccatore, mitem ſe oſtendere, ſed zelo plenum, dum eum in faciem reprehendit. Prælatus botrus cypri dicitur, quia quem curare non poteſt manſuetudine, curare debet increpatione, libro decimoquarto, capit. 29. nume. 34. Prælati ſint contra Principes fortes, quando id iudicauerint expedire, libro decimo quarto, capit. 31. numero decimo, libro 16. capit. ſecundo, numero primo, & ſecundo, cap. tertio, numero ſeptimo. In Prælatis regat diſciplinam vigor manſuetudinem, & hæc ornet rigorem, libro 14. capit. 31. numero vndecimo, vſque ad 13. 29. & 30. Prædicatores per boues, & leones deſignantur, quia & boum manſuetudinem, & iram leonum debent habere, libro decimo quarto, capitu. vigeſimo nono, nume. 31. *Fecit Ieſus flagellum*, non ferebat, noſtra namque peccata pœnam accerſunt, & noſtris veluti pra uis operibus infernus accenditur. Peccatis veſtris venundati eſtis, &c. & in ſceleribus dimiſi matrem veſtram, quia veni, & non erat vir, vocaui, & non erat, qui audiret. Ac ſi diceret. Si venditi eſtis diabolo, propter peccata veſtra venditi eſtis, & propter ſcelera adulteram matrem veſtram Synagogam vltra tenere non potui, ſed mundi voluptatibus irretitam abire permiſi, veni enim humanum corpus aſſumens, ut ait Hieronym. & non erat in vobis homo, quia omnes, beſtiarum imagines ſumpſerant, & non erat uir, qui ſe viriliter tot peccatis opponeret. Si iſta peccata non eſſent, nequaquam vendidiſſem; vendi autem, quia vocaui, & non erat, qui aduerteret. Deus quaſi inuitus, & dolens cogitur peccatores damnare, ac ſi id contra propriam eſſet naturam & inclinationem, libro quarto, capitu. ſeptimo, numero ſexto, 13. vſque ad 15. & 17. capitu. octauo, numero ſexto, & nono, & decimo, cap. nono, numero ſecundo, tertio, 10. & 14. cap. 11. num. nono, cap. duodecimo, num. 1. 4. 5. 10. & 14. lib. 6. cap. 11. num. 8. Deũ mitem in ferarum rabiem conuertunt peccatores, libro quarto, cap. 18. numero 20. *Fecit flagellum*, multi enim quia Dei uocantis vocem audire nolunt, flagellis uocantur. Abſalon vocauit Ioab, ſed cum pergere diſtuliſſet, agrum eius vicinum Abſalon incendio uaſtare iuſſit, qua re cognita, feſtinus ad Abſalon venit. Sic Deus, eos qui negligunt eum audire, flagellis vocat. Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius, quaſi dicat, quia in proſperitate poſitus meam virtutum paupertatem non videram, & peccati miſeriam, cum Deus indignatus me virga flagelli ſui percutit, tunc video. Chriſtus eſt virga his qui egent flagello; flos his, qui iam ſunt correcti, libro tertio, capit. ſexto, numero ſexto, capit. nono, numero terio, & decimo quarto, capitu. decimo, numero 89. libro quarto, capitu. 24. numero decimo quinto, libro 18. cap. decimo, numero 28. Flagella temporaliter exhibita peccatoribus, miſericordiæ Dei ſunt, libro ſecundo, cap. decimo, numero 13. & 29. libro quarto, cap. decimo, numero tertio, lib. ſexto, cap. nono, numero 30. cap. 10. num. 15. 16. 22. vſque ad 24. 27. vſque ad vigeſimum nonum. Flagella temporalia ad conuerſionem peccatoris ordinat Deus, lib. ſecundo, cap. vndecimo, num. 20. 29. & 30. libro tertio, capit. decimo quinto, numero vndecimo, libro quarto, cap. 6. numero quarto, cap. 10. num. 1. vſque ad 3. & 6. capitu. duodecimo, numero quinto. 12. 23. & 24. cap. vigeſimo tertio, numero tertio, & nono, libro ſexto, cap. nono, num. 22. vſque ad 25. 27. 28. & 33. capit. decimo, num. 7. 8. 10. 13. 15. vſque ad 17. 20. vſque ad 24. 27. 29. 30. & 35. Flagella in ſacris literis ſanctificationes vocantur, quia homines ſanctificant, libro ſexto, capitulo nono, numero ſecundo. Amos 3. tantummodo uos cognoui ex omnibus cognationibus terræ. Sic me gerens cum reliquis ac ſi eos nec creaſſem nec agnouiſſem tantum gratiæ largitus ſum vobis ut uos ſolos nouiſſe videar reliquos quaſi alienos ignoraſſe. idcirco viſitabo ſuper vos

Eſa. 50. — *2. Reg. 14.* — *Treu. 3.*

iniquitates

iniquitates vestras, vel quia maiori digni estis animaduersione Eze. 9. à Sanctuario meo incipite. 1. Pet. 4. tempus est vt iudicium à domo Dei incipiat, idque ex misericordia facio. q.d. pater sum de interitu vestro doleo non possum pati ita vos à me abalienari re ducam ad me supplicijs quos benignitate non potui. Congrue autē flagello e funiculis facto deturbauit. eos. Quid enim aliud sunt peccata, nisi funiculi, quibus peccator constringitur? Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Qui ergo peccatum peccato addit, iam funiculos auget, & prolongat, quibus tandem eijcitur de templo. Peccata nostra optime dicuntur funiculi vanitatis, lib. 14. capit. 13. numero tertio, & quinto. Conuenienter autem dicit Euangelista, quod *fecit quasi flagellum de funiculis*, quoniam tribulationes huius vitę, quasi flagellum tantum
2. Cor 6 sunt, dicente Paulo: Quasi tristes, semper autem gaudentes, quasi egentes multos autem locupletantes, quasi nihil habentes & omnia possidētes, quasi morientes & ecce viuimus. *Quasi flagellum*, quia omnia huius temporis supplicia perexigua sunt 2. Paral. 34. id circo stillabit furor meus super locū istū stillare enim est tam verbis comminare quam punire sed leuiter si cum eis supplicijs conferantur, quæ in futuro sęculo manent peccatores. q.d. hæ stillæ sunt postea vehemens imber & procella venient quod colligo ex Iob 26. & cum vix paruam stillam Sermones eius audierimus quis poterat tonitruū magnitudinis illius intueri? Quasi flagellum, quia vt dicebamus illud ad salutem nostram ordinat, & grauissima ira cum peccata hominum id merētur, a flagellis abstinet, vnde aiebat Augu. Hic seca, hic vre, hic non parcas, vt in æternum parcas. Amicorum vox est: Vbi est zelus tuus, & fortitudo tua, & multitudo viscerum tuorum? Super me continuerunt se, sensus Hierony.
Esa. 63. Vbi est zelus tuus, quia peccauimus, & nos odire cępisti, recessit a nobis zelus tuus, recedente verò zelo, recedit & fortitudo Dei, & paternorum viscerum affectus. Tu enim es pater noster, qui filios corripere debes. Hunc zelum Domini explicuit Esaias dicens: Vidit quia non est qui sibi occurrat, & salnauit sibi brachium suum, & iustitia eius confirmauit eum, indutus est iustitia ut lorica, & galea salutis in capite eius, & indutus est vestimentis vltionis, & coopertus est pallio zeli: *& sic vendentes eiecit de templo*, vt emendaret. Deū nec irasci peccātibus, nec punire ira est eius ingens, punitio autem à misericordia eius oritur, lib. quarto, capit. quinto, per totum capit. 26. numero tertio. Deum peccatores non zelare, ira est grandis, lib. quarto, capit. quinto, numero 1. vsque ad 3. 5. 16. 17. 19. 26. & 39. Flagellant Deus vt pater filium, libro quarto, cap. sexto, numero primo, vsque ad 5. 14. 15. & 17. capit. septimo, numero 24. capit. 12. numero 15. libro sexto, capit. decimo, numero 15. 16. & 28. Flagella Dei, viri sancti optabant valde, libro quarto, capit. duodecimo, numero 21. & 22. lib. sexto, cap. 9. nu. 3. capit. 11. nume. 2. 9. vsque ad vndecimum. & vigesimum sextum. Flagella suspendit Deus malis, in proprium malum, lib. 4. cap. octauo, num. vigesimo secundo, cap. duodecimo. nume. vigesimo quinto. *Esa. 19.*

6 *Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei domum negotiationis.* Domus Dei Ecclesia, domus est negotiationis. Hieremias: Circuite vias Hierusalem, & videte si inueniatis virum, qui faciat iustitiam, &c. a minore vsque ad maiorem omnes studēt auaritiæ. Quis enim enarrare pōt quantis technis, fraudibus, vulgus Christianorum sese mutuo defraudant? Quis nobiliū, & Principum, iudicium, scribarum, legis peritorum fraudes ad exhauriēdas pauperum fortunas uel numerare posset? Ideo excluduntur a templo. Oseas: *Hiere. 2. 6.* *Osea. 9.* Propter multitudinem adinuētionum tuarum eijciam te de domo mea. Propter multitudinem impietatum illorum expelle eos, quoniam irritauerunt te Domine. *Psal. 5.*

Zelus domus tuæ comedit me. Verba sunt Dauid, quibus id voluit significare,

tare, quia inimicis meis occasionem dedit me absumendi, eo quod acriter eorum scelera insectabar, vel potius quia charitatis igne veluti decoctum est ardentissimum studium gloriæ domus tuæ, tamquam ignis quidam intra præcordia conclusus vsit, torsit, & consumpsit animum meum ferētem molestissimè neglectum, & inhonorationem domus tuæ. Zelus est feruor quidam, seu interna affectio ex amore procedens, per quem homo conatur ea excludere, quæ diuino honori, vel proximorum contrariantur saluti. Hoc zelo mi
Exod. 32. Num. 25. 3. Reg. 18. tissimus Moyses correptus est in Exodo in trucidādis idololatris, & Phinees in Numeris, & Helias 3. Reg. 18. in occidendis Prophetis Baal. Sancti nimio zelo mouebantur in bonum proximorum, lib. primo, capit. decimo quarto, num. 16. & 17.

7 *Responderunt ei Iudæi: Quod signum ostendis nobis quia hæc facis?* Zelu eius improbare non potuerunt, nec negare non decere domum Dei fieri domum negociationis, sed signum auctoritatis exhiberi postulant, quasi dicant. Si hæc facis propria auctoritate, temeritas est, si diuina, profer signum aliquod, vt credamus tibi. Hoc enim antiquum malum est in peccatoribus, quod dum calumniari non valent quædam gesta iustorum, ad alia calumnianda aspirant. Sicut & Christo Domino dicere consueuerant: De bono opere non lapida-
Ioan. 10. mus te, sed de blasphemia. Mali quia sine causa odiunt iustos, modo vnam; iam aliam fingunt lib. 9. capit. 20. numero 3.

2 *Quadraginta sex annis ædificatum est templum hoc, &c.* Primum templum à Salomone constructum consummatum fuit intra annos septem. Secundum sub Zorobabel 46. annis. Non quod tot annis continue Iudæi hoc templum ædificauerunt, sed puta à tempore, quo cœperunt, vsque ad templi consummationem tot fluxerunt anni. Nam intermedio tempore aliquādiu ab incepta ædificatione cessatum est, propter impedimenta gentium vicinarum, & Regis prohibitionem. Cœpta est autem templi ædificatio anno primo Cyri, consummata verò sexto anno Darij Longimani, vt dicitur 1. Esdræ 6. & hi sunt quadraginta sex anni paulo amplius. Nam Cyrus viginti annis imperauit, & paulo plus, & post hunc Assuerus etiam viginti annis, ac deinde Darius, cuius sexto anno templum fuit consummatum, vel, quod probabilius credo, ab hominibus id dictū fuit qui temporum rationem non tenebant cum 23. annis ædificium sit finitum vt constat ex Orige. in Ioan. ex Lyrano & alijs.

Ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis, &c. vsque ad illa verba: *Ipse enim sciebat quid esset in homine.* 9
Augustt. Cyrillus, & Chrysosto. intelligunt hos habuisse adhuc fidem imperfectam, atque ob id Christum non credidisse eis altiora mysteria suæ doctrinæ, vtpote adhuc rudibus, & inidoneis. Vel secundum Caietanum non fidebat se illis, cuius cor nouerat male ipsi Domino affectum, etiamsi Pharisæi nondum factis prodidissent, ipse autem nouerat sanum pectus non habere. *Ipse sciebat quid esset in homine*, quia
Iob 26. nuda ei sunt omnia: Nudus est infernus coram eo, & nullum est operimentum perditioni. Et Ecclesiast. Oculi
Psal. 10. Domini lucidiores Sole, profundum abyssi & hominum corda prospiciunt. Frustra sub ouina pelle lupus abscondi tur. Sciēs hoc, nemo excusat peccata, & nemo diffidat, ipse enim nouit figmentum nostrum: sic dixit Deus Abrahæ Gen. 17. ambula coram me. i. caute incede quasi me semper præsentem habent sic Ezechias dicit memento quomodo ambulauerim coram te. Hæc Oleast. in Hebraismis. Deus scrutatur corda, & renes iustorum videns cogitationes, & delectationes eorum, libro 3. capit. vigesimo sexto, numero tertio. Deo cuncta sunt præsentia, estque vtilissimum id semper considerare, libro quarto, capit. 13. per totum, libro 17. capitu. 3. num. 4.

FERIA

FERIA TERTIA
Post Dominicam Quartam in Quadrageſima.

EVANGELIVM.

Jam die feſto mediante aſcendit Ieſus in templum & docebat. Ioan. 7.

1 *Fer. 3. poſt Domi. 4. in Quadrag.*

DOMINVS Ieſus, cum in Sabbato ſanaſſet miſerum paralyticum iacentem in lectulo, qui triginta & octo annos habuerat in infirmitate ſua, ingens Iudæorum incurrit odium, quorum indignationem vt effugeret, & daret locum iræ, in Galilęam ſeceſſit, vbi tantam hominum multitudinem quinque panibus hordeaceis pauit, quo patrato miraculo, venit in templum, iniuriarum quas acceperat oblit', vbi docuit multa & amore, & timore plena quibus eis & ſuadere voluit fidem in eum, eoſque ad diligendum ipſum excitare & verbis & factis, cum tanta ad id exhibuiſſet media, tamque potentia, horum omnium finis is fuit, quod voluerunt eum apprehendere, vt occiderent. In quibus id conſiderandum eſt, quod peccatis implicati homines ad tantum deueniunt malum, vt tamquam malleatoris incus percuſſionibus attriti, vehementius indurentur, vt vix vlla ſit ſpes deſerendi ſtatum miſerandum, in quo ſunt, quem peccatores, dęmone obcęcante animas eorum, non agnoſcunt.

Ioan. 5.

Iob 41.

Simile.

Qui nimio ære alieno detinentur, vexanturque a creditoribus, carceribus traduntur, executionique ſua bona mandantur, qui modo propter vnum debitum in carcerem mittuntur, iam propter aliud, dilapidantur potius quam vendantur propria bona, vix comedere valent aut dormire, ſi ianuam pulſauerit quis, creditorem putant, aut iudicis executorem, qui venit, vt eos capiat.

Id continuo in animo verſant, qua ratione tantam euadere miſeriam poſſint. Et ſi quidem debitis exoluendis inhabiles ſe repererint, propria deſerũt bona, quibus maxime delectabantur, propriam patriam, dilectam vxorem, filios, amicos, conſanguineos, & mare nauigant periculis plenum, vel ſignum dant militiæ, illam pro minori malo reputantes, quam domeſticum pati bellum & internum, dum debitis ſe oneratos cernunt. At homines, qui decem millium talentorum debitores Deo facti ſunt peccando, in tanta pace & ſecuritate degunt, vt ocio, & ſomno dediti nihil minus curent, quã modum quo debita ſoluere poſſint, nõ credentes propter illos ſcriptum eſſe: Eſto conſentiens aduerſario tuo cito, dum es in via, ne forte tradat te iudici, & iudex exactori, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas nouiſſimum quadrantem.

Luc. 12. & Matth. 5.

Flebat acerrime Michas, eo quod quinque viri de tribu Dan tuliſſent de domo eius conflatile & idolum, & poſt ipſos currebat clamans, qui cum reſpexiſſent dixerunt ad Micham: Quid tibi eſt?

Iudic. 18.

Cur clamas? Qui reſpondit: Deos meos, quos mihi feci, tuliſtis, & dicitis: Quid tibi eſt? Hominem qui Deos colit & amiſit interrogatis cur clamet, & ploret? Homini cuiuis cordato hæc iuſti fletus cauſa eſt. Deos ſibi ille fecerat, & conflans aurum, au argentum alios continuo facere potuiſſet loco eorum, qui fuerant ablati, & tamen lacrymabatur acerrime, & non dolet homo veri Dei amiſſionem, a quo innumera in hominem deriuãtur bona, innumeraq. pro eius abſentia veniunt mala, nec id ſolum, ſed dum hæc ignorat homo mala, nouis ſemper grauibuſq. peccatis ſe tradit? Sicut notauit Hiero. ĩ caput quartũ epiſtolę ad Epheſios, ubi dum Paulus gentium nararet peccata, ait: Qui ſemetipſos tradiderũ impudicitiæ in operationem immunditiæ omnis, in auaritiam. Ac ſi diceret: Vtinam peccaſſe ſufficeret, & vel

Hieron. ad Epheſ. 4.

Digitized by Google

ſero pœniterent, & damnarent vitia, in quibus iugiter inhiarunt, eſſet remediũ reſipiſcere poſt errorem; nunc verò deſperantes, & ſe in ritum irrationabilium beſtiarum, cœno, voraginique mergentes, tradiderunt impudicitiæ, operantes quidquid corpus voluit, mens deſiderauit, libido ſuggeſſit, & illud omne operati ſunt in auaritia, dum numquam luxuriando ſatiantur, nec eorum voluptas habet terminum.

Simile. Quoniam ſicut auarus, quo pluribus abundauerit diuitijs, ampliores deſiderat, nec habitis vſquam ſatiatur, ſic & hi, dum ſemper peccant, amplius peccare deſiderant. Horum autem malorum radicem dixit Paulus: Habere tenebris obſcuratum intellectum, & ambulare in vanitate ſenſus ſui. Vbi noſtra lectio habet: Qui deſperantes ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ, Græca habet: Indolentes, ſiue indolorios. Hi ſunt, qui poſtquam peccauerint, non dolent, qui non ſentientes ruinam ſuam feruntur in peccata, & gloriantur in eis, quaſi egregium aliquid fuerint operati. Vnde concludit: Deponite uos ſecundum priſtinam conuerſationem ueterem hominem, qui corrumpitur ſecundum deſideria erroris, qui quia in deſiderijs erroris indefinenter uerſatur, & numquam ceſſat à uitio, non corruptus dicitur, ſed corrumpi, quod per ſingulos dies, horas, & momenta corrumpitur, & uiolatur. Hactenus Hieronymus.

Simile. Obiecro ut dicatis mihi, ſi quis in carcere ſuſpendio damnatus iam eſt, cui iam ſententia iudicis innotuit, quo metu, quo angore, die, noctuque concutitur, qui inſenſibilis omnino non eſt? Si monachus aut clericus carcerem fuerit ingreſſus, pallore defunctus apparet, dum arbitratur, quod inſtante morte ad confeſſionem eius audiendam uenit, ſi carnificem uiderit, uelut mente alienus corruit. Si fragorem audierit, hæret, dum inſtantem conſiderat mortem. Si bucellam acceperit, ne fame pereat, adhæret cibus faucibus, nec glutire illum ualet. Si ridentem aut ludentem quempiam uiderit, angitur, & uiuens per ſingula moritur inſtantia. Qui ergo fieri poteſt, ut tu, qui fidei lumine inſtructus credis, te ſecundum præſentem iuſtitiam, ad æterna ſupplicia damnatum, & quod reſpiratione ceſſante qui duxeras in bonis (ſi bona illa dicenda ſunt, quibus ſceleratí homines uacant) dies tuos, in puncto temporis ad inferna deſcendes. Quomodo ergo qui hæc firmiter credis, huius tantæ rei metu adeo non commoueris, ut etiam ludas, rideas, dormias ſecurus, ut Ionas in profundo mari undis terribilibus quaſſatus, & dicas: Vulnerauerunt me, & non dolui, traxerunt me, & ego non ſenſi, quando euigilabo & rurſum uina reperiam? Vtique dormiens in medio mari, & ſimilis effectus ſopito gubernatori, amiſſo clauo, in pace uiuis non conſiderans inter te & infernum ſolam hanc uitam mediare, quæ telis aranearum fragilior eſt. Tanta eſt huius tyranni potentia, ut quam plenè occupauerit animam, inhabilem fere reddat ad quærẽdum remedium. His accidit aiebat Chryſoſto. quod homini, qui nouum induit ueſtimentum, illudque egregium, quod cum primum maculauerit, anxius eſt, ut maculam, etſi parua ſit, extrahat, at ſucceſſu temporis dum maculis plena eſt ueſtis, nec de his mundandis ſollicitus eſt, nec curat an nouas admittat ſedens, qui innumeris iam plenus eſt: Accommodatam ſane exemplum & certum, etſi uulgare illud ſit, quo hominum ſtoliditas, & negligentia colligitur, cum in multa, & grauia merit peccata. Et ita arbitror, quod cum dæmon, has tantas uires ſuas perſpectas habeat, concionibus noſtris uelut ridens aſſiſtit, dum concionatores uidet diruptis lateribus uociferari, raucis faucibus clamantes, nullumque non mouere lapidem, ut auditorum pectora concutiant, quæ tamen illi ferreis, atque adamantinis ſeris obtuſa tenet, ſic enim typice de illo ſcriptum eſt: Ipſe de Regibus triumphauit, & Tyrãni ridiculi

Iob 21.

Ionæ 1.

Prouer. 23.

Chryſoſt.

Simile.

Abach 1.

Digitized by Google

eius erunt,& ipſe ſuper omnem munitionem ridebit, & comportabit aggerem,& capiet eam. Quippe fortitudinis ſuæ,& infirmitatis noſtræ conſcius ridet,clamores noſtros & gladium ſpiritus(quod eſt verbum Dei,) quo illũ deturbare a regno ſuo nitamur, cum longa experientia didicerit,quam leue ei negotium hi prædicatorum conatus & labores exhibere ſoleant.

Hebr.4.

Tren. ult. Et ita tyrannus hic ceruicibus noſtris minatur, laſſiſque non dat requiem, vt nec caput in cœlum valeant vix erigere ſicut adnotauit Hieron.in cap.6. Eſaiæ enarrans illa verba. In anno,quo mortuus eſt Ozias,vidi Dominum ſedentem,&c.ſic habet: Quãdiu Rex iſte leproſus vixit, qui Sacerdotale officium ſibi voluit vſurpare, Dñm ſedentem Eſaias non vidit. Idem in Exodo,dum Pharao vixit, populus Iſràel preſſus nõ ſuſpirauit ad Dominũ, ſed illo defuncto ſuſpirauerunt filij Iſrael,& aſcendit clamor eorũ ad Deũ. Si enim nuda contemplanda eſſet hiſtoria, ipſo viuente ad Deum clamare debuiſſent,eoque deficiente,reſpirare, dum tyranno rege deficiente,moderãdi eſſent eorum labores. Ezechiel quo que prophetante, interijt Phaltras filius Banaiæ, & poſt peſſimi ducis interitum: Cecidit (inquit)ſuper faciem meam, & clamaui voce magna: Heu mihi,heu mihi,Adonai Domine, conſumatione tu facis reliquiarum Iſrael? In quibus locis in Ozia, Pharaone, & Phaltra,intelligens dæmones, videbis quo modo illis viuentibus nullus noſtrum videat cum Eſaia, nec ſuſpiret cum filijs Iſrael nec propriam agnoſcens miſeriam corruat cum Ezechiele. Hęc Hieron. Diabolus comedit robur animæ, quod non ſentiunt mali, lib.quarto,cap.30.num.tertio. Diabolus vir,de quo dicitur in Eſaia,quod cõturbauit terram,concuſſit regna, & poſuit orbem deſertum, lib.quarto, c.33. num.13.& quarto, cap.34.nume.primo,capit.35.numero vndecimo. Diabolus innumeris bonis priuat animã, quam poſſidet,libro quarto, capit.33. numero quinto,capit.37. numero nono. Diabolo in nobis regnante miſericordiæ Dei ceſſant,libro quarto, capit.37.numero nono,libro 15.capit.1. numero quinto,Peccatoris ſtatus miſerandus,lib.14.cap.17.per totum explicatur,& in multis alijs locis. Peccator in rete mittit pedes, ne facile egrediatur,lib.ſecundo,cap.18.num.21.vſque ad 23. Peccatores aliqui obliuionis Dei frigore obriguerunt, vt ad Deum reſpirare vix valeant, lib.tertio, capit.4. numero 8.libro 14.capit.ſeptimo, numero 17. Obſtinati enim hi difficulter ad Deum redeunt,lib.quarto,capit. 19.num.13.lib.14.cap.ſexto,num.18. cap.7. num.2.8.12. & 17.cap. octauo, num. 6. & 7.Peccator luctatur contra miſericordiam Dei,& ideo perit, libro quarto,cap.ſeptimo, nume.6.Peccator fit tanto ſecurior,quanto peior, libr.4. cap.18.num.14.capit.31. numero 39. Peccatores in auaritia peccant, quia numquam luxuriando ſatiantur,lib.6. cap.primo, num.5.lib.14.cap.ſeptimo, num. 19. Peccatores aliqui de profundis clamant ad Deum,alij in profundis malorum contemnunt Deum, lib.14. cap.8.num.27. & 28.cap.17.num.6.c. 18.num.decimo quinto. Peccatorũ miſeriæ deſcribuntur,dum dicuntur vertere ſcapulam Deo,aggrauare aurem, obturare cor,lib.decimo quarto, c.17. num.18.& 20.

Hieronym.in epi.ad Da.

Eſa.6.

Exod.2.

Ezc.11.

Iam die feſto mediante aſcendit Ieſus in templum, & docebat. Feſtum Scenophegiæ celebrabant tunc Iudæi, ſeu Tabernaculorum, quod in memoriam tabernaculorum.in quibus patres eorum habitauerant in deſerto tot annis peregrinantes,gerebatur ſingulis annis. Cumque iam præcepta hæc cæremonialia in lege noua ſint abolita,feſta hæc a viris Chriſtianis ſpiritualiter celebranda docuerunt Sãcti in hunc modum, quod feſtiuitatem Sabbati Iudæorum ſpiritualiter celebrat Chriſtianus, quando nihil mundanum gerit,&c.libro ſexto,cap.2.numero quinto,uſque ad 7.12.13.15. Feſtiuitatem Neomeniæ,id eſt,nouę Lunæ,qui coniungitur Chriſto & veterẽ hominem proiecit, numero 7.& 8. Feſtiuitatem

3

Exo.23.

Digitized by Google

ſtiuitatem Paſchæ, in qua edebatur agnus, & azimorum, qui exterminat fermentum malitiæ ab anima ſua, & paſcitur corpore, & ſanguine Chriſti, num. 8, & 9. Feſtiuitatem nouorũ agit Chriſtianus, qui in ſpiritu ſeminat, vt de ſpiritu metat vitam æternam, num. 9. Feſtiuitatem memoriæ Tubarum agit, qui in lege Domini meditatur die, ac nocte, numero decimo. Feſtiuitatem Scenophegię ille celebrat, qui in tabernaculis habitat futuram inquirens ciuitatem, num. 10. 16. & 17. *Hoc feſto mediante*, hoc eſt, quarta die feſtiuitatis, nec antea aſcendere voluit, manſuetudinis, & modeſtiæ exemplum nobis præbens, dum noluit liuorem Phariſæorum, nihil præter occaſionem occidendi captantium, magis ſua præſentia in principio exhibita, prouocare.

Quod vero poſtea prodijt, id fuit, quia ſciebat aliquos ſua doctrina profuturos ad ſalutem, atque vt oſtenderet ſe ſaluti hominum, & gloriæ paternæ adeo cupidum fuiſſe, vt ob eam non metueret aliquam hominum vim. Nõ enim tantum tribuendum erat quorũdam peruerſitati, vt ſimplicibus in totum Euangelica doctrina ſubtraheretur. Aſcendens etiam oſtendere voluit ad conſolationem noſtram, quod nec mali homines, nec dæmones ipſi quidquam contra ipſum aut homines pios poſſent, niſi quantum eis à Deo permittitur, cuius licentia cuncta geruntur in terra: Nonne duo paſſeres aſſe veneunt, & nullus eorum cadit in terrã ſine patre veſtro? Sed & capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt. Dei prouidentia ſpecialis eſt in Sanctos, libro 2. cap. 13. num. 34. lib. quarto, cap. tertio, num. 1. 3. 5. vſque ad 7. 9. 10. 12. 14. 15. 17. 19. vſque ad 22. & 26. cap. decimo ſexto, numero primo, capit. vigeſimo quarto, num. primo. Deus protector eſt eorum, qui ambulant arctam viam, aliorum protector mammona eſt, lib. quarto, cap. tertio, num. 2. 4. 11. 15. 17. vſque ad 22. & 26. Deus refugium, & virtus alia extra ipſum, refugium in quibus non eſt virtus, lib. quarto, capi. 16. num. 12. & 13. Deus ſtans a dextris pauperis ſaluam facit à perſequentibus animam eius, lib. quarto, cap. 19. num. 10. Vnde licèt furibundos declinaſſet Phariſæos in Galilæam iens, reuerſus non timuit Ieſus cuius ſanctiſſimæ animæ inſperabiliter aſtabat Deus, vt illi nocere nullus poſſet. Homo iuſtus recte quidem facit, cum dat locum iræ & alienæ & propriæ, recedens, ne viſo eo irritentur amplius, ſicut fugit Moyſes ab Aegypto in Aethiopiam irato Pharaone, peregrinatus eſt Iacob apud Laban conſilio Rebeccæ, donec ira Eſau fratris ſui quieſceret, peregrinatus eſt Dauid apud Philiſtęos conſilio Domini, vt iracundum Saulẽ declinaret. Qui tamen omnes reuerſi ſunt ad propria; & Moyſen in Aegypto tutat⁹ eſt De⁹, Iacob inter odium Eſau, & Dauid lędere non potuit potẽtiſſimus & inimiciſſimus Rex, illi, cui Deus aſtabat. Itaque declina, qui iuſtus es iram fratris, & ſi redire ad ipſum expediens iudicaueris, certus eſto, quod qui habitat in adiutorio altiſſimi, in protectione Dei cœli commorabitur, qui dicit Deo: Suſceptor meus es tu, & refugium meũ De⁹ meus, quoniam ipſe liberabit me de laqueo venantium, ita ut cõprehendere me non valeant dæmones venatores, immo nec verbum proferre aſperum. Ab inimicis corpore recedere expedit, ſi eis prodeſſe non poſſumus, lib. primo, cap. 12. num. 51. cap. decimo quarto, num. 34. At redeuntes ipſos beneficijs mãſueſcere debemus exemplo Domini, lib. primo, cap. 12. numero 12. vſque ad 18. 35. 43. 52. & 57. lib. 9. capit. quarto, num. 3. & 4. cap. ſeptimo, num. decimo octauo. Manſueſcere verbis mollibus vt Ieſus fecit, lib. primo, cap. decimo quarto, num. 33. lib. nono, cap. quarto, num. nono, lib. decimo quarto, cap. primo, numero vndecimo.

Si tamen id non effecerimus, in re diligentia adhibita, eorũ moderatur Deus audaciã, ne nobis noceant, ſiue homines illi ſint, ſiue dæmones. Diabolo fortiores ſunt filij Iſrael, dum ipſum ſuperant, & ab eo non vincuntur, lib. decimo quinto, cap. 1. nume. 3. & 4. Diaboli vires ſemper reſtringit Deus, libro

Exod. 2.

Geneſ. 27.

1. Reg. 19

Pſal. 90.

Matth. 10.

ſecundo, cap. 8. num. 42. lib. quarto, ca. 35. num. 3. 5. 6. 8. 9. 14. vſque ad 16. ca. 37. num. 11. Mali, dum iuſtos perſequũ tur, ſibi, & non illis nocent, lib. quarto, cap. 36. nu. 2. 11. 12. & decimo quarto, lib. nono, cap. decimo ſexto, num. ſecũ do, capit. 20. nome. 4. 6. 7. 9. 10. 15. 20. & 23. Non enim permittit Deus, vt virga peccatorum ſuper ſortem iuſtorum requieſcat, lib. nono, cap. nono, nu mero 60. Malorum potentiam contra iuſtos moderatur Deus, libro nono, capit. 20. numero quinto. Iuſti conſilio Eccleſiæ fugiant malos illos perſequentes, ſicut Iacob conſilio Rebeccæ fugit fratrem ſuum Eſau, lib. decimo octauo, cap. 17. num. 3. Proprioq. periculo renunciauit Ieſus & iniurijs quas ſe perpeſſurum ſciebat, cum aſcẽderet in diem feſtum, ut bono conſule ret proximorum, vt diuinum honorẽ propagaret in his, qui in eum erant cre
Exo. 4. dituri. Sic & Moyſes, vt prodeſſet fratribus, in Aegyptum redijt, vbi multa paſſus eſt pericula.

4 *Et mirabantur Iudai dicentes: Quomodo hic literas ſcit, cum non didiceris?* Cum ex hoc merito diuinam eius auctoritatem colligere debuiſſent, pro ſua inuidia hoc ipſum in calumniam trahunt auctoritatis eius. Dicat Ieſus: Quoniam non cognouit literaturam, iudicio veſtro, qui ſapientia æterni pa-
Pſalm. 70. tris ſum, introibo in potentias Domini: Domine memorabor iuſtitiæ tuæ
1. Reg. 16. ſolius. Dauid paſcens gregem, Rex Iſrael effectus abſcondita Sacramenta a ſæculis in Deo recepit, ut populo pro-
Amos 7. deſſet. Amos armentarius, & vellicans ſicomoros, non ſapientia humanitus acquiſita, ſed a Deo infuſa Propheta mirandus fuit, ſicut & reliqui Prophetarum, & Heliſæus cum ſequens boues
3. Reg. 19. & deſerens aratrum Eliæ ſociatus eſt, Prophetalem accepit ſapientiam, ſicut & Apoſtoli ignorantes, & idiotæ repẽte ſummi Prædicatores & doctores effecti ſunt, quos admirabantur Iudei videntes quod homines eſſent idiotæ, & ſine literis, ignorantes, quas a Deo acceperant infuſas, vt Dei virtus cunctis innoteſceret mirandaque potentia. Ieſus in prima animæ creatione eam accepit omnibus ſcientijs & omnigena cognitione ornatam, & id intelligere debuiſſent, niſi inuidia oculos clauiſſet eorum qui inſpiciebant eum, quem diſcipulum non viderant, magiſtrum talem effectum, vt oĩa ſacrarũ literarũ paterent Sacramenta. Prædicatores noſtri, niſi diligentia multa didicerint, prędicare nõ debẽt. Eze. 2. iuſtus eſt prius deuorare librum quam loqueretur ad populum, vt animaduerteret non obiter præcurrendas ſibi diuinas reuelationes, ſed a vidè excipiendas & in ventrem internæ meditationis exactè excoquendas prius quam effundantur. Hæc bibliotheca ſanćta lib. 2. pag. 135. co lum. 1. Hæcq. eſt noſtrorum temporum miſeranda calamitas, ingensque totius reipublicæ Chriſtianæ perditio, vt Confeſſorum & Prædicatorum munus demandatum ſit multis, qui nec elementa exordij ſermonum Dei didicerint. Olim quidem Prophetis, & Apoſtolis per reuelationem dabatur ſermo ſapientię in diuino ſpirita, ſed noſtris temporibus temeritas eſt grandis, nociuaque multum, ſi prędicent illi, qui non didicerint diligenter.

Prędicator, qui prius vult docere, quam diſcere, ſtultus eſt, libro decimo quarto, capit. 28. numero decimo ſepti
Ezech. 3. mo. Prędicator cum Ezechiele primum edat volumen, & poſt loquatur, primum intelligens ſacram ſcripturã, vt proſit, libro 14. capitulo 28. numero vigeſimo octauo, & 29. Prædicator primum inclinet in parabolam aurem ſuam audiens Deum, & poſt aperiat in pſalterio propoſitionem ſuam, docendo populum, lib. 14. cap. 29. nume. 22. & 30. Prędicatores accipiunt ſcientiam ſermonis per ſacras ſcripturas, & excoquunt in ſe, & populo ſubminiſtrant, ſtomacho ſimiles, lib. 18. ca. 3. numero tertio. Hi, quia inuidebant Domino, omnia eius opera, etiam ea, quæ admirari debuiſſent, & quæ illis tam erant proficua, calumniabantur. Sic olim Datan, & ſui inuidebant operib⁹ Moyſi, quę tam ipſis erant utilia ne dicã neceſſaria; & Saul inuidebat Dauid,
Num. 16. 1. Reg. 17. & 18.

cum

cum Gigantem occidiſſet, a quo tot re portabat commoda. Inuidus enim nihil cum ratione operatur, lib. 9. c. 5. n. 6. vſque ad 8. 13. vſque ad 18. 28. & 29. Inuidia contra doctorem, in Dominũ Deum tranſit, lib. 9. c. 5. n. 19. Inuidi p diem incurrunt tenebras, quia de luce aliena obſcurantur, nu. 30. Inuidi cõtẽptis bonis proximorũ in nocte palpãt, dum quærunt aliqua, quæ reprehendant, ibidem.

3 *Qui a ſemetipſo loquitur gloriã propriam quærit.* vſque ad ea verba: *& iniuſtitia in illo non eſt.* In his verbis id docere Ieſus voluit, qua ratione generaliter omnes homines in operibus ſuis diuinum honorem & gloriam, nõ propriã quærere debẽt. Qui quęrit gloriã Dei, verax eſt, quia quod externè profitetur, interne habet, nec iniuſtus eſt, quia nõ rapit alienam gloriam. Alius iniuſtus eſt, quia gloriam Dei rapit. Et licèt generaliter hoc omnes homines procurare debeant, maxime autem Prædicatores, qui in concionibus honorem proprium quęrere non debent ſed diuinũ, vtilitati proximi, & non propriæ vanitati conſulentes. Prædicator ad hoc ſermonem dirigat, vt defuncto fratri, id eſt, Chriſto, & non ſibi filios generet, lib. 14. cap. vigeſimo ſexto, num. vigeſimo octauo. Prędicatores nõ proſunt, dum, in docendo laudes proprias quærunt, lib. decimoquarto, capit. vigeſimo ſeptimo, num. decimo ſeptimo. Prædicator adulteratur verbum Dei, dum non Deo filios gignere vult, lib. decimo quarto, cap. 27. num. 18. Prędicatores laudem humanam quærentes in cõcionibus oliua pulchra ſunt, quã ignis combuſſit, lib. decimo quarto, cap. 29. num. 31. Qui enim prædicant propter vanam gloriam, pollutum panẽ Deo offerunt lib. 14. cap. 30. nu. nono. Gloria ſolius Dei eſt, vnde illi ſoli danda eſt, non creaturæ, lib. ſeptimo, c. ſexto, num. 16. lib. 18. cap. 1. num. 33. 38. vſque ad 41. Gloriam non, vult in puluerem deduci, qui bonum operatur propter Deum, lib. 18. cap. primo, numero 28. Gloriari nõ debet homo de bono, quia fur eſt, gloriam volens, quæ Dei eſt, ibid. nu. 29. 33. 38. vſque ad 41. De vanagloria multa differuntur, lib. 18. cap. 1. per totum.

Nonne Moyſes dedit vobis legem, & 6
nemo ex vobis facit legem? Nonne ſpoſpondiſtis vos facturos, quæ præcepit Dominus, cum dixiſtis: Non loquatur nobis Dominus, ſed Moyſes, & quę no *Exo. 20.*
mine Dei præceperit hæc exequemur, quantumcumque hæc difficilia ſint? Et tamen nemo ex vobis facit legem. Nõ dico de uno, aut altero mandato, ſed generaliter ne vnum quidem ſeruatis. Vbi Deus peccata reuelat, ibi tanta occurrunt vt homo clamare cogat: Nõ *Pſal. 142.*
intres in iudicium cum ſeruo tuo Domine, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens. Et ſi iniquitates *Pſal. 129.*
obſeruaueris Domine, Domine quis ſuſtinebit? Et: Si voluerit contendere *Iob 9.*
cum Deo non reſpondebit ei vnum ꝓ mille. Et infra: Si iuſtificare me voluero, os meum condemnabit me, ſi innocentem me oſtẽdero prauã me cõprobabit. Si lotus fuero quaſi aquis niuis, & fulſerint velut mundiſſimæ manus meæ, tamen ſordibus intinges me, & abominabuntur me veſtimenta mea. Hæc acris Chriſti Dñi reprehẽſio fuit, quod cum legem accepiſſent a Moyſe digito Dei ſcriptam, qui de tanto patre gloriabantur, & tale recẽſebant beneficium, quod non feciſſet Deus taliter omni nationi, & iudicia ſua ſolis eis *Pſal. 147.*
manifeſtaſſet, Dominus mira bonitate ſua, qui in his gloriabantur, legem quã acceperant, totam conculcarent, & cõtemnerent. Hæc in Iudæos iuſta reprehenſio fuit, quam melius multo meren tur Chriſtiani, quibus dicere valemus: *Nonne* Deus *dedit vobis legem & nemo ex nobis facit legem?* Legem accepiſtis *Iaco. 2.*
regalem, quam in nullo perfecatis. Sed ſicut Ioãnes in Apocalypti viderat beſtiam habentem capita ſeptem, & cornua decem, id nos voluit, quod demon *Apocal. 13.*
omnia decalogi mandata ventilet, & impetat, dum nullum intactum relinquunt homines Chriſtiani omnibus ſceleribus inuoluti, ſiue illa diuinũ concernant honorem, ſiue proximi vtilitatem. Chriſtiani, omnibus *vobis dedit*

Digitized by Google

Isa.13. De⁹ *legē, & neme ex vobis facit legem*, quia non eſt, qui faciat bonum, non eſt
Isa.1. vſque ad unum. A planta pedis, vſq; ad verticem non eſt in corpore iſto myſtico ſanitas, nec in capite, nec in corde, nec in pedibus, ſed omnes innumeris ſcatēt ęgritudinibus, & malis, ſiue ſubditi ſint, ſiue Prælati, Eccleſiaſtici, & ſæculares, diuites & pauperes, qui in domo Dei, & qui in plateis commorantur. Proh dolor, cum peccator vnus ciuitatem integram exponat periculo, &
Iudic.7. propter vnum Acham totius populi ruinam minetur Dominus. Vbi omnes corruimus, quid mirum ſi omnium periculum pauidi timeamus Chriſtiani à Turcis, à Barbaris, qui uindictam exerceāt, quam in nobis Deus facere voluerit? Peccata tanti ſæculi oſtendunt bonitatem, & patientiam Dei, cuius ira deſæuit, dum homo non corrigitur. lib. 2. cap. 11. num. 8. 9. 25. & 26. lib. 4. cap. 8. num. 1. cap. 18. nume. 14. 16. 22. & 25. Peccatis, & malis mundus plenus eſt. lib. quarto, cap. 33. nu. 2. vſque ad 4. ca. 34. nu. 1. Peccatis mundus plenus eſt, ita vt iram Dei bruta, & muta elementa ſentiant, non tamen homines, quia pleni ſunt ebrietate. lib. 14. cap. 11. nu. 4. & 5. & 10. Peccata populi quondam
4. *Reg.* 2. fecerunt vt Heliſæus poſtularet ſpiritum duplicem quam habuerit Elias, qa eo egebat, vt illa corrigerentur, lib. 16. cap. quatto, num. 29. Cumque mundus inundet peccatis, nullus aut modicus ſpiritus eſt in his, quibus incumbit cura proximorum, quo lacrymabiliter proferant, & audacter: Nonne Deus, Chriſtiani hoc nomine indigni, ſemen Chanaā, & non Ieda *dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem?* Mandatorum Dei inobedictia iram Dei, ac mortem meretur. lib. 11. cap. 4. num. 4. Mādata non implens Deum nō amat, nec honorat, nec timet, omniaque eius pro nihilo ducit, lib. vndecimo, cap. 3. num. 11. & 12.

7 *Reſpondit turba, & dixit: Dæmonium habes. Quis te quærit interficere?* Conſidera peruerſitatem huius populi, cuius mentem proſpiciens Dominus, & dicens: *Quid me quæritis interficere?* tam immane ſcelus oculis eorum pandens, nedum non agnoſcunt, & confitentur, ſed impudentiſſimè negant, cum impudentiſſimam conſcientiam, ac deſiderium in medium protuliſſet Deus. Hęc ſemper fuit impiorum inſania, vt ea negent, quæ luce clariora cunctis patent. Sicut Saul fecit, cum victoriam reportauit de Amalec, qui cum iuſſum Dei *1. Reg. 15.* non expleſſet, & huius rei teſtes eſſent euidentiſſimi, Rex viuus, qui adductus fuerat, armentorum & gregum balat⁹, & cum tot teſtibus violatum imperium Dei conuinceretur, cum veniſſet Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Impleui verbum Domini. Dixitque Samuel: Et quæ eſt hæc vox gregum, quæ reſonat in auribus meis? Hæc peccatorum inſania, quod inobedientiam Deum volunt celare, quam diuinus eius intuitus euidenter conuincit. Peccata excuſant mali, & tunc fiunt ſcuta fuſilia ne correptio proſit, lib. tertio, cap. 29. nu. 11. & 12. Peccata confitenda ſunt, non excuſanda, lib. decimo, cap. ſexto, num. octauo. Peccata non excuſans ſolitariā noctem dicit, lib. 14. capit. 15. num. 14. Peccator poſt culpam confundi debet, nec procaci fronte mala defendere, lib. 16. capit. 13. num. 2. Cum autem tanta eſſet turbæ audacia & inuerecundia, qui omni abiecto freno feruntur in mala, Ieſus, qui talium iudicia contemnenda docuit, eorumque murmurationes vilipendendas, qui venerat exemplo ſuo patientiam hominibus ſuaſurus, incredibili manſuetudine reſpondit, illos non laceſſens, nec iniuria nec aſperitate verborum: *Vnum opus feci, & omnes miramini.* Nihil reſpondit ad tam atrocem calumniam, *Rom. 12.* vt & nos diſcamus non malum pro malo reddere, ſed malum in bono vincere. Hinc Dauid, qui Dei ſpiritum imitari conabatur aiebat: Poſui ori *Pſal. 38.* meo cuſtodiam, cum conſiſteret peccator aduerſum me. Et Salomon Pro- *Prou. 20.* uerb. Ne dicas, reddam malum pro ma- *24. & 26.* lo, expecta Dominum, & liberabit te. Item: Ne dicas ſicut fecit mihi, ſic faciam, &c. Item: Noli reſpondere ſtulto iuxta ſtultitiā ſuam, ne ei ſimilis efficaris.

Digitized by Google

ris. Patientia vera tunc est, quando iniurias inferiorum, quas facile vindicare potest homo, tolerat lib. 14. cap. primo, num. 3. vsque ad quintum. Patientiam nos docuit Iesus admirabili exemplo suo, ibidem num. 13. 14. 19. 27. & 28. Patientia facit nos filios Dei, illiq; quam similes, num. 15. & 17. Patientia sic curanda est, vt nec quando audit homo iniurias, nec post, eorum recordatione turbetur, & vincatur; num. 31. & 32. Murmurationes impiorum exemplo Domini ferendæ sunt, lib. vndecimo. c. 15. num. 9. vsque ad 13. 18. & 19. cap. 17. num. septimo. In murmurationibus, testimonio conscientiæ consolẽtur iusti, lib. 11. capit. 15. nu. 23. & 26. lib. 12. cap. 1. num. 6. Mundanorum iudicia, cum sint corrupta & ridicula, cõtemnenda sunt, lib. 11. cap. 14. numero quarto, vsque ad sextum, 8. 10. 12. & 14. Mansuetudinem, quæ nos Angelis æquat, verbis, & exemplis docuit Christus Dominus, lib. 14. cap. primo, num. nono, & 21. Mansuetudo propria virtus est Christiani, quæ imitatores Dei nos facit, lib. 14. c. 1. nu. 19. & 20. Hanc vt Iesus doceret, patientissime dixit: ***Vnum opus feci, & omnes miramini.*** Ac si diceret, e tot tãtisque operibus meis vnum hoc arripuistis, quod in Sabbato sanauerim paralyticum iacentem in pi- **Ioan. 5.** scina, non ad ædificationem, sed quia videbatur posse calumniari, cur non ea attenditis, quę omni suspitione carent? Hæc inuidorum, & perditorum hominum est natura, vt non attendant ea quæ bona sunt in eo quem odiunt, sed tantum mala. Et si opus aliquod in se calumniari non possunt, saltem ex circumstantia, vel accidenti aliquo calumniam quærunt. Inuidi, vt vultures, & muscę vlceribus & mortuorum corporibus, alienis malis pascuntur, lib. 9. ca. 5. nume. 4. 8. & 30. Inuidi contemptis bonis proximorum, in nocte palpant, dum quærunt aliqua, quæ reprehendant, ibidem num. 30. Mali detestantur iustos, quia iusti sunt, lib. 9. cap. 20. nu. 8. 13. & 18. lib. 11. cap. 15. nu. 22. & 23. cap. 16. nume. 12. & 13. Et ideo cũ miracula Christi, in se calumniæ non parent, calumniabantur quod sanaret in Sabbato.

Nolite iudicare secũdum faciem, sed iustum iudicium iudicate. In quibus verbis Dominus docuit non iudicandam personarum qualitatem, eoque Moysem, quia magnæ esset apud eos auctoritatis, in simili negotio absoluerent, in quo me humilem & contemptum apud vos, condemnatis. Sed sicut lex toties uobis præcipit Iustum iudicium iudicate, æstimantes. s. factum ex seipso, & non ex qualitate facientis. Ad iudicium autem rectum pertinet primo, vt procedat ex lumine rationis, nõ ex impetu passionis. Sic. Iob dicit: Nũ- **Iob 15.** quid sapiens respondebit, quasi in ventum loquens, & implebit ardore stomachum suum? Secundo vt sit sine acceptione personarum. Hinc Moyses: **Deut. 1.** Quod iustum est iudicate, siue ciuis sit, siue peregrinus. Nulla erit distantia personarum, ita paruum audietis, vt magnum, nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est. Hoc Deus suadere voluit, his verbis; at nostrorũ temporum calamitas hæc est quod reipublicę fere omnes iudices habent soli vtilitati proprię intentos de quibus aiebat Amos 5. cap. 5. conuertitis iudiciũ in absynthium. i. inique iudicatis, & pauperes opprimitis, & ita Deum ad amaritudinem prouocatis, & iustitiam in terra relinquitis, finitis illam iacere & quiescere neglectam. Et quia sententia hæc in toto isto Euangelio grauitatem multam præ se fert, paulo latius examinãda est, in qua videbimus, quod Iesus in illa principaliter non ea voluit prouidere, quæ in bonum erant iustorum, sed suadere ea, quæ expedientia erant inimicis, & perditis hominibus, qui in iudicando, murmurando, & inferendo nocumẽto iustis, istis quidem erant vtilissimi, sibi autem nocumentum inferebant ingens. Iudæi contemnebant Iesum, quem fabrum & filium fabri arbitrabantur, quem cõmuniter viuentem credebant, cum ac si vnus esset ex illis, nec ingentibus miraculis & alijs perspectis, adducebantur, ut de eo maiora crederent de

Digitized by Google

homine, qui licèt illis similis esset in multis, re uera Deus erat. Hoc est quod inter omnia homini Christiano expedientissimum est, ad hoc vt studio sè conuersetur, ne ea in rebus confide ret, quæ apparent, sed quæ latent. Dum enim impius aureum contem-
Apoc. 17. platur calicem meretricis in Apocalypsi, in magna venit mala: Veni ostendam tibi damnationem meretricis magnæ, cum qua fornicati sunt Reges terræ, & inebriati sunt, qui habitant terram de vino prostitutionis eius. Vnde quæso hoc malum? Quia mulier erat circumdata purpura, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis, habens poculum aureum, plenum quidem illud erat abominatione, & immunditia, sed tamen quia meretrix auro & gemmis, meretricium celabat statum & poculum, quod propinabat, licèt abominabile illud esset, qa tamen aureũ erat, vniuersa fere terra, vtpote quæ solam apparentiam consi-
Prou. 5. derat, fornicata est cum illa. Quia enim labia meretricis fauus distillans sunt, licèt nouissima eius amara sint quasi absynthium, & acuta quasi gladius biceps, qui stultus est, & nouissima non considerat, præsentibus delectatus labijs, & compositis sermonibus meretricis, illius amore captus, à Deo recedens cum illa fornicatur vitijs delectatus, qui virtutem asperam contemplatur, & inaccessibilem, habituque rigido indutam. Vnde Salomon, qui rerum apparentia motus immiscuit se sceleribus multis, ad interna homines reducens aiebat: Ne intuearis vinum,
Prou. 23. cum flauescit, & cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur enim blande, sed in nouissimo mordebit, vt coluber, & vt regulus venena diffundet. Et ita hæc dæmonis cura summa est, vt rationem boni in malis repræsentet, licèt illud verum esse non possit, sed apparens. Si secundum faciem iudicas, bonum delectabile reperis in luxuria, bonum vtile in furto, & dum veri mali, quod re uera ibi est, rationem non consideras, in profundum merge
Ezech. 8. ris malorum. Si enim cum Ezechiele foderes parietem, reperies abominationes intolerabiles existentes in templo animæ tuæ, non pictas, sed veras, & exe crãdas. At homo iustus, quia iustum iu *Psal. 44.* dicat iudicium, videt quod omnis gloria filiæ Regis ab intus est in fimbrijs aureis. Sicut in reprobis hæc miseranda calamitas est, quod in rebus proprijs tantum rerum apparentiam confiderant, ita & in alienis vitam illorum, qui egeni sunt, & in mundo despecti, existi matinfaniam, & finem sine honore, *Sap. 5.* etiamsi hi tales sint, quod merito inter filios Dei computentur, & inter Sanctos sors illorum sit. Deridetur iusti *Iob 12.* simplicitas, quæ ab illis fatuitas appellatur, humilitas abiectio creditur, taciturnitas stultitia, & mansuetudo pusillanimitas existimatur. Et quia iusti, dũ viuunt dicunt vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, &c. tamquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema, vsq; ad- *1. Cor. 4.* huc. Et quia Iudæi non considerabant in Christo nisi paupertatem, &c. & ideo perperam de eo iudicabant, ait illis: *Nolite secundum faciem iudicare, &c.* Basilius inquit: Bel apud Danielem so- *Basil. ho. 21 ex variis.* rinsecus quidem æreus erat, sed intrinsecus luteus, sic & multi sunt. Vnde iu- *Dan. 14.* dicandi non sunt ex his quæ apparent in malis, hi, nec iusti, qui thesaurum habent in vasis fictilibus, & his quæ repræsentantur in facie. Hæc aduertit Iesus, vt prouideat nocumento peccatorum, quod euenit ex hoc, quod alios iudicẽt secundum faciem, non autem id multũ curant iusti, nec propter hæc irritãtur, sicut considerauit Bernar. in Cant. vbi *Bern. Se. 11. in Cant.* cum audisset sponsa adolescentulas detrahentes, & dicentes eam nigram, qua in re fœminæ contristantur valde, & dolent, non verbis amarulentis dixit: Nigra sum, sed formosa filiæ Hierusa- *Cant. 2.* lem. Non eas indignas vocat filias Babyloniæ, aut Belial, sed Hierusalem. Licèt me nigram arbitremini, quam cernitis pauperem, tristem, &c. tamen in oculis Dei formosa sum. Libenter glo- *2. Cor. 12.* riabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Iudicandi, & honorãdi sunt homines à bonis internis, lib.

nis,lib.nono,cap.decimo,num.2.Iudicium rectum eſt, quando virtutem ſequens homo damnat vitium, obliquũ verò,cum e contra ſit,ibidem numero 1. Mali inſipientes ſunt,dum ſola præſentia vident,futura autem, aut præterita non conſiderant;lib.9.cap.17. nu. 13. Mali peccatis habent corruptum iudicium rationis,lib.vndecimo.ca.14. nu.5.8.11.& 14. Peccatum primo ſpeciem gaudij habet, ſed poſt triſtitiam generat, virtus autem contrarium habet,lib.18.cap.vndecimo,num.13.Peccata magis offenderent intuentes,ſi animæ viderentur, quam cum Eſaias nobilis,nudus,& diſcalceatus in publicum prodijt,libro decimo quarto,capit.decimo ſeptimo, numero vigeſimo ſecundo,capit.vigeſimo tertio, numero vigeſimo octauo. Peccato re vera nulla adeſt voluptas, ſed fellis amaritudo, libro decimo quarto.capit. vndecimo, numero ſecundo,tertio,ſexto,ſeptimo, & nono,capit.decimo ſeptimo,numero vigeſimo ſexto. Virtus caput habet, & membra omni formoſa muliere venuſtiora,libro decimo octauo, cap.vndecimo, nume.octauo. Virtus autem videtur eſſe mœroris, ſed re vera iuſtus gaudet in ſpe,libro decimo octauo, capit.vndecimo,num.13.

9 ***De turba autem multi crediderunt in eum.*** Turbæ inquit crediderunt, hi.n. cum ab inuidia, & ambitione eſſent liberi, capaciores erant doctrinæ Chriſti & fidei in eum, quam illi, qui apud mundum magni erant nominis. Sacerdotes & Eccleſiaſtici, ſi cadant, difficilius laicis ſurgunt,lib.4.cap.16.num.7.

1.Cor.1. Infirma mundi elegit Deus. Non multi ſapientes inter vos,non multi nobiles venerunt ad fidem,etiamſi apud Corinthum nimis vigeret nobilitas. Immò verò Romę,vbi celebre nimis erat imperium,fere per quingentos annos nullus Imperatorum fidem recepit, vſque ad Conſtantinum magnum. Nam de Imperatore Philippo, quem primum inter Imperatores Romanos dicunt aliquæ hiſtoriæ recepiſſe, & conſeruaſſe fidem,incertum illud eſt. Diuites,& potentes difficulter audiũt Deũ, libro ſecundo,capit.decimo quinto,numero 41. Diuitis anima ſaturata calcat fauum cœleſtis dulcedinis, libro quarto, capit.quadrageſimo, numero decimo quarto. *Prou. 27.*

FERIA QVARTA Poſt IIII. Dominicam in Quadrageſima,

EVANGELIVM.

Prȩteriens Ieſus vidit hominem cæcum à natiuitate.
Ioan 9.

1 *Fer.4. Do. 4.in Quadrag.*

OMNIA quæ in illuminatione huius hominis cæci contigerunt, multa cõſideratione digna ſunt, tam ea, quæ concernunt ſubſtantiam facti, quam circumſtantiæ loci, temporis, & perſonæ, & curationis effectus, tam multiplex in eo qui curatus eſt, & in alijs. Cumq. Ieſus vti voluit ad illuminationem huius hoĩs medijs hactenus inuiſis in orbe, voluitq. verbis tã grauib. & mirandis facti qualitatẽ magnificere, & diligentes nos reddere ad eius conſiderationẽ, vt ex his apertè colligere debeat cordat⁹ hõ, in re hac illud eſſe minus, minori aduerſione dignum, quod Ieſus eũ qui cæcus natus fuerat illuminauerit, etiãſi miraculum oẽm excedat facultatem naturæ & humanæ poteſtatis vires. Ad id.n. cum diſpendio vitę fieret Ieſus (ait Chryſoſt. in Ioannem:) Quando Iudæi furibundi lapides habẽtes in manib. eũ occidere conati ſunt, quod & feciſſent, niſi ſe abſcondiſſet, & egreſſus fuiſſet de templo? Cumque in porta adhuc eſſet, oculos fixit in mẽdicum hominem, & ſtetit, & dixit homunculum illum ſic orbum oculis cõditum, non vt vnum opus tantum, ſed opera Dei in illo manifeſtarentur, & opera eius qũi miſerat illum, id eſt, Dei maieſtate, & potentia digna, quod luto liniuit oculos eius, & miſit ad natatoria

Chr.ho.51. in Ioan. Ioan.8.

Digitized by Google

toria Siloe, & omnia sic disponere, vt miraculum hoc omnibus esset manifestum, hæc omnia homini concordato suadet aliud esse factum, & aliud, quod in eo Iesus intendebat. Audi obsecro, si homini cæco visum conferre tantum voluisset, vocaret illud opus eius qui eũ incarnatum miserat in mundum, tantoque Deo dignum, de quo scriptum legimus: Ego sapientia ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, necdum fontes aquarum eruperant, & ego iam concepta eram, &c. Quando præparabat cęlos aderam, quando certa lege, & giro vallabat abyssos, quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suũ, & legẽ ponebat aquis, quando appendebat fundamenta terrę, cum eo eram cuncta componens, & delectabat per singulos dies ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum. Vbi totius orbis creationem, in qua infinita Dei potentia necessaria erat, lusum vocauit, & ludere totam vniuersũ machinam constituere, quia nullum maius negotium Deo facessit grauissimam terram super stabilitatem suã fundare, aquas in nubibus librare, mare intra certum terminum constituere, ne vltra procederet, &c. quam lusus homini qui absq; labore, & sollicitudine fit. Præterea vocans cæci curationem opus suum, is, cuius curæ commissa erat generis humani redemptio, in admirationem me rapit. Opus Iesu illud erat, vt Deo patri offenso, cui infinitam debebamus pecuniam, solueret, cum debitorum solutio nobis esset impossibilis. Opus, quod vt fieret idex artificis simile, triginta & tribus annis sudatum est, quod cum primum anima Christi creata fuit, inchoatum est, & persequutum innumeris operibus, quorum quodlibet infiniti erat meriti, & satisfactionis, vtpote quod procedebat à supposito infinitè grato Deo. Et tamen cogitationes tantæ, ac tales, verba talia, opera innumera cœlestia huic operi finem non imposuerunt, quousque Christus pendens in cruce clamauit: Cõsummatum est. Quousque offerens cruentum illud sacrificium Patri cum clamore valido & lacrymis, ad vocem clamoris muri Hiericó corruerunt, cum tamen triginta annis, & his amplius huic operi insta ret, non semel aut iterum clamans, sed quotiescumque aliquid meditabatur, loquebatur, aut operabatur, vociferabatur valide, vt muri vanitatis nostræ, & peccatorum ruerent. Hoc opus quidem Dei erat, & dignum regia illius maiestate, cuius consummatio dum appropinquaret, Iesus voce magna dixit: Clarifica me, tu pater, claritate, quam habui, priusquam mundus fieret: Clarifica me in hac hora, vt in morte splẽdeat diuina illa claritas, quam habui apud te semper. Et vox de cœlo facta est, & dixit: Et clarificaui, & iterum clarificabo. Bene quidem hoc, sed quod cæci hominis illuminatione instante dicat Iesus *illum cæcum natum fuisse, vt dum reciperet visum, manifestarentur opera Dei in illo*, nouum sane videtur. Quin potius, venia tua dixerim Domine, videtur, cæcum oculos accipere frequenter, vt iustitia tua in videnti manifestetur, cuius bonitate ille oculis priuatus erat. Qui nobis oculos præbet, arma noua hostibus exhibet, quibus infirmetur homo & vincatur, cum inaudita & frequẽtia mala acciderint hominibus, qui oculos non claudunt, & auertunt, ne videant vanitatem. Nec id solum in terra, vbi tot sunt nobis constituta pericula, sed & in paradiso, vbi degebant patres nostri in statu innocentiæ; vbi nullus motus erat in viribus inferioribus rationi contrarius, sed omnia erant mẽti subiecta, sicut & mens Deo subijciebatur. Et cum talis esset Eua, vidit arborem scientiæ boni & mali, vbi per fructus esum didicit potius malũ, quam bonum. Vidensque quod lignum esset bonum ad vescendum, & pulchrũ oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit, quem ex visu coniectauit fructum esse ad esum suauem, quem non comederat, ex qua radice omnia mala pullularunt, & aperti sunt oculi amborũ, qui hactenus clausi extiterant, ne malum cernerent, & concupisce-

Prouer. 8.

Hebr. 15.

Iosue 6.

Ioan. 17.

Gen. 3.

Digitized by Google

cupiſcerent. Cumque eis oculi ſunt aperti, ait Hierony. viderunt ea inconuenientia tanta, & tam multa, quæ ab oculis ſunt producta in illis, & ſuis filijs, quorum oculi deprædati ſunt animas corũ in cunctis filiabus vrbis ſuæ, ſi nõ id diligentiſſime curauerint, quod Iob ſanctus aiebat: Pepigi fœdus cum oculis meis, vt nec cogitarem de virgine. Ac ſi diceret, id ſtatui cum oculis, ne palpebras aperiant, quibus via aperiatur cogitationi, ad cogitandum de virgine quæ noceant. Vt ergo mundas cõ ſeruaret cogitationes iuſtus, cum oculis recte fœdus pepigit, ne prius incaute aſpiceret, quod poſtmodũ inuitus amaret, ſicut Euæ accidit. Vnde Hieronymus cum in deſertis Siriæ vitam ageret vix humanam, quam refert in epiſtola vigeſima ſecunda de cuſtodia virginitatis ad Euſtochiũ, vbi humi cubitabat, herbarum radicibus contentus, æſtu exuſtus, & gelu cruciatus, cilicio indutus, inter hæc tam mira, recordabatur adoleſcentularum, quarum pulchritudinẽ quondam conſpexerat, & tantorũ malorum ſeminarium viſus ille inconſideratus extitit, quod vt huic damno prouideret vrgentibus tentationibus carnis, dire pectus petra verberabat, donec rediret, Deo dante tranquillitas, & ſederetur tempeſtas, quæ exoriebatur in homines, pœnitentia conſumpto, per viſum fœminarum abſentium. Vnde in regula Monacharum cap. 20. vbi conſpectum prohibet virorum, ait: Recordentur religioſæ, Dauid, qui in videndo captus eſt, recordentur & Dinæ, quæ vana curioſitate ducta egreſſa eſt, vt videret mulieres Sichimitas, quæ viſa adamata eſt, & corrupta, vnde innumera pullularunt mala. Fuitque adeo veritas hæc inſita mentibus, etiam gentilium, quod Tertullianus in libro ſuo apologetico capite vltimo referat Democrita ſtultitiam, quod vtrumque oculum eruerit, ne videns mulieres, ait: Vincar appetitu uili carnis. Factum quidem ſtolidum, & crudele, ſed conſideratione dignum in gentili uiro, qui tanta reperit inconuenientia in uidẽdo, quod oculos eruere conſultius duxit, quam quod eorum medio uirtutes animæ perirent. Et Alexander, ut Baſilius refert, uidere noluit filias Darij Regis captiuas, cum pulchritudinis earum celebris aduenifſet fama, ne eas aſpiciens peccaret. Eſtque in omnibus nobis tam frequens huius damni experientia, ut bene nobiſcum conſultum uideretur, ſi Deus luto liniret oculos noſtros, quando uidere, hi uolunt quæ prodeſſe non poſſunt, immo quæ nocere multũ debent, cum mors aſcẽderit per feneſtras iſtas, & ingreſſa fuerit domos noſtras, diſperdere paruulos de foris, iuuenes de plateis, id eſt, uirtutes necant in quocũque ſtatu eas repererint, paruulæ ſint, magnæ, & robuſtæ. Et ut ſemel concludam, Hierony. inter magnifica beneficia, quæ Eccleſiæ irrogare deberet Deus, illud retulit Zachar. Et oculi eius contabeſcent in foraminibus ſuis, uel ut ſeptuaginta interpretes uerterunt: Defluent de foraminibus eorum. Hoc erit ingens Dei beneficium, quod oculi in terram cadant, uel ſiccentur in foraminibus, ne male uideant homines. Oculos dextros eruere conatur dæmon, nõ ſiniſtros, lib. 3. cap. 4. num. 21. Oculi frenandi ſunt, ne illud uideant, quod concupiſcere non licet, lib. 13. cap. 2. nu. 10. & 11. lib. 16 cap. 9. nu. 5. Oculi defluunt de foraminibus ſuis, & alij dantur, dum qui male uidebant, cadunt, & ſurgunt qui Deum aſpiciant, lib. 16. c. 9. num. 18. Cum ergo hæc indubie uera experiantur homines, mirãdum eſt, quod hæc uerba illuminaturus cæcum Ieſus protulerit *in illo manifeſtanda eſſe Dei opera*, & quod illi uiſum præbens operatur *opera eius, qui miſit illum*. Quibus conuincitur, nec in facto, nec in his, quę Ieſus dixit, homines uoluiſſe reddere attentos ad oculorum curationem potiſſime, ſed illud potius conſiderandum cenſuit, quæ eſſent, quæ a Deo incarnato expectare nos poſſemus, quę eſſet eius ſollicitudo erga nos, etiam quando ſopiti propria negligimus bona. Miſer enim is homo mendicitati tantum intentus ſalutem nõ poſcebat, immo forte alijs, qui inter nos ſunt, ſimilis, nec eam deſiderabat, ne quæſtus

Hic. Thr. 3

Iob 31.

Hier. ep. 22

Reg. Monach.

2. Reg. 11.

Gen. 34.

Basil. ho. 24 ex variis.

Hierem. 9.

Hier. Zach. 14.

ſpes

ſpes deficeret, & tamen tũc ingens Domini ſollicitudo in eo curando oſtenſa eſt. Apoſtolos ad ſummam Apoſtolatus dignitatem vocauit, quando alij retia reficiebant, alij piſcabantur, immo quando in negotijs telonij erant ſedentes, quandoque Saulus dirum toto pectore virus efflabat. Id & tunc fecit Ieſus, & modo facit, quoties peccatorum ſomno detinentur homines, quando de emendanda vita nulla ineſt eis ſollicitudo, ſed ipſis dormientibus, vel peccantibus De⁹ vigilat, talis effectus, qualem eum deſiderabat Regius Vates dicens: Exurge Domine, prẽueni eum, & ſupplanta eum, diabolum, ſcilicet, priuſquam ille me adoriatur, illius conſilia & potentiam, me adhuc nihil præſcientẽ infringe. Non mirum ſi clamans: Præueni in maturitate, & clamaui, dicerẽt: Et exaudiuit me; ſed id poſtulat, & deſiderat, vt præueniat Deus, qđ ſi nõ faceret, periret homo, qui cæcus non videt miſerandum ſtatum, in quo iacet. Hæc ſunt opa Dei. Aliqua ſunt opera diaboli in his, q̃ ex patre diabolo ſunt, & deſideria patris ſui volunt perficere. Alia ſunt opera hominum, de quibus ſcriptum eſt: Non loquatur os meum opera hominum. Alia opera Dei. Opa diaboli vocauit opera Phariſæorum, quando reddunt homines malum pro bono: id enim ſolius diaboli proprium videtur, quod beneficijs alienis nõ moueatur, ſed potius indignetur, & peior fiat, ſicut Iudæis accidit, qui Ieſu beneficijs reddebantur peiores. Opera hominum ea ſunt, quando bonum facimus ei, à quo bonum recipimus, ſalutantes eos, q̃ nos ſalutant, diligentes eos, qui nos diligũt, quod ethnici faciunt. Opa autem Dei ea ſunt, in quibus indignis benefacit, & pauperibus, & ait: Oculus fui, cæco, & pes claudo. Hoc opus Dei quando inimicis benefacimus: Vt ſitis filij patris veſtri, qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos. Amor Dei oſtenditur, dum homines velut inuitos retrahit à malo. libro primo, capitulo 6. numero 10. 12 & 17. Rogat vos Ieſus, nec aſpernatus deſiſtit, ibidem numero 31. & 32. libro quarto, capitulo 10. numero 4. 5. 7. & 12. Amor Dei oſtenditur, dum ardenter hominum ſalutem ſitit, quando illi actu peccant, libro quarto. capitulo 23. numero nono, & 10. Chriſti Domini amor excedit incomparabiliter omnem amorem creaturarum, libro 1. capitulo 6. numero 26. Chriſti geſta omnia medicamẽta ſunt animarum. libro tertio, capitulo ſexto, numer. vigeſimo ſecundo. & 28. capitulo octauo. nu. 20. Præterea illum inationem hanc propterea vocauit opus ſuum, propter ſubitam & mirabilem mutationem, quã in homine hoc effecit, cum luto oculos liniuit, & miſit ad fontem Siloe, quem continuo prædicatorem fecit, animauit vt nihil eũ à charitate Chriſti ſeparare poſſet, & quę Paul⁹ habuit poſt longa virtutum exercitia clamãs: Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? huic ſubito collata ſunt. Chriſt⁹ enim, cum ſit adamas, adamantinos facit Sãctos, lib. 1. cap. 23. numer. 6. & 7. lib. 3. cap. nono. num. 17. Quis crederet tam raram mutationem in homine contẽptibili, qui ad ianuam templi mendicabat? Deſcendit quidem de cœlo Ieſus, & Paulum cæcauit, proſtrauit, erexit, eum allocutus eſt dicens: Saule, Saule quid me perſequeris? Durũ eſt tibi contra ſtimulum calcitrare, ego ſum Ieſus Nazarenus, quem tu perſequeris. Verbis, factis mirandis, minis hũc, qui perſecutor erat, vas electionis fecit; huic ſolum dixit: *Vade ad Siloe, & laua, & lauit, & vidit*; & cognouit quãta oporteret eum pro nomine Ieſu pati, vas electionis effectus. Et ſicut Deus vulnerando hominem eum ſanat. lib. 3. c. 26. num. 8. & 9. ſic ſanando eundẽ vulnerat ſagittis acutis, quæ à brachio ipſius potentiſſimo proficiſcentes in corda veniunt inimicorum Regis, vt vulnerati ſani ſint & ęgroti ſęculo mortui, & Deo viuentes. Deus tetigit hunc, & cuncta terrena contabuerunt. li. 4. c. 14. num. 7. Et cum fecit de lateribus Aquilonis, vt eſſet ciuitas Regis magni. lib. 3. c. 17. num. 14. lib. 14. ca. 21. num. 28. Sanctis aliquibus ex priuilegio ſubito infundit Deus perfectionem vitæ, lib. 18. c.

Matt. 9. *Act. 9.* *Pſalm. 16.* *Pſal. 118.* *Pſal. 16.* *Iob 29.* *Matt. 6.* *Rom. 8.* *Act. 9.* *Act 9.* *Pſal. 44.* *Pſal. 47.*

Digitized by Google

18. capit. 13. numero sexto, & septimo.

Opus hoc dignum opus Dei, in quo & ipsum cęcauit, ne ea videret, quę antea etiã oculis carens cernebat, & ea iã cerneret, quæ dudum, cęcus cum esset, non aspiciebat. Id & in illo, & in nobis
Psal. 118. voluit, ut auerterentur oculi nostri, imo cęcarentur, ne uiderent uanitatem, quam antea linceis, aut aiunt, oculis uidebamus. Vnde, patrato hoc miraculo, dixit: *Ego in iudicium ueni in hunc mũdũ, ut qui nõ vidẽt videãt, & videntes cæci fiant.* Discreuit homines mirabili iudicio, vt qui se uidere arbitrabantur, non uideant, & qui cæci erant, aspiciãt. Ita hoc iudicio in isto fecit homine & in multis alijs illud fuit, ut oculos clauderent eis rebus, quæ nocere illis potuissent, & aperirent earum rerũ agnitione, quibus ad bonum iuuari potuis-
Prouer. 23. sent: Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere, quia facient tibi pennas quasi aquilæ, & uolabunt in cœlum, q.d. si oculos leuauerit homo in diuitias, illis affixus animus, illę uolabunt per aera, & inde pręcipitatus ho
Prou. 27. mo peribit. Insatiabilis est oculus, nec uidens usquam satiatur; erit ergo tutũ viro Christiano eum claudere, ne miser in innumera lapsus mala dicat peccator. Num. 24. dixit Balaam, dixit homo cuius obturat⁹ est ocul⁹. Oleaster, tales esse debẽt homines, qui de archanis mysterijs docẽtur, qui. s. oculos corporis ad omnia terrena obturatos habeant, & sola cęlestia contemplentur,
Eccles. 2. ne illi similes fint qui dixit: Omnia quę desiderauerunt oculi mei, non negaui eis, & quod peius est, non prohibui cor meum, quin omni uoluptate
Gregor. 17. moral. c. 5. uisa frueretur. Vnde Gregor. enarrans uerba illa: Oculi eius in vijs illius, inquit: Vias suas peccator intuetur, quia solum ea respicit, quæ vtilia iudicat carni, auarus pecuniam aspicit, ambitiosus
Prouer. 17. honorem, &c. Oculi enim stultorum in finibus terræ, quia illud tota auiditate contemplantur per quod ad finem terreni desiderij perducantur.

Eccles. 2. At è contra Ecclesiastes inquit: Oculi sapientis in capite eius, quia in Christo, qui horum caput est, oculos habent fixos. Sic Dauid: Considerabo uias tuas, quia quæ mea sunt iam uidere refugio: Stultus autem oculos habet in calcaneo, quia linceos eos possidet ad aspicienda terrena, respectu enim cęlestium miser in tenebris ambulat, ut a tenebris somniorum ueniat ad tenebras tormentorum, libro tertio, capit. quarto, numero 10. 11. & 14. Oculi mentis dum cęcantur, omnes uitæ istius actus una confusione cęcantur, libro 18. ca. 15. numero 19. & 20. Oculos cordis illuminandos postulabat Dauid, ne peccando clauderentur, libro decimo tertio, cap. secundo, numero 8. Oculos dat Deus iustis, quibus uera bona animę uideant; immo oculis pleni sunt iusti, quia uitam suam solerter aspiciunt, libro 3. capit. 23. numero 15. lib. quarto, cap. 28. nume. 13. Cęcitate patiuntur mali in hac uita, & in morte, iustos autem utrobique comitatur lux, lib. 3. cap. 4. num. 2. 7. 10. 12. 14. us-
Esa. 19. que ad 17. Vnde Hieronym. enar-
Hieron. rans locum illum Esaiæ, quem in aduentu Messię dicit fuisse completum: In die illa erunt quinque ciuitates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaam (quem de quinque sensibus externis hominis intelligit) ait: Quando uisus uidit mulierem ad concupiscendam eam, uisus loquitur lingua Aegypti. Videt proximorum bona ad concupiscendum ea, &c. linguã Aegyptiam oculi didicerunt. At si oculos claudat homo, ne terram aspiciat, & dicat: Leuaui oculos meos in montes, linguam iam loquuntur Cananęam, quæ media est inter Aegyptiam & Hebręam; licèt enim omnis imperfectio plene euacuata non sit, euacuatur ex parte, & incipiunt tunc Aegyptij colere Dñm, quẽ cognouerunt, in hostijs & muneribus. Et cum mirum hoc opus tam subito in cęco hoc fuerit Dominus operatus, cõueniẽtissimè dicit: *Illum natum cæcum ut*, mente illius tam potenter illuminata, *manifestentur opera Dei in illo.* Ante. n. quam oculos reciperet corpus, illuminata fuit anima, vnde non dixit: Quorsum lutũ imponis mihi sup oculos, q̃ conuenientia luti ad lucem? Si

oculos

oculos mentis nō haberet, recedere potuisset indignans, vt quondam Naamā Sirus profectus ad Helisæum Prophetam, vt à lepra mundaretur, qui missus ad Iordanem dicebat: Numquid non meliores sunt fluuij Damasci? arbitrabar quod descenderet, & tangeret me, & inuocans Deum suum me sanaret. Obsecro, Domine, qui vno verbo cæcos illuminasti, cur vis turpare faciē hominis cæci luto? An forte vis vt potentia & magnitudine huius miraculi Pharisæi inimici tui, mei efficiantur inimici? Nihil tale dicit, sed Deo committit causam, vt quo medio Deus voluerit, illuminet eum. Scit optime quod lutum in manibus Domini *vale los ojos de la cara*. Et hoc, egregia hæc obedientia, & taciturnitas nos docet, vt Deo committamus, vt quibus ipse voluerit medijs, animas nostras saluet, siue prospera illa sint, siue aduersa. Noli dicere: Potest me Deus diuitijs, & honoribus plenū, in cœlum ducere, sicut perduxit Patriarchas diuites, Reges, cumulatissimis honoribus refertos. Tace stulte, luto te vult Dominus curare, quod tuæ ægritudini nouit expedire, nō auro, quo infirmaberis amplius, dum eo fueris abusus. Sicut perituissimo medico, si euidenter cognosceret & qualitatem morbi, & vim medicaminis, stulte quis diceret: Tribue mihi potionem facilem, quam alteri contulisti, &c. Nouit medicus noster cœlestis, quæ vnicuiq; nostrum expediant, suum erit medicare, meum autem incunctanter parere. Deus medijs, quæ hominum iudicio sunt contraria fini, adimplet suam voluntatem. lib. 4. cap. 22. nu. 3. vsq; ad 6. 11. vsque ad 14. Deus animarum medicus temporalia dat, & aufert, sicut ægris uiderit expedire. lib. 4. c. 40. nu. 15. Quia ergo in huius cæci illuminatione hæc, & alia, quæ adnotauimus, continebantur, illam uocauit rectè opus eius, q̄ miserat eū, &c.

4. Reg. 5.

Simile.

Rabbi, quis peccauit, hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur? Optima sane consideratio, ait cum uideris pœnam, culpæ reminiscaris: licèt enim aliquādo pœna sine culpa homini eueniat, nihil tamen mali est, si se propter culpam castigatum putet, vt aliquid in se emendādum corrigat. Vt enim unus ex amicis Iob dicit: Pœna, quidem loquendi modus Dei est, quo culpam nobis ostēdit. Sic in Genesi filij Iacob, cum in Aegypto a fratre tamquam exploratores calumniarentur, dixerunt: Merito hoc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. Interrogant etiam discipuli Dominum, an peccatis parētum cæcus hic diuinā fuerit expertus indignationē (talem enim credebant oculorum orbitatē, quæ illi a natiuitate acciderat) Qua in re mirari satis non possunt, quibus rationib. adduci potuerunt discipuli in schola Dñi uersati, vt crederent hominem hunc alienis flagellatum peccatis, siue parentes illi sint, siue extranei, cum multa cura docuerit Dominus, quod q̄ seminauerit homo, illa & metet, manifestandus ipsius tribunali, vt redderet unusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum, & licèt hęc sempiterna sint aut pręmia, aut damna, in quibus indubium est proprijs meritis hominem coronari, proprijsq. demeritis cruciari, sed & temporalia incommoda referens Propheta, Dominū introducit indignatum in populum, & dicentem: Quid est quod inter uos parabolā uertitis in prouerbium istud in terra Israel dicentes: Patres comederunt uuam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Viuo ego dicit Dominus Deus, si erit ultra uobis parabola hæc in prouerbiū in Israel. Ecce omnes animæ, meæ sunt, vt anima patris, ita & anima filij mea est, anima quæ peccauerit, ipsa morietur, id est si filius sanctimoniā fuerit sectatus, patre existente scelerato, quare pœnas parenti debitas luet ille? Filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij, iustitia iusti super eū erit, & impietas impij super eum. Et in Hiere. eandem referens de uua acerba parabolam, intulit: Omnis homo, qui comederit uuā acerbam, obstupescent dentes eius, & unusquisque in iniquitate sua morietur. Immo cum Deus ad miserendum promptior iudicetur, quā ad flagellādū, qd causæ ei se poterit, quod dixerit Proph. qđ filijs existen-

Iob 6.

Genes. 42.

Gala. 6. 2. Cor. 5.

Ezech. 18.

Hiere. 31.

2. Ezech. 18.

Digitized by t

exiſtentibus ſceleratis, ſi fuerint inter eos Noe, Daniel, & Iob, incredibili ſanctitate fulgentes, in innocentia ſua diuinam indignationem effugient. Sed tamen filios, aut filias ſuas non liberabunt, & quod diuina bonitas, quæ veluti repugnás infligit vulnera, animaduertat in filios ob peccata parentum? Deus, quia in hoc ſęculo mitis vult exiſtimari, exhibet potiora & plura opera miſericordiæ, quam iuſtitiæ. lib. 4. c. 9. p totum. Deus punit prouocatus peccatis, &c. lib. 14. cap. 12. & mul. in indice verbo Deus. Nec ſolum diſcipulorum iudicium minus rectum videbatur ex eo, quod cenſerent peccata parentum in filijs puniri, ſed in eo etiam, quod in dubium arbitrabantur, illudque vt notum ſupponebant, quod tẽporalia mala, triſtes cuẽtus, infallibilia eſſent peccantium ſigna, quibus Deus peccata hominum puniret, cum multa ſint alia, quæ ipſum ad iſta infligenda moueãt. Licèt. n. primũ peccatum, horum omnium fuerit cauſa, & peccatores ſint, qui iſta perpetiuntur temporalia mala, ſed non ſemper ob peccata hominum iſta accidunt, ſicut in hiſtoria Iob late perpendere licet, qui orbatus filijs, priuatus ſalute, facultatibus omnibus nudatus, in ſterquilinio ſedens teſta ſaniẽ radebat, vt hoc medio ſanctiſſimi viri virtus, & præſentibus & futuris pateſceret, dæmonque cõuinceretur, quod gratis Iob timeret Dominum, qui, multis rationibus amicis ſuis, qui in hac erant ſententia, quã Apoſtoli modo ſtatuunt ſuadere viſus eſt, varias eſſe cauſas, ob quas iſta eueniant incommoda, quod & Dominus probauit cum illorũ grauiter reprehendit conuitia in ſanctum Patriarcham illata, maxime autem illud, quod morbi, paupertas, &c. eſſent peccatorum flagella. Quod & Angel⁹ *Tob. 12.* Tob. dixit, cum orbitatem oculorum retuliſſet: Quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit, vt tentatio probaret te. Alij autem cum innumeris ſcaterent malis, *Eccleſ. 2.* ſimiles illi, qui dixit: Nec prohibui cor meũ, quin omni voluptate frueretur, pace, diuitijs, ſalute aſſiduè potiuntur, *Eccleſ. 1.* ſicut ille, & dicunt: Peccaui, & quid mihi accidit triſte? Quia prope eſt Dominus ori eorum, & cum longe ſit à renibus eorum, qui proſperantur, & faciũt fructũ. Sicut & de diuite legimus Epulone. Seruat. n. eos Deus in diem malum, nutriunturque pecora occiſionis, vt cum impia Iezabel ſacrilegijs plena per feneſtras præcipitatur, ſimul & priuetur vita, & æternas luat pęnas, vt ſimul & canes deuorent carnes eius, & dæmones animam æternis tradant incendijs. Flagella ſuſpendit Deus malis in proprium malum, lib. 4. c. 8. n. 22. c. 12. n. 25. Peccatoribus nec iraſcit Deꝰ, nec flagellat iratus valde. lib. 2. c. 10. num. 16. & 17. c. 11. nu. 28. lib. 4. c. 5. n. 1. vſque ad 3. 5. num. 8. vſque ad 17. 19. 22. 27. 29. 33. 34. 38. & 39. c. 8. n. 19. & 22. lib. 6. c. 9. nc. 24. 27. & 34. lib. 14. c. 20. num. 14. 15. 17. 18. & 20. Flagellat Deus iuſtos, vt amicus in eorum bonũ lib. 4. cap. 5. num. 35. vſque ad 37. ca. 6. num. 3. cap. 12. num. 2. 21. & 22. lib. 6. cap. 9. nu. 4. vſque ad 9. 13. 30. 32. 36. vſque ad 38. & 41. cap. 10. num. 32. 33. & 35. cap. 11. nu. 2. 7. 8. 10. 11. 20. 23. & 34. lib. 9. c. 15. nume. 6. vſque ad 8. & 12. Hæc. ſunt, & alia, quibus taxare qs forſitan poſſet diſcipulorum interrogationem, quæ re uera. incertitudinem multam præ ſe ferebat in vtroque iudicio, & quod peccata patris in cæco iſto punirentur, & quod mala hæc indubitata eſſent peccatorum flagella. Sed nihilominus Apoſtoli non infirmis coniecturis adducti ſunt, vt iſti crederent cæcitatem accidiſſe ob parentum peccata, cum cernerent per vnum hominem illiuſque inobedientiam, orbitates, ægri *Gen. 3.* tudines, egeſtatem, mortem, &c. introiſſe in orbem terrarum, &c. Nec id ſolum, ſed & peccatum Cham poſſent in memoriã reducere. Peccati in Chã, *Gen. 9.* & maledictio infligitur Chanaam filio eius, totique poſteritati. Immo poſt innumeros pęne annos, quia Amalechitę *1. Reg. 15.* reſtiterunt populo Dei egredienti ex *Exod. 16.* Aegypto, præcipit Deus Sauli, vt ipſos cunctaque illorum bona funditus perdat. Et ob peccata Salomonis, Roboã *3. Reg. 12.* filius eius fere toto regno priuatus eſt. Et filij, & qui erant ex ſtirpe Achab, *3. Reg. 10.*

patris

patris sui luere pœnas. His titulis addu ci potuerunt discipuli, vt crederent pec cata parentum in hoc cæco fuisse casti- gata, quia licèt non semper aliquando accidit, vt à Deo corripiantur filij pec- cantibus parentibus vt hac animaduer sione resipiscant patres, sicut accidit
2. Reg. 12. Dauid, à quo filium abstulit infantulũ, vt ad sanam mentem Rex rediret filij morte, quem tenere diligebat, attritus. Non ergo in futuro, sed in pręsenti, ait Augu. mala parentum filios inueniũt. Et hac de causa fortassis primus parẽs
Gen. 4. Adam vtroque filio priuat⁹ est, vt edu ctus à delicto suo potioribus frueretur bonis. Præterea filij aliquando vita pri uantur, ne peccata imitentur parentũ. quod factum est in pueris Sodomorũ.
Gen. 19. Inquit. n. Augustſuper Genes. Nonne prouisum est pueris, ne diu viuentes se querentur exempla patrũ? Sapien. Ra-
Sap. 4. ptus est, ne malitia mutaret intellectũ eius, aut ne fictio deciperet animam il lius. Cum præmisisset: Viuens inter peccatores, translatus est; Ait hoc factũ est, ne visis exemplis malis parentum corrumperetur. Placita erat Deo ani- ma illius, propter hoc properauit edu- cere illum de medio iniquitatũ. Id. n. accidit frequenter, vt filiæ libertatem imitentur matrum, si hę fuerint proca- ces, inhonestæ, &c. & filij ludum, iura-
3. Reg. 14. menta, & alia mala patrum. Vnde scri- ptum est. Raptus est filius Hieroboam (qui Rex fuerat pessimus) quia inuen- tus est in eo sermo bonus à Domino Deo Israel, ne forte, si viueret, imitare tur malitiam patris sui scelerati. Vbi Deus minatur se visitaturum peccata
Exod 20. Deut. 5. perentum in filios. Præterea Oleaster edisserens locum Exodi, qui idem con tinetur Deuteron. 5. dicit: Sicut amor inuitat, & quodammodo cogit amantẽ ad amandum, non solum hominẽ ama tum, sed omnia, quæ ad eum pertinent, ita & odium inclinat, & inducit homi- nem odire, non solum inimicum, sed omnia, quæ ad eum pertinent. Et hæc est ratio, quare Dominus punit eum, qui se odit in tertiam, & quartam gene rationem, & diligit eum, qui se diligit in mille generationes, quoniã fortior est odio amor in Deo. Et is sensus for- te litteralis est, vt scilicet, vlciscatur iniqui tates parentum, odio eum prosequen- tium in tertios, & quartos, neque refe- ratur odium ad filios. Et tunc illũd: Fi- Ezech. 18. lius nõ portabit iniquitatem patris, in telligendum est ratione sui, sed vt est aliquid patris. Nam ratione patris fla- gellatur à Deo. Et sicut Paul. vocat Iu Rom. 11. dęos impios dilectos propter patres, sic & odio habent filij propter patres. Vñ cum de persecutione Regis Babylonis prophetaret ea, Esa. dixit: Præparate fi- Esa. 14. lios eius occisioni in iniquitate patrum suorum, &c. Filij puniuntur peccantib⁹ parentibus, quia horũ malam vitã imi- tantur. li. 6. c. 7. n. 9. vsque ad 11. Paren tũ mala exẽpla, perditionis filiorũ sunt causa. li. 6. c. 6. n. 18. vsq. ad 20. & 24. Pa rẽtes peccãtes puniunt in filijs, eo quod grandis illiorum amor eos cruciat. li. 6. c. 6. n. 2. & 8. Merito ergo inquirunt di scipuli, an propter pctã parentum cæc⁹ is fuerit vitu priuat⁹, quod accidisse ait Iesus *vt manifestentur opera Dei in illo.* In quibus verbis id aduertit Chrys. in Chryso. primis, quod dictio illa, vt, nõ dicit cau sam, sed futurum euentũ, sicut ad Ro- man. loquẽs de Philosophis ait: Quod nomẽ Dei manifestũ est in illis, vt sint Rom. 1. inexcusabiles. Nõ vult dicere se illis in notuisse, vt du non viuerent conformi ter ad notitiã quã de Deo habebãt, es- sent inexcusabiles; non. n. is fuit finis, sed hũc sequendũ dixit, vt sint inexcu- sabiles. Et: Lex subintrauit, vt abunda- Rom. 5. ret delictu. i. ea intrãte, & data lege hoĩ bus qua Dei voluntas illis innotuit, & secdm eã noluerunt viuere, pctm̃ efficie tur maius. Et seruus, q̃ scit volũtatem Luce 12. Dñi, nec facit, vapulabit multis, vt ma- nifestent opa Dei: occulta sunt. n. iudi- cia Dei in malis hominum, vt scias fla- gella ét sine culpa à Deo irrogari. Sic in Gen. dixit Deus Abrahæ: Scito præ- Genes. 15. noscens quod peregrinũ futuru sit se- men tuu in terra non sua, & subjcient eos seruituti, & affligent quadringentis annis. Occulta sunt iudicia Dei. Nõ. n. apparet, ob quę peccata semen Abrahę fuerit, quadringentis annis afflictum, vt sciamus flagella etiam sine culpa à

De o

Digitized by Google

Deo irrogari,& viam esse ad promissã patriã. Flagellantur iusti,ne superbiãt, li.6.c.11.n.7. Flagellat Deus iustos in ipsorũ bonũ, li.4.c.5.n.35.vsq.ad 37. c.6.n.3.c.12.n.2.21.& 22.li.6.c.9. n.4. 6.vsq.ad 9.12.13.30.32.36. vsq.ad 38. & 41.c.10.n.32.33. & 35.c.11.n.2.7. 8.10.11.& 20.23.& 24.l.9.c.15.nu.6. vsq.ad 8.& 12. *Vt manifestentur opera Dei*,aduerte qđ diuersimode in malis, & in bonis manifestãtur opera Dei. In malis.n.dum eos Deus flagellat,nomẽ eius innotescit. Volens.n. Deus oñdere irã, & notã facere potẽtiã suã, sustinuit in multa patientia uasa iræ. Vñ cũ allo
Rom.9. quereretur Dñs Moysem,vt diceret Pha
Exod.9. raoni,q̃ illi euentura essent flagella, di xit: Idcirco aũt posui te, ut oñdã in te fortitudinẽ meã, & narret nomẽ meũ
Exo.14. in oĩ terra. Et cum viderent Israelitæ Aegyptios insequentes eos, & timore perterriti clamarent ad Dñm præcepit Deus,ut virga eleuata diuideretur mare, vt transirent filij Israel per siccum. Ego autẽ indurabo cor Aegyptiorũ, vt persequantur vos, & glorificabor in Pharaone, & in oĩ exercitu eius, & in currib.& equitib.illius.Qñ malis hoĩes non emendantur, illa instrumenta sũt diuinæ gloriæ. In bonis autem, dum eos à malis liberat, innotescunt opera Dei. Flagellat Deus aliqñ ut amicus, aliqñ vt inimicus,li.4.c.12.n.2. 3.6.8. 9.12.15.vsq.ad 24.c.18.n.7.li. 6.c.10. n.18.& 28.c.11.n.1.2.10. 11.& 19.li. 9.c.20.n.14.Flagellis Dei bene vtunt aliqui,alij abutunt, li.4.c.12.n.19.24. & 25.l.6.c.11.n.8.10.& 11.Alij peccãtes non flagellant, alij non peccantes flagellant, & qa iudicia Dei inscrutabilia nũc sunt, manifestanda dicit opera Dei,q̃ nunc latent. Deus ponit in thesauris abyssos,quia rõnes factorũ eius hominibus non sunt cognitæ,lib.4.ca. 17.nu.1.6.9. 11. vsq. ad 16. 19.20.li. 6.cap.11.num.3.usque ad quintũ, Dei iudicia inscrutabilia, quod bonis eueniant mala,& malis bona,sed inscrutabilia magis, quod bonis eueniant bona,& malis mala,lib.4.c.17. num.7.8. 12.13.17.

6 *Me oportet operari opera eius, qui mi-*

fit me donec dies est, &c. Vita hæc dies vocatur,& sequens nox,quia nihil peccatores operari poterunt in ea. Aliquãdo hæc dicitur nox, quia in tenebris versamur,lib.18.cap.17.n.7. Vita hæc labori, & operationi deputata est, sequens verò ocio,li.10.c.1.n.9. vsq. ad 12.lib.13.c.12.num.8.9.& 15.lib.14. c.20.n.5. vsque ad 7.lib.17.cap.1.nu. 2.& 5.lib.18.c.11.nu.17.& 20.c.17.n. 23.& 24. Vita hac transacta bene operari non ualet,qui id contempsit dum vixit,li.17.c.1.num.2.4.5.7.& 9. Vitas duas Deus nobis cõstituit,hanc in certamen,futuram in certaminis prẽmiũ, libro 18. capit.17. numero 5. 19.23. & 24.

7 *Ille homo, qui dicitur Iesus,lutum fecit,& unxit oculos meos, & dixit mihi: Vade ad natatoria Siloe, & lauare. Et abij,& laui, & vidi.* Eodem Dominꝰ sanat,quo solent hoĩes excẽtari. Serpente Dominus sanauit populum,quẽ serpentes momorderant. Fac tibi ser- *Num. 21.*
pentem æneum, & pone eũ pro signo, *Oleaster.*
qui percussus aspexerit eum,viuet. Adnotarunt hic Hebræi,æneum hũc serpentem plane morbo contrarium fuisse remedium,ita vt nihil minus quam curare morsos à serpentibus posset,sed potius illis præsentissimam mortẽ adferre deberet. Eam enim æris candentis naturam esse dicunt,vt si quis a serpente morsus illud intueat,statim moriatur. Cum ergo facere serpentem ignitum,hoc est,ex ære ignito, & candenti iussisset Dominus, per cõtrariũ, & contra naturam quodammodo eos eo curare voluit, ut hoc modo mirandam magis faceret suam potentiam.
Eadem quoq. dicunt de ligno illo in a- *Exo.15.*
quas amaras proiecto,vñ dulcorabant. Similia adferunt de massa ficorum(qđ etiam docet Hieronym.) quo Ezechiæ *Esa.38.*
Regis vlcus curatum est, *Sic & luto linuit Iesus oculos meos*, quo clarius eius cognoscatis potentiam. Tam est Iesus noster Dominus artifex,vt luto oculos pingat pulcherrimos. In oculis certam diuinitatem insitam, & latentẽ aiebat Galenus, quam luto in hoc homine reparauit. Opificium certe simile

illiſ, quo in exordio mundi mirandum hominis artificium cõterunt, cum ſenſus externos, internoſque dedit Deus, quorum adminiculo intellectus nullo affixus organo intelligeret. Hominis compoſitio iudicat opificem eximium Deum. lib. 3. cap. 23. numero ſecundo. Hominem cõdẽs Deus de terra, maiorem ſapientiam oſtendit, quam ſi de materia cęli illum creaſſet, lib. octauo, cap. 3. nume. octauo, vſque ad vndecimum, huiuſque admirabilis harmoniæ principium lutum fuit, immo cœnum, ſic in huius hominis reparatione etiã lutum poſuit Dominus ſuper oculos eius, & lotus vidit. Cum educere vellet
Exod. 4. Deus populum de Aegypto, ad mira patrãda opera in deſerto, in Aegypto, in mari, & in terra virgã dedit Moyſi, qua cuncta iſta fierent prodigia. Accommodatum ſanè inſtrumentum paſcendis pecoribus, dirigendis ouibus, ſuſtentando paſtori, ſed ad plagas inferendas Pharaoni, ad aperiendum mare, ad educendas e ſilicibus aquas, quid inconuenientius poterat iudicari, aut certe impertinentius? Vt muri corruerent Hierico, bucinis concrepare, vo-
Ioſue 6. ciferari, circuire ciuitatem præcepit,
Iudicũ 7. Dominus. Faculis accenſis, & hidrijs iuſſus eſt Gedeon mandato Dei pugnare aduers' Madianitas, & vicit sũt.

Hæc inſtrumenta ſunt bellica ad debellandos hoſtes? voces tela ſunt *culebrinæ*, quibus muri ruant? Nihil min' huic rei accommodatum videtur. Sed his vrbes proſternere, hoſtes vincere, diſpoſuit, ũcut & luto, huius cæci oculos curare, quo miranda eius opera co-
Aug. in Pſ. 30. gnoſceremus. Auguſt. in Pſalm. aiebat: Cum ſapientiſſimus Rex Dauid fu-
1. Reg. 21. giens Saulem inter Philiſthæos moraretur, mortem timens ſe fatuum fimulauit, & cum ſaliuæ fluerent ab eius ore, talis creditus eſt, & vitam hoc mirabili artificio, dum contemptus eſt, conſeruauit.

Et cęcum hunc curauit ſaliua & ſputo ex ore decidẽte, Ieſus, ut per ea, quæ fragilia ſunt, & cõtemptibilia ſalutem docentia Deo expectandam, & per ea,
Iſa. 8. quę ipſe voluerit. Vñ Eſaias poſtquam mirabilia, quę operaturus eſſet Meſſias in mundo retuliſſet, addidit: Pro eo qđ proiecit populus iſte aquas Siloe, q̃ uadunt cum ſilentio, & aſſumpſit magis Raſin, & filium Romeliæ, adducet Dominus ſuper eos aquas fluminis fortes, & multas. Regem Aſſyriorum, & ibit per Iudam inundans, & tranſiens vſq; ad collũ veniet. Ac ſi diceret: Quia ſalutem, & liberationem uoluiſtis per ea media, quæ vos ſomniaſtis eſſe conuenientia, nec admiſiſtis ea, quibus Deꝰ veſtræ neceſſitati prouidere diſpoſuit in ſilentio, quia dum id non perpendiſtis, media, quæ elegiſtis, erunt vobis in ruinam. Quod dum aduerteret cęcꝰ, lutum libẽter oculis admouit, & lauit, & ideo viſum recepit.

Da gloriam Deo. Nos ſcimus quia hic homo peccator eſt. 8
In quibus verbis, qđ non ſint audienda malorum conſilia, intelligere debemus, etiamſi prima frõte bona eſſe videantur. In Exodo aie-
Exo. 8. bat Pharao filijs Iſrael: Ite ſacrificate Deo in terra hac. Cõſulit ut ſacrificẽr, ſed in Aegypto. Omnia munda eſſe debent & terra, & pecus, vnde Regis conſilium recipere noluit Moyſes. Ita hi conſulunt, ut det gloriam Deo, ſed recognoſcendo Chriſtum eſſe peccatorem, & nihil ab illo accepiſſe. Similiter & dęmon ſinit homines facere bona opera, immo ad ea inſtigat, ſed cum aliqua conditione, quæ bonum opus malum faciat. Sic & dæmon ſuadebat
Geneſ. 4. Cain, ut ſacrificia Deo offerret, ſed debile docens offerre, illi diſplicuit. Malorum ſocietatem, & conſilia uitãda, maxime ab imperfectis, docetur lib. 11. c. 5. per totum.

Maledixerunt ei, & dixerunt tu diſcipulus illius ſis. 9
Maledictiones impiorũ nullius momenti ſunt, immo de illis dici poteſt illud Proue. Sicut auis ad alta
Prouer. 26. tranſuolans, & paſſer quolibet uadens, ſic maledictum fruſtra prolatũ in quẽpiã ſuperueniet. Ac ſi dicat: Sicut poſt volatum, ad nidum reuertitur auis, ita maledictio ad maledicentem reuertetur. Vocauit Rex Balac Balaam Pro-
Numer. 22. phetam dicens. Veni obſecro, & maledic propter me populo, & tamen

maledicere

maledicere illi non valuit. Fruſtra labo rat qui maledicere, aut malefacere eis nititur, qui a Deo benedicti ſunt: benedicit enim Deus maledictionibus eorum. Mali perſequuntur iuſtos, quia non eis conſentiunt ad malum, libro quinto, cap. quarto, numero duodecimo. Mali contemnunt iuſtos, eoſque peccatores falſo credunt, quia mala patiuntur temporalia, libro vndecimo, cap. decimo quinto, nume. ſexto. Vnde dicunt hi cæco: *In peccatis natus es totus, & tu doces nos.* Difficilè eſt magnates à ſua perfidia remouere. Non potuit Ionathas patrem ab odio Dauidis reuocare, & cum ipſemet eum certo ſciret regnaturum cũ dixit: Scio quod certiſſimè regnaturus es, & habiturus in manu tua regnum Iſrael, & tamen cum Ionathas perſuaderet Regi, ne eum occideret, ei conuitia inferebat dicens: Fili mulieris vltro virum rapientis. Sic & cum iſte Phariſæos ad amorem Chriſti, & eius diſcipulatum perducere conaretur, audit: *In peccatis natus es totus.* Sic cum ſerui Pharaonis ei niterentur perſuadere, ut Iſraelitas ire permitteret, & dicerent: Vſquequo patiemur hoc ſcandalum? Dimitte homines, vt ſacrificent Domino Deo ſuo, nonne vides quod perierit Aegyptus? eos cum filijs ad ſacrificandum ire nõ permiſit.

1. Reg. 24.

1. Reg. 20.

Exod. 10.

FERIA QVINTA
Poſt Dominicam Quartam in Quadrageſima.

EVANGELIVM.

Ibat Jeſus in ciuitatem, quæ vocatur Naim. Luc. 7.

Vide lib. 14. c. 8. n. 18. 19. 28. 32. & 33.

1 Per. 5. Do. 4. in Quadrag.

COMMEMORANT ſacri Euãgeliſtæ Ieſum reſuſcitaſſe tres mortuos, quos omnes & iuuenes, & diuites, ac nobiles fuiſſe crediderim. Nam licet Lucas tacuerit de hoc filio viduę, diues ne fuerit, an pauper, ſed tamen dum turbam ciuitatis multam commemorat comitãtem matrem, probabiliter ſatis indicat, vbi iam hominum refrigeſcebat charitas, (ne dicam perierat) illam diuitem eſſe: diuites. n. multi comitantur & honorant, eorum funeribus multi aſtant, pauperibus contemptis. Sicut multi adueuerant Principes ab Hieroſolymis, qui conſolarentur Mariam, & Marthã in obitu Lazari fratris ſui. Extremum clauſerat diem is in adoleſcentia, qui diues cum multa certè libertate educatus fuiſſet, vtpote qui filius vnicus, immò vnigenitus, vt Græca habent exemplaria, erat matri ſuę, quę & vidua erat, qui deficiente patre, qui loco mariti matri fuerat relictus, liberius educaretur, & ne eum cõtriſtaret, omnia relinqueret ſua voluntate diſpenſanda, vt in cibo, in ludo, in ſomno, in veſtibus, & cõ ſumendo patrimonio, in amandis fœminis cuncta gereret, prout vellet. Et qui longam ſibi promitteret vitam, mortis incertitudinem non cõſiderans, vti certè vellet (vt Sapiens ait cap. 2. Sapiẽtię) creatura tamquam in iuuentute celeriter. i. dum nos in iuuentute ſumus, celeriter nunc uni uoluptati, iam alteri inuigilemus, relicto ludo, adeamus ſcortũ, ab hoc reuertamur ad luxum, ad crapulam, à crapula ad muſicam, ne pertranſeat nos flos temporis noſtri, ſed vino pretioſo, & vnguentis nos impleamus. Hi ſunt, qui conſummati in breui explent tempora multa tantis ſceleribus implicati, lib. 4. cap. primo, numero 67. Mortẽ enim credere longe abeſſe multat cauſa nocumenta. lib. 11. cap. 10. nume. 3. 7. 11. & 17. lib. 18. cap. quinto, nume. 3. 10. 11. & 15. Vitę enim huius ſpatia dum ignorant homines, & eam longam putant, in magna veniunt mala. lib. 18. cap. 17. nume. duodecimo. 20. & 21. Si de adoleſcente hoc dici potuiſſet, quod de Nepotiano retulit Hieronym. ad Heliodorum, quod cum iuuenis nobilis & diues è viuis diſceſſit, quod raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animum illius. Iuſtus, etſi morte

Sapient. 2.
Eccleſ. 2.
Hier. ep. 3.
Sapient. 4.

tized by Google

præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diu turna, nec annorum numero computata. Cani enim sunt sensus hominis, & ætas senectutis uita immaculata. In morte enim studiosus iuuenis consummatus in breui expleuit tempora multa, libro quarto, capit. primo, nume. 66. & 67. Moriuntur mali in dimidio dierum suorum, iusti autem pleni dierum. libro vndecimo. cap. nono, numero 12. Si is iustus esset, qui laqueos euasisset uitæ huius, in qua tot sunt mala culpæ, & pœnæ, ægritudines, infamiæ, pericula, in qua nemo securus est à lapsu, lib. secundo, cap. decimo, num. octauo, lib. nono, cap. 22. num. 16. lib. 14. cap. 21. nume. 41. lib. 15. cap. 6. num. tertio, & quarto, lib. 18. cap. 13. numero quinto, & decimo. Vitæ huius miseriæ multæ sunt, vnde ea appetenda non est, lib. quarto, cap. primo. nume. 27. 28. 35. 43. 58. 73. 77. & 78. lib. vndecimo, cap. decimo, nume. decimo quarto, libro decimo octauo, cap. decimo sexto. numero tertio, decimo, vndecimo, decimo tertio. 26. 28. & 29. Qui portui securus applicuerat, & nauem egressus, fluctum & procellarum innumera euaserat iam pericula, in pace in Deo dormiés, & requiescens, iterum nauigationem incipiens non doleret? Doleret quidem ille, & merito, immò lamentaretur, qui eum ad vitam talem esset reuocaturus, sicut ingemuit, infremuit, turbauit semetipsum, lacrymatus est Iesus, cum Lazarum sibi dilectum, & familiarem à morte reuocauit. Si audiret adolescens hic: Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini filij merces fructus ventris, vtpote qui in lacrymis seminans in exultatione iam meteret, & qui laboribus pressus audiret: Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum, & iam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec vllus dolor, quoniam priora abierunt. Talis si extitisset ad vitam reuocatus, tristari potuisset, sed qui obijt, in diuitijs & adolescentia, & libertate, vnde ea consequuntur inconuenientia, quæ in his, qui tales sunt, experimur nostris temporibus, ubi adolescentes in his occupantur, quæ vana sunt, licentijs ad peccandum pleni, quorum vitam vix in aliquo à barbarorum vita dissimilem cernimus, vt vix Christianos, immò vix illos homines credideris. Adolescentia neglecta vepres producit, libro primo, capit. secundo, numero primo. Adolescentibus sceleratis abundant respublicæ, numero tertio. Adolescentia otiosa impudenter educata omni ferocissima bestia est immanior, libro decimotertio, capit. duodecimo, numero septimo. Cum enim homines, annorum multitudine, teste experientia didicerint quæ in corruptis moribus reperiãtur damna, & quæ videbantur dulcia, quam sint amara, & quæ credebantur vtilia, quam sint nociua, in se reuersi qui adolescentiam transegerant a domo patris sui alienati pascentes prauarum affectionum porcos luxuriosè viuendo, & egendo aiunt: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus; ego autem hic fame pereo, surgam, &c. Non sum dignus vocari filius tuus, sed fac me sicut vnum de mercenarijs tuis, & ad patrem rediens in pristinum filij gradum restituitur. Aliquando quidem iuuentus celerius consummata, condemnat longam vitam iniusti, quoniam iste puer centum annorum maledictus est, vtpote qui annis multis admonitus intellectum non habuit, qualem multi adolescentes, qui in breui è medio sublati, & celeriter ad finem appropinquantes, ea operati sunt bona, quæ iniustus, cano capite & barba, neglexerat. Accidit quidem, cum iuuenis mille passionibus iræ, luxuriæ, &c. implicitus, Dei bonitate præuenitur in benedictionibus dulcedinis. Hi enim senes sunt sensibus, licèt non annis, libro primo capit. secundo, numero quinto, sexto, octauo, vigesimo. Senes vitijs dediti, cum cano capite sensum habent puerilem. ibidem numero quarto, vsque ad sextum. At verò, cum adolescentes longam arbitrantur futuram vitam, vt in plurimũ, vi-

Luc. 15.

Sapient. 4.

Ioan. 11.

Psal. 126.

Psal. 125.

Apoc. 7. & 21.

tijs implicantur, qui autem iam quinquagenarij, aut sexagenarij, nisi penitus amentes sint, & qui inter eos, qui mentem amiserunt, digni sint qui ligentur, & velut furiosi vinculis detineantur, expectant mortem vicinam, quam non credit adolescens, dum non considerat eos qui obierunt ipso iuniores, sed qui viuunt in maiori ætate.

Simile. Sicut qui nauigationem ingredi longissimam decreuerit, vt Indos adeat, vbi diteſcat, non perpendit innumeros, qui procellis vrgentibus, aut naui quaſſatum, aut à Pyratis, aut verò fatigatione & laboribus perierunt, ſed dum vnum, aut alterum conſiderat, qui diuitijs plenus ad propria remeauit, quaſi ſecurus tanto ſe exponit periculo; ſic & adoleſcens, dum oculos coniicit non in eos, qui in vtero matris, aut ad vbera pendentes, aut in pueritia è viuis diſceſſerunt, ſed in eos, qui in maiori ætate viuunt, ipſi liberè traduntur delicijs, voluptati, vitijs, &

Iob 21. gaudere volunt, & ducere in bonis dies ſuos, non credentes (quod probabiliſſimum eſt,) quod in puncto ad inferna deſcendent, nec conſiderantes quæ Hieremias lamentabatur di-

Hierem. 9. cens: Intrauit mors per feneſtras noſtras, & ingreſſa eſt domos noſtras, eam abſentem dum cogitant, pereunt. Licet enim locum iſtum de ſpirituali morte interpretetur Hieronym. quæ per ſenſus externos ingreditur in animam, nihilominus alium habet ſenſum ſpiritualem, quo intelligere debemus, quod quando mortem præcedunt ægritudines quædam, quæ ſenibus ſunt frequentes, annorum numeroſitas, ſenectus multa, quando hæc habet adiutores multos. Multa enim ſunt in ſenibus, quæ vulgo vocamus, *los valedores de la muerte*, quando hi & antecedunt, & comitantur mortem, intrat illa per ianuam, domum eius qui talis eſt, nec illum adoritur, & inuadit proditori ſimilis, ſed palam ipſo vidente, niſi ſtultus oculos velit claudere. At quando hæc inuadit iuuenes, in quibus mortem iuuantia non antecedunt, ſed ſubita febri, aut dolore lateris ſa-

piuntur è medio, ingreditur per feneſtras domus. Ingreditur etiam per ianuam, quando aduenit, eam cogitantibus & expectantibus, quando autem impræmeditata venit adoleſcentibus, ſcalas conſcendit, & per feneſtras ingreditur, & dormientem vita dulciſſima expoliat, vt male pereat, qui inermis inuentus eſt. Amos cap. 8. oſtendit mihi Dominus Deus, & ecce vncinus pomorum, &c & dixit Dominus venit finis ſuper populum meum Iſrael. vncinus baculus eſt oblongus ferramentum habens in cuſpide incuruum, quo arborum rami attrahuntur vt poma colligantur in quo mors ſignificatur quæ omnes ramos quamuis virentes, & omnia poma ſiue matura ſit ſiue immatura quamuis valdè contenta attrahit. nec malè vita noſtra in fructibus æſtatis ſignificatur citò enim matureſcunt & decerpuntur & quidam decidunt immaturi alij putridi etiam in arbore ſeruãtur alij in adoleſcentia rapiũtur licèt longam polliceantur vitam, alij ad decrepitam veniunt ſenectutem, ſed omnium finis breuis eſt qui poma æſtatis ſunt Iob 9. dies mei velociores fuerunt curſore, &c. pertranſierũt quaſi naues poma portantes. quę. ſ. celerrimę ſunt ne poma putreſcant. Hanc mortẽ comminatur Deus &c. Et ut nemo nec per horam ſecurus ſit, hi tres, quorum reſurrectionem narrant Euangelia, in iuuentute è medio ſublati ſunt, quando cuncta aderant, quæ ad diu conſeruandam vitam poterant deſiderari. Mortis immaturæ nullus poteſt conqueri, cum poſt peccatum omnis vitæ noſtræ dies illi ſit obnoxius. libro decimooctauo, capitu. decimoſeptimo, & propter iſtam rationem vir ſapiens vbique eam debet expectare. libro tertio, cap. decimo nono, numero decimo tertio. Mortis dies cum incertus ſit, quilibet vltimus credendus eſt. libro vndecimo, capitulo decimo, numero primo, ſecundo, & vndecimo. Mortis dies, vt fur, venit, quando homines dormientes, & imparatos inuadit. libro decimooctauo, cap. quinto, num. 7. 10. & 11. Vñ diues ille apud Lucam; *Luc. 12.*

Digitized by Google

qui de ampliandis horreis ſecum nocte cogitabat, cum multa commemoraret quæ accepiſſe tbona, quibus ad luxum frueretur, audiuit: Stulte hac nocte repetent à te, quam mutuo tibi dederant, uitam, quæ autem congregaſti cuius erunt? Dei iuſtitia factum eſt, ut qui abutebatur uita, ea priuaretur, quãdo minus id miſer homo cogitaret. Et Ezechi. in Cantico illo celebri, quod refert Eſa. & Hierony. ait illud fuiſſe gratiarum actionis, Gratias agit Deo, qui ſententiam, quam tulerat de morte eius, in dimidio dierum ſuorum ſequenda, reuocaſſet, quam cum audiſſet, conuertit faciem ſuam ad parietem, & uberrime lacrymatus eſt. Nullus ergo, dum uiuit, nec infans, nec puer, nec adoleſcens ſecurus eſt, nec per horam, & hac ratione Chryſoſto. aiebat: Ingens malum eſſe non credere mortem in breui euenturam. Sicut Iudæ, irridentes oracula Prophetarum dicebant: Væ dicentibus velociter appropient, quæ facturus eſt Deus, ut uideamus, & veniat conſilium ſancti Iſrael, vt cognoſcamus. Ac ſi non crederent uentura, quæ differebantur, iſta replicabant. Et tales ſunt, qui quam viderint vitam perdurare, tarde credunt venturam mortem. Vita hæc, & futura rectè in Eſau, & Iacob ſignificantur, lib. 18. cap. 17. n. 3. Eſau enim totus piloſus, & hiſpidus figura huius vitæ eſt, quæ miſerijs, & aſperitate abundat, huius plantam, dum naſceretur, luctator Iacob manu tenebat, quoniam vita hæc non in exordio, ſed in fine conſideranda eſt. Sic & Aug. aiebat: Homines debere, ſicut Deus Moyſi præceperat, ſerpentem, ne noceret, cauda tenere, tunc enim in baculũ conuertitur, quo fulcitur homo, ſi autem caput apprehenderis, & exordia & media illius tantum conſideraueris, veneno pereas neceſſe eſt. Dum enim auferuntur iudicia Dei à facie hominis quæ geruntur in morte, omnium inimicorum ſuorum dominabitur, inquinabuntur viæ illius in omni tempore. Dum enim de fine non cogitant, repentinus eis ſuperuenit interitus. Cũ ergo adoleſcentis huius tale rectè credideri-

Iſa. 38.

Chry. ho. 9. in 1. ad Timot.

Iſa. 5.

Gen. 25.

Auguſt. in Pſal 73.

Exo. 4.

Pſal. 9.

mus periculum, Dei bonitate factum eſt, vt ad vitam reuocaretur, & illam non vanitati, & voluptati, ſicut prius, ſed veritati, & pœnitentiæ totam conſecraret. Cumque Ieſus filium viduæ ad vitam reuocare decreuiſſet, dixit illi: *Noli flere*. Ac ſi dicat. Officium ſenſualitatis non prohibeo, quæ dum malum uidet præſens, à dolore ſe abſtinere non ualet, ſed voluntas dirigẽte ratione triſtitiam moderetur. Non enim lacrymæ, ut aiebat Chryſoſt. ad nocumenta temporalia flenda adinuentæ ſunt, ſed tantum ad flenda peccata. libro decimo, cap. ſecundo, numero nono. Quoniam ſicut in naturalibus, medicinam, reubarbarum verbi gratia, ad euacuandam ſolam coleram adinuentum dicimus, cum illam ſolam curat, ſic cum peccata damna temporalia nõ curent, niſi ſola peccata, his curandis tantum, rectè dicuntur adinuentæ. Vnde Gregor. explicans verba illa: Si lotus fuero quaſi aquis niuis, aiebat: Sancti aquis niuis lauantur, dum de ſupernis compunguntur, alij verò aquis fontium, & fluuiorum, qui ſcaturiunt a terra propter terrena compuncti, qui peccata plangere numquam ſciunt, ſed mortem ſuorum, amiſſionem honoris, carentiam facultatum, cum tamen lacrymis reparanda ſit animæ ruina. lib. 3. cap. 25. num. 13. 14. & 17. lib. 10. cap. 2. num. 7. 8. 12. & 19. Lacrymæ malorũ propter tẽporalia amiſſa gemitus ſunt corporis. lib. 7. cap. 4. nu. 6. libro 10. capit. 2. num. 16. Lacrymæ in temporalium rerum amiſſione moderãdæ ſunt. ibidem num. 20. & 21. Qui enim temporaliũ rerum nocumenta acriter flẽt, hi ſunt, ait Hieronym. qui viſi ſunt in abditis templi abominationibus magnis implicati ab Ezechiele, qui vidit mulieres plangentes Adonidem veneris amaſium, &c. *Hæc cum dixiſſet Ieſus, tetigit loculum & filium ei ſuſcitauit.* Verbis adiecit facta, ne ſimilis eſſet nobis, de quibus rectè dici poteſt: Conſolatores oneroſi omnes vos eſtis, quales modo quamplurimi reperiuntur in mundo, qui nec opus habent bonum (ut aiunt) nec verbum malũ.

3

Chry. ho. 9. ad pop.

Simile.

Greg. 9. Moral. c. 19.

Iob 9.

Hieron. Ezech 8.

Iob 16.

Illis

Illis vtique similes, qui venerant ad consolandam Mariam & Marthan in morte fratris, tristitiam vultus simulantes, qui cum lacrymantibus sororibus lacrymabantur, cum tristibus tristes mortem Lazari deplorantes, & tamen cum illum vitæ restituisset Iesus, qui gaudere debuissent de bono fratris, quem mortuum plorabant, illum cogitabant & occidere. Viduæ ut soli, væ illi, qui non habet subleuantem se, & cum ceciderit, a nullo fulcietur. Falsa magnanimitas, erga viduam, orfanum, pauperem rigorem exhibet, at vera magnanimitas horũ causam metur. Multo timore in re hac concutiendi essent homines, si aduerterent quæ Deus talibus comminabatur, cum diceret: Viduæ, & pupillo non nocebitis, si læseritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum, & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, & erunt vxores vestræ viduæ, & filij vestri pupilli. Et in Prouerb. Ne attingas paruulorum terminos, & agrum pupillorum ne introeas, propinquus enim illorum fortis est, & ipse iudicabit contra te causam illorum. Vbi pro propinquo Hebræis est dictio, Goel, quæ propriè redemptorem significat, & vindicem. Vbi sapiens Deum vocat redemptorem, ac propinquum pupillorum, quia prope illis adest. Quoniam ergo mundus iudicat pupillos catere, vt patre, ita & defensore, & vindice, Sapientia vt ab iniuria hac deterreat, inquit: Propinquus eorum & vindex fortis est Deus, qui non derelinquet eos, sed iudicabit causam illorum. Mulier hæc vidua erat, & qui rogatus & lacrymis motus duos alios mortuos suscitauit, hunc vltro ad vitam reuocat. Viduæ multum iuuandæ sunt. lib. quinto, capit. secundo, numero duodecimo. *Et recedit qui erat mortuus, & cœpit loqui.* O Euangelista sacer, cur nec refers eorum, quę iste, (vt verisimile est multum) ad viuos rediens loqueretur? Diues auarus certo credidit, & Abrahæ dixit: Quod si aliquis ex mortuis, fratres suos perditissimos inuiseret, & alloqueretur, vitam mutarent in melius, & quod ille miser non meruit, mererentur multi, qui in mũdo, immò præsentes rei quæ gesta est, aderãt, qui ad sanam mentem reddirent, si illum audissent, & nobis relatum esset, quod iste vel expertus fuerat, vel viderat. His enim commouerentur forte multi, ut in melius vitam mutarent. Secũdo lib. Machab. cum Heliodorus templum ingressus Hierosolymis, conaretur ærarium expoliare, apparuit ei equus terribilem habens sessorem, isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit, alij etiam apparuerunt duo iuuenes optimi gloria, qui circumsteterunt eũ, & ex vtraque parte flagellabant sine intermissione multis plagis verberantes, &c. Curatus postea Oniæ precibus, testabatur omnibus ea quę sub oculis suis viderat opera magni Dei. Cum autem Rex interrogasset Heliodorũ, quis esset aptus Hierosolymam mitti, ait: Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit, eo quod in loco, sit Dei vere quædam virtus. Et his auditis, saltem pro tunc, ira Regis moderata est. Moderari autẽ posset hominũ scelerata vita, si is oculatus testis ediceret nobis, qui in alio sęculo essent peccatoribus reseruati cruciatus. Et tamen sicut tunc illo loquente, si hæc dixit, in nullo audientes meliores effecti sunt, sic nec nos, & ideo Euangelista tacuit, quæ adolescens locutus est. Cum primum autem viuit, *cœpit loqui*, vt verbis, verę vitę quam acceperat à Deo præberet testimonium, ne phantasma crederetur. Sic intelligendum est, quod cum primum anima vitam recipit gratiæ, continuo motus externi vitales, illius testes sunt, veluti illius comites. De re hac multa docentur in die Penthecostes, quando repleti discipuli Spiritu sancto cęperũt loqui varijs linquis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.

Ioan 11.

Eccle. 4.

Exod. 22.

Prouer. 23.

Luc. 16.

Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naim. &c. Rectè miraculum hoc post duo alia & contigit, & scriptum est. Primum miraculum illud fuit, quando tactu leprosum sanauit dicentem: 4 Iansenius.

Digitized by Google

Domine, si vis, potes me mundare. Secundum, quo absentem paralyticum, precibus aliorum motus, curauit. Et tertio matrem viduam videns flentem, mortuum filium eius, vitæ restituit. In quib⁹ miraculis illud obseruari potest ad morum instructionem. Primus leprosus per se ad Christum accedens, & rogans sanitatem consecutus est. Secundus paralyticus per se accedere non valens, aliorum precibus impetrat sanitatem. Tertus, mortuus non nisi lacrymis multorum ad vitam redit. His enim tribus, triplex genus peccatorum designatur. Nam sunt qui vitam quidem habent malis operibus contaminatam, sed non omni ex parte malam, qui necdum inciderunt in eam infirmitatem, vt non possint ipsi Christo accedere, & pijs, ac humilibus precibus sanitatem impetrare. Sunt alij, qui in omnibus animæ suæ viribus dissoluti paralyticorum more non valent ad Christum accedere; sed tamen morbi sentientes magnitudinem, alios ad Dominum mittunt, qui pro ipsis deprecentur, & sanitatem consequuntur. Sunt tertio qui iam velut mortui nullum mali sui sensum habent, qui vt ad vitam reuocentur, maioris negotij est. Opus enim non solum piorum precibus, sed & lacrymis, pessimi homines habent malam conscientiam, & pacatã libro tertio, c. 24. numero 16. libro 4. c. 19. numero 13. c. numero. 19. Peccatores infirmi, & impij dicuntur secũdum varietatem culparum, libro 14. c. 8. nu. 3. Peccatores desperati non tantũ medicos non adeunt, nec vocant, sed nec ad se venientes recipiunt, libro 14. capitulo 8. numero 8. Peccatores, qui flagella conscientiæ sentiunt, vicini sunt saluti, lib. 14. c. 18. num. 1.

Ibant cum eo discipuli eius, & turba copiosa. Primo discipulos commemorat Iesum sequentes, deinde copiosam turbam. Primum enim maiores sequũtur Deum, deinde minores illorũ exẽpla secuti pergunt etiam. Trahitur spõsa in odorem vnguentorum sponsi, & currunt adolescentulæ cum ea. Sicut enim cum Iacob virgas poneret in canalibus, oues eas contemplantes, quales videbant cum cortice, aut decorticatas, tales pariebant & fœtus; ita si in Ecclesiæ canalibus maiorum opera minoribus repręsententur, illa sequuntur ad bonũ, & ad malum. Ezechiel non inaduertenter, sed multa consideratione cũ quatuor animalium oculatorum recẽ fuisset virtutem, qui impetu spiritus gradiebantur semper, in medio ignis posita, quatuor etiã numerauit rotas, quæ animalia sequebantur, omniaque suo ordine ibant, cum euntibus ibant, cum stantibus stabant, & cum eleuatis pariter eleuabantur. Mira res spiritus vitæ erat in rotis, ait sacer Propheta. Si spiritus vitæ in eis erat, quorsum motum, eleuationem, & consistentiam animalium sequebantur? Si rotis currus extitissent similes, in quibus nec motus est, nec vita, non mirum, si cum animalibus euntibus irent, & cum quiescẽtibus quiescerent; at si spiritus vitæ in rotis est, vt quid ab animalibus in motu, & in quietæ pendere dicentur? Si liberum arbitrium est in sæculari, & plebeio, quo diuina gratia à diuite in bonum fertur, & quo etiam diuina gratia destituto in malum corruit, vt quid cum euntibus ire dicitur, & cum stantibus stare? Cum iustis vocatur iustus, & cum peruersis peruertit? Vtique quia exempla maiorum, Principum, gubernatorum, siue ad promouendum homines in bonum siue ad malum, efficacissima sunt. Vnde cum ciuitatem ingressus Niniuen Ionas prædicasset, inferiores quidem primum audierunt Prophetam prędicantem, vt bene adnotauit Hieronymus, sed tamen Rex prior surrexit de solio suo, & indutus est sacco, & sedit in cinere, & præcepit, vt omnes saccis induerentur, & ieiunarent. Prædicauerunt ieiunium vtique iussu Regis, & vestiti sunt saccis à maiore vsque ad minorem; Et sicut maiorum exempla, si bona fuerint, imitantur minores, ita malorum exemplis etiam feruntur in malum, sicut apud Danielem scriptum legimus, vbi cum Balthasar Rex temulentus insidisset vt afferrentur vasa aurea,

Ezech. 1.

Cant. 1.
Gene. 30.

Ione. 3.

Dan. 5.

Digitized by Google

aurea, & argentea, quę pater eius aſportauerat de templo, biberũt in eis Rex, & optimates eius, vxores & concubinæ illius. Bibebant vinum & laudabant Deos ſuos aureos & argenteos, &c.

Ioſue 4. *Eſa. 1.* Sic tranſierunt Sacerdotes cum arca Iordanem, & continuo populus pertranſijt.

Hieron. Et ita cum (Hieronym.) Eſaias dixiſſet, perditiſſimum ſtatum Iudæorũ commemorans: Omne caput languidum, & omne cor mærens, vbi nomine capitis, & cordis, & Prælatos & Principes intelligit, continuo adiecit: A plãta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas, quoniam ſicut ſcriptũ erat:

Eccl. 10. Secundum iudicem populi, ſic & miniſtri eius, & qualis rector eſt ciuitatis, tales & habitantes in ea. Exẽpla ſponſæ currere faciunt adoleſcentulas in odorem vnguentorum Chriſti, lib. 5. capit. 13. num. 32. Exempla mala nociua sũt multum, lib. 11. cap. 5. num. 1. Principium peccata cedunt in damnum reipublicę, lib. 9. c. 8. nu. 3. & 14. Turba copioſa & uiduam flentem, & defunctum comitabatur. Malorum enim proximi compaſſionem eſſe habẽdam docet locus iſte. Proximis compati debemus, etiam quando a Deo puniuntur, lib. 1. c. 15. nu 16. lib. 9. cap. 5. num. 13. 16. 21. & 23.

6 *Ecce defunctus efferebatur filius unicus matris ſuæ, & hæc vidua erat, et turba ciuitatis multa cum illa* In flagellis procedit Dominus à mitioribus incipiendo, cum verò per ea homo non corrigitur, deſtruit quæ maxime diligi-

Exod. 9. mus, vt patet in plagis Aegypti. Dixit ad Pharaonem Moyſes iuſſu Domini: Ecce manus mea erit ſup agros tuos, & ſuper equos, & aſinos, & camelos, & oues, & boues quia enim non libenter grauia infligit, prius pecudes quam homines tetigit. Sed quia Pharao Deo præcipienti vt Hebræorum populum dimitteret, noluit obtemperare, di-

Exod. 12. xit: Tranſibo per terram Aegypti, percutiamque omne primogenitum in terra Aegypti, & in cunctis Dijs Aegypti faciam iudicia, & qui minoribus flagellis non ſunt emendati, illa ſentient, quæ maxime diligunt: occidam primogenita, & idola nocte illa deijciam, & confringam: ita reliquit Deus inter Iudæos nationes aliquas, vt hoc leui flagello correpti non immitteret (Exod. 23.) beluas & feras illis crudeliores. Diſce aceptare (ait Oleaſter) quæ tibi pius pater mala immittit ne maiora, & deteriora patiaris. Cum Achaz rex Iuda agre ferret duos reges qui aduerſum ſe dimicabant Raſim. ſ. regem Syriæ & filium Romeliæ, audiuit à Domino per Eſa. 8. Pro eo, quòd proiecit populus hic aquas Syloe, quæ vadunt quiete, aſcendere faciet Dominus ſuper eos aquas fluminis fortes, & multas, regem videlicet Aſſur & omnem gloriã eius, & aſcendet ſuper omnes torrentes eius, & tranſibit Iuda, & inundabit, vſq; ad collũ pertinget. &c. vult dicere, quoniam abijcitis malum præſens quod pacienter ſuſtinere debuiſſetis, maius eueniet vobis; & vocat minora mala gaudium reſpectu maiorum. Hæc lectio eſt Sanctes Pagnini.

Sap. 12. Vnde à Sapient. ſcriptum eſt: O quam bonus, & ſuauis eſt Domine ſpiritus tuus in omnibus. Ideoque eos qui errant, ex partibus corripis, & de quibus peccant admones, & alloqueris vt relicta malitia credant in te Domine.

Exod. 8. Et infra: Miſiſti exercitus tuos veſpas, ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello ſubijcere impios iuſtis, aut beſtijs fæuis, aut verbo duro ſimul exterminare ſed partibus iudicans dabas locum pœnitentiæ.

Genes. 3. Sic & in Geniſi, cum Euam & ſerpentem Dominus voluit punire, ad eam dixit: Multiplicabo ęrumnas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios. Graue iugum, ſi pepereris cruciaberis vehementer, & ſi non pepereris maledicta eris. Mulier propter fructum ventris in pretio habetur, & ipſum multum diligit, & ideo in eo punitur. Similiter in deſiderio, in quo vehementiſſima eſt, & ideo audit: Sub viri poteſtate eris, vt non tuam, ſicut libuerit, exequi valeas voluntatem,

Digitized by Google

tem, nec tuum explere desiderium, viri voluntati subiecta. Ad serpentem verò dixit: Maledictus eris inter omnia animantia, & bestias terræ: super pect⁹ tuum gradieris, &c. Nam serpens, quoniam summe dilexit superioritatem ad homines, infra bestias deijcitur. Sic
Leuit. 26. & in Leuitico cum ad complendam legem terrore Iudæos vellet adducere, dixit Deus: Visitabo vos velociter in egestate, Ponam faciem meam contra vos, & corruetis coram hostibus vestris, & subijciemini his q̄ oderūt vos. Sin autem nec sic obedieritis mihi, addam correptiones vestras septulum ꝓpter peccata vestra, &c.

Sin autem nec per hæc audieritis me, destruam excelsa vestra, & simulachra vestra confringam, ea scilicet auferens a vobis, quæ multum diligitis.

2. Reg. 12. Sic peccatum adulterij Dauid punit auferens ab eo dilectissimum filiū, quem ei pepererat Bersabee. Mortes filiorum, & coniugum tam frequentes sunt, quia eos immoderatè diligunt homines, lib. quarto, ca. 1. num. 19. & 20. 32. & 33. Soph. 2. attenuabit Dominus omnes Deos terræ & adorabunt eum viri de loco suo. Multi perirent nec vnquam ad Deum conuerterentur nisi eorum Deos attenuaret & perderet, ita enim amore caducis rebus inhærent vt ad salutē hominis eas de medio tollat Deus hunc diuitijs illum voluptatibus vxore amica filijs honore eademque re quam maxime amabat & cuius causa Dei obliuiscebatur abdicat & priuat. Sed quia medicamentum hoc amarum est, ait terribilis Dominus super eos, quia vtile & adorabunt eum viri delitijs sęculi priuati.

7 *Quam cum vidisset Dominus misericordia motus, &c.* Iesus ex omnibus mortuis quos ad vitam reuocauit, vnū filium viduæ non rogatus, multa cum facilitate & bonitate resuscitauit, misericordia ipsum commouente, nullo interpellante, cum tamen filiam Archisynagogi multis precibus actus a morte liberauerit, & Lazarum multorum lacrymis, & orationibus sororum, quas tenere diligebat, immo & ipsum, qui obierat, amicum vocauerat, & propter hæc ad vitam redijt Lazarus. Hunc autem vltro suscitauit, ut ostenderet se viduarum esse maxime consolatorem, ac harum lacrymis maxime commoueri. Sic & viduæ solius, filium suscitauit Elias. Et El sæus viduæ inopiam, miraculo olei multiplicati, subleuauit. *3. Reg. 17. 4. Reg. 4.*

Et Petrus viduarum precibus flexus Dorcadem suscitauit. *Hanc cum vidisset Dominus, &c.* Videt Dominus mulieris miseriam, & commotus est. Ipse enim est, de quo scriptum est: Iuxta Sanctis Pagnini uersionem, ubi cum se Deus Moysi ostendisset, dixit illi: Dnminus, Dominus (ubi Hebræa habent Iehouah Iehouah) ego sum fortis, cōmot⁹, misericors, lōganimis, &c. ego sum qui sum commotus, id est, cuius uiscera commouentur ex uisa miseria. *Act. 9.* *Exo. 34.* *Oleaster.*

Audi quod ipse dicat: Nonne filius pretiosus est mihi Ephraim? Nonne puer delectabilis? Quia ex eo tempore, quo locutus sum cum eo recordando recordabor eius adhuc, idcirco sonuerunt uiscera mea propter eum, miserando miserebor eius ait Dominus. Sum etiam misericors, seu clemens prestans effectum commotionis, a necessitate & miseria liberans eum, cuius interne sum misertus. Sum etiam longus ad iram. Non statim uindico illatam iniuriam: Quomodo ponam te Ephraim, tradam te Israel? Ponam te, sicut Adama, ponam te sicut Seboim. Conuersum est in me cor meum, pariter incaluerunt pœnitudines meæ. Non faciam secundum iram furoris mei, non conuertar ad disperdendum Ephraim, quoniam Deus sum, & non uir in medio tui sanctus. Sum etiam multus misericordia, hanc. s. extendens ad multos, & ueritate, seu stabilitate. *Hier. 31.* *Osea. 11.*

Ac si dicat. Sum multum stabilis in promissis, aut sum multum uerax, quia nemini mentior, immo mentientibus mihi, seruo pactum. Neque solum sum misericors & uerax, his cum quibus paciscor, sed seruo misericordiam in millibus, seu mille progenies istorum⁹. Sū etiam leuans iniquitatem, seu pœnam

iniquitatis

iniquitatis, aut comminatam, aut inflictam, id est, absoluo a culpa, & à pœna, aufero culpam & pœnam. Enumerant Hebræi in loco hoc vndecim elogia Dei. Nam quod bis dicitur Dominus, significari dicunt in Deo duplicem misericordiam. Alteram, quia hominem à peccato præseruat. Alteram, qua remittit ei qui peccauit, delictum. Secundo vocat se fortem, quo innuitur potẽtia eius, qua suis vtcumque oppressis, succurrere potest. Tertio misericors, quatenus prẽseruat a lapsu. Quarto clemens, erigens scilicet lapsum. Quinto longanimis, quia non statim punit homines, ut peccant, sed expectat, vt peccator conuertatur. Sexto multæ pietatis, erga eos qui indigent, & merita nõ habent. Septimo multæ veritatis, scilicet in præstandis promissis. Octauo custodit bonitatem, seu pietatem in mille generationes, vt eius misericordia iram excedat. Nono remittit omnis generis peccata. Decimo, quia non est acceptor personarum. Vndecimo visitat iniquitatem patrum in filios, si peccata parentum imitentur. Dicitur etiam Deus fortis pius, ac si dicatur fortis ad pietatem. Sunt quidam homines fortitudine præditi, sed qui eam ad crudelitatem exercent, qui ad hoc solum potentes sunt, ut alios opprimant, aut ad vitia exercenda. Vnde in Esaia dicitur: *Esa. 5.* Væ, qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Non sic autem Dominus, qui etsi fortis sit ad acies hostium debellandas, non tamen ad hoc fortis esse vult, sed ad miserias releuandas. Coniungit fortitudinem cum pietate, ne quis crederet eum pium, quia non posset iniurias vendicare, sed voluntate, qua cum possit, non vult.

Docet nos etiam, cum mala in proximis videmus ex intimis commoueri. *Exo. 2.* *Quam cum vidisset*. Sic & respexit Dominus filios Israel & liberauit eos, id est, vidit mala, quæ eis fiebant, & eripuit eos. Misericordia Dei ineffabilis, & ingens, lib. 4. cap. 7. num. 5. 7. 8. 14. & 24. cap. 9. num. 11. c. 10. num. 11. lib. 9. cap. 23. numero 9. vsque ad 11. *Quam cum vidisset Dominus*. Fletum miserias videre conducis multum, vt eis prouideat homo. Ideo Tobias dixit filio suo: *Tobiæ 4.* Ne auertas faciem tuam ab vllo paupere. Ac si diceret. Si videris, eius miseriæ succurres. Non poteris videre, homo cum sis, ab humanitate sic dictus, & non misereri, alioquin nomine hoc eris prorsus indignus. Ideo Dominus Eliam mittit in Sareptam Sidoniorum, vt sic famem, & necessitatem oculis videat, & illi orationibus prouideat. Vidit Deus Agar necessitate pressam, & liberauit eam, & vocauit locum illum puteum videntis me. Vocauit autem nomen Domini, qui loquebat ad eam: Tu Deus qui vidisti me. q.d. sufficit me vidisse errantem, vt ad me mitteret Angelum suum: *3. Reg. 17.* *Genes. 16.*

Nolite flere. Non fletum pro mortuo condemna, sed compescit. Quis. n. negabit iura naturæ? Venit Abraham ad plangendum Saram & ad lugẽdum eam, vt alienum non credas à fide, mortuos lugere. Vnde in Deuteronomio scriptum est: Si egressus ad pugnam videris in numero captiuorum mulierem pulchram, & adamaueris eam, volueris que habere vxorem, &c. sedens in domo tua flebit patrem, & matrem suam vno mense, & postea intrabis ad eam. Non vult Dominus hominem, quocumque statu sit, pietatis in parentes oblimisci, sed naturę sua iura tribuere. Sed tantum lacrymas immoderatas compescere Dominus voluit, sicut in Deuteronomio dixerat: *Deut. 14.* Filij, estote Domini Dei vestri, n õ vos incidetis, nec facietis caluitium super mortuo. Alia lectio habet: Non lacera *Oleast.* bitis vos. Audiant hoc, qui mortuos fideles immoderate lugent, lacerantes se ac pungentes, ac si mulsam haberent futuræ resurrectionis spem. Solebant enim gentes luctus gratia, inter oculos capillos depilare, & decaluare se, & pilos Dijs offerre, quod hic Dominus prohibet. Hanc in plorando moderationem significare voluit Deus per Ezechielem dicens. Non planges, neque plorabis, &c. Ingemisce tacens, corona tua circumligata sit tibi, id est, contine *Ezech. 24.* *Genes. 25.* *Deut. 21.* 8

intus

Digitized by Google

intus dolorem,& moderare illum. Lacrymæ in temporalium rerum amissione moderandæ sunt,lib.10.c.2.n.20.& 21. Mortui in cęlo (si illud esset possibile) acriter indignarentur contra eos, qui defunctos lugent immoderatè,lib. 4.c.1.num.33.

9 *Et accessit & tetigit loculum*. Prius dixit mulieri: *Noli flere*, & quia Iesus non verbis tantum se viduæ exhibuit consolatorem,sed re ipsa, *& tetigit loculum*, & filium suscitauit. Docens nõ verbis tãtum miserorum afflictionem leniendam,sed & opere quatenus in nostra est potestate; vt quomodo potuerit vnusquisque,ita & misericors sit, & sicut diligere non debemus solo verbo, aut lingua,sed opere & veritate, ita & misereri, opere miseriæ alienæ prouidendo, ingenium charitatis,hoc est,qđ semper bonorum quibus ipsa fruitur consortes cupit 1. Cor.13.non agit pœnitentiam, si non petrauerit Ioseph Gen.45.non est passus fratres suos se diuite esurire,sed ad se cum suis omnib⁹ venire iussit,vt suę copiæ participes essent,ita qui charitate diuites sunt & veris bonis abundant ægrè ferunt fratres suos illis carere.talia facientes similes sumus Deo, lib.5. cap.10. num.61.lib.8. cap.8. num.13. Proximos sic diligamus,ut eorum portemus onera, lib.1.cap.16.num.1.7.& 8.Proximos vere diligere debemus eorum necessitatibus prouidendo libr.1. cap.16.num.2.3.7.vsque ad decimum, & duodecimum. *Tetigit loculum*. Loculus diminutiue uocatur locus, ubi mortuus iacet. Mortuo enim paruulus locus sufficit cui viuenti lata domus, & alta tecta non sufficiebant. Hæc viuorũ superbia, loculo & breui sepulchro continetur. Defunctorum sepulcra ostendunt sęculi vanitatem, lib.2.capit. 15. numero 51. Defunctorum diuitum sepulchra considerãda sunt,vt eorum contemnantur bona, libro quarto,capit.primo, numero 47. 54.usque ad 56.

Tobiæ.4.

Ioan.n. 13.

10 *Adolescens tibi dico surge, & resedit, &c.* Mirares, quod mortui audiãt Deũ uocantem,& non uiui,qui cum in peccato mortali multo uiuant tempore, & clamet Deus,& uociferetur,non audiunt consulentem, audituri eum condemnantem. Deus non silet modo à consulendo,sed à iudicando,lib.4.cap. 27.nume.6. Deum loquentem audire non sinit mundi strepitus,num.6.8.10. & 11.Deus semper loquitur in conscię tijs peccatorum,num.5.& 6.In hoc capite docetur, quod Deus inspirationibus, & modis mirandis homines alloquitur,si illi attendant dicentem. Hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. *Psal.94.*

FERIA SEXTA
Post IIII. Dominicam in Quadragesima,

EVANGELIVM.

Erat quidam languens Lazarus à Bethania. Ioan.11.

Lic.3 capi.22 numero 35. & 34 lib. quarto cap.primo, numero 35 & 36 libro septimo,capit.1.numero 10 libro 14. cap.2.num.9 cap 6.num.7. & 8 cap.8. num.28.

1 IOTIVS huius historiæ, quæ longissima est, hæc breuis summa est, quod sorores Lazari p internũcium morbum fratris,absenti Iesu renunciant. Absente Iesu mortuus est, sepultus seruatus est usque ad fœtorem. Solemni multorum frequentia fletur. Sorores ipsæ mortem renunciant,comite turba cõmõstratur sepulcrum, alienis manibus submouetur saxum, alienis manibus soluitur qui proderat, quo uiso, ex astantibus multi crediderunt in Iesum. *Fer.6. Do. 4 in Quadrag.*

In hoc miraculo innumera pęnè sũt multa

Digitized by Google

multa animaduerſione digna, ſiue ſubſtantiam operis conſideres, ſiue circumſtantias, & modum, quem in patrando eo Ieſus ſeruauit. Quia enim morti appropinquabat lucernæ ſimilis, vicinus iam extinctioni amplius lucebat, cumque motus ille, ad benefaciendum hominibus tam eſſet illius naturæ conformis velocior erat in fine vię, quam in exordio, & ea ratione ad maiora operanda miracula mouebatur. Sicut enim Diaboli hæc malitia eſt, vt dum modicum tempus ſe habere credit, vel mundo ad finem appropinquante, vel homine in fine vitæ conſtituto, tunc validius tentat, libro quarto, capitulo trigeſimo, numero vigeſimoquinto, libro quinto, capitulo quinto, numero nono. Vnde in Apocalypſi ſcriptum eſt. Væ terræ, & mari, quia deſcendit diabolus ad vos habens iram magnam, ſciens quod modicum tempus habet. Eius enim odium inueteratum in homines tale erat, vt ira in immenſum creſceret, dum crederet modicum ſibi tempus ad nocendum reſtare. Hæc infinita Dei bonitas, is eius ad homines amor, vt cum Ieſus ſe morti propinquum cerneret, modicum tempus illi derelictum, quo viſibilis, & mortalis inter homines conuerſaretur, videret, incendebat diuinus ignis, vt maiora in homines cõferret beneficia, & ita eos ad ſe traheret: & in primis in hoc Euangelio, in quo tanta acciderunt mira, illud in exordio conſiderandum eſt, quod cum Lazarus ægrotaret graui morbo, ſorores nuncium miſerunt ad Dominum, qui ei morbi diceret & qualitatem & grauitatem, ſolum his verbis cauſam fratris proponentes: *Domine, ecce quem amas infirmatur.* In quibus duo ſunt, quæ multam poſtulant conſiderationem. Alterum pertinet ad harum mulierum tum virtutem, tũ etiam prudentiam, & diſcretionem, quæ omnia oſtendunt, dum in graui & mortali fratris infirmitate tam ſibi dilecti, qui patris loco eis fuerat derelictus, quem mortuum irremediabilibus flebant lacrymis, nec ipſæ dominum quæſierunt, vt tanto prouideret damno qui & ſorores, & ægrotum vehementer diligebat, nec litteras miſerunt, in quibus obnixe ſalutem poſtularent fratris, ei orbitatem proponentes, & quæ ex illius morte ipſis accidorent inconuenientia, nec verò nunciũ rogarunt, vt cauſam poponeret circumſtantijs talibus veſtitam, quod Ieſus ad miſericordiam illius verbis flecteretur. Sed tantum in auribus Domini morbum referunt & anguſtiam, in qua ipſæ ſunt conſtitutæ, reliqua omnia diuinæ relinquentes voluntati, quæ infallibilis regula eſt eorum, quæ amicis ſunt expedientia, ut ille curet fratrem, vel non curet, prouideat earum neceſſitati, an non, dum tamen id, qui verus eſt ſuorum amicus efficiat, quod illis expediẽs iudicauerit. Et ſecundo videbimus quantæ fuerint virtutis & potentiæ hæc breuiſſima verba, in quæ coniecerunt pericula Ieſum, qui verus amicus eſt, qui verbis ſolis amare non didicit, quantis ſe ſubiecit, quamque grauibus difficultatibus vt amicorum ſuorum bono conſuleret. Circa primum, fœminæ iſtæ in ſchola Domini educatæ, ſanctitate non modica pollebant, ob quã & ipſæ, & frater ab ipſo tenerè amabãtur. Vnde non mirum, ſi experientia teſte cognoſcerent, quis in peragendis negocijs cum Ieſu ſernandus eſſet mod⁹, & ita nec quando mortali morbo fratris cruciabantur, nec quando ipſo & mortuo, & ſepulto, & fœtente qui quatriduanus erat in monumẽto, videbant Dominum earum neceſſitate non moueri, nec quando litteras miſerunt dixerunt ei: Domine nobilitatem Lazari, qui ægrotat, conſidera, in cuius domo & ſe & ſua tuæ conſecrauit neceſſitati, ſuſtentationi, quæ ſem per hoſpitio patuit tuo, quando Hieroſolymorum impietas poſt tanta beneficia nec panis buccellam tibi porrigebat, & nos nobilitatis oblitæ, tibi miniſtrabamus, vt famulæ diligenter. Terribile ſane apparet, vt peioris nos omnes ſimus conditionis, quia tui ſumus, quam ſint reliqui de plebe, qui nuſquam

Simile.

Apoc. 12.

nuſquam tibi obſequentes, tuæ vt plurimum, contrariantur voluntati, tibi improperantes verbis, tibi & calumnias inferentes, & cum tales ſint, eorũ miſerijs prouides in fame, in morbis illis afflictis. Et cum aduenięte Ieſu, eius præſentiæ ſe obtulerunt, nec verbum locutæ ſunt dicentes: Proprium remiſi mus nuntium, quo grauiſſimam panderemus neceſſitatem, nõ ſerui aut exteri, ſed fratris, & quaſi triſtitiam, & anxietatem noſtram contemneres, ibi remanſiſti, qui nec vocatus, nec rogatus frequenter alios curaſti ægrotos, & cũ diſpendio vitæ, qui Iudæos te lapidare volentes reliquiſti in templo, in ianuis mendicum cæcum de ſalute minime ſollicitum illuminaſti, & paralyticum in piſcina pro ſalute non rogantem curaſti: quin & alienigenam Samaritanã itinere fatigatus, cum nec tibi aquam porrigere voluiſſet, innumeris ornaſti bonis. Omnibus beneficus, noſtri obliuiſceris, qui tibi ſumus admodum deuoti. Immo quamuis Iudæorum proceres dicerent, & ipſæ audirent: Non poterat, qui aperuit oculos cæci nati facere vt hic non moreretur? non commouentur, ſed ſolis his verbis: *Domine ſi fuiſſes hic frater noſter non fuiſſet mortuus*, triſtitiam produnt, nec poſcunt ab eo, quem nouerant omnipotentem, vt eum ad vitam reuocet, qui alios etiã mortuos ſuſcitauerat. Sed cauſam commitentes Deo, infirmitatem Lazari nuntiant dicentes: *Ecce quem amas infirmatur*. Ad eum curandum non merita, non beneficia, quæ Ieſu exhibuerãt, ſed tantum amorem, quo erga fratrem afficeretur, allegant. Sufficit (Auguſt.) vt noueris, non enim amas, & deſeris. Nouerant optimè, quam merito à ſancta fœmina Iudith reprehenſus eſſet Ozias princeps Iudæ, eo quod dum Bethuliã cerneret ab Holoferne oppreſſam valde, populo dixiſſet, quod trãſacto quinto die, ſi eis non veniſſet adiutorium, hoſtibus traderentur, quem dure arguens ait; Non eſt iſte ſermo, qui miſeridordiam prouocet, ſed potius qui iram excitet, & furorem accendat. Poſuiſtis vos tempus miſerationis Domini, & in arbitrium veſtrum diem conſtituiſtis ei. Et ideo humiliemus illi animas noſtras, & dicamus flentes Domino, vt ſecundum voluntatem ſuã ſic faciat nobiſcum miſericordiam ſuã. Expectemus humiles conſolationem eius, & exquiret ſanguinem noſtrum de afflictionibus inimicorum noſtrorum. Et nunc fratres quoniam vos eſtis Presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorũ ad eloquiũ veſtrum corda eorum erigite, &c. Et dixerunt illi Ozias, & Presbyteri: Omnia, quæ locuta es, vera ſunt, & non eſt in ſermonibus tuis vlla reprehenſio. Cum ergo prudentes, & ſanctæ mulieres exploratum haberent modum conuenientiſſimum, quo de ſalute fratris debuiſſent tractare omnibus omiſſis alijs, quæ iuuare non poſſent, ſed potius impedire, ſolum cauſam fratris repreſentant dicentes: *Ecce quem amas infirmatur*. Diuinum amorem & non propria merita fatentes eſſe omnium beneficiorum radicem, ſicut animaduertit Paulus ad Epheſios inquiens: Deus autem, qui dives eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam qua dilexit nos, cum eſſemus mortui peccato conuiuificauit nos in Chriſto. Quaſi dicat: Deus diues eſt ad benefaciendum hominibus, quia nimia pollet charitate erga illos. Et ita frequenter dum olim Prophetæ diuina vellent enarrare beneficia, miſerandum prius populi ſtatum proponebant, quo animaduerterent illa non proprijs meritis, ſed diuinæ inniti bonitati, & amori. Vnde cum Oſeas dixiſſet: Ephraim vitula docta diligere trituram, araſtis iniquitatem, impietatem meſſuiſtis, comediſtis frugem mendacij, & Baalim immolabant, & ſimulacris ſacrificabant, & ego quaſi nutritius Ephraim portabam eos in brachijs meis. Ego qui pater eram nutritius effectus ſum, & paruulum meum in vlnis meis ipſe portabam, ne læderetur in ſolitudine. Non id eorum meritis effectum eſt, qui arabant, metebant, comedebant fructum mendacij peccatis delectati, ſicut agricolæ dum metunt & comedunt,

Ioan. 9.
Ioan. 5.
Ioan. 4.
Iudith. 8.
Epheſ. 2.
Oſea 10. & 11.

g

dunt, quæ ſeminata collegerunt. Et ita animaduertere debetis, quod quotieſcumque homines cordati neceſſitatib⁹ fatigati Deum interpellarunt, eius miſericordiam inuocabant, nõ merita ſed
Ioel 2. diuinam bonitatem referentes. Et ita Ioel, cum populum ad agendam pœnitentiam excitaret, qua Deum in ſe beneuolum redderet, concluſit: Zelatus eſt Dominus terram, zelum, q̃ effect⁹ amoris eſt, vocans ipſum amorem, quo Deus ad ignoſcẽda peccata mõtus eſt. Amor Dei eſt in cauſa, vt profectus noſtros & curet, & vocet ſuos, lib. primo, capitulo ſexto, numero vigeſimo primo. Deus non quæſitus nos quæſiuit, quomodo non aderit eum quærentibus? libro quarto, capitulo decimo ſexto, numero decimo tertio. Cum Deus tam ſit ſuis amicus, tantum vult vt neceſſitatem proponat amicus, reliqua relinquens illi, qui tam fidelis amicus eſt, cui nulla eſt comparatio. Aiebat Philoſophus quidam Demetrius Phalereus: Amicus ad domum amici rogatus aduenire debei ad menſam, ad ea quæ illi ſunt commoda, cæterum ſi amicus, eius præſentia indiguerit, vltro ſe debet offerre, nec eum deſerere, quamdiu neceſſitas præſens fuerit. Et Hierony.
Dan. 11. in Danielem refert de Ptolomæo Epiphane, quod interrogatus à quodam: Vnde tantas haberet opes ad tanta mouenda bella, in quibus innumeræ conſumuntur pecuniæ, reſpondit: Amici
Lib 2 de Sa cer. Chriſt. mei diuitiæ meæ ſunt. Et Chryſoſt. refert de Diuo Baſilio, quod dum multis ſe expoſuiſſet periculis nõ rogatus pro liberãdo amico, cum argueretur, quod abſque ratione tanta, & talia ſubiret diſcrimina, reſpondit: Aliter amare non didici, niſi vt meam vitam in diſcrimẽ adducam, dum periclitantem amicum aliquem ſeruare opus eſt. Et hac ratione merito Seneca reprehendit Epicurum dicente: Quærendos eſſe amicos, quibus, premẽtibus neceſſitatibus iuuaremur, in agritudinibus conſolaremur. Ait Seneca: Ego antea amicum quærerem, quem conſolarer, cui benefacerem, cuius neceſſitatibus prouiderem. quam à quo talia reciperem bene ficia. Et Auguſti. dixit: Quid ſit vera amicitia nondum nouit, qui vult aliam eſſe mercedem, quam ipſam. Vita etiã corporis pro amico ponenda eſt, & nihil ei nẽgandum eſt eorum, quę licent. Et infra: Cum ergo cum amico tuo eſſe tibi debet cor vnum, & anima vna, iniurioſum eſt ſi nõ ſit & pecunia vna. Auguſtinuſque, & Hieron. locum illum celebrem Eccleſiaſtis: Melius eſt duos eſſe ſimul, quam vnum, habent enim emolumentum ſocietatis ſuæ. Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſub leuantem ſe, &c, de vera amicitia intelligendum docuerunt. Ita quod amico illud eſt proprium, vt ſubleuet amicũ, & erigat iacentem in aliqua neceſſitate, & ſi quis contra illum præualuerit, amicus eius iniuriam, & nocumentum debet propulſare, etſi degens in egeſtate contabuerit frigore, amicus prouidens eius neceſſitati calefacere eum debet. Amicita non eſt, vbi vnus eget, & alter ditatus eſt, libro primo, capite decimo nono, numero ſeptimo, & nono. Amici in neceſſitatibus dignoſcuntur, libro primo, capitulo decimo quinto, numero decimo octauo, capite decimo nono, numero vndecimo, decimo tertio, & decimoquarto, libro ſexto, capitulo octauo. numero octauo. Vnde illę amicitiæ celebres apud antiquos ſunt habitæ, quoties amicus proprio bono contempto bonis inuigilauit amici, ſicut de Damone, & Pythia, Pylade, & Oreſte referunt Ethnicorum hiſtoriæ, libro ſexto. capite octauo, numer. octauo, libro ſexto, capitulo decimo tertio, numero octauo. Et ſi hæ veræ amicitię leges hominibus ſint incognitæ, mirãdum non eſt, cum, vt dixit Chryſoſto. *Hom. 2. ad Theſ.* de ea re ſit ſermo, qua è mundo diſceſſit, & cœlum nunc inhabitat, arboremque in terra infrugiferam in cœlum tranſplantauit, nec eſt inter modicas mondi calamitates connumerãda hęc, qnod vera amicitia hominum reliquit contubernia. Cum ergo amicitię leges à Chriſto Domino diſcendę ſint, libro primo. capite decimo nono, numero decimo quinto. & cum id certo mulie-

Aug lib. de amicitia.

Eccleſ. 4.

res hæ ſanctæ exploratum haberent, ideo non iudicant neceſſarium eum qui fideliſſimus amicus, immò qui ſolus eſt hoc nomine dignus, clamoribus obtundere, importunis precibus vexare, ſed vno verbo aiunt: *Ecce quem amas infirmatur*. Si quidem expediens fuerit, ægrotum ſanabis amicum, ſi autem illud non conuenire iudicaueris, ſalutem non poſtulamus, multa enim credimus mortales ſalutaria, quæ vertuntur in perniciem, libro quarto, capit. vigeſimo ſecundo, nume. ſeptimo. Sciebat certo ſe accepturas à Domino, quæ petebant, aut quæ eſſent illis, & fratri vtiliora, libro decimo tertio, capit. nono, numero vigeſimo tertio. Et quod Dei bonitate negantur petentibus, quæ nocere debẽt, numero ſexto, vſque ad nonum, duodecimum, decimum tertium, decimum quintum, decimum ſeptimum, decimum nonum, & vigeſimum primum, libro decimo quarto, capite vigeſimo, numero decimo tertio. His rationibus motæ cauſam breuiſſima oratione proponunt, & reliqua, amico fidentes vero, tacent. Non tales conſequitur amicos ſæculum noſtrum, ſed eos, qui mille precibus, & importunis quidem & aſſiduis, diuturniſque lacrymis vix mouentur, vt in re minima amico prouideant. Vnde Michæas Propheta mala ſæculi narrans aliebat: *Mich. 7.* No lite credere amico, quem locum ediſſerens Hieron. hanc dixit eſſe maximam futurorum temporum calamitatem, quã prædixerat Paulus his verbis: *2. Tim. 3.* Erũt in nouiſſimis temporibus homines ſeipſos amantes, cupidi, ſine affectione, pactum non cuſtodientes. Sed & nũc rara fides eſt, cum aliud in labijs, aliud in corde uerſetur, venenum animæ linguæ mella tegunt. Amici diuitum multi, à pauperib. autem etiam qui videntur eſſe diſcedunt. Talis nõ erat Ieſus, & ideo mittunt ad eum nihil rogantes, ſed periculum exponentes. Sed obſecro Domine, ſi Lazarum diligis, & ſi Lazarus amicus tuus dormit, cor à ſomno tam ſalutari eum excitare vis, qui dilectam *Cant. 3.* nolentem, excitandam non eſſe dixeras in Canticis, adiurans filias Hieruſalem, ne illud quoquo pacto facerent? Cur amicum ad vitam reuocas innumeris miſerijs, & periculis plenam? Cur iterum dilectum tibi Lazarum in eo ſtatu conſtituis, vt terribilia, quę in morte paſſus eſt, iterum experiatur? Paulus hæc perpendens, licèt illa expertus non eſſet, clamabat: Nã in hoc ingemiſcimus grauati habitationẽ noſtram quæ de cœlo eſt, ſuperindui cupientes, ſi tamen veſtiti, & non nudi inueniamur, qui dixerat: Scimus quoniã ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quod ædificationẽ ex Deo habemus, domum non manu factam, ſed æternam in cœlis, qui nõ coniecturis ait S. Thom. ſed certitudine id nouerat, deſiderium edicens naturæ, & pauorem, timet à corpore expoliari, uelletque abſque morte in cœlum transferri, qui perpendebat in ea multa eſſe, quæ homines terrerent, lib. 4. capit. primo, num. 47. 59. & 60. libro vndecimo, cap. nono, num. 11. 12. & 26. Lazarus maris huius magni & periculoſi, fluctus euaſerat ſalutis mercibus & naui, & hoſtium multitudine, & potentia fœliciter propulſata, & vitę reſtitutus in eadem pericula conijcitur ab amico? Si autem id bono communi expediens fuiſſet, vt illo remeante ad ſuperos, qui id ſciuerant, interrogaſſent, quæ in morte prouidenda eſſent, quæ in ea dæmonis eſſent aſtutiæ, qui conflictus, quæ in alio ſæculo eſſent hominibus conſtituta præmia, aut tormenta, bene quidem. Mira res, quod homines, animæ immortalitatem credentes, non interrogarent illius vltimæ nauigationis pericula, vbi homo ſolus cæcus terram ingreditur nuſquam viſam. Diues, Lazarum mendicum volebat, vt rediret ad ſuos, & qđ illos commonefaceret, modo alterum Lazarum venientem ab inferis nemo interrogat, & tamen licèt iſtus reditus non proficeret, ſuſcitauit eum Ieſus, vt ſororum lacrymas abſtergeret, & dicentibus: *Ecce quem amas*. Chriſto relinquentes curam fratris, ille aſtitit. Et breuiculæ huic petitioni tam

2. Cor. 5.

Hiero. epiſt. 5.

6

fuit

fuit inclinatus vt ea motus, innumeris se expoſuerit periculis, & in pectore Ieſu hæc uerba mirabiles protulerunt effectus. Cum enim noſſet Apoſtolorum animos uehementer conturbandos, ſi reditum in Iudæam ſignificaret eis, ſicut & accidit, & nomine omnium Thomas ira percitus dixit: *Eamus, & moriamur cum illo, &c.* Semel moriamur cum eo, qui tertio quoque die euidentibus nos exponit uitæ periculis. Qui Lazari, & ſororum eius amicus erat, earum lacrymis non moueretur? Ibit & flebit, & uitæ periculo, certo & libenter ſe exponet, qui fidus amicus eſt. Amicitia uix reperitur inter homines, libro primo, capit. decimo tertio, numero 7. 8. 10. & 11. Amicitia mundialis, & carnalis qua facilitate cõtrahitur, eadem & diſſoluitur, libro primo, cap. decimo nono, nume. tertio, & quarto. Talis non erat amicitia Ieſu, & ideo cum audiuit: *Ecce quem amas infirmatur*, de bono amici fuit ſollicitus. Hinc duplex conſideratio homini Chriſtiano expediens eſt, altera amicis Dei conueniens, dum ex hoc loco colligere debent, quæ à Deo ipſo rum amico expectare poſſunt, cuius charitatem aquæ multæ extinguere non valent, immò nec flumina perſecutionum aduerſus illum commota obruent illam, quin alacris uadat ad benefaciendum amico. Altera conſideratio peccatoribus ſit propria, qua perpendant, ipſis expedientiſſimum eſſe, celeratam deſerere uitam, ut Deum, quem inimicum habebant, in amicum recipiant. Amicitia enim, morum facit ſimilitudinem, libro primo, capitu. 19. numero 12. De amore Dei multa diſſeruntur, libro primo, capit. ſexto. *Ecce quem amas, &c.* & tamen quem ſolum perunt ut ſanet, ille cum multa ſuſcitat gloria. Dixerat Abraham Deo: Vtinam uiuat Hiſmael coram te. Et Dominus ait: Pro Hiſmael exaudiui te. Solum petit, ut Hiſmael uiuat, & Deus non ſolum vitam, ſed ſeminis propagationem & nobilitatem maximam pollicetur, libro tertio, capit. decimo, numero 105,

Geneſ. 17. *Oleaſter.*

Gen. 14.

lib. quarto, cap. nono, num. primo, cap. vigeſimo quinto, num. primo. Solum audit Abraham captum eſſe Loth, & cõtinuo expediuit ſeruos ſuos, vt eum ab hoſtibus liberaret. Et Berzellai & alij amici Dauid ſolum, quia ſuſpicati ſunt famem pati in deſerto, & ſiti fatigari, multam ciborum copiam attulerunt ad ipſum. *2. Reg. 17.*

Vt ergo audiuit quia infirmabatur, manſit ibi duobus diebus. Aegrotante Lazaro manſit Ieſus in Galilæa, & nullus fuit, qui ad memoriam reduceret Lazari infirmitatem, arbitrantes enim diſcipuli ipſis periculum imminere, ſi redirent in Iudæam, vt ſimul cum Ieſu contumelijs afficerentur, vt prouiderent damno quod ſuſpicabantur, infirmitatis Lazari non reminiſcuntur. Multi enim ſunt, qui ſi ſalua quidem omnia ſua crediderint, bono proximorum ſint intenti, ſicut clamante Chananæa diſcipuli poſtulabãt à Domino, vt eius filiam curaret, at quando vtilitati proximi ſuccurrendum credunt cum aliquali detrimẽto, licèt imaginario, & amici & proximi obliuiſcuntur. Omni quidem tempore diligit, qui amicus eſt, at qui factus eſt amicus, amicitiæ reijcit leges, ſi eas cum aliquali diſpendio viderit adimplendas. Amicitia quas conditiones habere debet, vt vera ſit, libro primo, capit. decimo tertio, numero octauo, decimo, & vndecimo, capit. decimo nono, numero primo, vſque ad tertio, 11. 13. & decimumquartum. Proximus ſincere diligi non poteſt ab amatoribus mundi, lib. primo, capitul. decimoſexto, num. ſexto, octauo, & nono. Amor Dei amorem proximi gignit, libro primo, capit. decimo quinto, num. 18. Amori proximi nimis intenti erant Sancti, etiam rebus ꝓprijs poſthabitis, libro 1. capit. 8. numero 2. Sed licèt nullus de ſalute Lazari ſollicitus eſſet, poſt duos dies dixit Ieſus: *Eamus*. Non ſinit amor amantem, diu cruciari quem amat. Sic Ioſeph cum fratres ſuos miſiſſet in carcerem, eduxit eos die tertia. Is enim erat ſancti uiri amor, vt uiſis fratribus in

Gen. 42.

vinculis cruciaretur. Sic & Iesus cum perpenderet Lazari mortem, & sororum lacrymas, dixit: *Eamus in Iudaam*, vt eas consolaretur de fratre suo, & illum à mortuis reuocaret.

8 *Rabbi nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc?* Imperfecti erant discipuli, & de vita propria magis erant anxij, quam de vita Domini, proprioque periculo prouidere volentes propriam salutem quærunt, & proprium bonum, sed sub prætextu vitæ Christi Domini, quasi de illa sola conseruanda essent multum solliciti, aliorum omnium obliti. Metum propriũ & amorem proprium, qui interne eos impellebat, vt Iudæam fugerent, non produnt, sed amore magistri & timidi de eius malo, fingunt se nolle Iudæam videre, illud enim scutum propriæ infirmitatis erat. Qui scelerati quidem sunt, peccata perpetrant patenter, nullo quæsito colore, qui in profundum venerunt malorum meretrici similes inuerecundæ, mala patrant, quæ talia esse & norunt, & fatentur, Nume. 15. vbi nostra habet lectio anima quæ per superbiam aliquid commiserit, &c. peribit de populo suo, paraphrasis Chaldaica vertit, anima quæ peccauerit aperto capite &c. i. palam seu publice, q.d. impudicè nullo quæsito colore eius crimen non expiabitur sacrificio, sed morietur qui tale commisit crimen. & de talibus intelligit Oleaster locutũ Paulum Hebr. 6. & 10. voluntariè peccantibus nobis non relinquitur hostia pro peccato. quia qui huiusmodi sunt raro & tarde conuertuntur ad Deum, libro primo, capit. quinto, numero quarto, ſ. 7. 12. & 16. libro decimo quarto, cap. 45. numero decimo sexto. Peccatores in delectatione, licentia, & gloria operantes mala, sunt de quibus scriptum est:
Psal. 72. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum.
Psal. 108. Intrauit maledictio sicut oleum in ossibus eius, &c. libro decimo quarto, cap. octauo, numero 25. & 26. At qui ad hæc mala non peruenerunt, frequenter sub prætextu virtutis, & sub pallio zeli proprias tegunt passiones, & prætereunt Christum qui nihil minus eurant quam Christum, qui odit proximum, & ad eius vindictam aspirat id expediens dicit, ne scelera maneant impunita, & homines audaciores fiãt. Iniurias non remittunt homines frueolis rationibus moti, libro primo, capit. duodecimo, nume. vigesimo septimo. Virtus non verbis, & ficte fiat, quod multi faciunt, libro decimo quarto, cap. decimo nono, numero primo, vsq; ad 3. 6. & 16. libro decimo octauo, cap. decimo, numero decimo. Virtutes multæ vitijs quam similes sunt, vt homo caute viuat, libro octauo, capit. sexto, numero quinto, libro quarto, capit. 31. numero vndecimo. Diabolus valde iustis sub specie perfecti boni suadet mala, libro quarto, capitu. 31. numero 42. Diabolus prauis mala quæ desiderant, aperte obijcit, bonis autem latenter, libro quarto, cap. 30. nume. 20. vsque ad 22. cap. 31. num. 33. & 41.

9 *Lazarus amicus noster dormit, sed vado vt à somno excitem eum.* In his verbis duo sunt edisserenda, alterum est, in quo amicitiam istam ad Lazarum ostenderit Iesus, & secũdo si eius mors quæ amici erat, somnus vocata est, & dormire dicebatur qui obierat, quare cum rem aggreditur Dñs tam facilem, qualis est dormientẽ excitare, *turbatus est, lacrymas fundit, infremuit spiritu, eleuauit oculos in cælum, clamauit voce magna*, & sic dormiẽtem excitauit. Si quidem, oculis carnis & sanguinis res hæc considerareture, indignum iudicaretur fidelissimo amico, quod amicum graui mortiferaq. infirmitate detentum nec inuiseret, nec cõsolaret, cũ tñ ipsum rectè valentem frequenter visitaret vt ab eo sustentaretur, & in domo eius fatigatus requiesceret, qui socius tñ mensæ credi, licèt falso, potuisset, qui non *Eccle 6.* permanet in die necessitatis. Est amicus secundum tempus suum, & nõ permanebit in die tribulationis. Amicus fidelis, protectio fortis, qui autem inuenit illum, inuenit thesaurũ. Ouidius enim *Ouidius.* dum sæculi miserandum statum ediceret, in illa prorupit verba, & verissima, & quæ sæculi ostenderent conditionem: Donec eris fœlix, multos numerabis

Iob 6. bis amicos, tempora si fuerint nubila, solus eris. Cum Dominus amicum in tentatione relinqueret, & morbo grauissimo teneretur verbis Iob vti potuisset: Fratres mei prætercrierũt me, sicut torrens, qui raptim transit in cõual

Simile. libus. Ac si diceret: Sicut torrens, qui abundantia pluuiarum in hyeme congregatus, rapido cursu fluit ac si inundans esset fluuius, & illis deficientibus, in æstate totus siccatur, ita vt lassus viator nec sitim extinguere valeat; sic & mihi accidit, qui multis in prosperitate comitatus amicis, qui mihi adhęrebãt, vultum meum contemplabantur, vt ad nutum labiorum mihi in omnibus obsequerentur, cum aduersitate instãte, torrens siccatus est, interierunt diuitiæ, defecit maiestas, interijt honor, defuit potentia, non extranei, sed quod dolendũ magis est, fratres tam mihi deuincti, rapido cursu prætercrierũt me, ita vt in eis nulla sit mihi consolatio, sed si cõsolandi gratia adsit aliquis, talis is cõsolator oneros̃us mihi est. Psal. 84. elõgasti à me amicum & notos meos à miseria. i. propter miseriam in graui mea miseria etiam amici & proximi fugerunt: a enim apud Hebręos frequenter ponitur loco propter. Si hominum iudicio hæc essent considerandа, fortassis indignum amicitia Domini indicaretur, quod Lazarus amicus in necessitate sit, immo quod illo è viuis sublato, dicat Iesus, Lazarus mortuus est, & gaudeo.

Sed quidem certum apparet & diuinæ bonitatis & amicitiæ argumentũ, quod laboribus, ægritudinibus, & flagellis & corrigantur mali, & probentur digni. Vnde cum auctor libri Machabæorum enarrasset innumera quæ perpessi sunt Iudęi ab Antiocho, dixit: Obsecro eos, qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorreścant propter aduersos casus, sed reputent ea, quæ acciderunt, nõ ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri.

2. Mach. 6.

Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim vltiones adhibere, magni beneficij est indiciũ. Luctator Iacob fortis & perfectos viros indicat, qui quasi cum Deo luctãtur, cum calamitatibus à Deo immissis non succumbunt, sed Deum vt antea colunt. Vnde vidit *Esa. 1.* Ezechiel splendorem ignis, & quod de igne, amoris scilicet, fulgur egrediebatur correptionis, vt iusti coram hominibus tormenta passi, spem ha- 10
beant immortalitate plenam, cum in *Sapient. 3.*
paucis vexati in multis bene disponantur, vt Deus tentans eos, inueniat illos dignos se. Bene ergo Deus amicus verus, & infirmantem Lazarum non visitat, vt ei maiores seruet coronas. Flagella Dei medicinæ sunt, quibus nos docet fugere a ventura ira, libro sexto, capit. vndecimo, numero vigesimo. Aegritudines dat Deus Sanctis multis de causis, lib. quinto, cap. nono, nume. octauo, vsque ad decimum. Aegritudines suis dat Deus in eorum bonum, num. 14. vsque ad 16. 18. vsque ad 24. libro nono, cap. 15. nume. 13. Et si quidem Lazarum ægrotatem non cu- *Esa. 54.*
rat, statim mortuum cum gloria multa ad vitam reuocat, ad modicum derelinquit illum, in multis miserationibus congregandum, sicut & cum Iob *Iob vlt.*
a Deo derelictus credi potuisset, benedixit illius nouissimis prius, quam primis, & addidit Deus omnia, quæ fuerunt Iob duplicata. Est etiam argumẽtum grande amicitiæ Domini ergã Lazarum, quod mortem, vocat eius dormitionem, & cum eius infinitus amor ostenditur, tunc dat dilectis suis gratissimum somnum.

Quoniam somnus ordinatus a natu- *S. Thom. 1.*
ra ad requiem sensuum ita vitæ homi- *ad Thes. 4.*
num accommodatus est, vt hæc transi- *Apoc. 14.*
gi non possit sine illo, sic spiritus, beatos vocans mortuos qui in Domino moriuntur, eis dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Vnde Iob *Iob 7.*
finem desiderans vitæ, aiebat: Sicut seruus laborando fatigatus valde, desiderat vmbram, in qua membra fessa reficiantur, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui, sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeraui mihi, à quibus liberabor, cum aduenerit mors. Vnde Re-

gius Psaltes addixerat huic sententiæ
Psalm. 43. aliud simile: Humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos vmbra mortis. Mors vmbraculum mihi fuit, in
Eccles. 41. quo requiscerem. O mors quam amara est memoria tua, recordatio tui felle amarior est homini pacem habenti in diuitijs suis. Rectum autem, & bonum iudicium tuum, *o vir cui passer portu*, homini pauperi. Quoniam sicut inimicis Christi, mors finis est omnium quæ in vita delectabant, ibi finiuntur amici, deliciæ, voluptas, honores, diui-
Trem. 1. tiæ, & non est qui consoletur eos ex omnibus charis eorum, sic è contra amicis, mors finis omnium, quæ in vita eos cruciabant, exordiumque omnium desiderabilium suorum.

Ibi voluptas quando inebriabuntur ab vbertate domus Dei. Ibi gloria, & diuitiæ in domo eius, &c. In morte sors iustorum, & iniquorum mutanda est, lib. 2. cap. 16. num. 22. & 23. Mors somnus est, lib. 4. cap. 1. num. 19. 35. 36. 58, 59. & 75. lib. 11. cap. 9. nume. 4. Mors dulcis esse debet, cum finis omnium laborum suauis sit, lib. vndecimo, capit. nono, nume. 7. 13. vsque ad 16. & 19. Mors Regi terribilis est, eademq. Philosopho minime molesta, ibidem nume. 8. Mors quasi interitus calcat super impios, quia morientes potestati dæmonum traduntur, ibidem nume. 28. In morte finientur omnia, in quibus extollebantur mali, lib. decimooctauo, ca. decimo, numero vigesimosecundo. Apoc. 2. dabo illi Stellam matutinam. Stella matutina fulget in caligine, terminus noctis est & initium diei. Vincenti datur in morte Stella matutina quoniam Christus in mortis caligine iustis adest & lucem eis præbet in morte, & lætitiam & venientis iam beatitudinis quasi maioris claritatis nuncius est.

Cum ergo mors Lazari somnus sit, recte nomine gaudet amici.

35 Sed si amoris Domi manifestum dedit indicium Euangelista dicens, *quod flenit* turbatus est, cum mortuum considerauit eum, qui tam ei erat benefi-
cus dum viueret, in cuius domo hospitabatur, & reficiebatur frequenter.

Ecce quomodo amabat eum, aiunt Iudæi, cum eum amicum mortuum plorantem vident, quid dicerent & hi, & nos dicere debemus considerantes Iesum non lacrymas, sed diuinum sanguinem pro inimicis fundentem?

Non turbatur vtcumque, sed in horto positus in agonia, cœpit pauere & tædere.

Si lacrymæ indicia sunt iudicata tãti amoris, & merito, quanti amoris argumenta erunt flagella, spinæ, claui, crux, pro inimicis perpessa? Clamemus: O quantum amabat nos, qui tot probra, cruciatus, vulnera, pro nobis immeritis sponte sustinuit, & in hac meditatione nostra exardescet ignis. Sed si Lazarum resuscitaturus Iesus, *Psalm. 38. 8*
ait se ire vt a somno excitet illum, cur tantis ostensis difficultatibus eum excitauit a dormitione mortis, qui tam facile posset eum à mortuis reuocare? Mirandum sane, quod cum vna vocula omnes possit homines & in nihilum redigere, & reparare, vtpote in cuius manu omnes nos sumus, sicut lutum in manu figuli, sicut in nouissimo die totius generis humani mortui, in voce Archangeli, in ictu oculi surgent omnes, & mare & terra dabit mortuos suos, immo & infernus tenax dabit animas suas, immo & Angelos omnes, qui natura sua immortales sunt eadem facilitate posset & annihilare, & rursum producere. *Eccles. 33. Ierem. 18.*

Et fides nos docet, quod sicut vna Domini voce tota hæc mundi machina condita est, eadem posset simili facilitate in nihilum redigi. Cum hæc ita sint, mirantur Sancti, cur amicum reuocaturus ad vitam, fremat, clamet, turbet semetipsum, vt prodat ligatus non loquens, sed trũco similis? Multa sunt, quæ Sancti referunt, vnde merito colligunt turbatum Iesum. *Turbatus est*, quia tanti beneficij occasione, Iudæorum malitia, in crucem esse tradendus. *Lacrymatus est*, dum recordatur quod inuidia diaboli peccatum intrauit in orbem terra- *Sapi. 2. & Rom. 5.*
rum,

15 rum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors transijt. *Lacrymatus est*, qui amicum, cui gratissimum dederat somnum, ad nouos & multos excitaret labores. *Lacrymatus est*, vt ostenderet maiori cum difficultate diuites ad nouam animæ vitam reddituros. Diuites plures sunt, qui pereant, quam pauperes, licèt in vtrisq; prædestinati sint & reprobi, libro quarto capit. 41. numero octauo. Ne de diuitum salute diffidamus Lazarum, & amicum vocauit, & suscitauit, libro quarto, cap. 38. num. decimo quinto, vsque ad 17. 19. & 20. *Lacrymatus est*, vt nos doceret alienis compati necessitatibus, & etiam lacrymatur & clamat, ut ostendat peccatores sepultis esse peiores, libro decimo quarto, cap. sexto, numero septimo, & 8. cap. septimo, nume. 25. cap. octauo, nume. 23. & 38. cap. 13. num. 1. & 9. cap. decimo septimo, numero vigesimo tertio. Et quod longa consuetudine peccandi detenti, fere miraculose sepulchrum deserant in quo iacent manibus & pedibus ligatis, quando iam consuetudo, velut altera natura effecta, eos tenet in malis immobiles. Lapis superpositis impœnitentia est, ne dicat miser: Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meã Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Manet in spelunca atra, & tenebrosa, quia nec periculi sui magnitudinem videt, nec peccati deformitatem agnoscit, nec diuini iudicij seueritatem timet, sed horrida noctis caligine circumfusus detinetur. Et ideo sicut languor prolixus grauat medicum, & breuem languorem præscindit medicus, sic & in morbis animæ contingit. Sicut enim riuulus, aiebat Chrysostom. fonti propinquus facilè dirigitur quo homo voluerit, sic peccatum vnum in exordio, sed cum trames aquæ immensus primo coniungitur, transuadari vix potest, nisi fluenta Iordanis, aut maris rubri innumeras aquas, Dominus virga sua potentię moderetur. Arbusculus modicus facilè è terra tollitur, sed non alta quercus, aut pinus, &c. De istis dicitur quod de Iob fallo dixit amicus eius: Ossa eius implebuntur uitijs adolescentiæ eius, & cum eo in puluere dormient, id est, à iuuentute vsque ad senectutem permansit in peccatis, vel dicere voluit, quod multa consuetudine peccandi naturales inclinationes, etiã non perduntur, debilitantur. Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium. Ionæ 2. cũ in ventre piscis Deum precaretur dixit ad extrema montium descendi, terræ vectes concluserunt me in æternum. In quibus verbis prõpheta docet antra quædam fortissima in profundo peccatorum inueniri unde nisi cum magna Dei ope difficillimus aut prope nullus sit exitus, quæ quibusdam quasi vectibus inueteratæ consuetudinis concludunt quos capiunt; de quibus alijs verbis dicitur Prouerb. 7. & 9. viæ inferi domus eius penetrantes inferiora mortis. & postea: & ignorauit quod ibi sint gigantes, & in profundis inferni conuiuæ eius. ab his validissimis gigantibus constricti tenentur peccatores obstinati in profundis inferni, à quibus vix liberabuntur. Peccati fetor, & infirmitas ingens est, quæ nisi cognouerint peccatores, non gemunt, libro decimo quarto, capitu. sexto, numero trigesimo sexto, capit. decimo septimo, numero vigesimo quarto, & vigesimo quinto. Peccata continuans ex eis funiculum facit, & suspensus perit, libro decimo quarto, capitu. septimo, numero nono, capit. decimo tertio, numero tertio, & quinto. Peccata bonas inclinationes, dum continuantur, tollunt, licèt non ex toto libro decimo quarto, cap. 7. numero 16. Peccatores obstinati difficulter redeunt ad Deum, libro tertio, cap. quarto, num. 8. libro quarto, cap. 19. numero 13. libro 14 cap. sexto, numero 18. cap. septimo, numero 2. 8. 12. & 17. capitu. octauo, num. sexto, & septimo. Peccator, longa consuetudine peccandi, quæ vim videtur habere naturæ, rarò resurgit, lib. 14. cap. sexto, numero 18. capit. septimo, numero 8. & 20. De re hac multa, libro 14. cap. 20. differuntur de

Hieron. Gregor. & alij. — *Hieron. Iob 20.* — *Hier. 8.* — *Psal. 31.* — *Eccl. 10.* — *Simile.* — *Simile.* — *Simile.*

obduratione, insensibilitate, & stultitia assidue peccantium. De re hac etiam multa docuimus de peccatis inueteratis in Rosarij lib. 1. cap. 10. ca. vlt. §. 10. Zach. 5. nomine amphorę illi peccatores intelliguntur quorum iniquitates completæ sunt & quidem fœmina quæ sedebat in ore eius mediam partē corporis intra amphoram habebat mediam extra, quia egredi facilè poterat, sed dum in profundum venit malorū tota intra amphotā inclusa est & massa plumbea posita in ore mensuræ, vt vix egredi sit possibile, portabaturque velocissimo volatu a duabus fœminis quæ habebant alas quasi alas milui, in quibus obcęcatio & obstinatio intelligantur a quibus fertur vbi impetus desiderij sui noluerit.

13 Prodijt qui fuerat mortuus ligatus manus & pedes institis, & facies eius sudario erat ligata Aug. lib. 83. quæstionum. Anima à monumento egredit, cum peccata derelinquit, quæ potentia Dei operante illa detestatur, dicente *Ezech. 37.* ipso Ezechiele: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris populę meus, & scietis, quia ego Dominus, id est, cognoscetis potētiam meam, & bonitatem meam, cum eduxero vos de tumulis vestris, & dedero spiritum meum in vobis, & vixeritis. Sed talis ligatus exit, quia mente *Rom 7.* seruiens legi Dei, homo in corpore cōstitutus, non statim plene liberatur, sed carne seruit legi peccati, dum potentiæ debito robore carent ad opera virtutum exercenda; quoniam cum is, ait *Hiero. 31.* Hieronym. peccans comederit vuam acerbam, obstupescunt dentes eius, dū interni sensus ligantur, vt spiritualia mandere vix valeat. Virtus enim, quæ ex se facilis est, peccandi vsu fit difficilis, lib. 18. cap. 14. num. 2. 3. 8. 13. 14. & 16. Deinde dicit Iesus discipulis: *Solvite & sinite abire.* Quia confessor semper debet ignoscere verè pœnitenti, li. 3. c. 22. nume. 26. Viuentem Lazarum soluere debent, & cum qui dispositus accedit ad sacramentum, ligādus enim ille est, qui peccata & occasiones peccandi non derelinquit, qui alienum nō restituit, qui luxuriam non moderatur, ne de eo qui talis est, dicatur, quod in Ezechiele scriptum est: Viuificabāt *Ezech. 13.* animas quæ non viuunt, & mortificabant animas quæ non moriuntur, id est nocentes absoluere, & innocentes condemnare, & ideo confessor eruditus eligendus est, & misericors, lib. 3. c. 22. num. 4. 13. & 19. Si in hoc Euangelio de statu miserando peccatoris agere volueris, vide lib. 14. cap. 17. per totum & in alijs multis locis.

SABBATO POST Dominicam Quartam in Quadragesima.

EVANGELIVM.

Ego sum lux mundi: Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Ioan. 8.

1 Sabbat. Dominic. 4 in Quadrag.

IN expositione horum verborum duo sunt apprime cōsideranda. Alterum est, infinita Dei bonitate factum esse, (vt homines salutem consequi valerent) vt Iesus totius esset orbis lux perpetua & indeficiens, cui nox nunquam succederet: secundo, quod hoc idem summa est miseria eorum, qui ignibus æternis deputati sunt, quam aliquando infructuose quidem, sed acriter lamentabuntur, quod Sol iste iustitię non in- *Sap. 5.* clarueri super eorum domos, nec ortus illis fuerit, nec lumen intelligentię, eorum culpa, illux erit eis.

Circa primum aduertendum est, quod illa superna ciuitas, quæ sole non eget, neque luna: cuius lucerna est agn⁹, & quam claritas Dei illuminat in splendoribus Sanctorum, Sanctos omnes habet infinita luce immersos. Lu-

mine

Digitized by Google

mine enim illo diuino,quod lumẽ glo riæ Theologi vocitant,illuſtratus intel lectus & confortatus, lucem inacceſſibilem,quam inhabitat Deus , ingredi valet , vbi viſu diuinæ eſſentiæ cęliſtis effectus in lumine illo vident lumen ſancti,& in diuina eſſentia cuncta cernunt beati quæ repræſentantur clare, omnes effecti docibiles Dei. At in terta,dum peccatis tantis inuoluuntur ho
Rom.1. mines ab orbe condito , obſcuratum eſt inſipiens cor eorum, & palpant ve-
Eſa.59. lut cæci parietem,qui Domino peccauerunt. Nec Aegyptiorum palpabiles tenebrę ita erant eis & terribiles & no ciuæ,aut æquales his , quibus ſcelerati homines detinent. Sicut ergo in exor-
Gen.1. dio mundi cum Deus dixit: Fiat lux,& facta eſt lux , & continuo lucem vidit quod eſſet bona, & conditum eſt lumi nare hoc maius in quarta ſphera , vt præeſſet diei,id factum eſt, ne terra eſſet inanis & vacua , ne tenebræ eſſent ſuper faciem abyſſi , & motu illo regulari & inuariabili,eiuſque luce tuncta producuntur , virent , conſeruantur, &c.ita Ieſus , qui lux mundi datus eſt , homines renouauit. Quoniam ſi-
S. Thom. cut Sanctus Thomas ex Ariſtote. doctrina aiebat , cœlum non agit in iſta inferiora , niſi per lucem , ſed lux agit ad productionem formæ ſubſtantialis , vt inſtrumentum cœli , & qualitas actiua ipſius: ſic in Eccleſia Deus cauſa eſt principalis gratiæ,donorum,virtutum , & meritorum , & omnium bonorum,quotquot ſunt in homine, humanitas autem Chriſti velut inſtrumentum diuinitati coniunctum eorundem bonorum cauſa eſt , creati enim ſumus in Chriſto Ieſu in operibus bonis, vt in illis ambulemus. Apo-
Matth.5. ſtolis quidem , & viris Apoſtolicis di-
Prou.6. xit Chriſtus: Vos eſtis lux mundi:
Pſal.18. Mandatum lucerna eſt: & lex lux. Præceptum Domini lucidum , ſed tantum hæc oſtendunt , quæ agenda ſunt , exterius illuminant , nou autem præſtant vires perficiendi , nec
Ianſenius. interius valent illuminare. Chriſtus interne erudit etiam ſecundum humanam naturam , in qua verbo ſimul & exemplo , fugatis ignorantiæ, & peccatorum tenebris , docuit, & demonſtrauit quæ ſunt iuſtitiæ & virtutis. Vnde ſicut ſuppoſita ordinatione Dei diſponentis, vt cœli operarentur per lucem (ſine qua non operantur in hæc inferiora) mirabiles & tam multiplices quos conſideramus effectus , immo multa alia , quæ hominum conſiderationi non ſunt peruia, radijs his ſolaribus viſcera terræ penetrantibus producuntur ; Sic intelligendum eſt , nullum hominem hactenus iuſtificatum , nec iuſtificandum, niſi irradiante ſole noſtro Chriſto . Et vocatus eſt lux , quoniam , vt adnotauit Sanctus Thomas , lux dici-
S. Thom.1. ſent.diſt.14. arti.13. tur ſecundum quod eſt in aliquo corpore lucido in actu , a quo alia illuminantur , vt in ſole. Lumen autem dicitur ſecundum quod eſt receptum in corpore diaphano illuminato . Itaque ſplendor,qui eſt in Sole, dicitur lux,& ipſe idem,cum cernitur in aere,dicitur lumen. Hæc, qualitas in ſole inſeparabilis eſt, eiuſque paſſio manans ab eius eſſentia,at in aere accidens eſt ſeparabile,vt videtis. Sic lux in Chriſto,& in Sanctis conſideranda eſt,&c. Vocaturque Ieſus Oriens ; quia in diebus eius
Zacha.6. orta eſt iuſtitia,libro duodecimo, capitulo ſecundo,numero vndecimo. Chriſtus ſolus iuſtificatus eſt in conſpectu
Pſal.142. patris, cæteris dicitur: Quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuẽs. lib.octauo.c.quinto,num.primo. Chriſtus excedit incompatabiliter Sanctos omnes, & Patres veteris teſtamenti,li. tertio.c.nono, num.3.7.12.15.41.46. & 51.c.20.num.5.20.& 21. A Chriſto omne bonum deriuatur in Sanctos,li. tertio,c.quinto,num.11.36.38.40.41. 46.47.54.& 83.c.7.num.26.& 27.ca. octauo, nu.quarto. Chriſtus omnium bonorum fons,& origo eſt,libro ſecũdo,cap.13.numero 32.libro tertio, ca. nono,numero 51. Lux Chriſtus eſt illuminans homines, niſi eos mentis cæcitas impediat,libro tertio,cap.quarto, numero primo,cap.nono,numero 45. libro quarto , capitulo 19. numero 4. capitulo 20.numer.primo. Deus fecit,

Eccle.24. Sapien.7.

vt in cęlis Eccleſiæ oriretur lumen indeficiens, quia homines lux deficiens erant. De illo ſcriptum eſt quod candor ſit lucis æternæ, &c. Eſt enim hæc ſpecioſior Sole, & ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum luci comparata inuenitur prior. Illi enim ſuccedit nox, ſapientiam autem non vincit malitia. Nihil inquinatum in eam incurrit, vt pote qui eſſentialiter lux eſt, tenebras aut malitiam admittere non valet. Chriſto vero Soli appropinquantes homines lucent in parte interiori, in exteriori verò cum ab eo recedunt, libro 18.cap.15.num.30.& 31. Quando verò Deus homo factus, im mundo hoc degens viſibilis, & poſt in eo manens vſque ad conſummationem ſæculi.non protuliſſet tam varios, admirandoſque effectus & multiplices,ſolũ hoc, quod in lucem gentium datus eſſet,beneficiũ eſt,quod nec pfectè intelligi valet, nec effari. Quoniam cum medium ad conſequendam ſalutem neceſſarium eſſet, uiam ambulare nos ducentem in beatitudinem,quid nobis prodeſſet iam aggredi mille periculis plenam, incognitam, & in tenebroſa nocte omni luce carentem? Contingeret vtique nobis, quod homini ignoranti viam, qua itur in ciuitatem, & nocte iens vel præcipitio interijt, vel eo peruenit, quo non

4.Reg.6.

cogitauit. Sicut exercitui Regis Syriæ accidit, qui dum Eliſæum quærerent, orationibus Prophetæ, perculſi cęcitate, perrexerunt Eliſæo ducente in Samariam, ut in manu Regis Iſrael poſiti trucidarentur, quod feciſſet, niſi Eliſæus huic damno prouidiſſet. Sic ſi Ieſus hominibus non illuxiſſet, errantes à via veritatis perirent,viamque ciuitatis habitaculi non inuenirent.

Pſal.37.

Quoniam dereliquit me virtus mea, & lumẽ oculorum meorũ non eſt mecũ, vtique inimici mei aduerſum me appropinquauerunt, & ſteterunt. Luce extincta in anima,ad iter cœli dirigere neſcimus, latronibuſque patemus.lib. 16.capit.duodecimo, numero decimo

Aug. in Pſ. 11.

octauo. Quoniam etiamſi verum ſit, ſecundum Auguſtini doctrinam, quod Chriſtianus in peccato exiſtens mortali in luce ſit, clauſiſque oculis nihil operetur eorum operum,quibus ſaluetur,ſed ei maneat terribilis quędam expectatio iudicij, & ignis æmulatio, quo conſumatur is, cuius inſipiens cor obſcuratum eſt,vt faceret quæ non conueniunt:at cum medium hoc, Sole iuſtitię illuminante tenebras noſtras, illuſtratum ſit,cum primum homo oculos uoluerit aperire, cernet conuenientia ſaluti,dicente Domino,quoniam orietur vobis timẽtibus nomẽ meũ Sol iuſtitiæ,& ſanitas in pẽnis eius,& egredie mini,& ſalietis ſicut vituli de armento,

Heb.10. Rom.1.

Malac.4.

quem locum de aduentu primo Domini in carnem,intelligendum cenſuit Theodoretus. Cum enim adeſt Sol, ſanitatem adducit in pennis, vt exultet homo ad currendam viam, & ſaliat

Cant.2.

dilectus montes & tranſiliat colles ſequens auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. Auctor enim boni eſt Ieſus, & conſummator, in his qui viam ingrediuntur ſalutis, nec reuertuntur, cum incedunt, qui in medio ſunt ignis, & oculi cernunt qua, & quo ſit eundum. *Ego ſum lux mundi*. Qui ſcilicet, lucem omnibus tribuo, vt videant, quo vadant homines, ne à tenebris ſomniorum perueniant in tenebras tormentorum.Peccatores non vident, quia cæci ſunt, vel quia in tenebris ſunt, & quia oculos claudunt,libro tertio,capit.quarto, nume.4.lib.14.cap.ſexto,numero nono, 12.35.& 37. A tenebris ſomniorum vadunt ad alias tenebras lib.tertio,cap. quarto,num.10.11.& 14. Mali modo ſunt in inferno ſuperiori, futuri poſtmodum in inferiori, libro vndecimo, capit.12.nume.35. Peccatoris hoc graue damnum eſt, vt vel non videat,quę agenda ſunt,vel agere non poſſit,libro decimo quarto, cap.decimo quarto,numero 8.vſque ad 11.Peccator attonitis oculis praua dicitur cogitare, qui mala faciens ſecuturam pœnam non aduertit,lib.14.cap.20.numero 4. 21. & 22. Cæci mente, illuminari nolunt à Chriſto Domino,qui lux eſt, lib.tertio,cap. 4.numero 1. Cęcitatem patiuntur ma-

3

li in

Digitized by Google

li in hac vita, & in morte, iuſtos autem utrobique comitatur lux, ibidem num. 2.7.10.12.14. uſque ad decimum ſepti mũ. Iuſta enim ratione cęci effecti ſũt, qui bonum ſcientes non fecerũt, rebelles facti lumini, num. 19. & 20. Quid, obſecro, inter innumera pericula incedenti, magis neceſſarium, quam lux? Via anguſta, mille pericula, nunc enim prærupta occurrunt præcipitia, nunc ſenticoſa, & ſpinis obſeſſa loca, & in lubrico uix bene pedem figimus, latronum inſidiæ viam obſident, diuerticula, in quæ facilè ferimur. Per hæc pericula ſolus Ieſus qui lux eſt mundi, nos incolumes ducere poteſt. Qui Chriſtum habet, is uidet & quæ retro, & quæ ante, quæ ſupra, & infra, quæ in nobis, & quæ circa nos ſunt: & ut Sol omnibus ſe communicat iuxta qualitatem, non quidem perſonarum, ſed oculorum, ſic Chriſtus. Lumen non æqualiter recipiunt homines à Chriſto, ſed ſecundum quod appropinquant ei, libro tertio, capitulo quarto, numero primo, libro quarto, capitulo uigeſimo, numero primo. *Pſalm. 42.* Vnde aiebat Regius Vates: Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in montem ſanctum tuum, & in tabernacula tua, vt gloriam Domini ſpeculantes in eandem imaginem transformentur à claritate in claritatem, tamquam à Domini ſpiritu. *2. Cor. 3.* Deus in via irradiat mentibus noſtris, ut ad patriam ducat, in qua perfecta claritas Sanctis communicabitur. *Exod. 34.* Et ſicut facies Moyſi cornuta ex colloquio cum Deo dicebatur, ait ſanctus Thomas; propter radios luminis, qui ab illa egrediebantur, ſic & iuſti ex coniunctione ad Chriſtum, qui lux mundi eſt, cornuti dicuntur luce, quia & quæ operanda ſunt norunt, & ad ea agenda potentes efficiuntur, & cornuti: potentiam enim cornua in ſacris literis frequenter ſignificant, vt qui ſequitur Chriſtum veram lucem, *Exod. 13.* in tenebris non ambulet. In Exodo enim non recedebat columna nubis in die, & columna ignis per noctem. Scriptum eſt enim: Dominus autem præcedebat eos ad oſtendendendã uiã, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis, vt dux eſſet itineris utroque tempore. Numquam defuit columna nubis per diem, nec colũna ignis per noctem corã populo. Sed & Angelus Michael caſtra pręcedebat, *Exod. 14.* qui cum Aegyptij debellaturi Iſraelitas ad illos uellent accedere, tollens ſe Angelus Domini qui præcedebat caſtra Iſrael, abijt poſt eos, & ſtetit inter caſtra Aegyptiorum & caſtra Iſrael, & erat nubes tenebroſa, & illuminans noctem, ita ut ad ſe inuicem totius noctis tempore accedere non ualerent, id eſt, illa nubes, quæ antea erat obſcura, in flammam ignis uerſa illuminauit noctem. Aut columna illa fuit nubes & tenebræ Aegyptijs, uero Iſrael noctẽ illuminauit. Vel fuit nubes & obſcuritas, ſed nubes illuminauit obſcuritatem noctis. Perirent iuſti, niſi ſe Deus medium inter eos, & hoſtes ſuos poneret, Vnde Abrahæ dictum eſt: Ego protector tuus, &c. ubi Santiſpagnini lectio habet: Ego ſcutum tuum. *Gen. 15.* Chriſtus Angelus, ignis, columna, & nubes, qui nos refrigeret, & dirigat, ne in uia periremus. Viam incedentibus anguſtam, & hinc inde præcipitijs obnoxiam magna eſt adhibenda diligentia. lib. 18. capit. quarto, num. 5. 6. 10. & 11. Viæ filiorum Adam in neceſſitate, & cupiditate uerſantur, quæ periculis ſunt plenæ, ibidem num. 10. & 11. Vnde lux uera data eſt Chriſtus, illuminans quod in ſe eſt, omnem hominem, *Ioan. 1.* uenientem in hunc mundum. Aug. lib. de uera religione ait: Illa lux uera eſt, *Aug. lib. de vera relig.* quæ hæc omnia temporalia non eſſe uera bona cognoſcit. Lux animæ facit ut ſciamus, quæ metuenda ſint mala, quæ magnipendenda ſint bona, li. ſeptimo. cap. octauo, num. 9. Et quando Ieſus in anima tua te ab hoc errore liberauerit, tũc lux uera eſt tibi. Et in Pſal. Is in lumine firmus ambulans, ait: Do- *Pſal. 25.* minus illuminatio mea. Et ſtatim ipſe, qui lux eſt, eſt ſalus, ut nullum timeat. Sed exhilaratus ſit, q in tenebris ſedẽs & lumen cœli non uidens, gaudium habere

habere non poterat, & dicat: Lux orta
Psal. 96. est iusto, & rectis corde lætitia. Aie-
Chry ho. 7. bat Chrysost. Qui luce ista, quæ Chri-
de pœniten. stus est, caret, temporalia ei magna videntur, & ingentia bona, at cum Sol illuminat animam hominis, euanescunt cuncta. Sicut qui facie ad faciem in meridie Solem nititur intueri, cum ab eo oculos auertit, etiam quæ magna sunt corpora, aut nō apparent, aut quam exigua iudicantur, sic sunt cuncta terrena illi, cum Christus Sol
Lib. 7. confes c. 10. & 16. est, ei qui indeficiens illud lumen perpetuo contemplatur. Vnde Sancti cū lucem hanc accepissent, sicut de se retulit Augustin. mutari continuo sunt in viros alteros. Qua luce displicebat ei
Ephes. 5. quidquid agebat in sęculo. Et dicenti Christo: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus, respondere non poteram nisi verba lēta, & somnolenta: Modo, ecce modo,
Lib. 10. ca. 27. sine paululum: Sed modo, & modo non habebant modum, &: Sine paululum, in longum ibat. Et libro decimo, cap. 27. cęcitatem plangēs, & tenebras, quibus detinebatur, ne ad fidem rediret, & vitam perditam execraretur, aiebat: Intus eras, & ego foris te quærebam, &c. coruscasti, splenduisti, & fugasti cęcitatem meam, gustaui, & esurio, & sitio, tetigisti me & exarsi. Vide quanta bona ab illa magna luce orta sunt, qua data, Augustinus, in virum alterum continuo mutatus est. Et propterea quotidie clamare debet homo:
Sap. 9. Da mihi Domine, sedium tuarum assistricem sapientiam, vt sciam quid acceptum sit coram te omni tempore, nec id solum, sed vt mecum sit, & mecum laboret ille, cuius est velle, & perficere pro bona voluntate sua. Vnde cum lux illa mirabilis circumfulsit Paulum furentem, cadensque de cœlo nihil videbat, qui intus iam cęperat videre cęcus
Act. 9. & videns dicenti Domino. Saule, Saule quid me persequeris? Respondit qui vas electum erat: Domine quid me vis facere? lux circumfulserat eum, vnde dicere debuisset: Domine, quid vis vt tanta hac luce inspiciam? Ad videndum enim lux hominibus data est; non id dixit, sed: Quid vis vt faciam? Hęc enim diuina lux ad operandum ordinatur, vtpote quæ ad id potens est. Simi-
Luc. 2. liter quando orto iam Christo lux de cœlo, diuinaque claritas pastores circumfulsit, continuo dixerunt: Transeamus vsque Bethlehem. Orto enim
Psal. 103. Sole congregantur bestiæ, quæ in nocte prædam quærebant, & egreditur homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam. Et denique sicut lux Solis, quando splendet, sicut meridianus fulgor, & iustorum semita, quasi lux splendens procedit, &
Prou 4. crescit vsque ad perfectam diem, & meridianam lucem, radijs suis facit vt cuncta pateścant, etiam minima, & minutissimos atomos manifestat, & turpitudinem etiam minimam ostendit, quod que deficiente luce, quasi nihil apparet, in medio radiorum, offendit multum. Sic sceleratus homo, dum in tenebris sedet, & lumen cęli non videt, dum animam habet putidam, sordidam, denigratam super carbones, quæ conculcata est in proprio sanguine suo, & hæc
Ezec. 16. tanta cum sint mala, vix modica apparent, & alia minora omnino latent, qm̄ cum fides mortua sit, eius intellectum non mouet ad multitudinem tantam criminum considerandam. At iusti, etiam ea, quæ ridicula apparent alijs, magna credunt mala, & ut talia ista flent, & detestaptur imperfectiones, verbum ociosum, mādacium iocosum.
Iob 9. Sicut de beatissimo Iob adnotauit Gre-
Greg. 9. moral. c. 15. gor. edisserens verba illa: Si flagellat, occidat semel, & non de pœnis innocentium rideat. vbi ait: Risum Dei eius lætitiam vocat, diciturque ridere de innocentium pœnis, quando eos viderit visis proprijs imperfectionibus, cruciari. Quasi quoddam ei gaudium ex pœna facimus, cum tristamur considerantes etiam leuicula peccata. Vnde di-
Psal. 117. 6 xit Dauid: Constituite diem solemnē in condensis vsque ad cornu altaris. Solemnem Domino diem in condensis constituit, quisquis se assidue in eius desiderio affligit, proprias considerans miserias & imperfectiones. Debetque intendere dies hic vsque ad cornu altaris;

durare

Digitized by Google

durare enim debet cruciatus hic vſque ad ſuperni ſacrificij altitudinem, id eſt, vſque ad ſuperna gaudia, vbi omnes finiẽtur imperfectiones. Occidat ſemel, quia quamdiu vita durauerit, ſemper luce hac plenus iuſtus aduertit multa quæ fleat, & in quibus ſecurus non ſit, qui antea ſecurus nimis erat. Iuſti quãto meliores ſunt, amplius timent, quod infirmi non faciunt. lib. 4. cap. 17. num. 18. vſque ad 22. Iuſti accedentes ad Deum illuminantur, & corroborantur. lib. 4. cap. 20. num. 11. 12. 14. vſque ad 16. Iuſtis aſtat Deus in meridie, cum clariorem lucem infundit, cum autem rudimenta accipiunt, adiuuantur diluculo. lib. 9. cap. 12. nu. 1. Sancti in oculis hominum perfecti in oculis Dei ſunt imperfecti multum. lib. 8. capit. 5. num. 21. Sancti quanto diuinæ luci magis appropinquant, læuia peccata, vt grauia cognoſcunt, lib. 8. cap. 7. nu. 18. Sanctus de magnis humiliter ſentit, peccator de minimis ſe extollit, lib. 8. cap. 8. num. 28. lib. 16. cap. 13. num. 29. Sed obſecro, Domine, ſi lux es mũdi, qua ratione tantis tenebris inuoluitur orbis? Non infideles tantum, id enim miratur nullus, vtpote cum extra Eccleſiã nulla ſit lux, ſed caligo, & tenebræ, ſed fideles lumine fidei illuſtrati, Chriſtum veram lucem credentes, ipſum audientes, in tenebris commoratur innumeris, cum Eccleſia furtis, periurijs, blaſphemijs, adulterijs ſcateat tam multis. *Epb. 5.* Apoſtolus Epheſijs dixerat: Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, vt filijs lucis ambulate. Fructus enim lucis eſt in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate. Vt filius lucis ambulat, qui rectè viuit. In omni bonitate viuit, qui facit bonum, & ſuſtinet malũ, & in hoc ſtatu viuit vſque in finem, & in omni iuſtitia reddendo vnicuique quod ſuum eſt, honorem Deo debitũ pręſtando, & proximis quæ illis fuerint debita; idque in veritate non in fictione, vt tales interius ſitis, quales vos exterius oſtenditis, probantes quid ſit beneplacitum Deo. Si homines ſic viuerent, Chriſtus diceretur lux mundi, ſed cum fere omnes in tenebris verſentur malorum, quomodo Chriſtum lucem mundi credemus? Aiebat Angelus Gedeoni: Dominus tecum virorũ fortiſſime. Dixitque ei Gedeon: Obſecro, mi Domine, ſi Dominus nobiſcum eſt, cur apprehenderunt nos hæc omnia? Domini præſentiam non conuenire cum malis quæ patiebatur populus credidit Gedeon, & quid dicemus cum diuinam lucem, videntes mundum innumeris tenebris inuolutum? Huic quæſtioni Dominus idem reſpõdit his verbis: Hoc eſt autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem, erant enim eorum mala opera. Supercecidit ignis, & non viderunt Solem. Ignis peccatorum dum ſuper hones venit, eorũ oculos claudit. Et ideo Dauid oculos cordis illuminandos poſtulabant, nec peccando clauderentur. libro 13. cap. 2. num. 8. Viſum oculorũ multa impediunt, & hæc eadem impediunt viſum animæ, ibidem nume. 12. vſque ad 14. lib. 15. cap. 5. nu. 19. Oculi quidem noſtri vt illuminentur egent Sole iuſtitiæ. lib. 16. cap. 9. num. 12. Sed tamen etiamſi Sol ſit illuminans ea quæ videnda ſunt, ſi tamen oculus mẽtis terrenis concupiſcentijs ſordidus ſit, ægrotat, vt terrena tantum intelligat. lib. 18. cap. 15. num. 24. Cum Deus homo factus eſt, ait Origen. ſimilem vocauit ſponſa dilectum ſuũ capreæ, quia ferunt medici capream intra viſcera habere humorem qui nubeculas oculorũ (quas Hiſpani *Cataratas* vocant) tollit, & viſum homo recipit, at ſi homines perditi oculos claudunt, ne videant, ſibi imputent non Soli, & Chriſto, ſed propriæ ſtultitiæ, qui male agens odit lucem. Peccata cęcant animam in grande eius malum. lib. 3. cap. 4. nu. 5. 6. 11. 12. 14. 15. 17. uſque ad 19. lib. 13. cap. 2. num. 8. & 13. lib. 14. cap. 6. nume. 12. 35. 37. & 38. cap. 14. num. 10. 11. 14. & 15. Cęcitas cordis, eſt præcedentis peccati pœna, & ſequentium cauſa, lib. 3. c. 4. nu. 9. 11. 14. & 17.

Iudic. 6.

Ioan. 3.

Pſal. 57.

Pſal. 12.

Orig. ho. 3. in Cant. 2.

Ioan. 3.

7

Cum autem fuerit ſumma Dei bonitas, quod lux ſit datus mundi, ut homines & qua ſit eundum norint, & prę-

cipitua

cipitia videãt & pericula; in hoc etiam summa impiorum infelicitas sita est, eorum culpa, sicut dicebamus in exordio, & ipsi fatebuntur in fine miserandam illam consequentiam inferentes,
Sapient. 5. & dicentes: Quid nobis profuit superbia, & diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt illa omnia velut vmbra; errauimus ergo à via veritatis, & illuminante sole iustitiæ is non est ortus nobis, qui oculos apertos quidẽ vanitati, veritati autem clausos habuimus. Item quoniam cum Iesus noster lux vera sit, meridianusque fulgor, coram eo nihil latere potest. Olim Sopho.dixerat: Scrutabor Hierusalem in
Sopho.1. lucernis, sed modo qui lux est mundi, scrutinio non eget; omne enim, quod manifestat lumen est, sed omnia ei in
Ephe.5. luce claresc unt. Vnde in iudicio dicent
Apoca.6. impij montibus: Cadite super nos, & collibus, cooperite nos, vt operiri possent peccata; descendente vero Moyse
Exod.34. nostro de monte cum lege, & radijs solaribus, qui aperiant violatam legem à reprobis. Lux omnibus Iesus, bonis q dem, vt manifestentur bona eorum opera, & cunctis pateſcant in iudicio, & præmientur, & nulla eum lateat cogitatio, etiam minima, nullum celetur propositum bonum, quod iudici non sit publicum, malis autem vt reuelentur secreta etiam cordium, vt puniantur. Sicut enim sol per motum & lucẽ, tam multiplices producit, & varios effectus, pluuiam, tonitrua, & fulgura, sic idem Iesus, qui sol est, alios vt fulgur necat, alios rigat, alios illuminat. Christus alijs est in bonum, alijs in malum eorum culpa. lib.3.c.quinto.nu.89.ca. 6.num.primo, vsque ad 9.13.vsque ad 17.& 27.c.num.22.c.nono. num.1.& 44.c.decimo.num.92.lib.quarto.c.24. num.3.vsque ad quintũ. Additur his,
Luca 12. quod seruus sciens voluntatem domini, & non faciens eam, vapulabit multis. Christiani male viuentes indigni sunt hoc nomine, & magis puniendi, quam alij. lib.tertio.cap.15.per totum. cap.16.num.11.& 12.lib.18.c.11.nu. 25. Christiani, si peccent inexcusabiles sunt, magis quam Philosophi, & Iudei. lib.tertio.c.15.num.12.& 13. Christiani mali impingunt in Christum montem, Iudæi in eundem dum lapillus esset. lib.eodem.num.17. Vnde sicut qui in meridie præcipitem se dat, omni caret excusatione, quã posset habere aliqualem, qui inter tenebras perit; sic Christiani, qui tanto lumine Christo abũuntur, qui venit, vt lux vera, illumi *Ioan.1.* naturus omnem hominem venientem in hunc mundũ, si omnis homo ab eo velit illuminari.

Tu de teipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum. Apertissimum istud est Pharisæorum mendacium, qui discipuli eius erant, qui men- 7
dax est, & omnis mẽdacij pater. A mul *Ioan.8.* tis namque Saluator testimonium accepit, ab Angelis, qui in eius ortu clamarunt natum Saluatorem in Bethlehem Iudæ, à stella, à Regibus Magis, à Simeone, ab Anna Prophetissa, ab Elisabeth, à Ioanne Baptista agnus vocatus, qui venit tollere peccata mundi, à patreque ipso in baptismo, cui aperti sunt cœli, & vox intonuit: Hic est filius *Matth.3.* meus dilectus, &c. Et quia in Apocalypsi legimus, quod ex ore Christi proce *Apocal.1.* debat gladius ex vtraque parte acutus, quia verba eius ex vna parte veritatem stabiliebant, & ex altera falsitatem pro sternebãt, & ideo hos arguit falsitatis, ostenditque se veracem. Ex quibus cõstat, quod aliquando Iesus volebat, vt eorum facta proderentur, vt ipse agno sceretur ab omnibus, & crederetur ab omnibus, aliquando vt doceret laudes proprias fugiendas, celabat ea quæ ipsius concernebant magnitudinem. Sic & Sancti aliquando se laudant, vt alios ædificent, & alijs prosint, aliquando vt humilitatem conseruent, quæ infirmi- *2.Cor.11.*
tatis sunt referunt, vt in his gloriẽtur, sicut aiebat Paulus: Sãcti virtutes suas celare desiderant, & tamen vt alij eorũ exemplo proficiant, produntur inuiti, lib.14.cap.28.num.24. Et quia Sancti *Psal.92.* vt vestis sint Dei, decore, & fortitudine pollere debent, decore ad eos quibus eorum bona placent, fortitudine contra detractores, lib.sexto, cap.13.num. secundo, ideo Iesus aliquando dulcis, ali-

Digitized by Google

aliquando apparebat terribilis. Phariſæi autem torquebantur viſis miraculis & vita Chriſti, & ideo ei conuitiabantur, id enim iniquorum eſt proprium, iuſtitia Sanctorum cruciari, quia tacitis Sanctorum moribus arguuntur eorum mala opera, lib. 5. cap. 13. numero. 36. & 37.

9 *Vos ſecundum carnem iudicatis, & ego non iudico quemquam*, id eſt, vos carnali affectu, & ex paſſione iudicatis, ego taliter nō iudico, ſed interna penetrās. *Malac. 3.* Ecce ego accedam ad vos in iudicio, & ero teſtis velox veneficis, periuris, & adulteris, & qui fraudantur mercedem mercenarij. Iſta quatuor genera peccatorum, quæ retulit Propheta ſecreto fiunt, ſicut venefici ſecretiſſimè præſtigijs incumbunt, ita qui falſo iurant exiſtimantes latere; ſimiliter adulteri, qui ſecretè ſe maritales thoros deturpare exiſtimant, & ij, qu fraudantur ſecreto mercenarios, horuim ego ero & teſtis, & iudex, nec vllum peccatum erit adeo ſecretum, quod ob defectum teſtium re maneat à me impunitum. *Ego non iudico quemquam eo iudicio, quo vos.* Iuxta externam apparentiam. Vel etiam iſte locus intelligitur de iudicio condēnationis, vt ſit ſenſus: Nunc primo aduentu non veni vt condemnem, ſed vt ſaluem, alioquin poſſem me ipſum de vobis egregie vindicare. Impijs. n. Deus magna miſericordia ſua ad tēpus parcit, vt habeant ſpatium conuertendi ſe, primo venit Saluator, poſt vt iudex. *Aug. tract. 36. in Ioan.* Is eſt ſenſus quem tribuit Auguſt. Modo venit Chriſtus ſanare, & poſtea iudicare, eos iudicando in pœnam, qui ſaluari noluerunt. Nam ſi primo veniſſet *Hiere. 8.* iudicare, quis fieret ſaluus? Quia ergo vidit omnes conuerſos ad curſum ſuū *Pſal. 13.* peccatores, & quod non eſſet, qui faceret bonum nec vſque ad unum, miſericordia venit redempturus, & veritate iudicaturus: In veritate enim te iudica *Leo Papa.* bit, aiebat Leo Papa, qui in miſericor- *Pſal. 100.* dia te redemit. Vnde in Pſalmo non dixit: Iudicium & miſericordiam cantabo tibi Domine, ſed: Miſericordiam, & iudicium. Nam ſi primo eſſet iudiciū, nulla eſſet miſericordia. Hæc Auguſti. Miſericordiam Dei, & non potentiam poſtulat vanitas, & miſeria noſtra. libro 4. cap. ſeptimo. num. vigeſimo quinto, & vigeſimo ſexto. Miſericordiæ tempus modo eſt, futurum autem reſeruatur iudicio, libro 4. cap. 11. numero 18. vſque ad 20. 24. vſque ad 28. 30. & 31. Chriſtus gladius bis acutus non vibra- *Actu. 5.* tus in primo aduentu, ſed in ſecundo, lib. 9. cap. 9. nume. 53. Chriſti aduentus primus itinera noſtra direxit, ſecundus terror erit nocturnus, num. 59. Qui in primo aduentu ſiluit, & ſtillæ paruæ cō paratus eſt, in ſecundo vt parturiens loquetur, ſimiliſque erit tonitruo, lib. eodem, num. 62. 70. & 71. Deus patienter fert peccatores, ſed completo numero culparum acriter punit, lib. 2. capit. 11. num. 8. 9. 22. vſque ad 24. & 26. lib. 4. 6. num. 9. cap. 8. num. 1. 6. vſque ad 10. 12. & 16. cap. 18. nume. 9. vſque ad 12. 18. & 19. Conſiderandum etiam in his verbis illud eſt, quod cum homo mundanus ſecundum carnem iudicet, ſoliuſque Dei rectum dicatur iudicium, hoc ſolum timendum eſt, ne intret in iudicium cum ſeruis ſuis is, in cuius conſpe- *Pſal. 142.* ctu nō iuſtificabitur omnis viuens, nec id ſolum, ſed & in Angelis ſuis reperit *Iob 4.* prauitatem, quanto magis in his, qui domos habitant luteas, a quibus inquinari neceſſarium eſt? Mundanorum autem iudicia ſtolida, quæ tantum ferū tur in ea quæ apparent, ridicula ſunt, & contemnenda. Iudiciū vltimū deſiderat ſpōſa, ſed in eo rectè deſiderat Chriſtum miſericordem, & pium. lib. 9. nu. 74. & 75. Mundanorum iudicia cū ſint corrupta & ridicula, contēnenda ſunt. libro 11. cap. 14. nume. 4. vſque ad ſextum. 8. 10. 12. & 14. Mundani homines vitia, & uirtutes contrarijs nominibus vocant, ibidem nu. 8.

Nemo apprehendit eum, quia nondum 10
venerat hora eius. Quemadmodū. n. Sol nō occidit, antequam hora eius veniat, quamuis tota mundi potentia id velit, *Simile.* ita Chriſtus, qui lux eſt mundi, non occidit, quouſq; hora eius aduenit, ipſi autem in morte præualuerūt turbæ, quia voluit ille. lib. 3. cap. 10. nume. 48. Hæc verba indicant ſæpius repetita, quod cū

Iudæorum

Iudęorum proceres frequenter voluiſſent occidere Chriſtum,ipſe eos ab exe cutione tãti criminis impediebat. Hęc Dei conditio eſt,quod frequenter peccatorem impedit,ei ſubtrahendo occaſionem Exo.16. Oleaſter cum Iudæos cerneret ad colligendum manna contra Dei voluntatem perpenſos mane colligebant quod ſingulis ſufficeret,& incaleſcebat Sol & liqueſiebat,vt malorũ occaſiones ſuis auferret, ſic capere volentibus non permiſit,vt admoniti, à facto impio abſtinerent. Peccatorib⁹ Deus ex miſericordia grãdi tollit peccandi occaſiones,libro 4.cap.ſexto.nu. 7.& 8.cap.10.num.1.vſque ad 3.6.8. & 9.Sic in Numeris ariolum Balaam ſæpe impediuit à malo propoſito male dicendi populum;ea enim magna gratia eſt, ſicut è contra magnæ iræ iudicium, cum Deus per omnia hominem ſibijpſi relinquit,vt ea operetur, quę ſibi placuerint, vt: Dimiſi ſecundum deſideria cordis eorum, eant in adinuentionibus ſuis. Peccatorem ægrum, cui non proficiunt medicamina, relinquit medicus animæ, libro 2.c.decimo.nu. 2.vſque ad 4.lib.4.cap.19.num.2. Peccatores in ſuum grande malum derelinquit Deus,libro 2.cap.10.num.17. vſque ad 19.cap.11.num.28.capit.19. num.27.& 28.lib.4.cap.19.nume.3.& 7.cap.20. nume.8.10.& 15.libr.cap.9. num.27. Verum quamuis Deus ſæpe impediat hominem à peccatis, ſi tamẽ perſeueret in malo propoſito, tandem & ipſe ceſſat impedire. Hoc vidimus in Iudęis,qui tandem derelicti à Chriſto, ipſum necauerunt,& in Balaam,quando ſibi relictus,conſilium dedit, vt fęminæ Madianitæ Iudæos traherent ad malum. *Nemo miſit in eum manum.* Dominus enim diſſipat cogitationes prauorum,ne poſſint implere.quod ceperant,*quia nondum venerat hora eius.* Qui in afflictione,hoc verbum alta mẽte reponit,non indignabitur, nõn deſperabit,non ad vana auxilia cõfugiet, ſed ſperabit auxilium cœli, ſic Dauid ſæpenumero à Saule fere comprehenſus erat, ſemper tamen aduerſarij inſidias effugit, *quia nondum venerat hora eius*. Sic Eliſæus in manibus hoſtium erat,nec tamen capi valuit,*quia nondũ venerat hora eius*. Sic Elias,quãdo quinquagenarij milites miſſi ſunt à Rege, vt caperetur,non id effecerunt, niſi cũ venit hora,in qua voluit Deus, vt deſcenderet, & alloqueretur Regem. Sic & alij multi, &c. Sic & Apoſtolis aperiebantur vltro carceres, ab Angelis educebantur,loquebantur Iudæis,quæ ipſos vehementiſſimè cruciabant, & quia nondum venerat hora eorum,cõprimebatur feritas,& ira. Verba iſta ad conſolationem noſtram toties repetit Ioannes: *Nemo miſit in eum manum*, vt ſciamus,nec capillum poſſe de capite noſtro perire, niſi De⁹ voluerit. De prouidentia Dei in omnes homines, maximè autem in iuſtos agitur, libro quarto,capitulo tertio,per totum.

Num.22.
Pſalm.80.
Iob 5.
1.Reg.23.
Name.31.
4.Reg.6.
4.Reg.1.
Actuum 5. 12.16.

DOMINICA in Paſſione.

EVANGELIVM.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Ioan.8.

1 Dominica i Paſſione.

ECCLESIA ſancta tempus reliquum huius quadrageſimæ in cõſideratione Paſſionis Ieſu Chriſti tranſigẽdum voluit. Heſterna enim die congregatum credit Rupertus Abbas libro quinto, de diuinis officijs,cap.primo, Concilium,in quo Iudęorum Principes,cauſa Domini propoſita, expedientiſſimũ iudicantes conſeruationi Reipublicæ vt eum è medio tollerent, id decreuerunt, & aduerſus innocentem Ieſum ſententiã protulerunt, vnde iam non in palam ambulabat. Et ideo ſicut olim cum Dauid Rex, iram filij Abſalonis declinans receſſit ab Hieroſolymis,egreſſuſque eſt Rex, & vniuerſa domus eius pedibus ſuis,& vniuerſi ſerui eius ambulabant iuxta eum, & omnes Gethæi cum duce ſuo Ethai, qui dixit Regi: Viuit Dominus,& viuit Dominus

Rupert.lib. 5.de diuin. off.ca.8.

2.Reg.15.

minus meꝰ Rex, quoniam in quocumque loco fueris, ſiue in morte, ſiue in vita, ibi erit ſeruus tuus? Omneſque flebant voce magna, cum Dauid contemplarentur nudis pedibus, operto capite aſcendentem montem oliuarum, & flentem: ſic & modo, cum his diebus Eccleſia conſideret Ieſum fugientem perſecutionem filiorum ſuorum contra amantiſſimum patrem, nos hortatur, vt comitemur in mortem, quem comitati ſumus in vita, compatientes ipſi operto capite, triſtitiam cordis indicantes, & plorantes, quoad vſque Deus pater eum reducat in pace victorem.

Rupert. ſup. eſſ. c. 1. in fi.

Hæc enim aſſidua eſt Eccleſiæ ſollicitudo, dum totis his diebus paſſionem Dñi meditatur, clauos, q̃bus pedes Ieſu affixi ſunt in memoriam reducit, lanceam prodit, qua eius latus eſt vulneratum, &c. vt fiant comę capitis eius, quaſi purpura Regis iuncta canalibus, hoc eſt, cogitationes omnium fidelium, dum paſſionem Ieſu conſiderant, purpureæ ſint dum compatiuntur, & lamentantur, quæ Chriſtus pertulit, hiſque conſiderationibus ſint affixæ, in canalibus his potantes, vt varios concipiant virtutum fœtus, nunc amoris Dei, iam timoris ipſius, iam odij peccatorum. Vnde in primis Euãgelij huius verbis duo vult Eccleſia, vt intelligamus. Alterum eſt pertines ad ſanctitatem & innocẽtiam illius qui moritur, quam etiam inimicorum iudicio derelinquit. Alterum eſt, quod mors hęc in odio quod populus ille habebat erga Chriſti Domini perſonã, fundata eſt, illo enim odio moti, eum in crucem egerunt, nouis adinuẽtionibus & ſacrilegis, præmiſſis, ſputorum, flagellorũ, coronæ ſpineæ, quibus proderent nefarium animum in eum, qui Deus erat, & à quo tanta receperant, tãmque ingentia beneficia. Eccleſia ſancta hac tempore quod diluendis peccatis per pœnitentiam Chriſtianam conſecratũ eſt, multa, eaque efficaciſſima adinuenit media, quibus hominum pectora ad flenda peccata mouerentur, q̃nibus diuina amicitia repararetur, ipſiuſque ſimilitudo, quæ in eis per peccatum deturpata fuerat, reſtitueretur priſtinæ pulchritudini. Propoſita nobis ſunt ieiunia, orationes, pœnitentiæ exercitia multa. Primum omniũ in ſeptuageſima commemorauit Eccleſia Adamũ paradiſo pulſum, multis condemnatum miſerijs propter inobedientiam, vt in ſudore vultus ſui pane ſuo veſceretur, vt terra proferret ſpinas, ac tribulos quibus cruciaretur, & innumeris infirmitatibus ſubiectus moreretur, qui immortalis ex gratia conditus fuerat. Diluuium retulit, in quo cum omnis caro corrupit viam ſuam penitus, (paucis reſeruatis in arca) eſt extincta. Combuſtæ ciuitates quinque, ex quib' omnes incendio perierunt, Loth, & filiabus, & vxore eius dumtaxat exceptis. Pharaonem nobis propoſuit in mari rubro ſubmerſum, Iudęorum captinitatem Babylonicam, acerrimam punitionem Iudæorum in deſerto, ex quibus eductis de Aegypto, duo ſoli terram promiſſionis ſunt ingreſſi, vt Deum acriter vindicantem omnium peccata perpenderemus, quo illa & execraremur, & caueremus. Item tota hac quadrageſima multa, eaque efficaciſſima nobis propoſuit media, quibus ad deteſtanda peccata moueretur homo, dum cinerem, Chriſtianorum capitibus impoſuit, alta voce clamauit: Inter veſtibulum, & altare clamabunt Sacerdotes miniſtri Domini, & dicent: Parce Domine, parce populo tuo, & ne diſſipes ora clamantium ad te Domine. Immutemur habitu in cinere, & cilicio, ieiunemus, & ploremus ante Deum, quia multum miſericors eſt dimittere peccata noſtra. Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſq; ad animam meam. Vt ad id traheretur homo, lectionem ex Ioele legit Eccleſia, qua non ſolum illa ſolemni die prima cineribus conſecrata, ſed per totam quadrageſimam clamauit: Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu, & plãctu, & ſcindite corda veſtra. Canite tuba in Sion; Sanctificate ieiunium, &c. convertimini ad Dominũ, qua benignus, & miſericors eſt, &

Cant. 7.

Gen. 3.

Gen. 7.

Gen. 19.

Exod. 14.

Ioel 2.

Ioel 2.

eſt,& præſtabilis ſuper malitia. Vt pęni tentiam hominibus ſuaderet,exempla admirandæ pęnitentiæ fidelibus propo
Matth. 12. ſuit, Niniuitarum commemorans ra- rum factum,quãdo veſtiti ſunt ſaccis,
Luc. 18. & cinere,omnes flentes, & ieiunantes, filij prodigi conuerſionem humilem: Pater peccaui in cęlum, & coram te;iã non ſum dignus vocari filius tuus. Et vt peccatorum animos in ſpem erige-
Ioan. 4. ret,patrẽ propoſuit, qui in oſcula ruẽs filij, in priſtinã eũ gratiã recepit. In Samaritana diuinum patefecit amorem & in adultera de adulterio accuſata,vt
Ioan. 8. nullus de venia diffideret. Aliquando etiam miſerrimum peccantium ſtatũ
Ioan. 5. ob oculos poſuit,dum paralyticum triginta octo annos habentem in infirmitate ſua,qui & homine carebat,& ad ſanitatem conſequendam inhabilis prorſus erat,nifi ei Ieſus aſtitiſſet;recenſuit
Ioan. 9. nobis, cæcum vidimus à natiuitate talem, Lazarum quatriduanũ mortuũ,
Ioan. 11. & fœtentem in ſepulcro,&c. In quibus varij peccaminum ſtatus ſignificabantur. Docuit etiam quę peccantibus poſt
Luca 16. breuem hanc vitam reſeruata ſunt mala in inferno,dum retulit epulonem diuitem gehennalibus flammis cruciatũ, qui guttulam aquę,quam petiuit(miſerum refrigerium ſiti tali) nec accepit, nec accipiet vſquã. His omnib. medijs, multiſque alijs Eccleſia voluit vt homines & deteſtaremur peccata præterita,& ea in poſterum caueremus, quod vtrumque ad veram pęnitentiam neceſſarium eſt. Omne ergo quod tantis medijs,tot diebus,tam varijs exemplis nobis propoſuit, hodie ſola memoria paſſionis Chriſti euidentius multo demonſtrauit. Primum omnium ſi criminum qualitatem cruciato diuite in inferno, Adamo è Paradiſo pulſo,incendio Sodomorum,diluuio, Babylonica captiuitate monſtrare voluit,hæc omnia ridicula ſunt, & velut carbonibus exarantia criminum grauitatem, ſi ad paſſionem Chriſti referantur, in qua æternus pater dilectum filium ſuum ob aliena peccata,eo quod pęnis tantũ illorum, eſſet bonitate ſua obligatus, tam ſeuere puniuit,cum tam ſibi eſſet dilectus, vt amore increato,& infinito æternaliter diligeretur, qui erat ſplendor patris,& imago bonitatis illi⁹. Qui talis erat clamabat: Deus, Deus meus reſpice ĩ me, quare me dereliquiſti,&c. *Pſal. 21.* Deus meus clamabo per diem, & non exaudies,& nocte & non ad inſipientiã mihi, &c. Ego autem ſum vermis, & *Pſal. 68.* non homo. Et alibi; Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam, &c. Vnde nullus homini Chriſtiano proponat mundum diluuio pereuntem, cum maius multo ſit, quod ob aliena peccata intrent aquæ vſque ad animam innocentiſſimi Ieſu, & eum vita priuent. Nemo, Sodomorum incendium mihi proponat conſideranti quod diuina indignatio exarſit,ſicut ignis in ſpinis peccatorũ meorum,quæ erant in Chriſto, vt illa delerentur. Quærentibus Angelis: Quare rubrum eſt veſtimentum tuum,&c. velut calcantium in torculari? Reſponder Ieſus: Scitis quare et *Eſa. 63.* Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum,calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea, & aſperſus eſt ſanguis eorum ſuper veſtimenta mea,& omnia indumẽta mea inquinaui. Ac ſi diceret: Tanta indignatione aduerſus hominum peccata exarſi, vt quo ipſa conculcarem, atque delerem,omnia indumenta mea inquinauerim. Et ſi ſexcenta millia hominũ interierunt in deſerto ob peccata ſua, infinite eſt maius, quod vn⁹ moriatur, qui omnes Angelos,& homines incõparabiliter excedit. Conſiderate igitur Deum patrem tam ad vindicanda ſcelera paratum,qui ea in peccatore Angelo,aut homine vindicare non diſtulit, ſiquidem horum pœnam cum conſpexerit in dilecto filio ea non diſſimulauit, ſed velut alterum Ionam eum in mare iactauit,ac ſi fluctuum & procellarum,quæ ſunt in mundo, innocens Ieſus cauſa extitiſſet. Præterea etiam, nulla res eſt quæ ita moderari debeat hominum mala deſideria, & coercere animum peccandi,quam paſſio Saluatoris. Quoniam quamuis ſanguis Chriſti loquatur melius,quã ſanguis Abel,

vt ait

by Google

vt ait Paulus, quia ille vindictam rei, hic remiſſionem poſtulat, vt ſanctus Thom. adnotauit, id tamen continget, quamdiu homo Chriſti ſanguine non fuerit abuſus peccãdo. Paulus ait: Quis accuſabit aduerſus electos Dei? Chriſtus Ieſus qui mortuus eſt? &c. Is quidẽ aduerſus electos accuſator non erit, bene tamen accuſator, & iudex morte ſua aduerſus eos, qui aut peccata nõn deteſtantur, aut in ea, quæ fleuerint, relabũtur. Aduocatum quidem, ait Ioannes, habemus apud patrem Ieſum Chriſtum, ſed dum addit, iuſtum, ſignificare voluit, ait Gregorius, quod cauſis iniuſtis eorum qui in ſua perdita vita durare volunt, non patrocinatur. Ex quibus ingens eorum colligitur & amentia & perditio, qui intuitu paſſionis Chriſti peccant, quæ illis (niſi vt ſtulti vincendi eſſent), freno eſſe deberet magno, vt culpas exhorreſcerent. Irritam quis faciens legẽ Moyſi ſine vlla miſeratione duobus, aut tribus teſtibus moritur, quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui filium Dei conculcauerit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit? Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis. Nomine Chriſti canit Eccleſia: Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores, peccatis enim me contundunt, ſed id impune non fiet. Dominus enim iuſtus concidet ceruices peccatorum, Chriſtus nos obtulit patri moriendo, quem mendacem facimus, dum male viuimus, lib. 3. cap. decimo. num. 28. Chriſti paſſio ad diligentem Deum maxime adducit Sanctos, libr. 3. capit. decimo. num. 55. 59. 78. & 86. Chriſti paſſione conſiderata, multa parit bona, lib. 3. capit. 8. nume. 18. 19. & 21. capit. 10. numer. 69. vſque ad 75. Chriſti ſanguine qui non mouetur, durior ſilice eſt, & adamante. lib. tertio. cap. decimo, nume. 86. Hodie vexilla Regis prodeunt, vt qui hactenus mundo, & diabolo militauimus, eius ſtipendio frequenter non quæſito, ſed ipſi dona dantes amatoribus, vt ingrederentur ad nos, vbi & periculis pleni, & damnis, ſacrilego inſeruiuimus tyranno. Iam Ieſus dux, & princeps noſter. lib. tertio. cap. nono. num. 21. vexilla adducit, in quibus non ſuperba illa verba ſcripta ſunt: Senatus Populuſque Romanus, ſed Ieſus, Nazarenus, Rex, Iudæorum, eiuſque coccinum pendet in domibus peccatorum, vt a periculis liberemur. lib. tertio, capit. decimo. numer. quinto, & ſexto. Vt eius militiæ nomina demus, & Regis noſtri clamores, & ſigna, & cumulatiſſimum præmium conſideremus; vt tyranno relicto, vero Regi (cuius vexilla ad quærendos milites prodeunt) adhæreamus. Si in duce innocentiam quæritis, eum audite dicentem: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Nullus quidem, quantumuis ſceleratus, me conuincet peccati reum. Si huius militiæ ſtipendium deſideratis, is eſt, qui dicit: *Si quis ſermonem meum ſeruauerit, mortem non videbit in æternum*. Si, quæ in hac militia ſint gaudia, ſcire concupiſcitis, conſiderate Abraham gaudentem huius diei reuelatione, & ſpe. Si huius felicitatis perpetuitatem optatis, dux æternus eſt. & ideo dicit: *Antequam Abraham fieret ego ſum*. His ergo diebus Eccleſia paſſionem Domini ob oculos ponit, vt ſi forte aliqui tantis medijs adhibitis, hactenus ad flenda peccata adducti non ſunt, hoc efficaciſſimo medio ad pœnitentiam inuitentur, imò trahantur. Sed quia de nobis & credidit meliora, & uiciniora ſaluti, in Dominica anteriori, dum fideles conſideraret a malo reuocatos per pœnitentiam, vt ipſi congratularemur, inuitati ſumus his verbis: Lætare mater Hieruſalem, & conuentum facite omnes, qui diligitis eam: gaudete cum lætitia, qui in triſtitia fuiſtis, vt exultetis, & ſatiemini ab vberibus conſolationis veſtræ. Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus. Et in epiſtola adducitur locus Eſaiæ: Lætare ſterilis, quæ non paris, erumpe, & clama quæ non parturiebas: Hinni (*relincha*) legit Hierony. Quo verbo magnitudinem

Prouer. 10.

Hierem. 3.

Galat. 4.

gaudij Exprimit,dignã ea anima, quæ ſterilis, & in ſecunda cum eſſet, bona opera non pariens,ancilla peccati,& libera, & ſecunda effecta eſt. Talis ergo anima iam ſeparata, cui lacrymæ placuerant pro peccatis,illas fundat iã paſſionem Ieſu cõſiderans, ipſi compaſſa, vt & cõglorificentur. Sicut .n. hædus nec crudus, nec coctus erat comedendus,ſed aſſus, & cum lactucis agreſtibus,& amaris;ſic Eccleſia vult,vt Chriſtum verum agnũ datum nobis, eiuſq; paſſionẽ diligenti ſtudio,pijſq; animorum affectibus conſideremus, recogitãtes eum, qui talẽ ſuſtinuit aduerſus ſemetipſum cõtradictionẽ. Iſti ſunt dies ait Eccleſia, quos obſeruare debitis quartadecima die ad veſperam Paſcha Domini eſt. His diebus ſancta ſolum ſonare decent, nec aliud pronunciare debet Chriſtianus niſi quæ ſponſa repetebat,dum diceret: Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea cõmorabitur,ſicut ea quę multum diligimus ĩter vbera in pectore collocamus. Vocitat nos ſponſus, & dilectam ſponſam inuitat ad hortũ ſuum, vtpote qui iam meſſuit myrrham cũ aromatibus ſuis lib. vndecimo, cap. ſexto, numer. 103. Myrrham offero dolorum,lacrymarum,quas excitauit paſſio mea, ſed coniunctam illam aromatib.multis,quibus conforteris,& gaudeas de bono ꝓprio. Cui ſponſa ſurrexi, vt aperirem dilecto meo, manus meæ ſtillauerunt myrrhã,& digiti mei pleni myrrha ꝓbatiſſima. Non ſolum vt antea minus perfecta dixi: Inter vbera mea, & in cogitationibus & corde. Intrinſecus moꝛabitur interno cruciato dolore,ſed manus,& digiti ſtillabunt perfectiſſimam hanc myrrham compaſſionis, dũ in cõuerſatione in habitu, in colloquijs, in menſa & apparebunt, quæ digna fuerint homine, cuius animus paſſionis Chriſti triſtitia plenus eſt. In conuerſatione mea illa prodient,quę intrinſeca ſunt paſſionis Ieſu incitamenta. Veſtis vti purpuræ Chriſti ſimilis, capilli capitis non torti, & criſpati,ſed mortificati, qualcs erant illius, qui dedit eos vellentibus; non in vultu purpuriſſus, aut ceruſſa,quando conſideramus eum cui non erat aſpectus neque decor, ſed apparauit, vt percuſſus a Deo, & humiliatus. Cibus meus, cum felle exhibito Ieſu meo miſcendus eſt. Chriſti paſſio, dum celebratur a Chriſtianis, ſic celebranda eſt,vt etiã a licitis abſtineant,libr. 14.capit. vigeſimoſecundo. numer. vigeſimo ſeptimo. Deberent iam ceſſare his diebus lacrymæ pro peccatis hactenus fuſæ, quibus iam peccata deleta ſunt,& totum negotium, omnis occupatio,amor,deuotio,ad paſſionem Ieſu eſſent transferenda, ideo enim Dominicam hanc, Dominicã dicimus de paſſione. Sicut enim peritus medicus potionem amaram ægrotãti porrecturus, prius potiones alias præmittit,quas vulgo, *exarabes*, vocamus, diminutiones ſanguinis facit, & infirmi vires debilitat,& ſic porrigit potionẽ eam,qua omnis noxij humoris vis euacuanda eſt:ita Eccleſia voluit nos toto hoc tempore quadrageſimæ pœnitentia,moderatione ciborum, abſtinẽtia a carnibus, & ieiunijs præparare, vt paſſionem redemptoris digne celebremus, & potionem hanc ſumamus, quæ omnium eſt efficaciſſima ad animæ noſtræ expiationẽ, & purgationem. Hinc colligere debet Chriſtianus quiſq;,qua deuotione, qua animi ſummiſſione procedere debet, his potiſſimum diebus. Cum caput dolet,cætera membra dolent, & triſtãtur. Dolet caput, & homo,brachiũ aut pedem mouere vix valet. Si ergo caput noſtrum hoc tẽpore ſpinis coronatur, qua fronte cætera membra delicijs ſoluentur? Pudeat (Bernar.) ſub capite ſpinato membrum fieri delicatum. Et cum omnes creaturæ paſſionem Domini præſentiant,& ipſo moriente omnis creatura ingemiſcat,quomodo fieri poteſt, vt ſolus homo, pro quo Chriſtus moritur, non compatiatur? Si quatuor decim annis ſeruiuit Iacob pro Rachele,cuius pulchritudinem dum contemplaretur,etſi ęſtu vrgeretur & gelũ,pauci videbãtur illi dies præ amoris magnitudine,iuſtum eſt vt ſaltem quatuordecim diebus toti inuigilemus,vt tantum beneficium conſiderantes, illi vero Iacob

Exod. 12. *Leb. 23.* *Cant. 5.* *Cant. 5.* *Cant. 5.* *Eſaiæ 53.* *Simile.* *Simile.* *Gene. 29.*

Google

cob vicem rependamus in aliquo. Et
Ioſue. 8. ſicut olim cum vrbem Hay aggredere
tur Ioſue, ſcutum leuauit, vt eo viſo, milites qui latebant abſconditi, egrede rentur contra vrbem, ita cum ſignum Chriſti eleuatum cernimus omnes pro cedere debemus ad bellum, vt parta gaudeamus victoria.

4 In primis autem Euangelij verbis id Eccleſia vult, vt morientis perpẽdamus qualitatem, & innocentiam, quæ tanta erat, vt vitã ſuam exponere potuiſſet examini, & iudicio inimicorum ſuorũ, dicens: *Quis ex vobis arguet me?* Vbi verbum *arguere* pro conuincere poſitũ eſt, non pro accuſare, alioqui Iudæi Dominum de peccato frequenter accuſabant, ſed vbiq; obſtructum eſt os lo-
Iob. 31. quentium iniqua. Non contempſerat 106. Rex cum eſſet, (& id iure magnifacit,) ſubire iudicium cum ſeruo ſuo, mirandum amplius, quod Ieſus, Deus cum eſſet, ſubire iudicium non cum ſeruo, ſed quod amplius eſt, cum inimico non dubitauit. Talis enim dicebat no-
Hebr. 7. bis vt eſſet Pontifex ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus a peccatoribus, & excelſior cœlis factus. Solus Ieſus tuto dicere valuit: *Quis ex vobis &c.* expo nẽs vitam ſuam omni propulſato timore, vt examinaretur. Quis enim alio-
Prou. 20. rum dicere poteſt; Mundũ eſt cor meũ, & innocens ego ſum? Et quid niteris
Hiere. 2. oſtendere bonam viam tuam? Et Dixiſti abſq; peccato, & innocẽs ego ſum. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris non peccaui, &c. manus tuæ erunt ſuper caput tuum, quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam. Et non ſolum ſi vitam ab alijs iudicandam exponamus, id enim non mirarer, ſi in oculis eorum, qui perſpicaciſſimo pollent viſu, ad aliorum contuenda mala, peccatores iudicabimur, & conuincẽtur mala noſtra plurima, ſed ſi ego ipſe mihi ipſi plurimum affectus, manum in ſinum miſero, extraham eam procul dubio leproſam. Contingitque aliquã-
Exod. 2. do, Rachele ſic volente, id eſt, carne, vt
Geneſ. 31. in domo Iacob latitent idola, quæ homo vix aduertit, & ideo iuſtus clamat; Ab occultis meis munda me Domine.

Nihil mihi conſcius ſum, ſed nõ in hoc *Pſalm. 18.*
iuſtificatus ſum, ſolus Chriſtus dicere *1. Cor. 4.*
potuit: *Quis ex vobis &c.* ſimilis videtur Ieſus in hoc facto Samueli, qui increpaturus ingratum animum populi, qui Regem poſtulabat a Deo, ipſo iudi *1. Reg. 12.*
ce ſanctiſſimo repudiato, dixit: Loquimini de me coram Domino, & coram Chriſto eius, vtrum bouem cuiuſquam tulerim, aut aſinum, ſi quemquam calumniatus ſum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cuiuſquam munus accepi. Et dixerunt: Non es calumniatus nos, &c. & poſt multa: Et ſi tales erga me fueritis, abſit a me hoc peccatum in Domino, vt ceſſem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam. Hæc Samuelis ſanctitas, vt teſtes conſtituat inimicos, hæc veri noſtri Samuelis Chriſti innocentia, vt dicat; *Quis ex vobis &c.* Samuel non ceſſat orare pro his, & eos docet viam bonam, & rectam; & Ieſus pro his moritur, & eos docet uiam bonam in hoc Euangelio, vbi tot illi irrogarunt iniurias. A peccato nemo mundus eſt, dum viuit. lib. 14. capit. ſecundo. num. ſecundo, vſque ad quartum, cap. nono, num. quarto, vſque ad ſextum. Solus enim Chriſtus iuſtificatus eſt in conſpectu patris. libr. octauo. cap. quinto numer. primo. Sed quod in re hac conſiderandum eſt valde, illud eſt, quod cauſam propriam inimicis committere iudicandum, ita vt improbari non poſſit, ſolus Ieſus efficere potuit. Inimicus enim, quæ in altero fuerit cõtemplatus, aut mala iudicabit, licet bona illa ſint, aut ſi opus non potuerit, calumniabitur animum operantis, ſicut & dæmon, qui cũ quæ operabatur Iob *Iob. 1. & 2.*
inficiare non poſſet, eius in operando ſiniſtram intentionem, quã ipſe neſciebat, taxabat. Sicut enim qui alterũ diſe xit tenere, quæ in illo conſpexerit opera, dum conſpicillis amoris (Ariſtote- *Simile*
les) ea videt, meliora iudicat, quam re vera ſint, ita & qui conſpicillis odij eadem intuetur, peiora arbitratur, quam re vera ſint, vel mala, quæ bona ſunt. Sicut opera Dauid Sauli, & opera Io- *1. Reg. 18.*
ſeph fratribus, quibus inuiſi hi erant, re- *Gen. 37.*
prehendẽda videbantur. Vnde optime

dixit Diogenes: Homini neceſſariũ eſſe ad ſalutem fidelem habere amicum, aut rigidum inimicum, vt Plutarchus docuit in libro, cuius titulus fuit: De vtilitate capienda ab inimicis. Amicus amicum corrigat amore ductus illius. lib. primo. cap. decimo nono, nu. ſeptimo, & decimo quarto. Et denique moriturus Ieſus ſuam proponit innocentiam. In hora, enim mortis hac conſolari homo debet. Sic Ezechias Rex, vt adnotauit Hieronym. cum ſe morti proximum conſiderauit, vitã ſuam, & quæ in ea geſſerat bona opera, ad memoriã adduxit, dicens: Obſecro Domine, memento quæſo, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum eſt in oculis tuis fecerim. Nullus theſaurus pretioſior tempore mortis, quam vitæ puritatis. In morte bona opera ad memoriam renocanda ſunt, ne homo deſperet, lib. vndecimo. capit. nono. nume. duodecimo. Morte appropinquante, non peccata, ſed Dei bonitatem expedit reſpicere, lib. 11. capit. decimo. numer. octauo. In morte bonæ vitæ recordatio animã conſolatur, eſt autem acerba, delictorũ memoria. lib. 18. cap. 11. num. 9.

Iſa. 38. Hieron.

6 ***Si veritatem dico, quare non creditis mihi*** Hęc eſt ſceleratorum ſumma perditio, quod veritatem non recipiant, immo quod veritate audita, maioribus implicentur malis. Cumque veritas obiectũ ſit intellectus, ad quod rapitur, ſicut auditus in ſonum, aut guſtus in cibum, nihilominus ſicut palato non ſano pœna eſt panis, qui ſano eſt ſuauis, & oculis ægris odioſa lux, quę puris eſt amabilis, ſic voluntas peccato contaminata, facit vt intellectus nec veritatem ſibi perſuadeat, nec eam deſideret cognoſcere, ſi contraria illa fuerit voluptati, vanitati, aut deſiderio ſuo. Sic Herodes cum congregauit Principes Sacerdotũ, & Scribas, vt ſciſcitaretur vbi Chriſtus naſceretur, quod naſciturus ille eſſet in Bathlehem ſtatim credidit, ſed cum audiuit inde exiturum Ducẽ, qui regeret populum Iſrael, quod propriæ voluntati in iucundum erat, vel de eo occidendo ſtatim cogitauit. Idem

Matth. 2.

cum Saul dixiſſet ad Dauid, ſe certiſſime ſcire quod regnaturus eſſet, quia tamẽ illud ei diſplicebat, numquã perfecte credidit, alias de eo occidendo nõ tanta diligentia tractaſſet. Veritatem enim recipere non poteſt, niſi Deo adiuuante. Vnde cum Paulus in Macedoniam miſſus, ibi multis diebus moraretur, vna ſola mulier fidem recepit, cuius cor apertum eſt, vt intenderet his, quæ a Paulo dicebantur. Veritas ſemper peccatoribus amara fuit, maxime ſi illi diuites ſint, & potentes, & qui illam dicturus eſt, etiam ſi Ioannes Baptiſta ille ſit, innumeros inueniet Herodes, qui eum in vinculis detineant, nullo quæſito alio colore, & qui e medio tollant, ne illã ſuadere velit. Quæ Achior contigerunt. eo quod Holoferni dixiſſet veritatem, ſacra narrat hiſtoria eleganter. Quoniam vt ait Sapiens: Non recipit ſtultus verba prudentiæ, niſi ea dixeris, quæ verſantur in corde eius. Oleaſter Nume. 24. adnotauit, quòd cũ Balaam Regis voluntati nõ ſatisfeciſſet, ſed Deo audiuit: ad maledicendũ vocatus benedixiſti tertio populum, reuertere ad locum tuum decreuerã magnificè honorare te. non reputant impij bona ſed mala miniſteria niſi in his in quibus ipſi afficiuntur, miniſtraueris. Solent enim principes eos miniſtros diligere qui in his quæ ipſi diligunt ſeruiunt, ſit reſpõdeat ſeruus Dei etiam ſi dederit mihi Balaa domum plenam argenti & auri, non potero præterire ſermonem Dei mei. Hieronymus inquit, Hieremiam non ob aliam cauſam a populo furente lapidatum, niſi quia captiuitatem Babylonicam, & ſanctæ ciuitatis uaſtationem libere prædicauit. Et ex traditione Hebræorum ait idem, Eſaiam ſerra crudeliter interemptum, quia Iudæorum Principes increpauit, dicens: Audite verbum Domini Principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei mei, populus Gomorrhæ. Conſiderate Deum nõ ſolum furtis, & blaſphemijs, & ſacrilegijs veſtris in malum prouocari, ſed & orationibus, & feſtiuitatibus veſtris grauari. Et concludit: Quod ſi nolueritis, & me ad ira-

1. Reg. 24.

Act. 16.

Marc 6.

Iudith 5.

Prou. 18.

Hier. lib. 2. contra Iouin.

Eſa. 1.

iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos, quia os Domini locutum eſt. Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Iuſtitia habitauit in ea, nunc autem homicidæ, argentum tuum verſum eſt in ſcoriam, vinũ tuum miſtum eſt aqua, Principes tui infideles ſocij furum. Tanta ob id ira perciti ſunt, vt dum in tormentis ſiti cruciaretur, nec vas aquæ ei porrigere voluerunt. Et ſubdit Hieronym. Amara eſt veritas, & qui eam predicant: Et Auguſt. Quam diu blanditur iniquitas, amara eſt veritas, obſtupeſcit dentes iniquitas, vt veritas ægre recipiatur. Et Prouerb. Sicut vua acerba dentibus noxia eſt, & fumus oculis, ſic iniquitas vtentibus ea, id eſt, Sicut acida vua obſtupeſcit dentes, vt poſt illam vix comedere quidquam valeatis, quantumcumque dulce illud fuerit, & fumus lacrymas ab oculis exprimit, ſic iniquitas ianuam claudit veritati; Vnde qui veritatem dicit ſeruus, domo pellitur continuo, inimicus factus verum dicens uobis, adulator autem laudatur. Nec miror, quoniam vt Auguſtin. pulchre aiebat cõtra duas epiſtolas Pelagij. Veritatem non audire, & peccatum quidem eſt, & alterius præcedentis peccati pœna. Sicut in Eſaia ſcriptum eſt: Dominus miſcuit illis ſpiritum erroris, vel vertiginis, vt noſtra lectio habet, & errare fecerunt Aegyptum in omni opere ſuo. Non ne peccatum fuit, & pœna peccati quod Roboam non audiret ſenes conſulentes, vt tributa moderaretur populi? Quod dum non fecit; fere totum regnum amiſit? Quoniam auerſatus eum fuerat Dominus, permiſit vt ſtultum iuuenum conſilium ſequeretur, repudiato conſilio, quod illi fuiſſet expedientiſſimum. Quoniam, vt optime docuit Paulus eo quod charitatem veritatis non receperunt vt ſalui fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio. Veritas apud ſtultos odium parit, ſed non apud ſapientes, libro primo capitulo tertio. numer. ſexto, & octauo. Veritas non recipitur a malis, quod & peccatum eſt, & peccati pœna. libro vndecimo, capitolo decimoquarto. numero quintodecimo. Sed quod in Euangelio hoc mirari ſatis non poſſum (vnde perdita Iudæorum vita patenter colligitur), illud eſt, quod eas veritates & impugnent, & illis auditis indignentur, quæ ipſis & vtiliſſimæ eſſent, & conuenientes, in quibus bonum erat, & delectabile, & vtile, & honeſtũm. Non enim mirarer multum, ſi impius eas veritates non reciperet, quæ & vtilitati, & guſtui contraria iudicarentur. Si Ioannes Baptiſta in carcere detinetur, id eſt, quia clamat Regi: Non licet tibi habere vxorem fratris tui, cuius amore ille vehementer cruciabatur. Vincire Holofernes Achiorem iuſſit, quia veritatem dixit, quam credidit eius honori, & reputationi contrariam. Non audiuntur ſenes a Roboam, quia veritatem dicunt, Regis volũtati aduerſam. Oleaſter Nume. 24. vbi docetur quod recedens Balaam dixit Balac regi vade ad populum meum, & dabo tibi conſilium contra populum iſtum aut rarus eſt qui a ſe omnino preces regias reijciat, licet in multis conſtantiam ſeruet, vox tamen in omnibus vox eſt qui leges humanas aut humanas non conformet beneplacito regis. Voluit ſemel Dauid domum Domini ædificare ad id Prophetam conſuluit. Qui ſtatim inconſulto Deo ſeſe regis animo adęquans ait: Omne quod bonum eſt in oculis tuis fac. Quid dicis Nathan? Non noſti quam iniqua ſint aliquando beneplacita regum. Cum illi conſulis facere quod libuerit, inutabis ſententiam, vt diſcas in poſterum cautior eſſe & ſtrictior cum regibus, coactuſque eſt propheta ſequenti die verba reſtringere, & forte cum magno ſuo dedecore. Sed exemplo Chriſti prophetæ interibant. Quia verbis aſperrimis obſiſtebant populo in his, quæ eius concernebant aut auctoritatem, aut guſtum. Et odio habebitur, quicumque de vectigalibus moderandis loquutus fuerit coram Rege, & magnatibus, qui ludum condemnauerit coram eo, qui illi nimis affectus

Prou. 10.

Aug. lib. 4 contra duas epiſt. Pelag.

Eſa. 19.

2. Reg. 12.

2. Theſſ. 2.

eſt,qui adulteria intrepauerit corã adul tero, & coram mercatore vſuras : non mirum quod indignentur his , qui futura non reſpiciunt,ſed præſentia, quæ iudicant utilia, & delectabilia. Potẽs es Domine, & veritas tua in circuitu tuo. In cœlum conſcendit veritas, quæ iam a ſæculo peregrinatur, nc homo perditus audire velit veritatem,quæcumque illa ſit,quales erant veritates, quas docuit Phariſæos Ieſus in hoc Euãgelio, quibus videmus deſperatum ægrũ medicamentis & delicatis , & congruentibus cibis ad peiora delabi , & in mortẽ trahi. Sicut hi dum audiunt: *Si quis ſermonem meum ſeruauerit , &c.*

Qui ex Deo eſt verba Dei audit. Propterea uos non auditis , quia ex Deo non eſtis . Qui ſpiritu Dei præditus eſt , hic verba Dei audit libenter, & eis obedit, vnde dignoſcitur quod talis ex Deo ſit de re hac multa habes in indice. Verbis Dei non obtemperare malum grande lib.ſecundo. cap.14. numer. primo, vſque ad 3. Verbum Dei male ricipiũt peccatores,dum peccatis ſuis contradicit.libr.ſecundo.cap.17.nume.18. Verbum Dei ſic audiendum , vt opere impleatur. lib.quarto. cap. 14. num. 18. libr.18.cap.tertio. num. primo. Verbũ Dei corrigere non valet hominem,niſi cooperetur Spiritus sãctus in corde audientium. lib.14. ca.29. num.decimo. lib.18.cap. ſecundo. num. decimo tertio. Verbum Dei dulciſſimum, ſuaue, deſiderabile,ſed beneualẽtibus.lib. 16. cap. decimo,num.decimo octauo. Verba Dei audiens, & ſeruans arcam fabricat, vbi a diluuio liberetur. lib.18.cap. duodecimo, numer.primo. Sermones nõ audiunt mali,quia contrarij ſunt delectationib. ſuis,li.18.c.3.nu.12.& 13.

Si quis ſermonem meum ſeruauerit , mortem non videbit in æternum . Dixerant Domino Iudæi ; *Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & daemonium habes* ? Hi enim peſſimi cũ eſſent, quaſi iudices torquentes, ferre nõ poſsũt bonos.Sic & Hebræus ille Moyſem ſuſtinere non valens dicebat ei : Quis conſtituit te iudicem ſuper nos ? His tamen Ieſus nõ indignatur,ſed blã

Deut. 2.

de reſpõdit : *Ego daemonium non habeo* , vt exemplum nobis præberet patientiæ in ferendis iniurijs. Hoc enim Chriſtiani eſt ſignum , qui Chriſto ſimilis eſſe debet. In templo,& in turri Dauid mille clypei pendebant , omnis armatura fortium. Clypeis muniẽda eſt Eccleſia, qui arma ſunt defenſiua , & non offenſiua. Dauid pſalmum edidit gratiarum actionis pro victoria contra Abſalon , cuius exordium eſt. Benedictus Dominus Deus meus,qui docet manus meas ad prælium. Fugiebat Dauid ſceleratũ filium , & cum iniurias ſibi illatas libenter toleraſſet,ſe decantat victorẽ,cuius manus Deus docuerit ad prælium. Quoniam qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium certe potẽtior eſt. Patiẽtia neceſſaria eſt ad ferẽdas iniurias. lib.primo,cap. duodecimo,numer. 44. Patientia in aduerſis oritur a fortitudine animi.lib. ſexto. capit. decimo tertio,numer. decimoquarto. Patiẽtia Sãctorũ fecit eos in perpeſſione iniuriarũ victores,victos autẽ eos,q iniurias inferunt,lib. decimo quarto, cap. prim.nu. ſeptimo,octauo,decimo, vndecimo, & 24. Patientiã nos docuit Chriſtus admirabili exemplo ſuo,ibidem num.decimo tertio,decimo quarto decimo nono,27. & 28. Patiens recte dicitur melior viro forti, quia maior eſt patientia victoria,num.31.& 32.Nec ſolum patienter Ieſus tulit iniuriam , ſed quia malo vinci non poterat , ſed vincere in bono malũ venerat, bonum pro malo eis reddens ait; *Si quis ſermonem meum ſeruauerit , &c. Seruauerit*, inquit, nõ qui audierit tãtũ, is nõ experietur mortem in æternũ,quia ab æterna morte liber erit , & mors corporalis ei mors nõ erit, ſed ſomnus,& migratio. Somnus, quo ad corpus, aliquando excitandum; migratio , quo ad animã,felicius in altero ſæculo victuram: *Non videbit mortem*, quoniã cum huius aſpectus horribilis ſit , & turpis, talis non repreſentabitur iuſto. Nulla Philoſophorum doctrina fuit,quæ terribilem poſſet manſueſcere mortẽ,vnde bene notauit Aeſchines Philoſophus,docente Stobæo, quod nuſquã illi, gentiles extruxerunt

Pro. 16.

aram

aram ſolum enim in ſermo Dei ſeruatus, & recta uita amaram ollam mortis dulcē reddunt. Sicut Iudæi in mari rubro, ubi mors accidit Aegyptijs uitā in uenerunt, ita, &c. Vitā hāc perpetuo du
Exod. 14. raturā ſtulte intelligunt hi, cum is nimius eſſet iuſtus cruciatus, qui de ergaſtulo careeris educi poſtulabant; ſed illā hoc nomine mortis indignum iuſtorum tranſitum voluit indicare in morte, quam læti exibant Sancti. lib. quarto. capit. primo. num. 38. 39. 57. uſque ad 60. & 64. lib. undecimo. cap. 9. num. nono, & decimo. Mors timenda nō eſt, cui bona uita præceſſit. lib. quarto, cap. primo. num. 43. 52. 58. 59. 66. & 67. li. undecimo. cap. non. num. decimo ſeptimo, uſque ad decimum nonum. Morte non terrebantur Sācti, ſed gaudebāt lib. undecimo, capit. 9. numer. primo, tertio, decimo tertio, uſque ad decimū quintum. Et cum his tale promitteret Ieſus beneficium indignati amplius, dicunt; *Nunc cognouimus quia damonium habes.* Infelix anima, quæ ad tantū deuenit malum, ut tanta bonitate abuteretur, cum tamen ſcriptum ſit: Verbū dulce multiplicat amicos, & mitigat
Eccleſ. 6. inimicos: ſed quod de illis dicatur: Frigidus uentus Aquilo flauit, & gelauit
Eccleſ. 43. cryſtallus ab aqua. Sic ſi frigus indeuotionis diu permanſerit in homine, ita quod per multa tēpora non reuertitur ad cor ſuum uoluntas eius, ita obduratur, ut uix redire ad bonum poſſit. Hæc
1. Reg. ult. ingens maledictio mōtibus Gelboe data, quod nec ros, nec pluuia ueniat ſup eos, ſed maior multo, quod mille pluuijs rigatus fructū non ferat, Origens
Hieron. 15. homilia undecima ī Hieremiā de Chriſto Domino intelligit uerba illa quaſi prolata eſſe intelligenda: Væ mihi mater mea, quare me genuiſti uirum rixæ, & diſcordiæ? In uniuerſa terra omnes maledicunt mihi. At Ieſus maledictus, ſaturatus iniurijs non ceſſat a benificiendo, nec nos ceſſare debemus exemplo illius, & Pauli, qui aiebat: Laboro
2. ad Ti. 3. uſque ad uincula, quaſi male operans, ſed uerbum Dei non eſt alligatum.

Ego damonium non habeo. Simplici
1 tantum negatione depulit a ſe conuicium, qui alioqui inter docendum, & uitia hominum reprehendendum, pro gloria dei uehemens erat, liber, & acer. Quo nos docet, ut quoties agitur de gloria Dei uehementes ſimus & acres, quoties uero nos ipſi conuicijs ceſſimur lenitatem præſtemus, ſed cum modeſtia depellamus, quæ nobis imponuntur.

Ego gloriam meam non quæro, eſt qui quærat, & iudicet. Ne id dicere uideretur, quaſi doleret ſe ab eis inhonoratū, ac gloriæ cupidus putaretur ſubiecit hęc uerba. Sed tamen quamuis ego, ut homo, gloriam meam non quærā, nec ulciſcar eos, qui ignominia me afficiunt, eſt tamen qui gloriam meam quærat, & non ſolum quærat, ſed etiam iudicet, uindicando me de his, qui me ignominia afficiunt; iudicat & uindicat ſiue in hac uita, ſiue in futura. Sic iniurias hac confideratione ferant iuſti, certe quod eſt qui quærat & iudicet de eorum iniurijs, &c. tulerunt lapides &c. Oleaſter Exod. 1. ſic ſancti ſemper in bono proficuunt, ita impij cōtinuo deteriores fiūt 2. Tim. 3. habet Paulus malos & ſeductores in peius proficere errā tes & in Terrorē mittentes. Et Dauid pſal 73. ſuperbia eorum qui te oderūt aſcendit ſemper. Sic Pharao Iudeos primo affligere tētauit famulatu duro in operibus luti, & lateris, 2. marium ſuffocatione per obſtetrices 3. aperta iactatione in flumen, poſt quā uidit non prodeſſe ex inſidijs agere in aperta malapro lapſus eſt, ſic iſti tulerunt lapides &c.

Exiuit de templo. Docet non eſſe cō 9
tinuo peccatorum, dum libidine peccandi excæcatus eſt, reprehendendum, ſed expectandum eſſe, quo mentis ſit compos. Si, ut feram capias, aerem obſeruas, cur non ut hominem a peccato extrahas occaſionem expectabis? Sic Spiritus ſanctus: Quid faciemus *Cant. 8.* ſorori noſtræ, quando alloquenda eſt? Quando, uel quomodo alloquemur, ut noſtram faciamus? Sic fecit ſanctiſſima *1. Reg. 25.* fęmina Abigail cum uiro ſuo Nabal, cuius liberam mentem ad correctionem expectaſſe legimus,

FERIA SECVNDA

poſt Dominicam in Paſsione.

EVANGELIVM.

Miſerunt Principes, & Phariſæi miniſtros, vt apprehenderent Ieſum. Ioann. 7.

Fer. 2 dom. in Paſſione.

IN quarto die feſtiuitatis Tabernaculorum accedit Ieſus in templu, & miraculis tantis illius viſis, multi de turba crediderunt in eum, & ire debuiſſent Phariſæi illius bonitate, & doctrina, & miraculorum patratione patenter inſpecta, vt eum apprehenderent ſinu amoris complectendum, ſicut ſponſa quæ minora multo ab eo acceperat beneficia, & his attracta clamabat: Surgam, & circuibo ciuitatem per

Cant. 3. vicos, & plateas: quæram, quem diligit anima mea, &c. Inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittã, donec introducam illum in domũ matris meæ, & in cubiculũ genitricis meę.

Cant. 50 Et infra: Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum meum, vt nuntietis ei, quia amore langueo. Et alibi:

Cant. 8. Quis mihi det te fratrem meum, vt inueniam te foris? Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ, ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum. Quẽ ſponſa quærebat, vt ab eo quem tenere diligebat, nuſquã ſepararetur, quæ filias adiurabat Hieruſalem vt amorem patefacerent dilecto abſenti quæ, vbera, ipſi porrigere apprehenſo, deſiderabat, ipſum quærendũ in hominis bonum ſignificabat: ad hũc comprehendendum *miſerunt Principes, & Phariſæi miniſtros*. Qui vehementer debuiſſent optare, vt ipſos ille comprehenderet, vinciret, & traheret in funiculis Adam, & in vinculis charitatis, vt

Oſee. 1. ab illo nuſquam ſepararentur, ſed dicerent: Trahe me poſt te in odorem vnguentorum tuorum, curremus viã mãdatorum tuorũ cum dilatãueris cor noſtrum, nec ambulare ſufficiet; ſed tracti mirabili virtute tua, curremus, & ſperantes in te current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Hæc enim ſumma illorum eſſe felicitas, vt vinculis amantiſſimi fratris noſtri Ioſeph, Beniamin ſimiles tenerentur, vt cum Paulo clamarent: Ego vinctus Chriſti, ego vinctus in Domino. Iuſti vincti ſunt vinculis dulciſſimis Chriſti, lib. nono. cap. decimo tertio. numer. decimo, duodecimo, & decimo tertio. Iuſti compedibus timoris Dei ſunt ligati. num. 13. Sed cum iſti ſerui eſſent, & vitiorum, & dæmonum, vinctique ad malum. lib. nono. capit. 13. num. tertio, vſque ad quintum nono, vſque ad vndecimum. 13. & 14. a Domino vinciri noluerunt. *ſed miniſtros mittunt vt comprehendant*, qui ab ipſo comprehenſi reuerſi ſunt dicentes: *Numquam ſic locutus eſt homo ſicut hic homo loquitur. Quibus Phariſæi reſpondérunt: Numquid & vos ſeducti eſtis?* Seduxiſti me Domine ſeductus ſum felicíſſima ſeductione fortior me fuiſti, inuaſiſti. Et ſicut Eſaias hanc futurã Iudæis felicitatem prædixerat, vt in ſeruos, & ancillas ſibi ſubiugarent eos, a quibus ipſi quondam fuerant captiui deterẽti dicens: Et poſſidebit eos domus Iſrael ſuper terram Domini in ſeruos, & ancillas, & erunt capientes eos, qui ſe ceperant, & ſubiicient exactores ſuos; Ita Ieſus noſter eos, qui ipſum venerãt capiendum, cepit, & ſubiecit. Nõ ſicut Eccleſiaſtes meritum dixerat: Sicut piſces capiuntur hamo, & aues laqueo comprehenduntur, ſic capiuntur homines in tempore malo, vt ad inferna demigrent, qui in malo perſeuerantes, Dei bonitate ſunt abuſi. Hi capti quidem ſunt hamo diuinorũ verborũ, & operum, & extracti a voluptatum cœno, vt libero frueretur aere, & viuerent. Sicut enim quondam, cum miniſtri Saul ad comprehendendũ Dauid miſſi fuiſſent, inter Prophetas, & ipſi pro-

Cant. 1. *Pſal. 118.* *Eſa. 40.* *Expl. 1.* *Hier. 20.* *Eſai. 14.* *Chr. ho. 55. in Ioann.* *Eccleſ. 9.*

Digitized by Google

1. Reg. 19. prophetare cæperunt. Nam cum Dauid venisset ad Samuel in Ramatha, & nuntiaret ei insidias, & iram Saul aduersus eum, abierunt ipse, & Samuel, & morati sunt in Naioth. Misit ergo Saul lictores, vt raperent Dauid: Qui cum vidissent cuneum Prophetarum vaticinantium, & Samuelem stantem super eos, factus est etiam spiritus Domini super nuntios, & prophetare cæperunt etiam ipsi. Quod cum nuntiatum esset Sauli, misit alios nuntios: prophetauerunt autem, & illi. Et rursum misit Saul tertios nuntios, & ipsi prophetauerunt. Nec id solum, sed ibat Saul indignatus valde, ut Dauid comprehenderet, & occideret, & cum peruenisset, factus est etiam super eum spiritus Domini. Et expoliauit etiam ipse se ueste sua, & prophetauit cum cæteris, & cecidit nudus tota die illa, & nocte. Vnde & exiuit Prouerbium: Num & Saul inter Prophetas? Mira res, quod lictores, & scelerati milli, vt immane patrarent scelus impiissimi Regis iussu, continuo mutati in uiros alteros prophetarunt, deponensque ipse insignia regalia, religiosisque indutus uestibus. Saul cæpit prophetare, & laudare Deū, cuiusque bonitatem admirari repente, & qui uenerat innocentem occidere, Propheta uel ad tempus effectus est.

Hi Pharisæi miserunt nuntios, ut comprehenderent Iesum, sed non eis accidit, quod quondam militibus, qui a Rege Achab missi fuerant ad com-
4. Reg. 1. prehendendum Eliam, qui igne de cœlo descendente cōbusti & interempti, sunt tyranno Principi obedientes, sed igne diuini amoris mutati, prophetare cæperunt, & dicere: *Numquam sic locutus est homo.* Accidit eis quod insequentibus Saulo, qui cum pergeret
Act. 9. Damascum ad comprehendendū Christum in suis membris, ab ipso comprehensus est, ut qui insania ferebatur, & dirum toto pectore uirus effl abat, uas electionis subito una uoce a Domino efficeretur. Hæc diuina bonitas est, quæ alienis malis utitur ad hominum dirigendam salutem. Et hi, qui obedire uolebant magis hominibus, quam Deo, impiorum Principū iussa implentes diuinis iussionibus obtis, illa occasione ad bonum pertrahūtur, ut Christum cognoscant, & ipsius admirentur doctrinā, & laudent. Deus tam est bonus, ut hominū malitia utatur in bonum. lib. quarto, cap. 22. num. 12. 8. 9. 11. usque ad 13. cap. 29. num. 6 & 7. cap. 34. num. 23. usque ad 25. Deus bene utitur malis operibus hominum, sicuti hi male utuntur bonis operibus Dei. ibidem nume. nono. 12. usque ad 14. Deus sitit ardenter homina in salutem, etiam quando illi pretium eius cogitant repellere, lib. quarto, capit. 23. numero nono.

2 *Miserunt Principes, & Pharisæi ministros, &c.* In re hac non solum opus ipsum in se consideratum sceleratum est, sed temporis circumstantia, & personarum, ipsius scelus mirum in modū amplificat. Necem enim, & detentionem Iesu tractant in festo Tabernacu-
Deute. 16. lorum, quod quinta decima die Septēbris celebrabatur in memoriā illius beneficij, quo egressis Iudeis de Aegypto, quadraginta annis circumduxit per desertum in tabernaculis, & papilionibus a frigore, & æstibus populum conseruans. In tempore quod tam erat diuino cultui consecratum, in quo festiuitatem Tabernaculorum agebant, tic se gerere deberent, sicut qui futurā inquirunt ciuitatē. libr. 6. cap. 2. num. decimo. 16. & 17. Qui templum adire debuissent, ut festos dies, Deus, suos uocaret, in quibus deessent peccata, nō ꝓpios illorum, qui peccatis pleni ac celebrāda festa perperā confugiebāt. ibidē num. 4. Quando deus projcere debebat stercus solemnitatū suarum, & de illis iustum erat ut diceretur: Solemnitates uestras odiit anima mea, Neo-
Osee. 1. meniæ & Sabbata uestra molesta sunt
Esa. 1. mihi, ferre illa non possum. Quando Pharisæorū scelerata uita talis erat, ut ob cā audire meruisset: Cū extenderitis manus uestras, auertā oculos meos a uobis, cū multiplicaueritis orationes uestras, non exaudiā, quia manus uestræ
Esa. sanguine plenæ sunt. Qui his diebus, &

& reparandis animarum damnis, & diuinis beneficijs conſiderãdis,&,qui Eccleſiaſtici erant, alienis conſcientijs inſtruendis vacare debuiſſent, ſacrificijs offerendis, intenti in tempore hoc immane crimen de comprehendendo Ieſu Domino & tractant,& id opere exequi procurant. *Marci 6.* Mirum in modum amplificabat Herodis peccatum Chryſoſto.qui in die natalis ſui, quando gratias agere Deo debuiſſet, quod ipſum in hanc lucem & tractauit, tunc Ioannis Baptiſtæ mortẽ & tractauit, & executioni mandauit. Immane facinus certe,ſed immanius iſtud,quo in medio tã tæ ſolemnitatis,obliti eorum, quæ diui num concernebant cultum,in perdendo Domino toti occupabantur. Nec id ſolum,ſed perſonarũ cõditio, ſcelus auget. Principes enim, & Phariſæi Eccleſiaſtici hi erant,quibus aliorũ cura erat de mandata,quibus proximorum ſalus erat cõmiſſa, hi laqueos inſtruunt Domino, & miniſtros ſuos, quos cæteris ſanctiores & exemplis & exhortationibus reddere debuiſſent, ad tantum malum patrandum, & comprehendendũ Ieſum mittũt. Hoc maximũ eſt malũ, quod Sacerdotes,& Prælati, qui populum errantem regere deberent illi aliquando ſint in laqueum. lib.14.cap.16. nu.14. Sacerdotes peccata populi comedere dicuntur, dum peccantes non corrigunt.lib.14.c.27.num.13. Quales hi erant cum populum ad peccãdum pertraherent. Tintinnabulis hi vtebantur, cum ingrediebantur ſancta, vt vitã in oculis aliorum claram oſtenderent,lib. 16.cap.1.nu.34.37. & 38. Hi monſtra erant in Republica, quibus gradus erat ſummus, & animus infimus, lib.14.ca. 28.nu.37.c.31.nu.28. In minimis diligentes,in magnis remiſſi erant.lib.14. cap.20. num.2. Hi attendere deberent ſibi, & gregi,vt mundi eſſent a ſanguine omnium, lib. decimo quarto, capit. 31.numer.ſecundo. Et tamen propriæ ſalutis obliti, ſibi ſubditos magnis criminibus exponunt, dum eos ad capiendum Ieſum mittunt. Graue crimẽ,mittunt miniſtros, vt apprehenderent eũ. In hoc omnes vires, potentia mundi oſtendit, in opprimendo pauperes, in malis committendis. Gigantes tunc *Gen.6.* fuerant ſuper terram. Ad quid giganteſ? Ad quid potentes? vires,quas illis Deus dederat, ad excolendam terram, & ad iuuandos homines, in hominum conuerterunt oppreſſionem. Nihil eſt, quod non humana malitia in malum vertat. Iuſti dicunt: Fortitudinem *Pſal. 58.* meam ad te cuſtodiam. Ac ſi apertius diceret regnis vates: Et ſi potens, & viribus fortis ſim, non tamen vires in opprimendo alios exeram,ſed in te placãdo,& mutando ſeueritatis ſententiam, vires meas exercebo, & neruos extendam. Aman omnem ſuam potẽtiam in *Heſter 3.* Iudæis conſumendis oſtendit. Et in Ge *Gen.31.* neſi ille peſſimus Laban, cum fugientem Iacob inſequeretur,dixit illi: Fortitudo in manu mea ad faciendum vobiſcum malum (noſtra lectio habet: Valet manus mea reddere tibi malũ) qua vteretur ad perdendum illum, niſi Dominus nocte veniens prohibuiſſet, ne Iacob genero ſuo noceret,immo ne dure illum alloqueretur. Sancti autẽ quã a Deo acceperint poteſtatem, non in hominum perniciem conuertunt. Sic in Exodo dixit Dominus ad Moyſẽ: *Exod.7.* Ecce conſtitui te Deum Pharaonis. Et cum diuinam accepiſſet potentiam aduerſus impium Regem, non eum ſtatim occidit,ſed patientia multa tulit,& admonuit. Quis enim hominum habens Dei poteſtatem in inimicum tam ſæuum, ad momentum illum ferret? Sed Dominus ſimul cum poteſtate dedit illi longanimitatẽ, qua Regẽ æquo animo toleraret. Dum enim homines vſi fuerint poteſtate, quam a Deo acceperunt ad benefaciendum, non autem vt malum alicui inferant, poſtquam virtutẽ relinquentes,malis dediti ſunt, eadem poteſtate abutuntur,vt pauperibus noceant. Sic contigit Sauli, qui dũ *1. Reg. 11.* regni potentiam ſimul cum virtute cõ ſeruauit, tutatus eſſet viros Iabes Galaad, & debellaſſet inimicum potentiſſimum, quaſi applaudens exercitus victori dixit Samuelı: Quis eſt iſte,qui dixit: Num Saul regnabit ſuper nos? Date viros,& interficiemus eos. Et ait Saul.

Digitized by Google

Saul. Non occidetur quiſpiam in die hac, quia Deus fecit hodie ſalutem in Iſrael. Qui in exordio regni ſui occidere debuiſſet, vel pati vt ab alijs occiderentur, qui eum & regno indignum clamauerant, & ei obedire renuebant, vt pacificaretur regnum, & omnes incunctanter obedirent, noluit qui Rex erat & iuſtus. At poſtea quam depranatum eſt cor eius, eo ſolum, quod puellas Hieruſalem audiuit cantantes:

2. Reg. 17. Saul percuſſit mille, & Dauid decem millia, qui potens erat, & impius, manum ad perdendum Dauid vertit & militum, & propriam potentiam ad nocendum illi conuertens, vbi puellarum acclamatio audita eſt nullo relicto medio, & vtiliſſimum & fidelem famulum e viuis tollere, totis viribus procurauit. Talis fuit Principum & Phariſæorum potentia, qua contra Ieſum vtebantur, velut diuites ſuperbi, qui colludunt pauperes, ſicut pecus pingue infirmum, lib. 4. capit. 39. numer. 8. 10. vſque ad 12. Diuites per potentiam op primunt pauperes, dum habent ſtateram doloſam, nu. 14. 15. 17. 23. & 29.

3 Ideo *Miſerunt miniſtros, &c.* Iſti ſunt, qui populum in Deum & res diuinas male affectum, recte in his, quæ Dei ſunt, admonere deberent, qui ad hoc dati erant in bonum inferiorum, quos docere, corrigere, a malo reuocare, ad bonum pertrahere debuiſſent: e contra iſti ſunt, qui vulgus cogunt non affici his, quæ Dei ſunt. Mittunt enim comprehenſuri Chriſtum, quia multi de plebe crediderunt in eum. Et quia audierant turbam dicentem ipſum eſſe Meſſiam, cuius ſigna & prodigia tanta eſſent, vt nullus efficere poſſet maiora; qui gaudere de his debuiſſent, quod ſubditos ſuos bene animatos in Ieſum animaduertiſſent, & hunc occidere curarunt, & turbæ conuiciantes dicebant; Numquid ex principibus aliquis credidit in eum, aut ex Phariſæis? Sed turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti ſunt. Miſerat quondã Moyſes Principes ſingulos de ſingulis tribubus ad explorandam terram promiſſionis, qui reuerſi ad populum, qui ipſum animatum reddere debuiſſent, ad eam occupandam, quæ tantis affluebant delicijs, reuera populum exanimarunt dicentes? Ciuitates muratas eſſe, alto firmoque muro, cuſtoditas, in quibus & peſtilentiæ eſſent, & gigantes, filiorum Enach, &c. Quibus territus populus in Aegyptum redire diſponebat, contra Dei voluntatem. Tales & hi erant, qui ſubditos credentes in Ieſum, & conuicijs afficiunt, & Ieſum e medio tollere diſponunt. Quondam cum peccaſſet populus, iuſſit Dominus vt principes ſuſpenderentur contra ſolem, quia populum, illi qui Principes erant non correxerunt, ipſi pœnas dederunt. Iſti non ſolum populum non corrigebant, ſed & ſcandalizantes puſillos, qui ad Dominum conuertebantur, mittunt ad comprehendẽdũ eum. Prælati & Principes populi ſuſpenduntur peccante populo, pro quo rationem reddituri ſunt, lib. 15. cap. 11. nume. 1. & 4. Tanta peſtis eſt ambitio, religionis prætextu fucata, vt hi, qui re vera cruciabantur (Chriſoſto.) ob gloriam Domini apud populum, per quam ſuæ gloriæ diminutionem metuebant, dicentes ſe in Ieſum indignari, quia Sabbato paralyticum iacentem in piſcina & curaſſet, & ei in feſto tollere grabatum, quod lege prohibitum erat, præcepiſſet. Hac occaſione palliabant, quod immediate ante dixerat Ioannes: Quod vſque ad mortem cruciabantur videlicet. De turba multi crediderunt in eum, admirantes ipſius Domini & crebra, & magnifica ſigna. Hæc in peccatoribus fuit frequens conditio, vt quæſitis coloribus, ſub prætextu religionis innocentes perdant, quod palam, & ſub nomine virtutis facere non poſſunt. Diabolus enim ſceleratos homines ad patranda malã malis ipſis propoſitis impellit, fornicationem ſine pallio virtutis repreſentat, homicidium & adulterium, quos autem non ita animaduerterit perditos, fucata repræſentatione virtutũ, his vitia ſuader. Sicut Sauli, antequam in profundum veniſſet malorum, ſuadebat ſub prætextu offerendi ſacrificij, vt gregi parceret

Num. 13.

Num. 25.

Ioan. 5.

1. Reg. 15.

ceret Amalech, iubente Deo, vt indiſcriminatim cuncta occiderentur. Poſt quam autem in maiora venit mala, iam palam homicidium innocentis Dauid ſuaſit. Diabolus laqueos occultat, ne videantur, lib. 2. capit. 7. numer. 23. lib. 4. capit. 30. nume. 1. 2. 4. 6. 8. vſque ad 12. 14. vſque ad 19. 22. vſque ad 24. Diabolus præcurſorem mittit in cor, vt poſt ipſe introeat, lib. 2. capit. 8. numer. 32. & 33. Diabolus aſpis uocatur, dum occulte fæuit, & regulus, cum aperte ferit, libro tertio, capit. quinto, num. 65. Diabolus prauis mala, quæ deſiderant, aperte obijcit, alijs latenter, lib. 4. cap. 30. num. 20. vſque ad 22. cap. 31. num. 33. & 41. Hæc ambitionis, & mundanæ gloriæ peſtis in his religioſis viris tam potenter eorum animos occupauerat, vt ad perdendum Chriſtum anhelarent, tamquam potenter eorum animi hoc igne ſunt accenſi, vt quieſcere eos non ſineret, donec perficerent quod cupiebant, nec mirandis Domini ſermonibus, miraculis, &c. huic malo mederi potuit. Hoc enim peccatum difficulter curatur, lib. 1. cap. 20. nume. 12. 13. & 16. Ambitio multorum malorum eſt exordium, nume. 11. vſque ad 14. 16. vſque ad 18. 27. & 31. Amor deordinatus rerum temporalium multa parit mala, lib. 1. capit. 10. num. 6. capit. 1. num. 8. cap. 17. nume. 1. vſque ad 3. 7. 8. 11. vſque ad 26. Hi auaritia dediti peſtifero hoc morbo omnia iura naturæ ſubuertebant, in proprios conciues crudeles, & in gentem benefactorem truculentiſſimi inimici, a qua nullo medio curati ſunt. Auaritia tarde, & difficulter curatur, lib. 1. capit. 22. num. 3. 4. 9. 12. & 14. quod omnia iura naturæ obruat, ibidem num. 6. 10. 13. 15. 16. 21. 26. vſque ad 28. & 32. lib. 4. capit. 28. num. 14. capit. 39. num. 2. & quod omnium malorum ſit radix lib. 1. capit. 24. numero 8. 12. vſque ad 14. 21. 23. 33. & 34. lib. 4. capit. 39. numer. 5. Auaritia ebrietati optime comparatur, lib. 4. capit. 38. nume. 8. & 9. & quia ſemper ſollicitat ad malum hominem, in quo eſt, Putipharis vxor vocabatur a Sanctis lib. 4. capit. 39. numero 4. Etſi autem gloriæ cupiditatem Principes, & Phariſæi, dum viuerent, omnino eradicare non poſſent, moderari eam debuiſſent, & ſuperare amore iuſtitiç, nec fecerunt, libr. 18. capit. primo, numero 24. Honorem mundanum inordinate cupientes in magna incidunt mala, lib. 1. capit. 20. num. 5. 7. 11. 12. & 15. Cum ergo Iudæorum Principes his peſtilentiſſimis vitijs maxime detinerentur, vnde in multa præcipitarunt ſe mala, ad hoc ingens impulſi ſunt, vt ad eum occidendum & comprehendendum traherentur, qui Deus verus erat; ſicut & Hieroboã accidit qui in Galgalis vitulos erexit vt populum diuerteret a Hieruſalem ne perderet regnum &c.

Quæretis me & non inuenietis; & vbi ego ſum, vos non poteſtis venire. Verba iſta de his, qui falſa pœnitẽtia erãt Chriſtum quçſituri, intelliguntur. Aliqui. n. ita obſirmato animo Deum offendũt, vt iuſte gratiã, & efficax auxiliũ tollat ob imperfectionẽ doloris, quia non in toto corde quærerent, ſicut cum de Antiocho ſacræ litteræ referunt, quod oraſſet ſceleſtus Dominum, a quo miſericordiam conſequi non deberet. Immo & de Eſau docet Paulus, quod non inuenit locum pœnitentiæ, quem cum lachrymis poſtulaſſet, quia proculdubio non nocumentum animæ, ſed damna temporalia miſer flebat. Si ſincere quærerent vtique inuenirent eum, qui ſemper inuenitur ab his qui in veritate quærunt illum. Vnde aiebat Eſaias: Si quæritis, quærite, conuertimini & venite. Si Deum quæritis, non ficte quçrite, ſed totis votis eius præſentiam deſiderate, & conuertimini voluntate integra, & venite confidenter: Sẽtite de Dño in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illũ. Ac ſi dicat: ſincere, & candide, ſine cordis duplicitate Deum quærite, quia ab eis, qui ipſum tentant præſumptuoſe peccando, minime inuenitur. Tales enim Dei bonitatem tẽtant, tot peccatis, immo tanta obſtinatione irritantes; ideo *vbi ego ſum*, ſcilicet in cœlum, vbi iam habito, diuinam contemplans eſſentiam, & beatitudine fruens, qua potita eſt animæ meæ ſuperior

1. Mach. 9.

Hebr. 12.

Eſai. 21.

Sapien. 1.

Digitized by Google

rior portio, cum primũ & condita fuit & vnita verbo, *vos non poteſtis venire*, id eſt, difficilime poteſtis, dum tot ſcelera, multa adducunt impedimenta eũdi, & perueniendi. Vel *non poteſtis* viuentes ſicut modo viuitis, quales modo eſtis, niſi mutemini in viros alteros. Vel *non poteſtis* viribus proprijs peruenire, quo ego vado, niſi adſit auxilium meum. Ideo dixit Apoſtolis: Si abiero, & præparauero vobis locum, iterum venio, & accipiã vos ad me ipſum, vt vbi ego ſum, & vos ſitis. Dei auxilium ita neceſſarium eſt ad bonum, vt ſine illo liberum arbitrium inefficax ſit ad recte operandum, lib. quarto, cap. 14. nume. quarto, vſque ad 20. lib. 7. capit. 9. nume. 14. vſque ad 16. Dei auxilium neceſſarium habet homo, qui tãtis miſerijs plenus eſt, lib. 4. capit. 16. num. 2. 3. 7. & 13. capit. 20. numer, tertio. Deus quærendus non ſolis verbis, ſed operibus, lib. quarto, capit. 16. numero 5. 14. 15. 17. vſque ad 19. capit. 19. nu. 5. Deus inuenitur, ſi quæratur debitis adhibitis circumſtantijs, &c. Lib. 4. capit. 16. per totum differitur, quod Deus adeſt his qui in veritate quærunt illum. Peccatores aliqui obliuionis Dei frigore obriguerunt, vt ad eum reſpirare vix poſſint, obſtinatique, cum ſint, difficulter redeunt ad ipſum, quem & dereliquerunt, lib. 3. ca. 4. nu. 8. lib. 4. cap. 19. num. 13. lib. 14. cap. 6. num. 18. capit. 7. num. 2. 8. 12. & 17. capit. 8. num. 6. & 7. Pœnitentiam agere non poteſt homo, niſi Deus eum conuertat, lib. 4. capit. 14. num. 5. 7. 10. 11. & 17. Pœnitentia alia fuit in Dauid, alia in Saule etiam ſi vterque dixerit: Peccaui. lib. 4. c. 16. num. 19. Pœnitentia non conſiſtit in verbis, ſed in affectibus animorum, lib. 14. cap. 21. num. 47. cap. 22. num. 52. & 43. Pœnitentiam negabat Nouatus, falſa intelligentia ſacrarum literarum, li. 5. cap. 8. num. 13. De pœnitentia, qualis futura ſit, vt proſit, & Deo ſit gratia, differitur late, lib. 14. cap. 22. vt illa intelligas quærendum Deum, vt inueniatur, illa perueniendum in cœlum, vbi ipſe eſt, & quia hanc non habebant Iudæi audiunt: *Quæretis me, & non inue-*

Ioan. 14.

nietis, &c. Miſſi erant hi ad comprehendendum Ieſum, ipſe autem eis ſalutaria verba miniſtrat. Sic ſemper malũ bono vincere debemus. Præterea, quãuis ſciret, quã ob cauſam adueniſſent, non tamen eos palam traducit, ſed occulte monet: *Adhuc modicum tempus vobiſcum ſum*. Hoc verbum indicium eſt inſignis charitatis. Ac ſi diceret: Iam toties vos ingratos, ac palam impios expertus ſum, tamen quantumuis ingrati ſitis, tamen ad tempus vobiſcum manebo, benefaciam & loquar quæ ad ſalutem veſtram conducunt. Deus patienter fert peccatores, vnde boni pœnitent, & mali obdurantur culpa ſua, lib. 2. cap. 10 nume. 26. vſque ad 28. cap. 11. num. 8. vſque ad 10. 26. & 28. lib. 4. capit. 8. per totum, cap. 18. num. 13. & 14. Dicit his: *Quæretis me, & non inuenietis*, vt ſupplicia ventura prædicens reſipiſcant a malis, lib. 2. cap. 11. num. 4. vſque ad 6. & 25. lib. 4. cap. 6. num. 9. & 10. cap. 9. num. 4. & 10. cap. 18. num. 11. & 12. Dei bonitas, & patientia oſtenditur, cum tot diſſimulat peccata lib. 2. cap. 11. num. 8. 9. 22. & 23. lib. 4. capit. 4. num. 13. capit. 8. num. 1. & 16. Hoc etiam verbo: *Adhuc modicum tempus vobiſcum ſum*, monemur, vt ardenter Chriſtum amplectamur, & eo ardentius, quo breuius, & incertius eſt tempus vitæ noſtræ Vere. n. dicere nobis poteſt: *Adhuc modicum tempus vobiſcum ſum* in hac vita, mortali: vnde breuitatem & incertitudinem huius vitæ conſiderantes peccata deſerite, pœnitentiam agite, ad me redite, ne ſpatio longioris vitę decepti quęratis ſpatium pœnitentiæ, & inuenire non poſſitis. Nunc tempus acceptabile eſt, nunc dies inſtant ſalutis, non præ tereat vos tempus diluendis peccatis cõ ceſſum. Pœnitentia differenda non eſt ſpe longioris vitæ, lib 14. c. 21. num. 7. vſque ad 14. 16. 18. vſque ad 20. 23. 37. vſque ad 39. 42. 34. vſque ad 46. 50. 51. 56. vſque ad 58. Pœnitentia ſera malorum poſt hanc vitam deridetur a Dæmonibus, ibidẽ nu 29. 30. 37. 42. & 55. Vita hac durante, Deus ſedet in ſede gratiæ, vnde nunc conuenit accedere

2. Cor. 6.

ad

ad ipſum lib. 14. cap. 21. numer. 20. 29. 30. 37. 42. & 55. De vitæ breuitate, & incertitudine agitur late, lib. 18. cap. 17 Obſerua etiam in hac Phariſeorũ miſſione ad comprehendendum Chriſtũ, quod nuſquam legimus, quod hi miniſtros ſuos miſerint, vt prædicantem audirent, ſed vt eum ad necem pertraherent. Sic impij patres familias, nec dũ familiã non ad bona inducunt, ſed inſuper mala facere cogunt; ſicq. duplici inuoluuntur peccato, & quod bona non docẽt, & quod ad mala pertrahũt.

Exod. 12. Præceperat his lex in Exodo: Omnis ſeruus emptitius circumcidetur, & ſic comedet phaſe. Vt doceret, qualis cura eſſe deberet Dominis, vt ſeruos ſuos ad fidem, & cultum vnius Dei adducerent vt eos negligentes niterentur ad fidem perducere. Vnde cum Dominus cõdidiſſet Adam, dixit illi: Ex ligno ſcientiæ boni, & mali ne comedas. In quibus verbis docere voluit Deus, muneris Domini eſſe prohibere nocitura ſuis. Iſti autem, quæ nocitura ſunt valde, miniſtris conſulunt, & præcipiunt, pro futu re non ſuadent.

Oleaſt. Geneſ. 2.

6 *In nouiſſimo autem die magno feſtiuitatis ſtabat Ieſus, & clamabat dicens:* Si *quis ſitit, veniat ad me & bibat, &c.* vſque ad finem Euangelij. Cum diuinã erga homines miſericordiam ediceret futuram Oſeas in ipſius incarnatione, hanc mirabilem dixit: Et erit in die illa, exaudiam dicit Dominus cœlos, & illi exaudient terram, & terra exaudiet triticum, & vinum, & oleum, & hæc exaudient Iezrhael, & ſeminabo eam mihi in terram, & miſerebor eius, quæ fuit abſque miſericordia. Cum naturã aſſumpſero humanam, audiam Sãctos, qui licentiam ad ſeminandum poſcent, quibus id libenter concedã, & ipſi exaudient terram poſtulantem pluuiam, & terra exaudiet triticum meſſem tribuẽs abundantem, & ſic miſerebor eius, quæ miſericordia erat indigna. Hæc diuina bonitas, vt interpellata concedat homi nibus quæ petunt. At modo diuinam pietatem quis narrabit, dum ſceleſtiſſimis hominibus clamat, & offert vltro Ieſus flumina aquæ uiuæ, quando ipſi ſitibundi ipſum necare ſatagebãt? Tũc fons patens domui Iacob proprias ingreditur domos non clamans: Bibite amici, & inebriamini chariſsimi, ſed q-cumque ſitierit bibat, ſi velit, vociferaturq; ne quis aut ignorantiam prætendat fontis aut diuinæ volũtatis, ad porrigendam aquam. Sitientibus eorũ patribus, & orantibus fontem dedit, quo corporale extinguerent ſitim. Et quã do Sanſon ſitiãs valde, clamauit ad Dominum, in mandibula aſini fonte produxit Deus, at modo ad ſitim animæ moderandam vltro flumina offert, nõ ſitientibus animæ ſalutem, ſed illã prorſus contemnentibus. Omnes ſitientes venite ad aquas, venite, emite abſque argento, & abſque vlla commutatione. Qui ſitit, veniat & bibat aquã vitæ gratis. Clamat, vt audiant hi, qui mundi ſtrepitu vrgente, Deum audire non valent, lib. quarto, capit. 23. numer. 6. 8. 10. & 11. Hoc enim diaboli ingenium eſt, vt impiorum capita clamoribus cõtundat, ne Deum loquentem audiant. Ammonitæ habebant pro diuo idolum æneum, & hoc adorabant, illiq. liberos ſuos immolabant hoc modo, quod idolum vacuũ erat intus, ignemq. illi ſupponebant, & poſtquam candens erat, pueros viuos in illud includebant, & claudebant idolum, & ne filiorum miſerandi cruciatus & lacrymę, parentum poſſent viſcera mouere, multa ſonabãt inſtrumenta muſica, ne audirentur illi, & vallis hæc gehenna, ſeu Tophet vocabatur. Hæc modo diaboli adinuentio eſt, ne quæ nobis profutura ſunt, audiamus, vt mundi clamoribus, delicijs, diuitijs, vanitatibus, hominum interiores aures obſtruat, ne, quę nobis fuerint expedientia, auſcultemus, & ideo clamat Ieſus: *Si quis ſitit &c.* In quibus uerbis duplex poteſt eſſe ſenſus. Vn⁹ quod loquatur Ieſus de quoquis ſitiente, ut ſcilicet eos inuitet uocibus magnis, qui ẽt temporalia ſitiant, diuitias, voluptates, honores. Nam & hi, ſi ad Chriſtum uenerint, haurire ex eo poterũt, vnde ſuã ſitim reſtinguant, in quo ueriores honores, diuitiæ, & uoluptates percipiuntur, quam in mundo, per quem etiam

Zach. 13. Cant. 1.

Iudicũ 15.

Eſ. 2. 55.

Apoc. 22.

Hiere. 7.

Oſee. 2. Hieron.

ſitis

ſitis illa terrenarum rerum tollitur. Et quod locus iſte de quouis ſtiente debeat intelligi, ex eo coniectari poteſt, quod alluſio illa ſit ad locum, quem re
Eſa 55. tulimus: in quo nomine ſtientium, ét comprehendit eos, qui ſitiunt terrena, vt apparet ex his quæ ſequuntur: *Quare appenditis argentum veſtrum non in panibus & laborem veſtrum non in ſaturitate?* Quibus verbis videtur increpare eos, qui terrena ſectantur, quæ vere ſatiare mentem hominis non poſſunt. Inuitat ergo Chriſtus nea vanis mũdi rebus quærant ſuæ ſiti ſatisfieri. Sitiũt Deo iuſti, peccatores ſituunt ſæculo, ſitis eſt in bonis, & in malis, libr. 4. capit. 28. numer. 16. lib. 6. cap. 1. numer. 1 vſque ad 3. 8. & 9. Saluator auditores inuitabat, nam effera in hominibus ſitis exarſit, quæ mundanis his rebus expleri non poteſt, quæ potius excitant ſitim, quam extinguunt. Tantalus a Poetis fingebatur iuxta aquas ſitibundus nimis, & cum bibere volebat, fugie
Similit. bant aquę. Tales ſunt mundani homines voluptatum mundi ſitibundi. Viator prudens videns turbidum riuulum, & a ſole calefactum, qui a fonte procedit, minime ex eo bibit, ſed per ipſum ad fontem deueniens ſitim explet, imprudens vero ſitiens, minime fontem curat, ſed ex turbido riuulo potãs infirmitatem quandoque cõtrahit. Res omnes temporales veluti riuulus ſunt a ſupremo Dei fonte manentes, & ideo prudentes homines per ipſas res, quæ veluti Deum oſtendunt, ad ipſum pergunt,
Pſal. 41. ipſumq; ſitientes deſiderant, ſicut Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontẽ viuum. Imprudentes vero mundani, ſe riuulis temporaliũ rerũ turbidis ingur
Hier. 2. gitãt, quibus dicebat Deus per Hieremiã. Quid nunc tibi vis in via Aegypti, vt bibas aquam turbidam? quod eſt, quid a mundo habes, niſi aquam turbidam? Nam ſi concedit diuitias, turbat eas ſollicitudine, ſi dat honores, turbat eos periculo, ſi delicias infirmitate, ſi filios, turbat gaudium cura maxima. Bona tẽporalia cõparantur ciſternis, ęterna fonti, lib. 14. cap. 21. num. 39. Bona temporalia, diuitiæ, honor, &c. in cœlo quærantur, ubi uera ſunt, lib. 4. cap. 28. nume. 10. & 11. Bonorum temporalium contemptus, & non copia ſatietatẽ parit lib. 2. cap. 18. num. 26. & 27. Hauriẽdæ ergo ſunt aquæ in gaudio de fon *Eſaiæ 12.*
tibus Saluatoris. Ait ergo Ieſus: *Si quis ſitit* diuitias, ueniat, quia ego ſũ in quo *Coloſ. 2.*
ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi. Qui ſitit honorem ue- *Ioan. 12.*
niat, quia qui mihi miniſtrauerit honorificabit eum pater meus. Si quis ſitit delicias ueniat. Quia ego diſponam illi *Luc. 22.*
regnum, ut edat, & bibat ſuper mẽſam meam in regno meo. Ambitioſi accedant, & bibãt ex fonte, qui late profluit ex meo capite per ſpinas. Auarus, qui crudelis in pauperes eſt, bibat ex fonte manuum mearum, ut liberalitatẽ inde diſcat. Poteſt etiam loqui Chriſtus Dominus de his, qui ardenter quærunt ſpiritualia, & ueram ſalutem, & ad eam Ieſus inuitat. Vbi oſtendit ſe eſſe paratum ad recipiendum quemliber ardenter deſiderantem ſpiritualia. Huic dici- *Eſai. 44.*
tur: Effundam aquas ſuper ſitientes, & *Pſal. 142.*
fluenta ſuper aridam. Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi, uelociter exaudi me. Aperios tuum per ſitim, & implebit illud Deus, ne ſitias temporalia, ſed ſpiritualia. Bona ſpiritualia, dum non habẽtur, in faſtidio ſunt habita uero deſiderantur amplius, tẽporalia e contra, lib. 6. cap. 1. numer. 12. & 13. Qui edũt me *Eccl. 24.*
adhuc eſurient, & qui bibũt me adhuc ſitient, donec ad uitam æternam perueniant, ubi uirtus habetur ſine ſiti, ſed flumen hoc bonorum temporalium ſitim extinguit, dum fluũt flumina aquæ uiuæ. Clamat dæmon, & dicere nõ ualet, niſi mentiatur, qui mendacij pater eſt: Qui ſitit ueniat ad me, & bibat, & eius ego ſitim extinguam; ſed eam, & modo augebo, & gehennalibus poſtea flammis cruciandos uos tradam, ita ut nec guttam aquæ accipiatis. In die magno, qui erat ultimus feſti clamauit, hunc expectans diem ad ſublimẽ huius doctrinæ commendationem, & omniũ ad ſe inuitationem, tum ob maximum auditorum numerum tunc præſentem. Primus enim dies non tam multos exteros habebat præſentes, atque nouiſ-

ſimus,

ſimus, & diebus intermedijs, operibus, mundi negotijs, & voluptatibus populus vacabat. Voce magna clamabat, tum ob turbæ multitudinem, vt qui innumeri erant, audire eum poſſent, tum vt oſtenderet ſe neminem formidare. Tum quia docebat, quæ omnes multum referret ſcire, & audire omnes, veram optantes ſalutem, ad quam dulciter inuitat, vt ad ſe fontem vitæ exuberantiſſimum veniant, & bibant potum illum ſalutarem, qui animam reficit. Ait autem *Si quis*, ſignificans ſe nec velle excludere quemquam volentem, nec velle compellere quemquam nolentem, ſed paratum eſſe quemuis volentem ſuſcipere, modo veniat ſitiēs id eſt, ardenter deſiderans ſpiritualia. Dicit autem *Veniat, & bibat.* Non ſufficit venire, niſi bibat. Venit qui credit, bibit, qui per charitatem Chriſtum ſibi incorporat. Fidei uita charitas eſt, per quam operatur, lib. 7. cap. 8. num. 33. Charitas fons eſt, de qua dicitur: Fons tuus ſit tibi proprius, lib. 16. cap. 12. num. 48. Eſtq. gluten, quo anima iungitur Deo, lib. 1. cap. 7. num. 21. ca. 15. numer. 11. cap. 18. numer. 7. ***Flumina de ventre eius fluent***, id eſt, de mente & corde flumina aquæ viuæ effundet, id eſt, copiam ſpiritualium operationū, & effectuum, qua homo ſemper ad meliora proficiat. Præterea flumina aquę viuæ ſunt quæuis virtutum opera, quibus proximus iuuatur, & propria hominis ſalus promouetur. (Caietanus) Vnde cum dixiſſet Salomon: Bibe aquam de ciſterna tua, addit: Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide, qui locus de internis virtutibus, & externa bonorum operum propagatione, myſtice intelligitur. Flumina duo ſunt, unum ad ſalutem propriam, aliud ad ſalutem proximorum. Diſce hinc qualis ſit gratia Dei, quæ dum in mentem intrauerit, non ſtat, aut deficit, ſed omni fonte magis manat, in bona opera ſemper erumpens. Alij per aquā viuam Spiritum ſanctum ſignificant, per flumina uero, ipſius ſpiritus in homine effectus, & operationes. Hæc gratia per externas operationes ſe prodit, & velu-

Pron. 5.

ti ſcaturit, uocaturq. flumina, & non flumen, propter varietatem donorum, quę credentes accipiunt. Spiritus ſanctus eſt aqua illa, quæ & ſitim & ardorem uitiorum extinguit, ſordes omnes peccatorum abluit, animam recreat, atque infundit, & germinare facit, ac plane appetitum ſatiat. Gratia interiora, & exteriora hominis ad Deum trahit, lib. 1. cap. 22. num. 16. Gratia, aquæ comparatur, lib. 1. cap. 25. num. 3. lib. 7 cap. 8. num. 7. 8. & 13. Gratia Dei fluuio recte cōparatur propter multa lib. ſeptimo, capit. 8. numer. 8. & 18. Gratia Dei rigat animas, ut floreant, & fructificent, & radices mittant, ibidem numer. 16. Gratia, quo magis intus replet animam, eo latius foris bonorum operum multiplicat greſſus, numer. decimo nono, lib. 18. cap. 10. num. 23. Spiritus ſanctus fluuius eſt omnem, ciuitatem Dei lętificans, lib. 16. capit. duodecimo, numer. 7. & 44. Spiritus ſanctus aqua dicitur, quia abluit, & rigat, lib. 16. cap. 12. numer. 46. 52. & 53. Spiritus ſanctus aqua eſt, de qua ſcriptū eſt: Si continuerit aquas, omnia ſiccabuntur, &c. num. eodem. Spiritus ſancti dona aquæ comparantur, lib. primo, capit. 25. numer. 2.

FERIA TERTIA
Poſt Dominicam in Paſſione.

EVANGELIVM.

Ambulabat Ieſus in Galilæam; non enim volebat in Iudęam ambulare. Ioann. 7.

Feria 3. Dominica in Paſſione

IVM aduentaret iam tempus celebrandæ feſtiuitatis Scenophægię, quā in umbraculis cōfectis ex ramis, & foliis celebrabant Iudæi, quæ protendebatur a quintadecima die mēſis ſeptimi, ſcilicet Septembris, uſque ad uigeſimam primam, uocabatur feſtum Tabernaculorum, quo reducebatur

Digitized by Google

tur in memoriam beneficium illud, quod a Deo acceperant patres eorum in deserto, dum per quadraginta annos peregrini in tabernaculis, & tentorijs incedentes, pasti sunt cœlesti pane, vt
Leuit. 23. scribitur in Leutico. Festum hoc vnũ erat ex tribus, in quibus omnes Iudæi tenebantur conuenire secundum legẽ vbicumque degerent. Quamquã enim omnia Dei beneficia meditari semper oporteat, nec vllum sit adeo modicum, quod qualitate considerata donantis, non sit grãde, & omni memoria dignũ, lib. 2. capit. 12. num. 8. cap. 13. num. 42. Beneficia Dei memoriæ habenda, vt grati simus, lib. 2. capit. 10. numer. 24. & 25. cap. 12. numer. 1. vsque ad 6. 8. vsque ad 15. & 25. capit. 13. num. 1. 2. 11. 15. 16. 18. 20. vsque ad 30. Sed quia innumera erant beneficia, quæ a Deo receperant Iudæi, nec singula proprijs diebus poterãt celebrari, tria potissimũ ipsis præcepta erant præcipua. Primum erat insigne illud, quo in sãguine agni
Exo. 12. de dura Aegyptiorum seruitute fuere
Deut. 16. potenter liberati, cui respondet festum
Leuit. 23. Paschæ. Secundum, beneficiũ illud fuit
Rom. 2. celeberrimum, quando legem decalogi, & cætera legalia præcepta a Deo receperunt, quod magni facit Paulus, dũ ait: Quid amplius est Iudæo, aut quæ vtilitas est circumcisionis? Multũ per omnem modum. Primum quia illis credita sunt eloquia Dei. Et Regius Vates: Non fecit taliter omni nationi, &
Psal. 147. iudicia sua nõ manifestauit eis. Legem
Rom 9. enim non sectari gentes dicebat Paulus, eo quod legem tantum habebant in corde, & non scriptam, lib. 10. cap. 3. num. 2. Lex quidem naturalis in exordio mundi absque scripta, exercebat boni malique iudicium, sufficiebatque natura pro lege, lib. 18. cap. 14. num. 8. & 19. At cum per peccatum multiplicatis malis longe facti essent homines, & a Deo, & a seipsis, dum insipiens cor eorum obscuratum est, & terga verterunt
Roma. 1. Deo, scriptis commonendi erant. Vnde sacræ scripturæ litteræ fuere a Domino hominibus absentibus missæ, libr. 11. cap. 2. nu. 25. & 26. Huic autem darioni legis respõdebat festum Penthecostes.

Tertium beneficiũ erat, quod quadraginta annis sustentati sunt in deserto, ne fame, siti, frigore, æstu, imbribus, & nuditate perirent, aut a potentissimis hostibus trucidarentur, sed tuti terrã promissionis valerent intrare. Et huic beneficio respõdet Scenophægia. Et quia lex Iudeorum, & Sabbatũ mutata sunt in noua lege, lib. 10. c. 3. nu. 1. & beneficia exhibita Christianis incomparabiliter sunt maiora, quam quę Iudęis sunt collata, libr. 2. capit. 10. numer. 22. cap. 13. num. 42. ideo festa hęc spiritualiter tractanda sunt a Christianis, sicut late docetur, lib. 6. capit. 2. a num. 4. & deinceps per totum caput. Hęc tria festa nos semper in memoria habere oportet, exitum scilicet nostrum a peccatis per sanguinem veri Agni immaculati Christi, secundo quod lex noua nobis data est, in qua completum est, perfectum, & reuelatum, quod in veteri imperfectum erat, & clausum, lib. 3. cap. 5. num. 23. 35. 41. 86. 87. cap. 7. num. 53. cap. 9. num. 41. cap. 10. num. 67. Lex noua veteri perfectior, Deuteronomium est in cordibus iustorum scriptum, lib. 18. capit. 10. num. 2. lib. 10. cap. 3. num. 7. 8. & 13. Vnde festum nostrum Penthecostes, in quo nouam legem accepimus, perpetuo celebrandum est. Tertio peregrinantes in terram veram promissionis, Aegyptum quam semel reliquimus, repetere non debemus, sed veluti aduenę, & peregrini abstinentes a carnalibus desideriis, quę militant aduersus animam iter facere, vt sic festum spirituale Tabernaculorum agamus, qui in desertum traiecti antequam in terrã promissionis deueniamus, in tabernaculis sumus in deserto, vt peregrini, vbi
Psalm. 62. fititur in terra inuia, & inaquosa, donec in sancto Deo appareamus, qui non habemus hic manentem ciuitatem, sed
Hebr. 13. futuram inquirimus, expectantes fundamenta habentem ciuitatem, cuius artifex, & cõditor Deus est: sicut de Abra
Hebr. 11. ham refert Paulus, qui egressus est de terra sua, & habitauit in casulis cum Isaac, & Iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Idque efficere potuit, qui expectabat ciuitatem, cuius con-
1. Pet. 2.

ditor erat Deus. Hæc iuſtorum conditio ſit vt peregrinos ſe arbitrentur, & feſtum hoc quouſque in plenitudine
Eccleſ. 24. Sanctorum ſit illorum detentio, & ciuitatem ſanctam Hieruſalem, ciuitatemque illam opulentam ingrediãtur,
Eſa. 33. in qua ſolummodo magnificus eſt Dominus noſter, celebrent cum gaudio, a quo alieni ſint mali, qui ciues cum ſint huius mundi, omnia bona hic habere deſiderant, futurorum prorſus obliti. Iuſti peregrini dicũtur in hac vita, quia temporalia bona non quærunt, lib. 2. c. 2. num. 5. 8. 9. & 25. lib. 4. cap. 19. num. 1. lib. 9. cap. 14. nu. 6. 8. 9. 11. 12. 14. 15. 17. vſque ad 19. Mali Babyloniæ ciues dicuntur & mundi, varijs de cauſis, lib. 1. cap. 10. nu. 4. & 5. Mali ciues ſunt huius mundi, lib. 9. ca. 14. nu. 4. 7. 9. 11. 14. 17. & 18. c. 18. num. 4.

2 Hoc Scenophægiæ feſto inſtante, ***ambulabat Ieſus in Galilæam, nec volebat in Iudæam ambulare.*** In quibus verbis oſtendit Euangeliſta Ioannes, Dominum aduerſari eis, qui humana ſapiẽtia, potentia, iuſtitia, præſumebant, quales erant Hieroſolymitæ; cum illis autem ſe libenter morari, qui propriam & ignorantiam, & impotentiam agnoſcunt, & confitentur, quales erant Galilæi, de quibus dixerant in hoc c. 7. Ioan-
Ioan. 7. nis, Phariſæi Nicodemo: ***Scrutare ſcripturas, & vide quia a Galilea Propheta non ſurrexit.*** Licet enim id falſum eſſet ſecundum probabiliorem ſententiam, ſed tamen Iudæi ſic vilipendebant Galilæos, vt nec Prophetam crederent ſurrexiſſe Galilæum, nec in poſterum ſurrecturum. Inter hos ergo quos inflati contemnebant Phariſæi, libenter moratur, ſuperbis, & præſumptuoſis dere-
Pſal. 137. lictis. Alta enim Deus a longe cognoſcit, qui humilibus, & his, qui propria cognitione ſunt præditi, appropinquat. Licet enim altus ille ſit, alta a longe cognoſcit, & humilia reſpicit, & humiliora magis reſpicit, ſicut beata Virgo di-
Luc. 1. xit: Quia reſpexit humilitatem, humiliationemque ancillæ ſuæ, ecce ex hoc beatam me dicẽt omnes generationes. Quare hoc: Quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen eius; quia potens valuit, & quia ſanctus voluit ingentia conferre bona, ei quæ contemptibilis, & pruula erat in oculis propriis, & in oculis hominum. Cognitio propria aptiſſima eſt ad impetrandam diuinam miſericordiam, lib. tertio, cap. 19. numer. 11. 12. 15. 19. vſque ad 23. Cognoſcens ſe quanto vilior uſt in oculis ſuis, pretioſior eſt in oculis Dei, ibidem numer. 29. capit. 20. numer. ſecundo. Cognitio propriæ miſericordiæ maxime prẽparat hominem ad gratiã, lib. 17. capit. tertio, numer. 31. Humilis quanto vilior eſt in oculis ſuis, ſublimior eſt in oculis Dei, libr. tertio, capit. 19. num. 29. lib. octauo, capit. quinto, numer. 18. & 19. capit. ſeptimo, num. 15. & 16. Humiles Deus contingit, quia etſi altus ſit, tamen humilia reſpicit, libr. octauo, capit. octauo, numer. 20. & 30. lib. 16. capit. 13. numer. 46. 49. In humilibus reclinat caput ſuũ Deus, non autem in ſuperbis, lib. 16. capit. decimo tertio, numer. 31. Superbis, libr. 16. capit. decimo tertio, numer. 31. Superbus quanto pretioſior eſt in oculis ſuis, vilior eſt in oculis Dei, lib. tertio, capit. 19. numer. 29. Superbis Deus dicitur reſiſtere, vt vehemens in eos odium manifeſter, libr. 16. capit. decimo tertio, num. tertio. Præterea hoc ipſo facto, quia querebant eum Iudæi interficere, ***nolebant in Iudæam ambulare***, qua in re docet in aduerſis omnia tentanda eſſe, ne Deus tentetur. Dupliciter autẽ tentatur Deus. Primo a dextris, quando propoſitus iuſtis & æquis mediis ad effugienda pericula, eis non vtimur. Vt ſi quis relicto ponte, natas fluuium uehit tranſire profundum, is temerarius eſt. Secundo tentatur Deus a ſiniſtris, quando ad finem bonum homini propoſitum, contendit impijs, & iniquis arubus peruenire. Vt ſi quis propoſat ſe familiam nutrimrum, id enim bonum eſt, ſed conetur ad hoc iniuſtitijs, periurijs, non quitate, ſed per fas & nefas ditari contendat, ſicut Caiphas nitebatur Pontificalem dignitatem diutius retinere, ſed malis arubus, ſcilicet homicidio Chriſti. Diuites qui per fas, & nefas diuitias congregant, taxantur, lib. 2.

cap.

cap.17.num.duodecimo, cap.18.num. 18.lib.4.cap.39.num.7.8.10. vſque ad 12.14.15.18.20.vſque ad 22.29. & 30. Tentationibus audacter ingerere non ſe debet homo, ſed cum illæ venerint, viriliter certandum eſt, lib.13. capit.8. num.9. Nemo periculo ſe ingerat, ne, qui amat periculum, pereat in illo. Ita enim in oratione Dominica poſtulandum mandauit Ieſus: Ne nos inducas in tentationem. In quibus verbis docuit tentationes non eſſe quærendas, ſed poſtulet homo diuinum auxilium: cum illæ venerint, vt ad Deum confugiamus,non ad humana refugia. Venie bat ieo aut vrſus dixit Dauid Sauli, eũ paſceret ſeruus tuus gregem patris ſui, &c. & illi conſurgebant aduerſum me, & apprehendebam mentum eorum, & ſuffocabam, interficiebamq; eos. Non ego eos quærebam,ſed venientibus ipſis valide pugnabam. Sic & cum tentationes venerint & pericula, fortiter dimicandum eſt,ne illis obruamur, quæ non quæſita venerunt. *Dixerunt ad eum frater eius.* conſanguinei, ſcilicet, non ex diſcipulis eius aliquis ſed alij: *Tranſi hinc, & vade in Iudæam,&c.* vſque ad illa verba: *Si hæc facis manifeſta te ipſum mundo.* Sicut olim apud Amos Amaſias Sacerdos Bethel,qui Prophetam ferre non poterat communicantem mala Ieroboam Regi,dixit ei: Qui vides,gradere, fuge in terram Iuda, & comede ibi panem, & prophetabis ibi. Et in Bethel non adijcies vltra vt prophetes populo Iſrael,ſed Iuda. Cui ille: Non ſum ſtropheta & non ſum filius Prophetæ, ſed armentarius ego ſum vellicans ſycomoros, &c. Quibus verbis, Amaſias, Prophetæ voluit ſuadere, vt in Iudæorum terram iret, vbi antiquum adhuc templum magna hominũ frequentia celebraretur, vbi maior, & ſtudioſior diſcipulorũ copia, qui eũ libenter audirent, vbi minori labore, certiori exitu ac ſucceſſu. maiori ſuo cõmodo prædicare potuiſſet. Si in Iudæã te contuleris, munus tuũ liberius, maiorique cum fructu, & certiori cuẽtu exequi poteris. Quamquam autem Amos officium, aperte probare Amaſias vi-

Cyprian. Chryſoſt.

1. Reg.17.

S. Thom. Amos 7.

debatur, tamen nimiam prophetãdi cupiditatem occulte ſubnotabat, eamque ad ambitionem potius, quam ad populi corrigendi ſtudium referre vius eſt, atque adeo in Bethel regia ciuitate, & regio loco ab illo fieri, ſuaſit propterea quod nomini ſibi parando, & aucupandæ gloriæ operam nauari intellexiſſet, nam qui huic inhiant, frequentiſſima & celeberrima loca petunt ad eam venãdam. Ita cognati Chriſti, his verbis: *Tranſi hinc, &c. manifeſta te ipſum mũdo,* notant eum cupiditatis gloriæ, & timiditatis. Ac ſi dicant: Cum quæras celeber eſſe apud omnes, atque ob id per varia loca diſcurras te ipſum prædicãs, & per admiranda quædam opera gloriam hominum venãs, merito non deberes in obſcura Galilææ regione delitescere, ſed in celebri Iudæa conuerſari, in qua celebriores, nobiliores, & doctiores Iudæi habitant, Scribæ, Phariſæi, & Sacerdotes, vbi Iudæorũ eſt metropolis, ad quam ob inſignem feſtiuitatem confluxuri ſunt ex omnibus tribubus filiorũ Iſrael, & ita fama tua per vniuerſum mundum ſpargi ciuius poterit. *Nemo in occulto aliquid facit, & quærit ipſe in palam eſſe.* id eſt, tu quæris gloriam de his quæ facis, & tamen propter timorem abſcondis te. Hoc eſt pro prium malorum, vt credant reliquos tales, quales ipſi fuerint, qui vxorẽ proximi ſui quærit, ut eam decipiat, & ad malum pertrahat, cum quempiam viderit eam loquentem talia ſe quærere arbitratur &c. Mali, cum ipſi peruerſi ſint, tales credunt & reliquos lib. 11.c. 14.nu.13.lib.16.c.6.nu.15. Hinc habentes in ore mel venena habebant in corde, quod frequens malum eſt, lib.9. cap.17.nu.1.7.9.vſque ad 12.21.vſque ad 23.lib.10.cap.9.num.4. Ex his uerbis diſcendum in fratribus, & conſanguineis Chriſti, qui maiorem de ipſo notitiam habere deberent, utpote qui (ſecundum rectas coniecturas) & frequentius ipſum audiſſent docentem, & multa mirabilia patrantem, cum iã duobus annis, & dimidio & prædicaſſet, & mirabilia operatus eſſet inter eos: qui & ipſis ortum, & cõuerſationẽ,

S. Thom.

& prius ponatur tempus flendi. Vita enim præſens luctui conſecrata eſt, ſequens autem gaudio. Euntes enim ibãt & flebant Sancti ſeminantes in lachrymis, vt in gaudio metentes venirent cũ exultatione portantes manipulos ſuos. In vita hac mali appetunt habere bona omnia, futura non curantes, iuſti e contra, lib. 2. cap. 17. num. 20. vſque ad 23. Laboribus abundat hæc vita, lib. 9. cap. 15. num. 9. lib. 10. cap. 2. num. 4. & 9. & 16. a Laboribus ad requiem quomodo nos vocet Deus, cum potius ab ocio ad labores veniant Chriſtiani, lib. 9. cap. 15. num. 40. & 41. lib. 1. capit. 1. num. 14. Labores fugiens modo, piger, mendicabit in æſtate, & non dabitur ei lib. 10. cap. 1. num. 9. Lachrymæ huius vitæ pariunt conſolationem in futura, lib. 10. cap. 2. num. 3.

Pſal. 125.

Non poteſt mundus odiſſe vos. Me autem odit, quia ego teſtimonium perhibeo de illo, quia opera eius mala ſunt. Sententiam hæc in multam admirationem viros ſpirituales ſemper rapuit, in qua Ieſus docuit, mundanos ſibi ſocios odiſſe nõ poſſe, eos, qui bona vocant, quæ mala ſunt, & mala, quæ bona ſunt, dicentes dulce amarum, & amarum dulce, lucẽ tenebras, & tenebras lucem, cum tamẽ Paulus dixerit: Quæ participatio luci ad tenebras? Chriſti ad Belial? Iuſtitiæ cum iniquitate? Illos autem odio habeti qui rectè viuendo teſtimonium perhibent, quod illorum opera mala ſint. Iſtud enim quotidianæ experientiæ cõtrarium videtur, qua ceruimus impios inter ſe frequentiſſime diſſentire. Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia. Si, quidẽ ſententia hęc cum primum conditus eſſet homo rationis capax proponeretur, non a Deo qui prima veritas eſt, ſed a quouis alio homine, vel Angelo, quando experientia teſte nihil didiciſſet in re hac, ſed ſicut contigit primis parentibus in gratia conditis, quibus amicitiam ſic indidit, vt crederent ita eſſe omnibus rationabilibus creaturis connaturalem, vt maleuolentiam non credens eſſe in natura Eua, indubie crediderit ſerpenti, lib. 1. capit. 19. nu. 10. Aut vero propoſita hęc ſententia eſſet homini cordato, educato in nemore, hominum conſortio priuato, abſque dubio in multam res hæc propoſita, (quam expertus non fuiſſet,) raperet nouitatem. Non ſolum, quia amabile eſt bonum, quod obiectum eſt voluntatis, & odibile malum; ſed quia nihil accideręimpijs poteſt vtilius & conuenientius, quam quod iuris ſanctis ſint coniuncti, quorum conſideratione illis beneficiat Deus, & dum ſolem ſuum communicare voluerit bonis, & eorũ terras rigare, idẽ beneficium recipiant, mali, qui licet indigni prorſus ſint, illis ſunt adiuncti. Qua ratione oriendum ſolem, & veniendam pluuiam ſuper iuſtos dixerat Ieſus prius, quia eorum cõ ſideratione, impij generalium beneficiorum erant participes. Nec peccatores amplius in mundo cõſeruabuntur, quam quo tempore in illo reperti fuerint iuſti, dicente Domino ſeruis ſollicitis de eradicanda zizania: Non, ne forte eradicantes zizania eradicetis ſimul & triticum. Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem. Non enim aliam adhibuit rationem Ieſus, ob quam zizania eradicanda non eſſent, niſi quia in medio tritici eſſent ſuperſeminata. Si inquiras, qua ratione huic ciuitati, regno, prouincię, parcat Deus, vbi tot audiuntur blaſphemię, periuria, adulteria, &c. vtique, quia his admiſti ſunt iuſti; Deus parcit multitudini propter paucos electos, lib. quarto, capit. tertio, numer. decimo, libr. quinto, capit. quarto, numer. ſecundo, capit. octauo, numer. quarto, vſque ad ſextum, & nonum. Et ſicut ſtultitia eſſet maxima, vrgentibus bellis & vbi innumera hoſtium multitudo vrbem circumdedit vallo, muros ſolo æquare, quibus incluſi tuendi eſſent, vt vrbs patens eſſet, & abſque murorũ ambitu caput facilis, eſſetque ridiculus inſanus homo, qui illa occaſione vrgẽte, inuiſos haberet muros, & turres, cũ pauci, inermeſque homines intra mœnia clauderentur ciuitatis; ſic & qui iuſtum odit, & eum delere de ſub cęlo deſiderat, qui murus adamantinus eſt, vt Hieronymus aduertit ſecundum verſionem ſeptuaginta interpretum, lib.

Aug tract. 28. in Ioã. Eſa. 5.

2. Cor. 6.

Prou. 13.

Matth. 5.

Matth. 13.

Simile.

Hieron. Amos 7.

lib. 1. ca. 23. nu. 6. & 7. hoſtibus eſt pernius, vt capiatur, & occidatur. Et qui
Hierem. 1. & 4. Hieremiam vocauit datum in ciuitatē munitam, & in murum æreum ſuper omnem terram, illum proculdubio expoſuit toti reipublicæ vtiliſſimum, ne dicam neceſſarium. Impij nudi ſunt, & inermes, quod protendere voluit Adā fugiēs patrata culpa, eo quod nudus eſſet, qui indumenta amiſerat gratiæ. Et Cain, qui tam fuit potens in ſanctū fratrem, occiſo illo dixit: Ecce eijcis me a
Geneſ. 3. & 4. facie tua, &c. quicumque inuenerit me inermem, poterit me occidere, quicumque ille ſit. Quia deſtitutus eſt peccator armis, quæ adnotauit Paulus: Accipite armaturam Dei, &c. Vnum illi refugiū
Epheſ. 6. reſtat, ne Deo iuſte indignato tartaris tradatur? patrocinium ſcilicet bonorū. Vnde hac rōne patenter colligitur, quā ſit inſanum odire iuſtos. Additur etiam his, quod iuſti ſola ſectentur ſpiritualia, honoribus, diuitijs, & cæteris temporalibus rebus contemptis. Hæc iuſtorum cura, vt orent Deum, diligant & proximum, cunctis benefaciant: alie na nec accipit, nec deſiderat nec vult, qui propria ſi habuerit, largitur, honores, officia, & dignitates reſpuit, libere relinquit mūdanis quæ mundana ſunt, vt his vtantur, prout libuerit, qui enim in vulneribus Chriſti incluſus eſt, vt aiebat Bernard. mundum nec videre iam dignatur, coronam vel in terra repertam, capiti dedignaretur imponere, ſi hac facilitate totius orbis imperiū ſibi accipere potuiſſet. Si ad officia vr-
Hier. 20. Exod. 3. getur, igne miſſo in oſſa veluti alter Hieremias, illa acceptat, vel ſimilis Moyſi diuina voluntate compulſus, quæ excuſationem non admittit, gubernationem recipit populi, qui gregem paſcere tutum iudicat, præponens theſauro Aegyptiorum, improperium Chriſti. Euangelio docente didicit iu-
Hebr 13. Matth. 5. ſtus, vt ſi voluerit impius cum eo iudicio contēdere vt auferat pallium, quod dimittat ei & illud, & etiam tunicam, & ſi angariauerit eum, vt vadat mille paſſus, quod procedat, ne linget, vlterius, & ambulet duo millia, quod ſi acceperit iniuriam, nō reddat malum pro malo, quod percuſſus in vnam maxillam reddat alteram patiens. Vide ergo qua ratione adduci poteſt mundus, vt eos, qui tales ſunt, odio proſequatur? Maxime cum hi nec dicere vſquam norint, ne dicam facere, quæ proximis ſunt nociua. In republica iuſtus, qui vere hoc nomine dignus eſt, defenſor eſt honoris, & famæ, & bonorum proximi, in cuius præſentia murmurationes ferendæ non ſunt, cum charitas non æmuletur, &c. non gaudeat *1. Cor. 13.* ſuper iniquitate alterius, ſed potius congaudeat veritati. Et qui ouis eſt, in his quæ proprium concernunt honorem & famam, &c. leoni ſimilis eſt, ne ferat, quæ in nocumentū fuerint proximorū, quicumque illi ſint. Et qui ppria diſſimulat mala, alienis contriſtatur valde. His, ſimilibuſque rationibus moueri poteſt quis, vt odium malorū in iuſtos admiretur. Iiſdemq; rationib. mirabile etiam eſt, quod de reprobis dicit Ieſus: *Non poteſt mundus odiſſe vos*, reprobi reprobos odire non valent. In republica enim impius impio nociuus eſt, dum Dominus eorum multitudine conſiderata, non parcit vlli, dum omnis caro corrupit viam ſuam. Vnde ea ratione adduci poteſt malus, vt ſibi ſimilem diligat, qua moueri poſſet quis ad amādum eum, qui omnibus viribus nititur apud Regem, vel iudicem, vt alter ſuſpendio intereat. Sicut enim naturaliter indignamur aduerſus dæmonem, quem ſcimus accuſatorem eſſe noſtrū, qui noſtræ inuigilat perditioni, ſolo hominum damno fatiatus, eandem indignationem merentur, qui male viuentes Deum prouocant ad mundum perdendum, vel ciuitatem deſtruendā, aut verò vt peſtilentia, ſiccitate, fame, cæteriſq; cladibus vrbem infeſtet, vel depopuletur ciuitas. Aedificantes Babyloni cā turrim, dum vna voluntate firmati *Genes. 11.* ſunt in malo, diuiſi ſunt in gentes. Vnde cum malus vnus ſufficiat ad perdendos plurimos, lib. 11. cap. quinto, num. octauo. Mali ſicut peſtilentia alij in alios conantur transfundere morbum ſuum, lib. decimoquarto, cap. octauo, num. ſeptimo, capit. 19. num. 8. & 12.

cum

by Google

cum hi conglomerantur, proculdubio exitio ſunt reipublicæ. Præterea ſicut ad odiendos iuſtos nulla eſt ratio, cum hi patroni ſint, & tutores honoris, & famæ proximorum, ita ad diligendos ſceleratos, qui omnium honorem, & famã prodigere conantur, ſiue illi amici ſint, ſiue inimici, iuſti aut peccatores, nulla mundana ratione videntur adduci peccatores vt eos diligant, cum vnuſquiſque eorum carnem proximi ſui voret, Ephrain Manaſſé, & Manaſſes Ephrain, qui fratres erant, Ioſeph filij. Ab homine impio nec frater ſecurus quidem eſt, ne dicam extraneus, cum ille pro dẽ tibus gladios habeat. Auguſt. interpretans ſeptem ſigilla, quæ Ioannes vidit: In ſecundo, inquit, egreſſus eſt equus rufus, & ſedenti ſuper eum datum eſt tollere pacem de terra. Huic equo ſimiles ſunt omnes impij, quorũ ſeſſor diabolus eſt, qui equum reddit ſanguinolentum, alieno ſanguine rubicundum. Proprij patris turpitudiné prodere non veretur impius Chan, & tua ſilebit mala qui Deum non timet? Qui ad ea tantum aſpirat, quæ delectant, etiamſi maximum inferant illa proximo nocumẽtum, inter quos illud dicunt Hiſpani, *que por un buen dicho ſepuede perder un amigo.* Mali diabolo ſuadente lites vſq; ad mortem excitant, lib. 4. c. 31. nu. 23. Malorum bella pro pace terrena acquirenda, lib. 3. cap. 17. num. 7. Malorum linguæ gladij ſunt maligni, a quibus iuſti cupiunt liberari, lib. 10. cap. 8. num. 16. & 20. Mali aues dicuntur immundę cadaueribus inhiantes, & rapacitati deditæ, dum vitam & proximi bona conãtur diripere, lib. 12. cap. 2. nu. 2. Et deni que ſicut iuſti dum officia, honores, & dignitates contemnunt, digni ſunt qui amentur a mundanis qui hæc nimis appetunt, ita impij, cũ his toto corde inhient, digni ſunt qui ab his qui ſimilia inordinate concupiſcunt, odio habeantur. Diligit impius fœminam, & illam diligunt alij illi ſimiles, quibus infeſtus ille ſit neceſſe eſt. Honorem appetis & illum ſimiliter quærunt multi, officium, diuitias, & cum non tot ſint officia, dignitates, diuitiæ, quot ſunt qui illa quærunt, hinc paſſiones, & odia conſurgere inter impios eſt neceſſe. Vnde Philoſophus dixit quod figuli contrarium ad inuicem. Auarus auarum odit ſibi cõtrariũ, & ambitioſus eum, qui talis eſt. Vnde aiebat Chryſoſtom. Omnes, qui vnam rem in ſæculo appetunt, ſyncero, & puro nequeunt amore coniungi, lib. primo, capit. decimo ſexto, num. ſexto, octauo, & nono. Vnde ſit vt bellum intus ſine inducijs geratur. Semper internæ ſunt inimicitiæ inter eos, qui tales ſunt; etiamſi non ſemper exterius prodeant. Conſequens ergo ex his videretur, quod mali odiant malos, & mirum quod Dominus dixit: *Non poteſt mundus odiſſe vos* Quæ diximus experientia teſte vera ſunt, cum his etiam eſt indubitatum quod Dominus in his verbis protulit, in quibus ea aſſeruit, quæ homines experiuntur. Licet enim in republica iuſti tales ſint, tamquam proficui, ſicut diximus, odiuntur nihilominus ex eo, quia teſtimonium perhibent de homine mundano quod opera eius mala ſunt, vel verbis docendo, exhortando, arguendo, vel factis. Exo. 15. pulchre docet Moyſes impiorum odiũ in iuſtos, triſtitiam de eorum fœlicitate ait: dux fuiſti in miſericordia tua populo quem redemiſti &c. Aſcenderunt populi & irati ſunt dolores obtinuerunt habitatores Philiſthijm, vnde eos conantur perdere. Vita enim iuſtorum vermis eſt in anima impij ipſum corrodens, & laceranus, nec vellet illum talem eſſe, quo ipſius perdita condemnatur vita. Vnde Sapientiæ 2. cum primum protulerunt iuſtum operibus ſuis eſſe contrarium, protinus intulerunt: Grauis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſſimilis eſt nobis vita illius, abſtinet ſe a vijs noſtris, tãquam ab immunditijs. Et nulla alia quæſita cauſa concludunt: Morte turpiſſima condemnemus eum. Oleaſter Gen. 19. ita. Sodomitæ peſſimi ferre non poterant Loth eorum mores arguentem ſed aiebãt ingreſſus es vt aduena numquid vt iudices? te ergo ipſum magis quã tuos affligemus. mali quaſi iudices torquentes ferũt bonos. Sic ille Hebræus Moy

Eſa. 9.

Aug. lo. 5. in Apoc. Apoc. 6.

Gen. 3.

Chryſoſto. hom 59 in Matth.

Sapien. 2.

Basil. in Psal. 1.

si dixit Exod. quis constituit te iudicē? Basilius inquit: Hi sedent in cathedra pestilentiæ, quia omnes, si possent, vellent efficere malos, vt propriam euaderent infamiam, & quia iustos traducere nō valent, illos odio prosequuntur grā di. Mali cruciantur visa bona vita iustorum, lib. 1. cap. 25. numer. sexto. Mali persequuntur iustos, quia non eis consentiunt in malo, libr. quinto, capit. quarto, num. 12. Mali detestantur iustos, quia iusti sunt, lib. 9. capit. 20. nu. 8. 13. & 18. lib. 11. capit. 15. numer. 22. & 23. capit. 16. numer. 12. & 13. Mali gaudent de ruina Sanctorum, quam credunt suorum scelerum consolationem, lib. decimo quarto, cap. 19. num. 4. 5. & 15. Ideoque illos deuorare conātur, vt vnum corpus fiant, ibidem num. 15. Vnde quamuis iusti impijs sint proficui, illos odiunt propter hoc super tribus sceleribus Edon. Huic comparantur homines voluptatum amatores & semper terrena captantes, qui sicut Esau, qui adon etiam vocatus est persecutus est Iacob ita isti quoscunque sibi obstare videant ad bonorum aut pecuniarum adeptionem etiā si fratres sint, odiunt & lædunt quibuscunque modis possunt implacabilibus inimicitijs sicut veri filij Edon, qui pro vili cocciuncucula primogenita perdidit. contra hos sub nomine filiorum Ammon dicitur quod dissecuerunt prægnantes Galaat. quod faciebant vt pauciſſimi ex Galaat superessent, atque ita ipsi ciuitates Galaaditarum occupassent ac terminos suos pretendissent. Hæc expositio est S. Theodoreti. Vnde ait Sanctus

S. Thom. Ioan. 15.

Thom. quod duplex est amor, amicitiæ & concupiscentiæ, qui respicit bonum vtile vel delectabile, similitudo est causa odij. Cum enim isto amore aliquem diligimus inquantum est nobis vtilis, vel delectabilis, quidquid est impeditiuum vtilitatis, vel delectationis, odio habetur, & quia impius honorem, & officium a me aufert, vel fœminam, quam impudicus concupiscit, ideo oditur. Sed amor amicitiæ quia est propter alterum, nec vtilitatem respicit, nec delectationem, sed tātum alteri bene velle, hoc modo mali se diligunt ob similitudinem. Vnde a Iob (sanctus Thomas) pulchre scriptum est: Dulcis fuit glareis Cocyti. Poetæ enim in inferno fingebant quod inter alios erat quidam fluuius nomine Cocytus, quo animæ malorum perducebantur, & sicut alij fluuij trahunt glareas, ita ille fluuius quodammodo inuoluebat animas impiorum. Dicitur ergo impius dulcis fuisse glareis Cocyti, quia eius conuersatio acceptabilis fuit malis. De his dicit Nahun, inquit Gregor. Sicut spinæ se inuicem complectuntur, sic conuiuium eorum pariter potantium. Horum conuiuium est delectatio temporalium voluptatū, in quibus dum consentiunt, & dicunt: Marsupium vnum sit omnium nostrū, parster potare dicuntur. In his ergo verbis voluit dicere Iesus: Non potest vos mundus ea ratione, qua me odit, odisse, vtpote qui similes estis mundo, cum me odiat ob dissimilitudinem; amor autem ex similitudine nascatur. *Non potest mundus odisse nos* quamdiu, scilicet tales estis, similes mundo. Similitudo tamen ex accidenti quodam nōnumquam est odij causa, nimirum qua tenus illa alicui impedimentum præbet, vt rem optatam consequatur. *Me autem odit, &c.* Num ob malefacta à Nō. *sed quia testimonium perhibeo de illo, quia opera eius mala sunt.* Cum tamen hoc non mereretur odium, sed dilectionem, laudem, & gratitudinem, lib. primo, capit. tertio, num. 8. & 15. Cum correctio fraterna diligenda sit ab his qui ea egent, lib. tertio, capit. 28. num. 8. capit. 29. numer. 1. vsque ad 4. 7. 13. & 14. De re hac multa docentur libr. tertio, capit. vigesimonono. Psal. 108. Pro eo vt me diligerent detrahebant mihi, odioque habuerūt me gratis. Hic igitur vides quod mundus sit primo in se malus: Mundus in maligno positus est. Secundo solos malos, & sibi similes amat, & prouehit. Tertio pios sibi dissimiles odit, & non præmiat, dicente Salomone: Vidi seruos in equis, & diuites sedere deorsum: eos, scilicet, qui virtutibus diuites sunt videt ambulantes quasi

Iob 21.

Nahum. 1.

Greg. 33. moral. ap. 24.

Prou. 1.

Psal. 108.

1. Ioan. 4.

Eccles. 10.

Digitized by Google

quaſi ſeruos ſuper terram. Quarto nō vult corrigi. Quinto omnem, qui cor-
Prou. 15. ripit, odit. Vit peſtilens odit bene monentem. Mundus odit iuſtos, quia huic ſæculo non conformantur, libr. primo, capit. 18. numer. 18. lib. ſecundo, capit. ſexto, num. 20. & 21, libr. vndecimo, cap. decimoquarto, numer. decimo, & vndecimo, cap. decimo quinto, numer. decimo octauo. Quod autem Chriſto contingit, omnibus pijs contingit. Tantiſper enim mundus eos amat, quādiu tacent, diſſimulant eorum vitia, ſtatim autem vt arguere incipiunt, odium incurrunt.

Vos aſcendite ad diem feſtum hūc. Ego autem non aſcendam. Rupertus. *Ego non aſcendam*, videlicet ea conſideratione qua dicitis vos vt aſcendam, ſcilicet ſublime de me ſpectaculum, & gloriam quæſiturus, aſcendit autem in occulto, & ſine ſtrepitu, non animo vane manifeſtandi ſe. Vel: Non aſcendā vobiſcum. Vel: non adhuc, vel: Non palam. Aſcendit, ſic vt doceat hominū gloriam in bonis operibus fugiendam. De gloriæ contemptu diſſeritur late, libr. ſeptimo, cap. quinto, vbi docetur quod iuſti mundanam gloriam contēnant, peccatores autem eam vehementer exoptent.

9 *Vbi eſt ille?* Rupertus. Vide, nunc, quanto veneni procordialis ardore ſæuiant hæc genimina viperarum, dū Ieſum nec nominare uolunt præ odio. Atqui indigni erant, qui dulciſſimum Ieſu nomen ore polluto nominarent. Nomina recitare eorum, quos nominamus, ſignum odij eſt, lib. quarto, capit. ſexto, numer. decimo quarto. Modo autem nomen pretioſiſſimum ad ſolas iurationes, & periuria contemptibiliter aſſumitur a Chriſtianis, lib. nono, cap. vndecimo, num. 7. & 8. Nomē Dei non nouit, qui illud aſſumit in vanum, nec honorat, lib. 12. capit. ſecundo, nu. 19. Iurare, & adorandum nomen Dei ore polluto aſſumere, impium eſt, lib. nono, cap. vndecimo, numer. ſeptimo, octauo, & decimo.

10 *Quidam dicebant: Quia bonus eſt. Alij autem dicebant: Non, ſed ſeducit eos*

bat. Vide hic ſummam Chriſti abiectionem. Ipſe a Deo iudex viuorū, & mortuorum cōſtitutus erat, ipſiq. pater omne iudicium dederat, hac tamen poteſtate diſſimulata, permittit ſe a vulgo iudicari. Quam bonus Iſrael Deus his, qui recto ſunt corde. Bonus eſt Dominus ſperantibus in eū. Sicut ergo Chriſtus patienter tulit aliorum de ſe iudicia, eaque peruerſiſſima, ſic credentes oportet ferre mundi iudicia. Conſtituti iudices venient Sancti in iudicio, interim ſileant iudicati. Mundanorum iudicia cum ſint corrupta, & ridicula, cōtemnenda ſunt, libr. vndecimo quarto, num. quarto vſq; ad 6. 8. 10. 12. & 14. Illorum autem, qui dicebant de Ieſu: Quia bonus eſt, nullus palam loquebatur propter metum Iudæorum, eorum qui eum vocabāt ſeductorem turbarū. Qui me erubuerit, hunc & filius hominis erubeſcet.

Act. 10.
Ioan. 5.
S. Thom.
Pſal. 72.
Treu. 3.
Luca 9.

FERIA QVARTA

Poſt Dominicam in Paſsione.

EVANGELIVM.

Facta ſunt Encænia in Hieroſolymis, & hyems erat.
Ioann. 10.

AD intelligentiam huius Euangelij aduertendū eſt, ut ſciamus in cuius dedicationis memoriā hæc encænia celebrabantur a Iudæis. In ſcripturis mentionem fieri de triplici dedicatione templi: Prima eſt quæ legitur 3. Reg. 8. facta ſub Salomone in menſe Septimo, qui correſpondet noſtro Septembri, quo fecit Salomon ſolemnitatem celebrem. Sed in memoriam huius dedicationis nō eſt inſtituta a Iudæis annua aliqua feſtiuitas, unde hæc encænia non erant in huius memoriā.

1 *Fer. 4. Dominica in Paſſione. Inſtituit.*

3. Reg. 8.

Se-

Digitized by Google

Secunda fuit templi dedicatio, quæ facta eſt poſt ſecundi templi ædificationē reuerſis è captiuitate Babylonica, de
2. Eſdr. 6. qua legitur 1. Eſdræ 6. & facta fuiſſe uidetur in menſe Adar, qui illis eſt duodecimus correſpondens noſtro Februario. Et in huius dedicationis memoriā Chryſoſto. Theophilactus, & Caietanus & alij, exiſtimant encænia hæc, de quibus loquitur Euangelium hodiernum, fuiſſe celebrata. Quod non uidetur uerum, cum in ſacris literis ob hāc dedicationem annua feſtiuitas inſtituta non fuerit. Tertia dedicatio fuit facta menſe nono, qui correſpondet noſtro
1. Mach. 4 Nouembri, a Iuda Machabæo poſt repurgationē templi ab Antiocho profanati, & extructionem noui altaris, quādo contritis inimicis aſcenderunt mundare ſancta, & renouare. Et ſurrexerunt Machabæi quinta & uigeſima die menſis noni (hic eſt menſis Caſleu) & obtulerunt ſacrificium ſecundum legē ſuper altare holocauſtorum nouū, qd fecerunt; &c. Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, & obtulerunt holocauſta cū lætitia. In huius dedicationis memoriā encęnia, de quibus hic fit mentio, celebrata ſunt, quod patet tum ex eo quod hyemis tempore hæc ſit facta, tum quod a Iuda Machabæo inſtituta fuit annua feſtiuitas ob factam illam tē pli purgationem, & altaris dedicationem. Sic enim ſubditur loco prædicto: Et ſtatuit Iudas, & fratres eius, & uniuerſa Eccleſia Iſrael, ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus ſuis ab anno in annum per dies octo cum lætitia, & gaudio. Vera autem renouatio templi apud nos ſit, cuius illa extitit umbra, quādo reſtauramur in templū Spirius sāncti, ut dicitur ad Corinthios:
2. Cor. 6. Neſcitis quod corpora ueſtra templū ſunt Spiritus ſancti, qui habitat in uobis? Hæc autem pœnitentiæ uis eſt, ut illa miſeranda animæ ruina reparetur, quæ peccante homine accidit. Sicut. n.
Ephe. 2. Deo aſtante omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in Do-
Pſal. 131. mino: Quoniam elegit Dominus Siō, elegit eam in habitationem ſibi, addit: Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo, quoniam elegi eam à tē plo illo nuſquam recedēs, niſi inde homo me pellat. At ſicut olim Antiochus *1. Mach. 1.* radix peccati, templum ingreſſus cum ſuperbia, accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & uniuerſa uaſa, & menſam propoſitionis, phialas, mortariola aurea, & comminuit omnia, & ſanctificatio eius deſolata eſt: ſicut ſolitudo, & dies feſti eius conuerſi ſunt in luctum, Sabbata eius in opprobrium, honores eius in nihilum, prohibuit holocauſta, & ſacrificia in templo Dei, iuſſit coinquinari ſancta, iuſſit ædificari idolis aras. Et infra: Cum Iudas, & eius *1. Mach. 4.* fratres aſcenderunt, ut uiderēt templū, perſpexerūt ſanctificationem deſertā, altare profanatum, & portas exuſtas, & in atrijs uirgulta nata, ſicut in montibus. Et ut omnium calamitatum ſumma ediceretur, legitur quod luxuria, & comeſsationibus erat plenum, & ſcortātium cum meretricibus, *hecho mancebia publica.* Hæc erat celeberrimi & inclyti Salomonis templi ruina, cum de renouando eo conſultantes Machabæi dixerunt: Aſcendamus mundare ſancta, & renouare, & elegerunt Sacerdotes ſine macula, uoluntatem habentes in lege Dei, & mundauerunt ſancta, cū tamen ipſi prius ſciduſſent ueſtimenta ſua, & plāxiſſent planctu magno, & impoſuiſſent cinerem ſuper caput ſuum, & cecidiſſent in faciem ſuper terrā clamantes ad Dominum. Hanc templi noſtri ruinam miſerandam Propheta *Ezec. 8.* Ezechiel mire explicuit, dum in uiſione Dei adductus in cicinno capitis in Hieruſalē innumera mala uidit, quæ late ediſſerit Hieronym. Anima in ſe altare habeat, in quo orationū hoſtias, & uictimas paſſionū mactet, lib. 6. cap. 2. num. 1. & 11. De ſtatu peccatoris miſerando multis in locis eleganter diſſeritur, potiſſime, lib. ſecundo, cap. 10. nu. 17. uſque ad 20. cap. 17. num. 2. 3. & 13. cap. 19. num. 27. uſque ad 29. libr. 4. ca. 19. num. 6. 8. & 14. libr. 14. capit. 17. per totum. Peccata priuant homines maximis bonis, lib. decimo quarto, cap. 15. numer. 6. 8. 9. & 14. cap. 33. num. quinto, lib. 14. cap. ſexto, numer. 14. 16. 17. 19.

Digitized by Google

19.22.uſque ad 29.31.33.& 40.per to tum caput. Hæc damna per pœnitentiã reuocanda ſunt, & pellenda ab anima. Pœnitentiæ enim lacrymæ ignem extinguunt peccati,lib.tertio. cap. 25.nu. 11.& 14.lib.14.capit.21. num. 24.25. 45.& 49. capit. 22. numer. 32.33. 43. 47.& 48.cap. 23. numer. 9.10. & 24. Pœnitentia quotidie agenda, vt reparẽtur,quæ per peccatu veteraſcunt, lib. decimo quarto,cap.23.numer.6. & 13. Pœnitẽtem animã ſumme amat Deus, quia ad maiora quãdoque bona eleuat pœnitentia, quam dederat innocentia, lib.decimo quarto cap. 21.numer. 22. & 25. Huius reparationis figuram cele brabant Iudæi Hieroſolymis,*& hyems erat*, in quo frigida Iudeorũ (Gregor.) ſignificabatur impietas quia mentes eo rum a diuino igne auertas diabolus tãquam glacialis Boreas afflauerat. Peccatum frigori comparatur,quia mentẽ torpore conſtringit,lib.14. cap.13.nu. ſexto. Sicut enim Spiritus ſanctus Auſtro comparatus, Aquilonem fugat,& perflat hortum animæ,vt fluant aroma ta illius,ſicut Magdalenæ contigit,quã do flante illo lauit cor ipſius pœnitentis, liquefecitque & refecit reſolutam in lamentis uerbum miſſum cœlitus. Spiritus ſanctus Auſter dicitur, cuius flatu Sanctus concaleſcit,lib. duodecimo,cap.tertio, numer. 34. lib. 16. cap. duodecimo, numer.57. Ita dæmõ quaſi ventus Aquilo, dum flat, gelauit cryſtallus ab aqua, & quia talia erant Iudeorum corda,dum Ieſus ambularet in porticu Salomonis, id in hyeme accidiſſe aduertit Euangeliſta. Vnde tales cum eſſent *circumdederunt eum. & dicebant ei: Quousque animam noſtrã tollis? Si tu es Chriſtus die nobis palam.* Ieſum circumdederunt Iudæi in paſſio ne,vt apes fauum,quia eum nobis dulciſſimum reddiderunt,lib. tertio.ca. 10.numer.52. Ideo ſcriptum eſt illius nomine. Circũdederunt me,ſicut apes, & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis. Circumdederunt me uiuli multi, & ſicut tauri pingues obſederũt me, vt me cornibus uentilarent, & meum ad inſtar ignis virorem conſumerent. Circumdederunt eum, non ut ipſum ſecum re tinerent, id quod pij faciunt: Tenui eum, nec dimittam, ſed vt perderent. *Quouſque animam noſtram tollis?* Iuſſiſti Domine, & ſic eſt, ut pœna ſua ſibi ſit omnis inordinatus animus, ipſe ſeipſum ut uermis lonæ rodat, & ſpiritus illius triſtis exſiccet propria oſſa,cõ tabeſcat liuore. *Quouſque animam noſtram tollis?* Id eſt, ſuſpendis, hoc eſt, quamdiu animos noſtros. aut nos ſuſpenſos tenes verborum tuorum ambiguitate? *Si tu es Meſſias, die nobis palam*, & libere, omni propulſato metu. Conſidera horum peruerſitatem,quod cum per ſermonem erudit, & ad credẽdum in ſe admonet, dicunt ei: Quod ſignum oſtendis nobis vt credamus tibi? Cum autem opera demõſtrat, quæ ipſum arguebant eſſe Chriſtum, dicũt ei: *Si tu es Chriſtus*, vt multi propter opera tua arbitrantur, *die nobis palam*, quod cum diceret, aiebant: *Tu de te ipſo teſtimonium perhibes, & teſtimonium tuum non eſt uerum.*

Cant. 4.

Eccl. 43.

Pſal. 21.

Auguſt. in conf. lona. 4.

Ianſenius.

Ioan. 6.

3

In his autem uerbis duo ſunt, quæ multa conſideratione penſanda ſunt: Alterum eſt, in quo miſer aperitur ſtatus peccantium, miraque iuſtorum patientia, in re,quæ ipſis parum nocet. Alterum eſt, quibus rationibus adduci potuit Ieſus, ne Iudæis propalaret, quod poſtulabant, cum tam eſſet illis conueniens, & neceſſarium. Circa primum, antiqua res eſt, & fuit ſemper in orbe, & malum viris ſceleratis commune,animum perditum nomine zeli, & virtutis, boni publici, ſub prætextu diuini honoris, inuidi m,& perditum erga iuſtos animum operire; cum illud certũ ſit,id ab eorum mentibus lõge abeſſe. Mali in ore mel,uenena autem habent in corde,quod frequens malum eſt.lib. nono cap. 17. numer. 1. 7. 9. vſque ad duodecimum. 21. vſque ad 23. lib. decimo.cap. nono.num.quarto. Mali,ga fine cauſa odiunt iuſtos, modo unam, modo aliam fingunt, ſicut illi indignabantur contra Ieſum,& cum illud diceret,& cum taceret ſe eſſe Meſſiam.li.9. cap. 20. numer.tertio. Hi re uera angebantur inuidia,quam zelo agnoſcen

di

Hom. 41. in Matth.

di Iesum palliabant. Inuidi enim, vt aiebat Chrysostо, beneficijs aliorum, velut acerbo morsu exagitantur, aliorum iacturas suos quæstus existimant, & aliorum felicitatem suam miseriam arbitrantur, aluntur que sicut scarabæi stercore, sic illi aliena aduersa fortuna. Hãc vt refert Gregor, recte vocauit sapiens

5. Mor. ca. 33.
Pro. 14.

putredinem ossium, quia per illam ante Dei oculos pereunt etiã fortia acta virtutum. De inuidia late disseritur. lib. 9. cap. 5. per totum. Sed tamen quod in re hac considerare debet iustus, illud est, quod quantumcumq; ei nocere cupiat inuidus, siue verbis, siue factis, nulla ratione quod desiderat consequitur, sicut Origen. in Iob alte considerauit, vbi cũ Patriarcha sanctus, & bonis temporalibus, fama, honoribusque priuatus esset, & salute, filijs orbatus, capillos capitis amputauit, vt innueret non magis tantis tribulationibus cruciari, quam si superflua capillorum tonderentur. Et cũ

1. Iob. 1.

vestimenta sua scidit, nõ quidem id impatientiæ extitit signum; sed se præparauit ad plagas, quasi diceret: Ecce dorsum nudum, ecce corpus detectum, ut

Ezech. 12.

me flagelletis. In die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis omnes qui leuabunt cũ concisione lacerabantur. Lapis grauissimus si leuetur & proijciatur fermitate sua non cæditur, at qui leuat & proijcit manus radat & deterat immo & lacerat. Quid nocet iusto qui eum leuat & proijcet lapis durus est non contristabit iustũ quicquid ei acciderat Dio. 12. nec solũ hoc sed & lętatur aduersis Hæb. 10. & rapinam bonorum vestrorum cum gaudium sustinuistis: Mali autem lacerantur & misere pereunt &c. Mali, dum iustos persequuntur, sibi & non illis nocent, libro quarto, capitulo 36. numero secundo, vndecimo, duodecimo, & quartodecimo, libro nono, capitolo 16. numero secundo captulo 20. numer. 46. 7. 9. 10. 15. 20. & 23. Sed tamen quod in illis considerandũ est, & a nobis valde timendum, illud est, quod iusdẽ medijs, quibus isti trahendi essent ad bonum, amplius obdurati sunt, & qui dicere debuissent: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est, indurati

Ioel. 4.

sunt similes effecti malleatoris incudi, ut cor durũ male habeat in nouissimo. Deus quo modo dicatur sanctus cum sancto, & cum peruerso peruerti. libr. secundo, capit. 14. numer. 4. lib. quarto cap. 24. numer. 4. 5. & 13. Deus, vnus cum sit, secũdum variam recipientium dispositionem, alius, atque alius dicitur. libr. 4. cap. 24. numer. 15. 16. 18. & 20. Assiduitate enim peccandi ad id mali venit anima. Quod & multis hominũ accidisse dolendum est, qui multiplicatis iniquitatibus, vix ullum inuenimus mediũ, quo pristinã derelinquamus peccandi consuetudinẽ, siue sermonibus, siue minis, consilijs, timoribus, & beneficijs Deus animo pulset. Vnde aiebat Ecclesiastic. Si præstes animæ tuæ con-

Eccl. 18.

cupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis, id est, diabolo, quia auctore Augustо. dum consentitur, vincitur, trahitur, capitur & possidetur. Qd

Aug. li. 4. contra Iul Pellagian. Iosue. 11.

de gentibus, quas debellauit Iosue, scriptum legimus. Domini enim sententia fuerat, vt obdurarentur corda eorum, & pugnarent contra Israel, & caderẽt, & non mererentur ullam clementiam, ac perirent. Peccata in exordiis trucidãda. libr. secundo, capit. 7. num. 35. cap. octauo num. septimo. cap. 11. nu. secundo lib. 4. cap. 31. numer. nono. decimo, & 37. lib. 14. cap. 7. nu. 26. cap. octauo, num. 1. 2. 4. vsq; ad 6. 8. 9. 12. 16. 18. 19. 22. & 29. Peccata, conturbant animam, & peccatorem virib. priuant. lib. tertio. cap. quarto. nu. quinto, & sexto. lib. 14. cap. sexto. nume. 42. vsque ad 44. Peccatum, & pœna præcedentis peccati, eadem res est frequenter. lib. vndecimo. cap. 14. num. quinto decimo. Peccato obnoxio non prosunt admonitiones, &c. lib. 14. cap. sexto. nu. secundo, vsq; ad quartum. De obdurationе, quæ oritur ex assiduitate peccandi, multa disseruntur eleganter libr. 14. cap. 7. per totũ. Isti ergo, cũ in profundũ veniissent malorũ, nec verbis, nec egregijs Dõni factis, nec terroribus adduci potuerunt ad bonum, & a malis reuocati nõ sunt Quib. similes sũt Christianorũ innumeri, q peccatis assuefacti, nec cõcionato-

Cant. 5.

rum

tum terroribus, nec promissis, immo nec iudicũ pœnis arcentur a malis quibus longa consuetudine peccãdi implicati sunt, & id summum est malum. In peccatum enim cadere luctantem mirũ non est sed iacere deiectum, non recipere vulnera, sed ea non curare, lib. 14. c. 7. num. 6. 9. 11. & 18. cap. octauo num. primo, & decimo quinto. Sumus autem acrius puniendi, quam Iudæi, dum eorum peccatis visis, & flagellis non emẽdamur. lib. 14. cap. 6. num. 4. & 5. cap. 10. num. 10. & 13. Peccatum quasi Rex mentem calcat, cum eam non resistentem possidet. lib. 14. cap. octauo. num. 35. Peccatum primum fit, secundo sine confusione aperitur, tertio in consuetudinem ducitur, quarto falsa spe, vel obstinatione nutritur, ibidem numer. trigesimo, vsque ad 33.

5 Circa secundum inquirendum est cur, cum Messiæ fides, ac cognitio esset ad salutem animæ omnino necessaria, a qua innumera pendebant bona, sine qua etiamsi illi Angelicam ducerẽt vitam in terra, cœlum ingredi non valerent, & ex altera parte cum Iudæorũ principes verbis multis significarẽt desiderio huius cognitionis teneri, qua ratione qui cæcum mendicantem, & Samaritanam omnino de re hac non sollicitos docuit se esse Christum, immo no & illam multis sceleribus implicatam, quæ nec vas aquæ sitienti Domino porrigere voluit, clarissimis verbis dicenti: Cum venerit Messias ille docebit, quæ cultũ Dei concernunt, protinus, incunctanter & perspicaciter respondit: Messias iam aduenit, & qui loquitur tecum, ipse est. Præterea iubente lege vt inimici errãtem bouem aut asinuum reduceret homo ad viam, & quod maledictus esset, qui errare faceret cæcum in itinere, id docere voluit Deus quam sollicitudinem gerere deberent homines vt fratrem, etiamsi inimicus ille esset, ab errore reuocarent, quod & Iesu Domino negotium præcipue commissum est, qui datus est in lucem gentiũ, vt esset salus ab extremis terræ adducens in sui cognitionem & eos, qui in remotis ignorãtiæ partib. cõmorabãtur. Quoniã, vt aiebat Bernar. Ipse erat futurus in mundo, sicut vagientũ in capite, qd deiecẽdit & in barbã, & in orã vestimẽti, se cõmunicãs nõ solũ iustis, sed ẽt peccatoribus. *Ab ore.n. tuo Domine Iesu, q̃diu in terris visus cũ hominibus cõuersatus es, semp patuit veritas, quã cunctis ea egẽtibus referabas libentissime.* Vnde cum docturus esset Samaritanos, quæ ipsorũ concernerent saluteẽ, id ea prõptitudine, animiq; alacritate facere dixisti, qua famelicus comedit, & agricola in segetes falcẽ mittit. Nec mirũ id, aut nouũ videtur his, qui Esaiæ vaticiniũ legerũt, vbi Messiæ nomine inclamauit: *Palã apparui non q̃rentibus me, inuenerũt me, qui nõ q̃sierũt me, dixi: Ecce ego, ecce ego ad gẽtem quæ nesciebat me,* & quæ nõ inuocabat nomẽ meũ. Nec id solũ, sed subdit: *Expãdi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas, populus q ad iracundiã prouocat me, qui dicunt: Recede a me non appropinques mihi, quia immundus es.* Vbi Hieronymus animaduertit, ideo Dominũ dicere habere se manus expansas, vt largitatẽ donantis ostendat, qd nihil eis petentibus denegauerit, sed cõtinuo ea porrigeret, quæ postulabant. *Quid tibi vis faciam? Domine vt videã. Respice.* Alibi: *Volo. Mundare.* Quæ Hieron. de aduentu Messiæ interpretatur. Et Chananææ dixit se missũ ad oues pditas domꝰ Israel. Hi autẽ licet in similitudinẽ ouiũ, & erraslent, & declinasset vnusquisq; in viã suã, re vera oues erant illius, quę quanto longius aberant a veritate, tãto maiori diligentia ad illã reducendi essent, vt in his adimpleretur, quod promissum est: *Omnis, qui petit, accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur.* Qui dixisti: *Adhuc te loquente, dicam ecce adsum. aperi clamantibus ianuam vitæ.* Vbi est nunc Domine zelus tuus, & fortitudo tua, multitudo viscerũ tuorũ, & misericordiarũ tuarũ super istos Cõtinuerunt se, qui clamant: *Quousq; animam nostram tollis &c.* De te Domine inter omnes homines, & super omnes creaturas scriptum legimus: In-

Psal. 118.
Ioann. 4.
Esa. 65.
Luca. 18.
Matt. 8.
Matt. 15.
Esai. 53.
Luce. 11.
Esa. 52.
Esa. 63.
Sapien. 7.

Ioann. 4. *Exo. 23.* *Exod. 27.* *Esa 49.*

dam habent ipsum occultatũ infra corpus, sicut apes, & vespæ, quia earum aculeus est subtilis, & debilis, & ideo facilitèr destrueretur, si extra situaretur. Quædam habẽt extra, sicut scorpiones. Sic mali vtuntur aculeo manifesto, quãdo rapiunt pauperum bona, vel conuiciantur, vel aliqua iniuria manifesta opprimunt, quando palam nocumenta inferunt, de quibus dicitur: Data est eis potestas, sicut habent scorpiones terræ, & cruciatus eorum sicut cruciatus scorpionis, quando per cutit hominem. Sed qui habent occultum, sunt, qui detrahunt, qui sub velamine verborum mollium alios vendunt, laqueos instruunt, de quibus dicitur: Ipsi contra sanguinẽ suum insidiantur, & moliuntur fraudes contra animas suas: Et quamuis (Hieronymus) ipsi currunt ad malum, & festinant, vt effundant sanguinem, frustra iacitur rete ante oculos pennatorum.

Apoc. 9.

Prouer. 1.

Prouer. 1.

7

Mali imperfectorum dicuntur subuersores, perfectorum autem scorpiones, quos palpando feriunt. lib. decimo. ca. nono numer. quarto. Mali apes dicuntur, & scorpiones, quia dulces, & blandi in facie videntur, cum intrinsecus habeant aculeum, & venenum. lib. 11. cap. 15 num. 25. cap. 16. nume. 10. Mali aues dicuntur immundæ cadaueribus inhiantes, & rapacitati deditæ, dum vitam, & proximi bona conantur diripere. lib. 12. cap. 2. numer. 2. Qui loquuntur pacem cum próximo suo, mala autem in cordibus eorum, da illis secundũ opera eorum; & secundum nequitiã adinuentionum ipsorum. Hominum enim adinuentio hæc est, quod cum linguæ a naturæ auctore datæ sint ad exprimendos internos animæ cogitatus, illi nequitia sua adinuenerunt, vt lingua proferant contraria, eorum quæ geruntur in corde. Et dum de iustis dicat Salamon: Simplicitas iustorum diriget eos: De reprobis subdit: Et supplantatio peruersorum vastabit illos. Et Ecclesiast. Est qui nequiter se humiliat & interiora eius plena sunt dolo. Hi sunt similes Racheli, quæ sub stramine cameli abscondit idola Laban patris sui. Stramenta cameli, & asper religionis habitus, bona horum verba sunt, recta demonstratio sanæ mentis, qua ostendebantur sollici de cognoscendo Messia & sub istis erant idola, cupiditas, ambitio, auaritia, superbia, quibus agebantur, vt inquirerent a Domino, an Messias esset, vt enim id confitentem, vt blasphemum lapidarent, & propter ea ad interrogata respondere non vult.

Psal. 27.

Prou. 11.

Eccles. 19.

Gen. 31.

Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, &c. vsque ad illa verba: *Et non rapiet eas quisquã de manu mea.* Iusti vt fertiles ouibus comparantur. li. 18. cap. 15. num. 22. & 27. Iusti oues sunt ascendentes de lauacro omnes gemellis fœtibus, in quibus sterilis nõ est. lib. 9. capit. decimo nono, num. nono. Vocantur iusti oues, vt colligas specialem Dei prouidentiam erga illos similem esse illi, qua pastor oues curat relictis lupis. Dei prouidentia specialis est in Sanctos. lib. secundo. cap. 13. num. 34. lib. quarto. cap. tertio, num. primo. tertio, quinto, vsque ad 7. 9. 10. 12. 14. 15. 17. 19. vsque ad 22. & 26. Ego agnosco eas, vbicumq; sint, quia eas signare fecit signo Tau: Et signo Dei viui electi in frontibus signati sunt. Et propterea non peribunt in æternum. Summa ouium consolatio. Rachel plorat filios suos, nec vult consolari, quia nõ sunt. Sed quid dicitur? Cesset vox tua a lacrymis, &c. reuocabo filios tuos. Sic Abel occisus videbatur a fratre, sed sanguis eo mortuo clamat. Sic de Abrahã, Isaac, & Iacob iam uita functis dicitur. Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, &c. Quo verbo ostẽdere Dominus voluit eos non periisse. Oculos vidit Ioãnes sub altari Dei singulas stolas accepisse, & corporum expectare reparationem in gloria, vt cum Christo regnẽt in æternum, qui oues ducat ad fontes aquarum. Hinc dictum est: Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, illi autẽ sunt in pace, & si coram hominibus tormenta passi sunt, spes electorum immortalitate plena est, quoniam Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se, Ideo subdit: Nemo rapiet eas de manu mea impius

Cant. 4. & 6.

Ezech. 9.

Apoca. 7.

Hiere. 31.

Gen. 4.

Exod. 3.

Apocal. 5.

Sapient. 3.

diamq; in ſe experitur plenius eſi agno ſcit, & ad amandum vehemẽtius inflãmatur, vtroq; igne deterritus fugit dæmõ cum videt deum accuratius hominem protegere, ipſumq; amore feruere, & nihil eſſe tam arduum quod protectores & ſeruatores ſui amore non audeat. Diaboli fragiles ſunt, dum nos fortes efficimur, gigantes autem, ſi nos ſegnes ſimus. lib. ſecundo, ca. ſeptimo, num. tertio. cap. octauo. numer. 38. & 39. cap. 35. num. quinto. Diaboli infirmi ſunt, ne occidant exiſtentes in Eccleſia, niſi hi voluerint. lib. ſecundo ca. octauo numer. 18. 26. 27. 30. 38. & 39. lib. 4. cap. 32. numer. ſecundo. Diaboli non ſupplantat, niſi volentes. lib. 2. cap. octauo. nu. 23. lib. quarto. cap. 32. numer. ſecundo. cap. 37. num. 11. Diabolus ligatus tantum præualet negligẽtibus. libr. ſecundo. capit. octauo. num. 38. vſque ad 41. Quia autem hi, qui circumdederunt Chriſtum, non erant ex ipſius ouibus, talem erga eos ſe oſtendit, quales ipſi erga ipſum. Non audiebant illi, nec cognoſcebant paſtoris vocẽ, nec ego paſtor tales curabo oues

Leuit. 26. ſicut ſcriptum eſt in Leuitico: Quod ſi nõ volueritis recipere diſciplinam, ſed ambulaueritis ex aduerſo mihi, ego quoque contra vos aduerſus incedam, inducamque ſuper vos gladium vltorẽ fœderis mei, id eſt, ſi oppoſueritis vos mihi, & mihi reſtiteritis, & ego ſimiliter faciam, ſicut inter Hiſpanos dici ſolet: *Baſtare al ſon que me hizieredes.*

9 *Tulerunt lapides, ut lapides ut lapidarent eum.* Terribile facinus. Multo autem magis horrendum eſt, quod qui eius nomine gloriantur, & a Chriſto Chriſtiani dicuntur, nedum lapides leuant, ſed & lapidant, immo ut ait Paulus: Filium Dei pedibus conculcant, &

Hebr. 10. ſanguinem teſtamenti pollutum ducũt & ſpiritui gratiæ contumeliam faciunt. Inimici crucis Chriſti, quorum finis in-

Philipp. 3. teritus, quorum Deus venter eſt. Chriſtianos grauius puniendos, quam Iudeos docuit Paulus, cum horum grauẽ pœnam figuram tãtum vocauit. lib. 3. cap. 15. numer. 16. & 17. lib. 6. cap. vndecimo. nume. 13. Sed vt Domini aduertas potentiam, non fugiens, nec ſe abſcondens, ſed in medio eorum cõſiſtẽs, qui lapides ſuſtulerant, eorum inſaniã compeſcuit, circũdatque terminis mare, ponit vectem, & oſtia & dicit: Huc vſque venies, & non procedes amplius & in modica arena confringes tumentes fluctus tuos. Tale enim quid effecit Dominus, cum dixit: *Multa bona opera oſtendi uobis ex patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis?* Non eſt moris Domini exhibita beneficia improperare, qui dat omnibus affluenter, ſed ſicut in Deuteronom. Moyſes retulit populo: Adduxit vos Deus quadraginta annis per deſertum, & non ſunt attrita veſtimenta veſtra, nec calceamenta pedum veſtrorum vetuſtate conſumpta, &c. ita Reducit Ieſus in memoriam beneficia, vt per commemorationem eorum, illorum animos mitigaret, furoremque reprimeret. Quaſi diceret: Multis vos affeci beneficij ex patre meo, id eſt, mandato patris, excitando mortuos, curando infirmos, prædicãdo, &c. Ingrati taxantur, quod peiores brutis ſint. lib. 2. cap. 10. nu. 15. cap. 13. num. 40. Ingratitudinem noſtram arguit Deus, narratis beneficijs ſuis. lib. 2. cap. 10. nu. 21. 22. 24. 27. vſque ad 29. cap. 12. num. 19. Beneficiorum Dei cõtemptores, acriter reprehenduntur, & puniuntur. lib. 2. cap. 10. nu. 14. vſque ad 20. 27. & 28. cap 11. numer. 8. & 9. cap. 12. num. 18. & 19. cap. 14. numero primo Beneficia ſua narrat Deus, ut hominum colligat ingratitudinem lib. 2. cap. 14. num. texto. In hoc etiam Iudęorum facto conſiderandum eſt, multos eſſe in ſæculo homines, quibus ſi innumera bona contuleris, ſi aliquid feceris illis non gratum, aut dixeris, bona illa non referunt, ſed conténunt, vnius tantum verbi, aut facti minus grati memores, contra quos aiebat Dominus: Non abominaberis Aegyptium, quia aduena fuiſti in terra eius. Quaſi dicet: Licet uobis Iudæis multa mala intulerint Aegyptij; illos abominari nõ debetis propter multa alia bona, quę recepiſtis ab eis. Suſceperant enim eos benigne, ac tempore famis pauerant, &

Iob 38.

Oleaſtr. Deut. 29.

Deute. 23.

in optimo terræ loco habitationem eis
Num. 22. dederant. Et cum Balaam verberaret aſinam, quæ videns Angelum euaginato gladio nolebat tranſire, illius os apertum eſt a Domino & dixit; Quid feci tibi, cur percutis me etiam tertio? Nonne animal tuum ſum, cui ſemper perſedere conſueuiſti vſq. in præſentē diem? Dic quid ſimile vmquam feceram tibi. At ille ait. Numquam. Et tū quia ſemel non tranſibat, nec poterat, Domino cogente, eam occidere volebat. Huic ſimiles ſunt Chriſtianorum multi, qui cum vel leuiculam acceperint iniuriam, cunctorum, grauiſſimorumque beneficiorum obliti, indignantur de leui verbo, ſicut hi Iudæi, quia audierant vera, quæ ipſis non placebāt. Olim Deus acriter tulit, quod cum Moyſes & Aaron tam eſſent bono Iudaici populi intenti, propriaq; cura relicta, illius utilitati noctu, diuque inuigilarent, qui in Aegypto vitæ periculo poſthabito libertatem populi diligentiſſime procurarunt, mare rubrum diuiſerunt, & manna populum paſcentes, & aquam de petra eduxerunt, Deumq.
Num. 14. placauerunt aſſidue, grauiter contra populum indignatum. Cum hæc, pluraq. alia a ſanctis viris recepiſſent beneficia, in eos vehementer indignati ſunt, quia exploratores e terra promiſſionis venientes, & ingreſſum difficilem nuntiarunt, & gigantes illam incolere, licet illa valde bona eſſet, qua leuicula occaſione clamauit omnis multitudo, & lapidibus eos volebat opprimere. Vnde apparuit gloria Domini ſuper tectū fœderis videntibus cunctis. Et dixit Dominus ad Moyſem. Vſquequo detrahet mihi populus iſte? Feriam igitur eos peſtilentia, atque conſumam. Digni qui hoc audiāt, q beneficio Moyſi tam extiterant ingrati. Sed cum maiora, & potiora beneficia populus hic a Chriſto Domino recepiſſet, ipſis eum lapidare volentibus non indignatur, non de eis durum verbum loquitur, ſed dicit incredibili manſuetudine: *Multa opera, &c.* Cumq; verum ſit, quod his accideret, quod Sapiens dixit: Quod qui in altum mittit lapidem, ſuper capud illius cadet, & quod a Iob ſcriptum *Iob. 35.* eſt: Si peccaueris, quid ei nocebis? Homini, qui ſimilis tui eſt, nocebit impietas tua. Nihilominus non dicit: Quid me lapidare vultis, ſed lapidatis actu, quoniam quamuis peccata noſtra Deū non contingant, in illa ita acriter animaduertet, ac ſi quodlibet eorum lapis eſſet, quo Deus ipſe impeteretur. Iuramentum mendax lapis eſt in Deum iactus, &c. apud Deum enim volūtas efficax pro facto reputatur. Actus enim exterior non ſubſecutus, voluntate exiſtente efficaci non minuit eſſentialem bonitatem, vel malitiā interioris, quia tunc in actu externo non eſt noua libertas, & ideo voluntatem efficacem vocat Ieſus lapidationem. Omnibus nobis verba hæc dicta putemus: *Multa bona opera, &c.* Ingratitudo .n. Chriſtianorum incomparabiliter eſt maior, quam Iudęorum. lib. ſecundo cap. decimo, num. 22. qui cum potiora acceperimus beneficia, eum lapidare contendimus, cum dicere debuiſſemus, quod Polycarpus Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus, qui cum audiret a quodam, dici cō uicia in Chriſtum, reſpondit: Octoginta annis ſeruio Chriſto, & nihil me læſit vmquam, quomodo poſſum maledicere Regi meo, qui vitam mihi donauit? In die feſto circumdederunt Chriſtum, eximium aſcelus in diebus, & temporibus ad eum laudandum ſpecialiter conſecratis ipſum offendere ſic Micha. c. 2. & operamini malum in cubilibus veſtris in nocte. quæ meditationi eſt apta, eo tēpore de furtis & ſceleribus cogitabant quo de rebus diuinis cogitare debebāt ſicut ſcriptum eſt: in noctibus extollite manus veſtras in ſancta. Pſ. 133. & benedicite dominū. Aut certe de peccatis illius diei recenſendis & luctu expurgandis ſicut eſt apud eundē prophetā quæ dicitis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris cōpūgimini, & lauabo p ſingulas noctes lectum meum. Pſ. 6. his dicit Miche. væ, vt quæ inde uentura ſint populo mala doceat.

De bono opere non lapidamus te &c. In plurali dixit Ieſus: *multa bona opera*, ipſi

Digitized by Google

ipsi autem quasi extenuando ea in singulari respondent: *De bono opere non lapidamus te.* Et qui dei beneficia debuissent magnificere, & innumera reputare, & infinita; quasi vnum recepissent beneficium, illud recenset. Nec id solum, sed cum eorum argueret Dominus grauissimum vitiũ ingratitudinis, & odij, illud excusant dicentes blasphemum se uelle lapidare, non beneficum. Hæc enim impiorum insania est. De non excusandis peccatis differitur libr. decimo quarto, capit. decimoquinto, per totum fere. De illis enim, qui peccata non excusant, interpretatur Gregor. Sit nox illa solitaria, num. decimoquarto. 12

Si mihi non vultis credere operibus credite. His probandi Christiani sunt, operibus enim veraciter filij Dei agnoscuntur. Christianus in solo nomine non glorietur. lib. tertio cap. 15. num. decimo octauo, & decimo nono. capit. decimo sexto. numer. decimo, vsque ad duodecimum. Christianæ disciplinæ signa, qnibus a barbaris distinguuntur, rara sunt in nobis, cum nec verba, nec opera Christianam pietatem redoleãt. lib. tertio capit. decimosexto, numero. primo, & secundo. Christiani multi modo dignosci non valent ab infidelibus, qui diaboli merentur nomen. libr. duodecimo, capit. tertio, numer. quarto. qui cum similes sint infidelibus, habent similitudinem bestiæ, Apocalypsis, lib. duodecimo, cap. quarto, num. 15.

FERIA QVINTA
post Dominicam in Passione.

EVANGELIVM.

Rogabat Iesum quidam Pharisæus, vt manducaret cum illo.
Luc. 7.

In festo B. Mariæ Magdalenæ.

FERIA SEXTA
post Dominicam in Passione.

EVANGELIVM.

Collegerunt Pontifices, & Pharisæi Concilium aduersum Iesum. Ioann. 11.

Vide lib. 4 cap. 22. num. 1. usque ad 3. & infra lib. 1. cap. 4. num. 1. lib. 17. cap. 3. num. 16.

Fer. 6. Dõ. in passione.

IN hoc Euangelio, in quo Pontifices & Pharisæi Concilium coegerunt vt cõsultarent de Christo Domino, quid agendum esset, an expedies foret reipublicæ ipsum vita priuare, duo sunt cõsideranda. Alterum est, pertinens ad Sathanicam hanc congregationem, in qua nomine omnium dæmonum Caiphas præsidebat, quæ omnium fuit scelestissima, in qua & consultantium sacrilegum pectus, temporis circumstantia, rationes, quæ adductæ sunt, quibus ad occidendum Christum conuicti sunt, omnia hæc sacrilegum reddunt Cõcilium hoc, in quibus etiam videndum est, quod cum hinc ortum habuerit populi Iudaici perditio, inde emanauit bonorum omnium maximum, & quæ sacrilega erant perditissimorum hominum machinamenta, hæc erant diuinę bonitatis argumenta, ita vt in eodem facto summa hominũ malitia, summus Dei amor eluceret, diuinaq; sapientia: hæc quæ tã erant dissimilia & contraria, coniuncta sunt, Circa primum, tẽpus ipsum, in quo congregati sunt Pontifices & Pharisęi, ut inter se de morte Christi consultarent, illud erat, quando concionibus, miraculis, & maioribus, & maiorem ipsius in Iudęos amorem redolentibus, nitebatur Dominus, eorum ad se corda pertrahere, vt illis visis, ipsorum beneficijs consideratis dicere possent; Pater noster es tu, & Abraham nescuit nos, id est, licèt de *Esa. 63.*

Digitized by Google

tãto patre gloriari poſſimus, a quo tot in nos deriuata sũt bona, q parẽtes, patriãq; dereliquit, vt propagationẽ poſſe ritatis ſuæ multiplicãdã ſicut ſtellas cęli audiuit, tot ſe obiecit periculis, tanta paſſus eſt nocumẽta, cũ tãta hæc eſſẽt, tu ſolus patris nomine dignus es, taliſq: patris, vt Abraham ad te relatus non ſolum hoc nomine ſit indignus, ſed ignoraſſe nos, verius dicere poſſimus. Zelus enim Domini exercituũ, qui ad nos venit bonis plenus, fecit quæ cernimus mirabilia. Quod vt illi animaduerterẽt
Matth. 23 ijſdem diebus prædicans aiebat: Quoties volui congregare filios tuos, quem admodũ gallina cõgregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti. Amor Dei ad homines exemplo auium ingens eſſe declaratur. lib. 1. c. 6. num. 1. lib. 3. cap. 5. num. 55. cap. 9. num. 4. lib. 4. cap. 3. nu. 9. 17. & 20. Quando Ieſus alis beneficiorum ſuorum eos & fouebat, vt in bono coaleſcerent, & protegebat ne perirent auium rapacitate, tũc cum memoria tantorum beneficiorum amor in ipſis generandus eſſet. lib. ſecundo. c. 12. nu. 1. vſque ad 5. 7. & 8. c. 15. nu. 29. 35. vſque ad 39, tunc pulli ipſi leonibus ferociores effecti, gallinam, qua tuebantur aggreſſi, ipſam neeare ſtatuerunt:
Ioan. 11. Cum reſuſcitauit Lazarum tanta demonſtratione, & potentiæ & amoris, lacrymans, infremens, non quidem operis difficultate (quæ illi nulla erat, ſed quædam dormientis ſuſcitatio) ſed vt proderet dilectionẽ ſuã, & ꝙ erga amicos ſic afficiebatur eius animus, vt cuncta poſtponeret cõmoda, & contemneret pericula, & damna, dum id ad abſtergẽdas eorum lachrymas conueniens iudicaret. Quando diuerſorum nominum nuncupatione ſe vocans ſponſum, paſtorem, agricolam, &c. quam ardenter eorum ſitiret ſalutem (Chriſti varia nomina explicantur. lib. 3. cap. 9. num. 4. 5. 8. 23. 35. 37. 38. 40. & 44.) explicuit. Quando denique verbis, & operibus, & fidem & dilectionem eis ſuadere nitebatur. Hæc eadem miracula, quibus eos ad ſe trahere nitebatur, illi retulerunt, vt eũ vita ſacrilegè priuarent, a quo tot reportauerãt beneficia. Quã rectè ſcriptum eſt de illis ab Eſa. ſub nomine Aegypti; Stulti principes Taneos, ſapientes conſiliarij Pharaonis dederunt conſilium inſipiens, &c. deceperunt Aegyptum, Dominus miſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis, & errare fecerunt Aegyptum in omni opere ſuo, ſicut errat ebrius, & vomens. Frenetici efficiẽtur peccatis ſuis, & ebrij effecti ex una parte, & ex altera vertiginem, *baidos*, habentes, ipſi turpiter errubunt & cuncti, de plebe qui eis ſociati fuerint. Nonne inſanis, & ebrijs peiores erãt, qui ad perdendum Ieſum miracula ipſius & multa & ingentia, quæ ſimul etiam beneficia erant, in medium proferebant, non vt eius vitam precarentur diuturnam, ſed vt eum necarent? Hactenus ſtultitia tam ingens mentibus hominum nõ inſedit, ſed quæ credi facile poteſt in hominibus, qui voluntatẽ habuerint odio proximi perditam. Tales enim facile adducentur, vt credant, quod ſi Chriſtũ non occiderint, & ſe, & ſua omnia funditus perdent, conſeruabuntur aũt cũcta ſi illũ uita priuauerint. Caietan⁹ vitulu cõflatũ ab Aaron, dixit, vt adoraretur a populo, cũ ille inſaniã populi conſpiceret in adorando Deo, quẽ ipſi fabricauerãt, eaq; ipſius maior inſania fuit. Sed quæ illu impulit ad tantũ patrandum facinus, ne ſummi põtificatus honore pelleretur, ꝙ ne accideret, vitulũ adorãdũ, perfidæ multitudini propoſuit. Ambitionis enim ea eſt vis, vt nullum, quãtũuis borrẽdũ ſcelus, pertimeſcat, & illud credat accommodatũ medium ad conſeruationem officiorum, filiorũm, lucrorum, &c. ſicut hi cogentes concilium ſtultè arbitrati ſunt. Hie
2. Reg. 12. roboam regnum accepit Iſrael, quo fere toto priuatus fuerat impius Roboã, arbitratus aũt, ꝙ ſucceſſu temporis populus (qui ter in anno deberet proficiſci in templum Hieroſolymitanum, vt adoraret Dominum) ad amorẽ antiqui Regis traheretur, qui filius erat Salomonis, & nepos Dauid, duos fecit vitulos aureos, & poſuit vnum in Dan, & alterum in Bethel dicens: Iſti ſunt Dij tui Iſrael, qui te eduxerunt de terra Aegypti. Pharao Rex Aegypti, vt vi-
Exo. 3. tam

tam suam, & suorum seruaret, regnũque tutaretur a filijs Israel, ipsos impia crudelitate trucidauit, & oppressit. Et de Hirena Augusta legitur, quod proprij filij oculos eruisset, vt ipsa potiretur regno. Sed hæc cõsideratione non videntur digna, si referantur ad ea, quæ isti comiuerunt & statuerunt de occidendo Christo, eo quod multa signa faceret. Et cum his rationibus adducendi essent, vt erga Christum afficerentur, vt ei perpetuo seruirent, vt facultates, honores, filios, & propriam vitam periculo exponerent, vt illum tuarentur, & eius vitam conseruarent, a quo tanta indies recipiebant beneficia. Nondum intellexerant, quæ (teste Ambrosio) natura dictat id quod turpe est, non posse esse utile, nec quod honestum est inutile, quia comes honestatis est utilitas, & utilitatis honestas. Memorabile illud est, quod referunt Rhetores, ait Ambrosius, quod Dux quidam Romanorum fecit, ad quem cum accederet medicus cuiusdam Regis, cum quo erat prælium initurus, qui ei promitteret veneno necaturum Regem sibi inimicum, eum apprehendit, & uinctum remisit ad Regem, vt eum pro graui crimine traditionis puniret, quia nolebat, inquit, fraude uincere: Victoriam enim turpem putabat, nisi honestate partam. Nec Susanna eam uitam desiderauit & uoluit, quæ turpitudine conseruanda esset. Principes Iudæorum in profundum malorum uenerant, qui vt honores, diuitias, &c. conseruarent, consultant, & decernunt viri sanctissimi innocentis, qui & Deus erat, mortem, a quo mira acceperant beneficia. His similes sunt Christianorum multi, qui cum restitutionem cogitant, ne in paupertatem deueniant, quam somniarunt, eam prætermittunt, & volunt, vt innocens non recipiat sua, vt illi alienis ditentur. Quod & in restituenda fama, & honore, quem iniuste abstulerunt, similiter contingit.

Li. 3. of. c. 13.

Dan. 13.

Ioan. 12. similes illis, de quibus loquitur Ioãnes: Verumtamen & ex Principibus multi crediderunt in eum, sed propter Pharisæos non confitebantur, vt non e Synagoga eijcerentur, dilexerunt enim magis gloriã hominum, quam Dei. Quia eum honorem uestrum diuino præponitis, quando iniuriam remittere, proprio honori contrarium arbitramur, id conteritis, ne proprius honor inter homines pereat. Adorabitq. homo aureũ vitulum honoris proprij, nec ascendit Hierosolymam in templum, ubi Deo verus exhibetur cultus. In hoc concilio, & in nobis frequenter cernimus, quod sicut diligentibus Deum omnia cooperãtur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt Sancti, impijs e contra omnia cooperantur in malum. Iustus, dum cunctas amittit facultates, melior efficitur, sicut Iob, in iniuris perficitur Dauid, in infirmitatibus Ezechias, at ei qui animo absque uitæ spe ægrotat, cuncta nocent, etiam quæ multum proficere debuissent. Sermonibus, correctionibus, consilijs, immo sacramentis ipsis, & sanguine Christi deterior efficitur. Sicut enim Ignatius cum Romam mitteretur, vinctus, decem militibus traditus ad custodiam, dixit: Se decem leopardis traditum, quo nomine eorum ferocitatem explicauit, qui ex beneficijs nostris irritantur, & peiores fiunt, sed ego nequitijs eorum magis erudior. Ac si diceret: Mihi quidem eorum iniuriæ palæstra sunt, in qua a Deo erudior, sed illi ex meis beneficijs nequiores euadunt. Sicut enim aranea, cuncta quæ edit quantumcunque illa proficua sint & dubcia, in uenenum conuertit, & e contra apis mel conficit ex his, quæ sumit, licet amara illa sint, ita iustis & peccatoribus accidit, &c. ita isti miraculis Christi efficiuntur peiores, & congregantur non vnus, aut alter, sed concilij non modica eorũ multitudo. Omira Sãctorũ vis, & potentia, quã iusti operibus ipsis velint nolint, fatentur, dum contra inermem, & unũ qui ouis est, innumeri iumentur lupi, cũ unus, multis ouibus se nõ tuentibus sufficere debuisset: Filij Iacob fortissimi quidẽ erant, vtpote qui tã pauci contra Regẽ Sichen congressi sunt, & multitudinem grandẽ Sichimorum

Rom. 8.

Simile.

Gene. 34.

Gen. 37. sum occiderunt, & tamen contra innocentem fratrem, qui sexdecim tantum erat annorum, inermisque eis requirebat ut pasceret, omnes cõgregati sunt dicentes: Ecce somniator venit, venite occidamus eum. Sic cum mopsi se mutuo exhortarentur ad malum, dixerunt: Insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem, deglutiamus eum. Et in Psalmo ab illis verbis: Quoniam inimici tui tonuerunt, & qui te oderunt extulerunt caput, &c. usque ad illa, & facti sunt in adiutorium filiis Loth. Decem nationes sceleratorum hominum commemorat regis vates conuenisse contra populum Dei. Contra unicum Eliseum, Rex Assiriorum exercitum mittit, contra Elium quinquaginta milites Achab, qui nec ei auderent appropinquare. Contra innocentem Christum, qui calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet, qui tamquã ouis ad occisionem ducendus erat, & sicut agnus coram tondente mutus, qui ascendebat sicut virgultum coram Deo, & sicut radix de terra sitienti, qui aiebat: Ego sum vermis, & non homo, cogitur concilium, quo & peccatorum pusillanimitatem & infirmitatem perpendas, virtutemque & potentiam illorum. Et congregari rem conferunt cum auaritia, cum ambitione, cum amore proprio; haud dubium, quin omnia funditus pereant, pereant & hi qui tales habent cõfidatores. Vtq; Dñe si cũ his res tua agitur, desperanda salus est, desperãda vita, traderis, vt flagellatus, coronatus, conspurcus, & vulneratus, & clauis confixus in cruce intereas, ab his enim misericordiam sperare nullus poterit qui amorem proprium, ambitionẽ, & auaritiam audiunt. Coniurauerunt olim cõtra Ioseph, fratres, tam dilectum patri, suũ tum, &c. & cuncta postponunt; ne ille imperet; coniurant Absalon, & Achitophel contra innocentissimũ Dauid patrem suum, & pedibus egredi cogitur; coniurant senes cõtra Susannã, in cuius concupiscentia ardent; contra Hieremiam populus. Sed ridicula hęc omnia sunt, si ea consideres in quæ ipsi

Prouer. 1.

Psal. 82.

4. Reg. 6.
4. Reg. 1.

Esa. 42.

Esa. 53.
Psal. 21.

Gen. 37.

2. Reg. 15.

Dan. 13.

Hier. 18.

præcipites dederunt Iudæi, ne propriæ amitterent statuunt vt occidatur Christus. Infelix congregatio Ecclesiasticorum, vel tabularii, in qua quo præsunt, & congregantur, Deum non respiciũt iudices, Sacerdotes, nec eã eo causam conferunt, sed propriam consulunt vtilitatem, aut vanitatem, aut pompam, vtq; in consiliũ eorum nõ veniat anima mea, furor enim illorum pertinax, & indignatio dura, tales in eã fuerint, ea sumunt, quæ insani vasculis detenti, & frenetici non efficerent, cuiusmodi Iudæi erant, qui occidendum decernũt letalibus ne pereant, qui eius essent præsentia conseruandi, a quo nõ minus penderent, quam protecto terræ a cælo, & a Sole: qui in medio eorum erat, nõ perirent, immo ne cõmouerentur, qui recedentes ab ipsorum terra scribendi essent, ut facile deleremur, sicut ea, quæ in pulvere scribuntur. Quis vsquã sanæ mentis credere potuit, quod virtutes, miracula, & bona opera, quibus abundabat Iesus, in causa esse poterant, ut respublica illa consumeretur? hominũ crimina orbis mala pariunt; sic interpretantur aliqui lotũ Hamos: Si erit malum in ciuitate quod dominus non fecerit: mala quæ patimur & quæ patiemur nolite in alias causas referre ut homines facere solent. Deus iratus vobis hæc immittit. vbi illorum hominũ notatur oscitantia, quibus cum multa paterentur acerba, nunquam in mentem veniebat Deum sibi merito esse iratum, sed quidquid aliud potius cogitabant esse causam, aut casu euenire: Priamus apud Homerum cum Helena loquens negat eam sibi causam esse malorum. Nec tu causa mihi, dixit, mihi causa malorum. Qui cõmouerũt Danęũ lacrymabile bellũ. Peccata hominũ ciuitates, & regna etiam potentissima euertũt, & aureũ imperiũ Nabuchodonosor illius peccatis lapillo vno funditus corruit. Et sacræ literæ, immo & profanæ oñdunt, quot sint imperia peccatis hominũ deleta. Culpa enim hominũ clamores sunt Sodomorũ, quotidianam interpellant iustitiã, ut incendio pereant, vel diluuio cõsumentur.

Hier. 17.

Gen. 49.

Dan. 2.

Gen. 18.

Peccata

Peccata hominum vires hostibus præbent, libro secundo capit. undecimo. num. primo, & secundo lib. 4. cap. duodecimo. nume. sexto. Quia peccatis mundus plenus est, iram Dei bruta, & muta elementa sentiunt, libro decimo quarto, capit. vndecimo, nume. quinto. Quod peccata acriter ponantur etiam in hoc seculo, & quod illa sint causa malorum temporalium docetur libro decimo quarto capitu. duodecimo. per totum. Hi sunt, de quibus scriptum est in Psalmo Anathema. Illi trepidauerunt timore, vbi non erat timor.

Psal. 52.

Hæc enim est inter probos, & impios differentia, quod malus sit timet, vbi timere non debet, iustus autem timet, vbi timendum est. Numquid ibi est timor si quis perdat diuitias?

Non est ibi timor, & ibi timet, &c. Timor malus fuit in Cain, dum mortem timebat, & non ita tu habere Deu, lib. decimo septimo. capit. tertio. num. undecimo. Timent iusti, vbi timendu est, non autem peccatores, ibidem fuse recto decimo sexto, & decimo octauo. Vnde dum Iudæi timebant, ne amitterent regnum, & illud amiserunt; & in maiora venerunt mala, sicut scriptum est:

Gen. 4.

Iob. 6.

Qui timet pruinam, irruet super illum nix.

An non pruina erat, quod illi amittere rent regnum, etiamsi illud, quod stulte timebant, certo accideret, id timuerunt, & contigit, & insuper amiserunt templum, Sacerdotium, legis intelligentiam, sacrificia, & consequenter cæluin. Optime animaduertit Rupertus Abbas hic exponens locum Hieremiæ,

Hiere. 17.

quo omnibus his diebus vtitur Ecclesia: Confundantur, qui me persequuntur, & non confundar ego, &c. Induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos Domine Deus noster. Non imprecatio fuit hæc Hieremiæ, aut Domini; sed Prophetia, qua Iudæos duplici dixit contritione conterendos, non simplici. Illi timuerunt unam contritionem, ne venirent Romani, &c. sed tu Domine dupliciter contere, ut & veniant Romani, qui priuent eos bonis, & pellant regno, & insuper, quod peius est, in æternum pereant. Gregori. ait: Dum mali aliquod periculum fugere volut, in aliud grauius incidunt. Fugiamus Israelem dixerunt Aegyptij, & impingunt in mare, ut nec unus posset euadere. Illi fugere nolebant manus Romanorum, & impingunt in mortem Christi, & in Deum iratum.

7. Moy. 12.

Exo. 14.

Peccatores stulti sunt, dum peccant, ut miseriam uitent. lib. secundu. c. 4. n. 19. & fugientes leonē, incidunt in manus colubri; uel ursi. Sed in re hac expedit multis considerare, quam sint Reipublicæ nociua superiorum exempla; & ad malum prouocantia, ne dicam eoꝫ dā populum, cuius rei Euangelium hodiernum euidens est argumentum. In his enim, quæ Christi concernebant vitam, & dignitatem, semper populus in diuersas ferebatur opiniones aliis dicentibus, *Quia bonus est*, aliis; *Quia non, sed seducit turbas*: Alij aiebant: *Non est hic homo a Deo, qui Sabbatum non custodit*, alij verò: *Quomodo potest homo peccator hæc signa facere?* At mox, cum primum protulit Caiphas expediens esse ut moreret, cuncti quiescerūt obmutuerunt, nec a proposito destiterunt, donec Iesū cruci affixerūt. Incredibilia. n. sunt dictu, quæ patiuntur inferiores exemplo nequā Regum, Principum, Episcoporum, & prælatorū. Vñ Claudianus Poeta elegantèr dixit: Regis ad imperium facile componitur orbis, mobile mutatur una cum principe uulgus. Circumciditur Emor princeps Sichem leuitate simul, & turpitudine ductus, & cunctus protinus populus seuitatis eiusdē pœnas dat. Et occiso Saul manib. propriis, corruit & armiger ei⁹, qui facinori pariens erat. Lepra Oziæ Regis in fronte erat, quia peccatum Principis abscondi non potest, cum tamen Moyses manum leprosam in sinum mittere potuisset, & abscondere. Osee 5. fornicatus est Ephraim & continuo cōtaminatus est Israel Ephraim uocat ipsum Regē Hierobuam quia ex illa ciuitate tribu, sicut & successores eius qui in Israel regnabant, & cum primum colere cœpit Ephraim idola, cō-

Gen. 34.

1. Reg. vlt.

2. Par. 26.

Exo. 4.

tinuo reliquijs vel idola colere cepit & impietatem ſequi, id enim poteſt maiorum exemplum & maxime regum quod continuo imitantur inferiores, imo ut eis placeãt Deum contemnunt ſicut dicitur Oſee 7. in malitia ſua letificauerunt regi & mendacijs ſuis principes quod in illis verum eſt qui oleo præponunt reges, ſicut Iudæi qui ut Hieroboam adularentur, coluerũt idola in mendacijs ſuis i. tã mendacio, uerborum & adulationibus, quam mendacio factorum recedendo a veritate & pietate qua Deum colere par erat, peccatis ſuis lætificauerunt regem facientes quæ deſiderabat ille: & ita ab orbe condito nullus vſquam tantum Iudæorum populo nocuit, quantum Caiphas, cum conueniens iudicauit ad conſeruationem reipublicæ Chriſtum vita priuari, cuius mors multorum malorum occaſio fuit Iudæis, libro tertio. capitu. 6. nume. decimo, vſque ad duodecimum, 15. 21. & 22. lib. quarto. cap. 18. num. octauo. 18. & 19. Et idem modo contingit in communitatibus, vbi ſi Rex, Prælatus, Gubernator, Parochus, tales non extiterint, reipublicæ plus nocent, quam nocuiſſent innumera plebeiorum hominum peccata, quorum vitam nec reſpiciunt, nec aduertunt, bona illa fuerit, an mala. Vnde abſtinere deberent illi ab his, quæ populum non ædificant, etiamſi illa mala non eſſent. Principum peccata cedunt in damnum reipublicæ. libro nono, capitu. octauo. numero tertio. & decimo quarto. Prælati, & Sacerdotes alios ſcandalizantes dicuntur nutrire pecora occaſionis. libro decimo quarto. capitu. vigeſimo octauo. numero quintodecimo. Prælati enim attendere debent ſibi, & gregi, vt mundi ſint a ſanguine omnium. libro decimoquarto. cap. 31. numero 2. Scandala potentium acriter punienda ſunt a Deo. libro tertio. capitulo decimo quinto. numero decimo.

Circa ſecundum, his quæ diximus, contraria non ſunt, ſed conſona, quod Iudæorum immane ſcelus totius orbis fuit ſalus, ut enim adnotauit Auguſti. libro ſeptimo quæſtionum in aliquot loca veteris teſtamenti, quando Iacob luctans præualuit contra Angelum, tunc benedictionem ille recepit copioſam, quo ſignificabatur, quod cum iudicio populus Iudaicus præualuit contra Chriſtum in cruce, tunc verus Iſrael, id. eſt, electi, benedictionem ab ipſo obtinuerunt. Multi quidem culpa ſua claudi remanſerunt claudicantes a ſemitis Dei, alij autem, benedictione obtenta, ſalui facti ſunt. Dæmon quidem tyrannide mundum poſſederat, vnde poſſet Deus homo factus potentia ſua a tyranno auferre principatum, ſed noluit niſi iuſtitia cum eo contendere, ut in cruce deleret chirographum decreti hominibus contrarium. Sicut Rex, a quo quis iniuſte abſtulit ciuitatem, vel municipium, poteſt altero duorum modorum, quod ſuum eſt recuperare, vel vi auferendo quod ſuum eſt, vel conueniendo alterum apud iudicem, ut per ſententiam priuetur ciuitate, quæ ſua non eſt, & adiudicetur illa vero Domino, ſic & Deus facere voluit, &c. vt diuina iuſtitia adiudicaret ſibi mundum, qui licet poſſideretur a Dæmone, ſuus multis titulis erat. Vnde ab Eſaia ſcriptum erat: Et ponam in pondere iudicium, & iuſtitiam in menſura, &c. omnia enim ſacrificia antiqua huic remedio non erant ſufficientia, ſicut docet Paulus ad Hebræos. Et apud Eſa. legimus: Et Libanus non ſufficiet ad accendum, & animalia eius non ſufficient ad holocauſtum, & tamen duo ligna in modum crucis diſpoſita, & agnus tenellus, de quo dixit Ioannes: Ecce agnus Dei, opus tam eximium, &c. id effecit ſanguine proprio, cum impoſſibile eſſet ſanguine tautorum, aut hircorum deleri peccata. At Ieſus inſtar Solis, totus erat omnibus, & totus, ſaluti vnius inuigilauit. S. Thom. docet, quod paſſio Chriſti cauſauit noſtram ſalutem per modum ſatisfactionis, per modum ſacrificij, per modum redemptionis, & per modum meriti. Et ut olim completo diluuio egreſſus Noe de arca obtu-

Aug. lib. 7. q. vet. teſt.

Gen. 32.

Coloſ. 2.

Simile.

Eſa. 28.

Heb. 10.

Eſa. 40.

2. 1. q. 48. ar. 2. 3 et 4

Gen. 8.

bit

lit sacrificium, & odoratus illud Deus, dixit non perditurum orbem in posterum diluuio, arcum ponens in nubibus cœli, vt fœderis quod cum hominibus pepegit, recordaretur, ita pater æternus completo diluuio passionum Christi, odoratus sacrificium illud cruẽtum crucis, nequaquam vltra maledicturum terræ pollicetur, &c. Fuit etiã Christus redemptor. Redimere aiebat Cicero decima Philippicarum, est iterum emere; emit nos Christus, quãdo nos condidit, iterum emit, quando nos in cruce redemit, & semper nos emit. Non similis hero, a quo si seruus fugiat, apud quemcumque illum inuenerit extrahit, & non emit, quem semel emerat, sed vapulat, &c. & stigmate insignit: Christus emit nos, & ferro candenti crucis nos signauit, vt vbique agnoscamur, cuius sumus serui, & dicamus: De cætero nemo mihi molestus sit, ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Quia capta in bello iusto, sunt capientium, vnde cum dæmon hominem concupiscentia deijcere voluerit, dicat: Non sum meus, emptus a Deo, & redemptus iterum sanguine Christi, Diabolus captus est in muscipula, qua Christum capere voluit. libro tertio, ca. 10. numero decimo. Diabolo suadenti peccatum dicat Christianus. Non sum meus, emptus sanguine Christi. libro tertio, cap. decimo quinto. num. 2. Diabolus victus in Christi passione, quando se credidit victorem, lib. 3. cap. 10. num. 38. & 39.

Gen. 9.

Collegerunt Pontifices, et Pharisæi concilium aduersum Iesum. Collegerunt concilium seniorum, & eorum, ad quos populi pertinebat gubernatio, vt consultarent inter se, quomodo gloriæ Iesu, & periculis quæ hinc stulte simul & impie euentura opinabantur, posset occurri. Stulte quidem, quoniam mors innocẽtis qua ratione medium esse potest ad vitandum damnum temporale, ad iram Romanorum effugiendam? Sancti enim in conspectu etiam Barbarorum inueniunt gratiam, quorum cõsideratione ab infligendis nocumentis temperant. Sic & scriptum est Tobiam sanctum inuenisse gratiam in conspectu Salmanasar Regis Niniue; & Hester placuit Assuero Regi, cuius consideratione ille sententiam in Iudæos latam reuocauit. Sic Ioseph placuit Pharaoni, & respectu eius tempore validissimæ famis Israeliticum populum admisit, & illum regni participem effecit. Sic Daniel, & socij eius in oculis Darij, & Nabuchodonosor grati extiterunt. Id enim innocentia potest, vt ethnicorum oculos ad se conuertat, & mortuo Ioseph, dum surrexisset Rex nouus, qui ipsum ignorabat, totus populus Iudaicus pœnas dedit. Stulte igitur isti crediderunt viuente Christo, statum reipublicæ apud Romanos periclitaturum. In hoc etiam Pontificum & Phariseorum facto aduerte, quod nunquam lassantur, sed nouos semper quærunt modos nocendi, nuntios mittunt vt capiant Christum, in templo lapidare cupiunt, ex supercilio montis præcipitare, nec quiescunt donec mortem inferant. sic Num. 23. Balaac dicebat veni obtecro mecum in alium locum &c. & quia non pro voto veniebat Balaam precabat, vt ad alium pergeret locum vbi populo malediceret (Oleaster) pertinaces sunt impij in nocendo neque cessant etiam si res non vt sperant succedat, sed mille modos quæ sunt mirabiles artes inueniunt ad nocẽdum, in quibus maiora sibi parãt mala. hoc summe a malis expetitur vt quam primum inceptum non successerit malum, desistant, cuius oppositum in bonis operibus desiderarem vt ab incepto bono non desistas donec illud ad debitum finem perducas. 2. Reg. 6. quę sciuit Dauid semel arcam Dei reducere in domum suam, non successit res, occisus est Oza quia tetigit eã. Sed nũquid cessauit quærere? Minime, sed iurauit & votum vouit, se non accepturum quietem donec inueniret locum domino tabernaculum Deo Iacob. Psal. 131. Ista autem uerba: *Quid faciemus*, &c. bifariam accipi possunt. Aut ut intelligantur seipsos arguere de longiori mora occurrendi imminentibus periculis,

Tob. 1.

Hester 5.

Gen. 41.

Dan. 1. 2. 4. & 6.

Exo. 1.

periculis, aut vt intelligantur quærere de eo, quid faciendum restaret, vt præsens verbum, *facimus*, pro futuro, faciemus, sit positum sicut habent codices quidam antiqui, vt sit sensus: Quid suadetis faciendum, quid superest vt faciamus? Vide autem impietatis, & inuidiæ cęcam perturbationem, confitentur eum multa signa facere, & cum inde gaudere deberent, quod illius miracula ad suæ reipublicę conducerent gloriam & vtilitatem, perturbantur quasi de re noxia, & periculosa. Mali peccatis habent corruptum iudicium rationis. libro 11. capitu. 14. nume. 5. 8. 11. & 14. Timida res malitia, sicut in Cain videmus dicente: Quicumque inuenerit me, occidet me. Fugit enim impius nemine persequente. Porro sequentibus verbis prætexunt se pro totius populi salute sollicitos esse, & volunt hoc negotium ad totius incolumitatem populi pertinere, cum re vera priuati commodi respectus, & superbiæ morbus ac inuidiæ, eos ageret in rabiem aduersum Iesum. Si, inquiunt, *dimittimus eum sic*, id est, si patimur eum pergere ea ratione, qua cępit, futurum est vt quemadmodum nunc multi in eum credant, & magnifice de eo sentiunt, ita mox omnes cum credant esse expectatum Messiam Regem Iudęorum. Id vbi euenerit, Romani, quibus iam subiecti sumus, venient contra nos cum exercitu, & locum hunc sanctum occupabunt, & gentem nostram alio transferent; Aut pot⁹ *tollent locum nostrum, & gentem*, id est, euertent, & perdent nostras ciuitates, & totum Iudaicum genus internecione delebunt. Vide cæcitatem huius cōsultationis. Cum enim per signorum operationem experirentur Iesu maximam potentiam, satis possent aduertere, si vellent, (non tamen intellexerunt) se huius potentia & Dei per illum cooperatione, tutos esse posse contra Romanos, immo euasuros Romanis superiores, maxime cum expectarent Messiam temporaliter regnaturum, & ab omnibus gentibus Iudaicam populum liberaturum. Nam secundum hanc, qua modo mouentur; rationem, numquam erat Messias a Iudæis suscipiendus, ne Romanorum impetrarentur incursus. Hanc autem cæcitatem illis ingenerauit prædictus amor proprij commodi, & gloriæ, quā dolebant obscurari, gloria Christi, & qua non dubitabant se penitus priuandos, si Iesum pro Messia reciperent. Amor deordinatus rerum temporalium parit multa mala, idem acriter punit. Deus lib. 1. cap. 10. pu. 6. & 11. num. octauo, & 17. num. 1. usque ad 9. & 11. & sequentibus ad 26. cap. 14. nu. 5. Amor proprius multorum malorum est causa. lib. 11. cap. 18. nume. 12. Ambitio multorum malorum est exordium. lib. 1. 16. num. 11. vsque ad 14. 16. usque ad 18. & 27. & 31. *Venient Romani.* Solent ambitiosi, & inuidiosi causam suam peculiarem communem facere, inuidiam zelo reipublicæ cooperiunt. Sic in Machab. Alchimus dux impiorum, qui volebat fieri Sacerdos particularem causam in zelo communem reducit, & ad Demetrium dicit: Perdidit Iudas, & fratres eius omnes amicos tuos. Sic in Actib. Domini Phitonissæ, quia spes quæstus defuit, apprehendentes Paulum, & Silam perduxerunt ad principes, & dixerunt: Hi homines conturbant ciuitatem nostram. Et in Nu. Datam, & Abiron ambitione, & inuidia repleti dicunt ad Moysem, & Aaron: Cur eleuatis nos super populum Domini? Illi ambiebant sibi primatū, sed ne digito monstrent, communē faciunt causā, quasi non suā, sed toti⁹ populi iniuriā vindicare voluisset. *Hic homo multa signa facit.* Quærunt causas, vt perdāt. Sicut aūt maioris est causas inuenire, vt perdant bonorū est inquirere, vt saluēt. Sic in Gene. homine dixit, pnū ad malū ab adolescētia sua, ut hīc, puocaret ad parcēdū illi. Multa aūt signa ēt nolētes referūt, sunt. n. impij tales, ut fæpe loquant de bonis, q̄ dicere nollēt. Sic Balaā iussu Dei, q̄ nolebat, pterebat in cōmēdationē filiorū Israel, quorū miras ecclnit laudes. Et Labā voluit verba iniurię dicere Iacob ipsi, sed nō pmisit illū Dē verbū aliqd incōpositū loq. Sic Saul ad Dauid: Nū q̄d hęc vox tua fili mi? iustior me es?

1. Mac. 7.

Act. 16.

Nume. 16.

6

Gene. 8.

Num. 23.

Gen. 31.

1. Reg. 24.

Sic

Prouer. 28.

Sic & hi miracula referãt Dñi, q̃ celare voluiſſent. *Expedit vobis vt vnus moriatur homo pro populo, et nõ tota gẽs pereat.* Præterea, quæ diximus, concilij hoc conceſſerunt, Euangeliſta Ioannes hanc ſententiam, quæ ex parte profecta impietate erat plena, dictam aſſerit a Spiritu ſancto, in qua Deus infinitam oſtendit ſapientiam ſuam, & potentiam, dum ſcelerum maximo vſus eſt veluti inſtrumento, ad patrandum opus infinitæ miſericordiæ. Tam eſt enim bonus Deus, vt hominum malitia vtatur in bonum. lib. quarto. c. 22. num. primo, ſecundo, 8. 9. 11. vſque ad 23. cap. 29. num. ſexto, & ſeptimo, cap. 30. num. 23. vſque ad 27. Chriſtus percuſſus, vra Moyſe quondam fuit petra, vberes dedit fructus. lib. 3. c. 10. nu. 4. & 49. Chriſtus paſſione ſua mira hominũ contulit bona, ibidem per totum caput. capit. 11. nume. 20. Sicut enim olim, inquit Auguſtinus latere arcæ oſtium factum eſt iuſtorum Deo, quo intrarent animalia, quæ non erant diluuio peritura; ſic & vulneratus eſt Ieſus, vt in myſtica illa arca conclusi homines ſaluarentur. Vnde (Origen.) cum præmiſiſſet Moyſes: Extendiſti manum tuam atque Domine Ieſu in cruce, & tunc dolores obtinuerunt habitatores Philiſtiym, &c. obrigueruntomnes habitatores Chananæ, tenebrarũ, ſcilicet Principes videntes alligari fortem, & vaſa eius diripi. Auguſtin. exponens verba illa, quæ de Chriſto Domino protulit Eſaias: Et aſcendet ſicut virgultum coram eo, & ſicut radix de terra ſitienti, ait; Quod ſicut radix extra quidem pulchra non eſt, ſed intus habet vim pulchritudinis ſuæ, inſpicis pulcherrima arborũ folia, gratiſſimos flores, ſuauiſſimos fructus & miraris, oculos conuertis ad radicem, & nõ miraris, cum tamen inde proceſſerat qd miraris. Attende modo creuit Eccleſia, credideruntgentes, iugo Chriſti ſubdiderunt ſe. Vnde iſta pulchritudo? radicem quæramus, vnde iſta proceſſit. Conſputus eſt Ieſus, & flagellatus, vidimus eum, & non erat ei ſpecies, neque decor, ſed in Eccleſia gloria radicis pollet, diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, cuius liuore ſanati ſumus. Ecce quam fuerit expediens, quamque neceſſarium, vt Ieſus noſter moreretur, ne cunctipetirent homines, quibus diuina ordinatione conſiderata impoſſibilis erat æterna ſalus.

Sed tamẽ ſumma ſtultitia, vt dicebamus, fuit ea, quã Caiphas credit, cũ put tulit mortem Ieſu neceſſariam, ut reſpublicæ illa cõſeruaretur, cum hoc fuerit & iuſtum, & certum Dei iudicium, vt quod iſti ſibi a Romanis timebant, niſi Ieſum e medio tollerent, hoc ab eiſdem euenireet ipſis, quia illum occiderunt, & q̃ fecerunt vt effugerent, ea q̃ fecerunt non effugerent, implerunq; eſt in eis illud Prouerbiorũ: Qđ timet impius, veniet ſuper illum. Et illud, qđ ad impios loquitur Sapientia, q̃ Chriſtus eſt: Deſpexiſtis omne conſilium meum, &c. ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cum vobis quod timebatis aduenerit, & ingruerit repentina calamitas. Chriſtum hocare voluerunt Iudæi, ne perirent, & eo ipſo medio amiſerunt locum, & gentem. lib. tertio, capit. decimo. num. primo, & decimo. Quæ iſti crediderunt ordinata media ad tuendam rempublicam, nũquid talia exiſtimãt? Minime. Immo hæc fuit totalis eorũ pditio. Hæc enim diuina potentia eſt, & ſapientia, vt quibus medijs aliquid machinatus fuerit homo contra diuinam ipſius voluntatem, ijſdem illud perdat, ſicut probat Gregorius in ea verba Qui comprehendit ſapientes in aſtutia eorum, in 1. fratribus Ioſeph, qui eum vendiderũt, ne illũ adorarent, & non adoraſſent, niſi vendidiſſent. Et cum Saul, vt pderet Dauid, poſtulaſſet ab eo centũ præputia Philiſthinorum, ut vita, & gloria ſimul perirent, ille attulit ducenta præputia, quo medio gloriam eius cumulauit. Et Princeps Sichen, vt potiretur amplexibus cuiuſdam Diuæ, cu audiret a fratribus ſuis ad id ſolum eſſe circumciſionem neceſſariã, hanc ille ſuaſiuecto populo, qua ipſe & omnes miſere perierunt. Quo exemplo intelligimus quam male rebus ſuis conſulant,

qui

Trac. 120. in Ioan. *Gen. 6.*

Prou. 1.

Hom. 6. in Exo. *Origenes.* *Exo. 15.*

Li 50. ho. 36. *Eſa. 53.*

6. Mor. ca. 1. 2. *Ieb 5.* *Gen. 37.* *& 42.* *1. Reg. 18.* *Gen 34.*

qui vt lucrum consequi, vel incommoda vitare possint, Dei leges transgredi non verentur. Nec id Deo satis est, vt quæ exoptant, non consequantur, sed quod eodem medio cuncta pereant. Et qui vsuris, &c. credunt ditescere, filiorū consulere auctoritati, in maximam redigantur frequenter paupertatem. Sic & his accidit, qui concilium congregant & rem, quæ tanti momenti erat, cum Deo non conferunt, vnde audire digni
Esa. 30. sunt: Væ filij desertores, dicit Dñs, vt faceretis consilium & non ex me, & ordiremini telam, & non per spiritu meū, & adderetis peccatum super peccatum, addentes, scilicet, veteribus peccatis vestris hoc nouum, & graue, vt me contemnentes, quæ vobis expedirent, mecum non tractaretis, cum dixisset sanc-
2. Par. 20. tus Rex Iosaphat: Cum ignoremus quid facere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Vnde Roboam rogatus vt
3. Reg. 12. patris sui tributa moderaretur, rē nec cum Deo consuluit, nec cum senibus, sed cum adolescentulis, & ideo regnum amisit maxima ex parte: sic & isti sceleratum cogentes concilium hominū perditissimorū, &c. Vnus Caiphas suffragium suum impium impie dixit, & reliqui qui contradicere debuissent vnanimiter consenserunt, quod in iudicibus graue crimen est, dicente Deo Exo. 23. nec in Iudicio, plurimorū acquiesces sententiæ, vt a uero deuies Arbitrant multi iudices ait. Oleaster se a peccato immunes esse, cū viderīt alios sese in malo præcessisse, dicentes postq̄ res concluſa est priora uota sunt sufficientia, quid in ea odium quæro? Quod extremæ dementiæ est. Quid scis an alij postq̄ te audierint sententiam in melius mutabunt. Quam si non mutent tuo suffragio mendacium, & iniustitia roborantur. Talis fuit Pylatus, qui clamoribus turbarum, & principium commotus reliquit (vt Leo inquit) iudiciū proprium, & in crimen transiuit alienum, vt non auderet iudex absoluere quem alij cupiebant damnare. sic hodie accidit. Video vos fratres magna huius rei admiratione pariter & indignatione commoueri contra eos, qui hodie cautam Domini consultarunt, & in eum mortis protulerunt sententiam, & recte. Sed quid, si aliud huic simile in nostris moribus deprehendit? Quæro enim a vobis, cum innumeræ sint rationes, quæ vos ad charitatem erga Deum impellant, quæ nā inter has omnes acrius urgeat? Non dubiū quin dicatis, si insani non estis, immensa eius bonitas, misericordia, ingens redemptionis opus, & beneficium. Cum ergo hæc ita sint, quanti sunt inter Christianos homines per totam vitam in scelebribus perduantes, quos si roges quæ spe tamdiu in malis obstinati permaneant, mortis, iudicij finalis, & inferni obliti, libere dicent, se diuinæ bonitatis, misericordiæ, atque sanguinis Christi fiducia fretos in malis persistere. In quibus quæso hi differūt a viris, de quib⁹ Euangelium loquitur hodiernum? Isti ex misericordia Christi in mala se præcipites dant, illi ex miraculis. Si ergo hos horres, quomodo non aduersum vt indignaris? Lib. quarto. c. 8. per multos numeros ostenditur, quod dono misericordiæ abutantur mali. Scelus nostrum in hoc supra modum Iudæorum crimini præferendum videtur, quod illi suasi, licet falsē, & misere decepti, qđ Iesu viuente regnum funditus periret, filij & eorum vxores ducerent captiui, bonis temporalibus priuarent & exularent dignitatibus honoribus, & sancto templo carentes, tantisq; rationib⁹ moti Cayphæ dictis in dubiam fidem adhibentes consperauerunt in Iesum eū necauerūt. Christiani vero honoris aut voluptatis vmbra excitati pro obolo obtinendo, pro pugillo hordei iterum crucifigunt Christum &c. nec opus est vt diabolus tanta mioliatur modo quāta olim, vt ipsi in cūctis obediamus. In hoc etiam Euangelio istud docetur, in totius esse populi ruinam si gubernatores reipublicę in ferendis iudicijs, &c. bono intendant priuato, communi reiecto, cum non sui, sed aliorum dicantur gubernatores, aliorum tranquillitati, bonis, &c. prouidentes, vere iudices. &c.

SAB-

Digitized by Google

SABBATO POST

Dominicam in Paſſione.

EVANGELIVM.

Secundum vſum Romanum.

Cogitauerunt Principes Sacerdotum, vt & Lazarum interficerent. Ioann. 12.

Sabbato Dominica ĩ Paſſione.

EVANGELII hodierni hiſtoria eadem die, vt ex Ioanne aperte conſtat, accidit, quia ab Eccleſia narratur, ſcilicet, ante celebrem ingreſſum Domini in Hieruſalem cũ ramis palmarum, quando honorificentiſſime a populo ſuſceptus eſt, & tamquam Rex Iſrael acclamatus. In hodierno autem Euangelio, ſicut, & in multis alijs, quæ his diebus lecta ſunt, vult Eccleſia, vt iam iam imminente Paſſione, quando homines Chriſtiani toti intenti eſſe debent & conſiderationi, & gratitudini beneficij, quod exteris præminet, quo Dominus crucis mortem pertulit, ut dolorum, quos paſſus eſt, intelligamus acerbitatem, quam coniectare poſſumus, ſi capitale odium conſideremus illorum, quo erga Dominum erant affecti, qui illam procurarunt, executionique mandarunt; inſuper & ſummum illius amorem, qui libentiſſime ſe morti obtulit vt genus redimeret humanum, quem colligere ex eo poſſumus, quod mortem ſubijt pro his, qui cum perditiſſimi eſſent, omni erant miſericordia indigni, digni autem qui graues luerent pœnas tantorum ſcelerum. Horum hominum miſeranda perditio in primis Euangelij verbis edicitur, dum eos Principes dicit Sacerdotum, qui regula eſſe deberẽt totius boni, eorumque vita animata lex, quam proſpectans populus omnium virtutum contemplaretur imaginem, Sacerdotum Principes, in quibus tot erant obligationes & a Deo, & a lege, qui diuino cultui erant mancipati, quibus Angelorum nomen tributum erat, quia inſtar horum, ſolis his quæ Deo placent intenti, impeccabiles ex gratia eſſe deberent, virtutem conſeruantes vbique, & in omni occaſione, dati in miniſterium ſicut Angeli, propter eos qui hæreditatem caperent ſalutis, toti alieno commodo innigilantes, vtpote de quibus ſcriptum erat in Malachia: Labia Sacerdotum cuſtodient ſcientiam, & *Malac. 2.* legem requirent ex ore eius, Angelus enim Domini exercituum eſt. Lex veritatis fuit in ore eius, in quo tam facile corruit homo, vt non ſolis operibus Sacerdos mundus eſſet, ſed & verbis, quæ qui moderatur perfectus eſt. Summus autem Sacerdos, & caterorum Principes, qui ſancta ſanctorum ingrediebantur, cunctis antecedere debebant, qui tanta varietate, & ornatu veſtimentorum, varia virtutum indumenta demõſtrarent. Sacerdotes olim *Exo. 39.* varia habebant ornamenta, quibus eorum ſignificabantur virtutes. libr. 16. capit. primo numero vigeſimotertio, lib. decimoquarto, capit. vigeſimooctauo, numero nono; & decimo. capit. vigeſimonono numero, quarto, quinto, 14. 15. & 17. Sacerdotes Angeli dicuntur, id eſt, nuntij Dei, & hominum ſequeſtres. lib. 16. cap. 1. nume. 26. cap. 2. nu. 1. Qui tales futuri erant, ad tantã deuenerant perditionem, qui Lazarum innocentem decreuerunt interficere, in quẽ ne ſpeciẽ quidem criminis poterant intentare. Cæcũ, quia fortiter patrocinatus fuerat apud eos, gloriæ Ieſu, eiecerant e Synagoga, nunc eo malitiæ creuit illorum & ſuperbia, & inuidia, vt Lazarum, a quo nullo dicto, factoue fuerãt vnquam prouocati, & in quẽ nec fingere quidẽ quidquã poterãt voluerũt occidere, nõ ob aliud, quã q̃ multi Iudæi cõmoti tã euidenti miraculo adhærerẽt Ieſu, ipſis relictis. Cum enim ſemel animus laxauit habenas in ſcelus, ei poſtea nulli vbi ſiſtat termini circũſcribũtur. Sed vide rurſum malitiæ iſtorum cæcitatẽ, Lazarum propter *Ioan. 9.*

reſu-

reſuſcitationem occidere cogitauerũt, quaſi Dominus ſuſcitare potuerit mortuum, & non poſſit occiſum. Paucis abhinc diebus venerant, vt conſolarentur ſorores de ſua morte, & tam acriter adoleſcentem nobilem in dimidio dierũ ſuorum e medio ſublatum flebant, vt
Ioann. 11. ſorores, videns Ieſus flentes, & Iudæos, qui venerant ad conſolandas eas, ſic plorantes, turbaret ſe, & fremeret. Et illi aiebant: Non poterat, qui aperuit oculos cæci nati facere, vt hic non moreretur, &c. Sed cum primum & viri nobilis, & amici, & conſanguinei vitam, arbitrantur cõtrariam vtilitatib. ſuis, ſtatuunt occidere illum, quem ſex antea diebus optarant ſanitati priſtinæ, & vitæ reſtitui. Et ſicut olim Sapientiæ ſecũdo quem iuſtum confitebantur, eradere de terra viuentium cupiebant, gra-
Sapient. 2. uem etiam ad videndũ aſſerentes: Circumueniamus iuſtũ, inquiunt, non alia inuenta, aut propoſita cauſa, niſi quod contrarius eſſet operibus ſuis. Et quidem de illo ſcriptum narrant, quod improperaret eis peccata legis, quod abſtineret ſe a vijs ſuis, tamquam immunditijs, quod nugaces æſtimarentur ab illo, qua occaſione non mirum ſi irritentur. At Lazarus, nec verbum loquitur, ſed quia multi propter illum ex Iudæis aibant, & credebant, in Ieſum, ideo eum cogitant interficere, ſolum quia Deus illi extiterant beneficus. Dubitat autem hic S. Thomas ex Chryſoſto. cur cũ Chriſtus alios ſuſcitaſſet mortuos, & ſanaſſet ægrotantes, ſolũ Lazarum decreuerunt occidere. Et ait, quod quia illud miraculum erat euidẽtius, coram multis factum, & inopinabile videre mortuum quatriduanum, ambulantem, loquentem, in conuiuio publico recumbentem. Secundo, quia perſona erat inſignis, alij vt plurimum plebei. Tertio, quia miraculum iſtud factum eſt imminente feſtiuitate, quãdo totus populus Iudæorũ, immo multi ex gentibus ad diem feſtum conuenientes admirabantur, & dimittentes feſtiuitatem in Bethaniam veniebant. Quarto, quia in hoc facto nihil erat, qd crimināretur, nec violatio Sabbati, &c. ideo aperte ſæuiunt, qui quæſito aliquo bono colore nõ poſſunt. Efficaces quidem rationes, ſed his non inferior ea eſt, quod vnum peccatum hos traxerat in aliud, & ſecundum rurſum in tertiũ, &c. quouſque ad ſummum hoc malum deueniretur, ſicut de Philoſophis docet Paulus, qui euanuerunt in cogitationi- *Rom. 1.*
bus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiẽs cor eorũ, &c. propter quod (ecce cauſam) tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, vt quæcumque vellent, mala, libere, & prompte operarentur, quod & fecerunt. Hi effectu ſunt quales Propheta dixit: Omnes conuerſi ſunt ad *Hier. 8.*
curſum ſuum, quaſi equus impetu vadens ad prælium. Hi ſunt, qui peccare *Ephe. 4.*
dicuntur in auaritia, cum numquã peccare ſatiantur, ſed incredibili peccandi cupiditate tenentur, ſicut ſcriptum eſt: Ne intuearis vinum, cum flaueſcit, *Prou. 23.*
&c. Et eris quaſi ſopitus gubernator, amiſſo clauo, &c. quando euigilabo, & rurſum vina reperiam? ſicut .n. multiplicatum vinum ebrium reddit homi, nem, & ebrietas ſitim auget, ſic multiplicata peccata ſitim vix credibilem amplius peccandi excitant. Peccatores paſſionibus ſuis ebrij dicuntur, lib. 2. cap. 17. num. 2. 3. & 13. lib. 7. cap. 2. numer. 18. Peccatores paſcuntur peccatis, ſed non ſatiantur, lib. 4. cap. 28. nu. 17. Peccatores aliqui tãquam famelici deuorant iniquitatem, peccareque dicuntur in auaritia, quia numquam peccando ſatiantur, lib. 6. cap. 1. num. 4. & 5. li. 14. cap. 7. num. 19. In peccatis, qui robuſti perſiſtunt nec fluctuant ſtantes adorant idola, lib. 14. cap. 8. nume. 14. Peccatum precedens cauſa eſt ſequentium, libr. 14. capit. 14. numer. 2. 12. vſque ad 17.

Vnde hi primũ cogitãt Lazarum mecare, & ab hoc malo in aliud prorumpunt longe maius, vt Chriſtum interficiant. Peccatores a malis cogitationibus ad mala opera venientes, audiunt: Deſcende, ſede in puluere filia Babylo *Eſa. 47.*
nis, &c. lib. 14. cap. 8. numer. 35. Cum ergo Iudæi tantis eſſent ſceleribus involuti, non mirum, quod homines exiſtentes ſine pace, ſine affectione, immi-

ties,

d by Google

tes, quod acriter in Dominum sęuirēt, nec eius tormentis crescentibus, impij in auaritia peccantes, satiarentur. Præterea hi, principes erant Sacerdotum, quorum industria, suasionibus, & consilijs cuncta gerebantur. Ecclesiastici autem, & religiosi, cum pèccatis traduntur, cunctis hominibus sunt peiores, vt quotidie videmus, & in causa Christi euidenter didicimus. Cum dilectus in domo Dei patrauerit scelera multa, qui scilicet dilectus a Deo extitit ratione status, electus in sortem Sanctorum in lumine, si his peccatis se immerserit multis, talis erit, vt carnes sanctæ non auferant malitias eius, sed culpa sua, augeant. Cumq. Zacharias magnitudinem plagarum Domini ediceret, interrogasse eum ait Propheta: Quid sunt plagæ istæ in medio manuū tuarum? Vnde tam atrox percussio? &c. respondit: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me, id est, qui diligere me valde tenebantur mille beneficijs obligati, cum autem horum fuissent obliti, in tantum mei odium prorupere, vt atrocissime me & percusserint, & necauerint. Hi enim in statu suo misere ruētes talia patrarunt, quæ alius de populo non comitteret. Sacerdotes, & Ecclesiastici, si cadant, difficilius resurgunt, lib. 14. cap. 15. num. 7. 8. 10. vsq; ad 13. 17. 19. 20. & 24. lib. 16. cap. 1. num. 18. 24. & 32. Præterea, hi & pessimi, & Sacerdotes cum essent, multo odio prosequebantur eum, quem iustum credebant, & confitebantur. Ea. n. generalis malorum conditio est, qua leges omnes naturæ frequenter rumpuntur, ut Sanctis sint inimici, hos & persequantur, & odiant nulla alia ratione, sicut in morte Abel perspeximus, &c. Quotiescumq; autem impij contra probos armantur, eo quod probi hi sunt, bellum gerunt sola innocentis morte finiendum. Sicut locus Sapientiæ elegans, & vulgatus patēter ediderit, dum impij contra iustum cōgregantur, morte eaque turpissima condemnandum, quem grauem etiam ad videndum affirmant, solum quia dissimilis est illis vita illius. Et concludens omnium horum ratione dici: Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum, imitātur autem illum, qui sunt ex parte illius, ut sola passione, sicut ille fecit, ingentes persecutiones cōmoueant in Sanctos, lib. 11. cap. 15. numer. 22. & 23. cap. 16. num. 12. & 13. vbi docetur, quod mali detestantur iustos, quia iusti sunt. Accedit his, quod odium istorum contra Iesum præter hanc generalem rationē, quam diximus, aliam habebat specialē, ex eo quod hi Sacerdotum Principes auari erant, turpis lucri sectatores & cupidi, ambitiosi, amantes primas cathedras in Synagogis, &c. qui Sancti reputari vehementer affectabant, & quia Iesus istis cogitationibus contrarius erat, omnia intentant, quibus misere pereat: triginta argēteos Iudę porrigunt, ut tradat eum illis; Simonē Cyrenęum angariant, vt tollat crucem eius, non quidem vt innocentis misereantur, a planta pedis vsq; ad verticem & spinis, & flagellis vulneratum, sed ne in itinere moriatur, antequam maledicto, & infami supplicio crucis pereat. Iā mortui latus, lancea crudeliter confodiunt, quæ omnia ingētis odij euidentia sunt indicia. Si enim eorum animus eo tenderet, vt bono communi prouiderent, sicut in concilio, mentientes in caput suum, dixerunt, ne cuncti perirent, sufficeret quidem ad id, si in exilium eum mitterent, vel occiderent cōmuni morte, at quia velut rabidi canes in illum sæuiebant, id satagebant, ut acerrimè punirent. Vnde tartarei ministri tanta machinati sunt in Iesum tormēta, vsq; ad illud tempus nec audita, nec visa, noua semper addentes, vt Iudæorum, & Principum gratos haberent animos, eisq; adularentur tanto magis, quanto maiora adinuenissent cōtra Iesum tormenta. Terribilis ergo passio Domini fuit, quæ talibus ministris executioni mandata est, quibus & diabolus, totius nequitiæ auctor, vsus est, sine quibus ille talia patrare nec auderet, nec posset; sed hominibus vsus est, qui hoc nomine indigni erant, qui inferno essent & crudeliores, & peiores, sicut sunt mali contra instos, lib. 4. cap. 36. nume. 8.

Hier. 11. *Coloss. 1.* *Zac. 13.* *Matt. 27.* *Sap. 8.*

Et

nicæ Paſſionis conſideraueris, ſit faſci-
Cant. 1. culus myrrhæ dilectus tuus, vt inter vbera tua commoretur, id eſt, ea, quæ pro te pertulit Chriſtus, nuſquam a memoria recedant. Ergo fratres, inquit
Ber. ſer. 43. in Can. Bernard. ab exordio conuerſionis meæ pro faſciculo meritorum, quæ mihi deeſſe ſciebam, hunc mihi faſciculum colligere, & inter vbera mea curaui collocare, collectum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domi-
Pſal. 144. ni mei. Memoriam abundantiæ ſuauitatis horum cruciatuum eructabo, quoad vixero, in æternum non obliuiſcar miſerat ones iſtas, quia in eis viui-
Cant. 5. ficatus ſum. Non requiram ſicut ſpõſa, vbi cubet in meridie, quem lętus amplector, mea inter vbera commorantem.

In craſtinum autem turba multa, qua venerat ad diem feſtum, cum audiſſent quia venit Ieſus Hieroſolymam, acceperunt ramos palmarum. De hoc ſolemni ingreſſu dicturi ſumus copioſe concione ſequenti.

4 *Phariſæi dixerunt ad ſemetipſos: Videtis quia nihil proficimus? Ecce mundus totus poſt ipſum abit* Chry. & Theophilactus exponunt hunc locum de his Phariſęis, qui in Chriſtum crediderũt. Hi ergo volentes alios a tã nefario ſcelere, quod in Chriſtum cogitabant, abducere, dixerunt. *Videtis quia nihil proficimus.* Pium certe opus impios pro virili retrahere a malo, oſtendentes humanos conatus non ſufficere ad priuãdum Ieſum honore, & gloria, quam illi exhibebant homines, cum certe poſt quam id & minis, & rationibus intentaſſent, & a ſynagoga pellentes eos, qui ipſum confiterentur Chriſtum, & oſtendentes illum non eſſe a Deo, qui Sabbata violaret, nihil aliud effecerũt, quam perditam ſuam mentem oſtendere, cum ingredienti in Hieruſalem veſtimenta exuere populus, & eum ſummis laudibus acclamaret, & quod amplius eſt, ex ore infantium, & lactentium ipſe perfeciſſet laudem ſuam, im-
Luc. 19. mo diceret indignantibus Phariſæis: *Si iſti tacuerint, lapides clamabant*, in quibus uerbis id docere Ieſus voluit, homines eum exiſtimatione ſibi debita priuare non poſſe, quod eſt iſti fatentur dicentes, hactenus in re hac nihil profeciſſe, effeq. proinde cõueniẽs, vt ab incepto deſiſterent malo. Frequenter enim contingit hominibus ſceleratis, vt quo medio iuſtos gloria volunt priuare, illam augeſcant, ſicut Sauli accidit reſpectu Dauid, & filijs Iacob cum fratre ſuo Ioſeph, quem vendiderunt. Non enim eſt poteſtas, nec
Pro. 21. conſilium contra Dominum: honorandus enim eſt abſque dubio ille, quẽ ſupremus Rex voluerit honorare.

Sicut & cæcum a natiuitate & vilipẽ
Ioan. 9. ſum & proiectum e templo, ipſe Ieſus ſummopere honorauit. Quæ ſi conſiderarent homines perditi, non tanta animi propenſione iuſtos conarentur & perdere, & inglorios reddere, cum efficere non poſſint, Deo, honori ſuorum prouidente. Sicut prouidit Su-
Dan. 13. ſannç, cuius famam prodigere niſi ſunt iniqui iudices Iſrael, contra quos miraculoſe ſuſcitauit ſpiritum pueri iunioris, cui nomen erat Daniel. Chriſtum noluerunt Romani inter Deos ſuos numerare, quia abſque Senatus decreto adoratus eſt in mundo, libro 17. cap. 6. nume. 5. & 6. Immo mortuus ille ſubdidit ſibi mundum contradicentibus Romanis, immo & diſcipulos, eorumq. ſepulcra poſt ipſorum mortem effecit clariſſima, cum Imperatores Romani & illum & iſtos, gloria & claritate priuare niterentur, quod cũ tam eſſent & potentes, & crudeles, efficere non valuerunt. Honorantur ſemicinctia a Principibus terrç, lib. 8. c. quarto, numero 10. Alij autem de ſolis malis intelligunt locum iſtum, qui cruciantur uiſis miraculis Chriſti.

Hac enim pęna impij etiam in hac vita afficiuntur, dum Dominus iuſte efficit, vt pęna ſua ſibi ſit inordinatus animus, lib. 14. cap. 6. num. 34. Dumq. co-
Eſa. 65. guntur impij videre piorum bona, cruciantur valde. Sic in Eſaia ſcriptum eſt: Serui mei comedẽt, & vos eſurietis, &c. Ecce ſerui mei lætabuntur, & vos confundemini vtique corũ lętitia viſa. Ecce ſerui mei laudabunt prę exultatione cordis, & uos clamabitis præ dolore cordis,

cordis, & præ contritione spiritus vlulabitis, dum vos torquebunt Sanctorum gaudia. Et in Psalmo legimus: Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet. Et in Moyse: Ego prouocabo eos in eo quod non est populus. Hoc est, ijs, quos ipsi maxime contemnunt, beneficium illis videntibus præstabo. Libro 1. capitulo 25. numero 6. ostenditur quod mali cruciantur visa bona vita iustorum. *Videtis quia nihil proficimus.* Hoc vel vno verbo manifestissime produnt impietatem cordis sui. Primo enim cum gratias Deo agere debuissent, quod hactenus a tanto malo impediti fuissent, vere enim magna gratia est impediri a malo, sicut magna ira est & iudicium Dei, si homo sibi ipsi relinquatur facere id quod libuerit. Deus derelinquit peccatores in grande ipsorum malum, lib. 4. cap. 20. numero 8. libro cap. 10. numero 17. vsque ad 19. capitulo 11. numero 28. cap. 19. numero 27. & 28. libro 4. capitulo 19. numero 2. & 7. cap. 20. numero 10. & 15. Quod misericordia grandi tollat Deus occasiones peccandi, libro 4. cap. 6. numero 7. & 8. capitulo 10. numero 1. vsque ad 3. 6. 8. & 9. Hi autem non gratias agũt, sed irascuntur, & insaniũt, qui etiam Deo gratias agere deberent, qui virum a Deo accepissent, qui eorum mortuos suscitaret, infirmos curaret, de benefactore perdẽdo anxij sunt. Proficiunt, & faciunt fructum: Prope es tu ori eorum, & longe a renibus eorum.

Pſal. 111.

Deut. 32.

Hiere. 12.

5 *Erant autem quidam gentiles ex his, qui ascenderant, vt adorarent in die festo.* Iudæi Lazarum quærebant interficere, vt Iesu gloria obscuraretur. Rabidi canes aiebãt: *Videtis quia nihil proficimus*, & eodem tempore prouidit Deus, vt gentiles desiderio magno videndi & alloquendi Christum tenerentur. Hæc enim Dei bonitas est, vt quibusdam recedentibus, alios ad se trahat, & fractis oliuarum ramis oleaster inseritur, & cum spiritus Domini a Saul recedit, Dauidẽ inhabitat, & cũ Sacerdotẽ Heli repudiat, Samuelẽ alloquitur. *Erãt quidã gẽtiles, qui vt adorarẽt Dominũ venerãt.* Salomon enim precibus obtinuerat, quod etiam gentiles in templum venientes, a Domino exaudirentur. Tum quia iam in Græcam linguam translatis Hebræorum scriptis, etiam poterant legere quid pietatem colentibus promissum sit. Confundit autem hæc gentium deuotio, Iudæorum immo & nostram desidiam, vt non immerito dixerit Iesus: Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, & ecce plus quam Salomon hic. Surgent, & hi condemnaturi Iudæos, *qui accesserunt ad Philippum*, in quo modestia & reuerentia eorum apparet, quod non temere ad Christum introrumpunt. Sic enim appetẽdus est Deus, vt tamen adsit timor, & reuerentia. Gẽtes acceperunt hæreditatem Iudæis promissam, libro 2. capit. 10. numero 14. & 15. libro 5. capitulo 7. numero 1. 2. 10. vsq. ad 25. 27. vsq. ad 29. 31. vsq. ad 33.

1 Reg. 8.

Matth. 12.

6 *Venit hora, vt clarificetur filius hominis.* Hæc verba protulit Iesus, cum Andreas & Philippus ei retulerunt gentium desiderium erga ipsum, quibus significare voluit etiam inter gentes quibus antea fuerat ignotus, glorificãdum. Et vt etiam Iudæorum deiectione, gloria mea appareat. Non enim minus ad gloriam Dei pertinet iustitia, quam misericordia: Glorificabor in Pharaone, & in seruis eius. Nec ante dixit Christus tempus esse admittendi gentes ad gratiam, quam ipsi cupide accurrerent. Adest enim Dominus, sed his, qui in veritate quærunt illum, prope quidem est, sed inuocantibus eum in veritate. Deus firmat oculos suos super iustos, quia ipsi leuant proprios in Deum, libro 4. capitulo 26. numero 8. Deus quidem homines omnes vult facere, sed si illi velint, libro 4. capitu. 7 numero 17. Deus operibus quærendus, libro 4. capitu. 16. numero 5. 14. 15. 17. vsque ad 19. capitulo 19. numero 5. Sicut autem tempus Iudaicæ abiectionis tunc erat, cum oblatam a Domino gratiam respuerent, cum clamaret: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat, & illi ipso relicto ad lacus & cisternas confugerent sæculi ardenteſ

Exod. 14.

Pſal. 144.

Pſal. 32.

Ioan. 7.

Digitized by Google

denter; ſic in ianuis eſt iudicium Dei, quando Chriſtiani virtutem, gratiam, & beatitudinem contemnunt, ſolis terrenis commodis intenti, cæterorum, quæ animam concernunt prorſus obliti. Iudicium finale colligebant Sancti iam vicinum propter charitatem extinctam, libro 9. cap. nono. numero 10. & 77. *Venit hora, vt clarificetur filius hominis.* Verba hæc dixit Ieſus proximus iam morti, in qua aſſeruit glorificationis tempus aduenisse, vt & nos tempus glorificationis noſtræ ſciamus poſt mortem eſſe, non in hac vita. Nemo hic quærat glorificari, ſed expectet. Iuſti enim, dum viuunt, glorificationem, claritatem, claram ſui notitiam nec habent, nec appetunt, ſed lætantur, dum perſecutiones patiuntur, & laboribus quatiuntur multis, ſicut aiebat Ignatius: Frumentum Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, vt in alio ſæculo panis inuiniar mundus. Iacob, & Eſau huius vitæ, & futuræ inquit Chryſoſto. figura erat, ſeruiebatque Eſau ipſi Iacob, quia vita hæc, & quæ in ea gerunt homines terreni ludus ſunt puerorum, libro 1. capitulo 2. num. 7. libro 2. cap. 15. num. 17. vſque ad 20. In vita hac mali appetunt habere bona omnia, futuram non curantes, iuſti e contra, libro 2. cap. 17. num. 20. vſque ad 23. Vitam hanc non claritati, ſed laboribus, & ærumnis conſecratam docent introitus in illam & exitus, libro 5. cap. 9. num. 14. & 15. lib. 11. cap. 10. numero 14. libr. 18. cap. 11. nnmero 20. Vita hæc tribulationibus abūdat, ne vitam pro patria diligamus, lib. 6. cap. 9. num. 40. libro 9. cap. 15. nu. 17. Vita hæc beata non eſt, ſed lætis ſemper ſuccedunt triſtia, libro 18. capitulo 16. numero 4. & 9. In vita hac dies bonos habere non poſſumus, quos falſo credimus maiores noſtros habuiſſe, lib. 18. cap. 16. numero 20. & 25. Vitas duas Deus nobis conſtituit, hanc in certamen, futuram in certaminis præmium, lib. 18. capit. 17. num. 5. & 19. Præterea docere Ieſus voluit his verbis Sanctorum clarificationem, non in laude & requie, ſed in laboribus, & paſſionibus conſtitutam. Sicut enim Ieſus iamiam imminente paſſione, cum granum frumenti moriendum prædicauit, tunc aduentare glorificationem ſuam dixit, ita iuſtorum claritas, quæ eſt non a mundo, ſed a Deo; in illis eſt. Claritatem ſuam in diuitijs, in honoribus, in ſanitate, in officijs habent ſæculi huius amatores, ſed qui illud contemnunt iuſti ita arbitrantur vt ſtercora, & in cruce Domini gloriantur, qui vſque ad horam vltimam clamant: Eſurimus, & ſitimus, & nudi ſumus; tamquam putgamenta huius mundi effecti. Sancti in tribulationibus & tentationibus probantur, & fiunt clari, libro 2. capitulo 8. numero 9. vſque ad 11. capitulo 11. numer. 13. 1. libro 6. capitulo 9. numero 9. 10. 17, & 18. Sancti in perſecutionibus contemni non debent, libro 9. capitulo 15. numero 44. libro 11. cap. 15. nume. 6. Sancti ſemper ſunt admirandi, maxime autem cum propter Chriſtum vinciuntur, lib. 11. cap. 7. num. 5. vſque ad 9. Laboriosam vitā agēs Paulus in Paradiſum raptus eſt, a quo Adā pulſus eſt, quando illa caruit, lib. 10. ca. 1. num. 5. Tertio venit hora clarificationis Ieſu, quando gentium conuerſio inſtabat. Tam enim Deus hominibus ſalutandis erat intentus, vt horum ſalutē, propriam diceret clarificationem. Sicut enim Sancti magnificare dicuntur Dominum, quia grandem in ſe faciūt imaginē eius recte viuendo, quam peccatores minuunt, lib. 18. cap. 15. num. 14. ita afferunt hi Deo gloriam, ſicut impij in honorationem. libro 3. cap. 12. numero 5. vſque ad 7. Chriſtianum populum Deus erexit ueteri reiecto, lib. 5. cap. 6. numero 7. & 23. Chriſtianus populus a Iudæis accepit ſtolam Sacerdotalem, ſicut Iacob ab Eſau, libro 5. cap. 7. nu. 29. Chriſtianos ex gentibus trahens ad ſe Chriſtus, Goliæ caput amputauit, nume. 32. Vnde ſicut tunc clarificatus eſt Dauid, ciuitatem cum magno ingrediens honore; ſic & Ieſus cum amputato dæmonis capite gentes ad ſe traxit, ſe glorificandum dixit. Denique mortem, quam iamiam pro hominibus pati debebat clarificationem ſuam eſſe dixit. Chriſtus honorificatus fuit.

Chriſoſt. in Matth. 1.

Phi. 3.

Galat. 6.

2. Cor. 6.

1. Reg. 17.

Pro. 31. in passione, sed non glorioſe, id enim ſecundo reſeruatur aduentui, cum venerit ſedens cum principibus populi ſui, & nobilis in portis, vir Eccleſiæ, ſederit cũ ſenatoribus terræ, libro 3. capitulo 10. numer. 3. Is enim Ieſu amor eſt, vt ſummam infamiam, maledictum crucis, immenſos labores pro hominibus toleratos, clarificationem vocet ſuam. Chriſtus in paſſione indecorus, & pulcher ſimul erat, libro 3. capitulo 10. numero 25. Chriſti paſſio vocatur eius gloria, ibidem numero 3. Vnde ſicut gloriam ſuam vocauit Dominus ea, quæ illi erãt & indecora, & contumelioſa, ita noſtra gloria in hoc ſita ſit, vt pro ipſo moriamur, vt magnificetur ipſe in corporibus noſtris ſiue per vitam, ſiue per mortem, vt quibus vita Chriſtus eſt, mori lucrum ſit.

Phil. 1.

Niſi granum frumenti, &c. In feſto beati Laurentij enarratur.

Nunc anima mea turbata eſt. Et quid dicam? Pater ſalvifica me ex hac hora. Ex recordatione vicinæ mortis horror Ieſum inuaſit, vt intelligas, ſine peccato hominem conturbari, horrore mortis imminentis, & optare eius vitationem, quidque faciendum ei, qui huiuſmodi horrore cõmouetur, ſcilicet vt Deũ inuocet, & ſuum deſiderium poſtponat gloriæ eius. Sicut ab illo edoctus Paulus deſiderium naturæ explicans aiebat:

Zanſenius.

2. Cor. 5. In hoc ingemiſcimus grauati habitationem noſtram, quæ de cælo eſt ſuperindui cupientes, ſi tamen veſtitis, & non nudi inueniamur, eo quod nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri, vt abſorbeatur quod mortale eſt a vita. Ecce deſiderium naturæ, quo concupiſcit abſque præuſa morte immortalitatem accipere. Sed quia ſtatutum eſt omnibus hominibus ſemel mori, deſiderium hoc corrigit gratia, & ideo ſubdit: Audemus igitur, immo & bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, & præſentes eſſe ad Dominum. In hac turbatione conſtitutus Ieſus, ſicut accidere ſolet his, qui inter duo contraria, quorum vtrumque certis rationibus deſiderant, dubitant quid magis ſit optandum, ſubijcit: *Et quid dicam?* vox eſt enim mortem horrentis, & hærentis in parte ſenſibili vtrum ſit optandum. Et primum quidem proponit, naturale animalis partis deſiderium dicens: *Pater ſalvifica me ex hac hora*, id eſt, libera me ab hora mortis, a ſupplicio, quod mihi modo imminet. Cum autem naturale & animale ſuum deſiderium, Dominus propoſuiſſet, veluti ſeipſum corrigens, ac reuocans quod precatus erat, ſubiecit: *Sed propterea veni in horam hanc. Pater clarifica nomen tuum.* Ac ſi dicat: Non hoc fiat, quod naturaliter ego deſidero, ſed quia ordinatione tua claritas nominis tui pendet ex morte mea, id omnino uelim in me, & pe me facias, per quod nomen tuum illuſtretur, id eſt, clarus & celebris habearis & agnoſcaris. In morte multa ſunt, quæ terrere nos debent lib. 4. capit. 1. num. 47. 59. & 60. libro 11. c. 9. nu. 11. 12. & 26. In hoc enim capite docetur. Iate, quod mors taliter contemnebatur a Sanctis, quod etiam timebatur. Docet nos etiam locus iſte paſſiones in hominibus reperiri quidem abſque culpa, dum animæ ſtatum non euertant. Stulte enim crediderunt Stoici paſſiones in ſapientes non cadere. Stultius Chriſtiani, qui detrectant Sanctis, ſi eos viderint ridentes, & gaudentes, in calamitatibus triſtes, & flentes, timentes aduerſa, ſperantes proſpera. Irrident eos dicentes: Etiam Sancti & religioſi rident, &c. quaſi virtus hominis naturam abſtulerit, & non potius id in religioſo faciat, vt paſſiones moderetur, non tollat. Impij quidem paſſionibus animæ deordinatis ad peccata feruntur, quas moderantes iuſti in bono cõſeruãtur. Paſſiones quatuor animæ, triſtitia & gaudium, metus & ſpes moderandę ſunt, lib. 1. cap. 22. num. 2. & 3. lib. 3. cap. 17. num. 3. & 4. lib. 14. cap. 2. nume. primo. Si enim hæ non moderentur, ſtatum mentis euertunt, lib. 5. cap. primo, num. 7. 8. & 13. lib. octauo, cap. ſecundo, num. 5. Paſſiones habere hominis eſt, Chriſtiani autem eis non ſubiacere, lib. 14. capit. ſecundo, nume. ſecundo, quas non cadere in ſapientes, ſtulte

Heb. 9.

DOMINICA
in ramis palmarum.
EVANGELIVM.

Cum appropinquasset Iesus Hierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliueti.
Matth. 21.

Vide libro 7. capite 6. num. 13. libro 14 cap. 5. num. 14.

1 Dominica in ramis palmarū.

IN Euangelio hodierno, quando Ecclesia, quæ totam hanc septimanam, deuotioni fidelium consecrauit, & considerationi passionis Domini & compassioni illius, libro 3. cap. 10. nu. 70. & 71. honorificentissimum ingressum Domini ad patiendum narrat, id docere homines volens, sola bonitate sua, nulla ratione meritorum hominū habita, morti se obtulisse, cum tanta, tamq; immania ipsorum peccata in Iesum commissa multis eos supplicijs pdebant dignos, qñ suscitato Lazaro, in concilio congregati Principes Iudæorum, ipsum decreto eorum, auaritia & ambitione ipsos mouente, occidere deseruerunt; qñ ipsum iam anxie quærebant, vt interficerent, iam nuntios remiserant, vt comprehenderent, tũc potentiam suam maximam demonstrauit, & amorem, qui tã subito & voluit, & potuit mutare eorum corda, qui illũ oderant maxime, vt qui dudum eũ cõuicijs affecerant, clamarent: Osanna filio Dauid, illi precantes a Deo cõtingere felicitatem, ut per illum etiam ipsi consequerentur salutem. Non mirũ quod populus inenarrabili lætitia Domino occurreret, ramos cæderet, vestimenta exueret, Regi suo obuiã exiret cum gaudio, ipsum clamans benedictum, qui totius benedictionis pater erat. Sed quod diuina ordinatione omnia ista gererentur, quo tempore cun-

fulte crediderunt Stoici, numero 3. 4. 6. 7. 8. & 9. Vnde quatuor passiones animæ, alijs sunt in coronam, alijs in confusionem, ibidem numero decimo. Sancti passiones quatuor animæ ordinatas habent, libro nono, capitulo 23. num. 24.

Nunc iudicium est mundi, &c. Vide in exaltatione sanctæ crucis.

Ambulate dum lucem habetis, vt non tenebræ vos comprehendant. Quærite Dominum, dum inueniri potest, inuocate eum, dum prope est, ne discedens, clamantes non exaudiat. Et Hieremias: Date Domino Deo vestro gloriam, antequam contenebrescat, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos; expectabitis lucem, & ponet eam in vmbram mortis, & in caligine. Et Paulus ad Galatas: Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes. Ecce nunc tempus acceptabile, cum Deus sedet in throno misericordiæ, & gratiæ ad ipsum accedere conuenit, libro 14. capitu. 21. numero 20. 29. 30. 37. 42. & 55. Vnde transacta vita hac, bene operari non potest qui id contempsit, dum vixit, libro 17. cap. 1. numero 2. 4. 5. 7. 9. Vita hæc dies vocatur ob id, & sequens nox, libro 18. capitulo 17. numero septimo.

Esa. 55. 9

Hier. 13.

Galat. 6.

2. Cor. 6.

10 *Hæc locutus est Iesus, & abijt & abscondit se ab eis.* Vocat Euangelista absconsionem quod Dominus vespertino tempore se quotidie a Hierusalem subtrahit deliteſcens per noctem in Bethania, mane autem reuertebatur in Hierusalem. Itaque vicissim & humilitatem hominis, & virtutem Dei in se exhibuit, dum per vices, & fugiendo, Iudæorum furorem declinauit, & animosæ ingerendo se illis, vim Sathanæ in eis occulta virtute repressit. *Abscondit se ab eis*, a quibus cum ramis palmarum honorifice susceptus est. Hinc videmus quod Iesus non tantum vult honorifice susciipi, sed & honorifice tractari. Fide susciipitur, fide & pietate retinetur. In indice Io. 1. verbo fides.

Digitized by Google

ęta quæ illum populum concernebãt, & temporalia & spiritualia funditus erant euertenda, mirari satis non possum. Musica in luctu importuna narratio. Et quidem desiderium, si compleatur, delectat animam, & ideo rationi consonum est, ut in solemni põpa lætus ingrediatur Iesus, ut uoluntatem exequatur patris sui, qui baptismum sanguinis sui perficere ardenter optabat. At populus lætus occurrere non debuisset, cum tot iam immineren illi mala quæ prope erant, & in ianuis. Licet enim filius, qui frenesi laborans, grauitatemque morbi nõ considerans exhilaratus rideat, quasi omnia sint salua, & prospera, tamen pater, qui tenere cum diligit, & ægritudinis, & periculi admonere optasset, sic & Iesus populum non ad gaudium, & lætitiam, sed ad fletum, & saluitiũ, & cingulum pœnitentiæ exhortari debuisset. Sicut enim cum Hieremias, diuina reuelatione, iam propinquam & in ianuis populi cerneret miserandam captiuitatem, & ad fletum illum excitabat, & ipse sedens eiulatu magno, & amaro animo suspirans clamabat: Quomodo sedet sola ciuitas plena populo? Facta est quasi uidua domina gentium, princeps prouinciarum facta est sub tributo, &c. Et innumera alia retulit in toto Trenorum libro, quæ ipsum cruciabant maxime, & quæ ad plangendum acriter populum excitare debuissent in exordio captiuitatis, in qua & Prophetas reliquit Deus, & viros probos, qui eos consolarentur, qui prædicerent intra septuaginta annorum spatia ad proprias sedes reuersuros, reparandum Salomonis templum, sacrificia restauranda, & vasa templi renouanda, vt in pristinam dignitatem cuncta reducerentur. At modo cum nefando Iudæorum scelere, quo Iesum in crucem agerent, omnia essent euertenda a Tito & Vespasiano Romanis Principibus, ita vt perirent cuncta, Prophetæ, templum, sancta ciuitas, sacrificia, ut arca testamenti Domini, qua ipse placabatur nõ ascenderet super eos, Iudæique dispergerentur inter omnes nationes summa infamia laborantes, ita ut tristibus nusquam succederent læta. Cumque ingrediatur Iesus, ut continuo audiatur in abditis templi vox dicentium: Transeamus ex his sedibus; & vaticinium Hieremiæ compleatur: Curauimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus ergo eam. Quid mirabilis iste Iesu ingressus, in quo ab eo salutem consequendam & temporalem, & æternam præcinebat populus efficere debebat in hominibus, qui sexta die eum crucifixerunt? Vtque eos omni venia reddere indignos, & inexcusabiles. Christus in malum fuit Iudæorum horum culpa, lib. 3. cap. 6. num. 9, vsque ad 15. capitu. 9. num. 48. cap. 10. nume. 5. 8. 23. 95. & 107. libro 4. cap. 9. num. 10. Hæc quidem Iudæis occiso Domino acciderunt. Sed disposuit ipse vt nolentes quæ euentura Christianis essent bona, summam Christiani populi felicitatem applauderent, & victoriam quam reportaturus esset Dominus de hoste, a quo spolia auferret, laudarent, victoriq. applauderent, & captiuis iamiam liberandis congratularentur, & confiterentur nescientes quod mors morte Christi superanda esset, & vincenda, libro 3. cap. 10. nume. 18. & dæmonum fortitudo superanda, num. 64. factusq. pro nobis fuit maledictum, quia mortem, quæ de maledicto Dei venerat, suspendit, num. 45. confitentes quod Iesus moriens, de maledicto legis homines liberaret, quod peccantibus cõstitutum erat, num. 36. & 107. Iudæi quidem duri, & nebulosi remanentes, lapides caliginis & vmbra mortis recte sunt vocati lib. 12. cap. 4. numero 27. Quia ergo vinea a Deo electa Iudaici populi dissipata est, libro 18. cap. tertio, numero 7. & 8. & quia, quæ diximus mala euentura erant Iudęis, ingrediens Iesus ciuitatem in solemni hac pompa fleuit, ut Lucas narrat. Sed quia Iudæorum populo in scelera multa delapso, & Esau primogenitura & Sacerdotio priuato, gentium populus his titulis honoratus est, libro quinto, capitulo septimo, num. 17.

Eccl. 22. *Similc.* *Esa. 3.* *Trn. 1.* *Hiere. 51.* *Hiere. 3.* *Galat. 3.* *Luc. 19.* *Gen. 25.*

Google

num. 17. vſq; ad 20. & 28. Ideo ingreſſum ſuum ad mortem tanta pompa dignum, & lætitia maxima celebrandũ, recte arbitratus eſt Ieſus. Conſiderans ergo quæ Chriſtianum populum concernebant lætæ, bonitate & potentia ſua celebrem, & iucundum efficere voluit ingreſſum ad mortem, perpendenſque etiam proprium gaudium, & quod amore maximo hominum actus Ieſus, mori deſiderabat illi congaudentes educit populos. Et ut quondam *Iudic. 3.* filia Iephte a patre ſacrificanda impie & ſtulte, filias Iſrael ſecum adduxit, vt immaturam ipſius mortem in montibus lamentarentur, quam illa inuita patiebatur & dolens, ſic quia uolés, & gaudens Ieſus Hieroſolymam adibat, ut moreretur, ſecum populum eduxit in montem Oliuarum, non ut immaturam eius mortem fleret, ſed triumfanti obuiam egrediens, & gauderet & applauderet victori. Dicebat *Philip. 2.* Paulus Philippenſibus: Sed & ſi immolor ſuper ſacrificium, & obſequium *S. Thom. lect 4.* fidei veſtræ, gaudeo & cõgratulor omnibus uobis. Idipſum autem & vos gaudete, & congratulamini mihi, id eſt, ſi contingat, quod occaſione conuerſionis veſtræ occidar, gaudeo, & vos hac de cauſa ne triſtitia afficiamini, ſed congratulamini mihi ob zelũ animarum morienti. Charitas ergo Philippenſes angebat Paulum, ut mortem ſubiret gaudens, & alios ad congaudendum excitaret; cum autem Ieſu dilectio in immenſum illius vinceret amorem, turbas congregat, qui ipſi ad mortem properanti congratulentur. Chriſti amor oſtenſus in paſſione maximus eſt, lib. 3. cap. 10. num. 15. 16. 39. 52. 55. 62. 72. 78. 82. vſq; ad 86. 99. & 100. Hierony. enarrans verba illa: Hæc dicit Dominus exercituum. Ie- *Zach. 8.* iunium quarti, & ieiunium quinti, & *Hieron.* ieiunium ſeptimi, & ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium, & in lætiam ait. Quatuor ſolemnia ieiunia indita erant Iudæis triſtitia plena, primũ in menſe Iulio, quando ob adorationẽ vituli tabulas legis fregit Moyſes: ſecũdũ in mẽſe Auguſto, quia ob populi peccata dilatus eſt introitus in terram promiſſionis: tertium in menſe Octobri, quando Iudæ tribus, ac Hieruſalem reliquiæ, diſſipatæ ſunt Ezec. 33. Hier. 52. Quartum in menſe Ianuario, quando Ezechiel in captiuitate poſitus audiuit, & cunctus populus captiuorum, quinto menſe templum eſſe ſubuerſum. Dicit ergo Propheta: Dies planctus, & ieiuniorum, quos hactenus habuiſtis in luctum, ſcito te in lætitiam & gaudium eſſe uertendos, & quia id morte Ieſu veris Iſraelitis contingere debebat, ideo ingreſſum ad paſſionem tanta voluit Ieſus exultatione celebrare. In decima die menſis primi, quinta, 3 ſcilicet die ante Paſcha in hac magnifi- *Lanſenius.* ca pompa Chriſtus ingreſſus eſt Hieroſolymam, ea enim die præceptum fuit Iſraelitis, ut agnum Paſchalem *Exod. 12.* quiſque in domo ſua ſumeret, immolandum quintadecima die, & in hac die Ieſus ſeipſum in Hieruſalem intulit, immolandus in die Paſchæ in verum agnum, per quem non a Pharaone, & Aegypto, ſed a diabolo, & inferno fideles liberarentur. Decima quoque dies menſis primi inſignis olim fuit, quod in illa Ioſue, typum Ieſu præ ſe ferens, cum toto Iſraelitico populo trã ſito Iordane ingreſſus ſit promiſſam illis terram, ut ſcriptum eſt Ioſue quar to: deinde quarta decima die ſolemne *Ioſue 4.* Paſcha celebrauerit, ut legitur capite *& 6.* quinto. Hac die velut victorioſus Rex cum ramis palmarum ingredi voluit. Palma enim apud Romanos, & Græcos in victoriæ ſignum præferri & dari ſolet. Apud Iudæos autem peculiare erat in publicis, & ſolemnibus gaudijs palmarum ramos manibus geſtare. Ita enim ut facerent lætitiæ cauſa in *Leuit. 23.* feſto Tabernaculorum præceptum eſt eis in lege, quem morẽ deinde & aliàs in ſolemni lætitia ſeruauerunt. Nam vt ſcribitur in Machabæis in purificatione templi facta ſub Iuda Machabæo *2. Mach.* in ſignum lætitiæ, thyrſos, & ramos *10.* virides, & palmas præferebant, ei, qui proſperauit mundare locum ſuũ. Et in Machab. dicitur quomodo mũ- *1. Mach.* data arce in Hieruſalem a Simone, *11.*

ingressi sunt eam cum laude, & ramis palmarum, & cymbalis, & hymnis, & canticis, quia contritus erat inimicus magnus ex Israel. Hæc Spiritus sanctus voluit significare, cum istos mouit, ut cum ramis palmarum exirent obuiam Christo Domino, quo tempore mundanda erant sancta, excludendi erant inimici. Et quia in festo Tabernaculorum, palmarum ramos gestantes, clamabant Osanna; ad hoc iam extra tempus spiritu Dei concitabantur, qui primum frondes in honorem præferre, & substernere illi admonuit, deinde frondium occasione in Osanna prorumpere eos impulit, sicut in Psalm. cum Dauid in Regem a populo susciperetur, in figura Messiæ Osanna acclamatus est: quo Regi suo fausta precantur dicentes: Domine saluum fac Regem, pro: Saluum fac, est in Hebræo: Hosiah.

Psal. 117.

Psalm 19.

O Domine salua Regem nostrum, & per illum nos non tantum in terris, sed etiam in excelsis vt scilicet, salus, quam precamur, ad cœlos etiam pertingat. Vere magnum, & mirum spectaculum. Nunc primum parabatur bellum, necdum certamen initum erat, & iam triumphum celebrant turbæ populorum: Numquid sciebant, quod perfecturus esset victoriam? Immo nec istud nouerant, quod ad præliandum veniret. Ignotum eis erat, quod per passionem, & mortem, destructurus eum esset, qui mortis habebat imperium, sed diuina inspiratione hoc factum est. Thriumphator enim ingreditur, nec dicere poterit: Varius est euentus belli, ut qui considerata qualitate & multitudine bellantium victor credebatur futurus, victus frequenter reuertitur, victor autem, qui numero & potentia inferior erat. At vnus vadens ad prælium Iesus, ut torcular calcet solus, victor reuertetur homines liberans a peccatis. Apud Hieremiam scriptum est: Ecce dies venient dicit Dominus, & non dicent: Viuit Dominus, qui nos eduxit de terra Aegypti, sed viuit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aquilonis, & de cunctis terris, ad quas eieceram eos illuc, & habitabunt in terra sua. In quibus uerbis Dominus de libertate, quam a captiuitate Babylonica accipere deberet populus non loquitur; hæc enim minoribus est operata miraculis, & uirtutibus, quam illa, quæ per manum Moysi in virtute signorum, & prodigiorum facta est in Aegypto. Hæc enim, altera celebrior fuit & clarior, & digna ut maiori & memoria, & gratitudine celebraretur; sed loquitur Propheta de libertate a peccatis, a qua liberati cauunt iusti. In conuertendo Dominus captiuitatem Sion facti sumus lætantes, vel ut alia lectio habet: Facti sumus velut somniantes, tanta enim recepimus bona tamque inopinata, ut somniasse nos crederemus.

Hebr. 2.

Esa. 63.

Hier. 13.

Psal. 125.

Quando enim tanti tyranni oppressi seruitute liberi remeabamus in patriam, tanta afficiebamur lætitia, vt nõ veram libertatem sed somniatam putaremus, vix verum credentes quod oculis cernebamus, & manibus contrectabamus. Hæc dicebant Iudæi, dum a barbarorum captiuitate, libertati sunt restituti, & maiora nos cantare, & applaudere debebamus a dæmonis erepti potestate.

Et quia tales erant homines, ut tantum, ac tale beneficium pro meritis pendere nescirẽt, ideo cum inchoatur, illud celebrat Christus cum ramis. Et sicut olim in Leuitico, vt dicebamus, præcipiebat Dominus, vt in prima die solennitatis Tabernaculorum, acciperẽt Iudæi spatulas palmarum, & ramos ligni densarum frondium, & salices de torrente, & lætabimini corã Domino Deo vestro, vt discant posteri vestri, qđ ingenti Dei bonitate ab Aegypto fuerius liberati. Quid in die prima huius nostrę solemnitatis, quæ tota hac hebdomada celebratur in memoriam passionis Christi, cum oliuarum & palmarum ramis, non procedamus lęti, libertatem a peccato, & a Diaboli tyrannide recolentes? Et ita in celebri illa prophetia Zachariæ, quam in Euangelio hodierno retulit Matthæus, postquam dixerat Propheta: *Exulta*

Leuit. 23.

Zach. 9.

satis

Digitized by Google

satis filiæ Sion, iubila filia Hierusalem, ecce Rex tuus uenit tibi iustus, & Saluator, ipse pauper & ascendens super asinam & super pullum filium asinæ subdit: Et disperdam quadrigam ex Ephraim & equum de Hierusalem, & dissipabitur arcus belli, & loquetur pacem gentibus, & potestas eius a mari vsque ad mare, & a fluminibus vsque ad fines terræ. Christus nos reconciliauit patri moriendo, & ideo scri-
Esa. 53. ptum est: Disciplina pacis nostræ super eum, libro tertio, capite decimo, numero 25. 38. & 39. Christi sanguis homines redemit a captiuitate libro eodem numero 37. & 38. quo dæmonum fortitudo superata est numero
Luc. 23. sexagesimo quarto. Christus in passione flentes noluit audire mulieres, quia passio eius imago erat regni cœlestis ibidem numero nonagesimo sexto. Diabolum vicit Dominus, vt sanctificatio ad nos transiret libro septimo, capite nono, numero primo. Diabolus a Christo victus est libro secundo, capite octauo, numero 17. vsque ad 22. 24. vsque ad 26. 29. 35. 36. 38. & 39. & quia huius victoriæ iam iam futuræ certissimus erat Iesus, vult vt instar Romanorum consuetudinis occurrat populus duci iam victori.

4 Considerandum etiam est in celebri hoc Domini ingressu tantis comitatus turbis se prementibus, tam mire eum laudantibus, quæ ramos præscindebãt, proprias exuebant vestes, quam recte dicere potuisset ille patri: Multiplicasti gentem, sed non magnificasti lætitiam, etiamsi ad horam lætari illi vi-
Esa. 9. derentur coram Domino, sicut qui lætantur in messe, & sicut exultant victores quando capta præda, & iam ab hostium periculis liberati, diuidunt spolia.

Confessio enim illa tam mirabilis innumera mala parere debebat illi populo, De quo merito dicere potuisset:
Tren. 1. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo? Quia licet tanta esset hominum
Esa. 50. multitudo, sola sedebat ciuitas, qa: Veni, & non erat vir, quo nomine indi-
Hier. 5. gni erant, qui velut equi insaniebant, digni, qui ut tales audirent: In chamo, & freno maxillas eorum constringe libro duodecimo, capite quarto, numero decimo septimo. Mali bestijs quam optime comparantur libro octauo, capite secundo, numero secundo. vsque ad 4. 6. 9. usque ad 11. 14. & decimoquinto. *Psal. 31.*

Et cum nec lectus nec auditus vsquam fuerit inter Romanos triũphus huic similis, crediderim certe cum tanti essent, qui ramos cæderent, qui vestimenta bestijs exhiberent conculcãda, qui aera diuinis laudibus adimplerent, miram dignitatem concinentes illius, qui non super Cherubin sedebat, sed *Psal. 79.* apparens coram Ephrain, Beniamin, & Manassen asello insidebat, cum celebris via, & ingredientis dignitas ex his coniectaretur; id in via ista credendum est innumeris comitatum Angelorum cateruis Iesum Hierosolymam intrasse, vt moreretur. Sicut enim cum introducit pater filium in mundum dicit: Et adorent eũ omnes Angeli eius, *Hebr. 2.* sic & modo præuenerunt principes vtique cœlestes, coniuncti psallentibus, Dominique introitum laudantes, ve- *Psal. 67.* niant felicem exitum laudaturi. Gloriam in excelsis canunt Angeli, cum in præsepio reclinatur infans, veniant etiam laudaturi, cum intrat ciuitatem ur recumbat in cruce. Angelus comi- *Tobiæ 5.* tatus est Tobiam cum profectus est relicta patria, ne in via difficili & incognita deficeret adolescens, & non comitarentur Angeli Iesum in itinere, quo, ut moreretur, dirigebatur a patre? Angelus antecedebat castra Iudæo- *Exo. 14.* rum, donec terram promissionis ingrederentur, Angelique multi coniuncti sunt Domino, donec illum prospere deducerent ad propria, & in bello comitarentur qui eius admirarentur, & laudarent bonitatem, misericordiam, & dignitatem.

Et si Deus ex ore infantium laudem *Psalm. 8.* perfecit propter inimicos, uel ut illos iuste puniendos conuincerent, vel vt supplerent patrum defectus, qui Iesum odio prosequebantur, vel ut uiso tanto miraculo, qui inimici erant,

in

in amicos mutarentur, cum increpati infantes, qui vel leui verbo, vel nutu expauescunt, clamare non desistant regnum Christi, perficeret etiam ex ore supernorum ciuium, qui soli eius agnoscebant excellentiam. *Comitata sunt turba Christum*, sicut famuli, qui equitem ad torneamenta procedentẽ ducunt vsque ad locum certaminis, quo ingressus, solus relinquitur, solus pugnant, solus recipit ictus, sic & hi Iesum, quem laudantes ducunt, deserunt, vt solus cum hoste congrediatur.

Gen. 22. Et ut olim cum Abraham filium suum sacrificandum deferret, asinum strauit cui Isaac imponat, ita Christus verus Isaac asino iam sacrificandus insedit.

Iosue 15. Et sicut olim Axa asino insidens, & suspirans postulat a patre suo Caleph irriguum superius suasa ab Otoniel viro suo, dicitq. patri: Terram Australẽ, & arentem dedisti mihi, iunge & irriguam. Deditq. ei Caleph irriguum superius, & inferius, nec quidquam denegare potest pater filiæ sedẽti super asinum, humili, quę tanti erat patris filia; sic & pater æternus videns Iesum dilectum sibi filium humilem sedentem super asinum, cui cœlum sedes est, & terra scabellum pedum eius, qui & suspirat, immo acriter plorat arentem terrã sibi datam, dum ait ad Hierusalem:

Luca. 19. *Quia si cognouisses & tu, &c.* pater vt lacrymas abstergat filij, in quo bene sibi complacuit, daturũ se promisit gentes in hæreditatem sibi, & possessionẽ suam terminos terræ. Præterea, dum Pharisæi & Sacerdotum Principes summo Christi odio detenti versarentur in quærendo conuenienti modo perdendi ipsum, ille turbam instigat, infantes mouẽt, populum concitat, vt egressi & ipsum festiue deducentes ad mortem, demonstrent qua animi propensione duceretur ad patiendam mortem pro eis, qui ipsum crudeliter occidere nitebantur.

Psalm. 2. Et sicut pendens in cruce iam traditurus Spiritum patri inclinauit caput, qm̃ si illud eleuans, hoĩes inspiceret, nihil in eis videret, vnde ad patiendam *Matth 27.* eis mortem moueri potuisset, inclinauit autem se, & contẽplatus est pectus, & cor suum, & ibi innumeras adinuenit rationes, vt libentissime moreretur & gaudens, ita ciuitatem sanctã hodie ingrediens, non Principum considerat sacrilegum animũ, sed infantes clamãtes: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Cumque ad adducenda iumenta mitterentur discipuli, præcepit ut dicerent, Domino illa necessaria esse, illi. s. de quo scriptũ est: Dixi Domino Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Vt intelligas Iesum indigere quidem creaturis non propter, se, sed propter illas, ad communicandum eis suam bonitatem. Sicut fons sufficit quidem sibi, indiget autem riuo, cui aquarum suarum copiam communicet, & sol sibi sufficit, ut autẽ cõmunicet splendorẽ, indiget aere sic, &c. Id etiam in solemni hac pompa & famulatu exhibito ei qui morabatur in Efren indignationem Iudæorum fugiens, intelligendum est, tam uaria hęc gesta, quæ modo exhibentur acclamationes: *Osanna filio Dauid. benedictus qui venit rex*, ei qui occultabatur, & illa etiam, quæ breui sunt euentura: Non habemus regem nisi Cæsarem, Tolle, tolle, crucifige eum, obumbrare varios Sanctorum progressus in hac vita, in quibus iam diuina in ipsis splendet potentia, & continuo propria imbecillitas inspicitur, lib. quarto, ca. vigesimo primo, num. octauo. Sic Moyses fugit Aegyptum, & in montes Aethiopiæ secedit, dum tremens considerat mortem Aegyptij manifestam esse, & rursus iubente Deo reuertitur, vt in faciem Regi tyranno resistat, & eius duritiam increpet, omni reiecto timore. *Exod. 2.* *Exod. 4.* Sic Helias animo consternatus iacet in umbra iuniperi, obsecrans Deum vt tollat ab eo vitam, quam persequitur Regina Iezabel, & Rex, & continuo adiens Regem, quem fugebat, ipsum dure arguit, quod conturbet Israelem. Sic & Paulus iam per muros Damasci demittitur in sporta, iam liberè reprehẽdit magnatum Iudęorũ, & gen- *3. Reg. 19.* *3. Reg. 21.* *Act. 9. & 2. Cor. 11.*

Digitized by Google

& gentium incredulitatem, rapiturque in paradiſum vt videat & audeat, quæ homini mortali & inuiſibilia ſunt, & ineffabilia. *2. Cor. 12.*

Id etiam in facto hoc conſiderare expedit, quod Deus pater prouidit innumeram hominum multitudinem, & infantium ora referans, fecit deſerta, q̃ Ieſu Domini miras canerent laudes ipſum fatentes regem, filium Dauid, ſaluatorem, cui incumberet homines in hac vita, & in futura ſaluare, quo tempore tota Hieroſolymitana ciuitas aduerſus ipſum coniurauerat. Dei enim intereſt, ut honori, & famæ innocentũ prouideat, quando honor Domini tam viluerat apud homines, ex ore infantium perficit eius laudem. *Sap. 10.*

Et turba ipſa, quæ contra Ieſum cõiurauerat, & dixerat: Dæmonium habes, &c. ipſa (ex illis ſaltem multi) nomina ei tribuunt, ſoli Deo conuenientia. Fidant homines Chriſtiani Deo, quod ſi eius cauſa honorem, vitam, &c. contemplerint, Deo cura eſt de ipſis. Sic aſtitit Iudæis in regno Aſſueri, cum ſolius religionis cauſa ad mortem eſſent damnati, eorum prouidens non ſolum vitæ, ſed etiam honorem. Idem de Ioſeph, Suſanna, &c. Præterea cum Ieſus uoluit, vt is honor ſibi a populo exhiberetur, docere nos noluit, non eſſe ſanctitati contrarium, quod honores cum moderatione, & ordinate, media virtute & accipiantur, & deſiderentur. Honorem media virtute uolunt boni, non mali, lib. 1. capi. 20. numero 6. & 7. Honores, etſi comitentur iuſtos, pro magno bono habendi non ſunt, nume. 7. 20, & 21. Honorandus eſt pauper, ſi iuſtus ſit, & potẽs, ſi male viuat, vilipendendus, lib. octauo, capit. quarto, numero primo, libro nono, capit. decimo, numero ſecundo. Honores non recuſant Sancti, quando id in bonum cedit proximorum, libro octauo, capi. quarto, numero 8. Deinde in hoc facto rerum humanarum incõſtantiam, honoris & gloriæ mundanæ varietatem, indicare Ieſus voluit, dum & qui Rex creditur, & confitetur a quo ſalus expectanda eſſet, poſt horam eſuriens non reficitur, nec vllus in inclyta illa ciuitate eſt, qui ei buccellam porrigat panis, ne dicam qui Regi ſuo regium præparet conuiuium, immo ſummo honore decoratus modo, ab eiſdẽ quinta die turpiter & contemnitur, & inhonoratur. Mira res, quod proprias veſtes exuat populus, & eas pedibus beſtiarum exhibeat conculcandas, ſcindendas, & cum cred. potuiſſet, quod mire concertarent hi in eo inuitando, ab omnibus contemptus, relinquitur. *Ioann. 7.* *Hester. 8.* *6*

Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & a Domino recedit cor eius. Erit enim quaſi myricæ in deſerto, & non videbit cum venerit bonum, ſed habitabit in ſiccitate in deſerto in terra ſalſuginis & inhabitabili. *Hier. 17.*

Et ideo ſubdit: Prauum eſt cor hominis & inſcrutabile, & quis cognoſcet illud?

Mira res, ingrediuntur Paulus & Barnabas Lycaoniam. & Lycaonici clamant: Dij ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos & uocabant Barnabam Iouem, Paulum uero Mercurium, quibus & afferebant coronas, & ſacrificia offerre uolebant, niſi obſtitiſſent Apoſtoli, & protinus lapidantur, & eijciuntur extra vrbem. *Act. 14.*

Hæc honorum inconſtantia, hæc rerum omnium mundanarum varietas, propter quam opes & potentiam appellat merito Eſaias, puluerem tenuem, fauillam pertranſeuntem, ſomnium uiſionis nocturnæ. Sic Oſee 11. Sicut mane tranſit pertranſijt rex Iſrael licet ille immunerabili multitudini imperet. Vanitas vanitatum quid habet homo amplius de vniuerſo labore quo laborat ſub ſole? Sane niſi laboret vt quærat quæ ſunt ſupra ſolem nihil iniquam habebit quod hanc labilitatis conditionem non habeat clamat Eſa. 409. omnis caro fenũ. Et liber Sapientiæ, vmbrã. nũtiũ pcurrentẽ, nauẽ fluctuoſas aquas velociter permeantẽ, cuius nec veſtiginm cum præterierit, poterit inuenire, & auiem aerem *Eſa. 29.* *Sapien. 5.*

d by Google

aerem peruolantem, cuius itineris nec signum quidem videtur, & sagittam emissam, cuius transitus non appareat.
Psal. 39. Ista considerans Regius Vates aiebat: Beatus vir, cuius est auxilium abs te. Quæ est huius beatitudo? Illa vtique maxima, quod non respexit in vanitates & insanias falsas, quibus nominib⁹ pulchre explicuit temporalium rerum fugacitatem. Vnde dum pictor quidã eximius in tabula omnes pinxisset celebres Principes, inter eos Octauianũ Augustum pinxit, qui oblatam picturã commendauit quidem, sed non ingenium pictoris, vtpote qui Octauianũ ipsum inter illos adhuc viuentem collocasset. Id fieri non debere dixit ille, quia dũ viuimus, omnes casui subiecti sumus, & a dignitate, & a uirtute possu m⁹ decedere. Ideoq; Solon Salaminius dixit Cræso: Nemo beatus, dũ uiuit, cũ tẽporũ varietati subiaceat. Cuius sententiæ tunc recordatus est, cum Cyrus eum iussisset occidi. Darius Rex ad tantam deuenit miseriam, ut cum ad mortem vulneratus vas aquæ a Polystrato accepisset, dixit: Ad hanc deueni aduersam fortunam, vt nec vicẽ tibi rependere possim tam modici beneficij, & hæc dicens expiauit, cum inter omnes sui temporis Reges omnium potẽtissimus extitisset. Ose 12. Ephraim pascit ventum hæc est stultitia eorum qui relicto Deo ad vana hominũ auxilia cõfugiũt hoc est velo vẽtum portare sicut ducitur ouis, quod est impossibile; vel ut alij vertunt, est velle sustentari vento & sequitur æstũ .i. laborat multum & labore suo morbos tibi quærit, sicut qui sequitur calidum ventum qui corporibus maxime nocet. Subsolanum vertunt alij, qui vẽtus in Asiæ regionibus noxius est tota die flatum suum multiplicat .i. fallaces spes & nihil profuturum laborem. Sed cum innumera sint in sacris historijs & profanis, quæ gloriæ humanæ fugacitatem, honorum & bonorum omniũ volubilitatem exprimant, inter omnia, quæ Iesu acciderunt, magis explicant omnium rerum inconstantiam, dum acclamatus Rex Israel, vt Saluator receptus, statim deseritur, vt in Bethaniam refectionis causa declinet, & ficum non habentem nisi sola folia maledicat, & arescat, significans hos, qui foliis pleni ipsum laudabant, qui operibus nudi erant, nec id solum, sed eum cruce dignum & morte & consulli sunt, & testimonijs falsis curauerunt. Gloria mundana non stat, sed fluit, lib. 2. c. 15. uum. 53. vsque ad 56. cap. 16. nume. 20. 22. & 23. cap. 19. nu. 32. lib. 4. cap. 2. num. 6. lib. 7. cap. 6. nu. 7. & 8. Gloria mudana, & alia sæculi bona recte pueri comparantur, libro 7. ca. 6. num. 7. Gloria mundi licet diuturna videatur, reuera flos est fœni, ibidem, nume. 14. & 15. Gloria mundana vmbra gloria est oriens a mente pueri li, lib. 18. cap. 1. num. 22. Multa de re hac habentur in cap. 6. lib. 7. Honores mundani citissime transeunt, libro 1. cap. 20. nu. 20. vsque ad 24. Vnde mũdani honores nõ in fide, cum deficiũt, sed modo dum durant, pro nihilo habendi sunt. lib. 7. cap. 5. num. 10. & 11. Laudes humanæ contemnendæ sunt, quia puncto temporis præterito obliuiscuntur homines, lib. 11. cap. 14. nu. 6. laudes hominum, & eorum præconia aranearum sunt textura, nume. 7. Et tamen cum ista & fide & experientia didicerimus, hominum laudes quęruntur, opprobria timentur, Deo contempto, lib. 11. cap. 15. num. 2. vsq; ad 4. Coniungit autem Ecclesia, ait Bern. hodierna die passionem processioni, licet passio non hac die contigerit, sed feria sexta, vt discamus, in nulla lętitia huius sæculi habere fiduciam. Propterea non simus stulti, vt occidat nos prosperitas nostra, sed in die bonorum, ne immemores sim⁹ malorum. Sic enim procedit mundus, & in sæcularibus, & in Sanctis. Illis enim aliquando, quæ placent, aliquando quæ displicent, videmus accidere. Et ipsis spiritualibus nõ semper læta, nec semper tristia contingunt, sed vespere, & mane dies vnus. *Gen. 1.* Visitat enim Deus iustũ diluculo, & *Iob 6.* subito probat illum, vnde cor sapien- *Eccl. 7.* tis sit vbi tristitia est, & melius est ire *Ibidem.* ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. *Bern. ser. 2. Eccl. 11.*

Digitized by Google

conuiuij. Licet enim multos frangat aduersitas, tamen multo plures
Psal. 90. extollit prosperitas, iuxta illud: Cadent a latero tuo mille, scilicet sinistro, vbi significatur aduersitas, & decem millia, id est, multo plures a dextris tuis, in quo prosperitas significatur. Vnde Dominus, sicut in passione patientiam, ita & in processione asello insidens humilitatem exhibere curauit, ut patientia nos tueatur in aduersis, & humilitas in prosperis. Docuit nos Pontifex noster prospera hominum, & aduersa opportune vitare, opportune suscipere. Vt enim temperantiæ est, præconia populi & sæculi huius prospera declinare, sic interdum iustitiæ est, certa quidem dispensatione suscipere ea moderate: sic Sancti fugiebant honores interdum, & aliquando ea suscipiebant. Honorem, & gloriam hominum magnopere fugiebant Sancti, libro primo, capitulo vigesimo, numero primo, secundo, decimoquarto, & vigesimoquinto, libro octauo, capitulo quarto, late docetur quod honorem contemnunt Sancti, etiamsi quandoque ad officia assumantur inuiti vide nume. octauo. Tristibus succedunt læta, etiam in hac vita, & tribulationibus prospera, libro secundo, capitulo vndecimo, numero decimotertio, vsque ad 16. 21. vsque ad 23. 26. 33. vsque ad 35. libro sexto, capitulo nono, numero vigesimotertio 26. 27. & 32. libro septimo, capitulo tertio, numero primo, & tertio, capitulo quarto, numero nono, vsque ad vigesimum. Sicut & lætis tristia, ne homo in die bono-
Prou. 14. rum immemor fit malorum, considerans quod extrema gaudij occupet luctus Gaudium iustorum non est luctui contrarium, sed ei coherens, libro septimo, capitulo quarto, numero secũdo, vsque 4. & 9. Istis rationibus ductus Iesus, ciuitatem sanctam ingredi voluit in solemni pompa. In qua dicit
Bern. ser. 1. in ramis. Bernard. Est iumentum, cui insidet Christus, & vestimenta, quæ exuit populus & sternit in via, & rami qui præscinduntur. Istud triplex obsequiũ exhibetur Christo. Sæculares, qui elee mosynis necessitates pauperum subleuant, vestimenta sua prosternunt Christo, dum quod vni ex minimis suis faciunt, Christo exhibere dicuntur. Prælati quoque ramos cædunt de arboribus, dum populo castitatem Ioseph prædicant, vt castus ille sit, patientiam Iob proponant, ut in tribulationibus consolentur, mansuetudinem Moysi, ut mites sint homines, &c. lib. 16. cap. sexto, num. secundo, & tertio. Sancti præcedentes exemplum se præbent sequentibus, libro quinto, capitu. 13. numero 16. At super omnes hos
1. Cor. 6. sunt religiosi, glorificantes & portantes Deum in corporibus suis. Iumentum, cui insidet Christus, illi sunt, qui propria voluntate relicta inquiunt: Vt iumentum factus sum apud te. Religioli, se, & sua consecrant Deo, libro secundo, cap. vigesimo, nume. primo, vsque ad septimum, libro nono, cap. vigesimo secundo, numero quarto, lib. 15. cap. 5. num. 20.

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. 9
Totus tuus, totus tibi, non tantum ipse tuus, sed omnia, quæ ille habet, tua sunt. Si cœlum habet, tuum est, cuius influentijs viuis, ad quod possidendum vocatus es: terram possidet, hanc dedit filijs hominum; Angelos *Hebr. 1.*
habet, & illi administratorij sunt spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis. Om- *1. Cor. 3.*
nia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, vt vos sitis Christi, sicut & Christus est Dei. Christus Rex est in hoc mundo, libro tertio, capitulo septimo, numero 45. Christus Rex noster, & Sacerdos, libro tertio, cap. nono, numero 22. 26. & 29. Hoc Chri- *1. Reg. 9.*
sti regnum in regno Saul figuratum est, qui in Regem Israel vnctus est, dum asinas quæreret patris sui, Iesus autem mittens duos discipulos ad quærendam asinam, & pullũ, Rex acclamatus est, & titulum regni in morte accepit.

FERIA

FERIA QVINTA

in cœna Domini.

EVANGELIVM.

Ante diem festum Paschæ sciens Jesus quia venit hora eius. Joann. 13.

Vide lib. 3. cap. 7. num. 1. lib. 11. cap. 5. num. 10.

Feria 5. in mane. XIII.

IESVS hæc pedum, quæ post festum agni, & ante Eucharistiæ institutionem effecta est a Domino Iesu mortis iam propinquo, tam fuit admiranda, ut eã nec homines, nec supernicives, Angelorumque chori intelligere vsquam valuerint pfecte, & qui paruulo in Bethlehem vagienti intererant adoraturi, canentes in uili illa stabuli reclinatione & præsepij, & Dei gloriam, & hominum pacem mundo iam aduentasse, maiori certe ratione, cum eundem iam grandæuum & lauantem, & tergẽtem, & osculantem piscatorum, & proditoris pedes contemplarentur, interessent pauidi diuinam in humilitate tã ta gloriam considerantes, nec plene intelligentes tanti facti rationem. Illud enim de Deo semper & experti sunt, & rationi naturali congruentissimũ sunt arbitrati, vt beati omnes spiritus corruant ad pedes Dei, & hominis Christi sedentis in throno regio, ubi seniores coronas capitum deponentes clamant: Benedictio, & claritas, & gratiarum actio, &c. Deo nostro, &c. Si Deus procideret ante Seraphinorum pedes (si eos haberent) res profecto esset mirabilis valde sed tamen quã de Deo sentire potuisset quis, conspiciens Deum beneficiũ in eos, qui eius seruitio sunt perpetuo occupati, sed tamen proditoris pedes lauantem, & osculantem quis non miretur? Cum introducit primogenitum in orbem terræ (ait Paulus ad Hebræos) Deus pater præcipit, vt statim adorent eum omnes Angeli eius, & mirabili infantis potentia inclyti aduentarent Reges, qui procidentes munera obtulissent infanti, Rege & Deo digna, vt in uili habitu Orientem adorarent, ita conuenientissimum videretur, vt exeunte de mundo, ipso, miraculorum magnitudine compulsi, mundi Principes, Romanorum Imperatores, totius orbis Monarchæ adducerentur, qui egredientem de mundo adorarent, perpendentes maioribus & potioribus beneficijs, homines diuino seruitio obligatos. Et quia mundus Dominum ad patrem redeuntem non cognouit, & cum in propria venisset, sui eum nõ receperunt, vel ipsi saltem Apostoli totius orbis nomine, & eorum, qui tunc aderant, & Christianorum omnium qui futuri erant in Ecclesia, surgerent a mensa, & considerarent Iesum q per tres annos & prædicasset nudis pedibus Euangelium, & lassatus vel hoc tantillo beneficio eum, pedes abluendo, recrearent. Et si illud difficile credidissent, corruerent saltem, & adorarent, & oscularentur pedes eius, a quo innumera recepissent beneficia & ipsi & homines vniuersi, qui tamen ista nõ agnoscebant, prociderent vt a magistro & patre adhuc mortali, benedictionem acciperent. Nihil horum effectũ est sed aliud, nouum quidem & mirabile, sed illis omnibus conuenientius multo, quod sic considerandum est. In toto hoc sacro Quadragesimæ tempore, quod pœnitentiæ est consecratum Christianæ & ut uitijs reiectis omnes reparentur virtutes, quæ vel mortuæ erant, vel elanguidæ, mira Ecclesia adhibuit media, & efficacissima illa, quibus homines ad flenda peccata adducerentur, vt miserandum criminum statum aduerterent, eorum grauitatem difficultatem deserendi mala quæ longa peccandi consuetudine inualuere, diuinam in homines tales longanimitatem, & bonitatem, qua uarijs adhinis medijs, & remedijs ad deserenda peccata voluit adducere.

Luca 2.

Apoc. 4.
Apoc. 7.

Hebr. 1.

Ioan. 8.

Hæc

Hæc considera in Samaritana, quæ fontem vitæ recepit, cum potum aquæ, sitienti & lasso Domino porrigere noluit, vbi diuina relucet bonitas. In eo qui triginta octo annos habebat in paralysi, qui ob peccata sua tam diuturno detinebatur morbo, uno uerbo sanitatem recepit animæ & corporis. Et inter multa, cum Iesum lapidare voluissent Iudæorum Principes, eos arcuit a tanto patrando facinore dicens: Multa opera operatus sum, &c. propter quod eorum me lapidatis? Et multa sunt alia Euangelia, in quibus hęc, quæ dixi licet perpendere, quæ omnia, Iesus hoc vno egregio facto lotionis pedum recapitulauit pulchre. Diuinus enim eius amor mire relucet, dum peccatorum luuat pedes. Is enim pondere suo (amor enim pondus est animæ, vt aiebat Augustinus) eum trahit, vt cœli & terræ cum sit Dominus, & ante inimicissimũ hominem inclinet, & eius lauet pedes & lacrymis riget & osculetur. Nascituro Esau, Iacob plantam fratris tenebat, quasi facto ostenderet, quæ euentura illi essent damna orto fratre, immo inimicissimo homine ex fratre. *Gen. 25.*

Sed Iesus cum sæculum hoc deserere voluisset, plantam fratris tenebat, vt tali beneficio actus ad sanam mentem reduceretur, vt inde ille (nisi insanus esset) colligeret, quæa sacratis illis manibus posset commoda reportare. Insigne dilectionis signum dixerat Iesus extitisse quod illi exhibuerat peccatrix fœmina dum lacrymis, eius luuat pedes, capillis tergit, & osculatur, cum tamen quæ tale facit opus meretricis nomen habeat, & Deus est, cuius luuantur pedes, & tamen opus istud talibus circumstantijs vestitum exhibitum mirę dilectionis esse commendatur, quo coniectes & qualis dilectionis sit argumentum, quod Iudæ pedes a Deo ipso osculentur, & luantur. Illud Domine Iesu erga inimicum reconciliationis signum exhibendum iussisti dicens: Si frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum, & reconcilia se prius fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum iam fratri reconcilia- *Lut. 7.* *Matth. 5.*

tus, vt Dominum suscipias placatum, & bene in te animatum. Sed tamen licet Iudas nihil criminari posset aduersum te, a quo innumera reportauerat beneficia, qui in nullo fuerat læsus, tamen cruentum illud sacrificium patri in cruce offerre differs, quo vsque fratri, immo inimico crudelissimo reconcilies, & quod in te est, illum in pristinam adducas amicitiam. Ingentis amoris indicium pastoris illud iudicasti Iesu bone, quo perditam ouiculam in humeros imposuit lætus, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni ouem, quã perdideram, sed commendabilior multo dilectio illa est, qua ferocissimum lupum suscipit, vt eum mutet in ouem bonitas tua, si ille tantæ dignationi rebellis non extiterit. Vnde recte Bernard. aiebat hodierna die amorem de Iesu Domino triumphum. reportasse. Et vt olim, dum imperij Romani dux quidam inclytus, egregium esset de hostibus victoriam consecutus, in solemni pompa recipiebatur a ciuibus, in qua, qui victi fuerant, vincti cum victore adducebantur, quorum vexilla in signum victoriæ terram verrebant, solumque. Romanum vexillum imperij armis condecoratum eminebat; sic & hodie, quando amor de Christo Iesu triumphat, ille solum glorioſus incedit, Iesus autem procidens luuat pedes, & crastina die vinctus Hierosolymam ingredietur, vexilla crucis super humeros ferens, & super terram, veluti percussus a Deo, & humiliatus, &c. vnde nec reputauimus eum. Ne mireris Prophetæ sancte quod victus contemnatur, & quod cuncti acclament victori, ipsum adorent, eum laudent, ipsum admirẽtur diuinum amorem, quo Deus, vt seruum redimeret, filium tradidit morti. Numquid de te Iesu sancte triũphant Iudæorum Principes? numquid Romani Imperatores? numquid mundus? numquid mors? numquid tenebrarum Principes? Minime gentium. Sed amor, quo homines omnes diligis, qui fortis est ut mors, immo ea fortior, is enim & lotioni pedum, & flagellis, &c. viam aperuit, quæ cunctis clausa, illi soli *Esa. 53.* *Cant. 8.*

Digitized by Google

solu patere valuisset, quo actus Iesus non cõsiderata hominum malitia, sed miseria,& propria bonitate, discipulorum pedes aqua lauat, lotur⁹ eorum ânimas pretioso sanguine suo. Et ut olim dixerat Deus, vt diuinum erga homines proderet amorem. Nũquid potest mulier obliuisci infantem suũ, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tñ non obliuiscar tui? Ecce in manib.meis descripsi te. Hæc rñdit Dñs, quia populus querul⁹ aiebat: Dereliquit me Dñs,& Dom⁹ oblitus est mei, quod impossibile dicit Deus,eo quod populum Sion in manibus descripsisset. Valentiori certe iure diuinum erga nos amorem considerare licet, dum hominum pedes diuinis manibus attrectans, eosque lauans in manibus suis descripserit,ne vsquã nostri obliuiscatur misericordia eius. Mirantur certe Apostoli alienum opus a Deo,quo dicentibus creaturis: Nõ seruiam creatori,quæ a sęculo iugum cõfregerãt, ruperant vincula dulcissima, quibus eius seruitio astringẽdi essent, ipse bonitate sua ait: Ego tibi homunculo,in vili officio seruiam,qui seruire me fecisti in peccatis tuis. Et quia singula Euangelij verba diuinum hunc spirant amorem, in illius enarratione iterum de re hac redibit sermo. Interim dum homo in hoc facto diuinam considerat dilectionem triumphantẽ de Iesu nostro fortissimo, & geminæ substantiæ gigante, pendat indignum esse humana imbecillitate, si idẽ amor de homine tali,triumphum non reportet. Merito clamare debet homo: Maledictæ manus, quæ in vinculis charitatis huius non trahuntur, qua non cõsumitur iniquitates, quas trahimus in funiculis vanitatis, & peccatum velut vinculum plaustri. Cur nõ dicã (Guericus Abbas) vicisti Domine, vicisti. Ecce do manus in vincula tua, accipe seruum sempiternum, licet inutilem; vicisti malitiam meam, bonitate tua, lãguorem meum, ardentissima charitate tua,ut iam plusquam ferreus sim, nisi me tibi totum, nusquam postea repetendum, tradidero.

Esa 49.

Hierem. 2

3

Osea 1.
Esa. 5.

Guer. Abb.

Præterea, qua in re amplius hominum malitiam licet cõsiderare, quam in ea, in qua animaduertentes Iesum peccatoris lauantem pedes,tangẽtem, osculantem,lacrymis certe rigantem, illum in nullo nec ad instans vidimus mutatum? Adamantinum sacrilegi pectus induratur similis capiti suo diabolo, velut malleatoris incus,quod obdurescit amplius assiduis malleatoris ictibus. Cum Saul sanguinem Dauidis ardentissime sitiens ipsum incessanter q̃reret ad mortem, cuius inenarrabili odio tenebatur,captus est semel ab eo, quem capere ipse gestiebat, qui cum ipsum in spelũca occidere voluisset,summitatẽ chlamydis eius præcidit cumq; secessisset Saul a longe, clamans Dauid aiebat: Domine mi Rex, (pronus in terram) quare audis verba hominũ loquentium: Dauid quærit malum aduersum te. Ecce hodie viderunt oculi tui,quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca, & cogitaui ut occiderem te,& pepercit tibi oculus meus, dixi enim: Non extendam meam in dominum meum,quia Christus Domini,&c. Vide quod non est in manu mea malum, neque peccaui in te, tu autẽ insidiaris animæ meæ, vt auferas eam. Iudicet Dominus inter me & te, manus autem mea non sit in te. Quem persequeris Rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris, & pulicem vnum. Cum autem complesset Dauid loquens sermones huiusmodi, dixit Saul: Numquid vox hæc tua est fili mi Dauid? Et leuauit Saul vocem suam,& fleuit,dixitque ad Dauid: Iustior tu es,quam ego, tu enim tribuisti mihi bona, ego autẽ reddidi tibi mala. Quis enim cum inuenerit inimicũ suum,dimitteret eum in via bona? Abijtque Saul in domum suam mutatus certe in virum alterum cum vidisset Dauidem pronum in terra adorantem, virum ita iustum,qui cũ occidere potuisset cum a suis vehementer persuasus,id facere non uoluit, qua re impijssimi Regis cor mutatum est, & fleuit, & a persecutione eius, vel ad tempus cessauit, dũ prostratum vidit Dauidem,

1. Reg. 24.

Iob 41.

Digitized by

Dandum est & verbis & operibus da-
rum emolumine posse tolerari. Regis-
quem Deus tam possentem, ac vigilan-
tem, quam Ioseph Deum benignum
non recolerat, quem ipsorum malus
tolerauerat emolumen? Immobili-
ter ergo in statum suum Ioseph demo-
stratur filij Israelgratia cum omni-
bus, & valentia vendentes, sed tamen
quos non pauis in Aegypto, & ubique
annonæ, cernua nati, quibus tarae
annonæ dominus, quibus alimoniæ,
obitis operibus fuerant meant, pulsa-
tum subiti fuit, ut valent sibi in usu-
ram libenter obligaturi, quem
vendentes ad ea quæ Hostis pe-
dere hanc ipsa res subsecuta, & bonis
ter ad mutuo in vitam adiuuare, & ita
spritus pauper fuerant obtulit. Tam sunt
pauperum opes bona, & immunis & pe-
Matthæus. 6. nundinas vitiis, bona fœnus ad
Gen. 47. cessores, nodosatum ab Iacob cum ad
Prou. 28. pauperes, nobis ex quibus pecuniæ
dium nutrimen, dum quæ ipsius clarit
tum pulsatur, & libenter quæsitis, con-
bonis iam augentes fuper cum
ejus quibus fecundum, & gentes-
tenti mutuum. Ante tandem fallo
bitum ut ingenio obligationis in
de pectus in malis miseram ne bene-
ficia, quinque acceptum fanctus Rex
ex his immunitatis quæ ab ipsis
illis, aut humana & rigens incrymat,
dem obligationi fuerint, & vitalis
dolentiorem portæ eius fuper eum
Ita bonum, qui immunitas Regis
consecutus est inde fuis procedere, &
tres obligationis quæ ab ipsis possit
locales & annonarius effectum mu-
non eft. Et qui dicunt, Sunt decem ab
lubet & ne ea cedat & inebriat ebria,
& ordinationis & permissus eas fa-
ctus, & decies verbum meis & ad re-
quentes ad ea mutuo, (sed propterea
ita consilium est illud. Etsunt)
Mittet ordinationis fui fiat bonitas,
nos domus ingenio eius quia dolus-
dent & mittet verbum meus, & ipsum
C o g Cum Cæsaris,

ceret, & vitæ vitæ fuæ, dum ordina-
ejus illum vel ut habitus parua emolu-
sum, profectionem habet dies ad
ad mentum reddita. Hæc in peccato
mundum adulteriorum virtutis pe-
mensi, vbi nondum obligationis ad ea
nostræ est. De vitiis, cecitas nobis- Cant. 4.
plicata spes & benefactis, & ad ordi-
natio fuit, qui ita est, hanc domus
nem, & ipsis legem, & Ioseph, dum
quæ eft, ab hac ex illatis pœnitentia-
ne tuber. Iudæ, Gaium, exhaustus
illa ad pede tuis ignem, liquidem, &
ipsum, & ipsum, & ipsum, & ipsum
multum ordinem, qui tamen non eft
ipsum, & ipsum, & ipsum, & ipsum,
ve mediolum flumen peccatum agre
ipsum, & ipsum, & ipsum, & ipsum, Prou. 1.
dus, longe, prædicti conformatur in
malo obtinuisse. Sum & hoc fidui
& pollutum quæ ipsius mutuo ipsi
bilis, & ut ore, & in mentis mutuo,
digne & in ordinationis benedictus, &
quæ eft, ut ore & fanguinis fanctus
ipsum, & ipsum, & ipsum, & ipsum
mutuo dominus ne. Zacha. de ado-
lus ferpentes est hoc ut ore mutuo
ve dantur ne, & quæ ut nec Reparus
& quæ ipsum eft, quid hoc mutuo
dantur fole peccatis fanguine hoc
quod mutuo dominus & ipsum
dolus ipsum ut ore corpus similitu-
dinis ipsum & ut dat ipsum peccato
ut mutuo quæ non dominus eius
& ex dominus mutuo ipsum & ipsum
Domini mutuo dare & mutuo ipsum
dixere Reges. Et Caiaphas dixere
mutuo ipsum quæ ipsum & ipsum
dominus ipsum mutuo, & quæ ipsum
& dare ipsum & ipsum mutuo ipsum
vincere, mutuo, mutuo ipsum & ipsum
huic vocare, quæ ipsum & ipsum mutuo
ut fuit ipsum & ipsum mutuo, mutuo
ut peccatum, quæ ipsum, mutuo
ut ipsum mutuo, mutuo ipsum & ipsum
O mutuo mutuo ipsum quæ ipsum
ut mutuo ipsum & ipsum & ipsum
ipsum & ipsum & ipsum & ipsum
ut fuit, & ipsum & ipsum & ipsum
ut ipsum & ipsum & ipsum & ipsum
ipsum & ipsum & ipsum & ipsum
ipsum & ipsum & ipsum & ipsum

& curationis difficilis ab orbe condito intentiſſimis Deus fuit, dum homines condidit ex puluere, ne ſuperbiret terra & cinis, innumeris continuo ſubditus miſerijs. Et qui in tolerandis peccatis patientiſſimus ſemper fuit, hominũ ſuperbiam etiam ad horam diſſimulare recuſat; vt optime adnotauit Hieronym. in Danielem, vbi cum Nabucho donoſor, ſuperbiæ & arrogantiæ uerba protuliſſet, nec ad horam dilatum eſt flagellum, quod vt innueret Propheta intulit: Cumque ſermo adhuc eſſet in ore Regis, vox de cœlo venit, &c. Eadem hora ſermo completus eſt ſuper Nabuchodonoſor, & fenum vt bos comedit, &c. quouſque cognouit, quod omnes habitatores terræ apud Deum in nihilum deputati ſunt, & intima ſui cognitione humili, ad priſtinum honoris gradum reſtitutus eſt. Et: Pro eo quod ambulauerunt filiæ Sion extẽto collo, & nutibus oculorum ibant, &c. decalua bit Dñs verticem filiarum Sion, &c. ſed quãuis his, multiſque alijs mediis Deus hominum ſuperbiam pellere curauit, humilitatemque in eorũ cordibus plãtare, ſed tamen in pedum lotione humilitatem perfectiſſime docuit, libro octauo, cap. ſeptimo, numero primo.

Hieron. in Dan.

Dan. 3. & 4.

Iſa. 3.

Nulla enim re magis vincitur ſuperbia, quam humilitate, maxime maiorum. Contendebant diſcipuli in cœna, quis eorum videretur eſſe maior, ideo ſe deijcit Ieſus, vt ſumma ſui humilitate, eorum ſuperbum animũ deijceret. Sic in Nu. Eleuatis Chore, Dathã, &c. magno vſus eſt artificio Moyſes, vt eĩ humilitate, eorum animos elatos deijceret. Audiuit Moyſes, & cecidit pron in faciem ſuam, vt uideat ſi ſua humilitate poſſet ſuperbos ad humilem animum reuocare. Et proiecit ſe Dauid ante Saulem, & ſua humilitate animũ deuicit ſuperbũ. Sic & Ieſus ad pedes diſcipulorum pcedit, quos & lauit, vt humilitatem doceret in factis conſiſtere, & non in verbis. Lauat etiam pedes, vt alteram hominum curet ſtultitiam, qui cum ambulent cum Deo erecto collo ſuperbi, viles efficimur cũ creaturis, quibus miſere ſubijcimur, vt dicatur de homine: In omni colle ſublimi, & ſub omni ligno frondoſo tu proſternaberis meretrix, cum tamen qui Deum habuit fauentem pedes, non debeat in veterem vilitatem degeneri cõuerſatione redire. Oſee 12. Chanaam in manu eius ſtatera doloſa ſtatera doloſa eſt in manu peccatoris in altera. n. lance Deum ponit, diuitias & ſeculi uoluptates in altera, & cum tam ſint vilia hæc bona, tantus ſit Deus & tam toto corde expetendus plus apud eos ponderis habent bona ſecularia quam Deus, qui eſt omne bonum vnde Salomon. Prou. 11. ait ſtatera doloſa abominatio eſt apud Deum. & in Pſal. mendaces filij hominum in ſtateris Chriſtus exemplar omnium virtutum, maxime humilitatis, lib. 3. cap. quinto, num. 43. vſque ad 48. cap. ſeptimo, num. decimo octauo, & 33. cap. 8. num. ſecundo, uſque ad quartum, 6. 8. 12. vſque ad 13. & 20. c. decimo, nume. 48. 53. 69. vſque ad 75. Chriſtus lilium conuallium non mon tium, id eſt, humilium non ſuperborũ, lib. 3. c. nono, num. 36. lib. 8. c. octauo, num. 32. Humiles veri illi ſunt, qui cũ ab alijs conuitia audiunt non indignãtur, lib. octauo, c. 6. nume. tertio, uſque ad ſextum, cap. ſeptimo, numero 15. & 16. Humiles ficti gloriam propriam quærunt, ueri autem gloriam Dei, lib. octauo, c. ſexto, numero nono. Humilitatis acquirendæ perfectiſſimum exemplum Chriſtus eſt, lib. 8. ca. quinto, nu. tertio, decimo tertio, uſque ad decimũ ſextum, 23. 27. 29. 33. & 35. capit. ſeptimo, numero primo, capitur. octauo, nume. 31. Humilitati perſuadendæ multum inuigilauit Chriſtus, lib. octauo, c. 15. num. 13. vſque ad 16. 23. c. octauo, numero 8. & 17. Humilitas vera quærenda eſt in hominibus, inter quos pauci uere, multi ficte humiliantur, lib. 8. cap. 6. per totum.

Hierem. 2.

Numer. 16.

1. Reg. 25.

Superbiam vt deſtrueret Deus, mira operatus eſt, lib. octauo, cap. octauo, nume. ſeptimo, lib. 16. cap. 13. num. nono. Superbia, arrogantia, inſolentia, & contumacia quatuor uenti ſunt, qui totum orbem concutiunt, libro octauo, ca. 8. nume. 26. Superbiæ princeps diabolus

cendentem a ſede Dei & Agni; ita cum ad ſacrum conuiuium diſponeret homines, miſit aquam in peluim, vt eorum lauaret pedes, quo mundi ad ſacrum accederent altare, nec ſolum grauia mundarent peccata, ſed venialia, quibus retardatur animus a charitatis feruore, quo ad ſacram Euchariſtiam accedere conuenientiſſimum eſt. Et vt olim (Origen.) ros, quem aſpexerat Gedeon, in peluim expreſſus eſt, in eo facto lotio pedum Apoſtolorum figurata eſt, quoniam cum Ieſus aquam mitteret in peluim, aqua illa ros erat gratiæ cœleſtis, quo laubat mentes diſcipulorum, paratus ſemper id efficere, ſi homo pedes in manibus ipſius vellet ſtatuere, vt lotio diceretur omnes: Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? In monumento nouo & ſyndone munda, Ieſus mortuus voluit ſepeliri, & modo viuus libenter intrabit in monumento oſſib. mortuorum pleno, vbi fœtor eſt luxuriæ & auaritiæ? Cum Hieroſolymitanum templum profanatum erat, quia lapides altaris, i quo ſacrificia Deo offerebantur, a gentib. fuerãt polluti, dũ ibi idolis hoſtiæ fuiſſẽt oblatæ, præcepit Iudas eos in loco mundo collocari, donec ſurgeret Propheta, qui diceret, quid de lapidibus illis eſſet agendum. Si Deus noſter vſque adeo puritatis amator eſt, vt lapides immũdos altaris ſui, in loco mundo voluerit collocari, quantam a nobis puritatem exiget, ut ſacratiſſimum corpus ſuum intra viſcera noſtra recipiamus; In memoria perpetuo ſit homini Chriſtiano Balthaſaris Regis vltio, qui quoniam indignis manibus vaſa templi contrectare auſus eſt, eadem nocte vita ſimul & imperio, Deo iniuriam ſuam vindicante, ſpoliatus eſt, nec obſtitit, quod ebrius neſciẽs quid faceret patraſſet malum illud. Si ita Dominus iniuriam vaſorum illorũ vltus eſt, in quibus ſanguis tantum hirſorum fundebatur, qua pœna in eos animaduertet, qui calicem ſui ſanguinis, & ſui corpus, impuro corde ſuſceperint? Vt ergo hanc munditiam cunctis fidelibus ſuaderet, ante ſumptionem Euchariſtiæ diſcipulorum lauit pedes.

Origi ho. 7. in Iud. Iudi. 6.

Cant. 5.

2. Mac. 4.

Dan. 5.

Euchariſtiã ſumat anima, pura, ſancta ſancte tractans, libro quinto, capitulo duodecimo, num. primo, vſque ad tertium. 8. vſque ad decimum. 12. 13. 15. 16. 26. & 33. libro 14. capitulo 17. numer. 30. Euchariſtiam ſumens, qui inſidiatur fratri, Iudæ ſimilis eſt, libro quinto, capitulo duodecimo, numero quarto, decimo, & 32. Vnde Chryſoſtomus tẽpore communionis dicebat Diaconus alta voce olim: Sancta ſanctis. num. 15. Euchariſtiam ſumentes inquinati inutiliter, & ocioſe iudicium ſumunt. nu. ſexto. cap. ſeptimo. decimo tertio, vſque ad 16. 28. 29. & 32.

Conc. Tom. iiij.

Hæc ſunt in Chriſti hoc facto conſideranda, ſed quia ſingula verba totius Euangelij, in ſterijs ſunt plana, breuiter adnotanda ſunt. *Ante diem feſtum Paſchæ ſciens Ieſus quia venit hora eius, vt tranſeat, &c. cu finem dilexit eos.* In tota uita ſummo amore homines proſequutus eſt. Oriens in mundo dixit Elaias: Paruulus datus eſt nobis, &c. Zelus Domini exercitiũ faciet hoc, id eſt, amore adductus eſt Deus, ut in mundo naſceretur. Amor eius in prædicatione oſtenſus eſt. Sed tamen in fine uitæ, plura & potiora exhibuit dilectionis ſigna. Hæc eſt Dñi conditio, ſemper nobis benefacere, & in fine magis ſuam erga nos dilectionẽ oſtendere. Iuxta Sanctiſpagnini interpretationem, ubi noſtra habet lectio: Ad extremũ miſertus eſt tui, uerat, ut benefaceret tibi in nouiſſimo tuo. Alij amici tibi in principio bona oſtendunt, in fine uero nõ tales eos inuenies. Deus autem in nouiſſimo feruat meliora, & dulciora. Et ſicut, dum morti proximus eſſet Moyſes, ſpeciale populi exhibuit bñdictionem, ſicut ſcriptum eſt: Hæc eſt bñdictio, qua bñdixit Moyſes homo Dei filijs Iſrael ante mortem ſuam, ita nos legimus Chriſtum diſcipulis, dum uiueret, illa ſigna dilectionis oſtendiſſe, quæ ſeruauit ad tempus, quo illi ex hac luce migrandum erat, quando *cum dilexiſſet ſuos qui erant in mundo in finem dilexit eos*, in ſuorũ ſumma dilectione morieñs. Diligit mũd⁹, dum bona tẽporalia diſtribuit, ſed nõ i fine, qa moriẽtes deſerit. Diligit caro,

Cap. 9.

Deut. 8.

Deut. 33.

blandimenta miniſtrans, ſed non in finem, quia auulſa a nexu animæ vermibus roduntur viſcera. Diabolus diligere videtur ſuos, quos in ſummis ſtatuit honoribus, ſed non in finem, quia uel in morte cuncta, quæ bona contulit, finiuntur. Vnde hi amicorum nomine ſunt indigni, cum omni tempore
Pro. 17. diligat, qui amicus eſt. Quę dilectio ſoli Chriſto ſeruabatur, qui in finem dilexit, in conſummationem, quaſi nihil omnino derelinquens eorum, quæ facere eum decens eſſet qui ualde amicꝰ eſt. Suoſque vocat diſcipulos ob ſpecialem dilectionem, quam exhibuerat eis. Miramur viros celebres, amore ductos ea patraſſe, quæ ipſorum eſſent grauita te indigna filauit vnus, alter ſuſpenſus eſt in ſporta, mirandum eſt autem vehementius multo, quod peccatorum amore ductus Ieſus, exuens veſtimenta eorum lauerit pedes. Innumeris proſequimur laudib. fęminas quæ ob amorē caſtitatis morti libentiſſime ſe obtulerunt, & viros qui patriæ amore ducti vitam contempſerunt. Vt ergo Ioānes oſtenderet quæ Ieſu deberēt homines, ait: *Cum dilexit ſuos, &c.* quaſi dicat ad indigna patienda non neceſſitas, vel imbecillitas, ſed ſumma bonitas, & charitas impulit, amor patriæ & amor virtutis & hominum, ad abluendos pedes aqua, immo & ſanguine, traxit. Vt hūc amorem oſtenderet, dimiſſa cœna, ad lauandos pedes ſurrexit, nec ad id obſtitit, quod *diabolus iam miſiſſet in cor, ut traderet eum Iudas, &c.* Horam hanc ſuam vocauit, & vnam, vt eximiam oſtenderet dilectionem, cum potius hora hominum eſſet, in qua tot commodæ eſſent recepturi, & tanta beneficia reportaturi; hominum hora in qua impiam voluntatem executioni mandabant, ſicut dixit poſt paululum:
Luæ 22. *Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum*. Sed licet id verum eſſet, horam propriam vocat Dominus amore ductus, eam, quæ hominum erat, quia amicorum omnia ſunt communia. Si tua eſt hæc hora homo, quia in illa mira recipis beneficia, cōuenientius certe hora erit illius, qui talia præſtat beneficia, cum beatius ſit dare, quā accipere. Vnde hoc facto moueri debet homo, vt Deum ſumme diligat vinctus tanto amore, tamque pręclaro beneficio. Hie rony. in Oſeam, vbi nos legimus: Ego *Oſea 11.* nutritus Ephraim, ſeptuaginta interpretes verterunt: Ego colligaui Ephraim, id eſt, ego clementiſſimus Dominus ligabam pedes Ephraim, ne a me lōgius fugeret. Quibus Domine uinculis colliga ti Ephraim? Beneficijs ſane. Quæ ſunt illa? quia eduxiſti eū de terra Aegypti, pauiti in deſerto, introduxiſti in terram promiſſionis. Sed numquid Domine eorum ſordidos pedes manibus contrectaſti? aqua lauaſti? lacrymis rigaſti? In funiculis Adam traxiſti eos quaſi *Oſea 11.* inuitos, at modo uinculis perfectiſſimæ charitatis humanum genus ad te adducere voluiſti. Chriſti amor oſtenſus in paſſione. lib. 1. cap. ſexto. nume. 28. lib. tertio, cap. decimo, num. 15. 16. 39. 52. 55. 62. 72. 73. 77. 78. 82. vſque ad 84. 86. 99. & 10.

Et cena facta, cum diabolus iam miſiſſet in cor ut traderet eum Iudas ſcariothis Simonis, ſciens quia omnia dedit ei pater in manus &c. vſque ad illa verba. *Et extergere linteo, quo erat præcinctus.* Expende obſecro quo tempore Iudas de traditione agit. Solet. n. talis eſſe hoīm ingratitudo, vt eo potiſſimum tempore aduerſus benefactorem mala cogitent, quo ille in eorum beneficijs occupatur. Sic eo tēpo- *Exod. 32.* re, quo digito ſuo Deus leges, quibꝰ dirigeretur populus, edit, ipſe aliū Deū, qui eos præcedat, ſibi præponere non ueretur. Ille occupatur in eorū gubernatione, illi in idoli ſui cultura. Quando Dominus cogitabat qualiter illos gubernaret, & gubernatorem inſtrueret, illi tractabāt qualiter eum a ſe reijcerent, & alium eius loco ſubrogarent, & quando maximum beneficium illis faciebat, tunc illi præcipuum cultum idolo ſuo exhibebant. Sic cum Dominus Iudę innumera beneficia cōferret, ille in corde ſuo ſtatuerat Ieſum pdere. *Sciens quia omnia dedit ei pater in manus* omnes theſauros bonorum ſuorū, omnia quæ hominum remedio expediebant in Ieſu manibus collocauit, vt

effunderet

Digitized by Google

effunderet in nos abunde, ut illis ditescceremus. Si in manibus hominum dedisset pater, quæ aliorum hominũ conuenirent saluti, quibus illi ditandi forent, timendum illis merito esset, cum hi ad bona exhibenda sint duri, & tenaces, timendæ hominum inimicitiæ, a quibus vtpote inimicis non bona expectare, sed damna timere debuissent; sed hæc diuina fuit bonitas, vt qui mortalibus essent erogandi thesauri, quibus participes efficerentur amicitiæ Dei, in manibus magnificentissimis Iesu collocarentur, qui & liberalis est valde, & hominum vehementissimus amator, vt quicumque ditari voluerit, tantis abundet bonis. *Deposuit autem vestimẽta sua*, quo expeditior esset ad abluendos hominum pedes, vt nõ impeditus, occuparent hominib. paupculis seruiẽdis, q̃ mille impedimẽta adinueniũt, ne illi seruiant, & cũ illa sint leuicula, ne aperiant sponso aiunt: Exui me tunica mea, qũo induar illa? Nec scit hõ eas tollere occasiones, quibus implicatus a diuino arcetur seruitio. Iesus ait, seruire me fecisti in peccatis tuis, & tu occasiones quæris, ut recedas ab amico. Rupertus: Indumenta deponit, lauat non manus, aut caput, sed pedes, ut intelligas eum ad omnia, quæ tibi expedierint, paratissimum, tu autem etiam ad ea, quæ leuia sunt, eris imparatus, semper excusationes quærens, licet insufficiẽtes illæ sint. Et dicẽte Deo: Ecce adsum, puluis clamat: Non seruiam. *Cœpit lauare pedes, & in finem dilexit eos*, in quibus verbis perseuerantiam in bono docere homines uoluit. Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit, & dixerit: Bonum certamen certaui, cursum consummaui. Sic currite, vt comprehendatis, sic, id est, vsque ad terminum. Sic Ioseph vsque ad talos tunica indutus est, quæ perseuerantiam in bono significabat, & actionem consummatam. In Psal. 83. de sanctis vbi nostra lectio habet ibunt de virtute in uirtutem vertit Hieronym. ibunt de fortitudine in fortitudinem. i. non defatigabuntur sed semper quasi recuperatis viribus progredientur.

Cant. 5. *Esa. 43.* *Pro. 18.* *2. Tim. 2.* *2. Tim. 4.* *Gen. 37.*

Vnde in Exodo præceptum erat, vt animalium etiã caudæ in sacrificio offerentur, ut omne opus bonum, quod incipimus, perseueranti fine compleamus. Similes animalibus Ezechielis, q̃ non reuertebantur, cum incederẽt, sed vnũquodq; ante faciẽ suam gradiebat. Perseuerantia vsque in finem est quæ facit homines beatos. lib. decimoquarto, ca. 24. num. primo, secundo, 14. vsq; ad 18. 30. & 22. Perseuerantia necessaria, ne prope portum iustus virtutibus diues, naufragium patiatur, lib. 14. cap. 16. nume. primo, & secundo, capit. 24. num. sexto. *Cœpit lauare.* Inchoasse tãtum ait Euangelista, quia officium hoc in Ecclesia esse debet continuum, q̃m etiam in viris Sanctis, dum viuunt semper sunt peccata saltem venialia abluẽda, q̃ relinquit Deus, ut iusti humilient, sicut adnotauit Gregor. explicans verba illa Iob: Obtenebrentur stellæ caligine eius vbi ait: Hi qui in magnis iam virtutibus splendent, peccata habent venialia, quibus humil[illegible]ur. Sicut Iosue reliquit in tribu Ephrain Chanaã viuum, & tributarium, quia peccata leuia, quæ ex toto pellere non valemus, ad vsum nostrę vtilitatis retorquemus. Vnde Iudicum tertio dicitur: Hę sunt gentes, quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israelem. Peccatum fortium nonnũquã occasio virtutis fit, &c. lib. decimo octauo, capit. decimo sexto, num. vigesimo septimo. A peccato nemo mundus est, dum viuit, lib. decimo quarto, cap. nono, num. quarto, vsque ad sextum. lib. nono, c. 18. nu. 8. & 9. li. 14. c. 10. nume. sexto,

Exod. 29. *Ezech. 1.* *Mor. c. 22. Iob 3.* *Iosue 16.* *Iudicũ 3.*

Domine tu mihi lauas pedes? Hęc est humiliũ cõsuetudo, vt tunc se magis deprimãt, cũ se a Deo magis viderint honorari. Loquar ad Dñm meum, ait Abrahã, Dei p̃sentia magnificatus, cum sim puluis, & cinis? Et cum Dñs p̃ Natham Dauidi multa, & præclara promisisset, humi sedẽs dicebat: Quis ego sum Dñe? & quæ est domus mea, q̃a adduxisti me vsque adhuc? Vide qualiter Sãct⁹ vir se indignũ fateret acceptis bonis, cum illi maxima cõferuntur. Similiter qualiter extollat collatũ mun⁹, vt

Ioan. 13. *Genes. 18.* *2. Reg. 7.*

Digitized by Google

dicat ſe plus a Domino accepiſſe, quã poſſet ipſe deſiderare. Similia vide in Petro, &c. Sed e contra leuantur impij
Gen. 16. beneficijs. Videns ſe Agar grauidam, vilipendit dominam ſuam. Sancti quãto diuinæ luci magis appropinquant, leuia peccata, vt grauia cognoſcunt, li. octauo, cap. 7. num. decimooctauo. Sãctus de magnis humiliter ſentit, peccator de minimis ſe extollit. libr. octauo. cap. octauo. num. 28. lib. 16. cap. 13. numeró 29.

11 *Dixit Ieſus Petro, quod ego facio tu neſcis modo, ſcies autem poſtea.* Que verba dicta ſunt Petro, quoniam etiamſi ille miram dignitatem Domini fuiſſet confeſſus, quod filius eſſet Dei vi-
Matth. 16. ui, etſi claues Eccleſiæ illi eſſent promiſſæ, etiamſi verbis & exemplis miram Chriſti humilitatem eſſet contẽplatus, tamen quia hæc lotio pedum cuncta humilitatis exempla mire antecellit, audit qui caput eſt Eccleſiæ, nondum capere factum hoc, quod redeunte tempore [illegible]us agnoſcet, non quidem quando in Dominico ſermone dixit, in exemplum factum, nec in diſcurſu vitæ, nec in die Pentecoſtes, quando dona ſua illi cumulatiſſime communicauit; ſed iſtud, quod promiſit futurum, in patria cognouit, intuens diuinam eſſentiam, & in ipſa, Chriſti qualitatem & dignitatem videns, qua parte Deus erat, & naturę humanæ excellentiam. Quãdo ibi inſpexit aſſiſtentiam, quam illi animæ faciebat tota Trinitas ſicut omnium creaturarum perfectiſſimę, adorationem ab omnibus diuinis ſpiritibus illi exhibitam, quam vidit
Apoc. 5. Ioannes, quando innumeri Angeli clamabant: Dignus eſt Agnus, qui occiſus eſt, accipere virtutem, & diuinitatem, & ſapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam. Et omnem creaturam audiui dicentem: Sedenti in throno, & Agno, benedictio, & honor, & poteſtas in ſęcula ſęculorum: & quatuor animalia reſpondebant: Amen, & viginti quatuor ſeniores procidebant deponentes regias coronas, & adorabant viuentem in ſęcula ſęculorum. Quando Petrus in cœlo vidit omnes aulicos ciues, & ſeruos, inceſſanter Ieſum adorare innumeris coronis coronatum, tunc ſciuit tantæ humilitatis dignationem, quod exutus veſtibus ad abluendos ſordidos piſcatorum pedes, ſe proſtrauerit. Miraretur ſane Apoſtolus conferens & q̃ videbat mirifica, & quæ aſpexerat vilia, & velut extra ſe poſitus dicere potuiſſet verba illa: *Scies autẽ poſtea*, nec tunc illi patuiſſe perfecte, dum nec diuinam Ieſu conditionem, nec in tali pſona, operis vilitatem comprehendere ualuiſſet. Vnde ſolus Deus, qui vtrumque hoc comprehendebat, intellexit miram dignationem lauantis pedes, Petrus autem ſecundum humanam capacitatem in cœlo cognouit, quæ puræ creaturæ eſſent peruia, ibi cognouit Ieſu humilitatem, dignationem, amorẽ, hominum ingratitudinem, & cætera, q̃ hactenus diximus in lotione pedum eſſe obumbrata, & ſignificata.

12 *Dicit ei Simon Petrus, Domine non tãtum pedes meos, ſed & manus, & caput.* Petrus, etſi non intelligebat, quid ſibi vellet ſermo Domini, tamen cum audiret ſibi periculum eſſe, vt ab illius ſecluderetur conſortio, quem vnice diligebat; idque vehementer, vt nihil aliud magis abhorreret, (dura ſiquidem eſt amanti mentio diuortij,) quam vehemens fuerat prius in recuſando, tam vehemens, immo vehementior ſubito factus eſt in admittendo, vtrobique præ amoris magnitudine modũ ſeruare neſciens, ita vt q̃ prius etiã iuſſus pedes ſolos lauãdos præbere noluit, iã ẽt vltro manus & caput ſeſe totum lauandũ offerat. Totum me laua, potius quam a te diuellar, & ejiciar. Porro hoc factum Petri nobis inſigne eſt exemplũ, vt & per humilitatem nos plane diuina dignatione indignos confeamus, & tamen per obedientiam auide Dei dona, quæ ipſe in ſalutem noſtram parauit, amplectamur. Dedit nobis ipſe corpus ſuum in cibum. Noſtrum eſt ut nos ea participatione indignos omnino reputemus. At quoniã ei placuit hęc ad noſtram nobis tradere ſalutem, dicens: Ni
Ioann. 6. ſi manducaueritis, &c. Noſtrum eſt, vt non p̃ humilitatẽ deprimamur nimis,

ſed

ſed per obedientiam, & Chriſti amorẽ, ac ſalutis deſiderium, cupide aſpiremus ad eorum participationem donorum, eaque omni cum auiditate ſuſcipiam⁹. Obediendum eſt Deo ſemper, ea enim vera eſt pietas, quæ præponit diuina humanis, lib. 4. c. 20. num. 17. ca. 22. nu. 4. & 5. Obedientiæ perfecta forma oſtenſa eſt in Abraham, lib. 13. cap. 1. nume. 14. 23. & 24.

13 *Vos uocatis me magiſter, & Domine. & bene dicitis, &c.* vſq. ad finem. In quibus verbis conſiderandum eſt, in quo ſe Dominus Ieſus oſtendat, non in bonis auferendis, ſicut mundi faciunt dñi ſed in ſummis bonis cõferendis, corp⁹ *Exod. 16.* in cibum dando, & pedes lauando. Veſpere comedetis carnes, & mane ſaturabimini panibus, & ſcietis quod ego ſim Dominus Deus veſter *Señor para beber os merced.* Ad hoc iuſti accipiunt poteſtatem, vt omnibus benefaciant, ſic loquitur Ioſeph ad fratres: Miſit me Do- *Geneſ. 45.* minus ante vos, non vt me vlciſcerer de iniuria, quam a vobis recepi, ſed ut prouiderem vobis eſcas, ne fame interiretis, ad hoc, dominium mihi collatũ eſt. Similes hi ſunt Deo, qui potentiam ſuam maxime parcendo, & miſerando manifeſtat.

FERIA SEXTA in paraſceue de Paſſione Domini.

Secundum quatuor Euangeliſtas.

De paſſione Domini diſſeritur late lib. 3 c. 10. 11. & 12. De ſeptem uerbis, quæ Chriſtus protulit in cruce, libro 12. cap. 6. num. 90. uſque ad 96. & lib. 3. c. 10. nu. 79. & infra.

2 *Feria 6. in Paraſceue.* VM ea, quæ in paſſione Domini contigerunt, digna fuerint lamentatione & lachrymis, quibus perfundebantur Sãcti, cum horribiles cruciatus Chriſti, q̃ retroactis ſeculis acciderant, contẽplarentur, mirari ſatis non poſſum, q̃ b. rationib. adductus Ieſus, cũ baiulans crucẽ mulieres audiſſet lamentãtes eũ, cõuerſus ad eas dixerit: *Filiæ Hieruſalem* *Luc. 23.* *nolite flere ſuper me, ſed ſuper uos ipſas, flete, & ſuper filios ueſtros &c.* Vidẽtes .n. illę uirũ ſanctũ, q̃ tã extiterat beneficus illi populo, a quo tot reportaret cõmoda, non ſolum ſpiritualia, ſed & tẽporalia & corporalia, qui circuibat benefaciendo, & ſanando omnes oppreſ- *Acat. 10.* ſos a diabolo, qui aduentarat, ut huius nefaria opera diſſolueret, & tamen qui gratitudine, & dilectione illũ proſequi debuiſſent ingẽti, incredibili odio acti poſt dira flagella, ſpinarum coronationẽ, ſputa, alapas, poſthabitũ Barrabę latroni, dãnatũ ad mortem, baiulante crucẽ cũ iniquis deputatum ad maledictam mortem aſpiciebant anguſtia & onere preſſum & cadentem, muliebri pietate motæ, cum ferinã erudelitatẽ illorum fierent exhibitã in Ieſum, veluti tormentorum obnitus conuerſus ad eas dixit: *Nolite flere ſuper me, &c* Sed lacrymas cõuertite continuo vt vos, & filios veſtros lugeatis, cũ inſtet iam tempus, in quo dicatis: *Beata ſteriles*, quæ filios non pepererunt, nec lactauerunt, qui tantam cernerent calamitatum multitudinem, & grauitatem, quib. tolerabiliùs eſſet multo mõtib. obrui, & cothb. operiri, ut e vita ſublati miſerandam ſuorum ſtragem nõ viderent, qm̃ ſi in uiridi ligno hæc faciunt, in arido, quid fiet? Mira res. *Nolite flere ſuper me, &c.* Ieſu bone, dignũ potius videbatur, vt in cerebro fons, & in eorum oculis indeficientes fluuij benignitate veſtra prouiderentur, nec aquæ ſolum, qua calamitas talis digne ſatis non exprimeretur, ſed ſanguinis, quo totus perfuſus es in horto, cũ rei grauitatem & magnitudinem con- *Cap. 9.* fideraſti. Hier. Propheta ſanctus dum animaduerteret eos, q̃ interierant, Iudęos ob multa ſcelera, dicit: Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontẽ lacrymarũ, & plorabo interfectos filię populi mei die ac nocte? quis dabit me in ſolitudinẽ diuerſoriũ viatorũ? vt in ſolitudine degens cunctis feriatus occupationib. q̃ in ciuitatibus ſunt ſolis

lacrymis

lacrymis totum conſecrem tempus vi
tæ meæ, vt quod tam eſt debitum opus
humanæ pietati exerceam aliena flen-
3. Reg. 1. do mala, quæ tranſierunt. Et cum a ſer
uo Amalechita cognouiſſet Dauid, q̃
in montib. Gelboe acciderant, non ſo-
lum dilectiſſimo ſibi amico Ionathæ,
ſed & crudeli inimico Saul, & nũcium
iuſſit continuo trucidare, & lamentari
grauiter incipiens, dixit: Nolite annun
tiare in Geth, neq; annuntietis in com
pitis Aſcalonis, ne forte lętentur filiæ
Philiſtiim, ne exultent filiæ circumcito-
rum. Montes Gelboe nec ros, nec plu-
uia veniant ſuper vos, quia ibi abiectus
eſt clypeus fortium, ibi obijt Saul, quaſi
non eſſet ipſe vnctus oleo, &c. Filiæ
Iſrael ſuper Saul flete, q̃ veſtiebat vos
coccino in delicijs, qui præbebat indu-
menta aurea cultui veſtro. Sciditq. ve-
ſtimenta ſua, ieiunauit, fleuit, nec id ſo
lum, ſed & filias Iſrael exhortatus eſt,
vt Regis Saul, & principis Ionathæ
mortem dolerent, a quib. tot reporta-
uerant commoda, dum viuerent, dum
induerentur coccino, & aureis indumẽ
2. Par. 35. tis. Et q̃n Rex Ioſias ſanctus in bello
contra Regem Aegypti pugnãs obijt,
eius mors tam ingenti eſt celebrata tri
ſtitia a toto populo, in cuius defenſio-
nem ille interijſſet, vt cum explicare
voluiſſent futuris temporib. Prophetę,
quæ accidiſſent in populo triſtia, & di-
gna quæ irremediabilib. lacrymis cele-
brarẽtur, aiebant illa lamentãda, ſicut
quæ obuenerant in morte Ioſiæ in cã-
Zacha. 12. po Mageddon. Vnde cũ Zacha. edice-
re voluiſſet, quæ in die iudicij eſſent fu
tura mala, illius diei luctus ingens, di-
xit: In die illa planctus erit magnus in
Ieruſalem, ſicut planctus Adadremon
in campo Mageddon. Si ergo Hiere.
fontem poſtulat lacrymarũ, & flẽdi lo
cum opportunum ſolitudinis, Dauid
ſocias quærit lacrymarũ, filias Ieruſa-
lem, ut carminib. triſtib. mortem Saul
perpetuo celebrent, & mors Ioſiæ, qui
corruit in bello in cãpo Maggedõ, plã
gitur nimis, ob quã & populi captiuita
tem, Hiere. Propheta ſedit flẽs, & plan
xit lamentatione hac in Ieruſalem, &
amaro animo ſuſpirans, & ciulans di-
xit: Quomodo ſedet ſola ciuitas plena Tren. 1.
populo? facta eſt quaſi vidua dña gen-
tium, &c. Et Matatias, dũ quæ graſſarẽ
1. Mach. 2. tur ſuorum interneciones in Ieruſalẽ
cerneret, clamabat: Vę mihi, vt quid na
tus ſum videre contritionem populi
mei, & contritionem ciuitatis ſanctę, &
ſedere illic, cũ datur in manus inimico
rũ ſuorum? Sancta in manu extraneo-
rum facta ſunt, vaſa gloriæ eius captiua
abducta ſunt, trucidati ſunt ſenes
eius in plateis, omnis compoſitio eius
ablata eſt. Ecce ſãcta noſtra, & pulchri
tudo noſtra, & claritas noſtra deſolata
eſt, quo ergo nobis adhuc viuere? Et
ſcidit veſtimenta ſua Matatias, & filij
eius, & operuerunt ſe cilicijs, & planxe
runt valde. Cum ſanctæ iſtorũ lacrym-
mæ, tam ſint in ſcripturis ſacris & lau-
datæ & celebratæ, cur quæſo mulieres
iſtæ arcentur a lamentanda Ieſu noſtri
morte, quam crudeliſſimam cernebãt,
& q̃ ſaxea pectora ſcindere debuiſſet,
ſicut & inſenſibiles lapides ſciſſi ſunt?
Nõ flentes ſicut Hiere. eos, qui ob pec
cata fuerant & mortui, & in duriſſimã
captiuitatem redacti, ſed innocentiſſi-
mi viri, qui & Deus erat, crudeliſſima
tormenta, non eum plorantes, quia ve
ſtiebat eas coccino, vt quondã Saul' cer
tis ſtatutis dieb. ſed illũ, qui filias Regis
ab intus in fimbrijs aureis circumami- Pſal. 44.
ciebat varietate oĩum bonorum, quib.
animæ fętidæ, & miſeræ & omni exue-
bantur miſeria, & coronabantur diui-
nis bonis. Non plorantes Ioſiæ mortẽ,
qui minus ſapiens ob indiſcretionem
ſuam interijt Regis Aegypti manib⁹,
ſed mortem Chriſti crudelẽ ab eis tra-
ditã, qui ab illo innumera reportarant
bona, accepturi & plura & maiora, ſi
voluiſſent, ſimiles Matatiæ, maiori, &
vrgentiori rõne & indumenta ſcinde-
re & plorare debuiſſent, ſicut & milites
reuertebantur Ieſu mortuo & flentes,
& percutientes pectora ſua. Prętera
flenda erat hæc mors, quia omnium, q̃
in orbe acciderant, fuit iniuſtiſſima,
malum ſi quidẽ, quod Iudæi patra-
bant, incomparabiliter exeedebat om-
nia homicidia, periuria, blaſphemias,
ſacrilegia, & iniuſtitias, quæ in mundo
accide-

acciderant, & quæ in poſterum euenire potuiſſent. Illa enim hominum perditio, in qua degebat orbis, quando omnis caro corruperat viam ſuã, vt abſq. vlla miſeratione interiret vniuerſus a quis diluuij, Sodomorum ſcelera, quæ referre pudet, quæ incendio crudeli ſunt punita, gentium ſacrilegia, & idolatriç, quibus, contemptus verus Deus, innumeris thurificabant Dijs, leuicula ſunt peccata, ſi huic ſceleri horrendo comparentur, quo homines in Deum ſuum, a quo tot acceperant beneficia, crudeliſſimi exuterunt, Deum necantes, qui venerate cœlo, vt prouideret de remedio his, qui actu eum flagellabant, coronabant ſpinis, &c. qui cum actu inhonoraretur, & conculcaretur a militibus, tunc eorum ſaluti intẽtiſſimꝰ erat. Sicut & in Iob adnotauit Hieron. vbi ſcriptum eſt: Nunquid ingreſſus es theſauros nuis, aut theſauros grandinis aſpexiſti, quæ præparaui in tempus hoſtis, in diem pugnæ, & belli? Chriſtus Ieſus eſt, qui venit ad niuem regionem, & frigidam, mundi huius, atq. inſtar grandinis nimio frigore indurata, venit vt humanorũ cordium theſauros obliuione Dei ſui frigidiſſimos expulſo frigore, dilectione eiꝰ flagrarẽt. Tantũq. bonũ hominib. præparauit in tempus hoſtis. i. qñ impiiſſimi homines contra ipſum cõiurantes bellum mouerunt crudele, a quo nõ ceſſarunt, donec ipſum in cruce necauerũt, quo tpe ille eos eripere ab uniuerſis malis ſatagebat. Quãuis. n. indubitatũ ſit hanc eandem paſſionem, quæ ſummum erat hominum ſcelus, a Deo aſſumi, vt immenſa cõferret bona homini bus, hoc. n. eius ingenium eſt, hæc eius bonitas, hæc tanta Dei noſtri potẽtia. lib. 4. c. 22. n. 1. 2. 8. 9. 11. vſq; ad 13. ut ſacrilega hac morte ipſe ſolueret hominum crimina, ſatisfaceretq. Deo patri ad æqualitatem, tñ id, quod in paſſione hominum erat, piaculum erat maximum. In quo etiam intelligendũ eſt, ab inferno numquam viſam adinuentionem, quæ hãc in ſæuitia, & crudelitate æquaret, & omnia tormentorum genera, quę Tyranni ad cruciandos Martyres adinuenerunt, quib. ſuæ impietatis & crudelitatis nomen perpetuo inter homines duraret, his fuere longe inferiora, non ſolum quia corpus Ieſu a Spiritu ſancto compactum ita erat delicatum, vt leuiſſimum vulnus, grauiſſimum alterius hominis in dolore ſuperaret, ſed quia portio inferior animæ ſola, calcabat torcular ab hominibus derelictus Ieſus, & a Deo patre, dum clamaret: Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obſiderunt me. Circumdederunt me ſicut apes, & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis. Si, quidem pueri in fornacem ignis conijciebãtur, Deus reddebat medium fornacis quaſi uentum roris flantem, ne eos ignis tangeret, aut quid quam moleſtiæ inferret, aſtante inter illos quarto ſimili filio Dei. Et ſi in lacu leonum fame cruciabatur Daniel, ora leonum clauſa erant, ne illum contingerent, & Prophetam in cincinno capitis adducebat Angelus, qui prandium meſſorum introduceret in lacum aſportatus in modico tempore a Iudæa in extremum Babyloniæ. Cum ergo Domine mi relictus in paſſione ſolus, doles, quod de gentibus non ſit uir tecum, qui tuis moueatur cruciatibus cur lamentãtibus mulieribus indignari videris, & eas a fletu arcere, dicens: *Filiæ Hieruſalẽ nolite fleré?* &c. cum potius eis gratiæ uiderentur referendæ, quod hanc Domino ſuo exhibuiſſent humanitatem, cum a ſuis derelictus crucem portaret laſſus? Iſta quidẽ ſunt, & multa alia, quæ ad flẽdũ feminas iſtas inducere debuiſſent, quæ licet admirationẽ ingerant, quod has flere prohibuerit Ieſus, tamen id crediderim certo, Ieſu Domino patienti gratiſſimam quidem fuiſſe cõpaſſionem illam, ſed tñ in ſola illa iiſtẽdum non erat, ſed ad flenda peccata properandum, pro quibus Dominus talia patiebatur. Talter. n. Chriſti paſſio & flẽda eſt & conſideranda, vt continuo animus hominis feratur in odium & deteſtationem peccatorum pro quib. Ieſus mortuus eſt, & qui audierit eum flagellatũ, indignetur acriter in propria ſcelera,

Gen. 6.

Gen. 19.

Iob. 38.

Hieron.

Eſa. 11.

Dan. 3.

Dan. 14.

ſcelera, vnde iſta prodierunt ſupplicia, & dicat: Ego Domine ſum qui peccaui, ego, inique egi, qui ut ouis vixit, & ducitur ad occiſionem, quid meruit? nos comedimus acerbam vuam, & dentes dilectiſſimi filij tui Domine obſtupuerunt, in quo poſuiſti iniquitates omnium noſtrum. Hæ ſunt, quæ vires carnificibus præbebant, qui manum leuare non potuiſſent, contra leſum. Nec vnam ouiculam Iob contingere potuit dæmon, quouſque illi data eſt facultas a Deo, qua habita, a planta pedis vſque ad verticem non fuit in eo ſanitas; ſic impij Iudæi a Deo accepta licentia, ob peccata noſtra Ieſum contriuerunt. Diſciplina enim pacis noſtræ ſuper eum. i. quæ merebantur homines ſupplicia recepit in ſe Chriſtus, vt Deus placaretur iratus, vbi lectio Hebræa habet: Caſtigatio pro pace noſtra ſuper eum. Hominum licentia, & libertas vinxit Chriſtum, hominum furta verberauerunt eum, hominum ſuperbia eum ſpinis coronauit, hominum luxuria eum totum vulnerauit. Vnde ſicut quodam repentino motu vir Chriſtianus indignatur in Iudam, & Iudæos tanti ſceleris auctores, indignari etiam idque vehementius debet contra propria peccata, quæ illis vires præbuerunt. Dum nauigaret Ionas, mare in fugitiuum Prophetam intumeſcebat, & ſæuiebat, & compulit illum, ut diceret nauigantibus cũ ipſo: Si propter me orta eſt tempeſtas, tollite me, & mittite in mare, vt fluctibus aſſumptus, indignatio Dei ceſſet. Sic Chriſtianus cum ſpumantes cõſiderauerit fluctus perſecutionum in Ieſum, credat quod tempeſtas ob eius ſcelera orta eſt, vnde in mare lacrymarũ iactare ſe debet. Et ut olim coniux impia Samſonis, eum, qui leo, hominumque fortiſſimus erat, debilem reddidit, & infirmum, ſic & hominis peccata, fortiſſimum noſtrum Samſonem Ieſum funibus ligatum, ad mortem traxeruut; & quia hæc duo mulieres ille non coniungebant, ut lamẽtarentur Chriſtum, & culpas proprias fierent, quæ extiterunt illius necis cau

Hier. 31. Eſa. 53.

Iob 1.

Eſa. 53.

Ionæ 1.

Bern. ſer. 1. Aduent.

Iudic. 16.

ſa, audiunt; ***Nolite flere ſuper me, &c.*** Bernard. ediſſerens verba illa: Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur, ait: Ea, quę pro me pertulit Chriſtus, & ego fratres ab exordio conuerſionis meæ pro faſciculo meritorum, quæ mihi deeſſe ſciebam, hunc mihi faſciculum colligere, & inter vbera mea collocare curaui, collectum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei, ſputa, flagella, claui, aſſidue conſiderans memoriam abundantiæ ſuauitatis horum eructabo quo ad vixero, in æternum non obliuiſcar miſerationes iſtas, quia in eis uiuificatus ſum. Hæc mea grandis eſt philoſophia, ſcire Ieſum & hunc crucifixum. Non requiram, ſicut ſponſa vbi cubet in meridie, quem amplectar mea inter vbera commorantem. Hæc in paſſione Ieſu conſideranda ſunt, ne audiamus, ut mulieres illæ. ***Nolite flere ſuper me &c.*** Præterea animaduertendum eſt, ſic in paſſione Chriſti memoriam eſſe figendam, vt Chriſtiani hominis illa ſit reformatio, quoniam ut aiebat Chryſoſt. duo hæc, ſtantem confidere, & deſperare iacentem, perditio animarum eſt. Vnde cuncta, quæ in ſacris literis ſcripta ſunt, eo videntur tendere, vt peccatores animentur, ut a malis ſurgant, & iuſti terreantur, ne ruant. Vt animetur infirmus, audit: Numquid qui cadit nõ adijciet, vt reſurgat, aut auerſus non reuertetur? Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Ad iuſtum autem dicit: Si fecerit homo omnem iuſtitiam, omnemque veritatem, & auerſus peccauerit, non recordabor iuſtitiæ eius, ſed in peccato ſuo morietur. Terribilis eſt Deus ſuper omnes, qui in circuitu eius ſunt, id eſt, cum iuſtis, hoc enim freno hi arcentur, ne præſumant, ne ruãt, vt ſic glorificetur Deus in conſilio Sanctorum ſuorum. Ille qui debebat millia talentorum, vno verbo poſtulans dilationem ſolutionis, accipit remiſſionem, & qui unum acceperat talentum, damnatus eſt, quia illo non eſt vſus, ut cum fœnore illud redderet creditori. Qui nimium timi-

Ber. ſer. 43 in Cant. Cant. 1.

Cant. 1.

3

Chry. ho. 10 de pœnit.

Hierem. 8.

Zachar. 1.

Pſal. 77.

Pſal. 88.

Matth. 18.

Matth. 25.

dus eſt

dus ille malus : Nam quid in terris eum prosunt diuturnitates appetere, exaltationes et dulcedines, ut obsidiones mi seris Deus, qui eternitate in cœlo est, secundum tua verba, Qui autem perseuerauerit usque ad mortem, hic saluus erit. Tob. 31. Et ideo non est timendum, quod Dominus Deus noster, qui est omnipotens, et omnia potest, et omnia disponit, et ordinat, et quæ vult facit, et quæ fecit ad effectum perducit, Christus vita, et pœna iudicatorum, ut ait Dominus per Paulo : Qui contigerint ad tantum scopulum petræ, quam Deus ædificauit habentem omnia quæ ad firmum, et excelsum vitæ ad interitum vitamina, sibique ex petræ solo omnia ad firmum, et excelsum ordinem Medicinalis potentiæ habentem, et per quæ ipsa petra est Deus, et homo. Et hæc quantum mihi visa sunt, tantum immobilitat, ita per summam firmitatem Deo in se habere. Hæc quidem diligat amicus, licet ardua sint, et ad ea quæ sunt ad interitum vitamina, et ad ea quæ ad eorum animam non deferunt. Hæc autem quæ ad eorum animam mortis, et ad eorum interitum. Nisi autem eum vincant inuite, sicut nolente Deum. Et sic tunc eis licet locum ipsum vincere, quod illa hora Deo ignoscente, qui in exquisitæ rationem quæ eum ad se possunt, quem autem de humanitate sua fragili homo a simo eum, concipit propria sua humana ruinosa præsumptione, tunc enim, quæ eius in ipso sensibus damnis exercitatus nondum est, et ideo, et, ut, fas quæ datur ab ipso, vita decimam ne percipiat in eos ita gravitate. Nec in penitus eligas, nec eis aut spiritus gratiam, aut manifestat ad in manus vultum quod desiderant in fas pulleus. Cum autem in terris ser- uientes ante conspectum Dei propter- eum nam sentes, singulum sibi fol- lel vellet obtare in tentionem om- nium peccatorum, quæ gessisset hi- mines, et simulatio, immo quæ parat ad ultimum, non condemnat eum, si non humines plures his qui vixerit in vobis, ille quamvis in cœlum creatus plena, et ad qualitatem sua fallax, et ex hac perpendens, quæ in sua dementia, humanæ creaturæ in cœlum congre- gant unde colligunt ea tantum patien- tiæ quæ ad ipsum, et ad ipsum, et ad ipsum, quæ eum in Christo, illum cum- ueni autem, et ipsum in nostris ad- ipsum hæc fuisse, cum ad ipsum ad- uel Erat enim Christus ipse in nobis, quia carnis ad ipsum, et ad ipsum, le- deo 5, 5 ad ipsum, et nuncio 44. His con- sideratis, et ipsum, et ipsum, et ipsum, et ipsum, nobemus peccatis nimis, et cuiusque exercitiis, et ipsum, et ipsum, et ipsum, et ipsum

Pſal. 22. quia Dominus regnauit a ligno ſecundum ſeptuaginta interpretum traductionem. Rex quidem non inſtar téporalium Regum, quos conſeruare cum ſit expediens, milites, & ceteri ob id periculo exponuntur, ſicut populus dixit Dauidi, quando aſcendere ille volebat in prælium contra Abſalon: Tu pro decem millibus computaris, non exibis, ſiue enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit, ſiue media pars ceciderit e nobis, non ſatis curabunt; melius eſt igitur, vt ſis nobis in orbe præſidio. At Rex Chriſtus, ne vnus miles pereat, ipſe ſolus deſcendit in prælium. Quando Benadab Rex Siriæ prælium iniit aduerſum Achab, præconis vox inſonuit, ut totum prælij pondus, cunctis militib. contemptis, eſſet contra Regẽ; ſic in paſſione Domini, intonante voce totius inferni, bellum indicitur, non contra impium Achab, ſed contra innocentem Chriſtum. Diciturque Ieſus ſpiritus oris noſtri, aer, quo reſpiram⁹. Qui captus eſt in peccatis noſtris, quia voluit eum Dominus conterere. Deus id voluit. Quoniam ſi homines tãtũ, qui canes erant rabidi, id voluiſſent, non mirarer, ſed amantiſſimus ipſius pater, & pientiſſimus voluit eum conterere in infirmitate, vt noſtro prouideret bono. Captus quidem fuit. Sãſon captus fuit, ſed quia cor aperuit fœminæ inimicæ, dign⁹ fuit vinculis, & morte: inimicus erat illorum, a quibus captus fuit, qui multas illis inflixit mortes, in mandibula aſini interfecit mille viros, ſegetes eorum combuſſit. At Ieſus ſanctus cum eſſet, innumeraq. illis contuliſſet bona, captus eſt ab his, qui bus benefaciebat. Chriſtus erat populi illius Moyſes, Angelus, manna, columna ignis, eorum petra, cumq. manſuetiſſimus eſſet agnus, captus eſt, ac ſi eſſet nocentiſſima, & ferociſſima beſtia.

2. Reg. 18.

3. Reg. vlt.

Iudic. 16.

Hieremi. 3. Treu. Pſal. 21. Hiere. In ren bus abſcondit filias phareтr ſuæ, id eſt, ſagittas, quibus ad mortem vulneratus eſt. Sicut aqua effuſus ſum, quoniam ſanguinem meum ita proiecerunt Iudæi, ſicut aqua in terrã effunditur. Diſperſa ſunt omnia oſſa mea, ac ſi e corpore illa fuiſſent euulſa, & in campum proiecta. Factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens, in medio ingentis ignis poſita, & liquefacta, quæ ſpeciem ceræ non retinet, & in me hominis aſpectus vix remanſit. Aruit tamquam teſta virtus mea, & in puluerem mortis deduxiſti me. Talis in paſſione erat Ieſus, qui velut agnus coram̃ tondente ſe obmutuit. Obmutuit qui conuiuium ingreſſus eſt non habens veſtem nuptialem in ſignum verecundiæ, & confuſionis, quia non haberet quid reſponderet, obmuteſcét quc impij in iudicio, obmutuitq. Ieſus agnus, conuictus, quod iuſte indignatur pater in illum, quia noſtra portabat peccata. Captus eſt, quia lætitia magna Iudæi illum pertrahebant ad mortẽ læti *como quien anda a moteria, &c.* In omnibus domibus de ſola morte Ieſu agebatur ſummo cum gaudio, ſicut ſcriptum eſt: Aduerſum me loquebantur, qui ſedebant in porta, & in me pſalebant qui bibebant vinum. i. in caupona, qui ad potandum conueniebant *y en los bodegones*, ridebant, & ſubſannabant me. Quando in cœlo præliũ magnum factum eſt, pugnantibus contra Deum tenebrarum principibus, Michael & Angeli eius prælibantur cum dracone, at in bello cruento quod Hieroſolymis accidit, cœlum pugnabat cõtra Ieſum. Triſtia quidem hæc, ſed lætiſſimus dies, quia in vmbra eius vinemus in gentibus. Quoniam cũ clamore valido, & lacrymis offerens ſacrificium cruentum patri, auditus eſt pro reuerentia ſua, vel exauditus eſt, quia obediens patri multa cum reuerentia, quam tali patri exhibuit, dignus fuit, qui exaudiretur, vel pro reuerentia, quam erga filium ſuum naturalem habuit pater. In iſta vmbra viuemus in gentibus. Ambroſ. in Pſal. trigeſimum ſextum exponens illa verba Io. Quod factum eſt, in ipſo vita erat, ait: Omnia quæ fecit Chriſtus, vita erant, lacrymæ eius uita, caro rupta vita, ſpinę uita, flagella uita, & omnia quæ ille operabatur, erant uita. Arbor quidem vitæ, quæ erat in Paradiſo inuabat quidem

Pſal. 21.

Matth. 22.

Pſal. 68.

Apoc. 12.

Hebr. 5.

Ambroſ. Ioan. 2.

Gen. 3.

dem ad conſeruandam vitam eorum, qui viuebant; ſed non minuiſcabat mercuos, bene tamen arbor iſta, in cuius vmbra viuent qui iam obierant peccádo. Cum Agar e domo Abrahæ pulſa ſuiſſet una cum filio ſuo Hiſmael, cui is fame & ſitu periret, dolore plena proiecit infantem ſub arbore, & continuo Angelus oſtendit illi aquæ fontem, vt ſuæ prouideret neceſſitati, & viueret. Sic Ieſus noſter proiectus ſub arbore crucis, prouidit fontem aquæ viuæ, ne homines interirent, ſed in vmbra eius viuerent in gentibus. Cum, quæ in arca acciderant retuliſſet Sapiens, in qua homines, & iumenta conſeruata ſunt, ita ut aquila paſſer culum non comederet, aut lupus agnum, intulit: Benedictum eſt enim lignum, per quod fit iuſtitia. Crux Chriſti hoc lignum eſt, in quo tam rigida iuſtitia facta eſt, vbi quicumque voluerint ſaluari ab in gruente diluuio tuti erunt, & manſuefcent qui efferatos habebãt mores, &c. Hæc in paſſione Chriſti ſunt conſideranda.

Gen. 21.

Sapien. 14.

Singula autem quæ in toto paſſionis diſcurſu acciderunt, qua ſolitum eſt breuiate explicare non ualemus, reducuntur autem illa ad quinque capita, quæ in libello noſtro Roſarij latiſſime ſunt expoſita, quæ enarrabimus hic qua fieri poterit breuitate. In primis illud, quod ad orationem horti pertinet, conſiderandum eſt, cum Ieſus uaulus ab Apoſtolis per iactum lapidis ceſſit pauere, & tædere, & anxius dicere: *Pater ſi poſſibile eſt, &c. Et factus eſt ſudor ſanguinis decurrentis in terram, & aduentauit Angelus confortans eum.* aduerte dum ſudantem ſanguine Dominum conſideraueris, dormientesque Apoſtolos quanta ſollicitudine hominum ſalutem ille inuigilet, quantaque ſompolentia illam rem quæ propria eſt homo tractet. In ſomno Ioñæ perpende Prophetæ erga propriam ſalutem negligentiam, quem Deus tot mediis ad ſanam mentem reducere conabatur; idemque in Balaam debes expendere. ſed hæc ridicula ſunt ſi quę in horto Ieſu & Apoſtolis contigit conſiderare ris. Nec ut hominum inſpiciam agnoſcas hiſtorias non neceſſe eſt aduertere, ſed unuſquiſque in ſe ipſo reperiret quę Deus fecit ut ipſum a malis eripiat ad quæ omnes homo domuit ſtertitque. Proiectus in terram ofculatur eam quam olim maledixerat, cum dixit: Maledicta terra in opere tuo, ſpinas & tribulos germinabit tibi cum operaueris eam, vt loco fructꝰ, ſanguinem extrahant. Terra hæc ſepe uenientem a te bibit imbrem, nec fructum dedit, ſed ſpinas, reprobam eſt, & maledicto proxima, cuius conſummatio vt ſit in combuſtionem neceſſe eſt. In Eccleſiaſticis quidem contingit q̃ uenientem ſuper ſe bibentes cœleſtem hunc imbrem culpa ſua perſerant ſpinas, ſed ſanguis Chriſti, qui quotidie animas eorum rigat, ad ferendum fructum aptiſſimum eſt medium quo ſi non hodie cras animæ eorum germinent. at ſeculares qui ſemel in anno ad ſacramenta accedunt non eſt poſſibile q̃ fructum faciant ſicut nec ager qui ſemel in anno rigatur niſi pluuiam accipiat temporaneam & ſerotinam & frequentor Chriſti ſanguine rigetur & diuina ira effectum eſt ut quitanto abuſus fuerit beneficio, ſemel in anno non copioſum imbrem, ſed vix ob indiſpoſitionem ſuam modicum quit (& vtinam) gutam huius ſanguinis recipiant permittente Deo ne nubes pluat ſuper eos imbrem hunc ſaluificum, niſi forte ut illo quo alij lauãtur, in ſanguine agni, illi ſordidentur ſicut imitibus contigit flagellantibus Dominum quorum indumẽta ſanguinis inquinauit. Numquid terram amplexando, & oſculando vis ab ea maledictionem explodere, ut induat benedictionem, quæ retroactis ſeculis caruit? Vtique non continget in ea, in qua inundauerunt mala, furtum, homicidia, & adulteria, & ſanguis ſanguinem tetigit. Nec funiculis charitatis tuæ traheretur, quę abijt in regionem longinquam, & adhęſit tenebrarum principi. Numquid imaginem tuam, eam complexus vis renouare, ut quę ſimilis extitit Adam terreno peccádo, ſimilis tibi

Geneſ. 3.

Hebr. 6.

Oſea 4.

Oſeæ 11.

Luca 15.

1. Cor. 15.

vbi cœleſti Adam fiat a malis receden do? Forſitan id non faciet, quæ clauos, ligna, & ſpinas iam protulit, quib. coro neris, & crucifigaris. Qua hora Dñe Ie ſu terram oſcularis, & pacem largiris, illa bellum parat cruentum, quo te vili ter, & crudeliter perimat. Non iguora bat Iéſus noſter hæc omnia, & tamen procidit, *& incipit pauere, & triſtis di cere. Pater ſi poſſibile eſt, &c.* Vnde Dñe, qui deſiderio ardenti deſiderabas hanc horam, triſtitia conſumeris? Equus, cũ
Iob 39. audierit buccinam, dicit: Vah, exultat audacter, & in occurſum pergit armatis, in quo Sanctorum colligitur exultatio in perferendis malis, & tu fortiſſimus inter omnes, corruis, cum ſonat buccina inimicorum tuorum ad bellũ properantium? Conſurge, conſurge, in
Eſa. 51. duere fortitudinem brachium Dñi, cõ ſurge ſicut in diebus antiquis. Qui per cuſſiſti ſuperbu m, & vulneraſti draco nem, qui poſuiſti profundum maris viam, vt tranſirent liberati. Cur nõdũ ab hoſtibus comprehenſus ſanguinem fundis? Nondum prælium ingreſſus, horres? nondum mare intrans paues &
Pſal. 77. obrueris fluctibus? Numquid qui dixiſti: Filij Ephrain intendentes, & mit tentes arcum conuerſi ſunt ad fugam in die belli, vbi eorum exprobraſti me tum, eis ſimilis efficieris? Tamen for-
Exod. 15. tiſſimus Ieſus, de quo ſcriptũ eſt: Quis ſimilis tui in fortibus Domine? anxiatur, dum conſiderat, & ſingula, quæ inſtabant tormenta, & Iudæorum malitiam, & totius generis humani ingratitudinem. Chriſtus in horto quaſi toto corpore fleuit, vt totum corpus Ec cleſiæ purgaretur, lib. 3. cap. 10. nume. 69. Chriſtum in paſſione multa angebant, ibidem nume. 82. 83. 97. & 98. Chriſti anima repleta malis dicitur, id eſt, doloribus, &c. num. 50. & 51. Chriſti ſanguine, & aratur, & rigatur ager cordis. num. 56. Chriſti paſſio figurata in ſacrificio Gedeonis igne cõſumpto. num. 62. Chriſto mors dulcis, numero vigeſimo primo, & 46. Chriſti paſſionem alienum opus ab eo vocauit Eſaias, nu. 76. Vtq; eius liberalitas oſtenderetur, li berè ſanguinem ſudauit in horto, propria vulneratus charitate, li bro 3. cap. 10. num. 81. 90. & 105. Chriſtus in paſſione triſtitias meas ſuſcepit & affectus, vt amorem patefaceret, nu mero 97. & 98.

Oratione completa, & ab Angelo mire confortatus, Ieſus obuiam venit inimicis, a quib. captus eſt, & vinctus, vbi Sãſoni capto a Dadila cõparatur, *Iudicũ 16.* li. 3. c. 10. nu. 35. vinctũ Dñm aduerte a prauis ingratis & negligentib. vinct⁹ & a ſanctis, ab his ne orbem ſcelerib. inuolutum perdat, ab illis quia praua ipſorum opera manus eius ligãt, dum reſiſtentes diuinæ miſericordiæ innumeris eius non potiuntur bonis, quib. gauderent ſi ipſius bonitati non contradicerent. Præcemur ipſum ut manus ligẽtur eius, ne pereamus: ſoluant, vt ſancti efficiamur, manus ibidem noſtræ funiculis diuini amoris vincian tur ne malum operentur, ſoluãtur aũt ut diuinã eius operẽtur voluntatẽ, &c. Totaque illa nocte innumera pertulit tormenta a militib. q̃ cõpleta ſunt dũ mane crudeliter flagellare iuſſit im pius iudex, eum, quẽ innocentem fuiſſet confeſſus. Vbi primum crudelitas, & inhumanitas huius facti conſideran da eſt, tanta. n. animorum propenſione flagellatus eſt, vt Ieſu nomine dici recte poſſit: Repleta eſt malis aĩa mea, & *Pſal 87.* vita mea inferno appropinquauit. Factus ſum ſicut hõ ſine adiutorio, ſuper me confirmatus eſt furor tuus, & oẽs fluctus tuos induxiſti ſup me. Et ego ad te, Dñe, clamaui, & mane oratio mea præueniet te. Vt quid Dñe, repellis orationem meã, auertis faciẽ tuam a me, in me tranſierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me. Oẽs fluctus induxiſti ſuper me. Oẽs, ſiue illi, qui honorem contingunt, dum flagella tantum vilib. & ſceleratis dant homi nib. a quib. liberi ſunt hoĩes ingenui. Nec hæc leuiter inflicta eſt caſtigatio donec iuxta legẽ ſcipientẽ, ut iuxta *Deut. 25.* qualitatẽ delicti eſſet & plagarũ mõdus, dum tñ flagella numerũ quadragenariũ nõ excederent. Iob dum quæ illi acciderãt mala edicere voluiſſet, aie bat: Spoliauit me gloria mea, & abſtu- *Iob 19.* lit

lit coronam de capite meo. Deſtruxit me vndique, & pereo, & quaſi euulſæ arbori abſtulit ſpem meam, ne vltra ad priſtinam redire poſſim valetudinẽ & dignitatem, magis quam arbor radicitus euulſa, priſtinum poteſt recipere virorem. Iratus eſt contra me furor eius, & ſic me habuit quaſi hoſtẽ
7 ſuum. Halitum meum exhorruit vxor mea, fratres meos, lõge fecit a me, &c. Abominati ſunt me quondam conſiliarij mei, & quem maxime diligebã, aduerſatus eſt mihi. Pelli meæ cõſumptis carnibus adhæſit os meum, & derelicta ſunt tantumodo labia circa dentes meos, id eſt, carnibus iam a vermibus conſumptis, pelles tantum oſſibus adhærent. Hæc vltima iuſti Iob calamitas, ſed innocentiſſimo Chriſto noſtro flagellato, & pelle conſumpta, interna viſcerum pandebãtur, & oſſa ſanguine rubentia manifeſtabantur. Tradidit eum Pilatus voluntati eorum, quos confitebatur inuidia agitatos, cõtra Dominum coniuraſſe. Res inuiſa, quod iudex, quãtumcumque iniquus, rerum tradiderit inimico eum accuſanti puniendum, iuxta menſuram impiæ voluntatis ſuæ. Et ſi quidem leges, mulierem de adulterio conuictam, ſtatuerunt vt traderetur viro vilitet offenſo, vt eius manibus pœnam acciperet delicti, verum licet lex hæc rigida credatur, tñ non electionem mortis, ſed executionem tribuit marito. Hæc impietate plena inſania vt inimicus, & accuſator ſit, iudexq. Pilato in cauſa innocẽtis Ieſu noſtri ſeruabatur, vt hinc flagellorum conſideres feritatem & crudelitatem, cui nulla vſquam extitit æqualis. Raro, aut nuſquam viſum eſt, quod inflicta tormenta malefactorib⁹ alicuius ex aſtantib. animum non mouerint ad compaſſionem, & cũ Sancti iniurijs afficiebantur, & damnis, non illa ab omnibus probabãtur. Hieremias *Hier. 38.* in lacum cœni miſſus ab impio Rege Sedechia, Abdemelech Regis ſeruum amicum habuit, qui factum impropera uit Regi, & licentiam ab eo habita, funibus, & veteribus pannis miſſis, eũ extraxit e puto fœtido. In Domo Pilati & funes ſunt, & panni veteres, non quidem pro liberando Domino, ſed pro ipſo & excruciando, & puniendo, & infamando, & vinciendo. Manuſque illæ tornatiles aureæ, plenæ hiacynthis, vſque ad ſanguinem ligantur, nec adeſt vel vnus Abdemelech, cui iſta diſpliceant, ſed innumeri, a quibus iſta prohibentur. Cum impius Heliodorus ſpoliaturus ærarium, templum ingreſſus eſſet, non modica per vniuerſam vrbem erat trepidatio, Sacerdotes ante altare cum ſtolis Sacerdotalibus iactauerunt ſe, facies ſummi Sacerdotis immutata declarabat internum animi dolorem, pro eo quod in contemptum locus eſſet venturus. Spiritus autem omnipotentis Dei magnam fecit ſuæ oſtenſionis euidẽtiam. Apparuit enim quidam equus terbilem habens ſeſſorem, qui autem ei inſidebat, videbatur arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuuenes, qui circumſtetерunt eum, & ex vtraque parte flagellabant ſine intermiſſione multis plagis verberantes. Subito autem & Heliodorus concidit in terram, & extra templum eiectus eſt. Sed cum hac eſſet angustia ſceleratiſſimus homo preſſus. Onias Sacerdos Deum deprecat⁹ eſt, a quo vitam ille accepit, & ſalutẽ, quã tamẽ erat indignus, qui ipſi & ei⁹ ſacrõ tẽplo tam extiterat iniurius. At cũ tẽpli protector flagellatur, nullus adeſt, qui eius curet vulnera, quę recepit, &c. *Cant. 1.* *2. Mach. 3.*

Cum impius Rex Balthaſſar vaſa tem pli temulentus profanaſſet, in pœnam tanti ſacrilegij eadem nocte inſolita adfuit manus ſcribens in pariete, quæ ſcelerato Regi eſſent euentura mala, qui ſtatim miſere mortuus eſt, dignã a Deo accipiens animaduerſionem, quam meruerat. Et diſſimulat Deus, cum homines ſacrilege verberant Ieſum, &c. diſſimulant creaturæ creatoris ſui vltrices, diſſimulant & Angeli, qui & Heliodorum flagellauerũt, &c. O Ieſu, quam aliter olim maieſtatem tuam contemplatus fuerat Vates ſanctus, cum te vidit ſedentem ſuper ſoliũ excelſum, & eleuatu, vbi domus maieſtate repleta erat, hic aũt vilitate, & *Dan. 5.* *Eſa. 6.*

riuis

Digitized by Google

stius flagellatus. Ibi Seraphini diuinos animos accendit verberatus? vultus, pedes, & volatus clauiatus? Sanctus, &c. hic verberatus? ibi coronatus in vitores ad irrogandas mortes? ad vitam? ibi Iudaicus ab Angelis, hic ab Iudeis ab hominibus. Ibi Sanctus, hic Sanctus? Ibi Sanctus, hic Sanctus? Ibi Sanctus, hic Sanctus?

seminauerunt, frumentũ colliget electorum, odium. s. peccati, dilectionem Dei, honoris cõtemptum, &c. Christo corona spinea ablata non est, quia spinæ nostræ antiquæ ab eo consumptæ sunt, lib. 3. c. 10. nu. 10. num. 6. & 23. Christo calamus datus est in passione, vt sceptrum homini det, & fragile conterat regnũ, nu. 7. Christi vestimenta sordida indicant tormenta passionis, q̃ auferuntur ab eo, cum nostra deleuerit peccata, nu. 29. Christi passio ad ferendas iniurias multũ mouere nos debet, nu. 24. 79. 80. & 91. Christo iniurię illatæ in passione, obũbrabant mysteria magna, nu. 102. vsq; ad 105. In ingressu prætorij principum considera stultitiam qui ingredi noluerunt ne cõtaminarẽtur sed manducarent Pascha ad quod celebrãdũ iudicio suo indigni non reddebãtur dũ testimonia falsa cõtra Dñm quærerent &c. quib. similes sunt Christianorũ multi, qui eximijs vitijs implicati, se credunt saluari dum leuissima fugiunt vtrorũq; stultitiam taxat Sopho. cap. 1. his verbis: visitabo (in Iudicio. s.) super oẽm qui ingreditur super limen in die illa, i. secundum Hebraicũ transibunt limẽ, & tñ cum religionis causa id faciant sicut Palęstini qui ob Dagon 1. Reg. 5. id faciebãt, tñ cõplent domũ Dei iniquitate & dolo. i. sacrificia offerũt per rapinã parta. Quis Christianorum Iesum prospiciens coronatum spinis, honores non
Hebr. 11. respuat? Aliqua, quæ euentura erant ei, considerans Moyses, ait Paulus, quod maiores diuitias æstimauit thesauro Aegyptiorum, improperium Christi, & nos qui eum vidimus vili indutum purpura, spinis coronatum, calamo percussum, honorum erimus cupientissimi? Sed ista omnia & sputa, & maledicta, & iniuriæ, &c. quæ pertulit a Iudæis Iesus, irrogant ei Christiani, dum scelerate viuunt. Vendunt illum peccatores dicentes: *Quid vultis mihi dare?* libro 3. cap. 12. numero 4. & 10. Christo porrigunt acetum, qui male viuunt, ibidem numero 4. Christo maledicunt illi, propter quos nomen eius blasphematur, numero primo. Christũ cõspuunt, colaphizãt, &c. mali Christiani, numero nono, vsque ad 12. & 14. capit. 15. numero 20. Christum contemnunt Christiani, eligentes, quæ ille respuit libro tertio, capitu. 12. numero 12. & 13. Christum irridunt mali, & seuere puniuntur, numero 14. Iesus contemptus, nouissimus virorum tunc est habitus, quando ipsi, sceleratissimus fur & homicida prælatus est a populo dicente: non hunc sed dimitte nobis Barrabã, hic Dei sũmus amor fuit, q. vt nos magni pẽderet cõtẽni voluit cui bũficio vt gratissimus nõ solũ cunctis creatis præferend⁹ illę est, cũctaq; reijciẽda sunt, & paruipendenda vt ille in aĩa conseruetur, sed illud tanto beneficio dignũ fuerit. Si solus illę diligatur, magni pendatur, ęctera oĩa, vt stercora reijciantur ut Christũ lucrifaciat homo, &c. vide ẽt dęmonis ingeniũ qui Barrabã petit ut Iudęi præponerent Christo ut & peccatum Iudæorum nullam haberet excusationem & maior in eo esset Dei contemptus. Multi enim erant in carcere viri aliàs pij, qui casu vel passione aliquid egerant mali, quorum si liberaretur unus, pietate moti id fecisse dicere potuissent sed dũm homicidam, furem, seditiosum, boni publici hostem Christo præferunt, eorum peccatum omnino inexcusabile fit, maiorique pœna dignũ, &c. Iesus & Barrabas, duo hirci in lege oblati, lib. 3. c. 10. nu. 35. Vnus *Exo. 23.* 9
scelerat⁹ dimissus est, alteri innocẽtissimo crux ĩposita est, q baiulãs eã figurat⁹ fuit in Abel, Isaac, bouro, &c. n. 35. 56. 60. & 67. Nouũ Iudęorũ adinuẽtũ, qđ crucẽ ĩponũt sup humeros hoĩs dã nati. Mors crucis tã erat p se crudelis, & ex lege infamis, & maledicta, vt cuicũq; crimini diluẽdo sufficiẽs crederetur, absq; eo qđ humeris passuri ĩponeret, & tñ crucẽ ĩponunt humeris illius, qui a planta pedis vsque ad verticẽ vulnerib. erat plenus. Et cũ illius pondere ꝑssus genicularet, & caderet, a nullo ad iut⁹ legit, cũ tñ ꝑciperet lex, vt q. asinũ vel bestiã inimici cõ spexisset iacentem *Leuit. 16.*
sub onere, non trãsiret donec leuaret eam, etiam si adesset necessitas accelerandi

randi iter, nec conſideraret, quod ab homine illo ſibi inimico reportaſſes damna, ſed id tantum, quod beſtiola fatigata ſub onere iaceret. Hæc proculdubio animum Domini angerent, dũ conſideraret, & quæ illis hominib. contulisset, & quæ actu conferebat bona, & quod cum Deo ſuo cadente & fatigato, non fiebat, quod ipſe faciendum præceperat cum beſtia. Illi, qui deſcendebat ab Hieruſalem in Hiericho, & a latronibus fuerat vulneratus, & ſemiuiuus relictus, illud crudelitatis infigne animaduertendum cenſuit Dominus, quod illo viſo, & eiulante, Sacerdotis, & Leuitæ viſcera ad compaſſionem nõ ſunt mota, ſed eo neglecto, præterierunt. Et eum, qui in piſcina erat triginta & octo annos habens in infirmitate ſua, nullus adiuuit, & eorum, qui Hieroſolymis erant, notans feritatem dixit: Hominem non habeo, ſed hi quidem, ſi adiuti non ſunt, nullam etiam reportarunt iniuriam; Ieſus autem cruce bajulans, præterquam quod ſubleuatus a nullo eſt, a multis varias pertulit irriſiones & iniurias. Et ſi, quidẽ angariauerunt Simonẽ Cyrenenſem, non id fecerunt ſubleuandi eum gratia, ſed ne in itinere obiret, qui omnem fere ſanguinem amiſerat, & infamem, & crudelem mortem crucis non ſubiret. Et ſi purpura eum exuentes, propria induerunt veſtimenta, id fecerunt, vt tormentum creſceret, & ut in proprio habitu ab exteris, qui venerant ad diem feſtum, agnitus, maiorem patere tur infamiam. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem ſe. Cumque ad locum Caluariæ fatigatus peruenisſet, *dederunt ei vinum myrrhatum amariſſimum*. Nuſquam viſum eſt, quod homini ad mortem damnato, & ſitienti vas aquæ non porrigatur, & minus multo credibile eſt, quod felle potetur. Cum Achab, & Iezabel fugiens, peruenisſet Elias fatigatus ad vmbram iuniperi, etiam ſi nulla pertuliſſet tormenta, ſubcinericium accepit panem, & vas aquæ, quibus recreatus eſt, & quia homines aberant, qui recrea re poſſent Propheram, Angelus deſcẽdit de cœlo ad ſeruiendum ei. Et cum olim ſitiens populus per deſertum peregret, nec eſſent aquæ, quibus potaretur, percuſſo ſilice aquæ egreſſæ ſunt largiſſimæ, quibus refocillatus eſt populus, & iumenta: at cum ſiti exaruiſſet Ieſus, nec hominum humanitatem experiretur, non adfuit Angelus, nec Moyſes, qui illius prouideret ſiti. Qui clamauerat: Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat, & flumina de vẽtre eius fluẽt aquæ viuæ, non uas imo nec flumen, ſed flumina & id non rogatus offert, poſtulans autem modicum aquæ non recipit, ſed tanta hominum auaritia re compenſatur, nec mirum, quia de vinea Sodomorum venenum aſpidum inſanabile vindemiatur, vuaq. eorum vua fellis eſt, & botrus amariſſimus.

Venit Ieſus, aiunt Euangeliſtæ, *in locum Caluariæ, & crucifixerunt eum*. Multa ibi accepit Ieſus tormenta, ſed rei & magnitudinem, & grauitatem conſiderantes Euangeliſtæ veluti elingues effecti, & exanime, ſcuncta retiẽtes, nec rigorem explicant frigoris, quando nudus, ventis erat expoſitus pelle exarata, cui viſcera patebant, & oſſa, a quo noui ſanguinis fluuij egrediebantur, cum ueſtibus exueretur. Qui in tantorum præſentia nudus, qui mira præditus erat modeſtia, vehementer anxiaretur, magis multo, quam Noe, qui ab impio filio nudatus inter paucos, ab illisque coopertus, maledictionem ab illo accepit. Ieſus autem inter nimicos nudatus, & vilipenſus a Principibus & plebe, non modicum huius rei accepit dolorem, lib. 3. capit. 10. numero 43. Et ſtatim clauis confixus in cruce ſuſpenſus fuit. Chriſtus in Caluario crucifixus eſt, vbi aries pro Iſaac eſt occiſus, ibidem numero 35. & & 60. Chriſti paſſio figurata fuerat olim, numero 43. 44. 60. 67. 68. 87. & 88. Chriſti vulnera pateficiebant voluntatem Dei, & arcana cordis eius, lib. 3. capitu. 8. numero 19. Chriſtus pendens in ligno maledictus dicitur, quia maledictum eſt peccatum, quod ibi perpendit, lib. 3. c. 11. nu. 28. & 39. Iob percuſſus a Deo, & ſedens in ſtercore quilinio

Luc. 10.

Ioan 5.

Eccleſ 4.

4. Reg. 19

Num. 20.

Ioan. 7.

Deut. 32.

19

Gen. 9.

Deut. 21.

Iob 2.

quilinio, teſta ſaniem radebat,& manibus vulnera curabat; at Ieſus crucifixus,nec hoc modicum refrigerij manibus valet adhibere. In hac die,in qua Adam conditus eſt, occiſus eſt Chriſtus,lib.3.cap.10.nu.8. In eadem pulſus ille eſt e paradiſo nudus,maledictis ſubiectus, ſed dignus vt talia, immo maiora pateretur, qui tantis donatus beneficijs tam extitit ingratus benefactori,& inobediens maieſtati: ſed mirandum,quod maledictus, percuſſus a Deo & humiliatus ille ſit,qui ei in omnibus obediens extitit. Cuius latus *Iſa.12.* apertum eſſe voluit pater, vt hauriret homo aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. Chriſtus aquæ cur comparetur,lib.1.cap.25.num.3.& 4. Bene video quod quatuor in Chriſto apertis vulneribus, quatuor egrediuntur fontes e paradiſo iſto cœleſti, quibus irrigetur, & proferat fructus vniuerſa terra, & quod Chriſti latus apertum eſt in cruce,vt vitæ oſtium panderetur, & a diluuio liberarentur homines, lib.3. cap.10.num.54. 67. & 77. Apertaque ſunt vulnera, vt Chriſti ſanguinem *Exod.17.* pulli lambant,nume. 66. Eleuatus in cruce Ieſus, ut cum eo eleuans homo manus,vincat Amalech,lib.3. cap.11. num.1. Chriſtiq. ſanguine expiari debet homo,& mundari, ut ſic ſanctificetur domus,& altare,lib.18.cap.10.nu. 20. Crux ſedes ſponſalis, in qua Chriſtus Eccleſiam tibi aſſociauit,lib.3.capit.10.nu.81. Quibus conſolandi ſunt homines, triſtandi autem dum innumeros conſiderant dolores, quos per- *Luca 16.* tulit Chriſtus. Cum Lazarus mẽdicus frigore cruciaretur,a diuite veſtib.non eſt indutus, ſed nec exutus proprijs, qualeſcunq. illæ extiterint; fami eius non prouidebatur & ſiti, ſed aceto nõ potabatur; nullus eum conſolabatur, ſed nec conuiciabatur ei; & ſi pietatẽ ei homines negabant,cum vulneribus cruciaretur,canes venebant, & lingebant vlcera eius, quæ omnia Chriſto denegata ſunt,&c. Sed tamen nos dicamus ei. Dñe, ſuſcipe ſeruum tuum in *11.* vulnerum aperturis, vbi ſecurus ero a *Pſal. 89.* mundi fallacijs. Memor ſit omnis ſacrificij tui Deus.& holocauſtum tuum pingue fiat in me. Peccata,ſi in mẽtem venerint,dicat Chriſtianus: Non ſum meus,emptus ſanguine Chriſti, lib.3. cap.15.num.2. Chriſtus enim redemit moriens quos antea emerat, & amiſerat,lib.3.cap.10. nu.36. Flecte ramos *Cant.3.* arbor alta, vt amplexari valeam Ieſũ ibi pendentem,quem non dimittam, donec introducam in cubiculum genitricis meæ. Non dimittam eum, donec benedictus audiam: Non uocaberis *Gen.32.* Iacob,ſed Iſrael erit nomen tuum. Flecte etiam ramos crux, vt Chriſto con- *Gala.2.* fixus,iam non viuam vanitatibus & ſeculo, ſed tantum illi, vt peregrinus (Bern.)abſtinebo a carnalibus deſide- *Bern. ſerm. de mor-* rijs, quæ militant aduerſus animam: *tuo,&c.* & mortuus,alienus ero ab actibus ſecu- *1. Petri 2.* li, ſed his non contentus, velut crucifixus,ea, quæ amat mundus, crux mihi erunt,ſiue deliciæ, ſiue honores, cruci affixus eſt Ieſus, chirographũ Coloſ. 2.decreti quod erat contrarium nobis *quæ era la obligacion*, qua diaboli ſeruitio ſueramus traditi, crucifixus dæmon ne ea qua ſolebat libertate nos inuaderet crucifixus eſt homo Ieſus ut nos liberaret a maledicto legis factus pro nobis maledictum, decretum ut a dæmonis ſeruitute eſſemus liberi eoque iure priuaretur quo potiebatur cõtra homines, niſi homo ſua malitia & ſtultitia ei reſtitueret decretũ quo fuerat expoliatus,dæmõ crucifixus ne nobis nolentibus noceret, crucifixus homo ut ſolum gloriaretur in cruce Domini per quem illi mundus crucifixus fuerat & ipſe mundo. vide indicem chirographum deleuit. S. T. ne in memoria Dei eſſent peccata ad puniẽdũ, nec in dæmonis memoria ad accuſandum nec in te ad contriſtandũ Pſ. 31. Beati quorum remiſſæ ſunt &c. vide de S. Tho. lect.3.ad Coloſ.2. Aĩam autẽ redditurus patri inclinauit caput: Si .n.illud erigeret, & hoĩes cõtẽplarẽt, nihil aſpiceret quo conſolaretẽ,inclinatus aũt propriũ aſpiciens cor, reperit innumera, q̃ dulcẽ ei reddiderunt mortem. Cõſideremus obſecro Ieſum mulierib.dicentem: Si in viridi ligno hæc faciunt,

by Google

faciunt, in arido quid fiet? In arido qui dem multa modo ſunt bona, quia pro pe e ſt Dñs ori impiorum, proſperantur & faciũt fructũ, in vitidi aũt ligno hic ignis incendit, in arido aũt in futuro. Sic & nos ignẽ in hac vita & tormẽta deſideremus, ne futuro reſeruemur incendio. Hic non parcas Dñe, vt in æternũ parcas. Paſſio hæc ſemper in memoria ſit noſtra, ſicut Regius poſtulauerat Vates, vbi poſtquam dixerat: Exaudiat te Dñs in die tribulationis, &c. quib. verbis Chriſtm patientẽ intelligit Aug. intulit: Memor ſit omnis ſacrificij tui. i. memores nos faciat omnium iniuriarũ tuarũ, & contumeliarũ, quas pro nobis pertuliſti, vt a memoria hoĩs Chriſtiani ſpinæ, ſputa, claui, &c. nuſquam recedant. Tribuat tibi pater ſecundũ cor tuum, ut. ſ. eum fructum in nobis habeat paſſio tua, quem tu ſemp deſideraſti, vt tali pretio redẽpti, ſerui efficiamur perpetui dignationis tuæ, ſicut aiebat Paulus: Non eſtis veſtri, vt ſecundũ deſideria cordis veſtri viuatis, ſed eius, cuius pretio magno empti eſtis, vt glorificetis, & portetis Deum, non ſolũ in anim ab. ſed etiã in corporib. veſtris, vt comedatis, induamini, &c. qñ, & quæ rõne herus diſpoſuerit. In fideles & impij, qui vt faciant malũ vemidati ſunt, traditi Dñis crudelib. ea exequant impia mandata, quæ illi iuſſerint: iuſtus aũt audiat: qđ ſuus non eſt, ſed Deũ auſcultet & præcipientem & conſulentem, nullum admittens honorẽ, nullas diuitias, nullas delectationes, præter illas, quæ ipſi & placuerint, & eius fuerint manu collatę. Mortuus ero iam cunctis reb. extra ipſum, & vita mea abſcondita erit cum ipſo Chro in Deo. Toto hoc ipe clamat Eccleſia: Dicite in nationib. quia Dñs regnauit a ligno. Moriens. n. regnum obtinuit, quia ille pendens in ligno omnia trahere ad ſe valet, vt cuncti eius efficiamur ſerui, nuſquã alium recognoſcentes Dñm, niſi eum, qui ꝓ omnibus mortuus eſt, vt qui viuunt, iam non ſibi viuãt, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt. Chriſti paſſionem qui humiliter conſiderat, eſt vt colũba in foraminib. petræ, lib. 3. c. 8. nu. 16. 18. & 19. Chriſto compatitur, qui confixus eſt cruci eius, lib. 3. c. 11. nu. 10. & 23. verba illa Deus, Deus &c. quare me dereliquiſti ſignificant Chriſtum tale ſupplitium ſubijſſe vt putare poſſent rudes & vulgares homines eũ derelictũ a Deo, ſicut ad Gala. 3. dicitur factus maledictum quia taliter eius perſona tractabatur vt credi potuiſſet a Deo maledictus qui talia ferebat. & Eſa. 53. nos putauimus eum quaſi leproſum & percuſſum a Deo & mundatum. Quæ de Beata Virgine dicenda fuiſſent, quibus eius oſtenderetur dolor in paſſione filij, legenda ſunt in ſermone ſequẽti. Et de paſsione Domini latiſſime in libro noſtro roſarij per quinque myſteria integra, in quib. dolor Virginis matris, & filij exponitur. Verba autem ſeptem, quæ Ieſus protulit in cruce, multa conſideratione digna, enarrant in quinto myſterio Roſarij, eorũ, quæ pertinent ad dolores Mariæ.

Aug. Pſal. 29.

8. Cor. 6.

Rom. 12.

2. Cor. 5.

FERIA SEXTA in paraſceue.

De planctu Virginis Mariæ in Paſsione Filij.

Feria 6. in paraſceue de planctu Mariæ.

CVM ſanctus Propheta Hieremias contẽplaret ea in q̃ venerat nocumẽta Hieruſalẽ ciuitas ſancti, q̃ audierat a Dño., qđ nõ eſſet trãſiturus p eã pollutus & imũdus, q̃ ciuitas Dei ſancti dicebat, ac ſi inter oẽs orbis ſplariſſimas vrbes illa ſola ei⁹ eſſet dedicata cultui, ab eo ſpãliter ꝓtecta, ab ipſo ĩhabitata, a quo nomẽ ipſa ſortiret, quã nõ ſolũ ĩhabitare nõ deberẽt polluti idolatrę, ſed nec p eã trãſire; & q̃ tali, tãtoq. donata fuerat priuilegio, ſi Dei placita cõpleſſet, iam ad multa ſcelera deuoluta facta eẽt habitatio oĩs volucris ĩmũdę, q̃ a feris ĩhabitabat, a Babylonijs, diuitijs, & tẽplo, & ciuib. nobilibuſq. ſpoliata, honorib. priuata, Prophęta, q̃ talia tãtaq. cernebat dãna, q̃ b. ipſe ꝓuidere nõ poterat,

Eſa. 35.

Hiere. 51.

ad lacrymas conuerſus, conuerſique hi, qui inter Babyloniorum efferatos mores conuerſabantur captiui, ſuper flumina Babylonis flentes recordabantur illuſtriſſimæ & opulentiſſimæ quondam Sion in ſalicibus organa ſuſpendentes, quibus proiectis, omnis exploderetur lætitiæ occaſio. Tunc Hieremias videns ciuitatem deſertam, & populum captiuum, amaro animo ſuſpirans & eiulans dixit: Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo, facta eſt quaſi vidua domina gentium, dignitate Regni, & Sacerdotij orbata. Princeps prouinciarum facta eſt ſub tributo Regis Babylonis. Plorans plorauit, id eſt, fletus abundantia, in nocte tantæ tribulationis. Et lacrymæ eius in maxillis eius, per quod ſignificatur continuatio, & diuturnitas fletus. Non eſt, qui conſoletur eam ex omnibus charis eius, quia Aſſirij, Aegyptij, & alij Iudæis confœderati, in neceſſitate eam reliquerunt, & non ſolum reliquerunt, ſed etiam Chaldæis eorum aduerſarijs fauerunt, ideo ſubdit: Omnes amici eius ſpreuerunt eam, & facti ſunt ei inimici. His verbis, ingentem mærorem animi redolentibus, flebat Hieremias, & ad flendum alios excitabat. Iudæi enim tantopere erant ciuitati illi addicti, vt cum eam calamitate aliqua preſſam cernerent, ſaccis induebantur, & cilicijs, cinere triſtitiam indicabãt, ſicut docet liber primus Machabæorum, vbi Matatias & ſui, videntes ſancta in manu extraneorum facta, & templum profanatum, vaſa gloriæ eius captiua, & quod ea quæ erat libera, facta eſſet ancilla, ſciderũt veſtimẽta ſua, & operuerunt ſe cilicijs, & plãxerunt valde. Cũ tãta acciderint mala ſãctæ ciuitati dixerũt: Quo nobis adhuc viuere? Ad quid nobis vtilis vita, dolore, & amaritudine plena? Solatio nobis eſſet ab hac luce migratio, ne quæ in ciuitate & templo ſancto graſſantur mala, oculis cerneremus. Hanc miſerãdam calamitatem lamentabatur Hieremias. Et vt cognoſceret populus hæc quæ inſtabant triſtia, non caſu accidere, ſed diuino conſilio, aiebat: Proiecit de cœlo in terram inclytam Iſrael, & non eſt recordatus ſcabelli pedum ſuorum in die furoris ſui: Ciuitatis autem, & templi, aduerſos caſus alij irridebant, alij autem dolebant dicentes: Hæccine eſt vrbs perfecti decoris, gaudium vniuerſæ terræ? Conſiderabat Propheta ſanctus tanta indignatione in gentem illam motum deum, ac ſi oblitus fuiſſet quod illa eſſet & ſolium ſuum, & ſcabellum pedum ſuorum. Semper credidit populus, & nobiles, plebei, Sacerdotes, & ſæculares, Deum beneficum in illam ciuitatem futurũ, & quod nulla cauſa moueri potuiſſet ad perdendum eam. Vnde cum ſemel idem Prophetа dixiſſet: Sicut Silo erit domus hæc, & vrbs iſta deſolabitur. Hæc ferre non valentes, qui multa, & illa quidem grauiſſima audierant ab eo, ira pleni apprehenderunt Prophetam Sacerdotes, & omnis populus dicentes: Morte moriatur. Cumque retuliſſent Sacerdotes in Iudæa, quæ dixiſſet Hieremias, aſcenderunt in domum Domini, metu & indignatione pereiti, & aiebant: Iudicium mortis eſt viro huic, quia prophetauit aduerſus ciuitatem iſtam, mendacium credentes quod Propheta aiebat, cum Hieruſalem Dei habitationem impoſſibile ſuſpicarentur deſtruendam fore, ſicut Silo olim fuerat habitatio deſerta. Vnde cum oculis contemplatus eſt Hieremias nocumentum præſens, quod certo crediderat futurum, ad hanc ruinam fiendam, tot inuenit titulos, quot ſententias in libro lamentationum ſuarum. Hac ratione cum his diebus Eccleſia tota occupetur in conſideranda paſſione Chriſti, & matris ſuę compaſſionem, dum ob oculos ſtatuere nititur, quæ homines Chriſtianos mouere debent ad flendum, inter omnia ad id librum Trenorum legit. Cum ergo fideles poſt Ieſum, beatam Virginem præ oculis ſemper habeant, vt conſiderantes eius gaudia, illi congaudeant, & contemplantes triſtitiam, ei compatiantur, ipſdem verbis conuenientiſſime vtẽdum eſt, vt & moueamur ad flendũ, & cognoſcam⁹, quę Marię contigerint oĩ lamẽtatione digna,

Pſal. 136.

Tren. 1.

1. Machab. 2.

Tren. 4.

Hier. 26.

digna, ex his quæ in captiuitate Babylonica docuit Hieremias triſtitia, quibus planctus Virginis aperiendus eſt. Et ſicut Iudæi intelligere non poterãt ciuitati ſanctæ tanta poſſe contingere aduerſa, quæ cum oculis patnerunt, amaro ſunt animo celebrata, ita, quis crederet poſſibile, quod mulier, cui Dominus inceſſanter aſtabat, quę gratia erat plena, & Dei mater, cui petra Chriſtus fundebat riuos olei internæ conſolationis, quando lauabat pedes *Iob 29.* *Luca 1.* butyro, benedicta ſuper omnes mulieres, cuius ſpiritus ſemper exultauerat in Deo ſalutari ſuo, in tantam tradere- *Thren. 2.* tur merendi in occaſionem, vt audiret: Magna eſt velut mare contritio tua, & quis medebitur tui?

Verum quidem eſt, quod abortu filij, lacrymæ concomitatæ ſunt Virginem, dum eum cerneret in ſtabulo, & præſepio nudum, & eiulantem, frigore tabeſcentem, quod dum octauũ ageret diem, circuncilus ſanguinem fudit tenellus infans, & quod in templo audiuit quadrageſimo die ab ortu infantis: *Luca 2.* Tuam ipſius animam pertranſibit gladius, eã in tota uita triſtẽ reddidit, &c. Sed tamen, ſi in ortu infantis lacrymę eius animum in aliquo poterant commouere, innumera erant ibi, quibus exultabat lætabunda, & laudans cantico, & inter lamentabilem Simeonis ꝓphetiam multa conſolabantur illam. At in paſſione Chriſti vnici filij ſui, vbi flumina irruerunt in illam, expiraſſet utique inter anguſtias, niſi Domin' aſtiniſſet illi. Et quia homo Chriſtianus, poſt Chriſtum qui ſpiritus eſt oris eius, in Mariam eius matrem animæ affectum dirigere debet, ut eius gaudijs congaudeat, & triſtibus compatiatur, & qui gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus, quicumque illi ſint debet ſibi proprium vendicare, id ualentiori iure efficere eſt neceſſe ſi eius conſideret gaudia aut triſtia, quæ mater eſt Saluatoris, ſpes ipſius, aduocata, conſolatrix in tribulationibus. Cõuenientiſſime ergo quę Virgini acciderunt triſtia memoranda ſunt ijs verbis, quibus Hieremias fleuit & ciuitatis, & templi ſancti miſerandam ruinam, & captiuitatem. Licet enim illa ſint grauiora multo his, tamẽ ſunt iſta illis quam ſimillima, & quæ ſpiritu ꝓpheuco, Ieſu paſſionem, & matris compaſſionem obumbrabant. Obſecro Do- *Chryſoſt. Geneſ 6.* mine, qui diſpoſuiſti vt inundantibus aquis diluuij oſtium arcæ a foris clauderetur, idque manu tua factum ſcriptura narrat, ut innoteſceret ſpecialis prouidentia, & amor erga dilectũ tibi famulum Noe, qñ nõ ſolum prouidiſti incolumitati, & vitæ illius, ne cum ſuis aquis diluuij periret, ſed qui dilectos ſibi filios, vxorem, & nurus ſecum habebat incolumes, ne alios videret pereũtes aquarum multitudine, licet illi exteri eſſent, oſtium clauſiſti, ait Chryſ. ne triſtaretur iuſtus, & amicus videns pereuntes conciues, quibus generaſſi quadam ratione afficiebatur: huiusque prouidens dolori, oſtium clauſiſti, non conuenientius videtur, ut clamante Virginis filio: Saluum me fac Deus, *Pſal. 68.* quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam, mater quæ erga illum tam vehementer afficiebatur, vel clauſa ignoraret quæ Hieroſolymis graſſabantur crudelitates, vel alas aquilæ acciperet mulier, quæ cruciabatur, vt pareret, cum filium habuit, ne fluuium videret, quo teterrimus draco vnicum illum, fluctibus inuolucre nitebatur, quem ipſa pepererat? Eadem enim, quę oculis præſens fuerat contemplata, ũ abſens narratione reſciſſet, vix tolerabilia viderentur, quanto magis ſitam horribiles hominum adinuentiones in Chriſtum cerneretj *Apoca. 1.*

Audiuit Dauid amantiſſimi ſibi Ionathæ mortem in montibus Gelboe, abſens quidẽ, & quod ille pugnans fortiter, corruiſſet, & ſcidit veſtimẽta ſua, dicens: Doleo ſuper te frater mi Ionatha, amabilis, & decore, ſicut mater vnicum amat filium, ita te diligebam. *2. Reg. 1.*

Et abſens inconſolabiliter lamentabatur illum, cuius amorem, nõ matris erga vnicum filium ſuum, eſſe dicebat, ſed ei tantum ſimilem. Quid in abſentia audiens Maria, & paſſionem, & mortem Ieſu, effeciſſet, cuius amor

omnium

omnium matrum in filios dilectionē, incomparabiliter, iuſtis rationibus excedebat? Vtique magna eſſet velut mare contritio eius, maior autem multo, quia paſſioni aſtitit, vt oculi augerent dolorem. Nec illi datum eſt, quod Agar fecit, quæ diſceſſit, cum Huſmael morti proximum credidiſſet. Quem morientem ferre non valens, eum relinquens dixit: Non videbo morientē *Gen. 21.* puerum, & ſedens contra leuauit uocē ſuam, & fleuit eum, quem ſame & ſiti credidit moriturum: at Virginem Dei param, ſociam habere voluit filius omnium tribulationum, & qui dixerat: *Eſa. 63.* Torcular calcaui ſolus & de gentibus non fuit uir mecum, ſociam in torculari habuit fęminam, cuius indumenta, eius aſpergerentur ſanguine, & anima innumeris cruciaretur doloribus. Cum *Hier. epiſt. 27.* Hieronym. egregia facta narraret illuſtriſſimæ fœminæ Paulæ, quæ Romam deſerens Caluarium adierat, cum vehementiſſima apprehentione Ieſum in cruce ſuſpenſum contemplaretur, conſolari non poterat, nec lacrymis temperare.

Et Ber. retulit, quod omnibus ſextis feriis, dum attente conſideraret ea, quæ retro ante ſęculis Hieroſolymis accidebant, Ieſu noſtro hac die, vehementiſſime cruciabatur. Et beatus Patriarcha Franciſcus, qui inſigni plagarum priuilegio donatus eſt, vt illis cruciaret vulneribus, quæ in corpore ſuo portabat, hac ſignāter die, & feria, vehemēt⁹ cruciabatur: ſic & Catharina de Senis, &c. Hi ſola memoria rei iam abſentis, qui Ieſum iam conſiderabant aſtantem a dextris Dei, ſed tamen qui aliquando in Caluario cruci affixus obiiſſet, ſic dolebant, vt uix eis remaneret ſenſus, quibus conſiderare licet, quę acciderunt triſtia Mariæ, dum ſingula videret dura, quæ filio contigerant in paſſione. Quæ enim triſtia erant, præſentia erant, gaudium autem tantum erat in ſpe. Et hæc Virginis memoria celebratur conuenientiſſime a fidelibus in hac die, qui poſtquam tempus ſpeciale conſecrauimus dicendis & audiēdis doloribus filij, aliud etiam ſignatur audiendæ compaſſioni matris. Sed tamen ut in re hac ſemel intelligant homines Chriſtiani qua ratione ſentiendum ſit de doloribus Marię, in paſſione Dñi id conſiderandum eſt, quod in pectore Mariæ duo potentiſſimi amores pręliabant, amor. ſ. filij, & amor generis humani. Amor filij, quem cernebat flagellari, ſpinis coronari, clauis configi, eam incredibiliter angebat, ſicq. animū cruciabat, vt uellet ipſa potius multas pati mortes, quam quod amantiſſimus ſibi filius, modico afficeretur vulnere. Non enim nouū id eſt patribus, ut iſta deſiderent, etiam quando filij iſta bene uolentia omnino ſunt indigni, ſicut Dauid accidit, qui dum in quercu ſuſpē- *2. Reg. 18.* ſum interiiſſe ſciret impiū & inimicū filium ſuum Abſalon, nolens conſolationem recipere hæc verba doloris plena repetebat: Quis det, ut ego moriar pro te Abſalon fili mi &c. Et quę orba *Ruth. 1.* ta venerat filijs in Bethlehem Noemi, cum audiret: Hæccine eſt illa Noemi? Illa reſpondebat: Ne vocetis me Noemi. i. pulchram, ſed uocate me Maria, i. amaram, quia amaritudine ualde repleuit me omnipotens. Cum ergo Maria ſuper omnes patres, maioribus ducta rationibus, Ieſum diligeret, in eius dira paſſione importabiles pertulit cruciatus. Maria in paſſione Chriſti pluſquam martyr fuit, lib. 11. ca. 6. nume. 12. & 71. Maria incredibiles pertulit dolores in paſſione filij, nume. 90. vſque ad 96. Quæ & interfuit his, quę paſſus eſt Ieſus in nocte paſſionis, & comitata eſt eum baiulantem crucem. Maria enim liquefacta eſt loquente dilecto, flendo abſentiam, & paſſionem Ieſu, num. 115. Cum ergo amor iſte eſſet immenſus, dolor qui illum comitabatur, ei eſſet quam ſimillimus. Ex altera parte amor marię in genus humanum, mirandus erat, quem nulla creaturarum dilectio vſquam æquauit; & qui aiebat: Ego autem libentiſſime im- *2. Cor. 12.* pendam, & ſuperimpendar pro animabus veſtris. Paulus in diligendo, Virgine multum inferior erat. Quæ ergo genus humanum ſic amabas, vtique ne periremus omnes, mortem filij, quā

Digitized by Google

qua huic damno prouideretur, vehementer opraret. In pectore eius duo erãt dolores fere æquales, alter quo de filij morte vehementer cruciabatur, alter quo de perditione totius generis humani acriter affligebatur. Cum in utero Rebeccæ duo essent filij, & rufus Esau, & mitissimus Iacob, nondum vuluam egressi matris, intime collidebantur, & pugnabant, ita ut mater eiulans diceret: Si sic mihi erat futurum, vt quid necesse fuit concipere, vt conceptus gaudium, bello infantium, aut certe illorum morte interturbetur? Sic in pectore Mariæ duo colliduntur amores alter de morte filij contristat, sic ut fasciculus amarissimus myrrhæ sit illi dilectus patiens, sed quia angitur sollicita, & tristis de hominum miseria, fasciculus inter vbera sua commoratur, dum passionem Christi ex una parte tam sibi amaram, velut rem sibi dilectissimam inter vbera collocat, dum eam desiderat, quæ remedium est totius generis humani, & passionem, quę myrrha est amarior, amplectitur, ne homo pereat. Cœlestisque Samaritanus, Virgini quæ vulnerata charitate iacebat uinum infundit doloris, eius quem uidet patientem, & oleum consolationis, dum eum considerat redimentem. Amor naturalis & supernaturalis, quo Deum vehementissime diligebat, eã tristabat, amor autẽ noster, eam inter lacrymas cõsolabatur. Oriatur quidem Esau primus rufus, dolor scilicet amãtissimi filij, sed eum Iacob planta teneat, qui eius ortum & retardet, & moderetur, dum eius breuitatẽ considerat, & bona inde nascitura perpendit. In hominibus quidem alijs, in quib. humanæ vigẽt passiones, & inclinationes, q̃ uidentur oculis bona aut mala, uelut captiuos eos ducũt ad gaudiũ, & mærorẽ, ut ratione vix moderẽt illa quæ sensibus sunt grata, aut iniucunda, sicut eleganti discursu Paulus prosecut⁹ est, &c. At Maria Virgo, hoc fuit admirabili priuilegio donata: vt cũ omnibus inclinationib⁹ malis careret, fomiteque peccati immunis, sic dolebat præsens mortem filij, sicut rõni rectæ, diuinæq. voluntati consonum erat, & qui aliter considerauerit tristitiam Virginis, iniurius est tãtæ sanctitati, & donis, quibus ditata fuit. Itaque cum ea considerabat, quæ secundum rationem rectam mouebant ad lacrymas, (multa enim hęc erant) lacrymabatur. Cum autem ea contemplabatur, quæ ibi iucunda erant, tunc lætabatur. Angeli, vtpote beati, omnis doloris incapaces, videntes quam benigne se gereret Deus, vt in bona voluntate sua ædificarentur muri Hierusalem, summopere gaudebant, angeli autem noctis in passione conturbati sunt: Principes Edon, robustosque Moab obtinuit tremor, super quos irruit formido, & pauor cernẽtes quod tulisset Iesus chirographũ decreti & affixisset cruci triuphans illos in se ipso. At beata Virgo deuorat librum, in quo scriptum est carmen, & væ, quædam, scilicet, quæ gaudium illi ingerunt maximum, alia vero, quæ vehementer excruciant. Filiæ Hierusalẽ flebant, & lamentabantur Dominum, quem veluti exanimem cernebant baiulãtem crucem, omni prorsus gaudio destitutæ, quia nec cognoscebant dona, quæ in illo homine claudebantur nec bona, quæ toti orbi poterant ex illa morte conferri; immo audierant: Filiæ Hierusalem nolite flere super me, super uos ipsos flete, & super filios vestros, quia si in viridi ligno hæc faciũt, in arido quid fiet? Quoniã ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus, Cadite super nos, & collibus, Cooperite nos. At beata Virgo, licet calamitatem præsentem fleret, bona considerabat multa futura, quibus leniret dolorem illum. Dolor quidem, ait Albertus Magnus, maximus fuit, quem Deus Virgini impertitus est, vt eam participem faceret beneficij redemptionis, & fuit adiutrix redẽptoris per compassionem. Anima beatæ Mariæ apprehendit mortem filij, vt summe cõtrariã appetitui, & sic sũmũ ei attulit dolorẽ, q̃a anima magis est vbi amat, quã vbi animat. Addit his, quod

Gen. 25.

Cant. 1.

Luca 10.

Rom. 7.

Psal. 50.

Exod. 15.

Coloss. 2.

Ezec. 2. & 3.

Luc. 23.

Albe. Magnus.

Digitized by Google

quod ingens ingratitudo populi Iudaei, qui tanta acceperat beneficia, & antiqua & noua a Domino, animum Virginis vehementer affligebat. Cumque ibi perditionem cerneret fratrum, continuus illi inerat dolor, ſicut Paulus aiebat. Vnde ſicut Hieremias acriter flebat ingratitudinem amicorum erga ciuitatem ſanctam, quæ dum fuerat felix multos numerauerat amicos, aduenientibus autem temporibus calamitoſis omnes diſparuiſſent, cuius rei cõſideratus ingratitudinem dixit: Omnes amici eius ſpreuerunt eam, & facti ſunt ei inimici; ita & Virgo, dum eos conſideraret, qui ſocij extiterant menſæ Chriſti, & non tribulationis, multum triſtaretur: In his autem hæc erat conſolatio, quia numquam de aliquo gauiſa fuit Virgo tantum, quantum de honore Dei, & ſalute proximi. Sed vtrumque fuit in paſſione Ieſu in ſummo. Gaudet autem charitas de bono dilecti, in paſſione autem ſummus honor Chriſti occaſionatus eſt. Fuit etiã tunc illi ingens delectatio, numquam enim anima Chriſti in aliquo creato bono tantum delectata eſt, quantum redemptione generis humani per paſſionem. Bonum etiam utile fuit in paſſione, dicente ipſo: Ego ſi exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipſum. Si ergo (Albertus Magnus) quodlibet genus boni ipſius dilecti, tunc fuit in paſſione, ergo & in diligente, tunc ſumma fuit delectatio. Conſolabatur autẽ videns, quod ſi in Conceptione, & Natiuitate, fuit mater Dei & hominis, in paſſione fuit mater Dei & hominis redemptoris. Vnde poſtquam dictum fuerit Virgini; Magna eſt velut mare contritio tua, id eſt, dolor tuus ita excedit reliquos hominum dolores, ſicut immenſum pelagus, & profundus oceanus abundat aquis ſuper modicum riuulum. Sed ſubdit: Quis medebit tui? Hoc eſt, quis conſolabitur te in hac valida contritione tua? Vtique honor Dei, orbis vtilitas, reportata inde innumera commoda, fuere medicinæ, quæ huic graui dolori applicatæ, illũ moderatæ ſunt vehementer. Hæc ſunt, quæ in cõpaſſione Virginis ſunt conſiderãda in genere, quibus non obſtantibus, quæ ipſam angebant in paſſione multa erant, dum interfuit his, quæ in nocte paſſionis pertulit filius, lib. vndecimo, cap. ſexto, numero 90. & 91.

Rem. 9. *Trem. 2.* *Alber. Ioan. 12.* *Trem. 2.*

Inter alia, cum teſte Simeone Metaphraſte ſacra Virgo præſens extitiſſet, dum in domo Pilati Ieſus crudeliſſime verberatus fuit, vtique ingẽtes ibi paſſa eſt cruciatus, cum delicatiſſimus, ſimulq. amantiſſimus filius talia paſſus fuit, quæ adamantinum pectus liquefeere vt cera potuiſſent. Cum audirent fideles Epheſi, quod Paulus iturus eſſet Hieroſolymam uinctus, ignorãtes eas perſecutiones, quæ ibi Apoſtolum manerent, niſi tantum quod vincula eum ibi inuenient, quorum narratio tantam intulit triſtitiam fidelibus, quod procciderent ad collum Pauli cogentes ipſum, ut diceret: Quid facitis flentes, & affligentes cor meum? &c. Quid de Virgine dicendum eſt, quę his, quos pertulit Ieſus doloribus, præſens extitit, quæ Cęſarienſes, & Epheſios incomparabili excedebat amore, & iam fieri crudeliter cernebat in filio, quę illi ſuſpicabantur futura in magiſtro, a quo illi conſolabantur, illa autem nec uerbum audire poterat ab eo, cuius viſcera pandebantur, & nudabantur oſſa.

Sueius in Aſſumpt. *Act. 20. & 21.*

Naturalem compaſſionem, & animi teneritudinem fœminis inditam, omnes norunt, quam conſiderantes Sancti, mirantur vehementer vxoris Iob non ſolum ſtultitiam, ſed crudelitatem, quod virum ſuum tantis cladibus affectum nec conſolata ſit, nec in vllo ei compaſſa, nec verbum quidem blandum ei locuta eſt, eo quod iſta oſa a muliebri pietate aliena eſſent: in beata Virgine hęc erat inſita animę teneritudo ingens, utpote, cuius animæ inclinationes, in nullo a bene operando retardabantur, in qua amor Dei, & amor filij, virtus miſericordiæ, (cui competit alienam flere miſeriam tanto amplius, quanto illa fuerit maior, & in perſona ſibi coniunctiori) ſupereminentia vniuerſis, qua ratione creuit

Iob 2.

dolor

Digitized by Google

dolor ſuper omnes dolores, utpote filiæ ad patrem, matris ad filium, ſponſæ ad ſponſum, & creaturæ ad creatorem. Qua animi uolũtate, ſi id indicaret expediens, daret corpus ſuum percutientibus, & genas vellentibus, manus ligandas funibus, ne iſta cerneret in filio, quæ tanta maieſtate orant indigna. Crediderim certe quod diuinum cernens ſanguinem pedibus uilium hominum conculcari, eligeret, ne una eius guttula contemneretur, proprium effundere, eſſetque minor dolor in paſſione, quam eſſet ille, quem in compaſſione ſuſtinebat, maxime autem quod cum tanta cerneret inhumanitate pleniſſima, nec verbis filium alloqui valuit, nec eius vulneribus beneficiũ aliquod exhibere, nec vel linteo abſterge re, aut aliquo indumento proprio, membra frigore tabida operire, cum hæc tam leuia & modica, illi negarentur, vehementiſſimo cruciaretur dolore.

6 *Crudeliſſime autem flagellato Domino, duxerunt eum in prætorium, in quo exuentes eum milites veſtimentis ſuis, induerunt eum veſte vili purpurea, & plectentes coronam de ſpinis impoſuerunt capiti eius, & arundinem in manu, et genua flectentes illudebant ei, & arundine percutiebant eum.* Noua certe hominũ adinuentio, nouum in Maria produceret dolorem, qui oriretur, dum & cerneret ſacrum filij caput a cœlorum ciuibus ſuppliciter adoratum, Quod Baptiſta Ioannes contingere non audens, ut lauaret tremens ſanctitatem poſcebat, ut iuſſione exploret tam impie contingi a ſacrilegis, & diuinam faciem, cuius vultum Regis pacifici deſiderare debuiſſet uniuerſa terra, ſanguine perfundi, ut qui ſpecioſus erat forma præ
Pſal. 44. filijs hominũ, talis eſſet, ut dicere Virgo potuiſſet. Vidimus eum, & non erat ei aſpectus neque decor, a quo & illud videbat illa malum, quod ſequitur in
Eſa. 53. Propheta: Vnde nec reputauimus eũ, ſed contempſimus quem vidimus talem. Dicere debuiſſet virgo, legimus quidem de ſacra Domini corona quæ
Cant. 3. ſponſa prophetauerat dicens: Egredimini filiæ Sion, & uidete Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua in die deſponſationis ſuæ, & in die lætitiæ cordis ſui. Sed iſtam a matre imponendam dixit, & id quidem in die nuptiarum, & gaudij, hanc autem ſacrilegam coronam, nec imponere ego potuiſſem præ dolore, nec in die deſponſationis mei pacifici Salomonis, & filij amantiſſimi, imponitur, ſed in die ſepulturæ & mortis. Homines quidem futuros corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei ſui Propheta ſacer prænũciauerat cum triumphis Martyrum *Eſa. 62.* & uirtutibus ſanctorum ipſum corona ri docuit, ſed hanc in manu Domini futuram coronam dixit, non in capite, quæ & corona eſſet gloriæ, non contumeliæ, ſicut hæc quam cernimus.

Vnde non mirum, ſi hæc conſiderãs in Virgine triſtia, homo Chriſtianus *Tren. 1.* ea repetat, quę in exordio diximus: Plorans ploravit in nocte, & lacrymę eius in maxillis eius, non eſt qui conſoletur eam ex omnibus charis eius, ex his enim, qui chari eſſe debuiſſent, omnes relicto filio & matre fugerunt. Quomodo obtexit caligine in furore ſuo Dominus filiam Sion, proiecit de cœlo in terram inclytam Iſrael. Præcipitauit Dominus, nec pepercit, omnia ſpecioſa Iacob. Taliter cruciabat Maria, velut illius oblita, credi potuiſſet Deus, & quod e cœlo gaudiorum, quæ quondam habuerat præſentia filij, deiecta eſſet, in ima miſeriarum, & dolorum. Præcipitauit omnia ſpecioſa Iacob, quoniam cum iam obſcuratum eſſet aurum, mutatuſque color optimus, filij, & reliquorum facies denigrata eſſet ſuper carbones, dum unus Apoſtolorum Ieſum negauit, alter vendidit, alij fugerant, multi de plebe tincti erant ſanguine Chriſti, alij dum tanto malo non ſe opponerent, criminis rei effecti, diſperſi erant in capite omnium platearum. Sola Virgo, pulchra, vt Luna, electa ut Sol, nullo denigrata malo, remanſerat, ſed tamẽ aruit velut teſta uirtus eius, dum filium cerneret coronatum ſpinis. Igneum gladium

ad

Geneſ. 3. ad paradiſi ianuam collocauit Dominus peccantibus primis parẽtibus, quibus denegaretur amẽni illius loci ingreſſus, quo effecti fuerant indigni, at in noſtro hoc myſtico paradiſo, qui quondam fuerat voluptatis, tot exortę ſunt ſpinę, quot caput Ieſu cruentabãt, & cum nullum eſſet peccatum, propter quod iſta mereretur Virgo alma, nihilominus, tot in pectore eius collocati ſunt gladij, quot fuerunt ſpinę. Spi-
Gen. 3. nas olim exituras in terra audiuit Adã, quibus ipſe vulneraretur terrenus, non autem in paradiſo, quo pulſus eſt indi-
gnus, at modo in Chriſti cęlo exortæ ſpinę in pectus Virginis, quod paradiſo erat illuſtrius, continuo tranſplantatæ ſunt, ut ſimul illæ & caput filij contingerent, & vulnerarent, & cor matris transfigerent. Olim quidem cum Maria concepit filium, audiuit: Fluminis
Pſal. 45. impetus lætificat ciuitatem Dei, quo fluuio & diues remanſit, & læta, Et fluu-
Apoc. 22. ius integer (Apocal.) ſimilis cryſtallo egrediebatur a ſede Agni & throno, quo cuncta virideſcerent, & germinarent, quæ in ſancta erant ciuitate; ſed hodie fluuij multi ſanctam riganteciuitatem, non qui illam lætificent, ſed qui vehementer excrucient, tum non ſint aquæ puræ, ſed ſanguinis, qui a ſede Agni ſpinis coronati, & ſceptro arũdineo donati egredit, & ſpetu magno irruit in ciuitatẽ illã quõdã gloriosam.

Et ſicet diuina & prouidentia, & potentia effectum ſit, ut nullus eorum, qui aſtabant hoſtium, qui ſanguine erant ebrij, & furore pleni, ferãs crudeliores, eam nec verbis lædere, aut manibus contingere ualuiſſet, ſed tamen qui ſacrilega proferebant verba in filium, & manus ſacrilegæ, quæ eius cõtingebant caput, maiori Virginem afficiebant dolore, quam ſi ipſa in ꝓpria perſona innumera audiret verba contumelijs plenas, & plures, & acutiores ſpinæ, eius perforarent ſanctũ cerebrũ.
Cant. 4. Et vulneratus ſponſus in vno oculorũ pulcherrimæ ſponſæ, non mirũ ſi vulnerat' ille amore in pulchritudine ocu-
li, vulneret & ille uicißim ſpõſã in vtro-
que oculorũ ſuorũ ſanguine rubẽtiũ, incredibili dolore. Angitur Heſter, dũ potentiſſimum regem Aſſuerum videt ſceptrum habentem in manu, quo eius demonſtretur potentia; Virgo autem amplius cruciaretur, videns pro ſceptro arundinem, quo facto eius, perditiſſimi homines, ꝓderent infirmitatẽ, & vilitatem. Licet enim exanimis effecta non fuiſſet, ut quondam illa, non ob id minorem pertulit dolorem, quã illa, ſed maiorem multo. *Heſter. 15.*

Multa alia in paſſione Chriſti conſiderari potuiſſent, in quibus acer cruciatus Virginis perpenderetur: Sed in hac concione, illa ſunt potiſſimæ conſiderationis, quæ crucifixo Domino cõtigerunt, & ipſo viuente, & mortuo, & dum ſepulturæ fuit corpus exanime traditum. Mariam multa angebant, dũ videret Chriſtum in cruce, lib. 11. ca. 6. nu. 91. vſque ad 93. Chriſti affectus in cruce erga matrem ſuam, lib. 3. cap. 10. nu. 106. Maria poſt mortẽ Chriſti acerrime doluit, dum penderet in cruce, lib. 11. c. 6. nume. 93. & 94. Maria Chriſtum depoſitum e cruce ſuſcepit in brachijs dolore nimio cruciata, nu. 49. vſq; ad 96. Maria multum doluit, dum Ieſus traderetur ſepulturæ, eodem num. 66. Chriſti ſepultura deſcribitur, lib. 3. c. 10. nu. 93. Hęc ſingula in reſiduo harum annotationum enarranda ſunt, & in primis ea, q̃ acciderũt Marię triſtia, dum Ieſus viuens penderet in cruce, in enarrabilia qdẽ ſunt & multa. Sicut. n. in vitæ diſcurſu, q̃ Virgini contingebãt amata, uiſione filij lætificata, moderabãtur oſa, & tollebantur, cum eum cerneret, qui ſpecioſus erat forma præ filijs hominum; cum eum audiret, in cuius labijs gratia diffuſa erat; quem diligebat ut filium, ut patrem, ut ſponſum, & Deum amore & naturali & gratuito, ita in fine vitæ dum ille pẽderet in cruce, cuncta, quæ loquebatur filius, & cũcta, quæ aſpiciebat mater, gladij erant, quos Simeon dixerat animam Virginis transfixuros. Illa enim, quæ in incarnatione verbi conſuncta matri ſanctitatis & gratiarũ, innumera reportauit commoda, & gratiã ineffabilẽ, eadẽ, quæ in cruce mari dolorum erat con- *Pſalm. 4.*

iuncta,

3. Reg. 17.

Gen. 12.

Pſalm. 15.

Iſa.

Iſa. 13.

cunctis, nec ullis reprobare debent.
Et quidem dum Iudæus ait horum vtique patrem, & quidem Angelus illum confolatur eſt enim, & quandam illorum iuſtitiæ in vita ſua inuenit, & ſatis manifeſtum eſt, quòd ſalutem non nec Angeli nec homo conſolatur eſt, & ſi quidem Iudæus hoc ſenſu proferret, non mouet, quòd ille abſolutè patrem qui eum non legat, neceſſitate prouocatus non negaret humanè, illum patrem vti ſecundum naturam, ſed abſolutum, ac ſalutem, qui peruenturus patrem non adoraret abſolutè. Ad hæc Abraham propria habet peccata, ex eo ſimilis eſt cæteris. Dum ergo ſe nudo ille dicit, quare mergitur in luto tot mixtura-rum. Quare vilcera propria peccatorum carnis ſtola eſt ſub tribunalque nullus aperuit valuarum iuſtitiæ, qui Heliſæus, quod eſt pauper, & Martyr, hic pauper, & ille Martyr eſt, quem ex eodem re-nouans, ſanctum, & iuſtum denique eum, quibus ad tantum eſt pollutus non eſt? Hæreticus ſanctificatus deſerta, Principes habent infidelis, ſanctificatus ſanctificatus, ſanctificatus Sodoma, & Aegypti? Quæ-ro ab ipſis reges eſſe vetuerunt nul-la tentat facilius corpori illi mythos, ne quis Regis, Sacerdotes, confidit, & plebei peccata erant prius. Cuncta illa habitatio eſt ſanctificata, ſanctificatus eſt, quod ſanctificatus eſt, quod ſanctificatus eſt, quod

tem vulneratis. Cum diſceſſus tempore, illa duo præclariſſima luminaria, filij & matris ſe conſpexiſſent, oculi filij ſanguine pleni, & oculi matris fontes effecti lacrymarum, inter ea, quæ in cruce lamentabilia contigerunt, & filio & matri numeranda ſunt, dum mutuo ſe viderent. Sicut contingeret
Simile. vxori, aut marito in vltimis conſtituto, dum loqui non valens oculos figeret in ſibi dilectiſſimam cõiugem, qui vltimi eſſent teſtes amoris ingentis, qui in corde eſſet, & doloris abſentiæ, &c. qua moriens, & qui in vita manet cruciantur, ita accidit & filio, & matri, dum mutuo ſe conſpiciunt, & vt creſceret dolor addit Ieſus: *Mulier ecce filius tuus.* Mulierẽ eam vocat, nõ matrem, ait Epiphani⁹ hæreſi 78. Quoniã præueniens ex parte, ea, quæ audito hoc verbo pateretur Virgo, non matrẽ eam nominauit, ne eius ſcinderet cor, appellatione nominis materni, quod teneriſſimũ eſt ac dulce, ſed nihilominus audiens verbum mulieris, & quod loco abſentis filij, Ioannes ei eſ-
Simile. ſet ſubſtituendus, dire cruciaretur Virgo. Sicut ſi in lectulo ſpiras dilectiſſimus maritus, extra quem cũcta ſemp amara fuiſſent vxori, audiret eum vltima proferentẽ verba, & dicentẽ ei, quæ duriſſime cruciabat: Et morior, crudeli & immatura morte præuentus, vulneribus laceratus, tuis iamiã ppetuo priuãdus amplexibus, deſideratiſſimis colloquijs, &c. obſecro, ut temperes a lacrymis, conſoleris diuitijs, honoribus, & famulis, quos mei loco relinquo tibi. Certe verba hæc morte eſſent terribiliora illi, quæ mortuo tali viro lugẽs vellet deſcendere in ſepulturã, ſimilis
Ps. 37. effecta Iacob, qui mortuum Ioſeph credens, noluit cõgregatis filijs vt lenirẽt dolorem patris, recipere conſolationem, ſed dixit: Deſcendam breui lugẽs in infernum orbatus filio. Cũcta te abſente amareſcent, comedẽs, & dormiẽs omni tempore mærens, oneroſam, &
9 moleſtam peragam viam talem, vt cito illa poſſim liberari. Conſolatores one-
Iob 16. roſi oẽs vos eſtis dixerat Iob amicis, dum orbatus dilectiſſimis filijs in ſterquilinio iaceret. Sic beata Virgo, dum audiret Ioannem loco tanti & talis filij ſubrogari, ipſo iam exanimi, cum quo nec cos habitura eſſet profectus, nec eas conſolationes quas antea eſſet ſolita, anxie cruciaretur. Si, quæ diximus, valet efficere amor vnius creaturæ ad alteram, quæ non efficeret in Virgine amor erga creatorem, & filium ſuum?

In tali anguſtia cõſtituta audiuit vltimum illud verbũ: *Conſummatum eſt*, quo prolato, *Inclinato capite expiranit Ieſus*, in cui⁹ morte cũ lapides ipſi quaterentur, ſol obſcuraretur, &c. cor Virginis conciſſum eſt, & lux cordis, quã mendicabat a filio, diſceſſit. Vnde gaudio omni priuata eſt. Cum Hieronym. mortem lugeret Bleſillæ filiæ Paulæ, aiebat: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? Non quem poſtulabat Hieremias, vt fieret interfectos filiæ populi ſui, ſed plangã caſtitatem, innocentiam, miſericordiã, ſanctitatem, plorabo, omnes, in vnius morte pariter defeciſſe virtutes, non quia ploranda ſit quę e viuis diſceſſit, ſed quia tali creatura orbis priuat⁹ eſt. Ignoſcim⁹ matris lacrymis, ſed modũ quærimus in dolore. In immatura Nepotiani morte lacrymabatur Hieron. & inter multa aiebat: Mihi inuito, & repugnanti lacrymæ adſunt, & inter ſpem reſurrectionis, credulam mentẽ, deſiderij frangit affectus. O mors, quæ fratres diuidis, & amore ſociatos, crudelis ac dura diſſocias, &c. Et Auguſt. in Confeſſionibus confitetur immodicas in morte amici ſuſas lacrymas, quia illo defuncto, ipſe dimidius interiiſſet, nec iudicare potuiſſet, an numerandus eſſet inter viuos, an vero inter defunctos, cũ dimidia pars viueret, & reliqua mortua eſſet. Bernardus etiam dũ mortẽ fleret Gerardi: Plãgo, inquit, primũ ſuper mea plaga, atq; huius iactura domus; plango deinde ſuper pauperũ neceſſitatem, quorũ ille pater erat; plãgo certe & ſuper vniuerſo ſtatu noſtri ordinis, q de tuo Gerarde zelo, cõſilio, & exẽplo, robur non mediocre capiebat;
10 plango poſtremo, etſi non ſuper te, pp te, quia

Hier. epiſt. 25.
Hieri. 9.
Epiſt. 3.
Ber. ſer. 26. in Cant.

Digitized by Google

et mis obij illa quæ ego nunquam diligebam. Nullus mihi mœror vitam erroris clarè patuit. Sensi literæ Domini reprobi. Reginam Cæli. Domi-nam percutis filium. Ad hæc ego ad me Herodiadæ ramum adoneat. Ad propria, & ea quæ in primo est, decidam. Quam ante dictum Regem sedere cernit. & grauè eo dolorem Filiæ hoc quando figuram, qui effecit eas, ut ex omnibus, Christianus homo colligere, hæreticus non posset. Ioseph ergo filium quia fuit Filiorum quæ Aaron Sacerdotis, Samuel, Dauid, & Salomon in omnibus, cum illi credebant, omnium Herodiadum, & matre fuit Pulcri exercitatus, & consultum reperitur in primo erroribus filij virgo quæ non dominum erat amaram. Sed mortalium, a quibus ad Christum mutatus suppositus credendi, quam a Genitale sacerdotio, cum quo vocem ingenere ut omnes. Est Dauid & Salomon ante Herodiadum matrem in quo Ex gen. Nisi ex quibus quæ repræsentatus eximendo, ante vellet potuerit. Virgo ad eorum dolorem Filiæ & Filiæ, atque sanctissimi ad regendum. Ex fuisset Iudæorum ad Christum, Filij fit inter ante eos cum ingressus, & Christum, quo ad Christum, & Christum, Maria eidem Salomon, pedi-rumque exhibitum quinam Quæsumus Virgo, ea, ostendam parentes, reperiebat. Christi hunc dolorem. Sed plus præ-dixit: Nunquid patiuntur intra vos dixit, ut percutiat eum? gentem Dei? Quia percutiam & populum. Prout, ex-pro-hac tanta domus peccatrix, pro-pter Sion vitio Christianorum, & Filiorum, fed populi peccatum simul in his peccatum est hoc in adoratum Christo illa dictum, vnde ipsi malum-credebant, quia ipsi parentes videre dictum, in homine quem videbant, id adeant. Vera, ait, ludæus ipsum nequit, & clamat non in eum: Ita Christum a Deo (Secundum est finis Synagoga, in terram) Super Annas Deus, & Caiphas, & Iudæi. Ita Iudæum pauimentum grauis, & maiestatis ne, & rectum Virgine dominatur

FERIA SECVNDA post Pascha.

EVANGELIVM.

Dud erat discipulus ille timens propter metum Iudæorum. Ioan. 19.

*Videlicet 3. c. 13. de reformatione Clerici. 1. & 2. Reg. 3. & 4. Reg. 2. & 19. 13. & 20. c. 1. & 2. & 21. c. 1. & 2. & 22. c. 1. & 2. & 23. c. 1. & 2. & 24. c. 1. & 2. & 25. c. 1. & 2. &

cotriſtandi ſunt, quib. in reſurrectio-
Eſa. 57. ne mea ingens inerit lætitia, cum reddi
dero conſolationem lugentibus Sion.
Exo. 15. In die enim hac ſoli merito conturba-
ti ſunt Principes Edõ, robuſtos Moab
obtinuit tremor, obriguerunt omnes
habitatores Chanaan ſuper eos irruen
te & formidine, & pauore, dum cerne-
rent quod pertranſiret populus Dñi
ab illo redẽptus, & poſſeſſus, a morte
3. Reg. 4. ad immortalitatem. Sicut. n. olim Phi-
liſtiin cum arca Dñi adducta fuiſſet in
caſtra, vociferante & lætante Iſraeliti-
co populo ad præſentiã arcæ, cauſam
agnoſcẽtes illi, timuerunt dicentes: Ve
nit Deus in caſtra. Et ingemuerunt di-
centes: Væ nobis, nõ fuit tanta exulta-
tio heri, & nudius tertius. Væ nobis.
Quis nos ſeruabit de manu Deorum
ſublimium iſtorũ? Hi ſunt Dij, qui per
cuſſerũt Aegyptũ oĩ plaga in deſerto.
Iſtius. n. reſurrectionis Dñicæ dies, de
•631• qua ſcriptũ eſt: Surge Dñe in requiem
tuã, tu & arca ſanctificationis tuæ, arca
humanitas eius ſurgit ĩ requiẽ ſurgitq.
ẽt Eccleſia, quæ arca eſt ſanctificatio-
nis eius, lib. 3. c. 13. nu. 23. Conſolatio-
nem indidit hominib. multam, inimi-
cis autem timorem, & luctum, vtpote
qui ab eius non poſſent potentia libe-
rari, demonſtrauit Chriſtus reſurgens
a mortuis vocat ſponſam, vt hyeme
tranſacta ſurgat, lib. 3. c. 13. nu. 1. Ha-
ctenus Chriſtiani Hebræis ſimiles, q. Ba-
bylonica premebant captiuitate, gau-
dere non potuere, qua ſeptuaginta an-
Pſal. 136. nis detenti ſuper flumina Babylonis ſe
dentes flebãt, qui canticũ Dñi in terra
aliena reſonare nõ valebãt. Hactenus
nos inſtrumenta muſica a dieb. ſeptua
geſimæ per totos hos dies in ſalicibus
habuimus ſuſpenſa, & captiuitate pec-
cati & mortis cecinimus triſtes: Circũ-
dederunt me gemitus mortis. dolores
infernĩ circũdederũt me, & in tribula-
tione mea inuocaui Dñm, &c. Modo
aũt Ieſu reſuſcitato, Babylonicam iam
deſeruimus captiuitatem, & ad propria
reuerſi: Alleluia, tã frequenter repeti-
mus. Cantamus iã Dño, qm̃ glorioſe
Exod. 15. honorificatus eſt: Equum, & aſcenſorẽ
deiecit in mare. Dauid ingreditur San

ctam ciuitatem. Goliath capite amputato, cui obuiam occurrere debent oẽs viri Chriſtiani applaudentes victori, a quo tot reportauimus commoda, in hac die, in qua, ait Origen. hodie impletum eſt, quod olim Iſraelitico populo dixerat Moyſes: Veſpere ſcietis, quod eduxerit vos Dñs de terra Aegypti, & mane videbitis gloriam eius, qm̃ reſurgendo habuit & nobis cõicauit, vt dicere iam poſſimus, ait Chryſoſt. cũ Paulo. Scimus qm̃ ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluat, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, ſed æternam in cœlis. Dies boni nuncij eſt, quem ſi celauerimus, ſceleris merito arguemur. Multa autem ſunt, quæ his diebus viros Chriſtianos inducunt ad gaudendum, ſiue illa conſideremus, quæ Domini Ieſu gloriæ conueniunt, ſiue ea, quæ ad gaudia pertinent matris, ſiue diſcipulorum, & quæ hominum concernunt vtilitatem.

1. Reg. 17. Orig. hom. 7. in Exod. Exod. 16. Hom. 9. de reſurrect. 2. Cor. 5. 4. Reg. 7.

Primum omnium in die hac illud animaduertendum eſt, quod ad gloriã pertinet Ieſu Chriſti in corpore ſuo. Ille. n. cum in primo inſtanti creationis animæ, quæ corpori infuſa eſt, beatus in portione ſuperiori extitiſſet, infallibili quadam lege ea gloria deriuari debuiſſet in corpus, ſicut fons in fluuium, &c. Et diuino factum eſt miracu-
S. Tho. 3. p. q. 14 ar. 1. lo, vt corpus debita ad tempus priuare tur gloria, vt remanens & paſſibile, & mortale pateretur pro hominibus ea quibus copioſa eſſet hominum redemptio, qua peracta, corpus illud impaſſibilitate, agilitate, ſubtilitate, & claritate donatum eſt, vt eſſet dormientium primitiæ, & qui in paſſione, dicente Ioanne in Apocalypſi, ſederat ſup equũ
Apoca. 6. ſanguinolentum, & rufum mortalem,
Hieron. iam glorioſus equo inſideret albo, lib.
Eſai. vlt. 3. cap. 5. nume. 39. cap. 13. numero 16.
Et pater æternus, qui lignum ſiccauit viride in paſſione, quando aruit
Hieron. Exec. 17. tamquam teſta uirtus Ieſu, ipſum in reſurrectione ad priſtinam reduxit viriditatem, immo ad maiorem, lib. 3. capitu. 13. numero 17. Chriſtus in paſſione dormiuit, & gloria eius fuit ſuper

omnem

quem ut vitam. 3ib. 3. Ioh. 10. 18. &c. Christus ad eundem confirmandum eis a passione, sed facultatem eis in vitam reditum, dedisse dicitur, quod patrem iussisse dicitur, quod Patrem Romanorum in Deos relatos fuisse negarunt. lib. 17. capite. 20. & 2. Christus in passione, & resurrectione unus in rapientissimo. lib. 5. ca. 11. in mun. Ecquis enim erat hic dubitandi locus Domino, qui potestatem deponendæ animæ sibi indubitabilis ac in hominibus libr. 3. 4. annot. 17. & deinde virtutem resumendæ cognoscit, nisi quia ea semper hæresis fuit, Christum ab Apostolis, & eorum relatoribus, non ipsum, immediate fuisse, qui de his potuit certe, illud ad dissimulandum pertinet propterea, quod Christum ad illa libere sacrificium quibus ob eius explendum voluntarium subiectus, ad quos ab illis, ut quibus fuit mundi contemptor, propterea non accedebat, etc. Sic quoddam eius hæreticus pessimus ipsius Dominus mater Apostolis fuisse negabat, more valde dissimili ecclesiæ magistrorum & legis, propter eam meretricem nominat, ne persona eius indolem dominum exprimere videatur. Ita Apostolos ab Apostolis Christi non nisi per Apostolos, & ipsos ab Apostolis, ut ab huius hæresis fautore Apostolis, qui Christum non viderunt, & per quos ad nos Christi Apostolos, & per eos Christum ipsum ad nos Christi Apostolos, & per eos Christum ipsum ad nos Christi Apostolos, & per eos Christum ipsum

quam vult, & cui qui adamabunt ei, & ecclia fingunt ipsis ardentes, & ei ei quod ita, & gaudet Deum ipsi fingunt, & omnes non fanantur sint ea- pulus. Sed Deus ipse fingit, & ipse fanat tantum ardentes in fide, in ta- lum fidelis ardentes, & ardens fidelis tum fidelis ardentes, & ardens fidelis

Zach 9. Rex tuus venit tibi mansuetus, & humilis.

Ps. 111. Beatus vir, qui timet Dominum, & qui mandatis eius nimis cupit.

Ps 15. Sagittæ potentis acutæ, quibus populi subditi cadunt sub te.

Ps. 144. Magnificentiæ gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & iustitiam tuam exultatione sua cantabunt.

Ps. 144. Misericors & miserator Dominus, patiens & multum misericors.

Ps. 144. Iustus Dominus in omnibus viis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Ps. 144. Fidelis Dominus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Ps. 144. Prope est Dominus omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate.

Ps. 144. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & salvos faciet eos.

Ps. 144. Custodit Dominus omnes diligentes se, & omnes peccatores disperdet.

Ps. 144. Laudationem Domini loquetur os meum, & benedicat omnis caro nomini sancto eius in sæculum, & in sæculum sæculi.

Ps. 144. Benedicimus te per singulos dies, & laudamus nomen tuum in sæculum, & in sæculum sæculi.

Ps. 144. Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.

Ps. 144. Generatio & generatio laudabit opera tua, & potentiam tuam pronuntiabunt.

Ps. 144. Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ dicent, & mirabilia tua narrabunt.

Ps. 144. Et virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabunt.

Ps. 144. Memoriam abundantiæ suavitatis tuæ eructabunt, & iustitia tua exultabunt.

Ps. 144. Misericors & miserator Dominus, patiens & multum misericors.

Ps. 144. Suavis Dominus universis, & miserationes eius super omnia opera eius.

Ps. 144. Confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi.

Ps. 144. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur.

Ps. 144. Notam facere filiis hominum potentias tuas, & gloriam magnificentiæ regni tui.

Ps. 144. Regnum tuum regnum omnium sæculorum, & dominatio tua in omni generatione & generatione.

Ps. 144. Fidelis Dominus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Ps. 144. Allevat Dominus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos.

Ps. 144. Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno.

Ps. 144. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.

Ps. 144. Justus Dominus in omnibus vi

ſem nihil, & dicentem: *Mane nobiſcum quoniam adveſperaſcit, & inclinata eſt iam dies.* Et intravit cum illis. Et factum eſt, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti ſunt oculi eorum, & cognoverunt eum, & evaniit ab oculis eorum. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis Scripturas? Et eadem hora reſurgentes regressi ſunt in Hieruſalem, & invenerunt congregatos undecim, & eos, qui cum illis erant, dicentes: Quod vere reſurrexit Dominus, & apparuit Simoni. Et ipſi narrabant quæ geſta erant in via, & quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Hæc ille. Ex quibus verbis Chriſtus ſe ſimul cum duobus diſcipulis ambulaſſe, & cum illis manſiſſe, & cum illis ſimul recubuiſſe, & panem benedixiſſe, & fregiſſe, & porrexiſſe, & ſe ab oculis eorum evaniſſe, & cum undecim apparuiſſe, & cum illis ſimul manducaſſe, & bibiſſe, & ſe cum illis ſimul converſatum eſſe, & ſe ſuam reſurrectionem illis probaſſe, & ſe ſuam reſurrectionem illis ſæpius ſuadere, & ſe ſuam reſurrectionem illis ſæpius ſuaſiſſe, & ſe ſuam reſurrectionem illis ſæpius perſuaſiſſe, & ſe ſuam reſurrectionem illis ſæpius probaſſe, & ſe ſuam reſurrectionem illis ſæpius ſuadere

Propter nomen Dei, quia dispo-
sperit te propitium. Hiſtoriam re-
fert, & omnia ſine noſtro ſtudio a pro-
pheta Deo pertinuiſſe docet. Ma-
net, quæ ſuadeat ne abſolutis ſa-
cerdotum illius, diebus ſolitum be-
ſtiarum in angaria ſervitium, in
laſtum verſum fuit, tranſeamus ad
ea quæ, qua publica ſolemnitate ve-
lenerunt ſimul, & ob penatæ pibeis,
propter quæ illa parabantur Iudæi, ma-
lum fadum eſt eo ſtus, tamquo de-
bet plenum, ſi ſolum Deo, vt ad
ſtultorum remouerent gaudium, quod
non ſolum ab cloniſtum eſſet, ſed ma-
lacrorum accipiendum, & gentilia in reſpe-
ctu ſtiſſime eſſe, quæ ſacrificia ſtiſſent.

Pſal. 1. Exurge gloria mea, exurge pſalterium
Cant. 4. & cythara, exurge vigilemus Deum-
que prolectus Eccleſia ad matutinas ora-
tiones, ad ad cultum Dei, eum ante lau-
dibus eſt: Iam quidem ſymbas ora-
tionum eſt hiſtas, quia vidit mane ad
monumentum venientes, vt vngerent
Prou. 8. lum. Et ipſe de ſtat, Ego diligentes
me diligo, & qui mane vigilauerint
me inuenient me, cum autem ſit hu-
Simeon Me- manæ vigor lucis ſtatus ordinem ſuum
taphr. 10. allum terrarum vitiſſet ſolum,
ſtatus ſtatus, ſtatus, ſtatus, ſtatus,
mentum lapidis, extentus cadaver,
quos vidit, prouinus ſtatus ſtatus ſtatus
vitiſſentes quæ inſtibilitas eſt lati-
Rom. 1. ſtatis. Nec mirum, ſi quantum cum ſpe-
ratores videre libet, & librata ſtir-
mum inter matutinæ, & diuinum, ſi-
tis autem ſtatus, ſtatus, ſtatus, ſtatus,
quamuis ſtatus eſſent intenebricoſo
in ſtbeque ſtatus, ſtatus, ſtatus, ſtatus
Rom. 1. tenus, etiam ſenſus ſtatus ſtatus
rudius libro, quibus intellectus Vir-
ſtatus ſtatus hominum redempto-
rem annuluerunt: & cum vitæ mo-
ratus valuerint infidem deferre, vitæ
ſuperintendat Samaritana ejecta,
quo doloribus nedterent illum, qui &
plurem hominum vehementer opta-
bat, & diuinum voluntatem regulam
habebat, qui ea omnibus ſtatus ſtatus
tus, & ea quæ ſtatus ſtatus ſtatus
ſtatus, & ſtatus ſtatus ſtatus ſtatus
ſtatus, & ſtatus ſtatus ſtatus ſtatus
ſtatus, & ſtatus

rtiam, sed, & per gratiam, conciliatio-
nis, qui & declaratio nis. Chriſtus glori-
ficatus, & paſſibilis ſuę humanitatis exi-
ſtentiam ſubſtituit, cap. 13. num. 14. Chri-
ſtus fuerunt diuinitate, et peculiarium
ſcripturarum. num. 2. & 6. Chriſto reſu-
ſcitato, & poſtea ſentiente ſuum, num. 17.
In Chriſti reſurrectione humanitas eſt
dominium ſuiipſi de ſolo, anima, & ca-
ro. 17. quando a nante ſuę diuinitatis, & Ioan. 1.
verbum.

Angelici cœtus cumulatiſſime hanc diei cauſa, eum conſilium homo victoriaſti Chriſti, humanitatem glorioſam, virginę gaudium, diſcipulorum ædificationem, & propriam ſuppreſſionem, & exaltationem. Sic enim hanc victoriam diei expreſſit Eccleſia. Hanc victoriam ergo teſtimonium ſuum, ſtatim ex- ſerunt ſuę ſanctę humanitatis, & exaltant victoriæ capta prædicationi de- ſtella triumphali, ſole diadematis, lu- na ſupra dominos, lætitiæ fonte, & ori- ginę Chriſto diuinę humanitatis hu- manæ, ornatum quod ingum omne mun- dus, & virgo humana. & ſcripturæ dæmonia exclama- quo vehementius homines propter Chriſtum ſe humiliant, tur, ſuperatum eſſe, & ſtatur eam ex- pugna, quando ſalutem & Mediatoris nostrę humanitatis ſuę, quidem hoc- tendunt, populos autem Chriſtum. Sicut enim benedictus Iacob filio ſuo Iude dixerat Gen. 49. ſubditum fore ſuum fratres ſuos, tum maxime tur ac cernuchus inuiterent eum. Cauſam ſenex Iacob, ad præ- dixit ſui ſilentij, & expulſionis accedi- ens, ut eos, & quid iterum, quæ ſalutem eum: Sic Iudę ſuę ſcripturæ adeuntes, & eam ſalutem, magnam inde reportan- tes, ſtatim ſuum ſilentium, & expul- ſionem ſuorum exaratus eſt. Si autem cupi- 1. Reg. 17. ris cognoſcere verbi Domini declara- tionem, & ſuppreſſionem, & exaltationem, quę ſpectat ad humanitatem Chriſti, & ſuam, & ſuorum, & ſuperbiam, & ſuppreſſionem, & exaltationem, & ſuppreſſionem, & exaltationem, & ſuppreſſionem, & exaltationem

is fuit modus, mihi videtur nemen obtinere calumniæ. Et ideo cum vidisset Dominus Agrippa Reginæ Berenicæ suæ sorori Sanctum nomen de ejus, tamquam vocem aquarum multarum, & tamquam vocem tonitrui magni, Et vocem quasi citharœdi, hanc eyeharœdorum eyeharœdarum eyeharœdas. Et dicentibus quasi canticum nouum ante sedem Dei. Vna reflexione, duplex fuit eyeharœdarum vox de ore suo audiebatur. Et quia vox, quæ nouum magni, qui vehementer terret auditum affingebat Cherubi eruentur flatus, quod eorum corpora reflingere nemo dubitabit, quod Cherubi, nomen nouum magni & demonstrat, quam sæpe in Scripturis Sanctis, Deus Pater ardeant. Et quod illa cum ea sua prece eorum cedes quibus hæc canuntur, & canentes Deum quo gloria ejus demonstrant, & quæ nec ad horam nouum hominem Christum, qui est Deus homo, ab omnium, nec oculum auertur. Deo ens nouum nihil adoremus, ceteris ut nihil non agant, & omnium globus, qui ne ederunt, nec bibunt, nec prædicti. At ubi in Domini refurrectione tam expedient tamquam, quæ ad Dominum corpus immortalem demeret. In apo calypsi in eo, qui videbar super nubes, ardentissimum Domini diuinus ex ore meo Hymnus obscurabat, illi in aquæ eadem non habebat multa. Regi quidem, non tantum omnes coronæ auream, Regis vero tres dyadematis. Inter illi Regis non fuit Episcopi, alius Regis, nec Dominus Rex non fuit ex hoc. Cherubim vero ex Hymnorum mali ex omnibus quæ sunt Regis, ut omnia non effecta Regis, quæ ex ullo ex omnibus Regis, ut omnia non Dominus Rex, ut omnia non Regis. Christus Rex Regum, quia Rex ab ullo non est dominus Regis, Isaiæ 13. 1. 2. 6. Et ideo, qui coronat hominibus, quibus coronatus ullus, in eum, qui non fuerint ab eodem & omnia facultatis. Et de ore eius prædicti gladius ex utraque parte acutus, vitæ ipsi pertinent gratiæ, & ipse Dominus vi-

ri fortis ira: Dei omnipotentis. Hinc gloriosus Et ideo Isaiæ. Et vidi bestia, & Reges terræ & exercitus eorum congregatos ad faciendum prælium cum illo, qui sedebat super equum, & cum exercitu eius. Sic bestiæ audiuere bestia Domino reflectitur, non mirum, cum illa & Reges terræ, quos ille fuisse reprælium. Sed prælium factum: Reges & exercitus eius eft, eft, mali, inimici Dei. Psal. 9. Inimici Dei, quorum finis in æternum. Deus mortis, & Deus, cui finem non imminente genere cum ea Deus, & Deus mortis, & Deus, cui finem inimici reflectentes, qui illa ere dix corporum cedi eruentur reflectentibus fuerunt, vt dixi ore-nouum hominem in ordinem illis Deus, qui cum dormiret: Non eft qui fac. 44. quidam reuertatur ad cor. Et ideo Quæ dixerunt, & bestiam

gni, sit, utrumhæc ut non sperabilia
rentur, non rentur nullum fundetur
templum dicit, quæ Dominus
me, & in quibus vitia illud confirmatum
nidum eft in primo quod eam: Augu
difficult in fe carnis refurrectionem
Infant dicunt fide illam accedere
ftem, non tamen illam, qui nullam
bus, quæ pertendantem cum nulla fol
Iamdudum ad cognitum non venerunt
annis de resolubilo lapide, non appa
multitud. Angelus eas confolatus eft, no
ex tam Magdalena, quæ fuam ad
mouimentum fore plorans, & dicens
Tuleran Dominum meum, & nefcio
tem erga illum oftendebat animum
cum audiret fuiffe dormitu. Matth. 28.
& prætium adorare eum velle, non eft
primulo fed cadauer. Non enim quæ
futuræ fimum erumpit & collocatum
nem, & vifionem. Idem vero his dicit
pulis per hæc alibi, offibulatur, in
impetuanc fuiffe rat, cum reuderent
ad Herodiadem, &c. illud enim ad Ebi
pertinet prædeftinatum, vt inde mortuos
erigat fpem, & obfequium pollicitus,
& relicta oratione fuam, ad illam, quæ
primum accipiat propere. Cum eadem
eftolet, primum tempus quæ inhumi
eius exuberantium, plenis cum aromatibus
Gen. 1. tunda die dierum, Germinet terra her
herbam virentem, &c. & lignum pomi
tum bus folis, & lunæ illuftrantem eft,
& ita qui refurgens omnia fructum
tus pertinentia his duobus diebus in
tentum fuo, Quæ imperfecta, omnia
clufio, in fide dicens, in in lumen affi
do eam, vt Domino in diuerfos eiufdem
gnitis & nihil repugnantem Tu fales
purgetur: & Tu, ignis lubtilior
ens qui & Herodiadem affuifti in do
bus ignorare potes quæ accidere? &
& nulli, qui ratione dubitare potes, de
qua te loquimur? & cuius rei ftultus
non tenes? Quæ tam non humo tenda
tus qui mortuum fuerit, fit, temperas
ris & terram potuiffe? nec vitæ aliud ex
cognitæ aut fermonem, nobis quæ di
ftegisti diu fuiffe, nec de nulla loqui,
nec aliam cognitæ, aut pro alia compa
dam, cognitæ, illa folum gaudente aut

mortem nobis infernet, qua illius
nec etiam gaudentem putarem, cu
que te, quæ Hierofolymis accidiffe
in publicas & manifeftas admiratio
nis his tribuatur, & quæ genuinæ in
Chriftiani fides, quibus dignoscant
quod in eis inftruenda Catechu, quo
de illa constituatur cum, quæ ius impe
dicas Gaudent, fanctitate, quæ ad
tatur voluntas fine conformia Quæ
ftollatur de rerum temporibus ami
ftione, quia haberis non confeffionis
quos amittas, & leratur autem in eveli
confolantur, & pro nobis ita hi
bet in referebat hoc Caroli. Gaudent,
& reliquiæ, & pertinent ad ipfum
de caftis ibi. 1.cap.10. num. 4. 5. lib.
2.cap.4.num.7. vbi 3.cap.6. num.
6.7.cap.3.num.15. Gaudent inftillo in
mandum qua vifitatur quæ propter de
nimis honoris. & nocua eft illam he
bendo lib.7.cap.1.num.2. lib.8.cap.

Tu ipfe peregrinus? &c. Quidam ibi 66
Ecce! Sed Hoc vtebo ego: Do
mini aiunt ergo homines aperiret, &
quam fimul beatificentur? Quæ
ferto eam illa de quibi ftipulo loque
mum, Horum ex rebus nihil illa, fed
amor meus fefe. In non affuiffe Num
quod quidem obfcurus mihi ea vifus,
obfcurus ipfe tenebrarum, quæ
expofuiftis in manifeftat peregrinus
noftrorum fidelis, & ignorantia? Ita
ftis cum? &c. Facilè memoria, quod
facilè fatis, quod, plus, quidem
natus & Adhuc in corpore dicentes vel
rem remouerunt, & ignorantia
non poffuque pertinuit: propter hanc
nis inuitamus. Chriftus non exigebat
tia terra de peruidere, fed ex tenebris
um in genui humanum prudent dies
dimus, poffumus ex eft poffumque ad
his penitet Martyrum, nec ob finis,
ad Cantabrigienfes, mutuo ea de
ftet, aut ea ait, angelos? Sunt bona
ipfa quæ vifus beatificentur in non
vehementius die digni, quod omnes
mortuum illi, qui absque ea gratia fi in
bene.

beneficiorum, mihi ab alio: Omnia hæc quæ desiderio meo locus fuit, qui maiora habebat, ostendere nego se tuo fore beneficio. Sunt hîc plures desiderio tuo satisfacturi, sed vt mendicitas yere se vestra frustra. In ætherea illa verba Iob accedamus: Quæ si eliquæ parui in palliare nitimur, vel ad hominum mores, vel ad ecclesiasticæ mun illius Deus, vt in eliciendis ambit ionibus beneficiorum & indulgentiis. Si autem hæc quoque reiiciendo abdicimus, nec ad hæc accedimus, nonne quasi cilicio maiorum, & profectorum virtutes, Nonnisi quidem in beneficiis nihil omnino expedendum. Et sanctus Hieronymus fuit, qui ab vrbem monachis nullum beneficium, quia in angulis hominum coelebs, & in alto manens humilitatem, & ingenuam confessionem, & mansuetudinem, & inuictam mu, qui beneficium recepit, quæ sunt fructus spiritus, magis ve do modestiæ vestigium, cum ea exhortationibus, quæ nostros ordinis ad cruciarum opportune & sensibiliter, vpote qui nihil habent, & omnia abstinent ab ætherea illa ambitione quam homines & facile, & frequenter apab aliis corperunt beneficia, aut quam homines ad illa fere grabantur, & quam obtinebantur, & a qua qui retinent manus tenent, ea exhibet fere bant se abstinuisse, & in aliquo signa ambitionis & beneficiorum gratiæ, & fit magis certum ne perfore Chriftum seruiamus. Quippe illi ut ab ista affectione hominum si vel obhanc partem prorsus abstinuerunt, & non intermittunt, illud replicare affligat, quod maiores suos habuerit, & tales vel abstinuisse, non perfuerit, neue beneficia exhibuerit, & ardens & fidelis, humanus est. Hæc imitationis beneficium exhibuerit, ne perf

Narrabant, quæ geſta erant in uia, & quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Primum ad oſtendendum hoſpitalitatis meritum; ſic enim per hãc meruerunt quidam latentes Angelos ſuſcipere, vt ait Paul. Et hi per hanc meruerunt agnoſcere Ieſum, quem mira loquentem non agnouerunt. Ecce, ait Gregor. Dominus non eſt cognitus, cũ loqueretur, & dignatus eſt cognoſci, dum paſcitur. Idem dicit Auguſt. non enim auditores leges iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. Verbo, eleemoſyna. Et verbũ Dei ſic audiendum eſt, vt opere impleatur. lib. 4. capit. 14. nume. 18. lib. 18. cap. 3. num. 1.

13 *Hebr. 13.* *Rom. 2.*

Hæc, quæ diximus in reſurrectione Ieſu, ſunt conſideranda, quæ oſtendenda eſt in nobis, vt Chriſtus, uiuus ſit in iuſtis, qui in peccatoribus dicitur mortuus, lib. 3. cap. 12. num. 2. & 3. Chriſti mors oſtendenda in nobis primo mortificatione membrorum, renunciando ſæculo, & uitijs carnis, ſecundo cum iam reſurgimus, & in nouitate uitæ ambulamus. lib. decimo octauo, cap. decimo, nume. octauo. Chriſtus reſurrexit tantum illis, qui in nouitate vitæ ambulant. lib. 3. cap. 13. nume. primo, & 32. Chriſti reſurrectionem dum celebramus, ſpiritualia exercitia nõ minuamus. num. 32. At perditiſſimi homines hoc aduentaſſe tempus credunt iteran dis criminibus, quæ reliquerunt. lib. 3. cap. 13. nume. quinto. 30. uſque ad 32.

14 *Rup. lib. 2. de diu. off. cap. 5.* *Cant. 2.*

Ignorantes quod reuertens dilectus noſter, per reſurrectionem, ſimilis eſt capreæ, hinnuloque ceruorum ſuper montes Bethel, quia uelociter adnenit, ut abſtergat lacrymas ab eis, qui in montibus ſunt Eccleſiæ & uirtutum, in montibus uoluptatum & uitiorum, &c.

IN OCTAVA Paſchæ.

Euangelium.

Cum eſſet ſero die illa vna Sabbatorum, & fores eſſent clauſæ, &c. Ioan. 20.

1 *In octaua Paſcha.*

CVM ſumma cura Dominus Ieſus per quadraginta integros dies ſacroſanctum reſurrectionis ſuæ myſterium ſuadere niſus fuerit apparens & frequentius, & pluribus, quã illi ſint, de quibus Euangeliſtæ meminerunt. lib. 3. cap. 13. num. 20. & 21. Sicut ex doctrina Pauli indubitanter cõſtat, ubi & apparuiſſe Iacobo meminit, & plus quam quingentis fratribus ſimul, ut quingenti uiri conteſtes indubitatam facerent reſurrectionis fidem, quam multis in locis prænũciarant ſcripturæ ſacræ futuram. lib. 3. cap. 13. nu. 13. 15. 17. uſque ad 19. 23. 26. uſque ad 28. Vnde ediſſerens iſta uerba, de quibus Euangelica lectio loquitur: *Multa quidem, & alia ſigna fecit Ieſus in conſpectu diſcipulorum ſuorum.* Chryſoſt. exiſtimat Ioannem de iſtis tantum locutum ſignis, quæ poſt reſurrectionem ſunt facta. Eo quod adijciatur *in conſpectu diſcipulorum ſuorum.* Nam poſt reſurrectionem, tantum diſcipulis ſe exhibuit, & oſtendit. Tanta autem ſollicitudine iſtud myſterium ſuaſit, incredibilique, & illud dæmon abolere à mentibus fidelium curauit, eo quod in eius fide, aut incredulitate orbis & hominum ſita eſſet aut ſalus, aut perditio. Hac de cauſa in Apocalypſi, ubi (ut dicebamus in concione Paſchæ) in illo, qui ſedebat in equo albo, quem Ioannes uiderat, Ieſus intelligebatur ſuſcitatus, continuo ſubdit Apoſtolus, ſe uidiſſe beſtiam, & Reges terræ, & exercitus eorum congregatos ad faciendum

2. Cor. 15.

Apoc. 19.

prælium

prælium cum illo, qui ſedebat in equo, & cum exercitu ſuo. Ieſus enim & Apoſtoli eius intentiſſimi erant ſuadendæ reſurrectioni, ſed vtriuſque ingens bellum inferebant non dæmon truculentiſſimus draco, nec Reges terræ, Imperatores Romani, quibus totus fere orbis ſubditus erat, & Iudæi, qui exercitus nomine ſignantur, quibus prælium ſuũ exequebatur beſtia, hi omnes ſumma vigilantia curabant, ne mundus Ieſum crederet ſuſcitatum, ita vt Auguſt. *Aug. li. 24.* crediderit, quod oculi duorum diſcipulorum, qui ibant in Emaus, tenebãtur, ne Dominum agnoſcerent, diaboli cura, qua ſenſus erant veluti ligati & alienati, ne reciperẽt ſpecies, quibus Ieſum agnoſcerent, cum quo fuerant conuerſati. Cum primum Ieſus eſt ſuſcitatus, *Matth. 28.* & milites cuſtodientes ſepulcrum audierunt terræmotum magnum, ingentem lapidem ab oſtio monumenti reuolutum, uiderunt Angelos colloquẽtes mulieribus, & dicentes Dominum ſurrexiſſe, exanimes prius effecti, reuerſi ad ſe, profecti ſunt in ſanctam ciuitatem, & principibus Sacerdotum retulerunt quæ acciderant ſtupenda, quorum ipſi teſtes eſſent, qui copioſam ab illis receperunt pecuniam, vt illa reticerent, immo dicerent, ſtulte quidẽ, quod ipſis dormientibus ueniſſent Apoſtoli, & furati eſſent corpus Ieſu, quæ res, etiamſi falſitatis argui & conuinci facile poſſet, ita dæmone curante, inualuit, vt vſque in hodiernum diem illam receperint Iudæi. Nec id ſolum potuit dæmon, in his qui vehementer oderant Ieſum, iſta ſuadere, ne crederent Ieſum, quem oderant, ſuſcitatum, ſed, quod amplius mirandum eſt, quando mulieres ſanctæ, & veraces, quarum inculpabilem vitam uiderant Apoſtoli, retulerunt viſiones Angelorum vidiſſe, monumentum apertum, Angelos atteſtantes reſurrectionem Domini, uiſa ſunt illis hæc verba, tamquam deliramenta, & cum diſcipulorum principes, Petrus & Ioannes veniſſent ad monumentũ, & introiſſent, & reperiſſent omnia ſic eſſe, ſicut mulieres narrauerant, noluerunt credere. Immo cum aſcenſurus eſſet Ieſus in cœlum, exprobrauit incredulitatem & duritiam cordis eorum, quia his, qui uiderant eum reſurrexiſſe, non crediderunt. Et Thomas, de quo Euangelium loquitur hodiernum, cum decem audiſſet cõteſtes Apoſtolos, omni *Leo. s.* exceptione maiores, qui non audita retuliſſent, ſed vita, credere noluit. Tandem cum per dies quadraginta præbuiſſet ſe Ieſus, uiuus in multis argumẽtis, ſuadens eis operibus mirãdis, & illi credidiſſent, cæperunt in die Pentecoſtes reſurrectionem Ieſu prædicare, cuius ipſi teſtes eſſent, quam operibus & prodigijs ſtupendis ſuadebant, quam ne reciperent homines, dæmon per manus Iudæorum uaria tentauit media, dum terroribus, minis, & blanditijs, carceribus, flagellis, gentilium gubernatores, & Iudæorum principes concitans, fidem reſurrectionis abolere voluit. Cumq; Apoſtoli, uidẽtes eos indignos æterna uita, conuerterentur ad prædicandum gentibus hoc myſterium, & *Act. 17.* inter eos Paul. cum reſurrectionem Ieſu ex mortuis uellet ſuadere, nouorum dæmoniorum annunciator uocatus eſt. Tali enim compellatione iudicabant dignum eum, qui reſurrectionem eius qui obierat in cruce, uellet perſuadere. Et cum argumentis multis, & miraculis hanc conuincere niteretur ueritatẽ ſapientiſſimus Paul. illam ſuaſit ſoli Dionyſio & fœminæ, quę dicebatur Damaris, & alijs nonnullis pauciſſimis, ſcilicet inter innumeros, & nobiles & plebeios, & doctiſſimos uiros, qui in floretiſſima Athenarum urbe ſtudio bonarum literarum dediti, morabantur. Et *Act. 26.* idem cum elegãti diſcurſu corã Agrippa Rege, & Feſto gubernatore eius, gẽtilibus, prædicans ſuadere niteretur fidem, libenterque auſcultaretur, cum adderet quod Chriſtus eſſet primus ex reſurrectione mortuorum, audiuit protinus; Inſanis Paule, multæ te literæ ad inſaniam conuertunt; ſtultum enim iudicabant eum, qui reſurrectionẽ ſuadere niteretur. Ea enim diaboli cura erat, ut teſte Hieronymo, idolum Io- *Epiſ. 13.* uis ſtatueretur in ſepulcro, ut reſurrectionis Chriſti aboleretur memoria,

lib.3.cap.19. num. 12. At eques, qui eiuo infidebat, per dies quadraginta solum suadendæ resurrectioni propriæ, inuigilabat. Vnde cum Magdalena Iesum resuscitatum vellet contingere, alloqui, & adorare, audiuit: Noli me tangere, nondum enim ascēdi ad patrem, quasi dicat, cito perge nuntia Apostolis me suscitatum, id enim expedientissimum, quæ autem desideras me adorare, alloqui, postea antequam ad patrem ascendam erunt, iterum te inuisens, eademque die apparuit duobus discipulis, decem Apostolis, postea quingentis fratribus. Et quia bestia simul cum exercitu suo mysterium hoc obscurare nitebatur, voluit Iesus vt multa corpora Sanctorum quæ dormierant, surgerent, & exeuntes de monumētis post resurrectionem eius, venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis, prædicaturi sane multis illis, sacrosanctam Domini resurrectionem. Cumq; profecturus iam esset in cœlum, inter multa, quę Apostolis dixit, illud memoriale protulit verbum promissionis supernæ: Accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos, qui maiori plenitudine superinfundetur vobis, vt tanta potentia acti, constantesq; effecti, istis mihi testes, sanctæ scilicet, resurrectionis meæ in omni Iudæa, & Hierusalem, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ, & ut uerba ista memoriæ remanerent mandata, cum hęc dixisset videntibus illis eleuatus est, &c. Hæc tāta Domini sollicitudo in propria resurrectione suadenda, eo tendebat, vt per illam indubie crederetur & nostra.

Ioan. 20.

Matth. 27.

Act. 1.

2. Cor. 15. Quoniam si Christus resurrexit, & nos resurgemus. Resurrectio enim corporum, ex Iesu resurrectione optime ostenditur. lib.50.cap.8.num.2.4.& 13. Iesus enim resurgens spem resurrectionis nobis dedit.num.2. & 12. Hæc autem indubitata resurrectionis fides ad operandam virtutem summopere conducit, paucissimis enim exceptis qui diuino amore acti vitia odiunt, & virtutes amplexantur, tota fere hominum multitudo aut timore pauet aut spe premij studiose viuit, vtrumque autem hoc resurrectione Domini suadetur qua conuincitur quod mali surgent immortales, quamuis incendijs deputati passibiles, &c. Iusti autem immortales etiam sed gloriosi perpetuo regnaturi surgent: unde corpori suadetur bonum, ut perpetu gloria fruatur, dissuadetur malum, ne in æternum crucietur, animæ iterum coniunctum. Qui autem resurrectionem Domini non credit, ac ex consequenti nec propriam, quibus rationibus carnem, quæ breui in cinerem esset conuertenda, posset persuadere ad amplexanda ieunia, ad humicubationem, ad flagella, ad lacrymas, & ad alia opera, quæ corpori sunt insuaua, si nulla inde caro reportaret commoda? Sed quia homo Christianus certa fide didicit, quod mortale hoc induere debet immortalitatem, & corruptibile hoc corpus incorruptelam, quando absorpta fuerit mors in uictoriam; ideo libentissime amplectetur corpus, ista, quæ molesta sunt carni, ut cum hæc requieuerit in spe, surgat & reparetur in ultima resurrectione innumeris ditata bonis. Et ita sicut aiebat Chrysost. inter omnes hæreses, Saducæorum una erat pestilentissima, quæ resurrectionem negabat carnis, quoniam, qui hanc negant, omne propositum bene uiuendi interimunt. libro 3. capit. decimo tertio, nume. sexto, usque ad octauum, lib. decimo quinto, capit. octauo, numero quinto. Et per totum caput. Resurrectio mortuorum credita, in laboribus nos consolatur, hæc uitam nostram componit, libro secundo, capitulo tertio, numero 11. libro 3. cap. 13. num. 9. usque ad duodecimum. Qui resurrectionem credit mortuorum, scit bonum & malum, alteri uitæ reseruatum, sicut eleganter probat Paulus, inquiens: Si Christus non resurrexit, nec nos resurgemus ad participationem bonorum cęlestium cum eo. Si in hac uita tantum in Christo sperātes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominib. Quia sicut in Adam omnes moriūtur, ita & in Christo oēs uiuificabūtur. Alioquin, quid faciēt, qui baptizantur

Ho. 42. in

1. Cor. 15.

5. Th. lec. 4

zantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt? id eſt, quid facient, qui baptizantur pro peccatis abluendis, ſi non ſunt nouam gratiam accepturi, quam recipere non poſſunt homines, ſi Chriſtus non reſurrexit, qui reſurgere debebat propter iuſtificationem noſtram? Secundo, ſi reſurrectio mortuorum non eſſet, labor Sanctorum eſſet fruſtraneus, vt quid & nos periclitamur omni hora? Quotidie morior propter gloriam, quam ſpero me habere apud Deum, ex conuerſione ueſtra ad fidem. Si (ſecundum hominem) ad beſtias pugnaui Epheſi, quid mihi prodeſt, ſi mortui non reſurgunt? id eſt, quid mihi profuerunt, quæ perpeſſus ſum incõmoda Epheſi, de reſurrectione mortuorum diſputans, ubi ab hominibus beſtialibus multa pertuli nocumenta? Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. Nolite ſeduci, corrumpunt bonos mores colloquia mala. Verſiculus iſte, ſecundum Hieronym. ex Menandro Poeta deſumptus, quo admonet Paulus imperfectos, dicens quod corrumpunt bonos mores colloquia mala, eorum qui reſurrectionem negant. Hęc Sanctorum magna fœlicitas eſt, quod ſeminator corpus in corruptione, & ſurget in incorruptione, ſeminatur in ignobilitate, & ſurget in gloria, ſeminatur in infirmitate, & ſurget in virtute. Surgent enim corpora glorioſa, ſine noxia aliqua paſſione. Seminatur in ignobilitate, id eſt, corpus, ante ſubiectum multis paſſionibus & miſerijs, ſurget in gloria, id eſt, in claritate fulgens ut ſol, Quia fulgebunt iuſti, & tamquam ſcintillæ in arũdineto diſcurrent. Aſſumẽt pennas vt aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt & non deficient. Quæ omnia accident iuſtis media reſurrectione Chriſti. Quia primus homo de terra terrenus. Secundus homo de cœlo cœleſtis Qualis terrenus, tales & terreni, & qualis cœleſtis, tales & cęleſtes.

1. Cor. 15.
Cap. 3.
Eſa. 40.
2. Cori. 15.

Hæc ſanctus Thomas. quę commemorat Sapiens ingẽtia facinora, in quę ſe præcipites dederunt impij, hæc una cauſa prætexta ſequuta ſunt, dicentes enim exiguum, & cum tædio eſt tempus uitæ noſtræ, & non eſt refrigerium in fine hominis, & non eſt, qui agnitus ſit reuerſus ab inferis, quia ex nihilo nati ſumus, & poſt hoc erimus tamquã non fuerimus, quoniam fumus afflatus eſt in naribus noſtris, & ſermo ſcintillæ ad commouendum cor noſtrum, & tranſiuit uita noſtra tamquam veſtigium nubis. Vita noſtra ex leui reſpiratione & modico igne, qui cordi uicinus eſt, pendet, quibus finitis, cũcta cõfeſtim peribũt in perpetuum, nec aliud inde reportabimus commodum, quam illud fuerit, quo dum uiximus lætati ſumus. *Sapien. 2.*

Quæ inde ſecuta ſunt mala Sapiens latiſſimè docet. Venite ergo (conſequẽtia, antecedenti quam ſimilis) utamur creatura, tamquam in iuuentute celeriter, &c. nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra. Prata quærunt, qui cum in honore poſiti eſſent, nec intellexiſſent, iumẽtis ſimiles ſunt effecti, immo illis peiores. Quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors noſtra, extra quam nullam credimus in altera uita futuram. Eſt iſte malorum finis? Minimè. Sequitur. Opprimamus pauperem iuſtum, & non parcamus uiduæ nec veterano, nec reuereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo noſtra lex iniuſtitiæ.

Quid vltra? Circumueniamus iuſtũ, Deum lingua & manibus aggrediẽtes. Vnde in tot mala præcipitatio? Sequitur. Hæc cogitauerunt, & errauerunt, quia mercedem non ſperauerunt iuſtitiæ, id eſt, præmium in alia uita iuſtis operationibus ſtatutum, nec iudicauerunt honorem animarum ſanctarum. Reſurrectionis incredulitas in hęc mala impulit homines.

Huius autem fides mentem ad recte operandum eleuat, quæ ad bene viuendum promptum cum reddit.

Vnde Petrus: Benedictus Deus, qui ſecundum miſericordiam ſuam magnã regeneranit nos in ſpẽ viuam, per reſurrectionem Ieſu Chriſti ex mortuis, in hæredi- *1. Pet. 1.*

by Google

hæreditatem incorruptibilem & incõtaminatam, & immarceſcibilem conſeruatam in cœlis in uobis, qui in virtute Dei cuſtodimini per fidem in ſalutem paratam reuelari in tempore nouiſſimo.

Gen. 3. Vnde vt quondam (Chryſoſtom.) Adam, cum paradiſo pulſus fuit, in loco illi vicino conſtitutus eſt, ut locum uoluptatis, quo exciderat, quotidie cernens, ad pœnitentiam moueretur, qua uel illum, vel alium longe meliorem poſſet recuperare, ita dum reſurrectio Chriſti nobis fuerit preſens, in qua & noſtra creditur, & ſperatur, ſi ſpes viua fuerit, ad recte uiuendum mouebimur, vt hæc ſit laborum conſolatio, ſicut aie
Iob. 19. bat Iob: vbi cum retuliſſet labores, quos patiebatur, filiorum orbitatem, facultatum amiſſionem, ægritudinum tantas congeries, ut pelli illius, cõſumptis & corroſis carnibus a uermibus, adhærerent oſſa, derelictaque eſſent tantummodo labia circa dentes illius, vtpote quem manus Domini valide tetigiſſet, inter tanta, quæ illius animum deijcere potuiſſent, hanc ſibi cõſolationem inuenit.

Credo quod redemptor meus uiuit, & in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & rurſum circumdabor pelle mea, &c. repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo, id eſt, (Sanctus Thomas) tãti æſtimo ſpem iſtam reſurrectionis, ut eam veluti pretioſiſſimum theſaurum ne pereat, qua ego diteſcam, in pectore collocaui.

Et quo hæc futura reſurrectio cunctis ſit patens, & preſentibus & futuris, hoc pro magno beneficio habuerim, ſi ſcribatur non in puluere, aut atramento, ſed in ſilice, ut omnibus præſens, & certa, ad recte operandum moueantur
Hom. 8. de pœn. cuncti. Aiebat optime Chryſoſtom. Si nauta ſolum animaduerteret ſpumantes maris fluctus, illius frequentiſſima pericula, nuſquam ſe, & nauim mercibus onuſtam, committeret undis. Sicut nec miles indueret arma, ſi ſolum belli periculum contemplaretur. Sed dum vnus victoriam conſideret futuram, illius motus ſpe ad ſubeũdũ periculũ mouetur, alter uero marę ſequens animaduertens lucrum, longiſſimæ & periculoſæ nauigationi ſe committit. Sic & Chriſtianus, dum fructum laborum in reſurrectione futurum cogitat, omni ſe exponit libenter periculo. Vnde Regius Vates aiebat: Hoc labor eſt ante me, iſta, ſcilicet, ferre quæ retuli, ſed labor, qui durauit, donec intrem in Sanctuariũ Dei, ut intenderem (ſicut legit Auguſtin. & Hieronym.) in nouiſſima, quia iuſti in prima vita in paucis vexati, in nouiſſima tamen bene diſponentur in multis, educti de lacu miſeriæ, & de luto fęcis. Tunc enim in reſurrectione
Sapient. 3. ait Gregor. impletur, quod ſcriptum
Gre. 4. Mo. c. 18. eſt: Benedices coronæ anni benignitatis tuæ. Quaſi enim corona anni be-
Pſal. 64. nedicitur, cum finito laboris termino, virtutum remuneratio confertur.

Pſal. 72.

Quia ergo ad amplexanda bona, & deſerenda peccata tam efficax & reſurrectionis fides, quæ in reſurrectione Domini fundatur, tot adinuenit media dæmon, quibus hæc mentibus hominum non infunderetur, tot quęſiuit, tamque efficacia Ieſus, vt cunctis pateſceret, qui & Thomæ incredulitatem permiſit, dicentis: *Niſi videro fixuram clauorum, &c. non credam*, & illi ſe palpandum exhibuit, vt eius pulſa incredulitate, fidelis effectus, teſtis eſſet omni exceptione maior sãctiſſimę reſurrectionis, quam vt ſuaderet in ipſa die reſurrectionis apparuit decem Apoſtolis, de qua lectio Euangelica differit, in qua aliqua ſunt multæ conſiderationis digna, quæ qua fieri poterit breuitate percurrenda ſunt.

Cum eſſet ſero die illo vna Sabbatorum, &c. Et dicit eis: Pax nobis. Hæc protulit verba, quib. ſicut naſcẽs, & moriens, ita & reſurgens pacem vehementer cõmendauit, quæ actus eſt charitatis & dilectionis proximi, p quã nõ vtcumq; conueniunt diuerſorum cordiũ voluntates ſicut impij in malo conueniunt aliquo, in patrando facinore, quibus non eſt pax, ſed in illis tantũ qui concordant in aliqua re, quæ vtcunque fuerit conueniens. Impij enim vulpi-

quibus

Iudicũ 15 quibus ligatis Samson messes cõbussit Philisthinorum, quam similes sũt, qui solum conueniunt, vt faciant malum, dæmones imitantes, qui cum ingentibus odijs inter se dissideant, ad nocendum vna est omnium voluntas. Sunt enim veluti de Behemot scriptũ

Iob 41. est; Corpus illius quasi scuta fusilia, cõpactum squammis se premẽtibus; vna vni coniungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas; vna alteri adhærebit, & tenentes se nequaquam separabuntur. Fur coniungitur furi, adulter adultero, &c. vinculo inseparabili, vt nec spiraculum sit inter eos. Pax, & cõcordia inter impios tam est nociua, vt Dei bonitate separentur ab inuicem, qui tales sunt. lib. 14. c. 4. nu. 1. 6. & 17. Pax aliquando bona est, & sequenda, quandoque vero mala, & fugienda. nu. 4. 5. 8. 14. & 15. Pax non est, vbi iustitia non est, quoniam hæ duæ virtutes vt amicæ, mutuo se amplectuntur, & osculantur, nu. 10. Concordiæ bona declarauit Deus, cum de creatione secun

Gene. 1. dæ dici loquens nõ dixit quod esset bonum, secũdum Hebraicam lectionem & Aquilam, &c. ait Hieronymus lib. 14. c. 5. nu. 10. Concordiæ propagãdæ gratia omnes homines ab vno sunt parente, num. 17. Concordia innumera parit bona nu. 24. & 28. Pax si desit, in congregatione, extera non prosunt. lib. 1. c. 15. nu. 12. Pax in Ecclesia similis est ramo, quem columba intromisit in arcam in signum clementiæ. lib. 3. cap. 2. nu. 28. Pax, & vnitas significantur in lapide, quo Dauid gigantem peremit. nu. 36. & lib. 14. c. 5. per totum docetur, quod pax iustorum, & vnitas, multas habeat vtilitates; sicut diuisio multa causat nocumenta. Pacem Deus reliquit discedens, requisiturus eam ab hominibus, cum ad iudicandum venerit. num. 28. Eam enim pro testamento reliquit. nume. 30. & 31. Christus pax credentium est, vnde qui sine pace est, Christum non habet. lib. 14. cap. 5. nu. 15. Eapropter exordium fere omnium Epistolarum Pauli est, quo fidelibus cum gratiam exoptat, & pacem, quæ illi comes est inseparabilis, comitgit, quæ & aduentus Domini fructus fuit expectatissimus, in quo ait Prophe

Esa. 2. ta, conflabũt homines gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces, non leuabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur vltra ad prælium. Et hac ratione cum Iesus bis Spiritum (Augustin.) sanctum visibili signo dedisset Apostolis, semel hodierna die

Ioan. 20. adhuc residens in terra, secundo verò

Actuum 2 iam sedens ad dexteram patris, primo ad diligendum proximũ datus est Spiritus sanctus, secundo ad diligendum Deum. Et ita Ezech. quatuor rotas se

Ezech. 1. vidisse narrat, sed quarum vna esset similitudo, quæ similes erant rotis horologij, in quo mota una, mouentur & reliquæ. Nec casu factũ credit (Hie-

Hier. rony. in Ioel) sed diuino consilio, qđ Romani Imperatores, Titus, & Vespasianus, cum ab Hierosolymis Romam adduxissent oĩa, quæ erãt in sancto tẽplo, & ciuitate, pretiosa, collocarũt in mõte Palatino in templo, qđ gentiles Deæ Paci cõsecrauerãt, vt aduertas ꝙ in aĩa, in qua est pax, diuinæ collocaũt diuitiæ, diuinaq. bona. Vnde Plato, licet gẽtilis esset, admirandã pacis dignitatẽ cõsiderãs cognouit, & dixit, qđ ad primã & simplicissimã vnitatẽ, q̃ Deus est, qui est maxime vnus, maxime accedim⁹, cũ vnimur, qđ Iesus postea dixit patrẽ orans, & postulans, vt Apostolis

Ioan 17. maxima largiret bona: Fac eos vnũ, sicut & nos vnũ sumus, vt nostri similes efficiãtur ꝑ vnitatẽ. Ideoq. addit Plato: Diuini per vnitatẽ efficimur. Vñ apud

Ezech. 11. Ezech hoc ꝑ magno dono suis ꝓmiserat Deus: Dabo eis cor vnũ. Quid ideꝫ & spiritũ nouũ tribuã in viscerib. eorũ primo vnũ, deinde nouũ. & ascẽdet gloria Dñi de medio ciuitatis. Hæc gloria Ecclesiæ, hæc abũdãtia bonorũ, cũ declinauerit super eã fluuiũ pacis, cũ hęc

Esa. 66. defuerit, aduenientę discordia oĩa pereũt, qm̃, vt aiebat Aug. nullum vitiũ

19 de ciui. c. 12. est ita contrarium naturæ, vt naturæ deleat etiam extrema vestigia: Quare cum diuisione omnia perierunt iam. Vnde impletum lamentabatur S. Th.

S. Thom. 1. Cor. 1. 1. Cor. 1. id quod Esa. Scriptũ est; Rece dite a me, amare flebo, nolite incũbere

vt

Digitized by Google

vt consolemini me super vastitate filiæ populi mei. Inter quæ mala illud maxime commemorat Propheta, & scissuras ciuitatis Dauid videbitis, quia multiplicatæ sunt.

Et cum hoc dixisset ostendit eis manus, & latus, quæ remanserant, cum vulnerum cicatricib. non solum vt mysterium resurrectionis Iesu crederet, sed vt agnoscerent homo vulnera, quæ recepit dux noster, & princeps in bello cum quib. victor euasit. Et qui pacem obtulit, simul manus ostendit, ne similis illis crederetur, qui lingua quidem dulcia proferunt verba & amicabilia, sed cum illis indiguerit, qui tantos audiuit vrbanitatis, & amoris sermones, manum inuenit operum, in his, qui loquũtur pacem cum proximo suo, mala aũt in cordib. eorum, quib. imprecatur digna meritis Regius Vates, cum addit: *Psalm. 27.* Da illis secundum opera eorum, & secundũ nequitiam adinuentionum ipsorũ. Adinuentiones. n. horum pessimæ sunt, quas vindicare debet Deus, nec respicere eorũ cõposita verba, sed facta, quæ illis sunt contraria. Diabolo. n. hi similes sunt, cuius officium est sub verbis blandis venenum abscondere. *Psalm. 11.* Et varia locuti sunt vnusquisque ad proximum suum, labia dolosa in corde & corde locuti sunt. Vana dicuntur locuti, quia vacua veritate sunt, quæ promittunt. Labia dolosa in corde & corde loquuntur. Ac si duplex haberent cor, vnum quod uerbis panditur cor blandũ, beneuolũ, gratũ, simplex, & alterũ, quod re uera intus est omnib. his carens, cor asperum, fictum, crudele. In lingua aliud, & aliud in corde, ut plurimum habent homines. lib. 10. cap. 8. nu. 2. 3. Lingua calũniatorũ, venenum aspidum est. nu. 2. lib. 11. c. 15. nu. 25. c. 19. num. 10. Iesus verus amicus verbis coniungit opera in hoĩum vtilitatem, quæ exhibuit præclarissima, cũ vulneratus vt eorũ mederetur malis, manus ostendit, quæ cõfixæ sunt, vt hoĩes cernerent eius bonitatẽ, & liberalitatem, quem. n. Hispani magnificum volum. cõpellare hunc dicimus, *manirroto*. Vñ cum vulneratis manib penderet in cruce, postulanti latroni, vt sui memoriã haberet in regno suo, illi continuo obtulit paradisum. Sed ne dum hæc considerauimus, efficiamur segnes, & præsumptuosi, manus profert sanguine rubricatas & apertas, vt in manib. misericordiam eius legas, & iustitiam, ut confidẽtiam multam, & pusillanimitatem moderetur. Et sicut in resurrectione omnia apparebant gaudio plena, dum Angelus appareret in veste candida, &c. *Matth. 28.* Sed tamen Angeli aspectus fuit sicut fulgur, quo maxime terrentur hoĩes, & vestimenta eius sicut nix, qua hoĩes constringuntur, sic & modo Iesus ait: Pax vobis, sed ne his verbis nimis confideret hoĩes, & ad pristina redirẽt mala, ostendit manus & vulnera, quib. visis confideremus Deum acrẽ peccatorum vltorem. Præterea surgit Iesus cũ *Serm. 6. in* vulnerũ cicatricib. (Bernar.) vt coluba *Cant. ca. 2.* adueniat, q̃ nidũ collocet in foraminibus petræ, q̃ Christus est vulneratꝰ. *Cant. 2.* In vulnerib. n. Dñi passer inuenire sibi debet domum, & turtur nidũ, vbi reponat pullos suos, ut tuti sint. Ibi colũba tuta consistit, ne ab accipitre deuoret. Hæc petra refugium est hernatijs, & leporibus, id est, peccatorib. & pusillanimis. In petra hac petream domum ædificat vir sapiens, nec cum flauerint venti, & venerint pluuiæ domus illa cadat, sicut illa cecidit, quam vir stultꝰ super arenam ædificauit. Aperta sunt vulnera dulcissima Dñmini mei, vt sugam mel dẽ petra, & oleum consolationis de saxo durissimo. Hæc Bern. Sacer iste puteus diuini pectoris manſit semper patens, ut extinguendæ siti nusquam deesset occasio, vt qui similis cer uo sitiret ad fontem aquæ vitæ, mirabili dulcedine potaretur ab eo, qui dum viueret, clamabat: Si quis sitit veniat *Psal. 41.* ad me, & bibat, emeretque absque ar- *Ioan. 7.* gento, & absque vlla commutatione *Esa. 55.* vinum timoris, & lac suauitatis, & confidentiæ, dicente Apostolo Ioanne: Si quis sitit, ueniat, & bibat de fonte vitæ gratis. Hæc quicumque vulnera mystici sunt canales, in quibus adaquare *Apoc. 22.* debet verꝰ Iacob oues, vt illa cõsideiãtes attẽte varios cõcipiat fęt⁹ timoris, spei,

Gen.30. spei,odij peccatorum, amoris Dei,quibus direscat, Laban spoliato. Latus vulneratum,ostium est arcæ testamenti, in qua verum manna conclusum est, quo satiari debet homo, donec ad terram promissionis perueniat; sicut enim olim ingruente diluuio in latere arcę ostium aperuit Noe,quo cuncti ingrederentur, qui mortem vellent effugere, sic & resurgente Domino latus eius patuit,vt ingressi tuti esse possemus semper. Tunc.n.arca illa ab vno tãtum liberauit diluuio, pauciſſimosq. in ea homines conclusos,quia ingresso Noe cum suis clausit a foris ostiũ Dominus,& quia illo peracto, quo vniuersum hominum genus pęne deletũ est, odoratus est Dominus sacrificium, arcumque dixerit ponendum in nubibus cœli,vt non esset deinceps diluuiũ dissipans terrã,requieuit arca super montes Armeniæ in signum eorum,quæ acciderant, sed nusquam profutura amplius. Quia.n.cum pluere cępisset, instabat tempus irę Dei, recte clausũ est, ostium. At ąuia mortuo Christo tempus cępit diuinę pietatis, ostium diuinæ huius arcæ claudere noluit, vt illi, qui audierant: In mundo pressuram habebitis,huc veluti ad securũ portũ confugerent,vbi multis inundantib.diluuijs tutarentur. Nec solũ ostium vnũ apertum reliquit, saluti hominũ accommodatum, sed quinque, quo facile ingrediãtur. Et rubrũ hoc mare nõ pedibus, sed affectibus ingressi, in terrã promissionis transeant,quam nisi hoc medio intrare nemo posset. Et qa diuin⁹ amor, Domini in corde residebat, & operib⁹ demonstrabatur, non diligens verbo solo,& lingua, sed opere & veritate,ea propter patẽs reliquit cor, quo intern⁹ panderetur amor,patentes,& vulneratas manus, vt is etiam miris operibus manifestaretur. Serpenti similis,angusta penetrans foramina petræ, deponã veterem hominem cum actibus suis,& induam nouum, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Interq. vulnera clausus Domini mei morabor,ibi abscõditus, sedens q. solitarius tacebo,quoniam tempus pes-

Gen.7.

Exod.14.

1. Ioan. 3.

Coloss.3. Ephe.4.

Thren. 3.

simũ est. Abscondar ibi,ne mundi hui⁹ fallacia,& adulatio me perimat, illum non videbo malis culpę & pœnę scaturientẽ. Hæ sunt manus, de quibus scriptum est in Exodo: Viderunt Israelitæ Aegyptios mortuos, & manũ magnã, quã exercuerat sup eos. Manu ista plagata, iusta impij Balthasaris condemnatio describitur. Manum hanc suam extendit ad pauperes, quam aperi inopi, vt domestici omnes vestiantur duplicibus, nec timeant a frigorib.niuis. Qua enim manu Aegyptius mergitur in profundo,& impius instar Balthasaris perit,eadem, domestici Domini replentur bonis. Christi lat⁹ apertum in cruce, vt vitæ ostium panderetur homi nibus, & a diluuio liberarentur. lib.3. cap.10.num.54.67.& 77. Christi vulnera foramina sunt petræ, vbi homo requiescens multa consequitur bona. lib. 3. cap.8.num.18.& 19. Christi vulnera sunt in quibus vetus homo deponẽdus est, lib.nono, cap.17.num.18. Remanserunt etiam vulnerum cicatrices, vt in dextera patris constitutus Iesus, pijs, fiducię maioris pręberet occasionẽ, quod vultui patris se pro nobis exhibẽs, atq. pro nobis illi supplicans, quale genus mortis pro nobis subierit, semper ostẽdat. Sicut.n. naturæ auctor Deus, animantium cordi, quod calidissimum est omnium membrorum, pulmonem iuxta posuit, qui velut flabello quodam, vehementẽ eius moderaretur calorẽ, ne nimio ardore dissolueretur, simile in diuino pectore expedit considerare, innumera hominũ peccata, diuini furoris ignẽ, in eius pectore quotidie accendunt, dicente ipso in Deuteronomio: Ignis succensus est in furore meo,& ardebit vsq. ad infernum nouissima. Secundũ.n. ligna lyluæ, sic exardescit ignis. Quantus erit ille diuinæ indignationis ignis, cuius tot sunt ligna quot sunt totius generis humani peccata? Hunc ergo tantum ignem, Iesus astãs patri, sanguinis sui rore temperat, ac refrigerat. Ideoq. vulnera patẽtia adducet in iudicio, vt omniũ impiorum iustam denũtiet condemnationẽ, per ostensionẽ eorũ, q̃ pro oĩb. passus est. Diuina.n. hæc

S.Tho. 3.p. q.54. ar.4.

Exo.14.

Dan.5.

Prou.31.

5

Simile.

Deut.32. Eccl.28.

vulnera

vulnera in corpore Iesu remanentia, perpetui testes contra homines erunt..

Deut. 30. Testes inuoco hodie, aiebat Moyses, cœlum, & terram, quod proposuerit vobis vitam & bonum. Testes hic adhibet cœlum, & terram, quæ perpetuo aduersum te pro Deo tuo testimonium dicent. Vrgentiores inuocabit Iesus testes contra nos, quia maiora ab ipso accepimus bona, fixuram. s. clauorum, & latus lancea apertum, quib. iusta hominum probetur condēnatio, qui tanto beneficio abusi sunt.

6 *Sicut misit me pater, & ego mitto uos. Hæc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, &c.* In his verbis ingens considerandū est beneficium, quod per manus Sacerdotum hominib. collatū est, ingensq. eorum dignitas, quæ multas postulat virtutes, de qua re late disseritur. lib. 16. c. 1. maxime num. 8. vsq; ad 10. & 31. Sacerdotis potestas ostendit Sacerdotium regno esse venerabilius, & maius. lib. 16. c. 2. nu. 2. 4. & 10. Sacerdotes pauci salui fiunt, quia status hic excelsum q̄rit animum. li. 16. c. 3. nu. 4. & 5. Confessionis iudicium sedes est, quā vidit Io. in Apocalypsi. lib. 3. c. 22. nu. 17. vsque ad 19. Cōfessio resina est in Galaad manu Sacerdotum imposita, vt sanet homo. nu. 12. Confitens homo peccata sua, iustificatur, & tunc audit: Cōfessio, & mägnificentia opus eius. lib. 14. c. 21. nu. 53. Confessione intrat homo portas Domini, ingressur⁹ postea atria cœli in hymnis. li. 3. c. 22. nu. 23. *Insufflauit*, vt daret Spiritum sanctum. Flatu ignis accenditur, & flatu etiam extinguitur. Spiritum. n. sanctum extinguit vita impura, defectus olei misericordiæ, rerum fluxarum nimia cura, venti tentationum, nisi claudantur ferx. li. 16. c. 12. n. 17. 18. 41. *insufflauit*. ut scias quod Spiritus sanctus deriuat⁹ est a Christo in homines, nu 26. & 58. Spiritus sanctus postulat pro Sanctis, quando sunt vnum, ideo primum dixit Iesus: Pax vobis, & eos vnitos, Spiritu ditauit sancto: Ideo vox turturis audi-

Cant. 2. ta dicitur in terra nostra, non turturū, licet enim Sancti multi sint, spiritus vnus est in illis. lib. 18. ca. 15. num. 46.

Christi septem apparitiones numerat Euangelium, in quibus septem dona Spiritus sancti aiebat Bernard. reperiri, quib. Apostoli bonis repleti sunt. lib. 3. c. 13. num. 33.

DOMINICA I. post octauas Paschæ.

EVANGELIVM.

Ego sum pastor bonus. Io. 10.

Vide expositionem in festo S. Antonini Archiepiscopi Florentini ordinis Prędicatorū 2. die Maij.

DOMINICA II. post octauas Paschæ.

EVANGELIVM.

Modicum & iam non videbitis me, & iterum modicum, & videbitis me. Ioan. 16.

Vide lib. 3. c. 14. num. 23. usq; ad 29. & 33. lib. 6. c. 3. nu. 14. c. 11. nu. 25. li. 7. c. 2. nu. 15. c. 4 nu. 10. lib. 17. c. 4. nu. 5. & 6. c. 6. nu. 3. & 4.

PRIMA sancti Euangelij verba: *Modicum & iā non videbitis me, &c.* a D. Aug. & alijs dupliciter tractantur. Primo, ut tēpus tristitiæ passio sit Christi, in qua, ipsius præsentia ad breue tēpus priuandi essent discipuli, & quia ipso resurgente post modicum iterum essent visuri; tēpus resurrectionis Dñi gaudio cōsecraret. Secūdū, quā intelligentiā de solis discipulis verba hæc sunt interpretanda; secūdo, vt tps luctus intelligat totū tps pīrus sæculi; tps vero gaudij tps futuri, in quo Deus absterget

1 Dom. 2. post Paschā.

omnem lacrymam ab oculis Sanctorum. *Modicum & non uidebitis me*, quã diu uita durauerit præſens, iterum autẽ
Iacobi 4. videbitis me in morte cum vita hæc, q̃ vapor eſt, ad modicũ parens, finita fuerit. Tractatu in Ioan. Auguſt. ait: Modi
Aug. in Io. cũ eſt totũ hoc ſpatium, quod præſens peruolat ſæculum. Hoc modicum, longum nobis videtur, quoniã adhuc agitur, cum finitum fuerit, tunc ſentiemus, quam modicum fuerit. Vita hæc æternitati comparata quã breuiſſima eſt. libro vndecimo, cap. decimo, numero quinto, vſque ad ſeptimum, & 14. In vita hac nihil gerere cum ſtabilitate poſſumus, libro 18. capit. 16. nume. 21. & 26. Vita hæc torrens dicitur, qa cito tranſit, & in mortem profluit. ibidem nume. 22. Vitæ huius dies menſurabiles poſuit Deus, vel breues, vel quatuor digitorum. vt Græca lectio habet. lib. 18. capit. 17. nume. 1. Vita hæc breuis effecta eſt miſericordia Dei, vt cum uirtutem operatur homo, minuatur labor. numero octauo. 18. & 24. Vitæ humanæ breuitas, damnatio delictorum eſt, ibidem numero vndecimo. De eius breuitate agitur, num. 12. & 16. Sic Oleaſter in ſuis Hebraiſmis intellexit verba Pſal. 118. anima mea in manu mea ſemper in manibus aliquid habere eſt eſſe in vitæ diſcrimine quia ea quæ manibus geſtamus omnibus periculis occurrentibus obuia ſunt dum manus obiectamus omnib. periculis occurrentibus anima mea in manibus meis ſemper, id eſt in continuo diſcrimine vita mea. &c 1. Reg. 28. dixit Phytoniſſa Sauli: poſui animã meam in manibus meis. i. vitam meam in diſcrimine propter re. Vita longæua indulta eſt Cain in vindictã fratricidij, ibi. nu. 15. Vita autem hæc, quantumcumque longa, re breuiſſima eſt. libro 18. c. 17. nu. 16. 18. 20. & 22. Vnde hæc vt nos doceret Dñs, modicũ vocauit tẽpus illud, in quo ipſius præſentia carerent iuſti in hac vita. Modicum etiã & illud eſt, quo ad tempus relinquit amicos, in quorum bonum eos & vtilitat, & deſerit. lib. 2. cap. 11. num. 3. lib. 4. c. 19. num. 15. c. 21. num. 1. 2. 4. vſque ad nonam ca. 29. nume. 6. Deus enim proſperis & aduerſis homines ad ſe trahit. libro ſecundo, capit. 11. numero 3. 10. 12. vſque ad 24. 26. 29. 30. 33. vſque ad 35. lib. 3. cap. 15. num. 23. lib. 4. cap. vndecimo, nume. decimo. A Deo nec in proſperis, nec in aduerſis recedẽdum eſt. lib. 2. cap. vndecimo. num. 31. & 35. cap. 19. num. 14. libro tertio, cap. quinto, num. 23. cap. decimo, num. 78. Licet enim Dei auxilium videatur ſerum homini in anguſtia conſtituto. lib. 4. c. 7. num. 10. & 11. c. 12. nu. 13. c. 14. num. 1. cap. 18. num. nono, cap. 21. nume. 7. libro nono, cap. 20. nume. 23. tamen re vera dictum eſt his; Modicũ contriſtabimini propter meam abſentiam, ſed iterum modicum & accedã, vt conſolemini mea præſentia. Vnde falſo credũt homines Deum oblitum ſuæ miſericordiæ, ſi ad horam non cõcedat, quæ illi deſiderant. lib. 4. ca. 7. numero 23. cap. 12. num. 13. Bernar. quarans verba illa: Reuertere dilecte mi, ſimilis eſto capreæ, hinnuloque ceruorum ſuper montes Bethel, inquit: Ideo ſponſus diceſſit a ſponſa, ut auidius reuocaretur, teneretur fortius. Præteriens, teneri vult, abiens reuocari. Vtrumque autem in bonum ſuorum ordinat, & ideo ait: *Modicum & non uidebitis me, & iterum modicum & uidebitis me.* O modicum, & modicũ. O modicum longum. Pie Dñe, modicum dicis quod non videmus tc. Saluũ ſit verbum Domini mei, longum eſt, & multum valde, nimis. Veruntamen vtrumq; verum. Modicũ meritis, & nõ modicum votis. Habes vtrumq; apud Habacuc: Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet & non tardabit. Quomodo non tardabit, ſi moram fecerit, niſi quod ad meritum ſatis eſt, ſed non ſatis ad votum? At dilectum conſiderat abſentem ſponſa, nec propria aduertens merita, ſed flagrans deſiderio contuendi ſponſum, anxia clamat: Reuertere dilecte mi, ne moreris, ſed ea velocitate propera, qua iuuenculus cerunt ſalit in montibus Bethel, qui paſcuis vberrimis abundant, vbi lactuiens, mira velocitate curſit,

Bern. ſerm. 74. in Cãi. Cant. 2.

Ioan. 16.

Habac. 2.

tit hanc deſiderio in amantiſſimo ſpõſo, licet ea indignus ſim. Et quia conſolandis amicis ſuis diligentiſſimus ſemper fuit, ait: *Iterum modicum & uidebitis me*, vt mea præſentia conſolemini. Sic contigit Abrahæ leuanti manũ, vt dilectum ſibi filium percuteret, & interficeret, ut ipſum Deo ſacrificaret; cõtinuo Angelus aſtitit, & obſtitit percutienti, quem miris laudibus commendauit, & triſtitiæ, quam de morte filij conceperat, ſtatim prouidit. Iob cũm a Deo derelictus credi potuiſſet, filijs orbatus, boniſque priuatus, priſtinæ gloriæ reſtitutus eſt, &c. Ne ſit homo illis ſimilis, qui uidentes quod Moyſes moram faceret in monte vitulum aureum conflarunt, ducem quærentes, qui eos precederet dicentes: Huic Moyſi neſcimus quid acciderit, cum tamen ille abſens eſſet, ut cum Domino ea negotiaretur, quę populi concernerent vtilitatem, ut legem populus reciperet digito Dei ſcriptam. Sic & dicentes ſerui patrisfamilias, quod moram faceret Dominus venire, cęperunt percutere conſeruos, &c.

Gen. 22.

Iob vlt.

Exod 32.

Matt. 24.

Ita dum in tribulationib. ſunt, credẽtes Dominum tardare, impatientia tãguntur, neſciẽtes dominari animo ſuo. Expedit ergo valde ad recte viuẽdum, vt modicam credat iuſtus abſentiam Dei, modicum vitæ huius tempus, in quo peregrinus expectat aduentum Domini; venturus cito vt illum coronet, modicum cogitet tempus tribulationis, quo abeſt Deus relinquens amicos in exteriori homine, quos in interiori non deſerit, niſi derelinquatur ipſe prior. lib. quarto, cap. 20. nume. 3. & 15. cap. 21. num. 1. & 10. Totoque hoc capite differitur, quod licet Deus in noſtrum commodum ad horam abſcondatur, nos non derelinquit, niſi derelictus prius.

Amen amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos, &c. Sed triſtitia veſtra uertetur in gaudium, Ob abſentiã meã contriſtabimini. Sicut enim mater, dilecto filio ſuo quem lactat, prẽſentiam ſuam quandoque ſubtrahit, ut filius ardentiori affectu ipſam deſideret, ita Ieſus Apoſtolis præſentiam & ſubtraxit, & obtulit: Abſcondi faciem meam parumper a te, & in miſericordia ſempiterna miſertus ſum tui. Parumper faciem auertit, vt perpetuo miſereatur, vnde ſcriptum eſt: Modicum ſi oportet contriſtari, ut probatio fidei veſtrę multo pretioſior ſit auro. Quaſi dicat: Neceſſe eſt breui huius vitæ tempore contriſtari, ut probemur. Eſaias: Expectabo Dominum, qui auertit faciem ſuam a domo Iacob, ac ſi diceret: Quamuis Deus auerterit faciem a domo Iacob, permittens nos tribulari, non propterea exanimari debemus, ſed expectare, quia reſpiciet nos, & conſolabitur. Deus autem omnis gratiæ qui vocauit nos ad æternam ſuam gloriam, in Chriſto Ieſu, modicum paſſos ipſe perficiet, confirmabit, ſolidabitque, id eſt, ſi patienter feratis triſtitiæ modicum propter Chriſtum, ipſe perficiẽt vos veros diſcipulos, & confirmabit per fortitudinem, & ſolidabit per conſtantiam, ſua gratia.

Eſa. 54.

1. Petr. 1.

Eſa. 8.

1. Petr. 5.

Iſta verba Chriſti ad electos omnes extendi poſſunt, de quibus ſcriptum legimus: Beatus vir, cuius eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in ualle lacrymarum, in quo dum viuit homo iuſtus, conſtitutus eſt a Deo. Nam electi, quos Deus ſua iuuat gratia, aſcenſiones faciunt in mundo. Lacrymis enim ſibi ſcalam faciunt, per quam ad perfectionem conſcendunt. Cuius ſcalæ primum gradum aſcendit, qui propria flet peccata, & dicit: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, non vnam, aut alteram lacrymulam vix expreſſam, ſed lacrymarum fluuium a cerebro tamquam a fonte perenni deduxerunt oculi, merito ſane, quia non cuſtodierunt legem tuam. Lauabat Regius Vates per ſingulas noctes lectum fletibus, & lacrymis abundantibus ſtratum rigabat, cuius oculus furore turbabatur, dum indignabatur in ſeipſum, propria conſiderans mala. Sic & Petrus, ut Pontifex Clemens eius diſcipulus refert, exaratũ portabat vultũ fletibus, dum negationis peccatum ad memoriam reduceret,

Pſal. 73.

Pſal. 118.

Pſal. 6.

Digitized by Google

nec vsquam cãtantem audiuit gallum, quin vberrimis compungeretur fletibus. Vix credibilia illa viderẽtur, quę Ioannes Climacus refert, nisi testis ille extitisset oculatus, eorum quæ in monasterio quodam vidit. Vbi degebant viri religiosi, qui assidue cœlum aspicientes veniam criminum & lacrymis & frequentissimis suspirijs efflagitabant. Alij vero publicano simules, nec oculos in cœlum audebant leuare, sed aiebant: Non sum dignus videre Domine altitudinem cœli, quoniam irritaui iram tuam, &c. sed animas offerebant mutas, timoris & verecundiæ plenas. Alij, saccis induti, & ciliciis, facies frequentissime percutiebant, & acriter. Inter hos multi madefactam habebant lacrymis terram. Alij, leonibus similes, rugiebant a gemitu cordis sui. Alij, acerrimo dolore percussi veluti insensibiles apparebant, qui continua flendi assiduitate veluti igne, fontem siccauerant lacrymarum. Sola ista replicabant singuli verba: Heu me miserum: Heu me miserum, iuste, iuste, ignosce Domine, ignosce Domine. Alij panem cõtingere vix audebant, indignum credentes, vt panem ederent hominum, qui vitam gessissent bestiarum. Cum mutuo loquebantur, aiebant: Si forte damnationis nostræ sententia iusta, reuocata est? Qui scire poterit an custodes Angeli, quos fœtore scelerum nostrorum longé facimus, ad nos iam denuo redierunt? Hi lacrymis maxillas combustas habebant, & ciliorum pilos non habebant, quos amiserant fletuum cõtinuatione. Multi dum frequẽtissime, & vehementer tunderent pectora, sanguinem spuebant. Beati hi viri patrem monasterij obsecrabant, vt catenis, & vinculis ferreis manus vinciret, & colla grauarentur, & pedes in neruo conijcerentur, donec vitam exhalarent. Et post multa, inquit Climacus: Hæc omnia, incredibilia quidem iudicabit piger & negligens, sed non ille, qui grauia considerauerit peccatorum nocumenta, grauemque perpenderit animæ ruinam. Lacrymæ Sanctorum simul reperiuntur cum gaudio, libro 7. capit. 1. numero 8. vsque ad 10. cap. 4. num. 9. & 10. lib. 10. cap. 2. numero 7. 10. & 23. Lacrymæ Sanctorum æterni gaudij sunt semina, lib. 7. cap. 1. nu. 10. lib. 10. cap. 2. num. 3. 10. 14. 17. 18. & 23. Lacrymas, dum viuunt homines, multis de causis fundere debent, lib. 7. cap. 1. numero 3. 4. & 12. capit. 4. num. 6. 8. vsque ad 10. lib. 10. cap. 2. nume. 8. 14. 17. vsq; ad 20. 23. Lacrymas ingentes fundebant olim iusti pro peccatis, lib. 10. cap. secundo, numero 1. 2. 5. 15. & 16. Lacrymis placandum Deũ etiam gentiles agnouerunt, libro 10. cap. 2. numero 10. Hic est scalæ primus gradus. Secundus quando quis legem Dei audiens lacrymatur, quia non eã, vt decet, opere perficit, sed multis imperfectionibus se subditum cernit; Sic audiens populus legem fleuit. *Nemia 8.* Lacrymæ in Sanctis sunt frequentes, dum multas in se vident imperfectiones, lib. 10. cap. 2. nume. 22. Lacrymæ, quas & peccati dolor, & virtutis amor effundit, maxime homines conglutinant Deo, lib. 10. cap. 2. num. 7. & 8. Lacrymæ quales futuræ sunt, vt Deo sint probatæ, ibidem nume. 7. 10. 12. 19. vsque ad 21. Lacrymis merito vacare debent Sancti, dum viuunt, num. 14. 15. & 22. Alius gradus, quo Sancti ascensiones faciunt lacrymarum, is est, dum compassione proximi mouentur. Sic Iob: *Iob. 30.* Flebam super eo, qui afflictus erat, qui cumque ille fuisset etiãsi incognitus, egenus, inimicus, dum eum considerabam miserijs pressum, flebam, & compatiebatur anima mea pauperi. Et Paulus ad Romanos: *Rom. 9.* Tristitia mihi magna est, & continuus dolo, &c. Lacrymæ Sãctorum funduntur propter mala proximorum, lib. 10. cap. 2. nu. 4. 5. 13. & 14. Lacrymæ sanctæ Monicæ matris Augustini, traxerunt illum ad fidem num. 13. Alius gradus est, qñ dilationem præmij flent, sicut Paulus aiebat: *Rom. 8.* Scimus quod omnis creatura ingemiscit, & parturit vsque huc. Non solum autem illa, sed & nos primitias spiritus habentes intra nos metipsos gemimus, adoptionem filiorum Dei, expe-

expellantur, redemptionem corporis nostri. Latet ergo Sanctorum, quia de celebratione hominibus data gloria est, gaudium erit. Ecclesiast. 15. cap. 10. & 21. v. 8. Ab. 10. 22. 2. Reg. 6. 12. Luc. 2. 14. Imperator Sanctorum exercitare a fœnore charitas Dei, audiens num. 4. 15. Sanctis istum honorabis, & duabus abundantem, inter hos, dum peregrinamur in mundo, Ioh. 17. 6. & num. 15. Tabularis tuæ promissionis fili eleemosynam & humilitatem præparans. Et eo contra mali gaudent, & Sodam vitus ab Ecclesiæ mandatorum fecundi peccatorum gaudia, quod pra- dibus, donum. 2. in omnes dies tuos. Bis pinche ad infimos descendit. Secundo, quidam malorum non pu- nem, & fel malitiæ multis inferens. dit. Sic enim ea contingere, ut quondo Aggregatio ad Patriarcha fodgitur ra- tem accipiunt, sed tribulationi, & ut ampli accipiant meritum, & gaudium. Ge- Prou. 21. ne. dilatum labia mendacia, multitudo num autem eiusdem non dubitatur, quin a multitudine, quæ abyssum. Cum enim dolore ea fiat, contristatio- nis in morbis, & cum multis, & arti- Ioan. 2. bus, & effectu mala. Vnde Propheta ficiis in vite, dixit, quia multum, ei- ne si falsum, id amantem etiam, reli- quidem Deum non timens. Ecce quod qui ubi vis in Virgilio, & Ouidio, ut ibus quasi tribulatus, & quasi ejus Ibidem. ne hominibus prædicat, multa illa ad omnes laetificantes: & officia. A Isaiæ 61. 10. Ecclesiæ, & Sanctis, quæ Deum, & Ecclesiæ, & Sanctis, quæ hominem ex hominibus, ut omnes, ut ne- mo non ad

inuolutis sitis, & ob id flere deberetis, exultatis. Flete ergo potius, quia delectationis vinum tandem decidet de ore vestro, & consumabitur. Gaudium mundanorum, tantum habet nomen gaudij, libro septimo, capitulo 1. numero 17. 19. 29. 30. 32. & 33. cap. 2. numero 12. & 18. Gaudium malorum perseuerans esse non valet, libro 7. capit. 1. nume. 28. & 32. capitulo secundo, num. 3. 13. & 17. Gaudium credunt esse homines in rebus sæculi, quia verum gaudium non sunt experti, libro septimo, cap. 1. nume. 29. & 30. Gaudium iustorum vberibus recte cõparatur, vux autem mundanorum lætitia, ibidem numero 32. De malorũ gaudio differitur, libro 7. cap. 2. per totum, vbi agitur gaudium malorum quale, & quam nocium sit, sicut, & eorum voluptas. Gaudium mundi inutile est, innumeros pariens mœrores, lib. 17. capitu. sexto, nume. quarto. Mundani homines turbido torrenti comparantur, qui aureo calice Babylonis potati, & inebriati infeliciter sunt felices, libro 3. cap. 10. numero 32. libro 5. cap. primo, num. 2. vsque ad 4. lib. 7. cap. 3. numero 11. Mundi huius dulcedo ad tempus fauces indulcat, sed in magnam amaritudinem conuertetur, libro 4. cap 39. nume. 21. Mundi vincula asperitatem habent veram, & iucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, &c. lib. 11. capit. 12. numero 26. Mundus vniuersus plenus peccatis, ebrietate plenus est, libro 14. cap. 11. numero 48. & 10. Sed mirandum videtur, cum hæc ita sint; qua ratione dixerit Iesus, vt certitudinem rei huius significaret: *Amen amen dico vobis, quia uos plorabitis, mundus autem gaudebit*, cum de reprobis scriptum sit: Confundantur, qui me persequuntur, & non confundar ego, paueant illi & non paueam ego. Induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos Domine. Contere eos in hoc sæculo contriturus postea eos in futuro. Induantur ait Dauid Gregor.) sicut diploide confusione sua. Vestem duplicem vocauit impiorum confusion em, utpote q̃ in hoc sæculo incipit, vt perficiatur in futuro, ut vermub. hic corrosus Antiochus, vermi, qui non moritur, perpetuo corrodẽdus in alio sęculo tradatur, nec oras scelestus Deum, misericordiam consequitur, vt vel in hac vita ad tempus sanitate & bonis potiatur. Iusti autem ẽt in medio tribulationum gaudent, dicẽte Paulo: Quasi tristes, semper autem gaudentes. Vnde Chrysost. aiebat: Qui igne Christi captus fuerit, flagella, & carceres sic contemnit, ac si in alieno corpore pateretur, vel adamantinum posset corpus. Communicantes enim Christi passionibus gaudebant, a conspectu concilij recedebant læti, qa digni extitissent pro nomine Iesu contumeliam pati. Sic cum Paulum, & Silam Macedones dire verberassent & misissent in carcerem, vbi vincti in ligno tenebantur, lætitia pleni media nocte hymnos concinebant, nec egredi volebant, licet carcerem eis aperuisset Deus. Verum quidem vtrumque hoc est, cui veritati enim consonum est, quod diuersis de causis gaudium, & tristitia reperiuntur in iustis, & peccatoribus, libro 1. capit. 10. nume. 4. & 5. lib. 7. cap. 1. num. 7. vsque ad 10. & 27. capit. 2. nume. 15. Gaudium secundum Deum, & mundum, non cohæret, lib. 1. cap. 18. num. 20. 21. 29. vsque ad 31. libro 3. cap. 14. num. 32. lib. 5. cap. 1. nume. 13. lib. 7. cap. 1. num. 17. & 19. vsq; ad 21. cap. 2. numero 19. Gaudium, & delectatio iustorum in laboribus lib. 2. cap. 4. num. 21. 22. & 24. lib. 3. c. 25. num. 21. & 22. libro septimo, cap. 3. numero 11. & 12. cap. 4. nume. 2. Gaudiũ in hac vita, & futura quomodo simul esse non possit, libro 2. cap. 4. numero 24. lib. 7. cap. 4. nume. 10. Gaudent, & exultant iusti, sed in Domino, non in rebus sæculi, lib. 7. cap. 1. nume. 2. 4. 5. 11. vsque ad 14. 16. 19. 21. 24. 25. 29. & 31. cap. 2. nume. 13. 16. & 19. cap. 3. num. 13. Gaudium consolationes, & requiem in hac vita & in futura habẽt Sancti, sed differenter, lib. 7. c. 3. per totum. Gaudium iusti non habent, quasi tristitia aũt sic, ideoq. dicit Paul⁹: Quasi tristes

1. Mach. 9.

2. Corin. 6. Hom. 52. Actu.

1. Pet. 4. Actu. 5. Act. 16.

4 Rupertus. Hier. 17.

Psal. 108.

Vbi supra.

triſtes ſemper autem gaudentes, lib. 7. capit. 1. numero 27. Gaudium malum eſt in hoc ſæculo malis, iuſtis autē gaudium bonum, lib. 7. c. 2. num. 14. Sancti quomodo conſolabantur in aduerſis, lib. 1. cap. 8. numero 3. & 4. Præterea planctum indicit Ieſus Apoſtolis, primis prædicatoribus, & omnibus illis, qui magiſtri & patres eſſent futuri cęterorum. Sicut enim idem inſtrumētum oculorum datum eſt & ad videndum, & ad flendum; ita prædicatores, qui ſpeculatores dati ſunt, vt mala populi contemplentur, & eis prouideāt, eorundem officium eſt populo rū mala flere. Prælati compaſſionem habeant peccantium, lib. 14. cap. 31. numero 9. Sacerdotum, & Prælatorum arma lacrymæ ſunt, cum aliter Principibus reſiſtere non poſſint, lib. 16. cap. 3. num. 7. Sacerdotes plangant peccata populi, lib. 16. capit. 2. numero 6.

Similè.

1 *Mundus autem gaudebit*, eo quod nocumenta vobis intulerit. Magne enim eſt malorum lætitia, cum mala, quæ cęperint, expleuerint. Sic poſt venditionem Ioſeph iuſti, fratres eius ſederunt, vt comederent. Et illi, qui ſuccenderant Siceelech. & captiuos duxerant habitantes in ea, comedebant & bibebant cum lætitia. Sancti odiuntur, & perſecutionem patiuntur in hoc mundo, lib. 2. cap. 6. nume. 1. vſque ad 5. & 13. lib. 9. capit. 20. nume. 2. & 3. Cum ergo hæc triſtia prænuntiauerit Ieſus Apoſtolis, & illa pertulerint in mūdo. His conſolari debent homines in perſecutionibus, iniurijs, & calamitatibus, his conſolabantur iuſti, lib. 17. capitu. ſecundo, nume. 7. & 8. Vt autem iuſti animo non deficiant in perſecutionib. in plagis, in carceribus, in anguſtijs, audiunt: *Sed triſtitia veſtra* temporalis, & modica *in gaudium conuertetur* indeficiēs, ſicut & momentanea delectatio peccatorum, triſtitiam hæreditabit perpetuam. Mali teſtimonijs, & perſecutionibus afficiunt iuſtos, & illi gaudent, ſed ſors hæc mutabitur, lib. 17. c. 2. num. 7. & 8. Lacrymantes, & mærentes Deus erigit ſoſpitate, quia proſpera fugiunt, & aduerſa patiuntur, & gaudijs ſęculi moriuntur, lib. 7. cap. 4. numero decimo. Vnde ſcriptum eſt: Ecce ſerui mei comedent, & vos eſurietis. Ecce ſerui mei bibent, & vos ſitietis. Ecce ſerui mei lætabuntur, & vos confundemini. Ecce ſerui mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione ſpiritus vlulabitis. Et ſeruos ſuos vocabit nomine alio. Et exultabo in Hieruſalem, & non audietur in populo meo vltra vox fletus, obliuioni enim traditæ ſunt anguſtiæ priores. Tūc vocabit ſeruos ſuos: nomine alio, quoniam qui nunc dicuntur miſeri, tunc dicentur beati. Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit. Nominabitur tibi a Deo nomē nouum in ſempiternum, pax iuſtitiæ. Vincenti dabo calculum candidum, id eſt, corpus ſolidum, & glorificatum, & in calculo nomen nouum, quod nemo ſcit, niſi qui accipit. Tantis enim donabitur in cœlo honorificentiſſimis titulis, vt eos ſol⁹ ille vere poſſit agnoſcere, qui receperit. In iudicio bnali ſors iuſtorum, & iniquorum mutabit iuſte a Deo, lib. 9. cap. 9. nume. 55. 58. 64. & 68. cap. 20. num. 17. & 18. lib. 12. c. 4. nu. 26. Boni, & mali duo filij ſunt, qui in vtero Rebeccæ colliduntur, lib. 3. c. 21. num. primo. Hinc intelligere debemus, quod hic accederint iuſtis, ſiue illa triſtia ſint, ſiue læta, omnia cedent in bonum, malis aūt omnia in malum, lib. 4. cap. 17. num. 14. & 15. cap. 24. numero tertio, vſque ad 5. cap. 29. num. 1. 5. & 6. cap. 34. nume. 23. vſque ad 25. Tunc verus Iacob, cum preſentes habuerit Ephraim, & Manaſſen, manibus tranſpoſitis reputato eo qui maior credebatur, in mundo, potens & diues, minori copioſam porriget benedictionem, ita vt admirantes ſimul, & pauentes dicant impij: Hi ſunt, quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Hi quorū vitam æſtimabamus inſaniam, & finē credebamus ſine honore, inter filios Dei computati ſunt, & inter Sanctos ſors illorum eſt, quorum funes ceciderunt in præclaris, vt hæreditas eorum præclara

Gen. 37.

1. Reg. 30.

Iob 5.

Eſa. 65.

Eſa. 62.

Bruc. 3.

Apoc. 2.

Gen. 48.

Sap. 5.

præclara eis esset, id est (Augustin.) limites possessionis meæ in tua claritate Domine tamquam sorte ceciderunt.

Psal. 15. Augustin. Propter hoc lętatum est cor meum, delectationes in dextera tua vsque in finem. Vel, vt Hierony. legit, iuxta Hebraicam veritatē: Lineæ ceciderūt mihi in pulcherrimis, & hæreditas speciosissima mea est. Ostendisti mihi plenitudinem lætitiarum ante vultum tuū, decores in dextera tua æternos. Quando concutientur impij timore horribili, continuo mirabuntur in subitatione insperatæ salutis iustorum, insperatæ quidem non a iustis, qui dum viuerent, spe gaudebant, sed ab impijs, qui non arbitrabantur iustos pauperes, quos ipsi persequebantur, & cōtemnebant, talibus ac tantis bonis donandos.

Genes. 49. Quamuis ergo Iesus, vt alter Iacob, vicinus iam morti filijs suis ea retulisset, quæ euentura essent tristia, non solum voluit ut iacula præuisa ferirent eos minus, sed etiam vt ea, quæ mundus iudicaret nocumenta, carceres, vincula, iniuriæ, flagella, & mortes dulcia redderentur tanta pollicitatione considerata, qua certi redderentur, quod temporalis & momentanea tristitia in

Psal. 125. perpetuam esset lætitiam conuertenda, vt hi, qui euntes ibant & flebant, flentes seminarent, vnde venirent in morte cum exultatione portantes manipulos suos, quibus & diteſcerent, &

2. Cor. 4. satiarentur. Dum quod in præsenti momentaneum, & leue tribulationis essent experti, æternum gloriæ pondus supra modum in sublimitate operaretur in ipsis, dum non contemplarentur temporalia, quæ videbantur, & cruciabant, sed quæ non videbantur, & sperabantur æterna. Quando ipsis timentibus nomen Domini oriretur sol iustitiæ adducens sanitatem in pennis, vt

Malach. 4. tanta sanitate & bonis repleti saltarent sicut vituli nouelli in armentis lacte matrum pasti, & recreati. Consolabantur quidem, dum tribulationes pro dilectissimo sibi amico sustinebant.

Plutarc. li. de discrimine adulat. Eam enim dicebat Plutarchus, in libro de discrimine adulatoris & amici, esse veræ amicitiæ naturam, quod illam Deus vitæ mortalium admiscuerit, vt omnia lauta, dulcia, grataque hac præsente, simulque res condiente rederentur. Cum enim nihil in rebus humanis amicitia inueniatur iucundius, lib. 1. capit. 19. nume. 4. 5. 8. 9. 12. & 14. hæc facit vt ea suauia sint, quæ patitur quis pro amico suo. Sicut libro 6. capit. 8. numero 8. docetur in amicitia Damonis, & Pythiæ, qui mire certabant, vt alter ꝓ altero moreretur, quod cernens Dionysius Rex, ignoscēs vtrique dixit: Rogo vt me quoque in vestram amicitiam recipiatis. Si autem humanæ hæc amicitia optabilia reddebat vincula dulcemque mortem, quæ pro amico esset subeunda, vtique qui audierant a Domino: Iam non dicam vos seruos, *Ioan. 15.* sed amicos, hæc amicorum futura lex erat, & fuit, vt gratanter ea susciperent, quæ pro amico tali, qui Deus erat, & animam ponebat ꝓ amicis suis, essent perferenda incommoda.

Hac amicitiæ lege, quæ natura sua insuauia erant, reddebantur dulcia.

Quibus & addidit Iesus, quod plorantibus & flentibus discipulis, gaudenteque mundo in eorum aduersis, tristitia eorum in ingens esset gaudium cōuertenda. *Vestra* inquit *tristitia, hæc, vertetur in gaudium*, non illa, quæ homines comitatur sceleratos, qui tristātur, & torquentur inuidia proximorum, tristantur dum, quæ desiderant, officia, & temporalia bona non consequūtur, tristantur dum implere non valent, quæ exoptant mala. Sicut tristabatur *3. Reg. 21.* Achab, qui vineam Naboth consequi non valebat. Sicut conciderat vultus Cain, inuidia fratris sui agitatus. Sicut *Gen. 5.* Absalon, qui regnum volens vsurpare paternum, id consequi non potuit.

Hęc enim mundi tristitia nociua est illam habenti, qua tristantur homines propter diuitias, honores, &c. libro 17. cap. 6. nume. 1. 2. 8. & 10. Hęc mundi tristitia, cum nociua sit multum, lib. 7. cap. 1. num. 20. lib. 17. cap. 6. nume. 1. & 2. audire non meruit, quod vertēda esset in gaudium, quin potius in maiorē multo tristitiā cōmutanda, dum qui sic sunt tristes, in inferno omnibus carcn-

tes bonis, omnibus repleti malis, & inuidia, & odio Dei pleni, abſorbebuntur triſtitia. At iuſti audiunt: *Triſtitia veſtra* ea ſcilicet, quæ oritur vel ex odio peccatorum, vel qua triſtantur de malis proximorum, vel dolent in vinculis, hæc quę ſecundum Deum eſt triſtitia innumera pariet gaudia, lib. 7. ca. 4. nu. 10. vſque ad 20. Triſtitia. n. ſecũdũ Deum in ſalutem definit, lib. 17. ca. 6. nu. 2. Triſtitia, & lacrymæ ſecundum Deum multam ſeminant voluptatem, num. 4. Triſtitiæ, quæ ſecundum Deũ eſt, deputatur vita præſens, ſequens autem gaudio, ibidem num. 9. & 10. Cum ergo, dum homo viuit, triſtitia tolli nõ poſſit, ſiue ea, quæ eſt in reprobis, ſiue illâ, quæ comitatur iuſtos, id maxime curandum eſt, vt illa ſit talis, ut qui eã habuerit, audire mereatur: *Triſtitia veſtra uertetur in gaudium*, illique proficua ſit, lib. 17 ca. 6. num. 3. vſque ad 5. His enim dixit Ieſus conſolationem ſecuturam, qua conſiderata faciles reddũtur labores omnes, alacres perſecutiones, faciles ægritudines, facilis paupertas, & omnia facillima, quæ mũdus tali deſtitutus ſpe, iudicat intolerabilia. Labores reddit faciles conſideratio beatitudinis, lib. 2. cap. tertio, num. ſecundo, vſque ad 11. 17. 25. vſque ad 27. lib. 3. cap. 13. num. 9. vſq. ad 11. lib. 6. ca. 9. nu. 17. vſque ad 19. ca. 11. num. 23. 24. & 26. lib. 9. ca. 15. nume. 24. 28. 29. 33. 34. 36. 38. & 41. Gaudium cupiunt omnes, ſed ſoli iuſti viam ſciunt, qua peruenitur ad illud, lib. 7. cap. 1. nume. 12. vſque ad 14. & 16. Nec ſolum hoc in-
Pſal. 125. dubitatum eſt, quod in gaudio metent in ſæculo futuro, qui in lacrymis ſeminauerint in præſenti, ſed etiam quod in ſpe futuri ſæculi gaudent iuſti, etiam dum miſeram hanc incolunt vitam, li. 7. cap 1. num. 27. & 32. cap. 3. num. 10, vſque ad 12. 16. 18. & 19. cap. 4. neme. 5. li. 16. cap. 7. num. 20. Gaudium enim verum illud eſt, quo in Deo, & de Deo gaudent homines, lib. 2. cap. 4. num. 8. lib. tertio, cap. 25. num. 21. & 22. Gaudium enim iuſtorum nulla humana triſtitia poteſt interturbare, libro 7. ca. 1. numero 14. vſque ad 16. 18. 25. 27. 28. & 32. Triſtibus ſuccedunt læta, & tribulationibus proſpera etiam in hac vita, lib. 2. cap. 11. numero 13. vſque ad 16. 21. vſque ad 23. 26. 33. vſque ad 35. lib. 6. ca. 9. num. 23. 26. 27. & 32. lib. 7. cap. 3. num. 1. & 3. cap. 4. num. 9. vſque ad 20. lib. 17. cap. 6. num. 4. 5. & 9. Siue ergo in hac vita, ſiue in futura promiſſionem hanc Domini implendam intellexerimus, ſicut Auguſt. in vtroque explicuit ſenſu, illa indubitata eſt, quod iuſtorum omnium triſtitia in gaudium ſit conuertenda maximum. Quod vt amplius explicaret, comparationem mulieris parturientis addidit, dicens.

Mulier cum parit triſtitiam habet, quia uenit hora eius: cum autem peperit puerum, iam nõ meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mũdũ. 7

In quibus verbis illud in primis conſiderandum eſt, hunc eſſe huius parabolæ ſcopum, grauem diſcipulorum triſtitiam ex morte Domini prouenientem, in maximam lętitiam conuertendam ex ſua reſurrectione. Graues enim dolores ſæpe in ſacris literis parturiẽtium doloribus aſſimilari ſolẽt. Breues etiam futuros Apoſtolorum dolores dicit Chriſtus, eos parturientibus comparans. Et etiam quia ſicut quod eſt cauſa doloris in parturitione, eſſe ſolet etiã, ait Chryſoſtom. cauſa lętitiæ, ita res illa, vnde dolorem accepturi erant Apoſtoli, futura erat cauſa gaudij. Apoſtoli parturientibus cernis, quib. aſtat Deus, comparantur optime, lib. 3. cap. 19. nu. 13. vſque ad 15. Rite etiam per parturientem mulierem, ſtudioſi homines luctibus expoſiti ſignificantur, de quibus dicitur in Eſaia: Torſiones, & dolores tenebunt eos, quaſi parturientes dolebunt. Hieremias: Tribulatio apprehendit nos, dolores vt parturientis, id eſt, inuaſit nos tribulatio, ſicut dolores ſolent inuadere parturientem. Et Micheas: Dole, ſatage filia Sion quaſi parturiens. *Eſa 13.* *Hier. 6.* *Michea 4.*

Quaſi dicat: Si propter tribulationes doles, fit dolor vt parturientis, quæ patienter fert cruciatus propter lætitiam ſequentem. Mulier partui proxima, inter ſpem, & metum verſatur, timens

timens ne abortum faciat, ita boni hic vbi bonorum operum tempus eſt, inter ſpem, & metum commorantur, timentes ne eorum bona opera depereant. Triſtantur iuſti, dum viuunt, incertitudine cauſæ ſuæ, viſis imperfectionibus ſuis, libro 7. capit. 2. numero 15. & 16. lib. 17. capit. 6. numero octauo. Timor ſemper ſit, vbi tot ſunt impedimenta ſalutis lib. 17. capit. tertio, numero quarto, quinto, & vigeſimo. Timor ſit in operanda ſalute, & non ſecuritas, lia. 17. cap. tertio, nume. 12. 20. 21. 28. vſque ad 30. In tribulationibus, ſpes conſequendorum bonorum cœleſtium per illas, conſolari homines debet, lib decimo ſeptimo, cap. 4. num. 5. vſque ad 8. lib. 18. cap. 4. nu. 1. & ſecundo.

Hanc triſtitiam ſequitur gaudium dicente Salomone: Cor, quod nouit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio eius non miſcebitur extraneus, i. qui præteritam nouit triſtitiam ex abſentia Chriſti, ipſo præſente ita gaudebit, quod in eius gaudio non miſcebitur extraneus, quia qui extraneus fuerit a Deo, illo indignus eſt. Quale, quamq. ingens futurum ſit gaudium iſta expoſuit ſimilitudine, qua, nato filio maſculo in mundo, conſolatur mulier, omnium quæ præterierunt, prorſus oblita. Et ſicut quondam noluit Iacob, vt natus illi filius, cuius ortu interijt mater, vocaretur Benoni. i. filius doloris, ſed Beniamin, i. filius dexteræ, quoniã etſi tanto parientis periculo filium receperat ſaluum, non dilectiſſimæ ſibi vxoris conſiderans mortem, ſed ortum infantis, nomen potentiæ grandis ei donauit, non doloris; ſic & iuſti cum ſimiles ceruis incuruantur, ut pariant, ſupernus pater bonis operibus nomen dat dexteræ, non conſiderans triſtia, ſed quæ inde ſequantur bona. In preſenti ſęculo tempus eſt partus, bonorũ operum tempus eſt, vt Eccleſia multos Deo filios generet. Cui partui dum inſiſtunt iuſti, graues patiuntur a carne, & a mundo dolores, & afflictiones. Verum non tantum poſt dolores iſtos momentaneos, ſed etiam per illos, ſuccedit in uita æterna, gaudium & maximum, & ſempiternum, quo vnuſquiſque gaudebit per illos dolores ſe natũ in regnum cœlorum, in nouum illum mundum. Concipiunt, & ſtatim pariũt viri perfecti, bona operantes; alij autẽ concipiunt, & numquam pariunt fidei verbum per opera bona, lib. tertio, cap. 21. num. 2. 3. 7. 11. & 12. Conceptus & partus in bonam, & in malam partem accipitur in ſacris literis, lib. tertio, cap. 21. per totum. Cum Paulus ingentes paterętur dolores in parturiendis filiolis, aiebat: Propter quod non deficimus, quoniam licet is, qui foris eſt, noſter homo corrumpatur, tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diem. 2. Cor. 4.

Vt enim Prophetæ breuitatem ędicerent dolorum, quos ipſi patiebantur, aut populus, eos comparabant parturientium doloribus. Eſaias: Anguſtia poſſedit me, ſicut anguſtia parturientis. Et Ezechias rex vt quæ populus patiebatur, quando a Senacherib Rege Syriæ obſeſſa eſt Hieruſalem doceret, dixit: Venerunt filij uſque ad partum, & virtus non eſt pariendi, id eſt, tali tenemur dolore, quo mulieres in partubus difficillimis teneri ſolent. Eſai. 26. Eſa. 37.

In hac uita, quæ conceptibus, & partui virtutum conſecratur, multi ſunt cruciatus, colliduntur enim infantes in vtero Rebeccæ, piloſus & rufus Eſau, & mitis & leuis Iacob, ita ut illa dicere cogatur: Si ſic mihi futurum erat, ut quid neceſſe fuit concipere? Congrediuntur cum vitijs virtutes, actus ſtudioſi cum malis, velle enim adiacet iuſtis, perficere autem bonum non inueniunt, ſicut contigit Auguſtino, qui cũ audiret: Exurge, qui dormis, & illuminabit te Chriſtus, & priſtinam vellet vitam deſerere, non poterat reſpondere niſi verba lenta & ſomnolenta: Modo, & modo. Sine paululum, ſed modo, & mõ non habebãt modũ, & ſine paululũ in longũ ibat. Cras, cras, & nũquã veniebat illud cras Sed iuſti dicunt: A facie tua Domine cõcepimus, & quaſi parturiuimus, & peperimus ſpiritũ ſalutis. De reprobis autem dicitur: Concipietis ardorem & parietis ſtipulam. Gene. 35. Pſal. 14. 9 Gen. 25. Rom. 7. Eſa. 26. Hieron. Eſa. 33.

Iterum

Iterum uidebo uos, & gaudebit cor ue strum, & gaudium uestrum nemo tollet a uobis. Sicut enim absente Deo innumera homines comitantur mala, multa premuntur tristitia, etiamsi ad horã corpus exultet, ita ipso redeunte quam plurima adueniunt bona, quando cor, & caro exultant in Deum viuum. Deo recedente ab anima funditus pereunt innumera bona, lib.4.c.19.nume.6.9. 12.vsque ad decimum quartum. Deus, vita cum sit animæ, præstat illi, quę hęc corpori, motum, decorem, &c. libro 4. cap.19.num.11.cap.26.nume.18. Deũ habens inhabitantem, felix est anima, infelix autem ea, a qua discedit, ibidem nume.duodecimo, vsque ad 14.16.vsque ad 18.cap.24.num.16. Deus in ira declinat a peccatoribus, a iustis autem in misericordia, lib.4.cap.19. num.15. cap.29.nume.sexto. Deus iratus valde faciem auertere dicitur a peccatoribus, lib.4.cap.26.numero secundo, & septimo. Deus auertere faciem dicitur, dum non dat animæ notitiam sui, libro quarto, capit. vigesimo sexto, nume. septimo.

Psalm.83.

DOMINICA III. post octauas Paschæ.

EVANGELIVM.

Vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis?
Ioan.16.

Vide lib.4.cap.21. fere per totum, ubi docetur quod Deus in bonum iustorum aliquando sit absens.

I Do. 3. post octauas Paschas.

INSTANTE hominum morte, cũ multa sint, & grauia, quæ reddant illos anxios, & sollicitos, dum & separationem animæ a corpore, quam naturaliter horrent, considerant, nolentque ingemiscentes grauati expoliari, sed superuestiri, ut absorberetur mortale a uita, dum incertitudinem causæ suæ, quæ concludenda tunc est, animaduertunt, dum repræsentantur plura, quæ timore graui concutiunt eos, timent quidem, & pauent, etiamsi similes Arsenio septuaginta annis seruierint Deo, egredi nolunt a corpore, pauidi, ne in die mala iniquitas calcanei sui circundet eos, & inimicus potens præualeat aduersus eos.

2. Cor.5.

Psalm.48.

In morte multa sunt, quæ terrere nos debent, libro quarto, cap.primo, numero 47.59.& 60.lib.vndecimo, cap. nono, num.11.12.& 26. Tantis & cruciatibus, & periculis circumdati, consolari nõ valent filios, aut vxores, & amicos quos flentes conspiciunt, sed ipsi potius iuuandi sunt, & consolandi.

At hæc Domini Iesu cura fuit, cum appropinquaret morti, quæ transitus erat ad patrem, ut discipulos tristes consolaretur, ne uidentes magistrum a se tolli, anxij clamarent: Pater mi, pater mi currus Israel, & auriga eius, qui enim filij erant sponsi, nec poterant lugere, quamdiu cum illis morabatur sponsus, ipso recedente lacrymarent vtique, & ut prouideret de remedio, docet absentiam illis fore expedientissimam, dum eo proficiscente adueniret Spiritus sanctus, cuius præsentia eximia conferrentur ipsis bona.

4. Reg. 2.

Matth.9.

Merito quidem ingenti tristitia afficerentur discipuli, cum abiturum audirent magistrum, a quo innumera mũdus reportaret commoda, illi enim, qui audierant, & viderant, perspexerant, immo & manu contrectauerant de verbo vitæ operationes mirificas, sacram doctrinam, quos seruos censuerat iam non vocandos, sed amicos, quibus quæ audierat a patre nota fecerat, cum quibus multa familiaritate conuersabatur. Venerat Iesus in nouissimis temporibus præparatus mons domus Domini in vertice montium, vt fluerent ad eum omnes gentes, & dicerent: Ascendamus ad montẽ Dñi, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos uias suas, & ambulabimus in semitis

1. Ioan. 1.

Ioan. 15.

Esa. 2. Hieron.

ſemitis eius non ſolum ea operantes, quæ magiſter iuſſerit, & quæ ab ipſo fuerint præcepta, ſed quę conſulens, in manu & libertate reliquerit humani conſilij. Et tunc conflabunt gladios ſuos in vomeres, quia omnis duritia humani cordis Chriſti vomere frãgetur, & eradicabuntur vitiorum ſpinæ, non leuabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur vltra ad prælium. Domus Iacob venite, & ambulemus in lumine Domini. Chriſtus fidelis erat ſacerdos, homines mundans a peccatis, lib. tertio, c. quinto, nu. decimo ſexto. Chriſtus, ut ignis, ad vineam in regionem noſtrã deſcendit, & homines accẽdit, lib. 3. c. quinto, nu. 42. 58. & 66. Prouidit Deus incarnando grauiſſimis mundi neceſſitatibus, lib. tertio, cap. 5. nume. 71. 73. vſque ad 79. & 92. Qui fluuius erat paradiſi in quatuor diuiſus partes, numero. 83. libro vndecimo, ca. ſexto, num. 72. Fluenta Euangelij ab ipſo ſacro pectore diffundebantur, vt eſſet arida in fontes aquarum. Figurabat optime Chriſtus in Moyſe, & Aaron, lib. tertio, c. 9. n. 8. & 22. in multiſque alijs præclariſſimis viris legis naturæ, & ſcriptæ, ibidem numero 9. 10. 11. 41. & 47. cap. 10. num. 60. 87. & 88. Vnde ſicut hi dati ſunt mundo, vt conſeruaretur, ut Iſrael captiuitatem euaderet, inimicis præualeret, ut ab eis cuſtodiretur, & gubernaretur, quorum vita vtiliſſima erat populo, qui expedientiſſimum iudicaret, ſi horum vitã conſeruaret Deus, quæ obſecro ſummus noſter Sacerdos, noſter Dauid, ſapientiſſimus noſter Eccleſiaſtes, fortiſſimus Samſon, luctator Iacob, Iſaac, qui riſum ſignificat, inter nos degens nobis conferret bona? ille, qui cinctus zona aurea ad mamillas vſus eſt a Ioanne, quia ab eo duo teſtamenta, quibus homines viuimus, virtutem acceperant, libro tertio, capit. nono, numero 31. Si inter homines multis degeret ſæculis, quis conuenientiſſimum id nõ cenſuiſſet? Si illa contemplaremur homines bona, quæ ipſo Ieſu viuente, docente, operante miracula, mundus acceperat, dicere debuiſſemus valentiori iure, quam olim dixerat Iob multis priuatus bonis, orbatus filijs, deſtitutus ſalute &c. Quis mihi tribuat, ut ſim iuxta menſes priſtinos, ſecundum dies, quibus Deus cuſtodiebat me, quando ſplendebat lucerna eius, & ad lumen eius ambulabam in tenebris? Quando ſecreto Deus erat in tabernaculo meo? Quando erat omnipotens mecum? Quando lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei? Quando inter homines conuerſante Dño, cuſtos erat ille, qui bonitate ſua Samaritanus ob id vocatus eſt, qui ſpecialem hominum gereret prouidentiã volens eo congregare ea diligentia, & cura, qua gallina cõgregat pullos ſuos, cum ſecreto ille, de quo ſcriptum eſt: Vere tu es Deus abſconditus ſanctus Iſrael ſaluator, erat in tabernaculo noſtro carnis infirmitate velatus, ſed tamen omnipotens, de quo ſcriptum intellexit Hieronym. Quieſcite ab homine, cuius ſpiritus in naribus eius eſt, id eſt, qui debilis apparuit quidem, ſed reuera excelſus reputatus eſt ipſe. Quando ſplendebat, non lucerna ſuper caput, de qua antiqui dixerant: Lucerna pedibus meis verbum tuum, ſed ſol indeficiens, & præclariſſimus, qui in horologio Achaz, in ſignum ſalutis futuræ Regis Ezechiæ datus eſt, quando reuerſus eſt ſol decem lineis per gradus, quos deſcenderat, in quo ſol noſter Ieſus figurabatur, qui paulo minus ab Angelis minoratus eſt.

Iob 29.

Matth. 23.
Eſa. 45.

Eſa. 8.
Hieron.

Pſal. 118.

4. Reg. 20

Quando lauabantur diſcipulorum pedes butyro, hoc eſt, diuinis conſolationibus abundabant, & petra riuos fundebat olei, gratiarum, & bonorum, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt.

1. Cor. 2.

Adeo erant illius opera munda, & multa vt omnia cognoſcere nullus poſſet, lib. 3. capit. octauo, nu. 23. Adiuti. Apoſtoli, Dñi Ieſu præſentia ita adamãtini, & fortes effecti ſũt, vt à nullo valerent hoſte ſuperari, ſi ipſi vero adamanti Chriſto adhæſiſſent, ſicut prophetauerat Amos, iuxta verſionẽ ſeptuaginta interpretum, quam edide-

Amos. 7.

Apoc. 1.

rem

Hieronym. rens Hieron. ſic dicit, vbi noſtra lectio habebat: Ecce Dominus ſtãs ſuper murum litũ, & in manu eius trulla cæmentarij, &c. ſeptuaginta tranſtulerunt: Ecce vir ſtabat ſuper murũ adamantinũ, & in manu eius adamas. Et dixit Dominus ad me. Quid tu vides Amos? Et dixi. Adamantem. Et dixit Dominus ad me: Inijciam adamantem in medio populi mei Iſrael. Adamas is, fortiſſim⁹ Ieſus noſter eſt, qui ſtetit ſuper murum adamantinum. i. ſuper Sanctos, & Apoſtolos ſuos, quibus donauit vt adamante⁹ vocarentur, & a nullo ſuperati dicerent: Quis nos ſeparabit a charita-

Rom. 8. te Chriſti, &c. Certus ſum autem quod neque mors, neque vita, &c. poterit nos ſeparare a charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Hæc contulit bona Ieſus præſens in mundo, & alia, quæ recenſere longum eſſet. Cum ergo Ieſus de profectu ſuo loqueretur, triſtitia grandis, rationabiliſque multum, diſcipulorum corda impleuit, quam vt moderaretur, multa retulit commoda, quę ipſo proficiſcente in cœlum, reportarẽt illi aduenientę Spiritu ſancto, Chriſtus enim exiſtens inter hommines viſibilis, eorum purgauit intellectus, receſſit autem, vt Spiritum ſanctum mitteret, qui purgaret affectum, libro 3. cap. 14. num. 24. vſque ad 28. Ideo dixit: ***Expedit uobis ut ego uadam. Si enim non abiero Paracletus non ueniet ad uos, &c.*** Expedientiſſimum quidem fuit, vt Ieſus, quamdiu Apoſtoli erant infirmi, cum eis conuerſaretur, expedientiſſimum autem, vt iam in vita grandęui, illius

Simile. conſolatione priuarentur. Sicut enim mater, quæ amens non eſt, ſcit lacte quidem alendum infantem, qui ſolido, & ruſticano cibo nondum valeat vti, qui maſticare illum nondum poteſt, nec digerere, qui modico calore natura li gaudet; cũ aũt adoleuerit, lacte paſcẽdus non eſt, ſed cibo alio. Et ſicut ſtulte ageret mater educans filiũ paruulũ carnibus, ita ſi eũ iam virum effectum vellet ſolo lacte paſcere, ſunt enim hi cibi varijs accõmodati perſonis & ætatibus. Sic & Deus lacte conſolationum mirifice recreat præſentia ſua ilos, qui in Chriſto paruuli ſunt. At poſtquam adoleuerint, cum exercitatos iam habeant ſenſus ad diſcretionem boni, & mali, recedere poteſt ſponſus, ſponſaque ad tempus ſuauiſſimis eius amplexibus priuari. Vnde cum Eſaias vellet docere, quæ exhibiturus eſſet Meſſias hominibus imperfectis, dixit: Ad vbera portabimini, & ſuper genua blandientur vobis, quomodo ſi cui mater blandiatur, & ego conſolabor uos. Et alibi: In brachio ſuo congregabit agnos, & in ſinu ſuo leuabit, fętas ipſe portabit. Et iterum: Filij tui de longe venient, vtpote robuſti, filiæ autem tuæ de latere ſurgent, vel vt Hebræa lectio habet: Filiæ tuę lac ſugent. Et hac ratione in Canticis ſponſa, ardentiſſime præſentiam poſtulabat ſpõſi, oſculum oris petens nunc iam efflagitans, ut in hortum veniret, iam ut oſtenderet faciem, ſonaretque vox dulciſſima eius in auribus, utpote cuius vox dulcis eſſet, facieſque decora: Tenui dilectum, nec enm dimittam. Poſtquam autem dilecti præſentia mirabiles profectus eſt aſſecuta, quæ amplius eum deſiderare debuiſſet, clamat: Fuge, dilecte mi, ſuper montes Bethel, quoniam tempus eſt amplexandi, & tempus ceſſandi ab amplexibus, tempus ridendi & tempus flendi, tempus belli & tempus pacis.

Hebr. 5. *Eſa. 66.* *Eſa. 40.* *Cap. 60.* *Cant. 1.* *Cant. 8.* *Cant. 2. & 8.* *Eccle. 3.*

Et quia iam inſtabãt dies, in quibus Apoſtoli ceſſarent ab amplexibus Domini, inquit: ***Expedit vobis ut ego uadã, ſi enim non abiero Paracletus non ueniet ad uos.*** Domine Ieſu tantã inter te, & Spiritum ſanctum oppoſitio eſt, ut ſi tu non abieris, ille venire non poſſit? Indiuiſa ſunt Trinitatis opera.

Si quis diligite me ſermonem meũ ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus, vtique tres diuinę perſonæ. Indubium id quidem, nec ob id diſceſſum ſuum neceſſarium dixit, ſed vt docet Auguſtinus, quia tam erant affecti diſcipuli humanitati Chriſti, amore quodam non carnali, ſed humano, quod gratiam illam, quam Deus diffuderat in labijs illis, admirabantur,

Ioann. 14. *Pſalm. 44.*

ſpecioſum

ſpecioſum forma præ filijs hominum, ſic intuebantur, ut ea, quæ maiora erant, & interna, minus & aduerterent, & diligerent. Amor quidem bonus, ſed minus perfectus.

Vnde ut inuiſibilia, & diuina, quæ ſupra humanitatem illam ſanctã erant diligenda, vehementius amarent, & ad accipiẽda maiora dona digniores redderentur, ut a ſolidiori veſcerentur cibo, expediens erat, ut Dominus recederet, ut Paracletus veniret, ut dicere poſſent id quod poſtmodum dixit Paulus: Et ſi cognouimus Chriſtum ſecũdum carnem, ſed nunc iam non nouimus. Ac ſi diceret: Cognouimus Chriſtum amore quodam humano (Auguſt. & S. Thom.) etſi adhæſimus aliquãdò Chriſto (uoce enim loquitur omnium Apoſtolorum) quando. ſ. nobiſcum erat preſentia corporali, ſecundum carnem, i. ſecundum carnalem affectum, ſed iam non nouimus, iam iſte affectus carnalis ceſſauit per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis, quo amor ſpiritualior, & eleuatior effectus eſt. Contigebat Apoſtolis, quod paruulo accidere ſolet, qui limpidiſſimum contemplans fontem, & in eo perſpiciens vmbram pomorum, quam, ſimpliciſſimus cum ſit, credit eſſe vera poma, eaque optat & colligere, & manducare, credens ſe pomorum apparentia, quæ talia non arbitratur, ille poſſe ſatiari, & delectari, ut ab errore liberetur tanto, turbatur aqua, ut ſic oculos ſurſum leuet, & conſpiciat in arboribus pendentia poma, quorum ſolam imaginem contẽplabatur in aqua, ita diſcipuli attenti erant humanitati Chriſti, quę reſpectu diuinitatis comparabatur ſicut umbra ad veritatem. Conturbatur aqua moriente Domino, & pergente ad patrẽ, & mox intelligunt, dum ſtant aſpicientes in cœlum, a ſede Dei omne datum optimam, & omne donum perfectum, ſperandum eſſe diuinitatis fructus incipiunt deſiderare, & ſedent in ciuitate, donec induantur virtute ex alto, & baptizentur Spiritu ſancto, vt ſupernam diligant ciuitatem, nouam nupram Agni, contemptis omnibus, quæ ſunt in terra. Dum in uillula orta eſt, & comitata marito & filijs, totam vitã duxit in miſeria, fęmina quædam, rogata vt curiam Regiam deſideret, adeat, vbi multis ditabitur bonis, multo afficietur honore, id contemnit, viculo ſuo, conſanguineis, filio & marito multum affecta, illam credit cunctis ciuitatibus præſtantiorem, curiamque antecellere, utpote quæ nullam aliam vidit ciuitatem, nec quæ geruntur inter Principes præclara animaduertit, illa reſpuens, ſolum illa magnifacit, & diligit, inter quæ educata eſt, cõtemptibile oppidulum, in quo degit vir, & filius, qui ſibi admodum ſunt chari, & curia habet.

Simile.

Vt iſtam deſerat ſtultitiam, & ſanæ mentis effecta, illa diligat, & magnipẽdat, quæ diligenda veniunt contemptis his, quæ re uera vilia ſunt, priuatur marito, & filio, & ducuntur hi ad curiam, vbi multis a Rege afficiuntur honoribus, tunc illa omni ſollicitudine anxia, lacrymis plena, inquirit diligenter curiam, & pergit omnibus alijs contemptis, quæ antea in patria & diligebat, & magnifaciebat.

Vnde obſecro tanta nouitas accidit? quæ tantę mutationis occaſio?

Translatio certe eorum, quos tenere, & multum diligebat, in Regiam curiam. Sic diſcipuli Dñi exilium reputabant pro patria, utpote qui conuiuebãt illi, qui pater erat, & ſponſus eorum Ieſus, & dicerent: Bonum eſt nos hic eſſe. Transfertur ſponſus in ſupernam patriam, & continuo contemnunt diſcipuli, eorumque imitatores, cuncta, q̃ diligebantur in terra, & inhiant ore cordis in ſuperna fluenta fontis vitæ, vilęſcitque protinus mundus cum delectationibus ſuis. Vnde Eccleſia in vigilia Aſcenſionis poſtulat omnibus Chriſtianis, vt eorum intentio, quò ſolemnitatis venturæ glorioſus auctor ingreſſus eſt, ſemper intendat, ut quo fide pergit, conuerſatione perueniat.

Quãdo Deus hoĩem cõdidit, illũ creauit, ait Auguſt. vt ſummum bonum intelligeret, & illo frueretur, at miſer ille creatorẽ deſerens, creaturas amplexus eſt,

1. Cor. 5.

S. Thom. in 2. Cor. 5. lect. 4.

Iacobi 1.

Act. 1.

Apoc. 21.

Aug. in Ps. 85.

by Google

est, transtulit & amorem, & cogitatus, humanosq; affectus a creatore in creaturas, quem vt misere perditum lucraretur, Deus homo factus est, vt mirabili potentia sua, & bonitate, & sapientia, hominis voluntatem abduceret a creaturis in creatorem, vt illis reiectis, quæ vtilitatē, & tęditatem præstę ferebant mirabili & magnificētissimo Domino coniungeretur, vt mirabilem hanc efficeret transmutationem, & metamorphosim, homo homini similis, cum illo conuersabatur, edebat, &c. eius infirmitatibus prouidebat & necessitatibus, vt similitudine illa, quæ causa amoris esse solet, sancta illa humanitas diligeretur, quæ in cœlum transiata, humana corda secum duceret, & eleuaret, vt Deum & desiderarent homines, & diligerent. Similis effectus fuit

Simile. Iesus nolter sapienti venatori, a quo accipirer aufugit cumque ad eius manus redire nolit, cibum ostendit, quo pascatur, quem cum viderit, protinus ad dominum reuertitur, illoque fugnatus, dominum sequitur ferentem escam, quocumque ille perrexerit. Ita Christus desiderauit homo factus cibare homines, & obescare illos, qui bestijs similes effecti fuerant, vt illi affecti multū, eo proficiscantur, quo ille abierit, pergitque in cœlum, vt in Deum humana feratur mens. Vnde in oratione hodierna id instanter postulat Ecclesia, orans vt fidelium mentes ament, quod ipse præcipit, & desiderēt, quæ ipse promisit, vt inter mundanas varietates ibi humana fixa sunt corda, vbi vera sunt gaudia. Hoc ergo, ait Iesus, est meæ absentiæ lucrum, vt mentes vestræ transferantur in cœlum, quo ad recipiendum Spiritum sanctum efficiamini digniores, & capaciores. Hæc diuina

Simile. in nobis efficit bonitas, quod vt crescamus, similis agricolæ inferiores arboris ramos secat, vt superiores crescant, maiores det arbor fructus, & arbor eminentior fiat, voluntati enim humanæ, vt crescat in Dominum, terrenum aufert amorem, auferens amicum, filium, virum, aut vxorem. Minus enim

Augustin. in conf. te amat, aiebat Augustin. in confessioni-

bus, qui tecum aliquid amat, ille perfecte te diligit, qui sine alio te diligit, & tanto quisque minus te diligit, qui cū alio te diligit. Esurientes enim implet *Luca 1.* Deus bonis, fastidiosos diuites dimittent inanes, eos, scilicet, qui consolationibus abundant terrenis. Religiosi amantes terrenas consolatiunculas carent cęlestibus, libro primo, capitulo decimo octauo, numero 29. & 31. lib. decimo quinto, cap. quarto, nume. 17. & 20. Religiosorum hæc perfectio est exutam habere mentem cunctis terrenis, vnitamque Christo, lib. 18. cap. 18. numero primo. Spiritum sanctum vt accipiat homo, terram calcare debet, libro sexto, capitulo decimo quinto, numero secundo, libro decimo sexto, capitulo duodecimo, num. 42. Spiritus sanctus animam in portum ducit, si munda vela voluntatis huic vento suspendantur, lib. 16. capitulo duodecimo, numero 16. Ex his colligere debemus, quod si humanus affectus erga humanitatem Christi impedimento esse ualuit, ne Apostoli minus spirituales, ad recipiendum Spiritum sanctum, essent minus idonei, quid inordinatus amor hominum in homines, & temporalium bonorū poterit efficere nocumenti? Religiosis speciales amicitias interdicebant Sancti, libro decimo quinto, capit. 3 numero nono. Anima omnibus bonis terrenis vacua esse debet, vt cœlum fiat, lib. duodecimo, cap. 3. nume. 36. Amicitia, hominumque amor moderate, & ordinate sit in nobis, lib. 1. cap. 11. numero septimo, cap. decimo sexto, num. 17. & 18. capit. 17. num. 27. cap. decimo nono, nume. 13. nisi moderetur, quæ causabit damna, quando amor erga humanitatē Christi, perficiendus fuit in discipulis, Christo sublato in cœlum, vt Spiritum sanctum acciperent, qui, nisi Iesus abiret, venire non poterat. Angustatum *Esa. 28.* est stratum mentis nostræ, & pallium breue voluntatis humanæ, si ad creaturas nimium extendatur, duos operire non potest. Excludat ergo a se creaturarum amorem nimium, qui Spiritui sancto hospitium parare debet. Ait

Digitized by Google

ergo Iesus: *Expedit uobis, ut ego uadam* non quia eius corporalis præsentia nō profuerit, summe enim nobis profuit, immo summe necessaria fuit, sicut do-
Hebr. 10. cet Paulus, quoniam Iesus initiauit nobis viam nouam. Ergo non ob id expediebat vt abiret, sed quia Apostoli in Christo quærebant & expectabant, tēporale regnum. Dicit ergo Dominus, non ideo ab eo, quod tædeat me vobiscum commorari, immo vestra vtilitas me cogit abire. Expedit vobis vt patiar, sic enim satisfaciam pro peccato vestro. Expedit vobis vt moriar, sic enim mors vestra abolebitur. Expedit vobis, vt sanguinem fundam, sic enim patrem vobis repropitiabo. Expedit vobis, vt ad patrem redeam, sic enim assistam vultui Dei pro vobis. Expedit vt Spiritum vobis impetrem, alioquin iterum excident, quæ dixi vobis. Adēpta ergo eis visibili præsentia Saluatoris, didicerunt regnum Christi non esse de hoc mūdo, eiusque promissiones esse spirituales, vnde contemptis omnibus terrenis ad cœlestia inhiabant. Obserua, quam ob causam Deus subtrahit, quod amant, filios, diuitias, amicos, vt discant in solo Deo sperare, alioqui forsan his rebus abuterētur in malum. Mortes filiorum & coniugum tā frequentes sunt, quia eos immoderate diligimus, libro quarto, cap. primo, numero decimo nono, & vigesimo. Tan-
S. Thom. dem (S. Thom. in hoc loco) expediens dixit Christus vt ille abiret, vt adueniret Spiritus sanctus, quoniam quandiu Iesus erat cum discipulis, sufficienti prædita erant auxilio ad resistendum malis, & operanda bona, sufficientem habebant consolationem in aduersis & tristibus, at absente Christo consolator necessarius erat Spiritus sanctus:
Isa. 28. Quem docebit scientiam, aut quē intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte, auulsos ab vberibus, vbi Iesus cōsolator abfuit, rogat patrem, sicut promiserat, vt alium paracletum, & consolatorem loco sui mundus recipiat. Ille enim in cœlo positus continuo poposcit a patre, vt mitteret Spiritum sanctum, lib. 16. cap. 12. nu. 19. & 64. Accepit ille figmentum nostrum, & dedit nobis spiritum suum, nume. 26. Christo eleuato in cœlum Spiritus sanctus ad nos venit, lib. 3. cap. 14. nu. 4. 13. 17. & 19.

Vado ad eum, qui misit me, & nemo 4
ex uobis interrogat me: Quo uadis? Discat Christianus vocationem suam esse, vt ad Deum vadat. Ideo semper apud se cogitet: Vado ad eum, &c. Omnes quidem properamus, & numquam subsistimus. Homo enim natus de mu- *Iob 14.*
liere, præterquam quod breui viuit tēpore, numquam in eodem statu permanet. Vitam hanc intelligat fugitiuam, & breuem, qui nouissima debet prouidere, lib. 18. cap. 16. num. 24. In hac vita nihil gerere cum stabilitate possumus, num. 21. & 26. Vadit autem anima affectibus, veluti pedibus in Deū, sicut ijsdem dicitur volare tamquam pennis, & ascendere veluti scalis, lib. 1. cap. 22. num. 7. lib. 9. cap. 23. nume. 23. & 24. Amore bono ascendimus ad Deum, & malo descendimus, lib. 1. ca. decimo octauo, nu. 11. Passiones quatuor, quatuor sunt currus, quo homines ducuntur, boni & mali. Dicitque Iesus: *Vado ad eum, qui misit me*, quia non omnes vadunt ad Deum. Si ad Deum vadis, quid te oneras rebus terrenis, & culpis? Cum his apparere non poteris in conspectu Dei. *Vado*, inquit, quia in bono proficiscendum est semper, quoniam, vt aiebat Bernar. in itinere Christiano non progredi, regredi est. Stultum enim est velle stare, cū dictum sit Loth egresso a Sodomis: *Gene. 19.*
Ne steteris in omni circa regione, sed in monte saluum te fac, & ne morte simili pereas, ac si Sodomam non fuisses egressus, illis enim similis eris in pęna, si steteris, & non ad montem properaueris. In scala enim illa mystica, *Gene. 28.*
quam vidit Iacob, Angeli ascendebāt, & descendebant, nullusque visus est stans, ait Bernardus, aut sedens: In vir- *Bern. epist.*
tute proficiendum semper, ita vt virtute habita nullus contentus sit, libro 5. *91.*
capitulo octauo, numero tertio, libro nono, capitulo vigesimo secundo, numero 10. 12. 13. 21. vsque ad 23. 26.

vsque

vsque ad 34. lib. 14. cap. 24. num. 6. lib. 18. ca. 8. nu. 1. 12. vsq; ad 14. 16. & 18. In virtute qui non proficit, deficit lib. 9. cap. 22. num. 15. 25. 26. & 34. lib. 14. cap. 8. num. 18. ***Nemo ex nobis interrogat me: Quo uadis?*** Apostolos prouocat ad familiares interrogationes, quales deberent esse inter amicos, maxime ab inuicem separandos, vnde & vtilitatem perciperent, & a mærore liberarẽtur. Morti iam proximus Iesus arcana patefacere cordis desiderabat, si interrogãdo, digni fierent Apostoli. ***Adhuc multa habeo uobis dicere***, id est opto, ***Sed non potestis portare modo.*** Interrogari desiderabat Iesus, vt verbis suis intellectum Apostolorum plenius illumineret, affectumque vehementius accenderet enarratione illius cuius verbis corda ardebant. Cum enim semper diligens suos, in fine maiora dilectionis signa ostenderet constituisset, id solũ desiderabat, vt familiariter eum interrogantes viam aperirent sonanti tonitruo, quo imbribus impleretur inuia & *Iob 38.* desolata terra eorum. Hæc enim diuina bonitas est, vt maiora velit hominibus beneficia, maioraque bona conferre, quam illi recipere disponerẽt. Deus emittere nititur suam misericordiam, quasi qui parturit fœtum. lib. 4. cap. 7. nu. 9. & 16. Vnde interrogari volebat Dominus, vt eos doceret, quæ ipsorũ, & nostræ expedirent saluti.

5 ***Et cum uenerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. De peccato quidem, quia non crediderunt in me. De iustitia uero, quia ad patrem uado, & iam non uidebitis me. De iudicio autem, quia princeps huius mundi iam iudicatus est.*** In his verbis, primum omnium diuina dilectio consideranda est & pietas, quia ad arguendum mundum cum mittere Iesus disposuisset Spiritum sanctum, qui amor est, vẽturum dicit. Sicut enim cum in ciuitate aliqua graue aliquod crimen, quod vergit in nocumentum grande reipublicæ patratum est, maxime autem si crimen fuerit læsæ maiestatis, iudicem mittit Rex, quem Hispani vocamus ***Pesquisidor***, ita Iesus in iudicem missurum Spiritum sanctum dicit, qui iniuriam vindicet in ipsum illatam a mundo. Sed obsecro, Domine, non conuenientius mitteretur potentia Patris, vt se de hostibus vindicaret? Diuina ira, & indignatio, potius quã diuinus amor, qui in cõdonandis offensis magnificus est, commodius officium iudicis exequi viderentur. Quia enim mundus Dei bonitate vitam in meliorem commutauit, quando Deus homo factus est, dignus certe erat, qui diuinam experiretur potentiam, & indignationem, & qui potenter mala operatus est, potenter etiam tormenta pateretur, & qui tot, tantisq; beneficijs fuit abusus, qualia illa fuerant quæ incarnatione Domini, sancta eius prædicatione, tantorũ prodigiorum patratione, eiusque acerbissima passione, cuius mundus fuit auctor, dignam reciperet pœnam traditus tortoribus & missus in carcerem, *Matt. 18.* donec vniuersum redderet debitum decem millium talentorum, inde non egressurus, quousque solueret nouissimum quadrantem? Si quidem missurus esset Iesus Spiritum sanctum, ut quos diligeret argueret & castigaret, & sicut pater flagellaret omnem filium, quem recipit, leuiculorumque culparũ, & negligentiarum dans pœnas, eos & puniens, & diligens animaduerteret, non mirarer, cum iuxta delicti qualitatem cernerem esse plagarum modum, simplicique & benedicta medicina medicus noster sapientissimus, leui & facili mederetur ægritudini. At cum mundus arguendus esset, grauissimorũ criminum reus, is non quidem in spiritu iudicij, hoc est, leniter, sed in spiritu cõ- *Esa. 1.* bustionis dignus erat, qui argueretur. Peccata leuia, vt sordes lauantur, grauia autem combustione egent, lib. 14. cap. 8. numero vndecimo. Spiritus iudicij dicitur Spiritus sanctus, & combustionis purgans, & puniens, lib. 16. cap. 12. num. 26. Leui enim animaduersione iusti retrahuntur à malis, si quæ patrauerunt, vt in Dauid legimus, mundus autem criminibus inmersus, animaduersus graui vltione, non resipiscit. Cum ergo ascendente Iesu in cœ-

Simile.

Simile.

lum,mundus, qui totus in maligno po situs erat,esset arguēdus, in sacra enim scriptura mundus vocatur sinceriſſima,innumeriſque mutationibus obno xia vita,libro vndecimo, capit.duodecimo,nume.quarto. Mundi rectores, hoc est malorum dicuntur dæmones, nume. 38.& 43. mundus docetur quo modo in maligno sit positus, certe videretur non diuino arguendus amore, sed ea indignatione,& rigore, quo pec cata semper fuerant punita, lib. quarto, capitulo decimooctauo, numero primo vsque ad 12.15.16.18.vsque ad 20.& 25.Maxime cum ista, de quibus arguendus erat mundus post mortem Domini, omnibus essent grauiora, vt in eorum explicatione adnotabimus. Et si quidem aduenientе Iesu in mundum,arguenda essent scelera, id multa mansuetudine esset agendum, cum ve nisset ille non iudicaturus mundū, sed redempturus,veniens sedere in throno non iustitiæ,sed gratiæ, quādo tempus erat miserendi,non puniendi, quando postulantes discipuli ignem,quo fundi tus periret Samaria,audierunt: Nescitis cuius spiritus estis, cum illius nō sitis,qui venit non perdere, sed saluare. Venit enim vt sponsus vnguentis plenus,vt sponsæ benefaciat,quantumcūque illa extiterit antea adultera,lib. 3. cap.5.num.7.58.86.vsque ad 88.Christus enim in primo aduentu cunctis fuit placabilis,lib.3.cap.5.nu.28.32.vsque ad 36.& 45.c.7.num.34.35.42.& 43. Christus gladius quidem erat bis acutus, non autem vibratus in primo eius aduentu,sed vibrandus in secūdo, lib.9.cap.9.nu.53.Nisi enim Iesus veniſſet prius misereri,quam iudicare,damnaret vtique omnes, lib.2.ca.11.nu. 22. Instante ergo incarnationis tēpore spiritum mansuetudinis mittendum ad arguendum nec mirum esset, nec magnopēdendum videretur, cum aliud sit tempus pacis,aliud belli, aliud tempus plantandi,& aliud euellendi, quod plantatum est,si fructum non dederit. Primusque Domini aduentus, tempus pacis ab Angelis vocatus est,in quo do &rinarum semina, & fides plantanda

Luce 9.

Eccl. 3.

essent in hominibus, vbi seminandum esset triticum, nec eradicanda tunc zizania. Sed tamen licet hæc omnia vera sint, quod homines diuinam experiri indignationem mererentur, non dilectionem,cum non probādi essent amici leuium culparum arguendi,sed mūdus inimicus Dei,grauissimorumq; criminum reus, qui verbi incarnati fuerat ingenti bonitate, summisq; beneficijs abusus,turpiter,& nequiter, q̄ Deus semper acriter punire consueuit, nihilominus hæc eius fuit admiranda bonitas, quod cum arguendum, castigandumq; mundum prædiceret, ad id Spiritum sanctum qui amor est, missurū pollicetur, quo consolarentur peccatores,& ueniam sperarent. Licet enim Iesus innumera tit perpessus tormenta, in crudeli bello,quod cum hominibus gessit,in quo occisus est, & potens ad se uindicandum surrexit, nihilominus tot animaduertens hominum flagitia, amorem suum missurum dicit,qui causam examinet & uindicet, ea charitate & benignitate, quæ speranda est ab eo,qui amor dicitur, & est. Hæc diuina sunt facta, ut in operibus etiam iustitiæ, summus eius manifestetur amor. Minatur Deus peccanti, brachium leuat ut percutiat, at uirga, &, ut ita dicam, carnifex, & executor iræ, amor est. Vnde aiebat Dauid: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Ipsamet uirga, flagella ipsa, me consolantur, utpote quæ dilectione sunt plena. Hæc adnotauit Gregor.in Ezechielem, explicans uerba illa: Et factum est in uigesimo quinto anno transmigrationis nostræ, facta est super me manus Domini, &c. & in cap. primum: Cum essem in medio captiuorum iuxta fluuium Chobar, aperti sunt cęli,& uidi uisiones Dei. Cum esset inter captiuos Propheta, apertū est cęlum,& diuinis reuelationibus releuatus est populus, qui ob crimina sua in captiuitatem fuerat ductus, & iustitia Dei captiui erant,sed quia hæc,misericordia plena est,cœlum aperitur eis, & Prophetæ uisionibus consolantur. Cū Rex ingressus est, ut eos consideraret, qui

Psal. 22.

Greg. hom. 4.

Ezec.1.

Google

qui ad nuptias eius venerant vocati, inuenit hominem, qui nō habens veſtem nuptialem repertus eſt, cui dixit: Amice, quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem? Quem expellere continuo vis Domine de conuiuio, & in tenebras mittere exteriores, amicum vocas? Vtique id facit, vt oſtendat amorem antecedere punitionem. Rubus quondam viſus a Moyſe, quem ſtupens ille conſiderabat, ſpinis erat plenus ex vna parte, & igni immerſus, in quo Dominus erat inter ignem, & ſpinas, in quo diuina obumbrabatur iuſtitia, quæ vulnerat, & ſanguinem excutit ad modum ſpinarum. Sed quia amore madet, & abundat, ignem habet ſparſum, quo totus rubus operitur. Vnde ſcriptū eſt: Cum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis. Deus punit prouocatus peccatis quaſi inuitus, &c. lib. 4. cap. 12. late. Flagella Dei ſemper miſcentur miſericordia, lib. 4. cap. 6. num. 1. vſque ad 8. 10. vſque ad 14. 16. & 17. c. 7. num. 3. & 4. cap. 12. num. 7. lib. 6. cap. 9. nu. 24. & 33. lib. 14. cap. 18. num. 1. Hac ergo de cauſa Dei miſericordiam oſtendi in hominum miſeria, & non potentiā fuit expedientius, lib. 4. cap. 7. nume. 25. & 26. Hæc quidem Deo innata conditio eſt, ſed caueat homo, ne eum, qui talis eſt, amarum reddat aſſiduitate peccandi, ſicut impij faciunt, lib. 1. cap. 20. num. 4. lib. 4. cap. 8. num. 6. cap. 9. nume. 5. 6. & 9. Deum mitem in ferarum rabiem cōuertunt peccatores, lib. 4. cap. 18. nume. 20. in quo capite diſſeritur, quod Deus acriter punit homines, quando nō emēdantur. Illud diligenter conſideret homo, quod Deus patienter fert peccantes, ſed tamen completo numero peccatorum acriter punit, lib. 2. cap. 11. nu. 8. 9. 22. vſque ad 24. & 26. cap. 8. nu. 1. 6. vſq; ad 10. 12. & 16. c. 18. nu. 9. vſq; ad 12. 18. & 19. Dicit ergo Dominus iuſte, expedientiſſimum eſſe, vt vadat, & mittat amorem ſuum, & benignitatem, vt arguatur mundus in miſericordia, non in furore, aut ira, ſicut Dauid poſtulabat: Domine ne in furore tuo arguas me, &c. Deo ſimiles eſſe debent homines, vt correctionem in eis, præcedat amor, dicente Paulo: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, &c. huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, ne in ſpiritu vehementi conterātur naues Tharſis, & pereant. Vnde aiebat Plato: Vitia animæ, ſicut & corporis inflationes, leniter tractanda ſunt vnctionibus, vt curentur. Secundo miſſurum dicit Spiritum ſanctum, cui tribuitur bonitas ſumma, vt arguat mundum, hæc .n. neceſſaria eſt in his, qui alios debēt corrigere, ne audiant: Qui prædicas nō furandum furaris, &c. vnde homines, parum noſtris temporibus in arguendo proficiunt, quia ijſdem detinentur vitijs, q̄ corripiunt. Corrigens alios prius ſe ipſum corrigat, lib. 3. ca. 28. nu. 15. & 13. Miſſurum ergo Ieſus Spiritū ſanctum dixit, vt tria argueret mundi crimina. Vt argueret illum de peccato, id eſt (ſecundum Chryſoſt.) ſine venia peccaſſe demonſtrabit. Omnem auferet excuſationem, *de iuſtitia*, id eſt teſtimonium feret, quod ego irreprehenſibiliter vixerim, cuius ſignum eſt, quia iam ad patrem vado perpetuo mānſurus apud eum, quem nullus valet aſpicere, niſi mundus & incoinquinatus. *De iudicio*, id eſt, meam ſanctitatem oſtendet, dum manifeſtabit, quam de diabolo victoriam reportaui. Vel aliter, *cum uenerit ille*, id eſt, cum perfecte corda veſtra impleuerit, & ablato inordinato timore, veram animi libertatem, inconcuſſam conſtantiam, feruidamque uobis dilectionem Dei & proximi infuderit, tunc per vos incipiet arguere mundum, quia mundus & caro ſe arguere neſciunt. Via enim ſtulti, ait Sapiēs, recta videtur in oculis ſuis. Vnde de Iudæis dicit Paulus: Velamē poſitum eſt ſuper cor eorum. Peccatorum enim is effectus eſt & certus, & peſſimus, quod animam cæcant, ne illius cognoſcat nocumenta, quæ infert mala, & bona quibus priuat. Cæcitatem cauſant in anima peccata, libro tertio, capitulo quarto, numero tertio, vndecimo, duodecimo, decimoquarto, vſque ad 16. 19. & 21. Cæcitas aliquando eſt peccatorum cauſa, aliquando effectus, nu. 17. vſq; ad decimūnonū, me-

Exod. 3. *Abac. 3.* *Pſal. 37.* *Galat. 6.* *Pſal. 47.* *Rom. 2.* *Chryſo. ho. 77. in Ioā.* *Prou. 12.* *2. Cor. 3.*

ritoq. cæcantur illi, qui bonum, quod cognoscebant, non facientes rebelles facti sunt lumini, ibidem nume. 19. & 20. Cognitio propriæ cæcitatis illuminat animam, qui autem, cum mali sint, videre se credunt, cæci sunt, lib. 3. cap. 19. num. 22. 33. 35. & 36. Cognitio bonorum, quibus carent, est in iustis, non autem in peccatoribus, lib. 4. cap. 28. nume. 21. & 22. Arguet ergo si impius fueris, si autem prius consolabitur. Arguet peccata, primum per internam illuminationem, secundo per externam prædicationem, vt conuertamur a uitijs, & exuamus veterem hominem cum actibus suis, & induamur nouum, qui secũdum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Tertio *arguet mundum de peccato* per piam, & sanctam fidelium conuersationem, quo enim pij sanctius viuunt, eo damnabilius apparent peccata mundi. Vnde Iesus dixit: Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eã, id est, merito condemnandam ostendent. *Arguet de iustitia*, quam neglexerunt. Secundo de iustitia, & sanctitate Christi, quam non acceptauerunt, nec imitati sunt. Arguet *de iudicio*. Primo ostendens eos iuste condemnandos, & iudicandos. Secundo arguet *de iudicio*, quod nec attendunt, nec timent, nec præcauent iudicia Dei, quæ vident, & audiunt super impios recidisse. Peccatores, dum iram Dei non credunt venturam, sine freno peccant, lib. 4. cap. 8. num. 5. vsque ad 10. 12. 13. & 19. cap. 18. nume. 6. vsque ad 10. 13. & 14. Peccator fit tanto securior, quanto peior, lib. 4. cap. 19. num. 13. cap. 31. nu. 39. Flagellis alienis vitis non emendantur mali in grande malum suum, lib. 6. cap. 10. nume. 3. vsque ad 5. 7. & 26. Tertio arguet *de iudicio*, quo diabolus princeps mũdi iudicatus est. Hæc enim impiorum ingens perditio est, quod quamuis videant eum debilitatum, nec sic tamen ei resistunt, aut fugiunt, sed ei adhærent. Recte, meritoq. iudicandi, & condemnandi hi, qui diabolo a Christo Iesu victo, viribusque priuato subduntur. Diabolus enim iam victus illuditur à seruis Dei, lib. 2. cap. 8. num. 29. & 30. lib. 3. cap. 9. num. 47. lib. 4. ca. 32. nume. 3. Diabolus modo ligatus est in cordibus impiorum, lib. 2. cap. 8. num. 35. 36. 38. & 42. Ligatus enim tantum prævalet negligentibus, lib. eodem nu. 38. vsque ad 41. lib. 4. cap. 32. nume. 2. Quarto arguet *de iudicio*, id est errore, quod præpostero iudicio Deum relinquunt, & diabolo adhærent, vanis rebus studentes, veris neglectis. Quinto arguet *de iudicio*, quod non iudicant, aut damnant, sed probant mundum, & quę in eo sunt, cum omnia sint vanitas, immo, quod amplius est, vanitatis ipsius vanitas. Cum mundus non esset amandus cuius figura præterit, lib. 11. ca. 12. nu. 41. Cum mundus, qui locus est malitiæ, & officina impietatis, contemnendus esset lib. 11. cap. 14. num. 8. Cumq; mundus diligẽdus non esset, cũ omne, quod in eo est, concupiscentia sit carnis, &c. lib. 11. cap. 13. num. 1. illum diligũt impij, stulte quidem, sed nimis. Vnde merito damnãdi sunt. Sexto arguet sapientiam mundi esse stultitiam. Mundus probat opes, voluptates, potẽtiam, nihil scit de rebus diuinis, vitam crucis, mortificationem, pœnitentiã damnat. Spiritus sanctus probat veram sapientiam. Vera autem sapientia est, nosse opes, voluptates, &c. esse vanitatem. Sapientia vera in solis iustis est, vbi exponitur, in quo sita sit lib. 9. cap. 17. num. 2. vsque ad 8. 14. vsque ad 16. 22. & 25. Sapientia mundi stultitia est, num. 6. 7. 13. & 15. Sapiens ille tantum est, cui quæque res sapiunt, prout sunt, ibid. nu. 24. Hinc consolandi multum sunt iusti, qui à mundo & iudicantur, & paruipenduntur, & condemnantur, cum infamijs subduntur, tum quia his iudicijs indignius multo subditus fuit Dominus meus Iesus, tum etiam quia certo veniet tempus, in quo arguantur, & cõuincantur mundani in oculis totius orbis, immo cunctis tacentibus illi propriam confiteantur stultitiam coram toto orbe, quod vitam iustorum crediderint insaniam, cum illa sola vita, quæ in iustis erat, vera sapientia abundaret, reliquæ autem stultitiæ essent, & delira-

Iob 24.

Eph. 4.

Matth. 12.

Ecclesi. 1.

menta.

Digitized by Google

menta hominum inſenſatorum. Arguẽ tur mundani de iudicio & Chriſti, & Chriſtianorum, qui hoc nomine digni fuerint. Cum cauſa enim Chriſti Dei, tua cauſa, ſi iuſtus fueris, & iudicãda eſt, & condemnandum ſtultum impiorum iudicium. Hæc ſit tibi conſolatio, in infamijs, in iniurijs illatis. Mundanorum iudicia contemnenda ſunt, quia corrupta ſunt, & ridicula, lib. 11. ca. 14. num. 4. vſque ad 6. 8. 10. 12. & 14.

3 *Adhuc habeo multa vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo. Sed cum venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Mouentur primum his verbis prædicatores, vt non tantum attendant quid dicant, ſed & quibus, & quo tempore, quæque loquantur. Confiderent vt ea tantum proferant, quæ audientes ædificent, & nõ turbent. Prędicatores ſancti dicuntur nubes pluentes, quando & vbi oportet, lib. 1. ca. 23. nu. 3. lib. 11. cap. 3. num. 2. lib. 14. ca. 26. nu. 21. 29. 34. & 35. Prædicatores multa egent prudentia, vt ſciant quę, & quã do, & quibus debeant prædicare, lib. 14. cap. 26. num. 16. 24. vſque ad 27. 34. & 35. cap. 29. nume. 30. Prædicatores verbum Dei ſcindunt, vt quem integrum ſumere nõ poteſt populus, ſumat in partibus, lib. 14. cap. 26. num. 15. vbi per totum caput de re hac diſſeruntur, multa. Quod perfecit Ieſus, dum quædam reſeruauit Spiritui ſancto, qui docturus erat omnem veritatem concernentem diſcipulorum ſalutem, doceretque efficaciter ſcientia practica, & non tantum ſpeculatiua, qua exiſtente multi pereunt, ſed ea, qua exiſtente, recte operãtur iuſti. Omnem veritatem edoctus eſt, qui ſcit quid credendum eſt, quid agendum, quid ſperandum, quid timendum, quid diligendum.

9 *Aug. in Io. trac. 100.* *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.* Auguſt. ſic habet: Spiritus ſanctus clarificare dicitur Chriſtum, quia diffuſus in cordibus, manifeſtabit ipſum æqualem eſſe Deo patri, vel certe, quia per ipſam charitatẽ, timore deiecto, repleti diſcipuli fiducia, annuntiauerunt Chriſtum hominibus, & ſic eius fama diffuſa eſt toto orbe terrarum, quaſi dicat. *Ille me clarificabit*, id eſt, ille à vobis auferet timorem, & dabit amorem, quo me ardentius prædicantes, gloriæ meæ per totum mundũ dabitis odorem, commendabitis honorem. Diciturque clarificatus, vel glorificatus Chriſtus, quia prædicantib. Apoſtolis, homines habuerunt de Chriſto claram cum laude notitiam. Apoſtoli enim Spiritu ſancto adueniente effecti ſunt cęli, nubes, flumina, & ignis, lib. 1. cap. 23. nume. 10. 12. 14. uſque ad decimum ſextum.

DOMINICA QVARTA poſt octauas Paſchæ.

Euangelium.

Amen amen dico vobis, ſi quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.
Ioan. 16.

Vide libro 13. cap. 9. maxime nu. 17. 18. 19. & 23. vbi docetur, quare orationes non exaudiantur ſemper, & quod orationes malorum exaudiuntur frequenter in eorum malum, quando in bonum iuſtorum Deus illis negat, quæ poſcunt.

1 *Do. 4. poſt oct. Paſcha.* IN celebri concione cęnæ, quæ protenditur à capite decimo tertio Ioannis vſque ad 17. grauia, & difficillima multum Ieſus animaduerterat, quæ perpeti deberent Apoſtoli ab illa hora, quæ per totam uitam eſſent continuanda, quando & Iudæi, & gẽtes, inter quos incredibile eſſet odiũ, in hac una diſcipulorum perſecutione ſociarentur fędere maximo, utpote qui crederent Deo obſequium præſtare Iudæi, dum eos interficerent, gentes autem Dijs gratiſſimum offerre ſacrifi-

Digitized by Google

cium, quorum fidem, & pietatem in Deos penitus extirpare Apostoli niterẽtur. In bello hoc, quod illorum morte dirimendum esset, omni hominum solatio destituti fideles, quando crucifigebantur, pelle exuebantur, &c. in solo Deo confidendum erat, in cuius tantum adiutorio securi viuerent, quod vt suaderet Iesus morti iam proximus, docet omnia, quæ illorum concernerent salutem, siue prospera essent, siue aduersa, cum Deo esse tractanda, a quo media oratione remedium in medijs fluctibus esset postulandum, sicut hactenus & fecerant, & inuenerant consolationem. Ad pedes enim Domini prostrati leuamen semper receperant, certique essent, quod in tristitijs, in pressuris, infamijs, infirmitatibus, &c. ad pedes properare mundi, vt vel liberarentur, vel consolarentur, stultitia esset maxima, maxima vero & sapientia, & prudentia, si ad pedes Domini prociderent audituri liberationem a malis, si id esset expediens, vel saltem solamen, si id Deus conuenientius iudicasset. Sicut enim olim, ait Basilius, cum Deus infantẽ Moysem mira gubernasset prouidentia in Aegypto, vt post multa tẽpora eum principem constitueret populi, quem de Aegyptiaca captiuitate educere decreuisset, fugientes indignationem Regis, quæ ortũ habuit in morte Aegyptij cuiusdam, in Aethiopiam venit, vbi in desertis vitam agens, orationique continuo vacans, per integros quadraginta annos ibi commoratus, Angelicamque vitam ducens, habilis est redditus ad tantum negotium peragendum, in quo innumeræ futuræ essent difficultates in egressu populi, in quo Rex & expoliaretur seruis, & vtilitatibus multis priuaretur, quo renitente, in portentis & signis egrederetur populus, per vastam deserti solitudinẽ pergeret, vbi hostes insurgerent, siti lassarentur, pane indigerent, ingressique terram promissionis, & ciuitates inuenirent magnas, & muratas, & monstra filiorum Enach de genere Giganteo, quibus ipsi comparati locustæ terram ambulantes viderentur, & tales cum essent, cum illis congredi, illosque debellare debuissent, ad hæc omnia Moyses, & sui, & populi causam agens, tot annis in eremo cum Deo rem tractauit, quo medio facillimum illud fuit, quod impossibile prorsus videretur. Vnde cum primum populus contra Amalech certamen esset subiturus, montem conscendit Moyses, vt pugnante Iosue in campestribus, ipse orando vehementius, leuans manus in monte, cõgrederetur, & vinceret, quod armis milites pugnãtes efficere non valuissent. Quod ita insitum fuit animis gentium, qui terram incolebant, ait Orig. vt Balac Moabitarum Rex, cum videret Israelitici populi multitudinem, ipsius regnum uelle inuadere, exercitum non transmisit milites non inuenit, nec arma, & munimenta parauit, sed Prophetam Balaam quæsiuit, & magnis pollicitationibus curauit, vt ille contra populum precaretur, qui in Aegypto non armis, sed orationibus pugnauit. Cui dictum fuit: Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. Et hac de causa vt æqualibus pugnet armis, sacrilegas quęrit orationes impij Balaam. Vnde dixit Rex ad seniores Madian: Nunc ablinget Synagoga hæc, omnes qui in circuitu nostro sunt, sicut ablingit vitulus herbam campi. In quibus verbis docet Origenes a quodam Hebræo, qui ad fidem conuersus est, se didicisse, isto vsum exemplo, vt doceret Rex, quod sicut bos vtitur lingua, veluti falce, qua herbam scindit, quam inuenit, sic iste populus labijs pugnat, & arma habet in verbis, & precibus, vnde mittit Balaã, vt & ipse deferat verbis verbã contraria, & precibus preces. Sicut igitur cum vetus illa Ecclesia tantis tribulationib. & periculis fuit expositã, tantos passa hostes, ad Deum confugiebat, & orationibus iuuabatur, ita cum in noua Christianorum Ecclesia mundus contra illam esset concitandus vniuersus, ad orationem recurrere monuit Iesus, cum dixit: *Amen amen dico vobis, si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis*. In quibus verbis docet nos, quotidie, & continuo orare, continuã nostrã

Basil.ho.2. in Exã.lib. 13.c.3.n.3

Exo.2.

Exod.17.

Ho.13. in Numer. & 11. in Exo.

Nume.22. & 23.

Exod.14.

Nume.22.

Nume.13.

necessi-

Exod. 16. Oleaster.

necessitatem illi præsentare, in qua ad ipsum est confugiendum. Ideo voluit Deus, vt populus colligeret ex manna cibo quæ sufficerent per singulos dies. Dignum inquisitione est, cur Domine non dedisti eis panem ad mensem, aut quem ad hebdomadam saltem seruare possent, sed ad singulos dies? Vult Dominus nos semper ab eius prouidentia pendere, quoniam nouit nos non aditu ros eum, nisi indigeamus. Hinc prospice quam sint multæ, & grandes hominum miseriæ, quanta sit hominis paupertas, quanta animorum necessitas, cũ ter in hoc capite præcipiat, vt eius misẽ ricordiam adeamus, & remedium postulemus. Quapropter Chrisost. in Acta Apostolorum, lib. 13. cap. 10. num. 10. & 17. non solum id à fidelibus impetrauerat suasionibus, ut coniugati, sutores, &c. qui sæculi curis occupabãtur, & alendæ familiæ erant officijs suis intenti, surgerent cum vxoribus, ut noctu orationibus uacarent, exemplo illius, qui Rex cum esset, & in regẽdo populo in bello, & in pace totus occupatus, media nocte surgebat, ut confiteretur Domino. His non contentus sanctus Præsul, id suadebat, ut filij cum patribus etiam paruuli, & filiæ cum matribus, ad orandum surgerent, & si qui dem per ætatem, inquit, sacras uigilias, & preces protrahere non ualuerint, surgant saltem, & orent, & ad lectulum reuertantur, ut inter materna ubera pendentes, & orationi assuescant & discãt, id summopere esse necessarium ad conseruandam uirtutem, & ut rorem orando recipiant diuinæ misericordiæ, & bonitatis. Sicut enim qui in eis locis degunt, in quibus terra non producit, ea quæ ad uictum sunt necessaria, nõ germinat poma, nec frumentum, non uinum, non denique reliqua, quæ ad uitã humanam conseruandam dedit Deus, indigent, ut aliunde ista transmittãtur, ut uiuant. Eaq. esse debet continua, & ingens eorum sollicitudo, ea gubernatorum Reipublicæ prouidentia assidua, ne deficientibus his cuncti pereant, ita & cum terra hęc nostra miscrijs sit abũ dãs, tũ tribulos germinet ac spinas, in

Hom. 26. in Act.

Ps. 118.

1. Io. 2.

qua quidquid reperitur, aut concupiscẽtia carnis est, aut concupiscentia oculorũ, aut superbia uitæ, ubi uanitas sola abundat, ubi oẽs cibi saturandis animabus non sunt accommodati, Sed omne datum optimum, & omne donũ perfectum, de sursum est a pãtre luminũ descendens. a quo non minus pendet uniuersa hominũ spiritualis satietas, & gubernatio, quam terra ab influẽtijs cęlestibus, ut fructificet. Ea pp oratioui instantes esse debemus, ut per illam cuncta nobis concedat Deus, quæ ad uitam spiritualẽ & conseruandam, & augẽdã sunt necessaria. Et sicut hi, qui a potentissimo exercitu circumdati, intra muros circumclusi, fame laborant, eaq; extenuati, & paucitate militũ, non ualent tantæ resistere potentiæ, fideli indigent nuntio, qui multa cum diligentia, & sollicitudine, Regem adeat, illumq; alloquatur, exponatq; fideliter, quæ suis imminent pericula, ut cibos mittat, & milites, quorum aduentu hostes aufugiãt, & timeant tantum præsidium, & auxilium; Ita cum potẽtissimus dæmõ inermes nos, & languidos uallet exercitu multo, ad orationem, nuntium fidelissimum, confugiendum est, cuius precatu (ut olim contigit Elisæo) exercitũ mittat Deus, quo aufugiat pauor illius, qui anxiabatur, dum cerneret Assyriorum multitudinẽ, uidẽs plures esse nobiscũ, quam cum illis, cum mons plenus esset equorum, & currum igneorum in circuitu Elisæi. Hæc enim diuinam interpellat præsentiam pro nobis, hæc nostris ut prouideat Deus necessitatibus, indesinenter eius throno assistit. Orandus Deus continuo, ut a periculis liberemur, lib. 4. cap. 14. num. 3. & 20. Oratio cella est uinaria, ubi mens inebriatur bonis, lib. 5. cap. 1. num. 21. Orationem quibus rationibus suadeant Sancti, docetur, lib. 13. cap. 3. per totum. In orationis mercatura diuites efficiuntur homines, lib. 13. cap. 3. nu. 6. Oratio magnus thesaurus est animæ, magnus portus, diuitiæ indeprædabiles, magna contra hostes arma, ibidem nu. 7. & 18. ca. 10. nu. 21. Orationis potentia ostẽditur in uictoria Iudæorum cõtra Amalech. lib. 13.

Simile.

Iacob. 1.

Simile.

4. Reg. 6.

Digitized by Google

lib.13.cap.3.num.8.9.& 36.Oratio uires hominis præbet contra potentiſſ.-mum hoſtem,ibidem num. 17. 28.33. & 36. Oratio Pauli,& Sylæ aperuit c. r cerem,& Eliæ cœlum, & modo aperit cœlum, & placatum reddit hominibus Deum,lib.13.cap.3.num.14.Oratio in quocumque pectore ſibi domicilium elegerit,id implet virtute,nu.23.& 24. Orationis virtus innumera pericula de pellit, lib.13.cap.3.nume.24.28.& 33. Orationes ſummo mane, per diem, & in veſpera, &c. faciendæ ſunt, vt a diabolo ſimus tuti,ibidem num.26. & 35. cap.4.num. 11. Oratione deſtitutus,ciuitas eſt abſque muro captu facilis, lib. 13.cap.3.num.28.Oratio neruis ſimilatur,qua anima compingitur, num.29. Oratione euadimus imminentia nobis pericula, & meditatione agnoſcimus ea,lib.13.cap.3. num.40. Orationem conſulebat Chryſoſt. artificibus inter exercenda officia ſuæ artis, lib.13.cap. 10.nu.14. Orationi tempus ſit, in quo ſæculares occupationes domeſticas cõpenſent,num.15.Oratio animarum eſt firma cuſtodia,& tutiſſimum præſidiũ, lib.13.cap.3.num.16.23.& 28. Oratio lumen eſt animę,ſicut ſol corporis,nu. 20.& 38.Oratione deficiente, impoſſibile eſt animam cum virtute degere, libro 13.cap.3.num.23.& 25. Oratio eſt animæ ægrotãtis pharmacum, lib. 13. cap.3.num.23.vſque ad 25. Oratio ſeparat nos à brutis,& ſociat Angelis,nu. 27.& 28. Orantibus quæ bona conferat Deus recte colligit Chriſoſt. li. 13. ca.3.num.31.Orationibus concupiſcẽtiæ eliduntur, vt olim muri Hierico per iubilationem Sacerdotum, lib. 13. cap.4.num. 9. Hac ergo de cauſa hanc promiſſionem: *Si quid petieritis, &c.* Ieſus pluries repetit,non ſolum,vt oſtẽdat in tribulationibus vnicum eſſe refugium orare Deum, ſicut ſcriptũ eſt:
2.*Par.*20. Cũ ignoramus quid agere debeamus, hoc nobis reſtat, vt oculos ad te leuemus, ſed ut doceat etiam orationem donum eſſe Spiritus ſancti non infimum.
*Zacha.*12. Vnde à Zacharia ſcriptum eſt: Effundam ſuper domum Dauid ſpiritum gratiæ,& precum,ipſe bonitate mea,gratia illos perfundam, quam ſolo Dei dono recipit homo, eodemque, ad orandum eius excitatur animus. Vnde Sancti, qui mira Dei miſericordia de luto fęcis educebantur,continuo orationibus dediti totam agebant vitam,nec vlla occaſione ab oratione diuelli poterant.Orationem nec per triduũ omiſit Daniel, iuſſus ſub pœna capitis, ne oraret, lib. 13.cap.3.num.22. Oratione,ſuam vitã egit Moyſes ſimilem cœlicolis, lib.13. cap.3.num.33.Orabat Dauid regijs negotijs occupatus ſepties in die, nu. 34. & 35. Orationi tam erat deditus Iacobus, vt aſſiduitate orandi omnia fere membra eſſent emortua,lib.13. cap.4. 4.num.2. Orabat Paulus eremita tota nocte, licet centum iam eſſet annorum-nume.7. Orationem in templo tribus diebus, & tribus noctibus continuis habuit Iſaac monachus,nu.12. *Dan.6.*

Amen amen dico uobis. ſi quid petieritis patrem in nomine meo dabit uobis. Quia hęc Domini promiſſio videri poſſet in multis ineffica̅x eſſe, & inanis,eo quod plerique multa petant patrem in nomine filij, nec tamen impetrent, primum obſeruandum eſt,quibus iſtud ſit dictum,ſcilicet Apoſtolis, & in illis, his,qui eis eſſent ſimiles,non autem ad eos,qui aduerſantur Chriſto, ſicut ſcriptum eſt: Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet. Nullus exiſtimet,ſicut ſtulte & noxie multi arbitrantur ſæculares, orationem ſolis Apoſtolis, & Apoſtolicis viris eſſe demandatam,cum maior ſit eorum neceſſitas, qui in ſæculo conuerſantur,maiora pericula,vehementiores tentationes, in quibus frequentius ad orationem confugere debent, quam Eccleſiaſtici,& religioſi,qui tantis periculis non circumdantur. Mundus plenus periculis,lib.4.cap.2.num.2. vſque ad ſextum,13.lib.11. cap.12.nume.22. Mundum inhabitans dum in medio laqueorum ſedet,maiori cura contra dæmonem debet pugnare,lib.5.capitu.7. nu.2.In mundo degentes maiori egent ſtudio,vt recte viuant, quam religioſi, lib.11.cap.12.nume.15. Cum ergo Ieſus Apoſtolis, & Apoſtolicis viris ora- *Pſal.144.*

tionem

Digitized by Google

cionem faciens, & quæ illi præstitit in præsenti promittens, non ab oratione finito eo, qui exigendi eorum quæ fuerint beneficiorum sunt, sed illud tantùm fignificantes, quo tutò sint, emptores-que poscant, & petendo & quærendo consummetur fides, & ne abhibito ordine humanitatis, quæ præcedunt, & quæ sequuntur, ea, quæ sibi, & ipsorum beneficiorum sint. Dei, & petenda desiderantium, ad prædandum Deum accedere tis manus, ita superstitiosa, quæ profana sit. Pupilli dicit Propheta, qui & alibi ait exemplo. Sint absque patre, & tales non habent præsidium, & ideo Deum vocant in auxilium, qui solus est pupillorum defensor. Quæ cum ita sint, non est mirum, quòd Ecclesia Dei, quæ Christum habet sponsum, & tales orationes ad Deum dirigit, & ad eas audiendas exhortatur, & ad eas exaudiendas promittit.

Cant. Cant. 8. 8. 9. 10.

Ezech. 34. 3. Matth. 21. 13. Luc. 19. 46. Ioan. 2. 16. Psal. 18.

Psal. 81.

Ioan. 10. 34.

Psal. 145.

Tren. 3.

Quæ ratione cum Hieremias audire mereretur latens, ut ostenderem Deum plenæ curarum, quæ subjectos capiunt, qua detrahentur, tractorum, ita non multa distat sententiæ suæ rectitudo, & quæ sunt, & necessariam ad Dominum. Ecquando cur de rectis suæ mandato ad Dominum in ordine, & quæ quæque ordine, oratione in necessitatibus ex. Oppressionis nullum? In hac enim oratione, ubi Dominum vitæ fatis, quæque sint mala, conditi, ut, ut per quidem orationem ad Deum, quem petendo reliquerat. Quæ precibus, & quæ sint bona, ut ea mandatis. Ille lenitatem in orando, ut Hieremias, qui erat, Jesus autem cum mundi esset ore, quando orationi operam dabat quæ bona, ut eam cum, qui mundum? Ab eo non reprehenditur. Quæ ergo petenda ad Deum ut quisque petere recipit, quæ petenda, non modò non culpatur. Manus itaque orantium signum præ- fert. Exaudiuit Deus precantem, hoc clonquis adstantes? In medio mihi malis nam Deum expulsis mensibus orare, Jesum operans, ait Scriptura mercatoribus ab ipso quærens, & nullum deceptus fum reliquos. Ipse enim est Isaiæ, & Sic Dauid cum dicerem: Iudea fiud mens ad Dominum Deus meus exaudiet me. Ignoro in templo, & locos, & exercitus, ne vocem meæ. Exaudiens pulsum ut ea, quæ ad templum, & quæ ad templum, & quæ ad templum, &

tiæ nihil sunt in comparatione ipsius? In oratione quærendus Deus, non alia ab ipso, qui uult se donare homini, lib. quarto, cap. 16. nume. undecimo, cap. 19. num. 16. lib. 13. cap 5. num. 6. usq; ad octauum, cap. 9. nume. 14. 15. & 18. cap. 10. num. 22. In oratione lacrymæ non sint pro temporalibus bonis acquirendis, sed pro æternis, lib. decimo, cap. 2. nume. 21. In oratione prius mẽte syncera homo gratias agat Deo, humiliet se coram illo, & post petat cęlestia, lib. 13. cap. 5. num. 6. usque ad octauum, 13. & 20. In oratione ille claudit ostium cubiculi, qui a Deo tantum postulat æterna, ibidem num. 24. In oratione cum Deus non dat temporalia, quæ homo poscit, non ad insipientiam illius facit, lib. 13. cap. nono, nume. 11. 13. 14. & 21. In oratione poscuntur tẽporalia, & non dantur, quia spiritualia petenda sunt, lib. 13. cap. nono, nu. 12. & 14. In oratione cito exaudiri postulant Sancti, quia terrena non poscunt, sed cęlestia, num. 16. In oratione exaudiuntur homines, cum petunt aliquid, non cum terrena, quæ nihil sunt, ibidẽ nu. 18. Si autem aliquando terrena petantur, cum multa sunt moderatione petenda, sicut in oratione Dominica, cum docuit Iesus, ut panẽ peteremus, lib. 13. cap. 8. nu. 3. 4. 15. 23. & 30. Hæc enim temporalia, non toto animi affectu postulanda sunt.

Aduertendum etiam quod dicatur - *Si petieritis in nomine meo*, id est, pro: *Psal. 53.* pter merita Christi, Deus in nomine tuo saluum me fac, ut intuitu meritorum Christi pater nos exaudiat. Sicut & sanctus Franciscus cum sacra Eucharistia in tremendis Missæ mysterijs ostendebatur, dicere solitus erat: Domine Deus cęlestis pater, respice in hanc glorioſam Christi tui faciem, & miserere mei. Petere per illum nos docet hic, tamquam mediatorem inter Deũ, *Dan. 9.* & hominẽ, sicut Daniel dixit Propheta; Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi Domine, placare Domine, attende & fac, ne moreris propter temetipsum Deus. Adhuc me loquente in oratione ecce uir Gabriel, &c. Patrem in nomine filij postula. Stultum est enim illum adire, ut petas, qui uel non habet quod porrigat, uel indiget ipse his, quæ possidet. O munde, stulte faciunt, qui a te & desiderant, & poscunt bona, quibus cares, quæ uni dare non uales, nisi ab alio abstuleris, unum uestire non uales, nisi alterum expoliaueris, unum in sublime extollere non potes, nisi prius alterum deieceris, uni non potes honorem porrigere, aut officium, nisi alterum illo priuaueris. Regiam dignitatẽ consequi non potest unus, nisi alter ceciderit illa. Pater ergo orandus est in nomine filij, qui cum diues sit in misericordia, diuites nos ualet efficere. Ege- *2. Cor. 8.* nus factus est, ut eius inopia nos diuites essemus, multo magis ditandi eius ineffabilibus bonis. Sicut enim olim *1. Mach.* Iudas Machabæus, cum a Deo per ora *3. 4. &c.* tionem auxilium flagitaret, innumeras, easque uix possibiles consecutus est uictorias, quas de hostibus reportauit, cum autem a Romanis auxilium quæ- *2. Mach 8.* rens illis nimium fidit, uictus est, ita & Christianus homo, cum meditatorem habens Iesum, patrem interpellauerit, ea consequetur, quæ postulat, & nõ aliter. Christus propitiatorium recte uocatur, lib. 3. cap. 5. nu. 67. Christus mediator inter nos, & patrem, ibidem nu. 17. 41. & 59. cap. septimo, num. 47. capit. nono, num. 8. cap. 14. num. quinto, & sexto, a Christo omne bonum deriuatur in Sanctos, lib. 3. cap. quinto, numero 11. 36. 38. 40. 41. 46. & 47. Denique in uerbis his, promissio est indubitata: *Si quid petieritis patrem, &c.* Si 5 in hac promissione subaudiatur aliqd, quod in omnibus similibus sententijs est intelligendum, scilicet, si recte, & debite *petieritis in nomine meo.* Hanc con- *Iacob 4.* ditionem insinuauit Iacobus dicens: Petitis & non accipitis, eo quod male petatis; iam non recte petunt, qui non pro magnitudine eius, quem petunt, & rei quam petunt, ardenter, instanter, & reuerenter petunt. Quique non cum firma petunt fiducia. Non recte petunt in nomine Christi, qui indigna

petunt

petunt nomine Christi, qui præsentia bona, aut malorum præsentium depulsionem precantur absolute,& non sub conditione ordinis ad Dei gloriã, aut propriam salutem. August. etiam notat; *Dabit uobis*, vbi ea beneficia significantur,quæ ad eos,qui petũt, proprie pertinẽt. Nam alioqui Sancti pro alijs orantes, non semper audiuntur, quia alij indigni sunt,qui accipiant, quæ eis Sancti precantur. Exaudiuntur autem omnes Sancti pro se orantes, dum recte sibi petũt in nomine Christi, etiãsi ad horam promissa differantur, dum tamen negantur illis, quæ petuntur, dantur certe vtiliora. Cum ergo his adhibitis cõditionibus postulauerimus in oratione,vtique uel illa, vel potiora assequemur. Orationibus Sanctis differt Deus,quæ promisit, vt illi clariores reddantur,lib.2.cap.2. nume.4.19. & 24. In oratione non exaudit Deus ad voluntatem semper, sed ad vtilitatem,lib.6.cap.10.num.30.lib.13. cap. 9.num.1.2.6.7.15.19.& 23. Orationi instet homo certus quod accipiet, quæ postulat,aut vtiliora, lib.13.cap.3.nu. 39.cap.5.num.8. Orationes alienæ nõ prosunt, nisi virtute propria iuuentur, lib.13.cap.4.nu.2. vsque ad quintum. In oratione etsi Deus tardus videatur, vt det,quæ promisit,aut poscimus, dabit tamen certo,lib.13.cap.5. nume.9. & 10. In oratione multis de causis homo non exauditur, ibidem & in toto capite quinto, agitur qualis futura sit oratio, vt Deo probetur. Orationem offerens Deo ex corde puro,& conscie tia bona, tus mundum offert Deo, libro 13.cap.6.num.1. Orans & peccãs, potius videtur delusor Dei,quam rogator,ibidem nume.5.Orandus est Deus ita,vt silentium non demus ei, donec concedat,quæ petimus, lib.13.capit.7. num. 7. In oratione non exaudimur, vt perseueranter, & cum emendatione vitæ oremus, & propter indignitatem, vel quia non expedit,lib.13.ca.nono, numero quarto,quinto,& octauo. In oratione aliquando non exaudimur, quia nociua sunt nobis, quæ poscimus, ibidem numero sexto, vsque ad nonum,12.13.15.19.& 21.lib.14. capit.20.num.13. In oratione gratanter suscipiat homo, vel quod differantur, vel non dentur quæ petit, lib.13. cap. 9.num.7.9.15.& 21. In oratione certi sumus,quod dabit Deus, quæ postulamus,aut quę nouerit vtiliora,ibidem num.vigesimo tertio. In orationibus Dominicæ omnibus petitionibus perseuerantiam precamur, libro decimo quarto,capitulo 24.nu.10.& 11. Sancti non exaudiuntur, quando scelera populi id merentur,lib.4. capitulo 18. nume.17.

6 ***Vsque modo non petistis quidquam in nomine meo. Petite & accipietis ut gaudium uestrum sit plenum.*** In quibus verbis primum diuina est bonitas consideranda erga discipulos,& erga innumeros Christianorum,qui cum segnes, & negligentes Deum non orauerint, vel id non fecerint quibus decuit conditionibus, & tamen cum ob id digni extitissent ne exaudirentur, rursus rogati ad orandum inuitantur. In orationibus Deus mitis ostenditur, acceptans vnam, quæ attentæ fit, & obliuiscens multas,quæ cum distractione fiunt, libro 13.cap.11.num.7.& 8. Posset quidem Deus iusto iudicio suo dicere, sicut quondam increpans Iudæorum populum dixerat: Quia vocaui, & renuistis,extendi manum meam,& non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum,&c. ego quoque in interitu uestro ridebo,&c. cum irruerit repẽtina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit,&c. Tunc inuocabunt me, & non exaudiam, mane consurgent, & non inuenient me, eo quod exosam habuerint disciplinam, & non acquieuerint consilio meo, id est, quia vsque modo nec petere, nec accipere voluistis, deinceps clamabitis, & non exaudiam, immo in interitu uestro ridebo. Non tamen sic dicit, sed: ***Petite & accipietis***, adhuc manus mea aperta est. Sic apud Esaiã promiserat: Quęsierunt me, qui ante non interrogabant,inuenerunt, qui non quæsierunt me,dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentẽ, quæ non inuocabat nomen meum. Et illi,

Prouer. 1.

Esa. 65.

Digitized by Google

Esa.66. illi,de quibus scriptum est: Qui immolat bouem, quasi qui interficiat virum, qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem,qui offert orationem quasi qui sanguinem suillum offerat, qui recordatur turis , quasi qui benedicat idolo. Talia(Hieronym.) erant sacrificia,tales orationes , dignæ quæ a Deo grauissime punirentur , sicut homicidium , sicut oblatio suilli sanguinis , &c. & tamen licet tales essent, Iesus inquit: *Vsquemodo non petistis quidquam in nomine meo*, sed amodo voca me pater meꝰ, dux virginitatis meæ. *Petite & accipietis*.Si Dominus etiam contemptus,præcipit vt petamus,vtique dabit, quæ postulauerimus . Vnde in Genesi orat seruus Abrahæ, vt quam filio domini sui viderit expedire vxorem, concedat , & antequam complesset loqui ecce egrediebatur Rebecca. Prope enim est Dominus omnibus inuocantibus eũ in veritate.Solet Dominus suos reddere certiores bonorum quæ petunt, vt bis lætentur,semel in spe,& iterum in re. *Petite,& accipietis* ea, quæ vobis expedierint . Etiam mali exaudiuntur, sed in proprium malum.In Numer.orat Balaam, vt vadat ad maledicendum populo Dei.Impia sane deprecatio,& audit: Surge,vade cum eis . Quoniam, vt ait Augustꝰ.aliquando negat propitius, qđ concedit iratus , & qui cor suum Deo aduersum habet , non debet confidere his , quæ sibi concesserit Deus , sed ea magis timere . Postulat infidelis plebs carnes,& accipit illas,& adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum,& ira Dei descendit super eos.Nouerat Dominus , Balaam fragilitatem & incõstantiam , & ideo misericorditer ire prohibuit, ipse vero suæ inconstantiæ ignarus ire vult. Et iratus est furor Dei,quod pergeret ipse . Orationes frequentes Sanctorum sunt , ex quibus Iesus ædificat templum,& altare, & eas offert patri , lib.13.cap.3.nu.31. & 32. Orationẽ poscit Deus,non vt nobis loquentibus discat,quæ homini sunt necessaria, sed vt ei fiat homo familiaris , lib.13.ca.3. num.11. Orationem suadens Deus & honorat nos,& amorem ostendit suũ, nu.20. vsque ad 22. & 27. Orationem qui non amat , nihil egregiæ dotis in anima possidet , & qui eam optat multis abundat bonis,lib.13.cap.3.nume. vigesimo secundo, & vigesimo tertio . Orationibus reddebantur Sancti fortes,& alacres in tribulationibus , ibidẽ num.32. *Petite vt gaudium vestrum sit plenum*. Augustꝰ.sic intelligit hoc *petite in nomine meo,vt gaudium vestrum sit plenum* . Petite gaudij vestri plenitudinem, quæ plenitudo continget in vita futura . Alij sic intelligunt : *Petite & accipietis*, quæ petitis,& tunc gaudium vestrum erit plenum,etiam hic & perficietur ,dum per Christum se vident a patre impetrare quæcumque petunt . Impletur & alia ratione gaudium fidelium in Christo,dum accipiunt,quæ in illius petunt nomine,nimirum quia accipientes Spiritum sanctum, & eius dona,(hæc enim maxime in illius nomine sunt petenda)fortes efficiuntur contra vitia,& à conscientiæ accusatione liberantur,atque ob id spirituali replentur gaudio , quod fructus est spiritus . Hæc ratio est Cyrilli . Orandum est , vt accipientes quæ petierimus , spiritali gratia repleti,& prudentiores per spiritum facti,aduersus sordidas possimus voluptates militare, & ita amore virtutis , in dies ardentiores & fortiores ad opera sanctificationis facti, retributionis spe gaudeamus,& mœstitia conscientiæ criminum depulsa , gaudio Christi mentes nostras repleamus . Iusti ergo gaudium postulant plenum, vel beatitudinem postulantes , in qua tantum gaudium plenum, & perfectum reperitur, vel secundum status præsentis fragilitatem & possibilitatem , gaudium plenum consequuntur in oratione,qui vident se impetrare , quæcumque postulauerint , vel recipientes Spiritum sanctum , fruuntur testimonio bonæ conscientiæ . Spiritus sancti dulcedo , ubera sunt spõsi duo, in remissionem , scilicet , peccatorum , & gratiarum distributionem,lib.11.c.6.nu.98. Spiritus enim sanctus fluuius est omnem ciuitatem Dei lætificans, lib.16.cap.12. numero septimo, & 44. Gaudium in-

Hier. 3.

Gen. 24.

Psal. 144.

Num. 22.

Psal. 77.

ter-

ternum, quod uenit a virtute, appetunt iusti, non quod a rebus temporalibus oritur, lib. 6. c. 19. nu. 20. ca. 20. nu. 13. lib. 3. c. 25. num. 21. & 22. lib. 7. cap. 1. num. 18. 20. & 22. Gaudium spirituale operatur puritas conscientiæ, libro 3. cap. 24. num. 11. lib. 6. c. 1. num. 22. 25. 29. & 31. cap. 3. nu. 13. De re hac disseritur, lib. 7. cap. 1. per totum, vbi docetur gaudium verum in quo situm sit, & quod soli iusti illo potiantur. In oratione quandoq; tantis gaudijs replentur Sancti, vt ea fari non possint, libro 13. c. 3. num. 37. Oratio & contemplatio, sepulcrum est mentis exterius mortificatæ, lib. 9. c. 14. num. 16. Oratio homines tristes consolatur, lib. 13. cap. 3. num. 18. & 19. Oratio postulat beatæ vitæ dulcedinem, lectio inquirit, meditatio inuenit, contemplatio degustat. Oratio saporem acquirit, lectio cibum ori apponit, meditatio masticat, cõtemplatio est ipsa dulcedo, vnde ista omnia coniungenda sunt, lib. 13. cap. 3. num. 41. & 42. ***Petite ut gaudium uestrum sit plenum.*** Triplex est genus gaudiorum, alia sunt gaudia vacua, alia semiplena, alia plena. Gaudium vacuũ, gaudium mundi est, de quo scriptum est ab Esa. Sicut somniat esuriens, & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius, & sicut somniat sitiẽs, & bibit, & postq̃ fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est, sic erit multitudo omnium gẽtium, quæ dimicauerũt contra mõtem Sion. Hester sancta loquens de gaudio mundi, dixit: Tu scis Dñe, quod numq̃ lætata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum, nisi in te Dñe. Et Iob: Si lætatus sum super multis diuitijs meis. Et Amos: Væ qui lætamini in nihili. Vanum est gaudium mundi, vtpote quod in bonis temporalibus, quę vana sunt, fundatur, non enim ædificiũ fundamento perfectius esse valet, cum autem cuncta quæ gerũtur in terra, & vana sint, immo vanitatũ vanitates, vana etiam erunt gaudia, quæ illa consequũtur. Transeunt temporalia omnia tam quam vmbra. Et Ecclesiast. Vana spes, & mendaciũ, viro insensato, & somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit vmbram, & persequitur ventum, sic & qui attendit ad visa mundacia. Quibus nominibus terrena significantur, &c. vbi considerandum est ista temporalia vmbræ comparari, quoniã sicut quando sol in parte posteriori hominis radios transfundit, vmbra hominem antecedit, & præit, cum autem radij in faciem diriguntur, vmbra hominem sequitur; sic & cum Christus verus sol a nobis recedit, cuius radij facies nostras non illuminant, rerum tẽporalium vmbra diuitiæ, honores, voluptates, magnę apparẽt, & multo perfruimur gaudio, qui illa possidemus. At cum diuinus hic sol faciem nostrã perfundit, & reuerberat, umbræ nec videntur, nec apparent, sed sequuntur, dum a Sanctis cuncta ista contemnuntur. Vnde Dauid aiebat: Renuit consolari anima mea, vtiq; in his rebus, quæ caducæ sunt, licet abundem diuitijs, honoribus, regia dignitate, &c. sed memor fui Dei, & delectatus sum. Gaudium mundanorum tantum habet nomen gaudij, lib. 7. cap. 1. nume. 17. 19. 29. 30. 32. & 33. cap. 2. nume. 12. & 18. Gaudium malorum, perseuerans esse non valet, lib. 7. cap. 1. nume. 28. & 32. cap. secundo, numero secundo, 13. & 17. Gaudium malorum, quia cito transit, appeti non debet, lib. 7. cap 2. num. 3. 4. 17. & 20. Gaudent mali in sæculi felicitate, in qua laborant iusti, libro septimo, cap. secundo, numero 12. & 17. lib. 17. cap. 6. nu. vndecimo. Gaudium huius sæculi vanum est, quia difficulter acquiritur, & cito amittitur, libro 7. cap. 2. nu. 20. Gaudium mundi inutile est innumeros pariens mærores, libro decimo septimo, cap. 6. numero quarto. Alterum est gaudium semiplenum spirituale, scilicet, de quo scriptũ est ab Esaia: Vinum tuum mistum est aqua. Semiplenum, quia non plene satiat, quia hæc bona spiritualia, quamdiu uiuimus, cum multo periculo possidemus, & cum multis imperfectionibus. Gaudium, quod est in Domino & non aliud, mereretur hoc nomen, lib. 7. cap. primo, nu. decimo quarto, usque ad

Esa. 25. *Matth. 14.* *Iob 31.* *Amos 6.* *Eccles. 1.* *Sapien. 5.* *Eccles. 34.* *Simile.* *Psal. 76.* *Esa. 1.*

Digitized by Google

ad 19.21.31.& 33.cap.secundo.nume. quarto. Gaudium quod est in testimonio conscientiæ paradisus recte dicitur. lib.septimo.cap.2.num.19.& 23.Gaudium verum animæ, solus Deus est.libro septimo, cap.1.num.26.& 33.cap. secundo,num.13.14.& 19.cap.3.num. nono,cap.quarto,nume.septimo. Gaudium in Spiritu sancto est de memoria futurorum bonorum,lib.septimo, cap. primo,num.31.cap.3.num.7.& 8.Gaudium Sanctorum in hac vita non est perfectum, sicut nec victoria, quam de hostibus reportant, libro septimo, cap. 3.num.5.7.vsque ad 9.& 16.cap.quarto,num.quinto, cap.8.nume.25. Gaudium est in testimonio bonæ conscientiæ,sed cum timore,libro 7.capit.3.nu. 13.& 17.cap.4.num.9. cap.8.num.23. Illud autem iustorum gaudium etsi perfectum non sit,magnum tamẽ est, lib. 7.cap.3.nume.18.19.21. vsque ad 23. Gaudium plenum est in cœlo, vbi cum ira euenient prospera, & Sanctorum voluntati conformia,& quæcumque desiderauerint, consequentur gaudentes

Psal. 35. de Deo,& in Deo,dum replebuntur ab

Esa.66. vbertate domus eius, & torrente voluptatis eius inebriabuntur, quæ ebrietas consumatum gaudium significat illorum, qui satiabuntur ab vberibus consolationis Dei, &c. Quando intellectus perfecta Dei visione perfundetur, & voluntas abundabit gaudio, & perfruetur omnibus bonis. August.gaudium plenum est frui Deo, ad cuius

Esa.60. imaginem facti sumus, de quo Esai. Tunc videbis, & affluues, &c. videbis diuinam essentiam, & affluues omnibus bonis, tantisque diuitijs, vt mirari satis non possis, quibus & cor tuum timore dum viueres coractatum,dilatabitur. Gaudium plenum est gaudium spirituale,cui nihil restat addendũ,quale est in cœlo.lib.13.c.9.nume.18.Hoc gaudium absq; vlla conditione postulandum docet Dñs in his verbis,&c.

9 *Venit hora cum iam non in proverbijs loquar vobis, sed palam de patre annunciabo vobis.* Hæc promissio partim impleta est in resurrectione,partim & perfectius in aduentu Spiritus sancti, per quem eos Christus perfectiori donauit patris, & rerũ diuinarum cognitione. Ingens sane promissio, ingensque beneficium secreta referare cœlestia his, quibus Dei dono datum est nosse mysteria regni cęlorum, illuminatus enim intellectus animæ, voluntatem pertrahit ad quærenda, & diligenda diuina. Vnde Osęę 7. scriptum est ego erudiui eos & confortaui brachia eorum singulare Dei beneficium fuit erudire nos, cœlestia cognoscamus, & ad ea quæ acturi sumus voluntatem Dei quasi certam regulam adhibeamus Psalm. 93. Beatus homo quem erudieris Domine, &c. ut mitiges ei a diebus malis pro tanto munere hoc debemus ut quo magis cognoscimus, magis amemus, atq; eruditam intelligentiam prompta & bona voluntas consequatur. Psal.118. Lucerna pedibus meis uerbum tuum & lumen semitis meis. Sicque obligatus iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. & confortaui brachia eorũ quos enim erudiui fortes reddidi hostibusque inuictos,&c. Cognoscit homo vilitatem suam, dum Dei perfectiones cognoscit, & considerat, libro tertio, capit.19.numero 27. & 28. cap.vigesimo, numero primo, secundo, quarto, vsque ad sextum, uonum, vsque ad undecimum.13.20.21.23.& 25.Cognitio diuinarum perfectionum quanto fuerit maior in anima, eam ad maiora leuat bona,libro tertio, capitu.20. numero terio,8.12.vsque ad 19.22.vsque ad 24.& 26. Cognitio Dei in anima si perfecta fuerit, facit vt homo sæculo moriatur, ibidem nume.decimo quarto, vsque ad decimum septimum, & 23. Cognitio Dei in anima iuuat multum, ut diligatur ille.libro tertio, cap.20.nume.decimo quinto, vsque ad decimum septimum,& vigesimum.Cognitio Dei exhilarat animam,& ad recte operandum ducit, ibidem numero 18.19.23.24.& 26.

Et non dico vobis, quia ego rogabo patrem de vobis: ipse enim pater amat vos, quia vos me amastis, &c. Ait se mõ nõ dicere, qđ pri⁹ dixit, ego rogabo patrẽ, significãs nõ opus esse, vt sic dicat, 10

Digitized by Go

quasi pater parum erga eos propensus esset, & hac de causa intercessore indigerent apud eum. Sicut in hominibus tunc intercessorem quærimus apud eũ, a quo quid obtinere contendimus, cum illum aut nobis offensum, aut parum amicum putamus. Quamquam ergo vere dicere possem, ut aliquando dixi, quod ego patrem pro vobis sim rogaturus, id tamen modo non dico, ne hũc putetis patrem, vobis parum esse affectum. Alioqui Paulus introisse dicit in ipsum cœlum, ut appareat vultui Dei ꝓ nobis. Et Ioãnes: Aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum. Ipse enim pater sponte & vltro amat vos, & proinde non poterit non vltro vobis tamquam amicis indulgere, quæ petitis eum. Dicit autem: *Ipse pater amat vos, quia vos me amastis.* Quæ verba non sic sunt accipienda, quasi nostra dilectione præueniamus absolute omnem patris erga nos dilectionem, eamq. mereamur primi, id enim Pelagianum est, sed quod nostram dilectionem sequatur dilectio patris, quoad aliqua noua dilectionis indicia. Asserit autem patrem eos amare, non tantum ob fidem, sed ob dilectionem, contra eos qui dicunt, solam fidem sufficere ad salutem. Vide verbo gratia, & liberũ arbitrium, lib. 7. capit. nono. per totum vbi docetur gratia, auxilium Dei, & liberum arbitrium, & labor, ad virtutẽ, quo ordine sint necessaria. Fidei coniũgenda sunt opera, lib. 6. cap. 3. nume. 6. 8. vsque ad 10. 15. vsque ad 27. lib. 9. ca. 17. num. 23. lib. 18. cap. 12. numero 15. Fides, quæ per dilectionem operatur, est quæ neminem sinit perire. lib. sexto, cap. tertio, num. 20. Fidei vita charitas est, per quam operatur, lib. 7. cap. 8. numero 33. Charitas excellentissimum donum est, sine quo reliqua non valẽt ad salutem, libro tertio, cap. secundo, nume. primo, vsque ad sextum, nono, vsque ad decimum octauum, 21. 29. 45. & 49.

Hebr. 9.
1. Ioan. 2.

FERIA SECVNDA

Dominicæ quartæ post octauam Paschæ.

In Rogationibus.

EVANGELIVM.

Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, &c. Luc. 11.

Vide in expositionem huius Euangelij lib. 13. cap. 3. maxime num. 41 cap. 5. num. 8. cap. 7. num 4. usque ad 7. cap. 9. nume. 4. 5. & 8. lib. 14 cap. 6. nume. 40. Mutanda sunt etiam multa ex his, quæ diximus Dominica anteriori, multa. n. utrique Euangelio sunt communia.

ROGATIONVM institutio, quæ vulgo, *Ledanias*, vocantur, non est noua in Ecclesia, sed antiqua multum. Litaniæ enim minores, maioribus sunt antiquiores, vtpote quæ a Beato Mamerto Episcopo Viennensi tempore Zenonis Imperatoris ante mille annos adinuentæ sunt, hac occasione, quod tẽporibus sancti huius Pontificis apud Viennam cõtigerunt incendia crebra, terræmotus assidui, nocturni sonitus, populosis hominum conuentibus feræ syluestres se ingerebant, in tantum, vt pauidi cerui per augusta portarum vsque ad fori loca penetrarent, ædes publica, quæ præclarissima erat, flammis terribilibus conflagrare cœpit. Perstitit inuictus Antistes festiuis altaribus & calore fidei succensus flumine lacrymarum ignem conpescuit, & tunc concepit animo quidquid hodie psalmis ac precib. mundus inclamat. Rogationes maiores a Diuo Gregorio Papa sunt institutæ, cũ in tota Italia ingens grassaretur pestis, quæ vrbes deuastabat, maxime aũt Romam, quæ ortum habuit (referunt historiæ) ex eo quod inundationibus

Fer. 2. in Rogationibus.

Hieron. 4.

ciosibus maxime, & vehementius imbecillorum, ignes fulminei fiant, ante vesperam vero tonitrua & sequens ex eis grando, anno 730. Tale quid in ea re vidi, subjungit Beda, qui cum esset tempore Pelagij secundi, & in ecclesia Sanctæ Pudentianæ Cognitus, memoratus est. Qui cum illum Patrem immundi carnis spiritu, & orationibus ad meridiem diuturnis opus clementiæ impetrare, Constantesque petitionem & animum se, quod petebat, accepisse de tore talium fructibus Pauli clamantis: Ubi voluit ibi cecidit, & ubi cecidit, ibi non quasdam propheticæ literæ- Hieron. 4. rum, & Actuum de ea re dicta, & propter quam se innatet, ergotilior est de hoc loco, post tantum tam insolitum fulmen, etiam tam validum, ne quidem absque habenas. Quæ licet accingit vos cilicio, plangite, & vehementius non est mentis ea Prophetæ Ioel vehementius, & ut Ioel ait, Dominus, proinde ne Regis, & ejus Principum, & subjectorum Sacerdotes, & Prophetæ confitebuntur, & ad Deum Israel, Dominum Deus, quod ipsi populo præsum, & ad Deum Israel, dicit. Pax est vobis? Et ecce percutiet gladius vos, ad animam. Vidit quidem Ioel, quæ circa dum hominum mentes eam confirmationem malorum non possent agnoscere, ut ea omnia, quæ mox passuri erant & inferendum. Qui hoc peculiari morbo percutiuntur, quo mentis, qui ad finem peccatis accumulandum. Quo vis hic demum sonus & circumsonet mortem, aut ensem ipsi gladium, & ad ea omnia non sentiendum, donec finem interimat. Tanta quippe est hujus mentis cæcitas, tanta torpedo finium, in quos ira Dei decidit finem Psaltes, colligendum, ebetior vitæ sensus confusio. Ecclesia Sanctæ, ubi populus adoret. Hoc excusatio Lauitæ repreuenit & omnino his pulsatus vt ab Ecclesia ad plicandum Deum, quæ, (ait Consultus Auctoritatis ad Gallum de Sacramentis libri. 1. cap. Nonagesimo.) velum, ait, his diebus intuimur, vel finem cito præsagi videmur venturum esse mundi. Quo tempore necdum quatuor vela solemni fol eigna, in signum pœnitentiæ. In quibus dictis debent considerari, quam mentem, Lauita, Iesu Christi, & ejus Ecclesiæ operibus vacare, quæ magis pœnitentiæ eloquentia, ut sacrata Deum plures iremus, eosque varia & multo hominum genera. Ad id enim orationes communes, & (vt ex se dare) malorum conducunt, dum communem pœnitentiam, communique infectionibus. Sic Sophon. 2. pœnitentiæ primo dignitatem malo hominum in capitatem unum qua inferre fupplicium vastu, ait, Quærite Dominum omnes mitis, ei communibus studijs & clementiam petitum Deo Dei omnes. Quæ humilitati collectum omnium & per ne fortitus Deus plurimi cum in ad aliqui fit eli chari Iuri, congerit fanctum per omnes & Christi. Ita congregari clamauerunt Ninivitæ Ionæ 3. & Iudith 3. inde etiam in populo Christiano ad omnes ordines collegitur ad orandum, vide fuerit ministri ejus, & Ecclesiæ. Quæ ergo gum erat aliquid urget fidelium ora nostra indemnitas de Ecclesia. Clamat enim illi, nec contenui pofunt, quin fibi & omni Deum ipsum Deo. 4. cap. 12. nunc nunc, & decimo. libro 13. cap. quinto. 14. Quæ ergo capitis ipse nunc omnem. Omne fanctipsius nunc omnem. Omne fanctipsius nunc omnem. Omne fanctipsius

munem orationem facere pro fratrib. lib. 13. c. 8. num. 1. 3. 5. 6. & 12. Propter terræmotus & incendia, & grauissimã pestem, tantis cogentib. necessitatib. rogationes inuentæ sunt, quib. Deus indignatus ob horum peccata placaretur, & quia eiusmodi necessitates, nec harum causa cessauit, etiam orationes a temporibus illis vsque ad nostra tempora, sunt continuatæ. Illæ quidem pristinis temporibus multa agebantur veritate, modo autem cum necessitatẽs creuerint, & peccata inundauerint super terram, ridiculæ sunt. Orationes tepidæ, & miseræ hominum taxantur, lib. 5. cap. 2. nume. 1. & 2. omnique carent veritate, omni deuotione, dum a paucis perficiuntur Ecclesiasticis, confabulationibus, murmurationibus & cachinnis plenæ, quæ Deum potius irritent, quam moderentur, quibus imperfecta arguitur hominum fides, libro tertio, cap. tertio, numero quarto. Tempore Paschali rogationes institutæ sunt, vt cum fidelium plerique sacro quadragesimæ tempore tranlacto, & pœnitentia iam peracta, ad pristina reuerterentur vitia, commonefierent tantæ & stultitiæ, & malitiæ, vnde in nocte cœnæ, locum adduxit Pauli, Ecclesia: Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Quod dicit Apostolus (sanctus Thomas) quia in primitiua Ecclesia, propter indignam sumptionem Eucharistiæ, puniebantur multi infirmitatibus corporalibus, uel etiam morte Vnde ait, ideo, idest, in signum futuri iudicij, multi infimi, ægritudines diuturnæ. Hæc etiam accidebant, cum in Paschæ tempore ad vomitum reuertebantur fideles, sicut lamentabatur Basilius (in ebrietatem, & luxum) vbi postquam fleuisset, in quę deueniissent homines peccata, post illa confessa in quadragesima, ait: O miseri, quot noctibus frustra vigilastis, quot diebus frustra conueniistis. Tacerem modo, nisi Hieremiæ metuerem exemplum, qui populo incredulo, & nimium perdito nolens loqui, factum est uerbum Domini in interioribus eius quasi ignis exæstuans, & deficere ferre non sustinens, quia vtique ignis eius interna corrodebat viscera. Fœminæ timoris Dei oblitæ, in resurrectione comuntur, ornantur, rident, ludunt, choreas ducunt in muris ciuitatis. Ista lamentabatur Basilius, quæ nostris temporibus tamquam neniæ contemnuntur. Bern. etiam illud acriter dolebat, quod quadragesima iam transacta essent homines verbosi, ut ante, curiosi vt ante, pigri & negligentes, vani, detractores, iracundi, vt ante, eadem repetentes, quæ dudum fleuimus. Resurrectionem exoptant fideles, heu, vt liberius vacent voluptati. Proh dolor peccandi tempus, tempus recidendi, facta est resurrectio Saluatoris, ex hoc commessationes & ebrietates redeunt, cubilia, & impudicitiæ, & laxantur concupiscentijs frena, quasi ad hoc resurrexerit Christus, & non magis propter iustificationem nostrã, & post multa addit: Propter hoc crebra in diuersis regionibus cernitur hominum mortalitas, specialiter his diebus. Hæc mala vsque ad nostra tempora peruenerũt, immo his maiora sunt, & crebriora flagella, sicut & peccata. Nullum calamitatum genus passus est olim mundus, quo miserum hoc sęculum cumulatissime non abundet. Et licet illa non experti fuerimus diluuia, quæ tempore Noe acciderunt, non quidem, quia illa non merebamur modo, maiori forte ratione, sed quia arcum Deus bonitate sua statuerit in nubibus cœli, ne deinceps diluuium esset dissipans terram, dum illum, & non hominum scelera, contemplaretur Deus, nec ea experti fuerimus incendia, quæ olim Sodoma, & aliæ ciuitates sunt passæ, nec pestilentiæ, quæ tpe Gregorij pertulit Roma. Nec ea intuiti simus bella, quæ tempore Gothorum, & Agarenorum experti sunt maiores nostri. Nec ea uisa sit fames modo, q̃ fuit tpe Dauid, quando in Hispania per 26. annos pluuia data non est. Sed tamen alia prospicimus mala his maiora, dum hæreses totum fere Occidentem crudeliter inuaserint, quibus misere homines fide priuati sunt. Bella patiuntur fide-

Bern. ferm. 1. resur.

1. Cor. 11. & Thom.

Gen. 7.

Gen. 8.

Gen. 19.

Eccli. 18. ex 19. vat.

Hiere. 20.

ſet ſtillare ſuas à Tauris, iam ab hora tertia manibus. Deſiderat enim nobis ex vaſa promiſſionis ſe ſtreta, ſtreta, ſtreta maximus, quandoque aquarum gemmis, ubi gaudet carnes abundantia, repletur. Eſt quoddam bella pentacoſtes humor, abundans ſtillatione conſolationis, & fluxu, & refluxu concertationis reſignatum mundo, propheticus, dulcis contemplationis amaris, & lenis ambitus lenitatum, quibus repletur omnis.

Et hæc tyrannus, cum quo tuæ ſtrenuæ, ubi gratulatur hoc mihi ſtrenuiſſimo nuncio, accipiendum ſtatim dulcis, qui deſiderat, amoris.

A modo illud cognoſcant ſumus mentes tranquillæ quæ ratio ſuæ legis ſtrenuitas nobilium obſtruitur, ne, & ſi cernimus eius pulchritudinem, & ſcimus nobis infimam, alia ſtrenuitatem ignoti, nimis ſtrenuitatem ſtimulata ut ſtrenuitatem dicere reſpiranda & ſpes, nulla cordium emolumentum ſtrenuitas. Hæc ego ſtrenuitatem ſtrenuitatem ſtrenuitatem

to quibus non eſt virtus Jdb. 4. cap. 15. num. 22. 23. Vnde ad ſpem confugiendum eſt in accelleratum, media orationem. Hoc grande donum Dei eſt, ut omnibus hominum ætatibus, ſexibus accendat ad ſpem ſuæ ſalutis, ſic Dauid grauia agens Deo inclit. Be 2 Pſalm 41. mendictus Deus quem amouit oratorem meum, & misericordiam ſuam a me. Acquiritur illi gratiæ tum, eo qd & me ad orandum incitauerit, & qd ab eo misericordiam ſim conſecutus, ex recipiente per pollutum. Orauit ne vir Chriſtus ſalutis inchoatæ, quod vocabatur indicium. Ibi 2. c. 21. n. 4. & 5. Et ſecundo, hominibus communem ſit, vt ad Deos ſuos confugiant, ipſum in neceſſitate, Vnigenitum Chriſtianorum illud ſit propium, ut omnium rebus proſperis, & aduerſis in Chriſto, ut iam dictum in concionibus noſtris, in veritate ad Deum accedamus, & ſine fine dicamus Kyrie Eleiſon, qui non ſolum orauit, cum Jeruſalem obſeſſa eſſet, quando ſtantibus in templo Hebræorum Rapiſcen Dux exercituum Senacherib, ſimus illius ſortis, ibi 16. 2. 20. n. 2. & 3. Sed cum templum Hoſpes ingreſſus, nec Hierony. nec ex reliqua parte ſalt, ſed exercitum Sanctæ Eccleſiæ oportet, mihi ad Eliaſi, vt Propheta fuerit, Dominum rogare, & Chriſtum purpura regia facto etiam indutus eſt, & dixit Propheta: Deus tribulationis, & contemptus, & blaſphemiæ dixerunt. & c. Ieſus orationem pro reliquis quæ regitur Deo. Quia ordinis Ad Ephe. 2. ſecundum Scripturas eſſicijs in tem pio ſimilis publicanus ſtetit a longe, nam adeò iuxta pro humiliare, nec ex aperire, audit omnium Rex abſtinentiæ: Ne timeas, non dabunt Ieruſalem in manu Regis Aſſiriorum, & ſalutis eius propter me, & propter Dauid ſeruum meum. Et continuo ab Angelo una exercitus Regis Aſſiriorum, illa nocte deputauerunt eſt, & occiſus. In Bethulia ludit laudet ea ciuitas & potius omnem ſuper quæ ſtatus, & ſpem ne Deum interpellatio rem perfecit vix ex ordinem, & de Hebræ, ſuperbiæ omnes lacrymis, ciuitas, quæ, virtutem accipiens. Oratio enim Dei multis omnipotentiæ eſt, & omnia, peſtiferentia, & incrymis, libro 13. capitulo 4. quorum ſpiritum ſuperat ſuperbia. 7. facco, & cinere, & extremum multis imunge diuit: Tibi Domine tollitis, quali dicat, *Iam tam ciuitas ſtetur, non* Dei Domine obſidio facti, *exercitus da* *la locis* vbi autem Domine misericor dia, qua ſalutaris, proſterim? non pre ces. A quas omnes modi ſunt ſalutaris, & lacrymas, & dicit omne, exordium, qui ad hanc precibus, & ſpem ad ſuæ ſuſtinebit eum Deo ingiuias de remedio. Ratio quidem eſt, quia in vilione Dei per Daniel hæc ſunt verba: Ego *Dan 9.* vidi bellum, prima ſimilis lenta, & non de ſimilis vir, ſtetit, & ſtetit, & dedi tentia loquentes ait: Aperietur in vilione nocte, & ecce duo ſeruorum meorum ſuper me chiſtes, & ſeruis mihi, de ſtetit ferrum habebat magnum, cum eis quæ non contaminauit, & ſtetit pulſus pedis calcatus. Prauet bellus propria nos ma acceptorum, ex ea ſtetit ciuitas ne dici poſſimus, ſed vltima nominatur, quos cum caret mali, quæ ſine initio ſtetit, neque ſtetit, quæ ſtetit ſum, ingenio, & immemorabile, quæ bella ſtetit ne que ſtare, & ex parte ſtetit ſalutis, ſtetit aquæ aſſyriorum mala illa pars ipſi dantes, & cum ſuperbiſſimum ſtetit ſtetit ne victum interrui, hæreſibus bellis, pro cauſa plenus, & continuo inſtant. Vere ſtetit ſanctum nec de ſtetit ſtetit ſtetit per acutiſſimus ſtetit, & ſtetit, & ordi ſtetit quidem. Quidam ſtetit ſtetit ſtetit Deum attendat in veritate, & in corde perfectum ſtetit ſtetit ſtetit

Conſtantinopoli accidiſſe, dum terræmotu quodam ciuitas quateretur: Noſtris temporibus innumera patimur triſtia, & tamen nec emedamur, nec de remedio cogitamus. His temporibus recte conuenit quod Pſalm. 43. Scriptum eſt, nunc autem repuliſti & confudiſti nos, & non egredieris Deus in virtutibus noſtris, id eſt, non exibis cũ noſtris exercitibus ut pugnes nobiſcũ & ſerues nos. Olim fecit Rex Salomõ in domo regia ſaltus Libani, clypeos aureos ducentos, ut eius proderetur potentia. Sed veniens Rex Aegypti aduerſus Roboam filium eius ſceleratũ, tulit theſauros domus Domini, & regios, & ſcuta aurea, quę fecit Salomon, pro quibus fecit Rex Roboam ærea ſcuta. Diuitiæ quidem ab hoſtib. ſunt ſublatæ, relictumque tantum eſt æs ſonans. Scitis quid dicere intendam, cum olim in Letanijs conueniebant & Eccleſiaſtici, & ſæculares canentes: Sancta Trinitas vnus Deus miſerere nobis. Sancta Maria, &c. Propitius eſto, parce nobis Domine, &c. Peccatores te rogamus audi nos. Aureæ ſonabant voces, quæ magnitudine deuotionis Deo erant precioſæ, quibus ille merito placabatur. Sed modo, heu me, ſolus vocum ſonat tinnitus, diuinas aures non pertingens. Singulis annis proceſſiones fiunt, Litaniæ cantantur vbique, & tamen calamitates ſemper ſunt eædem, & peccata, Deus enim non exaudit nos inſtantibus magnis neceſſitatibus, & quare, libro 13. cap. 6. num. 2. & 3. lib. 14. capit. 12. numero 5. vſque ad 8.

3. Reg. 10. & 14.

Quis veſtrum habebit amicum, &c. Quotieſcumque Eccleſia Chriſtianum populum congregat in rogationibus, ſiue maiores illæ ſint, ſiue minores, hoc vtitur Euangelio, in quo interrogatus Ieſus a diſcipulis quomodo eſſet orandum, tradita oratione Dominica, vna eleganti comparatione docuit orationis neceſſitatem, qua virtute pollere ſit neceſſe qui cũ Deo in oratione negotiari debet relicta vita mala, ĩ qua erat, perſeuerantiam docuit neceſſariam ad conſequendum, quod poſtulat homo, q̃ a Deo ſunt poſtulanda, vt illa nec indiferẽtia ſint, nec nociua (Caietanus) q̃a iſta non conceduntur, niſi forte, vt puniatur qui talia receperit in proprium malum. In primis conſiderandum eſt, quod in hac comparatione docet Ieſus, quæ ſit orationis vis, maxime ſi ſit perſeuerans, vt ſic ad fiduciam impetrandi inter orandum, & ad conſtantiam inuitaret, quæ duo ſunt orationi ſummè neceſſaria. Et ita vt hanc probaret veritatem, quod oporteret ſemper orare, & non deficere, ſimilitudinem hanc ꝓpoſuit: *Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui Deum non timebat, & hominem non reuerebatur*, id eſt, qui nec diuina, nec humana conſideratione adduci poterat ad bene operandum. *Vidua autem quædam erat in ea ciuitate, & veniebat ad eum dicens, Vindica me de aduerſario meo. Et nolebat per multum tempus. Poſt hæc autem dixit intra ſe. Et ſi Deum non timeo, nec hominem reuereor, tamen, quia moleſta eſt mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in nouiſſimo ueniens ſuggillet me. Ait autem Dominus: Audite, quid Iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum ſuorum clamantium ad ſe die ac nocte?* Noſtræ parabolæ idem finis fuit, cuius ſenſus hic eſt: Si tantum valet inſtans amici precatio apud amicum hoſtem, ut ſi in oportuno tempore, quo iuſte negari poterat, petit ab eo aliquid, ille etſi non moueatur reſpectu amicitiæ, tñ victus improbitate precantis etiam amplius offerat, quã petebatur, multo magis valebit apud Deum, hominib. amiciſſimum, quem amorem vt explicaret Ieſus amorem parentum vocauit hic malignitatem, lib. 13. capit. 7. numero quinto. Apud Deum, cui nullum tempus eſt importunum, quique precantium importunitate nõ offenditur, ſed delectatur. Ille enim orationib. hominum non laſſatur, ſed eas multũ optat, lib. 13. cap. 3. numero duodecimo. vſq; ad 15. & 19. cap. ſeptimo, num. quarto, & 6. adeo ut quod iuſte negari poterat, aut etiam debebat, veluti precantis perſeuerantia victus concedat, idque etiam copioſius, quam petebatur, vel

Luc. 18.

ob id maxime differens, dare, quod petitur, vt accendens desiderium, vberius donet quod petitur, sicut in parabola docetur, in qua accommodatos tantum, & tres panes amicus dicitur postulasse, recepisse autem non tres tantum, sed quotquot habet necessarios, eosque non commodatos, sed donatos. *Matth. 18.* Sicut & cum illo fecit, qui debebat decem millia talenta, qui dilationem tantum solutionis postulans a Domino, *Luc. 19.* condonationem accepit. Sic & cum Zachæus desiderio videndi Iesum arborem conscendisset, id, quod optabat, consequutus est, nec id solum, sed audiuit insuper: Descende, quia in domo tua oportet me manere, sibi expediens inquiens, quod publicano viro expedientissimum erat, vbi intrauit, & epulatus est. Vnde Ecclesia canit; Deus qui & merita supplicũ *3. Reg 3.* excedis, & vota. Postulat Salomon, diuitijs contemptis, sapientiam; qua creditum sibi populum regere potuisset, & hanc accipit cumulatissime, & diuitias quas nullus mortalium vsquã *Matth. 8.* possederat. Postulat Centurio salutem seruo, & audit: Ego veniam, & curabo eum. Amplius concedit, quam *Num. 17.* promittit, sicut cum in Numeris præcepisset Deus Moysi, vt duodecim acciperet virgas, duodecim tribuum, & illum eligeret in summum Sacerdotem, cuius virga flores protulisset, virgaque Aaron non solum floruit, sed & fructum dedit. In oratione amplius dat Deus frequenter, quam rogatur, libro tertio, cap. decimo, numero 105. libro quarto, cap. nono, numero primo, cap. 26. numero primo. Per hanc accommodationem patet exemplum aductũ duo ostendere, nempe quod perseuerantia orationis, etiã id impetrat, quod iuste poterat negari. Oranti aliquando non statim adest Deus, vt detur occasio amplius deprecandi, lib. primo, cap. 21. num. quarto, lib. 13. cap. nono, nu. 20. & 21. Orationis perseuerantiam docuit Dominus, lib. 13. cap. tertio, num. vndecimo, 29. & 30. cap. quinto, numero 8. capit. septimo, numero quinto, vsque ad septimum. In oratione perseueret homo, sic enim regnum cœlorũ vim patitur, dum orationis vi rapitur, libro 13. cap. quinto, numero 28. & 29. Vnde intulit Dominus: *Petite & dabitur vobis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis.* In quibus verbis docuit orare cum sedulitate multa, magna patientia, & perseuerantia, lib. 13. cap. 7. nume. 5, Orationis conditiones explicuit Christus in parabola Lucæ 11. lib. 13. cap. 7. numero quinto, & sexto. In quo capite late agitur de perseuerãtia. Secundo, exemplum indicat nos ad Deum, tamquam ad amicum, summa cum fiducia accedere debere. Quomodo ille, de quo in parabola, fretus amicitia, etiam intempesta nocte non est veritus amicum dormientem interpellare, & recusantis exaudire, ostium perseueranter pulsare. Sic & nos clamare debemus: Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne obliuiscaris in finem. Cur faciem tuam auertis, obliuiscaris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ, ac si graui somno sopitus non audires? No exciteris tamquam dormiens Domine, tamquam potens crapulatus a vino, vt percutias inimicos tuos in posteriora, & opprobrium sempiternum des illis, sed excitare misericors, & amicus, vt porrigas ea, quæ nobis ad salutem sunt necessaria. Postremo parabola indicat etiam qualia debeamus a Deo petere, scilicet bona, & quæ ad vitæ spiritualis sustentationem nobis, & alijs sunt necessaria & utilia, sicut ille, de quo in exemplo, panes dicitur petisse, non ciborum lautitias. Considerandum etiam est in hoc Euangelio, nonnulla esse verba multum animaduertenda, quibus vsus est Iesus, vt homines efficaciter mouerentur ad orandum orationis animaduersa necessitate, dum panem postulare dicit is, qui orat, spiritum, & aerem petere, quo respiret, sine quo viuere non possit. In homine enim Christiano duplex est vita, altera naturalis, quæ præsentia animæ in corpore causatur, altera spiritualis, quam Spiritus sanctus in anima iusti operatur. Et sicut cibus, & somnus, & respi-

Psal. 43. *Psal. 77.*

& respiratio necessaria sunt ad uitam conseruandam humanam, sic cibus spiritualis, & respiratio necessaria sunt, ut uita spiritualis conseruetur. Orationem respirationi comparauit Chrysostomo libro 13. capitulo 3. numero 12. Oratione deficiente impossibile est cū virtute degere, ibidem numero 23. & 25. Oratio cibus est animæ, libro 3. cap. septimo, numero octauo. Oratione enim veluti cibo & delectatur anima, & vires recipit, ne insurgentibus tentationibus pereat. Vnde in Psalm. 95. Hieronym. vbi nos legimus: Sanctimonia, & magnificentia in sanctificatione eius, legit ille: Fortitudo, & exultatio in Sanctuario eius. Sanctuarium orationis locus est. Orationis autem feruidæ comites sunt, fortitudo ad labores subeundos propter Deum, & exultatio in Spiritu sancto. Quæ duo munera, pondus totum vitæ spiritalis, inuicto robore sustentant. Et ut orationem recte comparatam aeri, quo respiramus, intelligas, Regius Vates tam illi deditus dixit: Os meum aperui, & attraxi spiritum, quasi dicat, sicut aperire os necessarium est ad recipiendum aerem, quo cordis nimius calor moderetur, ita oratio necessaria est, ut ardor, & ignis inuoluens, qui venit ab Aquilone, homines non inuoluat. His rationibus moti primi Christiani, vt refert Philo Iudæus in libro de vita contemplatiua, tot intenti erant orationi. Vnde ait: Christiani etiam conjugati, vrbibus relictis, secreta adeunt solitudinis, ut feriati temporalibus mundanorum negotijs, liberius Deo vacent. In Alexandria multi istorum viuunt, vbi orationi, & sacræ lectioni vacantes, non comedunt vsque ad vesperam. Celebrant sacras vigilias frequenter noctem integram ducentes insomnem in oratione. Per plures noctes lectum relinquentes, humi cubant, ut lecti duritie excitati, surgant citius ad sacras vigilias peragendas, &c. Certe Sancti omnes tam erant dediti orationi, non solum quia hæc magnum adducit bonum ex colloquio cum Deo, libro decimotertio, capitulo tertio, numero septimo, 28. & 34. sed quia cibus est, & respiratio animæ.

Hieron. in Psalm. 95.

Psal. 118.

Ecc. 5.

Lib. 2. hist. Eccles. c. 6.

Quis uestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, &c. Mediæ noctis, in qua amicus rogationibus interpellaretur, memoriam fecit non casu certe, sed commodratem volens edicere nocturnarum precum, quando iustus medio nocte surgit ad confitendum Domino. Dies enim sæcularibus negotijs deputatur, nox vero quieti. Quod uero nocte ad Deum proficiscamur, ostenditur, liberum debere esse animum ad orationem, & seriatum a forensibus negotijs: Anima mea desiderauit te in nocte, id est, in quiete, separata a mundi tumultibus. Similiter Tren. primo. Consurge in nocte, & lauda in principio vigiliarum, effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini. Orationes nocte faciendas consulebant Sancti, libro decimo tertio, capit. tertio, numero decimoquarto, & 26. capitulo quarto, numero vndecimo, vtpote quæ multum proficuæ sunt, capit. decimo, numero primo, nono, 17. 19. & 20. Orabat Iesus in monte solus & nocte, ut a loco & tempore doceret tranquillitatem in oratione quærendam, libro decimo tertio, cap. vndecimo, numero tertio. Cum enim expedientissimum sit ad orandum mentem colligere, ut cogitationibus vanis ab anima pulsis, Deum quietus contempletur homo, vt ductus in solitudinem cogitationum, quam animam talem viderit, alloquatur, & consoletur, ad id perficiendum nocturnum quærens silentium, & media nocte adiens amicissimū Dominū, ad pedes eius consolabitur, ea, quæ postulauerit, consequetur, & Deum sibi placatum reddet, quem vagus assistens iuste posset indignari. Orādum nocte, & die, sed in nocte maior tranquillitas est, lib. decimo tertio, cap. decimo, numero 6. 7. 9. 10. 13. & 22. In oratione vanas cogitationes pellere expedit multum, lib. decimo tertio, cap. vndecimo, num. primo, & decimoquarto. Orat in conspectu Domini solus ille qui precatur,

Luc. 11.

Psal. 118.

Tren. 2.

Google

catur undequaquè mentem ſuam colligens, ibidem nume. ſecundo. Ad orationem ueniens cogitationum tumultus foras relinquat homo, nume. decimotertio. In oratione uiliſſimus puluis diſtract⁹ inſanit, iniuriuſq. eſt Deo, licet bonitate ſua id toleret, lib. decimo tertio, capit. vndecimo, nume. decimo quarto. Vt ergo huic malo grandi prouideatur, ſurgat homo nocte, & adeat Deum, &c.

Quis ex uobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? Aut piſcē, nūquid pro piſce ſerpentē dabit illi &c. Multi a Deo panem petunt, at quia Deus intelligit illis lapidem futurum, quo dentes comminuantur, eis minime concedit. Non ea prēſtat, quę in modum ſerpentis virus effundant, quibus homo venenatus intereat, ſed ut latius in Dominica quarta dixim⁹, multa ne-
1. Reg. 16. gat propitius, quæ concedit iratus. Sed qui pater eſt tuus, dabit ſpiritum bonū petenti, non eum, qui cum malus ſit, te exagitet, ſicut Saul, ſed eam, qui ſanct⁹ cum eſſet, ab eo receſſit & directus eſt in Dauid, quem ipſe conſeruandum po-
Pſalm. 50. ſcebat dicens: Spiritum ſanctum tuum ne auferas a me, ſed redde mihi lętitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. Patrem poſtula, ut cum ad eū acceſſeris qui pater tuus eſt, cum multo accedas gaudio, & cum multo ſimul tremore, lib. decimo tertio, cap. 3. num. 20. & 27. His verbis fide grandi poſcere nos docuit Ieſus, lib. 13. cap. 5. nu. 8. & 10. Ad patrem enim timorem reuerentialem habere debent filij.

3. Thom. 4. ad Epke. 3. Quapropter (ait S. Thom. lect. 4. in caput 3. ad Ephe. ediſſerens verba illa: Flecto genua ad patrem) oratio genib. flexis fit in ſignum reuerentiæ in Deū. Procidimus enim mente, & corpore, ait Chryſoſtom. dum cogitamus illius, quem alloquimur, excellentiam, & quę apud tantum Deum geruntur negotia, ſimiles cęlicolis, qui illius regiam maieſtatem contemplantes coram illo procidunt reuerentia pleni, lib. quarto, capit. 42. numero primo.

In oratione Dominica Deus dicitur pater ut doceat cum fiducia petere, & ea, quæ digna ſunt filijs Dei, libro decimo tertio, capit. ſexto, duodecimo, 19. & 20.

IN DIE ASCENSIONIS Domini.

EVANGELIVM.

Recumbentibus vndecim diſcipulis apparuit illis Ieſus. Marc. vltimo.

De aſcenſione differitur libro tertio, cap. decimo quarto, per totum, & lib. 4. Roſarij cap. 12.

1 In Aſcenſione Dom.

INTER articulo Chriſtianę fidei, qui ſacram Domini humanitatem concernunt, vn⁹ eſt is, quem hodierna die Eccleſia celebrat in Saluatoris noſtri ſancta Aſcenſione in cœlum, quando inſigni uictoria de hoſtibus reportata, celebri potitus triumpho, in cęlum, vnde prælaturus deſcenderat, rurſus aſcendit. Et vt quondam Romani duces, qui inſignem aliquam prouinciam Romano imperio acquirebant, vel rebellantem denuo ſubiugabant, in vrbem recipiebantur triumphali uecti curru, quem captiui omnes circumdabant, cui obuiam egrediebantur omnes vrbis Senatores, nobiles omnes pretioſis induti veſtibus. Cumque triumphalis arcus paratus eſſet, in eo ſculpebantur præclara triumphatoris geſta, celebres victoriæ, quas conſecutus fuerat, cui tota ciuitas acclamabat, peractaque via, inſignis quidam orator qua poterat eloquentia memoria dignam victoriam, illiuſque geſta præclara, populo proponebat, qui dies in toto Romano imperio celebris erat, & memorabilis; ſic valētiori multo iure Eccleſia triumphans, in cęlo, & ea, quæ adhuc militat in terra, Saluatoris victoriam ad memoriam reducit, illa quidem inceſſanter & perpetuo clamans:

mans: Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor virtus, & fortitudo Deo nostro.

Apoc. 5. Et qui vicerat leo de tribu Iuda, agnus sedet in throno, quem circumdant procidentes omnes cœli ciues, ista autem octo diebus continuis singulis annis, ingressum, & summi Principis, & Sacerdotis ad memoriam reducit, quando vulneratus in cruce de diabolo triumphauit, & postea captiuis circum-
Eph. 4 datus captiuam ducens captiuitatem, cœlestem ciuitatem intrauit.

Et quidem (Bern.) Romanos principes comitabantur captiui, qui misere vincicbantur, proprias amittebant sedes, omnibus expoliabantur bonis, quibus qui victoriam fuerat consecutus diues efficiebatur, illis remanentibus nudis, mendicis, & exulib. at noster Princeps pauper prius effectus est, in cruce omnibus bonis expoliatus, ut eius inopia nos diuites essemus; eos qui in captiuitate Babylonica detinebantur, mira libertate donauit, soluit cõpeditos, & qui exules filij Euæ ad ipsum clamabant, ad portum salutis, & patriam propriam sunt reducti.

Huic obuiam procedunt non inclyti Romanorum ciues, sed illustrissimi cœlorum principes, quem comitantur quousque sedeat ad dexteram patris, hoc est, in potioribus eius bonis, sancta Saluatoris humanitas cõmoretur, vbi præclara eius gesta non in lapidibus arte politis, sed in diuina scribantur essentia, vbi perpetuo ea legat omnis beatus. Hanc gloriam nullus insignis cõcionator valet edicere, etiamsi Angel⁹ ille sit qui itineri interfuit, aut ex Apostolis sacris vnus, qui ascendentem vidit in nube lucida. Christus enim in Ascensione via aquilæ in cœlo est, quã Salomon ignorauit, lib. 3. cap. 14. numero 36. Christus cum baculo transiit Iordanem moriens, sed ad patrem redijt cum duabus turmis triumphator, lib. 3. cap. 13. num. 26. Christi resurrectio, & ascensio figurata, quando Sãson clausus in Gaza surrexit, & ad mõtem profectus est, ibid. num. 28. Christi ascensio super omnes creaturas, in figura Moysi est ostensa, lib. tertio, cap. quinto, numero 20. Christo ascendenti Angeli congratulantur, & homines consolantur, lib. 3. cap. 14. num. 10. 11. & 18. Christus in ascensione captiuam duxit captiuitatem, id est mortem, vel homines, ibidem num. 19. Christus incarnando venit in hortum suum, moriendo messuit myrrham, resurgendo comedit fauum, ascendendo bibit vinum cum lacte, lib. 11. ca. 6. num. 112. Discessus quidem Christi a nobis ingens videtur ratio tristitiæ. Separatio enim a re multum amata animum cruciat, cum amor nihil aliud sit, quam vnio duorum animorum.

Quid hic Dauidis & Ionathæ lacry- *1. Reg. 20.*
mas commemorem? Quid Iacob Pa-
triarchæ, vbi Beniamin natu minimũ *Gen. 42.*
filium a se cum cæteris fratribus diuelli, & in Aegyptum ire passus est? Cum ergo nulla cum Christi amicitia sit cõparanda, quo modo fidelis anima, quæ illius amore flagrat, non mærore affici debeat, cum illum a se separari videat? Vnde Augustinus aiebat in meditationib. Recessisti consolator meus, nec valedixisti.

Quid ego dicam, quid faciam? Quo *Cant. 5.*
vadam? Quis dilecto meo annuntiabit,
quia amore langueo? Defecit gaudium
cordis mei: versus est in luctum risus
meus. Domine appare mihi, exhibe præ-
sentiam tuam, & consolatus ero. Scidit *4. Reg. 2.*
vestimenta sua Elisæus, cum Elias in
igneo curru rapt⁹, ab illo discessit, cui⁹
præsentia tam multa reportabat commoda, & vocibus tristitiam ingentem manifestantibus clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel, & auriga eius. Quæ verba perfectam non reddũt sententiam, quæ uerbo carentia, sensum quidem non exprimunt, sed illius dolorem, animique teneritudinem, quam maxime his verbis Elisæus explicuit. *Aug. serm. 201. de tẽpore.*
Cum ergo, vt Augustin. ait, hæc Eliæ discessio figura fuerit ascensionis Christi, quid mirum, si eam considerantes homines, non possint consolari? Au- *4. confess. 4. & 1.*
gustin. in confessionibus confitebatur Deo, quod cum fidissimus illi amicus interijsset, consolari non magis potu-

rat,

rat, quam conſolaretur, ſi anima illius exiſtente diuiſibili, in duas ſciſſa fuiſſet partes, quarum vna a corpore egreſſa, alteram reliquiſſet in illo, nec nimio dolore commotus ſcire poterat, quid illi eſſet expediens, quidque illi optandum foret, viuere, an mori, cum in vita, & in morte multa inueniret, quæ illum poſſent vehementer cruciare ſi viueret, hic dolor, quod amico potiri nõ valeret, ſi moreret quod dimidia pars, quæ in ipſo remanſerat amici, & viuebat, protinus interiret, quod ſine cruciatu grandi fieri non poterat, & ita anceps hærebat neſciens quid eligendũ foret amanti. Ita videtur in aſcenſione Domini nobis contingere, cum ille diſcedat, non qui dimidium eſt animę noſtræ, ſed qui intimius quam anima in nobis eſt, in quo viuimus, mouemur, & ſumus, quo recedente quaſi exanimes videmur remanere. Triſtia quidem iſta uidentur, quæ enarrauimus, ſed procul dubio ingenti ſunt plena conſolatione. Non ſolum cęleſtibus ciuibus, qui ea hora in aere expectabant, ut digrederetur a Virgine, & a diſcipulis, ubi multi aſtarent Angeli, qui nuncij & aſcenderent, & deſcenderent, vt ea referrent, quæ gerebantur in terra, iam ſuos, aiebant, alloquitur, diſceſſurus cõtinuõ, iam ab eis ſeparatus eſt, iam aſcẽ-

Pſalm. 67. dit, iam adeſt. Iter facite ei, qui aſcendit ſuper occaſum, hoc eſt, ſuper cœlũ,

Eſa. 53. vnde lucifer cum ſuis corruit. Iſte formoſus qui venit gradiens in uirtute fortitudinis ſuæ, Dominus nomen illi. Hi quidem quorum muri ædificantur in ſancta ciuitate, lætabantur ſane, ſed etiam Apoſtoli vehemẽter lætati ſunt, qui in ſanctam ciuitatem cum gaudio magno laudantes Deum ſunt reuerſi,

Act. 1. lib. 13. capit. 14. numero decimo octauo. Lætanturque omnes iuſti, dum Chriſtum Dominum conſiderant immortalem, & triumphum mirabilem, quo raptus eſt in cœlum, non ab Angelis ductus, ſed propria virtute ſublenatus. Et ſicut olim, ait Hiero. cum Da

Hieron. 1. Reg. 18. uid accepto lapidib. de torrẽte Goliath vicit, & proprio gladio eius, caput amputauit, ſanctam intraret ciuitatem eũ canticis receptus eſt ſumma alacritate eorum, qui potentiſſimo, & crudeli eſſent hoſte liberati, ſic cũ in monte Oliueti Ieſus poſitus, cœlos aſcẽdit & Angeli lętificati ſunt, & hoĩes, cũ vtrique magnum conſecuti fuiſſent bonum, & vidiſſent quẽ finẽ habuiſſent opprobria Chriſti, q̃ inimicos ſæuos triũphauit in ſeipſo. Liber ille fuerat ait Hier. intus, & foras ſcriptus, in quo quãdiu vixit in mundo, quædã quidẽ ſcripta erant, vilitatem, paupertatem repræſentantia, in quibus vix aliqua poterant legi, quę nõ ad contemptum ꝓuocarent illius, qui licet Deus eſſet, aiebat. Ego autẽ ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis, intus, autem ſcribebant magnifica, & cœleſtia. Quæ extrinſeca quidem, oculis hominum patebant, vilia illa erant in eo, qui in ſtabulo inter beſtias iacebat, qui flebat, qui patiebatur, flagellabatur, de quo ſcriptum legebant hoĩes: Vidimus eũ *Eſa. 53.* quaſi leproſum, & percuſſum a Deo, & humiliatum, non erat ei aſpectus, neq; decor. Hæc quidẽ extra, ſed intra cuncta ille gubernabat, qui cuncta creauerat, in cœlo tonabat qui in præſepio vilibus operiebatur pannis, &c. At modo in admirabili aſcenſione cuncta illa, q̃ vilitatem poſſent oſtendere, aut carnis infirmitatem, diuina potentia, & bonitate deleta ſunt, vt ea, quæ ſcribebantur foras, magna eſſent, & mirifica, diuinamque magnitudinem exprimentia, ſicut illa extiterant, quæ dum viueret Ieſus, intus fuiſſent ſcripta. Ieſus noſter mortalis, ait Bern. in caput 1. Can- *Ber ſer. 28. in Cant. 1.* ticorum, ſicut pelles extitit Salomonis. Quoniam ſicut iſtæ poſitæ in quadrigis, & lecticis Salomonis, qui ſericis, & aureis indumentis ornabantur, miram pulchritudinem, & magnificentiã tegebant expoſitæ pelles nimbus, imbribus, frigori, luto, ardori ſolis, pulueri, quibus, quæ intrinſecus erant, conſeruabantur, cum pelles incommoda omnia in ſe recipèrent, quibus interna ornamenta, maieſtate regia Salomonis digna, carebant; ita Saluatoris noſtri lacrymæ, nuditas, paupertas, diuinam celabant magnitudinem, licet hæc aliquando

Epiſtol. de prima circunc. Exec. 2. Apoc. 5. Hieron. Bernard. Pſal. 21.

Digitized by Google

quando mirandis operibus, quasi quibusdam cancellis, proderetur. At morientę Domino concussus est saccus fra-
Gen. 44. tris nostri Beniamin, & infinitus thesaurus, qui latebat, manifestatus est, diuinæque cortinæ aureæ, quæ tantum insinuabantur per rimulas, quibus tanti Regis proderetur auctoritas, apertæ sunt; immo ipsæ pelles, quæ viles videbantur, & vilitatibus expositę frigoris, nimis, mortis, &c. mutatæ sunt & hacynthinæ, cœlestesque sunt effectæ, dū sacrum Domini corpus quatuor dotibus est ornatum. Iesus enim (Bernar.)
Ber. se. 10. ex par. Esa. 9. vocatus est admirabilis, quando natus est, consilianus, dum prædicans, quæ homini expedirent, aperuit, Deus, in miraculorum operatione, fortis in passione, pater futuri sæculi in resurrectione, & hodie ascendens in cœlum prin-
Hebr. 1. ceps pacis, in perpetua beatitudine. Cū introducit pater primogenitum, & vnigenitum filium suum in orbem terræ dicit: Et adorent eum omnes Angeli eius. Expedientissimumque id fuit, vt cum ille veniens in propria, a suis nec fuisset cognitus, nec receptus illorum culpa, quod Angeli aduenirent adoraturi eum, quem mundus non cognoscebat, &c. Paucis ab hinc diebꝰ Deum suum illi viderant post tanta perpessa opprobria ab hominibus contumptum, &c. hodie autem eius celebrant
Apoc. 19. victorias. Vidi, ait Ioannes, cœlum apertum, & ecce equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur fidelis & verax, & in capite eius diademata multa, & exercitus qui sunt in cœlo, sequebantur eum in equis albis vestitus byssino albo & mundo. Et præmiserat: Et audiui quasi vocem tubæ magnæ, & sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium: Alleluia, quoniam regnauit Dominus Deus noster. Cum Christus cœlum ingressus est, laudes concinuerunt omnes cœlestes ciues, illius, qui nomine proprio, & nostro possessionē capiebat cœlestium bonorum.

Et statim Agnus apparuit sedens in equo albo, non quidem indutus lorica, aut galea, nec gladium aut lanceam, deferens, seu clypeum, accipiē, nec qui illum comitabantur, qui his indui fuerant, dum milites hic in tentoriis degerent, quando regnum cœlorum vim patiebatur, & violenti illud essent Matth. 11. rapturi, quando graues timebantur hostium potentissimorum incursus, qui eos & vulnerare possent, & expoliare bonis, & vincere, quando, audiebant: Certa sicut bonus miles Christi, ar eū iam exultent victores capta præda, & Tim 6. sanctā ingrediantur cum Principe ciui- Esa. 9. tatem in gaudio, vt diuidant spolia, nec ille, nec illi, vtpote qui pacifice iam hostibus superatis supernam possident ciuitatem, armis prædicti intrant, sed coronis coronati multis, in vestibus albis, in corporibus infraturi mundis, qui sanguine flagellorum, & lacrymis, &c. eas in vita conspersérant. Iob olim, Deo sic in illius bonum permittente, Iob 2. in sterquilinio vlceribus, & uermibus scaturientibus plenus iacebat, qui mille pressus necessitatibus, & doloribus viuebat, ille, qui teste Origene, Hieronymo, Gregorio Rex erat, ea considerans, in quibus vixerat, prospera, aiebat: Quis mihi tribuat, ut sim iuxta menses pristinos, secundum dies qui Iob 29. bus Deus custodiebat me, &c.

Quando procedebam ad portam ciuitatis, & in plateā parabā cathedram mihi. Videbant me iuuenes, & abscondebantur, & senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo, vocem suam cohibebāt duces, & lingua eorum gutturi illius adhærebat. Auris audiens beatificabat me, eo quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adiutor. Referēs ista Iob in sterquilinio iacens, omnibus his bonis priuatus, dum ea in memoriam reduceret, vehementius cruciaretur, præsentibus calamitatibus addens talium prosperitatum recordationem, sicut postea, cum ad pristinam dignitatem, immo ad maiorem est reductus, memoria malorum delectaretur. Noster Iesus, e contra tristia considerat, quæ præteriere, & cernit quod facta sint omnia noua. In platea supernæ ciuitatis iā

posi-

positus, in cathedra præclara iam sedet, qui cathedram acceperat in mundo vilem & dignam hominum crudelitate, & impietate.

Ibi sedens astant creaturæ omnes pẽdentes ab ore narrantis. Illustrissimæ ciuitatis inclyti Principes muti effecti, digitum ori imponunt, nec mutire audent, tantam aspicientes maiestatem, sed omni reuerentia pleni, silentio incredibili audiunt narrantem sponsum, & Regem ciuitatis suæ noua, quæ pertulerat in via; attendebant referentem absentiæ suæ successus, quę cum hominibus egerat mira, dicentem quorũdã ingratitudinem, aliorum deuotionem, Principum infidelitatem, Apostolorũ fidem, dura, quæ pertulit, verbera, & verba. Sedebat ille Agnus, & Rex, in quorum præsentia magni illi, potentissimique ciues non maiorem præferebant auctoritatem, quam illa sit, quæ est in milite ad Regem relato, sed minorem multo. Ibi aures, oculi, tota mẽtis intentiõ, ab illo pendebat, cumque tam sit illustris gens illa, ut si vel minimus Angelus illius ciuitatis in nostra venerit suburbia, Principes, & Sancti pauore trementes pene exanimes corruant, aspicere non valentes illius gloriam qui in cœlo omnium est minim⁹, is, & qui inter omnes Seraphinos est maior, corruit ascendente Christo, coram tanta maiestate. Auris audiẽs, quæ pro hominum salute gesserat in terra, beatificabat tantam bonitatem, tantã misericordiam illius, qui liberauerat pauperem vociferantem, & pupillum omni destitutum auxilio. Nec solum pauperem instanter clamantem, sed dormientem, sed contemnentem, sed resilientem liberasset.

Nec solum beatis Principibus dies hic celeberrimus fuit, & lætus, sed etiã hominibus iustis, qui tunc erant, lætus & nobis. Quamdiu Iesus noster mortalis vitam egit inter homines, expugnandæ illi supernæ ciuitati intentissimus fuit, cum enim illius muri altissimi essent & fortes, sicut vidit Ioannes in Apocalypsi, portæque ex lapidibus pretiosis constructæ, nec Angelus, vt quondam, paradisum, sed Deus ipse ingressum illius tueretur, per multum tempus ciuitas vallata fuit, etiamsi diuinum verbum, geminæ gigas substantiæ, infinitęque virtutis eam obsedisset, cui cœlum totum astabat, hanc congrediens ciuitatem multa ptulit vulnera, & tandem interijt, vexilliſque sanguine illius tinctis, non in quibus scriptũ esset: Senatus populusque Romanus, sed Iesus N. R. I. Hodie multis militibus stipatus, princeps noster sanctam ingressus est ciuitatem. Vbi animę sanctæ, quę tunc Iesum comitatæ sunt, spolia belli colligunt, quibus perpetuo diteſcant, exultantque in re, hostibus superatis, sed tamẽ etiam homines Christiani, qui nunc sunt, exultant in spe. Sicut enim cum nomine Hispaniæ, & Regis illius, milites firmam & opulentissimam ingrediuntur ciuitatem, quæ armis capta fuit, vel regnum, quæ ibi repertiunt spolia diuidunt, regnum intrant, sed tamen Hispanis omnibus iusconceditur illuc adeundi, & omnium nomine illi intrant. Remanemus modo ad sarcinas, dum socij in bello extiterunt, & ingressi sunt sanctam ciuitatem, sed cum (Hieron.) diuidentur spolia, portio nobis erit concedenda. Ideo dixit Paulus ad Ephesios: Cum essemus mortui peccato, conuiuificauit nos in Christo, & conresuscitauit, & consedere nos fecit in cœlestibus in Christo, vt ostenderet in sęculis superuenientibus abundantes diuitias gratiæ suæ in bonitate super nos in Christo. Consedere nos fecit, iam sedemus. Quid est hoc, quod dicit Paulus? iam sedemus? Non ne alibi dicit: Nõ quod iam acceperim, iam comprehenderim, aut iam perfectus sim, curro, &c. Cursus, & sessio non recte videntur conuenire. Sed Sancti dicuntur sedere, quia spem, & conuersationem habent in cęlo, quia vbi thesaurus est, ibi & cor positum est. Istud igitur est, quod primũ Iesu sedente ad dexteram patris, accepimus beneficium, vt ibi sint hominum cogitatus, desideria, ibi nostra fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia. Christus ascendit in cœlum, vt synagoga populorum

Apocal. 21.

1. Reg. 30.

Hieron.

Ephes. 2.

Philip. 3.

Matth. 6.

lorum eum circumdet, lib. 3. capit. 14. num. 2. & 17. Christus enim ascendes spem nobis reliquit, quia profectus est parare nobis locum, ibidem num. 29. Quia enim fere tota hominum felicitas in hoc consistit, vt homo visibilia hæc contemnat, & sola æterna, quæ in cœlo sunt & meditetur, & diligat, ad quod multa a Deo adinuenta sunt media, hoc de quo loquimur, efficacissimũ fuit, Christum in dextera patris collocare, vt vbi fuerit corpus, ibi collocentur & aquilæ: vt ea, quæ sursum sunt, quæramus, vbi Christus est in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt sapiamus, non quæ super terram. Tibi dixit cor meum, tecum loquitur, vnde exquisiuit te facies mea, vultum tuum Domine requiram.

Coloss. 3.

Psalm. 26.

Bern. ser. 3. Ascen.

Vnde aiebat Bernard. Duo sunt, quę in nobis purganda sunt, intellectus & affectus. Intellectus quidem, ne erret in vanitate creaturarum, aut vagetur, sed colligatur, vt supernam illam contempletur ciuitatem. Voluntas autem tunc ordinata est, cum illud bonum vnum, quod illi intellectus proposuit, diligit, illud solum cogitat, illoque vno delectatur. Purgandus est intellectus,

Sap 4.

vt nouerit, affectus, vt velit. Raptus est Enoch, ne malitia mutaret intellectũ eius, aut ne fictio deciperet animum illius. Purgatus est intellectus ab omnibus mundanis rebus. Recordor nunc Helisæi sancti, cui cum Elias dixisset, vt in ascensu suo postularet quod vellet respondit: Oro, vt fiat spiritus tuus

4. Reg. 2.

duplex in me. At ille: Rem difficilem postulasti, attamen si videris, quando tollar a te, erit quod petisti. Nonne ubi videtur, Elias ascendentis Domini signare personam? Elisæus autem chorũ Apostolorum anxie suspirantem in ascensione Christi? Quis ergo est iste spiritus duplex, qui quæritur, nisi illuminatio intellectus, & affectus purgatio? Res difficilis, quia rara in terra est, qui illum habere mereatur. Christus quærendus in cœlo, non in tumulo, aut stabulo, lib. tertio, cap. decimo sexto, num. decimo nono.

Aug. li. 11.

Aiebat Augustinus. Rectarum voluntatum conuexio iter est quoddam ascendentium ad beatitudinem, veluti quibusdam passibus, prauarum autem voluntatum implicatio, vinculum est, quo alligatur, abiciendus in tenebras exteriores, de quibus ab Esaia scriptum est: Vę qui trahitis iniquitatem in funiculis uanitatis. Primi uero beati sunt, qui verbis & factis, cantant canticum graduum.

de Trini.

Esa. 5.

Vnde cum iter faceret Iesus, & uidentibus discipulis eleuaretur, cumque intuerentur euntem illum, duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui dixerunt: Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum, &c. Non est tempus standi, dum viuitis, sed properandi. Si hi reprehenduntur, qui consistunt, vt cœlum aspiciant, quali reprehensione digni erunt, qui oculos suos statuerunt declinare in terram?

Act. 1.

Qui se viatores, & peregrinos huius mundi non considerant, sed ciues. Iudicium Domini cum habitatoribus terræ ait Ose. ca. 4. omnis Domini contentio est cum habitatoribus terræ. Nam qui peregrini sunt, & hospites parent, Deo faciunt veritatem & abstinent a sanguine: at vero habitatores terrę, qui contra sanctorum consuetudinem credunt se hic habere manantem ciuitatẽ & futuram non inquirunt hi sunt, qui Deo repugnant cum quibus iudicio contendit eo, quod manus eius sanguine plene sunt, q oculos suos statuerunt declinare in terram, Esa. 24. formido, & fouea, & laqueus super te qui habitatores terræ. Hier. 1. ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ. Vnde 1. Pet. 2. ut doceret ad peccata cuncta optime conducere considetationem peregrinationis, dixit obsecro vos tamquam aduenas &c. abstinere a carnalibus desiderijs blãdiri quidem videntur animæ hæc desideria, sed re vera militant aduersus animam, & eum perdant, & sempiternæ morti hostiliter tradunt.

Psalm. 16

Iusti autem peregrini sunt futuram inquirentes ciuitatem, qui temporalia non quærunt, lib. secundo, cap. secundo, num. 5. 8. 9. & 25. lib. vndecimo, capit. decimo

decimo quarto, nu.8.9.11.12.14.15. 17.vſque ad 19 Mali autem ciues ſunt huius mundi multis de cauſis, lib.1.ca. 10.num.4.& 5. Præterea dies hæc ſummi gaudij eſt, dum patri ſe præſentauit, qui noſtra valeat negotia pertractare, multa cum veritate, & poteſtate. Qui enim tam fuit magnificus, quando illa agere non poterat, niſi proprio effuſo ſanguine copioſiſſime, qualis erit modo, quando multa facilitate ea poterit efficere, quæ hominum concernunt ſalutem? Expediétiſſimum enim ſemper fuit, vt Sancti aſtarent Deo, huius indignationem moderaturi, ſicut per
Eſa.37. Etiam dixit Deus, cum propter perditiſſimos Iudæorũ mores ciuitas Hieruſalem a barbaris eſſet obſeſſa: Protegam ciuitatem hanc propter me, & propter Dauid ſeruum meum. Et in ora-
2. Mach. 15. tione, quam Iudas Machabæus ſuis fecit militibus, narrauit ſomnium huiuſmodi: Apparuiſſe virum, ætate & gloria mirabilem, & magni decoris habitu, de quo dixit ſummus Sacerdos Onias: Hic eſt fratrum amator, hic eſt, qui multum orat pro populo, & vniuer
Hem. 16. in Ioſue. ſa ſancta ciuitate Hieremias Propheta Dei. Vnde dixit Origen. Omnes illi, q ante nos dormierunt patres, pugnent nobiſcum, & adiuuent nos orationibus
Num. 22. ſuis, ita enim ſcriptum eſt in Numeris: Quia ablinget ſynagoga illa hanc ſynagogam, ſicut ablingit vitulus herbã viridem in campo, id eſt, ſynagoga Domini, quæ nos præceſſit in Sanctis, ore, & lingua conſumit aduerſariam ſynagogam, id eſt, orationibus, & precibus aduerſarios noſtros abſumit. Orationes Sanctorum, qui iam ſunt victores in cœlo, iuuant multum pugnantes in terra, lib.decimo tertio, capit.quarto, nume.primo, & octauo. Si Sanctorum aſſiſtentia ante Deum tam fun ſemper hominibus proficua, quid quæſo vtilitatis cõſequemur ex præſentia Ieſu coram patre, cui & tanta debetur reuerentia, pro qua exaudiatur, nec repulſam patiatur, & qui tanta veritate noſtris intentus fuit neceſſitatibus, & vtilitatibus?
Ambr. ſer. Vnde aiebat Ambroſ. Chriſtus & ſtare, & ſedere dicitur in dextera patris, vt intelligas in vno intelligi potentiam, in altero miſericordiam. Pro poteſtate Regis ſedere dicitur; at pro bonitate interceſſoris ſtare. Iudex cum reſidet, aduocatus cum aſſurgit, lib.5. ca.14.num.35. Si ibi ſolum modo magnificus Dominus noſter, qui tam magnifica geſſit in terra, qualia inde ab eius manu expectare poterimus bona? *6. in Pſalt 119.*
Vnde Paulus, vt huius noſtri intercef- *Hebr.8.*
ſoris bonitatem ediceret, aiebat: Talem habemus Pontificem, qui conſedit in dextera ſedis magnitudinis in cęlis, ſanctorum miniſter. Cumque noſter ille Pontifex & ſedeat, & in ſede non qualicumque ſed magnitudinis & in cœlis, vbi cuncta magna ſunt, quando homines in maxima conſtituti dignitate, cõſeruos ſolent obliuiſci, & amicos, ibi miniſter vocatur, & ſeruus Sãctorum. Mira res, non ſolum in noſtrum ſe obtulit bonum, quando flebat, & mortalis degebat inter nos, quando dixit: Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare, ſed nomine gaudet miniſtri, & ſerui, cum in opulentiſſimis illis ſtatibus regnat, quando cœleſtes ciues coram illo procidunt, tunc miniſter vocatur Sanctorum, ne dixerim etiam peccatorũ. Talis enim futurus nobis erat Pontifex, ſemper viuens ad interpellandum pro nobis.

Talis enim decebat, vt nobis eſſet *Hebr.7.*
Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus a peccatoribus, & excelſior cęlis factus, qui non habet neceſſitatem, ſicut alij Sacerdotes prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populo, i.cum neceſſarium non ſit, vt ſua tractet negotia, & ea, quæ illius cõcernunt ſalutem, & gloriam, ſolis noſtris inſiſtet, & qui pro peccatis ſuis hoſtias non poteſt offerre, vt pater illi efficiatur placatus, & ei reconcilietur, id vt efficiat nobiſcum Deus, omni cura tractabit.

Ad morum autem correptionem, *8*
tria conſiderare debet Chriſtianus homo in hac ſacra Domini aſcenſione. *Bern ſer 6. in Aſcenſio*
Primum, quod Agnus, vt aiebat Bern. ſequendus eſt, quocumque ierit, eum *ne.*

ſequamur

ſequamur patientem, ſequamur & reſurgentem, ſequamur & multo libentius aſcendentem. Crucifigatur vetus homo noſter ſimul cũ illo, vt deſtruatur corpus peccati, vt vltra non ſeruiamus peccato mortificatis membris noſtris, quæ ſunt ſuper terram. Sed & quo modo ipſe ſurrexit a mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. *Rom. 6.*

In hoc enim mortuus eſt, & reſurrexit, vt peccatis mortui iuſtitiæ viuam⁹. Cæterum quoniam vitæ nouitas locũ exigit tutiorem, ſequamur etiam aſcẽdentem, non quærentes ea, quæ ſuper terram ſunt, ſed quæ in cœlo. *Expedit nobis, vt ego nadam*, vos de terra ad cœlum, de carne ad ſpiritum translaturus. Aſcendente Chriſto in altum cum ipſo aſcendere nos debemus, eſt autem triplex hominis aſcenſio.

Prima ab iſtis rebus ad nos, ſecunda ad cor altum; tertia ad Deum, lib. tertio, cap. decimo quarto, numero decimo ſexto. Eleuatus manibus ferebatur in cœlum vulnerum cicatrices diſcipulis oſtendens. Ac ſi diceret: Videte qualiter aſcendam; manus conſiderate purpureo colore aſperſas, qui huc aſcendere voluerit, tales deferat manus, & operibus, & laboribus plenas, vt manus diſſolutæ confortentur, vt habeamus fiduciam in introitu Sanctorum, quia Chriſtus inchoauit nobis nouam viam, id eſt, quæ hactenus nec inuenta fuerat ab aliquo, nec calcata, vt ſic accedamus cum uero corde, id eſt concordante cum operibus, in plenitudine fidei, id eſt, fide firmata per charitatem, illa enim dicitur plena. *Eſa. 35.* *Hebr. 10.* *Ephe. 4.*

Aſcendit vt adimpleret omnia donis ſuis, quia terra erat inanis & vacua; vel adimpleret omnia, id eſt, omne genus hominum ſpiritualibus donis impleret. Chriſtus in monte Oliueti, vbi captus eſt, & orauit, aſcendit, vt oſtenderet hac via eundum in cœlum lib. tertio, cap. decimo quarto, num. decimo quarto, & decimoquinto. Chriſto coaſcendit homo aſcendens ad ſe, ad cor altum & Deum, ibi. nu. 16. Chriſto coaſcendit, qui cor habet in cœlo, & peccata relinquit, lib. 3. c. 4. n. 20. & 21. 30. & 31. Chriſtus quibuſdam iam ſurrexit, ſed nondum aſcendit, nume. 23. Chriſti Aſcenſionem perperam ille celebrat, cuius conuerſatio eſt in terra, nu. 29. Chriſtum patientem, ſurgentẽ, & aſcendentem, ſequi debet homo, ibi. num. 31. & 32. Chriſti aſcenſu in cœlum commercium inijt terra cũ cœlo, cum terra aſcendit, & Spiritus ſanctus deſcendit, lib. 3. capit. 14. nume. 33. Vt autem Agnum ſequi poſſimus, paulatim ille aſcendit, licet in ictu oculi aſcẽdere valuiſſet, qui Deus erat, & corpus ferebat agile, vt ſi tu in via mandatorũ Dei non cucurreris, ſaltem audias: Hęc via, ambulate in ea. Audi Gregor. 22. Moral. cap. 14. in figura Danielis, cap. 10. Qui primo iacebat conſternatus, & vultus eius hærebat terræ, & leuauit ſe ſuper genua, &c. hæc interpretantem: iacere in terra eſt eſſe in peccatis, cum ſurgere incipimus, ſtamus ſuper articulos manuum, inchoante enim profectu ex magna iam parte a terra ſuſpenditur. Erecti, ſed tremẽtes aſſiſtimus, cũ a terrenis deſiderijs perfecte ſubleuati verba Dei, quo plus cognoſcimus, plus timemus, ideo ſtetit Daniel ſed tremens, vltimo autem audit: Noli metuere, quod ſit enim timor iſte tranſit in amorem. Non quamprimum Ezechiel flumen ingreditur, operitur fluctibus, ipſumque tranſuadare non poteſt, ſed primum traducitur per aquam vſque ad talos, rurſum vſque ad genua poſtea vſque ad renes, & denique intumuerunt aquæ profundi torrentis, qui non poterat pertranſiri. *Pſal. 118.* *Eſa. 30.* *Dan. 10.* *Ezech. 47.*

Sic a paruis exordijs ſæpe in magnã altitudinem creſcit virtus, ſi non ſiſtat homo gradum.

Sancti, frequenter in exordio vitæ ſtudioſæ, multis experiebantur imperfectiones iræ, vanitatis, &c. vnde clamabant: Imperfectum meum viderunt oculi tui, immo non ſolum tui, qui perſpicaciſſimi ſunt uiſus, ſed mei; ſed nihilominus ſpero quod in libro tuo omnes ſcribent, non illi ſoli, qui in virtute ſunt conſummati, ſed q adhuc uarijs detinent inpfectionibus, ſi illas *Pſal. 138.*

by Google

Pſal.83. deſerere curauerint. Aſcenſiones enim in corde ſuo diſponere debet ille in val le lacrymarum, in loco in quo poſitus eſt.i.donec perueniat ad locum,ad quē *Cant.2.* creatus eſt. Non omnibus dictum eſt, ſed dilectiſſimo ſponſo: Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles, ſimilis capreæ, hinnuloque ceruorum. Nec inter diuina beneficia, modicum *Hiero.li.3. in Ezech.* illud eſt, ait Hieronym. quod Spiritus Domini eleuet te inter cœlum, & ter- *Ezech.8.* ram,ſicut manus Domini Ezechielem leuauit,licet in cœlo non ſtatim conſi- ſtas. Et licet ſponſa pennas poſtulet,vt *Pſalm.54.* volet ſicut Regius Vates aiebat, nec ambulare contenta eſt, tamen ab illo, qui humanas cognoſcit impfectiones *Cant.1.* audit: Surge,& propera amica mea. Pul li enim aurum,aiebat Chryſoſtom. ſal- tibus aſſueſcunt, dum paruuli ſunt, vt maiores effecti,volent. Volāt quidam, currunt alij,etſi quidem nondum id ef- ficere potueris,audi, vt conſoleris Da- uid dicentem: Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Multi *Pſal.118.* enim ſunt,& quidem iuſti, qui triſtan- tur,videntes ea non perficere,quę deſi- derant,vnde aiebat Iob: Si flagellat,oc *.Iob 6.* cidat ſemel, & non de pœnis innocen- tum rideat.

Greg.9.mo ral.ca.15. Quæ verba elegāter ediſſerens Gre- gor.ait iuſti multum triſtantur, dum cernunt in via Dei non tam veloci pro perare curſu,quanto vellent. Ait autē quod Deus dicitur ridere de his pœnis, *y hazer donaire*, quoniam lætatur mul- tum Deus,cum cernit flentes iuſtos,eo quod non tanta animi alacritate prope rent, quanta cupiunt.

Vide de re hac, lib.nono,cap.ſexto, num.decimo,capit.vigeſimo ſecundo, num.1.2.9. 16.23. 27.& 28.li.decimo octauo,capit.nono,num.octauo,capit. duodecimo,num.ſecundo, vſque ad 4. & 24.cap.decimo tertio, num.ſexto,& ſeptimo. Secundo in Aſcenſione is or- do conſideramus eſt,quem Paulus ex- *Epheſ.4.* plicat: Qui deſcēdit,ipſe eſt,& qui aſcē- dit ſuper omnes cœlos, vt adimpleret omnia,primum deſcendit per incarna- tionem & mortem, & poſtea aſcendit per aſcenſionem, ſic cum ſuis ſe habet Deus, vt primum deſcendant miſerijs, & laboribus impliciti, & poſtea eleuen tur. Mundus autem ſuos econtra,prius eleuat,vt poſtea deijciat. Deieciſti eos *Pſal.72.* dum eleuarentur.

De re hac multa peruia ſunt in do- ctrina Sanctorum, conſule indicem noſtrum 1.To.

Præterea ad ædificationem noſtram *10* illud animaduertendum eſt, quod licet Ieſus in cœlum aſcenderet, vt patrem nobis propitium redderet,lib.tertio,c. octauo,num.primo, cap.decimo quar- to, num.primo, ſed tamen hominum perditione accidit, vt non peragat ſce- leratorum hominum negotia, ille,qui cœlum cōſcendit, vt de eorum tractet ſalute,qui ipſum expectant, lib.tertio, cap.decimo quarto, nume.1.& 22.qui aduocatus dicitur iuſtus,cum Ieſum cū ſti cœli ciues in dextera Dei poſitum adorauerunt continuo cognouerunt eximiam dilectionē,qua in homines fe rebat qua veritate eorū negocijs cępit intendere,& qui ijſdem veſtibus indue bantur ſumma cura patrem pro nobis precabantur. Sed ſicut Ieſus in terra di xit eſto conſentiens aduerſario tuo, vo cauitque aduerſarium noſtrum verbū Dei, eo quod delitijs noſtris contradi- ceret ſic Ieſus, & ſancti eadem ratione aduerſarij dicuntur quibus niſi conſen ſerimus in via in termino tertorib⁹ tra demur ipſos in morte inimicos expe- riemur cum quibus in vita pacem vo- luimus e regione fratrum figentes ta- bernacula,vt Hiſmael.

Tandem feſtiuitas hæc continuan- *11* da ſemper eſt, cum reſpexerimus mul- tis titulis nos Deo obligatos.

Cum Moyſes,eſſet moriturus, præ- cepit illi Deus,vt montem conſcende- *Deut.34.* ret,vt inde terram contemplaretur pro miſſionis. Mortuuſque eſt ibi Moy- ſes ſeruus Domini in terra Moab iu- bente Domino, & ſepeliuit eum in val - le terræ Moab,& non cognouit homo ſepulcrum eius vſque in hodiernum diem. Doctores mirantur hoc factum, quod cum Moyſes tam fuerit a Deo dilectus in vita,ſemperque habitus fue rit pro honore maximo, quod defun-

ctorum

Digitized by Google

ctorum corpora multo cum honore ſe peliantur a ſuis, quod Moyſes ſolus exiſtens in monte obiiſſet, & quod eius ſepulcrum nulli innoteſceret. Quod fa ctum referunt Sancti, non ſolum, ne populus idolatriæ deditus, illum coleret pro Diuo, ſed in iſta occaſione ſpecialis fuit conſideratio, metuſque ratio ni multum cõſentaneus, ne illum adorarent, a quo tot receperant beneficia, qui tot ſubditus fuerat periculis, illorum cauſa, qui principatum recuſauerat Aegypti, eligens magis cum illis affligi, quã abſque illis honorari, quſ innumeras difficultates eorum cauſa vicit, & paſſus eſt, qui ante Deum corã Regibus mira diligentia eorum cauſas egerat in vita, ne talem ac tantum virum, tamque ipſis beneficum ꝓ Deo adorarent, diuina diſponente clementia eius corpus non comparuit.

Qui hæc conſiderat, qua ratione hominum & inſaniam, & perditionẽ diſſimulare poterit? Quod cum Ieſum noluerimus pro nobis mortuum, veſtigia, quæ terræ remanebant olim impreſſa, vnde Ieſus aſcenderat in cœlum, libro tertio, cap. decimo quarto, nume. duodecimo, ipſum eleuatum in cœlum in dextera patris conſediſſe, cui infinitis obligationibus homines ſumus aſtricti, illi non ſeruiamus. Statuit diuina ſapientia, vt Chriſtus redemptor noſter Deus eſſet, non ſolum, forte, vt nos reconciliaret Deo, & debita noſtra ſolueret, ex toto rigore iuſtitiæ, ſed etiam ne homines tam eſſemus obligati, ꝙ Deus non eſſet, ſed Deus incarnatus, Deus mortuus, Deus in cœlum aſcendit, vt illum perpetuo & diligeremus, & adoraremus, qui tanta, tamque præclara nobis exhibuit beneficia.

Quod non facimus ſed omnium horum obliti cuncta vilipendimus, quæ ab ipſo recepimus.

Immo contingit Domino noſtro Ieſu Chriſto, quod Moyſi quondam accidit cum Iſraelitico populo. Aſcendit iſte iuſſu Domini in montem, & operuit nubes montem, & habitauit gloria Domini ſup Sinai, vbi quadraginta diebus manſit ieiunus, negotia tractans populi. Et cum ibi eſſet, totus mons fumabat, & cum Deus in igne, non mirum quod crederet populus tot peractis diebus, quod interiiſſet Moyſes, & neceſſarius illis eſſet incerti itineris dux, vnde dixerunt Aaron, fac nobis Deos, qui nos præcedant, Moyſi enim huic uiro, qui nos eduxit de terra Aegypti, neſcimus quid acciderit, nec de requirendo eo vllus ſollicitus fuit antequam populus diſcederet tanto deſtitutus viro. *Exod. 19.* *Exod. 32.*

Vnde cum vitulum aureũ conflaſſent, vindicauit iniuriam Deus, quæ ipſi, & ſeruo ſuo illata fuerat. Sed quid quæſo conſiderationis habet hæc iniuria cum illa, quam hodie Chriſtianorũ plurimi irrogant noſtro Chriſto? Miramur quod Propheta ſacer tam diuturno ieiunio, tam perſeueranti oratione in igneo monte populi peragens negotia perſeueraſſet, & quod eodem tẽpore infidelis plebs contemptibilia in eum protulerit verba, quem & deſerere diſponeret, quod tãta ingratitudine, tantæ reſponderet ſollicitudini Prophetæ, perfidus populus, quod diſcedere diſponeret, & non quæreret quid actum eſſet de Propheta ſuo, Sacerdote ſuo, iudice ſuo, & duce ſuo. 12

Graue peccatum, ſed tale quod adumbret tantum Chriſtianorum hominum ingratitudinem, & obſtinationẽ in Ieſum. Chriſtus & cœlo miniſter Sanctorum, nos autem ſtulti, & ſceleſti non ſolum tanti benefactoris tunc obliuiſcimur, quando in benefaciendo nobis, occupatus eſt, ſed illum contemnimus, illi iniurij ſumus, illum & uerbis, & factis offendimus. Quid quæſo retulerit, quod Ieſus in excelſis ea diſponat, quæ noſtram concernunt ſalutem, ſi in infimis nos tantam impedire ſalutem curauerimus? Scriptum eſt enim: Vnus ædificans, & unus deſtruẽs, quid prodeſt illis niſi labor? *Hebr. 8.* *Eccleſ. 34.*

Vnus orans & vnus maledicẽs, cuius vocem exaudiet Deus? Sub pedibus eius omnes homines futuri ſunt, ſicut Eccleſia canit: Donec ſubpedaneos, victos, vel ſpontaneos, ponat inimicos. Chriſto omnes ſubijciuntur, boni

Exod. 24.

Digitized by Google

& mali,oues & boues,&c.libro duodecimo,capit.secundo,numero vigesimo primo. Subijciamur ergo sub pedibus eius ferui effecti illius, vt Dominicæ Ascensionis participes efficiamur. Aperto iam cœlo,linteum cernit Petrus, & in illo innumera reptilia, & quadrupedia immunda,& audit: Occide,& manduca, vt intelligas omnibus apertam ianuam salutis,si velint, dicente Deo: Quod Deus sanctificauit, tu ne commune dixeris. Sedet enim Iesus, ait Petrus,ad dexteram patris, vt deglutiat mortem, vt illa trucidata,& deuorata, hæredes simus vitæ æternæ. Denique Iesus in cœlum pergens viam reddidit planam,quæ spinis peccatorum nostrorum impermeabilis fuerat, ianuam cœli clausam aperuit, nec vna contentus duodecim vidit portas Ioãnes, ut omnibus pateret aditus,ingressus in cœlum, locum nubis parauit,quo indigni effecti fueramus,astans patris vultui,de nostra fuit salute sollicitus. Pro quib⁹ omnibus gratias referre debemus Saluatori,ipsumque precari ne iterum viam, ianuasq; cœli claudamus,& sedib. reliquis,male viuentes, reddamur indigni viam in hac vita mera bonitate sua sepiuit ne post amatores pergeret homo & periret: viam cœli aperuit ut summo animarum amatore potiremur. Hoc autem multorum hominum ingeniũ est,& malum,vt uiam ad malũ clausam apiant, claudent autem male viuendo eã qua in cœlum pergendum esset, &c.

Act.10.

1.Pet.3.

7 Circa expositionem Euangelij breuiter aliqua adnotanda sunt. Et in primis cum increpauit incredulitatem discipulorum,& statim adiunxit: ***Euntes in mundum uniuersum predicate Euangelium omni creature***,admonere voluit Prælatos non solum debere subditos punire ob peccata, sed etiam amoris signa castigatis ostẽdere, neque propter illa,quæ ad honorem conducunt, auferre,si illi fuerint correpti,sicut Deus eum reprehendisset, & correxisset primos parentes, fecit illis tunicas pelliceas. Nam etsi peccator puniendus sit, homo tamen fouendus est. Consolamini consolamini populum meum o

Gen.3.

Esai.40.

Prophetæ dicit Dominus vester, loquimini ad cor Ierusalem,& aduocate eã, quoniam completa est malitia eius, dimissa est iniquitas illius. Exo.29.oleo & sanguine aspergi iubentur Sacerdotes vt scirent olei misericordiam cum rigore sanguinis temperare Oleaster. ***Apparuit autem illis recumbentibus, & edentibus***. Bonis nulla occasio intercidit, quin a Deo recipiant beneficia, dum dormiunt, manducant, loquuntur, quia siue manducent, siue bibant, omnia in gloriam Dei faciunt, & ita omnia eis cooperantur in bonum. Et folium eius non defluet, etiam folium id, quod minimum est, non perijt, quia in lege Domini fuit voluntas eius. ***Increpauit eos***. Non vult Dominus sæculares neque cernere,neque scire defectus, & peccata Sacerdotum, aut magnatum, sed quoad fieri potest abscondit. Ideoque voluit ut non coram omni populo moreretur Aaron, sed mortuus est in vertice montis. Vnde scriptum est: Abscondes eos in abscondito faciei tuæ a conturbatione linguarum. Sic cum mortuus esset Saul, & filius eius Ionathas, dixit Dauid: Nolite hæc annuntiare in Geth, ne lætentur filiæ incircumcisorum. Sacerdotes, & religiosos infamare, maxime curant viri scelerati, libro nono, capitulo decimo quinto,numero vigesimo primo. Prælatos Deus seruauit suo examini discutiendos, non populi,libro decimo quarto,capitulo trigesimo, numero vndecimo. Increpauit Iesus discipulos,etiamsi illius intimi essent amici. Solent Principum chari impune peccare, & nihil timere, scientes eos neminem audere arguere. Sed dominus a domo sua iudicium incipit. Sic fecit cum filijs Aaron: In propinquis meis sanctificabor. Vel, ut nostra habet lectio: Sanctificabor in his, qui appropinquant mihi. Vnde serui Principum, quia puniri non timent, peccare non metuunt. Serui Dei sciunt se habere Dominum, qui vitia impunita non relinquat. Et in Numeris arguit Moysen, & Aaron: Pro eo,quod non credidi-

Num.27. Oleaster.

Psal.30.

1.Reg.1.

Leuit.10.

Num.20.

by Google

credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filijs Israel, &c. Dicebat Aristides. Ab ipso lare, a domesticis. s. & familiaribus, iudicium sumito. Debent. n. maiores primum suorum inferiorum uitam corrigere. A sanctuario meo incipite. *Ezec. 9.* Peccata a sanctis uiris commissa punit Deus, lib. 4. c. 18. nu. 23. & 24. *Increpauit eos*, & statim dixit: *Euntes*, &c. Docentur hic Principes, & superiores Prelati, suos inferiores ministros, si culpas habent, secreto, ut diximus, corrigere, sed publice coram omnibus honorare, vt in pretio habeantur. Sic Dominus *Num. 20.* in Moyse fecit, quem arguit in Nume. *Exo. 19.* & tamen in Exod. dicit: Ecce venio ad te in densitate nubis, vt audiat populus me loquentem tecum, & credat tibi. Et *Num. 12.* in Num. secreto arguit Aaron, qa murmurauit contra Moysen, & cũ multis in locis publice honorauit eum. Et in *Num 27.* Nu. dixit Dñs ad Moysen: Tolle Iosue, & impone manũ tuã super eũ. Qui stabit coram Eleazaro Sacerdote, & oĩ multitudine, & dabis ei præcepta cunctis videntib. & partem gloriæ tuæ, vt audiat eum oĩs synagoga filiorũ Israel. i. coram omnibus, quibus præficiẽdus est, summe honora eum, vt subditi videntes quãti eum faciat superior, eum reuereantur, & honorent. Sic Iesus cũ discipulis iturus in cœlum fecit.

DOMINICA infra octauas Ascensionis.

EVANGELIVM.

Cum venerit paracletus, quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis. Ioan. 15. & 16.

I Dominica infra octauas Ascensionis.

COnuenientissime Ecclesia omnibus his diebus, in quibus ascensionem Domini in memoriam reducit, dum considerat homines fideles, propter illius absentiã mœrore confectos, vtpote qui recedente Iesu, a quo tot mundus reportabat commoda, non solum tristitia afficiendi essent homines, sed crederet se multis priuatos esse bonis. Vt autem horũ tristitiam moderetur Ecclesia, magnaque expectent bona Domino existente ad dexteram patris, magnifica edisserit promissionem, quæ quondã proposita fuit discipulis, cum Iesus uicinus morti ipsos esset corporaliter derelictu rus. Illi enim, qui tot potiti fuerant utilitatibus magistri mirificis exemplis, ipsius admiranda doctrina, conuersatione, miraculorum inspectione, proculdubio vehementissima absorberentur tristitia, nisi Spiritum expectasset duplicem illo recedente. Sicut enim *4. Reg. 2.* quondam dum discessurum sciret Eliã, Elisæus, animaduertens ex una parte, quæ illius præsentia accepisset bona, & ex altera, quod ipso recedente mundus maiora pateretur mala grauiora ille periculis, non elatione motus, aunt Sancti, sed necessitate compulsus spiritum postulauit duplicem, qui illi necessarius foret, quem & accepit.

Sic dum discipuli corporea magistri destituti præsentia, multis priuarentur bonis, mundus, maioribus implicandus esset malis, pluribus, grauissimisque peccatis, eis Spiritum promisit veritatis, cuius assistentia ipsi redderentur valentiores ad perpetiendas persecutiones, & illius testimonio mũdus pristina detereret uitia.

In vtroque illo, nocumento proprio quod Apostoli cernebant, duplicem adhibet consolationem, alteram, quod honori Christi illud esset expediens, vt cum apud homines tam esset vilipensus, opprobrium hominum, & abiectio plebis effectus, adueniens Spiritus sanctus de illo testimonium perhiberet efficax, perhiberent & Apostoli, vt Deꝰ ille crederetur, & adoraretur, qui dudum vermiculus exiguus fuerat reputatus.

Consolatur etiam eos, quoniam aduenientes veritatis spiritu, illi ad ferendos labores redderentur fortiores.

Digitized by Google

Quibus etiã medijs Ecclesia nos his dieb. tristes cõsolat. Et in primis cũ Iesus noster fidus esset amicus, solusque hoc nomine dignus, cum a suis esset accessurus, a mundoque corporalem suam præsentiam ablaturus, ea animaduertit, quæ amici solent, quando eos deserunt, quos intime diligunt.

Primum promittunt in terra quo pergunt, illa omnia facturos, quæ illis iudicaueriut expedientia. Secundo poscunt, ut si forte in terra, quam derelinquunt, necessaria fuerit vel sollicitudo, vel cura, uel aliqua re indiguerit qui discedit, ipsi id curent, ac si proprium esset negotium quod illius interesset, qui longe abest. Prædicit etiam si aliqua nouerit inconuenientia, aut pericula, in quæ incidere valent, qui recedente amico remanent illius solatio destituti.

Hæc totius Euangelij summa est. Primum, promittit Iesus in cœlo illa tractaturum, quæ illis fuerint conuenientia; missurum scilicet Paracletum, postulat vt testimonium perhibeant de illo, ipsius inter homines prædicantes excellentiam; indicitque illis pericula, vt ad ea, quæ iam nouerint ferenda, reddantur promptiores. Christus cum primum cœlum intrauit de mittendo Spiritu sancto sollicitus fuit, illumque vt mitteret postulauit a patre, lib. 16. cap. 12, num. decimo nono, & sexagesimo quarto.

3. Reg. 18. August. Illa enim nubecula quam seruus Eliæ vidit, cum terra maxima premeretur sterilitate, vtpote dum per annos tres, & menses sex non pluerat nec in Iudæa, nec in prouincia Sidoniæ, vbi fuerat oriunda impia Iezabel, ita erat modica, vt interrogatus Prophetæ famulus, quid cerneret? respondisset: Nubeculam quasi vestigium hominis.

Hæc, Elia orante in eam magnitudinem excreuit, ut totam cœli faciem operiret, quæ postea liquefacta, arẽtem terram inebriauit. & maxima fructuũ vberrate fecundauit.

Sic Christus qui inter homines nouissimus virorum existimatus est, in cœlum sublatus, instar nubis copiosam cœlestium donorum pluuiam in terram demisit, qua mundus, sterilitate bonorum operum pressus, fœcundatus est.

Inundauerant mala super terrã, furtum, homicidium, adulterium, riuique fluebant, sed cruoris, dum sanguis sanguinem tangeret, sed ne aduenirent irrigui Spiritus sancti fluuij, hominum peccata & cœlum reddiderunt æneum, terra existente ærea aut ferrea. Dabat Dominus imbrem terræ puluerẽ, quo arida terra amplius siccaretur, & de cœlo descendebat cinis, quo in fructifera terra, maiorem in se haberet sterilitatem. Venit Spiritus sanctus a Domino missus, & innumera sublata sunt mala. Ipse enim, qui germen est Domini in magnificentia, fructus fuit terræ sublimis, lib. tertio, cap. decimo quarto, nu. 30. Ab illo enim omnia ista reportauimus bona, qui septem donis Spiritus sancti repletus fuit, li. decimo septimo, cap. duodecimo, numero sexagesimo. Dum enim ille in cœlum ascendit, supra modum humanam honorauit naturam, dum primitias humanæ naturæ obtulit patri, lib. tertio, cap. 14. nume. quinto, vsque ad 10. Christus enim est, quo medio pater egressus est in salutẽ populi sui, libro tertio, capit. decimo quarto, nume. decimo tertio. Spiritus sanctus & verbum diuinum, significantur per duo illa Seraphin, quæ Esaias vidit, lib. decimo sexto, cap. 12. num. 3. Spiritus sanctus aqua dicitur, quia rigat, & abluit ibidem nu. 46. 52. & 53. De quo scriptum est: Si continuerit aquas, omnia siccabuntur, si emiserit eas, subuertent terram. Spiritus sancti dona aquæ comparantur, lib. primo, c. 25. num. 2. Vt autem, quæ in hac Domini promissione inclusa sunt bona, intelligere valeamus, singula illius verba diligenter interpretanda sunt dum dicit: *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a patre, spiritum veritatis, &c.* Primum omnium diuinam hãc personam paracletum vocat, quod nomen exhortatorem significat, aduocatum, patronum, deprecatorem, & consolatorem. Secundum nomen tuum Deus, sic & laus tua in fines terræ. Si hominum miseriæ, vtpote quæ multę sunt,

Osee 4.

Deut. 28.

Esa. 6.

Iob 12.

Psalm. 47.

Google

ſunt, patrono indiguerint, cuius interceſſione pellantur, Spiritus ſanctus eſt, de quo ſcriptum eſt: Quod ipſe Spiritus ſecundum Deum poſtulat pro Sanctis, vicem gerens aduocati, & patroni, quo indubie, ſi voluerit homo, a ſupremo & incorrupto iudice ſententiam aſſequetur, quam deſiderat.

Paulus ad Rom. 8.

Gen. 2. Si qui proprias conſiderat culpas, tremebundus fugit ad folia, aduocatū habet, qui timore inordinato excuſſo, eum dignum diuino cōſpectui reddat. Nec ſolus Moyſes in monte noſtris vtilitatibus occupatus eſt, ſed his non contentus, Spiritum ſanctum mittit, qui donis ſuis, ſacraque illius præſentia, cauſæ noſtræ aduocatus ſit, ſit & exhortator, ut ſi miſer homo virtutis difficultatem exhorruerit, nec mentē aſcendere valuerit, cum virtutis iter remotum poſuerint Cęlicolæ, cum tamē ad vitium facilis, vicinaque ſemita cunctis pandatur mortalibus, ut planum ſe ſe offerat iter quærentibus illam, Spiritus ſanctus, qui exhortator eſt, efficaciter humanæ voluntati quantumuis infirmæ ſuadebit, vt alacriter & prompte virtutis iter arripiat, mouebitque eam efficaciter, ut omnibus poſthabitis, virtuti inſudemus, vt vileſcat mundus cum delectationibus ſuis illi, qui mundum ſuper omnia venerabatur, &

Iob 6. quæ prius nolebat tangere anima ſua, non præ anguſtia ſed a Spiritu ſancto exhortatus, cibi illius ſint delicatiſſimi, & deſideratiſſimi, quos ipſe mira condire dulcedine, & valebit, & volet.

Chry. ſerm. 2. Pentbe. Chryſoſtom. explicans qua ratione nomen paracleti exhortatorem ſignificet, qui fideles exhortatur ſemper ad bonum, corda fidelium, vt in eius ſpiritu recta ſapiant, & delectent, quę amariſſima ſunt his, qui illo caruerint: Mira res, ait, inhortatur, & obſecrat Deus mortalem, obſecrat Deus lutum, Dominus ſeruum, qui abundantiſſimam certe exhiberet miſertordiam, ſi vel rogatus ipſe, & interpellatus beneface-ret, & tamen his non contentus læſus ille nos rogat, vt reuertamur ad ipſum,

Mier. 3. & 3. & dicit: Vel amodo voca me, pater meus es, dux virginitatis meæ.

Cumque repudiatus vir, cuius thorus adulterio pollutus eſt turpiter, ad fœminam, quæ tale patrata eſt crimen, reuertere merito non dignetur amplius, tu tamen licet fornicata ſis anima, non ſemel aut iterum, nec ſacrum tanti viri thorum ſueris ſemel maculata, ſed fornicata cum amatoribus multis inſtar expoſitæ meretricis in omni colle ſublimi, & ſub omni ligno frondoſo ſueris proſtituta, dona exhibens amatoribus contra cōſuetudinem mulierum, tamen rogo vt reuertaris ad me, certa quod gratanter ſuſcipiam te. Spiritus ſanctus interne alios alloquitur amice, vt filios, alios vt fratres, alios vt amicos compellit, inſtigat, ad ſe trahis, a terrenis transfert, & ad cęleſtia vocat, vrget, mentem diuino accendit deſiderio; vt illa cogitemus, inquiramus, imaginemur, & ſomniemus, quę noſtrę expedierint ſaluti omni metu poſthabito, & omni difficultate contempta. Amor Dei, qa rogat nos læſus, & aſperatus non deſiſtit, lib. primo, ca. ſexto, numero 31. & 32. capit. quinto, numero quarto, libro quarto, cap. decimo, numero 4. 5. 7. 10. & 12. Spiritus ſanctus malas cupiditates conſumit, & hominem hominem eſſe non ſinit, lib. 16. capit. 12. num. 11, 12. 23. & 24. Spiritus ſanctus quæ conferat bona explicantur varijs nominibus illius, ibidem numero 22. vſque ad 25. Spiritus ſancti locutionem qui corde concipit, & cognoſcit, audit verbum abſconditum mentem humanam ſubleuans a terrenis, libro 16. capi. 12. nume. 51. Spiritus ſanctus renouat faciem terræ, id eſt, voluntatem terrenam, ibidem num. 61. Spiritus ſanctus adiuuat infirmitatem noſtram, vt declinemus a malo, & faciamus bonum, num. 62. & 63.

Præterea paracletus dicitur, id eſt, cō ſolator, quo deficiente, cuncta quæ in mundo ſunt, homines conſolari non valēt, quibus dicere iure valemus, quod quondam Iob dixerat amicis ſuis: Cōſolatores oneroſi omnes vos eſtis, quæ homines conſolari neſciunt, ſed tædio afficere. Spiritus triſtis exiccat oſſa, vt aſida tabeſcant, hoc autem adueniente

S. Thom. Ioan. 14.

Iob 16.

Prouer. 17.

Abbas
Abbatissa
Abbatissa
Abbatissa

culum vitæ, lib. 16. cap. 12. num. tertio. Spiritus sanctus est virtꝰ oris Dei, quo virtus cœlorum confirmata est, ibidem nume. 6. 34. 43. 55. & 62. Spiritus sanctus facit, ut Deus intra nos sit, quem olim Prophetæ foras videbant, ibidem numero vigesimo quinto. Præterea tertia hæc diuina persona spiritus vocatur, qui etiam ventum significat, qui cū validus fuerit, cuncta ad se trahit, sicut intelligit Hieronym. locum Ezechielis: Et vidi & ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone, & nubes magna, & ignis inuoluens. *Hieron. Ezech. 1.*

Et infra: Quocumq. ibat spiritus, illuc eunte spiritu & rotæ pariter eleuabantur, sequentes eum, spiritus enim vitæ erat in rotis. Vbi nostra lectio habet. Ventus turbinis; septuaginta interpretes transtulerunt: Spiritus auferens, & vbi is erat impetus venti, ibi animalia ibant, ibi & rotæ eleuabantur pariter cum illo. Tanta enim erat potentia vēti, vt animalia natura sua grauia, mira velocitate eleuarentur. Roteque quæ de se motum non haberent, dum spiritus vitæ illis coniungeretur, & incederent, immo & per aera volarēt impulsu spiritus agitatæ. Qui enim filij sunt Dei, spiritu hoc aguntur, & rapiūtur. Quos enim Spiritus sanctus replet, totos rapit, & sua efficaci suggestione impellit, quocumq. voluerit. Si arctissimi monasterij inclusio nem persuaserit, mirabili impulsu illuc hominem, & fœminam delicatam pertrahit dicentes: Charitas Christi vrget nos. Si cut enim ventus, qui nauē ferit in puppi, illam ad portum multa celeritate p-ducit, & quo dirigentis voluntas intenderit, sic diuino hoc vento hominis voluntas impellitur, vt Deum solum diligat, memoriam, ut illius recordetur, intellectum ut quæ illi placita sunt, cogitet semper. Spiritus sanctus animam in portum ducit, si munda vela voluntatis huic vento suspendamus, lib. decimo sexto, cap. duodecimo, nume. decimo sexto. Vento autem deficiente, nauis in portu stans quiescit, quousque is venerit, qui nauigationi quæ aggrediē da est, sit accommodatus, ita quantumcumque intellectus abundet fide, voluntas spe, eleemosynis, ita vt homo distribuat oēs facultates suas in cibos pauperum, immo etiam si tradiderit corpus suum igni, vt comburatur, vento Spiritus sancti deficiente nauis portum deferere non valet, in quo est, & illum acquirere, quo pergere cupiunt nauigantes. *Simile.* *1. Cor. 13.*

Non solum autem promisit Iesus missurum se Spiritum qualemcūque, sed spiritum veritatis, qui vtique mundo apprime necessarius est, in quo spiritus habitat mendacij, & vanitatis. Illa enim innumera mala, quæ Oseas retulit, quod inundassent super terram, hinc ortum habuere, quod veritas in terra non inuenirentur. Deficiēte enim veritate, quid ni inundarent homicidia, furta? &c. *Spiritus veritatis*, quia per donum intellectus, & scientiæ, practicæ docet fugere vanitates sęculi, & mendacia. Spiritus scientiæ facit, vt cognoscamus nos fragiles, & dolentes in hoc exilio, lib. decimo sexto, cap. duodecimo, numero 69. Spiritus intellectus datur, ut mentis intuitu purificato, diuina intelligamus, numero 70. & 71. Spiritus qui in mundum venit, cum primum Angeli cœlo pulsi sunt, vt primos deciperet parentes, spiritus mendacij fuit, dum dixit: Quacumque die comederitis eritis sicut Dij, nequaquam moriemini, &c. *Oseæ. 6.* *Gen 3.*

Idem in processu temporis aduenit cum dixit: Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarū, quo deciperetur Achab, & periret, nec Spiritus veritatis, qui in ore Michææ Prophetæ inueniebatur, admissus est. Hæc. n. maxima erat illius sęculi infelicitas, quam lamentabantur Prophetæ, potissime autem Hieremias, dicēs: Prophetę prophetabant mendacium, & Sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus dilexit talia. Et alibi: Ecce ego ad Prophetas somniantes mendacium, qui seduxerunt populum meū in mendacio suo: Et item: Vos igitur nolite audire Prophetas vestros, qui dicunt vobis: Non seruietis Regi Babylonis. Quia mendacium prophetant vobis, *3. Reg. 22.* *Hier. 5.* *Hier. 23.* *Hier. 27.*

zed by Google

vobis, ut longe vos faciant de terra vestra, ui pereatis tam vos, quam Prophetæ, qui uaticinantur vobis. Cum ergo spiritus is mendacij non solum esset a plebe receptus, sed a Prophetis falsis, ut uerus commendatus, Spiritum veritatis promittit Christus, quo mundus mendacijs plenus reformetur. *Esa. 4.* Vnde Esa. diuinum hunc spiritū, spiritum vocat iudicij, quia his, quos replet, rectum præstat iudicium, ut uerum & bonum prosequantur, vanum & malum fugiant, postulantes a Deo, *Psalm. 50.* vt spiritum rectum innouet in uiscerisius suis Deus, ut velut animalia illa *Ezech. 1.* Ezechielis plena sunt oculis ante, & retro, quibus & temporalia vana cognoscant, & æterna diligant. *Apoc. 19.* Et sicut Iesus, qui suscitatus insidebat equo albo, & vocabatur fidelis & verax, docuit vanitatem fugere sæculi, cœlum adijt, vt spiritum mitteret veritatis, quo cuncta contemnerentur humana, & ludrica bona huius sæculi. Idcoque meo iudicio Spiritus sanctus figuratus est in columna nubis, quæ Iudæos præcedebat. libro tertio, capitulo nono, numero 45. Spiritus sanctus eos, quos inhabitat, irradiat ut Sol, per quem transformatur homo a claritate in claritatem, libro decimo sexto, capit. 12. numero nono, decimo. 12. 23. 24. & 58. Spiritus sanctus lampas accensa est in cordibus iustorum, ibidem numero decimo septimo. Sed si Spiritus sanctus spiritus veritatis, ut diximus, *Exo. 10.* vnde in nobis deceptiones tantæ? Te- *Esa. 59.* nebræ nostræ, illas excedunt quas Ae- *Iudi. 16.* gyptij quondam patiebantur. Palpamus, vt cæci, parietem. Mola asinaria instar Samsonis circumducimur miseri, dum his rebus terrenis inhæremus. *Esa. 28.* Quia spiritum hunc veritatis non recipit, nisi qui ablactatus fuerit a lacte, & ab vberibus auulsus, quod quia nos non curamus, tam multa patimur nocumenta, dum hoc spiritu caremus, quem mundus non potest accipere. libro vndecimo, capitulo duodecimo, numero quarto, libro decimosexto, capit. 12. numero 16. 41. & 51. Et quia de Spiritu sancto copiosior redibit sermo in sermone sequenti, hæc sufficiant in expositionem horum verborum. *Cum uenerit Paracletus, &c. Spiritum veritatis, &c*

In quibus verbis illud etiam animad- 8
uertendum est, quod intermiscet Iesus consolationem, ne plus iusto terrerentur Apostoli, ex his quæ dixerat de persecutionibus sustinēdis. Sic enim Deus fidelibus suis nimis læta temperat tristibus, ne insolescant, & nimis tristia temperat lætis, ne desperent. Natura nostra neutrum ferre potest, nec nimis læta, nec nimis tristia. Lætis extollitur, tristibus deijcitur. Quod autem, cum de persecutione loquitur, meminit Spiritus sancti, ideo est, quia sine illo persistere in tentationibus nō valemus. Vt enim aiebat Iob: Neque *Iob 6.* fortitudo lapidum, fortitudo mea, neque caro ænea est. Ecce non est auxilium mihi in me. Quæ est enim fortitudo mea, ut sustineam? Vtique viribus meis id efficere non possum, nisi Deus adsit, qui mihi vires tribuat. Ipse enim est, qui ponit humiles in sublime, & mærentes erigit sospitate. Ipse *Cap. 5.* salum facit egenum de gladio oris eorum, scilicet, malignorum, & de manu violenti pauperem. Deus enim vulnerat, & medetur, & percutit, & manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. Vnde in hac sacra *Ioan. 13.* concione cœnæ dixit Dominus Petro: Non potes me sequi modo, sequeris autem postea, cum Spiritu sancto fueris repletus. Et profecturus in cœlum omnibus discipulis, quibus dixerat grauia imminere pericula, vt ad illa perferenda redderentur apti, dixit: Sedete in ci- *Luc. 24.* uitate donec induamini virtute ex al- *Act. 1.* to. Et conuescens præcepit eis, ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem patris, qua impleta, testimonium redderent intrepidi de illo. Vnde in psalmo aiebat Regius Vates: Deus noster refugium & vir- *Psal. 45.* tus, adiutor in opportunitatibus in tribulatione. In tribulationibus iustorum declarat suam misericordiam, dum eos liberat, libro decimoseptimo, capitulo quarto,

gitized by Google

quarto,numero decimo ſexto. In tribulationib. opportunus adiutor eſt Deus, non patiens iuſtos tentari ſupra vires. libro decimo ſeptimo, capitulo ſecundo, numero decimo quinto. Tribulationibus tunduntur Sancti, vt ſicut lapides,dolati in cœlo collocentur, libro ſexto,capitu.nono, numero 41. Triſtibus ſuccedunt læta, & tribulationibus proſpera etiam in hac vita,libro ſecundo,capitulo vndecimo,numero 13. vſque ad 16.21. vſque ad 23. 26. 33. vſque ad 35.libro ſexto, capitulo nono, numero 23.26.27.& 32. lib. ſeptimo, capitulo tertio,numero primo, & tertio,capitulo quarto,numero nono, uſque ad uigeſimum,libro nono, capitu. decimo quinto,numero trigeſimooctauo,libro decimo ſeptimo,capitulo ſexto,numero quarto, quinto, & nono. Præterea quod ſtatim poſt commemorationem Iudaicæ ingratitudinis Spiritus ſancti meminit, manifeſtum indicium eſt,quod Dei bonitas uincit malitiam humanam, & quod impiorum incredulitas, non irritum reddit fructum eorum, qui Chriſto adhærent. Rom. 5. Vnde aiebat Paul⁹ ad Romanos: Quid enim ſi quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas eorum, fidem Dei euacuabit? Abſit. Eſt enim Deus uerax, &c. Sic nunc impiorum peruerſitas non impedit dilectionem Dei erga pios. Quantumcumque.n. Gen. 19. ſcelerati eſſent Sodomitæ, hæc illorum peruerſitas impedimento nō fuit, ne iuſtus Loth cum ſuis reciperet miſericordiam,nec cum omnis caro corruppiſſet uiam ſuam, miſericordia Dei ablata eſt a Noe, qui diluuio inundante, in arca liberatus eſt. Gen. 6. Sicut enim malorum ſocietas non nocet pijs, ne ipſi bene faciant, ita nec nocere debet, ne diuinam conſequantur miſericordiam, qua digni ſunt. Et ita licet Iudæorum populus plenus eſſet peccatis, & innumera eſſent Hieroſolymis mala, hæc licet conſideraret Ieſus, nec tanta malitia victus eſt, nec tanta miſericordia expoliati ſunt diſcipuli, qui illa digni erant. Dei miſericordia hominum peccatis non uincitur,libro quarto,capitu. ſeptimo,numero vigeſimo. Deus reſpicit iuſtos,vt ſaluet,& facientes mala,ut perdat,libro quarto,capitulo vigeſimo quarto,numero duodecimo, capitu.vigeſimo ſexto,numero nono, 13.15. & 17. Vnde ſcriptum eſt: Verumtamen pretium meum cogitauerunt repellere, & tunc quando illi diuina miſericordia erant indigni, ego cucurri in ſiti, ut eos lucrificerem, libro quarto, cap. vigeſimo tertio, numero nono. Mali non maculant bonos, ſi eis non conſentiant,&c. libro vndecimo,capit. quinto,numero 14. *Pſal. 61.*

Et uos teſtimoniū perhibetis, quia ab initio mecum eſtis. Teſtimonium perhibebit de me ſpiritus ueritatis oſtendens diuinitatem,& omnipotentiam meam, & hanc interne hominibus ſuadens, ſed tamen licet ille de re hac ſollicitus ſit,tamquam ad hoc miſſus, ſed vos illius coadiutores, & cooperatores eſſe debetis. Licet enim neque qui plantat, ſit aliquid,neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus,cuius eſt velle, & perficere pro bona voluntate ſua, ſed tamen Paulo præcipit Deus,vt plãtet, & Apollo rigare debet miniſtri eius qui omnia bona operatur in nobis. Ille quidem primum diuinus Spiritus teſtimonium perhibebit,ille principalis actor eſt in hominum ſalute, ſed huius cooperatores homines ſunt, tum in his, quæ concernunt aliorum ſalutem, tum in his, quæ ad propriam expectant vtilitatem. Stultum enim eſt ſimul & impium, hæc ſoli committere diuinæ voluntati. Vnde cum gratiam Dei recepiſſet Eſai.qui pollutus erat labijs, ipſis exuſtis, ſtatim clamauit: Ecce ego, mitte me ad docendum populum, vt teſtimonium perhibeam de te apud incredulum, & ſceleratum populum, libro ſeptimo,capitu. octauo, numero ſecundo. Gratia Dei reddit iuſtos omnibus potentiores, ne quis eis præualeat, ibidem numero tertio,quarto.21. & 25. Gratiæ Dei cooperatores eſſe debent homines, numero quinto. Liberum arbitrium hominis inſufficiens eſt ad bonum ſine Dei auxilio,libro quarto, c.decimoquarto, numero 6 *Eſa. 6.*

numero quarto, vſque ad 6.9. vſque ad 18. lib. 7. cap. nono, num quarto vſque ad ſeptimum, 13. vſque ad 16. 19. vſque ad 25. Sed nihilominus liberum arbitrium cooperari debet diuinæ gratiæ, libro quarto, cap. 14. numero 15. & 16. lib. ſeptimo, capit. nono, nume. 6. 7. 12. 13. 19. 22. & 23. Vt ergo vtrumq; hoc neceſſarium doceret Ieſus, & quo ordine hęc duo eſſent coniungenda, dixit ſpiritum veritatis teſtimonium perhibiturum, & quod illi nihilominus etiam teſtimonium perhiberent. Et quia ad teſtem requiritur, ut talis ſit, ne propter malam vitam reijci poſſit: hinc Apoſtolorum ſanctitas patet, quia omnes dicere poterant: Non audeo aliquid loqui eorum quæ per me non effecit Chriſtus. Apoſtoli montes fuere illuminati prius a Chriſto, & inde lux diffuſa eſt ad alios, lib. 14. cap. 26. num. 29. Apoſtoli principes ſunt, qui præuenerunt, vt populi ſequerentur, libro decimo quarto, ca. 25 §. ſecundo, num. 46. Apoſtoli conuerterunt, nō propter miracula, ſed quia in ipſis erat verus gloriæ, & pecuniarum contemptus, lib. 14. cap. 29. numero octauo. Ex his patet quod Sacerdotes, & Prædicatores, & Prælati, qui teſtimonium alijs debent perhibere de Chriſto, & verbis & operibus, reliquam populi multitudinem ab humeris, & ſupra debent excedere, nec illis virtutibus contenti eſſe, quæ in alijs reperiuntur. Qui venit, ut teſtimonium perhibeat veritati, teſtis omni acceptione maior futurus eſt. Miranda fuit vita Baptiſtæ, qui venerat, ut teſtimonium perhiberet de lumine, nō uerbis ſolis, ſed potiſſimum operibus. Prædicatores diuina gratia pleni, alios vtiliter docent, libro ſeptimo, capitulo octauo, numero trigeſimo ſecundo, libro decimo quarto, cap. vigeſimo ſeptimo, numero quarto docetur, quod Prædicator non loquatur niſi ea, quæ per ipſum effecerit Chriſtus. Prædicatoribus, quos ad hoc munus aſſumit Deꝰ, dat virtutes multas, libro decimo quarto, numero vigeſimo ſeptimo, numero decimo quinto. Prædicator talis ſit, vt nullus eum iuſte arguat, quia vir ſanguinum domum Deo ædificare non debet, libro decimo quarto, cap. decimo octauo, numero vigeſimo ſecūdo. Prælatis magna ſanctitas neceſſaria eſt, vnde plerique viuunt ſubditi, qui moriuntur Prælati, libro decimo quarto, cap. 31. numero 21. & 28. Et libro decimo ſexto, capit. primo, late docetur, quod Sacerdotis, & Prælati dignitas multas poſtulet virtutes.

Rom. 15.

Ioan. 1.

Abſque ſynagogis facient nos. Maxima, & grauiſſima dicit aduerſa, nam odium mundi, & ablationem bonorū temporaliū, quaſi ſeuiora non commemorat, ſed ea tantum, quæ maxime affligunt. Hinc Paulus ad Corinth. ait iuſtos eſſe peripſema mundi. Terribile enim eſt e populo eijci Dei. Conſolationem tamen præſtat, quod Chriſtus dicit eos eijciendos, non ex populo Dei, & Eccleſia Sanctorum, ſed e Synagoga ſathanæ. Eccleſiæ quidem, & Sanctorum communionem, & Dei gratiā nobis mundus auferre nō poteſt. Quod autem ſuam nobis interdicit familiaritatem, conuerſationem, & amicitiam, nihil obeſt, immo plurimum prodeſt. Quo enim longius a mundi conſortio recedimus, & impiorum amicitia, eo propius Deo accedimus. Arguit autem hoc verbum mundi malitiam, & cæcitatem. Malitiam, quod pios pati non poteſt, ſed a ſe ejcit; tamquam cōtrarios operibus ſuis, qui illis improperant peccata legis, qui tamquam nugaces æſtimantur ab illis, a quorum vijs ſe abſtinent tamquam ab immunditijs, vnde illorum præſentia maxime torquentur. Arguit etiam hoc verbo malorum miſerandam cæcitatem, quod eos ejciunt, quorum beneficio viuunt. Ideo enim Deus non ſtatim animaduertit in impios, ne triticum ſimul cum zizanijs eradicetur. Propter pios, qui in mundo ſunt, mūdo pareitur. Poſtquam autem a malis fuerint ſeparati, ſtatim, iudicium Dei irruet in impios. Id quod legimus accidiſſe tempore Noe, Loth, & Aegyptijs. Vbi mundus periit, Noe in arcā incluſo, & Sodoma combuſta eſt, cum primum Loth montem aſcendit, & Aegypti

1. Cor. 4.

Sapient. 2.

Matth. 13.

Gen. 7 & 19.

Exod. 14.

by Google

Aegyptij horrendo iudicio perierunt, Iſraelitis ab ipſis recedentibus. Quod ergo ſuis Ieſus dicit a congregationibus pellendos Iudæorum, & illorum fuit ſummum beneficium, ne iuſti perirent cum impijs, & iuſtorum ſummũ malum, cum paleis manentibus abſque tritico, igni eſſent tradendæ, & zizania in faſciculos alligãda ad comburendum. Iuſtorum ſocietas vtilis eſt multum, libro quarto, cap. ſexto, nu. primo & ſecundo, libro vndecimo, cap. quinto, num. 11. Deus multitudini parcit propter iuſtos, lib. quinto, capit. quarto, num. 2. 4. 5. & 8. cap. octauo, num. quarto, vſque ad ſextum, 9. 13. & 16. Iuſti facile decipiuntur, quia cęteros de ſuo affectu iudicant, & ideo ingenti dono Dei a Synagogis impiorum pellũtur, lib. 9. cap. 17. num. 10. Iuſti per ſiccum ambulant in medio mari, dum malis exemplis non corrumpuntur, lib. 9. ca. 19. nume. 1. Iuſti alios patiuntur murmuratores, alios qui eos conantur in malum mergere, libro 11. cap. 15. num. 15. Iuſti vocem turturis audiunt, cum a turbis ſint alieni, libro duodecimo, cap. tertio, num. quinto. Iuſti conſilio Eccleſiæ fugiant malos illos perſequẽtes, ſicut Iacob conſilio Rebeccæ fugit Eſau fratrem ſuum, libro decimo octauo, cap. 17. num. 3. Mundi odium contemnere debent iuſti, libro octauo, cap. nono, num. primo. Mundanis cohabitans iuſtus, in virtute non proficit, lib. vndecimo, cap. 12. num. 6.

Exo. 15.

Gen. 27.

8 *Venit hora vt omnis, qui interficit vos, arbitretur obſequiũ ſe præſtare Deo.* Tolerabile quidem videretur, ſi mundus detraheret, ſi odiret, ſi perſequeretur. Impiorum enim perſecutiones exercitationes ſunt iuſtorum, libro vndecimo, cap. decimo quinto, num. decimo ſeptimo, vſque ad 19. & 21. Malis tamquam virga, & paleis vritur Deus, vt iuſtis correctis, illi igni tradantur, li. quarto, cap. 36. num. vndecimo, & 14. lib. 6. cap. nono, num. 32. Murmurationes impiorum in iuſtos iuſtis proſunt, & illis nocent lib. quarto, cap. 36. num. ſecundo, lib. vndecimo, cap. 15. numero primo, nono, decimo, 14. 16. vſque ad 18. 20. 21. & 25. ca. 16. numero primo. Odium mundi contriſtare non debet Sanctos, libro ſecundo, capit. ſexto, numero quarto, quinto, 20. & 21. libro octauo, cap. nono, numero primo. Sed non ſolum odit, verum ferina crudelitate iuſtos occidit. Verum etiam occidi tolerabile eſſet, ſi mundus agnoſceret aperta fronte ſe impie agere; & confiterentur impij ſe ideo occidere pios, quia pij ſunt. Sed tantum abeſt, vt hoc confiteantur, vt potius velint videri, occidendo pios, bene ſe agere, & cultum pręſtare Deo. Sic ſanctum Iob plus merito cruciabat, quod ipſius amici contenderent eum mala illa meruiſſe, quam ipſa in ſe mala cruciarent. *Omnis, qui interficit vos*, Iudæi, ſcilicet, & gentes, qui ſicut in vnum conuenerunt aduerſus Dominum, & aduerſum Chriſtum, ſic & aduerſus ſeruos eius. Vnde Paulus: Tamquam purgamenta huius mundi facti ſumus omnium peripſema, vel ut alia habet lectio: Putamenta vſque adhuc, ſpectaculum facti Deo, & Angelis, & hominibus. Damnamur ad beſtias, ſicut adulteri, homicidæ, ut noſtro ſanguine placetur Deus, quem crederent mundo acriter indignatum ob noſtram malam vitam, quæ ſi de medio non tolleretur, Deus noſtri cauſa, orbem deleret, talia cogitabant de nobis, qui nos perſequebantur, & occidebant, zelum Dei habentes, licet ille ſecundum ſcientiam non eſſet, ſed ſtolida æmulatio. Credet mundus quod in ſanguine veſtro lauet manus, ut Deum iratum ſibi reddat propitium. Certe acris hæc perſecutio erat. Perſequebatur quidem Saul Dauidem, ſed ira & odio ingenti concitatus. Vnde aiebat aliquando flens: Sanctior tu es, quam ego Dauid fili mi, nec ullam poſſum iuſtam prætendere cauſam bellandi aduerſum te. His ſane verbis Dauid conſolaretur, dum audiret inimicum laudes ſuas canentem, at Apoſtoli, impietate prætenſa occidebantur. Nemo veſtrum patiatur, ut fur, aut maledicus, ſi autem ut Chriſtianus non erubeſcat, ſed magis glorificet Deũ in iſto nomine.

Pſal. 22.

1. Cor 4.

Rom. 10.

1. Reg. 24.

1. Pet. 4.

Et

Digitized by Google

Et hæc de cauſa iuſti acrius dolent, dum a Chriſtianis perſecutionem patiuntur, quam ſi eam paterentur ab infidelibus, libro nono, cap. vigeſimo, numero 22. Quod enim paſſione moti impij perſequantur iuſtos ſibi contrarios, multam adducit conſolationem. Plura enim ſunt, ut differitur, libro ſecundo, capit. vndecimo, numero vigeſimo ſeptimo, libro nono, cap. vigeſimo, numero primo, quæ iuſtos in huiuſmodi perſecutionibus debent conſolari. Vide libro nono, cap. decimo quinto per totum. At quod ſub nomine zeli, hominum iuſtorum periclitetur honor, fama, & vita, intolerabile ſane videtur. Si enim ciuitatis iudex, ut paſſioni ſuæ ſatisfaceret, idque cęteris conſtaret, alterum perſequeretur, tolerabile eſſet malum, ſed non id facit aperte, ſed ſub titulo iuſtitiæ, & Chriſtianitatis. Si vnus, ex paſſione alteri noceret, bene quidem, ſed ſub nomine boni communis & publici, graue malum. Sicut & multæ murmurationes ſunt, quæ ſub hoc titulo proponuntur cauſa ſimulata religionis, & dilectionis, & triſtitiæ de malo fratris, cum re vera ab odio fratris illa procedat, libro vndecimo, capitu. decimo ſexto, numero decimo quinto, capit. decimo ſeptimo, numero decimo. Hæc ergo dicit Chriſtus Apoſtolis: *Venit hora, in qua omnis, qui interficit vos, &c.* Abel perſecutionem, & mortem paſſus eſt a fratre, quia eius munera Deo placebant nullo alio quæſito colore. Hiſmael ſerus erat homo, manus eius contra omnes, qui illius moribus diſſimiles erant. Prophetæ a Regibus, quia veritatem illis inuiſam prædicabant, immo & Chriſtus occiſus eſt, quia operibus malis Iudæorum, contrarius erat, a quorum vijs abhorrebat, tamquam ab immunditijs, &c. At Apoſtoli, vt homines ſceleratu, a Principibus, mortem grauiſſimaſque perſecutiones paſſi ſunt. Hæc eſt prudens illorum conſolatio? Eſt vtique, & mirabilis Chriſti diſpoſitio, ut mundus, qui mendax eſt, deceptus eos perſequatur, & quod diſcipuli conſtantes in perſecutionibus ſemper fuerint,

Gen. 4.

Gen. 16.

Sapien. 2.

lib. 9. c. 20. nu. 4. Qui talia, taliq. occaſione patientes gloriabant, cum Sancti veteris teſtamenti patientes dolerent, lib. 14. c. 1. nu. 6. Vnde vt eos conſoleť, dicit: *Venit hora*, breui. ſ. durabit impiorum potentia: Non. n. relinquet Dñs virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum. Breui durabit Sanctorũ afflictio, & ſuperueniet æterna conſolatio, lib. 9, c. 9. nu. 60. lib. 17. c. 2. num. 7. & 8. *Pſal. 124.*

Et hæc omnia facient, quia nõ nouerũt patrem, neque me. In oia impij irruunt vitia, quia Deum, vt expedit, non nouerunt. Qui. n. Deum iudicem cogitaret, non peccaret. Qui Deum patrem cogitaret, ad oẽ bonum proptus eſſet. Qui Deum cogitaret vindicẽ eſſe ſeruorũ ſuorũ, numquam pios læderet, cogitãs ſcriptũ ab Zacharia: Qui vos tangit, tãgit pupillã oculi mei. Numquã impunitos relinquã, ſui ſceleris pœnas luent. Sic in Geneſ. dixit Deus Abrahæ: Scito præneſcens, quod peregrinum futurũ ſit ſemen tuũ in terra non ſua, & ſubijcent eos ſeruituti, & affligent quadringentis annis. Veruntamen gentem, cui ſeruituti ſunt, ego iudicabo. Et cũ Moyſes rubũ vidit ardentem, in rubo Eccleſiã ſignificauit, vt oſtendat oẽs, qui tetigit eã, a ſpinis eius pungendos. Nullus enim cuiuſcũmque potentiæ, aut conditionis, Eccleſiam vnquam læſit, qui nõ maximas & grauiſſimas pœnas daret. Conſidera etiam quod ardet in Sanctis flamma, & nonnumquam grauis, ſed cum illi lignum ſint viride, non ſolum non conſumuntur ab igne, ſed ſuam ſemper ſeruant viriditatem, & inſuper pungunt. Hæc ſi agnoſcerent, & conſiderarent impij, vos non perſequerẽtur, *ſed id faciunt, quia nõ nouerunt patrem, neque me.* Cognitio Dei in anima ad recte operandum eam ducit, lib. 3. cap. 20. nu. 18. 19. 23 24. & 26. Cæcitatem incutit primum diabolus animæ, vt mala ſuadeat, lib. 3. c. 4. num. 2. 12. 17. 20. & 21. Dei cognitio iuuat multum ad hoc, vt homines ei ſeruiant, lib. 3. cap. 20. nu. octauo, 12. vſque ad 19. 24. & 26. *Zachar. 2.* *Geneſ. 15.* *Exod. 3.* 9

IN

Digitized by Google

IN DIE SANCTO Pentecoſtes.

De myſterio quod narratur Actuum 2.

Dum complerentur dies Pentecoſtes, &c. Actuum 2.

Libro 16.cap. 12. per totum docetur, quod Spiritus ſanctus in die Pentecoſtes copioſiſſime datus ſit diſcipulis ſuis, cuius exiſtentia in anima, & dona pariunt utilitates multas. Vide etiam libro primo, cap. 23. nume. nono, 12. 15. 16 & 22. lib. 4. cap. 27. num 13. lib 5. cap. 1 num. 20. & 21. cap. 5 num. 10. lib. 6. cap. 2. num. 2. cap. 3. num. 5. lib. 9. cap 17. num. 2. lib. 12 cap. 3. nume. 26. cap. 3. nume 4. 5. & 34. lib. 14. cap. 31. num. 16. & 17. Et ea, quæ diximus in concione anteriori in illa uerba: Cum uenerit Paracletus, &c. In libro Roſarij, lib ſecundo, capitu. decimo tertio, per totum.

In feſto Pentecoſtes.

QVM hactenus Eccleſia a Dominica prima Aduentus vſque ad ſanctã Saluatoris aſcẽſionem, ea retulerit bona, quæ homines acceperunt a Chriſto Domino exiſtente in terra, in die hac cõmemorat, quæ ab eodem receperunt iam regnante in cœlis, copioſiſſima ingentiaq. dona. Quoniam cum ſolummodo ibi magnificus ſit vocitatus Dominus noſter, non ſolum bona, tanta magnificentia digna communicauit his quos ſecum detulit in cœlum, ſed etiam his, quos exules, & orphanos reliquerat in terra. Cum enim iuſſiſſet Ieſus iamiam aſcenſurus in cęlũ diſcipulis, ne ab Hieroſolymis diſcederent, ſed quod ibi expectarent, pmiſſionẽ patris baptizando non aqua, vt Ioãnes ſuos lauerat diſcipulos, ſed Spiritu ſancto, quo toti eſsẽt perfundendi. Quod & accidit, cũ ſacro illi ſenatui Beata Virgo præſideret, cui ia abſentia filij gubernatio ſuorum ſtatuum, fuerat commiſſa, cumq. ſimul Eccleſia illa, meritis quidem ingens, licet numero parua in Sion moraretur, ieiuniijs, & orationib. vacans, ſacris communionib. diuinis allocutionib. tota intenta, & occupata, decẽ peractis diebus ab Aſcenſione Dñi, dũ certi eſſent ſe tãto bñficio potituros nõ poſt multos dies, nullum ſane tps dabatur ocio, modica pars tpis ſomno, & minor cibo, arbitrãtes ne forte in prima vigilia, aut in ſecũda, &c. in hac die, vel in altera, diuinus adueniret Spiritus iã promiſſus hac ratione & noctes ducerent inſomnes, & toto illo tpe diuinis vacarẽt, lib. 16. ca. 12. nu. 11. & 13. Dum ignorarent horam. lib. 18. c. 5. nu. 5. cum & breuitatẽ ſcirent, & diem ignorarent, vigilantiſſimi, tñ expectabant beneficium. *Vnde factus eſt de repente de cœlo ſonus* tanquã flatus vehementis, non ſicut quondam ille fuit, qui irruit in domum filij maioris Iob, de quo ſcriptum eſt: Qd filijs & filiab. illius veſcentib. in domo fratris ſui primogeniti, repẽte ventus veniẽs, irruit a regione deſerti, & concuſſit quatuor angulos domus, quæ corruens oppreſſit omnes liberos illius, & mortui ſunt, ſed ſpiritus vehemens repulit domum Sion, in qua filij Ieſu morabãtur, vt nouam acciperẽt vitam, noua dona, & apparuit ignis, non ille, de quo ibidem ſcriptum eſt: Quod ignis Dei cecidit e cœlo, & tactas oues, pueroſque conſumpſit, ſed qui in uarijs linguis apparuit, quo repleti ſunt Spiritu ſancto diſcipuli, & cœperunt loqui varijs linguis.

Iob 1.

Aduertendum etiam eſt, quod ſecundum doctrinã ſancti Thomę in prima parte, q. 43. art. 3. quã docuit Magiſter ſentent. cum Theologorum ſchola. in 4. ſentent. diſtinct. 14. & 15. quam anti qui patres Leo primus, Ambroſ. & Auguſtin. aſſeuerarunt & alij, Spiritus ſanctus & aduenies diſcipulis in hac die, & cunctis his, quos per infuſionem gratiæ iuſtificat, non datus fuit in ſolis donis, ſed in propria etiam perſona, in qua nouo modo eam inhabitat mentem, quam iuſtificat, quam ſacra & diuina præſentia ſua & ditat, & ornat,

Eſa 33.

Act. 1.

ac

ของเรือกลไฟ ที่ได้ไปรับเสด็จ ณ เมืองสิงคโปร์ ขึ้นมาถึงกรุงเทพฯ ในวันที่ ๒๓ เดือนนี้ ตามที่ได้ประกาศมาแล้วนั้น ครั้นถึงวันที่ ๒๔ เดือนนี้ เวลาเช้า ๓ โมง ๔ บาท ก็ได้เสด็จขึ้นประทับราชรถ ซึ่งได้ตั้งไว้ที่ท่าราชวรดิฐ ทหารบกทหารเรือได้ตั้งแถวรับเสด็จ ๒ ข้างทาง ตามถนนหน้าพระลาน ตั้งแต่ท่าราชวรดิฐจนถึงพระที่นั่งอนันตสมาคม ครั้นเสด็จขึ้นประทับราชรถแล้ว ก็ได้เสด็จมาตามถนนหน้าพระลาน ออกประตูเทวาพิทักษ์ ตามถนนสนามไชย ถนนเจริญกรุง ถนนบำรุงเมือง ถนนราชดำเนิน ถนนหน้าพระธาตุ ถนนสามเสน ถึงพลับพลาที่ประทับ ณ ท่าเรือกลไฟ ที่ตำบลบางโพ ครั้นเสด็จขึ้นประทับพลับพลาแล้ว ก็ได้ทรงเครื่องใหม่ ทรงเครื่องต้นอย่างยิ่ง ทรงสังวาลย์ทับทรวง ทรงมงกุฎ ทรงพระแสงราชศัสตราประจำพระองค์ ครั้นทรงเครื่องแล้ว ก็ได้เสด็จขึ้นประทับเรือพระที่นั่งอรรคเรศ ซึ่งได้ตั้งไว้ที่ท่าเรือกลไฟ ที่ตำบลบางโพ ครั้นเสด็จขึ้นประทับเรือพระที่นั่งอรรคเรศแล้ว ก็ได้เสด็จมาตามลำน้ำเจ้าพระยา ถึงท่าราชวรดิฐ ครั้นถึงท่าราชวรดิฐแล้ว

Exo.19. Cum Moyses in montem ascendisset, lex descendit. Hic vbi Christus in cœlum ascendit, Spiritus sancti lex, nobis aduenit. Illic ignis montem impleuit, hodie Spiritus sanctus in linguis igneis apparuit. Illic linguam, quam non nouerat, audiuit populus, & hodie linguã, Psal.80. quam non nouerat, locutus est Apostolorum chorus. Illic cum lex daretur, voces tubæ sonabant; & hodie *factus est repente de cœlo sonus*. Hæc Chrysost. Spiritus sanctus aduenit, vt nouas conderet leges in die Pentecostes ascendente Christo, vt olim data fuerat lex lib.16. cap,12.num.19.20.25. 49.& 63. prædicans Iesus suam occisionem latam a Iudæis pro tanto crimine probauit sententiam: malos male perdet, &c. & tamen cum in cęlum venit nouum adinuenit modum vt reconciliaret homines læsæ maiestatis reos vt quæreret qui eum occiderant & vehementer contempserant spiritum mittens.

3 Antequam huius mysterij aggrediamur expositionem, considerãdum est, quibus rationibus motus sit Iesus, vt paucis ab eius ascensione transactis diebus, Spiritum sanctum miserit, tam magnificum donum hominibus exhibitum, quo non essent digni etiã si multis annis, ieiunijs, & orationibus vacantes, huic soli dono recipiendo fuissent intenti; qui mortales erant, & domos luteas habitabant, ad recipiendaque spiritualia minus apti. Et in primis multis rebus intentus Iesus in hac visibili Spiritus sancti missione copiosissima, illa non contemnenda est, quod missionem hanc Spiritus accelerauit, ne discipuli arbitrarentur, quod nouum assecutus Iesus statum, nouam dignitatẽ, illorum fuisset oblitus, immo experientiã discerent (si id possibile fuit) nouam illi inditam curam salutis eorũ, quos reliquerat in mũdo, cui semper fuisset inuigilans. Ne similis effectus hominibus putaretur, qui largi sponsores cum fuerint, eorum protinus obliuiscũtur, quæ spopondêrunt. Sicut in Genesi legimus de præposito pincernarum, cui Gen 40. cum Ioseph restitutionem in gradum priſtinũ prophetasset, & quod in gratiã Regis esset reuersurus, & tantũ id posceret: Memento mei, cum bene tibi fuerit, vt facias mecum misericordiã, vt suggeras Pharaoni, vt educat me de isto carcere, nec verbum Regi locutus est, antiquam consecutus beneuolẽtiã Principis. Hac re licet facilima contentus fuisset Ioseph, qua dignus fuit, nec tñ obtinuit. Christus in cęlum iturus beneficium non receperat a discipulis, immo nec ab eo (quod magis mirandũ est) vllam postulauerant gratiã, sed potius ille eorum increpauerat incredulitatem, & duritiam cordis, quib. non obstantib. Spiritum sanctum mira celeritate misit, vt eos inauditus hactenus, afficeret donis. Et quia iam vadens, dixerant Angeli de illo: Quemadmodum Act. 1. vidistis eum euntem in cęlum, ita veniet, ne crederent, illis consolationes, futuro tñ sæculo reseruatas, cum etiã dixisset: Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrũ nemo tollet a vobis, istud futurum, etiã, dum viuerent manifestare uolens, misit Spiritum sanctum, cuius fructũ, gaudium, dixit Paul. Spiritus sapientiæ est quidam internus sapor, ac suauissimus gustus, lib.16.c.12 nu.71. Gaudia hominum, dum conuertuntur ad Deum, non auferuntur, sed mutantur, lib.7.c. 3.nu.10.20.& 21. Vnde aiebat Origene in Iosue, quod sicut quondam Caleph, filiæ suæ suspiranti concessit irriguum superius, & inferius, ita Deus suis gaudia concessit, non solum in futuro sæculo, sed etiam in præsenti. Et Bern. in Cantica idem docere volens adducit locũ Psalmi: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domũ Domini ibimus. In quibus verbis lætatus dixit Regius Vates de præterito, licet ibimus dixisset de futuro. Antequam ad desideratam perueniamus patriam, gaudiũ nobis datur de spe. Et licet spes dilata ex vna parte animam contristet, sicut scriptum est: Spes, quæ differtur, Prou. 13. affligit animam, recte huic animæ congruit quod dicitur. Expectatio iustorũ Prou. 10. lætitia, dũ tristãtur quia desiderato bono non potiuntur, cõsolantur autem,

Mar. vlt.

Ho. 20 in Iosue.

Serm 37. in Cant.

Psal. 121

Digitized by Google

dum grauibus rationibus, & coniecturis moti, ſperant illud conſecuturos. Hæc Bernar. Vnde non tantum remuneratio lætitia eſt, ſed ipſamet expectatio. Secundo, Dominus Ieſus Apoſtolos in graui reliquerat neceſſitate conſtitutos, maximo egentes auxilio, vt inducerentur virtute ex alto, ne tam mira, quæ operatus fuerat in medio ter-
Ioan. 20. ræ, penitus interirent. Licet enim poſt reſurrectionem inſuffiaſſet Ieſus, & porrexiſſet ſuis Spiritum ſanctum, ſed adhuc diſcipuli metu pleni in ſuperiori parte cœnaculi clauſi remanebant, omnino reticentes ea, quæ concernerent hominum ſalutem, nec teſtimonium reddere audebant reſurrectionis Domini. Vnde noua religio eodem fere tempore, & exordium accepiſſet & finem. Aduenit autem Spiritus ſanctus, & homines trepidantes in grandem mutauit exercitum, quo mundus,
Lib. 10 de Gen. ad lit. crucifixo ſubditus fuit, ſicut Auguſt. ad literam interpretatus eſt viſionem
Ezech. 37. illam celebrem Ezech. ediſſerens, quãdo manus Domini aſportauit Prophetam in campum plenum oſſibus ſiccis mortuorum, cui dixit: Putaſne oſſa iſta tam vehementer ſicca poterunt reuiuiſcere? Cui ille. Domine res hæc mihi incognita eſt, quam tu ſolus potes cognoſcere. Et Dominus. Prædica, & dic: Oſſa arida audite verbum Domini: Ecce ego intromittam in vos ſpiritum, & viuetis. Dabo vobis & nernos, & carnem & cutem, & animam, & viuetis, eritque opus hoc dignum omnipotentia mea. Cepit clamare Prophe ta, & acceſſerunt oſſa ad oſſa, vnumquodque ad iuncturam ſuam. Et vidi, & ecce ſuper ea nerui, & carnes aſcenderunt, & extenſa eſt in eis cutis, & ſpiritum non habebant. Præcipit Deus Ezechieli, vt dicat: Hæc dicit Deus, a quatuor ventis veni ſpiritus, & inſuffla ſuper interfectos iſtos, & reuiuiſcent. Cumque dixiſſet verba hæc, ingreſſus eſt in eis ſpiritus, & vixerunt, ſteterũtque ſuper pedes ſuos, exercitus grandis nimis valde. Paulo ante, oſſa nimis arida, poſt horam exercitus grandis valde, cum accederent oſſa ad oſſa, vnumquodq; ad iuncturam ſuam. O Dei mirabilis potentia, Apoſtolis & nobis sũmopere neceſſaria, quod dum vnanimiter perſeuerarent in oratione, amore grandi conglutinati, his qui dudum animo erant conſternati, dedit cor carneum facile mobile a Deo, & qui cor habebant lapideum, cutem acceperũt, ieiunantes, & orantes. Hæc enim opera *Exo. 36.* ſunt externa. Quid reſtabat? vtique vt a quatuor ventis veniret ſpiritus, qui oſſa arida in exercitum magnum conuerteret, quo mundus iſte expugnaretur Deo rebellis, & qui in ſummi principem impie coniurauerat, huius exercitus potentia, ei denuo ſubijceretur. Duodecim erant Apoſtoli, turba hominum fere centum viginti, tam paucis militibus exercitus grandis nimis valde, potuit fieri? Vtique. Alias enim impoſſibile foret, vt vnius Apoſtoli prædicatione tot millia hominum perditiſſimorum ad fidem adducerentur confitentes ſcelus maximum, quod in morte Dei ſui impiè patrarant, & quod Iudæi terrenis diuitijs, honoribus, & vanitati vehementer implicati, & qui cõueniens iudicauerant Dominum occidere, ne venirent Romani, & expoliarent eos facultatibus ſuis, has continuo ponerent ad pedes Apoſtolorum, habentes cor vnum, & animam in Domino *Act. 4.* in terra ambulantes, & Angelicam vitam repentina & grãdi mutatione agẽtes, velut in cœlo degentes. Vnde aiebat Bern. ſerm. 3. Spiritus ſancti: Exul *Ser. 3. de Spiritu ſancto.* tationes Dei in faucibus Apoſtolorũ, *Pſal. 149.* & gladij ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationib. increpationes in populis, ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles corũ in manicis ferreis, gloria hæc eſt omnibus Sanctis eius. Cum primũ enim exultationes Dei aduentu Spiritus ſancti fuere in faucibus eorum, continuo gladios acceperunt ancipites, vt carnem diuiderent a ſpiritu, & totus mundus Deo ſubijceretur, vt gloria maxima illis accreſceret, qui Spiritus ſancti potentia talia patrare valuerunt, vt in igne zeli Domini deuoraretur terra *Sophon. 3.* & cœlum fieret, quia conſummationẽ

cum

Digitized by Google

cum feſtinatione faciet cunctis habitãtibus terram. Tanta enim bona tamq; ingentia, poterat efficere piſcator vnus diuino hoc ſpiritu repletus in hac die. Hæc omnia mire obumbrata docet Rupert. Abbas, lib. 10. de diuin. offic. c. 13. vbi ait, quod in ſeptem illis ſigillis, quæ aperuit Agnus, quæ nullus alius valuit aperire, in quibus multa ſignificabantur, quæ in Eccleſia aut acciderent iam, aut eſſent futura, inter alia retulit Ioan. quod cum aperuiſſet ſigillum ſeptimum, factum fuit ſilentium in cœlo, quaſi media hora. Et vidi ſeptẽ Angelos ſtantes in conſpectu Dei, & datæ ſunt illis ſeptem tubæ. Et alius Angelus venit, & ſtetit ante altare habens thuribulum aureum, & data ſunt ei incenſa multa. Et accepit Angelus thuribulum aureum, & impleuit illud de igne altaris, & miſit in terram & facta ſunt tonitrua, & voces, & fulgura, & terræmotus magnus. Silentium, ait Gregor. media tantum hora durauit, quia dum in mundo ſumus, ex toto ab illius curis liberari non valemus. Angelus, qui coram altari poſitus fuit cum aureo thuribulo pleno incenſo, quem & impleuit de igne altaris, & miſit in terrã, & ſtatim facta ſunt tonitrua, &c. Iſte ignis Spiritus ſanctus erat, de quo magni conſilij Angelus Dominus Ieſus thuribulum impleuit aureum ſuæ puriſſimæ humanitatis, & in cœlũ profectus, miſit illum in terram, & homines in viros alteros ſunt mutati, tantæ potentiæ reſiſtere non valentes, ſicut potentia tanta fulgurum. quæcumque repererit, comburit & incendit ligna, vt iſta mutuato calore a fulgure alia igneſcant; ſic Spiritus ſanctus & Apoſtolos mutauit, & talem illis contulit potentiam, vt virtute ab hoc ſpiritu communicata alios accenderent homines frigidiſſimos, & terrenos. Spiritus ſanctus pugnat in nobis contra nos, libro 2. cap. 9. nume. 27. Spiritus ſanctus eſt ſpiritu oris Dei, quo virtus cœlorũ confirmata eſt, lib. 16. c. 12. num. 6. 34. 43. 55. & 62. Spiritu ſancto aduenientes ſpiritales effecti Apoſtoli in media pericula intrepidi proſilierũt, lib. eodem, nume. 11. & 20. Spiritus ſanctus aduenit diſcipulis, vt illo armati prodirent inter hoſtes, ibidem num. 13. Spiritus ſanctus eſt, a quo omne robur cõmunicatur animæ, lib. 16. cap. 12. nu. 36. 64. & 65. His, alijſque titulis motus Ieſus cum primum cœlũ ingreſſus eſt, Spiritum ſanctum miſit copioſiſſime in terram. In cuius miſſione multa cõſideranda ſunt.

Rup. lib. 10 de diu. off. c 13. Apocal. 8.

In primis illud aduertendum eſt, qd beneficium hoc, incomprehenſibile prorſus eſt, vndecumque illud attendatur. Si enim conſideremus, quod in cœlo iam regnans Ieſus Spiritum ſanctũ miſit, proculdubio, qui magnus erat, & laudabilis nimis in ciuitate Dei noſtri in monte ſancto eius, ingentia collaturus erat bona. Quoniam ſi talia recepit mundus ab eo, quando iacebat in præſepio eiulans, vilibus indutus pannis, raras de virgineo pectore guttas lactis expectans infans, ſi talia conferre valuit puer, vt eius inopia diuites efficerentur homines, qualia poterant expectare ab eodem regnante in cœlo, omnibus cœleſtibus diuitijs cumulatiſſime magnificato? Quando ſcelerati homines actu Dei benignitate abutebantur, in incarnatione, vita, & morte, talia receperunt bona, qualia conferrentur illis, qui orationibus, & ſacris communionibus, & vigilijs, diuinam implorabant pietatem. Fontem aquæ viuæ ſalientem in vitam æternam accepit mulierecula, quæ nec paulum aquæ ſitienti Domino dignata eſt porrigere; quid non reciperent fideles, qui noctes ducebant inſomnes, vt aduẽtu Spiritus ſancti ſanctificarentur? Quando erat vermis, & non homo, homines Angelis æquabat, vel præcellebat, quãdo infixus erat in luto miſeriæ, & fœcis, ſuſcitabat a terra inopem, & de ſtercore erigebat pauperem, vt eũ cum principibus populi ſui collocaret; quid erat acturus, quando principabatur iam cœlo, & ſuam volebat oſtentare & potentiam, & miſericordiam. In cœlo. Vtique vbi magnificus eſt Dominus noſter,

Pſal. 47.

Ioan. 4.

Pſal. 21.
Pſal. 68.
Pſal. 112.

Digitized by Google

Ad Hedibiam Hier.

ſter, operã exhibuit tanta magnificentia digna. Vnde Hierony. in epiſtola ad Hedibiam animaduertit, quod

Ioel 2.

cum per Prophetam Ioel hanc promiſiſſet miſericordiam, quam in aduentu Spiritus ſancti recepturus eſſet mundus, ſicut interpretatur eſt Petrus in prima quam ad populum habuit concione, in hac die, dixit: Effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem, ſuper omnem carnem, id eſt, omnis conditionis homines omnis ætatis,& Spiritus. In quibus uerbis abundantiam ſpiritus uoluit ſignificare, quæ nomine effuſionis ſignificabatur, ſicut cum hoc donum aſcenſurus in

Act. 1.

cœlum promiſiſſet Ieſus dixit: Baptizabimini in Spiritu ſancto non poſt multos hos dies. Baptizandos hoc ſacro Spiritu dixit, quia toti diuina hac aqua eſſent copioſe lauandi. Et Petrus

Act. 2.

Actuum 2. cum Iudæi, muſto plenos crederent diſcipulos, dixit: Non ſicut uos æſtimatis hi ebrij ſunt. Ebrij quidem hi ſunt, ait Bernard. ſed non ea

Ber. ſer. 49. in Cant.

ebrietate, quam uos creditis, ſed altera, quam fęliciter patiuntur introducti a ſupremo, & magnificentiſſimo Rege

Cant. 2.

in cellam uinariam, quæ erat domus illa, ubi erant congregati,& orantes, tũc aduenientę Spiritu ſancto inebriati ſunt ab ubertate domus Dei,& torrente illius potatiſ. Vnde egreditur ſponſa

Pſal. 35.
Cant. 2.

clamans: Fulcite me floribus,& ſtipate me malis, quia amore langueo. Vnde cum ſanctiſſimi huius Spiritus uirtutem edicere uellet ſacrum Concilium Nicænum in ſymbolo, confitetur, Qui ex patre, filioque procedit. A patre, ut eius oſtendatur potentia quam mira ſit, quæ diuinus hic amor operatur in pectore, quod illuſtrat. Ex filio, cui ſapientia tribuitur. Diuina enim edocet, nec cæcat, ſed illuminat. Mundanus amor, homines in quibus eſt, uiribus

Iudicũ 16.

priuat, ut in Samſone factum legimus, qui amore Dalilæ fortitudine priuatus eſt; ſicut & Dauid ſanctus, qui amore captus Berſabeæ uiribus fuit defututus. Videtur amor iſte, ut fabulæ olim mentiebantur, Vulcani malleatoris filius, quia *principio de muchos ierros*. Puer, incedens oculis uitta ligatis cęcus, infirmus,& ſtultus. Diuinus autẽ amor potẽtes,& ſapiẽtes homines reddit, utpote q ex patre, filioq; procedit.

Secundo, ſi modum conſideres, qui in donando hoc diuino Spiritu hodie ſeruatus eſt, perſpicies quanta animi ꝓpenſione ſit conceſſus. Primum, factum dicit Lucas repente de cœlo ſonum, ſubito, mira uelocitate & ſonus uenit,& cũ eo Spiritus ſanctus. Nõ tardat Dñs in benefaciẽdo, ſicut homines q uel ſi leue cõferre beneficiũ debeãt, tãta id faciunt moroſitate,& tarditate, ut intolerabile ſit, illud expectare, non cõſiderãtes, uulgatũ prouerbium qdẽ, ſed celebre: Qđ q cito dat, bis dat,& ſapiens improperet illum, qui craſtinum expectet diem ad porrigẽdum aliquid, cum ſtatim illud poſſit dare, qui tamẽ ueloces ſunt ad effundendum ſanguinem: At Deus tardus, ait Chryſoſt. in deſtruendo, uelox autem ad ædificandũ. Vnde Hieronym. ad Fabiolam, explicans uerſiculum illum Pſalmi: Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſolatorijs, ait: Quæ a Deo ueniunt beneficia, ea ueniunt uelocitate, qua ſagittæ a potenti brachio excuſſæ, quæ imperceptibiliter pertranſeunt aerem, ut uix in medio uideri poſſint antequã in termino, taliſque eſt illa uelocitas, qua Spiritus ſanctus ſua confert beneficia, illis qui his indigni non fuerint. Spiritus ſanctus electorum corda uiſitans ab omni peccato potenter purgat, libro ſeptimo, capitulo octauo, numero trigeſimo primo. Spiritus ſanctus poſtulandus ut ueniat uelociter, cum ſpiritus proprius defuerit, lib. 16. capit. duodecimo, numero quinquageſimo nono. Sequitur: *Et apparuerunt Apoſtolis diſperſita lingua tamquam ignis, ſeditque ſupra ſingulos eorum*. In quibus uerbis huius beneficij mirabilem fructum cõſiderare licet. Eſt enim ignis inter omnia elementa magis actiuus, ac potens, ut omnia, quæ repererit combuſtibilia in ſe conuertat, utpote quod cęteris nobilius, cæteris ac-

Act. 2.

Pſal. 119.

Hieron. de Fabiolam. Pſal. 119.

tius

ctis communion fcio. Audientia eius, & falubritas eam in ignem convertit quo operantur, fi illa fint opaca. Ita eam Spiritus fanctus in ignis fpecie lucidior declarat, & ut ignis ferat mentionem, & potentiam ad conuertendum dicit ignis nomen. & ipsa manifeftatio. Ingenti Dei benitate agitur mala quæ vt verum crubescunt, & per dictum malum & humanum non fentiri tentantem fed ignem, fed quæ mihi benefficium, quo ignis ardens in terra fructum, beneficiumque accipere ex eo, quæ ipse benefficium repit. Sicut enim olim, cum Deus Dominus & potentia, ex ore ignis dixit ibi, qui fanctificus intenderet, iterum ex ignis plenus effet, ut ignis operaret, fecum eandem voluerit ejus effe, ipsa humanitas, ignis, quam ignis, & pulueren.in.x Spiritus fanctus, per eas conuertat, malos inducendum moderatus, vigeat ad pulueren.imum protestatum. Omnia mutat, ita vt qui debuit omnia eius extremus, vam per omnia defuisse, late vulgatus non immerito. Ardens ignis tempestas eo congruus, fubito in cœnobia, in ea autem proprietate feruare in Deum, quam antea feruatur in mundum. Ignis ignem eft : Assumpsit ignis humanitatem, & proclamauit ad Dominum, erit eum mundum effe ab eo, qui dixit vos. Sicut enim fanctus veniet, vt ecclesiam a Deo, dicens tantum ortum conuertendum inquisitio eius, eft. Deum interpellare orationibus vestris, qui vos vocauit ad hoc quod Deo honorat id fit, vt manet multo diligentia quærat me, quam antea qualitatis ex quo in mundum hic. Ita enim ea quæ Spiritus fanctus hæc Spiritus declarauit bonitas, & virtus. Quæ enim confecutaria, quæ mi propterea? nomen feruatur in multum quæ quæ ex effecta, honoris, delitias, voluptates, de quibus fcripsum eft. Confectaria explicatio ex ipsa ortuque affectus in inflationis, in debita ne anima fiat ortuque ipsum in omnis fanctitas vestræ vult. In quibus ita Hieronym. ardentiffimum eruditionem parandi mihi, nullamque velacitatem voluit Dominus explicare, in explicandis quæ ipse in Scripturis Deus loqui pulchrius Romanus imperatorum edit, quæ Scripturis explicandis magnus Alexander, quæ fuisse mei sentimentum. Quare, vt magis non receptam a Troiæ ad Scripturas quanti fuisse inde Heliogabalus, de Sardanapalo enim ordinem fuerint rebus, inducat fane, fatis damna collige primum, & gentium, fi, & eadem ora, eadem diligentia & animo propriæ quæ ipsa, & ad Scripturas, ante quæ illud ut ecclesia, & tamen ipsa non nouerunt Scripturæ. Ita ergo eam mutuo diligentia illa effe quæ ea, ab his quæ diuina in ipsis prius poffidetis, fiue de vos legatio, inter Scripturis nouerunt, fiue. Qui ad bellum humanitas ardens : O fidem hæ fine, quæ quæritur tur, vt eruas dissidio mihi. Agenda omnes ? Quando quæ ipsius fidentes vos, Scripturæ ? Quæ ipsius ? Quæ ipsius, vt fenioires redamur fine. Hæc nil, fcire non audeas confessionis me, ibi manifestetur, fcire ubi scitote aliquando ea ratione, ea, ipsi prouocabo illæ. Quod fi non ad fcribere, fcio, operantem me ingenere, nec ad debita propofitio, & quæ ipse ad me plenius. Quæ illa ad me debita? Hoc erat ad mentis homine defideria ? Non fcripsit ad me, quæ mouere am eft, fine diuinæ Prophetia, in Antiochenam Deum Dominum quæ ipsa, ut potentia, tam funt mutui Apoftolorum viuunt fcripsum ? Quæ ipsius eam, longe effet diffidium, & gratiæ, quæ ea omnia Scripturæ Dei Prophetis commembrauit, nullus reciuerit mandatum. non dare Deo Zonar. tam Non fum cinquies. Ita enim Mayfis, ne quæ potius fe conuelli fint, fcire Hieron. 1. fcripsit, quæ ipsa ipsa ? Quæ ipsius ? Quæ ipsius, quæ tandem ? Quæ ipsius, quæ tandem ? Quæ ipsius, quæ tandem

Eph. 6. ſolvit. Et in verbis vtri. Manebat vobis potestas in arcano vnius cuiuſque, an mutare posse Apoſtolorum gesta, ſed quæ ſemper manent, explicare. Spiritus ſanctus dicitur apoſtolicæ ſuggeſtor fidei, & adhæret ſi cognoſcentem, ſi quærat, ſibi fore vtentibus. Et quia tanti boni ma-

Iob 21. gnitudo, ſilentio tegitur. Et nemo ex nobis, ſicuti non virtutum maiorem noſtrarum, ſic nonnulli tanti abundant mali in. Et nemo quis dixerit, quo ſenſu Deus ſcrutetur cordia; mittat ſpiritum ſuum in lingua gentis, lingua

Zacchar. 3. gentis eſt, virtutum ſignorum. Spiritus ſanctus ſuper lapidem ſeptem oculorum habens, vt patebat homini mutuorum ſuorum, ſic Deus ſcrutatur, & ſpiritum ſuum, quod dormus videat dicunt linguam, vnam, qua prophetæ, qua ſapientes, qua ſcientes, qua ſanctificati, qua virtutes operantes, qua diuerſitates operationum. Deus vnus Deus, qui operatur omnia in omnibus. Quia diuinitas ſpiritus ſanctus, & ſpiritus ſanctificationis, & ſpiritus ſapientiæ, & ſpiritus intellectus, & ſpiritus fortitudinis, & ſpiritus ſcientiæ, & pietatis, & ſpiritus timoris Domini. Et ſic de cæteris.

Pſal. 17. Et in verbis ſuis. Quæ eſt gloria hominum, quæ non ſunt ſua? Et quæ ſunt ſua? Et quæ ſunt ſua? Et quæ

aduentus Spiritus ſancti meminit, dicit: Nunc ſancte nobis Spiritus dignare promptus ingeri noſtro refuſus pectori. Quid inde? Os, lingua, mens, ſenſus, vigor, confeſſione perſonabũt, &c. Diuinum hunc Spiritum poſtulemus a Deo (Hieron. Epheſ. 1.) qui ſanctum facit eum, cui fuerit infuſus, qui ſanctus vocatur, vt ſpiritus ſapientiæ ſapiẽtem, & conſilij cautum, & fortitudinis fortem, & pietatis pium, & timoris timidum facit eum quem inhabitauerit, vt illo ſignati ſimus ſpiritu promiſſionis ſancto, qui eſt pignus hæreditatis noſtræ, id eſt, vt ſpiritus promiſſionis, ſponſores nos faciat, hoc eſt, nouiter obligatos Deo, & his, quæ ipſe præceperit, & vtcumque voluerit. Concedat nobis Deus ſpiritum iudicij, & ardoris; iudicij, vt eum locum tribuat in anima vnicuique rei, quo digna fuerit; & ardoris, vt, quæ conuenientia ſunt, potenter operentur. Det ſpiritum rectum. Lectio Hebraica Spiritu firmiter ſtabilitum in bono, quem a rectitudine nihil dimoueat. Hier. Spiritu ſtabilẽ renoua, quaſi dicat, qñq; tibi inhærebã ſed nõ erat Spiritus meus ſtabilitus in bono. Spiritũ in bono firmum peto rectum intellectui, & ſanctum voluntati; vel ſanctum, vt homo recte ſe habeat in ordine ad ſe, vt ſciat vnuſquiſque vas ſuum poſſidere in honore, & non in paſſione deſiderij, ſicut gentes, quæ ignorant Deum; ſpiritum rectum, ne proximos lædamus; & principalem, vt in vtroque hoc bono perſeueremus, lib. 16. cap. 12. num. 9. 66. & 67. Poſtulemus ſeptem dona Spiritus ſancti, vt in puncto ſequi valeamus motũ Dei, ad hoc enim illa dantur, ſicut virtutes ad ſequẽdũ motũ rationis. Aug. ad Maximum ſcribens figilla q̃ vidit Ioannes ſeptẽ dona ſunt Spiritus ſancti. Hęc. n. dona ponuntur, vt quædam perfectiones hominis, quibus homo diſponitur ad hoc, vt bene ſequatur inſtinctum diuinum Spiritus ſancti. De vſu horum donorum ſeptem, quorum quatuor perficiunt intellectum, ſcilicet, donum intellectus, ſapientiæ, ſcientiæ, & conſilij, & tria voluntatem, nempe donum timoris, pietatis, & fortitudinis differitur, lib. 16. cap. 12. num. 68. vſq; ad 71. Spiritus ſancti dona ſeptem gradus ſunt, quibus aditus cœli aperitur, lib. 8. cap. 8. num. 30. Spiritus ſancti ſeptem dona opprobrium patiebantur in mũdo vſque ad aduentum Chriſti, libro decimo ſexto, capitulo duodecimo, numero ſecundo. Spiritus ſancti dona pignus ſunt, vt de promiſſione, quæ nobis fit, certitudinem habeamus, ibidem numero quinquageſimo quarto. Denique in hac ſacroſancta ſolemnitate, illud aduertere licet nullum Deũ præterijſſe medium eorum quæ noſtræ ſaluti ſunt conuenientia, vt nos lucrifaceret homo factus eſt mortuus, aſcendit in cœlum vt patrem interpellaret pro nobis, Spiritum ſanctum miſit, qui nos ad bonum excitaret, &c. in cęlo itaque filius, deipara virgo, omnes ciues cœli, hominum ſaluti, inuigilant, in terra Spiritus ſanctus Angelus cuſtos, omnes iuſti quibus omnibus vilis homunio contradicat: hæc. Hiſmaelis feritas fuit, quod e regione omniũ fratrum ſuorum figeret tabernacula ſua, manus eius contra omnes & manus omnium contra eum, &c. hæc noſtra dementia maior quòd cum omniũ manus ſint pro nobis dic, &c. manus noſtræ omnibus his & creatori & creaturis aduerſantur, &c. digni qui audiamus manibus omnium contra eum, itaque accidęt in morte niſi reſipiſcamus tantis auxiliatoribus grati, &c.

Epheſ 1. Hieron.

Pſal. 50.

1. Theſſ. 4.

S. Th. 1 2. q. 68.

Eſa. 4.

IN FESTO SANctiss. Trinitatis.

Euangelium.
Iuxta vsum fratrum Prædicatorum.

Erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine. Ioan. 3.

De que agitur in inuentione sanctæ Crucis.

Iuxta vsum autẽ Romanũ.

Euangelium.

Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Matth. 28.

Trinitatis sacratissimum mysterium figuris, & comparationibus explicant Sãcti, quod rudi plebi caute proponendũ est, lib. 17. c. 5. per totũ. Vide etiam, lib. 4. c. 25. nu. 1. vsq; ad 4. 6. vsq; ad 10. 15. & 26. lib. 14. c. 26. nu. 1. vsq; ad 3. 21. 24. 34. 35 & 36.

In festo sanctiss. Trinitatis.

SACRA hæc festiuitas ante trecentos solos annos in Concilio Pisano iussa est celebrari peracta solemnitate Spiritus sancti, quia absq; Spiritus Diuini reuelatione sanctissimę Trinitatis mysterium cognoscere non valet mortalis homo, sed ipso docente, tria in re hac consideranda sunt multum. Primum, quod sacramentum hoc absconditum a sæculis in Deo, multa cum moderatione rudi plebi proponẽ dũ est, ne homo scrutator effectus maiestatis tantæ, opprimatur a gloria. Secundum, quod omnibus est ineffabile mysterium istud, omnẽ excedens facultatẽ naturæ, & Angelicæ & humanæ, oẽs superans rationis vires. Et cũ hoc indubie de illo sentiendũ sit, nihilominus cõiecturis, & crassa, vt aiũt, Minerua, explicite & sciendum est, & explicãdum. Tertium, quod huiusmodi inuestigatio, eminenter speculatiua debet esse, & practica, vt ad morum reformationem hac cõsideratione inuemur, ne cognitio hominis Christiani, illi similis sit de qua aiebat Iacobus: Tu credis qñ vnus est Deus. Bene facis, & dæmones credunt, & contremiscunt. Sed vt fides, quæ per charitatem operatur, hominem ad recte operandũ moueat, in bono cõfirmet, &c. Circa primum. Cũ in clara diuinæ Trinitatis visione, essẽtialis consistat hominũ Angelorumq; vltima fęlicitas, dũ mortalis ad eam visionem eleuari non põt homo dum viuit, alteram sortitus est beatitudinẽ imperfectam, de qua scriptum est a Ioãne: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solũ Deũ verũ, & quem misisti Iesũ Christũ. Nunc quidem videmus p speculum in ænigmate, visuri postea facie ad faciẽ eum, quẽ contemplabamur obscure per fidem. Hæc. n. suauis, & cõformis naturæ, Dei dispositio est, in qua ab imperfecto procedit ad perfectũ, vt obscuræ visioni clara succedat & iusto rum semita inchoata cur cum sit procedat vsq; ad perfectã diem. Sicut enim quondam dum Iacob innumeros perpessus fuisset labores, vt Rachelis amplexibus frueretur, cum illam in vxorem possulasset a patre, clam suppositа est Lya lippis oculis. Cumq; conqueretur Iacob, quod seruisset septẽ annis pro Rachel, non pro Lya, rñdit Labã: Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores ante tradamus ad nuptias. Licet qdẽ venustior, & pulchrior multo sit clara Dei visio, maior natu fides est, in qua despõsamur Deo, quæ lippis est oculis, ob imperfectã lucẽ, quia moris patriæ est, vt prior sit fides, & quod huic succedat euidentia in patria. Interim autem rudi plebi multa cum caute la ineffabile hoc mysterium proponendum est, ne contingat, quod puteo hoc immenso aperto, bos aut asinus corruat & pereat, & pœnam luat, qui inconsideratus aperuit illum. Apud Ezechielem, inquit Hieron. multa cũ cõsidera-

Iacob. 2.

Ioan. 17.

1. Cor. 13.

Prou. 4.

Gen. 29.

Exo. 21.

Hier. Ez. 48

Digitized by Google

deratione præcipiebat Deus: Cum ingressi fuerint Sacerdotes sancta sanctorum, non egredientur de Sanctis, in atrium exterius, & ibi reponent vestimẽta, in quibus ministrant, quia sancta sunt, vestientur que vestimentis alijs, & sic procedent ad populum, id est, quando procedendum est ad eos, qui non possunt templi abdita penetrare, nec diuinæ scientiæ arcana cognoscere, egrediantur Sacerdotes ad eos foras non illis induti vestibus quas in sanctuario ferebant, nec illum loquantur sermonem, de quo scriptum est: Secretum meum mihi. Sed adimpleant præceptum Pauli: Tamquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi non escam, nondum enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis. Sicut enim stultum esset, & impium, si mater infantulo illum vellet porrigere cibum, qui rustico operanti in vinea, conueniens est, nec enim illum posset deglutire, nec mandere, quod si faceret, qui modi cum habet calorem moreretur, sic & populo sacramenta abscondita a sæculis in Deo propalanda non sunt, qui sensus exercitatos nondum habent. Sed inter omnia, sacræ Trinitatis mysterium ineffabile est, ita vt neque Paulo iniuriam faceret (qui in tertium cœlum raptus est) qui diceret, quod ad illud effandum elinguis esset, licet arcana audierit verba, quæ non licet homini loqui. Et Baptista Ioannes, lucifer ille, qui venerat vt testimonium perhiberet de lumine, tanta Dei notitia præditus, ignorauit in hoc mysterio plura, quam fuerint illa, quæ illi sunt diuina reserata. Vnde Paulus ad Hebr. nomine Christi loquens, ait: Ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus, pueros ac veluti infantes eos vocens, quibus datum erat nosse mysterium regni cœlorum, quib. & dixerat Iesus: Omnia, quæcumque audiui a patre meo nota feci vobis, infantilis enim cognitio, recte vocitatur omnis illa, quam de Deo habent etiam Apostoli, dum viuunt. Ab ortu Domini vsque ad Concilium Pisanum, in quo solemnitas hæc fuit instituta, mille ducenti & viginti anni transierunt, in quibus Ecclesia sancta silentio voluit vt hæc celebraretur festiuitas. Vnde cum Augustin. vir tam excellenti ingenio pollens, tamque miro studio, sanctitate, & reuelationibus præditus per quindecim integros libros ea disputasset, quæ sacrum cõcernunt mysterium Trinitatis, concludit; Fateor, nihil tanto mysterio dignum protuli, sed ignorantiam confitens meam clamo: Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est; & non potero ad eam, id est, ait Regius Vates: Cum me ipsum quas habeo potentias, organa, &c. plene non intelligentiam, hinc recte quam sit supra hominis vires diuinam cognoscere maiestatem perpendã. Tribuisti mihi Domine animam vnam in tribus potentijs, quę vna cum sit, per intellectum cognoscit res, per voluntatem amat aut odit illas, & per memoriam illarum recordatur, nec scio qua ratione id effeceris in me, qua ratione vnam potero diuinam essentiam in tribus personis cognoscere. Confortata quidem hæc cognitio est in me dum indubitanter id credo, sed non potero ad eam, id est, huius modũ perfecte intelligere mortalis nequeo. Nec id solũ accidit ob intellectus mei tarditatem, sed quia res ipsa in se incõprehensibilis est. Vnde Basil. libro de moribus, cum de cognitione differeret Dei, dixit: Rem ipsam, sicut suapte natura est, etsi omnium hominum mentes vna ad inuestigandum coirent, itẽque ad enuntiandum linguæ concurrerent, tamen qui assequi posset, existeret nemo, dicente Salomone: Dixi, sapiens efficiar, & ipsa longius recessit a me multo magis, quam erat. Nec soli Sancti, istam assequuti sunt veritatẽ, sed etiam gentiles Philosophi. Vnde Tullius dixit: Homini timide & pauca de potestate Deorum dicenda sunt. Et Seneca adducit Aristot. dicentẽ: Num quam nos verecundiores esse debere, quam cum de Dijs agitur. Cognoscere Deum perfecte non valet homo, dum viuit, lib. 3. cap. 4. nu. 13. 16. cap. 5. nu. 19. Deum in seipso cognoscere nõ potest homo, dum viuit, lib. 14. capit. 15. nu. 1.

Esa. 24.

1. Cor. 3.

Similc.

Orig. hom. 7. in Esa.

Ioan. 1.

Hcb. 2.

Luca 8.

Ioan. 15.

Augustin.

Psal. 138.

Basil. lib. de moib.

Eccles. 7.

Tullius.

Aristot.

2

by Google

nu.1. quarto, vsque ad nonum, 16. 18. 20. vsque ad 22. cap. 21. num. secundo. Deum velle comprehendere maior insania est, quam totum mare pugillo includere, lib. quarto, cap. 15. num. 2. vsque ad quartum, septimum, vsque ad 10. 14. & 18. Deum perfecte cognoscere non valent Angeli, ibidem. De Deo sufficienter loqui non possumus, num. tertio, quarto, sexto, 11. 16. 20 & 21. Istud quidem indubitatũ est, quod omnis humana cognitio, quantumuis præstans, ignorantia est, nec id solum sed etiam ea, quæ sacra Theologia de ineffabili hoc mysterio docet, quantũcunq; imparia sint, si ad illius magnitudinem referantur, & illa nihilominus adhuc vulgo celanda sunt, sicut aiebat Origen. obumbratum id fuisse, cum præcepisset Deus Moysi, & Aaron, vt cum populus iter arripere debuisset per desertum, ingrederentur Aaron & filij eius tabernaculum fœderis, & sanctum sanctorum, & deponerent velum, quod penderet ante fores, inuoluerentque eo arcam testimonij, & operirent rursum velamine hyãthinarum pellium, quæ violaceo colore tinctæ erant, & supra pallium poneretur totum hyacinthinum. Et subdit: Mensam quoque propositionis inuoluent hiacynthino pallio, ibi thuribula, crateres, mortariola catinos, super quæ omnia extendent palliũ coccineum, operient aureum candelabrũ cum forcipibus & lucernis, omniaque vasa templi pallio hyacinthinarũ pellium. Altare aureum inuoluetur codẽ modo, & sic inuoluta tradent ea Sacerdotes Leuitis, vt portent inuoluta, & non tangent vasa sanctuarij, ne moriãtur. Ipsi disponent onera singulorum, &c. Alij nulla curiositate videant, quæ sunt in sanctuario, priusquam inuoluãtur, alioquin morientur, inquit Origen. Inuoluta hæc omnia, quæ retulimus commendanda sunt Leuitis a Sacerdotibus ne intereant. Qua in re id Dominus voluit significare, quod Sacerdotes mysteria fidei inuoluta tradere debent populo, custodiantque ea intra velamen conscientiæ suæ, & non facile ea in publicum proferant. Et si res poscit proferre inferioribus, & imperitioribus tradere, ne nuda proferant, & aperta ostendant. Soli filij Aaron nuda hæc cernere poterunt, secundum quod humana patitur imbecillitas, alij autem velata hæc in humeris suis portent. Attendant Sacerdotes, quod ipsi inuoluta hæc recipere non debent, sed nuda, parati reddere rationem omni poscenti barbaro, & infideli, de ea, quæ in ipsis est, fide. Quæ cum Sacerdos intellexerit nuda, inuoluta porrigat plebi, vt scilicet, plebs magis opere, & bona vita ea agnoscat: cum enim id fecerit, ea portat in humeris potius, quam in intellectu. Hactenus Origen. Expedientissimum quidem est, inquit idem, vt intelligat homo, quod in fide Trinitatis fundatur, & sustentatur Ecclesia, sicut scriptum est: Quia funiculus triplex difficile rumpitur, sed funiculus hic sic tradendus est sæcularibus, non autem Ecclesiasticis. Sic Exo. 4. cum archium legationis negotium deliberandis Iudęis Moysem, & Aarõ tractare deberent cum populo prius cõgregauerunt cunctos seniores filiorũ Israel 72. vt docet Oleaster non sunt mysteria Dei statim omnibus reuelanda sit maioribus ut per eos ad minores res deueniat. Quapropter de Pythagora dicit idem Origen. lib. primo, contra Celsum, quod duplex habebat genus discipulorum, qui ad eum audiendum conueniebant, inter quos alij edocebãtur publice, alij intra priuatos parietes vbi soli illi conueniebant, & audiebant ea, quæ tanti viri iudicio indigna essent, vt ad profanas & nondum expiatas aures peruenirent. Sic sunt in Ecclesia, quæ omnibus debent esse communia, & agricolis, & sutoribus, &c. cuiusmodi sunt decalogi præcepta, ea, quæ in doctrina, quæ vulgo dicitur Christiana, continentur, alia uero sunt mysteria, quæ proceribus Ecclesię proponenda sunt, ab ipsisque inuestiganda. Hæc indubitata sunt. Sed nihilominus cum homini in lege noua patescere non possit æterna salus absque fide Trinitatis explicata, licèt hæc mysteria

Orig. hom. 4. in Num. Num. 4.

Ho. 9. in Ex.

Eccl. 4.

Li. 1. contra Celsum.

ria alte inuestiganda non sint a simplicibus docetur, lib. 17. c. 5. nume. 25. & 26. nihilominus proponenda sunt illis, vt credant in tribus personis diuinis vnam simplicissimā naturam indiuisam.

Anto. 3. p. lit. 10. c. 7. §. 3. Et vt quondam (sanctus Antoninus) impius Balthasar, cum vasa templi profanasset, & Deus tantum punire scelus celeri morte statuisset, manum vidit *Dan. 5.* tribus digitis in pariete iustam Regis condemnationem scribentem, in quo vna intelligeretur diuina substantia in tribus personis existens sicut tres digiti in via manuum. Et sicut in sole, vnū cum sit, est ipse, & lux ab illo dimanās, & calor, sic tres personæ Trinitatis, pa- *Aug. lib. de Trin. et su.* ter comparatur soli, filius solis splendidissimo radio, & Spiritus sanctus est veluti calor ab vtroque procedens. Fides itaque docet quod pater ingenitus, dū ab æterno cognoscit se, & suas diuinas perfectiones, mentecq; & intelligentia in seipsum flectitur, suam substantiam intuendo, producit conceptum & verbum coæternum sibi, quod est imago patris, in qua perfectissime repræsentatur paternæ gloriæ maiestas, sicut dicit *Ad Heb. 1.* Paulus, qui cum sit splendor patris, & figura substantiæ eius, &c. Sicut enim *Simile.* homo dum leonis contemplatur naturam, illius conceptum producit, qui est illius naturalis similitudo in intellectu hominis existens, qua perfecte repræsentatur leo, ita pater intelligendo se, naturali increata, & infinita cognitione producit filium. Differunt autem quod intellectus noster ob suam imbecillitatem, quia impotens est ad producendam substantiam, producit conceptum, qui est accidens, diuinus autem intellectus, vtpote qui potentissimus est, & immensus, producit substātiam, & rem sibi similem in natura, nempe filium, qui est secunda Trinitatis persona. Spiritus sanctus, qui est amor, duorum medius, nexusque sempiternus, quo nimirum & pater filium a se genitum, & sibi æqualem diligit, & filius patrem a quo genitus est, increato diligit amore, is amor Spiritus sanctus est. Amore namq; summo, & increato amplexatur pater filium, & filius patrem, ita quod ab æterno, & vsque in æternum pater filium, in quo omnes suas intuetur perfectiones diuinas, nec per instans non diligit, sed nec ab eius dilectione potest cessare, nec vero filius a diligendo patre tanto, & tali, a quo genitus est, non factus. Vnde cum semper se diligant, semper producunt Spiritū sanctum, qui procedit semper & necessario, a voluntate patris, & filij, ita quod eorum voluntas, quantum attinet ad productionem Spiritus sancti, necessitatur, ita quod libera est, hoc est, non coacta, sed spontanea, non autem libera, id est, non necessaria, quod Theologi dicunt, libera, vt distinguitur contra coactam, non vt distinguitur contra necessariam. Hæ tres personæ sunt vnus Deus, vnus Dominus, vna substantia, vna vita, vna bonitas, in tribus est vnus simplicissimus intellectus, vna voluntas, eædem perfectiones. Perfectio nulla est in patre, quæ non sit in filio, & in Spiritu sancto, quidquid perfectionis habet pater, per hoc quod generat, eandem habet filius, per hoc, quod genitus est. Et licet pater generet filiū, non tamen ob id est illo prior, aut filius posterior, sed simul sunt ab æterno, sicut sol & eius radius & calor, in eodem instanti fuere. Itaque sicut in Christo Domino tres naturas in vna persona confitemur, scilicet, Verbum Dei, carnem, & animā. Tres sunt naturæ ita distinctæ, sicut res a re, vna tamen est persona, vnus Christus in hac triplici natura subsistit. Ita e cō tra in Trinitate in vna simplicissima substantia, tres personas confitemur.

Si autem ista intellectus creatus, dum viuit in mortali corpore, intelligere non valuerit, operiat sicut Rebecca *Genes. 24.* vultum suum pallio fidei, ut Isaac adoret pronus in terra, cuius maiestatem, & trinitatem non ualet in carne existens contueri. In petraque fidei abscō *Exod. 33.* datur cum Moyse, dum Deum nō po- *Genes. 22.* test cernere, relinquatque seruos, Abraham, & solus ascēdat in montem cum filio suo Isaac, hoc est, ratione in infimis derelicta, fide comite ad huius mysterij celsitudinem conscendamus.

Cœlius

Digitized by Google

Cœlius Rhodiginus refert de Trimegisto consummatissimo Astrologo, quod cum ascendere decreuisset, ad considerandam Trinitatem, somniauit dormiens quod vomebat cœlestes orbes, stellas, elementa, solem, lunam, quia incomparabiliter Trinitatis cognitio, omnium naturalium rerum exuperat cognitionem, nec illam intelligere valebit homo, nisi euomuerit naturales rationes, supra quas omnes consurgit hoc mysterium. Thales Milesius in quodam eminentiori loco cõstitutus contemplaturus lyderum motus, & cum paululum deambulans foueam non videret, cecidit in illam, risit quidam, qui illum inspectabat & dixit: Ignoras viam super terram, & cognoscere vis stellarum cursum per cœlos? Hoc refert Theodoretus in libro de fide, ac si legisset, quæ Sapiens dixit:

Sap. 9. Quæ in prospectu nostro sunt, inuenimus cum labore, quæ autem in cœlo sunt, quis inuestigabit? Cumque Dominus insipientiam vellet Iob, improperare, multa retulit naturalia, quæ

Iob 38. & 39 quotidie cernimus, quorum causas & modum, &c. protinus ignoramus, ne quis miretur, si hebes ad intelligẽtiam huius mysterij inueniatur, maxime cum verum illud sit, quod Philosophorum princeps Aristoteles dixit in libro magnorum moralium: Melius, & perfectius esse pauca de cœlestibus opinari, quam multa de inferioribus scire, melius his omnibus erit cognoscere per fidem, licet imperfecte, unam in tribus personis essentiam, quã nullus Principum huius sæculi cognouit, quam omnia secreta naturalia demon

Eccl. 7. strationibus euidenter cognoscere. Licet verum sit in hoc mysterio, quod Salomon dixit, vt interpretatur Basilius libro de moribus: Dixi sapiens efficiar, & ipsa sapientia longius recessit a me, multo magis, quam erat. Hie

Hiere. 1. rem. clamat A a a. primã tantum rudimenta, immo tantum primã alphabeti literam & elementum scio, & illud repeto ter, vnum confitens Deum in tribus personis existentem, cuius my-

Cit. Aur. sterium Concilium Aurelianẽse quartum tempore Pelagij primi, celebratum anno Domini 552. vel circiter, explicat vulgatum illum locum Esaiæ, in quo sane omnia, quæ hactenus diximus, cõtinentur. Et in primis quo ostenderet sacramentum hoc esse ineffabile, retulit Esaias, vidisse Dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatum. Duo mihi termini idem significant, sed geminati sunt, ait Chrysost. vt intelligamus Dei cathedram incomprehensibilem, quam nec cõgitatione concipere, nec verbis explicare quis potest. Et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum, vel vt Hebræi legunt: Fimbriæ replebant templum, *los alamares de la ropa*, id quod minus esse quis posset credere, replebat cœlum. Seraphim stabant, & Dominus sedebat, & nihilominus diuinã hanc maiestatem comprehendere non valebant, quia minimum diuinæ maiestatis (si minimum dici potest in illo, in quo nihil est quod infinitum non sit) maius est, quam tota hominum & Angelorum gloria. Quod ad nostrũ modum intelligendi, minus est in Deo, incomparabiliter excedit omnia creata, & quæcumque Deus per omnipotentiam suam condere potuisset: Sed alæ vni, & sex alæ alteri, duabus velabant faciem eius, duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. In quibus verbis duos edisserunt sensus Sancti conformes lectioni Hebræorum, licet nostra lectio minus recte hunc primum admittere videatur, alter quod Seraphini illi duabus alis proprios velarent vultus, non audentes, nec potẽtes tantam intueri maiestatem, ne manerent infinito illo lumine *deslumbrados*. Vel certe cum perspicacissimis oculis diuinam illam intuerentur maiestatem, quæ videbant in eo relata ad infinita alia, quæ Angelicus, & creatus intellectus penetrare non poterant, ea dicebantur videre, quæ intueretur homo velatis oculis. Et quia quantumcumq; conentur diuinas in integrum cognoscere perfectiones, non possunt, ideo duabus alijs alis velabant pedes. Mira res, & quæ mirum in modum ineffabi-

Esa. 6.

le

Facies eius filius est, Spiritus sanctus fluuius igneus, rapidusque qui egrediebatur a facie Dei, a patre & filio procedens. Et in Apocalypsi quatuor animalia, licet vndique oculis essent plena, quibus egebant, vt illum contemplarentur, qui sedebat in throno, nec plene valebant, quapropter clamabant: Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c. Et ad illorum voces viginti quatuor seniores procidebant coronas capitis deponentes, & re ipsa protestantes ante Deum trinum, & vnum, nullam posse stare creaturam, nullam, corona esse digna. Trinitatis personas esse tres cum æquali virtute docent sacræ literæ, lib. 17. cap. 5. nume. 3. 12. & 13. Trinitatis & Dei scientia incomprehensibilis est, numero quarto, vsque ad nonũ. Trinitatis mysterium in vtroque testamento prædicatur, ideo duo Seraphin clamabant illud, ibidem nume. 10. 12. & 13.

Apocal. 4.

Esa. 6.

Trinitatis mysterium cognouit Abraham, cum tres vidit, & vnum adorauit, numero vndecimo. Et idem explicuit

Gen. 18.

Genes. 1.

Moyses in primis Geneseos verbis, numero decimotertio, & vigesimosexto. Trinitatis, & vnitatis Dei imago optime in homine reperitur, numero 14. & 19. Trinitatis personæ antiquis patribus per similitudines innotuerũt, ibidem, nu. 18. Trinitatis mysterium, etsi incomprehensibile sit, inuestigandum est Dei adiutorio, numero 20. & 21. Trinitatis personæ comparantur soli, & luci, & igni, & splendori, lib. eodem numero secundo, & 23. Trinitas personarum, & vnitas essentiæ aliquibus similitudinibus ostenditur a Sanctis, num. 14. 19. 24. & 26. Nec mysterium hoc solis similitudinibus, sacræ scripturæ locis, & fide probatur, sed & miraculis. Inter multa autem vnum refert D. Antoninus accidisse in vrbe quadam Orientis, quam primum cœpit error erga sanctissimæ Trinitatis mysterium, dum Sacerdos quidam sacrũ faceret, tres guttæ ueluti aquæ cecidерunt, quæ in unam coeuntes pretiosissimam margaritam, reuerenter inter reliquias sanctas collocata est, quo miraculo vnitas essentiæ in tribus perso-

Ant. 3. p. ti. 10. c. 7. §. 5

nis ostẽsa est. Coniecturari autem possemus miris modis Trinitatis sanctæ magnitudinem. Primo, si consideret homo, quæ in superna ciuitate cœlesti Sanctis reseruata sint bona, & quod illa ex visione clara Trinitatis resultãt, si considerauerit quis pro modulo suo, quæ sacræ humanitati Christi, diuinæ illius animæ, in clara visione Dei sint collata bona, quæ ex hoc sunt maiora, & potiora, quam illa, quæ alijs sunt cõcessa, quia plures perfectiones videt in Deo, & quamque illarum cum maiori lumine gloriæ, plura attributa & in vno quoque illorum plura, quæ ibi latent, beatior est cęteris Sanctis. Et quæ humanitati Domini incomprehensibilia donata sunt priuilegia, vt posset satisfacere patri ex toto rigore iustitiæ, mereri infinitè, &c. propter vnionẽ hypostaticam humanæ naturæ sunt tributa, communicatio idiomatum, &c. vt hinc colligas, quod si visio Dei, vnio ad Deum, tam magnifica operãtur bona, quid erit esse Deum? Hæc de mysterio sint dicta, in quo ea modo considerանda sunt, quæ ad nostram faciunt ædificationem, vt indagato vtcumq; mysterio, clamet homo: Exultabo te Deꝰ meus Rex, bene uiuẽdo, & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi, quia magnus Dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius nõ est finis, &c. magnificentiam glorię sanctitatis tuæ loquentur, memoriã abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. Nomina enim Trinitatis nomina dulcedinis sunt, & pietatis, libro 17. cap 5. nu. 22. Idque summopere curare debet homo, ut in eo reluceat imago Trinitatis, id est, ut sicut pater infinitas suas pfectiones agnoscens, generat filium, sic homo, dum semper suas multas imperfectiones considerat, suas concipit miserias, in se generat Deum, utilitate propria semper considerata, paupertate, ignorantia, prauis affectionibus, culpis, unde subditur Deo. Et licet educatio filiorum, bonorum temporalium administratio, uxoris aut uiri familiaritas, animum auertat ab hac tam utili consideratione, sed curat maiori qua

Psal. 144.

potest

poteſt diligentia, ſe ipſum agnoſcere, & quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis Sion, conſiderat anima, quam ſit facta vilis iterans vias ſuas. Et ita ſicut Deus diuinas ſuas perpendens perfectiones, dum ſe ipſum agnoſcit, generat filium ſibi conſubſtantialem, dumque illum increato diligit amore, a quo & diligitur, producitur Spiritus ſanctus, ita & in hac, de qua loquimur, cognitione, qui dicere poteſt; Scio qđ non habitat in me, hoc eſt, in carne mea bonum, odium producit ſui ipſius, quo proprius amor funditus euertitur, a quo tanta, tamque ingentia oriuntur mala, quo medio ad illam accedit perfectionem Euangelicam, quæ in odio cunctarum rerum, & ſui ipſius conſiſtit. Proximorum autem conſiderat perfectiones, eorum imperfectionibus oblitus, vt ſic illorum producatur amor. Cognoſcere ſe, & cognoſcere Deum, tota hominis perfectio eſt, libro tertio, cap. 19. nume. 34. vſque ad 39. & 42. Deus etiam voluit, vt fides Trinitatis præcederet neceſſario ad vltimam ſalutem conſequendam, vt his cognitis veritatibus ad diligendũ Deũ prouocemur, vt fide prouocati, ea operemur quæ refert Paulus ad Hebræos, licet difficilia illa ſint. Cognitio enim, & contemplatio diuinarum perfectionum radix eſt amoris ipſius, multorũque bonorum, vt late docetur, lib. tertio, capitulo vigeſimo, per totum, maxime, nume. 3. 8. 12. vſque ad 20. Nihil enim amplius impellit voluntatem hominis, vt illa vehementer feratur in Deum, quam conſideratio earum perfectionum, quæ in illo ſunt. Qui enim eius contemplatur potentiam, bonitatem, ſapientiam, pulchritudinem, &c. ad eum amandum potenter excitatur, doletque vehementer, qui conſiderat tot retroactis temporibus, in amore tã tæ bonitatis tepuiſſe, vocans vehementiori ratione, quam Iacob, dies paucos, & malos, quos in vita tranſegit iſta dilectione priuatus, clamans cum Auguſtino: Pulchritudo tam antiqua, & tam noua, ſero te cognoui, id repetens multa animi amaritudine cruciatus.

Rom. 7.

6

Hebr. 11. 12

Gen 47.

Aug. in Confeſſ.

Ad eum enim modum, quo Theologi aſſerunt beatos neceſſitari ad diligendum Deum, non quo ad ſpecificationem ſolum, ſed quo ad exercitium ẽt, quia dum intellectus lumine gloriæ adiutus diuinas vidat, & contemplatur infinitas perfectiones illius ſummi boni, in eius dilectionem voluntas neceſſario fertur, ita ſuo modo (licet in via id accidere non poſſit propter multa) illud indubie crediderim, quod quo magis intellectus & ſpeculatiue, & practicè fertur in cognitionem Dei ſummi boni, qui trinus & vnus eſt, tanto magis voluntas feretur in Deum. Et ſicut in beatis ex viſione ſequit amor neceſſario, ſic proportionabiliter, in via, regularitet ex cognitione ſequitur amor, & ex maiori cognitione, maior dilectio, & animi propenſio in ipſum, & ad ea, quæ voluntati eius fuerint cõformia. Vnde adnotauit Origenes in cantica, quod cum primum ſponſa, illa protulit verba: Ecce tu pulcher es dilecte mi, continuo addidit: Lectulus noſter floridus. Quouſque columbini oculi ſponſæ ſunt tributi, ſponſi perfectionem, & pulchritudinem non cognouit, illa autem cognita, lectulum poſſedit cum illo communem, in quo ſuauiſſimis eius amplexibus fruebatur, ſic & anima, &c. Fluuius enim igneus, rapiduſque egreditur a ſedente in throno, quo humana rapitur voluntas ad eum ſumme diligendum, vt ſic millia millium miniſtrent ei qui ſumme bonus, atque perfectus eſt. Vnde optime dixit Paulus: Nos autem gloriam Domini ſpeculantes in eandem imaginẽ transformamur a claritate in claritatẽ, tamquam a Domini ſpiritu. Ac ſi diceret Paulus, inquit S. Thomas: Metamorphoſis hæc & transformatio, quã in anima diuinus producit amor, habet pro fundamento, & origine eam tranſformationem, quæ in cognitione Dei conſiſtit, a qua amor egreditur. Tranſformatio perfecta voluntatis, quæ tantum eſt in cœlo, venit a perfecta cognitione Dei quæ ibi eſt, imperfecta autẽ transformatio voluntatis quæ eſt in via, ab imperfecta cognitione, quæ habetur

Hom. 3. expoſit. 2. in Cant.

Cant. 1.

Dan. 7.

1. Cor. 3.

S. Thom.

Digitized by Google

Hom. 9. in Ezec. 1. & hom. 10.

tur per fidem. Vnde Gregor. in Ezechielem aduertit, quam recte dixisset prius Diuinus Vates: Hæc visio similitudinis gloriæ Domini, & infra: Et vidi, & cecidi in faciem meam, vbi prius similitudo gloriæ Domini apparet, & post alloquitur, & eleuatur Propheta. Nisi enim aliquid de æternitate in mente videretur, numquam in faciem nostram pœnitendo caderemus. Vnde scriptum est: In multa

Eccl. 1.

sapientia multa est indignatio, & qui apponit scientiam, apponit dolorem. Cœlestia enim cognoscentes, terrenis animum subdere dedignamur. Et sit

Ephes. 6.

in multa sapientia multa indignatio, quia quanto plus proficimus in cognitione, tãto amplius nobis indignamur de peruerso opere. Et sumẽtes in omnib. scutum fidei, in eo tela omnia inimici confringentur, licet iniquissimus ille sit, teli sq. igneis vtatur, *y con ingenios de fuego* nos aggrediatur, fide illa recipientes, si voluerimus, ab omni læsione efficiemur immunes. Et sicut q

P al. 35.

in increato lumine viderit lumen: pro tia⁹ inebriatur ab vbertate dom⁹ Dei, & torrente uoluptatis illius potatur, ita suo modo, qui diuinas considerat perfectiones, velut ebrius alienat a sen sib. ut omnium delectationem terrena

Hieron. Esai. 19.

rum obliuiscatur. Vnde cum dixisset Propheta sacer Esaias loquens de aduentu Messiæ: Et cognoscent Dominum Aegyptij in die illa, & colent eum subdidit: In hostijs, & muneribus & vota uouebunt Domino, & soluent, ait Hieronym. Postquam cognouerint Aegyptij Dominum colent eũ in hostijs spiritualibus. Vnde illud indubie crediderim eam esse radicem tãrorum malorum, quæ fiunt omni propulsato timore, & abiecto freno ab hominibus, quod ea, quæ Deo fides Christiana docet, minime considerent, ita

Lib. 19. de ciuit.

docuit Aug. lib. 19. de ciuitate Dei dicens: Tanto minus anima subditur Deo, quantò minus Deum in ipsis suis cogitationibus concipit, a cuius facie concipere deberet, & parere spiri-

Esai. 28.

tum salutis, &c. Exigit etiam huius mysterij fides, ingentem a nobis gratitudinem, quoniam cum sit illa impossibilis, sit in lege noua salus, quod illud Deus nobis reuelauerit per spiritum suum, relicta innumera multitudine, quam sine fide illius perire est necesse, in quo sita est imperfecta, & inchoata hominis beatitudo. Quoniam licet fides hæc non sufficiat ad salutem, si opera desint, sed tamen, etiamsi quis vitam ageret cœlicolis similem, nisi fides adesset Trinitatis, ille non saluaretur. Vnde ingenti hoc beneficio, Dei bonitate potiuntur Christiani, quid cæterorum est radix, & origo.

Docet autem Ecclesia in Euangelio hodierno, vt in nomine, & virtute Trinitatis baptizentur homines, vt omnibus constaret neminem regenerari in nouum hominem absque Dei trini, & unius cognitione, & ideo ait: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, &c.* Illatio diuina omniq. misericordia plena: *Omnis mihi est demandata potestas, euntes ergo docete.* Potẽs sum, ergo doceantur, baptizentur, ad vitam veniant, a morte eripiantur. Ad hoc iusti potestatem accipiunt, ut omnibus benefaciant. In Genesi Ioseph dixit

Genes. 45.

fratribus in suprema constitutus dignitate: Misit me Dominus ante vos pro salute vestra, ut escas haberetis ad videndum. Posuit me Deus in Dominum, vt scilicet, vobis & omnibus benefaciam, non est collata maiestas hæc, ut pupillus, pauperibus nocẽa, ut luxurier, superbiam, &c. sed ut benefaciam proximis. Vnde cum in Nu-

Num. 14.

meris precaretur Moyses Dominum, ne populum deleret ingratum, sed illius potius misereretur, dixit: Et nunc magnificetur fortitudo tua, tuam enim omnipotentiam non puniendo, sed parcendo⁹, & miserando manifestas. E contra mundus similis Aman

Hester. 3.

omnem potentiam suam, omnem satorem potentissimi Regis, ad perdendos Iudæos & opprimendos ordinabat, &c.

Euntes docete omnes gentes, &c. docentes eos seruare omnia, quæcumque mãdaui vobis. Nec curiosa, sed agẽda

Digitized by Google

docere. Lex enim Sacerdotibus & Prę dicatoribus est demandata, vt seruet populus quæ Dñs præcepit. Vñ scriptũ
Deut.31. est in Deut. Scripsit Moyses legẽ hãc, & tradidit eam Sacerdotib' filij Leui.

8 *Ecce ego vobiscum sum usque ad cõsummationẽ sæculi*. Quocumq; pergit
Genes. 39. iustus, eum Dñs comitatur. Sic in Genesi fuit Dñs cũ Ioseph in domo Dñi sui, fuit etiam cum eo in carcere, sicut
Sapien. 10. scriptũ est Sapien. 10. Descenditq. cũ illo in foueam, & in vinculis non dere liquit illum, donec afferret illi sceptrũ
Genes. 28. regni. Et in Genesi dixit ad Iacob: Ero custos tuus, quocumq. perrexeris, secundum illud Sapientiæ: Iustum dedu
Sap. 10. xit Dñs per vias rectas, &c. in fraude circumuenientium eum illi affuit. Et
Gen. 15. Abrahæ dixit Deus in Genesi: Ego scutum tuum, vbi nostra lectio habet: Ego protector tuus. Mala iustum attingere vix possunt, cum illius scutum Deus sit. Lib. 4. cap. 3. disseritur de prouidentia Dei in homine, & quam sit illa specialis in Sanctos. Deus Sacerdotibus iubet, ut doceant, & quæ ipsos concernunt, suæ relinquant prouidentię. De munere Prędicatorum, & quod curiosa populo raro proponere debẽt, sed utilia, quæ operentur, late & elegãter dulcitur, lib. 14. c. 25. 26. 27. & 28.

IN FESTO
sacratissimi Corporis Christi.

EVANGELIVM.

Caro mea vere est cibus & sanguis meus vere est potus. Ioan. 6.

Lib. 5. c. 12. disseritur in toto illo quod Eucharistia est hominibus data ex Dei beneficio, quæ reuerenter, & frequenter & considerantèr accipienda est.

In festo Corporis Christi.

VRBANVS quartus anno 1262. vel eo circiter hanc instituit solemnitatem, vt perpetuis futuris temporibus in Ecclesia vniuersaliter celebraretur, ut ingis in nobis esset memoria beneficij, quod in passione Christi recepit homo. Et sicut quondam in lege veteri, ut Dei memoria suaderetur, verba sacra ligãda erant ante oculos, & in manibus, libro secundo, capit. 12. numero 18. in lege noua, uel quia id hominum perditioni non sufficeret, vel certe ut maiora exhiberentur mundo beneficia diuinum hoc institutum est sacramẽtum, vt Christum Dominum in medio paradisi Ecclesiæ positum cõsideret homo, diuinos quos porrigit fructus, lib. 3. cap. 5. num. 41. cap. 9. nume. 37. lib. 5. cap. 3. num. 11. qui sunt ad conseruandam vitam, & folia ad sanitatem gentium, quia non solum corpus Christi ibi existens gratiam confert, & auget, & consèruat, sed & species ipsæ sacramentales, quę sacramentum sunt tantum, ad salutem gentium maxime conducunt.

Hæc Dei gratia, vt ingenti adhibito hoc beneficio, redemptionis ineffabile sacramentum, in hominum memoria reconderetur, dicẽte Domino: Hæc quotiescumque feceritis in mei memoriã facietis, ut recordemini mei, recordemini & beneficiorum ingentium, quæ uobis contuli. Si, quidem homines ab ea, quæ ipsis insita erat natura, peccando nõ degenerassent, acti fide, quam nobis Deus contulit, qua certo credimus sactum incarnationis Verbi mysterium, vitæ & mortis acerrimæ, quam gratanter pro hominibus pertulit, id sane sufficere debuisset, ne homines nec beneficij, nec benefactoris obliuiscerentur vsquam. Quoniam licet olim in lege veteri, cum primum beneficium insigne (licet temporariũ illud esset) Iudaico populo exhibuisset Deus de habenda illius memoria, cura populo demandabatur, quoniam cum beneficia illa, in his qui ea recipiebant, fiuirentur, qualia erant, quæ in egressu de Aegypto, in deserto, in sustentatione Mannæ, in victorijs, quas contra hostes consequebatur populus, merito nouis præceptis solemnitatibus, memoria suadebat futuris eorũ beneficiorũ ipsis nõ fuisset exhibita, sed eorum pa[illegible] in arca testaméti lex

collata

collata per Moysen, vrna cęlestis cibi, quo pasti sunt olim patres Iudæorum, virgaque miraculorum continebantur, ne collata beneficia obliuiscerentur, qui ea nec fuissent experti, nec recepissent. Admuentio sane necessaria, vt eorum memoria conseruaretur. Cæterum insigne, & cęleste redemptionis humani generis beneficium, cunctis collatum fuit, non solum his, qui tunc iustificati sunt pretioso sanguine Agni immaculati, & incontaminati Iesu Christi, sed & omnibus, qui nascituri essent, quibus ex æquo collatum est beneficium, quod in se est, minorem fructum non faceret in futuris quam fecisset in his qui tunc erant. Et licet in nobis memoria merito conseruanda esset, tamen præuidens Dominus Iesus Christianorum hominum ingratitudinem, & obliuionem, qui, vt aiebat Bern. hæredes essent futuri opprobrij Iudæorum, de quibus scriptum est: Quod non fuerunt memores beneficiorum eius, & mirabilium eius, quæ ostendit eis, hunc hominibus contulit sacrum panem, hanc ingentem festiuitatem adinuenit Ecclesia, vt immobilis persisteret tanti beneficij recordatio. Et quidem olim, quæ in memoriam præcipiebantur Iudæis, hanc tantum suadebant, absque noui beneficij collatione, ita arca, manna, virga, altare, &c. At in re, de qua loquimur, id quod redemptioni nostræ est memoria, ingens etiam est beneficium, in quo redemptio ipsa, sanguis ipse Christi, & illius fructus continetur veluti in causa. ita vt sacra hæc hostia signum sit rei sacræ, vere & efficienter sanctificantis nos. Et si quidem absque nouo hoc beneficio dicere debuisset Christian⁹, Deo. Obliuioni detur dextera mea, si non meminero tui, si non proposuero Hierusalem in principio lætitię meæ, adhęreat lingua mea faucibus meis, illo exhibito, si vtriusque memoria defit, dignus est qui audiat valentiori iure, quam olim insensatus Iudæorum populus: Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, populus autem meus, his stolidior & irrationabilior, me non cognouit, &c. Væ populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, qua cōgeminatione terminorum idem significantium, ingentem iniquitatem consurgentem ex beneficiorum ingratitudine, amplificare voluit, quæ & in nobis tanto est maior, quanto beneficia nobis porrecta excedunt antiqua.

Ser. 11. in Cant.

Psal. 105.

Psal. 136.

Isa. 1.

Ne tantum homini Christiano accidat malum, annuam hanc solemnitatem instituit Ecclesia in nouam recordationem, si forte quotidianæ Missæ, vsu proh dolor dum in multorum cordibus viluerūt eam non operentur in plebe, in qua (S. Thomas) qui officium illius edidit, sic exorsus est: O quam suauis est, Domine, Spiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suauissimo de cœlo præstito esurientes reples bonis. Psal. 67. parasti in dulcedine tua pauperi Deus. Quid parauerit nō dicit, quia omnino inexplicabilę ett, in dulcedine, cur nō in amaritudine. Si in qua nocte tradebatur conuiuium hoc præparatum est? certe, quia flagellari, mori, &c. pro maxima dulcedine duxit Christus, qa hæc omnia pro dilectis patiebatur.

Triplicem autem inuenio causam inter innumeras, vt homines Christiani extra se rapiantur mirum in modū lętificati, vt coram arca hac testamenti mystica psallat, & tripudiet fidelis, choreas ducat, insigneque populi, nouas quærant hac die adinuentiones, ad aperiendum internum gaudium, quod animis credentium inesse debet.

Prima, quia Deus opt. max. bonitate sua voluit, vt homines & non Angeli, nec ipsius maiestas per se ipsam instrumenta essent tantorum miraculorum, qualia illa sunt, quæ in hoc ineffabili sacramento continentur.

Illis tanta est collata virtus, tanta potentia, vt virtute verborum, quæ in consecratione corporis, & sanguinis Domini proferebat sub modica illa quantitate hostiæ totus sit Christus tanta magnitudine præditus, quantam habet in cœlo, extensas habens par-

Opusc. 58. S. Thom.

Digitized by Google

Sir, I am a Life-Guard-Man, and have been
in the Service these Seven Years, and
have Fought for my Country, and
have Received Several Wounds, and
now I am Lame, and Cannot Work,
and I Have a Wife and Three Children,
and we are Ready to Starve, and
Have Pawned all our Cloaths, and
Have Nothing Left, and I Have
Been Several Times to the Secretary
at War, and Cannot Get Any Relief,
and I Have Been Several Times to
the Duke of Ormond, and Cannot
Get Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Marlborough, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Argyle, and Cannot Get Any
Relief, and I Have Been Several
Times to the Duke of Somerset,
and Cannot Get Any Relief, and
I Have Been Several Times to
the Duke of Bedford, and Cannot
Get Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Devonshire, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Newcastle, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Grafton, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Richmond, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Rutland, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Bolton, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Montagu, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Manchester, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Kingston, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Leeds, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Portland, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Queensberry, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Hamilton, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Athol, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Buccleugh, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Roxburgh, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Argyle, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Somerset, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Bedford, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Devonshire, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Newcastle, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Grafton, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Richmond, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Rutland, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Bolton, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Montagu, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Manchester, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Kingston, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Leeds, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Portland, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Queensberry, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Hamilton, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Athol, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Buccleugh, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of
Roxburgh, and Cannot Get
Any Relief, and I Have Been
Several Times to the Duke of

vobis seipsum legen: sed quod ad vbertatem portat, diuinæ corpore & sanguine vtebo dum, vobis defuncta, non ita expertæ legis. Item ad populum Antiochenum, cum Chrysostomus. Quam quæsumus harmoniam inuenistis mei Helias, Heliam ego, & Helias ego, dum duplicem in vnitate corpori vtrorumque sanguinem, alterum domus nostræ minus, cumque ablegatus fuerat negotiorum causa discedens, eum in libertinam eleuandi primum potestatem, quæ ad Christianos, & Iesum ipsum confugiebat, cum omnibus eius cognatis, & familiaribus, quos ipse ad Christum conuertit. Item Nyssenus Helias ego sum, qui & Eliseus fui, & ter dixi me esse duplex, qui in melioribus domibus, illis maiora magis omnes, iuxta mysterium nostrum existimus, quæ Christus nobis non nos pollicitus, ad carnem ascripsit. Helias pollicem dexteram tetigit, ad Christum carnem & Iesum portans, & cum eo Sion ab oliua ad Hierusalem, cap. 11. num. 13. Eutharium dedit Deus Eliseo ultimo, nouissimo, loco primo, cap. 2. num. 12. & cap. 3. num. 10. Eutharium Ecclesiasticis festis quotidie diuinæ Moysis in Numeris, sed obiurgationes, fines & cum patre propitiatoris Iesu Christi, libro quinto de quotidiano, summoq; potentis, Deo, vita vigilante. Eutharium Christum esse licito. Dum præterea vidit quotidie, sine intermissione, Deum. Quod manu benedicimus Angelis collatum est. Quin manu hanc benedictionem Michaeli Angelo ait esse, quia apparente gloria Domini, quotidiano fatuarum, ait Augustin. quomodo aut homines ad illum poterit peruenire gloriæ opportunitate, vita lætissimum, vt ad pinnulas peruenient. Quod manducare mensa, hoc manducare, & bibere, ait, quia nunquam fidelis esse vult, vitæ, ad cœlestium hæreditatem, & ad pinnulas peruenire

tate non inferior est utilitas honore, sed honori summo summum coniungitur commodum, quæ duo, uix simul cõtingunt, ut prouerbium Hispanum dicit. Est autem ingens hęc utilitas, qđ Sactamentum hoc, (de quo uarias infra narrabimus) sacrificium sit in Ecclesia derelictum ad hominum peccata expianda, sicut enim sacrificiũ cruẽtum in cruce obtulit Christus Dominus patri in remissionem peccatorum totius generis humani, si homines tanto, culpa sua, priuari non uelint beneficio, & idem ipse qui sacrificium fuit moriens, idem fuit & Sacerdos, & Põtifex, de quo ait Paulus ad Hebræos, quod talis decebat ut nobis esset Pontifex sanctus, innocẽs, impollutus, &c. sic & cum in cœna disposuit memoriale hoc saluificum in Ecclesia derelinquere, idem dimisit sacrificium prorsus, licet modus offerendi illud sit diuersus, & Sacerdos sit mutatus. Hominibus enim concessit, ut illud offerrẽt patri nomine ipsiusmet Christi & Ecclesiæ tam sibi dilectæ, quorum intercessionem repudiare Deꝰ nec uult nec ualet, nec filij, qui ille est, in quo ipsi bene complacuit, nec Ecclesiæ, quam sociauit sibi in sponsam non habentẽ maculam, aut rugam, de qua scriptum est: Hoc nunc os ex ossibus meis, &c. Et erũt duo in carne una, ac si una esset in duobus uoluntas, idem uelle, & idem nolle.

Hebr. 7.

Ephe. 5.

Et id est sacram esse Missam in Ecclesia a temporibus Apostolorum iuge illud sacrificiũ, de quo locutus fuerat Daniel, quod offerri deberet ad reconciliandos homines Deo, ut arcus esset in nubibus cœli, quem respiciens indignatus pater, nõ deleret homines, cum id multa eorum scelera mererentur. Christus in cruce cum clamore ualido, & lacrymis sacrificium offerens exauditus est pro reuerentia sua, & insuper meruit, ut Sacerdos sceleribus plenus, sacrum faciens, exaudiatur, nõ quidem pro reuerentia sua, utpote cui in peccatis constituto nulla debetur, sed pro reuerentia, quam pater debet dilecto filio suo, & Ecclesiæ amantissimæ sponsæ, etiam si de illo in altari posito dici posset, quod de Iuda dixerat Iesus: Vnus ex uobis diabolus est. Et sicut in die passionis, quando & Iudæi Christum necabant, & gentes idolatria polluti uarijs criminibus implicati, alij de inferenda tantum passione erant solliciti, alij de turificando idolis, & blasphemando Deo, Iesus utrosque patri reconciliabat, & pro omnibus sacrificium offerebat, & quando minus & cogitabant homines, & merebantur, agebatur eorum reparatio, & ipsis dormientibus, imo & grauissimis sceleribus implicatis, Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech sanguinem suum offerebat, vt reconciliarentur illis, ita & modo eadem res agitur, quando multi hominum in peccatis dormiunt, negotijs implicantur, in lecto sunt. Si Deus beneficium hoc contulisset mundo hac lege, ut quando diuina bonitate sua, ille haberet Sacerdotes insigni uirtute pollentes, Augustinum, Hieronymũ, Ambrosium, Dominicum, Thomam nostrum, qui sacra hæc peragebant mysteria, cum cerebri essent fontes, & oculi fluuij, in aera eleuati, sicut de S. Dominico refert Diuus Antoninꝰ, quod aliquando non celebrabat, quia extra se rapiebatur & uocibus, & clamoribus, & abundantia lacrymarum uix sacrum perficere valebat, quod Sacerdotibus talibus astaret Deus qui acceptaret eorum sacrificium, beneficium esset grande, & assiduis precibus cœlum interpellare deberet populus, ut tales uiri sibi concederentur, quorum oblationibus gratificaretur Deꝰ, sicut olim precibus Moysi, Prophetarum, &c. Sed in lege noua beneficium recepimus incomparabiliter maius, ut scilicet etiamsi Sacerdos sceleratior sit, & peior omnibus qui torquentur in inferno, dæmonibus nequior, toleratus ille ab Ecclesia, sacris se turpiter ingerens, & in proprium malum altari astans, negociatur cum Deo remissionem pœnarum in toto, vel in parte Ecclesiasticus a capite 44. vsque ad 50. laudat uiros gloriosos in generatione *Eccl. 44.*

Dan. 11.
Genes. 9.

Hebr. 5.

Digitized by Goo

ra, quorum intercessione tam extitit Deus illi populo (licet ille id non mereretur) benefic⁹, ut quo ſęculo vixiſſent illi, quos ipſe refert, plebs, illorum experiretur ſanctitatem, quam reſpiciens⁹ Deus placaretur, quos uiros miſericordiæ vocat; at in Eccleſia Sacerdotes omnes, quorum numerus tã eſt auctus, etiamſi meritum ſit diminutũ, lib. 14. cap. 16. num. 19. 20. 25. & 26. illi omnes dum altario aſſiſtunt, infallibiliter cum Deo negotiantur. Mira res, quod te ludente, dormiente, confabulante, &c. ſi inimicus Dei non es, Sacerdos offert hoc ſacrificium, quod tibi ꝓficuum eſt. Chriſtum Dominum contemplare in cruce vulneratum, quem pater aſpicit, vt irã moderetur, & talem imaginare Sacerdotem, qui Chriſt⁹ Domini eſt altario deſeruiẽs.

Cant. 4. Vulnerat ſponſa ſponſum in vno oculorum ſuorum, & in vno crine colli ſui in ieiuniolo, eleemoſyna, in vaſe aquæ, quod egeno porrigit, & non vulnerabit vehementius cor ſponſi offerens ei corpus, & ſanguinem dilecti filij ſui, eius merita, eius ſanguinem, eius flagella, & vulnera offerens? Vtique vulnerabitur cor eius. Itaque Sacerdos Miſſam celebrans, vltra illud commodum quod ſibi reportat iſtud ſuicipiens Sacramentum, omnibus fidelibus qui ſunt in gratia, etiamſi in purgatorio crucientur, prodeſt ad remiſſionem pœnarum. Virtus quidem huius ſacrificij talis ex ſe eſt, ut ſufficiens ſit ad condonandas infinitas pœnas, ſi infinitæ eſſe poſſent in homine amico Dei, licet iſtud, quod infinitum eſt, moderetur aliunde. Itaque ſtatuit Sacerdos quicumque ſacrum facit, coram patre, ea, quæ Ieſus pertulit verbera, clauos, ſpineam coronam, crucem, ut illa intuens eam moderetur iram, quam concepit ob innumera hominũ ſcelera, ne te detractorem, adulteriũ, periurum, perpetuis ignibus cruciandum traderet, ſi in paſſionem filij oculos non figeret.

Et quia res hæc tam eſt viris Chriſtianis utilis, & proficua, tamque neceſſaria, & a qua tanta reportamus commoda, ut eam conſeruaret in Eccleſia, multa perferre voluit, tãta maieſtate indigna, vt Sacramentum corporis, & ſanguinis ſui, in quo ipſe realiter exiſtit, iam comburatur ab hæretico, iam coquatur a Iudæo, iam vilipendatur a blaſphemo, & hæc omnia contẽnit diuina bonitas, vt hoc medio, iuſtorum commodis conſulat. Et tam eſt proficuum ſacrificium hoc Miſſæ cũctis fidelibus, ut inter innumera damna, quæ reportaturus eſt mundus tempore Antichriſti, illud ſit ingens, quod dixerat futurum Propheta Daniel auferendũ ſcilicet iuge ſacrificium, quod teſte Hieronym. Chriſtiana Miſſa eſt, quo ſublato, innumera alia mala ſuadebit orbi peſſimus ille homo, ſicut & ſuaſit diabol⁹ Lutheranis, cũ eorũ impius magiſter abrogãdã docuit Miſſã, ut ea ſublata, funditus cuncta corruerent bona. Nec beneficij huius conſideratio uſquam a mentibus fidelium recedere debuiſſet, quod Deus mira bonitate ſua per manus tranſire voluit Sacerdotum pollutas, ut tantum bonum ad me veniret, ore ſacrilego Sacerdotis contingitur, maſticatur, in corpore innumeris culpis fœdato ſepelitur, vt per fœtentem locum ad benefaciendum iuſtis veniat, dum communicans perficitur in bono, & hoc ſacrificio a pœnis liberatur, quæ remiſſis culpis manent. Gratus ſit homo Deo, qui Sacerdotem damnans, culpa ſua, illi innumera per ipſum confert bona, & qui ſibi mortem infert celebrans, populo Chriſtiano inenarrabilia confert bona; Sicut eis accidit, qui Dominum verberabant ſpinis coronabant crucifigebant, ꝙ illo actu alijs parabat remedium ipſis interitus alij abluebantur, & ipſi turpiter fœdabantur, ita &c. Tertio dies hic tantæ lętitiæ conſecratur, in quo memoria recolitur illius beneficij, quo corpus ſuum Ieſus dedit in cibum, & in potum ſanguinem fidelibus dereliquit. *Vide infra*

Dan. 12.

Sicut enim olim cum Deus orbem condidit, primum inſufflauit, & factus eſt Adam in animam viuentem. *Gen. 2.*

Quia autem ille, quatuor qualitatibus *Similes*

inter se contrarijs erat eōstitutus, quarum perpetua pugna, mortis immineret periculum, & calore naturali agente in humidum radicale, in quō radix est vitæ, vita conseruari non posset, nisi per humidum nutrimentale, & cibū perficeretur, cibum homini dedit, & arborem vitæ posuit in medio paradisi. Sic, inquit Innocentius Tertius, cū tempore gratiæ nouum Deus conderet orbem, nouas creaturas: Ecce facio omnia noua, per pœnitentiam in-
Ioan. 20. sufflauit & dixit: Accipite Spiritum sanctum, vt viueret iustificatus homo in spiritu filij Dei.

At vt vita hæc perpetuo conseruaretur, cibum hunc fidelibus dereliquit
Genes. 2. in paradiso Ecclesiæ. Et sicut in initio, cum primum conditus est homo, qui in gratia, & iustitia originali constitutus similis erat Angelis, ita cibum accepit Angelorum arborem vitæ, sed cum primum peccans degenerauit in bestiam, communem accepit cibum
Genes. 1. cum illis: Dedi vobis omnē herbā, &c. & cunctis animantibus terræ, vt illis, & vobis cibus sit communis herba, q comparati iam estis iumentis insipiētibus. Vt autem homines ad pristinam reduceret dignitatem, corpus suum dedit Dominus in cibum pretiosissimū quidem, quia salutiferus, dulcis, secundo, quia rarus, tertio, quia infiniti va-
2 Reg. 23. loris. Sicut enim aqua illa, quam tres fortes viri adduxerāt de cisterna Bethlehem, vt sitienti Regi porrigerent, vt eius prouiderent potius gustui, quam necessitati, eam bibere nolluit Dauid dicens: Num sanguinem hominum istorum, qui profecti sunt, & animarum periculum bibam? Et libauit eam Domino. At quæ nobis porrigitur esca, sanguinis Christi pretiū est, quod libenter contulit Deus, vt nostræ prouideret necessitati.

3 Reg. 19. Et vt olim Elias in vmbra iuniperi comedit & obdormiuit, & iterum comedit, non ut dormiret, sed vt ambularet in fortitudine cibi illius.

Vtrumque enim hoc cibus, dum sumitur, operatur, & vapores eleuat ad cerebrū, vt homo requiescat in somno, & pristinas reparat vires, ne deficiat; ita Sacramentum hoc a desiderijs sęculi quiescere facit eum, qui illo vtitur, & vires præbet, ne instantibus huius sęculi difficultatibus deficiat. Eucharistiam sumendam, ut nūtriatur homo, docuit Christus lib. quinto, capit. 12. num. sexto. Eucharistia panis dicitur, quia vitam hanc, & futuram roborat, ibidem nume. 11. 22. 24. 27. & 31. Eucharistia cibus est olim promissus ferus Dei, ibidem nume. 23. & 24. & 27. Eucharistia panis est quotidianus, quem in oratione Dominica postulamus, lib. 13. cap. octauo, nume. 13. vsque ad 15. & 17. Hoc autem beneficium ingens est. Quoniam licet confessio peccata cōdonet, homo per illam in gratia iam constitutus vitam recipiat, & animæ salutem, qua carebat, sed tamen anima remanet imbecillis in periculo certo recidēdi in anteriora mala, quia per vitia pristina, potentiæ languent, habitus virtutum nō sunt perfecti, affectus humani ad malum tendunt, facilitas in malo, multaque difficultas in bono reperitur, sicut experientia teste didicimus huic malo ut prouideret Deus, sacram hanc mensam dereliquit, cuius assiduo vsu hæc moderentur mala, sicut docuit S. Tho-
S. Thom. Opusc. 58. 4. Reg. 20. mas dicens: Aegrotauit Ezechias mortifera infirmitate, ad quem ingressus Propheta Esaias voce Domini comminando dixit: Dispone domui tuæ, quia morieris, & non viues. Cōuersus Rex ad parietem fleuit, lacrymisque motus Deus, reuocare decreuit sententiam, & iterum misit Prophetam, qui diceret: Vidi lacrymam tuam, licet nouerrime fleueris, ad primam lacrymā iram moderatus sum, non morieris, & adducit massam ficorum, & illam imponit lateri, & applicat vulneri, qua sanitati pristinæ restitutus est. Vlcus Regis est concupiscentia carnalis, appetitus deordinatus vindicandæ iniurię, diuitiarum, honorum, voluptatum. Remedium, quod tibi Dominus dereliquit, massa ficorum est; corpus suum est, continens dulcedinem multorum bonorum ad medicinam malorū desi-

fideriorum, libro quinto, capit. 12. numero 36.

Et ita indubie istud credendum est, vt hoc deficiente remedio, confestim
Iob 18. omnia intentent mortem dicēte Iob: Attenuetur fame robur eius, & inopia inuadat costas eius, deuoret pulchritudinem cutis eius; & consumnat brachia illi' primogenita mors. Animaduerte quot, quantaque referantur nocumenta, cum carēs cibos attenuatur fame animæ robur. Vires enim animę deficiunt deficiente cibo, inopia costas inuadit, vt ossa, & costæ nudentur, ita vt numerari possint arescentibus hominibus, id est, hominum miseriæ cūctorum oculis patebunt, dum sicut Sodoma peccata celebrabunt, nec abscondent, deuoratur pulchritudo cutis, id est virtutum splendor, qui antea, oculis hominum apparebat gratiosus, & brachia consumit mors, id est, potentiam ad bene operādum. Deum lego,
Exod. 32. quem recipere iussi sunt, comminutū
Caieta. qui illum adorauerunt, vt morerētur, ille enim potatus manifeste prodebat
Aulus Gellius lib. 10. c. 18. Vale. max. lib. 4. culpam peccatoris, vt periret. Noster Deus comestus & potatus vitam porrigit. Dicunt historiæ Artemisiam virū suum Mausolum in cinerem conuersum comedisse, vt reconditus in pectore velut in sepulcro ille, qui tantopere ab ipsa diligebatur, perpetuo cum ea moraretur; stulte quidem, sed tamen ingēntem in virum, stultitia hac, protulit amorem; nos summa sapientia Deum nostrum cibum factum traijcimus in stomachum, vt anima viuat in æternum, ut vnum essemus cum Deo. Quia sicut Catilina disposuit, vt omnes, qui coniurauerant in Cęsarem, vnum essent, multo firmarentur amore, multa fortitudine, &c. craterem sanguinis simul biberent, impie quidem, nos autem summa religione sanguine potamur Christi, vt vnum simus, vt fortes efficiamur in bono. Iob sanctus
Iob 31. Patriarcha cū ea retulisset beneficia, quæ exhibuerat pupillis, uiduis, aduenis suis, & extraneis, &c. Aiebant viri tabernaculi mei, inquit, quis det de carnibus eius, vt saturemur?

Quasi dicat ait S. Thomas. Tam sumus obligati, & affecti homini huic tam in nos beneficio, vt illum, si fieri posset, intra viscera recondere voluissemus, vt gratitudinem proderemus cunctis, & beneuolentiam, cum autem beneficia, quæ a Christo Domino recepimus infinite sint maiora, & quia & grati, & cordati dicere debuissemus: Quis det de carnibus eius, &c. ipse dixit: Accipite & comedite, hoc est corpus meum, vt mecum vnum efficiamini, illud traijcite in stomachum, vt nutriat non ventrem, sed mentem. *S. Thom.* *Ioan. 6.*

Quod si facere cōtempserit homo, certe miser in innumera veniet mala, sicut aduertit Hieronym. in Ezechielem, vbi cum retulisset Propheta peccata, & multa & grauissima, in quæ se præcipitem dedit populus, quæ Deus acriter tulisset, immo quæ futura essent in Ecclesia dixit: Fili hominis, ecce ego conteram baculū panis in Hierusalem, & comedent panem suum in pondere, & aquam in mensura, vt deficiētibus pane, & aqua, corruat vnusquisque ad fratren suum, & contabescat in iniquitatibus suis. *Hieron. Ezech. 4.*

Panis enim ille animā nutrit, corroborat, delectat, &c. Nec mirum, quoniam si iusto panes sunt lacrymæ, panes, labores ipsi propter Deum perpessi. Labores manuum tuarum manducabis, non solum laborum fructus, sed ipsimet labores manducantur, his satiatur anima, his roborat, quid quæso fiet si vt debet panem comedat, qui de cœlo descendit? *Psalm. 41.* *Psal. 127.*

Vtiq; illa aduenient homini cumulatius multo, bona, quę olim Isaac, imprecatus fuerat Iacob filio suo, cum illi benedicēs dixit: Ecce odor filij mei: sicut odor agri pleni, cui benedixit Deus. Det tibi Deus de rore cęli, & de pinguedine terę abundantiā frumēti & vini, & seruiant tibi populi, & adorent te tribus: esto Dūs fratrum tuorum, & incuruent ante te filij matris tuæ. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus, & q benedixerit tibi, benedictionib. repleat. Cumq; eiulās Esau patri diceret obsecrans, vt & illi etiam bene- *Genes. 27.*

benediceret clamans: Num unam tantum benedictionem habes pater? Sanctus respondit: Frumento,& uino stabiliui eum, & tibi post hæc fili ultra quid faciam? Cum frumento & uino eum reddiderim stabilem, frumento, scilicet,electorum, & uino germinante uirgines,nihil restat quod porrigam. tibi spirituale diuini donum. Et quia tale beneficium illud est, olim pro summa pœna, Ecclesia peccatores a cõmunione arcebat,cum peccati grauitas id exigeret, sicut Niceph. Calix.lib.3. Hist.Eccles.refert,quod cũ Cõstãtinopolitani Imperatores Arcadius & Eudoxia mundum turbassent malis, & Chrysostomum sua expulissent sede, quia hæreticis non fauebat, Innocentius Primus eis communionem sacrã interdixit, inquiens: Ego minimus inter homines, & peccator, cui,licet indigno,sedes Petri commissa est, participationem interdico sacrorũ mysteriorum tibi Arcadio & Eudoxiæ vxori tuæ,& Sacerdotem,qui vobis Eucharistiam porrigere fuerit ausus, ab executione ordinum perpetuo depono. Quod cum Theodosio Imperatore fecisse Ambrosius, refertur in decretis de pœnitentia distin.2. cap.cum apud Thessalonicam. Hoc ingens beneficiũ hominibus fuit collatum, ut ostenderet Deus,& quanti penderet homines, & ingentem in eos dilectionem. Inter vltima verba, quæ Dauid moriens Salomoni filio suo mandauit, tempore, quo mortis sollicitudo eum agere,& a multis diuertere potuisset, illud fuit: Filijs Bercellai Galaaditis reddes gratiam,occurrerunt enim mihi, quando fugiebam a facie Absalonis fratris tui, quando a toto fere regno derelictus sum,qui illi adhærebant,& hic mihi fidus extitit amicus, cuius beneficij memor,filijs eius hactenus repetendi gratiam, & his quę hactenus feci non contentus,volo vt communem etiam tecum mensam habeant, illam præclaram, quam cum contemplaretur Regina Saba,nõ habebat vltra spiritum, admirans & cibos, & ordinem ministrantiũm. Iesus non beneficia recepit

Zach.9.

Niceph. Calix. lib.13. hist. Eccle.

3.Reg.2.

a nobis, sicut Dauid, sed noi ab illo innumera, pro quibus iniurias multas rependimus, & morti apptopinquãs, hanc nobis reliquit mensam Salomonis multo splendiorem, in qua ipse corpus suum in cibum, & sanguinem in potum dreliquit,vt infinitum suum erga homines proderet amorem. Cum Ionathas patefacere desideraret dilectionem illam maximam, quo Dauid diligebat sicut animam suam, in cius signum cum mutuo discedere debuissent,tunica,qua erat indutus, expoliatus est, & dedit eam Dauid, & cętera vestimenta vsque ad gladium, & arcũ suum. Sed quæso nonne ridicula hęc sunt,si ea respiciamus,quæ Iesus recessurus a nobis fecit, dans seipsum in cibum,& sanguinem in potum? Quando Natham Propheta,vt Dauid adduceret ad flendum adulterium, parabolam texuit de oue,ut ostenderet ingentem viri pauperis dilectionem erga ouiculam suam,illud pro eximio dilectionis argumẽto posuit, quod eam sustentaret pane mensæ suæ, & potaret calice suo, noster autem Iesus immensa dilectione sua rupit venas immensæ charitatis suæ, vt sanguis eius ad nos veniret, quo potaremur, non de cibo mensæ suæ, sed seipso nos pascens, vt maximam eius dilectionem aduerteremus in nos. De re hac vide lib.5.cap.11.nũm.9. vsque ad 12. 17. 21.& 26. Sed obsecro vnde prouenit, vt assiduis communionibus, tanta cibii huius frequentia,& Sacerdotes,& laici meliores non fiant,cum Sacramentum hoc potens sit ad conferenda summa, & ingentia bona? Vtique quia cibus, si calor defit naturalis,aut vita,proficere non potest homini ad salutem. Fauus mellis qui (S. Tho. dicit figuram fuisse sacramenti) in ore leonis inuẽtus fuit, leoni in nullo proficuus fuit, sed Samsoni, qui fame pressus illum accepit, & vi caloris in proprium corpus traiecit. Sacramentum hoc animarum est,quo ipsæ viuunt in corporibus mortificatis. Præcipiebat in lege Deus, ut in sacrificio leprosi, Sacerdotes duos acciperent passeres,quorum alter occideretur,

3.Reg.10.

1.Reg.18.

2.Reg.12.

Iudic.14.

Leuit.14.

eideretur,& illius sanguine aspergeretur alter,qui viuus remansurus erat. Peccator leprosus est peccato immundus,ad remedium peccati duo passeres, qui sumuntur, corpus sunt & anima: moriatur caro cilicio flagellis,sanguis prodeat, & hoc sanguine perfundatur anima viua,ut iam non viuat vanitas, non peccatum,sed Christus, vt dicat: Quid est tibi mare quod fugisti, &c.

Psal. 113. A facie Domini mota est terra, a facie Dei Iacob. Sanctis hæc sancta concessa sunt, vnde tempore Chrysostomi, cum ad communicandum accederent fideles, clamabat Diaconus; Sancta sanctis, quasi dicat. Si quis non est

1. Reg. 21. sanctus,non accedat. In tabernaculo gladius Goliath suspensus est,& inuolutus pallio, post Ephod albo linteo coopertus,quia certe Christus sub specicbus albis panis, gladius est indigne eum sumentibus. Et Madianita vidit in somnis panem subcinericium in castra Madian descendere, cumque uenisset ad tabernaculum,percussit illud, atque subuertit,& terræ funditus coæquauit. Et dixit alter,qui audiebat referentem somnium: Non est hoc aliud, nisi glaudius Gedeonis. Gladius Christi in pane,his,qui indigne eo vtuntur.

Gen. 3. C. Th. opus. 58. Olim in Paradiso duas Deus condidit arbores,alteram uitæ,alteram in cuius esu fuit mors,in Ecclesia in vno eodẽque pane,vita continetur,& mors. Vnde (Antoninus) postquam Hierem. dixisset Deus: Quid est quod dilectus meus (id est,qui multis titulis diligere tenebatur) in domo mea facit scelera multa?addidit: Numquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas? Quasi dicat,cum scelerib.plenus sis arbitraris cuncta fore salua, si ad altare accesseris? Minime, si dignus non accedas.

In prosa S. Thom. ecce panis angelorum factus cibus viatorũ, verè panis angelorum non mittendus canibus in peccãto mortali viuentibus. De præparatione,& munditia, quam ad sacram hanc mensam adducere debent fideles, multa differuntur,lib.5.capit.12.num.1.vsque ad 10. 12.13.14.15.16.26.& 33. Eucharistiã reuerenter sumendam probant Sancti,libro eodem nume. 9.21.22.& 31. Eucharistiam sic volebant Sancti ab indignis non contingendam, vt hos tempore communionis ab Ecclesia iudicarent esse pellendos,nume.16.18. Eucharistia accepta,& agno comesto, multi insurgunt lupi peccatis obnoxij, num.decimo octauo,& vigesimo nono,quam multa cum deuotione accipiebant Sancti,num.vigesimo primo. Quam præparatione multa sumendam docuit Sapiens,cum dixit: Si sederis ad mensam Principis,&c. num.33. & 34. Eucharistiam, vt recipiat homo, reparet prius iuuentutẽ in petra instar aquilæ,lib.duodecimo, cap.tertio, nu. 25.& 26.libro decimo quarto,cap.17. numero 30. Cum autem cibus necessarius sit vitæ conseruandæ, ita & Eucharistia. Vnde in primitiua Ecclesia, vt refert D.Tho.3.p.q.80.ar,10. ad vlti. fideles quotidie communicabant. Vnde ait Anacletus Papa, & habetur de consecrat. distinct. 2. capitu.peracta: Consecratione peracta omnes communicent,qui noluerint, Ecclesiasticis careant liminibus. Sic enim statuerunt Apostoli, & sancta Romana tenet Ecclesia. Dionysius Panli discipulus refert, quod tempore suo omnes quotquot sacris intererant, pane hoc cœlesti reficiebantur, exceptis catheculmenis,energumenis,& publicis pœnitentibus. Et Iustinus Martyr addit, quod Dominicis diebus omnes qui in agris,& oppidulis morabantur,conueniebant in vnum locum, & precibus, & lectione scripturarum peracta, sacram sumebant Eucharistiam, quam diaconi ferebant absentibus, qui illuc non poterant accedre. Ad Eucharistiã frequenter accedendum est, lib.5. cap. 12.nume.13.15.19.25.30. & 39. Eucharistiam Romæ accipiebant fideles tempore Hieronymi quotidie,ibidem num.20. Eucharistiam quotidie accipere cur nec laudant,nec vituperant Sancti,ibidem nume.20.30. Eucharistiam poscim⁹ dari nobis quotidie,ne a Christi corpore separemur, libro 13.cap.8. num.28. De frequentia Sacramenti necessaria, & præparatione agitur in libello

S. Tho. 3.p. q.80.

Antoninus. Hiere. 11.

Iudic. 7.

bello nostro Rosarij, libro 1. c. 10. §. 2. per totum capit. 17. §. 7. Vbi illa exponuntur verba: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

8 *Caro mea vere est cibus & sanguis meus vere est potus.* Vt breuiter Euangelicam exponamus lectionem, aduertendum est primo, quod prius iudeorum animos beneficio panum disposuit, quam legem de proprio corpore *Matth. 4.* comedendo miungat. Sic antequam montem ascendat, & legem populis promulget, sanat omnes male habentes. Hac prudentia vsus est Moyses. *Deut. 1.* Postquam percussit Seō Regē Amor- *Oleaster.* rhæorum, legem explanare cepit, vt doceat quod quem volueris legibus astringere, & obligare, prius beneficijs exhibitis disponas. Facile enim homi-
9 nes, illorum iugum admittunt, quos prius beneficos sentiunt. *Caro mea vere est cebus, &c.* Deus homini nihil efficacius persuadere desiderat quam diuinum amorem, qui nullo alio modo fortius captatur, quam cibo, vnde in *Num. 25.* Numer. cum habitaret populus inter filias Moab, comederunt & adorauerunt Deos earum. Et Oseas: Vadam *Osee 2.* post amatores meos priores, qui dabāt mihi panes meos, & aquam meam, oleum meum, & potum meum. Si solus cibus corporalis cor hominis abripit, quid erit spiritualis, & tam spiritualis vitalisque cibus? Quid ipsius Dei carnem edere? Vnde consulit Salomō, *Prou. 25.* quod Paulus ad Romanos: Si inimicus *Rom. 12.* tuus esurierit, ciba illum, si sitit, potum da illi, hoc enim facies carbones ignis congeros super caput eius. Non auro, vel argento, sed cibo animum illius conciliabis. Pretioso ergo hoc cibo hominibus porrecto carbones ignis congerit Deus super hominum capita, vt eum diligant.

Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter patrem, & qui manducat me, & ipse viuet propter me, id est, sicut vita mea, eadem quæ patris est, sic vita eius, in quo ego permansero, vitæ meę similis erit, idest, innocentiæ, iustitiæ, & sanctitatis meæ, puritatem ac imaginem referet qui digne hoc recoperit Sacramentum, ita vt alter sit Christus, in me mirabiliter transmutatus, sicut Augustin. in confessionibus narrat, quod *7. Cōf. c. 10* dum lucem inconsuetam recepisset, quæ illum & dilectione, & timore simul impleuit, vocem audiuit de excelso dicentem: Cibus sum grandium, cresce, & manducabis me, nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me. Est enim cibi proprium, vt ex illo & comedente vnum fiat. Hæc autem vnio rerum tam dissimilium, sicut Deus, & homo, &c. sacra communione fit, vt eadem sit in vtroque voluntas, idem velle, & idem nolle; vt vbi fuerit impetus Spiritus, illuc incunctanter gradiatur iustus. Eucharistia fons est paradisi, fluuios spirituales diffundens, lib. 5. capit. *Gen. 2.* 12. num. 12. quæ animam incendit, ornat, & innumera confert bona, num. 11. vsque ad 13. 27. & 36.

Hic est panis, qui de cælo descendit. 9 *Non sicut manducauerunt patres uestri manna, &c.* Christum manna optime figurauit, libro 11. capitulo 6. numero 121. Eucharistia manna est, quod quotidie pluit, libro quinto, capitulo 12. numero 37. & 38. Manna cibus erat dulcissimus, & candidus, cui hæc erant annexa miracula, primum quod vnū cum esset, omnium saporum plenitudinem continebat, sicut scriptum est: *Sap. 16.* Angelorum esca nutriuisti populum tuum, &c. in se habentem omnis saporis suauitatem, &c. & deseruiens vnusquisque voluntati, ad quod quisque volebat conuertebatur. Præterea cibus hic ad sufficientiam satiabat, sicut ipse comedens indigebat. Colligeba- *Exod. 16.* tur Gomor, quæ mensura magna erat secundum Iosephum *tres celemines sicl cinco hanegas* non enim constat gomor, quę mensura ex nostris respondeat licet sit certum illam esse magnā, neque pro viro amplius, neque pro puero minus colligebatur, & nec vni deficiebat, nec alteri superabundabat, sicut adnotauit Paulus: Qui multum non abundauit, & qui modicum non minorauit. Item cibus hic nec datus populo in terra Aegypti, nec promissionis,

Digitized by Google

fionis, sed peregrinantibus in deserto, interim dum ad admirabilem illam terram non peruenissent, sed transito mari rubro, & submersis in aqua hostibus, & consumpta farinula, quam populus eduxit de Aegypto.

Exod. 12. & 14. Sic diuinus hic cibus, omnem continet dulcedinem, omnem saporem, in quo omnium virtutum, & charitatum plenitudo est.

Ibi iustus inuenit gratiam, æger sanitatem, lætitiam mæstus, famelicus *Esa. 65. Hier.* abundantiam, de quo Esa. Ecce serui mei comedent, & vos esurietis, &c. Ecce serui mei lętabuntur, & vos confundemini. Cibus secundum vnuscuiusque capacitatem reficit, quamuis enim ipse in se infinitæ sit virtutis, fructus respondet merito, & deuotioni suscipientis.

Si Gigas est qui accedit, habet vnde satietur, si Pygmæus, vnde reficiatur. Si tamen lotus in mari rubro, Aegyptum egressus homo, illum recipiat, libro 5. cap. 12. numero 36. non enim seruorum est cibus, qui in operibus luti occupantur, sed filiorum, non est ciuium, sed peregrinantium.

Ex adipe frumenti sine cortice, satiantur superni ciues. Si suauitatem huius cibi non percipis, ideo est, quoniam Aegypti farinula non defecit. Gustus, cœlestem non percipit alimoniam. Curæ huius sęculi, anxietas, sollicitudines, ambitiones, inuidiæ, odia, cupiditates, libidines, appetitus effrenes, cogitationes turpes, passiones illecebrosæ, ista, farinula Aegypti sunt, quisquis his inficitur, cœlestem hunc panem gustare non potest, sicut gustus organum, amaritudine coleræ infectum, cibi dulcedinem experiri non finit.

Immo sicut in cibo illo, in quo ea erat suauitas, quam dixim⁹, scaturiebant & vermes, si recte non colligeretur, ita & in hoc sacramento, *Exod. 16.* &c.

DOMINICA I. post Pentecosten.

Secundum vsum Romanum.

EVANGELIVM.

Estote misericordes sicut et pater vester misericors est. Luc. 6.

Quod in ordine fratrum Prædicatorum legitur Dominica tertia post octauas Trinitatis.

Vide lib. 9 cap. 10. num. 3. 5 & 8. libro 14. cap. 10. nume. 14 lib. 9. capi. 10. per totum agitur de iudicio vtili, & temerario, &c & lib. 5. ca. 10 per totum, vbi disseritur de Eleemosyna.

1 Domini. 9. post Pentecosten.

TOTA sacri Euangelij lectio ad mores instruendos tam est accommodata, vt perfectionis Christianę breuis summa sit. Quoniam qui proximũ diligit, legem impleuit, quæ in hoc vno verbo comprehenditur, sicut Paulus ait: Quoniam qui proximum diligit sicut se ipsum, illius necessitatibus prouidet, illi iniurius non est, illius & honorem, & famam conseruare nititur, & cum hæc omnia homini ꝓpter Deum præstat, hunc & prius, & perfectius diligit, & hac ratione, vt docet S. Thom. lect. 2. in capit. 13. ad Rom. in dilectione proximi includitur dilectio Dei sicut causa in effectu, sicut in dilectione Dei, includitur dilectio ꝓximi, sicut effectus in causa. *Rom. 13.* *S. Tho. lect. 2. Rom. 13.*

Proximi amor nutrit amorem Dei, lib. primo, cap. 15. numero 18. Amor proximi nos ducit ad amorem Dei, ideo Spiritum sanctum primum dedit Christus in terra, secundo misit e cœlo, lib. 16. c. 12. num. 58.

Quia autem proximus diligendus non est solo verbo, aut lingua, sed opere, & veritate (proximos sic diligamus, vt eorũ portemus onera, lib. 1. c. 16. n. 17. & 8. Proximos vere diligere debemus

Digitized by Google

mus eorum necessitatibus prouidendo, ibidem num. 2. 3. 7. vsque ad 10. & 12. Proximorum malis compatiendū est, bonisque congaudendum, lib 9. c. 5. num. 13. 16. 21. & 23.) propterea cū Dominus dilectionem proximi vellet suadere, sic exorsus est: *Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est.* In quibus verbis ad beneficentiam nos Christus hortatur supremi patris exemplo, quum omnes benignus, & misericors est, sicut Esaias aiebat: Et præparabitur in misericordia solium, & sedebit super eum in veritate. Dictur enim Propheta Deum redditurum, quod iustum est, præmisit, & præparabitur in misericordia solium, & sedebit super eum in veritate, cum prius in misericordia solium fuerit præparatum, vbi ante iustitiam præmisit misericordiam. Nisi enim prius misericordiam exhibuisset, quam iustitiam, nullus proculdubio mortalium saluaretur, cum omnes peccatis obnoxij egerent gratia Dei, lib. 2. cap. 11. num. 32. Vnde conuenientissimum fuit, vt in throno gratiæ prius sederet Deus. Dicturque super solium sedere misericordiæ, quia virtus hæc supereminet alijs. Ad miserendum ostenditur Deus pronior, quam ad puniendum, libro secundo, cap. 11. num. primo, quarto, vsque ad septimum. 10. 19. vsque ad 21. 25. 26. & 32. cap. decimo quarto, num. secundo, lib. quarto, ca. septimo, num. tertio, vsque ad quintum, 7. & 8. capit. 9. num. 6. 6. & 14. cap. 11. num. 9. Misericordiæ tempus si modo non esset, non essent qui in iudicio coronarentur, libro quarto, cap. vndecimo, num. 26. vsque ad 28. Sic nos & proximis misereri debemus, ut filij simus illius qui antonomatice misericors dicitur; misericordia enim similes nos reddit Deo, sicut filius patri similis est. Vnde misericordia Christiano commendatur, libro quinto, cap. 10. num. 61. lib. octauo, cap. octauo, nume. 13. ut sicut Deus nos diligens, vehementer nobis compatitur, & nostræ miseriæ prouidet, sic in homine sit & alienæ miseriæ in corde compassio, quæ audito illius amore originem trahat, & simul effectum consequatur affectus, ut illum consoletur, illi subueniat, eum corrigat. Sic enim in Leuitico præcipiebat Deus, vt ignis in altari semper arderet, nec id solum, sed quod bonis operibus tamquam lignis, & mane, & vespere, hoc est, frequenter nutriretur, essentque etiam in altari panes: Nos sic in anima charitatem habeamus proximorum, vt panis etiam adhit beneficentiæ erga ipsos, dicente Paulo ad Colossenſ. Induite vos sicut electi Dei sancti, & dilecti uiscera misericordiæ, hęc ad interiorem hominem pertinet, induite etiam benignitatem, ut proximis etiam benefaciatis. Quasi dicat: Vos, qui a Deo estis dilecti, & electi, habere viscera misericordiæ, bonitateque plena erga fratres vestros. Sic & Zachar. dicebat: Misericordiam, & miserationes facite vnusquisque cum fratre suo, viduam, & pupillum, & aduenam, & pauperem nolite calumniari, & malum vir fratri suo non cogitet in corde suo. Ac si diceret; Facite cum fratribus vestris misericordiam per interiorem compassionem, super infirmitatibus eorum ex animo dolendo, & facite miserationes per exteriora opera, scilicet, visitando infirmos, eleemosynas porrigendo. Charitatis officium est, ut per eam inuicem onera nostra portemus exemplo Christi, libro tertio, cap. secundo, num. 39. vsque ad 41. Charitas patiens est, ut aliena mala toleret, benigna, vt quos tolerat, amet. libro decimo quarto, cap. primo, num. 31. Charitas de corde puro, conscientia bona & fide non ficta, summa totius boni est, libro decimo sexto, cap. vndecimo, nume. decimo. Charitatis tres gradus commendati sunt a Christo Domino in cruce. libro 3. cap. decimo. num. 81. & 82. Proximorum mala propria vocabant Sancti, libro primo, cap. decimo quarto, nu. 9. 12. 13. 19. vsque ad 23. lib. nono, cap. 16. n. 6. Proximorum bonis qui congaudet, & de malis tristatur, duo habet vbera spōsæ. lib. 1. cap. decimo quarto, numero decimo quinto, cap. decimo sexto, nu.

Esai. 16.

Leuit. 24.

Colos. 3.

Zachar. 7.

vnde-

Digitized by Google

vndecimo. Proximorum onera portãtes, recte cerum comparantur. lib. 12. cap. 3. nume. 24. Vnde Regius Vates: Beatum vocat eum, qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Psalmus iste duplicem habet sensum proprium, vnũ de Christo, sicut ipsemet docuit Ioan. intelligitur (Augustin.) etiam de Christi membris. Nam sicut corpus vnum, ita & vox una, & sicut sponsus vnum sit cum sponsa, ita & vox vna. Vnde Sancti communiter hoc vtuntur Psalmo in commendationem misericordiæ in egenos. Et licet scripturæ plenæ sint benedictionibꝰ in eos, qui in pauperes sunt pij inter omnia hic Psalmus in tribus primis uersib. elegans est, precatur enim in illis Regius Propheta ea omnia bona, quę precatur his, qui in Christum pij sunt. Dum autem Beatus, intelligitur omnia postulare bona his, qui in pauperes misericordes sint, qui statum consequuntur omnium bonorum aggregatione perfectum. Dum intelligit homo super egenum, id est, qui sollicitus est, & prospicit egeno, & pauperi. Primum postulat id, quod interius est, curam, & affectum, ut in se sentiat homo, quæ sentit egenus, & afflictus, indutus, ut dicebamus, viscera misericordiæ, vt proximum diligat, illique compatiatur. Amor enim, qui artus magister est, si verus fuerit, erga eum, qui miser est, cuncta gubernabit, quæ necessaria fuerint ad illius leuamen, consolationem, & remedium. Vnde Propheta non solum eos commendat, qui subueniunt egenis, &c. sed potissimum studium habent, pauperum curam, & sollicitudinem, & sunt intelligentes, & industrij, sapientesque sunt in arte hac, quæ omnium est quæstuosissima, qui scientiæ huic diligentem nauant operam, habentque instrumenta, quibus eam valeant exercere. Chrysosto. enim hom. 33. ad populum, optima, & eleganter probat eleemosynam esse artem, & omnium artium quæstuosissimam, quæ & omnes excellit. Nam alię indigent adiutorio aliarum. Ars constituendæ domus indiget ea, quæ facit ferram, & malleum, &c. Et tamen ars misericordiæ in pauperes, uoluntate sola eget, & opus quodcumque, secundũ cuiusque possibilitatem, opus perfectũ est artis, sicut in uetula docuit Dominus, quæ mittit æra minuta duo in gazophilacium. Eleemosynæ meritum, non ex magnitudine doni, sed ex affectu donantis pensatur. lib. quinto, cap. decimo. num. 13. 14. 22. 36. & 51. Hũc in die mala, hoc est, laborioſa, qualis est dies iudicij, liberabit Dominus dicente Paulo: Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ. Quando iudicium fiet sine misericordia, crudeli, & immisericordi. Deus enim peccatum hoc, cordi tam habet insitum, ut uelut omnium oblitus, in auaros rigidus sit animaduersor, sicut scriptum est: Cõplosi manus meas super auaritiam, quam fecistis, & super sanguinem, qui effusus est in medio tui. Complosi, hoc est, percussi manus. Hoc enim signum est doloris, & indignationis, *dar palmadas*. Vel certe, quod vulgo nos dicimus Hi spani *comi me mit manos* præira. Quãdo Dominus mundum decreuit eradicare per aquam, & funditus perdere, dixit: Pœnitet me, &c. Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Iniquitas certe magna, quod caro præualeat contra spiritum. Tunc pugna multa inter sensualitatem & rationem, hominem exteriorem, & internum. At qui auarus est, bellum statuit inter Deum, & præmia æterna ex una parte, & misera & caduca bona ex altera, quorum dilectio præualet diuinæ, & proximi dilectioni. Magnus sane videtur Dei contemptus, & in proximũ iniuria grauis, sanguinem effundere pauperum, propter pecunias. Vnde duri in pauperes quasi per antonomasiam dicuntur, peccatores. Sicut enim (Augustinus) nomine peccatoris Dauid intelligit dæmonem, caput omniũ peccatorum Psalm. 36. ita in eodem Psalmo etiam auarum appellauit peccatorem dicens. Mutuabitur peccator, & non soluet, iustus autem misereb-
tur & retribuet. Diuites enim mutuo
accipiunt

Psalm. 40. *Ioan. 13.* *Luc. 11.* *1. Tim. 4.* *Iaco. 2.* *Ezech. 22.* *Gen. 6.* *Chry. hom. 33. ad pop.* *Psal. 36.*

accipiunt pecuniam ut reddant Deo in pauperibus. Cum egenum uideris, cum cogita postulantem vt reddas quę illi debes. Iustus autem, qui eleemosynis deditus est, miseretur, etiam quando superfluum non habet, nec eleemosynam porrigere tenetur. Cum ergo iudicij dies aduenerit, tunc iudicabit Dominus pauperem, & saluos faciet filios pauperum. In die mortis nihil ita homines consolabitur, sicut memoria bonorum, quæ pauperibus sunt collata, sicut de Ezechia animaduertit. Hieron. quod cum moriturus bona retulisset, quæ in uita fecerat, peculiariter operibus misericordiæ ob oculos positis, consolatus est. Et in Psalmo quadragesimo de eo, qui intelligit super egenum, & pauperem scriptum est: Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius, vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius, quasi dicat. Sicut ægrotanti thorus præparatur, vt melius requiescat, ita & consolatus es in ægritudine illum, qui in pauperes beneficus est. Sicut pater vester misericors est, i. non solum præcipio ut pauperum misereamini, sed ut animi hilaritate faciatis, similes Deo. ita Mich. 6. gratum dixit & quod Deus ab homine requirat diligere misericordiam. i. non facienda tantum est, sed etiam diligenda quod enim diligimus promptius faciamus atque hilarius 2. Cor. 9. unusquisque prout destinauit in corde suo, non ex tristitia &c. hilarem enim datorem diligit Deus. Et quia diuitiæ in perniciem solent esse hominum, qui eis abundant, prouidit pauperes, qui velut *triaca* mederentur veneno diuitiarum. Deus etiam per naturam inclinauit homines ad benefaciendum egentibus, vnde dixit Ioānes. Qui habuerit substantiam huius mundi, & uiderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua, &c. Claudere viscera vocauit Ioannes proximis indigentibus non benefacere, quasi dicat. Viscera aperta sunt, & ad porrigendum parata, tu autem duritia tua illa claudis, sicut si fontis perpetem meatum occluderes, ne procederet, ut sitim extingueret tunctorum. Vnde sicut Deus beneficia sua uocat ea, quæ exhibentur pauperi, ita & iniuriam propriam dicit eam, quæ fit pauperi: Qui despicit pauperem, exprobrat factori suo. Et locus Lucæ, sic qui thesaurizat, & non est in Deum dives. Vbi cum retulisset Dominus historiam diuitis stulti, qui pauperibus contemptis, de amplificandis horreis sollicitus erat audiuit: Stulte ac nocte repetent a te animam tuam, &c. qui celeri morte omnibus bonis fuit priuatus miser, concludens Dominus parabolam dixit: Ita accidet ei, qui thesaurizat sibi, tantum commodum suum respiciens, neglectis egenis, is enim erga Deum dives esset, si ditaret pauperes, & quia id non facit, in Deum liberalis non est. Diuites, & pauperes, non casu, sed iustis de causis sunt in mundo, libro quarto, cap. 39. nume. primo, lib. quinto, cap. 10. num. quinto, septimo, 23. 33. & 52. Dives diuitiarum immersus luto, heritius est habitans desertã Babylonem. libro quarto, cap. 39. nu. 6. Diuitum mensæ inultorum pauperum constant sanguine, ibidem nume. 32. Dives misericordiam magnam posse re non potest a Deo, nisi pauperib. secundum magnam misericordiam prouideat, libro quinto, cap decimo, num. 31. Diuites porrigentes eleemosynas leuant manus, vt uincatur Amalech. numero 55.

Psal 71. *Esa. 38.* *Psal. 40.* *Simile.* *1. Cap. 3.* *Prou. 17.* *Luc. 12.* *1. Cor. 13.* *Psal. 118.*

Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini. In his uerbis docet Iesus, ut nullus in corde suo malum proximo machinetur, nec cogiter, ut malum inferat, aut siniſtra interpretatione quæ bona sunt aut indifferentia, in deteriorem partem applicando. Qui enim sincere proximum diligit, malum de eo non suspicatur, dicente. Charitas enim non solum propria delicta operit, sed etiam aliena, quæ nisi euidentia sint, & quæ nulla possint terginersatione celari, non iudicat. Vnde Regius Vates postulabat a Deo: Miserere mei secundum iudicium diligentium nomen tuum, hoc est, ea moderatione, ea pieta-

es pietate, qua amici tui facta proximorum iudicant, dum ea semper in sanio rem partem interpretari conãtur. Qd vero occulta, & indifferentia in meliorem partem iudicanda sint, in Deuteronomio optime docetur, præcipiente Domino, quod qui puellæ alteri despõsatæ stuprũ intulerit, in ciuitate simul cum ea lapidib⁹ obruetur, puella quia põ clamauit, cum esset in ciuitate, vir, quia humiliauit vxorem proximi sui. Sin autem in agro repererit, &c. & apprehendens concubuerit cum ipsa, ipse morietur solus, puella nihil patiet, &c. Sola erat in agro, clamauit, & nullus affuit, qui liberaret eam. Obsecro, quoniam pacto iudices scire poterãt puellam clamasse, si sola erat in agro, nullusque exaudisset aut silentij, aut clamoris testis? Ob id sane, quod cũ neutrũ sciretur, id quod indifferens est, ad meliorem partem applicari debet. Sic nos fratrum nostrorum opera indifferentia, bona semper suspicemur. In Genesi Iacob sanguineam filij sui vestem aspiciens dixit: Fera pessima deuorauit filium meum Ioseph. Neque enim tantum nefas de filijs suspicari poterat. Non ita multi faciunt, qui non solum indifferentia, sed etiam bona opera sinistre interpretantur. De quibus Iacobus aiebat: Qui detrahit fratri, aut iudicat fratrem suum, detrahit legi, & iudicat legem; si autem iudicas legem, non es factor legis, sed iudex. Vnus, Est enim legislator, & iudex, qui potest perdere, & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas alienum seruum? Ac si dicat. Bonum opus lege probatur, & quod non plene cognoscitur, iudicare vetat. Tu ergo qui proximo detrahis, vel bonum opus eius perperam interpretaris, aut indifferens iudicas quod nescis, non proximo detrahis, sed legi, ipsamque legem iudicas, quæ bonum opus probat, & quod ignoratur, inuestigare prius iubet. Tu uero nequaquam legis es factor, sed iudex, cum tibi legem Deus tradiderit, non vt iudices, sed ut serues: Eius vero iudex vnus est Deus, qui potest perdere te, qui

Deut. 22.

Gen. 37.

Iacob. 4.

alios iniuste iudicas, & ipsam seruantes legem, saluare. Similiter & Paulus aiebat: Nolite ante tempus iudicare, quousque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuique a Deo. Tempus tenebrarum est, in quibus iudicare non possumus. Cam verenda patris suis fratribus ostendebat irridens, alij vero patris nuditatem aliorum oculos vertentes cooperuerunt. Ira electi viri, minime proximorum defectũ inquirunt, praui vero homines iustorum opera ad iudicandum temere, curiosius speculantur. Sanctis quidem pro minimo est, vt a mundanis iudicentur, aut ab humano die, cum qui eos iudicat Dominus sit. At ipsi, qui iudicãt, iniuriam inferunt iustis, vnde acriter a Deo iudicandi sunt, & puniendi, dicente Propheta: Eos, qui te iudicauerunt, ego iudicabo. Ita etiam Paulus ad Roman. Inexcusabilis es omnis qui iudicas, in quo enim aliũ iudices, te ipsum condemnas. Si enim spirituales viri, qui potius iudicare possent, a iudicijs se abstinent, qua pœna digni sunt hi, qui cum corruptissimi sint, alios & iudicare, & condemnare non verentur? In his verbis resecatur vitium Scribis & Pharisæis peculiare, nec non hominum vulgo, passim commune. Siquidem Pharisæi, cum sibi ignoscerẽt in grauissimis peccatis, tamẽ aliorum iudices erant inclementissimi, etiam ea calumniantes, quæ recta erant, sinistre interpretantes, quæ erant dubia, exaggerantes, quæ erant leuia, excolantes culicem, camelum glutientes. In iudicijs ferendis in causa proximorum cauti, & moderati sint homines, lib. 9. cap. 10. numero tertio. Iudicantes fratres, iudicium, quod Dei est, sibi vsurpant, ibidem & numero quarto. Iudicare bona opera malo fine fieri, impium est, & opus proprium diaboli. numero quinto. Iudicia mundanorum contemnenda sunt, quia ridicula, corrupta, & quæ statim marcescunt. libro vndecimo, cap. decimo quarto, numero 4. vsque ad sextum. 8. 9. 10. 12. & 14.

1. Cor. 4.

Esa. 49.

Rom. 3.

Digitized by Google

In his vero uerbis. *Nolite iudicare, &c.* tria consideranda sunt. Primum, quod iudicium prohibeatur a Christo Domino in his uerbis. Secundo, quibus rationib. adducendi sunt homines, ne iudicent ea, quæ Dominus prohibet iudicare. Et tertio, vnde peccatum hoc tã frequens inter homines Christianos, originem trahat. Circa primum docet sanctus Thomas 22. q. 60. artic. 2. in corpore, & ad primum quod iudicare est actꝰ, quo quis determinat aliqd esse bonum, vel malum, iustum, aut iniustum. Istudque istudque iudicium est triplex, primũ, quo homo iudicat seipsum examinando diligẽter opera sua, quod utilissimum est, propriumque viris iustis, quod frequenter consulebat *Chrysost. Psal. 4.* Chrysosto. docens a Regio Vate præceptem, vt quę dicerent mala in cordibus suis, in cubilibus compungerent, & flerent. Si homo ad iudicandum prompus est, tribunal conscendat mens, conscientię iudex, quę adducat omnia peccata in medium, & ponat dignas singulorum pœnas. Iudex proprius sit modo homo, & statuat se coram se, libro nono, capitulo decimo, numero septimo, decimo, & vndecimo. Iudicium sit in homine, quod peccatum damnet, & virtutem sequatur, ibidem numero primo. Iudicium bonum cum homo ante se ponit mala sua, & bona post tergum, mali autem e contra faciunt, ibidem numero sexto, septimo, decimo, & vndecimo. Iudicans hic homo peccata sua in Domini conspectum venit modo, ne veniat in iudicio, ibidem nono. Iudicia recta iustorum in causa propria, sunt proficua multum, ibidẽ numero decimo, & vndecimo. Et in hoc numero docetur, quod peccator iudicare se negligens maximo torpore sopitur. Et licet hoc iudicium tam sit vtile, & necessarium, non propterea homo iudicare se debet ita, ut se iustũ *Rom. 14.* credat, dicente Paulo ad Roman. Beatus, qui non iudicat semetipsum in eo *S Thom. 1. Cor. 11.* quod probat. Quoniam vt docet S. Thom. exponens verba illa Pauli. Si nosmetipsos dijudicaremus, non vtique iudicaremur, tripliciter potest quis iudicare seipsum. Primo, discutiendo propriam conscientiam ita, quod probare & examinare se sit iudicare se, sicut ait Paul. ad Galat. Opus suum probet vnusquisque. Secundo, sententialiter seipsum absoluendo, quasi iudicando seipsum innocentem, & nullus debet seipsum iudicare, quia nescit homo, an odio, vel amore dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta. Vnde aiebat Iob: Si lotus fuero quasi aquis niuis, & fulserint velut mundissimæ manus meę, tamen sordibus intinges me. Et iterum: Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me, si innocentem me ostendero, prauum me probabit. Tertio modo contingit hominem iudicare reprehendẽdo se, & sua facta, & puniendo mala, quæ fecit. Et sic iudicabat se iustus Iob, cum aiebat: Vias meas in conspectu eius arguam. Et: Ponam coram eo iudicium, & os meum replebo increpationibus. De quo Augusti. lib. de pœnitentia: Verletur ante oculos nostros imago futuri iudicij, & ascendat homo aduersum se, & constituto in corde iudicio adsit accusans cogitatio, testis conscientia, & carnifex cor, inde quidem sanguis animi confitentis per lacrymas profluat, postremo ab ipsa mente talis sententia proferatur, vt se indignum homo iudicet participem fieri corporis, & sanguinis Domini. Prohibet ergo Paulus, immo & Dominus in verbis propositis iudiciũ, quo quis se iudicat sanctum, hoc enim peruersum est, & multorum malorum exordium. Iudicium autem, quo quis & agnoscit, & arguit propriam miseriam, sanctum est, nec illud prohibet locus iste. At vero, ut sciamus in ordine ad proximos, quæ iudicia liceãt, & quæ in his verbis: *Nolite iudicare, &c.* condemnentur: sciendum primum est aliud esse iudicare rem aliquam esse peccatum mortale, & longe aliud quod is, qui tale facit opus, peccet mortaliter. Frequenter enim contingit vt non peccet homo iudicans actum aliquem esse peccatũ mortale, & tamen, qui illum operatur, non

Galat. 6. *Eccles. 9.* *Iob 9.* *Iob 13.* *Cap. 23.*

Digitized by Google

non peccat mortaliter, vel quia excusatur ignorantia, vel quia motu indeliberato illum operatus est. Vnde peccaret, qui ex leuibus indicijs iudicaret illum mortaliter deliquisse. Secundo aduertendum est, quod de manifeste malis, quæ nec ex obiecto, nec ex intentione possunt excusari, non est peccatum iudicare, quia cum intellectus conuincatur euidentia facti, vel debet actum suspendere, vel certe si id non faciat, debet iudicare homicidium, & blasphemiam, esse mala. Et propterea Dominus non dixit: Non iudicetis, sed: *Nolite iudicare*, quia iudicare hæc facta mala, non est in nostra potestate, sed cum possumus & est in nostra voluntate iudicare, hoc esse bonum vel malum, quia vel factum non est certum, vel cum illud intrinsecè malum non sit, dubium est, quo id animo fiat, tunc nobis præceptum datum est de non iudicando. Aduerte etiam ex S. Tho. 22. q. 60. artic. 3. quod in hoc iudicio duplex est gradus. Primus, quando quis incipit ex leuibus indicijs dubitare de bonitate alterius, & hoc est peccatum veniale, pertinet. n. ad tentationem humanam, sine qua vitam hanc transigere non valemus. Secundus gradus est, quando quis pro certo malitiam alterius existimat ex leuibus indicijs, & hoc si sit de aliquo graui, est peccatũ mortale, iudiciumq. temerarium, quia caret auctoritate. Mihi enim concessum non est iudicare ea, quorum malitia est, & pendens ex intentione, & quia contra prudentiam est ex leuibus indicijs sententiam proferre contra fratrem. Vt enim aiebat Basil. docens iudicium sumendum non esse ex his, quæ apparent, Bel extrinsecè quidem æneus erat, & splendens, multam & fortitudinem, & pulchritudinem præ se ferens, intrinsecus autem luteus ille erat, & iusti quidem thesaurum habent in vasis fictilibus, & quæ extrinsecus apparent, lutea sunt, interiora vero ænea sunt, e diuerso impij, &c. Mendaces filij hominum in stateris, qui res aliter iudicant quam illæ sint, dicentes lucem tenebras, & tenebras lucem, amarum dulce, & dulce amarum, qui dicebantur a Domino, secundum faciem iudicare, iusto prudentique iudicio neglecto, quod improbum proprium est malum. Iudicare aperte mala licitum est, non autem indifferentia, lib. 9. c. 10. nu. 8. Iudicia temeraria frequentissima sunt in mundo, quibus ea iudicat homo, quæ nollet vt de se iudicaret quis, ibidem.

Basil. hom. 21. ex variis. *Dan. 14.* *2. Cor. 4.* *Psal. 61.* *Isa. 5.* *Ioan. 7.*

Circa secundum, multis rationibus adducendi sunt homines, ne proximos iudicent temerarie. Sic enim expedit homini sua dicta, & facta diligentius attendere, atque in his suos lapsus, errata, & defectus prospicere, ut non libeat ei aliena curiosius obseruare, aut obseruata carpere. id enim in dubium est, vt si homo his fuerit occupatus curis, ab alienis operibus scrutandis immunis fiat. Quapropter dum proprium agunt negotium, quod tanta eget animaduertione, dum hic mentem omnem adducunt, cætera contemnunt, ne pluribus intenti, minus intendant rei, quæ tantam postulat sollicitudinem. Et dum uix sufficere se credunt propriæ conscientiæ scrutandæ, alienam deserunt, ne curiose & inquirant, & iudicent. Quid quod etiam, fraternæ credunt charitatis esse, aliena vitia occultare, ea extenuare, dubia vero candide interpretari? Et dum homo agnoscit se proximi sui conseruũ esse non iudicem, correctorem, & non detractorem a iudicando se abstinet, quoties indicia non fuerint vrgentia, his enim iudicans Salomon, filium dandum ei quæ vera esset mater eius, cuius commota sunt viscera cum de eo diuidendo sententiam ferret, sapientissimus iudicatus est, non temerarius. Præterea Sanctus Thom. tres adducit rationes, propter quas a falso iudicio abstinere debent homines, secundum doctrinam Pauli dicentis: Qui non manducat, manducantem non iudicet. Quare hoc? Primo, quoniam Deus illum assumpsit. s. in seruum, a se iudicandum. Ille autem, qui assumitur ad superioris iudicium, non debet ab inferiori iudicari. Et ideo concludit:

3. Reg. 3. *S. Tho. lect. 1. ad Rom. 14.*

itized by Google

Tu quis es? id est, cuius auctoritatis, vel virtutis es, qui iudicas alienum seruũ, proximum, scilicet tuum, qui seruus est Dei? Cuius occulta Deus sibi reseruauit ad iudicandum. Nemo enim nouit, quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis, qui in ipso est. Immo & homo, quæ in seipso geruntur non agnoscit, dicente Iob: Si simplex fuero, *Iob 9.* hoc ipsum ignorauit anima mea. Vnde cum Hierem. verba illa protulisset: *Hiere. 17.* Prauum est cor hominis, & inscrutabile, & quis cognoscet illud? Quasi cordis cognitio occulta esset hominibus, & Angelis, intulit: Ego Dominus probans renes & corda. Si intueri cor nobis datum non est, nec iudicare illius arcana erit concessum. Secunda ratio Pauli est, quia Domino suo stat, aut cadit. Siue viuimus, siue morimur, Domini sumus, ad illum pertinent, quæ nostra fuerint bona uel mala iudicare, non ad proximos, nisi quatenus vice Dei funguntur. Tertia ratio est. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? i. qua vtilitate, vel necessitate iudicas fratrem tuum temere de occultis, quæ tuo iuditio non sunt commissa? Iudicantes fratres iudicium, quod Dei est, sibi vsurpant. lib. nono. cap. 10. num. 3. Qui furatur, vtilitatem prætendere potest, qua leuius fiat peccatum, in alijs peccatis passio, ira, necessitas, quibus omnibus cum careat hoc peccatum, minorem habet excusationem. Vt autem Iesus suaderet, ne alios iudicaremus condemnaremus, &c. id persuasit dicens: *Nolite iudicare, & non iudicabimini, &c.* vsque ad illa uerba: *Date & dabitur vobis* Quæ dupliciter possunt intelligi. Quidam enim ad ipsos homines referunt, vt sit sensus: Ne iudicetis alios, sic fiet vt vicissim ipti nõ iudicemini ab hominibus, & sic de reliquis. Ideo secundũ hunc intellectũ Dñs ab iniquo, & prauo iudicio auocat ea ratione, ne & nos quoque illud experiamur, quod natura mire inuisa res omnibus sit, sua ab alijs curiose vestigari, ac sinistre arbitrari. Qui. n. aliquam æquitatis portiunculam retinet, a prauo & odioso iudicio vitæ alienæ facile absterrebitur, si cogitet quam graue, & permolestum sit, se, & sua ad hunc modum iudicari. Porro secundum hunc intellectum iste promissiones non sic sunt accipiendæ, quasi vniuersaliter veræ, & in omnibus sic se habentes. Non enim si quis candide de proximis, & factis ipsorum sentiat, ob id a nullo ei iniquum iudicium est expectandum. Quis enim ab iniquo iudicio vsquam fuit alienior Christo? & quis tamen id æque passus est ab alijs? Sed Dominus rudibus & vulgaribus locutus hæc dixit, quod vulgo frequenter id fieri soleat. Omnino. n. qui candida facta aliorum interpretantur, apud plurimos vicem merentur, licet non omnes. Ita contra, qui omnium censores se faciunt, ij plane & aliorum iudicijs iniquioribus, sese reddunt obnoxios. Monet enim ita comparatum esse diuinitus, vt quales ipsi fuerimus in alios, tales alios experiamur erga nos, sicut scriptum est: Ani- *Prou. 11* ma, quæ benedicit, impinguabitur, & qui inebriat, & ipso quoq; inebriabit. Et propterea subdidit: *Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis* id est, si æqui fueritis in iudicando, sentietis alios vestrorum factorum fore æquos iudices. Contra si iniquiores æstimatores alienæ vitæ fueritis, tales quoque alios experiemini in vos. Sic Achab & Iezabel interficientes Naboth, iuxta mensuram delicti *3. Reg. 21.* puniti sunt, iuxta verbum Heliæ, in eodem loco in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, linxerunt etiam sanguinem Achab: Fratres Ioseph multa passi sunt in Aegypto incommoda, qa *Gen. 44.* multa & ibi ab eis passus est frater venditus. Eodem modo quia Pharao in *Exod. 1. &* aquis interficiebat paruulos Iudæorũ, *14.* & ipse in aqs maris rubri pariter peréptus est. At Augustin. Chrysosto. alijque veteres has omnes promissiones ad Deum referunt; Nolite condemnare proximos vestros, & non condemnabimini a Deo, &c. Et conueniens omnino videtur, ut vtraque intelligentia simul comprehendatur, & sit sensus: Nolite iudicare alios,

Digitized by Google

ſtion, & ſic ſat ad illorum intitum effi-
gium, aut ſalem ut Deus tentum ali-
cum non experiamur, inquit, nobis
medium qui quæ ſunt ſua norit, vel ma-
le faciunt, etiam nobis remuneran-
do: vel ut cauſa illorum ſit, qui ſa-
cramentum adimunt, aut ſi quando
haud ad primum, quæ ſunt ſalutaria
tamen accidunt, illum tentando. Ita
ergo Deus tentat, ut ex quo illi tenti
ſunt, ſalutem ſibi non cauſa Deo
eſſe dicant: ſed ſua. Et ex quo tenti
ſunt, ſalutem ſibi non cauſa Deo eſſe

tia, ut instantanee suscitet e terra inopem, & de stercore erigat pauperem,
Psal. 112. ut sedeat cum principibus, &c.

Dimittite, & dimittemini. In his uerbis inæstimabilis bonitatis Dei diuitiæ ostenduntur. Non.n.dedignatus De⁹ iniurias hominib.illatas, offensis contra se factis æquare, quod inter maxima beneficia nobis collata numerari potest, quod si iniurias remittat homo sibi uilissimo uermi illatas, sibi etiam condonentur peccata contra maiestatẽ infinitam Dei commissa. Si Saluator Dominicam orationem non ordi-
Matt. 6. nasset, temeraria profecto illa sententia uideretur: Dimitte nobis debita nostra, &c. Cuius.n.arrogantiæ esse Regi terreno dicere: Dimitte mihi, læsæ tuę maiestatis crimen, quia ego homini, qui me iniuria affecit, peperci? Quid.n. nos uilissimi homines iniurias condonantes præstamus, si cum eo, quod Deus effecit, peccata remittendo comparetur? Cum Dei offensa infinita sit, nostra vero uilissima, tamen Deus dixit: Dimitte nobis, &c. & hic: *Dimittite, & dimittemini*: Propterea dicebat
Ephes. 4. Paul. ad Ephes. Estote inuicem benigni, & misericordes, donantes inuicem sicut Deus in Christo donauit nobis. De re hac longissimus nos maneret sermo, nisi Dominicę 21. sequenti, ubi celebris illa parabola de eo, qui debebat decem millia talenta differitur (cuius tota mẽs est iniuriarum remissionem persuadere) reseruaretur. De qua etiam re docentur multa fer. 6. Dominicæ in quinquagesima. Et li.1. c.12. late, sigillatim autem de remittẽdis iniurijs agitur. li.9. c. 4. per totum, & in expositione orationis Dominicæ in lib. nostro Rosarij, ubi illa enarrantur uerba: Dimitte nobis debita nostra, &c.

Date & dabitur nobis Pauper neminem pauperem facit nisi eum qui sibi
Luc. 16. non miseretur. Sicut Lazarus pauperẽ effecit auarum diuitem, adeo ut aquæ guttam expostularet. Alios uero, qui
Reg. 17. Gen. 3. miserentur, ditare solent, sicut Helias uiduam. Vnde Paul. aiebat: Sicut egentes, multos autem locupletantes. De eleemosyna multa docentur late, & eleganter lib.4.c.10. per totum. Qua ut suadeat Dominus eius præmium differit dicens. *Mensuram bonam, & confertam, & coagitatã, & superefflũentem dabunt in sinum uestrum. Mensuram bonã*, i. iustam retribuet, quia reddet unicuique iuxta opera sua. *Confertam*, quia supra condignum ad futurã gloriam, *Coagitatam*. i. supra id, quod
Rom. 8. *Eph. 3.* desiderari potest ad Ephes. Ei autem, qui potens est omnia facere, superabũdanter quam petimus aut intelligimus. *Superefflũentem*, i. super id quod humana cogitatio attingere valet. Esa. Oculus non vidit, &c. De beatitudine, li.2.
Esa. 64. c.1. quod ingentia in illa sint bona, & vnde illa colligant Sancti; docetur per totum caput. Cum de pœna loqueretur Dominus dixit: *Qua mensura mensi fueritis, remetietur uobis*, quia punit citra condignum Deus ex misericordia, quia uero ex liberalitate premiat, vltra condignum, de præmio agens mensuram uocauit confertam, &c.

Numquid potest cæcus cæcum ducere, &c. In hac parabola docere Iesus voluit, quod qui alium iudicare, & reprehendere præsumit, ipsumq. instruere, videat ne ipse eisdem vitijs, & errore implicitus sit, ne ambo in foueam cadant æternæ damnationis. Possunt etiã uerba hæc intelligi de prædicatoribus. & Prælatis, qui perditi, vel ignorãtes alios regere non valent. Corrigent alios prius seipsum corrigat, li.3.c.28. n.15. & 16.22. vsq; ad 24. lib.9.ca.16. n.9. Prædicatores quales futuri sint, vt prosint, lib.14.c.29. Prælati quales desiderandi sunt a plebe, ibi.c.31.

Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ in oculo tuo est non consideras? Prohibet in his verbis Dominus, ne quis alienæ vitæ seuerus sit censor, suæ interim negligens. Vbi Dominus præcipue voluit, ne ex aliorum correctione, & condẽnatione sanctimoniæ opinionem quæreremus, aut ne ueritatem odiosã redderemus, quod fit cum apertis criminibus obnoxius est, qui alium de paruis corripit.

DOMI-

DOMINICA II.

post Pentecosten.

Secundum morem Romanum.

EVANGELIVM.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos.
Luc. 14.

Quod in ordine fratrum Prædicatorum legitur Dominica 1. post Trinitatis. Vide lib. 18. cap 3. num. 4.

1 Dom. 2 post Pentecost.

IESVM conuiuio esset excepeus a quodam Principe Phariſæorũ, parabolam hanc proposuit hac occasione, quod quidam ex conuiuis dixit: Beatus qui manducabit panem in regno Dei. In qua docere voluit, qui sint qui tali fœlicitate fruentur, & qui sint ab ea excludendi, & quare. Nec in primis illis, qui ad opulentissimam cœnam inuitati excusarunt se, omnes reprobi intelliguntur, cum nullus describatur homicida, fur, &c. sed illud reproborũ genus, qui humanis negotijs, licitis quidem ex suo genere, impediuntur à cœlesti conuiuio, ex inordinato affectu ad humana negotia, seu officia licita. Tales enim describuntur inuitati ad conuiuium cœleste, quia secundum exteriora opera nihil præ se ferunt indignum cœlesti beatitudine, & tamen cum hora cœnæ uenit inordinatus affectus manifestatur. Hora aũt cœnæ tẽpus est migrandi ex hac uita, & tria hominum genera renuunt venire. Qui villam emerat, qui iuga boum, & qui vxorem duxerat. Et in verbis illis. *Rogo te habe me excusatum*. excusatio non verbo intelligenda est, sed facto. Fit.n. affectu præponente humana officia cœlesti beatitudini inordinato affectu, vous præponit villam amori cœlestis conuiuij. In hoc ordine sunt, occupati nimis maiorib. negotijs licitis, sed inordinate. Qui dicit: *Iuga boum emi* circa minora occupatur inordinato affectu. Alter carnalib. delectationibus (licitis tamen) subiectus est. Postea vocauit peccatores exteriores, qui erant intra Ecclesiam. Et tandem illos, qui extra eam erant, infideles. Hæc est germana intelligentia huius parabolæ secundum Caiet. & conformis doctrinæ Augustini de verbis Dñi, vbi ait: Concupiscentia carnis est dicere: *Vxorem duxi*, concupiscentia oculorum: *Iuga boum emi quinque*, ambitio sæculi: *Villam emi*, lib. 11. c. 13. nu. 1. Mundo vti debemus, non autem eum inordinate diligere, lib. 21. c. 12. nu. 29. Hierony. in epistola ad Damasum, *Villam emi*, dicit is, qui terrenis operib. labore desudans, longe est à Deo. Qui *Iuga boum emit quinque*, terrenorum sensuum voluptate perfruitur. Qui vxore ducta venire ad nuptias non potest, effectu caro nequaquam vnum esse potest cum spiritu.

Aug. ser. 33.

Hie. epist. 4. ad Damasum.

In expositione primæ partis parabolæ considerandum est diligenter, qua ratione Dominus Iesus in his tribus, inconueniens narrauerit eorum, qui propter diuitias, honores, & voluptatem licitam matrimonij, ad cœleste conuiuium venire neglexerũt cum in horum trium contrarijs eadem reperiantur incommoda, ne dicam maiora. In his s. qui diuitijs, vxorib. & honorib. carent. Cumque hæc tria instrumenta sint ad conquirendã virtutem accommodata, in his tam manifesta Dñs narrauerit & pericula, & inconuenientia. Non dubium est, nisi quod homines illi, qui in republica, sic sunt viles, vt amittendi honorem nullum valeant subire periculum, vtpote, qui omni destituti sunt honore, quod freno carent grandi, quo in officio possent se continere. Sicut.n honor præmium est virtutis, ita & illam debet comitari, ut indiuiduus eius comes, nec illius esset præmium, si illi contrariaretur. Sed studiosi honorib. sunt digni, quib. & iniusti merentur priuari, vtpote illis prorsus indigni: unde honores, & mudanã

Digitized by Google

gloriam sectandam docuerunt Roma ni sactus, & Philosophi verbis, lib. 7. c. 5. n. 5. & 6. Honor est præmium virtutis, ad quos Sancti assumuntur inuiti, lib. 8. c. 4. per totum. Honorandus est pauper, si iustus sit, & potens, si male viuat, vilipendendus, lib. 8. c. 4. n. 1. lib. 9. c. 10, n. 2. Præterea etiam hi, qui in dignitatibus sunt & officijs, honorantur ab alijs, contemnuntur autem, qui
Iob 29. in republica viles sunt sicut Iob de seipso narrat potente; Cui astabant omnes, cuius sapientiam & potẽtiam admirabantur, at cum ad vltimam deuenit miseriam, derelictus ab amicis, cõtemptus a consanguineis, miras perpessus est etiam a propria vxore iniurias, quæ adamãtinum pectus possent
Iob 6. in impatientiam mergere, sicut & ille aiebat ista considerans: Neque fortitudo lapidum fortitudo mea, neq; caro mea ænea est, vt iniurias, quas & a proprijs, & ab extraneis patior, valeam sustinere. Quoniam iniurias & contemnere, & remittere, inimicosq. diligere, hisq. benefacere illorum est proprium,
Matth. 5. qui filij Dei sint, perfectiq; similes illi, qui solem suum oriri facit super iustos, & iniustos, cumque hi pauci sint, huiusmodiq. damnis subditi, qui in republica sunt contemptibiles, vtpote quib. diuites irrogant iniurias verbis, & factis, a quibus infamantur, & inhonorantur; & cum iniurias uindicare non possint, eos irreconciliabili odio prosequuntur; His autem periculis carent illi, qui in dignitatibus, & honoribus constituti magnificantur a populo, quos nec lædere uerbis, aut gestis ullus audet.

2 Item quod in paupertate quis degat, ita ut in sudore uultus sui uix nescatur pane suo, sed forte mendicus egeat alieno, inconuenientia uidetur habere non minora, quam illa sint, q̃ diuites patiuntur, & æqualia illa considerabat sapientissimus Salomon, cũ
Prou. 30. dicebat Deo: Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi. Q̃m in utroque non modicum perpendebat periculũ, ab utroq. postulat liberari. Confiteturq̃ saturatus diuitijs forte illiciatur ad negandum Deum, & dicet: Quis est Dominus? Timet etiam, qui prudentissimus est, quod diuitijs, & victu destitutus, egestate compulsus furabitur, aut periurabit nomen Dei. Vtrumque dolor, & labor, hinc Scylla, hinc Charybdis. Non omnib. concessum est, vt in sterquilinio positi diuitijs priuati & bonis, alacriter cantent. Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino *Iob 2.* placuit ita & factum est, sit nomẽ Domini benedictum, sed quod probabilius accidet, illud est, quod in paupertate periclitabitur castitas virginis, & cõiugatæ periclitabitur fama, corruet honor, interibit virtus. Cum algens homo nudus in medio hyemis indumento carens se conspexerit, dicet, qui vt alter Franciscus fuerit, roganti fratri, vt illi uenderet sudorem, quo in media glacie destitutus erat: Illud vendidi Christo, & quidem magno pretio, sed qui talis non fuerit, nuditate pressus, in lectulo vili cubans æger, medico carens, & medicinis, immo & cibo, & homine, qui illi vel calicem porrigat aquæ, inter hæc damna periclitabitur patientia, &c. Et tandem quod vxorem quis duxerit, quod valet adducere impedimentum ne cœlesti interfit conuiuio? Melius est nubere, quam vri dixit Paulus. Vnusquisque *1. Cor. 11.* propter fornicationem vxorem suam habeat, & vnaquæque suum virum habeat. Nolite fraudare inuicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. Quis in carne ambulans poterit non secundum carnem militare? Inconuenientiam malleum uniuersæ *Hiere. 50.* terræ uocauit Hieren. quia vix uel vnus inueniatur, qui non illo contũdatur. Ab exordio seculi usque ad ortum Deiparæ Virginis, quæ prima votum emisit castitatis, omnes nuptijs vacabant, non solum ad propagandũ genus humanum, sed etiam vt incontinentiam cauerent, & monstrum illud vincerent, de quo scriptum retulit *Iob 40.* Iob, ioquit Hiero. qđ virtus eius esset *Hieron. vd.* in lumbis, vbi origo est huius uitij. No *Euseb.* lo dicere, aie ille, supra qđ sydera inimicus.

Digitized by Google

micus collocet thronum ſuum, quot petras excauet, & habitet coluber in foraminib. earū. Hoc peccatum, diaboli enſis eſt, quo innumeros occidit homines. Et qui adamas effectus audire meruerit: Si tranſieris per ignē, flamma non cōburet te, a nullo peccato ſuperatus, ſicut nec adamas, a ſolo libidinis calore mortifero diſſoluitur, qui p ſanguinem hirci, animalis libidini deditiſſimi, ſignificatur. Vñ Hiero. in epiſtola Valer. ad Rufin. refert, qđ cū Valentinus Imperator moriens octogenarius & virgo, audiret multos rete rētes, quas de hoſtib. reportaſſet victorias, & præclaras & multas, reſpondit: Solam vnam aſſequut⁹ ſum victoriā, in quæglorior vehementer, quod inimicorum omnium terribilem vicerim carnem meam. Quam non memoraſſet potentiſſimus Imperator inter omnia quæ geſſit præclara, nīſi difficilis illa eſſet maxime. Pauci ſunt, qui ſequūtur Agnum quocumq. ierit, quod de virginib. retulit Ioan. in Apocalypſi, qui venerunt ex magna tribulatione non ſolum, vt arbitror, quia lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni morientes pp fidem, ſed etiam quia carnis ſuæ vicerunt potentiam. Quis tam cōſtans, vt oculos velit eruere, ſicut de quodam Philoſopho memorat Tertullianus, ne fœminas videns in peccatum ruat? Pauci ſunt, qui tentationibus carnis aggreſſi, inſtar Diui Benedicti nudi volutentur inter vrticas, & ſpinas, vt ſanguine cruentati, per vulnus carnis vulnera excutiant mentis? aut in congeriem niuis, ſicut Beatus pater Franciſcus fecit? Pallent frequēter ora ieiunijs, & deſiderijs prauis mēs æſtuat, & in frigido corpore animus ardet. Cum ergo beſtia hęc tam ſit terribilis & fera, accommodum ſane videbitur ad ſalutem medium, quod homo vxorem ducat, & qui non ſe continet, nubat ne pereat. Quę diximus adeo ſunt certa, vt vel experientia teſte multi illa didicerint. Sed tamen nihilominus quod Euangelium hodiernum docere nos voluit, illud eſt, quod in dignitatib. officijs, & honoribus in opulentia, & diuitiarum abundāria, in coniugatorum ſtatu non quidē ex natura rei, ſed ex hoīm malitia, & ex his quæ regulariter comitantur tales ſtatus, multa ſunt pericula, maioraque multo quam ſint in horum contrārijs, licet ut diximus, nec plebeij nec pauperes, nec illi, qui cœlibem vitam ducūt, vitam hanc tranſigere poſſint immunem a periculis, quę certe omnem comitantur ſtatum. Sunt tamen gradus varij, in quibus maiora, aut minora reperiuntur inconuenientia, licet in vita nullus à lapſu ſit ſecurus, lib. 2. ca. 10. nu. 8. lib. 9. c. 22. nu. 16. lib. 14. c. 21. n. 41. lib. 15. c. 6. nu. 3. & 4. lib. 18. ca. 13. nu. 5. & 10. Subiacet quidem periculis, qui plebeius eſt, priuatamque vitam ducit, ſed pluribus, & potioribus, qui in dignitate, & officijs vitam agit.

Cum munera hęc etiam Angelicis, gigantiſque humeris, vt aiebat Bernard. Eugenio tertio Pontifici maximo, ſint formidabilia. Dignitates, & honores vinum quidem ſunt, cum moderatione acceptæ & potatæ nocumentum nō afferunt, ſed commodū, quale & legimus in multis, & videmus in alijs, qui Sancti ſunt.

Vnde Sancti docebant non temere iudicandos eſſe viros potentes, eo qđ terrenis negotijs, & officijs occuparentur, lib 9. c. 10. num. quarto. At frequēter accidit, vt vinum immoderate potatum & damnum inferat ſtomacho, & capiti, & illud quod ſplendens in vitro animum ad ſe rapit, in nouiſſimo, ingrediens prius blande, mordet, vt coluber, & vt regulus venena diffundit: ita & honores, in vitro quidem, ſplendent, ingrediuntur blande, dum homines, honores exhibitos, officijs diuitias conconitantes cernunt, non onera, ſed cum potati fuerint, venena diffundunt, & hoīs vitam ſpūalē necant. Potata in aureo calice Babylonicę meretricis non ſentiuntur officiorūm, dum cum, magnatorum, auditorum, &c. pericula, & cum inebriati fuerint homines illis, minus ſentiunt, quæ inferāt mala. Sicut ebrius, qui vulneratus non dolet, & tractus non ſentit, ſed di-

cit.

Amos 7. Eſa. 43.

Ep Valerij ad Rufin.

Tertullia. in Apolog.

Apoc. 14.

Hierem. ep. 22.

Prou. 23.

Apoca. 17.

eit: Quando euigilabo, & rursus vina reperiam, quia semper ad maiores aspirant honores, maiora inquirunt officia ebrij, non sentientes præ uino nocumenta, lib. 1. cap. 17. num. 22. & 23.

3 Honoribus, & dignitatibus uti, & non abuti magni est animi, lib. octauo, ca. 4. num. 2. Honores perniciem afferũt gnauis, superbis contẽptus aliorũ, &c. ibidem num. 2. 3. & nono. Humana fẽlicitas multorum malorum est causa, lib. 6. cap. 9. num. 8. 12. & 13. Vnde honores contemnere expedientissimum est, quod multis rationibus suadebant Sancti, lib. 1. cap. 20. nume. 16. 17. 19. vsque ad 21. 3. vsque ad 26. & 28. lib. octauo, cap. quarto, num. 9.

Honores & dignitates consequuntur mali, non boni, quod magnum malum est, libro septimo, cap. quinto, numero 3. & 12.

4 Honorãtur impij in via, qui in peruentione damnabuntur, lib. 7. capit. 5. nume. 9. vsque ad vndecimum. Et ut ista ediceret Dominus inconuenientia, in hac parabola illum refert vocatum ad cõuiuium, qui villam emerat, & renuit venire ad cœnam. In quo vno omnes illi significãtur, qui honoribus, & dignitatibus inordinate concupitis, licet verbis taceant, operibus a cœlestibus epulis excusantur, similes illis, qui verbis confitentur se nosse Deum, factis autem negant. In eo autem, qui iuga boum emerat quinque, quibus occupatus etiam dixit: *Rogo te habe me excusatum*, diuitiarum significantur damna, & pericula, quæ in diuinbus maiora sunt multo quam in pauperibus, licet hi illis ex toto non careant. Diuitias possidere malum nõ est. Diuitæ enim bonæ sunt ijs, qui illis bene vtuntur, lib. primo, capit 24. num. 29. lib. 4. cap. 38. numero 16. 17. 19 & 20. cap. 39. num. secundo, ca. 41. num. nono, & decimo. Diuitijs qui recte uti sciunt, laudandi sunt, lib. secundo, cap. 15. num. 11. 30. 34. & 44. capit. 18. num. vndecimo, lib quarto, capit. 38. nume. 12. & 20. cap. 41. num. quinto. 9. & decimo. Diuitijs, & paupertate tentati homines in vtroque debet esse cauti. lib. quarto, cap. 40. num. 12. & 14. Sed tamen diuitiarum præcipitia omnibus sunt tam aperta, ut beatum dixerit sapiens illum, qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecuniæ thesauris.

Ad Tit. 2

Et quia rarus est is, subdidit: Quis est hic, & laudabimus hominem, qui mirabilia operatus est in uita sua, qui potuit transgredi & non est trangressus facere mala & non fecit? Non vtcumque potuit (posse enim transgredi commune est omnibus hominibus, qui libero potiuntur arbitrio) sed cum multa haberet, quæ eum ad transgrediendum allicerent, multa, quæ ad peccandum mouerent, illis reiectis, uiriliter conculcatis, superatis, malum operatus non est: Oseæ 5. de diuitib. dicitur: facti sũt principes Iuda, quasi assumentes l. trãsferẽtes terminos, sup eos effundam; quasi aquam iram meam tunc terminos transferunt homines, quando amore nimio ferunt in temporalia contra hos venit ira Dei. super eos effundam, quasi aquam iram meã, Hierony. 1. Sic irruam super eos, quasi aqua impetuosa, vt torrens nimio impetu veniens, vel ut aqua, qua proiecta nihil manet in vase, in quo significat vehemens supplicium contra transferentes terminos Deut. 27. nam proximi, sed Dei, dum in uiles creaturas transferunt quod erat Dei sui, &c. Diuitiarum nimi' amor ad multa ptrahit mala, lib. primo, cap. 17. nume. 12. 13. 17. 22. & 26. cap. 24. nume. vndecimo, & 31. lib. secundo, cap. 18. nume. primo, vsque ad octauum, lib. quarto, cap. 38. num. 8. 9. & 14. c. 40. num. septimo, & octauo. Diuitarum amor totum mundum subuertit, lib. primo, ca. 17. num. 13. cap. 24. num. 16. & 25. lib. quarto, cap. 39. num 29. & 30. Diuitiæ habitę, vel non habitæ inordinate concupitæ multa causant damna, lib. primo, cap. 24. num. decimo nono.

Dan 3.

Diuitiæ aurea imago sunt, quã impius Nabuchodonosor iubet adorare, lib. secundo, cap. 15. num. 16. lib. quarto, cap. 41. num. 2. Diuitiæ dantur malis, quia æternis seruãtur supplicijs, lib. secun-

secundo, cap. 18. nume. 17. & 18. lib. 9. cap 39. num. 18. 24. vsque ad 26. Diuitiæ recte comparantur spinis, lib. 4. c. 38. num. 7. c. 40. nume. 6. Diuitum friuolæ excusationes sunt ad conseruandas diuitias, lib. 1. c. 24. num. 20. lib. 4. cap. 38. nume. 16. & 17. cap. 39. nume. secundo, & tertio. Diues diuitiarum immersus luto, heritius est, inhabitant desertam Babylonem, lib. quarto, cap. 39. num. sexto. Diuites impij, sicut pisces maiores deuorant minores, ibid. nume. 17. 23. 27. & 28. Diuites plures sunt, qui pereunt, quam pauperes, licet in vtrisque prædestinati sint, & reprobi, libro quarto, capitu. 41. numero octauo.

Similiter etiam in eo qui dixit: *Vxorem duxi, & ideo non possum uenire*, multa significantur impedientia beatitudinis conseruationem in his, qui alligati sunt & uxoribus, & uiris sicut
1. Cor. 7. Paulus dixit: Qui sine vxore est, sollicitus est, quæ sunt Domini, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori; & diuisus est. Mulier innupta, &
Hie. ep. 11. virgo cogitat quæ sunt Domini, &c. Istam veritatem edisserens Hierony. eleganter epist. ad Gierontiam, & docens quę in coniugatis impediunt vir
Ezech. 14. tutis ꝓsecutionem ait: De Ezechiele scriptum legimus existente in Babylone: Mortua est vxor mea, & apertum est os meum, quasi non posset in opere coniugali libere prophetare.

Et Hieremiæ prohibet Deus captiuitate imminente, ne vxorem accipiat.
Lib. 1. contra Iouinian. Et lib. 1. contra Iouinian. ait: Adam & Eua in paradiso ante offensam virgi-
Genes. 3. & 9. nes erant. Post peccatum autem extra paradisum protinus nuptiæ. Et si prę-
Cant. 2 ceptum a Domino acceperant de procreandis liberis, audierunt: Crescite & multiplicamini. Quorsum hæc? vt repleatis terram. Terram implent nuptiæ, virginitas autem paradisum: Dilectus enim pascitur inter lilia, id est, inter virginum candidatissimos choros, proficiscitur ad collem turis, hoc
Cant. 6. est, ad purissimos uirginum greges. In domo Dei, uasa aurea, uiri cælibes sunt, fictilia autem & terrea coniugati
Rom. 9. sunt Hieronym. epistola Valerij ad
Ep. Valerij Rusinum, in qua ei suadet ne vxorem ducat ait: Phoroneus Rex, qui primus leges gentibus dedit, & qui primus eximia sapientiæ Græciæ gymnasia amplificauit literis, morti propinquus dixit Leontio fratri suo: attigissem quidem summam felicitatem mortalibus possibilem in hac vita, si uxorem non duxissem. Cumque alter seiscitaretur, quod ad id impedimẽtum afferre posset mulier, protinus respondit: Omnes uiri id sciunt, & utinam tu uxorem ducas, nec id experientia tetie discas. Et Cicero post repudium Terentię ad secundas nuptias tranire recusauit dicens se philosophiæ pariter & uxori operam dare non posse. Et Cato Vticensis dixit: Si absque fœmina posset esse mundus, conuersatio nostra non esset absque Dijs. Quibus omnibus nõ id colligendum est, coniugatorum uitam esse damnandam, nec Hieronymus secũdas damnauit nuptias, ut multi falso crediderunt, sed illud tantum, coniugatorum uitam & periculis abũdare, & liberius Deo uacare posse, qui coniugia deserunt, sicut & Paulus docuit: Matrimonia contemnere expediens est, libro undecimo, cap. octauo, num. 14. 16. usque ad 18. & 20. capit. undecimo, num. quinto: Matrimoniũ uirginitati æquare hæresis fuit Iouiniani, quam mire refellit Hieronymꝰ lib. 1. cap. 3. nume. 16. usque ad 19. & In quo multæ sunt molestiæ, multaq. impedimenta ad bene operãdum, ibidem nume. 16. usque ad uigesimum. 22. & 29.

Matrimonio iungantur, qui se non continent, alijs casta uita consulenda est, libro decimo quinto, capit. septimo, numero nono. Virgo quædam dum urgeretur ad nuptias, templum adiens ab ara discelli non potuit libro decimo octauo, capit. sexto, numero decimo quinto. Virginitas, & continentia præponderant coniugio, uterque tamen status bonus est libro decimo sexto, capitu. septimo, numero quinto.

Hæc

Matt. 5.

Matt. 19.

Matt. 19.

Matt. 19

qui ab humanitate sic vocat⁹ est, quãdo autem vindicatiuam Dei virtutem significant, animalibus feris illum cõparant. Sic Daniel; In nubibus cœli quasi filius hominis ueniebat; & vrdoceret Danielem, & consolaretur: Stetit iuxta eum quasi species uiri; sic & nir vestitus lineis venit, ut corruentem erigeret, & consolaretur. At quando vindicaturus de hostibus venerit, dicit Ose. Ego ero eis quasi leena, & sicut pardus in via Assiriorum, occurram eis quasi vrsa raptis catulis, &c. in quibus verbis se vocans leenam, pardum, & ursam diuinam voluit indignationẽ edicere.

Dan. 7. 8. & 10.

Ose. 13.

Homo itaque hic vocatur Deus, quia benigne ad cœnam nos inuitat. Deum dulcissimum amarum reddunt mali, lib. primo, cap. vigesimo, num. 4. lib. 4. cap. octauo, num. sexto, cap. nono, num. quinto, 6. & nono, lib. quarto, cap. 18. num. 20. Vocasse autem dicitur multos, immo omnes, qui omnes homines vult saluos facere, & ad agnitionem veritatis venire. In hac parabola primum agitur de vocatione Iudæorum, & quia illi noluerunt veni re, vocatæ sunt gentes. Sic in Actibus dixerunt Iudæis Pau. & Barnabas: Vobis primum oportebat loqui regnum Dei, sed quia indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Gentes acceperunt hæreditatem Iudæis promissam, lib. secundo, capit. 10. nume. 14. & 15. lib. 5. cap. 7. nume. 2. 2. 10. vsque ad 25. 27. vsque ad 29. 31. vsque ad 33. Dei vocatio est ingẽs ipsius beneficium, cui continuo obediendum est, lib. quarto, cap. 4. per totum. Dei vocatio multiplex est, ibidẽ num. 13. c. 27. nume. 4. Deus ab initio per semetipsum loquebatur hominib. postea scripturis tamquam longe a se constitutis, & absentibus, lib quarto, cap. 27. num. primo. Deus loqui dicitur, cum in mentib. Sanctorum voluntatem suam, atq; rectum intellectũ inspirat. ibidem num. 2. 4. 5. 8. 12. vsque ad decimum quintum, Deus clamoribus excitat peccatores, numero 4. vsque ad 6.

Act. 13.

Et misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis vt uenirent, quia iam parata sunt omnia. Et cœperunt omnes simul excusare. Ad epulas vocat Deus hoĩes, & renuunt venire. O dementiã inexcusabilem, sacrilegam stultitiam. Olim Aman ad Assueri magnificum conuiuium vocatus, gaudens proficiscebatur cunctis edicens, vxori narrans Regis beneuolentiam, quod eum ad conuiuium vocasset, in quo quæ illi cuẽtura essent damna prorsus ignorabat; & uocatus homo ad cęleste conuiuium, in quo innumera sunt bona, non solum Dei magnificentiam non commendat, sed nec venire dignatur. Conquerebatur olim Deus per Esa. quod futuris temporibus vocare debe ret Dñs exercituum ad fletum, & ad planctum, & ad caluitium, & ad cingulũ sacci, & ecce gaudiũ, & lętitia occidere vitulos, & iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum, &c. Et vehemẽter indignatus Dominus ait: Et reuelata est in aurib. meis vox Domini exercituum, si dimittetur iniquitas hæc vobis donec moriamini dicit Dominus Deus exercituũ. i. nõ dimittet, indigni vt remissionem accipiant, qui ad planctum vocati, & ad saccum, cõuiuijs, delicijs, lętitiæq. vacabant dicentes: Comedamus, & bibamus, cras. n. moriemur. Si hæc tanta fuit culpa, tãtum creditum est scelus, ut in expiabile diceretur, quale quęso illorum erit peccatum, qui ad epulas uocati, in quibus iam omnia sunt incarnatione, & morte Christi magnificentissime parata, noluerunt venire. Vocantur ad caluitium illi, uocantur ad planctum, vocantur ad saccum, nõ mirum si deliciarum amatores id renuant, sed stultitiæ, & dementiæ tantę quod vocatus homo ad lautum, & opiparum conuiuium non veniat, qualis erit excusatio? Vocabatur adolescens quidam a Domino, vt uenderet omnia, quæ haberet, & daret pauperibus, vt ipsum sequeretur, recessitque tristis, disciplinã respuit, nec mirum, qui possessiones habebat multas: at quam prætexere excusationem poterunt, qui ad nu-

Nesser.

Esa. 22.

Matt. 19.

ptias

ptias vocãtur, nec veniunt? Cum Laurentius immaniſſime torqueretur in craticula vltus aiebat Tyranno: Infelix has epulas ego ſemper optaui; & Regius Vates: Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes, quibus nutrior, aiebat, delector, ſuſtentor, nec ſolum fructum laborum manducabat, ſed ipſiſmet laboribus paſcebatur, dum audiret: Labores manuum tuarum manducabis inediam, lacrymas, flagella, & cætera pœnitentiæ opera manducabant libenter, immo cinerem ſicut panem manducabant Sancti, & poculum lacrymis temperabant; & qui in Euangelio hodierno ad cœnam vocantur, venire recuſant?

Pſalm. 41.

Pſal. 127.

Pſal. 101.

Si cœna beatitudo æterna eſt, quis tam amens, vt illam non concupiſcat, cuius deſiderium tam eſt humanæ inditum naturæ? Vt enim Aug. corrigeret Mimum, qui in emporio innumeros contemplatus homines dixit ſe omnium ſcire cogitatus, qui eſſent, vilius emere, & carius res vẽdere, aiebat Auguſtinus: Diceret verius, quod in mente & deſiderio eſſet omnium, ſi hanc proferret ſententiam. Omnes beati eſſe vultis, & miſeri eſſe nõ multis'. Beatitudinis appetitus naturaliter eſt homini inditus, lib. 2. ca. 2. num. 2. 3. & 27. Certe vult, & non uult piger, quoniam impij bene quidem beatitudinẽ uolunt, ſed bene operari renuũt, unde ſimpliciter ſtatuenda hæc ueritas eſt, quod renuunt uenire, quoniam felicitatis æternæ deſiderium efficax in ſolis eſt illis, qui recte uiuunt, lib. 2. cap. 2. nu. 3. 6. 7. 23. & 28. Immo tam ſunt ſtolidi peccatores, vt beatitudinis acquirendæ gratia, mala operẽtur, lib. 2. cap. 4. num. 19. Si autem cœna conuiuium ſit, quod in Eccleſia hac militãte hominib. pręparauit Deus, etiam appetendum illud eſſet. Quoniam virtutis operatio, hominum qui rationales ſunt naturæ, conformis eſt. Virtus enim, & diſciplina licet in præſenti videatur eſſe mæroris, re vera gaudium habet iuſtus illam operans lib. 18. cap. 11. num. 7. & 13. Virtutem enim operandam etiã Philoſophi docebant tritis prouerbijs, ibidem nume. 15. Probatur nume. 12. ibid. quod virtus ſuauior ſit vitijs, etiamſi præmium nullũ eſſet. Indubium hoc, ſed quia impij vellent virtutem abſq; labore, cum tñ virtutis acquirendę cauſa labores ſint ferendi, lib. nono, cap. 15. num. 2. libro 18. cap. 8. num. 8. nono, & 17. cap. 11. numero quarto. Tamen quia hęc malorum peruertio eſt, vt frui velint vtẽdis, & vti fruendis, li. 6. c. 14. num. 3. 4. & 6. propterea ad bonorum actuum epulas vocati ſe excuſant, volentes frui honoribus diuitijs, & delectationibus, quibus vti tantum debuiſſent.

Primus dixit ei: Villam emi, & neceſſe habeo exire, & videre illam. Rogo te habe me excuſatum. Sunt multi, qui tam ample viuere uolunt, ut alijs non ſit ad habitandum relictus locus. Audiant hi Dominum præcipientem in Gen. Congregentur aquæ in locum unum. Cedant aquæ ſuo loco, ut terra fructificet.

Gen. 1.

Quid aliud præ ſe fert locus iſte, quã ut q lata loca poſſident eis cedãt, & alios ſimul uiuere ſinant, ne ſimilis illis ſint, de quibus Propheta dixit: Vę qui coniungitis domũ domui, & agrũ agro copulatis. Et nunc, inquit, habitabitis vos ſoli in medio terrę? Quibus ſtatim comminatur dicens: Si non domus multæ in deſolationem fuerint, grandes & pulchræ abſque habitatore. Quia enim proximis locum dare noluerunt, perdiderunt ſua, Ceſſerunt aquæ loco ſuo, vt terra poſſet fructus facere, tibi uero non præcipitur, tuum locum relinquere, ſed alienum non occupare. *Emi villam*, ſumma diligẽtia mundani curant dilatare terminos ſuos. Audiãt iſti Dñm in Exod. dicẽtem: Ponam terminos tuos a mari rubro vſque ad marę Palæſtinorũ, & a deſerto vſque ad fluuium. Non dilatat multum Dñs terminos ſuorum, ſed arctos, & quaſi cõcluſos eos habere vult. Impugnatus.n. Iſrael, dilatatus dereliquit Deũ factorẽ ſuũ. Vñ Oleaſter ſ enarratione morali c. 24. Numerorũ ait: Diuiſit Dominꝰ terras, & regna

Exod. 23.

Deute. 32.

Oleaſter.

Num. 34.

Digiti oogle

gna non ſolum linguarum diuerſitate, ſed etiam altiſſimis montib. & rupibus, vt conſtat de Alpibus inter Italos, & Germanos, & de Pirenæis inter Gallos, & Hiſpanos. Sed tanta eſt quorundam hominum ambitio, vt terminus, quos Deus & natura poſuerunt, euertere velint. Audite Principes quid Dominus per Eſa. dicat Regi Syriæ, & Regi Iſrael, qui dilatare cupientes terminos ſuos terram Iuda occupare volebant. Non ſtabit (ait Dñs) neque erit, ſed caput Syriæ Damaſcus, & caput *Eſa. 7.* Damaſci Reſin, & caput Ephraim Samaria, & caput Samariæ filius Romeliæ. Nõ eſt ſignum dilectionis diuinę, terminos tibi extendere, largas poſſeſſiones dare, & amplas domos. *Villam emi.* Caue ne ſit hoc cum proximi dãno, ſicut de vinea Naboth videmus, *3. Reg. 21.* cum ſcriptum ſit: Non tanges termi- *Deut. 19.* nos proximi tui. Non ſolum non aufe res, vſurpabiſque, ſed nec continges. Diuites enim quo plura habuerint bona, plura deſiderãt. lib. 2. cap. 15. num. decimo, & 23. cap. 17. num. 24. cap. 18. num. 5. 6. & 23. lib. 4. cap. 38. nume. 1. 2. & 10. cap. 39. nume. 29. & 30. Diuites, qui per fas, & nefas diuitias congregant, taxantur. lib. 2. cap. 17. nume. 12. cap. 18. num. 18. lib. 4. cap. 39. nume. 7. 8. 10. vſque ad 12. 14. 15. 18. 20. vſque ad 22. 29. & 30. Mich. 3. Scriptum eſt de diuitibus pauperes excoriantibus. Qui uiolenter tolliris pelles eorum de ſuper eis & carnem eorum deſuper oſſibus eorum. Qui comederunt carnẽ populi mei & oſſa eorum confugerũt & conciderunt quaſi carnem in medio ollæ. vbi ſummam & rapacitatem & crudelitatem deſcribit ſub metaphora paſtorum, quoniam lacte & lana non contenti pelles etiam detrahunt & carnes ſecant, & quaſi id non ſatis ſit oſſa confringunt & in ollam mittunt talis eſt potentium & diuitum crudelitas erga egenos quos ad nihilum redigunt. De his ſubdit Miche. Qui ædificatis Sion in ſanguinib. magnas domos ędificatis in Hieruſalem ſed ſanguine pauperum. i. ſpoliantes pauperes & adimẽtes illis alimenta quod perinde eſt ac ſi occideretis Eccl. 34. panis egentiũ, &c. vita pauperũ eſt, &c. *Villam emi, & neceſſe habeo exire, & uidere eam.* Si primum eam vidiſſet, & contẽplatus fuiſſet damna & pericula, illam non emiſſet. Conſiderauit agrum cœleſtis diſciplinæ, & quæ inde naſcerentur bona mulier fortis, & emit eum. Obſecro ut *Prou. 31.* perpendas delectationẽ peccati cariſſime venditam a diabolo ne emas illam, renuntias enim cęleſtẽ cęnã ob vilitatẽ rerum temporalium, de qua re multũ iuſteque conquerebat Dñs per Eze chielem dicens: Violabant me, ad popu- *Ezech. 13.* lũ meũ, propter pugillum hordei, & fragmen panis, id eſt, ea eſt ſæcularium hominum dementia, vt non erubeſcãt me violare etiam publice, *a uilla de todo el mundo*, pro re uiliſſima, pro pugillo hordei, quo beſtiæ aluntur.

Et alter dixit: Iuga boum emi quinque, & eo probare illa hodie te habe me excuſatum. Quid mirum, ait Ambroſ. *Ambroſ.* ſi iſte ad cęleſte conuiuium nõ pergit, qui emit iuga, cum Dominus interroganti iuueni quid faceret, vt perfectionẽ adipiſceretur, & ſaluus fieret, reſpondiſſet: Vade & vẽde oĩa quæ habes? &c. Quid mirum, quod is, qui emit iuga boum, cœnam cõtemnat ſiquidem uocatus Eliſęus Dño iuga boũ relinquit, *3. Reg. 19.* boues occidit, & illis conuiuiũ magnũ præparat, ne ſibi ĩpedimẽto eſſent, &c. Gratiſſimum iugum Chriſti ſuſcipiendum eſſet gratis, & noluit iſte, ſed intolerabile iugum ſæculi emere, cuius occaſione cęnam non acceptauit, ſicut nec ille, qui uxorem duxerat, &c. Tria ſunt mundi fercula, propter quæ diuina contemnuntur. Ex quibus honor, & dominandi appetitus taliter hominum corda peruertit, ut pleroſque videas non ſolum cœleſtis conuiuij, ſed ſui prorſus oblitos in curijs Regum commorari toto penè ſuæ uitæ tempore, ut tantillum dominij, uel honoris & gloriæ conſequantur. Ambitio multorum malorum eſt exordiũ, quæ omnia naturæ iura fundius euertit. libro primo, cap. vigeſimo, numero undecimo, uſque ad 14. 16. uſque ad 18. 26. 27. & 31. Alij terrenis poſſeſſio-

Coloſ. 3.

ſeſſionibus intenti excuſantur, alij delicijs dediti. Ab his tribus hortabatur Paul. abſtinere dicens: Mortificate mẽbra ueſtra, quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immũditiam, libidinem, concupiſcentiam malam, auaritiam, quæ eſt ſimulacrorum ſeruitus; propter quæ venit ira Dei in filios incredulitatis, quaſi dicat, cohibete rationis vinculo membra veſtra, ne incidatis in libidinem, cõcupiſcentiam malam per ambitionem, & auaritiam propter poſſeſſiones, quia propter iſta venit ira Dei in incredulos, qui quaſi Deo non credentes, eius promiſſa & uoces contempſerunt.

Tunc iratus paterfamilias dixit ſeruo ſuo: Exi cito in plateas & uicos ciuitatis, & pauperes, ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc. Iratus dicit: *Ite & uocate*, quia quod quibuſdam eſt ira, alijs eſt miſericordia. Ioannes in Apocalypſi vidit Angelum in ſole, & clamauit uoce magna dicens omnibus auibus, quæ volabant per medium cœli: Venite, & congregamini ad cœnam magnam Dei, vt manducetis carnes Regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium & carnes equorum, & ſedentium in ipſis, & carnes omnium liberorum, & ſeruorum, & puſillorũ, & magnorum. Angelus in ſole Saluator eſt, qui in ſole poſuit tabernaculũ ſuum. Aues, quib. clamauit, viri Apoſtolici, & ſpirituales, quorum conuerſatio in cœlis eſt, qui volant per medium Eccleſiæ prędicando. Ijs, ait; Cõgregamini ad cœnam magnam beatitudinis, quam Deus præparauit, vt comedatis carnes Regum, &c.

Apoc. 19.

Pſalm. 18.

Hæc per metaphoram accipienda ſunt. Comedere carnes Regũ, eſt Reges conuertere per prædicationem, & potentes, & plebeios, & eos, qui animalem vitam ducunt, ſicut Petro in linteo oſtenſum eſt. Sic Ezech. dictum eſt: Dic omni uolucri: Conuenite, properate, concurrite undique ad uictimã meam, quam ego immolo uobis, uictimam grandem ſuper montes Iſrael, vt comedatis carnem, & bibatis ſanguinem. Carnes fortium comedetis, & ſanguinem Principũ terrę bibetis, &c. & pinguium omnium. *Exi cito*. Vide eius bonitatem. Nõ enim quomodocumque eos vocat, ſed cito ſine ulla mora, non enim piger eſt Deus, ut nobis benefaciat, ſed diligens, & valde ſollicitus, unde dicit Zachęo: Feſtinãs deſcẽde, quia hodie, in domo tua oportet me manere. Mea intereſt, quod tibi vtile iudico. Nolunt venire primi, ſed alios vocat, quia Dei miſericordia, hominum peccatis non vincitur, lib. 4. c. 7. nu. 20. Veniant mendici ad nuptias, vt illius inopia, qui propter ipſos egenus factus eſt, diteſcãt. Veniãt debiles, quia nõ eſt opus valẽtibus medico. Veniãt claudi, qui ei dicãt: Dirige greſſus meos in ſemitis tuis. Veniãt cęci, & dicant: Illumina oculos meos, ne vnquã obdormiam in morte.

Luc. 19.

Matt. 9.

Pſal. 118.

Pſalm. 12.

Exi in uias, & ſæpes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea, &c. In uias & ſæpes iubet exire, vt nullus deſperet, quantumuis ſceleratus ſit, dum modo is uocanti uelit obtemperare. Peccatores grandes Deus mutat in Sãctos ſolita bonitate, lib. 4. ca. 23. nu. 1. 2. 4. uſque ad 13. lib. 7. cap. 8. num. 14. lib. 14. cap. 8. num. 23. cap. 18. num. 4. uſque ad 6. 18. 19. & 23. Peccator etſi flagitioſiſſimus ſit non deſperet, lib. 4. cap. 7. num. 5. 6. 16. 17. 20. 24. vſque ad 26. lib. 14. c. 18. nu. 4. vſque ad 6. 9. vſq; ad 11. 16. 18. vſque ad 25. lib. 16. c. 11. nu. 11. 18. & 20. *Compelle intrare*. Hoc duobus modis contingit, primo oſtendendo voluntati noſtræ tãtum bonũ, vt ipſa vix poſſit non illud appetere. Secundo, remouendo & abſcondendo omne malum, & cum obiectum voluntatis ſit bonum, tam ingens bonũ illi propoſitum ipſam rapit, ut currat in odorem unguentorũ ſponſi ſicut Saulo accidit. In quibus etiam verbis mira oſtenditur Apoſtolorum virtus qui vno ſermone innumeram multitudinem quodammodo cogebant ad fidẽ. Apoſtoli mirabiles in cõuerſione mũdi extiterunt, lib. 1. c. 23. nu. 12. vſque ad 17. 20. 21. 23. vuſq; ad 27. 31. & 32. lib. 6. c. 4. nu. 5. vſque ad 16.

10

Act. 9.

Dico uobis quod nemo uirorum illorum,

Digitized by Google

rum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meam. Mirum est cum ipsi se excusauerint, id sibi Deum pro pœna infligere, scilicet, quod ipsi nolùt. Ipsi ire noluerunt, & Deus minatur quod cœnã non gustabunt? Is est peculiaris modus, quo Deus reprobos punit, scilicet sua voluntate. Ita quod praua ipsorũ voluntas, ipsis pœna sit. Et est grauissimum hoc prauorum hominum supplicium, vt id velint, & impleant, quod volunt, sicut Dauid imprecans impijs ingens malum, aiebat. Fiant contra Dominum semper. Ac si dicat: Impleat Deus in ipsis quod volunt. hæc enim summa illorum miseria est. Quia exacerbauit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret. Sicut enim ingens Dei beneficium est, cum peccatoris viæ ad peccandum occluduntur, & occasiones auferuntur peccandi, lib. 4. cap. 6. num. 7. & 8. cap. 10. nu. 1. vsque ad 3. 6. 8. & 9. ita summum eius in hac vita supplicium est, vt ea consequatur, quæ desiderat, & qui vultare post amatores suos, illos inueniat continuo, illis fruatur vt libuerit nemine contradicente relictus in manu cõsilij sui vt pereat in ęternũ.

Psal. 108.

Psal. 9.

Osee 2.

DOMINICA III. post Pentecosten. Secundum morem Romanum.

EVANGELIVM.

Erant appropinquantes ad Iesum publicani, & peccatores.

Luc. 15.

Quod in ordine fratrum Prædicatorum legitur Dominica secunda post octauas Trinitatis.

Vide lib. 18. cap. 5. num. 25.

1 Dominica 3. post Pẽt.

IN toto hoc Euangelio, antequam ad singularem illius expositionem deueniamus, illud diligenter considerandum est, nihil & vtilius, & necessarius contingere vsquam hominibus potuisse, aut vero felicius, quam quod peccatoribus libera concederetur facultas appropinquandi ad Iesum, quod ipse sceleratos homines inuiteret, ipsos reciperet, cum illisq. manducaret, & quod Domino opprobrio dabatur, ob quod & taxabatur, & irridebatur, hoc in maximam hominis cedebat felicitatem, vtpote cum hoc solum relictum esset medium, quo ipsorum perditis conscientijs prouideretur, quo & publica detestarentur mala, & ad sanã redirent mentem, diuinamque perpenderent & benignitatem, & bonitatem. Vnde etiam Phariſæorum & cæcitas, & impietas aperitur, qui rem detestabantur, a qua omnium pẽdebat salus. In recipiendis peccatoribus tam fuit Iesus sollicitus, vt semper eorum inuigilaret saluti, sed tamen in Euangelio hodierno, in quo eos recipit, cum eis conuiuatur, temporis circumstantia solerter consideranda est, in qua tam se exhibuit publicanorum amicum & benefactorem. Quoniam cum in capite anteriori illa protulisset verba. Si quis venit ad me, & non odit patrem suũ, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animã suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam & sequitur me, non potest meus esse discipulus. Qui non renunciat omnib. quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Vitam Euangelicam & Christianam vocauerat ædificium turris, quæ indiget multis sumptibus grandiq; diligentia & labore, congressum cũ multis, & potentibus militibus. Et quia hæc omnia, odire patrem, filios, vxorẽ, & vitam, renunciare omnibus facultatibus, cum id saluti esset expediens, præ se ingentem ferebant difficultatem, ne his territi in virtute retardarentur, vocat ad se peccatores, & publicanos trahit, quia illa quæ præmiserat, consulebat his, qui culmen vellent ascendere perfectionis, & ne quis crederet illis solis Hierusalem cęlestem aperiendam esse, publicanos vocat, quibus etiam patet salus, licet ad illa perfectionis

Luc 14.

Ibidem.

Digitized by Google

consilia non pertingant, vt se & sua relinquant, etiam quando diuinæ non fuerint contraria voluntati, sed tantum propriam deserant voluntatem, quando hæc diuinæ non concordauerit, diuitias, quando eas possidere non valuerint absque animæ condemnatione, quia vel alienæ sunt, vel ex necessitate salutis pauperibus erogandæ, fœminam, quando diuinum de ea deserenda habuerit præceptum, honoremque contemnat, quando Deus id iusserit. Et quia nemo repente fit summus, Iesus publicanos recipiebat & peccatores, contentus quod sceleratam, cui inhiabant vitam, detestarentur, licet ad Euangelicam perfectionem non aspirarent, quam Apostoli sequebantur.

Hier. ep. ad Princ. Can. Cant. 6. Domini, sic intelligit Hieronym. in epistola ad principiam expositione Psalmi 44. locum Cant. Sexaginta sunt Reginæ, & octoginta concubinæ, & adolescentularum non est numerus, vna est columba mea perfecta mea, &c. inquit. Quæ supergressæ sunt sex dies mundi, & futura suspirant regna, Reginæ sunt, quæ autem nondum venit ad nuptias, concubina dicitur, diuersa autem multitudo credentium, quæ necdum potest sponsi copulari amplexibus, nec de eo liberos parere, adolescẽtula dicitur. Ideo enim dixit Ezechiel:

Ezec. 8. Eleuauit me spiritus inter cœlum, & terram, spiritus non statim eum ad cœlum leuat, sed inter terram, & cœlum, vt terrena interim derelinquens festinet ad cœlum. Sic enim in Euangelio Iesus in docendis hominibus se gessit,

Hier. in Ec. sicut Salomon (qui in typo eum præcessit) de quo animaduertit Hieronym. in librum Ecclesiastes, quod primum librum ediderit Prouerbiorum, vbi adolescentem instruit, & puerum, qui primis indiget rudimentis, & lacte pascitur, cum primum virtutis arripiens iter, nouam inchoat vitam. In libro Ecclesiastes virum perfectæ ætatis instruit & maturæ ne quidquam in mundi rebus putet esse perpetuum, sed caduca, & brevia vniuersa quę cernimus, vnde ea contemnat licet non deserat. In libro autem Canticorum iam consummatum virum, & calcato sæculo preparatum, sponsi iungit amplexib⁹. Primum relinquenda sunt vitia, pompis sæculi renunciandum est, & tandẽ anima iam perfecta clamat: Osculetur me osculo oris sui. Iesus ergo trahit ad se peccatores doctrinam docens communem, qua salutem consequantur multa cum facilitate. *Cant. 1.*

His autem, qui istis non contenti, maiorẽ desiderant perfectionem, turrim ædificat, exercitum parat, cuncta docet contemnere, vitam, filios, &c. Mandata Dei prius implenda sunt deinde consilia lib. 3. capit. 5. num. 22. lib. 11. cap. 1. num. 3. vsque ad 7. Mandata Dei funes sunt quibus Hieremias abstrahitur a luto, lib. 5. cap. 13. nume. 26. & 27. De re hac quod mandata Dei implenda primum sint, deinde inspirationes, ac consilia, quæ Dominus nostro relinquit arbitrio, latè disseritur in toto capite 1. lib. 11. & libro 18. capit. 10. nume. 13. 14. & 26. Mandata Dei qui implet, etiamsi id non faciat omni animi syncritate & desiderio, non punitur a Deo, lib. 11. ca. 2. nu. 8. Virtutis alius est gradus incipiẽtium, alius proficientium, & alius perfectorum lib. 3. cap. 11. nume. 44. lib. 4. cap. 20. nume. primo, lib. 5. cap. 8. nume. 3. lib. 18. cap. 9. nume. 9. & decimo. In virtute alij sunt perfecti, & alij imperfecti, lib. 5. cap. octauo, num. 1. vsque ad 3. 11. & 12. lib. 18. cap. 9. num. 6. capit. 13. num. 4. Virtus relictis prius vitijs paulatim ab imperfecto ad perfectum inuestiganda est, lib. 9. c. 22. nu. 9. 16. 23. 27. & 28. In virtute varij gradus similes sunt hominum ætati. lib. 9. cap. 22. num. 18. lib. 18. cap. 10. num. 28. c. 12. nume. 2. vsque ad 4. 23. & 24. cap. 13. num. 4. Quod in virtute uarij sint gradus, & quod non illæ in omnibus hominibus equales esse ualeant, docet in toto cap. 9. li. 18. maxime n. 2. & 3. 6. 7. 8. 9. Præterea peccatores maximos & publicanos ad se trahẽs Les⁹, nõ solũ propria ostendebat oĩpotẽtiã, & bonitate, proprium q. cõmẽdabat honorẽ, sicut docet Chrys. qui talis erat, ut latrones vno verbo mutaret in sanctos, *Chry. ho 2. de cruce.*

sicut

ficut maior est honor medici, qui lateris dolorem, aut ardẽtem febrem quotidianam, facile curat, quam si leui mederetur tertianæ: ingnes medicus in publicanis, & peccatoribus, de quorum remedio vix ipes vlla videretur relicta, sed insuper in horum ægrotorum curatione voluit Iesus ægrotantes animare, ne vllus desperet, aut salutem dif

Aug ser. 9. de verbis Apost. fidat. Sic aiebat August. sermone de verbis Apostoli Pauli, accidisse in Pauli conuersione, qui dum anteactam cõ fiteretur vitam, clamabat: Humanus sermo (vel fidelis, vt nostra habet lectio) sermo humanitate, & fidelitate

1. Tim. 1. plenus, Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Sed misericordiam consecutus sum, vt in me primo ostenderet omnem longanimitatem, ad informationem eorum, qui credituri sunt ei in vitam æternam. Accidit

Simile. Christo Domino, quod peritissimo medico, qui nouam ingrediens ciuitatem, in qua eius peritia cognita nõ est, ægrotos quærit, qui maioribus grauioribusque detinentur morbis, vt illis (præter spem) ad pristinam sanitatem restitutis, cæteri fidant medico, eius se committant scientiæ, certi quod salutem cõsequentur, si illius voluerint obtemperare voluntati. Et qui maiora euaserũt pericula, cæteris suadeant curationis facilitatem, cum illi grauiori pressi morbo, sint curati. Hæc erat Pauli mens, ait August. cum aiebat. Misericordiam consecutus sum, vt in me ostenderet omnem longanimitatem, qua considerata, cæteri sperent, ideo publicanos recipiebat. Itaque sicut Deus quondam cũ familiaribus amicis peccantibus non ignoscebat, sed delinquentes acriter puniebat, ne qui dissimulantem Deum cernerent, sed eius misericordia plus iusto præsumerent. Sicut de Moyse docet Gregorius, qui post miranda virtu-

Greg. epist. 18. lib. 9. tum opera, post insolitos fauores, quibus Dei benignitate potitus fuerat, qa non sanctificauit Dominum coram fi-

Num. 20. lijs Israel in percussione petræ. vita priuatus est, antequam terram ingrederetur promissionis, vt cunctus populus, Dei timeret indignationem, ita modo peccatores & publicanos inuitat, eis sit familiaris & amicus, ne vllus desperet, quantumuis malis abundet, si ad Domini voluerit confugere misericordiam, qui gallinæ similis, congregare vult pullos sub alas, & in similitudinẽ aquilæ eos portare in humeris, ne miluus eos rapiat de manu sua. Si de Deo miram hanc bonitatem non cognouisemus, quam primus parens non fuerat in alijs peccantibus expertus; vtiq; sicut ille ad folia confugeremus, diuinam eius horrentes præsentiam. Vel *Gen. 3.* latibula rupium inquirentes trepidantes vultum Dei in nos iratum prospicere, confiteremur cum Cain: Maior est *Gen. 4.* iniquitas mea, quã vt veniam merear, vel laqueo suspensi interirent homines, nisi didicissent quod reciperet peccatores, & mãducaret cum illis. Immo quod ouiculam errantem considerans, quæsiuit illam, nec expectauit vt adue-

Luca 15. taret peccator in similitudinem filij prodigi clamans, & eiulans: Pater peccaui in cœlum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus, sed ipse saliens in montibus & transiliens colles, ouem quæsiuit quam super humeros imposuit, ne errabunda aut lassaretur, lassatus est ille, ne properans inter spinas sanguinem funderet, quasi pluris faceret indignæ ouis pedes, quam sacrum caput suum, quod ponderis peccatorum meorum grauatum clamat:

Psal. 37. Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum (proprias vocans iniquitates eas, quæ hominum erant, vt eius hinc innotesceret amor, libro quarto, capitulo septimo, numero vigesimosecundo.) Et sicut onus graue grauatæ sunt super me. Amorem Dei ad se, consideret homo, ne desperet, qualem autem dilexerit, ne superbiat, lib. octauo, capitulo quinto, numero vndecimo. Amor Dei ostenditur, dum ar- B denter hominum salutem sitit, quando illi actu peccant, libro quarto, cap. 23. num. 9. & 10. Amor Dei magnus, quaudo rogat nos læsus, nec aspernatus desistit, libro 1. cap. 6. nume. 31. & 32. cap. 1. num. 4. lib. 4. c. 10. nu. 4. 5. 7.

Digitized by Google

10.& 12. Deus etiam nō quæsitus nos quæsiuit,quomodo non aderit his, qui eum quærunt. lib 4.cap. 16.nume.13. Deus imbecilles trahit ad se super humeros,lib.4.cap.24.num.9. & 19. Dei iustitiam solam considerare non expedit,lib.4.cap.11.num.1.& 32. Deus vt misericordiam suam ostendat, per se ipsum consolatur tristes, lib. 4. cap.9. num.4.cap.14.num.2. In Deo misericordia, & iudicium consideranda sunt simul;lib.2.cap.11. nu. 11. 12.18.32. vsq; ad 34.lib.4.cap.8.nu.2.3.5. vsque ad 10.& 12.cap.9. nume.13.14. & 18. Deus promptior est ad indulgenda peccata, quam homo ad accipiendam indulgentiam,lib.4.cap.7.nume.19.cap. 8.num.11.lib.4.cap.11.docetur, quod Dei opera sunt misericordia, & iudicium, quæ simul sunt considerandа. Ad miserendum Deus semper est pronus,lib.9.cap.23. num.9. vsque ad 11. Misericors Deus amandus est,& potēs timendus,lib.4.cap.11.num.22.30. vsque ad 36. Misericordia & iustitia duo pedes Dei sunt,quorum vnum sine altero oscular non expedit, lib.4.capit. 11.num.34.vsque ad 36. Misericordia Dei,in infinitum superat criminū magnitudinem, lib.14.cap.23.nu.6. & 7. Peccatorum remissionē prædicat nunc Deus, non parciturus postea contemnenti,lib.14.cap.23.num. 23. 27. & 28. Peccato immersum, desperare, & stantem confidere perditio animarum est,lib.14.cap.18. nu. 12. vsque ad 15. 19.20.22.24.& 25. Peccata Dauid sancti permisit Deus, vt nullus de se confidat,aut desperet,lib.14.cap.10.num.6. Peccata a sanctis viris commissa punit Deus, vt cæteri timeant, lib.4.cap.18. num.23.& 24. Item etiam veritas huius sententiæ, quam insultantes dixerunt Pharisæi de Domino,summa fuit hominum felicitas, ingens beneficium, quo cessante perirent cuncti. Misericordiæ enim si tempus modo non esset,nullus in iudicio coronaretur, libro 4.cap.11.num.26. vsque ad 28. Si Deus noster peccatores non reciperet, si eos non inuitaret,si ipsorum domos etiam non rogatus non ingrederetur, quid quæso sperare possent illi, de quibus scriptum est, quod omnis caro corrupit viam suā? Quæ esset relicta spes mundo,in quo a planta pedis vsque ad verticem non inueniebatur sanitas,sed omne caput languidum,omne cor mœrens cum existeret, inferioribus membris vix spes salutis concederetur? Bibunt homines iniquitatem,sicut aquā, ea delectatione, ea facilitate, ea animi propensione,qua sitiens,& febri ardēs, calicem potat aquæ frigidæ. Vnde cum omnes ægrotarent, nisi cœlestis medicus eos & inuiseret & curaret,interirēt vniuersi cum in libero arbitrio, diuino deficiente auxilio, & gratia & præueniente & comitante vis non esset redeundi ad Deum. Summa ergo fuit ipsius misericordia, ingens beneuolentia, quod hominibus longe a se positis clamaret: Si quis sitit veniat ad me,& bibat. Venite ad me omnes, qui peccatis onerati estis, & ego reficiam vos: Omni quidem tempore illud de Deo sentiendum fuit, quod peccatores & reciperet, & quæreret, nec vsquam peccaut homo, quin illum & quæreret Deus,& ad veniam inuitaret. Hæc illius fuit summa bonitas, quæ primis innotuit parentibus, cum primum peccauerunt, Deus in humana figura, vt aiunt Sancti, deambulans in paradiso, eos contēplatus quæsiuit. Cum dixit Adam: Vbi es? cum ad veniam inuitauit. Ad eandem trahere voluit Cain, cum eius concidisset vultus tanto malo, quale erat inuidentia fraternæ gratiæ,quem vocauit & allocutus est,cum occiso fratre rursum dixit: Vbi est Abel frater tuus? id interrogans,quod sciebat, ad agnitionem tanti sceleris eum trahere volebat,vt resipisceret, & veniam postularet. Et quod de his, & alijs narrat scriptura, de omnibus intelligendum est, etiamsi barbari, & feri homines essent illi, grauibusque delictis inuoluti. Non solum Angelis custodibus curam hanc commisit, sed ipse illam suscepit medijs inspirationibus,aliorum hominum exhortationibus, immo & flagella ipsa ad hoc infligit,vt resipiscāt homines, & mala,in quibus

Esa. 1.

Iob 15.

Ioan.7. Matt. 11.

Genes 4.

Digitized by Google

Hieron. lib. q. in Genes. quibus sunt, deserant; sicut adnotauit Hierony. lib. quæst. in Genes. ex verbis illis psalmi: Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, verumtamen misericordiam meam non dispergam ab eo, neque nocebo in veritate mea, id enim
Psal. 88. nocere non est, sed benefacere. Et a-
Osea. 11. pud Oseam postquam Dominus illa
Hieron. protulisset verba mirum eius amorē redolentia: Ego quasi nutritius Ephra in portabam eos in brachijs meis, & nescierunt quod curarem eos, ego in brachijs portabam eos, vt Hispani dicunt, *yo les iraia en palmas* ne læderentur, & in tantum dilexi eos, vt mor bidam ouem humeris meis ipse portarem, subdit: Et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum, vt vesceretur mecum. Ad id carnem assumpsi: Vbi nos legimus: Ego nutritius Ephrain, septuaginta interpretes verterunt: Ego colligaui Ephrain, id est, ego clementissimus Dominus compedes, illius pedibus imponebam, ne a me longius fugeret. Ego quasi exaltans iugum, &c. legunt septuaginta: paululum maxillas eorum alapis verberabam, non puniens, sed emendans, propterea enim ait: Et ero eis quasi dans alapas. Iudex lacerat carnes, funibus torquet, flagellis atque ignibus cruciat, qui autē pater est, lasciuientem filium palma percutit, addit autem nomen illud, quasi, quia quæ minatur potius sunt beneficia, quam flagella, ideoque ait: Et declinaui ad eum, vt vesceretur. Cumq; præmisisset minans: Sicut Adama ponam te, vt Seboin (quæ sunt duæ ciuitates quę cum Sodoma combustę sūt) subdit: Cōuersum est in me cor meū, pariter conturbata est pœnitudo mea, non faciam furorem iræ meæ, non cōuertar vt disperdam Ephrain, quoniā Deus ego & non homo. Vbi austeritatem iudicis, pietate mitigat patris. Nō sum homini similis, qui ad hoc punit, vt perdat, sed Deus, qui quamdiu viuit homo, punit, vt emendet. Hactenus Hierony. Rupertus locum huc Osee sic exponit ego quasi nutritius Ephra importabam eos in brachijs meis seu nutrix quæ infantiles ineptias suffert, & nunc verberat, nunc blanditur, ita ego feci. Pagninus vertit ambulare feci super pedes id est pedetentim duxi eum per desertū ne lassaretur in uia. Dei bonitas ut nutritus alit, & uestit nos, incedere docet in vlnas tollit portat in brachijs. Qui pergens in cœlū modo cadit nec defatigatur cū uia lubrica sit & laboriosa sciat inde istud peruenire quia brachijs detinetur pij nutricij semperq; id meminerit Psal. 43. nec. n. in gladio suo possederunt terrā vsq; ad illa uerba qm̄ complacuisti in eis. Vnde summa Pharisæorum hæc fuit stultitia, quod cum illi tantis abūdarent peccatis, utpote qui camelū deglutiebāt, sepulchra erāt, dealbata quidem oculis hominum, sed reuera fœtentia, & ossibus mortuorum plena, qui agere summas gratias Deo debuissent, quod misisset Deus pater filium suum in mundum, ut peccata cō donaret, id uitio dabant, quod summa erat Dei pietas. Nec mirum, qm̄ qui linceos habebāt oculos ad alienas culpas, etiā minimas & contuendas, & cō demnandas, trabem ingentem oculis infitam portabant, ne ingentia flagitia, quæ in ipsis erāt, animaduerterēt. *Iob 11.* Ad tantum. n. iam deuenerant malū, ut dæmoni similes effecti accusatores essent fratrum, ꝙ nomē, diaboli propriū dixerat Iob, & quod nomē cōueniebat eminenter capiti, illud etiā participabant hi, qui tā præcipua illius erant mēbra, cū tn a peccatis tantis resurgere absq; Dei gratia nō ualerent, li. 14. c. 6. nu. 43. & 44 c. 7. nu. 20. c. 8. nu. 27. Peccatis & malis mundus plenus, li. 4. c. 33. n. 2. usq; ad 4. c. 34. n. 1. Peccatis alienis uisis gaudēt mali, li. 7. c. 2. n. 10. Peccata sua ignorāt mali, li. 14. c. 20. nu. 3. c. 22. nu. 37. Peccatores flagellat Deus, ut in æternū pereat, li. 4. c. 5. nu. 5. usq. ad 11. 14. 15. 23. & 28. Peccatores uocat Deus ad pœnitentiā, li. 4. c. 4. nu. 6. uso. ad 8. li. 14. c. 18. nu. 16. Peccatores Deus cōsolat, ne desperēt, sed resipiscāt, li. 4. c. 6. nu. 6. 13. & 14. c. 7. nu. 3. & 4. li. 14. c. 17. nu. 6. usq;

Digitized by Google

que ad 8. Quia enim peccator Dei vultum formidat videre, lib.4.cap.20.nu. 18. ideo publicanis & peccatoribus ipse appropinquat. Vnde peccator stulte Deum vult fugere, lib.14.cap.6.num. 6. Peccatores desperati non tantũ medicos non adeunt, nec vocant, sed nec ad se venientes recipiunt, lib.14.cap.4. num.8. His non displiceret Christus, si se peccatores crederent, nec ipsi detraherent, quod cum peccatoribus manducaret, sed similem desiderarent gratiam, qui similem agnoscerent miseriam, sed quia se mentiebantur iustos, & cum Sanctis se ingerebant raptores effecti, lib.18.cap.15.nume.3. ideo damnant, quod laudare debuissent, tamquam omnibus necessarium. Sed iam ad expositionem textus Euangelici veniamus, vbi, quæ diximus, amplius enarrabuntur, & explicatius.

Erant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, vt audirent illum. Tantam Dominus præ se tulit erga omnes benignitatem, vt nemo quantumuis multis & grauibus obnoxius peccatis, quantumuis alijs abominandus, ob suam impuritatem vereretur accedere ad illum, licet sanctissimum, & ab omni vitio alienissimum. Quoniam qui pro esu pomi tantas intulit calamitates, &c. qui cunctum deleuit orbem tactus cordis dolore ob hominum crimina, iam cum peccatoribus manducat ille, de quo canit Ecclesia: Iesu nostra redemptio, amor & desiderium, Deus creator omnium, homo in fine temporum. Quæ te vicit clementia, vt ferres nostra crimina, crudelem mortem patiens, vt nos a morte tolleres? Is gloriosus Domini Iesu titulus est, vt peccatores respiciat, & quæ Romanorum ingens erat laus, quam ipsis propriam illi aiebant: Parcere subiectis, & debellare superbos, hoc Christi nostri encomium est, cum Pharisæis & contemptis & debellatis, publicanis parcit, dum eos ad se iubet appropinquare. Iob conquerebatur halitum suũ etiam vxorem suam exhorruisse, quod cum vermibus ille fœteret, etiã vxor, quæ virum tantopere diligere debuisset, ad eum accedere recusaret, halitum fœtentem ferre non valens. Et Martha scisitanti Domino vbi corpus fratris sepultum esset, respondit: Iam fœtet quatriduanus mortuus, nec eum valebimus fœtentem ferre, & tamen cum iniquitatum pestilentissimus sit fœtor, sicut Regius Vates aiebat: Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ, Iesus cum peccatoribus manducat, nec eorum exhorret conuersationem, licet maiorem spirent diuinis radibus fœtorem, quam spiraret Antiochus, qui se ipsum ipse adhuc ferre non poterat. Ex quibus inæstimabiles Dei diuitias, & bonitatẽ cognoscere poteris, quod cum peccatores omnibus sint exosi, eos saluator vt vere medicus minime fastidit. Factus sum mihi metipsi grauis, aiebat Iob in sterquilinio iacens, & dicens: Vsquequo non pareis mihi, nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam? Peccaui. Quid faciam tibi o custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi? Dum qui me comedunt vermes, non dormiunt, mihi metipsi intolerabilis sum, fœtre me non possum. At Deus qui nimio agitur hominum amore, sceleratos homines, qui his sunt multo fœtentiores, non horret, non recusat eorum saniosa vulnera contrectare, nec cum eis edere, qui morbo gallico laborantibus sunt peiores, & putentiores, sicut enim vulgo dicitur, *a lo hambre no ay pan malo*, & Iesus noster tam cum vix credibilem patiebatur conuersionis peccatorum, vnde ad omnes properabat, omnes glutire gestiebat, q postmodum dixit Petro in Actibus dum linteum ostendisset immundis & venenatis animalibus plenum: Occide, & manduca, nec exhorreas venena ibi latentia, virtute enim diuini caloris & amoris, dirigenda hæc sunt, ne noceant, sed in te conuertantur, vt de lateribus Aquilonis fiant cunctas Regis magni. Appropinquabant iam ad Deum peccatores, cum tamen olim vniuersa Iudæorum plebs descendente Deo, vel certe Angelo, vt Moysi loqueretur in monte, audillet, ne ascenderet in mon-

Gen 3. Genes. 6.

Iob 19.

Loan. 11.

Psal. 37.

Iob 7.

Iob 30.

Act. 10.

Isa. 43.

Exo. 19.

tem,

tim, aut tangetem, sive illum Christum, aut originali momento, aute mortis tur. Cumque defendisse Dominum, & diu desiuste Mediatorem, & Christum perhabuisse, ex forte veluti tranfiendente termino ad vitimum Dominum, & portæ ex ea planta multitudinem. Id vetere præcipiebat Deus per Mosyn, ut in eos diem esset: Sacrificia illis hodie & crastinodebentur, Psa. 80. & fortibiliter cum Gentibus actum esset: Eiore patris in dum terminos non præpropterè vertibus vellus: Vide Zachariæ Dominus pellit, ille, bo- nes factus, cum ex ea multitudine quos voluntatem illi qui peccata de- derunt publicè, quos ignorantiæ pla- gum videbatur. Sitim non ad- cabat emendabile mentem eius qui vult in angustia tentibus, & opprefi ani- mitem, & amarus animo, & ad mortem pungens, qui eos excelleretur, & allocutus litteris, qui paupe- tate erat, & tribulationibus malis Dominus- non pollet, qui pauperes eos in- tum Iudæ humanæ, & Christi. Dauid dimittat, & compiorem, cum- nibus tentus Christus est, vt omnes ad te rahuet & fauetur filios, ideo- bis falutem, ideo non sanguinem pu- nitus erquere, nec illorum exhortari fi- de fidem. Precatorem ipsum fer- bentibus, & quasi ad mortem & Rom. 10. 13. 2. Cor. 5. 20. 1. Tim. 2. 8. 2. Pet. 3. 15. mum. 15. 27. & num. 35. & 18. cap. 13. num. 2. & 2. cap. 17. num. 3. Precatur precando precatos, ipsa eius est quem, patris amicitiæ & reconciliandi ob. 3. ib. 12. & num. 1. & 2. Et cum & Dominum ergo ipse fidem fecun- mittat, quæ illi fundatur. Ib. 14. cap. dum. 1. & 2. 6. 6. 6

alberant a Domino, semper quærẽtes quod carperent, cum congratulari merito debuissent peccatoribus resipiscere cupientibus, & laudare Christi benignitatem, quod neminem fastidiret, aut a se pelleret: murmurabant, id in eo reprehendentes, quod summe fuerat prædicandum, idque ex suo ingenio, sanctitate alicuius indignum reputantes, quod certissimum veræ sanctimoniæ signum est. Aiunt, hic non cogitat quod se intermiscens & conuersationibus pessimorum hominum, & conuiuijs quod malorum contubernio contaminentur boni. In Exo. Imperfectis dicitur: Non inies fœdus cum eis, ne forte peccare te faciant in me, &c. quia Iudæis, vtpote in Aegypto educatis, idolatriæ deditis, interdicitur gẽtiam commercium, ne ad colenda idola adducerentur. Et ita dicunt Sancti quod Aegyptij, qui miraculis visis ad Deum conuersi, qui cũ Iudæis iter arripuerunt deserti, eis persuaserunt, vt vitulum conflatilem facerẽt, & adorarent. In idolatria enim educati, parua sumpta occasione, in mores pristinos recidebant, &c. Non considerantes quod Deus qui essentialiter bonus erat, damnum ex conuersatione peccatorum recipere non magis valebat, quam radij solares lutum illustrantes. Sicut medicus, qui domum ingreditur ægroti, ipsum curans, damnum non recipit, nec iudex ex eo, quod rei ad ipsum accedant. *Exod. 23.*

Iusti gaudent de aliorum profectu lib. 7. c. 4. num. 3. c. 8. nu. 13. Lugentq. aliena mala lib. 4. c. 4. nu. 3. Iusti infirmitates, & peccata infirmorum debẽt sustinere, lib. 9. cap. 16. num. 1. & 6. & in lib. 9. cap. 19. per totum docetur, qd iusti inter impios non corrumpuntur, si sint perfecti, quoniã potius ad Deũ trahunt illos. Iusti enim non communicant peccatis, licet communicent peccatoribus, lib. 9. ca. 19. num. 10. lib. 11. c. 5. nu. 14.

Et quidem si homines alijs detraherent etiam beneficientibus, vnde ipsi reportant incõmoda, non miraret. Iudex ... infestus est homini, cuã. du per iustam sententiam priuat eum facultatibus suis, aut honoribus, &c. Prælato detrahit subditus minus religiosus, quia illum ad monasticam obseruantiam compellit, & Regi, homicida, &c. Quia licet amabile sit bonum, ac laudabile, sed cum vnicuique propriũ sit appetibilius, cum alienum cernit propriæ vtilitati contrarium, murmurat. Sic Datan & sui, aduersum Moysen & Aaron, qui summo Sacerdotio fungẽtes honorabantur, insurrexerunt, quia hęc in damnum proprium cedere sunt arbitrati. Esau persequebatur Iacob, eo quod & benedictionem surripuisset, & primogenituram. Ar, quod quis alienæ detrahat virtuti, a qua nullum reportat damnum, efficium usurpat diaboli, qui opera bona Iob, incusabat apud Deum, qui accusator erat fratrũ, mirandum potius, quod qui amator fratrum esse debuisset, ille damnaret, sicut amici illius fecerunt & propria vxor. Super hæc omnia Phariaica insania sacrilega hæc fuit, ut illa obmurmurarent, & damnarent, incusarentq. in Christo, a quibus tot reportabant ipsi, qui peccatores erant, commoda, quod scilicet ille peccatores benigne reciperet. Hæc inuidia operari potest, tam contraria & rationi, & illi ipsi, qui inuidus est. Sicut enim quondam fratres Ioseph, cum illum audissent somnium referentem, in quo regiam dignitatem sibi obtingẽdam retulisset, cum sane gaudere debuissent, quod abeo, diuitijs & potentia illustrato, multas possent accipere diuitias, multos honores, tamen non poterant ei quidquam pacifice loqui, sed oderant & persequebantur; immo & Saul Dauidem, a quo psallente recreabatur, vt moderatius a dęmone impeteretur, regnum tuebatur contra potentissimos hostes, & tamen inuidia agitatus cuncta hæc floccipendebat, eumque miris modis e medio tollere satagebat, ira & Pharisæi, &c. Inuidia inter passiones perniciosior, quæ soli nocet auctori, lib. nono, cap. quinto, num. primo, vsque ad 4. 7. vsque ad 11. 13. 13. vsque ad 15. 17. 17. 20. 26. vsq; ad 30. Inuidia vin-

Num. 16.

Gen. 27.

Gen. 37.

1. Reg. 16.

cit

Hieron. in Ezech.

et fœtore omnia irrua, ibid. num. 3. 5. 7. 11. & 20. Insidia vitam eli pro-pium diabolum. 1. Pet. 2. 14. 16. 17. quæ ad diuinum referuntur. Insidiæ autem hominum sunt eli spetra, num. 18. 19. 20. *Memorandum Euangelio.* Admirer quam sint homines in malitia confirmati hanc ipsam malitiam in eorum laboribus. Archas Hieronymi, prologo 2. in lib. 3. in Ezech. Quæ ita accerim aut pulmum folia complectantur, nullus eorum modi, aut ob-stantes, fed qui mentes audax caste-rint, multorum deuastationibus fuit obnoxia; ficuti fuis ingens a paene acerrimis effectum ipsius propriis quæ mentes vitiorum pestilentia propter, quo modo effugere possit mutuarum tum insaniæ. Ratione, omnia vero Prophetarum elamabant, quod fuit in mentibus veritatis effet ad ignominiosa precula. Hieron. 31. Michæ 7. Zacharie 2. & 13. Ioh. 8. Ro-manos imitari, scribis inde colligentes Iam non eli Meliorem, et inde colligere mandatorum & mutuarum tum, & indicia quæ in Religiosis partis pro-dendis. Cum in peccatum mu fini ani-mad uertendo, natura hominis quo ho-mo fit ipsi tum & peruersitas. Natu-ræ quippiam dum effet propter gra-tes Italiæ quod peccandi audaciam, peccatumque fuit hominum malum eli, edendum. & de peccatorum gandet-dum, illi nec naturam confiderabant, nec compererunt, nec prouisionem, propter quam gaudium eli ob ipla fu-gere una peccatum. & mutuæ propter multos qui deuitandos peccata accede haec ad illum. In tempore fidelium ne hodiernus peccatorum ex his quæ in ipla videntur mala, cum fidelium in ea nolit Domino fuisse hominem paupertem, vt qui non habeat in flexo ea nachus, um fidem non possit ; & fidium gloriæ tenetur. Mundanæ ergo judicia, cum diu peregrina, con-tentionis fuit lib. 11. cap. 60. 61. 63. ad 2. 8. 10. 11. 12. 13. Memorandum fruitra inficior, qui dit memorandi mutuarum. lib. 11. c. 67. num. 8. Sunt non deint oculis, mutuarum cæ-

Ezech. 17.

cis fenitate omnia irrua, ibid. num. 3. 5. 7. 11. & 20. Insidia vitam eli pro-pium diabolum. 1. Pet. 2. 14. 16. 17. quæ ad diuinum referuntur. Insidiæ autem hominum sunt eli spetra, num. 18. 19. 20. *Memorandum Euangelio.* Admirer quam sint homines in malitia confirmati hanc ipsam malitiam in eorum laboribus. Archas Hieronymi, prologo 2. in lib. 3. in Ezech. Quæ ita accerim aut pulmum folia complectantur, nullus eorum modi, aut ob-stantes, fed qui mentes audax caste-rint, multorum deuastationibus fuit obnoxia; ficuti fuis ingens a paene acerrimis effectum ipsius propriis quæ mentes vitiorum pestilentia propter, quo modo effugere possit mutuarum tum insaniæ. Ratione, omnia vero Prophetarum elamabant, quod fuit in mentibus veritatis effet ad ignominiosa precula. Hieron. 31. Michæ 7. Zacharie 2. & 13. Ioh. 8. Ro-manos imitari, scribis inde colligentes Iam non eli Meliorem, et inde colligere mandatorum & mutuarum tum, & indicia quæ in Religiosis partis pro-dendis. Cum in peccatum mu fini ani-mad uertendo, natura hominis quo ho-mo fit ipsi tum & peruersitas. Natu-ræ quippiam dum effet propter gra-tes Italiæ quod peccandi audaciam, peccatumque fuit hominum malum eli, edendum. & de peccatorum gaudet-dum, illi nec naturam confiderabant, nec compererunt, nec prouisionem, propter quam gaudium eli ob ipla fu-gere una peccatum. & mutuæ propter multos qui deuitandos peccata accede haec ad illum. In tempore fidelium ne hodiernus peccatorum ex his quæ in ipla videntur mala, cum fidelium in ea nolit Domino fuisse hominem paupertem, vt qui non habeat in flexo ea nachus, um fidem non possit ; & fidium gloriæ tenetur. Mundanæ ergo judicia, cum diu peregrina, con-tentionis fuit lib. 11. cap. 60. 61. 63. ad 2. 8. 10. 11. 12. 13. Memorandum fruitra inficior, qui dit memorandi mutuarum. lib. 11. c. 67. num. 8. Sunt non deint oculis, mutuarum cæ-

cis fenitate omnia irrua, ibid. num. 3. 5. 7. 11. & 20. Insidia vitam eli pro-pium diabolum. 1. Pet. 2. 14. 16. 17. quæ ad diuinum referuntur. Insidiæ autem hominum sunt eli spetra, num. 18. 19. 20. *Memorandum Euangelio.* Admirer quam sint homines in malitia confirmati hanc ipsam malitiam in eorum laboribus. Archas Hieronymi, prologo 2. in lib. 3. in Ezech. Quæ ita accerim aut pulmum folia complectantur, nullus eorum modi, aut ob-stantes, fed qui mentes audax caste-rint, multorum deuastationibus fuit obnoxia; ficuti fuis ingens a paene acerrimis effectum ipsius propriis quæ mentes vitiorum pestilentia propter, quo modo effugere possit mutuarum tum insaniæ. Ratione, omnia vero Prophetarum elamabant, quod fuit in mentibus veritatis effet ad ignominiosa precula. Hieron. 31. Michæ 7. Zacharie 2. & 13. Ioh. 8. Ro-manos imitari, scribis inde colligentes Iam non eli Meliorem, et inde colligere mandatorum & mutuarum tum, & indicia quæ in Religiosis partis pro-dendis. Cum in peccatum mu fini ani-mad uertendo, natura hominis quo ho-mo fit ipsi tum & peruersitas. Natu-ræ quippiam dum effet propter gra-tes Italiæ quod peccandi audaciam, peccatumque fuit hominum malum eli, edendum. & de peccatorum gaudet-dum, illi nec naturam confiderabant, nec compererunt, nec prouisionem, propter quam gaudium eli ob ipla fu-gere una peccatum. & mutuæ propter multos qui deuitandos peccata accede haec ad illum. In tempore fidelium ne hodiernus peccatorum ex his quæ in ipla videntur mala, cum fidelium in ea nolit Domino fuisse hominem paupertem, vt qui non habeat in flexo ea nachus, um fidem non possit ; & fidium gloriæ tenetur. Mundanæ ergo judicia, cum diu peregrina, con-tentionis fuit lib. 11. cap. 60. 61. 63. ad 2. 8. 10. 11. 12. 13. Memorandum fruitra inficior, qui dit memorandi mutuarum. lib. 11. c. 67. num. 8. Sunt non deint oculis, mutuarum cæ-

Ezech. 17.

tem. Docetque non destiturum, donec inueniat quotquot ad electorum numerum pertinent. Quemque erraticâ non increpet præ ira, percutiat, vel occidat, sed imponat in humeros suos gaudens, &c. Tot sunt hodie, qui a via veritatis aberrent, vt non ouis, sed gregis nomine debeant explicari, sicut aiebat Hieremias: Grex pditus factus est populus meus. Peccatis mundus est plenus, & peccatoribus, lib. 4. cap. 11. nume. 4. §. 10. Amor mirus in ouem, quod nostram perditionem suâ iacturam dicit, & cum meum potius damnum sit, vt dicitur a Iob, quasi suũ Deus accipit, Ioan 6. Hæc est voluntas patris mei, vt omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo. Quos dedit mihi pater non perdidi ex eis, &c. præter filium perditionis. Ecce amor, qui etiá amplius exaggeratur, cum dicitur reliquas oues in deserto reliquisse gratia quærendi perditam, quasi nihil solatij cum alijs habere videatur, quamdiu perditam non inueniat. Sicut mulier absente viro dicit se solam, quamuis patrem, filios, & familiam multam habeat, quia sine viro non videtur delectari, ita & Iesus, &c. Ipse quærit infinitis modis eos, quos dignos se ab æterno iudicauit. Quærit ouem, quia læsus nos rogat, derelictus eos quærit, de quibus scriptum est ab Esaia: Omnes nos quasi oues erauimus, &c. & Deus posuit in eo iniquitates omnium nostrum. In humeris portat Osee 11. & Esa. 46. dicit: Ego feci, ego feram, ego portabo, & saluabo, id est, ipse homines, qui peccatores sunt, feci, ego ferã patienter, eo quod non statim seuere puniam, ego meis humeris per misericordiam portabo. Propterea principatus Christi super humerum eius est, quia nos in humeros suos impositurus erat. Summus Sacerdos ingrediẽs sancta sanctorum pretiosos lapides in portabat, & nomina filiorum Israel, ita Christus perditas oues super humeros suos imponit. Vnde in Ezech. scriptum est: Perfode tibi parietem & egredieris per eum in conspectu eorum, & in humeris portaberis, id est,

Hier. 50

Eph 22. Ioan. 6. Ioan. 17. & 18.

Simile.

Esa. 53.

Osee 11. Esa. 46.

Esa. 9.

Exo. 39.

Ezech. 12.

rumpe iniquitatum parietem, qui te a Deo diuidit, vt egrediaris a dæmonis carcere, & porteris in humeris misericordiæ Dei: Num. 11. audiuit Moyses flentem populum, & ait ad Dominũ: Cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me? Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, vt dicas mihi. Porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum, & defer in terram, pro qua iurasti patribus eorum? Non possum solus sustinere omnem hunc populũ, quia grauis est mihi. Et dixit Dominus ad Moysen. Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, &c. & descẽdam, & loquar tibi, & auferam de spiritu tuo, tradamque eis, vt sustentent tecum onus populi, & non tu solus graueris. Hæc tanta populi dilectio illi seruabatur, qui in sinu suo cõgregare deberet agnos. Qui enim orbem vniuersum genuerat, illum errantem super humeros libenter gestabat, & non solum Iudaicum populum, quo onere, tantæ charitatis vir grauabatur Moyses, sed gaudens in similitudinem ouiculæ totum humanum genus peccatis obnoxium gestabat noster Christus, cuius dilectio in immensum excedebat eam, quæ erat in Moyse, & qui quondam sicut aquila portauerat in humeris, Israelem, pastor effectus totum orbem in humeris ad caulas reducit. Sacerdotem veteris legis solum nomina super humeros & pectus portare iubet Dominus, nouæ vero legis & gratiæ pastor Christus, re ipsa nostram ouem super humeros portat. In lapidibus autem pretiosis adumbratum cerne, quam pretiosa fuerint nomina ouium apud magnum pontificem Christum.

Num. 11.

Deut. 32.

Exod. 28.

Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat. Sibi gratulari vult, non oui, licet ouis sit vtilitas, nõ sua vt videas quanti peccatores æstimet. *Dico vobis quod ita gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente quam super nonaginta nouem iustis qui non indigent pœnitentia.* Ma- *Simile.* ius est gaudium de peccatore conuer-

so,

Short title.

Interpretation of terms.

"Bankruptcy Act, 1869."

"Court."

"Registrar."

"Prescribed."

"Rules."

"Trustee."

"Creditor."

"Debtor."

"Property."

"Order."

"Petition."

"Petitioning creditor."

"Act of bankruptcy."

"Secured creditor."

"Assignee."

"Official receiver."

"Gazette."

"Person."

"Writing."

"Oath."

"Affidavit."

"Affirmation."

"Solicitor."

"Country."

"Country court."

"Country court judge."

"Country court registrar."

"Country court bankruptcy rules."

"Country court bankruptcy jurisdiction."

"Country court bankruptcy district."

"Country court bankruptcy seal."

"Country court bankruptcy clerk."

"Country court bankruptcy bailiff."

"Country court bankruptcy messenger."

"Country court bankruptcy fees."

"Country court bankruptcy forms."

"Country court bankruptcy rules committee."

"Country court bankruptcy rules committee chairman."

"Country court bankruptcy rules committee secretary."

"Country court bankruptcy rules committee members."

"Country court bankruptcy rules committee meetings."

"Country court bankruptcy rules committee quorum."

"Country court bankruptcy rules committee voting."

"Country court bankruptcy rules committee minutes."

"Country court bankruptcy rules committee reports."

"Country court bankruptcy rules committee recommendations."

"Country court bankruptcy rules committee proposals."

"Country court bankruptcy rules committee drafts."

"Country court bankruptcy rules committee final rules."

"Country court bankruptcy rules committee publication."

"Country court bankruptcy rules committee commencement."

"Country court bankruptcy rules committee revocation."

"Country court bankruptcy rules committee amendment."

"Country court bankruptcy rules committee consolidation."

"Country court bankruptcy rules committee schedules."

"Country court bankruptcy rules committee forms."

"Country court bankruptcy rules committee fees."

"Country court bankruptcy rules committee costs."

"Country court bankruptcy rules committee security."

"Country court bankruptcy rules committee deposit."

"Country court bankruptcy rules committee payment."

"Country court bankruptcy rules committee receipt."

"Country court bankruptcy rules committee accounts."

"Country court bankruptcy rules committee audit."

"Country court bankruptcy rules committee report."

"Country court bankruptcy rules committee annual report."

"Country court bankruptcy rules committee quarterly report."

"Country court bankruptcy rules committee monthly report."

"Country court bankruptcy rules committee weekly report."

"Country court bankruptcy rules committee daily report."

"Country court bankruptcy rules committee hourly report."

"Country court bankruptcy rules committee minute."

"Country court bankruptcy rules committee second."

"Country court bankruptcy rules committee millisecond."

"Country court bankruptcy rules committee microsecond."

"Country court bankruptcy rules committee nanosecond."

"Country court bankruptcy rules committee picosecond."

"Country court bankruptcy rules committee femtosecond."

"Country court bankruptcy rules committee attosecond."

"Country court bankruptcy rules committee zeptosecond."

"Country court bankruptcy rules committee yoctosecond."

"Country court bankruptcy rules committee planck time."

"Country court bankruptcy rules committee chronon."

"Country court bankruptcy rules committee tempus."

"Country court bankruptcy rules committee moment."

"Country court bankruptcy rules committee instant."

"Country court bankruptcy rules committee now."

"Country court bankruptcy rules committee then."

"Country court bankruptcy rules committee when."

"Country court bankruptcy rules committee where."

"Country court bankruptcy rules committee why."

"Country court bankruptcy rules committee how."

"Country court bankruptcy rules committee what."

"Country court bankruptcy rules committee who."

"Country court bankruptcy rules committee whom."

"Country court bankruptcy rules committee whose."

"Country court bankruptcy rules committee which."

"Country court bankruptcy rules committee that."

"Country court bankruptcy rules committee this."

"Country court bankruptcy rules committee these."

"Country court bankruptcy rules committee those."

"Country court bankruptcy rules committee other."

"Country court bankruptcy rules committee another."

"Country court bankruptcy rules committee same."

"Country court bankruptcy rules committee such."

"Country court bankruptcy rules committee said."

"Country court bankruptcy rules committee aforesaid."

"Country court bankruptcy rules committee foresaid."

"Country court bankruptcy rules committee hereinafter."

"Country court bankruptcy rules committee hereinbefore."

"Country court bankruptcy rules committee hereafter."

"Country court bankruptcy rules committee heretofore."

"Country court bankruptcy rules committee hereby."

"Country court bankruptcy rules committee herein."

"Country court bankruptcy rules committee hereof."

"Country court bankruptcy rules committee hereto."

"Country court bankruptcy rules committee hereunder."

"Country court bankruptcy rules committee hereupon."

"Country court bankruptcy rules committee herewith."

"Country court bankruptcy rules committee therein."

"Country court bankruptcy rules committee thereof."

"Country court bankruptcy rules committee thereto."

"Country court bankruptcy rules committee thereunder."

"Country court bankruptcy rules committee thereupon."

"Country court bankruptcy rules committee therewith."

"Country court bankruptcy rules committee wherein."

"Country court bankruptcy rules committee whereof."

"Country court bankruptcy rules committee whereto."

"Country court bankruptcy rules committee whereunder."

"Country court bankruptcy rules committee whereupon."

"Country court bankruptcy rules committee wherewith."

"Country court bankruptcy rules committee whereby."

"Country court bankruptcy rules committee wherefore."

"Country court bankruptcy rules committee whereas."

"Country court bankruptcy rules committee whereupon."

"Country court bankruptcy rules committee wherewithal."

"Country court bankruptcy rules committee wherewithall."

"Country court bankruptcy rules committee wherewithalls."

"Country court bankruptcy rules committee wherewithalls."

"Country court bankruptcy rules committee wherewithalls

fidei & sacramentorum, iusti cum reprobis concludũtur, ficut in arca Noe
Gen. 6. animalia munda, & immunda simul fuerunt vsque ad diluuium transactũ, finitis autem aquis diluuij, postquam reddita est orbi Domino iubente trã quillitas, de solis animalibus mundis sacrificium Domino oblatũ est, quia solis boni perueniunt ad Deum. In secunda vero piscatione iussit Iesus mittere in dexteram nauigij rete, quia tũc
Matt. 13. soli iusti in Ecclesia illa futuri sunt sicut in parabola sagenæ significatum est. In illa enim edicere voluit Dominus bonos, malosque per prædicationis sagenam congregandos vsque ad finem sæculi, tũcq. malos a bonorum cũsortio separatos, in ignemq. eiectos, boni in diuina vasa essent eligendi. Tunc enim mortui qui in Christo sunt, resurgent primi, & Deus eos, qui dormierunt Iesu somnum dulcissimũ,
1. Thes. 4. adducet cum eo. Deinde nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Christo in aera, & sic semper cum Domino erimus. Hic non scinditur rete, vbi posuit Dñs fines supernæ ciuitatis pacem, summamque tranquillitatem. Illic pene mergebantur nauiculæ, hic nullũ est periculum, quando iam iusti de la-
Psal. 149. queo venantium sunt liberati. Hoc
Hiere. 16. Domini munus est, piscatores multos mittere, qui piscabuntur eos. Piscatores & venatores in malam, & in bonam partem accipiuntur in sacris literis, lib. duodecimo, cap. tertio, nume. 12. In Ecclesia permisti boni & mali separabuntur in futuro, lib. 3. cap. 17. numero 15. vsque ad 17. libr. quinto, cap. 3. num. 1. & 10. & 13. cap. octauo, numero decimo, lib. 9. capit. 20. num. 22. cap. 21. nume. 5 6. 8. 9. 11. 12. 15. & 17. lib. 18. cap. 15. nume. 22. 26. & 27. In libro 5. capitulo 3. varie comparatur Ecclesia in qua mali permisti sunt bonis. In piscatione, de qua meminit Lucas, non audiunt Apostoli Dominum iubentem, vt mittant in dexteram nauigij rete, sed sagenam Euangelicam intrant cum monachis, clericis, Prælatis, nobilibus, plebeis, bonis, alij, qui tales non sunt, sicut Iesus dixit in Euangelio: Duæ erunt fœminæ
Matt. 24. molentes, vna assumetur ad regnum, & altera relinquetur in mola. Duo in agro, vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duo in lecto, vnus assumetur, & vnus relinquetur. Molentes sæculares sunt, qui audiunt: Descende, sede
Isa. 47. in puluere virgo filia Babylon sede in terra, non est solium filiæ Chaldæorum, quia vltra non vocaberis mollis, & tenera. Tolle molam & mole farinam. In lecto quiescentes a curis sæcularibus semoti religiosi sunt, in agro degentes, Prælati, & Prædicatores. Inter quos vnus assumetur, & vnus relinquetur, vnus in cœlum recipietur, altero excluso. In hac piscatione dicũt discipuli magistro: Per totam noctem laborantes, nihil cepimus, in altera fructum laborum manducant iusti, qui non esurient, neque sitient amplius, neque cadet super illos sol. In hac
Apoc. 7. Euangelica piscatione non accidit in omnibus, quod in captione piscium euenit. Pisces enim capiuntur ad mortem, sed in spirituali piscatione capiuntur ad vitam, & libertatem. In mari pisces, qui hamo, vel retibus capiuntur, pereunt, reliqui degentes in aquis viui manent, qui autem verbo Dei tam quã hamo non capiuntur, mortui manent. Verbo Dei Sisara interimitur, cum quis in se vitia necat, libr. 18. capitulo secundo, numero quarto. Verbum Euangelij est mare, in quo piscantur Apostoli, in quo Hebræus euasit, &
Exo. 14. Aegyptius interijt, libro 18. capitulo secundo, numero 34. Verba Dei audiens, & custodiens transit a morte in vitam, libro 18. capit. 16. numero 23. Sermo Dei non capit in nobis, quia sicut hamus pisci, tunc capit, quando capitur, libro 16. capitu. 10. numero 38. Cum capitur homo, tunc respirat, tunc libera perfruitur aura, qui antea similis erat gigantibus, de quibus aie-
Iob 26. bat Iob: Quod gemerent sub aquis. Iusti quidem cum auibus conuersationẽ habent in cœlo, qui autem ad id perfectionis nondum peruenerunt alatis piscibus similes esse debẽt, ne immundi sint.

Digitized by Google

sint. Iusti dum cęlestia appetunt pisces dicuntur alati, lib. 2. cap. 15. nu. 61. lib. 9. cap. 23. num. 16. lib. 12. cap. 3. nu. 2. Iusti aquilæ comparantur, quia mentē habent in cęlo, lib. 2. cap. 16. num. 40. vsque ad 42. Iusti dum perfecti sunt vi uūt in spiritu, mali in carne, inter quos alij sunt medij, lib. 3. cap. 1. numer. 24. Iusti pisces mundi sunt habentes pennas, & squammas, quibus & de cœno surgunt, & veterem deponunt hominem, lib. 12. cap. 3. num. 2. & 17. Quia hæc mystica sunt, ad expositionem Euangelij veniamus.

Cum turba irruerent in Iesum, vt audirent verbum Dei, & ipse stabat secus stagnum Genesareth.

In his verbis primum considerandū est turbarum desiderium audiendi verbum Dei, cum dicitur, irruere, id enim est, cum impetu ferri. Ea enim, quæ humanam concernunt salutem, non segniter, & pigre moroseque tractanda sunt, sed multa adhibita sollicitudine, ne maledictionem incurrat, quam sacræ litteræ comminantur his, qui opus Dei operantur negligenter, sicut ea agunt homines, quę parum ad rem conducunt. Hoc malorum omnium retulit exordium liber Geneſis in Cain dicens: Factum est post multos dies, vt Cain offerret Domino de fructibus terræ munera. Oblata autem illa, & pigre oblata Deus nō respexit, sicut respexit illa, quæ obtulit frater multa cum animi deuotione, & diligentia. Sicut & Abraham, qui cum de offerendo filio mandatum accepisset durum, intrepidus incōsulto negotio, nec mane expectans de nocte surrexit, & perrexit ad immolandum dilectissimum filium. Sic & cum peregrinos, immo Angelos, immo in ipsis Diuinam intuitus Trinitatem hospitio recepisset, vt eis necessaria prouideret, festinauit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitque ei: Accelera, fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum, & optimum, deditque puero, qui festinauit, & coxit illum. Omnes festinant in domo Patriarchæ, nescit enim tarda molimina Spiritus sancti gratia. Sicut enim magnes inuisibili quadam & congenita sibi virtute, trahit ad se ferrum, sic & noster Iesus, qui adamas est, quē vidit Amos) in editione septuaginta interpretum,) superna quadā virtute omnia valet ad se trahere, etiā homines duros, frigidos, ferreos, &c. Virtutem tamen remisse quærunt homines Christiani, cum ardentissime quærant alia, lib. 2. c. 17. nume. 4. vsque ad 10. lib. 6. cap. 1. nu. 9. lib. 9. cap. 22. nu. 14. & 15. lib. 18. cap. 11. nu. 25. In virtute alij incedunt passu, alij modesto incessu, alij rapido cursu, lib. 18. cap. 9. num. 10. Virtutem operans Christianus remisse, grandi pœna dignus est, lib. 18. c. 11. nu. 25. & 26. Virtus enim, quæ alacritate non fit, sed tædio, relinquitur facile, ibidem nu. 28. Verū quidem est, quod in virtute nunc feruet homo, iam tepescit, vt confidat, & timeat, libro decimo octauo, capitulo decimotertio, numero nono, & decimo. Sed tamen satagere debet semper, vt sollicitudine non piger, spirituq. feruens Domino seruiat, irruatque in Iesum his similis effectus, qui sic segerebant, vt docentem audirent. Audituę, properabant turbæ, verbum Dei, in quo multus animi profectus consistit. Audiant sermones Dei, qui malum desiderant derelinquere, & bonum operari. Ad virtutem enim operandā multum iuuat sacrarum literarum lectio, sacræ enim literæ mōtes sunt Bethel, in quibus Dei fides prospicitur, & operum perfectio adimpletur, lib. 6. capit. tertio, numero primo. Sacræ enim scriptura lectio mentem erudit, & ad amorem Dei perducit, libro decimo tertio, cap. sexto, numero decimo quinto. Sacra scriptura mensa fuit Israeli, in qua verbo Dei pascebatur, lib. 16. capit. 4. numero primo, lib. 18. cap. 2. num. 32. Sacra scriptura speculum est veritatis, quod nemmi blanditur, & neminem seducit, &c. libro 16. capit. quarto, numero 32. cap. sexto, num. 18. Sacra scriptura arbor est Ezechielis, cuius fructus est in cibum, & folia ad medicinam, lib. 18. capitulo 2. nu. 25. Sed tamen

Simile.

Amos 7.
Hieron.

Roma. 12.

Ezech. 47.

Digitized by Google

tamen verba hæc in ore doctoris maiorem afferre solent vtilitatem. Qui enim ad sacram lectionem audiendã conueniunt Christiani, ad nundinas veniunt, vt inde diuites reuertantur, lib. 16. cap. quarto, num. quinto. Quapropter deploranda est illorum insania, qui dum aut putant se scire ea quę propriam concernunt salutem, aut ea, quæ concionator est populum edoctu rus, templa adire recusant non intelligentes, in graue animarum nocumentum, quantum valeat diuinus sermo viua loquentis voce auditus, immo & quicumq. alius sicut Aeschines, cum *Hieron. ad Pauli.* Rhodi exulasset, dixit (Hierony.) audientibus orationẽ, quam Demosthenes aduersus eum iudicibus proposuisset, vbi mirantibus cunctis atque laudantibus sententiarum grauitatem, suspirans dixit: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem? In quibus verbis, & vim persuadendi & conuincendi auditores, quæ fuit in oratore, voluit explicare, cuius virtute illud factum est, quod mortua vox, oratoq. lecta non effecisset. Humana vox latente energia, talia operatur, quid po- *Basi. Psal. 28.* terit vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia? Vtique parturire faciet ceruas, confringet erectas Libani cedros, ac ita minutatim comminuet sicut tenerrimum vitulum qui in montibus pascitur. A bore enim prædicatorum micant fulgura, & coruscationes, quæ & illuminant orbem, terræ, & interimunt carnem, vt spiri- *2. Reg. 11.* tus saluus fiat in diem Domini. Dauid *& 12.* quidem sapientissimus vocitatus est inter tres, sedens in cathedra, non solum ob regni potẽtiam, sed quia alios docere esset idoneus, cui reuelata innumera sacramenta scimus. Qui & peccati nocumenta optime agnoscebat, *2. Reg. 12.* quæ peccatorem comitarentur mala, & tamen patrato homicidio, & adulterio ad sanam mentem non redijt, donec Prophetam Nathan audiuit increpantem. Ad eius enim vocem subito facta est vehemens animi illius cõcitatoque dolore actus clamauit: Peccaui, vt protinus audiret Prophetam respondentem: Dominus quoque trãstulit peccatum tuum a te, non morieris. Nabuchodonosor contemplabatur arborem illam, quæ statum suum significabat, quod succidendus ille esset, sed nihil ad id cogitatione moueba- *Dan. 4.* tur: sed cum visioni adiuncta fuit viua vox Danielis, pœnitentiam egit. *Act. 9.* Doctus Paulus in lege ad pedes sapientissimi Gamalielis Ecclesiam persequebatur, sed cum vocem audiuit dicentem: Saule, Saule, quid me persequeris? illum quem sacræ scripturæ lectio, & libri non conuerterant, vox prædicationis conuertit. Sic & vox Esaiæ ad Ezechiam. Disponе Domui tuæ, &c. *Esa. 38.* mox conuersus ad parietem acriter fleuit, & Domini misericordiam impetrauit. Sacri denique Prophetæ efferatos mores barbarorum principum, breui sermone in mansuetudinem cõuertebant. Quapropter turbarum exẽplo, & id satagere debemus, vt audiendis concionibus uacemus, vtque id multa cum deuotione geramus, ne sacram doctrinam oscitantes audiamus, sicut facimus. Surgent certe hi in iudicio contra nos, sicut Niniuitæ aduersus Iudæos, qui per campos irruebant, ferebanturque impetu magno, ut audirent Christum, nos si quidem audimus verbum Dei (quod non frequenter facimus) multa cum tepiditate ad Ecclesiam ꝓperamus, & leuicula quaque occasione ad mensam non accedimus, &c. Sermonibus audiendis raro vacant homines, & quando concionibus intersunt, vix attenti sunt, lib. 16. cap. 10. nu. 1. & 2. Sermones audiẽtes tantum diebus festis acriter arguebat Origẽ. ibidem num. 2. Sermones audiens negligenter, acriter a Deo punitur, libro eodem & capite, num. 6. 16. 17. & 39. Sermones audiendi sunt attentissimæ, tamquam regiæ litteræ ad nos missæ. ibid. numero 16. vsque ad 18. & numero 22. docetur, quod sermones raro oscitanter, & modico tempore audimus, cum spectaculis frequẽtes & attentissimi simus. Sermones Pauli ingenti cum desiderio audiebantur in confusionem nostram, numero

24. Sar-

Digitized by Google

24. Sermonibus intereſſe, vt remittantur peccata, conuenientiſſimum eſt, ibidem num. 28. Sermones audire ſedendo, niſi graui infirmitate vrgente prohibebat Auguſt. nume. 39. Sermones audiendi ſunt, quia excitatur ſpiritus, etiam ſi homo ea ſciat, quæ dicenda ſunt, lib. 18. c. 3. num. ſecundo. Verba Sanctorum talia ſunt, ut ex illis fulgura micent, lib. 5. cap. decimo tertio. nu. decimo. Verbum Dei magis prodeſt auditum, quam lectum, li. decimo ſexto, cap. quarto, numer. decimo quinto, & decimo ſexto. Verbum Dei in ore prædicator accipit, ut regna, id eſt, peccata eradicet, lib. decimo octauo, cap. ſecundo, num. ſexto. Verbum Dei & ſpiritualia colloquia mire excitant animam. lib. 18. cap. 2. num. 35. Verbū Dei multiplices habet utilitates, ſi recte audiatur, ibi. nu. 52. Verbum Dei pluuia eſt quam pluunt prædicatores, vt germinet terra lib. 18. cap. 2. num. 13. & 17. Verbum Dei ignis eſt, inflammans iuſtos, quod non audiētes, peccatores concalefcunt rebus mundi, lib. 16. c. 10. num. 7. Eſtque ſagitta perforans cor audientis, fixumque manet, dum operatur homo quæ audit, ibidem num. decimo, & vndecimo. Ecce horū laudem inde collectam quod irruerent, vt ab ore Ieſu audirent verbum Dei. In quibus etiam verbis ipſius Chriſti benignitas, & ad docendum populos, promptitudo animaduertenda eſt. Quæ nobis commendantur, dum teſtatur, nihil offenſum importunitate vrgentis turbæ, ſed illius deſiderio ſatisfacere volentem aſcendiſſe nauim. Nullumque locum Chriſto uiſum ineptum & indignum ſua prædicatione, dum modo in campo, modo in naui prædicat, ubique ea tractans, quæ hominum concernunt ſalutē. Dominus hominum importunitate non uincitur, ſed delectatur. Orationibus noſtris Deus non laſſatur, ſed eas multum deſiderat, ut nobis beneſaciat, lib. 13. cap. 3. num. 12. uſque ad 15. & 19. cap. 7. num. 4. & 6. Chriſtus factus homo curam hominis ſuſcepit ſpecialem, lib. 3. cap. 5. num. 12. 13. & 18. cap. 9. num. 35. Chriſtus nimis optat habere, quos ſaluet, lib. 14. ca. 23. num. 5.

Vidit duas naues ſtantes ſecus ſtagnum, &c. Aſcendens autem in unam nauim, quę erat Simonis, rogauit eum a terra reducere puſillum. Vt doceret eos, qui doctrinam ſuam ſequi uellēt, abſtrahere ſe debere a terrenis affectibus, a uoluptatibus, diuitijs. Puſillum dicit, quia rebus caducis in integrum renuntiare, perfectorum eſt. Nec qui terram deſerit, continuo in altitudinē venit maris. Primum audiant Paulum diuites, dicentem & præcipientem. Ne ſublime ſapiant, nec ſperent in incerto diuitiarum, dicturi poſt longum profectum, cum illo. Quæ mihi fuerunt lucra arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta. Primum dicet Ieſus: Quærite primum regnum Dei, & hæc omnia adijcientur uobis, poſtmodum uero: Qui non renuntiauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus: In exordio Corinthijs nouiter ad fidem conuerſis loquitur Paulus: Non potui uobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus, tamquā paruulis in Chriſto lac uobis potum dedi non eſcam, nondum enim poteratis. Perfectorum autem eſt ſolidus cibus. Audiant Apoſtolum Epheſij dicentem: Accipite armaturam Dei, ut poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare. Prius corporeis pedibus egreditur Abraham, ait Auguſti. de Hur Chaldæorum, cognatos deſerens, & facultates, & Meſopotamiā profectus, iam ibi exiſtens audit. Egredere de terra tua, mente ſcilicet, amore, perfecta terrenorum renunciatione. Modo rogat aſcendens in nauim Petrum, vt a terra eam reducat puſillum, auditurus poſtea. *Duc in altum, & laxate retia veſtra in capturam.* Nemo enim repente perfecte ſit ſapiens, aut ſummus in vna aliqua facultate. Sed habet ars quæque profectus ſuos. Virtus roboratur in anima, & deponitur homo a lacte, & tunc fit conuiuium in domo Abrahæ, libr. nono, cap. 22. num. ſecundo. Virtutis varij

3

1. Thim. 6.
Philip. 2.
Matth. 6.
Luca 14.
1. Cor. 3.
Epheſ. 6.
Gene. 12.

gradus

Digitized by Google

gradus sunt, dum in Ecclesia alij dicũtur reginæ, alij concubinæ, alij adolescentulæ, lib. 18. capit. nono, num. 6.

Ezech. 40. Virtutis varios gradus explicat Deus Ezechieli in ingressu portarum templi, ibid. num. 7. In virtute incipientes, proficientes, & perfecti explicantur in tribus nominibus Solomonis, num. 9. Virtutis perfectionem, & verticem attingere non ualens in secundo virtutis gradu maneat, sicut Loth in Segor, lib. 18. capit. 22. num. 5. & 6. Montes

Psal. 103. quidem excelsi cervis, sed petra refugium herinacijs & leporibus, sed quia ille adhuc extra Sodomam tutus non

Gen. 19. est, audit; In monte saluum te fac. Virtutis perfectionem ille attingit, qui mundus in cogitationibus, & operibus, animam non habet in rebus sæculi, lib. 18. cap, duodecimo, num. 20. Virtus quatuor gradus habet, quibus distinguitur omnium electorum profectus, ibid. numer. 24. Iusti nunquam sunt in hac vita simpliciter perfecti, li. 1. cap. 24. num. 7. lib. 6. cap. 16. nu. 31. lib. 3. cap. 19. num. 26. vsque ad 28. lib. 9. cap. 12. num. 2. vsque ad 9. 11. & 12. lib. 14. cap. 9. num. 5. & 6. cap. 18. nu. 2. Iustis astat Deus in meridie cum clariorem scientiæ lucem infundit, cum autem rudimenta accipiunt adiuuantur diluculo, lib. 9. cap. 12. num. 1. Iusti, dum viuunt ad perfectionem tendunt, sed nondum sunt perfecti, ibidẽ num. 9. & 10.

Duc in altum, & laxate retia uestra in capturam Sedit Iesus, *& docuit de nauicula turbas*, docuit & discipulos verba vitæ æternæ, quæ Euangelista non refert mysterijs plenissima. Transeuntes discipuli, post Christi Domini ascensionem euangelizabant genub. verbum Dei. Sedet autem Iesus, vt aduertas quod nõ perfunctorie, sed multa cum deliberatione, & cura his intentus est, quæ hominum saluti necessaria sunt. Sicut enim medicus domum

Simile. ingrediens ægrotantis mẽdici, non sedet sed stans, & velut alijs intentus curam illius agit, at cum vxor aut filius graui laborant morbo, sedens multa cum attentione & solicitudine illorũ saluti intentus est quos tam tenere diligit, ita & Iesus sedens docet turbas, vt summam erga eas ostendat dilectionem. Concioneque feliciter peracta dicit Petro: *Duc in altum, &c.* eo fine, ait Theophylactus, vt Dominum nauis remuneraret. In quo admiranda est summi Dei munificentia, qui Petro pro modico labore, quo nauẽ paululum reduxit a terra rogatus, & nauis vsu, tantam tribuit piscium copiã. Modicos labores & hominum iciunio lum, lacrymulam, calicem aquæ frigidæ magnificus remunerator irremuneratum non relinquit, sed Petro & multitudinem piscium porrigit, & qđ in immensum amplius est ad tantam dignitatem vocatur ut audiat. *Ex hoc iam homines eris capiens.* Iusti in hac vita, & in futura bona recipiunt a Deo, lib. 7. cap. 3. num. 2. usque ad 4, 6. usq; ad 9 15. 16. 18. 19. 21. & 22. Iusti mo- *Psal. 127.* do labores fructuum manducant, mãducaturi post fructus laborum, ibidẽ num. duodecimo, qui & centuplum accipiunt in hac uita, & postea uitam æternam, num. vigesimo secundo, & vigesimo tertio. Illis minime similis est Dominus, de quibus aiebat Citharedus facer. Dederunt mala pro bonis, *Ps. 34.* sterilitatem animæ meæ, sed cum magno fenore & lucro Deus rependit id, quod illi exhibetur seruitium. In pau- *Sap. 3.* cis uexati iusti in multis bene disponẽtur, spes electorum est immortalis in æternum. Ecce quam modicum labo- *Eccl. 51.* raui & inueni mihi multam requiem. Laborum enim, etsi modici illi sint, glorioſus est fructus. Iustos enim honestat Deus in laboribus, & complet labores illorum & perficit.

Præceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete. In uerbis his illud in primis considerandum est, quod semper nos Dominus uoluit diuellere a fiducia in rebus uanis, & in nostris uiribus, & ostendere nihil ciuitatem nostram posse custodire, nisi ipse Dominus custodiat. Vnde cum homines mœnibus, *Ps. 126.* & turribus fiderent, quas ædificare uo- *Gen. 11.* lebant, ut pertingerent usque in cœlum,

Digitized by Google

lum, dissolutum est opus eorum. Et cum aqua diluuij iam iam immineret, arcam, quam ipse fabricauerat Noe, ingressus est, sed clausit a foris ostiu Dominus, vt intelligas quod nihil nostra diligentia prodest ad nos seruandos, nisi Dominus manum suam apponat & claudat. Sic & in ca. 1. Numerorum fuerunt omnes viri bellatores in populo Israel sexcenta tria millia quingenti quinquaginta, vbi audis innumerabilem fere multitudinem & quæ copiosissimum constituebat exercitum, non audere cũ Chananęis congredi, vt sciãt gẽtes in auxilio Domini esse victoriã. & Deut. 28. aiebat Deus destruentur muri tui firmi atque sublimes in quib. habebas fiduciam in omni terra tua. Qui Deum offendit in nulla re fidere debet, quoniam omnia nobis deficiunt Deo irato qui solus nobis præsidio debet esse. Aggæus. Ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum & intulistis parum, comedistis & non estis satiati, bibistis & non estis inebriati, operuistis vos, & non estis calefacti, & qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum. Absq; Dei enim adiutorio labor noster inanis est. Sicut in Esai. aiebat Dominus (Hierony.) his qui confidebant in vanis, & in incerto sæculi, equos Aegyptios desiderantes, quorum velocitate lætabantur, quibus ait: Si reuertamini & quiescatis salui eritis, in silentio & in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis & dixistis. Nequaquam, sed ad equos fugiemus, ideo fugietis. Et super veloces ascendemus, ideo velociores erunt, qui persequentur vos. Mille homines a facie terroris vnius fugietis, donec relinquamini quasi malus nauis in vertice montis, id est, omnes peribitis, vno aut altero excepto in viribus, & fortitudine Aegypti confidentes, & non in Domino, cum tamen scriptũ sit in Psalmo: Nec enim gladio suo possederunt terram, sed dextera tua & brachium tuum.

Gen. 7.
Num. 1.
Aggai. 1.
Esa. 30.
Hier.
Ps. 43.

Tu es ipse Rex meus & Deus meus, qui mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros ventilabimus cornu, &c. Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me; saluasti enim nos de affligentibus nos. Liberũ arbitrium hominis insufficiens est ad bonum absque Dei auxilio, lib. quarto, cap. decimo quarto, numer. quarto, vsque ad 6. 9. vsque ad 18. lib. septimo capit. nono, numer. quarto, vsque ad 7. 13. vsque ad 16. 19. vsque ad vigesimum tertium. Ideo Petrus dicit: *Per totam noctem laborantes* industria nostra *nihil cepimus*, sed in nomine *& verbo tuo laxabo rete*. Hoc bonum iusti habent, vt nihil sibi aut suis meritis tribuant, sed superiorum virtuti. Sic in Genesi ille seruus Abrahæ precatur: Deus Domini mei Abraham, &c. Vnde dicitur in Exod. Fortitudo mea Dominus. Non præsumunt Sancti de sua fortitudine licet fortes sint, sed dicunt: In Deo meo transgrediar murum.

Gen. 24.
Exo. 15.
Ps. 17.

In verbo tuo laxabo rete: Osee 14. scriptum est Assur non saluabit nos super equum non ascendemus nec dicemus vltra dij nostri opera manuum nostrarum; ita facit animus Dei gratia illustratus qui nec viribus suis confidit nec in homine spem suam reponat sed in Deo dicens hi in curribus, &c. vsque ad ea verba nos autem surreximus.

Hic mundus sua retia habet. Habet sathanas piscatores suos qui miseras animas carnis blandimentis in mortis carcerem conijciunt. Sed felices illæ, quas rete Apostolicum de profundo criminum abducit, & de tenebris ad lucem, ad vitam, trahuntur, vt sæculo mortuæ Deo viuant. Piscatur dæmon hamo, quo piscis & torquetur, & moritur, vi extrahitur, inescatur honoribus, diuitijs, delectationibus.

Innumeri proh dolor piscantur leui cibo, nec considerant miseri, quod illo inebriati trahuntur ad mortem. O lamentanda hominum insania, quod propter modicam dulcedinem inescati, ad mortem rapiuntur æternam.

Digitized by Google

nam. Immo quod maioris insaniæ argumentum est, hamum deuorant, quo pereant, in quo nulla est esca honoris, delectationis & vtilitatis, vt expēdere licet in periuris, detractoribus, in iudicijs temerarijs, &c. At cum Christus innumera proponat oblectamenta, honores veros, diuitias veras, delectationes veras, vix vnum aut alterum
6 piscatur, &c. Item uerba ista: *Praceptor per totam noctem laborantes, &c.* in sensu spirituali, qui menti Augustini conformis est, id nos edocent, impiorum vitam & innumeris laboribus esse refertam, & quod illorū nullus ipsis sperandus sit fructus. Veritatem hanc nō aliter probandam censuit Augusti. quā experientia, hæc enim euidēter nos doceet, quæ mali patiuntur incommoda pro rebus, quas vitiosè diligunt, quanta pro falsis diuitijs, quanta pro vanis honoribus, quanta pro ludicris affectionibus periculosissima & molestissima patientissime tolerantur. Honorum amatores & facultatum, vt illa consequantur, & consecutis non careant, soles, imbres, glacies, fluctus, & procellosissimas tempestates perpetiuntur, visque desideriorum facit tolerantiam laborum. Quis referre valebit, quæ passus est Catilina incommoda, vt malum faceret? Quæ patiuntur fures, qui noctes ducunt insomnes, in media hyeme in montibus niues perpetientes, vt itinerantib. insidientur? Hæc Aug. Et Iob horum nomine aiebat inquit Gregor. Ecce menses vacuos & noctes laboriosas numerauī mihi, id est, licet iusti noctes laboriosas numerent, donec viuunt, donec mane inclaruerit supernæ felicitatis, quia uitam, ieiunijs, flagellis, uigilijs, cilicijs plenam transigunt, numerētq. mali labores his maiores intoleranda ira viri, importunitate vxoris, in alenda familia, sed tamē impius noctibus laboriosis adiūgit mēses vacuos, qui per totam noctem laborans nihil capit. Vnde dixit Iudas in sua Canonica: Secundo eos, qui non crediderunt perdidit, secundo in sæculo futuro perdidit eos, qui in sæculo

Lib. de patientia.

Grt. 9. mo. c. 24. Iob 4.

Iudæ ep.

præsenti multos perpessi sunt labores, de quibus & Regius Propheta dixerat: Induantur sicut diploide confusione sua. Diploidem duplum vestimentum dicimus, *ropa aforrada.* Confusione ergo sicut diploide induti sunt, qui temporalibus & æternis laboribus feriuntur. Iusti simplici induuntur vestimento, ea scilicet confusione, illis incommodis, quę cum vita finiuntur: impij illis, quæ in morte virident, hæc Grego. Quot sunt vitia, tot sunt animi tormenta, quia iussisti Domine, & sic est, vt pœna sua sibi sit omnis inordinatus animus similis illi, quem ferebat Dido, cum dicebat: Heu furijs incensa feror. Seruiunt. n. impij Dijs alienis, qui eis requiem non præstant die ac nocte, crudelissimis enim dominis peiores sunt & dæmones, & culpæ, quę nec ad horam quiescere sinunt seruos suos, cum tamen nullus sit dominus, qui seruo tempus non concedat quieti, uel tantillum noctis talibus dicit deus Amos 4. vnde & ego dedi vobis stuporem dentium grauem dentium stuporem patiuntur hi qui deos aureos colunt, diuitias uanitatem delitias, edunt siquidem uuas immaturas ideſt uolunt explere suas libidines & animo suo satisfacere, & cum uoluptates Deus in futuram uitam distulerit ipsi in hac uita quasi immaturas sectantur. vnde necesse est ut conscientia peccatorum suorum torqueantur, quod æterna bona breui voluptatula commutauerint. Quod quid est aliud quā dentium stuporem pati, considerantes Esau propter e sū lētium primogenita pdidisse, quod acriter flebat Esau Heb. 12. licet impius esset. Hi sunt de quib. aiebat Iob: Qui inter huiusmodi lætabantur, & esse sub sentibus delicias computabant, sub spinis, a quib. lacerātur, sunt mali, sed quia eaidē pūctiones, rerum temporalium uicti amore non sentiunt, ideo spinis laceran delicijs frui arbitrabātur. Hi inebriati propterea dicuntur absynthio, quia sicut ebrius quod patitur nescit, ita qui inebriatur absynthio, & hoc quod sumit

Psal. 108.

Aeneidos 4. Hiere. 16.

2 0. mor. c. 16. Iob 30.

Hierem. Tren. 3.

ama-

Digitized by Google

amarum eſt,& tamen non ſentit illam amaritudinem ebrius. Vel certe ſtupenda horum inſania aperitur, inardeſcēs ſitis mundanorum deſideriorum,dum amariſſimū abſynthium ad os admouere non renuit,immo & illud vſque ad ebrietatem potare peccator, ac ſi ſuauiſſimum biberet vinum, cum tamē nō maior ibi ſit re vera voluptas, quā in calice abſynthij bibito,ſicut ad *Pſ.37.* notauit Chryſoſtom. ad Hebr. explicans verba illa Pſalm 37. Quoniam lū bi mei impleti ſunt illuſionibus, hoc *Chr. ho. 5. ad Hebr.* eſt, vmbris voluptatis, quia re vera ea, quæ in peccatis mali credūt delectabilia,umbræ tantum ſunt voluptatū ſomniatæ delectatiōes,licet veras eas credat mundus,ſomniatas autem,& ludicras eas,quæ opera virtutum comitantur, quia enim ebrij ſunt iſta aliter quam ſint,iudicant. Ioel 1. expergiſcimini ebrij & flete; uocat ebrios propheta qui uitijs capti & uoluptatibus dediti nihil niſi uoluptates ſuas cogitant qui bibitis uinum in dulcedine, id eſt quibus iucundiſſimæ ſunt humanę uoluptates flete & pœnitentiam agite. *Eſa.13.* Onus enim Babylonis videt Eſa. Propheta Hieroſolymis degens, non autem qui inter Babylones incredibiles patiuntur miſerias,& labores,ſic & peccatorū miſerias illi tātum norunt,qui interna luce fruuntur. Labores malorum intolerabiles, quos vt ebrij non ſentiūt. lib.decimo.cap. 1. nume.octauo.12. & 15. Labores malorum incipiūt hic, duraturi ſine fine.ibidem nu. 14. Labores neceſſario ferunt boni,& mali. Si ergo labores fugere nullus poteſt, eos expedit amplecti, qui Sanctorū ſunt proprij, lib.10.cap.1. numer. 13.vſque ad 15.lib.18.cap. octauo,nu. octauo, & nono. Mali intolerabilem ſeruitutem patiuntur in mundo, etſi eam non ſentiant. libr. nono, capitul. 13. num. 14. Mali noctes laborioſas,& vacuas ſibi numerant, libro, 10.capit.primo,num.decimo ſexto. Mundanos innumeris inuoluit dæmon malis,lib.quarto,cap. 33. nume. primo,vſque ad quartum,cap. 34. nu. 1.& 11.cap.39,num.21. Mundi vincula aſperitatem habent veram, & iucunditatem falſam, certum dolorem, incertam voluptatem,lib.11.cap.12.numc.26. At iuſti licet in hac vita labo- *Lib. 83. q.* rent, ſed tamen certa remunerationis *Rom.8.* ſpe,ait Auguſt. Nam expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei, expectat,id eſt,hoc ipſum quod in nobis dolet,cum facta carnis mortificamus, cū eſurimus,aut ſitimus per abſtinentiā, dum frænamus delectationes carnis per caſtitatem, dum iniuriarum lacerationem ſuſtinemus per patientiam, dum reiectis voluptatibus laboramus, quidquid in huiuſmodi attritione dolet, creatura eſt. Dolet enim corpus,& anima expectat reuelationem filiorū Dei,quia ſpes electorum immortalitate plena eſt. Vanitati enim creatura ſubiecta eſt non uolens, id eſt, pœnæ peccati, ſed propter eum, qui ſubiecit eam in ſpe,qua ſperat iuſtus vitæ miſerias finiēdas, & liberabitur homo a ſeruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei. At in peccatoribus præterquam quod illorum labores importabiles ſunt,dicent: *nihil cepimus.* Laſſati in via iniquitatis, & perditio- *Sapient.6.* nis ambulauerunt uias difficiles. Sed quia laborum nullus relictus fuit fructus, ſed ſempiternus cruciatus,addūt: Quid nobis profuit ſuperbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierunt illa omnia tamquam vmbra,& tamquam nuncius præcurrens, & ſicut nauis, cuius, cum præterierit, non eſt ueſtigium inuenire, &c. Quia ſpes impij tamquam lanugo eſt,quæ a vento tollitur,& tamquam ſpuma gracilis,quæ a procella aſpergitur,& tamquam fumus, qui a vento diffuſus eſt, & tamquam memoria hoſpitis uniusdiei prætereuntis. Summa autem impiorum miſeria illa eſt, quam Eſa. ex- *Eſa.29.* plicuit,dicens: Sicut ſomniat eſuriens, & comedit,poſtquam autem fuerit expergefactus uacua eſt anima eius, &c. Sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra montē Siō. Nec id ſolum, ſed vt tanto malo non prouideant. Miſcebit vobis Dominus ſpiritum ſoporis, claudet oculos ve-

ſtros,& erit vobis viſio omnium, ſicut verba libri ſignati. Librum enim, qui ſigillo munitus eſt, nullus legere valebit. Sic & vos laborum vacuitatem nō cognoſcetis in nocte huius ſæculi, ſed mane ſequentis vitæ, percipietis fallaciam Laban, qui Lyam ſuppoſuit vobis, cum tamen eam Rachelem crederetis pulchram, &c. Si ſurgerent modo a ſepulcris Romani Principes, Cęſar, &c. Alexāder, vtique dicerent: *Per totam noctem laborantes nihil cepimus.* Hęc eſt malorum pœna ingens, inquit Auguſt. quam edidit Dauid in Pſalmo 57. his verbis: Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ rhamnum, ſicut viuentes, ſic in ira abſorbet eos. Legit Auguſtin. Priuſquam producat ſpinas veſtras rhamnus, tamquam bibentes, tāquam in ira combibit eos. Rhamnus ſpinarum genus, quod multi arbitrantur ab Hiſpanis vocari, *cardo corredor*, alij *camēron o carca*, ſuntque ſpinæ dēſiſſimæ. Primum herba eſt blanda, & tenera, & inde cū creuerit, ſpinæ egrediuntur. Modo ergo delectant peccata, & quaſi non pūgunt. Herba eſt rhamnus, priuſquā producat ſpinas, priuſquam miſerarum delectationum tormēta procedant manifeſta. Cruciātur .n. valde, qui quod multum deſiderant conſequi nō valent, quando autem id conſequuntur, cruciantur timore. Sed licet hæc modo impij non ſentiant, in alia vita ſpinæ illorum rhamni erunt, id eſt dolores omnes, & compunctiones tormentorum producentur, & erit pœnitētia infructuoſa, ſicut ſpinarum ſterilitas. Vos rhamnus eſtis peccatores, quem rhamnum, id eſt uoſmetipſos in hac uita, priuſquam in futuro ſpinas combibit, uel abſorbet, ut nos legimus, id eſt, quaſi abſorbendo apparere non ſinit, ne futura perpendant tormenta, nec præſentes labores. Qui autem in uerbo Dei laxant Euangelicū rete, & in hoc ſæculo, & in futuro innumeris abundant bonis.

Gen. 29.

Aug. in pſ. 57.

7 *Et annuerunt ſocijs, qui erant in alia naui, ut uenirent, ut adiuuarent eos. Et uenerunt, & impleuerunt ambas naticulas, ita ut penè mergerentur.*

Locus iſte in primis admonet adiuuandos fratres cū proſperi, & alacres ſunt, congratulantes ipſis. Sic iſti adiuuabāt Petrum in tanta multitudine piſcium gaudentem. Sic in ortu Baptiſtæ uicini congratulahantur parentibus illius de natiuitate tanti infantis; ita & Paul. Corinth. aiebat: Adiutores ſumus gaudij ueſtri. In tempore autem tribulationis maiori cura iuuādus eſt proximus. Rumpebatur rete, & opem ferebant omnes. Tu qui diues es, cur pauperi nudo non ſubuenis? Nemo eſt, qui pauperem adiuuet, qui iacenti manum porrigat. Si diuites ueri eſſent proximorum amatores, vel ſolo nutu eorum neceſſitates intelligerent, & eis prouiderent, ſicut Ioannes, & Iacobus fecerūt. Quod non ita contingit, quin potius nec clamores, nec vulnera, nec multa, quæ in egenis reſpiciunt, quæ uel feras ad compaſſionem mouere potuiſſent, diuitum duritiam emolliunt. Qui inuideant proſperitati diuitum, & in eorum aduerſitate cōſolētur multi ſunt. At qui congaudeat bonis, & cōpatiatur damnis, vix vnus reperitur, aut alter. Charitas probat diſcipulum Chriſti, libr. 1. capit. 12. numer. ſexto, capitul. 15. numer. 12. 13. & 19. Charitas quomodo dicatur patiens, benigna, &c. Libro tertio, capitul. ſecundo, numero decimo uſque ad 18. 42. uſque ad 44. Charitatis officium eſt, vt per eam onera noſtra portemus, libro tertio capitul. ſecundo, numero 39. vſque ad 41. Chriſtiani uaria ſortiti ſunt nomina, quibus ſciant ſaluti proximorum debere prouidere. libro primo, capitul. 15. numer. quarto, ſexto, vſque ad nonum. Proximorum bonis, qui congaudet, & de malis triſtatur, duo habet vbera ſponſę. libro primo, capitul. 14. numer. 15. capitul. 16. numer. 11. Proximi vtilitati, qui conſulit in ea inuenit propriam, ſicut qui eius periculum contemnit, in eo proprium reperit, libro primo, capitul. 15. numer. octauo, & nono, capitul. 16. numer. 16. Proximorum malis compatiendum eſt, bonisque congaudendum: libro nono, capitul. 5. numer. 13. 16. 21. & 23.

Luc. 5.

2. Cor. 8.

Pau-

Digitized by Google

Pauperes in camino degentes paupertatis, a diuitib. inuentur, lib. quarto. ca. 41. nu. 3. Pauperes artificia milleiam tẽporibus antiquis, sicut & nostris cõmentari cogebantur, ut diuitum duritiam emollirent; lib. 5. c. 10. num. 29. & 31. 42. & 43. Copia tanta piscium, nauiculæ plenæ, fere mergebantur. Diuitiæ enim etiam a Deo collatæ, periculis non carent. Vnde Petrus, qui vti sciebat bonis, tantam piscium multitudinem Deo sic disponente piscatus est, cum alij discipuli nihil prendidissent. Illud enim certum est Dei bonitate multos diuitijs priuari, ne pereant, alios eis abundare, ut pauperib. sint subsidio. Iusti, qui sciunt abundare, sciãt & penuriam pati. Bonis enim omnia cooperantur in bonum, sicut malis omnia cooperantur in malum, lib. 4. c. 17. num. 14. & 15. c. 24. nu, 3. usque ad quintum. cap. 29. num. 1. 5. & sexto, c. 34. nu. 23. vsque ad 25. Diuitiæ bona sunt eis, qui illis bene utuntur, alijs autem mala, lib. 1. cap. 24. nu. 29. lib. quarto, cap. 38. nu. 16. 19. & 20. c. 39. nu. 2. c. 41. nu. 9. & 10.

Rom. 8.

Quod cum uideret Simon Petrus procidit ad genua Iesu, dicens: ***Exi a me, quia homo peccator sum Domine.*** Considerata magnitudine Domini seipsũ, propriamque utilitatem agnoscit Petrus. Sic Rebecca uiso Isaac descendit de camelo, operuitque uultum. Sic Iob aiebat Domino; Auditu auris audiui te, nunc autem oculus meus uidet te, idcirco ego me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla, & cinere. Sic in Ezech. legitur: Quod statim, ut fiebat uox supra firmamentum, submittebãt animalia alas suas. Ait ergo Petrus: Dum tuam Domine omnipotentiam considero, iudico me peccatorem, licet alijs relatus, de me aliquid forte possem præsumere, Deo cognito meticulosus est Petrus. Deum quanto plus cognoscunt beati, amplius timent, & reuerẽtur, quod & nos facere debemus. lib. 6. c. 15. nu. 7. vsque ad 10. lib. 6. c. 3. num. 3. Dei notitia quanto creuerit in anima, tanto maior erit in homine notitia propriæ infirmitatis lib. 3. ca. 20.

Gen. 24.

Iob 42.

Ezech. 1.

num. 6. 7. 10. 11. & 13. lib. 4. c. 15. nu. 11. & 17. De re hac late multum disseritur lib. 4. c. 15. & quod Dei maiestas sit incomprehensibilis & quod expediat eam sic considerare frequenter. Considerandũ etiam est, quod vt plurimum peccatores in malis Deum cognoscunt. Erubescant & cõturbentur in sæculum sæculi, & confundantur, & pereant. Quid inde? Et cognoscant, quia nomen tibi Deus, tu solus altissimus in omnem terram. Sic in Exod. cum Dominus cõminaretur Aegyptijs, dixit: Et scient Aegyptij, quoniã ego Dominus. Iusti autem cognoscũt Deum in bonis, & in malis: Deus in domibus eius cognoscetur, cum susceperit eam. s. Sion. In his etiam verbis: *Exi a me Domine*, notatur Petri summa modestia, non solum quod se peccatorem agnouit, & indignum Dei cõsortio, sed etiam quod nihil ex hoc facto sibi laudis arrogauit, quamuis & nauis, in qua contigisset sua esset, & re te ipse iecisset in mare, quin potius ex magnitudine successus, qui plerosque elatiores reddidisset, factus est modestior, totam facti huius gloriam Christo transcribẽs, se vero nihil agnoscẽs, quam peccatorẽ. Sic in prædicationib. summa laudis totius vni Christo tribuenda est, cuius auspicijs soluitur ad dicendum lingua, cuius spiritus afflat dicentis pectus, cuiusq. occulta vis attrahit animos auditorum. Prædicatores laudem humanam quærentes in cõcionib. oliua pulchra sunt, quam ignis combussit. li. 14. c. 29. nu. 31. Prædicator propter uanam gloriam prædicans pollutum panẽ offert. li. 14. c. 30. nu. 9.

Psal. 94.

Exod. 14.

Psal. 49.

Et ait ad Simonem Iesus: ***Noli timere.*** Non excludit timorem, qui initium est salutis, sed pusillanimitatẽ, & diffidentiam. Id. n. suadere voluit Deus Abrahæ dicens: Noli timere, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. In tabulis vid. verb. timor, & spes.

Gene. 15.

Et subductis ad terram nauibus, relictis omnibus secuti sunt eum. Mirum, vt continuo omnia reliquerint. Qua de causa Spiritus sanctus venit in similitudinẽ uẽti, & ĩ similitudinẽ ignis &

Digitized by Google

linguæ, quibus omnibus nihil est mobilius, velocius, aut facilius. Quod pulchre dicit Dauid in Christi persona: *Psalm. 17.* Populus, quem non cognoui, seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi, id est, statim vt audiuit, obediuit. Obedié dum est statim, & incunctanter Deo; lib. quarto, cap. quarto, num. 1. vsque ad tertium. 14. vsque ad 17. lib. 13. c. 1. num. 2. 3. & nono. lib. decimo quarto, cap. decimo septimo, nu. 22.

DOMINICA V. post Pentecosten.

Quæ & quinta etiam est post octauas Trinitatis in ordine Prædicatorũ. Sicut & in omnibus sequentibus idem ordo seruatur.

EVANGELIVM.

Nisi abundauerit iustitia uestra plus quam Scribarum & Pharisæorum, &c. Matt. 5.

Vide lib. 1. c. 12. per totum lib. 9. c. 4. nu. 9. & 10. c. 7. de ira li. 10. c. 8. nu. 17. lib. 14. c. 5. nu. 2. & 2. li. 18. c. 10. nu. 1. & 2. Cui Euangelio multa accommodata sunt feria 6. post Quinquagesimã de dilectione inimicorum, & Dominica 21. post Pentecosten de eo, qui debebat decem millia talenta.

2 Dom. 5. post Pentecostẽ.

IN primis in Euangelica lectione, in qua cunctis fidelibus ea præcepit Iesus, quæ & difficultatem præ se ferre videbantur, & molestiam hominibus, qualia sunt, iram, internum animę motum tam facile effernescentem compescere, & frenare, accenso sanguine circa cor, linguam moderari, illa non moderata, relicto munere, fratri reconciliari læso, ab eo ueniam postulare, illud animaduertendum est, præceptis hoc, ingentem vnicuique nostrũ afferre vtilitatem, dum per illud prouidit Deus honori, & famæ fidelium, vitæ, & tritiuæ, & omnibus his rebus, Vnde innumera nobis oriuntur incommoda, dum ira transit in odium, vnde homicidium procedit, ira autem sedata, linguam moderari nõ est difficile. Moderaturque Dominus malum grae, illudq; vniuersale, in quo fere nullus est, qui non labatur. Non enim tulit legem de re, in qua raro homines impingunt, sed de ea, de qua scriptum est: Linguam nullus hominũ domare *Iacob. 3.* potest, inquietum malum, plena veneno mortifero, cũ tamen omnis natura bestiarum, & volucrum, & serpẽtium, & cetorum (vel cæterorum animantium) vel domita sint a natura, vel saltem hominum ingenio mansuescant, & qui ferocitatem rhinocerotis, vrsi, pardi, & leonis valet compescere, linguam cohibere uix potest a malo, & la *Psalm. 33.* bia ne loquantur dolum, ut dies videre possit pacatos, & bonos, quales ille cõsequitur, qui dominatur animo suo, potentior effectus, quam ille, qui expu *Prou. 16.* gnator est vrbium munitarum. Sicut enim præceptum de furto, homicidio, adulterio, non patrandis omnib. hominibus utilissimum fuit, dum his homines arcentur, quantum ex ui præcepti est, a bonis alienis contrectãdis, ut cuicumque reperta fuerint aliena, ita sint tuta in itineribus, in montibus, ac si in arca essent circumclusa, nec uigilare usquam homo cogatur, ut furem ingredientem, & perfodientem domum propulset, cantetque sic uiator, ita & pecunijs plenus, in medijs mõtibus, nullum timẽs, dum nullus est fur, nullum habens necessariũ seruum, qui uineam custodiat, &c. nõ in uauigatione formidans pyratam, tot habens custodes bonorũ, quot sunt homines, qui a Deo acceperunt naturale præceptum omnib. commune de bonis alienis nec desiderandis, ne dicam contrectandis. Omnib. damnis, quę recẽsere uix esset possibile, prouidit Deus cohibẽs furtũ coibens homicidiũ, de remedio eũ-

pro-

Digitized by Google

prouidit, vt cuiusque vitam nullus in-
sequeretur, cum vnicuique mandasset
Eccle. 17. de proximo suo, ne quis insana illa
proferret verba, quę olim primus pro-
tulit homicida: Num quid ego custos
sum fratris mei? sed ægritudines, lon-
Ora. 4. gam senectutem timere possent ho-
mines, quibus vitæ finis imponeretur,
aut vero cum iudices multa cum con-
deratione, quempiam ad mortem dam-
narent. Hæc enim pręcepti virtus fuit,
vt per illud Deus homicidia omnia re-
scinderet, si ipsum pręcipientem audire
vellent homines, nec esset, qui hominem
merito timeret diuino hoc præcepto
compeditum amplius, quam si ille fu-
nibus esset ligatus. Sic & adulterium
inhibuit, vt famæ hominum prouide-
retur, ne quis alienum violaret thorū,
proximi vxorem contingeret, vnde
tanta sequuntur nocumenta, tot in-
honorationes, metus, tristitię, quas mo
deratur mandatum hoc. Quapropter
etiam si difficilis sit mandatorum hu-
iusmodi obseruatio, tamen quæ inde
consurgit hominib. vtilitas, difficulta-
tem istam moderatur. Mandatis suis
obedire iubet Deus, quia nobis prosunt
non illi lib. vndecimo, cap. 3. num. 28.
cap. quarto. num. 2. Cum ergo iusserit
Deus in Euangelica lectione, ne quis
irascatur fratri, ne quis verba proferat
contumeliosa in illum, ne odium ser-
uet in pectore, sed cui iniuriam intulit,
reconcilietur, certe mala multa, & grā-
dia, & frequentissima moderatus est.
Dum enim iram frenandam docet, in-
compositaq. verba, etiam quæ leuia vi-
dentur, moderari, non solum homici-
dium compescuit, sed vt medicus peri
tissimus, iram, quæ radix illius est, am-
putauit, & linguę frenū imposuit, quæ
multorum, & frequentium malorum
est origo, vt illa frenata, honor, & fama
hominū conseruetur, moderatus Chri
stianorum omnium locutionibus, con
uicijs, vnde tot veniunt in Republica
damna, tot inimicitiæ, tot scandala, tot
iurgia, tot cædes. Summa ergo Dei bo
nitate actum est, vt dum quis per tātil
lam curā iram arcet, & linguam cohi-
bet, eadem mēsura remetiantur alij, vę
mansueti etiam effecti, hoc præcepto,
& cor tutentur, & linguam, ne illa me-
ditetur, aut proferat, quibus contri-
standus est frater, & lædendus. Tuaque
tam modica diligentia radicem ampu-
tas multorum criminum, qua omnes
alij obligati, in te benigni sunt, & be-
neuoli. Quod si alij id non præstiterint,
dum tot inundant mala super terram,
certe Dominus hoc præcepto fontem
exhaurire voluit, vnde tot riuuli ama-
ram aquam producentes oriuntur, ho-
minum autem culpa accidit, vt quæ in
tota Republica, hoc præcepto statuere
disposuit, bona, & vtilitates non se-
quantur. Sequerentur autem si iræ &
linguæ impetus moderarentur homi-
nes, sicut Deus hac lege statuit. Man-
suetus, in bonis alienis gaudet, in ma-
lis, dolet, omnibus gratus, Deo, & ho-
minibus. libr. 14. cap. 1. numer. 16.
17. & 20. Mansuetos dæmon non au-
det aspicere, dum in eis regiam agno-
scit similitudinem, & arma, quibus vi-
ctus fuit, ibidem numer. 21. Mansue-
tudo animam in perpetua tranquilli-
tate constituit, ibidem num. 3. & 20.
Ira, grandis est ebrietas animæ, lib.
quinto. cap. primo. num. quarto. lib.
nono. cap. 7. num. 3. 19. 22. & 39. Iræ
locum cur dicitur dare, qui non se vin-
dicat, lib. 9. cap. 4. num. 3. 4. 9. & 10.
cap. 7. num. 34. Ira, si imperium animę
sumpserit, hominem in feram conuer-
tit. lib. 9. cap. 7. num. 1. vsque ad quar-
tum. 16. 17. & 19. Est enim ira, breuis
insania re vera, ibid. num. 2. 3. 15. 16.
& 39. Ira moderanda est propter com-
moda, quę inde reportantur, ibid. num.
4. vsque ad sextum. 11. vsque ad deci-
mum quartum. Irato fratri indignari
non debemus, sed compati, ibidem
num. 8. 9. 13. vsque ad decimū quin-
tum. Ira innumeris malis animam in-
uoluit, lib. 9. cap. 7. num. nono. 12.
vsque ad 14. 19. vsque ad 23. 38. & 39.
Ira fratris, mansuetudine verborum se
danda est. num. 10. 14. 18. 19. 24. &
25. Irato fratri dic, alius mihi linguā
& manum cohibet. num. decimo quar-
to. Iratus ę in hac vita pœnas dat, ibid
num. 15. 22. & 23. Ira cordi impressa,

Digitized by Google

pectedo est, & ruperà peior, ibid. num. 23. Iram deponendam docuit Isa. post aduentum Christi, quando vomeres in gladios conflandos dixit. lib. nono, cap. septimo, num. 26. Iracundia dicitur ianua omnium vitiorum, ibidem num. 29. Iracundis conuiuere perniciosum est, lib. vndecimo, cap. 5. num. quarto, & quinto. Ira innumeras passiones, & mala generat, vt acutus gladius animam confodit. libro decimo quarto, cap. primo, num. vndecimo, & 20. Iracundus homo insanus est omnibus, & communis hostis, omnia loquitur vt dæmoniacus, & insanus, ibidem num. 8. & 10. Ira, draco immanis est, cuius ignis quidquid contigerit vastat, lib. 14. cap. 1. num. 33. Cum ergo eatenus mundo enoniant mala ab hac ab im passione, tum consequentia illius, qui ista passione detinentur insani, tum etiam alios qui ab irato homine multa perpetiuntur mala, diuina bonitate factum est, vt de arcenda ira inter nouæ legis præcepta Reipublicæ conuenientissima hoc statuerit, num. inter priora, quo communitatis bonus prouideretur in fonte, & radice. Quod si quis forte hac passione fuerit concitatus, de moderanda lingua secundum mandatum dedit, quo sicut violento torrenti exitus datur, ne cuncta subruat, ita & huic locus detur, lib. nono, cap. septimo, num. primo, & secundo. Iram enim suam ostendit fatuus, sapiens autem eam occultat, vt languescat, ibid. nu. 27. & 29. Irascitur homo aliquando, quia id ex parte, effectus est naturæ, sed malum sermonem proferre prohibet Deus, libro nono, cap. septimo, num. 32. vsque ad 34. 36. & 37. Præcipit Dominus ne verbo nocua conuitia in fratrem iaciamus, quæ quotidiana quam præcipit moderari, frequentissimo malo mederi voluit, ex quo homines ab alijs hominibus noxamenta recipiunt, quibus vix vsquam in posterum valens prouidere, dum nimis vehementer agitatis, verbum proferunt contumeliosum, & pacem turbant, & quæ prouolarunt sic animis audientiū infunduntur, vt obliuiscatur nusquam

& ea vt sacra oracula credant, cumque voluerit irreuocabile verbū, illud in tota Republica manifestū fit, vnde honor læditur, qui resarciri non potest, nec fama reparari; quapropter, comminationibus persuadere Dominus voluit, ne fratri qs diceret: Racha, aut fatue, sed linguam moderaretur Christianus, ne fratrem læderet, sed lingua iusti loquatur iudicium, dum cum consilio loquitur bona. li. 10. c. 6. nu. 2. & 3. ca. 7. nu. 16. Linguam grandi cura seruet, qui peccare nō vult, li. 10. c. 7. nu. 2. 4. usq. ad sextum, nonum, 12. 16. usq; ad 19. c. 8. num. 8. & 9. Linguam tangit Seraphim Esa. quando ea, quæ interdicta sunt, non loquitur homo, c. 7. num. 3. Linguam Deus modo duplici muro circumdedit, & tēmquam carnifici traditur delictus, ne pereat homo, li. 10. c. 7. nu. 5. Linguam non frenans, concordiam dissipat, nu. 9. Lingua custodienda est, vt homo custodiat vias suas lib. 10. c. 7. num. 12. 17. & 18. c. 8. nu. 7. In lingua alij plus, alij minus, omnes tamen labuntur, lib. 10. cap. 8. num. 22. 23. & 27. Linguæ peccatum, omnium est fere propensissimum, idemque multiforme, ibidem, num. 3. septimo, 19. vsque ad 21. Lingua tam est fera bestia, vt eam nullus domare valeat, nisi Deus adsit. lib. decimo, cap. 8. num. 4. & 5. Lingua maiorem infligit vulnera, quam gladius, ibidem num. 8. & 10. lib. decimo, cap. 8. num. 7. Lingua viperea est, quæ flatu vno nocet tres, eum qui loquitur, & de quo loquitur, & audientes, lib. 10. c. 8. nu. 20. Loquens verba lasciua, & contumeliosa, sepulchrum est patens, lib. 10. cap. 8. num. 1. 2. & 12. Linguam & labia seruorum diuinorum ab, ut in his laberentur, quibus superabilis illi fuit. li. 10. cap. 8. nu. 4. Eam ergo hæc sint communia linguæ pericula, & ea, quæ in homine irato reperiuntur maiora, ut ea proferat, quibus indignetur proximus, bono totius Reipublicæ prouidit pijssimus pater noster, & omnium vtilitati, ouin iram moderari, & linguā docuit. Quod si iam uerbis læsus est frater, curā exhibēdā docuit speciale, ut in pri-

Esa. 6.

stinam

stinã amicitiam eum adducamus, quẽ læsimus, omnibus posthabitis, ne inimicitiæ sint inter homines, sed multa tranquillitas & pax. Et Dominus, qui offensus nullum tradidit præceptum, quo nos cogeret, vt statim eum nobis amicum, & beneuolum redderemus (quod nobis expedientissimũ est), voluit hominum mirus amator, vt offensum fratrem, nec per horam, si possibile illud esset, reconciliare differremus, sed dimisso sacrificio, illius quæreremus amissam gratiam, vt quod in nobis est, cum omnibus pacem habe remus, lib. 14. cap. quarto, numer. 7. Pax oleum dicitur, quod lex iubet offerre, quia sine ea bona opera Deo nõ probantur, lib. 14. cap. quinto. num. primo. secundo, & 3. Inimicos etiam læsi alloquantur, eisque recõcilientur, lib. primo, cap. 12. numer. 3. 4. 8. 33. & 39. Inimicitiæ & diuisiones, innumera generant mala, lib. 14. cap. quinto, num. sexto. Vnde de Dei beneuolẽtia præceptum accepimus de reparanda pace, & amicitia fratrum, sine qua Deo hominum seruitia grata esse non possunt. Et quia singula hæc, quę vt diximus, tam sunt omnibus hominibus vtilia, tamq; toti Reipublicę proficua, elegãter Euangelium hodiernum prosequitur, ad singulorum expositionem deueniamus.

4 *Nisi abundauerit iustitia uestra plusquam Scribarum, & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* In primis possunt hæc verba intelligi de Apostolis, & eorum successoribus, vt comparetur iustitia Doctorum Euangelicorum, cum iustitia Scribarum & Phariseorum, & significatur Doctores Euangelicos perfectiora & facere, & docere oportere, quam faciebant, & docebant Scribæ, & Pharisæi. Doctores Ecclesiæ in lignis arcę Noe quadratis, & linitus significantur optime. lib. quinto. cap. 8. nume. secundo. Sacerdotibus veteris legis licebat uti uxoribus, quod modo non licet, li. 16. capi. primo, nume. 33. & 35. Sed quia præcepta illa, quibus statim explicat, quæ sit iustitia illa abũdantior quam requirit, ad omnes pertinẽt Christianos, rectius hæc sentẽtia intelligitur dicta toti populo, & omnibus Christianis. Itaq; significat nos optimis & illis, qui pro sanctissimis habiti sunt apud Iudæos, debere esse meliores. Aduertẽdum etiã est, non comparari iustitiam nostram cum hypocrisi Scribarum, aut quouis alio eorum uitiõ, sed cum eorum iustitia, id est, virtute, & æquitate, quã ex aliqua parte gerebant. Ideoque non dicitur: Nisi meliores fitis Scribis, & Pharisęis, sed; *Nisi abundauerit iustitia*, significans nos debere implere eorum iustitiã, & tamen etiam illi, aliquid debere superaddere. Iustitia autem maior, quę a nobis requiritur, consistit in iustitia, non solum exteriorũ operum, quã solam sectabantur Pharisæi, sicut Dominus docuit historiam narrãs Pharisæi, qui ascendẽs in tẽplũ, ut oraret, illa tãtum memorabatur opera, quæ externa erant: Ieiuno bis in Sabbato, &c. sed etiam internarum affectionum. Non in externis cæremonijs potissimum fitam existimemus uirtutem, quemadmodum illi, sed in spiritu, vt fortitudo sit in homine interiori, & in exteriori pulchritudo, sicut de Christo Domino scriptũ interpretatur Bernard. in Psalmo ubi dicitur: Dominus regnauit decorẽ indutus est; quẽ externa opera producunt, quæ oculis hominum patẽt; indutus etiam est fortitudine, quæ in internis animæ uirtutib. est sita. Vel aliter secundum interpretationem Augustini: Iustitia Christiana, eam, quę Scribarum est, antecellere debet, quia illorum virtus in dictis, & non factis consistebat; nostra autem & dicta, & facta habere debet, cũ scriptũ sit: Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, sed qui fecerit voluntatem patris mei. Non. n. auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabũntur. De quibus dictum est sub fortis mulieris nomine. Quæsiuit lanam, & linum, & operata est consilio manuũ suarũ. Et illud: Manum suã misit ad fortia. De fructu manuũ suarum plãtauit vineã. Omnes domestici eius vestiti sunt dupli-

Luc. 18. *Psa. 92.* *Aug. lib. de fide & ope.* *Matth. 7.* *Rom. 2.* *Prou. 31.*

duplicibus,& verbis & factis,iuſtitia interna & exteriori. Et poſt hæc ſubdit: Os ſuum aperuit ſapientiæ, & lex clementię in lingua eius. Et concludit: Date ei de fructu manuum ſuarum, & laudent eam in portis, hoc eſt, in morte,opera eius. Hæc enim debent mulieris non verboſæ, ſed fortis, virtutem commendare & prædicare. Fides ad cœlum non perducit, niſi bona opera ei adiungantur,lib.3.ca. 16. nu.nono. & 13. lib.quarto, cap.42. num.ſexto. Fidem habens ſine operibus ille eſt, de quo ſcriptum eſt: Ficus enim non florebit, &c. libr. ſexto. capit. 3. num.8. Fidem habentes ſine operibus in loco ſunt videntium, quos quaſi impios percutit Deus, ibidem num. 26. & 27. Fidem habentes ſine operibus rugæ ſunt Eccleſiæ, libr. nono, cap. 17. nume.23. Fidem & opera habentes iuſti, tanquam domeſtici Dei veſtiti ſunt duplicibus, libr. 18. capit. decimo,numer. 24. Virtus non verbis, & ficte, rectoq. animo operanda eſt,quod multi non faciunt, lib.14. cap. 19.nume. primo,vſque ad 3.6. & 16. lib.18.cap. decimo,num. decimo. Virtutum externa opera non acceptat Deus,ſi interno ſpiritu ſint vacua. libr. decimo quarto, cap.19.nu 1.uſque ad 3.lib.18.cap.decimo.num. quinto, 33.& 34.virtutem operans homo,dum vult apparere laudabilis, mel comedit in ſummitate virgæ, ſi autem tantum laudes humanas quærat, ſaturatur melle, libr. decimo octauo, capit.primo. nume.36.& 37. Virtutem operãs cum aliqua vanitatis permiſtione, comedit cum ſanguine, ibidem nume. 37. Virtutes minimas facere reiectis omnibus grauioribus, Phariſæorum eſt proprium,lib.18. ca. decimo, nume. 3. vſque ad quintum. Virtuti prius ſtudere debet homo in interiori homine,& poſt externa curare ibidem num.5.9.29.33.& 34. Tunc enim probata eſt virtus, quando actus interni,& externi coniunguntur in eodem nu. 33.& 34. Virtutem qui operatur propter honores,diuitias, vel voluptates,mutat gloriam Dei in ſimilitudinem volucrum,beſtiarum,& ſerpentium, lib.18.cap.13.num. vndecimo. Quia ergo homines Chriſtiani, externis virtutibus, verbis religioſis, coniũgere debent internam animi virtutem,facta egregia,eorum virtus abundare debet ſuper iuſtitiam Scribarum, & Phariſæorum. Vnde Auguſti.in tractatu ultimo illius tomi,qui eſt de perfectione iuſtitiæ,ediſſerens verba illa Iob:Iuſtitia veſtitus eram, & circumdedi mihi iudicium ſicut chlamydem (editio vulgata aliter habet) inquit: Iſta veſtis, belli ſolet eſſe magis,quam pacis, vbi adhuc expugnatur concupiſcentia,non vbi erit plena,ſine aliquo prorſus hoſte iuſtitia nouiſſima inimica morte deſtructa. Cum homo non ſinit regnare peccatum in ſuo mortali corpore ad obediendum deſideriis eius, ineſt quidẽ peccatum in mẽbris eius, ſed non regnat, quia non obeditur deſideriis eius: Iuſtitia induitur, qui in vtroque homine eam portat. Quæ in nobis perfectior eſſe debet, quam in antiquis ait Chryſoſtom. quia enim noua lex ampliora promittit præmia, maioremque habet Spiritus ſancti gratiam, requirit ſupra antiquam, maiora certamina. Lex noua veteri perfectior, Deuteronomium eſt in cordibus iuſtorum ſcriptum.libr. 18. capit. decimo, numer. ſecundo. Legis veteris præcepta cæremonialia, non bona dicit Paulus, id eſt, nihil magnum ad virtutem conducentia.lib. decimo. cap.3. nume. 3. 7. & 8.Lex uetus imperfecta eſt, Euangelica autem perfecta.ibidem nume.7.8.& 13.Lex vetus miniſtratio mortis dicta eſt,lex autem noua miniſtratio ſpiritus, num.13.Sed,proh dolor, cum tam vrgentibus cauſis maiorem a Chriſtianis Dominus poſtulet virtutem, pro quib. ille mortuus eſt, quorũ corda illius ſacro sãguine rigentur, ut uberiores reddant fructus,qui effuderit copioſiſſime Spiritũ ſanctũ ſuper omnem carnem, qui in diſcipulis baptizati ſunt, qui tot, taliaque Sacramenta receperunt, ſanguinem Chriſti continentia, a quibus merito multa poſtulat Deus, quia plura receperunt: Et cui multum datũ eſt, multum

Aug. lib.de perf. iuſt. Iob 29.

Rom.6.

Hom.16.in Matth.

tum exigitur ab eo, nec illam ſaltem virtutẽ præſtant, quę Scribis, & Phariſæis erat petuia. Illi enim verbis, exteris operibus, uirtutem colebant, a vitiis abſtinebant quæ animos intuentiũ ad malum trahere potuiſſẽt, ieiunia frequentia in illis erant, eleemoſynæ aſſiduæ, templorum frequentationes, orationes, quę in hominibus Chriſtianis vix reperiuntur. Non inter nos ieiunia, ſed comeſſationes, & ebrietates, & impudicitiæ, quæ iſta conſequuntur, non crebrę eleemoſynę, qui vel obolũ algenti & pereunti pauperi non porrigimus, nulla de bono nomine cura, ſed per nos nomen Dei blaſphematur inter gẽtes, arcentur a fide infideles, nulla in Chriſtianis cernentes opera, quæ ipſos ad fidem pertrahant, ſed multa, quæ ab ea arceant, quod acerrime dolẽdũ eſt. Chriſtianus, quia maiora accepit in Baptiſmo bona, quam Iudęus, ſi cadat, grauius iſto peccat. lib. 3. cap. 15. num. 1. vſque ad tertium. & 16. li. 6. c. 11. nu. 15. Chriſtiani perdite viuentes multi ſunt, qui arcent infideles a fide. li. 3. c. 15. nu. 11. 12. & 15. li. 4. c. 31. nu. 40. Chriſtianæ diſciplinę ſigna, quibus a barbaris diſtinguuntur, rara ſunt infidelibus. li. 3. c. 16. nu. 1. 2. 11. & 12. Chriſtiani perpauci inueniuntur modo hoc nomine digni. li. 5. c. 5. num. 5. vſque ad 7. Chriſtiani multi dignoſci nõ poſſunt ab infidelibus, qui habent in ſe ſimilitudinem beſtiæ, quam vidit in Apocal. Ioann. li. 12. ca. 3. nume. 4. cap. 4. nu. 15. Et licet Chriſtiani multi ſint numero, pauci ſunt, qui ſtudioſe viuãt, lib. 14. ca. 11. num. 11.

6 *Audiſtis quia dictum eſt antiquis; Non occides &c. Ego autem dico uobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio.* Tres facit Dominus gradus peccantium citra homicidiũ, per irã, & indignationẽ, & tres item pœnarũ gradus, Leuius. n. eſt iraſci tantum fratri, & irã in corde retinere cõpreſſam, quã forte irrumpẽte ira, dicat quis fratri: Raca, vel fatue. Quod autẽ trium iſtorum peccatorum leuiſſimum eſt. ſ. iraſci fratri, par facit condemnationi homicidij in lege, non quod æque graue ſit peccatum iraſci fratri tantum, & occidere, vtrob. q. d. cens: *Qui occiderit fratrem, reus erit iudicio, qui inaſcitur reus erit iudicio*, ſed vt doceret, Euangelicæ doctrinæ perfectionem, & ſic Chriſtiano ſtudendũ eſſe effugere omnem irã in fratrem, quomodo Scribæ & Phariſæi vitabãt homicidium. Secundo, aduertendum eſt, quod non prohibetur in his verbis primus iræ motus, qui nõ eſt in homine, ſed ira deliberata, cui cõſenſus accedit. Sicti quidẽ irã uocabãt permanentẽ & diuturnã triſtitiã, ſtimulũ vero breuẽ ac ſubitũ, indignationẽ li. 9. c. 7. n. 9. Ira affectio naturalis hominũ eſt, &c. li. 14. c. 1. nu. 53. Iraſci hominis eſt, & iram non perficere Chriſtiani. li. 14. c. 2. nu. 2. Ira accẽdũtur aliqui cito, & cito frigeſcũt, alij tarde & nimis iram ſeruãt, quod peius eſt. li. 9. c. 7. n. 39. & 40. Deinde nec huiuſmodi ira prohibetur qua quis vitio hominis offenditur. Ad quod ſignificandũ quidã putant dictum; *Qui iraſcitur fratri*, hoc eſt, non vitio hominis, ſed homini, quẽ diligere deberet, eo quod frater ſit. Dicitur autẽ opportuna ira, quę ſumitur aduerſus eos, qui contra Dei præcepta uiuunt, quando non ad uindicandũ nos, ſed ad utilitatem eorum, qui male uiuunt, ex dilectione iraſcimur cum congrua honeſtate, & moderatione. Deberq. iraſci homo, & indignari aduerſus propria peccata. Ira, rationis adiutrix cõtra peccatum, neceſſaria eſt. li. 9. c. 7. nu. 6. uſq; ad 8. 16. 17. 37. 40. & 41. Ira mala eſt, de qua dicitur: Deponite omnem Iram; bona autem, de qua ſcriptum eſt: Iraſcimini, & nolite peccare, ibidem num. 31. 37. 40. & 41. Iraſcimini, & nolite peccare, multipliciter exponitur, num. 31. 34. 36. & 41. Ira, qua animus per zelum mouetur contra peccantem fratrẽ, menti dominari non debet, ſed uelut ancilla dominæ ſeruire, ibid. num. 41. Tertio aduertendum eſt, quod in his uerbis, *Ego autem dico uobis quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, &c.* docet Dominus initijs peccatorũ occurrere, ne peccare grauius contingat. Omnem. n. mali occaſionem, a ſuis tollere vult Deus. Sic in

7

Exod.

Exod. 23. Eph. 5. Leu. 10. Deut. 12. 2. Reg. 18. Num. 25. Exod. 29. Gen. 2. Gen. 31.

Exodi ajebat: Nomẽ aliorũ Deorũ nõ memorabimini. Et Pau. ad Ephes. Fornicatio, aut immunditia, nec nominetur in uobis, sicut decet Sanctos. Voluit Dñs idolũ nõ nominare, ne cõtigeret colere, sed abijcere omnem peccatorũ occasionem. Et in Leuit. quia occasionem ruinæ filijs Aaron dederat, vinũ, illud Sacerdotibus in eo capite interdicit. Et in Deuteronomio; Perdẽdo perdetis omnia loca in quibus seruierunt gentes. Nocere ualde peccatoribus solent peccatorum reliquiæ, & monumẽta, quæ præteritorum uitiorum memoriam reuocare solent. Ideo quidquid peccatum ad memoriam reducere potest, delendum est, ita ut etiam, si fieri possit, nomen deleatur eorum. Quia capilli Absalonis radicitus euulsi non sunt, interijt miser hærens in quercu, cum iterum creuerunt. Sic in Nume. comedit populus, & adorauit Deos earum. Et in Exod. Cauete, ait Dominus, populo, ne ascendatis neque tangatis montem. Prohibet Deus initia transgressionum. Ob hãc causam forte Dominus Euæ prohibuit, ut ipsa dixit, arboris interdictæ contactum, ne contingeret eam uenire ad esum. Quare & hic Dominus non solũ prohibet montis ascensum, sed cõtactum. Ideo enim prohibet tangi, ne contingeret ascẽdere. Vbi discẽ, quam sit cauendum, ad peccati terminos accedere, si uis non peccare. Hac de causa in Gene. Rachel furata est idola patris, ut idolatrãdi tolleret occasionem. Hanc enim causam, inter alias assignant Hebræi furti idolorum. Hac de causa in his uerbis, *Qui fratri iracitur sine causa, &c.* peccatorum initia tã seuere interdicit, ne contingat in grauiora ruere. Peccata minima si negligant homines, incident in maiora, lib. 14. cap. nono. nume. secundo. cap. 22, nume. 39. Peccatum cauet, qui nõ respicit paruumne sit illud, aut magnum, sed iubentis qualitatem. lib. 14. cap. nono, nume. 3. cap. 22. nume. 39. Peccata sic relinquenda sunt, ut lõge recedamus ab eis, libr. quarto. cap. 31. nume. primo. Peccata minima primum suadet dæmõ, ut paulatim ueniat

2. Reg. 18. Num. 25. Exod. 29. Gen. 2. Gen. 31.

homo ad maiora, & maxima, ibidem num. nono, & decimo. Cum autem ait: *Qui iracitur, &c.* ostendere uult, quantum malum sit dare locum iræ, quæ statim crescit in odium, &c. Sic cum indignatum cerneret Deus Cain in fratrem, & iratum ualde, uocato eo ait: Quare iratus es? Vbi Sanctes Pagninus uertit: Vt quid est ira tibi? id est, caue tibi, quia iratus innumera patrabis mala, sicut & factum est, dum continuo ira percitus dixit fratri suo: Egrediamur foras, & interfecit illum. Ira euellenda est cito a corde, ne in odium conuertatur. lib. nono. cap. septimo. nume. 37. & 39. Ira, ignis est celeriter extinguendus, quod facit, cum iniurias obliuiscitur homo, ibidem nu. 11. 18. 19. 23. 31. & 37. Ira freno diuini iudicij, & eorum, quæ contra Deum commisit homo, ab anima pellenda est, & moderanda, ibidem nume. undecimo, & 14. ne uirum stultum interficiat iracundia, quæ ut ait sapiens, in sinu stulti requiescit. Dicituruque stultus, quia caret prudentia, qua passiones moderetur. Si enim iram in exordio moderatus non fuerit homo, ignis uehemẽtissimus incenditur, ait Chrysostomo. quo cuncta uastantur. Qui iram pullulantem compresserit, Angelo similis est, qui autem id non effecerit, adhuc hominis nomẽ non meretur. Iste naufragatur, & proijcit merces in mare, alter uero tutus nauigat. Iram uincens, multum probatur apud sapientes, licet stulti illũ irrideãt. lib. nono, capit. septimo, num. 12. usque ad 14. & 20. Et sicut qui merces proijcit in mare procellis insurgentibus, cũ fluctus fuerint sedati, uel in portum applicuerit, uehementer angitur, quod quæ multo & diuturno labore acquisierat, breui maris agitatione amiserit; ita qui sedato mari iræ, & indignationis, cõsiderat quæ amisit animæ bona, multum cruciatur. Vnde iratu in se reuersi, dolore simul anguntur, & metu eorum, quæ amentes non aspiciebant. lib. 9. c. 7. nu. 13. 20. & 21. Chrysosto. Augustin. legendum censent in hoc loco: *Qui iracitur fratri suo sine causa.* Quod si Dominus eam tantum prohibuit

Gen. 4. Iob 5. Eccles. 5. Chr. ho. 31 Ioan. Simile.

Digitized by Google

Iudicium, qui fiet eueli eli, eni fogdi
dare vt mundi indigni omnes ele incolæ
Iuuenis quidem dignitatem honoris,
& quo iudicium pertinebat, & damnum
fideiussoris, honoris &c. Quæ si intelligas,
vt caulis non ponitur Christus, & vocē
dedisse citata ea qui ita cum non dedit,
dū illi in mille latis: Quod aut ideo
præfatur homo, probabile est videtur,
qui eum, ratiocinabatur nouerint eueli,
q illa ad eū exciter. Reliqr fere omnes
litere Tyrinij, q nulla breuior etiam, q
quidē in Romanis, Cathalanis & cæteris
bonæ lingvæ deer longuetis, tali ob
nomine, quique, dignus eueli, eno, qui
ex bonelicij nomine fuisiores dare. Dū
bello locutio, qui non nullū nouissimo
mo ab humanis secedentes, & alios
vt leo ragiens circuit, &c. Qui ex pa-
tre habuit, fuit quippe non, q̄ non
fuit ens. Atq; vel plurimum cōm
gas illud vel honoris nullatenus mihi
nomen tenq; existere finalis nec, qui pe-
fidem non gerentes in ea dilatare, &c.
ira fuit me nomen in eos, qui fide stant
damnate. Recipiendum legere hanc to-
le damnum ea omnes verbum, quem
dixisum, in qm fuerunt vocant quem
euangelij nouissimo, ab vno patre
ei, vno patre meum largiuit re-
demptum, mis fulle dilectione nos pe-
hauere pauca re fuere, &c. Hic autem
dicitur mihi fine caulis, qui ad vitæ ef-
conciuntur propter honorem Domini,
mus effectus, dum Sanctis, qui ex-
ercendis ea Thessalon. in his locis
lit. Qui tabulis legis fregit, ita pri-
tes omnibus, qui populus vultum
adoxiliat aurium. Ecclesiæ Pastor, qui
cum ea impetu fuerit & confidentia
gladio euangelicum Iudicium eum
Malachiæ, dum dum cum pelli-
tur, in domum irami ex fui moderna-
tes est, sine legium eli Sanct Thessa-
ris, & placuit se tellatur mediocrē re-
positum est & ea ordinem, in genera-
honore permeam. Sicut & Ecclesiam, eli
omnem omnia vestra; dum ornatet
duo Sacerdotes Ecclesiam sublequitur ita
eius ut ipse, eum Ecclesiæ enim spi-
bantur, nec peccabunt. Quare contra

Rom. 11.

Ioel. 2.

Ezec. 37.

Num. 25.

Psal. 101.

2. Mach. 2.

fratrem, ex mediatoris ignitur, ea eius humanitate, prædicatione fuit. Et qui-
quam iuitatur laxis in honore, fi-
ne, hoste, liter tantum ad ea, vt lector credit, ex vera iuitatur fine caulis. His
ea, caulis est ordinem: Israel a culpa, quæ Dei eli, concernens dolorem ho-
norem amat fratres voluntate, & hæc ge vehis ad Dominum vitam quod di-
cæ pertinent non fuit odio profugi non dilemus, dat, pulsi propterea pec-
pli, contentum deposuimus malorum cata, ut ipsum, quem ex vitæ voluit
exhibuerat, ita vt amore intrare, ex-
uera quingentesque nostrum ad ea, ut
ii nimico necessarium nullus inter-
ret, & adiget illi non exclaverunt iter
ceret. Vt autem in spiritu ministeria
compellitur. Vindictam inique prohi-
bet, & tamq; ad spiritus vitæ, quæ *Ecclesiæ.*
que solum requirere in eius huic, &
ore figuram illius ingressa, quæ pa-
rens vel opem. Requiritur autem & e-
arma insequens, ait, ministerium.

Qui diuerse fraus ius Euchus meus erit Iudicis, qui eli dant lesiusq; que *Thy-* *Ex eo ipso.*
lus enellegio quod non ex ea, quæ
& minimi animali in fratres, calpa
sustinere pyra gladio, nec legitimum
debitare ad delenda. Eadem inclinem
ne, quæ ad ea, quæ fidem, dat. Et ni-
mi aliquæ nullus vocis. *Dolore quidem* *Ioan. 11.*
quem. Qui nullius fine caulis, qui ad vitæ
ex eadem, hæc est, illigens secularibus,
ve cæteribus necessarium, *qd si diuerse fra-* *Ioan. 11.*
tres nos exercuerint, ut ad eos Ecclesiæ
ferenda contra ei fraternis, quem am
ne, quæ ad ea, quæ fidem, dat. Et ni-
fupplex expellit ea vitæ ecce fuisse
mem. *Qui autem diuerse fraus* ecce
fi caulis, cæteribus dicat, dat. Fuit ad
Cui, vnus ore quibus qui ea dignus q
remoueritis, & definitus fuisse mem-
nis indulgentiæ. Si euangelium eli, q
ipli moderate inducendi ad illi dixe-
nis nulli, ea fratres simul vocatum, in
lui lingvæ, potest cibi, inhærentes di
quo eli, ex ea ad fuisse proximi vera-
ni tamen quam quæ ex vestibus, ad
eli, qui ad longe, & nam ea, quæ ad
de ad vulnerabit, vitæ nostrum, ad
ne, vel q falsi testimonii ea inhonori

Digitized by Google

de conseruetur. lib.1.c.12.num.5.7.& §4.li.13.c.5. nu.17.lib.14.c.5.num.2. Orationes non audit Deus,nisi cõcordes fuerimus.lib.13.c.5. nu.2.5.& 17. In oratione qui immolat debile Deo, hoc est,orationes cum ira,&c. maledictus est.li.13. ca.5.nu.17. Inimicos,etiam læti alloquantur,eisq.reconcilientur.li.1.c.12.nu.3.4.8.33.& 39.Porro quod dicitur: ***Frater tuus habet aliquid aduersum te***,dupliciter intelligi potest: Augustin. intelligit eũ habere aliquid cõtra alium,qui ab eo læsus est,& causam habet de eo conquerendi. Itaque non dicitur: Si tu habes aliquid contra fratrem, sed: ***Si frater habet aliquid aduersum te***, quia non præcipitur ei,qui ab alio læsus est, vt ante oblationẽ reconcilietur fratri, quamuis maginæ sit perfectionis,si quis Iesus fratrem inducat ad reconciliationem secum ineundam,satis huic erit,si offensam condonet. & iniuriã remittat, sicut Euangelium Dom.21. docet de illo,qui debebat centũ denarios,&c. Sed quãuis nõ necessarium sit, ut is, qui læsus est,reconciliationem quærat,bene tamen vt ante oblationem remittat iniuriã fratri, sicut in Dominica, quã tetulimus, dicendũ erit copiose. Chrysost. intelligit eum habere aliquid aduersus alterum,cui cum alio non bene conuenit, sed qui inimicitias cum eo gerit iustas, vel iniustas, & ob id absolute dictum: ***Si frater tuus habet aliquid. &c.*** vt intelligatur etiam ei,qui læsus est, præceptum esse, vt reconciliationem eius quærat,qui ab ipso diffidet,& se læsum ab eo putat; etiamsi non sit. Ideoq. dictum Chrysost.putat: ***Reconciliare fratri tuo*** quod tam offenso conuenit,quã offendenti,quod pertinet ad perfectionem Euangelicam,quam Christus hic tradit, etiamsi illud sub præcepto non cadat. Ideo.n. Paul. uires vult orare in omni loco,leuantes puras manus sine ira,& disceptatione. Intelligenda item est hæc sententia cum eo sale discretionis si.s.tẽpus,& locus,& prudentiæ ratio,ita permittat. Nec tam seruanda sunt verba,quã intentio Domini,quæ est,vt quantum in nobis est, cum omnib. hominib. pacẽ habentes, omnia, postpositis omnib. faciamus, quo offensũ fratrẽ reconciliemus nobis,adeo vt etiã sacrificiũ Deo iam iam offerendũ intermittamus (cũ ita fieri potest) quo memores offensæ fraternæ, eum, qui offensus est,placemus, priusquam sacrificium absoluamus. Quod si autẽ re ipsa fieri non põt, vt offensum adeamus,saltem corde, & bono proposito peragendum est, vt offensum placare proponat,antequã offerat sacrificium. Vel,vt Augustinus ait lib.de conflictu vitiorum,& virtutum: Munus nostrũ, oratio nostra est,altare nostrũ, cor nostrũ est,q.d.ne in coude tacitam precẽ effundas,nisi prius offensum proximũ ad mansuetudinẽ perducas. Admonet ergo locus iste, quanta diligentia examinanda sunt,quæ Deo sumus oblaturi,ne cum offensa proximi minime resarcita,accedamus. Sic præcipiebat lex, vt in decima die acciperetur agnus, & domum duceretur,occidendus in quartadecima luna,vt illis diebus examinaretur,si quid haberet maculæ,quod illud a diuino conspectu arceret: sic & oblaturi Deo Eucharistiã,orationem,eleemosynam sacrificium gratissimũ,examinandũ est prius, vt omni postposito odio sine macula Deo offeratur. ***Vade prius reconciliari ei, quem offendisti*** sic misit Iacob nuntios ad Esau,licet cum benedictione patris,illi iã prælatus esset,& uendita primogenitura, inferior effectus,ut maior seruiret minori. Et inclinauit se super terram decem uicibus,uel septies, ut lectio habet nostra, vt irati fratris animũ placaret, quod & ita accidit,cũ cucurrit Esau in occursũ eius,& amplexatus est fratrẽ, strigẽsq. collum eius,& osculans fleuit. ***Vade prius, &c.*** Munus crudele nõ acceptat Deus: si ferocem animũ non deponis, cur accedis? Scriptum est.n. Cum multiplicaueritis orationes uestras,non exaudiam. Quare? Quia manus uestræ sãguine plenæ sunt,per odium fratris. vnde in Leui. præceperat Deus: Bos,siue ouis non immolabuntur una die cum fœtibus suis. Dum.n non vult Dominus, ut filius eodem cum patre die ad aram.

Rom. 12.

Augus. lib. de cõflictu vitiorũ & virtutum.

Exo. 13.

Matt. 18.

Gen. 32.

Gen. 33.

1. Timo. 2.

Esa. 1.

Leui. 22.

Digitized by Google

aram trahatur, docet nos id, quod Chriſtus, ut ſi ad aram accedentes meminerimus iniurios fratribus fuiſſe, ferocē animum eſſe deponendum, & frater reconciliandus, antequam munus Domino præſentetur, ne repudietur ab ipſo, iuxta illud quod ſcriptū eſt a Malachia: Nō eſt mihi voluntas in uobis, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra, vtpote quia languidum, & debile offertis mihi. ita Nume. 12. (Oleaſter) cum videret Aaron Mariam percuſsā lepra perrexit ad Moyſem cui illa detraxerat & dixit obſecro domine mi ne imponas nobis hoc peccatum quod ſtulte commiſimus. Non orat Sacerdos Deum vt parcat ſed fratrem, quoniam nouit Deum non placandum niſi fratri eſſet ſatisfactum. Neque præcatur fratrem vt oret Deum ſed vt ipſe detractoribus ignoſcat qui credit ſtatim Deum ignoſciturum ei qui reconciliatus fuerit fratri.

Malac. 1.

DOMINICA VI. poſt Pentecoſten.

Euangelium.

Cum turba multa eſſet cum Ieſu, nec haberent quod manducarent.

Marci 8.

1 Dom. 6. poſt Pentecoſtē.

CIRCA expoſitionem huius Euangelij multa conſulenda ſunt in Dominica 4. quadrageſ. quæ huic ſunt multum accōmodata, quibus pauca reſtant ſuperaddenda, inter quæ illud primum eſt, quod Dominus poſt patratum miraculum quinque panum, conuenienter illud geſſit ſecundo, duo, hac iteratione oſtendens, indeficientem. ſ. ſuam bonitatem, & ſequentibus ſe, nihil unquam etiam temporalium defuturum. Quamuis maiora promiſerit bona his, qui illum fuerint ſecuti, immo ea, quę ſola, nomen bonorum iuſte merentur, cuiuſmodi ſpiritualia ſunt. Hæc illorum portio in terra viuētiū, quæ iure hæreditario debentur filijs, qui & hæredes ſunt Dei, cohæredes autem Chriſti. Iſta enim ſunt quæ loco benedictionis Deus dat amicis ſuis. lib. ſecundo. cap. decimo ſexto. num. 17. 24. & 25. lib. quarto. cap. 41. num. 12. & 13. Sed qui ſpiritualia dat, quæ digna ſunt bona, amicis ſuis, temporalia adijcit, vt acceſſoria, ita certo vt Sacer Vates clamet: Non vidi iuſtū derelictum, nec ſemen eius quærens panem. Et licet ille tota die miſereatur, & commodet, nihilominus ſemen illius in benedictione erit. Vnde cum Iſaac (Deo linguam eius mouente, & aperiente) benedictionem copioſiſſimam electo a Domino Iacob dediſſet, dixit quidem primum. Det tibi Deus de rore cœli abundantiam, ſpiritualia (inquit Bernardus) præcipue offerens, quæ in rore cœli diuino illapſu in eius mentem, intellexit pater ſanctus, ſed ne ille circa temporalia ſollicitus redderetur, de pinguedine etiā terræ abundantiam promiſit illi, qui rectè abundantia ſciret, panem autem, & piſciculum, his qui in opulentia conſtituti, abuterentur bonis in luxum, in ſuperbiam, & perditionem. Voluit ergo Dominus deordinatam tollere ab hominibus temporalium ſollicitudinem, vnde tanta videmus oriri inconuenientia, & quod verbis multis perſuadere voluit, ſicut Dominica decima quarta dicendum erit, hoc ipſum commodius egregijs factis ſuaſit in lege ueteri, dū Abrahæ, Iſaac, Iacob, Eliæ, Iudæis in obſidione Samarię, quando deſperatū credebat remedium populus, in diuturna Iudæorum peregrinatione per quadraginta annos in vaſta ſolitudine, quādo nec arare poterant, nec metere. Sic & Iudæis victū contulit abundantē in deſerto, vbi Apoſtoli illud, vel difficile iudicabant, vel impoſſibile, cum diceret. *Vnde iſtos hic qs poterit ſaturare panib.*

Pſalm. 36.

Gen. 27.

in

Digitized by Google

in solitudine? Et ut illorum curam doceret se habere specialem, cum de numero panum requisisset, continuo præcepit turbis discubere super terrã,
Psal. 146. ut esurientes pasceret, qui pullis coruorum inuocantibus eum, escas parat, &
Matt. 6. aues quę non laborant, neque nent, neque congregant in horrea, cœlestis pater, alimenta indeficiẽter ministrat. Reprobis quidem frequenter, quæ cõcupiscunt immoderate temporalia, in proprium malum largitur. Sicut illis, qui in eremo postulabant carnes, & pluit sicut puluerem carnes, & sicut arenam maris volatilia pennata, ea abundantia, & liberalitate, qua arenam quis largiretur poscenti, sed dum adhuc escæ essent in ore, necdum ad stomachum, aut vix descendissent, ira Dei descendit super illos, & occidit pingues eorum, & ceciderunt in medio castrorum, qui à Deo contra ipsius volũtatem ea flagitarũt, quę tam ipsis essent nocitura. Et sicut carnis curã non
Rom. 13. faciendam docuit Paulus in desiderijs; bene tamen, ut adnotarunt Sancti in necessarijs, ita ea, quæ necessaria sunt, nõ rogatus concedit Iesus turbis, quo immodicam eorum sollicitudinẽ propulset, immoderatum temporalium desiderium, grandium malorum originem. ita Exod. 16. docet Oleaster q̃ cum Deus populo dedisset manna dixit colligat unusquisq; ex eo quantũ sufficit ad vescendum ut doceret quam mala sit superfluitas. non est parcus Dominus sed quia nouit quæ mala abundantia pariat, voluit nos ad mensuram suis uti bonis: Videat quid faciat qui necessaria imò superfluã in immẽsum multiplicat: Non ad mensurã Deus panem de cœlis descendere fecit sed in maxima copia, uoluit tamen ex copia solum quæ necessaria sunt sumere, ut discamus etiam in rerum affluentia seruare modestiam & parcitatem ne cibo ingurgitetur qui diues est, &c. Vnde Dominus animarum medicus & aufert, & dat, sicut iudicat expedire. lib quarto, c. 40. nu. 15. Bona temporalia moderate, & ordinate diligenda sunt, lib. primo, cap. undecimo, nu. septimo usque ad decimum. ca. 17. num. quarto, & septimo, lib. secundo. cap. 16. nu. 24. & 25. Bona temporalia ut præcipua diligunt reprobi, iusti autẽ ut accessoria. lib. primo, cap. 17. nu. 20. cap. 18. num. 14. lib. secundo, c. 16. nũ. 12. 16. 24. usq; ad 26. cap. 19. num. 22. usq; ad 25. Bona temporalia concedit diabolus hominibus, quo magnis eos priuet bonis, his modicis concessis, li. secundo, capit. 15. num. 21. 22. & 45. cap. 16. num. 28. cap. 17. nume. primo, 20. & 21. ca. 19. nu. 1. & secundo. Bona temporalia ea desideranda sunt, quib⁹ prouideatur necessitati, non voluptati. li. 2. ca. 16. n. 6. 11. 12. & 16. Bona temporalia dat De⁹ reprobis, cũ ea poscũt, quia ægri sunt, de quorum salute desperatum eũt. lib. 2. c. 18. nu. 24. lib. 14. c. 30. n. 13. 15. 17. & 18. Bona temporalia sine sollicitudinẽ quærenda sunt, li. 13. c. 8. nu. 4. & 9.

Secundo etiam considerandum ingens benignitatis, & misericordiæ Domini exemplum. Cum. n. turbæ ob suã vtilitatẽ Domino adhærerent, & apud illum manerent, tamen misereri se dicit turbæ, eo q̃ triduo perseuerarẽt secum. Quo docemur Dominũ ita misereri sequentium se, cũ in malũ aliquod inciderint, ac si ab ipsis ille commodũ aliquod reportaret, cum contra res se habeat, q̃ illi sequentes ipsum, non solũm spiritualia doctrinæ cõmoda, sed & temporalia sanitatũ reportarẽt. Ademq; quę hominũ sunt magnifica beneficia, ut sua acceptat seruitia, ut ea multa liberalitate remuneret, cũ potiꝰ homo inseruire Domino debuisset pẽpetuo, eiq; perpetuas referre gratias, q̃ animũ eius ad sequendũ impulerit, & mouerit, & quod remunerat, donũ est ipsiꝰ, quod illi remunerare deberet homo, si posset. Eduxit Deus populũ, in *Ex. 1. & 2.* Aegypto dura, intolerandaq; seruitute pressum, ab intolerabili Regis barbari liberat tyrannide, qua sceleratus, & impius homo, & infantes viros necabat, & viuentes laterit⁹ operibus misere cruciabat; Afflictabantur miseri, qui honorem, diuitias, libertatem, & requiem simul amiserant, inuocabant

Digitized by Google

hant Deum, ut tantis malis oppressos solita benignitate liberaret: fecit id Dominus, insignis, & prodigijs, eos eruēs in manu forti, in brachio extēto libertatem concedens, multa Aegyptiorū dona argenti, & auri largitur, duces porrigit Angelos, & quasi illi in egressu beneficium aliquod Domino fecissent, de eo remunerando sollicitus est, eum circunducens per desertum, & docens, & custodiens sicut pupillam oculi sui, pane Angelorum eos cibans, illis indesinenter astans, legem tribuens in monte Syna. Immo & cum Dominū Moyses cerneret, iuste, grauiterq; indignatum, & ad populum puniendum, & sese vlciscendum paratum, diuinam compescebat indignationem dicēs, in populum, quem ab Aegypto eduxerat in manu forti, fœuire non debere, ac si egressus populus diuinæ obediens voluntati, in his, quę ipsius utilitatem tam opere concernebāt, Deū obligassent ad misereudum & dissimulandum iniurias. Cū potius indignus omni misericordia videretur, qui tantis calamitatib. ereptus, & benefactorem contemneret, & illi iniurius extitisset. Sed tamen hęc Dei nostri erat bonitas, vt seruitia sua, quæ re vera magis dicenda essent beneficia, remuneret, & illis obligetur. Sic & Abraham eripuit de Hur Chaldæorum, ubi inter idololatras degens, ingentib. periculis fuit expositꝰ, rusticanos deserens consanguineos, & modicas facultates. Et qui reuera diuino hoc beneficio nouiter erat obligatus, audit: Faciem te, si egressus fueris, & mihi obedieris, in gentem magnam, multiplicans multiplicabo te: benedicam his qui tibi benedixerint, & maledicam maledicentib. tibi, & multa alia in sequentibus promisit, & impleuit Dominus, quia Abraham suos deseruit, & pro grandi hoc beneficio quod recepit egrediens, præmia multa, & magna largitus est Deus, & sua dona, hominum vult esse seruitia, quæ remuneret. Sicut & Apostolis, qui miseram vitam deserentes, qui multo labore vix victum, & vestitum, quærita-bant, & consequebantur, qui ab illo erepti, Iesu Domino essent obligati, audiunt; Cētuplum accipietis, & vitam æternā possidebitis, Sedebitis, qui ista deseruistis propter me, super regias sellas iudicantes vniuersum orbem, tanta largitate pręmiant, quod receperunt illi beneficium, relinquentes quę reficiebant retia, ut fierent hominum piscatores. Hæc in nobis etiam animaduertere licet, cum Deus ea, quę recepimus bñficia ab ipso æternus remunerat bonis, & cum mandata sua implerere inbeat Deus, quia nobis pro sunt non illi. lib. vndecimo. cap. 3. numer. 28. cap. quarto. num. secundo. Nihilominꝰ sic eorum impletionem remunerat, ac si illi soli profuissent, quod ut doceret, turbā iubet pasci re, & saturare quia triduo Dominum sustinuissent, quasi nō hoc in magnam eorum cederet utilitatem, qui verba vitæ æternæ audiebāt, & à languoribus, & infirmitatib. curabantur. Cumq; homines Christianos ad se vocans & trahens, & reficiat, & exorneret, & liberet graui dæmonis, & intolerabili tyrannide, pro hoc in nos collato gratis beneficio æternam porrigit beatitudinem, quam recipit qui beneficium acceptat, & benefactorem experitur largum ad idem donum cœlestibus bonis gratificandum, & cum perditio Israel ex ipsa sit homine, salus ab illo est, q sua beneficia, coronat. Amor Dei est in causa, ut profectus nostros & curet, & vocet suos, lib. primo. capit. sexto. nu. 21. Beneficio Dei bona recipimus, mala autem peccatis nostris. li. secundo. cap. 12. nu. 16. cap. 13. nu. 32. Quatuor magna beneficia his exhibuit turbis, excepit fatigatos, docuit ignorantes, sanauit infirmos, & refecit famelicos. Quapropter cum populum pascere disponeret, *gratias egit*. Narrat Euangelista, quod exultauit Christus in spiritu, cum ei discipuli retulissent quæ in prima Euangelij prædicatione euenissent læta, cum eorum doctrinā populus gratāter recepisset, sic *gratias egit* lætus, cum videret se hominum sequela ad conferēda eis beneficia obligatum. Gaudebat Paulus & congratulabatur fidelibus, dum eos cerneret

Deut. 32. *Exod. 32.* *Genes. 12.* *Matth. 19.* *Osee 2.* *Luc. 10.* *Phili. 2.*

bonis

bonis operibus occupatos, gauderet immensa charitas Iesu vehementius multo, dum turbam vidit egentem, quo ad recipiendum beneficiũ habilis redderetur. *Gratias agit*, humanitas sancta patri, ac si in eo beneficus illi extitisset, quod homines traxisset, vt eos reficeret, & benefaceret.

3 *Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent.* Deficiebat his victus, necessitate multa premebantur, in squalenti erant eremo, esus defecerat, non quia illi lusib. consumpsissent bona, aut immoderatis sumptibus illa prodegissent, sed qui ciborum obliti, vt audirent Iesum, longe à proprijs recesserant laribus, & cũ triduo sustinuissent Dominum, nec haberent quod manducarent, de longe venissent, mirabiliter attracti dulcedine mirabili verborum Dei; qui dicere

Exod. 16. potuissent: Patriam, & nostra de reliquimus, mundum & mundanos contempsimus cibos, cur ti manna pascere non vult Deus, sicut olim pauit pa-

3. Reg. 19. tres nostros in deserto, vel subcinericium panem, & vas aquæ non porrigit egentibus, vt quondam Eliæ. Qui

4. Reg. 30. filius Dauid est, vel illius misericordiam recordetur, qui Amalechitæ seruo ab hero derelicto cum lassum, & fatigatum reperisset, pauit, & in suam ac-

Exo. 16. cepit societatem. Iam farinula defecit Aegypti, & eos consumpsimus panes; quos reportauimus, obsecro vt nostri

Psa. 26. misereatis, quo dicere valeamus: Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me, protinus Dominus assumpsit me, cui est cura de nobis. Quam bene hi nouerant utramque ferre fortunam, & quam æquo animo ferebant

Eph. 4. inopiam, qui re ipsa aiebant: Scio abũdare, scio & penuriam pati. Sic & Abraham diues valde, & qui tam potens

Genes. 12. erat, multo cũ discrimine & honoris, & uitæ, descẽdit in Aegyptum ad quærendum panẽ, æquo animo ferens ino

Genes. 20. piam, & in Geraris peregrinatus est, cuius mirabilis fuit æquitas, qui ex summis diuitijs ad summam paupertatem deiectus, nihil fuit propterea mutatus. Nuper armauerat trecentos vernacu-

los domus suæ, quibus Reges Syriæ debellarat, & nunc baculo in manu assumpto ipse, & uxor eius cogitur ad Geraros descendere, ibique mendicare. Mira ualde est hominis impatientia, quæ neque ad horam ferre valet rerum temporalium defectũ, sicut Iudęi, murmurauit omnis cõgregatio filiorũ Israel contra Moysem & Aaron in solitudine, dixerũtque: Vtinã mortui essemus per manũ Domini in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carnium; & comedebamus panem in saturitate, cur induxistis nos in desertũ istud, vt occideretis omnem multitudinem fame? Hi sunt, de quib. scriptũ est: Si non fuerint saturati, & murmurabunt. Neque his contẽti sunt, quib. viuere possint, nisi satientur. Neque libertatem consecutam æstimãt, immo pluris ea, faciunt saturitatẽ. Sic in Genesi cũ adhuc imperfectus esset Iacob Deo se obligat seruiturum, si dederit panem, &c. Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Hi non murmurant, nec escas poscunt a Domino, sed expectãt. Pauperes uoluntarij, nec copiam concupiscunt, nec inopiam metuunt, li. 4. c. 28. nu. 14. & 15. c. 38. nu. 3. Pauperta tem stulte timẽt homines, ne aliorum auxilio egeant, cum id necessarium sit lib. 14. ca. 3. nu. nono. Sed licet isti inopiam patiantur, & famem, Deus illis in deserto panem porrigit, & verus filius Dauid, immo eius pater & Deus, eos, qui mundum reliquerant, & in desertum secesserant, pascit. Non quidẽ panẽ pluit de cęlo, nec subcinericium panẽ, sicut Heliæ, adfert Angelus, sed panibus & piscibus vsque ad facturitatem sustentat, & in fornace Babylonica paupertatis existentib. Dens (vt suì moris semper fuit) assistit. li. 2. ca. 15. num 16. li. 4. c. 41. nume. 2. & 3. Paupe res, & diuites audiant quod de manna dictum est: Qui multum habet, non abundauit, & qui modicum, non minorauit, quia non deficit Deus in prouidendis necessarijs. li. 14. ca. 3. nu. nono.

Genes. 28.

Psa. 48.

Exo. 16. et 2. Cor. 8.

Misereor super turbam, quia ecce iã triduo sustinent me, nec habent, quod mãducẽt. Si Dominũ Iesum sequaris,

ipsius misericordiam, & curam super te inuenies. Qui enim cunctorum, quæ sunt in sæculo, oblitus, sollicitus est in his, quæ sunt Dei sui, quomodo illi placeat, is sane, Dominum experietur sollicitum in his, quæ illius concernũt salutem, qualis semper fuit erga illos, qui diuinæ se commiserunt bonitati. Mundani quidẽ soliciti sunt, quæ sunt mundi, ut ait Paulus, sed quia mundus fidelis amicus non est, non continuo illius gerit curam, qui illi indesinenter adhæret, sicut adnotauit Gregorius in
2. Reg. 30. seruo Amalechita, qui cum Domino suo fideliter seruisset, cũ primũ illum ægrotus, & lassus secutus non est, illi⁹ curã non gessit, sed eũ in itinere dereliquit; sic & mundus, cum fidelem seruũ in egestate, in infamia, sibi inutilem futurũ respicit, eum protin⁹ derelinquit.
Iob 19. Sicut & Iob historia narrat, cui, cum potens esset, multi astabant, cum autẽ in pauperiem deuenit, etiam à fratribus se derelictũ conqueritur, immo ei astabant, ut conuiciarentur. Antiquum, & frequens malum, quod lamentabatur gentilis Poeta dicẽs. Dum fueris felix, multos numerabis amicos tempora si fuerint nubila nullus erit. Amicitia mundana condemnatur, lib. 1. cap. 13. nu. 11. c. 19. nu. 2. & 3. Amicitiam ignorauit Cicero, Christum ignorans, li. 1. c. 19. n. 1. Amici in necessitatib. dignoscuntur, li. 1. c. 15. n. 18. c. 19. n. 11. 13. & 14. lib. 6. cap. 8. num. 8. Mundo autẽ derelinquente homines, assumit eos Deus, li. 11. cap. 12. num. 31. & 40. Solicitus semper fuit Deus in eos, qui sol
Exod. 34. licitudinẽ gerut illius. Vnde in Exodo scriptum est: Cũ dilatauero terminos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ, ascendente te & apparente in conspectu Domini, Dei tui ter in anno. Ne timeas aliquid tibi siniſtri accidere, cũ te in operibus occupaueris pietatis: Qui enim curauerit, quæ sunt Dei sui, ipsum habebit curatorem, in his, quæ expedierint illi. Sic fecit, cum iustis omnibus veteris testamenti, cum Daniele, qui religionis gratia in lacu leonum incluso, & leonum rabiem moderatus est, & Prophetam portauit Abacuc in cincinno capitis, qui eum pascoret. Hac enim de causa docebant Sancti generalem Dei prouidentiam erga homines in eos esse specialem, qui serui illius essent in rebus eius occupati, quorum omnes capilli numerati essent, nulluſq; de eorum capitibus absque patris periret voluntate. Dei prouidentia specialis est in Sanctos, lib. 2. cap. 13. num. 34. lib. 4. cap. 3. n. 1. 3. 5. usque ad 7. 9. 10. 12. 14. 15. 17. 19. usque ad 22. & 26. De qua re late differitur in hoc cap. 3. lib. 4. vbi docetur, quod Deus dicitur sedere in cœlis ob specialem prouidentiam erga iustos, num. 1. 3. 8. Ob quam etiam rationem specialiter, qui Deus omnium est, dicitur Deus iustorum, num. 3. 15. 16. & 19. cap. 16. num. 1. Ob id signũ dicitur ponere in suis, in eodem cap. 3. num. 4. Vnde Dei prouidentem negãtes, & grauiter peccant, & acriter puniuntur, lib. 4. cap. 3. num. 12. & 23. cap. 13. num. 10. 15. usque ad 18. Deus refugium, & virtus paucorum est, quia pauci sunt, qui in necessitatibus ad eum recurrãt, li. 4. c. decimo sexto. n. 3.

Matth. 10.

Et si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via. Nec deficerent, lassis occurrit Christus, sicut quondã Melchisedech Abrahæ, cum reuertere tur à cæde quatuor Regũ, qui panẽ protulit, & vinũ ad pascendos viros, qui cũ eo venerant fatigati, ut cum illo vires resumerent. Occurendum est lassis cũ victu. Sic Abigail occurrit Dauid, vt ipsius & sociorum prouideret necessitati, qui in montibus latitabant fugientes iram Regis Saul. Sic & Bercelai, quia suspicatus est pati famem Dauid, cum fugeret Absalonem, obtulit frumentum, farniam, & pollentam, & fabam, & lentem, & frixum oleo cicer, ut cibis vulgaribus milites pasceret, obtulit etiam mel, & butyrum, & pingues vitulos Regi ad vescendum. Sic & Domin⁹, ne ieiunos remitteret eos, qui ipsum fuerant secuti, curam gessit de pascendis ipsis. Qua in re docere etiam uoluit, debere Prælatos curam habere de suorum sustentatione subditorum, sicut in Numeris

Gen. 14.

1. Reg. 25.

2. Reg. 17.

aiebat

Num. 11. Libet Mosyles fullissimilitud. gemma de palmis populi. Vnde est mihi cum, vt sæpe, pulcre alteri malimendum? Quod si Deus inflatur pollutionibus & fastidio cum fonte manifestus in terra Aegypto, clamatur ad Aegyptos pingue pane. Non enim Regio egestatem regi haut excludat, vt paupere vitiligine pauperiem, vt vallatio expulerat mundi: imperat quidem ordinatione Deus discretos, sed vtrumque manet. Non omnibus, sed quibusdam: & fastidiosamentum tibi est, præcepi vnitur res. Et similia de Manna. *Nec Deus, nec Moyses, in manu mea cuiquam est.* Nihil mea potestate in donis meis est? quia, nolite me assolutum præcipere populi. Quare vobis, quod est ab explendum fabulosus? Et ego dandum, non ad arbitrium meum, sed præcipientis. Quia nolite cum fastidio fastidium facere? Et ita similia de cæteris late tam ad breuitate propositum pandit, quæstiones ex præcipiente in Regum populi. qui ad eiusdem animum sunt effer pertinens. Et qui Rex erat alter non minore talitudo pollicitus, quæ ad Deum fastidium: quia ille dolos non quidem, sed habet. Et quod mandatum. Deum ad Deum interficiatis exegit. Sunt enim nihil in Exodo, non cognoscat fructuosa, populus, vt Aegyptum vel cuique delectus, vel potentiam quidquam mentem, est (vel) relata infelix habent, exercuerat propagatur). Domino pali fame: & ob nulla vitia diligentia mentis Deus. Deus mundus in desertum, & propagandum in summo dilectus, quæ ad Deum intimum dominæ mihi, ad deformem in vitia. quam eius duxit famem ingestit. Præcipit autem ad panem affectus, & desiderat vocabulum. Et ego. 1. cum. 5. Pariati qui fastidiæ quibus absentes ter., cupiunt panem habentes & ad Num. 11. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

Gen. 47. Glossator.

Exod. 5.

Exod. 14.

Reficiendorum ab aliquod fuit. Vnde ipse carnes quæ hic locutores panibus & plenitudo.

Lucem ab his sacrum Deo hæc ad ipsum Deo animas laturus ille quæ pleni dilectum qui manet ea quæ expleuisse & digna, qui aduersus mundarum pa pedi misericordiæ quinque panis Corn. Tom. III. G e 3

hordeum. Solum mihi Christi panis, vestra, videant ejusdem miracula in quinque, quæ creatus multa facilius ille fortasse quidem mundanæ ejus carnis creaturæ non istius pollicitationi habeat, qui panem ipsum ex gratia & benedic. Sed etiam aliquibus tum panis, & necessarium animæ ad fidem ut hæc, qui ultimum propriæ ejusdem pabulum ut ipse indigentiæ fabricare. Qui si non pollutæ, quid ipsum creatus quasi quidem? Et ipse Christus & Marcus Evangelista aliud rem & miraculum, ut ipse Christus, Deus, ista ruinam panis fatis, dixerunque, Eamus quasi dicentes mysterium, ego, omnia, qui rerum habebant. Quæ Dominus videbant. Panis enim, & non panis? omnia & pollutæ Deus, & panis, tum labore dominique panis, & non panis? Quæ ipse Deus, & non panis? Quæ ipse Deus, & non panis? Quæ ipse Deus

Iob: Agrum non suum demetũt, & vineam eius, quem vi oppresserint, vindemiant. Nudos dimittunt homines indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore. Nudis, & incedentibus absque vestitu, & esurientibus tulerunt spicas, cũ iusti ostium viatori semper patuerit, & de vellieribus ouium suarum calefactus esset pauper, qui buccellam non comedebat solus. Hæc iustorum natura. Viatoribus vitulum saginatum occidere iubet Abraham, vt peregrinos pascat, qui facilius posset eorum necessitatibus prouidere, egregium parat diligenter conuiuium, illis, quos homines credidit viatores. Hæc hominum, qui aliquid habent, cura sit, vt quomodo potuerint, sic sint misericordes vel modicum, vel multum egenubus exhibentes, similes effectũ & viduæ, quæ quod habuit misit in æra Dei, & discipulis, qui cuncta, quę habebant, abundanter tribuebant ad subueniendum fratribus, nec in posterum multa cum anxietate prouidebãt, illi fidentes, qui iubet vt illi dent turbæ manducare, & friuolas damnent diuitum excusationes ad conseruandas pecunias, lib. 1. cap. 24. num. 20. lib. 4. cap. 38. num. 16. & 17. cap. 39. num. 2. & 3. Diuites, si omnia sua dare nolunt pauperibus, diuidant ea, lib. 4. cap. 39. nu. 4. Cum tamẽ diuites periclitantes in mũdo, ne iacturam patiantur bonorum, ea transferre debeant in nauem pauperũ, lib. 5. cap. 10. nume. 11. Diuites auaros damnabit mulier, quæ Heliam pauit, ibidem nu. 22. & 34. Diuites cum tanta dent parasitis, scortis &c. paupertatis metu, pauperum non miserentur, ibidem num. 34. & 77. Diuites absque ratione multas congerunt rationes, ne benefaciant, lib. 5. cap. 10. nu. 70. Eleemosyna illa perfecta est, quæ præuenit pauperem, nec precibus extorquetur, ibidem nu. 56. Eleemosynam sic facere iubet scriptura, vt penè nullus excusetur ab ea nu. 57. Pauperes Christi, æraria sunt diuitum, ibid. nu. 68.

Iob 31.

Gen. 18.

Tobiæ 4.

Luc. 21.

Et manducauerunt, & saturati sunt, qui & inordinatam cibi appetentiam moderati sunt, & his contenti sunt, quę à Domino receperunt, maiora non requirentes, sed moderato victu satisfecerunt & naturę, & necessitati, non voluptati. In hoc enim gulæ rationem constituebant Sancti, quod homines non culsiores cibos desiderarent solũ, sed in quorumcumque deordinato appetitu, qualis ea fuit, quæ animum impij Esau commouit in esu lentium, quæ Iudæos conturbabat in eremo, dũ aquam vehementer optabant, & pepones, & alia, & cæpas Aegypti reminiscebantur, & concupiscebant, vehementer Dominum ad iracundiam prouocantes. In hoc enim, peccati huius nocumentum consistit, quod scelerati homines, inimici crucis Christi ventrem colant pro Diuo, in confusionem eorum, qui terrena immoderate sapiunt, siue illũ siliquis porcorum cupiant onerare, siue vitulo saginato. Et frequenter maiori cum damno rusticus in alia fertur, quam potens ferretur in selectos cibos. Et sacræ literæ, dum opulentam Salomonis mensam ad memoriam reducunt, quã vehementer admirabatur Regina Saba, illã non cõdemnant, damnantes eum, qui propter rufum cibum. vendidit primitiua. Hæc veritas docetur in libro 1. cap. 1. num. 17. 45. & 54. & num. 1. 42. & 56. Libroq. 7. cap. 2. nu. 5. vsque ad 8. docetur quod cibus moderate sumendus sit. Hi tamen patientes, satiati sunt, cibo, quo nõ voluptati, sed necessitati prouidit Dominus. Hic enim abstinentiæ vsus est, ut mediũ seruet, ne homo aut voluptate corrumpantur, aut fame pereat, li. 1. capit. 1. numer. 47. 48. & 51. Quam cõmensurandam docebat Sanctũ viribus vniuscuiusq; libr. capit. 3. num. 4.

Gen. 25. Exo. 15. 16 & Nu. 20.

Luca 15.

3. Reg. 10.

Miraculum istud spiritualiter exponit Bernardus in tribus cõcionibus de expositione huius Euangelij. In quo docet, q̃ Christus satiauit eos, qui triduo illum secuti sunt. Prima dies est timoris, secunda pietatis, tertia rationis, lib. 18. cap. 10. numer. 31. In his triplex significatur virtutis profectus in illis intellectus qui triduo sequentes Christum, saturati sunt. A mundo, & Aegypto

Aegypto recedens iter tridui proficiſcatur, vt integer Spiritus, anima, & corpus dicta, cogitata, factaque mortificentur, lib. 17. cap. 12. nume. 2. & 36. Iuſti paſcuntur, dum audiunt ea verba, quæ eos ad timorem trahunt, deliciantur autem, qui multum proficiunt, lib. 18. cap. 15. num. 8. Et ſicut tunc Ieſus, excepit fatigatos, inſcios docuit, ægrotos curauit, refecit famem patientes, hæc eadem beneficia Ieſus perpetuo largiturus erat eis, qui ipſum ſequerentur. Primum enim operibus peccatorum fatigatos, ad pœnitentiam recipere debebat, ſecundo per gratiam illuſtrare, tenebris peccatorum excæcatos, tertio ſanare per iuſtificationem, iaculis peccatorum vulneratos, & tandem reficere per internam conſolationem, peccatis debilitatos. Miſericordiæ Dei panes ſunt cor hominis confirmantes, libro quarto, capitulo ſeptimo, numero 30. vſque ad 33. capitulo decimo, numero vndecimo, capitulo vndecimo, numero ſecundo. Miſericordias ſeptem in ſeptem panibus ſignificatas agnoſcat quiuis homo in ſe, libro quarto, capitulo ſeptimo, numero vigeſimoſecundo, vſque ad trigeſimumtertium. Bernardus ait: Miſeri, qui deſertum non ingrediuntur, vt à Deo beneficium recipiant, ſed miſerabiliores omnibus hominibus, qui profecti quidem ſunt, cum alijs, ſed cum illis non ſunt refecti. Quando baptizati ſumus renunciantes diabolo, & pompis eius, deſertum cæpimus habitare, Chriſtiani effecti, ſed dum in peccatis perſiſtimus, cum alijs non reficimur. Item conſideranduin eſt, quod ſicut Deus eos, qui illi adhærent, paſcit, ita diabolus multoties homines paſcit, quando negotiationibus illicitis, vſuris, homines diuites efficit, vt epulentur ſplendide, induantur purpura, & byſſo, & pauperum ſanguine ſatientur, & pereant. Hæc enim horum maxima perditio eſt, quod his, quæ Deus illis porrigit ad edendum, contenti nõ ſunt, ſed alia quærunt contra ipſius võluntatem, ſimiles illis, qui cum manna colligerent contra Dei præceptum, nõ cibum ſed vermes colligebãt. Hi ſunt de quibus aiebat Eſaias: Quod iugulabant arietes, comedebant carnes, &c. Et Amos: Væ qui opulenti eſtis in Sion, &c. Qui canitis ad vocem pſalterij, ideſt, omnia opera veſtra, inquit Hieron. expectant voluptatem, nihilq; facitis, niſi quod ventri, & libidini placet. Gulæ ſerui effecti, dediti edacitati viuunt, lib. 1. cap. 1. nu. 29. & 55. Diuites ad ſobrietatem reducat diuitis epulonis, & Lazari parabola, lib. 14. cap. 3. nu. 7. Dicat Chriſtianus: **Ideo edimus, vt viuamus, non ideo viuimus, vt comedamus.**

1. Theſ. 5.

Eſa. 22.

Amos 6.

Bernard. in ſerm. de ſeptem panibus.

Lond. 16.

DOMINICA VII. poſt Pentecoſten.

EVANGELIVM.

Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium. Matth. 7.

Vide lib. 8. cap. 9. nu. 30. lib. 14. ca. 23. num. 35. lib. 18. cap. 10 num. 12.

POSTQVAM Dominus Ieſus à cap. 5. Matthæi, vſque ad ſeptimum, tradidit veræ & abſolutæ pietatis & virtutis ſummam, tam eam, quæ Prælatorum eſſet propria, q̃ quæ omnium hominum ſtatui conueniret, in diligendis inimicis, in ieiunio, oratione, & eleemoſyna, & adhortationem ad ingrediendum viam arctam, cõuenientiſſime nunc ſubijcitur de vitandis falſis Prophetis, quod hi abducere nitantur homines à vera religione, & via, quæ ducit ad vitam, cum tamen ſeſe profiteantur viæ huius & doctores eſſe, & ductores, idq; callide, ſimulata quadam ſanctimonia, præ ſe ferant, à quibus proinde ſumma cum vigilantia cauendum eſſe admonet, quod ſicut perniciouſiſſimum eſt, ſi recipiantur, ita agnoſci non poſſunt, niſi

1 Domi VII. poſt Pentecoſten.

Digitized by Google

adhibita diligenti quadam cautione, & animaduersione. Pseudoprophetas vocat omnes falsos doctores. Sūt autem falsi Prophetæ in duplici differentia. Quidam.n. aperte fidē Christianam impugnant, Christum negantes, & quæ aperte sunt fidei in illo negantes, sicut Mahumetes, & qui eum sequuntur magistri, sicut Antichristus. Alij sunt, qui Christianismum, & Christi nomen professi, sub Christianæ, & Euangelicæ doctrinæ prætentu, docent, quæ sunt Euangelio, & veritati contraria, quales sunt hi, quos communiter hæreticos vocamus, de quibus loqui-
1. Timo. 4. tur Paulus: Spiritus manifeste dicit, quia in nouissimis tēporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam. Et in Actibus præcipiebat Pau-
Act. 20. lus Prælatis (vocauerat enim maiores natu Ecclesiæ à Mileto mittens Ephesum) inter multa: Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes peruersa, ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate, memoria retinentes quoniam per triennium nocte, ac die non cessaui cum lacrymis monere vnumquemq. vestrū. Ab his falsis Prophetis attendere iubet Dominus, ut eos agnoscamus. tum vt eorum cōsortia vitemus. Quoniā cum hæresis,
2. Timo. 2. ut cancer, serpat, nisi in pestifero hoc morbo fugiendo grandem adhibuerimus curā, peribimus certe. Et si quidem omnes impios & fugere, & vitare conueniens est, ne corrumpat bonos
1. Cor. 15. mores colloquia praua, & qui tangit
Eccles. 13. picem inquinetur ab ea: odiui Eccle-
Psalm. 25. siam malignantium, & cum impijs non sedebo, ut degens inter innocentes, lauem manus meas, & altare Domini circundem, ut Domini enarrem mirabilia. De qua re latè differitur multis in locis, lib. 3. cap. 10. num. 101. lib. 9. cap. 21. num. 8. lib. 11. cap. 5. nu. 3. vsque ad 8. 10. vsque ad 13. cap. 12. numer. 5. & 6. lib. 9. cap. 19. num. 8. 11. 12. & 14. lib. 10. cap. 9. nu. 4. & 5. lib. 14. cap. 4. num. 4. Cum enim reprobi sociantur reprobis, augent peccata, vnde Dei bonitate fit vt ab alterutrū seperentur, lib. 11. capit. 5. numer. 2. Dum enim maiori facilitate impij corrumpunt iustos, quā ab istis illi conuertantur, merito vitādi sunt, lib. 11. cap. 5. numer. 12. Sed tamen cum hæretici non solum voluntati nocumentū inferant, (quod minus esset malum) sed intellectui, dū homines trahūt in reprobum sensum, summa sollicitudine eis attendere debemus. Hi sunt de quib⁹ dicitur Zach. 13. in die illa confundentur prophetæ cū prophetauerit nec operientur pallio Saccino ut mentiantur &c. Pallio Saccino operiuntur ut mentiantur qui cūque ueniunt ad nos, in vestimentis ouium intrinsecus autem sunt lupi rapaces cū vitia sese contegunt vmbra virtutum, ut nos decipiant dicunt, non sum propheta, homo agricolasū, quoniam Adam exemplum meum ab adolescentia mea. Sæpe enim artificiose dissimulant dolos sæpe dicunt Adam esse exemplum suum & imitatores sanctorum Patrum videri volūt, & sic duorum modorum alterum decipere nos volunt aut ad id hortando quod malum est etsi bonum videatur, aut ad id quod est reuera bonū sed supra nos est & admirandum potius eo tempore est quā imitandum. Hi enim verba Dei furātur, testimonijs scripturarum abutentes, lib. 8. cap. 1. num. 11. Cumq; diaboli cornu fuerint ventilati, conculcant aquas pedibus, dum intelligentiam scripturarum inuertunt, ibidem numero 12. & 16. Dum enim male intelligunt scripturas, facti sunt quasi arcus dolosus ibi numero 13. Hæreticorum carmina, dulcia sunt Sirenarum cantica ad decipiendos incautos, nu. 15. Potionēque turbida doctrinarum suarum inebriant

inebriant populum deceptorum, ibid.
Iudicij 15. nu. 16. Hæretici vulpes sunt Samsonis religiosa habentes principia, finem vero fraudis sue incendio deputatũ n. 18. Hæretici vasa sunt mortis, quę sunt in arcu sacræ scripturæ, quam ad suam perditionem interpretantur lib. 18. ca. 2. nu. 39. Qui sacram scripturam male intelligentes pluunt laqueos super
Psalm. 10. peccatores ibidem nu. 40. Hæretici ab Ecclesia egressi, pugnant contra eam lib. 4. cap. 33. nu. 3. lib. 8. cap. 1. nu. 1. & 3. Cum ergo tanta sit tamq; inardẽs hæreticorum sitis, qua nituntur existẽtes in Ecclesia perdere, vt corruat integritas morum, & fidei, vt sic de remedio desperent, non solum vitandi sunt (id enim omnes facerẽt fideles, si eos agnoscerẽt) sed nimia adhibẽda est cura, vt eorum animus pateſcat, & norint Christiani omnes, potissimum autem Prælati, & doctores, & prędicatores Ecclęæ, sub ouina pelle luporũ latere ferocitatem. Vestimenta autem ouiom, quæcunque pertinent ad externã sanctitatis declarationẽ interpretãda sunt, ieiunia, eleemosyna, orationes, diuitiarum contẽptus, Sacramentorum frequentia, immo & simulata castitas, quã etsi raro diligant, eam oculis hominũ mentiuntur lib. 8. cap. 1. numer. 13. Hæreticorum, & hæresum multitudine vtitur diabolus, vt sub Christianitatis nomine, & ouis pelle, oues perdat. Dum enim vestẽ variam morũ, & virtutis apparentis, sumunt, nocent perniciosius, lib. 8. cap. 1. nu. 1. & 2. Perdite enim viuens, ille no facile homines ad falsum dogma trahit, Sed hæreticorũ conuenticula cauernæ potius, quã Ecclesiæ, quę vulpes recipiunt, demolientes vineas li. 8. cap. 1. nu. 3. 13. 18. & 22.
Cant. 2. Hęretici paleis recte comparantur, qui liniunt parietem blanditijs nn. 11. Hęretici occulti, non tam facile capiũtur, quam manifesti, nu. 22. Hi sunt intrinsecus lupi rapaces, quia cum sanctitatẽ, & simplicitatem foris ostendant, in animo & latenter nihil aliud sunt, quam lupi, qui re vera gregem Dominicum, & oues Christi, idest, simplices dilacerare studẽt, lib. 8. cap. 1. nu. 4. Aduertit autem Iesus discipulos, aduertit & fideles omnes, quia hæreses eorum temporibus seminatæ sunt, postea germinauerunt, & tandem maturauerũt, ibidem, n. 6. Hęreses illę facile vel vinci possunt, vel vitari, quæ in nullo cum vera fide conueniunt, quæ autẽ in multit conueniunt cum ea, facile decipiũt incautos, libro 8. capite primo, nu. 17. & 21. Et quidem sunt aliqui extrinseci lupi, veluti aperti veritatis hostes. Verum ab intrinsece lupis, plus est periculi, quod sub habitu ouis, lupum agant. Non est negotij lupũ ab oue dignoscere, si vterq. edat suam vocem, si vterq. sua pelle tectus veniat. Verum quid facias, vbi lupus ouis vocẽ, & vellus assumit, vt crudelius oues laniet? Multi hæreticorum, vocem quidẽ ha- *Gen. 27.*
bent Iacob, dum se mentiuntur, quod non sunt, se mentiuntur Christianos, catholicos, sed manus habent pilosas, peccata multa operibus ostentantes, luxuriosi, blasphemi, auari, crudeles, qui solos cęcos valent decipere, vt quõdam Isaac deceptus est a Iacob. Alij autem, etiam videntes decipiunt, dũ eorũ cernunt mores, qui in hypocrisi loquuntur mendacium, & simulant sanctitatem. Vnde quõdam & Manichęi, *1. Thim. 4.*
& Ariani innumeris incommodis, & erroribus Ecclesiam perdiderunt, dum & falsis multa intermiscebant vera, & ea docebant, quæ vel Trinitatis abscõditum mysterium, vel creationis abditam veritatem impugnabant, nec homines animaduertere poterant illorũ ca uteriatam conscientiam, dum eam sanam, virtutis similitudinibus mentirentur, Sed quod mirari satis non possum, illud est, quod nostris calamitotis temporibus vnius Martini Lutheri, & idiotæ, & scelerati hominis, & vilis homuncionis suasu accidit, vt maior. Occidentis pars errauerit à fide, quam dissuadere non valuit doctissimi viri ingenium, nec ingenui potentia & arma, nec sub ouina pelle tecta lupina crudelitas. Non enim illæsam sui virtutẽ simulabãt ieiunijs, orationibus, diuitiarũ contẽptu, templorum, & Sacramentorum frequen-

Digitized by Google

frequentia, dum omnia ista cornibus ventilabat bestia. Iuge sacrificium altaris abolendum censuit, sacras confessiones, quas grandi bonitate sua Deus in remissionem peccatorum fidelibus dereliquit, extirpare & voluit, & valuit. Templa sacra demolienda curauit, sacras imagines deiecit, Sanctos orare, prohibuit, ieiunia interdixit, cœlibatum reprehēdit, sanctum religionis statum, in quo contemptis diuitijs, honoribus, delicijs, propria voluntate, & cōiugijs, Deo vacabant multi Christianorum, execratus est, & cum primum hæresim suasit, cunctis flagitijs ianuam aperuit, vt mutuis cædibus se trucidarent velut rabidi canes, Lutherani Oecolāpadios, hi Zuinglianos, Hugonoti, Sacramentarios. Licet enim inter se omnes conueniāt, vt dogmata suadeant, & Catholicos persequantur, sed tamen intestinis bellis, & opinionibus, inter se dissidēt, similes effecti vulpibus Samsonis, quarum tantum caudæ ligabantur, ut Philisthinorum segetes incenderēt, capita autem soluta, quo illæ inter se bellarent, morsibus & dentibus se lacerarent, ira & rabie percitæ. Sic isti cōcordant quidem contra nos, sed cum inter illos tot sint sententiæ quot capita, mutuis se persequuntur bellis, odijs. Hi sicut draco Apocalypsis, capita habēt septem, dū in multas partiti opiniones & sectas, mutuo se persequuntur, vnam tantum habētes caudam, qua tertia stellarum pars deiecta est, dejcereturq. tota stellarum multitudo, nisi Deus illius potentiam esset moderatus, & alæ concessæ fuissent mulieri, quibus fugeret in desertum, & nisi Spūs sancti igne hæreticorum comburerentur arma. li. 16. c. 12. num. 31. Hi enim cum impiorum sint capita, contra se diuisi sunt, vniuntur autem vt iustis inferant damna, lib. 12. cap. 4. num. 26. Vnde sicut inexcusabiles essent oues, quæ lupis aperte venientibus in propria pelle & voce, illorum se ingererent faucibus, nullam valentes prætendere excusationem, dicentes quod lupi ouem mentiti sunt & vocem, & habitum, ita cum hæretici Lutherani luporum vestimentis induti, sacrilegi, tantam hominum multitudinē perimant, horum est inexcusabilis insania, dum vident ea suadere, quæ ratio abhorret, quæ lex naturalis condemnat: Ribua locum Ioel 1. Gens ascēdit super terram meam fortis & innumerabilis dentes eius, vt dentes Leonis, &c. posuit vineam meam in desertum & ficum meam decorticauit, de hæreticis maxime Lutheranis, interpretatur. gens fortis robore & potentia huius sæculi, innumerabilis multitudine, posuit vineam in desertum Lutherus dū tot decepit Christianos & arefecit de corticant ficum nostri temporis hæretici dum nitūtur tollere ceremonias quibus maxima teguntur, atque conseruātur. Aduentarunt olim Ariani, Manichæi, Pelagiani, Ebionitæ in vestibus ouium, deceperunt insipientem plebē, non mirum. Surrexit Lutherus cum suis, abijcientes ouinas vestes, Sacramēta, ieiunia, castitatem, &c. & nihilominus cuncta vastassent, nisi Dominus, inquisitorum, & Regum, potentissima exurgeret manu, vt iudicaret causam suam memor improperiorum suorū, eorum vtique, quæ ab insipiente sunt tota die. Et cum victoria, quæ vicit mūdum, fides esset Catholica, hæc penè exterminata est, cum vineam Ecclesiæ singularis ferus depastus est, quam exterminauit aper de sylua. Hi quidem in exordijs, potentibus huius sæculi adiuncti sunt, vt valerent vi & potentia blasphema dogmata suadere, lib. 8. cap. 1. nume. 20. Et in exordijs quidem blanditijs, postmodum minis trahere valuerunt tenella membra Ecclesiæ. Mali enim ad peccata impellunt iustos quandoque exemplis corruptis, quandoque per vim, lib. 17. cap. 2. nume. 27. Cumque hi inter omnes hæreticos vitam suadeant delicioſam, loquantur placentia carni, ea iudicent conuenientia, quæ delectant, ea deferenda, quæ cruciant, dum salutem, fidei solæ adscribunt, operibus studiosis, quæ molesta sunt sensibus, reiectis, facile animas capiunt eorum, qui talem vitam desiderant. Vnde mirari nullus debet, quod hæretici sint modo in Ecclesia, quam semper

Iudicū. 15.

Apoc. 12.

Psal. 73.

1. Ioan. 5.

Psal. 79.

Simile.

Digitized by Google

Lucæ 7. [illegible] dixit illi, Ego, inquit, Simon, aliquid tibi dicere habeo. At ille, Magister, dic, inquit. Duo debitores erant cuidam fœneratori: unus debebat denarios quingentos, alius quinquaginta. Cum non haberent unde solverent, ambobus donavit. Dic ergo, quis eum plus diligit? Respondens Simon, dixit, Æstimo quod is, cui plus donavit. Dixit ei Jesus, Recte judicasti. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni, Vides hanc mulierem? Intravi domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lacrymis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti: hæc autem unguento unxit pedes meos. Quamobrem dico tibi, Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam, Remittuntur tibi peccata. Et cœperunt qui simul accumbebant, intra se dicere, Quis hic est, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem mulieri, Fides tua te salvam fecit: vade in pace.

Oratio.

Deus, qui nos in tantis periculis constitutos, pro humana scis fragilitate non posse subsistere: da nobis salutem mentis et corporis; ut ea quæ pro peccatis nostris patimur, te adjuvante vincamus. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Secreta.

Hæc hostia, Domine, quæsumus, emundet nostra delicta, et ad sacrificium celebrandum subditorum tuorum corpora sanctificet. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Communio.

Panem de cœlo præstitisti eis, omne delectamentum in se habentem, et omnem saporem suavitatis.

Postcommunio.

Quæsumus, omnipotens Deus, ut quos cœlestibus tribuis pasci mysteriis, a noxiis facias cunctis expiari. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Digitized by Google

Matthæus dum prædicaturus Euan-
gelium Christi in Ethiopiam ad Regem
Hirtacum venisset, & ibi Ecclesiam
Dei ædificasset, Clerum ordinasset,
Sacerdotes & Diaconos consecrasset,
Regem ipsum cum Regina Eusebia &
Filio Regis Hyrtaci Fraterno, nomine
Ephigenio, ad Christi fidem convertis-
set, & Baptismo sacro abluisset, Ephi-
genium Regem Ethiopiæ constituit.
Quo facto Matthæus Ethiopiam reli-
quit, & in Macedoniam ad Philippos
venit, ubi Ecclesiam Dei ædificavit,
Clerum ordinavit, Sacerdotes & Dia-
conos consecravit, & Philippenses ad
Christi fidem convertit. Inde Matthæus
Macedoniam reliquit, & in Parthiam
venit, ubi Ecclesiam Dei ædificavit,
Clerum ordinavit, Sacerdotes & Dia-
conos consecravit, & Parthos ad Chri-
sti fidem convertit. Inde Matthæus
Parthiam reliquit, & in Persidem ve-
nit, ubi Ecclesiam Dei ædificavit, Cle-
rum ordinavit, Sacerdotes & Diaconos
consecravit, & Persas ad Christi fidem
convertit. Inde Matthæus Persidem re-
liquit, & in Indiam ad Hydaspen ve-
nit, ubi Ecclesiam Dei ædificavit, Cle-
rum ordinavit, Sacerdotes & Diaconos
consecravit, & Indos ad Christi fidem
convertit. Inde Matthæus Indiam re-
liquit, & in Ethiopiam ad Regem Hir-
tacum venit, ubi Ecclesiam Dei ædifi-
cavit, Clerum ordinavit, Sacerdotes &
Diaconos consecravit, & Ethiopes ad
Christi fidem convertit. Inde Matthæus
Ethiopiam reliquit, & in Macedoniam
ad Philippos venit, ubi Ecclesiam Dei
ædificavit, Clerum ordinavit, Sacer-
dotes & Diaconos consecravit, & Philip-
penses ad Christi fidem convertit. Inde
Matthæus Macedoniam reliquit, & in
Parthiam venit, ubi Ecclesiam Dei ædi-
ficavit, Clerum ordinavit, Sacerdotes
& Diaconos consecravit, & Parthos ad
Christi

debere eius fructus omnes, vel plures, & potiores eſſe bonos. Et ſimiliter nō poſſe fieri, quin hominis mali, omnes vel plures, & potiores ſint mali. Ita vt facile ſit ſaltem ex quibuſdam fructibus dignoſcere malitiam eius, quantumuis eam multis conetur tegere vir tutum ſpeciebus. Quoniam ſicut aiebat Dominus: Homo ex bono theſauro cordis ſui profert bona, id eſt, cum plenum ſit cor eius ſapientia, & virtute, fieri non poteſt, quin ſaltem potiores, & plures eius ſermones ſint boni. Sic malus non ſemper profert mala ex malo theſauro cordis ſui, ſed aliquādo ex adiacente ſibi adhuc bono, profert bona, fieri tamen non poteſt, quin frequenter e plenitudine deprauati cordis loquatur mala, quia vt plurimum os loquitur ex abundātia cordis bonum, vel malum, libr. 10. capit. ſexto, num. 4. cap. 8. numer. ſecundo, Lingua cordi debet concordare, vt bene loquens, bene viuat, lib. decimo, capit. ſexto, numer. ſexto, lib. vndecimo, cap. 2. num. 22.

Luc. 6.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Omnia vult Dominus ſuum munus exequi, & ea operari, propter quæ condita ſunt, ſicut in Geneſi dixit: Germinet terra herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum pomiferum fructum iuxta genus ſuum. Infra: Fiant luminaria, & continuo diuidant diem ac noctem, & ſint in ſigna, & tempora, dies, & annos; ad hoc enim à me ſunt condita, & factum eſt ita. Vnde cum Hieremias diuinam retuliſſet indignationem contra Ieconiam, ſterilitatem viri dixit eſſe tanti mali cauſam. Omnia etiam inſenſata dant Deo ſuo quidquid ab eis poſtulauerit, etiamſi id ſua natura non habeant, ſolus homo negat Deo ſuo, quę ab eo poſcit. Sic in Numer. dicitur: Petra dabit aquam ſuam (vt legit Sanctiſpagninus) Petra munus non eſt aquam porrigere, dabit tamen illam, quia hæc Domini voluntas eſt. Mandatis Dei obediunt cuncta creata, vno homine excepto, lib. vndecimo, cap. 3.

7. *Gene. 1.* *Hiere. 23.* *Num. 20.*

num. 8. 23. vſque ad vigeſimum quintum. In his etiam verbis, inquit Hieronym. docere voluit Dominus, non ſatis eſſe ad conſequendam ſalutem malum non facere, peccata declinare, niſi bona inſuper faciamus. Nō enim eradicandam, & in ignem mittendam dicit eam arborem ſolum, quæ malum protulerit fructum, ſed illam etiam, quæ fructum bonum non dederit. Auguſt. libro de gratia Chriſti cōtra Pelagium dicit: Duæ arbores bonæ, & malæ, duo ſunt homines, bonus, & malus. Homo bonus, qui eſt voluntatis bonæ, malus autem voluntatis malæ. Voluntas bona, radix bona, voluntas mala, radix mala. Fructus autem harum radicum, atque arborum, facta ſunt, dicta, atque cogitata, quæ bona de bona voluntate procedunt, & mala de mala. Vir iuſtus arbor fructifera eſt: Super torrentem orietur in ripis eius ex vtraque parte omne lignum pomiferum, non defluet folium ex eo, & non deficient fructus eius. Per ſingulos menſes afferet primitiua, quia aquæ eius de ſanctuario egredientur, & erunt fructus eius in cibum, & folia eius ad medicinam. Vir perfectus arbor pomifera eſt, nō defluent eius doctrinæ folia, nec fructus bonorum operum, ſed tempore opportuno producet, quia aquæ gratiarum quibus irrigatur, à Deo procedunt, & fructibus eius cibabit homines, & folia verborum eius ad medelam animarum erunt. E contra mali audiunt: In fructibus impij conturbatio, quia ex peruerſorum hominum operibus, plerumque conturbatio oritur, quia ipſi oues Chriſti ſeducunt, & tales fructus producunt, quales ipſi ſunt, ſicut ſcriptum eſt: Numquid currere poſſunt in petris, equi, aut arari in bubalis poteſt? Quia conuertiſtis in amaritudinem iudicium, & fructus iuſtitię in abſynthium. Equi ęgrę currunt in petris, eo quod læduntur, & corruunt, ita hi malis aſſueti, bona operari vix poſſunt. Bubali autem bobus ſimiles ſunt, ſed iugum ferre vt illi, ſua feritate nolunt, quia cum ſilueſtres

Hieron. ad Demetria. *Aug. lib. de gratia Chriſti.* *Ezech. 47.* *Prouer. 15.* *Amos. 6.*

Digitized by Google

silueſtres ſint, ipſum excutiunt. Ita hi, quamuis bonis aſſimilentur in exteriori pictura, tamen terram colere non poſſunt. Hi ſuam iuſtitiam ſtatuere volentes iudicium Dei in amaritudinem conuertunt, crudeliſſime ſe gerentes, & fructus iuſtitiæ, qui ſuauiſſimi ſunt, in amaritudinem conuertũt. Bona enim opera, quæ dulcia ſunt, amare fecerunt ad malum finem deſtinando. Homo arbori comparatur, lib. primo, cap. primo, numer. octauo, libr. nono, cap. vigeſimo primo, numer. decimo quinto, & decimo ſeptimo. Vnde Græce homo vocabatur antropos, id eſt, arbor inuerſa, cuius radices in parte ſunt ſuperiori, à qua humorem percipere debent, vt fructum ferant. Modo plantantur in terra, in cęlum poſtmodum transferenda. Mo

Gene. 2. do in paradiſo Eccleſiæ ſita, fonte illi-

Pſal. 1. tis, ſanguine, ſcilicet, Chriſti rigatur, & cum in lege Domini arbor rationalis voluntatis fuerit, erit tamquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit, &c. & folium eius non defluet, perperi fonte ſanguinis Chriſti rigatum, cum autem in cęlum tranſtulerit illud Deus, à ſede Agni aquæ deri-

Apoc. 22. uabuntur cryſtallo ſimiles, quibus torrente voluptatum Dei potatum, perpetuam conſeruabit viriditatem, duodecimq; producet fructus, & iucundiſſimos, & ſuauiſſimos. Iuſti ſunt, de

Exech. 17. quibus ſcriptum eſt: In monte ſublimi Iſrael plantabo illud, & erumpet in germen, & faciet fructum, & erit in cedrum magnam, & habitabunt ſub ea omnes volucres, & vniuerſum volatile ſub vmbra frondium nidificabit, & ſcient omnia ligna regionis, quia ego Dominus, humiliaui omne lignum ſublime, & exaltaui lignum humile. Siccaui lignum viride, & frondere feci lignum aridum. Hæc Domini virtus fuit, ait Hieron. qui lignum quondam viride Iudaici populi arefecit eulpa ſua, quia fructum non ferebat, ſed dedit erugini fructus eorum, & labo-

Pſal. 77. res eorum locuſtæ, & occidit in grandine vineas eorum, & moros eorum in pruina, & lignum aridum, populus gentilis, viride factum eſt, & qui oleaſter erat amara, in bonam tranſijt oliuam. Sed quod ſine multo animi dolore dici non poteſt, illud eſt, quod cum diuinum verbum deſcenderit ſicut imber de cœlo, vt inſunderet terram, & germinare eam faceret, illa fructum conuertit in ſpinas. Sicut enim Ioanni in Apocalypſi reuelatum eſt, primus Angelus tuba cecinit, & facta eſt grando, & ignis miſta in ſanguine, & miſſa ſunt in terram, & tertia pars arborum concremata eſt, dum rectam viuendi regulam deſeruerunt. Quoniam ſicut arbor fructum non dat, niſi illa influentias cœleſtes in ſe recipiat, ſicut cauſa particularis vniuerſalem, ſic & fructum virtutum ferre non valet homo, niſi diuina perfundantur gratia, & inſuper illi, liberum cooperetur arbitrium. Gratia Dei rigat animas, vt floreant, & fructus faciant, & radices mittant, libro ſeptimo, capit. octauo, numer. decimo ſexto, & vigeſimo quinto. Gratia principaliter operatur bonum, cui cooperatur homo, libro ſeptimo, capit. nono, numer. quinto, ſexto, octauo, vſque ad decimum ſextum, & decimum nonum. S. Thom. explicans illa verba: Fructus autem ſpiritus, &c. ait: Virtutes, & bona opera dicuntur fructus, quia ſicut fructus in arbore, acquiruntur labore, & ſtudio, ſic virtutes oriuntur ex libero arbitrio auxilio gratiæ. Dicuntur etiam fructus, hoc eſt, fructuoſa, quia æternum gloriæ pondus operantur. Impij autem, arbores dicuntur autumnales à Iuda in ſua canonica, ait: S. Thomas Autumnales, quia fructus ad rectam maturitatem non perducunt. Bis mortuæ, ſcilicet in ramis, & in radice, in ramis bonorum operum, & radice bonæ voluntatis, perdite viuunt. Eradicatæ, quia malis operibus vehementer aſſuefacti, fructus ferendi, vix ulla relicta eſt ſpes. Et quidem gentes turcę, & infideles extra Eccleſiam plantati, nõ ferẽtes fructus bonorũ operum excuſationẽ habent, licet ſuf-

Rom. 9.

Iſai. 55.

Apocal. 8.

S. Thom. ad Galat. 5. lect. 6.

S. Th. in Ep. Can. Ind.

Digitized by Google

Mar. 1. Mar. 2. Mar. 3. Mar. 4. Mar. 5. Mar. 6. Mar. 7. Mar. 8. Mar. 9. Mar. 10. Mar. 11. Mar. 12. Mar. 13. Mar. 14. Mar. 15. Mar. 16. Mar. 17. Mar. 18. Mar. 19. Mar. 20. Mar. 21. Mar. 22. Mar. 23. Mar. 24. Mar. 25. Mar. 26. Mar. 27. Mar. 28. Mar. 29. Mar. 30. Mar. 31.

publicis confessionibus Ecclesiarum. Et. 3. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 4. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 5. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 6. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 7. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 8. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 9. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 10. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 11. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 12. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 13. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 14. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 15. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 16. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 17. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 18. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 19. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 20. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 21. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 22. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 23. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 24. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 25. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 26. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 27. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 28. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 29. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 30. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur. Et. 31. Ut Ecclesiarum ministri, qui Christi nomen profitentur, & Sacramenta recte administrant, non ob aliud crimen, quam ob doctrinam Euangelij, aut ob aliquod crimen, quod non sit indignum Christiano nomine, aut Sacramentorum administratione, accusentur, aut damnentur.

Digitized by Google

Deut.4. fecerit voluntatem patris, inquit, non qui audierit solum. Et nunc Israel audi præcepta, & iudicia, quæ ego doceo te, vt faciens ea viuas, & ingrediens possideas terram. &c. Et in *Apocal.1.* Apocalypsi: Beatus qui legit, & qui audit verba prophetiæ huius, & seruat ea, quæ in ea scripta sunt. Vnde in *Cant.2.* Cantic. post quam spõsa dixerat: Fulcite me floribus, protinus adiunxit: Stipate me malis, fructibus, scilicet, & *Cant.7.* operibus, non solis verborum floscu lis. Et infra: Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit uinea, si flores fructus parturiunt, si verbis studiosis, coniunguntur facta. Propterea *Ezec.18.* enim (Grego.) in Ezechiele apparuit in Cherubin, similitudo manus hominis, sub pennis eorum. Actiones enim uitæ per manus significatæ, subijciendæ sunt alis doctrinæ, & verborum, vt filius consilium accipiat sapiẽ *Prou.4.* tis patris dicẽtis: Suscipiat verba mea cor tuum, non solis auribus illa recipienda sunt, sed corde, & recipiat cor verba mea, vt custodiat ea & viuas. Verba enim legis præcipiente Deo pendebant ante oculos, & in manibus, vt ea operarentur homines, quæ scirent diuinæ voluntati esse conformia. Verbum Dei sic audiendum est, vt opere impleatur, libr.4. capitu.14. num.18. lib.18. cap.3. num.1. Verba enim Dei custodiens homo corriget viam suam, lib.16. cap.10. nume.32. lib.18. capitu.2. numer.52. De re hac multa sunt in indice locorum communium. Aduertendum etiam est, quod si beatitudo interdicta est his, qui Deum Dominum vocant, cuius voluntatem non perficiunt, dum ipsum laudant; quid quæso expectandum est ab his, qui ipsum impie blasphemant, & peierant? &c. De qua re multa habes, lib.9. capit.11. per totum.

DOMINICA VIII. post Pentecosten.

Euangelium.

Homo quidam erat diues qui habebat villicum. Lucę 16.

Vide lib.4.c.11 nu.6. lib.6.c.3 nume. 21. & 22 lib.14.c.29 nu.1.

MVltis illisque grauissimis, & rationibus, & parabolis conuincere nisus est Iesus Pharisæorum auaritiam, vt pote qui tanta hac ægritudine laborantes maxime, innumeris alijs detinerentur malis, a quibus liberari non possent, nisi prius hanc omnium radicem exploderent, cuius rei gratia inter alias hac Dominus parabola usus est, eius autem summa in tribus consistit. Primum, vt intelligerent illi, omnes homines bonorum temporalium esse dispensatores non dispatores, ac ob id exactam ab illis rationem poscendam aliquando, si illis abutantur bonis, quæ & in propriam, & communem utilitatem sunt concessa; vt hac ratione ducti multa cum sollicitudine curent, vt ea ad voluntatem Domini dispensent. Secundo ad hoc tendit parabola, idq. præcipue, vt sicut dispensator ille, cum primũ audiuit, & credidit, se sua priuandum dispensatione, sollicitus multum fuit, vt futuræ uitæ prospiceret, nec aliud præsentius reperit remedium, aut efficacius, quam vt bonis Domini sui in suum commodum utens, quamdiu posset, pararet sibi amicos ex bonis heri sui, ita & nos cogitemus, aliquando a temporalium horum bonorum dispensatione amouendos, ac ob id solliciti simus, qua ratione nobis in æterna uita, vbi non erit horũ in manu nostra dispensatio, prospiciamus, sciamusque illam demum prospicere nobis rationem esse commodissimam,

Digitized by Google

mam, ſi ex acceptis diuinitus facultatibus, benefaciamus liberaliter egenis, per quos in æterna ſimus recipiendi tabernacula, peracto iam dispenſationis noſtræ officio. Tertio ad hoc tendit parabola, ut intelligamus, quod ſi Dominus iniqui dispenſatoris paſſus diſpendia, laudat dispenſatoris prudẽtiam, quod aduerſus Dominum quidem fraudulenter, ſed pro ſe prudẽter egerit, multo magis a Domino noſtro, qui & ditiſſimus eſt, & nullum damnum poteſt ſuſtinere, & cuius præceptum eſt, ut pauperibus benefaciamus, laudandi ſumus, ſi bonis eius noſtræ diſpenſatione commiſſis ab ipſo, ita ĩ noſtrum commodum vtamur, vt per ea nobis locum in æternis manſionibus paremus. Illorum amicitia, de quibus dicit parabola, parabatur per hoc, quod eis tamquam domini debitoribus, debitum remittebatur ex parte, horum vero paratur, per hoc, quod eis tamquam amicis Domini, tribuuntur nobis conceſſa. Argumento ergo a minori ſignificare Ieſus voluit, quod ſi diſpenſator ille pro temporali vita adeo fuit ſollicitus, & tanta aſtutia vſus eſt, vt futuræ inopiæ prouideret, multo magis nos maiori præditos prudentia, de æterna vita nobis conuenit ſimiliratione prouidere, & ſi ille laudatur a Domino iniuria affecto, quod prudenter ſibi proſpexiſſet, multo magis nos laudabimur ab eo, qui & non patitur damnum, & hoc facere non ſolum non vetuit, ſed & præcepit. De eleemoſyna, quam ſuadere Ieſus, tam elegante hac parabola voluit, differitur late, lib. quinto, capit. 10. ad quam etſi multis rationibus nos excitarent Sancti, ibid. numer. octauo, vſque ad 14. 19. 20. 23. 44. 26. & 33. tamen ea, qua Euangelium vtitur hodiernum, imperfectis efficaciſsima eſt. Cum Deus in monte legem dediſſet Moyſi, vt eam imperfecto Iudæorum populo propalaret, tantum præcepit illis ibi: Ne furtum facerent, nec ea, quæ proximorum fuiſſent bona, concupiſcerent, aut contingeret inuito domino; at Ieſus antiquæ legis perfector, his non contẽtus, frequenter lege noua præcepit, non ſolum vt aliena non acciperent Chriſtiani, aut ambirent, ſed inſuper, vt propria fratribus largirentur, ſicut enim legem antiquam per nouam perficiendam aſſeruit, dum propoſito mãdato de non occidẽdo, intulit: Ego autem dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo ſine cauſa, reus erit iudicio, ita & antiquo præcepto de non furando, alterum tradidit de iuuando fratre egente, vt ſic faciat ſibi homo amicum, qui eum recipiat in æterna tabernacula. Hominum auaritiam in pauperum oppreſsione lamentabatur Iob dicens; Aſinum pupillorum abegerũt, & abſtuleruut pro pignore bouem viduæ, ſubuerterũt pauperum viam & oppreſſerunt pariter manſuetos terræ. Agrum non ſuum demetunt, & vineam eius, quem vi oppreſſerunt, vindemiant, nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non eſt operimẽtum in frigore, vim fecerunt deprẽdantes pupillos & pauperem ſpoliauerunt, nudum incedere fecerunt abſque veſtitu, & eſurientibus tulerũt ſpicas. Et Habacuc: Væ ei, qui multiplicat non ſua. Vſquequo aggrauat contra te denſum lutum; Denſum lutum dicit, quod non de facili homo egreditur. Væ qui congregat auaritiam malam domui ſuæ, vt ſit in excelſo nidus eius, & liberari ſe putat de manu mali. Contra eum verba hæc loquũtur, qui iure vel iniuria, multiplicare nititur facultates ſuas, non intelligens quod ruina domus ſuæ inde ſequatur. Furtũ graue crimen eſt, quod Deus acriter punit, libr. nono, cap. vndecimo, num. 31. Diuites, qui per fas & neſas diuitias congregant, taxãtur, lib. ſecundo cap. decimo ſeptimo, num. duodecimo cap. 18. numer. 18. libr. quarto, cap. 39. ſeptimo, & 8. 10. vſque ad 12 14. 15. 18. 10. vſque ad 22. 29. & 30. Euangelica perfectio eſt, vt propria largiamur, quã ſuadere Ieſus voluit multis & rationibus, & exemplis, inter quæ celebre illud fuit in hoc eodem capite diuitis epulonis, qui (Chryſoſto.) in inferno poſitus guttulam aquæ vehementer

Exod 20.

Matth. 5.

Iob 24.

Habac. 2.

Luc. 16.

Digitized by Google

optauit, & instanter popoſcit, nec acce
pit, non quidem quia aliena rapuit,
ſed quia propria non eſt largitus, & al
Luc. 16. genti Lazaro ad eius ianuam iacenti,
miſericordiam non exhibuit. Alter e-
tiam dives lamentabilem audiuit vo-
cem: Stule hac nocte repetent a te a-
Chryſo. ho. nimam tuam. Vnde tam grandis cõ-
6. in Luc. minatio? Scitis vnde, ait Chryſoſto.
quia cum ager eius, vberes dediſſet fru
ctus, & ſecum cogitans diceret: Quid
faciam? &c. cum reſpondere debuiſſet:
Aperiam horrea mea, ſicut quondam
Ioſeph fecerat in Aegypto, prouidebo
pauperum indigentijs, quorum diſpen
ſatio mihi commiſſa eſt, Iſta tacens,
& de amplificandis horreis ſollicitus,
celeri miſerandaq. morte continuo ra
ptus eſt, priuatus bonis omnibus, quæ
egenis porrigenda forent. Et ſicut ho-
rum diuitum exemplo docere Ieſus
voluit, quæ diuitibus ſequantur incõ-
moda, ſi pauperum non miſereantur.

Ita in Euãgelio hodierno enarrat, quæ ex diuitum miſericordia oriantur bona. In quo multa ſunt grandi animaduerſione digna, quæ ſigillatim ſunt conſideranda.

3 *Homo quidam erat dives, qui habebat villicum; & hic diffamatus eſt apud illum quaſi diſſipaſſet bona illius.* Dives hic homo, Deus eſt; villicus autem, quilibet homo, cui Deus diuitias, quaſi diſpenſatori ſuo dedit, ad eas in bonos vſus expendendum, aliqui vero eas diſſipant, quia in cõmeſſationibus, ludis, ebrietatibus, & ſcortis expẽdunt, tales enim quaſi bona Dei diſſipant, & quamuis Deus cuncta ſciat,
Iacobi 5. infamari apud eum dicuntur, vel quia pauperes ad Deum clamant, vt Iacobus ait, vel ipſa peccata. Immenſa Dei bonitas temporales hominibus diuitias contulit, vt ipſis, cœleſtes lucremur, numquam interituros theſauros comparemus.

Geneſ. 42. Ioſeph fratribus ſuis non frumentum ſolum conceſſit, ſed & pecuniam, qua illud compararunt; ita Dominus, verus frater noſter, non æternæ felicitatis ſolum præmium, ſed ea, quibus ipſum acquirere poſſimus, largitur. Ea uero eſt humanorum cordium prauitas, vt diuitijs a Deo conceſſis, in prauos vſus diſſipatis, illis contra ipſius voluntatem abutantur. Sic dicitur a Iob: Abundant tabernacula prædonum, & audacter pro-
Iob 12. uocant Deum, Cum ipſe dederit omnia in manus eorum. Prædones, & latrones vocat diuites, qui a Deo acceperunt diuitias ad pauperes alendos, nec faciunt.

Horum tabernacula abundant diuitijs, auro, argento, gemmis, poſſeſſionibus, &c. quibus ipſi audacter, & inuerecunde Deum prouocant, adulterijs, homicidijs, & innumeris alijs peccatis, cum ipſum potius colere debuiſſent; qui omnia (ut homo dives) in manus eorum; quaſi uillicis diſpenſanda conceſſit.

O homo, cogita te non diſſipatorem, ſed diſpenſatorem eſſe facultatum, vt dicas Deo cum Regio Vate: Tua ſunt omnia, quæ de manu tua accepimus reddimus tibi. Sed qualiter praui diſpenſatores bona ſibi ad
1. Par. 29. diſpenſandum credita, diſſipent, oſten
Ezec. 5. dit Deus Ezechieli mira ſimilitudine dicens illi.

Sume tibi gladium acutum radentem pilus, & duces per caput tuum, & per barbam tuam, tertiam illorum partem combures igni, tertiam concides gladio, aliam ſparges in uẽtum, & ſumes paruum numerum, & alligabis in ſummitate palij tui. Ecce quali Deus metaphora docet quomodo huius ſæculi diuites bona ſibi ad diſpenſandum credita, diſſipent. Per capillos ſuperflua ſignificantur, ex quibus eleemoſyna fieri debet, ſed ſæculares homines partem illorum igne comburunt, illi ſcilicet, qui luxuriantes patrimonia conſumunt. De quibus dicitur: Qui nutrit ſcorta, perdet ſubſtantiam ſuam.

Prou. 6. Innumeri enim ſunt in mundo, qui carno uoluptatum immerſi, ita dilapidant bona, ut non ſolũ ad eleemoſynas largiendas, ſed nec ad debita ſoluenda, ad uxorem, & famulos alẽdos,

reſidui

Digitized by Google

residui aliquid sibi relinquant. Alij vero, gladio, capillorum partem concidunt, & hi sunt qui vindicādis inimicorū iniurijs incūbentes, oīa consumūt. Sūt enim aliqui ita efferati, ut prædones alant ad iniurias per eos vlciscendas. Hi res deperditas, & patrimonium non curant, immo libenter ad vindicandas iniurias exponunt, multiq; ex diuitib. pauperrimi euaserunt propter dissentiones. Alij vero capillos velut in ventum spargunt, quia ea, quæ superfluunt, vanitatibus, dissipant, vanissime induti, multis comitati seruis; vxores suas supra conditionem induentes, canes venaticos alunt, nullusq; iam reperitur, qui sua conditione maior apparere nō velit. Mercatores, nobiles videri volūt, nobiles ac si Comites essent incedunt, nemoque ab alio inani fastu superari vult. Hinc fit, ut omnia nobilium oppida ita exhausta sint, vt debita soluere non possint. Ad id vero calamitatis deuenerunt, quia commessationibus, ludis, luxurijs, & vanitatibus indulserunt. Sed quod minime præterundem est, paruum inde numerum sumentes, in summitate pallij alligāt, quia isti, quid diuitias dissipant, necessitatibus non subueniunt pauperum vel si obuium pauperem obnixe eleemosynam parentem, habuerint, obolo cōcesso, satis se fecisse existimant, qui pupillos, & viduas pereuntes, minima pecunia ali posse credunt. Diues in egenis subleuādis parcus, vere pauper est, lib. quarto, capit. 39. numer. 1. 22. 24. usque ad 26. lib. quinto, cap. 10. nu. 7. Diuites, & pauperes non casu, sed iustis de causis sunt in mundo, lib. 4. capit. 39. numer. 1. lib. quinto, cap. 10. nu. 5. 7. 23. 33. & 52. Diues tot iniurius est hominibus, quotquot opem poterat conferre, lib. 4. cap. 39. nume. 1. libr. 5. cap. 10. numer. 7. 23. Diuites luxui, & delicijs dediti confidentes in diuitijs taxantur, lib. quarto cap. 39. numer. 13. 16. 19. 22. 32. & 33. cap. 41. num. 6. & 7. Diuites multa bona receperūt a Deo, pro quibus modica dare iubet pauperibus, nec volunt, libr. quinto, cap. decimo, nu. decimo nono. Diuites qui equis componendis, & alēdis occupantur, obuio pauperi, immo Christo, taxantur, ibidem numer. 28. Qui cū tanta paratus domi & scortis, eleemosynas non dant, num. 34. & 78. Diuites eleemosynarum debitores vocantur à Paulo, lib. quinto, cap. decimo, numer. 79. Diuites re ipsa dicunt: Omnia consumantur, & Christus non pascatur, lib. 14. cap. 3. num. 21. Fornicatio multa parit incommoda etiā temporalia, lib. 6. cap. 12. num. 11. 12. 13. 14. 16. & 17.

Is qui prodegerat domini sui bona, quæ administraturus, & dispensaturus acceperat, diffamatusq; est apud illum. Quamuis enim Deus omnū animaduertat consilia, omnium habeat exploratos mores, apud communem dominum infamantur diuites, dū inopes clamant, diuitum auaritia grauati, sicut quondam Israelitæ, dum Aegyptiorum crudelitate ad amaritudinem perducerētur operibus duris luti, & lateris, ingemiscentes vociferati sunt, ascenditque clamor eorum ad Deum, & audiuit gemitum eorum, respexitque eos, & liberauit. Sic dum potētum crudelitate, pauperes necessitate compulsi durissimis operibus, intolerabilibusque laboribus premi, vix victū quærere possunt, & vestitū, quo sibi, suæque familiæ prouideāt, aut vero senio, vel ægritudinibus cōfecti, laborare nō valentes infamāt pauperes apud Deū, & clamāt, vt & illorū prouideat necessitatibus, & eorū vindicet iniurias. Et sicut mortuo Abel, eius sanguis innocēs clamabat cōtra fratricidā, diuināq; interpellabat iustitiam, quæ fratris sancti necem vindicauit, ita dum diuitum mensæ multorum pauperum constant, sanguine, lib. quarto, cap. 39. num. 32. & 33. Diues enim tot iniurius est hominibus, quotquot opem poterat conferre. lib. quarto, cap. 39. nu. primo. lib. quinto, cap. decimo, nume. septimo, & 23. Diuites superbi collidunt pauperes, sicut pecus pingue infirmum, libr. quarto, capit. 39. num. octauo, decimo. usque ad duodecimum. Diuites fures uocantur a Sanctis, cum pauperum

Exo. 1. 3.

Gen. 4.

Digitized by Google

necessitatibus non prouident, lib. quinto, cap. decimo, num. 23. Cum tales hi
Matth. 2. sunt, pauperum vox vt quondam innocentum, clamat ad cœlum, qua diffamantur potentes, qui cum multa acceperint a Deo bona, vt modica saltem conferant egenis, nec id facere volunt, lib. quinto, cap. decimo, num. 19. Vnde
Eccles. 35. aiebat Sapiens: Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cœlum, & Dominus exauditor non delectatur in illis, quasi dicat: Nonne lacrymę viduæ descendentes ad maxillam clamãt cõtra eos, qui eas deducunt opprimentes eam? & a maxilla ad cœlum ascendunt, quia Angeli eas Deo offerunt, & Deus, qui exaudit, minime in eis delectatur, sed incitatur cõtra oppressores. Superflui etiam diuitum sumptus, superba ædificia, &c. etiam contra eos clamant. Ita dicebat Abacuc, præmiserat:
Abac. 2. Væ qui congregat auaritiam malam domui suę, vt sit in excelso nidus eius, subdit: Cogitasti confusionem domui tuæ, concidisti populos multos, quia lapis de pariete clamabit, & lignũ, quod inter iuncturas ędificiorum est, respondebit. In quibus verbis Propheta corũ vicem dolet, qui auarè congregant, & superfluè expendũt in ruinam domus suæ, nam illa iniusta rerum congregatio (ad ædificia superba ædificandum, ut ipsorum mansio in excelso sit) domus suæ ruina censeri debet; quia quãto excelsius extollitur, tanto maior erit confusio ipsorũ ante tribunal Christi: quia lapis de pariete, magno sumptu ad ædificium comparatus cũ multorum pauperum detrimento, clamauit contra diuites: Et deaurata ligna, depictaq; laquearibus aureis cubicula, lectique argentei, & deaurati, & tanta rerum superfluitas clamabunt contra diuites. Immo canes venatici, accipitres, &c. vociferabũtur cõtra dominos suos. Taliter diuites infamãtur a pauperibus apud Deum, qui libenter tales querelas audit. Diuites autem, qui Patriarchæ sunt similes Abrahæ, qui peregrinos quærens, hospitio eos recipiebat, &c. fideles sũt horum bonorum dispensatores, qui utuntur hoc mundo, tamquam non vtantur, qui emũt, tamquam non possidentes, qui utuntur diuitijs secundum Domini uoluntatem in utilitatem proximorum, in propriã animæ salutem, prodigi filij fugientes
Luc. 15. stoliditatẽ, qui dissipauit omnem substantiam suam viuendo luxuriosè. Diffamãtur etiam diuites auari ab illo, qui accusator est fratrum, is, qui antea celabat crimina, manifestat illa. Et qui quã dam assistebat Deo, vt accusaret Iob, libr. secundo, capit. sexto, num. nono, lib. quarto. ca. 31. nu. 30. Diabolus enim
§ scribit peccata cum uincit, vt ea exprobret nobis, lib. secundo, c. octauo, num. quarto, 5. & 13. Diabolus qui suadet malum, in fine prodit illud, sicut & Deus bonum, quod persuadet, lib. 18. cap. primo, nume. 11. Diabolus nos accusat apud Deum, & illum apud nos: lib. 18. ca. quinto, num. sexto. Diffamãtur etiã homines, & accusantur a propria conscientia, sicut Paulus aiebat: Testimonium illis reddente conscientia ipsorum,
Rom. 2. & inter se inuicem cogitationum accusantium, &c. In die cum iudicabit Dominus occulta hominum. Hi sunt libri de quibus retulit Ioannes, quod aperiendi essent in iudicio, & iudicati sunt
Apoc. 20. mortui ex his quæ scripta erant in libris. Cõscientia iudex est incorruptus semper peccatores accusans, libr. tertio, capit. 24. nume. tertio, vsque ad sextum 22. & 19. lib. quarto, cap. 13. nume. 23. lib. vndecimo, cap. 14. num. quinto. lib. 14. cap. sexto, num. quinto. In iudicio finali libri sunt conscientiæ. lib. nono. cap. nono. nume. 31. Hic villicus diffamatus est, quasi dilapsset hominis diuitis bona, quæ ad aliorum vtilitatem illi cõtulerat. Sicut a Daniele relatum
Dan. 4. est, Nabuchodonosor quando regno priuatus audiuit Prophetam dicentem: Talia tibi accident, donec scias quod dominator Dominus in regno hominum sit, & cuicumque voluerit det illud. Accepta autem bona dissipamus, quando his neque ad ipsius honorem, sed magis ad Dei offensam, nec ad propriã salutem, sed perniciem, ad proximorũ iniu-

Google

iniuriam abutimur. Dissipat bona animæ, quando ea, quæ percipit intellectu, ad malum ordinat, illis similis effectus, qui eum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, &c. sed euanuerũt in cogitationibus suis, &c. & mutauerũt gloriam Deo debitã in idolum auri, uanitatis, deliciarum, cui thura offerebant. Dissipat bona corporis, dum fortitudine, qua malis resistere debuisset, vtitur ad vim alteri inferendam, sanitate ad turpia, pulchritudine ad vana abutitur, exhibens mẽbra iniquitatis peccato, quæ iustitiæ exhibere debuisset. Bona & spiritualia, & temporalia deposito accepimus reddenda Domino. lib. 18. c. 15. nu. 2. & 3. Boni, & mali raptores sunt, dum illi rapiunt cœlum, isti ea, quæ sibi non conueniunt, lib. 18. cap. 15. nu. 3. Consideranter autem posuit: *Quasi dissipasset*, vt doceat peccatum, liberum arbitriũ, bonaque naturæ non omnino perdere, licet minuantur illa, assiduitateque peccandi, bonæ inclinationes languescant, liberumque hominis arbitrium hebetetur. Peccato remisso anima languet, lib. 14. c. 6. num. 10. Peccata, dum continuantur, bonas inclinationes ex parte tollunt, lib. 14. c. 7. nu. 16.

Rom. 1.

6

Et uocauit illum, & ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare. In primis animaduerte uitam tuã incredibili diligentia in morte examinãdam ab eo de quo dicitur Sopho. 1. & erit in tempore illo scrutabor Ierusalem in lucernis taliter scrutabitur, vt ne exiguus, quidẽ angulus maneat obscurus sed omnia totius vitæ dicta, cogitata & facta, lucerna iudicij Dei illustrabuntur & patebunt. Ber. ser. 55. in Cãt. u homo time scrutinium iudicis time oculos capreæ, acuto visu est, nihil inscrutatum relinquet oculus eius, renes & corda scrutabitur, ipsaque cogitatio hominis confutabitur, illi dum negare non poterit minima mala quæ cogitauit. Quid tutum in Babylone & Ierusalem manet scrutinium, & visitabo super viros defixos in fęcibus suis hoc est inuolutos peccatis, erit fortitudo eorum in direptionem, ideſt, peribunt diuitiæ quas multo labore conquisierant, potentia &c. plantabunt vineas & non bibent vinũ earum, quia cum multum laboris posuerint in voluptatibus quærendis, morte intercipientur, & quia ista non considerãt impij quæ futura sunt in morte, addit Sopho. iuxta est dies domini, & velox nimis, vbi docet momentanea esse vitæ mortalis spatia, quæ expedit considerare, sicut qui dixit villicus, fode cito, &c. cito prouidit de remedio. Vocat dominus dispensatorem, cum per inspirationes, conciones, confessarios, iudicium ob eius oculos ponit, vt sibi prouideat in futurum, sicut villicus hic fecit, peccata eleemosynis redimens.

Non credidit remedium serum, licet Dominum audiret dicentem: *Redde rationem villicationis tuæ*, sed instante iamiam necessitate, modum excogitauit placando Domino aptissimum, quo instantem paupertatem vitauit. Temerarium est vsque ad finem vitæ differre remedium, nec admonenti Domino acquiescere. Sed si illud factum non fuit, vel tunc saltem instante morte, vocanti Domino acquiescamus, sicut latro pendens in cruce fecit, & veniam consecutus est. Deus inspirationibus, & modis mirandis alloquitur homines, si illi attendant, per totum capitul. 27. libro quarto. Dei vocem in terrore audit prius peccator, quæ post in dulcedinem vertitur, ibidem numer. nono, & 12. Sicut hic, qui seuerum audiuit Dominum dicentem: *Redde rationem villicationis tuæ*, & tamen diligentiam eius contemplatus, laudauit eius prudentiam. Deus aliquando occultans dulcedinem, ostendit iram, vt corrigat, libr. secundo, capitu. 11. numer. decimo, 21. 29. & 30. lib. quarto, capitul. octauo, nume. quarto, capitul. 15. num. tertio. Deus supplicia ventura prædicit, vt resipiscant peccantes, lib. secundo, capitu. 11. numero

quarto.uſq; ad 6.& 25. li. 4.c.6.nu.9. & 10.c.9.nu.4.& 10.c.18.nu.11.& 12. Pœnitentiam ſuadere vult Deus, cum prædicit futura ſupplicia,li.2.c. 11.nu. 4. vſque ad 7. 25.& 26.lib.4. ca.9.nu. 4.10.& 11. capit. 10. nume. 10.capit. 12. nume. 10. uſque ad 12. 14. & 25. cap.18.nume. nono, vſque ad 12. 15. 16.18.& 19.lib.ſexto, capit.10.nume. 11.libro 14.capit.21.num.21. 22. 35. & 37.Pœnitentiæ lacrymæ aliæ proce dunt a timore,alię ab amore,iſtę ante cedunt dignitate, illę tempore vt plu rimum,lib. tertio, cap.25. num.23. & 25.lib.14.cap.22.num.19. Pœnitentia eſt, per quam imminente ira Dei, im minens exitium poteſt homo uitare, lib.14. cap.21.num.2. & quarto.cap.2 3.nu.octauo.Pœnitentia differenda nō eſt ſpe longioris uitæ, lib. 14. cap. 21. num. ſeptimo, vſque ad 14. 16. 18. vſ que ad 20. 23.37. vſque ad 39.42.44. vſque ad 46. 50. 51. 56. vſque ad 58. Pœnitentiam Deus non negat homini dū viuit,li.13. cap.31.nume. 17. 20. 22.vſque ad 25.& 27.cap.22.num.46. cap.23.numer.ſexto,octauo,25.& 26. Pœnitentia neganda non eſt homini, dum uiuit,ſed hac ſpe homo peccare non debet,lib.14.cap.21. num.23.27. 47.56.vſque ad 58.& 60.cap.22.num. 25.Pœnitentiam numquam negat De us peccatoribus,dum viuunt;non quia ei placent culpæ,ſed ob id potius,quod maxime diſpliceant,lib.14.cap.21.nu. 50. Hanc pœnitentiam ſuaſurus Domi nus iudicium ob oculos ponit eius,& quod tēpus erit, in quo nec opus, nec ratio inuenietur,quādo peracta uita ſe ra impiorum pœnitentia a dæmonibus deridebitur, lib. quarto, cap.21. num. 20.30. 37. 42. & 55. Et ideo dixit illi: *Quid hoc audio de te*; In quibus verbis docere voluit,non eſſe iuſtitiæ executi onem præcipitandam, iudiceſque paſſi one vacuos eſſe debere, cauſamque pri us diligenter inquiri debere,propterea villicum prius alloquitur, Quia ergo iudicium nulla ratione præceps eſſe de bet, aiebat ſapientiſſimus iudex Salo mō,qui tantę extitit ſapiētiæ,& prudē tiæ,quod iudiciū celebre duarum mere tricum protulit,cum duodecimum age ret annum: Oculi tui videant recta, & palpebræ tuę præcedant greſſus tuos, quaſi dicat,intellectus prius rectum ſi bi ſcopum præſtituat,ita ut conſidera tio, & conſilium ſententiam præce dant. Iudiciū etiā ſine paſſione exerceri debet,ideo dicitur a Iob: Numquid ſa piens reſpondebit,quaſi in ventum lo quens, & replebit ardore ſtomachū ſu um; Ea enim,quæ paſſione impellente proferentur, veluti ſi in ventum emit tantur iudicanda ſunt. Cauſam etiam rei cognoſci perſpicue prius oportet, exemplo Regis illius qui aiebat iudica turus populum: Cauſam, quam neſcie bam, diligentiſſime interrogabā. In iu diciis ferendis in cauſa proximorū, ca uti & moderati ſint homines,lib.nono ca. 10.numer. tertio. Iudices in negotiis finiendis iuſti ſint & diligētes, lib. nono,c.octauo, num.ſeptimo,octauo. 11.& 12.Iudices cum rectitudine, ma turitate,& diſcretione iudicent,ibidem num.11.vſque ad 13. Propterea Deus diſpēſatorem bonorum ſuorum uelut examinando interrogat. Sic olim De⁹ ſtulte ædificata Babylonica turri,quā hominum inſania erigere conabat ad cęlum,dixit Moyſes: Deſcendit Domi nus,ut uideret ciuitatem,& turrim. Ex quo loco diſcere debent Domini, non facile credere,quæ de ſubditis audiunt, niſi ea oculis uiderent. Quod & infra docet Deus, cum grauiſſimis Sodomitarum peccatis eius pias aures irritanti bus,antequam puniat, ait: Deſcendam nunc, & uidebo. Quod vtinam in odo obſeruarent iudices in cauſis inquiren dis. Quam veritatem adūbrare voluit Deus in Leuitico præcipiens Sacerdo ti,vt ſeptem diebus ſuſpenderet iud ciū ferendum in cognitione lepræ, quæ omnino perſpicua non fuiſſet, de qua dubitare nullus poſſet, ut multo cum examine cauſam fratris ſignificaret iu dicandam. Vocato ergo prius villico ait illi: *Quid hoc audio de te. Redde ra tionem, &c.* Ac ſi peccatori dicat. Tu, cui quaſi diſpenſatori tot commiſi,

Iob 3.

Gen. 11.

Gen. 18.

Leuit. 13.

Digitized by Google

missi, existima te iam moriturum, & redde rationem rerum omnium, quas tibi credidi. Et si quidem homines iudicium tibi quasi præsens statuerent dicentes; Quid faciam, cum venerit ad iudicandum Deus, & cum interrogauerit, quid respondebo ei? Proculdubio vitam in melius commutarēt, nec propter frigus arare desineret piger, animaduertens certo futurum, quod æstate mendicaret panem, & nō acciperet insipiens, qui fame voluit perire, ne cibum admoueret ad os, qđ tam facili negotio facere potuisset.

Iob 31.

Prou. 25.

Aug. in ps. 142.

Augusti. Dauid iustus clamabat: Nō intres in iudiciū cum seruo tuo. Non litigemus, nolo tecū habere causam, vt ego proponam iustitiam meam, & tu conuincas iniquitatem meam. Vt olim Esa. cum temere Iudæi rationē inire vellent cum Deo, dicentes illū non reddere æqualia meritis: Quare ieiunauimus, inquiunt, & non aspexisti? humiliauimus animas nostras, & nescisti? Et cum audirent: Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, &c. obmutuerunt, & nec veniam postcere valuerunt commissorum, nec respondere. Et Hierem. Quid vultis mecum in iudicio contendere? Omnes dereliquistis me dicit Dominus, quasi dicat. Commemorate iustitias vestras, ego noui facinora vestra. Non intres, quia non iustificabitur coram te omnis viuens. Coram se forte iustificabūtur homines, sed coram te minime, quātumlibet rectus mihi videar. Hęc Augusti. Iudicium finale considerantes iusti, merito timent, & flent, lib. 7. c. 4. nu. 17. vsque ad 19. lib. 9. ca. 9. nu. 7. 8. 19. vsque ad 22. 24. 50. 69. 74. & 75. Iudicium finale semper præ oculis habendum est, vt recte viuamus, lib. 7. ca. 9. nu. 11. vsque ad 14. 21. 24. & 56. & 65. Mortem in breui venturam qui considerat, recte viuit, li. 11. cap. 10. nu. 10. 11. 14. 15. & 17. & per totum caput late differitur de breuitate vitæ, & de vtilitate considerationis mortis, quod fiet, si durante vita præsentissima sint vnicuique hæc verba, quæ cuique nostrum dicta creden-

Esa. 58.

Hier. 2.

da sunt: *Redde rationem villicationis tuæ.* Quid ad te attinent aliena, tuorum oblitus? Tuæ rationem villicationis redde, non alienæ, tibi consule, te curā, ne de aliena vita fis curiosus inuestigator. Miserandum malum in orbe frequētissimum multorū; quos dereliquit propria virtus, & lumē oculorum meorum, & ipsum non est mecum ad conspicienda propria scelera, sed in tenebris versamur maximis, meridianus autem splendet Sol, ad aliena mala etiam occultissima, & sectanda, & iudicanda, sicut scriptū est: Pes fatui facilis in domum proximi. Stultus a fenestra respiciet in domū, vir autem eruditus foris stabit, quasi dicat, fatuus tum propter impudētiā, tum propter curiositatem, facilis est, vt ingrediatur domū proximi sui, curiose inquirēs, quid in ea agatur. At si ei non detur domum intrare alterius, respicit a fenestra, vt scilicet, vel a longe scrutetur impudenter, quæ gerunt in aliena domo; at vir bene institutus foris stabit, non curiose prospiciēs nisi ea, quæ in propria versantur cōsciētia. Stultitia hominis, auscultare per ostium. In quib. verbis illorum aperitur insania, qui p ostij rimas auscultant, quid in aliena domo dicatur: prudens autem grauabitur contumelia, ignominiam credens, ista auscultare. Vnde fideles monet Paulus, vt quieti sint suum negotium agentes. Et viduas notat alibi, quod discunt ociose circuire domos, domus propriæ curā negligentes. Iudicium bonum est, cū ante se statuit homo mala sua, bona autem post tergum, quod mali nō faciūt, sed contrarium huius, li. 9. c. 10. nu. 6. 7. 10. & 11. Iudicans hic homo peccata sua, ī Domini cōspectū venit modo, ne veniat in iudicio, ibi. nu. 9. Iudicare se negligens peccator, maximo torpore sopitur, nu. 11. *Quid hoc audio de te?* qui sic bonis meis ditatus, sic prœuentus in benedictionib. dulcedinis, tot titulis ligatus, vt fidelis esses qui tū ingratissimus exititisti, beneficijs Dei abutēs homo, abiurat depositū q̄ a Deo accepit, cōtra legis mādatū

Ps. 37.

Eccles. 21.

1. Thim. 5.

lib.

Digitized by Google

lib. 18. cap. 15. nume. 2. & tertio, & lib. 2. cap. 10. late differitur de abusu beneficiorum Dei.

Ait autem villicus intra se Quid faciam, quia Dominus meus auferet a me villicationem, &c. Quid faciam, inquit, non quid dicãt. Verba enim parum pro
Psalm. 14 sunt, si opera desint. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, &c. qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam.
Psal. 23. Et alibi: Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius, qui innocens fuerit manibus, & mun-
Matth. 7. dum habuerit cor. Quoniam non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cęlorum, sed qui facit voluntatẽ patris mei. Non. n. verbis satisfacit homo Deo, dicens; Non valui, non potui, tam potẽti inimico resistere,
Gene. 3. ignoranter feci. Mulier, quã dedisti mihi, dedit mihi de ligno. Saluus esse non
Ezech. 8. poterit, nisi ille quẽ emissa similitudo man⁹ apprehẽderit in cincinno capitis.
Gene. 27. Non enim Isaac benedixit filio suo Iacob, donec manus eius attrectauit, quæ similitudinẽ primogeniti fratris ostendẽtes, eũ dignũ benedictione arbitratus est. Fides ad cęlum non perducit, nisi ea bona opera agantur, lib. 3. c. 16. nu. 9. & 13. li. 4. c. 42. nu. 6. li. 6. c. 3. nu. 8. 16. vsq;
Prou. 31. ad 27. Sed domestici Dei vestiti esse duplicibus debẽt, vt Deo sint grati, li. decimo octauo, c. decimo, nu. 24. Nihil. n. p
Iudic. 12. fuit vada Iordanis trãsire volẽtibus, Euphratæis, qđ verbis dicerẽt se Galaaditas esse cũ factis cõtradicerẽt, nec ea probare possent, quæ dicebant, vnde omnes iugulati sunt ab hostibus, quod & malis accidet, cum Christianorum factis carẽt. Quod animaduertens villicus hic, primum salutis exordium auspicatus est dicẽs: *Quid faciam?* facto enim opus est, vt mę prouideam saluti. Christianus in solo nomine non glorietur, sed timeat, si male viuat. lib. tertio, cap. 15. num. 18. & 19. ca. 16. num. decimo, vsque ad 12.

6 *Scio quid faciam, &c.* vsque ad illa verba; *Et scribe octoginta Sede cito.* Ille quærebat debitores, vt condonationem acciperent debitorum, idque multa cũ festinatione, omni reiecta dilatione. Ita nos pauperes quærere debemus, vt eis benefaciamus, sicut quõdam Abraham
Gene. 18. peregrinos & expectabat, & rogabat, ad ostium manens tabernaculi. In porrigẽdis eleemosynis omnis morositas reijcienda est, iuxta consilium Salomonis.
Prouer 3. Ne dicas. Vade, cras dabo tibi, cum statim possis dare. Sicut enim hilarem da-
1. Cor. 9. torem diligit Deus, ita & celerem. Eleemosyna illa perfecta est, quæ præuenit pauperem, nec precibus extorquetur, lib. quinto, ca. 10. num. 56. Eleemosynam tu det homo, vt certo credat, se potius recipere, quam tribuere. lib. quinto, cap. 10. num. 33. 37. 43. 44. 47. 60. 61. 70. vsque ad 72. Eleemosynam petuit Elias a vidua, vt huic potius prouideret, quam sibi, ibidem num. 22. & 76. Eleemosyna in crastinum differenda non est, ibidem num. septimo, nono, & 25. Eleemosynæ in testamentis pro suspectis habentur, dum in vita pauperes non adiuantur, lib. quarto, cap. trigesimo nono, num. tertio, lib. quinto, cap. 10. nu. 9. 45. & 56.

Nec solum cito pauperibus subuenire conuenit sed taliter si illi fuerint honorati quod pudore non suffundantur hac ratione Deuter. 14. (Oleaster) præcipiebat Deus anno tertio separabis aliam decimam & repones intra ianuas tuas venietque leuita & peregrinus ac pupillus & vidua & comedẽt & saturabuntur, vt benedicat tibi Dominus, &c. hoc faciebat vt parceret pauperum verecundiæ verentur enim sæpissime pauperes præsertim honorati faciem diuitum uidere & ab eis eleemosynam petere, vt ergo illorum pudori parceret præcipit alimenta intra portas reponere unde pauper ea sine verecundia tollere possit.

Et laudauit Dominus villicũ iniquitatis, &c. quia filij huius sæculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. 10
Sensus est, quod filij huius seculi suo modo prudentiores sunt, & callidiores ad prospiciẽdum sibi de his, quæ ad præsens sæculum pertinent, quam filij lucis ad curandum ea, quæ ad vitam illam pertinent, quam ipsi spectant. At illud, *in generatione sua*, idem est, quod inter suos,

Digitized by Google

sitos, vt intelligatur Dominus significare duas generationes, vnam filiorũ huius sæculi, & alteram filiorum lucis, & illos istis esse prudẽtiores in sua generatione, hoc est, inter suos, & in his, quę ad eos pertinent, & quæ ipsi gerunt, & curant. Caietanus intelligit tantum significari a Domino, quod filij huius sæculi sint in suis rebus prudentiores, quã in ijsdem rebus sint filij lucis, qui mundana non curant. Videtur tamen intentioni Christi conuenire magis, quod mũdani suo modo, & in suis rebus sint prudentiores, quam boni in suis, nõ quidem semper, sed vt plurimum. Baruc: Filij Agar, qui exquisierunt prudentiã, quæ de terra est, negotiatores terræ, &c. Aiebat Augusti. libro de qualitate animæ: Est duplex sapientia, alia de impedientibus salutem, quam habent auari in cõquirẽdis pecunijs, in litibus, negotijs, &c. in qua mortem conũsitere docuit Paulus. Istam abominantur filij lucis, de qua scriptum norũt, quod sit animalis, & diabolica: amplectuntur autẽ illam, quę consistit in cognitione bonorum cœlestium, de qua dixerat Paulus: Gloria nostra hæc est, testimonium cõscientiæ nostræ, quod in simplicitate, & synceritate Dei, & non in sapientia carnali, conuersati sumus in hoc mundo. Prudentia huius sæculi reproba est, & hoc nomine indigna, lib. nono, cap. 17. nume. 14. vsque ad 18. Prudentia spiritus superiora tantum eligit, & diligit, ibidem nume. 16. & 17. Sapientia sæcularis stultitia est, ibidem nu. 3. 6. 7. 13. & 15. Sapiens ille tantum est, cui quæque res sapiunt, prout sunt. num. 24. Impij autem similes sunt serpenti, de quo scriptum est, quod esset callidior cũctis animantibus, ad malum suadendum.

Rom. 8.

2. Cor. 1.

Genes. 3.

11 *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Augustꝰ. lib. quæs. Euang. ait. Mammona iniquitatis pecuniæ dicuntur, quia mammona diuitiæ dicuntur, nec sunt istæ diuitiæ, nisi iniquis, qui in ipsis constituunt spem, & felicitatem. Iustis autẽ, cui hæc possident, est quidem ista pecunia, sed nomine diuitiarum indigna, cum tantum animæ bona hoc nomine credant digna. Diuitiæ, boni nomen non merentur, lib. 2. ca p. 15. nume. 29. 30. 62. cap. 18. numnono, & 14. cap. 19. numer. quinto, lib. quarto, cap. 28. nume. quinto, & duodecimo, cap. 38. nu. tertio, quarto, sexto, & 13. cap. 40. nume. 17. Diuitiæ solis iniquis sunt tales: iustis autem solę cęlestes, lib. quarto, capitu. 39. numero. 19. Diuitiæ mammona iniquitatis dicuntur, quia diues, aut iniquus, aut iniqui hæres, lib. 18. ca. 12. nume. nono. Huic consonat illud Menandri Poetæ: Numquam vir æquus, diues euasit cito. Hæ diuitiæ modo liberare possunt diuites a morte. lib. quarto, cap. 40 nume. 13. Pauperum enim suffragijs diuites recipiuntur in cœlum, illi enim sunt velut electores imperij. Dicuntur autem illi recepturi suos benefactores, quia propter illos Christus eos recipiet. Vel quia simul cum Christo regnabunt, & dominabuntur populis, & iudicabunt nationes, & proinde simul etiam cum eo recipient benefactores in cęlum, tum quia illis communicant sua merita, & diuitias spirituales dicente Paulo: In præsenti tempore vestra abundantia, illorum inopiam suppleat, vt & illorũ abũdantia vestræ inopiæ sit supplemẽtum. Hæc est urgentissima ratio, qua moueri debent homines ad eleemosynas faciendas. Cũ enim diuitijs homines fere semper quærant facere quæstum sibi, & lucrum augere, ostẽdit qua ratione per eas maxime sibi prospicere possit homo, ut census augeatur, & redditus paretur perpetuus. Vnde Gregor. Pensare debemus, quia patronis potius munera offerimus, quam egenis dona largimur. Vnde dixit Christus: Facite vobis saccelos, qui non ueterascunt, thesaurum nõ deficientem in cœlis. Sicut enim sæculi non uetera scentes pecuniam conseruant, ne cadat, ita qui eleemosynas faciũt, velut in sæculis, qui, pauperes sũt, pecuniam conseruat. Eleemosyna viri, quasi sæculus cum ipso. Dicebat patrũ quidam: Da quod retinere nõ potes, vt habeas, quod amittere non possis. Vnde Timotheo aiebat Paulus: Diuitibus huius seculi præcipe, &c. facile tribuere, thesauri-

Sap. 3.

2. Cor. 8.

Luc. 12.

Eccle. 27.

1. Time 6.

Digitized by Google

thesaurizare sibi fundamentum bonũ in futurum, ut apprehendant vitam æternam. Sit in te prudentia Ioseph, vt futuræ necessitati, tempore abundantiæ prouideas. *Vt cum defeceritis* Mortem vocat defectionem, quia deficit vita, mundus, amici, consanguinei, opes, deliciæ, deficit tempus gratiæ, tempus operandi, & sola misericordia est, comes defunctorũ. *Vt recipiant uos, &c.* Orat eleemosyna, quando pauper id neglexerit, aut fuerit impi⁹. Eccles. 29. Claude eleemosynã in sinu pauperis, & ipsa orabit. Vnde Diu⁹ Laurentius dixit: Facultates, quas requiris, tyranne, in cœlestes thesauros manus pauperum deportauerunt. Eleemosyna ante fores gehennæ stat, ne intret misericors, lib. quinto, ca. decimo, nu. 56. Eleemosyna nota est ianitoribus cœli, vt suos introducat alumnos, ibid. nu. 40. Eleemosynis fœneramur Deo nu. 38. 41. 53. & 79. Eleemosyna volat ante solium regale, & ibi constitit, nu. 36. & 38. Eleemosyna remedium est magnis peccatoribus, ibidem num. 25. 26. 67. & 69.

DOMINICA IX. post Pentecosten.

EVANGELIVM.

Cum appropinquaret Iesus Hierusalem, uidens ciuitatem fleuit super illam.
Luc. 19.

De rebus diximus multa feria 3. Dominica 1. in quadragesima, & feria secunda Dominica quarta de secunda parte huius Euangelij quæ ibi requirẽda sunt.

Do. 9. post Pentecostẽ.

IN homine peccatore duas facies, duplicemq. imaginem contemplari debemus, alterã malitiæ, alteram miseriarũ mille, quibus circumdatus is est, in quo a planta pedis vsq; ad verticem non est sanitas, sed vulnus, & liuor, & plaga tumens, quæ non sunt circumligata, nec curata medicamine pœnitentiæ, vnde extrema, & æterna mors timenda est. Has miserias contemplatus Iesus videns ciuitatẽ lacrymatus est, dum autem populi malitiã considerat, flagello accepto, eijcit vendentes, & ementes. Cum enim sponsi caput aurum esset optimum, flagrantissima hominum charitate constipatum, protinus oculi eius sunt sicut columbæ, iuxta riuulos aquarum, gemitibus, & lacrymis affluefactus, vt miserandam hominum calamitatem, miserandumque exitium deploret. Lacrymæ enim, veræ, & perfectæ charitatis sunt effectus. Sicut enim olim, cum Hieremias Propheta instantem Iudaici populi captiuitatem cerneret, & qd multi iam Babyloniam incolerent captiui, sedit ille flens, & planxit lamentatione hac, & amaro animo suspirãs, & eiulans dixit: Quomodo sedet sola ciuitas plena populo, &c. Ita noster Propheta, cum maiorem, irreparabilemq. contemplaretur calamitatẽ populi, quæ a Romanis principib. inferẽda esset, quæ iustissimis de causis acceleranda foret, *uidens ciuitatem Hierusalem fleuit super illam*, in qua breui tẽpore vox audienda esset in abditis templi Angelorum dicentium: Transeamus ex his sedibus, quando miseranda illa calamitas aduentaret Prophetę dicentis: Curauimus Babylonem, & nõ est sanata, derelinquamus eam, quoniã peruenit vsque ad cœlum iudiciũ eius, &c. Acuite sagittas, implete pharetras, suscitauit Dominus spiritũ Regis Medorum, quoniam vltio Domini est, vltio templi sui. Super muros Babylonis leuate signum, augete custodiam, præparate insidias, quia cogitauit Dominus, & fecit quæcumque locutus est cõtra habitatores Babylonis. In quibus verbis Medos, & Persas excitat Hieremias, ut Babylonia iã deserta, impleãt pharetras sagittis, & has acuant, grauissimũ malũ ciuitati, & tẽplo illaturi. Et quia frustra adhibenda esset defensio, irato Deo, ideo aucta custodia, & præparatis

Thren. 1.

Hiere. 5.

Esa 2.

Digitized by Google

nem, e viuis, cunctis admirantibus sub-
2. Mach. 3. latus est. Cumque discursu temporis impius Heliodorus ærarium templi ex-
polliaturus fuisset ingressus, rigide ver-
beratus a supernis principibus, & ab e-
quo, cui terribilis & incognitus insede
rat sessor, priores calces accepit, digrã
que pœnam erdebitam, qui sacrum te-
plum ingredi fuisset ausus, vt ærarium
cõtingeret, & pecunias, quæ sub illius
1. Mach. 9. custodia seruabantur. Antiochus, Sena
4. Reg. 19. cherib, qui templum, & ciuitatem dein
ructuri Hierosolymam venerãt, dign-
as acceperunt tantæ temeritatis pœnas
dum alter consumptus a vermibus ex
pirauit, alterius vero centum octoginta
quinq; mille milites una nocte manus
Michaelis Archangeli trucidauit. Tã-
ta denique dilectione in illam Rempu
blicam afficiebatur, vt illam miris pro
digiis ab Aegypto, & per vastam soli-
tudinem traduxerit, & induxerit in ter
ram promissionis, ad vbera portabat
eos, super genua blandiebatur illis, &
aiebat; Neque cogitatio mentis vestrę
Esa. 66. fiet dicentium: Erimus sicut gentes co
Ezech. 20. lentes ligna, & lapides: Viuo ego, quod
in brachio extento regnabo super uos,
etiamsi in tantam stultitiam ueneritis,
ut me contemptos ligna & lapides in
Deos nolueritis accipere. Vtque illam
conseruaret, multa, illaque ingentia fa
cinora uel dissimulabat, uel puniebat;
Hiere. 3. & corrigebat, ipseque læsus rogabat:
Saltem amodo uoca me, Dux uirgini-
tatis meæ tu es, eaque prostituta mere
trix iacebat sub omni ligno frondoso,
& in omni colle sublimi, amoreq; ple-
nus comminabatur Iudæis, ut ad sanã
mentem reuersi funditus perderen
tur. Cum ergo, quę diximus, ita sint
certa, mirari qui hæc crediderit non
poterit lacrymantem Dominum eo
tempore, quo imminentem plagam,
Aug. serm. 204. de tẽ. Ioseph. li 7. de bel. Iud. iam iam instantem desolationem, con
sideraſſet, quando Romani Principes
circumdantes vrbem illam, eam solo
æquarunt, centumque millia iuuenũ
in signum victoriæ captiuos Romam
adduxerunt. Cumque duobus annis
vrbs obsessa esset, mortuorum cadaue
ra in tantam altitudinem creuerant,
vt muris æquarentur: vbi tanta fuit fa
mes, quod mulieres misericordes, co-
xerunt & comederunt filios suos, quã
do Titus singularis ferus ciuitatem
depastus est, quam exterminauit aper
de sylua. Levt quondam Hieremias
clamabat: Quis dabit capiti meo aquã Hierem. 9.
& oculis meis fontem lacrymarum, &
ploraho interfectos filiæ populi mei
die ac nocte: Sic Iesus maiora conside
rans mala, tam illi præsentia, fleuit, eũ
templum reparandum non esset, reli-
gio abolenda, olius secanda, vt olea- Rom. 11.
ster insereretur, naturalibus ramis fra
ctis, in dilecto sibi populo, honoris, fa-
mæ, virtutis, diuitiarum, in filijs, in u-
xoribus miseranda strages, quam cum
cerneret Titus Imperator lacrymans
dixit: Deum in testem voco, quod tã-
torum malorum ego causa oũ sum,
qualia ea sunt, quæ infelici huic acci-
dunt genti, contra quã Dominus po-
tius, quam Romani Principes præliã-
batur. Ira Dei alia dicitur consumma
tionis, alia consumptionis, lib. 4. c. 12.
nu. 20. Christus in malum fuit Iudæo
rum horum culpa, lib. 3. cap. 6. num. 9
vsque ad 15. c. 6. nu. 48. c. 10. nume. 5.
8. 23. 95. & 107. libr. 4. c. 9. nume. 10.
Christi passio multorum malorũ oc-
casio fuit Iudæis, lib. 3. c. 6. num. 21. &
22. lib. 4. cap. 18. num. 9. 18. & 19. Ex
his diuinus amor perpendendus est,
maxime, quod cum post quadraginta
annos vindicare se deberet de hostib.
dum in memoriam reducit vindictã,
quam iuste de hostibus esset reporta-
turus, & lacrymatur, & imperfectione
sententiarum internum animi mæro-
rem prodit, & ostendit quam sit inuo-
luntarius in puniendo, & quod homi-
num peccata ipsius animũ impellunt
ad reportãdã de hostibus uindictam.
Tanta. n. charitate, ciuitatem ingratã,
& se persequentem prosecutus est, vt
inter tam fastas populi aggratulatio
nes recogitans mala ciuitati florentis
simæ ob ipsius cæcitatem euentura, a-
deo est misericordia commotus, vt et
lacrymas profuderit, non super se bre
ui occidendum ab Hierosolymitanis,
sed super illam, id est, propter illam, &
illius

Digitized

Pharisæus. Et cum ad illum ve-
nisset, discumbebat. Et ecce mulier,
quæ erat in civitate peccatrix, ut cog-
novit quod accubuisset in domo Pha-
risæi, attulit alabastrum unguenti:
et stans retro secus pedes ejus, lacry-
mis cœpit rigare pedes ejus, et capillis
capitis sui tergebat, et osculabatur pe-
des ejus, et unguento unguebat. Vi-
dens autem Pharisæus, qui vocave-
rat eum, ait intra se dicens: Hic si
esset propheta, sciret utique quæ et
qualis mulier quæ tangit eum: quia
peccatrix est. Et respondens Jesus
dixit ad illum: Simon, habeo tibi
aliquid dicere. At ille ait: Magister,
dic. Duo debitores erant cuidam fœ-
neratori: unus debebat denarios quin-
gentos, et alius quinquaginta. Non
habentibus illis unde redderent, do-
navit utrisque. Quis ergo eum plus
diligit? Respondens Simon dixit: Æs-
timo quia is, cui plus donavit. At
ille dixit ei: Recte judicasti. Et con-
versus ad mulierem, dixit Simoni:
Vides hanc mulierem? Intravi do-
mum tuam, aquam pedibus meis non
dedisti: hæc autem lacrymis rigavit
pedes meos, et capillis suis tersit.
Osculum mihi non dedisti: hæc autem
ex quo intravit, non cessavit osculari
pedes meos. Oleo caput meum non
unxisti: hæc autem unguento unxit
pedes meos. Propter quod dico tibi:
Remittuntur ei peccata multa, quo-
niam dilexit multum. Cui autem
minus dimittitur, minus diligit. Dixit
autem ad illam: Remittuntur tibi
peccata. Et cœperunt qui simul re-
cumbebant dicere intra se: Quis hic
est, qui etiam peccata dimittit? Dixit
autem ad mulierem: Fides tua te sal-
vam fecit: vade in pace.

Pharisæus. Et cum ad illum ve-
nisset, discumbebat. Et ecce mulier,
quæ erat in civitate peccatrix, ut cog-
novit quod accubuisset in domo Pha-
risæi, attulit alabastrum unguenti:
et stans retro secus pedes ejus, lacry-
mis cœpit rigare pedes ejus, et capillis
capitis sui tergebat, et osculabatur pe-
des ejus, et unguento unguebat. Vi-
dens autem Pharisæus, qui vocave-
rat eum, ait intra se dicens: Hic si
esset propheta, sciret utique quæ et
qualis mulier quæ tangit eum: quia
peccatrix est. Et respondens Jesus
dixit ad illum: Simon, habeo tibi
aliquid dicere. At ille ait: Magister,
dic. Duo debitores erant cuidam fœ-
neratori: unus debebat denarios quin-
gentos, et alius quinquaginta. Non
habentibus illis unde redderent, do-
navit utrisque. Quis ergo eum plus
diligit? Respondens Simon dixit: Æs-
timo quia is, cui plus donavit. At
ille dixit ei: Recte judicasti. Et con-
versus ad mulierem, dixit Simoni:
Vides hanc mulierem? Intravi do-
mum tuam, aquam pedibus meis non
dedisti: hæc autem lacrymis rigavit
pedes meos, et capillis suis tersit.
Osculum mihi non dedisti: hæc autem
ex quo intravit, non cessavit osculari
pedes meos. Oleo caput meum non
unxisti: hæc autem unguento unxit
pedes meos. Propter quod dico tibi:
Remittuntur ei peccata multa, quo-
niam dilexit multum. Cui autem
minus dimittitur, minus diligit. Dixit
autem ad illam: Remittuntur tibi
peccata. Et cœperunt qui simul re-
cumbebant dicere intra se: Quis hic
est, qui etiam peccata dimittit? Dixit
autem ad mulierem: Fides tua te sal-
vam fecit: vade in pace.

Luc. 7.

Pharisæus. Et cum ad illum ve-
nisset, discumbebat. Et ecce mulier,
quæ erat in civitate peccatrix, ut cog-
novit quod accubuisset in domo Pha-
risæi, attulit alabastrum unguenti:
et stans retro secus pedes ejus, lacry-
mis cœpit rigare pedes ejus, et capillis
capitis sui tergebat, et osculabatur pe-
des ejus, et unguento unguebat. Vi-
dens autem Pharisæus, qui vocave-
rat eum, ait intra se dicens: Hic si
esset propheta, sciret utique quæ et
qualis mulier quæ tangit eum: quia
peccatrix est. Et respondens Jesus
dixit ad illum: Simon, habeo tibi
aliquid dicere. At ille ait: Magister,
dic. Duo debitores erant cuidam fœ-
neratori: unus debebat denarios quin-
gentos, et alius quinquaginta. Non
habentibus illis unde redderent, do-
navit utrisque. Quis ergo eum plus
diligit? Respondens Simon dixit: Æs-
timo quia is, cui plus donavit. At
ille dixit ei: Recte judicasti. Et con-
versus ad mulierem, dixit Simoni:
Vides hanc mulierem? Intravi do-
mum tuam, aquam pedibus meis non
dedisti: hæc autem lacrymis rigavit
pedes meos, et capillis suis tersit.
Osculum mihi non dedisti: hæc autem
ex quo intravit, non cessavit osculari
pedes meos. Oleo caput meum non
unxisti: hæc autem unguento unxit
pedes meos. Propter quod dico tibi:
Remittuntur ei peccata multa, quo-
niam dilexit multum. Cui autem
minus dimittitur, minus diligit. Dixit
autem ad illam: Remittuntur tibi
peccata. Et cœperunt qui simul re-
cumbebant dicere intra se: Quis hic
est, qui etiam peccata dimittit? Dixit
autem ad mulierem: Fides tua te sal-
vam fecit: vade in pace

Aegyptij mala Iudæis dissimulauit, sed tandé partim ab Angelo, partim in mari rubro submersi interierunt. Differuntur enim aliquãdo flagella, ut uehementiora postea sint. Flagella suspendit Deus malis, in proprium malum, li. quarto, cap. octauo, nume. uigesimo secundo, cap. duodecimo, num. uigesimo quinto. Flagella prędicit peccatoribus Deus, ut nõ emẽdati iustius puniantur, li. quarto, ca. duodecimo, num. undecimo, & 25. c. 18. nume. 18. & 19. li. sexto, c. decimo, numer. undecimo, 14. & 17. Deus patiẽter fert peccantes, sed completo numero peccatorum acriter punit, lib. secundo, cap. undecimo, nume. octauo, nono, uigesimo secundo, usq; ad uigesimum quartum, & 26. lib. quarto, cap. sexto, num. nono. c. octauo; num. primo, sexto, usque ad 10. 12. & 16. c. 18. nu. 9. usque ad 12. 18. & 19. li. sexto, c. decimo, nu. 14. Deus bonus non esset, nisi esset iustus, & moderaretur hominum audaciam, li. quarto, c. undecimo, num. quarto, quinto, 16. & 24. lib. sexto, cap. decimo, num. primo, & secundo, c. 11. nu. quarto, & 5. Deus ut potens timendus, ut misericors amandus, li. quarto, c. undecimo, num. 22. 29. & 36. Deus fuit semper rigidus in puniendis peccatis, lib. 4. cap. 18. nu. 1. usque ad 12. 15. 16. 18. usque ad uigesimum, & 25. In peccatores desæuit ira Dei, ut ignis instupam. li. secundo, c. decimo, nu. 20. li. 4. c. 8. nu. 21 c. 18. nu. 6. & 7. Peccator lu statur contra misericordiam Dei & ideo perit, li. quarto, ca. 7. n. 6. Peccatores non resipiscentes, sed conténẽtes minas, acriter punit Dẽus, li. quarto, c. 18. nu. sexto, usque ad 16. 18. usque ad 20. 22. & 25. li. sexto, c. decimo, nume undecimo, 12. 24. & 17. Item, licet uenturam Iudæorum calamitatẽ flere uideatur, sed tamen potissimũ in ipsis, & in nobis peccata deplorat, quæ tantorum malorum sunt causa. Considerabat illorũ, & nostra, innumera flagitia, ingratitudinẽ illorum, & nostram, super unam ciuitatem flens innumeras alias deplorabat inter nos futuras, in quibus plurium, & maiorum beneficio rum reperiendus esset contemptus, maior hominum perditio. Vnde Origen. in Lucam sic habet: Christi Domini lacrymæ, nõ tã supra Hierusalem illã, quã supra nos peccantes fusæ sũt Nos sumus Hierusalem, quæ defletur, qui post mysteria ueritatis, post Euangelij prædicationem, post susceptа Sacramenta, post sanguinẽ Christi, & innumera bona susceptа, tã audacter, & libere peccamus. Anima nostra circumdatur ab exercitu barbarorum, nec remanet lapis super lapidem qui nõ destruatur, ubi uirtutes animę funditus pereunt truculentissimorum hostium potentia. Procul dubio fletum Domini respicientes considerarent & cõrectare debemus, quæ nobis superuẽtura sũt, mala. Dumque diuinam erga illũ populum animaduerteris seueritatẽ, in te autem bonitatẽ, gaude si permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris. Gaude quod oleaster cũ esses, in bonã insertus es oliuã, si tamẽ pristina repullulauerit amaritudo, frãgentur certe oleastri rami, sicut & oliuæ iam fractis sũt propter incredulitatem. Christianus, quia maiora accepit bona, quã Iudęus, si cadat, grauius isto peccat. li. 3. c. 15. nu. 1. usque ad 3. & 16 li. 6. c. 11. nu. 15. Christiani & magis, & periculosius peccant, quam alij, li. 3. c. 15. nu. 11. 12. 14 usque ad 16. c. 16. nu. 13. li. 6. c. 11. n. 13. Christiani, si peccent, minus sũt excusabiles, quã Philosophi, & Iudęi, li. 3. c. 15. n. 12. Christianos grauius puniẽdos, quam Iudæos docuit Paulus, cum horum grauem pœnam, figuram tantum uocauit, ibidem nu. 16. & 17. li. sexto, c. undecimo, nu. 13. Christiani mali impingunt in Christũ mõtẽ, Iudæi in eũ, dum lapillus esset, lib. 3. ca. 15. nu. 17. Iudæorũ ergo, & Christianorũ peccata fleuit Iesus, euersionẽ cõsiderãs sanctæ ciuitatis, docẽs lacrymas, peccatis flendis, aut propriis, aut alienis esse inuẽtas. Licet perpetes lacrymarũ fontes pro meritis peccata detestari nõ sufficiãt, ẽtsi per singulas noctes lectũ lacrymis ad instar Dauid riget, aut cõbustã habeat homo faciẽ, sicut Petrus. Lamẽtabatur Chrysost.

Origen. ho. 39. in Luc.

Rom. 11.

Psa. 6.

Epist. 5. ad Theod.

Theo-

Digitized by Google

Theodori cuiusdam lapsum, & aiebat: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, vt plorem die ac nocte? Animam tuam deploro, o Theodore, teq. ipsum, q peccans templum polluisti, in quo Spiritus sanctus morabatur. Non lacrymabor prospiciens sancta sanctorum profanata, vbi quondam arca testamenti Cherubini stabant, &c. Flebat Hieronymus Susannam lapsam inquiens: Virgo eras, in paradiso Dei habitabas, sponsa Dei eras, templum Domini eras. Et quotiescunque repetitum audis verbum, eras, toties ingemiscere, & flere te oportet, quæ iam non es, quæ eras. Stella eras micans, cuius radiis illustrabantur multi, columba, cuius pennę deargẽtatæ erant in pallore auri. Virgo Dei, lupanar intrasti sordidissimum, idolis polluisti sanctum Dei templum, ut lutum platearum conculcata es, quæ incedebas in vestitu deaurato uarietate uirtutũ circumamicta, stellaque cum esses, facies tua sup carbones denigrata est. Væ tibi, væ tibi, quæ ex tali, talis effecta es propter breuiculam delectationem, cilicio corpus tuum tege, oculi lacrymas fundant, exaranda lacrymis facies. Clama: Timor, & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ, sicut Sodoma exusta sum, & Gomorrha, his effecta peior, quæ in Ecclesia Dei cum essem, diuinam contempsi bonitatẽ. Nomen meum de libro vitæ deletum est, flete me mõtes, & valles, flumina, quãdo filia lacrymarũ effecta sum. Lugete volucres, pisces, & bestiæ feræ. Felices vos, quæ rationem Domino reddere non debetis, vtpote quæ semper diuinæ obtemperastis voluntati. Si ita flebant Sancti aliena peccata, sicque ad flendum exhortabantur peccatores, quid ni irremediabilibus ploraret lacrymis Iesus, dum sanctam ingrediens ciuitatem, innumera hominum cõtemplaretur scelera? Lacrymas commendauit Christus exemplo suo, lib. decimo, cap. 2 num. 8. Lacrymas ingentes fundebãt olim iusti pro peccatis, ibi. nu. 1. c. 5. 15. & 16. Lacrymas tantũ adinuẽtas ad lugenda peccata probat optime Chrysost. nu. 9. & 21. Peccata flẽda maxime, pp bona, quib. priuant, & mala, quæ inferunt, li. 1. c. 4. nu. 8. vsq. ad 11. li. 3. c. 4. nu. 3. lib. 4. c. 19. num. 6. vsque ad 9. & 14. li. 10. c. 2. nu. 1. & 2. li. 14. c. 6. nu. 11. 19. 20. 22. 24. vsque ad 29. & 40. c. 17. nu. 16. Peccati dolor non admittit oleum lætitiæ, nec thus consolationis, li. 3. c. 25. nu. 1. & 8. Peccata quã acriter, & quã continue flebãt Sancti, li. 3. c. 25. n. 8. 11. 12. & 16. li. 10. c. 2. nu. 1. & 2. li. 14. c. 21. n. 24. & 25. c. 22. n. 7. 8. 11. vsq. ad 13. 46. 56. vsq. ad 58. Peccata, & ruinã populi flebãt acriter Sancti li. 14. c. 17. nu. 12. vsq. ad 14. Pœnitẽtiæ lacrymæ, ignẽ extinguunt peccati, li. 3. c. 25. n. 11. & 14. li. 14. c. 21. nu. 24. 25. 45. & 39. ca. 22. nu. 32. 33. 43. 47. & 48. c. 29. num. 9. 10. & 24. Libet ẽt circa huc Dñi fletu obseruare, q̃ Dñs nihili fecerit mũdanã illã gloriã, & honorificas populi acclamationes, cũ inter eas ẽt flere libuerit. De qua re diximus Dominica in ramis palmarũ, vide ẽt de re hac late li. 7, c. 5. vbi agitur, qđ gloriam mũdanã cõtemnãt iusti in hac vita, diligãt aũt peccatores. Gloriari in veris bonis insipiẽtiã vocat Paulus, erit aũt maior multo, si ĩ vanis glorietẽ homo. li. 7. c. 6. nu. 6. 17. & 18. li. 18. c. 1. n. 20. Gloriã mũdi pauci sũt, q̃ contẽnant. li. 2. c. 20. n. 9. Gloriã, & honores contemnũt iusti in hac vita, diligẽta peccatoribus mũdanus honor vehemẽter. Gloriam mũdi nõ appetebãt Sãcti, cũ felicitatẽ Christianorũ in cęlo ꝓmissam scirẽt. li. 7. c. 5. n. 4. Sed q̃a singula verba, q̃b. hãc miserandã Iudęorũ calamitatẽ deplorauit Dñs, mysteriis sunt plena, paraphrastice singula exponenda sunt.

Psal. 54.

Videns ciuitatẽ flenit sup illã dicẽs: Quia si cognouisses et tu et quidẽ in hac die tua, q̃ ad pacẽ tibi. Hæc verba sic interpretatẽ Greg. Si cognouisses mala tibi imminentia, ut ea ipse cognosco, lacrymas ẽt mecũ funderes. Et quidẽ in hac die tua hẽs ea, q̃ ad pacẽ tuã ptinẽt. Hoc est, in habili hoc tpe, q. tibi, nõ diuino honori ĩpendis, tradis te cărnis voluptatib. ac bonis ꝑsenib. ad terrenã felicitatẽ abuteris. Quæ mala ĩminẽtia ñ

oculis tuis abscondita non essent, læta in præsentibus prosperis non fuisses: Hieronymi autem sensus Mich. 2. is est: Vtinam tu nosses, quæ faciunt tibi ad pacem, sed hæc abscondita sunt ab oculis tuis. Vtinam agnosceres diuinum, quod aduentu meo recepisti beneficium, vbi offeruntur tibi ea, quæ ad pacem, & salutem tuam pertinent, sed hæc iusto Dei iudicio tibi sunt velata. Ea, quæ ad pacem Hierusalem pertinebant, erant fides in Christum, & prædicationis eius susceptio, quam si suscepissent Iudæi, omnibus bonis & spiritualibus, & temporalib. gauisi fuissent, pacem habentes cum Deo, & hominibus, vocatque diem suam tutum illud tempus, quo à Deo visitabatur, & quo illi salutis suæ occasiones variæ offerebantur, quę discursu temporum essent defuturæ. Flet ergo Iesus, quod Hierusalem, nullam futurorum malorum rationem haberet. Cum conuenientissimum sit Dei flagella commendare me. Hac de causa infans natus Oseę vocatur terra, & quoniam adhuc modicum & visitabo sanguinem Israel super domum Iehu vt quoties populus puerum cerneret post expositam à propheta rationem nominis recordaretur venturæ vltionis sanguinisque visitandi, vt ita reges & populus ab idolatria & perditis moribus ad veram pietatem reuerterentur. Et dum minatur ostendit quam punire non vult. Psal. 7. nisi cõuersũ fueritis, gladium suum vibrabit &c. credas iam volaturas sagittas, dicas iam cruore fœdari gladium, ad hue modicum & visitabo hoc modicum si ad cessationem regni Israel referamus 50. fere & sex annorum fuit. Si ad pœnas de posteris regis Iehu sumendas 14. fere annorum idque postquã 28. annos tolerauerat idolatriam Iehu 17. Ioacim eius filij, 41. Ierobam eius nepotis. Præterea maxime dolendum est videre homines in præsentib. ita occupatos, vt de futuris non cogitent, cum in die bonorum memoriam malorum
Eccle. 11. fuaserit Ecclesiastes vtilissimam. Sic Ia
Gen. 25. cob, quem nondum natum elegerat Dominus, manu plãtã fratris tenebat. Iusti enim in peccatis non præsentem (si qua est) dulcedinem considerãt, sed futuram amaritudinem, non pacem ciuitatis Sanctæ, sed miserandam ruinã. Lamentatur Iesus, quod olim fleuerat Hierem. sordes existentes in pedibus *Thren. 1.* Hierusalem, & quod finis sui, & malorum inde futurorum non recordaretur. Iezabel quondam ad fenestram ornato stetit capite, vt Iehu incautum deciperet, & tandem lacerata est a canibus, nihilque pręter capitis caluariam, & extrema manuum, & pedum vita sunt. Mundus impia Iezabeli similis principia habet composita, quæ capiti comparantur, sed tamen finis huius cõpositionis, pessimus est. Extremitates reconditę sint in memoria, vt mundana contemnamus, quæ stibio depicta sunt, vt dicamus: Hæccine est illa Iezabel? Quondam Deus eandem miseratus ciuitatem lugebat, quod ea, quæ ad pacem suam essent, non cognosceret, dicens: Miluus in cœlo cognouit tẽ- *Hiere. 8.* pus suum, &c. populus autem meus nõ cognouit iudicium Domini. Et apud Esa. quod asinus agnosceret præsepe *Esa. 1.* Domini sui, Israel autem rationis cõpos, verum Dominum non cognouerit, vnde innumera sequuta sunt mala. Hierem. etiam videns vastationẽ Hie- *Hierem 4.* rusalem aiebat: Ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me, non tacebo, quoniam vocem buccinæ audiuit anima mea. Et post pauca subijcit vastationis causam: Quia stultus populus meus me non cognouit, filij insipientes sunt, & væcordes. Nũc dies nostra est, in qua curare possumus ea quæ ad pacem pertinent, venient alij dies, qui non nostri erunt, sed diuinæ remunerationis, quando qui oblatas modo salutis occasiones contẽpserunt, tradentur inimicis suis dęmonib. torquendi, qui eos veluti vallo circumdatos in inferni pœnis concludent, vt nullum vmquam egrediendi locũ sint concessuri, durissimis tormentis eos affligentes. Quæ modo non cognoscunt impij, agnoscẽt sero. Dies hæc, tua est, nõ Dei, qui tibi, & nõ Deo viuis. Hæc

dies

Digitized by Google

dies vitæ huius data eſt nobis ad pacẽ, vt gaudium, & pacem æternam comparemus. Expectemus alium diem, in qua Chriſtus armatus puniet, quæ in die pacis diſſimulauerit. In die hominũ

Hiere. 38. poterit Sedechias, Hieremiam ſanctũ in lacu luti mergere, ipſumq. fame cru

Hiere. 39. Cap. 5. ciare tacente Deo. At cum altera illa dies venerit, regẽ priuabit regno. Dũ autẽ mala hæc ab oculis inſipientium ſunt abſcondita, liberius in die ſua, vitijs traduntur. In hac vita mali appetunt habere bona oĩa, futurã non curãtes, iuſti e contra. li. 2. c. 17. nu. 20. vſq;

4 Reg. 15. ad 23. Vita hæc labori, & operationi deputata eſt, ſequẽs ocio. li. 10. c. 1. n. 9. vſq; ad 12. li. 13. c. 12. nu. 8. 9. & 15. li. 14. c. 20. nu, 5. vſq; ad 7. li. 17. c. 1. n. 2. & 5. li. 18. c. 11. nu. 17. & 20. c. 17. n. 23 & 24. Vita hac durãte, Deus ſedet ĩ ſede gratiæ, vnde nũc cõuenit accedere

Caiet. ad ipſum. li. 14. c. 21. nu. 20. 29. 30. 37. 42. & 55. Conuenientiſſime ergo plorat Ieſus, qđ oculus internus illius ciuitatis caliget, cognitioneq. deſtituatur, in eis reb. quæ tãti ſunt valoris, nec agnoſcas beneficia mea ẽt quando actu conferuntur, nec peccata, quib. detineris. Hęc noſtrorũ malorũ potiſſima cã diuina, quæ recipimus beneficia, ignorare, quę nobis ad vltimã ſalutẽ cõducunt non agnoſcere. Hæc indignationis diuinæ ratio, ſicut Eſa. poſtquã di-

Eſa. 1. xiſſet: Populus meus non intellexit, ſubdidit: Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini nequã, filijs ſceleratis, &c. & poſt pauca: Relinquetur filia Sion, vt vmbraculum in vinea, & ſicut tuguriũ in cucumerario, & ſicut ciuitas, quę vaſtatur. Cognitio bonorũ quib. carent, eſt in iuſtis, non autem in peccatorib. li. 4. c. 28. nu. 21. & 22. Cæcitatem patiuntur mali in hac vita, & ĩ morte, li, 3. c. 4. nu. 2. 7. 10. 12. 14. vſq; ad 17. Cæcitatẽ cauſant peccata in aĩa, li. eo. nu. 3. 11. 12. 14. vſq; ad 16. 19. & 21. Cæcitas cordis eſt præcedentis peccati pœna, & aliorum cauſa. nu. 9. 11. 14. & 17. uſq; ad 19. Beneficia Dei nõ recordari grãde eſt malũ. li. 2. c. 10. n. 24. 25. 27. & 28. c. 12. nu. 1. 2. 5. 6. 18. 19. & 25, Verbo beneficiũ, & gratitudo agit de re hac. Protulit autẽ Ieſus, & lacrymis multis, & multa conſideratione verba hæc, tũ ut occaſionẽ præberet ueniã petendi peccatoribus, ſed vitio non ſinit eos petere, ſicut cũ Adamum alloquutus eſt in paradiſo, & cũ

Geneſ. 4. ad Cain dixit; Vbi eſt Abel frater tuꝰ? Tũ etiam, vt doceat, hoc eſſe Prælatorũ & maiorũ munus, mala præuidere ſuorũ, antequã veniãt, & illis occurrere. Sic Pharao, q futurã famẽ ſomniauit, & illi occurrit præficiendo Ioſeph.

Gen. 41. Et in Numer. Moyſes dixit ad Aarõ: Tollet thuribulũ, & hauſto igne de altari mitte incenſum deſuper, pergens cito ad populũ, ut roges ꝓ eis. Vbi cer-

Num. 18. nis huius viri mentẽ, & qualiter mala præuidit, antequã ueniant, & eis occurrit. Futura mala prædicit, ut fugiant a facie arcus, ſicut Aegyptijs futurã famẽ Pharao ſomniauit. Regi, & nõ alij famẽ oſtendit, quia maiorũ eſt prouidere, quæ ſuis neceſſaria ſunt. Et ẽt ad-

Pſ. 59. uerte patris pietatẽ, qui cũ vellet Aegyptũ diſeruciari fame, prius hoc oſtẽdit, vt ſic ſuccurrere poſſent, quod ſæpius facere ſolet, vt homines, imminẽtẽ fugiãt calamitatẽ, quod ſi non fecerint, iuſtius puniantur. Hac de cauſa Ieſus prædicit futura mala. Flagella prædicit Deus peccatoribus, vt non emendati iuſtius puniãtur. li. 4. c. 12. nu. 11. & 25. c. 18. nu. 18. & 19. li. 6. c. 10. nu. 11. 14. & 17. Flagellis Dei nõ emendari malum grande eſt. li. 6. c. 9. num 22. 24. & 39. c. 10. nu. 7. & 12. vſq; ad 14. 18. 19. 36. & 37. c. 11. nu. 21. Et licet flagella hæc Iudæis nec comminata, nec inflicta proficua eſſent futura, illa & prædicit, & infligit, vt alij reſipiſcãt. Zach. 1. iratus eſt dominus ſuper patres veſtros iracundia & ne ſitis vt patres veſtri ad quos clamabant prophetæ priores, &c. cum Deus peccãtes plectit, & illis ſæpe mederi vult, quos plectit & cæteros mederi ne plectãtur pſ. 59. oſtendiſti populo tuo dura vſq; ad ea verba vt liberentur dilecti tui, nam ſi iram Dei ſeuire in peccatores uidemus ſaxei ſumus niſi timeamus cum eadem aut grauiora peccauerimus itaque Dei punitio locutio quædam eius

est & exhortatio ad pœnitentiam ijs qui non puniuntur hos. s. clangite buccina in Gabaa, &c. q. d. cum de vicinis tuis peccatibus pœnas sumo, resipisce Beniamin hæc videns me in te quoq; crescens grassetur incendium, flagellat Deus peccatorem misericorditer, non tantum illi prouidens, sed & toti communitati, li. 6. c. 10. nu. 1. 2. 6. 7. 26. 27. & 34. c. 11. nu. 5. & 8. Flagellat Deus peccatorem desperatum, vt alij resipiscant, li. 6. c. 10. nu. 2. 6. 7. 18. 25. 33. & 34. Flagellis alienis visis non emendantur mali, in graue ipsorum malum, ibidem nu. 3. vsque ad 5. 7. & 26. Flagellis alienis visis corriguntur iusti. nu. 6. 28. 24. & 33. audienda sunt omnia verba prophetarum, sed ea maxime quibus nos deflent, magna est enim miseria nostra quæ propheras mouet ad eiulandum maxime dolentes insensibilitatę nostram Amos. 5. ego leuo super vos planctum, domus Israel cecidit & non adijciet vt resurgat, &c. vsque ad ea verba vrbs de qua egrediebantur, centum relinquentur in ea decem. Lugent autem peccatores non prophetę solum sed vniuersa scriptura Eze. 2. vidi & ecce manus missa ad me in qua erat liber in quo erant scriptæ lamẽtationes, & carmẽ, & vę, lamentationes ideſt maxima ac numquam finienda lamentatio peccatoris thesauriãtis sibi iram in die iræ væ super his qui in peccato mortali sunt, qui nec ex se habent vnde resurgant, nec digni sunt qui resuscitentur, carenti autem eis scribitur, qui nulla sorde maculati laude sũt digni.

Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, &c & non relinquent in te lapidem super lapidem, &c. Hęc omnia eo contigisse ordine, quo illa prædixerat Christus, testatur Iosephus lib. 6. & 7. de bello Iudaico. *Venient dies in te*, quando de pace temporali locutus est, diem tuam vnã vocauit, modo dum flagella narrat, venturos dicit dies, momentaneum docens esse quod delectat, & æternum, quod cruciat: quia cum dat hominĩ locum pœnitentiæ, abutitur eo in superbiam. *Venient dies in te*, quamuis ad horam dilimulet peccata, non tamen semper: Non permanebit spiritus meus cum homine perpetuo. Gen. 6. Peccata grauiter sunt punita semper, lib. 4. cap. 11. num. 6. & 7. cap. 18. numer. 1. vsque ad 16. 18. vsque ad 20. 23. vsque ad 25. lib. 14. capitu. 12. per multos numeros lib. 16. cap. 9. num. 13. & 14. capitu. 12. num. 30. Peccatis meretrix dulcedinem miscet, vt fallat, sed extrema amariora sunt absynthio, lib. 14. cap. 11. num. 6. 7. 12. vsque ad 15. cap. 17. nume. 26. *Circumdabunt te.* Quando alij peccant, omnes timere debemus, ne pereamus. Sic cum Acham regulam furatus est Iosue 7. auream, indignatio in omnes desæuit. Peccante vno, stulte dicunt alij: Quid hoc refert ad nos? lib. 14. cap. 11. nume. 1. capit. 12. num. 10. & 21. Peccator vnus cum sit, si non corrigatur, totam communitatem exponit periculo, lib. decimo quarto, capit. vndecimo, num. primo, cap. 12. num. 8. decimo, & 21. *Ad terram prosternent te*: Non tantum peccatores punit Deus, sed etiam insensibilia perduntur. Peccante homine, aquis diluuij interficit homines, & Gen. 6. iumenta. Sic deleuit omnia primogenita Aegypti, vsque ad primogenitum iumentorum. Quid meruistis oues, quid vaccæ, vt primogenita vestra simul cum primogenitis hominum perirent? Solet Dominus impios in se & suis castigare. *Non relinquent in te lapidem, &c.* Ciuitas hæc dilecta vehementer a Iudęis, funditus euersa est. Mos enim Dei est, peccatorem punire in his quæ maxime diligit. Sicut in Leuitico peccantibus Iudæis dicit: Dissipabo excelsa vestra, quibus illi maxime afficiebantur. Et Euę dixit: Multiplicabo conceptus tuos, & dolorem. Punita in his mulier est, propter quæ in pretio habetur, & honoratur in partu, scilicet filiorum.

Lib. 11.

DOMINICA X. post pentecosten.

ANTROITUS.

Respice in me, & miserere mei: quia unicus & pauper sum ego. Ps. Ad te Domine clamabo: ne sileas a me. Gloria Patri.

Lect. 1

Magnificat anima mea Dominum: & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est: & sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede: & exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis: & divites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum: recordatus misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres nostros: Abraham & semini eius in sæcula. Gloria Patri. Sicut erat.

Lect. 2

Ecce sacerdos magnus: qui in diebus suis placuit Deo. Non est inventus similis illi: qui conservaret legem excelsi. Ideo de fructu operis consecravit illum Dominus: ditavit eum in hæreditate sua. Benedixit illi in conspectu gentium: & confirmavit illum in benedictione sua. Et dedit illi testamentum in populis: & in semine illius benedixit omnes gentes. Gloria Patri. Sicut erat.

Lect. 3

Ecce sacerdos magnus: qui in diebus suis placuit Deo. Non est inventus similis illi: qui conservaret legem excelsi. Ideo de fructu operis consecravit illum Dominus: ditavit eum in hæreditate sua. Benedixit illi in conspectu gentium: & confirmavit illum in benedictione sua. Et dedit illi testamentum in populis: & in semine illius benedixit omnes gentes. Gloria Patri. Sicut erat.

Lect. 4

Ecce sacerdos magnus: qui in diebus suis placuit Deo. Non est inventus similis illi: qui conservaret legem excelsi. Ideo de fructu operis consecravit illum Dominus: ditavit eum in hæreditate sua. Benedixit illi in conspectu gentium: & confirmavit illum in benedictione sua. Et dedit illi testamentum in populis: & in semine illius benedixit omnes gentes. Gloria Patri. Sicut erat.

Lect. 5

Ecce sacerdos magnus: qui in diebus suis placuit Deo. Non est inventus similis illi: qui conservaret legem excelsi. Ideo de fructu operis consecravit illum Dominus: ditavit eum in hæreditate sua. Benedixit illi in conspectu gentium: & confirmavit illum in benedictione sua. Et dedit illi testamentum in populis: & in semine illius benedixit omnes gentes. Gloria Patri. Sicut erat.

Lect. 6

Ecce sacerdos magnus: qui in diebus suis placuit Deo. Non est inventus similis illi: qui conservaret legem excelsi. Ideo de fructu operis consecravit illum Dominus: ditavit eum in hæreditate sua. Benedixit illi in conspectu gentium: & confirmavit illum in benedictione sua. Et dedit illi testamentum in populis: & in semine illius benedixit omnes gentes. Gloria Patri. Sicut erat.

Lect. 7

Ecce sacerdos magnus: qui in diebus suis placuit Deo. Non est inventus similis illi: qui conservaret legem excelsi. Ideo de fructu operis consecravit illum Dominus: ditavit eum in hæreditate sua. Benedixit illi in conspectu gentium: & confirmavit illum in benedictione sua. Et dedit illi testamentum in populis: & in semine illius benedixit omnes gentes. Gloria Patri. Sicut erat.

Lect. 8

Ecce sacerdos magnus: qui in diebus suis placuit Deo. Non est inventus similis illi: qui conservaret legem excelsi. Ideo de fructu operis consecravit illum Dominus: ditavit eum in hæreditate sua. Benedixit illi in conspectu gentium: & confirmavit illum in benedictione sua. Et dedit illi testamentum in populis: & in semine illius benedixit omnes gentes. Gloria Patri. Sicut erat.

Lect. 9

Ecce sacerdos magnus: qui in diebus suis placuit Deo. Non est inventus similis illi: qui conservaret legem excelsi. Ideo de fructu operis consecravit illum Dominus: ditavit eum in hæreditate sua. Benedixit illi in conspectu gentium: & confirmavit illum in benedictione sua. Et dedit illi testamentum in populis: & in semine illius benedixit omnes gentes. Gloria Patri. Sicut erat.

frequentia, Prælatorum cura, domi clausus, sacris lectionibus insistens, nocturnis vigiliis occupatus, quam illius sit, qui negotiis implicitus sæcularibus innumeris detinetur curis. Vnde scriptum legimus: In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi aduenit, vir bellator deficiens per inopiam, & vir sensatus contemptus, & qui transgreditur à iustitia ad peccatum, Deus paranit illum ad romphæam. Duæ species, difficiles, & periculosæ mihi apparuerunt, difficile exuitur negotians à negligentia, & non iustificabitur caupo à peccatis labiorum. Contristantur iusti, qui vident virum bellatorem, cordatum, & iustum in pristina relapsum mala. Nam negotiatorũ, & cauponũ species difficiles vocauit in euitatione, scilicet peccatorum, licet impossibiles illæ non sint. In quibus verbis horum pericula enarrauit Sapiens, quæ & retulit Paulus, cum dixit: Qui volunt diuites fieri in hoc sæculo, incidunt in laqueum, & in tentationem diaboli, & in desideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem. Diuites, & potentes difficulter audiunt Deum, libro secundo, capite decimo quinto, numer. quadragesimo primo, libro quarto, cap. quadragesimo primo, numer. octauo ostenditur, quod plures diuites pereant, quam pauperes. Vnde & Publicanus egressus fuisset è templo condemnatus nullus miraretur, nec noui timoris hęc esset occasio, pauere autem debet cordatus quiuis homo, & iustus, considerans Phariſæum post tantis virtutes misere corruisse. Religiosi non tanto egent studio, vt recte viuant, quanto sæculares, libro vndecimo, cap. 12. num. 15. cap. septimo, numer. octauo. Religiosi tranquillo in portu nauigant, libr. 15. cap. secundo, numer. tertio, & 12. Qui velut in cœlo tuti sæcularium naufragia prospiciunt. Religiosi occasionibus demptis tutiores à lapsu sunt, quam sęculares, lib. 15. cap. septimo, num. octauo. Religionem profitebatur Phariſæus, & lapsus est, vt nullus, quamdiu viuit, præsumat, huic enim antelatus est Publicanus, *qui nec audens oculos ad cœlum leuare, percutiens pectus* quinque protulit verba: *Deus propitius esto mihi peccatori*, quibus miram dignitatem consecutus est. Religiosis, & Ecclesiasticis confusionem afferunt sæculares, qui illis sunt meliores. lib. 15. cap. quarto. num. 15. Religiosi in portu sunt, sed in quo aliquando collidunt naues, & pereunt, lib. 15. cap. sexto, num. 3. 4. & 9. Sacerdotes, moribꝰ inferiores esse laicis, aut æquales, nunc videmus in grandem eorum confusionem, libr. 14. cap. 16. num. 6. 7. 13. 22. 23. 25. & 26. lib. 16. cap. 2. num. 8. Vigilet homo iustus multum, ne enauigans hanc vitam diuitijs plenus, iam portui vicinus pereat, libr. 14. cap. 16. num. primo, & secundo, & lib. 18. cap. quinto late. Virtus merito operanda est cum tremore, non cum securitate. lib. 17. cap. 3. num. 12. 20. 21. 28. vsque ad 30. Virtutis summa est, vt homo in sua consideratione turbetur in diuina respiret, libr. decimo octauo, cap. decimo, num. 32. Virtus varijs mutationibus est subiecta, lib. 18. cap. 13. num. tertio, nono, & decimo. Vita durante ab hostibus tuti esse non possumus, libr. secundo. capi. quinto, numer. vndecimo, vsque ad decimum quartum, 33. & 34. cap. septimo. num. 24. cap. nono. num. sexto. lib. 15. cap. sexto. num. tertio, & quarto, libr. 18. cap. 13. num. quinto, & decimo. Vbi quidem ceciderit lignum siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, cum illud per mortem fuerit excisum, ibi perpetuo erit, huicque tempori omnia sęruantur incerta, sed tamen optimis cõiecturis adduci potest homo, ait Bernardus, vt propriam, aut alienam spectet salutem, non vt præsumat, & non pesćat, sed vt consoletur. Sicut enim cum arbor secatur, dicit agricola. Cadet versus illam partem, in quam plures, & ponderosiores, & maiores inclinauerint rami. Anima hominis arbor est, rami autem illius humani sunt affectus, passiones, timor, spes, gaudiũ, tristitia,

Eccle. 26.

2. Ad Ti. 6

Eccle. 11.

Digitized by Google

Matth. 5.

Rom. 12.

Matth. 5.

Matth. 6.

ente, vt nihil à Deo postulandum ere didisset, qui templum ascenderat oraturus, propria iactabat merita, quæ iram Domini prouocarent, quæque à Deo reijcerentur. Sicut & celebris illa historia, quã D. Antoninus, & multi alij referunt, commendat, in eo, qui Paritijs sanctus habebatur, & dum sepulturę traderetur, ab omnibus maxime commendatus vt talis, vox auditur exanimis cadaueris dicentis: Ad iudicium vado, cumque in alteram diem differetur corporis humano, rursum insonuit vox dicentis: Iusto iudicio Dei accusatus sum, & iudicatus, trementes cuncti diem tertiam expectauerunt, in qua defunctus insedit feretro, & dixit pauente vniuersa ciuitate, quæ ad tam rarum, & mirum conuenerat spectaculum, clamore horribili: Iusto iudicio Dei damnatus sum, & gehennæ traditus ignibus æternis cruciandus. Quæ res animum viri insignis Bruni mouit, vt Carthusiensem ordinem stabiliret tanto rigore plenum in Delfinatu Viennę, in qua religiosi pro tunica vterentur cilicio, legu minibusq; pasterētur. Nęc certe ratio trepidantem reddidit Regis Ezechiæ mentem, dum mortem audiret proximam, & licet recogitaret Deo omnes annos in amaritudine animæ suæ, qui iuste vixerat, multis lacrymis salutem à Domino postulabat. Et Arsenius, qui septuaginta & amplius annis vitã gesserat inter feras vir humanam, inorabundus tremebat, egressum animę à corpore vehemẽter formidans. Et Regius Vates, cui dimissa iam fuerant peccata, cum trepidans vltimam expectaret diem, qua se ipsum consolans aiebat: Cur timebo in die mala, qui talìter vixi, cui incerta & occulta diuinę sapientię (Aug.) manifesta sunt? scilicet, dimissa mihi esse peccamina, & inter hanc spem tremebundus dicebat: Fortassis dum obiero, iniquitas, calcanei mei circũdabit me, & illa me prement quæ in vita contempsi, sicut ea, quæ sub pedibus geruntur, & conculcãtur, vel in ea rursum cecidi, quorum sum penitus oblitus? Sed ne ista

Isai. 38.

Psal. 48.

confideratione in desperationem labi possit homo, factum audiuimus Publicani, cui eam liberaliter peccata condonata sunt. Aiebat Hieron. Eustochiæ, cui metum incusserat rationibus illis, quas supra retulimus: Ista animũ tuũ terreant, sed ne in desperationem venias, illud te consoletur, quod Helisæus dixit vt meticulosum seruum consolaretur, timentem Assiriorum exercitum: Noli timere, quia plures nobiscum sunt, quam cum illis, & orabit & dicet: Domine aperi oculos puellæ tuę, vt videat. Et apertis oculis videbis igneum currum, qui te defendat, imo qui te ad exemplum Eliæ in astra sustollat, & tunc læta cantabis: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Consoletur me Publicanus iste, vt dicam: Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorũ primus ego sum. Exẽplo Publicani fit nobis præsens consolatio Sapientis: Et cum magna reuerentia disponis nos, subest enim tibi cum volueris posse, &c. & bonę spei fecisti filios tuos. Alligat nobiles & Sanctos in compedibus (August) & manicis ferreis, dum timore eos in bono cõfirmat, sed spe eriguntur infirmi, vt persutientes pectora non desperent, sed iustificati descendant in domos suas. Homines in quoris statu, & loco saluantur, & damnantur, vt nullus desperet, nullus præsumat, lib. 9. cap. 21. nu. 3. vsque ad 5. 10. 11. & 14. Spes medium ponat inter præsumptionẽ, & desperationẽ, lib. 4. cap. 11. num. 29. 34. vsque ad 36. ea. 17. num. 2. 5. 6. & 15. cap. 31. nu. 39 lib. 9. cap. 14. num. 22, lib. 14. ca. 18. nũ 2. vsque ad 15. 18. vsque ad 22. 24. & 25. lib. 16. cap. 11. num. 11. 16. 18. 20. & 21. lib. 16. cap. 11. per totum agitur de re hac. Sperandum est in Deo, sic vt spei coniungatur recta vita, lib. 16. capit. 11. nu. 1. & 10. Timor semper sit in Sanctis, quia securi non sunt, dum viuunt, lib. 6. ca. 6. nu. 11. 14. 16. vsque ad 18. 30. vsque ad 32. cap. 10. num. 8. lib. 3. cap. 19. nu. 8. & 10. lib. 4. cap. 17. nu. 5. p. 10. vsque ad 12. 14. 15. 18. 21. & 22. cap. 18. nume. 23. & 24. cap. 32. num. 43

Epist. 26.

4. Reg. 6.

1. Time. 1. Sapien. 12.

dolorem. Et ego ero eis in deum, & ipſi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum ſuum, & vir fratrem ſuum, dicens: Cognoſce Dominum: quia omnes cognoſcent me a minimo eorum uſque ad maximum eorum, dicit Dominus: quoniam propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum jam non memorabor. Hæc dicit Dominus, qui dat ſolem in lumen diei, ordinationem lunæ & ſtellarum in lumen noctis, qui turbat mare, & intumeſcunt fluctus ejus, Dominus exercituum nomen ejus. Si defecerint leges iſtæ coram me, dicit Dominus, ſemen quoque Iſrael deficiet ut non ſit gens coram me omnibus diebus. Hæc dicit Dominus: Si poterunt mensurari cæli deorſum, & comprehendi fundamenta terræ ſurſum, & ego projiciam omne ſemen Iſrael propter omnia quæ fecerunt, dicit Dominus. Ecce dies venient, dicit Dominus, & ædificabitur civitas Domino a turre Hananeel uſque ad portam anguli. Et egredietur adhuc funiculus mensurans contra collem Gareb, & circuibit Goatha. Et omne cadaver & cinis, & omnes regiones uſque ad torrentem Cedron, uſque ad angulum portæ equorum ad orientem, ſanctum Domino: non evelletur & non deſtruetur ultra in ſempiternum.

Sermo S. Auguſtini Epiſcopi.

Ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Et panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Litigabant ergo Judæi ad invicem, dicentes: Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum? Dixit ergo eis Jeſus: Amen, amen dico vobis: niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in novissimo die. Caro enim mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo. Sicut miſit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipſe vivet propter me. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit. Non ſicut manducaverunt patres vestri manna, & mortui ſunt. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Hæc dixit in ſynagoga docens in Capharnaum. Multi ergo audientes ex diſcipulis ejus dixerunt: Duri ſunt hi ſermones, & quis poteſt eos audire? Sciens autem Jeſus apud ſemetipſum, quia murmurarent de hoc diſcipuli ejus, dixit eis: Hoc vos ſcandalizat? Si ergo videritis Filium hominis aſcendentem ubi erat prius? Spiritus eſt qui vivificat, caro non prodeſt quidquam. Verba quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt. Sed ſunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim Jeſus a principio qui eſſent non credentes, & quis traditurus eſſet eum. Et dicebat: Propterea dixi vobis, quia nemo poteſt venire ad me, niſi fuerit ei datum a Patre meo. Ex hoc multi diſcipulorum ejus abierunt retro, & jam non cum illo ambulabant. Dixit ergo Jeſus ad duodecim: Numquid & vos vultis abire? Reſpondit ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes: & nos credidimus, & cognovimus quia tu es Chriſtus Filius Dei vivi.

Sermo S. Auguſtini Epiſcopi.

Ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Et panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Litigabant ergo Judæi ad invicem, dicentes: Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum? Dixit ergo eis Jeſus: Amen, amen dico vobis: niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in novissimo die. Caro enim mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo. Sicut miſit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipſe vivet propter me. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit. Non ſicut manducaverunt patres vestri manna, & mortui ſunt. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Hæc dixit in ſynagoga docens in Capharnaum. Multi ergo audientes ex diſcipulis ejus dixerunt: Duri ſunt hi ſermones, & quis poteſt eos audire? Sciens autem Jeſus apud ſemetipſum, quia murmurarent de hoc diſcipuli ejus, dixit eis: Hoc vos ſcandalizat? Si ergo videritis Filium hominis aſcendentem ubi erat prius? Spiritus eſt qui vivificat, caro non prodeſt quidquam. Verba quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt. Sed ſunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim Jeſus a principio qui eſſent non credentes, & quis traditurus eſſet eum. Et dicebat: Propterea dixi vobis, quia nemo poteſt venire ad me, niſi fuerit ei datum a Patre meo. Ex hoc multi diſcipulorum ejus abierunt retro, & jam non cum illo ambulabant. Dixit ergo Jeſus ad duodecim: Numquid & vos vultis abire? Reſpondit ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes: & nos credidimus, & cognovimus quia tu es Chriſtus Filius Dei vivi.

Digitized by Google

vulitates, lib. tertio, cap. 22. numer. 5. 6. & 9. capit. 23. num. 1. 3. uſque ad 7. 9. & 10. cap. 25. num. 2. uſque ad 4. & 18. lib. 4. c. 16. numer. 1. lib. 14. cap. 10. numer. 2. Lib. 14. cap. 10. fere per totum explicantur vulitates, quæ hominibus proueniunt ex recordatione peccatorum præteritorum. Peccata confuſionem bonam afferant hominibus, lib. 14 cap. 23. numer. 14. libr. 16. cap. 13. numer. ſecundo. Pœnitens recordatione viarum ſuarum diſpliceat ſibi cõfuſus, lib. 14. c. 22. nu. 15. 20. 21. & 32. Pœnitens cogitans qualis factus fuerit ex quali, pœnitentiam agat non verbo, ſed facto, &c. ibidem nume. 16. 25. 29. 30, 32. 52. 56. uſque ad 58. Confitenda, & memoranda ſunt peccata, vt Deꝰ illa obliuiſcatur, lib. 3. cap. vigeſimo ſecundo, num. 9.

Dixit Ieſus ad quoſdam, qui in ſe confidebant, tamquam iuſti. & aſpernabantur cæteros parabolam iſtam, &c. Præmiſerat primũ Lucas parabolam, qua docetur orationis perſeuerantia, ſine qua portum ſalutis ingredi non valemus, ut inſtando, pulſando aperiatur nobis ianua vitæ. Orationis perſeurantiam docuit Dominus, lib. 13. cap. 3. numer. 11. 29. & 30. c. quinto, num. 8, cap. 7. numer. 5. vſque ad 7. In oratione perſeueret homo, ſic enim regnum cælorum vim patitur, dum orationis vi rapitur, lib. 13. cap. 5. num. 28. & 29. Modo commode alia docetur illius cõditio apprime neceſſaria, vt humilis ſit, humilitantis enim ſe oratio, nubes penetrat. Orandus eſt Deus multo cũ gaudio, & cum tremore. lib. 13. cap. 3. n. 20. & 27. In oratione exauditur, qui ſuam paupertatem agnoſcens dicitur clamare pauper. Lib. 13. cap. 5. nu. 23. & n. 28. docetur, quod in oratione alle clamat de profundis, qui miſeriã ſuam agnoſcit. In oratione Dominica dicis: Et ne nos inducas, &c. vt humilieris, qui tam magnifica dixiſti vocans Deũ patrem exiſtentem in cœlis, &c. lib. 13. cap. octauo. numer. vndecimo. Vt ergo hominum quorundam retunderet vanitatem, *qui in ſe quidem confidebant tamquam iuſti*, qui eo ipſo iuſti eſſe non poterant, qui in ſolo Deo cõfidere debuiſſent, nec proximos aſpernari reliquos, qui omnes magni penderi eſſent, *Hac vtitur parabola*, in qua notare voluit Euangeliſta Phariſæos duplici nomine peccantes. Primum, quod propter externa quædam opera, confidebant ſe eſſe iuſtos, cu nõ eſſent, quodq; in ſe confidebant, cum ſi quis confidere poſſit ſe eſſe iuſtum, nequaquam ad id ſe debeat confidere, ſed in Domino, vt Paul' ait, quod ipſe ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quod ſimus filij Dei. Secundo in eo peccabant, quod ſic ſibi iuſtitiæ nomine placerent, vt cæteros contemnerent tanquam iniuſtos, & peccatores. Et quidem huiuſmodi, contẽptus aliorum, conſequitur ex temeraria illa iuſtitiæ confidentia. Cum cõtra, qui humiliter ſe in Domino iuſtos eſſe cõfidunt, vt Dei gratiam agnoſcunt, ita ſimul indignitatem ſuam, & imperfectionem in multis agnoſcunt. vt non poſſint alios præ ſe contemnere, ſed peccatorib. condolẽtes precentur illis eandem Dei gratiam, quam ſe accepiſſe humiliter cõfidunt. In his Phariſeis recte reperiuntur illæ quatuor arrogãtiæ ſpecies, quas enarrat Gregoriꝰ, cum bonum aut a ſe habere credunt, aut ſibi datum deſuper exiſtimant, ſuis ſe hoc accepiſſe meritis putant, aut certe cum iactant ſe habere quod non habent, aut deſpectis cæteris ſingulariter videri appetunt, quod habent. Qua in re intueri licet grauem illorum, periculoſamq; inſaniam, qui in ſua iuſtitia cõfidunt Salomonis ſententiam non conſiderantes, qua dicit: Qui confidit in virtute ſua, ſtultus eſt, qui autem graditur ſapienter, laudatur. Aperte ſiquidem, ſtultitiæ ſignum eſt, maiora de ſe in corde ſentiendo confidere. E contra vero quo ſapiens quiſq; eſt, eo magis graditur caute, & pericula, quæ metuit, vitare ſtudet. Inſipiens autem eſt, qui cum ſcire non poſſit, an iuſtus ſit, in ſua iuſtitia confidit, quam agnouerunt paucisſimi quidam, quibus eam Deus bonitate ſua reuelauit, cæteri autem dicant, Si venerit ad me, non videbo

Rom. 8.

23. Moral. ca. 7.

Prouer. 28.

Eccl. 9.

Alleluia, & Exaltata eſt miſericordia tua ſuper nos, & veritas Domini manet in æternum. Alleluia.

Oratio.

Deus, qui in te ſperantium fortitudo es, adſis propitius vocantibus nobis: & quia ſine te mortalis infirmitas nihil poteſt, præſtanda nobis & ſequenda tribue, quæ ſalutem mentis & corporis non ſunt amitturi: ut bona noſtra & ſuppliciter petita & fideliter poſtulata, ſecundum tuam fiant miſericordiam. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Lectio Epiſtolæ beati Pauli Apoſtoli ad Romanos.

Rom. 6. 3. Fratres: Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem: ut quomodo reſurrexit Chriſtus a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis ejus, simul & reſurrectionis erimus: hoc ſcientes, quod vetus homo noſter crucifixus eſt, ut deſtruatur corpus peccati, ut ultra non ſerviamus peccato. Qui enim mortuus eſt, juſtificatus eſt a peccato. Si autem mortui ſumus cum Chriſto, credimus quia & ſimul vivemus cum Chriſto: ſcientes quod Chriſtus reſurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus eſt peccato, mortuus eſt ſemel: quod autem vivit, vivit Deo. Ita & vos existimate vos mortuos quidem peccato, vivere autem Deo in Chriſto Jeſu Domino noſtro.

Graduale.

Ps. 30. 3. Eſto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii, ut ſalvum me facias. Alleluia. Ps. 70. 1. In te, Domine, ſperavi, non confundar in æternum. Alleluia.

Sequentia ſancti Evangelii ſecundum Matthæum.

Matth. 5. 20. In illo tempore: Dixit Jeſus diſcipulis ſuis: Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quam Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Audiſtis quia dictum eſt antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit judicio. Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri ſuo, reus erit judicio. Qui autem dixerit fratri ſuo, Raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit, Fatue, reus erit gehennæ ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adverſum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Eſto conſentiens adverſario tuo cito, dum es in via cum eo: ne forte tradat te adverſarius judici, & judex tradat te miniſtro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde donec reddas novissimum quadrantem.

Offertorium.

Ps. 118. 145. Clamavi in toto corde meo, exaudi me, Domine: juſtificationes tuas requiram. Alleluia. Ps. 118. 147. Exoravi in verba tua, ſperavi in mandata tua. Alleluia.

Secreta.

Hæc hoſtia, Domine, quæſumus, emundet nos, & ſuæ nos conſecrationis efficiat participes. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Communio.

Ps. 118. 4. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis. Alleluia. Ps. 118. 5. Utinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas juſtificationes tuas. Alleluia.

Poſtcommunio.

Quæſumus, omnipotens Deus, ut quos tuis reficis ſacramentis, tibi etiam placitis moribus deſervire concedas. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Digitized by Google

Ethica

Ethica

Ethica

Ego Ioannes Archiepiscopus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Metropolitanæ Ciuitatis Rothomagensis, Ecclesiam Sancti Petri de Ponte Audemeri, cum omnibus ad eam pertinentibus, Deo & Sancto Petro, & Sancto Audoeno, & Sancto Ansberto, & Sancto Wandregisilo, & Sancto Wulframno, & Sancto Lamberto, & Sancto Remigio, & Sancto Ouano, & Sancto Eligio

alteram morbosam haberet, ut ostendat nobis, eũ deterius curari, & periculosiori morbo laborare, qui bona opera mista malis habet. Quoniam qui mista habet, in bonis fidit, & mala non curat propter bona. Nolite, ait Hieremias confidere in verbis mendacij, dicentes: Templum Domini, templum Domini est. Putabant enim Iudęi omnia tuta, vt Esaias habet si boues mactarent, sutilitum apponerent, solemnitates seruarent, manusq. ad cęlum extenderent, sed quoniam manus fœdatas habebant innocentum cruore, audierunt, omnia hęc odisse Deum. Sic inter Christianos sunt multi vitijs onusti, qui secure degunt, postquam omni die sacrum audierint, statutis diebus ieiunauerint, quorum typum gessit Pharisęus hic leprosus, qui se sanum arbitrabatur, cum non esset. contra quem audi dominum dicentem Amos 9. de impijs si ascenderint usque ad cœlum inde detraham eos. ad cœlos ascendũt, qui mala quę faciunt non sentiunt, sed ad bona, quæ faciunt qualiacunque illa sint oculos conuertentes, innocentes se esse credunt. Sicut illi de quibus ait Propheta Esa. 58. me etenim de die in diem quærunt, &c. quasi gens, quæ iustitiam fecerit, &c. quare ieiunauimus & non aspexisti? &c. at vere iustitialiter sentiunt ac loquũtur Iob 9. Si iustificare me voluero os meum cõdemnabit me. & iterum verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.

Hier. 7.
Esa. 1.

Et Publicanus a longe stans &c. Profitius esto mihi peccatori. De Publicano tres suo ordine notantur conditiones, omni vere & digne pœnitenti necessariæ, & sufficientes, quarum prima est, propriæ indignitatis agnitio, & quę ex illa nascitur, sui ipsius deiectio, & erubescentia. Hæc enim notatur cum dicitur stetisse a longe, procul scilicet ab altari semotus, vt qui indignũ se reputabat propius accedere. Rursus idem notatur cum dicitur: *Nolebat nec oculos ad cœlum leuare* sentiens, scilicet eos indignos visione superna, vt qui maluissent bona terrena intueri, & quærere, agnoscensq. se indignum, qui eo conuerteret intuitum, vbi is suam habet sedem, quem se cognouit offendisse. Sicut autem spinæ interius vineis noxiæ sunt, verum si euellantur, & pro sæpe ponantur, alia noxia prohibẽt; sic peccata, in anima quidem valde nocent, virtutum fructum impedientia, si eradicata autem in memoriæ vallo statuantur, ad omnia vitia firmissimum erunt propugnaculũ. *Oculos non audebat hic ad cælum leuare.* Sic Esdras pro populo orans aiebat: Deus meus confundor, & erubesco leuare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creuerunt vsque ad cœlum. *Oculos leuare in cœlum non audebat,* sicut mulier adultera, quæ virum grauiter læsit, ipsum respicere veretur, ita &c. Et sicut Manasses in sua oratione aiebat indignum se esse, vt cœlum videret, sic & Publicanus. Secunda conditio est sæuus de peccatis dolor, qui in isto notatur, cum dicitur percussisse pectus suum, prę contritionis scilicet dolore, & veluti reprehẽdens cor suum, quod admissorum criminum origo fuisset. Quasi diceret; O si tandem emollire eũ possem. Sic Hieronymus ab hoc Publicano edoctus, iuuentutis peccata duro lapide, flens, pectus feriebat. Sic dicitur in Ecclesiast. Pungens oculos deducit lacrymas, & qui pungit cor, profert sensum. Sicut enim si pungas oculos, lacrymas elicis, ita si cor tuum dolore ferias, elicies profecto sẽsum, quo intelliges te Dei maiestatem irritasse. Deus enim loquitur pacem, in eos, qui conuertuntur ad cor. Cæterum vt peccator veniam assequatur, non satis est ut agnoscat suam indignitatem, seseque deijciat, ac ex animo doleat, sed ne ex indignitatis consideratione in desperationem labatur, & abundantiore tristitia absorbeatur, adiungere prædictis conditionibus debet, bonam de diuina bonitate confidentiam, si autem sola adsit sine humilitate, & contritione, pariet præsumptionem. Si non consideret Publicanus, nõ orasset: *De-*

Simile.
1. Esdr. 9.
Simile.
2. Par. 36.
Epist. 22.
Eccl. 22.
Ps. 84.

pro-

Digitized by Google

propitius eſto . &c. Nihil aliud, quam miſericordiam petit. Nulla prætendit merita, nullas adfert excuſationes in peccatis, ſed libere ſe peccatorem confitetur, & dum ſibi Dei implorat propitiationem, & placabilitatem, ſignificat id maxime animum ipſius torquere, quod Deum offenſum haberet, nihil magis optare, quam vt illum habeat placatum, & amicum. De ſe ſolo loquitur, non reſpicit alios, *mihi*, quaſi ſolus fuiſſet peccator. Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo, multum eſt enim. Ore & corde ſe peccatorem confitetur. Multi ſolo nomine ſe peccatores compellant ſimules Pharaoni, qui aiebat: Dominus iuſtus eſt, ego & populus meus impij. *Deus propitius &c.* Si peccaſti, veniam pete, & illam conſequeris. Optima.n. coniunctio erat, arcę cum propitiatorio, vt ſi cõtingeret in lege peccare, ad manũ eſſet propitiatorium. Pones propitiatorium ſuper arcam. Si te ſeueritas legis, quæ in arca eſt, terret, conſoletur propitiatoriũ. Pœnitentia cor conterat, & frangat, lib. 3. ca. 25. numer. 6. & 12. Pœnitentia alia fuit in Dauid, alia in Saule, etiamſi verba fuerint eadem, libr. 4. capi. 16. numer. 10. Hæc enim nõ conſiſtit in verbis, ſed in affectibus animorum, lib. 14. cap. 21. numer. 47. cap. 22. nume. 52. & 53. Pœnitentes conſolentur, ne nimia triſtitia abſorbeantur, lib. quinto, cap. primo, numer. 13. Lib. 14. capit. 22. docetur qualis futura ſit pœnitentia.

Pſ. 24.

Exod. 9.

Exod. 25.

Deſcendit hic iuſtificatus, &c. In hac ſententia obſerua & Dei benignitatem, qui tam breui oratione, tam parua pœnitentia mox pœnitẽtiam in gratiam recepit. Pœnitentia reddit homines in ſtatum priſtinum, lib. 14. cap 21. num. 34. 36. & 46. cap. 22. num. 47. & 48. ca. 23. nume. 13. Pœnitentiam comitetur humilitas, & propriæ fragilitatis agnitio, li. 14. cap. 22. nume. 16. & 35. Hac erubeſcit homo mala, quæ fecit, num. 21. Pœnitens confeſsionem delictorum, precibus & operib⁹ ſanitatem debet recipere, lib. 14. cap. 22. num. 24. & 25. Per pœnitentiam cum fiducia accedat factura factori ſuo Deo, lib. 14. cap. 23. nume. 24. Conſpice etiam in hoc homine quantà ſit humilitatis via apud Deum. Chryſo. hom. 4. de verbis Eſaiæ: Venerunt duæ naues habentes onus, ambæ portum ingreſſæ ſunt, ſed Publicanus in portum pulchre appulit Phariſæus autem naufragium perpeſſus eſt. Phariſæus enim omnes virtutum diuitias lingua ſua effudit, & ſe nudans, perrulit rarum & nouum naufragium. Publicanus autem per humilitatem ſaluus effectus eſt. Humilis melior eſt in oculis Dei nihil fidens ſuis operibus, quam ſuperbus, qui in illis gloriatur, libr. 8. cap. octauo, numer. decimo, tertio. Humiles Deus ponit in ſublimi qua omnia temporalia caleant, nume. 27. Deus lilium conuallium, quia humilibus dat gratiam. numer. 32. Humiles aliena opera, etiam parua mirantur, ſua vero, etiam magna deſpiciunt, ſuperbi e contra, lib. 6. cap. 23. numer. 16. Humilitas efficaciter tunc gignitur, quando homo ſe inuenit, & cognoſcit, lib. tertio, cap. 16. numer. 35. 39. & 41. lib. 8. cap. 5. nume. 9. De re hac late verbo, Humilitas, vide etiam de oratione per multa capita de eius conditionibus, vtilitate, &c.

Chryſoſt. Simile.

DOMINICA XI. poſt Pentecoſten.

EVANGELIVM.

Exiens Ieſus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ. Marc. 7.

Vide lib. 8. cap. 1. nume. 1. vſque ad 4. lib. 9 c. 9. num. 64 & 65. lib. 11. cap 3. num. 3 & 11. lib. 14. cap. 28. num 23.

In Dom. 11. poſt Pentecoſten.

HAriſęorum, & Scribarũ qui de religionis obſeruantia, religioſi ipſi, valde gloriabãtur, confidẽtia, & præſumptio non ſolum eo peruenerat, vt cæteros aſpernarentur

narẽtur de plebe, ſcut in Domin. decima adnotauimus, quorum ſuperbiam, & perditionẽ Ieſus terribili parabola animaduertit, ſed etiam vt Apoſtolos ſanctos, qui inter omnes electi fuerãt a Domino, taliq. potiebantur præceptore, quibus donauerat, vt noſſent myſteria regni cęlorũ, redarguerẽt & taxarent pro grandi crimine eis dantes, qđ iuxta religioſam traditionem ſeniorum manus non lauarent, cum ad menſam accederent pranſuri, non confiderantes ſe ipſos ſceleribus inquinatos, quorum manus non ſordibus, ſed ſanguine plenæ eſſent, qui nõ ad ſæcularem mẽſam ſolum, ſed ad ſacra offerenda ſacris altaribus polluti accederent, & qui dilecti eſſe debuiſſent, in domo Dei patrarent ſcelera tanta, vt incenſum abominatio eſſet Deo, extenſaſq. manus non reſpiceret, qui polluerant terram in fornicationibus ſuis, qui offerebant, ſuper altare ſanctum pollutum panem immundi ipſi de quibus ſcriptum erat ab Eſaia: Omnes menſæ repletæ ſunt vomitu ſordium que. Odibiles Domino valde, ſicut docuit Salomon in Prouer. vbi ſtatuens quatuor genera hominum maxime deteſtanda ob vitia ſingulariter mala, ſe cũdum genus eorum eſſe dicit, qui falſo ſibi vendicant ſanctimoniam: Generatio, inquit, quæ ſibi munda videtur, & tamen non eſt lota a ſordibus ſuis. Hoc eſt, ſunt qui ſe mundos eſſe putãt, cum tamen immunditias ſuas non abluerint, quod fit, vel quia eas ignorãt, vel quia non curant. Tales erant Phariſæi auaritia, ambitione, inimicitijs, rapinis immundi, qui tamen ſatis ſe feciſſe credebant, ſi mentam, & anetum decimarent, etiamſi grauiora prætermitterent legis, ſi antequam ad mẽſam accederent, baptiſmatibus calicum, & vrceorum mundarentur, etiamſi ſceleribus innumeris eſſent contaminati; ſi magnificarent fimbrias, dilatarentq. phylacteria ſimulandæ virtutis gratia, licet intima dolo & ſacrilegijs eſſent plena. Horum inſaniam graiter ferens Ieſus, qui contemptis gra uibus legis præceptis, traditionibus patrum ad rem pertinentibus inſiſteret, diſcedit ab eis dolens, & indignans qđ ſeniores iuſtos non imitarentur in his, quæ internæ eſſent animæ virtutes, interna bona, in ſacrę legis obſeruatione, ſed ſatis ſibi feciſſe ad ſalutem crederent, ſi antiquos patres in manuũ lotione imitarentur. Sanctorum patrum imitari non debemus leuia, & boni apparentiam tantum, ſed forti a, & interna bona, lib. decimoſexto, c. ſexto, nume. 19. Sancti prouident bona coram Deo, & hominibus, lib. duodecimo, cap. primo, numer. 12. & 13. Virtutes omnes, charitate excepta, quas habent ſerui Dei in veritate, poſſunt habere ſerui diaboli in ſimulatione, lib. quarto, cap. 31. numer. vndecimo. Virtutum externa opera non acceptat Deus, ſi interno ſpiritu, & veritate ſint vacua, libr. decimo quarto, capit. decimo nouo, numer. primo, vſque ad 3. 6. & 16. libr. 18. cap. decimo, numer. 5. 10. 33. & 34. Virtutes minimas facere reiectis omnibus grauioribus Phariſæorum eſt proprium, lib. 18. cap. decimo, nume. 3. vſque ad quintũ. Virtus tunc probata eſt, quando actus interni, & externi coniungũtur, lib. decimo octauo, cap. decimo, numer. 33. & 34. *Recedit ab eis*, qui excolantes culicem, camelum glutiebant. Cumq. grauiſsima multaque in Hieruſalem eſſent peccata, multiq. peccatores, quorũ ſaluti intẽtus erat Ieſus, vtpote qui venerat ad oues, quæ perierant domus Iſrael, ut daret captiuis indulgentiam, & clauſis apertionem, vt mederetur contritis corde, tamen ſimulatam Phariſęorum religionem non ſuſtinens, nec diſſimulans, prouincias idolatrantium ingreditur, Tyrum, Sidonem, quorum infirmitatibus prouidet, quorum peccata condonat, quæ ipſi agnoſcunt, & dolẽt, relictis Phariſęis, qui veris, internisque bonis cum eſſent vacui, hypocriſi tumentes, & iuſtos ſemetipſos arbitrabantur, & diuites, nullijuſq. indigere, cum re uera miſeri eſſent, & miſerabiles, pauperes, cæci, & nudi. Hypocritę, qui quaſi viam ſanctitatis appetunt, in errorem lapſi, tardius emendantur, li-

Matt. 15.
Eſa. 1.
Hiere. 11.
Hiere. 3.
Malach. 1.
Eſa. 28.
Prou. 30.
Matth. 23.
Eſa. 61.
Apoc. 3.

quarto,

igitized by Google

quarto,cap.30.num.18, & 19. Hypocritarum vita carecto similis est ipsem viriditatis habens cum sterilitate, li.8. c.9.nume. 17.18.21.vsque ad 24. Hypocritę vita est quasi vitio phantasmatis,ostendens in imagine,quod in veritate non habet, dumq. iustorum vitá simulant,& non habent,pennas habet strutionis similes pennis herodij, ibidem num.26.27.& 29. Ista occasione

Luc. 39. *Tyrum,& Sydonem adijt. & inde venit ad mare Galilea inter medios fines Decapolos*, quæ regio est decem vrbium trans Iordanem ad Orientem, ut dicit Hieron y. *Vbi adduxerunt ad Iesum surdum,& mutum, & deprecabãtur eum, ut imponeret illi manum & curaret illum.* Qua in re primum docemur in offerentibus, quid valeat aliena fides, & oratio,& quam sollicitudinem debeamus his maxime, qui sibi nõ sufficiũt, aut propriam negligunt salutem. Multi enim sunt,qui ita peccatis obduruerunt, vt medicum nec desiderẽt, nec q̃rant, sanitate contempta. Sicut enim in ægritudine corporali accidit, vt hi qui phreneſi laborant, quibus noxius humor cerebrum occupauit,dum infirmitatem non considerant,de querẽdo medico sollicitudinem non gerunt,nec ipso egere arbitrantur; ita in morbis animæ multis accidit,quod paralytico illi,

Simile.

Ioan. 5. euenit qui in piscina degens triginta & octo annos habens in infirmitate sua interrogatus a Domino an saluũ vellet, illam a Domino minime requisiuit, quam nec consecutus fuisset, nisi Dominus solita pietate sua, ipsum curasset. Licet enim omnis, qui in peccato mortali est, elongatus a Deo, cuius peccata diuiserunt inter illum, & Deũ suum,ad ipsum redire non valeat, mutus clamare non possit,nec claudus occurrere obuiam Deo suo, nisi trahatur a sponso gratia præcedente,& concomitante, sed tamen diuersi sunt peccatorum gradus. Iustus enim, licet peccauerit,ad horam conscientiam habẽs turbatam, pauidam, ei metum incutientem, instar Dauid ad primum correptionis verbum,peccasse acriter dolet, remissionem & poscit, & consequitur peccatorum. Alij vero,qui in profundum iam venerunt peccatorum, etiam a Deo attracti,veniam,non postulant peccatorum,quia eorum conscientia mitior e pacata,& secura, de remedio tollicita non est, dum damnum nec cõsiderat,nec agnoscit, sicut Sauli contigit, Iudæ,& multis aliis. Hi salutem non consequentur, nisi Dominus etiã lassus,eam vltro obtulerit, & rogauerit,ut accipiat fonte aquæ gratis,nõ solum,quia merita non præcedunt, quibus diuina gratia ematur,sed quia nec precibus saltem postulant, quod sibi tantopere necessarium est. Istos (si curandi sunt,) vltroinuitare debet medicus,& ad salutem hortari, vel intercessionibus Sanctorum, orationibusque & exhortationibus adducendi sunt ad Iesum,non enim veniunt, nisi singulari cura,trahantur rogati,& quodammodo inuiti,flagellis impulsi,minis cõmoti, vt trepidantes, cœlesti coruscante luce, diuina voce desuper intonante,dicant: Domine,quid me vis facere? *Act. 9.* Contingeratque aliquando, vt tot adhibitis medijs, medicis de curatione sollicitis, retina morbo imposita, non obducatur cicatrix filiæ populi mei, audiensque Reuertere, reuertere, vel non reuertatur, vel redeat non in veritate, sed in mendacio, vnde veniam non consequantur delictorum. Quam si aliquando accipiunt, qui huiusmodi sunt, accidit vel quia orationibus iuuantur Sanctorum, a quibus auertere faciem Deus vix consueuit, vel quia, vt nullus desperet, ostendere vult in his & potentiam, & misericordiam, & bonitatem, ut alii ad petendam veniam prouocentur. Peccatores extra se commorantur, iusti, si ad tempus vagantur, statim redeunt, libro primo,capit.decimosexto, numero decimoquinto. Peccatores aliqui obliuionis Dei frigore obrigescunt, vt ad ipsum respirare vix possint,libro 3.capit. quarto, numero 8. Peccatores alii habent conscientiam malam, & turbatam, pessimi autem malam, & tranquillam lib. 3. capit.14. numero 16. Peccatorem rogat Deus lassus,vt

Hiere.7.

misericordiam suam ostendat, lib. 4. c. 10. nu. 4. 5. 11. & 12. lib. 14. cap. 17. nu. 6. vsque ad 8. Peccatores desperati non tantum medicos non vocant, sed nec ad se venientes recipiunt, li. 14. c. 8. nu. 8. Peccator, qui statim pœnitet, peccat in conspectu Dei, qui autem conuerti non vult, a conspectu eius fugit, libr. 14. capitut. 17. numero 1. Peccata prius extinguenda sunt vt venire ad Christum possimus, lib. 2. cap. 2. nume. 11. Peccata, vt vulnera aliqua, cum difficultate magna curantur, lib. 14. c. 7. nu. 2. 28. c. 8. nu. 1. 6. 8. 9. 11. 12. & 23. c. 13. nu. 5. c. 17. nu. 24. & 23. lib. 18. c. 2. nu. septimo. Peccatũ quasi rex mentem calcat, cum eam non resistentem possidet, lib. 14. c. 8. nu. 35. Peccatum morbus animæ est, quo fit appetitus deiectio, & ciborum fastidium, lib. decimo quarto, cap. 14. numer. 4. Peccatis lętantur homines, quia ægroti non sentiunt eorum onera, lib. 18. c. 14. num. quinto, & sexto. Orationibus Sanctorum iuuãdi sunt peccatores, vt a Deo curentur, lib. 17. c. septimo, num. 12. Orationes alienæ multum prosunt nobis, lib. 13. capit. quarto, nume. tertio, vsque ad 5. Sed tamen ob id peccatores ocio torpere non debent, ibidem num. secundo, vsque ad 5. Orationes iustorum interpellare debemus in angustijs constituti, lib. octauo, capit. septimo, numero vndecimo. Contingit quidem aliquãdo tanta esse peccata plebis, & talia, vt orationes iustorũ non admittat Deus lib. quarto, cap. 18. nume. 17. lib. 14. capit. 8. numer. 10. Sed tamen Sancti semper & interpellare Deum debẽt, instanterque curare, vt infirmi ad Iesum accedant, & salutem consequantur. Sicut enim diuitum hæc certa obligatio est, vt pauperum necessitatibus prouideant, ne isti inopia consumantur. Sic enim necessitatibus Sanctorum communicant, iuxta præceptum Pauli, licet pauper etiam doceret, vt labore manuum, dum sani sũt, victum quærerent, ne ocio torperent fidentes diuitum misericordiæ: ita sane qui in peccatis sunt ad Deum properent, de profundis clament ad Deum, ipsum interpellare non desistant; sed faucibus draconis tæterrimi hærens, postulet libertatem, & qui in portis mortis pedem posuit, poscat vt exaltet illũ Dominus de portis mortis, vt in portis filiæ Sion a malis liberatus, annunciet misericordias grãdes Dei. *Ps. 9.* *Thren. 2.*

Non taceat pupilla oculi sui, dum non vocibus tantum, sed fletibus, & singultibus, diuinam inuocat misericordiam. Istud quidem peccatoris munus est, cui iuuante Deo insistere debet. Sed si id minus curet mendicus, qui in regione dissimilitudinis viuens pascit porcos, prauas scilicet affectiones, obliuiscituręq. iam comedere panem suum, cum inopia inuaserit costas eius, adhæretq. lingua faucibus, siti peccatorum pressus, mutus effectus nescit loqui, adducant eum ad Iesum Sancti, clamantes & exaltantes quasi tubam vocem, annuntiantes populo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum, vt correctionibus emendati, salutem consequantur, ad sanam mentem redeant, peccata detestentur, quod si non profecerint, precentur Iesum, vt imponat illi manum, & aures præcordiorum ipsorum aperiat, ad eius confessionem, tacentia prius ora laxentur. *Esa. 40.*

Commonefaciat Daniel peccatricem plebem Babylonica captiuitate detentam, quod si emendatum populum non viderit, corruat in oratione; ieiunansque & flens, peccata aliena propria reputans dicat: Obsecro Domine Deus, magne, & terribilis, peccauimus, iniquitatem fecimus, &c. Et omnis Israel declinauerunt, ne audirent vocem tuam, & stillauit super nos maledictio, quæ scripta est in lege Moysi, &c. Nunc ergo exaudi Deus noster orationem serui tui, & ostende faciem tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est, propter temetipsum. Exaudi Domine, placare Domine, attende & fac ne moreris. Cumque adhuc loquerer, & orarem, & confiterer *Dan. 6.*

Digitized by Google

fiterer peccata mea, & peccata populi mei Israel, adhuc me loquente in oratione ecce vir Gabriel, &c. Sint
Hiere. 9. iusti Hieremiæ similes, qui multa indignatione, multis blanditijs, auersatricem plebem corrigebat, at vbi non profuit, ad preces conuersus, plorabat interfectos filiæ populi sui die,
Tren. 1. ac nocte. Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur. Sic Samuel
1. Reg. 15. & 16. Regem Saul acriter reprehendit, sed cum ipsum cerneret incorrigibilem, ad verbaque durissimum, lugebat illum, pro ipsoque tantas precibus lacrymas coniungebat, vt cum omne remedium inefficax esset, audierit dicentem Dominum: Vsquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eũ? Hic denique omnium Prophetarum mos fuit populum arguere peccantem, in die enim mandauit Dominus misericordiam suam, qua alienæ
Psal. 41. miseriæ consulerent, & nocte canticum eius, vt diuinam interpellarent clementiam pro remissione peccatorum, audientes Deum dicentem:
Thren. 2. Consurge, lauda in nocte, effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini; Leua ad eum manus tuas pro anima paruulorum tuorum, qui defecerunt in capite omnium cõpitorum. Proximis compati debemus, ipsosque corrigere, lib. nono, cap. 16. num. nono, vsque ad vndecimum. Proximi salutem curet homo, nec propria contentus ocio torpeat, lib. 14. c. 27. nu. 11. Sancti nimio zelo mouebantur in bonum proximorũ, lib. primo, c. decimo quarto, nu. 16. & 17. Sanctis, de malis fratrum contristatis, dicitur Spiritus sanctus contristari, lib. decimo sexto, c. septimo, nu. decimo sexto. Sancti sic suæ saluti intenti sint, vt alienam curent multum, ibid. nu. vigesimo quarto, & vigesimo quinto. Sic hi, de quibus loquitur Euangelium, quia surdum, & mutum curare non valebant, & adducunt eũ ad Iesum, & precantur, vt manum illi imponat, optatamq. salutem concedat muto, qui eam non nouerat postulare. Qua in re etiam benignitas Dei multum elucet, quod non tantum proprijs languentium meritis, & precibus, sed alienis etiam placatur, & postulata concedit. Quia enim Sancti Deo sunt chari, propter eos, etiam iã vita priuatos, benefacit viuis lib. decimo sexto, cap. septimo, num. septimo. Et quia hominum salutem vehementer desiderat, quorundam meritis, aliorum saluti prouidet, & paucorum considerans sanctitatem, ad ignoscendum alijs mouetur. Peccatoribus parcit Deus propter iustos lib. quinto, c. octauo, nu. quarto, & quinto. Deus enim effundere nititur suam misericordiam, sicut qui parturit fætum, li. quarto, capi. septimo, nume. nono, & decimo nono. *Adducunt etiam ad Iesum surdum, & mutum*, vt homines docerent, necessitatibus & malis cogentibus, ad diuina præsidia confugere. Licet enim aliquando doceuerint Sancti, quod impudenter accedãt homines ad Deum in tribulationibus, quem in pace contempserunt, quia Deum angustiarum tempore tãtum sibi proficuum quærunt, suadeãt hominibus ipsum quærere tempore pacis, cum adest salus, abundant opes, præsto adsunt filij, & amici, ne audiant malis urgentibus: Surgant Dij, *Deut. 32.* & opitulentur uobis, & in necessitate uos protegant, quia Deum, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es creatoris tui. Sicut accidit Antiocho, qui o- *2. Mach. 9* rabat scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam cõsecutur⁹, quia ab eo, quem sanus immaniter persequebatur, vlceribus plenus, & a uermibus corrosus, salutem precabatur. Sicut & Pharao, cum plagis afficeretur, lib. secundo, c. 17. num. 9. ad Moysen *Exo. 7.* confugiebat pro remedio, quem odio prosequebatur, & quem recedentibus plagis, contemnebat. Sed nihilominus, cum plagæ homines pulsant, ęgritudines⁹, infamiæ, paupertas, &c. ad Deum confugiendum est, non ad humana præsidia, cum de illo scriptum sit: Deus noster refugium, & virtus, ęetera autem refugium sint, in quib. non est uirtus, li. 4. c. 19. nu. 12. & 13.

Digitized by Google

Deus refugium & virtus, paucorum est, quia pauci sunt, qui in necessitatibus ad ipsum cõfugiant, ibi. nu. 3. cũ tñ eius auxiliũ implorãdũ sit semper, ibi. n. 6. & 13. Cum. n. stat Deus a dextris pauperis, saluam facit a persequentibus animam eius lib. 4. c. 19. nu. 10. quod in tribulationibus confugiendum sit ad Deum, lib. 17. cap. quarto, nume. 10. & 15. In tribulationibus a Deo auxilium requirendum est, lib. 16. c. 11. num. 21. 24. 25. 29. & 30. lib. 17. cap. tertio nume. 28. vsque ad 30. In tribulatione omni, ad Deum confugiendum, qui refugium est, in quo est virtus, lib. 17. ca. 2. num. 17. & 18. ca. 4. num. 10. 14. & 15. Præterea, surdum, & mutum effecerat Deus hunc hominem, vt temporarijs calamitatibus corrigeretur, & in melius vitam cõmutaret, sicut Hieremias dixerat:

Hier. 31. Castigasti me Domine, & eruditus sum, quasi iuuenculus indomitus. Felix, qui hoc modo in corpore castigatus, in mente sanatur. Is enim dicere potest, quod dum is, qui foris est, noster homo corrumpitur, interior

2. Cor. 4. renouatur de die in diem, & quod virtus in infirmitate perficitur, & quod

2. Cor. 12. dum infirmatur, qui imitator Pauli est, fortior ac potentior fit. Osee 6. in tribulatione sua mane consurgent ad me mane ideſt celeriter, ps. 15. multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceleratierunt. Mane etiam consurgere more scripturæ est diligenter & accurate & quam primum. Aliquid facere Hiere. 7. locut' sum ad vos mane consurgens, & non auditis. Flagellantur quidem alij, flagello, quod nõ

Hier. 30. Hier. 6. tam patris est, quam inimici, ac iudicis. Plaga inimici percussi te, castigatione crudeli. Et iterum: Ventus vrés in deserto viæ filiæ populi mei, nõ ad ventilandum, & purgandũ. Quid hoc sibi vult? Ventus in area triticum purgat, cum a grano vilem paleam excutit. Significat ergo Deus ex futura tẽpestate non peccatorum purgationẽ, sed eorundem amplificationem secuturam. Flagellat Deus aliquando, vt amicus, quandoq. vt inimicus, li. 4. c. 12. nu. 2. 3. 6. 8. 9. 12. 15. vsque ad 24. cap. 18. nu. 7. lib. 6. c. 10. nu. 18. & 29. c. 11. nu. 1. 2. 10. 11. & 19. lib 9. ca. 20. num. 14. Flagellis Dei bene utuntur aliqui, alij abutuntur, lib. quarto, cap. 12. num. 19. 24. & 25. lib 6. capit. 11. nu. 8. 10. & 11. Flagella peccatorum aliquando incipiunt in hac vita, & in futura perficiuntur, lib. 4. c. 12. nu. 24. lib. 6. ca. 11. nu. decimo sexto, in quo toto capite fere differitur, quod flagella inflicta iustis, & peccatoribus differunt in multis. Tribulationibus ducit Deus homines ad se, lib. 2. capi. 11. nu. 20. 24. 26. 28. & 36. lib. 6. cap. 10. nu. 31. & 32. lib. 9. cap. 15. num. 6. & 8. De tribulatione, non de delicijs auxilium dat Deus lib. 7. cap. 9. nume. 6. Tribulationem homini venire permittit Deus, vt inuocet ipsum lib. 17. cap. 2. nu. 18. & 19. c. 4. nu. 10. Sicut hic homo, nisi surdus, & mutus esset, ad Iesum adductus non fuisset, nec animæ salutem consequeretur. Considerãdum etiam est ex Oleastro. Deut. 28. ĩ illa uerba sicut ante lętatꝰ est dominus super uos, bene uobis faciens sic lætabitur disperdẽs uos atq; subuertens, quod Dominus uidetur. suos aliquando non sponte flagellare imo dolere si percutiat, ut postquã percusserit extremũ uero malũ est cũ de pcussione gaudet. Hiere. 20. sit uia illæ sicut ciuitates quas subuertit Dñs. & nõ pęnituit eũ. Hic homo sensibus priuatus est ut spiritꝰ salu' fieret. Sed quæri põt, qĩ Dñs tã singulari medio: vius est in illi' curatione, qꝑ illũ e turba seorsũ adduxerit, qꝑ de nullo alio factũ legimus, qꝑ in auriculas digitos miserit, qꝑ expuens linguã tetigerit, qꝑ ĩ cęlũ suspiciẽs ingemuerit, ĩ quib. omnib. difficilé indicauit ægroti huius medelã, in qua tot adhibitæ sũt circũstãtiæ, quib. difficilis cernẽtib. iudicari potuisset, cũ re uera tã esset facilis ei, qui uno solo verbo cuncta creauit, quiq. Iudes in orbe terrarum dicatur, *Sapient. 8.* cum Angelos, homines, cũctaq. alia produxit ex nihilo, uere infinita utés potẽtia. Quiq. degens inter homines eos simplici uerb. ad uitã reuocauerit. immo.

Digitized by Google

immo qui Apoſtolis dedit, vt vmbræ contactus, deſperatarum ægritudinũ eſſet efficax remedium. Poſſunt autem huius rei duæ aſſignari rationes. Prima, vt oſtenderet quam difficilis ſit curatio eius, qui ſecundum animam
Ioan. 11. ſurdus eſt, & mutus. Sicut enim ingemiſcens, eiulans, clamans, in cœlum ſuſpiciens, & fremens Lazarum ad vitam reuocauit, ſignificans difficilem eſſe ad meliorem vitam reuocationẽ eius, qui iam vitijs aſſuetus iacet veluti ſepultus, ita difficulter qui mutus ad Deum non clamat, ſurduſque cum ſit, nec clamantem audit raro, & vix, & mirandæ Domini potentia, in priſtinũ ſtatum reſtituitur iuſtificatus. Secundo, vt quæ deerant ex parte huius miſeri hominis, & aliorum, qui eum offerebant, ipſe ſuppleret gemitu, ſuſpectione in cœlum, & applicatione propriæ carnis, & ſputi, tamquam ſancta inſtrumenta adhibendo, inſtrueretq. diſcipulos ſuos ſupplere quandoque orationibus, & ſacrarum rerum adhibitione, ea quæ deſunt ex parte aliorum. Ad hoc inſtituta Sacramenta ſunt, vt per ea ſuppleretur, quod deeſt deuotioni hominum. Cum enim mortalia hominum crimina, in quibus iacet ægrotus homo, immo mortuus, ſine contritione deleri non poſſent, quæ cum requirat multam peccati deteſtationem, & diſplicentiam, qua pro nulla re mundi vellet peccaſſe, & quia videt illud impoſſibile, dolet voluntas de offenſa facta, requirit propoſitum firmum cauendi peccata omnia in poſterum, ſatisfaciendi. Quæ contritio ſecundum mentem S. Thom. reperiri non poteſt, quin procedat ab habitu infuſo charitatis. Requiritur etiam vt dolor, non qui eſt in appetitu ſenſitiuo, ſed in voluntate, ſit maximus, inter omnes dolores appretiatiue, quæ omnia difficilia ſunt multum. Cui difficultati prouidetur per ſacramentum Baptiſmi, vel Confeſſionis, in hoc enim per attritionem ẽt cognitam ſufficienter diſponitur homo ad obtinendam peccatorũ remiſſionem, vt in priſtinam gratiam reſtituatur. Quæ ingens miſericordia Dei fuit, ſicut & hęc, quę huic ſurdo & muto exhibita fuit, quando ſacris iſtis Ieſu Domini cæremonijs, & eius defectus ſuppleti ſunt, & ille priſtinæ eſt reſtitutus ſanitati. Sacerdos indefinẽter oret, vt populus, qui ſub ipſo eſt, hoſtes uincat, lib. 14. c. 29. nu. 5. Confeſſione vomens peccatum, releuatur peccator ægrotus, lib. 3. c. 22. nu. 4. 15. & 19. Confeſſio reſina eſt Galaad, impoſita manu Sacerdotum, vt ſanetur homo, ibid. nu. 12. *Apprehendit eum, deturba ſeorſum*, docens omnes peccandi occaſiones fugiendas. Cum enim maxima Chriſtianæ vitæ portio in peccatorum fuga conſtituta ſit, vix explicari poteſt, quantum ad hoc, peccandi occaſiones fugere, conducat. Sedebã ſolus, aiebat Propheta, quoniam comminatione repleſti me. Hoc eſt, quia timoris tui aculeo confixeras carnes meas, non modo peccata omnia, ſed omnes etiam peccandi occaſiones ſolitudinis beneficio vitabam, in qua neque oculi viderent, quod concupiſcerent, neque aures rumores, detractiones, blaſphemias, periuria, quibus ad malum prouocari potuiſſem. Neque lubrica lingua, homines cum quibus loqueretur, haberet. Oſee 7. Ephraim populis ipſis commiſcebatur, populus Dei non miſcetur cum populis, ſolus habitat ne alienigenarum moribus corrumpatur. Numer. 23. populus ſolus habitabit & inter gentes non reputabitur, & Moyſes in benedictionibus Deut. 33. habitabit Iſrael confidenter & ſolus. Fugite de terra aquilonis Zachar. 2. & iterum Sion fuge quæ habitas apud filiam Babylonis. Quare Oſeas Ephraim reprehendit quod commiſtus ſit inter populos qui mores gentium imitatur & nõ tam corpore quam voluntate cum illis compungitur, alias 1. Cor. 5. oporteret eum de hoc mundo exiſſe. Hinc Ephraim factus, eſt ſubcinericius panis, in quo cordis auditus ſignificatur amor præſentis ſęculi induratio. Ardẽs cupiditatum ſæcularium ignis eũ areſacit adurit & exedit 11. mora. c. 7.
Hiere. 1.

Digitized by Google

Cui autem desertum adire non est cōcessum, in vrbibus vitet malorum cōtubernia, mulierum, vel virorum familiaritates, ludentium domos non ingrediatur. Patrum quidam, sicut hi-
Hist. trip. storia docet tripartita, tanta credebat incommoda in hominum sęcularium familiaritate esse posita, vt cum ab incolis vici cuiusdam peteretur ab Episcopo in Sacerdotem, illisque Arrustes promitteret, quod quomodocunque siue precibus, siue vi ille adduceretur, protinus illum & sacris initiaret, & illum in Presbyterum plebi daret. Illi ad eius cellam contendunt, vi illum tracturi, qui desperauerant alio modo posse illi suadere, vt inter turbas vitā ageret. Quod cum ille resciisset, fugere ab eis quanta poterat celeritate cępit, cumq. iam prope esset, vt ab insequentibus comprehenderetur (mira res) aures gladio abscidit, easque proijciens ante persequentium conspectum, iurauit se, si in proposito persisterent, etiā ipsam linguam abscissurum. Quo facto stupefactus populus, insequi sanctum virum destitit. Vnde quæso ista tam stupenda seueritas, admiranda potius, quam imitanda? Ex hac plane cura vitandi omne lętale peccatum, quæ faciebat, vt horreret quidquid peccati occasio esset: Cum enim vix sit possibile, vt qui picem tangit, ab ea non inquinetur, degensque inter aerem corruptum, peste nō afficiatur, etiam qui perfecta fruitur sanitate, licet aliquando hoc accidere contingat, ita qui inter corruptos hominum mores conuersatur, qui cum insipientibus graditur, similis illis efficietur stultus, nisi sapiēs, qui semper permanet sicut sol, tali mutationi non sit subiectus. Vnde
Eccl. 13.
Cōtra Iouinianum. aiebat Hieronym. Fateor, uincendus est hostis potentissimus vel armis acriter certando, vel pedibus occasiones fugiendo, sed qui de incerta uictoria pugnans securus non sum, ad pedes confugere conuenientius credo y, vt vulgo dicitur inter Hispanos, *ser maliente por los pies*. Malorum societatem tamquam consilium ludentium uitabant Sancti, quam vitare expediētissimum est, lib. secundo, cap. 19. nume. quarto, lib. tertio, cap. 10. numer. 101. lib. nono, cap. 21. nume. octauo, libr. 11. cap. quinto, numer. tertio, vsque ad 8. 10. vsque ad 13. cap. 12. nume. quinto, & sexto. Libro q. 11. cap. quinto, per totum differitur, quod malorum societas, & consilia vitanda sunt, maxime ab imperfectis. Mali sicut pestis aeris, alij in alios conantur transfundere morbum suum, libr. decimo quarto, cap. octauo, num. septimo, cap. 19. nume. 8. & 12. Mali ad peccata impellūt alios malis exemplis, & aliquando per nim, libr. 17. cap. secundo, numer. 27. A peccatis tribus modis Deus conseruat homines, occasionis subtractione, resistendi data virtute, affectionis sanitate, lib. secundo, capit. decimotertio, nume. 23. libr. quarto, cap. septimo, num. 30. Peccata sic relinquenda sunt, vt etiam longe recedamus ab eis, libr. quarto, cap. 31. nume. primo. Peccata relinquenda, & quidquid est uitibile in mundo, propter hoc enim bis vocat sponsus sponsam, lib. decimoquarto, cap. 22. nume. 6. Peccatores manducant herbas, & arborum cortices, quia prauis irrisionibus in nonnullis exteriora opera, in alijs virentia corda dissipant, lib. decimoquarto, cap. 19. nume. 24. Peccatoribus Deus offendicula ponit, ut arceat a peccato, li. 14. cap. 20. nu. 2. Exempla mala nocina sunt multum, lib. 11. cap. 5. num. 1. Eduxit surdum e turba, quia mundi strepitus audire nō sinit loquentem Deum, libr. quarto, cap. uigesimoseptimo, nume. 6. 8. 10. & 11. Mundum, & patriam relinquere expedientissimum est, etiamsi Dei potentia loco non arctetur, lib. 10. capi. nono, numer. 1. Quem cum sic extraxisset a turba, saliuam in ore misit, ut dulcescceret ipse qui Deus erat, & amarescceret mundus cum delectationibus suis. Illeque qui calice aureo Babylonis antea potabatur, in quo omnem credebat dulcedinem consistere, virtutemque respuebat palato non sano amarissimam, diuina ope liberatus, amarum credat, quod antea delectabat, dulcescatq. ille, qui solus dulcis
Apoc. 17.
est,

Digitized by Google

est, sicutque Augustinus postulabat; Amarescant cuncta, vt solus tu mihi Deus dulcescas. Deficiant cibi, qui sapidi erant ei, qui vitam degebat in sæculo, vt in deserto collocatus, diuinũ manna comedat, in quo omne delectamentum est, omnisq. saporis suauitas, vt conuerso iam homine ad Deum, di spliceat ei quidquid agebat in sæculo præ dulcedine Dei, & decore domus eius, quam dilexit. Saliuam imposuit Deus ori Sanctorum, vt etiam lacrymis, quibus homines mundani tam acriter cruciantur, tamquam panibus reficerentur, hilares in frigore, & nuditate, in laboribus, & in his omnibus rebus, quæ carni sunt molestæ. Mundi quidem huius dulcedo ad tempus fauces indulcare videtur, quæ postea in grándem conuertitur amaritudinem, lib. 4. c. 39. nu. 21. Mundani enim omnes aureo calice Babylonis inebriantur, ne amaritudinem sentiant, vomẽt venenum, & cognoscent, quod extrema eius felle sunt amariora, lib. 5. c. 1. nu. 2. 3. & 4. At disciplina licet in præsenti videatur esse mæroris, reuera & non est, & fructum pacatissimũ exercitatis per eam adducit iustitiæ. Deus secundum variam dispositionem gustuum varios videtur habere sapores, lib. 4. c. 24. num. 18. & 20. Deum solum sitiunt iusti, non temporalia bona, lib. 4. c. 28. num. 16. Dei vocem in terrore audit prius peccator, quæ post in dulcedinem conuertitur, li. 4. c. 27. num. 9. & 12. In Deo est eminenter, quidquid in rebus creatis valet delectare, lib. 6. c. 14. num. 7. Virtutes cibi sunt iustorum, peccatores autem peccatis pascuntur, lib. 4. c. 28. num. 17. In virtute sola, reperitur vera voluptas, lib. 14. c. 11. nu. 3. lib. 18. c. 11. nu. 9. & 21. c. 14. nu. 12. Peccatore vera nulla adest dulcedo, sed fellis amaritudo, libr. 14. c. 11. nu. 2. 3. 6. 7. & 9. c. 17. nu. 26. Cumque amarissimum sit, peccantis ægritudine, dulce videtur ad tempus, lib. eodem nu. 2. & 9. c. 17. nu. 24. vsque ad 26. Vt ergo huic homini amarescerent peccata, amarescceret & mundus, solaque virtus illi dulcis esset, saperentque illi spiritualia tantum bona, saliua tetigit linguam eius, & suspexit in cœlum gemens. Suspexit locum, in quo summa Dei sedes, & domicilium est, in quo hominum finis est, ibi mens, & intentio eorum, quę pa tranda sunt. Suspiciens in cœlum ieiuna, eleemosynam porrige, cunctaq. uirtutum opera perfice, ut similis sis mulieri illi forti, & sapienti, quæ facta est quasi nauis institoris de longe portans panem suum. De prope enim portat panem, qui in studiosis operationibus terram respicit, terrena meditatur, lib. octauo, cap. nono, num. 13. Iusti oculos habẽtes ad Deũ non offendũt, quia &c. lib. quarto, cap. 26. numer. octauo. Iusti, ut iucundentur, leuant animam ad Deum, quia in alio iucundari non possunt, libr. 7. capit. 4. numer. 7. & 8. Oculi primorum parentum ante peccatum aperti sunt ad uidenda opera Dei, postea aperti sunt cõscientia delicti, lib. 13. cap. secundo, numer. septimo. Si cęlum aspexeris, cuncta, licet difficilia sint, facilia reddentur. Beatitudinis cõsideratio l eues reddit labores. libr. secundo, capit. tertio, numer. primo, usque ad 11. 17. 25. usque ad 27. *Aperta sunt aures eius, &c. & loquebatur recte.* Dęmon uinculum soluit linguæ, ut male homo loquatur, ut frena laxentur blasphemijs, periurijs, detractionibus, scurrilitati, adulationibus, a quibus tãta ipse reportat commoda, dum innumeris criminibus homines inuoluit. Cum enim lingua inquietum malum sit plena ueneno mortifero, dum eam aperit, cuncta inficit, & uastat, ut lingua, quę data est ad explicandos internos animorum conceptus, ad conuictum humanum, ad laudes Domini proferendas. Hanc aperit Dęmon ad fallacias, mẽdacia, & blasphemias eam extrahens ab eo fine, ob quem Deus illam dedit. Quod malum ut frequens, & acerrimũ acriter timebat Regius Vates, cum dicere: Saluum me fac Deus quoniam defecit sanctus, quoniam diminutæ sunt ueritates a filijs hominum. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suũ, labia

Heb. 12. *Prou. 31.* *Iacob. 3.* *Ps. 11.*

Digitized by Google

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

1942

1943

1944

1945

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

1975

1976

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

2033

2034

2035

2036

2037

2038

2039

2040

2041

2042

2043

2044

2045

2046

2047

2048

2049

2050

2051

2052

2053

2054

2055

2056

2057

2058

2059

2060

2061

2062

2063

2064

2065

2066

2067

2068

2069

2070

2071

2072

2073

2074

2075

2076

2077

2078

2079

2080

2081

2082

2083

2084

2085

2086

2087

2088

2089

2090

2091

2092

2093

2094

2095

2096

2097

2098

2099

2100

nono,num.22. vsque ad 24. lib.nono, cap.vigesimo quarto, numer.secundo, vsque ad 8.& 14.lib.18.cap.13. nume. secundo. Virtutem qui operatur propter honores,diuitias, vel voluptates, mutat gloriam Dei in similitudinem *Rom. 1.* volucrum, bestiarum, & serpentium, lib.18.capit.decimotertio, numero vndecimo. Virtus perfecta publice fiat, libro nono,ca.24.numero quinto, vsque ad septimum. Virtutem operans homo, dum vult apparere laudabilis, *1. Reg. 14.* mel comedit in summitate virgæ,saturatur autem melle,si laudes tãtum humanas quærat. Qui autem virtutem *Leuit.17.* operatur cum aliqua vanitatis permistione, comedit cum sanguine contra statutum legis,lib.decimo octauo,cap. primo,numero 36.& 37. De re hac habentur multa in indice verbo, Honor mundanus, laudes humanæ, & vana gloria.

Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis prædicabant, &c. In re hac peccasse minime credendum est. Vt enim est hominis vere benefici non exigere laudem,aut gratiam aliquam pro beneficio, ita grati est hominis hoc, impensius referre gratiam, quod qui beneficium dedit,nullam expectat. Diuersa enim requiruntur in eo, qui beneficium recepit, & in eo, qui contulit, is beneficij exhibiti penitus obliuiscatur, alter illud in memoria semper conseruet,vt gratissimus sit benefactori. Vtrumque docuit Iesus, alterum præcipiens vt tacerent,alterum, eorum mouens & mentem,ut admirarẽtur, & linguam vt prædicarent. Laudatusque ab hominibus gaudebat, & iustos ad gaudium excitabat,non propter se,sed propter alios,quibus non proderunt,si vilescant,lib.18. capit.primo, nume.23. 24.& 12. Sancti virtutes suas celare desiderant,& tamen,vt alij eorum exemplo proficiant, produntur inuiti, libro decimo quarto,cap.28. num.23. *Tanto magis prædicabant*, quoniam honor sequitur eos,qui eum fugiunt. Honorem relinquens propter Deum, maiorem cõsequitur honorem etiam in hac vita,lib.7.cap.quinto, numero primo. Honor enim est præmium virtutis,&c. per totum cap.quartum, libro octauo. *Tanto magis prædicabant*. Putant multi beneficijs Dei fecisse satis, si eorum recordentur. Non hoc satis est,sed oportet ea alijs prædicare. Vnde in Leui *Leuit 23. Oleaster.* tico præceperat Deus ferias tabernaculorum celebrare,sumereque fructus arboris pulcherrimæ,&c.vt discant posteri vestri, quod in tabernaculis habitare fecerim filios Israel,&c.Sic Dauid: Au *Ps. 65.* dite,& narrabo quanta fecit Dominus animæ meæ. Et narrauit Moyses soce- *Exod.18.* ro suo, quanta fecerit Dominus Israeli,& Pharaoni. Sic olim dictabant Prophetæ cantica,quibus & beneficium posteris,& abientibus ederent,omnesq. eius circumstantias. Ceecinit Delbora, cantauit Maria, Anna, & Dauid vix munus a Domino recipiebat, & iã psalmum ad decantandum Domino parabat. Sic Moyses, &c. Beneficia Dei enarrabant Sãcti,ut in ipsius charitate radicati,aduersa sustinerent, lib. primo,capit.octauo,numer.tertio. Beneficijs Dei gratissimi erant Sancti,li. secnndo, cap. decimo tertio, numero quarto, vsque ad septimum, 6. vsque ad undecimum, 14.15.22. vsq; ad 30. cap.decimo quarto, num. quinto, seprimo,octauo,& decimo quarto. *Bene omnia fecit*. Præconium est soli Deo competens. Nemo est enim morta- *Eccles. 49.* lium,qui bene omnia faciat, quia non est iustus,qui non peccet. Solius autẽ Dei opera,vniuersa bona valde,ille solus uidit cuncta, quæ fecerat, & erant *Gen.2.* ualde bona. Deus solus dicitur essentialiter bonus,lib.secundo, capit. decimo tertio,num.19. Iusti perfecti, & imperfecti dicuntur secundum uarias considerationes,lib.nono,cap.duodecimo, per totum.

Doctorũ multi,mystice Euangeliũ hoc edisserunt,per surdum, & mutum designantes eum, qui nec aures habet ad audiẽdum sermonem Dei,sed obturatas habet in modũ aspidis aduersus sapientis incãtatoris uocẽ, nec linguã habet ad cõfessionẽ proprię turpitudinis,ac diuinæ misericordiæ, sed tãtum ad obtrectationes,maledicẽtiã, stultiloquia,

Digitized by Google

loquia. Quæ duo mala hominem in extremum salutis discrimen adducũt, quãdo mutus homo nec Deum loquentem audit, nec ipsum Deus, quia mutus est ille. Constat autem inter præcipua instrumenta esse verbum Dei, quo mentes hominum sanantur, quo scriptum est: Non herba, aut malagma sanauit eos, sed sermo tuus Domine, qui sanat omnia, vt eo velut Sacerdotalibus tubis muri corruant Hiericæ. Is, si curandus est, necesse est, ut offeratur Domino ab his qui in terra vice Domini funguntur, qui in primis eum apprehensum e turba abducere debent, id est, a turbulentis cogitationibus, actibus, & sermonibus inordinatis, atque a lata via, per quam multi ambulant, reuocare ad pusilli gregis cõsortium. Saliua tangant lingua auo cantes eum a fiducia rerum fluxarum, vt de rebus, iam melius habeat iudicium, qui palatũ prius humana saliua viciatum habens, peruerse de rebus iudicauit. Sed necesse est, vt accedat Christi efficax præceptum, quo iubeat adaperiri aures mentis, & soluantur vincula linguæ, scilicet peccata, & peccatorum amor, vt iam obediens factus diuinis mandatis incipiat iã recte, & recta loqui, qui male loquebatur sua scilicet peccata agnoscere, & cõfiteri. Sitque surdus & mutus ne audiat, aut loquatur, quę noxia sunt, qualis erat, qui aiebat: Ego tamquam surdus non audiebã, & sicut mutus non aperiens os suum, & factus sum sicut homo nõ audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Qui mysticam hanc tractationem prosequi uoluerit, in indice de verbo Dei, de lingua, confessione, oratione reperiet uariã, quæ huic proposito sunt multum accommodata.

Sapien. 16.

Iosue 7.

Ps. 37.

DOMINICA XII. post Pentecosten.

EVANGELIVM.

Beati oculi qui vident, quæ uos videtis. Luc. 10.

Vide de re hac lib. 1. c. 11. nu. 3. usq; ad quintum, lib. 2 c. 1. nu. 36. lib. 14. c. 26. nu. 43. c. 29. nu. 34. c. 31. nu. 12.

1 Do. 12. post Pentecost.

EVangelium hodiernũ, vtpote quod totius perfectionis summa est, vitæ Christianæ perfectio, religionis nostræ basis, illiusque consummatio tam gratuitis sententijs refertum est, vt earũ singulas conueniat enarrare. In quo primum vocat Discipulos beatos, quibus datum est ea videre, & audire, quę cum antea desiderassent viri virtute insignes Patriarchæ, & Prophetæ, non obtinuerunt, ingens sane Discipulorum felicitas, beatitudo, quæ in hac uita potest consequi, videre Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suæ, quando infirmitatibus nostris coronatus, qui corona erat gloriæ, in manu patris, gloria & honore ab æterno coronatus, humanæ naturæ despõsatus, in terris uisus est, & cum hominibus conuersatus est. Felicitatem hanc multis antea sęculis Balaam prophetauerat, cum in libro Numerorũ orituram stellam dixit ex Iacob, & virga consurget ex Israel, & percutiet duces Moab, & erit Idumæa possessio eius, &c. Heu quis victurus est, quando ista faciet Deus? id est, quis tam beatus, cui datum sit nouam hanc stellam, immo nouũ solem cernere, quia in sole posuit tabernaculum suum, & ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo, vt illuminet, vt calefaciat, vt consoletur sedentes in tenebris, & vmbra mortis, & populus, qui ambulabat in tenebris, uideat lucem magnam,

Cant. 3.

Esa 62.

Barue 3.

Num. 24.

Ps. 18.

Esa. 9.

Digitized by Google

magnam,& degentibus in tenebris, & vmbra mortis oriatur lux, & aspiret dies supernæ consolationis,& gaudij? Summa felicitas sane, Deum in carne cernere. Quod magnopere Augustinum desideraſſe aiunt. Tria optabat ille videre, Romanum ducem triumphantem, cum insigni pontus victoria vrbem ingrederetur, captuis circumdatus,mire a cunctis acclamatus, &c. Paulum prædicantem, diuinaque verba tanta eloquentia, tantaque virtute,mentes audientium ad nouam vitam trahentia,& Christum cum hominibus conuersantem. Nec dubium Iesu vultum etiam mortalem, quoddam diuinum intuentibus demonstrasse,vt pote qui speciosus forma præ filijs omnium hominum conditus erat. *Ps. 44.* Vnde quando a templo,flagellis,vendentes, & ementes eiecit, nullus ei resistere ausus est, quia a facie eius radius longe tremendus aspiciẽtibus effulgebat. Quod si Moyses a Dei colloquio descendens, coruisco sui vultus fulgore Israelitarum superabat intuitus adeo, *Exod. 34.* vt nisi velamine superposito eius faciẽ aspicere non valerent, quid obsecro de Saluatore nostro sentiendũ gratiæ legem promulgaturo,qui totam diuinitatis maiestatem, humanitate velatam continebat? *Ad Heb. 3.* Is enim præ Moyse dignus est habitus, quanto maiorem honorem habet domo, qui fabricauit illam,in qua non ut famulus, sicut ille, sed vt illius uerus Dominus præferebatur. Si Dionysius Deiparam Virginem orantem contemplatus dixit: Nisi Deum spiritum esse crederem, hãc esse Deum, quam uidi, proculdubio existimarem,quid de eius filio dicemus,a quo uelut ex fonte, immo immenso Oceano,matris dignitas procedebat? Illa aurora consurgẽs,stella maris, fontis riuulus, ille immensus sol, luminare maius,ut præesset diei,in terram missum. Proculdubio sidereus Saluatoris vultus, diuinum nescio quid præ se exterius ferens, uenerationem cum amore Discipulis incutiebat. *Matt. 17.* Et licet in solo transfigurationis mysterio factus fuerit vultus eius vt sol,immo sole lucidior multo, quam claritatem intueri quotidie expediens non erat, nec in eo esse, qui venerat, vt in crucem actus,totius orbis esset redemptor, tamen nusquam visa pulchritudo,tam ingens modestia,grauitas, omnium proculdubio intuentium oculos ad se miro modo trahere potens erat, nisi hominũ scelera, stultitia, insensibilitas, cæcitas huic rei obstitissent. Regina Saba beatos dixit Salomonis *3. Reg. 10.* amicos,familiares,aulicos seruos, quibus eius sapientia frui dabatur,qui astabant illi,ministrabant ei,ipsumque audiebãt loquentẽ iudicium, quod Deus Regi dederat,ipsum differentem a cedro Libani usque ad hyssopum egredientem de pariete; qualis quæso illo- *3. Reg. 4.* rum celebranda fuit beatitudo, qui illum tam frequenter audirent, in cuius labiis Deus pater immẽsam diffuderat gratiam,qui illo fruebantur,quem intime desiderans sponsa, aiebat: Ostende mihi faciem tuam, sonetque uox *Cant. 2.* tua in auribus,utrumque enim optabile,& delectabile multum. Vox siqui- *Cant. 5.* dem tua dulcis est,& facies tua decora. Dilectus enim meus candidus & rubicundus electus ex millibus, labia autem eius lilia distillantia myrrham primam,manus autem eius tornatiles plenæ hiacynthis, ut infinita liberalitate hiacynthis, & diuitiis plenæ inexhausta bona his inter quos degunt,conferant eis qui & ipsum totum desiderabilem agnouerunt, & quod talis cum esset,ipse illorum uocaretur amicus. Sollicite curarunt Patriarchæ, & Prophetæ Abraham,Isaac,Iacob, Ioseph, ut in terra promissionis sepelirentur, *Genes. 50.* & Ioseph de asportandis ossibus suis sollicitus fuit in terrã illam. Ad quid obsecro tanta sepulturæ sollicitudo? Nisi ut in ea terra sepulti iacerent,quã Christus corporeis pedibus calcaturus erat? Hæc usio similitudinis gloriæ *Exec. 2.* Domini fuit,quoniam diuinam uerbi substantiam intueri non poterant in mortali carne morãtes Discipuli, sed similitudo gloriæ illius relucebat in sacra illa humanitate,in qua,uelut pretiosa

Digitized by Google

ras prodibant: nube tectus sol lucebat ea operans, quẽ propria Dei essent. Reges, & Prophetæ antiqui illum cernere, & eius mellifluis verbis frui vehementer optabant, immo non id solum, sed Abraham, qui exultauerat, ut uideret diem hunc, videns illum in spiritu tantum gauisus est. Christi aduentum in carne maxime optabant olim Sancti, lib. secũdo, cap. secundo, num. decimo octauo, libr. tertio, cap. quinto numer. quinto, decimo, 33. 60. 80. usque ad 82. 61. & 62. capit. octauo, numer. decimo septimo. Christus, qui vilis apparebat foras, excelsus erat intus, lib. tertio, capit. quinto, num. vigesimo quinto, & trigesimo, c. septimo, nume. vigesimo sexto, vigesimo septimo 41. 49. vsque ad quadragesimum octauum, cap. nono, nume. decimo tertio. cap. decimo, num. 58. cap. vndecimo, numer. 30. Christus in primo aduentu unctis fuit placabilis, & amabilis. lib. 3. cap. quinto, numer. vigesimo octauo. 35. 39. & 45. cap. septimo, nume. 3. 4. 35. 42. & 43. Erat Iesus paries, ad quẽ conuersus Ezechias Rex sanatus est. Nubecula, quam vidit puer Heliæ mundum rigans, candelabrum ductile de auro purissimo, & propitiatorium, lib. 3. capit. quinto, numer. 90. 91. 93. & 97. Illum ergo videre, & audire certe grandis fœlicitas est. Annis multis post ascensionẽ Dñi in cœlũ, antro Bethleemitico postposuit illustris femina Paula simul cũ Eustochia charissima filia auro fulgentia tecta, quæ Romæ libentissime deseruerat, mireque consolabatur, cum in raptu, veluti cerneret in præsepio plorantem puerum, in cruce pendentem illum, sacraque & perambulans, & deosculans loca miris gaudiis abundabat, litteris crebris exhortabatur absẽtes, vt relictis diuitiis, domibus, consanguineis, ad sacra loca pergerẽt visuri solũ terram, in qua conuersatus fuerat Iesus, vbi prędicauerat, miracula patrarat, sanguinem fuderat, homines allocutus fuerat, &c. Quid quæso hæc sunt si illorum felicitatem cõsideres, qui non antri foramen, non domum Virginis in Nazareth, non Caluarium, in quo quondam pependit Dominus, non hortum, in quo patrem orauit, sed Dominum ipsum natum, orantem, pendentem in cruce, prędicantem, mysteria regni cœlestis aperientem, cernere meruerunt? O ter que, quaterque, immo millies beati Discipuli, eorumque aures, & oculi, quibus donatum est vt talia viderẽt, & audirent. Christi incarnationem, altitudinemque diuini consilij super salutem generis humani mirabili dulcedine considerare non satiabatur Augustinus, alijque Sancti, lib. tertio, cap. sexto, numer. decimonono. cap. septimo, num. vigesimo nono, vsque ad 31. & 40. Quanta dulcedo in eis esset, qui illam cernerent operari? vt qui pulcher erat Angelis in forma Dei, hominibus libr. tertio. cap. octauo. nu. 16. Eiusque vmbram, qui homines esset redempturus, contingerent, in quo fructus essent cõsolationis, & vitæ. lib. tertio, ca. octauo. nu. decimo septimo. cap. nono. nume. 37. Grandis felicitas hominum, qui a capite Christo vnctionem receperunt, vt hęc transiret ad nos. lib. primo. cap. 23. num. 18. Nec mirum quod beati dicuntur Discipuli videntes Iesum, audientes illum, & sequentes, in eadem domo morantes, in eadem mensa recumbentes, ipsi inseparabiliter adhærentes in itineribus nocte dieque, in ciuitatibus, in solitudine, si beati sunt in hac vita iusti propter conscientiæ securitatem. lib. tertio. capit. vigesimo quarto. num. decimo octauo. lib. quarto. cap. vigesimo octauo. num. 13. Immo beati, qui lugent pauperes spiritu, &c. quia his mediis ad supernã beatitudinem disponuntur, quo modo non magis beatiores Discipuli, qui Deo, qui nostra vltima beatitudo est, in carne degenti perpetuo adhærebant, cuius verba, quæ vitæ æternæ erant, animos eorum a terrenis ad cœlestia transferebant? Felices & nos Christiani, qui tot repudiatis gentibus, uocati sumus in sortem Sanctorum in lumine, in quo claritas Euangelij mentes nostras illuminauit, qui si Christum prędicantem, docentem, morientem oculis corporeis

Ioan. 8.

3. Reg. 18. Exo. 25.

Matt. 5.

Digitized by Google

reis non vidimus, cum sacris astamus concionibus, cum sacris altaribus præsentamur, cum sacra suspicimus, Sacramenta corporis eius participamus, & sanguinis lateri Iesu pendentis in
Deut. 32. cruce veluti astamus, sugentes lac de petra, quæ ipse est, oleumque consolationis de saxo. Ipsum quotidie audimus, qui in prædicatore loquitur Christus. Christianum populum sibi peculiarem fecit Christus. lib. quinto. cap. 6. nume. 6. Hunc enim erexit Deus veteri reiecto, a quo accepit stolam Sacerdotalem, sicut Iacob ab Esau. lib. quinto. cap. sexto, numer. septimo, & 23. cap. septimo. numer. vigesimo nono. Sed sicut quondam hæc Iudæorum ingens miseria fuit, multarumque calamitatum exordium, quod audientes Iesum docentem, multaque miracula patrantem, &c. tanto abuti sunt beneficio, & dum alij mirabiles consurgebant illius doctrina & conuersatione, alij propria culpa excæcati, innumeris obuoluebantur malis, illum calumniantes, illi inuidentes, ipsi detrahentes, & vsque ad mortem amarissimam crucis persequentes, in eademque re, in qua summa fuit Discipulorum beatitudo, qua bene vsi sunt, in eadem, aliorum culpa, summa fuit infelicitas, & miseria; ita & Christianis accidit, inter quos omnes inter tantas nationes selecti, Sacramentorumque participes effecti, quidam in multam virtutum altitudinem surrexerunt beati: alij miseri his beneficijs abutentes pœnas dabunt cæteris grauiores, vtpote qui maiora sunt beneficia consecuti. Christiani in thesauro Ecclesiæ existentes, si peccent, vasa sunt iræ, non autem illi, qui extra Ecclesiam peccant, libr. tertio, cap. 15. nu. tertio, vsque ad sextum, 9. 10. lib. sexto, capit. vndecimo, nume. decimo quinto. Mali Christiani cum hæreticis merito puniendi sunt. Visique sunt in infermo cruciari vehementius, quam omnes pagani, lib. 3. cap. 15. nume. nono. 10. & 13.

Et ecce quidam legisperitus surrexit, &c. Magister quid faciendo vitam æternam possidebo? Hæc sola interrogatio digna est homine Christiano, & fideli, qui docente fide nobis necessaria esse opera ad vitam æternam consequendam credit, nec satis illi erit ad vitam æternam fidem habere, si desint opera, quibus perficiatur fides, & ipse dignus beatitudine efficiatur. Multa enim sunt in Euangelio hodierno, quę istam veritatem conuincunt. Is enim, qui in lege peritus, nouerat quæ essent ad salutem necessaria, dixit: *Quid faciendo vitam æternam possidebo?* Rursumque cum audiret Iesus in lege datum ad id præceptum de dilectione Dei, & proximi, respondit; *Hoc fac & vives.* Et iterum cum parabolam enarrasset illius, qui incidit in latrones, in qua docere voluit proximi nomine illum esse dignum, qui misero prouidisset, intulit: *Vade & tu fac similiter.* Cũ ergo dicit; *Quid faciendo, &c.* necessitatem docuit bonorum operum dicẽte Iacobo; Estote factores verbi, & non *Iacob. 1.*
auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Vt enim qui in fluuium cadit, nisi *Simile.*
brachia mouens, manus, & pedes, natet, in profundum veniens perit, natãs autem liberatur; sic qui in sola fide nixus, virtutis actiones reliquerit, in profundũ laci demergetur, si autem fidei coniunxerit opera charitatis, liberabitur, ad portũ peruenĩet ęternæ felicitatis, similis effectus animalibus oculatis, quæ manus habebant sub pennis. Vnde aiebat Petrus: Satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis, quoniam non auditores legis, sed factores iustificabuntur, qui Dominum audierint dicentem: Quiescite agere peruerse, discite benefacere. Fides ad cœlum non perducit, nisi bona opera ei coniungantur. lib. tertio, capit. decimo sexto. num. nono. & 13. lib. quarto, capit. 42. nu. sexto. Fides primus est salutis gradus, secundum locum tenet operum perfectio. Libr. sexto cap. tertio. num. primo, quinto, & 23. & nu. octauo docetur, quod qui fidem habet sine operibus, ille est, de quo dicitur: Ficus. n. nõ florebit, & non erit germen in vineis. Fides, quæ per dilectionem operatur, memi-

Ezech. 1.
1. Petr. 2.
Rom. 2.
Esa. 1.
Abacuc 3.

Digitized by Google

neminem sinit perire, lib.6.cap.3. numer.20.

Fidem iustificare sine opetibus dicit Paulus de eis operibus loquens, quę ipsam pręcedunt. Illa enim saluare homines non possunt, ibidem num.22. Qui autem fidem habent sine operibus, in loco vinętium sunt, quos quasi impios percutit Deus, num.26.& 27. Fidei vita charitas est, per quam operatur. li.7. *Prou.31.* cap.octauo.num.33. Domestici autem Dei vestiuntur duplicibus, fide, scilicet, & operibus. li.18.c.decimo, nu.24. Charitas aperit ianuam cœli, qua deficiente clausa est. li.1.cap.duodecimo. nu.58. Legisperitus, vt Iesum falleret, magistrum eum vocauit similis illi effectus, *Psalm.49.* de quo Regius Vates dixerat: Os tuum abundauit malitia, & lingua tua cõcinnabat dolos. Concinnare, est apte componere, sic ut fallacia, q̃ in mẽte latet, non intelligatur, sed verbis compositis celetur, peccatũ graue, quod vitare cupiens Deus, in lege prohibuit, ne vestis ex lino, & lana texeretur, hanc in- *Deut.22.* duunt qui aliud in ore, aliud in pectore habent, quibus dictum est: Væ peccatori terram ingredienti duabus viis. De *Eccles.2.* re hac optime differitur, lib.9. cap.17. nume.primo, septimo, nono, vsque ad duodecimum, 21. vsque ad 23. lib.decimo.cap.nono.num.quarto. Mali veritatem dicunt in ore quam in corde nõ habent, lib.decimo quarto.cap.19. numer.18. Talis erat doctoris huius mẽs, verba autem multam pietatẽ in Deum redolentia, quibus explicat fideles homines, qui ad supernam felicitatẽ sunt conditi, illius tantum debere curam gerere, Qui immortalitatem negabãt animarum, sed eas cum corporibus perire credebant, adinuicem aiebãt; Fruamur bonis, quæ sunt, &c. nullum pratum sit, &c. Cogitauerunt quidem hæc, & errauerunt, quia mercedem non sperauerunt iustitiæ, nec iudicauerunt honorem animarum sanctarum, quasi dicat. Mirari non debemus, quod qui tam pestilenti errore laborabant, qualis ille est, nullum post hanc vitam relictum præmium aut pœnã, bonis operib. aut malis, esse quod hi præsentib. deliciis occupati, futura non curarent. At qui futuram æternam vitam credit, sicut iste confitetur, de ea consequenda sollicitus esse debet, media inquirere huic fini consequendo accommodata, omnia ea credere facilia, quibus ad tale bo- *Prou.31.* num valuerit peruenire. Vnde Salomon de anima iusti dicit: Gustauit, & vidit, quia bona est negotiatio eius. Gustauit, & vidit, quia bona est negotiatio eius. Gustauit anima perfecta, id est, intimo mentis desiderio cognouit, quia bona est negotiatio uitæ æternæ, quam relictis illecebris temporalibus, mercemur in cęlis. Hac mentis contẽplatione non extinguetur in nocte lucerna eius, manumque suam mittit ad fortia, illa, scilicet opera, quæ carni inimica uidentur, cuiusmodi sunt ieiunia, deliciarum renuntiatio, inimicorum dilectio. At hæc diuina fuit bonitas verbi incarnati, vt verbum abbreuiatũ faceret super terram, dum ad felicitatem hanc consequendam legisperiti huius probauit sententiam in lege latam: *Diliges dominum Deum tuum, &c. & proximum tuum sicut teipsum*. A Deo data fuit lex quædam in monte, Syna, *Exod.20.* quædam vero in campestrib. Moab, & *Deut.6.* ideo titulus (Origenes) libri illius est Deuteronomium, id est, noua lex, vel secunda lex. Prœceptum ergo hoc de diligendo Deo est in Deut. primum, non autem in præceptis decalogi, vbi primum est: Non habebis Deos alienos coram me. Summa bonitas Dei erga homines in hoc apparet, quod eorum salutem in ea re sitam esse voluit, quã omnes valent adimplere, siue robusta sint ętate, siue imbecilli, siue salute potiãtur, siue ægritudinibus laborẽt, pauperes, & diuites, fœminæ delicatæ, potẽtes viri, omnibus peruiũ est dilectionis mãdatum. Omnib. præceptum est: Vt *Ezech.1.* sit aspectus eorum quasi carbonũ ignis ardentium, ne a Deo contemnantur, *Thren.4.* & reijciantur, si eorum facies denigrata sit super carbones, in quibus ignis non est, sed obscuritas, & deformitas. Hic est ignis rubi, qui ardebat, & non *Exod.3.* comburebatur. Ignis, in quo Deus *Leuit.2.* præcipiebat spicas sibi oblatas torreri.

Hic

Digitized by Google

Hic eſt ignis, quem Deus præcipiebat
Leuit. 6. in altari ſemper ardere, vt in ara cordis noſtri omnia noſtra deſideria, omnemque voluntatem igne charitatis inflamo
4. Reg. 1. laremus. Diuinus hic amor currus eſt igneus, qui nos ſicut Eliam in cælum portabit. Charitas Dei, & proximi duæ ſunt pennæ, quibus anima fertur ſurſum, li. primo. c. ſexto, nu. 26. c. ſeptimo. nume. 22. Charitas cytharæ comparatur, quæ Deum, & Angelos lætificat. lib. primo. ca. 15. num. quinto, & decimo tertio. vbi eius laudes narrãtur. Charitatis laudes pulchre edidſerit Paulus, lib. tertio, cap. ſecundo, nume. primo, vſque ad quintum. 10. vſque ad 18. 42.
Cãt. 4. et 6 vſque ad 44. Charitas gemellis fœtibus comparatur, eo quod dilectionem Dei & proximi gignit. Eſtque via hominis ad Deum, & via Dei ad homines, per quam rationalem creaturam ſibi Dominus copulauit, per quam adhæremus Deo, & vnum cum proximo efficimur, quæ optime ſignificatur in bitumine arcæ Noe. li. tertio. cap. ſecundo. num. 24. vſque ad 26. Hæc eſt tunica inconſutilis Chriſti. numer. 28. charitas lex multiplex dicitur, quia ad multa accendit, ſi perfecta ſit. numer. 42. vſque ad 44. Charitas eſt virtus ciuitatis noſtræ, quæ tenenda eſt, ne ſola ſit in homine pietatis forma. ibidem nu.
Pſ. 56. 29. 34. & 45. Charitas pallor eſt columbæ, alæ autem ſunt eius præcepta, eſtque holocauſtum medullatum, quod Deo offerri debet. libr. tertio. cap. ſecundo. numer. 31. & 32. Charitas fons eſt peregrinantibus in hoc ſæculo, cuius ſumma laus hęc eſt, quod Deus charitas dicitur. num. 38. Charitas donum eſt nouę legis, ſicut timor antiquæ. nu
Exo. 13. me. 39. quæ comparatur duobus exploratoribus terræ promiſſionis. numero. 41. & cocco bis tincto. num. 46. Charitas lignis cedrinis comparatur, qua internum fulcitur ædificium. nume. decimo octauo. cap. duodecimo. num. 25.
Eſa. 10. In lege noua verbum breuiatum fecit Dominus in duobus mandatis legem ueterem breuians, in qua dedit panem arctum, & aquam breuem, quia vno verbo legalia præcepta recapitulauit. lib. decimo, cap. tertio, nume. ſecundo, quinto, ſeptimo, & vndecimo. lib. vi de cimo. cap. quarto. nume. ſexto. Legem nouam amoris acceperunt Chriſtiani, & merito. lib. decimo, cap. tertio, num. ſexto, vſque ad 8. Mandata dans Deus leuia in Euangelio punit nos melle ex petra. lib. tertio. cap. nono. n. 45. Charitatis præceptum ordinat nos ad Deum, & proximum. In Deum cum dicitur; Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua. lib. decimo ſeptimo. c. quinto, nume. decimo quarto. In re hac duo ſunt multum conſideranda, & quę ad diligendum Deum mouere nos debent, & in tali dilectione quis ſit modus ſeruandus, quod utrumque eleganter verba propoſita edidſerunt. Primum omnium, quæ ad diligendum Deum mouere nos debent illa ſunt, quod Dominus omnium noſtrum ſit, quem diligere, cui ſeruire, cuius præceptis obſequi debeo, ſicut qui aiebat; Ad te leuaui oculos meos, &c. Ecce ſicut oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum, &c. ita oculi noſtri ad *Pſ. 122.* Dominum Deum noſtrum; huic muneri perpetuo intenti, donec miſereatur noſtri Præterea cu legislatoris noſtri maieſtas edicitur, vult vt lex a tanto Domino tradita honoretur. Triduo antequam lex traderetur Moyſi cum populus reſpondiſſet Prophetæ Cuncta, quæ locutus eſt Dominus, faciemus, & ille reſpõſum Domino retuliſſet, dixit ei: Vade ad populum, & ſanctifica illos hodie, & cras, lauentq. veſtimenta ſua, & ſint parati in diem tertium, in die enim tertia deſcendet Do-
Exod. 19. minus coram omni plebe ſuper montem Sinai. Diceſque ad eos: Cauete ne aſcendatis in montem, nec tangatis fines illius, omnis qui tetigerit montem morte morietur. Deſcenditque Moyſes ad populum, & ſanctificauit eum, cumque lauiſſent veſtimenta ſua, dixit: Eſtote parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoribus veſtris. Iamque venerat dies tertius, & totus mons Sinai fumabat, eo quod deſcendiſſet Do-

Dominus Deus super eum in igne,& ceperũt audiri tonitrua, & micare fulgura,nubesq. dẽsissima operuerat mõtẽ, & sonitus buccinę vehementer perstrepebat. Hęc omnia præceperat Deus, vt legem ab ipso latam summa cura, & multa animi munditia seruaret populus, quod si non faceret, acriter minantem Dominum, tonantem &c. timerent. &c Ira & in Exodo,vt Dei supplicia in legis transgressores significaret,fecit offerri holocausta,& assumens volumẽ datæ legis legit illud cũcto populo audiente, & dixerunt: Omnia , quæ locutus est Dominus , faciemus,& erimus obedientes. Tunc Moyses sanguinem accipiens animalium, quę oblata fuere, fudit eum super populum dicens: Hic est sanguis fœderis, quasi dicat. Sic effundetur sanguis illius,qui violauerit legem. Hoc signum mutuauerunt Iudæi a gentibus, quo significabant, quæ exequẽda essent supplicia in eos , qui impias Dæmonum leges transgrederentur. De peccatorum punitione acri differitur,libr.decimo quarto,cap.duodecimo,per totum li.quarto.cap.vndecimo.num.sexto,& septimo.cap. 18. numer.primo, vsque ad 19.18.vsque ad 20.23.vsque ad 25. lib.decimo sexto.cap. nono.num. decimo quarto, Præterea , cum Dominus vocetur, qui tibi præcipit,ut eum diligas,inmuit dilectionem sibi debitam iure creationis,titul. emptionis,possessionis antiquæ.Deus noster est,qui necessitatibus prouidet nostris. Qui infinitus,inuariabilis est,actus purus,infinite bonus.Isteque Deus,qui hoc nomine gaudet, quia dator, vel distributor est omnium rerum,a quo habemus omne quod bonum est, tuus est ineffabili quadam gratuitæ communicationis excellentia,volens te habere,& a te haberi in intimis, vt tu possis in tuum commodum illo frui, & qui omnium est Deus, ac si tui solius esset, infinita tibi communicat bona.Mira dignatio Domini, summa bonitas, quod meus esse voluit, qui pulvis sum & cinis,meus,qui non sum dignus videre altitudinem cęli, qui illius iram per horas tin

Exod.24.

gulas irritaui,qui iniurius tantæ bonitati semper fui. Si diceret: Diliges Dominum Deum cuius tu es,recte sane, quia & emit, & redemit me, vt me totum possidere, vt meus non essem,sed illius,sicut aiebat Paulus:Non estis vestri, empti enim estis pretio magno,vt illius sitis,qui vos emit. Vt cum illecebra in mentem venerit, cum peccata suaserit Dæmon, quæ me a diuino separent amore,dicere potero,Non sum meus, qui Dei sum,nec dæmoni, nec carni,nec mũdo me ipsum offerre possum , ne arguar furti,qui inuito Domino, & Deo alienum do.lib.tertio. cap. decimo quinto. num.secundo. Et iterum: Tua sunt omnia Domine, & quæ de manu tua accepimus,reddimus tibi. Tuum est Domine esse meum, viuere, intelligere , anima , & potentiæ meæ,mihi vius rerũ datus est, in te remanet omnium dominium, tibi reddendam in morte suscepi animam,hãc reddo, & in vita donis tuis ornatam. Nullum instans est, in quo noua non suscipiam beneficia . Cum me sanguine tuo pretioso redemisti,diuinũ aliud esse communicasti , vt vbicumque me verterem regalibus me cernens armis insignitum (vt aiunt *remado a mano real*)illi me totum offerrem , considerãs quod vocabitur anima mea adultera, si uiuente priore uiro meo (qui & Deus meum est) fuerit cum alio viro. Cumque omnia ista tam sint certa,homo,qui oculis fuerit plenus,etiamsi in medio ignis versetur, totus ignitus & ardens submittat alas suas , considerans non posse rependere dilectionem tantæ bonitati debitam, dicatque cum Augustino: Tuum sit totum id,quod viuo, & totus totum me tibi offero,totus spiritus,totum cor, totum corpus, tota vita mea viuat tibi,totum me liberasti, vt totum me possideres,ideo præcepisti mihi,vt te diligerẽ ex toto corde,ex omnibus viribus meis,omnibus horis, & momentis, quib.fruor bonis misericordiæ tuę,& qui singulis instantibus miris beneficiis obligor,singulis, si id possibile esset,omnibus viribus te diligere debuissem. Summę autem dilectio-

2.Cor.6.

2. Par.vlt.

Exech. 1.

In Soliloquio.

Digitized by Google

lectionis, quam exſoluere numquam poſſum, debitor ſum, quia infinita dignatione miſericordiæ tuę, meum, qui uilis uermiculus ſum, te uocitaſti, meꝰ eſſe uoluiſti, meę conſecratus utilitati, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Vnde Bernard. inter multa, quæ docet eleganter in libro de diligẽdo Deo, inquit: Si me totum debeo Deo, quia me creauit, quid illi debebo, cum me perditum reparauit? In primo opere me mihi dedit, in ſecundo ſe. Pro me debeo me ipſum, at quid Deo retribuam pro ſe? Nam etiamſi me millies rependere poſſem, quid sũ ego ad Deum? Vnde ſupra tibi dixi, quod modus diligendi Deum eſt, ſine modo diligere. Amare Deum, ſicut ipſe dilexit nos, quomodo ſit poſſibile, lib. primo, cap. undecimo, num. tertio, & quarto. Amandus eſt Deus, ut ſponſus propter ſe, non propter alia, ibidẽ num. undecimo. Amor Dei, memoria beneficiorum eius producitur in homine, lib. ſecundo, cap. duodecimo, num. primo, vſque ad 5. 7. & 8. capit. decimo tertio, num. vigeſimo nono. 35. vſque ad 39. Amandus eſt Deus inceſſanter, quia inceſſanter homini benefacit, lib. ſecundo, cap. 13. num. 29. Amare Deũ quib. rationibus conuincatur homo, ibi. nu. 35. vſq. ad 37. Amãdus eſt Deꝰ in quo oĩa ſunt bona, li. 7. ca. 14. nu. 7. Amandus eſt Deus, quia dat ſe. li. 3. c. 9. nu. 12. Beneficia Dei enarrabant Sãcti, vt in illius charitate firmarẽtur, li. 1. c. 8. n. 3. Beneficia Dei memorię mãdata ad diligendum ipſum conducunt multum, li. 2. c. 12. nu. 1. uſq. ad 8. 12. 13. & 15 c. 13. nu. 5. uſq. ad 7. 18. 20. vſq. ad 30. 35. uſq. ad 39. ***Diliges Dominum Deum tuum Diliges***, quia Deꝰ, quia Dñs, quia tuus, ***diliges*** propter ſe, ꝓpter ſua, & propter te. Ex omni parte diligendũ ſe exhibuit Deus, quia bonus, quia delectabilis, quia vtilis. Si ſtudioſus es, & virtutib. oblectaris, ***dilige***, quia bonus, ſi voluptatis cupidus ***dilige*** quia dulcis, ſi honoris & diuitiarum ſitiẽtiſſimus, ***dilige***, quia vtilis. ***Dilige***, qa tuus, quis. n. ſua nõ amat? Vnde ſicut, vt Moyſes populũ quodammodo cogeret ad obſeruantiã legis, ante illã latã præmiſit: Ego ſum Dñs Deus tuus, qui eduxit te de terra Aegypti, ita ad ſuadendã diuinã dilectionẽ, ijſdẽ utiq; verbis: ***Diliges Dominum Deum tuum.*** Oleaſter Deut. 5. Dñs, tuus eſſe voluit ac ſi ſuus non eſſet. Quid quæſo habet Deus tuus quod non ſit tuum? ſi cœlũ habet tuum eſt cuius influentijs viuis ſicut & terra quam dedit filijs hominũ ſtellas creauit in miniſteriũ cunctis viuentib. ſe vero regnantem dat in præmium tuũ, medicus tuus eſt ſociuꝰ, tuꝰ eſſe voluit quicquid deniq; eſt, & hẽt tuum eſt. Vnde ſicut Ioſeph ne honorem domini ſui turpiter polluеret adulterans cum vxore ſua, in memoriam reuocabat illius beneficia, ita vt Dei dilectioni inuigilemus, memorandũ eſt, quod Dominus, & Deus meus eſt, a quo innumera reportaui beneficia. Meus. Sunt Domini & Reges, qui sũt ſus, alij cõſanguineorũ, filiorũ, uxorũ. Deus, tuus, quaſi non ſuus, ut te ad illius amorem vehementer excitaret.

Ber. de dilig. Deo.

Exod. 20.

Gen. 39.

Circa ſecundũ, huius dilectionis ſtatuens modũ præcipit, ut ipſum diligamus ex toto corde, anima, uiribus, & mẽte. Conſiderantes impiũ eſſe, ꝙ oĩa inſenſata dẽt Deo ſuo & creatori, ꝙdquid ab eis poſtulauerit, ẽtſi id ſua natura non habeant, ſicut ignis refrigerans pueros in camino. Et in Numeris dr: Petra dabit aquam ſuam, ut uertit Pagninus, homo autem neget ſolꝰ quod Deus ab eo petit, ſcilicet, amorẽ, & præcordia ſua? Ferreus, & pluſquam lapideus es, ſi dante petra aquas Deo, & populo, tu non des Deo cor tuum. Amandus Deus ex toto corde, anima, & mente, id eſt, intellectu, uoluntate, & memoria, lib. decimo ſeptimo, capi. quinto, numer. decimo quarto. Hæc totalitas dupliciter poteſt intelligi, altero modo, vt ſignificetur, omnem vim animæ intendendã ad dilectionẽ Dei, ita vt homo præter Deum nihil diligat, & tantum diligat, quantum ab eo eſt diligibilis. Altero, ut totꝰ accipiatur vulgari modo, quo dicimꝰ aliquẽ totum eſſe in ſtudijs occupatũ, quia. ſ. præcipua eius occupatio, & cogitatio

Deu. 3. Numer. 20.

Digitized by Google

eſt in ſtudijs,nec aliud quid præter ſtudia magnopere amat,& curat,ſolis ſtudijs intime afficitur,reliquis vero frigide, & obiter. Si totalitas primo modo accipiatur, præceptū hoc hic adimpleri non poteſt,fieri enim non poteſt, vt homo affectuali dilectione ſic toto corde in Deum feratur,vt nihil aliud, vel actu,vel habitu amet,aut tam perfecte eū complectatur,ſicut amari poteſt,eo quod propter annexam concupiſcentiam carnis, aliquid affectionis habeat cor ad ea,quæ ſunt carnis, & non Dei. Propoſuit autem præceptū iſtud Deus, inquit Augu. vt perpendat Chriſtianus homo,quam grandis ei reſtet via, & q̃ ea,quæ ſunt priora obitus,in anteriora tota animi ſollicitudine extendere ſe debet. Si ſecundo modo intelligatur, impleri poteſt,impleturque, dum homo deſideria non admittit iſti amori contraria. Licet enim oculus imbecillis hominis, ſolis radijs in media luce opponere ſe non valet,nec importabiles radiorum micatus ſuſtinere, poteſt tamen tenebris non delectari. Diligitur enim Deus ex toto corde, cū quis in Deum tanquam in ſummum bonū deferatur affectu, & voluntate, vt eum præponat vniuerſis rebus commutabilibus,ac pro ſupremo fine vitæ ſuæ eligat, quibuslibet carere malens, quam Deo,ac ſummopere deſiderans,vt vniuerſæ totius vitæ actiones illi ſint ſubiectæ ad plenum, etiamſi non ignoret id per carnis imbecillitatem nequaquā futurum. Diligere ergo Deum ex toto corde ad mentem Chryſoſtomi eſt, vt cor tuum non ſit inclinatum ad vllius rei dilectionē amplius quam Dei, nec delectetur homo amplius in honorib⁹, diuitijs,vxore, filijs, aut in alia quauis re,quam in Deo. Si autem cor tuum in aliqua harum rerum occupatum ſit, non diligis Deum ex toto corde tuo. Tantum.n.deeſt tibi ad totalem hanc dilectionem, quantum aliam dilexeris rem,quæ nō ſit Deus,aut propter Deū dilecta. Diligere ex tota anima eſt, certiſſimum animum habere in veritate, & firmum eſſe in fide. Amat ex tota anima,qui omne bonū credit eſſe Deū, & extra Deum non credit eſſe verum bonum. Diligere ex tota mente eſt, vt omnes ſenſus,qui in homine ſunt, Deo vacent,intellectus,memoria,&c. Si vero accipiatur hoc præceptum ut generale mandatum, non tam exigens actualem illam voluntatis affectionem, quā habitualem dilectionem cum operum bonorum exhibitione, quæ ſint internæ dilectionis teſtimonia, diligitur tūc Deus ex toto corde,cū quis ex intima, & ſyncera erga Deum affectione occupatur,potiſſimum in his,quæ Dei ſunt, præ omnibus illi placere ſtudens,ac ſollicitus,vt cuncta mādata perficiat, idq. non ſegniter,& triſti animo,ſed gnauiter,& hilariter,dolens ex animo ſi quid ab alijs,vel a ſe per carnis infirmitatem admittatur contrarium diuinæ voluntati. Id ut non ab omnibus æque perfecte præſtatur,ita non omnes, qui Deū ex toto corde diligunt, æque perfecte diligunt,ſed unus,alio magis. Aliter, Diliges Dominum ex toto corde tuo. S. Tho. per cor uoluntatem intelligit per reliqua autem tria, actuum principia,quæ mouentur a uoluntate, intellectum.ſ.qui per mentem ſignificatur,appetitum inferiorem,qui per animā,uim exſecutiuam exteriorem,quæ per uirtutem,aut uires, uel fortitudinem intelligitur,ut præcipiatur nobis Deus diligēdus,ſic, ut tota noſtra intentio in Deū feratur,quod eſt ex toto corde,& intellectus noſter ſubdatur Deo,quod eſt ex tota mente, & appetitus noſter reguletur ſecundum Deum, quod eſt ex tota anima,& exterior noſter actus obediat Deo,quod eſt ex tota fortitudine. Aug. lib.1.de doctrina Chriſtiana refert cor ad cogitationes,animam ad uitam,mentem ad intellectū. Ille non diligit Deū in toto corde,qui non ſtudet oīa eius p̃cepta adimplere, ſicut dicitur de Iehu feciſſe quod rectum erat, & placuit in oculis Dei,non tamen ambulaſſe in lege Domini Dei Iſrael in toto corde ſuo,eo quod nō receſſerit a peccatis Ieroboam. Totum cor poſtulat Deus: Fili præbe mihi cor tuum. Præbe dicit,nō accommoda,ut multi faciunt,qui ſacrorum ieiuniorum tempore cor commodatum

Aug. & ſpi. & lit.

Chr. ho. 42. imperf.

Aug. li. de doct. Chriſt.

4. Reg. 10.

Prouer 23.

Digitized by Google

datum dãt Deo, repetẽdum in Paſcha te. Cor vult integrum, nõ ut meretrix infantem diuiſum. Soph. 3. cum dixiſſet Deus in igne ęli mei deuorabitur omnis terra tũc reddam populis labiũ electum ut ſeruiãt ei. ſ. Deo humero uno i. uno corde, una mẽte, metaphora ſumpta ab his qui ſimul humeros ſupponũt onus ad portãdũ. Hoc fit creſcẽte charitate & animam plenius occupante, vt omnia quæ in homine ſunt ſeruiant domino humero vno. i. intelligentia voluntas & ſenſus & corporibus membra humero vno animo ſupponant legi, & dicant: benedic anima mea domino, & omnia quæ intra me ſunt, &c. humero vno vt Deo ſeruiamus nos hortatur qui ait: diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde tuo &c. Deut. 6. totus homo dilligat, quia licet diligere ſit ſolius voluntatis inanes potentiæ dicuntur amare dum bene operantur. Cor vulneratum ſagittis mandatorum Dei, amore languet. l. b. tertio, capit. vigeſimoſexto, nume. quinto. Cor noſtrum male ſanum eſt, cum Deum non diligit, bene autem vulneratur, cum amat. ibidem numer. octauo, & nono. Cor noſtrum altare ſit, in quo victimas amoris offeramus, ibidem, num. primo, ſexto, & ſeptimo. Dilige Deum non lingua tantum, & verbo, ſicut de quibuſdam dicitur: Dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua ſua mentiti ſunt ei, cor autem eorum non erat rectum cum eo, ſed etiam ex corde, neque corde diuiſo, aut rẽmiſſo, ſed toto corde, integro, & perfecto. Olim cum Iſraelitiçum populum non poſſet Pharao in captiuitate retinere, nec animum illius à ſacrificando auertere, aiebat: Ite, ſed oues veſtræ, & armẽta maneant. Sic cũ dæmõ nõ valet plene cor hominis poſſidere, vult aliquam eius partem apud ſe retinere. Cui reſpondere debemus: Non remanebit ex eo vngula tibi, ſed totum cor ei, qui Dominus eius eſt, ſacrificabitur. Dilige Dominum, vt non timore ſolo, ſed potiſſimum eius amore ductus, ea exequaris, quæ voluntati illius ſunt conformia, vt ſimilis illi ſis, qui zona aurea ſuper mamillas cinctus perhibetur, vt amore charitatis immunditiam deſeras, dicens Deo: Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas, id eſt, doce me, vt nõ formidine pœnę cogar eſſe ſub lege, ſed libera charitate delecter eſſe cum lege. Iuſtĩ quanto meliores ſunt tanto diligẽtius bonum operantur, ſolum Deum aſpicientes qui nec de præmio nec pœna ſolliciti ſunt. Vnde Oleaſter Deutero. 5. enarrans illa verba: Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum fœdus in Horeb. Non cum patribus noſtris inquit pactum ſed nobiſcum, &c. ait: quæret quis, cur Dominus cum ſanctis patribus hoc pactum non pepigerit cum iſtis longe ſanctiores eſſent ſicut Oſea 9. docuit dicens. Quaſi vuas in deſerto inueni Iſrael, quaſi prima poma ficulneæ in cacumine eius vidi patres eorum, ipſi autem intrauerunt in Beelphegor & abalienati ſunt in confuſionem, & facti ſũt abominabiles ſicut ea quæ dilexerũt. audi Paulũ 2. Timo. 1. Ad reſpondẽdũ iuſtis non eſt poſita lex. Eis enim qui ſibi ipſis ſunt lex, opus legis in frontibus ſuis ſcriptum oſtendunt, lege nõ eſt opus neq; pacto qui ſine pacto de p̃mio aut pœna cogitãt. iuſſus cũcta prõpte operaẽ, quia aũt minimẽ, hi imperfecti erant; quãdo legẽ Moyſis proponere debebat, mediis varijs ad eius obſeruantiam eos nititur adducere, aliquando oſtendendo quanti eos fecerit Deus, alſquando minis, & terroribus, nonnunquam exhibitis beneficijs, & tandem ſpe futurorum bonorum. Dedecus certe erat eorum, quod cum eis pacto opus eſſet de lege ſeruanda, ſed ſua prudentia Moyſes iſtam iniuriam ſua prudentia in honorem mutat, &c. Amandus Deus corde, & operatione, & non ſolis verbis, lib. primo, cap. vndecimo, num. 6. Amore ducuntur Sancti ad bene operandum, alij timore, li. primo, cap. nono, num. primo, quarto, 5. nono, vſque ad duodecimum, capit. vndecimo, num. vndecimo, cap. vigeſimoquinto, nu. 10. lib. 9. cap. 13. num. 1. Amor hominis ad Deum, ſi perfectus

Apoc. 1.

Gre. 21. Moral. c. 2.

3. Reg. 3.

Pſ. 77.

Exod. 10.

Digitized by Google

fit, omnia terrena facit contemnere, lib. primo, c. septimo, nu. primo, quarto, vigesimo septimo, vigesimo octauo, & vigesimo nono, c. 8. nu. 7. c. 10. 8. num. 3. Amor diuinus accendendus est in nobis, & nutriendus, vt exurantur terrena, lib. primo, c. 7. nu. 7. & vigesimo, c. decimo octauo, nu. tertio, decimo quarto, & vigesimo quinto. Amor ad Deū, moderatur cor nostrum, ne ut mare feruens nos obruat, lib. 1. ca. septimo, nu. octauo, & nono. Amore Dei saucia anima, illum solum cogitat, illum redolent omnia, ibidem num. decimo septimo. Amori Dei cuncta terrena sunt postponenda, lib. primo, ca. octauo, num. septimo. Amor hominis ad Deum qualis futurus, ut illi sit probatus, lib. primo, cap. undecimo, nu. tertio, usque ad sextum. Amor Dei usq; ad contemptum sui ædificat Hierusalem, &c. li. primo, cap. decimo octauo, num. octauo, lib. tertio, capit. decimo septimo, nu. quinto, vigesimo, & vigesimo primo. Amor Dei crescit in homine, cum amor sęculi debilitatur, lib. primo, cap. decimo octauo, num. vigesimo secundo, & vigesimo quinto. In amore Dei qui roboratur, a propria virtute, & terrenorum amore deficit, lib. secundo, capit. decimo sexto, num. vigesimo nono, vsque ad trigesimam primum, trigesimum tertium, trigesimo quarto, & trigesimo nono.

Cant. 8. Pone me vt signaculum super cor tuum, & super brachium tuum, vt me diligas ex toto corde tuo, & ea operaris, quæ meæ conformia sunt voluntati. Fortis enim est vt mors dilectio, ita vt omnem possit vincere difficultatem.

Et proximum tuum sicut teipsum. In Euangelio hodierno, & in altero Matth. 22. quod legitur Dominica decima septima post Pentecosten, dilectioni Dei coniungitur dilectio proximi, quia vnam ab altera secernere non est possibile, quoniam amor Dei proximi amorem gignit. libr. primo, cap. decimo quinto, num. 18. Amor q. proximi nos ducit ad amorem Dei, li. 16. c. 12. nu. 58.

Diliges proximum tuum non vt domum tuam, equum, calceum, &c. Sed *sicut te*. Vtunam sicut ista illum diligeres, &c. cum tamen ipsam sicut teipsum diligere iubearis.

Aduerte autem, quod sicut in primo præcepto duo præcipiantur, tes & modus, sic & in hoc, quod desumptum est ex Leuit. diligere proximum, & *sicut teipsum.* *Leu. 19.*

Non dicit, quantum, sed *sicut*, id est, eo modo, quo te. Ordinauit per dilectionem Dei, hominem in sui ipsius dilectionem, lib. primo, capitul. septimo, num. 19. capitu. 18. num. duodecimo.

Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam, qui vero Deum ex toto corde diligit, se ordinat in beatitudinem, sibi vult vera bona, & tunc, si sicut seipsum proximum diligat, legem impleuit. *Psa. 10.* *Rom. 13.*

Dedit autem Deus propensionem quandam hominibus ait Basil. ad mutuam dilectionem, dum creati sunt sociales, politici. Proximorum dilectionem exemplo gentilium discant Christiani, lib. primo, cap. decimo quarto, nu. 10. & 11. Ad proximorum dilectionem comparandam, unum fuit omnium caput, lib. primo, cap. 15. num. 1. usque ad tertium. Proximus diligendus, quia unum corpus sumus, unam domum habitamus, una est patria, ibi. nu. 3. & 23. c. 16. num. 12. Proximum contemnens, ad id sensim labitur, ut & Deum contemnat. lib. 1. c. 15. num. 10. & 23. lib. 3. cap. secundo, num. 38. Ad proximi dilectionem natura suadet, & inclinat. lib. 1. c. 15. nu. 11. Proximi odium ingentia parit nocumenta, sicut & amor bona, lib. primo, capi. decimoquinto, num. 20. usque ad 22. Proximi amorem nos docent nomina, quæ accepimus a Deo, lib. 14. capit. quinto, nu. quarto. usque ad sextum. Proximos & nos diligere debemus, ut sic rectis faciamus semitas Dei nostri, lib. decimoquarto, c. 28. num. 20. Modum autem in ista dilectione seruādū in tribus consistere ait S. Thomas, ut quis proximū diligat sāctē, iuste, & ue- *Basil. in reg. 3. interrog.* *S. Th. 22. q. 44. ar. 7.*

Digitized by Google

re. Sancte, vt proximum diligat propter Deum, iuste, vt non condescendat proximo in malis, sed tantum in bonis, sicut homo tantum in bonis suæ debet satisfacere voluntati. Vere, vt non diligat eum propter propriam vtilitatem, vel delectationem, sed ea ratione velit proximo bene, qua sibi, ex amore scilicet, amicitiæ. Porro sicut in primo præcepto, ita etiam in hoc, verbum, *diliges*, accipiendum est non tantum, vt voluntatis affectionē designat, sed vt etiam comprehendat opera externa. proximo ex huiusmodi amore exhibenda. Quod optime docet parabola huius miseri hominis, *qui descendens ab Hierusalem in Hiericho, incidit in latrones.* In qua, licet etiā docere voluerit Dominus veram pietatem, & religionem magis consistere in subleuatione miserorum, quam in externis cæremonijs, in quib. sibi placebant Iudæi, vt animum huius legisperiti tangeret, sed tamen respondens quæstioni docere voluit, quod proximis operibus est diligendus, hac enim de causa intulit: *Quis tibi videtur proximus fuisse. &c.* Non significauit Iesus duos non fuisse proximos, sed non gessisse se tamquam proximos, nec munus proximi implesse, quod consistit in subleuanda miseria fratris. In hoc homine intelligit omnis, qui altero eget, & illius ope, si dives es, pauper est tuus proximus, si ignarus, sapiēs est tuus proximus, si pauper, diues est tuus proximus, qui tibi scit subuenire. Proximos vere diligere debemus eorū necessitatib. prouidendo li. 1. c. 16. nu. 2. 3. 8. vsque ad 10 & 12. Ideo dixit Iesus: *Et proximum tuum sicut te*, id est, sicut te solo verbo non diligis, nec per iocū, sed opere & veritate, & sicut tuā vtilitatē quęris, ita proximū dilige pp suā vtilitatem.

Homo quidam descendebat: Quidā, ait in singulari numero, nam pauper semper solus secum vitam degit, neminē habet socium, miser & afflictus ab omnib. relinquitur, diuitē aūt oēs comitant, si vel leuē capitis dolorem passus fuerit, ab oīb. inuisitur, cōsolat. Multitudinē amicorū habebat Hierusalē in properis degēs, in angustia cōstitutā oēs spreuerunt, & facti sunt ei velut inimici. Idē accidit Iob, quē in sterquilinio iacentem oēs fratres eius præterierūt ea velocitate, qua torrens in conualli lib. accelerat, ita vt nec videre eū dignarentur. Cūq. in pauperes misericordia homines similes Deo faciat. lib. 5. c. 10. nu. 18. & 73. nihilominus contemnuntur hi a diuitibus. lib. 13. c. 8. nu. 20. Diuites peccatores honorant, & pauperes iustos cōtemnēs, ignorat iudicia Dei. li. 4. c. 17. nu. 4. & 13. li. 6. c. 11. nu. 3. usq; ad 5. *Descendebat hic* solus, & licet cantare posset vacuus coram latrone viator, *incidit in latrones & expoliauerunt eum.* Quē cui scierat, & exterat diues, nisi pauperē? Diuiti omnes tribuunt, pauperes oēs expoliant, sicut muluus imbecillē pullū, vbi resistētia nulla est. Venatio leonis onager in eremo, sic & pascua diuitū sunt pauperes. Hūc deuorāt oēs. Qui vtinam eum præterirent, nec benefacerent, sicut Sacerdos, & Leuita, tolerabile enim & hoc esset malū, sed latrones & expoliant egenos, & vulnerant. Diuites auari crudeles in fratres. lib. 1. ca. 24. nu. 1. 10. & 27. lib. 2. c. 18. nu. 1. vsque ad 8. lib. 4. ca. 38. nu. 14. c. 39. nu. 24. vsque ad 26. Diuites per potentiam opprimunt pauperes. lib. 4. c. 39. nu. 10. usque ad 12. 14. 15. 17. 13. & 19. Hunc ergo latrones *& expoliauerunt & vulnerarunt* cumque miser eiulans iaceret in certo periculo vitæ finiendæ, vtpote cuius *vulnera ligata non erant, &c. Sacerdos quidam* visō eo *præterijt, similiter & Leuita.* Res mira ministri illius, qui pater est misericordiarum, quibus specialiter mandauerat Dominus in die misericordiam suam, & nocte canticum eius. In Exodo præceperat Deus tabernaculum oleo vngere & omnia, quæ sunt in eo, in cuius domo omnia vncta sunt oleo, vt qui ibi ministrabant, discerent misericordiam, & tamen a Propheta dē usque ad Sacerdotem iam omnes studebant auaritiæ, vacuandis marsupijs

Thren. 1.

Iob 6.

Iuuenal.

Eccles. 13.

Psa. 41.

Exod. 40.

Hierem. 8.

potius intenti, quam subleuandis miseriis. Hac Domini parabola præmunire se debent Sacerdotes, & religiosi apud Christianos, & quotquot præ aliis merito sanctiores esse debent, ne in externis cæremoniis, quibus præ aliis plus dediti esse debent, adeo fidant, ut interim negligant miseris pro viribus succurrere, ne & ipsi ab his, qui profani habentur, & minus Sancti, dignitate, & statu inferiores, apud Deum in vera pietate inueniantur superiores, sicut Samaritanus hic, qui multã exhibuit humanitatẽ vulnerato huic homini. Graue suorum temporum malum futurũ

Osee 4. prædixerat Oseas dicens: Erit vt populus sic Sacerdos, at in his non ut populus sic Sacerdos, immo nec ut homo Samaritanus a Iudęorum obligationibus semotus. Christianorum autem Sa

Isa 40. cerdotes, qui habent brachiũ ut Deus, & voce simili tonant, audiant: In sublime erigere, & glorioſe induere vestibus. Quæ dum non faciunt miserè peribunt, inferiores facti plebeis. Sacerdotes inferiores esse laicis modo videmus in grandem confusionem. lib. 14. cap. 16. num. sexto, septimo, 13. 22. 23. 25. & 26. lib. 16. ca. primo, num. octauo. Sacerdotum, & Episcoporum opus saluat, non nomen, in quibus numerus quidem auctus est, sed meritum minutum. lib. 14. cap. 16. nume. 16. & 19. 20. 25. & 26. libr. 16. cap. primo. num. 31. & 32. Sacerdotes multi sunt nomine, & pauci re. lib. decimoquarto. cap. vigesimo nono. num. vndecimo. Sacerdos ab humero & sup, excedere debet plebem. lib. 16. c. 1. nu. 38. Sacerdotes succedunt in officio antiquis, non in meritis & virtutibus. libr. 16. c. 3. nu. 1. De dilectione proximi multa dicenda venient in concionibus Apostolorum Ioan. 15. ad illum locum differendã censuimus.

DOMINICA XIII. post Pentecosten.

EVANGELIVM.

Cum iret Iesus in Hierusalem, transibat per mediã Samariam, & Galilæam. Luc. 17.

Vide lib. 2. cap. 14. nu. 3. vsque ad 13. lib. 14. c. 22. nu. 1. vsque ad 4. & de multiplici lepra animæ, aqua mundatur baptismo exemplo Christi, lib. 3. cap. 8. nu. 12. & 13.

QVONIAM totius Euangelij huius cõclusio eo tendit, vt gratitudinem hominibus suadeat exhibendam Deo, a quo tanta reportarũt beneficia, ingratitudinisque inconuenientia maxima, antequam ad enarrationem Euangelii accedamus, diligenter considerare oportet, quæ mouere homines debent ad gratitudinem, qui a Deo nõ corporalem lepræ munditiã, sed plura, & maiora receperunt beneficia, quæ Sãcti frequenter, & attẽte cõsiderãtes, summo benefactoris amore tenebantur, ipsi indesinenter gratias referentes, à quo benedicti erãt in omni benedictione spirituali in cęlestibus in Christo, beneficiorũ autem contẽptores, & nouis beneficiis indigni reddun-

Ephes. 1. tur, & ingratitudinis pœnas dant. Quæ a Deo homines acceperunt beneficia tanta sunt, vt si Angelorum supremus, abyssum hanc, marisque huius immensam vastitatem omni ex parte cognoscere uoluisset, ita frustra operam nauaret, ac si Oceanum ipsum manu concludere quis vellet. Cumque ille & tanto polleat intellectu, isteq. & supernis donis, & lumine gloriæ illustretur, illique Dei ipsius essentia vnione ineffabili vniatur in cœlo, cum talis beatitudine fruens in Dei beneficia considerãda fertur, nec illorum dignitatem, nec excellentiã ꝑ meritis penetrabit.

Dom. 15. post Pentecosten.

Quo-

Digitized by Google

22 q. 106. art. 5. Quoniã, vt aiebat S. Tho. in beneficijs potius animaduertẽdus est benefactoris affectus, amor, volũtas, quã effectꝰ ipse. Quoniã, vt aiebat Seneca 2. de ben. nõnunquã magis nos obligat, qui dedit parua magnifice, & libenter, quã qui maiora, quæ ab ipso, quasi p vim extorta vñr, cuq. nullus intelligere pfecte possit diuinum in homines amorẽ, eum. s. quo ab æterno nos prosecutus est, qui Deus ipse est, succensum illud cor, quo nos cõdere decreuit, & cũcta nostris vsib. donare, Angelosq. ipsos in ministeriũ nostrũ producere, & destinare, qui dilexit nos ante mundi constitutionẽ, vt essemus Sãcti, vtque dignitatẽ hãc, ipsiusq. filiationẽ consequeremur, diuinæ illi, infinitæq. naturæ, humanã naturã vnire disposuit, vt hominũ lapsus eorũq. inobediẽtiam, tãtæq. maiestatis contemptũ, innumeris perpessis laboribus, turpique morte crucis, restauraret, quæ oĩa qs Angelorũ ꝑ dignitate intelligere vsquã poterit, etiãsi innumeris sæculis ab hac sola cõsideratione animũ nõ auerterit? Amor Dei oñditur, dum mundum, Prophetas. &c. condidit propter nos. li. 16. c. 7. nũ. 3. Amor Dei extrema sic distãtia iungit, vt dicat: Dilectus meus mihi, & ego illi. l. 1. c. 6. nu. 22. Quapropter quia eius amor superat oẽm amorem creatum, dr̃ ambulare super pennas ventorum. nu. 26. Amor Dei affectus omnes naturales longissime excedit. li. 4. c. 7. nu. 8. Amor Dei oñditur, dũ expansas dicitur habere manus, vt benefaciat, ibi. nu. 12. & 19. Beneficiorũ Dei nec multitudo, nec magnitudo dici valet. li. 2. c. 12. n. 2. 8. & 21. Præterea beneficia auget, donantis dignitas. ea enim, quæ a Rege veniunt, pluris ęstimamus, quã maiora a plebeio homine collata. lib. 2. c. 12. nu. 8. c. 13. num. 42. Cumque omnia, quæ nobis contulit beneficia Deus, licet minima illa ĩ se sint, dona sunt, quæ ab infinita illa maiestate procedunt, & illa infinita sunt ex hac parte, infinitamq. postulant gratitudinem, vnde explicare ea nulla creaturarum potest, maxime autem cum illa & mortali homini, qui putredo est, & filio hominis, qui vermis est, immo ei, qui multis criminib. fædatus est, qui bibit iniquitatem, vt aquam, in quo a planta pedis vsque ad verticem non est sanitas, leproso homini sunt collata. Hac ratione vehementer afficiebatur Paulus, vt beneficia magnipenderet Domini, dicens: Gratias ago ei, qui me confortauit in Christo Iesu, quia fidelem me existimauit ponens in ministerio, qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumelioſus, sed misericordiã Dei consecutus sum. Superabundauit autẽ gratia Domini nostri, &c. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, qd Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiã consecutus sum, vt in me primo ostenderet omnem patientiã Regi sæculorũ immortali, inuisibili, soli Deo, honor & gloria in sæcula sæculorũ. Illi debetur gloria, qui non meritis meis, sed bonitate sua blasphemo, & contumelioſo talia, tantaq. contulit beneficia. Beneficia sua Deus quandoq. confert indignis, vt resipiscant. li. 2. c. 10. nu. 5. usque ad 8. 21. 22. & 26 c. 12. nu. 9. c. 13. nu. 29. Beneficia Dei bona recipimus, mala autem peccatis nostris, li. 2. c. 12, nu. 16. c. 13. nu. 32. Hæc sunt, multaq. alia, quib. ad gratitudinem adducendi sunt homines. Sed duo sunt exemplo Samaritani huius, qui a lepra mundatus est, quib. ad exhibendas gratias benefactori prouocamur. Alterũ, si quæ accepimus beneficia, memoria non excidant, iste enim vt vidit, *quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum, et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens.* Considerauit acceptũ beneficium, et regressus est clamore multo, vultu in terram demisso, ante pedes Saluatoris prostratus, gratias referẽs tanto benefactori. Beneficiorum memoria, instar lignorũ est, quib. gratitudinis, & dilectionis incenditur ignis, vt in altari cordis sacrificiũ offeratur Deo. lib. 3. cap. 17. nu. 1. Quod ita est certum, vt S. Thomas primum dixerit esse gratitudinis

Exec. 1.

Seneca.

1. Tim. 1.

Iob 25.

Iob 15.

22. q. 106.

Digitized by Google

Li. 3 de be nefic. gradum, beneficia recognoscere acce pta. Seneca autẽ, quod ingratissimus omnium est, qui oblitus est. Et Chry sostom. Optimus beneficiorũ custos est eorum memoria. Vnde olim, cum primum antiqui patres veteris testamenti beneficiũ aliquod accipiebant, vel lapides erigebant in titulum, vel altaria consecrabant, vel illud litteris mandabant, vel festa singulis annis ce lebrabantur, ne beneficiorum vsquã esset obliuio. Cum Iudæorum populus Aegyptiacam captiuitatem mune re Dei euasit, huius iussu festum Pha se futuris temporib. celebratum est, cumq. manna populum egentem pauisset in deserto, in memoriam tanti beneficij præcepit, vt vas in Sãctuario asseruaretur cælesti illo cibo plenũ, quo futurę generationes recordarentur eorum, quæ acciderant patribus suis in deserto. Triumphauit populus contra Amalech, insignemq. reportauit victoriã ipsamq. præcepit De⁹ litteris mandare, & Iosue dari. Iacob, cũ cœlestem illã scalã in somnis videns intellexit, quæ futura essent bona, filijs & nepotibus suis, lapidẽ erexit in titulum, in memoriam tãti beneficij. Altare ẽt erexit Dauid, sacrificiũq. in eo obtulit gratiarũ, cum primũ vidit Angelũ percutientem populum, qui gladiũ mitteret in vaginam, ne in plebẽ amplius desæuiret. Et tandem in Exodo præceperat Deus, vt lamina aurea in mitra Pontificis pẽderet supra fontẽ, in qua sanctũ nomẽ Tetragrãmaton, seu Iehoua scriptũ esset, ne vsquã memoria excideret diuina illa, ineffabilisq. maiestas, a qua tanta sumnius Sacerdos reportasset munera. Sicut autẽ recordatio beneficiorũ, tãtorũ bonorũ est origo, ipsiusq. gratitudinis indeficiens fons, ita obliuio beneficiorũ, multorũ malorũ, pessimęque ingratitudinis est principiũ. Sicut Aegyptijs accidisse narrat Moyses, q cũ educere in Exodo statuisset, quas ĩ Israeliticũ populũ ille exercuisset crudelitates, cũ in operib. duris luti, & lateris premẽs, filios necãs, &c. quæ illis quæuisset a Deo horribiles plagæ, quo usq. Pharao cũ currib. & equitib. ĩ mari miserę periret, omniũ horũ hoc posuit in primis libri verbis exordiũ: Surrexit interea Rex nouus super Aegyptũ, q̃ ignorabat Ioseph, &c. & statim: Venite, sapiẽter opprimamus populũ. Rex ignorasse dr̃ Ioseph, oblitus sane beneficiorũ, q̃ ab ipso, totũ illi⁹ regnũ reportauerat, ob q̃ nomẽ Saluatoris & redẽptoris acceperat, obliuio hęc in cã. fuit, vt tãti viri posteri, misere tractarentur, & vt miserius infelix Rex periret, cũ suis. Si ergo obliuio beneficiorũ tẽporaliũ, q̃ vnus homo acceperat ab altero homine, tantorũ malorũ exordiũ fuit, qualia timere nocumenta poterunt, q̃ spiritualia plura, maioraq. beneficia a Deo acceperint? Miranda sane est hominis ĩsania, immaneq. crimẽ, quo illius obliuiscitur, q̃ Dñs cum sit oĩum, nullius q. egeat, dixit: Numquid obliuisci pot mulier infantẽ suũ, vt nõ misereatur filio vteri sui? Etsi illa oblita fuerit, ego tñ non obliuiscar tui, qm̃ in manib. meis descripsi te, ne id accidere possit, & tñ nostrã taxans obliuionẽ Deus dixit: Nũquid obliuiscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciæ pectoralis suæ, populꝰ vero meꝰ oblitus est mei dieb. innumeris? q. d. cũ te tot ornauerim douis tibi despon sata (S. Th.) quæ despõsatę feminę magnipendunt, semper & donec, & donãtus oblita es, nõ vno, aut altero die, sed innumeris, absque vllo termino, ita vt nusquã mei recordaremini. Et tandẽ in Ezechiele enarrat Deus innumera, quæ contulit illi populo beneficia, quę recipere nullo modo merebatur, ille quem transiens uidit Dominus conculcari in sanguine suo nudus, & confusione plenus: Et expandi amictum meum super te, indui te virtutibus, & bonis, laui te a peccatis, unxi te donis mcæ misericordiæ, vestiui te discoloribus id est, uarijs ornamentis donorũ, & calceaui te hiacyntho, id est, in affectibus animę tuæ posui cęlestia, quę cogitares, ad quæ aspirares, quorum amore accendereris, dedi armillas ĩ manib. tuis. i. bona opera, & torquẽ circa collũ tuum, ubi abstinentia significatur.

Exod. 12. *Exod. 16.* *Exod. 17.* *Gene. 27.* *2. Reg. 24.* *Exod. 28.* *Exod. 1.* *Esa. 49.* *Hiere. 2.* *S. Tho.* *Ezech. 16.*

coro-

Digitized by Google

coronam decoris in capite tuo, victoriam aduerſus vitia, & pręmiũ virtutis, & ornata es auro, & argento. i. charitate & eloquentia, ſimilam, & oleum, & mel comediſti. i. dedi tibi rerũ omniũ abundantiam, & decora facta es vehementer nimis, non merito tuo, ſed dono meo, & egreſſum eſt nomen tuum in gentib. i. nulla erat natio quæ non admiraretur pulchritudinem tuam. Taliſq. cum eſſet, ad vomitũ reuerſa, innumera patrauit mala, & expoſuit fornicationem ſuã omni tranſeũti, tãquã proſtituta meretrix, quæ Regina prius fuerat, & quę acceperas donaria, idolis conſecraſti. Et poſt ões abominationes tuas, & fornicationes tuas, nõ es recordata dierum adoleſcentiæ tuę, quando eras nuda, & confuſione plena, & in ſanguine tuo cõculcata. Ecce ego dabo te in animas odiẽtiũ te, &c. & iudicabo te iudicio adulterarum, & requieſcet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, nec iraſcar amplius, talibus enim digna es, quæ oblita es beneficiorum quæ in te contuli, cũ tanta illa eſſent. Beneficia Dei non recordari grande malum eſt. lib. 2. ca. decimo, num. vigeſimo quarto, vigeſimo quinto, vigeſimo ſeptimo, & vigeſimo octauo, cap. duodecimo. num. 1. 2. 5. 6. 18. 19. & 25. Beneficia Dei memoriæ habenda, ut Deo grati ſimus, lib. ſecundo. cap. decimo, nume. 24. & 25. cap. 11. numer. primo, vſque ad 6. 8. vſque ad 15. & 25. ca. decimo tertio, nume. primo, ſecundo. 11. 15. 16. 18. 20. uſque ad 30. Beneficiorum Dei obliuionem nunc curat dæmon hominib. ſuadere, ut ea exp̃bret in iudicio. li. ſecundo c. duodecimo. n. quinto. Beneficiorũ optimus cuſtos eſt ipſa mẽoria beneficii. lib. 2. cap. 12. nu. octauo. Beneficia non in genere tantum, ſed quæ in particulari cuiuis homini ſunt exhibita, memoranda ſunt. li. eodem. nu. nono. uſq; ad 11. & 15. c. 13. n. 21. vſque ad 29. Ad noua etiam accipienda beneficia ſancti accepta numerabãt Dauid 2. Reg. 7. Quis ego ſum quæ domus mea quia adduxiſti me uſque adhuc: & parũ hoc fuit in oculis tuis loquereris de domo ſerui tui in lõginquũ. Sic Lothi Gen. 19. refert accepta beneficia ut ab angelo noua recipiat hęc Oleaſter circa ſecundum, &c.

Circa ſm ad gratitudinẽ excitabit homo, ſi cõſideret, quã acriter Dñi animus cõmoueat aduerſus ingratos, ẽtſi ad horã diſſimulet, qui oĩ pœna digni ſũt, ſiue de ea loquamur ĩgratitudine, q̃ reperit in õni peccato, ſiue de forma li, qua actu beneficiũ contẽnitur. Is. n, qui talis eſt, dignus eſt, cui vlterius beneficia nõ exhibeã tur. Ingrati. n. ſpes, ait ſapiens, tamquã hibernalis glacies tabeſcet, te, ſcilicet, fluãt diuina fluẽta gratiarũ, ſicut ſcriptũ eſt in Ezechiele, vbi loquẽs Dñs ĩ figura vineæ ad Hieruſalẽ, cui folia, palmites, fructus De⁹ contulerat, & ipſa vidit altitudinẽ ſuã, elato, ſcilicet, animo exultãs, nec gratias referens Deo, quæ inde euentura illi eſſẽt mala, referens dixit: vẽt⁹ vrẽs Siccauit fructũ ei⁹, marcuerũt & areſactæ ſunt virgæ roboris eius. Vbi vrentẽ ventũ vocat Propheta ingratitudinẽ, quæ illis pernicie machinata eſt, retribuebant mihi mala p̃ bonis, quid ĩde? Sterilitatẽ animæ meæ. i. aĩa mea in qua infinita ſunt bona & diuitiæ ad homines ditandos facta eſt ob eorum ingratitudinẽ ſterilis p̃s. 34. ex Aug. peſsimũ ĩgratitudinis vitiũ malũ hoc fecit & liberales man⁹ ſteriles reddidit. at locũ (Eccl. 1.) vnde exeunt flumina reuertũtur vt ſterũ fluãt; quia niſi beneficia in nos collata a deo p̃ gratiarũ actionẽ ad ipſum redeãt nõ fluẽt iterũ fonte mĩæ exiccato. Sic aiebat Bern. Ingratitudo inimica eſt animæ, exinãitio meritorũ, virtutũ diſsipatio, beneficiorũ perditio, vent⁹ vrẽs, & ſiccans ſibi fontẽ pietatis, rorẽ miſericordiæ, fluenta gratiæ. Gratitudinẽ poſtulat De⁹, nõ q̃ ſibi vtilis ſit, ſed vbi, quã ad recipiẽda & plura, & potiora beneficia reddaris idoneus, & ne ingrat⁹ pœnas ſuas tanto ſceleri debitas. Aiebat Chryſoſt. homilia quadã in Matthęũ, q̃ plagæ illatæ Iſraelitico populo ĩ deſerto, vbi tot millia perierũt ab exterminatore, in pœnã fuerũt ingratitudinis, dũ peccantes, Deũ q̃ eduxerat eos

3

Sapien. 16.

Exech. 19.

Digitized by Google

de domo seruitutis,a dura seruitute.q pauerat eos cœlesti pane, &c. offendē runt, &c. Quanto maiores dabimus Christiani pœnas, q potiora a Deo re cepim⁹ beneficia? i tanta magnitudinē persuadere volens Paulus Iudæis iam ad Christi fidem conuersis,inquit: Si, qui irritam olim faciebat legē Moy- *Heb.10.* si,oī posthabita miseratione duob. te stib. cōuictus de crimine,occidebatur quāto maiora putatis mereri supplicia,qui filiū Dei cōculcauerit, & sanguinē testamēti pollutum duxerit, & spiritui gratiæ cōtumeliam fecerit,in *S.Th.lec.3.* quo sanctificatus est? Sane hi grauius punientur,propter maiorem ingratitudinem,quam filio Dei,qui pro ipsis mortuus est,exhibent, dum eius sanguinem peccantes conculcāt, &c. Vnde infert: Mihi vindictam, & ego retribuam,quia iudicabit Dominus po- *Rom.8.* pulum suum. Horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Immo cum de Philosophis loqueretur idem Apostolus,quod Deum,quem lumine rationis agnouerant, non glorificauerunt,nec gratias egerūt,propter hoc, hac de causa,tradidit illos Deus in reprobum sensum plenos omni immūditia,vt innumeris traderentur peccatis,a Deo derelicti ob ingratitudinē; quid de his dicendum est, qui lumine supernaturali, alijsque donis abutentes,diuinis beneficijs redduntur ingrati? *Esa.1.* Si qui audierunt: Filios enutriui,& exaltaui, ipsi autem spreuerunt me: cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui,Israel autem me non cognouit, & populus meus nō intellexit,id est,ego adoptaui eos in filios, illi autem ne hoc quidem fecerunt, quod faciunt animalia bruta,vt beneficijs vincerentur, talia perpessi sunt, vt a planta pedis vsque ad verticem non esset in eis sanitas, id est;ab infima plebe usq; ad Regē, & Sacerdotes,& vt funditus perirent addidit: Ciuitates vestræ succēsæ igni, derelinquetur filia Sion,sicut vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario,& sicut ciuitas, quæ vastatur,id est,hæc vinea tamdiu habuit custodem Deum,quamdiu vberes attulit fructus, postquam autem vindemiarunt eam oēs transeuntes uiam, Dæmones, demolitur umbraculum Deus,uastatur ciuitas, ut cuncta funditus pereant:quid patiētur Christiani,qui ea receperunt beneficia,quę fari non possunt? Osee 7. super triticū & uinum ruminabant & recesserunt, a me. Dedi eis tritici unique copiam qua ut iūmenta utebantur,non comedebant sed ruminabāt ut boues fruebantur donis,sed authorem donorū non cogitabant eis ad peiora labebātur. Simile est quod de eodem populo dicitur incrassatus est dilectus ecce beneficium & recalcitrauit ecce benefitij abusus, &c. hæccine reddis domino populo stulte,&c. Deut. 32. Talia certe passuros dixerat Paulus, tantoque maiora, quod illatas Iudæis pœ- *1.Cor.10.* nas in lege, licet grauissimæ illæ essent,vocauit umbram earum,quę passuri essent Christiani, maioribus abutentes beneficijs. lib.3.c.15.nu.16. & 17.lib.6.c.11.nu 13. De beneficiorū contemptu,& abusu diserit, lib.2. ca.10.per totum. Beneficia sua narrat Deus,ut inde colligat hominum ingratitudinem,ibi.nu.21.22.24.27.& c.12.nu.10.3.c.13.nu.6. Beneficia ua cua non sunt in eo,qui gratus est.lib. 2.c.10.nu.25. Beneficiorum onus suauissimum est gratis,onerosum autem ingratus,lib.2.c.12 nu.23. Beneficia exhibet Deus, ut illis ad gratitudinē prouocetur homo.lib.2.c.13.num.3. 11.28.& 29.c.14.nu.6.& 13. Gratiarū actio iter est salutis nostræ.lib.2.c. 13.nu.8.& 10. Gratias postulat Deus non ut ipse sublimetur, sed ut homo proficiat.ibi.nu.16.& 17. Gratiæ agēdæ sunt Deo,primo mane,uesperi, & nocte,ad quod aues etiam nos hortantur,lib.7.c.7.n.6. usque ad octauum. Gratias agere debet homo uerbo, & opere,ibidem num.duodecimo. Gratitudo fons est omnium bonorum, quam etiam bruta animalia docent. lib.secundo,cap.13.num.31: 38.40. & 41.capitul. decimo quarto, nume. 14.lib.septimo,cap.septimo,numero septimo.

Digitized by Google

septimo. Gratitudo ad noua beneficia recipienda disponit homines, lib. secundo, ca. decimo quarto, nu. decimo quarto. Ingrati taxantur, quod peiores sint brutis, lib. 2. cap. decimo, nu. decimo quinto. ca. 13. num. 40. Ingrati acriter reprehenduntur, & puniuntur. libr. secundo. cap. decimo. num. decimo quarto. vsque ad vigesimum. ca. 12. numer. 19. cap. 13. num. nono. 30. & 31. cap. 14. nume. primo. Ingratitudinis damna narrantur, libr. secundo. cap. decimo tertio. num. 30. & 31. cap. 14. nume. primo. septimo, vsque ad 14 Et lib. secundo. cap. decimo. num. 22. docetur, quod ingratitudo Christianorum incomparabiliter est maior, quam Iudæorum. Ecce in quo sita fuit huius alienigenæ laus, qui beneficium consecutus & verbo, & opere Deo gratias retulit, eorumq. condemnatio, quod fideles cum essent, redire contempserunt, vt darent gloriam Deo. Sed singula iã huius historię prosequamur verba, quę adnotatione sunt digna.

Dum iret Iesus in Hierusalem, trãsibat per mediam Samariam, &c. Moram facere non vult Dominus inter idolorũ cultores, quales Samaritani erãt, inter quos mansit duos dies, vt Ioannes refert tantum, vt eos doceret, ibi mãsit, breui autem vt nos ne cum sceleratis longa misceremus colloquia. *Ioann. 4.*

Cum terram Edom transiturus esset Israeliticus populus, misit Moyses Regi dicens: Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica. nec ad dextram, nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos, tantum velociter transeamus. Quæ verba licet eo tenderent, vt certissimos redderent ciues Edom, quod ipsis nec vim, nec molestiam aut nocumentum aliquod inferrent, significare etiam voluit Deus, ne morarentur inter infideles, a quibus multa possent ex conuersatione, & consortio reportare damna, sicut reportarunt ex Madianitarum amicitia, cum quorum fęminis fornicati sunt, & quorum idola coluerunt, & perierunt ab *Num. 20.*

exterminatore. Et fortassis Deo prouidit imbecillitati Iudæorum, dum viros Edom mouit, ne facultatem facerent transeundi, vt illi castra vertentes in desertum Cades hoc periculum euaderent. Quod animaduertens Salomon, immo illud expertus, dum Deos earum mulierum, cum quibus fuerat conuersatus, eisque effectus familiaris, misere adorauit, dixit: Ne miscearis peccatoribus, pedes enim eorum ad malum currunt, eis enim sociatus ab his forte traheris, vt curras viam iniquitatis, quam ipsi currunt. Vnde sanctus Rex Iosaphat reprehensus est acriter a Iehu, quia amicitia iũctus est impio Regi Achab, his grauissimis verbis; Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia iungeris, id circo iram Domini mereberis. Et ascẽdens cum eo in prælium Iosaphat iustus mortis certũ periculum subijt, nisi clamans agnitus esset a militibus Regis Siriæ quod non esset Achab. Præceptum enim acceperant a Rege, vt solum hunc interficerent, & quia illi coniunctus est Iosaphat, in vitæ fuit discrimine amittendæ. Societas enim malorum, vel pẽruertit imperfectorum virtutem, vel periculo exponit eos qui cũ eis conuersantur, vt indignationem Domini subeant, eiusq. flagella experiantur, dum amicitia coniunguntur his, qui inimici eius sunt, & quos coniũctos repererit percussor, simili inuoluat pęna, sicut fecisset Angelus, qui euersurus Sodomam descendit, si extra vrbem egressus non fuisset Loth, & sicut aquis diluuij mersus interijsset Noe, nisi arcam ingressus, perditissimorum hominum societatem aufugisset. Et sicut multis filiorum Israel accidisset, nisi fugissent tabernacula impiorum hominum, cum iusta ira Dei ignem misisset de cœlo, vt eos cõsumeret, sic ille Propheta a Deo in Samariam missus, in itinere a leone fuit interfectus, quia cum falso Propheta, cibum sumpsit. Peccator enim, si non corrigatur, vnus cum sit, totam cõmunitatem exponit periculo, libr. 14. cap. 11. nume. 1. cap. 12. nume. 8. 10. & *Prou. 1.* *2. Par. 19.* *3. Reg. 22.* *Gene. 19.* *Gene. 7.* *Num. 16.* *3. Reg. 13.*

12. Si

Digitized by Google

21. Si autem perfecti non sunt, qui alios trahere possint, ut currant in odorem vnguentorum sponsi, trahentur sane ab illis, ut faciant mala. Nulla est enim in omnibus morbis pestis, quæ ita tactum sequatur, vt mali mores consuetudine sese insinuantes, & serpentes, vt cãcer. Cum. n. natura humana procliuior sit ad malũ, fit ut sæpius boni a malis corrumpantur, quã mali
Exod. 34. a bonis corrigantur. Hac de causa præcipiebat Deus Iudæis, ne coniugia ducerent cum gentibus, ne scilicet malis infidelium morib. corrumperẽtur. Et
Genes. 6. filij Seth optimi quidẽ fuerunt, antequam filias Cain, uxores ducerent, postea uero illarum cõsortio in tanta sese præcipitarunt scelera, ut eorum peccatis pene vniuersi homines, diluuio fuerint deleti. Qua de causa accusabat
Iob. 34. Heli iustũ Iob inquiens: Quis est vir, ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquã? qui graditur cum operantib. iniquitatẽ, & ambulat cũ viris impijs? In quib. verbis multũ de Iob integritate, & virtute dubitabat Heli, quia ita viueret, vt de vitãdo malorũ cõsortio, sollicitudinem nõ haberet. Pollutũq;
Esai. 6. se fatebatur Esaias Dño eo quod in medio populi polluta labia habentis habitaret. Diuina bonitate Iob in terra Hus inter sceleratos iustus est, Tobias in ciuitate Niniue, Hester in infideli ciuitate Susan, Daniel in Babylonia, Ioseph in Aegypto, Iacob in Mesopotania, Isaac inter Geraros, & Dauid in terra Philistinorum, sed horum exemplo confidere nullus debet inter impios degens, sed timere potius, ne
Eccl. 10. muscę morientes perdant suauitatem
6 vnguenti. Mali deuorare nituntur Sanctos, ut utrorumq; sit unũ corpus, lib. 14. c. 19, n. 15. li. 18. c. 2. n. 27. Mali sicut pestilentia alij in alios conantur trãsfundere morbum suũ, li. 14. c. 8. nu. 7. c. 18. n. 8. & 12. Mali facilius corrumpũt iustos, quã illi ab istis conuertantur. Lib 11. c. 5. n. 12. & in toto capite differitur, q̃ malorũ societas & cõsilia vitãda sunt, maxime ab imperfectis. Vide ẽt li. 9. c. 19. n. 8. 11. 12. & 14. c. 21. n. 18. li. c. 10. 9. n. 4 & 5. lib. 14. c. 4. n. 4. Hac de causa Iesus pergens in Hierusalem, pertransiens ingressus est Samariã, & cum Ioannes ingressum Dñi in ciui- *Ioan. 4.*
tatem Sichar, colloquiũq; cum muliere Samaritana enarraturus esset, animaduertit, q̃ pergeret in Galilæã, oportebat autem eum transire per Samariam, quasi dicat, necessitate cogente Samariam venit, cum iter eius dirigeretur in Galilæam, ad quod peragendum Samaritanos transire erat necesse, ut necessitate potius acti, quam voluntate, homines ad tempus, & breui temporis spatio, cum impijs conuersarentur, timentes, quæ inde euenire possent mala, idque fecit Iesus, non timens periculum sibi imminens, nullum enim erat, sed prouidens suo exemplo, illi, quod euenire hominibus posset ex malorum contubernio, quod frequens esset, & ut in plurimum, certum. Transibat etiam ne Iudæi scandalizarentur videntes Iesum familiariter conuersantem cum Samaritanis, quorum communicatio illis erat interdicta utpote quæ periculosa esset multum. Immo & Discipu- *Matth. 10.*
lis dixerat ipse: In ciuitates Samaritanorum ne intraueritis. De vitando scãdalo, vide lib. 16. can. octauo per totũ. Scandalo pusillorũ prouideat homo, etiamsi conscientia sua secura sit in re, quam agere vult, lib. 12. cap. primo. numer. 1. 2. 5. 6. 8. & 13. lib. 16. cap. octauo. num. quarto, vsq; ad 18. 24. & 26. *Cum ingrederetur quoddã Castellũ, occurrerunt ei decẽ viri leprosi, &c.* 7
vsq; ad illa verba: *Miserere nostri.* Protinus *cũ ingrederetur occurrerunt*, ne si trãsiret Iesus, priuati mãerẽt remedio, occasione ptereunte, quæ calua est, & reuocari non potest, cum transierit. Sicut quinque virginibus accidit, quæ *Matth. 25.*
cum de emẽdo oleo, tempus deseruerunt opportunum, cum irent, vt emerẽt, clausa illis ianua est, ne ad nuptias ingrederentur. Vnde recte aiebat Sa- *Eccl. 12.*
lomon: Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat temp' afflictionis, & appropinquent anni, de quib. dicas: Nõ mihi placent, antequã tenebrescat sol, & reuertant nubes

Digitized by Google

nubes post pluuiam, &c. id est, dum vales, & tempore quo liberum est, ea, quæ sunt salutis tuæ, tota instantia agenda sunt. Ante languorem adhibe medicinam, & ante iudicium interroga te ipsum, & in conspectu altissimi inuenies propitiationē. Memēto creatoris tui, antequam tenebrescat sol, & lumen, id est, ante mortē, velantequā auferantur Prophetæ, Sacerdotes, & viri sancti, qui tuis damnis possint occurrere, & te a malis liberare. Est ergo sensus. Vtere donis gratiarum tuarū, dum tibi liberum est, nec differas, donec occurrat difficultas, vel obsistat impossibilitas, ne, quia non vis, dū potes, infligatur tibi non posse, cum velis. Memento creatoris tui, antequam reuertant nubes post pluuiā, & est sensus: Quamdiu apertum est cœlū mentis tuæ nubib. id est, prædicationib. & paratur tibi a Domino pluuia lacrymarum. & deuotionis. Aliquando enī Dominus huiusmodi nubes reuocat, & mandat eis, ne pluant super terram. Et infra: Memento creatoris tui anteq̄ rumpatur funiculus argenteus, & recurrat uita aurea, & conteratur hydria super fontem, & confringatur rota super cisternam, & reuertatur puluis in terram suam, vnde erat, id est. Memento Dei, antequam deficiat doctrina fidei, deficiat charitas. q. d. cuilibet nostrum: Dum traheris argenteo fune doctrinæ fidei, & catena charitatis Dei, & proximi, curre ad Deum. Curre ad fontem sapientiæ, & festina implere hydriam, & bibe de impleta, ne forte super fontem conteratur hydria adhuc vacua. Vel hydria sup fontem est, quoties cor humanum de mū do cogitat, vel ea, quæ sunt mundi desiderat. in fontem mergitur, quoties in eis delectatur. Sed hydria super fontem conteritur, quando homo in morte in mundanis desideriis inuenitur, quando de fonte mundi bibere cupiens, morte præuenitur. Et confringat rota super cisternam. Rota est cor humanum, quod rotari non cessat circa temporalia. Illis conteritur rota super cisternam, qui in amore diuitiarū

Eccl. 18.

Isai. 5.

moriuntur sicut contigit diuiti Lucæ. Ne hæc tibi accidant, memento creatoris tui, id est iustitiæ eius, vt timeas, misericordiæ eius, ut speres, beneficiētiæ, ut gratus sias, magnificentiæ, ut reuereatis & venereris eum, bonitatis, ut diligas, suauitatis, ut esurias illum & sitias. Cum primum Iesus animam tuam inuiterit, ab eo prostratus misericordiam posce, vt ingrediens ad te, tecum cænare dignetur. Ne forte, si discesserit fatigatus dicas cum sponsa: Quæsiui eum, & non inueni, & audias? Quæretis me, & non inuenietis, & in peccato vestro moriemini, quia vbi ego sum, uos non potestis uenire, quia cu possetis venire, renuistis. Vocanti Deo nō respōdere, malū est grande, li. 2. c. 11. n. 27. Deo vocanti incunctāter & statim respōdendū est lib. 4. c. 4. nu. 1. usque ad 3. 10. usque ad 17. libr. 14. cap. 21. num. 61. Occurrunt quidem continuo leprosi Domino, sed a longe stantes clamauerunt, ut docerent quod semper abhorruit Deus omnem immunditiam, maxime autem peccatorum, ideo voluit leprosos a commercio hominum longe esse. Sic in Leuit. de leproso scriptum est: Solus habitabit. Solebant quondam boni reipublicæ rectores, meretrices, & alias perditas feminas in sequestrem locum a suis ciuitatibus reijecere, ne illarum malos mores honestæ fœminæ discerent, & eorum peccatis scandalizarentur. Nunc vero omnia confusa sunt, & permista, ita ut nescias inter castā, & peccatricem distinguere, eadem vestis. Dat nobis Dominus tales reipublicæ duces, qui curent, & maxime, publicos peccatores ab ea reijecere. Audiant, quid dicat Paulus Corinthiis: Omnino auditur inter vos fornicatio. qualis nec inter gentes nominatur, ut uxorem patris sui quis habeat. Et uos inflati estis, & nō magis luctum habuistis, ut tollatur de medio uestrum, qui hoc op⁹ fecit. Et ī Numeris dixit Moysi: Præcipe filijs Israel, & emittāt e castris omnē leprosū. Ex quo loco discequantū abominetur Dominus voluntarias immunditias peccatorū, qui sis abo-

Luc. 12.

Apoc. 3.
Cant. 5.
Ioan. 8.

Leuit. 13.
Oleaster.

1. Cor. 5.

Num. 5.

Digitized by Google

abominatur eas, quas homo inuit⁹ patitur, & sine culpa. Inter Christianos in medio platearū innumera sunt peccata cū totius reipublicæ nocumento, ꝙ malū acriter flebat Esaias dicēs. Mor

Isai. 5. ticinia eorū, quasi sterc⁹ in medio platearum. Ciuitatis gubernatores non patiuntur sterquilinium esse in urbe, ne oculos intuentium offendat, tum ne corruptione generetur pestis, quanto maiori iure peccata publica, quæ in scandalum sunt aliorū ferenda nō essent? &c. Stant hi a longe, nec appropinquare Dño audent, ut horū exemplo peccator agnoscat se diuino conspectu non esse dignū, utpote qui Deo abominabilis, & fœtidus tot malis factus est, sicut dicit ab Hieremia: Quā

Hiere. 2. vilis facta es, nimis iterans vias tuas. Et Regius Vates, dum peccata in memoriam reducit, ait: Putruerunt & cor

Psal. 37. ruptæ sunt cicatrices meę, a facie insi-

Ioel. 2. pientiæ meæ. Et Ioel Eum, qui ab Aquilone est, procul faciam a vobis, & expellam eum in terram inuiam, & desertā (Assirios, scilicet, & Chaldęos) & ascendet fœtor eius, & ascendet putre-

8 do eius, quia superbe egit. Peccati fœtor, & infirmitas ingens est, quæ nisi cognouerint peccatores, non eluunt, libr. 14. cap. 6. numer. 36. cap. 17. nu. 24. 25. Peccata & vulnerant, & confringunt animam, lib. 14. cap. 17. nu. secundo. Clamabant hi, quia peccator conuertere se debet ad Deum statim eius auxilio requisito, lib. quarto, capit. 14. numer. 1. & 2. Peccator Dei vultum formidat videre, lib. quarto, cap. 20. num. 18. Peccator lectulus est fœtidus sponsi, ad quem impudenter vocat Deum, lib. 14. c. 17. nu. 30. Clamantes autē leprosi dicunt: *Iesu præceptor miserere nostri. Nostri* dicunt, vt declaretur his verbis, alterū pro alterius salute sollicitum fuisse, iuxta illud Ia-

Iacob. 5. cobi: Orate pro inuicem, ut saluemini, ne homines quærant quæ sua sunt tantum, non quęalorum. Hac ratione cum Dominus in oratione Dominica prælibatis paucis verbis orandi modum homines docuit, id fecit in-

Matth. 6. quiens: Dicetis: Pater noster, id est, ea sollicitudine, quę bona sunt fratrū, poscere debetis a Deo qua frater de salute fratris, quem multum diligit, sollicitus est. Et hac de causa petitiones voluit esse cōmunes: Panē nostrū, &c. Arebat. n. Origenes, ꝙ sicut musica *Simil.* demulcet aures, vbi consonant voces, si autem non concordauerint, audientium animos interturbant promiscuæ voces ordine carētes: sic orationes nostræ diuinis auribus sunt gratissimæ, si orantium animi concordauerint, & quilibet nostrū ante pedes diuinæ misericordiæ prostratus, ita proprię saluti intentus est, ut de aliena sollicitudinem gerat. Hoc signo signatæ oratio *Cœcil. Col.* nes nostræ & agnoscuntur, & approbantur a Deo, quales illæ erant, quas lacrymis sociabat Hieremias dicens: Defecerunt præ lacrymis oculi mei, *Trem. 2.* conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra iecur meum super contritionem filiæ populi mei, cū deijcerēt paruulos, & lactātes in plateis oppidi. Orationes non audiuit De⁹, nisi concordes fuerimus, lib. 13. c. 5. num. 25. & 17. Orationes, quæ pro toto populo fiunt, clamores sunt, lib. decimo tertio, cap. 7. num. 9. Oratur Deus vt pater noster, quia generalem orationem docuit facere pro fratribus, lib. 13. ca. octauo, num. 1. 3. 5. 6. & 12. Proximorū vtilitati qui cōsulit, in ea inuenit suā, sicut qui periculum alienum contemnit, in eo inuenit proprium, libr. primo, cap. 15. num. 8. & 9. cap. 16. num. 16. Proximi salus taliter quærenda est, vt etiam propriam curet homo, nec propria salute contentus sit homo, lib. 1. cap. 16. numer. 15. & 16. lib. 14. cap. 28. nu. 11. & 20. Bono communi, non soli proprio intenti sint homines, lib. 1. cap. 15. num. 49. usque ad 9. & 23. cap. 16. numer. 17. & 18. Sic hi leprosi sanitatē a Deo consecuti sunt, dum quiuis illorum de salute alterius sollicitus fuit. Vocant eum Saluatorē Iesum, in quo solo veram qurebant salutem omniū, Dominum, qui mortificat, & viuificat, illum præceptorem vocāt, cui obedire essent parati in omnib. *Miserere nostri.* Vltro aperientes,

& con

& confitentes ſuam miſeriam, & qui nulla poſſunt allegare media, ad miſericordiam confugiunt, ſicut orabat
Dan 9. Daniel dicens: Non in iuſtificationib. noſtris proſternimus preces ante faciē tuam, ſed in miſerationib. tuis multis. Sic Dauid: Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam. Miſericordiam Dei non potentiam poſtulant vanitas, & miſeria noſtra, li. quarto, cap. ſeptimo, numer. 25. & 26. Homo tãtis miſerijs plenus, Dei auxilio multum eget, lib. quarto, cap. 16. n. 2. & 3.

9 *Ite oſtendite uos Sacerdotibus. Et factum eſt dum irent, mundati ſunt.* Vt vidit eos Ieſus, de ſalute eorum ſollicitus fuit. Oculi enim eius ſuper riuulos aquarum, vt prouideant neceſſitatibus noſtris. De cœlo reſpexit Dominus, vidit oēs filios hominū &c. Sequitur:
Pſal. 32. Vt eruat a morte animas eorum, & alat eos in fame. Sic Oſee 6. dicitur veritas eius in cōſpectu ei⁹. i. nos intuebit ſemper, noſtri curam habebit, non ꝓijciet nos a facie ſua pſal 33. oculi Domini ſuper iuſtos contra faciē dei ꝓijciuntur mali ne eos videat ut miſereatur ſic dixit Cain ecce proijcis me a facie tua Hier. 7. & proijciam vos a facie mea ſicut proieci fratres veſtros uniuerſam ſemē Ephraim. Proijcere a facie aliquē eſt veheméter indignantis, & ne uidere quidē ſuſtinētis. Cum autem auerterit De⁹ oculos ab homine, efficitur continuo conturbatus. Eſtq; hæc iugens indignatio eius, ſicut quōdam minabat Iudæis dicens: Cū extēderitis manus veſtras, auertam oculos
Pſal. 29. meos a vobis. Deus firmat oculos ſuos
Iſai. 1. ſuper iuſtos quia ipſi leuant proprios in eum, lib quarto, c. 26. n. 8. Deus reſpicere dicitur ſolos iuſtos, hoc eſt, diligere, n. 10. Intuitus hos, dixit: *Ite, oſtēdite uos ſacerdotibus*, ut Sacerdotes doceret honorandos. Antiquos enim veteris legis Sacerdotes ītererat de lepra iudicium ferre, & etiam de ſanitate cōſecuta. Multo magis honorandi ſunt Sacerdotes nouæ legis, quibus datum eſt, & de interna animæ lepra iudicare, & leproſum ſanguine Chriſti munda re, priſtineq; reſtituere ſanitati. Nec mundaberis, niſi pedib. Sacerdotum proſtratus iaceas, vel firmum habeas ꝓpoſitum id faciēdi. Contritio enim, qua peccata ſoluuntur, propoſitum includit confitendi. Confeſſio retina eſt in Confeſſio retina eſt in Galaad, ma- *Hiere. Eſa. 8.*
nu Sacerdotum impoſita, ut ſanet homo, lib. 3. cap. 22. nu. 12. Confeſſioni, templum locus eſt aptus, in quo Sacerdotes clamant ad Deum pro populo. lib. 14. ca. 23. nu. 13. Sacerdotes ligna cedrina recte dicuntur in domo Dei, li. 16. c. 1. n. 4. De honore Sacerdotib. exhibendo vide li. 16. c. 2. nu. 4. & 10. docetur, quod ſupra Reges, & parētes ſint honorandi. *Ite*, & ſecit continuo nihil reſpondentes proficiſcuntur. Nō dicunt: Vt quid nos mittis nondū curatos ad Sacerdotes? Semel enim illi nos iuxta legis præceptum lepra infectos expoſuerunt, quod eorum erat munus ab hominum conſortio pulſi, non de lepræ morbo dubitamus, contractam autē lepram ſemel, illi nequaquam tollere poſſunt, ſed tātū ꝓ cura ſacrificium offerre: fruſtra ergo nos mittis ad illos, cu nec ſanctā ingredi ciuitatem nobis eſt conceſſum. Nihil tale cogitant, ſed ſimplici fide obediunt.
5. Reg. 5. Non indignantur, ſicut quondā Naaman Syrus, eo quod Eliſæus Propheta rogatus, vt eum a lepra curaret, nō deſcendit, ut eum tangeret, ſed miſit vt lauaretur ſepties in Iordane, q obedire renues recedebat indignās, ſed hi incunctanter obedientes, dum irent mundati ſunt. Obedire enim expedit,
Iudicū. 7. non arguere, ſicut olim Gedeon, qui iuſſus ſolis trecentis viris, illiſque lagenis, & faculis armatis, innumerabilem Madianitarum multitudinē aggredi, excuſationem non texens aliquam, profectus mirabiliter de hoſtib. triumphauit. Obediendum eſt ſtatim, & incunctanter Deo, lib. 4. cap. 4. n. 1. uſque ad 3. 14. uſq; ad 17. li. 13. ca. 5. nu. 2. 3. & 9. li. 14. c. 17. n. 22. Obedientiæ & utilitatem, & neceſſitatem oſtendere voluit Deus prohibens Adę eſum pomi, lib. decimo tertio, capi. 1. n. 10. & 11. Obediētiæ perfecta forma

oſtenſa

Digitized by Google

ostensa est in Abraham, ibidem n. 14. 23. & 24. In hoc eodem libro differit etiam late de obediētia, quæ Prælatis exhibenda est.

10 *Unus ex illis vt vidit, quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum.* Quasi qui Samaritanus erat legisset: Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Cumq; audiret: *Nonne decem mundati sunt?* Cū his verbis Dominus videretur & compellare, & interrogare Samaritanum, ille tamē nō solum gratus extitit, sed etiam modestus obmutuit, utpote qui venerat suo functurus officio non autem accusaturus alios. Cum autem dicit: *Non est inuentus qui rediret, &c.* his verbis & reliquorum ingratitudinem taxat ex cō paratione ipsorum cum hoc alienigena, & huius gratitudinem ex comparatione eius cu reliquis magis extollit. Cæterum in hoc alienigena discere licet, quod nihil cuiquam obest ad hoc, vt Deo placeat etiamsi maledicti sit generis, modo bonam habeat voluntatē, ut nullus gentilis desperet, & null⁹ de sanctis parentib. glorietur, vide de re hac lib. sexto, ca. 5. Hic alienigena, in quo defectus tolerabilis extitisset, reuersus est, non autem Iudæi fideles, qui arctiori vinculo ad gratitudinem tenebantur. Peccata enim plebis non ea inferunt nocumenta reipublicæ, q̄ peccata Prælatorum, religiosorum, & Sacerdotum. Hi enim iram Dei multo vehementius excitant. Vide in indice. Sacerdotum, & Religiosorum peccata, &c. *Nonne decē mundati sunt?* Non est Deo familiare improperare peccara, ut Iacobus ait; Qui dat omnibus affluenter, & non improperat, sed ingratitudo nostra eum ad id quodam modo cogit, sic in Deuteronomio refert beneficia: Non veterauerunt vestimenta vestra, &c. Et ad Dauid dicit: Ego te tuli de ouibus patris tui, &c. li. 2. ca. 10. nu. 21. 22. 24. 27. 28. cap. 12. nu. 19. ca. 14. nu. 6. Hic etiam cum audisset, decem ubi sunt, aliorum ingratitudinem non taxauit, de alienis peccatis reprehendendis non est sollicitus sed proprium beneficium magni pendens benefactori gratias agit, ut ab homine barbaro discas aliorū corruptos mores non attendere. Vide tabulam tom. 1. de re hac verbo iudicia, &c.

Psa. 120.

Iacobi. 1.

Deut. 29.

2. Reg. 12.

DOMINICA XIV. post pentecosten.

Euangelium.

Nemo potest duob. Dominis seruire. Matth. 6.

Vide lib 4 c 42. nu. 10 & 11. li. 11. ca. nn. 30 li. 1. c. 17. nn. 10. & 20 li. 2. c. 16. n. 2 & 5 li 3 c. 1. n. 5. li. 4 c. 3. n. 26. c. 39 n 4 usq ad 6. c 41. n 5. 12 & 13. c 42. ubi docetur quod dominis mul tis ipsisq; inter se contrarijs simul seruire non possumus li. 13. c 5. n 8 li. 18. c. 10. n. 9. lib etiam 4 c. 29 per totum.

2 Dominica 14 post Pentecosten.

IN hoc capite Dñs rationibus efficacibus a diuitiarum studio auocauit homines, in Euāgelio autē hodierno, tertio utitur medio superiorib. efficatiore, dū probat, nō posse animum esse distractū in diuersa, & simul ostendēs, quatū malū sit, studiū pecuniarum, & quantū lucrū, illarū cōtemptus. Vt ergo hanc colligat cōclusionem, quæ totius est vitæ Christianę summa, & breuis epilogus, in quo sane omnia claudunt ad salutē necessaria, & recte, & efficaciter regnum Dei, & iustitia eius quærant, reliqua autem, quę temporalia sunt, tamquā adiectamenta, & accessoria sperentur, trib. utitur medij, quib⁹ moueri animus huminis debet ad id præstādum. Primum, quoniam ex nimia rerum temporalium sollicitudine, illarum efficimur mancipia, & viles serui, reiecto veri Domini nostri seruitio, & gratissimo, & honorificētissimo, cuiseruire regnare est, ad cuius pedes procidūt, qui coronis decorantur in cœlo, & Regum hęc summa gloria est. ut coram illo procidāt, ipsumq;

Digitized by Google

ipsumque adorent, vt supremum omnium Regem, in cuius famulatu tota consistit hominis felicitas. Secundo: ad quærendum primum regnum Dei, posthabitis & neglectis cunctis terrenis, mouere nos debet illius summa prouidentia, qui Deus cum sit, omnisque rerum conditor, pater noster est, cuius interest, puidere bona filijs, quæ necessaria iudicauerit, non eorum vanitati, sed necessitati, & cœlestis cum sit, potens erit, vt ea nobis cõferat, quæ voluerit, vtpote cuius potentia tanta est, quanta & voluntas, nec terrenis patribus similis est, qui thesaurizãt filijs, quæ possunt, & non quæ uolunt. Tertio moderandus est appetitus diuitiarum, cum temporalia bona contemptibilia sint, & vilia, vtpote quæ habẽt homines communia cum pecudibus, auibus, & plantis. Circa primum, cũ Deus *Gen. 2.* hominem de limo terræ condidit, & cum illum in paradisum voluptatis introduxit, vt operaretur illum, cum iustitia originali, & gratia ornatum protulit, nomen Domini dedit Moyses Deo, dicens: Formauit igitur Dominus Deus hominem, &c. & infra: Tulit Dominꝰ Deus hominem, & posuit illum in paradisum voluptatis, vt conderaret Adam, animaduerterent, & posteri eius hanc esse hominum dignitatem. ut omnium rerum conditori tãtum subijcerentur cunctis rebus temporalibus neglectis, quibus subijci indignum esset homini. Quapropter antequam hominem Deus conderet, arborem creauit in paradiso scientiæ boni & mali. Quæ arbor tale nomen accepit, vt ex ea dignoscerent homines, qd commodi consequerentur Deo subiecti, quidque incommodi id non facientibus, accideret. Qua de re, omnium rerum creationem referens Moyses semper dixit: Vidit Deus hoc, aut illud, fecit Deus hoc, aut illud, cum autem retulit ingressum hominis ĩ paradisum, his verbis vsus est: Sumpsit Dñs Deus hominem, &c. Quare hoc? Numquid aliarum rerum Dominus non erat, q cuncta ex nihilo creauerat? Vtique. Sed quia hæc in gratiam hominum, & illorum ædificationem dictabat Moyses, cum primum hominis creationẽ retulit, aut in paradisum ingressum, Deo nomen dedit, Domini, cuius serui esse deberent homines perpetuo, ut in bono conseruarentur accepto, & paradisum tuti possiderent. Hęc August. Sed quamuis serui nominemur, ista est vera hominis libertas, sicut optime docet Greg. exponens verba illa Iob: Quis dimisit onagrum liberum, & vincula eius quis soluit? inquiens: Per onagrum intelliguntur illi, qui remoti a turbis sęcularibus conuersantur; qui dicuntur liberi, quia magna est seruitus sæcularium negotiorum, quibus mens vehementer atteritur, quamuis in eis sponte desudet. Hãc deserit miserandã seruitutem, qui nihil iam in mundo cõcupiscit, qui e ceruicibus iugum iã proiecit eorum desideriorum, quibus premuntur mundani, liberis est, quia nec appetit prospera, nec formidat aduersa. Reprobi autem hanc veram libertatem nec agnoscentes, nec magnipendentes, toti seruiunt honoribus, diuitijs, & delicijs, gratissimo Dei seruitio contempto, sicut ipse, Hieremiæ aiebat verbis, quib. hominum insaniam, & malitiam vehementer increpabat dicens: Ite ad insulas Cetin, & videte, & in Cedar mittite, & considerate vehementer, & videte si factum est huiuscemodi, si mutauit gens Deos suos, & certe ipsi nõ sunt Dij. Populus vero meus mutauit gloriam meam in idolum. A sęcalo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, dixisti: Non seruiam

3 Moral. cap. 12. Iob 38.

Hier. 2.

viro, scilicet, vel marito. In omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Obstupescite cœli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer, me dereliquerunt fontem aquæ viuę, & foderunt sibi cisternas dissipatas, dum cœlestib. bonis contemptis terrenis inhiant amentes magno labore perpesso, dũ cisternas, lacusq. fodiunt attritos, qui aquas extinguendæ siti aptas, retinere non possunt. Mira res quod inter omnes creaturas corporeas nulla diuinam repudiauerit seruitutẽ, vno homine excepto.

Aug. lib. 7. de gene. ad lite.

Gen 3.

Digitized by Google

Vanitati creatura subiecta est non volens, id est, mutabilitati & circulationi, cęli subditi sunt, sed propter eum, qui subiecit eam in spe, id muneris indesinenter exequitur, donec disponente Deo liberetur a seruitute corruptionis, & consummato sæculo conquiescat. Nec id solum mirandum est, sed illud multum, quod cum ingens & propẽso, & perfectio sit ignis v.g. comburere, & aquarum fluere, & ille refrigerat, & istæ sistunt, cum primum ea fuerit Dei voluntas, solo homine diuinis

3. de Gen. ad lite. prȩceptis frequentissime renitẽte. Qua propter adnotauit Augustꝰ eleganter, quod cum in rerum omnium creatione, cum primum creaturam aliquam condebat, aiebat: Vidit Deus lucem, quod esset bona, &c. id Moyses cum hominis creationem referret, non dixit, cum tamen is longe perfectior cæteris creaturis esset. Quod non casu factum est sane, sed quia ille inter cęteras creaturas, diuinum post paululum subterfugere debebat imperium, se creaturis subijciens. Nec poterat duobus dominis seruire, quorum alter, Deus, s. iuberet, vt propria largiretur, alter, vt aliena raperes, Deus vt homo non sibi

3. Reg. 18. viueret, sed ei, qui illum in gratia condiderat. Sicut enim Elias Iudaico populo dixerat: In duas partes claudicare nullus debet, sed Dominus sequendus est, Baal contempto, aut isto repu-

2 diato, Deo vero adhærendum est. Obediunt Deo cuncta creata vno homine excepto, lib. 11. c. 3. nume. 8. 23. vsque ad 25. lib. 12. c. 4. nume. 3. Deus & diabolus contraria iubent, vnde vtrique seruire non possumus, lib. 4. cap. 41. nume. 4. & 11. Deo subdi debet anima, passionibus autem dominari, lib. 4. capit. 20. num. 5. 9. 10. & 13. Aiebat Gregor. quod cum Iacob cum Angelo luctaretur, victo eo tetigit luctatoris femur, & emarcuit neruus, & claudicabat qui contra supernum spiritum præualuerat. Quo facto significare Deus voluit, quod cum is per cœlestę desiderium cognoscitur, omnem in nobis voluptatem carnis arefacit. Post suauem agnitionem Dei, vnus in nobis per sa-

Hom. 14 in Ezech.

nus remanet, atque alius claudicat, q. necesse est, vt debilitato amore sæculi, conualescat ad amorem Dei, omnium temporalium oblitus, dum soli pedi, q. sanus est, innititur, cœlestium, scilicet, dilectioni. At vero q. relicto vero Domino, qui Deus est, diuitiis subditur, dę monem habet Dominum. Vnde pulchre adnotauit Augustꝰ quod in Genesi habemus, quod Cain primus condidit ciuitatem, quod de Abel non legimus, primusq. ciuitatis terrenæ conditor, fratricida fuit, in numeris implicitus sceleribus, in quæ fęde ruere consequens erat, eum, qui primus ædificandæ ciuitati intentus erat, amplificandisque honoribus, & diuitiis; frater vero eius peregrinus erat huius ciuitatis, quod nemo posset duob. dominis seruire. Veruſq. Israelita, abominationes Aegyptiorum immolat Domino Deo suo, i. ea quæ Aegyptius amicus huius sęculi pro Dijs colit, mactat, quorum amore non implicatur. Sicut enim Dagonis simulacrum non potuit simul cum arca Dei erectum stare, & palliũ breue duos operire non potest, væque dĩ peccatori terram ingredienti duabꝰ vijs, ita Deo & mammonæ simul seruire nullus potest, contenditque terram ingredi varijs vijs homo, quando Dei est, quod opere exhibet, & mundi, quod per cogitationem quærit, cum docente Chrysost. omni tyranno grauior sit, pecuniarum cupiditas. O amarum seruitium eorum, qui cum arctissimis catenarum vinculis constringãtur, libertatem recusant oblatam. Nahã 3. vẽdidit gentes in fornicationibus suis. venditi sunt hi qui in possessionem aliorũ traduntur. vnde sæpe quis dicitur venũdatus, vt faciat malum cum a peccatis possidetur. 3. Reg. 21. eo q. venũdatus sit vt faceret malũ dicitur de Achab. 1. Mach. 1. & iuncti sunt nationibus & venundati sunt, vt facerent malum, q. qui facit peccatum, seruus est peccati, Ioan. 3. talem dicit natum fuisse neminem, &c.

15. de ciui. Dei c. 1. Gen. 4.

Exod. 8.

3. Reg. 5.

Esa. 28.

Eccles. 2. Greg. 3. moral. ca. 12. Chryso. ho. 38. in Ioh.

Cumque inter omnia animalia solus homo erectus sit conditus, luminibus cœlum spectantibus, vt rebus terrenis

tenis contemptis cœlestia desideraret, sectaretur, & saperet, ille comparatus iumentis insipientibus, illisque similis effectus, sola temporalia concupiscit, quoniam vt idem Chrysostо. aiebat: Aurum, homines esse homines non sinit, sed in dæmones & beluas mutat.

Hom. 39. in 1. ad Cor.

Hęc est prima ratio, quę immunes reddere debet homines ab inordinato tẽporalisi amore, ne seruus reddatur eorum, seruitio Domini, in quo vera libertas est, a se abdicato, quam libertatem qui contemnunt, dum viuunt sæculo seruientes, in futuro seruient perpetuo, libro decimo, capit. quarto, numero secundo. Libertas vera in sapientibus & iustis solum est, mali autem, etiamsi imperent, serui dicendi sunt, ibidem numero tertio, vsque ad 7. 9. vsque ad 11. 16. 19. & 20. Liberi effici nõ possunt homines, nisi omnia terrena contemnant, ibidem num. 9. 19. & 20. Seruitus enim iustorum vera libertas est, ibidem numero 14. 15. & decimo septimo, lib. 11. cap. tertio, num. 26, Seruitus vera in solis peccatoribus reperitur, ibidem num. 6. 7. 9. 11. 16. vsq. ad vigesimum. Amor Dei, & mũdi simul esse non possunt, libro primo, cap. 18. num. 2. 21. 22. 25. 26. 29. vsque ad 31. lib. 4. cap. 42. numero primo, vsque ad 4. & 10. Bona temporalia contemnenda docuit Deus, dum homines condidit erectos, lib. secundo, cap. 15. numero 31. Bonis temporalibus dum intentissimi sunt mali, Deo nõ attendunt, lib. secundo, cap. 19. num. 20. & 26. ca. 20. numero decimoquarto. Bonis temporalibus vtendum est, non fruendũ, lib. sexto, cap. decimoquarto, num. 1. vsq; ad sextum. Diuitijs seruientes, graui subijciuntur tyrannidi, lib. 1. cap. 17. numero 10. vsque ad 12. 22. & 26. ca. 24. numero 11. 14. 22. & 31. libro secundo. cap. 18. numer. 1. vsque ad 8. libro quarto, cap. 38. numero 8. 9. & 14. cap. 40. numero septimo, & octauo. Diuitiæ aurea imago sunt, quam impius Nabuchodonosor iubet adorare, libro secundo, capit. decimo quinto, numero decimo sexto, libro quarto, cap. 41. numero 2.

3

Diuitijs & Christo simul seruire nõ possumus, libro quarto, c. 42. numero 5. 7. & 9.

Diuitiæ mammona iniquitatis cur dicantur, libro decimo octauo, cap. duodecimo, numero nono. Diuites auari, diuitiarum sunt serui; libro primo, cap. 24. numero 37. libro quarto, cap. 28. numero quinto, cap. 41. num. quinto. Diuites Christiani tenentes temporalia, non teneantur ab eis, lib. quarto, cap. 41. numero nono, & decimo. Auarus seruus est pecuniarum, non Dominus, lib. quarto, cap. vigesimo octauo, num. quinto.

Altera ratio, quæ mouere homines Christianos debet, ad quærenda ardenti animo cœlestia, expectãtes pro adiectamentis terrena, illius est prouidentia, qui pater cœlestis illorum est, qui cum pascendis auibus, induendisque lilijs tam sit intentus, maiorem multo gereret sollicitudinem hominum, qui in maiori dignitate sunt cõditi, ad maioraque conquirenda bona creati, quorum benignus est pater Deus, potensq. cum sit, cœlestis, nec ignarus, scit enim quod his omnibus indigetis. Si essent superflua temporalia, nõ ita possemus de eorum suppeditatione confidere, nunc vero cum sint necessaria, prorsus non oportet ambigere. Nullus enim est pater, qui cum possit, & nouerit filiorum indigentiã, illis non prouideat. Si filijs hæredes sumus Dei, cohæredesque Christi in cœlestibus, & diffidimus quod accipiemus ea, quæ victui & vestitui fuerint necessaria? Maxime cũm patrum dixerit Paulus proprium, filijs thesaurizare, illorumq. indigẽtiæ prouidere. Cum semel Seraphicus pater Franciscus a patre terreno increparetur, quod eius dilapidasset bona, & funiculo, mordentisque lanæ pauperi tunica contentus incederet, frigoreq; nuditate, & indigentia morti proximus, respondit: Vsque modo te vocaui patrem in terris, nunc autem protectione tua iam destitutus, confidenter dicere non verebor Deo Patri nostro qui es in cœlis, a quo valentiori iure expectabo, quæ a te accipiebam, cum offi-

Digitized by Google

cio patris fungereris. Pater vestit lilia, pater pascit aues, & auarus erit in filios?

Ephe. 1. Quia cęlestis est pater, terrenis posthabitis, benedicit nos ī benedictionib. cœlestibus, superabundantes porrigit diuitias gratiæ suæ in bonitate super eos, qui filij eius sunt, has ab eo expectare debēt exemplo illius, de quo aiebat Paulus quod fide demoratus est in terra repromissionis, tamquam in aliena in casulis habitādo cum Isaac, &c. *Hebr. 11.* Expectabat enim fundamenta habentem ciuitatem, cuius artifex & conditor Deus.

Et Moyses pro maioribus diuitijs habuit improperium Christi, quam thesauri essent Aegyptiorum, ad quos vocabatur, cum in filium adoptaretur a filia Pharaonis, cuius adoptionem recusauit, qui patrem agnoscebat in cœlis, qui & regnū Dei suis largiebatur, & his terrena adijciebat bona, victui & vestitui necessaria. In Leuitico aiebat Deus: *Leuit. 17. Oleaster.* Non augurabimini.

Mirum valde est quam sollicitus sit fere omnis homo ad futura inquirenda, & perdiscenda: Et ad quid putas? Vt sibi possit prouidere, tam mala, quam bona. Dominus vero vice versa docuit nos hæc negligere, quia voluit ab eo pendere nos, eum cogitare prouidum patrem, qui nostris indulget necessitatibus, in quem cogitatum nostrum iactare debemus.

Leuit. 25. Et in Leuitico cum iussisset Dominus, vt septimo anno, nec agri colerentur, nec vineæ, & quæ spōnte gigneret humus non meterent. Quod si dixeritis: Quid comedemus anno septimo, si non seuerimus, neque collegerimus fruges nostras? Dabo benedictionem meam vobis anno sexto, & faciet fructum trium annorum. Vult nos Dominus cogitatum nostrum iactare in ipsum, facere leges eius, & non sollicitos esse quid nobis desit, quoniā nouit vno anno mittere benedictionē suam, & facere terram pro tribus annis fructificare. reliquerunt Iudæi manna vsque mane & scatere cœpit vermibus, quia maxima est hominum erga Deū diffidentia ideo asseruare vult, quod sibi putat defuturum, fide quod qui dedit hodie dabit & cras. Audi te patrem habere Deum, qui continua cura sup te inuigilat.

Sic Israelitico populo dicebat Deus: *Deut. 11. Oleaster.* Terra, ad quam ingredieris possidendam, non est sicut terra Aegypti, &c. sed montuosa est & campestris, de cœlo expectans pluuias, quam Dominus Deus tuus semper inuisit, & oculi illius in ea sunt a principio anni vsque in finem eius.

Si ergo obedieritis mandatis meis, dabo pluuiam temporaneam, & seroti nam, vt colligatis frumentum, & vinum, & oleum, fœnumque ad pascenda iumenta.

Qua in re pulchre docemur, tanto melius nobis esse, quanto fuerimus magis ad oculos Domini suspēsi. Oculi enim Domini semper sunt super terram iustorum, eorum cibum, & potum curans. Nec solum eorum terrā, sed etiam iumenta, eorum gratia curat, vt herbam iumentis alendis in agris eorum producat. Et in Genesi, *Gen. 45.* Ioseph dixerat fratribus: Misit me Deus ante vos, vt videas miram curam Dei in suos. Et primis parentibus fecit Deus tunicas pelliceas, vt videas *Gen 3.* quod in nullo Deus suis deficiat. Eliæ *3. Reg. 19.* egenti, Angelus panem subcinericium attulit, & vas aquæ, eius vitæ & incolumitati prouidens, & Danieli in la- *Dan. 14.* cu leonum incluso, intulit prandium Abacuc ab Angelo in cincinno capitis vectus a Iudæa in Babyloniam, ne Propheta facer Daniel fame interiret.

Vnde præcipiebat Deus: Ponet *Num. 4.* super mensam meam panem iugiter, vt intelligerent Iudæi, quanta cura Deus suos aleret. Et ut continuæ in- *Exod. 25.* digentiæ nostræ memor esset, ante se voluit esse panes propositionis, sicut pia mater, panis frusta ante se ponit, ut paruulis, frequenter egentibus subueniat. *Pater cœlestis, qui pascit volatilia, vtique pascet filios suos.*

Iob

Digitized by Google

Ille autem negauit. Per triduum autem non
uidit. Et non manducauit neque bibit. Et
erat ibi quidam discipulus nomine Ananias.
Et dixit ad illum in uisu dominus. Anania.
Et ait. Ecce ego domine. Et dominus ad eum.
Surge et uade in uicum qui uocatur rectus.
Et quere in domo Iudæ. Saulum nomine Tar-
senum. Ecce enim orat. Et uidit uirum Ana-
niam nomine. Et imponentem sibi manum.
ut uisum recipiat. Respondit autem Ananias.
Domine audiui a multis de uiro hoc. quanta
mala fecerit sanctis tuis in Hierusalem. Et hic
habet potestatem a principibus sacerdotum.
ut omnes qui inuocant nomen tuum. uincti
ducant. Dixit autem ad eum dominus. Uade.
quoniam uas electionis est mihi iste. ut por-
tet nomen meum coram gentibus et regibus
et filiis Israel. Ego enim ostendam illi quan-
ta oporteat eum pro nomine meo pati. Et
abiit Ananias et introiit in domum. Et im-
ponens ei manum dixit. Saule frater. Dominus
misit me Iesus. qui apparuit tibi in uia qua
uenisti. ut uideas lumen et implearis spiritu
sancto. Et statim ceciderunt ab oculis eius
tamquam squamæ. et uidit. Et surgens bap-
tizatus est. Et cum accepisset cibum. confor-
tatus est. Fuit autem cum discipulis qui
erant Damasci. per dies aliquot. Et con-
festim in synagogis prædicabat Iesum. quo-
niam hic est filius Dei. Stupebant autem
omnes qui audiebant. et dicebant. Nonne
hic est qui expugnabat in Hierusalem eos
qui inuocabant nomen istud. et huc ad hoc
uenerat. ut uinctos illos duceret ad principes
sacerdotum. Saulus autem multo magis con-
ualescebat. et confundebat Iudæos qui habi-
tabant Damasci. affirmans hunc esse Chri-
stum. Et cum impleti essent dies multi. con-
silium fecerunt Iudæi ut interficerent eum.
Notum autem factum est Saulo insidiæ eo-
rum. Custodiebant autem et portas die ac
nocte. ut eum interficerent. Accipientes
autem discipuli eius nocte. per murum de-
miserunt eum. submittentes in sporta. Cum
autem uenisset Hierusalem. tentabat se iun-
gere discipulis. Et omnes timebant eum. non
credentes quod esset discipulus. Barnabas
autem assumpsit eum. et duxit ad apostolos.
Et narrauit illis quomodo in uia uidisset
dominum. et quia locutus esset ei. et quo-
modo in Damasco fiducialiter egisset in no-
mine Iesu. Et erat cum eis intrans et exiens
in Hierusalem. fiducialiter agens in nomine
domini Iesu. Loquebatur quoque et collo-
quebatur cum Hellenistis. Illi autem quæ-
rebant interficere eum. Quod cognoscentes
fratres. deduxerunt eum Cæsaream. et mise-
runt illum Tarsum. Ecclesia quidem per
totam Iudæam et Galilæam et Samariam
habebat pacem. ædificata. et ambulans in
timore domini. et consolatione spiritus sancti
replebatur. Factum est autem Petrum. cum
circumiret uniuersos. descendere et ad sanctos
qui habitabant Lyddæ. Inuenit autem ibi
hominem quendam nomine Æneam. octo
annis iacentem in lectulo. qui erat paraly-
ticus. Et ait illi Petrus. Ænea. sanat te Iesus
Christus. surge et sterne tibi. Et confestim
surrexit. Et uiderunt eum omnes qui habi-
tabant Lyddæ et Saron. qui conuersi sunt ad
dominum. In Ioppe autem quædam erat
discipula nomine Tabitha. quæ interpretata
dicitur Dorcas. hæc plena erat bonis operi-
bus et eleemosynis quæ faciebat. Factum est
autem in diebus illis infirmata. mortua est.
quam cum lauissent. posuerunt in cenaculo.
Cum autem prope esset Lydda Ioppe. discipuli
audientes quia Petrus esset in ea. miserunt
duos uiros ad eum. rogantes. ne pigritetur
usque ad se pertransire. Exurgens autem Pe-
trus. simul abiit cum illis. Quo cum uenisset.
perduxerunt eum in cenaculum. et circum-
steterunt illum omnes uiduæ flentes. et osten-
dentes tunicas et uestes quas faciebat illis
Dorcas. cum adhuc esset cum illis. Eiectis
autem omnibus foras. Petrus ponens genua
orauit. et conuersus ad corpus. dixit. Tabi-
tha surge. Quæ aperuit oculos suos. et uidens
Petrum. resedit. Dans illi manum. erexit
eam. Et cum uocasset sanctos et uiduas. as-
tetit eam uiuam. Notum autem factum est
per uniuersam Ioppen. et credidit multi in
dominum. Factum est autem ut Petrus
moraretur dies multos Ioppe apud quendam
Simonem coriarium. Erat autem quidam
uir in Cæsarea nomine Cornelius. centurio
cohortis quæ dicitur Italica. religiosus. ac
timens deum cum omni domo sua. faciens
eleemosynas multas plebi. et deprecans deum
semper. Hic uidit in uisu manifeste quasi
hora diei nona angelum dei introeuntem ad
se. et dicentem sibi. Cornelius. Intuitus eum
timore repletus. dixit. Quis est domine. Dixit
autem illi. Oratio tua et eleemosynæ tuæ as-
cenderunt in memoriam in conspectu dei.
Et nunc mitte uiros in Ioppen. et accersi
Simonem quendam. qui cognominatur Petrus.
Hic hospitatur apud quendam Simonem co-
riarium. cuius est domus iuxta mare. Hic
dicet tibi quæ te oporteat facere. Et cum
discessisset angelus qui loquebatur Cornelio.
uocauit duos domesticos et militem timen-
tem deum ex his qui illi seruiebant assidue.
et narrauit omnia illis. et misit eos Ioppen.
Sequenti autem die illis iter facientibus et
appropinquante ciuitati. ascendit Petrus in
superiora ut oraret circa horam sextam. Et
cum esset esuriens. uoluit gustare. Parantibus
autem illis. cecidit super eum mentis excessus.
et uidit cælum apertum. et descendens uas
quoddam sicut linteum magnum quatuor
initiis demitti de cælo in terram. in quo erant
omnia quadrupedia terræ. et bestiæ. et reptilia
et uolatilia cæli. Et facta est uox ad eum.
Surge Petre. occide et manduca. Dixit autem
Petrus. Absit domine. quia nunquam manduca-
ui omne commune et immundum. Et uox
rursum secundo ad eum. Quæ deus purificauit
tu ne communes. Hoc autem factum est ter.
et statim receptum est uas in cælum. Et dum
apud semetipsum Petrus mente uolueret quid
esset uisio quam uidisset. ecce uiri tres qui
missi fuerant a Cornelio. quærentes domum
Simonis. astiterunt ante ostium. Et uocantes
interrogabant si Simon qui cognominatur
Petrus. illic hospitatur. Petro autem cogi-
tante de uisione. dixit spiritus. Ecce uiri tres
quærunt te. Sed surge. descende. et uade cum
eis nihil hæsitans. quia ego misi eos. Descen-
dens autem Petrus ad uiros dixit. Ecce ego
sum quem quæritis. quæ causa est propter
quam uenistis. Illi autem dixerunt. Cornelius
centurio. uir iustus. et timens deum. testimo-
niumque habens ab uniuersa gente Iudæorum.
responsum accepit ab angelo sancto. accersire
te in domum suam. et audire uerba a te. Ad
hoc ergo introductos eos hospitio recepit.
Die autem alia surgens Petrus. abiit cum illis.
et quidam de fratribus ab Ioppe comitati sunt
eum. Et alia die introiuit Cæsaream. Cornelius
autem exspectabat illos. conuocatis cognatis
suis et necessariis amicis. Cum autem introis-
set Petrus. occurrit ei Cornelius. et procidens
ad pedes eius adorauit. Petrus autem eum
leuauit dicens. Surge. et ego ipse homo sum.
Et loquens cum illo intrauit. et inuenit multos
conuenientes. Et ait ad illos. Uos scitis quo-
modo abominatum uiro Iudæo conglutinari
aut accedere ad alienigenam. sed mihi deus
ostendit neminem communem aut immundum
dicere hominem. Propterea sine dubitatione
ueniens accersitus sum. Interrogo ergo quam
ob causam accersistis me. Et Cornelius dixit.
Ab hora quarta diei usque ad horam hanc
eram orans in domo mea. et ecce uir stetit
ante me in ueste candida. et ait. Cornelius.
exaudita est oratio tua. et eleemosynæ tuæ
memoratæ sunt in conspectu dei. Mitte ergo
Ioppen. et accersi Simonem qui cognominatur
Petrus. Hic hospitatur in domo Simonis co-
riarii iuxta mare. Qui cum uenerit. loquetur
tibi. Continuo ergo misi ad te. et tu bene fe-
cisti ueniens. Nunc ergo omnes nos in conspectu
dei adsumus audire omnia quæcumque tibi
præcepta sunt a deo. Aperiens autem Petrus
os suum dixit. In ueritate comperio quia non
est personarum acceptor deus. sed in omni
gente qui timet eum et operatur iustitiam.
acceptus illi est. Uerbum misit filiis Israel.
annuntians pacem per Iesum Christum. hic
est omnium dominus. Uos scitis quod factum
est uerbum per totam Iudæam. incipiens a
Galilæa post baptismum quod prædicauit Io-
annes. Iesum a Nazareth. quomodo unxit eum
deus spiritu sancto et uirtute. qui pertransiit
benefaciendo et sanando omnes oppressos a
diabolo. quoniam deus erat cum illo. Et nos
testes sumus omnium quæcumque fecit in
regione Iudæorum et in Hierusalem. quem
occiderunt suspendentes in ligno. Hunc deus
resuscitauit tertia die. et dedit eum manifestum
fieri. non omni populo. sed testibus præordi-
natis a deo. nobis qui manducauimus et bibi-
mus cum illo postquam resurrexit a mortuis.
Et præcepit nobis prædicare populo. et testi-
ficari quia ipse est qui constitutus est a deo
iudex uiuorum et mortuorum. Huic omnes
prophetæ testimonium perhibent. remissionem
peccatorum accipere per nomen eius omnes
qui credunt in eum. Adhuc loquente Petro
uerba hæc. cecidit spiritus sanctus super omnes
qui audiebant uerbum. Et obstupuerunt ex
circumcisione fideles qui uenerant cum Petro.
quia et in nationes gratia spiritus sancti effusa
est. Audiebant enim illos loquentes linguis.
et magnificantes deum. Tunc respondit Petrus.
Numquid aquam quis prohibere potest ut non
baptizentur hi qui spiritum sanctum sicut et
nos acceperunt. Et iussit eos in nomine Iesu
Christi baptizari. Tunc rogauerunt eum ut
maneret apud eos aliquot diebus. Audierunt
autem apostoli et fratres qui erant per Iudæam.
quia et gentes receperunt uerbum dei. Et cum
ascendisset Petrus Hierusalem. disceptabant
aduersus illum qui erant ex circumcisione.
dicentes. Quare introisti ad uiros præputium
habentes. et manducasti cum illis. Incipiens
autem Petrus exponebat illis ordinem dicens.
Ego eram in ciuitate Ioppe orans. et uidi in
excessu mentis uisionem. descendens uas quod-
dam sicut linteum magnum quatuor initiis
demitti de cælo. et uenit usque ad me. In quod
intuens considerabam. et uidi quadrupedia
terræ. et bestias. et reptilia. et uolatilia cæli.
Audiui autem et uocem dicentem mihi. Surge
Petre. occide et manduca. Dixi autem. Absit
domine. quia nihil commune aut immundum
introiuit in os meum. Respondit autem uox
de cælo secundo. Quæ deus purificauit tu ne
communes. Hoc autem factum est per ter.
et recepta sunt omnia rursum in cælum. Et
ecce statim tres uiri steterunt in domo in qua
eram. missi a Cæsarea ad me. Dixit autem
spiritus mihi ut irem cum illis nihil hæsitans.
Uenerunt autem mecum et sex fratres isti. et
introiuimus in domum uiri. Et narrauit nobis
quomodo uidisset angelum in domo sua. stan-
tem et dicentem sibi. Mitte Ioppen. et accersi
Simonem qui cognominatur Petrus. qui loquetur
tibi uerba in quibus saluus eris tu et omnis
domus tua. Cum autem cœpissem loqui. cecidit
spiritus sanctus super eos. sicut et in nos in
principio. Recordatus autem sum uerbi domini.
sicut dicebat. Quia Iohannes quidem baptizauit
aqua. uos autem baptizabimini spiritu sancto.
Si ergo eandem gratiam dedit illis deus sicut
et nobis qui credidimus in dominum Iesum
Christum. ego quis eram qui possem prohibere
deum. Hæc audientes tacuerunt. et glorifica-
uerunt deum. dicentes. Ergo et gentibus pœ-
nitentiam dedit deus ad uitam. Qui autem
dispersi erant ab illa tribulatione quæ facta
est sub Stephano. perambulauerunt usque
Phœnicen et Cyprum et Antiochiam. nemini
loquentes uerbum nisi solis Iudæis. Erant
autem quidam ex eis uiri Cyprii et Cyrenæi.
qui cum introissent Antiochiam. loquebantur
ad Hellenistas. annuntiantes dominum Iesum.
Et erat manus domini cum illis. multusque
numerus credentium conuersus est ad dominum.
Peruenit autem sermo ad aures ecclesiæ quæ
erat Hierosolymis. de illis. et miserunt Bar-
nabam usque Antiochiam. Qui cum peruenisset
et uidisset gratiam dei. gauisus est. et hortaba-
tur omnes in proposito cordis permanere in
domino. quia erat uir bonus. et plenus spiritu
sancto et fide. et apposita est turba multa do-
mino. Profectus est autem Barnabas Tarsum.
ut quæreret Saulum. quem cum inuenisset.
perduxit Antiochiam. Factum est autem illis
annum totum conuersari in ecclesia. et docere
turbam multam. ita ut primum appellati sint
in Antiochia discipuli christiani. In illis autem
diebus descenderunt a Hierusalem prophetæ
Antiochiam. Et surgens unus ex eis nomine
Agabus. significabat per spiritum famem ma-
gnam futuram in uniuerso orbe terrarum.
quæ facta est sub Claudio. Discipuli autem
prout quis habebat. proposuerunt unusquisque
eorum in ministerium mittere habitantibus in
Iudæa fratribus. quod et fecerunt. mittentes
ad seniores per manus Barnabæ et Saulum.
Eodem autem tempore misit Herodes rex ma-
nus. ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit
autem Iacobum fratrem Iohannis gladio. Et
uidens quia placet Iudæis. adposuit ut et Petrum
adprehenderet. Erant autem dies azymorum.
quem et cum adprehendisset. posuit in carcere.
tradens quatuor quaternionibus militum cus-
todiendum. uolens post pascha producere eum
populo. Petrus quidem seruabatur in carcere.
Oratio autem fiebat sine intermissione ab ec-
clesia ad deum pro eo. Cum autem producturus
eum esset Herodes. in nocte illa erat Petrus
dormiens inter duos milites. uinctus catenis
duabus. et custodes ante ostium custodiebant
carcerem. Et ecce angelus domini astitit. et lu-
men refulsit in habitaculo. Percussum autem
latus Petri. excitauit eum dicens. Surge uelo-
citer. Et ceciderunt catenæ de manibus eius.
Dixit autem angelus ad eum. Accingere et
calcia te caligas tuas. Fecit sic. Et dixit illi.
Circumda tibi uestimentum tuum. et sequere
me. Et exiens sequebatur eum. nesciens quia
uerum est quod fit per angelum. Existimabat
autem se uisum uidere. Transeuntes autem
primam et secundam custodiam. uenerunt ad
portam ferream quæ ducit ad ciuitatem. quæ
ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt
uicum unum. et continuo discessit angelus ab
eo. Et Petrus ad se reuersus dixit. Nunc scio
uere quia misit dominus angelum suum. et eri-
puit me de manu Herodis. et de omni exspec-
tatione plebis Iudæorum. Et cum hoc intellexis-
set. uenit ad domum Mariæ matris Iohannis
qui cognominatus est Marcus. ubi erant multi
congregati et orantes. Pulsante autem eo ostium
ianuæ. processit puella ad exaudiendum nomine
Rhode. Et ut præ gaudio non aperuit ianuam.
sed intro nuntiauit stare Petrum ante ianuam.
At illi dixerunt ad eam. Insana es. Illa autem
affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant.
Angelus eius est. Petrus autem perseuerabat
pulsans. Cum aperissent autem. uiderunt eum
et obstupuerunt. Annuens autem illis manu
ut tacerent. enarrauit quomodo dominus illum
eduxisset de carcere. Dixit autem. Nuntiate
Iacobo et fratribus hæc. Et egressus abiit in
alium locum. Cum autem dies facti essent.
erat non parua turbatio inter milites. quidnam
factum esset de Petro. Herodes autem cum
requisisset eum et non inuenisset. inquisitione
facta de custodibus. iussit eos duci. Et descen-
dens a Iudæa in Cæsaream. ibi commorabatur.
Erat autem iratus Tyriis et Sidoniis. Illi autem
unanimiter uenerunt ad eum. et persuasum
Blastho qui erat super cubiculum regis. petebant
pacem. eo quod alerentur regiones eorum ab
illo. Constituta autem die Herodes uestitus
ueste regia sedit pro tribunali. et concionabatur
ad eos. Populus autem acclamabat. Dei uox
et non hominis. Et confestim percussit eum
angelus domini. eo quod non dedisset honorem
deo. Et consumptus a uermibus expirauit.
Uerbum autem dei crescebat et multiplicabatur.
Barnabas autem et Saulus reuersi sunt Hie-
rosolymis. impleto ministerio. assumpto Iohanne
qui cognominatus est Marcus. Erant autem
in ecclesia quæ erat Antiochiæ. prophetæ et
doctores. in quibus Barnabas et Simeon qui
uocabatur Niger. et Lucius Cyrenæus. Manaen
qui simul educatus erat Herode tetrarcha. et
Saulus. Ministrantibus autem illis domino et
ieiunantibus. dixit illis spiritus sanctus. Se-
gregate mihi Barnabam et Saulum in opus
ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et
orantes. imponentesque manus super illos.
dimiserunt illos. Et hi quidem missi a spiritu
sancto. abierunt Seleuciam. et inde nauigauerunt
Cyprum. Et cum uenissent Salaminam. præ-
dicabant uerbum dei in synagogis Iudæorum.
Habebant autem et Iohannem in ministerio.
Et cum perambulassent uniuersam insulam
usque Paphum. inuenerunt quendam uirum
magum pseudoprophetam Iudæum. cui nomen
erat Barjesus. qui erat cum proconsule Sergio
Paulo uiro prudente. Hic accersito Barnaba et
Saulo. desiderauit audire uerbum dei. Sed
resistebat illis Elymas magus. sic enim inter-
pretatur nomen eius. quærens auertere proconsu-
lem a fide. Saulus autem qui et Paulus. repletus
spiritu sancto. intuens in eum dixit. O plene
omni dolo et omni fallacia. fili diaboli. inimice
omnis iustitiæ. non desinis subuertere uias
domini rectas. Et nunc ecce manus domini
super te. et eris cæcus non uidens solem usque
ad tempus. Et ecce statim cecidit in eum ca-
ligo et tenebræ. et circumiens quærebat qui
sibi manum daret. Tunc proconsul cum credi-
disset. admiratus super doctrina domini. Cum
autem nauigassent a Paphum. Paulus et qui
cum eo erant. uenerunt Pergen Pamphyliæ.
Iohannes autem discedens ab eis. reuersus est
Hierusalem. Illi autem pertranseuntes Pergen.
uenerunt Antiochiam Pisidiæ. et ingressi
synagogam die sabbatorum. sederunt. Post
lectionem autem legis et prophetarum. mise-
runt principes synagogæ ad eos dicentes. Uiri
fratres. si quis est in uobis sermo exhortationis
ad plebem. dicite. Surgens autem Paulus et
manu silentium indicens. ait. Uiri Israelitæ.
et qui timetis deum. audite. Deus plebis Israel
elegit patres nostros. et populum exaltauit cum
essent incolæ in terra Ægypti. et cum excelso
brachio eduxit eos ex ea. Et per tempus quasi
quadraginta annorum mores eorum sustinuit
in deserto. Et destruens septem gentes in terra
Chanaan. sorte distribuit eis terram eorum.
Et post hæc dedit iudices usque ad Samuhel
prophetam. Et exinde petierunt regem. Et
dedit illis deus Saul filium Cis. uirum de tribu
Beniamin. annis quadraginta. Et amoto illo.
suscitauit illis Dauid regem. cui testimonium
perhibens dixit. Inueni Dauid filium Iesse.
uirum secundum cor meum. qui faciet omnes
uoluntates meas. Huius deus ex semine secun-
dum promissionem adduxit Israel saluatorem
Iesum. Præcedente ante faciem aduentus eius
Iohanne baptismum pœnitentiæ omni populo
Israel. Cum impleret autem Iohannes cursum
suum. dicebat. Quem me arbitramini esse non
sum ego. sed ecce uenit post me. cuius non sum
dignus calceamenta pedum soluere. Uiri fratres.
filii generis Abraham. et qui in uobis timent
deum. uobis uerbum salutis huius missum est.
Qui enim habitabant Hierusalem. et principes
eius. hunc ignorantes. et uoces prophetarum
quæ per omne sabbatum leguntur. iudicantes
impleuerunt. Et nullam causam mortis inuenien-
tes in eo. petierunt a Pilato ut interficerent
eum. Et cum consummassent omnia quæ de eo
scripta erant. deponentes eum de ligno. posue-
runt eum in monumento. Deus autem suscitauit
eum a mortuis tertia die. Qui uisus est per dies
multos his qui simul ascenderant cum eo de
Galilæa in Hierusalem. qui usque nunc sunt
testes eius ad plebem. Et nos uobis annuntia-
mus eam quæ ad patres repromissionem factam
deus adimplens filiis eorum nos resurgere fecit
Iesum. sicut et in psalmo scriptum est. Filius
meus es tu. ego hodie genui te. Quod autem
suscitauit eum a mortuis. amplius non reuersu-
rum in corruptionem. sic dixit. Quia dabo uobis
sancta Dauid fidelia. Et ideo et alio loco dicit.
Non dabis sanctum tuum uidere corruptionem.
Dauid enim cum in sua generatione seruisset
consilio dei. dormiuit. et appositus est ad patres
suos. et uidit corruptionem. Quem autem deus
suscitauit. non uidit corruptionem. Notum
ergo sit uobis uiri fratres. quia per hunc uobis
remissionem peccatorum annuntiatur. et ab
omnibus quibus non potuistis in lege Moysi
iustificari. in hoc omnis qui credit iustificatur.
Uidete ergo ne superueniat quod dictum est in
prophetis. Uidete contemptores. et admiramini
et disperdimini. quia opus ego operor in diebus
uestris. opus quod non credetis si quis enarra-
uerit uobis. Exeuntibus autem illis rogabant
ut sequenti sabbato loquerentur sibi hæc. Cum
autem dimissa esset synagoga. secuti sunt multi
Iudæorum et colentium proselytorum Paulum
et Barnabam. qui loquentes suadebant eis ut
permanerent in gratia dei. Sequenti autem
sabbato conuenit pene tota ciuitas audire uer-
bum dei. Uidentes autem Iudæi turbas. repleti
sunt zelo. et contradicebant his quæ a Paulo
dicebantur. blasphemantes. Tunc Paulus et
Barnabas constanter dixerunt. Uobis oportebat
primum loqui uerbum dei. sed quoniam repel-
litis illud. et indignos uos iudicatis æternæ
uitæ. ecce conuertimur ad gentes. Sic enim
præcepit nobis dominus. Posui te in lucem
gentium. ut sis in salutem usque ad extremum
terræ. Audientes autem gentes gaudebant et
glorificabant uerbum dei. et credebant quotquot
erant præordinati in uitam æternam. Diffa-
mabatur autem uerbum per uniuersam regionem.
Iudæi autem incitauerunt mulieres religiosas
et honestas et primos ciuitatis. et excitauerunt
persecutionem in Paulum et Barnabam. et eie-
cerunt eos de finibus suis. Illi autem excussis
puluere pedum in eos. uenerunt Iconium. Dis-
cipuli autem replebantur gaudio et spiritu
sancto. Factum est autem Iconii secundum
istum modum. introire illos in synagogam Iu-
dæorum. et loqui ita ut credat multitudo Iu-
dæorum atque Græcorum. Qui autem incredu-
li fuerunt Iudæi. suscitauerunt et malefecerunt
animas gentium aduersus fratres. Multo quidem
tempore morati sunt ibi fiducialiter agentes in
domino. testimonium perhibente uerbo gratiæ
suæ. dante signa et prodigia fieri per manus
eorum. Diuisa est autem multitudo ciuitatis.
et quidam quidem erant cum Iudæis. quidam
autem cum apostolis. Cum autem impetus fac-
tus esset gentium et Iudæorum cum principibus
suis. ad contumeliam et ad lapidandum eos.
Intelligentes confugerunt ad ciuitates Lycaoniæ
Lystram et Derben et uniuersam circa regionem.
et ibi euangelizantes erant. Et quidam uir Ly-
strensis infirmus pedibus sedebat. claudus ex
utero matris suæ. qui numquam ambulauerat.
Hic audiuit Paulum loquentem. qui cum in-
tuitus eum uidisset quia habet fidem ut sa-
netur. dixit magna uoce. Surge super pedes
tuos rectus. Et exiliuit et ambulabat. Turbæ
autem cum uidissent quod Paulus fecisset. ele-
uauerunt uocem suam Lycaonice dicentes. Dii
similes facti hominibus descenderunt ad nos.
Et uocabant Barnabam Iouem. Paulum autem
Mercurium. quia ipse erat uerbi ductor. Sacer-
dos quoque Iouis qui erat ante ciuitatem. tau-
ros et coronas ante ostia ferens. cum populis
uolebat sacrificium facere. Quod cum audissent
apostoli Barnabas et Paulus. scissis tunicis
suis. exierunt ad turbam clamantes. et dicentes.
Uiri quid hæc facitis. et nos mortales sumus
similes uobis homines. annuntiantes uobis ab
his uanis conuerti ad deum uiuum. qui fecit
cælum et terram et mare. et omnia quæ in eis
sunt. qui in præteritis generationibus dimisit
omnes gentes ingredi uias suas. Et quidem non
sine testimonio semetipsum reliquit benefaciens
de cælo. dans pluuias et tempora fructifera.
implens cibo et lætitia corda nostra. Et hæc
dicentes uix sedauerunt turbas ne sibi immo-
larent hostias. Supuenerunt autem quidam
Iudæi ab Antiochia et Iconio. et persuasis
turbis et lapidato Paulo. trahebant extra ciui-
tatem. arbitrantes eum mortuum esse. Circum-
dantibus autem illum discipulis. surrexit et
intrauit ciuitatem. Et postera die egressus
abiit cum Barnaba Derben. Et cum euange-
lizassent ciuitati illi. et docuissent plurimos.
reuersi sunt Lystram et Iconium et Antiochiam.
confirmantes animas discipulorum. exhortantes
ut permanerent in fide. et quoniam per multas
tribulationes oportet nos introire in regnum dei.
Et cum constituissent illis per singulas ecclesias
presbyteros. et orassent cum ieiuniis. commen-
dauerunt eos domino in quem credidissent.
Et peruagati Pisidiam. uenerunt Pamphyliam.
et loquentes in Perge uerbum. descenderunt
Attaliam. Et inde nauigauerunt Antiochiam.
unde erant traditi gratiæ dei in opus quod im-
pleuerunt. Cum uenissent autem et congregassent
ecclesiam. retulerunt quanta fecisset deus cum
illis. et quia aperuisset gentibus ostium fidei.
Et morabantur tempus non modicum cum
discipulis. Et quidam descendentes de Iudæa
docebant fratres. quia nisi circumcidamini
more Moysi. non potestis saluari. Cum autem
dissensio facta esset. et non minima conflictio
Paulo et Barnabæ aduersus eos. statuerunt ut
ascenderent Paulus et Barnabas et quidam alii
ex aliis ad apostolos et presbyteros Hierosolymam
super hac quæstione. Illi quidem deducti ab
ecclesia. transibant Phœnicen et Samariam.
enarrantes conuersionem gentium. et faciebant
gaudium magnum omnibus fratribus. Cum
uenissent autem Hierosolymam. suscepti sunt
ab ecclesia et apostolis et senioribus. annun-
tiauerunt quanta deus fecisset cum illis. Sur-
rexerunt autem quidam de hæresi pharisæorum
qui crediderant. dicentes quod oporteret circum-
cidi eos. præcipere quoque obseruare legem
Moysi. Conuenerunt autem apostoli et seniores
uidere de uerbo hoc. Cum autem magna con-
quisitio fieret. surgens Petrus dixit ad illos.
Uiri fratres. uos scitis quoniam ex diebus
antiquis elegit deus in nobis per os meum
audire gentes uerbum euangelii et credere.
Et qui nouit corda deus. testimonium illis
perhibuit dans illis spiritum sanctum sicut et
nobis. Et nihil discreuit inter nos et illos.
fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid
tentatis deum. imponere iugum super ceruicem
discipulorum quod neque patres nostri neque
nos portare potuimus. Sed per gratiam domini
Iesu Christi credimus saluari quemadmodum
et illi. Tacuit autem omnis multitudo. et audie-
bant Barnabam et Paulum narrantes quanta
signa et prodigia fecisset deus per eos in gen-
tibus. Et postquam tacuerunt. respondit Iacobus
dicens. Uiri fratres. audite me. Simeon narra-
uit quemadmodum primum deus uisitauit sumere
ex gentibus populum nomini suo. Et huic con-
cordant uerba prophetarum. sicut scriptum est.
Post hæc reuertar et reædificabo tabernaculum
Dauid quod decidit. et diruta eius reædificabo.
et erigam illud. ut requirant ceteri hominum
dominum. et omnes gentes super quas inuocatum
est nomen meum. dicit dominus faciens hæc.
Notum a sæculo est deo opus suum. Propter
quod ego iudico non inquietare eos qui ex gen-
tibus conuertuntur ad deum. sed scribere ad
eos ut abstineant se a contaminationibus simu-
lacrorum. et fornicatione. et suffocato. et sanguine.
Moyses enim a temporibus antiquis habet in
singulis ciuitatibus qui eum prædicent. in
synagogis ubi per omne sabbatum legitur.
Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni
ecclesia eligere uiros ex eis. et mittere Antio-
chiam cum Paulo et Barnaba. Iudam qui co-
gnominatus est Barsabas. et Silam. uiros primos
inter fratres. scribentes per manus eorum.
Fratres apostoli et seniores. fratribus qui sunt
Antiochiæ et Syriæ et Ciliciæ. gentibus salutem.
Quoniam audiuimus quod quidam ex nobis
exeuntes turbauerunt uos uerbis. subuertentes
animas uestras. quibus non præcepimus. placuit
nobis collectis in unum eligere uiros. et mittere
ad uos cum charissimis nostris Barnaba et Paulo.
hominibus qui tradiderunt animas suas pro
nomine domini nostri Iesu Christi. Misimus
ergo Iudam et Silam. et ipsi per os suum nun-
tiabunt eadem uobis. Uisum est enim spiritui
sancto et nobis. nihil ultra imponere uobis
onus præter hæc necessaria. ut abstineatis uos
ab immolatis simulacrorum. et sanguine. et
suffocato. et fornicatione. a quibus custodientes
uos bene agetis. Ualete. Qui quidem dimissi
descenderunt Antiochiam. et congregata multi-
tudine tradiderunt epistolam. Quam cum le-
gissent. gauisi sunt super exhortatione. Iudas
autem et Silas et ipsi prophetæ cum essent.
per multum sermonem exhortati sunt fratres.
et confirmauerunt. Et facto ibi aliquanto tempore
dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui
miserant illos. Paulus autem et Barnabas
morabantur Antiochiæ. docentes et euangeli-
zantes cum aliis multis uerbum domini. Post
aliquot autem dies dixit ad Barnabam Paulus.
Reuertentes uisitemus fratres per uniuersas
ciuitates in quibus prædicauimus uerbum do-
mini. quomodo se habeant. Barnabas autem
consilium habebat ducere et Iohannem qui
cognominatus est Marcus. Paulus autem rogabat
eum qui recesserat ab eis de Pamphylia. et non
abierat cum eis in opus. non debere recipi eum.
Facta est autem dissensio. ita ut discederent
ab inuicem. Barnabas quidem assumpto Marco
nauigauit Cyprum. Paulus autem electo Sila
profectus est. traditus gratiæ dei a fratribus.
Perambulabat autem Syriam et Ciliciam. con-
firmans ecclesias. præcipiens obseruare præcepta
apostolorum et seniorum. Deuenit autem Der-
ben et Lystram. Et ecce discipulus quidam
erat ibi nomine Timotheus. filius mulieris fi-
delis Iudææ. patre gentili. Huic testimonium
bonum reddebant qui in Lystra erant et Iconio
fratres. Hunc Paulus uoluit secum proficisci.
et adsumens circumcidit eum propter Iudæos
qui erant in locis illis. Sciebant enim omnes
patrem eius gentilem esse. Cum pertransirent
autem ciuitates. tradebant eis custodire dogmata
quæ erant decreta ab apostolis et senioribus
qui erant Hierosolymis. Ecclesiæ quidem con-
firmabantur fide. et abundabant numero quo-
tidie. Transeuntes autem Phrygiam et Galati-
ciam regionem. uocati sunt a spiritu sancto
loqui uerbum in Asia. Cum uenissent autem
in Mysiam. tentabant ire in Bithyniam. et non
permisit eos spiritus. Et cum pertransissent
Mysiam. descenderunt Troadem. Et uisio per
noctem Paulo ostensa est. Quidam Macedo erat
stans et deprecans eum. et dicens. Transiens in
Macedoniam adiuua nos. Ut autem uisum uidit.
statim quæsiuimus proficisci in Macedoniam.
certi facti quod uocasset nos dominus euange-
lizare eis. Nauigantes autem a Troade. recto
cursu uenimus Samothraciam. et sequenti die
Neapolim. Et inde Philippos. quæ est prima
partis Macedoniæ ciuitas. colonia. Eramus
autem in hac urbe diebus aliquot. Et die sab-
batorum egressi sumus foras portam ad flumen.
ubi uidebatur oratio esse. Et sedentes locuti
sumus mulieribus quæ conuenerant. Et quædam
mulier nomine Lydia purpuraria ciuitate Thya-
tirenorum. colens deum. audiuit. cuius dominus
aperuit cor intendere his quæ dicebantur a Paulo.
Cum autem baptizata esset et domus eius. de-
precata est dicens. Si iudicastis me fidelem
domino esse. introeuntes in domum meam
manete. Et coëgit nos. Factum est autem eun-
tibus nobis ad orationem. puellam quandam
habentem spiritum pythonem obuiare nobis.
quæ quæstum magnum præstabat dominis suis
diuinando. Hæc cum sequeretur Paulum et nos.
clamabat dicens. Isti homines serui dei excelsi
sunt. qui annuntiant nobis uiam salutis. Hoc
autem faciebat multis diebus. Dolens autem
Paulus et conuersus spiritui dixit. Præcipio
tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et exiit
eadem hora. Uidentes autem domini eius quia
exiit spes quæstus eorum. adprehendentes Paulum
et Silam perduxerunt in forum ad principes.
Et offerentes eos magistratibus dixerunt. Hi
homines conturbant ciuitatem nostram cum
sint Iudæi. et annuntiant morem quem non licet
nobis suscipere neque facere. cum simus Ro-
mani. Et concurrit turba simul aduersus eos.
et magistratus scissis tunicis eorum iussit eos
uirgis cædi. Et cum multas plagas imposuissent
eis. miserunt in carcerem. præcipientes custodi
ut diligenter custodiret eos. Qui cum tale præ-
ceptum accepisset. misit eos in interiorem car-
cerem. et pedes eorum strinxit ligno. Media
autem nocte Paulus et Silas orantes laudabant
deum. et audiebant eos qui in custodia erant.
Subito autem factus est terræmotus magnus.
ita ut commouerentur fundamenta carceris.
Et statim aperta sunt ostia omnia. et uniuersorum
uincula soluta sunt. Expergefactus autem custos
carceris et uidens ianuas carceris apertas. euagi-
natum gladium habebat. et uolebat se interficere.
arbitrans fugisse uinctos. Clamauit autem Paulus
uoce magna dicens. Nihil tibi mali feceris. uni-
uersi enim hic sumus. Petitoque lumine intro-
siliit. et tremefactus procidit Paulo et Silæ ad
pedes. Et producens eos foras ait. Domini. quid
me oportet facere ut saluus fiam. Illi autem
dixerunt. Credite in dominum Iesum Christum.
et saluus eris tu et domus tua. Et locuti sunt
illi uerbum domini cum omnibus qui erant in
domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis.
lauit a plagis. et baptizatus est ipse et omnes
eius continuo. Cumque perduxisset eos in domum
suam. apposuit mensam. et lætatus est cum
omni domo sua credens deo. Et cum dies factus
esset. uenerunt magistratus in idipsum conuenti.
qui uidentes terræmotum factum. et quæ fiebant.
timuerunt. et miserunt lictores dicentes. Dimitte
homines illos. Renuntiauit autem custos carceris
Paulo. quia miserunt magistratus ut dimittamini.
Nunc ergo exeuntes. ite in pace. Paulus autem
dixit ad eos. Cæsos nos publice. indemnatos.
homines Romanos. miserunt in carcerem. et nunc
occulte nos eiciunt. Non ita. sed ueniant ipsi et
educant nos. Renuntiauerunt autem lictores
magistratibus uerba hæc. Et timuerunt audientes
quia Romani essent. et uenientes deprecati sunt
eos. et educentes rogabant ut egrederentur de
ciuitate. Illi autem exeuntes de carcere. introie-
runt ad Lydiam. et uisis fratribus consolati sunt
eos. et profecti sunt. Cum autem pertransissent
Amphipol

secundo, cap. 15. num. decimo quarto, 2. 122. 33. & 43. cap. 18. num. 16. & 19. num. 9. & 50. Bona temporalia iustis sunt puerorum, lib. secundo, cap. 25. num. 17. vsque ad 20. & 6. num. 28. cap. 29. nu. 4. & 13. Bona temporalia, qualia sint, de spiritum Sanctum, lib. secundo, cap. 16. num. 7. vsque ad 15. 22. vsque ad 25. 27. 28. 32. vsque ad 34. 37. vsque ad 39. lib. 4. cap. 40. num. 1. vsque ad 5. & 17. Bona temporalia qui quærunt, telas tenuitatis aranearum, li secundo, capit. 17. num. 14. Vide de re hac per totum capit. 19. lib. 2. vbi docetur, quod bona temporalia, etiam si magna existiment mali, vana sint. Bona temporalia qui amat, quæ is umbram fecutus, relicta veris bonis lib. 3. cap. 1. nume ro 12.

7 *Nemo ait duob. dominis seruire, &c. vsque & alterum contemnet.*

Nemo potest duobus dominis seruire, multi sunt qui immolare Deo volunt simul & idolis de quibus dicitur Amos 5. nunquid hostias, obtulistis mihi in deserto, &c. & portastis tabernacula Moloc vestro impio? scilicet mihi & Moloc sacrificare, tales sunt qui Deo vacare & diuitijs & honorib. contra ipsius voluntatem, quæ sunt sicut Naaman 4. Reg. 5. qui cum Elizæo pollicitus esset non facere vltra seruis suis holocaustum dijs alienis nisi domino, continuo subiicit hoc solum nolo, ut quando ingredietur dominus meus templum, remoueat ille innitente si per manum meam si adorauero adorante eo ut ignoscat mihi dominus, p hacre. Horum festus dies dominus prosper qui dixit nemo pot duob. dominis seruire. 1. Cor. 10. non potestis calicem domini bibere & calicem demoniorum. Hi sunt qui cum co qd est volunt colere ea, quæ non sunt. Horu, supplicium reuelatur, quasi torres for tis cui nulla resistere possunt. Greg. lib. 2. moralium, inquit: Sunt nonnulli, qui ut fruantur Deo, dispensato vie utuntur hoc seculo, & sunt nonnulli, qui ut fruantur hoc seculo, transitorie ut volunt Deo, illæ autem iustorum virtus est, utendis uti, & fruendis frui, peruersorum vero iniqui tas, utuntur fruendis, & fruntur utendis. De qua re late disseritur lib. 3. cap. 14. ubi num. 1. & 3. docetur, quod frui est amore alicui rei inhærere, vti autem quod in alium tendit, ad id quod amandum est. Et num. 3. & 4. explicatur, quod frui utendis, & uti fruendis, tota hominis peruersio sit, omnis autem ordinato animæ motus hoc ita est, si homo fruatur vtendis, & fruatur fruendis, num. 6.

Duobus autem dominis seruire constat, qui & regnum Dei pro magno bono appetit, & hæc temporalia magna reputat bona. Deumq. contemnit, qui minus eius postponit cupiditatib. suis: item nemo potest duobus dominis seruire, quia tunc de talibus dicitur illi cor eorum, nunc interibunt est in nebulis cordis diuisio eum in multa diuisum. in amore rerum seculari nã cum cor seruat in requas amat necesse est, ut in tot partes scindat quot res illæ sunt qui autẽ unum Deũ amat unum cor habet. Quo ex loco colligitur quantum malum sit diuitijs studium, cum & Dei seruitio nos excludit, cui profecto super omnes seruire necessarium pariter ac commodum est nobis, & tam indigno nos domino seruire compellat, ac grauissimum mammonæ tyrannidem subire. Mali serui sunt carnalium vitiorum, ac dæmonis, lib. 9. cap. 13. numero tertio, vsque ad 5. 9. 11. & 14. Videte vtrum Dominũ amplectis malitis, nam utrique seruire non potestis. Bene autem Dominus mammonam velut quendam dominũ componit cum Deo, tum vt indicaret, studium huius esse veram seruitutem tam indignam libera & generosa natura hominis, inducere, cum potius mammonæ, quæ res mortua est & terrena, homo dominari deberet, tum vt indicaret eos qui studio pecuniarum occupantur, mammonam sibi pro Deo colere, quomodo & Paulus auaritiam eo rum colerum fessuittum. Diuitias habere, eisque dominari bene possumus, seruire autem non debemus, seruit autem eis qui animum suum de ordinate

Aug. de ser. Domini in monte.

Lib. 2 q. in Euang.

Colos. 3.

cap.19. numer.sexto, & septimo. Bona temporalia vt accipiant mali fertiunt Deo,lib.secundo, cap.19.nume. 25. Bona temporalia, & non spiritualia diliguut mali in proprium malum, ibidem numer. 27. vsque ad 29. lib.3.ca.1.num.41. Diuitiarum amor totum mundum subuertit, lib.1. cap. 17.num.13.cap.24.numer.16. & 25. lib.4.cap.39.numer.29.& 30.cap.40. nume. 7. & 8. Diuitiæ condemnandæ non sunt,sed earum amor nimius,lib. 1.cap.24.numer.4.5. & 19.lib.2. cap. 16.num.24.vsque ad 26.cap.19.num. 24.lib.4.cap.28. numer.12.cap.38.numer.16.17.19.& 20.capit.41.numer. 1.& 5.cap.42. nu.7. Diuitias argenti, & auri, quæ res sunt mortuæ, appetit mundus mortuus, lib.2.cap.19.num. 1. & 2. Diuitiæ Deum nobis non dãt, sed Deus diuitias,vnde propter has illum relinquere stultum est, lib.4.cap. 41.num.49.& 10.

Ideo dico vobis ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini,&c. Ex his quę superius dicta sunt de non thesaurizando in terra, de non seruiendo mãmonæ, infert Dominus etiam sollicitudinem rerum necessariarium abijciendam esse. Obuiat cogitationi eius, qui dicere posset: Non est animus thesaurizare in terra, nec cor in terra fixum habere,sed nec seruire mammonæ, tantum sollicitus sum pro his,quibus ad vitam sustentandam opus est. Rursum etiam excludit præceptum necessitatis humanæ,quo plerique excusare solent auaritiæ suæ morbum, dicentes,sese consulere fami,& nuditati. Hæc duo excludit significans huiusmodi sollicitudinem etiam cor in terra figere, pertinere etiam ad seruitutem mammonæ, ac proinde Dei puram seruitutem impedire. Eisdem.n. de causis, quibus pecuniarum amor facile cognoscitur esse pernicioſus, & noxius, etiam sollicitudo necessariorum cognoscitur esse mala. Cumque sciret sollicitudinis morbum omnibus pęne mentibus hærere multum, multis argumentis prosequitur sollicitudinis huius vanitatem, & indignitatem ostendere. Prohibuit autem sollicitudinem anxiam,& timidam. Laudabilis autem est sollicitudo diligentiæ, qua quis secundũ exigentiam rei, quæ curanda est, diligentiam adhibet perficiẽdi illud. Laudandus.n.est,qui diligens est pro parãdis ad vitã necessarijs,operando manibus, vt faciebat Paulus, vt habens vitæ necessaria, cõmode Deo, & proximis seruire posset, ad quam ét hortatur Sapiẽs exemplo formicæ. Et alibi pigrum arguit, dicens,quod propter frigus arare desijt,mendicaturus æstate absque fructu; nimiam autem sollicitudinem propter paleas Aegypti taxat,cum dicit: Nõne anima plus est,quam esca, & corpus plus quam vestimentum? Sollicitudo.n.alicuius vana ostenditur ex duobus, primo,si habeat aliquem, qui & paratus sit,& sufficiat illi in omnibus prouidere. Quod rursum ex duobus colligitur, scilicet, si is maiora præstiterit, quam sint ea, pro quibus sollicitudo habetur, aut si is extraneis, & minus dilectis ea administret, de quibus ille sollicitus est. Secundo vana probatur sollicitudo alicuius, dum de his est sollicitus, quæ sollicitudine sua consequi non potest, quod innuit,cum ait non posse adijcere ad staturam suam cubitum vnum, id est, nullus sollicitudine sua, quamuis maxima, potest adijcere staturæ suæ cubitum,vel digitum. Vnde Deũ prouisorem, & adiutorem quærat, ne ipsius indignationem quærat, qui aiebat: Væ qui facitis consilium, & non ex me, & ordimini telam, & non per spiritum meum,addẽtes peccatum super peccatum,qui ambulatis,vt descendatis in Aegyptum, & os meum non interrogastis sperantes auxiliũ in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in vmbra Aegypti. Confidentiã in vmbra quis vsquam habuit,nisi qui insanus est? Sicut autem iustis Deus dat escam in tempore oportuno, sic a malis plerumque, & quam habent tollit, sicut Aegyptijs aiebat Dominus: Adduco cras locustam, qua victum subtrahit malis seruis, & comedet quod

Act. 20.

Prou. 20.

Esa.30.

Exod.10. Origen.

quod reſiduum fuerit grandini. Diuitijs inuoluti, & in ipſis confidentes, antequam moriantur, pereunt, libr. ſecundo, cap. decimo quinto, numer. 42. cap. decimo ſeptimo, nume. vigeſimo, & vigeſimo primo, cap. decimo nono, numer. ſeptimo, & octauo. Bona temporalia ſine ſollicitudine ſunt procuranda, lib. decimo tertio, cap. octauo, numer. quarto, & nono. Bona temporalia aũde quærunt mundani in proprium malum, libr. ſecundo. cap. decimo ſeptimo, num. primo, vſque ad decimum, & 24. cap. decimo nono, num. duodecimo & vigeſimo ſexto. Bonis inhiantes temporalibus phrenetici ſunt, & ebrij, libr. ſecundo, capit. decimo quinto, num. 48. 49. & 53. cap. decimo ſeptimo, numer. ſecundo, tertio, & decimo tertio, cap. decimo octauo, num. decimo ſexto, cap. decimo nono, nume. 26. lib. quarto, cap. 18 num. 20. dominus Zacha. 12. dicitur extendens cœlos & fundans terram. extendit cœlum, quia animam iuſti dilatat, & capaciſſimam reddit, vt terrena, & infima ſub ſe habeat, & ſolius Dei ſedes ſit. extendit cœlum quia anima iuſti rerum ſublimium, & æternarum conſideratione latior in dies effecta pro nihilo ducit quicquid dare homines aut auferre poſſunt.

Quærite ergo primum regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Primum quærendum regnum Dei dixit (Auguſt.) quia poſterius quærenda ſunt temporalia. *Primum quærite*, id eſt, maxime, & præcipue quærite. Quod fit, cum ita regnũ Dei præponitur cæteris rebus, & ita regnum Dei toto corde quærimus, vt reliqua ad vitæ huius ſuſtentationem neceſſaria, non quæramus niſi propter regnum Dei. Nihil autem obeſt veritati huius promiſſionis, quod quoſdã Sanctorum Deus etiam vſque ad mortem, fame & nuditate premi permiſerit, & permittit. Non enim promittuntur temporalia, niſi tanquam adiutoria ſalutis. Proinde cum Deus ea ſubtrahit, quod ſic expedire ſaluti quorũdam iudicat, non promiſſionem ſuam irritam facit, ſed diuerſa ratione, eandem ſalutis eorum curam gerit. Proinde in generali huiuſmodi promiſſione tacita hæc ſubintelligitur conditio, quantum ad ſaluti veſtræ Deus iudicauerit expedire, dabit temporalia. Regnum autem Dei, ait Chryſoſto. eſt retributio bonorum operum, iuſtitia eius eſt via pietatis, per quam itur ad regnum Dei. Mirari autem ſatis non poſſumus, vnde tanta hominum peruerſio accidat, quod cum Deus noſtræ curæ commiſerit & virtutem, & beatitudinem quærere, terrena autem omnia ipſius curæ committere, noſce contra ſpiritualia omnia, & ea quæ noſtram concernunt ſalutem, illi committimus, graui ſopore dormientes, totam autem temporalium ſollicitudinem nobis relinquamus, ac ſi Deus de illis nobis præſtandis nihil omnino curaret. Et quod homines temporalia bona, vt præcipua quærant, ſpiritualia vero vt acceſſoria, contra hoc Domini mandatũ, meditentur. Quod ſi hoc admiratione dignum eſt, mirandum eſt amplius eorum malum, qui de conquirenda virtute nullum prorſus negotium gerunt. Et ſi reprobantur illi, qui multa ſollicitudine temporalia quærunt, etiamſi media, diuinæ non ſint contraria voluntati, quales illi iudicandi ſunt, qui rapinis, iniuſtitijs amplificare agros, & domũ domui copulare nituntur? Quid de ebrietate, ingluuie, & indumentorum abuſu dicendum erit, ſi taxantur illi, qui victus, & veſtitus moderati nimiã ſollicitudinem gerunt? Bona temporalia vt præcipua diligunt reprobi, iuſti vt acceſſoria, lib. primo, capit. decimo ſeptimo, numer. vigeſimo, cap. decimo octauo, nume. decimoquarto, libr. ſecundo, capit. decimo ſexto, numer. 12. 16. 24. vſque ad 26. cap. decimo nono, numer. vigeſimo ſecundo, vſque ad vigeſimum quintum. Bona temporalia ea deſideranda quibus prouideatur neceſſitati, non voluptati, lib. ſecundo, cap. decimo ſexto, nume. 6. 11. 12. & 16. Bona ſua in hac vita iniuſti habere deſiderant, iuſti autem

Hom. 16. imperf.

in

Digitized by Google

in futura, lib. secundo, cap. decimo septimo, nume. vigesimo, vsque ad 23. cap. decimo nono, numer. 6. vsque ad octauum decimum quintum, vsque ad 19. 22. vsque ad 29. capit. vigesimo, numer. vndecimo, vsque ad 14. lib. nono, capit. decimo quarto, numer. decimo tertio. Diuitiæ in cœlo quærantur, vbi vera sunt bona, libro quarto, cap. 28, numer. 10. & 11. Diuites taxantur, qui per fas, & nefas diuitias cõgregant, lib. secundo, capit. 17. numer. duodecimo, capit. 18. numer. 18. libr. quarto, cap. 39. numer. 7. 8. 10. vsque ad 12. 14. 15. 18. 20. vsque ad 22. 29. & 30. Virtutem remisse quærunt homines, cum alia ardentissime quærant, lib. 2. c. 17. numer. quarto, vsque ad decimum, lib. sexto, cap. primo, numer. secundo lib. nono, cap. 22. num. 14. & 15. lib. 18. cap. 11. num. 25.

Dominica 15. post Pentecosten.

DOMINICA XV. post Pentecosten.

Euangelium.

Ibat Iesus in ciuitatem, quæ vocatur Naim. Luc. 7.

Vide feriam quintam, post quartam Dominicam in Quadragesima.

DOMINICA XVI. post pentecosten.

Euangelium.

Cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Phariſæorũ Sabbato manducare panem. Luc. 14.

Vide lib. 3. ca. 19. nu. 37. vsq; ad 39.

Dominica 16. post Pentecosten.

PARTIVM miraculum in curatione hominis hydropici, & doctrina, quæ huius occasione Phariſæis fuit tradita, non solum in se considerata multa animaduersione sunt digna; sed si in his temporis circumstantiam aduertas, ex ea Christi Domini bonitatem exuberantem intelliges. Tunc enim hominum saluti sunt vehementer intentus, cum ipſi eius machinabantur mortem; cum accesserunt quidam Phariſeorum dicentes illi: Exi, & vade hunc, quia Herodes vult te occidere, tunc dixit illis: Ite, & dicite vulpi illi: Ecce ejicio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consumor. Et item: Non capit Prophetã perire extra Hierusalem. Cum in domum principis Phariſeorum inuitatus fuerat, vt calumniarẽtur eum, tunc carnalibus & animalibus, & corporibus multum intentus fuit. Quod multo ante futurum prædixerat Esaias his verbis: Consolamini consolamini populo meus dicit Deus vester: loquimini ad cor Hierusalem. Ad cor, secundum morem ſcripturarum loquitur, qui merentem consolatur: Nihil autem maiorem homini consolationem potest adducere, quam peccatorum condonatio, nec ea qualiscunque, sed quod acceperit homo dupplicia pro omnibus peccatis suis. Propter certitudinem enim prophetiæ, vt alibi frequenter, præteritum dicit, quod futurum est tempore Messiæ, quando eius bonitate, non obstantibus sceleribus eius, dupplicia acceptarus esset populus beneficia. Simplex beneficium recipit ille, cuius peccatum Deus æternis pœnis non castigat, duplum autem, quando cum & miraculis, & inspirationibus, & cœlestibus doctrinis, a commissa culpa nititur reuocare. Sicut enim sceleribus hominum impellentibus, diuina iustitia induit sicut diploide confusione sua, peccatores, dum non solum æterna, sed etiam temporali animaduersione feriuntur, & Iudas dicit: Secundo eos qui non crediderunt, perdidit, quasi iam perdidisset primo per temporalia flagella, ita diuina misericordia, quæ superexaltat iudicium, maxime autem incarnato verbo, non solum

Luc. 13.

Esa. 40. Hieron.

Psal. 108. 9. Moral. c. 24.

Iudas in sua canon.

Digitized by Google

solum exigentibus id peccatis,a ferien do abstinet, sed etiam nititur peccatores nouis beneficijs a criminibus reuocare. De quo etiam scriptum legimus: Verum tamen pretium meum cogitauerunt repellere,sed ego cucurri in siti. Ego in meum corpus traijcere conabar eos, mihique coniungere,vt mecum vnum efficerentur. Quãdo ipsi me perdere nitebantur, ego ardenter sitiens eorum salutem anxius curiebam,lib.4. cap. 23. numer.9.10. Sic enim incarnando semen Abrahæ apprehendit, quia fugientes insequebatur,lib.3.cap.5.num.15. Et sicut factus est homo, quando mundus plenus erat peccatis, ibidem num.69.71. vsque ad 74. & 92.ita hominum saluti intendebat, quando hi illum persequebantur. Christus a nobis recipiebat mala, vt nos ab ipso acciperemus bona, lib.7.cap.quarto, numer.17. Si enim in primo eius aduentu, qui potens, & iustus erat, & punire,& iudicare continuo peccantes decreuisset,pauci sane essent, qui salutem consequerentur, quia autem misereri venerat, & parcere,id præstare nitebatur,etiam quando hominum peccata, eos recipiendis beneficijs prorsus reddebant indignos,libr.2.cap.11.num.32. Nec solum illud in consideratione diuinæ bonitatis admirari decet, quod Dominus venerit peccatores saluos facere, & vt in eorum conuersione ostenderet benignitatem suam ad informationem eorum, qui successu temporum in eum essent credituri. Sicut confitetur Paulus, hac de causa ipsum blasphemum,peccatorem, & toto pectore virus efflantem, & Christianorum sanguinem sitientem, conuertisse, vt nullus in posterum diffideret, sed Dei bonitate animaduersa ad eius pedes corrueret. Sic Samaritanam fornicationibus deturpatam, quæ nec sitienti Domino aquam porrigere est dignata, & fontem aquæ viuæ promisit, & dedit, vt Samaritanorum multi, qui omni misericordia erant indigni, ad petendam veniam currerent, illius & prædicatione & conuersione animati.

Psal. 61.

1. Tim. 1.

Act. 9.

Ioan 4.

Ita & Matthæum in telonio sedẽtem & temporalibus inhiantem,& vectigalia exercentem,conuertit,& Zachæũ, vt eum in domibus horum Publicanorum prandium Domino Iesu exhiberetur, criminum socij promptiores ad veniam poscendam redderentur. Is enim diuinus amor, & in carne veniens, & ante incarnationem patefactus est. Dei enim misericordiam dum considerant homines, conuertuntur, lib.quarto,cap.octauo,numer.decimo quinto. Deus peccatores grandes benignitate solita mutat in Sanctos, libr. quarto,cap.vigesimo tertio,num.1.2. 5.vsque ad decimum tertium. Peccatorem rogat Deus Iæsus, vt misericordiam suam ostendat, lib.quarto,capit decimo,numer 4.5.11. & 12. libr.14. capit.17.nume.6. vsque ad 8. Misericordiæ tempus si modo non esset, nõ essent qui in iudicio coronarentur, li. quarto,cap.vndecimo,num.26.vsque ad 28. Non ergo id solum aduertere licet, quod vt alij resipiscant, & confidant, Deus desperatis ægris peccata cõdonat, sed illud etiam, quod amplius est, quod & cum homines venia indigni essent consequenda, qui propria culpa vt malleatoris incus indurati, frequentibus ictibus in nullo meliores efficiendi essent, sed trahentes iniquitatem in funiculis vanitatis,in tartara detrudendi essent, nihilominus eorum correctioni tam diligenter intenderet. Antiquus Dei mos est indignis misericordiam præstare, illis benefacere,etiamsi conuertendi illi non forent, sicut contristatus Cain de bono fratris inuidentia fraternæ gratiæ, quæ peccatum in Spiritum sanctum est, indignus diuina benignitate, ipsũ amicabilibus verbis allocutus est dicens:Quare concidit vultus tuus?Nõne si bene egeris recipies, &c. Ne tristitia angaris videns quod Deus Abel, muneraque eius respexerit tuis repudiatis, in tua enim situm est voluntate, vt donaria tua oblata Deo,amicabiliter acceptentur ab ipso, sicut & munera fratris sunt recepta, si ea,illa animi sinceritate & veritate obtuleris,

Matth. 9.

Luc.19.

Iob. 42.

Genes. 4.

qua

Digitized by Google

qua sanctus frater obtulit sua. Animaduerterat Deus post tam benignã, & allocutionem,& promissionem,animum Cain in nullo mutandum, sed post colloquium tale, egressum a diuino conspectu fratricidium patrandum, & tamen a correctione non destitit ille,qui solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos. Oseæ 11. Quomodo dabo te Ephraim protegam te Israel? Quid de te faciam quem nullis beneficijs lenire nullis supplicijs domare potui. Dignus erat ille qui poneret, vt Adama, & Seboia penitusque perderetur, sed ne tũc quidem eorum misereri desijt: Deus,sed cũ eos delere debuisset, dixit conuersum est cor meum, post Dominũ ambulabunt. Qualis erit in supplices,& obsequentes, qui talis est in peccatores? Video te Domine non solum sanctum cũ sanctis,sed etiam cum peruersis, nec cum eis peruerti uis, sed dextera tua mutante Sancti fiunt qui peruersi erant. Sic Saulem allocutus est, cum a cæde Amalech regressum, iussum Domini auaritia excitatus, in bello non expleuit, licet hæc Samuelis correctio, excusationis nouæque culpæ futura esset occasio. Oraque Prophetarum post innumera ab Israelitico populo patrata scelerã aperiebat Deus,vt delinquentibus veniam promitterent,& offensum ipsum adirent, vt reconciliarentur, etamsi eorum malitia obdurati amplius secũdum duritiam suam & impœniteus cor,thesaurizarent sibi ipsius iram nouis titulis. Vulgo dicitur: Si dimiserit, &c. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamẽ reuertere ad me, &c. & non est reuersa. Ita de diuina bonitate sentiendum semper fuit in omni lege. At cum Dominus, verbum patris in terris visus, & cum hominibus conuersatus est, etiam quando ipsum homines calumniabantur, illum obseruabant, vt accusarent, reprehenderẽt, ad mortemque violatorem Sabbati pertraherent, ipse nihilominus & illos docet,& ægrotis medetur,& ipsorum conuiuijs interesse non dedignatur, licet edentes cum eo panem, magnificarent cum eo supplantationem, licet hi in nullo nec miraculis, nec cõcionibus, nec exẽplis, meliores essent efficiendi, quin potius tanta esset eorũ dementia,vt per diem tenebras incurrerent,cum diuinis & miraculis,& operibus,& doctrinis perspectis, peiores euasissent, & Sodomitis effecti sceleratiores (Greg.) non solum domum Loth ingredi conantur, vt ei grauem inferant iniuriam, sed in domum suam Deum adducunt, vt eum calumnientur, licet cæcitate percussi, iustum in nullo contingere valuerint,sicut & Sodomitis contigit,dum domum iusti circuirent, vt Angelis turpiter abuterentur. Sed Deus saluum faciet egenum, id est, humilem Christum, de gladio oris eorum,& de manu violenti pauperem. Et violenti hi in inferendis iniurijs, & calumniando Domino effecti, inuidia, auaritia, ambitioneque vsque ad summum pleni, fontem diuinæ bonitatis occludere non valent, sed potius sicut fluuij,perpetem,celerrimum que cursum qui claudere nititur ne fluat,nihil aliud,operam frustra nauãdo,consequetur,nisi vt ille maiori sollicitudine,& impetu hac illacque fluat, qui impellentibus se aquis sistere non valet, cum hęc illarum sit natura, hæc a Deo propẽsio ingens collata, vt fluẽtes varijs se communicent gentibus, sitim plurium extinguant, aridam rigent terram. Quod vt præstent,currere velocius, & vehementius nituntur, dum a solito impediuntur cursu, ita lesus fluuius e paradiso patris egressus, non contentus vt ciuitatis supernæ felicissimos ciues Angelos, ab vbertate domus illius inebriaret, & torrente cęlestium voluptatum potaret,in terram processit,vt eam fructiferam redderet, hominumque ardentem sitim extingueret. Cumque ad id muneris venisset missus a patre fluuius Dorix q exierat de paradiso, & trames aquæ immensus, vt inebriaret prati sui fructũ, dum inuidiis,odijs,detractionibus.alijsque multis peccatis fluuij cursum impedire nituntur, ne proximis benefa-

Matth. 5.
4. Reg. 15.
Hier. 3.
Baruc. 3.
Psal. 40.
Iob 5.
Genes. 19.
Greg. 6. moral. c. 14.
Iob 6.
simile.
Psal. 35.
Eccl. 24.

ciant,

ciant, ne eius doctrina hominum mentes aridas riget, fructusque virtutum producat, fitim extinguat, ille varijs, & nouis modis, mirisque quæsitis inuentionibus, procedit, & fluit. Et dum, qui eum obseruant, fontem claudunt ne fluat, ille calumniantes quærit, eos miraculis ad se trahere nititur, eorum sacrilegam mensam non dedignatur, intelligentiam legis de obseruatione Sabbati docet, aptissimoque exemplo Pharisæorum tumentem animum moderari dignatur. Et sicut Paul. aiebat: Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos obsecramus pro Christo reconciliamini Deo, legatus effectus Domini Iesu, vt nomine illius, qui læsus fuerat, rogaret, vt homines, tantæ bnnitati iniurij, ab ipso quem læserant, reconciliationem accipere dignarentur: ita Iesus noster legatus in terram missus, obsecrat nomine patris, turpiter & vehementer offensi, vt ab eo beneficia velint accipere, & licet id non dignentur facere; nihilominus a benefaciendo non cessat, nec id solum, sed maiori sollicitudine huic operi intentus est. Magni fecerat Chrysost. sancti Isaac amantem animum, qui cum a Geraris multas, grauesque molestias perpessus esset, vtpote qui puteos, quorum aquas ipse, & domestici eius, & pecora biberent, terra occluderent, idque fecissent etiam cũ alios fodissent puteos ipsis etiam vtiles, in quibus mira apparebat in vtrisque concertatio, dum ille fontes aperire, illi claudere niterentur, nec id solum, sed vehementi inuidia agitati, eum qui tam esset illis vtilis, communi omnium consensu extra vrbem pellerẽt, ipseque iniuriarum oblitus, cum quem postea adierunt, tam sunt benevolum experti, vt eos ad prandium inuitaret, conuiuioque parato noluerit vinci a malo, sed potius vincere in bono malum. Quod & Ioseph fecisse erga proditores fratres animaduertit idẽ Chrysosto. cum Dominus effectus & gubernator totius terræ Aegypti, eos ad prandium vocauit, magnificaque dona eis largitus est. Sed qua quæso consideratione, & ponderatione hæc digna sunt, si ea animaduertamus, quæ verus Isaac noster, qui risus patris est, verusque Ioseph, qui triginta argẽteis a Iuda fratre distractus est, inter homines hodie gessit, dum ad mensam recumbit, amicabilisque verba largitur, his qui obseruabant eũ ut perderent, eorum superbiam retundit verbis mirandam pietatem redolẽtibus, illisque tam est beneficus, a quibus graues, variasque iniurias fuerat perpessus, id intendens vt iniuriarum eum crederent oblitum, magis multo quam Isaac, & Ioseph; idque desiderare, vt in pristinam redirent amicitiam? Amor Dei ostẽditur, dum homines velut inuitos reuocare nititur a malo. lib. primo. ca. 9. nume. 10. duodecimo, & decimo septimo. 31. & 32. lib. 4. cap. decimo. nu. quarto, quinto, septimo, decimo, & duodecimo. Amor summus Dei ostensus mittens in mundum filium, quando ille totus peccatis scatebat. lib. 4. ca. 7. num. septimo, & octauo. Sicut enim olim in creatione amor Dei ostensus est, dum super terram vacuam Spiritus Domini ferebatur. ibidem num. decimo octauo. ita in eiusdem reparatione diuina claruit bonitas, dum spiritus oris nostri Christus, in cuius vmbra homines deberent viuere, ferebatur in illos, qui instar aquæ, & fluidi erant, omnique virtute vacui, in hos ferebatur, vel vt legit Basilius, super hos instar gallinæ incubabat, vt diuina eius dilectione, qui frigidi erant, incalescerent. Amor Dei tam est ingens, vt offensus mercedem homini promittat, vt resipiscat. lib. 4. capit. 10. num. 7. Christus fluuius paradisi in quatuor partes diuisus, lib. 3. capit. 5. num. 83. lib. 11. capit. 6. num. 72. Cum enim homines, Dei essent hæreditas, hanc incarnando tollere de manu Amorrhæi multum satagebat. lib. tertio, cap. septimo, nume. quadragesimo septimo. Stabat enim post parietem, & cancellos, sensus, scilicet carnis, & humanos affectus, vt miseretur. ibidem num. 48. Qui optime in Moyse & Aaron figuratus fuit. lib. tertio, c. nono, num, octauo, & 12. Qui erga

2. Cor. 5. *Nisre. 49.* *Ho. 52. in Genes. Cant. 26.* *Gen. 41.* *Gen. 1.* *Thren. 4.*

Digitized by Google

erga ingratos, & inimicos tam fuerũt benenoli, vt periculis se subijcerét multis, propter eos a quibus graues passi fuissent, frequentesque iniurias, in Sãsone etiam. ibidem num. vndecimo. c. decimo, nu. 87. & 88. Qui Dalilam tã habuit sibi dilectam, vt in eius sinu requiescceret, eique animum manifestater (quod fidentissimis tantum amicis, idque trepidanter faciẽdum esset) quẽ totum hostibus aperuisset, vt eum graiter offenderent. Sic & Iesus erga eos qui obseruabãt eum, se gessit, vt eis & verbis, & factis multa conferret beneficia, quib. abutebantur, animumque docens eis aperiebat suum, etiam non interrogatus, licet frequenter illum exploratum habere niterentur, vt accusarent, & proderent, non vt ipsum magistrum sequerentur. Sed tñ, licet quæ diximus indubia sint, quæ & sacer Euan
Luc. 14. gelista narrat, illud nihilominus credẽ dũ, quod & capite docet eodem, quod qui ad nuptias vocati venire contempserunt, cęlesti conuiuio pulsi sunt, asserente Domino, quod nemo virorum illorum gustaret cœnam eius, vtpote quibus magnificam Dominus parauerat non quæsitus, nec rogatus. Ille seruos misit vt rogarent, qui rogati vt tãtum reciperẽt & honorem, & bonum, friuolis ducti rationibus & cõuiuium, & inuitantem Deum neglexerunt, vnde cœlesti conuiuio priuati, æternæ pęnæ sunt adiudicati, ab illo eodẽ, a quo tam fuerant & magnifice, & misericorditer inuitati, quasi dicat, receptus in domum Principis conuiuium nõ abnui, licet conuiuantium is fuerit animus, vt me caperẽt in sermone, mea & verba, & gesta attenderent, ut perderent, & & proderent: ingressus, hominis saluti intentus fui, qui hydropisi laborabat, vt eorum, qui aderant, tumentem curarem animum, & miraculo volui, & doctrina, nec effeci. Quapropter his, qui tanta benignitate mea abusi sunt, accidet, quod contigit inuitatis, qui ad magnam cœnam vocati uenire abnuerunt, quod fame excruciati, nec summis, quod aiunt, labijs gustabunt cœnam, sic & vos perpetua fame, & sitj cruciabimini, sempiterno meo conuiuio expulsi. Deus. n. vt aiebat Chrys. Ingratitudinem expertus, thesaurizat iram his qui bonitatis suæ manifestatione non conuertuntur. Attende ergo & cõsidera homo Christiano Deũ, esse misericordẽ vt conuertat, & iustũ vt impęnitentem perpetuo perdat. In Deo misericordia, & iudicium simul consideranda sunt, lib. secundo, ca. 11. num. vndecimo, duodecimo, decimo octauo 32. vsque ad 34. lib. 4. cap. octauo, num. secundo, tertio, quinto, vsque ad decimum, & 12. cap. 9. num. decimo tertio, decimo quarto, & 18. Deus patiẽter fert peccatores, sed numero peccatorum completo acerrime punit. lib. secundo, cap. vndecimo, num. octauo, nono, vigesimo secundo, vsque ad vigesimum quartum, & 26. lib. quarto, cap. sexto, num. nono, cap. octauo, nume. primo, sexto, vsque ad decimum, 12. & 16. cap. decimo octauo, num. nono, vsque ad 12. 18. & 19. lib. sexto, ca. decimo, num. decimo quarto. Deus patienter, & misericorditer expectat peccãtes, vt resipiscant, quo dono abutuntur mali, lib. quarto, c. octauo, per totum, & cap. decimo octauo, num. decimo tertio, & decimo quarto. Deus bonus non esset, nisi iustus moderaretur hominum audaciam, lib. quarto, c. vndecimo, num. quarto, quinto. 16. & 24. lib. sexto. cap. decimo, num. primo, & secundo, c. vndecimo, num. quarto, & 5. Deus vt potens timeudus est, vt misericors amandus, lib. quarto, c. vndecimo, num. 22. 29. & 36. Deus fuit semper rigidus in puniendis peccatis, libr. quarto, capit. decimo octauo, numer. primo, vsque ad duodecimum, 15. 16. 18. usque ad uigesimum, & 25. Misericordiam Dei prætendunt mali stulte, & impie, ut uaceat malis, lib. 4. cap. octauo, num. secundo, tertio, quinto, usque ad decimum, & 20. capit. 11. num. 3. usque ad quintum. 28. 29. Præterea quod exemplo suo Dominus docere homines Christianos uoluit, illud est, ne in exhibendis beneficijs uincantur hominum malitia, sed uincant potius ipsi magistri sui exemplo, in bono *Rom. 12.*

ma-

Digitized by Google

malum, in bono, ideſt, benefaciendo vincere nitantur fratrum malitiam, quod facient, ſi inimico eſurienti, vel ſitienti cibum præſtiterint, & potum, vt carbones ignis congerant ſuper caput eius, quibus frigidus eorũ animus dilectionis incaleſcat igne, vt quem odierint, diligant, eius beneficijs prouocati. Quod ſi inimici animus beneficijs victus non fuerit, a benefaciendo non deſiſtãt. Sicut & Ieſus hic fecit, & quõdam Dauid, qui Saulem nec occidere, lædere vſquam voluit, cum id libere exequi potuiſſet, ſed benefacere ſemper paratus, licet obduratam eius mentem confringere non valuiſſet, a benefaciẽdo non deſtitit. Sic aiebat Paũlus, ſe & ſua cõſecrans eorum ſaluti, a quibus multas, graueſque perpeſſus fuerat & perſecutiones, & iniurias, & flagella, & vincula: Ego autem, non dolenti animo, ſed libentiſſime impendam, immo & ſuperimpendar ego ipſe pro animabus veſtris. Sic & cæteri Apoſtoli, cum primum e carcere diuina ope educebantur, in forum proficiſcebantur, aut in Synagogas, vt vinciẽtibus eos, annuntiarent regnum Dei. Non aliter Chriſtiani a Chriſto vocabimur digne, niſi viſcera miſericordię ſicut electi Dei, Sancti, & dilecti induti, benigni in fratres, etiam obſeruantes nos exiterimus de eorum ſalute ſolliciti. Inimicis malũ pro malo reddendum non eſt, lib. primo, cap. duodecimo, num. primo, octauo, decimo, vſque ad duodecimum, 36. 37. 43. 48. & 60. lib. tertio, cap. 2. num. 35. lib. nono, cap. 7. num. decimo octauo. Inimicos manſueſcere debemus beneficijs, lib. primo, cap dnodecimo, num. 16. vſque ad 18. 35. 43. 52. & 57. lib. 9. ca. 4. num. tertio, & quarto, cap. ſeptimo, nudecimo octauo. Inimicos beneficijs vel ducimus ad Deum, vel eorum pœnam augemus in futurum, lib. nono, cap. 4. num. tertio, quarto, nono, & decimo. Proximum omni tempore expedit diligere, maxime autem, quando odio nos proſequitur, lib. primo, cap. duodecimo, num. 40. lib. nono, cap. ſexto, nuvigeſimo nono. Hæc Chriſtianorum perfectio eſſe debet, loco cuius tanta eſt in eis miſeria vt Phariſæis ſimiles, & calumnientur, & odiant eos, a quib. nullam paſſi ſunt iniuriam. Proximos diligere, etiam diligentes nos rarum eſt in mundo, lib. 1. ca. duodecimo, nu. octauo, ca. decimo tertio, num. 6. & nono, capit. decimo quarto, num. primo. Tandẽ & hydropicum curans, & Phariſæorũ auaritiam taxans, & ipſis indignis humilitatem ſuadens Ieſus, docere voluit, ne homines a recte operando deſiſtant propter detrahentium venenatas linguas, licet hominum impiorum malitia, recta damnanda ſint geſta. Vnde Regius Vates aiebat: Quire tribuebant mihi mala pro bonis detrahebant mihi, quoniam ſequebar bonitatem, &c. Intende in adiutorium meũ Domine, ne inſidiantium, & detrahentium inimicorum amarulenta verba, a bene operãndo retrahant puſillũ animum meum, illi, qui ea tantum de cauſa, quod ſequerer bonitatem, calumniabantur me. Hac ratione patientiſſimus Iob, qui a propria vxore, ab amicis, & fratribus audiebat conuitia, eius augebatur inſenſibilitas, & fatuitas, ne a cępta virtute propter detrahentium linguas diſcederet, aiebat: Ecce in cęlo teſtis meus, & conſcius meus in excelſis, id eſt, illi intimum cordis mei pateſcit, ipſe optime nouit animum meum, unde illi placere contendens, ueſtra & iudicia, & uerba contemno. Et Paulus: Hominibus ſuadeo an Deo? Id eſt, mens mea eo tendere debet, ut placeat hominibus, aut ut Deo grata ſint, quæ facio? Deo certe. Nam ſi adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Deo. n. uiuimus, non hominibus, in cœlo ciues ſumus (Chryſ.) non ſuper terram, illic præmia, & brauia noſtrorum laborum ſunt. Prouideamus nos, quod in nobis eſt bona, non tantũ coram Deo, ſed etiam coram omnib. hominibus, ſi tamen poſt hanc adhibitam a nobis diligentiam, illi recte facta noſtra perperam iudicauerint, & cõdemnauerint, rideamus, & ploremus. Horum obſtinatum animum doleamus, rideamus autem, vel quia horum ma-

2. Cor. 12.

Pſalm. 37.

Iob 16.

Ad Gal. 1

Ho. 46. in Act.

Rom. 8.

Digitized by Google

Matth. 18. maledicta lædere non valent, vel quia horum derogatio vitæ nostræ approbatio est. Malorum murmurationes, & iudicia contemnenda. lib. tertio, c. vndecimo, num. 37. & 45. ca. duodecimo, num. decimo tertio, lib. nono. ca. decimo quinto. num. vigesimo primo, lib. 11. cap. decimoquarto, num. secundo, vsque ad quartum. 9. vsque ad vndecimum, & 14. capit. decimoquinto. nu. 7. 9. vsque ad 13. 22. vsque ad 25 In murmurationibus testimonio conscientiæ consolentur iusti, lib. 11. cap. decimo quinto, nume. 23. & 26. lib. 12. cap. primo, num. 6. In murmurationibus impiorum consolari nos debet, si recti diligant nos. lib. vndecimo, cap. 15. num. vigesimo sexto.

℣ *Cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum Sabbato manducare panem, & ipsi observabant eum.*

Admonet nos locus iste, ut iniuriarum obliti, bona proximorũ curemus.

Gen. 25. Sic Ismael sepeliuit patrem suũ Abraham, quamuis pulsus esset domo cum matre, & hæreditate priuatus, quãuis

Gen. 33. maior natu esset. Et Esau iniuriæ immemor, cucurrit in occursum Iacob fratris sui, qui ab eo benedictionẽ surripuerat. Iniurias obliuisci debemus, lib. 1. cap. duodecimo. nu. 18. 19. & 35. lib. nono, cap. septimo. num. 18. & 23. *Ingressus est autem Iesus manducare panem.* Quo nomine in sacris literis, varij significantur cibi, ut ex multis locis docet Theophilactus? sed tamen nomine panis illi omnes significantur, ut discant homines cibis non se ingurgitare vsq. ad nauseam, cum natura paucis sit contenta, sitque initium uitæ ho-

Eccl. 29. minis, aqua, & panis, & vestimentum, & domus protegens turpitudinẽ, hoc est, non multis magnificentijs præparata, sed quę nos a temporũ iniuriis tuea tur. Antiquorum mensæ modestissimę erant, nostræ autem, quales Esaias Propheta deplorabat dicens: Verũ hi quoque præ vino nescierunt, & præ ebrietate errauerunt, &c. Et infra: Omnes. n. mensæ repletę sunt vomitu, sordiumquė, ita vt non esset ultra locus, sab hac miseria liber, sed malum hoc omnium hominum mẽsas inuoluit, a quo innumera procedunt mala, quæ experti sunt homines. Gulam moderandam docuerunt Sancti, vtpote quæ multorum malorum est causa. lib. 1. c. 1. nu. 2. vsque ad quartum. 11. 12. 19. 20. 27. 28. 34. vsq; ad 36. 39. 40. 45. 52. 53. 55. 62. & 64. lib. 7. c. 2. numer. 5. vsque ad octauum. Abstinentissimi gẽtiles multi recensentur, lib. 1. c. 1. num. 8. vsque ad decimum. Abstinẽtia multa cõfert bona. num. 33. 41. 42. 55. 63. vsque ad 65. & 68. *Et ipsi observabant eum*, quẽ velut amicum ad prandium inuitauerant. Tale damnum experiuntur multi a fictis amicis, quos vitãdos docebat Salomon dicens: Ne comedas cum ho *Prou. 23.* mine inuido, & ne desideres cibos eius, quoniam in similitudinẽ arioli, & coniectoris æstimat quod ignorat. Come de & bibe, dicet tibi, & mens eius non est tecum, cibos, quos comederas, euomes, & pdes pulchros sermones tuos, i. sicut ariolus quæ ignorat æstimat, ita inuidus mala, quæ nescit, præsumit sẽper, & tamen fictis eos obsequiis delini re studeat, ad prandium inuitant eos, erga quos cor deprauatum habẽt. Nõ inuitarunt Dominum, vt aliquod ipsi officium charitatis impenderent, sed ut inter prandendum, aliquid inuenirent, vt ipsum accusarent. Amicitia quas conditiones habere debet, vt vera sit, lib. primo, cap. decimotertio, numero octauo, decimo, & vndecimo, ca. 19. num. 1. vsque ad 3. 11. 13. & 14. Amicitia uix reperitur inter homines, libro primo, cap. decimo tertio. num. 7. 8. 10. & 11.

Quotidie experimur, quod illi nos prodant, quibus nos & nostra fidimus. Amicus, uxorem amici, cuius familiaritatem non metuit, polluit, amici secretũ aperit, eius honori insidiatur: Dolos *Psal. 36.* enim tota die meditantur, obseruabit peccator iustum, & stridebit sup eum dentibus suis. Et alibi: Aduersus iustũ *Psal. 53.* sunt omnes cogitationes eorum in malum. Inuitant Christum, ut ei insidientur. Hoc pestilentissimum est insidiandi genus, sub specie beneficij fraudem occultare, ut Pharisæorum prin-

Digitized by Google

principes hic fecit. Et Absalon fratrē
2. Reg. 13. suum Amon ad conuiuium vocatum,
occidit. Similem necē Simō Machab.
2. Machab. 16. cum duobus filiis a Ptolemęo duce pertulit. Et hoc insidiatorum genus tanto est pe-
rius, quanto difficilius cauetur, nam parum cauemus eum, quē amicū
Psalm. 27. credimus: Vnde Psalmista: Loquētur pacem cum proximo suo, mala autē in cordib. corū Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiā adinuentionum ipsorum, Pessimorum enim hominum adinuentum est, vt amicitiam simulantes, nocumenta inferant, & similes scorpionib. blandiantur, ut seriant. Hoc malum frequens inter Iudæos sui temporis flebat Hie-
Hierem. 6. remias dicens: A Propheta usq; ad Sacerdotem omnes faciūt dolū. Hos A-
Abacuc. 2. bacuc detestatur inquiens: Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum, & inebrians ut aspiciat nuditatē eius, id est, hac sola intentione potum porrigebant amico, qui hoc nomen falso sibi vsurpabant, ut ratione priuatus & ebrius, illius proderentur defectus. Inimici illi sunt pestilentissimi, qui dum inimicitiam celant, velut canes nō latrantes, dum non cauentur, periculosius nocent. li. 14. cap. quinto. num. 7. Mali in ore mel, venena autem habēt in corde, quod frequens malum est. lib. 9. cap. decimo septimo. nume. 1. 7. 9. usque ad 12. 21. usque ad 23. lib. decimo. cap. nono. nu. quarto Mali apes dicuntur, & scorpiones, quia dulces & blandi in facie videntur, cum intrinsecus habeant aculeum, & venenum. lib. 11. c. 15. nu. 25. cap. decimo sexto. numer. 10. lib 14. capit. 19. num. 18.

9 *Et ecce homo hydropicus erat ante illum, &c.* vsque: *si licet Sabbato curare.* Quoniam faciliorem nullam aliā escā ad capiendum Dominū esse nouerant etiam perditi homines, & inimici, quā homines qualiscumq; miseria, statuerunt ante illum hydropicum tacētes omnes, qui optime nossent diuinam bonitatē incredibili propensione ferri erga hominum necessitates, etiamsi nō interpellaretur, eius misericordia affectus omnes naturales longissimè excederet. Lib. quarto. capi. septimo. num. 8. 9. autem & 19. docetur, quod effundere nititur suam misericordiā, sicut qui parturit fœtum. Verisimileque credendum est ab ipsis Pharisæis iustum consistere in conspectu Domini, ut illi ocasionem offerrent faciendi quod reprehenderent. Nec æger salutem postulauit, siue quia sic fuerat a Pharisæis instructus, siue quod eos metueret, propter Sabbatū. Mali enim eo perditionis deuenerant, ut etiam iustorum sancta opera taxarent. Sic Rapsaces Dux Assiriorum inter alia quæ improperauit Ezechię Regi sancto, hoc unum fuit, quod eum perpetuæ laudis fecerat dignum. Nonne ipse est, cuius abstulit Ezechias excelsa, & altaria? Sceleratus, & impudens homo calumniatur id, propter quod Rex ingentem laudem inter omnes fuerat cōsecutus. Sancte. n. abstulerat idolorum altaria, ut reiecta idolatria coleretur verus Deus in templo suo, quod vitio dabatur Regibus alias iustis, quod excelsa non abstulissent. Mali detestantur iustos, quia iusti sunt. lib. 9. cap. vigesimo, nume. 8. 13. & 18. lib. vndecimo. cap. 15. num. vigesimo secundo, & 23. cap. 16. num. 11. & 13. Mali peccatis habent corruptum iudicium rationis. lib. 11. cap. 14. nume quinto, octauo, 11. & 14. Summa malitia agitati statuerunt hydropicum ante Iesum, sed hæc diuina bonitas est, ut instar apis mel extrahat consolationis. Deus tam est bonus, ut hominum malitia vtatur in bonum, lib. quarto. cap. 22. nume. 1. 2. 8. 9. 11. vsque ad 13. cap. 29. nu. 6. & septimo. cap. 34. nu. 22. vsque ad 25. Deus bene vtitur malis operib. hominū, sicut hi male utuntur bonis operibus Dei. lib. 4. cap. vigesimo secundo. nume. 9. 12. usque ad 14. Hoc maximum hominis miseri bonum fuit, quod Dei offerretur præsentiæ. Fugiebat Adā, turpiter nudatus post peccatum, statuit eum. Deus coram se, & curauit eū. Dñe ante te omne desiderium meū, & gemitus meus a te non est absconditus. Exaudi me Dñe, quoniā benigna

Isa. 36.

Genes. 3.

Psalm. 37.

est

est misericordia tua. Dei præsentia quã plurium bonorum est causa, &c. lib. quarto, cap. 19. per totum ca. 20. nu. 8. Deo approximantes boni felices sunt, lib. quarto, ca. vigesimo. num. 2. 7. 11. 12. 14. usq; ad decimum sextum. Peccatores alij abscondunt se a facie Dei, alij fugiunt. li. 3. ca. 24, nu. 2. usque ad quartum, lib. quarto, cap. 26. num. 16. Pharisæi prædicatores inuident prædicatori Christo, figulus enim figulo inuidet, sicut in Genesi iurgium erat frequens inter pastores Araham, & Loth, ita ut vix eos caperet terra. Sic & Ioab Dux Amasiam nequiter & turpiter occidit, credens quod Dauid eum ducem constituere exercitus sui decreuisset. Non talis erat Moyses, qui dum audiret quosdam in plebe prophetantes dixit. Quis mihi det, ut omnes pariter prophetetis? Sic & Paulus, &c. Prædicatoribus plebi proficuis inundere non debent alij lib. nono. cap. quinto, nu. 19. & 23. Prædicandum est Euangelium, non emulatione, sed sincere. lib. decimo quarto. cap. 29. nu. septimo, & 20. Astantibus vt calumniarẽtur dixit Iesus: *Si licet Sabbato curare.* In quib. verbis docere voluit Iesus, potius respicié dam mentem legislatoris, quam verba, quando hæc duo inter se non concordauerint. Abimelech contra literã legis panes propositionis edendos potuit Dauidi & eis, qui ipsum comitabantur, quos solis Sacerdotibus edere licebat, ted mentẽ legislatoris sequutus est, ne qui egebant grauiter, perirent fame. Moyses iter agente populo Iudæorum per desertum, nullũ infantem ere incidit quadraginta annorũ spatio, contra literam Genesis, non tamen fecit cõtra mentem legislatoris, necessitas. n. id postulabat, siquidem de mouendis castris nunquam certu erãt, & ne perirent pueri, si statim circumcisi iter arriperent, ideo circumcisionem differendam cẽsuit Moyses. Lex dicit opus nõ faciendum in Sabbato, non tamen cõtra mentem legis est fratris necessitati studere. Vnde stulte egerũt Iudæi, q, ne violarent Sabbatũ, pugnare nõ audentes interierunt, mẽtem legislatoris nõ considerantes: *Si licet Sabbato curare?* Immo opus proprium est Sabbati, proximo benefacere. Quod legimus fecisse Tobiã, qui in dieb. festiuis pauperes ad se uocabat, & fouebat, mortuos sepeliebat. Pietas .n. vbiq; & in omni tempore exercẽda est. Angelus iubebat Balaã: Propter qd percussisti asinam tuam? Curant Angeli a Deo edocti maxime pietatem adhuc erga animalia, sicut & Euangeliũ hodiernum docet; *Cuius uestrum asinus aut bos in puteum cadet, & nõ continuo extrahet illum die Sabbati?* Similiter in Exodo præceperat Dñs: Non coques hædum in lacte matris. Quid aliud, quam pietatem prædicat lex ista? Non solum in homines, sed in pecudes, & volucres pium te esse voluit. Charitas holocaustum medullatum est, q Deo debet offerri. li. 3. c. 2. num. 31 Charitas patiens est, ut aliena mala toleret, benigna, ut quos tolerat, amet. li. decimo quarto. ca. primo. n. 31. Festi dies colendi sunt, & qua rõe, &c. lib. sexto, cap. 1. secundo, vbi etiam docetur, qua ratione Iudæorum festa spiritualiter sint tractanda.

Ipse vero apprehensum sanauit eum, ac dimisit, &c. vsq;: *Et non poterant ad hæc respondere illi.* In quo facto docet Iesus, prter hominum impiorum calũnias, a bono nõ desistere, nec vulgi dicteria curare, ne audire mereantur, q tales sunt: Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ eorum. Vulgi enim iudicia, detractiones, paruulorum ridendę sagittæ sunt, non timẽdæ, quas negligens Iesus, apprehensum hydropicũ sanauit, forsitan nec petentem salutem, nec sperantẽm, ut maior in Dño bonitas comprobaretur. Sic: Vim faciebãt Angeli Loth, ut eum nolentem ab incẽdio liberarent. Et misit Noe manũ, & introduxit columbam, ne aquis diluuij interiret. *Et non poterant ad hæc respondere*, id est, nec ægri sanitatem tardare, nec ratienib. se opponere. Quo docemur nihil cõtra iustos posse sceleratorũ cõsilia, si Deum propitiũ habuerit. Nihil nocuit Dauidi, cõsiliũ Architofelis, nec Ioseph, cõsilium fratrum.

Exod. 23. Cap. 2. Num. 12. Psalm. 63. Genes. 19. Gene. 8. 3. Reg. 17. Genes. 37.

Digitized by Google

Hi cum Hieremia audient: Bellabunt aduersum te, & non præualebunt, qa ego tecum sum, vt liberem te. Deus.n. comprehendit sapientes in astutia eorum, & consilia prauorum dissipat. *Iob 5.*

Quia non est sapientia, non est prudentia, non est cõsilium contra Dominũ. *Prou. 21.*

Immo aliquando cum iusti creduntur victi, prodeunt victores, & clariores, sicut quando arca fœderis videbatur capta, abiecta, victa, subiectaq. idolo Dagon in Azoto, receperunt Azotii Deũ suum iacentem in terra, & cõfractum. *1. Reg. 5.*

Iustos in interiori homine numquam relinquit Dominus, licet in exteriori deserere videatur. lib. quarto cap. vigesimo. num. tertio, & quarto. Iusti tribulationibus redduntur clariores, & mediis, quæ fini videntur contraria, libro quarto, capit. 22. nume. tertio, vsque ad quintum. Iusti persecutionem, & irrisionem patiuntur a reprobis, Deus tamen ista moderatur, libr. nono, cap. vigesimo, per totum. Sancti in tribulationibus, &c. probantur, & fiunt clari, lib. secundo, cap. octauo, num. nono, vsque ad vndecimum. cap vndecimo. nu. 31. li. 6. cap. nono, num. nono. decimo. 17. & 18. Sancti fluctibus mundi spumantibus non quatiuntur, nec turbantur, lib. nono, capit. 23. nume. 7. 8. & 22.

1 *Dicebat autem & ad inuitatos parabolam, &c Cum inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, &c.*

Parabolam uocauit Lucas Domini admonitionem, & consilium, vt ostenderet, quod Iesus non solum tradere voluerit modum recumbendi in mensa, sed docere præcipue voluit sectandam ubique, & semper humilitatem, & sui depressionem, fugiendam vero sui exaltationem, quod per hanc fiat, ut quis plerumq; ab hominibus, semp autem a Deo humilietur, p illam vero cõtra fiat, vt quis a Deo & hominib. exaltetur. *Prou. 25.* Quod ẽt Salomõ antea animaduerterat dicẽs: Ne glorioſus appareas coram Rege, & in loco magnorum ne steteris. Melius est.n. vt dicatur tibi; Ascende huc, quam ut humilieris coram principe. Cum autem dicit Iesus: *Vt cum uenerit, qui te inuitauit, &c.* con iunctio, ut, accipienda est consecutiue. Non.n. docere uoluit Dominus eo fine ultimum locum deligẽdum, sed qd consecuturum sit. Nam alioqui Iesus doceret, qua ratione gloriam quis uenetur apud homines, cum potius hac parabola curare uoluerit inanis gloriæ morbum. Ostenditq. non esse ueram gloriam, quæ ambitur, sed quæ datur. Sicut aiebat Paulus: Nemo sibi assumit honorem, sed qui uocatur a Deo tamquam Aarõ. *Hebr. 5.* Non damnat primũ locũ, illo.u. potiebatur Ioseph ĩ Aegypto amicus Dei, & Hester in Sulis, quę tamen abominabatur signa superbiæ. *Gen. 48. Hest. 14. Matth. 23.* Sed illorum deordinatum honoris appetitum taxabat, qui quærebãt primos recubitus ĩ cęnis, & cathedras in Synagogis, &c. *Tunc incipies cum rubore nouissimum locum tenere.* Hoc.n. malum, eos qui renuunt humiliari, consequitur, vt postea magis subdantur. *Gen. 42.* Sic fratres Ioseph incuruauerunt se ei facie tenus super terram. Quoniam isti noluerunt vtcũmque subesse, coacti sunt nunc demissa in terram facie, fratrem dominum adorare. Qui se supra se sine Deo extollit, hac pœna mulctatur, vt infra se deijciatur. *Gen. 3.* Dominus ad serpentem: Super pectus tuũ. gradieris vt videas, quod excellentiæ appetitus pariat deiectionem. Serpens voluit esse homo, & effect⁹ est omni bestia agri inferior. Vnde concludit: *Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, &c.* Nõ dicit: Qui exaltatur, sed qui seipsum exaltat. Multi.n. iusti, vt dicebamus, exaltati sunt, cum tamen illi non ambierint honores, nec dignitates. Humiliat Deus suos, vt exaltet, sicut mundus eleuat suos, vt deijciat, sicut fumus quanto altius consurgit, citius euanescit. *Simile.* Mũdus similis est luctatori, q alterum eleuat, vt in terram præcipitet. Vox Dñi confringit cedros, & constituit super gentes, & regna dicentem A a a Dñe, &c. *Psalm. 28. Hieremi. 2.* Propriũ enim Dei est superbos deijcere. Ita Iob: Si hẽs brachium sicut De⁹, &c. fac quod ille efficere solet, s. dispergere superbos, & arrogantes humiliare. *Iob 40.* Et Esaias: Dominus exercituũ confringet lagunculã in terrore, & excelsi statu-

Digitized by Google

ſtatura ſuccindẽtur, & ſublimes humi habuntur. Vnde in Ezechiele dicebat Deus; Quo pulchrior es? deſcende & dormi cum incircumciſis, id eſt, quo maiorib. priuilegiis donatus es, eo magis te vilẽ reputa, ut ipſe te erigat, ſicut Ioanni accidit, dicebat ille: Non ſũ Elias, Ieſus, ipſe eſt Elias, ille: Non ſum Propheta, Ieſus pluſquam Propheta. Non ſolet Dominus alta eleuare, ſed infima, non gaudet Dñs facta facere, ſed ĩfecta. Sic egreſſus eſt prior rufus totus, ipſe Eſau ex vtero factus, exijt: ideo nihil amplius voluit Dñs in eo facere. Non ſic frater eius, ideo a Dño factus eſt magnus. Diximus Dominica decima poſt Pẽtecoſtẽ, vbi hęc eadem ſententia eſt: *Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, &c.* multa de humilitate, & ſuperbia vide ẽt in indice verbo: Vanagloria, Ambitio, Humilitas, Superbia, Honor, Gloria mũdana. De re.u.hac late & elegãter diſſerũt Sancti.

Exech. 32.

Ieron. 1.

Gneſ. 25.

DOMINICA XVII. poſt Pentecoſten.

EVANGELIVM.

Acceeſſerunt ad Ieſum Phariſæi, et interrogauit eum unus ex eis legis doctor, tentãs eum. Matt. 22.

Totius Euangelij huius præcipua tractatio verſatur in expoſitione præcepti de dilectione Dei et proximi, de qua re diximus multa Dominica 12. poſt Pentecoſten, quæ conſulenda ſunt. & concionem in communi Apoſtolorum.

1 Domi. 17. poſt Pẽtecoſ.

IN omnib. fere ſacri Euãgelij locis, in quib. ſacti Euãgeliſtę narrãt Phariſæos, legis doctores, Sacerdotes, Scribas, virosque Eccleſiaſticos vel mittẽte, uel tractaſſe cũ Dño Ieſu, ea quæ religionem concernerent, quæ vel ad intelligentiam legis, vel ad ſalutẽ conſequẽdam eſſent neceſſaria, inueniens non ſincerã mentẽ, qua agerent ad diſcendu q̃ ignorarent, ſiue illa fidem cõcernerent, ſiue bonos mores, ſed ſimulatum animũ, fictã religionẽ, ſanctitatis apparentiã, quam in exiſtimatione tãtum hominum deſiderabant, interiũ virtutis ſplendorem cõtemnentes, qui ſatis ſe feciſſe arbitrabantur, ſi interrogationib. ſanctis, ſollicitos eos de opẽ randa virtute & cõſequẽda ſalute, crederet popul⁹, licet ĩterna oĩa mille ſcaterent vitijs illi, qui aurã populare captantes, virtutis ſpeciem nõ veritatẽ ſectabant. Hęc eorũ ſumma erat cura talis, ac tãta, vt cũ efferati eorũ animi in credibili odio erga Chriſtum Dñm tenerentur, ipſi, ac ſi veri illi⁹ eſſent amici, adulabant, ut deciperent, quem abſentes verbis perſequabant maledicto & contemptu plenis, & qui præſentes ſicut nouacula acuta faciebãt dolum, amorem ſimulãtes, ſimiles nouaculis quę pilos dulciter radunt, abſentes vulnera infligabãt lęthalia, ut illi⁹ honor, fama, ac uita fundit⁹ periret. Vt autem Ieſus mederet vtriq; huic peſtilentiſſimo morbo, & inſanabili, præceptum retulit de dilectione Dei ex toto corde, aĩa, & mente, & de vera, & ſincera proximi dilectione, vt in primo, apparentem eorum virtutem taxaret, ſimulatum animũ argueret, poſitamq; doceret virtutem in intima cordis reformatione in Deum, in ſecũdo aũt & detractionib. & adulationib. eorũ adhibuit remedium, cum primum docuit diligendum ea animi veritate, qua ĩtuiti homines ſeipſos diligerent. Phariſæorum, & Eccleſiaſticorum eorũ, qui prædicante Dño ſacra loca Hierosolymis incolebant, ſimulatã virtutẽ, vera cõtempta, qua Deo neglecto, ſolã vulgi popularem auram ſectabantur, tota ſacri Euangelij ſeries docet, qua ratione illi marcidi, ieiunantes, cõtorto collo, ſolam populi exiſtimationẽ ſectabãtur. Vnde cum primũ Baptiſta Ioannes ad fluenta Iordanis poſitus lauare homines cœpit, ut ſcelerum maculas illi & confiterentur, & agnoſcerẽt, cõtinuo acceſſerunt Phariſæi humilitatẽ fingẽtes, ſe peccatores ſimulãtes

Pſal. 51.

Matth. 3.

egentes sacra illa lotione, qui tam essẽt in plebe accepti, ut religiosiores in posterum crederentur subiecti Deo, qui sacris astabant altaribus, qui assiduis lotionibus, sacrificiis, & sacramẽtis, si quæ essent internæ maculæ, mũdarentur, & tamen Baptistæ subderentur, ne ullum remedium prætermittere viderentur, quomodocunque abluẽdis sordibus & consequendæ saluti videretur accommodatum. Quod autẽ hæc ipsorum intentio a sacro Propheta Ioanne esset cognita, hinc mihi apparet manifestũ, quod is, perditos milites, campsores, usurarios, aliaque huius generis monstra, multa benignitate recepit, & docuit. Cum autẽ Pharisæi accessissent, grauissimis, simulque acerrimis verbis coram omnibus grauiter reprehendit, dicens: Quod iam securis ad radicem arboris esset posita, vt funditus periret arbor, quæ solis foliis plena, fructum non ferret uirtutũ. Cuius ventilabrum in manu esset Dei ut nitentem paleã a tritico separaret, ut isto in horreum congregato, paleas combureret igni inextinguibili, qui & genimina essent viperarum, vipereum animum gestantes, sub simulata illa, fucataq. religione. Horum autem nullus interrogauit qua ratione huic dãno periculoque tam graui prouideret, quibus mediis ignem inextinguibilẽ quidem futurũ, extinguere modo potuissent, ut intelligas in his omnibus puritatem minime curasse; qua reiecta solam umbram sectarentur stulti. Graiter ẽt animaduertit Iesus in eosdẽ, eo quod de manuũ lotione tantã gererent sollicitudinem, internis bonis, & cordẽ contemptis: Et hoc acriter reprehendebat Iesus, q̃ dilatarent phylacteria, & magnificarent fimbrias, diuina præcepta cartulis ferentes, ne usquã illorum oblitu crederentur, cum in brachiis & frontib. penderent ea, quorum obseruationi solũ viderentur intenti, qui re uera hanc penitus neglexerant. Vitreq. hiacynthinæ e fimbriis pendebant (Hieron.) ut mandatorum Dei reminiscerentur dum hæc cernerent, ut etiam casu hic, illicque inspi-

Matth. 23. & 23.

Epist. 14. ad Celan.

cientib. oculis, præceptorum cœlestiũ memoria nasceretur. His utebantur Pharisæi, ut religionem simularent. Qui comedere dicebantur etiã domos uidarum, orationes longas orantes .i. longas contexitis orationes, non ut Deum placetis iratum, ut eius gratiã imploretis, illius beneficiis grati fitis, sed eo potius animo, ut viduæ confidant in uobis, tamquam in viris spiritualibus proq; necessitatib. ad uos proficiscantur, & munerib. & donariis orationes uestras postulẽt, ut sic exhauriatis earum opes, propter hoc ampli⁹ accipitis iudiciũ, duplex. n. iniquitas, simulatæ s. religionis, & iniqi quæstus, duplicem exigit pœnam, &c. Multaq. sunt alia, in quibus Matthæus docet hos intentissimos soli apparentiæ virtutum, earum ueritatem penitus negligentes. Hi certe similes erant fructib. quos arbores Sodomæ, post incẽdium producebant. Quæ ficũ, malum punicũ persicũ, &c. sic dabant arbores omnes, vt multã pulchritudinẽ, colorẽ & apparentiã præ se ferrent, aliis quidem arboribus similes, at cũ primũ quis accederet ad colligendũ pomũ, ut illo vescerẽtur, in cinerem prorsus conuertebatur & fumũ. Modo quidẽ, arborũ nulla, ad debitã perfectionem fructus omnes perdutit, sed quidam in florũ ꝓductione vento flante vel frigore, cadunt, alij maiusculi, nebula pereunt, alij vermib. corroduntur, alij ad perfectam maturationem propter arboris imbellicitatem non perueniunt, alũ uero & usui delectabiles, & gustui, debitam consequuntur perfectionẽ. At arbores Sodomiticæ, fruct⁹ omnes, & poma producebant visui pulchra, q̃ ad perfectionẽ uenisse iudicabat quisq; ea non cõtigisset, cum re vera omnia essent esui inepta, apparentiam tantũ consecuta, non veritatem. Sic & homines, qui arborib. & fructibus recte cõparantur, considerare licet, quod cum in aliquo genere uiuendi aliqui non religiose uiuunt, nec eam consequuntur perfectionem, ad quam pertingere debuissent, in eo certe multi habitant, qui sanctitatẽ adepti verã, & visui

Sap. 10. Iesa. de bel. Iud. c. 5. Simile.

& ta-

Digitiz , Google

& tactui examinati & cogniti viuũt. At cum in omnib. eadem apparet deuotio, eadẽ cõpositio, eadẽ mortificatio, eadẽ in orando, & in uili habitu diligentia, eadẽ in phylacteriis, & fimbriis cura, qualis in tota fere Phariſeorũ apparebat cõgregatione: hi, qui de multa perfectione gloriabantur, illa prorſus vacuos remanſiſſe, ſacrũ narrat Euangelium. Hypocritæ pleni vitiis, virtutes ſimulant, ut laudẽtur. li. 1. cap. 3. in. 2. Hypocrita ſepulcrũ dealbatum dicitur, quia tantum ea, quæ videntur, curat. lib. octauo, capit. nono, numero ſecundo, uſque ad quartum, 8. 10. & 28. Hypocritarum extremum inuſtitiæ terminum ait Plato illum eſſe, iuſtos videri velle, dum non ſunt, ibidem nu. ſexto. Horum mala patebunt, cum decaluauerit Dominus verticem filiarum Sion. nu. decimo. De his ſcriptum eſt, quod in tribus annis quaſi annis mercenarij auferetur gloria Moab, nu. undecimo. Hi, dum humanum fauorem quærũt, non de longe, ſed de proximo panem portant, nu. decimo tertio. Hypocritæ ſolia quærunt, ut primi parentes, ut nuditatem tegant, dum male viuentes bene loquuntur, num. 15. Hypocritarum vita carẽcto ſimiles eſt, ſpeciem viriditatis habens cum ſterilitate, qui dum viuit ſanctẽ credit, ſed ſole Chriſto veniente ad iudicium ut ſcirpus ſiccatur, ibidem nu. 17. 18. 21. uſq; ad 24. 26. & 27. Hypocritæ, dum iuſtorum vitam ſimulant, ſed non habent, pennas habent ſtrutiones ſimiles pennis herodii, ibidem nu. 29. Horum facies licet ex una parte decoræ videantur, re vera totæ fœdæ ſunt, num. 31. Virtutes omnes, charitate excepta quas habẽt ſerui Dei in veritate, habent diboli ſerui in ſimulatione. lib. quarto, cap. 31. nu. vndecimo. Virtus non verbis, & ficte, ſed pio, rectoq; animo operanda eſt, quod multi non faciunt. lib. 14. c. 19. num. 1. uſque ad 3. 6. & 16. li. 10. ca. decimo. nu. quinto, 33. & 34. Vbi docetur etiam, quod vitiorum externa opera non acceptat Deus, ſi interno ſpiritu ſint vacua. Libro autem

Eſa. 16. *Prou. 31.* *Geneſ. 3.* *Iob. 8.*

18. ca decimo. nu. 3. uſq; ad quintum, docetur, quod virtutes minimas facere grauioribus omnibus reiectis Phariſæorum eſt proprium. Virtuti prius in intimis ſtudere debet homo, & poſt externa curare, ibidem num. quinto, ſexto, 26. 33. & 34. Tunc enim virtus probata eſt, quãdo actus interni & externi cõiunguntur, ibidem. Hæc ergo erat Phariſeorum ſtultitia, ut ſolenni, pleni, uirtute ſimularent, hæc corũ ꝓditio hypocritis ſtultitiæ, de quibus Chriſtus rodere vitam, illumq; in facie adulando laudare. Benignitatẽ. in proximos oſtendũt Hypocritæ, ut dolos ſuæ iniquitatis operiant, li. 8. c. 17. n. 11. Licet enim adulatio re uera non ſit, vbi vera ſunt, ſmo meritis inferiora, que de ꝓximo dicunt, qualia oſa eſſent, licet multa & ingentia, quæ de Chriſto Dño dici potuiſſent, tamen horum animus adulatorius erat, dum illum magnificabant, quem tantis laudib. indigũ arbitrabantur, & in facie laudabant, quæ abſente vituperabant. Tanto. n. odio erga illum afficiebant, ut auditis eius laudibus tabeſcerent, in ſtar dæmoniacorum ſpumarent, & furerent. Cum primum enim audierunt aliquos de plebe Chriſtum recepiſſe, & in eum credidiſſe, aiebant: Nũquid aliquis ex principibus credit in eum? Sed turba hæc, quæ non nouit legẽ, maledicta eſt. Cum ſanandis egris benignus Dominus intenderet, vel ſacri lege miranda opera dæmoni tribuebant, vel violationem Sabbati calumniabantur, vel aiebant: Nos ſcimus ꝙ hic homo peccator eſt, vorax potator vini, amicus publicanorum. Talem cũ arbitrarentur Dominum Ieſum, magiſtrum vocabant veracem, & viam Dei in veritate docentem, poſt habita omni perſonarum acceptione. Ecce duo in his mala ſimul coniuncta, quę multis modo hominibus ſunt peruia, & cõmunia, alterum abſentis famã di lapidare, honorem ꝑdere, turpiter illi detrahere, alterum, & grauius & periculoſius, illi, cui dentem infixeris, & a quo ſanguinẽ extraxeris, adulari. Multorũ lingua illa eſt, de qua ſcriptũ eſt

Ioan. 7. *Eccleſ. 28.*

lugum illius iugum ferreũ est, & vinculum illius vinculum æreum est. Et alibi: Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occultè detrahit. q. d. sicut serpens occultè mordet hominẽ, qui ipsum non videt, mordensq; venenum effundit, dumq; non præuidetur, aut necat, aut vulnerat, sic proximus, dum amicus creditur, & nõ cauetur, qui defensor honoris fratris existimatur, ipse est, qui primus illum venenata aggreditur lĩgua, eiusq; honorem vel funditus perdit, vel cruentat, maiusque infligit vulnus, quoniã dum, qui adsunt, eum amicum arbitrãtur illius, de quo murmurat, non odio stimulante, sed veritate cogente, id facere credunt. Illiq. plenam adhibent fidem. quam non adhiberent, si inimicum illius credidissent. Quæ enim ab inimico proficiscuntur damna, bona ex parte contemnuntur, dum & præuidentur, & futura esse noscuntur, lictus autem amicus serpens est occultè nocumentum inferens, ꝙ nullus speraret ab eo, quem amicum reputasset. Serpens ét detrectator dicitur, quoniã sicut ille terram comedit, terra pascitur, terra nutritur, & delectatur, sic & detractor defectib. aliorum pascitur. Si serpenti ꝓponas perdicem, aut gallinam comedendam, etiamsi fame tabescat, ista non continget. Quare hoc? Quia cibus illius terra est, nocuus quidem animantib. cæteris, hominibusq; pestilens, illi autẽ delectabilis, sicut & aliis animalib. venenum, quo pascunt. Ita sane si corã eo, qui defectib. pascit fratris, & eius infamiis, bona fratris narres, eius virtutes admireris & laudes, illius humilitatem prædices, alterius charitatem aperias, alterius patientiam celebres, tacet, vox faucibus hæret. Quare hoc? Quia serpentinus animus, non hoc cibo pascitur. At cũ primum proximi mala audierit, ea libẽter audit his veluti defideratissimis, vsitatissimisque cibis delectatur, deuorans plebẽ Dei velut escam panis. Illi enim, qui assidui sunt in hoc vitio, deuorant Dei populum, ut cibum panis. lib. 11. c. 19. n. 11. Murmuratores

Eccl. 10.

Similc.

Psal. 13.

serpentib. optime comparantur, ibid. n. 10. & c. 17. n. 3. Aliqui murmurant dicentes, se id facere ex amore erga ꝓximum, cũ re vera detractio omnis ab odio procedat. li. 11. c. 16. nu. 15. c. 17. n. 10. Murmurans non passione, & subito, sed ocio vacans huic vitio, sedere dicitur aduersus fratrem. lib. 11. c. 16. n. 16. Murmurationum multæ sunt species. lib. 11. cap. 17. numer. decimo. Præterea, sicut serpẽtis hæc astutia est, ut cum hac via incedere videatur, alteri læsionem inferre non curans, qui subito saltu eum inuadit, quem imparatum conspexerit; sic Pharisęi hi, multique his similes, laudes proximi contexere videntur, & subito eius vitam aggrediuntur, & absentis honorem, et famam perimunt, *con un, pero*, de quo dixit quidam Hispanus *que era muy sẽ meante a la mancana de Adam*, vnde tanta prodierunt damna, eaque grauissima. Igniſque est illius lingua, vniuersitas iniquitatis, quæ quidquid viroris esse in uita fratris credebatur, prorsus exurit. Nec ad reparandum ꝓximi honorem tam sunt potentia totius populi ora, quantum ad perdendum illum, sufficiens fuerit detractoris unius lingua. Inter beneficia, quę Deus beato Iob exhibenda ꝓmiserat, illud vnum fuit: A flagello linguæ absconderis. Quod illi contulit, ait S. Thomas, & coercet iustis, quãdo detractorib. celat, illius, quem diligit, defectũ. Sed certe, hoc mundi summũ malum est, ut fratrum mala, q̃ re vera ipsi ignorãt mũdani, & quæ re vera in illis non sunt, illa produnt, sicut & Iob cõquerebat, dicens: Quare persequimini me sicut Deus, & carnib. meis saturamini? Alienis honorib. & aliena fama velut carnib. proximorũ, satiantur murmuratores. Cum semel Zoilus quidam Polycrati Philosophi discipulus reprehẽderetur, dicenti cuidam: Propter quã causam semper, & nulli usquã parces detraheret, respondit: Quia male facere cum velim, nõ possum. Innumeris certe Zoilis plenus est mundus, qui dum non inuemũt qua rãtione factis lædant, vel vindictam timent iudicem

Iacob. 3.

S. Thom. Iob. 5.

Iob. 19.

qui

Digitized by Google

qui non fine causa gladium portat, dé-
tib. canis in alios inuehunt. Murmu-
rantes in iustos, pro dentibus gladios
habent, vt eos trucident, lib. 11. ca. 16.
nu. 7. Murmurare conditio est hypo-
critarũ, ibidem num. 19. Murmuratiõ
acrius cæteris vitijs videtur impugna-
re charitatem Dei, li. 11. c. 17. nu. 9. &
10. Murmurans surdo maledicit con-
tra præceptum legis, li. 16. c. 8. nu. 26.
Hoc malum graue commune semper
fuit in orbe, sed cum illi adulatio con-
iungitur, extra se hominem cordatum
trahit, & perimit, dum certo scit ante
horam illius honorẽ, famam turpiter
inuasisse eum, qui modo in facie bene-
dicit; laudat & sanctum illum dicit,
Pharisæis istis quã similis, qui cum Do
minum Iesum dicerent ebrium, publi-
canorum amicum, &c. nullus, quem ta
lem credebant, corripuit, & insuper ip-
si adulantur. Morbus hic pestilentis-
simus, reipublicæ cancer est. Murmu-
rator. n. licet præter intentionem, illi,
cui detrahit, vtilissimus est, lib. 4. c. 36.
nu. 2. li. 11. c. 15. nu. 1. nono. 10. 14. 16.
vsque ad 48. 20. 21. & 25. c. 16. num. 1.
Murmurationes in iustos permittit
Deus, vt humilientur, & ne laudati
ruant. lib. 11. c. 15. num. 20. lib. 18. ca.
1. num. 32. At adulatoris lingua vel se
curum reddit eum, cui adulatur, aut ti-
midum, quod vitium execrabatur vt
nocentissimum, qui dicebat: Neque ali
quando fuimus in sermone adulatio-
nis, vos scitis. Adulatores idololatriæ
fuerunt auctores, vt enim Regibus, aut
Principibus adularẽtur, & illis statuas
consecrabant, & adorabant. Hi sunt,
inquit Bernar. de quibus scriptum est:
Molliti sunt sermones eius super o-
leum, & ipsi sunt iacula. Vbi pulchre
non molles, sed molliti dicuntur ser-
mones, eo quod sit in eis non tam vé-
ra & solida, quam simulata suauitas, si
quidẽ ipsi sunt iacula, quia sub lingua
eius labor, & dolor, cum iustis dicatur:
Mel, & lac sub lingua tua. Quod enim
in verbo aspero correctionis abscondi
tum est, lac dicitur quo alitur, & mel,
quo postmodum delectatur, etiamsi sa
pientis verba sint quasi stimuli, & qua
si claui in altum defixi. Hæc Bernar.

4

1. Thes. 2.

Ber. li. sent.
Psalm. 54.

Cant. 4.

Eccl. 12

Aiebat Salomon in Prouerb. Qui be- *Prou. 27.*
nedicit proximo suo voce grandi, de
nocte consurgens, maledicenti similis
erat. Voce grandi proximo benedicit, *Hieron.*
inquit Hieron. qui eum fauore super-
fluæ laudis, extollit, vel malis actibus
eius, contra iustitiam fauendo, uel be-
na plus iusto laudando, hic maledicen
ti assimilatur, quia plurimum lædit eũ,
cui laudando, siue in mala actione con
fidentiam tribuit, seu in opere recto,
simplicitatem puri cordis minuit. Vn-
de interrogatus Diogenes Cynicus:
Quod esset animal, quod mordendo
maius infunderet, & pestilentius vene
num? Respondit sapienter satis: Si ani
mal sit ferum, maledici lingua vene-
nosior, si autem mite illud fuerit, adu-
lator. Qua ratione Plutarchus adula
tores uocabat omnium Deorum pa-
tentissimos hostes, quorum officium
est homini semper dicere; Nosce te ip-
sum. Alexander magnus, Philoso-
phum quendam sibi, & familiarissi-
mum, & amicum, qui longo tempore
eius fuerat amicitia potitus, a se expu-
lit repentino quodam motu, & indi-
gnatione, cuius rei causam cũ inscius
alter interrogasset, respondit: Quia vel
ignoras, quæ apud me geruntur mala,
aut illa non ignoras. Si ignoras, nõ
necesse habeo te apud me habere,
ignarum scilicet uirum, si autem no-
sti, nec usquam Alexandrum corripui
sti, uideris quidem mihi adulari, atque
propterea te tanquam pestem quan-
dam a me longissime expellam neces-
se est. Quæ uerba elegantius mul-
to ante protulerat Salomon dicens:
Melior est ira risui, quia per tristi- *Eccl. 7.*
tiam vultus corrigitur animus delin-
quentis. Cor sapientium ubi tristi-
tia est, & cor stultorum ubi lætitia?
Melius est a sapiente corripi, quam
stultorum adulatione decipi. Totius
mali exordium, adulatio serpentis fuit:
Nequaquam morientini, sed eritis si- *Gen. 2.*
cut Dij. Achab adulatione falsorum *3. Reg. 22.*
Prophetarum deceptus, miserabiliter
interijt; interierunt; semp multi, pe-
eunt. modo innumeri nouissimis hu-

Digitized by Google

temporibus, in quib. miseri homines
1.Tim 4. doctrinam sanam non sustinentes ad
sua desideria coaceruant, & multiplicant sibi magistros prurientes auribus,
qui a ueritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur.
Istud enim orbis grauissimum, & nocentissimum malum est, vt in absentia vitia prodantur, vbi honor fratris
sine vlla prorsus vtilitate corruit: in
præsentia vero, vbi eorum remedium
expectari potuisset, nullus est qui aduertat, multi autem, qui fratrem,
Esa.3. quem sceleratum credunt, beatum
dicant, vt ipsum decipiant. Sicut &
Pharisæi hi facere nitebantur Dominum, absentes inhonorantes, præsentes laudantes eum, quem laudibus credebant indignum. Adulatio uitium
est, quod maxime regnat in orbe, estq.
multorum malorum causa, dum humilitatis, & benecuolentiæ loco dicitur
lib. primo, cap tertio, nume. primo, &
15. Adulatores animas occidunt eorũ,
quos laudant, ibidem num. septimo,
11. & 13. Adulatorum linguæ alligãt
animas in peccatis, num. nono, 13. &
14. Adulatoris lingua amplius nocet,
quam manus interfectoris nu. duodecimo, 15. & 17. Adulantes, & vituperantes, persecutores hominis sunt. lib.
1. c. 3. nu. 12. 16. & 17. lib. 2. c. 7. num.
36. Adulatores, & murmuratores vulpes sunt demolientes vineas, idest iustorum profectus, lib. 18. cap. 15. num.
47. Adulator, illum laudans quem corrigere tenetur, duplici inuoluitur crimine, lib. primo, cap. tertio, num. vndecimo. Ecce Phariſæorum duplex, illudque grauissimum malum, alterum
quod vera virtute reiecta, cordeq. vacuo illius tantum vmbram sectabantur, aliud vero, quod Christum Dominum, cui perpetuo detrahebãt, & quẽ
calumniabantur, adulantur in faciẽ.
Is autem, vt vtriq. huic malo medeatur, interrogatus: *Quod esset mandatum magnum in lege, diligendum deesse Deum ex toto corde anima & mente. proximum autem, quis diligit sicut semetipsum.* Per primum mandatum
fectam, virtutem reiecit, per secundum
detractionem, & adulationem, dilectioni proximi contrarias. Sicut enim uita corporea a corde incipit, ad
cuius conseruationem tanta adhibetur cura, sic per dilectionem Dei, cordis reformationẽ docuit Iesus, a quo
vita procedit. Laua a malitia cor *Matth. 23.*
tuum Hierusalem, vt salua fias, dicas- *Hiere. 4.*
que cum Regio Vate; Sicut adipe, & *Psal. 62.*
pinguedine repleatur anima mea, &
tunc labijs exultationis laudabit os
meum. *Diliges Dominum &c.* Locum
istum exponit S. Th. 22. q. 44. ar. 4. ad *S. Th. 22. q.*
2. In q. autem 24. ar. 3. docet tres assi- *22.*
gnari charitatis gradus, incipiens quã
do primo incumbit homini studium
principale recedendi a peccato, resistendo concupiscentijs eius, quæ in cõ
trarium charitatis mouent. Proficiẽs,
quando homo principaliter intendit
ad hoc, vt in bono proficiat, & charitas per augmentum roboretur. Perfecta, cuius studium principale est Deo
coniungi, vt ipso fruatur. Præcipua
cura incipientium est de vitandis peccatis, proficientium de profectu virtutum. Et licet hoc etiam curent perfecti, sed precipua illorũ cura est, vt Deo
inhæreant. *Diliges Dominum Deum, &c.* Longe alia exigit Deus suis præceptis, quam Principes terreni. Illi enim nihil, nisi opus exigunt, non curant siue inuitus, siue inuoluntarius
facias, ignorans vel prudens operaris,
Deus autem, qui bonorum nostrorũ
non indiget, ipsum cor requirit. Duo
autem hæc præcepta, omnes fere nos
conuincunt peccatores, ac damnandos, nisi Dei misericordia liberemur,
& sicut summa hæc mandata sunt, sic
etiam summa, & maxima peccata, quæ
contra ea fiunt, *In his duobus manda-* *Hom. 42.*
tis uniuersa lex pendet, quoniam, vt aic *perfec.*
bat Chrysosto. qui proximum suum
diligit, nec falsum testimonium dicit
de eo, quem diligit, nec occidit, nec
mentitur illi, quem diligit, nec mulierem eius inuadit: Sicut odium, omne
malum suggerit, sic dilectio omne bonum, quoniam charitas omnia credit,
omnia sustinet, &c. non gaudet super
iniquitate, congaudet autem ueritati.

Cha-

Charitas autem, si mentem hominis
1. Cor. 13. replenerit, operatur magna, &c. Charitas, quæ nos vnit Deo, omnium bonorum est radix. Est enim illa glutē, quo anima iungitur illi, lib. primo, c. septimo, num. 18. & 21. cap. 15. num. 11. 17. 21. & 22. cap. 18. num. septimo lib. 18. cap. 13. num. septimo. Charitas Dei, & proximi duę sunt pennæ, quibus anima sursum fertur. lib. 1. cap. 6. num. 26. cap. 7. num. 22. Charitas vinculum est, & compedes, quibus anima iungitur Deo, lib. 1. capit. 7. num 25. Charitatis ordō seruandus in dilectione Dei, & proximi, lib. primo, cap. 11. num. 18. vsque ad 10. Charitas excellentissimum donum est; sine quo cætera non sufficiunt ad salutem, lib. 3. cap. 2. num. primo, vsque ad sextum, 9. vsque ad 18. 21. 29. 45. & 49. Charitas diadema regium est, quo dignoscūtur Christiani, lib. 3. capitul. 2. num. 9. Charitas generat omnes virtutes, & necat vitia, ibidem num. 10. vsque ad 18. 42. vsque ad 44. & 49. Charitas reddit Angelos alumnos suos, lib. 3. cap. 2. num. 15. & 21. Charitas radix est sanctitatis, quæ in homine est, ibi. nu. 22. 25. & 31. Charitas gemellis fœtibus comparatur, eo quod dilectionē Dei, & proximi gignit, num. 24. Per charitatem adhæremus Deo, & vnum cum proximo efficimur, ibid. num. vigesimo quinto, & vigesimo sexto.

Charitas optimè significatur in bitumine arcæ Noe, eodem num. 26. Charitas inchoata, inchoata iustitia est, & perfecta perfecta, num. 28. Charitas est virtus ciuitatis nostræ, quæ si desit, sola est pietatis forma, quæ & holocaustum medullatum est, quod Deo debet offerri, lib. tertio, capi. secundo, num. vigesimo nono, trigesimo primo, trigesimo quarto, & trigesimo quinto. Charitas ædificat nos, ne scientia nos inflet, ibid. num. 49. Charitas de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, summa totius boni est, lib. decimo sexto, cap. vndecimo, nu. decimo. Charitas donum proprium est Sanctorum, lib. primo, capitul. 25. num. 2.

Accesserunt ad Iesum Pharisæi, & interrogauit eum vnus ex eis legis doctor tentans eum, &c. Quod imposuisset Iesus silentium Saducæis (quæ verba Euangelij Dominicani sunt exordium) & eorum pestilentissimam hæresim conuicisset Iesus, illorumque sacrilega, compescuisset ora resurrectionem carnis negantia, gaudebant Pharisæi ipsorum inimici, sed quod hoc in laudem cederet Christi, cui vehementer inuidebant, ferre non poterāt. Vnde liuore saucij, de magno legis mandato, de quo inter ipsos controuertebatur, scisciantur, vt si forte ad eam quæstionem non apte responderet, minueretur apud populū admiratio prudentiæ eius, & maiorem apud populum ipsi consequerentur honorem, & gloriam, quod quem Saducęi superare non potuissent, ipsi superassent. Malevolentia enim, & liuor, nutrit imprudentiam, & impudentiam. Tūc, inquit Chrysostō. tunc, quando eos magis compungi oportuisset, quando *Chr. ho 71. in Matth.* clementiam ipsius admirari debuissent, quando Saducæorum clausit ora, tunc conuenerunt in vnum multitudine constipati contra vnum, de quo humili, & miti scriptum reliquerant Euangelistæ; Calamum quassatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet, nec audietur foris vox eius. *Esa. 42.* Est enim peccatum talis naturæ, ut infirmos, pusillanimesque reddat peccatores, virtus autem magnanimos, & fortes hos, quos repleuerit. Sit Iudæi, & gentes conuenerunt contra inermes piscatores, contemptibiles, ut eos a prædicando arcerent, quod efficere non potuerunt adamantini effecti illi, qui repleti fuerant Spiritu sancto. *Act. 12.* Vnusque solus Petrus catenis duabus arctissime uinctus traditus est quatuor quaternionibus militum, ut custodiretur. Sic & fratres *Gene. 37.* Ioseph inuidia in eum concitati, qui sexdecim erat annorum, pergens ad gregem uisurus fratres, prandiumq; delaturus, dixerunt, omnes: Venite occidamus eum. Timida res malitia est, e contra uero audax uirtus, & boni

ni audacissimis Numquam enim uidebis malos malum aliquod, aut facinus committere, nisi multi conueniant, quod in Psalmo eleganter describitur, vbi mali ad malum sese cohortantur, & dicunt: Venite disperdamus eos de gente, & non memoretur nomen Israel vltra. Sed qui conuenerunt? Tabernacula Idumæorum & Ismaelitæ, Moab, & Agareni, Gebal, & Ammon, & Amalech, alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur venit cum illis, facti sunt in adiutorium filijs Loth. Audis hic innumerabiles malos aduersus paucos bonos conuenisse. Sic Prouerb. Se inuicem vocant ad malum, quia soli non audent. Sic & Sap. Impij mutuo se hortantur, vt persequantur iustum, qui grauis illi erat ad videndum. Et contra vnũ Hieremiam aiũt scelerati: Venite cogitemus contra Hieremiam consilium. Et Rex Syriæ exercitum integrum destinauit, vt Eliæum comprehenderet, mellore & cilicio, non ense, aut gladio circumdatũ. Nec mirum hoc, cum currus & equites ignei, iustum custodirent, ingensque Angelorum militia illius curam gereret. Dum ergo impij constipati accedunt, & propriam imbecillitatem, pauentem animum ostendunt, & exercitus copiosam multitudinem quæ inuisibiliter astat iustis, nolentes consentur. *Conuenerunt ergo Pharisæi* in vnum, & a veritate se nudatos professi sunt, qui se multitudine armauerunt. Cumque nuuidi paruuli sunt, quos morbus iste occidit, vt Iob ait, non mirum quod paruuli etiam vmbram timeant, & eos, qui non resistũt malo, sed patientes vincunt dominantes animo suo, qui in sęculo futuro stabunt in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt, &c. Inuidia paruulos occidit, &c. lib. nono, capit. quinto, num. vigesimo octauo, & vigesimo nono. Iustis non vnus, aut alter Angelus adest, sed Angelorum exercitus præsto sunt, lib. quarto, capit. vigesimo, numer. tertio, 5. & decimo quinto. Iustis, omnes creaturæ, famulantur, aduersantur autem peccatoribus lib. quarto, cap. vigesimo nono, num. primo, vsque ad quintum. Malorum potentiam contra iustos moderatur Deus, lib. nono, cap. vigesimo, num. quinto. Mali contra se diuisi, vniuntur contra iustos, lib. duodecimo, cap. quarto, num. vigesimo sexto. Peccatores vt squammæ Behemoth copulantur, lib. decimo quarto, cap. decimo septimo, num. vigesimo. Pax malorum inter se in nocumentum est reipublicæ, & bonorum, libr. decimo quarto, cap. quarto, num. 13, 14. & decimo septimo, & per multos numeros.

Quod est mandatum in lege? De magno mandato interrogat, non considerans gradatim esse ascendendum ad magnum mandatum, & ad vitę perfectionem. Vnde scala Iacob gradus habebat ad cœlum usque ascendentes, nemo enim repente fit summus: Et in templo illo, quod Ezechieli ostensum est, ascędit Prophera per gradus eius, virtutem, scilicet, & meritorum, de quibus dixerat Dauid: Beatus vir, cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum, in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt, de virtute in uirtutem videbitur Deus deorum in Sion. Et Iob loquens de vitæ suæ libro aiebat: Per singulos gradus meos pronunciabo illum, & quasi principi offeram eum. Quia quæ perfectionem consequuntur, non statim ad verticem illius perueniunt, sed per incrementa meritorũ illuc extolluntur. Virtus in exordio imperfecta paulatim crescit, & perficitur, lib. 9. c. 6. nu. 10. c. 22. nu. 1. 2. & 8. lib. 18. c. 9. nu. 8. c. 12. nu. 2. vsque ad quartum, & vigesimum quartum. cap. 13. nu. 6. & 7. In virtute vari gradus similes ætati hominum sunt, li. nono, cap. vigesimo secundo, nu. nono, decimo sexto, decimo octauo, vigesimo tertio, vigesimo septimo, & vigesimo octauo. lib. decimo octauo, c. 10. num. vigesimo octauo, c. 12. num. vigesimo tertio, & 24.

Post-

Digitized by Google

8 Postquam retulit Iesus præceptum de dilectione Dei, & proximi, de quibus diximus Dominica 12. subdit: *In his duobus mãdatis vniuersa lex pẽdet, & Prophetæ.* Quod dixit, q̃a ad duplicis illius dilectionis exhibitionẽ, aut conseruationẽ omnia ordinantur, ita vt secundum exigentiam mandatorum dilectionis, reliqua omnia mandata sint aut seruanda, vel aliquando etiã omit-
Rom. 13. tenda, aut mutanda. Propter quã causam Paulus vocauit dilectionem legis plenitudinem, & quod finis præcepti esset charitas de corde puro, & cõscien-
1. Tim. 1. tia bona & fide non ficta. Porro quod dicitur in duob. mandatis pendere lege, & Prophetas, verũ est, quia in priori mandato summatim cõprehẽdũtur ea præcepta, quib. erga Deũ instruuntur homines. In secũdo vero, quæcũq. erga proximũ iustituunt. Vel intelligatur sic in duob. istis pendere, eo quod alterius præcepti obseruatio sine altero esse nequeat, imò alterum in altero includatur, aut saltem præsupponatur. Quicumq; n. diligit Deũ vere ex toto corde, hic ad oẽm eius explendã volũtatẽ paratus est, ex quo cõsequens est, vt & in seipso, & erga alios viuat sancte, & decenter, iuste, & sobrie. Quod si uere diligat proximũ sicut seipsum, necessariũ ẽt est, vt prius diligat Deũ, propter quẽ proximus est diligendus, & ex cuius dilectione fluit syncera, & vera proximi dilectio. Vnde Dominus
Matth. 7. cum adhortatus fuisset nos, vt quæ velimus nobis fieri, eadẽ alijs faciamus, quæ verba ad dilectionẽ proximi pertinent, subiecit eadem, quæ hic dixit:
Rom. 13. *Hæc est enim lex, & Prophetæ.* Et Paulus cum de dilectione proximi ageret, non dubitauit dicere plenitudinẽ legis esse dilectionẽ, & dilectionẽ proximi nõ operari malũ, nimirũ quod hęc, necessario præsupponeret dilectionem
1. Ioan. 4. Dei, dicente Ioãne: Qui dicit se diligere Deũ, & fratrẽ suũ odit, mendax est. Amor proximi nos ducit ad amorem Dei. Ideo Spũm sanctũ primum dedit Christus in terra, secundo misit e cęlo. lib. 16. c. 12. n. 58. Amor Dei amorem proximi gignit. li. 1. c. 15. n. 18. Amor ad Deum robustum reddit hominem ad bene operandum. lib. 1. c. 7. num. 6. c. 18. nu. 1. Charitas lex multiplex dicitur, quia ad multa accendit, si perfecta sit, lib. 3. c. 2. nu. 42. vsque ad 44.

9 *Congregatis autem Pharisæis, interrogauit eos Iesus dicens: Quid vobis videtur de Christo, &c.* Aduerte quõ ẽt hic ad resipiscentiam eos inuitet, sed frustra omnia fiunt. Non poterant respõdere, & cum audirent inimicos ponendos scabellum pedũ Christi, audiebant Dei sententiam, nec tamen veniã desiderati rogabant. Christus is est, cui pater dixit: Sede a dextris meis, hoc est, Rex esto super omnia, in cœlo, & in terra. Rex Christus in nobis regnat & vincit, vincit quia venit dominari in medio inimicorũ suorũ. Non tollit ipsa mala, sed vincere dat. Sufficit nobis eius gratia, si nõ vult auferre mala, dominemur interim in medio inimicorũ nostrorum, donec tandem paterponat inimicos nostros sub pedibus nostris. Demum etiam is est Christus, cui omnes inimici eius subijciendi sunt. Et id quidem dupliciter. Sunt quidam, qui sponte se subiiciunt, ac eum agnoscũt *Act. 9.* Dominum. Sic Paulus olim hostis, tãdem scabellum pedum Christi factus *Luca 7.* est, immo vas electionis. Sic peccatrix illa Euangelica, pedibus illius se subiecit, sic nos quoque, qui olim inimici eramus, nunc eum Dominũ agnoscimus. Felices qui hoc modo scabellum pedum eius sunt. Quicumq; aũt spe se non subdunt, uel inuiti subdi cogẽtur, quos tamẽ Dominus interim tolerat. Quod si contempserint eam charitatẽ, erit quando contemnere non possint, sicut in ascensione canit Ecclesia. Vocat pater filium ad consessus solium donec suppedaneos, victos, uel spontaneos ponat inimicos. Felices illi, de quib. scriptum est: Non dominabuntur eis amplius alieni, sed seruient *Hier. 30.* Deo suo, & Dauid Regi suo, nimirum de Christo loquens. Sic Ezechiel: Ero *Ezech. 37.* eis in Deũ, & Dauid seruus meus princeps in medio eorum, infelices aũt illi, omniũq; miserrimi, qui in futuro sęculo audierint: In brachio extẽso, in manu for-
Ezech. 20.

nu forti, & in furore effuso regnabo super eos, qui me Regem pacificum contempserunt, uolentem eos regere, & ditare. Christus Rex, lib. decimo octauo, cap. nono, num. octauo. Christo omnes subijciuntur boni, & mali, oues & boues, lib. duodecimo, cap. secundo, num. uigesimo primo. Christus virtutibus Sanctorum coronatur, lib. nono, ca. uigesimo tertio, num. decimo quarto. Christus uirga dirigens iustos, & confringens peccatores, lib. tertio, cap. nono, num. uigesimo sexto. Christus Rex est in hoc mundo, licet regnum non sit de hoc mundo, lib. tertio, cap. septimo, num. quadragesimo quinto. Christo mundus subditus est, lib. tertio, cap. quinto, numer. quadragesimo tertio. Christus uastauit filios Seth, dū homines sibi subditos fecit, ibidem nu. quinto decimo, uigesimo quarto, trigesimo secundo, trigesimo quarto, sexagesimo quarto, & sexagesimo quinto, cap. sexto, num. decimo septimo, cap. septimo, num. primo, trigesimo, & 45.

10 *Et nemo poterat respondere ei verbū, neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare.* In his uerbis significat eos ea, quæ hactenus interrogauerunt, non discendi, sed tentandi animo interrogasse. Si enim discendi fuissent cupidi, non debuisset ob animaduersam in Christo prudentiam, ab interrogando quiescere, sed ob id magis ad interrogandum prouocari. Sed tamen licet hi interrogare non auderent eius bonitas a docendo non cessabat, quæ eorum concernerent salutē, illius enim bonitas hominum malitia non vincitur. Dei misericordia omnē criminum magnitudinem superat in infinitum, lib. decimo quarto, cap. vigesimo tertio, num. 6. Deus semper loquitur in conscientijs peccatorum, lib. quarto, ca. uigesimo septimo, num. quinto, & sexto. Dei misericordia hominū peccatis non vincitur, lib. quarto, cap. septimo, num. vigesimo. Item qui mari terminum posuit, sceleſtissimorum hominum compescuit audaciam. Non sunt ea, quæ audent dæmones, & sceleſti homines contra Deum, & contra viros iustos termino carentia, sed Deus moderatur illa, licet illi in inferendis nocumentis non lassentur, sed non relinquit Deus virgam peccatorum super sortem iustorum, vt non extēdant iusti ad iniquitatem manus suas. Id est, non permittet Deus impios diu dominari in bonos, ne hi fiant impij exemplo, & prosperitate istorum incitati, vel impatientia victi. Declinantes autem in obligationes adducet Dominus, &c. Pro obligationibus quidam legūt tortuositates. Periphrasis hypocritarum, qui foris benefici apparent, intus & corde malefici, quos ducet in perditionem cum his, qui aperte malefici sunt, vt pax sit super Israel deficientibus calumnijs, & persecutionibus istorum. Diaboli vires semper restringit Deus, lib. secundo, cap. octauo, numer. quarto, lib. quarto, cap. trigesimo quinto, numer. tertio, quinto, sexto, octauo, nono, decimo quarto, vsque ad decimum sextum, cap. trigesimo septimo, num. vndecimo. Mali persequuntur iustos, sed horum virgam non permittet Deus, vt quiescat super illos, lib. nono, cap. nono, num. 60. Malorum potentiam contra iustos moderatur Deus, lib. nono, capit. vigesimo, num. quinto. Verba autem hæc: *Et nemo ausus fuit ex illa die eum amplius interrogare*, sic accipienda sunt: Nemo Pharisæorum, vel huius quæstionis, quam ipse proposuerat, de filiatione Christi nullus ausus est solutionem ab eo quærere, nam captus ab hostibus in domo Caiphę interrogatus est, & Pilatus ipsum interrogauit, & Herodes.

Psal. 124.

Digitized by Google

DOMINICA XVIII. poſt pentecoſten.

Euangelium.

Aſcendens Jeſus in nauiculam transfretauit, & venit in ciuitatem ſuam. Matth. 9. Mar. 2. & Luc. 5.

1 Dominica 18. poſt Pentecoſten.

QVA occaſione Ieſus in ciuitatem ſuã Capharnaum perrexiſſet, ediſſerunt Euangeliſtæ eã fuiſſe, quod degens inter Geraſenos, cum primum eorum terram fuit ingreſſus, occurrerunt ei duo viri a dæmonijs vexati, vnus autem illorum, vt narrat Lucas, non ab vno, aut altero dæmone poſſidebatur, ſed ab integra legione, quæ numerum complectitur ſex millium ſexcentorum ſexaginta & ſex dæmoniorum, vel vt alij credunt 12250. dæmoniorum, nec qualeſcũque hi, ſed ſæui nimis, ita vt nemo poſſet tranſire per viam illam. Multis tẽporibus arripiebat hominem dæmon, & vinciebatur catenis, & compedibus cuſtoditus, & ruptis agebatur a dæmonio in deſerta, & neque catenis iam quiſquam poterat eum ligare, quod facere nitebantur ciues, certe ne itinerantibus noceret. Hanc grandem calamitatem patiebantur Geraſeni, a qua, hoc ſolo nocumento liberati illi ſunt, quod rogatus Dominus conceſſit, vt legio in gregem porcorum intraret, qui impetu magno præcipitati in mare interierunt porci. Paſtores uenientes in ciuitatem narrauerunt omnia. Egreſſi ſunt ciues uidere quid eſſet factum, & veniunt ad Ieſum, & uident illum, qui a dæmonio vexabatur, ſedentem veſtitum, & ſanæ mentis, non iam furibundum lacerantem homines, ſed quietum, bonoque publico, beneficio Domini miſericorditer prouiſum, & cum audiſſent quæ porcis acciderant, rogare cæperunt eum, ut diſcederet de finibus eorum. Conſiderantes dam num, quod perpeſſi fuerant in ſubmerſione porcorum, Ieſum rogabant, ut diſcederet ab eis, magis enim commouebat animos eorum iactura porcorum, quam ſalus hominis, quem a tantis malis, tamque grauiſſimis, in bonũ totius reipubliçe liberaſſet. Metuebãt affinis, & porcis ſuis, & ideo malunt ſine Chriſto, porcos ſuos ſeruare, quã cum Chriſto eis carere. Admirantur hi, & laudant potentiam Dei, ſed cum ad porcos deuenitur, Chriſtum reijciunt. Magis ſolliciti erant de perditione animalium, quam de ſalute animarum ſuarum, & veritatis cognitione. Siquidem uidentes Dominum eos curaſſe dæmoniacos, qui toti etiam regioni erant infeſti, exiſtimare merito debuiſſent veniſſe ad ſaluandum, non perdendum, ac proinde amandum magis, quam metuendum. Maxime autẽ illo timore', qui ex nimio amore rerũ temporalium, (quibus male timebãt) oriebatur. Mira res uno patrato miraculo multis prouidit regionis illius miſeriis, in qua, periculis, & timoribus agitati homines, uix iter ãgere poterant, ne inuaderet eos ſæuus dæmon, nullum adinuentum eſt medium, quo efficaciter huic malo prouideretur, cui, uno uerbo prouidit Ieſus, hoc ſolo ciuium aliquorum, dãno quod porci interirent in mari. Sed cum damna temporalia eorum bonorum, quæ veris contẽptis magnificiunt homines, omnium iudicent maxima, mundani & perditi homines, ut illa conſeruent, communi decreto & conſenſu, expellendum iudicant Deum, cuius præſentia tantorum bonorum extitiſſet cauſa, & foret in poſterum, ne alteram porcorum iacturam paterentur. Quoniã, vt aiebat Paulus, qui uolunt diuites fieri in hoc mundo, incidunt in laqueum, & in tentationem diaboli, & in deſideria multa inutilia, nec inutilia tantum (minus enim & hoc eſſet malum) ſed etiam

Matth. 8.

Luc. 8.

Marc. 5.

Paulus. 1. Tim. 6.

etiam nociua, qualia illa fuerunt, quibus Gerasseni moti sunt ad expellendum Christum, desideria talia, quæ mergunt hominem in interitum, quia vt ea opera compleant, se ipsos iugulant, qui illis feruntur. Vnde August. in confessionibus aiebat: Pondus meũ amor, meus, illo feror, quocumque feror, amor inordinatus me ad malum impellit, sicut bonus, bonorum operum est principium. Eapropter dicebat Greg. Lege cautum erat, ne quis araret in boue, & asino, in quibus diuinus amor, & carnalis intelligebantur. Quæ autem ista coniungit anima, fructu æternæ mercedis non excolitur, quia puritas amoris quo Deo coniungitur, inordinato amore rerum temporalium polluitur. Philistæi inquit Greg. pugnaturi contra Israel castra posuerunt in Magmas, quia dæmones in his morantur, qui terrenis dediti sunt, hoc.n. Magmas significat. Amor est radix, vnde omne bonum, & malũ oritur, lib. 1. c. 7. num. 18. 19. 22. 28. & 29. c. 10. num. 1. 3. & 8. cap. 18. num. 5. vsque ad 8. & 10. Amor deordinatus rerum temporaliũ multa mala parit, lib. primo, cap. 10. num. 6. cap. 11. num. octauo, cap. 17. num. 1. vsque ad 3. 7. 8. 11. vsque 26. cap. 14. num. 5. Bona temporalia immoderate concupita illaqueant homines, lib. 2. cap. 15. nume. 8. 45. & 64. cap. 18. nume. 21. & 22. Bona temporalia expedit amittere potius, quam animæ salutem, lib. 2. cap. 15. num. 35. lib. 4. c. 41. num. 9. & 10. Bona temporalia amantes, nimis incuruati sunt, ut dæmones transeant, sursumque non respiciant, lib. 2. c. 15. num. 60. & 61. lib. 3. c. 1. num. 21. Bonorum temporalium amatores deuorat terra lib. 2. c. 17. num. 1. Bonis temporalibus dum intentissimi sunt mali, Deo non attendunt, lib. 2. c. 19. num. 20. & 26. cap. 20. nu. 14. Gerasseni bonis temporalibus vehementer affecti, dum eorum timent iacturam, quam fuerant in porcorum nece experti, tanta feruntur insania, vt communi decreto, rogent Iesum vt a finibus corũ egrediatur. Stultitiæ ingentis signum certum, quod nullus est, qui non admiretur. Sed sane maiori admiratione est dignũ, quod nos homines Christiani, qui fide docente didicimus, quibus Dei præsentia potiamur bonis, illa omnia contemnimus, non propter gregem magnum porcorum, quod perit, sed propter obolum, & fragmen panis, immo propter pugillum hordei, omnium Dominum & contemnimus & proijcimus, immo pro rebus nihili. Iurationibus enim assiduis, detractionibus, alijsque multis peccatis, quibus nihil vtilitatis accrescit, ipsum ab anima pellimus. Immo dæmonib. & vitijs dona donamus, meretricibus omnibus execrabiliores, vt ingrediatur ad nos, egrediaturque Deus non a Gerasenis, sed ab his, quia Christo dicimur Christiani, & hoc nomine indigni clamamus: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Cum que diabolo dicere debuissemus, quod Agnes nobili adolescenti, eius thalamum concupiscenti: Discede a me pabulum mortis, quia iam ab alio amatore præuenta sum, &c. cuius pulchritudinem Sol, & Luna miratur, cui soli seruo fidem, & cui me tota deuotione commisi, id non facimus, sed viro, & sponso foras pulso, amasium introducimus, omnium malorum fontẽ. Dei præsentia quamplurium bonorum est causa, sicut & ipsius absentia multa causat nocumenta, lib. quarto, cap. 19. per totum, cap. 20. num. octauo, cap. 24. num. 16. Deus derelinquit peccatores in grande ipsorum malum, lib. 4. cap. 20. num. octauo. Deus vbique præsens, malis non dignatur inhabitare, lib. 4. cap. 26. num. decimo octauo. Diabolum qui lacerat, volunt habere Regem peccatores, nõ Deum, qui delectat, lib. 4. c. 33. nu. 6. c. 37. num. 9. c. 42. nu. 4. Diabolus innumeris bonis priuat animam, quam possidet, lib. 4. c. 33. num. 5. c. 37. num. 9. Peccata in grande malum nostrum elongãt nos a Deo, non loco, sed animo, lib. 14. ca. 6. num. 14. & 16. cap. 17. num. 1. Peccator dat mercedem amatori, qui peccat bona temporalia non reperiens in

Greg. lib. 5. in 1. Reg. Deut. 22.

Greg. in 1. Reg. 13.

Ecc. 13.

Iob 21.

dia-

Digitized by Google

malis, quæ fecit, libro primo ecapitul. quinto num. 7. 16. & 17. Peccatoribus frequenter dæmon adhuc temporalia & quæ desiderant non largitur, sed falsis promissionibus a diabolo decipiuntur, lib. 14. cap. octauo, numer. 34. Hac ergo occasione a Gerasenis discedēs, *transfretauit, & venit Capharnaum*, vel, ut alij credūt, Nazareth, & statim offerebant ei paralyticum ipso disponente, ut illum curaret a paralysi, nec id solum, sed a grauissima peccatorum ægritudine. Hæc enim diuina bonitas semper fuit, ut uno homine derelicto, alterum quærat, ab uno repudiatus, alterius domum pulset. Spiritus Domini egressus est a Saul, immo pulsus ab illo, qui spiritum admiserat malum, a quo exagitaretur, & a die illa directus est in Dauid. A die illa, non distulit animam quærere, quam inhabitaret, & & ditaret. Iudæam deserens peccatricē, fines Tyri ingressus est, ut Chananeę filiā a dæmonio liberaret, & lętaretur deserta, & inuia, & arida esset in stagna aquarū. Qui mortificat Dominꝰ, ipse & uiuificat, qui pauperem facit, etiā ditat, qui humiliat, ipse & subleuat. Si quem audit dicentem: In cœlum conscendam, super astra exaltabo solium meum, in profundum laci demergit, suscitat continuo a terra inopem, & de stercore erigit pauperem, ut collocet eum cū principibus suis. Si qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora, de stercore leuat hominem vermibus scaturientem, ut solium gloriæ teneat. Quia enim Dominus Iesus fons erat è paradiso egressus, ut totā rigaret terram, quam frugiferam redderet, cum primum illi occludebatur via, ne hanc, aut alteram rigaret animam, hanc, aut illam fœcundaret prouinciam, alienum quærebat, qua flueret, aliisq; benefaceret, quia benefaciēdo continere se nō magis poterat quā rapidus fons sistere, & quiescere, &c. Christus aquæ cur cōparetur, libr. 1. c. 25. nu. 3. & 4. lib. 3. cap. quinto, nu. 31. 40. 43. 63. 69. & 83. cap. 7. nu. 26. c. 9. n. 5. & 16. Comparat fluuio & imbri, libr. undecimo. capit. sexto, numero septuagesimo secundo. Christus nimis optat habere, quos saluet, lib. 14. cap. 23. numer. quinto Christus petit a nobis locum, quem ędificet, lib. 18. cap. 15. nume. septimo. Deo maior est cura de homine saluādo, quam diabolo de perdendo, lib. 1. cap. 6. nume. 17. Deus pulsus exit a Gerasenis, non rogatus autem accedit Capharnaum, vt benefaciat, veluti inuitus discedit, & ultro se offert, ut misereatur. Deus quasi coactus cogitur peccatores damnare, lib. 4. cap. 7. num. 6. 14. & 17. c. 3. numer. 6. cap. 9. numer. 2. 3. & 14. cap. 11. num. 9. cap. 12. num. 4. 5. 10. & 14. Deus extensas dicitur habere manus, ut bonitas eius ad benefaciendū agnoscatur, lib. 4. cap. 7. num. 12. & 16. Relictis ergo Gerasenis, qui discessum eius precabātur, ad eos redit Dominꝰ, quibus se gratum fore non dubitauit, quique illum audire expectabant: ita enim videas Dominum nunmquā ab Euangelico negotio vacasse, ut a quibusdam repulsus nauseabundis mox ad esurientes & sitiētes cōuerteretur, vt eos vitæ cibo pasceret. *Et ita venit in ciuitatem suam*, quam Chrysost. intelligit Capharnaum, vbi frequentius morabatur, quamuis Hieron. *suam ciuitatem* vocet Nazareth, & August. totam prouinciam Galilææ. Cum primū Capharnaū ingressus est inquiunt Marcus, & Lucas: *Et auditum est quod in domo esset, & confestim conuenerunt multi, ita ut non caperent ne que ad ianuam.* Cum primum rumor auditus est, quod Christus esset in ędibus, sine mora tanta vis hominum eo confluxit, ut non solum tota domus impleretur, sed etiam non caperent multitudinem, ea loca, quæ erant circa ianuam. Quibus exhibuit & doctrinam & curationē. Siquidem Lucas dicit: *Et virtus domini erat ad sanandū eos.* In qua locutione Hebraismus est, pro eo quod est: Virtutem suam exercebat Dominus ad sanandum eos, nēpe quotquot aderāt *egentes* eius ope. Quamquam autem propter miracula maior pars potissimum confluerent, prius tamen doctrinæ vacabat Iesus, deinde

1. Reg. 16. *Matth. 15.* *Isa 35.* *2. Reg. 2.* *Isa. 14.* *Psal. 112.*

Dominica 14. post Pentecosten.

deinde ægrotos sanabat, docens, scilicet, ubique primam rationem animorum habẽdam, posteriorem corporũ, quod sudere Dominus & verbis voluit apud Matthæum multisque rationibus conuincere, & exemplis, dũ hic primum docet, & deinde infirmis medetur, paralytico condonat peccata, & postea ad pristinam sanitatẽ reducit.

Et morti proximus templum ingressus prędicat, & statim cęcos, & claudos curat. Bona temporalia moderate postulanda, docuit Christus in oratione Dominica, libr. 13. cap. 8. num. 3. 4. & 15. Bona temporalia in cœlo quærantur, vbi vera sunt lib. 4. capit. 28. num. 10. & 11. Bona temporalia optabant olim Iudæi, quæ modo Christiani desiderare non debent, lib. secundo, cap. 19. numer. 19. Virtutes sunt veræ animæ diuitiæ, lib. 4. cap. 28. num. 5. 9. 12 15. & 18. lib. 18. cap. 11. nume. 21. Sermones audire expedientissimum est, &c. lib. 16. cap. 10. per totum maxime numer. 1. & 2. vbi docetur, quod sermones audientes similes sunt Rebeccæ, quæ quotidie veniens ad fontes, Isaac copulata est. & num. 15. ostenditur, quod sermones audire studio magno, est bonę valetudinis iudicium qui audiendi sunt attentissime, sicut Regis litterę ad nos missę nu. 14. Sermones audiens peccator, similis est ęgroto medicum quærenti, qui saluti proximus est, lib. 18. cap. 3. numer. 2. Per sermones Deum consulentem non audiunt mali, audituri post, cum seuiẽtem, & condemnantem, ibid. num. 13. Vnde aduenies Iesus Capharnaum innumera plebis multitudine circumdabatur, quę ad eum audiendum conueniebat. De qua re multa in indice docentur verbo; Sermones, & Verbũ Dei.

5 *Ioan. 5.* *Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lectõ.* Paralyticus, alter de quo meminit Ioannes ęp triginta & octo annis fuisset isto morbo detentus, nec recuperandę sanitatis modum inuenire poterat, qui miser in lectulo iacens ad piscinam, motionemq. Angeli expectans, optata sanitate nusquã potiretur, nisi diuina bonitas illum curasset non rogatus, quia nomine carebat ille, at quia iste hominem immo homines habuit quatuor, qui in lectulo eũ deferrent, qui nõ inueniẽtes qua parte illũ inferrent prę turba, ascẽderũt super tectum, & nudauerũt tegulas, & ligna tollentes, submiserũt eum cum lecto in medium ante Iesum, vnde cõtinuo sanitatem cõsecutus est. In re hac duo oportet considerare. Alterum est, fides erga Iesum in hominibus istis, & ardens ac indefessum desiderium iuuandi proximum, & studiũ, ac sollicitudo, opere & veritate illum iuuantes, nobis merito imitandum. Gratissima fuit Christo offerentium charitas semper, quã respiciens Dominus etiam indignis beneficiũ contulit, non languẽtium, sed intercessorum respiciens fidẽ, & deuotionem, sic mulierem Chananæã idolatram, & gentilem à dęmonio, à quo vexabatur male, liberauit, illius mala nõ considerans, sed matris humilem ac deuotum animum, orationis perseuerantiam, ob quam dixit: Vade, & sicut credidisti, non sicut filia tua digna est, fiat tibi, & præsentaneũ adfuit remedium. Sic & filiũ lunaticũ curauit rogatu patris, qui ad pedes procidens Saluatoris aiebat: Miserere Domine filio meo, quia lunaticus est. Sic & huic ęgroto prouidit de remedio, cũ fidem, & confidentiã, & humanitatem illorũ expertus est, qui eum in lectulo portabant, & demiserunt per tectũ ante Iesum. Ille autẽ, qui simul detinebatur infirmitate, in piscina triginta & octo annis morbo correptus est, pluribusq; ęgrotaret, si bonitate Dei & misericordia, pręuentus nõ fuisset, qui hominem non habebat, cuius diligentia & cura à morbo liberaretur. Duplicẽ, ergo confidera misericordiã: alterã, qua homines hos impulit, ut te salute fratris curam gererent: alteram, quod æger & à peccato, & à paralysi liberatus est, utramque maximam, quoniam & ipsius dono inspiratur charitas vni, ut alterum iuuet. & merito charitatis magnus sit coram Domino, qui tanto potitur bono, alteri uero, quia

Matth. 15.

Matth. 17.

Ioan. 5.

illius

illius charitatem dum respicit Deus, illum diligit, & dum hęc non quærit, quæ sua sunt, sed quæ proximorum, his & confert sanitatem amissam, & indignos maiorib⁹ bonis dignos reddit, sicut huic contigit, cui tam magnifice condonata sunt peccata, quorũ remissionem fuerat prorsus oblitus, & saluti pristinæ restitutus fuit, qui illã non meruerat, salutis animæ tam fœde oblitus, illiusque tam cupientissimus. Charitas enim holocaustum est medullatũ, quod Deo debet offerri, li. tertio, cap. secundo, num. 31. Charitas si esset in republica, innumera deessẽt mala, quæ amor proximi tolleret, ibidem num. 4.5.7.8.& 15. Charitas cytharæ comparatur, quæ Deum, & Angelos lætificat, libr. primo, cap. 15. num. quinto. Orationes alienę multũ prosunt nobis, lib. 13. capit. 4. nu. 2. usque ad 5. Sed tamen hi, pro quibus offeruntur, ocio non torpeant, ibidem. Sancti nimio zelo mouebantur in bonum proximorum, lib. primo, cap. 14. nume. 16.& 17. Sancti sic suæ saluti intẽti sunt, vt alienam curent multũ, lib. 16. cap. 7. nu. 24.& 25. Obtulerunt ei paralyticum summopere corporis salutem desiderantem, qui & ad illam consequendam nullum medium intẽtatum reliquit. Hoc est hominis ingenium frequens, ut spiritualia bona, virtutem, & quæ ad salutẽ aĩæ sunt necessaria, remisse q̃rant, saluti aũt coporali obtinendę perpetuo inuigilent. Sic & Antiocho accidit, qui percussus inuisibili, & insanabili plaga, cum potenti exercitu comitatus Hierosolymam adijsset, ut nomen, & gentem Iudęorũ deleret, & qui sibi videbatur etiam fluctib. imperare, & mõtium altitudines in statera appendere, cum è corpore impij vermes scatuirent, per momenta singula dolorib. suis augmenta capientibus dixit: Iustum est subditum esse Deo. & mortalem non paria Deo sentire. Et ciuitatem ad quam festinãs veniebat, vt eam ad solum deduceret, & sepulchrum congestorum faceret, nũc optat liberam reddere, & Iudęos, quos nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed auibus, & feris diripendos traditurum dixerat, æquales nunc Atheniẽsibus facturum pollicetur; templum etiam sanctum, quod prius expoliauerat, optimis donis ornaturũ, & sancta vasa multiplicaturum, & pertinentes ad sacrificia sumptus, de reditibus suis præstaturum, & prædicaturum Dei potestatem. Vnde obiecro in homine impio, barbaro tanta Dei cõmendatio, in viro tam Iudæorum inimico tantus amor, tantæ promissiones, tãtorum sumptuum oblatio? Certe ex desiderio ingenti salutis, quam cæteris antepo fuerat rebus, quæcumque illæ essent, quibus libẽter careret, dum tamen pristinam consequeretur salutem. Salus corporis auide quęritur, & salus animæ, quam remisisse, cũ illa ad animæ salutem sit ordinanda, lib. 2. cap. 17. numer. sexto, lib. quinto, cap. 9. nume. 19.& 19. Non intelligũt impij, corporis ęgritudines, in utilitatem cedere animarum, in perniciem autem, prosperitatem, & salutem, Salomone dicente: Prosperitas stultorũ perdet illos. Quare hoc inquit Hieronym. Quia læpe auersus animus a timore conditoris, iusto Dei iudicio disponitur, ut ducat in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendat. Iustus quidem & læta, & tristia, prospera, & aduersa, ægritudo, & salus omnia cedunt in bonum, lib. quarto, cap. 17. numer. 14.& 15. cap. 24. numer. 3. usque ad 5. capit. 29. nume. 1.5.& 6. cap. 34. numer. 23. usque ad 25. Sic aiebat Paulus: Magnificabitur Christus in corpore meo siue per mortem, siue per vitã, mihi enim viuere Christus est, & mori lucrum. In carne mea marcida, infirma, cõsumpta, magnitudo, & omnipotentia ostenditur Christi, sicut & in interitu. Vnde cõuenienter æger rex Ezechias lacrymis madens, cõuersus ad parietem dixit Deo: De mane vsq; ad vesperam finies me (Bernar.) id est, non in solo mane visitationis, aut tantũ in vespera tentationis, sed in vtroq. simul erit perfectio mea. Stultus ego qui tantum sperabam usq; ad mane, cum Dauid dicat: A custodia matuti

Hieron. Prou. 1.

Iob. 21.

ad Phil. 2.

Esa. 38.

Serm de cã tico Ezech.

Psal. 129.

2. Mach. 9.

Genes. 1. na vsq. ad noctem speret Israel in Do mino. Quoniam factum est vespere & mane dies vnus, confitebor tibi mane, & vesperi, illius non sequens insaniã, *Psal. 48.* de quo scriptum est: Confitebitur tibi cum benefeceris ei, nec illorum solum propositum, de quibus scriptum *Psal. 77.* est: Cum occideret eos, quærebant eũ, & reuertebantur, sed omni tempore, & morbo fatigatus, & sanitate potitus, confitebor ei. Quoniam incarna- *Hieronym.* to Domino creaturum pollicitus fue- *Esai. 4.* rat Esaias nubem per diem, & splendo rem ignis flammãtis in nocte, ut nec in proſperis, nec in aduersis turbentur *Psal. 120* iusti, de quibus dixerat Regius Vates: Per diem sol non vret te, neque luna per noctem. Vnde Paulus cum calami tatum, ægritudinum, & persecutionũ *2. Cor. 4* considerares vtilitates, dicebat: Hæc est mea consolatio in malis, quæ patior, quod licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is, qui internus est, renouatur de die in diem. Et Iob scatens vermibus, in sterquilinio iacens, pędore consumptus aiebat: *Iob. 6* Quis mihi tribuat, vt veniat petitio mea, & qui cæpit ipse me conterat, soluat manum suam, & succidat me, & affligens me dolore, non parcat? Et de *Epist. 27.* Paula refert Hieronym. quod in tribulationibus replicabat Deuteronomij *Deut. 13.* verba: Tentat vos Dominus Deus vester, vt sciat, si diligatis eum ex to to corde vestro, alacriter aduersa sustinẽtes. In crebris infirmitatib. aiebat, habemus thesaurũ istum vasis fictilib. donec mortale hoc induat immorta- *2. Cor. 4.* litatem. Et iterum: Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per ip *2. Cor. 1.* sum abundat consolatio nostra. Et ite rum: Sicut estis socij passionum, sic eri *Psal. 43.* tis & consolationum. Hæc omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te, & iniqne non egimus in testamento tuo, nec auersum est retro cor nostrũ. *Can. 5.* Et post multa inqt Hieronym. Erat illi dilectus, candidus, & rubicundus, quia & in pace, & in bello præmia vincenti bus largitur. Quapropter cum ægritudinibus, & valetudine homines cordati, & iusti proficiant, non tanta animi sollicitudine corporalem salutem quę rere debuisset, eam tamen cõtulit Iesus ob illorum fidem, & deuotionem, qui eum gestabant, licet tanta in illo cura illius adipiscendæ, anima neglecta, eu beneficio redderet indignum, maxime cum peccator is esset. Quod ęgritudines corporum multa habeant cõuenientia, quibus infirmi cõsolandi sunt, docetur lib. 5. ca 9. per totum maxime à num. 2. usq. ad 16. & à 19. usque ad 24. Aegrotantes quanta sollicitudine à medicis, & Dei seruis salutẽ quæraut, qua obtenta in pristina relabuntur mala, lib. eodem nu. 17. Aegrotantes sancti fortiores erant, quam cũ salute pot ebantur, num. 23. Agrotantes discipulos cum curare posset Paulus, noluit li. 5. ca. 9. uum. 7. 8. & 24.

Confide fili: remittuntur tibi peccata 7
tua. In tam ingenti beneficio, quod felicissimus hic homo consecutus est, id in primis considerandum est, quod cum illum gestantes obtulissent Christo, vt eum à corporis paralysi liberaret, ipse liberat eum à peccatis, non solum, vt animaduertant homines, quod diuina beneficia, & merita supplicum excedant & vota, cum ab hominibus multa sint postulanda, vt vel modica concedantur, & rogati multa animorum latitudine, parua erogant. Deus amplius dat, quam promittat, aut postulet homo, lib. 3. cap. 10. nu. 105. lib. 4. ca. 9. nu. 1. ca. 25. num. 1. Minus autem flagellat, quam minatur, ibidem. In oratione amplius dat Deus frequẽter, quam rogatur lib. 3. cap. 10. num. 105. Quod facit, vt homines intelligant, quod ipsorum petitionibus non lassatur, sed potius optat, vt orantibus benefaciat lib. 13. cap. 3. nu. 12. usq. ad 15. & 19, cap. 7. num. 4. & 6. Homines vero vt ab aliorum importunitatibus liberentur, vel non concedunt egenti, quæ postulat, aut importunis precibus acti, modica concedunt, vt alter postulare recuset. Sic diuites se gerunt in pauperes. Diues in egenis subleuandis parcus, vere pauper est, lib. 4. cap. 36. numer. 1. 22. 24. usque ad 26. Diutũ duritiam emollire nõ possunt paupe-

Digitized by Google

pauperes, mille quæsitis modis lib. 5. cap. 10. num. 11 lib. 14. cap. 3. num. 10. vsque ad 12. & 21. Eleemosynas non dant diuites, & insuper pauperes iniurijs lacessunt, lib. 5. cap. 10. nume. 16. usq; ad 18. 29. 31. & 33. Eleemosyna illa perfecta est, quę prçuenit pauperẽ, nec precibus extorquetur, lib. 5. c. 10. num. 56. Hæc omnia docere voluit Iesus, cum criminum remissionem, non rogatus cõcedit paralytico, potissime autem id fecit, ut morbi resecaret radicem, sicut facere debet, cũ potest, qui peritus est medicus, ***Confide fili remittuntur tibi peccata.*** Bono animo esto, certo sperans te consecuturum deside ratam corporis sanitatem. Nam ***remittuntur tibi peccata tua***, ob quæ morbũ hunc incurristi. Passim enim scriptura significat culpas morbis castigari,

1. Cor. 11. Leuit. 25. sicut Paulus dicit ob indignam Eucharistiæ sumptionẽ, multos apud Corinthios ægrotasse, immo & obijsse. Vnde in die expiationis præcipiebat Dominus, ut proclamaretur libertas, ut ostenderet eadem die corpus ab humana seruitute liberari, qua anima a peccatis libera efficiebatur. Qui enim peccati iugum a se excussit, omnia sua libera habet. Nec solum id fideles arbitrabantur, sed barbari etiam & ethnici,

2. Mac. 9. sicut in facto, quod retulimus Antiochi, compertum est, qui dixit: Iustũ est mortalem non Deo paria sentire. Litterasq. scripsit Iudæis beneuolẽtia plenas, promissionibusq; ut cõpassione & spe moti, de recuperanda sanitate solliciti essent apud Dominum, in quibus, & in his, quæ rogabat, & in ꝓ priorum scelerum manifestatione fatebatur, ægritudinem illam iustam es

3. Reg. 21. se suorum criminũ pœnã. Et Achab, cum primum audiuit Eliam dicentem canibus & auibus tradendũ eius corpus, cilicio coopertus, ambulauit demisso capite tristis, vt Deus placat⁹ mortem non inferret pœnitenti. Vn-

Deut. 28. de aiebat Deus: Si non audieris vocẽ Domini, ut custodias, & facias omnia mandata eius, &c. percutiet te Dominus egestate, & febri, & frigore, & ardore, & æstu, & aere corrupto, & persequetur donec pereas, &c. percutiet te Dominus ulcere pessimo, sanariq; nõ possis a planta pedis usque ad verticẽ tuũ, &c. Nisi custodieris, & feceris omnia verba legis huius, augebit Dominus infirmitates pessimas, & ꝓpetuas, & vniuersos languores, donec te conterat. Augebit infirmitates. Quoniam sicut Dominus iustis non solum pollicita bona, sed multa alia concedit, & addit, ita perfidis mala multa præter cõminata immittit, ideoq; alia lectio habet: Omnem infirmitatem, & omnem percussionem, quę nõ est scripta in libro legis huius. Libr. 14. capit. 12. differitur, quod peccata sunt causa malorum temporaliũ, numer. primo. dicitur, Peccata necis filiorum Israel in fluminibus Aegypti ponita sunt, cum illa in sanguinem versa, potus essent Aegyptijs, quo interirent, vel ægrotarent, & num. 11. docetur, quod regulariter morborum sunt causę, aliquando enim non contingunt ægritudines propter peccata, ut Tobiæ accidit, & Iob, & alijs, etiã quando a Deo infliguntur. Sed aliæ sunt rationes, de quibus agitur, li. 5. cap. 9. Sed quia, ut plurimum accidit, paralytico huic ante morbi corporei curationẽ, illi dicit: ***Remittuntur tibi peccata tua: Confide fili.*** Statim condonata offensa, filius Dei dicitur. Iniquitates enim solæ di- *Esa. 59.* uiserunt inter nos, & Deum nostrum nihil in nobis Deus odit, nisi peccatũ, hoc remisso. Deum habes propitiũ, & patrem. Beati quorum remissæ sunt *Psalm. 31.* iniquitates, &c. Is enim filius Dei effectus, affert Deo filios æternum, gloriã, *Psalm. 28.* & honorem, huic nulla iã nocebit aduersitas, quia nulla dominat iniquitas. Sed ꝙ in re hac mirant iustissimis de causis Sancti, illud est, quod is audiẽs veniã tacet, nõ flet, nõ agit gratias, nõ de consequenda animæ salute sollicitum se gerit. Si enim hoc beneficio potiretur instar Manasses, q lacrymis *2. Par. 33.* madẽs, p flagella ad pietatem reduct⁹ ẽ, nõ mirarer, aut si vt fili⁹ ꝓdig⁹, &c. vel sicut Dauid, qui lectum lacrimis ri *Psal. 6.* gabat, vel certe si procidisset ad pedes Domini lacrymis eos rigãs, beneficiũ

Digitized by Google

esset grande audire: *Remittuntur tibi peccata.* Illud autem est mirabile, diuinaque magnificentia dignum, quod cum totus recuperandę corporis sanitati intenderet, animæ sanitatem est consecutus, & corporis. Quod per potestatem excellentiæ immensa bonitate sua efficere voluit, quo tempore tanta erant in Israel hominum

Hierem 2. scelera, qui sicut cursor leuis in desiderio animæ suæ attrahebant ventum amoris sui, vt nullus esset, qui auerteret eos a velocitate peccandi, si Dominus hac tanta bonitate non uteretur. Qui intolerabili dæmonis tyrannide ita tenebantur cõstricti, & cõpedib. vincti, nisi prœuenirentur in benedictionibus dulcedinis, quomodo miseri homines Dñm præuenirent? Qui Lazaro simiIes in sepulchris iacebant exanimes & fœtidi, nisi vox Dñi in virtute, & magnificentia diceret: *Confide fili remittũ-*

Esa. 1. *tur tibi peccata*, quis e tumulo ligatus manus, & pedes egredi valuisset? Quãdo a planta pedis usque ad uerticẽ nulla erat in hominib. sanitas, sed vulnus, & liuor, & plaga tumens, quæ nulla herba, aut malagma sanare potuisset.

Sapien. 16. Sermone eius, qui a regalib. sed b. venerat, medenda erant omnia. Qui venerat, ut errabundas oues super humeros ad caulas reduceret, nisi obtulerit remissionem criminis, quis posset ad consortium Angelorum remeare? Tacet miser hic homo, qui procedere ad pedes Iesu debuisset, quoniam salutis animæ curam non gerebat, sed corporis. Simili tam sunt rebus temporalibus intenti, ut oblata hæc bona magnipendant, contemnant autem spiri-

Genes. 4. tualia, si offerantur. Cain de honore sollicitus cum audiret: Si bene egeris, recipies, sub te erit appetitus tuus, cœlestem promissionem cõtempsit, qui tẽporalia tantum bona & præsentia ap-

1. Reg. 15. petebat. Audierat Saul, qui in pugna contra Amalech voluntatem Domini non expleuerat, quæ fecerat peccata, & obmutuit, cum primum audiuit Samuelem dicentem: Proiecit te Dominꝰ ne sis Rex, &c. Adiecit Saul: Peccaui, sed nũc honora me coram Israel. de culpa tantum sollicitus, propter periculum temporale. Quia, si Samuel cum desereret, credebat a regno se pellendum. Talis fuit & filius prodi- *Luc. 15.*
gus, qui fame cruciatus in se reuersus est. Bona temporalia, & non spiritualia diligunt peccatores in suum malum, lib. 2. cap. 19. nu. 27. vsque ad 29. li. 3. cap. 1. numer. 41. Bona temporalia ut accipiant mali, seruiunt Deo. libr. secundo, ca. decimo nono. nu. 25. & nu. 6. & 7. Hi dicuntur mendaces in sta- *Psalm. 61.*
teris, dum bona temporalia præponunt spiritualib. Bona temporalia magnificiunt peccatores, & contemnunt spiritualia, quia sensibus sunt paruuli, li. 1. cap. 2. nu. 2. & 7. li. 2. c. 16. nu. 24. vsq; ad 26. & 28. c. 19. nu. 13. 22. usque ad 25. libr. 4. ca. vigesimo octauo. nu. 20.

Murmurantib. Scribis, videns Iesus 9
cogitationes eorum dixit; Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Hac veritate, persuadenda esset homini cordato cordis cura, quod intuetur sẽper Deus, sicut scriptũ est: Lauamini mun- *Esai. 1.*
di estote, auferte malum cogitationũ vestrarum ab oculis meis, quæ semper sunt in prospectu oculorum meorũ, qui contemplantur semper bonos & malos. Coercenda imaginatio, ne vagetur per futiles cogitationes, & nociuas, quas pudica mulier non haberet, si oculis paterent viri, nec tu si illæ inspicerent ab amico tuo. Quemadmodum externi substantialem maliuã non addũt super internos, & quod viro esset, si vxor illius adulterio pollueretur, illud est Deo turpis cogitatio, cui consentit homo dicere in corde: Vadam *Osee 2.*
post amatores meos, &c. & reliqua, q̃ sunt in Prophetis, quib. Deus tã graiter & minat, & q̃ ita acriter castigat. Multoties .n. in sacris literis verbũ, dicere, referri non debet ad dicta, sed ad cogitata. Cogitationes futiles moderãdæ sunt, dum cogitamus Deum inspicientem eas, lib. quarto, cap. 13. numero primo, usque ad 6. 9 11. & 12. Vbi etiam docetur, quod earum varietas hinc oritur, quod Deum non cogitamus præsentem. Corda, & renes scrutatur Deꝰ videns omnium cogitatio-

nes,

Digitized by Google

nes,& delectationes,lib.3.c.26. num. tertio. Lib.4.cap.13.per totum diſſeritur,quod a Deo cuncta ſint preſen.ia, & quod vtiliſſimum ſit id conſiderare ibidem num.1.4.5.14.16.18.& 19.docetur,quod qui Deum cogitat præſentem illi ſoli placere deſiderat, & quod Deum omnia videntem cõſideret homo,ne peccet,num.6.8.9.11.12.15. uſque ad vigeſimum primum. Hacq; de cauſa oculos dicitur habere,quia ei omnia patet, nu.7. 8.9.12.14.16.17. & 20.

10 *Surge,tolle lectum tuum.* In huius paralytici curatione docet Dominus ſe voluiſſe per corporalem ſanationem morbum,cõfirmare poteſtatem ſuam ad remittenda peccata. Itaque ſicut eſt paralyſis quædam corporum, quę humore noxio neruos corporis,qui motus sũt organa,occupat,ac torpefacit, ſic vt qui laborat hoc malo, viuum cadauer eſſe videatur,cum ad nullum vſum habeat membra corporis ſui,ita quædam eſt paralyſis animæ,cum ſcilicet voluptates,ac frigidiſſimæ rerum fluxarum curæ ſic occupant omnes animæ vires,ut tota torpeat ad omnia pietatis officia, ita affixa infelici grabato cupiditatum carnis in quib.conquieſcit, ut viuens mortua ſit, atq; ex ſeſe nullum habeat robur erigendi ſe a rebus terrenis ad cœleſtia, aut adeundi medicum animarum. Talis anima, ſi agnito morbo ſuo,humana arte immedicabili, cupida fuerit ſanitatis,ſe ipſam curet iuſtorum hominũ inſtitutione, & oratione deferri ad Chriſtum. Et quoniam turba carnalũ hominum,& carnalium cogitationum impedimentum præſtat accedendi, curet ſe ſubuehi a carnalium cõmercio,ſicque humiliter demitti ante Ieſum ſuum morbum, omni depoſito noxio pudore,illi plane & palam detegens. Qui non dubium omnipotente ſua bonitate,nõ ſolum peccata remittet,unde paralyſis illa, & diſſolutio virium nata eſt,ſed & vires latgietur tãtas,ut nõ tantum ſurgat,ſed et lectũ, hoc eſt,corpus in quo requieſcebat lãgueſcens,ad omnem boni operationẽ tollat veluti in humeros ſuos, dominãs iam illi,cui prius ſeruiebat,ambulans quocumque agit illum ſpiritus Chriſti,nec alio ambulans,quam quo iuſſum eſt. Ambulat autem, dum virtutum profectibus ſemper ad meliora progreditur, ingrediens domum, requiem,ſcilicet conſcientiæ,ſecundum quod ſcriptum eſt: Conuertere anima *Pſal. 114.* mea in requiem tuam,quia Dominus benefecit tibi,expendens apud ſe beneficij accepti,& bonitatis diuinæ magnitudinem,ac ob eam & priuatim & publicæ Deum glorificans benefactorem. Peccatis remiſſis Deo gratiæ agẽdæ ſunt,lib.2.cap.decimotertio. nu.1. 2.12.& 18.cap. 14.nume.9. uſque ad duodecimum,lib.14.cap.decimo, nu. 15.& 16. A peccato ſine gratia reſurgere non valemus, lib. 14.cap.ſexto, num. 43.& 44 capit. ſeptimo,nu.20. cap.octauo,nume. vigeſimo ſeptimo. Peccata contui bant animam, & peccatorem viribus priuant, lib.tertio,cap. quarto, num.5.& 6.libr. 14. capit. 6. num. 42. uſque ad 44. Peccata flenda propter damna, quæ inferunt animæ, lib.tertio,ca.25.nu.3.16.17.21.& 22. lib.10.c.2.num.1.& 2.lib.14.cap. 17. num.4.vſque ad 14. Lib.14.ca.ſexto, per totum docetur,quod peccata multa,& varia cauſent nocumenta in anima, in qua ſunt. Peccatum morbus eſt animæ,lib.14.ca.14.num.quarto. Niſi peccatum ſanetur,tenetur homo delectatione carnali, lib. 18.capit.14. num.16.

DOMINICA XIX. poſt Pentecoſten.

Euangelium.

Simile factum eſt regnum cælorũ homini Regi, qui fecit nuptias filio ſuo. Matt.12.

Digitized by Google

Euãgelium Dominica 2 post Pentecosten hunc est quam simile, si non est idẽ, quapropter mutuãda sunt multa, qua ibi diximus.

Vide etiam lib.4.cap.5.num.1.2.& 3.lib.5.ca.7. De uocatione gentium li. 12.cap.2 num.2 & 3.lib.18.cap. decimo quinto, num.44.& uerbo matrimonium spirituale.

Dominica 19. post Pẽtecosten.

IN parabola, quam in capite anteriori immediate ante hanc posuit Dominus in templo, altera die post celebrẽ ramorũ acclamationẽ, de vinea agricolis locata, qui fructum reddere Dñum uineæ cõtemptserũt,& insuper seruos contumelijs affectos occiderunt,& quod grauiter ferendũ esset,vnicum & totum filium patris familias,suorum bonorum hæredẽ amãtissimum,extra vineam pellentes, necauerunt, significare uoluit Christus Dominus primates Iudęorum digne perdendos. In hac autem significatur, cum eis etiam populum cœlesti priuãdum cõmunio,utpote qui superiorum, sacerdotumq.& Pontificum, & reliquorum prauam uitam imitarentur. Mirum enim non est, ut dolente capite, cordeque ægrotante, cætera membra misere langueant. Sicut enim cum diuina bonitas animam repleuerit pinguedine in Sacerdotibus,populus continuo bonis operibus abundabit, influunt enim illi verbis, exhortationibus, & exemplis,virtutem qua ipsi repleatur, ita etiam cum illi induerint
Psal. 108. maledictionem sicut vestimentum,& intrauerit sicut oleum in ossibus eius, id est, in his qui ossa Ecclesiæ esse debuissent, participant tanc plebeius, maledictionem hanc, quæ cum oleo comparetur, penetrat,& imbibit totius corporis partes. Primam parabolam docuit prius, ut doceret Iudæorum principes radicem ac originem futuros,eius perditionis,quę in promiscua multitudine reperiebatur, & maiorũ scelera imitantes, sicut illi occiderunt hæredem, & isti neglexerunt principis conuiuium, & vocantes seruos ad nuptias contumelijs affectos occiderunt. Prælati enim male viuentes,nutriunt pecora occisionis, lib. decimo quarto, cap.28.nume.decimo quinto. Quoniam Prælatis ruentibus, recte dicitur sermo Domini pretiosus, id est, rarus,quia non reuelantur eis, quæ in utilitatem plebis essent docenda, ibidem nume. 32. Vnde Prælatis sanctis maxime insidiantur dæmones, ut eis deceptis lectulum Chri maculent,ibidem num. 38. Sacerdotum & Prælatorum peccata,in grande nocumentũ sunt Ecclesiæ, libr. decimo quarto, cap. 16.numer.25.libr.16.cap.secundo,numer.3.11.& 12.capit.tertio,numer. nono, usque ad 12. Sacerdotes cor, & stomachus sunt Ecclesiæ, unde si illi valeant, Ecclesia floret, si ægri sint, illa marcida est, libr. decimo sexto. cap. secundo, numer. tertio.11.& 12. Sacerdotes bonis spiritualibus ebrij, in causa sunt ut plebs bonis abundet, ibidem num. quinto. Sacerdotes mali aceto & fumo comparantur,quia fidelium sensus obtundunt,& oculos cæcant ignorantia,ibidem numer. septimo. Sacerdoees laicis peiores, plus omnibus Ecclesiam persequuntur, a quibus maius præiudicium tolerat Deus,lib. decimo sexto, capit.secundo,num.12.cap.tertio, numero decimo, usque ad duodecimum. Cum ergo Iesus morti proximus Ecclesiasticorum perditos mores docuisset, continuo in hac parabola totius gentis Iudaicæ sceleratam vitã inde prodeuntem,aperit. Præterea in prima parabola significat, quæ Deus beneficia contulerit Iudæis, usque ad passionem Christi, Dei prouidentia,eorum impietatem in Prophetas, in hac vero ea, quæ post crucem Christi contigerunt, vel post Christi aduentum, primo docens quomodo Iudæi sint ad Christi gratiam uocati, & quomodo eam persecutionem in Apostolos concitauerint,quam olim in Prophetas, eorum patres mouerant. In parabola anteriori regnum

dam-

Digitized by Googl

dandum gentibus tantum ſignificauit, hic non omnes, qui in regnũ eius fuerunt admiſſi ex gentibus, ſaluandos docet, ne occaſione ſuperioris parabolæ remiſsiores eſſent, & nimis ſecuri. Iudęorum populo in ſcelera multa delapſo, ſucceſsit gentium populus, lib. 5. cap. 7. nu. 17. uſq; ad 20. & 28. Iudæi viderunt nuditatem Chriſti, quam fratribus, ideſt, gentibus nunciauerunt, libr. 3. capit. 10. nu. 42. qui & leuauerent ſermonem Dei, quem Iudæi in cœno proiecerant, libr. 5. c. 7. num. 28. & 29. Iudæi duri, & nebuloſi lapides calignis, & vmbra mortis recte dicuntur, lib. 12. capit. quarto, numer. vigeſimo ſeptimo. Gentes acceperũt hæreditatem promiſſam Iudęis, lib. 2. cap. 10. num. 14. & 15. lib. 5. cap. 7. nu. 1. 2. 10. uſque ad 25. 27. vſque ad 29. 31. uſque ad 33. Chriſtus reprobatus a Iudæis, conuertit pęccatores ad ſe, & factus eorum princeps, libr. tertio, cap. nono. num. 21. Chriſtus figuratus in ſale, quo Heliſęus aquas ſteriles ſanauit, ſanando gentium infæcunditatem, libr. tertio, capi. 5. numer. 53. & 85. Chriſtus in malum fuit Iudęorum horum culpa, libr. tertio, capit. ſexto, num. nono, uſque ad decimum quintum, capit. nono, nume. 48. capit. decimo, numer. quinto, 8. 23. 95. & & 107. lib. quarto, cap. nono, numer. decimo.

§ Totum Euangelium, tribus claditur partibus. In prima verbum Dei Chriſtus Dominus ſponſus dicitur Eccleſiæ, cui vinculo indiſſolubili ſociatus eſt, nos autem, & ſponſæ, & inuitatorum ſortiti ſumus nomen, quos ſingulari bonitate ſua, & ſollicitudine ad regales nuptias, magnificumq; conuiuium vocauit. In ſecunda parte hominum narratur ſtultitia, ſtoliditas, & ingratitudo, quod qui ad nuptias inuitati ſunt, ſi non maiora patrarunt mala, illud graue ſatis fuit, quod neglexerunt venire recuſantes intereſſe opulentiſſimo conuiuio. Tertia vero, quã tis pœnis plectendi ſunt, & qui rogati contempſerunt venire, & qui venientes abſq; nuptiali veſte, vtib. induti, regiam aulã ſeſſuri, ingreſſi ſunt. Circa primum. In communi ſanctorum patrum intelligentia, cum verbũ Diuinum unione hypoſtatica humanã naturam ſibi copulauit, deſponſatus illi fuit, eſtque nomen ſponſi fortius. Chriſti nuptiæ celebratæ ſunt incarnando, lib. tertio, capit. quinto, nume. 52. 86. 87. Chriſtus ſponſus eſt, a quo ſponſa poſtulat ſe trahi, libr. decimo octauo, capit. decimo tertio, numero nono. Eccleſia modo deſponſata eſt Chriſto, & virgo peruenire debet ad nuptias, quæ celebrabuntur in cœlo, li. decimo quarto, capit. 15. numer. 39. Chriſtus ſponſus venit ad ſponſam, vnguentis delibutus, lib. tertio, capit. quinto, nu. 7. 52. 86. uſque ad 88. ca. 6. nu. ſecundo, uſque ad quintum. Sponſus ergo animarum effectus, quæ ſibi copulandæ erant animæ, tales extiterant, ut expaueſcere liceat tantam Dei benignitatem. Miraremur ſane hanc, ſi illæ Angelis exiſtiſſent & meliores, & pulchriores in eſſe & naturæ, & gratiæ, ut de illarum qualibet dici potuiſſet: Tu cherub ſignaculum ſimilitudinis in delicijs paradiſi Dei fuiſti, talibus ornata gratijs, & donis, & virtutibus, ut omnis pretioſiſſimus lapis operimentum tuum eſſet. Mirarer quod hæc audiret: Vulneraſti cor meum in uno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. Si pulchritudo, ſi diuitię, & nobilitas ingens in nobis eſſet, tanti Regis nuptijs eſſemus indigni, ſicut & femina, quæ potentiſſimo copularetur Regi, diues illa vociatata propter cẽtum aureos, quos poſſidebat, ingenua quidem, ita ut vectigalia non ſolueret, tanto viro eſſet indigna, licet his dotata eſſet donis, quibus alteri ſibi æquali copulati merito potuiſſet, ita ſi Dei conſideres pulchritudinem, cœli in conſpectu eius non ſunt mundi, quanto magis hi, qui habitant domos luteas, homo putredo, & filius homini vermis? Pauperes, omnes ſancti vocandi ſunt, ſi ad inexhauſtas diuitias Dei reſpiciamus, quoniam tu ſolus ſanctus, tu ſolus Dominus, tu ſolus altiſſim⁹. Pulchritudo

Ezech. 28.

Cant. 4.

Simil.

Iob 4.

Digitized by Google

animæ illi comparetur, cuius pulchri-
Num. 12. tudinem Sol & Luna mirantur, Aethiopissę similis est, quã pulcher Moyses vxorem duxit, etiamsi incredibilis dici potuisset pulchritudinis, velut altera Hester. At quam Dominus cœli, & terræ duxit vxorem, illa est, de qua
Ezech. 16. scriptum est: Transiẽs per te vidi te cõculcatam in sanguine tuo, nudũ & cõfusionis plenam. Et expandi amictum meum super te, & operui ignominiã tuam. Turpis hęc, virtutibus nuda, sceleribus polluta, tanta paupertate pressa, vt nec amictum haberet, quo illius nuda mẽbra tegerentur, hanc amauit Deus bonitate sua, & lauit illã aqua, vestiuit discoloribus, calceauit hiacyntho, cinxit byssо, & induit subtilibus, dedit armillas in manibus suis, & torquem circa collum suum, & coronam decoris in capite suo, vt quæ ancilla erat, Regina foret, electa, nõ vt Hester ob egregiam pulchritudinẽ, vt illius thalamis digna esset, qui centum viginti septem prouinciarum Rex erat, sed fęditate plena e lupanari extracta fuit, & profecit in regnum, & egressũ est nomen eius in gentes ob tam egregium, quod indigna receperat, beneficium. Ad supremam pulchritudinem, & dignitatem delata, quæ non erat cognita in plateis, quia facies eius denigrata erat super carbones, adulterijs,
Trem. 3. periurijs, sacrilegijs, innumerisque malis polluta. Hanc animam desponsauit sibi, & subarrauit Spiritus sancti donis, & gratijs innumeris. Nõ est Deus similis hominibus, qui sponsam, quã deformem acceperunt, pulchram reddere non valent, sed qualem acceperint, talem reddunt; at Deus quam primum Ecclesiam sibi sociat, reddit eã non habentem maculam, aut rugam. Præterea carnem assumens Deus nomen accepit spõsi, quo nomine infinitam voluit in nos ostendere charitatem, timorẽ nimium arcere, in eo confidere, sicut sponsa in gratissimo sponso. Vnde cum verbi incarnationem
Esa 62. Propheta sacer præuidisset, dixit: Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egredia-

tur vt splendor iustus eius, &c. Non vocaberis vltra derelicta, &c. sed uocaberis voluntas mea in ea, amor meus in te, beneuolentia qua te prosecutus sum. Qualis hæc mirabilis certe, & ineffabilis. Et gaudebit sponsus super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus. Non dixit: Gaudebit vir super vxorem, sed sponsus super sponsam, tunc enim maior est amor, maiora dilectionis signa, dulciora beneuolentiæ oscula, eum solo amore motus qs est ad quærendam sponsam: In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te, *Hiere. 31.*
nuptiæ enim hę non in hominum meritis, sed in sola Dei gratia fundatæ, quamdiu sponsæ nomen anima conseruat, summum erga se experitur amorem Dei. Sicut Hispani dicimus, *mientras dura el pan de la boda*, maximam experimur dilectionem Dei, verba dulcedine plena, signa innumera beneuolentiæ, quæ in libro Canticorum refert Salomon: Tota pulchra, *Cant 7.*
amica & sponsa, vt nihil videas in Sunamite, nisi choros castrorum. Omnia, quæ habet sponsus (si communia bilia illa sint) communicat sponsæ. Deus sponsus, diues est in misericordia, vos in illo diuites facti estis. Deus sapiens, & super sponsam venit spiritus sapientiæ. Deus potens, potentem efficit sponsam, quoniam amicorum, illorum maxime, qui arctissimo hoc vinculo copulati sunt omnia sunt cõmunia. Læuam posuerat sponsus sub *Ser. 52. in*
capite illius, ait Bernar. vt in sinu suo *Cant. 1.*
eam quiescere faceret, & dormiret, & ipse beneuolentissime vigilat super eam, ne excitetur. Dei brachijs amplectitur sponsa, Dei sinu fouetur, Dei cura & studio custoditur. Vnde Hiere *Hier. 2.*
miæ exponens Hieron. illud: Recordatus sum tui miserans adolescentiã tuam, & charitatem desponsationis tuæ, ait: In his verbis, vt ardentiorem Dominus ostẽdat affectum, uocat Synagogam adolescentulam desponsatam. Quo enim necdum potiti sumus, magis ut potiamur, appetimus. Illa autem tunc hoc nomine digna est, quando sponsum redamat, vicem re-

pen-

Digitized by Google

pendit, quam potest, ei qui speciosus est præ filijs hominum, qui ita sapiẽs, & cordatus, vt in labijs eius immensam Deus posuerit gratiam, ei cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur, fidelitatem seruat. Potentissimum sponsum amans, veneratur, eius inexhaustas diuitias dum contemplatur, contemnit omnia, quæ præposuit has, regnis & sedibus, & diuitias nihil esse dixit in comparatione illius, vilescunt cuncta sponsæ, cuius totus animus, tota mens, sensus, vigor, & quæ interna habet omnia, in ipsum feruntur, qui charitas cum sit Dei, totam incendit, quæ sibi coniungitur, pectus illius qui sponsus est similis æri cãdenti, incendit illius animam, & adurit, vilescunt cuncta extra sponsum, illius oscula, quæ meliora sunt vino, concupiscit. Dum illius recordatur, & illum cogitat dulcedine mirabili, vilescit mundus cum delectationibus suis. Se ipsã lamentatur, quod pulchritudinem tã antiquam, & nouam, quę nusquam cõ sumitur, aut veteraſcit, sero dilexerit. Ipsum, dum legit, gratanter audit loquentem, dum meditatur, ipsum alloquitur, cuius præsentiam affectuosissime desiderat, cuncta extra illum arbitrans vt stercora. Sed quod dolendum est maxime, illud est, quod cum sordidi, ignobiles, egeni ad tantam dignitatem subleuati fuerimus, tanto viro cõtempto quem respuimus, dæmonem adulterio iungimus, quod tanto vehementius & dolet, & punit cœlestis spõsus, quanto uiderit, quod desponsata sibi femina, in omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso pudicissima sponsa iam meretrix effecta, & in lupanari constituta, cuicumque eam voluerit, vitio copuletur, & quæ perfecta erat in decorem Domini, & quæ profecerat in regnum, Reginæque gloriosis gaudebat titulis, fornicata sit, exponens fornicationem suam omni transeunti, vt eius fieret, & de vestimentis, quæ a sponso accepit, dum uaricate multa circumdata fuit, fecit sibi excelsa. Lupanar ædificauit, quia tota frontis libertate deliquit, ædificat prostibulum in cunctis plateis, & ad omne caput viæ in signum prostitutionis, qui nulla peccatorum genera intacta reliquit. Et quia secundum mensuram dilectionis erga castam sponsam exhibitam, mensuram habet odij & indignationis vir nobilis, & prudens, qui iniuriam violati thori considerat, ita Deus, Rex & sponsus grauiter & turpiter derelictus & offensus a sponsa, addit; Et requiescet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quiescã, nec irascar amplius, eo quod non fuerit recordata dierum adolescẽtiæ suę. Et licet non fecerim iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis, te non pro meritis, & secundum exigentiam criminum puniens, hoc pro summo flagello habendum est, quod libellum repudij iuxta legem tibi dederim, vt cui volueris, copuleris, nec me, olim sponsum, expectes zelatorem prostitutionis tuæ, quæ iam nomen sponsæ amisisti, quam deserui, & nihilominus periculo illi subiecta es, quod merito formidaret vxor cordata, intra cubiculũ clausa cum viro quẽ certo sciret consciũm adulterij, valentem, & volentem ipsum uindicare, nisi instigante ipso, lacrymis plena vocaret ipsum virginitatis suæ ducẽ, & potentem meretricem ad pristinam integritatem, & virginitatem reducere. Sponsa dicitur anima fidelis, cuius curam singularem Deus sponsus habet, lib. 1. c. 5. nu. 1. 12. & 18. c. 6. num. uigesimo. Sponsa anima dicitur ebria amore sponsi sui propter multa, lib. primo, cap. 7. num. decimo, & vndecimo. Sponsa Domini, ut illi fidelis sit, nullum admittat amatorem illi contrarium, lib. 1. c. 5. num. 2. 3. 10. 11. & 18. lib. secundo, c. 12. uum. uigesimo. Animam hominis, cum Deus facit sponsam suam, ualde eleuat, & ditat, lib. 1. c. 5. num. 1. usque ad 3. 5. usque ad 7. 9. & 18. lib. quarto, cap. 20. nume. 6. In sponsam recipit Deus animam, etiam postquam prostituta est peccatis, li. 1. cap. 5. num. 5. vsque ad 8, lib. 7. cap. 8. num. 22. & 23. Sponsa Christi tunc fit adultera, cum dona sponsi plus diligit,

Sap. 7. 5

Cant. 1.

Hier. 2. & 3.

Eccl. 16.

6

git, quam ipsum, lib. primo, cap. quinto, num. decimo, & vndecimo. Sponsi & sponsæ collocutiones in affectibus sunt animorum, lib. primo, cap. 22. nume. 22. Sponsus animarum Christus est, nos autem Aethiopissæ Moysi similes, quam exhibuit glorioſam, lib. decimo octauo, cap. 15. num. 44. Adulterium spirituale, quo anima sponsa Christi eum deserit, graue malum est, lib. 1. cap. 4. num. 13. & 14. cap. quinto, num. 3. 4. 9. & 12. lib. 3. cap. 21. num. 5. 6. 8. & 17. Amor Dei ad homines aperitur, dum hos vocat sponsam, lib. primo, cap. sexto, num. 5. 20. & 25. ca. 7. num. decimo, lib. 3. cap. 10. num. 77. & 78. Amor Dei ostenditur, dum se vocat sponsum, & agnum, lib. quarto, cap. septimo, num. 27. cap. nono, num. septimo, & octauo. Anima Christi Domini sponsa ab ipso concipit, & parit, lib. primo, cap. quinto, num. 13. & 14. lib. 3. cap. 21. num. 4. & 9. vsque ad 11. lib. septimo, cap. octauo, num. 23. Animam sponsam suam zelat Deus, si fit adultera, relinquit autem, si adultera tradatur diabolo, lib. quarto, cap. quinto, num. primo, vsque ad 3. & 28. cap. decimo, num. quarto, cap. 21. num. 3. Anima sponsa Christi, quæ bona recipiat a Deo, lib. quarto, cap. nono, nume. 7. & 8. Et quod coniuncta sponso suo ei similis efficitur, lib. 4. capit. 20. num. sexto. Anima in sponsam Christi non assumitur, nisi pristinam conuersationem derelinquat, lib. quinto, cap. tertio, num. tertio. Anima sponsa Christi ex polluta virgo efficitur, cuius contrarium in nuptis fœminis videmus, lib. 18. cap. sexto, num. 4. & 5. Homines, etiam qui honoris titulo, sponsæ acceperunt nomen, conuiuæ sunt ad magnificas has nuptias vocati, dicente Deo: Si quis est paruulus, veniat ad me: venite comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis, relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ. Et ēt Esaias: Ibunt populi multi, & dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius. Et alibi: Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum properate, emite & comedite, &c. Audite, comedite bonum. *Ecce prandium meum parani, tauri mei, & altilia occisa sūt, & omnia parata.* Accedite, venite ad nuptias, moueat vos ad hoc & magnificū, delectabileq; cōuiuium, ad quod inuitamini, moueat vos futura in conuiuio satietas, & abūdantia: quod si ista contemnitis, vel sumptus considerate, quos in parando conuiuio feci immensos, vt vitulū pararem saginatum, proprio filio meo non peperci: famem is passus est, vt vos saturemini: exinaniuit semetipsū, vt omnia pararet. Conuiuiū, ad quod, dum viuimus, inuitamur, uerbum Dei est, sermo ex ore Domini egressus, diuina Sacramenta, sacra Eucharistia, in futura uita illud est, quod per Prophetam promiserat: Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, pinguium medullatorum, uindemiæ defecatæ. Conuiuiū hoc præparatum est, cum primum Euangelium cœpit prædicari, factusque Deus homo Ecclesiam sibi in sponsam sociauit. Varios seruos misit, qui homines ad nuptias inuitarent. Ioannem Baptistam vocantem ante mortem Christi, post passionem missi sunt Apostoli. Amore enim maximo olim Deus miserat Prophetas, quos propter homines condiderat, lib. 16. cap. septimo, num. 3. vt clamarent, sicut omnes libri Prophetarum loquuntur, vbi beneuolentia, promissis, minis terroribus vocabantur homines: incarnatus misit idoneos noui testamēti ministros, qui uocarent populum Iudæorum, & gentium ad nuptias. Vocanti Deo nō respondere malum est grande, lib. 2. cap. undecimo, num. 27. De vocatione Dei, & quod sit hæc ingens ipsius beneficium differitur lib. 4. cap. 4. per totum. a nu. 1. vsque ad 3. 10. usque ad 12. & lib. 14. cap. 21. num. 61. docetur, quod Deo uocanti excusationes adhibendæ non sunt. Lib. 4. cap. 4. num. 4. & 5. quod Deo uocanti ad pœnitentiæ

Esa. 55.

Esa. 25.

Prou. 9.

Esai. 2.

Digitized by Google

tię opera non reſpondent mali, & ideo flagellantur. De multiplici eius vocatione, ibidem num. 13. & ca. 27. nu. 4. Que vocationes, quia frequentes ſunt, dicuntur imber temporaneus, & ſerotinus. Vocationes hæ certiſſimæ ſunt, quas experti ſemper ſunt homines, ét ſi illis renuerint obedire, vt docet Salomon Prouer. 1. At, quod ad magnifica conuiuia inuitarentur Iudæi primũ, & ſecundo gentes, mirari ſatis nõ poſſum, cum Eſaias futurum dixiſſet temporibus ſequentibus, & fortaſſis incarnato Domino: Quod vocaret Dominus in die illa ad fletum, & ad planctum, & ad caluitium, & ad cingulum ſacci, ad opera, quæ carnem lacerant, homines necant, ſalutem tollunt, triſtitiam ingerunt, & quod illi ſcelerate viuentes, illa contemnerent pœnitentiæ opera, quibus ſuccederent in proprium. & grande malum eorum, qui illa negligerent. Ecce gaudium, & lætitia occidere vitulos, iugulare arietes: Comedamus & bibamus cras enim moriemur: Inquit Hieron y. Quotidie prouocat Dominus ad pœnitentiam eos, qui lacum fecerunt inter duos muros, & congregauerunt piſcinæ inferioris aquam, qui non foderunt puteos, qui vitales haberent aquas, ſed lacus contritos, qui aquam non valent continere, hos vocat ad fletum, ne poſtea audiant: Lamentauimus vobis, & non planxiſtis, & ad caluitium vt omnia opera mortis radant, & ad cingulum ſacci, ne poſtea fune cingantur pro cingulo, illi autem e contrario pro fletu gaudium habuere, & quaſi morte omnia finerentur, occidentes vitulos, arieteſq. ingulantes, locuti ſunt verba blaſphemãtiũ dicẽtes, in præſenti ſæculo ſummis delicijs affluamus. Et reuelata eſt in auribus meis vox Domini exercituum, ſi dimittetur iniquitas hæc vobis donec moriamini. Difficillimum ſane illud erit, in his, qui fletibus dimiſſis & ſacco, epulas requirunt, ad quas vocati nõ ſunt. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Filij ſponſi lugere quidem non poſſunt, quamdiu cum illis eſt ſponſus, temperabunt qui dem a lacrymis, ſed non epulabuntur, immo cum ablatus fuerit ſponſus, tũc ieiunabunt: Mutica in luctu importuna narratio, ſic & illa erit, qua qui ad lacrymas vocati ſunt, conuiuijs valent Chriſtianorum felicitatem in lacrymis, in ſiti, in eſurie, in paupertate ſitam Dñs prædicauit, & ad nuptiales, epulas inuitatos eos credemus? Ad pœnitentiã inuitatos ſcimus peccatores, hęc autem in delicijs vigere non poteſt, lib. tertio, ca. 25. numer. 12. 21. & 22. lib. quarto, cap. 22. numer. 54. In pœnitentia veſtis cinis, lacrimæ, &c. dignę ſunt homine peccatore, lib. 14. cap. vigeſimo ſecundo, num. 16. 20. 25. 27. 30. 32. vſque ad 34. Lacrymis vacare debent Sancti quamdiu viuunt, lib. decimo, capit. ſecundo, numer. 14. 15. 17. & 22. Chryſoſto. aiebat: Ita eſt, ad nuptias vocat nos Deus, vt nihil luctuoſum, aut triſte, ſed omnia ſpiritualis gaudio plena ſint. Cum te vocat diuina bonitas ad fletum, ad caluitium, ad ſaccum, & ieiunium, ad nuptias te inuitat, in quibus epuleris, propter duo. Alterum eſt ex eo, quod in his, qui exercitatos habẽt ſenſus in virtutũ ſtudio, etiam in his actibus, qui inimici ſunt carnis, qui vt ait Paulus videntur eſſe mœroris, fructus in his pacatiſsimus reperitur, cumulatumq. gaudium. Sicut maiores diuitias æſtimabat Moyſes imperium, Chriſti, id eſt, pro eius implenda voluntate, quam theſauros Regis, qui erant in Aegypto, ſic & maiorem reperiebant dulcedinem Sancti in his rebus, quæ amariſsimæ uidebantur carni, quam homines carnales in cibis, in ludo, in luxurijs inueniſſent, dicentes illi: Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio, quæ verba carnalis homo dicere nuſquam valuit. Si iſta expertus non fuiſſet Martyr. Daciano non diceret, dum aſſaretur, & immaniſſime torqueretur; Infelix has epulas ego ſemper optaui. Ad epulas vocati gaudentes Apoſtoli, vincti catenis inter ſceleratos homines hymnos cantabant. Impij enim non epulantur, ſi lætentur aliquando, ſed comedunt panem in pondere, & in

Prou. 1.

Eccleſ. 22.

Digitized by Google

& in sollicitudine,& aquam in mensu
Michæ 6. ra,& angustia. Et qui in calcãdis oleis quotidie occupantur,oleo non vngũtur consolationis, soli enim iusti calcantes vuam, vinum potant ex ea,bibuntque amici in hac vita gaudentes, inebriandi ineffabili gaudio in futu-
Osee 11. ra. Quasi nutritius portat viros probos Deus in brachijs suis, vt lacte pascat, & consoletur, vt labores manuũ manducent & non solum laborum fructum quem in cęlo manducabunt, interim tamẽ laboribus pascitur ille, cui sunt lacrymæ panes die ac nocte, quibus consoletur, & gaudeat. Lacrymæ Sanctorum simul reperiuntur cũ gaudio, lib.septimo. cap.primo,num. octauo, vsque ad decimum, cap.quarto,num.nono, & decimo,lib.decimo, cap.secundo,num.septimo, 10. & 27. Lacrymæ Sanctorum, consolationib. sunt plenæ,lib.7.cap.3. num.14.ca.4. num.3. Labores dulces sunt iustis, & cibus,lib.secundo,ca.quarto,num.21. 22.24.25.34.& 35. Gaudium iustorũ in hac vita, etsi perfectum non sit,magnum tamen est, lib.septimo, capit.3. num. decimo octauo, decimonono, vigesimo primo, vsque ad vigesimum tertium. Iustorum gaudium non est luctui contrarium, sed ei cohærẽs,lib. septimo,cap.4.num.2. vsque ad quintum, & 9. Ad nuptias etiam vocamur & conuiuium, quia hominum satietas in usu virtutum consistit,cum scelera ti homines famem patiãtur, vt canes, nec vsquam peccando satientur. Virtutes cibus sunt iustorum, peccata autem impiorum,lib.quarto,capite uigesimo octauo, nume. decimo septimo.

50 Hæc autem Iudęorum insania fuit, malumque, plurimorum exordium, quod inuitati ad nuptias renuerunt uenire excusantes excusationes in peccatis, audientes diabolum, ac mundum vocitantes ad fletum & planctum futurorum malorum, quæ eos manerẽt in inferno exordia, contemnentes Deum ad epulas regales etiam in hac vita inuitantem, quæ cœlestis conuiuij essent seminaria. Qui huic uitæ tauros habebat occisos, altilia necata, omnia parata, quibus reficeretur, si uellet Iudæus, quod negligens stultus contritionem,& infelicitatem elegit,quæ in uijs sunt peccatorum. Hęc ingens fuit populi huius ingratitudo, quod in lege edocti, Sacramentis imbuti, sacrificijs legis dispositi, uenire contempserunt. Hac enim parabola ait Chrysost. curam in Iudæos docere uoluit Deus, eorumque ingratitudinem,qui nec Regis benignitate prouocati sunt, nec eiusdem potentia terrefacti, nec promissionis suæ memores,quod uocati promiserant se ad cõuiuiũ ituros, cum uocati ad illud fuissent,quibus omnibus posthabitis,multi illorum contemptui conuiuij, necẽ uocantium addiderunt. Tanta mala in his potuit efficere amor sæculi,propter quem & celebres epulas, & Regem uocantem neglexerunt. Antiqui, omnia parata audire non potuerunt,nisi spe tantum,qui Christum tã tum credebant uenturum. Felicitas sũma illorum fuit, ut omnia, aduentante iam Christo essent parata, nihilq; supereſſet, nisi ut cum fiducia accederent ad thronum gratiæ,quam respuerunt. Lib.secundo, c. 10.agitur de cõtemptu beneficiorum Dei, & eorum abusu. *Quod cum audisset Rex iratus est, & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos.* Ait Hiero. Cum in exordio & conuiuij, & nuptiarum meminit,homo uocatus est & Rex coniungens humanitatem potentiæ, immo regalem potentiam,ostendere uolens in exhibenda humanitate, qui desiderans benefacere potens esset ad præstandum quod uellet, quod hominib. non semper contingit. Dei misericordiam ostendi in hominum miseria, & non potentiam decet, lib.quarto,cap. septimo num.25. & 26. In hominum conuersione,hominem coniungit Regi, quia utraque ualde ostenditur in conuersione peccatoris, & potentia, & bonitas lib. quarto, cap. uigesimotertio, per totum. Ad miserendum ostenditur Deus pronior, quam ad puniendum,lib.secundo,cap.11.num.1. 4.usque ad 7. 10.19. usque ad 21.25. 26.&

Hom.70.in Matth.

Heb. 4.

Hieron. in Matth.

Digitized by Google

26.& 32.lib. quarto,cap. septimo,nu. 3. vsque ad 5.& 8.capitu.9.nume.6.7. & decimo quarto. Homo Rex,vt misericordiam, & iudicium simul consideret homo in Deo,lib.2.cap.vndecimo,nume.11.12.18.32. vsque ad 34. lib.quarto, cap.octauo,num.2.3.& 5. cap.nono, num.8. & 14.cap.11.num. secũdo,vsque ad 5.8.13. vsque ad 22. 24.32.34.vsque ad 36.Misericordiam Dei non potentiam postulant,& uanitas & miseria nostra,lib.4.ca.septimo, num.25. & 26. Misericordia magna mercedem promittebat, vt ad nuptias venirent, & rogat læsus, vt veniant, qui iniuriam intulerunt,lib.4.cap.10. num.4.5.7.10.& 12.Sed quia hæc misericordia abutuntur mali, lib.4. cap. 11. nume.3. vsque ad 5.21.24.28.29. & 31. qui homo prius uocabatur, Rex iam dicitur, *qui missis exercitibus suis perdit homicidas illes*, qui ad vltimam vltionem parabantur: Rex, potens in sceleratos homines ea exequi, quæ minatur. Dei manus dicitur potentia eius,qua potest facere quidquid peccatoribus minatur lib.4.cap.18.nume.11. Cum ad vindicandum, se parat,Rex dicitur,qui furibus & homicidis terribilis est,& formidabilis. Quis non timebit te,o Rex gẽtium? impiorum stultitia hæc est, quod dum misericordiæ Dei recordantur turpiter ad malum feruntur qui hac ad recte operandum excitãdi forent,de his ait Michæ. capit.2. nunquid abbreuiatus est Spiritus domini aut tales sunt cogitationes eius? Ita ne opprimetur Deus peccatis nostris, vt misericordiæ suæ obliuiscatur, & delere velit tantum populum? tales sunt cogitationes eius quales vos u Prophetę malorum prænuncij fingitis non cogitat perde nos,meliora nobis cogitat, vbi vides quod non solum Dei beneficijs abutuntur mali, sed etiã ipsa misericordia quæ fons beneficiorum est. Si dicerẽt peccauimus, sed reuertamur ad Dominum, non enim abbreuiatus est Spiritus Domini, recte misericordia Dei uterentur. At misericordiæ Dei recordari, vt in peccatis maneant, & sine metu peccent, abuti misericordia est. Quare sicut sanctè cautum est,vt ecclesiæ immunitate non fruatur, qui crimen in ecclesia patrauit, ita &c. dicant ergo nunquid abbreuiatus est Spiritus eius? sed dicant etiam 2.Petri 2.Nũqd abbreuiata est iustitia Domini? Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit?&c.ideo recte hic vocatur Rex.Immo Leo vocatur,& leena, quæ ferocissima est: Et occurram eis quasi leena, & quasi vrsa raptis catulis,& dirumpam interiora iecoris eorum. *Missis exercitibus perdidit*,temporaliter,*homicidas illos*, *& ciuitatem illorum succendit*, sed quia hæc inita sũt, & malorum & dolorum,in cõsumma tione sæculi armabit creaturam ad vltionem inimicorum, qui prouinciam integram, potentissimos Reges, muscis & culicibus acriter persecutus est, qui lagenis vacuis complosis,multitudinem hostium profligauit, armabit creaturas ad vltionem inimicorum, quibus contra ipsius bonitatem abusi sunt. Armabitur & ipse, & sumet pro thorace iustitiam, & pro galea iudiciũ certum, acuetque diram iram in lanceam certe,aduersus eos,qui sponsum Regem multis adhibitis diligẽtijs vocantem ad regales nuptias,contempserũt,sicque pugnabit cum eis orbis terrarum,contra insensatos, qui ratione, & sensu carentes,tantum neglexerunt cõuiuium,friuolis rationibus se excusantes. Flagella peccatorum aliquando in hac vita incipiunt, & in futura perficiuntur, lib.4. capit.12. num.24. lib.sexto,cap.11. num.16.

Hier.10. *Pſal. 114.* *Oſee 13.* *Sap. 5.* *Exod.8.* *Iud. 7.*

Tunc ait seruis, nuptiæ quidem parate sunt, &c. vsque ad ea verba: *Et impleta sunt nuptiæ discumbentium* Quãuis increduli a conuiuio sint exploti, ea est cœlestis patris bonitas, vt non propterea cõuiuium celebrari nolit, quia sine pœnitentia sunt dona Dei, & firmissima.Propterea gentes vocari iussit, ex quibus quasi ex durissimis lapidibus filios Abrahæ excitauit. Noster verus Ioseph, qui triginta argenteis distractus est,adulteram Synagogam & incredulam, cum pallio deserens, 11 *Rom. 11.* *Gen. 39.*

Digitized by Google

Aug. in Ps. 80.

Iudic. 14.

rens, ad gentes prosilijt. Et leo ferocissimus, qui egressus est obuiam Samsoni, quando ad ducendam feminam alienigenam in vxorem proficiscebatur, ab eo interemptus est. In qua refigurabatur, quod Christo descendenti ad habendam Ecclesiam de gentibus, fremens ibat leo obuiam, sed in manu eius factus est vt hædus, cum gẽtium feritas in mansuetudinem versa est, & non solum id, sed & fauus mel in ore leonis repertus est. Ecclesiam ex gentibus sociauit sibi Christus in spõsam, Synagoga reiecta, lib. tertio, cap. 5. num. 86. & 87. cap. sexto, num. 10. & 14. cap. nono, num. 10. & 34. cap. decimo, num. quinto, & 31. lib. 4. cap. nono, numer. 10. lib. quinto, cap. 3. numer. 3. cap. per totum. *Congregate autem dicit bonos & malos*, non ratione bonitatis, aut malitiæ, in qua fuerant, dum vocarentur, sed in qua post vocationem erant futuri: Quia in Ecclesia boni permisti sunt malis, triticum cũ paleis lib. 5. cap. 3. & lib. 5. cap. 8. Ecclesia ex gentibus nigra, sed formosa dicitur, lib. quinto, cap. septimo, num. tertio, vsque ad 5. 22. 23. & 30. numer. 4. Comparatur Ecclesia gentium Reginæ Saba. Vel secundum Hieronymũ, boni & mali vocantur, quia inter ipsos gentiles infinita est diuersitas, & secundum humanam conuersationem quidam eorum boni dicuntur, sicut multi Philosophi continentiam, paupertatem, contemptum sæculi sectantes Socrates, Diogenes, &c. de quorum uarijs uirtutibus multa docuerũt Sancti, quæ & in indice habentur. Alij sceleribus multis contaminati luto vitiorum immersi, uocati sunt. Vel secundum Originem uocat bonos, & malos vt recti fierent, vt deponerent

Orig. ho. 20 in Matth.

vestimenta contraria nuptijs, & indue rent nuptialia indumenta, viscera misericordiæ, benignitatem, modestiam. Quia gentiles diuersis errorum maculis deturpati erant, propterea citra delectum omnes vocare præcipit. Dicebat Iacob socero suo; Omne maculosum, aut varium, aut furuum meum erit, ita gentiles tot erroribus, tot sce-

Gen. 30.

ctis, & peccatorum maculis impliciti hæreditas fuerunt Christi. Propterea ad exitus viarum mittuntur serui, vt clament, sicut quondam Sapientia clamauerat: In plateis, & in capite turbarum, in foribus portarum vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti quæ sunt sibi noxia cupient. Lib. quarto, cap. quarto, docetur, quod Dei vocatio, est ingens ipsius beneficium, cui continuo obediendum est. Deus loqui dicitur, cum in mentibus Sanctorum voluntatem suam, atque rectum intellectum inspirat, lib. quarto, cap. vigesimo septimo, num. secundo, quarto, quinto, septimo, octauo, duodecimo, usque ad decimum quintum. Deus clamoribus excitat peccatores, ibidem num. quarto. Deus semper loquitur in conscientijs peccatorum, num. quinto, & sexto. Quem loquentem audiunt, qui conuertutur ad cor. num. sexto, & octauo, qui silet quidem a iudicando modo, non autem a consulendo, ibidem num. sexto.

Prou. 1.

Intrauit autẽ Rex vt videret, discũbentes, & uidet ibi hominem non uestitum ueste nuptiali, &c. Vocatæ gentes ad fidem, Ecclesiam ingressæ, in qua regia magnificentia dignum celebratur Sacramentorum conuiuium, cedere in graue damnum animarum forte potuissent, quod cũ missis exercitibus perdidisset Deus Iudæos, eo quod ad nuptias venire recusassent, quod illi æterna certo potirentur salute, ex eo solum, quod credentes, conuiuium essent ingressæ, Sacramentorum participationi se ingererent, euãsi nudi, cęci, & claudi, reperirentur, quod ne crederent, eum, qui veste nuptiali indutus non fuerat, in tenebras misit exteriores. Veste nuptiali, inquit Augustinus ille indutus est, qui non quærit quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, illa autem carent, qui fidelissimam sponsi charitatem non habent, sed tãtum quærunt, quæ sua sunt. Reprehẽsus a Domino qui dilectione caruit, obmutuit, respondere nonvalens, qui epulas expectabat, ad quas fuisset vocatus. Peccata hominũ quædam sunt

Lib 9. contra Donat. post collat. 7.

ita

Digitized by Google

ita patentia, quæ nullam præ se ferunt tergiuersationem, aut excusationem, quando homo & prohibitionem legis nouit, & factum manifestum est, cuiusmodi sunt adulteria, fornicationes, homicidia, furta, sacrilegia: quale peccatum fuisse Adæ scimus, qui & eium præmi ignorare non poterat, nec prohibitionem Dei dicentis ante horam:

Gen. 3. Quacumq; die comederis, morte morieris. De ligno scientiæ boni & mali ne comedas, vnde cum primum mandatum transgressus est, & nudum se esse agnouit, & de remedio cogitauit. Alia sunt peccata latētia, subcutanea, quæ vix agnoscuntur ab hominibus.

Gen. 4. Sic cum Cain tristitia premeretur, eo quod sacrificium fratris Deus acceptasset, illius muneribus repudiatis, nec loquentem Deum: Quare concidit vultus tuus Cain, &c. intellexit fortè, credens non de bono fratris tristitiā gerere, sed eo quod sacrificium eius contemneretur, & qui peccatum commiserat in Spiritum Sanctum inuidētiam, fraternæ gratiæ, illud forte ignorabat, prodita autem est lepra, cū fratricidium commisit. Sic Dauid cum

2. Reg. 11. & 12. & adulterium, & homicidium commisisset, animaduertius à Propheta Nathan, de placando Deo tam fuit sollicitus, qui nec patratum malum, nec prohibitionem ignorare potuisset. At

1. Reg. 15. cum Saul ascendit, vt pugnaret contra Amalech, iussus, eius vt memoriā deleret de sub cœlo, auaritia deceptus, credidit, quod accipere ad sacrificia greges licuisset, & ideo ad sanam mentē reduci non potuit. Huiusmodi damnū eos consequitur frequenter, qui mortem fratris nec desiderant, nec occi-

Isa. 3. dunt, &c. vermem non vident, qui herederam siccat, & indumenta corrodit, ne nuptialia sint. Venit vermis in ascensu diluculi ante ortum solis, non bene claro die, & odium fratris, quod se vera in te est, non vides, quia sol iustitiæ tibi non lucet, & hoc præclarissimo vestimento nudatus, tunc nuditatem scaties, cum obtumescens respon-

Chr. ho. 70. in Matt. dere non potuis. Sic & peccatum Sauli, quod Mosaicæ legis zelo tegebatur, eguit tam graui remedio, vt Iesus corporaliter descenderet è cœlo, ut illi malo prouideret. Cū ergo nudi essent homines inter compita viarum, in Baptismo, charitatem induerunt, vt in vestitu deaurato circumdati varietate laudib. digni, conuiuio interessent. Cilicina vestis nuptialis est Christiano, nō autem illæ, quibus pauperibus cōtemptis, nobiles teguntur. Præterea, nuptialis vestis est iustitia Christi, quā induimus, cum expoliantes veterem hominem cum actibus suis, induimus nouū qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Vestimenta veteris, sunt opera carnis, noua, opera spiritus incorruptibilia, & sancta Christo veniente in mundum, veterē hominem deposuimus, nouum induimus. lib. 3. cap. 5. numer. secundo. 9. 18. & 33. cap. 6. num. 2. & 3. Hac veste induendi sunt, quotquot cœleste conuiuium ingredientur, qua ante legem induebatur, qui dicebat: Iustitia induitus sum, & vestitui me sicut vestimento, qua omnes animæ potentiæ perficiuntur, teguntur, & ornantur. Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis, scilicet, cadunt Pœnitentia enim, oratio, mortificatio, cadunt à vestimentis animæ. Non timebit domui suæ à frigoribus niuis, qui domesticos induerit duplicibus. Ionatas dedit Dauid vestes suas vsque ad baltheum, quando conglutinata est anima eius cum eo. Ita cum per charitatem Christo coniungimur, dat nobis vestes. Charitas donum proprium est Sanctorum. lib. primo, cap. vigesimo quinto, nume secundo. Charitas cocco bis tincto cum paratur. lib. 3. cap. 21. num. 46. Ite fine veste, indutus est sicut diploide cōfusione sua. Prauus enim homo, peccatis veluti veste duplici, induitur, quæ cōfusionem ipsi causabunt. Non vult nos Dominus videre nisi tectos sanctis vestibus. Teges altare auro, dixit Deus Moysi. Tegenda sunt omnia, quia indigna diuinis oculis. Tegendus Sacerdos sanctis vestibus, tegendū altare auro, etiāsi ligna Sethim, ex quib. factum est, pretiosissima sint. Hinc ar-

Hie. 41. in perfect.

Coloss. 3

13

Iob. 9.

Psalm. 44

Prou. 31.

1. Reg. 18.

Psal. 108.

Oleaster.

Exod. 30.

Digitized by Google

Rom. 13 bitror Paulum consulere, vt Christũ induamus, nec dixit: Induite, sed: Induimini, quoniam Dei donum est, nõ
Exod. 28. nostrum Christum induere. Sic in Exodo; Facies vestes Aaron ad sanctificandum eum. Solet homo vestes sanctificare, si Sanctus sit, hic vero, vestes, Sacerdotes sanctificant, in quibus virtutes, maxime autem charitatem
Gen. 27. significamus. Nolebat benedictionẽ nomine fratris maioris postulare à patre suo Isaac, ne cæcus crederet, quod voluisset sibi illudere, & maledictionem consequeretur. Quod ne accideret, induit eum sapientissima Rebecca vestibus pretiosis Esau, quibus decepto pater, ei benedictionem dedit. Hanc à Christo obtinebunt fideles nõ deceptione, sed virtute, obligates Christum vestib. illis pretiosissimis induti, & benedictionem consequemur ab ipso, & sanctam ingrediemur ciuitatẽ,
Apocal. 21 in qua nihil coiuquinatum introibit. Non enim potest sponsa stare a dextris sponsi, nisi in vestitu deaurato charitatis, quo circumdabitur varietate a-
Psal. 44. 1. Cor. 13. liarum virtutum, quia charitas patiens est, &c. Vestem postulat Dominus nuptialem, cum poscit vitam a Christianis sua vocatione dignam, vitam puram, splendidam, in modum vestis, virtutibus, & bonis operibus contextam. E contraque vestis non nuptia-
Rom. 13. lis est vita sordida, & impura, vt abiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic vt in die honeste abulemus, veste tecti pretiosa, qui in Baptismo tanta nobilitate donati sumus, vt
Apoc. 19. dicere possimus: Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei, quia venerunt nuptiæ Agni, & vxor eius præparauit se, & datum est ei vt cooperiat se byssino splendenti, & candido. Byssinum enim sunt iustificationes Sanctorum. Ribera exponens illa verba Michææ plangã vadam spoliatus & nudus, docet impios nudos domino præsentandos qui spoliabuntur omnibus diuitiis suis, & honoribus, & potentia, Psal. 48. quia dives cum interierit non sumet & omnia, neq; discẽdet cum eo gloria eius. Nudabuntur quia corũ ignominia, & damnatio nota & grata erit omnib. & fiet illud Psal. 51. Videbunt iusti, & timebunt & super eũ ridebunt, quare recte dictum est. Apo. 3, Suadeo tibi emere à me aurũ ignitũ probatum, & vestimentis albis induatis vt non appareat cõfusio nuditatis tuæ. Si enim charitas defuerit paupe-
res & nudi apparebimus & placui ignominia, & audiemus:

Amica quomodo huc intrasti? Ego quidem verum amicum egi, dum te è tenebris vocaui, tu autem, specie quidẽ amicum simulasti, cu re vera hostis & aduersarius sis. Quoties conscientia te remordet, cogita Deum tibi dicentẽ: *Amice quomodo huc intrasti?* Quomodo audes te Christianum dicere, qui nihil cum Christo commune habes? *Ligatis manibus, & pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores*, qui interioribus tot annis excæcatus vixit, sicut scriptum est: Vinculis tenebrarũ, & longæ noctis compediti, inclusi sub tectis perpetuæ prouidentiæ iacuerũt. Mali modo sunt in inferno superiori, futuri post in inferiori, lib. 11. cap. 12. nu. 35. Peccatores à tenebris sommiorum venient ad tenebras tormentorum. li. 3. cap. 4. num. 10. 11. & 14. Ligate manus & pedes. Quid relinquitur misero, quando nec bona facere, nec mala effugere potest? Ligate manus ei, qui quamdiu vixit, vinctas eas ad bene operandum habuit. Mali vincti ad malum dicuntur. lib. 9. ca. 13. num 10. & 13. Proeite eum à cœtu Sanctorum, ne orationibus & meritis eorum iuuetur, quos sine fructu patronos habuit quamdiu vixit. Congrue respondeat pœna culpæ: Tenebras internas sponte elegit, tenebras externas inuitus sustineat. Congrue fleat ibi luctu infructuoso, qui salutarem luctu in vita respuit. Vide in indice verbo: Inferni pœnæ, potissime li. 9. ca. 3. *Ligatis manibus*, allegoria est, qua significatur impios in inferno violenter detinendos, ne se inde aliqua ratione possint vel manibus resistendo, & impedimenta

14

Sap. 18.

Digitized by Google

pedimenta rumpendo, vel pedibus fugiendo liberare. Vel euã significatur ablata potestas bene operandi, & bene volendi. Notandum etiamsi in hoc homine illud fuisse tantum reprehensum, quod nõ haberet vestem nuptialem, non autem quod haberet sordidam, vt intelligamus quantum iudicium maneat eos, qui in Ecclesia non tantum non fulgent bonis operibus, sed malis plane sunt deformes. Nuptialis vestis in Baptismo recepta peccato polluitur, lauatur autem pœnitentia.

Psalm. 61. August. Dicitur autem solus vnus, qui vestem caruit nuptiali, vel secundum Augustinũ, quia in eo vno significãtur omnes mali, quia sub uno Rege in una Babylonica ciuitate ad patranda mala uniti viuunt. Vel forte unum dicit reperisse, etiamsi plures hi sunt quam iusti, ut intelligatur exacta, & diligens consideratio Dei ad vitam, & merita fidelium, nec quis sibi persuadeat se vnum in nouissimo iudicii die, in tanta hominum multitudine posse effugere Dei oculum. Vocat autem eum amicum, ut intelligamus Deum non personarum odio, sed iustitiæ tantum zelo, aliquos damnaturum. Quem, & acerrime punit, quia fidelibus permistus, vitam fideli dignam non vixit, vide verbo: Christiani. *Multi sunt vocati*, &c. Quid ergo? Num desperãdum nobis? Non, immo quo pauciores audiuimus saluandos, eo magis curandũ & inuigilandum, vt & nos inter illos paucos inueniamur, sicut qui in stadio currit, ideo velocius currit, quia scit brauium uni dandũ, vide lib. 16. ca. 5.

DOMINICA XX. post Pentecosten.

Euangelium.

Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaũ. Ioan. 4.

Dom. 20. post Pente. 1 Aliqui credunt Regulũ hunc sic vocatum, vel quia esset ex regio Herodis genere, vel quod esset vnus ex ministris Regis, vel quod dignitatem aliquam, Regis, aut Imperatoris nomine, gereret apud Iudæos. Quidã putant profanum aliquem magistratu nomine Cæsaris gessisse, & nec Iudæum fuisse, nec Samaritanũ, sed Ethnicum, & ab omni Iudæorũ religione alienum, sicut docet Hiero. Vel Regulus dictus est, ãa potẽs erat, & clarus. Hoc enim nomine Græci appellant quidquid magnificũ est, ac splendidũ. Et videri põt Euãgelista ob id viri huius potentiã insinuasse, vt indicaret causam, quare ausus fuerit petere, vt Iesus secum in Capharnaum per tam longum iter descenderet, nimirum quod diuitibus, & potentib. ppter suas diuitias, nihil videatur denegandũ. Rogans ergo vt descendat & imperfectionem fidei in Iesum ostendit, & confidentiã diuitiarũ, quib. moueri hoĩes semper soliti sunt, vt obsequiũ diuitib. libenter præstent, immo vt & grãdi habeant beneficio, si eorũ à talib. acceptetur seruitiũ. Qui enim magnificũt diuitias, & eas pro summis habẽt bonis, magnificiant & diuites necesse est. Qui enim beatũ dicunt populũ, cui hæc sunt, cuius prõptuaria plena eructãtia ex hoc in illud oues eorum fœtosę, abundates in egressibus suis, boues eorũ crassę, miseri, vt beatus obsequãtur esse necesse. Sicut & Iob faciebant, qui in plateis surgẽtes stabãt, digitum ori admouentes, in signũ reuerẽtię, quam potenti exhibebant, quem ad paupertatem reductum contemnebãt omnes qui ante horam beatificauerãt illum diuitiis affluentẽ. Sic adorabant & Iosephũ fratres diuitiis illustrem, atque ad nutum eius cunctus populus obediebat. Comitantur diuites, omnes, obsequuntur imperanti, reuerẽtur illum, dum enim homo felix est multos numerat amicos, assecias, &c. Descendit Prophetã Balaam impius, rogatus à Rege Balaac, non vt ea faciat, quæ diuinæ sunt placita voluntati, sed vt populo Israelitico maledicat, actus Regis pollicitationibus promissis, & precibus, quibus resistere nescit, qui Propheta cum esset Domini, pseudopropheta

Hieron. in Matt.

Psal. 14.

Iob. 29.

Genes. 42.

Numer. 22.

Digitized by Google

effectus est, principi obediens iniquo. Sic & misera plebs clamabat ad Pilatum, vt Barraba nefario homine, & scelestissimo dimisso, Iesus crucifigeretur, quem filium proclamauerãt David, qui summa Dei misericordia venissent in nomine & virtute eius, vt eos à dura seruitute liberaret. Et quẽ talem confessi fuerant, postulant vt infami morte pereat, quia principes tam immane sacrilegium facile suadere potuerunt populo, qui diutius voluntati resistere nõ valet. Diuites peccatores honorans, & iustos diuites contemnens, ignorat iudicia Dei, lib. quarto, cap. 10. 7. num. 3. & 13. lib. 6. cap. 11. num. 3. vsque ad quintum. Diuites certe contemnere non debemus, etiãsi terrenis sint occupati negocijs, lib. quarto, cap. 38. num. 15. vsque ad decimum septimum. 19. & 20. De quorũ salute diffidere non debemus, sed nec etiam eorum voluntati in cunctis parere, eis obsequi, qui in diuitijs confidentes cunctos ad id obligatos credunt, quibus sufficiat vt sic iubeant, sitque pro ratione voluntas, qualis Regulus hic erat, qui taliter rogauerat Iesum, vt in domum eius descenderet, vt ad differentem iter dixerat: *Descende priusquam moriatur filius meus.* Quod renuit facere Dominus, qui ad
Matth. 8. seruum centurionis non rogatus descendere disponebat, nisi herus eius multis rationibus obstitisset, maiore & fidem & vrbanitatem consecutus, quam Regulus hic. Is Prophetarum spiritus erat, vt diuitibus contemptus, domos pauperum libenter ingrederẽ
3. Reg. 17. tur. Sic Elias ad mulierem viduam
4. Reg. 8. pauperculam descendit in Sarepta Sidoniorum, qui vocatus à Rege Achab & abnuit ire, & igne de cœlo misso vo
4. Regu. 4. & 5. cantes interemit. Sic & discipulus illius Eliseus, cum in domum eius descenderet Naaman Syrus, vt leprę mũditiam reciperet, missis litteris à potẽtissimo Rege Syriæ. Erat enim ille princeps militiæ Regis Syriæ, & vir magnus apud dominum suum, & honoratus, diues valde, &c. Cumque totam Rex Israel eius salutem vehemẽter desideraret, misit ad Regem seruũ qui diceret: Veniat ad me, &c. Venit ergo Naaman cum equis, & curribus, & stetit ad ostium domus Elisęi grandi multitudine comitatus, Propheta autem renuens descendere ad illum, misit nuncium, qui diceret: Vade, & lauare septies in Iordane, & recipies sanitatem. Numquid in viro Propheta, qui magistri sui spiritum duplicem receperat, factum hoc inurbanitatem, & tumentem animum, contemptumque proximi redolens, casu accidit? Minime. Sed qui ad mulierem Sunnamitem, cuius filius obierat, descendere voluit, dimissa solitudine Carmeli per longum iter, nec ad ostium domus propriç, in qua erat Naaman princeps descendit, vt confidentiam diuitiũm, & fastum taxarat, qui omnia credunt sibi debita, ægreque ferunt, si res non geruntur, prout ipsi somniant. Sicut ille, qui recedebat indignans, eo quod Propheta, vt imponeret illi manus, non descendisset. Et Marochæus vilis seruus, sanctus tamen, & fidelis, nec genua flectere, neque adorare Aman volebat, cum palatium Regis Assueri ingrederetur, etiamsi amicus, & primus esset tanti principis. Tales erant & Prophetæ, pauperum familiares, qui dominos Principum nisi à Domino missi, vt eorum scelera arguerent, aut Domini manifestarent voluntatem, non ingrediebantur. Sic & Abraham peregrinos expectans, & pauperes ad ostiũ tabernaculi, vt eorum lauaret pedes, algentes vestiret, & famelicos pasceret, Angelos hospitio meruit recipere. Immo pauperes pasces Abdi as prophetalẽ granam meruit à Deo recipere, lib. 5. ca. 10. nu. 43. Pauperes honorare debemꝰ qui imago sũt Dei, li. 5. c. 13. nu. 37. li. 13. ca. 8. nu. 20. Pauperes contemnendi non sunt, cum illi sint propter quos conditus est mundus, similes Christo, & Apostolis, li. 14. ca. 3. n. 4. 22. & 23. Sed vnde quęso tanta in vtrisq. diuersitas, quod mudani diuitum explẽdis voluntatib. tam intent, illos veneretur maxime, pauperib. quãtumcumque illi sint iusti, contemptis? spiri-

Heller. 3. Gene. 18. 2. Reg. 18.

Digitized by Google

ſpirituales autẽ uiri, quales Prophetæ erant, & Apoſtoli, domos uiſitent pauperũ, eorum eligant hoſpitia, uocati in domos eorum uenire non recuſent, eligatque Petrus Apoſtolorum princeps
Act. 10. & Eccleſiæ, domũ Simonis cuiuſdam coriarij, apud quẽ hoſpitetur, diuites & potentes negligẽs, quorũ aliqui certe conuerſi iam eſſent ad fidẽ? Hæc tanta opinionũ varietas ab amore, uel contemptu diuitiarũ oriebatur. Qui.n. magnifacit diuitias, uera illa exiſtimãs bona, & magna, magnifaciat & propter illas diuites eſt neceſſe, qui aut amator eſt paupertatis, & pecunias negligit & diuitias, is certe diuitibus contẽptis, domos pauperum libẽter ingreditur, eoſque habet familiares, & amicos, apud quos amantiſſima paupertas moratur, non aũt illos ubi inimicæ diuitiæ morantur, quib. dicunt, ut Petrus quondã:
Act 8. Pecunia tua tecum ſit in perditionẽ, &
1. Cor. 1. cum infirma mundi elegerit Deus, & ea, quæ non ſunt ſecundũ ſtultam hominum exiſtimationẽ, vt fortia, & ea quæ ſunt, deſtrueret, qui Dei ſunt illa magnifaciunt, & illa contẽnunt, quæ vel contẽpſit, uel magnifecit ipſe. Qui dignitates, & honores pro nihilo du-
Heſter 14. cunt non pro Diis exiſtimant Reges, aut Principes, quoru officia nihili pẽdunt, imò abominãtur hæc, quæ vocãt ſigna ſuperbiæ, tamquam pannũ menſtruatæ. Diuites, & pauperes ſic iudicabant Sancti vt parietum picturas. li. 4. c. 38. nu. 6. lib 24. c. 3. num. 7. Diuites quaſi in ſomnis diteſcerẽt, lib. 4. c. 38. nu. 13. Credebant potentes & egentes ſicut actores in ſcænis, ibidem num. 4.
3 & 5. Imò pauperes credebant, vocitando, & merito, diuites auaros. li. 2. c. 15. nu. 26. uſque ad uigeſimum octauum. 43. 65. & 66. c. 18. nu. 3. uſque ad octauum. 19. & 20. lib. 4. c. 39. nu. 24. uſque ad 26. Diuitiæ ſolis iniquis ſunt tales, iuſti autẽ ſola ſpiritualia bona cenſent digna hoc nomine diuitiarum. libro 4. c. 39. nu. 19. Diuitiæ, boni nomen non merentur, lib. 2. c. 15. nu. 29. 30. & 62. c. 18. nu. 9. & 14. lib. 4. c. 28. num. 5. & duodecimo. c. 38. nu. 3. 4. 6. & 13. c. 40. num. 17. Si ergo Sancti ſomnia, ſcenarum actores, parietum picturas credebant diuitias, & paupertatem, & quod utrumque hominum genus ſolis nominibus, & ſola hominum opinione differrent, lib. 2. c. 15. num. 23. & 62. lib. 4. c. 38. nu. 4. uſque ad ſextum, qui paupertatis erant amantiſſimi. libro 2. capit. decimo ſexto. num. ſeptimo, uſque ad nonum, 13. 14 & 27. quod diuitiæ hoc nomen ſicut nec nuncupaturam boni mererentur, qua ratione diuites inuiſerent illos, uenerarentur maxime, eorum dignitates admirarentur, qui eas flocci penderent? Id certe non faciebant hi, ſed illi, qui ita pro ſummis bonis colunt, qui beatum dicunt populum, cui hæc ſunt, miſeri, & beatis inuident, & illis famulantur, quod ne fieret, docuit Chriſtus indomum Reguli ire recuſans, qui & diues erat, & potẽs, conſideranſq; uirum, qui in potentia, & diuitiis confidens, & tumens, credebat quod Saluator libenter in domum illius deſcẽderet, quod facere renuit, ut confidentes in diuitiis taxaret, re uera enim qui in his confidunt, reprehenduntur, & contemnuntur a Domino. lib. 4. c. 39. nu. 13. 16. 19. 22. 32. & 33. cap. 41. num. 6. & ſeptimo. Diuitem in auro non confidere æterna eſt beatitudo. libro quinto. capit. decimo, num. ſecundo. Diuites, qui ratione relicta in bonis aliis gloriantur, ſtulti ſunt, lib. 4. cap. 41. num. 2. Vt ergo Dominus hanc confunderet mũdanorum opinionem falſam, qua pauperibus neglectis, diuitibus ad nutum obſequuntur, ad huius domum dedignatur uenire, qui ut mederetur ſeruo Centurionis, dixit: Ego ueniam & curabo eum. Honorandus eſt pauper, ſi iuſtus ſit, & potens, ſi male uiuat, uilipendendus, libro octauo, c. 4. num. primo, libro nono, cap decimo, num. ſecundo. Honores mundanorum non in fine, cum deficiunt, ſed modo pro nihilo habendi ſunt. lib. ſeptimo, cap. 5. num. decimo, & undecimo. Honorantur impij in uia, qui in peruentione damnabuntur, lib. eodem, & cap. num. 9. uſque ad 11. Is Regulus ſuperbe & alte de ſe ſentiẽs uelut mandando rogat, ut ueniendat

Digitized by Google

Iesus in domum suã, & negligit, quia quanto pretiosior ille erat in oculis suis, vilior tanto erat in oculis Dei. li. 3.c.decimo nono.num.29. Superbus, dum altus est,non contingitur a Deo, qui humilia respiciens alta a longe cognoscit,lib.8. c.8.nu.20.lib.16.ca.13. num. 46. Vnde humilis vere sublimis est,cui tanta maiestas dignatur adesse, superbus vere abiectus, cuius domum Dominus adire recusat. lib.8. capit.8. num.quarto,vsque ad septimum,& vigesimum tertium.

4 Secundo indignatus est Iesus, quia Regulus hic & salutẽ filio postulabat, & quod descenderet vt ille reciperet sanitatem,in domum eius. Hęc hominũ insania est rem aliquam a Deo postulare, & media, quibus illam concedat, decernere. Poscere recte salutẽ filio, reliqua pertinentia ad ordinem & modum,diuinæ relinquens voluntati. Sic Chananæa miserandam filiæ calamitatem deplorans, id solum aiebat: Miserere mei, filia mea male a Dæmonio vexatur,tantæ miseriæ miserere,obsecro saluti filiæ meæ prouide, quo volueris medio. Sic duæ illæ sorores tam a Domino dilectę,non rogant Iesum, vt veniat in domum curaturus Lazarum fratrem,qui mortali morbo laborabat,sed inquiũt; Domine,ecce quem amas, infirmatur. Morbus fratris,qui pater nobis est, tibi proponitur,cætera tuæ relinquimus dispositioni. Sicut stultus esset homo ægrotus, qui peritissimo medico diceret: Obsecro vtgratissimæ meæ infirmitati medearis minutionem faciens, aut non faciens sanguinis,hanc mihi potionem tribue,pilularum hanc massam confice. Insane salutem desiderans,modum adipiscendæ saluti cõuenientem, medici arti relinque,qui & medicinæ, & personæ,& morbi conditionem considerans illud applicabit remedium, quod expediens iudicauerit, de quo iudicare,qui artem ignorat,non valet. Sic & hic si cordate Dominum interpellasset, solam proponeret ægritudinem filij, arbitrio relinquens Saluatoris,an salus vtriq; expediret, ne magno malo suo cogentibus peccatis suis,ea cõferret Iesus,quę conuenientia non essent,qui postulantem Paulum, vt Angelus Sathanæ eũ colaphizans (in quo grauissimum dolorem capitis intellexit Hieron.)relinqueret,auditus non est, vt virtus Apostoli in infirmitate perficeretur. Qui dicere debuisset: Si vis,potes me mundare,& mundare expectans dicentẽ: Volo,mundare,non id facit,sed salutẽ postulat filio,& vt hanc conferat descendẽs in domum suam. Volũtatem enim Dei ad propriam velle trahere humana peruersitas est. lib. decimo octauo. cap. decimo nono, nu.4.& 5. Non curat, an salus expediat, nec ne. Multi enim sunt,qui propriam voluntatẽ implere volentes,diuinam non requirũt, vt aliquam habeant excusationẽ,ibidẽ num. 7. Multa sunt, quæ negat Deus propitius,quæ concedit iratus. libro 4. cap.6.num. vigesimo nono,libro 6.c. decimo, num.30. lib. decimo tertio,c. nono.num.3.10.13.15.17.& 22. Vnde Dauid aiebat: Domine clamabo per diem,& non exaudies,nocte,& non ad insipientiam mihi, libro decimo tertio.cap.nono, num. vndecimo.13.14. & 21. Non enim ad insipientiam hominis facit, si terrena,quæ postulat homo,non accipiat, cum ea non cõcedat Deus iustis, quæ nouerit nocitura. Is graniter reprehensus est a Domino, qui & salutem intrepide postulat, nec id solum, sed etiam vt descendat in domũ suam, vt eius præsentia filius morti iam propinquus,sanitatem cõsequatur,in quo imperfecta eius arguitur fides,quam & Cẽturio, miles cum esset, facto suo taxat,dum dicente Domino: Ego veniam,& curabo seruum tuum, respondit: Domine tanti beneficij indignus sum,die verbo vno,absens impera ægritudini, & indubie sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum habens sub me milites, & dico huic: Vade,& vadit,& alij: Veni,& venit,seruo meo: Fac hoc, & facit, mihi obediunt intunctanter milites, & serui, valẽtioque iure tibi rerum omnium conditori, obedient cuncta, quia in ditione tua cuncta sunt potita, & non est, qui

Matt. 15. *Ioan. 11.* *Simile.* *2.Cor. 12.* *Matth. 8.* *Psalm. 21.* *Matth. 8.*

tuæ

by Google

tuæ possit resistere voluntati. Dominus vniuersorum tu es, tibi imperanti cedit mare, aufugiunt morbi, mors inexorabilis ad nutum tuum tremit, & cuncta obediunt elementa. Imperio solo opus est, vt infirmus quiuis optata potiatur salute. Obediunt Deo cuncta creata, lib. 11. c. 3. num. 8. 23. vsque ad
§ 25. libro duodecimo. cap. quarto, nu. 3. Hæc Centurionis fides, de qua dictū est; Non inuenit tantam fidem in Israel, istam arguit Reguli fidem: *Descende priusquam moriatur filius meus.* In quibus verbis duplicem fidei imperfectionem uides, alteram, quod credidit eius præsentiam corporalem necessariam, qua salus restitueretur filio, item dum ait; *Priusquã moriatur*, significat quod si semel vita fuisset priuatus, ad vitam eum reuocare non posset Iesus, cuius tãta signa vidisset ab eo patrata in Capharnaum, sicut Nazareni inuidentes calumniabantur dicentes: Quanta audiuimus facta in Capharnaum. Quibus visis, vel auditis motus iste nõ est, vt crederet digna Saluatore nostro. Hæc autem tam imperfecta huius fides, Domini in illum indignationem promeruit. Fides quidem perfecta raro inuenitur in terra. libro sexto capit. 3. num. 4. Vnde Apostoli aiebant; Domine, adauge nobis fidem, & quidam dixit interrogatus a Domino, an crederet: Credo, sed adiuua incredulitatem meam, fac obsecro, vt fides mea ad debitam perfectionẽ pertingat. Est enim fides donum Dei, ibidem num. duodecimo. 21. & 22. Noluit in domum Reguli descendere Iesus, non solum quia dines, & in diuitijs confidens, sed quia credidit titulo nobilitatis hic gratiam sibi debitã, quam respiciunt homines, sed non Deus, vt hac sola ratione, si merita desint, nobilium, specialis fit habenda ratio. Vnde cum quidam Alfonsum Aragonum Regem hoc nomine plurimũ commendaret, quod ex antiquissima, & nobilissima Regũ familia originem duceret, ille contra respondit: Nihil esse, quod in vita minoris ipse duceret, quam quod ille tanti facere videretur: laudem enim illã nõ suam, sed maiorum suorum esse, quippe qui iustitia, moderatione, atque animi excellentia sibi regnum comparassent, successoribus quide regna cedere oneri, & ita demum honori, si virtute potius, quam testamento illa suscipiant. Hæc Panorm. lib. 2. de rebus gestis Alfonsi. In quibus verbis id persuadere voluit tantus Rex, quod si nobilitati regiæ coniungatur virtus, coniungantur merita, nobilitas ratione adiunctæ sibi virtutis, multam meretur laudem, nullam autem, si qui nobilis est, vt frequenter accidit, vilis mancipij exerceat opera, eaque attrita fronte patret, quæ plebeius homo non faceret, solum cõsiderans quod illa dedeceret hominem cordatum, immo eum, qui hominis nomine dignus esset habẽdus. Plato quatuor nobilitatis species facit: Primam eorum, qui claris, iustisque maioribus orti sunt; secundam eorum, quorum parentes potentes, ac principes extiterunt; tertiam eorum, quorum maiores domi, militiæque aliqua illustriore gloria claruerunt; quartam nobilitatis speciem facit eam, quam omnium excellentissimam esse ostendit, cũ quispiam animi ingenuitate, & magnitudine excellit, suæque laudis virtute nititur, & hunc vere nobilem appellandum censuit, cui non aliena, sed sua virtus ad gloriam opitulatur. Socrates etiã aiebat, vt Laertius refert, nobilitatem parum ad virtutem conducere, dum frequenter illa abutũtur homines ad multa patranda mala, quæ non committerent, nisi crederent impune illa posse facere, & quod alteri iniuriam faciẽs, ad vxorem proximi accedens, aliena non soluens, &c. pœnas non daret, tantis sceleribus dignas. Qui & ea licere credunt, quę lubent & delectant, & potentes dicant: Sic uolo, sic iubeo, sitq; pro ratione uoluntas, ut cum tempus aduenerit, in quo exigua cõceditur misericordia, potentes potenter tormẽta patiantur, qui absque ullo timore perpetrant mala, nec vllus est, qui audeat aut contradicere, aut corripere, multi autem qui adulentur. Sicut & Achab accidit, cui & Prophetę adulabantur,

Luc. 4.

Laert. lib. 2. c. 5.

Digitized by Google

vix vnus Elias, qui ob id zelatoris gloriosum nomẽ est sortitus, repertus est, qui eius crimina argueret. Nobilitatẽ generis contemnendam docuerunt ẽt Philosophi, libro sexto. c. 5. nu. primo, tertio, quarto, sexto, vsque ad nonum. Nobilitas clara non prodest illi, quem mores sordidant, libro 6. cap. quarto, num. tertio, & decimo. De nobilitate generis gloriari non debent homines Christiani, lib. 6. c. 5. numero sexto, vsque ad octauum, & 10. Nobilitatis autem recordari debet homo, vt cum claritate generis, motum sanctitate contendat, ne sanguine clarus, moribus vilis sit homuncio, num. septimo. Quo facto illud etiam exemplo Domini dicere debent & Prælati, & Prædicatores, vt in concionibus, confessionibus, locutionibus, non & pauperes acriter reprehendant, & puniant, idemq; peccatum in potente Principe, & nobili vel adulatione laudẽt, vel grauitatem excusent, quod in altero immane erat sacrilegium, cum idem pondus, eadẽq; mensura, æquusque sextarius iuxta tropologiam legis esse debuisset, qualis Prophetarum mos fuit, sicut in Esaia

Esa. 1. legimus, qui Iudæorum nobilitatem reprehendens, eos vocabat Sodomorũ Principes, infideles, socios furum. Et

Dan. 13. Daniel iudices plebis in casu Susannæ libere increpans, semen Chanaam vocans: Recte, inquit, mentitus es in ca-

1. Reg. 21. put tuum, &c. Et Achab aiebat Elias, quod turbaret Israel: Quod canes, & ipsum, & vxorem, eorumque sanguinẽ

Hieron. 1. lamberent. Et Hieremias æneam fortitudinem accepit, vt libere Regibus, Principibus, & Sacerdotib⁹ populi prædicaret, eorumque argueret scelera. Pseudoprophetæ autem non in plebẽ acres, nobilibus autẽ, & diuitibus per dulces sermones, multa, tacentes vel adulantes, inferebant nocumenta. Prædicatores falsi dantibus munera prædicant pacem, alijs iram, lib decimo quarto. ca. vigesimo septimo, num. decimo quarto.

Prædicanda est veritas æqua animi propensione & diuiti, & pauperi, lib. decimo quarto, cap. 29. numer. septimo. Prælati in pauperes acres, qui illi ultibus nec loqui audent, taxantur, lib. 14. cap. 30. num. 3. 4. 6. 9. & 10. Prælati sint contra Princeps fortes, quando ad expediens fuerit, lib. 14. cap. 31. num. 10. lib. 16. cap. 2. num. 1. & 2. cap. 3. numer. 4.

Sic Iesus Regulum istum fide infirmum & grauiter reprehendit, & ad eius domum descendere non dignatur. Multi prædicatores illis sunt similes de quibus dicitur Mich. 7. princeps postulat, & Iudex in reddendo est quia principibus concedunt quæ volunt, & sunt quasi canes muti non valentes latrare. sic 3. Reg. vltimo omnes Prophetæ Israel Achab vincendo, & morituro dicebant, vade prosperè in Ramoth Galaad. adulantur potentibus, & quia pauperes acriter taxant subditur qui optimus in eis est, quasi spina, quia imbecilles & pauperes non valentes resistere spoliant, & lacerãt, mollia quęque aprehendunt, & retinent, ab ouicula lanam tollunt. Præterea indignatus est Dominus uidens hunc hominem tam anxie sollicitum de salute corporali filij, qui ægrotam animam illius, qui nobilitate, diuitijs, & abundantia, & iuuentute infirmaretur, nec curabat, cum potissima illius cura esse de salute animæ potius, quam corporis, debuisset.

Aegrotantes filiorum animos non videbat Iob, & tamen non quod erat, sed quòd esse in eis potuisset mali, considerans, per singulos dies sacrificia offerebat altissimo, quo peccata expiaret cordis, si quæ essent. Hæc parentum cura sit, ut de filiorum educatione solliciti, eos ab infantia timere Deum doceant, & abstinere ab omni peccato, sicut de Tobia legimus, qui dum morti proximus crederetur, eum ad se vocauit, & dixit: Et iure testamenti mandauit omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & caue ne aliquando peccato consentias, & prętermittas præcepta Domini Dei nostri. Item mando: Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere, quomodo potueris, sic esto misericors. Item, omni

Iob 1.

Tob. 1. & 4.

Digitized by Google

ni tempore benedic Deum, & pete ab eo,ut vias tuas dirigat, &c. Post quæ omnia debitum Gabeli vt acceſſorũ negotium,illi reuelauit.Sic & mul er Machabęa in tormentis conſolabatur filios,dulciſſimisq. verbis ad eorum to lerantiam exhortabatur,quaſi ad hoc mater eſſet illorum, ut eis heret in ſalutem,contemptis & diuitijs,& honoribus multis, quibus allicere eos cona batur impius Rex ad negandam fidẽ. Qua ratione multi doctorum arbitrãtur ideo in legis collatione dictum: Ego ſum Dominus fortis, zelotes, viſitans (hoc eſt puniens)peccata paren tum in filios in tertiam, & quartã generationem.In quib.verbis punienda parentum peccata in filios minabatur, eo quod ut plurimum, filij perditam vitã parentũ imitarentur, quidu non corrigebantur adoleſcentes, mutare pellem vix poſſent iam grandęui;Sed adoleſcens iuxta viam ſuam ſedens, ẽt cũ ſenuerit non recedet ab ea.Quæ peccata parentũ dicunt,quia frequenter eorum culpa parantur,qui ſolũ intenti ſunt diuitiis acquirendis illis,qui bus Deum relinquere hæredem,conuenientius multo fuiſſet,qui eorũ curam gereret, eiſq; tamquã filiis cœleſtia bona legaret. In Geneſi dixerat Deus Abrahę:E domo tuaReges egredient,& tu ergo cuſtodies pactũ meu, & ſemen tuũ poſt te in generationib. ſuis.Quem locum ſic tranſtulit Chryſoſtom. Noui quod conſtituet Abraham filijs ſuis,& obſeruabũt vias Domini Dei,ut faciant iudicium,& iuſtitiam. Dignus certe Abraham,qui multa,illuſtriq; poſteritate donetur,qui eã in lege Dei inſtituerit. Quod non merentur,qui irremediabiliter perdunt filios,quos impie educant. Lycurgus,q legem dedit Lacedæmoniis,duos educauit catulos vno partu genitos, alterũ cibis delicatorib.alebat,alterum vero venationi aſſuefaciebat, quos corã toto populo in platea poſuit,& poſuit illic ſpinas ſimul,& eſcas delicatiores, moxque leporem ligatum ſoluit, quẽ alter illorum inſecutus eſt, alter vero concito gradu eas eſcas, quib. fuerat nutritus, lepore contempto. Ad populumq; ſermonem conuertẽs Lycurgus dixit: Videte,quid in his animalib. natura exiſtente eadem,valuit conſuetudo,vt hanc credatis natura potentiorem, quę illam corrigat, & reformet. Philippus Macedo cu accepiſſet genitum ſibi filium Alexandrum,ad Ariſtotelem ſcripſit,ſe Diis gratias agere, nõ tam quod ſibi filius natus eſſet,quã quod eum naſci contigiſſet Ariſtot. tẽpore, qui eum educaret dignum filiũ tanta nobilitate, & regno, talique patre, cuius curæ illum committit,cum primum loqui ille cæpit. Plato etiam nutricibus præcipiebat,ne paruulis fabulas, vel turpia dicerent verba,ne illorum animos, aut ex initio ſtultitia, & corruptis imbuant morib. Crates etiam Philoſophus deſiderabat locum conſcendere eminentiorem,vt ab omnibus auditus exaltata voce clamaret, quod reipublicæ cõuenientiſſimũ foret:Quorſum ruitis homines,qui omne in coparãdis pecunijs veſtrũ ſtudiũ facitis,filioru vero,quib.eas relinquatis,nullam ſane curã ſuſcipitis ? Vnde acrẽ indignationẽ Dei contra Sacerdotem Eli retulit Chryſoſt. Ecce ego facio verbũ in Iſrael, quod quicumq; audierit, tinnient ambæ aures eius,id eſt, veluti exanimis erit talia audiens mala.Quę ſunt illa?Ideirco iuraui domui Eli, quod non expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus in ęternum. Quæ tantorum malorũ,tantæq. indignationis ratio? Eo quod nouerat indigne agere filios ſuos,& non corripuerit eos,ſolam hanc eius culpã referunt ſacræ literæ, immo quod corripuerit,ſed blande, nec ea ſeueritate,quam filiorum crimina poſtulabat, quapropter & ille,& illi morte interierunt infelici. Diuus Auguſt. refert illos 42. pueros, qui Eliſæo illudentes clamabant: Aſcende calue, aſcende calue,coram parentibus fuiſſe à beſtiis deuoratos,quia illi dicere non auderent, ſi patribus diſpliçuiſſent. Parentes ſollicite prouidere debent peccatis,& virtuti filiorum exemplo Iob.lib.6.ca.6. nu. primo, uſq. ad tertium. 7.14.18. uſque

Exod. 20. *Prou. 22.* *Genes. 17.* *Li. 3 cõ. uitup. vit. mon.* *2. Mach. 7.* *Li. 3. cont. vitup. vit. mont.* *1. Reg. 3.* *Serm. 204. de temp.* *4. Reg. 2.*

Digitized by Google

vsque ad 11. & 33. Parentes taxantur, qui filios ab incunabulis, non erudiũt, & corripiunt. ibidem num. quinto, vsque ad septimum. 11. vsque ad 13. 15. vsque ad 19. Parentes dum non corripiunt filios, vel minus diligenter id faciunt, se & illos perdunt, ibidem nu. 3. quinto, vsque ad 7. 12. 15. vsque ad 19. 29. 34. & 35. Parentes filijs relinquant virtutem, & amicos potius, quam diuitias, ibidem num. 4. 9. vsque ad 13. Parentes regulariter corpus filiorũ amãt, non animam, terrenaque tantum eis optant. nu. 9. & 13, Parentes lacrymis, & cura grandi prouidere debent filijs peccantibus de remedio. lib. 10. cap. 2. num. 13. Parentes filijs vitam æternam potius, quam temporalem exoptent exemplo fœminæ Machabeæ. lib. decimo sexto, capit. 6. num. 13. Hoc autem summum parentum malum est, quod non solum bonũ filijs non consulunt, sed & ad malũ trahunt verbis, & exemplis, libro sexto, c. 6. num. 18. vsque ad vigesimum, & vigesimum quartũ. Regulus hic reprehensus a Domino fuit, difficulterque auditus, qui ægritudine filij anxius vehementer, saluti animæ illius non prouidebat, ita in iudicio filij acriter indignabuntur contra patres, & filiæ contra matres, sicut scriptũ est Mich. 7. filius cõtumeliam facit patri, & filia consurgit aduersus matrẽ suam, quoniam cum dominus ad iudicandum venerit, filius contumelia afficiet patrem, quod male ab eo educatus turpiter viuere didicerit, & filia detestabitur matrem suam, cuius scelera imitata est, quam habuit peccatorum adiutricem, & authorem. Tandem Dominus indignatus est, quia necessitate pressus ipsum requisiuit, idque cum audisset, quod Iesus aduenisset a Iudæa in Galilæam. Frequenter Iesus Capharnaum fuerat ingressus, & tamen illum minime requisiuit, inuisit, neć loquutus est, nisi vrgente necessitate, cum filius ægrotaret ad mortem, cum humana iam deessent remedia, requiritur Christus. Ad Deum accedunt homines in tribulationibus impudenter, cum eum in pace contempserunt. libro 2. c. 17. nu. 9. vt Iudæis similes sint, qui cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum, & malis prementib. recordabantur, quod Deus excelsus redemptor eorum esset. *Psal. 77.*

Sic Nabuchodonosor, Antiochus, & Heliodorus Deum requirebant in angustijs, quem acriter in prosperitate fuerant persecuti, &c. Qui enim diuitijs, & humana potentia turgent, nec Deum agnoscunt, nec quærunt, donec flagellis fuerint admoniti. Illorum autẽ exoranda est perditio, qui nec flagellis ad Deum conuertuntur. De quibus Hieremias: Percussisti eos, & non doluerunt, &c. Et Amos: Percussi vos vento vrente, & non redistis ad me dicit Dominus. Cumq; flagella infligantur a Deo, vt homines corrigãtur, sicut scriptum est; Si in his non audieritis me, addam ut corrigã vos septies, his multi peiores euadunt. Quia comedẽs saturatur homo, & impinguatur, conuertitq. se ad Deos alienos, ne id tibi accidat, vulnerat Dominus, vt huic morbo medeatur. Flagellat Deus peccatores, vt resipiscant. libro quarto. c. 6. nu. 4. 6. 14. 15. & 17. cap. 7. num. 3. & 4. cap. 12. num. 23. & 24. libro 6. c. 9. nu. 22. vsq; ad 25. 27. & 28. cap. 10. num. 7. 15. & 16. capit. 15. num. 16. libro 11. capit. 2. num. 15. Flagellis Dei, quibus bene vtuntur quidam, abutuntur alij, libro 4. c. 12. num. 19. 24. & 25. lib. 6. c. 11. nu. 8. 10. & 11. Flagellis Dei non emẽdari malum est grande. lib. 6. c. 9. nu. 22. 24. & 39. cap. 10. num. 7. 12. vsque ad 14. 18. 19. 36. & 37. cap. 11. nu. 21. Flagella Dei medicinæ sunt, quibus docet nos fugere a ventura ira, lib. 6. c. 11. nu. 20. Accessit etiam ad Iesum, quando facile id potuit efficere, non confecturus longum iter, sed cum ille Capharnaum appropinquaret. Hoc est enim hominum ingenium, vt virtutes deserant, in quibus difficultas reperitur, si ieiunium indicatur, si condonandæ sunt iniuriæ, si necessitati fratris magna eleemosyna prouidendum est, si audiunt: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, &c. Si filius Isaac, hoc

Amos 4.

Lenit. 25.

Deut. 32.

Dan. 4.
2. Mach. 9.
2. Mach. 3.

Hierem. 5.

Genes. 12.

Digitized by Google

hoc est, risus immolādus est, virtutem ceptam deserunt, vel non inchoant. Audire sacrum, obolum semel in die pauperi porrigere, precationē breuem dicere, norunt homines, quia facilimum illud est. at cum virtus circa difficile versatur, nec auditur quidē. Virtutes operari, quando occasiones ad id desunt, magni meriti est. lib. 1. cap. 12. num. 40. Virtutem absque labore solus Christus habuit. libro 3. c. 9. nu. 7. lib. 18. cap. 14. num. 21. Virtutis acquirendæ causa labores ferendi sunt. libro nono, cap. 15. num. 2. libro 18. capit. 8. num. 8. 9. & 17. cap. 11. num. 4. Virtutem vellent homines, sed absque labore. libro 14. cap. 19. num. 21. & 22. His titulis non descendit Iesus in domum Reguli, eiusque modicam reprehendens fidem, dixit: *Nisi signa & prodigia*
Exod. 3. *videritis, non creditis*. Difficile homines Deo fidunt. Securum reddiderat Dominus Moysem de populi credulitate, & obedientia, & iustus statim ad-
Exod. 4. dit: Ecce non credent mihi. Cumque Deus facile fidat homini, & illi omnia sua credat, homo tamen præsertim iniquus, cum maxima difficultate illi fidit. Quod inde venire arbitror, quod quales nos sumus erga Deum, talem eum credamus erga nos. Quia enim nos frequentissime Deo promissa mētimur, arbitramur Deum nobis etiam nō seruaturum promissa. Et hinc etiā est, fiducia iustorum erga Deum. Cum enim ipsi promissa Deo seruent, talem erga se Deum arbitrantur, quod. s. ser-
Rom. 4. uabit illis promissa. Sic de Abraham loquitur Paulus, qui cum audisset Saram parituram, confidit, non considerans corpus sunm emortuum, cū iam fere centum esset annorum, & emor-
Prou. 28. tuam vuluam Saræ. Vnde etiam Salomon iustum, vt leonem, confidere asseruit. Considerandum etiam in his verbis: *Nisi signa, &c.* mirum non esse, quod Deus signa, & opera a nobis postulet, nec solis placetur verbis, quādo homines desiderant vt Deus ipse verbis addat signa, quæ nisi viderint, ad
Genes. 15. credendum non adducuntur. Sic quondam Abraham signū postulauit, quo adduceretur ad credendum, quod terram promissionis acciperet possidendam, quā Dominus promittebat; Domine Deus vnde scire possum, quod possessurus sum eā? Et ille: Sume mihi *Exod. 4.* vaccam triennem, &c. Sic & Moyses signum postulauit, vt illo adducerētur Iudæi ad credendum, quod a Domino fuisset missus, fecitque Deus, vt virga pastoralis in colubrum conuerteretur, & quod manus illius in sinum in missa egrederetur leprosa. Quid ergo mirū, si fidei signa postulet Deus ab homine, qui consueuit dicere: Omnia, quæ- *Exod. 24.*
cumque præceperit nobis Dominus, *Psal. 77.*
faciemus, & tamen verbis facta nō consonant, sed diligunt eum in ore suo, lingua autem sua mentiuntur ei, nec fideles habiti sunt in testamento eius. Si quæ procedunt de labijs Dei, non facit irrita, qui in promissis implendis verax est, quomodo facta non requiret ab his, qui dicentes: Domine, Domine, voluntatem patris non perficiunt? Dei consilium in æternum stat, homines autem sæpe mutantur. libro 4. cap. 25. nu. 2. & 3. Vnde homo hic, cum in virum alterum mutatus est, credidit sermoni, quem dixit Iesus, & ibat. Non sa- *Galat. 5.*
tis est credere, nisi iter arripias per uiā mandatorum Dei, ut fides per charitatē operetur, sicut Iacobus aiebat: Estote factores uerbi, & non auditores tan- *Iacob. 1.*
tum fallentes vos ipsos. Sicut enim qui *Simile.*
in flumen cadit, si nec brachia, nec pedes moueat, statim obruitur, natās autem eripitur, sic qui soli innititur fidei uirtutis actionem relinquens, in profundissimum barathri gurgitem mergetur, si autem fidei coniunxerit opera, incolumis in terram ueniet uiuentium. Fides, & opera coniungēda sunt. 9
libro 6. c. 3. nu. 6. 8. vsque ad decimum. 15. vsque ad 27. libro nono. cap. 17. nu. 23. libro 18. cap. duodecimo. num. 15. Fidem, & opera habentes iusti, tāquàm domestici Dei uestiuntur duplicibus, libro 18. cap. 10. nu. 24. Fidem habens sine operibus ille est, de quo legimus: Ficus enim non florebit, &c. lib. 6. c. 3. num. 8. *Credidit homo sermoni, quem dixit Iesus.* Vno uerbo bonitas, & omnipo-

Digitized by Google

impotentia, duos sanauit, patrem, & filium. Is autem, qui Reguli nomen acceperat, *erat quidam Regulus* iam homo vocatur. Tunc enim hominis cognomine digni sumus, cum cordis incredulitatem abijcimus. Hominis nomen non meretur, qui studiose non viuit. libro 3. cap. 16. num. 10. lib. duodecimo, cap. 4 num. 3. & 4. Hominis nomen in sacra scriptura accipiunt soli iusti. libro 8. cap. 2. nu. 1. vsque ad quartum, sextum, 8. vsque ad vndecimum, 14. & 15. cap. 3. num. 6. lib. duodecimo. cap. 4. nu. 6. vsque ad nonum, vndecimum, & duodecimum. Vide benignitatem Dei, quomodo infirmitati nostræ condescendit, non enim semper imperitiam nostram respicit, sed etiam peccantibus, & indigne de se sentientibus, auxiliũ fert. Ipse enim nouit figmentum nostrum, ideo sicut miseretur pater filiorum, sic ipse miseretur nostri. Deinde quamuis duris verbis eum increpauit, nihilominus, quod postulat, concedit. Nõ enim in æternum irascitur, nec in æternum comminatur Deus. Ira quidẽ in indignatione eius, sed vita in voluntate eius. Hinc de Christo scriptum est: Si dereliquerint filij eius legem meam, &c. visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, verumtamen misericordiam meam non dispergam ab eis. Quem prius terruerat, nunc summẽ consolatur. Hinc etiam discamus, bene sperare de Deo, etiam cũ videtur iratus. Flagella Dei semper miscentur misericordia. lib. 4. cap. 6. num. 1. vsque ad octauum. 10. vsque ad decimum quartum. 16. & 17. cap. 7. num. 3. & 4. capit. duodecimo, nu. 7. libro 6. c. 9. num. 24. & 35. lib. 14. cap. 18. num. 1. Auxilium quidem Dei homini in angustia constituto videtur serum. libro 4. c. 7. nu. 10. & vndecimo, cap. 12. num. 13. cap. 14. num. 1. cap. 18. num. 9. cap. 21. num. 7. lib. 9. cap. vigesimo. num. 23. Ideo Regulus hic quasi dilationem taxans, dicit: *Domine descende, priusquam moriatur filius meus.* &c. Sed protinus adest Iesus dicens: *Vade filius tuus vivit. Descende prius,* &c. hoc est carnis ingẽnium, vt

Psal. 102.

Psal. 29.

Psal. 88.

dum ea audit, quæ animę salutem concernunt, qualia illa erant: *Nisi signa & prodigia videritis, non creditis*, in aliud tempus illa vellet reseruare. Stultus enim nisi ea dixeris, quæ versantur in corde suo, cuncta iudicat extra rem.

Occurrerunt serui lata nuntiantes de 10
filio, & interrogabat horam ab eis, in qua melius habuerat. Seruis bona narrantibus, pater alio spectat. Nuntiabãt illi corporalem filij sanitátem, ipse autem & filium, & seruos ad perpetuam animæ salutem perducere cupiens, interrogat horam: Iam enim animo statuerat, vt si hora recuperatæ sanitatis illa esset, in qua dixit Iesus: *Filius tuus vivit*, iam de diuina illius potẽtia non dubitaret. Admonet etiam locus iste, distinguere inter beneficia Dei, & quæ ab eo opere naturæ consequimur. Interrogauit etiam hoc, vt sollicitos reddat homines, vt sciant à quibus beneficia acceperint, ut illis grati simus, ignorare uero illos, a quibus damna accepimus, ne eos odiamus. Vnde cum in Genesi futuram nepotum seruitutẽ Abrahæ nunciaret Deus, non ei prædixit, quo loco, neque a quibus detinendi essent, ne uir sanctus odio haberet eos, a quibus semen suum esset affligẽdũ. Vnde cum Iesus alapis a ministris Pilati cæderetur, uoluit sibi oculos vitta operiri, qui optime nouerat percutiẽtes, velatus. Sed hoc nos uoluit symbolo admonere, non curandum, auctorem percussionum scire, auctorem uero bonorum sollicite inquitamus, sicut Regulus hic fecit. Primũ, ne quemquam odio habeamus ignorare optimum, secundum vero, scire ne ingrati simus. Horam etiam optat scire, in qua beneficium accepit. Sic populus Israel eadem hora comedit agnum, qua Dominus primogenitos Aegyptiorũ occiderat, vt temporis, quo tantum beneficium acceperunt, recordarentur. Memẽto te diei huius, in quo egressi estis de Aegypto, &c. Celebris ualde nobis esse debet dies, qua ex seruis Diaboli in Dei seruos adsciscimur. Vnde antiqui diem celebrabant circumcisionis, quoniam tunc puer a peccato originali li-

Genes. 15.

Exod. 13.

Digitized by Google

li liber, populo Dei aggregabatur.

11 *Credidit ipſe & domus eius tota.* In hoc vebo videmus Regulum hunc boni patris familias functum officio, in eo quod familiam ſuam exẽplo & verbo ad fidem prouocauit. Superiorũ enim exemplũ utile ualde eſt ad hoc, ut illorum uirtutes imitentur. Sequũtur ut plurimũ minores exempla maiorum, ſicut in malo ita & in bono. Viri Sodomitę circuibãt domum Loth: ut Angelis abuterentur, a puero uſq; ad ſenem. Sequebantur enim pueri in vitio, ſenes. Et iunxit currũ ſuũ Rex & populum tulit ſecum, quem populus ſequebatur in malo. Rotę Ezechielis ad motum pergunt animalium. Omne caput lãguidum, & omne cor mærens dicit Propheta: Quid inde? A planta pedis uſque ad verticem nõ eſt in eo ſanitas. *Credit domus*, non dubium quin eius ſuaſu. Hæc enim cura dominorum eſſe debet domeſticos ad bona adducere. Vnde præcipiebat Deus: Omnem ſeruum pretio emptum, circũcides. Ecce qualis cura dominis eſſe debet, ut ſeruos ſuos ad cultum vnius Dei adducant. Sic & Noe dictum eſt: Ingredere tu, & omnis domus tua in arca. Et feſtinauit Abraham, ut prandium pararet peregrinis, & continuo feſtinat Sara, feſtinant & ſerui. Sic e contra, tota domus perit cum patre familias. Filij colligunt ligna, & patres ſuccendunt ignem, & mulieres conſpergunt adipem, ut faciant placentas Reginæ cœli, & libent Dijs alienis. Parentes regere debent domos ſuas, ſicut Prælati Eccleſias, li. ſexto, cap. ſexto, numer. trigeſimo tertio. Principum peccata cedunt in damnum reipublicæ libr. nono, c. octauo. num. 3. & 14. Oſee 13. Loquente Ephraim, horror inuaſit Iſrael. i. cum loqueretur Hieroboã ut populum ad vitulos aureos adorandos hortaretur, ſtatim Iſrael totus tremere horrereq; cæpit, & nõ eſt auſus regi ſuo ac principib. cõtradicere et deliquit in Baal exemplo regis ad maiora venieus mala. *Credit ipſe.* Ecce huius Reguli incrementum, creſcit fides, creſcit & virtus, ab initio debilis erat fides, poſtea plus firmitatis cepit, quando vocauit eum Dominum, deinde quando credidit ſermoni, & ibat, magis perfecta erat, hic, cognita manifeſte Dei virtute, de qua veluti dubitãs interrogauerat ſeruos, perficitur fides. Quia iuſtorũ ſemita quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit uſque ad perfectum diem. Vide in indice virt⁹ ab imperfecto ad perfectum, in qua proficiendum eſt ſemper. *Prou. 4.*

Genſ. 19.

Exod. 14.

Iſa. 1.

Exod. 11.

Gen 7.

Geneſ. 18.

Hierem. 7.

DOMINICA XXI.

poſt Pentecoſten.

Euangelium.

Simile eſt regnum cælorum homini Regi, qui voluit rationem ponere cum ſeruis ſuis.

Matt. 18.

MVLTA ſollicitudine varijs in locis dilectionem inimicorum ſuadere voluit Dominus, de qua etiam differit Eccleſia feria 6. poſt Quinquageſimam, Dominica quinta poſt Pentecoſten, & in Euangelio hodierno: ſed quia in hac inimicorum dilectione, uaria ſunt quæ hominibus mandat Deus, hæc uaria in trib. Euãgelijs docentur. In primo, ut cor amicum ſit fratri: Diligite inimicos veſtros, ut lingua ea loquatur, qua ſaluti proximi fuerint expedientia: Orate pro calumniantibus vos, ut non diligamus verbo ſolo, aut lingua ſed opere, & veritate: Benefacite his, qui oderũt vos. Vbi verus inimici amor, qui in his tribus conſiſtit, ſuadetur. In Dominica autem quinta docet Dominus, vt veniam petas ab eo, cui iniuriam intuliſti. Si offers munus tuum, &c. illique recon-

Dominica 11. poſt Pentecoſten.

Matth. 5.

Digitized by Google

reconcilieris, quem læsisti, vt sacrificiũ offeras, quod diuinæ maiestati sit acceptum, quod non recipit, cum sanguine plenæ sunt manus. In hoc autem Euãgelio id vult Dominus, ut iniuriã condones fratri veniam petenti: Pete veniam, dicit iniuriam inferenti, læso autem, cõdona donantes vobismet ipsis, si quis aduersus alterum habet querelam, sicut Deus in Christo donauit vobis, ita & uos. Vterque morbus ingẽs & frequens, sed iste secundus, & maior, & frequentior, maiorique egens medicamine, ut sanetur. De re hac agitur libr. 1. cap. duodecimo. num. decimo nono. vigesimo quarto, vigesimo sexto, trigesimo quarto, & trigesimo nono. cap. decimo quinto. numer. 20. lib. nono. cap. quarto. nume. secundo, & vigesimo tertio. lib. decimo tertio. cap. octauo. nu. quarto, quinto, & decimo quarto. lib. 14. cap. 18. nume. vndecimo. Mens Domini in hac parabola hæc fuit, ostendere Deum patrem, viscetibus misericordiæ affluentem erga peccantes, in eosdem tamen esse seueriſſimum, si nolint illi vicissim benigni esse erga peccantes fratres & cõseruos, duobusq; his medijs efficacissimis suadere uoluit iniuriarum remissionem, cum ꝺnãdas offensas, quas a proximis accepimus, quãtumcumque sint illæ & graues, & multiplices. Sane mandatum hoc multam præsefert difficultatem, cum homines in his lædũtur reb. quib. vehementer affecti sunt, qualis est honor, fama, vita parentis, aut fratres, membri multilatio, quam perfectionem similem vocauit Christus, illi quam habet cœlestis pater solem suum oriri faciens super bonos, & malos, quæ tam longe abest ab his, qui homines sunt multis imperfectionibus subiecti. Cumq; superbiæ spiritus totum pœne orbem inuaserit, qui in propriæ excellentiæ desiderium homines vehementer impellit, humilitatisq. virtus, quæ inuicem subiecti sunt in timore Christi, qua agnoscit, qui vere humilis est omni honore ĩdignũ se esse, illud autem promeritum innumeris sceleribus suis id exigentibus, ut ab omnibus contemnatur, lædatur, eius prodantur miseriæ, hæc aũt virtꝰ cœlum iam inhabitet derelicta terra, & si Deo subiiciantur homines, tamẽ hominibus subiici, his iniurias condonare, grauissimum arbitrantur. Qui tales sunt, iniuriarum remissionem difficillimam credunt, ne dicam impossibilem, nec uolunt turris effici veri Dauid Christi Domini, ex qua mille pendent clypei, ut resistant patienter ictibus inimicorum, non victi a malo, ab iniuria scilicet fratris, a qua vincũtur, cum eam vindicare satagunt, sed uincentes in bono malum, non clypeis, sed lanceis, sed ensibus se muniunt, quibus lædentem fratrem aggrediantur, ut illatam uindicent iniuriam iracundiæ, quæ est appetitus vindictæ, qui breuis furor, fere omnem populi inuasit multitudinem, in quouis statu sit, nec dicentem: Mea est ultio, audiunt, sed suam, sibique commissam arbitrãtur, quod acriter dolens Abbas Philo fius dixit cuidam fratre ad eum venienti, & dicenti, quod se vellet vindicare de quodam fratri, qui dixerat ei contumelam. Hæc audiens sanctus Abbas, eleuans in cœlum manus, intelligibili voce cæpit orare dicens: Deus iam non es nobis necessarius, ut pro nobis sollicitus sis, quia nos ipsi (sicut frater iste ait) & possumus, & volumus nos vindicare. Quod cum audisset frater, pœnituit, Spiritus ergo superbiæ, qui regnat, spiritus iracundiæ quæ in sinu stulti requiescit (horum autem infinitus est numerus) humilitatis odium, quod in hominibus est, hanc virtutem inuisam fecit sæculo, quam contrariam credunt propriæ excellentiæ, cuius appetitu miseri furiis incensi feruntur. Humilitas vera in paucis reperitur. libr. octauo. capit. sexto. numer. secundo, quinto, & sexto. Superbia, arrogantia, insolentia, & contumacia quatuor venti sunt, qui vniuersum orbem obruunt. libr. octauo, capit octauo. num. vigesimo sexto. Superbia omnibus virtutibus contrariatur, cum alia vitia peculiaribus virtutibus contrarientur, li. 16. cap. 13.

Ephes. 4.

Cant. 4.

In visio patrum.

Digitized by Google

cap. 13. nu. 40. Iram suam ostendit fatuus, &c. libr. nono, c. 7. nu. 27. & 29. Ira, affectio naturalis hominum est. li. 15. cap. primo. nume. 31. Hac ergo de causa iniurias obliuisci, & eas remittere difficile est. Præterea, cum fama præponderet cunctis opibus, meliusq; sit nomen bonum, quam unguenta pre-
Pro. 22. tiosa, honorisq; appetitus innatus sit naturæ humanæ, ægerrime ferunt homines, cõuicia, detractiones, susurrationes, quibus lęditur honor fratris. Multique, qui rerum temporaliũ damna, facultatumque lęsionem patienter ferunt, instar leonum rugiũt, cum vel leue honoris nocumentum ab altero illatum senserint, quo apud proximũ contemnitur is, qui vilis creditur, vel sceleratus. Honores contemnere diuinum opus est, lib. primo ca. vigesimo. nu. decimo sexto, decimo septimo, & vigesimo octauo. Inimicis benefacere, grandis est perfectionis, lib. 1. ca. duodecimo, num. 48. usque ad 52. lib. lib. decimo tertio, cap. octauo. nu. 14. Hanc in condonandis offensis difficultatem insinuare voluit Dauid, cum ab
1. Reg. 26. iniquo Rege Saul mille modis lacessitus, & prouocatus ut ei vicem rependeret, & occideret, quod in spelunca tã facile efficere potuisset, nec fecit, sed inimico Regi ignoscens dixit, quando dormiente Saul lanceam accepit, & sciphum, qui pronus in terrá, & quasi inimicũ adorans, alta voce dixit: Nũc ergo audi Domine mi Rex, si Dominus incitat te aduersum me, ut tanta mea scelera per manus tuas acriter velit vindicare, quęso ut suprema illius bonitas oderetur sacrificium, quod illi lubens offero, dum iniuriam nõ vindico, cum tã facile id efficere possem, quo, utpote quod magnum est, placari
Psal. 131. non renuat læsa sacra eius maiestas. Et alibi, cum flectere diuinam misericordiam niteretur, ut peccatorum obliuisceretur quę fecerat, aiebat: Memẽto Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius, quasi dicat. Vt mei reminiscaris, virtutes nõ refero, lacrymas, poculum, quod cum fletu miscebam, nõ quod media nocte regiis negotiis occupatus surgerem ad confitendum tibi, quod antie parent vigilias oculi mei, sed mansuetudinis meæ, qua illa latas contemnebam iniurias recordare, hi enim ineffabilibus digni sunt gaudiis. libr. decimo quarto. capit. primo. numer. tertio, decimo sexto, & decimo nono. Mansuetudo enim vera illa est, quando quis ab inferioribus offensus cedit, cum defendere se possit, nu. 3. usque ad quintum, & trigesimum primum. Patiens, recte melior viro fortu dicitur, quia maior est patientiæ victoria, ibidem numer. trigesimo primo, & trigesimo secundo. Quapropter egregie Chrysost. docet illustrem reportasse de diabolo victoriam, cum in spelunca existens Dauid, *Prou. 2.* hosti pepercit, in quo egregio opere *2. Reg. 24* hosti ignoscens, graue uulnus hosti infixit dæmoni, qui hanc nouam iniuriarum tolerantiam ferre humani generis inimicus non potuit, quam & impius Rex lacrymis madens admiratus est dicens: Iustior tu es, quam ego, tu enim tribuisti bona mihi, ego autẽ reddidi tibi mala, quis enim cum inuenerit inimicum suum, dimittet eũ uia sua? Iniurias, quas ab eo accepit, non vlciscens? Et Origen. magnifacit admirandam virtutem Moysi, quã *Ho. 9. in Nu.* indicare Dñs voluit, cum nubes lucida obumbraut eum fugientem indigna- *Num. 16.* tionem populi, cumque hanc tanti amici iniuriam vindicare Deus ipse decreuisset, ille pronus in terra, obnixe precabatur ipsum, ut iniuriã sibi a populo illatam non puniret, sed remitteret, sicut & ipse remisit, fraterque eius Aaron obuiam processit igni, qui populum incendebat propter offensam, quam ipsi, & fratri intulerat, igneo thuribulo, incensa offerens gratissima, quibus diuina indignatio moderaretur, quæ tam acriter sæuiebat in eos, qui tanris virs extiterant iniurij, igneosque globos contempsit, & intranit intrepidus, ne ulciscceretur Deus illorum iniuriam, quod in ingentem attraxit admirationem, Quod nec ipsi se vindicarent, & insuper in placando Deo, qui id vindicabat,

bat, tam essent solliciti. Cum ergo præceptum hoc tantis sit implexum difficultatib tamque raro homines adduci possint, ut eis ignoscant, a quibus se iniurias accepisse arbitrantur, licet falso id credant, sed ut rabidi canes hostibus non parcunt, quales Iudęoru fuerunt Principes, qui dum cæci uocarentur a Domino camelu glutientes, &c. hic iniuriis moti usq; ad maledictam crucis mortem ei nō pepercerunt, nec illius sanguine satiabantur, a quo tanta reportarant commoda, qui iniuriarum reminiscebantur, & quod verbis Saluatoris, male eorum fama audiret apud populum. Sic & Daniel, cum a Dario Rege in lacum leonum ab hostibus accusatus, proiiceretur, inimicis eum accusantibus, vt se de Daniele uindicarent quem oderant, dixitque rex Daniel: Deus tuus, quem colis sēper, ipse liberabit te. Allatusque est lapis unus, & positus super eos laci, quē obsignauit Rex annulo suo, ne quid fieret contra Danielem. Mirandum, Rex proiicit inermem virum in lacum leonum, qui in momento discerpere cum possent, & annulo obsignat fores, ne quidquam mali patiatur, qui inter bestias degit irrationales, rapaces, & feras? Vtiq; quoniam ab inimicis seruare eum curat, qui has vincunt ferocitate, ut eas vindicent iniurias, quas credunt illatas a Daniele, & ideo ait Rex; Deus, quem colis, ipse liberabit te a leonibus, meum erit insuper maiori hominum crudelitati prouidere. Sed in lege noua hoc futurum mystice significauit Michæ. cap. 4. cum dixit non sumet gens aduersus gentem gladium & non discent ultra belligerare. Cum enim Christiani pacięter iniurias tolerant & percussi in maxillam præbent & alteram, nosque non ad vltionem sed ad patientiam exercemus dominum decem millia talenta remittentem imitantes, illi sumus de quibus dicitur: non sumit gens contra gentem gladium, &c. Vt huic ergo tantæ difficultati, tam frequenti, tamque desperato morbo mederentur Sancti, immo & Philosophi, multis vsi sunt rationibus, quibus tantę pestis a mentibus hominum, quę totū infecit orbem, profligaretur. Primū q̄p qui lædunt fratrem, sibipsis inferunt mortem, alterius autem, quia læsus creditur (si qua est) leuis est iactura, qui iniuriam intulit, ad summā deuenit paupertatem, alter diues effectus est, magnę uirtutis, tolerantiæ, patientiæ, & charitatis thesaurū locupletatus. Vnde eum Regius Vates referret quas fuerat passus persecutiones ab hostibus, inquit. Circumdederūt me sicut apes, *Psal. 21.* qua comparatione vsus est ad significādum damnum ab inimico illatum, qualecumque illud sit, dum animam non contingat, simile esse illi, quod patitur ab ape homo, qui modico curatur luto, & illa aculeū infigens moritur. Iniurias patiens, si iustus est, non lædit, sed qui eas infert. lib. primo. cap. duodecimo. num. vigesimo secundo, vigesimo tertio, & 54. lib. nono. cap. quarto. num. quinto. vsque ad 8, 11, 12, 15. usque ad 17. & 19. lib. decimo quarto. cap. primo. nume. septimo, octauo, decimo, & vndecimo. Inimicitias exercuit Dæmon crudelitate plenas, ait Chrysosto. aduersum Iob, filios ab eo abstulit, facultates, honorem, salutem, quæ omnia patientissime ille tulit. Quis quæso victor eua sit? quis victus, & confusius discesserit? Dęmon. Consequens ergo est, ut si alter mihi iniuriam inferēs victus fuit, & eam patienter ferens æquo animo tuli, vici, quod illi compatiar, nec indigner, sed parcam, quod nobilis est animi, homini, quem proprio sanguine madētem, vulneratum cerno ad mortem, compati. Inimicis iniuriantibus potius compatiendum est, quam his, qui iniuriam patiuntur, lib. primo. c. duodecimo. nu. 2. 20. 22. 23. 56 & 57. cap. decimo quarto. num. 29. libr. nono. cap. quarto. nume. vndecimo. libr. decimo sexto. cap. septimo, numer decimo quarto. Inimicum occidens, gladium mittit in corpus illius, & in cor proprium, propriam necans animam. lib. nono. ca. 4. num. decimo septimo. In quo capite differitur, quod iniu-

Dan. 6.

Glosa ordinaria.

Hom. 81. ad pop.

rians

rias proximum se ipsum lædit non alterum, vnde remittere iniurias conuenientissimum est, num. octauo. vsq; ad decimum. 13. 14. & 16. docetur, qd iniuriam solus homo inferre potest sibiipsi, non ab alio recipere nolens, numero nono, & decimo, quod diabolus se vindicãtem vincit, qui vno ictu vulnerauit percutientem, & repercutientem, numero duodecimo, & decimo nono. Quod iniurias ferẽs victor euadit, vincitur autem, qui infert. numero decimo tertio, vsque ad decimũ quintum. qd vt iniurias ferat homo, consideret neminem lædi, nisi a seipso. Hæc summa prudentia est, quod iræ locum dat, qui non se vindicat, libro nono, ca. quarto, num. tertio, quarto, nono, & decimo, cap. septimo, numero 34. Irato fratri indignari non debemus, sed compati. lib. nono. cap. septimo, num. octauo. nono, 13. vsque ad decimum quintum. Patientia Sanctorum in aduersis hinc oriebatur, qđ nullum crederent nocumentum verum ab inimico homine posse inferri. lib. sexto, cap. 13. numero decimo, vndecimo. 13. & 14. lib. 14. cap. primo, num. octauo, decimo, & vndecimo. Patientia Sanctorum fecit eos in perpessione iniuriarum victores, victos autem eos, qui iniurias intulerunt, libro decimo quarto, cap. primo, num. septimo, octauo, decimo, vndecimo, & 24. Alij ad ferendas iniurias, ignoscendumque his, a quibus eas sunt passi, monere nos volunt, si iniuriam considerans illatam opus esse Dei consideret, non qua parte culpa est fratris illam inferentis, quam maxime detestatur Deus, sed qua pœna est lætis, quam ordinat Deus in bonum illius, vt per illius patientiam satisfaciat læsæ diuinæ maiestati, vt humiliet istũ, vt eius merita crescant. Quomodo enim contingere virum iustum potuisset mundus, nisi Deus, qui in bonum electorum cuncta disponeret, ita disponeret vt diligentibus ipsum omnia cooperarentur in bonum, his, qui secundum propositum suum vocati sunt Sancti? Vnde qui irascitur in fratrem, similis est cani, q proiectũ mordet lapidem, a quo vulneratus doluit, proiectore derelicto. Sunt. n. inimici, manus, & instrumẽta Dei. Sic. n. Esaia teste Dominus vocauit Assirios, & Senacherib eorum principẽ: Virga furoris mei Assur. Sicut pater, qui virgã accipit, vt corrigat filium, quam statim igni tradit, nec derelinquẽs virgã peccatorũ sup sortem iustorum, sed ea vtens, quo tpe, eorum saluti expediens iudicauerit. Et alibi dixit Sacer Rex; Moab olla spei meæ, quoniam persecutionibus Moab attritus, persecutiones illæ ignis sunt, olla sunt, vbi rubigo tollitur. Peccator spe obtinẽdæ veniæ, certior efficitur, remittenti iniurias, ibi consumuntur pœnæ peccatis meis debitæ. Iniuriæ illatæ a Moab, qua parte instrumẽta sunt Dei, grãdẽ mihi comparãt vtilitatẽ, vt cor humiliatũ Deus non despiciat. Vnde cũ impius Semei, inclyto, & sãcto Regi maledicẽs clamaret, ipsum cernẽs fugientem Absalon: Egredere, egredere vir sanguinũ, & vir Belial. Reddidit tibi Dominus vniuersum sanguinem domus Saul, &c. Dixit aũt Abisai, verba audiẽs, tã in Regẽ cõtumelioſa: Vadã, & amputabo caput eius. Quare maledicit canis hic moriturus, Dño meo Regi? Et ait Rex Abisai, & vniuersis seruis eius: Quid mihi & vobis est filij Saruiæ? Dimitte cũ vt maledicat, Dñs enim p̃cepit ei, vt malediceret Dauid: Et quis est: qui audeat dicere quare sic fecerit? Dimitte eum, ut maledicat iuxta p̃ceptum Dñi, si forte respiciat Dñs afflictionem meam, & reddat mihi Dñs bonum pro maledictione die hodierna. Dæmon cũcta quæ erat Iob deprædari & occidere p se potuisset, & noluit (Iob 1.) sed adduxit Sabæos & Chaldæos qui hoc illi nocumẽtum inferrẽt & pastores misit q dicerẽt venerũt Sabęi, &c. vt iusti animus cõcitaretur cõtra eos, sed iustus animaduertẽs hęc non tã hominum malitia q̃ diuina volũtate accidisse, dixit: Dñs dedit &c. sit nomẽ dñi. Inimici, qñ nos p̃sequuntur, diabolum habẽt sessorẽ, a quo aguntur, li. 4. c. 36. nu. 1. Iniuriarum re-

Esa. 10.

Psal. 124.

Psal. 59.

2. Reg. 16.

missio magna fert commoda, lib. 1. c. 12. nume. 19. vsque ad 22. 26. 28. 29. 49. vsque ad 51. & 58. lib. 9. c. 4. nume. 3. & 4. In iniuriarum tolerantia multa nos debent consolari, lib. 1. c. 12. nu. 30. & 31. lib. 2. c. 8. nu. 5. lib. 9. c. 4. nu. 12. Iniuriam passus, contra diabolum indigeretur, nō contra fratrem, lib. 13. c. 8. nume. 5. Item ad condonationem offensarum, ad earum tolerantiam adducere conantur homines Sanctiexēplis eorum, qui iniurias obliuiſci ſoleuerunt, tum Philoſophi, tum Iudæi ante latam legem, & poſt latam legem, gentiles, de qua re copioſe diſſertur in indice, lib. 1. c. 12. nu. 1. 6. vſque ad 9. 55. vſque ad 57. docetur inimicos diligendos exemplo eorum, qui in lege naturæ, & veteri id faciebant. Inimicorum dilectionem ſuadent præclara exépla Dauid, ibidem nu. 10. vſque ad 18. 47. & 48. Pro inimicis orandum eſt exemplo antiquorum, ibid. num. 20. 25. 35. 52. 55. vſque ad 57. & 60. cap. 14. num. 22. & 23. lib. 9. cap. 4. nu. 11. & 14. Iniurias, & dāna remittere debet homo exemplo Iſaac, lib. 1. cap. 12. nu. 8. Iniuriæ ferendæ exēplo Philoſophorū, ibidem nu. 32. 41. 42. & 44. Iniurias remittere contrarium non eſt moribus antiquis Romanorum, ibidem nu. 44. Iniurias remittat homo, exemplo Sanctorum, lib. 9. c. 7. nu. 18. Multæ; aliæ ſunt rationes, quæ in indice habentur verbo ira, iniuriarum remiſſio, inimicorum amor, patientia. Vbi etiam reſpondetur friuolis mundanorum excuſationibus, quibus turpiter a condo natione iniuriarum arcentur, lib. 1. c. 12. nu. 27. Iniurias non remittere propter vulgi dicteria, ſtultum eſt, lib. 9. c. 7. nu. 23. Iniuriam pati ſi malū fuiſſet, non id Dominus præcepiſſet, lib. 9. c. 4. nu. 12. Fert autem multa commoda iniuriarum remiſſio, lib. 1. c. 12. num. 19. vſque ad 22. 26. 28. 29. 49. vſq; ad 51. & 58. lib. 9. c. 4. nu. 3. & 4. Iniurias vindicari volens, patitur inconuenientia multa, & magna lib. 1. c. 12. nu. 27. lib. 8. c. 7. nu. 22. & 23. Iræ locum dare expedit, ſicut violento torrenti, ne cuncta obruat, lib. 9. c. 7. nume. 1. & 2. Ira, quæ appetitus eſt vindictæ, ſi imperiū ſumpſerit animæ, hominem in ferā conuertit, lib. 9. c. 7. nu. 1. vſque ad 4. 16. 17. & 19. Ira moderanda eſt propter commoda, quę inde reportantur, ibidem nu. 4. vſque ad 6. 11. vſque ad 14. Ira innumeris malis animam inuolut, ibidem nu. 9. 12. vſque ad 14. 19. vſque ad 23. 38. & 39. Ira ignis eſt celeriter extinguendus, quod facit, ſi iniurias obliuiſcatur homo, ibid. nu. 11. 18. 19. 23. 31. & 37. Ira draco immanis eſt, cuius ignis quidquid attigerit, necat lib. 14. cap. 1. nume. 33. Patientia vniuerſæ Philoſophiæ eſt radix, patiens cuim in portu tranquillo ſedet, lib. 14. cap. 1. num. 12. & 26. Manſuetudo ineſtabilibus digni ſunt laudibus lib. eodem & cap. numer. 3. 16. & 19. Græti Deo & hominibus, num. 26. 27. & 20. Manſuetudo animam in perpetua tranquillitate conſtituit lib. 14. cap. 1. nu. 3. & 30. His alijsq; rationibus præceptū hoc hominibus ſuadere nitebatur Sanctus, ſed vt eius vincere difficultatē Dominus Ieſus in hoc Euangelio duobus remediis medijs omnium efficaciſſimis, quibus condonationē ſuadeat iniuriarum. Totus enim huius parabolæ hæc eſt mens, quod iniuriæ remittendæ ſunt veniam petenti, lib. 9. cap. 4. num. 2. Alijs in locis docemur, quod inimicos etiam ſeſe alloquamur, eiſq; reconciliamur lib. 1. cap. 12. nu. 3. 4. 8. 33. & 39. Hic autem Euangelij locus præcipit, vt inimico veniā petēti ſemper ignoſcamus, etiam mille paſſi offenſas tota vita, lib. 1. c. 12. nu. 4. 8. & 39. lib. 9. c. 4. num. 2. Prima, eaq; homini fideli Chriſtianoq; potiſſima ratio ea eſt, ſi cōſideraueris, quas illi Dominus donauit offenſas, earum quam tum potuerit conſiderans & magnitudinem, & multitudinem, quas pro meritis intelligere nullus vſquam poterit. Earum enim multitudo nonne decem milliū talētorum exprimitur, *Scis millevt immēnitatem credas eſſe debitorū. nec de ero.* Quæ magnitudo conſurgit ex multitudine beneficiorū, quę recepit homo, temporaliū, & ſpiritualiū, cuius gratia tota hæc vniuerſi machina eſt cōdita,

Iam finimus.

Digitized by Google

dita, inferna omnia, & in supernis Angeli in ministerium missi propter nos, totus sanguis Dñi mei Iesu Christi, omnia, quæ pertulit verbera, plagas, &c. ac si pro me solo ea sustinuisset, infinita illius merita, infinita satisfactio, mea est, in libro, vbi Deus scripsit cuncta, pro quibus rationem reddituri sumus, summa hęc immensa mihi ascripta est, *pormi quenta, yo me e de descargar della* tantillus cum sim: Quid retribuam Domino pro omnibus quę retribuit mihi? Hoc solũ retribuere potero, si in spiritu humiliato cognouero, quod soluere nõ possum. Peccata quæ patraui, infinitam habent malitiam, & quia aduersus infinitam bonitatẽ sunt commissa, & quia contra eum, a quo infinita etiam recepi beneficia. Impiorum autem hominum hæc iniquitas est, quod cum tanta mutuauerint a Deo, nec obolum soluant. Iustus autem miserebiter, & retribuit, quod potest iuuante Deo, & ideo semen illius in benedictione erit. Si ergo miser homo insurrexit in Christum, ac si capitalis illius esset hostis, non benefactor, adiiciens peccata peccatis, ac si innumera mihi contulisset damna, irrogasset iniurias. Qui tamen tam grauiter, & turpiter offensus, cum primum audiuit dicentem: *Patientiam habe in me, &c.* debiti dilationem postulans pro summo beneficio, liberaliter vniuersum dimisit debitum, decẽ millia condonauit talenta, vniuersitatem criminum, quæ multiplicata erant super numerum arenæ maris, cum decem cornibus bestia illa sæua decem legis præcepta vẽtilasset, blasphemiis, periurijs, adulterijs, furtis, &c. Debitorem te cõstituens decem milliũ talentorũ, quæ grataniter donauit, vt debenti tibi decem denarios, leniculam offensam fratri tuo roganti, remitteres. Vnde aiebat Basilius: Remitte conseruo tuo centum denarios, vt tibi remittantur decem millia talentorũ, qualemcumque erga te uolueris uniuersorum Dominum, talem te exhibe erga fratrẽ, si durum illum, ac rigidum experiri desideras, durus esto in fratrem, si mi-

Psal. 36.

Apoca. 13.

Diez esudos denario 40. maranedis.

Basil. ad filium spiritualem.

sericordem eum cupis in die iræ, ut non intret in iudicium tecum, misericors esto in fratrem, ut superexaltet misericordia iudicium. Osee 12. dicitur Chanaã in manu eius statera dolosa, in quibus ea hominum dementia significatur qui uolunt ingentia sibi debita dimitti, & leuia aliorũ errata puniri volunt, nemini benefaciũt & Deũ volũt in se magnificũ; taceri sua mala petũt & tegi, cum ipsi nullius personę famæ parcant. Abominatio est apud Deum ait Salomon pondus, & pondus, pondus vnum quo tua ponderari vis, & alterum quo vis aliorum res ponderare, statera dolosa non est bona, Prou. 20. agnosci sibi volunt magna, & leuia aliorum puniri. Aiebat Chrysost. Tota hęc res remissionis peccatorum, a nobis sumit exordium, futurumque de nobis iudicium in nostra potestate est, si leuaueris puras manus sine ira, & disceptatione, condonatur tibi vniuersum debitum. Sic enim dixerat Ecclesiasticus: Relinque proximo tuo nocenti tibi, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini seruat iram, & a Deo quærit medelam? In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur? Ipse dum caro sit reseruat iram, & propitiationem quærit a Deo? Memento nouissimorum, & desine inimicari. Præmiserat: Qui vindicari vult, a Domino, inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Quoniam sicut dixit Iesus: Qua mensura mensi fueritis, remetietur uobis, & iudicium sine misericordia, ei, qui non facit misericordiam, Deum enim ad clementiam pronum, sua inclementia ad iram, & vltionem prouocans. Et cum Deus ea sit clementia, vt veniam postulantibus peccata remittat, eorumque obliuiscatur, contra iam, peccata illius seruans seruabit, hoc est sedulo, ac diligenter reseruabit apud se, vt quomodo ille vindictæ cupidus illarum muriã apud se in mente seruat, nolẽs eius

Iacobi. 2.

Hom. 20. Matth.

Eccles. 28.

Matth. 7. Iacobi 2.

Digitized by Google

obliuiſci, ita & Deus peccata ipſius ſeruabit vindicanda ſuo tempore. Phraſis Hebraica eſt: Seruans ſeruabit, pro eo quod eſt ſerio & omnino, ſeruabit.

6 Homo homini ſeruat iram, &c. quibus verbis ſignificatur, indignum eſſe, vt homo hoc non præſtet homini, ſibi ſcilicet æquali, quod ipſemet poſtulat a Deo, tam longo interuallo, ſe ſuperiore. In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, &c. Quibus verbis non tantum notat naturæ humanæ ſimilitudinem, ſed etiam ad peccandum fragilitatem, & pronitatẽ. Habet etiam emphaſim hæc ſententia, in eo quod pluraliter dicitur, de peccatis ſuis, vt cogitetur, multa eſſe peccata hominis in Deum, cum vnum ſæpe tantum ſit hominis in hominẽ, cuius vindicta exquiritur. Ipſe, dum caro ſit, reſeruat iram, & propitiationem petit a Deo? Quis exorabit pro delictis illius? ſignificans his verbis huiuſmodi hominis factum tam eſſe intolerabile, vt nõ ſolum ipſe indignus ſit, qui pro ſe orans exaudiatur, ſed nec eſſe quemquam alium, qui pro eo exorare vel velit, vel poſſit. Memento nouiſſimorum, hoc eſt, vltionis, quæ in nouiſſimo fine manet impios, & deſines inimicari, dicente Deo: Nõ quæras vltionem, nec memor eris iniuriæ ciuium tuo manet impios, & deſines inimicari, dicẽte Deo: Non quæras vltionem, nec memor eris iniuriæ ciuium tuorum. Subdit Sapiens: Deſpice ignorantiam proximi. Vt enim extenuaret proximi peccatum, & ob id oſtenderet eſſe deſpiciendum tamquam paruum, vocat ignorantiam, quod per ignorantiam ſæpe committatur. Totus ergo locus hic innuit decem millia talenta illi remittenda non fore, qui proximo centum denarios non dimiſerit, quo nomine notantur omnes iniuriæ quantumcumque graues videantur, quæ homini inferri ab altero homine poſſunt. Diuinę offenſę decẽ millib. talentorũ cõparanẽ, aliæ centum denarijs, tũ pp differentiã perſonarũ, tum pp beneficia collata, tũ propter aſſiduitatem peccandi in

Lenit. 19.

Deũ. Et ita in oratione Dñica, qui iniuriã non remittens orat: Dimitte nobis debita nra, dicit: En optime Deus, debitorẽ habeo illum, qui me læſit in honore, fama, &c. de illo vindictã expoſtulo, vlciſci cupio, nec vlla rõne dimittã, ob id precor, vt & tu de me vindictã ſumas, peccata mea nõ dimittas, & iudici, & tortori me tradas, donec debitum ſoluã, & cũ id efficere nuſquam poſſim, ignibus æternis, miniſtris tartareis cruciandũ, peto vt me tradas. Maxima ſane audacia, vt remiſſionem poſtulet tã grauium peccatorũ, qui nec leuiculã offenſam cõdonare vult fratri. Et qui tam magnifice debitũ dimiſit, adamãtinus effectus eſt aduerſus illũ, qui fratri iniuriã noluit remittere. Aiebat optime Auguſt. Si debitor es Deo, quod neceſſario futurũ eſt, gratulare te habere debitorẽ, vt remiſſione tui debiti modici, remiſſionẽ accipias decẽ millũ talentorũ. Et certe proximus dicit: *Omnia reddã tibi*, quia ſatisfacere valet iniuriæ tibi illatæ, tu autẽ ex te non valens ſatisfacere, poſtula vt condonẽtur offenſæ, cõdonatione earum, quas a proximo accepiſti. Sicut. n. ſerpens venenũ relinquit, ait Baſil. cũ potarũ pergit, ita & nos, vt remiſſionẽ cõſequamur peccatorũ, venenum pellamus a corde, ignoſcentes fratrib. Relinquẽdũ munus ad altare, inquit Hieron. præcepit Dñs, vt pergens qui iniuriã recepit, reconciliaret fratri, vt facta reconciliatione Deũ redderet placatũ, & acceptabis ſacrificiũ ab eo, qui iniuriã paſſus non ſolũ nõ adijt fratrẽ, ſed nec remiſit iniuriã illi, cũ procidens ad pedes eius remiſſionẽ poſtulauit iniuriæ? Qui iubet vt vadas, & recõcilieris fratri, præcipit a fortiori, vt rogatus veniã cõcedas. In oratione Dñica verba ea: Dimitte nobis, &c. remiſsionẽ iniuriarũ docent, lib. 13. c. 8. nu. 4. 5. 10. 14. & 24. Iniurias nolens remittere, ſtulte vult verba illa relinquere: Dimitte nobis, &c. ibidem num. 10. Nec ſolum iniuriæ remittendæ ſunt, quia hac lege remittenda nobis ſunt peccata, & non alia, ſed qa Ieſus in cruce patris interpellans maieſtatem cum clamore valido,

Matth. 6.

Ser. 179. de tempore.

Simile. Baſil. ad filiũ ſpirituale.

Hier. in epi. 119. Matth. 5.

7

Digitized by Google

Heb. 5. fido, & lacrymis, non solum condonabat offensas dicentibus: *Patientiam habe in me, &c.* sed crucifigentibus, precabatur patrem ut ignorantib. ignosceret, qui tantopere fuerat læsus. Hęc summa Christi pietas erat, ut eum aperiebat ipse eorum ora, blasphemabatur, cum conseruabat cor, incredibili odio afficiebatur, & quando nec aquã porrigere dignabantur patienti, qui linguã mouere uix poterat siti arida, vocem raucam viuificans suspirans, & eiulans, veniam precatur non rogat⁹, his, qui crucifigebant eum, ut deponã ego omnem iram indignationem, ma*Colos. 3.* litiam, &c. indutosq. uiscera misericordiæ, & benignitatem, indulgeam delinquenti. Inimico veniam petenti sẽper ignoscendum est, lib. 1. cap. 12. nu. 48. & 39. lib. 8. cap. 4 num. secundo. Inimicis ignoscendum est, ut Deus peccantibus ignoscat, lib. 1. capit. 12. nu. 5. 24. 26. 48. 57. & 59. lib. 9. capi. 4. nu. 21. & 23. Inimicos diligere, eisque benefacere debemus exemplo Christi, lib. 1. cap. 12. num. 53. & 60. lib. 3. cap. 10. numer. 79. 80. Iniurias obliuisci debemus, lib. 1. cap. 12. n. 18. 19. & 35, lib. 9. cap. 7. num. 18. & 23. Iniurias patienter, & hilariter ferre nos docuit passio Christi, lib. tertio, cap. 10. num. 24. lib. 9. cap. 20. num. 20. iniuriarum vindictam homo remittere Deo, lib. 8. cap. 4. nu. 22. Iniurias qui fert, similis Deo efficitur, lib. 9. capit. 7. num. 21. 23. & 38. Ira arcenda est, memoria diuini iudicij, & eorum, quę contra Deum commisit homo, lib. 9. cap. 7. num. 11. & 14. Irato fratri dic: Alius mihi linquam tenet, & manum ligat, ibid. nume. 14. Iræ locum dat iustus, ne amplius exigat, quam delictum mereatur, ibidem nu. Iram moderatur, qui cogitat iniurias sibi illatas, minores multo esse illis, quas pertulit Christus, & quod contra Deum & homines multa ille commisit, li. 9. cap 7. nu. 30. Mansuetudo propria uirtus est Christiani, quæ imitatores Dei nos facit, li. 14. c. 1. n. 19. & 20. Patientiam nos docuit Christus admirabili exemplo suo, ibidem num. 13. 14. 19. 27. & 28. Patientia facit nos filios Dei, illiq; quam similes, ibid. num. 15. 17. & 19. Patientia sic curanda est, ut nec quando homo audit iniurias, nec post earum recordatione, vincatur, ibidem num. 31. & 32. Altera ratio, quæ suadere debet iniuriarum remissionem, ea est, quod nolentem remittere conseruo iniuriam Dominus acriter increpauit, debitum dimissum repetijt, tradidit eum tortoribus, donec redderet uniuersum debitum. Miranda *Rom. 11.* res, sine pœnitentia sunt dona tua Domine, ait Paulus, quando quæso ea reuocasti, quæ semel hominibus concesseris? Quis debitum magnificentissime dimissum repetijt? Ita est. Quoniã licet secundum D. Thomæ sententiã *S. Th. q. 88.* peccata semel dimissa nõ redeant, sed *ar. 1. & 2.* tamen homo hic, suffocans fratrem, nec debitum illi remittens, tale, tamq. graue cõmisit crimen, ut ratione ingratitudinis æquualeat hoc innumeris quæ fuerant per pœnitentiam remissa. Peccatumq. hoc tam acriter vindicabit hac de causa, tanto igne, talibusq. pœnis, quales illæ forent, quæ pro tantis criminibus essent exhibendæ. Qui ergo fratri non remittit iniurim, debitor efficitur decem millium talentorum. Iniurias remittere debẽt homines propria vilitate considerata, li. 1. ca. 12. nu. 28. Acriter punit Deus eos, qui iniurias non remittunt, lib. 1. cap. 14. num. 39. & 56. lib. 9. cap. 4. nu. 15. 20. & 22. cap. 7. num. 23. Iniurias vindicans grauius peccat, quam qui malum prior intulit, lib. nono, cap. 4. num. 3. & 9. Iniurias continuo vindicare vult stultus, sapiens autem seruat in posterum, & sic iram moderatur, *Prou. 29.* lib. nono, cap. 7. num 29. Sic ergo tanta crudelitate in fratrem offenditur Deus, ut q alioqui clementissimus est, seuerissime in eũ, qui talis est, sit animaduersus, nihil remittens, sed omnia simul debita exigens, quę cum numquã persoluere poterit, in perpetuum in gehennæ carcere ipsum torquebit. Quia sine pœnitẽtia sunt dona Dei, ꝙ prię, non redit reatus præcedentium peccatorũ, quę dimissa iã fuerant, sed

quod in virtute cõtineatur in illa crudelitate in fratrem admissa efficiant, vt ingratitudo illa, & crudelitas tam graue peccatum reputetur, ac pro ea tam seuere quis puniatur, ac si priora peccata ei nunquam fuissent dimissa. Si enim non præcessisset præcedentiũ remissio peccatorum, non esset tam graue peccatum huiusmodi in conseruum crudelitas, quamquam alioqui per se peccatum sit magnum. Quamuis autem per quoduis peccatum sequens possint dici redire peccata ratione ingratitudinis, per quam peccatum sequens aggrauatur, tamen peculiariter redire dicuntur per crudelitatem in conseruum admissam, post acceptã a Deo remissionem peccatorum, eo quod crudelitas huiusmodi, directe sit contra acceptum remissionis beneficium. Ecce quam mire suadet Deus iniuriarum remissionem, & dilectione, & timore pœnarum. Quod vtrumque eleganter ponderant verba parabolæ, quæ breuiter enarranda sunt.

Simile est regnum cælorum homini Regi, &c. vsque *decem millia talenta.* In his verbis significatur, Deum patrem, Regem, ac Dominum omnium, rationem quidem requirere factorum ab hominibus, sed tantæ esse benignitatis, ut si quis debitum suorum peccatorum, etiamsi maximum sit, cui soluendo nulla ratione par esse possit, agnoscens, sese humiliter, & eius benignitatem, ac longanimitatem precetur, ex sola illius misericordia maiorẽ sit consecuturus gratiam, quam petere, aut sperare ausus fuisset vniuerso illi debito penitus remisso. Solent habitus est consuetudo inclinare hominem ad actus similes ignoscendi peccata quasi urget Deum ad id faciendũ alias enim non recte Moyses ait Olea ster Dominum precaretur nu. 14. vt ignoscceret populo dicẽs dimitte, &c. Sicut propitius fuisti egredientibus de Aegypto usque ad locum istum in hominib. aũt condonatæ iniuriæ in causa sunt ut non sic facile ignoscant, sed quia in Deo non sic est ait Moyses, seras nunc sicut iam diu fuisti, dixitque Dominus, dimisi, &c. Et implebitur gloria Domini vniuersa terra. Nõ gloria potentiæ tuæ qua cuncta creasti, nõ gloria sapientiæ qua cuncta gubernas, sed misericordiæ qua indefessè peccata remittis. Deus promptior est ad indulgenda peccata, quam peccator ad accipiendam indulgentiam, lib. 4. cap. 7. nu. 19. cap. 8. n. 11. Pœnitentia est, per quam imminente ira Dei imminens exitum potest homo vitare, lib. 14. c. 21. num. 2. & 4. ca. 23. nu. 8. Pœnitentia reddit hominem in statum pristinum, lib. 14. cap. 21. nu. 34. 36. & 49. cap. 22. nu. 47. & 48. cap. 23. num. 13. Pœnitentiam comitetur humilitas, & propriæ fragilitatis cognitio, libr. 14. cap. 22. n. 19. & 34. Pœnitens, confessione delictorum, precibus, verbis, & operibus sanitatem debet recipere, li. 14. cap. 22. num. 24. & 25.

Iussit eum Dominus venũdari, & vxorem eius, & filios. Quia frequenter peccata viri patrant propter vxores, *Marci 6.* sicut mors Ioannis petitione Herodiadis accidit, consilioq; impiæ Iezabel lapidatus est Naboth, Eua Adamum ad *3. Reg. 21.* esum cibi traxit, Samson a Dilila deceptus fuit, & Salomon suasu mulierũ *Iudicũ 16.* Deos earum adorauit, sic & parentes ditandis filijs intenti, innumeris se immiscent peccatis, & ideo vxorem, & filios iussit Dominus venundari. Vxorem reliquit Dæmon Iob, ut eum perderet, lib. 11. cap. 11. num. 8. Feminæ *Num. 25.* Madianitæ Iudæos vicerunt luxu, ut Deos adorarent, lib. 6. cap. 12. nu. 1. 2. & 8. Feminarum deordinatus amor, coniecit Salomonem in multa mala, ibidem num. 9. & lib. 11. nu. 26. Feminæ, Adam & Salomonem ad malum traxerunt, lib. 11. cap. 11. n. 26. Filij puniuntur peccantibus parentibus, quia horum malam vitam imitantur, li. 6. ca. 7. nu. 6. vsque ad 11. Diuites ditandis filijs intentissimi sunt, &c. li. cap. 4. numer. 5. & 6. Ad tantum malum devolutus miser hic homo, sua agnoscẽs mala dixit: *Patiẽtiam habe in me, &c.* Gratis venundati estis, & absque argẽto redimemini. Gratis per pœnitentiã. *Esa. 52.*

Maior

Digitized by Google

1. Ioan. 3. Maior est Deus corde nostro, quia cor de nostro, quia cor postulat dilationē solutionis, Deus autem vniuersum debitum dimittit.

21 *Egressus autem seruus ille inuenit vnum de conseruis &c. Sed misit in carcerem, donec redderet debitum.* Ecce crudelitatem ingentem, quod nec dilationem facere voluit tam parui debiti, sed suffocabat eum, cui tamen dupli ei nomine benignitatem debebat, tum quia secum, vnius eiusdemque conditionis erat, tum quia Domini illius seruus, cuius tantam in se expertus fuerat benignitatem, quam non exhibet, sed extremam ab eo vltionē, & vindictam crudeliter requirit. *Egressus seruus.* Dicit, quod suffocabat alterum, ut illius aperiatur malitia; qui ante horam tanti debiti receperat condonationem. Misereamur impio, & non discet facere iustitiam. *Isa. 26.* In terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Dñi. Propterea Deus impio parcit, ut tali exemplo motus, iustitiam facere discat fratribus, cōdonando. Sed ingratissimi homines, horum obliti, quasi in ipsa Dei domo, quæ sanctorū terra est, iniqua gerunt. *Genes. 4.* Cain egressus a facie Domini occidit fratrem, & iste egressus conseruum suffocabat. Cum primum homo egreditur a facie Domini, statim ad noxia perducitur. Suffocat eum miluo similis, contra fortes humilis, superbus in humiles, cum more Dei parcere subiecto fratri debuisset. *Isa. 58.* Dimitte eos, qui confracti sunt liberos, id est, sicut te Deus liberum dimisit, vult ut cū proximo sis clemens, & facilis ad condonandum. Multa promiserit Deus iniuriam condonantib. *Apoc. 3.* Faciam illos vt veniant, & adoraret ante pedes tuos, & scient quia ego dilexi te, quia seruasti verbum patientiæ meæ, & ego Seruabo, &c. Si is qui te iniuria affecit, ad cor reuertitur, quid amplius abeo exposcis? Sin minus, Deus ad pedes tuos *Sapien. 4.* illum prostrauit. Quoniam stabunt iusti in magna constantia, &c. Et tunc intelligēt dilectionem meam erga te, quia seruasti verbum patiennę meę re mittendo iniurias. Mansuetudinem præcipiens Deus, mandabat ne homo *Gen. 19.* carnem cum sanguine ederet, *Præcidit regabat.* Cum eum etiam qui te grauiter læserit, ante te deiectū videris, non recorderis malorum, quæ ipse tibi fecerit, sed beneficij diuini, quo eum coram te humiliauerit. Sic fecit Ioseph, *Genes. 42.* qui recordatus est sommorum, nō vēditionis. Conserui narrauerunt domino suo omnia quę facta fuerāt ut perpendus qđ in illo vindictę die impijs nullus suffragabitur. Mich. 7. nolite credere amico & nolite cōfidere in duce, nemo alteru liberādū liberare poterit, mali nō poterunt; iusti dicent cū domino, Mat. 7. nō noui vos, &c. Imo accusabūt illos ingratitudinis contra hominum, &c.

Serue nequam omne debitum dimisi tibi. &c. Dominus iniuriam serui propriam reputauit. Audi virū iuxta cor Dei dicentem ad Salomonem: Nosti *3. Reg. 2.* quid fecerit mihi Ioab, alterum iniuriā propriā fecit, optimi principis cōditio hæc est. *Serue nequam.* Nunc *nequam* vocat, non autem quandō rationem exigebat decem millium talentorum. Mirabilis enim est Deus in arcendo nos a proximi iniuria. Cū Adā Deum *Genes. 3. &* tam grauiter offendit, ad illū dicit: Ma *4* ledicta terra, sed maledict⁹ eris tu ipse super terrā. dixit Caino fratricidæ. *Nō ne ergo oportuit & te misereri? &c.* Quod maxime malitiam huius amplificat, illud est, quod nō didicit ex ipsis, quę ipsi acciderant, alterius malitię misereri. Dicitur enim Prouerb. Homo *Prou. 19.* indigens, misericos est. Optima enim solet esse pietatis magistra, experta indigentia. Vnde in Exodo dicitur: Pere *Exod. 22.* grino nō inferes vim, quoniā peregrinus fuisti. *Tradidit eum tortorib.* &c. De pœnis inferni in indice.

Sic & pater meus cœlestis faciet nobis, &c. Pater meus, non veliter, quia q iniuriam nō remittit fratri, Deū non experietur patrē, sed iudicē. Et qui homo homini non homo fuerat, tal bel lua immanis, ut aiebat Cicero 3. de finib. ille leonē sentiet Deum: Rugitus *Esai. 5.* eius ut leonis, rugiet ut catuli leonū,

Digitized by Google

Tren. 3. & frendet, & tenebit prædam, & non erit qui eruat: Et in Tren. Factꝰ est mihi quasi leo in abscondito, fera certe terribilior. Deum mitem in ferorum rabiem conuertunt peccatores, lib. 4. c. 18. n. 20. Homo iumentis comparatur, dū peccat, lib. 8. c. 2. n. 6. 11. & 15. lib. 12. c. 4. n. 10. & 14. *Sic pater, &c. nisi remiseritis &c. de cordib. vestris.* id ē, non solum ore tenus, aut eatenus, ut vindictam non requitatis ipso facto, sed etiam *de cordib. vestris, De cordib.* inquit Christus (Hieron.) ut omnem simulationem fictę remissionis excluderet. Aequissima lex, ut sicut fecisti, fiat tibi. Vide 2. Machab. 5. de Iason. & 1. Regum 15. de Agag.

DOMINICA XXII. post Pentecosten.

Euangelium.

Abeuntes Pharisęi consiliū inierunt, ut caperēt Iesum in sermone, &c. Matt. 22.

Dominica 17. dixi multa in eandem sententiam eorum, qui detractioni adulationem coniungunt quæ huic Euangelio sunt multum accommodata.

Vide li. 2 c. 20. n. 13. & 13. lib. 3 c. 19. nu. 3. lib. 8 cap. 3. nu. 3. 4. & 5. lib. 18. cap. 8. nu. 10. ca. 15 num. 8.

3 Domin. 22 post pentecosten.

IN hoc capite Matthæus, antequā historiam edisserat, in qua consiliati sunt Pharisæi, qua ratione Iesum capere possent in sermone, duplicem his proposuit parabolam. In qua ex utraque, & summam Dei agnoscerēt benignitatem, in eos, qui illam non dedignarentur recipere summam etiam indignationem erga illos, qui illa abuterētur peccantes. Eo tendit uineæ parabola, quam pater familias ingenti diligentia plantauit, excoluit, ornauit, locauitq; agricolis, ut ea vterentur in propriam utilitatem, fructum solum gratitudinis, & bonorum operum sibimet ipsis vtilissimū, Deo offerent, quem solum & poscebat, & diligebat Dominus, qui bonorum nostrorum non esset indigens. Cum autem tanta bonitate fuissent turpiter usi: Malos male perdidit, & vineam suam locauit alijs agricolis. Idemque Dominus nuptias parans filio suo, ad magnificum conuiuium Iudæos, quos diligebat sicut filios, gentem electam, populum peculiarem, mille modis vocauit; at cum illi neglexissent conuiuium, quod in tantam cederet vtilitatem, honorem, & gloriam ipsorū, idque vt abirent alius in villam suam, & alius in negotiationem suam, excusationibus tam friuolis non venientes, nec id solum, sed nullo quæsito colore, seruos contumelijs affectos occidentes, qui honoris cupientissimi essent, illa respuerunt, in quibus tantus erat constitutus honor. Audiens hæc Rex, missis exercitibus suis perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit. Quibus duobus medijs, & amore, & timore Pharisæorum obstinatam mentem vno, & altero exemplo, in melius reuocare contendebat, ut alligarēter reges in cōpedib. & nobiles eorū in manicis ferreis, timore, & ferreis vinculis, & cōpedibus, quę seruis sunt parata supplicia, qui noluissent torquem aureum diuinæ dilectionis, bonitatis, ac beneficiorum collo circumdarent, nō vincti ferro, sed auro, quo quiuis illorum diceret: Ego vinctus Christi, ego vinctus in Domino, similes filio hominis effecti, qui ad mamillas zona aurea cinctus erat, cum ingenti dilectione, hoīum salutē exoptabat eadē ipsi inordinatos animorū motꝰ cingētes, virtutis amore iubētis attracti benignitate, turpia vitātes, ea operarent, quę diuinę illiꝰ bonitati essent placita.

Matth. 21.

Psal. 149.

Prou. 8.

Apoc. 1.

Deus

Digitized by Google

Deus primum amore nititur homines ad se trahere, ideo aut Osee: In funiculis Adam traham eos. Hier. in funiculis hominum vertit, sicut & 70. interpretes. i. homines ad me allicere volui funiculis illis, quibus ligari homines solent, scilicet beneficiis & amore, nolo eos terroribus ac verberibus primum cogere, vt belluas, tanta erũt mea erga illos beneficia, vt quodam modo ad me venire compellam. Deus optat cum hominibus ita agere, vt cum filiis non vt cum seruis, illi enim amore trahuntur, & ita Chaldæus vertit, sicut moris est trahi filios dilectos, traxi eos fortitudine charitatis. Vnde primum maximumque mandatum, legis, amoris est, non timoris. Is ordo constitutus in Euangelio, idem & intentus ab Ecclesia est, quæ Dominica anteriori parabolam retulit decẽ millium talentorum, in qua tanta liberalitate immensum debitum Deus hominibus remisit, tam leuiculo medio, quale illud erat, quod procidens seruus humiliter precabatur Dominum, vt dilationem expectaret solutionis. Cumque tanta gratia ingratus seruus crudeliter abusus fuisset, in tenebrosum carcerem missus est, nusquam liberandus, qui inimicus Dei cum esset, nec obolum soluere vsquam posset, nec immentis pœnis tortus, pro vna satisfacere veniali culpa. Amore ducuntur iusti ad bene operandum, impii timore, lib. 1. cap. 9. nume. 1.4.5.7.9. vsq. ad 12.ca.12 nu.12.ca. 25.nu.10. libr. nono, cap. 13. numer. 1. Hæc enim duo principia sunt bene operandi, libr. primo, cap. 9. numer. sexto, lib. quarto, cap. 11. numer. 12. 22. 32.33.& 36. cap.27.num. nono. Deus ostendit patientiam, & potentiam, ignoscens, & puniens in bonum hominum, libr. secundo, capit. 11. numer. 10 ũsque ad 13.18.21. vsque ad 26.29.30.33. vsque ad 35.libr.3. cap. 10. numer. 100. lib.quarto, cap.octauo, numer. decimo, 14.& 17.cap. 11. numer.decimo, Libroque 4.ca.11. per totum docetur, quod opera Dei sunt misericordia, & iudicium, quæ simul considerandæ sunt, vt altero illorum mediorum vel bonitate Dei motus, vel iudicio agitatus peccata deserat. Vt autem perpendamus omnes, ad quantam assiduitate peccandi deuenerimus miserandumque peccatoris statum, qui in profundum malorum lapsus contemnat, post ea, quæ & Euangelista narrauit, corrigendis & sanandis Pharisæorum animis aptissima, qualia erant & ingentia beneuolentiæ signa, immo potentissima opera, acres que nimis comminationes, quibus meliores non sunt redditi, immo congregati sunt, *vt caperent Iesum in sermone*. Sic & Ecclesia, post lectionem decem millium talentorum, qua adducendi essemus homines ad condonandas offensas, ad pœnitentiã agendam, hanc proponit, in qua re uera peiores Pharisæis effecti, insidiamur Christo, & licet frustra tẽdiculas iacimus cõtra insontem, & frustra q̃dem, sed iacimꝰ rete ante oculos pennatorũ. Incidimus in manus Dei viuentis, vt pereamus, sed filium Dei conculcare, sanguinem testamenti pollutum ducere, & spiritui gratiæ contumeliam facere, contendimus. Qui enim nec beneficiis trahuntur, nec minis flectuntur, non hoc tantum laborant malo, quod ad sanam mentem non redeunt, vt Pharisæis accidit, sed quod dolendum est magis peccatis addunt peccata, ex quibus funiculus fit, quo impii suspendũtur, vt Achitophel, & pereunt omni spe remedii iam priuati. Peccatoris status miserandus, lib. 1. cap. 22. nume. nono, libr secundo, cap. 10. num. 17. vsque ad 20. cap. 14. numer. nono, capit 17. num. 2.3.& 15. cap. 19. nume. 27. vsque ad 29. lib. 4. cap. 19. num. 6. 8. & 14. lib. 14. capit. 6. numer. 38. & 42. & cap 17. per totum. Peccatores obstinati difficulter redeunt ad Deum, lib. 3. cap. 4. numer. 8. lib. 4 ca. 19 num. 13. lib. 14. cap. 6. num. 18. cap. 7. nu. 2. 8. & 12. & 17. cap. 8. num. 6 & 7. Peccatores abutũtur misericordia Dei, li. 4. ca. 11. nu. 3. usq ad 5. Peccatorib. Deus nec timorem, nec amorẽ sapit, lib. 4. cap. 24. nu. 18. Libro autem 14. cap.

Prouer. 18

Prouer. 8.

Hebr. 10.

2. Reg. 17.

Digitized by Google

cap. 20. docetur, quod peccatores obdurati, & insensibiles, nec prosperis, nec aduersis corriguntur. Præterea, quoniam in Euangelio Dominicæ anterioris de coercenda ira, & moderãda, de condonandis offensis disseruerat Ecclesia, modo Iesus, dum cognita horum Pharisæorum nequitia eos docet quidem veritatem, & arguit, sed leniter, docere exemplo suo voluit, patientiam, modestiam, mansuetudinem, dum eorum qui grauissimis essent puniendi supplicijs, vno verbo hypocrisin taxat, vitus iratus potius, quam personis, quod & nos illius exẽplo discere debemus, irati quidem in peccata fratrum, quæ odimus, mites autem in fratres, quos ad imaginem Dei conditos diligimus eis exhibentes viscera misericordiæ, benignitatẽ, modestiam, illis donantes quidquid in nos commiserunt, indignantes autem ex cęlo diuini honoris, non vos vindicantes, sed dantes locum iræ, in his, quæ proprium honorem, vel famam concernunt, sed zelantes legem, & dãtes pro testamento patrũ vitas, sicut antiqui illi viri Elias, Phinees, Mattathias, &c. Hæc n. Sãctorũ prudẽtia fuit, hęc virtus, quam a Domino didicerunt, hæc, quam magistri exemplo suadet Ecclesia, vt mansueti, & patientes simus, vt proprias condonemus offensas, vincamus in bono malum, sed æmulantes legem, corrigentes fratres, eorum crimina arguentes, non quæ nos tangunt, sed quæ dominum honorem concernunt curantes. Hæc enim totius virtutis breuis summa est, vt sui oblitus proprias iniurias negligens, cõ moueantur eius viscera, contremiscãt renes, cum Dus viderit super aram sacrificantem Iudæum, vt Mattathias fecit, qui & dicat: Defecto tenuit me, non quidem pro peccatoribus, qui me læserunt, quibus iniuriam facile condono, sed pro his derelinquentibus legem tuam Domine, hæc me angunt, ista tabescere faciunt sicut araneam animam meam, dum proprio honore, quando expedierit, contempto, diuino honori zelando totus intetus sum.

1. Mach. 2.

Patientiam rationabilem habet, qui iniuriatus dolet, & fert qui columna est argentea in templo Domini, lib. 9. ca. 4. nu. 1. Libroq; 14. cap. 1. per totum differitur de laude patientiæ, & mansuetudinis, quæ ad id mouere nos debet. Patientiam nos docuit Iesus admirabili exemplo suo in hoc libro numer. 13. 14. 19. 27. & 28. Mansuetudinem, quæ nos Angelis æquat, & verbis, & exemplis docuit Christus, ibid. numer. 9. & 21. Ira rationi adiutrix contra peccatum necessaria est, libr. 9. cap. 7. num. 6. vsq. ad 8. 16. 17. 37. 40. & 41. Ira animam ingressa nullum bonum intrare sinit, ibidem num. 16. 23 38. & 39. Ira deponenda est post aduentum Christi, quando gladii in vomeres conflandi sunt, ibidem numer. 29. Ira mala est, de qua dicitur: Depone omnem iram, bona autẽ, de qua scriptum est: Irascimini, & nolite peccare, num. 31. 37. 40. & 41. Irascimini, & nolite peccare multipliciter exponitur, lib. eodem 9. cap. 7. num. 32. 34. 36. & 41. Ira, qua animus per zelum mouetur, menti dominari non debet, sed vt ancilla seruire num. 41. Ira affectio naturalis est, quæ in peccata, quæ sola nobis nocent, exercenda est, lib. 14. cap. 1. num. 33. Inimicos dicuntur odire iusti, quando oditunt iniquitatem, lib. 9. cap. 16. nu. 7. & 8. Proximum contristare debet, qui vere amicus est, vt illi sit proficuus, lib. 1. cap. 16. num. 10. Amicus amore impellente amicum corrigat, li. 1. ca. 16. nu. 7. & 14.

Tunc abeuntes Pharisæi consilium inierunt, vt caperent eum in sermone. 4

Reipublicæ in primis hoc graue malum est, vt ea quæ bonum reipublicæ concernunt cum senibus & viris prudentibus nos cum Herodianis tractemus. Zachariæ 8. Habitabunt senes in plateis Ierusalem in quibus verbis nõ solum prosperaturos iuuenibus, sed omnia illorum consilio agenda, quod est magnis felicitatis in ciuitate. Quando enim senum prudentiorum cõsilio regitur ciuitas ofa pessum erit, vt accidit Roboã 3. Reg. 12. Quare merito

Esa.

Digitized by Google

Esa. 3. vt in sceleratissimum quippiam comminatur Deus ablaturum a Ierusalem & a Iuda, &c. Iudicem & Prophetam & auolum & senem centuriarum & sapientem de architectis & prudentiam eloquii mystici, quæ omnia lenis vocabulo complexus est Zacharias. Atque vbi hæc mueniuntur necesse est tranquillitate, & salutem & prosperitatem inuenit. Pharisæi cōsilium iunt, vt interrogarent Iesum de solutione tributorum, quæ à Romanis exigebantur, quia inter illos quæstio hæc, de qua interrogare volebat, multum agitabatur. Nam teste Iosepho, cum sub Augusto Cæsare, tempore ortus Christi facta est descriptio orbis, & Iudæa facta est tributaria, Iudas quidam ex secta Pharisæorum simul cum multis Pharisæis asserebant indignum esse, immo illicitum, vt populus hic a Deo libertate donatus vt filius, alium præter Deum agnosceret & vocaret Dominum, seruituremque subiceretur, & hominib. tributa solueret, vtque libertate potiretur populus, cuius periculo, etiam mortis tenebatur se exponere, vt re vera multi illorum obierunt. Et ideo non ineunt consilium, an possint tributa negare, sed si liceat soluere, quasi damnum negligentes pecuniæ, solum sollicitati de securitate conscientiæ. Alij credebant posse tributa præstare Romanis, qui Herodiani dicebantur, eo quod Herodi applauderent, qui nomine Romanorum Iudæam gubernabat, cuius iussu annui redditus colligebantur, & dabantur Imperatoribus. Ex hac quæstione, quæ celebris tunc erat, arbitrati sunt se inuenisse modum, quo Dominum obnoxium faterent potestati Præsidis, aut saltem minus gratum populo. Si diceret tributum non soluendum, perdendum vt seditiosum credebant, sicut olim ea de causa perierat Iudas ille Galilæus cum multis. Si vero diceret licere tributum dari, calumniaturi ipsum erāt apud populum, tanquam adulantem Principibus, & eorum metu a prædicatione veritatis abstinentem, nec bono

Ioseph. lib. 18 antiq. ca. 1. & 2

Indi. 16.

Eccle. 21.

Sapien. 2.

Eccles. 37.

ris diuini tam studiosum zelatorem, quam videri cupiebat. Chrysq. & Theron, Herodianos vocant milites Herodis, cum quibus rem hanc tractauerunt. S. Thomas dicit, quod Herodiani dicebantur ministri deputati ab Herode ad colligenda tributa. His colligantur Pharisæi, qui in loco erant Sanctorum, vt vulpes Samsonis, qui inter se diffidebant multum. Pharisæorum enim auaritia, tributa execrabatur, ac ex consequenti eorum collectores, sed colligantur, vt damnum inferant innocenti. Hi sunt de quibus scriptum est: Stuppa collecta synagoga peccantium, & qualis eorum consummatio, nisi ignis. Conuenunt modo, vt circumueniant iustum contrarium operibus suis. Consilium quærunt a scelleratis hominibus, qui legerant: A consiliario serua animam tuam. Noli consiliari cum socero tuo, & a zelantibus te, abiconde consilium. Loco illius, cum socero tuo, habent Græca exemplaria: Cum eo qui suspectum te habet, & a zelantibus te, id est, odientibus, abiconde consilium. Stulte enim a talibus consilium petitur, a quibus non est spes boni consilii capiendi. A consiliario serua animam tuam, hoc est, te ipsum custodi, ne cuiuis consiliario facile fidas. Prius scito quæ sit illius necessitas, & quid ipse animo suo cogitet. Scito quæ sit illius necessitas, hoc est, qua re opus habeat, ne forte pro sua necessitate, consilium suggerat, & non pro tua vtilitate. Si necessitate premitur, ipse cogitabit animo suo, hoc est, cogitabit pro se ipso, vt illa suggerat consilia, quæ illi futura sunt vtilia. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum iniusto de iustitia. Vbi verbum, tracta, ironice dictum est, illudque refertur ad omnia sequentia. Animum enim, omni ira, amore, inuidia, cupiditateque vacuum consiliarius adferre debet, &c. Sicque cum timido de bello consultandum non est, quia illud etiam si sit necessarium, & opportunum, plane dissuadebit, nec cum negotiatore de traiectione, Mercator enim de permutatione

con-

Digitized by Google

consultus, in rem suam consulet. Sic & vir inuidus non bene consulet de agendis gratiis, quia inuidet benefactori gratiarum actionem. Nec impius bene consulet de pietate præstanda, quia ei displicet. Sic nec seruus piger de multa operatione est consulendus, quia illam ob pigritiam proculdubio dissuadebit. Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoueris obseruantem timorem Dei. Consultandum dicit cum viro aliquo sancto, & religioso, eique ob id continuo adhærendum, tum quia is nihil est consulturus, nisi quod conueniat timori Dei, cuius ipse est obseruantissimus: tum, quia eius animus plane consentit cum animo consilium quærentis. Nam sicut is quærit suam salutem, ita & ille. Qui hæc nouerant, consulunt Herodianos vectigalium collectores, qui ea dicant, quæ ipsis essent placita in proprium malum, sicut Roboam, qui consilio senum sano relicto, consilium quæsiuit a iunioribus, cui acquiescens fere toto regno iuste priuatus est. Sicut & Achab impius misere in bello interiit, qui consilio Michææ relicto, consilium pseudoprophetarum, propriæ voluntati consonum & quæsiuit, & secutus est. Et Absolon coniurans contra sanctissimum patrem, consilium impii Achitophel quæsiuit. Sic certe, si isti consilium audissent sapientis: Et cor boni consilii statue tecum, non est enim tibi aliud pluris illo, hoc est, constitue in te ipso, & firmum habe illud consilium, quod tibi proprium cor suggerit, quia non est quisquam, qui fidelior tibi esse possit, quam cor proprium, quod melius frequenter nouit, quid tibi expediat, & quomodo alicui rei sis affectus. Certe si isti consilium caperent cum corde proprio, intelligerent consilia Herodianorum esse suspecta, nec illis acquiescere debere. Sed hoc erat Pharisæorum consilium, vt eos quærerent consiliatores, qui dicerent ea, quæ eorum deprauatæ voluntati essent conformia.

3. Reg. 12.

3. Reg. 22.

2. Reg. 17.

Tales olim volebant Iudæi Prophetas qui ea dicerẽt, quæ vellent. Nõ enim recipit vultus verba sapientiæ, nisi ea dixeris, quæ versantur in corde suo, qualiacumque illa sint, conuenienti, vel nociua, bona, vel mala? Tales quærunt modo plerique fidelium consiliatores, vt ea proferant, quæ delectent, & cum Prophetæ applaudant manibus ea probantes, & laudantes, quæ non expediant, populus diligit talia. Consilia a viris probis requirenda sunt, non ab aliis, lib. vndecimo, cap. quinto, nu. nono, & vndecimo. Mali voluntatem Dei inquirunt, vt placentia dicant eis doctores, vnde tacere eã expedit aliquando, lib. vndecimo, capit. secundo, num. 24. *Tunc abeuntes consilium inierunt.* Qui mille modis Christo Domino fuerant insidiati, numquam lassantur. Pertinaces sunt impij valde in nocendo, nec desistunt, etiamsi non eueniant prospere, quæ desiderant, etiamsi confusi discedant, etiamsi verba audiant contumeliosa, qualia audierunt Matth. 15. & 23. sed mille modos quærunt, mirabiles artes inueniunt ad nocendum. Sic ille Balac impius Rex, ad Balaam: Veni obsecro mecum in alium locum. Quia res vt sperebat, non successit, alium quærit locum, in quo Propheta Dei populo maledicat. Et rursum: Veni, & ducam te ad alium locum, si forte placebit Deo, vt inde maledicas eis. Qui toties Deum aduersum fuerat expertus, iterum nititur per malas preces suas, nocere ei. *Vt caperent eum.* Multa tibi promittunt mali aduersus bonos, quæ illis non cedunt ad vota, quin potius iustis cedunt in gloriam, & illis in malum conuertuntur. Sic in Exodo: Dixi, inimicos, persequar, comprehendam, & diuidam spolia, & tamen in mari rubro cuncti interierunt. Et erunt capientes eos, qui se ceperant, & subiicient exactores suos. In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum. Sic Iob: Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia. Dæmon hunc aggressus mille

Num. 24.

Exod. 15.

Esai. 14.

Psalm. 9.

Iob 5.

Digitized by Google

mille modis deiicere uiſus eſt, honorem abſtulit, facultatem, filios, ſaluté, vlcere peſſimo percuſſit, quo medio clarior ille effectus eſt, dæmonque confuſus. Sic & Eliam cum e medio tollere niteretur Achab, & hic miſere interiit, & ille in curru igneo raptus eſt in paradiſum. Cumque exploratores, immo milites mitteret Rex Siriæ, vt comprehenderent Eliſæum, curribus igneis, cœleſtibuſque principibus, glorioſe tutatus eſt, & ille milites obcæcatos duxit in Samariam, vbi confuſi interijſſent, niſi Rex Samariæ, iubente Propheta peperciſſet eis. Accedunt Phariſæi frequenter, vt perdant Ieſum, prodigant honorē, famam, ſi uitam non potuerunt, & illi confuſi diſcedunt, Ieſus autem honoratus. Mali capiuntur in laqueo, in quo capere uolunt iuſtos. libr. tertio. capit. decimo. numero decimo. lib. quarto, capit. trigeſimo ſexto, nume. ſecundo. Mali, dum iuſtos perſequuntur, ſibi, & non illis nocent. lib. quarto. capit. trigeſimo ſexto, nume. vndecimo, duodecimo, & decimo quarto. lib. nono. capit. decimo ſexto. num. ſecundo. cap. vigeſimo. nume. quarto, ſexto. ſeptimo. 9. decimo, 15. 20. & vigeſimo tertio. Mali deuorare conantur Sanctos, vt vnum corpus fiāt, lib. decimo quarto. cap. decimo nono, numer. decimo quinto. Mali ineunt fœdus cum morte, mala indeſinenter faciendo, & audacter. li. decimo quarto. cap. vigeſimo primo, num. 49. Iuſti tribulationibus redduntur clariores. lib. quarto, cap. 22. nume. 3. *Conuenerunt, vt caperent Ieſum*, qui propter ipſos ſoluendos venerat. *Conſilium inierunt. vt perderent eum*, cuius æternum conſilium fuit errabundam ouem in humeris ad caulas reducere. Conſiliaque hæc, & cogitationes pacis in Deo ſoluunt homines conſulentes de perdendo Deo. Hæc horum inſania fuit, hoc horum ſacrilegium, cui ſimile eſt & noſtrum, qui Chriſtiani cum ſimus, Chriſtum, a quo tantam ſumus dignitatem adepti, delere volumus, dum peccamus, vt nō memoretur nomen eius amplius. Peccatum. n. mortale, ſi Deus noſter immortalis non eſſet, vitam illi auferre potuiſſet. Occidit peccatum hominem miſerum, qui dum transfigere conatur Chriſtū, qui illi vulnus inferre non poteſt, ſe ipſum interimit. Ideo enim audierunt parentes primi: Quacumque die comederitis, morte moriemini, non ſolum, quia ex tunc morti obnoxij effecti ſunt, ſed etiam quia anima per peccatum mortua eſt. Peccatum morti comparatur lib. 14. cap. 13. num. primo, & nono. Conſiliati ſunt, *vt caperent eum in ſermone*, quia quem iuſtum vellent nollent, confitebantur, arbitrabantur in verbo poſſe offendere, a quo morbo mortalium neminē credebāt liberum, vtpote in quo tam facile etiam iuſti viri ruerent, perfectumque ſolum arbitrarentur in verbo non offendere. Vnde Eſaias ſilentium vocauit virtutum cultum, quo veluti vomere omnis excolenda eſſet virtus. Quod grauiter animaduertiſſe antiquos patres eremi cultores, docet Hieron y. qui vidiſſe refert multos, qui per ſeptē annos integros nec verbum hominibus fuiſſent locuti, qui diebus, & noctibus a colloquijs diuinis non uacabant. Vnde cum ſanctus Iob retuliſſet ea, quæ a dæmone accepiſſet vulnera, qui a planta pedis vſque ad verticem vermibus, & vlceribus ſcatebat: Derelicta ſunt tantummodo inquit, labia circa dētes meos. Hæc arma reliquit Dęmon, inquit Hieron y. quibus ſaltem poſſe Iob perdere eſt arbitratus, & licet quod intendebat, non eſſet conſecutus, Patriarcha facer & a Domino reprehenſus eſt, & ipſe confeſſus eſt & quod leuiter, & quod inſipienter fuiſſet multa locutus, cui malo vt prouideret dixit: Manum meam ponam ſuper os meū, tacens enim, linguæ pericula potero vitare. Vnde cum Regius Vates firmiter ſtatuiſſet uias cuſtodire, ne iret in mortem, ſed omnium uirtutum vacaret exercitijs, dixit. Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea, quaſi dicat, qui cuſtodit linguam

3. Reg. vlt.
4. Reg. 2.
4. Reg. 6.
Gen. 2.
6
Iacob. 3.
Hiero. reg. Monac.
Iob 15.
Iob 33.
Pſal. 38.

Digitized by Google

guam; animam certe custodiet, quia vita, & mors in manibus linguæ. Vnde Xenocrates cuidam multum loquenti aiebat: Os vnum, & aures duas ad audiendum a natura recepimus, & immo & aures patentes accepimus, vt veloces ad audiendum simus, cæterum linguam, vallatam labijs, & dentibus. De Theone viro apprime erudito litteris Aegyptijs, Græcis, & Latinis referunt historiæ, quod per triginta annos nec verbum fuisset locutus. Qui enim in loquendo modum tenere nescit, simili subiacet periculo, cui subdita est ciuitas patens, & absque muro, quę captu facilis est, talis est, inquit Salomõ, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Quapropter Chrysosto. linguam ensi comparabat, quo fortis homo de hoste triumphat, stultus autem insaniens se ipsum occidit linguæ gladio. Lingua placabilis lignum vitæ positum in paradiso, mirabiles, & varios producens fructus, quæ autem immoderata est, conteret spiritum. Linguam grandi cura seruet, qui peccare non vult lib. decimo, cap. septimo, num. 2. 4. vsque ad 6. 9. 12. 16. vsque ad 19. cap. octauo, numer. 8. & 9. Malum linguę commune malum est, & frequens, quo vtitur dæmon ad perdendos homines, lib. decimo, capit. septimo, numer. quarto, & quinto, cap. octauo, numer. quarto, decimo, & decimo quinto. Linguam non claudens muro silentij animam patefacit inimico, quam expedit custodire, vt homo custodiat uias suas, lib. decimo, cap. septimo, num. 10. 12. 17. vsque ad 19. cap. octauo, numer. septimo. In cap. septimo docetur, quod expedientissimũ sit linguam frenare. In octauo uero quod lingua commune sit malum, in quo pauci non labuntur ob eius periculum: Quapropter hæc potentissima arma contra Christum acceperũt Iudæi, qui varijs quæsitis medijs contra Dominum, hoc vtuntur valentiori, vt eum capere in sermone curent.

Prou. 25.

Chryſ. ho. 4. ex varijs

Eccl. 28.

Prou. 15.

Et mittunt discipulos suos cum Herodianis, &c. vsque ad illa verba: *Non enim respicis personam hominum.* Hoc commune, ac frequens orbis malum est, vt homines scelerati velint habere consortes in malis, immo & amicos velint frequenter ad malum trahere, sicut Eua, quæ viro suasit, vt de pomo vetito manducaret. Mali sicut pestilentia alij in alios conantur transfundere morbum suum, lib. decimo quarto, capit. octauo, numer. septimo, capit. decimo nono, nu. octauo, & duodecimo. Pergunt cum Herodianis, quia etsi mali diuisi sint, inter se iungũtur facile, vt malum alteri inferant, lib. duodecimo, cap. quarto, numer. 26. Mali dum sociantur malis, augent peccata, vnde Dei bonitate hi ab alterutrũ separantur, lib. vndecimo, cap. quinto, num. secundo. Sic in Genesi: Venite ædificemus turrim pertingentẽ vsque ad cœlum & Gen. 49. cum Iacob benedicens filijs Simeon, & Leui vocasset, fratres quia ad malum conuenissent dixit diuidam eos in Iacob, &c. ne coniungi ad malum possint in quo etiam reipublicæ consulit Deus dum malos diuidit ne illi noceant; hęc Oleaster, & Iob cum de diabolo loqueretur, dixit corpus illius esse compactum squamis, in quo malorum concordiam designauit. Pax & unitas inter impios tam est nociua, vt Dei bonitate separentur ab inuicem, lib. decimo quarto, cap. quarto, num. 16. & 17. & quod hæc pax nocet multum reipublicæ; & bonis, ibidem num. 13. 14. & 17. Veniunt cum Herodianis discipuli Phari sęorum, nec isti veniunt. Volunt enim impij mala alienis manibus facere, sicut Pharao, qui præceperat obstetricibus Hebræarum, vt instante harum partu necarentur filij, quasi casu illud accidisset, sed quid ijs prõsit ostendit factum Dauid, qui cum Vriam gladio filiorum Amon occidisset, se innocentem arbitrabatur, sed non fuit, cum re uera patrasset homicidium. *Magister scimus quia uerax es, &c.* & viam Deo gratam, quaque ad Deum perueniatur ostendis, in veritate sine aliquo errore, & fuco, nec cuiusquam metu eam taces. *Nec respicis personam hominum*, idest, non consideras externam

Gen. 8.

Gen. 11.

Iob. 41.

Exod. 1

2. Reg. 11.

aliquam

aliquam hominum conditionem, sed merita, quales sunt diuitiæ, potentia, nobilitas, forma, sexus, & id genus alia. Itaque iudex respicit in personam hominis, si pro diuite intuitu diuitiarum, neglecta consideratione meritorum causæ, iudicet, qui socij furum uocantur a Propheta, qui pupillo non iudicabant, & causa viduæ non ingrediebatur ad eos, qui causis pauperum erāt intēti. Ideo lex Exo. 23. aiebat (oleas) pauperis non misereberis in iudicio, i. vt Sanctesp agninus vertit pauperem non honorabis in lite sua, vt scilicet a iusto diuertas ob illius paupertatem, credens illi ob miseriam succurrendū esse contra ius. Et infra non declinabis in iudicium pauperis, idest, non est peruertendum iuditium contra eum quia paup est, vt sua iustitia priuetur. Qui sic facit non respicit personas hominum sed causas. Commendant primo personam, secundo doctrinam, tertio constantiam. In quibus duo sunt consideranda, alterum, quod hi Dominum laudantes, adulatione illū desiderant perdere, quod vitium dæmonis proprium, & antiquū fuit, qui cum primos parentes vehementer odiret, adulatur, vt occidat: Comedite, nequaquam moriemini. Hi sunt, de quibus scriptum est: Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Sed tu Deus, deduces eos in puteū interitus. Et alibi: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum, da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam adinuentionū eorum. Humanæ enim adinuētiones sunt, dicam melius, diabolicæ, quando os non consonat cordi, cum data sit lingua ad aperiendos animæ conceptus. Mali ueritatem dicunt in ore, quā in corde non habent, lib. 14. cap. 19. num. 18. lib. 11. cap. 15. num. 25. cap. 16. numero decimo. In lingua aliud, & aliud in corde frequenter habent homines, lib. decimo, cap. octauo, n°. secundo, & tertio. Lingua calumniatorum venenum aspidū est, ibidem numero 2. lib. 11. cap. 15. nu. 25. Adulari uiros potentes, vitium est frequēs, lib. 1. cap. 3. num. 3. & 13. Sed quia istud proprium erat Pharisæorum vitium, odijs, detractionibus, & inuidijs adulationem coniungere, malum hoc discipuli iam biberant, vt calumnientur, adulantur. De qua re diximus multa Dominica decima septima. Aduertendū etiam hoc est quod mali quantumuis inuiti iustos laudāt. 1. Reg. 24. Saul dixit Dauidi eius bonitatem admirans: iustior tu es quam ego. & Balaam 23. quamuis Hebræos, oderat vel inuitus dicit qua ratione detester, & quē dominus non detestatur. Osee 2. dicitur Deus percutere fœdus cum bestijs agri ne iustos audeant vituperare. Aduertendum etiam est, quod tribus his verbis, quibus Dominum adulari volunt Pharisæorum discipuli, Prælatorum, Iudicum, & Prædicatorum, qui hoc nomine digni sūt, necessarias exprimunt conditiones, vt veritatem dicant intrepide, & libere dicant, non accipientes personas. Sup tribus sceleribus Israel, &c. eo quòd uendiderint pro argento iustum, intelligitur de auaritia iudicum qui litigantibus pauperibus cum diuitibus vē debant iustum, idest, iustorum paupe rum rem & pecuniam tradebant ditio ribus pro precio quod ab eis acceperāt sic Hieron. & Theodoretus, & pauperem vendebant pro calceamētis, idest, tanta erat eorum cupiditas, vt pro re minima corrumperent iudicium, & possessionem pauperis diuiti adiudicabant Is. 1. Principes tui infideles, socij furū, & conterunt super puluerem terræ capita pauperum, comminuunt pauperes, vt minutissimum puluerem. Sic infra, cap. 3. audite hoc qui conteritis pauperem, & viam humiliū declinatis. Amos 1. Faciebant, vt pauperes rebus suis spoliati a via recta recederent, idest in furta, homicidia, periuria, labe rentur præ paupertate, hoc est declinare viam illorum facere, vt uiuendi ratio a rectitudine declinēt. Isa. 3. qui te beatū dicunt ipsi te decipiunt, & viā gressuum tuorū dissipant, idest faciūt, vt in multa peccata incidas. Iudices, Principes, ac reipublicæ gubernatores iusti

Isai. 1.

Gene. 3.

Psal. 54.

Psal. 27.

iuſti ſint, alias nociui ſunt multũ reipu
9 blicæ, lib. 9. cap. 8. per totum. Prædicatores adulatores, qui dicunt bonũ malum, & malum bonum, acriter taxantur, lib. 1. cap. 3. num. 3. lib. 14. cap. 27. nu. 2. 3. 7. & 24. Prædicatorum verba, vt ſtimuli ſint, vt pungant, & non palpent, lib. tertio, cap. 28. num. 17. lib. 14. cap. 27. numero 19. & 20. Prædicatores dicunt aliquando, quæ non expediunt, propter adulationem, vel auaritiam, libro decimoquarto, capitulo 26. num. 24. Prædicator loquens, quæ placent, puluillos ponit ſub manibus, lib. decimoquarto, cap. 27. num. 2. 3. 12. & 13. Prædicatores falſi diuitibus annuntiant pacem, alijs iram, ibidem nume. decimoquarto. lib. 14. cap. 29. num. 7. docetur, quod diuiti, & pauperi æqua animi propenſione prædicandum eſt Euangelium. Prælati in pauperes acres, qui diuitibus nec loqui audent, taxantur, lib. 14. cap. 30. num. 3. 4. 6. 9. & 10. Prælati accipientes perſonas, acriter puniuntur, libro decimoquarto, capit. 30. numero decimo, cap. 31. num. 28. Prælati inſtent doctrinæ, & vitæ, &c. lib. 14. cap. 31. num. 1. & 2. In Prælatis regat diſciplinæ vigor mãſuetudinem, & hæc ornet rigorem, ibidem nu. 11. vſque ad 13. 29. & 30.

Quid me tentatis hypocritæ? Hypocritas eos vocat, quia ſimulabant beneuolentiam, & quia ſimulabant ſtu-
Exod. 25. dium placendi Deo. Volebat Deus, vt in tabernaculo cãdelabrum eſſet cum lucernis ſeptem. Ne putares homo in domo eius poſſe male conuerſari, & oc-
Pſalm. 38. cultari. Dixit vir ſecũdum cor Dei: Dixi forſitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea í delicijs meis. Quia tenebræ nõ obſcurabuntur a te, & nox ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Ita horum ſceleratam mentẽ intuens inquit: *Quid me tentatis, &c.* Arguit hos, quia adulatores docuit fugere nimis, ſicut fugiebant Sancti, libro primo, capit. 34. numero 16. Adulatione trahuntur homines ad peccatum, ſicut Balac traxit
Num. 22. Balaam, ibidem num. 13. & 14. Adulatores, & vituperatores perſecutores hominum ſunt, ibidem numero 12. 16. &
17. libro ſecundo, capitulo ſeptimo, numero 36. Dumque hypocritas hos vocat, ad Phariſæorum diſcipulos verba conuertit, non ad Herodianos, illos reprehendit, illis indignatur, quia ipſi auctores extiterant huius rei, ipſi *conſilium inierunt, vt Ieſum caperent in ſermone*. Qui enim primus fuerit in culpa, primus erit in pœna: Venit omne *Exod. 8.*
ferarum genus in domum Pharaonis, vt qui in perſecutione Iudæorum primus fuerat, primus experiretur plagas. Et in Geneſi dixit Dominus ad ſerpen *Geneſ. 3.*
tem: Maledictus eris, &c. quia ipſe ſuaſit eſum cibi vetiti. Indignatur in hos Dominus, qui hypocriſim deteſtabatur, ſicut in lege prohibebat eſum cy- *Leuit. 11.*
gni, quia pennæ eius niue candidiores ſunt, caro autem ipſa nigra. Manus Moyſi extra erant mundæ, in ſinu le- *Deut. 14.*
proſæ. Hæc eſt hypocritarum fallacia, *Exod. 4.*
vt qui intus lepra ſcatent, ſanctitatem in operibus ſimulent, qua carent. Vide in indice de hypocriſi multa. Præterea indignatus eſt Ieſus contra Phariſæos, Herodianis dimiſſis, qui vectigalibus impliciti erant, nullam uirtutem ſimulantes, vt eos doceret maiori ſubditos periculo, qui dum peccata patentia non habent, occultis, quę excuſare poſſunt, inuoluti, longius abſunt a remedio, quod frequens eſt, & graue Chriſtianorum malum. Qui enim adulterium commiſit, furtum, homicidium, eum nec factum ignoret, nec legem prohibentem illa, qui in profundum venerit malorum, contemnit ea, ſicut Cain, qui grauiter reprehenſus, fratricidium non exhorruit. At qui talis non eſt, ſceleris grauitatem conſiderat, dolet &c. At qui alia committit peccata, quæ nõ ita ſunt manifeſta, quæ malum non ita præ ſe ferunt, nolunt intelligere vt bene agant, multa cum difficultate ad ſanam mentem redeunt. Patrauerat Da- *2. Reg. 12.*
uid homicidium & adulterium, cum primum Natham Propheta illa in memoriam Regis reduxit, incunctanter dolens dixit: Peccaui, tanta animi amaritudine, vt audiret continuo: Dominus tranſtulit peccatum tuum a te.

Vnde

2. Reg. 24. Vnde hoc? quia prohibitionem nouerat,& factum. Numerauit populum, quæ res displicuit valde Domino, quã misus est dissuadere Ioab Regi,nec valuit,occasione cuius septuaginta millẽ viri occisi sunt,cumque Dauid vidisset Angelum ingredi volentem Hierusalẽ dixit: Ego sum,qui peccaui,&c. vertatur obsecro manus tua contra me. Tanta cum difficultate & iram Dominus moderatus est, & Regem traxit, vt hæc proferret verba,quia peccatum illud vel nullum, vel leue credidisset.

Gen. 3. Sic & Adam pœnitentiam continuo egit post esum pomi, qui transgressionem apertam vidisset præcepti.

1. Reg. 15. Saul autem, cum gregi Amalech pepercisset,ad offerenda sacrificia, ad dolorem trahi non potuit, qui malum non credebat,quod fecisset.

Ionæ 4. Vermis Ionæ,qui in ascensu diluculi hederam corrosit, & illa aruit, hæc mala significauit, in ascensu diluculi,quia nisi claro sole, videri ista non possunt,nec ante vidētur, quam anima corrosa perierit. Inimicitiæ latentes, inuidiæ, &c. vermiculi hi sunt,qui bonam hominum partem misere perdunt, dum non considerant,

Iob 41. quæ hic latent mala. Qui reuelabit faciem indumenti diaboli? Qui deplorandas strages dat, dum cooperto vultu non videntur quæ suadet mala. Diabolus laqueos occultat,ne videantur lib. secundo, cap. septimo, num. vigesimo tertio,lib. quarto,cap.30. num.1.2.4. 6.8. vsque ad 12. 14. vsque ad 19. 22. vsque ad vigesimum quartum. Diaboli os intramus,cum calliditatis eius verba penetramus,ibidem num.vigesimo primo. De re hac multa sunt in indice, verbo diabolus,

Ostendite mihi numisma census, &c. Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. In quibus verbis id significare voluit Dominus quod sicut numisma Cæsaris, quia eius imagine insignitum erat, Cæsari dandum erat, ita & homo,qui ad similitudinem Dei factus est,in quo regia eius imago cõtinetur,totum sedebet Deo. Vnde Au-

Aug. in Ps. 66. gust. aiebat: Hanc benedictionem postulant iusti a Deo, vt illuminet vultũ suum super eos. Illumina imaginem tuam super nos, quam vocant Dei vultum. Impressisti nobis vultum tuum, fecisti nos nummum tuum. Sed non debet imago tua in tenebris remanere: mitte radium sapientiæ tuæ, repellat tenebras nostras, & fulgeat in nobis imago tua, cognoscamus nos imaginem tuam. Hoc ergo postulant iusti, vt in se cognoscant imaginem Dei, quam iniusti in se non cognoscunt. Appareat vultus tuus, etsi forte appareat per me aliquantulum deformatus a te reformetur, quod a te formatum est. Homines ad imaginem Dei facti non sunt cogniti in plateis, quia denigrata est facies eius super carbones. Polluta anima peccatis, sanguineque fœdata, perdidit formam imaginis Dei. Homo ad imaginem Dei cõditus. &c. lib.3.cap.vigesimo quarto, nume. primo. Homo,qui secundum legem Dei viuit, portat imaginem cœlestis, alij imaginem terreni, lib.octauo,cap.tertio,num.3.usque ad 5. Homo ad imaginem Dei est conditus, vt eius virtutes imitetur, ibid. num.decimo sexto. Homo ad imaginem Dei conditus, personas plurimas superinducit, lib. duodecimo,cap quarto,nume.7. & 9. Homo per verbum Dei reparat figuram Dei in se deletam per peccatum, li.18. c.2.num.10. Homo dum portat imaginem terreni fœnum est præteriens, qui autem portat imaginem cœlestis, caro est,quæ videt saltare Dei manens in æternum, lib.decimooctauo ca. decimo sexto,nume. septimo. Peccatores, qui imaginem Dei in se deturpant, omni pœna sunt digni,lib. decimoquarto,ca. 17.num. 29. Corpus reparari non potest, nisi prius in anima reparetur imago Dei,lib.tertio,cap.primo,num.56. vsque ad 58. Carnis seruitio obnoxius esse non debet homo ad imaginẽ Dei conditus, sed carnis seruitio vti debet anima, lib.3. cap. 1.num.13. &47.cap. nono, num.46. Aiebat August. In ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges, illorum scilicet, qui in ciuitate sua Babylonica, imaginem eius prius illi ad nihilum redegerunt.

Trin. 4.

Eccl. 16.

in Psalm. 147.

Digitized by Google

Nec solum peccata imaginem Dei deleuerunt, sed & imaginem hominum, bestiarum imagines superinduti, homines dicuntur soli iusti in sacris litteris, mali autem homines iumẽtum, serpens, &c. lib. octauo, cap. 2. nu. 4. & 10. cap. tertio, nu. sexto, lib. 12. cap. 4. num. 3. 4. 6. vsque ad 9. 11. & 12. Credo aduenisse tempora illa, de quibus loquitur Ioannes, quod apparuisset bestia habẽs capita septem, & cornua decem, & super cornua decem coronas, quam adorauerunt omnes, qui scripti non erant in libro vitæ Agni. Et apparuit altera bestia, cuius charactere insigniti homines iubentur portare imaginem bestiæ, &c. & cap. decimo quarto inferni pœnis cruciandos dicit eos, qui acceperint characterem bestiæ in fronte sua, aut in manu sua, &c. Et cap. decimo sexto, dicit Ioannes, quod primo Angelo fundente phialam suam in terram, factum est vulnus sœuum, & pessimum in homines, qui habebant characterem bestiæ. *Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, &c.* Se ipsum, ait Aug. explicans verba illa: Vota mea domino reddam: Voueat, se ipsum reddat, quia ideo dicit Christus. *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari*, Sopho. 1. Iudæorũ execrandam malitiam magni facit propheta dicens; & adorant & iurant in domino & iurant in Melchi. Hi sunt ait Hiero. qui sæculo pariter & domino putant se posse satisfacere, qui militantes Christo, obligant se negotijs sæcularibus, & eandem imaginem offerũt Deo & Cæsari contra mandatum domini dicentis, reddite quæ sunt Cęsaris Cæsari, &c. *& quæ sunt Dei Deo*, imago sua reddatur deo. In his secundis verbis, hos taxat neglectę pietatis in Deũ. Perinde ergo est, ac si dixisset: Solliciti estis de soluendo censu, cum potius id curare deberetis, vt quæ Dei sunt, ei redderetis, cui nihil tam datur, quam redditur, vt a quo accepta sunt, quæ ei dari possunt, honores, diuitiæ, reuerentia, dilectio. &c. Hæc reddimus, cũ ea illius dona, ei accepta ferimus, eisq. omnibus vtimur secundum illius uoluntatem, & ad ipsius gloriam. *Reddite, &c.* ideſt, vnicuique quod suum est tribuite, quod mundus non facit. Liberalitate insignes sunt homines in porrigendo mundo, vanitati, & peccato, quod suum est, at vt Deo exhibeant, quod suum est, tenacissimi sunt. Sic in Exodo ad conflandum aureum vitulum, quam prodige abiecerunt fœminę ornamenta aurea, quæ possidebant? Vix Aaron verba finierat, quando iam omnia pretiosa sua ad eum adducunt, clamat autem pauper ad ostium, & vix fruſtum panis porrigere dignatis. Diues purpura, & byſſo indutus epulabatur quotidie splendide, ecce quam largus, vt reddat vanitati quidquid cõcupierit, & misero Lazaro nec micam dignatur largire. Omnia Cæsari homines tribuunt, & vanitati, Deo nihil, vt Nabal erga Dauid, &c. Sic aiebat Dominus: Non inuenietur in te, qui transire faciat filium suum per ignem. Vide quid fecerit idolis, hominum dementia filios necans, & tamen Deo vero obolum aliquando dare cunctatur. Omnia insensata dant Deo suo, quidquid voluerit, petra dabit aquam suã, &c. solus homo negat.

Exod. 32.

Luc. 16.

1. Reg. 25. Deut. 18.

Num. 20.

DOMINICA XXIII. post Pentecosten.

Euangelium.

Loquente Iesu ad turbas, ecce Princeps vnus accessit & adorabat eum.
Matth. 9.

EVangelium hodiernum duo refert miracula, quæ Dominus est operatus, postquam domum Matthæi ad conuiuãdum ingressus est, publicanis, & peccatoribus multis ibi astãtib. & conuescẽtib. de quorum

9 Domin. post Pentecosten.

Digitized by Google

cum salute ingentem gerebat sollicitudinem, qui magnus de cęlo venerat medicus, quia magnus in terra iacebat ægrotus, & qui primum quærendum regnum Dei docuerit, animabus ægris sanitate donatis, etiã prouidere necessitatibus corporeis disponit, dum & mulierem fluxum sanguinis patientem sanat, & filiam Principis Synagogæ mortuam, ad uitam reuocat; primam curat in via, pergens in domum Principis, alteram suscitat in termino, ut doceat in via unum expectandum a Deo, aliud in termino. Dum in via sumus, expectanda ab ipso est remissio peccatorum, Post mortem enim nulla est pœnitentia, sic in via mulier sanata est, si animæ salutem iuuante Deo, & monente consecutus homo non fuerit in uita, perpetuo, spe recuperandæ salutis priuabitur. Quoniam in termino & ultimis obstinata in malo indurabitur vt malleatoris incus, quæ ictuum frequentia non mollitur. Nec si Deus homini, qui in peccato mortali discessit offerret condonationem peccati, per hoc solum, quod male actam odisset vitam, & in diuinam optaret admitti amicitiã, qui summo Dei odio fertur, eligeret potius immẽsa illa tormẽta inferni sustinere, quã Deum, summum, & infinitum hominis bonum diligere, cumque displicere peccata non possint homini obstinato, animæ reparatio hac parte est impossibilis, & quia Deum, quem, dum uiueret, expertus fuerat pium, misericordem, clamantem, vt a malis surgeret, nec audire est dignatus, experietur eum seuerum pœnarum exactorem, & criminũ punitorẽ. Cum ergo nec opus nec ratio fuerit apud inferos, quo miser ille properauit de remedio non cogitãs, & lumen intelligentiæ non lucebit illi, quod dum uiueret uidere non est dignatus, perpetuo sanitate carebit, quã solum in uia consequi potuisset. Pœnitentia sera malorum post hanc vitã deridetur a dæmonibus, lib. 14. c. 21. nu. 29. 30. 37. 41. & 55. Vita hac tãta bene operari non uaret, qui id con

Iob 14.

Eccle. 9.

tempsit dũ uixit, lib. 17. c. 1. nu. 2. 4. 5. 7. & 9. lib. 18. c. 17. nu. septimo. Vita præsens cultui iustitiæ consecrata est, sequens præmio, lib. 18. c. 17. nu. 23. & 24. Vita hæc in certamen data est, altera in pœnam, vel præmium, ibid. nu. quinto. In inferno nulla est cõsolatio, sed maximus dolor & infructuosus de præteritis. Vbi miseria super miseriã est, cruciatus sine spe misericordiæ, lib. nono, c. tertio, num. 11. vsque ad 13. & 20. Mulierẽ ergo sanguinis fluxum patientem, in qua sanguinolẽta significãtur peccata, in via curat. Nomine enim sanguinis uocabat peccata Regius Vates, qui dicebat: Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis meæ. Et Oseas, cũ inũdationẽ retulisset peccatorũ, quibus terra cooperta fuerat, addidit: Et sanguis sanguinẽ tetigit, id est peccata sociantur, & copulãtur peccatis. Vnde in Leuitico, postquam iterũ dedit Noe de non comedendo cum sanguine, hãc extendendã cẽsuit Dominus ad aduenas dicens: Homo quilibet de domo Israel, & de aduenis, qui peregrinantur inter vos, si comederit sanguinẽ, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & disperdam eum de populo suo. Pereat qui sanguinẽ forbuerit, id est, qui peccato consenserit. Accedere ergo ad Dominum, quamdiu sumus in via, est necessariũ, vt pie bonitate sua impleat, quod promiserat futurũ incarnatione sua, dicente Zacharia: Auferam sanguinem eius de ore eius, & abominationes eius de medio dẽtiũ eius; per quæ verba condonationem peccatorũ voluit significare. In termino autem expectamus a Christo perfectam uitæ restitutionem, quã suscitatio puellæ significat. Animæ quidẽ salus expectanda in via, corporis vero in termino, quãdo corruptibile hoc corpus induet incorruptionẽ, & mortale immortalitate donabit, cũ mors plene absorpta fuerit ĩ victoriã. Quando terrestri domo huius nostræ habitationis dissoluta, domũ accipiemus nõ manu factã in cęlo, quãdo super inducta corporũ gloria, absorbebi

Psal. 50.

Osea 4.

Leuit. 17.

Gene. 10.

Zach. 9.

1. Cor. 5.

2. Cor. 4.

Prou. 31.

tur quod mortale est a vita, quando domestici Dei vestientur duplicibus, dum gloriæ animæ accedit gloria corporis, sicut domus Dei inimici, induentur sicut diploide confusione sua, duplici indumento, altero, quo anima visione diuinæ essentiæ priuabitur, altero corporis, quo igneo indumento superamictum in æternum cruciabitur. Corpus reparandum est in futuro, anima in præsenti, vnde corpus nunc animæ debet collaborare, lib. tertio, capit. primo, num. 56. vsque ad 58. & 62. Resurrectio corporum in fine sæculi futura est, lib. tertio, ca. decimo, num. 44. lib. decimo quinto, cap. octauo, num. sexto. Resurrectio corporum cum dotibus ostenditur ex virga Aaron, quæ frondauerat, lib. decimo quinto, c. octauo, num. decimo quarto. In resurrectione iusti erunt sicut sol in conspectu Dei, sicut Luna perfecta in æternum, lib. 16. capit. septimo, num. vigesimo

Eccl. 31. secundo. Princeps, & mulier accedunt ad Christum, qui vera salus est. Aegrotat hodie puer, & properat mater ad carmina, Pythonissas quærit, sicut impius Saul, vt magicis artibus salutem

Genes. 18. 19. & 32. consequantur. Indignatus est Deus contra regem Asa, quoniam cum ægrotasset, nec in infirmitate sua quæsisset Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est. Non quidem indignationem meruit Domini, quia medicorum arte utebatur, eorum studium, & diligentiam, quibus morbo mederetur requirebat, sed quod totam confidentiam in medicorum peritia, & cura constituisset. Mulier hæc multa perpessa fuerat a medicis, vt Marcus ait, erogauerat omnia sua illis, & ad Deum accessit, in qua perspicimus, quod & remedia humana oporteat adhibere, & cum hæc adhibueris, ad Deū accede. Sic fecit Iacob, qui cum ad patriam diues ualde reuerteretur, & misit nuncios ad Esau fratrem suum, vel potius inimicum, ut cum pollicitationibus, humilitate, mollibusq. uerbis iratum mansueisceret, & insuper ad orandum Deum tota mentis auiditate confugit, vt de manu fratris, quem vehementer timebat, eruceretur. Postquam enim, quod suum erat, fecerat, ad diuinum recurrit auxilium, & tulit ex his quæ manus occurrebant munera Esau. Et cum idem filios mitteret in Aegyptum, vt escas emerent, dixit: Deferte viro munera, Deus autem meus faciat vobis eum placabilem. Vbi eum placatum reddere satagebat muneribus, sed potissime orabat, ut Deus illum placaret, sic & Archisynagogus, & mulier ad Deum pro remedio accedunt, a quo potissimum effligitandum est, ægritudine uel quauis alia necessitate instante. Quoniam cū frequenter hominum peccata in eas illos angustias redigant, cum Deum quærant, radici morbi prouidentes, cōualescunt. Sicut fecit sapienter Ezechias Rex, qui cum grauitatem cognoscere morbi, & illius causam resciisset, conuersus ad parietem fleuit uberrime & sanitati restitutus est. Sic & Dauid cum filium Bersabeę ægrotum sensit, ad lacrymas confugit, si forte placatus Dominus sanitatem filio redderet. In laboribus tunc maxime adest Deus, cū absunt homines, libr. nono, ca. decimo quinto, nu. decimonono. In tribulationibus ad Deum confugiendum est, li. quarto, cap. decimosexto, num. duodecimo, & decimo tertio, lib. decimo septimo, cap. quarto, nu. decimo, & decimo quinto. In tribulationibus auxiliū a Deo requirendum est, li. decimo sexto, cap. undecimo, nu. vigesimoprimo, vigesimo quarto, vigesimo quinto, vigesimo nono, & trigesimo, lib. decimo septimo, cap. 3. num. vigesimo octauo, usque ad trigesimum. In eo enim solo refugium est, in quo est uirtus, qui adiutor est in opportunitatibus, cum tempus est opportunum, & cum illud expediens iudicauerit. lib. 17. cap. secundo, num. decimoseptimo, & decimo octauo, cap. quarto, nu. 10. decimo quarto, & decimo quinto. Ideo sapienter hi duo ad Christum properarunt.

Ecce Princeps unus accessit, & adorabat eum dicens. Domine filia mea modo defuncta est. & Marcus, & Lucas dicūt hāc esse ī exitemis, Mat. uero quia obijisset,

6 Lucæ, & Marcus. Ioan. 11. Simile.

obijſſet, vel conſurgit, hęc diuerſitas ex eo, quod homo hic bis Chriſtum rogauit, primum cum puella morti eſſet multum propinqua, poſtea vero cum litteras accepiſſet, quod defuncta illa iam eſſet. Hanc ſecundam precationem narrat Matthæus. Alij uero dicunt vtrumque eum ſimul dixiſſe, ſub diſiunctione hoc modo: *Domine filia mea in extremis eſt, aut etiã modo nunc mortua eſt*. Quãdo egreſſus ille eſt, tã erat morti proxima, vt eã iam mortuã veriſimiliter credẽs, talem dixerit. Vel certe, vt ait Chryſoſt. vocauit eã mortuam, vt augeret calamitatem ſuam, ſicque magis ad miſericordiam prouocaret Ieſum, ad quem acceſſit, & adorauit, &c. Hic habentur tria ad orationem requiſita. Primum, humilitas mẽtis, dum dicitur, quod *adorabat eum*. Hac oratione prætendebat periculum ſuum, inſufficientiam ſuam, & miſeriam, quã ſubleuare nemo poſſet, niſi Chriſtus. Hæc uera humilitas, quæ nihil ſibi, omnia Domino tribuit. Tres pueri adorabant in ſpiritu humilitatis. Et *non in iuſtificationibus noſtris proſternimus preces, ſed in miſerationibus tuis*, &c. Secundo requiritur affectus, ſine hoc enim, oratio inutilis uidetur verborum multiplicatio, eſtque hoc nomine indigna, vbi nõ eſt aſcenſus mẽtis in Deũ. Affectus hic per clamorẽ oſtenditur. Clamor. n. eſt ſignũ magni affectus: clamat, qui ardẽter aliquid deſiderat. Et qui poſtulat, poſtulet in fide nihil hæſitans. His comitata conditionibus impetrat a Deo, quæ poſtulat oratio. In oratione clamat, q. corde, & affectibus Deum interpellat, lib. quarto, cap. decimo ſexto, num. nono, & decimo. lib. decimo tertio, cap. quinto. num. vigeſimo primo, vigeſimo ſecundo, & vigeſimo ſexto. cap. 7. num. nono. Oratio tic tepida arguit imperfectam in homine fidem, lib. 6. cap. tertio, num. quarto. Oratio humilis Ezechiæ multum ualuit apud Deũ, lib. octauo, cap. ſeptimo, num. vndecimo. Orans feruenter, & deuote, manibus clamat, & pupilla non tacet. lib. decimo tertio, cap. quarto, num. decimo. In oratione ille bene pſallit, qui mente non diuulſa, & non diſtracta, & affectu ſincero orat lib. decimo tertio, cap. quinto, nu. quinto. De humilitate orationis ibidem num. ſexto, vſque ad octauum, decimum tertium, & vigeſimum. In oratione tota mente, & tremente ſint homines, ibidem num. 8. nono, & decimo tertio. Orationes ſui temporis tepidas, uocabat Chryſoſt. tepulentiam ſauciorum hominum, lib. decimo tertio. cap. ſeptimo, nu. quinto. In oratione vanas cogitationes pellere expedit multum, lib. decimo tertio, cap. vndecimo. num. primo, & quinto. In oratione viliſſimus pulvis diſtractus iniurius eſt Deo, &c. ibidem, nu. decimo quarto. Primum, *acceſſit Princeps*, & cum maieſtatem Dei agnoſcit, qui accedens illuminatus eſt, procidit propriam agnoſcens imbecillitatem. Hanc enim maxime agnoſcunt Sancti cum accedentes ad Deum eius intuentur maieſtatem. Tunc enim Iob infipientiam ſuã confeſſus eſt, cũ Deũ vidit in turbine, illiuſque maieſtatem conſiderans pœnitentiam agit in fauilla, & cinere. Sic & Eſaias, cum Dominum videt ſedentem ſuper ſoliũ excelſum, & elevatum, & quod omnis terra plena eſſet a maieſtate eius, pollutum ſe labijs confitetur. Sic & Moyſes in ſapientia Aegyptiorum peritiſſimus, cum in rubo Dominum vidit loquentẽ, non audebat, propriam conſiderans vilitatem, reſpicere contra Deum, & aiebat: Non ſum eloquens ab heri, & nudiuſtertius, & ex quo locutus es ad ſeruum tuũ impeditioris linguę ſum. Sic & animalia illa pennata, & oculis vndique plena, cum audirent vocẽ loquentem ſuper firmamentũ, quæ tanta celeritate uolabant, ſubmittebant alas ſuas, vocem tanti Dei audire uix valentia. Cognoſcit homo vilitatem ſuam, cum perfectiones Dei conſideraret, lib. 3. cap. decimo nono, nu. vigeſimo ſeptimo, & vigeſimo octauo. c. vigeſimo. nu. primo, ſecundo, quarto, vſque ad ſextum, nono, vſque ad vndecimum, 13. 20. 21. 23. & 25. Cognoſcere ſeipſum eſt primum in utilitate, &

Dan. 3. *Dan. 9.* *Iacob. 1.* *Iob. 42.* *Eſa. 6.* *Exo. 3 & 4* *Ezech. 1.*

Digitized by Google

ordine, lib. tertio. capit. decimó nono, numer. trigesimo quinto; & trigesimo sexto. Lib. tertio. cap. vigesimo docetur, quod cognitio diuinarum perfectionum multorũ bonorum sit causa. Dei notitia quanto creuerit in anima, tanto erit maior cognitio propriæ imbecillitatis, ibidem num. sexto, septimo. 10. 11. & 13. lib. quarto cap. decimoquinto. nu. vndecimo, & decimo, septimo. Dei cognitio quo maior est in Angelis, maior est reuerentia, & timor, lib. tertio, cap. vigesimo, nu. septimo, & decimo. lib. quarto, cap. decimo quinto, num. septimo, vsque ad vndecimũ. *Princeps adorabat.* Semper enim homines cordati intellexerunt illud esse efficax remediũ, si necessitate pre-

Iudith. 9. mente ad pedes procidãt Dei. Sic & Iudith, cum Bethuliam cerneret ad vltimas angustias deuenisse, induens se cilicio, & ponens cinerem super caput suum, & prosternens se Domino, clamabat, vt Holofernem deijceret: Humilium tibi, & mãsuetorũ semper placuit deprecatio, &c. Exaudi me miserã

Iosue 7 deprecantẽ. Sic & Iosue pronus cecidit in terrã corã arca Domini vsque ad vesperã, tã ipse, quã omnes senes Israel. Miseruntque puluerem super capita sua, &c. Dixitque Dominus ad Iosue; Surge, cur iaces pronus in terra? Nec

1. Reg. 24. mirum hoc, cum Dauid hominem dæmoniacum, sceleratum, furentem, qualem sacræ litteræ memorant fuisse Saulem, liquefecerit in terram prostratus, dicens: Quem persequeris Rex Israel, quem persequeris? Culicẽ vnũ, canem mortuum tu persequeris, & fleuit. Et hæc audiens fleuit Saul, humiliatione quippe tanta, furentis viri cõmota sunt viscera. Si prostratus homo mutare potuit, ad tẽpus saltẽ, crudelis viri mẽtem, prostratus homo ad pedes diuinæ bonitatis benignum animum nõ trahet, vt benefaciat ille, cui proprium est misereri semper, & parcere? Prostratis Niniuitis, & humiliatis, ignouit Deus, & cũ Archisynagogum hũc vidit adorantẽ, & nec verbũ excusationis proferens, surgẽs a mẽsa secutus est eũ. Qua in re primũ docere

Iona 3.

nos voluit Iesus, quod parati esse debemus, ut prouideamus fratrum necessitatibus, similes Raphaeli, qui accinctus *Tob. 5.* ad iter erat expectans adueniẽtem Tobiam, vt illum comitaretur, & incolumem duceret, & reduceret. Surrexit a prandio, vt Principi benefaciat, surrexit a prãdio, vt Apostolorum lauaret pedes, & discerent homines, quod semper ad benefaciendum paratus esset, ẽt illis relictis, quę necessaria forẽt. Olim Tobias prandium relinquebat qui sanctus erat, vt mortuos sepeliret, quem iugulatum scisset iacere in platea, idque statim fecit exiliens de accubitu suo, etiamsi ob id mortis periculo se exponeret. *Tob. 2.* Noster verus Tobias surgit, non vt mortuum sepeliat, sed vt suscitet. Inuitatus a Pharisæo, mulierẽ, accumbens in mensa, suscipit peccatricem, illique post multa ueræ humilitatis, & pœnitentiæ signa, peccata remittit, hic adoratus ab Archisynagogo mensam relinquens, surgens secutus est eum. Nolẽs domum Reguli adire, nec cum eo pergere, istum comitatus est, vt doceret maiorem honorẽ, & reuerentiam exhibendam esse Sacerdotibus, & Prælatis, quã sęcularibus, quãtacumque polleant dignitate. Hi prœcipuo quodam dilectionis affectu suscipiendi sunt, quale testimonium perhibet Paulus Galatis: Quod si fieri potuisset, & oculos vestros eruissetis, & *Galat. 4.* dedissetis mihi. Chrysosto. Tãtã reuerentiã exhibendã Sacerdotibus dictat ratio ipsa naturalis, vt Ioseph Sacerdo *Gen. 47.* tũ diaboli terras noluerit efficere tributarias Pharaoni. Et Samuel maximo prosequebatur honore Sacerdotẽ Heli, licet sciret ipsum a Domino repudiatum. Astant, aiebat Chrysosto. li *1. Reg. 3.* bro sexto de Sacerdot. innumeri An- *Ho. 19. in Genes.* geli Sacerdotibus in altari, & tu illũ re- *Gre. in 3. c. 1. Reg. 1* uereri dedignaris? Sacerdotis potestas ostẽdit Sacerdotiũ regno esse uenerabilius, lib. decimo sexto, c. 2. num. primo, secundo, & decimo. Sacerdotes supra Reges, & parentes sunt honorãdi, ibidem num. quarto, & decimo. Sacerdotes despiciens, sceleratior est, quam Datham, & sui. ibidem num. quarto.

Sacer-

zed by Google

Sacerdotes sic viuãt, vt a nullo possint contemni sæculari, ibidem numero 8. Sacerdotes, & Prælati disponente Deo ob peccata sua contemptibiles sunt, libro decimoquarto, cap. trigesimo, nu. 10. Prælatis, & Sacerdotibus honorẽ, & obedientiam deferre debemus, etiãsi mali illi sint, libro decimotertio, capitulo primo, nume. quinto, vsque ad septimum, lib. decimoquarto, cap. trigesimo. num. vndecimo. Vt ergo Iesus honorem Sacerdotibus deferendum doceret, Archisynagogum secutus est. Præterea in domum Principis descendit, qui domum Reguli intrare noluit, ne titulo honoris, officij, dignitatis, nobilitatis, diuitiarum, quis crederet Dominum ad honorandos diuites moueri, quando nobilitatem, & diuitias, &c. virtus non comitatur. At ne quis arbitraretur solos pauperes honorandos, & non diuites, descendit cum Principe, ne quis crederet studiosos diuites debitis priuandos honoribus. Qui post aurum non abijt dives, nec sperauit in pecuniæ thesauris, dignus est, vt ab omnibus honoretur, cõtemnendus non est, nec iniquus reputãdus, quia dives. Angeli descendunt in tabernaculũ Abrahæ, ingrediuntur domum Loth, luctãtur cum Iacob, astant Moysi, quia etsi ditissimi, & in dignitate cõstituti hi essent, qui virtutem colebant, paruipendendi non sunt, nec inhonorandi. Ioseph, Hester in domibus Barbarorum Principum existentes contẽnendi non sunt, licet tantis gaudeant honorum titulis. Non ergo descendit cum Regulo, quia nobilitatis, & diuitiarum titulo, id sibi debitum credebat, descendit Iesus cum Principe, qui adorans Dominum misericordiam hanc non sibi debitã confitetur, sed titulo gratiæ eam exposcit. Nec dignus ille, quia dives, nec iudignus hic, quia dives, sicut nec dignus alter, quia pauper, nisi paupertatem virtus comitetur. Diuites contemnere nõ debemus terrenis negotijs occupatos, nec de eorum salute est diffidendum, lib. 4. cap. 38. nu. 15. vsque ad decimum septimum, 19. & 20. Et tandem ad huius domum descendit Iesus non in domum Reguli, quoniam ægritudo filij Reguli febris erat, quam tanta facilitatis ostensione curauit, dicẽs: Vade filius tuus viuit. Principis filia mortua erat, & licet ea facilitate, qua febricitãtem sanauit, posset mortuam ad vitam reuocare, noluit, sed perrexit, intrauit domum, turbam tumultuantem eiecit, tenuit defunctæ manum, & ad vitam reuocauit. Nulla inerat difficultas in suscitanda ea, de qua dixerat Iesus: *Non est mortua puella, sed dormit.* Sed significare voluit ægritudinibus animæ pro earum qualitate maiora esse adhibenda remedia. Inueterati morbi corporum, difficillime curantur, leuicula febris tertiana, vna, vel altera sanguinis minutione curatur. Sic & in animæ morbis accidit, graue quidem peccatum fuit homicidium Dauid, sed quia inueteratus non fuit morbus, dicens: Peccaui, audiuit: Dominus quoq; transtulit peccatum tuũ a te, qđ in peccatis Çain & Saul, minime videmus. Immo & inter ipsos defunctos, quos ad vitam reuocauit Iesus, Lazarum, lacrymis clamoribusque suscitauit, qui & ligatis manibus, & pedibus prodijt, qui defunctus fuerat, ut peccatoris obstinati potentias fere inhabiles ad bene operandum agnosceremus, quod in suscitatione aliorum non accidit. Nec absens ad uitam reuocauit quemquã, sicut ægros multos sanauit, licet posset, qui Dominus erat uitæ, & mortis, vt varietatem peccatorum varia deinde rare remedia cognoscceremus. Peccata vt vulnera aliqua magna cum difficultate curantur, libro 14. cap. 7. numero 2. & 28. capitulo 8. numero 1. 6. 8. 9. 11. 12. & 23. cap. 13. num 5. capit. 17. numero 24. & 25. libro 18. capitulo 2. numero 7. Peccata, dum continuãtur, tollunt bonas inclinationes ex parte, lib. decimoquarto, cap. septimo nu. 16. Lib. 14. capit. 8. agitur de varijs gradibus peccatorum, vide etiam verbo peccator.

Eccl. 31.

Genes. 18. 19. & 32.

Simile.

Ioan. 11.

Et ecce mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retro, &c. Mulier hæc, multiplices patiebatur miserias, quod duodecim annis 6 *Lucas, 1. Marcus.*

Digitized by Google

morbum inter Iudæos abominabilem fit passa, secundo quod a compluribus medicis multa perpessa esset. Tertio quod omnia sua pauperibus erogasset, adijciẽs morbo veteri, aliũ nouum paupertatis. Vltimo, quod etsi multa perpessa, & omnia erogata essent, non solũ nihil proficeret, sed deterius se haberet, a medicis suis triplex malũ reportãs. s. multas pœnas, paupertatẽ, & morbi incrementũ, quibus clarius ostenditur Christi potentia, & bonitas, qui deficiente creaturarũ virtute, tactu fimbriæ sanitatem mira facilitate cõfert, licet morbus desperatus esset. Mulier hæc postquã cœpit diffidere medicis, cœpit saluti vicinior esse. Deus enim nulli libentius opitulatur, quam ei, qui se agnoscit humanis destitutũ præsidijs, *Isai. 38.* vt Ezechiæ accidit, qui dum morbi grauitatẽ considerauit, & immedicabilẽ illũ credidit per naturam, ad parietem cõuersus, sanitatem amissam cõtinuo *4. Reg. 5.* recepit. Sic & Naaman Syrus lepra per cussus ad Elisæum venit, & sanitatem cõsecutus est, cum remediũ a medicis desperasset. Tangẽs mulier fimbriã id *Zach. 8.* implenit, quod dixerat Zacharias, in diebus Messiæ decem homines ex vniuersis linguis gẽtiũ apprehẽsuros fimbriã viri Iudæi dicentes Ibimus vobiscũ, audiuimus enim quod Deus vobiscũ est. Hũc virum Iudæum Hieronym. & Rubertus intelligũt Christũ. Erat aũt fimbria in Iudæis habitus particularis, sanctitatis insigne, sicut modo religiosorum habitus. In seruorũ Christi indumẽtis mira erat virtus, sicut semicinctia Pauli omnes ægrotos sanabãt, *Act. 19.* quid mirũ si fimbriæ Domini desperatum curent morbum? Erat enim virtus *Psal. 132.* Christi sicut vnguentũ in capite, quod descendebat vsque in oram vestimẽti *Leuit. 15.* eius. *Mulier, quæ patiebatur fluxũ sanguinis*, immunda erat, & nõ habitabat cũ hominibus, ideo accessit ad Christũ in via, & quia quidquid tangebat, immundũ erat, *accessit retro* ne Iesus repudiaret eã, quæ seruẽs illius pectus nondũ perfecte nouerat, licet eius potentiã nõ ignoraret quę dicebat: *Quia si tetigero vel fimbriam vestimenti eius,* cedent morbi, quantumuis desperati, & immedicabiles. Ignorabat quod ipsius successori Petro dicendum foret, ne vllum respueret quantumuis sceleribus inquinatũ, sed immunda in lege animalia, & venenata, ederet, & obediret Deo dicenti: Quod Deus sanctificauit, tu immundum ne dixeris, sed occide, & manduca. *Act. 10.* Omnes ad te uenientes recipe, dummodo remediũ quæsituri venerint, personarũ qualitate non cõsiderata, sed deuotione. Olim mulieri in sanguine proprio cõculcatæ dixit: Viue, nec solũ uitã dedit, sed ineffabili *Exech. 16.* bus eã ditauit bonis, & homo factus, *Isa. 61.* qui Deus totius consolationis cũ esset, venerat pallium laudis pro spiritu mæroris dare, horresceret feminam hanc fluxum sanguinis patientem? Minime. Sed *curauit eam.*

Et cum uenisset Iesus in domũ Principis, & uidisset tibicines & turbã tumultuantem, &c. vsque *Sed dormit.* Tibicines olim, mortuorũ ingrediebant domos, & cantabant lugubria, vt alios excitarent ad fletum, cũ potius media adhibenda essent, quibus tristitia moderaretur, & cũ uiros quærere debuissent spirituales, qui sanis consilijs, brevitatis uitę consideratione, sæculi huius miserijs ob oculos positis, multis alijs propositis mediis cõpescerentur cõ sanguineorum tristitia, iuuabãt tibicines ad flendum, sicut tẽpore Chrysosto. lamentatrices adhibebantur feminę, quæ ad flendũ conducebantur pretio, cumque iuuandi essent defuncti precibus, sacrificijs, & eleemosynis, his contemptis, tibicines ingrediebantur, cum musica in luctu importuna sit narratio, siue ad id ordinaretur, vt *Eccles. 22.* augesceret dolor, siue vt omnino tolleretur, cũ moderãdus potius esset, ne tristarentur sicut cęteri, qui spem non habent. Defuncti flendi sunt, sed moderate, lib. quarto, cap. primo, num. sexto. vsque ad octauum, vndecimũ, decimo quinto. vsque ad decimum septimum, decimo nono, vigesimo, vigesimo secundo, vsque ad vigesimum quartum, vigesimo septimo, vsque ad trigesimum tertium, quadrage-

dragesimo, quadragesimò primo, sexagesimo tertio, vsque ad sexagesimum quintum, sexagesimo nono, & 76. De functis sepeliendis mulieres lamentatrices adducebantur tempore Chrysostomi impie satis, ibidem num. decimo septimo. Defuncti iuuandi nõ lacrymis, sed orationibus num. octauo. decimo, vndecimo, decimo octauo. quadragesimo primo, quinquagesimo secundo, & quinquagesimo tertio. Mortem suorum moderate flebãt gentiles in confusionem nostram, ibidem num. septimo, vigesimo secundo, vigesimo quinto, vigesimo sexto, trigesimo septimo, septuagesimo quinto, & septuagesimo sexto, lib. sexto. cap. septimo. num. tertio. lib. vndecimo, cap. nono, nu. quinto. In morte suorum consolabantur gentiles, cum maiora, & potiora sint, quæ nos debeant consolari, lib. vndecimo, capit. nono, num. quarto. Mortem amici, uel consanguinei flere uetat nullus, dum debitus seruetur modus, lib. quarto. cap. primo, num. quadragesimo quarto, quadragesimo octauo, quinquagesimo primo, sexagesimo primo. vsque ad sexagesimũ quintum, sexagesimum nonũ, & septuagesimũ quintum, lib. sexto, c. septimo, num. primo. Tibicines etiã ibi reperti sunt, quia mos erat antiquorum, uirginum mortem canticis celebrare, & musicis instrumentis in laudem castitatis, quasi illi applaudentes, quod non experta carnis libidine Angelo similis, e vita migrasset. Et ita cum Ioannes vocem audisset tamquam citharædorũ citharizantium in citharis suis, & cantabãt quasi canticum nouum ante sedem, &c. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, uirgines enim sunt, & sequuntur Agnum, quocumque ierit. Vt ergo Iudæi laudes canerent castitatis, & docerent uirginis mortem non mœstis uagitibus, sed tripudijs esse celebrandã, si rationem vis doloris admitteret, tibicines uocabantur. Et ut uictori applauderent, qui morte prę uentus, incorruptã carnẽ sponso suo obtulisset Deo, nõ eas experta molestias & miserias, quas nuptę feminę experiunt. Vnde sicut uirginibus laureola datur in cœlo ob triũphũ reportatũ a potentissimo hoste, qualis propria caro est, ita in triũphi signũ tibicines ueniũt, ut sepulturę traderẽt virginẽ. Et sicut mos erat fidelib. cũ lãpadib. & cereis victori defuncto acclamare, lib. 4. capit. primo. numero decimo sexto, decimo septimo, & trigesimo quarto. Ita & Iudæi in morte virginis instrumenta adducebant musica, quibus virginis interitus, uel potius uictoria pateseeret omnibus. Virgo libera est a multis nuptiarum molestijs, libro undecimo, cap. octauo. numero primo, secundo, decimo sexto, vsque ad decimum nonum. 22. & 29. lib. decimo octauo. cap. sexto. num. vigesimo primo, & vigesimo secũdo. Virgo Angelis est par, lib. decimo octauo, c. sexto. num. quinto, decimo, & decimo quarto. Virgines solæ sequuntur Agnum, quocunque ierit, ibidem, num. vigesimo secundo, & vigesimo tertio. Virginitatis seruandæ gratia, libenter fęminæ multę gentiles occubuere, lib. tertio. cap. tertio, num. vigesimo quinto, vsque ad vigesimum septimũ. Virginitatem Deus maxime honorauit, lib. decimo octauo. cap. sexto. nu. decimo. Virginitatis patria cœlum est, auctorque eius Dei filius uirginum spõsus, ibidem, nu. undecimo. vsque ad decimum quartum. Vnde sicut pater, eum filium prodigum saluum recepit, symphoniam quæsiuit, & chorum, vt omnibus innotesceret gaudium ingẽs patris in filij susceptione, ita & tibicinum præsentia, gaudium castitatis conseruatæ ostendebatur. Et vt olim Iudæis consuetum refert August. quod cum in domo nuptiarum conuiuia celebrabantur, extra ianuam conuiuij, instrumenta sonabant musica, quibus internum domus conuiuium cunctis patesceret, ita in obitu virginum tibicines aderant, æterni conuiuij cui interesse deberent uirgines, gaudium signi ficantes.

Apoc. 14.

Luc. 15.

Aug. in Ps. 41.

Recedite, non est enim mortua puella, sed dormit, Et deridebãt eũ. Sõnę grauissima

Isa. 103. sima res est homini, qui summo mane exiuit ad opus suum, & ad operationē suam vsque ad vesperam, qua aduenientē, lassa membra somno reparantur. Vnde ingemiscunt Sancti laboribus grauati, habitationem, quæ de cœlo est, superindui cupiētes. Vnde mortem alloquens Hieron. in extremis cōstitutus aiebat. Nigra es sed formosa, terribilis quidem apud Reges terræ auferens spiritum Principum, sed notam facis humilibus virtutem tuam. Aperi mihi dulcis soror, & anima mea ianuas vitæ, ut iam sit in pace locus meus, & habitatio mea in Sion. Consolationes tuæ lætificent animam meam. Hodie vocem meam audiens noli obdurare cor tuum. Conuerte planctum meum in gaudium mihi. Et Aug. mortem vocans, aiebat; O quando veniam, & apparebo Domine ante faciem tuam? Putasne videbo diem illam, diem quam fecit Dominus, vt exultemus, & lætemur in ea? Heu me qa incolatus meus prolongatus est. Quamdiu dicetur mihi. Expecta, reexpecta modicum ibi, modicū ibi? Saluatorem expectamus, &c. Lætetur cor quærentium Dominum, sed multo magis cor inuenientium. Vnde Gregor. exponens verba illa Iob: Sicut ceruus desiderat umbrā, & sicut mercenarius præstolatur finē operis sui, qua ratione, inquit, mercenarius laborem fert, dum vesperam cogitat ad quiescendum deputatam, ita, &c. Mors somnus est, lib. quarto, cap. primo, num. decimo nono, trigesimo quinto, trigesimo sexto, quinquagesimo octauo, quinquagesimo nono, & septuagesimo quinto. lib. vndecimo, cap. nono. nu. quarto. In morte quam læti exibant Sancti, lib. quarto. capit. primo. num. trigesimo octauo, trigesimo nono, quinquagesimo septimo, vsque ad sexagesimum, & sexagesimum quartum lib. vndecimo, cap. nono, numero nono, & decimo. Mors dulcis esse debet, cum finis omnium laborū suauis sit, lib. vndecimo. cap. nono. numero septimo. decimo tertio, vsque ad decimum sextum & decimum nonū. Mors alacriter suscipienda est, in qua tot miserijs absoluuntur homines, ibidem num. decimo quarto, & decimo quinto. Deridebant carnales illi homines Christum dicentem puellam dormire, non intelligentes quæ dicebantur: deridēt modo & Christiani, licet non cachinnatione, aut verbis, factis ipsis eos, qui dicunt, mortem somnum esse, nec miror, cum sola illius memoria amara sit valde homini pacem habenti in facultatibus suis. Somnus esse non potest his, qui in ea initium experiuntur dolorum, sed mortis nomen habet illorum consummatio, qui sempiternis traduntur cruciandi tormentis, qui cum receperint bona in vita sua, fugatis diuitijs, delicijs, honoribus, quæ omnia fugerunt tamquam umbra, recipient pro illis mala, vt fit pro suaui odore fætor, & pro crine crispanti caluitium, &c. Hi certe dormiēfunt, dum viuerent, & aufugiet somnus ab oculis suis, beati autem erunt illi, qui in Domino moriuntur, quibus dicit spiritus, vt requiescant, ad modum dormientium, a laboribus suis, & clamēt: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Mortis dies maledicenda non est, quia melior est die natiuitatis, lib. quarto. cap. primo. nume. secundo, quarto, & septuagesimo nono. Mors peccatorū flenda est, ibidem num. octauo, nono, decimo octauo, vigesimo secūdo, quadragesimo quinto, quadragesimo sexto, & quinquagesimo nono, sexagesimo, septuagesimo, & octuagesimo secundo, lib. vndecimo, cap. nono, num. secundo, & vigesimo octauo. Mors timenda non est, cui bona uita praecessit, lib. quarto, cap. primo, num. quadragesimo tertio, quinquagesimo secundo, quinquagesimo octauo, quinquagesimo nono, sexagesimo sexto, & sexagesimo septimo, lib. vndecimo, cap. nono, num. decimo septimo. vsque ad decimum nonum. In morte pœna æterna punitur malus, quia consummatus in breui expleuit tempora multa, lib. quarto, cap. primo, num. sexagesimo septimo. Mors quasi interitus cadat super impios, quia morientes portas-

Aug. in soliloq.

Philip. 3.

Greg. 8. mora. c. 5. Iob. 7.

Eccl. 41.

Esa. 3.

Apoc. 14.

Psal. 114.

Iob 18.

Digitized by Google

testati dæmonum traduntur, lib. vndecimo, cap. nono, num. vigesimo octauo. In morte finientur omnia, de quibus extollebantur mali, lib. decimo octauo, cap. decimo, num. vigesimo secundo. *Deridebant eum.* Hoc est enim ingenium mundi, deridere, & stulta iudicare ea, quæ Dei sunt. Deridetur iusti simplicitas, & fatuitas nominatur. Diuitias deferere, honores vilipendere, ardua aggredi, cilicio carnem domare, pro deliramentis habebant, qui confitebuntur, licet sero, quod insensati illi, vitam iustorum crederent insaniam. Qui enim sapientia carnali, & diabolica imbuti sunt, iustorum simplicitatem, fatuitatem existimant. Iustorum simplicitas fatuitas uocatur a sęculi uiris, lib. nono, capit. decimo septimo, num. vigesimo secundo, capit. vigesimo, nu. 7. & 8.

Sap. 5.

19 *Cum tecta esset turba, tenuit manũ eius, & dixit; Puella surge. Tenuit manum eius.* Manus Domini tetigit Iob, vt sanctior euaderet. Felix ille, quem manus Dei tetigerit. Eleuabitur certe, vt alter Ezechiel inter cœlum, & terrã. Caue ne diuinæ manus digiti scribant in pariete damnationem tuam, si nolueris, ut in manu sua fœtas leuet Deus, certe licet dicere possis: Manus tuæ Domine fecerunt me, & plasmauerunt me, repente præcipitaueris. Manus mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. Quid inde? Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et alibi: Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis. Ideſt, si manum tuam emiseris de alto, neminem timebo, licet dextera hominum potentissima sit, licet os peruersum, nec labia, nec dextera hominis nocebit mihi, si manum tuam porrexeris. Si extendente Deo manus, nõ sit qui aspiciat, mea erit culpa, & ipse iuste in interitu meo ridebit, cum irruerit repentina calamitas, & interitus, quasi tempestas ingruerit. At iustorum animæ cum in manu Dei sint, nõ tangit illas tormentum malitiæ, & licet illi visi sint oculis insipientium mori, certe requiescent in pace, & resurgent. Et victricem manum tuam laudauerunt pariter, & laudabunt qui translati per aquã nimiam inimicis demersis in mare, incolumẽs euaserunt hoc sæculi pelagus innumeris plenum periculis. Ne quæso relinquas hominem in manu consilij sui, ne pereat, sed in manu forti, & brachio extenso regna super eos. Non est abbreuiata manus tua Domine, vt possit saluare. Erue me obsecro de manu filiorum alienorum, quorum os locutũ est vanitatem. Sicut lutum in manu figuli, sic vos domus Israel in manu mea, ne conteratur obsecro laguncula figuli, sed confracta culpa sua, in manu tua Domine reparetur. *Tenuit manum puellæ, & dixit: Puella surge. Dixit*, ait Marcus, *Thabitha cumi.* Verba hæc inquit Chrisosto. secundum Hebræos, & Syros significant; *Puella surge mihi.* Thabitha cum, significat: *Puella surge*, dum autem additur litera i, in fine, significat: Surge mihi. Quia Christo surgere debemus, vt qui viuunt, iam non sibi viuãt, sed ei, qui pro ipsis mortuus est. Iam non estis vestri suscitati a Domino, surgite illi, vt sicut antea exhibuistis membra vestra seruire iniustitię, & iniquitati, seruiant iam illa iustitiæ in sanctificationem. Suscitata puella Marcus ait, *quod ambulabat*, Lucas quod *iussit illi Dominus dare manducare.* Obsecro Domine, nobis iacentibus tange manus, resuscitata nos de lecto peccatorum, ambulareq; nos fac, immo currere viam mãdatorum tuorum: Curram, vt comprehendam. Mihi dictum arbitror: Ne steteris in omni circa regione, nec in Segor cõsiste, sed in monte saluum te fac. In virtute proficiendum semper, ita vt virtute habita nullus contentus sit, lib. 9. cap. 22. nu. 10. 12. 13. 21. vsque ad vigesimum tertium, vigesimo sexto, vsque ad trigesimum quartum, libro decimoquarto, cap. vigesimoquarto, num. 6. libro 18. cap. 8. numero primo, duodecimo, vsq; ad decimumquartum, decimũsextum, & de-

Cap. 8. Dan. 5.
Esa. 40. Iob 10. Psal. 88.
Psal. 143.
Prouerb. 1.
Sap. 3.
Sap. 10.
Eccl. 15.
Ezech. 20.
Esa. 59.
Psal. 143.
Hiere. 18.
Marci 5.
Hom. 7. in Mare.
2. Cor. 5.
Rom. 6.
Marc. 5.
Luc. 8.
Psal. 118.
Genes. 19.

Digitized by Google

& decimumoctauum, capitulo nono, numero octauo. Iube vt erecti manducemus, quia iacentes manducare non possumus, nisi steterimus coram Domino. Surge, comede, dixit Angelus Eliæ, &c. Motus hi externi, & signa, & effectus sunt, quod vere anima viuat. Lingua, oculi, manus, omnia hæc, ordinata & moderata, & signa sunt vitæ internæ, quæ his moribus coniectatur, & taliter hęc sunt vitæ signa, quod etiã sunt effectus vitæ, ambulare, comedere. Nunc Sancte nobis Spiritus, &c. dignare promptus ingeri nostro refusus pectori, cumque charitas hæc diffusa fuerit in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis, os, lingua, sensus, confessionẽ certe personabunt, & cum hocigne flagrauerit intus, accendet ardor extrinsecus coruscans, proximos, qui accendentur visis externis operibus fratris, ab interna illa vita prodeuntibus. Virtus quanto magis roboratur interius, eo externa opera multiplicantur, libro decimooctauo, capitulo decimo, numero vigesimotertio, trigesimotertio, & trigesimoquarto. Virtutis opera exercenda sunt, vt homo salutem conseruatur, ibidem numero vndecimo, duodecimo, decimoquarto, decimosexto, decimonono, vsque ad vigesimumprimum, & vigesimumsextum, capitulo duodecimo, numero vndecimo.

3. Reg. 19.

sus, in qua de iudicio finali differitur, prætermittenda sunt. Explicabimus autem ea, quæ Matthæus in hoc Euangelio affert futura ante diem iudicij. De iudicio enim ibi dixi multa, & lib. 9. c. 8. per totum caput.

DOMINICA XXIV. post Pentecosten.

Euangelium.

Cum videritis abominationem desolationis, quæ dicta est a Daniele Propheta stantem in loco sancto. Matth. 24.

Quæ in hoc Euangelio cõmunia sunt Lucæ in capite vigesimoprimo, cuius meminit Ecclesia Dominica prima Aduen-

ANtequam ad expositionem Euangelij veniamus, in quo & de temporibus differitur Antichristi, de ingenti eius persecutione, de iudicio vltimo, considerandum est, qua ratione tribulatio hæc futura sit omnium maior inter omnes, quas pertulit orbis, quibusque medijs huic malo prouidendum sit. In communi sanctorum Patrum intelligentia verba hæc: Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modo, neque fiet, tempus significãt aduentus, & prędicationis nequissimi illius hominis, (qui filius erit perditionis) Antichristi, quando damna, tribulationes, calamitates erunt, omnium quas mundus pertulit, grauissimæ, maiorique sollicitudine dæmon insidiabitur cunctis, maioraque mouebit bella, qui vir bellator fuit ab exordio orbis, qui habebat quondam fiduciam, & non miraretur, si vniuersæ Iordanis aquæ influerent in os eius, qui traijciendis in corpus suum, & epotandis vniuersis hominibus intentissimus erat is, cuius insatiabilem sitim explicuerat Regius Vates dicens: Quousque irruitis in hominem, interficitis vniuersi vos tãquam parieti inclinato, & maceriæ depulsæ? In quibus verbis dæmonis innuit potentiam, & sollicitudinem aduersus imbecillem inimicum, qualis erat homo, contra quem non unus, aut alter, sed vniuersi constipati, ut milites aduersus debilem parietem machinis bellicis cõuenirent, nec semel, aut iterum, sed frequenter aggrederentur hominem, currerent in ardenti siti perditionis eorũ. Animaduerte quæso, quod ab orbe cõdito, tantis inundauit mundus calamitatibus tanta perpessus est mala, tantis a dæmone bellis est lacessitus, ut uix credc-

1 Dom. 24. post Pentecost.

Iob 40.

Basil. hom. 13 in Ps. 58.

Digitized by Google

crederet homo, maiores posse superue nire miserias, æquales tribulationes, ne dicam maiores. Cum primum An-
Apoc. 12. gelus signaculum similitudinis plenus sapiẽtia, & perfectus decore, gratia priuatus fuit, cœlestibusque donis, quibus in suis pulpitis perditionem fuerat gubus, draco iam effectus pugnabat, vt cœlestis regni pacem turbaret, proiectus est in terram draco ille magnus, serpens antiquus, qui seducit vniuersum orbem. Et continuo vox audita est dicens: Væ terræ, & mari, quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quod modicum tẽpus habet. Modicum ad nocendum arbitratur tempus, quantumcumque longum sit. Et misit serpens aquam post mulierem tamquam flumen, vt eam faceret rapi a flumine. In quibus verbis impetum grauissimæ persecutionis significat. Torrentem pertransiit anima nostra. Cum irasceretur fu-
Psal. 123. ror eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos. Quia vero liberatus fuisset iustus ab hoc vehementi persecutionis impetu, benedicit Deum dicens: Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Iratusque Draco, eo quod terra adiuuisset mulierem, abijt, vt faceret præliũm cum reliquis de semine eius. Quæ obsecro tempore Antichristi mala dæmon inferet orbi, quæ in ipso visa iam non fuerũt? Antichristi tempora describere volens
Apoc. 13. Ioannes in Apocalypsi ait: Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem, & cornua decem, & super cornua eius decem diademata, & super capita eius nomina blasphemiæ. Et bestia, quam vidi, similis erat pardo, & pedes eius sicut pedes vrsi, & os eius sicut os leonis. Et admirata est vniuersa terra post bestiam. Et adorauerunt bestiam dicentes: Quis similis bestiæ, & quis poterit pugnare cum illa? Et datum est illi bellum facere cum sanctis, & vincere eos. Et data est illi potestas in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem, & adorauerunt eam omnes, qui inhabitabant terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ Agni. In quibus verbis tribulationem omnium grauissimam describit Ioannes, quæ fiet sub Antichristo, quando reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersabitur, & extolletur super omne, quod dicitur Deus, &c. cuius aduentus erit secundum operationem Sathanæ in omni seductione iniquitatis. Bestia hæc perditum istum hominem significat. Bestiam appellat, quo crudelitatis eius ferocitatem clarius demonstret. Capita bestiæ regna erunt, quæ persequentur Ecclesiam Dei. Pardo assimilatur propter multiplicem blasphemiam, & ambitionem. Vrso propter malitiam bestialem. Leoni propter robur, & virtutem potentiæ, & superbiam. Tunc adorabunt impij draconem diabolum, quod faciunt, cũ peccata amant, & perpetrant, etiamsi verbis illum execrentur. Quis similis bestiæ, &c. Admirabuntur impij dicẽtes: Quam admirabilis, quam põtes, quanta in tute eminens, vt nulla vis ei conferri possit, nec quisquam cum ea decertare audeat. Et datum est illi, hoc est permissum, bellum facere sæuissimum aduersus Sanctos Dei, eos seducendo, & affligendo. Et data est illi potestas in omnem tribum, &c. Mirum est, quod proficiat in dies magis, atque magis glisces bestiæ auctoritas, vt nulla sit gens, nulla natio, quæ non experiatur potentiam eius. In tribu Iudæos intelligimus, in lingua & gente omnes nationes totius orbis includuntur. In vtrisque erunt, qui victi succumbent, quorum multitudo tanta erit, vt paucissimi præ illis inuicti videantur. Antichristi tempore Ecclesia in solitudinem redigenda est libro quinto, capitulo quinto, num. septimo, & octauo. Antichristi persecutio ingens, quia violenta erit, & fraudulenta. libro nono, capit. nono, numero quinquagesimo quarto, & septuagesimo tertio. Mundus in fine seculi nimis destitutus iustis. lib. quinto, cap. quinto, num. quinto, vsque ad octauum, & duodecimum. Et tandem in altera bestia, quæ faciet vt quicumque nõ adora

uerit imaginem bestiæ occidatur, & faciet omnes, pusillos & magnos, diuites, & pauperes, liberos, & seruos, habere characterem in dextera manu, aut in frontibus suis, & ne quis posset vendere, aut emere, nisi qui haberet characterem, & nomen bestiæ, ministri intelliguntur Antichristi, qui eum prædicaturi sunt in omni uirtute sua. Bestia hæc similem sese exhibere contendit Christo, vt sicut ille promiscue ex omnibus, absque personarum acceptione colligit sibi promissionis filios, ita & hic, pusillos & magnos, diuites & pau-
Ephes. 1. peres. Et sicut ille suos signat Spiritu promissionis sancto in Baptismo, ità & hic, licet vilibili charactere, vt suos ille agnoscat. Signabit suos in frontibus, & in manu, vt palam fiant sui, testantes palã se fore de exercitu magni illius Imperatoris, sub cuius potestate redactus esset fere totus orbis. Habebunt promiscue characterem in manu dextera, & in frontibus, vt mente, & opere consentiãt Antichristo. In manu, quia opera diaboli facient, qui cõfitebũtur quidẽ se nosse Deum, sed factis negabunt, iuuerecundeque peccabunt, qui merebuntur audire: Frons mulieris meretri-
Hier. 3. & Ezech. 16. Chry hom. 49. imper. cis facta est tibi, noluisti erubescere. Et propter istam rationẽ Chrysosto. Antichristum censuit vocatum a Domino, abominationẽ desolatoriam, quia ingentem animarum multitudinẽ desolabitur, & perdet, cum illud, quod Salomon longe ante prædixerat, fuerit
Eccl. 3. impletum: Tempus congregandi lapides, & tempus dispergendi, congregati sunt lapides, cum infideles cõuersi sunt ad fidem, tunc dispergentur, quando Christiani, qui ad ędificationem corporis Christi inutiles fuerint, foras proijcientur. Futuram ergo dixit Christus in Ecclesia discessionem a Deo, non qualemcunque, sed eam, quæ desolatoria sit, idest, quæ funditus euertere co-
Apoc. 17. nabitur religionem Christianã, quam significare voluit Ioannes per mulierẽ bestiæ insidentem, ac de vino prostitutionis eius omnes gentes potantem, in cuius fronte scriptum erat: Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ, & mulier erat circumdata purpura, & auro, & lapide pretioso, & margaritis, habẽs poculum aureum in manu sua, plenum abominatione, & immũditia fornicationis ęius, quæ ebria erat de sanguine Sãctorum. Babylon magna dicitur ob multitudinem reproborum, mater fornicationum, quæ docet perfidiam in hominibus, vt ipreto vero, & viuo Deo, dęmonibus seruiatur. Mater fornicationum, generatio illa, quæ pessimo exemplo corruptissimos post se reliquit imitatores. Titulum mali operis gerit in fronte, quia reprobi gloriantur cum malefecerint, quasi Sodoma prædicãtes peccatum suum. Ciuitas impiorum bestia est, quam Ioannes vidit Apocalypsis vigesimo, libro duodecimo, capite quarto, numero decimoquinto. Si autem tribulationum nomine mala intelligas, ac persecutiones tempore Antichristi futuras, quomodo tribulationes hæ, æquales nusquam habuerunt? Peccatis hominum exigentibus, vniuersus pene orbis diluuij inundatione interijt, ciuitates cęlesti incendio funditus sunt euersæ cum habitatoribus suis, bella, fames, terra aperta, quę homines deglutiuit viuos simul cũ tabernaculis suis, innumeræ hominum cædes, pestilentię, fames, terræmotus magni vrbes in numeras inuaserunt. Quæ obsecro timeri possunt maiora? Peccata quomodo tunc maiora? Babylon mater fornicationum, ebria de sanguine Sãctorũ, pęne totum orbem inuasit. Vndẽ Dominus ait: *Cum videritis abominationem &c.* quasi dicat, cum se manifestauerit, regnum enim Antichristi a temporibus Apostolorũ cępit, de quo Paulus adhuc viuens dixit, quod mysteriũ, etiamsi natus ille nondum fuisset, iam operaretur iniquitatis. Immo sicut regnum Christi, & ciuitas sancta Ierusalem exordium habuit in Abel, sic regnũ Antichristi in Cain, & ciuitas Babylonis exordium habuit in illo, qui illius fuit conditor, propagata semper, & aucta, usque in finem sęculi perdurabit. Ciuitates duæ sunt in mundo, varię in exordio, progressu, & fine. Ii. tertio, *2. Thes. 2.*

capite

capite decimo septimo, per totum. Tempore Antichristi abominatio, modo mundum innumeris abominationibus plenum cernimus, non in hæreticis, solum Agarenis, Iudæis, & infidelibus, sed & in fidelibus. Vbi omne hominum genus scelerib⁹ scatet inenarrabilibus, quando a planta pedis vsque ad verticem non est in orbe sanitas, id est, ab imo vsque ad summum, omne caput languidum, & omne cor mœrens, id est, a Principibus usque ad extremam plebem, a doctoribus vsque ad imperitum vulgus non est sanitas, sed omnes ad impietatem pari ardore consentiant, sicut vulgo dicimus, *desde el Rey hasta el sacristan, desde el Papa, hasta el que non tiene capa*. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. In quibus omnibus attributis idem significantibus, criminum multitudinem & grauitatem, in quibus iacebat populus, qui vt filius a Deo fuerat & enutritus lacte miserationum eius, & exaltatus multis beneficijs, qualia non fecisset alteri nationi, voluit significare, in quibus viuerent Iudæi, & quibus modo implicati sint Christiani delicatius enutriti, & amplius exaltati, li. decimo quarto, capit. vndecimo. quod peccatis & peccatoribus mundus sit plenus, potissime numero quarto, quinto, & decimo Præterea si abominatio in loco sancto tunc videnda est, modo dilectus Domini Christianus Sacerdos, qui tantis titulis ad diligendum Deum esset adducendus, qui ideo dilectus vocatur, id est dignus, qui diligeret eum, a quo tanta reportauerat beneficia, in domo Dei facit scelera multa, quasi carnes sanctæ indispotito illo auferre possint malicias eius. Et sicut olim fodiens parietem templi Ezechiel, vidit similitudinem reptilium, abominationem animalium, & vniuersa idola domus Israel depicta in parietibus templi, & septuaginta viros thurificantes idolis, in ostio portæ, mulieres erant plangentes mortem Adonidis amasij Veneris. Et quod maius omnibus his est, inter vestibulum, & altare, quasi viginti quinque viri dorsa habentes contra templum Domini, adorabant ad ortum solis: vbi vel innumera mala, quæ sunt in Ecclesia, significantur, vel in Ecclesijs, vbi tanta patrantur peccata, & a Sacerdotibus, & a plebe malo vsu Sacramentorum, sacrilegijs, detractionibus, &c. In Ecclesijs nihil iam spirituale meditantur homines, sed negocia ibi sunt, libr. quinto. capit. secundo. numer. tertio, vsque ad octauum. Sacerdotes laicis peiores, plus omnibus Ecclesiam persequuntur, libr. decimo sexto, capi. secundo. nume. duodecimo, capit. tertio, numer. decimo, vsque ad duodecimũ. Angelus descendens de cœlo habebat clauẽ abyssi, & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus, & ligauit eum per mille annos, & misit eum in abyssum, & clausit, vt non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni, & post hoc oportet illum solui modico tempore. Si solutus modo diabolus nõ esset, qua ratione tantas daret hominum strages? Solutus seducit omnes gentes, quæ sunt in quatuor angulis terræ. Væ leo rugiens circuit modo quærens quem deuoret, sciens quia modicum tempus habet. Modo de vino prostitutionis eius bibunt omnes gentes, quia vniuersus pene orbis ebrius, furibundusque, absque ratione perpetrat mala, quæ ebrij non sentiunt homines. lib. secundo. cap. decimo septimo. numero secundo, tertio, & decimo tertio. lib. septimo, capit. secundo, nume. decimo octauo. Ebrij clamant: Vulnerauerunt me, & non dolui, &c. quando euigilabo, & rursum vina reperiam? Draco tunc cauda tertiam partem stellarum trahet in terram, vtinam modo tertia parte stellarum in terram demissa, quiesceret. Draco tunc capita habens septem, peccatis, coronabitur, modo coronata sunt hominum peccata, qui & lætantur, cum male fecerint, & non erubescunt, dum peccant, sed honorem se consecutos arbitrantur, qui decem mandata legis

Isa. 1.

Hiere. 11. Eccl. 8.

Apoc. 20.

1. pet. 5.

Prou. 23.

peccatis singulis impetunt, vt prosternant. Tribulatio, qualis non fuit vsque in hodiernum diem, neque fiet inquit. Mortuo Christo Domino immanissimæ in discipulos eius persecutiones, stupendi insurrexerunt fluctus, quando Iudæi, & gentes commune, & dirum bellum concitauerunt aduersus illos. In actis Apostolorum narrat Lucas Iudæorum furentem animum in primos credentes, & signanter in Apostolos, & Romæ, primum in Petrum, & Paulum Nero, qui feritate bestias superaret, grauiter ferés, quod sacri Principes, illius cõcubinam ad fidem traxissent, & quod nefarium eius thorum execraretur illa, Petrum cruci affixit, & Paulum gladio necauit. A quorum tempore vsque ad Syluestri Papæ tempora quando Constantini Magni vi, cepit Christiana religio gaudere, decem pertulit grauissimas a Romanis Principibus persecutiones. Prima fuit sub Nerone, secunda sub Domitiano, tertia sub Traiano, quarta sub Marco Antonino, quinta sub Septimio Seuero, sexta sub Maximino, septima quæ sub Decio cæpit, sub Gallo, & Volusiano perfecta est, octaua sub Valeriano, nona sub Aureliano, decima sub Diocletiano, In quorum temporibus Pontifices summi omnes, qui fuere triginta tres, martyrio coronati sunt. Et vsque ad Diui Hieronymi tẽpora Martyres habuit Ecclesia millies mille millies (*in millions*) octingentos triginta millia. Quã uis enim Ecclesiæ, datæ fuissent alæ, quibus fugiens draconis rabiem in desertum volauit, tamen misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tam quam flumen, vt eam faceret trahi a flumine, quod licet effecere non valuerit: Abijt facere prælium cum reliquis de semine eius. Diabolus nimicus insatigabilis, & terribilis, lib. secundo, ca. quinto. numer. vigesimo, vsque ad vigesimum secundum. quadragesimo tertio, & quadragesimo, quarto, capit. sexto. numer. trigesimo. vsque ad trigesimum secundum. capit. octauo, nume. vigesimo octauo, & vigesimo nono. lib. quarto, cap. trigesimo tertio, nume. tertio, vsque ad quintum. capit. trigesimo quinto. numer. tertio, septimo, vsque ad nonum, Diabolus malleus est vniuersæ terræ. libr. secundo. cap. septimo. numer. decimo quarto, capit. octauo. num. nono, & decimo, Qui per ministerium malorum gerit bella sua. libr. secundo, cap. sexto, numero vigesimo tertio, & trigesimo sexto. libr. quarto, capit. trigesimo, num. quarto, decimo quarto, & vigesimo tertio. capit. trigesimo sexto, numer. primo, octauo, vndecimo, decimo tertio, & decimo quarto. Diabolus in persecutione Ecclesiæ, animas cupiebat iugulare, non corpora. lib. quarto, capit. trigesimo primo, numer. decimo tertio. capi. trigesimo sexto. numer. decimo tertio, Qui rigidas persecutiones in Sanctos mouet, libr. quarto, capit. trigesimo primo. num. decimo tertio, & decimo nono. Diabolus magis metuendus modo, dum fallit, quam olim,, cum sæuiebat. ibidem numer. decimo octauo. Diabolus intelligendus est, quando Esaias virum nominat, qui conturbauit terram concussit, regna, & posuit orbem desertum, lib. quarto. cap. trigesimo tertio. numer. primo tertio, & quarto, capit. trigesimo quarto, numer. primo, capit, trigesimo quinto. numer. vndecimo. Diabolus in situ currit, vt pretium sanguinis Christi repellat. lib. quarto, capit. trigesimo quinto, nume. tertio, capit. trigesimo septimo. nume. vndecimo. Ita est certe, experientia teste didicimus, & legimus, dæmonis sollicitudinem infatigabilem, innumera cernimus orbis peccata, ingentes ab orbe condito, persecutiones, quas homines sunt passi. Et nihilominus adueniente Antichristo nouissimis temporibus, erit tribulatio omnium grauissima, ita vt obliuisci faciat priores omnes. Quoniam secundum temporum diuersitates, acriter dæmon quosdam persequebatur, quia *virtute* pollebant, nocumenta inferebat temporalia, eorum diuitias, honores, vel vitam prodigens sceleratos puniebat Deus homines grauiter peccare inundabant in terra, quæ

Apoc. 12. *Esa. 14.*

lageſſis

Digitized by Google

flagellis tēporalibus vindicabat Deus: Sed temporibus Antichristi, maiora venient mala. Vix vnus, aut alter reperietur, qui virtutem colat, dum minis, terroribus, tormentis, pollicitationibus, diuitiarum collatione, & virtutem deserent homines, & fidem. Sedebit Ecclesia tunc vidua domina gentium, princeps prouinciarum facta sub tributo, sedebit sola ciuitas plena populo, quia licet hominum numerus sit auctus, merita penitus deficient, multiplicabitur quidem gens, sed non magnificabitur lætitia, immo plorans plorauit in nocte illa, Ecclesia, quia non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. Sternutatio dæmonis ignis est. De ore eius lampades procedunt, sicut tædæ ignis accensæ, de naribus eius procedit fumus, sicut ollæ succensæ, atque feruentis. Halitus eius, prunas ardere facit, & flamma de ore eius egreditur. Reputabit quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum, æs, in stipulam versi sunt ei lapides fundæ. Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. In quibus omnibus & dæmonis explicatur potentia, & quod omnis virtus humana pro nihilo a diabolo reputabitur, nec hominis commotionem, vel potentiam timet. Ne hostis tam potens, vniuersum perderet orbem, quantumcumque is, peccatis, bellis sit plenus, ligatus est ab Angelo, dum eius potentiam coerceat Deus, lib. secundo. capit. octauo. nume. trigesimo quinto, trigesimo sexto, trigesimo octauo, & quadragesimo secundo. Soluetur in hoc seculi, quantoque videtur mundum fini appropinquantem, acrius seu et. bb. quinto, cap. quinto. nume. nono. Si ergo Anuchristi tempore dæmon tam potens, solutus incedet, & ex altera parte vicium, considerans quibus frenem, certe tribulatio erit tunc, ob vtramque hanc rationem, qualem mundus, nusquam opportius est, quoniam persecutio illa, qua vltima erit, erit omnium maxima, libi, nov. o cap. nono, numer. 45. Eritque in signis, & prodigijs mendacibus Antichristi persecutio, qualis nusquam fecta est, ac proinde periculosior, ibidem numer. quadragesimo quinto, vsu. ad quadragesimum septimum, & quinquagesimum quartum. Alij tunc sæuient verbis, rationibus pugnabunt vt fulti prædicatores, Reges gladijs, ibidem nume. septuagesimo tertio. Quapropter cum Daniel vidisset quatuor bestias grandes ascendentes de mari, prima erat quasi leæna, & alas habebat aquilæ, secunda vrso similis erat, tertia qua si pardus. Diaboli dolo fitas, & crudelitas explicatur, dum vrso, & leoni comparatur. lib. quarto. cap. trigesimo primo. numer. decimo quarto. & decimo octauo. Diabolus leo est, cum aperte sæuit, draco cum occulte insidiatur, sæuiente ipso opus est patientia, insidiante autem vigilantia. lib. quarto. capit. trigesimo primo. numero. decimo octauo, & vigesimo quinto. cap. trigesimo quinto. numero. quinto. In quibus bestijs, graues dæmonis persecutiones intelligit Hierony. quas pertulit, & patietur mundus vsque ad miseranda illa tempora. Sed dum bestiæ illæ peculiaria sortitę sunt nomina, significauit, tribulationes illas graues, nomen habere, leo, vrsus, pardus, aliæ crudelitatem resonabant, aliæ insidijs, & dolis exercebantur, multiplicesque fraudes pardo comparabantur. At cum de quarta loqueretur bestia, subdit: Post hæc aspiciebam in visione noctis, & ecce bestia quarta terribilis, æque mirabilis, & fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat cæteris bestijs, quas videram ante eam. Hæc vltima bestia nomine caret, quia cum mala dici non possunt, vt quidquid fecerint dixeris, hoc intelleges. Immo cum omnia crudelitatis genera ad memoriam reuocauerris, & quæ pro varietate temporum pertulit mundus, illa erunt & angelicis malorum, & cogitationibus minime comprehensi. Sed quod in re hac & miserandum, & timendum est simpliciter illud est, quod persecutio tanta, tardetur, & plus nimis ingens

Thren. 2.

Esa. 9.
Thren. 1.

Iob. 41.

Dan. 7.

ingens Dei beneficium, & miſericordia ad animarum ſalutem conceſſa. Signaque mendacia ad decipiendos homines permiſſa, data ad eorum ſalutem credent. Propterea ait Matthæus: *cum videritis abominationem &c.* Qui legit, intelligat, rem eſſe, quam cernit, magni periculi. In quo infinuat abominationem illam tam latenter irrepturam, vt nullus niſi attentus, & vigilans, & cui ſol illuxerit iuſtitiæ, illam cognoſcere poſſit. Adhæſit cutis eorum oſſibus, quod Hieremias lamentabatur accidiſſe in Babylonica captiuitate, verius tunc implebitur, ait Gregor. cum tanta hominum multitudo, infirmitatem credet eſſe fortitudinem & iram vocabit benignitatem, & vitium virtutem reputabit, & quod grauiter flendum eſt, Antichriſtum credet Chriſtum, diuinaſque promiſſiones tunc impleras, cum ingentia, quæ diximus, venerint mala, eruntque diaboli oſſa ſicut ſiſtulæ æris, *chrimias*, quia delectado perdet, & cartilago eius quaſi laminæ ferreæ, oſſibus enim aſſimilantur cartilagines, & *non* ſunt, Sic dum bona apparent, quæ mala ſunt, quaſi lamina ferrea homines comprimit, & necat. Et cum denigrata fuerit Antichriſti facies ſuper carbones, credentur fuiſſe miniſtri, & ille, candidiores niue, rubicundiores ebore antiquo, & ſaphyro pulchriores. Tantum malum illi ſoli euadent, quibus Deus reuelauerit faciem indumenti eius, & portas vultus eius aperuerit, vt latentia agno ſcat mala ſub fictis miraculis latentia. Tunc abominatio erit in loco ſancto, quando locis ſacris, exercitijs ſacris, abominando miſcebuntur, loca Deo conſecrata maiorem patientur irreuerentiam, maioribus abundabunt turpitudinibus, quam illæ fuerint, quæ tempore Antiochi in Hieroſolymitano templo fuit-viſæ, quando templum plenum erat illicitis, & ſcortantium cum meretricibus; Sanctorum reliquiæ, ſacra Euchariſtia, ſacræ Sanctorum imagines, ſacra altaria, ſancti miniſtri, ſundituſ peribunt in plerisque. Et primus dolendum eſt maxime abominationem deſolationis reſidere iam in loco ſancto dum in eccleſia tot videmus mala Soph. 1. exponés modernus author illa verba diſperdã de loco hoc reliquias Baal, ait quis crederet in Hieruſalem ciuitate ſancta imo in templo ipſo conſecranda fuiſſe idolas Qui vanderit noſtri tẽporis mores, facile id crederet coluntur enim inter Chriſtianos & in ipſo templo Dei adorãtur abominationes gentiũ, diuitiæ, uoluptates, honores, noune idola ſunt quæ Deo ipſi anteponunt? An non hæc in ipſo tẽplo Dei adorantur cum indocti & reprobi ad Sacerdotia admittuntur, cum deſedibus & recipienda pace ibi decertatur, ſi has reliquias Baal in vita non diſperſeris, ipſas ac te diſperdet Deus in morte. Et licet per abominationem deſolationis ſecundum mentem Hieronymi & Chryſoſtomi Dominus intellexeriſtatuam, quam ſuburſo Ieroſoly mitano templo Romani poſuerunt nomine Hadriani Imperatoris, & idolum Iouis, tamen idem Chryſoſto. in imperfecto, abominationem deſolationis vocauit Antichriſtum, qui innumeros deſolabitur, & deficiet iugo ſacrificium altaris. Et Irꝛneus contra hæreſes, omnia refert ad Antichriſti tempora, quem vocat abominationem deſolationis, quem credit in templo Ieroſolymitano ſeſſorum adorandum, iuxta illud Pauli: Ita vt in templo Dei ſedeat oſtendens ſemetipſum, tamquam ſit Deus. Tunc, qui legit intelligat prophetiam Danielis impletam. Sic olim in Iudaico templo ædificauit Antiochus abominandum idolum deſolationis ſuper altare Dei, ſic tunc erit in Eccleſia. Et qui legit intelligat, ne illi, qui tunc vixerit, id accidat cum Antichriſto, quod Iudæis accidit cũ Chriſto, qui dum ipſum non cognouerint Meſſiam, contumelijs affectum turpiter necauerunt, turpiter adhærentes illi, vt Chriſto, qui re vera Antichriſtus eſſet, non fuit talis cognitus abeis, quorum inſipiens cor multitudine ſcelerum obſcuratum eſt. Prædicit autem Dominus calamitatem hanc multo antequam veniat. Mos enim Domi-

Thren. 4. Gregor. 32. mor. c. 17.

Iſa. 40.

Thren. 4.

Iſa. 45. Aug. in ſol. loq.

2. Macb. 3.

Ho 49. in perf. Dan.

Irꝛneus.

2. Theſſ. 2. Dan. 9.

1. Macb. 1.

ni est, pœnam prædicere, vt caueant homines a peccato. In Genesi prædicit Deus futuram famen Aegypti, vt sibi prouideant. Quod sæpius facere solet, vt homines fugiant a facie arcus. Vnde in Exodo dixit Dominus ad Moysen: Aaron frater tuus erit Propheta tuus. Numquid non est Deus sine Prophetis? Non solet Dominus aliquem punire, nisi prius per Prophetam punitionis admoneat, & deterreat. Sic vt resipisceret Pharao dicebat Moyses plagas illaturus: Cras faciet Dominus hoc, aut illud. Cras pluam grandinem multam. Mitte ergo iam nunc, & congrega iumenta, & omnia, quæ habes in agro. Hæc Dei benignitas, & quod antequam sæuiat, monet inimicos flagella sua vitare. Sic intelligunt multi (Bibliotica sancta lib. 2. litera V. pag. 130. col. 2.) locum 1. Parali. 4. qui primus stare fecit solem qui locus de Elimech interpretandus est vir Nohemi cuius tempore sol. steterit propter præuaricatores legis, vt tãto miraculo viso cõuerterentur ad Dominum quod quia facere contempserunt, idcirco fames inualuit, de qua loquitur liber Ruth, talis, vt ille qui in Tribu, Iuda prior videbatur famis inopia cum vxore & filijs non solum patria pelleretur, sed etiam in eadem peregrinatione cum filijs moreretur. Sed ne tantorum malorum metu desperent homines, docet continuo, qua ratione tantis malis prouidendum sit dicens: *Tunc qui in Iudæa sunt fugiant ad montes.* Nouit Dominus iustos auferre prius, cum mala mundo, vel ciuitati alicui est illaturus. Sic cum Abrahæ, malo feminis sui ostẽdisset Deus, dixit: Tu vades ad patres tuos integer, vt libere furor Dei debachetur in perditos. Sic & Angelus dixit ad Loth, cum ad incendium vrbium properaret: Egredere, quoniam nisi egressus fueris, quidquam facere non possum: fuge in montes, & veniẽt Sodomæ mala. Vnde aiebat Esaias: Iustus perijt, & non est, qui recogitet in corde suo, & viri misericordes congregantur ad populum suum, & non est qui intelligat, quia propter malum

Genes. 41.

Exod. 7.

Exod. 9.

Genes. 11.

Genes. 19.

Esai. 57.

mundo venturum congregatur iustus ad patres suos. Fugite in montes, ne in campestribus turris ædificetur, vbi linguæ confundantur vestræ, sed fugite in montes. Et delectabitur infans ab vbere super foramine aspidis, &c. id est, paruulus malitia, dæmonem fugauit. Non nocebunt, & non occidẽt in vniuerso sancto monte meo, id est nocere & occidere nequaquam poterunt venenata animalia eis, qui habitauerint in sancto monte Dei. Fugite in montes, celeriter currite, ne steteritis in via. Sint montes excelsi ceruis, alta virtutum ambientes, & qui alta conscendere non potuerint, sit Christus petra, refugium herinacijs, id est, peccatoribus, & leporibus timidis, qui montium cacumina transcendere non audent. Tu, si potueris, postula vt perficiat Deus pedes tuos, tamquam ceruorum, & super excelsa te statuat. Aduentante tempore illo pessimo, & diebus malis, vir prudens sedeat solitarius & taceat, Audiat Angelum alloquentem homines, egressum suadens a Babylonia: Exite de illa populus meus, vt ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis, quoniã peruenerunt peccata eius vsque ad cælum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius ad perdendum eam. Si venturum est tempus, in quo tollat Angelus fortis lapidem molarem magnum, & mittat in mare dicens: Hoc impetu mittetur Babylon, & vltra iam non inuenietur consilium eius, qui supra modum nos diligit, illud vult, vt relicta Babylonia fugiamus in montes, vbi audire possimus Angelum dicentem: Exulta super eam cœlum, & sancti Apostoli, & Prophetæ, quoniam iudicauit Dominus iudicium vestrum de ea. Cum miseranda calamitas, vrbes Iudeæ, & sanctam ciuitatem inuasisset, fugit tempore impij Antiochi sanctus Matatias cum suis in montes, vbi fœno pascebantur, ne participes fierent coinquinationis. Quando feruentior Antichristi persecutio ingruerit, tunc qui in Iudæa sunt, fugiant in montes, malorum instantium occasiones fugientes,

Esai. 11.

Psal. 103.

Psal. 17.

Therem. 3.

Apoc. 18.

1. Mach. 2. & 2. Mach. 5.

by Google

ne cum hoc mundo damnentur. Postula a Deo, ut det tibi columbæ pennas, quibus uolando requiescas. Si in montes fugeris (ait Basil.) Iudæa relicta, factus sicut passer solitarius, dicere poteris, quod a laqueo uenantium sit liberatus. De laudibus deserti agitur, lib. quarto, cap. primo, per totum. Et quod peccati occasiones sunt deserendæ, quod facimus, dum malorum derelinquimus societatem, libr. secundo, cap. decimo nono, numer. quarto, libr. undecimo, cap. quinto, num. tertio, usque ad octauum, decimo, usque ad decimum tertium, cap. duodecimo, num. quinto, & sexto. A peccatis tribus modis conseruat Deus, occasionis subuactione, resistendi data uirtute, affectionis sanitate, lib. secundo, capit. decimo tertio, nu. uigesimo tertio, lib. quarto, cap. septimo, nu. trigesimo, lib. decimo quarto, cap. uigesimo secundo, numer. sexto. Fugiant in montes sæuientem ira Dei, recedite de medio impiorum, quorum causa ira uenit. Sic cum Dominus Moysi dixisset primogenitorum necem illa nocte secuturam, ille dixit populo: Nullus uestrum egrediatur ostium domus suæ usque ad mane. Periculosum enim valde est malis se immiscere, quando eorum Dominus peccata castigat. Sic & Moyses, cũ cognouisset, quæ euentura essent mala Chore, Datam, & Abiron, dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis impiorum, ne inuoluamini in peccatis eorum. In his etiam uerbis exaggerare uoluit atrocitatem malorum, quæ tunc essent homines constrictura, ac significare, tanta ac talia tunc fore orbis mala, ut frustra quis putet se illis resistere posse, aut ipsum illa mutanda, aut mitiganda, sed omnium rerum dispendio optare quisque debeat, se uel nudum fuga elabi posse, omnemque cum qui sibi bene consulere uolet, omnibus modis id agere debere, ut summa cum festinatione derelinquat Iudæam, ne communibus inuoluatur malis. Et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua, & qui in agro non reuertatur tollere

Psa. 54.
Basil. ep. ad Chilonem.

Exod. 12.

Num. 16.

tunicam suam, id est, inualescente persecutione Antichristi, qui in tecto est, id est, conuersatione eleuatus & excelsior per vitam fuerit effectus, non descendat, vt tollat curas rerum terrenarum, quas sub se reliquerat. Qui in tecto est, iam terrena contemnere didicit, non amplius descendat, sed semper cœlum aspiciat. Et qui in agro, id est, qui in congregatione iustorum, non reuertatur tollere tunicam suam, id est, veterem hominem cum actibus suis, sed dicat: Exui me tunica mea, quomodo induar illa? Indutus nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in sanctitate veritatis, exuto isto non induat veterem hominem cũ actibus suis, quo nudatus iam fuit. Qui in agro est, & manum aratro imposuit, non respiciat retro, ne indignus fiat cœlo. Retro respicere non debet, qui malum dereliquit, lib. secundo, cap. tertio, nume. decimo quarto, cap. octauo, num. 40. & 41. cap. 11. nume. 41. lib. quarto, cap. secundo, nume. tertio, lib. nono, cap. vigesimo secundo, num. 1. 4. 6. 7. 11. 17. 19. 20. 24. 29. & 35. *Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus*, id est, his qui carnalibus rebus intenti sunt, qui imperfecti lactis participes sunt, & solido cibo non vescuntur, qui exercitatos nondum habent sensus, ad discretionem boni & mali. Prægnantes animæ sunt, quæ habent spem in sæculo, quæ autem, quæ defidenauerant temporalia, consecutæ sunt, nutrientes dicuntur. Dicit ergo; Væ his, qui spem habent in sæculo, uæ his, qui hærent his rebus, quas peperierunt. Vel secundum Chrysosto. *Væ prægnantibus*, id est, imperfectis in fide, qui velut parui circumferentur omni uento doctrinæ ad propriam ipsorum perditionem. Vel certo prægnantes dicuntur animæ illæ, quæ virtutis propositum concipiunt frequenter, nec tamen pariunt, quia licet uenerint filij usque ad partum, uirtus pariendi non fuit. Filij Ephraim similes, intendentes & mittentes arcum, conuersi autem fugiunt in die belli, & Iudæis qui tam fa-

Coloss. 3. Cant. 5.

Hebr. 5.

Aug. in Psal. 95.

Ephe. 4.

Psa. 77. Exod. 24.

cile

cile aiebant: Quæcumque præceperit Dominus, quidquid illud sit, quantumuis difficile faciemus, & tamen cuncto rum, quæ promiserant obliti, operabantur mala. Concipiunt, & statim pariunt uiri perfecti, alij concipiunt, & numquam pariunt, lib. tertio, cap. vigesimo primo, num. secundo, tertio, septimo, vndecimo, & duodecimo. Virtus in exordijs facile exterminatur, lib. secundo, cap. octauo, num. octauo, lib. nono, cap. 24. numer. 2. 5. & 6. lib. decimo octauo, cap. decimo tertio, numer. secundo, & quarto. Cum virtus roboratur in anima, depositur homo a lacte, lib. nono, cap. vigesimo secundo, num. secundo. In virtute varij gradus, similes sunt ętati hominum, lib. nono, capit. vigesimo secundo, nume. 18. lib. 18. cap. decimo, nu. 28. cap. duodecimo, nume. secundo, vsque ad 4. 23. & 24. capitul. decimo tertio, numer. quarto.

Basil. super initiũ Esa. *Orate ut non fiat fuga nestra hyeme, vel Sabbato.* Basil hyemem vocat, quoties carnis affectus imperium obtinent in nobis. Vult ergo dicere: Ora, ne tunc accidat fuga, cum deteriora in nobis dominantur, aut cum per inertiam vitam nostram traducimus, quam significat nomine Sabbati, libr. vndecimo, cap. 12. nume. 25. Carnem pascit

Iob 24. sterilem, & viduæ bene non facit, qui anima relicta in illius desiderijs implendis uersatur, libr. secundo, capit. decimo septimo, nume. vigesimo tertio. Carnis seruitio obnoxius esse non debet homo, sed carnis uti ministerio, libr. tertio, cap. primo, numer. decimo tertio, & quadragesimo septimo, lib. tertio, cap. nono, num. quadragesimo sexto. Carni qui subijcitur, multa mala patitur, lib. tertio, capitul. primo, num. 21. & 59. Vel secundum Hilarium: *Orate*, &c. ne in peccatorum frigore, aut ocio bonorum operum, reperiamur. Ocioli animam implent rubigine miseriores omnibus creaturis libr. decimo tertio, cap. duodecimo, nume. decimo, & vndecimo, decimo octauo, vsque ad vigesimum. Si illis væ dicit Christus, miseriamque horum deplorat, quod ocio vacent, quod viui hominis sepulturam vocauerit gentilis quidam, quibus lacrymis plorandi sumus nos, qui & a bonis operibus quiescimus, quasi in Sabbato, vt operari renuamus, & insuper saltati in via iniquitatis, innumeris implicamur malis, qui cursor leuis explicans vias suas in desiderio animæ suæ tam potenter attraxerit ventum amoris sui, vt nullus eum a cursu reuocare potuerit? Væ potius his, qui trahunt iniquitatem in funiculis vanitatis, & in vinculis plaustri peccatum, qui bestijs similes, immo peiores, plaustrum portant, eius immenso onere grauati, ita vt corruptæ sint, & putruerint cicatrices a facie tantæ insipientiæ, in homine cordato, & qui viam mandatorum Dei currere debuisset, nec ocio torpere, veloces habet pedes ad effundendum sanguinem, in cuius vijs contritio, & infelicitas expectanda est. Sit tibi Sabbatum, ne onera feras peccati, sed fuga non fiat, mala non accidant, Antichristus non veniat, cum notum operum ocio torpueris. Otiatur, qui opus Dei non operatur, qui autem malum facit, mortuus est dicendus potius, quam ocioſus, lib. 13. cap. 11. num. 8. & 9. lis aiebat Leuit. 25. ait Oleaster sex diebus operaberis ocio quieſces ut doceret, quod magna mala ociositas docuit.

Sap. 5. *Hier. 2.* *Psal. 37.* *Psal. 118.* *Psal. 13.*

Nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro, &c. Aduerte quomodo omnia seruiant electis. Breuiat dies malos, etsi peccatores hac misericordia fiant indigni, non propter illos, sed propter electos. Vnde impiorum patescit insania, qui eos persequũtur, a quibus tanta reportant commoda, & quorum societas tam est sibi vtilis. Sic Gerari, barbari cũ essent, Isaac rogauerunt, quem expulerant ciuitate sua, vt rediret, vt his bonis potirentur, quæ experti fuerant amisisse, recedente illo. Iusti in causa sunt, ut Deus multitudini parcat, lib. quarto, cap. tertio, nume. decimo, lib. quinto, cap. quarto, num. secundo, quarto, quinto, & octauo, cap. octauo, nume. quarto, usque ad 6 9. 13. & decimum quintum.

Gen. 26.

Vbicumque fuerit corpus, illuc congre-

Google

gregabuntur & aquila. Iustos comparauit aquilæ, eo quod hæc, regale sit animal, visus acutissimi, celerisque ac sublimis volatus, quo intelligeremus eos demum ad ipsum congregandos, qui regio animo uoluptatibus imperarent, & terrenis rebus despectis in cœlestibus conuersarentur, ac tales, agilitate sui corporis, quâ donabuntur, facile ad ipsum subuehendos in cœlum. Ex quo loco Hilarius colligit iudicium in ualle Iosaphat futurum, vt vbi Christi corpus sepultum fuit, ibi congregabuntur aquilæ, Sancti, scilicet. Iusti aquilæ cõparantur, lib. secundo, cap. decimo sexto, num. quadragesimo, vsque ad quadragesimum secundum. Vt aquilæ pergent iusti obuiam Christo in aera, quẽ impij, ut rei expectabunt in terra, lib. nono, ca. nono, num. decimo septimo, decimo octauo, & vigesimo, per totũ hoc caput nonum, lib. nono de ultimo agitur iudicio. De qua re dicimus in ca Dominica prima aduentus.

Annotationum in Euangelia de Tempore & iiij. Tomi Finis.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

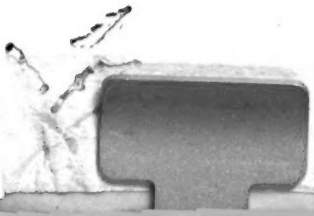

Digitized by Google